Digitized by Google

161
H
13

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SACRORUM
CONCILIORUM
NOVA,
ET AMPLISSIMA COLLECTIO.
TOMUS DECIMUS TERTIUS.

Digitized by Google

Digitized by Google

SACRORUM
CONCILIORUM
NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO,

IN QUA PRÆTER EA QUÆ

PHIL. LABBEUS ET GABR. COSSARTIUS S. J.

Et noviſſime NICOLAUS COLETI *in lucem edidere,*

EA OMNIA INSUPER SUIS IN LOCIS OPTIME DISPOSITA EXHIBENTUR, QUÆ

JOANNES DOMINICUS MANSI,

ANTEHAC CONGREGATIONIS MATRIS DEI, NUNC VERO

ARCHIEPISCOPUS LUCENSIS, EVULGAVIT.

EDITIO NOVISSIMA

AB EODEM OPTIME MERITO PRÆSULE

POTISSIMUM FAVOREM ETIAM ET OPEM PRÆSTANTE

EM.^MO CARDINALI DOMINICO PASSIONEO

SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO,

ALIISQUE ITEM ERUDITISSIMIS VIRIS MANUS AUXILIATRICES FERENTIBUS, CURATA,
Novorum Conciliorum, novorumque Documentorum Additionibus locupletata,
Ad MSS. Codices Vaticanos, Lucenſes, alioſque recenſita, & perfecta.

ACCEDUNT ETIAM NOTÆ, ET DISSERTATIONES QUAMPLURIMÆ, QUÆ IN CETERIS EDITIONIBUS DESIDERANTUR.

TOMUS DECIMUS TERTIUS.

Ab an. DCCLXXXVII. uſq; ad an. DCCCXIV. incl.

B. R. NEAPOLIS

BIBLIOTECA NAZIONALE

FLORENTIÆ
MDCCLXVII.
EXPENSIS ANTONII ZATTA VENETI.

Digitized by Google

Digitized by Google

SYLLABUS
EORUM, QUÆ IN TOMO XIII.
CONTINENTUR.

Quæ hoc indice ☞ notata ſunt, noſtræ Editioni noviter acceſſere, omiſſis iis, quæ tipothetarum vitio notari non potuerunt.

ANNO CHRISTI		
787	*CONCILII NICÆNI II. continuatio G. L.*	Pag. 1
	ACTIO QUARTA.	*ibid.*
	ACTIO QUINTA.	158
	ACTIO SEXTA.	203
	ACTIO SEPTIMA.	368
	ACTIO OCTAVA.	414
☞	Sermo laudatorius pronunciatus ab Epiphanio Diacono Eccleſiæ Catanæ Provinciæ G. L.	414
	In Concilium Nicænum II. Notæ Severini Binii.	485
	Synodus Conſtantinopolitana Conſtantini & Eirenes G. L.	491
	SYNOLUS VII. OECUMENICÆ NICÆÆ Bithinorum ex libello Synodico.	*ibid.*
	— eadem ex libello Photii G. L.	*ibid.*
	— eadem ex Nilo. G. L.	495
	Obſervatio Philippi Labbè.	ibid.
	SYNODI OECUMENICÆ NICÆÆ ſecundo habita vulgata, & antiqua Editio.	497
	ACTIO PRIMA.	*ibid.*
	Epiſtola Imperatoris.	502
	Confeſſio Catholica.	506
	Anathematiſmi.	*ibid.*
	ACTIO SECUNDA.	526
	Epiſtola Hadriani Papæ.	536
	ACTIO TERTIA.	548
	ACTIO QUARTA.	570
	ACTIO QUINTA.	633
	ACTIO SEXTA.	651
	Refutationis falſo nominatæ Definitionis Tomus Primus.	652
	Tomus ſecundus.	659
	Tomus Tertius.	670
	Tomus Quartus.	679
	Tomus Quintus.	690
	Tomus Sextus.	706
	Definitiones Gregorii.	710
	ACTIO SEPTIMA.	722
	Definitio Synodi Nicænæ II.	728
	Epiſtola Synodi ejuſdem ad Imperatorem.	740
	Canones ejuſdem Synodi, interprete Gentiano Herveto.	745

ANNO CHRISTI		
787	Epiſtola Hadriani Papæ ad Carolum Regem.	759
	Epiſtola Synodi ejuſd. ad Eccleſiam Alexandrinam. G. L.	810
788	*CONC. WORMATIENSE V.*	822
	CONC. IN VILLA INGILENHEIM.	ibid.
	CONC. NARBONENSE.	ibid.
	Obſervatio P. Pagi.	824
	CONCIL. FINCHENHALLENSE.	826
	Synodus Britannica apud Acteam.	ib.
	Capitulare Aquiſgranenſe Caroli Magni.	*ibid.*
	CONC. WORMATIENSE VI.	ib.
☞	*Joannis Dominici Manſi Archiep. Lucenſis Præfatio in novam Concilii Forojulienſis Editionem.*	827
791	*CONC. FOROJULIENSE.*	830
☞	Epiſtola Synodalis S. Paulini Aquilejenſis Epiſcopi.	*ibid.*
	Symbolum Fidei.	842
	Capitula.	845
	Notæ Severini Binii.	853
	Adnotatio P. Pagi.	854
792	*CONC. RATISPONENSE.*	855
	Notæ Severini Binii.	ibid.
	CONC. ROMANUM, in quo Felix Urgellitanus Ep. damnatur.	857
793	*CONC. HISPANUM* forte *TOLETANUM* Hæreticorum faventium Elipando Toletano.	857
☞	*Synodus in Beth-Boten Jacobitarum.*	ibid.
☞	*Ad Concilium Francfordienſe Additio Dominici Manſi Archiep. Lucenſis.*	859
☞	*CONC. ROMANUM.*	ibid.
	COLLATIO Verolamii ſub Offa Rege Merciorum.	861
	CONCIL. PROVINCIALE VEROLAMII.	ibid.
	CONCIL. FRANCOFORDIENSE.	ibid.
	Epiſtola Hadriani Papæ ad Epiſcopos Hiſpaniæ.	865

Libel-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI		
793	Libellus Episcoporum Italiæ contra Elipandum.	873
	Synodica Concilii ad Episcopos Galliæ, & Germaniæ.	883
	Epistola Caroli Magni ad Elipandum & Episcopos Hispaniæ.	899
	Jacobi Sirmondi admonitio.	906
	Philippi Labbè observatio.	907
	Canones Concilii Francofordiensis.	908
	Notæ Severini Binii.	912
	F. Laurentii Surii Admonitio.	913
☞	*Joannis Dominici Mansi Archiep. Lucensis Præmonitio in sequentem Epistolam.*	919
☞	Dictatus Paulini Patriarchæ Aquilejensis.	921
795	VITA, EPISTOLÆ, ET DECRETA LEONIS PAPÆ III.	925
	Notæ Severini Binii.	957
	Epistola Kenulfi Regis Merciorum ad Leonem Papam.	959
	Epistola I. Leonis Papæ III. ad Kenulfum Regem.	961
	— II. ad Carolum Magnum.	962
	— III. IV. V. &c. usque ad XII. inclusive ad eundem. *ibid. & seqq.*	
	— XIII. ad Riculphum Episcopum Moguntinum.	977
	Notæ Severini Binii.	978
	Symbolum Orthodoxæ Fidei Leonis Papæ.	*ibid.*
	Epistolæ quinque Caroli Magni ad varios.	980 & *seqq.*
☞	*Joannis Dominici Mansi Archiep. Lucensis Appendix ad Epistolas Leonis Papæ III. & Caroli Magni, & Præfatio.*	983
☞	Fragmentum Epistolæ Papæ Leonis.	986
☞	Omnium totius Britanniæ Episcoporum & Sacerdotum Epistola ad Leonem Papam III.	*ibid.*
☞	*Joannis Dominici Mansi admonitio in sequentem Epitomen Leonis Papæ III.*	987
	Ex Epistola Leonis ad Alcoinum.	*ibid.*
☞	Epistola Leonis Papæ ad Horreense Virginum Benedictarum Monasterium apud Treveros.	989
☞	Bulla Leonis P., qua confirmatur translatio Sedis Ep. Ratisb. &c.	990
796 ☞	*CONCILIUM GALLICANUM* incerti loci.	991
797	*CONC. ANGLICUM.*	ibid.

ANNO CHRISTI		
797	Aquisgranensis Conventus ex Baluzio.	*ibid.*
	Aliud Capitulare ex Baluzio.	*ibid.*
☞	*CONCILIUM* seu Conventus Ecclesiasticus Ratisponensis.	993
☞ 800 circiter	*CONCILIUM MOGUNTINUM.*	ib.
	Capitulare Theodulfi Episcopi Aurelianensis.	*ibid.*
	Tituli Capitulorum.	*ibid.*
	Additio ad idem Capitulare.	1006
	Additio altera.	1008
	Nota Jacobi Sirmondi.	1008
	Capitulare II. Theodulphi Episcopi Aurelianensis.	1010
	Synodus Fincballensis sub Ebanbaldo Archiepiscopo Eboracensi habita.	1022
	CONCILIUM APUD BACANCELD.	1024
☞	*Adnotatio & Additio ad Concilium apud Bacanceld.*	ibid.
	Synodus Reispacensis.	1026
☞	*Joannis Dominici Mansi Archiep. Lucensis Præmonitio in sequentem Synodum.*	ibid.
☞	Decreta cujusdam Concilii Provincialis in quadam incerti loci Synodo Diœcesana promulgata.	*ibid.*
☞	*Notæ P. Forsler.*	1028
☞	*Ad Reispacensem Synodum Adnotio Chronologica & Additio.*	1027
☞	Arnonis Epistola Encyclica de celebranda Synodo in Rispach.	1029
☞	Charta Frinsingensis, in qua Patres Concilii Reispacensis commemorantur.	1030
	CONCIL. ROMANUM IN BASILICA S. PETRI.	ibid.
	Excerpta ex actionibus ejusd. Concilii a Leone Papa III. habiti.	1031
	Observ. P. Antonii Pagi.	1032
	CONC. VIRGELLENSE.	1033
	CONC. AQUISGRANENSE.	ibid.
	Confessio Fidei Felicis Episcopi Urgellitani.	1035
	Observatio Philippi Labbè de Concilio Ratisponensi ab aliis omisso.	1040
	CONC. CLOVESHOÆ.	1040
	CONC. TURONENSE.	1042
	Leonis III. Papæ adventus in Saxoniam.	*ibid.*
	Caroli Magni in imperatorem Romanorum creatio.	1043
	Canonica purgatio Leonis Papæ, & Caroli Imperatoris inauguratio.	1044

Bre-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI

800 Brevior altera narratio ex Ademano in Vita Caroli Magni. 1045
Synodus Romana in cauſa Leonis Papæ III. 1046
Notæ Severini Binii. ibid.
☞ 801 Capitula addita a Carolo Magno Imp. ad legem Longobardorum. 1047
Caroli Magni ſelecta Capitula Eccleſiaſtica. 1050
Index Titulorum. ibid.
Titulus I. & Capita. *ib. & ſeq.*
Titulus II. & Capita. 1051 *& ſeq.*
Titulus III. & Capita. 1057 *& ſeq.*
Titulus IV. & Capita. 1059
Titulus V. & Capita. 1061
Epiſtola Caroli Magni ad Pippinum filium Regem Italiæ. 1062
Nota Jacobi Sirmondi. 1063
De Synodis, ſeu conventibus publicis a Carolo Magno celebratis. *ibid*
Capitula Caroli Auguſti per annos Imperii ſui digeſta. 1064
Capitula Eccleſiaſtica Caroli M. *ibid.*
Capitulare Epiſcoporum. 1069
Obſervatio P. Philippi Labbè. ibid
Capitula excerpta de canone. *ibid.*
804 Capitulare a Carolo M. datum ad Saltz. 1070
805 — Dominicus ad Theodonis villam. *ibid*
811 — Interrogationis. *ibid.*
Brevis Capitulorum. 1071

ANNO CHRISTI

☞ 814 *Ad Conſtitutiones Eccleſiaſticas Caroli Ai. Præfatio Joannis Dominici Manſi Lucenſis Archiep.* 1073
☞ Capitulare Caroli Magni ex MS. Codice Bibliothecæ Chigianæ. 1075
Obſervatio Prævia Martenii. *ibid.*
De Alode. 1079
Antiquum Capitulare per Miſſos Caroli Magni Imp. promulgatum ex MS. Andaginenſis Monaſterii. 1080
Capitula. 1082
Gherardi Epiſcopi Leodienſis Inſtructio Paſtoralis. 1084
Epiſtola Caroli M. Imp. ad Garibaldum Epiſcop. Leodienſem. 1087
— Garibaldi Epiſc. Leodienſ. ad ſuæ Diœceſis Presbyteros. 1088
Edictum Caroli M., quo jejunium pro neceſſitatibus publicis maxime pro fame, peſte, & bello indicitur. 1089
Capitula. 1090
In ſubſequentem Epiſtolam Præmonitio. 1095
Epiſtola Canonica. *ibid.*
Nota Editoris in ſuperiorem Epiſtolam. 1097
CONCILIUM IN GALLIA INCERTI LOCI. 1098
CONC. WORMATIENSE. 1099
CONC. ALTINENSE. ibid.
Epiſtola Synodalis. *ibid.*
Notæ Severini Binii. 1101
CONCILIUM AQUISGRANENSE. 1102
☞ *Ad Concilium Aquiſgranenſe Additio.* 1103

APPEN-

APPENDIX TERTIA

CONTINENS

Capitularia Regum Francorum a Stephano Baluzio evulgata.

Capitularia Regum Francorum a Stephano Baluzio. 152
Admonitio de sequenti Capitulari Bajuvariorum. *ibid.*
Capitulare Bajuvariorum. *ibid.*
Capitulare Aquisgranense, seu Capitulare Primum anni 789. 153
Capitulare Secundum anni 789. 176
Capitulare Tertium anni 789. 177
Præceptum de Institutione Episcopatuum per Saxoniam ejusd. anni. *ibid.*
Præceptum pro Trutmanno Comite. 180
Capitulatio de partibus Saxoniæ. 181
Epistola ad Fastradam Reginam. 185
Capitulare de Causis Regni Italiæ. *ibid.*
Capitulare Francfordiense. 188
Commonitorium. 190
Epistola ad Leonem III. P. *ibid.*
Epistolæ duæ ad Offam Regem Merciorum. 197
Capitulare Saxonum. *ibid.*
Pactum Legis Salicæ. 201
Recapitulatio Solidorum. 232
Sententiæ de septem Septennis. 233
Capitulare Interrogationis ad Episcopos de Presbyteris Criminosis. *ibid.*
Fragmentum Epistolæ Imperatoriæ. *ibid.*
Capitula data post reditum Legatorum a Sede Apostolica. *ibid.*
Edictum Dominicum. 236
Capitulare de Villis Caroli Magni. 237
Capitulare de ministerialibus Palatinis. 244

Damus hanc Tertiam Appendicem, eo animo, quo semper Rempublicam litterariam servivimus; in proximis voluminibus prosequemur, & quam celeriter omnia, quæ aggressi sumus, absolvemus.

Digitized by Google

CONCILII NICÆNI SECUNDI CONTINUATIO.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ θεοστέπτου μητρὸς, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ὑπατείας, καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ἑνδεκάτης.

Συνελθόντος τοῦ ἁγίου καὶ οἰκουμενικοῦ συνόδου, τῆς κατὰ θείαν χάριν καὶ εὐσεβῆ διάτυπωσιν τῶν αὐτῶν θεοπιστῶν συγκροτουθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας· τουτέστι, Πέτρου τοῦ ἐλαχεστάτου πρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ῥώμην ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου. καὶ Πέτρου τοῦ ἐλαχιστάτου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς κατὰ Ῥώμην ἐλαχίστης μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ· Ταρασίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν ἐλαχιστάτων πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ προστατῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.

Καθεζομένων τε πρὸ τοῦ ἱερωτάτου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας· συμπαρόντων καὶ ἀκροωμένων τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοφωτεστάτων ἀρχόντων, τουτέστι Πέτρωνα τοῦ παυσόφρονος ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ θειοφυλάκτου βασιλικοῦ ὀφικίου, καὶ Ἰωάννου βασιλικοῦ στρατηγοῦ καὶ λογοθέτου τοῦ στρατιωτικοῦ λογοθεσίου, καὶ πάσης τῆς ἁγίας συνόδου κατὰ τάξιν τοῦ

ACTIO QUARTA.

A IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ a Deo redimitæ matris ejus, octavo anno consulatus eorum, Kalendas Octobris, indictione undecima.

Conveniente sancta & universali synodo, quæ per divinam gratiam & piam sanctionem eorumdem divinitus confirmatorum imperatorum congregata est in Nicænsium clara metropoli Bithyniensium provinciæ: id est, Petro reverendissimo archipresbytero sanctissimæ Romanæ ecclesiæ sancti apostoli Petri, & Petro reverendissimo presbytero, monacho & abbate venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romæ siti retinentibus locum apostolicæ sedis almi & sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Hadriani; Tarasioque almo & sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, & Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris, monachis & vicariis apostolicarum sedium orientalis diœceseos.

Sedentibusque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ, quæ cognominatur Sophia; præsentibus & auscultantibus gloriosissimis & magnificentissimis principibus, id est, Petrona famosissimo exconsule patricio, & comite Deo conservati imperatorii obsequii, & Joanne imperiali ostiario & logotheta militaris logothesii, & omni sancta synodo secundum ordinem in

ACTIO IV.

prima actione signatum ; præsentibus etiam & Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, atque omni monachica plenitudine; propositis sanctis & intemeratis evangeliis:

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Per antecedentes * attentius actiones, flatu Domini omnitenentis nos docente secundum proverbiatorem, veritatem meditatum est guttur nostrum; quia literis quæ scriptæ sunt, sanctissimorum virorum, orientis videlicet & occidentis, concordes effecti sumus. Sed quia propheticus nobis sermo præcipit: *Super montem excelsum ascende, qui evangelizas Sion: predica in fortitudine, vocem tuam exalta, qui evangelizas Jerusalem: predicate, ne timeatis*. Hanc ergo propheticam præceptionem sequentes, sacerdotes viri, prædicemus, voces nostras exaltemus, pacem annunciantes ecclesiæ catholicæ, quæ vera Sion & civitas cælestis regis Christi Dei nostri. Quomodo autem fiet hoc? Deferantur nobis in medium ad audientiam gloriosissimorum sanctorum patrum volumina: & ex ipsis haurientes, potemus singuli gregem nobis commissum. Taliter enim & in omnem terram exibit sonus noster, & in fines terræ verborum *virtus* nostrorum: pro eo quod non transferimus terminos quos posuerunt patres nostri, sed apostolice docti tenemus traditiones quas accepimus.

* Proxima

Psal. xc.

Psalm. xviii.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Secundum assertionem Tarasii sanctissimi patriarchæ deferantur in medium libri & testimonia beatorum patrum, & liquido sanctæ huic synodo relegantur.

Leontius clarissimus a secretis dixit: Proficuæ ac salubri jussioni sanctissimi patriarchæ, & consensui universalis synodi hujus parentes, & hanc terminare satagentes, attulimus & exhibuimus sacrosanctos libros. Quorum primus est divinitus electus & scriptus liber, quem & nunc præ omnibus legam. Omnes igitur attentius & prudentius audiamus, & dictorum virtutem certius agnoscamus, quatenus integræ utilitatis fructum capessere valeamus.

Idem legit.

De Exodo filiorum Israel.

Locutus est Dominus ad Moysen: Facies propitiatorium de auro mundissimo; duos cubitos & dimidium tenebit longitudo ejus, cubitum ac semissem latitudo. Duos quoque cherubim aureos & productiles facies ex utraque parte oraculi. Cherub unus fit in latere uno, & alter in altero. Utrumque latus propitiatorii tegant, expandentes alas & operientes oraculum: respicientque se mutuo versis vultibus in propitiatorium, quo operienda est arca, in qua ponet testimonium, quod dabo tibi. Inde præcipiam, & loquar ad te; super propitiatorio scilicet ac medio duorum cherubim, qui erunt supra arcam testimonii, cuncta, quæ mandabo per te filiis Israel.

ANNO CHRISTI 787.

προεπιχθεῖσαν ἐν τῇ σωτηρίῳ πράξει. παρόντων καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιμανδριτῶν τε καὶ ἡγουμένων, καὶ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ πληρώματος· προκειμένων τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· κατὰ τὰς διελθούσας προσεχῶς πράξεις, ἐκ θείας χειρὸς παντοκράτορος διδαχάσης ἡμᾶς παροιμιακῶς, ἀληθείαν ἐμελέτησεν ὁ λάρυγξ ἡμῶν, ὅτι τοῖς ἀναγνωσθεῖσι γράμμασι τῶν ἁγιωτάτων ἀνδρῶν ἀνατολῆς καὶ δύσεως σύμφωνοι γεγόναμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ προφητικὸς λόγος ἐπέλλεται ἡμῖν· ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών, κήρυσσον ἐν ἰσχύϊ, τὴν φωνὴν ὕψωσον ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἰερουσαλήμ· κηρύξατε, μὴ φοβεῖσθε. ταύτην οὖν τὴν προφητικὴν ἔκταξιν ἑπόμενοι, ἱερεῖς ἄνδρες, κηρύξωμεν, τὰς φωνὰς ἡμῶν ὑψώσωμεν, εἰρηνεύουσαν προσφθεγγόμενοι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ἐστὶν ἀληθὴς Σιὼν καὶ πόλις τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν· γενήσονται δὲ τοῦτο πῶς; προσαγέσθωσαν εἰς μέσον ἡμῶν πρὸς ἀκρόασιν τῶν πανενδόξων ἁγίων πατέρων αἱ βίβλοι· καὶ ἐξ αὐτῶν ἀρυόμενοι, ποτισώμεθα ἕκαστος ἡμῶν τὸ καθ' ἡμᾶς ποίμνιον· διὰ γὰρ καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξελεύσεται ὁ ἦχος φθόγγος, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τῶν ῥημάτων ἡμῶν ἡ δύναμις· διότι οὐ μετατιθέμεθα ὅρια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀποστολικῶς διδαχθέντες κρατοῦμεν τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβομεν.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος * Κωνσταντίας Κύπρου εἶπε· κατὰ τὴν ὁμαλὴν Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἀγιόθησαν εἰς μέσον αἱ βίβλοι καὶ αἱ ῥῆσεις τῶν μακαρίων πατέρων, καὶ διαρρήδην τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ ἀναγνωσθήσονται.

* f. d. Constantiæ.

Λεόντιος ὁ λαμπρότατος ἀσηκρῆτις εἶπε· τῇ ὠνησιφόρῳ καὶ σωτηριώδει κελεύσει τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πατριάρχου πειθαρχοῦντες, καὶ τῇ συναινέσει τῆς οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου, ταύτην πεποιῆσθαι προθυμούμενοι, προσηνέγκαμεν καὶ παρεστήσαμεν τοὺς ἁγιωτάτους καὶ ἱεροὺς βίβλους· ὧν πρώτη ἡ θεόλεκτος καὶ θεόγραπτος βίβλος, ἣν καὶ πᾶσι προτιμωμένως ἀναγνώσομαι. πάντες τοίνυν ἐπιμελῶς καὶ ἐμφρόνως ἀκούσωμεν, καὶ τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν ἀκριβῶς ἐπιγνῶμεν, ὅπως ὁλοκλήρου τὴν ὠφέλειαν καρπωσώμεθα.

Ο' αὐτὸς ἀνέγνω.

Ἐκ τῆς Ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωσῆν· ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ, δύο πήχεων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος· καὶ ποιήσεις δύο χερουβὶμ χρυσᾶ πρόκτὰ, καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν τοῦ ἱλαστηρίου. ποιήσουσι χερουβὶμ εἷς ἐκ τοῦ πλευροῦ τοῦτου, καὶ χερουβὶμ εἷς ἐκ τοῦ πλευροῦ τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου· καὶ ποιήσεις τοὺς δύο χερουβὶμ ἐπὶ τοῦ δύο πλευροῦ. ἔσονται οἱ χερουβὶμ ἐκτείνοντες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα, εἰς τὸ ἱλαστήριον ἔσονται τὰ πρόσωπα τῶν χερουβὶμ· καὶ ἐπιθήσεις τὸ ἱλαστήριον ἐπὶ τοῦ κιβωτοῦ ἄνωθεν· καὶ εἰς τὴν κιβωτὸν ἐμβαλεῖς τὰ μαρτύρια, ἃ ἐγὼ δώσω σοι. καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ λαλήσω σοι ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου ἀναμέσον τῶν δύο χερουβὶμ τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.

Exod. xv.

Τῶν

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

A

Τῶν Ἀριθμῶν.

Αὕτη ἡ ἐγκαίνισις τοῦ θυσιαστηρίου μετὰ τὸ πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὸ χρίσαι αὐτὸ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι Μωσῆν εἰς τὸ σκήνωμα τοῦ μαρτυρίου λαλῆσαι αὐτῷ, καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς κυρίου λαλοῦντος πρὸς αὐτὸν ἀνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου ἀνὰ μέσον τῶν δύο χερουβίμ, καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτόν.

Ex Numeris.

Hæc oblata sunt in dedicatione altaris, quando unctum est. Cumque ingrederetur Moyses tabernaculum fœderis, ut consuleret oraculum, audiebat vocem loquentem ad se de propitiatorio, quod erat super arcam testimonii inter duos cherubim, unde & loquebatur ei. Num. 7.

Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου.

Καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὸν ναόν, ᾧ διεμέτρησε τὸ αἴλαμ πήχεων ἓξ τὸ πλάτος οὗσα, καὶ πήχεων ἓξ τὸ εὖρος τοῦ αἴλαμ. καὶ μετ' ἄλλα. Καὶ ὁ οἶκος, καὶ τὸ πλησίον ἐξυλωμένα κύκλῳ, καὶ τὸ ἔδαφος· καὶ B ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἕως τῶν θυρίδων· καὶ θυρίδες ἀνεπτυσσόμεναι τετραχῶς εἰς τὸ ἐσώπτειον, καὶ ἕως πλησίον τῆς ἐσωτέρας, καὶ ἕως τῆς ἐξωτέρας, καὶ ἐφ' ὅλου τοῦ τοίχου κυκλόθεν ἐν τῷ ἔσωθεν καὶ ἐν τῷ ἔξωθεν, γεγλυμμένα χερουβὶμ καὶ φοίνικες· καὶ φοῖνιξ ἀνὰ μέσον χερουβὶμ καὶ χερουβίμ. δύο πρόσωπα τῷ χερουβίμ· πρόσωπον ἀνθρώπου πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ πρόσωπον λέοντος πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν καὶ ἔνθεν, διῃγλυμμένα· ὅλος ὁ οἶκος κυκλόθεν. ἐκ τοῦ ἐδάφους ἕως τοῦ φατνώματος τὰ χερουβίμ.

De Ezechiele.

Et introduxit me in templum, & mensus est frontes, seu cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis inde, latitudinem tabernaculi. Ezech. 41.
Et post alia. *Et templum interius, & vestibula atrii, limina, & fenestras obliquas, & hæc tecta in circuitu per tres partes contra uniuscujusque limen, stratumque ligno per gyrum in circuitu: terra autem usque ad fenestras, & fenestræ clausæ super ostia, & usque ad domum interiorem, & forinsecus per omnem parietem in circuitu, intrinsecus & forinsecus ad mensuram, & fabrefacta cherubim & palmæ, & palmæ inter cherub & cherub; duæque facies habebat cherub, faciem hominis juxta palmam ex hac parte, & faciem leonis juxta palmam ex alia parte expressam per omnem domum in circuitu.*

Ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου.

Ex epistola S. Pauli apostoli ad Hebræos.

C

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λατρείας, τό,τε ἅγιον κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων ἥτις λέγεται ἅγια. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ· ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης. ὑπεράνω δὲ * αὐτῶν χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον.

Heb. 9.

* αὐτῆς

Ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης εἶπε. σκοπήσωμεν D εἰροὶ ἄνδρες, ὅτι ἡ παλαιὰ εἶχε θεῖα σύμβολα, χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· ἧς ἐκ ταύτης παρέλαβεν ἡ νέα.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Perspiciamus, sacrati viri, quia vetus testamentum habuit divina signa, cherubim obumbrantia propitiatorium: & ex hoc novum accepit.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· ναὶ δέσποτα, ἀληθεια.

Sancta synodus dixit: Etiam domine, sic se habet veritas.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἐὰν ἡ παλαιὰ εἶχε χερουβὶμ κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, καὶ ἡμεῖς εἰκόνας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἁγίας θεοτόκου, καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἔχομεν, κατασκιαζούσας τὸ ἱλαστήριον.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si vetus habebat cherubim obumbrantia propitiatorium, & nos icones Domini nostri Jesu Christi, & sanctæ Dei genitricis, sanctorumque ipsius habeamus, obumbrantes altare.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες εἶπον· ἀληθῶς Θεοῦ διατυπώσεις.

Magnificentissimi principes dixerunt: Veraciter Dei præceptio est.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπε. καθὼς ἀνεγνώσθη, πρόσωπον ἀνθρώπου εἶχε τὸ χερουβίμ. καὶ πῶς τινες λέγουσιν, ὅτι τίς εἶδε πρόσωπον χερουβίμ; καίτοιγε εἶπε γλυπτὸν πρόσωπον.

E Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Uti lectum est, vultum hominis habebat cherubim & quomodo quidam dicunt, quia quis vidit vultum cherubim? Etenim dixit sculptilem vultum.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· πάντες οἱ ἅγιοι οἱ ἀξιωθέντες ἰδεῖν ἀγγέλους, ἀνθρωπομόρφους αὐτοὺς ἐθεάσαντο, καθὼς διαφόρως ἐν τῇ γραφῇ ἀνέγνωμεν. διό καὶ περὶ τῶν χερουβὶμ ὁ Θεὸς Μωσεῖ ἐχρημάτιζε λέγων· ὅρα, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δεικθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. καὶν-

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Omnes sancti qui meruerunt angelos videre, in specie hominum eos viderunt, quemadmodum in diversis legimus scripturæ locis, propter quod de cherubim Deus Moysi loquutus est dicens: *Vide, ut facias omnia secundum formam quæ ostensa est tibi in monte.* Et hinc Exod. 25.

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

famulus Moyſes, quales formas vidit, tales & fecit, cum quibus & cherubim.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Quando autem movebatur populus ad idololatriam, tunc Deus dicebat Moyſi: Ne facias omnem ſimilitudinem ad ſerviendum eis.

Joannes reverendiſſimus presbyter & vicarius apoſtolicarum ſedium orientis dixit: Exceſſius his eſt, quia & Jacob titulum erexit Deo. Unde & benedixit ei repromittens donationes, quæ omne verbum excedunt. Et alibi in ſpecie hominis luctatus eſt cum eo, & appellavit eum Iſrael, quod eſt interpretatum, mens videns Deum. Ipſe autem ait: *Vidi Dominum facie ad faciem, & ſalva facta eſt anima mea*; & ecce non ſolum intelligibiles virtutes viſæ ſunt, ſed & ipſe qui natura inviſibilis eſt Deus, & incorporeus, cum oſtenſus eſt in ſpecie noſtra.

Demetrius reverendiſſimus diaconus & ſcevophylax ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ Conſtantinopoleos legit.

Sancti patris noſtri Joannis Chryſoſtomi de præſentia in Meletium: cujus initium eſt hoc.

Ubique inter hunc ſacratum gregem oculos circumferens, & univerſam civitatem hic præſentem aſpiciens, non habeo quem beatificem: Et poſt alia: Et erat reverentiæ magiſterium, quod fiebat. Jugiter enim coacti ejus vocabulum memorari, & ſanctum illum habere præ animo, nomine ipſius fugabant omnem a ſe paſſionem & cogitationem irrationabilem: & ſic multum factum eſt hoc, ita ut ubique in vicis, & in foro, & in agris, & in itineribus hoc undique nomine perſonarent. Non autem * circa tam magni nominis affectum paſſi eſtis tantummodo; verum etiam & circa ipſam ejus corporis formam. Quod ergo in nominibus feciſtis, hoc & ſuper illius iconam geſſiſtis. Etenim in annulorum circulis, & in calicibus, & phialis, & in thalamorum parietibus, & ubique iconam ſanctam illam exaraverunt multi; ut non ſolum audirent ſanctum vocabulum illud, ſed & viderent corporis ejus ubique figuram, & duplici quadam migrationis illius conſolatione fruerentur.

* *Al.* circa tam magnum affectum.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Si Joannes aurei oris talia dixit de iconis, qui adhuc audet dicere contra eas quidquam?

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Recepit eas veraciter; & talem amorem habebant pii, qui tunc erant, circa imaginem ejus, ut ubique formarent iconam ſancti Meletii. Unde & pater hic ſupra modum illos laudat.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Et nos a patribus noſtris percipientes doctrinas, dicimus eas & venerabiles iconas, & ſanctas, & ſacras.

Theodoſius reverendiſſimus hegumenus monaſterii ſancti Andreæ Neſii attulit librum ejuſdem Joannis oris aurei, petens relegi: quem accipiens Antonius monachus legit.

Τῶ ἁγίω πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς Μελέτιον ἐγκωμίου, ὅ ἡ ἀρχή.

Πανταχοῦ τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀγέλης περιφέρων τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν ἐνταῦθα παρεῖσαν βλέπων, οὐκ ἔχω τίνα μακαρίσω. καὶ μεθ' ἕτερα· καὶ ἵνα ἀπὸ ἀρχῆς διδασκαλίαν τὸ γενόμενον. συνεχῶς γὰρ ἀναγκαζόμενοι τῆς προσηγορίας ἐκείνης μεμνῆσθαι καὶ τὸν ἅγιον ἐκεῖνον ἔχειν ἐπὶ ψυχῆς πάσης ἄλογα πάθη καὶ λογισμῶν φυγαδευτήριον εἶχον τὸ ὄνομα. καὶ ἔπι πολὺ γίγνεται τοῦτο, ὡς πανταχοῦ, καὶ ἐν ἀμφόδοις, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ἐν ἀγροῖς, καὶ ἐν ὁδοῖς τοῦτο πάντοθεν περιηχεῖσθαι τῷ ὀνόματι. ἀ πρὸς τὸ ὄνομα δὲ τοσοῦτον ἐπάθετε μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸ σῶμα τοῦ τύπου· ὅπερ γοῦν ἐν ὀνόμασιν ἐποιήσατε, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος ἐπράξατε τῆς ἐκείνου. καὶ γὰρ ἐν δακτυλίοις σφενδόναις, καὶ ἐν ἐκπώμασι καὶ φιάλαις, καὶ ἐν θαλάμων τοίχοις, καὶ πανταχοῦ τὴν εἰκόνα τὴν ἁγίαν ἐκείνην διεχάραξαν πολλοί. ὡς μὴ μόνον ἀκούειν τῆς ἁγίας προσηγορίας ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ ὁρᾶν αὐτὸ πανταχοῦ τοῦ σώματος τὸν τύπον, καὶ διπλοῦν τινα τῆς ἀποδημίας ἔχειν παραμυθίαν.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκ. Νικομηδείας εἶπε· Ἰωάννης ὁ χρυσόστομος τοιαῦτα λέγει περὶ τῶν εἰκόνων, τίς ἔτι τολμᾷ εἰπεῖν κατ' αὐτῶν τι;

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· ἀπεδέξατο αὐτὰς ἀληθῶς· καὶ τοιοῦτον πόθον εἶχον οἱ τότε εὐσεβεῖς εἰς τὸ εἰκόνα αὐτοῦ, ὥστε πανταχοῦ ἐξετύπουν τὸ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Μελετίου. ὅθεν καὶ ὁ πατὴρ ὑπερβαλλόντως αὐτὸν ἐπαινεῖ.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· καὶ ἡμεῖς ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν παρειλήφαμεν τὰς διδασκαλίας, λέγομεν αὐτὰς καὶ σεπτὰς, καὶ ἁγίας, καὶ ἱερὰς.

Θεοδόσιος ὁ ἁγιώτατος ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Νησίου προσήνεγκε βίβλον τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, αἰτούμενος ἀναγνωσθῆναι. ὃν λαβὼν Ἀντώνιος μοναχὸς ἀνέγνω.

Τῶ

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

Τῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τῦ Χρυσοστόμου λόγος· ὅτι παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης εἷς ὁ νομοθέτης· καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τῦ ἱερέως, ἐξ ἡ ἀρχή.

Sanctæ memoriæ patris nostri Joannis Chrysostomi sermo: Quod veteris & novi testamenti unus sit legislator: & in vestem sacerdotis: cujus initium est.

Τῆς Χριστῦ βασιλείας τὸ εὐαγγέλιον ἀποκηρύττουσι μὲν προφῆται. καὶ μετ' ἄλλα· ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον καὶ ἔμπυρα γραφὴν ἐφίλησα πεπληρωμένην. εἶδον γὰρ ἄγγελον ἐν εἰκόνι ἐλαύνοντα βαρβάρων νέφη· εἶδον πατουμένα βαρβάρων φῦλα, καὶ τὸν Δαβὶδ ἀληθεύοντα· πόμπευε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῦ ἐξαλείφουσα.

Christi regni evangelium ante quidem prædicavere prophetæ. Et post alia: Ego & cera perfusam dilexi picturam pietate repletam. Vidi enim angelum in icona pellentem barbarorum cuneos. Vidi conculcatas barbarorum nationes, & David veraciter dicentem: *Domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges.* Psalm. 72.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· εἰ ὁ χρυσῦν τιμαλφέστερον ἔχων τὸ στόμα τοῦτον λόγον ἐφώνησε· ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον ἠγάπησα γραφήν· τί λέξομεν περὶ τῶν μισούντων;

Sanctissimus patriarcha dixit: Si is qui auro pretiosius os habebat, perhibuit dicens: Ego & perfusam dilexi picturam: quid dicemus de his qui oderunt?

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· ἐκείνου λέγοντος, ὅτι ἐγὼ ἠγάπησα, τίς τολμᾷ φάναι τὸ ἐναντίον;

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Illo dicente, quia ego dilexi: quis audet effari contrarium?

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος, καὶ πατοτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων, εἶπε. τίνες δὲ ὁ ἄγγελος, εἰ μὴ περὶ οὗ γέγραπται· ὅτι ἄγγελος κυρίου ἐπάταξεν ἐκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ περὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐστρατευδιόπων;

Joannes reverendissimus presbyter & vicarius orientalium pontificum dixit: Quis autem est iste angelus, nisi ille de quo scriptum est: Quia angelus Domini percussit centum octoginta millia Assyriorum in una nocte circa Jerusalem hostiliter militantia? 4. Reg. 19.

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Δυρραχίου εἶπεν· ἀλλ' ἵλεως ἡμῖν γένηται κύριος ἐπὶ τοῖς παραπτώμασιν εἰς περιφέρειαν περὶ τὰς ἱερὰς εἰκόνας.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Sed propitius nobis sit Dominus super delictis quæ * peccavimus circa sacras imagines. * peccavimus

Γρηγόριος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Gregorius diaconus & notarius legit.

Ἐκ τῦ λόγου τῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, λεχθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει. περὶ θεότητος υἱοῦ καὶ πνεύματος, καὶ εἰς τὸν Ἀβραάμ· ἐξ ἡ ἀρχή.

Ex sermone sancti Gregorii Nyssæ, habito Constantinopoli, de Deitate Filii & Spiritus, & in Abraham: cujus initium est.

Οἷόν τι πάσχουσι περὶ τοὺς πολυανθεῖς τῶν λειμώνων. καὶ μετ' ἄλλα· εἶδον πολλάκις ἐπὶ γραφεῖς εἰκόνα τοῦ πάθους, καὶ οὐκ ἀδακρυεὶ τὴν θέαν παρῆλθον, ἐναργῶς τῆς τέχνης ὑπ' ὄψιν ἀγούσης τὴν ἱστορίαν. λοιπὸν προκεῖται ὁ Ἰσαὰκ τῷ πατρὶ παρὰ αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίῳ ὀκλάσας ἐπὶ τὸ γόνυ, καὶ περιπεμβάς ἔχων εἰς τοὐπίσω τὰς χεῖρας. ὁ δὲ ἐπιβεβηκὼς κατόπιν τῷ νεδὶ τῆς ἀγκύλης, καὶ τῇ λαιᾷ χειρὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς πρὸς ἑαυτὸν ἀνακλάσας, ἐπικύπτει τῷ προσώπῳ ἐλεεινῶς πρὸς αὐτὸν ἀναβλέποντι καὶ τὴν δεξιὰν καθοπλισμένην τῷ ξίφει πρὸς τὴν σφαγὴν κατευθύνει· καὶ ἄπτεται ἤδη τοῦ σώματος τῇ τοῦ ξίφους ἀκμῇ· καὶ τότε αὐτῷ γίνεται θεόθεν φωνὴ τὸ ἔργον κωλύουσα.

Veluti quiddam patiuntur ad multum florida prata. Et post alia: Vidi sæpe in pictura imaginem passionis, & non sine lacrymis aspectum transivi, dum evidenter ars ante vultum afferret historiam. Ceterum ponitur Gen. 22. Isaac apud ipsum altare super genu locatus, & ligatas habens manus retrorsum. At ille ascendens post tergum pueri * suffragine * junctа, læva manu comam pueri ad se reflectit, & incurvatur vultui miserabiliter * ad se respicienti, & dexteram armatus gladio ad occisionem dirigit, & tangit jam corpus gladii acie: & tunc ei fit divinitus vox prohibens opus. * Gr. suffragini innixus, * Gr. ad ipsum

Οἱ εὐδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· ἴδε πῶς * ἐδύνθη ὁ πατὴρ ἡμῶν εἰς τὴν ἱστορίαν, ὥστε καὶ ἐδάκρυσεν. * ἰδυνήθη

Gloriosissimi principes dixerunt: Vide, quomodo * dolnerit pater noster in pictura; ita ut & lacrymaretur. * incundatus fit,

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· πολλάκις ὁ πατὴρ ἀνέγνω τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ τυχὸν οὐκ ἐδάκρυσεν· ἀλλ' ὁπλισικὰ τὴν ζωγραφίαν κατεῖδεν, ἐδάκρυσεν.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Multoties pater legit historiam; sed forte nunquam lacrymatus est: at vero postquam picturam vidit, lacrymatus est.

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος καὶ πατοτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν. εἰ τοιούτῳ διδασκάλῳ ἡ ἱστορία παρέσχεν ὠφέλειαν καὶ δάκρυα, πόσῳ γε μᾶλλον τοῖς ἀμαθέσι καὶ ἰδιώταις παρέξει κατάνυξιν καὶ ὠφέλειαν;

Joannes reverendissimus presbyter & monachus, & vicarius orientalium pontificum dixit. Si tali doctori pictura præstitit utilitatem & lacrymas, quanto potius indoctis & idiotis præstabit compunctionem & utilitatem?

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν. ἐν διαφόροις τόποις ἐθεασάμεθα τὴν τοῦ Ἀβραὰμ ἱστορίαν, καθὼς ὁ πατὴρ φησι.

Sancta synodus dixit: In diversis locis vidimus Abrahæ picturam, sicut pater ait.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ di-

ACTIO IV.

dixit: Si sanctus Gregorius vigilans in divinis intellectibus, Abrahæ historia visa lacrymatus est, quanto magis depicta incarnata dispensatio Christi Domini nostri, qui propter nos homo factus est, videntes ad profectum & lacrymarum effusionem hortabitur?

Tarasius sanctissimus episcopus dixit: Si videremus iconam crucifixum ostendentem Dominum, nonne & nos lacrymaremur?

Sancta synodus dixit: Magnifice: nam in ipsa liquido consideratur humilitatis celsitudo Dei, qui propter nos incarnatus est.

Stephanus reverendissimus diaconus & notarius ac referendarius legit. B

Sancti Cyrilli Alexandrini episcopi, ex epistola ad Acacium Scythopolees episcopum, de * *apopompæo: cujus initium est.*

* Capta dimissio

Missis nunc a sanctitate tua nuncis gavisus sum valde. Et post alia plurima dixit: Dicimus ergo, quod figura & umbra erat lex, & quasi quædam pictura posita ad visionem bis qui conspiciunt res. Umbræ autem artis sunt eorum qui pingunt in tabulis, principia exarationum; quibus si superinducantur colorum flores, tunc profecto picturæ pulcritudo nitescet. Et post pauca: Scriptum est igitur in mundi factura libro: C *Et factum est post verba hæc, tentavit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham, Abraham: at ille respondit, Adsum. Dixit ei: Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac; & vade in terram visionis, atque offer eum ibi in holocaustum super unum montium, quem monstravero tibi. Igitur Abram de nocte consurgens, stravit asinum suum, ducens secum duos juvenes & Isaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum quæ præceperat ei Deus. Die autem tertio, elevatis oculis, vidit locum procul, dixitque ad pueros suos: Expectate hic cum asino; ego autem & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos. Tu-* D *lit quoque ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum. Ipse vero portabat in manibus ignem & gladium.* Et post alia: *Venerunt ad locum, quem ostenderat ei Deus, in quo ædificavit altare, & desuper ligna composuit. Cumque ligasset* * *Isaac filium suum, posuit eum in altari super struem lignorum, extenditque manum & arripuit gladium, ut immolaret filium suum.* Ergo si quidam nostrum desiderat videre depictam in tabula historiam de Abraham, * quomodo scilicet eum designaverit pictor: utrum nam simul, an sigillatim gesserit quæ de illo dicuntur? * Siquidem nonnulli in alia atque alia specie diversis eumdem locis depingunt: utputa aliquando sedentem quidem asino, assumpto puero, sequentibus famulis; aliquando autem remanente rursus asino deorsum una cum famulis oneraniem Isaac, & habentem præ manibus gladium simul & ignem. Nec non & alibi eumdem in specie iterum alia compedientem * super ligna, & armasse gladio dexteram, ut necem inferat. Sed non aliter & aliter erat Abraham diversis in locis aliter atque aliter visus; sed idem ipse ubicumque semper, secundum rerum necessitatem,

ANNO CHRISTI 787.

Λέγει· εἰ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ γρηγορῶν ἐν τοῖς θείοις νοήμασι, τῷ Ἀβραὰμ τὴν ἱστορίαν θεασάμενος ἐδάκρυσε, πόσῳ μᾶλλον ἡ ἐξωγραφημένη οἰκονομία τοῦ δεσπότου ἡμῶν Χριστοῦ, τοὺς ὁρῶντας πρὸς ὠφέλειαν καὶ δακρύων χύσιν προτρέψεται;

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· εἰ ἐνδομύχου εἰκόνα ἐσταυρωμένον ἐπιδεικνῦσαν τὸν κύριον, οὐκ ἂν καὶ ἡμεῖς ἐδακρύσαμεν;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· μεγαλεῖος· ἐν αὐτῇ γὰρ ἀκριβῶς καταγνοῖτο τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ.

Στέφανος ὁ ἐλαβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος καὶ ἐφερενδάριος ἀνέγνω.

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως, περὶ τοῦ ἀποπομπαίου· ἧς ἡ ἀρχή.

Τοῖς παρὰ Ἰησοῦς ὁσιότητος ἀρτίως ἐπεσκεμμένοις εὐτυχῶν πολλὰ ἄγαν, καὶ μετ' ἄλλα. φαμὲν οὖν, ὅτι σκιὰ καὶ τύπος ὁ νόμος, καὶ οἷον τις γραφὴ παρατεθεῖσα πρὸς θέαν τοῖς ὁρῶσι τὰ πράγματα. αἱ δὲ σκιαὶ τῆς τῶν γραφόντων ἐν πίναξι τέχνης τὰ πρῶτα χαράγματά ἐστιν· αἷς εἶτα ἐπενεχθεῖεν τῶν χρωμάτων τὰ ἄνθη, τότε δὴ τότε τῆς γραφῆς ἀπαστράψει τὸ κάλλος. Καὶ μικρὰ· Γραφὴ· γέγραπται πάλιν ἐν τῇ τῆς κοσμοποιΐας βίβλῳ· καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ Θεὸς ἐπείρασε τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἀβραάμ, Ἀβραάμ. ὁ δὲ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ· καὶ εἶπε. λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ, καὶ πορεύθητι εἰς τὴν ὑψηλὴν, καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ἑνὶ τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω. ἀναστὰς δὲ τὸ πρωΐ, ἐπίσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ. παρέλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ δύο παῖδας, καὶ Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ χίσας ξύλα εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη, καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός, τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. καὶ ἀναβλέψας Ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε τὸν τόπον μακρόθεν. καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ· καθίσατε αὐτοῦ μετὰ τοῦ ὄνου· ἐγὼ δὲ καὶ τὸ παιδάριον διελεύσομεθα ἕως ὧδε· καὶ προσκυνήσαντες, ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς. ἔλαβε δὲ Ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως, καὶ ἐπέθηκεν Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἔλαβε δὲ μετὰ χεῖρας τὸ πῦρ καὶ τὴν μαχαίραν, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ δύο ἅμα. καὶ μετ' ἄλλα· Καὶ ἀποδόμενον ἐκεῖ Ἀβραὰμ θυσιαστήριον, καὶ ἐπέθηκε τὰ ξύλα· καὶ συμποδίσας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπάνω τῶν ξύλων. καὶ ἐξέτεινεν Ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν τὴν μάχαιραν σφάξαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἀρ' ὧν εἷς τις τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπιθύμησεν ἰδεῖν καταγεγραμμένων ἐν πίναξι τὴν ἐπὶ γε τῷ Ἀβραὰμ ἱστορίαν, πῶς ἂν αὐτὸν ἐχάραξεν ὁ ζωγράφος; ἆρ' ἐν σοὶ πάντα ἀρῶντα τὰ εἰρημένα, ἢ ἄνω μέρος καὶ ἑτέρωθεν, κύκλου ἑτεροιοδῶς πλεκομένου τὸν αὐτόν; οὐδέν τι φημί. ποῖ μὲν ἐφεζόμενον τὸν ἄνδρα, συμπαραλαμβάνοντος τὸ παιδάριον καὶ ἑπομένων τῷ οἰκείῳ· ποῖ δὲ αὖ πάλιν ἀνορμενεύσης τῆς ὄπισθεν κάτω τοῖς οἰκέταις ἅμα, καταφορτίσαντι μὲν τοῖς ξύλοις τὸν Ἰσαάκ, ἔχοντα δὲ μετὰ χεῖρας τὴν μάχαιραν καὶ τὸ πῦρ. καὶ μὴν ἐν ἑτέρῳ τῷ αὐτῷ ἐν εἴδει πάλιν ἑτέρῳ, συμποδί-

σαντα

σαντα μὲν τὸ μεράκιον ἐπὶ τὴ ξύλα, ἐκλίσαντα δὲ τῇ μαχαίρᾳ τὴν δεξιάν, ἵν' ἐπάγοι τὴν σφαγήν. ἀλλ' ἦν οὐκ ἔπρας Ἀβραὰμ πλεοναχῶ τῆς γραφῆς ἀρώμενος ἐπιρροίας, ἀλλ' ὁ αὐτὸς παντοχῶ. ταῖς τῆδ πραγμάτων χρείαις συγκαθειλμένης αἰὶ τῆς τῶ γράφοντος τέχνης. ὁ γὰρ ἦν οἷός, ἦγουν τῆδ ὑδεχομένων, ὃ δεῖ καταδεῖν αὐτὸν πάντα δρῶντα τὰ εἰρημένα.

A pictoris arte repræsentatus. Neque enim erat conveniens, imo impossibile, in uno eodemque loco videri omnia gerere, quæ de illo dicuntur.

Κωνσαντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσαντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἰδὺ γὰ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος σύμφωνα τῆδ ἁγίῳ Γρηγορίῳ τῆδ Νύσσης λέγει.

Κοσμᾶς διάκονος, νοτάριος καὶ κουβικουλάριος ἀνέγνω.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Ecce & sanctus Cyrillus consona sancto Gregorio Nysseno dicit.

Cosmas diaconus, notarius & cubicularius legit.

Iambicos versus sigillatim, expressimus.

Τῶ ἁγίου Γρηγορίου τῶ θεολόγου ἐκ τῆδ ἐπῶν, ἐκ τῶ περὶ ἀρετῆς λόγου· ὧ ἡ ἀρχή.

De carminibus sancti Gregorii theologi, ex sermone de virtute habito; cujus initium est.

Θεὸν τὸν πάντων αἴτιον πρῶτον καλῶ.
Καὶ μετ' ἄλλα.
Οὐδ' ὁ Πολέμων ἄμοιρα σιγηθήσεται·
Καὶ γὰρ τὸ θαῦμα τῆδ ἄγαν λαλουμένου·
Ἦν μὲν τὸ πρόσθεν ἄτος ἐκ σωφρονῶν,
Καὶ σφόδρα γ' αἰσχρὸς ἡδονῶν ὑπηρέτης.
Ἐπεὶ δ' ἐρωτι τῶ καλῶ παρεχέθη.
Σύμβουλον ἔρων· οὐκ ἔχω δ' ἁπλῶν τίνα·
Εἴτ' ἦν σοφὸν τιν', εἴτ' ἰαυτὸν εἰδότα
Τοσοῦτον ὤφθη τῶν παθῶν ἀνώτερος.
Ὥστ' εἴ τι δήπου τῶν ἐκείνου θαυμάτων·
Ἑταιρί δ' εἰσκαλεῖταί τις ἀκρατὴς νέος·
Ἣ δ' εἰς πυλῶνος ἦλθε, φασί, πλησίον·
Τῆς δ' ἦν ὑπερκύπτων Πολέμων ἐν εἰκόνι·
Ταύτην ἰδοῦσα· ἦ γὰρ ἦν σεβασμία·
Ἀπῆλθεν ἔνθις, κἀ θεὰς ἠτιμάζη·
Ὡς ζωντ' ἐφαιχωθεῖσα τὸν γεγραμμένον.

* In ms. Iolyano versus sic quoque versus distinctus est, ut modo edidimus.
* scr. prædicata.

* Deum omnium auctorem primum invoco.
Et post alia:
Nec Polemon a me silentio præteribit.
Etenim miraculum est ex illis quæ oppido sunt * prædicanda.
Erat quidem prius iste non inter pudicos,
Et valde turpis voluptatum minister.
At cum affectu boni detentus esset,
Consiliarium inveniens (non autem habeo dicere quem)
Sive ergo sapientem aliquem, sive semet,
* audacter
* scr. subito
Tantum apparuit passionibus superior,
Ut unum quoddam ponam miraculorum ejus.
Meretricem advocat quidam incontinens juvenis:
Quæ cum juxta portam venisset, ut ajunt,
In qua erat prospiciens Polemon in icona:
Hanc cum vidisset (etenim erat colenda)
Abiit confestim, & aspectu superata,
Ut viventem verecundata depictum.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεηγόρος πατὴρ θαυμασὴ· ἤγαγετο τὴν εἰκόνα τῆ Πολέμωνος.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Et sanctus Gregorius deiloquus pater mirabilem retulit iconam Polemonis.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἡ γὰρ σωφροσυνὴ ὀξ αὐτῆς ἀφειπλέωθη. εἰ μὲν γὰρ εἶδε τὴν εἰκόνα ἡ ἑταιρὶς τῆ Πολέμωνος, οὐκ ἂν τῆς ἀσελγείας ἔπαυσε.

Sanctissimus patriarcha dixit: Etenim castitas ex illa patrata est: nisi enim vidisset scortum iconam Polemonis, nequaquam a stupro cessasset.

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆ Δυρραχίου εἶπε· θαυμασὴ ἡ εἰκὼν καὶ ἀξιάγαστος, ἔτι πλέον ἐπιθυμῆθη τὸ γύναιον ῥύσασθαι ἐκ τῆς βδελυρᾶς αἰσχουργίας.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrhachii dixit: Mirabilis est imago & admiratione dignissima, quoniam potuit mulierculam liberare ab execrabili & turpi operatione.

Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τῆ ἁγιωτάτη πατριαρχείου ἀνέγνω.

* Gregorius Deo amabilis diaconus & notarius venerabilis patriarchii legit.
* Georgius

Antipatri episcopi Bostrensium, ex sermone in mulierem quæ fluxum sanguinis passa est: cujus initium est.

Ὅτι μὲν πρώτη Ἰουδαίων κλῆσις, ἐδίδαξεν ἡ γραφή. καὶ μετ' ἄλλα.

Ταῦτα τῶ σωτηρίω κρασπέδω λαβομένη ἔλεγεν ἡ αἱμόῤῥους, ὡς βασιλέα τῆς φύσεως κρατῆσαι τὸν κύριον, καὶ τῆ πάθους τιλὶ τυραννίδα διδάσκουσα. καὶ τυχοῦσα τῆς δωρεᾶς, ἀνδριάντα ἤγειρε τῶ Χριστῶ, τὸν μὲν πλοῦτον ἰατροῖς ἀναλώσασα, τῆ δὲ πλούτου τὰ λειπόμενα προσενέγκασα τῶ Χριστῶ.

Quod prior quidem fuerit Judæorum vocatio, scriptura docuit. Et post alia.

Hæc salutari fimbria comprehensa dicebat mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, ut regem naturæ tenens Dominum, & passionis tyrannidem edocens: perceptoque dono, statuam erexit Christo. Et quidem divitias in medicos expenderat, sed divitiarum reliqua obtulit Christo.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὥστε ἡ εἰκόνα ὁ ζηλογραφῶν, τῶ Θεῶ αὐτὴν προσφέρει, ὃν τρόπον καὶ ἡ αἱμόῤῥους τὸν ἀνδριάντα.

Sanctissimus patriarcha dixit: Itaque & imaginem qui depingit, Deo illam offert, quemadmodum & mulier statuam.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε·

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit:

Digitized by Google

ACTIO IV.

xit: * Proprie dicere, jubet, & recipit amplissime facientes imagines.

* ut proprie dicam

Thomas reverendissimus monachus monasterii Chenolacci *dixit*: Librum beati Asterii affero, & offero sanctæ synodo: & ut jubetis.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens Constantinus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

ANNO CHRISTI 787.

Α. ἔφη· χυρίως εἰπεῖν, κελεύει, καὶ ἀποδέχεται κατὰ πλάτος τοὺς ποιοῦντας εἰκόνας.

Θωμᾶς ὁ ἁγιώτατος μοναχὸς μονῆς τοῦ Χηνολάκκου εἶπε· βίβλον τοῦ μακαρίου Ἀστερίου ἐπιφέρομαι, καὶ προσφέρω τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ· καὶ ὡς κελεύετε.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Beati Asterii episcopi Amasiæ relatio in Euphemiam martyrem.

Τοῦ μακαρίου Ἀστερίου ἐπισκόπου Ἀμασείας ἔκφρασις εἰς Εὐφημίαν τὴν μάρτυρα.

Pridem, o viri, Demosthenem habebam B in manibus illum optimum, & Demosthenis illa, ubi Æschinem amaris * immittit cogitationibus. Retardatus vero sermone, & densus intelligentiæ, quietem * deprecatus sum, & ambulacrum, quo mihi solveretur pusillum animæ dolor: & procedens de habitaculo, pauxillum cum notis comitatus in forum, illinc ad Dei templum profectus sum, oraturus in vacatione. Cum autem & hoc consecutus, in obscuro porticus domorum incederem, vidi illic picturam quamdam, & me *in summitatem* visio * tulit: ut Euphranoris autem diceres esse diligentiam artificii, vel cujusque illorum veterum, qui * sculptibilem Junonem in magnitudinem, cum modica esset, erigentes, etiam tabulas animatas operabantur. Veni ergo, si velis (etenim nunc vacatio narrationis est) edisseram tibi scripturam. Neque enim magis prava quam pictores, nos utique musarum pueri habemus * remedia. Mulier quædam virgo sacra & incorrupta, Deo pudicitiam vovens, Euphemiam vocant eam. Cum autem tyrannus aliquando pie viventes persequeretur, nimis alacriter mortis elegit periculum. At vero cives & communicatores religionis, pro qua obiit, utpote virilem & sacram virginem admirantes, juxta sacrarium thecæ constructa, & posito loculo, honores ei C concelebrant, & annuam festivitatem, * novum & publicum facientes commercium. Ergo alii quidem Dei mysteriorum sacri disputatores hierophantæ verbo quoque memoriam semper honorant, & qualiter consummaverit sufferentiæ certamen, diligenter eos qui simul adsunt, edocent. Pictor autem pie agens, & ipse per artem pro viribus totam historiam ejus designans in sindone, juxta thecam sacram posuit visionem. Habet autem ita se illud amabile artificium. Excelsus super thronum stabilis est judex, amare ac maligne aspiciens in virginem. Irascitur enim quando vult ars etiam in animatis materiis. Adsunt autem satellites E principatus, & milites multi: quorum alii quidem monumentorum descriptores libros ferunt & codicillos: quorum alter a cera manu suspensa, * aspicit ad eam quæ judicabatur, totam inclinans faciem, veluti jubens * magis loquendum, ne laborans circa auditum, mendosa scribat ac reprehensibilia. Stabat autem virgo in aquilo indumento ac vehe philosophiam designans; & ut visum est pictori, etiam vultu urbano: ut vero mihi videtur, anima virtutibus decorata. Ducunt [illegible] ad prin-

* Gr. impetit

* Gr. quietem egebam & ambulatione

* Gr. qui picturæ pusillum dignitatis conscia est, ἀναλόγως τοῦ ἄνδρὸς legit. Hoc pro sculptilem Junonem. * pharmaca.

* communem & publicum ex celebratione

* Gr. stilo tractando

* clamat

Πρώην, ὦ ἄνδρες, Δημοσθένην εἶχον ἐν χερσὶ τὸν δεινὸν, καὶ Δημοσθένους ἐκεῖνα, ὅθα δὴ τὸν Αἰσχίνην πικροῖς βάλλει τοῖς ἐνθυμήμασιν. ἐγχρονίσας δὲ τῷ λόγῳ, καὶ πυκνωθεὶς τὴν διάνοιαν, ἀτύχως εἰσῆμην καὶ πεπάτουν, ὥστε μοι λυθῆναι μικρὸν τῆς ψυχῆς τὸ πονούμενον. προελθὼν δὲ δωματίου, καὶ ὀλίγα τοῖς γνωρίμοις συμβαδίσας ἐπ' ἀγορᾶς, ἐκεῖθεν εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ τέμενος ἀφικόμην ἐξόμβους ἐν χαλῇ. ὡς δὲ καὶ ἅπτα τυχὼν εἶδα δὴ * τὴν Ζωσίμου θρόμον ἐζωδίζειν, εἶδον ἐκεῖ γραφιώτατα, καί με κατ' ἄκρας εἶλεν ἡ θέα. Εὐφράνορος ἂν εἴποις εἶναι τὸ φιλοτέχνημα, ἤτινος ἐκείνων τῶν παλαιῶν, οἳ τὴν γραφικὴν ἦραν εἰς μέγα, ἐμψύχως ὀλίγα δέοντος ἐργασάμενοι πίνακας. δεῦρο δ' εἰ βούλει· καὶ γὰρ σχολὴ καὶ διηγήματος. φράσωσοι τὴν γραφήν. ἐδεῖ γὰρ φαυλότερα παίσας τῆς ζωγράφων οἱ μουσῶν παῖδες ἔχομεν φάρμακα. γυνή τις ἱερὰ παρθένος ἀκήρατος Θεῷ τὴν σωφροσύνην καθιερώσασα, Εὐφημίαν καλοῦσιν αὐτήν· τυράννου δέ ποτε τοὺς εὐσεβοῦντας ἐλαύνοντος, μᾶλλον προθύμως τὸν ἐπὶ θανάτῳ εἵλετο κίνδυνον. οἱ δὲ δὴ πολῖται καὶ κοινωνοὶ τῆς θρησκείας, ὑπὲρ ἧς ἐτελεύτησεν, ὡς ἀνδρείαν ὁμοῦ καὶ ἱερὰν τὴν παρθένον θαυμάσαντες, πλησίον τοῦ ἱεροῦ τὴν θήκην δεσμάμενοι, κατατίθεμέν τε καὶ λάρνακα, τιμὰς πλέξαντες αὐτῇ καὶ ἑορτὴν κοινὴν καὶ πάνδημον ποιοῦντες πανηγυρίζουσιν. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸ τοῦ Θεοῦ μυστήριον ἱεροφάνται καὶ λόγῳ τιμῶσι τὴν μνήμην ἀεί, ἅ ὅπως ἐξετέλεσε τὸν τῆς καρτερίας ἀγῶνα, ἐπιμελῶς τοὺς συνιόντας λαοὺς ἐκδιδάσκουσιν. ὁ δὲ δὴ ζωγράφος εὐσεβῶς καὶ αὐτὸς διὰ τῆς τέχνης κατὰ δύναμιν πᾶσαν τὴν ἱστορίαν ἐν σινδόνι χαράξας, κεῖταί τε περὶ τὴν θήκην τοῦ ἱεροῦ ἀνάθημα. ἔχει δὲ ὧδε τὸ φιλοτέχνημα. ὑψηλὸς ἐπὶ θρόνου καθέδρας δικαστὴς, πικρὸν καὶ δυσμενὲς βλέπων εἰς τὴν παρθένον. ὀργίζεται γὰρ ὅταν ἐθέλῃ καὶ ταῖς ἀψύχοις ὕλαις ἡ τέχνη. δορυφόροι δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ στρατιῶται πολλοί· αἱ μὲν γὰρ ὑπομνημάτων ὑπογραφεῖς δίπτυχα φέροντες καὶ γραφίδας· ὧν θάτερος ἀναστήσας ἀπὸ τῆς κηρᾶς τὴν χεῖρα, βλέπει πρὸς τὴν κεκριμένην σφοδρῶς, ὅλον ἐκκλίνας τὸ πρόσωπον, ὥστερ παρακελευόμενος μεγαυχητέον καλεῖν, ἵνα μὴ πάμπαν περὶ τὴν ἀκοὴν, ἐσφαλμένα γράφῃ καὶ ἐπιλήψιμα. ἔστηκε δὲ ἡ παρθένος ἐν φαιῷ κιτῶνι καὶ φιλοσοφίαν σημαίνουσα· ὡς μὲν ἔδοξε τῷ γραφεῖ, καὶ τὴν ὄψιν ἀστεία. ὡς δέ μοι δοκεῖ, τὴν ψυχὴν κεκαλλωπισμένην τοῖς ἀρίστοις. ἄγουσι δὲ αὐτὴν πρὸς τὸν ἄρχοντα δύο στρατιῶται, ὁ μὲν ἕλκων ἐπὶ πρόσωπον· ὁ δὲ κατόπιν ἐκείνων πικραμένου τῆς

παρ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

παρθένου τὸ ἦθος αἰδοῖ καὶ τερπότητι. νέμει μὲν A
γὰρ εἰς γῆν, ὥσπερ ἐρυθριῶσα τοὺς ὄψεις ἀπὸ ἀρ-
σένων. ἵσταται δὲ ἀκατάπληκτος, οὐδὲν φάσκουσα φο-
βεῖν τὸν ἀγῶνα δειλόν· ὡς ἔγωγε καὶ ἄλλους τῶν ἐκεί-
νου ζωγράφους, ὅτε ἐθεασάμην τῆς γυναικὸς ἐ-
κείνης τῆς Κολχίδος τὸ δρᾶμα· ὅτων μέλλουσα
τοῖς τέκνοις ἐπιφέρειν τὸ ξίφος, ἐλέῳ καὶ θυμῷ
μεμιγμένον τὸ πρόσωπον. καὶ θάτερος μὲν τῶν ὀφθαλ-
μῶν τὴν ὀργὴν ἐμφανίζει, θάτερος δὲ τὴν μητέ-
ρα μητέρα φειδομένην καὶ φείδουσαν. καὶ δὲ τὸ
θαῦμα ἀπ' ἐκείνης τῆς ἐννοίας ἐπὶ ταύτην μετα-
τέθεικα τὴν γραφήν· καὶ σφόδρα γε ἄγαμαι τοῦ τε-
χνίτου, ὅτι μᾶλλον ἐμιξε τῷ χρωμάτων τὸ ἦθος,
αἰδῶ τε ὁμοῦ καὶ ἀνδρείαν κεράσας, πάθη κατὰ φύσιν B
μαχόμενα. προβαινούσης δὲ εἰς τὸ πρόσω τῆς μι-
μήσεως, δήμιοί τινες ἐν χιτωνίσκοις γυμνοὶ ἤδη
ἦρχοντο τοῦ ἔργου. καὶ ὁ μὲν δραξάμενος τῆς κε-
φαλῆς, καὶ ἀνακλίνας εἰς τὸ κατόπιν, παρεῖχε τῷ
ἑτέρῳ ἕξεσιν εἰς τιμωρίαν τῆς παρθένου τὸ πρό-
σωπον· ὁ δὲ παρασὰς ὑξέκοπτε τῷ ὀδόντι. σφύ-
ρα δὲ καὶ τέρετρον φαίνεται τῆς τιμωρίας τὰ ὄργα-
να. δακρύω δὲ τὸ ἐντεῦθεν, καί μοι τὸ πάθος ἐ-
πιπέπτει τὸν λόγον. τὰς γὰρ τοῦ αἵματος σταγόνας
ὥσπερ ἐναργὲς ἐπέχρωσεν ὁ ζωγράφος, ὥστε εἶπος
ἂν προχεῖσθαι τῷ χειλέων ἀληθῶς, καὶ θρηνήσας
ἀπέλθοις. δεσμωτήριον μετ' ταῦτα, καὶ πάλιν ἡ
παρθένος σεμνὴ ἐν τοῖς φαυλοτάτοις κάθηται C
μόνη ἐκτείνουσα τὸ χεῖρε πρὸς οὐρανόν, καὶ καλῶ-
σα Θεὸν ἐπίτροπον τῶν δεινῶν. ἐγκυμονῇ δὲ ταύτῃ
φαίνεται ὑπὲρ κεφαλῆς τὸ σημεῖον, ὃ δὴ νόμος
Χριστιανοῖς προσκυνεῖν τε καὶ ἐπιγράφεσθαι. σύμ-
βολον οἶμαι τοῦ πάθους, ὅπερ αὐτὴν ὑξεδέχετο.
αὖθις γοῦν καὶ μετ' ὀλίγον πῦρ ἄλλαχοῦ σφοδρὸν ὁ
ζωγράφος ἀνῆψεν, ἐρυθρῷ χρώματι κἄθεν καὶ κά-
θεν ἐπιλαμφθὲν σωματοποιήσας τὴν φλόγα.
ἵστησι δὲ μέσην αὐτὴν, τὰς μὲν χεῖρας πρὸς οὐρα-
νὸν ἁπλώσασαν, ἀχθηδόνα δὲ ὐδεμίαν ἐπιφαί-
νουσαν τῷ προσώπῳ, ἀλλὰ τοὐναντίον γεγηθυῖαν,
ὅτι πρὸς τὴν ἀσώματον καὶ μακαρίαν ὑξέδημει ζω-
τήν· μέχρι τούτου καὶ ὁ ζωγράφος ἵστησι τὴν χεῖρα, D
κἀγὼ τὸν λόγον. ὥρα δέ σοι καὶ αὐτήν, εἰ βούλει,
τελέσαι τὴν γραφὴν, ἵνα κατίδῃς ἀκριβῶς, εἰ μὴ
πολὺ κατόπιν τῆς ἐξηγήσεως ἤλθομεν.

Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· Εὐσεβὴς ταῖς πα-
ρῶν ἐστι ἡ τέχνη τῶ ζωγράφῳ, καὶ ὑ καλῶς αὐτὴν
τινες ἀφρόνως σκώπτουσιν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ τὸν
ζωγράφον ἐσεβῦντα παρατίθεται.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κων-
σταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἀλλὰ μεὶὼ καὶ ἱερὸν ἀ-
νάθημα αὐτὸ προκαλεῖ· ὁ μέντοι θεολόγος σε-
βασμίαν τιμᾷ εἰκόνα, καὶ ὁ Χρυσόστομος ἁγίαν, E
ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς πατὴρ ἱεράν. καὶ τί ἔτι πρὸς
ταῦτα δικαιοῖ τις ἀντιλέξαι;

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶ-
πεν· ἀκούοντες ἅπαντες τὰς τῶν πατέρων διδασκα-
λίας, τῇ ψυχῇ κατενύγημεν, καὶ τὰ παρελήλυ-
θότα ἔτη ἀποδυρόμεθα. ἀλλ' ἐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ,
ὅτι διὰ τῶν διδασκαλιῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἤλθο-
μεν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας.

Θεοδόσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Ἀμορίου
εἶπε· πατέρες καὶ διδάσκαλοι ἁγιώτατοι, ἡμεῖς δὲ πᾶ-
σα ἡ ἁγία σύνοδος ἀκούσαντες τὰς τῶν ἁγίων πα-

cipem duo milites, unus quidem illam an- ACTIO IV.
te trahens, alter autem post tergum ur-
gens virginis temperatum pudore atque con-
stantia morem. Etenim innuit quidem in
terram, ut erubescens a vultibus marium.
Stabat autem nequaquam perculsa, nihil-
que passa penes agonem * timendum. Cum- * timidem.
que ego alios interim laudarem pictores,
quando intuitus sum illius mulieris Col-
chidis opus, quæ filiis cum esset gladium
illatura, misericordia & furore dividit fa-
ciem. Et unus quidem oculorum insinuat
iram, alter vero matrem indicat parcen-
tem & trementem. Nunc autem miracu-
lum ab illa cogitatione ad hanc commuta-
vi scripturam: & vehementer admiror ar-
tificem, quoniam magis miscuit colorum
morem, & reverentiam simul & virilitatem
temperans, affectiones per naturam repu-
gnantes. Procedente vero anterius imita-
tione, carnifices quidam in tunicis parvis
nudi * jam veniebant ob opere. Et qui- * jam accedebantur o-
dam apprehenso quidem capite, inclinans pus.
post tergum, præbebat alteri præparatam
ad supplicium virginis * personam: quidam * faciem,
vero altans incidebat dentes: malleus au-
tem & terebra supplicii organa apparent.
Præterea lacrymor hinc, & mihi pathos in-
tercidit sermonem: sanguinis enim guttas
sic evidenter supercoloravit, ut diceres has
labia veraciter distillasse, & lamentatus abi-
res. Ad vincula post hæc, & iterum vir-
go venerabilis in furvis vestibus, sed & so-
la extendens manus in cælum, & invocans
Deum procuratorem inter atrocia. Cui o-
ranti apparet super caput signum, quod
nunc lex est Christianis adorare atque præ-
scribere: quodque indicium autumo fuisse
passionis, quæ illam expectabat. Mox er-
go & post modicum, ignem alibi validum
pictor succendit, rubeo colore hinc & in-
de rutilanti corpoream faciens flammam:
statuitque in medio illam, manus quidem
ad cælos expandentem, molestiam vero nul-
lam in facie demonstrantem; sed e contra-
rio gaudentem, quoniam ad incorpoream &
beatam vitam abibat. Usque hæc & pictor
statuit manum, & ego sermonem. Tempus
autem tibi est & eam, si volueris, picturam
perficere, ut perspicias subtiliter, * nisi mul- * si non
tum post narrationem venimus.

Gloriosissimi judices dixerunt: Pia igitur
est ars pictorum, & non ut eam quidam in-
sipienter vituperant: ipse quippe pater pi-
ctorem pie agere asseruit.

Constantinus sanctissimus episcopus Con-
stantiæ Cypri dixit: Sed & sacrum illud mo-
numentum appellat. Et theologus venerabi-
lem imaginem, & Chrysostomus sanctam ap-
pellat: at vero pater qui lectus est, sacram.
Et quid alterius ad hæc potest aliquis con-
tradicere?

Theodorus sanctissimus episcopus Myren-
sium dixit: Audientes universi patrum no-
strorum magisteria, compuncti sumus ani-
ma, & præteritos annos deflemus. Sed gra-
tias agimus Deo, quia per doctrinas pa-
trum nostrorum venimus ad agnitionem ve-
ritatis.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii
dixit: Sacratissime & Deo honorabilis do-
mine, nos & tota sancta synodus audientes
sanctorum patrum nostrorum magisteria de

ACTIO IV.

sacris imaginibus, credimus, & confitemur, & sacras & sanctas eas vocamus: & qui ita non dixerit, sit anathema.

Sancta synodus dixit: Sit anathema.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Semper bonus pictor per artem res exhibet, quemadmodum & is qui martyris Euphemiæ imaginem designavit: propter quod & in his doctor picturæ artem collaudat.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Utique dicendo: Laudabam quidem ego primitus quæ erant Colchidis, usque dum veni ad imaginem martyris.

Sancta synodus dixit: Et hæc contemplatus, & perculsus.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Et pater qui lectus est, ea passu sest, quæ sanctissimus Gregorius *: ambo enim in imaginibus lacrymati sunt.

* Nyssenus supra.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit; Præcipit pater, & licentiam dat in fine sermonis volenti depingere certatorum martyrum narrationem: ait enim: Tempus autem tibi est, & eam, si volueris, picturam perficere: ut perspicias subtiliter, nisi multum post narrationem venimus.

Joannes Deo amabilis presbyter, & locum retinens apostolicarum sedium Orientis, dixit: Itaque major est imago sermone: & hoc Dei providentia factum est propter idiotas homines.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Si sanctis viris talem compunctionem fecerunt sactæ imagines, quanto magis nobis?

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium dixit: Patribus nostris talia dicentibus, non habemus quod dicamus.

Joannes Deo amabilis presbyter, & locum retinens apostolicarum sedium Orientis, dixit: Non adversantur pictores scripturis, sed quidquid scriptura dicit, id demonstrant; ita ut assertores sint eorum quæ scripta sunt.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii dixit: Divinus apostolus edocet dicens: *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt*. Ipsæ itaque sanctæ atque colendæ imagines & picturæ, * tam quæ in musivis, quam quæ in materiali scriptione fiunt, ad nostram doctrinam & æmulationem & formam sunt, & scriptæ constituunt; ut & nos eamdem formam & agonem ostendamus circa Deum: quatenus & nos quoque dignos statione ac portione ipsorum, & cohæredes faciat regni sui.

Rom. 15.

* Gr. & materiales effigiationes, hæc musiva, ad nostram.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Beatus & deifer doctor Asterius, sicut stella clarissima, omnium nostrum corda illustravit. Itaque non extra consequentiam catholica ecclesia suscepit sacras & venerabiles iconas, sed apte sanctorum patrum nostrorum doctrinas secuta.

Gregorius Deo amabilis diaconus sanctæ magnæ ecclesiæ laudabilium apostolorum legit.

ANNO CHRISTI 787.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν· ἔσω ἀνάθεμα.

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Δυρραχίου εἶπεν· ἀεὶ ὁ καλὸς ζωγράφος διὰ τῆς τέχνης παρίστησι τὰ πράγματα, καθὼς καὶ ὁ τὴν τῆς μάρτυρος Εὐφημίας εἰκόνα χαράξας. διὸ καὶ ἐν τούτοις ὁ διδάσκαλος τὴν γραφικὴν τέχνην ἐπαινεῖ.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· εἰκότως ἐν τῷ λέγειν· ἐπήνουν μὲν ἐγὼ πρότερον τὰ τῆς Κολχίδος, ἕως οὗ μετῆλθον ἐπὶ τὴν εἰκόνα τῆς μάρτυρος.

Ἡ ἁγία συνόδων εἶπε· καὶ ταῦτα καθορῶν, καὶ κατανυττόμενος.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· καὶ ὁ ἀναγινωσθεὶς πατὴρ τὰ αὐτὰ ἔπαθε τῷ ὁσιωτάτῳ Γρηγορίῳ· ἀμφότεροι γὰρ ἐπὶ ταῖς εἰκόσι δακρυόδεις ἐγένοντο.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. προστάττει ὁ πατὴρ, καὶ ἄδειαν δίδωσιν ἐν τῷ τέλει τῷ λόγῳ τῷ θέλοντι ἀναζωγραφεῖν τὰ ἀθλητικὰ μαρτύρων τινὶ ἐξηγήσιν. ἔφη γάρ· ὥρα δέ σοι καὶ αὐτῷ, εἰ θέλεις, πλέσαι τινὶ γραφίῳ· ἵνα κατίδῃς ἀκριβῶς, εἰ μὴ πολὺ κατόπιν ἐξηγήσεως αὐτῶν ἤλθομεν.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολῆς, εἶπεν· ὥστε μείζων ἡ εἰκὼν τοῦ λόγου. καὶ τοῦτο Θεοῦ προνοίᾳ γέγονε διὰ τοὺς ἰδιώτας ἀνθρώπους.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· εἰ τοῖς ἁγίοις ἀνδράσι τοιαύτην κατάνυξιν ἐποίησαν αἱ ἱεραὶ εἰκόνες, πόσῳ γε μᾶλλον ἡμῖν;

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπεν· τῶν πατέρων ἡμῶν τοιαῦτα λεγόντων, οὐκ ἔχομέν τι εἰπεῖν.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολῆς, εἶπεν· οὐκ ἐναντιοῦνται οἱ ζωγράφοι ταῖς γραφαῖς, ἀλλ' εἰσὶ ἡ γραφὴ λέγει, τοῦτο παρεσκεύασε. ὥστε συνήγοροί εἰσι τῶν γεγραμμένων.

Θεοδόσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Ἀμορίου εἶπεν· ὁ θεῖος ἀπόστολος διδάσκει λέγων. ὅσα προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη. αὗται οὖν αἱ ἅγιαι καὶ σεβάσμιαι εἰκόνες, καὶ ζωγραφίαι, καὶ ὑλογραφίαι, καὶ διὰ μωσείων, εἰς ἡμετέραν διδασκαλίαν καὶ ζῆλον καὶ τύπον εἰσὶ καὶ ἐγράφησαν, ἵνα καὶ ἡμεῖς τὸν αὐτὸν τύπον καὶ ἀγῶνα ἐπιδεικνώμεθα πρὸς Θεόν· ὅπως καὶ ἡμᾶς ἀξιώσῃ τῆς σάσεως καὶ τῆς μερίδος αὐτῶν, καὶ συγκληρονόμους ποιήσῃ τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπεν· ὁ μακάριος καὶ θεοφόρος διδάσκαλος Ἀστέριος, ὡς ἀστὴρ φαεινὸς, πάντων ἡμῶν τὰς καρδίας κατηύγασεν. ὥστε οὐκ ἔξω τῆς εἰκότος ἡ καθολικὴ ἐκκλησία παρέλαβε τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας, ἀλλ' ἁρμοδίως ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλίαις ἐξακολουθοῦσα.

Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος τῆς ἁγίας μεγάλης ἐκκλησίας τῶν πανευφήμων ἀποστόλων ἀνέγνω.

Ἐκ

ANNO CHRISTI 787.

Ἐκ τῦ μαρτυρίυ τῦ ἁγίυ μάρτυρος Ἀναστασίυ τῦ Πέρσυ, ὅ ἡ ἀρχή.

Ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τῦ Θεῦ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. καὶ μεθ' ἕτερα· ὡς δὲ ἐπλεόνασεν αὐτῷ ὁ πόθος τῦ φωτισθῆναι, παρεκάλει πολλὰ τὸν προειρημένον ἄνδρα, ὅπως ἀξιωθῇ τῆς χάριτος τῦ ἁγίυ βαπτίσματος. ὁ δὲ ὑφορώμενος διὰ τὸν τῶν Περσῶν φόβον μὴ κινδυνεύσῃ ἐκ τούτυ, ὑπερετίθετο αὐτό. ἅμως σὺν αὐτῷ ἀπῄει εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ ηὔχετο, καὶ τὰς ἱερείας τῶν ἁγίων μαρτύρων ἑώρα, καὶ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῦ τί, τί ἂν εἴη ταῦτα. καὶ ἀκούων παρ' αὐτῦ τῶν ἁγίων τὰ θαύματα, καὶ τὰς ἀφορήτους βασάνους τὰς παρὰ τῶν τυράννων ἐπαχθείσας αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτῷ ὑπομονήν, ἐθαύμαζέ τε καὶ ἐξίστατο· μείνας δὲ χρόνον ὀλίγον παρὰ τῷ εἰρημένῳ φιλοχρίστῳ ἀνδρὶ, ἐπιθυμίαν ἐνεδύσατο τῇ ψυχῇ, εἰς Ἱεροσόλυμα παραγενέσθαι, καὶ τύχοι τῦ ἁγίυ ἀξιωθῆναι βαπτίσματος.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπε· φαίνεται, ὅτι ἡ τῶν σεπτῶν εἰκόνων παράδοσις εὐθεσμός ἐστιν.

Εὐθύμιος ὁ ἐλαβέστατος διάκονος καὶ μοναχὸς, νοτάριος τῦ ἐλαβεστάτυ ἐπισκ. Γοτθίας, ἀνέγνω.

De martyrio ſancti Anaſtaſii martyris Perſæ : cujus initium eſt.

Unigenitus Filius & Verbum Dei, per quem omnia facta ſunt. Et poſt alia : Cum autem abundaſſet in eo deſiderium, ut illuminaretur, rogebat multum prædictum virum, ut dignus efficeretur gratia ſancti baptiſmatis. At ille trepidans propter Perſarum metum, ne periclitaretur, differebat eum. Verumtamen cum illo ibat ad eccleſias, & orabat, & picturas ſanctorum martyrum aſpiciebat, & ſciſcitabatur ab eo, quænam hæc eſſent. Et audiens ab eo ſanctorum miracula, & dura tormenta quæ illis a tyrannis illata fuerant, & ſuper hominem tolerantiam, mirabatur & ſtupefiebat. Manens ergo tempore pauco apud prædictum Chriſto dilectum virum, optimum ſumit in anima deſiderium, ut Hieroſolymam perveniret, & ibi fieret ſancto baptiſmate dignus.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Myrenſium dixit : Apparet, quia venerabilium imaginum traditio * ſolemnis eſt.

Euthymius reverendiſſimus diaconus & monachus, * pro Deo amabili epiſcopo Gotthiæ, legit.

* legitima

* Gr. notarius rever. epiſcopi Gotthiæ.

Ἐκ τῶν θαυμάτων τῦ ἁγίυ μάρτυρος Ἀναστασίυ· ὧν ἡ ἀρχή.

Θαυμάτων διήγησιν προβαλλέσθαι βούλομαι. καὶ μετ' ὀλίγα· φέρε δὴ καὶ τὰ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης γενόμενα ὑπὸ τῦ ἁγίυ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐξηγήσωμεθα. πλησιάσαντος ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει τὸ αἰδέσιμον λειψάνυ, γνωστὸν γέγονε πάσῃ τῇ πόλει. καὶ εὐφροσύνης μεγάλης πλησθέντες, ἀναστάντες, τά τε ἱερὰ ξύλα σημήναντες, συνηθροίσθησαν ἅπαντες ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ Θεοτόκυ, ἐπιλεγομένῳ τῆς Νέας. κἀκεῖθεν μετὰ σταυρῶν καὶ λιτῆς ὑπήντησαν τῷ ἁγίῳ λειψάνῳ, μετὰ δοξολογίας χαίροντες καὶ ἀγαλλιώμενοι, καὶ ὥσπερ ἀναθάλλοντες, μᾶλλον δὲ ἀναζωπυρήσαντες ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τῦ μάρτυρος ἐκ τῆς πεπειραμένης αὐτοῖς τῆς τε ὀλιγοπιστίας καὶ ἑτέρων δεινῶν νεκρώσεως, μεγάλην ἔλαβον παραψυχήν. προσδεχομένων δὲ αὐτῷ, καὶ κατασπαζομένων, καὶ περικυλιομένων τὴν σορὸν, καὶ τὸ ὀφειλόμενον γέρας ἀποτιννύντων τῷ λειψάνῳ καὶ τῇ μνήμῃ τῦ ἁγίυ τούτυ, γυνή τις τῶν ὄντως ἐπιφανῶν τῆς Καισαρίων· εἰ ἄπας δίεν εἰπεῖν, καὶ μᾶλλον ὡς ἑτέρως, ὡς αὐτὰ ἐδήλωσε τὰ πράγματα· ᾗ ὄνομα μὲν Ἀρετὴ, ἔργῳ δὲ ἀντίθετον ἀρετῆς, πρὸς δυσπιστίαν ἑαυτὴν ἔκλινεν· ἐγὼ λείψανον ἀπὸ Περσίδος ἐρχόμενον οὐ προσκυνῶ. ὦ τῆς ἀθλίας καὶ ἀγνώμονος ψυχῆς. οὐκ ἤκουσε τὰ τάλαινα αὐτὴ τῦ ἱεροψάλτυ Δαβὶδ ἐπιτιμῶντος τῇ τῶν ἀκολάστων αὐθαδείᾳ, καὶ λέγοντος· παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακῦ, καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. τί οὖν ὁ δοξάζων τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν θεὸς ποιεῖ ἐν αὐτῇ, ἀκολούθως ἐγὼ ἐρῶ. εἰσελθόντος ἐν τῇ πόλει τῦ ἁγίυ λειψάνυ, κοινῇ βουλευσάμενοι οἱ τῆς αὐτῆς πόλεως, ἠρξαντο κτίζειν εὐκτήριον τῷ ἁγίῳ πλησίον τῦ Τετραπύλυ τῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως· ἔστησαν δὲ καὶ

Concil. General. Tom. XIII.

Miraculorum relationem proponere volo. Et poſt pauca : Eja nunc, & ea quæ apud Cæſariam Palæſtinæ a ſancto facta ſunt, ſecundum quod poſſibile fuerit, enarremus. Cum appropinquaſſet ſanctæ civitati almum cadaver, notum factum univerſæ civitati, & lætitia magna repleti ſunt omnes. Et ſurgentes, ſacraque ligna percutientes congregaverunt ſemetipſos in venerabiliſſimo templo Dei genitricis, quod dicitur Novæ. Et deinde cum crucibus & litania obviam venerunt ſancto lipſano, cum glorificatione gaudentes & exultantes : & quaſi reflorentes, imo recreati in præſentia martyris a paucitate fidei quæ erat in illis, & aliarum nequitiarum mortificatione, magnam acceperunt conſolationem. Orantibus autem illis, & deoſculantibus, & ſe circa tumulum volutantibus, atque debitum præmium recompenſantibus lipſano ac memoriæ ſancti hujus, mulier quædam quæ quaſi ex claris erat Cæſarienſium (ſi ita oporteat dici, & non magis aliter quemadmodum res ipſæ manifeſtarunt) nomine quidem Arete, id eſt, virtus, ſed moribus virtuti omnino contraria, in diffidentiam verſa dicebat : Ego lipſanum a Perſide veniens non adoro. O miſeram & ſine intellectu animam, quæ non audivit infelix ſacratiſſimum pſalmiſtam David increpantem flagitioſorum audaciam, ac dicentem : *Cohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum.* Quid ergo Deus, qui glorificat glorificantes ſe, facit in ea, conſequenter ego dicam. Ingreſſo civitatem ſancto lipſano, communiter conſiliati cives ejuſdem urbis cœperunt conſtruere oratorium ſancto juxta Tetrapylum, quod erat in medio civita-

Anaſt. verb. Orientales ligna pro compoſitis ponunt.

ACTIO IV.

Vide Bollandum die 22. Januar. & Baron ad Martyrol. Rom. *Mard.*

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI

ratis. Statuerunt autem & imaginem ejus ibidem. Cum autem adhuc ædificaretur, astans martyr infelici illi in somnis in habitu monachi, dixit ei: Lumbos tuos doles? illa vero ad eum: Non, domine, nihil mali habeo, sana sum: & una cum sermone expergefacta, & sentiens in se validum cecidisse dolorem, cœpit clamare, gemere, ac indesinenter affligi; ita ut non posset omnino respirare, importabilia patiens, ut vacationem agens reputaret secum, & requireret, quinam esset, & ex qua causa tam subitaneus dolor, qui sibi foret illatus. Sed in his consummavit dies quatuor. Quinta vero die illucescente vidit astantem sibi sanctum, atque dicentem: Descende ad Tetrapylum, & roga sanctum Anastasium, & sanaberis. At illa surgens, & in memoriam veniens improborum sermonum suorum quos locuta est adversus caput suum, advocatis pueris suis, ait eis: Tollite me, tollite me, ut eamus ad Tetrapylum sancti Anastasii; novi enim & nunc edocta, etiam a Perside veniens lipsanum adorare & honorare, & quæ Deus mundavit, non communicare, id est, commune * dicere. Levantes ergo eam pueri ejus in phorio, id est, portatorio, pergebant. Cumque appropinquarent loco, illa de longe attollens oculum, & videns sancti imaginem, cœpit magna voce cum effusione lacrymarum clamare: Iste est in veritate, quem vidi in somnis prædicentem mihi de malis quæ me obtinent. Et cum se projecisset supra pavimentum, & plorasset multum, placato sancto, erecta est sana. Et quæ paullo ante ab aliis portabatur, & in extremis posita periclitabatur, propriis pedibus ambulans abiit domum suam, concorditer cum ceteris laudans & glorificans Deum, & magnificens martyrem.

* seu portare dicere.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri & vicarii Hadriani papæ senioris Romæ dixerunt: Hæc imago sancti Anastasii usque in hodiernum diem est Romæ in monasterio ipsius cum pretioso ejus capite.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ dixit: Verum dixere honorabilissimi vicarii, quoniam & in Sicilia fuit mulier dæmonium patiens: & Romæ posita, per prædictam sacratissimam imaginem sana effecta est.

Joannes Deo amabilis presbyter, monachus & vicarius orientalium pontificum, dixit: Ad ea quæ dicta sunt, ostensum est ex his quæ lecta sunt; quia & imagines sanctorum miracula operantur, & sanitates perficiunt.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Librum defero sancti Athanasii, & sanctæ synodo offero ad legendum.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens Stephanus diaconus & notarius legit.

Sermo sanctæ memoriæ patris nostri Athanasii de imagine Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, facto miraculo in civitate Beryto.

Sustollite oculos mentis vestræ, & videte novum miraculum hoc quod factum est

εἰκόνα αὐτῷ ἐκεῖ. ἔτι δὲ κτιζομένῳ αὐτῷ, ἐστὼς ὁ μάρτυς τῷ δυσωποῦντι κατ' ὄναρ ἐν σχήματι μοναχῷ, φησὶν αὐτῷ· τὶς * ψόας σου πονεῖς; ἡ δὲ πρὸς αὐτόν· ἐγὼ δέσποτα, οὐδὲν κακὸν ἔχω, ὑγιὴς εἰμι. ἅμα τῷ λόγῳ διυπνίσασα, καὶ αἰσθομένη διαπεσοῦσαν αὐτῇ σφοδρῶς τινὰ ἀλγηδόνα, ἤρξατο βοᾶν, καὶ στενάζειν, καὶ συνέχεσθαι, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὴν μηδόλως ἀναπνεῦσαι ἀφόρητα πάσχουσαν· ὅθεν σχολὴν ἄγουσα ἀναλογίσηται καὶ ζητήσῃ ἐν ἑαυτῇ, τίς ἡ αἰφνιδίως αὕτη ὀδύνη, καὶ ἐκ ποίας αἰτίας. ἀλλ' ἐν τούτοις διετέλεσεν ἡμέρας τέσσαρας· πέμπτης δὲ ἡμέρας ἐπιφωσκούσης, ὁρᾷ ἑστῶτα αὐτῇ τὸν ἅγιον, καὶ λέγοντα· κάτελθε εἰς τὸ Τετράπυλον, καὶ παρακάλεσον τὸν ἅγιον Ἀναστάσιον, καὶ ὑγιαίνεις. ἀναστᾶσα δὲ αὕτη, καὶ εἰς μνήμην ἐλθοῦσα τῶν δυσφήμων αὐτῆς ῥημάτων ὧν ἐλάλησε κατὰ τῆς ἰδίας κεφαλῆς, προσκαλεσαμένη τοὺς παῖδας αὐτῆς, λέγει αὐτοῖς· ἄραπέ με, ἀπέλθωμεν ἐν τῷ Τετραπύλῳ τῷ ἁγίῳ Ἀναστασίῳ. οἶδα γὰρ νῦν διδαχθεῖσα καὶ ἀπὸ Περσίδος ἐρχόμενον λείψανον προσκυνεῖν καὶ τιμᾶν, καὶ ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, μὴ κοινοῦσθαι. ἀναλαβόμενοι οὖν αὐτὴν οἱ παῖδες αὐτῆς ἐπὶ φορείου, ἀπήρχοντο. ὡς δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ τόπου, αὕτη ἐκ μακρὸν ἄρασα τὸ ὄμμα, καὶ θεασαμένη τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου, ἤρξατο μεγαλοφώνως σὺν ἐκχύσει δακρύων βοᾶν· οὗτός ἐστιν ἀληθῶς, ὃν εἶδον ἐν ὕπνοις προλέγοντά μοι περὶ τῶν συνεχόντων με δεινῶν. καὶ ῥίψασα ἑαυτὴν ἐπὶ τὸ ἔδαφος, καὶ κλαύσασα ἱκανῶς, καὶ ἐξιλεωσαμένη τὸν ἅγιον, τότε ἀνέστη ὑγιαίνουσα. καὶ ἡ πρὸ ὀλίγου ὑπὸ ἑτέρων βασταχθεῖσα, καὶ περὶ τὰ ἔσχατα κινδυνεύουσα, οἰκείοις ποσὶ περιπατήσασα ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, συμφώνως τοῖς λοιποῖς αἰνοῦσα καὶ δοξάζουσα τὸν Θεὸν, καὶ μεγαλύνουσα τὸν μάρτυρα.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ ταποτηρηταὶ Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶπον· αὕτη ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας ἐν Ῥώμῃ ἐστὶν εἰς μοναστήριον σὺν τῇ τιμίᾳ αὐτοῦ κεφαλῇ.

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος * Ταυρομενίου εἶπεν· ἀληθῶς εἰρήκασιν οἱ τιμιώτατοι ταποτηρηταί, ἐπειδὴ καὶ ἐν Σικελίᾳ ἐκπεμπάτιζε γυνὴ τις δαιμονιῶσα· καὶ ἐν Ῥώμῃ γενομένη, διὰ τῆς προκειμένης ἱερᾶς εἰκόνος ἐξῆλθε.

* al. Tauromenitæ.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, καὶ μοναχός, καὶ ταποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἀποδείχθη ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων, ὅτι καὶ αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων θαυματουργοῦσι, καὶ ἴασεις ἀποτελοῦσιν.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπε. Σίβλον ἐπιφέρομαι τῷ ἁγίῳ Ἀθανασίῳ, καὶ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ προστάττω πρὸς τὸ ἀναγνωσθῆναι.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Στέφανος διάκονος ἀνέγνω.

Λόγος τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου περὶ τῆς εἰκόνος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, γενομένου θαύματος ἐν Βηρυτῷ τῇ πόλει.

Ἄρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν, καὶ ἴδητε τὸ καινὸν θαῦμα τοῦτο, ὅπερ γέγονε νῦν. ἐμβλέ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

βλέψατε εἰς τὸ θαῦμα τὸ ἄπειρον τοῦ Θεοῦ καὶ δότε αὐτῷ δόξαν. καταυήσατε εἰς τὴν ἄφατον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας· καὶ θρήνων μετ' εὐφροσύνης ἀναλάβετε. ἐπὶ μὲν Θεοῦ οὐδὲν ξένον. Θεὸς γὰρ ὢν πάντα δύναται. ὅτι δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν καὶ ἐφ' ἡμῶν, ἐκπέπληκται πᾶσα καρδία τῶν ἀκουόντων. ὄντως ὠχρίασεν ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τῷ πεπλημμελῆσθαι, ἐταράχθησαν [1] πάλιν ἄβυσσοι, καὶ ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη, καὶ ἡ σελήνη, καὶ οἱ ἀστέρες ὁμοίως ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἀλλὰ πάλιν ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ οἰκονομηθέντι ὑπὸ κυρίου πᾶσαι αἱ τῶν οὐρανῶν δυνάμεις. ἀκούσατε, καὶ ἴδετε, ὃ γέγονεν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. συνιοῦντες σύνετε, καὶ τὸ ὠς ὑμῶν κλίνατε, προσέχετε τοῖς ὠσὶ τὸ τῆς καρδίας, καὶ ἀκούσατε. πόλις ἐστὶ Βηρυτὸς καλουμένη, ἐν μεθορίοις Τύρου καὶ Σιδῶνος κειμένη, πλησίον δὲ ὑπὸ Ἀντιόχειαν. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει Βηρυτῷ πλῆθη πολλὰ ἦν τῶν Ἰουδαίων· πλησίον δὲ τῆς συναγωγῆς αὐτῶν μεγάλης οὔσης σφόδρα Χριστιανός τις ἐλαβεν οἰκημάτιον παρά τινος, ἐν ᾧ κατοικῶν, ἀντικρὺ τοῦ ἀναβάτου αὐτοῦ ἔστησεν εἰκόνα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἐν σανίσι μὲν ἦν ἐζωγραφημένην, ὁλόσαρκον δὲ ἔχουσα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. [1] τοῦ δὲ χρόνου ὀλίγου διελθόντος, ἐπεζήτησε μετοίκιον μεῖζον ὁ Χριστιανός, ὡς χρῄζων. τοῦτο δὲ ἡ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οἰκονόμησε χάρις, ὡς γε ἐγὼ πείθομαι, τοῦ θέλοντος πάντας σωθῆναι ἀνθρώπους, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, δεικνύοντος τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς σέβουσι καὶ πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν, εἰς ἔλεγχον μὲν τῆς ἀσεβῶν, στέγασμα δὲ τῆς πιστῶν. ἐζήτει οὖν ὁ Χριστιανός, ὡς ἔφην, μείζονα οἶκον, καὶ εὗρεν ἐν τόπῳ τινὶ τῆς πόλεως, καὶ μετῆρεν ἐκεῖσε ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ πλησίον τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων. καὶ μετάρας πάντα τὰ αὐτοῦ κατὰ λόγον· οἰκονομία δὲ ἦν Θεοῦ· τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου ἀφῆκε λησμονήσας, καθὼς ἔφην. Ἰουδαῖός τις λαμβάνει οἴκημα τὸν οἶκον ἐκεῖνον, ἔνθα ἡ εἰκὼν τοῦ δεσπότου ἵστατο. εἰσαγαγὼν δὲ πάντα τὰ αὐτοῦ, κατέμενεν ἐν τῷ οἴκῳ, μὴ θεωρήσας τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου, ὅτι ἵστατο ἐκεῖ. εἰδὲ γὰρ κατενόησε τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἀλλ' εἰσελθὼν κατέμενεν. ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν ἐκάλεσεν ὁ αὐτὸς Ἰουδαῖος συνεύδιον αὐτοῦ ἐπὶ ἄριστον· καὶ ἐν τῷ ἀρίστῳ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ καλεσθεὶς Ἰουδαῖος εἶδε τινὰ εἰκόνα τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ λέγει τῷ καλέσαντι αὐτόν· σὺ Ἰουδαῖος ὢν πῶς τινὰ εἰκόνα τοιαύτα ἔχεις; ὕβρεις τε φαυλότατας καὶ ἀθεμίτους ἀφῆκε κατὰ τοῦ δεσπότου· ὡς δ' ἐπλήσθη οἴνου, μὰ γέλωτα, γρύλλαι, ἅστερ εἶπε κατὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ὁ καλεσθείς. τότε ὁ καλέσας ἰδὼν τινὰ εἰκόνα τοῦ δεσπότου, ἐκπληροφόρησεν αὐτὸν τὸν καλεσθέντα ὑπ' αὐτοῦ Ἰουδαῖον, λέγων, ὅτι μέχρι τοῦ παρόντος οὐκ εἶδον τινὰ εἰκόνα τοιαύτην. καὶ ἐσώπησεν ὁ καλεσθείς. ἀνῆλθε δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς αὐτοῦ, καὶ διεβάλλει τὸν Ἰουδαῖον, τὸν ἐν τῷ οἴκῳ, ἔνθα ἡ εἰκὼν τοῦ κυρίου, λέγων· ὅτι ὁ δεῖνα Ἰουδαῖος ἔχει εἰκόνα τοῦ Ναζωραίου ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἔφησαν. εἰ δύνασαι τοῦτο ἀποδεῖξαι. ἐκεῖνος δὲ ἐβεβαιώσατο, ὅτι ἐγὼ τοῦτο ἀποδείξω ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. οἱ δὲ ἐπλήσθησαν θυμοῦ· καὶ τινὲς μὲν ἐσπέρας ἐκείνῃ ἡσύχασαν. πρωΐας δὲ γενο-

A nunc. In infinitam admirationem Dei aſpicite, & date ei gloriam. Contemplamini ineffabilem miſericordiam ejus, & magnitudinem diſpenſationis ejus; atque lamentum cum lætitia ſumite. In Deo quidem nihil extraneum. Deus enim cum ſit, omnia poteſt. Quia vero in diebus noſtris & in nobis factum eſt, expaveſcet omne cor audientium. Vere exparit cælum in eo quod temere factum eſt. Conturbatæ ſunt abyſſi, & ſol obtenebratus eſt, & luna, & ſtellæ ſimiliter ſuper hoc quod patratum eſt. Sed iterum lætatæ ſunt in eo quod a Domino diſpenſatum eſt, omnes cælorum virtutes. Audite, & admiramini quod factum eſt in diebus noſtris. Intelligentes intelligite; & aurem veſtram inclinate, [a] foras quod conditis eſt porrigite, & audite. Civitas eſt Berytus vocata, in finibus Tyri & Sidonis ſita, Antiochiæ ſubdita. In hac civitate Berytо multitudines erant copioſæ Judæorum. Porro juxta ſynagogam ipſorum, quæ valde eſſe magna videbatur, Chriſtianus quidam accepit ad penſionem cellulam a quodam, in qua habitans, contra accubitum ſuum fixit imaginem Domini noſtri Jeſu Chriſti, [b] honeſte depictam, & integræ ſtaturæ habentem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. Tranſacto autem modico tempore, perquiſivit manſionem majorem ille Chriſtianus, quemadmodum & indigebat. Hoc autem Domini noſtri Jeſu Chriſti gratia diſpenſavit, ut credo, qui vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; oſtendens miracula ſua ſe colentibus, & omnibus in ſe credentibus, in redargutionem impiorum, & ſtabilitatem fidelium. Quæſivit ergo Chriſtianus, ut dixi, majorem domum, & invenit in quodam loco civitatis, & tranſtulit ſe illuc a domo quæ erat juxta ſynagogam Judæorum: & ſublatis omnibus ſuis, per oblivionem (diſpenſatione tamen Dei) imaginem Domini dimiſit oblivioni, ut præfatus ſum, traditam. Quidam vero Judæus accepit domum illam ad penſionem, in qua imago Domini ſtabat. Intromiſſis autem omnibus ſuis permanebat in domo, minime contemplatus iconam Domini, quod ſtaret illic. Neque enim conſideravit locum illum, ſed ingreſſus manebat. Quadam vero die invitavit Judæus unum ex contribulibus ſuis ad prandium: & cum prandarent, elevatis oculis Judæus qui invitatus fuerat, vidit iconam Domini noſtri Jeſu Chriſti; & dixit ei qui ſe invitaverat: Tu cum ſis Judæus, quomodo imaginem hujuſmodi habes? Convicia plurima quoque & nefanda emittens adverſus Dominum, quæ non audeo ſcribere (abſit) quæ dixit contra Salvatorem is qui fuerat invitatus. Tunc is qui invitaverat, videns imaginem Domini, rationem reddidit invitato Judæo, dicens: Quia uſque in præſens non vidi hanc imaginem: & ſiluit invitatus. Abiit autem ad luminoſos ſacerdotes ſuos, & accuſat Judæum qui in domo manebat, in qua imago Domini erat, dicens, quia ille imaginem habet Nazareni videlicet in domo ſua. Qui audientes dixerunt: Si potes hoc oſtendere. At ille affirmavit, quia ego oſtendam hoc in domo ejus. Illi vero repleti furore, veſpere quidem ſiluerunt. Mane vero facto, ſummi ſacerdotes eorum atque presbyteri, aſſum-

[a] & quidem aute exteriorem eorum, quæ condit.

[b] Or. in tabula

1. Tim. 2.

ACTIO IV.

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

sumpto eo qui Judæo detraxerat, & turba multa gentis suæ, pergunt ad domum Judæi, in qua imago Domini stabat. Pervenientes autem ad locum summi sacerdotes insiluerunt, & seniores, cum eo qui indicaverat, & vident imaginem Domini stantem. Tunc vehementer irati, Judæum quidem qui habitabat in domo illa, extra synagogam facientes, expulerunt; imaginem vero Domini nostri Jesu Christi deponentes, dixerunt: Quia sicut patres nostri illuserunt ei aliquando, ita & nos illudamus illi. Tunc cœperunt conspuere in faciem sanctæ imaginis Domini, & dare alapas coram his qui convenerant, hinc & inde imaginem Domini in faciem percutientes, atque dicentes: Quæcumque fecerunt ei patres nostri, omnia faciamus & nos imagini ejus. Et dicunt: Audivimus quia illuserunt ei; & hoc ipsum nos faciamus: infinitis ergo ludibriis illuserunt iconam Domini, quæ nos neque dicere sudemus. Deinde dicunt: Audivimus, quia clavis infixerunt manus ejus & pedes; hoc & nos etiam faciamus ei: tunc in manus & pedes imaginis Domini infixerunt clavos. Iterum fævientes dixerunt: Audivimus, quia aceto & felle potaverunt eum cum spongia; faciamus ei & nos: & fecerunt, apponentes ad os imaginis Domini spongiam aceto plenam. Rursus dicunt; Didicimus, quia calamo percusserunt caput ejus patres nostri; id ipsum & nos faciamus: & accipientes calamum, percutiebant caput Domini. Ceterum novissime dicunt: Ut liquidius edocemur, quia lancea latus ejus aperuerunt; nihil prætermittamus, sed addamus & hoc, facientes deferri lanceam: præceperunt cuidam suorum tollere lanceam, & percutere contra latus imaginis Domini. Mox ergo emanavit multitudo sanguinis & aquæ ab ea. Christe gloria tibi: incomprehensibilis, gloria tibi: quis sicut tu Deus? quis præter te Deus faciens terribilia & obstupescenda? O miraculum Salvatoris nostri majestatis! Horruerunt veraciter & jam super hoc supernæ virtutes tuæ. O quantus es Domine ad * humilitatem! o quantus ad longanimitatem! o quantus es in misericordia! Prius enim propter nos & propter salutem nostram, cum esses sine carne, incarnatus ex virgine Maria, crucifixus es in illa carne, cum esses ipse impassibilis deitate. Nunc vero iterum in imagine crucifixus es, Domine, in redargutionem impiorum & omnium incredulorum, atque stabilitatem eorum qui veraciter in te credunt. Sed gloria tibi, Domine, qui solus omnia potes, una cum benedicto Deo nostro & Patre, atque cum Spiritu sancto. Amen. Vos autem, o filii, audite reliqua, quæ dispensata sunt ab eodem Domino: ipsius enim erat permissio. Denique postquam percussum est lancea latus ejusdem imaginis Domini, & emanavit sanguis & aqua, ut superius dictum est, dicunt summi sacerdotes eorum & seniores; Quoniam susurrant colentes eum, quod sanitates multas fecerit, sumamus ergo sanguinem hunc & aquam, & deferamus ad synagogam, & colligamus omnes qui male habent in populo, & ungamus eos ex illo, & videamus si vera sunt quæ dicuntur. Tunc afferentes lateri iconæ Domini [illegible] secundum lo-

* v. humiliatem

μένης παραλαμβάνουσιν οἱ ἀρχιερεῖς αὐτῷ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτῷ, τὸν ὁδηγοῦντα Ἰουδαῖον, καὶ ὄχλον πολὺν τῶν ἐθνῶν αὐτῷ, καὶ ἀπέρχονται ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἰουδαίου, ἐν ᾧ ἡ εἰκὼν τοῦ κυρίου ἵστατο. γνόμενοι δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἰστηκήσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι σὺν τῷ καταμηνύσαντι, καὶ ὁρῶσι τὴν τοῦ κυρίου εἰκόνα ἱσταμένην. τότε θυμωθέντες σφόδρα, τὸν μὲν Ἰουδαῖον τὸν οἰκοῦντα ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ, ἀποσυναγώγους ποιήσαντες ἤλασαν, τὴν δὲ εἰκόνα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καταγαγόντες, ἔφησαν· ὅτι καθὼς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐνέπαιξαν αὐτῷ ποτε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐμπαίζωμεν αὐτῷ. τότε ἤρξαντο ἐμπτύειν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς ἁγίας εἰκόνος τοῦ κυρίου, καὶ ἐῤῥάπισαν αὐτὴν κατὰ πρόσωπον τῶν συνελθόντων· εἶθεν κἀκεῖθεν ἐῤῥάπιζον τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου, λέγοντες· ὅσα ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πατέρες ἡμῶν, πάντα ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς τῇ εἰκόνι αὐτοῦ. καὶ λέγουσι· ἠκούσαμεν, ὅτι ἐνέπαιξαν αὐτῷ· καὶ ἡμεῖς τοῦτο αὐτὸ ποιήσωμεν. ἐμπαιγμοῖς δὲ ἀπείρως ἐνέπαιξαν τῇ εἰκόνι τοῦ κυρίου, ἄπιρ ὑδὲ λέγειν ἡμῖν πέλμηται. εἶτα λέγουσιν· ἠκούσαμεν, ὅτι ἤλασαν αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν αὐτῷ· τότε κατὰ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τῆς τοῦ κυρίου εἰκόνος ἔπηξαν ἧλους. πάλιν λέγουσι μεμυνότες· ἠκούσαμεν, ὅτι ὄξει καὶ χολῇ ἐπότισαν αὐτὸν μὴ σπόγγῳ· ποτίσωμεν αὐτῷ καὶ ἡμεῖς. καὶ ἐποίησαν, προσθέντες εἰς τὸ στόμα τοῦ κυρίου τῆς εἰκόνος τὸν σπόγγον τοῦ ὄξους πεπληρωμένον. πάλιν λέγουσι. μεμαθήκαμεν, ὅτι καλάμῳ ἔτυψαν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ οἱ πατέρες ἡμῶν· τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν, καὶ λαβόντες κάλαμον, ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τοῦ δεσπότου. τέλος λοιπὸν λέγουσιν· ὡς ἀκριβῶς μανθάνομεν, ὅτι λόγχῃ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἔνυξαν, μηδὲ παραλείψωμεν, ἀλλὰ προσθῶμεν καὶ τοῦτο. καὶ προσταξάντες κομιδῇ λόγχην, ἐπέτρεψάν τινι αὐτῶν ἆραι τὴν λόγχην, καὶ κρῦσαι κατὰ τῆς πλευρᾶς τῆς εἰκόνος τοῦ κυρίου. ἐξῆλθεν δὲ ἀνίσλυσε πλῆθος αἵματος καὶ ὕδατος ἀπ' αὐτῆς. χριστέ, δόξα σοι· ἀνεκτόληπτε, δόξα σοι. τίς ὡς σὺ δέσποτα; τίς πλήν σου Θεὸς ποιῶν φοβερὰ καὶ ἐξαίσια; ὦ τοῦ θαύματος τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν μεγαλειότητος; ἔφριξεν ἀληθῶς καὶ νῦν αἱ ἀνώτεραι ἄγιαι δυνάμεις σου ἐπὶ τούτῳ· ὦ πόσος εἶ δέσποτα εἰς φιλανθρωπίαν· ὦ πόσος εἰς μακροθυμίαν· ὦ πόσος εἶ ὁ ἐλεῶν. πρώην γὰρ δι' ἡμᾶς καὶ ἐξ ἡμετέρας σωτηρίας σαρκωθεὶς ὁ ἀσάρκος ἐκ παρθένου Μαρίας, ἐσταυρώθης ἐν ἐκείνῃ τῇ σαρκί, ἀπαθὴς ὢν αὐτὸς θεότητι· νῦν δὲ πάλιν ἐν τῇ εἰκόνι ἀνεσταυρώθης, ὦ δέσποτα, εἰς ἔλεγχον μὲν τῶν ἀσεβῶν καὶ πάντων τῶν ἀπίστων, σημειωμὸν δὲ τῆς σῆς ἀληθείας, εἰς σὲ πεποιθότων. ἀλλὰ δόξα σοι δέσποτα, τῷ μόνῳ τὰ πάντα δυναμένῳ, ἅμα τῷ ἀλογήτῳ Θεῷ ἡμῶν καὶ πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι. ἀμήν· ὑμεῖς δὲ ὦ τέκνα ἀκούσατε τὰ λοιπά, ἅπερ οἰκονομήθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου. αὐτοῦ γὰρ ἡ συγχώρησις. μὴ γὰρ τὸ κρωθῆναι τῇ λόγχῃ τὴν πλευρὰν τῆς εἰκόνος αὐτοῦ τοῦ κυρίου, καὶ ἀναβλύσαι τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, λέγωσιν οἱ ἀρχιερεῖς τῷ Ἰουδαίῳ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι· ἐπειδὴ θρυλλοῦσιν οἱ σεβόμενοι αὐτόν, ὅτι ἴασεις πολλὰς ἐποίησε, λάβωμεν νῦν

τοῦτο

ANNO CHRISTI 381.

τοῦτο τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἀπαγάγωμεν ἐπὶ τὴν σωναγωγήν, καὶ σωαίξωμεν πάντας τοὺς κακῶς ἐχοντας τῷ λαῷ καὶ χρίσωμεν αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐάσωμεν, εἰ ἀληθῆ εἰσι τὰ λεγόμενα. τότε προσενέγκαντες τῇ πλευρᾷ τῆς εἰκόνος τοῦ κυρίου βῆσαν κατὰ τὸν τόπον τῆς εἰκόνος τῆς σφαγῆς τῆς λόγχης, ὅθεν ἐξῆλθε τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, ἔπλησαν τὴν βῆσαν κατὰ τὸν τόπον τῆς σφαγῆς τῆς λόγχης· καὶ ἀπήγαγον ἐμπαίζοντες, ἵνα, ὡς ἐνόμιζον, ὑβρίσωσιν ἐπὶ πάντων τὸν ἀπάντων κύριον. καὶ σωαίξαντες πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, πρῶτον πάντων παράλυτον ἐκ γλυκυτῆς, ὃν ἤδεισαν, προσαγαγόντες, ἔχεισαν αὐτόν· καὶ παραχρῆμα ἀνεπήδησε, καὶ ἅλατο ὑγιαθεὶς καθόλου ὁ ἄνθρωπος. εἶτα ὀφθαλμιῶντας ἤγαγον· κἀκεῖνοι ὁμοίως χρισθέντες ἀνέβλεψαν. δαιμονῶντες δὲ ἀναρίθμητοι ἐλθόντες ἐκαθαρίθησαν. ταραχὴ τε μεγάλη ἄπειρος κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν γεγένηται πάντων ἐπιρρεόντων διὰ τὰ ἄπειρα θαύματα· ἐκινήθη τε πάντα τὰ φυλάτη τῆς Ἰουδαίων. οἱ γὰρ πλεῖστοι, ὅσοι ἦσαν τὴν πόλιν, κατέβαινον πάντες φέροντες τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν, ὅσοι εἶχον κατόντες ἢ παραλυτικούς, ἢ χωλούς, ἢ κυλλούς, ἢ ξηρούς, ἢ λεπρούς, πάντες κατέβαινον· ὡς μηκέτι μήτε τὴν συναγωγὴν αὐτῶν μεγέθει ἔσαν χωρεῖν, μήτε τὸν τόπον, πλήθους ἀπείρου λαοῦ συνδραμόντος διὰ τὰ ἄπειρα θαύματα. πάντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἀρχισύναγοι, καὶ ὁ λαὸς τῆς Ἰουδαίων, ἀνδρῶν τε καὶ παίδων καὶ γυναικῶν, ἐπίσευσαν ἐπὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, κράζοντες· δόξασοι Χριστέ, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐσταύρωσαν, ὁ καὶ ὑφ' ἡμῶν νῦν σταυρωθεὶς σὺ τῇ εἰκόνι σου. δόξασοι υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ὁ ποιήσας σεαυτὸν ποιήσας θαυμάσια. σοὶ πιστεύομεν· ἵλεως ἡμῖν γθῖ, καὶ δέξαι ἡμᾶς· ταῦτα ἰδόντες ἅπαντες, καὶ αἱ βοαὶ ἀπεπέμποντο, καὶ τὰ θαύματα ἐπλοῦντο, τῶν ἀρχιερέων χριόντων, καὶ τῶν νοσούντων θεραπευομένων καὶ ζωοποιουμένων. μετὰ δὲ τὸ πάντας ἰαθῆναι, αὖθις πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς ἐκεῖσε ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ἤδη μεμαθηκότα τὰ γενόμενα πλῆθη κατέδραμον, κράζοντα· εἷς ὁ Θεὸς ὁ πατήρ, εἷς θεὸς ὁ υἱός, αὐτὸς ὁμογενὴς εἷς Χριστός, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐσταύρωσαν. αὐτὸν Θεὸν οἴδαμεν· τοῦτῳ ἡμεῖς πιστεύομεν· πολλαῖς οὖν δεήσεσι δοξάσαντες τὸν Θεὸν, τήν τε εἰκόνα ἐπισκόπῳ ἐπιδείξαντες, καὶ ἀπαγγείλαντες ἃ ἐποίησαν τῇ τοῦ κυρίου εἰκόνι· τό, τε αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ ὁμοίως, ὅπως ἐξέλυσε ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς εἰκόνος, τῶν τε ἀπείρων θαυμάτων τὸ γεγονότα· ὅπως πληρωθεὶ ἅπαντες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀξιωθῆναι ἐκέλευε. ὡς λαβὼν ὁ ἐπίσκοπος ἅμα τῷ αὐτοῦ κλήρῳ, κατηχήσας ἐπὶ πολλὰς τὰς ἡμέρας, ἐβάπτισε, τήν τε συναγωγὴν ἐκκλησίαν τοῦ, σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ἀφιέρωσε. ἐκείνων δὲ παρακαλεσάντων, καὶ τὰς λοιπὰς συναγωγὰς αὐτῷ μαρτύρια πεποίηκε. καὶ ὅπως χαρὰ μεγάλη γέγονε τῇ πόλει ἐκείνῃ, οὐ μόνον σωμάτων ἰαθέντων καὶ ζωοποιηθέντων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ψυχῶν ἐκ νεκρῶν εἰς ζωὴν αἰώνιον ἐπελθόντων. ταῦτα γνοὺς ἐγὼ ἐσπούδασα δηλῶσαι ὑμῖν, φιλτατοι ἀδελφοί, εἰς ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν· ἵνα γνόντες καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸ ἡμέτερον Θεὸν καὶ σωτῆρα τήν τε δύναμιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πλέον τῇ εἰς αὐτὸν στερεωθῆτε πίστει, καὶ ἀγαλλιασθῆτε

cum imaginis percussionis lanceæ, unde exivit sanguis & aqua, repleverunt ampullam ad locum jugulationis lanceæ: & inferentes illudebant, ut injuriis appeterent, sicut putabant, coram omnibus universorum Dominum. Et collectis omnibus qui male habebant, ante omnes paralyticum, quem a nativitate noverant, adducentes unxerunt: & statim saliit, & exiliit sanus homo penitus. Deinde cæcos adduxerunt, qui & ipsi visum receperunt. Dæmonium vero * patientes mox emundati sunt. Turbatio quoque magna & infinita per totam civitatem effecta est, cunctis confluentibus propter infinita miracula. Commotæ autem sunt omnes multitudines Judæorum: plures enim civitatem habitabant. Currebant ergo ferentes eos quos in domibus suis habebant, quotquot habebant languentes, aut paralyticos, * aut debiles, aut aridos, aut * leprosos, omnes cucurrerunt: ita ut neque synagoga eorum, licet magna fuerit, caperet illos, neque locus, multitudine infiniti populi propter miracula concurrente. Omnes autem principes sacerdotum ac seniores, & populus Judæorum, virorum, puerorum, & mulierum crediderunt in Dominum Jesum Christum, clamantes: Gloria tibi, Christe, quem patres nostri crucifixerunt, qui & a nobis nunc crucifixus es in imagine tua. Gloria tibi, Fili Dei, qui tanta fecisti miracula: tibi credimus: propitius nobis esto, & suscipe nos. Hæc clamabant lugentes omnes, & voces emittebantur, & miracula perficiebantur, summis sacerdotibus ungentibus, & confectis curatis & vivificatis. Postquam autem omnes sanati sunt, confestim ad episcopum sanctissimæ constitutæ illic ecclesiæ, qui jam quæ fuerant facta didicerat, multitudines currebant clamantes: Unus Deus Pater, unus Deus Filius, & ipse unigenitus: unus Christus, quem patres nostri crucifixerunt. Ipsum Deum novimus, huic nos credimus. Multis itaque laudibus glorificantes Deum, imaginemque archiepiscopo demonstrantes, & annunciantes quæ fecerant imagini Domini, qualiter & sanguis & aqua exierunt ex latere imaginis, nec non & infinita miracula quæ facta sunt; ita omnes multitudines, ut sancto baptismate digni fierent, supplicabant. Quos episcopus una cum clero suo assumptos, * omnes baptizavit per multos dies, & synagogam eorum ecclesiam Salvatori nostro Christo dicavit. Illis autem rogantibus, etiam cæteras synagogas eorum martyria fecit: & sic gaudium magnum factum est in civitate illa, non solum corporibus sanatis & vivificatis, sed & tot animabus in vitam a mortuis redeuntibus æternam. Hæc agnoscens ego festinavi indicare vobis, fratres amantissimi, ad utilitatem animarum vestrarum: ut cognoscentes & in hoc Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi virtutem, plus aliquid in fide ipsius confirmemini; & exultetis super magnalibus ejus, quæ nunc etiam operatus est. Date ergo ipsi gloriam cum lætitia in compunctione & la-

ACTIO IV

* Gr. addit. sanarent.

* Gr. addit. aut claudos,

* Gr. addit. & infantes,

Digitized by Google

ACTIO IV.

lamento, gaudentes & gratias agentes, quia sua nos fide, & sua fecit agnitione dignos (in Christo Jesu Domino nostro:) cum quo & Patri una cum Spiritu sancto gloria nunc & semper & in secula seculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 787.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: En & [a] is qui ab immortalitate cognominatus est, totam sanctam synodum hanc fecit compungi & lacrymari: quoniam non solum venerandas esse cognovit, verum etiam maximas gerere sanitates.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed ne quis dicat, cur illæ icones, quæ apud nos sunt, miracula minime faciunt? Ad
1. Cor. 14. quem respondemus. Quia, sicut apostolus ait, signa infidelibus, non fidelibus data sunt. Nam qui ad imaginem accedebant, infideles erant: propterea signum fecit Deus per imaginem, ut illos traheret ad fidem
Matth. 12. nostram Christianorum. *Generatio* enim *mala & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei.*

Theodorus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

Ex epistola beati Nili ad Heliodorum silentiarium.

Per ea quæ per singula loca & in diversis temporibus quotidie fiunt miracula, Dominus hos quidem qui modicæ sunt fidei, nec non & infideles ad stabilitatem fidei invitat: fidelium vero fidem, imo & spem crescere facit, & gravem & immobilem demonstrat
* sensum. * prudentiam. Et volo tibi quid unum ex denis millibus Platonis nostri trophæa reportantis & martyris modo narrare: qui non solum in patria nostra, sed in omni civitate ac regione paratissime gratiam donat, & ostendit his, qui Deum per eum postulant, admirabilem fortitudinem. In monte quippe qui vocatur Sina, ubi Moyses a Deo legem accepit, monachis habitantibus indigenis & peregrinis, unus quidam virorum genere Gala-
* monasticam ta una cum proprio filio * singularem amplexus vitam degebat, continentiæ certamina transigens multo tempore in deserto. Et ecce quadam die repente quidam
* Gr. pagani in prædicto monte religione * barbari & detestabiles irruentes comprehendunt eos, qui in promptu ex his & impræsentiarum inventi sunt monachi una cum filio senis Galatæ, & in captivitatem ducunt. Quos & ligantes post tergum, multas transeunt mansiones desertas, jejunos & nudos minantes eos, nec calciatos penitus aliquo calciamento, per illa inaquosa & asperrima, & nullius consolationis loca, vi & necessitate circumeuntes, & infinito pavore detentos. Solus autem in quodam abdito specu occultatus senior luctu tabescebat, non ferens privationem Deo amabilis filii: & Dominum flagitabat Christum per Platonem compatriotam martyrem, ut in-

ἀθῆτε ἐπὶ τῆς μεγαλείας αὐτοῦ, τῆς δὲ νῦν γενομένης. δότε ἐν αὐτῷ δόξαν μετ' εὐφροσύνης σὺν κατανύξει καὶ θρύλῳ, χαίροντες καὶ εὐχαριστοῦντες, ὅτι τῆς αὐτοῦ πίστεως ἡμᾶς κατηξίωσε, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἰδοὺ καὶ ὁ τῆς ἀθανασίας ἐπώνυμος πᾶσαν τὴν ἁγίαν σύνοδον ταύτην παρεσκεύασε κατανύξεσι καὶ δακρύσαι, ἐπειδὴ οὐ μόνον σεπτὰς αὐτὰς ἐγνώρισε, ἀλλὰ καὶ ἱάσεις ἀ-
B τοτελέστους.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀλλὰ μήτις εἴπῃ, τίνος ἕνεκεν αἱ παρ' ἡμῖν εἰκόνες οὐ θαυματουργοῦσι; πρὸς ὃν ἀποκρινόμεθα, ὅτι καθὼς ὁ ἀπόστολος εἶπεν, ὅτι τὰ σημεῖα τοῖς ἀπίστοις, οὐ τοῖς πιστεύουσιν. οἱ γὰρ προσερχόμενοι τῇ εἰκόνι, ἄπιστοι ἦσαν. τούτου ἕνεκεν σημεῖον ἐποίησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς εἰκόνος, ἵνα αὐτοὺς ἕλκύσῃ πρὸς τὴν πίστιν ἡμῶν τὴν Χριστιανῶν. γένεα γὰρ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

C

Ἐπιστολὴ τοῦ μακαρίου Νείλου πρὸς Ἡλιόδωρον σιλεντιάριον.

Διὰ τοῦτο κατὰ τόπους καὶ ἐν διαφόροις χρόνοις ἑκάστοτε γινομένων θαυμάτων ὁ κύριος τοὺς μὲν ἐλεγχόμενος καὶ τοὺς ἀπίστους πρὸς πίστιν βεβαίαν ἐκκαλεῖται, τῶν δὲ πιστῶν τὴν πίστιν μᾶλλον καὶ τὴν ἐλπίδα αὔξει, καὶ σιβαρὸν καὶ ἀσάλευτον ἐκφαίνει τὸ φρόνημα. καὶ βούλομαί σοι ἓν ἐκ μυρίων Πλάτωνος τοῦ ἡμετέρου ξενοφόρου μάρτυρος νεωστὶ διηγήσασθαι, ὃς μόνον ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ πόλει καὶ χώρᾳ τοῖς δι' αὐτοῦ τὸν Θεὸν
D ἐξαιτοῦσιν ἑτοιμότατα δωρεμένην τὴν χάριν, καὶ τὴν παράδοξον ἐνδεικνυμένην ἰσχύν. ἐν γὰρ τῷ ὄρει τῷ καλουμένῳ Σινᾷ, ἔνθα Μωσῆς παρὰ Θεοῦ τὸν νομοθεσίαν ἔλαβε τότε, μοναχῶν κατοικούντων καὶ ἐνασκούντων καὶ ξένων, εἷς τις ἀνὴρ Γαλάτης τὸ γένος ὑπάρχων, ἅμα τῷ ἰδίῳ υἱῷ τὸν μονήρη ἀσπαζόμενος βίον, διετέλει ἐκεῖ, ἐξανύσας τὸν τῆς ἀσκήσεως ἀγῶνα ἱκανὸν χρόνον ἐν τῇ ἐρημίᾳ. ᾧ δή τινες ἡμέρᾳ αἰφνίδιον * ἐπιῤῥίψαντες τῷ ἐρημικῷ ὄρει βάρβαροί τινες Ἕλληνες τὴν θρησκείαν, καὶ ἀπηγορευμένοι, συλλαμβάνουσι τοὺς ἐνόντας ἀριθμοῦντας ἐκ τοῦ προχείρου μονάζοντας σὺν τῷ υἱῷ τοῦ γέροντος Γα-
E λάτου, καὶ αἰχμαλωτίζουσιν. ὅσπερ καὶ σπουδάσαντες ἐπιθάλασσα, πολλὰς μονὰς ὑπερβαίνουσιν ἐρήμους, νήστεις καὶ γυμνοὺς ἐλαύνοντες, μὴ ὑποδεδεμένους παντοῖον ὑπόδημα, κατὰ τῶν παραμυθήτων ἐκείνων καὶ ἀνύδρων καὶ βαρυτάτων τόπων, τῇ βίᾳ καὶ τῇ ἀνάγκῃ βοηθοῦντες, καὶ τῷ ἀπείρῳ φόβῳ βυχομένους. μόνος δὲ οὗτος ἀποκρύφῳ σπηλαίῳ καταπυρσεὶς ὁ πρεσβύτης, τῷ πόθῳ ἐβύχετο, μὴ φέρων τὴν στέρησιν τοῦ θεοφιλοῦς υἱοῦ· καὶ τὸν δεσπότην κατεδυσώπει Χριστὸν διὰ Πλάτωνος τοῦ πατρικοῦ

μάρ-

a Hoc est, *sanctus Athanasius* vel *ejus* recitata narratio tribuitur. *Hardouinus*.

ANNO CHRISTI 787.

μάρτυρος, καμφθῆναι σοὶς οἰκτιρμούς. τὸ δὲ αὐτὸ κ ὁ υἱὸς δι' τοῦ αὐτοῦ πανσόφου μάρτυρος τὸν Θεὸν παρεκάλει, ὢν τῇ αἰχμαλωσίᾳ δεδεμένος, κατελεῆσαι αὐτὸν, κ ἐπιδεῖξαι θαῦμα. ἀμφοτέρων δὲ ἐπακουσθέντων, τοῦτε πατρὸς ὢν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ὄρους, κ τοῦ υἱοῦ ὢν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, ἰδοὺ ἐξαίφνης ὁ ἡμέτερος μάρτυς Πλάτων ἐπὶ ἵππου φαινόμενος, ἕλκων τε κ ἄλλον ἵππον ἀνῆμον, ἐμφανίζεται τῷ παιδὶ ἀγρυπνοῦντι κ γνωρίζοντι τοῦτο ἐκ τοῦ πολλάκις τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἁγίου ἐπὶ ταῖς εἰκόσιν πεθεᾶσθαι· κ δ' ὀλίγου κελεύει αὐτὸν ἐκ μέσου πάντων ἐξαναστάντα λαβεῖν τὸν ἵππον, κ ἐπικαθεσθῆναι. κ δῆτα παραυτίκα δίκην ἀράχνης τὰ δεσμὰ διελύθη· κ μόνος αὐτὸς λυθεὶς ἀφ' τῆς ἐπικλήσεως, τῷ νεύματι τοῦ Θεοῦ ἀνασὰς, τῷ ἵππῳ ἐποχεῖται, κ ἕπεται ὁδηγοῦντι τῷ ὁσίῳ μάρτυρι θαρραλέος κ χαίρων. σωτόμως δὲ ἑκάτεροι ἀμφότεροι, ὅ, τε ἅγιος Πλάτων κ ὁ νέος μοναχὸς, καθάπερ ὑπόπτεροι φθάνουσι πρὸς τὸ γήρους οἴκησιν ἀχομένου κ κλαίοντος· κ ἀφοσιώσας ὁ καλλίνικος μάρτυς τῷ τοῦ καρδίαν ἀλγοῦντι πατρὶ τὸν ποθητὸν υἱὸν, ἀφανὴς γεγένηται. ὅτε ἂν οὖν παντὶ τόπῳ τοῖς δι' αὐτοῦ τὸν Θεὸν ἐπιβοωμένοις πᾶν θαῦμα θαυμαστὸν ἡμῖν παράδοξον ἀπὸ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ ἀεὶ δίμοι κ ἀκλεεῖς ἀθληταὶ ἰσχύουσιν ἐκπλεῖν. ταῦτα δέ σοι γεγράφηκα φιλομάρτυρι ὄντι, κ μηδέποτε κόρον τῆς μνήμης τῶν ἁγίων μακαρίων μαρτύρων λαμβάνοντι.

Η' ἁγία σύνοδος εἶπε· δέδεικται, ὅτι διὰ τῆς προγνωσμένης αὐτῷ εἰκόνος τοῦ μάρτυρος ἐπέγνω αὐτὸν ἐπισάντα, ἀπιόντα σῶσαι αὐτὸν παρεγένετο.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπε· ὅτι κἀγὼ τῇ προσδηλωθείσῃ ἱστορίᾳ τὰ παρόμοια πέπονθα. ἀδικουμένου γάρ μου ὑπό τινων ἀρχοντικῶν χειρῶν, λέγει μοι ὁ ἀρχιδιάκονός μου, ἀνὴρ εὐλαβὴς κ φοβούμενος τὸν Θεόν· ὅτι εἶδον τὸν πατριάρχην ἐν ὁράματι ὑπόντα· ὅτι ἀνελθέτω πρὸς ἡμᾶς ὁ μητροπολίτης, κ πάντα τὰ πράγματα αὐτοῦ διοικῶνται, ὡς συμφέρει αὐτῷ· ἠρώτησα γοῦν ἐγὼ τὸν ἀρχιδιάκονον· ὅτι ποίᾳ μορφῇ κ ἰδέᾳ σοι ἐφάνη ὁ πατριάρχης; κ ἀπεκρίθη μοι, ὅτι ἐρυθρὸς τῷ προσώπῳ, γηραλέος τὴν κόμην. λέγω αὐτῷ ἐγώ, ὅτι ὁ πατριάρχης οὐκ ἔστι τοιαύτης ἰδέας. ἀλλ' ἡ εἰκὼν ἔχει τοῦ ἁγίου Νικολάου τὴν εἰκόνα· κ καθὰ ἐξηγῆσαι, τοιαύτης μορφῆς ἐστι, ἣν εἶδες. κ ἀπεκρίθη μοι ἐκεῖνος· ὅτι ναί, ὄντως τοιαύτης μορφῆς εἶδον ἄνδρα τὸν λαλήσαντά μοι ταῦτα, ἐκ τούτου γὰρ ἐπέγνων, ὅτι ὁ ἅγιος Νικόλαος αὐτῷ ἐφάνη, διὰ τῆς πρὸς τὴν εἰκόνα ὁμοιώσεως. ἐδόκουν οὖν πεῖσαι τῷ λόγῳ, ἀπελθεῖν ἐν τῇ Θεοφυλάκτῳ κ βασιλίδι πόλει· κ πάντα τὰ πράγματά μου γεγόνασιν εὐθέτως συμβαλλόμενα τῇ ἐπισκοπείᾳ μου.

Θωμᾶς ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος κ τοποτηρητὴς τῆς ἀνατολικῶν εἶπε· θρυλλοῦσί τινες περὶ τοῦ ἁγίου Νείλου, ὡς κατὰ τῶν εἰκόνων συγγεγραφότος. ἐπὶ χεῖρας οὖν ἔχομεν βιβλίον τοῦ αὐτοῦ πατρός· κ εἰ κελεύετε, ἀναγνωσθήτω.

Η' ἁγία συνόδος εἶπε· ἀναγνωσθήτω.

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος κ χαρτοφύλαξ λαβὼν ἀνέγνω.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

A curvaretur ad miserationes. Id ipsum autem & filius per eumdem sanctissimum martyrem rogabat Deum in captivitate vinctus, ut sui misereri, & miraculum facere dignaretur. Utroque autem exaudito, patre scilicet in spelunca montis, & filio in captivitate, ecce subito martyr Plato nolter astat super equum apparens, trahensque alterum equum * opportunum, manifestatur puero vigilanti, & hunc agnoscenti ex eo, quod sæpe videret sancti characterem in imaginibus: & statim jubet eum de medio cunctorum exsurgere, & accipere equum, & insidere. Et confestim more aranex vincula dissoluta sunt; & solus ipse B liberatus per invocationem, nutu Dei surgens, insedit equo, & sequitur ducentem se sanctum martyrem constans & gaudens. Compendiose autem & * acute ambo, sanctus scilicet Plato, & novitius monachus, quemadmodum pennati perveniunt ad habitaculum senis orantis atque lugentis: & restituens salvum victoriosissimus martyr corde dolenti patri desiderabilem filium, dispa- C ret. Itaque in omni loco his qui per eos invocant Deum, omnes res mirandas & gloriosas Domini Christi memorabiles & inclyti athletæ perficere valent. Porro hæc tibi scripsi, ut amico martyrum existenti, & nunquam aliquando satietatem memoriæ beatorum martyrum accipienti.

* vacuum

* acutius

Sancta synodus dixit: Offensum est, quia per imaginem martyris, quæ sibi ante fuerat cognita, agnovit eum astantem, cum salvare illum venit.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrorum dixit: Quia & ego præostensæ historiæ similia passus sum. Nam cum injuriam paterer a quibusdam principalibus manibus, dixit mihi archidiaconus meus, vir religiosus ac timens Deum: Quia vidi patriarcham in visione dicentem, quia ascendat ad nos metropolita, & omnes res ejus dispensabuntur, ut expedit ei. Interrogavi ergo ego archidiaconum, dicens: Quali forma apparuit tibi patriarcha? Et re- D spondit mihi: Quia rubicundus facie, & senili coma. Ajo ego ei: quia patriarcha non est talis * visionis, sed vestis habet sancti Nicolai imaginem: & bene asseris; nam hujusmodi formæ est, quem vidisti. At ille respondit mihi, quia etiam talis revera formæ vidi virum, qui hæc mihi locutus est. Ex hoc ergo cognovi, quod sanctus Nicolaus ei apparuerit, per similitudinem, quæ in icona erat. Mox ergo credens verbo, ascendi ad Deo conservandam regiam urbem: & omnia negotia mea, quæ meo pertinebant episcopio, facta sunt E apta.

* forma

Thomas reverendissimus presbyter & locum retinens orientalium pontificum dixit: Susurrant quidam de sancto Nilo, quia contra iconas scripserit; & ideo præ manibus habeo librum ejusdem patris: & si jubetis, legatur.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Cosmas Deo amabilis diaconus & cubicularius legit.

Digitized by Google

ACTIO IV.

Ejusdem sancti patris Nili ad Olympiodorum præfectum.

Scribis mihi, si putas, decorum sit tibi extruduro templum maximum ad honorem tam sanctorum martyrum, quam Christi, quem ipsi per certamina & dolores ac sudores testificati sunt, vel imagines etiam ponere in sacrario, & variis animalium * bestiis parietes implere a dextris & a sinistris: ita ut videantur in terra quidem extensa lina, & lepores, & capræ, & cætera animalia fugere: porro illi capere festinantes cum catellis alacriter insequi; in mari vero laxari retia, & omne genus piscium capi, & ad aridam piscatoriis manibus ferri: insuper & gypso fingi omnes species, ostendi ad desiderium oculorum in domo Dei: sed & in communi domo mille cruces infigi, & picturas volucrum ac jumentorum, & repentium, ac diversorum germinum fieri. Ego ad ea quæ scripta sunt, dixerim; quia nimirum infantium est, & parvulos decet his, quæ prædicta sunt, seducere fidelium oculum: firmi vero & virilis sensus proprium est, in sacrario quidem ad orientem divini templi unam & solam crucem formare. Per unam enim & salutarem crucem salvatur hujusmodi genus, & desperatis quidem spes ubique prædicatur: historiis autem veteris & novi testamenti replere hinc & inde manu optimi pictoris templum sanctorum, quatenus qui nesciunt literas, neque possunt legere divinas scripturas, contemplatione picturæ memoriam sumant eorum, qui vere Deo proprie servierunt, & ad æmulationem erigantur gloriosarum & memorabilium actionum, pro eo quod terram pro cælo commutaverint, quæ non videntur visibilibus præponentes. Porro in communi domo multis ac diversis domunculis insignita, sufficere unicuique mansiunculæ infixam pretiosam crucem, & superflua dimitti necessarium æstimo. Sic autem contenta prolixis orationibus, & indubitabili fide ac eleemosynis, humiliationibus & spe ad Deum perenni, & divinorum verborum meditationibus, & compassione contribulibus, & humanitate famulis attributa, omnibusque mandatis Domini nostri Jesu Christi circumvallare se, & conjugem suam, ac filios, & totam subsantiam circumtegere & ornare atque munire, admoneo & rogo.

* vel animalibus

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium dixit: * Epistola hæc primitus lecta est, cum esset depravata, perdidit & seduxit nos; putabamus enim simplicem esse illam & absque insidiis.

* Gr. Epistola hæc qua lecta est, depravata prædem perdidit, &c.

Sanctissimi Episcopi dixerunt: Nos si audissemus tunc quod dicit pater, quia hinc & inde pinge domum veteribus & novis narrationibus, non in vanitatem versi credidissemus. Ipsi enim pro eo quod dixit, hinc & inde pinge, dealba posuerunt: quod nos fortiter decipiebat.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri & vicarii Hadriani quæ senioris Ro-

Τῦ ἁγίυ πατρὸς ἡμῶν Νείλυ πρὸς Ὀλυμπιόδωρον ἔπαρχον.

Γράφεις μοι, εἰ ἄρα ἀρεπωδέστατον ἔσῃ μέλλοντί σοι κατασκεύζειν σηκὸν μέγιστον πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων μαρτύρων, καὶ τῶ ὑπ' αὐτῶν ὅσῳ μαρτυρηθέντων ἄθλων καὶ πόνων καὶ ἱδρώτων μαρτυρηθεῖσῳ Χριστῦ, εἰκόνας τε ἀναθεῖναι ἐν τῷ ἱερατείῳ, καὶ θήρας ζώων παντοίας τοὺς τοίχους πλῆσαι, τούς τε ἐκ δεξιῶν, τούς τε ἐξ ἀριστερῶν· ὥστε βλέπεσθαι κατὰ μὲν τὴν χέρσον ἐκτεινόμενα λίνα, καὶ λαγωούς, καὶ δορκάδας, καὶ τὰ ἑξῆς φεύγοντα ζῶα, τοὺς δὲ θηράσαι σκύλοντας σὺν τοῖς κυνιδίοις ἐνθύμως διώκοντας. κατὰ δὲ τὴν θάλατταν χαλώμενα δίκτυα, καὶ πᾶν γένος ἰχθύων ἁλισκόμενα, καὶ εἰς τὴν ξηρὰν ἐξαγόμενα χερσὶν ἁλιευτικαῖς· καὶ μηδεμίαν γυψοπλασίας πᾶν εἶδος ἐκφαίνειν, δεικνύμενον πρὸς ἐδονὴν ὀφθαλμῶν ἐν τῷ οἴκῳ τῦ θεῦ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κοινῷ οἴκῳ χιλίους σαυρὸς πήγνυσθαι, καὶ ἰσοπλίας πτηνῶν, καὶ χερσαίων, καὶ ἑρπετῶν, καὶ ἑλκτημάτων παντοδαπῶν· εἴ γε δὴ πρὸς τὰ γραφόμενα λέξαιμι, ὅτι περ νηπιώδεις ἂν εἴην καὶ βραδυφρενεῖς, τὸ τοὺς προλειχθεῖσι περιπλανᾶσθαι τὴν ὀφθαλμὴν τῷ πνεύματι· σεμνῦ δὲ καὶ ἀνδρώδους φρονήματος οἰκεῖον, τὸ ἐν τῷ ἱερατείῳ μόνῃ κατὰ ἀναπλάσιν τῦ θειοτάτυ πάθους σῶα καὶ μόνον τυπῶσαι σταυρόν. δεῖ σοὶ γὰρ σωτηριώδους σταυρῦ τὸ τῶν ἀνθρώπων ἀγασάζεσθαι γένος, καὶ τοῖς ἀπηλπισμένοις ἐλπὶς παντοχῦ κηρύσσεται. ἰσοπλῶν δὲ παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης πληρῶσαι οἴδεν καὶ οὐδεὶς χειρὶ καλλίονι ζωγράφυ τὸν ναὸν τῦ ἁγίυ. ὅπως ἂν οἱ μὴ εἰδότες γράμματα, μηδὲ δυνάμενοι τὰς θείας ἀναγινώσκειν γραφάς, τῇ θεωρίᾳ τῆς ζωγραφίας μανθάνειν τε λαμβάνωσι τῆς τῦ γνησίως τῷ ἀληθινῷ Θεῷ δεδουλευκόσιν ἀνδραγαθίας, καὶ πρὸς ἀμίλλαν διεγείρωνται τῦ ἀκλεῶς καὶ ἀοιδίμων ἀεισμάτων, οἳ ὧν τῆς γῆς τὸν ἱερὸν ἀντηλλάξαντο, τῦ βλεπομένων τὰ μὴ ὁρώμενα προτιμήσαντες. ἐν δὲ τῷ κοινῷ οἴκῳ πολλοῖς καὶ διαφόροις οἰκίσκοις διειλημμένῳ, ἀρκεῖσθαι ἕκαστον οἰκίσκον σφετερισμένῳ τιμίῳ σταυρῷ. τὰ δὲ περιττὰ καταλιμπάνειν ἀναγκαῖον νομίζω· ἃ χαῖς δὲ ἐπεισιν καὶ ἀδιαλείπτῳ πίστει καὶ ἐλεημοσύναις ὑφορᾶσθαι, καὶ ταπεινοφροσύναις, καὶ ἕλξει πρὸς Θεὸν ἀσπάσεως, καὶ θείων λόγων μελέτυς, καὶ συμπαθείᾳ πρὸς τὸ ὁμόφυλον, καὶ τῇ πρὸς τοὺς οἰκέτας φιλανθρωπίᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐντάλμασι τῦ κυρίυ ἡμῶν Ἰησῦ Χριστῦ περιτειχίζειν ἑαυτόν τε καὶ τὴν ἑαυτῦ σύμβιον καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν ὕπαρξιν περιστέγειν καὶ κοσμεῖν καὶ ἐξασφαλίζεσθαι παραινῶ καὶ παρακαλῶ.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπεν· ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἡ ἀναγνωσθεῖσα, πρώην φλασθεῖσα ἀπώλεσε καὶ ἐπλάνησεν ἡμᾶς· ἐδοκοῦμεν γὰρ ἁπλῆν αὐτὴν εἶναι καὶ ἀνεπιβούλευτον.

Οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι εἶπον· εἰ ἠκούσαμέν ποτε, ὅπερ λέγει ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως καὶ οὕτως ζωγράφησον τὸν οἶκον παλαιοῖς καὶ νέαις ἐξηγήσεσιν, οὐκ ἂν πεπεισθέντες ἐπιστεύσαμεν. ἐκεῖνοι γὰρ ἀντὶ τῦ, οὕτως καὶ ἐκεῖσε ἐγράψατε, καὶ, λέγεται πεθείκασιν· ὅπερ ἡμᾶς ἰσχυρῶς ἐπλάνησε.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ τοποτηρηταὶ Ἁδριανῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 325.

ρας Ρώμης ἔφην· τοιοῦτό τι καὶ ὁ ἐν θείᾳ τῇ λήξει Κωνσταντῖνος παλαι πεποίηκεν. οἰκοδομήσας γὰρ ναὸν τῷ σωτῆρι ἐν Ρώμῃ, ἐν ταῖς δυσὶ τοίχοις τοῦ ναοῦ ἱστορίας παλαιὰς καὶ νέας ἐνετύπωσεν, ἐνταῦθα τὸν Ἀδὰμ τοῦ παραδείσου ἐξιόντα, ἐκεῖθεν δὲ τὸν λῃστὴν εἰς τὸν παράδεισον εἰσιόντα· καὶ τὰ λοιπά.

Ταράσιος ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης εἶπεν. εἰ ἀληθεῖς ἦσαν οἱ παλαι τῷ χριστιανοκατηγόρῳ ὑπέρμαχοι, διὰ ποίαν αἰτίαν αὐτὴν τὴν βίβλον τοῦ ὁσίου Νείλου ἀ παρέσησαν ἐν τῷ συλλόγῳ αὐτῷ, εἰς πληροφορίαν πάντων; ἐπάτησαν γὰρ οἱ ἁλόντες ἐπίσκοποι, Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας, καὶ Θεοδόσιος ὁ τοῦ Ἀμορίου, εἰ προσήχθησαν βίβλια τὰ τιμιώτατα ἐν τῇ συνόδῳ.

Γρηγόριος καὶ Θεοδόσιος οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι εἶπον· ἁμωμήτως δέσποτα· ἀλλὰ ἀντὶ βίβλων πιττάκια ἡμῖν ἐπεδείκνυον, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξηπάτων ἡμᾶς.

Εὐθύμιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδης εἶπεν· καὶ πῶς ὑμεῖς ἀρχιερεῖς ὄντες οὐκ ἐπεζητήσατε ὁλοκλήρους τὰς χρήσεις ἀπὸ τῶν βιβλίων;

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· πίστευσον ἀδελφέ, οὐκ ἦμεν ἡμῖν, οὐδὲ ἐσπούδασεν· ἀλλ' ὡς γέγραπται, ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος ἡμῶν καρδία· καὶ φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθημεν.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπεν· ἀμέλει καὶ ἡμᾶς αὐτὰς ἐκεῖνα τὰ πιττάκια ἀπώλεσαν, ἅπερ ὑμεῖς παρηγάγετε. οἶδε γὰρ ὁ Θεὸς ὅτι αὕτη ἡ χρῆσις τοῦ ὁσίου Νείλου παρὰ τὸ κείμενον * ἐκδιηγηθεῖσα ἐτύφλωσεν ἡμᾶς, ἐξαιρέτως δὲ ἐμὲ αὐτόν· ἀλλὰ νῦν ἀκριβῶς ἀναγνωσθεῖσα ἐπέστρεψε καὶ διώρθωσε, καὶ διέσωσεν.

* ἐκδιδόντα

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας Τῆς Κύπρου εἶπε. ἐπειδὴ πάρεστι καὶ ἄλλη βίβλος ἰσότυπος, ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Κωνσταντῖνος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἁγίου πατριαρχείου, ἀνέγνω τὴν ἑτέραν βίβλον περιέχουσαν τὴν προγεγραμμένην ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοῦ Νείλου.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν. ἰδοὺ ἀποδέδεικται σαφῶς, ὅτι ὅσος ὁ ἅγιος καὶ θεοτίμητος πατὴρ Νεῖλος τὰς εἰλικρινεῖς εἰκόνας ἀπεδέχετο· καθηγορήθη δὲ ὑπὸ τοῦ ψευδοσυλλόγου ἐκείνου, ὡς κατὰ τῶν εἰκόνων λαλήσας, ὅθεν οἱ μόνον χριστιανοκατήγοροί εἰσιν οἱ δεινοὶ, ἀλλὰ μὴν καὶ ἁγιοκατήγοροι καὶ πατροκτόνοι, συκοφαντοῦντες τοὺς θείους πατέρας ἐν τῷ ψεύδει.

Εὐθύμιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδης εἶπε· βίβλον τοῦ ἁγίου καὶ ὁμολογητοῦ Μαξίμου ἔχω μετὰ χεῖρας· καὶ προσφέρω αὐτὴν εἰς τὸ ἀναγνωσθῆναι.

Καὶ λαβὼν Κωνσταντῖνος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἁγίου πατριαρχείου, ἀνέγνω.

Ἐκ τῶν κινηθέντων δογμάτων μεταξὺ τοῦ ἐν ἁγίοις Μαξίμου καὶ Θεοδοσίου ἐπισκόπου Καισαρείας Τῆς Βιθυνίας, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὑπάτων· ἐν ᾗ ἀρχή.

Τὰ κινηθέντα περὶ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως τῶν Χριστιανῶν. καὶ μετ' ὀλίγα Μαξίμου εἶπε: de-

Amos dixerunt: Tale quid & divæ memoriæ Conſtantinus magnus imperator olim fecit: ædificato enim templo Salvatoris Romæ, in duobus parietibus templi hiſtorias veteres & novas deſignavit, hinc Adam de paradiſo exeuntem, & inde latronem in paradiſum intrantem figuras: & reliqua.

ACTIO IV.

Tarafius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Si veraces erant priſci Chriſtianos calumniantium propugnatores, cur ipſum librum ſancti Nili non oſtenderunt in collegio ſuo ad ſatisfactionem omnium? Dicant ergo reverendiſſimi epiſcopi qui pſeudoſyllogo interfuerunt, Gregorius Neocæſariæ, & Theodorus Amorii, ſi protulerunt libros tunc in concilio.

Gregorius & Theodorus Deo amabiles epiſcopi dixerunt: Nequaquam, domine: ſed pro libris pittacia nobis oſtenderunt, & ex eis decipiebant nos.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardis dixit: Et quomodo vos cum eſſetis ſummi ſacerdotes, non requiſiſtis integra teſtimonia ex codicibus?

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Neocæſariæ dixit: Crede frater, non nobis erat curæ, neque ſtudium inde habuimus: ſed ut ſcriptum eſt, obſcuratum eſt inſipiens Cor noſtrum: & dicentes nos eſſe ſapientes, Rom. 1. ſtulti facti ſumus.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Myrenſium dixit: Plane & noſipſos illa pittacia perdiderunt, quæ vos attuliſtis. Novit enim Deus, quia hoc teſtimonium S. Nili non poſitum, ut fuerat editum, obcæcavit nos, præcipue meipſum: ſed nunc integrum lectum convertit & emendavit, & ſalvavit nos.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Quoniam adeſt alius liber æqualis formæ, legatur.

Et ſumens Conſtantinus diaconus & notarius venerabilis patriarchii, legit alterum librum habentem præſcriptam epiſtolam ejuſdem Nili.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Ecce oſtenſum eſt liquido, quia ipſe ſanctus & egregius pater Nilus ſanctas iconas ſuſcipiebat. Accuſatus eſt autem a pſeudoſyllogo illo, quod contra iconas locutus fuerit. Unde miſeri non ſolum Chriſtianorum calumniatores, ſed & ſanctorum calumniatores exiſtunt, & parricidæ, accuſantes falſo ſacratiſſimos patres.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardis dixit: Librum ſancti confeſſoris Maximi habeo præ manibus, & offero eum ad legendum.

Et accipiens Conſtantinus diaconus & notarius venerabilis patriarchii, legit.

Ex his dogmatibus, quæ mota ſunt inter ſanctæ memoriæ Maximum, & Theodoſium epiſcopum Cæſariæ Bithyniæ, & Conſules qui cum ipſo erant: cujus initium eſt.

Quæ mota ſunt de immaculata fide noſtra Chriſtianorum. Et poſt alia; Domini,

Digitized by Google

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

postquam placuit hoc fieri, exitus fiat eorum quæ * prædicantur: & quo vultis, sequor vos. Et in his surrexerunt omnes cum gaudio & lacrymis, & miserunt * metanœam, & oratio facta est: & unusquisque ipsorum sancta evangelia, & pretiosam crucem, & iconam Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, & dominæ nostræ quæ eum genuit, sanctissimæ Dei genitricis, salutaverunt, ponentes & proprias manus in confirmationem eorum quæ dicta fuerant. Et paullo post: Conversus ergo ad episcopum abbas Maximus, cum lacrymis dixit ei: Domine magne, diem judicii expectamus omnes: nosti quæ signata & placita sunt super sanctis evangeliis, & vivifica cruce, & imagine Dei, & Salvatoris B nostri, ac sanctissimæ & semper virginis matris ejus, quæ peperit eum.

* plaserunt.

* Instead of metanœam we should rather read prostrationem.

Metanœa pœnitentia in ecclesia dicitur. hoc tamen in loco pro genuflexione ponitur. videtur enim dicere, miserunt metanœam, nihil aliud intelligitur, nisi postquam fecerunt terram genibus; quia enim pro excommunicatione est major genuflexio, hæc genuflexio metanœa vocatur.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Salutaverunt, hic pro adoratione pater assumpsit, quoniam sanctum evangelium & vivificam crucem adoravit: cum quibus etiam colendas imagines Salvatoris & ejus immaculatæ matris.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Connumerantur cum sanctis vasis honorabiles imagines.

Sancta synodus dixit: Manifestum est.

Sanctissimi episcopi Siciliæ insulæ dixerunt: Ut sancta cum sanctis connumerantur. C

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Habemus & nos eumdem librum sancti Maximi: & si jubetis, relegantur quæ prædicta sunt.

Cosmas diaconus & cubuclesius sumens, legit præscriptum S. Maximi testimonium.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Conspiciamus, fratres, qualiter dixerit, quia salutaverunt: quod & nos honoris affectu facere debemus. Nam latria nostra ad unum Deum refertur.

Joannes reverendissimus presbyter & vicarius orientalium sedium dixit: Nisi essent necessariæ imagines, nequaquam ad cautelam eas salutavissent: ita ut æquæ potentiæ D honorabiles imagines cum evangelio & pretiosa cruce sint.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Et hoc non qualiscumque vir, sed Maximus ille Deo sapiens, & sanctorum consimilis; insuper & confessor, & veritatis propugnator: qui & sufficit nobis ad imitandum in salutando sacras imagines.

* primat presbyter

Elias reverendissimus * presbyter sanctæ ecclesiæ dominæ nostræ Dei genitricis in Blachernis sitæ, legit ex charta habente definitiones sanctæ ac universalis sextæ synodi.

E

* ex more Græcorum qui Latinos condemnant tribuunt sextæ synodo.

Canon sanctæ ac universalis sextæ * *synodi octuagesimus secundus.*

In quibusdam venerabilium imaginum scripturis agnus digito præcursoris ostensus designatur, qui in figuram admissus est gratiæ, verum nobis per legem præostendens agnum Christum Dominum nostrum. Veteres ergo formas & umbras, ut veritatis symbola & præfigurationes ecclesiæ traditas amplectentes, gratiam præferimus & veritatem, ut plenitudinem legis hanc suscipien-

Ἀσφάσιος ἐπὰν ἔδοξε τοῦτο γενέσθαι, ἔκβασις γενέσθω τῶν δοξάντων· καὶ ὅπερ κελεύετε, ἀκολουθῶ ὑμῖν. καὶ ἐπὶ τούτοις ἀνέστησαν πάντες μετὰ χαρᾶς καὶ δακρύων, καὶ ἔβαλον μετάνοιαν, καὶ ἔκλη γέγονε· καὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰ ἅγια εὐαγγέλια, καὶ τὸν τίμιον σταυρόν, καὶ τὰς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς αὐτοῦ τεκούσης παναγίας θεοτόκου ἠσπάσαντο, τιθέντες καὶ τὰς ἰδίας χεῖρας εἰς βεβαίωσιν τῶν λαληθέντων. καὶ μετὰ βραχέα· σταρεὶς τοίνυν ὁ ἁβᾶς Μάξιμος πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, μετὰ δακρύων εἶπεν αὐτῷ· πάτερ ὁ μέγας, ἡμέραν κρίσεως ἐκδεχόμεθα πάντες. οἶδας τὰ τυπωθέντα καὶ δόξαντα ἐπὶ τῷ ἁγίων εὐαγγελίων, καὶ τῷ ζωοποιῷ σταυρῷ, καὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ τῆς αὐτοῦ τεκούσης παναγίας ἀειπαρθένου μητρός.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· τὸ ἠσπάσαντο, ὧδε ἀντὶ προσκυνήσεως ἔλαβεν ὁ πατήρ, ἐπειδὴ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον καὶ τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν προσεκύνησε· μεθ' ὧν καὶ τὰς σεβασμίας εἰκόνας τοῦ σωτῆρος, καὶ τῆς αὐτοῦ παναγίας μητρός.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· συναριθμεῖται τοῖς ἁγίοις σκεύεσιν αἱ τίμιαι εἰκόνες.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· εὔδηλον.

Οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι Σικελίας τῆς νήσου εἶπεν· ὡς ἅγια μετὰ τῶν ἁγίων συναριθμοῦνται.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν· ἔχομεν καὶ ἡμεῖς τὸν αὐτὸν βίβλον τοῦ ἁγίου Μαξίμου, καὶ εἰ κελεύετε ἀναγνωσθῆναι τὰ προειρημένα.

Κοσμᾶς διάκονος καὶ κουβουκλείσιος λαῶν ἀνέγνω τὸν ἀπογεγραμμένον τοῦ ἁγίου Μαξίμου χρῆσιν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. σκεπτώμεθα ἀδελφοί, ὅπως εἶπεν, ὅτι ἠσπάσαντο· ὅπερ καὶ ἡμεῖς τιμητικῇ διαθέσει ποιεῖν ὀφείλομεν· ἡ γὰρ λατρεία ἡμῶν ἐπὶ τὸν ἕνα Θεὸν ἀναφέρεται.

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολῶν εἶπεν· εἰ μὴ ἦσαν ἀναγκαῖαι αἱ εἰκόνες, οὐκ ἂν ἐπ' ἀσφαλείᾳ αὐτὰς κατησπάσαντο. ὥστε ἰσοδυναμοῦσιν αἱ τίμιαι εἰκόνες τῷ εὐαγγελίῳ καὶ τῷ τιμίῳ σταυρῷ.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν· καὶ τοῦτο οὐχ ὁ τυχὼν ἀνὴρ, ἀλλὰ Μάξιμος ὁ θεόσοφος καὶ τοῖς πατράσιν ἐοικώς, εἷς μὲν καὶ ὁμολογητὴς, καὶ τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχος. ἀρκεῖ οὖν καὶ ἡμᾶς μιμεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῷ ἀσπάζεσθαι τὰς ἱερὰς εἰκόνας.

Ἠλίας ὁ ἁγιώτατος πρωτοπρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου τῆς Βλαχερνῶν, ἀνέγνω ἀπὸ χάρτου περιέχοντος τοὺς ὅρους τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου.

Κανὼν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ϛ'. συνόδου.

Ἐντισι τῇ σεπτῇ εἰκόνι γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τῷ προδρόμου δεικνυμένῳ· ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προεπιφαίνων ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολα καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδιδομένους καταπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα

ANNO CHRISTI 787.

ρωμεν τάμα ταύτῃ ὑποδεχόμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον καὶ ἐν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀνατυπλῦσθαι ὁρίζομεν· δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ λόγου καταπτοῦντες, καὶ σωτηρίου τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τῦ τε πάθους αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἡμῖν ἐκ κόσμου ἀπολυτρώσεως. καὶ μᾶλλον τὸ ἀναγινῶναι αὐτὸν, γραφεὶς εἶπε πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον· τίμιοι πατέρες καὶ ἅγιοι, τὸν διωγμὸν τῆς ἐκκλησίας πλέον ἐμοῦ οὐδεὶς ἐπρεσβεύσατο ἐξ ἁμαρτιῶν μου. ἀλλὰ θεῖον ἔλαχιστον γέγονέ μοι ὁ παρὼν χάρτης, ἐν ᾧ ὑπέγραψαν οἱ πατέρες τῆς ἕκτης συνόδου, καὶ εἵλκυσάν με εἰς τὴν τῆς ὀρθοδοξίας πίστιν. ὁ μὲν δὴ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης, ᾧ παράσχοι ὁ Θεὸς τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ μισθόν.

Σάββας ὁ ἁλαβέστατος μοναχὸς εἶπε· τίνος χάριν ἐν τῷ χάρτῃ ἀνέγνω, καὶ οὐκ ἐν βίβλῳ;

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. ὅτι αὐτὸς ὁ πρωτότυπος χάρτης ἐστὶν, ἐν ᾧ ὑπέγραψαν οἱ ἅγιοι πατέρες.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπε· καὶ ἕτερον βίβλον ἔχω περιέχουσαν τοὺς αὐτοὺς κανόνας τῆς ἱερᾶς ἕκτης συνόδου.

Ἧν λαβὼν Νικήτας ὁ ἁλαβέστατος νοτάριος καὶ διάκονος, ἀνέγνω τοὺς αὐτοὺς κανόνας.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. τινὲς ἄγνοιαν νοσοῦντες, εἰς τοὺς κανόνας τούτους σκανδαλίζονται, φάσκοντες· ἆρά γε τῆς ἕκτης συνόδου εἰσίν; γινωσκέτωσαν δὲ οἱ τοιοῦτοι, ὡς ἔτι ἡ ἁγία μεγάλη ἕκτη σύνοδος ἐπὶ Κωνσταντίνου συνεκροτήθη κατὰ τῶν μίαν λεγόντων ἐνέργειαν καὶ θέλησιν ἐπὶ Χριστοῦ· οἵτινες τοὺς αἱρετικοὺς ἀνεθεμάτισαν, καὶ τὴν ὀρθόδοξον ὁμολογήσαντες πίστιν, οἴκαδε ἀνεχώρησαν κατὰ τὸ πεντεκαιδέκατον ἔτος Κωνσταντίνου. μετὰ γοῦν τέσσαρα ἢ πέντε ἔτη οἱ αὐτοὶ πατέρες συνελθόντες ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου, τοὺς προδιηλλαγμένους κανόνας ἐπεθέκασι· καὶ μηδεὶς ἀμφιβαλλέτω περὶ αὐτῶν· οἱ γὰρ ὑπογράψαντες ἐπὶ Κωνσταντίνου, οἱ αὐτοὶ καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τῷ παρόντι χάρτῃ ὑπέγραψαν, ὡς δῆλον καθίσταται ἐκ τῆς αὐτῶν ἰδιοχείρου ἀπαραλλάκτου ὁμοιότητος. ἔδει γὰρ αὐτοὺς σύνοδον οἰκουμενικὴν ἀποφαίνοντας, καὶ κανόνας ἐκκλησιαστικοὺς ἐκθέσθαι· φροὶς ἀναμνησιν δὲ τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου, χειραγωγεῖσθαι ἡμᾶς ἔφησαν ἐκ τῶν σεπτῶν εἰκόνων. καὶ ἐὰν δι' αὐτῶν χειραγωγώμεθα εἰς τὴν οἰκονομίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τίνας ἐχομεν λογίσασθαι τοὺς καταστρέψαντας τὰς σεπτὰς εἰκόνας;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ὡς ἄθεους, καὶ Ἑβραίους, καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρούς.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἀλλ' ἀγαθὸς ἐστι κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν προσδέξασθαι πάντας ἡμᾶς, ὃ γὰρ ἀφῆκε τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ῥόδου εἶπεν· ἰδοὺ δέδεικται ἐκ τῶν ἁγίων γραφῶν, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἡμῶν πολλὰ ἔτη ἐπολεμήθη καὶ ἐσυλήθη. ἀλλ' εὐχαριστοῦμεν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ ἐγείραντι

ACTIO IV.

A tes. Quatenus ergo perfectio & in colorum operationibus universorum vultibus adscribatur, agni Christi Dei nostri, qui tollit peccatum mundi, secundum humanitatem characterem & in imaginibus ex nunc pro veteri agno * titulari definimus, * depingi per eum humilitatis celsitudinem Dei Verbi considerantes, & ad memoriam conversationis in carne factæ, tam scilicet passionis ejus, quam salutaris mortis, & ex hac redemptionis effectæ, redeuntes. Et postquam legit, conversus ad sanctam synodum dixit: Honorabiles patres & sancti, persecutionem ecclesiæ plus me nullus elegit pro peccatis meis: sed divinus hamus facta est mihi præsens charta, in qua subscripserunt patres sancti sextæ synodi, & traxerunt me ad orthodoxiæ fidem. Non autem solum hoc, sed & sanctissimus patriarcha, cui præbeat Deus pro me mercedem.

Sabbas reverendissimus monachus dixit: Cujus rei gratia in charta, & non in codice legit?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quia principalis charta est, in qua subscripserunt sancti patres.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Et alium codicem habeo, qui continet easdem regulas sacræ sextæ synodi.

Quo accepto, Niceta reverendissimus diaconus & notarius legit eumdem canonem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quidam ignoratione languentes in hos canones scandalizantur, asserentes: putas sextæ synodi sunt? Cognoscant autem qui hujusmodi sunt, quod sancta & magna sexta synodus sub Constantino fuerit celebrata contra illos, qui unam dicebant operationem & voluntatem in Christo: in qua hæreticis anathematizatis, & orthodoxa explanata fide, domum reversi sunt quartodecimo anno Constantini. Ergo post quatuor sive quinque annos iidem ipsi patres convenientes sub Justiniano filio Constantini, præsignatos canones exposuerunt: & nemo dubitet de illis. Illi enim qui subscripserunt sub Constantino, ipsi & sub Justiniano præsenti chartæ subscripserunt, ita ut hoc manifestum sit ex eorum propriæ manus scripturæ immutabili similitudine. Oportebat enim eos qui synodum universalem præsentaverant, etiam canones ecclesiasticos exponere. Ut autem ad recordationem conversationis ejus in carne factæ, & salutaris mortis manu quodammodo ducamur, dixerunt & de venerabilibus iconis: & si per eas manu ducimur in dispensationem Christi Dei nostri, quales habemus æstimare illos qui subverterunt venerandas iconas?

Sancta synodus dixit: ut sine Deo, & Hebræos, & veritatis inimicos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed bonus est Dominus Deus noster ad suscipiendum omnes nos: non enim relinquet virgam peccatorum super sortem justorum. *Psalm. 124.*

Leo sanctissimus episcopus Rhodi dixit: Ecce ostensum est ex divinis scripturis, quia ecclesia nostra tot annis impugnata est & dispoliata: sed gratias agimus Christo Deo no-

ACTIO IV.

noſtro, qui erexit ſacratiſſimum dominum noſtrum ad erectionem ejus.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & locum retinentes Hadriani papæ ſenioris Romæ dixerunt: Librum habemus præ manibus beati Leontii epiſcopi Neapoleos Cypri, & poſtulamus legi eum.

Et accipiens Stephanus reverendiſſimus diaconus & notarius, legit.

Leontii epiſcopi Neapoleos Cypri, ex quinto ſermone pro Chriſtianorum apologia contra Judæos, ac de imaginibus ſanctorum.

Eja nunc de cætero ſuper veneranter piis imaginibus apologiam faciamus, quo obſtruantur ora loquentium injuſtitiam. Legalis enim eſt hæc traditio: & audi Deum dicentem ad Moyſem: *Imagines duorum cherubim aureorum ſculptilium conſtrue, obumbrantium propitiatorium.* Et iterum: * templum quod Deus oſtendit Ezechieli: * *Facies*, dixit, *palmarum & leonum & hominum & cherubim a pavimento ejus uſque ad laquear tecti.* Vere terribilis ſermo, qui mandat Iſraeli non facere omne ſculptile, neque iconam, neque ſimilitudinem eorum quæcumque ſunt in cælo, & quæcumque ſunt ſuper terram: & ipſe præcipit Moyſi facere ſculptilia animalia, cherubim, qui & Ezechieli plenum ſimilitudinibus ſculptilium, leonum, palmarum & hominum templum oſtendit. Unde & Salomon ex lege accepta figura, plenum fecit templum æneis & ſculptilibus & fuſilibus leonibus, & bobus, & palmis, & hominibus: & tamen non eſt in his reprehenſus a Deo. Si igitur me reprehendere vis ſuper imaginibus, reprehende Deum qui hæc facere juſſit, ut in recordationem ejus eſſent apud nos. Judæus dixit: Sed non adorabantur illæ ſimilitudines ſicut dii, ſed ad recordationem ſolam efficiebantur. Chriſtianus dixit: Bene dixiſti, quia & penes nos ſicut dii non adorantur ſanctorum characteres & iconæ vel formæ. Si enim aut Deum adorarem lignum imaginis, poſtem profecto & ligna reliqua adorare. Nam ſi ut Deum lignum adorarem, minime utique deleto charactere iconam incenderem. Et iterum, uſquequo compacta ſunt duo ligna crucis, adoro figuram propter Chriſtum, qui in ipſa crucifixus eſt: poſtquam autem ab invicem ſeparata fuerunt, projicio ea & incendo. Et ſicut is qui juſſionem imperatoris ſuſcepit, & ſalutavit ſigillum, non lutum adoravit, aut chartam, aut plumbum, ſed imperatori adorationem & cultum impendit: ita & nos Chriſtianorum pueri figuram crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, ſed ſignum & annulum & characterem Chriſti, eum aſpicientes, per eum illum qui in eo crucifixus eſt, ſalutamus & adoramus: & ſicut pueri proprii patris cujuſdam, qui peregre profectus eſt ad tempus ab illis, multo erga eum affectu ex anima flagrantes, ſive virgam ejus in domo videant, ſive ſedem, ſive chlamydem; hæc cum lacrymis deoſculantes amplectuntur; & non illa adorant, ſed patrem deſiderant & honorant: ita & nos omnes fideles ut virgam Chriſti, crucem adoramus; ut ſedem vero & cubile,

Exod. 25.

* Forte, ch. ea templum Hæd.

* al. habebat Ezech. 41. Exod. 20.

Exod. 24.

3. Reg. 6. & 7.

ANNO CHRISTI 787.

τὸν πατέρα ἡμῶν διατάξιν ἐπὶ καταθέσει αὐτῆς.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ νοταριοι, ἐπέχοντες τὸν τόπον Ἁδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, εἶπον· βίβλον ἔχομεν ἐπὶ χεῖρας τῶ μακαρίω Λεοντίου ἐπισκόπου Νεαπόλεως τῆς Κύπρου, καὶ ἀξιοῦμεν ἀναγνωσθῆναι αὐτήν.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ ἁγιώτατος διάκονος καὶ νοτάριος, ἀνέγνω.

Λεοντίου ἐπισκόπου Νεαπόλεως τῆς Κύπρου, ἐκ τοῦ πέμπτου λόγου ὑπὲρ τῆς Χριστιανῶν ἀπολογίας κατὰ Ἰουδαίων, καὶ περὶ εἰκόνων τῶν ἁγίων.

Φέρε δὴ λοιπὸν περὶ τῶν σεπτογράφων εἰκόνων ἀπολογίαν ποιήσωμεν, ὅπως ἐμφραγῶσι στόματα λαλούντων ἀδικίαν. νομικὴ γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ παράδοσις. καὶ ἄκουσον τοῦ Θεοῦ λέγοντος πρὸς Μωσῆν· εἰκόνας δύο χερουβὶμ χρυσογλύπτων κατασκιάσαι, κατασκιαζόντων τὸ ἱλαστήριον. καὶ πάλιν κατὰ τὸν ναόν, ὃν ἔδειξεν ὁ Θεὸς τῷ Ἰεζεκιήλ· πρόσωπα, φησὶ, φοινίκων, καὶ λεόντων, καὶ ἀνθρώπων, καὶ χερουβὶμ ἀπὸ ἐδάφους αὐτοῦ ἕως τοῦ φατνώματος τῆς στέγης. ὥστε φοβερὸς ὁ λόγος ὁ ἐντελλάμενος τῷ Ἰσραὴλ μὴ ποιῆσαι πανηΐον γλυπτὸν, μηδὲ εἰκόνα, μηδὲ ὁμοίωμα, ὅσα ἐστὶν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ αὖθις προστάσσει τῷ Μωσεῖ ποιῆσαι γλυπτὰ ζῶδια, χερουβὶμ, ὃς καὶ τῷ Ἰεζεκιὴλ πλήρη εἰκόνων καὶ ὁμοιωμάτων γλυπτῶν, λεόντων, φοινίκων, καὶ ἀνθρώπων δείκνυσι τὸν ναόν. ὅθεν καὶ ὁ Σολομὼν ἐκ νόμου λαβὼν τὸν τύπον, πλήρη ποιεῖ τὸν ναὸν χαλκῶν, καὶ γλυπτῶν, καὶ χωνευτῶν λεόντων, καὶ βοῶν, καὶ φοινίκων, καὶ ἀνθρώπων· καὶ οὐ κατηγορεῖται ὑπὸ Θεοῦ. εἰ τοίνυν ἐμοῦ κατηγορῆσαι θέλεις περὶ εἰκόνων, κατάγνωθι τοῦ Θεοῦ τοῦ ταῦτα ποιεῖν κελεύσαντος εἰς ὑπόμνησιν αὐτοῦ εἶναι παρ' ἡμῖν. ὁ Ἰουδαῖος ἔφη. ἀλλ' οὐ προσεκυνοῦντο ἐκεῖνα ὡς θεοὶ τὰ ὁμοιώματα, ἀλλ' ὑπομνήσεως μόνης χάριν εἰσίεντο. ὁ Χριστιανὸς ἔφη· καλῶς εἶπας, οὐδὲ παρ' ἡμῖν ὡς θεοὶ προσκυνοῦνται αἱ τῶν ἁγίων χαρακτῆρες, καὶ εἰκόνες, καὶ τύποι. εἰ γὰρ ὡς Θεὸν προσεκυνουν τὸ ξύλον τῆς εἰκόνος, ἔμελλον πάντως καὶ τὰ λοιπὰ ξύλα προσκυνεῖν. εἰ γὰρ ὡς θεὸν προσεκύνουν τὸ ξύλον τῆς εἰκόνος, οὐκ ἂν πάντως λειωθέντος τοῦ χαρακτῆρος, τὴν εἰκόνα κατέκαιον. καὶ πάλιν, ἕως μὲν ἦν συμπεπεδημένα τὰ δύο ξύλα τοῦ σταυροῦ, προσκυνῶ τὸν τύπον διὰ Χριστὸν τὸν ἐν αὐτῷ σταυρωθέντα· ἐπεὶ δὲ διῃρέθησαν ἐξ ἀλλήλων, ῥίπτω αὐτὰ καὶ κατακαίω. καὶ ὥσπερ ὁ χιλίων βασιλέως δεξάμενος, καὶ ἀσπασάμενος τὴν σφραγῖδα, ἢ τὸν πηλὸν ἐτίμησεν, ἢ τὸν χάρτην, ἢ τὸν μόλιβδον, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ τὴν προσκύνησιν καὶ τὸ σέβας ἀπένειμεν· οὕτω καὶ Χριστιανῶν παῖδες τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ προσκυνοῦντες, οὐ φύσιν τοῦ ξύλου τιμῶμεν, ἀλλὰ σφραγῖδα καὶ διατύπωσιν καὶ χαρακτῆρα Χριστοῦ αὐτὸν βλέποντες, διὰ αὐτοῦ τὸν ἐν αὐτῷ σταυρωθέντα ἀσπαζόμεθα καὶ προσκυνοῦμεν. καὶ ὥσπερ παῖδες γνήσιοι πατέρος ἀποδημήσαντος πρὸς καιρὸν ἀπ' αὐτῶν, πολλῇ τῇ ὀργῇ πρὸς αὐτὸν ἐκ ψυχῆς διακείμενοι, κἂν τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ θεάσωνται, κἂν τὴν χλαμύδα, πᾶσι μὲν δακρύοις κατασπαζόμενοι ἀσπάζονται· καὶ οὐκ ἐκείνα τιμῶσιν, ἀλλὰ τὸν πατέρα

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

πρὸς προθύμως καὶ τιμώντες· ὅπως καὶ ἡμεῖς οἱ σὺν σοὶ ἅπαντες ὡς μιᾷ ῥάβδου Χριστῷ τὸν σωρὸν προσκυνῶμεν, ὡς δὲ θρόνον καὶ κατέλυσιν αὐτῷ τὸ παναγιον μνῆμα, ὡς δὲ οἶκον τιμῶ φάτνῃ καὶ τῇ Βηθλεὲμ, καὶ τὰ λοιπὰ ἅγια αὐτοῦ σκηνώματα· ὡς δὲ φίλους αὐτοῦ, τοὺς ἀποστόλους αὐτοῦ καὶ τοὺς ἁγίους μάρτυρας καὶ λοιποὺς ἁγίους· ὡς δὲ πόλιν αὐτοῦ σεβόμεθα τὴν Σιών, ὡς δὲ χώραν αὐτοῦ τὴν Ναζαρὲτ ἀσπαζόμεθα, καὶ ὡς θεῖον αὐτοῦ λουτρὸν τὸν Ἰορδάνην περιπτυσσόμεθα. τῇ γὰρ πολλῇ καὶ ἀφράστῳ πρὸς αὐτὸν στοργῇ σεσθαι ἐπέβη, ἢ κεκάθικεν, ἢ ἐπέφαυσε, ἢ ἥψατο, ἢ ὅλως ἐπεσκίασε, σεβόμεθα, καὶ προσκυνοῦμεν ὡς πάντα Θεοῦ· ἢ τὸν τόπον, οὐδὲ τὸν οἶκον, οὐδὲ τὴν χώραν, ἢ τὴν πόλιν, ἢ τοὺς λίθους τιμῶντες· ἀλλὰ τὸν ἐν αὐτοῖς ἀναγραφόντα καὶ ἐπιφανέντα καὶ γνωρισθέντα σαρκὶ, καὶ ἡμᾶς τῆς πλάνης ἐλευθερώσαντα Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· καὶ διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὰ Χριστοῦ πάθη σὺν ἐκκλησίαις, καὶ οἴκοις, καὶ ἀγέλαις, καὶ σὺν σινδόσι καὶ σὺν τιμίοις, καὶ ἁγίοις, καὶ σὺν παντὶ τόπῳ ἐκτυπώμεν· ἵνα διὰ παντὸς ὁρῶντες ταῦτα ἀναμιμνησκώμεθα, καὶ μὴ ἐπιλανθανώμεθα, ἀλλ᾽ οὐ ἐπιλάθου τοῦ Θεοῦ σου. καὶ ὥσπερ σὺ προσκυνῶν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου, οὐ τὴν φύσιν τῆς ὑλικῆς δέρματος καὶ τοῦ μέλανος προσκυνεῖς, ἀλλὰ τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐν αὐτῷ κειμένους· οὕτως κἀγὼ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ προσκυνῶν, οὐ τὴν φύσιν τῆς ξύλου καὶ χρωμάτων προσκυνῶ· μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὸν ἄψυχον χαρακτῆρα Χριστοῦ κρατῶ, δι᾽ αὐτοῦ Χριστὸν κρατεῖν δοκῶν καὶ προσκυνεῖν. καὶ ὥσπερ ὁ Ἰακὼβ δεξάμενος παρὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ χιτῶνα ποικίλον αἱματόεσσαν τοῦ Ἰωσὴφ, κατεφίλησε μὲν δακρύων, καὶ ταῖς ἰδίαις ὀφθαλμοῖς ταύτην περιέθηκεν, καὶ οὐ τὸ ἱματίον ἀγαπῶν, ἢ τιμῶν τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ δι᾽ αὐτοῦ νομίζων τὸν Ἰωσὴφ καταφιλεῖν, καὶ ἐν χερσὶν αὐτὸν κατέχειν· οὕτως καὶ Χριστιανοὶ πάντες εἰκόνα Χριστοῦ, ἢ ἀποστόλου, ἢ μάρτυρος κεκτημένοι καὶ ἀσπαζόμενοι τῇ σαρκὶ, τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὸν Χριστὸν νομίζομεν ἢ τὸν μάρτυρα αὐτοῦ κατέχειν. εἰπέ μοι σὺ ὁ νομίζων χειροποίητόν μηδὲ, ἢ ὅλως κτιστὸν προσκυνεῖν, ἆρα οὐ πολλάκις γυναικὸς σῆς ἢ τέκνων πλυνησάντων χεῖρα ἢ κοσμίδιον ἰδὼν ἐν τῷ σῷ ταμιείῳ, κρατήσας ἐφίλησας, καὶ δάκρυσιν αὐτὸ κατέβρεξας, καὶ οὐκ ἐν τούτῳ κατεκρίθης; οὐ γὰρ εἰς Θεὸν τὰ ἱμάτια προσεκύνησας, ἀλλὰ τὸν πόθον ἐπὶ τὸν ποτε αὐτὸ περιβεβλημένον διὰ τοῦ φιλήματος ἐνδείξας· ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ ἡμῶν τὰ τέκνα καὶ τοὺς πατέρας κλαίοντας καὶ ἁμαρτωλοὺς πολλάκις ἀσπαζόμεθα, καὶ οὐκ ἐν τούτῳ κατακρινόμεθα. οὐ γὰρ ὡς Θεοὺς αὐτοὺς ἀσπαζόμεθα, ἀλλὰ τῷ στοργῷ ἡμῶν τῆς φύσεως τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀφειλὴν τῷ φιλήματι ἐνδεικνύμεθα. ὡς γὰν πολλάκις εἶπον, ὁ σκοπὸς ἐξετάζεται ἐπὶ πάντος ἀσπασμοῦ, καὶ ἐπὶ πάσης προσκυνήσεως. εἰ δ᾽ ἐγκαλεῖς μοι, ὅτι ὡς Θεὸν προσκυνῶ τὸ ξύλον τοῦ σωροῦ, διὰ τί οὐκ ἐγκαλεῖς τῷ Ἰακὼβ προσκυνήσαντι ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου τοῦ Ἰωσήφ; ἀλλὰ προδήλου, ὅτι οὐ τὸ ξύλον ἐδόκει προσκυνήσαι, ἀλλὰ διὰ τοῦ ξύλου τὸν Ἰωσήφ, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς διὰ τοῦ σωροῦ τὸν Χριστόν. ἐπεὶ καὶ τοῖς πωλήσασι τὸν υἱὸν ἀσεβεῖσιν ἀνθρώποις ὁ Ἀβραὰμ προσεκύνησε, καὶ γόνυ ἔκαμψεν ἐπὶ τῇ γῇ· ἀλλ᾽ οὐχ ὡς Θεοὺς αὐτοὺς

ipsius sanctissimum monumentum; ut domum, præsepe & Bethlehem, & sancta ejus cætera tabernacula: porro ut amicos, ejus apostolos & sanctos martyres ac reliquos sanctos ejus: at vero ut civitatem ejus colimus Sion, ut autem villam ejus iterum Nazareth salutamus; atque ut divinum ejus lavacrum Jordanem amplectimur. Multa quippe & ineffabili erga ipsum affectione ubi ascendit, vel sedit, vel illuxit, vel tetigit, aut omnino obumbravit; colimus & adoramus ut locum Dei: non locum, neque domum, neque regionem, vel civitatem, aut lapides honorantes, sed eum qui in illis conversatus est, & illuxit, & in carne innotuit, atque ab errore liberavit, Christum videlicet Dominum nostrum; & per Christum ea quæ sunt Christi, passionem in ecclesiis, & domibus, & plateis, & in imaginibus, & in sindonibus, & in penetralibus, & in vestimentis, & in omni loco formamus: ut, incessanter aspicientes hæc commoneamur, & non oblivisceamur, ut tu es oblitus Domini Dei tui. Et sicut tu adorans librum legis, non naturam pellium vel atramenti, quæ in ipso est, adoras, sed verba Dei quæ rejacent in eo: ita & ego imaginem Christi adorans, non naturam lignorum & colorum adoro (abfit) sed inanimatum characterem Christi tenens, per eum Christum tenere * spero, & adorare. Et sicut Jacob acceptam a filiis suis tunicam variam & sanguinolentam Joseph deosculatus est cum lacrymis, & propriis oculis hanc circumposuit, & non vestimentum amans vel honorans, hoc fecit, sed per id æstimans Joseph osculari, & in manibus eum habere: ita & Christiani universi imaginem Christi vel apostolorum aut martyrum tenentes aut salutantes carne, anima ipsum Christum æstimamus vel martyrem ejus habitum retinere. Dic ergo mihi tu, qui opinaris nihil manu factum, vel nihil omnino creatum adorandum, numquamne multoties, muliere tua, vel filiis mortuis, tunicam, vel ornamentum ejus visum in cubiculo tuo osculatus es, & lacrymis illud infudisti, & in hoc non es condemnatus? non enim ut Deum vestimenta adorasti, sed amorem per osculum circa illum ostendisti, qui hoc aliquando fuerat circumamictus. Nam & ipsi natos nostros & patres creatos existentes & peccatores multoties salutamus, & in hoc minime condemnamur; non enim ut Deos salutamus eos, sed affectionem naturæ nostræ erga illos per osculum demonstramus. Ut ergo sæpe dixi, intentio exquiritur in omni salutatione, & omni adoratione. Porro si me accusas, quod quasi Dominum lignum adorem crucis, quare non calumniaris Jacob, qui adoravit super summitatem virgæ Joseph? Sed manifestum est, quia non lignum videns adoravit, sed per lignum virgæ, Joseph; quemadmodum & nos per crucem, Christum. Nam & impios homines qui venumdiderunt sepulcrum, Abraham adoravit, & genu curvavit super terram; sed non ut Deos eos adoravit. Et rursus Jacob Pharaoni benedixit impio & idololatræ, sed non ut Deo illi benedixit. Et iterum

* Or. mihi videor, qu. 37.

Gen. 11.

Gen. 47.

Gen. 33.

Esau

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

Esau cadens adoravit, sed non ut Deum. Visisti quot salutationes & adorationes demonstravimus tibi ex scripturis, non habentes reprehensionem? Et tu quidem conjugem tuam fortassis & impudicam ac vitiosam per singulos dies osculans non reprehenderis, cum certe nusquam Deus tibi corporale osculum mulieri offerre præceperit. Quia vero me vidisti iconam Domini nostri Jesu Christi, vel immaculatæ matris ejus, vel alterius cujuspiam justi salutare, indignaris & mox blasphemans salis, & nos idololatras appellas. Deinde non confunderis? dic mihi, non horrescis? non tremis? non erubescis, videns me in toto terrarum orbe templa idolorum destruere, & templa martyrum ædificare? Si idola adorarem, cur martyres, qui destruxerunt idola, * adoraremus. Si ligna ut deos honoro & glorifico, quomodo honoro & glorifico martyres, qui lignea simulacra destruxerunt? Si lapides ut deos glorifico, quomodo honoro & adoro martyres & apostolos, qui contriverunt & perdiderunt lignea signa? quomodo honoro & laudo, & templa erigo, & festivitates celebro tribus pueris, qui in Babylone *imaginem* auream non adoraverunt? Certe multa est iniquorum obduratio, vere multa est Judæorum cæcitas, multa impietas. Injuriam patitur ab eis veritas: Deus contumelias sustinet a lingua ingratorum Judæorum. Per reliquias martyrum & imagines multotiens effugantur dæmonia: & hæc injuriis appetentes homines sordidi, subvertunt & illudunt atque deridendent. Quot, dic mihi, * visitationes, emanationes, sed & frequenter sanguinum fluores ex iconis & reliquiis martyrum facti sunt? & insensati corde videntes non credunt, sed fabulas ac deliramenta hæc existimant; videntes taliter per singulos dies in toto pene terrarum orbe viros impios & iniquos, idolorum cultores & homicidas, & fornicatores, & latrones subito per Christum & crucem ejus compungi, & ad agnitionem veritatis venire, & mundo toti renunciare, atque omnem operari virtutem. Dic mihi, quomodo sumus idololatræ, qui & ipsa ossa, & cinerem, & pannos, & sanguinem, & tumulum martyrum ideo adoramus & honoramus, quia idolis non sacrificarunt? Judæus dixit: Et quomodo per totam scripturam præcipit Deus non adorari omnem creaturam? Christianus dixit: Dic mihi, terra & montes, creaturæ Dei sunt? qui ait: Utique. Christianus dixit; quomodo ergo docet inquiens: *Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est?* Et iterum ipse dixit: *Cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum?* Judæus dixit: Sed non ut deos, sed per hæc eum qui fecit, adoras. Christianus dixit: Fidelis sermo: ergo scito, quod & ego per cælum, & terram, & mare, & ligna, & lapides, & lipsana, & templa, & crucem, & per angelos, & homines, atque per omnem creaturam visibilem & invisibilem, soli cunctorum conditori, dominatori & creatori adorationem & culturam offero. Non enim creatura per seipsam factorem adoras, sed per me cæli

* honoro

* Gr. obmutiones.

Deut. 6.

Psal. 98.

Isai. 66.

προσεκύνησε. καὶ πάλιν ὁ Ἰακὼβ τὸν Φαραὼ ἐλόγησεν ἀσεβῶν καὶ εἰδωλολάτρῃ ὄντα, ἀλλ' ἢ ὡς Θεὸν αὐτὸν ἐλόγησε· καὶ πάλιν τὸν Ἡσαῦ προσεκύνησεν, ἀλλ' ἢ ὡς Θεόν. εἶδες πόσους ἀσπασμοὺς καὶ προσκυνήσεις ἀπεδείξαμέν σοι γραφικὰς, καὶ μὴ ἐχούσας κατάγνωσιν; καὶ σὺ μόνῃ τινὶ σὴν σύμβιον ἴσως καὶ ἄτιμον οὖσαν καὶ ἁμαρτῶσαν καθ' ἑκάστην ἀσπαζόμενος, οὐ κατάγνωστός εἶ· καὶ περὶ ἁγιασμοῦ σου τοῦ Θεοῦ σωματικὸν ἀσπασμὸν γυναικὸς ἐπετελάμβανε. ἐμὲ δὲ ἰδὼν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἢ τῆς παναμώμου αὐτοῦ μητρὸς, ἢ ἄλλου τινὸς δικαίου ἀσπαζόμενον, ἀγανακτεῖς, καὶ βλασφημῶν ἀποκηδᾷς, καὶ εἰδωλολάτρας ἡμᾶς ἀποκαλεῖς. εἶπε μοι ἐν αἰχμῇ εἰρήνης σὺ φρένησις, οὐ ξύλους, οὐκ ἐμψύχους, ὁρῶν με καθ' ἡμέραν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ναοὺς εἰδώλων καταλύοντα, καὶ ναοὺς μαρτύρων οἰκοδομοῦντα; εἰ τὰ εἴδωλα προσεκύνουν, διὰ τί λοιπὸν τιμῶ τοὺς μάρτυρας, τοὺς τὰ εἴδωλα καταλύσαντας; εἰ τὰ ξύλα ὡς Θεὸς τιμῶ καὶ δοξάζω, πῶς τιμῶ καὶ δοξάζω τοὺς μάρτυρας, τοὺς τὰ ξύλινα ξόανα καταλύσαντας; εἰ τοὺς λίθους ὡς Θεοὺς δοξάζω, πῶς τιμῶ καὶ προσκυνῶ τοὺς μάρτυρας καὶ ἀποστόλους, τοὺς σωτηρίους καὶ ἀπολέσαντας τὰ λίθινα ζώδια; πῶς τιμῶ, καὶ ἐπαινῶ, καὶ ναοὺς ἐγείρω, καὶ ἑορτὰς ἐπιτελῶ τοῖς τρισὶ παισὶ, τοῖς ἐν Βαβυλῶνι τῷ χρυσῷ μὴ προσκυνήσασιν; ὅπως πολλὴ τῷ ἀνόμων ἡ πώρωσις, ἀληθῶς πολλὴ τῷ Ἰουδαίων ἡ τύφλωσις, πολλὴ ἡ ἀσέβεια. ἀδικεῖται ὑπ' αὐτῶν ἡ ἀλήθεια. Θεὸς ὑβρίζεται ὑπὸ γλώσσης ἀχαρίστων Ἰουδαίων. ἐκ λειψάνων πολλάκις μαρτύρων καὶ εἰκόνων ἐλαύνονται δαίμονες· καὶ ταῦτα ὁρῶντες ἄνθρωποι μιαροὶ διασῴζουσι, καὶ διαπαίζουσι, καὶ διαγελῶσι. πόσαι, εἰπέ μοι, ἐπισκιάσεις, πόσαι ἀναζλύσεις, πολλάκις δὲ καὶ αἱμάτων ῥύσεις ἐξ εἰκόνων καὶ λειψάνων μαρτύρων γεγόνασι; καὶ οἱ ἀσύνετοι τῇ καρδίᾳ ὁρῶντες οὐ πείθονται, ἀλλὰ μῦθους ταῦτα καὶ λήρους λογίζονται. ὁρῶντες οὖν τὸ καθ' ἡμέραν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ἄνδρας ἀσεβεῖς καὶ παρανόμους, εἰδωλολάτρας, καὶ φονεῖς, πόρνους, καὶ λῃστὰς ἐξαίφνης διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ κατανυσσομένους καὶ κόσμῳ πάντας ἀποτασσομένους, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἐργαζομένους. εἰπέ μοι, πῶς ἐσμὲν εἰδωλολάτραι, οἱ καὶ αὐτὰ τὰ ὀστᾶ, καὶ γῆν κόνιν, καὶ τὰ ῥάκη, καὶ τὸ αἷμα, καὶ τὸν σορὸν τῶν μαρτύρων προσκυνοῦντες καὶ τιμῶντες, διὰ τὸ μὴ θύσαι αὐτοὺς τοῖς εἰδώλοις; ὁ Ἰουδαῖος ἔφη· καὶ πῶς διὰ πάσης τῆς γραφῆς παραγγέλλει ὁ Θεὸς μὴ προσκυνῆσαι κτιστὶ κτίσματι; ὁ Χριστιανὸς ἔφη· εἰπέ μοι, ἡ γῆ καὶ τὰ ὄρη κτίσματά ἐστι τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ ἔφη· δηλονότι. ὁ Χριστιανός. πῶς οὖν διδάσκει· ὑψοῦτε κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι; καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ. καὶ πάλιν αὐτός φησι· ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. ὁ Ἰουδαῖος ἔφη· ἀλλ' οὐχ ὡς Θεούς, ἀλλὰ * δι' αὐτὸν τὸν ποιήσαντα προσκυνεῖς· ὁ Χριστιανὸς ἔφη· πιστὸς ὁ λόγος. οὕτω γνῶθι, ὅτι κἀγὼ δι' οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ θαλάσσης, καὶ ξύλων, καὶ λίθων, καὶ λειψάνων, καὶ ναῶν, καὶ σταυροῦ, καὶ διὰ ἀγγέλων, καὶ ἀνθρώπων, καὶ διὰ πάσης κτίσεως ὁρατῆς καὶ ἀοράτου, τῷ πάντων δημιουργῷ καὶ δεσπότῃ καὶ ποιητῇ μόνῳ Θεῷ προσκυνῶ καὶ τὸ

* δι' οὗπερ L.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

καὶ τὸ σίβας προσάγω. οὐ γὰρ δι' ἑαυτῆς ἀμέτρως ἡ κτίσις τῷ παντῇ προσκυνεῖ, ἀλλὰ δι' ἐμοῦ οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, δι' ἐμοῦ προσκυνεῖ Θεὸν ἡ σελήνη, δι' ἐμοῦ δοξάζει Θεὸν τὰ ἄστρα, δι' ἐμοῦ ὕδατα, ὄμβροι, δρόσοι, καὶ πᾶσα κτίσις, δι' ἐμοῦ προσκυνεῖ καὶ δοξάζει Θεόν. καὶ ὥσπερ βασιλέως τινὸς ἀγαθοῦ στέφανον ποικίλον καὶ πολύτιμον ἑαυτῷ ἰδιοχείρως κατασκευάσαντος, πάντες οἱ γνήσιοι προσκείμενοι τῷ βασιλεῖ, ἀσπάζονται καὶ τιμῶσι τὸν στέφανον· οὐ τὸν χρυσὸν ἢ τὸν μαργαρίτην τιμῶντες, ἀλλὰ τῷ κορυφῇ τοῦ βασιλέως ἐκεῖνα τιμῶντες, καὶ τὰς παγάδας αὐτοῦ χεῖρας τὰς τὸν στέφανον κατασκευασάσας· οὕτως ὦ ἄνθρωπε, οἱ Χριστιανῶν λαοὶ ὅσους ἐὰν τύπους σωροῦ καὶ εἰκόνων ἀσπάζονται, οὐκ αὐτῆς τὸ σίβας τῇς ξύλοις ἢ τῇς λίθοις προσάγουσιν, ἢ τῷ χρυσῷ, ἢ τῇ φθαρτῇ εἰκόνι, ἢ τῇ λάρνακι, ἢ τοῖς λειψάνοις, ἀλλὰ δι' αὐτῆς τῷ Θεῷ τῷ καὶ αὐτῆς καὶ πάντων φοιτῇ τιμὴ δόξα καὶ τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὸ σίβας προσφέρουσιν. ἡ γὰρ εἰς τοὺς ἁγίους αὐτοῦ τιμὴ, εἰς αὐτὸν ἀναφέρει. πολλάκις τινὲς εἰκόνας βασιλικὰς ἀφανίσαντες καὶ ἐνυβρίσαντες, ἐφάτη τιμωρίᾳ καταδικάσθησαν, ὡς αὐτὸν τὸν βασιλέα ἐνυβρίσαντες, καὶ εὖ ἴσμεν σαφῶς· εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ γεγονὼς ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα ἐκ πνεύματος ἁγίου ἐνοίκησιν δεξάμενος. δικαίως οὖν τῷ εἰκόνα τῆς τοῦ Θεοῦ δούλων τιμῷ καὶ προσκυνῶ, καὶ τὸν εἶκα τοῦ ἁγίου πνεύματος δοξάζω. ἐνικήσω γὰρ ἐν αὐτῇς, φησὶ, καὶ ἐμπεριπατήσω· αἰσχυνέσθωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ βασιλεῦσιν ἰδίοις τε καὶ ἀλλοφύλοις προσκυνήσαντες, εἴπερ Χριστιανοὺς κατηγορίλλουσιν εἰδωλολάτρας. ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, καὶ κατὰ πάσας ἡμέρας καὶ ὥρας, κατὰ τῆς εἰδώλων ἐκλιζόμεθα, κατὰ εἰδώλων ψαλλομεν, κατὰ εἰδώλων συγγράφομεν, κατὰ εἰδώλων καὶ δαιμόνων διώκομεθα. καὶ πῶς εἰδωλολάτρας ἡμᾶς καλοῦσιν οἱ Ἰουδαῖοι; πῶ νῦν εἰσιν αἱ προσαγόμεναι τοῖς εἰδώλοις ὑπ' αὐτῆς θυσίαι τῆς προβάτων, καὶ βοῶν, καὶ τέκνων; πῦ αἱ κνίσσαι, πῦ αἱ βωμοὶ καὶ προχύσεις τῆς αἱμάτων; ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ, ὔτε βωμὸν, ὔτε θυσίαν πῶς ἢ τί ἐστιν, ἐπισάμεθα. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες μοιχοῖς ἀνθρώποις καὶ φονεῦσι καὶ ἀκαθάρτοις καὶ μιαροῖς τοὺς ναοὺς οἰκοδομοῦσι καὶ τὰ εἴδωλα, καὶ αὐτοὺς ἐθεοποίησαν· οὐ μέντοι γε προφητῇ ἢ ἁγίων μαρτύρων ναὸν ἢ βωμὸν ὠκοδόμησαν. ὥσπερ γὰρ οἱ ἐν Βαβυλῶνι Ἰσραηλῖται εἶχον ὄργανα καὶ κιθάρας καὶ ἕτερα τινα, καθὼς καὶ οἱ Βαβυλώνιοι· ἀμφὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν Θεῦ, τὰ δὲ εἰς θεραπείαν δαιμόνων· οὕτω καὶ ἐπὶ εἰκόνων Ἑλληνικῶν καὶ Χριστιανικῶν νοήσωμεν, ὅτι ἐκεῖνα μὲν εἰς λατρείαν τοῦ διαβόλου, ἡμεῖς δὲ εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ ὑπόμνησιν. πολλὰ καὶ πολλὰ θαυμάσια ὁ Θεὸς διὰ ξύλου ἀνίσιν πεποίηκε, ξύλον ζωῆς, ξύλον γνώσεως ὀνομάσας· καὶ ἄλλο φυτὸν ὀνομάσας Σαβὲκ, συγχωρήσεως τέθηκεν. εἶτα ῥάβδῳ τὴν Φαραὼ ἐκάλυψε, θάλασσαν ἔχυσεν, ὕδωρ ἐγλύκανεν, ὕφεν ὕψωτε, πέτρα διέῤῥηξεν, ὕδωρ ἐξήγαγε, ξύλον βλαστῆσαν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἀαρὼν ἱερωσύνην ἐκύρωσε. ὕπω καὶ Σολομὼν φησὶ· Εὐλογητὸν ξύλον, δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη. ὕπω καὶ Ἐλισσαῖος ξύλον ἀκροῤῥίψας εἰς τὸν Ἰορδάνην, τὸν εἰς τύπον τοῦ Ἀδὰμ σίδηρον εἰς ἐξ ἄβυσσου ἀνήγαγε. ὕπω προσέταξε τῷ ἑαυτοῦ παιδὶ διὰ

enarrant gloriam Dei, & per me adorat Deum luna, & per me glorificant Deum stellæ, per me aquæ, imbres, rores, & omnis creatura per me adorat & glorificat Deum. Et quemadmodum regis cujusdam benigni, qui coronam variam & pretiosam sibi propria manu paravit, omnes qui germane adhærent regi, salutant coronam & honorant: non aurum & margaritam honorantes, sed verticem regis honorantes, & sapientissimas manus ejus, quæ coronam struxerunt: sic, o homo, Christianorum populi quotquot figuras crucis & iconarum salutant, non ipsis culturam ligni, vel lapidibus offerunt, vel auro, vel corruptibili imagini, vel arcæ, vel reliquiis, sed per ea Deo & ipsorum & cunctorum creatori gloriam & salutationem & cultum impendunt. Honor enim qui sanctis ejus impenditur, ad eum recurrit: sicut e contra quidam imagines imperiales demolientes, principem offenderunt, & non ipsam tabulam. Imago igitur Dei est, qui ad imaginem Dei factus est homo, maximeque quia eum Spiritus sanctus habitationem accepit. Ergo juste qui imaginem Dei servorum honorat & adorat, etiam domum Spiritus sancti glorificat. *Inhabitabo enim in ipsis*, inquit, *& inambulabo*. Confundantur Judæi, qui reges proprios & alienos adoraverunt, potius quam Christianos pronuncient idololatras. Nos autem Christiani per omnem civitatem & regionem, & per omnem diem & horam contra idola armamur, contra idola psallimus, contra idola scribimus, contra idola ac dæmones oramus. Et quomodo idololatras nos appellant Judæi? Ubi enim nunc sunt exhibita idolis ab eis sacrificia ovium & boum & filiorum? Ubi nidores, ubi aræ & * perfusiones sanguinum? Porro nos Christiani neque aram, neque sacrificium qualiter vel quid sint, novimus. Et quidem pagani ab adulteris hominibus & homicidis & pollutis templa nominabant & idola: & illos deificabant: non autem prophetarum, vel sanctorum martyrum templum, vel aram nominaverunt. Sicut enim Israelitæ qui Babylone fuerunt, habebant organa & citharas, & alia quædam, quemadmodum & Babylonii: & alia quidem in gloriam Dei, alia vero in culturam dæmonum: ita & de imaginibus gentilium & Christianorum intelligamus, quia illi quidem in servitutem diaboli, nos autem in gloriam & memorationem Dei. Verumtamen & multa miracula Deus per lignum audire fecit, lignum vitæ & lignum scientiæ nominans: & aliud virgultum nominans Sabec, indulgentiam ponit. Deinde virga Pharaonem operuit, mare scidit, aquam dulcem fecit, serpentem exaltavit, petram dirupit, aquam protulit, lignum germinans in tabernaculo Aaron sacerdotium confirmavit. Sic & Salomon ait: *Benedictum est lignum, per quod justitia fit*. Sic & Elisæus ligno in Jordanem jacto, ferrum in typum Adæ quasi ex inferno reduxit: sic præcipit puero suo per virgam suscitare puerum Sunamitidis. Deus ergo, qui per tot ligna miracula operatus est, non potest, dic mihi, mira facere etiam per pretiosum lignum sanctæ crucis? Si impium est adorare ef-

Psalm. 18.

Levit. 26. 2. Cor. 6.

* profusiones

Exod. 14. 4. Reg. 6. 4. Reg. 4.

Digitized by Google

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787

fa, quomodo cum omni honorificentia detulerunt offa Joseph ex Ægypto, quomodo mortuus homo offa Eliſæi tangens surrexit? Porro ſi per offa miracula operatur Deus, perſpicuum eſt, quod poſſit etiam per imagines, & per lapides, & per alia multa. Nam & Abraham non permiſit ſepeliri corpus Saræ in monumentis alienis, ſed in proprio ſepulcro cauſa honoris. Nam & Jacob honorat per lapidem Deum, ſtatuens & ungens eum in typum Chriſti angularis lapidis. Et item acervum lapidum in Laban nominavit teſtem. Et Jeſus Nave duodecim lapides ſtatuit in recordationem Dei. Si enim eſſent tibi, o Judæe, in templo tuo duo cherubim illi, qui obumbrabant propitiatorium, ſculpti, & intraſſet quiſquam paganus idolorum cultor, & viſis his arguiſſet Judæos, quaſi & ipſos adorantes ſimulacra, quid putas haberes, dic mihi, reſpondere illi de duobus cherubim fuſilibus, & bobus, & palmis, & leonibus, qui erant in templo ſculpti? Nihil haberes utique verum ad eum dicendum, niſi hoc; quia non ut deos habemus ea in templo, ſed ad recordationem Dei & gloriam iſtos cherubim habemus in templo. Si ergo hæc ita ſe habent, quomodo me ſuper iconis acruſas? Sed dicis mihi, quia Deus Moyſi præcepit facere in templo ſculptilia: & ego hoc dico; Sed Salomon hinc directus etiam plura in templo conſtruxit, quæ neque ei Deus præcepit, neque tabernaculum teſtimonii habuit, neque templum quod Ezechiel ex Deo contemplatus eſt: & non eſt in hoc Salomon reprehenſus: in gloriam enim Dei hujuſmodi formas conſtruxit, quemadmodum & nos. Habuiſti autem tu, o Judæe, & alia quædam in memoriam & gloriam Dei, videlicet virgam Moyſi, ſabreſactas divinitus tabulas, incombuſtum rubum, aridam & irriguam petram, manna geſtantem urnam, arcam, altare, Dei nominis laminam, Deum manifeſtans ephod, Deo habitabile tabernaculum. Utinam & tu prius hæc adorans vacaſſes, & invocans eum, qui eſt ſuper omnia Deus, & ipſum memoraſſes per has puſillas iconas & figuras, & non vitulum & muſcas haberes ſuper tabulas a Deo patratas. Utinam ſanctum ac aureum altare deſideraſſes & tu, & non vaccas Samariæ. Utinam & virgam quæ germinaverat, & non Aſtartem, quæ delulavit civitatem tuam. Utinam & divinitus imbrem dantem petram ſalutaviſſes, & non Baal deum tuum. Sed ideo hæc omnia non adoras, priſce Iſrael, quia non dilexiſti Deum ex toto corde. Qui autem diligit amicum, aut imperatorem, & præcipue benefactorem ſuum, ſive filium ejus videat, ſive virgam, ſive ſedem, ſive coronam, ſive domum, ſive ſervum, tenet, oſculatur, & honorat per iſta bene meritum, & maxime Deum. Cum ergo videris Chriſtianos adorare crucem, ſcito quia crucifixo Chriſto adorationem offerunt, & non ligno. Nam ſi naturam ligni coluiſſent, profecto & arbores & nemora adoraſſent: ſicuti & tu quondam Iſrael adorabas hæc, dicens arbori & ligno: Tu es deus meus, tu me genuiſti. At nos ite-

Exod. 25.
3. Reg. 6.
Ezech. 40-41.
Jerem. 2.

τῆς ῥάβδου ἀναστῆσαι τὸν παῖδα τῆς Σωμανίτιδος. ὁ δὲ ὀφθεὶς ποσάκις ξύλων θαυματουργήσας Θεὸς ὑπάρχει, εἰπέ μοι, θαυματουργῶν καὶ διὰ τῶν τιμίων ξύλων τῶν ἁγίων σωρῶν; εἰ ἀσεβὴς ἐστὶ τιμῶν τὰ ὀστᾶ, πῶς μὴ πάσης τιμῆς μετεκομίσαντο τὰ ὀστᾶ Ἰωσὴφ ἐξ Αἰγύπτου; πῶς νεκρὸς ἄνθρωπος ἅψῃ ὀστέων Ἐλισσαίου ἀφαίμακτος ἀνέστη; εἰ δὲ δι' ὀστέων θαυματουργεῖ Θεὸς, δῆλον ὅτι δύναται καὶ δι' εἰκόνων, καὶ ὀφθ' λίθων, καὶ δι' ἑτέρων πολλῶν. ἐπεὶ καὶ Ἀβραὰμ ὁ παραδείξας θάψαι τὸ σῶμα Σάῤῥας ἐν μνήματι ἀλλοτρίῳ, ἀλλ' ἐν ἰδίῳ τόπῳ τιμῆς χάριν. ἐπεὶ καὶ Ἰακὼβ τιμᾷ διὰ λίθου Θεὸν, στήσας καὶ χρίσας αὐτὸν εἰς τύπον Χριστοῦ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου. καὶ πάλιν βουνὸν λίθων ἐπὶ τῷ Λαβὰν, ἐνόμασε μάρτυρα. μαρτυρεῖ καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ δώδεκα λίθους στήσας εἰς Θεοῦ ἀνάμνησιν. εἰ γὰρ ἐστάτουν ὦ Ἰουδαῖε ἐν τῷ σῷ ναῷ τὰ δύο χερουβὶμ ἐκεῖνα τὰ κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, τὰ ξυλουργηθέντα δέ τις Ἕλλην εἰδωλολάτρης ἐν τῷ ναῷ σου, καὶ θεασάμενος ταῦτα ἐμέμψατο τοὺς Ἰουδαίους, ὡς καὶ αὐτῷ εἰδώλοις προσκυνοῦσιν, τί ἂν εἶχες, εἰπέ μοι, ἀπολογήσασθαι αὐτῷ περὶ τῶν δύο χερουβὶμ τῶν χρυσῶν, καὶ τῶν βοῶν, καὶ φοινίκων, καὶ λεόντων τῶν ὄντων τότε ἐν τῷ ναῷ γλυπτῶν; οὐδὲ εἶχες πρὸς αὐτὸν ἀληθὲς λέγειν, εἰ μὴ τοῦτο· ὅτι οὐκ ὡς Θεὸς ἔχομεν αὐτὰ ἐν τῷ ναῷ, ἀλλ' εἰς ἀνάμνησιν Θεοῦ καὶ δόξαν τὰ χερουβὶμ ταῦτα ἔχομεν ἐν τῷ ναῷ. εἰ δὲ τοῦτο ἅπαξ, πῶς ἐμοὶ περὶ εἰκόνων ἐγκαλεῖς; ἀλλ' ἐρεῖς μοι, ὅτι ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ προσέταξε ποιῆσαι ἐν τῷ ναῷ τὰ γλυπτά. κἀγὼ τοῦτο λέγω. ἀλλ' ὁ Σολομὼν ἐκεῖθεν ὁδηγηθεὶς καὶ πλείονα ἐν τῷ ναῷ κατεσκεύασεν, ἅπερ οὐδὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ προσέταξεν, οὐδὲ ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου εἶχεν, ὅτι ὁ ναὸς ὃν Ἰεζεκιὴλ ἐκ Θεοῦ εἶδεν· καὶ ὁ κατηγορεῖται ἐν τούτῳ Σολομών. εἰς δόξαν γὰρ Θεοῦ μορφὰς κατεσκεύασεν, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς. εἶχες δὲ σὺ ὦ Ἰουδαῖε ἐν ἑτέρᾳ τινὰ εἰς μνημεῖον καὶ δόξαν Θεοῦ, τὴν ῥάβδον Μωσέως, τὰς θεοπέπτους πλάκας, τὴν ἄφλεκτον βάτον, τὴν ξηρανθεῖσαν πέτραν, τὴν μαννοφόρον στάμνον, τὴν κιβωτὸν, τὸ θυσιαστήριον, τὸ θεόπνευστον πέπλον, τὸ θεόδμητον ἐφὼδ, τὴν θεοπλάστου σκηνήν. εἰδὲ καὶ σὺ σπουδῇ ἴσως ἐχάλασας προσκυνῶν, καὶ ἐπικαλούμενον τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, καὶ αὐτὰ ἐμνημόνευες διὰ τῶν μικρῶν τούτων εἰκόνων καὶ τύπων, καὶ μὴ τὸν μόσχον καὶ τὰς μυίας κατεῖχες ὑπὲρ τὰς θεοπέπτους πλάκας. εἰδὲ καὶ τὸ ἅγιον χρυσοῦν θυσιαστήριον ἐπόθεις καὶ σὺ, καὶ μὴ τὰς δαμάλεις τῆς Σαμαρείας. εἰδὲ καὶ τὴν βλαστήσασαν ῥάβδον, καὶ μὴ τὴν Ἀστάρτην ἐρημώσασάν σου τὴν πόλιν. εἰδὲ τὴν ὁμβρόθεον πέτραν, καὶ μὴ Βαὰλ τὸν Θεόν σου. ἀλλὰ διὰ τοῦτο πάντα ὁ προσκυνεῖς ὁ παλαι Ἰσραὴλ, ἐπειδὴ οὐκ ἠγάπησας τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἑαυτοῦ φίλον, ἢ βασιλέα, καὶ μάλιστα δέσποτην, καὶ υἱὸν αὐτοῦ θεάσηται, κἂν ῥάβδον, κἂν θρόνον, κἂν στέφανον, κἂν οἶκον, κἂν δῶλον, κρατεῖ, ἀσπάζεται, καὶ τιμᾷ διὰ τούτων τὸν δεσπότην, καὶ μάλιστα τὸν Θεόν. ὅπου οὖν ἴδῃς Χριστιανὸς προσκυνοῦντας τὸν σταυρὸν, γνῶθι ὅτι τῷ σταυρωθέντι Χριστῷ τὴν προσκύνησιν προσάγουσι, καὶ οὐ τῷ ξύλῳ. ἐπεὶ εἰ τὴν φύσιν τὰ ξύλα ἔστεβον, πάντες ἂν καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ ἄλση προσεκύνουν,

Digitized by Goog

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

νίνει, ὥσπερ κ σὺ τὸν Ἰσραὴλ προσκύνεις τὰ-
τοις, λέγων τῷ ἀδελφῷ κ τῷ ξύλῳ· σύμου εἶ
Θεός, κ σύμε ἐβδύνησας. πάλιν δὲ οὐχ οὕτως λέ-
γομεν ἡμεῖς τῷ σταυρῷ, οὐδὲ ταῖς μορφαῖς τῶν
ἁγίων· Θεοὶ ἡμῶν εἰσί· ὁ γὰρ εἰσὶ Θεοὶ ἡμῶν,
ἀλλ' ὁμοιώματα εἰκόνες Χριστοῦ κ τῶν ἁγίων αὐτοῦ,
πρὸς ἀνάμνησιν, κ τιμὴν, κ ἐπίκτησιν ἐκκλη-
σιῶν προκείμενα κ προσκυνούμενα· ὁ γὰρ τιμῶν
τὸν μάρτυρα, τὸν Θεὸν τιμᾷ· κ ὁ τῇ μητρὶ αὐτοῦ
προσκυνῶν, αὐτῷ τῷ τιμίῳ προσάγει. κ ὁ τὸν
ἀπόστολον τιμῶν, τὸν ἀποστείλαντα τιμᾷ· εἶδες μὴ
σὺ Μωσαϊκὰς εἰκόνας ἐποίεις κ προφητικάς, μὴ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν δὲ αὐτοῖς προσκυνεῖς τῷ Θεῷ
κ δεσπότῃ αὐτῶν, κ μὴ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ Να-
βουχοδονόσορ· κ πῶς οὐ κ αἰσχύνῃ κατ' ἐμὲ κινούμε-
νος, κ κατηγορούμενος κατὰ τῆς εἰκόνων κ τοῦ
σταυροῦ ἐγκαλῶν, εἰ Ἀβραὰμ τὰς εἰδωλολατρείας
προσεκυνήσατο, εἰ Μωσῆς τὸν Ἰοθὸρ εἰδωλολα-
τρίαν προσεκυνήσατο, κ Ἰακὼβ τὸν Φαραὼ, καὶ
Δανιὴλ τὸν Ναβουχοδονόσορ; εἰ ὄντες προφῆται κ
δίκαιοι ὄντες, διὰ τινας λειτουργείας προσεκυνοῦντο αὐ-
τοῖς ἐπὶ τινὶ γῆς εἰδωλολάτραις ὄσιν, ἐμὲ κατα-
καίρῳ προσκυνοῦντος σταυρὸν κ χαρακτῆρσιν ἁγίων,
ἐξ ὧν μυρία ἀγαθὰ παρὰ Θεοῦ δι' αὐτοῦ κομίζομαι;
ὁ γὰρ τὸν Βασιλέα φοβούμενος, ἀτιμάζει τὸν
υἱὸν αὐτοῦ· κ ὁ Θεὸν φοβούμενος, τιμᾷ πάντως
κ σέβει κ προσκυνεῖ ὡς υἱὸν Θεοῦ Χριστὸν τὸν
Θεὸν ἡμῶν, κ τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, κ τοὺς
χαρακτῆρας τῶν ἁγίων αὐτοῦ. ὅτι αὐτῷ πρέπει
δόξα σὺν τῷ πατρὶ κ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν
κ ἀεὶ κ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύ-
που εἶπεν· ἐν τούτῳ ὁ ἀναγνωσθεὶς πατὴρ ἐν μιᾷ τῶν
πόλεων τῆς Κύπρου ἱερατικῶς διέπρεψε. κ πολ-
λὰ ἐγκώμια κ πανηγυρικοὺς λόγους αὐτῷ ἔχομεν,
μεθ' ὧν κ εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ σωτῆρος ἡ-
μῶν. συνεγράψατο δὲ κ τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἰωάν-
νου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας τοῦ Ἐλεήμονος·
ἔστι μὲν κ τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ σαλοῦ, κ ἑτέρ
τινα· κ ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ ὀρθόδοξος
γνωρίζεται. ἤκμαζε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους Μαυ-
ρικίου τοῦ Βασιλέως.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος κ ἀποκρισιάριος τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς ἀνατολῆς εἶπεν· ἔστι δὲ τοῦτο ὅπως ἔχει πρὸς δόξαν τοῦ προκειμένου πατρός, εὔδηλον· οἱ γὰρ τοποτηρηταὶ τοῦ ἀγνωστάτου πάπα προσήνεγκαν τῷ αὐτοῦ βίβλον τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ. κ μάλιστα ὅτι πλατύτερος ἀπέδειξε τὴν τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἀποδοχὴν καὶ προσκύ-
νησιν.

Ἔτι Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος κ ἀποκρισιάριος τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς ἀνατολῆς, ἐπιδείξας τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ εἶπε· τὸ βιβλίον τοῦτο, τί μοι πατέρες, ἐν τῇ βασιλίδι πόλει εὕρηκα παρὰ τῷ κυρῷ Προκοπίῳ τῷ σιλεντιαρίῳ. ἐν ᾧ εὑρὼν αὐτὸ, λίαν ἐχάρην, ἐπειδὴ τὸ ἴσον αὐτῷ ἔχομεν ἐν τῇ ἀνατολῇ ἀπαράλλακτον. διδάσκει δὲ ἐν αὐτῷ ὁ μακάριος Ἀνασάσιος περὶ διαφορᾶς προσκυνήσεως. κ εἰ κελεύει ἡ ἁγία σύνοδος, ἀναγνωσθήτω.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

ARum non ſic dicimus cruci, neque figuris ſanctorum: Dii noſtri eſtis: non enim ſunt dii noſtri, ſed ſimilitudines & imagines Chriſti & ſanctorum ejus, ad recordationem & honorem, & decorem eccleſiarum propoſitæ ac adorandæ. Qui enim honorat martyrem, Deum honorat: & qui matrem ejus adorat, ipſi honorificentiam exhibet. Et qui apoſtolum honorat, illum qui miſit, honorat. Utinam & tu Moſaicas iconas faceres, & propheticas, atque per ſingulos dies in eis adorares Dominum & Deum ipſorum, & non imaginem auream Nabuchodonoſor. Et quomodo non confunderis contra me commotus, & elevatus ſuper imaginibus, & cruci calumniam inferens? Si Gen. 23. Abraham idololatras adoravit, & Moſes Jethro idololatram, & Jacob Pharaonem, & Daniel Nabuchodonoſor: ſi iſti cum eſſent prophetæ ac juſti, propter quædam beneficia adorabant eos ſuper terram idololatras exiſtentes; in me efferris adorantem crucem & characteres ſanctorum, ex quibus dena millia bona a Deo per eos percipio? Qui enim regem timuerit, non inhonorat filium ejus. Et qui Deum timet, honorat utique, & colit, ac adorat ut Filium Dei Chriſtum Dominum noſtrum, & figuram crucis ejus, & characteres ſanctorum ejus. Quia ipſum decet gloria cum Patre ac Spiritu ſancto, nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Hic qui lectus eſt pater, in una urbium Cypri decore ſacratiſſimo claruit: & multa præconia, & feſtivos ſermones ejus habemus, cum quibus eſt etiam ſermo ejus in transfigurationem Salvatoris noſtri. Conſcripſit autem & vitam S. Joannis archiepiſcopi Alexandriæ cognomento Elcemonis, id eſt, miſericordis: quin & S. Symeonis ſimplicis, & alia quædam: atque in omnibus ſermonibus ſuis orthodoxus cernitur. Floruit autem temporibus Mauricii imperatoris.

Joannes Deo amabilis presbyter & vicarius apoſtolicæ ſedis orientis, dixit: Quia vero hæc ita ſe habent ad gloriam prædicti patris, manifeſtum eſt. Vicarii quippe ſanctiſſimi papæ attulerunt ejus librum ſanctæ ſynodo; & maxime, quia latius demonſtravit ſacrarum imaginum receptionem.

Item Joannes Deo amabilis presbyter & vicarius apoſtolici throni orientis, librum oſtendens ſynodo, dixit: Librum iſtum, honorabiles patres, in regia urbe reperi apud dominum Procopium ſilentiarium; & invento valde gaviſus ſum, quoniam exemplar ejus habemus in oriente ſimillimum. Docet autem in eo beatus Anaſtaſius de diverſa adoratione: & ſi jubet ſancta ſynodus, legatur.

Sancta ſynodus dixit: Legatur.

Et accipiens Stephanus reverendiſſimus monachus.

Joannes; & hic Athanaſius Theopoleos, id eſt Antiochiæ, fuit epiſcopus, cui S. papa Gregorius ſæpe amabiliter ſcripſit, & inter alia, quod librum ſuum de paſtorali regula interpretatus fuerit, & imperatori obtulerit, memini.

Digitized by Google

ACTIO IV.

* ευ τεῖτη τεῦδε ὁ Apocla eſt inopia, confuſio, defectio, ſolœcio, reverentia, turbatio & terror, ut priores oſtendunt interpretes. Deut. 6. Matth. 4.

*Sancti Anaſtaſii epiſcopi Theopoleos epiſtola ad quemdam ſcholaſticum, per quam reſpondit ei ad illatam ſibi ab eo * aporiam; cujus initium eſt.*

Si tantum interroganti ſapientiam ſapientia reputabitur. Et poſt aliqua: Et nemo offendatur adorationis ſignificatione. Adoramus enim homines & angelos ſanctos, non tamen ſervimus illis. *Dominum enim*, inquit Moyſes, *Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies*: & vide quomodo in eo quidem quod dixit, *ſervies*, præpoſuit, *ſoli*: In eo vero quod ait, *adorabis*, nequaquam: itaque adorare quidem licet; honoris quippe indicium eſt adoratio: ſervire autem nequaquam; ergo nec orare. Hæc quidem dicet aliquis interim ad primum. Secundus autem multorum opinionibus ſubjicitur, nondum interioris percepta lectionis peritia.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Videamus de adoratione quid dicat pater.

Sancta ſynodus dixit: Diverſitatem adorationis oſtendit. Dixit enim, quia *Dominum Deum tuum adorabis, & ipſi ſoli ſervies*. In hoc quod dixit, *ſervies*, poſuit, ſolum: in adoratione vero, nuſquam: porro, pſeudoſyllogus ille hunc locum in ſuam accepit quaſi juſtificationem. Evidens tamen eſt, quod impie hoc aſſumpſerit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Sed vide, qualiter * ſanctiſſimus pater id interpretetur. Quod autem in medio poſuit, valde nos omnes & eos qui contentioſius adverſantur, ad imaginum receptionem ac adorationem deducit. Honoris quippe eſt indicium adoratio. Cuncti ergo, qui ſacras imagines ſe profitentur honorare, & adorationem recuſant, convincentur a ſancto patre, quod in hypocriſi hoc dicant. Re enim vera qui adorationem non ſuſcipiunt, quod eſt honoris indicium, contrarium noſcuntur facere, id eſt, inhonorare.

* ὑποσεπτιμ. mus

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phociæ dixit: Opportunum eſt prophetice dicere: *Convertiſti planctum meum in gaudium mihi: conſcidiſti ſaccum meum, & præcinxiſti me lætitia.* Converterunt enim divinæ ſcripturæ intellectus noſtros ab omni impietate, & repleverunt nos divina ſcientia & diſciplina.

Pſalm 29.

· Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri librum tradidit ſancti Anaſtaſii epiſcopi Theopoleos: quem ſuſceptum Stephanus diaconus & notarius legit.

Sancti patris noſtri Anaſtaſii ad Symeon epiſcopum Boſtræ, ſermo de ſabbato; cujus initium eſt.

Si patres oportet, ſecundum quod dictum eſt, & ſicuti ipſe fateris, interrogare, nec non & ſeniores. Et poſt pauca: Sicut enim dum * diligitur imperator, imago ejus pro ipſo adoratur: cum vero jam præſens fuerit, ſuperfluum eſt deſerto primitivo adorare imaginem. * Ergo quia adoratur, eo quod præſto ſit is propter quem adoratur,

* ὁν. ἀπὸ τυ- που γρα

ANNO CHRISTI 787.

Τῦ ἁγίυ Ἀναστασίυ ἐπισκόπυ Θεουπόλεως ἐπιστολὴ πρός τινα σχολαστικόν, δι' ἧς ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτὸν πρὸς τὴν ἐσχεθεῖσαν αὐτῷ παρ' αὐτῦ ἀπορίαν· ἧς ἡ ἀρχή.

Εἰ τῷ μὲν ἐπερωτήσαντι σοφίαν σοφία λογισθήσεται. καὶ μετ' ἄλλα. καὶ μηδεὶς προσκοπτέτω τῇ τῆς προσκυνήσεως σημασίᾳ. προσκυνοῦμεν γὰρ καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἀγγέλους ἁγίους, ἀ μὴν λατρεύομεν αὐτοῖς. κύριον γάρ, φησὶ Μωσῆς, προσκυνήσεις τὸν Θεόν συ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. καὶ ὅρα, πῶς ἐπὶ μὲν τῦ, λατρεύσεις προσέθηκε τὸ, μόνῳ· ἐπὶ δὲ τῦ, προσκυνήσεις, οὐδαμῶς. ὥστε προσκυνεῖν μὲν ἔξεστι, τιμῆς γὰρ ἔμφασίς ἐστι ἡ προσκύνησις· λατρεύειν δὲ οὐδαμῶς· οὐκοῦν οὐδὲ προσεύχεσθαι. ταῦτα μὲν ἐρεῖ τις τῶν πρὸς τὸν πρῶτον· ὁ δὲ δεύτερος ταῖς τῶν πολλῶν δόξαις ὑπάγεται, μήπω τῆς ὅλου ἀναγνώσεως πεῖραν εἰληφώς.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. ἴδωμεν περὶ τῆς προσκυνήσεως τί λέγει ὁ πατήρ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε. διαφορὰν προσκυνήσεως παρίστησε. φησὶ γάρ, ὅτι κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ἐπὶ τῷ λατρεύσεις ἔθηκε τό, μόνῳ· ἐπὶ δὲ τῆς προσκυνήσεως, οὐκέτι. ὁ δὲ ψαδοσυνοδος ἐκεῖνη παρέλαβε τὸ χωρίον τοῦτο εἰς δικαίωμα. πρόδηλον δέ, ὡς ἀσεβῶς αὐτὸ ἐκλαμβάνουσα.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. ἀλλ' ἴδε, ὁ πάντοφος πατὴρ πῶς αὐτὸ ἑρμηνεύει. ὅπερ δὲ ἐν τῷ μέσῳ τέθεικε, λίαν πάντας ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐμφατικῶς ἀντιτιθεμένους εἰς τὴν τῶν εἰκόνων ἀποδοχὴν καὶ προσκύνησιν ἄγει· τιμῆς γνήσιον ἔμφασις ἡ προσκύνησις· πάντες οὖν οἱ τὰς ἱερὰς εἰκόνας ὁμολογοῦντες τιμᾶν, τὴν δὲ προσκύνησιν παραιτούμενοι, ἐλεγχθήσονται ὑπὸ τοῦ ἁγίου πατρὸς, ὡς ἐν ὑποκρίσει λέγοντες. τῷ ὄντι γὰρ τὴν προσκύνησιν μὴ ἀποδεχόμενοι, ὅπερ ἐστὶ τιμῆς σύμβολον, τὸ ἐναντίον ἐπιδεικνύοντας ποιοῦντες, ὅπερ ἐστὶν ἀτιμία.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φωκίας εἶπε· εὐκαίρως ἐστὶ προφητικῶς εἰπεῖν. ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί, διέῤῥηξας τὸν σάκκον μου, καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνην. ἔστρεψαν γὰρ αἱ θεῖαι γραφαὶ τοὺς νόας ἡμῶν ἀπὸ πάσης ἀσεβείας, καὶ ἐπλήρωσαν ἡμᾶς θείας ἐπιγνώσεως καὶ ἐπιστήμης.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρυ βίβλον ἐπέδωκε τῦ ἁγίυ Ἀναστασίυ ἐπισκόπυ Θεουπόλεως· ἣν δεξάμενος Στέφανος ὁ ἁγιώτατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Τῦ ὁσίυ πατρὸς ἡμῶν Ἀναστασίυ πρὸς Συμεὼν ἐπίσκοπον Βόστρων λόγος περὶ σαββάτυ, ἧς ἡ ἀρχή.

Εἰ πατέρας δεῖ κατὰ τὸ λόγιον, καὶ ὡς σὺ φῂς, ἐπερωτᾶν, εἶεν μὲν καὶ πρεσβυτέρους. καὶ μετ' ὀλίγα· ὥσπερ γὰρ ἀπόντος μὲν βασιλέως, ἡ εἰκὼν αὐτῦ ἀντ' αὐτῦ προσκυνεῖται· παρόντος δὲ λοιπὸν αὐτῦ προσκυνεῖται· παρόντος δὲ λοιπὸν αὐτοῦ, περιττὸν καταλιπόντα τὸ πρωτότυπον, προσκυνεῖν τὴν εἰκόνα· ὁ μὲν ἐκεῖ μὴ προσκυνεῖται,

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

ὅλῳ τῷ παρόντι τῷ, δι' ὃν προσκυνεῖται, ἀτιμάζεσθαι αὐτὸν ἔδει. καὶ μετ' ὀλίγα· ὥσπερ ὁ παρὼν εἰκόνι βασιλέως, ζημίαν δικαίαν ὑφίσταται, ὡς αὐτοχρημα βασιλέα ἀτιμάσας· καί τις τῆς εἰκόνος ὕδωρ ἔπραν ὅτῳ, ἢ ξύλον ᾧ χρώματι κηρῷ μεμιγμένα καὶ κεκραμένα. τὸν αὐτὸν ἔχειν ὁ τὸν τύπον τοῦ δεῖνος ἀτιμάζων, ὡς αὐτὸν ἐκεῖνον, ᾧ ὁ τύπος ἐστὶ, ἀναφέρει τὴν ὕβριν.

Ἰωάννης ὁ θεοσέβαστος μοναχὸς, πρεσβύτερος καὶ πατερητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· παρέστησε ὁ πατὴρ, ὡς μὴ παρόντος βασιλέως ἡ εἰκὼν αὐτοῦ τιμᾶται, ὁ μὴ παρόντος ἀτιμάζεται. οὕτω καὶ ἀρτίως τοῦ δεσπότου τῶν ὅλων Ἰησοῦ Χριστοῦ αἰσθητῶς ἡμῖν μὴ παρόντος· ἀθέατος γάρ ἐστι ταῖς τῶν σαρκὸς ἡμῶν ὀφθαλμοῖς, ὡς δὲ Θεὸς πάντων πάρεστι· τιμητέον τὴν αὐτοῦ εἰκόνα, καθὼς ἐπὶ τοῦ βασιλέως ὁ πατὴρ ὑπέλαβε.

Γρηγόριος ὁ θεοσέβαστος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Ὀρμίσδα, προσήνεγκε βιβλίον τοῦ ἁγίου Σωφρονίου· ὃν λαβὼν Στέφανος ὁ θεοσέβαστος μοναχὸς ἀνέγνω.

inhonorari eam oportet. Et post pauca: Sicut enim qui contumeliam infert imagini imperatoris, pœnam justam perpetitur, ac si eidem imperatori contumelias irrogasset; quamquam imago nihil aliud sit quam lignum & colores ceræ commixti & temperati: eodem modo qui figuram alicujus inhonorat, in eumdem ipsum, cujus figura est, refert injuriam.

Joannes reverendissimus monachus, presbyter & vicarius orientalium principum sacerdotum dixit: Offendit pater, quod absente imperatore imago ejus honoratur: * alioquin inhonoratur. Ita & nunc dominatore omnium Jesu Christo sensibiliter nobis absente (invisibilis est enim carnis nostræ oculis, at vero sicut Deus ubique adest) ergo honoranda ejus imago est, quemadmodum & pater intellexit.

* Gr. non tamen eo præsente inhonoratur.

Gregorius reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Hormisdæ, obtulit librum S. Sophronii: quem accipiens Stephanus reverendissimus monachus legit.

Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους Κύρον καὶ Ἰωάννην.

Sancti patris nostri Sophronii archiepiscopi Hierosolymorum laus in sanctos Cyrum & Joannem.

Vid. Henschen. die 29. Martii in vita S. Sophronii. Bard.

Ἄλλοι μὲν ἄλλως τοὺς ἁγίους τιμῶσιν, πολυμερῶς αὐτοῖς τὰς δωρεὰς θεραμβεύοντες, καὶ τὰς εὐεργεσίας πολυτρόπως κηρύττοντες· οἱ μὲν ναῶν ὑψηλῶν ἀνεγέρσεσι, οἱ δὲ ποικίλων μαρμάρων κοσμήσεσι· ἄλλοι χρυσωμένων ψηφίδων συνθέσεσι· ἕτεροι φιλοτέχνοις ζωγράφων τεχνήμασι καὶ χρυσοῖς· ἄλλοι καὶ ἀργυροῖς ἀναθήμασι· ἕτεροι δέ τισι ἐκ σηρικῶν καὶ βομβύκων ὑφάσμασι· καὶ ἁπλῶς ἅπαντες ἐπί τιμῇ τῶν μαρτύρων ζημιοῦσθαι σπουδάζουσιν, ὡς ἕκαστος ἔχει καὶ βούλησιν. Ἕτεροι δὲ ἀλλήλους ἐν τούτοις νικᾶν ἐρίζουσι, τιμῇ πρὸς τοὺς ἁγίους εὐσεβῶς ἑαυτοῖς ἐνδεικνύμενοι, καὶ κομιζόμενοι ἀντὶ μὲν τῶν φθαρτῶν τὰ ἀμάραντα, ἀντὶ δὲ τῶν προσκαίρων τὰ τέλη οὐκ ἔχοντα. τοιούτοις γὰρ αὐτοῖς οἱ θεσπέσιοι τοὺς ἐραστὰς ἀμείβεσθαι τοῖς δώροις εἰώθασιν.

Alii quidem aliter sanctos honorificent, multifarie dona eorum divulgantes, & beneficia multimode prædicantes: alii quidem templorum excelsorum erectionibus, alii vero variorum marmorum ornamentis, alii autem deauratorum musivorum compositionibus: alii splendidis pictorum artificiis, & aureis: alii etiam argenteis monumentis: porro alii sericis & * bombycinis texturis: & ut semel absolute dicamus, omnes in honorem martyrum satagant, ut unicuique facultas & voluntas suppeditat: & invicem in his vincere gestiant, circa sanctos * unitum affectum demonstrantes & exhibentes, pro corruptibilibus quidem immarcescibilia, & pro temporalibus terminum non habentia præstolantes. Talibus enim suos amatores egregii recompensare consueverunt.

* bombacinis

Ἐκ τῆς αὐτῆς συγγραφῆς τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, περὶ αὐτῶν ἁγίων θαύμα *. ὃ ἡ ἀρχή.

*Ex eadem conscriptione ejusdem patris de sanctorum eorumdem miraculo; * cujus initium est.*

* tricesimo sexto.

Ἀλεξάνδρειαν Αἰγύπτου καὶ Λιβύων ἀκόλουθον μητρόπολιν. καὶ μεθ' ἕτερα. ἐλθόντες οὖν εἰς ναΐσκον τινα τέλειον, τῷ μὲν εἴδει φοβερὸν καὶ ὑπέρλαμπρον, τῷ δὲ ὕψει τῇ ὑρανῶν αὐτῇ ἐφαπτόμενον· καὶ ἔσω τούτου γινόμενοι, μεγίστην εἰκόνα καὶ θαυμασίαν ἐβλέπομεν, μέσον μὲν τὸν δεσπότην Χριστὸν γεγραμμένον χρώμασιν ἔχοντα, Χριστοῦ δὲ τὴν μητέρα καὶ δέσποιναν ἡμῶν τὴν θεοτόκον καὶ ἀειπάρθενον Μαριὰμ δεξιόθεν, καὶ ἐξ ἀριστερῶν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος καὶ πρόδρομον, τὸν ἐγκωλπίοις σκιρτήμασιν αὐτὸν προμηνύσαντα, ἐπεὶ καὶ λαλῶν εἶδον ὧν οὐκ ἀκούων· καί τινας τοῦ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν εὐδόξου χοροῦ καὶ τῆς μαρτυρικῆς ὁμηγύρεως· μεθ' ὧν ἐτύγχανον καὶ αὐτοὶ Κῦρος καὶ Ἰωάννης οἱ μάρτυρες. οἱ πρὸ τῆς εἰκόνος ἑστῶτες, τῷ δεσπότῃ προσέπιπτον, τὰ

Alexandriam Ægypti & Lybiæ sudio metropolim. Et post alia: Venientes ergo ad templum quoddam perfectum, specie quidem terribile & præclarum, altitudine vero ad cælum ipsum pertingens: quod intrantes maximam imaginem & admirabilem videbamus, in medio quidem Dominum Christum pictum coloribus habentem, Christi autem matrem & dominam nostram Dei genitricem & semper virginem Mariam sinistrorsum, & dextrorsum Joannem Baptistam & præcursorem ejusdem Salvatoris, qui ex utero cum exultationibus præmunciavit (nam & loquens, cum esset intus, non audiebatur) & quidam ex apostolorum & prophetarum glorioso choro, & martyrum cœtu: cum quibus & aderant ipsi Cyrus & Joannes martyres, qui ante imaginem stantes, Do-

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 381.

Domino procidebant genua incurvantes, & capita in pavimentum ferentes, & pro juvenis medela intercedentes. Et post alia: Et ad imaginem tertio venientes, præmissis modis utebantur & verbis. Et cum hora multa deprecarentur, & deorsum jacentes *, jube Domine, tantum clamarent: Christus miseratus, ut revera misericors, annuit: &, date ei, per imaginem sanus est: & de humo exurgentes martyres, primo quidem gratias agebant Christo Deo nostro, qui eorumdem deprecationem exaudierat: deinde gaudentes & tripudiantes, ecce, * ajunt, nobis donavit gratiam Deus. Ingredere itaque Alexandriam, & in magno Tetrapylo jejunus dormi; & modico olei de candela, quæ sursum ante imaginem Salvatoris ardet, accepto in ampulla parva, rursus jejunus ad ista perveniens, etiam hoc pedibus unctis, donum sanitatis habebis. Et post alia: Ipse autem surgens post extinctionem candelæ sumit oleum, & ad sanctorum pervenit templum: ubi sicut jussus fuerat, manus & pedes unxit: & continuo languorem deposuit, & incolumitatem recepit.

* S. jubet

* S. dant nobis, melius mihi

γείατα κάμπτοντες, καὶ τὰς κεφαλὰς εἰς ἔδαφος φέροντες, καὶ περὶ τῆς τοῦ νέου θεραπείας παρεβάλλοντες. καὶ μεθ' ἕτερα. καὶ πρὸς τέλει εἰκόνα τὸ τέταρτον ἤρχοντο, πᾶσι παρελαύνουσι τρόποις ἐχρῶντο ῥήμασι. καὶ ὡς ὥραν πολλὴν ἐδεήθησαν, καὶ κάτω κείμενοι τὸ, εἰ μόνον ἐκέκραζον· ὁ Χριστὸς σπλαγχνισθεὶς, ὡς οἰκτίρμων ἐπένευσε· καὶ δότε αὐτῷ * ὑγιᾶ τῆς εἰκόνος, ἐφθέγξατο. καὶ χαμόθεν ἀναστάντες οἱ μάρτυρες, πρῶτον μὲν ἐχαρίσω Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὡς τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσαντι· ἔπειτα δὲ χαίροντες καὶ γαυνύμενοι, ἰδού, φασί, * πρός ἡμᾶς τὸν χαίρειν ὁ Θεὸς ἐδωρήσατο. εἴσελθε γὰρ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ Τετραπύλῳ πῆξις καθάλησον· καὶ μικρὸν τῦ τῆς κανδήλας ἐλαίου, τῆς ἄνω πρὸ τῆς τοῦ σωτῆρος εἰκόνος ἀπτομένης, λαβὼν εἰς ληκύθιον, πάλιν ἄγιος τὸ ἐνδαιδὲς καταλαβε· καὶ τότε τοὺς πόδας ἀλειψάμενος, τῆς ὑγείας ἕξεις τὸ δώρημα. καὶ μεθ' ἕτερα. αὐτὸς δὲ ἀναστὰς μετὰ τὸν κοιμῆσαι τῆς κανδήλας λαμβάνει τὸ ἔλαιον, καὶ πρὸς τὸ ἅγιον ἔρχεται τέμενος. ἐνθα γενόμενος, ὡς ἐθεσπίσθη, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἤλειψατο· καὶ παραχρῆμα τοῦ νόσου ἀπέστη, καὶ τοῦ ῥώσιν ἀνέλαβε.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Omnia recipienda esse fatetur, & pictorum & reliquarum artium monumenta, ad decorem sacrarum domorum.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· πάντα τὰ ἀποδεδειγμένα λέγει, καὶ τὰ τῆς ζωγράφων καὶ τῆς λατομῶν τεχνῶν ἀναθήματα πρὸς κατάπεισιν τῆς ἱερῶν εἰκόνων.

Thomas reverendissimus monachus, presbyter ac vicarius orientalium principum sacerdotum, dixit: Hæc imago, honorabiles patres, Alexandriæ in * Tetrapylo stat usque nunc, & diversas infirmitates curat.

Θωμᾶς ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος καὶ τηρητὴς τῆς ἁγιωσύνης εἶπε· αὕτη ἡ εἰκὼν, τίμιοι πατέρες, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῷ Τετραπύλῳ ἑστῶσα ὑπάρχει ἕως τοῦ νῦν, καὶ ποικίλας νόσους ἰᾶται.

* addit Arabicus aut quis alius in mss. Tolosanis: ubi adstantium quatuor partes (non arbitror, partes) habent.

Sancta synodus dixit: Gloria Deo, qui etiam per sacras imagines miracula perficit.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε. δόξα σοι τῷ Θεῷ καὶ διὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων θαυματουργίας ἐπιτελοῦντι.

Eustathius reverendissimus monachus, presbyter & abbas monasterii * Maximini, dixit: Et ego, sancti patres, librum fero ejusdem patris, conscriptionis habentem vitas multorum sanctorum virorum: & sicut placuerit cœtui vestro.

* Maximi

Εὐστάθιος ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Μαξιμίνου εἶπε· κἀγὼ ἅγιοι πατέρες βίβλον ἐκφέρομαι τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, συγγραφὴν περιέχουσαν βίους πολλῶν ἀνδρῶν· καὶ ὡς ἂν εὐαρεστήσει τῇ ὑμῶν ὁμηγύρει.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· ἀναγνωσθήτω.

Et accipiens Stephanus monachus legit.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Ejusdem patris nostri Sophronii ex libro Prato.

Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου ἐκ τοῦ λειμωναρίου.

Dicebat abbas Theodorus Æliota, quia quidam inclusus erat in monte olivarum, valde certator. Impugnabat autem eum dæmon fornicationis. Quadam ergo die cum immineret ei vehementer, cœpit senex lamentari, & dicere dæmonio: Usquequo non parcis mihi? recede jam a me, consenuisti mihi. Apparet ei dæmon visibiliter, dicens: Jura mihi, quod nemini dicas, quod dicturus sum tibi; & ultra te non impugnabo. Et juravit ei senex, quod per eum qui in altissimis habitat, nemini dicam, quæ mihi dixeris. Tunc dicit ei dæmon: Ne adores hanc imaginem, & te amplius non impugnabo. Habebat autem imago effigiem dominam nostram sanctam Mariam Dei genitricem, portantem Dominum nostrum Jesum Christum. Dicit incluso dæmoni: Sine ut mecum tractem.

Ἔλεγέν ὁ ἀββᾶς Θεόδωρος ὁ Αἰλιώτης, ὅτι ἰδιώτης ἐγκλειστος εἰς τὸ ὄρος τῆς ἐλαιῶν, ἀγωνιστὴς ἦν. ἐπολέμει δὲ αὐτὸν ὁ δαίμων τῆς πορνείας. ἐν μιᾷ οὖν ὡς ἐπέκειτο αὐτῷ σφοδρῶς, ἤρξατο ὁ γέρων ἀποδύρεσθαι, καὶ λέγειν τῷ δαίμονι. ἕως πότε οὐκ ἐνδίδως μοι; ἄπελθε λοιπὸν ἀπ' ἐμοῦ, συνεγήρασάς μοι. φαίνεται αὐτῷ ὁ δαίμων ἐφ' ἁλμοφανῶς, λέγων· ὄμοσόν μοι, ὅτι οὐδενὶ λέγεις, ἃ μέλλω λέγειν σοι· καὶ οὐκέτι σοι πολεμῶ. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ γέρων, ὅτι μὰ τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τοῖς ὑψίστοις οὐκ εἶπω τινὶ, ἅπερ λέγεις μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ δαίμων· μὴ προσκυνήσῃς ταύτῃ τῇ εἰκόνι, καὶ οὐκ ἔτι σοι πολεμῶ. εἶχε δὲ ἐκτύπωμα ἡ εἰκὼν τὴν δέσποιναν ἡμῶν τὴν ἁγίαν Μαρίαν τὴν Θεοτόκον βαστάζουσαν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. λέγει ὁ ἐγκλειστος τῷ δαίμονι· ἄφες σκι-

ψω-

ANNO CHRISTI 681.

ACTIO IV.

ψομαι. τῇ δὲ ἐπαύριον δηλοῖ τῷ ἀββᾷ Θεοδώρῳ τῷ Αἰλιώτῃ οἰκοῦντι τότε ἐν τῇ λαύρᾳ Φαρῶν. καὶ ἦλθε, καὶ διηγήσατο πάντα. ὁ δὲ γέρων λέγει τῷ ἐγκλείστῳ· ὅπως ἀββᾶ ἐπεπλήχθης, ὅτι ὤμοσας τῷ δαίμονι. πλὴν καλῶς ἐποίησας εἰπών. συμφέρει δέ σοι μὴ καταλιπεῖν εἰς τὴν πόλιν ταύτην πορνεῖον, εἰς ὃ μὴ εἰσέλθῃς, ἢ ἵνα ἀρνήσῃ τὸ προσκυνεῖν τὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μητρὸς ἐν εἰκόνι, σκληρὸς ἐν αὐτῷ καὶ ἐπιπλήξας πλείοσι λόγοις, ἀπῆλθεν εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ τόπον· φαίνεται δὲ πάλιν ὁ δαίμων τῷ ἐγκλείστῳ, καὶ λέγει αὐτῷ, τί ὦ κακόγηρε; οὐκ ὠμοσάμην, ὅτι οὐδενὶ λέγοις; καὶ πῶς πάντα ἐξέπεσας τῷ ἐλθόντι πρὸς σέ; λέγωσι κακόγηρε, ὡς ἐπίορκος ἔχεις κριθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἔγκλειστος, λέγων. ὃ, τι μὲν ὤμοσα καὶ ὅτι ἐπιώρκησα, οἶδα. πλὴν τὸν ἐμὸν δεσπότην καὶ ποιητὴν ἐπιώρκησα· σὲ δὲ οὐκ ἀκούω.

A In crastinum autem nunciat hoc abbati Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in laura Pharorum. Et venit, cui omnia indicavit. At vero senex dicit incluso: Sic abba illusus es, ut dæmoni jurares? Verumtamen bene fecisti hoc dicere. Expedit autem tibi potius, ut non dimittas in civitate ista lupanar, in quod non introeas, quam ut recuses adorare Dominum & Deum nostrum Jesum Christum cum propria matre sua in imagine. Confirmato ergo eo, & confortato multis sermonibus, abiit in proprium locum suum. Apparet itaque rursus dæmon incluso, & dixit ei: Quid est male senex? non juraB sti mihi, quod nemini diceres? & quomodo cuncta dixisti ei qui venit ad te? Dico tibi maligne senex, ut perjurus habes judicari in die judicii. Respondit ei incluſus, dicens: * Quia juravi quidem, jura- * Gr. Quod vi: & quia perjuravi, scio. Verumtamen * * Gr. Deum minime Dominum & factorem perjuravi: te autem non audio.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν. ὥσπερ ὡραῖσται χρυσοῖ, ὕτως εἰσὶν οἱ θεοφόροι ἡμῶν πατέρες, συμφωνοῦντες εἰς τιμὴν προσκυνήσεων τῶν ἱερῶν εἰκόνων.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Quemadmodum aurea monilia, ita sunt deiferi patres nostri, concordantes in adoratione sacrarum imaginum.

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος μοναχός, πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε. καὶ C ἕτερον σημαίνει ὁ λόγος τὸ παῦσαι ἡμῶν Σωφρονίου, ὅτι συμφέρει ὁμόσαντα ἐπιορκῆσαι, ἢ ὅλως φυλάξαι ὅρκον ἐπὶ τῇ καταλύσει σεπτῶν εἰκόνων. τοῦτο δὲ λέγομεν, ἐπειδή τινες σήμερον ἐπιφορμίζονται ὅρκῳ.

Joannes reverendissimus monachus, presbyter & vicarius orientalium pontificum, dixit: Et aliud significat sermo patris nostri Sophronii, quia expedit ei qui juravit, magis perjurare, quam omnino servare jusjurandum in destructionem venerabilium imaginum. Hoc autem dicimus, quoniam quidam hodie excusant se propter juramentum.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἐπειδὴ ἐγίνωσκε τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ὅτι μετανοοῦντας προσδέχεται, τότε ἔδοξε διατάξαι παραβῆναι τὸν ἀσεβῆ ὅρκον. καὶ νυνὶ οἱ ἐν τῇ αἱρέσει ταύτῃ ὁμωμοκότες, εἰ μὲν ἄλλων ἁμαρτίαν οὐ πεποιήκασιν, ἄλογος αὐτῶν ἡ ἀπόφασις, καὶ οὐκ ἔχουσί τι λέγειν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλαις ἁμαρτίαις περιπίπτουσιν, ὀφείλουσι τὸν Θεὸν ἐξιλεώσασθαι, καὶ D ἐκδυσωπῆσαι περὶ τῆς ἀφέσεως τοῦ ἀθεμίτου ὅρκου.

Taraſius sanctissimus patriarcha dixit: Quoniam sciebat bonitatem Dei, quia pœnitentes suscipit, ideo disposuit transgredi impium juramentum. Et nunc qui in hæresi ista juraverunt, si quidem aliud peccatum non fecerunt, rationabilis eis est excusatio, & non habent quod dicant: nam si in alia peccata incidunt, debent Deum placare, & obsecrare de remissione illiciti juramenti.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος * Σαβρίτων εἶπε· ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος ἠρνήσατο, ἀλλὰ μετανοήσας ἐδέχθη. * Σαβρίτης

Theodorus sanctissimus episcopus Subritensium dixit: Princeps apostolorum Petrus negavit, sed acta pœnitentia receptus est. *Matth. 26.*

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ὁ Ἡρῴδης ὤμοσεν, ἀλλ' ἀπώλετο. ὁ δὲ Πέτρος ἠρνήσατο μετ' ὅρκου, εἶτα ἐξελθὼν καὶ δακρύσας, ἐσώθη. πᾶσαν γὰρ ἁμαρτίαν ὁ Θεὸς συγχωρεῖ, ἐάν τις ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μετανοήσῃ.

Taraſius sanctissimus patriarcha dixit: Herodes non perjuravit, sed periit: at vero Petrus negavit cum juramento: deinde foras egressus & lacrymatus, salvus factus est. Omne quippe peccatum benignus Deus ignoscit, si ex tota anima quis pœnitentiam gesserit. *Luc. 1.*

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· ναὶ δέσποτα, ὕτως ἡμᾶς ἡ ἁγία γραφὴ διδάσκει.

Sancta synodus dixit: Etiam, domine, sic nos sancta scriptura docet.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὁ E πρωτουργὸς τῆς θεολογίας Ἰωάννης ἔφη· ἡμεῖς τεκνία, ἐὰν λέγωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ψευστὰς ἐσμέν. ἐὰν δὲ παρακαλῶμεν ἀεὶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἵλεως ἡμῖν γίνεται, καὶ παροῖ τὰ πλημμελήματα ἡμῶν.

Taraſius sanctissimus patriarcha dixit: Primus theologiæ princeps, sanctus videlicet Joannes ait: *Nos, filioli, si dixerimus, quia peccatum non habemus, mendaces sumus.* Si ergo rogaverimus Deum pro peccatis nostris, propitius nobis fit, & dimittit delicta nostra. *Matt. 9.*

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῶν Δυρραχίου εἶπε· διὰ πολλῶ συνεχόμεθα δέσποτα, ὅτε πλεῖστα κακὰ διεπράξαμεν, καὶ * συντόμως μετανοίας καὶ ἐξαγορέσεως δεόμεθα. * Al. συντόμου

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Pavore multo detinemur, domine, quia plurima mala egimus, & compendiosam pœnitentiam & confessionem precamur.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φωκίας εἶπε. γέ- Leo sanctissimus episcopus Phociæ dixit: *Luc. 8.*

Seri-

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 451.

Scriptum est, quia juramentum mendax ne diligatis: & hujus rei gratia mendax juramentum nostrum parvipenditur, tamquam nullam fortitudinem habens.

Joannes Deo amabilis presbyter & vicarius orientalium pontificum dixit: Si jubetis nunc, quærantur illa quæ de juramento sunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Jam quæ ad id pertinent, dicta sunt. Si quid autem amplius est, in alia examinatione requiratur. Nunc autem proposita exequamur.

Theodosius Deo amabilis diaconus & notarius legit.

Γέγραπται, ὅλη ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπήσητε· καὶ τοῦτο χάριν ὁ ψεῦδης ἡμῶν ὅρκος παρακαλήσεται, εἰς μηδεμίαν ἰσχὺν ἔχων.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· εἰ κελεύετε, τυπῶ τὰ περὶ τοῦ ὅρκου ζητεῖσθω.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἤδη τὰ περὶ αὐτοῦ εἴρηται. εἴ τι δὲ πλέον, ἐν ἑτέρᾳ ἐξετάσει ζητεῖσθω. νῦν δὲ ἐχόμεθα τῶν προκειμένων.

* Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, μοναχὸς καὶ νοτάριος, ἀνέγνω. * Θεοδόσιος

Ex miraculis sanctorum Cosmæ & Damiani.

Ἐκ τῶν θαυμάτων τῶν ἁγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ.

Alius quidam vir clemens valde, fistulam habens in femore, & multis usus medicamentis, ita ut sese etiam gladiis medicorum traderet, per annos circiter quindecim miseriis afflictus est in passione, a qua superatus amplius * crevit languor, quadrati oris effectus, & superjacente rheumate fatigatus: frequenter etiam immisso corpori potu inde profluente, medicisque dicentibus, quod languor ita dominaretur ei, ut non posset manus hominis inveniri, quæ passioni auxiliaretur. * Postposuit ergo se vir, & accepit a multis consilium, ut ad sanctorum Dei famulorum Cosmæ & Damiani sanctificatam pergeret domum. Et cum hoc facere voluisset (* multas enim habet voluntates necessitas) videt sanctos in somnis dicentes sibi: Veni ad nos, & sanaberis. Fiducia ergo accepta per exhortationem sanctorum, pervenit ad gloriosam eorum domum; & per singulos dies non cessavit obsecrare, ut liberaretur a passione. Porro cum permansisset anno, & nullam visitationem fuisset adeptus, in fine egressus liminare, quod appositum erat domui sanctorum, & intuens in imaginem Salvatoris, quæ posita erat in dexteriori portico (picta vero erat in ea tam sancta Maria Dei genitrix, quam sancti famuli Christi Cosmas & Damianus, & quidam ex magnis viris, Leontius nomine) deprecationibus factis prolixis, flevit per multas horas amare; atque obsecratis sanctis, abiit in locum cubiculi sui. Et aspicit per noctem venientes ad se famulos Christi Cosmam & Damianum, mediam habentes gratia plenam virginem, & dicentem * sibi: Ecce iste est, adjuvate eum velociter.

* Gr. amp. multi languorem, q. o effectum & rheuma quod jactat, emittentem.

* Gr. Despondet sibi

* Gr. multa voluntas

* Gr. ipsis.

Ἐπρός τις ἀνὴρ ἐπιεικὴς σφόδρα, σίεργγα ἐχηκὼς ἐν τῇ κοτύλῃ, καὶ πολλαῖς χρησάμενος θεραπείαις τῶν ἰατρῶν, ἐκβαλὼν δὲ ἑαυτὸν καὶ τοῖς ξίφεσι τῶν ἰατρῶν, ἐπὶ ἔσχατός τε δυσκρασίᾳ παλαιωρήσας ἐν τῷ πάθει, καὶ νικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, πλέον πέφυκε τὸ νόσημα, πέρασόμω τοῦτο ῥηθεμένω, καὶ ἀφιέντος τὸ ἐναποκείμενον ῥεῦμα. πολλάκις δὲ καὶ τῆ παραπεμπομένῃ τῷ σώματι ποτῆ ἐπὶ ἔσθ' ἀπορίστου, ὥστε ἰατρῶν εἰρηκότων κεκρυπτῶσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ μὴ δεῖσθαι ἀνθρώπου χεῖρα δυναμένην βοηθῆσαι τῷ πάθει· ἀφίγνω λοιπὸν ἑαυτὸ ὁ ἀνὴρ, καὶ συνεβουλεύθη παρὰ πολλῶν καταλαβεῖν τὸν τῶν ἁγίων τὸ Θεοῦ θεραπόντων Κοσμᾶ & Δαμιανοῦ ἡγιασμένον οἶκον, καὶ τυχεῖν εὐλόμενος· πολύβουλος γὰρ ἡ ἀνάγκη· θεωρεῖ τοὺς ἁγίους καθ' ὕπνον λέγοντας αὐτῷ· δεῦρο πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἰαθήσῃ. θαρσήσας πάντων τὴν προθυμίαν τῶν ἁγίων, καταλαμβάνει τὸν εὔδοξον αὐτῶν οἶκον. καὶ καθ' ἑκάστην δυσωπῶν αὐτοὺς οὐκ ἐσιώπα ἀπαλλαγὴν τοῦ πάθους. ὡς δὲ ἐπέμεινε χρόνον, καὶ ἀδειμὰς ἐτύγχανεν ἐπισκέψεως, τέλος ἐξελθὼν ἐν τῷ ὑπερθύρῳ τῷ προσπαρακειμένῳ τῷ οἴκῳ τῶν ἁγίων, καὶ βλέψας εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ σωτῆρος τὴν ἀνακειμένην ἐν τῇ κατὰ τὰ δεξιὰ στοᾷ· γέγραπται δὲ ἐν αὐτῇ ἥ τε ἁγία Μαρία ἡ Θεοτόκος, καὶ οἱ ἅγιοι θεράποντες τοῦ Χριστοῦ Κοσμᾶς καὶ Δαμιανός, καί τινες τῶν μεγάλων ἀνδρῶν Λεόντιος τὸνομα· δεήσεις ἐκτενεῖς ποησάμενος, καὶ κλαύσας πικρῶς ἐπὶ ὥρας πολλὰς, καὶ δυσωπήσας τοὺς ἁγίους, ἀπῆλθεν ἐν τῷ τόπῳ τῆς κοίτης αὐτοῦ. καὶ θεωρεῖ διὰ τῆς νυκτὸς ἐρχομένους πρὸς αὐτὸν τοὺς θεράποντας τοῦ Χριστοῦ Κοσμᾶν καὶ Δαμιανὸν, μέσην ἔχοντας τὴν κεχαριτωμένην παρθένον καὶ λέγουσαν αὐτοῖς. ἴδε ἔστε, βοηθήσατε αὐτῷ ὀξέως τάχους.

Item ipse legit ex eisdem miraculis. De uxore Constantini Laodicensis.

Ἔτι ὁ αὐτὸς ἀνέγνω ἐκ τῶν αὐτῶν θαυμάτων. περὶ τῆς γυναικὸς Κωνσταντίνου τοῦ ἐν Λαοδικείᾳ.

Contigit quemdam virum fidelissimum, qui in militia exercebatur, nomine Constantinum, qui glorioforum sanctorum Cosmæ & Damiani patrocinium sedulus implorabat, profectum fuisse ab hac amabili Christo regia civitate, causa injunctæ sibi militiæ. Qui in unaquaque peregrinatione sua, in fide deferebat effigiem san-

Συνέβη τινὰ ἄνδρα ἐν στρατείᾳ ὑπηρετούμενον, ὀνόματι Κωνσταντῖνον, πιστότατον, καὶ μὴ ἀπολιμπανόμενον τῆς τῷ ἐν ἐκείνῃ ἁγίων Κοσμᾶ & Δαμιανοῦ προστάσεως, ἐκδεδημηκέναι τινὰ τῆς φιλοχρίστου καὶ βασιλίδος πόλεως, τῆς προσούσης αὐτῷ στρατείας χάριν. ὅτις ἐν ἑκάστῃ αὐτοῦ ἐξόδῳ κατὰ πίστιν ἐπέφερε τὸ ἐκτύπωμα τῶν ἁγίων ἐν εἰκο-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

χοτιδίῳ πρὸς ἀσφάλειαν ἰδίαν. ἐπεὶ δὲ τῇ Λαοδικέων πόλει, ἥτις ἐπωνομάσθη ἡ * Τεμιτρεία, ἐν αὐτῇ τε διατρίψας προφάσει τοῦ ἐγκεχειρισμένου αὐτῷ προστάγματος φανεροῦ χρόνου, γάμῳ τε μίμῳ προσωμίλησεν· ὀλίγων δὲ ἡμερῶν διαγενομένων, ἡ συναφθεῖσα τούτῳ πρὸς γάμον γυνὴ ἠδρώθησεν ἐν τῇ σιαγόνι αὐτῆς τῇ ἐξ ἀριστερῶν, ἀπόστημα ἐκβαλοῦσα· καὶ ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων δεινῶς ἀνωμάλη, τῷ ἀνδρὶ ἡ μετρίως κόπους ἐνεποίει· ὅστις παραμυθούμενος τὴν ἰδίαν γαμετὴν, καὶ πολλὴν πεῖραν τῶν ἁγίων ἔχων, ἐπιλαθόμενος δὲ, ὅτι κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοῦ ξένους εἰσφέρει, ἔλεγεν αὐτῇ· τί σοι ποιήσω; ἐπὶ ξένης εἰμί. εἰ γὰρ ἦμην ἐν τῇ πόλει μου, ἐλάμβανον τὴν κηρωτὴν τῶν δεσποτῶν μου τῶν ἁγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, καὶ ἐθὺς τὰς πόνους σου ἔπαυον, καὶ τὸ νόσημα ἐθεράπευον. ἡ δὲ πιστὴ ὑπάρχουσα, καὶ θαυμάσασα πρὸς τὸ συμπαθὲς τῆς τῶν ἁγίων ἰάσεως, καὶ ἀξιωθῆναι μὴ τινὰ ἐπαινέσαι αὐτῶν τῆς ἐν τῷ εὐδόξῳ αὐτῶν καὶ περιβλέπτῳ ναῷ τῶν προσκυνήσεως, καὶ ξυθεῖσα ἐκ μονῆς τῆς ἀκοῆς τῷ πρὸς τοὺς ἁγίους πόθῳ, ἠύξατο. καὶ ὕπνῳ κατασχεθεῖσα τῇ ἑπομένῃ νυκτὶ ὁρᾷ τοὺς μεγάλους τούτους καὶ θείους ἰατροὺς καὶ θεραπεύοντας τὸ Χριστοῦ Κοσμᾶν καὶ Δαμιανὸν ἐν ᾧ ἐκτυποῦνται χήματι, ἑστῶτας πρὸς τῇ κλίνῃ αὐτῆς, καὶ λέγοντας αὐτῇ. τί ἔχεις; τί ἀγωνιᾷς; τί θλίψεις προσάγεις τῷ ἀνδρί σου; ἀλλὰ ἐσμὲν μεθ' ὑμῶν, μηδενὸς φροντίσῃς, ταῦτα εἰποῦντες αὐτῇ ἀπέστησαν. ἡ δὲ διυπνισθεῖσα ἠρώτα τὸν ἴδιον ὁμόζυγα, πυθέσθαι παρ' αὐτῆς βουλομένη τὸ χήμα τῶν ἁγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ὅπως ἱστῶνται, καὶ ἐν ποίᾳ τάξει ἡ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς γίνεται παράστασις· τὰ δὲ ἀνδρὸς ἀπαγγείλαντος μὲν αὐτῇ τὸ χῆμα, διηγησαμένου δὲ καὶ τὰ αὐτῶν χαρίσματα, σωστέον μὲν τῷ συμβίῳ πρὸς τὸ χήμα, ἔλιπε δὲ αὐτῷ τὰ λοιπὰ τὰ ῥηθέντα αὐτῇ ἐν ὁπτασίᾳ ὑπὸ τῶν ἁγίων· λοιπὸν καὶ ὁ ἀνὴρ εἰς ἀνάμνησιν ἐλθὼν ἐκ τοῦ διηγήματος, ὅτι εἶχεν ἐν τῷ κειμηλίῳ αὐτοῦ τὸ τῶν ἁγίων ἐν εἰκονιδίῳ ἐκτύπωμα, ἐκβαλὼν ταῦτα παρέθηκε τῇ γυναικί. ἡ δὲ θεασαμένη προσεκύνησε, καὶ ἔγνω, ὅτι ὅπερ σὺν αὐτοῖς ἐκεῖσε διῆγον οἱ ἅγιοι κατὰ τὴν αὐτῶν φωνήν· καὶ ἐθέως ἀπηλλάγη ἡ γυνὴ τοῦ νοσήματος.

Ἰωάννης ὁ ἐλαβιστατος πρεσβύτερος, μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· ἀπεδείχθη σαφῶς ἡμῖν, ὅτι καὶ διὰ τῶν εἰκόνων φαίνονται αἱ ἅγιοι θαυματουργοῦντες. διὰ γὰρ τῆς εἰκόνος ἐφεστερώθησαν τῇ γυναικὶ, ἰώμενοι αὐτήν.

Μάνζων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πρακάνων εἶπε· μετὰ τὸ ἀναχωρῆσαι πέρυσι ἐκ τῆς βασιλίδος πόλεως, καὶ ἀπελθεῖν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς δυτικὴν ὑμῶν πόλιν, ἀσθενείᾳ περιέπεσον χαλεπωτάτῃ, ὥστε με καὶ τοὺς ἰδίους παρασκευάζειν πρὸς τὸ ποιῆσαι διαθήκην· καὶ ἐν τύποις τῆς νόσου κατεχόμενος, λιτανεύσας τὴν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνα, καὶ εἶπον· ὅτι, κύριε ὁ δοὺς χάριν τοῖς ἁγίοις σου, ἐπίσκεψαί με. καὶ ἅμα τῷ ἐπιθεῖναί με τὴν αὐτὴν σεβασμίαν εἰκόνα εἰς τὸ πάσχον μέλος, παραυτίκα ἀπηλάθη τὸ νόσημα, καὶ ὑγιὴς κατέστην.

Καὶ ἀναστὰς Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σελευκείας εἶπε· καὶ ἡμῖν διεγνώσθη τοῦτο. πλησίον γὰρ ἡμῶν ἐστι.

A dorum in parva imagine ad proprium munimentum. Cum autem perveniſſet ad Laodicenſium civitatem, quæ cognominata eſt * Trimetria, ibique moratus eſſet occaſione commiſſi ſibi præcepti aliquo tempore, nuptias legitimas aſſecutus eſt. Paucis vero diebus tranſactis, uxor quæ huic fuerat nupta, infirmata in maxilla ſua ſiniſtra, & apoſtema faciens, ac a doloribus acriter agitata, non mediocres viro ingerebat labores. Qui conſolatus eſt mulierem ſuam, multum habens ſanctorum experimentum. Porro oblitus, quia ſecundum conſuetudinem ſuam eos ſecum deferret, dicebat ei: Quid tibi faciam? hoſpes ſum. Si enim in civitate mea eſſem, ſumerem cerotem dominorum meorum Coſmæ & Damiani, & ſtatim dolores tui quieſcerent, & infirmitas curaretur. Quæ cum eſſet fidelis, ad ſanctorum celerem * ſanitatem admirata oravit, quo digna fieret poſt reverſionem ſuam in gloriosa eorum & famoſa domo adorationem ipſorum adire. Nam & ex ſolo auditu compuncta præ amore, quem circa ſanctos habebat, conticuit; ſomnoque detenta poſtera nocte aſpicit magnos hos & terribiles medicos & famulos Chriſti Coſmam & Damianum ſchemate quo erant depicti, ſtantes ad ſtratum ſuum, & dicentes ſibi: Quid habes? quid certas? quid tribulationes infers viro tuo? hic ſumus vobiſcum, nihil tibi curæ ſit. Quibus ad eam dictis receſſerunt. Illa vero evigilans interrogabat conjugem ſuum, ſciſcitari ab eo volens habitus glorioſiſſimorum ſanctorum Coſmæ & Damiani, vel qualiter pingerentur, & in quo ordine ipſorum ad infirmitates fieret exhibitio. Cumque maritus ei habitum indicaſſet, & eorum * ſchemata enarraſſet: illa eidem conjugi ſuo eorum formis expoſitis, & cetera quoque ſibi a ſanctis in viſu dicta narravit. Ceterum & vir in recordationem ex narratione veniens, quod haberet ſub exilla ſua ſanctorum in imagine parva effigiem, eductam protinus uxori monſtravit. At illa cum vidiſſet, eam adoravit, & cognovit, quod vere ſecum ibidem degerent ſancti ſecundum vocem ipſorum. *

Joannes reverendiſſimus presbyter, & monachus, ac vicarius orientalium pontificum, dixit: Oſtenſum plane nobis eſt, quia & per imagines apparent ſancti miracula facientes. Per imaginem enim manifeſti ſunt mulieri, ſanantes eam.

Manzo ſanctiſſimus epiſcopus Pracanenſium dixit: Poſtquam receſſi anno præterito a regia urbe, & veni ad ſervilem civitatem veſtram, in qua dego, infirmitatem incurri ſævillimam, ita ut propinquos colligerem ad faciendum teſtamentum. Et in his languore comprimente, attuli auguſtiſſimam imaginem Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti: & dixi: Domine, qui das gratiam ſanctis tuis, viſita me. Et mox ut poſui eamdem colendam imaginem in membrum, quod patiebatur, confeſtim expulſus eſt languor, & reſtitutus ſum ſanus.

Exurgens autem Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Seleuciæ dixit: Et nobis innotuit hoc: juxta nos enim eſt.

* Τρίμετρα, seu Τρίμετρος.

* Gr. ſanitatem

* Gr. ſchemata

* Gr. addit. & ſtatim: liberata eſt feminas morbo.

ACTIO IV

Item * Theodorus diaconus, & monachus, & vasorum custos venerabilium patriarchalium oratoriorum, legit.

* Gr. Theodus

ANNO CHRISTI 787.

Ἔτι Θεοδόσιος διάκονος μοναχὸς & σκευοφύλαξ τῶν ἁγίων πατριαρχικῶν ὀρατορίων, ἀνέγνω.

Ex eisdem miraculis, de muliere tortionem habente.

Ἐκ τῶν αὐτῶν θαυμάτων, περὶ τῆς γυναικὸς τὴν ἰχίασιν τὸν τρόφον.

Rom. 5.

Bene sapientissimus Paulus, columna & magister ecclesiæ, clamat, quia spes non confundit, & quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris. Hanc spem possidens una fidelis mulier, & a sævis infirmitatibus eruta diverso modo per gloriosos sanctos Cosmam & Damianum, sine oblivione eum gratiarum actione faciebat erga illos memoriam, crebrius ad hanc mirabilem eorum domum accedens, & debitum honoris eis persolvens: & ut compendio dicam, per singulos dies, magnos & admirabiles sanctos Cosmam & Damianum habens in mente non satiabatur, sed in omni pariete domus suæ hos depingebat, insatiabilis ex visione eorum existens. Unde & ex eminente amore suo hoc * agebat; & nemo suspicetur hoc * o fideles: sine * accusatione quippe super utilitate animæ ubique quod non creditur, judicatur. Hanc contigit interioribus doloribus ac incessabilibus infirmatam in propria domo comprimi, volutarique in lecto indesinentem habentem dolorem; & nec una dilatio cruciatuum erat in ea. Taliter autem accidente, solam contigit hanc ad modicum inveniri. Cum autem vidisset se periclitantem, tracta descendit de strato, & appropinquans loco, in quo in pariete erant depicti sapientissimi sancti illi, fide sua pro baculo utens, & erigens semetipsam, unguliisque manuum suarum radens ex * unctione, ac mittens in aquam, bibit temperatum: & continuo sana facta est, doloribus, qui erant in illa, cessantibus sanctorum adventu. Quæ postquam sana facta est, venit in hanc magnam domum, gratias agens Domino Deo, qui dedit tanta charismata sanctis suis: & narravit omnibus curationem quæ sibi facta fuerat per sanctos in hujusmodi habitu.

* Gr. ego.
* Gr. sacredibile.
* Gr. accusatione quippe digna I. e. a. v. sacredalitas.
* Mel, liniamento.

Καλῶς ὁ σοφώτατος Παῦλος, ὁ στῦλος καὶ διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας, φησί, ὅτι ἡ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐκκεχυμένης ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. ταύτην μίαν ἐλπίδα κεκτημένη μία τις γυνὴ, καὶ χαλεπῶν ἀσθενειῶν ῥυσθεῖσα διαφόρως διὰ τοὺς ἐνδόξους ἁγίους Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ἀνεπίλητον τὴν μνήμην τῶν περὶ αὐτοὺς ἐλεημοσυνῶν ἐποιεῖτο, συχνότερον ἐν τῷ θαύματι αὐτῶν τὸν οἶκον παραγινομένη, καὶ τὰ χρέος τῆς τιμῆς αὐτοῖς ἀποτινύουσα· καὶ ἁπλῶς, καθ' ἑκάστην τοὺς μεγάλους καὶ θαυμαστοὺς ἁγίους Κοσμᾶν καὶ Δαμιανὸν ἔχουσα ἐν τῇ διανοίᾳ ἐκορέννυτο, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου αὐτῆς ταύτους ἀνέγραψεν, ἀκόρεστος τῆς θέας αὐτῶν ὑπάρχουσα· ὅθεν ἐκ τοῦ ὑπερκάλλοντος αὐτῆς πόθου τοῦτο ἐποίησε· καὶ μηδεὶς ὑπολάβοι τοῦτο ἄπιστον· οὐδὲ γὰρ ἀκατηγόρητον ἐπ' ὠφελείᾳ ψυχῆς παντοιοτρόπως τὸ ἄπιστον κεῖται· ταύτην συνίσχει ἐκ τῶν ἐσωθεν ἀδιαπαύστους πόνους ἀνιαδότους ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ συνέχεσθαι, κυλιομένην τε ἐν τῷ κραββάτῳ ἄπαυστον ἔχειν τὴν ὀδύνην· καὶ ὕδατος ἄνοχὴ τῶν ἀλγηδόνων ἦν ἐν αὐτῇ. ὅτε δὲ συμβαντικῶς μόνην ἔλαχε παῦλαν πρὸς ὀλίγον ἀναθαρρεῖσθαι· ὡς δὲ εἶδεν ἑαυτὴν κινδυνεύουσαν, συρομένη κατῆλθεν ἐκ τῆς κλίνης· καὶ φθάσασα τὸν τοῖχον, ἐν ᾧ ἐν τῷ τοίχῳ ἦσαν γεγραμμένοι οἱ πάνσοφοι ἅγιοι, τῇ πίστει αὐτῆς αὐλὶ βακτηρίας χρησαμένη καὶ ἀνορθώσασα ἑαυτὴν, ταῖς ὀνυξί τε αὐτῆς τῶν χειρῶν καταξέσασα τὸ χρίσματος, καὶ βαλοῦσα ἐν ὕδατι, ἔπιεν ἐκράτησε· καὶ παραδοὺ ὑγιὴς γέγονε, πᾶν ὕσον ἐν αὐτῇ ἀλγηδόνων παντοδαπῶν τῇ τῶν ἁγίων ἐπιφοιτήσει· ἥτις μὴ τὸ ὑγιὲς ἦλθεν ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ οἴκῳ δεηθεῖσα τοῦ δεσπότου Θεοῦ τοῦ δεδωκότος τοσαῦτα χαρίσματα τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. καὶ διηγήσατο πᾶσι τὸν δι' ἐκείνων τῶν ἁγίων προσηνεχθέντα αὐτῇ ἐν τῷ τοιούτῳ σχήματι θεραπείαν.

Symeon reverendissimus monachus & hegumenus regionis, tradidit librum: quem suscipiens Niceta Deo amabilis diaconus & notarius venerabilis patriarchici secreti, legit.

Συμεὼν ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς, πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς χώρας, ἐπέδωκε βίβλον· ἣν δεξάμενος Νικήτας ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τοῦ ἁγίου πατριαρχικοῦ σκρινίου, ἀνέγνω.

Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi sermo in lavationem quintæ feriæ.

Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. εἰς τὸν νιπτῆρα.

Omnia facta sunt propter gloriam Dei & usum nostrum. Nubes ad imbrium ministerium, terra ad fructuum abundantiam, mare ad mercatorum copiam. Omnia tibi ministrant, imo autem imagini Dei. Nam quando imperiales characteres & imagines in civitatem introducuntur, obviam veniunt principes & vulgus cum laudatione, non tabulam honorantes, neque perfusam cera picturam, sed characterem imperatoris: sic creatura non terrenum habitum, sed cælestem figuram veneratur.

Πάντα ἐγένετο διὰ δόξαν Θεοῦ, χρῆσιν δὲ ἡμετέραν. νεφέλη εἰς τὴν τῶν ὄμβρων ἐξυπουργίαν, γῆ εἰς τὴν τῶν καρπῶν ἀθροισιν, θάλαττα εἰς τὴν τῶν ἐμπόρων ὠφελειαν· πάντα σοι λειτουργεῖ τῷ ἀνθρώπῳ, μᾶλλον δὲ τῇ εἰκόνι τοῦ δεσπότου. ὥσπερ γὰρ ὅτε βασιλικοὶ χαρακτῆρες καὶ εἰκόνες εἰς πόλιν εἰσφέρονται, οἱ ὑπαντῶσιν αὐτοῖς ἄρχοντες καὶ δῆμοι μετ' εὐφημίας, οὐ σανίδα τιμῶσιν, οὐδὲ τὴν κηρόχυτον γραφὴν, ἀλλὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ βασιλέως· οὕτω καὶ ἡ κτίσις οὐ τὸ γήϊνον σχῆμα τιμᾷ, ἀλλὰ τὸν ἄρρητον χαρακτῆρα αἰδεῖται.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Libri qui lecti sunt; de templo sancto-

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. αἱ βίβλοι αἱ ἀναγνωσθεῖσαι ἐκ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων

Ἀπο-

Digitized by Goog

ANNO CHRISTI 787.

Ἀναργύρων εἰσί, τῦ ὄντος ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει. οἱ δὲ κληρικοὶ οἱ ἐκεῖσε ὄντες ἐκόμισαν αὐτὸς ἀφὸς ἡμᾶς, καὶ κατέλεγνον, ἵνα ἀναγνῶμεν αὐτὸς ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· καὶ δέον ἦν δέσποτα ἀναγνωσθῆναι αὐτὸς. εἰς γὰρ ὠφέλειαν πάντων ἡμῶν παρήχθησαν.

Πέτρος ὁ ἐλλογιμώτατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος τῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἀνέγνω.

Ἀναργύρων εἰσί, τῦ ὄντος ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει. οἱ δὲ κληρικοὶ οἱ ἐκεῖσε ὄντες ἐκόμισαν αὐτὸς ἀφὸς ἡμᾶς, καὶ κατέλεγνον, ἵνα ἀναγνῶμεν αὐτὸς ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· καὶ δέον ἦν δέσποτα ἀναγνωσθῆναι αὐτὸς. εἰς γὰρ ὠφέλειαν πάντων ἡμῶν παρήχθησαν.

Πέτρος ὁ ἐλλογιμώτατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος τῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἀνέγνω.

ACTIO IV. Ἀναφ. in mſ. Julianæ SS. Cosmæ & Damianæ jure Anargyri dicuntur, qui absque argento sive pecunia medicabantur.

Ἀναργύρων sunt, quod est in divinitus conservanda regia urbe. Porro clerici qui inde sunt, detulerunt eos ad nos, & adjuraverunt nos, ut legeremus illos in sancta synodo.

Sancta synodus dixit: Et oportebat illos, domine, legi: ad utilitatem enim omnium nostrum allati sunt.

Petrus reverendissimus lector ac notarius venerabilis patriarchii legit.

Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν λόγου τετάρτου, οὗ ἡ ἀρχή.

Sancti Athanasii ex sermone quarto contra Arianos; cujus initium est.

Οἱ Ἀρειομανῖται, ὡς ἔοικε, κριταὶ παραβάσεως ἅπαξ ἀποφῆναι γρεύσθαι. καὶ μετ' ἔπρα. τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τῆς εἰκόνος τοῦ βασιλέως ἐφεστικέρως τις κατανοεῖν δυνήσεται. ἐν γὰρ τῇ εἰκόνι τοῦ βασιλέως τὸ εἶδος καὶ ἡ μορφή ἐστι· καὶ ἐν τῷ βασιλεῖ δὲ τὸ ἐν τῇ εἰκόνι εἶδος ἔστιν. ἀπαράλλακτος δέ ἐστιν ἡ ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ βασιλέως ὁμοιότης· ὥστε τὸν ἑωρῶντα τὴν εἰκόνα, ὁρᾶν ἐν αὐτῇ τὸν βασιλέα. καὶ πάλιν τὸν ὁρῶντα τὸν βασιλέα ἐπιγινώσκειν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐν τῇ εἰκόνι. ἐκ δὲ τοῦ μὴ ἀλλοιοῦσθαι τὴν ὁμοιότητα, τῷ θέλοντι μὴ τὴν εἰκόνα θεωρῆσαι τὸν βασιλέα εἶπον ἂν ἡ εἰκών· ἐγὼ καὶ ὁ βασιλεύς ἐσμεν. ἐγὼ γὰρ ἐν ἐκείνῳ εἰμὶ, κἀκεῖνος ἐν ἐμοί· καὶ ὃ ὁρᾷς ἐν ἐμοί, τοῦτο ἐν ἐκείνῳ βλέπεις. καὶ ὃ ἐώρακας ἐν ἐκείνῳ, τοῦτο βλέπεις ἐν ἐμοί. ὁ γοῦν προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, ἐν αὐτῇ προσκυνεῖ τὸν βασιλέα· ἡ γὰρ ἐκείνου μορφὴ καὶ τὸ εἶδός ἐστιν ἡ εἰκών.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων διδάσκει, ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· ἀσεβὴς δὲ καὶ ἡ ἀτιμία. ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν ἐπὶ ὑποδείγματος ἔλαβε τὰ ἀναγνωσθέντα.

Ἐπιφάνιος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κατάνης, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σαρδινίας, εἶπε. τὰ παραδείγματα ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων λαμβάνονται, καθάπερ καὶ ὁ θεηγόρος οὗτος πατὴρ τὴν τοῦ βασιλέως εἰκόνα.

Νικήτας ὁ ἐλλογιμώτατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Ariani, ut apparet, semel judicaverunt prævaricatores fieri. Et post alia: Hoc & a paradigmate imaginis imperatoris attentius quis considerare poterit. In imagine quippe imperatoris species & forma est: in imperatore vero eadem quæ in imagine species est. Parilis autem est in imagine, imperatoris similitudo: ita ut qui videat imaginem, in ea imperatorem cernat: & rursus qui viderit imperatorem, cognoscat quod hic sit, qui in imagine est. De eo vero, quia non mutetur similitudo, volenti * præ imagine videre imperatorem, imago dixerit: Ego & imperator unum sumus. Ego enim in illo sum, & ille in me. Et quod aspicis in me, id & in illo vides: & quod intuitus es in illo, hoc vides in me. Qui ergo adorat imaginem, in ipsa adorat imperatorem. Illius enim forma & species est imago.

* de præfigmate imaginem, *ut in mſ. Julianæ.*

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ipsa rerum natura docet, quia imaginis honor ad principale refertur: similiter autem & inhonorantia. Pater autem noster in exemplum sumpsit quæ lecta sunt.

Epiphanius Deo amabilis diaconus ecclesiæ Catanæ, & locum retinens Thomæ reverendissimi episcopi Sardiniæ, dixit: Paradigmata in manifestis accipiuntur, quemadmodum & deiloquus pater imperatoris imaginem.

Niceta reverendissimus diaconus & notarius legit.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τῶν πρὸς Ἀμφιλόχιον τριάκοντα κεφαλαίων περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀπὸ κεφαλαίου κζ.

Sancti Basilii de XXX. *capitulis ad Amphilochium scriptis de Sancto Spiritu, capitulo* XXVII.

Ὅτι βασιλεὺς λέγεται καὶ ἡ τοῦ βασιλέως εἰκών, καὶ οὐ δύο βασιλεῖς. οὔτε γὰρ τὸ κράτος σχίζεται, οὔτε ἡ δόξα μερίζεται. ὡς γὰρ ἡ κρατοῦσα ἡμῶν ἀρχὴ καὶ ἐξουσία μία, οὕτως καὶ ἡ παρ' ἡμῶν δοξολογία μία, καὶ οὐ πολλαί· διότι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει.

Ἰωάννης ὁ ἐλλογιμώτατος πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων, εἶπε. τοῦτο βίβλον τοῦτον, ὃν ἐπὶ χεῖρας ἔχομεν, μεθ' ἡμῶν ἠγάγομεν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς· καὶ ἀξιοῦμεν ἀναγνωσθῆναι.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Quia rex dicitur & regis imago, & non sunt duo reges. Nam neque imperium scinditur, neque gloria dividitur. Sicque enim principatus noster, qui nobis imperat, & potestas una est, & * non multæ, eo quod imaginis honor ad primitivum transeat.

* *in mſ. additur* ha & Jesus quæ a nobis datur, una est &

Joannes reverendissimus presbyter & locum retinens orientalium summorum sacerdotum, dixit: Librum hunc quem præ manibus habemus, nobiscum detulimus ab oriente; & poscimus recitari.

Constantinus reverendissimus diaconus & notarius legit.

Digitized by Google

ACTIO I.

*Sancti Basilii ex sermone contra Sabellianos, & Arianos, & Anomœos, * id est, dissimiles; cujus initium est.*

* hoc dicitur, id est a non similes.

Impugnat Judaismus paganismum, & uterque Christianismum. Et post alia: Sed veritatis ratio utrinque adversantia refugit. Ubi enim unus est * principatus, & unum quod ex eo est; & unum quidem est principale, una vero est imago, unitatis ratio non corrumpitur; pro eo quod genitus ex Patre Filius existat; & naturaliter in se Patrem figuret. Ut imago quidem est, incommutabilitatem habet: ut autem genitus, substantiam unam salvat. Neque enim qui in foro imperatoriæ imagini intendit, & imperatorem dicit eum qui in tabula est, duos imperatores confitetur, imaginem scilicet, & cujus est imago. Neque si ostendens tabulam pictam, dixerit, hic est imperator, privavit principale imperatoris appellatione, cum magis illi honorem stabiliat per hujus confessionem.

* de unum principium,

Joannes reverendissimus presbyter, monachus & vicarius orientalium pontificum, dixit: Pseudosyllogum illud susurravit, quia qui adorat imaginem, dividit Christum in duo: & qui videt imagines, & dicit vel superscribit, quia hic est Christus, dividit Christum: quod stultissimum est. Deiser enim Basilius, utpote luminare & magister existens ecclesiæ Dei, & Spiritu Sancto divina initiatus, ait; quia imaginis honor ad primitivum pertransit: & qui imagini imperatoris intendit, videt in ea imperatorem? qui autem adorat eam, non duos imperatores adorat vel videt, sed unum imperatorem. Dixit namque pater lucide, quia imperator dicitur & imperatoris imago, & non duo imperatores. Itaque qui adorat imaginem, & dicit, quia hic est Christus Filius Dei, non peccat. Manifestum autem est, quia Christus est verus Dei Filius, & Patri confessor in cœlis, & cum proprio corpore suo: sed per imaginem quæ de coloribus facta paret, adoratur imperium ejus, & glorificatur, & in memoriam venimus ipsius præsentiæ, qua in terra conversatus est. Unde & hic pater ostendit non duas adorationes, sed unam esse & imaginis & principalis, cujus imago est.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri ac vicarii Hadriani papæ senioris Romæ attulerunt librum: quem accipiens Demetrius Deo amabilis diaconus, & vasorum cultos sanctissimæ magnæ ecclesiæ, legit.

Sancti patris nostri Basilii ex epistola ad Julianum transgressorem.

Secundum immaculatam fidem Christianorum, quam divinitus sumus sortiti, confiteor & polliceor credere in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum Sanctum: unum Deum, tria adoro & glorifico. Confiteor autem incarnatam Filii dispensationem, & Dei genitricem sanctam Mariam, quæ illum secundum carnem peperit. Sulpicio autem & sanctos apostolos,

A

Τῦ ἁγίυ Βασιλείυ ἐκ τῦ λόγυ τῦ κατὰ Σαβελλιανῶν, καὶ Ἀρείων, καὶ τῶν Ἀνομοίων· ὅ ἐστιν ἀρχή. ANNO CHRISTI 371.

Μάχεται Ἰουδαϊσμὸς ἑλληνισμῷ, καὶ ἀμφότερα Χριστιανισμῷ. καὶ μετ' ἄλλα. ἀλλ' ὁ τῆς ἀληθείας λόγος ἑκατέρωθεν τὰ ἐναντιώματα ὀφυγόφλυγεν. ὅπυ γὰρ μία μὲν ἡ ἀρχή, ἓν δὲ τὸ ἐξ αὐτῆς· καὶ ἓν μὲν τὸ ἀρχέτυπον, μία δὲ ἡ εἰκών, ὁ τῆ ἰσότητος λόγος ὐ διαφθείρεται· διότι γέννημὰ ὑπάρχων ἐκ τῦ πατρὸς ὁ υἱός, καὶ φυσικῶς ἐκτυπῶν ἐν ἑαυτῷ τὸν πατέρα, ὡς μὲν εἰκὼν τὸ ἀπαράλλακτον ἔχει. ὡς δὲ γέννημα, τὸ ὁμοούσιον ὀφσώζει. οὐδὲ γὰρ ὁ κατὰ τὴν ἀγορὰν τῇ βασιλικῇ εἰκόνι ἐναντίζων, καὶ βασιλέα λέγων τὸν ἐν τῷ πίνακι, δύο βασιλέας ὁμολογεῖ, τήν τε εἰκόνα, καὶ τὸν ὃ ἔστιν ἡ εἰκών· ὅτι εἰ δείκνυς τὸν ἐν τῷ πίνακι γεγραμμένον, εἴπῃ, ὅτις ἐστὶν ὁ βασιλεύς, ἀπεστέρησε τὸν πρωτότυπον τῆ τῦ βασιλέως προσηγορίας· μᾶλλον μὲν καὶ ἐκείνῳ τιμὴν ἐβεβαίωσε διὰ τῆς τέτου ὁμολογίας.

Ἰωάννης ὁ ἁγιωτάτος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῦ ἀποστολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· τὸ ψευδοσύλλογον ἐκεῖνο ἐθρόλλησεν, ὅτι ὁ προσκυνῶν τῇ εἰκόνι, διαιρεῖ τὸν Χριστόν εἰς δύο. καὶ ὅτι ὁ θεωρῶν τὰς εἰκόνας, καὶ λέγων ἢ ἐπιγράφων, ὅτι ὅπερ ἐστὶν ὁ Χριστός, διαιρεῖ τὸν Χριστόν· ὅπερ ἀνόητον ἐστι. ὁ γὰρ θεοφόρος Βασίλειος, ὅτε φωστὴρ καὶ διδάσκαλος ὢν τῆς ἐκκλησίας τῦ Θεῦ, καὶ πνεύματι ἁγίῳ μεμυημένος τὰ θεῖα, εἶπεν· ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὁ τῇ εἰκόνι τῦ βασιλέως ἀπονίζων, ὁρᾷ ἐν αὐτῇ τὸν βασιλέα· καὶ ὁ προσκυνῶν αὐτῇ, ὐ δύο βασιλεῖς προσκυνεῖ, ὐδ' ὁρᾷ, ἀλλ' ἕνα βασιλέα. ἔφη γὰρ ὁ πατὴρ τηλαυγῶς· ὅτι βασιλεὺς λέγεται καὶ ἡ τῦ βασιλέως εἰκών, καὶ ὐ δύο βασιλεῖς. ὥστε ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, καὶ λέγων, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τῦ Θεῦ, οὐχ ἁμαρτάνει. δῆλον δέ, ὅτι ὁ Χριστός ἐστιν ὁ τῦ Θεῦ ἀληθὴς υἱός, καὶ σωθρονίας τῷ πατρὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ μετὰ τῦ ἰδίυ σώματος ἐστιν· ἀλλὰ διὰ τῆς εἰκόνος τῆς ἐκ χρωμάτων φαινομένης προσκυνεῖται τὸ κράτος αὐτῦ, καὶ δοξάζεται, καὶ εἰς ἀνάμνησιν ἐρχόμεθα τῆς αὐτῦ ἐπὶ γῆς παρυσίας. ὅθεν καὶ ὁ πατὴρ ἀπέδειξεν οὐ δύο προσκυνήσεις, ἀλλὰ μίαν εἶναι καὶ τῆς εἰκόνος καὶ τῦ ἀρχετύπου, οὗ ἐστιν ἡ εἰκών.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ τοποτηρηταὶ Ἀδριανῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, προσήνεγκαν βίβλον· ἣν δεξάμενος καὶ Δημήτριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, ἀνέγνω.

E Τῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείυ ἐκ τῆ ἐπιστολῆς αὐτῦ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν παραβάτην.

Κατὰ τὴν θεόθεν ἐκπεπληρωμένην ἡμῖν ἀμώμητον πίστιν τῶν Χριστιανῶν ὁμολογῶ καὶ συντίθεμαι πιστεύειν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα. Θεὸν τὸν πατέρα, Θεὸν τὸν υἱόν, Θεὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἕνα Θεὸν τὰ τρία προσκυνῶ καὶ δοξάζω. ὁμολογῶ δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἐνσαρκον οἰκονομίαν, καὶ θεοτόκον τὴν κατὰ σάρκα τεκοῦσαν αὐτὸν ἁγίαν Μαρίαν. δέχομαι δὲ καὶ τὰς ἁγίας ἀποστόλους, προ-

φήτας

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

φήτας καὶ μάρτυρας, καὶ εἰς τὴν πρὸς Θεὸν ἱκεσίαν A prophetas & martyres : & ad supplicationem, quæ est ad Deum, hos invoco ; ut per eos, id est, interventionem eorum, propitius mihi sit misericors Deus, & culparum mihi redemptio fiat, & detur. Unde & characteres imaginum eorum honoro & adoro ; præcipue cum hoc traditum a sanctis apostolis, & non prohibitum sit : quin & in omnibus ecclesiis nostris ostendatur depictum.

τούτους ἐπικαλοῦμαι, τῷ δι' αὐτῶν, ἤγουν διὰ τῆς μεσιτείας αὐτῶν, ἵλεών μοι γένεσθαι τὸν φιλάνθρωπον Θεόν, καὶ λύτρωσιν τῶν πταισμάτων γένεσθαι καὶ δοθῆναι. ὅθεν καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν εἰκόνων αὐτῶν τιμῶ καὶ προσκυνῶ· κατ' ἐξαίρετον τύπων παραδεδομένων ἐκ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ οὐκ ἀπηγορευμένων, ἀλλ' ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν τύπων ἀνατεθειμένων.

Γρηγόριος ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων ἀνέγνω.

Gregorius Deo amabilis diaconus sanctissimorum & laudabilissimorum apostolorum legit.

Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου ἐκ τοῦ βίου Συμεὼν τοῦ Στυλίτου, ἧς ἡ ἀρχή. B

Theodoreti episcopi Cyri de vita Symeonis Stylitæ ; cujus initium est.

Συμεών, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης. καὶ μετ' ὀλίγα· φασὶ γὰρ αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ τῇ μεγίστῃ πολυθρύλλητον γενέσθαι τὸν ἄνδρα. ὡς ἐν ἅπασι ταῖς τῶν ἐργαστηρίων φιαλαῖς εἰκόνας αὐτῷ βραχείας ἀναστῆσαι, φυλακτήριον ἑαυτοῖς καὶ ἀσφάλειαν ἐντεῦθεν ποιούμενος.

Symeon, qui valde magnum erat miraculum orbis. Et post alia : Ajunt enim hunc virum in maxima Roma famosissimum fuisse, ut in omnibus ergasteriorum foribus icones ipsi breves erigerent, custodiam quamdam sibi ex hoc & munimen acquirentes.

Ἰωσὴφ ὁ λαμπρότατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Ἡρακλείας εἶπε· κἀγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς βίβλον ἐπιφέρομαι περιέχουσαν τὸν βίον τοῦ ἁγίου Συμεών, τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει. καθὼς κελεύετε.

Joseph reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Heraclitæ, dixit : Et ego peccator librum fero continentem vitam sancti Symeonis mirabilis montis, & ut jubetis.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἀναγνωσθήτω.

Sancta synodus dixit : Legatur.

Καὶ λαβὼν Κοσμᾶς ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος καὶ κουβουκλείσιος ἀνέγνω. C

Et accipiens Cosmas Deo amabilis diaconus & cubiculesius legit.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει, κεφαλ. ριή.

Ex vita sancti patris nostri Symeonis mirabilis montis capitulum centesimum decimum octavum.

Περὶ τῆς γυναικὸς τῆς ἐν Ῥωσοπόλει στείρας οὔσης, καὶ βιαίῳ κατεχομένης δαίμονι· ἥτις ἰαθεῖσα καὶ παιδοποιήσασα, εἰκόνα τοῦ δικαίου ἀνέθετο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, ἥτις μεγάλως ἐθαυματούργει.

De femina quæ Rhosopoli sterilis erat, valido dæmonio pressa : quæ sana & fœcunda facta, imaginem justi imposuit domi suæ, quæ magnifice miracula operabatur.

Γυνή τις ἦν ἐν Ῥωσοπόλει τῆς Κιλικίας, Θεοτέκνη λεγομένη, ἥτις οἰκήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη εἴκοσι, τέκνον οὐκ ἔσχε. συνίζη δὲ αὐτῇ ὑπὸ δαίμονος ἐκ παιδὸς καταβρήγνυσθαι μασωμένῃ τὴν γλῶσσαν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς μηκέτι δυσκόλως ὑπενεγκεῖν τῆς θλίψεως αὐτῆς τὴν περίσασιν, ἀπέλυσεν αὐτὴν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, μὴ ἐμπλήσας ἑτέρᾳ γυναικὶ ἐπὶ χρόνους τέσσαρας· ἔρημόν τε εὑροῦσα συνοδίαν, κατέφυγε πρὸς τὸν δίκαιον. ὡς δὲ εἶδεν αὐτὸν ὁ δαίμων, ἐνθέως ἐβρυχᾶτο, καὶ ἐβασανίζετο ἔμπροσθεν αὐτοῦ, θεωρῶν σὺν τῇ γυναικὶ τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ εἰκόνα λέγουσαν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ· χωρίσω σε ἀπ' αὐτῆς, πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον πνεῦμα, καὶ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γενήσεται αὐτῷ ἐν τῷ οἰκείῳ τῷ ἐπιόντι παιδίον. καὶ ἠλάλαξε τὸ δαιμόνιον ἀγρίως πικραινόμενον· ὦ βίας * κατὰ σοῦ. οὐκ ἔστι σὸν ἀνδρολυσίας ποιεῖν, διατί δὲ καὶ τέκνον αὐτοῖς δίδως, οὐκ ἐμοὶ τέκνου μὴ ποιησάσης αὐτῆς; τί κακόν σοι ἐποίησά σοι; τί δὲ καὶ ἥμαρτον ἐνώπιόν σου, ὅτι χωρίζεις με τῆς γυναικός μου; εἰ δοῦλόν με ἠγόρασας, εἶχες τύχα καὶ εἰς δουλείαν με ἐκδοῦναι ἀνθρώποις. ἔφη δὲ Συμεών· ὅτι κακὸς ὑπάρχεις δοῦλος, ἐπίγνωθι σεαυτὸν πανηκέστως, καὶ ἀποβλέψας εἰς φλογὶ πυρὸς ἡμίεμβυος, καὶ κόμισον ὕδωρ, καὶ σύλλεξον ξύλα. καὶ περαχρῆμα ὥσπερ ἄπειρος δρομαῖος καιῶν σφόδρα ὁ δαίμων, ἀρέμβους ἐν τῇ γυναικὶ τὸ κεράμιον τοῦ ὕδατος

Mulier quædam erat Rhosopoli Ciliciæ, Theoterna dicta, quæ habitaverat cum viro annis viginti, & filium non habuit. Contigit autem eam etiam a dæmonio a pueritia vexari, & mandere linguam. Vir autem ejus ultra non valens sufferre tribulationis ejus angustiam, dimisit illam a domo sua, & per quatuor annos cum nulla est femina sociatus. Illa vero invento comitatu confugit ad justum. Cum autem vidisset eum dæmon, statim fremuit, & torquebatur coram eo, videns cum muliere spiritalem ejus imaginem, dicentem humana voce : Separabo te ab ea, maligne & immunde spiritus, & revertetur ad virum suum, & efficietur illi anno sequenti puer : & ejulavit dæmonium ferociter conturbatum : O violentia adversus me ! non est tuum matrimonii solutiones efficere : ut quid autem & filium eis das, cum a me filium minime fecerit ? quid mali feci tibi ? vel quid peccavi in conspectu tuo, quia separas me a muliere mea ? si servum me comparasses, dares me forsitan & in servitium hominibus. At vero Symeon ait : Quia malus servus es, recognosce teipsum maligne, & curre in flamma ignis arsurus ; & fer aquam, & collige ligna.

Confer Vitam S. Symeonis die 24. Maji n. 11. *Bard*

E

Digitized by Google

ACTIO IV.

gna. Et statim veluti ventus cursim & vehementer incedens dæmon, & tollens in muliere amphoram aquæ minabatur; & impletam illam, & collecta de silva ligna attulit ululans & dicens: Væ mihi, væ mihi malo servo & inventori malorum; quid passus sum? Nam a muliere mea separat me sanctus Symeon; & quid faciam infelix, nescio. His autem dictis coram populo qui convenerat, postquam adimplevit ministerium quod sibi fuerat imperatum, clamavit altisone loquens; & aspiciens contra se venientem fulgur ignis, currebat in muliere per circuitum status ejus, plurimum & dolenter cruciatus; & taliter protinus exiit: & muliere pristino ordini restituta, dimisit eam Symeon famam, dicens ad illam: Vade mulier in domum tuam, & cohabita cum viro tuo. Ecce enim direxit Dominus cor ejus, ut recipiat te cum gaudio magno: quod & factum est. Cumque illa reversa fuisset, statim rectum factum est cor viri sui ad diligendum eam: & ingressus est ad illam, & confestim concepit in utero: & completo anno, tulerunt puerum ad servum Dei, laudantes & glorificantes Deum. Cum autem complessent orationem suam, & redissent ad propriam domum, erexit mulier fide ducta imaginem sancti in interiori domo sua: quæ operabatur miracula, obumbrata Spiritu Sancto, qui habitabat in sancto: & a dæmonio vexati emundabantur illic, & ex variis passionibus infirmati curabantur. In quibus & una mulier fluxum sanguinis incessanter per quindecim annos passa, in fide accessit ad videndum imaginem, & continuo fluxus stetit. Dixit enim intra se, quia si tantum videro similitudinem ejus, salva ero.*

ANNO CHRISTI 787.

A ἐλάωνεν. καὶ πλήσας αὐτό, συλλέξας δὲ καὶ ἐκ τῆς ὕλης ξύλα, ἤρχετο ὀλολύζων καὶ λέγων. οὐαί μοι, οὐαί μοι τῷ κακῷ δούλῳ, καὶ εὑρετῇ τῶν κακῶν. τί πέπονθα; τῆς γυναικός μου χωρίζει με ὁ ἅγιος Συμεών. καὶ τί ποιήσω ὁ δύστηνος ἐγώ, οὐκ οἶδα. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐνώπιον τοῦ συνελθόντος λαοῦ, μιᾷ τὸ πληρῶσαι αὐτὸν τὴν προσταχθεῖσαν ὑπηρεσίαν, ἀνέκραγε μέγα λέγων· καὶ βλέπων * κατ' αὐτοῦ φερομένην ἀστραπὴν πυρός, εἶχεν δὲ τῇ γυναικὶ κύκλῳ τῆς στάσεως αὐτῆς, μεγάλως καὶ ἐπωδυνίως βασανιζόμενος· καὶ ὕστερον ἐξῆλθε παραχρῆμα, καὶ ἡ γυνὴ γίγονεν ἐν κατα-στάσει, καὶ ἀπέλυσεν αὐτὴν Συμεὼν ὑγιῆ, εἰρηνικὸς πρὸς αὐτήν· ἄπελθε γυναῖ ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ συνοίκει τῷ ἀνδρί σου. ἰδοὺ γὰρ κατηύθυνεν ὁ Θεὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, τοῦ δέξασθαί σε μετὰ χαρᾶς μεγάλης· γέγονε δὲ ὕστερον. καὶ ἐπιστρεψάσης αὐτῆς, εὐθέως πεπλήσθη ἡ καρδία τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τοῦ ἀγαπῆσαι αὐτήν. καὶ προσῆλθεν αὐτῇ, καὶ παραχρῆμα συνέλαβεν ἐν γαστρί. καὶ πληρωθέντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἤγαγον πρὸς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ τὸ παιδίον, αἰνοῦντες καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν. μετὰ δέ τι πληρῶσαι αὐτὸς εὐχὴν αὐτῶν, καὶ ἐπαναλῦσαι εἰς τὰ ἴδια, ἀνέστησεν ἡ γυνὴ πίστει φερομένη τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ αὐτῆς οἴκῳ. καὶ ἐθαυματέργει, ἐπισκιαζούσης αὐτῇ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτῷ πνεύματος ἁγίου. καὶ δαιμονιῶντες ἐκαθαρίζοντο ἐκεῖ, καὶ ἐκ ποικίλων παθῶν ἀσθενοῦντες ἐθεραπεύοντο. ἐν οἷς καὶ μία γυνὴ αἱμορροοῦσα ἀπαύστως ἐπὶ δεκαπέντε χρόνους, προσελθοῦσα ἐν πίστει, ἅψατο τοῦ ἱδρῶτος τῆς εἰκόνος· καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις. εἶπε γὰρ ἐν ἑαυτῇ· ὅτι ἐὰν μόνον θεάσωμαι τὴν ὁμοίωσιν αὐτοῦ, σωθήσομαι. ἰδοῦσα δὲ, ὅτι ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, ἐδραμεῖν εὐθέως πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, προσκυνῆσαι ἐνώπιον αὐτοῦ, ὁμοῦσάτε καὶ δοξάζουσα τὸν Θεόν, καὶ ἀπαγγέλλουσα τὰ γεγονότα εἰς αὐτὴν παραδόξως.

B

C

D

* Ita addit Vi-dem autem, quod exsiccata esset fons sanguinis ejus, ad hominem Dei properans accessit, adorans eum, et laudans & glorificans Deum, ac renuntians miraculum in ea perpetratum.

Item legit aliud miraculum sancti patris Symeonis.

Ο αὐτὸς ἀνέγνω ἕτερον θαῦμα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεών.

* Accidit autem in diebus illis quemdam virum forensem urbis Antiochiæ dira pressura detineri a dæmonio maligno, & angustari per aliquot tempora, ita ut strangularetur ab ipso, constrictis spiraminibus suis. Hic ascendens ad sanctum, & consecutus remedium intercessionibus ipsius, & factus tamquam nihil fuisset mali perpessus, & rediens ad propriam domum, pro gratiarum actione erexit illi imaginem in publico & clarissimo civitatis loco, super januas ergasterii sui. Videntes autem eam quidam ex infidelibus tam honorabiliter cum luminibus & velis glorificari, repleti zelo, conturbaverunt similes suos, inordinatos scilicet homines: ita ut conveniret multitudo, & cum tumultu clamaret: Tolle a vivendo qui hoc fecit, & imago deponatur. Contigit autem per dispensationem Dei, ut vir non inveniretur tunc in domo sua. Procurabant enim, ut in

Συνέβη δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἄνδρα τινὰ ἀγοραῖον τῆς πόλεως Ἀντιοχείας συνοχῇ δεινῇ κατέχεσθαι ὑπὸ δαίμονος πονηροῦ, καὶ στενοχωρεῖσθαι ἐπὶ χρόνους, ὥστε κατασπάσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ, σφιγγομένων τῶν πνοϊκῶν αὐτοῦ. ἐλθὼν πρὸς τὸν ἅγιον, καὶ τυχὼν ἰάσεως ταῖς αὐτοῦ πρεσβείαις, καὶ γεγομένος ὡς μηδὲν κακὸν πεπονθώς, καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, κατ' εὐχαριστίαν ἀνέστησεν αὐτῷ εἰκόνα ἐν δημοσίῳ καὶ ἐμφανεῖ τῆς πόλεως τόπῳ, ἐπάνω τῶν θυρῶν τοῦ ἐργαστηρίου αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ αὐτὴν τινες τῶν ἀπίστων ὅτως ἐντίμως μετὰ φώτων καὶ ὕμνων δοξαζομένην, καὶ πληθυσθέντες ζήλῳ, συνετάραξαν τοὺς ὁμοίους αὐτῶν ἀτάκτους ἀνθρώπους, ὥστε συνελθεῖν πλῆθος, καὶ ἐντυχὸν κράζειν· αἶρε τοῦ ζῆν τὸν ταῦτα πεποιηκότα, καὶ εἰκὼν καταβληθήτω. συνέβη δὲ κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ τὸν ἄνδρα μὴ εὑρεθῆναι ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. προεθυμοῦντο γὰρ διαχειρίσασθαι αὐτὴν, ἄλλων ἄλλα κραζόντων. ἡ γὰρ κακία

E

1 Est hæc narratio apud Damascenum orat. 3 de imag. Item in vita S. Symeonis die 24. Maii apud Papebrochium n. 172. *Mardarius*.

Digitized by Goog

ANNO CHRISTI 691.

χία αὐτῷ πολλὴ καὶ μεγάλη ἦν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σφόδρα, καὶ ὁ φθόνος ἄμετρος· καὶ ἐνεργούμενοι εἰς τοῦτο συνηλθίσθησαν, καιρὸν νομίσαντες κρεῖν κατασείσαι, καὶ καθυβρίσαι τὸν ἅγιον, ὡς πολλάκις ἐξελέγξαντα τὴν κακοπιστίαν καὶ πλάνην τῶν ἐν αὐτοῖς ἑλληνιζόντων. ὡς οὖν οὐκ ἠδύναντο φέρειν τὴν τοσαύτην μανίαν, ἐπέθεντο ἑνὶ τῷ στρατιώτῃ ἀναβαθμοῖς, καὶ ῥῖψαι τὴν εἰκόνα. ἀναβὰς δὲ ἐκεῖνος, καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας ποιῆσαι τὸ προσταχθέν, ἄθλιος ἀνέβη κάτω, καταπεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐγένετο θόρυβος μέγας εἰς τὸν ὄχλον. καὶ προσέθεντο ἕτερον ἄλλον ἀναβαγεῖν. καὶ ἐκτείνας κἀκεῖνος τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὡσαύτως ἀπερρίφη ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ τούτου γεγομένου, φοβηθέντες πάντες ἤρξαντο τὴν σφραγῖδα τοῦ σταυροῦ περιάπτειν ἑαυτοῖς. ἐπὶ πλέον δὲ μεμηνότες οἱ ἄπιστοι ἐκεῖνοι, προσέθεντο καὶ τρίτον ἀνιέναι ἐπὶ τοῦτο. καὶ ὡς ἐξέτεινε καὶ αὐτὸς τὰς χεῖρας τοῦ ῥῖψαι τὴν εἰκόνα, ὁμοίως καὶ αὐτὸς κατερράγη ἐπὶ τὴν γῆν. τότε φόβος μέγας ἐπῆλθεν ἐπὶ πάντας τοὺς περιεστῶτας πιστούς· οἱ καὶ ἐκπληττόμενοι ἐπὶ τῇ τυφλώσει καὶ τόλμῃ τῶν ἀπίστων καὶ ἀνοσίων ἐκείνων ἀνδρῶν, καὶ προσκυνοῦντες μὲν προσευχῆς τῇ εἰκόνι, ἀνεχώρουν.

A eum manus injicerent, aliis alia vociferantibus. Malitia enim eorum multa & magna erat in conſpectu Dei vehementer, & invidia immenſa, & * operantes ad hoc convenerant, tempus inveniſſe putantes ſimultates excitandi, & ſanctum injuriandi, utpote illum, qui crebro redarguerat malitiam fidei & errorem eorum, qui in ipſis gentiliter converſabantur. Cum ergo non poſſent ferre tantam inſaniam, præceperunt uni militum aſcendere ſcalam, & ejicere imaginem. Qui aſcendens, & extendens manus, ut faceret quod ſibi præceptum fuerat, mox eliſus eſt, a ſurſum uſque deorſum cadens in terram: & facto B magno tumultu in turba, appoſuerunt exardeſcentes alium imponere. Sed & ille manus ſuas extendens, pari modo eliſus cecidit ſuper terram. Quod factum timentes omnes, cœperunt ſignaculum crucis ſibi imponere. Porro infideles illi per amplius inſurgentes, adjecerunt tertium imponere ad hoc: & cum extendiſſet & ipſe manus, ut ejiceret imaginem, ſimiliter & ipſe corruit ſuper terram. Timor tunc venit magnus ſuper omnes qui circumſtabant fideles, qui & perculſi ſuper cæcitate & audacia infidelium, & non ſanctorum virorum illorum, adorata cum ratione imagine, recedebant.

ACTIO IV.

* Gr. farilo incitati

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπε· ταῦτα μὲν, τίμιοι πατέρες, ἐκ τῆς ἀναγνωσθέντων ἀκηκόαμεν, καὶ πιστεύομεν. ἐγὼ δὲ ὁ μέτριος, ἅπερ γινώσκω γεγονότα σημεῖα παρόμοια, ἀπαγγέλλω. ἀνήρ τις Κύπριος ἐν Κωνσταντίᾳ τῇ πόλει, ἐλαύνων τὸ ζεῦγος αὐτοῦ, καὶ ἀπιὼν ἐπὶ ἔργῳ αὐτοῦ, εἰσῆλθε τοῦ εὔξασθαι εἰς εὐκτήριον οἶκον τῆς ἁγίας θεοτόκου. καὶ ἐν τῷ εὔχεσθαι αὐτὸν, ἀναβλέψας βλέπει τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας θεοτόκου ἀπὸ χρωμάτων ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ λέγει· τοῦτο τί ποιεῖ ὧδε; καὶ ἐπάρας τὸ βουκέντριον αὐτοῦ, ἐξώρυξε τὸν ὀφθαλμὸν τῆς εἰκόνος τὸν δεξιόν· καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ, ἔνυξε τὸ ζεῦγος αὐτοῦ τῷ βουκέντρῳ. κλασθέντος δὲ τοῦ βουκέντρου, ἐπανῆλθε τὸ κλασμα τοῦ βουκέντρου εἰς τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τυφλωσεν αὐτόν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἐγὼ εἶδον, καὶ ἐπίσαμαι ἑτερόφθαλμον γεγονότα. ἕτερος ἄνθρωπος ἐν τῇ πόλει λεγομένῃ Κιτίῳ, τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἁγίας θεοτόκου, πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν, τοῦ κοσμῆσαι αὐτὸν βήλοις. καὶ λαβὼν ἦλον, ἔπηξεν αὐτὸν ἐν τῷ τοίχῳ εἰς αὐτὸ τὸ μέτωπον τῆς εἰκόνος τοῦ ἁγίου Πέτρου. χαινίον δὲ δήσαντος, καὶ ἁπλώσαντος τὸ βῆλον, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὀδύνη ἐπέλαβεν αὐτὸν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ μετώπῳ ἀφόρητος· καὶ διέμεινε τὰς δύο ἡμέρας τῆς ἑορτῆς κείμενος καὶ βασανιζόμενος. γνοὺς δὲ ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Κιτίου ἐμέμψατο, καὶ ἐκέλευσεν αὐτῷ ἀπελθόντι ἐκβαλεῖν τὸν ἦλον ἀπὸ τῆς εἰκόνος. ἀπελθὼν δὲ, καὶ τοῦτο δράσας, σὺν τῷ ἐκβαλεῖν τὸν ἦλον ἐκαθίσθη τῆς ὀδύνης. ἐρωτηθεὶς οὖν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Κιτίου, μεθ' ὅρκου κατέθετο πῶς ἔχει ἐπὶ σωμάτων. πρὸ δύο ἐτῶν καταπλεύσαν ἄνδρες Κιτιεῖς ἐν δυσὶ πλοίοις εἰς πόλιν τῆς

C Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Hæc quidem, honorabiles patres, de his quæ lecta ſunt, audivimus, & credimus. Ego autem humilis ſigna quæ facta ſcio, ſimilia referam. Vir quidam Cyprius in civitate Conſtantia, minans jugum ſuum, & pergens ad opus ſuum, ingreſſus eſt ad orandum in orationis domum Dei genitricis. Et cum oraret, ſuſpiciens videt imaginem ſanctæ Dei genitricis ex coloribus factam in pariete, & dicit: hoc quod facit hic? Et accepto ſtimulo ſuo effodit oculum imaginis dextrum: & exiens de templo, pulſavit boves aculeo. Cumque rumperetur ſtimulus, D redi[i]t fragmen ſtimuli in dextrum oculum hominis, & obcæcavit eum. Hunc ego vidi virum, & novi luſcum effectum. Alius homo in civitate Citio, feſtivitate ſanctæ Dei genitricis, die ſcilicet decimoquinto menſis Auguſti, ingreſſus eſt in templum, ut adornaret illud velis: & aſſumpto clavo, fixit eum in pariete, in ipſa fronte imaginis ſancti Petri. Cum ergo funem ligaſſet, & explicuiſſet velum, eadem hora dolor apprehendit eum in capite & fronte intolerabilis: & manſit duobus diebus ſolemnitatis jacens, & cruciatus patiens. Quo comperto epiſcopus Citii redarguit, & juſſit pergere & educere E clavum ex imagine. Qui pergens, & hoc gerens, cum educeret clavum, alleviatus eſt dolor. * Interrogetur autem hinc & epiſcopus: adeſt enim. Interrogatus ergo epiſcopus Citii, cum juramento firmavit hæc coram ſynodo ſic ſe habere. Ante biennium navigaverunt viri * Cypri in duabus navibus in civitatem Syriæ, quæ vocatur Gabala. Cum autem eſſent Gabalæ ſecundum conſuetudinem, taxati Aga-

* Citienſes

re-

1 Videtur excidiſſe in Græco codice hæc ſententia. *Harduinus*.

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

renorum defcenderunt ad maritima : & venientes quidam eorum Gabalam, divertunt in quoddam templum civitatis. Porro unus ex Agarenis videns imaginem in pariete de calculis, interrogavit quemdam Chriſtianum qui aderat, quid prodeſt imago hæc ? Ad quem Chriſtianus ait, quia his quidem qui eam honorant, prodeſt : his autem qui illam inhonorant, nocet. Et Sarracenus : Ecce ego, inquit, effodiam oculum ejus, & videbo quid mihi noceat. Hæc dixit, & extendens contum ſuum, imaginis oculum dextrum effodit. Protinus ergo & ſuus dexter oculus in terram exiliit, idemque ignea eſt febre detentus. Hi autem qui ſimul cum illo aderant, acute illum ægrotaſſe videntes, tulerunt, & ad civitatem ipſius reduxerunt. Hæc nobis retuleruot viri qui remearunt ad Cyprum, numero triginta duo.

Σφόδρα γὰρ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν πολὺς ὄχλος ἐπὶ τὸν ἐπίσημον ἐκεῖνον ἐπορεύετο πανηγυρισμόν. τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖθεν ἀπιόντων ἐν Γαβάλοις κατέλυσαν. εἷς δέ τις τῶν Ἀγαρηνῶν ἰδὼν εἰκόνα ἐν ψηφίσι τοῦ τοίχου, ἐπυνθάνετό τινα τῶν παρόντων Χριστιανῶν, τί ὄφελος ἡ εἰκὼν αὕτη ; φησὶ δὲ ὁ Χριστιανός φησιν, ὅτι τοῖς μὲν τιμῶσιν αὐτὴν ὠφελεῖ, τοὺς δὲ ἀτιμάζοντας βλάπτει. καὶ ὁ Σαρρακηνὸς λέγει· ἰδοὺ ἐγὼ ἐξορύττω τὸν ὀφθαλμὸν αὐτῆς, καὶ ἴδω τί με βλάψει. ταῦτα εἰπὼν, καὶ ἀνατείνας τὸν κοντὸν αὐτοῦ, τὸν ἐν τῇ εἰκόνι δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἐξώρυξε. παραχρῆμα οὖν καὶ αὐτοῦ ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς εἰς γῆν ἐξεπήδησεν, αὐτός τε καταχέεται πυρετῷ. οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ ὡς εἶχον ἀνέλαβον, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτὸν ἀπήγαγον. ταῦτα ἡμῖν διηγήσαντο ἐπανελθόντες εἰς τὴν Κύπρον οἱ ἄνδρες, τριάκοντα δύο ὑπάρχοντες τὸν ἀριθμόν.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanæ tradidit librum ; quem accipiens Gregorius Deo amabilis diaconus ſanctiſſimorum & laudatiſſimorum apoſtolorum, legit.

Θεοδόσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης ἐπέδωκε βιβλίον· ὃ λαβὼν Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων ἀνέγνω.

Sancti Baſilii de ſermone in beatum Barlaam ; cujus initium eſt.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὸν μακάριον Βαρλαὰμ τὸν μάρτυρα· ἧς ἡ ἀρχή.

C

Πρότερον μὲν τῶν ἁγίων οἱ θάνατοι. καὶ μετ' ἕτερα. ἀκριτέμοι νῦν ὦ λαμπροὶ τῶν ἀθλητικῶν καρτερημάτων ζωγράφοι, καὶ τοῖς στρατιώτου κοσμουμένοις εἰκόνα ταῖς ὑμετέραις μεγαλουργίαις τέχναις. ἀμαυρότερον παρ' ἐμοὶ τὸν στεφανίτην γραφέντα τοῖς τῆς ὑμετέρας σοφίας περιλάμψασι χρώμασιν. ἀπέλθω τοίνυν τῶν ἀεθλημάτων τοῦ μάρτυρος παρ' ὑμῶν τετιμημένος γραφεῖ· χαίρω τῇ τοιαύτῃ τῆς ὑμετέρας ἰσχύι σήμερον ἡττώμενος νίκῃ. ἴδω τῆς χειρὸς σφοδρὸ τὸ φῶς ἀκριβέστερον παρ' ὑμῶν γραφομένῳ τοῖς πάλαι. ἴδω φαιδρότερον ἐπὶ τῆς ὑμετέρας τὸν παλαιστὴν γεγραμμένον εἰκόνος. κλαυσάτωσαν δαίμονες καὶ νῦν ταῖς τοῦ μάρτυρος ἀεθλήσεσι πληττόμενοι. φλεγομένῃ πάλιν αὐτοῖς ἡ χεὶρ καὶ νικῶσα δεικνύσθω. ἐγγραφέσθω τοῖς πίναξι καὶ ὁ τῶν παλαισμάτων ἀγωνοθέτης Χριστός· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

D

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

* Φωτεινοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἐκκλησιαστικοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Constantinus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

* Photini Deo amabilis presbyteri & defensoris ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ Conſtantinopoleos.

* (1)Eſtne antiquus codex Var. in quo multæ partes ſcientiæ prætereantur hic habentur, & in hoc ſyrredo reticentia ſunt, literis videntur. Nam neque ordini enarrationum reſpondent, neque in ullo alio codice reperiuntur : et literis quæ eſſe videtur hanc Photini narrationem, cum non in omnibus hujus ſynodi libris legatur.

De vita ſanctæ memoriæ Joannis Jejunatoris, qui fuit epiſcopus ejuſdem urbis.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ ἐπισκόπου γενομένου τῆς αὐτῆς πόλεως.

E

Adhuc nec hoc lateat miraculum, nec indulgeamus egregio patri hoc dudum maxime celare acceleranti. Nam nox quidem erat, & deambulabamus cum velocitate multa, utpote in terram ultra poſitam Mauricium imperatorem adituri : Mauricium, qui dudum quidem juſtiſſimus

Ἔτι μηδὲ τοῦτο ἀγνοείσθω τὸ θαῦμα, μηδὲ συγχωρώμεν τῷ θεσπεσίῳ πατρὶ, τοῦτο δὴ μάλιστα συνεπικρύψαι σπεύδοντι. νὺξ μὲν γὰρ ἦν, καὶ διεπορευόμεθα σὺν τάχει πολλῷ, εἰς δὴ κατὰ τὴν ἀντίπερας γῆν Μαυρίκιον τὸν βασιλέα καταλημψόμενοι· Μαυρίκιον τὸν πάλαι μὲν δικαιότατον καὶ εὐσε-

(1) Admonitio Græci Scholiaſtæ. *Harduinus*.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 381. ACTIO IV.

ἀρχέταιπον, νῦν δὲ ἦδη καὶ μάρτυρα. τῶν γὰρ ὁ βάθιος αὐτῷ δράκων ὁ τύραννος καὶ μὴ βουλόμενος ἐχαρίσατο. καὶ τοίνυν σπουδῇ ἐβαδίζομεν. γυνή δέ τις ὡραία σφόδρα καὶ τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν ὄψιν καὶ τὴν ψυχήν, καὶ πλουσία λίαν οὖσα μᾶλλον, οὐ δοκοῦσα δὲ διὰ τὴν συνοικοῦσαν αὐτῇ συμφοράν, πόρρωθεν ἐωρᾶτό μοι συναναφυρομένη τῷ πλήθει τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν πτωχῶν· δυσκολαίνη δὲ παρὰ τῶν ἐπὶ τούτοις τεταγμένων, οὐδαμῶς ἐνεδίδου, ἀλλά τε μετὰ δακρύων αἰδημόνη διὰ τὴν φύσιν, διὰ τὴν ἀνάγκην ἀναιδῶς ἐπεφοίτα. ταῦτα ὁρῶν, τὴν τάξιν ἣν ἐτετάγμην, καταλιμπάνω, καὶ καταλαμβάνω τὴν ἄνθρωπον· καὶ ὅ, τι βούλοιτο ἂν, ἐπυνθανόμην. ἡ δέ· ἄνδρα ἔχω, φησὶ, καὶ δαιμόνιον ἔχει βέβηκεν ἤδη τοῦτό γε· καὶ μυρίοις, ὡς εἰπεῖν, καιροῖς τόποις καὶ ἁγίοις ἀνδράσιν ἀνθρώπους προσαγαγοῦσα τὸν ἄθλιον, ἴσχυσα μόλις ἀδέν. τὸ δὴ ὂν πλεονεκτοῦν ἀπὸ τῆς ἐρήμου νῦν παραγέγονα. τῷ ἁγίῳ γὰρ τῷ κατὰ τοῦτον ὁ παρὰ πάντων χθὲς τῷ ἐκεῖσε θαυματουργῶν ἐπὶ τῷ θαυματουργεῖν μαρτυρούμενος, περὶ τῆς ἐξόδου καὶ αὐτὸς ἐπεστεῖλε, φησὶ, πρὸς Ἰωάννην τὸν πατριάρχην τὸν μέγαν, ἐκεῖθέν τι κομιῶ μετ' εὐλογίας ἀρχιερέως Θεοῦ παντοκράτορος εἰκόνα τῆς παρθένου μητρὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπέρχεσαι, καὶ ἀποκομιεῖς τὴν εἰκόνα εἰς οἶκον, ὃν κατοικίσασα ἐν γῇ σῇ. ἰδοὺ γὰρ ἀποστελεῖς ἤδη τὸν ἄνδρα τὸν σὸν, καὶ κατοικεῖς γε αὐτὸν ἐν αὐλαῖς οἴκου σου· καὶ οὐ μὴ ἴδῃ τὴν πόλιν τοῦ βασιλέως, οὐ ἀπελεύσῃ σύ, τὸν μεγάλην· καὶ ὑψώσεις, καὶ ἀναθήσεις τὸ ὄμβρημα, καὶ χρήσεται ἅγιον οἴκῳ σου· καὶ ἔσαι, πᾶς ὃς ἂν κατοικήσῃ ἐν αὐτῇ, εὐλογηθήσεται· καὶ ἰδοὺ φυγὴ φεύξεται, καὶ ἀπηλλοτριωμένον ἔσαι τὸ πνεῦμα, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ ἐγγίσῃ, διότι πλησίον ἐγγύς, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ἡ δόξα αὐτοῦ. ἀμήν. ταῦτα εἰ πᾶσαν προσάγω τῷ πατριάρχῃ κατὰ τὴν ἡμέραν τὴν ἐφεξῆς, τὴν ἐν ταῖς παρασκευαῖς εἰωθυῖαν ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου τῷ πλησίον εἰσιέναι ποιεῖσθαι. καὶ ἀναφέρω τὴν τῶν πραγμάτων περιστάσιαν, νεανικῶς ὁμοῦ καὶ ῥητορικῶς, νῦν δέ γε ὑφειμένως καὶ γοερῶς. καὶ ἔχαιρον ὡς δῆθεν πείσων, ἅμα ἐπαινεθήσεσθαι, καθότι τοὺς ἅπαξ ἁγιασθεὶς αἱρεῖμαι τῷ ἀνθρώπων. ἔτι δέ μοι διδάσκοντι, καὶ λέγοντι κατὰ θεὸν· ὅτι ὁ ἐρημίτης, ὦ δέσποτα, εἰ που υἱὸς Θεοῦ κινηθείς, εἰς ἄρα ὑμεῖς ἀνυποί ἀποδώσειν μέλλω· διακόπτει τὸ μοι τὸν λόγον, καὶ τῷ θυμῷ ζέσας· ναὶ κύριε, ναὶ δέσποτα, τῷ φονεῖ ἄρας ἐρημίτης ἐβόα· ναί, ἵνα ἐγὼ ὁ κύριος ἐκβάλλω τὸν δαίμονα. ἵνα εἶπω, σοὶ λέγω τῷ ἀκαθάρτῳ, ἔξελθε ἀπὸ τοῦ πλάσματος, καὶ ὕπαγε ὧδε καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ ἄφαντον. τοιοῦτα κελεύεις ἵνα φλυαρῷ ἄνθρωπος ῥυπαρὸς καὶ ἁμαρτωλός. εἰ ἐστὶ θαυματουργοί τὸ ἐμὸν ἐκβάλετε πνεῦμα. δέχου χρείας πολλῶν, ἀδελφὲ Φωτεινέ, μὰ τὰς τοῦ ἁγίου ἰσχύς· ὅτω παρ' ἐλπίδας ἀτιμωθεὶς, ἀνεχώρουν ἐρυθριῶν· καὶ ἠρέμα ὑπεκδραμών, ἐφερόμην ὅπῃ καὶ τύχοι, πρὸς ἀπαντῶσιν ἐμπίπτων, ὡς δὴ χειραπαλκοῦς· καὶ καταλαμβάνω τινὰ τῶν ἱερατείου μέλους ἐχόντων. καὶ θυμῷ θυμωθείς· τῆς γὰρ δὴ λύσσης ἤδη τὸ πλεῖον εἰς θυμὸν ἀνειλήκτο, καθότι οὐχ ἥμισυν χάριν ἐσώτιον τῷ ἀρχιερεῖ τῷ Θεοῦ τῷ μεγάλῳ· πολλὰ σιωπῇ καταβόων ἐν ἐμαυτῷ, καὶ ὅτι οὐκ ἐᾷ

A & mitissimus fuit; nunc autem & martyr: hoc enim profundissimus ei draco & tyrannus etiam nolendo donavit. Cum ergo festine ambularemus, mulier quædam speciosa valde, tam veste, quam vultu & anima, quæ dives admodum fuerat, sed non putabatur propter calamitatem quæ inerat ei, procul apparuit mihi mixta cum multitudine fratrum nostrorum pauperum, quæ * persecutionem ab his passa, qui super isto erant ordinati, nequaquam recedebat, sed cum lacrymis, licet verecundata propter naturam, necessitatis tamen causa impudenter inferebat molestiam. His visis ordinem, in quo fueram deputatus, B relinquo, & apprehendo mulierem, & quidnam vellet, interrogabam. At illa: Virum, inquit, habeo & dæmonium habet: & tertius annus est iste, ex quo denis millibus, ut ita dicam, venerabilibus locis & religiosis hominibus hunc miserum obtuli, & nihil obtinere amplius valui. Ad extremum ego nunc ab eremo veni. Nam ille ipse, qui in ea præ omnibus fere sanctis miracula facientibus, in patrandis miraculis testimonium * habebat, ad curationem * exhortans: Vade, inquit, ad Joannem patriarcham magnum, indeque feres cum benedictione summi sacerdotis Dei omnipotentis imaginem virginis C matris Dei; & ibis, & portabis imaginem in domum, in qua habitasti in terra tua. Ecce enim mittes de cetero virum tuum, & locabis eum in atriis domus tuæ; & non videbit civitatem regis magnam, ad quam nunc proficisceris: & exaltabis, & pones similitudinem, & fiet sanctificatio domui tuæ: & erit ut omnis quicumque habitaverit in ea, benedictione benedicatur: & ecce fuga fugiet, & alienatus erit spiritus, & ultra non appropinquabit ei, eo quod Dominus prope sit, & in sæcula gloria ejus. Amen. His dictis, adduco eam ad patriarcham die sequenti, * qui sexta feria consueverat in Dei genitricis templo juxta ingressum sabbato celebrare: & refero * negotii circumstantiam, nunc quidem valde juveniliter simul & rhetorice, nunc autem summisse ac dolenter: & gaudebam, suadere sperans pariter & laudari, eo quod ita pias affererem propositiones. * Adhuc autem mihi mœsto, & docenti, quoniam eremita, o domine, dixit a Deo motus, quod merito vos domine expulsurus sis: interdicit sermonem meum, & furore fervens; etiam domine, etiam domine, vocem extollens eremita clamabat: etiam, ut ego dominus ejiciam dæmonem; ut dicam, tibi dico immundo, exi a figmento, & vade huc atque illuc, & ad invisibile: talia jubes ut garriam homo sordidus & peccator: si estis mira operantes, meum ejicite spiritum. Orationum eges multarum, frater Photine, per orationes sanctorum. Sic præter spem inhonoratus, recedebam erubescens: & silenter effugiens, efferebar retrorsum, & fortuito, & in obviantes quasi crapulatus incidebam: apprehendo vix quamdam sacelli extremitatem: & furore commotus (plurimum namque tristi-

* ἁγίου

* Τὸν ὁμιλητὴν ποιοῦμαι ἀποδώσειν μέλλοντα.

* aut. rejecta ab his

* habet, * scr. ad curationem & ipse nihil proficiens

* Or. dum sexta feria de more in Dei genitricis propinquum templum effari ingressurus: * casum adversum.

* Or. Adhuc autem mihi docenti, & cum libertate dicenti, &c.

Digitized by Google

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

tio jam in furorem efferebatur, eo quod non invenerim gratiam in conspectu summi sacerdotis Dei magni) multa silentio in memetipso * reputabam, & quod non esset ab isto quidquam boni ulli ovium sperandum, pastore videlicet nobis ad ingrati naturam perveniente. In his ergo cum essem hæsitans, mihi consilium fit. Et mittens domum ex sequentibus quemdam, defero dominæ imaginem ex his quæ illic positæ erant, satis oppido speciosam: & adornans valde bene, & ut erat possibile ad evidentius apparendum & reputandum, * quia oportebat a maximo patre, utpote jam inclinato, accipere imaginem, tenui hanc, & dedi mulieri; orareque pro nobis, & patriarchæ gratias multas confiteri, atque abire cum gaudio jubebam. At illa liberabatur * modicum & exultans, & non habens quod * faceret. Unde & erat utriusque quasi dimidium gaudium. Nam ego quidem * putabatur, non autem gaudebam. Illa vero & putabatur, & gaudebat: sed intentio & rei finis non habebat initium. Tunc ergo animi defectionem, quæ nos obtinuerat, consolari taliter opinatus, acquisivi * aliud, contemplans & reputans, quem, quando, & ubi, & in quo, & quomodo, vel qua nobis mediante * abirem seductus & circumveniens mulierculam miserrimam, & ita miserabilem, & tantas fiducias nobis commendantem. Maxime autem contristabar, utpote separans mulierem a meliorum protectione, & per alium talia sapientem ad ea * quæ dealbari verebatur. In his ruinis, & propter hujusmodi seductionem, & dicere atque oblatrare spiritum existimavi: & quia ipse ego e contrario firmaverim atque locaverim stabilitatem, quæ erat dæmoni circa hominem. Et quod factus sum ei & materia & occasio calumniarum justarum, non dum dico contra memetipsum solum, * ergo contra omnes quidem Christianos, & contra sacerdotes primum; eo quod uxorem quidam presbyter altero typho, ajunt, altero dæmone, qui erat mendacii, præjudicavit: quod nihil profecto est aliud, quam in Beelzebub ejicere velle dæmonia. Hæc quidem mihi & hujusmodi indesinenter animam ingressa atrociter conturbabant, & inficiebant, & magna expectare dabant mala tam ab hominibus, quam ab ipso Deo. Verumtamen recogitabam, & referebam mihimet ipsi * excusationem, & quamdam quasi consolationis phantasiam ad præsens imponebam, dicens apud me: Deus enim de futuro faciet coram. * In hoc quippe anno intra locum forte nobis morietur sive muliercula, sive ipse vir, sive alius quisquam. Moriar autem vultoriens ego, & cessabit * qui tristitiam inferebat. Igitur in his nunc a dyscolis, quæ circa miseram mulierem erant, ut rebar, liberatus, rebar a turba liberari. Post annos reor ferme tres stabam penes ipsas sacras portas magni templi. Et ecce mulier elevans supercilia, & vehementer ac indefesse pronuncians & respirans, intuita est in me, & proximam interrogabat: ipse, putas, est? vel quid?

τὸ ἀπὸ τῆδε ἐλπίσαι οὐδὲ ἀγαθὸν οὐδενὶ τῷ A
σαρκὶ βαίνειν, τῷ ποιμένι ἡμῶν αὐτῷ πρὸς λύκων
φύσιν ἐκβαίνοντος καὶ ἐκδιδυσκομένῳ. ἐν τούτοις οὖν
μοι καὶ ἀπορουμένῳ, βαλλὰ γίνεται, καὶ σκέψας ἐμαυτὸν
τῷ ἀπορουμένῳ τινὰ, νομίζω τὴν ἀπατεθεισμένην ἐκεί-
νην πάνυ δὴ πάνυ περικαλλῆ τῆς δεσποίνης εἰκόνα.
καὶ καταχρηματισάμενον ἵν μάλα καὶ ὡς οἷόν τε ἦν
πρὸς τὸ πιθανῶς ὀρθῆναί τε καὶ τομισθῆναι, ὅτε
δὴ παρὰ τὸ μεγίστου πατρός, ὡς δὴ τὸ λοιπὸν
ἐπικαμφθέντος, λαβὼν τὴν εἰκόνα κατέχωμι,
ἐπιδὺς τῇ γυναικὶ τὴν εἰκόνα, εὐχεσθαί τε ὑπὲρ
ἡμῶν, τῷ τε πατριάρχῃ χάριτας πλείστας ὁμολο-
γεῖν, ἀπιέναι μετὰ χαρᾶς ἐκελευόμην. ἡ δὲ
ἀπηλλάττετο μικρῷ καὶ σκιρτῶσα, καὶ οὐκ ἔχουσα
ὅτις καὶ χάριτο. ἦν ὥσπερ ἐξ ἡμισείας ἀμφοτέρων
ἡ χαρά. ἐγὼ μὲν γὰρ ἐδόκουν μόνον, οὐκ ἔχαιρον δέ· ἡ δὲ καὶ ἐδόκει, καὶ ἔχαιρεν. ἀλλ' ὁ
σκοπὸς καὶ τὸ τῦ πράγματος τέλος οὐκ εἶχον ἀρ-
χήν. τότε μὲν οὖν ἦν κατεχῦσαν ἡμᾶς ἀθυ-
μίαν παραμυθεῖσθαί πως οἰηθείς, προσεκτησάμην
ἑτέραν, ἀναθεωρῶν τε καὶ ἀναλογιζόμενος, τίνα,
καὶ πότε, καὶ πᾶ, καὶ ἐπί τίνι, καὶ ὅπως, καὶ τίνος ἡμῖν
μεστηνύσης τέλου ἐξαπατηθείς τε καὶ σοφισάμε-
νόν γύναιον ἄθλιον, καὶ ὕστερος ἐλεεινὸν, καὶ τηλικαύτας
ἐλπίδας ἡμῖν παρακαταθέμενον. μάλιστα δὲ ἐλυ-
μαίνου, ὡς δὴ καὶ προσαφηρημένῳ τινὶ ἀνθρώπου
τινὶ τῶν ἀμεινόνων προσασίαν· καὶ τὸ δεῖ ἑτέρῳ τέ
γε ταῦτα σοφῷ πατρὶ, ἅπερ ἐδέετο, διακεκονῆ-
σθαι. ἐπί τίνος αὖ καὶ οἷα ταύτης ἔτυχε τῆς ἐξα-
πάτης φωνῆς, ἐρῶν τε καὶ προσαλαχτήσειν τὸ πνεῦ-
μα προσκελογιζόμενος· καὶ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ τοὐναν-
τίον βεβαιώσω τε καὶ ἐμπεδώσω τινὶ πρὸς τὸν ἄνθρω-
πον τῷ δαίμονι προσιδεῖαν. καὶ ὅτι γεγοίμην αὐ-
τῷ καὶ ὕλη καὶ πρόφασις κατηγορημάτων δικαίων,
ὅπω λέγω κατ' ἐμαυτόν γε μόνε, κατὰ πάντων μὲν
ἂν ἐμοῦ τῶν Χριστιανῶν, καὶ κατὰ τῶν ἱερέων γε
πρῶτον· καθότι τινὶ γαμετῇ ὁ πρεσβύτερος ἑτέρῳ
λόγῳ, φασὶν, ἑτέρῳ δαίμονι τῷ τῆ ψευδοῦς ἠδέ-
κησεν· ἅπερ ἐστὶν οὐδὲν ἕτερον, ἢ τοῦτο ἐκεῖνο σα-
φῶς, ὃν Βεελζεβὰλ ἐθέλειν ἐκβάλλειν δαιμόνια.
τοῦτο μοὶ δήμου ἔ τὸ τοιοῦτο συνίχει τινὶ ψυ-
χῇ, εἰσιόντι δεινῶς, ἐπεταράττέ τε καὶ συνεπτόη-
λα, καὶ μεγάλα ἐλπίζειν ἐόιδα κακὰ καὶ παρὸς ἀν-
θρώπων, καὶ παρὸς αὐτῦ τῦ Θεῦ. πολὺ ἀντιπετόμε-
νόν τε καὶ ἀντεσπῆγον ἐμαυτῷ σκῆψιν, καί τινα δὴ θεν
παραψυχῆς φαντασίαν τὸ παρὸν ἐπέθουν, λέγων
ἐπ' ἐμαυτῷ· τῷ γὰρ Θεῷ μελήσει τὰ μέλλοντος.
ἐν γὰρ τούτῳ τῷ χρόνῳ τῷ μετοξὺ τεθνήξεταί που
ἔσως ἡμῶν ἢ τὸ γύναιον, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνὴρ, ἢ
καί τις ἄλλος· ἀποθάνοιμι δὲ πολλάκις ἐγὼ, καὶ
πεπαύσεται τὸ λυποῦν. ἐπί τούτοις μὲν δὴ τότε τῷ
περὶ τὴν ἀθλίαν γυναῖκα δυσκόλων, ὡς γε φάμην,
ἀπαλλαγείς, ὠμην ὄχλε ἀπαλλάχθαι. μετὰ δὲ
χρόνον εἶμαί που τριῶν εἰσήκειν μοι πρὸς αὐτοῖς
δήπου ταῖς ἱεραῖς πύλαις τῦ μεγάλου ναοῦ· καὶ ἰδὲ
γυνὴ ἐπαίρουσα τὰς ὀφρῦς, καὶ σφοδρὸν ἅμα καὶ
στυγνὸν καὶ φθεγγομένη καὶ ἀναπνέουσα, βλέψασα
εἰς ἐμὲ, τὴν πύλας ἠρώτα· ὅστις ἄρα ἐστὶν; ἢ τί;
καὶ προσφθεγξαμένη· καὶ αὐτὸς ἐστι ἀληθῶς· ἀρά-
μην ἔσται, καὶ προσπίπτει μοι πρὸς τὰ γόνατα· καὶ
καταισχθεῖσα προσρήγνυταί μοι τῶν ἀστραγάλων,
καὶ καπνίλει περιλαβοῦσα, κειμένη πρὸς τὸ ἔδα-
φος. ἐγὼ μὲν οὖν διεσχόμην τὸν καὶ ἐχαίρον, καὶ
τῆδε

* Gr. conquebar,

* Gr. quia a maximo patre ut. l. nec. accepisse imaginem.

* Gr. propemodum

* Gr. esset,

* Gr. putabar, sive, videbar.

* Gr. alium,

* Gr. seduxisse & circumvenisse

* Gr. quæ opus illi erant exhibitione

* Gr. sed

* Gr. excusationem

* Gr. In hoc quippe intermedio tempore forte

* Gr. quod tristitiam, & ita pr. lat.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

τῆδε κἀκείσε πρὸς τὰς ἔχλας διέβλεπον θρυπτό- A μβυ, καὶ τοῖς περιεστηκόσι κεκμῆλίω θελκαδαι διδὸς, καὶ ἐνδεκυύμβυος, ὅτι ἄρα καὶ αὐτὸς τῆ πολλὰ δυναμβίων. ἡ δὲ τὰ τε ἄλλα, ἐκόσα τῆ διομοίων λι, προσεπῶσα, καὶ τὸ, προσκυνῶ τὸν κῦριν, προσεπεκπῶσα πολλάκις· λιῶ γὰρ ἐκεῖσε· εἶτα μβύ τοι καὶ προσεπισοφίζυσα λίαν ἡμᾶς, ἐπικαταβάλλει τῆ βίᾳ τοῖς νώτοις τοῖς ἑαυτῆς. καὶ πεσὼν ἐκείμβιν, γέλως ἐντεῦθεν τῆ περιεστηκότων πολύς· καὶ μόλις ὑπὸ τῶ καταφρονικόν ἐβγανάς προσερράπτσα, καὶ δεκανοὺς ἐκάλεων, καὶ πρὸς τὸ δεκανικὸν ἁρπάζεσθαι τλιὶ ἀνσίαν ἐκέλευον. ἐκεῖ δὲ τῷ προσώπῳ ἐνατενίσας εἰκάζειν ἠρξάμβιν, ταύτλιν ἐκείνλιν εἶναι τλιὶ πάλαι· προσετίθειμεγάρ B τοι καὶ τὸ, ὅτι ὁ Θεὸς τὸν μισθὸν τῶ οἴκυ μβυ δῴη σοι δέσποτα· τότε δὴ τότε ἀνεθεώρουν τὸ πᾶν, καὶ ἅμα χαίρων τε καὶ ἀγωνιῶν, τῦτο καὶ μόνον ἠρώτων· ἐάθης; ἢ πῶς ἐάθης; ἴφλιν. καὶ θρλαβῦσα ἐπὶ χαλῆς διηγήσατο τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς τὴν χώραν, τὴν εἰς ἣ ἦκον ἐκ ἑαυτῆς ἀποκομιδλιὶ τῆς εἰκόνος καὶ ὅτι πρὸς ὕλος ἴρτυι, καὶ προσανατίθειτυι τῶ δυμματίῳ τῆς τοίχος ἱπροφητικῶς ἅμα καὶ ἐναρτπίσατο· ὅπως δὲ καὶ χρήσιμον ὑπόσυχον τῆ εἰκόνι προσυλακτῆσάντε καὶ καταρχησάμβυοι, καὶ μικρᾶ σπαράξαν τὸ πλάσμα, τὸ πνεῦμα τέλος οἰχήσοιτο. Ἐ γίγονεν ἡμῖν ἰατρεῖον, ἔφη, τὸ πάσχειν ὄντως τὰ πάλαι. τὲς γὰρ τὰ παραπλήσια πασχοντας ὁ τόπος, C ὁ τόπος δὲ μᾶλλον ἡ παρθένυ μητρὸς εἰκάτυι. τῦτο μοὶ σαφῶ τὸ πέρας τῆς ἐκθέσεως.

ACTIO IV

& locuta, etiam ipſe eſt veraciter; curſim movetur, & procumbit mihi ad genua; & plexa comprehendit mihi talos, & oſculabatur circumplexans, & jacens in pavimento. Ego quidem ſinebam interim & gaudebam, & huc atque illuc ad turbas circumſpiciebam * præminens, & his qui circumſtabant jacentem * videndus, & oſtendens quod eſſem utique alicui, & ipſe eorum qui multa paſſunt. At illa alia quædam quæ egenarum erant, ſæpius allocuta; * (erat enim inde) deinde ramen & conſtringens nos valde, deponit vi tergis ſuis: & jacebam cadens, riſus factus hinc circumſtantibus multum; & vix pra reverentia exurgens, dedi ei alapam, & decanos vocabam, & ad * decanum rapere ſceleratam jubebam. * Nam & faciem intuitus, arbitrari cœpi hanc illam eſſe, quæ olim. Apponebat quippe & hoc, quia Deus mercedem domus meæ det tibi Domine. Tunc plane, tunc cuncta videbam, pariterque gaudens & * agonizans, hoc ſolum interrogabam: ſana facta es? vel quomodo ſana facta es? & aſſumens * ſecreto, enarravit adventum ad regionem, & deportationem imaginis ad domum ſuam: & quia in excelſum elevata, & ſuperpoſita eſt in parietibus domicilii ſacre pariter & decentiſſime. Ut autem & per tempus frequens imagini oblatrans atque * deluſum figmentum diſcerpens ſpiritus, in fine * inſonuit: & facta eſt nobis medicina, dixit, quod * patiebatur olim in veritate. Eos enim qui ſimilia patiuntur, locus, imo figura virginis matris curat. Hic eſt enim finis cauſæ.

* deliciis tacitus, Gr. videri dans, & mi, ſol.

* Gr. addit. & venetor dominum, ſæpius locuta; erat enim ibi.

* decanicum Gr. Poſt verſo l.

* centans

* Gr. in occio,

* Gr. infulcans, ac ſive figmentum, &c. Gr. diſcerſorius.

* Gr patiebamur Matth. 18.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φωκίας εἶπε· γέγραπται, ὅτι ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. καὶ σήμερον παρέσησαν ἡμῖν πλεῖσαι ἱεραὶ βίβλοι, αἵ τινες τὰς νόας ἡμῶν ἤρδευσαν, καὶ ἐπλη ροφόρησαν περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων.

Καὶ ἀνέγνω Πέτρος ὁ ἀναγνώστης.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phociæ dixit: Scriptum eſt, quia in duobus vel tribus teſtibus ſtabit omne verbum: & hodie exhibiti ſunt nobis plurimi ſacri libri, qui mentes noſtras rigaverunt, & ſatisfecerunt de reſtitutione ſanctarum imaginum.

D

Ἐκ τῦ βίυ τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. οὗ ἡ ἀρχή.

De vita beatæ Mariæ Ægyptiæ; cujus initium eſt.

Vide P. Henſchenium die 2. Aprilis. Mard.

Μυστήριον βασιλέως κρύπτειν, καλόν· τὰ δὲ ἔργα τῦ Θεῦ ἀνακηρύττειν, ἔνδοξον. καὶ μεθ' ἕτερα. τὰς μὲν ἄλλας ὁ ναὸς εἶχε, μηδενὸς ἐμποδίζοντος. ἐμὲ δὲ μόνλιν τὴν πύλαιαν οὐκ ἐδέχετο, ὥσπερ τινὸς στρατιωτικῆς πληθύος πομπῆς εἰς τῦτο, τῆς ἐμοὶ προσαχθείσης ἀποκλεῖσαι τλιὶ εἴσοδον. ὅπω μί τις ἀθρόα διεκώλυε δυνάμις. καὶ πάλιν ἵσταμαι εἰς τὸ προάυλιον. τῦτο τρὶς καὶ τετράκις παθοῦσά τε καὶ ποιήσασα, ἀποκαμῦσα λοιπόν, καὶ μηκέτι ἀθεῖν κ ἀνωθεῖσθαι ἰσχύσασα· ἐξεγόητε γάρ μοι καὶ τὸ σῶμα ἐκ τῆς βίας κατέχοντος. ἐδῦσα λοιπὸν ἀνεχώρησα, καὶ ἵσταμαι ἔν τινι γωνίᾳ τῆς αὐλῆς τῦ ναῦ. καὶ μόλις ποτὲ ἐν συναισθήσει τῆς αἰτίας τῆς κωλυούσης με ἰδεῖν τὸ ζωοποιὸν ξύλον γενόμενμαι. ἤλατο γάρ μοι τῷ ὀφθαλμῷ τῆς καρδίας λόγος σωτήριος, ἐπιδεικνύς μοι, ὅτι ὁ βόρβορός μοῦ τῷ ἔργων μι ὁ τλιὶ εἰσόδων κλείων μοι. ἠρξάμβιν λοιπὸν κλαίειν καὶ ἀποδύρεσθαι, καὶ τὸ στῆθος ἔλυπτον, στεναγμὸς ἐκ βάθυς τῆς καρδίας ἀναδυόμενος. κλαίουσα δὲ ὁρῶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἱστάμην,

Secretum regis celare bonum eſt, opera vero Dei prædicare glorioſum eſt. Et poſt alia: Alios quidem templum habebat, nemine impediente: me vero miſeram non recipiebat, veluti quadam militari multitudine ad hoc ordinata vel juſſa, ut mihi excluderet aditum: taliter me quædam * audax prohibebat virtus. Et iterum ſteti in atriis: hoc ter & quater patiens ſive faciens, deficiens, ultra jam E pelli & repelli non valui: factum enim mihi eſt corpus præ vi deſeſſum. Deſinens ergo receſſi, & ſteti in quodam angulo aulæ templi: & vix tandem ad conſcientiam perveni cauſæ prohibentis me videre vivificum lignum. Tetigit enim mihi oculos cordis ſermo ſalutaris, oſtendens mihi, quod cœnum eſſet operum meorum, quod introitum mihi claudebat. Cœpi igitur flere ac plangere, atque pectus percutiebam, gemitus ex profundo cordis attrahens. Cumque plorarem, video de loco in quo ſtabam, imaginem

* Gr. confeſta

Digitized by Google

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 381.

sanctissimæ Dei genitricis desuper stantem : & ajo ad eam indeclinabiliter intuens : Virgo domina, quæ Deum Verbum secundum carnem genuisti ; novi quidem, novi, quod non sit decibile, neque rationabile, me ita sordidam & ita luxuriosam, imaginem contemplari tuam, quæ semper es virgo casta, corpus & animam habens mundam & impollutam. Justum enim est, ut luxuriosam me munditia tua odio habeat & detestetur. Verumtamen quoniam, ut audivi, ideo factus est Deus quem genuisti, homo, ut vocet peccatores ad pœnitentiam ; auxiliare mihi, quæ sola sum, non habens quemquam in adjutorium. Jube etiam mihi indulgeri ecclesiæ ingressum, ne prives me visione ligni, in quo secundum carnem affixus Deus quem genuisti, sanguinem proprium pro me in redemptionem dedit. Jube mihi etiam, o domina, januam aperiri sacratissimæ crucis adorationis. Ecce te do Deo, qui ex te genitus est, vadimonium, quod ulterius carni huic injuriam non inferam per turpem quamcumque commixtionem : sed cum lignum crucis filii tui videro, mundo & his quæ in mundo sunt, confestim abrenunciem, & statim ibo quocumque ipsa, utpote salutaris * vades, insinaveris & duxeris me. His dictis, ac si quadam certitudine percepta, fidei fervore, miserationis genitricis Dei confisa, & movens meipsam de illo loco, in quo stans deprecationem faciebam ; & venio rursus ; & ingredientibus memet commiscui : & non erat jam ullus qui me impelleret & * repelleret, nullusque prohiberet januæ appropinquare, per quam in templum ingrediebantur. Comprehendit ergo me horror & ecstasis, & tota ex toto torquebar atque tremebam. Deinde cum pervenissem ad januam, quæ usque tunc mihi fuerat oblerata, ac si omnino virtus, quæ prius me impedierat, nunc mihi præparasset ingressum, ita sine labore ingressa sum : ita intra sancta sanctorum ingredi digna effecta sum. Nam & vivificam crucis visionem promerui, & Dei vidi mysteria, quin & quam sit paratus ad suscipiendam pœnitentiam. Projiciens itaque meipsam super terram, & sancto illo adorato pavimento, currebam * postulatura, penes eam quæ mihi fidem dixerat, accelerans. Fio itaque in illo loco, in quo vadimonii chirographum scriptum est : & genu flexo coram sanctissima virgine Dei genitrice, his usa sum verbis : Tu quidem bonitatis amatrix domina, tuam in me ostendisti misericordiam : tu indignæ non es abominata deprecationem : vidi gloriam, quam juste non videmus nos luxuriosi. Gloria Deo qui per te peccatorum suscipit pœnitentiam. Quid enim habeo peccatrix amplius considerare, vel fari ? Tempus est, domina, ut compleantur jam fœdera vadimonii, cui fidem dixisti. Nunc deduc quo jusseris. Nunc esto mihi magis salutis magistra, manu ducens in viam quæ ad pœnitentiam dirigit. Et cum hæc adhuc dicerem, audivi quemdam a longe clamantem : Si Jordanem transieris, bonam invenies requiem. Ego vero hanc vocem audiens, & hanc propter me factam fuisse credens, lacrymata clamavi, & Dei genitrici vociferata sum : Dei geni-

Matth. 9.

* tua,

* dr. repellit tua,

* egressa,

Ἐκτένω εἰκόνα τῆς παναγίας θεοτόκου ἐσῶσαν· καὶ φημι πρὸς αὐτὴν ἀκλινῶς ἀτενίσασα· παρθένε δέσποινα ἡ τὸν Θεὸν λόγον κατὰ σάρκα γεννήσασα, οἶδα μὲν, οἶδα, ὡς οὐκ ἔστι ἄκρατές, οὐδὲ λόγου, τιμὴ ὄντως γυναικὶ ἐμοὶ, τιμὴ ὄντως πανάσωτον, εἰκόνα καθορᾶν σε τῆς ἀειπαρθένου, τῆς ἁγνῆς, τὸ σῶμα καὶ ψυχὴν ἐχούσης καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον. δίκαιον γὰρ ἐστὶ τὴν ἄσωτον ἐμὲ ὑπὸ τῆς σῆς καθαρότητος μισεῖσθαί τε καὶ βδελύττεσθαι. πλὴν ἐπείπερ, ὡς ἤκουσα, διὰ τοῦτο γέγονεν ὁ Θεὸς ὃν ἐγέννησας, ἄνθρωπος, ἵνα καλέσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ, καὶ μὴ ἐχούσῃ τινὰ εἰς βοήθειαν. ἐπίταξον κἀμοὶ συγχωρηθῆναι τῆς ἐκκλησίας τὴν εἴσοδον· μὴ στερήσῃς με τοῦ ξύλου ἰδεῖν, ὃν γὰρ κατὰ σάρκα προσλαβὼν ὁ Θεὸς, ὃν ἐγέννησας, τὸ αἷμα τὸ ἴδιον ὑπὲρ ἐμοῦ εἰς ἀντίλυτρον ἔδωκεν. ἐπίταξον κἀμοὶ ὦ δέσποινα, τὴν θύραν ἀνοιχθῆναι τῆς θείας τοῦ σταυροῦ προσκυνήσεως. καὶ σε δίδωμι τῷ ἐκ σοῦ τεχθέντι Θεῷ ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων, ὡς ἐκεῖνα τὴν σάρκα ταύτην συνθλάσω δι' αἰσχρᾶς οἱασδήποτε μίξεως· ἀλλ' ἵνα τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ τοῦ υἱοῦ σου διασώσωμαι. κόσμῳ τε τοῖς ἐν κόσμῳ πᾶσιν ἅπασι τοῖς ἀποτάττομαι, καὶ αὐτίκα ἐξέρχομαι, ὅπου ἂν αὐτή σοι ἐγγυητὴς σωτήριος ὑπόδῃ καὶ ὁδηγήσῃς με. ταῦτα εἰποῦσα, καὶ ὥσπερ τινὰ πληροφορίαν λαβοῦσα τὸ τῆς πίστεως C εἴμυον, τῇ ἀσπαλαγχνίᾳ τῆς θεοτόκου θαῤῥήσασα, κἀγὼ ἐμαυτὴν ἐξ ἐκείνου τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἑστῶσα ἐποιούμην τὴν δέησιν· καὶ ἔρχομαι πάλιν, καὶ τοῖς εἰσιοῦσιν ἐαυτὴν ἐγκατέμιξα. Ὡς οὐκέτι ἦν οὐδεὶς ὠθῶν με ἢ ἀντιθλίβων, οὐδεὶς ὁ κωλύων τὸ πλησίον γενέσθαι με τῆς θύρας, δι' ἧς τὸν ὄγκον εἰσήεσαν· ἐλαφρά με σὺν φρίκῃ καὶ ἔκστασις, καὶ ὅλη διόλου ἐκλονοῦμαι καὶ ἔτρεμον. εἶτα φθασάσης με εἰς τὴν θύραν τὴν ἕως τότε ἀσφαλισμένην μοι, ὡς εἰ πᾶσα ἡ δυνάμις ἡ πρότερόν με κωλύουσα, νῦν ἐμοὶ παρεδοτοῦτο τὴν εἴσοδον, ἅπας εἰσῆλθον ἀπόνως. ὅτως ἐντὸς τῶν ἁγίων ἁγίων γενήσομαι. τῆς τε γὰρ ζωοποιοῦ θείας τοῦ σταυροῦ κατηξίωμαι, καὶ εἶδον τὰ Θεοῦ τὰ μυστήρια, καὶ οἷός ἐστιν ἑτοιμάζων D τοῦ δέχεσθαι τὴν μετάνοιαν· ῥίψασα τοίνυν ἐμαυτὴν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὸ ἅγιον ἐκεῖνο προσκυνήσασα ἔδαφος, ἔδραμον ὀξέως, παρὰ τὴν ἐγγυησαμένην γενέσθαι σπεύδουσα. γίνομαι τοίνυν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ τὰ τῆς ἐγγύης ὑπεγράφη χειρόγραφον. καὶ γόνυ κλίνασα ἐπροσηυξάμην τῆς παναγίας παρθένου θεοτόκου, τάδε ἐκφθεγξάμενα τοῖς ῥήμασι· σὺ μὲν ὦ φιλάνθρωπε δέσποινα, τὸ σὸν ἐν ἐμοὶ ἐπιδείκνυσο φιλάνθρωπον· σὺ τῆς ἀναξίας οὐκ ἐβδελύξω τὴν δέησιν. εἶδον δόξαν, ἣν δικαίως οὐχ ὁρῶμεν οἱ ἄσωτοι. δόξα τῷ Θεῷ, τῷ διὰ σὲ δεχομένῳ τὴν ἁμαρτωλῶν τὴν μετάνοιαν. τί γάρ ἔχω πλέον ἡ ἁμαρτωλὸς ἐννοῆσαι, ἢ φθέγξασθαι; καιρός ἐστι δέσποινα πληρωθῆναι λοιπὸν τῆς ἐγγύης, ἧς ἐνεγγυήσω, τὰ σύμφωνα. νῦν ἔτοιμα κέλευε, ὁδήγησον· νῦν χεῖρά μοι μᾶλλον σωτηρίας διδάσκαλος, χειραγωγοῦσα πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς μετάνοιαν ἄγουσαν· καὶ ταῦτα ἔτι λέγουσα, ἤκουσά τινος πόῤῥωθεν κράζοντος. ἐὰν τὸν Ἰορδάνην διέλθῃς, καλὴν εὑρήσεις ἀνάπαυσιν. ἐγὼ δὲ τῆς φωνῆς ταύτης ἀκούσασα, καὶ ταύτην δὲ ἐμοὶ γεγενῆσθαι πιστεύσασα, δακρύσασα ἔκραξα, καὶ τῇ θεοτόκῳ ἐβόησα· Θεοτόκε δέσποινα μὴ ἐγκαταλίπῃς με.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

μι. καὶ ταῦτα εἰπόντα ἔξειμι τῆς αὐλῆς τοῦ ναοῦ, καὶ σωτόνως ἐβάδιζον.

ACTIO IV.

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· τὴν τοιαύτην εἰκόνα ἡμεῖς ἐθεασάμεθα ἐν τῇ ἁγίᾳ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλει, καὶ πλεοναχοῦ αὐτὴν ἠσπασάμεθα.

Στέφανος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, νοτάριος καὶ μαγιστριανὸς τοῦ ἱεροῦ σκρίνιου, ἀνέγνω.

Ἐκ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Προκοπίου, οὗ ἡ ἀρχή.

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἐβασίλευσε Διοκλητιανὸς ὁ τύραννος. καὶ μεθ' ἕτερα· ὁ δὲ νεανίας χαρᾷ μεγάλῃ λαβὼν καὶ πεπιστωθεὶς σὺν ὅλοις οἷς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ὑπέστρεψε μετὰ τῆς στρατιᾶς, καὶ ἦλθεν ἐν τῇ Σκυθοπόλει. καὶ προσκαλεσάμενος κρυφίως πάσαν τὴν συστοιχίαν τῶν χρυσοχόων καὶ ἀργυροπλαστῶν, ἠρώτα αὐτούς. λέγων. δύνασθέ μοι ποιῆσαι σκεῦος, ὃ ἐγὼ ἐκδίδωμι ὑμῖν; οἱ δὲ φοβηθέντες τὸ αὐστηρὸν τοῦ ἀνδρός, συμβούλιον ποιήσαντες, ἔστησαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἕνα τῶν μείζονα αὐλῶν τεχνίτην ὀνόματι Μάρκον, εἰπόντες· οὗτος ποιήσει κύριε τὸ θέλημά σου. καὶ μετ' ὀλίγα. ὁ δὲ Μάρκος οὐκ ἐπείθετο αὐτῷ· ὁ δὲ νεανίας ἔπεισεν αὐτόν, λέγων· ὅτι ὡς θανάτου οὐ μὴ ἀπαγγείλω τῷ βασιλεῖ τὸ μυστήριον. ὁ δὲ πεισθείς, διὰ τῆς νυκτὸς ἐν μυστηρίῳ κατὰ μόνας εἰργάσατο τὸν σταυρὸν δὶ ἀργυρίου καὶ χρυσίου. καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ πληρωθῆναι τὸν σταυρὸν, καὶ ἀνορθοῦσθαι, ὤφθησαν ἐν αὐτῷ τρεῖς εἰκόνες· καὶ ἐπεγέγραπτο τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ ἄνωθεν ἐν τῇ ἀρχῇ· Ἐμμανουήλ. καὶ ἐν ταῖς ἑκατέρωθεν ἀρχαῖς· Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ. ἠβουλήθη οὖν ὑποστρέψας ὁ Μάρκος ἀπαλεῖψαι τὰς εἰκόνας, καὶ οὐκ ἠδυνήθη, ἡ γὰρ χεὶρ αὐτοῦ ἔμεινεν ὡσεὶ ξηρά, ἀλεκτρυόνος δὲ φωνήσαντος, ἦλθεν ὁ δοὺξ ὁ λεγόμενος Νεανίας εἰς τὸν οἶκον Μάρκου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν, προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ λέγει τῷ Μάρκῳ· τί ἐστι τοῦτο τὸ πρόσωπον, καὶ τίς ἡ ἐπιγραφή; λέγει αὐτῷ· κύριε ἐν ᾗ ὥρᾳ ἐτελείωθη τὸ ἔργον, ἀπέστειλαν αἱ εἰκόνες αὗται· καὶ γνώσεται τίνος, ἢ τίς ἡ ἐπιγραφή. ὁ δὲ Νεανίας ἔγνω τινὰ δύναμιν ἐν αὐτῷ εἶναι. καὶ προσκυνήσας τὸν σταυρὸν, ἐλυσεν ἐν πορφύρᾳ, καὶ ἐπορεύθη τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων, δεδωκὼς τῷ τεχνίτῃ Μάρκῳ τιμὰς πλείους· καὶ οὕτως ἦλθε μετὰ τῶν δύο νομίσματα ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ.

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἐφυλακὶτης τῶν ἑνοριακῶν ἀκριβείων ἀνέγνω.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ἀρχιμανδρίτου Σικεώτου· οὗ ἡ ἀρχή.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ μεθ' ἕτερα. ὅτε δὲ αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, ἐγένετο θανατικὸν ἐκ τοῦ βουβῶνος ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ, ὥστε καὶ αὐτὸν ἀρρωστῆσαι παραπλησίως θανάτου. ἀπήγαγον δὲ αὐτὸν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, τῷ ὄντι πλησίον τοῦ χωρίου, καὶ ἀνέκλιναν πρὸς τὸ * εἰσοδεῖα τοῦ ἱερατείου. ἐφάνησαν δὲ αὐτῷ ἐν τῷ σταυροδόχῳ

A trix domina, ne derelinquas me. Et his dictis, exivi de atrio templi, & conſtanter ambulabam.

Joannes reverendiſſimus monachus, presbyter, & vicarius orientalium pontificum ſedium, dixit: Talem imaginem nos vidimus in ſancta Chriſti Dei noſtri civitate, & crebrius eam ſalutavimus.

Stephanus Deo amabilis diaconus, notarius & referendarius venerabilis patriarchici ſecreti, legit.

Ex paſſione ſancti martyris Procopii; cujus initium eſt.

B Per illa tempora regnavit Diocletianus tyrannus. Et poſt alia: Adoleſcens autem gaudio magno percepto in fide roboratus eſt, ſimiliter omnes qui cum eo erant: & eadem noctis hora reverſus eſt cum militibus, & venit Scythopolim. Et advocatis occulte omnibus auri & argenti artificibus, interrogabat eos, dicens; Poteſtis mihi facere vas, quod ego vobis expono? Qui timentes auſteritatem viri, conſilio facto ſtatuerunt coram eo unum, qui erat major eorum, artificem nomine Marcum, dicentes: Iſte faciet, domine, voluntatem tuam. Et poſt pauca: Marcus autem non parebat ei. Adoleſcens vero perſuaſit illi, dicens, C quia uſque ad mortem non indicabo imperatori ſecretum. Qui credens, per noctem in ſecreto operatus eſt crucem de argento & auro. Et factum eſt ut conſummata & erecta cruce, apparerent tres in ea imagines: & erat ſuperſcriptum Hebraica dictione ſurſum in principio, Emmanuel: & in utriſque initiis, Michael, & Gabriel. Voluit ergo Marcus reveritus delere imagines, & non potuit. Manus enim ejus manebat veluti arida. Cum autem gallus vocem dediſſet, venit dux qui dicebatur * adoleſcens, ad domum Marci, ut tolleret crucem: & videns eam, adoravit illam, & dicit Marco: Quæ ſunt hæ facies, & quæ D ſuperſcriptio? Dicit ei: Domine in ea hora, qua conſummatum eſt opus, ortæ ſunt iconæ iſtæ; & neſcio cujus, vel quæ ſit ſuperſcriptio. Porro * adoleſcens cognovit quamdam virtutem in ea eſſe. Et adorata cruce, involvit purpura, & ivit viam ſuam gaudens, datis artifici Marco pretiis pluribus: & introivit cum duobus numeris in civitatem ſuam.

* Neanias

* Neanias

Stephanus reverendiſſimus monachus & librorum cuſtos venerabilis patriarchii legit.

E

Ex vita ſancti patris noſtri Theodori archimandritæ Siceonſium; cujus initium eſt.

Benedictus Deus & Pater Domini noſtri 2. Cor. 1. Jeſu Chriſti. Et poſt alia: Cum autem eſſet quaſi annorum duodecim, facta eſt mortalitas ex bubone in illa villa, ita ut ipſe infirmaretur pene ad mortem. Porro detulerunt eum in oratoriam domum ſancti Joannis Baptiſtæ, quæ erat juxta villam, & * ſtatuerunt eum ad introitum altaris. Porro ſuper illud in receptaculo cru-

* ſtatuerunt

cis

Digitized by Google

ACTIO IV.

cis stabat imago Salvatoris nostri Jesu Christi. Cumque ex dolore bubonis cruciaretur, repente de imagine ceciderunt super eum roris guttæ: & statim gratia Dei a dolore convaluit, & sanus effectus est, & ivit domum suam: & post brevia: Imitari igitur volens David in Deo decibili hymnodia, cœpit discere psalterium. Cumque difficile cum multoque labore didicisset usque ad decimum sextum, imminentem decimum septimum psalmum non valebat memoriæ commendare. Meditans ergo in oratorio sanctæ martyris Christophori, quod erat de proxima villa, & non valens edisscere, prosternens se supra faciem, deprecabatur Deum, ut docibilem se faceret ad psalmorum meditationem. Porro amator hominum Deus, qui dixit, *Petite, & dabitur vobis*, dedit ei petitionem ipsius. Itaque surgens de pavimento, & imagini Salvatoris intendens, & supplicans sensit dulcedinem melle suaviorem illatam in os suum. Qui agnita Dei gratia, & percepta dulcedine, gratias egit Deo: & ab hora illa facilius ac * bene docta memoriæ psalterium commendabat.

Cosmas Deo amabilis diaconus & cubuclesius legit.

ANNO CHRISTI 787.

ἔστατο εἰκὼν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὀδυνωμένῳ τούνυν αὐτῷ ἐκ τοῦ βουβῶνος, ἅφνω ἐκ τῆς εἰκόνος ἐπέσαξαν αὐτῷ σταγόνες δρόσου· καὶ ἐθέσθη τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ κυφισθεὶς τοῦ πόνου, ὑγιὴς ἐγένετο, καὶ ἀπῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ μὴ βραχέα. μιμεῖσθαι τοίνυν θέλων τὸν Δαβὶδ ἐν τῇ θεοπρεπεῖ ὑμνῳδίᾳ, ἤρξατο μανθάνειν τὸ ψαλτήριον. δυσκόλως δὲ μὴ πολλοῦ κόπου μαθόντος αὐτοῦ ἕως ἑκκαιδεκάτου, τὸν ἑπτακαιδέκατον ψαλμὸν ἐκ πάντων ἀπομνημονεῦσαι. μελετῶν γὰρ ἐν τῷ ὠρατηρίῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Χριστοφόρου, ὃς ἦν ἐκ τοῦ πλησίον τοῦ χωρίου, καὶ μὴ δυνάμενος μανθάνειν, ῥίψας αὐτὸν ἐπὶ πρόσωπον, ἐδέετο τοῦ Θεοῦ, ὅπως εὐμαθῆ αὐτὸν ποιήσῃ εἰς τὸ μνημονεῦσαι τὸν ψαλμῶν μελέτην. ὁ δὲ φιλάνθρωπος Θεὸς ὁ εἰπών· αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ἔδωκεν αὐτῷ τὴν αἴτησιν αὐτοῦ. ἀνασὰς γοῦν ἐκ τοῦ σωτῆρος προσίχοντι καὶ δεομένῳ, ἥδιστον γλυκύτητος πλοῦτον μέλιτος ἐνεχεῖσης ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. ὁ δὲ γνοὺς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ μεταλαβὼν τῆς γλυκύτητος, καὶ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης εὐκόλως καὶ εὐμαθῶς ἀπεμνημόνευε τὸ ψαλτήριον.

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

EPISTOLA GREGORII SANCTISSIMI papæ Romæ ad sanctissimum Germanum, qui fuerat patriarcha Constantinopoleos.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ἁγιωτάτου πάπα Ρώμης πρὸς Γερμανὸν τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως.

QUalis & quæ delectatio meam sic lætificare animam novit, sicut gratificus nuncius super tuo nomine, quod reverendum revera mihi & magnificandum decenter est, o sanctificate & divinitus ade? Hoc enim & nunc ego per honorabiles literas tuas evangelizatus exultavi, & præ nimio gaudio, spiritu lætificatus sum. Deinde in cælum extendens oculum, gratiarum dominatori omnium Deo retuli actiones: qui taliter etiam modo voluit, & sicut tenus vobis cooperatur, & omnia vestra in lucem educit. Hoc enim & orandum mihi est noctu & interdiu, & nunquam aliquando hoc desiderium deserendum esse in Christo confidens pronunciabo. Testimonium autem perhibet sermoni meo, o superlaudabilis & a Deo dilecte, etiam tuæ per omnem horam benevolentiæ recordatio: quam habitatricem habens in labiis, & dolorem verbi ferre non valens, illico ad affatum per literas properavi. Est enim debitum mihi, & debitis cunctis insignius, te fratrem meum & propugnatorem ecclesiæ salutare ac alioqui, & laudaminum tuorum collaudare materias. Etiamsi quis dicat & valde convenienter clamet potius ea impietatis præcursor, qui nunc passus est, bona actione malam actionem tuis commutaturus felicitatibus. Nam arbitrabatur secundum illum qui desursum cecidit, fremere simul & prævalere adversus pietatem: sed impeditur cælitus spe fraudatus: & audiebat quidem ab ecclesia ea quæ & Pharao prius Ægyptius tyrannus, Moyse de illo canente: *Dixit inimicus, persequar comprehendam, partibor spolia, replebo animam meam.* Sed & audiebat quæ & ipse diabolus, & cum pro-

Exod. 15.

ΠΟΙΑ καὶ τίς θυμηδία τὴν ἐμὴν ὅπως οἶδεν εὐφραίνειν ψυχήν, ὡς ἡ περὶ σὲ τὸ σεμνὸν ὄντως ἐμοὶ καὶ ὑπερφυὲς ὄνομα καὶ καλλώπισμα, ἁγιασμένε καὶ θεοδήγητε, χαροποιὸς εὐαγγελία; τούτῳ γὰρ καὶ ἀρτίως εἰλῶ τὰς τιμίους σου γράμμασιν εὐαγγελισθεὶς ἀνεσκίρτησα, καὶ ὑπὸ τῆς ἄγαν χαρᾶς τῷ πνεύματι ἀνεζωπύρησα. εἶτα εἰς ὑψηλὸν ἀτενίσας τὸ ὄμμα, εὐχαριστίας ἀνέπεμψα τῷ παντεμόνι τῶν ὅλων Θεῷ, τῷ ἅτε καὶ νῦν εὐδοκήσαντι, καὶ μέχρι τέλους ὑμῖν συνεργοῦντι, καὶ πάντα εἰς φῶς ἄγοντι τὰ ὑμέτερα. τοῦτο γὰρ καὶ δι' ὐχῆς ἔστί μοι νυκτός τε καὶ μεθ' ἡμέραν· καὶ ἄποτε τούτου ἀφίξομαι τῆς ἐφέσεως, εἰς Χριστὸν θαῤῥῶν ἀποφαίνομαι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ καὶ ἡ κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ὑμετέρας, εἰ πανσόφου καὶ Θεῷ περιλήπτου, καλοκἀγαθίας ἀνάμνησις· ἣν τινα ἐναύλιον ἔχων, ταῖς χείλεσι τὴν ὠδῖνα τοῦ λόγου φέρειν ἀδυνατῶ, αὖθις πρὸς τὸν διὰ γράμματος ἐχώρησα προσρησιν. ἔστι γάρ χρέος ἐμοί, καὶ χρεῶν ἁπάντων ἐπισημότατον, τὸ σὲ τὸν ἐμὸν ἀδελφόν, τόν τῆς ἐκκλησίας προμάχον προσαγορεῦσαι καὶ προσειπεῖν, καὶ τῷ σῶν παλαισμάτων ἐξομῆσαι τὰ αἴτια. εἰ καί τις ἐρεῖ καὶ μάλα εἰκότως· βούλῃ μᾶλλον αὐτὸ ὁ νῦν πεπονθὼς, καὶ τῇ δυσαρεστίᾳ τὴν δυσαρεστίαν τοῖς σοῖς ἀντιπαλαίοντι ἐυλυγήμασι, τῆς ἀσεβείας ὁ πρόδρομος· ἐπεὶ γὰρ φέτος κατὰ τὸν ἄνωθεν πεσόντα καταφρονήσεσθαι ἅμα καὶ κατισχύσαι τῆς εὐσεβείας, συμπαθίζεται ἄνωθεν, τῆς ἐλπίδος διαψευσθείς. καὶ ἦκεν μὲν παρὰ τῆς ἐκκλησίας, ἄτερ καὶ Φαραὼ τὸ πρότερον ὁ Αἰγύπτιος τύραννος, Μωσέως αὐτῷ κατᾴδοντος· εἶπεν ὁ ἐχθρὸς, διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκῦλα, ἐμπλήσω ψυχήν μου. * ἐνεφωλεύετο δὲ ἄτερ αὐτὸς ὁ διάβολος, τῆς προφητικῆς αὐτῷ ὑποφω-

* ex Lemmate ad S. Anrdr.

γέσης

ANNO CHRISTI 325.

νάσκ κατέρες· διὰ τῦτο ὁ Θεὸς καθέλοι σε εἰς τέλος· ἐκτίλαι σε καὶ μετανασάσαιτο ἀπὸ σκηνώματός σε, καὶ τὸ ῥίζωμά σε ἐκ γῆς ζώντων, ἵνα ἐκεῖνος παρ' ἐλπίδα ἐπὶ κατ' ἐλπίδα ἀθροηθεὶς ἐγχειρήσεων ὤλεσε, τῇ τῆς ὑμῶν ἐπιμαχίας ῥεῤῥώτητι τῆς κατὰ Θεομαχίας ἐκκενωθείσης τῷ ἀποστάτῃ, καὶ πρὸς ἐσχάτιον ἐλλαμβάνῃ παραλελοιδορίαν μικρὸν δεῖν τοῦ χειρομάχου φρυάγματος· ἐν ᾧ ἐπ' αὐτῷ τὸ τῆς γραφῆς ἐπαληθεῦσαι ῥητόν· τόξον δυνατῶν ἠσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δυνάμει. διότι οὐδὲ πρὸς τὸ ἀσθενὲς τῦ Θεῦ τὸ ἰσχυρὸν τῆς τῶν Θεομάχων βδελυκτὰς καθίστησι. Ⓒ συνεκπολεμεῖν τῷ Θεῷ τὸν κόσμον ἐπὶ πολὺ παράφορος εἴρηται. * πῶς γὰρ ἂν μὴ Θεοῦ Β πολεμήμενος ὁ ἀγωνισμὸς σὺ κατὰ Θεῦ τῶν ἀθέων ὁ κίνησις ἄρηκότων τὸν ἀφανῶς πολεμήμενον, καὶ συμπολεμῶντα δὲ μᾶλλον εἰπεῖν ἀληθέστερον, καὶ τὰς πολεμίας ἔροτάμενον, λοιπὸν οὕτως ἀνάρχω τῆς παραπάξεως, ὡς ὁ Θεὸς αὐτός σε παρίδειξε; ἠγεῖσθαι προσάξας ἐν τῇ παρεμβολῇ τῆς Χριστῦ * βασιλείας τὸ ἐνδοξον ὄντως καὶ ἐπίσημον λάβαρον, τὸν ζωοποιὸν λέγω σταυρόν, τὸ μέγα κατὰ τοῦ θανάτου τῆς αὐτῦ μεγαλειότητος τρόπαιον· ἐν ᾧ τοῦ κόσμου τετραμερῶς τὰ πέρατα διεγράψατο, ἐγκατασίξας προγράμμασιν. εἶτα καὶ τὴν ἁγίαν εἰκόνα τῆς καινῆς διαποίνης καὶ ὅτως ἁγνῆς θεομήτορος, ἧς τὸ πρόσωπον οἱ πλούσιοι τῦ λαοῦ λιτανεύσουσι. καὶ γὰρ ἁγία, καθὼς τοῖς πατράσι δοκεῖ, ἅτις ἔτω παρ' ὑμῶν ἀξιοβῶς τιμηθεῖσα παρέχει τοῖς αἰτοῦσι. ἐπεὶ ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. καὶ εὐσεβείας ἀνάπλεως ἡ τῷ σεπτῷ εἰκόνων ὑπόθεσις, καθὼς φησιν ὁ Χρυσόστομος· ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον ἠγάπησα γραφὴν εὐσεβείας πεπληρωμένην. εἶδον γὰρ ἐν εἰκόνι ἄγγελον εἰς βαρβάρων διώκοντα, καὶ τὸν Δαβὶδ ἀληθεύοντα· κύριε ἐν τῇ πόλει σε τῇ εἰκόνι αὐτῇ ἐξουδενώσεις. καὶ ὥσπερ ἡ ἐκκλησία πεπίσταλται, εἰ μὴ ἅπαξ λαλήσεται, συγχωρήσει ὁ Θεός, ἵνα κατ' ἐθνικὴν ἡ * ἐν εἴπῃ. παρά δοξαν ἀκολουθίαν· μὴ γένοιτο· * εἰ καὶ ὁ σκοπὸς τῦ πράγματος κατάτι δοκιμάζεται, καὶ ὕδαμῶς σκοπεῖται τὰ ἀποπλάσματα. ἐπεὶ καὶ ἐν Πανιάδι τῇ πόλει παρὰ τῆς αἱμορῥοούσης βασιβῶς κειμηθείσης εἰς ἀνάμνησιν τῦ περὶ αὐτὴν θαύματος ἐθεμέλιε ἀπεκίμενον, λοιπὸν τῆς ἀναφυείσης βοτάνης πρὸς τοῖς ποσὶ τῦ εἰς ὄνομα τῦ κυρίου ἡμῶν ἀνατελλομένης παρὰ ταύτης ἀνδριάντος, ἐν ξένῃ τῷ εἴδει, ἃ γνωρίμη, προκειμένης πᾶσι, παντοίων νοσημάτων ἀλεξητήριον ἰῶ συγκατασκάπτει καὶ ἀγαθότητι αὐτῦ τῦ Θεῦ σωτῆρος ἡμῶν. νομικὴ μᾶλλον εἶπεῖν ἡ τοιαύτη ἔνδειξις ἀνατελλώσης, εἰ καὶ τῷ τόπων ἐκτυπώτερα, καὶ τῆς σκιᾶς προτιμοτέρα ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια. διὰ μεγίστων σωτηρίας ὑπόθεσιν ἡ τῷ ἁγίων ἐμπίπλης θεοβόλος τῇ ἐκκλησίᾳ τῦτο κεφάλαιον παραδέδωκε, ὅτε ἐν ταῖς ἁπάσαις ὕψεσι, καὶ ἐν ταῖς χρωματουργίαις τὸν σεπτὸν ἐκεῖνον χαρακτῆρα κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τῦ πέρσαντος τὴν ἁμαρτίαν τῷ κόσμῳ ἀνατελλῶσθαι· ἐξ αὐτῆς τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τῷ Θεῷ λόγῳ καταινοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, ἴδιά τε παθῶν αὐτῦ, καὶ τὰ σωτήρια δεκάτα χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἡμερίας τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. καὶ ὅθι ἐντεῦθεν τῷ

Aphetica illi pronunciaretur maledictio: *Propterea destruet te Deus in finem, evellet* ACTIO IV. *te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viventium.* Ita & Psalm. 51. ille præter spem conatibus, qui in spe erant, frustratus periit, superno agone vestro & robore, apostata enervata impugnatione adversus Deum, deorsum effecta, & ad novissimum propemodum expulsa exitium Christum impugnantis ferocitatis: ita ut super eo scriptura veraciter impleatur, quæ dicit: *Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore*: pro 2. Reg. 2. eo quod nulla est ad infirmum Dei firmitas abominationis eorum qui Deum impugnant, & pugnare pro Deo mundum contra infensatos * asserit. Quomodo ergo non *Scriptum est. cum Deo pugnans, o tu sanctissime, adversus eos qui sine Deo & contra Deum sunt, commoveris? Qui videlicet inveniunt Sap. 5. eum qui invisibiliter oppugnatur, imo ut verius dicamus, simul pugnat, & hostes in fugam vertit: ac ubi sic cœpisti prælium, ut Deus *ipse* tibi monstravit? præesse præcipiens in castris regni Christi gloriosum vere ac insigne labarum, id est, vivificam crucem, magnum contra mortem magnitudinis sum trophæum: in quo mundi quadrifarie terminos circumscripsit, lineamentis distinguens. Deinde & sanctam C imaginem omnium dominæ ac veræ Dei matris, cujus vultum divites plebis deprecabuntur. Etenim sancta est, quemadmodum patribus videtur, quæ taliter a vobis pie honorata tribuit vicissitudines. Nam imaginis honor ad principalem transit, secundum Basilium magnum. Et pietate est plena venerabilium imaginum causa, sicut dicit Chrysostomus: Ego & cera perfusam amavi picturam pietate refertam: vidi enim in imagine angelum cuneos barbarorum persequentem, & David veritatem dicentem: Domine in civitate tua imagi- Psalm. 72. nem eorum ad nihilum rediges. Et nequaquam ecclesia erravit, licet ita fuerit D æstimatum. Indulgeat Deus, & neque secundum gentilem consequentiam est traditio (absit) & intentio rei secundum quid probatur, & nequaquam considerantur quæ perficiuntur. Nam neque in Paneade civitate hæmorrhoissæ pie motæ in recordationem facti in se miraculi repudiabatur, cum orta esset herba circa pedes statuæ, quæ ab ea in nomine Domini Jesu Christi erecta est: & extranea erat, incognitaque specie, positaque omnibus in variorum languorum remedium condescensione & bonitate Dei & Salvatoris nostri. Imo legalis, ut * jam dicamus, hujusmodi est * In in Deo erectio; licet * figuris magis fi- * Scr. figuris expressior gnanda: & umbræ præferenda sit gratia & E veritas. Unde maximam salutis causam sanctorum cœtus Dei consilio hoc capitulum * tradidit in universorum vultibus, & co- * Scr. h. cap. ecclesiæ trad. lorum operationibus venerabilem & sanctum characterem secundum humanitatem ejus, qui tollit peccatum mundi, erigamus, per eum humilitatis celsitudinem Dei verbi considerantes, & ad memoriam conversationis in carne factæ, tam videlicet passionis ejus & salutaris mortis, quam redemptionis, quæ hinc mundo effecta est, manu quodammodo ducti: & nulla est hinc a divinis

Digitized by Google

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

vinis dissonantia. Si enim prophetica præ-
locutiones terminum minime perceperunt,
ne scribantur res ad ostensionem eorum
quæ adhuc facta non sunt: id est, si non
est incarnatus Dominus; non formetur
Matth. 2. sancta imago ejus secundum carnem. Si
non est natus in Bethlehem ex gloriosa
Luc. 2. virgine Dei genitrice, neque magi munera obtulerunt, neque pastoribus supra steterit angelus, neque multitudo cælestis exercitus nato hymnum obtulit: si non in ulnis genitricis ut infantulus ferebatur, qui portat universa; & lactis alimoniam pertulit, qui dat escam omni carni; nec hoc figuretur. Si non a sene suspiciebatur, qui vitæ tenet principatum & mortis, & omnium Dominus per eum agnitus simul & prædicatus, & ut dimissionem concederet, postulatus: si non in Ægyptum causa dispensationis pergebat super nubem levem, omni scilicet lumine illustratam matrem ac sanctitate robustam, qui in excelso sedet, & redit ex Ægypto, & habitat Nazareth; ne figurentur coloribus. Si non mortuos suscitavit, & erexit paralyticos, & leprosis præbuit purgationem, & cæcos illuminavit, deinde & expressam fecit linguam mutorum, & bases claudorum firmavit, & expulit dæmones: nisi aperuit aures surdorum, & omnia operatus est gloriosa, & in Deo signa perfecit; ne pingantur: & nisi passionem voluntarie suscepit, & infernum spoliavit, & surgens in cælum ascendit, qui venturus est judicare vivos & mortuos; * neque figurent scriptura vel historiæ, quæ ista enarrant, tam per literas, quam per colores. At si hæc omnia facta sunt, & magnum est pietatis mysterium, utinam esset possibile, ut cælum & terra & mare, animantia quoque omnia & virgulta, & quidquid aliud est, enarrent illa & per voces & per literas, & per picturas. Eorum enim quæ non sunt, formatio, idolica pictura nominatur, quæ & paganæ fabulationis poema finxit, eorum quæ nunquam fuerunt per essentiam, facturam desipienter asseverans. Et certe nulla est condescensio ecclesiæ Christi cum idolis: absit. Neque enim vitulas adoravimus, neque vitulum in Choreb fudimus, neque a nobis creatura Deus æstimata est: sed neque rursus sculptili procidimus, & Beelphegor initiati sumus, neque natorum occisores aut sacrificatores fuimus, aut occulta mysteria celebravimus: neque filios nostros & filias immolavimus unquam dæmonibus, ut in nos ea, quæ a Salomone idolorum cultoribus dicta sunt, assumantur. Numquid a nobis infecta est terra in
3. Reg. 21. sanguinibus? vel imaginem in templo fecimus, quadriforme habentem idolum, & hanc adoravimus? Numquid abominationem repentium & pecorum supra morum templi depinximus? Aut iterum nos Ezechiel vidit plangentes Adonidem, & incensum Soli offerentes, de quibus dicit
Psalm. 8. Rom. 1. apostolus: *Servierunt creaturæ potius quam creatori*. Putasne statuimus imagines duarum fornicariarum in Ægypto, Oola scilicet & Ooliab, & eas adoravimus? An
Ezech. 23. rursus a nobis sacrificia Bel in Babylone,
Dan. 14. Jud. 16. & Dagon in Palæstina oblata sunt? vel

* al. nec scribantur, nec figurentur.

θείων αἰσύμφωνον. εἰ γὰρ αἱ προφητικαὶ ἀνεῤῥήσεις οὐκ εἰλήφασι τὴν περαίωσιν, μὴ γραφέσθω τὰ πράγματα πρὸς ἔνδειξιν τοῦ μήπω γεγενημένων. τυπίσθω, εἰ μὴ ἐσαρκώθη ὁ κύριος, μὴ τυποῦσθω ἡ κατὰ σάρκα αὐτοῦ εἰκών. εἰ μὴ ἐτέχθη ἐν Βηθλεὲμ ἐκ τῆς ὑπερενδόξου παρθένου θεοτόκου, καὶ οἱ μάγοι τὰ δῶρα προσήγαγον, καὶ ποιμέσιν ἐπέστη ὁ ἄγγελος, καὶ πλῆθος οὐρανίου στρατιᾶς τὸν ὕμνον προσέφερε. εἰ μὴ ἐν ἀγκάλαις τῆς τιτθοῦσης ὡς βρέφος ἐφέρετο ὁ βαστάζων τὰ σύμπαντα, καὶ γαλακτοτροφίας ἠξίωτο ὁ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκί, μηδὲ τοῦτο τυπούσθω. εἰ μὴ ὑπὸ γηροβοσκοῦ ὑπεδείκνυτο ὁ κατέχων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῷ ὅλων κύριος δι' αὐτοῦ γνωριζόμενος ἅμα καὶ κηρυττόμενος, καὶ ἵλεων ἀπόλυσιν παρ' αὐτοῦ δυσωπούμενος. εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκονομίᾳ ἐπορεύετο ἐπὶ νεφέλης κούφης, τῆς ὑλοφώτου μητρὸς καὶ ἁγιότητι, ἡ εἰς ὕψος καθημένης· καὶ παλινδρομεῖ ἐξ Αἰγύπτου, καὶ οἰκεῖ τὴν Ναζαρέτ· μὴ τυπούσθωσαν χρώμασιν. εἰ μὴ νεκροὺς ἤγειρε, καὶ ἐξανίστησι παραλύτους, καὶ λεπροῖς παρέχει τὴν κάθαρσιν, καὶ ἀπομμάτους ὠμμάτωσε, εἶτα καὶ τραυλὴν ἐποίησε γλῶσσαν μογιλάλου, καὶ βάσεις χωλῶν ἐστερέωσε, καὶ ἀπέλασε δαιμόνια· εἰ μὴ διηνοίξατο ὦτα κωφῶν, καὶ πάντα εἰργάσατο τὰ παράδοξα, καὶ τὰς θεοσημείας ἐπέλεσε· μὴ γραφέσθωσαν· εἰ μὴ τὸ πάθος ἑκουσίως ἐδέξατο, καὶ τὸν ᾅδην ἐσκύλευσε, καὶ ἀναστὰς εἰς οὐρανοὺς ἀνεληλύθατε ἐκ μέλλων ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· μὴ γραφέσθωσαν, μηδὲ τυπούσθωσαν αἱ ταῦτα δηγούμεναι καὶ διὰ γραμμάτων καὶ διὰ χρωμάτων ζωγραφίαι καὶ ἱστορίαι. εἰ δὲ ταῦτα πάντα γεγόνασι, καὶ μέγα τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, εἴθε καὶ δυνατὸν ἦν καὶ τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, τὰ ζῶα πάντα καὶ τὰ φυτά, καὶ εἴ τι ἄλλο, ἐκδηγεῖσθαι αὐτὰ καὶ διὰ φωνῶν, καὶ διὰ γραμμάτων, καὶ ἱστοριῶν. τῷ γὰρ μὴ ὄντων ἡ τύπωσις εἰδωλικὴ γραφὴ ὀνομάζεται, ἃ καὶ Ἑλληνικὴ μυθοποιία ἀπλάττει, τῷ μὴ γεγονότων ἐν τῇ ὑπάρξει ληρωδοῦσα τὴν ποίησιν. καὶ οὐδεμία συγκατάθεσις τῇ ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ μετὰ εἰδώλων· μὴ γένοιτο. οὔτε γὰρ δαμάλεις προσεκυνήσαμεν, οὔτε μόσχον ἐν Χωρὴβ ἐχαλκεύσαμεν, ἵνα Θεὸς ἡμῖν ἡ κτίσις λελόγισται· οὔτε αὖ πάλιν τῷ γλυπτῷ ὑπεπέσομεν, καὶ τῷ Βεελφεγὼρ ἐτελέσθημεν, οὔτε τεκνοφόνοι πλεκτὰς ἢ κρυφίας μυστήρια ἐτελέσαμεν, οὔτε τοὺς υἱοὺς ἡμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἐθύσαμεν δαιμονίοις ποτέ, ὡς ἂν εἰς ἡμᾶς τὰ παρὰ Σολομῶντος τοῖς εἰδωλολάτραις λεγόμενα ἐκλαμβάνεσθαι. μὴ γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐφονεύθη ἡ γῆ ἐν ταῖς αἵμασιν; ἢ εἰκόνα εἰς τὸν ναὸν εἰσηνέγκαμεν, τετράμορφον ἔχουσαν εἴδωλον, καὶ ταύτῃ προσεκυνήσαμεν; μὴ βδέλυγμα ἐρημώσεως καὶ κτηνῶν ἐπὶ τῷ τοίχῳ τοῦ ναοῦ κατεγράψαμεν, ἃ πάλιν ἡμᾶς Ἰεζεκιὴλ ἐθεάσατο θρηνοῦντας τὸν Ἄδωνιν, καὶ θυμιῶντας τῷ ἡλίῳ; περὶ ὧν φησιν ὁ ἀπόστολος· ἐλατρεύσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. μὴ ἄρα ἐτήσαμεν εἰκόνας τῶν δύο παρῶν ἐν Αἰγύπτῳ, τῆς Ὁλοὰμ καὶ τῆς Ὁλιβὰμ, καὶ ταύτας προσεκυνήσαμεν, καὶ αὖθις θυσίαι παρ' ἡμῶν τῷ Βὴλ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ τῷ Δαγὼν ἐν Παλαιστίνῃ προσηνέχθησαν ἢ τοῖς ἄλλοις θεοῖς τοῖς ἐθνῶν ὑπεπέσαμεν; οὐκ ἔστι ταῦτα,

οὐκ

ANNO CHRISTI 787.

ὐκ ἔστ. κατηγορείτω μηδείς, ὅτι * μηδεὶ τῷ ὄντων τὸ γινομένων τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆμερον, πλὴν τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς τριάδος, ἐσεβάσθη, ἢ ἐλάτρευσε· μὴ γένοιτο. ὁ μὲν γὰρ τρόπος τῆς τῶν εἰδώλων λατρείας ἐστὶν ἔκδηλος· Χριστιανοῖς δὲ θεοσεβέσιν ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης τὸ προσκυνούμενον. εἰ δέ καί τις Ἰουδαϊκῶς κινούμενος πρὸς τὴν ἔγκλησιν, τὰ πάλαι τοῖς εἰδωλολατροῦσι κατειρημένα ἐπιφημίζει, καὶ εἰδωλολατρείαν ἐπιγράφει τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν ἐκ τῆς τῶν σεβασμίων ἐκείνων εὐθὺς καὶ θαυμαστῆς πρὸς τὰ κρείττονα ὁδηγήσεως, ἀγνοείσθω μὴν ὑφ' ἑαυτοῦ ἄλλο, ἢ κύων κατυλακτῶν· καὶ ὡς ἐν σφενδόνῃ πόρρω ἀπεβαλλόμενος ἀκούσεται Ἰουδαῖος· εἴθε καὶ τὸν Ἰσραὴλ διὰ τῶν εἰκονικῶν, ὧν προστάτης, προσάγειν τῷ Θεῷ τιμὴν προσκυνήσιν, διὰ τῶν τυπικῶν μιμεῖσθαι τὸν κτίσαντος, καὶ μὴ τὸν μόσχον κατέχειν καὶ τὰς μυίας ὑπὲρ τοὺς πλάκας τῆς διαθήκης. εἴθε τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἐπόθει μᾶλλον, καὶ μὴ τοὺς δαμάλεις τῆς Σαμαρείας. εἴθε καὶ αὐτῷ προσέσχεν τὴν ῥάβδον τοῦ Ἀαρών, καὶ μὴ τὴν Ἀστάρτην. καλὸν καὶ αὐτῷ ἅμα καὶ δίκαιον, τὴν ὀμβρόθεον πέτραν σώζεσθαι, καὶ μὴ τὸν Βάαλ. εἴθε καὶ αὐτῷ πρὸς τὴν ῥάβδον Μωσέως μᾶλλον ὁρᾶν, καὶ τὴν σάμινον τὴν χρυσῆν, καὶ τὴν κιβωτόν, τὸ ἱλαστήριον, τὰ πέταλα, τὸ ἐφούδ, τὴν τράπεζαν, τὴν σκηνὴν τὴν ἐσωτέραν καὶ τὴν ἐξωτέραν· ἅπερ πάντα εἰς δόξαν γεγένηται τοῦ Θεοῦ, εἰ καὶ χειροποίητα, ἀλλ' οὖν ἅγια ἁγίων ἐλέγοντο. εἰ δέ τι καὶ τὰ χερουβὶμ τὰ γλυπτά, ὧν μνήμην ποιούμενος ὁ ἀπόστολος φησί· χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· οἷς καὶ τὴν θείαν ἐποχεῖσθαι δόξαν παρὰ τῆς γραφῆς διδασκόμεθα. εἰ τοίνυν προσεῖχεν, οὐκ ἂν πεῖς εἰδώλοις ὑπέπεσε. πᾶν γὰρ ἔργον ἐν ὀνόματι κυρίου γινόμενον, τίμιον καὶ ἅγιον πέφυκε. καὶ τί δεῖ τὸ γράμμα εἰς μῆκος ἐκτείνεσθαι; καὶ μάλιστα πρὸς ἄνδρα διαφέροντα, καὶ σκιοῦ ἐκλελιγμένον Θεῷ, καὶ τὴν χάριν εἰληφότα τοῦ πνεύματος, καὶ παρακύπτειν εἰς τὸ βάθος τῆς θείων δογμάτων δυναμένου, καὶ θεοδιδάκτως καταυγάσαι εἰς ἄκρον τὸ ὕψος τῆς γνώσεως. ἀλλ' εἰς μέσον τοῦτο, καὶ εἰς τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν, τῆς ὑπερμάχου σου ἡγιασμένε, καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν δεσποίνης ἀποθαυμάζοντες τὰ μεγαλουργήματα. καὶ οἷον αὐτὸς μὲν ὑπ' αὐτῆς ἀνιδρύθης ἐν ἅπασιν ὀδηγούμενος καὶ διασωζόμενος, καὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν κρατυνόμενος. ἐκεῖνοι δὲ οἱ ἐκ πολλοῦ κατ' αὐτῆς παροινήσαντες πόσον εὗρον ἀντίμαχον ὅσον εἶχον ἀντίδικον. καὶ τοῦτο ὁ θαυμαστόν. εἰ γὰρ Βαιθυλία διὰ χειρὸς Ἰουδὶθ γυναικὸς Ἰσραηλίτιδος διεσώζετο, ἧς ἔργον ἡ Ὀλοφέρνου ἀναίρεσις, ἵνα * σωτηρίαν τῷ Ἰσραὴλ αἱ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκήρυξαν· πῶς οὐκ ἂν εἴδει πλέον τινὰ σὺν ὑπερφυᾶ ἁγιότητι τοιαύτῃ συμμάχῳ κεχρημένον κατάρξαι τῶν πολεμίων τῆς πίστεως, καὶ νίκην σεφανῶσαι ἧς ὑπὸ χεῖρα; ἀλλὰ πῶς αὐτῆς ἱκεσίαις καὶ τῶν ἁγίων ἁπάντων ὁ κραταιὸς ἐν πολέμοις Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος, ὁ ὁδηγήσας σε ὑπὲρ τὸν Ἰωσὴφ αὐτοῦ καθέβασεν, φυλάξοι σε ἡγιασμένε εἰς χρόνους ἐπιμήκεις, ἅπαν τὸ Χριστιανικὸν εὐεργετοῦντι πολίτευμα, καὶ τῷ θείῳ κανόνι πάντας σαγηνεύειν ὁδηγοῦντα ἅμα καὶ παροξύνοντα, καὶ φυλάσσειν ἣν παρακατεθήκω· ἣν παρὰ τῶν πατέρων εἰλήφαμεν

A aliis diis gentium procidimus? Non sunt hæc, non sunt: calumnietur nullus: quoniam in nullo eorum quæ consistunt & facta sunt, nomen quod est super omne nomen populus Christi usque hodie, præter sanctam vivificam Trinitatem, coluit, vel * servivit: absit. Nam modus idololatriæ manifestus est. Christianis autem Dei cultoribus omnium dominator est adorandus. Porro si quis Judaico more ad accusationem motus, quæ olim contra idolorum cultores dicta sunt, diffamaverit, & idololatriam ecclesiæ nostræ ascripserit ex venerabilium imaginum deifico & mirabili ad meliora ducatu, nihil aliud arbitremur, quam ut canis latret, & in funda procul abjectus audit sicut Judæus: Utinam & Israel per visibilia visus esset; Deo adorationem offerre, & per typica memor esset creantis, & non vitulum retineret ac muscas super tabulas testamenti. Utinam sanctum altare magis desideraret, & non vitulas Samariæ. Utinam attendisset Aaron virgam, & non Astartem. Bonum quippe simul & justum esset ei, petram salutare quæ imbres divinitus dedit, & non Baal. Utinam ad virgam Moysi magis intuitus esset, & urnam auream, arcam, propitiatorium, petalum, ephod, mensam, tabernaculum interius & exterius: quæ omnia in gloriam Dei patrata, licet manu facta, sancta tamen appellabantur sanctorum, deinde & cherubim sculptiles, quorum memoriam faciens apostolus ait: *Cherubim gloriæ adumbrantia propitiatorium*: quibus & divinam vehi gloriam a scriptura docemur. Si his intendisset, non utique idolis procidisset. Omne namque opus quod in nomine Domini fit, pretiosum & sanctum est. Et quid opus est epistolam in longum extendere? & maxime ad virum Deo placitum, & vas electum a Deo, gratiam adeptum spiritus, & in profunda divinorum dogmatum valentem prospicere, atque Deo ductore considerare summam scientiæ altitudinem. Verum hinc ad propositum redeamus, propugnatricis tuæ, o sanctissime & omnium Christianorum domine, magnificationes: & qualis ipse ostensus fueris in cunctis ab illa directus & salvatus, & contra inimicos confortatus, admirantes. Illi vero qui ex multo jam tempore contra eam debacchati sunt, tanto invenerunt resistentem, quanto invenerunt sibi contradicentem. Et hoc mirum non est. Si enim Betulia per manum Judith mulieris Israelitidis salvabatur, cujus opus Holofernis peremptio fuit; & hanc salvatricem Israel, qui per idem tempus fuerunt, prædicaverunt: quomodo non oporteret amplius tuam amplissimam sanctitatem tali propugnatrice usam aggredi fidei hostes, & victoria coronare subjectos? Sed ejusdem supplicationibus & omnium sanctorum potens in prælio Deus noster, fortis & longanimus, qui deduxit te super Joseph aut orem, custodiat te sanctissime in annos prolixos, universæ Christianæ bene operantem conversationi, & sacro canoni obtemperare cunctos docentem & incitantem, & custodire depositum quod a patribus suscepimus; convertentem eos qui ad

ACTIO IV.

* Gr. latria adorent.

Judith 13.

ACTIO IV. modicum quid non intellexerunt : o juge gaudium noſtrum, & communis utilitas & refectio, ſanctiſſime & omnibus Chriſtianis amabilis.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Petrum divinum apoſtolum æmulatus, tuba cecinit nobis a Roma veritatem etiam pater iſte beatus.

* Gr. Theodorus. * Theodorus reverendiſſimus monachus & notarius legit,

EPISTOLA GERMANI BEATISSIMI, qui fuit patriarcha Conſtantinopolitanus, ad Joannem epiſcopum Synadenſem,

EPiſtolam veſtræ Deo amabilitatis tradidit nobis Taraſius laudabiliſſimus patricius, in qua continebatur de Deo amabili epiſcopo Nacoliæ. Significamus ergo ei, quod & antequam ſuſcepiſſemus literas veſtræ Deo amabilitatis, cum huc perveniſſet idem ipſe Deo amabilis epiſcopus, ad ſermonem venimus cum eo, dijudicantes ſenſum ejus, qualis haberetur ſententiæ ſuper his quæ audieramus de illo : & hanc nobis propoſuit * traditionem (opportunum eſt enim, ut omnia ſubtiliter ſignificemus Deo amabilitati tuæ) quod audiſſet divinam ſcripturam dicentem : Non facies omnem ſimilitudinem, ad adorandum eam, eorum quæ ſurſum in cælo & ſuper terram ſunt. * Contra hoc dixi, quia non oportet adorare manufacta, id eſt, quæ ab hominibus ſunt confecta. Nam ſanctos Chriſti martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitramur, & intercеſſiones eorum invocamus. Ad hæc igitur nos reſpondimus ei : quia Chriſtianorum fides & cultus & adoratio in unum eſt & ſolum Deum, ſicut ſcriptum eſt : *Dominum Deum tuum adorabis, & ipſi ſoli ſervies* : & glorificatio noſtra, & obſequium noſtrum ipſi ſoli offertur tam a ſanctis qui in cælis ſunt, & intelligibilibus incorporalibuſque virtutibus, quam ab eis, qui in terra cum * eſſent, viam cognoverunt veritatis : quemadmodum & in eccleſiis Chriſti, quæ ubique poſitæ ſunt, ſancta laudatur & glorificatur Trinitas in ſingulari dominatione ac deitate : ſecundum quod & unus a nobis Deus prædicatur & non eſt præter eum qui dominetur in potentatu ſuo ſæculo, & ex non extantibus omnia, ut eſſent, produxit, quotquot viſibilia & inviſibilia ſunt ; id eſt, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, ſancta ſcilicet conſubſtantialis & vivifica Trinitas. In quam etiam credentes, & quam confitentes, baptizati ſumus in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, quemadmodum tradidit ipſe Deus Verbum, qui incarnatus eſt, Dominus videlicet noſter Jeſus Chriſtus, qui unus eſt ejuſdem ſanctæ & incomprehenſibilis divinæ Trinitatis : & non creaturas adoramus (abſit) neque culturam, quæ deificæ dominationi debetur, ad conſervos inflectimus. Neque enim reges vel principes in terra adorantes, æqualem adorationem ei quam Deo exhibemus, facere noſcimur. Etenim Nathan prophetam con-

* Gr. ratiocinationem, ſeu apologiam

* Gr. ut autem hæc ſint mihi ſub Amad. op.

* Gr. Jaxo

Deut. 6.

* Gr. ;

Matth. 28.

3. Reg. 1.

ANNO CHRISTI 787.

μῶν, ἐπιτρέφοντα τὺς πρὸς ὀλίγον ἀγνωμονήσαντας· ἡ ὑμετέρα ἡμῶν χαρὰ καὶ κοινὸν ὄφελος καὶ ἀπόλαυσις, ἁγιώτατε, καὶ πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς ποθητέ.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· Πίστιν τὴν θείαν ἀποστόλου ζηλώσας ἐσάλπισεν ἡμῖν ἐκ Ρώμης τὴν ἀλήθειαν καὶ ὁ μακάριος οὗτος πατήρ.

Θεοδόσιος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΤΟΥ

μακαριωτάτου πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Ἰωάννην ἐπίσκοπον Συνάδων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας ἀπεδέξατο ἡμῖν Ταράσιος ὁ πανεύφημος πατρίκιος, ἐν ᾗ περιέχετο περὶ τοῦ θεοφιλοῦς ἐπισκόπου Νακωλείας, σημαίνομεν ἐν αὐτῇ, ὡς καὶ πρὸ τοῦ δέξασθαι ἡμᾶς τὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας, καταλαβόντες συνεῖναι τῷ αὐτῷ θεοφιλεῖ ἐπισκόπῳ, εἰς λόγους ἤλθομεν πρὸς αὐτόν, ἀποκρίνοντες τὸ ῥητὸν αὐτῷ, ὀφείλειν γνώμην περὶ τῆς ἀκοαζόντων ἡμῶν περὶ αὐτοῦ· καὶ οὕτω ἡμῖν προσέλαβε τὴν ἀπολογίαν· δίον γὰρ λεπτομερῶς πάντα σημαίνειν τῇ ὑμετέρᾳ θεοφιλίᾳ· ὅτι ἀκούσας τῆς θείας γραφῆς λεγούσης· οὐ ποιήσεις πᾶν ὁμοίωμα, προσκυνεῖν αὐτῷ, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς· κατὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι οὐ χρὴ χειροποιήτους προσκυνεῖν, ἤγουν τοῖς ὑπὸ ἀνθρώπων κατασκευασμένοις· ἐπεὶ τοὺς ἁγίους τοῦ Χριστοῦ μάρτυρας, τοὺς ἀληθεῖς μαργαρίτας τῆς πίστεως, πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγούμεθα, καὶ τὰς πρεσβείας αὐτῶν ἐπικαλούμεθα. περὶ τούτου οὖν ἡμεῖς ἀπεκρινάμεθα αὐτῷ· ὅτι τῷ Χριστιανῶν ἡ πίστις καὶ τὸ σέβας καὶ ἡ προσκύνησις εἷς ἐστιν καὶ μόνου Θεοῦ ὑπάρχει, καθὼς γέγραπται· ὅτι κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ ἡ δοξολογία ἡμῶν, καὶ ἡ λατρεία ἡμῶν αὐτῷ μόνῳ προσάγεται παρά τε τῶν ἐν ἐρανοῖς ἁγίων καὶ νοερῶν ἀσωμάτων δυνάμεων, καὶ παρὰ τῶν ἐπὶ γῆς ἐγνωκότων τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, καθὼς καὶ ἐν ταῖς ἁπάντων ἐκκλησίαις τοῦ Χριστοῦ ἡ ἁγία ἀνυμνεῖται καὶ δοξάζεται Τριὰς ἐν μοναδὶ καὶ κυριότητι καὶ θεότητι, καθὸ καὶ εἷς θεὸς παρ' ἡμῖν ὁμολογεῖται, καὶ ὃς ἔστι πάρεξ αὐτοῦ ὁ δεσπόζων ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ, τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐκ μὴ ὄντων τὰ πάντα εἰς τὸ εἶναι παραγαγών, ὅσα τε ὁρατά, καὶ ὅσα ἀόρατα· τυγχάνειν εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, τὴν ἁγίαν ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν τριάδα· εἰς ὃν καὶ πιστεύσαντες, καὶ ὃν ὁμολογήσαντες ἐβαπτίσθημεν, καθὼς παρέδωκεν ὁ αὐτὸς θεὸς λόγος ὁ ἐνανθρωπήσας, ὁ ἐκ τῆς ἁγίας καὶ ἀχράντου θείας τριάδος, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. καὶ ἐπίσημα προσκυνοῦμεν· μὴ γένοιτο· αἰδὲ τὸ τῇ θείᾳ δεσποτείᾳ ὀφειλόμενον σέβας εἰς ὁμοδούλους παπαζομεν. οὐδὲ γὰρ βασιλεῖς ἢ ἄρχοντας κατὰ γῆς προσκυνητὰς, τὸν ἴσον ὡς πρὸς τὸν Θεὸν προσκύνησιν ποιοῦντες φανόμεθα. καὶ γὰρ ὁ προφήτης Νάθαν φαίνεται ἐπὶ τῆς γῆς προσκυνήσας τὸν Δαβὶδ ἄνθρωπον ὄντα καὶ βασιλέα· ἀλλ' ὁ περὶ τούτου ἐγκληθήσεται

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

τοι ὡς ἄνθρωπον σεβασθεὶς παρὰ τὸν ὄντα Θεόν. Ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ τῶν εἰκόνων ποίησιν, ἵνα διὰ κηροῦ καὶ χρωμάτων ἐκτυπουμένων, εἰς παρατροπὴν τῆς περὶ τὸ θεῖον σέβας τελειότητος δεχόμεθα. οὐδὲ γὰρ τῆς ἀφράστου θεότητος εἰκόνα, ἢ ὁμοίωμα, ἢ χρῶμα, ἢ μορφήν τινα ἀποτυπούμεθ' ἂν οὐδὲ αὐτῶν ἵνα ἁγίων ἀγγέλων αἱ ὑπερίχουσαι τάξεις ἔτι κατανοεῖν, ἔτι ἐξιχνιάσαι ὅλως ἰσχύουσιν. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἀνακαλούμενος τὸ ἴδιον πλάσμα ἐκ τῆς τοῦ θανάτου καταχρίσεως, εὐδοκίᾳ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἄνθρωπος γενέσθαι ἠξίωσε, παραπλησίως ἡμῖν μετασχὼν αἵματος καὶ σαρκὸς, ὡς ὁ μέγας ἔφη ἀπόστολος, κατὰ πάντα ὅμοιος ἡμῖν γεγονὼς χωρὶς ἁμαρτίας, τὸ ἀνθρώπειον αὐτοῦ χαρακτῆρος, καὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἀνθρωπίνης ἰδέας τὴν εἰκόνα τυπώντες, καὶ ὁ τῆς ἀκατανοήτου αὐτοῦ καὶ ἀθεάτου θεότητος, ἐντεῦθεν τὸ τῆς πίστεως φανερὸν ἐπεγόμεθα, δεικνύντες, ὡς οὐχὶ κατὰ φαντασίαν καὶ σκιωδῶς τὴν ἡμετέραν φύσιν ἑνώσειν ἑαυτῷ, καθάς τινες τῶν ἀρχαίων αἱρετικῶν πλανηθέντες ἐδογμάτισαν· ἀλλ' ὅτι αὐτῷ πράγματι καὶ ἀληθείᾳ ἄνθρωπος γέγονε τέλειος κατὰ πάντα, δίχα μόνης τῆς ἐκσπαρείσης ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐχθροῦ ἁμαρτίας. καὶ ταύτῃ τῇ ἐπιστάσῃ τῆς περὶ αὐτοῦ ἀσφαλοῦς πίστεως τὴν τῆς ἁγίας αὐτοῦ σαρκὸς χαρακτῆρα ἐν τοῖς εἰκόσιν ἀποτυπούντες ἀσπαζόμεθα, καὶ σεβασμοῦ πάντος, καὶ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἀξιοῦμεν, εἰς ἀνάμνησιν ἐντεῦθεν ἐρχόμενοι τῆς θείας αὐτοῦ καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀῤῥήτου ἐνανθρωπήσεως. ὁμοίως καὶ τῆς κατὰ σάρκα ἀχράντου αὐτοῦ μητρὸς τῆς ἁγίας θεοτόκου κατὰ τὸν αὐτὸν ζῆλον τὴν ὁμοίωσιν ἀνιστοροῦμεν, δεικνύντες, ὅτι γυνὴ τὴν φύσιν ὑπάρχουσα, καὶ οὐκ ἀλλοτρία τοῦ ἡμετέρου φυράματος γνωριζομένη, τὸν Θεὸν τὸν ἀόρατον, καὶ τὰ πάντα τῷ χειρὶ περιέχοντα, ὑπὲρ πᾶσαν ἔννοιαν καὶ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἐν τῇ ἑαυτῆς συνέλαβε γαστρὶ, καὶ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα ἀπεκύησε. καὶ γὰρ ὡς κυρίως καὶ ἀληθῶς μητέρα Θεοῦ τὴν ἀληθινοῦ σέβομεν αὐτὴν, καὶ μεγαλυνόμεν, καὶ πάσης ἑκτῆς καὶ ὁρατῆς καὶ ὁρατῶν κτίσεως ὑπερτέραν λογιζόμεθα. καὶ τοὺς ἁγίους δὲ μάρτυρας τοῦ Χριστοῦ, ἀποστόλους τε, καὶ προφήτας, ὁσίους, καὶ λειτοὺς τοῦ ἁγίου, συνδούλους δὲ ἡμῶν καὶ ἀληθεῖς θεράποντας Θεοῦ γινομένους, πράξεσί τε ἀγαθαῖς, καὶ τῷ κηρύγματι τῆς ἀληθείας, καὶ ὑπομονῇ τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ παθημάτων δεξάμενος καὶ φίλους Θεοῦ ἀποδειχθέντας, καὶ πολλὴν παῤῥησίαν πρὸς αὐτὸν εἰληφότας ἀποθαυμάζομεν καὶ μακαρίζομεν, καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἀνδρείας αὐτῶν καὶ γνησίας περὶ τὸν Θεὸν δουλείας, τὰ ὁμοιώματα αὐτῶν ἀναγραφόμεν· οὐχ ὡς τῆς θείας φύσεως κοινωνοὺς αὐτοὺς ἀποφαίνοντες, τιμὴν ὀφειλομένην τῷ θείᾳ δόξῃ τε καὶ ἐξουσίᾳ τιμαῖς καὶ προσκυνήσεσιν αὐτοῖς ἀπονέμομεν, ἀλλὰ τὸν πόθον ἡμῶν τὸν περὶ αὐτοὺς διὰ τούτων ἐνδεικνύμενοι, ἅπερ διὰ τῆς ἀκοῆς ἀληθῆ πεπιστεύκαμεν, τοῦτα καὶ διὰ γραφικῆς μιμήσεως πρὸς βεβαιοτέραν ἡμῶν πληροφορίαν σωτηριάνομεν. καὶ γὰρ σαρκὶ καὶ αἵματι συμπεπλεγμένοι, καὶ δι' ὁράσεως τι τῆς κατὰ ψυχὴν ἡμῶν πληροφορίας βεβαιοῦν ἐπειγόμεθα. ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον τιμὴν λατρείαν τε καὶ δοξολογίαν καὶ προσκύνησιν παραφυλάττοντες, καὶ πρὸς τοῦτο ἅπαντας προσκαλούμενοί τε καὶ διδάσκοντες, τὰ ἑαυτῆς

stat super terram adoraſſe David hominem exiſtentem & regem; ſed non ideo acculabitur, quaſi qui hominem veneratus ſit præter Deum. Neque imaginum facturam, quæ per ceram & colores formantur, in ſubverſionem perfectionis, quæ circa divinum efficitur cultum, admittimus. Neque enim inviſibilis deitatis imaginem & ſimilitudinem, vel ſchema vel figuram aliquam formamus, quam ne ipſorum ſanctorum angelorum ſublimes ordines conſiderare & inveſtigare penitus valent. Sed quoniam unigenitus Filius, qui eſt in ſinu patris, revocans proprium figmentum a mortis damnatione, beneplacito Patris ſanctique Spiritus homo dignatus eſt fieri, ſimiliter nobis participatus carnis & ſanguinis, uti magnus ait apoſtolus, per omnia ſimilis nobis factus abſque peccato: humanum ejus charakterem, & humanæ ſpeciei, quam per carnem ſuſcepit, imaginem, & non incomprehenſibilis ejus, & inviſibilis deitatis, formantes, hinc quæ ſunt fidei repræſentare * urgemur, oſtendentes quod non per phantaſiam & umbratice naturam noſtram ſibi univerit, quemadmodum quidam antiquorum hæreticorum errantes dogmatizaverunt: ſed quod ipſa re ac veritate homo ſit perfectus per omnia, excepto ſolo peccato, quod ſeminatum eſt nobis ex inimico. Et hoc ſenſu tutæ fidei quam in illum habemus, ſanctæ ipſius carnis charakterem in imaginibus formantes, & ſalutamus, & omnium cultu ac honore decenti dignum decernimus, in recordationem hinc venientes divinæ illius & vivificæ ac ineffabilis incarnationis. Similiter autem & intemeratæ ſecundum carnem matris ejus ſanctæ Dei genitricis juxta eumdem modum depingimus ſimilitudinem, oſtendentes, quia cum mulier eſſet natura, & extranea maſſæ noſtræ minime facta, Deum inviſibilem & cuncta moderantem ſuper omnem ſenſum & hominum & angelorum in ſuo concepit utero, & ex ſe incarnatum peperit. Etenim ut proprie ac veraciter matrem Dei veri colimus eam, & magnificamus, & omni viſibili ac inviſibili creatura ſuperiorem arbitramur. Et ſanctos quoque martyres Chriſti, apoſtolos & prophetas, conſervos quidem noſtros & veros famulos Dei factos, actibuſque bonis & prædicatione veritatis, & patientia in paſſionibus, quas pro ipſo Deo pertulerunt, probatos & amicos Dei oſtenſos, & multam fiduciam apud eum conſecutos admiramur & beatificamus, & ad recordationem virilitatis eorum, ac germanæ circa Deum ſervitutis, ſimilitudines eorum depingimus: non eos ut divinæ naturæ communicatores pronunciantes, debitum deificæ gloriæ atque poteſtati honorem & adorationem illis impendimus; ſed amorem noſtrum, quem circa eos habemus, per hoc demonſtrantes, quæ per auditum vera eſſe credimus, hæc & per picturæ imitationem ad firmiorem certitudinem noſtram ſtatuimus. Etenim carne ac ſanguine connexi, * & per viſionem ea quæ animæ ſatisfacere poſſunt, certiſſime noſcere compellimur. Nam & ipſi ſancti Dei

Matth. 4.

* cogimur.

* etiam per vil. plenam animæ noſtræ certitudinem confirmare ſtudemus.

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787

in unum & solum Deum servitutem atque glorificationem & adorationem conservantes, & ad hoc omnes advocantes atque docentes, suum effuderunt sanguinem, & veræ confessionis corona redimiti sunt. Hic est modus faciendarum imaginum: non quo decentem incomprehensibili & inaccessibili deitati in spiritu & veritate adorationem transferamus in manufactas imagines, vel artis opera hominum, vel omnino in eas quæ a Deo factæ sunt creaturas sive in visibilibus, sive in invisibilibus: sed quo dilectionem, quam juste possidemus circa veros servos Dei nostri, per talem modum monstrantes, per illorum honorem in Deum qui ab his glorificatus est & illos glorificavit in confessione dominationis ejus, glorificationem & cultum referamus: ut & nos imitatores virilitatis eorum & caritatis quæ in Deum est, per bona opera & refragationem contra vitia demonstremur. Juxta ergo hunc modum imaginum facturam in ecclesia Christi fieri, & non aliunde nos quæ sunt salutis expectare, unusquisque certissime noverit, tam in visibili mundo, quam in futuro sæculo, nisi a solo unigenito Filio Dei [a] una cum Patre & Spiritu sancto, qui divina dona largitur. Neque enim aliud nomen est datum hominibus, Act. 4. in quo nos salvos fieri oporteat. Porro etsi Domini & Salvatoris nostri, & intemeratæ matris ejus, quæ vere Dei genitrix est, & sanctorum ejus imagines salutamus, sed non secundum eumdem affectum etiam fidem circa illos ipsos habemus. Verumtamen * Deum quidem novimus sine initio & infinitum, & in manu omnia continentem, factoremque nostrum & omnis creaturæ, & veraciter Salvatorem Deum, habentem potestatem in cælo & in terra, pro genere hominum incarnatum fuisse. Porro hanc ancillam, & proprie matrem ejus, ac intercessionem potentissimam generis nostri suscipimus. Illum quidem ut dominatorem, & quæ salutis nostræ sunt tribuentem; hanc vero ut materne pro nobis petentem: & sanctos omnes, tamquam conservos quidem nostros, & nostræ naturæ consistentes, sed placentes Deo, quemadmodum prædictum est, & supernam confidentiam & beatitudinem apud eum adeptos, & gratiam consecutos a Deo ad ministrandum nobis beneficia ipsius, sanitatesque passionum, & periculorum ereptiones in invocatione Dei nostri, cum per memoriam eorum in hymnis & canticis, beatitudinem & honorem ipsorum recolimus. Memoria enim justorum, ut scriptura inquit, cum laudibus. Hæc omnia jam exposuimus jam fato Deo amabili episcopo Nacoliæ: quæ & suscepit, & professus est tamquam coram Deo universorum sic se tenere, & nihil aliud dicere vel agere ad scandalizandos populos, vel turbationis eis causam præstandum. Hoc ergo sciens Deo amabilitas vestra, neque Deo amabilem synodum suam vexari faciat, neque in hoc scandalum ei aliquod fiat. Sed de cetero accersito eo, & præsenti-

* Or Deum quidem il-lum nov.

Prov. 10.

ἐξέχεαν αἵματα, καὶ τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας τὸν στέφανον ἀνεδήσαντο. ὧδε ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς τῶν εἰκόνων ποιήσεως, οὐχ ὡς τὴν ἀπρόσιτον τῇ ἀκατα-λήπτῳ καὶ ἀπροσίτῳ θεότητι ἐν ὑλικοῖς καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσει μετατιθέντων ἡμῶν εἰς χειροποιήτους εἰκόνας, ἢ τέχνης ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ἢ ὅλως εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γενόμενα κτίσματα εἴτε ἐν ὁρατοῖς, εἴτε ἐν ἀοράτοις· ἀλλ' ὡς τὴν ἀγάπην ἡμῶν, ἵνα δικαίως κινηθῶμεν πρὸς τὰς ἀληθεῖς δούλας τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, διὰ τῆς τοιούτων τρόπων δεικνύοντες. καὶ διὰ τῆς ἐκείνων τιμῆς εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς δοξασθέντα Θεὸν δοξάσαντα αὐτὰς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ, τὴν δοξολογίαν καὶ σέβας ἀναφέρωμεν· ὥστε καὶ ἡμᾶς μιμητὰς τῆς ἀνδρείας αὐτῆς καὶ τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης, διὰ τῆς ἀγαθῶν ἔργων καὶ τῆς κατὰ τῆς παθῶν ἀντικαταστάσεως ἀποδεχθῆναι. κατὰ τοῦτον οὖν τὸν τρόπον τὸν τῆς εἰκόνων ποίησιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθαι ἅπασας πληροφορέω, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν ἡμᾶς τὸ τῆς σωτηρίας ἐκδέχεσθαι κατά τε τὸν ὁρώμενον κόσμον καὶ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, εἰ μὴ παρὰ μόνου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι τὰς θείας δωρεὰς χορηγοῦντος. οὐδὲ γὰρ ἕτερόν ἐστι τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. εἰ δὲ καὶ κύριος καὶ σωτὴρ ἡμῶν, καὶ τῆς ἀχράντου αὐτοῦ μητρὸς τῆς ἀληθῶς θεοτόκου, καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ τὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα, ἀλλ' ἃ κατὰ τιμὴν αὐτῶν διάθεσιν καὶ τιμὴ περὶ αὐτῶν εἶσιν ἔχομεν· ἀλλὰ τὸν μὲν ἐπισάμεθα Θεὸν ἄναρχον καὶ ἀπερίληπτον, ἐν ᾧ τὰ πάντα περιέχοντα, ποιητήν τε ἡμῶν καὶ πάσης κτίσεως, καὶ ἀληθῶς σωτῆρα Θεόν, ἔχοντα ἐξουσίαν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, ὑπὲρ γένους ἀνθρώπων ἀληθῶς ἐνανθρωπήσαντα· τὴν δὲ ἀδελφὴν καὶ μητέρα αὐτοῦ κυρίως ὀνομάζομεν, καὶ προσεῖναι δυναμένην τῷ γένει ἡμῶν. τὸν μὲν ὡς δεσπότην τὰ τῆς σωτηρίας ἡμῶν νέμοντα, τὴν δὲ μητρικῶς τὰ ὑπὲρ ἡμῶν αἰτουμένην· καὶ τοὺς ἁγίους δὲ πάντας, ὡς συνδούλους μὲν ἡμῶν, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμῖν φύσεως ὑπάρχοντας, διαφέρειν δὲ τῷ Θεῷ γενομένους· καθὼς προείρηται. καὶ τῆς ἀνωτάτω παῤῥησίας καὶ μακαριότητος παρ' αὐτῷ τυγχάνοντας, καὶ χάριν εἰληφότας παρὰ Θεοῦ ὑπηρετεῖν ἡμῖν τοῖς παρ' αὐτοῦ λειτουργίας, ἰάσεις τε παθημάτων, καὶ κινδύνων ἀπολυτρώσεις ἐν τῇ διὰ τῆς μνήμης αὐτῶν ἐπικλήσει τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἧς κατὰ τὸ δυνατὸν ἡμῖν ἀξιόμεν τιμῆς, καὶ τῶν ἐν ὑμνῳδίαις μακαρισμῶν· μνήμη γὰρ δικαίων ὡς φησιν ἡ γραφή, μετ' ἐγκωμίων. τούτοις πάντα παρεθέμεθα τῷ ληξθέντι θεοφιλεῖ Νακωλείας ἐπισκόπῳ· ἅπερ καὶ ἐδέξατο, καὶ καθωμολόγησεν ὡς ἐπὶ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων ὅπως κρατεῖν, καὶ μηδέν τι λέγειν ἢ πράττειν πρὸς τὸ σκανδαλίσαι τοὺς λαούς, ἢ ταραχῆς αὐτοῖς αἰτίαν παρασχεῖν· τοῦτο δ' ἦν ἡ ὑμετέρα θεοφιλία, μήτε τιμὴ θεοφιλῆ αὐτῆς συνόδου σκυλλεῦσαι ποιήσῃ, μήτε αὐτὴ ἐν σκανδάλῳ τινὶ ἐν τούτῳ γινέσθω· ἀλλὰ δὴ μεταστειλαμένη αὐτὸν, καὶ τὰ παρόντα ἡμῶν γράμματα ὑπαναγνώσασα τῆς ἐν τόποις συγκατατίθεσιν αὐτῷ πληροφορίαν λαμβάνουσα, ὑπερεχέσθω τῆς τε τῷ κρατίστων ἡμῶν θεσ-

[a] In Greco, qui una cum Patre & Spiritu Sancto divina largitur. *Hardouinus.*

ANNO CHRISTI 787.

διαποιῇ τῷ βασιλέων πολυχρονίᾳ ἄζωΐας τε νίκης, αἰτεῖσθω δὲ τε τῇ τῶν Χριστιανῶν λαῷ τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νῶν εἰρήνην τε Θεοῦ.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἅγιος Γερμανὸς συμφωνεῖ τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἁγιωτάτοις πατράσιν.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν· ἀληθῶς δέσποτα ἐν πᾶσι συμφωνεῖ.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ταύτα τὰ γράμματα λαβὼν ὁ Νακωλείας ἀπέκρυψε, καὶ οὐκ ἔδωκε αὐτὰ τῷ μητροπολίτῃ αὐτοῦ. πρὸς τοῦτο πάλιν γράφει τῷ Νακωλείας ὁ μακάριος Γερμανός. ἡ γὰρ ἀρχὴ τῆς αἱρέσεως ἐξ αὐτοῦ ἐγένετο.

* Θεόλογος

* Θεοδόσιος ὁ θεοφιλέστατος μοναχὸς, διάκονος καὶ νοτάριος καὶ σκευοφύλαξ τῶν ἱερωτάτων πατριαρχικῶν ὀρατορίων, ἀνέγνω.

Τῶ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερμανῦ πρὸς Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον Νακωλείας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ θεοφιλέστατος τῆς Συναδίων μητροπόλεως γεγράφηκε ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀπέδωκε αὐτῷ ἡ θεοφιλία σου τὰ ἡμέτερα γράμματα· ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἐπὶ σοὶ ἐλυπήθημεν, καὶ δεύτερον θεμένῳ, ὡς ἔοικε, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ φόβον, καὶ τὴν ὀφειλομένην τοῖς μέλεσι τοῦ Χριστοῦ παρ' ἀλλήλων ἀγάπην τε καὶ τιμήν. τούτου χάριν διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν γραμμάτων παραγγέλλομεν τῇ θεοφιλίᾳ σου, παραθοῦ δὲ ἑαυτῆς ἀποδοῦναι τὴν προλεχθεῖσαν ἡμῶν ἐπιστολὴν τῷ εἰρημένῳ θεοφιλεῖ αὐτῆς μητροπολίτῃ, καὶ πᾶσαν αὐτῷ τιμὴν ἀπονέμειν, καὶ ὑπείκειν αὐτῷ κατὰ τὴν πρέπουσαν ἱερεῦσι τάξιν. καθὼς καθὼς τοὺς ἡμετέρους λόγους ἐδέξατο ἡ θεοφιλία σου, καὶ τούτοις ἐξακολουθεῖν ὡμολόγησε, μενέτω, μὴ τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορουμένη. οὐκ ἀγνοεῖ γάρ, ὅτι μὴν ἐπελάθετο, ὡς γε λογιζόμεθα, ὅτι μὴ ἀποτάξασθαι τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς παρεκάλεσε ἡμᾶς, προϊσχομένη ἐπανάστασιν μελετᾶσθαι κατ' αὐτῆς, ἐφ' οἷς, ὡς ἔλεγε αὐτή, οὐ συνῄδεσαν ἑαυτῇ, οὐ συνῄδεσαν μηδὲ πρὸς ὕβριν τοῦ κυρίου, ἢ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἕνεκα τῆς τούτων εἰκόνος εἰπεῖν ἢ πραξαι, ἀλλ' ἢ μόνον τὴν γραφικὴν ἀποστείχειν διδασκαλίαν περὶ τοῦ μηδὲν τῶν ἐν κτίσμασι τῆς θείας ἀξιῶν τιμῆς. ἵνα τινα καὶ ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν οὕτως ἔχειν, καὶ βεβαίως κρατοῦμεν, καὶ ὁμολογοῦμεν. καὶ τὰ γραφέντα δὲ παρ' ἡμῶν πρὸς τὸν μνημονευθέντα θεοφιλῆ μητροπολίτην αὐτῆς ὑπανέγνωμεν αὐτῇ, καὶ τούτοις ἐμμένειν καθωμολόγησε, καὶ τὰ ἴσα τῆς παυτης ἐπιστολῆς παρέχομεν αὐτῇ. μὴ οὖν θελήσῃς σκάνδαλον γενέσθαι λαῷ ἀπειροκάκῳ, μεμνημένος τοῦ φοβεροῦ * βήματος τοῦ κυρίου, ὅπερ καὶ τοῖς ἕνα τῶν μικρῶν σκανδαλίζουσιν ἐπάγειν ἠπείλησε. τοῦτο δὲ γινωσκέτω, ὡς μέχρις ἂν τὴν ἡμετέραν ἐπιστολὴν ἀποδῷ τῷ θεοφιλεστάτῳ αὐτῆς μητροπολίτῃ, ἐξ ἐπιτιμίων τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν οἱασδήποτε ἁψάσθαι λειτουργίας ἱερατικῆς. δεῖ γὰρ ἡμᾶς μᾶλλον αὐστηρότερον αὐτῇ προσαχθῆναι, ἤπερ ἀνανδίτητον αὐτὴν καταλιπεῖν, τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ κατακρίσει ἑαυτὴν ὑπεύθυνον.

* Lucam.

A bus literis noſtris lectis ſatisfactioneque conſenſus ejus * per eas percepta, exoret quidem pro optimorum dominorum noſtrorum & imperatorum longævitate atque victoria: poſtulet autem & Chriſtianorum plebi pacem Dei, quæ exuperat omnem ſenſum. ACTIO IV. * Gr. in his Philipp. 4.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Pater noſter ſanctus Germanus concordat cum prædeceſſoribus ſanctiſſimis patribus.

Sancta ſynodus dixit: Vere, domine, in omnibus concordat.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Has literas ſuſcipiens Nacolienſis abſcondit, & non dedit eas metropolitano ſuo. Ad hoc iterum ſcribit ad Nacolienſem beatus Germanus. Initium enim hæreſeos ex illo fuit.

* Theodorus Deo amabilis diaconus, notarius & ſcevophylax venerabilium patriarchicorum oratoriorum, legit. * Theodor.

Ejuſdem patris noſtri ſanctæ memoriæ Germani ad Conſtantinum epiſcopum Nacoliæ.

JOannes Deo amabilis Synadenſium metropolitanus ſcripſit nobis, quod non tradidit ſibi Deo amabilitas tua literas noſtras: in quibus non mediocriter ſuper te contriſtati ſumus, eo quod poſtpoſueris, ut liquet, & Dei * amorem, & debitum membris Chriſti ab alterutris amorem pariter & honorem. Hujus rei gratia per præſentes literas noſtras præcipimus Deo amabilitati tuæ, ut ſtatim per ſemetipſam det prædictam epiſtolam noſtram prædicto Deo amabili metropolitano ſuo, & omnem ei honorem impendat, & ſubjaceat ei ſecundum ordinem qui condecet ſacerdotes; & quemadmodum ſermones noſtros Deo amabilitas tua ſuſcepit, & hoc ſectari profeſſa eſt, permaneat, non in ſenſu ſuo abundans. Non enim ignorat, nec obliviſcitur, ut exiſtimamus, quia & pro abrenunciando epiſcopatu proprio nos rogavit, prætendens incurſionem meditari contra ſe, in quibus, ut dicebat ipſa, non erat conſcia: affirmans nihil ad injuriam Domini vel ſanctorum ejus propter horum imaginem ſe dicere vel agere, ſed tantummodo ſcripturæ ſectari magiſterium, eo quod nihil in creaturis divinum mereatur honorem. Quod & nos ita ſe habere didicimus, & firmiter retinemus & profitemur. Quæ autem ſcripta ſunt a nobis ad jam memoratum Deo amabilem metropolitam ejus, legimus ei; & in his permanere profeſſa eſt: & exemplaria hujuſcemodi epiſtolæ præbuimus ei. Ne ergo velis ſcandalum fieri plebi experti malorum, memorans terminum judicii Domini, quod etiam his qui unum puſillorum ſcandalizant, inferre minatus eſt. Hoc autem ſciat, quod donec epiſtolam noſtram tribuerit Deo amabiliſſimo metropolitano ſuo, ex auctoritate ſanctæ ac conſubſtantialis Trinitatis non habeat poteſtatem qualemcumque contingere ſacerdotale officium. Oportet autem magis nos auſterius eam aggredi, quam non correctam divinitus referendæ damnationi * eam deſerere. * Matth. 18. Marc. 9. Luc. 17. * eam

Te-

Digitized by Google

ACTIO IV.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sicuti & prædixi, fratres, introductio illatæ novitatis hujus ex prædicto viro, id est, episcopo Nacoliæ, facta est.

Constantinus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὡς καὶ προέφθημεν, τίμιοι ἀδελφοί, ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἐπεσάκτου ταύτης καινοτομίας ταύτης γέγονεν ἐκ τοῦ προειρημένου ἀνδρὸς ἐπισκόπου Νακωλείας.

ANNO CHRISTI 787.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

EPISTOLA GERMANI EPISCOPI Constantinopoleos ad Thomam episcopum Claudiopoleos.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Θωμᾶν ἐπίσκοπον Κλαυδιουπόλεως.

Prov. xii. Dixit in quodam eloquiorum suorum loco sapientissimus Salomon : *Frater qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma & alta : Valet autem sicut seris munitum regnum.* Ego autem non ex his qui adjuvare possunt, memet existimans, sed potius ex illis qui adjutorio egent, præsentem exarare literam ad vestram studui Deo amabilitatem, cogitationum non ferens molestiam. Quædam enim eam egisse audivi, quæ si quidem, ut secundum deiloquum Gregorium dicamus, mendacia, aures ferant : at si veracia, undique mentem meam confusio comprehendit. Putas enim quod & ipsa, secundum multorum desidiam, dilectionis jucunditate labiis tantum * fuerit usa, & non in profundum descenderit mentis, existimantis videlicet quod non sincera dilectione circa illam flagremus ? vel hoc quidem nequaquam, sed imperitiam nostram & pigritiam, & negligentiam circa ea quæ Deo sunt placita, respuit ; utpote quæ nullam curam gesserit in perscrutanda voluntate divina, secundum traditum nobis per sacras scripturas sanctum mandatum ? Aut horum non quidem est apta suspicio, illud vero fortasse opinandum est, ut meliore sibi facta revelatione (piget autem me dicere elatione quadam & * prudentia : Caritas enim malum non cogitat, ut ait divinus apostolus) in talem devenerit satisfactionem, quam manifestare nobis ex necessitate * debeat. Porro facta est nobis * ex hujusmodi suspicionibus non irrationabilis occasio : quia tempore multo degens apud nos vestra Deo amabilitas & commorans, quæ etiam * literalium nonnunquam verborum & quæstionum interrogationes proponens, nullum sermonem movit nobis aliquando de imaginibus sive sanctorum virorum, sive ipsius Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, & secundum carnem ejus sanctæ & veraciter Dei genitricis Mariæ : neque tamquam inquirens, & certitudinem invenire volens, id est, interrogans, qualis nobis de hoc sensus existeret : & si secundum rationem esset quod in his fieret, nullam inferendo damnationem ista facientibus : sed neque ad firmam satisfactionem objectione & interemptione dignum hujusmodi ducens, ad consilium nobis accipiendum tradidit semetipsam * utrum & nos similis sensus essemus : sed de his omnino in silentio perfecto se sciens, in civitate sua quasi ex communi dogmate & indubitabili quadam diceptatione imaginum depositionem, sicut didicimus, fecit : si veritas ita se habet, iterum dicemus. Etenim non est nobis facilis animus ad cre-

* Or. fic illicitis.

* Forte cum I. Cor. xiii.

* Or. debet.

* Or. humanis suspicionibus.

* Scriptura sine articulo.

* Or. ut

Ἐιρηκέ τις τῇ ἑαυτοῦ λόγῳ ὁ σοφὸς Σολομών· ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή· ἰσχύει δὲ ὥσπερ μοχλευόμενον βασίλειον. ἐγὼ δὲ ὁ τῇ βοηθείᾳ δυναμένων ἑαυτὸν λογιζόμενος, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ βοηθεῖσθαι δεομένων, τὸ παρὸν ἐγχαράξαι γράμμα πρὸς τὴν ὑμετέραν ὡρμήθην θεοφιλίαν, τῇ λογισμῶν μὴ φέρων τὴν ὄχλησιν. τινὰ γάρ μοι ἠκούσθη πεπραχέναι αὐτήν, ἅπερ εἰ μὲν ψεῦδη, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον εἰπεῖν, ἄκραι φερέτωσαν· εἰ δὲ ἀληθῆ, πεπτηχότος μου τὴν διάνοιαν ἀπορίᾳ πιεζόμενον. ἆρα γὰρ καὶ αὐτῇ κατὰ τὴν τῶν πλειόνων ῥᾳθυμίαν τὸ τῆς ἀγάπης πρανὲς χείλεσι μόνον πεφιλήκασα, καὶ οὐκ εἰς τὸ βάθος κατέδυ τῆς διανοίας, δηλονότι λογιζομένης αὐτῆς, οὐκ ἐν εἰλικρινεῖ ἀγάπῃ ὀφείλειν ἡμᾶς πρὸς αὐτήν ; ἐὰν τοῦτο μὲν ἐδοκιμῶς, τὸ δὲ ἀμαθὲς ἡμῶν, καὶ περὶ τὰ τῇ Θεῷ ἀρέσκοντα ὀκνηρότερόν τε καὶ ἀμελημόνων διέπτυσεν, ὡς ἐκ πολλῆς φροντίδος ἀξιουμένης τῆς ἐρεύνης τοῦ θείου θελήματος κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν διὰ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἁγίαν ἐντολήν ; ἢ καὶ τούτων μὲν οὐκ ἄτοκος ἡ ὑπόνοια, ἐκεῖνο δὲ ἴσως ὑπολαμβάνειν ἐστὶν, ὡς κρείττονος αὐτῇ ἀποκαλύψεως γεγομένης· οἶκεν γὰρ εἰκέναι οἱήσεώς τινος καὶ φρονήματος· ἡ γὰρ ἀγάπη τὸ κακὸν οὐ λογίζεται, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος· εἰς τοιαύτην ἦλθεν πληροφορίαν, ἵνα φανερώσαι ἡμῖν ἐξ ἀναγκαίου ὀφείλει. γέγονε δὲ ἡμῖν τῇ πιστῶν ὑποστοιᾷ οὐκ ἀπέλαστος ἀφορμή· ὅτι χρόνῳ πολλῷ γενομένη παρ' ἡμῖν ἡ ὑμετέρα θεοφιλία, συναναστρεφομένη τε, καὶ γραφικῶν ἔθ' ὅτε λόγων τε καὶ ζητημάτων ἐρωτήσεις προβαλλομένη, οὐδέπω λόγον κεκίνηκεν ἡμῖν ποτε περὶ εἰκόνων, εἴτε ἁγίων ἀνδρῶν, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἁγίας καὶ ἀληθῶς θεοτόκου μητρός· ὅτε ὡς συζητοῦσα καὶ τὸ ἀκριβὲς ἄρειν βουλομένη, ἤγουν ἐρωτῶσα, ὁποῖόν ἡμῖν περὶ τούτου τὸ φρόνημα· καὶ εἰ καὶ λόγον ἐστὶ τὸ ἐν ἕξεσι γινόμενον, οὐδεμίαν φέρον κατάκρισιν παρὰ Θεῷ τοῖς ποιοῦσιν. ἀλλ' ὅτε ὡς βεβαίᾳ πληροφορίᾳ ἐπαβολῆς καὶ ἀναιρέσεως ἄξιον τὸ τοιοῦτον τιθεμένη, πρὸς τὸ συμβουλεύειν ἡμῖν ἐπιδέδωκεν ἑαυτήν, ὥστε καὶ ἡμᾶς τῆς ἐμοίας ἔχεσθαι γνώμης· ἀλλὰ πάντα τὰ περὶ τούτου ἐν τελείᾳ σιωπῇ παρ' ἡμῖν πεποιημένη, ἐν τῇ κατ' αὐτὴν πόλει γεγενημένη, ὡς ἀπὸ δόγματος κοινοῦ καὶ ἀναντιῤῥήτου τινὸς διαφορᾶς τῇ τῶν εἰκόνων καθαιρέσει, ὡς μεμαθήκαμεν, ἐποιήσατο, εἰ τὸ ἀληθὲς οὕτως ἔχει, πάλιν ἐροῦμεν. καὶ γὰρ οὐκ εὔδρομον ἡμῖν ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ πείθειν ἀπειρημένους τοῖς πρὸς τὸ θεωρεῖν τὰς πλησιεπηρείας πολλάκις. ἀλλ' ἡμᾶς ἀναγκαῖον τιθέμενα, ὡς ἐν θεοσεβείᾳ καὶ ἀδελφικῇ

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 381.

φιὴ δοκιμασίᾳ τὰ τῆ φρονήματος ἡμῶν φανερῶσαι, λεπτομερῶς τὰ περὶ τούτου σωτείομβω διεξελθεῖν. ἐκεῖνο πρότερον ὑπομιμνήσκοντες, ὡς ἐξ ἅπαντος φυλάττεσθαι ἡμᾶς χρὴ τὰς τῆ πραγμάτων καινοτομίας· καὶ μάλιστα ὅτε τοῖς ἐν τῆ πίστει τῆ Χριστῆ λαοῖς θόρυβός τις καὶ σκανδάλων ὑπόθεσις παρακολουθεῖ, ἔπειτα καὶ χρόνῳ μακρῷ ἐθος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐκράτησεν. εἰ γὰρ μετὰ βουλῆς οἰνοποτεῖν ἡ γραφὴ διατάττεται, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς χρὴ πλείονι συζητήσει τοῖς καιριωτέροις ἐγχειρεῖν, ἵνα μὴ ὑπόδικοι τῆ φοβερῆ γενώμεθα κρίματι, τῷ καὶ ἑνὶ τῆ μικρῶν σκανδαλίζοντι ἐπιτιμίῳ παρὰ Θεῆ. καὶ ἄλλως τῆ πρὸς ὄζειν τῆς τῆ Χριστῆ ἐκκλησίας παρὰ τῆ ἀπίστων συναγομβένων ῥημάτων ἢ πραγμάτων τινὶ ἀναξιπαθεῖ ποιεῖσθαι ὀφείλοντες, καὶ τὸ τούτης σεμνὸν καὶ ἔνθεον δεικνύειν ἀσάλευτον. τοῦτο πάντων δὲ πρώτης γινώσκειν χρεών, ὡς οὐ νῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καὶ Ἰουδαῖοι, τὰ τοιαῦτα ἡμῖν προσήγαγον εἰς ὀνειδισμόν, καὶ οἱ τῆς ὄντως εἰδωλολατρείας θεραπόντες, αἰσχαίνειν μόνον ἐπιχειροῦντες τὸ τῆς πίστεως ἡμῶν ἀκραντόν τε καὶ ἔνθεον, καὶ ἐκ τῶν χειροποιήτων προσίεσθαι ἀναιρεῖν ἐπειγόμενοι. ὅπερ γε αὐτοῖς ἡ πάσα σπουδὴ καὶ τὸ σέβας περὶ τοῦτο κατεγίνετο, μηδενὸς ἧττον ὁρωμένου καὶ αἰσθητοῦ ὑψηλότερον τίθεσθαι, ἀλλὰ τῷ θείαν φύσιν παντοίως ταπεινοῦν, ἢ τόπῳ τινὶ περιλαμβάνοντες τὴν ἄκρως ἐκπτικὴν αὐτῆς ἀφόρητον, ἢ σωματικαῖς εἰδοποιοῦντες μορφώσεσιν. οὓς ἂν ἀγχινοῦς μᾶλλον ἧττον ἡμετέρων ἀφηγήσαιτό τινες ὡς κύνας ἀνεῤῥύτους, γραφικῶς εἰπεῖν, μάτην καθυλακτοῦντας τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ ἀπεώσαντο, ὧν οὐκ ἐν χερσὶν ἡμῖν τὰ ποιήματα. ἃ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆ οἰκείου αὐτοῖς ἐπιτηδεύματος ὁ τῆς ἀληθείας λόγος ἐπισκοτίζει. τῆ μὲν γὰρ συλλεγέντων τῆ Ἑλληνικῶν πλειστῆ καὶ μύθων τὰ αἰσχρὰ καὶ ἀκόπτυστα· Ἰουδαίους δὲ ἕστιν, ἃ μόνον τὰ τῆ πατέρων αὐτῶν πρὸς τὰ εἴδωλα προσχώρησιν κατοῖς ὀνειδίζω, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς τὸν θεῖον νόμον, ὃν ἐκεῖνοι μὲν οὐχ ὅσιοι κρατεῖν, ἔοικεν ἐκεῖνος δὲ πάντων ἐπιφανέστατος· εἶτα ἐκείνοις δὲ πάντων τῆ πατέρων αὐτῶν

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

Deum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem increatam, sempiternam, incomprehensibilem, invisibilem, unius substantiæ ac sessionis: confitens pariter & Filii Dei * incarnationem, & alia secundum virtutem sacratissimi symboli, quod plebs Christi concorditer ante mysticam & sanctam oblationem offert Deo: atque illa spiritualis regeneratio, quæ in nomine earumdem trium * Dei principalium personarum per sanctum baptisma celebratur: atque * divina cooperatione facta perceptio, & communicatio vivificorum * fœderum incruenti sacrificii: per quæ veritatis illucescit illuminatio, & impietatis tenebræ effugantur, habentes & ipsæ proprii erroris manifestissimam cognitionem, multorum videlicet deorum superstitionem. Hæc autem ita invicem adversantur, ut apostolice dicam, quemadmodum in principio divisit Deus inter lucem & inter tenebras. Dicat igitur nobiscum beatissimus evangelista Joannes: *Hæc est victoria quæ vicit mundum, fides nostra*: addatur autem & a nobis, & dicatur: Hæc est petra, supra quam Christus ædificavit suam ecclesiam, portis inferi, id est, aggressionibus contrariam virtutum inconcussam & inevertibilem. Hinc novum nomen sortiti sumus, quod, ut Isaias dicit, benedicetur. Dixit enim ita: *Benedicent Deum verum*: & superignotam atque inextricabilem ineffabilis ejus naturæ annunciantes incomprehensibilitatem; invisibilem etiam illam, & incircumscriptam, & omnino incommutabilem indubitabili certitudine prædicantes; atque sempiternam ejus virtutem & divinitatem a creatura mundi, secundum sacratissimum Paulum, per ea quæ facta sunt, intellectam conspicientes. Sicque servire Deo vivo & vero meruimus, & libertate qua Christus nos liberavit, honorificati sumus & glorificati, ab omni erepti idolico errore & impietate: cujus præcipua cognitio, dicere lapidi, tu me genuisti: & ligno, tu me fecisti, secundum prophetæ vocem: & non aspicere in cælum, ut Isaias clamat, ut existimetur quis est, qui ostendit hæc omnia: qui educit per numerum mundum suum, per nomen vocabit præ multa gloria, & in multitudine virtutis; cujus manus plasmaverunt universam militiam cæli, quemadmodum alius quidam ait prophetarum: ceterum creaturæ universæ in apto ordinem inuentes, per eam intellectu animæ * similiter generationis rationem considerare, & per eam veraciter existentem Deum adorare, quemadmodum beatus Athanasius, sermonem contra idola componens, liquidius edocet. Sicut ergo nulla communicatio luci ad tenebras, vel consentio Christi ad Belial: ita nihil est commune Christianis, qui unum Deum inaccessibili claritate & virtute adorandum colunt, ad eos qui fingunt Deum, & hujusmodi a prophetis juste miseri vocantur. Illis enim cinis quidem cor est, sicut scriptum est: quorum alii quidem opera idoli a se facti creari sibi Deum recentem ex non existentibus opinantur: & corruente hoc ex qualibet causa & exterminato, firmiter tenent non esse sibi omnino Deum, nisi quiddam aliud pari modo condiderint.

* Or. perfectam incarnationem.

* divinarum

* Or. aliqua deificam perceptionem, * Or. spiritalium

1. Joan. 5

Matth. 16.

Isai. 62.

Rom. 1.

Gal. 4.

Isai. 29.

* Or. propter eiusdem prodentium cum verbum cognitionem

1. Cor. 6.

Psal. 93.

στις τε καὶ ὁμολογία· συνομολογουμένης καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πλάσεως σὺν σωματώσεως, καὶ τῆς ἄλλων κατὰ τὴν διάμεσον τοῦ ἱεροῦ συμβόλου, ὅπερ ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ ἀμοφρόνως πρὸ τῆς μυστικῆς καὶ ἁγίας ἀναφορᾶς προσάγει Θεῷ· ἥτε εἰς τὸ ἴνομα τοῦτον δὴ τῆς ἴσων θεαρχικῶν ὑποστάσεων τελουμένη διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος συνδυαστικὴ ἀναγέννησις, καὶ τῆς ζωοποιῶν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας συμβόλων ἡ θεουργικὴ μετάληψις καὶ κοινωνία· δι' ὧν ὁ τῆς ἀληθείας ἀναλάμπει φωτισμός, καὶ τὸ τῆς ἀσεβείας ἀπελαύνεται σκότος, ἔχον καὶ αὐτὸ τῆς οἰκείας πλάνης ἐμφανέσατον γνώρισμα τὴν τῆς πολυθείας ἀθεότητα. τοῦτο δὲ ὅτως ἀλλήλοις ἀντίκεινται, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἐν ᾧ ἔφαμεν τὸ καταρχὰς διαχώρισεν ὁ θεὸς ἀνάμεσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνάμεσον τοῦ σκότους. λεγέτω τοίνυν μεθ' ἡμῶν ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. προσεθήτω δὲ καὶ παρ' ἡμῶν, καὶ λεγέσθω· αὕτη ἐστὶν ἡ πέτρα, ἐφ' ᾗ Χριστὸς τὴν ἑαυτοῦ ᾠκοδόμησεν ἐκκλησίαν, πύλαις ᾅδου, ἤγουν προσβολαῖς τῆς ἐναντίων δυνάμεων, ἀκαταίσειστόν τε καὶ ἀνεξέλεγκτον. ἐντεῦθεν τὸ κυριώνυμον ἐκληρωσάμεθα ὄνομα, ὅτερ, Ἡσαΐας φησὶν, εὐλογηθήσεται. λέγει γὰρ ὅτως· εὐλογήσουσι τὸν θεὸν τὸν ἀληθινόν, τὸν ὑπεραγωτάτῃ καὶ ἀπεξηχίασον τῆς ἀῤῥήτου αὐτοῦ φύσεως ὑφαγγίλλοντες· ἀόρατον αὐτὸν καὶ ἀπερίγραπτον, καὶ πάντῃ ἀπαλλοίωτον ἐκ ἀδιακόπου πληροφορίας κηρύττοντες, καὶ τὴν ἀΐδιον αὐτοῦ δύναμιν καὶ θειότητα ἀπὸ κτίσεως κόσμου, κατὰ τὸν ἱερώτατον Παῦλον, τοῖς ποιήμασι νοερῶς καθορῶντες. ὅτω δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ ἠξιώμεθα, καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ, ᾗ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, τετιμήμεθά τε καὶ δεδοξάσμεθα, πάσης ἀπαλλαγέντες εἰδωλικῆς πλάνης τε καὶ ἀσεβείας· ἧς τὸ ἐξαίρετον γνώρισμα, λέγειν τῷ λίθῳ, σύ με ἐγέννησας· καὶ τῷ ξύλῳ, σύ με ἐποίησας, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν· καὶ μὴ ἀνατείνειν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὡς Ἡσαΐας βοᾷ, καὶ λογίζεσθαι, τίς ὁ καταδείξας ταῦτα πάντα, ὁ ἐξαγων κατὰ ἀριθμὸν τὸν κόσμον αὐτοῦ, πάντα ἐπ' ὀνόματι * καλεῖ ἀπὸ πολλῆς δόξης, καὶ ἐν πλήθει ἰσχύος· ἃ αἱ χεῖρες ἔπλασαν πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ἔπρόσθεν εἶπε τῷ προφήτῃ· ἡ πρὸ τῆς κτίσεως πάσης ἐναρμόνιον ἕνωσιν ὁρῶντες, δι' αὐτῆς τοῦ πνεύματος τῆς ψυχῆς ἀναλόγως τὸν γνησιουργὸν αὐτῆς λόγον ἐνοεῖν, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν πατέρα καὶ ὅτως ὄντα θεὸν προσκυνεῖν, καθὼς καὶ ὁ μακάριος Ἀθανάσιος τὸν κατὰ εἰδώλων συγγράττων λόγον ἐκδιδάσκει σαφέστατα· ὡς ἂν ἐδεμία κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἢ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ· ἵνα οὐδὲ κοινὸν Χριστιανοῖς ἵνα Θεὸν ἐν ἀνυποστάτῳ δόξῃ τε καὶ δυνάμει προσκυνεῖν μέρος σίζωσι, πρὸς τοὺς πλάττοντας θεὸν, καὶ ταύτῃ παρὰ τῶν προφητῶν ταλανιζομένους δικαίως. ἐκείνοις μὲν γὰρ σποδὸς ἡ καρδία, ὡς γέγραπται· ὧν οἱ μὲν τῇ ποιήσει τῶν παρ' αὐτῶν γνωρισθέντων εἰδώλων, κτίζεσθαι αὐτοῖς θεὸν πρόσφατον ἐκ τῶν μὴ ὄντων νομίζουσι· καὶ διεσπαρμένους ταύτῃ ἐξ ἀπειράσων αἰτίας, καὶ ἀφανιζομένους, βεβαίως κρατῆσαι μὴ εἶναι αὐτοῖς ὅλως θεὸν, εἰ μή τινα ἕτερον ὁμοίως δημιουργήσωσι. καὶ τοῦτο σαφῶς ἡμᾶς ἡ θεία διδάσκει γραφὴ ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν ἔρημον μοσχοποιΐας τὴν Ἰσραηλιτῶν, ὅτε κατεσασία-

ANNO CHRISTI 787.

σάντες τῷ Ααρὼν ἔλεγον· ποίησον ἡμῖν θεούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ἐμφαίνοντες διὰ τούτου λογίζεσθαι αὐτοὺς, καθόλου μὴ εἶναι Θεὸν, μήτε ἀληθινὸν, μήτε ψευδώνυμον, εἰ μή τι ἄρα εἴδωλον αὐτοῖς τεχνουργηθείη τὸ ἐπιζητούμενον· ᾧ τινι μετὰ τοῦτο τὴν ἐξ Αἰγύπτου αὐτῷ ἔξοδον ἀντιθέσαν, τῆς ἀσεβείας αὐτῷ τὴν αἰτίαν δεικνύοντες ἅμα ὑπερβολῇ. οἱ δὲ μετέπειτα τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας μεθύοντες αἰγυπιῷ, καὶ ταύτῃ περιέπειν σπεύδοντες ἐπ' ὀνόματι τῷ παρ' αὐτοῖς θρησκευομένων Θεῶν, τοὺς τῇ ξοάνων κατασκευῇ ἐφιλοτέμνων, Διὸς, ὃν καὶ πατέρα καὶ ὕπατον, τοῦτ' ἔστιν ὑψηλότατον Θεῶν καὶ ἀνθρώπων ὠνόμαζον, καὶ τῷ λοιπῶν, ὧν οὐκ ἄδηλος ἡ ὀνομασία τοῖς πλείοσιν. ὧν τὰ συμβολοκήματα καὶ αἱ κατὰ τοὺς πολυμβίους αὐτοῖς θυσίας τιμαὶ, πορνεῖαί τε καὶ ἀσέλγειαι, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας ἐπίδειξις, μικρὸν γὰρ εἰπεῖν, αἰσχροῤῥημοσύναι τε καὶ βλασφημίαι. ὅτου γε παρ' αὐτοῖς ἀνδροκτονίαις τὸ πρὸς τιμὴν Θεοῦ σπουδαζόμενον ἦν, καὶ τὸ ἐμπομπεύειν ταῖς αἰσχρουργίαις αὐτῷ ἐπετίμητο, εἰς τιμὴν τῷ προσκυνουμένων λαμβανόμενον, ὡς τοῦτο πεπραχέναι ἐκείνων, καὶ τοῖς γινομένοις ἑορτάζειν. αἱ δὲ παρὰ Χριστιανοῖς ἁγίων ἀνδρῶν εἰκόνες, τῷ τε μέχρις αἵματος ἀντικαθίστασθαι τῇ ἁμαρτίᾳ κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνὴν, καὶ τῷ τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας διακονησαμένων, προφητῷ τε λέγω καὶ ἀποστόλοις, εἴτε καὶ ἐν βίῳ εὐσεβεῖ βίου καὶ κατορθώσει ἔργων ἀγαθῶν ἀληθῶς Θεοῦ δούλων ἀναδειχθέντων, ὅσοι ὑπερέχουσιν, ἢ ἀνδρείας ὑπογραμμὸς, πολιτείας τε ἄκρας καὶ ἀρετῇ ὑποτύπωσις, καὶ τὸ δοξάζειν Θεὸν, ᾧ κατὰ τὸν παρόντα ζῶντι ἤρεσαν, ὑποτυγμός καὶ διέγερσις. λόγῳ μὲν γὰρ τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν πράξεις διηγούμενος ὠφελεῖ τοὺς ἀκούοντας, καὶ πρὸς ζῆλον μιμήσεως προσκαλεῖται πολλάκις. τοῦτο δ' ἂν καὶ διὰ τὸ προσέχειν τῇ εἰκόνι κατὰ τὸν τοῦ εἰκονίζοντος λόγον γένηται. ἃ γὰρ ὁ λόγος τῆς ἱστορίας διὰ τῆς ἀκοῆς παρίστησι, ταῦτα γραφὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσι. Βασίλειος ὁ μέγας βοᾷ, ἐξ ἑκατέρου τούτων πρὸς ἀνδρείαν διεγείρεσθαι τοὺς προσέχοντας λέγων. σύντομος γὰρ, ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ κεφαλαιώδης ὑφήγησις τῶν πεπραγμένων τῷ γραφομένῳ ἐν τῇ εἰκόνι, γίνεται τοῖς ὁρῶσιν ἡμῖν μιμητὴ τῆς ἰδέας αὐτοῦ ἡ μόρφωσις, ὥσπερ ὧν καὶ τοῖς εἰδώλοις τῶν ψευδωνύμων Θεῶν αἱ μιαραὶ αὐτῶν συμπεραίνονται πράξεις. καὶ τὸν μὲν ἐξ ἀκοῆς τὰ κατὰ τοὺς ἁγίους ἄνδρας παρειληφότα εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἀκουσθέντων ἡ τοιαύτη θεωρία συνωθεῖ, τὸν δὲ ἀγνοοῦντα φιλοτιμεῖσθαι παρασκάζει, καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνον διδασκόμενον, εἰς πόθον τε αὐτοῦ καὶ αἶνον Θεοῦ θερμῶς ἐγείρει· ὥστε δι' ἑκατέρου τούτων ἅπτεσθαι τῶν ὁρώντων τῶν ἁγίων τὰ καλὰ ἔργα δοξάζειν τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, κατὰ τὸν τοῦ εὐαγγελίου φωνήν. εἰ δὲ κατὰ Μωσέα νομοθεσία παραγγέλλει τῷ λαῷ κλῶσμα ὑακίνθινον εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ τῶν ἄκρων ἱματίων τίθεσθαι πρὸς ἀνάμνησιν τῶν ἐντολῶν καὶ φυλακὴν, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἐστὶ διὰ τῆς ὁμοιωματικῆς ἀναζωγραφήσεως τῶν ἁγίων ἀνδρῶν ἀναθυμεῖσθαι τὴν ἐκβασιν τῆς ἀνα-

ANNO CHRISTI 787.

Et hoc liquido nos divina docet scriptura in eo quod factum est in eremo, operose vituli ab Israelitis, quando seditionem commoventes dicebant ad Aaron: *Fac nobis deos, qui nos præcedant*: ostendentes per hoc, se arbitrari non esse omnino Deum, neque verum, neque falsi nominis, nisi forte idolum sibi artificio fieret * vel exquisitum; cui post hoc exitum eorum ex Ægypto * commodarent, impietatis eorum & amentiæ ostendentes inimicitiam. Alii autem post hanc gentilis religionis aggressi confusionem, & hanc circumtegere festinantes sub nomine deorum qui apud eos colebantur, simulacrorum * cæras studio pergebant, tam scilicet Jovis, quem & patrem & * consulem, id est, sublimissimum deorum ac hominum nuncupabant; quam ceterorum, quorum non est incerta nominatio pluribus. Quorum * purgationes & honores, qui per sacrificia quæ ab eis celebrantur, fiebant, fornicationes quoque atque luxuriæ, ac totius immunditiæ demonstrationes, ut parum sit dici, turpia verba pariter & blasphemiæ: cum apud eos homicidia in honorem Dei studio agerentur, & pompa turpibus operibus eorum honorabatur, in honorem eorum qui adorabantur assumpta, utpote hæc illis agentibus, & his factis congratulantibus. Porro quæ apud Christianos sunt imagines sanctorum virorum, qui usque ad sanguinem restiterunt peccato secundum apostoli vocem, quique verbo veritatis ministraverunt, prophetarum scilicet & apostolorum: sive etiam eorum qui pia vita & directione operum bonorum veraciter Dei servi ostensi sunt, nihil aliud sunt quam fortitudinis exemplum, conversationisque venerandæ ac virtutum norma, atque ad glorificandum Deum, qui in præsenti vita bene placuerunt, incitamentum & excitatio. Sermo enim bonorum virorum actus edocens, juvat audientes, & ad zelum imitationis frequenter invitat. Id ipsum autem fit secundum competentem rationem, si finis attendatur imaginum. Quæ enim sermo historiæ per auditum commendat, hæc pictura tacens per imitationem ostendit, magnus clamat Basilius, ex utroque isto ad fortitudinem, hos qui attendunt, erigi dicens. Brevis enim, ut quis dixerit, & capitularis narratio gestorum * a pictore in imagine fit nobis, qui aspicimus, imitabilis visionis ipsius formatio. * Ut ergo & cum idolis falsorum deorum scelestæ ipsorum * coexistunt actiones: & alium quidem ex auditu percipientem ea quæ per sanctos viros gesta sunt, in recordationem auditorum hujusmodi contemplatio impellit. Alium vero ignorantem ad diligenter percundandum instruit, & * quæ per illum docentur, in amorem & laudem Dei fervide suscitant: ita ut per utrumque istorum aspicientes sanctorum opera bona, glorificent Patrem nostrum qui in cælis est, secundum evangelii vocem. At si per Moysem legislatio præcipit populo filum hyacinthinum in fimbriis, quæ sunt in summitatibus vestium, imponi ad recordationem præ-

ACTIO IV.

Exod. 32.

* Gr. quod exquirebant.

* Gr. attribuerent.

* Gr. fabricatas

* Gr. abeo qui depictus est in ea.

* Gr. quemadmodum & cum

Gr. simul appareat

* Gr. illius adoradorum

Matth. 5. Num. 15.

a Satis imperite pro & *supremum*, vel *summum*. Harduinus.

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787

præceptorum atque custodiam: quanto magis non convenit per similitudinem picturæ sanctorum virorum aspicere proventum conversationis eorum, & horum imitari fidem secundum apostolicum magisterium? Domini autem secundum carnem visionis imaginibus formari characterem, in redargutionem quidem eli hæreticorum, qui phantasia & non veritate hominem eum factum maledice perhibent, & in manuductionem quamdam eorum, qui non omnino ad celsitudinem ascendere spiritualis contemplationis valent, sed indigent etiam quadam corporali consideratione ad * auditorum firmamentum, quanto videlicet utilius & solicitius fuerit. Mysterium enim quod & cælos operuit majestate, absconditum a sæculis & generationibus in Deo, qui omnia creavit, & quod non solum ex auditu fidem habet (fides enim ex auditu, ait apostolus) sed etiam per visionem firmatur in eorum mentibus qui vident: & virtute illud vociferatur; quia se Deus manifestavit in carne, & creditum est in mundo, omnibus sanctius atque salubrius invenietur. Ita ut ea quæ scripta sunt per evangelicas prædicationes de conversatione ejus, quæ secundum carnem in terra cum hominibus conversatus est, in populorum, ne delerentur, descripta sint monumentis: ut & cultus claritatis ejus, & circa nos bonitatis, manifestius prædicaretur & adoraretur. Non enim lignorum & colorum adoratur mixtura, sed invisibilis Deus, qui in sinu Patris ipse adorationem assumit in spiritu & veritate, per se nobis oblationem quæ ad Patrem est, donans, ipse quoque cum ipso pariter adorandus. Nam & Jacob adorasse dicitur super summitatem virgæ Joseph, non ligno cultum impendens, sed honorem ei, qui hanc possidebat, ostendens. Sic itaque & sanctæ Domini & semper gloriosæ matris effigies intelligitur a Christi populo, & honoratur: sic a priscis sanctissimarum ecclesiarum prælatis talia recepta sunt, & * hi nullam prohibitionem adepti sunt. * Quamquam post persecutionem transitus in adventum fidei, hæc ubique retenta concilia universalia etiam usque ad generationem nostram parati sunt, quæ plurimorum capitulorum super imaginibus regulas expoluere. Quas non esset congruum indiscusse super hoc & perfunctorie derelinquere, si secundum quorumdam opinionem cum idolorum formis & execramentis, quæ continentur in divinis scripturis, etiam consuetudo quæ * antiquitus apud nos tenebatur, discedat, vel ad Dei alienationem ducatur. Is enim qui se cum apostolis esse usque ad consummationem sæculi dixit, hoc videlicet etiam his qui post eos inspectores ecclesiæ sunt, repromittit. Non enim cum illis corporaliter perseveraturus erat usque ad instantia sæculi transitum; quin & cum his qui in nomine ejus duo vel tres congregandi erant, adesse perhibuit: & non utique tot multitudines zelo congregatas sum pietatis, divinæ intelligentiæ ac ducatus exortes desereret, quo minus viderent perveniisse usque ad perseverantiam perfectionis ecclesiæ ipsius, quam

Rdv. 23.

Joan. 4.

Rdv. 11.

* Gr. rerum audiendarum sic quæcunque utiliores sint, & majori profectui audientia.

* Gr. nulla prohibitione vetita sunt.

* Gr. cum tamen prius curiosius tractabantur, & inde cum libertate obiicere prævalent, generalia quoque concilia usque ad nostra tempora facta sint, & ea canones ediderint de pluribus capitulis longe minoris momenti, quam sit de imaginibus disputatio.

* Gr. a priscis temporibus apud nos viget, in idem tendit, a quo ad Dei alienationem ducat.

Matth. 28.

Matth. 18.

προσῆς αὐτῷ, κ τύπων μιμεῖσθαι τὴν πίστιν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, τὸ δὲ τὸ κυρίου τῆς κατὰ σάρκα ἰδίας ὲν εἰκόσι τυποῦσθαι τὸν χαρακτῆρα, εἰς ἔλεγχον μὲν ἐστι τῆ φαντασίᾳ κ τῆ ἀληθείᾳ ἄνθρωπον αὐτὸν γεγενῆσθαι λεγόντων αἱρετικῶν, χειραγωγίαν δέ τινα τῶν μὴ πάντη εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀναχωρεῖσθαι τῆς πνευματικῆς θεωρίας ἐξισχυόντων, ἀλλὰ δεομένων καὶ τινος σωματικῆς κατανοήσεως πρὸς τὴν τῶν ἀκουσθέντων βεβαίωσιν, ὅσον ἐπωφελέστερόν τε κ περισπουδαστότερον. τὸ γὰρ μυστήριον τὸ κ τὸν οὐρανὸν καλύψαν τῆ ἀρετῆ, ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων κ ἀπὸ τῶν γενεῶν ὲν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, μὴ μόνον ἐξ ἀκοῆς τὴν πίστιν ἔχειν· ἡ γὰρ πίστις ἐξ ἀκοῆς, φησὶν, ὁ ἀπόστολος· ἀλλ' ἤδη κ δι' ὁράσεως ἐστηρίχθαι τῶν ὁρωμένων ταῖς ἀκοαῖς, κ δυνάμει ἐκεῖνο εἶναι, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ὲν σαρκί, κ ἐπιστεύθη ὲν κόσμῳ, πάντων μᾶλλον ἀξιοπιστότερόν τε κ σωτηριωδέστερον ἀνευρέθησεται· ὥστε τὰ διὰ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων περὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτῆ ἐπὶ γῆς μετ' ἀνθρώπων πολιτείας ἀναγεγραμμένα, ταῖς τῶν λαῶν πρὸς τὸ ἀπεξάλειπτον ἐγγράφεσθαι μνήμαις, ἡμῖν τὸ σέβας τῆς δοξης αὐτῆ κ περὶ ἡμᾶς ἀγαθότητος ἐναργέστερον κηρύττεσθαι κ προσκυνεῖσθαι. ὁ γὰρ τῶν ξύλων κ τῶν χρωμάτων προσκυνεῖται ἡ μίξις, ἀλλ' ὁ ἀόρατος Θεὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος τιμὴ προσκύνησιν δέχεται ὲν πνεύματι κ ἀληθείᾳ, δι' ἑαυτοῦ τιμὴν πρὸς τὸν πατέρα ἡμῶν προσαγωγὴν χαριζόμενος, κ σὺν αὐτῷ προσκυνούμενος, ἐπεὶ κ ὁ Ἰακὼβ προσκυνῆσαι λέγεται ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου τοῦ Ἰωσὴφ, ὁ τῷ ξύλῳ τὸ σέβας προσαγαγὼν, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸν κατέχοντα αὐτὸ τιμὴν ἐνδεικνύμενος. οὕτω τοίνυν κ τῆς ἁγίας τοῦ κυρίου, κ ὑπερενδόξου αὐτοῦ μητρὸς τὰ ἀπεικόνισμα ἐκτενόνται τῷ τοῦ Χριστοῦ λαῷ, κ τιμῶνται. ὅπερ παῖς ἀπὸ καθέδρας τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν πρεσβῶσι τὰ πάλαι παρειλήφθησαν, κ ὑδεμιᾶς κωλύσεως ἔτυχον· καί τι μὴν τὰς τῶν δογμάτων παραλήψεις, ἡνίκα ὲν παῤῥησίᾳ τῆς πίστεως πανταχοῦ ἐκράτουσαν, κ συνόδων οἰκουμενικῶν μίχρι κ τῆς ἡμετέρας χρόνων, κ περὶ πλειόνων κεφαλαίων πολὺ τὸ περὶ τῶν εἰκόνων λόγου κατηκριβωμένων κανόνας ἐθεμέσαν· ὃς ἂν μὴ εἰκὸς ἀνεξέτασον περὶ τούτου κ συγκεχωρημένον καταλιπεῖν, εἴπερ κατὰ τινων ὑπόνοιαν ταῖς περὶ τῶν εἰδώλων μορφαῖς, κ ἀπαγορεύσεσι ταῖς φερομέναις ὲν ταῖς θείαις γραφαῖς ἡ παρ' ἡμῖν ἐκ παλαιοῦ κρατήσασα αὕτη συνήθεια συνυπάγεται, κ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀλλοτρίωσιν φέρει. ὁ γὰρ τοῖς ἀποστόλοις συνεῖναι εἰπὼν μίχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, δηλονότι τοῦτο κ τοῖς μετ' αὐτοὺς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἐποικοδομοῦσιν ἐπαγγέλλεται. ὁ γὰρ δὴ ἐκείνοις σωματικῶς παραμεῖναι ἤμελλεν ἕως τῆς τοῦ συντελείας αἰῶνος παρελεύσεως. ἔτι μὴν κ τοῖς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ δύο ἢ τρισὶ συνηγμένοις συνεῖναι εἰπὼν, οὐκ ἂν τοσοῦτο πλήθη ζήλῳ συνηγμένα τῆς εἰς αὐτὸν εὐσεβείας, ἀμέτοχα τῆς θείας αὐτοῦ ἐπιστασίας κ οἰκονομίας κατέλιπε, τοῦ μὴ πρὸς κατορθισμὸν τελειότητος τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ἰδεῖν, ἣν παρασῆσαι ἑαυτῷ περιποιήσασθαι μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα, ἤ τι τῶν τοιούτων· καί τοι οὐκ ὲν ὀλίγαις ἢ ἀσή-

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

ἢ ἀσήμους τῶν πόλεων τὸ τοιοῦτο ἔθος κρατήσαν-
τος, ἀλλὰ γε δὴ μὲν εἰ πᾶν τὸ πάσαις πᾶς χώ-
ραις, καὶ τὸ πᾶς περιφανείαις καὶ πρωτεύσαις τῶν
ἐκκλησιῶν. ὅτι δὲ ἀρχαῖόν ἐστι τὰς ἱστορικὰς δια-
γράσεις τῶν γραφῶν πολλάκις τὸ εἰκόσι τυποῦσθαι,
παρίστησι τὸ τὸ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης λό-
γος, εἰς τὸν Ἀβραὰμ ἔχων τὴν ἐπιγραφήν, τὸ
ᾧ τὸν περὶ τῆς θυσίας τοῦ Ἰσαὰκ ἱστορίαν ἀνει-
λῆφθαι τὸ ζωγραφίαις διδάσκει. εἰ δὲ τὰ κατ'
ἐκείνους ὅπως, πολλῷ μᾶλλον τὰ τῆς δεσποτικῆς
οἰκονομίας θαύματά τε καὶ πάθήματα τοιαύτης ἔτυ-
χον ἀποδείξεως, ὥσπερ καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων αἱ
ἀθλητικαὶ ἀνδραγαθίαι πρὸς ζῆλον ἀγαθὸν φέ-
ρουσαι τοὺς ὁρῶντας· ὅπερ σαφῶς γεγονέναι ἀπο-
δείκνυται καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ γενναίου καὶ θαυμαστοῦ μάρ-
τυρος τῆς ἀληθείας Ἀναστασίου ἀθλήσεως. ἀλλ'
ἐκεῖνο ἴσως ἂν εἴποι τις, ἓν ἁλλαβεῖσθαι ἡμᾶς
ἀναγκαῖον τῆς ἁγίας γραφῆς τὰ παραγγέλματα.
εἶον· οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς
ὁμοίωμα, ὅσα τὸ τῷ ὁρατῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς
γῆς κάτω, καὶ ὅσα τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς
γῆς, οὐ ποιήσεις οὐδὲ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ
μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. καὶ πάλιν· οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα
κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. καὶ τὸ τῷ Δευ-
τερονομίῳ· μὴ ἀνομήσητε, καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς
γλυπτὸν ὁμοίωμα, καὶ τὸ σὺν αὐτοῖς. ἀλλὰ ταῦτα
πάντα φανερὸν ἔχει τὸν τρόπον, τὸ τὴν θείαν φύσιν
ἀνείδεόν τε εἶναι καὶ ἀκατάληπτον, καὶ μηδενὶ ὁμοίαν
ἡγεῖσθαι τῶν ὁρωμένων, σοφισμοῖς καὶ ὑπονοίαις
ἀγομένους πρὸς σωματικὰς ὑπολήψεις. πρόσεστιν
γάρ, ἔτε ὁμοίωμα οὐκ εἴδετε ὃν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐλά-
λησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν Χωρὴβ ἐν τῷ ὄρει ἐκ
μέσου τοῦ πυρός· τοῦτο προσεπών, ἐπήγαγε δι-
δούς· μὴ ἀνομήσητε, καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυ-
πτὸν, ἢ τὶ σεμάντων αὐτοῖς, τοῦτο μὲν ἀναμιμνήσκων
τῆς γενομένης τοῦ μόσχου καταισχύνης, τοῦτο δὲ καὶ
ἀσφαλιζόμενος, ὥστε μὴ καὶ αὐτὸς κατὰ νοῦν τοῦ
Αἰγυπτίων συνήθειαν, ἣν ἐγίνωσκεν, πρὸς τὴν
τοιαύτην καταλιθῆσαι ἀσέβειαν, καὶ τὸ θεῖον
ἡγεῖσθαι τύποις ὁμοίου. τοῦτο γὰρ καὶ ὁμοίως
ἀπόστολος ἐν Ἀρείῳ πρὸς Ἀθηναίους δημηγορίᾳ
φησί· γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφεί-
λομεν νομίζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χα-
ράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον
εἶναι ὅμοιον. τῆς δὲ αὐτῆς ἐννοίας ἔχεται καὶ τὸ·
οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ματαίῳ. τοῦ-
τέστι, οὐ καλέσεις ἢ ἡγήσῃ Θεόν, ὅπερ οὐκ ἀλη-
θῶς τοῦτο ὑπάρχει, ἀλλὰ μᾶλλον ὑποψίας καὶ ἐπω-
νυμίας τοιαύτης ἔξιστοι. ἀλλ' ἡμῖν, ὡς ὁμόγνως
διδάσκει ἀπόστολος, εἷς Θεὸς ὁ πατὴρ ἐξ οὗ τὰ πάν-
τα· καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα·
καὶ ἓν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα. καὶ φυσικῆς
ἑνότητος διὰ τῆς τῶν προθέσεων διαλλαγῆς εἰ-
σαγομένης· μὴ γένοιτο· τὸ γὰρ ἓν εἰς Θεὸς
μετ' ἀλλήλων νοούμενα, ὡς διδάσκει Γρηγόριος ὁ
σοφός. ᾧδενὶ οὖν τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα,
ἢ τὸ σέβας, ἢ τὴν λατρείαν ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ
μέχρι καὶ σήμερον, πλὴν τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς
τριάδος, προσήγαγε· μὴ γένοιτο. πάντως γὰρ
ἁμαρτὼ λατρείαν τοῖς τοιούτοις προσθέσθαι ἡ θεία
γραφὴ, τὸ ἀλλότριον ἡμῶν καὶ πάντη ἀμέτοχον πρὸς
τὴν τοιαύτην πλάνην παρίστησιν. ὠφέλιμος γὰρ
τῆς τῶν εἰδώλων λατρείας ὁ τρόπος. παρ' ἡμῖν

A exhibuisse sibi credidimus non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi: licet non in paucis vel ignobilibus civitatibus, sed, ut ita dixerim, pene in omnibus regionibus, & in illustribus ac principalibus ecclesiis hujusmodi more retento. Quod vero antiquum sit historicas narrationes scripturarum frequenter in imaginibus formari, probat sanctæ memoriæ Gregorii Nyssæ sermo, de Abraham habens superscriptionem; in quo de sacrificio Isaac historiam in picturis assumptam docet. * Quod si secundum illos taliter se res habet, multo magis dominicæ dispensationis miracula & passio-
B nes hujusmodi debent consequi * approbationem, quemadmodum & sanctorum martyrum triumphi certaminum, qui ad zelum bonum adducunt aspicientes. Quod manifeste factum offenditur etiam in fortissimi & mirabilis testis veritatis Anastasii certamine. Sed illud fortasse dixerit aliquis, * tueri necessarium nobis sa-
cras scripturæ præcepta. Ut puta: *Non* Exod. 20.
facies tibimet idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque in cælo sursum, & super terram deorsum, & quæcumque in aquis subtus terram: non adorabis ea, neque servies illis. Et rursus: *Non accipies nomen Dei tui in vanum.* Et in Deu-
C teronomio: *Neque inique agatis, & faciatis vobismetipsis sculptilem similitudinem, & quæ cum illis.* Sed hæc omnia manifestum habent sensum, quod divina natura * sempiterna sit atque incomprehensibilis, & nulli similis æstimanda eorum quæ cernuntur: * sed neque tractatibus & ingeniis ferenda ad corporales opiniones. Prædicens enim Moyses, custodite valde animabus vestris, quia similitudinem non vidistis in die qua locutus est Dominus ad vos in Choreb de medio ignis. Hæc prædicens, intulit statim: *Neque inique a-*
D *gatis, neque faciatis vobismetipsis sculptile*, & quæ cum ipsis: recordatus vituli confodionis quæ facta fuerat, atque præcavere hortatus, ne & ipsi secundum Ægyptiorum consuetudinem, quam sciebant, ad talem laberentur impietatem, & divinitatem æstimarent similem istis. Hoc enim & magnus apostolus in concione facta apud Athenienses perhibuit: *Genus ergo cum simus Dei, non debemus æstimare auto aut argento, aut lapidi, sculpturæ artis & cogitationis hominis, divinum esse simile*: eidemque sensui continuat: *Et ne ac-* Eund. 19.
cipiat nomen Domini Dei in vanum: id est, ne voces & æstimes Deum quod non veraciter hoc est, sed frustra opinionem & cognomen tale promeruit. Sed nobis, ait
E magnus apostolus, *Unus Deus Pater ex quo* 1. Cor. 8.
omnia, & unus Dominus Jesus Christus per quem omnia, & unus Spiritus Sanctus in quo omnia: non naturali æternitate pro præpositionum commutatione inducta. Abest: tria enim unus Deus cum alterutris intelligitur, ut docet Gregorius sapiens. Nulli ergo nomen quod est super omne nomen * populus Christi usque hodie, excepta sancta & vitæ principali Trinitate, applicuit. Abest. * Nam ubi nos servire talibus divina scriptura prohibet, & alienos seu exortes a tali vult errore modi,

* Gr. Quod si gesta illorum ita, multo, &c.

* Gr. approbationem.

* Gr. tueri

* Gr. forma carens sit,

* Gr. ut neque concipiatur & sempiternum sit ad corporeas conceptiones.

* Gr. ad aut cultum, aut latriam. Carne enim latriæ cultum nos ex-

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 181.

omnibus exhiberi. Denique manifestus est idolorum servitutis modus. Apud nos autem unus est Deus adorandus, & una & eadem in ipsum est fides, & unum ac salutare baptismum: sic & una quæ offertur ei servitus a nobis, sicut traditum est a sacris apostolis, & conservatum; sacrificiumque laudis, quod per Christum referendum est Deo & Patri, ut divinus ait apostolus, id est labiorum fructus confitentium nomini ejus; & divinissima traditio quæ est in vivificis mysteriis, quam prænunciavit Malachias propheta quasi ex persona Dei locutus: *Quia ab ortu solis usque ad occasum glorificatum est nomen meum in gentibus, & in omni loco incensum offertur nomini meo, & sacrificium mundum.* Nullus igitur est consensus templo Dei, id est ipsius ecclesiæ cum idolis. Absit. Hæc est enim columna & firmamentum veritatis, ut apostolice nuncupata est: idolorum autem nomina exterminabuntur a terra, propheta Zacharias clamat: quando omnis locus domui David, id est ecclesiæ Christi, cujus domus nos sumus, * per receptionem fidei ejus adaperietur. His utique addentur tam ea quæ sunt in sapientia quæ dicitur Salomonis, quam & illa quæ apud magniloquum rejacent Isaiam. Ibi enim dicitur: *Initium fornicationis excogitatio idolorum. Adinventio autem eorum corruptio vitæ. Neque enim erant ab initio, neque in sæculum erunt. Inani enim gloria hominum * introivit in mundum, & ideo brevis eorum finis excogitatus est*; & cetera: apud prophetam autem: *Confundentur qui fingunt Deum* & sculpunt: & omnes unde facti sunt, exsiccati sunt, & surdi ab hominibus facti sunt, & ea quæ cum ipsis efferuntur, fabri lignariæ artis excogitatio: & lignorum quæ in ministerium hominibus sunt, * efficientia in viri formam, & publicatio amentiæ eorum qui adorant ea: quibus infertur. *Videte, non dicetis, quia mendacium in dextera mea est*: quod ad præscriptæ impietatis destructionem intulit. Nos ergo scientes & credentes in Filium Dei, qui est veritas & dextera Patris, alieni a prædicta prophetæ damnatione ostendimur: & secundum hoc opportune propheticum verbum dicam; Quid paleæ ad frumentum? Quæ familiaritas non subsistentis levitatis, quæ ventilatur a spiritibus nequitiæ, eorum qui serviunt creaturæ potius quam creatori, ad veræ Dei cognitionis * alumnum in omni plebe Christi invenitur? Illi enim de quibus Isaias dixit, super vertices montium immolabant, & super colles sacrificabant, subtus quercum & populum & arborem obumbrantem: quia * bene tegit, quemadmodum alius prophetarum Isaiæ coævus clamat. Populus autem Christi regem sæculorum incorruptibilem, invisibilem, solum & sapientem Deum adorat in aula sancta ejus, adorationem in spiritu & veritate faciens, omnemque laudem & glorificationem vivificæ Trinitati incessanter offerens. Brevis autem finis idolorum, quem sapientia concionatur, id est horum demolitio, & quod non in sempiternum maneant, non aliunde quam ex apparitione factum est magni Dei & Salvatoris nostri

ἀπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐγίνοντο, καὶ τὰ σωὰ αὐλοῖς, πέκτονες ξυλουργικῆς τέχνης ἐπίνοια, καὶ ξύλων τῷ εἰς ὑπηρεσίαν ἀνθρώπου μεταποίησις εἰς ἀιδρὸς μόρφωσιν, ⁋ ὄριαμβος τῶν ἀνοίας τῷ προσκυνουμένων αὐτοῖς. οἷς ἐπιφέρεται· ἴδετε, οὐκ ἐρεῖτε, ὅτι ψεῦδος ἐν τῇ δεξιᾷ μου. ὅπερ τῆς προγεγραμμένης ἀσεβείας ὡς ἀναιρετικὸν ἐπήγαγεν. ἡμεῖς οὖν εἰδότες καὶ πιστεύοντες εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐστιν ἀλήθεια καὶ δεξιὰ τοῦ πατρός, ἀλλοτριοῦται τῆς ἐρημώσεως τοῦ προφήτου δεικνύμεθα καταχρίσιμοι. καὶ κατὰ τοῦτο καίρως τὸ προφητικὸν ῥῆμα ἐρῶ· τί τὰ ἄχυρα πρὸς τὸν σῖτον; τίς οἰκειότης τῆς ῥιπιζομένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων πονηρίας ἀνυποστάτου καὶ σαθρότητος τῶν λατρευόντων τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, πρὸς τὸν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας ἔφιμον λόγον, τὸν σὺ παντὶ τῷ λαῷ τοῦ Χριστοῦ κηρισσόμενον; ἐκεῖνος μὲν γάρ, περὶ ὧν ταῦτα ὁ Ησαΐας φησίν, ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐθυσίαζον, καὶ ἐπὶ τοὺς βουνοὺς ἔθυον, ὑποκάτω δρυὸς καὶ λεύκης καὶ δενδρυσκιάζοντες· ὅτι καλὸν σκέπη, ὡς ἕτερός τις προφήτης σύγχρονος τῷ Ησαΐᾳ φησίν. ὁ δὲ λαὸς τοῦ Χριστοῦ τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, μόνῳ σοφῷ Θεῷ προσκυνεῖ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ, τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν ποιούμενος, πᾶσάν τε αἴνεσιν καὶ δοξολογίαν τῇ ζωοποιῷ Τριάδι προσφέρων διὰ παντός. τὸ δὲ παρὰ τῇ σοφίᾳ διηγορευμένον τῶν εἰδώλων σωτέλειαν, ἦγουν ὁ ἰδίων ἀφανισμός, καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτὰ ὑφεστάναι, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῆς ἐπιφανείας γέγονε τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος

ἡμῶν

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

ημῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ ἀπὸ A Jesu Christi; quam ecclesiæ ejus, quæ a finibus usque ad fines orbis terræ sanguine ejus acquisita est, semper pie sentiens confitetur & glorificat. Nihil ergo reprehensionis idolorum, quæ in illis scripta est, germanus & verax Triniratis adorator populus Christi in semet attrahit, sanctorum virorum imagines habendo ad rememorationem virtutis eorum: quemadmodum nec beato Paulo apostolo carnis prohibenti circumcisionem, & eos qui secundum legem justificari volebant, increpanti, culpam aliquam infert aut crimen, quod circumciderit Timotheum legaliter, quod totonderit, atque in templo sacrificium obtulisse clarueriit. Neque enim quæ patrantur, simpliciter intueri oportet; sed ubique intentionem * gestorum convenit comprobari. Nisi enim hoc diligenter observetur, fortasse nec ipsius Dei præceptum sine calumnia penes infideles efficietur. * Quod autem sculptiles lege interdicente, qui obumbrabant propitiatorium super arcam cherubim gloriæ, ut apostolus nominat, talis * essent * facturæ, quibus & divinam quoque gloriam * continererur, non solum ex scriptura discimus, sed & beatus Athanasius illud psalmi dictum interpretans, *Qui sedes super cherubim, appare*; talem de illis tradidit intelligentiam. C Et certe illorum cherubim principalia ignota sunt omnimodis natura hominibus: spiritus enim & ignis existunt, & ab omni corporali formatione atque natura extranea. Quæ enim de illis corpulentius a propheta dicta sunt, symbolicum & * excellentem sensum habent, aliter intelligi * valentia secundum venerabilem rationem, & id quod incorporalia decet. Illudque dicere necessarium est, quoniam nequaquam Christiani eorum qui sibi sunt secundum carnem agnati, noti vel affines, speciem depingentes, colunt, aut aliquo reddunt dignos honore. Sed neque imperialium præceptorum potestati succumbentes talia excogitaverunt, super quibus juste accusantur illi, qui *dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, & mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis*, ut ait apostolus: ita ut etiam ex hoc plane modo demonstretur, quod * calumnia quæ scripturæ ineft, nobis non possit aptari. Ergo si pias de divinitate opiniones ad corpulentias transferentes, & ea quæ Deo decibilis gloriæ atque servitutis sunt, deferentes, aut secundum aliquid omnino minorantes de hujusmodi causa ostensi fuerimus, bene utique circumauferri haberent ea quæ occupant & abstrahunt nos a cultura & sedulitate, qua circa unum & verum utimur Deum: quod nunc e contrario videmus factum. Intendens enim quis cum disciplina imagini cuidam sanctorum, quemadmodum conveniens est, gloria tibi Deus, dicit, sancti cujuslibet nomen adjiciens: ita ut per hunc quoque modum compleatur quod in oratione dicitur a nobis, quo & per invisibilia & visibilia glorificetur sanctissimum nomen Christi. Sed neque Deum quemdam sanctorum virorum vocare patimur: quamquam hujusmodi appellationem is qui proprie solus & unus est Deus, illis

* Gr. gestorum convenit probari, quæ agentem vel crimine absolvit, vel contra damnat.

* Gr. Siquidem sculptile sive conflatile lege interdicente. Lib. 3. * erant structuræ insidere, Psalm. 79.

* Gr. secundum * Gr. non valentia

Rom. 1.

* Gr. accusatio, quam inferri scripturæ, nobis

E

πατέρων ἕως πατέρων τῆς οἰκουμένης τῷ αἵματι αὐτοῦ περιποιηθεῖσα, διὰ παντὸς ἐν ἀσεβείᾳ ὁμολογεῖ καὶ δοξάζει. οὐδὲν οὖν τῆς ἐν εἰκόσιν γεγραμμένης τῶν εἰδώλων καταγνώσεως ὁ γνήσιος καὶ ἀληθὴς τῆς Τριάδος προσκυνητὴς λαὸς τοῦ Χριστοῦ εἰς ἑαυτὸν ἐπισύρεται, ἐκ τοῦ τοὺς ἁγίων ἀνδρῶν εἰκόνας ἔχειν πρὸς ἀνάμνησιν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς· ὥσπερ οὐδὲ τῷ μακαρίῳ ἀποστόλῳ Παύλῳ τῷ ἐν σαρκὶ ἀπαγορεύοντι περιτομὴν, καὶ τοῖς κατὰ νόμον δικαιοῦσθαι βουλομένοις ἐπιτιμῶντι, τὸ περιτμεῖν τὸν Τιμόθεον. τομικῶς τι ἐπιχειρεῖσθαι, καὶ θυσίαν ἐν τῷ ναῷ προσαγαγεῖν, μομφὴν ἐπάγει τινὰ καὶ κατάκρισιν. ἡ γὰρ ἁπλῶς τὰ ἀποτελούμενα B σκοπεῖν χρὴ, ἀλλὰ πανταχοῦ ὀσχοὸς τῷ πρακτέων δοκιμάζεται· καὶ ἡ αἰτίας ἀφίησι τὸν πειθόμενον, ἢ τοὐναντίον κατεδικάζει. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἀκριβῶς παραφυλάττοιτο, τάχα οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ τὸ πρόσταγμα ἀκατηγόρητον παρὰ τοῖς ἀπίστοις γενήσεται· ἔγλυπτον, ἢ γὰρ χωδὸν ἀπαγορεύοντες τῷ νόμῳ, τὰ καταστικάζοντα τὸ ἱλαστήριον ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ χερουβὶμ δόξης, ὡς ὁ ἀπόστολος ὀνομάζει, τοιαύτης ὑπῆρχον κατασκευῆς. οἷς καὶ τὴν θείαν ἐνοχεῖσθαι δόξαν ὁ μόνον ἐκ τῆς γραφῆς διδασκόμεθα, ἀλλὰ καὶ ὁ μακάριος Ἀθανάσιος τὸ ψαλμικὸν ἐρμηνεύων ῥητὸν, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι, τοιαύτην περὶ αὐτῶν παραδιδοὺς ἔννοιαν. καί τοι ἐκείνων τῶν χερουβὶμ τὰ ἀρχέτυπα ἄγνωστα τῇ φύσιν ἀνθρώποις παντάπασιν ὄντα· πνεῦμα γὰρ καὶ πῦρ ὑπάρχουσι, καὶ πάσης σωματικῆς χηματοθεσίας ἀλλοτρία καὶ φύσεως. τὰ γὰρ περὶ αὐτῶν σωματικώτερον τῷ προφήτῃ λεγόμενα, συμβολικὴν καὶ ἀνυπερβλήτου τινὰ ἔννοιαν ἔχει, ἑτέρως νοεῖσθαι κατὰ τὸν ἀξίαν καὶ πρὸς ἀπαθείας φρονοῦντα μὴ δυνάμενα λέγειν. καιρὸν δὲ εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ὅτι οὐδαμῶς Χριστιανοὶ τῷ κατὰ σάρκα προσῆκόν ἢ γνωρίμων καὶ φίλων τὸ εἶδος ἀναγράφοντες σέβασιν, ἢ τιμῆς τινος ἀξιοῦσιν. ἀλλ' οὐδὲ βασιλικῶν προσταγμάτων ὑποκύψαντες ἐξέστησαν, τὰ τοιαῦτα ὑπονοήσαντες, ἅτερ δικαίως ἐγκαλοῦνται ἐκεῖνοι, οἱ φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοίωμα εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος. ὥστε καὶ ἐκ τούτου δείκνυσθαι τὸ ἔξωθεν σαφῶς, τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀνάρμοστον εἶναι τῷ προκειμένῳ τῆς γραφῆς κατηγορίαν· εἰ μὴ οὖν τὰς περὶ τὰ θεῖα δόξεις ὑπολήψεις πρὸς τὸ σωματικώτερον μετατιθέμενοι, ἢ τὸ τῆς θεοπρεποῦς δόξης τε καὶ λατρείας καταλιπόντες, ἢ κατά τι γοῦν ὅλως σμικρύνοντες ἐκ τῆς τοιαύτης δεικνύμεθα ὑποθέσεως, καλῶς ἂν εἶχε περιαιρεῖσθαι τὰ ἀπασχολοῦντα ἡμᾶς καὶ ἀφέλκοντα τῆς πρὸς τὸν ἕνα καὶ ἀληθινὸν Θεὸν σεβασμιότητος καὶ προσηδρείας. νῦν δὲ τοὐναντίον ἀρωμένου γεγονέναι. προσβλέπων γάρ τις μετ' ἐπιστήμης εἰκόνι τινὸς τῶν ἁγίων, ὡς τὸ εἰκός, δόξα σοι ὁ Θεὸς, λέγει, τοῦ ἁγίου τὸ ὄνομα προστιθείς. ὥστε καὶ διὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἴσως πληροῦσθαι τὸ ἐν τῇ εὐχῇ λεγόμενον παρ' ἡμῶν, ἵνα καὶ δι' ὁρωμένων καὶ δι' ἀοράτων δοξάζηται τὸ παναγιον ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. ἀλλ' οὐδὲ Θεόν τινα τῶν ἁγίων ἀνδρῶν καλεῖν ἀνεχόμεθα. καὶ τι τοῦ κυρίως καὶ μόνου ὄντος Θεοῦ τῆς τοιαύτης προσωνυμίας τοῖς βουλομένοις αὐτῷ μεταδι-

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

lis qui sibi placuerint, largius sit, quemadmodum in sacro psalmorum scriptum est libro. Neque rursus ut sufficientem habere nos arbitrantes Dei cognitionis certitudinem, tales imagines parvipendimus, vel spernimus concursum qui in ecclesiis Dei fit; sed die ac nocte, imo ut cum psalmo dixerim, vespere & mane & meridie Deo benedicimus, & maxime in tempore divini sacrificii ac officii. Quin potius ut liquido scientes, non aliunde nobis spem provenire talentis, nisi ex pia fide & confessione quæ in unum Deum, qui in Trinitate adoratur, efficitur: quarum una quidem in corde consistit, altera vero in ore profertur: (*Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*) semper laudem ipsius Dei qui fecit nos, in ore habemus, & exaltationes ejus in faucibus fervimus, omnique plebs Christi ad perceptionem sanctissimi corporis ejus & sanguinis, per quæ memoriam mortis ejus & resurrectionis secundum ipsius celebramus traditionem, insatiabili desiderio & divinitus mota industria perurgetur magis, quam cervus ad fontes aquarum. Sed nec illud scandalizet quosdam, quod ante imagines sanctorum luminariorum concinnatio & suavis odoris thymiamata fiunt. Symbolice namque talia celebrari ad honorem illorum excogitata sunt, quorum cum Christo requies est, quorum honor in eum recurrit: hoc probante Basilio sapiente, quia honor circa bonos conservorum approbationem habet benevolentiæ erga communem exhibitæ dominum. Indicia sunt namque sensibilia lumina divini ac sine materia luminis dati: porro aromatum incensum purissimæ & totius Sancti Spiritus inspirationis & * refectionis insigne. Et hæc quidem veluti contra emergentes oppositiones & contradictiones, quæ quasi ex scripturis prætenduntur, scribenda consideravimus; rogantes, ut id quod sine scandalo & turbatione populi sit, omnimodis persequamini: præsertim cum, ne unus ex minimis contemnatur, præcipiat Dominus; similiter autem & ne scandalizetur, * importabilem ferat & terribilem iis qui hoc fecerint, damnationem. Nunc autem & civitates * omnes & multitudines populorum non in pauco super hoc tumultu consistunt: in quo ne nos obnoxii appareamus, omni studio procuremus. Præ omnibus providendum est nobis, quod mentem meam commovet, ne occasionem elationis hinc capiant ii, qui contra fidem nostram inimici sunt crucis Christi, dicentes, quod usque nunc Christiani errassent. Nisi enim hoc idololatriam esse cognovissent, nequaquam modo manufactorum abjectionem fecissent. Quod quantam injuriam & depositionem inferat fidei quæ in Christum est, unusquisque confessus exiterit. Siquidem & hoc quasi quid verisimile profecto dicturi sunt, quoniam his qui semel erraverunt, * omnino persuaderi non poterit; quippe penes quos veritas non est. Porro quid plura dixerim, cum & ipsi per cuncta piissimi & amici Christi imperatores nostri tabulam veraciter proprii Deitatis amoris, id est, imaginem quæ ante regalia est, erigentes, & in ea apostolorum, & prophetarum imponentes effigies, & horum de Do-

Psalm. 62.

Psalm. 54.

Rom. 6.

Psalm. 149.

Psalm. 41.

Homil. ex ac. Euthym.

Num. 18.

* de repletione

* cum hoc impr.

* or. omnino

* or omnino dendæ non fuit autem

δόντος, ὡς ἐν τῇ ἱερᾷ τῶν ψαλμῶν ἀναγέγραπται βίβλῳ. ἔστι πάλιν οἷς ἱκανὸν ἔχειν νομίζοντες θεογνωσίας βεβαίωσιν τὰς τοιαύτας εἰκόνας καταφρονοῦμεν τῆς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ συνδρομῆς, καὶ τὸ ἐν αὐταῖς ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ψαλμικῶς δὲ μᾶλλον εἰπεῖν, ἑσπέρας καὶ ὄρθρου καὶ μεσημβρίας εὐλογεῖν τὸν Θεὸν, καθώς φησιν ὁ Δαβὶδ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ καιρῷ τῆ θείας μυσταγωγίας καὶ λειτουργίας· ἀλλ' ὡς ἀσφαλῶς ἐπισταμένοι ἐκ ἄλλοθεν ἡμῖν τὴν ἐλπίδα περιγίνεσθαι τῆς σωτηρίας, ἢ ἐκ τῆς πρὸς τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν τὸν ἐν Τριάδι προσκυνουμένην ἀσείβους πίστεως καὶ ὁμολογίας, τῆς μὲν ἐν καρδίᾳ σωτηριαμένης, τῆς δὲ διὰ στόματος προφερομένης· καρδία γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν· διὰ παντὸς τὴν αἴνεσιν αὐτῷ τῷ ποιήσαντι ἡμᾶς θεὸν ἐν τῷ στόματι ἔχοντες, καὶ τὰς ὑμνώσεις αὐτοῦ ἐν τῷ λαρυγγι φέροντες, πᾶς ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῇ μεταλήψει τοῦ παναγίου αὐτοῦ σώματος καὶ αἵματος, δι' ὧν τὴν μνήμην τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως κατὰ τὴν αὐτοῦ παράδοσιν, ἀκορέστῳ ἐπιθυμίᾳ καὶ διακενήτῳ σπουδῇ καταπήγνυται μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων ἡ ἔλαφος. ἀλλὰ μηδ' ἐκεῖνο σκανδαλιζέτω τινὰς, τὸ ἐμφορεῖσθαι τῶν εἰκόνων τῶν ἁγίων φωταγωγίαι γίνεσθαι καὶ εὐώδη θυμιάσεις. συμβολικῶς γὰρ πλέκεσθαι τὰ τιμαῖα πρὸς τιμὴν ἐκείνων ἐφευρέθη, ὧν μετὰ Χριστὸν ἡ ἀνάπαυσις, ὧν καὶ ἡ τιμὴ εἰς αὐτὸν ἀναφέρει· τοῦτο λέγοντος Βασιλείου τοῦ σοφοῦ, ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ὁμοδούλων τιμὴ ἀποδειξιν ἔχει τῆς πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην εὐνοίας. σύμβολον μὲν τὸ αἰσθητὸν φῶς τῆς ἀΐλου καὶ θείας φωτοδοσίας. ἡ δὲ τῶν ἀρωμάτων ἀναθυμίασις τῆς ἀκραιφνοῦς καὶ ὅλης τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπιπνοίας τε καὶ πληρώσεως. καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰς ὑφορμώσας ἀντιθέσεις καὶ τὰς ἐκ γραφῶν δῆθεν προτεινομένας ἀντιλογίας γράψαι σπουδάσαμεν, παρακαλοῦντες τὸ ἀσκανδάλιστον τῆς λαοῦ, καὶ ἀπείρακτον παντὶ ξέσμῳ μεταδιώκειν ὑμᾶς, ὁπότε καὶ τῶν μικρῶν ἑνὸς μὴ καταφρονεῖν παραγγέλλει ὁ κύριος· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ σκανδαλίζειν ἀφέρπειν καὶ φυτεράν τοῖς τοῦτο πράττουσιν ἐπάγει κατάκρισιν. καὶ δὴ πόλεις ὅλαι καὶ πλήθη τῶν λαῶν οὐκ ἐν ὀλίγῳ περὶ τούτου θορύβῳ τυγχάνουσι· ὧ ἡμεῖς μὴ αἴτιοι φανῆναι διὰ πάσης ποιησώμεθα σπουδῆς· ὑπὲρ ἅπαντα δὲ προνοητέον ἡμῖν, ὅπερ μοι κατασείει τὴν διάνοιαν, τοῦ μὴ ἀφορμὴν ἐπάρσεως ἔνθεν λαβεῖν τοὺς τῆς πίστεως ἡμῶν, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· οὕτε γὰρ λέγειν αὐτοὺς, ὅτι μέχρι τοῦ οἱ Χριστιανοὶ ἐπλανῶντο. εἰ μὴ γὰρ εἰδωλολατρείαν ἔδεισαν τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἂν ἄρτιος τὴν χειροποίητων ἀποβολὴν ἐποιήσαντο. ὅπερ πόσιν ὕβριν καὶ καθαίρεσιν ἐπιφέρεται τῇ εἰς Χριστὸν πίστει, πᾶς τις ὁμολογήσει. πάντως γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τὸ εἰκὸς λέγειν αὐτοῖς ἔσται, ὅτι πῶς ἄρα πλανωμένοις οὐκ ἔστιν ὅλως πείθεσθαι, ὡς τῆς ἀληθείας οὐκ οὔσης παρ' αὐτοῖς. τί δὲ, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ τὰ πάντα εὐσεβέστατοι καὶ φιλόχριστοι ἡμῶν βασιλεῖς τύπῳ ἀληθοῦς τῆς οἰκείας φιλοθεΐας, τιμῇ φησὶ τῶν βασιλείων λέγω εἰκόνα ἐγείραντες, ἐν ᾗ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἀναθέμενοι τὰς ἰδίας, καὶ πῶς τούτων περὶ τοῦ μὴ ἐγγρά-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

γράψαντες φωνὰς, τῆς ἑαυτῶν πεποιθήσεως τὸ καύχημα τὸν σωτήριον σταυρὸν ἀπεκήρυξαν; κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τὸ, εἰς εἰκόνας διαφόρους τὸν Θεὸν θαυματουργῆσαι, περὶ ὧν πολλοὶ πολλὰ ἱστορεῖν βούλονται· οἷον ἀῤῥωστούντων θεραπείας, ὧν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν πείρᾳ γεγόναμεν. περιεργιῶν ἀναλύσεις, αἱ καθ' ὕπνους πολλάκις τῶν γεγραμμένων ἐπιφάνειαι· τὸ δὲ πάντων μάλιστα ἐμφανέστατον, μηδεμιᾶς ἀντῤῥήσεως ἢ ἀμφιβολίας τινὸς ἀνεχόμενον, ἡ ἐν Σωζοπόλει τῆς Πισιδίας τὸ πρὶν ὑπάρχουσα εἰκὼν τῆς παναχράντου Θεοτόκου, ἐκ τῆς γεγραμμένης παλάμης αὐτῆς τὴν τοῦ μύρου ἔλαιον προχέουσα. οὗ τοῦτο θαύματος μάρτυρες πολλοί. εἰ δὲ καὶ νῦν οὐκ ἐράπτει ἡ τοιαύτη τῆς εἰκόνος γινομένη θαυματουργία, ὑπὲρ τοῦτο τὰ πρώτιστα ἀπιστηθέντα· ἵνα μὴ ὁμοίως ἄπιστα κρίνωνται τὰ ἐν ταῖς πράξεσι τῇ ἀποστόλων ἱστορούμενα ἐν ἀρχῇ τοῦ κηρύγματος σημεῖα καὶ χαρίσματα διάφορα τοῦ πνεύματος, τανῦν οὐδαμοῦ ἐνεργούμενα· τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ διὰ τῆς τοιαύτης συγκαταβάσεως τὸν ἀδιστάτου ὄφελεμοῦς ἕνεκεν βεβαιοῦντος εἰς τὸν περὶ αὐτοῦ πίστιν ἐργαζομένου, καὶ ἅμα τὸ τῆς οἰκείας δυνάμεως καὶ διὰ τούτων δεικνύοντος, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο. ποτὲ μὲν γὰρ ἡ τούτων σκιὰ, ποτὲ δὲ τὰ τῶν ἱματίων ἀπτόμενον σώδειον τοὺς ἰδίους παρεῖχον. ὥσπερ οὖν ἐν ἐκείνοις ἡ πάντως σώματος σκιὰ, ἀλλὰ τῷ Πέτρῳ μόνον τοῦ θεραπεύειν ἰδίαν τοῖς κάμνουσιν· οὕτω καὶ τὸ σουδάριον ἢ πάντως ἱματίου, ἀλλὰ τῷ τοῦ Παύλου καὶ μόνων ἐώντο τοὺς ἀσθενοῦντας, εἰς πληροφορίαν πίστεως τοῦ ὑπ' αὐτῶν κηρυττομένου Θεοῦ, οὕτως τοῦ οἰκείου χάριν καὶ διὰ τῶν ἀψύχων ἀποδεικνύοντος· ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν εἰκόνων πολλάκις γένηται γίνεσθαι, οὐκ ἐπὶ πάσης εἰκόνος ἢ γραφῆς τοῦ τοιούτου εἴδους τῆς ἐνεργείας ἐν τοῖς ἐκτύποις γινομένης, ἀλλ' ἐν μόναις τῶν ἁγίων, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ κυρίου· ὥστε μὴ ἐκ ῥαστώνης ὑπονοεῖν τοὺς ἐκτύπους συμβαίνειν, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριτος· ἄξιον δὲ, ὡς οἶμαι, μηδὲ ἐκεῖνο ἀπαρασήμαντον καταλιπεῖν, ὅπερ ὁ Παμφίλου Εὐσεβίου ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ πέφευγε ἱστορίᾳ· ὅτι ἐν Πανεάδι τῇ πόλει, ἣ τινα Καισάρειαν τῆς Φιλίππου τὸ Εὐαγγέλιον ὀνομάζει, λέγεται ὁ αἱμορροοῦσης γυναικὸς. ἡ τις τῷ χρασπέδῳ τοῦ σωτῆρος ἅψῃ, ὡς γέγραπται ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις. οὗ τινος οἶκος πρὸς ταῖς πύλαις ἀνδριάντα φησὶν ἐκ χαλκοῦ πεποιημένον ἑστάναι, εἰκόνα φέρουσα τοῦ κυρίου· ἀνδριὰς δὲ ἐκτύπωμα γυναικὸς ἐπὶ γόνυ κεκλιμένης ὑπάρχειν πεποιημένοις ἐπὶ τὸ πρόσθεν ταῖς χερσὶν, ἱκετευούσῃ ἑοικὸς, εἰς ἀναμνησιν τοῦ περὶ αὐτὴν θαύματος τούτου αὐτῇ σωσθείσης. καὶ εἰς πρὸς ταῖς πόσει τοῦ εἰς ὄνομα τοῦ κυρίου γλυπτοῦ ἀνδριάντος βοτάνη τις ἀναφύεται ξένη τοῦ εἴδους, καὶ ἡ γνωρίμη, ἥτις παντοίων νοσημάτων ἰατρεῖον γίνεται· ὅπερ καὶ αὐτοψεὶ παραλαβεῖν ὁ αὐτὸς Εὐσέβιος ἐσπούδασε τοῦ σωτῆρος τὰ τῆς οἰκείας χάριτος ἐν συγκαταβάσει παραμένοντος πρὸς τὴν πίστιν τοῦ γυναίου, δεικνύοντος ὅπερ ἡμῖν ἀνωτέρω διδήλωται, ὅτι οὐκ ἀπλῶς τὰ ἀποτελέσματα σκοπεῖται, ἀλλὰ ὁ σκοπὸς τοῦ πράττοντος δοκιμάζεται. λέγει δὲ ἐν τούτῳ ὁ αὐτὸς Εὐσέβιος, ὅτι καὶ τῶν ἀποστόλων τὰς εἰκόνας Πέ-

Amino inſcribentes voces, confidentiæ ſuæ glorificationem ſalutarem crucem eſſe prædicaverunt? * Capitula vero ſunt, quæ dicunt, per imagines diverſas Deum operatum miracula, de quibus multi multam hiſtoriam texere volunt: utputa infirmitatum medelas, quas & ipſi nos experti ſumus, & circumventionum reſolutiones, * quas in ſomnis per picturas crebro conſpeximus. Porro maxime omnium manifeſtiſſimum, & nullam controverſiam vel ambiguitatem ſuſtinens, eſt, quod imago quæ pridem Sozopoli Piſidiæ intemeratæ Dei genitricis fuit, ex depicta palma ſua unguenti emanationem profuderit. Cujus miraculi teſtes ſunt multi. Licet autem nunc hujuſcemodi non fiat opus miraculi, non tamen incredibilia erunt priora, ne pari modo incredibilia judicentur quæ in actibus apoſtolorum ſunt deſcripta in principio prædicationis ſigna diverſa & chariſmata Spiritus, quæ nunc minime patrantur; amatore hominum videlicet Deo per talem condeſcenſionem eos, qui infirmiores * erant, potentiores in fide ſua * fiunt perficiente, & pariter ſuam virtutem etiam * per hos oſtendente, quemadmodum apoſtolorum factum eſt tempore. Aliquando enim horum umbra, aliquando vero * veſtium ſublata ſudaria ſanitates præſtabant. Sicut ergo in illis non omnis corporis umbra, ſed Petri tantummodo dabat laborantibus medelam: ſimiliter & ſudaria non omnis veſtimenti, ſed Pauli ſolummodo ſanabant infirmos, in ſatisfactionem fidei ejus qui ab ipſis prædicabatur, qui gratiam ſuam etiam per inanimata demonſtrabat: ita & ſuper imaginibus ſæpe fieri placuit; non in omni imagine vel pictura talis ſpecie beneficii inter credentes effecta, ſed in ſolis ſanctorum, vel etiam ejuſdem Domini: quo non ſuapte intelligerentur ſanitates accedere, ſed ex ſola gratia Dei noſtri. Dignum autem, ut reor, eſt, neque illud prætermittamus, quod Euſebius Pamphili in eccleſiaſtica hiſtoria poſuit: quia in Paneade civitate, quam Cæſaream Philippi evangelium nominat, fertur domum eſſe ſanguinis fluxum * patientis mulieris, quæ fimbria Salvatoris ſanata eſt, ſicut ſcriptum eſt in evangeliis. Cujus domus pro foribus ajunt ſtatuam de ære factam ſtare, imaginem ferentem Domini: contra quam formam mulieris genibus provolutæ conſiſtere, palmis extenſis ſupplicanti ſimilem, in recordationem miraculi quod factum eſt circa ſe, hoc ab ea ſolicite acto: & quod ad pedes ſtatum in nomine Domini factæ, herba quædam oritur nova ſpecie ac igota, quæ variorum languorum medicamentum eſt; quod per ſeipſum vidiſſe Euſebius ait: manifeſte Salvatore propriæ gratiæ diſpenſatoriæ inſignia faciente ad fidem mulierculæ: oſtendente quod nos ſuperius indicavimus, quia non ſimpliciter * tractanda ſunt quæ geruntur; ſed intentio * ei. eſt comprobanda. Dicit autem idem Euſebius, quod & apoſtolorum imagines Petri & Pauli, atque ipſius Chriſti, per colores * æſtimatas in picturis aſpexerit. Non autem hoc dicimus nos, ut ſtatuas æneas facere ſtudeamus; ſed ut inſinuemus, quoniam & illud ſecundum gentilem conſuetudinem factum, non renuente, ſed volen-

Gr. Capux vero eorum qui dicuntur, per imag.

* Gr. & crebras depictorum in ſomnis viſiones.

* per hæc

* Gr. de veſtibus pendentia Matth. 9. Lib. 7. c. 14. Matth. 14.

* accipienda

* facientis Ibidem.

* Gr. conſervatas

ACTIO IV.

——te Domino, ut in ipso demonstretur per plurimum tempus ipsius bonitatis miraculum : ' quod apud nos venerabilius est qualiter obtinens mos, doceat commemorationis sermo. Deus autem veritatis, qui deduxit nos in omnem veritatem, & omnem dissensionis occasionem & turbationis causam a nostris abigit animabus, unanimiter uno spiritu glorificantes cum supercælesti regno dignos efficiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Clamaverunt custodes ecclesiæ catholicæ, sancti videlicet patres nostri, qui semper supra intelligibiles ejus vigilantes ' arietes, omnipotentem & inane verbum repulerunt; & hanc indiscerptam servantes, universam phalangem adversantium persecuti sunt, & una cum veteribus hæresibus & erroribus novæ pravitatis Christianos calumniis appetentium pupugerunt gladio Spiritus. Dicamus ergo cunctis una voce cum magistro nostro, Paulo videlicet divino apostolo : *Christus pax nostra, qui fecit utraque unum*. Ipsum decet gloria, honor & adoratio cum Patre & Sancto Spiritu, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Sancta synodus dixit : Divinitus sonantium patrum doctrinam nos correxerunt. Ex ipsis haurientes veritatem potati sumus. Eos sequentes, mendacium persecuti sumus. Ab eis edocti, venerabiles imagines salutamus. Patres prædicant, filii obedientiæ sumus, & congratulamur in facie matris, traditione ecclesiæ catholicæ : Credentes in unum Deum, in Trinitate laudandum, honorabiles imagines salutamus. Qui sic se non habent, anathema sint : qui ita non sentiunt, procul ab ecclesia pellantur. Nos antiquam legislationem ecclesiæ catholicæ sequimur. Nos jura patrum contemnimus : nos eos qui addunt quid vel auferunt ex catholica ecclesia, anathematizamus. Nos subintroductam novitatem Christianos acculantium anathematizamus. Nos venerabiles iconas salutamus. Nos eos qui sic se non habent, anathemati submittimus. Christianos acculantibus, id est, imagines confringentibus anathema sit. His qui assumunt dicta sanctæ scripturæ, quæ sunt contra idola, in venerabiles imagines, anathema. His qui non salutant sanctas ac venerabiles iconas, anathema. His qui appellant sacras imagines idola, anathema. His qui dicunt, quod veluti ad Deos Christiani, ita ad iconas accedant, anathema. His qui communicant scienter injuriam & inhonorantiam inferentibus venerabilibus imaginibus, anathema. His qui dicunt, quod excepto Christo Domino nostro, alius nos eruerit ab idolis, anathema. His qui audent dicere, catholicam ecclesiam idola aliquando recepisse, anathema.

ANNO CHRISTI 787

Οἱ Πατέρες τὸ ἄγιον Συνοδικόν· Ἐδόθη μὲν πάνυ πολλὰ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ ἐπιδειχθῆναι ἐν αὐτῷ τὸ πολυχρόνιον τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ θαῦμα, καὶ ἐπὶ πλέον τὸν ἔπαινον τῶν ἁγίων Πατέρων· ἐπὶ τίνι γὰρ ἄλλῳ ἐπαινεθήσεται τὸ ἄγιον τοῦτο καὶ οἰκουμενικὸν τοῦτο συνέδριον, ἢ ἐπὶ τῷ ἁγίῳ τούτων σκοπῷ; ὅτι τὸν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐπαναστάντα πόλεμον κατὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ τὰ ἀπάτης ἐπιτεχνήματα, καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας ἐπινοήματα, καὶ τὰ τῆς πλάνης ἐπιβουλεύματα, καὶ τὰ τῆς ἀθεΐας ἐπιτηδεύματα, καὶ τὰ τῆς ἀνομίας ἐπιτετηδευμένα, καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας ἐπιτετηδευμένα, καὶ τὰ τῆς ἀπάτης ἐπιτεχν

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

Καὶ μετὰ τὸ ἐκφωνηθῆναι τὰς προσαφορμὰς διαθεματισμοὺς διὰ χάρτου, ἡ ἁγία συνοδος, ἀναγνόντος Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σαρδέων, ἐξεφώνησε τὰ ὑποτεταγμένα.

Et postquam prolati sunt præfati anathematismi per chartam, sancta Synodus, legente Euthymio episcopo Sardis, pronunciavit subter annexa.

Τῷ τῶ Θεῶ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκπληροῦντες θείαν πρόσταξιν οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, τὸν παρ' αὐτοῦ δοθέντα αὐτοῖς λύχνον τῆς θείας γνώσεως οὐκ ὑπὸ τὸν μόδιον ἔκρυψαν, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἀνέθηκαν τῆς ὠφελιμωτάτης διδασκαλίας· ἵνα λάμψῃ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ, τουτέστι τοῖς ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ γεγηθόσι, μήπως προσκόψαι τινὰ πρὸς λίθον τὸν ποδὰ τῆς αἱρετικῆς κακοδοξίας τῶν ἐξωθεν ὁμολογούντων τὸν κύριον. αὐτοὶ γὰρ πᾶσαν πλάνην αἱρετικῶν ἐξωθοῦσι, καὶ τὸ σεσηπὸς μέλος, εἴπως ἀνίατα νοσεῖ, ἐκκόπτουσι. καὶ τὸ πτύον κατέχοντες, τὴν ἄλωνα καθαίρουσι. καὶ τὸν μὲν σῖτον, ἤτοι τὸν θρέψιμον λόγον, τὸν στηρίζοντα καρδίαν ἀνθρώπου ἀποκλείουσιν ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τὸ δὲ ἄχυρον τῆς αἱρετικῆς κακοδοξίας ἔξω ῥίψαντες, κατακαίουσι πυρὶ ἀσβέστῳ. διὸ καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη συνοδος, ἡ βουλῇ θεοῦ καὶ ἐπιδόσει τῶν θεοσεβῶν καὶ πιστοτάτων ἡμῶν βασιλέων, Εἰρήνης τῆς νίας Ἑλένης, καὶ νέου Κωνσταντίνου τοῦ παύτης θεοφυλάκτου βλαστοῦ συναθροισθεῖσα ἐν ταύτῃ τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τὸ δεύτερον, διὰ τῆς ἀναγνώσεως κατανοήσασα τῶν ἀοιδίμων καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν τὰ δόγματα, αὐτὸν μὲν τὸν Θεὸν δοξάζει, παρ' οὗ ἐδόθη ἐκείνοις λόγος πρὸς ἡμετέραν διδασκαλίαν, καὶ πρὸς κατάρτισμὸν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. * τοὺς δὲ μὴ τὰ ἐκείνων φρονοῦντας, ἀλλὰ συσκιάσαι μηχανωμένους τῇ ὑπὸ ἀληθειαν διὰ τῆς αὐτῶν καινοτομίας, ἴδιῳ ψελλισμῷ καταπαύσει φωνῇ· ὅτε ἐπονηρεύσαντο οἱ ἐχθροὶ ἐν τῷ ἁγίῳ σου, καὶ ἐθαῤῥησαν λέγοντες, ὅτι οὐκ ἔστι διδάσκαλος, καὶ ἡμᾶς οὐ γνώσεται δολοῦντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. ἡμεῖς δὲ κατὰ πάντα τῶν αὐτῶν θεοφόρων πατέρων ἡμῶν τὰ δόγματα καὶ * πράγματα κρατοῦντες, κηρύσσομεν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, μηδὲν προστιθέντες, μηδὲν ἀφαιροῦντες τῶν ἐξ αὐτῶν παραδοθέντων ἡμῖν· ἀλλὰ ἐστῶτες βεβαιούμεθα, τούτοις κηρίζομεθα. ὅπως ὁμολογῶμεν, ὅπως διδάσκομεν, καθὼς αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ ἓξ σύνοδοι ὥρισαν καὶ ἐβεβαίωσαν. καὶ πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ποιητὴν ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν καὶ λόγον αὐτοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, ὁμοούσιόν τε καὶ συναΐδιον αὐτῷ τε τῷ πατρὶ καὶ τῷ συναναρχῳ αὐτοῦ υἱῷ. τριάδα ἁγίαν, ἀμέριστον, ἀκατάληπτον, ἀπερίγραπτον· τὴν αὐτὴν ὅλην καὶ μόνην ἀοίδιμόν τε καὶ προσκυνητὴν καὶ σεβάσμιον· μίαν θεότητα, μίαν κυριότητα, μίαν οὐσίαν, μίαν βασιλείαν καὶ δύναμιν, ἥτις ταῖς ὑποστάσεσι διῄρηται ἀδιαιρέτως. καὶ τῇ οὐσίᾳ συνάπτεται διῃρημένως. ὁμολογοῦμεν δὲ εἶναι τῆς αὐτῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, ἐκ τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ σώσαντα διὰ τῆς σωτηρίου αὐτοῦ οἰκονομίας. τοῦ τε πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀνό-

Et credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium factorem visibilium & invisibilium: & in unum Dominum Jesum Christum unigenitum Filium & Verbum ejus, per quem omnia facta sunt. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, consubstantialemque & consempiternum eidem Patri & Filio ejus, qui una cum eo sine initio est. Trinitatem inconditam, indivisam, incomprehensibilem, incircumscriptam: eamdem totam ac solam * servitute colendam, & adorandam, & venerandam: unam deitatem, unam dominationem, unam potestatem, unum imperium & potentiam, quæ personis dividitur indivise, & substantia copulatur divise. Confitemur & unam ejusdem sanctæ & consubstantialis Trinitatis Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum in novissimis diebus propter nostram salutem incarnatum & hominem factum, salvasse per

Magn. 1. Marc. 4. Luc. 8.

Matth. 3.

Psalm. 73.

* Latria.

ACTIO IV. — ANNO CHRISTI 787.

Isa 11.

* perenne

salutiferam dispensationem suam, passionemque ac resurrectionem, & in cœlos regressionem, genus nostrum, & nos liberasse ab *errore* idolorum; & ut sit propheta: *Non legatus, non angelus, sed ipse Dominus salvavit nos*. Quem & nos sequentes, & hujus vocem propriam facientes, magna voce clamamus: Non synodus, non principum imperium, non conjuratio Deo odibilis, ab idolorum errore liberam fecerunt ecclesiam, quemadmodum Judaicum deliravit concilium, quod contra venerabiles imagines infremuit; sed ipse gloriosus Dominus incarnatus Deus nos salvavit, & ab idolica deceptione eripuit. Ipsi igitur gloria, ipsi grates, ipsi gratiarum actio, ipsi laus, ipsi magnificentia ipsius: redemptio, ipsius salus, qui salvare solus in * perpetuum potest, & non aliorum, qui de humo veniunt, hominum. Ipse in nobis, in quos fines seculorum devenerunt, per incarnatam dispensationem suam prænunciatos prophetarum suorum affatus terminavit, inhabitans in nobis, & inambulans, & delens nomina idolorum a terra, sicuti jam scriptum est. Salutamus autem & dominicas & apostolicas & propheticas voces, super quas honorare & magnificare didicimus primo quidem eam quæ proprie ac veraciter esset Dei genitrix, & superior cœlestibus cunctis virtutibus; sanctasque & angelicas virtutes, atque beatos & laudabilissimos apostolos, prophetasque & gloriosos martyres, qui pro Christo certaverunt; atque sanctos & deiferos magistros, & omnes sanctos viros: & horum expetere intercessiones, ut valentes nos familiares reddere regi omnium Deo, custodientes videlicet mandata ejus, & in virtutibus vivere procurantes. Insuper salutamus & figuram pretiosæ ac vivificæ crucis, & sancta lipsana sanctorum; & sanctas ac venerabiles iconas recipimus & salutamus, atque amplectimur secundum antiquam traditionem sanctæ catholicæ Dei ecclesiæ, id est, sanctorum patrum nostrorum, qui & has susceperunt, & stabilierunt fore in cunctis Dei ecclesiis, & in omni loco dominationis ejus. Porro has pretiosas & venerabiles iconas, ut prædictum est, honoramus & salutamus, ac honoranter adoramus; hoc est, magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi humanationis imaginem, & intemeratæ dominæ nostræ sanctissimæ Dei genitricis, ex qua ipse voluit incarnari, & salvare atque liberare nos ab omni impia idolorum vesania: sanctorum etiam & incorporalium angelorum; ut homines enim justis apparuerunt. Similiter autem & divinorum ac famosissimorum apostolorum, deiloquorum etiam prophetarum, & certatorum martyrum, & sanctorum virorum figuras & effigies, utpote per picturam suam in recordationem & memoriam adducere nos valentes, & ad principale attrahere, atque participes facere alicujus sanctificationis. Hæc ita sapere & didicimus & roborati sumus a sanctis patribus nostris, & ab eorum divinitus tradito magisterio. Et gratias Deo super inenarrabili dono suo, quia in finem non de-

A δε, τὸ χῆρος ἡμῶν, ϗ ἀπαλλάξαντι ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, ϗ ὡς φησιν ὁ προφήτης· οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς. ᾧ ϗ ἡμεῖς ἑπόμενοι, ϗ τὴν τούτου φωνὴν εἰσπεμπόμενοι, μεγαλοφώνως βοῶμεν· ἡ συνοδος, οὐ βασιλέων κράτος, ἡ συνωμοσία θεοστυγοῦς τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης τὴν ἐκκλησίαν ἠλευθέρωσεν, καθὼς ἐληρώθησε τὸ Ἰουδαϊκὸν συνέδριον, τὸ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων φρυαχθέν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς δόξης κύριος ἐνανθρωπήσας θεὸς ϗ ἔσωσε, ϗ τῆς εἰδωλικῆς ἀπάτης ἐξήλλαξεν. αὐτῷ τοίνυν δόξα, αὐτῷ χάρις, αὐτῷ εὐχαριστία, αὐτῷ αἶνος, αὐτῷ μεγαλοπρέπεια, αὐτοῦ ἡ ἀπολύτρωσις, αὐτοῦ ἡ σωτηρία τὸ μόνω σώζειν εἰς τὰ παντελὲς δυναμένου, ϗ οὐχ ἑτέρων τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ἀνθρώπων. αὐτὸς τὸς εἰς ἡμᾶς, ἐφ' οὓς τὰ πέρατα τῶν αἰώνων κατήντησαν, διὰ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας προκαταγγελθείσας διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ῥήσεις ἐτελείωσεν, ἐνοικήσας ἐν ἡμῖν, ϗ ἐμπεριπατήσας, ϗ ἐξαλείψας τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καθὼς ἤδη γέγραπται. ἀσπαζόμεθα δὲ ϗ τὰς κυριακὰς ϗ ἀποστολικὰς, ϗ προφητικὰς φωνὰς, δι' ὧν ἐμάθομεν ϗ μεγαλύνειν εὐσεβῶς μανθάνομεν, πρῶτα μὲν τὴν κυρίως ϗ ἀληθῶς θεοτόκον, τὴν ὑπεράνω πασῶν τῶν ὑρανίων δυνάμεων· τούς τε ἁγίους ϗ ἀγγελικὰς δυνάμεις, τούς τε μακαρίους ϗ πανευφήμους ἀποστόλους, προφήτας τε τοὺς ἐνδόξους, ϗ τοὺς καλλινίκους ϗ ὑπὲρ Χριστοῦ ἀθλήσαντας μάρτυρας, ϗ τοὺς ἁγίους ϗ θεοφόρους διδασκάλους, ϗ πάντας τοὺς ὁσίους ἄνδρας· ϗ ἐξαιτεῖσθαι τοὺς τούτων πρεσβείας, ὡς δυναμένους ἡμᾶς οἰκειῶσαι τῷ παμβασιλεῖ τῷ ὅλων Θεῷ, φυλάττοντας δηλαδὴ τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς, ϗ ἐναρέτως βιοῦν προαιρουμένους. ἔτι γε μὴν ἀσπαζόμεθα ϗ τὸν τύπον τοῦ τιμίου ϗ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ϗ τὰ ἅγια λείψανα τῶν ἁγίων, ϗ τὰς ἁγίας ϗ σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα, ϗ ἀσπαζόμεθα, ϗ περιπτυσσόμεθα κατὰ τὴν ἀρχῆθεν παράδοσιν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας, εἰπεῖν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, τῶν τούτους ϗ δεξαμένων ϗ κυρωσάντων εἶναι ἐν πάσαις ταῖς ἁγιωτάταις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, ϗ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. τούτους δὲ τὰς τιμίας ϗ σεπτὰς εἰκόνας, καθὼς προείρηται, τιμῶμεν ϗ ἀσπαζόμεθα, ϗ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν· τουτέστι τὴν τοῦ μεγάλου Θεοῦ ϗ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεως εἰκόνα, ϗ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν ϗ παναγίας θεοτόκου, ἐξ ἧς αὐτὸς ηὐδόκησε σαρκωθῆναι, ϗ σῶσαι, ϗ ἀπαλλάξαι ἡμᾶς πάσης δυσσεβοῦς εἰδωλομανίας. τῶν τε ἁγίων ϗ ἀσωμάτων ἀγγέλων· ὡς ἄνθρωποι γὰρ τοῖς δικαίοις ἐφάνησαν. ὁμοίως δὲ ϗ τῶν θείων ϗ πανευφήμων ἀποστόλων, τῶν θεηγόρων προφητῶν, ϗ ἀθλοφόρων μαρτύρων, ϗ ὁσίων ἀνδρῶν τὰς μορφὰς ϗ τὰ εἰκονίσματα· ὡς διὰ τῆς αὐτῶν ἀναζωγραφήσεως εἰς ὑπόμνησιν ϗ μνήμην ἀνάγεσθαι δικαίους πρὸς τὸ πρωτότυπον, ϗ εἰς μετοχὴν γίνεσθαι τιμίου ἁγιασμοῦ. τοῦτο ἔτω φρονεῖν ἐδιδάχθημεν, ϗ ἐβεβαιώθημεν παρὰ τε τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ϗ τῆς αὐτῶν θεοπαραδότου διδασκαλίας. ϗ χάρις τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἀνεκδιήγητον αὐτοῦ δωρεὰν, ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἡμᾶς ἐγκατέλιπεν, οὐδ' ἀφῆκε τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτιλῶν ἐπὶ

B

C

D

E

τὸν

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

τὸν κλῆρον τῶν δικαίων, ἵνα μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν, ἤτουν τὰς πρακτικὰς αὐτῶν ἐνεργείας· ἀλλ' ἀγαθύνοντι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ, καθὼς ὁ ὑμνογράφος Δαβὶδ ἐμελῴδησε· μεθ' οὗ καὶ τὸ ἑξῆς συμψαλλόμεν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλιὰς ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν· καὶ εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

Psalm. 124.

Ερμηνεία ὑπογραφῆς Ρωμαίων.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιπρεσβύτερος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, πάντας προσδιξάμενος τοὺς ἐπιστρέψαντας ἐκ τῆς δυσσεβοῦς αἱρέσεως τῶν ἀθετούντων τὰς σεπτὰς εἰκόνας, κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις ἀρεσθεὶς καὶ συνχώρησας, ὑπέγραψα.

Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, πάντας προσδιξάμενος τοὺς ἐπιστρέψαντας ἐκ τῆς δυσσεβοῦς αἱρέσεως τῶν ἀθετούντων τὰς σεπτὰς εἰκόνας, κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις ἀρεσθεὶς καὶ συνχώρησας, ὑπέγραψα.

Ταράσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, βεβαιώμενος οὕτως ἔχειν τὴν ἀλήθειαν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις ἀσμένισας, πίστις ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ πατριαρχικὸς σύγκελλος, τὸν τόπον ἐπέχων τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, πᾶσι τοῖς ἀναφερομένοις ἐν τῷ δε τῷ ὄρει συντίθημι, καὶ συνχώρησας ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τῆς ὀχυσεμένης ἐν Αἰγύπτῳ, τὸν τόπον ἐπέχων τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις τῷδε τῷ ὄρει συντίθημι, καὶ συνχώρησας ὑπέγραψα.

Ἀγάπιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἐφέσου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κυπρίων κατὰ τὴν προαναφερομένην καὶ ὑφ' ἡμῶν ὁμολογηθεῖσαν ὀρθόδοξον πίστιν δέχομαι καὶ ἀσπάζομαι τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας, καὶ τιμητικῶς προσκυνῶν ὑπέγραψα χειρὶ ἰδίᾳ.

Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος ὑπέγραψα.

Interpretatio subscriptionis Romanorum.

IN nomine Domini Jesu Christi Petrus misericordia Dei archipresbyter sanctæ ecclesiæ catholicæ & apostolicæ, & locum complens Hadriani sanctissimi & apostolici papæ senioris Romæ, omnes recipiens qui conversi sunt ab impia hæresi reprobantium venerabiles imagines secundum doctrinam & traditionem sanctorum patrum nostrorum, omnia quæ superius efferuntur approbans & consentiens, subscripsi.

Petrus misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti Sabbæ, & locum complens Hadriani sanctissimi & apostolici papæ senioris Romæ, omnes recipiens qui conversi sunt ab impia hæresi reprobantium venerabiles imagines secundum doctrinam traditionemque sanctorum patrum nostrorum, omnia quæ superius efferuntur approbans & consentiens, subscripsi.

* Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, confirmans sic se habere veritatem, omnia quæ superius efferuntur libenter admittens, his subscripsi.

* In ms. lab. Tarasium postponunt locum.

Joannes misericordia Dei presbyter & patriarcharum syncellus, locum tenuens trium apostolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, omnibus quæ præferuntur in hoc textu consentio, & conveniens subscripsi mea manu.

Thomas misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Arsenii in Ægypto siti, locum tenens trium apostolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, omnibus quæ præferuntur in hoc textu consentio, & concordans subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ Cappadociæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Joannes episcopus Ephesi libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Constantinus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, secundum ea quæ superius efferuntur, quamque nos confessi sumus orthodoxam fidem, suscipio, & saluto sacras & venerabiles iconas, & honorabiliter adorans, subscripsi.

Theophylus indignus episcopus Thessalonicæ libenter omnia præscripta suscipiens, subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ Galatiæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

Leo episcopus Heraclis Thraciæ similiter. A

Nicolaus indignus episcopus Cyzici omnia quæ prescripta sunt libenter admittens, subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardorum libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ libenter quæ scripta sunt suscipiens, subscripsi.

Elias peccator, episcopus Cretensium insulæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Niceæ Bithynienſium provinciæ, libenter omnia quæ prescripta sunt suscipiens, subscripsi.

Stauracius peccator, episcopus Chalcedonis, omnia quæ præscripta sunt libenter suscipiens, subscripsi.

Leo gratia Dei presbyter sanctissimæ Dei apostolicæ magnæ ecclesiæ, & princeps monasteriorum, & defensor sanctissimæ Dei ecclesiæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Epiphanius peccator diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, & vicarius Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniæ, sequor ut debent rationabiles pecudes pastorum voces, quemadmodum Dominus ait: quia *oves mea vocem meam audiunt*. Ergo & ego pastorum rectas voces sequens, per vestigia eorum incedere propono: quibus & consentiens in omnibus testimoniis ipsorum quæ lecta sunt, subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachianensium provinciæ, Illyricianensium regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Nicolaus monachus hegumenus, & ex persona throni Tyanorum, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Daniel peccator, episcopus Amaseæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Georgius indignus presbyter, & ex persona throni Nazianzi, libenter omnia quæ prescripta sunt suscipiens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Gangrensium, similiter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Nicetas peccator, episcopus Claudiopoleos, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Gregorius exiguus episcopus Neocæsariæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Gregorius indignus episcopus Pisinuntensium libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Myrorum Lyciæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ

Δέων ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θρᾴκης ὁμοίως ὑπέγραψα.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυζίκου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Εὐθύμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σαρδέων ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Ἠλίας ἁμαρτωλὸς, ἐπίσκοπος τῆς Κρητῴδος νήσου, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Ὑπάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Σταυράκιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος χαλκηδόνος, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Λέων χάριτι Χριστῷ προεστὼς τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ καθολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἄρχων τῶν μοναστηρίων, καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Ἐπιφάνιος ἁμαρτωλὸς, διάκονος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κατάνης τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας, καὶ ἐπιτηρητὴς Θωμᾶ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας· ἑπόμενος φιλεῖ τὰ λογικὰ θρέμματα τῆς τῶν προβάτων φωνῆς, καθὼς φησιν ὁ κύριος· ὅτι τὰ ἐμὰ πρόβατα τῆς ἐμῆς φωνῆς ἀκούει. ὑπὸν καὶ ἐγὼ τῆς τῶν προβάτων ὀρθαῖς φωναῖς ἑπόμενος, κατ' ἴχνος αὐτῶν βαδίζειν προαιροῦμαι· οἷς καὶ συναινῶ ἐν πάσαις ταῖς ἀναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ὑπέγραψα.

Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Δυρραχιανῶν χώρας τῆς Ἰλλυρικῶν ἐπαρχίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Νικόλαος μοναχὸς ἡγούμενος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Τυάνων, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Δανιὴλ ἁμαρτωλὸς, ἐπίσκοπος Ἀμασείας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γεώργιος ἀνάξιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ναζιανζοῦ, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

* Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα. * al. Κωνσταντῖνος

Νικήτας ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Κλαυδιοπόλεως, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γρηγόριος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πισινοῦντος ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας τῆς Φρυ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

Φρυγῶν ἐπαρχίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

A Phrygarum provinciæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σωάδων ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Michael indignus episcopus Synadensium, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Πισιδίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

* Georgius indignus episcopus Antiochiæ Pisidiæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi. * Gregorius

Θεοφύλακτος ἀνάξιος διάκονος, ἔξαρχος, καὶ ἐκ προσώπου τῆς λαμπρᾶς μητροπόλεως Καρίας. ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Theophylactus indignus diaconus exarchus, & ex persona claræ metropoleos Cariæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ἰκονίου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγρ.

Leo indignus episcopus Iconii libenter omB nia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Ἀνασάσιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως παλαιᾶς Ἠπείρου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγρ.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteris Epiri libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέργης ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Constantinus indignus episcopus Pergæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Γρηγόριος ἁμαρτωλός, πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Τραϊανουπόλεως τῆς Θρᾳκῶν χώρας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Gregorius peccator, presbyter, & ex persona throni Trajanopoleos Thracensium regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ῥόδου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Leo indignus episcopus Rhodi libenter Comnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Φάσιδος, ἤτοι Τραπεζοῦντος, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος ὑπέγραψα.

Christophorus indignus episcopus Phasidis, id est, Trapezuntinensium, libenter omnia præscripta suscipiens, subscripsi.

Μανουὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos Phrygarum provinciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi manu mea.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως τῆς Συλαίου, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Basilius indignus episcopus civitatis Silæi, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi. D

Γαλάτων ἐλάχιστος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου ἀρχιεπισκόπου Σικελίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Galato exiguus presbyter, & ex persona (Stephani) archiepiscopi Siciliæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐχαϊτῶν, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Theophylactus indignus episcopus Euchaitensium libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Κύριλλος μοναχός, καὶ ἐκ προσώπου Ἰωάννου ἐπισκόπου Γοτθίας, ἐκτραφεὶς τοῖς ἀποστολικοῖς κηρύγμασι καὶ τῶν πατέρων παραδόσεσι, καὶ τὰ νῦν προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Cyrillus monachus, & ex persona Joannis (monachi) episcopi Gothiæ, enutritus apostolicis prædicationibus, & patrum traditionibus, & quæ nunc præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Θεοδώρου ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σελευκείας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi. E

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Σουγδαίων ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος ὑπέγραψα.

Stephanus indignus episcopus civitatis * Sugdensium libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi. * Sugdensium.

Ἀντώνιος ἀνάξιος μοναχός, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Σμύρνης, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Antonius indignus monachus, & ex persona throni Smyrnæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Κωνστ. ὁ Χιώτης

* Κωνστάς ὁ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ῥηγίου, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Constantinus episcopus * Chii libenter om- * Gr. Rhegii & nia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi. sed falsi

Ἰωάννης ταλαίπωρος καὶ ἁμαρτωλὸς μοναχός, τὸν

Joannes miser & peccator * cacomonachus, * peccator monachus locum faciens Procopii reverendissimi episcopi,

ACTIO IV.

pi, conſona patribus per omnia ſapiens, ſubſcripſi.

Theodorus indignus epiſcopus Catanæ, ratum ducens ſemper amatores veritatis & ſanctorum patrum doctrinam & veſtigia ſequi, atque rectis eorum venuſtari dogmatibus; his & ego * taxari feſtinans, conſentiens omnibus quæ ab eis edicta ſunt, iis quæ præſcripta ſunt, ſubſcripſi.

* al. annumerari

Joannes indignus epiſcopus Tauromenii, concorditer per omnia ſanctorum patrum doctrinas & teſtimonia eorum quæ prolata ſunt ſequens, ſubſcripſi.

Gaudioſus indignus epiſcopus * Miſſinæ, concorditer per omnia ſanctorum patrum doctrinas & teſtimonia eorumdem quæ * prolata ſunt ſubſequens, ſubſcripſi.

* Meſſanæ.

* In Gr. prælata. Hard.

Theodorus indignus epiſcopus Panormi, concorditer doctrinas & teſtimonia eorum quæ præſcripta ſunt ſequens, ſubſcripſi.

Conſtantinus indignus epiſcopus Leontinæ, concorditer per omnia ſanctorum patrum doctrinas & teſtimonia eorum quæ prælata ſunt ſequens, ſubſcripſi.

Stephanus indignus epiſcopus Bibonenſium, concorditer per omnia ſanctorum patrum doctrinas & teſtimonia eorum quæ prælata ſunt ſequens, ſubſcripſi.

Joannes indignus epiſcopus * Treocaleos definiens, ſimiliter ſubſcripſi.

* Pro Triocalei. Hard.

* Theodorus

* Theodoricus indignus epiſcopus Tauricæ, concorditer per omnia ſanctorum patrum doctrinas & teſtimonia eorum, quæ prælata ſunt ſequens, ſubſcripſi.

Chriſtophorus indignus epiſcopus ſanctæ Cyriacæ, concorditer per omnia ſanctorum patrum doctrinas & teſtimonia eorum quæ prælata ſunt ſequens, ſubſcripſi.

Baſilius indignus epiſcopus Liparetenſium inſulæ ſuperius latis ſanctorum patrum doctrinis conveniens in omnibus, ſubſcripſi.

Theotimus indignus epiſcopus Crotonenſium ſuperius prolatis ſanctorum patrum teſtimoniis conſentiens in omnibus, ſubſcripſi.

Conſtantinus indignus epiſcopus Carinæ ſuperius prolatis teſtimoniis ſanctorum patrum conſentiens in omnibus, ſubſcripſi.

Theophanes epiſcopus Lilybæi ſimiliter.
Theodorus epiſcopus Tropæorum ſimiliter.
Sergius epiſcopus Nicoterenſium ſimiliter.
Theodorus epiſcopus Bizyæ ſimiliter.
Maurianus epiſcopus Pompejopoleos ſimiliter.
Joannes epiſcopus Salonentianæ ſimiliter.

Euſtratius epiſcopus Bithynienſium provinciæ ſimiliter.
Petrus epiſcopus Germienſium ſimiliter.
Joannes epiſcopus Arcadiopoleos ſimiliter.
Conſtantinus presbyter, & ex perſona throni Sebaſtopoleos, ſimiliter.
Gregorius presbyter, & ex perſona Nicetæ epiſcopi Coloniæ, ſimiliter.

Siſinnius epiſcopus Parii ſimiliter.
Epiphanius epiſcopus Mileti ſimiliter.

ANNO CHRISTI 451.

Ἀκτὸν πονήμβιος Προκοπίου τῆ ἁγιωτάτῃ ἐπισκόπῃ, σύμφωνα κατὰ πάντα τοῖς παρῶσι φρονῶν, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κατάνης φιλῶν ἀεί τους τοῖς ἐραστὰς τῆς ἀληθείας, καὶ τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων καὶ ἴχνος βαίνειν διδασκαλίαις καὶ τοῖς ὀρθαῖς αὐτῶν καταπαλλωπίζεσθαι δόξαις, οἷς κἀγὼ πεπίχθαι σπουδάζων, ἑσομένοις πᾶσι τοῖς αὐτῶν διδόγμασι καὶ προγεγραμμένοις, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος * Ταυρομενίου συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ τοῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

* al. Tauromenitæ

Γαυδιόσος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μεσσήνης, συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ τοῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιβώνων συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ τοῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρεοκαλίων ἔφησας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυριανῆς συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς προαναγνωσθείσαις χρήσεσι τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

Χρισοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ τοῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Λιπαρηνήσου τοῖς προαναφερομέναις τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις κεχωρὶς ἐν πᾶσι, ὑπέγραψα.

Θεότιμος ἐπίσκοπος Κροτώνων τοῖς προαναφερομέναις τῶν ἁγίων πατέρων χρήσεσι κεχωρὶς ἐν πᾶσιν, ὑπέγραψα.

Κωνσαντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καρήνης τοῖς προαναφερομέναις τῶν ἁγίων πατέρων χρήσεσι κεχωρὶς ἐν πᾶσιν, ὑπέγραψα.

Θεοφάνης ἐπίσκοπος τῆ Λιλιβαίᾳ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Τροπαίων ὁμοίως.
Σέργιος ἐπίσκοπος Νικοτέρων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Βιζύης ὁμοίως.
Μαυριανὸς ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Σαλωνιτιανῆς ὁμοίως.

Εὐστράτιος ἐπίσκ. τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ὁμοίως.

Πέτρος ἐπίσκοπος τῶν Γερμιῶν ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τῆς Σεβαστουπόλεως, ὁμοίως.
Γρηγόριος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Νικήτα ἐπισκόπου Κολωνείας, ὁμοίως.
Σισίνιος ἐπίσκοπος τῆς Παρίου ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Μιλήτου ὁμοίως.

Nαι-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

Νικήτας ἐπίσκοπος Πραικοννήσου ὁμοίως.
Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Νικήτα ἐπισκόπου Κολωνείας, ὁμοίως.
Οὔρσος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀβαριτηνῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.
Εὐστράτιος ἐπίσκοπος Μεθύμνης ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος τῆς Κίου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τοῦ Ἄπρου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Κυψέλλων ὁμοίως.
Λαυρεντίου ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀφαρητιανῶν ἐκκλησίας, ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Καρπάθου ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος * Κροταδῶν ὁμοίως.
Κυριακὸς ἐπίσκοπος * Ζυπάρων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Μεσημβρίας ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Δέρκων ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἀμορίου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Καμουλιάνων ὁμοίως.
Σωτερίχος ἐπίσκοπος Κισκισσῶν ὁμοίως.
. . . . . .
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Τράλλης ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Μασαύρων ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Βριούλων ὁμοίως.
Ἰγνάτιος ἐπίσκοπος Πρίνης ὁμοίως.
Κώνσας πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ἁγάης, ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνησίας ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνησίας Μαιάνδρου ὁμοίως.

Σάββας ἐπίσκοπος Ἀνέων ὁμοίως.
Νικηφόρος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Γαργάρων, ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Παλαιᾶς πόλεως ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος Καλέκης ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ἀλγιζῶν ὁμοίως.
Νικόδημος ἐπίσκοπος Εὐάζων ὁμοίως.
Λύκαστος ἐπίσκοπος Βαρέτων ὁμοίως.
Θεόγνιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Φιλίππου ἐπισκόπου Σιών, ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος [b] Λιβένδου ὁμοίως.
Στρατόνικος ἐπίσκοπος Κύμης ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν ὁμοίως.
Θεόφιλος ἐπίσκοπος [c] Τύμνου ὁμοίως.
Κοσμᾶς ἐπίσκοπος Μυρίνης ὁμοίως.
Ὀλβιανὸς ἐπίσκοπος Ἐλαίας ὁμοίως.
Πάρδος ἐπίσκοπος Πιτάνης ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Περγάμου ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος [d] Ἀξαμυτίου ὁμοίως.
Μαρῖνος ἐπίσκοπος [e] Ἀτιάνδρου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀσσοῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Φωκίας ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Παννίου ὁμοίως.
Μελχισεδὲκ ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως ὁμοίως.

A Niceta episcopus Proconnesi similiter.
Joannes presbyter, & ex persona Nicetæ episcopi Coloniæ, similiter. ACTIO IV.
Ursius episcopus Avaritianensium ecclesiæ similiter.
Eustratius episcopus Methymnæ similiter.
Leo episcopus Cii similiter.
Joannes episcopus Apri similiter.
Theophylactus episcopus Cypsellorum similiter.
Laurentius episcopus sanctæ Apsaretianensium ecclesiæ similiter.
Leo episcopus Carpathi similiter.
Eustathius episcopus Crotadensium similiter, * Dirzyparensium
B Cyriacus episcopus * Zyparensium similiter.
Leo episcopus Mesembriæ similiter.
Gregorius episcopus Dercensium similiter.
* Theodorus episcopus Amorii similiter. * al. Theodosius
Joannes episcopus Nyssæ similiter.
Georgius episcopus imperialium Thermarum similiter.
Georgius episcopus Camulianorum similiter.
Sotericus episcopus Ciscissensium similiter.
(Theophylactus Hypæpensium similiter.)
Theophylactus episcopus Trallæ similiter.
Constantinus episcopus Masaurorum similiter.
C Georgius episcopus Briulensium similiter.
Ignatius episcopus Primæ similiter.
Constantinus presbyter, & ex persona throni * Agathæ similiter. * Agæ.
Theodosius episcopus Nyssæ similiter.
Basilius episcopus Magnesiæ similiter.
Basilius episcopus Magnesiæ Mæandri similiter.
Sabbas episcopus Aneensium similiter.
Nicephorus presbyter, & ex persona episcopi Gargarensium, similiter.
Gregorius episcopus Palæaspolcos similiter.
Theophanes episcopus * Chalchæ similiter. * Color. * Caleha.
D Leo episcopus Algizensium similiter.
Nicodemus episcopus Evazensium similiter.
Lycastus episcopus Varetensium similiter.
Theognius presbyter, & ex persona Philippi episcopi, Sion similiter.
Theophanes episcopus [b] Lebendi similiter.
Stratonicus episcopus Cymæ similiter.
Eustathius episcopus Erythrensium similiter.
Theophylus episcopus [c] Tymni similiter.
Cosmas episcopus Myrinæ similiter.
Olbianus episcopus Elææ similiter.
Pardus episcopus Pitanæ similiter.
Basilius episcopus Pergamensium similiter.
E Basilius episcopus [d] Atrammytii similiter.
* Marianus episcopus [e] Atandri similiter. * al. Marianus.
Joannes episcopus Assi similiter.
Leo episcopus Phociæ similiter.
Joannes episcopus Rhædesti similiter.
Joannes episcopus Pannii similiter.
Melchisedec episcopus Calliopoleos similiter.

Theo-

HARDUINI NOTÆ.
a Lege ex Actione VII. Κανταδῶν, & Latine, *Canadensium*. Hard.
b Pro Λιβένδου.
c Pro Τύμνου, vel potius Τύμνου.
d Pro Ἀδραμυττίου.
e Pro Ἀτιάνδρου.
f Pro *Libendi*.
g Pro *Tymni*.
h Pro *Adramitii*.
i Pro *Atiandri*.

ACTIO IV. — ANNO CHRISTI 787.

Theophylactus episcopus Chariopoleos similiter.
Leonides episcopus Madyti, id est Colæ, similiter.
* Taurelli Sisinnius episcopus * * Zuruli similiter.
Thomas episcopus Daoni similiter.
Gregorius episcopus Theodoropoleos similiter.
Sisinnius episcopus Chalcidis similiter.
*Lyciensium Benjamin episcopus * * Lizycensium similiter.
Joannes episcopus Bryseos similiter.
* Veteris Spyridon episcopus * Palææ Cythrensium similiter.
* Soleasium Eustathius episcopus * Golensium similiter.
Theodorus episcopus Citii similiter.
Georgius episcopus Trimithuntensium similiter.
Alexander episcopus Amathuntensium similiter.
Constantinus episcopus Iliopoleos similiter.
Synesius episcopus Nesti similiter.
Theophylus episcopus Anastasiopoleos similiter.
Leo episcopus Minæi similiter.
Petrus episcopus Alponensium similiter.
Anthimus episcopus Verinopoleos similiter.
Michael episcopus Meliguopoleos similiter.
* Adrianæ * Hadrianæ Sisinnius episcopus * [2] Adriæ similiter.

Theodorus episcopus Germæ similiter.
Basilius episc. * Hadrianothyrensium similiter.
Leo episcopus Pœmanenensium similiter.
Symeon episcopus Ocæ similiter.
Strategius episcopus Dardani similiter.

Joannes episcopus Lampsaci similiter.
Theodotus episcopus [3] Palatensium similiter.
Leo episcopus Troadensium similiter.
Nicetas episcopus * Hylæi similiter.
Theodorus episcopus Abydi similiter.
Leo episcopus Traculensium similiter.
Anastasius episcopus Tripoleos similiter.
Joannes episcopus Tabalensium similiter.
Stephanus episcopus Salensium similiter.
Stephanus episcopus Silandri similiter.

Nicolaus episcopus Pericommatos similiter.
Ioes presbyter, & ex persona throni Thyatirensium, similiter.
Joannes episcopus Setensium similiter.

Constantinus episcopus Acrasi similiter.
* Lymenæum Theophanes episcopus * Mæoniæ similiter.
Michael episcopus Stratonicæ similiter.
Lycastus episcopus Philadelphiæ similiter.
Michael episcopus Stallæ similiter.
Gregorius episcopus Gordi similiter.

Joannes episcopus Daldæ similiter.
Eustathius episcopus Hyrcanæ similiter.
Joleph episcopus Attaliæ similiter.
Theopistus episcopus Hermocapeliæ similiter.
Zacharias episcopus Hierocæsariæ similiter.
Michael episcopus Ceratensium similiter.

* David * Daniel episcopus Helenopoleos similiter.
Cyrion episcopus Lophi similiter.
Basilius presbyter, & ex persona [7] Daseylii, similiter.
Theophylactus episc. Apolloniadis similiter.

Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Χαριοπόλεως ὁμοίως.
Διονύσιος ἐπίσκοπ Μαδύτ, ἤτοι Κόλης, ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Τζυρυλῆ ὁμοίως.
Θωμᾶς ἐπίσκοπος τῆ Δαονίυ ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Θεοδωροπόλεως ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Χαλκίδος ὁμοίως.
Βενιαμὶν ἐπίσκοπος Λιζίκων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Βρύσεως ὁμοίως.
Σπυρίδων ἐπίσκοπος Παλαιᾶς Κύθρων ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἐπίσκοπος Γόλων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆ Κιτίυ ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπ Τεμιθοῦντος ὁμοίως.
Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπ Ἀμαθοῦντος ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἰλιοπόλεως ὁμοίως.
Συνέσιος ἐπίσκοπος Νέσυ ὁμοίως.
Θεόφιλ ἐπίσκοπ Ἀναστασιοπόλεως ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπ Μίνζυ ὁμοίως.
Πέτρ ἐπίσκοπος Ἀσπόνων ὁμοίως.
Ἀνθίμ ἐπίσκοπος Βερινοπόλεως ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Μελιτυπόλεως ὁμοίως.
Σισίνν ἐπίσκοπος Ἀδρανίας ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπ Γέρμης ὁμοίως.
Βασίλει ἐπίσκοπ [3] Ἀδρανοθύρων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ποιμανηνῶν ὁμοίως.
Συμεὼν ἐπίσκοπος Ὠκης ὁμοίως.
Ξενάτ ἐπίσκοπος Δαρδάνυ ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Λαμψάκυ ὁμοίως.
Θεόδοτος ἐπίσκοπ Παλατῶν ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Τρωάδων ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος τῆ Τλαΐυ ὁμοίως.
Θεόδωρ ἐπίσκοπ Ἀβύδυ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπ Τρακύλλων ὁμοίως.
Ἀνασάσ ἐπίσκοπ Τριπόλεως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπ [7] Ταβάλων ὁμοίως.
Στέφαν ἐπίσκοπος Σάλων ὁμοίως.
Σίλβαν ἐπίσκοπος Σιλανδρυ ὁμοίως.
Νικόλαος ἐπίσκοπ τοῦ Περικόμματος ὁμοίως.
Ἰσαὴς πρεσβύτερος, & ἐκ προσώπυ τῆ Θρόνου [10] Θυατείρων, ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπ Σέτων ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπ Ἀκρασῆ ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπ Λυμαίων ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπ Στρατονικείας ὁμοίως.
Λύκαστος ἐπίσκοπ Φιλαδελφείας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπ Στάλλης ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Γόρδυ ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Δάλδης ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἐπίσκοπ Τρικῆς ὁμοίως.
Ἰωσὴφ ἐπίσκοπος Ἀτταλείας ὁμοίως.
Θεόπιστ ἐπίσκοπος Ἑρμοκαπηλίας ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἐπίσκοπος Ἱεροκαισαρείας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπ Κερασίων ὁμοίως.
Δαβὶδ ἐπίσκοπ Ἐλευπόλεως ὁμοίως.
Κυρίων ἐπίσκοπος τῆ Λόφυ ὁμοίως.
Βασίλειος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπυ τῆ Δασκυλίυ, ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος ὁμοίως.

Κεφ.

HARDUINI NOTÆ. 1 In provincia Europa. 2 In Provincia Europa, Αὐζίνης. In Editis Andronici, Αὐζίνης. 3 *Hadrianæ* in MS. pro *Adrianæ*, in Provincia Hellesponti. 4 Pro *Hadrianothyrensium*, in Provincia Hellesponti. 5 Pro *Peltensium* in Phrygia Pacatiana. 6 Pro *Illi*, ut supra. 7 Pro *Episcopi* vel *throni Daseylii*. 8 Pro *Adramyttenii*. 9 Pro Ταβάλων. 10 Pro Θυατείρων.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

Κωνσταντῖν@ ἐπίσκοπ@ Καισαρείας Βιθυνίας ὁμοίως.
Γεώργι@ ἐπίσκοπος Βασιλινουπόλεως ὁμοίως.
Λεὼν ἐπίσκοπ@ Νεοκαισαρείας, ἤτοι Ἀρίστης, ὁμοίως.
Νικηφόρ@ ἐπίσκοπος Ἀδρανῶν ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Προύσης ὁμοίως.
Ἐπιφάνι@ ἐπίσκοπος Λάμπης ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἡρακλειουπόλεως ὁμοίως.
Ἀναστάσι@ ἐπίσκοπος Κνωσσῦ ὁμοίως.
Μελίτων ἐπίσκοπ@ Κυδωνίας ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Κισάμου ὁμοίως.
Θεόδωρ@ ἐπίσκοπος Συβριτῶν ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Φοίνικ@ ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπ@ Ἀρκαδίας ὁμοίως.
Ἐπιφάνι@ ἐπίσκοπ@ Ἐλευθέρνης ὁμοίως.
Φωτεινὸς ἐπίσκοπ@ Καντάνου ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπ@ Χερσωνήσου ὁμοίως.
Γεώργιος πρεσβύτερ@, ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Κεφαλληνίας ὁμοίως.
Φίλιππ@ ἐπίσκοπος Κερκυραίων ὁμοίως.
Ἀντώνι@ ἐπίσκοπος Τροιζῆν@ ὁμοίως.
Πέτρ@ ἐπίσκοπος Μονεμβασίας ὁμοίως.
Γαβριὴλ ἐπίσκοπος Αἰγίνης ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπ@ Πόρθμου ὁμοίως.
Φίλιππος ἐπίσκοπος Ὠρεοῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ζακυνθου ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Λινόης ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος Μέλλης ὁμοίως.
Νεόφυτος ἐπίσκοπ@ * Δοσιρζῶν ὁμοίως. * L. Γορδοσερβῶν
Ἰωάννης ἐπίσκοπ@ * Στένων ὁμοίως. * Ἀλ. Τένων.
Λέων ἐπίσκοπ@ Ἀσπενδοῦ ὁμοίως.
* Κύπρας ἐπίσκοπ@ Ζαλῶν ὁμοίως. * Ἀλ. Κουσσπίνης
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Σινώπης ὁμοίως.
Μαρῖνος διάκονος, ἐκ προσώπου Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἀνδράπων ὁμοίως.
Ἀνδρόνικος πρεσβύτερος, ἐκ προσώπου Ἰωάννου ἐπισκόπου Ζαλίχων, ὁμοίως.
* Κύπρας ἐπίσκοπ@ Σασίμων ὁμοίως. * Ἀλ. Κουσσπίνης
Γρηγόρι@ ἐπίσκοπος Ἀμάστρης ὁμοίως.
Ἡράκλειος ἐπίσκοπος Ἰουνοπόλεως ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος Δαδύβρων ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος Σόρων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἡρακλείας ὁμοίως.
Θεόφιλος ἐπίσκοπος Προυσιάδος ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κρατείας ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος τοῦ Ριζαίου ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τοῦ Πολεμωνίου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κομάνων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κερασοῦντος ὁμοίως.
* Νικηφόρος ἐπίσκοπος Κλανέως ὁμοίως. * Ἀλ. Ἐνηφάνου
Λέων ἐπίσκοπος * Τροκνάδων ὁμοίως.
Ἰωάννης διάκονος, ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Φασηλίδος, ὁμοίως.
Θεόδωρ@ ἐπίσκοπ@ Πιννάρων ὁμοίως.
Στέφαν@ ἐπίσκοπ@ * Κανύας ὁμοίως.
Ἀναστάσι@ ἐπίσκοπ@ * Πατρέων ὁμοίως.
Γεώργι@ ἐπίσκοπ@ * Νάσσας ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπ@ Κανδίκων ὁμοίως.

Constantinus episcopus Cæsariæ Bithyniæ similiter.
Gregorius episcopus Basilinopoleos similiter.
Leo episcopus Neocæsariæ * similiter. * Sive Aristus
Nicephorus episcopus Adrani similiter.
Theodorus episcopus Prusæ similiter.
Epiphanius episcopus Lampæ similiter.
Theodorus episcopus Heracliupoleos similiter.
Anastasius episcopus Cnossi similiter.
Melito episcopus Cydoniæ similiter.
Leo episcopus Cisami similiter.
Theodorus episcopus Subritensium similiter.
Leo episcopus Phœnicis similiter.
Joannes episcopus Arcadiæ similiter.
Epiphanius episcopus Eleuthernæ similiter.
Photinus episcopus Cantani similiter.
Sisinnius episcopus Chersonesi similiter.
Gregorius presbyter, & ex persona throni Cephalleniæ, similiter.
Philippus episcopus Corcyrensium similiter.
Antonius episcopus Trœzenæ similiter.
Petrus episcopus Monembasiæ similiter.
Gabriel episcopus Æginæ similiter.
Leo episcopus Porthmi similiter.
Philippus episcopus Orei similiter.
Leo episcopus Zacynthi similiter.
Leo episcopus Linoæ similiter.
Nicetas episcopus Mellæ similiter.
Neophytus episcopus Gordoservorum similiter.
Joannes episcopus * Tennensium similiter. * Stenon. * Stenensium
Leo episcopus Aspendi similiter.
Constantinus episcopus Zalensium similiter.
Gregorius episcopus Sinopæ similiter.
* Martinus diaconus, & ex persona Theodori episcopi Andrapensium, similiter. * Marinus
Andronicus presbyter, & ex persona Joannis episcopi Zalichensium, similiter.
Constantinus episcopus Salimensium similiter.
Gregorius episcopus Amastrææ similiter.
Heraclius episcopus Junopoleos similiter.
Nicetas episcopus Dadybrensium similiter.
Theophanes episcopus Sorensium similiter.
Joannes episcopus Heraclææ similiter.
Theophylus episcopus Prusiadis similiter.
Constantinus episcopus Gratiæ similiter.
Nicetas episcopus Rizæi similiter.
Constantinus episcopus Polemonii similiter.
Theodorus episcopus Comanensium similiter.
Joannes episcopus Cerasuntensium similiter.
Nicephorus episcopus Clanei similiter.
Leo episcopus Trocnadensium similiter.
Joannes diaconus, & ex persona throni Phasselidis, similiter.
Theodorus episcopus Pinnarensium similiter.
Stephanus episcopus * Canus similiter.
Anastasius episcopus * Patrensium similiter. * Patarensium
Georgius episcopus Nassæ similiter.
Constantinus episcopus Candicensium similiter.

Leo

HARDUINI NOTÆ. 1 Pro Ενήνου. 2 Forte Τρίκρου. 3 Pro Καλύα. 4 Pro Πατέρων.
5 In Notitia Lyciæ Νάνα, vel Νάνα. 6 Pro Canni.

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 367.

Leo episcopus Corydalensium similiter. Λέων ἐπίσκοπος Κορυδάλλων ὁμοίως.
Nicodemus episcopus Sidymensium similiter. Νικόδημος ἐπίσκοπος Σιδύμων ὁμοίως.
Leo episcopus Limyrensium similiter. Λέων ἐπίσκοπος Λιμύρων ὁμοίως.
Constantinus episcopus Tlensium similiter. Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Τλῶν ὁμοίως.

Petrus diaconus, & ex persona throni Oricandensium, similiter. Πέτρος διάκονος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου [1] Ορικάνδων ὁμοίως.
Stephanus episcopus Araxi similiter. Στέφανος ἐπίσκοπος Ἀραξῶν ὁμοίως.
Georgius episcopus Oeniandi similiter. Γεώργιος ἐπίσκοπος Οἰνιάνδων ὁμοίως.
Constantinus episcopus Combensium similiter. Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος [2] Κόμβων ὁμοίως.
Stauratius episcopus Zenopoleos similiter. Σταυράκιος ἐπίσκοπος Ζηνοπόλεως ὁμοίως.
Gregorius episcopus Cibyræ similiter. Γρηγόριος ἐπίσκοπος Κιβύρας ὁμοίως.
Basilius episcopus Tabensium similiter. Βασίλειος ἐπίσκοπος Ταβῶν ὁμοίως.
Dorotheus episcopus Neapoleos similiter. Δωρόθεος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως ὁμοίως.
Constantinus episcopus Alabandensium similiter. Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἀλαβάνδων ὁμοίως.
David episcopus Jassi similiter. Δαβὶδ ἐπίσκοπος Ἰασσοῦ ὁμοίως.
(Gregorius episcopus Mylasensium similiter.) . . . . . .
Sergius episcopus Bargylensium similiter. Σέργιος ἐπίσκοπος Βαργυλίων ὁμοίως.
Gregorius episcopus Heraclix [3] Latomi similiter. Γρηγόριος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τοῦ [4] Λατόμου ὁμοίως.
Joannes episcopus [5] Mybdi similiter. Ἰωάννης ἐπίσκοπος [6] Μύβδων ὁμοίως.
Stauracius episcopus Stadiæ similiter. Σταυράκιος ἐπίσκοπος Σταδίας ὁμοίως.
Gregorius episcopus Stratonicix similiter. Γρηγόριος ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὁμοίως.

Nicetas diaconus, & ex persona throni Halicarnassi similiter. Νικήτας διάκονος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ἁλικαρνασσοῦ.
Michael episcopus Cheretopensium similiter. Μιχαὴλ ἐπίσκοπος [7] Χαιρετόπων ὁμοίως.
Pantaleon episcopus Valentiæ similiter. Παντελέων ἐπίσκοπος Οὐαλεντίας ὁμοίως.
Georgius episcopus Peltensium similiter. Γεώργιος ἐπίσκοπος Πέλτων ὁμοίως.
Christophorus episcopus [8] Antanasi similiter. Χριστοφόρος ἐπίσκοπος Ἀντανασοῦ ὁμοίως.

Leo episcopus Eumeniæ similiter. Λέων ἐπίσκοπος Εὐμενείας ὁμοίως.
Philippus episcopus Tranupoleos similiter. Φίλιππος ἐπίσκοπος Τρανουπόλεως ὁμοίως.
Leo episcopus Aleensium similiter. Λέων ἐπίσκοπος Ἀλέων ὁμοίως.
Paulus episcopus Acmoniæ similiter. . . . . .
Gregorius episcopus [9] Timenutensium similiter. . . . . .
. . . . . .

Nicephorus episcopus [10] Luidensium similiter. Νικηφόρος ἐπίσκοπος [11] Λυίδων ὁμοίως.
Georgius episcopus [12] Aptiæ similiter. Γεώργιος ἐπίσκοπος [13] Ἀπτίας ὁμοίως.
Joannes episcopus Sybeos similiter. Ἰωάννης ἐπίσκοπος Σύβεως ὁμοίως.
Zacharias episcopus Trapezupoleos similiter. Ζαχαρίας ἐπίσκοπος Τραπεζουπόλεως ὁμοίως.
Leo episcopus Sebastiæ similiter. Λέων ἐπίσκοπος Σεβαστείας ὁμοίως.

Theophylactus presbyter, & ex persona throni Georgii Hypsi episcopi, similiter. Θεοφύλακτος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Γεωργίου ἐπισκόπου Ὕψων, ὁμοίως.
Constantinus episcopus Eucarpiæ similiter. Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Εὐκαρπείας ὁμοίως.
Andreas episcopus Cedisoi similiter. Ἀνδρέας ἐπίσκοπος Κηδισσοῦ ὁμοίως.
Dositheus episcopus Pisonuntensium, id est, [14] Collaples, similiter. Δοσίθεος ἐπίσκοπος Ψεσσούντων, ἤτοι Κολλαπλείων, ὁμοίως.
Constantinus episcopus Cottyaii similiter. Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τοῦ Κοττυαείου ὁμοίως.
Niceta episcopus Nacoliæ similiter. Νικήτας ἐπίσκοπος Νακωλείας ὁμοίως.
Leo episcopus Docimii similiter. Λέων ἐπίσκοπος τοῦ Δοκιμίου ὁμοίως.

Joannes presbyter, & ex persona throni [15] Hestorii, similiter. Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου [16] Ἑστορείου ὁμοίως.
Michael episcopus Hierapoleos similiter. Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.
Nicolaus episcopus Phytiæ similiter. Νικόλαος ἐπίσκοπος Φυτείας ὁμοίως.
Theophylactus episcopus Cinnaborcos similiter. Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Κιναβόρων ὁμοίως.
Damianus episcopus Myri similiter. Δαμιανὸς ἐπίσκοπος Μύρων ὁμοίως.
Christophorus episcopus Prymisi similiter. Χριστοφόρος ἐπίσκοπος [17] Πρυμισοῦ ὁμοίως.

Ne-

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro *Lauri*. 2 Pro *Myndi*. 3 Supra *Laodensium*. In Notitia Phrygiæ Pacatianæ λείπει.
4 Pro *Tomeuntenorum*. 5 Pro *Appiæ*, ut supra. 6 Pro *Ormandæ*, ut quidem est in Notitia. 7 Pro *Stectorii*, in Phrygia Pacatiana. 9 In Notitia Lyciæ, Κόμβα.
8 Pro Ορκανδέων, ut quidem est in Notitia. 10 Pro *Adymo*. 11 Pro *Mindo* in Caria. 12 Pro *Eumeniæ*, in Phrygia Pacatiana.
13 Pro *Acmoniæ*. 14 Pro Αντιάς, vel Ανιάς, in Phrygia Pacatiana.
15 Pro Στεφανίου, in Phrygia. 16 In Notitiis Phrygiæ Ἱερείωνες, & Ἱερωνεῖς.

ANNO CHRISTI 787.

Νικήτας ἐπίσκοπος Αὐγουσταπόλεως ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος τῆ Μιδασίω ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Αμβλαδέων ὁμοίως.
Στέφανος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Οστρε, ὁμοίως.
Γρηγόριος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τῆ θρόνου πόλεως * Πολυβάτου, ὁμοίως.
Σισίνιος ἐπίσκοπος τῆ φιλομηλίω ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Παπῶν ὁμοίως.
Σισίνιος ἐπίσκοπος Απαμείας τῆς Κιβωτοῦ ὁμοίως.

A Niceta epiſcopus Auguſtopoleos ſimiliter.
Georgius epiſcopus Midaci ſimiliter.
Conſtantinus epiſcopus Ambladenſium ſimiliter.
Stephanus presbyter, & ex perſona throni Oſtri, ſimiliter.
* Georgius presbyter, & ex perſona throni civitatis * Polybatis, ſimiliter.
Siſinnius epiſcopus Philomelii ſimiliter.
Michael epiſcopus Papenſium ſimiliter.
Siſinnius epiſcopus Apamiæ Cibori ſimiliter.

ACTIO IV.

* Πολυβάτου — * Georgius Polcos Polybati

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κωμάνης ὁμοίως.
Νικηφόρ[illegible] ἐπίσκοπος Αδάδων ὁμοίως.
Πέτ[illegible] ἐπίσκοπος * Τοτιάου ὁμοίως.
Θεοδόσι[illegible] ἐπίσκοπος * Συγαλασσῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπ[illegible] Βάρης ὁμοίως.
Πέτ[illegible] ἐπίσκοπ[illegible] Σελευκείας ὁμοίως.
Νικηφόρ[illegible] ἐπίσκοπος Φλόγων ὁμοίως.
Μαρῖνος ἐπίσκοπος Μαγδέων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ανδίδων ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος Παρνασσῦ ὁμοίως.
* Καρδάνης ἐπίσκοπος Δοάρων ὁμοίως.
Εὐστράτιος ἐπίσκοπος Δεζελτῦ ὁμοίως.
Εὐθύμιος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Βυλγαροφύγω ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Πλωτινοπόλεως ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Περβειραίω ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος τῦ Παμφίλω ὁμοίως.
Ρουβὴμ ἐπίσκοπος τῦ Σκοπέλω ὁμοίως.
Σισίνιος ἐπίσκοπος Γαριλέων ὁμοίως.
Καλλιστος ἐπίσκοπος πόλεως Εὐδοκιάδος ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Λιγυνων ὁμοίως.
Ιωάννης ἐπίσκοπος Κυδρύλων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κρημνῶν ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Αδριανῆς ὁμοίως.
Θεόφιλος ἐπίσκοπος τῆς Χίυ ὁμοίως.
Γαλάτιος ἐπίσκοπος τῆς Μήλυ ὁμοίως.
Σέργιος ἐπίσκοπος τῆς Λέρυ ὁμοίως.
Μάνζων ἐπίσκοπος Διοκαισαρείας ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος * Κελεντέρεως ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἐπίσκοπ[illegible] πόλεως Καρδαβύνθου ὁμοίως.
Σισίνιος ἐπίσκ. Μοσβαδων ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Λάμυ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Γερμανικοπόλεως ὁμοίως.
Σισίνιος ἐπίσκ. Συκῆς ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Δαλισανδῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκ. Σιβήλων ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος πόλεως Φιλαδελφείας ὁμοίως.
Εὐδόξιος πρεσβύτερος, μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου τῦ Θρόνου τῦ Μετελλινοπόλεως, ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τῆς Ανδρυ ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος τῆς Τηνίυ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Καδων ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Τιβεριοπόλεως ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Αγκύρας ὁμοίως.
Ιωάννης ἐπίσκοπος Αζάνων ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Μοσυνίων ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Διονυσιοπόλεως ὁμοίως.

B Petrus epiſcopus Totiaſſii ſimiliter.
Theodoſius epiſcopus * Sygalaſſi ſimiliter.
Leo epiſcopus Baræ ſimiliter.

Petrus epiſcopus Seleuciæ ſimiliter.
Nicephorus epiſcopus Phlogenſium ſimiliter.
Marinus epiſcopus Magydenſium ſimiliter.
Leo epiſcopus Andidenſium ſimiliter.
Stephanus epiſcopus Parnaſſi ſimiliter.
Bardanes epiſcopus Doarenſium ſimiliter.

Euſtratius epiſcopus * Debellii ſimiliter.
* Euphemius epiſcopus Sozopoleos ſimiliter.
Theodoſius epiſcopus Bulgarophygi ſimiliter.
Georgius epiſcopus Plotinopoleos ſimiliter.
C Baſilius epiſcopus Perberæi ſimiliter.
Michael epiſcopus Pamphili ſimiliter.

Ruben epiſcopus Scopeli ſimiliter.
Siſinnius epiſcopus Garielenſium ſimiliter.
Calliſtus epiſcopus Eudociadis ſimiliter.
Conſtantinus epiſcopus Ligyneuſium ſimiliter.
Joannes epiſcopus Cudrulenſium ſimiliter.
Theodorus epiſcopus Cremnorum ſimiliter.

Conſtantinus epiſcopus Hadrianæ ſimiliter.
Theophylus epiſcopus Chii ſimiliter.
Galatius epiſcopus Meli ſimiliter.
Sergius epiſcopus Leri ſimiliter.
Manzo epiſcopus Diocæſariæ ſimiliter.
D Euſtathius epiſcopus * Celentereos ſimiliter.
Zacharias epiſcopus civitatis Cardabunthenſium ſimiliter.
Siſinnius epiſcopus Mosbadenſium ſimiliter.
Euſtathius epiſcopus Lami ſimiliter.
Theodorus epiſcopus Germanicopoleos ſimiliter.
Siſinnius epiſcopus Sycæ ſimiliter.
Conſtantinus epiſcopus Daliſandi ſimiliter.
Leo epiſcopus Sibelenſium ſimiliter.
Stephanus epiſcopus Philadelphiæ ſimiliter.
Eudoxius presbyter & monachus, & ex perſona throni Metellupoleos, ſimiliter.
Conſtantinus epiſcopus Andri ſimiliter.
E Euſtathius epiſcopus Teni ſimiliter.

Theodorus epiſcopus Cadenſium ſimiliter.
Michael epiſcopus Tiberiopoleos ſimiliter.
Conſtantinus epiſcopus Ancyræ ſimiliter.
Joannes epiſcopus Azanenſium ſimiliter.
Theophylactus epiſcopus Moſynenſium ſimiliter.
Baſilius epiſcopus Dionyſiopoleos ſimiliter.

* Debelli — * Euphemius
* f. Celenderæos

Ste-

* Ier. Καλλιδίρεως.

HARDUINI NOTÆ.

1 In Notitiis Τενέσσου, vel Τενέσσης, vel Τενέσσους in Piſidia. *Harduinus.*
2 Pro Συγαλασσῦ, in Piſidia. *Harduinus.*
3 Pro *Sygalaſſi*. Harduinus.

Digitized by Google

ACTIO IV.

Stephanus episcopus Synnai similiter.
Sabbas monachus & hegumenus monasterii Studii similiter.
Gregorius hegumenus Hormisdæ similiter.

Symeon hegumenus Chorræ similiter.
Joannes hegumenus Pagurii similiter.
* Maximi — Eustathius hegumenus * Maximi similiter.
Joseph hegumenus & archimandrita Heraclii similiter.

Thomas monachus, & ex persona Joannis hegumeni Chenolacci, similiter.
Plato hegumenus & archimandrita Saccudeonis similiter.
Theodorus hegumenus & archimandrita Pandi similiter.

* In Greco, Macarii. Heid. — * Macarius hegumenus & archimandrita Bardæ similiter.
Strategius monachus sanctæ Sion similiter.
Gregorius hegumenus Hyacinthi similiter.
Acœmi torum — Joseph hegumenus * Acœmitensium similiter.
Michael hegumenus sancti Petri similiter.

Theodorus hegumenus & archimandrita Bodi similiter.
Theophylactus monachus Cathon similiter.
Constantinus hegumenus Calaurensium similiter.
Antonius hegumenus Diu similiter.
Hilarion hegumenus Floron similiter.
Niceta hegumenus sancti Alexandri similiter.
Theodorus hegumenus Xerocepu similiter.
Niceta hegumenus Gudila similiter.
Niceta hegumenus sancti Eliæ similiter.
Theoctistus hegumenus Auleti similiter.
Quiriaci — Constans hegumenus sancti * Cyriaci similiter.
Stephanus hegumenus Careonis & archimandrita similiter.
Nicephorus hegumenus sanctæ Dei genitricis similiter.
Theophylactus hegumenus sancti Eliæ similiter.
Joannes hegumenus Chenolacci similiter.
* Bilfili. * Baulei. * Quirici. * Cyrici — Paulus hegumenus * Baulei similiter.
Stephanus hegumenus sancti * Erici similiter.
Lazarus hegumenus sancti Autonomi similiter.
Ignatius hegumenus Syccos similiter.
Gregorius hegumenus Callistrati similiter.
Gregorius hegumenus Monagri similiter.
Sisinnius hegumenus Aritæ similiter.

Anastasius hegumenus Carnehensium similiter.
Bahanes hegumenus & archimandrita Thermarum similiter.
Petrus hegumenus Homericensium similiter.
Stephanus hegumenus Thermizensium similiter.
Thomas hegumenus Hieragathæ similiter.
Theophylactus hegumenus Cathodi similiter.
Nicephorus hegumenus S. Andreæ similiter.
David hegumenus sancti Thyrsi similiter.
Leo hegumenus sancti Georgii Cellarum similiter.
* Laccorum — Joannes hegumenus * Laccensium similiter.
Leo hegumenus Leucu hydatos similiter.

* Agauri — Gregorius hegumenus * Agauri similiter.
Isidorus hegumenus Latri similiter.
Dositheus hegumenus Mnemosynon similiter.

A Στέφανος ἐπίσκοπος Συνάε ὁμοίως.
Σαββᾶς ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Στουδίων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῶν Ορμίσδου ὁμοίως.
Συμεὼν ἡγούμενος τῆς Χώρας ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τοῦ Παγγαίου ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἡγούμενος τῆς Μαξιμίνου ὁμοίως.
Ιωσὴφ ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Ηρακλείου ὁμοίως.
Θωμᾶς μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Ιωάννου ἡγουμένου τοῦ Χλωιολάκκου, ὁμοίως.
Πλάτων ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης * Σακκουδεῶν ὁμοίως. * Ex Sacud.
B Θεόδωρος ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Παϊδου ὁμοίως.
Μάκαρις ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης Βαρδαὶ ὁμοίως.
Ξενάτιος μοναχὸς τῆς ἁγίας Σιὼν ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆς Ταχίνθου ὁμοίως.
Ιωσὴφ ἡγούμενος τῆς Ακοιμήτων ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Πέτρου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς Βωδῶς ὁμοίως.
Θεοφύλακτος μοναχὸς τῆς Καθοῦ ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος Καλαυρῶν ὁμοίως.
C Αντώνιος ἡγούμενος τῆς Διὸς ὁμοίως.
Ιλαρίων ἡγούμενος τῶν Φλώρων ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Αλεξάνδρου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος τοῦ Ξηροκήπου ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τῆς Γουδίλα ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ηλίου ὁμοίως.
Θεόκτιστος ἡγούμενος τοῦ Αὐλητοῦ ὁμοίως.
Κύριος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κυρίκου ὁμοίως.
Στέφανος ἡγούμενος τοῦ Καρεῶνος καὶ ἀρχιμανδρίτης, ὁμοίως.
Νικηφόρος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ηλίου ὁμοίως.
D Ιωάννης ἡγούμενος τοῦ Χλωιολάκκου ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τοῦ Βαιύλου ὁμοίως.
Στέφανος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κηρύκου ὁμοίως.
Λάζαρος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Αὐτονόμου ὁμοίως.
Ιγνάτιος ἡγούμενος τοῦ Συκέως ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ Καλλιστράτου ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ Μοναγροῦ ὁμοίως.
Σισίννιος ἡγούμενος Αρίτης ὁμοίως.
Ανασάσιος ἡγούμενος * Καμ. ὁμοίως. * L. Karnic.
Βαάνης ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῶν Θερμῶν ὁμοίως.
Πέτρος ἡγούμενος τῶν Ομηρίων ὁμοίως.
Στέφανος ἡγούμενος τῶν Θερμιζῶν ὁμοίως.
E Θωμᾶς ἡγούμενος τῶν Ιεραγαθῆς ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τῶν Καθόδου ὁμοίως.
Νικηφόρος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ανδρέου ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Θύρσου ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῶν Κελλίων ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τῶν Λάκκων ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τοῦ Λάκκου ὕδατος ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος Αγαύρου ὁμοίως.
Ισίδωρος ἡγούμενος τοῦ Λάτρου ὁμοίως.
Δοσίθεος ἡγούμενος Μνημοσυνίων ὁμοίως.

ANNO CHRISTI 787.

Ne-

Digitized by G

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

Νικηφόρος ἡγούμενος τῶ ἁγίου Σεργίου τῦ Μιδικιώνος ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος τοῦ Αμορίου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος τῶν Κατδηλων ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τῶν Κοιλάδων ὁμοίως.
Αντώνιος ἡγούμενος τῦ *Δωδεκάθρου ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τῶν Αγρίων ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Πέτρου πόλεως Ποιμανινῶν ὁμοίως.
Εὐχήμων ἡγούμενος Κρίζων ὁμοίως.
Μακάριος ἡγούμενος Ψαρώδου ὁμοίως.
Επιφάνιος ἡγούμενος τοῦ Παρανάνδου ὁμοίως.
Αντώνιος ἡγούμενος τοῦ Πετρεριώνος ὁμοίως.
Δαβὶδ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Γεωργίου Πετιτ. ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ζωτικοῦ ὁμοίως.
Αγάπιος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Θύρσου ὁμοίως.
* Δανιὴλ ἡγούμενος τῶν ἁγίων ἀποστόλων Μαγνησίας ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Περιζετῶν ὁμοίως.
Κάλλιστος ἡγούμενος διαφόρων μοναστηρίων Κύπρου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος Βορδῶ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος Λιμβῶ ὁμοίως.
Κώνστας ἡγούμενος τοῦ Ιππου ὁμοίως.
Γεώργιος ἡγούμενος Δομνίκων ὁμοίως.
Εὐθύμιος ἡγούμενος Οξυβετῶν ὁμοίως.

Αντώνιος ἡγούμενος Οὐζίας ὁμοίως.
Βασίλειος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ανδρίου ὁμοίως.
Φίλιππος ἡγούμενος Βεόμων ὁμοίως.
Βασίλειος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ορτυκιδίων ὁμοίως.
Ακάκιος μοναχὸς τοῦ ἁγίου Ορέστου ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τοῦ Σωτῆρος ὁμοίως.
Πέτρος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Κελλαρίων, ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἡγούμενος τῶν Συνδεῶν ὁμοίως.
Θεόφιλος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου Φωτιῶν ὁμοίως.

Κήρυκος ἡγούμενος Δολοκόμης ὁμοίως.
Σέργιος ἡγούμενος τῶν Γερμίων ὁμοίως.
Ιωάννης πρεσβύτερος τοῦ ἁγίου Σεργίου τῶν Γερμίων ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος Οκτάων ὁμοίως.
Αντώνιος ἡγούμενος Ακραβόρων ὁμοίως.
Πέτρος ἡγούμενος Πλατανίου ὁμοίως.
Μάρκος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ιωάννου τοῦ Θεολόγου ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Σαλδαλῶν ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ Αντιψιλίου ὁμοίως.
Θεόδωρος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Θεοδότου ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου Καλοκετῶν ὁμοίως.

Εὐτυχιανὸς μοναχὸς τῦ Καλλιστράτου ὁμοίως.
Θεόδοτος μοναχὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκου Επικαντῆ ὁμοίως.

Nicephorus hegumenus ſancti Sergii Midicionis ſimiliter.
Theodorus hegumenus Amorii ſimiliter.
Theodorus hegumenus Atradenſium.
Conſtantinus hegumenus ſanctorum trium Puerorum ſimiliter.
Joannes hegumenus Cœladenſium ſimiliter.
Antonius hegumenus Dodecathroni ſimiliter.
Paulus hegumenus Agnyon ſimiliter.
Paulus hegumenus ſancti Petri civitatis Pœmanineſium ſimiliter.
Euſchemon hegumenus Crizenſium ſimiliter.
* Macarius hegumenus Pſarodi ſimiliter. * Gr. Macarii
Epiphanius hegumenus Paranandi ſimiliter.
Antonius hegumenus Peritereonos ſimiliter.
David hegumenus ſancti Georgii * ſimiliter. * Primi
Joannes hegumenus ſancti Zotici ſimiliter.
Agapius hegumenus ſancti Thyrſi ſimiliter.
* Daniel hegumenus ſanctorum apoſtolorum Magneſiæ ſimiliter. * Gabriel
Theodoſius hegumenus ſanctæ Dei genitricis Perizetorum ſimiliter.
Calliſtus hegumenus diverſorum * monachorum Cypri ſimiliter. * Gr. monaſteriorum & in c. ſol.
Theophylactus hegumenus Bordæ ſimiliter.
Theodorus hegumenus Limbi ſimiliter.
* Conſtantinus hegumenus Hippi ſimiliter. * Gr. Conſtans
Georgius hegumenus Domniceniſium ſimiliter.
* Euthymius hegumenus Oxybetenſium ſimiliter. * In mſ. Sol. additur Euthymius hegumenus Peguzenſium
Antonius hegumenus Uziæ ſimiliter.
Baſilius hegumenus ſancti Andreæ ſimiliter.
Philippus * Beteeſium ſimiliter. * Beomorum
Baſilius hegumenus ſanctæ Dei genitricis Ortycidienſium ſimiliter. * Beſſicenſium
Acacius monachus ſancti Oreſtis ſimiliter.
Joannes hegumenus ſancti Salvatoris ſimiliter.
Petrus monachus, & ex perſona * Cellarum, ſimiliter. * Cellariorum
Zacharias hegumenus * Syndenſium ſimiliter. * MS. Syndrenſium. Hard.
Theophylus monachus, & ex perſona hegumeni ſanctæ Dei genitricis Photnon, ſimiliter.
Cerycus hegumenus Dolocomæ ſimiliter.
Sergius hegumenus * Geſinenſium ſimiliter. * Germiorum
Joannes presbyter ſancti Sergii Germion ſimiliter. * Gerpeſſium
Nicera hegumenus * Octaorum ſimiliter. * Octavini
Antonius hegumenus Acraborum ſimiliter.
Petrus hegumenus Platanii ſimiliter.
Marcus hegumenus ſancti Joannis Theologi ſimiliter.
Leo hegumenus ſanctæ Dei genitricis Saldalenſium ſimiliter.
Conſtantinus hegumenus ſancti Stephani Antipſili ſimiliter.
Theodorus monachus, & ex perſona hegumeni ſanctæ Dei genitricis Calocetenſium, ſimiliter.
Eutychianus monachus monaſterii Calliſtrati ſimiliter.
Theodorus monachus ſanctæ Dei genitricis Epicanzi ſimiliter.

Joan-

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

Joannes monachus; & ex perſona Stephani hegumeni Boniſenſium, ſimiliter.
Ἰωάννης μοναχός, ἐξ ἀπροσώπου Στεφάνου ἡγουμένου Βονισῶν ὁμοίως.

Calliſtus monachus ejuſdem monaſterii Boniſenſis ſimiliter.
Καλλιστ[illegible] μοναχὸς τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου Βονισῶν ὁμοίως.

Niceta hegumenus ſanctæ Dei genitricis monaſterii Caſtrii Tii ſimiliter.
Νικήτας ἡγούμ[illegible] τῆς ἁγίας Θεοτόκου μονῆς τοῦ Κάστρου τῆς Τίου ὁμοίως.

Samuel monachus archangeli Gabrielis ſimiliter.
Σαμουὴλ μοναχὸς τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ὁμοίως.

Theodoſius hegumenus ſanctæ Trinitatis ſimiliter.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Τριάδος ὁμοίως.

Joannes monachus, & ex perſona Strategii hegumeni, * ſimiliter.
Ἰωάννης μοναχός, ἐξ ἀπροσώπου Στρατηγίου ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

* ſanctæ Dei genitricis.

Hilarion monachus ſanctæ Dei genitricis * ſimiliter.
Ἱλαρίων μοναχὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν Κελλίων ὁμοίως.

* Hilarion. * de adim. Cellarum * Cellion. * Theodoſius

Doſitheus monachus ſancti Theodori Sicundæ ſimiliter.
Θεοδόσιος μοναχὸς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῆς Σικίνδας ὁμοίως.

Paulus hegumenus ſanctæ Dei genitricis Tyroſinun ſimiliter.
Παῦλ[illegible] ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Τημπ. ὁμοίως.

Leo hegumenus ſancti Cyriaci ſimiliter.
Λέων ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ ὁμοίως.

Epiphanius hegumenus ſanctæ Dei genitricis Limnas ſimiliter.
Ἐπιφάνιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Λίμνας ὁμοίως.

Georgius hegumenus ſanctæ Dei genitricis ſimiliter,
Γεώργιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

Coſmas hegumenus ſanctæ Dei genitricis Paradiſii ſimiliter.
Κοσμᾶς ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου τοῦ Παραδεισίου ὁμοίως.

Euſchemon monachus ſancti Salvatoris juxta Byraicum ſimiliter.
Εὐχήμων μοναχὸς τοῦ Σωτῆρος πλησίον τοῦ Βυραϊκοῦ ὁμοίως.

Bardas hegumenus, & archimandrita Pruſiadis, ſimiliter.
Βάρδας ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης Προυσιάδος ὁμοίως.

Petrus hegumenus ſanctorum apoſtolorum Caſtri Protili ſimiliter.
Πέτρος ἡγούμενος τῶν ἁγίων ἀποστόλων Καστροπρωτίλου ὁμοίως.

Baſilius monachus civitatis Amorii ſanctæ Dei genitricis ſimiliter.
Βασίλειος μοναχὸς τοῦ Ἀμορίου τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

Baſilius presbyter, & hegumenus monaſterii Oxypetri, ſimiliter.
Βασίλειος πρεσβύτερος μονῆς τοῦ Ὀξυπέτρου ὁμοίως.

Philippus hegumenus Eumeniæ ſimiliter.
Φίλιππος ἡγούμενος Εὐμενείας ὁμοίως.

Baſilius hegumenus ſancti Luciani ſimiliter.
Βασίλειος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Λουκιανοῦ ὁμοίως.

Theophylactus hegumenus Pegadii ſimiliter.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τῆς Πηγαδίου ὁμοίως.

Anthimus * hegumenus Pſamathi ſimiliter.
Ἀνθίμος μοναχὸς Ψαμαθοῦ ὁμοίως.

* Sic monachus & ipſe lol.

Michael hegumenus ſancti martyris Georgii ſimiliter.
Μιχαὴλ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γεωργίου ὁμοίως.

Chriſtophorus hegumenus Candelarum ſimiliter.
Χρυσοφόρος ἡγούμενος τῶν Καντήλων ὁμοίως.

Nicolaus hegumenus Cænurgon ſimiliter.
Νικόλαος ἡγούμενος τῆς Καινουργῶν ὁμοίως.

Siſinnius hegumenus Lithini ſimiliter.
Σισίννιος ἡγούμενος τοῦ Λιθίνου ὁμοίως.

Thomas monachus Moſyneſium ſimiliter.
Θωμᾶς μοναχὸς Μοσυνῶν ὁμοίως.

Michael monachus, & ex perſona hegumeni monaſterii ſanctæ Dei genitricis Pyrgi, ſimiliter.
Μιχαὴλ μοναχός, ἐξ ἀπροσώπου τοῦ ἡγουμένου μονῆς ἁγίας Θεοτόκου τοῦ Πύργου ὁμοίως.

Gregorius hegumenus ſanctæ Dei genitricis ſymbolorum ſimiliter.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Συμβόλων ὁμοίως.

Joannes hegumenus ſanctæ Dei genitricis Rudenſium ſimiliter.
Ἰωάννης ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ρώδων ὁμοίως.

* Coſmas

Conſtantinus hegumenus ſancti Petri Hſdendrenſium ſimiliter.
Κώνστας ἡγούμ[illegible] τοῦ ἁγίου Πέτρου Ὑδενδρέων ὁμοίως.

* ἀπ. Κωνστ.

Symeon hegumenus ſanctæ Dei genitricis Abramitenſium ſimiliter.
Συμεὼν ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῆς Ἀβραμιτῆς ὁμοίως.

Gregorius hegumenus ſancti Clementis ſimiliter.
Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ὁμοίως.

Theognis hegumenus monaſterii ſancti apoſtoli Timothei Cretenſium * ſimiliter.
Θέογνις ἡγούμενος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τιμοθέου τῆς Κρητῆς νήσου ὁμοίως.

* inſulæ

Joannes hegumenus ſancti martyris Theodori ſimiliter.
Ἰωάννης ἡγούμενος τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου ὁμοίως.

Theodoſius hegumenus ſanctæ Dei genitricis ſimiliter.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

Petrus hegumenus S. Joannis deiloqui Crotenſium inſulæ ſimiliter.
Πέτρος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς Κρητῆς νήσου ὁμοίως.

ΠΡΑ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ θεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. Βασιλείας τοῦ εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ θεοτόκου μητρὸς, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν βασιλείας, πρὸ τεσσάρων νωνῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ια'.

Συναθροισθείσης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς κατὰ θείαν χάριν καὶ εὐσεβῆ διάταξιν τῶν αὐτῶν θεσπεσίων βασιλέων συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας. τυτέστι, Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ρωμαίων ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς κατὰ Ρώμαν λαμπρᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Ἀδριανοῦ. Παρασήμου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν ἁγιωτάτων πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ ἡγουμένων τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.

Καθεζόντων πρὸ τοῦ ἱερωτάτου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας, συμπαρόντων καὶ ἀκροωμένων τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων, τυτέστι Πετρωνᾶ τοῦ παυλαφήμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ θειοφυλάκτου βασιλικοῦ ὁμιλίου, καὶ Ἰωάννου βασιλικοῦ ὑσταρίου καὶ λογοθέτου τοῦ τραπιωτικοῦ λόγοθεσίου, καὶ πάσης τῆς ἁγίας συνόδου κατὰ τάξιν τιμὴ προτεταγμένων ἐν τῇ πρώτῃ πράξει· παρόντων καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιμανδριτῶν τε καὶ ἡγουμένων, καὶ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ πληρώματος. προκειμένων τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

Παράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὃ τιμὴ δήλωσιν τῶν μελλόντων διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ προκατηγγείλας Θεὸς ἔφη διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου περὶ τῶν τὰς καινοτομίας εἰσαγόντων ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ· ὅτι δύο κακὰ ἐποίησαν· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἵτινες οὐ δυνήσονται ὕδωρ σύνεχειν. λάκκος δὲ συντετριμμένος ἐστὶ αἱρετικῶν λόγος, ἐξ οὗ ἐλύπησαν οἱ τῆς Χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως εἰσηγηταί, καὶ ἐπέστρεψαν τοὺς ἀπλουστέρους ἀνατροπῇ θολερᾷ· οἷς τὸ αὐτὸ ἐπιτέτραπται διὰ φωνῆς προφητικῆς. Ἑβραίους γὰρ καὶ Σαρρακηνοὺς, Ἕλληνάς τε καὶ Σαμαρείτας, ἔτι γε μὴν Μανιχαίους καὶ Φαντασιαστὰς, εἴπερ Θεοπασχίτας μεμισήμενοι, ἠθέλησαν ἀφανίσαι τὴν τοῦ σεπτοῦ εἰκόνων θέαν, τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ παραδοθεῖσαν ἐκ τῶν ἀρχῆθεν χρόνων, ὡς δεχθήσεται ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν προκειμένων βίβλων.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἀναγνωσθήσεται εἰς ἔλεγχον καὶ θρίαμβον τῆς Χριστιανοκατηγόρου καὶ ψευδοσυλλόγου ἐκείνης συναθροίσεως.

Λεόντιος ὁ καθωσιωμένος βασιλικὸς ἀσηκρῆτις

ACTIO QUINTA.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio pissimorum & Christi amicorum dominorum nostrorum Constantini & Irenæ ipsius a Deo redimitæ matris, anno octavo consulatus eorum, quarto Nonas Octobrias, indictione undecima.

Conveniente sancta & universali synodo, quæ per divinam gratiam & piam sanctionem eorumdem divinitus roboratorum imperatorum congregata est in Nicænsium clara metropoli Bithyniensium provinciæ: id est, Petro reverendissimo archipresbytero sanctissimæ Romanæ ecclesiæ sancti Petri apostoli, & Petro reverendissimo presbytero, monacho & hegumeno venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romæ siti, obtinentibus locum apostolicæ cathedræ sanctissimi & almi archiepiscopi senioris Romæ Hadriani; Tarasioque sanctissimo & almo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, atque Joanne & Thoma reverendissimis presbyteris, monachis & vicariis apostolicarum sedium orientalis diœceseos.

Residentibus etiam ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ, quæ cognominatur Sophia; præsto existentibus & audientibus gloriossissimis & magnificentissimis, Petrona videlicet laudabilissimo exconsule patricio, & comite Deo conservati imperialis obsequii, & Joanne imperiali ostiario & logotheta militaris logothesii, & tota sancta synodo secundum ordinem præcedentem in prima actione: præsentibus quoque & Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, nec non omni monachica * plenitudine; propositis sanctis & intemeratis Dei evangeliis, * multitudine

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui manifestationem futurorum per prophetas prænunciavit Deus, ait per Jeremiam prophetam de his qui novitatem in catholicam ecclesiam introducunt: quia duo mala fecerunt: *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi lacus contritos, qui aquam continere non poterunt*: Lacus enim contritus est omnis hæreticorum sermo, ex quo hauserunt Christianos accusantes hæreseos præceptores, & potaverunt simpliciores subversione turbulenta: quibus væ transmittitur per vocem propheticam. Hebræos enim & Sarracenos, gentiles & Samaritas, insuper & Manichæos atque Phantasticos, id est, Theopaschitas imitantes, voluerunt exterminare venerabilium imaginum visionem, quæ in sancta Dei ecclesia catholica tradita est ab antiquis temporibus, quemadmodum ostendetur in lectione librorum qui propositi sunt. Jerem. 2. Habac. 2. post vs. 19.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Legantur in redargutionem & publicationem Christianos accusantis pseudosyllogi illius conventionis.

Leontius devotus & imperatorius a secre-

Digitized by Google

ACTIO V. — ANNO CHRISTI 787.

tis dixit : Secundum juſſionem ſanctæ ſyno di adſunt divini libri, qui legi debent : non ſolum * illi, ſed & maligni nominis hæreticorum, qui ab olim honorabilibus imaginibus detraxerunt.

* al. autem

Sancta ſynodus dixit : Legantur.

Coſmas diaconus, (notarius) & cubiculeſius, legit.

εἶπε· καὶ τὴν κέλλωσιν τῆς ἁγίας συνόδου παρέσεσθαι αἱ θεῖαι βίβλοι αἱ ἀναγνωσθῆναι ὀφείλουσαι. ὑ μόνον δὲ ἀλλὰ κ τῆ κακονόμων αἱρετικῶν, τῆ ἐκ παλαιῶ τὰς τιμίας εἰκόνας διαβεβηκότων.

Ἡ ἁγία συνόδ εἶπε· ἀναγνωσθήτωσαν.

Κοσμᾶς διάκονος κ χαρτουλάριος ἀνέγνω.

Sancti Cyrilli archiepiſcopi Hieroſolymorum inſtitutio ſecunda ; cujus initium eſt.

Τῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων κατήχησις δευτέρα, ἧς ἡ ἀρχή.

Dirum peccatum eſt, & languorum ſæviſſimus eſt animæ prævaricatio. Et poſt alia : Quam enim opinionem habes de Nabuchodonoſor ; Non audiſti a ſcripturis ; quia impiiſſimus erat, agreſtem morem & leoninum propoſitum habens ? Non audiſti, quia oſſa regum produxit in lucem ? Non comperiſti, quia populum captivum tranſtulit ? Non audiſti, quia oculos regis excæcavit, præoſtendens ei filios cum occiderentur ? Non audiſti, quia cherubim rapuit ? Non dico ſpirituales illos & ſupercæleſtes, ſed qui in templo erant conſtructi ſupra propitiatorium arcæ, intra quos loquebatur Deus.

Catech. 2. circa fin.

Δεινὸν ἡ ἁμαρτία, κ νόσος χαλεπωτάτη ψυχῆς ἡ παρανομία. κ μετ' ἄπρα· τίνα γὰρ ὑπόνοιαν ἔχεις περὶ Ναβουχοδονόσορ ; ὐκ ἤκουσας ἀπὸ τῶν γραφῶν, ὅτι δυσσεβέστατος ἦν, ἀγριώτητα τὸ ἔθνου, κ λεοντώδη τὴν προαίρεσιν ἔχων ; ὐκ ἤκουσας, ὅτι τὰ ὀστᾶ τῶ βασιλέων ἐξήγαγε εἰς τὸ φῶς ; ὐκ ἤγνως, ὅτι τὸν λαὸν αἰχμάλωτον ἀπήγαγε ; ὐκ ἤκουσας, ὅτι τὰς ὀφθαλμὰς τῦ βασιλέως ἐξετύφλωσε, προδείξας αὐτῷ τὰ τέκνα σφαττόμενα ; ὐκ ἤκουσας, ὅτι τὰ χερουβὶμ ἥρπασε ; ὐ λέγω τὰ νοητὰ κὴ ἐπουράνια, ἀλλὰ τὰ ἐν τῷ ναῷ κατασκευάσματα, τὰ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον τῆς κιβωτῦ, ὧν ἀναμέσον ἐλάλει ὁ κύριος.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· συνήσωμεν, ὅπως ἐμάνθη ὁ Ναβουχοδονόσορ, κατασκάψας τὰ χερουβὶμ ἐκεῖνα, κ ποῖον ἔκτισμον πέπονθεν.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· μὴ τὸ σφάλμα κὴ ἡ κατάκρισις.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὑμῶν ἕκαστος ὁ ἱερὸν ἐκβάλλων ἐκ τῆς ἐκκλησίας κ κατασκάφων, τῷ αὐτῷ ὑπόκειται ἐπιτιμίῳ.

Πλεῖστος ὁ εὐλαβέστατος πατρίκιος εἶπε· μέγα ἐπτίμιον τῦ Ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἐξηλάθη τῆς βασιλείας, κ ἐπὶ ἔτη διέμεινε ἐν ταῖς ἐρήμοις, ὥσπερ βῦς ἐσθίων τοὺς βοτάνας.

Κοσμᾶς διάκονος, νοτάριος κ χαρτουλάριος, ἀνέγνω.

Sancti Symeonis Columnalis, qui in mirabili monte fuit, epiſtola quinta ad imperatorem Juſtinum juniorem.

Τῦ ἁγίου Συμεὼν τῦ Στυλίτου, τῦ ἐκ τὸ θαυμαστὸν ὄρ[ους], ἐπιστολὴ πέμπτη πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστῖνον τὸν νέον.

Quis dabit, ſemper Auguſte & bone domine, oculis meis fontes lacrymarum ad lugendum & flendum amare & intolerabiliter omnibus diebus miſeræ vitæ meæ ? quia ſub divino zelo veſtri * Deo redimiti & Chriſtianiſſimi imperii talia extra omnem rationem impietatis agi præſumuntur ab his qui ſine Deo ſunt, Samaritis videlicet, qui ſupra omnem immunditiam polluti & execrandi conſiſtunt, quique habitant ea quæ dicuntur Caſtra juxta civitatem Porphyreonem, in venerabili domo, quam Deo placabile imperium veſtrum juſſit illic ædificari. Quæ ſubtiliter ſciet veſtra divinitus conſervanda tranquillitas per ea quæ ſignificata ſunt humilitatis noſtræ a Paulo ſanctiſſimo epiſcopo ejuſdem Porphyreonis, & miſſa ſunt nobis a beatiſſimo orientis patriarcha, qui & ipſe ſuper hoc vehementer doluit : * quanto magis manſuetiſſimi principes ? Præſertim cum & inanimatos lapides hujuſmodi impietates * facere ſufficerent exclamare, quas in præſentia vidit

Deo coronati

* al. quidni eum manſuetiſſimi

facile

Τίς δώσει, ἀεισέβαστε κ ἀγαθὲ δέσποτα, τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς δακρύων ἐπὶ τῷ ποθῆσαι κ κλαῦσαι πικρῶς κ ἀφράτως ἐν ὅλαις ταῖς ἡμέραις τῆς ἐλεεινῆς μου ζωῆς ; ὅτι περ ἐπὶ τῷ θείῳ ζήλῳ τῆς ὑμετέρας θεοσεβῦς κ Χριστιανωτάτης βασιλείας ταυτὶ ὑπὲρ πάντα λόγον ἀσεβείας τολμῶνται παρεκβαίνεσθαι παρὰ τῶν ἀθέων κ ὑπὲρ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν ἀκαθάρτων κ βδελυκτῶν Σαμαρειτῶν, ὧν τὸ λεγόμενον Κάστρα οἰκοῦντων πλησίον τῆς πόλεως Πορφυρεῶνος, εἰς τὸν σεπτὸν οἶκον, ὃν τὸ θεάρεστον ὑμῶν κράτος ἐκέλευσε κτίζεσθαι ἐκεῖ. ἅπερ κατὰ λεπτῦ γνώσεται ἡ ὑμετέρα θεοφύλακτος γαλήνωτης ἐκ τῶν σημαινομένων τῇ ἡμῶν ταπεινώσει παρὰ Παύλου τῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς αὐτῆς Πορφυρεώνος, ἐκπεμφθέντων ἡμῖν παρὰ τοῦ μακαριωτάτου τῆς ἑῴας πατριάρχου, κ αὐτῦ ἐπὶ τούτῳ σφοδρῶς ἀλγήσαντος, πῶς γὰρ οὐχὶ ἡμερώτατοι αὐτοκράτορες ; δίχα κὴ ἀψύχους λίθους ἱκανὰ ἐστὶ παρασκευάσαι ἐκβοῆσαι τὰ τοιαῦτα ἀσεβήματα, ἅτινα αὐτοῖς ἐθεάσατο ὁ ἐρημίτης ὁσιώτατος

τος

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

τος ἀρχιερεύς. ὑπὲρ γὰρ θάνατον καὶ ἀπώλειαν λε-
λόγισται τῇ ἡμῶν ταπεινώσει τὸ ὅλως εἰς ἀκοὰς
ἡμῶν ἐλθεῖν τοιαύτην ἀσέβειαν ὑπερβάλλουσαν
βλάσφημον ἀφορμὴν, πολυμερῶς εἰς αὐτὸν τὸν
δι' ἡμᾶς σαρκωθέντα θεὸν λόγον, καὶ εἰς τὴν
παναγίαν ἔνδοξον θεομήτορα, καὶ τὸν τάφιον καὶ
τίμιον σταυρόν, καὶ εἰς τοὺς ἁγίους αὐτοῦ. διὸ ὑπο-
μιμνήσκοντες ἀναφέρομεν ἐπὶ τὰς θείας ὑμῶν
ἀκοάς, ὅτι εἰ οἱ παθόντες τῷ καλλιτύπων ὑμῶν
νόμοι παρεκελεύσαντο, εἰκόνος βασιλίως ὑβριζο-
μένης, θανάτῳ ἐξαισίῳ καὶ παναλεθρίῳ παραδίδο-
σθαι τοὺς τῶν τοιούτων ἐπιχειρεῖν τολμώντας, πόσης ἄρα
ἄξιοί εἰσι καταδίκης εἰς ἀπώλειαν, οἱ εἰς τὴν
εἰκόνα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς παναγίας ἐνδόξου
θεοτόκου, μετὰ πάσης ἀλύκτου ἀναιδείας καὶ ἀσε-
βείας, καὶ διὰ τὸ ὑπερβάλλον κακὸν οὐκ ἔχω τι εἰ-
πεῖν τοιοῦτοι τετολμηκότες; μνήμηθι εἰς * αὐτοὺς
ἐλεημένης φιλανθρωπίας; ὅθεν δυσωπῶμεν τὸ
καλλίνικον ὑμῶν κράτος, μὴ ποιῆσαι ἔλεος εἰς
τοὺς τοῦτο τετολμηκότας, μήτε φείσασθαι αὐτῷ,
μήτε τὴν οἰανῶν παράκλησιν, ἢ ἀπολογίαν δίξα-
σθαι περὶ αὐτῶν, ἵνα μὴ καὶ εἰς ἄλλό τι τραπῶσι,
καθὼς ἤδη θεωρίαν ἐμφανῶς ἡμῖν δηλώσας τῷ
Αὐγούστῳ μηνὶ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ θεοτιμήτῳ πα-
τριάρχῃ, σημαίνας ὃν τρόπον παρ' ἑαυτῷ ἔχοι.
ὁ γὰρ ἐκρυψεν ἀφ' ἡμῶν ὁ θεὸς τὰ ἐνθυμήματα
αὐτῶν. ὅθεν πεπληροφόρημαι, ἀσεισίβαστοι αὐτο-
κράτορες, ὅτι οὐκ ἐστενύχωκε βασάνοις ἡ ὑπὸ τῆς
μεγαλειότητος αὐτοῦ ἐλλαμπομένη θεοστήκτος
ὑμῶν καρδία τοιαύτην τῆς ἀτιμίας ἀπειρίαν,
διὸ οὐδέποτε μέχρι τῶν ὠτῶν ἀκηκόαμεν, τάχα δὲ
οὔτε ἄλλος Χριστιανός. ἀλλ' ὁρκῶ ὑμᾶς δέσποτα
κατὰ τὸ Ἐμμανουὴλ θεὸν ὑψίστου, μὴ ἀναμεῖναι μη-
τε πρὸς μικρὸν τὸ γενέσθαι τοιοῦτόν τι ἐκδί-
κησιν· κελεῦσαι δὲ ἐκζητηθῆναι καὶ τὰ ἐν τῷ
φρέατι γεγονότα παρὰ τῆς ὑπερβαλλούσης αὐτῷ
παντὸς κακίστου πονηρίας, κατὰ τοιοῦτον τρόπον τῆς πρὸς
τοὺς ἡμῶν μετριότητι ἐπιστολῆς· μὴ προσδεχομέ-
νης τῆς ἡμερωτάτης ὑμῶν δεσποτείας, εἴ ἴσως δό-
ξωσί τινες ὑποπείρειν ἀκαίρους λόγους, οἷς δεσποι-
νικαῖς αὐτοῦ ὄπεσι, τοῦ θεοῦ τοῦ δεδωκότος ὑμῖν
τὸ κράτος, ὅπως ὑπὲρ πᾶσαν ἀσέβειαν ἐνσεβεσθέ-
τος· ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ αὐτῷ φόβον ἔχωσι πάσας
τὰς ἡμέρας τῆς ἐπαράτου καὶ ἀφωρισμένης αὐτῷ
ζωῆσεως· ὃς καὶ ἀποδέξεται τὸ συγγνῶναι αὐτῷ σφό-
τος εἰς τοὺς καταδίκους τὸ μέλλοντας αὐτοὺς κα-
ταδίκην ἀσεβείας καὶ ἀσεγγὲς πυρός· καὶ καταθεμα-
τίσει αὐτοὺς εἰς τὰ κατώτατα τῆς ἀβύσσου αὐτὸ
τὸ παναγιον καὶ παντοδυνάμων πνεῦμα Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ κυρίου ἡμῶν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον,
τὸ ἀπολέσθαι αὐτοὺς εἰς ἀπέραντον ἀπώλειαν. τοῦ-
τον γὰρ τὸν ζῆλον ὑπεδεικνύμεθα σπουδαίως, θεο-
φύλακτοι ξυπαρχοι, εἰς αὐτὸν τὸν συμβασιλεύον-
τα τῇ εὐσεβείᾳ ὑμῶν μονογενῆ θεὸν, ὑπὲρ τοῦ
τὴν Αβραὰμ θυσίαν ἀποδέχεσθαι παρὰ τῆς
αὐτοῦ παντεπόπτου θεότητος· καὶ ἔσται ἐπὶ πλεῖον
εὐλογημένη καὶ μεγαλυνομένη τῷ κράτει τῆς ἰσχύος
αὐτοῦ ἡ φιλόχριστος ὑμῶν βασιλεία ὑπὲρ πάσας
τὰς ἐμπροσθεν βασιλείας· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· οἴδατε, ποίαν ἀπόφασιν ὁ πατὴρ παρέσχετο;

praedictus sanctissimus pontifex: Etenim super mortem & perditionem reputatum est ab humilitate nostra, quod quoquomodo ad auditus nostros venerit talis impietas, quae superexcedit omnem actionem blasphemiam, praesumptam in id ipsum Dei Verbum, quod propter nos incarnatum est, & in sanctissimam ac gloriosam Dei genitricem, atque in venerabilem ac pretiosam crucem, nec non & in sanctos ejus. Propter quod commemorantes suggerimus divinis auribus vestris, quoniam si piissimi bonarum victoriarum vestrarum leges jubent, imagine imperatoris injuriis lacessita, morti supremae ac pernicioſissimae tradendos, qui hoc conari praesumpserint, quanta, putas, digni sunt damnatione in perditionem, qui in imaginem Filii Dei & sanctissimae ac gloriosae Dei genitricis cum omni * incessabili impudentia & impietate, & propter nimiam malitiam, non habeo quod dicam, talia praesumpserunt, nulla in eis facta misericordia? Unde obsecramus victoriosissimum imperium vestrum, ne faciat misericordiam in eos qui hoc agere ausi sunt, neque parcat eis, neque qualemcumque postulationem vel rationem super illis accipiat, ne in aliud quid vertantur, sicuti jam visu viderat, indicans Augusto mense sanctissimo & a Deo honorabilissimo patriarchae, significans interim hoc apud se servandum: neque enim abscondit a nobis Deus cogitationes eorum. Unde certus sum, semper Augusti imperatores, quod non sufferat Deo confirmatum cor vestrum, quod ipsius est magnitudine illustratum, tantam inhonorantiae procacitatem, quam nunquam hucusque audivimus, fortassis autem nec alius quisquam Christianorum. Sed adjuro vos, domine, per Emmanuel Deum excelsum, ne sufferatis saltem ad modicum quid fieri decentem vindictam; sed jubeatis exquiri etiam illa quae in puteo facta sunt a nimia eorum & pessima nequitia, secundum tenorem epistolae quae ad nostram mediocritatem transmissa est: minime permittente mansuetissima dominatione vestra, si forte putaverint quidam subleminare importunos sermones, cum * quasi dominicos sint potestatis, Deo qui dedit vobis imperium, taliter super omnem impietatem injuriis ad eum: ut & ceteri eorum timorem habeant cunctis diebus maledictae ac segregatae vitae ipsorum: quos & suscipient cognatae tenebrae suae in damnationem * vermis qui comesturus est illos, & ignis qui * splendebit: & * anathematizabit eos in inferioribus abyssi ipse sanctus & omnipotens spiritus Jesu Christi Domini nostri, qui ex Patre procedit, ad perdendum illos in infinitam perditionem. Hunc enim zelum vobis strenue, Deo conservandi & triumphatores, in ipsum qui cum pietate vestra regnat, unigenitum demonstrantibus Deum, super sacrificium Abrahae suscipiemini ab ejus cunctorum inspectrice deitate: & erit peramplius benedictum, potentia virtutis ejus, & magnificatum Christo dilectum imperium vestrum super omnia praecedentia regna: quoniam ipsi est gloria in saecula saeculorum. Amen.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Nostis, qualem sententiam exhibuerit pater?

* Ita. eum

* sic. q. ad dominum i. Augustae potestatem pertinens.

* clamis

* non carathematizabit

ACTIO V.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Etiam indulgentia eos indignos judicavit.

Joannes reverendissimus monachus, & vicarius orientalium pontificum, dixit: Liquet omnibus, quia Samaritæ pejores sunt aliis hæreticis: & hæresis eorum nimis ejicienda & prava est, & a gratia omnino longinqua. Itaque oratio demonstravit, quoniam hi qui venerabiles icones subvertunt, deteriores sunt illis. * Dignum ergo est nominare illos Samaritas.

* Or. Sanctum autem est

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Ego quidem imaginum infractores tanto pejores Samaritis arbitror, quanto illi ignoranter egerunt, cum essent alieni a Christianismo, Isti vero scienter fecerunt, & idcirco indigni sunt satisfactione: sicut enim scriptum est: *Qui novit voluntatem Domini sui, & non facit, vapulabit multis.*

Luc. 9.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit: Ecce ego servus minimus sanctitatis vestræ librum defero sancti patris nostri Joannis episcopi Thessalonicæ, & postulo recitari.

Sancta synodus dixit: Recitetur.

Et accipiens Demetrius reverendissimus diaconus & scevophylax, legit.

ANNO CHRISTI 787.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· καὶ συγχωρήσεως ἀναξίους αὐτοὺς ἔκρινεν.

Ἰωάννης ὁ ἐλλαβέστατος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· εὔδηλόν ἐστι πᾶσιν, ὅτε οἱ Σαμαρεῖται χείρονες τῶν ἄλλων αἱρετικῶν εἰσί, καὶ ἡ αἵρεσις αὐτῶν λίαν ἀποβλητος καὶ καθόλη ἐστί, καὶ μακρὰν τῆς χάριτος. ὅτε ἀπέδειξεν ὁ λόγος, ὅτι οἱ τὰς σεπτὰς εἰκόνας καταστρέφοντες χείρους εἰσὶ τούτων. ἱκανὸν δέ ἐστιν ὀνομάσαι αὐτοὺς Σαμαρείτας.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπε· ἐγὼ μὲν τοὺς εἰκονοκλάστας χείρας τῶν Σαμαρειτῶν ἡγοῦμαι, ὅσον ἐκεῖνος καὶ ἀγνοίᾳ διεστράξαντο, ἀλλόφυλοι ὄντες τῆ Χριστιανισμῷ· οὗτοι δὲ ἐν γνώσει πεποιήκασι, καὶ ἀνάξιοί εἰσιν ἀπολογίας. ὡς γὰρ γέγραπται· ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ποιῶν, δαρήσεται πολλάς.

Νικόλαος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κυζίκου εἶπε, κἀγὼ ὁ ἐλάχιστος τῆς ὑμῶν ὁσιότητος βίβλον ἐπάγομαι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης, καὶ ἀξιῶ ἀναγνωσθῆναι.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Δημήτριος ὁ ἐλαχίστατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ ἀνέγνω.

Joannis episcopi Thessalonicæ de sermone; cujus initium est.

Ἰωάννου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης ἐκ τοῦ λόγου, οὗ ἡ ἀρχή.

Usque nunc Dominum nostrum & Jesum Christum tentans perseverat inimicus in eremo. Et post panca: Gentilis dixit: Vos ergo in ecclesiis imagines non pingitis sanctis vestris, & adoratis illas? & non solum sanctis, sed & ipsi Deo vestro: sic ergo nitimur & nos simulacra circumfoventes, non ea adorare, sed incorporales virtutes, quæ per illa placantur. Sanctus dixit: Sed nos imagines hominum factorum, sanctorum videlicet servorum Dei & corpora ferentium facimus ad recordandum & honorandum eos: & nihil incongruum operamur pingentes eos, quales & fuerunt: neque enim * agimus secundum vos, neque incorporalium quorumdam corporales characteres demonstramus: sed & adorantes, non imagines, ut etiam tu prædixisti, sed eos qui per picturam indicantur, glorificamus: & hos non ut deos (absit) sed ut proprios servos & amicos Dei, & fiduciam habentes intercedendi pro nobis. At vero imagines Dei facimus, id est, Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, quemadmodum visus est super terram, & cum hominibus conversatus est, hunc pingentes, & non ut intelligitur natura Deus. Quæ enim similitudo est, vel qui habitus incorporei & sine schemate Verbi Patris? Spiritus enim est Deus, ut scriptum est, id est, sanctæ & consubstantialis Trinitatis natura. Sed quoniam beneplacito Dei & Patris descendens unigenitus Filius ejus & Deus Verbum e cælis, incarnatus est propter salutem nostram de Spiritu Sancto & intemerata virgine Dei genitrice Maria, humanitatem ejus pinximus, non incorporalem deitatem. Gentilis dixit: Esto: Deus Verbum ut incar-

* or. fingimus

Joan. 4.

Μέχρι τῦν πειράζων τὸν κύριον ἡμῶν καὶ θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν. καὶ μετ' ὀλίγα· ὁ Ἕλλην εἶπε· ὑμεῖς οὖν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἰκόνας ὁ γράφετε τοῖς ἁγίοις ὑμῶν, καὶ προσκυνεῖτε αὐτάς; καὶ οὐ μόνον τοῖς ἁγίοις, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ Θεῷ ὑμῶν· ὅπως οὖν νόμιζε καὶ ἡμᾶς τὰ ὅμοια πεπλάκοντας μὴ αὐτὰ προσκυνεῖν, ἀλλὰ τὰς δι' αὐτῶν θεραπευομένας ἀσωμάτους δυνάμεις. ὁ ἅγιος εἶπε· ἀλλ' ἡμεῖς εἰκόνας ἀνθρώπων γενομένων, τῶν ἁγίων δούλων τοῦ θεοῦ καὶ σωματοφόρων, ποιοῦμεν εἰς τὸ μεμνῆσθαι αὐτῶν καὶ τιμᾶν αὐτούς, καὶ οὐδὲν ἀπρεπὲς ἐργαζόμεθα γράφοντες αὐτούς, οἵοι καὶ γεγόνασιν. οὐδὲ γὰρ πλαττόμεθα καθ' ὑμᾶς, οὐδὲ ἀσωμάτων τινῶν σωματικοὺς χαρακτῆρας δεικνύομεν· ἀλλὰ καὶ προσκυνοῦντες, οὐ τὰς εἰκόνας, ὡς καὶ σὺ προεῖπας, ἀλλὰ τοὺς διὰ τῆς γραφῆς δηλουμένους δοξάζομεν. καὶ τούτους οὐχ ὡς θεούς· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὡς γνησίους δούλους καὶ φίλους θεοῦ, καὶ παῤῥησίαν ἔχοντας πρεσβεύειν ὑπὲρ ἡμῶν. τὸ δὲ θεοῦ εἰκόνας ποιοῦμεν, λέγω δὴ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς ὤφθη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, τοῦτον γράφοντες, καὶ οὐχ ὡς νοητὴν φύσιν θεός. ποία γὰρ ὁμοίωσις, ἢ ποῖον σχῆμα τοῦ ἀσωμάτου καὶ ἀσχηματίστου λέγω τοῦ πατρός; πνεῦμα γὰρ ὁ θεὸς, ὡς γέγραπται, τουτέστι ἡ τῆς ἁγίας καὶ ὁμουσίου τριάδος φύσις. ἀλλ' ἐπεὶ εὐδοκίᾳ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καταβὰς καταλλαγὴν ὁ μονογενὴς αὐτοῦ καὶ θεὸς λόγος ἐξ οὐρανῶν, ἐσαρκώθη δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν ἐκ παλάμης ἁγίας καὶ τῆς ἀχράντου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας, τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ γράφομεν, οὐχὶ τὴν ἀσώματον θεότητα, ἡ ἔλλην εἶπε· ἴσως, τὸν θεὸν λόγον ὡς ἐνανθρωπήσαντα εἰκονογραφεῖτε· τί περὶ τῶν ἀγγέλων φατε; ὅτι καὶ αὐτοὶ

ANNO CHRISTI 787.

αὐτὸς ζωγραφεῖτε ὡς ἀνθρώπους, καὶ προσκυνεῖτε, καί τι μὴ ὄντας ἀνθρώπους, ἀλλὰ νοερὰς καὶ ἀσωμάτους λεγομένους τε καὶ ὑπάρχοντας. ὅτω νόμιζε καὶ τοὺς παρ' ἡμῖν τιμωμένους θεοὺς διὰ τῶν ἀγαλμάτων θεραπεύεσθαι, μηδὲν ἄτοπον ἡμῶν ὑβριστοῦντων, ὥσπερ οὐδὲ ὑμῶν ἐπὶ τῶν γραφομένων ἀγγέλων. ὁ ἅγιος εἶπε, περὶ τῶν ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, καὶ τῶν ὑπὲρ τούτους ἁγίων δυνάμεων, προσθήσω δὲ καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, νοερὰς μὲν αὐτὰς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία γινώσκει, ἀ μὴν ἀσωμάτους πάντη καὶ ἀοράτους, ὡς ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες φατέ· λεπτομερεῖς δὲ καὶ ἀερώδεις, ἢ πυρώδεις κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον. καὶ τοῦτο πολλοὺς τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων φρονήσαντας εὑρήσομεν. ὧν ἐστι Βασίλειος ὁ μέγας, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος, καὶ ὁ μέγας Μεθόδιος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτούς. μόνον γὰρ ὡς ἀληθῶς τὸ θεῖον ἀσώματον καὶ ἀπερίγραπτον, τὰ δὲ νοερὰ κτίσματα ἅπαντα ἀσώματα καὶ ἀόρατα, ὡς τὸ θεῖον. διὸ καὶ ἐν τόπῳ εἰσί, καὶ περιγραφὰ τυγχάνουσιν. εἰ δέ που εὕροις ἀσωμάτους καλουμένους ταῖς ἀγγέλους, ἢ δαίμονας, ἢ ψυχάς, ὡς μὴ ὄντας ἐκ τῆς συμμίξεως τῶν ὑλικῶν τεττάρων στοιχείων, καὶ τοιαῦτα σώματα παχέα καὶ ἀντίτυπα, οἷα ἡμεῖς περικείμεθα, ὅτως αὐτοὺς προσηγόρευσας. τῷ ὄντι γὰρ ὡς νοερὰς ἡμᾶς ἀόρατοί εἰσιν, ὡς ὁραθέντες δὲ παρὰ πλειόνων αἰσθητῶς πλειονάκις τῷ εἴδει τῶν ἰδίων αὐτῶν σωμάτων· ὁράθησαν δὲ ᾧ ἂν ἀνοίξῃ ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ πῶς περιγραφόμενοι, δείκνυνται μὴ ὄντες πάντη ἀσώματοι, ὡς ἡ θεία φύσις. ἡμεῖς οὖν οὐχ ὡς θεὸν, ἀλλ' ὡς κτίσματα νοερὰ, καὶ λειτουργοὺς θεοῦ, καὶ μὴ κυρίως ὄντας ἀσωμάτους, οὐχ ἁμαρτάνομεν γραφοντες τοὺς ἀγγέλους, καὶ τιμῶντες. τὸ δὲ ἀνθρωποειδεῖς γράφειν αὐτοὺς, ἐκ τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ὅτως αὐτοὺς ὀφθῆναι τοῖς ἐφ' οὓς ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ μόνου θεοῦ, γεγόνασι.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐνωτισώμεθα τοίνυν τοῦ πατρὸς, ὅτι ἐκεῖ μὲν Σαμαρῖται τὰς εἰκόνας τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ τῆς ἀχράντου μητρὸς κατέστρεψαν, ἐνταῦθα δὲ Ἕλληνες, ὡς μεμαθήκαμεν. ἀπέδειξε δὲ ὁ πατὴρ, ὅτι καὶ τοὺς ἀγγέλους δεῖ γράφεσθαι, ἐπειδὴ περιγραπτοί εἰσι, καὶ ὡς ἀνθρωποι ὤφθησαν πολλοῖς.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· ναί δέσποτα.

Στέφανος μοναχὸς ἀνέγνω.

Ἐκ τῆς διαλέξεως Ἰουδαίου καὶ Χριστιανοῦ.

Ὁ Ἰουδαῖος λέγει· ἐπείσθην εἰς πάντα, καὶ πέπεισμαι τῇ ἐσταυρωμένῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. σκανδαλίζομαι δὲ εἰς ὑμᾶς ὦ Χριστιανοί, ὅτι ταῖς εἰκόσι προσκυνεῖτε. ἡ γραφὴ γὰρ πάντως παραγγέλλει μὴ ποιεῖν ἑαυτοῖς γλυπτὸν, καὶ πᾶν ὁμοίωμα. ὁ Χριστιανὸς ἔφη. Θεῖε πρόσφατε παραγγέλλουσί σε μὴ προσκυνεῖν αἱ γραφαὶ, καὶ πᾶσαν ὁμοίωσιν μὴ προσκυνεῖν ὡς Θεόν.

A natus depingitur: de angelis quid asseritis? & ipsos namque depingitis ut homines, & adoratis, quamquam homines non sint, sed intelligibiles & incorporales & dicti & existentes: sic reputa & eos qui apud nos honorantur, deos per statuas placari, nihil inconveniens nobis agentibus, quemadmodum nec vobis super depictis angelis. Sanctus dixit: De angelis & archangelis, & sanctis virtutibus quæ super illos sunt, addam autem etiam nostras hominum animas, intelligibiles quidem eos catholica & apostolica novit ecclesia, non tamen incorporales omnino & invisibiles, sicuti vos pagani fatemini: * subtiles au- * loquitur ex propria sententia: nam concilium supra act. 4. ne constitutione sua angelos incorporeos affirmat. Psalm. 103. & ad Hebr. 1.

B tem corpore, & aereos, & igneos, secundum id quod scriptum est: *Qui facit angelos suos spiritus, & ministros ignem urentem*. Et hoc multos sanctorum patrum nostrorum sensisse invenimus: quorum est Basilius ille magnus, & sanctæ memoriæ Athanasius, atque Methodius & qui circa ipsos sunt: sola enim, ut veraciter fateamur, divinitas est incorporalis & incircumscripta: porro intelligibiles creaturæ non omnino incorporales & invisibiles, ut divinitas, sunt: propter quod in loco sunt, & circumscriptæ constituntur. Porro sicubi reperis incorporeos vocari angelos, aut dæmones, aut animas, tamquam non exi-

C stentes de commixtione materialium quatuor elementorum, sic eos noveris appellatos, cum non sint, & ipsa corpora crassa, & similia his, quibus nos circumdamur. Licet, ut verius fateamur, ad comparationem nostri * incorporei sunt: at vero visi sunt a plurimis crebro sensibiliter in specie propriorum corporum suorum, (visi sunt autem ab his, quibus aperuit Deus oculos) & loco circumscripti monstrantur, cum non sint omnino incorporei, sicut divina natura. Nos ergo non ut deos, sed ut creaturas spirituales, & ministros Dei, & non ut proprie incorporeos existentes, pingentes & honorantes angelos, non peccamus: quod vero in humana eos forma depingamus, eo factum est, quod frequenter sic apparuerint his, ad quos missi sunt a solo Deo. * Gr. invisibiles

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Auribus percipiamus dictum patris, quia ibi quidem Samaritæ imagines Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi & intemeratæ matris ejus subverterunt, hic autem pagani, ut didicimus. Ostendit vero pater, quod & angelos oporteat pingi, quoniam circumscripti sunt, & veluti homines apparuerunt multis.

Sancta synodus dixit: Etiam, domine.

Stephanus monachus legit.

E

De disputatione Judæi & Christiani.

Judæus dicit: Credidi ad omnia, & credo crucifixo Jesu Christo, quia est Filius Dei vivi. Scandalizor autem in vos, Christiani, quia imagines adoratis. Scriptura quippe ubique præcipit, non facere sibi quemquam sculptile vel omnem similitudinem. Christianus dixit: Deum recentem præcipiunt te non adorare scripturæ, & omnem similitudinem non adorare ut Deum. Imagines vero quas vides, ad recordatio-

Digitized by Google

ACTIO V. ANNO CHRISTI 787.

nem benignissimæ salutis pinguntur, per Salvatorem nostrum Jesum Christum effectæ, incarnationis ejus personam significantes: sanctorum autem imagines similiter uniuscujusque ipsorum signant agones, quos adversus diabolum habuerunt, & victorias eorum atque coronas. Non autem, ut tu intelligis, deificantes eas Christiani adorant, sed zelo ferventes & fide, sanctorum contemplantur imagines, memoriam ferentes horum Dei cultus: & adorantes, sanctorum invocant Deum, dicentes: Benedictus es Deus hujus sancti ac omnium sanctorum, qui dedisti eis patientiam, & dignos illos fecisti regno tuo: nos quoque participes eorum constitue, atque orationibus eorum salvos nos fac. At vero Salvatoris iconam contemplantes & adorantes, spiritualibus oculis & cordis visibus Deo cunctorum Domino gratias agimus, qui dignatus est in forma servi hominem suscipere, & salvare mundum, & similis nobis effici per omnia absque omni peccato. Ergo non ligneam imaginem vel picturam adoramus, aut colimus, sed omnium Dominum Christum Deum glorificamus. Verumtamen, frater, ostendam tibi, quia & Moyses, qui hæc tibi in lege dedit, jussus est, sicut scriptum est, & sculptiles duos seraphim fecit, supra tabernaculum testimonii expansos hinc & inde: quo non licebat cuipiam ingredi, nisi soli pontifici semel in anno, & incensum offerre in sancta sanctorum. Similiter autem & serpentem æneum opus æris fusile condens, & suspendens in medio castrorum, dicebat: Quicumque morsus fuerit a serpente, intueatur æneum serpentem istum, & credat, quia serpens iste potens est sanare illum, & sanabitur. Vides quomodo ille Moyses, qui præcepit similitudinem non faciendam, similitudinem fecit?

Exod. 25. 7

Num. 21.

Joannes reverendissimus monachus, presbyter ac vicarius orientalium pontificum, dixit: Ecce manifeste sacratissimi patres nostri, negantes incarnatam dispensationem Christi Dei nostri, dicunt * projiciendas esse sanctas imagines, Hebræi scilicet & Samaritæ. Itaque qui abjiciunt eas, istis similes sunt.

* or projectas

Sancta synodus dixit: Similes sunt.

Epiphanius Deo amabilis diaconus, & locum retinens Thomæ episcopi Sardiniæ legit.

Ex falsis superscriptionibus itinerariorum sanctorum apostolorum.

Pictor ergo prima die lineamentis eo designato quievit. Postera vero die etiam coloribus illum permiscuit, & Lycomedi gaudenti iconam dedit: quam & ponens in cubiculo suo coronavit. Quod cum postea cognovisset Joannes, dixit ei: Diligende mihi fili, quid agis a balneo * ingressus in cubiculum tuum solus? nonne ergo tecum & cum reliquis fratribus oro? an nos celas? Et hæc dicens, & ludens, cum eo ingreditur cubiculum, & videt iconam coronatam senioris, & * appositas lucernas: & accersito & vocato eo, dixit: Lycomedes, quid sibi vult imago hæc? quis ex diis tuis est iste depictus? Video enim te ad-

* ingressus

* & non ante.

εἰ γὰρ εἰκόνες ἃς θεωρεῖς, πρὸς ὑπόμνησιν τῆς φιλανθρώπου σωτηρίας γράφονται τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ σημαίνουσαι τὸ πρόσωπον· αἱ δὲ τῶν ἁγίων εἰκόνες ὡσαύτως ἑκάστου αὐτῶν τοὺς ἀγῶνας σημαίνουσαι τοὺς κατὰ τοῦ διαβόλου, καὶ τὰς νίκας αὐτῶν καὶ τοὺς στεφάνους. ἐγὼ γάρ, ὡς σὺ νοεῖς, θεοποιοῦντες αὐτὰς προσκυνοῦσιν οἱ Χριστιανοί· ἀλλὰ ζήλῳ πυρούμενοι καὶ πίστει τοὺς τῶν ἁγίων θεωροῦσι εἰκόνας, μνήμην φέροντες τῆς τούτων θεοσεβείας. καὶ προσκυνοῦντες τὴν τῶν ἁγίων ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, λέγοντες. Εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεὸς τοῦδε τοῦ ἁγίου καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ὁ δὲς αὐτοῖς ὑπομονήν, καὶ ἀξιῶν τῆς σῆς βασιλείας· μετόχους ἡμᾶς ποίησον αὐτῶν, καὶ ἐκ χειρὸς αὐτῶν διάσωσον ἡμᾶς. τιμὴ δὲ τοῦ σωτῆρος εἰκόνα θεωροῦντες καὶ προσκυνοῦντες, πνευματικοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ καρδίας ὄμμασι Θεῷ τῷ πᾶσι δεσπότῃ εὐχαριστοῦμεν, τῷ καταδεξαμένῳ ἐν μορφῇ δούλου τὸν ἄνθρωπον λαβεῖν, καὶ σῶσαι τὸν κόσμον, καὶ ὁμοιωθῆναι ἡμῖν χωρὶς παντὸς ἁμαρτίας κατὰ πάντα· ἔχομεν τὴν ξυλίνην εἰκόνα ἢ τὴν γραφίδι προσκυνοῦμεν ἢ σεβόμεθα, ἀλλὰ τὸν τῶν ὅλων δεσπότην Χριστὸν τὸν θεὸν δοξολογοῦμεν. πάλιν ἀδελφέ δέξαι, εἰ καὶ Μωσῆς ὁ ταῦτα σοι νομοθετήσας ἐπελάθη, καθὼς γέγραπται, καὶ γλυπτὰ δύο σεραφὶμ ἐποίησεν ἑκάτερθεν ἱλαστηρίου τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ ἐξὸν ἦν τινι εἰσπορεύεσθαι, εἰ μὴ μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων θυμιᾶν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν χαλκούργημα χωνεύτον ἐποιήσας, καὶ κρεμάσας μέσον τῆς παρεμβολῆς, ἔλεγεν· ὃς ἂν δηχθῇ ὑπὸ ὄφεως, ἀτενιζέτω τῷ χαλκῷ ὄφει τούτῳ, καὶ πιστεύετω, ὅτι ἐστὶν ὄφις ὅτος δυνατὸς ἰάσασθαι αὐτὸν, καὶ ἰαθήσεται. ὁρᾷς, πῶς ὁ παραγγείλας Μωσῆς ὁμοίωμα μὴ ποιῆσαι, ὁμοίωμα ἐποίησεν;

Ἰωάννης ὁ ἐλαβέστατος μοναχὸς, καὶ πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· ἰδοὺ προφανῶς οἱ ἱεροφάντορες ἡμῶν πατέρες τὰς ἀρνουμένας τὴν ἐνσαρκον οἰκονομίαν Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν λέγουσιν ἀποβαλλέσθαι τὰς ἁγίας εἰκόνας, Ἑβραίους φαμὲν καὶ Σαμαρείτας. ὅστε οἱ ἀποκαλύπτοντες αὐτὰς, τύποις ὅμοιοι εἰσίν.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· ὅμοιοι εἰσίν.

Ἐπιφάνιος διάκονος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ ἐπισκόπου Σαρδινίας, ἀνέγνω.

Ἐκ τῶν ψευδεπιγράφων περιόδων τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ὁ οὖν ζωγράφος τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ σκιαγραφήσας αὐτὸν, ἀνεπαύσατο. τῇ δὲ ἑξῆς καὶ τοῖς χρώμασιν αὐτὸν κατεκόσμησε, καὶ ὅπως τῷ Λυκομήδει χαίροντι τὴν εἰκόνα ἐπέδωκεν. ἣν ἀναθεὶς εἰς τὸν ἑαυτοῦ κοιτῶνα, ἔστεφε· καὶ ὕστερον γνούς τὸν Ἰωάννην εἰσιόντα αὐτῷ· ἀγαπητόν μοι τέκνον, τί ὀψὲ πάλιν ἀπὸ βαλανείου εἰσερχόμενος εἰς τὸν κοιτῶνά σου μόνος; οὐχὶ σοὶ καὶ ἐγὼ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀδελφοῖς εὔχομαι; ἢ ἡμᾶς κρύπτεις; καὶ ταῦτα λέγων καὶ παίζων, μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα· καὶ ὁρᾷ εἰκόνα πεπεριεμβλήμενα πρεσβύτου, καὶ παρακειμένους λύχνους, καὶ βαμὺς ἐμπεπλεσμένα. καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπε. Λυκόμηδες, τί βούλεταί σοι τὸ

τῆς

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO V.

τῆς εἰκόνος ταύτης; τίς τῶν θεῶν σε τυγχάνει ὁ A hunc gentiliter vivere: & Lycomedes ei re-
γεγραμμένος; ὁρᾷ γάρ σε ἔτι ἐνθυκῶς ζῶντα. καὶ spondit: Deus quidem mihi est ille solus,
ὁ Λυκομήδης αὐτῷ ἀπεκρίνατο· ὁ θεός μού μού qui me erexit a morte cum conjuge mea.
ἐστιν ἐκεῖνος μόνος, ὁ ἐμὲ ἐξείρας ἐκ τοῦ θανάτου Si autem & post Deum illos homines, qui
μετὰ τῆς συμβίου μου. εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸν Θεὸν τοὺς benefactores nostri sunt, deos oportet vo-
εὐεργέτας ἡμῶν ἀνθρώπους Θεοὺς χρὴ καλεῖσθαι, σὺ cari, tu es qui in imagine es depictus,
εἶ ὁ ἐν τῇ εἰκόνι γεγραμμένος, ὃν τέφρᾳ καὶ φιλῶ quem corono & amo & colo, quia dux
καὶ σέβομαι· ὁδηγὸν ἀγαθὸν μοι γεγονότα. καὶ ὁ mihi factus es bonus. Et Joannes vultum
Ἰωάννης μηδέπω τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον θεασάμενος, suum nondum contemplatus, dixit ei: Il-
εἶπεν αὐτῷ· παίζεις μοι παιδίον· πιστὸς εἶμι μορ- ludis mihi, filiole mi; tali fum forma super
φῇ ὅμοιον τοῦ κυρίου σου; πῶς με πείθεις, ὅτι μοι ἡ Dominum tuum? quomodo mihi persuade-
εἰκὼν ὁμοία ὑπάρχει; καὶ ὁ Λυκομήδης αὐτῷ προ- re poteris, quod mihi imago similis sit? &
σήγαγε κάτοπτρον. καὶ ἰδὼν ἑαυτὸν ἐν τῷ κατό- Lycomedes ei attulit speculum. Et videns
πτρῳ, καὶ ἀναβλέψας τῇ εἰκόνι, εἶπε· ζῇ κύριος B semetipsum in speculo, & intuens imagi-
Ἰησοῦς Χριστός, ὁμοία μοι ἡ εἰκών· κακῶς δὲ τοῦ- nem, dixit: Vivit Dominus Jesus Chri-
το διεπράξω. stus, similis mihi est imago: male autem
hoc egisti.

Ἔτι ὁ αὐτὸς ἀνέγνω ἐκ τῆς αὐτῆς βίβλου, ἧς ἡ ἀρχή.

Adhuc idem legit de ipso libro; cujus initium est.

Ποτὲ βουλόμενος τὸν Ἰησοῦν κρατῆσαι. καὶ μετ' Aliquando volens Jesum tenere. Et post
ὀλίγα. ἐν ὑλικῷ καὶ παχεῖ σώματι προσέβαλλον. alia: In materiali & crasso corpore * con- * Gr. manus applicui.
ἄλλοτε δὲ πάλιν ψηλαφῶντός μου αὐτὸν, ἄϋλον καὶ grediebantur. Alias autem iterum palpan-
ἀσώματον τὸ ὑποκείμενον, καὶ ὡς μηδὲ ὅλως ὄν. te me cum, sine materia erat & incorpo-
εἰ δέ ποτε ὑπό τινος τῶν φαρισαίων κληθεὶς εἰς reum quod suberat, & quasi omnino non
κλῆσιν ἐπορεύετο, συνανεκείμην αὐτῷ, καὶ ἕκας- esset. Porro si aliquando ab aliquo Pha-
τον ἡμῶν ἐλάμβανε τοιχὴν ἄρτον ἕνα ὑπὸ τῶν κεκληκό- risæorum invitatus ad recubitum ibat, per-
των· ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ἐλάμβανε ἕνα. τὸν δὲ αὐτοῦ C gebamus & nos cum ipso; & unusquisque
ἄλειπτον διεμέριζε ἡμῖν· καὶ ἐκ τοῦ βραχέος ἕκα- nostrum accipiebat dispositum panem unum
στος ἡμῶν ἔχων ἔπιζεν. καὶ οἱ ἡμῶν ἄρτοι ὁλόκληροι ab his qui invitabant: inter quos & ipse
ἐφυλάσσοντο, ὥστε ἐκπλήττεσθαι τοὺς καλοῦντας αὐ- accipiebat unum. Porro suum benedicens,
τόν. ἐβουλόμην δὲ πολλάκις συνὼν αὐτῷ βαδίζοντα dividebat nobis; & de pauxillo unusquis-
ἰδεῖν, εἰ ἴχνος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς φαίνεται. ἐώρων que nostrum saturabatur: panesque nostri
γὰρ αἴρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἑαυτὸν ἐπαίροντα, καὶ integri conservabantur, ita ut obstupesce-
οὐδέποτε εἶδον. καὶ ταῦτα ὑμῖν ἔτι ὑπὲρ προτροπῆς rent invitantes eum. Volui autem sæpe
ἔνεκεν, ἀδελφοί, τῆς ἐν αὐτὸν πίστεως ἐμιλῶ, cum illo gradiens videre, si vestigium e-
τὰ γὰρ μεγαλεῖα αὐτοῦ καὶ τὰ θαυμάσια τὰ νῦν συ- jus super terram pareret. Videbam enim
σιγηθῆναι, ἄῤῥητα ὄντα, καὶ τύχα ἀδυνάμενα ὑπὸ λέ- eum a terra sese sustollere, & nunquam
γεσθαι, ὑπὸ ἀκούεσθαι. πρὶν δὲ συλληφθῆναι αὐτὸν aliquando vidi. Et hæc vobis adhuc velu-
ὑπὸ τῶν ἀνόμων, καὶ ὑπὸ ἀνόμων ὄφεως νομοθετη- ti exhortando, fratres, fidei quæ in ip-
θέντων Ἰουδαίων, συναγαγὼν πάντας ἡμᾶς, ἔφη· sum est causa loquor. Magnalia enim e-
πρίν με ἐκείνοις παραδοθῆναι, ὑμνήσωμεν τὸν πατέρα, καὶ ὑπὸς ἐξελθωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον. κα- jus & mirabilia, cum sint ineffabilia, ** Gr. modo nec.
λέσας οὖν ἡμᾶς γύρον ποιῆσαι ἀποκρατοῦντας τὰς D traceantur, quippe cum forte neque dici,
ἀλλήλων χεῖρας, ἐν μέσῳ δὲ αὐτὸς γενόμενος ἔλεγε neque possint audiri. Porro antequam com-
τάδε· ἀμήν, ἀκολούθησάτε μοι. ἤρξατο οὖν ἡμῖν καὶ λέ- prehenderetur ab impiis & ab iniquo ser-
γειν· δόξα σοι πάτερ. καὶ ἡμεῖς κυκλοῦντες * ἐπο- pente legem accipientibus Judæis, congre-
κρινόμεθα αὐτῷ τὸ, ἀμήν. δόξα σοι λόγε, δόξα σοι gans nos omnes, ait: Priusquam illis tra-
χάρις. ἀμήν. δόξα σοι τὸ πνεῦμα, δόξα σοι ἅγιε, dar, hymnum dicamus Patri, & sic ad
δόξα σοι τῇ δόξῃ, ἀμήν. αἰνοῦμέν σε πάτερ, εὐχα- propositum exeamus. Cum ergo jussisset
ριστοῦμέν σοι, φῶς, ἐν ᾧ σκότος οὐκ οἰκεῖ. ἀμήν. nobis gyrum facere tenentibus invicem ma-
ἐφ' ᾧ δὲ εὐχαριστοῦμεν, * λέγω, σωθῆναι θέλω, nus, ipse medius factus dicebat: Amen,
καὶ σῶσαι θέλω, ἀμήν. λυθῆναι θέλω, καὶ λῦ- E obedite mihi. Cœpit ergo hymnum cane-
σαι θέλω. ἀμήν. ταφῆναι θέλω, καὶ θάψαι θέλω. re & dicere: Gloria tibi, Pater, & nos cir-
ἀμήν. αὐξηθῆναι θέλω, καὶ αὐξῆσαι θέλω. ἀμήν. cumdantes respondebamus ei: Amen. Glo-
γοηθῆναι θέλω, νῦς ὢν ὅλος. ἀμήν. λύπασθαι ria tibi, Verbum, gloria tibi, gratia. A-
θέλω, καὶ λυπεῖν θέλω. ἀμήν, εἰ χάρις χορεῦσαι, men. Gloria tibi, Spiritus, gloria tibi san-
αὐλῆσαι θέλω, ὀρχήσασθε πάντες. ἀμήν. θρηνῆσαι cte, gloria gloriæ tuæ. Amen. Laudamus
θέλω, κόψασθε πάντες. ἀμήν, καὶ μετ' ἄλλα. ταῦτα, ἀγαπητοί, χορεύσας μετ' ἡμῶν ὁ te, Pater, gratias tibi agimus, lux in qua
κύριος ἐξῆλθε· καὶ ἡμεῖς ὥσπερ πλανηθέντες, ἢ tenebræ non habitant. Amen. In quo au-
καὶ ἀπαναπαυθέντες, ἄλλοι ἀλλαχόσε περιφερόμεθα. tem gratias agebamus, * dico: Salvari vo- * f. dicit:
lo, & servare volo. Amen. Solvi volo,
& solvere volo. Amen. * Tabefieri volo, * Gr. addit. Sanctiari volo, & sanctifi-
& * tabescere facere volo. Amen. Nasci cari volo.
volo, & gignere volo. Manducare volo, Confer Augustinum ep. 222. ad Carisium. Hard.
& consumi volo. Amen. Audiri volo, & audire volo. Amen. Intelligi volo, cum intellectus sim totus. Amen. Lavari volo, & lavare volo. Amen. Gratia chorum ducit: tibia canere volo, saltate omnes. Amen. Lamentari volo, plangite omnes.

Digitized by Google

ACTIO V.

ANNO CHRISTI 367.

Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 19.

nes. Amen. Et post alia: Hæc, dilectissimi, chorum ducens nobiscum Dominus exivit: & nos quasi aberrantes, vel etiam obdormientes, hac illacque fugimus. Ego ergo videns eum pati, nec expectavi quidem passionem ejus, sed fugi in montem olivarum, plorans super hoc quod contigerat: & quando, Tolle, clamabatur, suspensus est hora sexta diurna: & tenebræ super totam terram fiebant, & stans Dominus meus in medio speluncæ, & illuminans me, dixit: Joannes, ab inferiori turba Hierosolymis crucifigor, & lanceis stimulor & arundinibus; aceto quoque & felle potor: tibi autem loquor; & quod loquor, audi. Ego tibi summisi ut ascenderes in hunc montem, quatenus audias quæ oportet discipulum a magistro discere, & hominem a Deo. Et his dictis, ostendit mihi crucem luminis infixam, & circa crucem turbam multam, unam formam non habentem: & in ea erat forma una & visio similis. Ipsum autem Dominum supra crucem videbam, schema non habentem, sed quamdam vocem tantummodo: vocem autem non hanc, quæ nobis est assueta, sed quamdam * propriam & suavem, & revera Dei, dicentem ad me; Joannes; * unum oportet te a me ex his audire; unius enim egeo, * pro futuro & audias. Quod crux luminis aliquando quidem sermo vocetur a me propter vos, aliquando vero meus, modo autem Christus, modo ostium, modo via, modo panis, modo semen, modo resurrectio, modo Jesus, modo pater, modo spiritus, modo vita, modo veritas, modo fides, modo gratia.

ἐγὼ μὲν ἰδὼν αὐτὸν πάσχοντα, οὐκ προσέμεινα αὐτοῦ τὸ πάθος, ἀλλ' ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, κλαίων ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι. Καὶ ὅτε τὸ, ἆρον, ἐβοᾶτο, ἀπεκρεμάσθη ὥρας ἕκτης ἡμερινῆς, καὶ σκότος ἐφ' ὅλης τῆς Γῆς ἐγένετο. Καὶ κἀμὲ ὁ κύριός μου ἐν μέσῳ τῷ σπηλαίῳ, καὶ φωτίσας με, εἶπεν· Ἰωάννη, τῷ κάτω ὄχλῳ ἐν Ἱεροσολύμοις σταυροῦμαι, καὶ λόγχαις νύσσομαι, καὶ καλάμοις· ὄξος τε καὶ χολὴν ποτίζομαι. σοὶ δὲ λαλῶ, καὶ ἃ λαλῶ, ἄκουσον. ἐγώ σοι ὑπέβαλον ἀνελθεῖν εἰς τοῦτο τὸ ὄρος, ἵνα ἀκούσῃς ἃ δεῖ μαθητὴν παρὰ διδασκάλου μανθάνειν, καὶ ἄνθρωπον παρὰ Θεοῦ. Καὶ εἰπών ταῦτα, ἔδειξέ μοι σταυρὸν φωτὸς πεπηγμένον, καὶ περὶ τὸν σταυρὸν ὄχλον πολύν, μίαν μορφὴν μὴ ἔχοντα, καὶ ἐν αὐτῷ ἰδὼ μορφὴ μία, καὶ ἰδέα ὁμοία. αὐτὸν δὲ τὸν κύριον ὑπάνω τοῦ σταυροῦ εἶδον σχῆμα μὴ ἔχοντα, ἀλλά τινα φωνὴν μόνον. φωνὴν δέ, ἣ τοιαύτη τις ἡμῖν συνήθη, ἀλλά τινα ἡδεῖαν καὶ χρηστὴν, καὶ ἀληθῶς Θεοῦ, λέγουσαν πρός με· Ἰωάννη, ἑνὰ δεῖ παρ' ἐμοῦ ταῦτα ἀκοῦσαι· ἑνὸς γὰρ χρῄζω τοῦ μέλοντος ἀκούειν. ὁ σταυρὸς ὁ τῆς φωνῆς, ποτὲ μὲν λόγος καλεῖται ὑπ' ἐμοῦ δι' ὑμᾶς, ποτὲ δὲ υἱός, ποτὲ δὲ Χριστὸς, ποτὲ θύρα, ποτὲ ὁδὸς, ποτὲ ἄρτος, ποτὲ σπορὰ, ποτὲ ἀνάστασις, ποτὲ Ἰησοῦς, ποτὲ πατὴρ, ποτὲ πνεῦμα, ποτὲ ζωὴ, ποτὲ ἀλήθεια, ποτὲ πίστις, ποτὲ χάρις.

* Gr. jucundam

* Gr unum op. a me hæc audire.

* Gr. qui ad futurus sit

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Contemplemur, quia tota conscriptio hæc contraria est evangelio.

Sancta synodus dixit: Etiam, domine: nam putativam humanitatem dicit.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· Θεωρήσωμεν ὅλον τὸ συγγραμμα τοῦτο, ὅπως ἐστὶ τῷ εὐαγγελίῳ.

Ἡ ἁγία συνὼδος εἶπε· ναί δέσποτα· καὶ δόκησιν τὴν ἀνθρωπότητα λέγει.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: In itineribus illis scriptum est, quod neque manducaret, neque biberet, neque pedibus terram calcaret, consimilia Phantasticorum. Sed in evangelio scriptum est de Christo, quia & manducavit & bibit; & Judæi de ipso dicebant: *Ecce homo vorax & vini potator*. Et si, ut fabulose mentiri sunt, terram non calcabat, quomodo scriptum est in evangelis, quod Jesus fatigatus ex itinere sedit circa puteum?

Matth. 11.

Joan. 4.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἐν ταῖς περιόδοις ταύταις ἐγράφη, ὅτι οὔτε ἤσθιεν, οὔτε ἔπινεν, οὔτε ποσὶ τῇ γῇ ἐπάτει, τὰ παρόμοια τῷ Φαντασιαστῶν. ἀλλ' ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γεγραπται περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι κ ἔφαγε, κ ἔπιε, κ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ἔλεγον· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης. κ εἰκαῇ ἐμυθεύσαντο, ὅτι τοῖς γοῦν ἐκτεῖ, πῶς γέγραπται ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ὁ Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθίσετο παρὰ τὸ φρέαρ;

Constantinus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Hic liber est, qui constituit pseudosyllogum illud.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· αὕτη ἡ Βίβλος ἐστὶν ἡ συνιστῶσα τὸν ψευδοσύλλογον ἐκεῖνον.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Risu digna sunt hæc.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· γέλωτος ἄξια ἐστὶ ταῦτα.

Theodorus Deo amabilis episcopus Catanæ dixit: Ecce liber qui destruxit venustatem sanctæ Dei ecclesiæ.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπεν· ἰδοὺ ἡ καταρίψασα τὸν κοσμὸν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardium dixit: Decebat conventiculum illud habere librum istum in testimonium.

Εὐθύμιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδεων εἶπε· ἔδει τῇ παρατυχαγωγῇ ἐκείνῃ ἔχειν τὴν βίβλον ταύτην εἰς μαρτυρίαν.

Constantinus episcopus Constantiæ Cypri dixit: O blasphemiam, quæ hic Joannem apostolum in monte olivarum dicit fugisse in speluncam tempore crucis. Evangelium autem testatur, quia introivit cum eo in atrium Caiphæ, & quia astabat cruci Christi cum sancta matre ejus.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ὦ τῆς βλασφημίας, ὅτι ἐνταῦθα τὸν Ἰωάννην τὸν ἀπόστολον ἐν τῷ ὄρει τῶν ἐλαιῶν λέγει πεφεύγθαι εἰς τὸ σπήλαιον κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ σταυροῦ. τὸ δὲ εὐαγγέλιον μαρτυρεῖ, ὅτι συνεισῆλθεν αὐτῷ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Καϊάφα, καὶ παρειστήκει τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς ἁγίας αὐτοῦ μητρός.

ANNO CHRISTI 787.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε. πᾶσα αἵρεσις ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ ἀπεκρέμαται.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· αἰ αἰ, ἀπὸ ποίων βίβλων αἱρετικῶν τινὲς αἱρέσεις ἑαυτοῖς συνιστάνουσι.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· τοῦτο τὸ βιβλίον παντὸς μιασμοῦ καὶ ἀτιμίας ἐστὶν ἄξιον. καὶ προβεβλήκασιν ἐξ αὐτοῦ μαρτύριον κατὰ τῶν εἰκόνων τὰ περὶ τῆς Λυκομήδους γεγραμμένα.

Ἰωάννης ὁ ἐλλαβέστατος μοναχὸς καὶ τηνοτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· εἰσφέρει τὸν Λυκομήδην στεφανοῦντα τινὰ εἰκόνα τοῦ ἀποστόλου, ὥσπερ καὶ οἱ Ἕλληνες τὰ εἰδωλα,

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· μὴ γένοιτο, ὅτι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ θεολόγος ἐναντίον τοῦ εὐαγγελίου αὐτοῦ ἐφθέγξατο.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· αἱ προαναγνωσθεῖσαι ἐνταῦθα εἰσὶ τοῦ εὐαγγελίου;

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· μὴ γένοιτο· ὅτι τὰ προαναγνωσθέντα δεχόμεθα, ὅτι τὰ ἔσχατα τοῦ Λυκομήδους,

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ὁ δεχόμενος τὰ δεύτερα τοῦ περὶ τοῦ Λυκομήδους, δέχεται καὶ τὰ πρῶτα, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὸ ψευδοσύλλογον ἐκεῖνο.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· ἀνάθεμα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πρώτου γράμματος ἕως τοῦ ἐσχάτου.

Ἰωάννης ὁ ἐλλαβέστατος μοναχὸς, πρεσβύτερος καὶ τηνοτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν πατριαρχῶν εἶπε· ἐδοὺ μακάριοι πατέρες, ἀποδέδεικται σαφῶς, ὅτι οἱ προσάπται τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ἀληθῶς κοινωνοί καὶ μέτοχοί εἰσι Ναβουχοδονόσορ, ἔτι μᾶλλον καὶ τῶν Σαμαρειτῶν, ἔτι λοιπὸν Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων· πρόσκεινται καὶ τῶν ἀθέων καὶ ἐναράτων Μανιχαίων, ὧν τινὰ μαρτυρίαν προήγαγον, τὴν γὰρ φαντασίαν δοκοῦντα τινὰ ἐνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ λόγου εἶναι τοῦτο. ἀλλ' εἴη αὐτοῖς ἀνάθεμα σὺν τοῖς γράμμασιν αὐτῶν.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε. ἀνάθεμα,

Πέτρωνας ὁ μεγαλοπρεπέστατος πατρίκιος εἶπε· εἰ κελεύει δέσποτα, ἐρωτήσωμεν τὸν τοῦ Ἀμορίου καὶ τὸν Νεοκαισαρείας, εἰ ἀνεγνώσθησαν τὰ βιβλία εἰς τὸν ψευδοσύλλογον ἐκεῖνον,

Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας καὶ Θεοδόσιος τοῦ Ἀμορίου ἐρωτηθέντες εἶπον· μὴ ὁ Θεός. ἐκεῖνο βιβλίον οὐκ ἐφάνη, ἀλλὰ διὰ ψευδοπιττακίων ἐξηπάτων ἡμᾶς.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τῇ οἰκείᾳ λογισμῷ πεισθέντες ἐξέθεντο ἃ ἐβούλοντο.

Πέτρωνας ὁ μεγαλοπρεπέστατος πατρίκιος εἶπε· ἀλλὰ καὶ κατὰ βασιλικὴν ἐπιταγὴν πάντα ἐποίουν.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· πολλάκις δέσποτα εἶπον, καὶ πάλιν λέγω, ὅτι βίβλος ἐν μέσῳ ἡμῶν, ἢ σύγγραμμα πατρικὸν οὐκ ἐφάνη, εἰ μὴ τὰ ψευδοπιττάκια προεκόμιζον, τοῦτο δὲ τὸ τοῦ Λυκομήδους καὶ τὰς ἀκοὰς ἡμῶν ἐμίαναν.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, μοναχὸς καὶ τηνοτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· εἰ πείσεται τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, γένοιτο ἀπόφασις, τοῦ μηκέτι ἀπογράφεσθαί τινας τὸ μιαρὸν τοῦτο βιβλίον.

Sancta synodus dixit: Omnis hæresis in hoc libro pendet.

ACTIO V.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Heu, heu, qualium hæreticorum libris hæresim suam constituunt.

Gregorius episcopus Neocæsariæ dixit: Hic codex omni contagione ac dehonestate est dignus. Et protulerunt ex eo testimonium contra imagines, quæ sunt de Lycomede conscripta.

Joannes reverendissimus monachus & vicarius orientalium patriarcharum, dixit: Induxit Lycomedem coronantem imaginem apostoli, quemadmodum pagani idola.

Basilius episcopus Ancyræ dixit: Absit, quod sanctus Joannes deiloquus contra evangelium suum effatus sit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sensus qui perlecti sunt, evangelii sunt?

Sancta synodus dixit: Absit; neque quæ prælecta sunt suscipimus, neque ultima Lycomedis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui suscipit secunda quæ de Lycomede sunt, suscipit etiam & prima, quemadmodum & pseudosyllogum illud.

Sancta synodus dixit: Anathema illi a prima littera usque ad novissimam.

Joannes reverendissimus monachus & vicarius orientalium patriarcharum, dixit: Ecce, beati patres, liquido demonstratum est, quia præsules Christianos accusantis hæreseos veraciter communicatores & participes sunt Nabuchodonosor & Samaritanorum, adhuc etiam Judæorum atque gentilium, quin potius & a Deo alienorum ac maledictorum Manichæorum, quorum testimonium protulere. Nam hæc eorum sunt, qui phantasiam putant incarnatam dispensationem Dei Verbi. Sed sit eis anathema pariter, & conscriptis eorum.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Si jubes, domine, interrogemus Amoriensem & Neocæsariensem episcopos, si lecti sunt libri in pseudosyllogo illo.

Gregorius Neocæsariæ ac Theodorus Amorii interrogati dixerunt: Ne Deus; illic liber non apparuit, sed per falsa pittacia decipiebant nos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Proprio animo suasi exposuerunt quæ voluerunt.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Sed & per imperiale suffragium cuncta faciebant.

Gregorius episcopus Neocæsariæ dixit: Sæpe, domine, dixi, & iterum dico, quia libet in medio nostrum aut conscriptio paterna non apparuit, nisi illa falsa pittacia deferebant: illud autem Lycomedis & auditus nostros contaminavit.

Joannes reverendissimus monachus & vicarius orientalium pontificum dixit: Si placet sanctæ ac universali huic synodo, fiat sententia, ne ulterius scribant aliqui sordidum istum librum.

San-

Digitized by Google

ACTIO V. ANNO CHRISTI 787.

Sancta synodus dixit : Nemo scribat : non A solum hoc, sed igni eum dignum judicamus fore tradendum.

Petrus reverendissimus lector.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· μηδεὶς ἀπογραφέσθω. μὴ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πυρὶ αὐτὸ ἄξιον κρίνομεν ἀποδίδοσθαι.

Πέτρος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης ἀνέγνω.

Sancti Amphilochii episcopi Iconii librum de falsis superscriptionibus hæreticorum; cujus initium est.

Τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου περὶ τῶν ψευδεπιγράφων τῶν παρὰ αἱρετικοῖς· οὗ ἡ ἀρχή.

Judicium autem arbitrati sumus omnem eorum denudare impietatem, & publicare patentem errorem, quoniam & libros quosdam proponunt superscriptiones habentes apostolorum, per quos simpliciores quoque decipiunt. * Et post alia: Hæc quidem Joannes apostolus nequaquam diceret scribens in evangelio, quia Dominus in cruce dicit: *Ecce filius tuus*: ita ut a die illa susciperet Joannes Mariam in sua. Quomodo ergo hic dicit non adfuisse? sed nihil extraneum: sicut enim Dominus veritas est, ita diabolus mendax est. Ille enim mendax est & pater ejus: & cum loquitur mendacium, ex suo loquitur. Sed hæc quidem de mendacio.

Joan. 19. Joan. 16. Joan. 8.

* Or. addit. Et paulo post Ostendemus eum hos libros, quos nobis ut proferunt, qui ab ecclesia deciverunt apostolorum esse esse, sed dæmonum scripta.

Δίκαιον δὲ ἡγησάμεθα πᾶσαν αὐτῶν γυμνῶσαι τὴν ἀσέβειαν, καὶ δημοσιῶσαι αὐτῶν τὴν πλάνην. ἐπειδὴ καὶ βιβλία τινὰ προβάλλονται ἐπιγραφὰς ἔχοντα τῶν ἀποστόλων, δι' ὧν ἁπλουστέρους ἐξαπατῶσι. καὶ μετ' ὀλίγα. δείκνυμι γὰρ τὸ βιβλίον τοῦτο, ὃ προφέρουσιν ἡμῖν οἱ ἀποστάται τῆς ἐκκλησίας, ἐγκεῖσθαι τῶν ἀποστόλων πράξεις, ἀλλὰ δαιμόνων συγγράμματα. καὶ μετ' ἄλλα. τοῦτο μὲν ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης οὐκ ἂν εἶπεν, ὁ γράψας ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ὅτι ὁ κύριος ἀπὸ τοῦ σταυροῦ λέγει· ἴδε ὁ υἱός σου· ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης λαβεῖν τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὴν Μαρίαν εἰς τὰ ἴδια. πῶς οὖν ἐνταῦθα λέγει μὴ παρεῖναι; ἀλλ' οὐδὲν ξένον. ὥσπερ γὰρ ὁ κύριος ἀλήθειά ἐστιν, οὕτως ὁ διάβολος ψεύστης τυγχάνει. ἐκεῖνος γὰρ ψεύστης ἐστὶ, καὶ πατὴρ αὐτοῦ· καὶ ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ψεύδους.

Ἰωάννης Ἰουδαίων ἀρχιερεὺς εἶπε· Ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος μέγας ἐστὶ, καὶ ἀκούσωμεν τί λέγει περὶ τῶν περιόδων τούτων τῶν ψευδωνύμων. ἀεὶ δὲ δεῖ παιδεύεσθαι ἡμᾶς τῇ ἐπιγραφῇ αὐτοῦ.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Nihil amplius sancto resultat evangelio, quam impia hæc conscriptio. Convenienter ergo etiam de imaginibus contrariam opinionem habet.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· πλέον τοῦ τῶ ἁγίῳ εὐαγγελίῳ οὐ μιγνῦται ἐπιγραφὴ ἔχουσα τῶν ἀποστόλων, δι' ὧν ἁπλουστέρους ἐξαπατῶσι. καὶ μετ' ὀλίγα. δείκνυμι γὰρ τὸ βιβλίον τοῦτο, ὃ προφέρουσιν ἡμῖν οἱ ἀποστάται τῆς ἐκκλησίας, ἐγκεῖσθαι τῶν ἀποστόλων πράξεις, ἀλλὰ δαιμόνων συγγράμματα. καὶ μετ' ὀλίγα. τοῦτο μὲν ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης οὐκ ἂν εἶπεν, ὁ γράψας ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ὅτι ὁ κύριος ἀπὸ τοῦ σταυροῦ λέγει· ἴδε ὁ υἱός σου· ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης λαβεῖν τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὴν Μαρίαν εἰς τὰ ἴδια. πῶς οὖν ἐνταῦθα λέγει μὴ παρεῖναι; ἀλλ' οὐδὲν ξένον. ὥσπερ γὰρ ὁ κύριος ἀλήθειά ἐστιν, οὕτως ὁ διάβολος ψεύστης τυγχάνει. ἐκεῖνος γὰρ ψεύστης ἐστὶ, καὶ πατὴρ αὐτοῦ· καὶ ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ψεύδους.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Pater noster sanctus Amphilochius magnus est, & audiamus quid dicat de circumitibus his qui falsi nominis sunt, propter quod non nos oportet parere * subscriptioni ipsorum.

* Or. insistentibus * superscriptionibus

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος μέγας ἐστὶ, καὶ ἀκούσωμεν τί λέγει περὶ τῶν περιόδων τούτων τῶν ψευδωνύμων. ἀεὶ δὲ δεῖ παιδεύεσθαι ἡμᾶς τῇ ἐπιγραφῇ αὐτοῦ.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Nihil amplius sancto resultat evangelio, quam impia hæc conscriptio. Convenienter ergo etiam de imaginibus contrariam opinionem habet.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· πλέον τοῦ τῶ ἁγίῳ εὐαγγελίῳ οὐ μιγνῦται ἐπιγραφὴ ἔχουσα τῶν ἀποστόλων, δι' ὧν ἁπλουστέρους ἐξαπατῶσι. καὶ μετ' ὀλίγα. δείκνυμι γὰρ τὸ βιβλίον τοῦτο, ὃ προφέρουσιν ἡμῖν οἱ ἀποστάται τῆς ἐκκλησίας, ἐγκεῖσθαι τῶν ἀποστόλων πράξεις, ἀλλὰ δαιμόνων συγγράμματα. καὶ μετ' ὀλίγα. τοῦτο μὲν ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης οὐκ ἂν εἶπεν, ὁ γράψας ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ὅτι ὁ κύριος ἀπὸ τοῦ σταυροῦ λέγει· ἴδε ὁ υἱός σου· ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης λαβεῖν τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὴν Μαρίαν εἰς τὰ ἴδια. πῶς οὖν ἐνταῦθα λέγει μὴ παρεῖναι; ἀλλ' οὐδὲν ξένον. ὥσπερ γὰρ ὁ κύριος ἀλήθειά ἐστιν, οὕτως ὁ διάβολος ψεύστης τυγχάνει. ἐκεῖνος γὰρ ψεύστης ἐστὶ, καὶ πατὴρ αὐτοῦ· καὶ ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ψεύδους.

Sancta synodus dixit: Etiam, domine.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Oportebat, domine, hoc legi ad satisfactionem omnium, & non illud: poluit enim aures nostras.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· ναὶ δέσποτα.

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Δυῤῥαχίου εἶπε· ἔδει δέσποτα τοῦτο ἀναγνωσθῆναι πρὸς πληροφορίαν πάντων, καὶ μὴ ἐκεῖνο· ἐμόλυνε γὰρ τὰ ὦτα ἡμῶν.

Sancta synodus dixit: Sed ad cautelam bene factum est, quod lectum est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Eusebium attulerunt in testimonium, qui adversus venerabiles imagines garrierunt, in epistola ejus quam ad Constantiam Licinii uxorem scripsit. Sed videamus, cujus dogmatis sit Eusebius.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· ἀλλὰ πρὸς ἀσφάλειαν καλῶς ἐγένετο, δι' ἀναγνώσθη.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· Εὐσέβιον παρήγαγον εἰς μαρτυρίαν οἱ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων φλυαρήσαντες, ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ τῇ πρὸς Κωνσταντίαν τὴν τοῦ Λικιννίου γυναῖκα γραφείσῃ. καὶ ἰδωμεν ποίας δόξης ἐστὶν ὁ Εὐσέβιος.

Stephanus reverendissimus monachus legit.

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Octavum Eusebii Pamphili librum ad Euphrationem; cujus initium est.

Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου πρὸς Εὐφράτιον· ἧς ἡ ἀρχή.

Τῷ δεσπότῃ μου κατὰ πάντα ὁμολογῶ· καὶ μεθ' ἕτερα. ὁ γὰρ συνυπάρχων φαμὲν τὸν υἱὸν τῷ πατρί, προϋπάρχειν δὲ τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ. ἐὰν γὰρ συνυπάρχωσι, πῶς ἔσται ὁ πατὴρ πατὴρ, καὶ ὁ υἱὸς υἱός; ἢ πῶς ὁ μὲν πρῶτος, ὁ δὲ δεύτερος; καὶ ὁ μὲν ἀγέννητος, ὁ δὲ γεννητός; δύο γὰρ ὄντες ἴσα ὁμοίως ἀλλήλοις συνυπάρχοντα, ἰσό-

* non ἢ

ANNO CHRISTI 381.

ἰσότιμα ἂν γοῦν τὸ· ᾧ ἅπαξ ἄμφω, ὡς ἐφην, ἀγέννητα, ἢ ἑκάτερα γέννητα. ἀλλ' ἑτέρων ἦτον ἀληθές· ἔστι γὰρ τὸ ἀγέννητον, ἔστι τὸ γεννητὸν ἂν εἴη· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον, καὶ κρεῖττον, καὶ τάξει καὶ τιμῇ τῇ δευτέρᾳ ἡγεῖται, ὡς ἂν καὶ τοῦ εἶναι τοῦ πως δὲ εἶναι τῇ δευτέρᾳ αἴτιον γενόμενον.

A Si ex æquo similiter invicem consistunt, & æqualiter honorantur, intelligi datur, aut utrosque, ut dixi, ingenitos, aut utrosque genitos esse. Sed neutrum eorum verum esse dignoscitur: [a] neque enim ingenitum, neque genitum utrumque consistit: sed unum quidem primum & majus est, atque ordine & honore secundum præcedit, [b] ita secundo ut causa sit & existendi & hujusmodi existendi.

[a] Gr. neque enim essent ingenitum & genitum, sed

[b] Gr. utpote secundo causa & exist.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κατ' ἐρώτησιν εἶπε· δεχόμεθα τοῦτον;

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· μὴ γένοιτο δέσποτα· ἵνα πλεῖον ἐκείνου μισεῖται.

Tarasius sanctissimus patriarcha interrogando quibusdam dixit: Suscipimus hunc?

Sancta synodus dixit: Absit, domine. Iste plusquam illi odio habeatur.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· μὴ γένοιτο Χριστιανῷ ἀνθρώπῳ τοῦτο λέγειν. καὶ ἀναγινώσθη ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς. τὸν αὐτὸν δὲ καὶ μόνον ἀληθινὸν εἶναι διδάσκει δι' ὧν φησιν· ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν. οὐχὶ ὡς ἑνὸς ὄντος μόνου τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἑνὸς ὄντος μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, μὴ προσθήκης ἀναγκαιοτάτης τοῦ, ἀληθινοῦ. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς Θεὸς μὲν ὁ υἱός, ἀλλ' οὐκ ἀληθινὸς Θεός. εἷς γὰρ ἐστι καὶ μόνος ἀληθινὸς Θεός, διὰ τὸ μὴ ἔχειν πρὸ αὐτοῦ τινά. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ἀληθινός, ἀλλ' ὡς εἰκὼν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ εἴη ἂν καὶ Θεός· ἐπεὶ καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος, ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός.

B Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Absit ut Christianus homo dicat. Et lectum est ex eadem epistola. Eumdem autem & solum verum esse docet per ea quæ ait: *Ut sciant te solum verum Deum:* Joan. xvii. 1 non quasi unus solus esset Deus, sed tamquam unus existeret verus Deus cum additamento pernecessario veri. Nam & ipse quidem Filius Deus, sed non verus Deus: unus enim est & solus verus Deus, eo quod non habeat ante se quemquam. Quod si & ipse Filius verus est, sed sicut imago veri Dei, sic dumtaxat & Deus est. Nam & Deus erat Verbum; non tamen ut solus verus Deus.

Χριστοφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς εἶπε· πανάγιε δέσποτα ἡ πᾶσα ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ συνοδος, ὥσπερ ἡμεῖς ἔχομεν τὰ θεόγραφα βιβλία ἀποστόλων καὶ προφητῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων, ὅπως ἔφερε καὶ τὸ ψευδοσυλλόγῳ ἐκείνῳ ἔχειν τοιαῦτα βιβλία εἰς μαρτυρίαν καὶ δύναμιν.

C Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ dixit: Sanctissime domine, totaque sancta & sacra synodus, quemadmodum nos habemus divinitus conscriptos libros apostolorum & prophetarum & ceterorum sanctorum, ita decebat & pseudosyllogum illud talia habere volumina in testimonium & virtutem.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· ἀνάθεμα τοῖς βίβλοις ἐκείναις, καὶ τοῖς χρησαμένοις αὐταῖς.

Sancta synodus dixit: Anathema & libris illis, & utentibus eis.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ παπυρηταὶ Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶπον· ἔδειξεν αὐτὴ ἡ ἀνάγνωσις, ὃ τὴ Ἀρειανῶν ἔσχεφάμεθα. εἶχε δὲ ἡ προαχθεῖσα βίβλος Εὐσεβίου καὶ ἑτέρας βλασφημίας, ὧν ἡ σύνοδος ἐπακοῦσαι οὐκ ἠνέσχετο.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & locum obtinentes Hadriani papæ senioris Romæ, dixerunt: Offendit hæc lectio, quod Arianorum habuerit sensum: habebat autem prolatus liber Eusebii & alias blasphemias, quas synodus audire non pertulit.

D

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἀποβαλλόμεθα.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· καὶ ἀποβαλλόμεθα, καὶ ἀναθεματίζομεν.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Conscripta ejus abjicimus.

Sancta synodus dixit: Et abjicimus, & anathematizamus.

Στέφανος ὁ ἐλαχίστων μοναχὸς ἀνέγνω·

Stephanus reverendissimus monachus legit.

Ἀντιπάτρου ἐπισκόπου Βόστρης ἀντίῤῥησις τῆς Εὐσεβίου ἐπισκόπου Καισαρείας ὑπὲρ τῆς Ὠριγένους ἀπολογίας, λόγος πρῶτος, ὃ ἡ ἀρχή,

Antipatri episcopi Bostræ contradictiones in Eusebium episcopum Cæsariæ pro Origenis defensione; sermo primus, cujus initium est.

Ἐγὼ μὲν ἀρκούντως ἐνόμιζον γεγραφηκέναι, καὶ τὸ ἱκανὸν τοῖς παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος ἐπιτυχθεῖσι ποιῆσαι, τὰ πάντα θεοφιλέστατε καὶ ὁσιώτατε πάτερ Ἰωάννη. καὶ μετ' ὀλίγα. ἐπειδὴ γὰρ πολύϊστωρ ὁ ἀνὴρ ἦν, πάσας τὰς τῶν ἀρχαιοτέρων βίβλους τε καὶ συγγράμματα ἐξιχνίσας καὶ ἀνιχνεύσας, καὶ τὰς πάντων μικρῷ δεῖν δόξας ἐκθέμενος, καὶ πλεῖστα συγγράμματα καταλείψας τῷ βίῳ· ὧν ἔνια καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξια τυγχάνει· τῇ τοιαύτῃ τοῦ ἀνδρὸς ὑπολήψει χρώμενοι, συναρπάζειν ἐπιχειροῦσί τινας, ὡς ὅτε, φησίν, ἠθέλησε Εὐσέβιος ἐπὶ τοῦτο ἰδεῖν, εἰ μὴ πάσας ἀκριβῶς ἠπίσατο τῶν παλαιῶν τὰς δόξας τοῦτο βουλομένας.

E Ego quidem sufficienter æstimabam me scripsisse, & his quæ a tua sanctitate jussa sunt, satisfecisse, per omnia Deo amabilis & sanctissime pater Joannes. Et post pauca: Quoniam multus in historiis fuit vir, omnia antiquorum volumina & conscripta scrutatus atque rimatus, & cunctas ferme opiniones exponens, & plurima conscripta in sæculo derelinquens, quorum nonnulla omni receptione digna consistunt, talis viri opinione utentes, subripere conantur nonnullos, fatentes quod Eusebius [a] ad hoc non [a] traheretur vidisse, nisi omnes ad liquidum veterum scirent opiniones hoc velle monstrantes. At

[a] Gr. nisi fecisset hoc scripsisset, si videretur nisi.

ACTIO V. ANNO CHRISTI 787

ego, quod multus quidem in historiis fuerit vir, & nihil ex veteribus conscriptionibus illius latuerit notitiam, consentio & confiteor. Imperali quippe cooperatione usus, facile quæ ubique sparsa erant, colligere poterat. Non autem ad dogmatum * acribiam hunc perveniſſe perhibeo. Unde concedendum quidem est illi, quod multa didicerit; quod autem dogmatum habuerit notionem, nullo modo: quem videlicet nimis fuisse procul ab horum acribia scimus. Et paulo post: Itaque ne videamur aggredi virum, de quibus non est nobis impræsentiarum dicendi propositum; neque discutientes diligentius apologiam quæ facta est, hæreticos ostendamus utrumque, ipsum scilicet qui excusatur, & eum qui pro eo excusationem exposuit. Et post alia: Offende quemquam ex illustribus ecclesiæ magistris, qui expresse & indubitabiliter, quod præexistant animæ, dogmatizaverit: & ne subreptiones quasdam proferre tentes ad comprobationem. Illud enim quod demonstrare festinas, Filii ad Patrem subjectionem etiam sibi similiter aliquos perhibere, primo quidem non miremur: tua est & eorum qui circa te sunt, talis opinio. Unde nec super hoc in præsenti nobis ullus est sermo, cum videlicet universali sit olim * inquisitione projectum atque repulsum: & non in hoc obediatur, neque discutiatur propter eos, pro quibus hæc nobis proposita sunt. Porro puræ voci quæ est Periarchon detrahi, nequaquam a quoquam usque nunc audiili, o acer advocate Origenis pravitatum.

* i. eruditam cognitionem.

* scr. inquisitional subjectum.

Sanctissimus patriarcha dixit: Ostensa sunt conscripta Eusebii etiam per paternam vocem aliena esse a catholica ecclesia.

Demetrius Deo amabilis diaconus & vasorum custos legit.

Theodori lectoris de ecclesiastica historia.

Persa quidam Xenajas vocatus, quem tempore sacerdotii sui Calendio inveniens ecclesiastica adulterare dogmata, & castella excitare, pellit a regione. De hoc multa, quæ a diversis audiens scrutatus sum, ex parte dicam. A Persarum enim regione proprium dominum fugiens, ad Romanorum pervenit. Et paulo post: Hunc Petrus pro Cyro Hierapolitanum ecclesiæ episcopum transmittit; quem non post multum episcopi a Perside venientes quasi vernulam arguebant, & ut divini exortem baptismatis. Quo comperto Petrus, quid oporteret fieri non curans, dixit sufficere illi episcopi consecrationem ad supplementum * divini sacramenti.

* divini baptismatis.

Stephanus diaconus & notarius venerabilis patrimonii legit.

Joannis * *Diacrinomeni de ecclesiastica historia.*

* Diacrinomeni. i. segregati: seu vocabantur qui fraudem Chalcedonensem non recipiebant: ex Leontii de sectis.

Non enim licitum asserebat Xenajas, angelos, cum incorporei sint, corpora facere, & quasi in humanis formis existentes corpo-

ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν πολύιστωρ ὁ ἀνὴρ, καὶ οὐδὲν τῶν παλαιοτέρων συγγραμμάτων τὴν ἐκείνου διέλαθε γνῶσιν, σύμφημι καὶ ὁμολογῶ· Βασιλικῇ γὰρ συνεργίᾳ χρώμενος, ῥᾳδίως τὰ πανταχοῦ φερόμενα ἑαυτῷ συναγαγεῖν ἠδύνατο· εἰς δὲ ἀκρίβειαν φθάσαι φημὶ τὸν ἄνδρα. ὅθεν πολυμαθίας μὲν παραχωρητέον αὐτῷ, δογμάτων δὲ γνῶσιν οὐκέτι· ἀλλὰ καὶ πάνυ κατώθεν τόπον τῆς τοιαύτης ἀκριβείας ἡμόμεθα ἐπιτάμεθα. καὶ μοι βραχέα. ὥστε δὴ, ἵνα μὴ δόξωμεν ἐπεμβαίνειν τῷ ἀνδρὶ, περὶ ὧν ὁ φράσσεται ἡμῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος λέγειν, ἵνα βασανίζοντες πρὸς ἀκρίβειαν τὴν γενομένην ἀπολογίαν, αἱρετικὸν ἀποδείξωμεν τὸν ἀμφότερα, αὐτόν τε τὸν ἀπολογησάμενον, καὶ τὸν ὑπὲρ ὅτου τὴν ἀπολογίαν συνέταξε. καὶ μετ' ἔπειτα. δεῖξαι ἔσται καὶ ἀναμφίλογον ἵνα τῷ τῆς ἐκλησίας ὀξυφανῶς διδασκάλων, ὅτι προϋπάρχουσιν αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ, δολωματίσαντα· καὶ μὴ παραλογισμούς τινας προφέρειν πειρῶ εἰς ἀπόδειξιν. τὸ γὰρ δεικνύναι σε σπεύδειν, ὅτι τὸ υἱὸν πρὸς τὸν πατέρα ὑπόστασιν ὁμοίως αὐτῷ τινας εἰρηκότας, σφῶν μὲν ὁ ξενιτεύω μέν· σὺ γὰρ καὶ τῷ περὶ σὲ ἐνταῦτα δόξα. ὅθεν περὶ τούτου ἐπὶ τοῦ παρόντος λόγος ἡμῖν οὐδεὶς, πάλαι μὲν οἰκουμενικῇ ζητήσει ὑποβληθέντος καὶ ἀποκηρυχθέντος. μὴ πείθεσθαι δὲ ὦ τούτῳ, μηδὲ δι' ὃς ταῦτα ἡμῖν προκεῖται, βασανίζετε· τὸ δὲ ψαλλιοῦ τοῦ περὶ ἀρχῶν φωνὴν διαβάλλειν, οὐδαμῶς παρὰ τὴν μέχρι τοῦ νῦν ἀκρίβειαν οὐ δεῖ συμπίπτειν τοῖς Ὠριγένους ἀσεβήμασιν.

* scr. μὴ πείθεσθαι δὲ ὦ τούτῳ.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἀπεδείχθησαν τὰ συγγράμματα τοῦ Εὐσεβίου καὶ διὰ πατρικῆς φωνῆς ἀλλότρια εἶναι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

Δημήτριος ὁ ἀγαπητὸς διάκονος καὶ σκευοφύλαξ ἀνέγνω.

Θεοδώρου ἀναγνώστου ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Πέρσης τις Ξεναΐας ἐπιληθεὶς, ἐν ἐν τοῖς αὐτοῦ ἱερατικοῖς χρόνοις ὁ Καλενδίων Διρηνεὺς τὰ ἐκκλησιαστικὰ νοθεύοντα δόγματα, καὶ τὰς κώμας ἀνιστάντα, ἀπελαύνει τῆς χώρας. περὶ τούτου, ἃ πολλὰ παρὰ διαφόρων ἀκοὴν ἐκείβωσα, ἀπὸ μέρους λέξω. ἀπὸ γὰρ τῆς τῶν Περσῶν χώρας οἰκείων δεσπότιν πεφυγὼς. καὶ μετ' ὀλίγα. τοῦτον ὁ Πέτρος ἀντὶ Κύρου τοῦ Ἱεραπολιτῶν ἐκκλησίας ἐπίσκοπον ἐκπέμπει· ὃν μετ' οὐ πολὺ ἐπίσκοποι ἐκ τῆς Περσικῆς παραγινόμενοι οἰκόθεν ἤλεγχον, καὶ τοῦ θείου βαπτίσματος ἀμέτοχον. ὅπερ μεμαθηκὼς ὁ Πέτρος, τί δέοι γενέσθαι μὴ φροντίσας, ἱκανὸν ἀρκεῖν αὐτῷ τὴν τοῦ ἐπισκόπου χειροτονίαν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς θείας μυήσεως.

Στέφανος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἁγίου πατριαρχείου ἀνέγνω.

Ἰωάννου τοῦ Διακεκριμένου ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Μὴ γὰρ εἶναι θεμιτὸν ἔλεγεν ὁ Ξεναΐας, ἀσωμάτους ὄντας ἀγγέλους σωματοποιεῖν, καὶ ὡς ἐν μορφαῖς ἀνθρωπίναις ὑπάρχοντας ἐνσωμάτους τυποῦν. ἀλλὰ

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

ἀλλὰ μὴν μηδὲ κἀκεῖνο νομίζειν, τιμὴν ἢ δόξαν ἐπιτίθεσθαι τῷ Χριστῷ τὴν διὰ γραφῆς αὐτοῦ τευχιτὴν εἰκόνα· εἶναι δὲ μόνην αὐτῷ προσδεκτὴν εὐάρεστόν τε τῷ ὄντι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν. καὶ μετ' ὀλίγα. εὐήθειαν δὲ λέγει κἀκεῖνο, νηπιώδους εἶναι φρενὸς τὸ πλαστουργεῖν ἐν περιστερᾷ εἰδώλῳ τὸ ἅγιον καὶ προσκυνητὸν πνεῦμα· καίτοι τῆς ἀγγελικῶν οὐδαμοῦ παραδιδομένων γραμμάτων, ὅτι μέγαν περιστερὰ τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλ' ὅτι ἐν εἴδει περιστερᾶς ὤφθη ποτέ· τὸ δὲ οἰκονομικῶς, ἀλλ' οὐχ ὑποστατῶς ὅπερ πῶς ἐφάπαξ φανὲν οὐδαμῶς ἁρμόδιον τοῖς εὐσεβέσι σώματος εἴδωλον ποιεῖν. ταῦτα Φιλόξενος διδάσκων, ἅμα τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τὸ ἔργον ἐπέφερε. πολλαχόθεν γὰρ ἀγγέλων μὲν εἰκόνας κατωφέρων ἐξέλειφε, τὰς δὲ τὸν Χριστὸν τυπούσας εἰς ἀδύτους ἔτιθει τόπους.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἀκούσωμεν ἱεροὶ ἄνδρες, τίνες οὐ κατεδέξαντο τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀβάπτιστοι, Μανιχαῖοι, οἱ φαντασίαν κατασβέννυντες ἐπὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας, καὶ ἐκ τῆς μιασμάτων αὐτῶν οἱ τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως εἰσηγηταὶ ἔλαβον τὰς ἀφορμάς.

Σάββας ὁ ὁσιώτατος ἡγούμενος μονῆς τῆς Στουδίου εἶπε· εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ τῇ ἀγαθοτικῇ προαιρέσει τῶν δεσποτῶν ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν, ὅτι οἱ ψευδοφύλακες τῆς ψευδοσυνόδου ἐκείνης ἐθριαμβεύθησαν μετὰ καὶ τῶν συνηγορούντων αὐτοῖς αἱρετικῶν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀνάθεμα αὐτοῖς.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἀναγνώστης τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας ἀνέγνω.

Boreos formare: sed nec illud existimare, honorem aut gloriam impendere Christo imaginem ei per picturæ artem * efficere: esse autem illi solam acceptabilem nosse in spiritu & veritate adorationem. Et post alia: Nosse autem dicit & illud, esse pueriles sensus, fingere in columbæ idolo sanctissimum & adorandum Spiritum; præsertim cum evangelicæ nequaquam tradant litteræ, quia factus est columba Spiritus, sed quia in specie columbæ apparuit aliquando: quia vero dispensatorie, non substantialiter semel ostensus est, non ideo aptum piis est corporis idolum faciendi. Hoc Philoxenus docens, una cum doctrina etiam opus patrabat. Crebro namque angelorum imagines quidem deponens delebat; eas vero quæ Christum figurabant, in abditis locis occultabat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Audiamus, sacrati viri, qui non receperunt venerabiles imagines, non baptizati, Manichæi, & hi qui phantasiam prædicant in Christi dispensatione: ex quorum pollutionibus Christianos accusantis hæreseos introductores fomites susceperunt.

Sabbas reverendissimus hegumenus monasterii Studii dixit: Gratias agimus Deo & bonæ voluntati dominorum nostrorum bonorum, quia falsi custodes pseudosyllogi illius devicti sunt una cum consentientibus sibi hæreticis.

Sancta synodus dixit: Anathema illis.

Constantinus reverendissimus lector sanctissimæ ecclesiæ legit.

Ex τῆς βίου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα.

De vita sancti patris nostri Sabbæ.

Φλαυιανοῦ οὖν καὶ Ἠλίᾳ τοῖς πατριάρχαις ἐν Σιδῶνι, ὡς εἴρηται, γενομένοις, καὶ γράμμασι κολακευτικοῖς τε καὶ οἰκονομικοῖς πρὸς βασιλέα χρησαμένοις, καὶ τὴν ἐν Σιδῶνι μετὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως συναθροισθεῖσαν σύνοδον καταλυσάντων, καὶ εἰς τὰς οἰκείας θρόνους ἐπανελθόντων, ἀγανακτήσαντες οἱ περὶ Σωτήριχον, καὶ Φιλόξενον, εἰς ὀργὴν ἄγειν ἐκίνησαν τὸν βασιλέα, ὡς ἀπατηθέντα ὑπὸ τῆς τῶν πατριάρχων πανουργίας καὶ προσποιήσεως. καὶ λαβόντες ἰσῶ ἤθελον ἐξουσίαν, καὶ χρυσίον ἱκανὸν τῷ Ἀντιοχείας δήμῳ δεδώκασιν, καὶ πολυτρόπως θλίψαντες τὸν Φλαυιανόν, καὶ φόβον τινὰ ἐκπεσόντες, καὶ καταναγκάσαντες τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀναθεματίσαι, ὅτις τῆς ἐπισκοπῆς ἐξώσαντες, ὑπερορίᾳ κατεδίκασαν. καὶ γνοὺς ὁ βασιλεὺς, πεισθεὶς ὑμνοῦμεν, Σεβῆρον τὸν τῆς Ἀντιοχέων ἐξάρχου ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ἐκείλεν.

Ἀντώνιος ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Flaviano igitur & Elia patriarchis Sidonem, ut dictum est, pervenientibus, & litteris adulatoriis ac dispensatoriis ad imperatorem utentibus, & synodum quæ Sidone contra rectam * congregata fuerat fidem destruentibus, & ad proprias sedes redeuntibus, indignati hi qui circa Soterichum & Philoxenum erant, in iram vehementem commoverunt imperatorem, quasi deceptum a patriarcharum astutia & fictione. Et accipientes potestatem quam voluerunt, & aurum multum vulgo Antiocheno tribuentes, & multis modis Flavianum tribulantes, & quodammodo suffocantes, & cogentes Chalcedonensem synodum anathematizare, taliter illum ab episcopatu pellentes exilio damnaverunt. Quo comperto imperator gravius est, & Severum Acephalorum * exarchum episcopum Antiochiæ misit.

* Gr. congregatam

* principem

Antonius reverendissimus monachus legit.

Ex deprecatione quæ data est sanctæ synodo conventienti in hac regia urbe contra Severum hæreticum & Acephalum, a clericis & monachis Antiochensium magnæ civitatis sanctæ Dei ecclesiæ; cujus initium est.

Habetur in synodo Constantinop. sub Menna aff. 6. civis mod.

Νῦν εἰκὸς ποτε ἡμῖν, ὦ μακαριώτατοι. καὶ μετ' ὀλίγα. οἷα καὶ ὁποῖα, καὶ ἃ περὶ τοὺς ἐν Δάφνῃ πηγὰς πράξας πεπλάνηκε, μαγείαις τε χρησάμενος αὐτόθι, καὶ θυμιάμασι μυσαραῖς δαιμόνων τὰς

Nunc tandem tempus est, o beatissimi. Et post pauca: Qualia vero, sanctissimi, & quæ circa fontes, qui Daphnæ sunt, agere ausus sit, magicis artibus ibidem usus, & incensis dæmonia placans, tota il-

Digitized by Google

ACTIO V

la civitas canit. Siquidem nec ipsis sanctis altaribus vel sacratis vasis pepercit, illa quidem eradens ut * sceleſta, hæc autem conflans & erogans his qui similis moris sunt. Porro præsumptum est ab eo etiam hoc, o beatissimi. Eas enim, quæ in typum Sancti Spiritus sunt, aureæ & argenteæ columbæ suspensæ supra * divina * sacramenta & altaria, cum aliis defraudabat, dicens non oportere columbas nominari Spiritum Sanctum.

* Ce. profanat.

* Cæteros fovens
* lacerans

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si in nomine Sancti Spiritus superpositas columbas receperunt patres, quanto magis incarnati Verbi iconas, quod apparuit super terram cum corpore? Sed credite, quia & Anastasius qui Constantinopolitanis præfuit, aureas & argenteas iconas fraudavit in proprios usus, quod & Severus fecit.

Stephanus Deo amabilis diaconus & notarius & referendarius legit.

Joannis episcopi Gabalensium in vitam & conversationem Severi hæresiarchæ; cujus initium est.

Si quidem voluisset Severus vel vitæ semper ejus. Et post pauca: Et neque angelorum illæsum dimisit honorem. Multum autem sermonem in tribunali stans * fecit, & multitudini persuadere tentabat in ipso multoties sacrario sanctissimi Michaelis, quod non purpurea angelis vestimenta conveniant, sed alba: non ignorans quod nihil sanctis virtutibus * sensibile conveniat, sed satagens & * hæc similiter auferre, & in alterutrum commovere multos sic & aliter se habentes.

* faciebat.

* de vestibus sacra est
* hæc varicus dividere

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Consideremus, quia cum reliquis etiam in hoc ipso aculatus est, quoniam dicebat, quia non convenit angelos purpurea, sed alba vestimenta induere.

* Demetrius

* Theophilus Deo amabilis diaconus & scevophylax dixit: In sancta magna ecclesia Constantinopoleos, quando promotus sum, inquisivi in brevi, & reperi in eo deesse duos codices deauratos per imagines: quos requirens agnovi, quod in ignem eos mittentes incenderint. Inveni autem & alium librum Constantini chartophylacis, continentem de venerabilibus iconis: & reciderunt folia, in quibus jacebant verba super iconis: & ecce eumdem codicem præ manibus habens sanctæ synodo ostendo.

* Demetrius

Et explicans idem * Theophilus codicem, ostendit omnibus foliorum recisionem.

Leontius devotus a secretis dixit: Et aliud, patres, mirandum est in codice hoc. Ut videtis enim, argenteas tabulas habet, & hinc inde imaginibus omnium sanctorum adornatur: & rem ipsam dimittentes, id est, imagines, quæ scripta de imaginibus intus erant, reciderunt: quod extremæ dementiæ est.

Sancta synodus dixit: Anathema sint qui reciderunt, & insidiati sunt.

Leo sanctissimus episcopus Phociæ dixit:

ANNO CHRISTI 787.

δαίμονας, ℮ τῦτο πᾶσα ἐκεῖνη ᾄδει ἡ πόλις. ἀμελῶ γὰρ αὐτῷ ἐφείσατο τῷ ἁγίων θυσιαστηρίων, ἢ τῷ ἱερῶν σκευῶν, τὰ μὲν ξέον ὡς σκαλῆ, τὰ δὲ χωνεῦον ἢ μοιρᾶσαι τοῖς ὁμοτρόποις. τετολμηκὼς δὲ αὐτῷ ἢ τῦτο ὃ μακαριώτατε. τὰς γὰρ εἰς τύπον τῦ ἁγίου πνεύματος χρυσᾶς τε ἢ ἀργυρᾶς περιστερὰς χρεμαμένας ὑπεράνω τῷ θείων κολυμβηθρῶν ἢ θυσιαστηρίων, μετὰ τῶν ἄλλων ἐσφετερίσατο, λέγων, ὰ χρῆναι ἐν εἴδει περιστερᾶς ὀνομάζεσθαι τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· εἰ τὰς ἐπ' ὀνόματι τῦ ἁγίου πνεύματος ἀναπεθείσας περιστερὰς ἐδέξαντο οἱ πατέρες, πόσῳ μᾶλλον τὰς εἰκόνας τῦ σαρκωθέντος λόγου, ℮ ὀφθείσης ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ σώματος; ἀλλὰ πιστεύσατε, ὅτι ℮ Ἀνασάσιος ὁ προγενέστερός τῆς Κωνσταντινοπόλεως τὰς χρυσᾶς ℮ ἀργυρᾶς εἰκόνας ἐσφετερίσατο εἰς ἰδίαν χρείαν, καθὰ πεποίηκε Σεβῆρος.

Στέφανος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, νοτάριος ℮ ῥεφερενδάριος, ἀνέγνω.

Ἰωάννου ἐπισκόπου Γαβάλων εἰς τὸν βίον ℮ τὴν πολιτείαν Σεβήρου τῦ αἱρεσιάρχου, ἥτις ἡ ἀρχή.

Εἰ μὲν ἐβέλετο Σεβῆρος ἢ ζωῆς τῆς αὐτῆς. ℮ μετ' ὀλίγα. ℮ οὐδὲ τῶν ἀγγέλων τιμὴν ἀλώβητον ἔασε. πολλὰ δὲ καὶ λόγον ἐπὶ τῦ βήματος ἐτοιεῖτο, ℮ τὸ πλῆθος ἐπειρᾶτο πείθειν ἐν αὐτῷ πολλάκις τῷ ἱερῷ τῦ ἁγιωτάτου Μιχαὴλ, ὑπὲρ τῦ μὴ ἁλυσγὰ τοὺς ἀγγέλους ἱμάτια φορεῖν, ἀλλὰ λευκά· ὑπ' ἀγνοῶν, ὡς οὐδὲ τοῖς ἁγίοις δυνάμεσιν αἰσθητὸν μέλει, σπουδάζων δὲ ℮ τοῦτο διαιρεῖν, ℮ ἐπ' ἀλλήλοις κινεῖν ὅπως ἢ ἕτερος ἔχοντας τὸν πολλόν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· σκοπήσωμεν, ὅτι μετὰ τῶν λοιπῶν ℮ εἰς τοῦτο αὐτὸ ἐσκλήθη, ἐπειδὴ ἐλέγχθη, ὅτι ὁ προσῆκε τοὺς ἀγγέλους ἱμάτια ἁλυσγὰ, ἀλλὰ λευκὰ ἐνδιδύσκεσθαι.

Δημήτριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος ℮ σκευοφύλαξ εἶπεν· ἐν τῇ ἁγίᾳ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως, ὅτε προεβλήθην σκευοφύλαξ, ἐμπλήσασα εἰς τὸ ζητεῖον, ℮ εὗρον λείποντα δύο βιβλία ἠργυρωμένα διὰ εἰκόνων. ἅπερ ζητήσας ἔγνων, ὅτι εἰς πῦρ βαλόντες ἔκαυσαν οἱ αἱρετικοί· εὗρον δὲ ℮ ἑτέραν βίβλον Κωνσταντίνου χαρτοφύλακος, περιέχουσαν περὶ τῶ σεπτῶν εἰκόνων· ℮ ἀπέτεμον τὰ φύλλα, ἔνθα ἔκειτο τὰ περὶ εἰκόνων ῥήματα, οἱ δόλιοι. ℮ ἰδὼ ταῦτα βίβλον μετὰ χεῖρας ἔχων ἐπιδείκνυμι τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

Καὶ ἀναπτύξας ὁ αὐτὸς Δημήτριος τὴν βίβλον, ὑπέδειξε πᾶσι τὰ τῶν φύλλων ἐκτομά.

Λεόντιος ὁ καθοσιωμένος ἀσηκρήτης εἶπε· ℮ ἄλλο, πατέρες, θαυμάσαι ἐστὶν ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ. ὁρᾶτε γὰρ, ἀργυρᾶς πτύχας ἔχει, ℮ ἑκατέρωθεν ταῖς εἰκόσι πάντων τῶν ἁγίων κεκόσμηται. ℮ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐάσαντες, ἤγουν τὰς εἰκόνας, τὰ περὶ τῶν εἰκόνων ἔσω ἐγγεγραμμένα ἀπέτεμον· ὅπερ ἐσχάτης ἐστὶν ἀνοίας.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀνάθεμα τοῖς τεμοῦσι ℮ ἐπιβουλεύσασι.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φωκίας εἶπε· τὸ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

τὸ μὲν τὸ βιβλίον τὸ φύλλα ἀπώλεσεν, ἐν δὲ τῇ φόλει ἐν ᾗ κατοικῶ, ἐπάνω τριάκοντα βιβλίων πυρὶ κατέκαυσαν.

Σάββας ἡγούμενος τῷ Σταυδίῳ εἶπεν· ἔθος ἐστί, δεσπότα, τοῖς τυφλώττουσι μὴ βλέπειν τὸ φῶς. τούτου ἕνεκεν κἀκεῖνοι τυφλοί ὄντες τῇ ψυχῇ ἐσκοτίωνται.

Δημήτριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ ἀνέγνω.

Hic quidem codex folia perdidit: in civitate autem in qua habito, supra triginta codices combusserunt igni. ACTIO V.

Sabbas reverendissimus monachus & hegumenus monachus monasterii Studii dixit: Moris est, domini, his qui cæci sunt, non videre lumen: hujus rei gratia illi qui cæci sunt anima, obtenebrati sunt.

Demetrius Deo amabilis diaconus & scevophylax legit.

Κωνσταντίνου διακόνου καὶ χαρτοφύλακος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως εἰς πάντας τοὺς ἁγίους μάρτυρας, οὗ ἡ ἀρχή.

Constantini diaconi & chartophylacis sanctissimæ Dei magnæ ecclesiæ Constantinopoleos, in omnes sanctos martyres; cujus initium est.

B

Αἱ μὲν Χριστοῦ πανηγύρεις· καὶ μετ' ἔπειτα. εἶτα οἴεσθε ὦ ἄνδρες, ἔφησαν οἱ δικάζοντες, ὡς ἐν χαλκῷ καὶ λίθοις τινὰ σωτηρίαν ποιούμεθα, οὐχὶ δὲ πρός τινα δυνάμιν προνοητικήν τε καὶ σωτηρίαν ἀποβλέποντες, παρ' ἧς τὰ κάλλιστα ἡμῖν περιγίνεται; καὶ πῶς πλάσται καὶ λιθουργοὶ, οἱ μάρτυρες ἔφησαν, ἀγαλμάτων πλῆθος κατασκευάζουσι, ποικίλαις μορφαῖς σχηματίζοντες, καὶ τοῖς ναοῖς προσηλοῦσιν· ὑμεῖς δὲ θυσίαις ταῦτα χαιρίζετε, τινὰ τῷ ἐκόρων λύσιν παρ' αὐτῷ ἐξαιτούμενοι; τί δὲ ἔπαθεν ὑμῖν, οἱ τύραννοι διεξῆλθον, ἔφατε θεῖον, ἐν εἰκόσιν οὐκ ἐγχαράττεται; πῶς οὖν βδελυσσόμεθα ἡμῖν, δεισιδαιμονίστερον ἐφ' ὁμοίαις πράξεσι βδελύττεσθε ἡμᾶς; ἐκεῖθεν ἐπείσθη καὶ ἡμῖν, ὦ δικασταὶ, τῆς ἀνεξελέγκτου ψόγους τινὰ τῷ εἰκόνων γραφὴν παραρτύσει, φέρε τῆς περὶ ταῦτα πλάνης καὶ ἀμφιβολίας ὑμᾶς ἀπαλλάξωμεν, εἶπον οἱ μάρτυρες, ἀ γὰρ τὸ θεῖον ἁπλοῦν ὑπάρχον ἔκπαλαι μορφαῖς τισι καὶ σχήμασιν ἀπεικάζομεν, ὅτι μηδὲ κηρῷ καὶ ξύλοις τινὰ ὑπερίσχυον καὶ προϋπάρχον ὕσιαν τιμᾶν ἡμᾶς διεγνώκαμεν· ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ πρώτου καταπαλαισθέντος διὰ τῆς παραβάσεως ἀνθρώπου, καὶ τῆς καθ' ὅλου ἀποστατικῆς θρασυνομένης δυνάμεως, ἡ φύσις ἐδεῖτο τοῦ ἀνασταλῆναι· ἦν γὰρ οὐκ ἐκ ἀρχῆς κάτω κειμένη, ἢ τινὰ ἦτταν ἀναπαλαῖσαί τε καὶ ἀναπαλέσασθαι, τῷ ἐχθρῷ τῷ πτώματι ἐπιβαίνοντες, ἦτε μὲν εἷς ὑπῆρχε μὴ ἐπὶ δλήρους παλαίσμασι τῆς νίκης τὸν τύραννον ἐκτινάξασθαι· αὐτὸς ὁ δημιουργὸς τοῦ οἰκείου ποιήματος, ὁ τῆς τριάδος εἷς Θεὸς λόγος, ὥσπερ ἀ τῇ πλάσει πάλαι τῆς φύσεως ὑπῆρξέν τινα παρεστῶτα, ὅπως δὴ καὶ νῦν τινὰ εἰκόνα φθαρεῖσαν ἀνανεώσηται, ἄλλῳ τινὶ ἐνέχτησεν ἐπιχειρήσει, ἀλλ' αὐτουργῷ δυνάμει χρησάμενος, τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀγῶνας ἀνθρωπικῶς ἀνεδέξατο, τοῦτο γὰρ ἦν πῶς οἰκεῖον καταλλήλως τῷ ἀγωνίσματι διακριθῆναι. ἐπειδὴ δὲ πᾶς ὁ ἀγωνιζόμενος ἔστι ἔσπερ, ἢ ἑνὸς τῶν ὑπερμάχειν τὸν ἀντίπαλον· ἢ γὰρ ἀπάτῃ, ἢ νόμῳ, ἢ τυραννίδι· τοὺς μὲν δύο παντελῶς ὄχρειους ὡς ἀχρήστους τε καὶ οὐκ οἰκείους, ὅτι μὲν τοῖς δὲ ὡς ἐ ἀγών, λυσιτελεῖς τε καὶ ὠφελίμους, ὁ ἡμέτερος πρόμαχος· ἤ τε γὰρ ἀπάτη δυσωπουμένη ἔχει ἦττον νίκην, φυλὰς τὴν ἀγωνίαν ἀναδέξασα· ἤ τε τυραννὶς παραλόγῳ βίᾳ κρατεῖ, μὴ ἐξίσου ποιησαμένη τὴν συμπλοκήν· τῷ λοιπῶν μὴ ἐφαρίνας τὸν ἔσπερ, ἐπὶ τὸν κατὰ νόμον πάλιν χωρεῖ· καὶ σάρκα λαβὼν ἐκ τῆς πεσόντος φυράματος ἐψυ-

Christi quidem festivitates. Et post alia: Deinde arbitramini, * quod isti dixerunt, qui litigant, quod in ære ac lapidibus salutem faciamus, & non ad quamdam virtutem providam & protectricem inspiciamus, a qua nobis optima obtinentur? Et quomodo pictores & lapidarii, martyres dixerunt, simulacrorum multitudinem construunt, variis formis configurantes, & templis affigunt? & vos sacrificiis hæc celebratis, * secretorum solutionem ab eis expectantes? Quid autem & apud vos? tyranni persecuti sunt. Nam quam asseritis, divinitas in imaginibus non exaratur? Quomodo ergo nobis male dicitis, superstitiosius in similibus actibus positi? Ergo quoniam & nobis, o judices, in exquisitis vituperationibus imaginum picturam conficitis, eis ab horum errore & ambiguitate vos liberabimus, dixerunt martyres. Non enim divinitatem, cum simplex sit & incomprehendibilis, formis quibusdam & figuris comparamus; neque cera & lignis supersubsistentialem & præexistentem sine initio substantiam honorare didicimus: sed quia primo * inveterato per transgressionem hominem, & deponente apostatica virtute, quæ * temere gessit natura verebatur eum qui se erecturus erat: non enim poterat ex se deorsum * jacens, superationi suæ reluctari vel revocari, inimico casum aggrediente: sed nec conveniens erat, nisi secundis luctaminibus, victoria tyrannum excutere: ipse conditor propriæ factura, qui unus est ex Trinitate, Deus Verbum, sicut non in fictione * pristinæ naturæ ministrum quemquam exhibuit, ita neque nunc imaginem corruptam instauraturus, alii reparationem ejus commisit; sed propriæ operationis virtute usus, agones pro nobis humanos suscepit. Hoc enim erat conveniens, ut * proprium certamen ageret. Porro quia omnis certator tribus modis agonizans, vel uno horum superat hostem, deceptione scilicet, aut lege, aut tyrannide: sed duos penitus dimittens tamquam inutiles & non proprios, * sed neque hos duos ad agonem commodos vel proficuos, dux & propugnator noster: sive enim fraus simulatam habeat victoriam, prave repugnantem fugans: sive tyrannis irrationabili vi obtineat, non ex æquo faciens congressionem: * reliquorum quæ murem nequaquam discernens ad luctamen quod secundum legem est, progressus, & carnem assumens massæ quæ occiderat, animatam anima rationali atque intellectuali, manens quod erat,

* Gr. arb. vos, dixerant judices, quod in ære

* difficultatum

* devicto

* cum deposuerat, intelligente, natura indigebat eo qui ipsam erigeret.

* jacens luctam reluctaret, vel conflictum revocare, pridem

* Gr. apte respondens

* se ne his quidem, propter quos certamen est, com-

* reliquos modos non approbans ad l.

Digitized by Google

ACTIO V.

rat, & suis non careas, omnia fit absque peccato, quanta & ex quibus est homo, & non putative apparere caro dissimulans. Et post pauca: Igitur formam in qua demonstratus est, & cum hominibus conversatus est, tabulis depingimus, recordationem salutis quæ per eum facta est, divina effigie facientes; & non secundum vos, varias figuras secundum quod * putantur, dæmonias aut sculpentes.

* Gr. placentes, * pagani.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Pagani propter idola martyres condemnabant, & dicebant eis: Cujus rei gratia certatis, & nostras similitudines recusatis, habentes & ipsi proprias iconas? Sancti vero respondebant: Sed nos non simulacra dæmonum facimus, sed Dei Verbi, qui incarnatus est, iconas facimus, & sanctorum ejus: non tamen deibicamus eas.

Cosmas Deo amabilis diaconus & cubicularius dixit: Et hunc codicem quem fero, quique veteris est testamenti, scholiis adjacentibus in patriarchio invenimus: habebat autem scholion in defensionem imaginum. Porro insidiatores veritatis deleverunt scholion: & videte illud. Verumtamen obscure paret: sed videte illud honorandi patres.

Idem reverendissimus Cosmas aperiens codicem, ostendit omnibus, qui aderant in sancta synodo, delectum locum.

Exod. 20. Deut. 5.

Idem autem legit; parebat enim: *Non erunt tibi alii præter me: non facies tibimet idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque sunt in cælo sursum, & quæcumque in terra deorsum, & quæcumque in aquis subtus terram, non adorabis ea, neque servies illis.* Scholion: Et si facimus similitudinem hominum Dei cultorum, non ad adorandum ut deos, sed ut videntes ad æmulationem ipsorum veniamus. At vero si facimus similitudines Christi, non ut similitudinem adoremus, sed ut mens videndo ad superiora volet. Non enim imaginem corruptibilem corruptibilis hominis adoramus; sed quoniam Deus dignatus est inconvertibiliter fieri homo, facimus ejus iconam ut hominis, licet scientes cum natura Deum. Non ergo ipsam Deum iconam dicimus, sed Deum * videntes in icona depictum, cujus similitudinem habet imago. Porro pagani errantes, similitudines deos prædicant, quibus & immolant. Delatus est alius codex habens interpretationem scripturæ, in qua jacebat præscriptum scholion: quem & sumens Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ legit. * Cumque adjaceret quæ deleta fuerat, & relegeretur.

* Gr. eum adiacebat q d & relegebatur,

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc fecerunt qui dicti sunt patriarchæ, Anastasius, Constantinus & Niceta hæretici.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium Lyciæ dixit: Si esset thesaurus ille tunc manifestus, non esset homo lasus. Sed Deus reddat his qui absconderunt eum in die illa.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Digni sunt illi anathemate, quoniam

ANNO CHRISTI 787.

* Add. scripsit. Hard.

* τὸ σταυρὸς ἀναγλύφειν χρωματισάμενοι. ἄλλο· ἢ μὴ τὸ σταυρὸς ἀναγλύφειν χρωματισάμενοι.

χωμασίαν ψυχὴν τε καὶ * σαρκὸς, μείνας ὅπερ ἦν, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ μὴ ἐκοῦσι, πάντα γέγονε πλὴν τῆς ἁμαρτίας* ὅσα καὶ ὧν ἦν ὁ ἄνθρωπος, καὶ μετ' αὐτῆς δεικνύς * τὸ σῶμα χρωματισάμενος. καὶ μετ' ὀλίγα. τοῦτον τοιγαροῦν, ἐν ᾧπερ ἐδείχθη μορφῇ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη, τοῖς πίναξιν ἐπιγράφομεν, ὑπόμνησιν τῆς δι' αὐτοῦ σωτηρίας τὸν θεῖον τύπον ποιούμενοι, καὶ ὃ καθ' ὑμᾶς ποικίλας ἰδέας παράγοντες, καὶ σχήματα κατὰ τὸ δοκοῦν ἀγγλύφοντες.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· οἱ Ἕλληνες διὰ τὰ εἴδωλα τοὺς μάρτυρας κατεδίκαζον, καὶ ἔλεγον αὐτοῖς· τίνος χάριν, ἀθλεῖτε, καὶ τὰ ἡμέτερα ὁμοιώματα παραιτεῖσθε, ἔχοντες καὶ αὐτοὶ ἰδίας εἰκόνας; οἱ ἅγιοι ἀπεκρίνοντο· ἀλλ' ἡμεῖς οὐ εἰδώλματα δαιμόνων ποιοῦμεν, ἀλλὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ λόγου ποιοῦμεν εἰκόνας, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγίων· ἃ μετὰ τοῦ θεοποιοῦμεν αὐτούς·

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος κουβικλείων εἶπε· καὶ τοῦτο τὸ βίβλον ὃν ἐκφέρομαι, τῆς παλαιᾶς δέ ἐστι, μετ' σχολίων ἐμπεπραθέντων ἐν τῷ πατριαρχείῳ δρόμῳ· ἔχει δὲ σχόλιον εἰς ἀπολογίαν τῶν εἰκόνων· εἰ δὲ ἐπίβουλοι τῆς ἀληθείας ἀπέλειψαν τὸ σχόλιον· καὶ ἴδετε αὐτό. ὅμως δὲ ἀμυδρῶς φαίνεται· ἀλλὰ ἴδετε αὐτὸ τίμιοι πατέρες.

Ο αὐτὸς ἐλλαβέστατος Κοσμᾶς ἀνακτύξας τὸν βίβλον, ἐπέδειξε πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τὸν ἀπαλειφθέντα τόπον.

Ο αὐτὸς ἀνέγνω, ὑπεφαίνετο γάρ. οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. οὐ ποιήσεις ἑαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ πᾶσαν ὁμοίωσιν, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδ' οὐ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. σχόλιον. εἰ καὶ ποιοῦμεν ὁμοιώματα ἀνθρώπων θεοσεβῶν, οὐκ ἐπὶ τὸ προσκυνεῖν ὡς θεοῖς, ἀλλ' ἵνα ὁρῶντες αὐτοὺς, εἰς ζῆλον αὐτῶν ἐλθωμεν. εἰ δὲ ποιοῦμεν ὁμοίωμα τοῦ Χριστοῦ, οὐχ ἵνα τῷ ὁμοιώματι προσκυνῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὁ νοῦς διὰ τῆς ὁρᾶν ἀναπτερωθῇ. οὐ γὰρ εἰκόνι φθαρτῇ φθαρτὴ ἀνθρώπου προσκυνοῦμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ηὐδόκησεν ἀφράστως γενέσθαι ἀνθρωπος, ποιοῦμεν αὐτοῦ τοῦ εἰκόνα ὡς ἀνθρώπου, καὶ περ εἰδότες αὐτὸν φύσει Θεὸν ὄντα. οὐκ αὐτοῦ οὖν Θεὸν τὴν εἰκόνα λέγομεν, ἀλλὰ Θεὸν εἶδαμεν τὸν ἐν τῇ εἰκόνι γραφέντα, ὃ τὸ ὁμοίωμα ἔχει ἡ εἰκών. Ἕλληνες δὲ πλανώμενοι τὰ ὁμοιώματα Θεοὺς δοξάζουσιν, οἷς καὶ θύουσιν. παρῆλθε ἑτέρα βίβλος ἔχουσα ἑρμηνείαν τῆς γραφῆς, ἐν ᾗ ἔκειτο τὸ προγεγραφὸς σχόλιον· ἣν καὶ λαβὼν Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀνέγνω, παρακεμμένης ἀπαλειφθείσης, καὶ ἀναγνωσκομένης.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ταῦτα ἐποίησαν οἱ λεγόμενοι πατριάρχαι, Ἀναστάσιος, Κωνσταντῖνος καὶ Νικήτας οἱ αἱρετικοί.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας εἶπε· εἰ ἦν ὁ θησαυρὸς ἐκεῖνος φανερὸς τότε, οὐκ ἂν ἄνθρωπος ἐβλάβη. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀποδῴη τοῖς κρύψασιν αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπε· ἄξιοί εἰσιν ὅτι ἀναθέματος, ὅτι παρεχαράκτησαν ἐγθρῶν τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπίβουλοι τῷ πατρί-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO V.

πατέρων, καὶ οἱ παρ' αὐτῶν ἀναθεματισθέντες ἄξιοι A adulterantes erant veritatem, & insidiatores patrum: & qui ab eis anathematizati sunt, digni sunt laude.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν· καὶ τοῖς ψυχαῖς αὐτῶν, ὅτι τὴν ἀλήθειαν ἔκρυψαν.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit:* Væ animabus eorum, quoniam veritatem absconderunt. * cf. Sancta synodus

Πέτρος ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Γερμίων εἶπεν· ἐξαλειφθήτω τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν.

Petrus sanctissimus episcopus Germiæ dixit: Deleantur nomina eorum de libro viventium, & cum justis non scribantur.

Κώνστας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς μετὰ τοσοῦτον κάυσιν, τμῆσιν, καὶ ἐξάλειψιν, καταλείψας αὐτά.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Benedictus Deus, qui post tantum incendium, incisionem, & abolitionem, reliquit illa.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων Λυκίας εἶπεν· ταῦτα ποιήσαντες, Δέσποτα, ἔθηκαν τὸν λύχνον αὐτῶν ὑπὸ τὸν μόδιον. ἀλλ' Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ λάμψας τοῖς ἐν σκότει φῶς σωτηρίας.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrenslium Lyciæ dixit: Qui hæc fecerunt, domine, posuerunt lucernam suam sub modio. Sed benedictus Deus, qui ostendit in tenebris lumen salutis.

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ κουβουκλησίου εἶπεν· εὕρομεν καὶ τοῦτον τὸν Εἰβλον ταύτῃ ἐν τῇ σκευοφυλακίῳ τῶν Καγῶν Εκτηρίων τῶν σεβασμίων εὐκτηρίων τῶν πατριαρχείων, περιέχοντα διαφόρων μαρτύρων ἄθλους· μετὰ τούτων δὲ καὶ περὶ τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνος * Καμουλιανῶν. ἀπέκεσαν δὲ τὰ φύλλα, οὗ ἐν τοῖς περὶ τῆς εἰκόνος· καὶ ἰδοὺ πᾶσιν αὐτοῖς δεικνύω.

Cosmas Deo amabilis diaconus & cubuclesius dixit: Invenimus autem & codicem hunc in scevophylacio venerabilium oratoriorum patriarchii, continentem diversorum martyrum agones: cum his autem & de imagine non manufacta Camulianensium. * * perre Præterea reciderunt folia, in quibus erant de imaginibus scripta: & ecce omnibus eum ostendo.

* Al. Καβουλιανῶν.

Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Συνάδων εἶπεν· ὁ Παυιλλᾶς ἔλεγε, κατάγνα Δέσποτα, τοὺς παρερμηνεύοντας καὶ ἐπιβούλους τῆς θείας γραφῆς ἀνάθεμα.

Michael sanctissimus episcopus Synadensium dixit: Pastillarius dicebat, sanctissime domine, falsos interpretes & insidiatores divinæ scripturæ anathema.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀλλ' ἐπέστρεψεν ὁ πόνος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed conversus est dolor ejus in caput ejus.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερείων εἶπεν· τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ἡ κακοήθεια τῶν βιβλιοκαυστῶν καὶ τῶν εἰκονοκλαστῶν ξεστέραν ἀπέδειξε τὴν ἀλήθειαν.

Joannes Deo amabilis presbyter, monachus & loci servator orientalium pontificum dixit: Verum dicendum est; mali mores codices incendentium ac iconas frangentium lucidiorem ostenderunt veritatem.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· οὐ μόνον τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἔξεσαν, ἀλλὰ καὶ εὐαγγέλια, καὶ ἄλλα τινὰ ἱερά. οὕτως γὰρ οἶδεν ἡ ἀλήθεια διωκομένη τραχυτέρα φαίνεσθαι.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non solum sacras iconas eraserunt, sed & evangelia, & alia quædam sacra: ita enim novit veritas persecutionem passa expressius apparere.

Στέφανος μοναχὸς εἶπεν· ἔτι καὶ ἕτερον βίβλον ἔχομεν ἐπιβεβλαβῆσαν ὑπὸ τῶν χριστιανοκατηγόρων. καὶ εἰ κελεύετε, ταύτην ἐπιδείξω πᾶσιν.

Stephanus monachus dixit: Adhuc & alium codicem habemus depravatum a Christianorum accusatoribus: & si jubetis, hunc ostendam vobis.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν· δειχθήτω.

Sancta synodus dixit: Ostendatur.

Καὶ ἐπὶ τῆς συνόδου ἁπάσης ἐδείχθη ἔχων ἐν δυσὶ καταβατοῖς ἀπαλοιφάς.

Et coram universa synodo ostensus est habens in duabus paginis deleta.

Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ταχίνου εἶπε· τὸ ἰσότυπον αὐτῷ ἔχω, δεσπότα, βελτίον· εἰ εἰκέλδετε ἀναγνωσθήτω.

Gregorius Dei cultor presbyter & hegumenus monasterii * Herachitii dixit: Æqualis formæ hujus habeo, domini, codicem: & si jubetis, legatur. * Gr. Hyacinthi & loc. lyens

Καὶ λαβὼν Στέφανος μοναχὸς καὶ βιβλιοφύλαξ ἀνέγνω.

Et accipiens Stephanus monachus, & librorum custos, legit.

Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγρίου, ἐκ τοῦ δ' λόγου.

*De ecclesiastica historia Evagrii, ex * sermone quarto.* * Lib. 4. c. 16.

Μετὰ γὰρ τὸ προσβαλεῖν τῇ πόλει τὸν Χοσρόην, μυρίας τε ἐφόδους ἐργάσασθαι, χῶμά τε συναμήσασθαι πολλὴν, ὥστε καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ὑπερπηδῆσαι, ἕτερά τε μυρία μηχανὰς ῥάψαι, ἀπράκτου ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρησιν. λέξω δὲ τὰ ἡγούμενα. ἐπήγγειλεν ὁ Χοσρόης τοῖς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεσι ξύλων αἴρεσθαι μέγα τι χῶμα πρὸς

Cum enim aggressus esset adversus civitatem Chosroes, millenosque impetus operatus terram multam cumulasset, adeo ut muros civitatis excederet, necnon & alias machinas consuiisset, inefficacem patrabat regressum: dicam autem quæ facta sunt. Præcipiebat Chosroes potentatibus suis lignorum colligere magnam quamdam structuram ad devastationem, cujusque materiæ: quæ quæ-

Digitized by Google

ACTIO V. ANNO CHRISTI 917.

quando collectæ sunt velocius quam præceptum fuerat, in circuitu propius ponens terram in medium jecit, & contra frontem civitatis ibat. Sicque paulatim superædificatis lignis atque pulvere, civitatemque adiens, tantum in altum extulit, & murum excessit, ut superius sagittæ contra eos qui pro civitate perituri erant in muro, jaci viderentur. Igitur quando hi qui depopulationem patiebantur, terram videbant prope quasi montem proficiscentem urbi appropiare, * gloriososque hostes existere, & similiter civitatem pedites ingressuros, ultro machinantur ex adverso terræ congeriei, quæ apud Romanos agger appellatur, sostam subtus, * quam sodientes hinc terram fecerunt, ut flammis ligna incensa aggerem ad terram deponerent. Et opus quidem consummatum est: aggerem autem succendentes consilio defraudati sunt†, non habente igne progressionem, unde aere recepto materiam consumere posset. Cum ergo in omnem defectionem devenissent, deferunt divinitus * fabricatam iconam, quam hominum quidem manus non operatæ sunt: Abagaro autem Christus Deus, quoniam eum videre gestiebat, transmisit. Hanc igitur sanctissimam imaginem per effossionem quam sibi operati sunt, intromittentes, & aqua perfundentes, * ab ea contra rogum & ligna dimiserunt: & statim divina virtus fidei operantium adfuit, & quod prius erat illis impossibile, perficiebatur: continuo quippe receperunt flammam ligna, * & verbo confestim in prunas versa superioribus impartiebantur, omnia igne hinc & inde porrigente.

* Or. efficere in eo hostes, ut civitatem pedites ingrederentur prima luce machinantur.

* ducere, & unde ignem emittere, ut flammis

† fabricatam

† Or. ex ea rogum & ligna superiecerunt.

* Or. & dicto citius in prunas versa sup. imp. ob. deparcentes.

Leo reverendissimus lector magnæ ecclesiæ regiæ Constantinopoleos dixit: Et ego indignus servus vester, cum descendissem ad Syriam cum regiis apocrisiariis, fui Edessæ, & sacram ac non manufactam iconiam vidi a fidelibus honorari pariter & adorari.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hesterno die reverendissimus hegumenus Maximini codicem paradisi amœnissimi Limonarii protulit, & lectus est: & reperimus & nos in bibliotheca exemplar ejusdem Limonarii incisa habens folia, in quibus de imaginibus scripta jacuerant.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ dixit: Sanctissime domine, indignus servus præsumam loqui coram sancta & sacra atque universali hac synodo. Propheticus sermo est, quia, *in operibus manuum suarum comprehensus est peccator*. Quod enim putabant adversus nos facere in pseudosyllogo illo collecti, hoc adversus eos factum est. Et quædam quidem inciderunt, quædam vero falsaverunt, ut manifestata veritate arguantur impietates eorum.

Stephanus monachus & librorum custos dixit: Codex datus ab hegumeno Maximini, continens sermonem qui falsatus * est in altero codice qui est de iconis.

* immutatur ex eam ab alio interpretibus ac Maximini in textu hypothl. codice falsatus est.

Et legit idem Stephanus monachus & librorum custos.

τὴν πολιορκίαν τῆς προστυχούσης ὅλης. ὅπερ ἐπεὶ δὴ σωτελίαν ὀξύτερον τῆς ἐπιτοξεως, κυκλοτερῶς περιθεὶς τὸ χωμα εἰς μέσον ἐπέβαλε, καὶ ἀπλημέτωπος τῇ πόλει ἦει. ὅπως τε κατὰ σμικρὸν ἐποικοδομῶν ἴοῖς ξύλοις τε καὶ τῷ χώματι, καὶ τῇ πόλει προσιὼν, τοσοῦτον εἰς ὕψος ἦρε, καὶ τὸ τεῖχος ὑπερήλατο, ὡς ἐξ ὑπερδεξίων τὰ βέλη κατὰ τῶν προκινδυνευόντων ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐν τῷ τείχει ῥίπτειν. ἐπειδὴ τοίνυν οἱ τῇ πολιορκίᾳ συνεχόμενοι πθέαντο τὸ χῶμα πλησίον ὥσπερ ὄρος βαθὺζον ἐγγίζειν τῇ πόλει, ἐπιδόξως τε εἶναι τὸς πολεμίους πιζῇ τῆς πόλεως ἐπιβήσεσθαι, ἅμα ἐφ μηχανῶντο ἀντιπρὺ τῦ χώματος, ὅπερ ἀγγέως πρὸς Ρωμαίων κέκληται, διώρυγα ὑπὸ γλῶ κατορύσσεσθαι, ἔνθεν τε πῦρ ἐνεῖναι, ὡς ἂν τῇ φλογὶ τὰ ξύλα φθειρόμενα τὸν χῶν εἰς γλῶ καταγάγωσι. κ τὸ μὲν ἔργον ἐτετέλεστο. πυρὰς δὲ προσαναψάντες τῦ σκοπῦ διημάρτανον, ὐκ ἔχοντες τῦ πυρὸς διέξοδον, ὅθεν ἀέρ ἐπιλαμβανόμενον δυνήσοιτο τῆς ὕλης πεφράξεσθαι. ὡς δ' ἦν εἰς πᾶσαν ἀμηχανίαν ἥλθον, φέρουσι τλὶ θεότευκτον εἰκόνα, ἣν ἀνθρώπων μὴ χεῖρες ὐκ εἰργάσαντο, Αὐγάρῳ δὲ Χρις ὁ Θεὸς, ἐπεὶ αὐτὴν ἰδεῖν ἐπόθει, πέπομφε. ταύτλν τοίνυν τὴν παναγίαν εἰκόνα κατὰ τὴν εἰργασμένλν σφίσι εἰσαγαγόντες διώρυγα, ὕδατί τε ἐπιλύσαντες, ἀπ' αὐτῦ κατὰ τῆς πυρᾶς κ τῶ ξύλων ἀφῆκαν· κ παραυτίκα τῆς θείας δυνάμεως τῇ πίστει τῶ διδρασκόντων ἐπιφοιτησάσης, ὅπερ ἐπ' ἐκείνοις πρώλν ἀδυνάτον, ἐξηνύετο. παραυτίκα γὰρ εἰσεδέχατο τλὶ φλόγα τὰ ξύλα, καὶ λόγῳ θάττον ἀπανθρακωθέντα τοῖς ὑπερθίοις μετεδίδοσαν, ἅπαντα τῦ πυρὸς ἀμφιεμμένης.

Λέων ὁ ἐλαβέστατος ἀναγνώστης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος Κωνσταντινοπόλεως εἶπε· κἀγὼ ὁ ἀνάξιος ὑμῶν δῦλος, ἐπειδὴ κατέβλν εἰς Συρίαν μετὰ τῶ βασιλικῶν ἀποκρισιαρίων, ἐγενόμλν ἐν Ἐδέσσῃ, κ τλὶ ἱερὰν κ ἀχειροποίητον εἰκόνα πθόμλν ὑπὸ πιστῶν τιμωμένλν τε κ προσκυνεμένλν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· κατὰ τλὶ χθὲς ἡμέραν ἐλαβέστατος ἡγούμενος τῶ Μαξιμίνου τὸ Λειμωνάριον ἐξεμάγμα, κ ἀνεγνώσθη· καὶ ἐρομεν κ ἡμεῖς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τὸ ἴσον τῆ αὐτῶ Λειμωναρίῳ, τετμημένα ἔχον τὰ φύλλα, ἐν οἷς τὰ περὶ εἰκόνων ἐκειντο.

Χερσοφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς εἶπε· πανάγιε Δέσποτα, ὁ ἀνάξιος δῦλος τολμήσω λαλῆσαι ἐπὶ τῆς ἁγίας κ ἱερᾶς κ οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου. προφητικὸς λόγος ἐστί, ὅτι ἐν τοῖς ἔργοις τῶ χειρῶν αὐτῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός. ὃ γὰρ προσεδόκων καθ' ἡμῶν ποιεῖν ἐπὶ τῆς ψευδοσυλλόγου ἐκείνης συρρεσθέντες, τῦτο καθ' ἑαυτῶ γέγονε. καὶ τὰ μὲν ἐκύψαν, τὰ δὲ ἐψάλσθσαν· ἵνα τῆς ἀληθείας φανερωθείσης ἐλεγχθῇ ἡ ἀσέβεια αὐτῶ.

Στέφανος μοναχὸς κ βιβλιοφύλαξ εἶπε· Κύκλος ἐκδοθεῖσα παρὰ τῦ ἡγουμένου τῶν Μαξιμίνου, περιέχουσα τὸν λόγον τὸν ψαλσθέντα εἰς τὸ ἄλλο βιβλίον τὸ περὶ εἰκόνων.

Καὶ ἀνέγνω ὁ αὐτὸς Στέφανος.

Ex

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

Ex τῷ Λειμωναρίῳ.

Ελεγόντισαν τῶν γερόντων, ὅτι ἰδού τις ἐγκλειστος ἐκ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἀγωνιστὴς πάνυ. ἐπολέμει δὲ αὐτὸν δαίμων τῆς πορνείας. ἐν μιᾷ οὖν, ὡς ἐπέκειτο αὐτῷ σφοδρῶς, ἤρξατο ὁ γέρων ἀποδύρεσθαι, καὶ λέγειν τῷ δαίμονι· ἕως πότε οὐκ ἀναδύσῃ μου; ἀπόστα λοιπὸν ἀπ' ἐμοῦ, συνεχώρησάς μοι. φαίνεται αὐτῷ ὁ δαίμων σαφῶς λέγων· ὄμοσόν μοι, ὅτι οὐδενὶ λέγεις ὃ μέλλω σοι εἰπεῖν, καὶ ἐπίτευσα πολεμῶ. ὤμοσεν αὐτῷ ὁ γέρων· ὅτι μὰ τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τοῖς ὑψίστοις, οὐκ εἶπω τινί, ἅπερ εἶπάς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ δαίμων· μὴ προσκυνήσῃς ταύτῃ τῇ εἰκόνι, καὶ ἐπίτευσε πολεμῶ. εἶχε δὲ ἡ εἰκὼν ἐκτύπωμα τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς Θεοτόκου, βαστάζουσαν τὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν. λέγει ὁ ἔγκλειστος τῷ δαίμονι· ἄφες σκέψωμαι. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐλθεῖ τῷ ἀββᾷ Θεοδώρῳ τῷ Αἰλιώτῃ οἰκοῦντι τότε ἐν τῇ Λαύρᾳ Φαρᾶν, καὶ διηγεῖται αὐτῷ ἅπαντα. ὁ δὲ γέρων λέγει τῷ ἐγκλείστῳ· ὄντως ἀββᾶ ἐψεύσω, ἔστι μὲν καλῶς ἐποίησας ὀμόσας τῷ δαίμονι, πλὴν καλῶς ἐποίησας ὀμόσας· συμφέρει δέ σοι μὴ ἐᾶσαι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ πορνεῖον, εἰς ὃ μὴ εἰσέρχῃ, ἢ ἵνα ἀρνήσῃ τὸ προσκυνεῖν τὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν μετὰ τῆς αὐτοῦ μητρός. στηρίξας οὖν αὐτὸν καὶ ὠφελήσας πλείοσι λόγοις, ἀπῆλθεν εἰς τὸν ἴδιον τόπον αὐτοῦ. φαίνεται πάλιν ὁ δαίμων τῷ ἐγκλείστῳ, καὶ λέγει αὐτῷ· τί ἐστι κακόγηρε; οὐκ ὤμοσάς μοι, ὅτι οὐδενὶ λέγεις; καὶ πῶς πάντα ἐξέπασας τῷ ἐλθόντι πρὸς σέ; λέγω σοι κακόγηρε, ὡς ἐπίορκος ἔχεις κριθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἔγκλειστος· ὅτι μὲν ὤμοσα, ὤμοσα· καὶ ὅτι ἐπιώρκησα, οἶδα· πλὴν τὸν δεσπότην καὶ κτίστην ἐπιώρκησα, σοῦ δὲ οὐ μὴ ἀκούσω.

Ex eodem Limonario.

Dicebant quidam seniorum, quia erat quidam inclusus in monte Oliveti decertator maximus: impugnabat autem eum dæmon fornicationis. Quadam ergo die cum ei valide immineret, cœpit senior lamentari & dicere dæmoni: Usquequo non parcis mihi? recede jam a me, consensisti mihi. Apparet autem ei dæmon evidenter dicens: Jura mihi, quod nemini dicas quod tibi dicturus sum, & te ulterius non impugnabo. Juravit ei senex, quia per eum qui habitat in excelsis, non dicam cuiquam quæ mihi dixeris. Tunc dixit ei dæmon: Ne adores hanc iconam, & te ultra non impugnabo. Habebat autem imago figurationem dominæ nostræ sanctæ Mariæ Dei genitricis portantis Dominum nostrum Jesum Christum. Dicit inclusus dæmonio: Sine tradem. In crastino autem indicat hoc abbati Theodoro Æliotæ, qui habitabat tunc in Laura Pharensium; & enarrat ei omnia. At vero senior incluso dixit: Abba vere illusus es, quia jurasti dæmonio: verumtamen bene fecisti hoc dicendo. Porro expedit tibi, ut non dimittas in hac civitate lcortum, ad quod non ingrediaris, quam ut recusis adorare Dominum nostrum Jesum Christum cum matre ipsius. Confirmato ergo eo & confortato plurimis verbis, abibat ad proprium locum suum. Apparet iterum dæmon incluso, & dicit ei: Quid est male senex? nonne jurasti mihi quod nemini diceres? & quomodo cuncta dixisti venienti ad te? Dico tibi, male senex, ut perjurus judicaberis in die judicii. Respondit ei inclusus: Quia juravi quidem, juravi utique; & quia * perjuravi, scio: verum meum Dominum & factorem perjuravi; te tamen non audiam.

Eadem narratio pari superficie posita ut sup. col. 1. H.

* pejeravi

Ex τοῦ αὐτοῦ Λειμωναρίου.

Διηγήσαντο ἡμῖν οἱ αὐτοὶ πατέρες καὶ τοῦτο λέγοντες· ὅτι ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις γυνή τις φιλοχρίστος εἰς τὰ μέρη Ἀπαμείας φρέαρ ὤρυξε· καὶ πολλὰ δαπανήσασα, καὶ εἰς βάθος πολὺ καταβᾶσα, οὐχ εὗρεν ὕδωρ· καὶ ἐν ἀθυμίᾳ πολλῇ ὑπῆρχεν ἡ γυνὴ καὶ διὰ τὸν κόπον καὶ διὰ τὰς δαπάνας· ἐν μιᾷ οὖν κατὰ τοὺς ὕπνους διαφεύγει ἡ γυνή τινα λέγοντα αὐτῇ· πέμψον φέρε τινὰ εἰκόνα τοῦ ἁββᾶ Θεοδοσίου τοῦ εἰς τὸν Σκοπελον, καὶ τὸ ὕδωρ δί αὐτοῦ ὁ Θεὸς παρέχεται σοι. ἡ δὲ γυνὴ πέμψασα δύο ἀνθρώπους αὐτῆς, ἔλαβε τινὰ εἰκόνα τοῦ ἁγίου· καὶ χαλασάσης αὐτὴν ἐν τῷ φρέατι, ἅθρόως καὶ παραχρῆμα τὸ ὕδωρ ἐξῆλθεν, ὥστε τὸ ἥμισυ τοῦ φρέατος πληρωθῆναι. ἔφεραν οὖν ἡμῖν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὕδατος, καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐδοξάσαμεν τὸν Θεὸν ἡμῶν.

De eodem Limonario.

Narraverunt mihi iidem patres & hoc dicentes: quia in his diebus mulier quædam Christi amatrix in finibus Apamiæ puteum fodit: & multa expendens, & multum laborem faciens, & in profundum multum descendens, non reperit aquam: & in defectione animi multa erat mulier & propter laborem & propter sumptus. Semel ergo in somnis videt mulier quemdam dicentem sibi: Mitte, fer similitudinem abbatis Theodosii, qui in Scopulo est; & aquam per eum Deus præbebit tibi. Mulier autem mittis duobus hominibus suis, accepit iconam sancti; & deposita ea in puteum, statim & absque dilatione aqua exiit, ita ut medietas putei repleretur. Detulerunt ergo nobis ex eadem aqua, & bibimus, & glorificavimus Deum nostrum.

Τοῦ αὐτοῦ.

Διηγήσατο ἡμῖν Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας Ἀσκάλωνος περὶ τοῦ ἁββᾶ Ἰωάννου τοῦ ἀναχωρητοῦ, λέγων· ὅτι οὗτος μέγας ἐν τῇ πα-

Item ejusdem.

Narravit nobis Dionysius presbyter ecclesiæ Ascalonis de abbate Joanne anachoreta, dicens: Quia hic magnus in præsenti generatione fuit homo, & ad * statum

* scr. probandum statim

Digitized by Google

ACTIO V.

ANNO CHRISTI 787.

ſuum Deo beneplacentem hoc de eo mirabile ſuum Deo beneplacentem hoc de eo mirabile

culum aſſerebat. In ſpecu, inquiens, ſenex ſedebat in partibus Socchus poſſeſſionis, ab Hieroſolymis miliaribus viginti ferme diſtantis. Imaginem autem habebat ſenex in ſpecu ſanctæ intemeratæ dominæ noſtræ Dei genitricis & ſemper virginis Mariæ, habentem in ulnis Chriſtum Dominum noſtrum. Quotieſcumque ergo volebat quoquam pergere, aut ad eremos longinquas, aut Hieroſolymam ad adorandam ſanctam crucem & ſancta loca, vel etiam in Sina monte oraturus, aut ad martyres, qui ab Hieroſolymis multis ſpatiis aberant (erat enim amicus martyrum oppido ſenex. Nam nunc quidem ad ſanctum Joannem Epheſum, nunc vero ad ſanctum Theodorum Euchaita, aut ad ſanctam Theclam Seleuciam pergebat, vel ad ſanctum Sergium Arapham) * perſtruebat candelam & ſuccendebat, ſicuti habebat conſuetudinem: & ad deprecationem ſtans ut iter ſibi dirigeretur, dicebat ad dominam, in imaginem ejus attendens: Sancta domina Dei genitrix, quoniam viam habeo longam ad ambulandum, multorum dierum ſpatium habentem, de candela tua curam habeto, & inextinguibilem eam ſecundum meum propoſitum cuſtodi. Ego enim adjutorium tuum comitem habens, vadam. Et his ad imaginem dictis abibat; & propoſito itinere completo revertebatur, aliquando quidem menſe uno, aliquando vero duobus vel tribus, nonnunquam quinque aut ſex moratus: & ſic inveniebat candelam ordinatam & ardentem, ut eam ad iter agendum egreſſus ſinebat: nunquamque illam a ſemetipſa extinctam vidit, neque a ſomno ſurgens, neque ab eremo rediens in ſpeluncam.

* præſtruebat

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Demonſtratum eſt, quod antiqua traditio ſit ſacrarum imaginum conſuetudo.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Jam ſatiati ſumus ex paternis teſtimoniis, & cognovimus, quia priſca traditio eſt venerabilium imaginum erectio. Sectatores igitur ſumus ſanctorum patrum.

Sancta ſynodus dixit: Sectatores & concordes.

Stephanus reverendiſſimus monachus dixit: Et alios codices habemus de cauſa ſacrarum imaginum utique ad quindecim: & ut jubetis.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Repleti ſumus atque contenti.

Sancta ſynodus dixit: Satis eſt.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quoniam demonſtratum eſt in præcedenti lectione, quia ab Hebræis, & paganis, & Samaritis, ac Manichæis, atque Phantaſiaſtis accuſata eſt eccleſia propter venerabiles imagines, & omnes certificati ſumus; juſtum eſt etiam fratrem noſtrum & dilectum dominum Joannem, & loci ſervatorem apoſtolicarum orientis ſedium, audire: habet enim quamdam relationem inſinuantem, unde cœperit imaginum ſubverſio.

Sancta ſynodus dixit: Et quærimus, domine, audire de hoc.

ρείαν γλυπῇ γίγνεσθαι ἀνθρωπ[illegible]ῖ καὶ πρὸς σύστασιν τῆς αὐτοῦ πρὸς Θεὸν διαστάσεως τοῦτο περὶ αὐτοῦ τὸ θαῦμα. Ἐν σπηλαίῳ, φησὶν, ὁ γέρων ἐκάθητο εἰς τὰ μέρη Σοκχοὺς τοῦ κτήματος ἀπὸ μιλίων μακρὰν πρὸς Ἱεροσόλυμα εἴκοσιν. εἰκόνα δὲ εἶχεν ὁ γέρων ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς ἁγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἔχουσαν ἐν ἀγκάλαις Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. καθότι οὖν ἐβούλετο ποτὲ ἀπελθεῖν ἢ εἰς ἐρήμους μακρὰς, ἢ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπὶ τῷ προσκυνῆσαι τὸν ἅγιον σταυρὸν καὶ τοὺς ἁγίους τόπους, ἢ καὶ εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος προσεύξασθαι, ἢ ἐπὶ εἰς μάρτυρας ἀφεστῶτας Ἱεροσολύμων πολλοῖς διαστήμασιν· ἦν γὰρ ἅγαν φιλομάρτυς ὁ γέρων· καὶ νῦν μὲν εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην εἰς Ἔφεσον, νῦν δὲ εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον εἰς Εὐχάϊτα, ἢ εἰς τὴν ἁγίαν Θέκλαν εἰς Σελεύκειαν, ἢ εἰς τὸν ἅγιον Σέργιον εἰς Ἄραφας· ἐσκάλιζε τὴν κανδήλαν, καθὼς, ὡς ἔχει συνήθειαν. καὶ πρὸς ἱκεσίαν εἰς τὴν πορείαν αὐτῷ κατευθῦναι, ἔλεγε πρὸς τὴν δέσποιναν, εἰς τὴν εἰκόνα αὐτῆς προσέχων· ἁγία δέσποινα Θεοτόκε, ἐπειδὴ ὁδὸν ἔχω μακρὰν βαδίσαι, πολλῶν ἡμερῶν προθεσμίαν ἔχουσαν, τὴν κανδήλαν σου φρόντισον, καὶ ἄσβεστον αὐτὴν κατὰ τὴν ἐμὴν προθεσιν φύλαξον. ἐγὼ γὰρ τὴν σὴν βοήθειαν συνοδοιπόρον ἔχων ἀπέρχομαι. καὶ πάντα πρὸς τὴν εἰκόνα φησὰς ἀπήρχετο. καὶ τὴν προειθεσμένην πορείαν πληρῶν ὑπέστρεφε, ποτὲ μὲν ἐν μησὶν, ποτὲ δὲ διὰ δύο καὶ τριῶν, ἔστι δὲ ὅτε καὶ διὰ πέντε καὶ ἓξ. καὶ ὅπως ἔφασκε τὴν κανδήλαν ἐσκαισμένην καὶ ἄπτουσαν, καθάπερ αὐτὴν πρὸς ἀπαιτοῦσαν ἐξερχόμενος ἔκαιε· καὶ οὐδέποτε αὐτὴν ἀφ' ἑαυτῆς σβεσθεῖσαν ἑώρακεν, οὔτε ἐξ ὕπνου ἐγειρόμενος, οὔτε ἐξ ἐρήμου φοιτῶν εἰς τὸ σπήλαιον.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· ἀποδείχθη, ὡς ἀρχαιοπαράδοτός ἐστιν ἡ τῶν ἱερῶν εἰκόνων σύνηθεια.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἤδη ἐκορέσθημεν ἐκ τῶν πατρικῶν χρησμῶν, ἐπιγνόντες, ὅτι ἀρχαία παράδοσίς ἐστιν ἡ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀνάστασις. ἀκόλουθοι οὖν ἐσμὲν ἁγίων πατέρων.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· ἀκόλουθοι καὶ σύμφωνοι.

Στέφανος ὁ ἐλαβέστατος μοναχὸς εἶπεν· καὶ ἑτέρας βίβλους ἔχομεν περὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἕως τῶν δεκαπέντε· καὶ ὡς κελεύετε.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· πεπληρώμεθα, καὶ ἠρκέσθημεν.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· ἠρκέσθημεν.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐπειδὴπερ ἀπεδείχθη ἐν τῇ προλαβούσῃ ἀναγνώσει, ὅτι ὑπὸ Ἑβραίων, καὶ Ἑλλήνων, καὶ Σαμαρειτῶν, Μανιχαίων τε καὶ Φαντασιαστῶν συνεκλήθη ἡ ἐκκλησία ἕνεκεν τῶν σεπτῶν εἰκόνων, καὶ πάντες ἐπιστώθημεν, δίκαιόν ἐστι καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ ἁγαπητὸν κύριν Ἰωάννην τὸν ποιητὴν τῶν ἀποστολικῶν τῆς ἀνατολῆς θρόνων ἐπακοῦσαι· ἔχει γάρτινα διήγησιν δηλοῦσαν, πόθεν ἤρξατο ἡ τῶν εἰκόνων καταστροφή.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· καὶ ζητοῦμεν, δέσποτα, ἀκοῦσαι περὶ τούτου.

Ἰωάν-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

Ἰωάννης ὁ ἐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων, ἀπὸ πιττακίου ἀνέγνω.

Βούλομαι ἐγὼ ὁ μέτριος καὶ πάντων ἔσχατος διηγήσασθαι μετὰ πάσης ἀληθείας ἐπὶ τῆς παρούσης ταύτης ἁγίας ὑμῶν καὶ ἱερᾶς συνόδου, ὅπως, καὶ πόθεν, καὶ ὅθεν ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἡ κακίστη καὶ θεοστυγὴς αὕτη τῶν χριστιανοκατηγόρων καὶ Εἰκονοκλαστῶν αἵρεσις. συντομίᾳ δὲ χρήσασθαι λόγῳ προαιρούμενος, διὰ χάρτου ἔκρινα καλὸν ποιήσασθαι τὴν ἐξήγησιν, ὡς ἂν μηδέν με τῆς ἀληθείας λάθοι. τῷ τῶν ἀθέων Ἀράβων πολιτικότατος τυράννῳ, ἤτοι συμβούλῳ· (Σελεμὰν γὰρ ἦτον τοὔνομα)· διεδέξατο τοῦτον Οὔμαρος. ὃς ἐπιβὰς τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὕδους μετεωρολάμψας ἀπέρριψε τὸν ἀνάσκαφον Μασαλμᾶν ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης πολέμιον ὄντα δυσμενῆ· ὃς τῇ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χάριτι, καὶ τῆς αὐτοῦ πανσόφου παναγίας θεοτόκου, μετ' αἰσχύνης καὶ ἀπωλείας τὸ ἀκόλουθον τῶν Σαρρακηνῶν στρατόπεδον ὑπέστρεψε εἰς Συρίαν, ἀνύσας οὐ πλέον τι ἔπραξε τοῦτο. πλανητήσαντος δὲ τοῦ Οὐμάρου, τοῦτον διεδέξατο Ἐζίδος, ἀνὴρ κοῦφός τις καὶ διαφόρος. ἦν δέ τις ἐν τῇ Τιβεριάδι προηγέτης τῶν παρανόμων Ἑβραίων, φαρμακομάντις, δαιμόνων ψυχοκλαβῶν ὄργανον, ὁμωνύμως Τσαραχοπτύστης, δυσμενὴς ἐχθρὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ· ὃς μεμαθηκὼς τὴν τοῦ κρατοῦντος Ἐζίδου κουφότητα, καὶ δὴ τούτῳ προσελθὼν ὁ παμπόνηρος οὗτος Ἑβραῖος, ἐπεχείρει μαντεύεσθαι τινα καὶ προλέγειν αὐτῷ. ὡς ὃν ἐκ τούτου διαπαίκτης ἐγεγόνει καὶ διαρρήτατος τῷ τυράννῳ, ἔφη· θέλω πρωτοσύμβουλε, δοῦναί σοι μακρόβιον, ἔσεσθαί σοι τρόπον τινὰ ἐλαχίστου καὶ ῥᾳδίως ἀπολησόμενον, δι' οὗ σοι προσθήσεται ζωῆς μῆκος, καὶ ὁλοκλήρους χρόνους τεσσαράκοντα ἐν τῇδε σου τῇ ἀρχῇ, εἰ εἰς ἔργον ἀγάγοις τοὺς λόγους μου. ὁ δὲ ἄφρων ἐκεῖνος τύραννος κεκρωδεὶς τὸν νοῦν ἔφησε μακροθύμως· ἵλεως γάρ φιλοτρυφητὴς καὶ ἀκόλαστος· ἀπεκρίνατο, ὅτιγε ὅσα ἂν ὑποθῇ μοι, ἑτοίμως ποιῶ. καὶ ἐὰν τύχω ἐν τῇ σῇ πρακτέα, μεγίσταις ἀμείψομαί σε τιμαῖς. ὁ δὲ φαρμακομάντις Ἑβραῖος φησὶ πρὸς αὐτόν· κέλευσον ἀθρόως πάσης ἄτερ ἀναβολῆς καὶ ὑπερθέσεως γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν ἀρχήν σου ἐγκύκλιον ἐπιστολήν, ὥστε πᾶσαν εἰκονικὴν ὁμοιογραφηθεῖσαν ἐν σανίσιν, εἴτε διὰ μωσείων ἐν τοίχοις, εἴτε ἐν σκεύεσιν ἱεροῖς, καὶ ἑαυτοῖς θυσιαστηρίοις, καὶ ὅσα τοιαῦτα εὑρίσκεται ἐν πάσαις ταῖς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαις, ἀφανίσαι, καὶ πέλος καταλῦσαι· ἃ μὴ ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐν ταῖς ἀγοραῖς κόλιον κατὰ κόσμον εἰσὶ καὶ διαφέρειαν οἰκοδόμου ὁμοιώματα. σατανικῇ δὲ κακουργήματι κινήσας ὁ ψευδομάντις προσέθηκε, κἂν ὁμοίωμα, ἀνυφόρατον δεῖξαι τινὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν μηχανώμενος. ὁ δὲ ἀλιτήριος τύραννος τούτῳ κουφότητι πεισθείς, ἀποστείλας καθεῖλεν ἀπὸ πάσης ἐπαρχίας ἧς ὑπ' αὐτὸν τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ λοιπὰ ὁμοιώματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀπεκόσμησε τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ φαρμακοῦ Ἑβραίου ἀφειδῶς τὰς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, πρὸ τοῦ φθάσαι ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ τὸ κακόν. φεύγουσι δὲ τῷ θεοφιλεστάτων Χριστιανῶν, τὰ μὴ πῶς οἰκείαις χερσὶ καταστρέψωσι τὰς ἁγίας εἰκόνας, Ἑβραίας θεοστυγεῖς, καὶ

A Joannes reverendissimus monachus & loci servator orientalium pontificum, a pittacio legit.

ACTIO V.

Volo ego humilis & cunctorum novissimus ostendere cum omni veritate coram præsenti ac sancta vestra & sacra synodo, qualiter & quando & unde habuerit initium pessima & Deo exosa hæc Christianos accusantium & imagines confringentium hæresis: compendio dumtaxat sermonis uti procurans, per chartam judicavi bonum fieri narrationem, quatenus nil me veritatis lateat. Arabum itaque, qui sine Deo sunt, mortuo tyranno, id est, consiliario (Seleman autem erat hujus nomen) ei successit B Umarus: qui ad principatum ascendens, mox accersiens pepulit * e fossa projectum Masalmam a terra hac, cum esset hostis insanissimus: qui magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi gratia, & sanctissimæ Dei genitricis quæ illum peperit, cum confusione multa & perditione propriæ Sarracenorum militiæ reversus est Syriam, nil eorum quæ sperabat, adeptus. Mortuo autem Umaro subrogatus est Ezidus, vir quidam levis & mobilis. Erat autem Tiberiade ductor quidam prævaricatorum Hebræorum, veneficus divinus, dæmonum animas lædentium organum, cognominatus Sarantapechys, impius inimicus ecclesiæ Dei. C Qui videlicet nequissimus Hebræus cum didicisset imperantis Ezidi levitatem, accessit ad eum, & cœpit divinare quædam & prædicere ei. Ex quo igitur factum est, ut acceptus tyranno & gratus efficeretur: Volo, inquit, prime * consiliarie, pro symbolo benevolentiæ qua circa te flagro, dictare tibi modum quemdam, per quem facilius ac celerius adipisci possis, ut addatur tibi vitæ longitudo, & permaneas annis triginta in hoc principatu tuo, si tamen in opus perduxeris verba mea. At insipiens ille tyrannus, mente obtusus aviditate longævitatis (erat enim amator delectarum & * petulans) respondit: Quia quæcumque dixeris, paratissime facio: & si voti compos extitero, maximis te honoribus recompensando locupletabo. At vero veneficus atque divinus Hebræus ait ad eum: Juste statim absque omni dilatione vel inducias scribi per omnem principatum tuum encyclycam epistolam, ut omnem imaginalem picturam sive in tabulis, sive per musiva in parietibus, sive in vasis sacris & vestibus altarium, & quotquot hujuscemodi reperiuntur in cunctis Christianorum ecclesiis, * exterminare ac perfecte deponere: nec non & quotquot in foris civitatum ad ornatum sunt & decorem in quacumque similitudine. Quin satanæ maligna operatio- E ne motus fallax divinus addidit, omnem similitudinem: * argumentatus hoc, ut importabilem ostenderet inimicitiam quam contra nos habebat. Ast tyrannus deceptione captus, huic levitate usus obsecundavit: & mittens deposuit ab omni provincia quæ sub ipso erat, sanctas imagines, & reliquas similitudines: & hoc modo non parcens deturpavit ecclesias Dei per venificum Hebræum sub potestate sua sitas, antequam perveniret malum ad terram istam. Porro fugientibus Deo amabilibus Christianis, ne propriis manibus subverte-

* Or e fossa projiciendum

* Aut verb. βουλιάριε, consiliarie, aut βουλευτὰ regem Sarracenum.

* petulcus

* exterminabat, ac p. deponeret.

* Or callide, ut alterum subdolum

Digitized by Google

ACTIO V. ANNO CHRISTI 787.

tent ſanctas imagines, Hebræos Deo odibiles, & viliſſimos Arabes angariabant, qui ad hoc miſſi erant Amiræi: ſicque incendebant venerabiles iconas, & domos eccleſiarum modo quidem linientes, modo autem eradentes. Quibus auditis pſeudoepiſcopus Nacoliæ, & hi qui circa ipſum erant, imitati ſunt iniquos videlicet Judæos & impios Arabes, injuriam inferentes eccleſiis Dei. Juſtum autem judico ſacro veſtro intimare auditui, qualem miſer ille finem & veneficus Hebræus ſuſceperit. Cum enim hoc egiſſet ſymbulus Ezidus, non pluſquam duobus annis & dimidio vivens defunctus eſt, & perrexit in ignem æternum. Et imagines quidem in antiquo ſtatu ſuo & honore reſtitutæ ſunt: Porro hujus filius Ulidus nomine indignatus, tamquam homicidam ſui patris venelicum turpiſſima morte interfici juſſit, digna pro facto ſaltæ divinationis ſuæ portantem.

Sanctiſſimus epiſcopus Meſſanæ dixit: Et ego puerulus eram in Syria, cum Sarracenorum ſymbulus imagines ſubverteret.

Sabbas reverendiſſimus monachus & hegumenus monaſterii Studii dixit: Domine, & nos indigni ſervi ſanctitatis tuæ expetimus, ut ſacræ imagines reſtituantur in locis ſuis juxta priorem conſuetudinem, & ut litanias celebrent pii Chriſtiani cum illis.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quid dicitis, venerabiles fratres?

Sancta ſynodus dixit: Et nos omnes conſentimus.

Petrus Deo amabilis archipresbyter & loci ſervator ſanctiſſimi papæ ſenioris Romæ legit ex pittacio.

Taraſio ſanctiſſimo Conſtantinopoleos novæ Romæ patriarchæ, atque omni ſanctæ huic & univerſali ſynodo Petrus archipresbyter ſanctiſſimæ eccleſiæ ſancti ac laudabilis apoſtoli Petri, & Petrus presbyter & hegumenus monaſterii ſancti Sabbæ, ambo loci ſervatores Hadriani papæ ſenioris Romæ: Juſtum arbitramur, ut ſecundum pronuntiationem omnium noſtrum, imo juxta antiquam traditionem catholicæ eccleſiæ, ſicuti omnes ſancti patres educent nos, veniat in medio noſtrum colenda imago, & hanc ſaluremus: & quemadmodum placuerit vobis, ſacerdotes, pronuntiare ſuper hoc. Et aliud capitulum ſuggeſimus, ut omnes conſcriptiones, quæ contra venerabiles imagines factæ ſunt, cum anathemate delcantur, vel igni tradantur: & de hoc petimus pronuntiari, ut videtur ſacræ ſynodo.

Sancta ſynodus dixit: Veniat, fiat.

Petrus Deo amabilis archipresbyter & loci ſervator ſanctiſſimi papæ ſenioris Romæ dixit: Si jubet ſancta veſtra ſynodus, ponatur craſtino venerabilis imago, & omnes ſaluremus eam.

Sancta ſynodus dixit: Fiat, fiat.

Joannes reverendiſſimus monachus presbyter & loci ſervator orientalium pontifi-

Ἀσίκτοις Ἄραψιν ἀγγάρευον αἱ εἰκόνες ἀποσαλίττις Ἀμηραίοις· καὶ ἄπερ ἔφερον τὰς σεπτὰς εἰκόνας, καὶ τοὺς οἴκους τῆς ἐκκλησιᾶς ἢ μὴ κατέχειον, πῆ δὲ κατέξεον. τούτων ἀκηκοὼς ὁ ψλδεσίσκοπος Ναπωλείας, ⁊ οἱ κατ' αὐτὸν, ἐμιμήσαντο τοὺς παρανόμους Ἰουδαίους, ⁊ τοὺς ἀσεβεῖς Ἄραβας, ⁊ ἐνυβρισαν τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. ἄξιον δὲ κρίνω τῆς ἱερᾶς ὑμῶν ἀκοῆς ⁊ οἷον ἐδίξατο τέλος ὁ ἀθλιός τε ⁊ δείλαιος ἑλεῖος ⁊ φαρμακὸς Ἑβραῖος. ὡς γὰρ τοῦτο ἔρεξας ὁ σίμβολος Ἔζιδος, ὁ πλείω τῶ δύο ἤμισυ χρόνου βιώτας ἀπέθανε, ⁊ ἀπῆλθεν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ, * εἰ μὴ εἰκόνες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἱδρύσει ⁊ τιμῇ κατέστησαν· ὁ δὲ τούτου υἱὸς Οὐλίδος τοὔνομα, ἀγανακτήσας, ὡς φονέα τοῦ ἰδίου πατρὸς τὸν φαρμακὸν αἰσχίστῳ θανάτῳ ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσε, ἄξια τοῦ ἐπιχειρήματος τῆς ψλδομαντείας αὐτοῦ κομισάμενον.

* Forte, ἡμῶ μῶ. H.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Μεσσήνης εἶπε· κἀγὼ παιδίον ἤμην ἐν Συρίᾳ, ὁπηνίκα ὁ τῶ Σαρρακηνῶν σίμβολος τὰς εἰκόνας κατέστρεφε.

Σάββας ὁ ἀλλαβέστατος μοναχὸς ⁊ ἡγούμενος Στουδίου εἶπε· δέσποτα ⁊ ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι δοῦλοι τῆς ἁγιωσύνης ὑμῶν ἐξαιτούμεθα, ἵνα αἱ ἱεραὶ εἰκόνες κατασταθῶσιν ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, ⁊ ἵνα λιτανεύωσιν οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ μετ' αὐτῶν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τί λέγετε τίμιοι ἀδελφοί;

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· ⁊ ἡμεῖς πάντες συναινοῦμεν.

Πέτρος ὁ ἁγιώτατος πρωτοπρεσβύτερος ⁊ τοποτηρητὴς τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀνέγνω ἐκ πιττακίου.

Ταρασίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, * ⁊ (οἰκουμενικῷ) πατριάρχῃ, ⁊ πάσῃ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ ⁊ οἰκουμενικῇ συνόδῳ Πέτρος πρωτοπρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ⁊ πανευφήμου ἀποστόλου Πέτρου, ⁊ Πέτρος πρεσβύτερος ⁊ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἀμφότεροι τοποτηρηταὶ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. Δίκαιον κρίνομεν, ἵνα κατὰ τὴν ἐκφώνησιν πάντων ἡμῶν, μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καθὼς πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες διδάσκουσιν ἡμᾶς, ἔλθῃ ἐν μέσῳ ἡμῶν σεβασμία εἰκὼν, ⁊ ταύτην ἀσπασώμεθα· ⁊ ὡς παρέσχατε ὑμῖν ἱεροῖς, ἐκφωνήσατε περὶ τούτου. ⁊ ἕτερον δὲ κεφάλαιον αἰτησόμεθα, ἵνα πάντα τὰ συγγράμματα τὰ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γενόμενα, μὴ ἀσθματισμῷ ἑλκυσθῶσιν, ἢ πῦρ περὶ παραδοθῶσι. ⁊ περὶ τούτου αἰτοῦμεν ἐκφωνηθῆναι, ὡς δοκεῖ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ.

* Adnotatio Cr. Scholiastæ τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας τῆς μεγαλοπόλεως τὸ ἁγίου ⁊ πανευφήμου ἀποστόλου Πέτρου. ἴσως δὲ ἀντὶ τοῦ ἁγίου· ἴσως δὲ τοποτηρητὴν τοῦ ἁγιωτάτου Ἀλεξανδρείας.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· ἐλθέτω, γενέσθω.

Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος πρωτοπρεσβύτερος ⁊ τοποτηρητὴς τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶπε· εἰ κελεύει ἡ ἁγία σύνοδος, πρόκειται ἀπὸ τῆς αὐλείου σεπτῆς εἰκόνι, ⁊ πάντες ἀσπασώμεθα αὐτήν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· γενέσθω, γενέσθω.

Ἰωάννης ὁ ἀλλαβέστατος πρεσβύτερος ⁊ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· ἀλογητοτέ

ANNO CHRISTI 787.

τὸς ὁ Θεὸς ὁ δοξάσας τὴν φιλόχριστον Νικαίων πόλιν ἐν ταῖς ἡμέραις Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ἀναδείξας αὐτὴν διπλῆς χάριτος ἀξίαν. τὴν πίστιν πρώτον μὲν Χριστὸς ἐξήστασε, νῦν δὲ διὰ τῆς ἁγίας συνόδου τοῦτης τὰ τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ σύμβολα πᾶσιν ἐφανέρωσε. Ἄρειος ὁ δύσφημος ἐνταῦθα καθῃρέθη· τῶν θεοστυγῶν εἰκονοκλαστῶν ἡ αἵρεσις ἐνταῦθα ἠφανίσθη. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ λέγων διὰ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰωάννου· ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ω μέγα. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ κατ' ἀρχὰς ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ τέλει τὴν ὀρθόδοξον πίστιν κραίνας.

Cum dixit: Benedictus Deus, qui glorificavit amatricem Christi Nicænsium hanc civitatem in diebus Constantini & Irenæ amatorum Christi imperatorum. Benedictus Deus qui exhibuit eam duplici gratia dignam. Fidem prius hic Christus expressius explanavit: nunc autem per sanctam synodum hanc dispensationis suæ symbola omnibus manifestavit. Arius infamis hic est depositus: Deo perosorum imagines confringentium hæresis hic exterminata est. Benedictus Deus qui dicit per sanctum apostolum Joannem: *Ego sum Alpha & Omega*. Benedictus Deus, qui hic in primis & in fine fidem orthodoxam confirmavit.

Apoc. 1. 8. 22. 13.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε, καὶ ἕνα ἕκαστον εἶχον ἐκ τρίτου ἐκφωνῆσαι· τῶν θεοφθόγγων πατέρων αἱ διδασκαλίαι ἡμᾶς διωρθώσαντο. ἐξ αὐτῶν ἀρυσάμενοι τὴν ἀλήθειαν ἐποτίσθημεν. αὐτοῖς κατακολουθήσαντες τὸ ψεῦδος ἀπεδιώξαμεν. παρ' αὐτῶν διδαχθέντες τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. παρ' αὐτῶν ὑποτεθέντες τὴν κατὰ τιμὴν προσκύνησιν αὐταῖς ἀπονέμομεν. πατράσι χαίρουσι, τέκνα ὑπακοὰ ἐσμεν, καὶ ἐγκαυχώμεθα ἐν ὀρθοδόξῳ μιᾷ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. πιστεύοντες εἰς ἕνα Θεὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον, τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν. οἱ μὴ ὕπως φρονοῦντες πόρρω τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. ἡμεῖς τῇ ἀρχαίᾳ θεσμοθεσίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπακολουθοῦμεν. ἡμεῖς τοὺς θεσμοὺς τῶν πατέρων φυλάττομεν. ἡμεῖς τοὺς ὀρθοτεθέντας τι, ἢ ἀφαιροῦντας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα. ἡμεῖς τῷ ἐπεισακτον καινοτομίαν τῶν χριστιανοκατηγόρων ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τοὺς μὴ ὕπως ἔχοντας τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν. τοῖς χριστιανοκατηγόροις, ἤτοι τοῖς εἰκονοκλάσταις ἀνάθεμα. Τοῖς λαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις, τὰς κατὰ τῶν εἰδώλων, εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀνάθεμα. τοῖς ἀποκαλοῦσι τὰς ἱερὰς εἰκόνας εἴδωλα ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς ταῖς εἰκόσιν οἱ Χριστιανοὶ προσῆλθον, ἀνάθεμα. τοῖς κοινωνοῦσιν ἐν γνώσει τοῖς ὑβρίζουσι καὶ ἀτιμάζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων, ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰδωλά ποτε εἰδέχθαι, ἀνάθεμα.

Sancta synodus exclamavit, per unumquemque verum ter pronuntians: Divinitus sonantium patrum doctrinæ nos correxerunt: ex ipsis haurientes veritatem potati sumus: eos sequentes, mendacium persecuti sumus. Ab eis edocti venerabiles imagines salutamus. Ab eis ducti adorationem quæ per honorem fit, eis impendimus. Patres prædicant: filii obedientes sumus, & * congratulamur in facie matris traditioni ecclesiæ catholicæ. Credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabiles imagines salutamus. Qui sic se non habent, anathema sint. Qui ita non sentiunt, procul ab ecclesia propellantur. Nos antiquam legislationem ecclesiæ catholicæ sequimur: Nos jura patrum conservamus. Nos eos qui addunt vel auferunt ex catholica ecclesia, anathematizamus. Nos venerabiles iconas salutamus. Superinductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus. Nos eos qui sic se non habent, anathemati submittimus. Christianos accusantibus, id est, imagines confringentibus anathema. His qui assumunt dicta sanctæ scripturæ, quæ sunt contra idola, in venerabiles imagines, anathema. His qui non salutant sanctas ac venerabiles imagines, anathema. His qui appellant sacras imagines idola, anathema. His qui dicunt, quod veluti ad Deos Christiani ad iconas accedant, anathema. His qui communicant scienter injuriam & inhonorantiam inferentibus venerabilibus imaginibus, anathema. His qui dicunt, quod excepto Christo Deo nostro alius eruerit nos ab idolis, anathema. His qui audent dicere catholicam ecclesiam idola aliquando recepisse, anathema.

* Or. glorietur in s. traditione &c.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων.

Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων πολλὰ τὰ ἔτη.

Εἰρηνοποιῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη.

Τοῖς καθαιρέταις τῆς προσφάτου καινοφωνίας κύριε χράτυνον.

Εὐσεβῆ κύριε ζωὴν αὐτοῖς.

Multos annos imperatorum.

Constantini & Irenæ magnorum principum & imperatorum multos annos.

Pacificorum imperatorum multos annos.

Depositores novitatis, quæ pridem facta est, Domine, confortа.

Piam da, Domine, vitam eis.

Digitized by Google

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO SEXTA.

ΠΡΑΞΙΣ ΕΚΤΗ.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ a Deo redimitæ matris ejus, anno octavo consulatus eorum, [a] tertio Nonas Octobrias, indictione undecima.

[a] pridie Nonas, al.

Conveniente sancta & universali synodo, quæ per divinam gratiam & piam sanctionem eorumdem divinitus corroboratorum imperatorum congregata est in Nicænsium clara metropoli Bithynienſium provinciæ: id est, Petro reverendissimo archipresbytero sanctæ Romanæ ecclesiæ sancti apostoli Petri, & Petro reverendissimo presbytero, monacho & hegumeno venerabilis monasterii sanctæ Sabbæ Romæ siti, tenentibus vices apostolicæ sedis almi & sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Hadriani; & Tarasio almo & sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, & Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris monachis, & vicariis apostolicarum sedium orientalis diœceseos.

Residentibus quoque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ ac magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia: præsentibus & audientibus gloriosissimis & magnificentissimis judicibus, id est, Petrona laudabilissimo exconsule patricio, & comite Deo conservandi imperialis obsequii; & tota sancta synodo secundum ordinem qui præscriptus est in prima actione: præsentibus etiam Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, atque omni monachica plenitudine; propositis sanctis & intemeratis Dei evangeliis,

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. Βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ θεοτίμητου μητρὸς, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν βασιλείας, πρὸ δύο νωνῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ια΄.

Συναθροίσης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς κατὰ θείαν χάριν καὶ εὐσεβῆ διάταξιν τῶν αὐτῶν θεοπροβλήτων βασιλέων συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας. τυτέστι, Πέτρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ρωμαίων ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ Πέτρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς κατὰ Ρώμαν μεγάλης μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Ἀδριανοῦ. Ταρασίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ ἀποκρισιαρίων τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.

Καθεδόντων τε πρὸ τοῦ ἱερωτάτου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας, συμπαρόντων καὶ ἀκροωμένων τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων, τυτέστι Πέτρωνα τοῦ πανευφήμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ θεοφυλάκτου βασιλικοῦ ἀξιώματος, καὶ πάσης τῆς ἁγίας συνόδου κατὰ τάξιν τῶν προκαθεζομένων ἐν τῇ αὐτῇ προεδρίᾳ· παρόντων καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιμανδριτῶν καὶ ἡγουμένων, καὶ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ πληρώματος· προκειμένων τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

[b] Leontius inclytus a secretis dixit: Novit sancta & beata synodus, qualiter in præceptis conventu diversa dicta [c] legerimus divinitus insequendorum hæreticorum, qui accusaverunt sanctam & immaculatam Christianorum ecclesiam ad [d] erigendas sacras imagines. Hodie autem præ manibus habemus eorumdem Christianos accusantium blasphemiam in scriptis, id est, absurdam & evertendam atque per se redarguendam definitionem pseudosyllogi, in omnibus consonantem impiæ opinioni Deo odibilium hæreticorum: sed & artificiosam & efficacissimam ejus refutationem, quam Spiritus Sanctus liquido præbuit: (oportebat enim eam divulgari sapientibus [e] affatibus, & discerpi fortibus refutationibus) quam & subjicimus ad quod placuerit.

[b] Leo

[c] al. digessimus

[d] scr. ob eversionem sacrarum imaginum.

[e] scr. coniunctis affatibus

Λέων ὁ εὐλαβέστατος ἀσηκρῆτις εἶπεν· ἐπίσταται ἡ ἁγία καὶ μακαρία σύνοδος, ὡς τὰ ἀποκαβούσῃ συνελέξει διάφορα ῥήσεις ἐπεξελθοῦσι τῶν θεηλάτων αἱρετικῶν, τῶν αἰτιασαμένων τὴν ἁγίαν καὶ ἀμώμητον τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῇ ἀνατυλώσει τῶν ἱερῶν εἰκόνων. τύμπερ δὲ μεθ' χεῖρας ἔχομεν αὐτῶν τῶν χριστιανοκατηγόρων τὴν ἔγγραφον βλασφημίαν, ἤγουν τὴν ἀλλόκοτον καὶ ἀνάρρητον καὶ ἀπέλεγκτον ὅρον τοῦ ψευδοσυλλόγου, ἐν πᾶσι συμφώνως τῇ ἐναντίᾳ τῶν θεοστυγῶν αἱρετικῶν. ἃ μέντοι δεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰσχυρὸν καὶ δραστικώτατον αὐτῶν ἀνατροπὴν, ἵνα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον χαρίσηται· ἵνα γὰρ καὶ τοῖς σοφοῖς ἀντειρήσεσι, καὶ σπαραχθῶσι ἰσχυραῖς ἀνελύσεσιν· διὰ καὶ ὑποβάλλομεν κατὰ τὸ παρεσκάμμενον.

[f] Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν. ἀναγνωσθήτω.
Ἰωάννης διάκονος καὶ [f] σακελλάριος ἀνέγνω.

[f] L. scrinii magister

ANA-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΚΑΤΤΥΘΕΝΤΟΣ ψ ψΕΥΔΩΣ ΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΥ ὄχλου ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΚΑΤΗΓΟΡΩΝ.

REFUTATIO EJUS QUÆ refarcinata & fallaciter nominata est definitio a congregata turba eorum qui Christianos accusant.

ΤΟΜΟΣ α'. TOMUS PRIMUS.

ΦΙΛΟΝ ἀεί πως τῷ μισανθρώπῳ δαίμονι χωρίζειν ἀπὸ Θεοῦ τὸν κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἄνθρωπον, ἢ πολυχειδίοις ἀπάταις ὑφαρπάζειν. ἢ δὲ αὐτῷ περισπουδαστότερον, ἢ τῆς δεισιδαίμονος κατηγωνίσασθαι, ἢ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης ἀπασφαῖραι τὴν κατάστασιν. ὃ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς B χρόνων ἐπεδείξατο διά τινος συμμορίας τινός, ἐν ᾗ οἱ ἀνθρωποδαίτες τῆς ὑπεκκαύσεως ἐκδίκτους εἰσηγηταὶ γεγόνασι, καὶ ἐβδόμῳ συνόδου ψευδῶς ἑαυτοῖς ἐπεφήμισαν, τὸ ἀκλὲς καὶ ἐγνωσμένον πᾶσι τὸ κατὰ τῶν εἰδώλων μῖσος οἱονεί τι ὡς ἐν ἀγκίστρῳ δέλεαρ προβαλλόμενοι, καὶ τὸ αὐτῶν μῖσος ἀντιπαραθέντες πρὸς τὰς εἰκονικὰς ἀναπλάσεις, τοὺς ἁπλουστέρους συνήρπασαν. καὶ τὴν παλαιοτάτην καὶ διαφθαρμένην φωνήν, τὴν εἰδωλολατρείαν λέγω, ἀναχαλκεύσαντες, δι' ἧς οἱ τῷ διαβόλῳ καὶ ταῖς πονηραῖς αὐτοῦ δυνάμεσι διὰ δαιμονικῶν ἀγαλμάτων, καὶ τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα λατρεύσαντες, δικαίως εἰδωλολάτραι ὀνομάζεσθαι C κατεδικάσθησαν· τὸ * βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον, τοῖς εὐσεβείαις Χριστὸν, καὶ τῇ χάριτι αὐτοῦ ἀπαλλαγεῖσι τῆς εἰδώλων, καὶ τῆς πλάνης αὐτῆς ἀνασωθεῖσι φωτισθῆναι ἐπειράθησαν. εἶδε δίκλιν ἀμβλωθριδίων ἔδυς τυχόντα τὰ ῥήματα αὐτῶν διαφθάρησαν, ὡς ἂν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐμβρύμια μιάσματα. ἀλλ' ἐπειδὴ ληρώδη ἄττα ὑπό τινων ἐγαλακτοτροφήθησαν, ἃ μὲν δὲ εἰς πλείαν ἡλικίαν κατέλιπησαν, ταῦτα ἀνελεῖν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος ἀναγκαῖόν ἐστιν. ἀλλ' ἡγεῖται Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ὁ φωτίζων πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, D μόνος νοῦς τῶν θείων νοουμένων καὶ νοερῶν, καὶ λόγος τῶν λεγόντων καὶ λεγομένων, καὶ πᾶσι πάντα καὶ ὢν καὶ γινόμενος· ὁ δοὺς γλῶσσαν παιδείας τοῦ γνῶναι, καιρὸν δεῖ εἰπεῖν λόγον. ἡ δήλωσις γὰρ τῶν λόγων αὐτοῦ φωτίζει καὶ συνιέναι ποιεῖ νηπίους· ὅπως τὸ ψεῦδος ἐξελαθείη, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐπεισέλθῃ πᾶσι τηλαυγῶς καὶ φανερῶς ἐξαλάμπουσα· ἵνα οἱ θεοσεβείας ζηλωταὶ ἐπισπασάμενοι, μεμνημένοι τοῦ θείου ἀποστόλου εἰπόντος· καὶ μοί ἐστι, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι· συμπυρεῖν καὶ ἐπιφασπίζεσθαι τούτῳ, καὶ ἀπελέγχειν τὸ ψεῦδος, καὶ λαβόλειν τῇ σφενδόνῃ τοῦ πνεύματος ὀφείλοντες εἰσίν. ὅθεν γραφικῶς καὶ παγκοίως, ἐρευνητικῶς τε καὶ συλλογιστικῶς ἐλθόντες εἰς ἔνστασιν τῶν φλυαροῦντων, κατὰ τὸν Φινεὲς τῷ σφαμάτῃ τοῦ πνεύματος, τῇ μιᾷ πληγῇ τοῦ ἐλέγχου ῥᾳδίως τοὺς κατὰ τὴν ἀσέβειαν ταύτην ἀλλήλοις συμπεπλεγμένους συνεκκεντήσουσι, καὶ ψευδηγόρους δι' ἀποδείξεως ἐναργοῦς τὰς γλώσσας αὐτῶν πᾶσι γνωρίσουσι, εἰς ἐναρθείσας κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, καὶ ἄδικον εἰς τὸ ὕψος τῆς αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως λελαληκυίας. εἶτα διαρρήξαντες τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύ-

GRatum est semper odienti homines dæmoni tam a Deo separare, quam multiplicibus fallere seductionibus hominem qui ad imaginem Dei factus est: & nil ei magis solicitudini & studio est, quam pietati resistere, & ecclesiasticæ pacis concutere ordinem. Quod etiam & in temporibus nostris ostendit per conciliabulum quoddam, in quo qui congregati sunt subjectæ * materiæ suasores sunt effecti, & septimum semet diffamaverunt esse concilium, simplex & cunctis agnitum quod est adversus idola odium, veluti quamdam in hamo seductoriam escam objicientes, * execramentum suum e contrario proponentes contra imaginales figuras, subripuere simpliciores: & antiquissimam illam & corruptam vocem, idolorum videlicet culturam, iterum fabricantes, per quam ii qui diabolo & malignis ejus virtutibus per dæmoniaca simulacra, & creaturæ potius quam creatori servierunt, juste ololatræ decreti sunt nominari: quos & iis qui Christum induerunt, & gratia ejus ab idolis liberati, atque ab eorum errore salvati, regale sacerdotium & gens sancta * effecti, comparare atque conferre conati sunt: sed utinam more imperfectorum abortivorum mox nata verba eorum * corrumperentur, priusquam in ecclesia talia essent effecta contagia. Verum quia cum inepta essent, a quibusdam lacte nutrita sunt: licet ad perfectam nondum pervenissent ætatem, hæc perimere gladio Spiritus necessarium ducimus. Sed in his omnibus dux nobis sit Christus verus Deus noster, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, qui solus intellectus est pie intelligentium & intellectorum, & sermo dicentium & dictorum, qui omnia omnibus & est & efficitur; qui dat linguam disciplinæ cognoscendi, cum oportet dicere verbum. Declaratio enim sermonum ejus illuminat, & intellectum dat parvulis: quatenus mendacium pellatur, & veritas introcat omnibus lucide ac splendide fulgens: quam pietatis zelatores amplexati, divini apostoli memores inquientis, *Væ mihi est, si non evangelizavero*; debent ejus & advocati & protectores esse, mendacium redarguentes, & funda spiritus lapidantes. Unde tam secundum scripturas, quam mores patrum, scrutabiliter ac syllogistice contra stultiloquia venientes, secundum Phinees mucrone spiritus, una redargutionis plaga facile hos qui sibi in hac impietate conglobati sunt, simul pungere studeant, & mendaces per evidentem exhibitionem linguas eorum cunctis ostendant: quippe quæ & contra notitiam unici Filii Dei, & contra ecclesiam ejus elatæ, & iniquitatem in excelsum incarnationis ipsius locutæ sunt: & ita demum disruptis vinculis eorum gladio spiritus, qui est Verbum Dei,

* Gr. τῶν ὑποθέσεως συνέδρων, &c.

* Gr. ὑποθέσεως συνεδρεύσαντες εἰσί.

* Gr. & est odium suum rejiciens in imagines &c.

* Gr. sunt effecti, ingredi conati sunt,

* Gr. corrupta essent.

Joan. 1.

Psalm. 118.

2. Cor. 9.

Ephes. 6.

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

Dei, & depoſito jugo indiſciplinationis eorum, tegmina verſutiarum ipſorum omnibus manifeſta conſtituant: quia Dominus deriſit eos, & ſubſannavit eos, & loquetur ad eos in ira ſua, dicens: *Diſcedite a me, non novi vos*. De quibus etiam per prophetam Jeremiam prædixit: *Falſo prophetæ vaticinantur in nomine meo: non miſi eos, & non præcepi eis, neque locutus ſum ad eos: viſionem mendacem & divinationem fraudulentam & ſeductionem cordis ſui prophetizant vobis*. Idcirco erunt projecti in viis Jeruſalem, id eſt, eccleſiæ catholicæ; & conculcatio omnibus qui pie Deum confitentur. Laqueus enim fortis viro labia ſua, & capitur ſermonibus oris ſui. Retributio autem labiorum ejus dabitur ei impietatis argutio. Ait enim: *Arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam peccata tua*. Et quidem ſuper his iſta dixiſſe ſufficiat. Ne vero prolixis anfractibus prolongemus ſermonem, propoſitam viam continuantes, ad redargutiones ex ipſa ſuperſcriptione verbum faciamus. Neque enim aliter horum vaniloquium ignavum & maledictis refertum oſtendi poterit, niſi redarguendo cum Dei aſpiratione adverſus eos aciem præparemus: * unam ipſis acquiſituri cautelam, ut videlicet nihil noviter ſine nobis agant ex his quæ ad divinum cultum pertinere noſcuntur; ſed magis apoſtolicis & paternis * obediant documentis, nec non & eccleſiaſticis inſtitutis. Rogamus autem eos qui hanc fuerint adepti ſcripturam, quo eam ſcrutabiliter & non tranſitorie legant: ut liquido & expreſſe comperientes ſubtilitatem objectionis, * lauream Dei eccleſiæ ſolvant. Uſi ſunt autem proœmiis hujuſcemodi.

Matth. 7. Jerem. 14. 23.

* De unam nobis acquirentes cautelam, ut videlicet nihil a nobis innoveatur ex his quæ * obediamus

* victoriam & laudem.

Ἀματ⊕, ὅ ἐϛι ῥῆμα Θεῦ, καὶ ἐξαλείψαντες τὸν τῆς ἀμαθίας αὐτῶν ζυγὸν, τῆς παιρϛίας αὐτῶν τὰ προκαλύμματα ἐμφανῆ πᾶϛι καταϛήϲειν. διότι καὶ ὁ κύρι⊕ ἐκγεγίλακεν αὐτοὺς, καὶ ἐκμυκτήρισεν αὐτοὺς, καὶ λαλήϲει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτῦ, λέγων· ἀπίλθετε ἀπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶϛ. περὶ ὧν καὶ διὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου ἀπεφθέγετο· ψεῦδη ὅτι προφητεύϲαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μ· ἃ γὰρ ἀπίϲειλα αὐτοῖϲ, καὶ ὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖϲ· καὶ ὁράϲεις ψευδεῖϲ καὶ μαντείας καὶ οἰωνίϲματα καὶ προαιρέϲεις καρδίας αὐτῶν λιλαλήκαϲι. διὰ τοῦτο ἔϲονται ἐρριμμένοι ἐν ταῖϲ ὁδοῖϲ Ἱερουϲαλήμ, ἤτοι ἧϲ καθολικῆϲ ἐκκληϲίας καὶ κατακάτημα πᾶϲι τοῖϲ εὐϲεβῶϲ ὁμολογοῦϲι τὸν κύριον. παγὶϲ γὰρ ἰϲχυρὰ ἀιδεῖ τινὶ ἴδῃ χείλη, καὶ ἀλίϲκεται ῥήμαϲιν ἰδίᾳ ϲτόματ⊕· ἀντιῳδόμα δὲ χειλέων αὐτῷ δοθήϲεται αὐτῷ τῆϲ ἀϲεβείαϲ ὁ ἔλεγχ⊕. ἐλέγξω γάρ, φηϲί, καὶ παρατήϲω κατὰ προϲώπόν ϲου τὰϲ ἁμαρτίαϲ ϲου. καὶ ταῦτα μὲν εἰϲ τοϲοῦτον. ἵνα δὲ μὴ μακροτέροιϲ ἐπειϲοδίοιϲ τὸν λόγον μηκύνωμεν, τῆϲ προκειμένηϲ ὁδῦ ἐχόμενοι, πρὸϲ τοὺϲ ἐλέγχουϲ ἐξ αὐτῆϲ ἐπιγραφῆϲ τὸν λόγον ποιούμεθα, αὐδὲ γὰρ πῶϲ ἔϲτιν ἄλλωϲ τιν τοῦτον ἀποδεῖξαι μωρολογίαν ἀῤῥαχῆ καὶ λοιδορίαϲ μεμεϲτωμένην, εἰ μὴ ἐλεγχτικῶϲ * μετὰ τῆϲ τοῦ κρείττον⊕ ἐπιφροϲύνηϲ πρὸϲ αὐτοὺϲ ἀνιτιταξώμεθα, μίαν ἀϲφάλειαν ἑαυτοῖϲ ποιεζόμενοι, τό μὴ καινουργεῖϲθαί τι παρ' ἡμῶν τῶν ὑκόντων εἰϲ θεοϲέβειαν· πειθόμενοι δὲ μᾶλλον ἀποϲτολικαῖϲ καὶ πατερικαῖϲ διδαϲκαλίαιϲ, καὶ ἐκκληϲιαϲτικαῖϲ παραδόϲεϲι. παρακαλοῦμεν δὲ τοὺϲ ἐντυγχάνοντα τοῖϲ τῇ ϲυντάγματι, ἱεραντικῶϲ ἀναγινώϲκειν, καὶ μὴ παρεδρτικῶϲ· ἵνα ϲαφῶϲ καὶ καλῶϲ ἐπιγνόντεϲ τὸ ἀκριβὲϲ τῆϲ ὑποθέϲεωϲ, τὸ νικητήριον τῇ τῦ Θεῦ ἐκκληϲίᾳ ἀποδῶϲι. ἐχρηϲάτο δὲ προοιμίοιϲ τοιοῖϲδε.

* Ver. quod vide infra, &c.

Quidquid Gregorius iſte Neocæſariensis poſt hæc dixit aut ſcripſit, id extrudo: illa ſola ſeptima dicta ſumptum, hinc contrarium, quare ea quæ hæc curiosi (ut vocant) litteræ exprimuntur, tanquam verba ſyrodi falſo ſeptimæ dicta, tamquæ variationem non honoris, ſed dilectionis gratuiti recipiant. Jerem. 23.

GREGORIUS DEO AMABILIS epiſcopus Neocæſariæ legit.

Terminus ſanctæ magnæ ac univerſalis ſeptimæ ſynodi.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΣ ἐπίσκοπ⊕ Νεοκαισαρείας ἀνέγνω.

Ὅρ⊕ τῆϲ ἁγίαϲ μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆϲ ἑβδόμηϲ ϲυνόδου.

JOANNES DIACONUS legit.

A Mendacio inchoantes, & per totam hanc rebellium vocum novitatem hoc in opitulationem aſſumpto, in mendacium finierunt Chriſtianorum calumniatores. Quomodo enim ſancta, quæ nec quid eſt ſanctum in notione ſuſcepit? præſertim cum ſit polluta, profana & execranda. Illi namque qui in ea congregati ſunt, ut prophetice fateamur, inter ſanctum & pollutum non diſtinxerunt, & inter mundum & immundum non diſcreverunt, iconam incarnati Dei Verbi, Domini videlicet noſtri Jeſu Chriſti, ſimiliter ut iconam ſatanæ, idolum nuncupantes. Quomodo autem magna & univerſalis, quam neque receperunt, neque concordaverunt reliquarum præſules eccleſiarum, ſed anathemati hanc tranſmiſerunt? Non habuit enim adjutorem illius temporis Romanorum papam, vel eos qui circa ipſum ſunt ſacerdotes, nec etiam per vicarios ejus, neque

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥ Θεῦ μεγάλης ἐκκληϲίας ἀνέγνω.

Ἐκ ψεύδους ἀρξάμενοι, καὶ εἰϲ ὅλης αὐτῇ ταύτηϲ τῆϲ νεωτερικοῦ * κενοφωνίας τοῦτο εἰϲ συκοφαντιϲμὸν λαβόντεϲ, εἰϲ ψεῦδ⊕ κατέληξαν οἱ χριϲτιανοκατήγοροι. πῶϲ γὰρ ἁγία ἡ μηδ' ὅ, τί ἐϲτιν ἅγιον, ἐν γνώϲει λαβοῦϲα; ἐκαλῶϲ δὲ καὶ βέβηλοϲ καὶ παράγραπτοϲ. οἱ γὰρ ἐν αὐτῇ ἀθροιϲθέντεϲ, ἀπροφητικῶϲ φάναι, ἀνεμίϲαν ἁγίᾳ καὶ βεβήλῳ οὐ διέγνωϲαν, τῇ εἰκόνι τοῦ ϲαρκωθέντοϲ Θεῦ λόγου, κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰηϲοῦ Χριϲτοῦ, ὁμοίωϲ τῇ εἰκόνι τοῦ ϲατανᾶ, εἴδωλον ἀποκαλέϲαντεϲ. πῶϲ δ' ἂν μεγάλη καὶ οἰκουμενική, ἣν ὅτε ἐδέξαντο, ὅτε ϲυνεφώνηϲαν οἱ ἧϲ λοιπῶν ἐκκληϲιῶν οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἀναθέματι ταύτην παρέπεμψαν; ἢ οὐκ ἦν ϲυνεργὸν τὸν τηνικαῦτα τῆϲ Ρωμαίων πάπαν, ἢ τοὺϲ περὶ αὐτὸν ἱερεῖϲ, ὅτι διὰ τηλεπηρῆϲ αὐτοῦ, ὅτε δὲ ἐγκυκλίου ἐπιϲτολῆϲ, παθὼϲ νόμ⊕ ἐϲὶ πᾶϲι ϲυνόδοιϲ. ἀλλ' ὅτι ϲυμφρο-

* κενοφωνίας.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

φρονοῦντας αὐτῇ τοὺς πατριάρχας τῆς ἕω, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ τῆς ἁγίας πόλεως, ἢ τοὺς σὺν αὐτοῖς μύστας καὶ ἀρχιερεῖς. ἔστιν καπνὸς ἀχλύος πλήρης, σκοτίζων ὀφθαλμοὺς ἀφρόνων, ὁ λόγος αὐτῶν, καὶ οὐχὶ λύχνος τεθεὶς ἐπὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτίζειν τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ. διότι κατακρύφως ὡς ἐν παραβύστῳ τὰ αὐτῶν ἐλαλήθη, καὶ οὐκ ἐπάνω τοῦ τῆς ὀρθοδοξίας ὄρους. οὐδὲ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἀποστολικῶς ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, ἢ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν, ὥσπερ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων. ἑβδόμη δὲ πάλιν πῶς, ἡ μὴ συμφωνήσασα ταῖς πρὸ αὐτῆς ἓξ ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς συνόδοις; πᾶν γὰρ ἕβδομον τεταγμένον, τῶν πρὸ αὐτοῦ διαθήκην προκειμένων πραγμάτων ἀκόλουθον ὀφείλει εἶναι· ἐπεὶ τὸ μηδὲν τῶν συναριθμουμένων μετέχον οὐδὲ συναριθμεῖται. ὡς γὰρ εἴτις ἓξ χρυσίνους τοιχηδὸν καταθῇ, εἶτα τέταρτος παραθῇ χαλκοῦν νόμμον, ἕβδομον οὐκ ἂν τοῦτον προσαγορεύσειεν διὰ τὸ τῆς ὕλης ἑτεροούσιον· ὁ μὲν γὰρ χρυσὸς πολυτελὴς καὶ τίμιος, ὁ δὲ χαλκὸς εὐτελὴς καὶ ἄτιμος. οὕτως καὶ αὕτη χρυσοῦν μηδὲ ἢ τίμιον ἐν δογμασιν ἔχουσα, ἀλλὰ πάντη ὑπόχαλκος οὖσα καὶ κίβδηλος, εἰς θανατηφόρα γέμουσα, ταῖς ἓξ πανσέπτοις συνόδοις, καὶ χρυσίοις τοῖς πνεύματος ἔπεσιν ἐκλαμπούσαις συναριθμεῖσθαι οὐκ ἠξίωται. ἔχουσα δὲ τὰ ἐναντία τοῦ εἰπόντος, Θήσω τὸν θρόνον μου ἐπάνω τῶν νεφελῶν, ὑψηγεῖ τὰδε.

per encyclicam epiſtolam, quemadmodum lex dicat conciliorum. Sed nec conſentientes ſibi patriarchas orientis, Alexandriæ ſcilicet, Antiochiæ, ac ſanctæ civitatis, vel comminiſtros & ſummos ſacerdotes, qui cum ipſis exiſtunt. Vere fumus caligine plenus, obtenebrans oculos ſtolidorum, eſt ſermo eorum, & non lucerna poſita ſuper candelabrum, ut illuminet omnibus qui in domo ſunt: pro eo quod localiter in abdito, & non ſuper orthodoxiæ monſem dicta fuerunt verba ipſorum. Neque enim in omnem terram more apoſtolorum exivit ſonus eorum, aut in fines orbis terræ verba eorum, quemadmodum ſex ſanctarum & univerſalium ſynodorum. Porro ſeptima quomodo, quæ non concordavit cum præcedentibus ſex ſanctis ac venerabilibus ſynodis? Omne quippe, ſeptimum quod fuerit ordinatum, in ſupputatione præcedentium rerum ſubſequens debet eſſe: quam quod eorum quæ ſibi connumerantur, nihil participat, profecto non connumeratur. Sicut enim ſi quis ſex aureos more verſus ordinet, deinde apponat æneum nummum, ſeptimum hunc propter alterius materiæ ſubſtantiam nullatenus appellaverit. Siquidem aurum multi & pretioſi metallum eſt commodi, æs vero vile & inhonorabile. Ita & hæc cum aureum vel pretioſum in dogmatibus nihil habeat, ſed in omnibus * ærea ſit & reproba * veneno- * ſubærea rubigine mortifera.
que mortifero plena, ſacratiſſimis ſex ſynodis, aureis carminibus ſpiritus reſulgentibus, connumerari non meruit. Habens autem elationem ejus qui dixit, *Ponam thronum meum ſupra nubes*, perſonat hujuſcemodi. Iſai. 14.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ παιδεύσεις δόγμασι τῆς θεοσέπτων καὶ ὀρθοδόξων ἡμῶν Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος συναχθεῖσα ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, ἐν τῷ σεβασμίῳ ναῷ τῆς ἁγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῷ ἐπονομαζομένῳ Βλαχέρναις, ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Sancta magna & univerſalis ſynodus, quæ per gratiam Dei & piiſſimam ſanctionem Deo redimitorum & orthodoxorum imperatorum noſtrorum Conſtantini & Leonis congregata eſt in hac Deo conſervanda regia urbe, in celebrato templo ſanctæ ac intemeratæ dominæ noſtræ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ, quod appellatur Blacherna, definivit ſubter annexa.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΣ
διάκονος ἀνέγνω.

Εἰ κατὰ θείαν χάριν ἡ ἀθροισις αὐτῶν γέγονε, τοῖς τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ λαληθεῖσι ῥήμασιν ἐκεκόσμητο ἄν, καὶ ἀληθείᾳ ἐφαιδρύνετο· ἐπειδὴ δὲ χάρις τούτῳ συνέζευκται, καὶ σύζυγα δίο, καὶ ὁμοδίαιτα πέφυκε. καὶ μάρτυς Ἰωάννης ὁ τῆς θεολογίας πρωτοπαρχος, λέγων· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ ἐγένετο. αὐτοὶ οὖν τῇ ἀληθείᾳ ἀφίενται, ἐν ᾗ ὁ παροιμιαστὴς αὐχεῖ λέγων· ἀλήθειαν μελετήσει ὁ λάρυγξ μου· καὶ τὸ ψεῦδος ἐκπεπτώκασιν. ὅθεν οὐδὲ ὁ λόγος αὐτῶν θείᾳ ἅλατι ἔσται ἠρτυμένος, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι. τὸ δὲ ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου συναγηγέρθαι αὐτούς, οὐδὲ θαυμαστόν· ἐν τούτῳ γὰρ οὐκ ἐγκαλλωπισθήσονται· οὐδὲ Ἄννας καὶ Καϊάφας, καὶ τὸ αὐτῶν Ἰουδαϊκὸν συ-

JOANNES DIACONUS
legit.

Si per divinam gratiam eorum congregatio facta eſſet, verbis quæ per Dei gratiam dicta ſunt, adornaretur, & veritate utique refulgeret; quoniam gratia huic conjuncta eſt, & compares ſibi atque contubernales exiſtunt, teſtante Joanne qui in theologia præeminet, ac dicente: *Gratia & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt*. Ipſi ergo veritatem deferentes, in qua Salomon gloriatur dicens: *Veritatem meditabitur guttur meum*: & mendacium amplectentes, a gratia proculdubio exciderunt. Unde nec ſermo eorum divino eſt ſale conditus, ut det gratiam audientibus. Illud autem quod dicitur, in venerabili templo congregatos eos fuiſſe, non eſt mirum. In hoc enim nullo fuco meliorabuntur: quemadmodum nec Annam & Caipham, vel Judaicum eorum concilium quod factum eſt in Chriſtum, ju- Joan. 1. Prov. 8. Coloſſ. 4.

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

vit quod in templo adversus eum initum est fine lege consilium. Nam Deo magis damnabiles offendebantur, quia in locis sanctis non sancta, sed inimica Deo fœdera pepigerunt. * Sed utinam ex paterna voce proœmium sumerent, Dionysii videlicet deiloqui, traditionesque ipsius atque omnium sanctorum patrum nostrorum incorruptas servarent. Sed non est hoc in illis, sicuti cetera per totam expositionem eorum manifestabunt: licet inconvenienter hi qui falsa ovium pelle cooperiuntur, de theologia præfationem faciant, ita dicentes.

* Sed utinam ex p. v. per sumpserint Dion. d. ita divinos quoque ip.

νίδειον τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ βαλλόμενον ὄνειδος ἡ ἐν τῷ ἱερῷ κατὰ Χριστοῦ γεγομένη ἄθεσμος βουλή. διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον κατάκριτοι ἐδείκνυντο, ὅτι ἐν ταῖς ἁγίαις πύλαις τὰ ἐναγῆ καὶ ἐχθρὰ Θεῷ συνθήματα συνεκάλεσαν. εἴθε δὲ ἐκ πατρικῆς φωνῆς προοιμιασάμενοι Διονυσίου τοῦ θεορήτορος, καὶ τὰς παραδόσεις αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἀδιαφθάρτους διεφυλάξαν. ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦτο ἐν αὐτοῖς, ὡς τὰ ἑξῆς δηλώσει πᾶσης τῆς ἐκθέσεως αὐτῶν ἔπλεισεν. εἰ καὶ ἀκαταλλήλως, οἷα λύκοι κωδίῳ προκαλυπτόμενοι, ἐκ θεολογίας προοιμιάζονται, οὕτως φάσκοντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Conditorum causa & consummatio deitas, quæ omnia bonitate sua ex non existentibus ut essent exhibuit, hæc ornate & ordinate agitari desinavit: quatenus incolumitati per gratiam donata conjuncta, indeclinabilem perpetuitatem & inflexibilem ad utraque nutum veri status salva custodiant.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Νεοκαισαρείας ἀνέγνω.

Ἡ πάντων αἰτία καὶ τελεσιουργὸς θεότης, ἡ τὰ ὅλα τῇ ἰσοτίμῳ ἀγαθότητι ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι ὑποστησαμένη, ταῦτα κοσμίως τε καὶ ἐντέχνως φέρεσθαι παύσασα· ὅπως τῆς κατὰ χάριν δεδωρημένης αὐτοῖς ἀφθαρσίας ἐχόμενα, ἀκλινῆ τὴν ὀφειλομένην καὶ ἀρίστην τὴν πρὸς ἑκάτερα νεῦσιν τῆς ἀληθοῦς στάσεως ὀφυλάττοιτο.

EPIPHANIUS DIACONUS * legit.

* a Cubiculo

Si universa creatura a Deo condita accepit ex non extante subsistendi virtutem, nunc ejus utique præcepto mota & directa novit creatoris custodire mandatum, tamquam ab ipso quoque provisionem adepta, sive inanimata sit, sive animata. Ipsi autem traditionem, quæ a Christo nobis in sancta ecclesia sua ad recordationem salutiferæ dispensationis suæ data est, anathematizare præsumpserunt, ignorantes, quod nihil eorum quæ in illa sunt, sine ipso fuerit factum; & ostenduntur inanimatis insensibiliores, & irrationabilibus irrationabiliores: & non solum hæc, sed & bene se currere arbitrantes, linguam in pravis sermonibus & dogmatibus suis satiacem demonstrant, sanctam Dei ecclesiam idolis adornari perhibentes; atque mendacium spem suam ponentes, ad eam proferunt: Vias tuas scire nolumus, neque antiquam traditionem sequi proponimus. Et quidem audicunt a Christo qui eam fundavit: *Nescio vos*: fingunt autem se diabolum triumphare, dicentes ita.

Τοῦ αἰ.

Matth. 25. 12.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΞ ἀνέγνω.

C

Ἡ μὲν ἅπασα κτίσις παρὰ Θεοῦ δημιουργηθεῖσα, καὶ λαβοῦσα τὸ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ὑποστατικὸν δυάκμον, καὶ πρὸς αὐτοῦ προστάγματι κινεῖσθαι τε καὶ διαδιώκεσθαι, γινώσκει τὴν τοῦ κτίσαντος αὐλάττειν πρόταξιν, ὡς παρ' αὐτοῦ καὶ προτιμᾶσθαι, κἂν ἄψυχός τις ᾖ, κἂν ἔμψυχος ᾖ. αὐτοῖ δὲ τὸ δοθεῖσαν ἡμῖν παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς σωτηρίου οἰκονομίας αὐτῷ παράδοσιν ἀναθεματίσαι πολμήσασιν, ἀγνοοῦντες, ὡς οὐδὲν τῶν ἐν αὐτῷ χωρὶς αὐτοῦ γέγονε. καὶ ἀποδείκνυνται τῶν ἀψύχων ἀναισθητότεροι, καὶ τῶν ἀλόγων ἀλογώτεροι. καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὑδρομεῖν οἴονται τὸν γλωττῶντα ἐν τοῖς ἀτόποις λόγοις καὶ δόγμασι, ψευδηγοροῦσι τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν εἰδώλοις ἐγκαλλωπίζεσθαι. καὶ θέμενοι ψεῦδος τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, πρὸς αὐτὴν ἀποφθέγγονται· οὐδὲ σου εἰδέναι ἐθέλομεν, οὐδὲ τῇ ἀρχῇθεν παραδόσει κατακολουθεῖν προαιρούμεθα. μανθάνουσι παρὰ τοῦ ἀντικειμένου διαβολεύσαντος Χριστῷ· οὐκ οἶδα ὑμᾶς. σχηματίζονται δὲ διάβολον θριαμβεύειν, λέγοντες οὕτως.

GREGORIUS EPISCOPUS Neocæsariæ legit.

E

Quia vero hic qui ob priorem claritatem Lucifer dictus est, proprium ordinem circa Deum collocatum habens, & in excelsum contra factorem suum sensum extendens, tenebra hinc cum apostatica virtute sua factus est, & ex gloriosissima, lucem faciente, & super lucem existente Dei principalitate sponte cadens, omnis malitiæ ultroneus factor & inventor ac magister apparuit, & offuscatus est; non ferens aspicere hominem a Deo creatum pro se in gloriam intromissum, in qua ipse

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἐπεὶ δὲ ὁ διὰ τὴν περὶ λαμπρότητα Ἑωσφόρος τὴν εἰκαίαν τάξιν περὶ Θεὸν ἱδρυμένην ἔχων, καὶ πρὸς ὕψος κατὰ τὸ πεποιηκὸς τὸ ἑαυτοῦ ἀνατείνας φρόνημα, σκότος ἐντεῦθεν μετὰ τῆς ἀποστατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως γέγονεν· ἐκπεσὼν τῆς ὑπερδόξου, φωτοπαθοῦς τε καὶ ὑπερφώτου θεαρχίας αὐθαιρέτως ἐκπεπτωκώς, πάσης κακίας αὐτεξούσιος, δικαίως καὶ διδάσκαλος ἀποδειχθεὶς ἡμαυρώθη· μὴ φέρων εἰς τὰ καταπέτασα δόξαν ἀντεισαχθέντα τὸν ὑπὸ Θεοῦ κτισθέντα ἄνθρωπον ἐφ' ᾧ, πᾶσιν

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

σαν κατ' αὐτῆ τῆ ἑαυτοῦ κακίαν ἐκίνησε, καὶ δι' ἀπάτης αὐτὸν τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης τε καὶ λαμπρότητος ἠλλοτρίωσε, τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα προσκυνεῖν ὑποθέμενος.

fuerat conſtitutus, omnem adverſus eum malitiam ſuam evacuavit, & per deceptionem illum a divina gloria & claritate reddidit alienum, creaturam potius quam creatorem adorare cohortans.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ κυβικλείστος ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS * legit.

* & Cubiculo ſius

Εἰ μὲν κατὰ τῆς ἀπηγορευμένης καὶ ἐβδελυγμένης παρά τε τῇ Εὐδυσαμίων διαίτῃ ἐξ ὕψους ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τῇ ἐμπνεύσει τοῦ ἁγίου πνεύματος προκαφωνησάντων θείων προφητῶν, ἔτι τε καὶ τῆς αὐτοῖς ἀκολούθων θεσπεσίων πατέρων ἡμῶν, εἰδωλολατρείας καὶ κτισμολατρείας ἦν ὁ λόγος αὐτῶν, πάντες ἂν οἱ τῆς ἐκκλησίας θρέμματα συνετίθεντο, καὶ ἔκαιρον ἦν αὐτοῖς ταῦτα γράφειν παραδοῦναι. ἀλλ' ἐπειδὴ τούτων ἀφεστῶτες, τοῦ ψεύδους ὑπερασπίζονται, καὶ τὸν πατέρα τούτου διαβολον ὑποκρινόμενοι, κατὰ τῆς ἀμωμήτου ἐκκλησίας τὴν γλῶσσαν ἐκθήγουσι, καὶ κατάλληλον δίκην τὸν οἶνον μίσγουσιν ὕδατι, καὶ ἀπεξενωμένην θελοντὰ τὸν πλησίον ποτίζειν οὐκ ἀλαβήθησαν, εὐθέως ἀκούσει θείας φωνῆς ὡς πρὸς αὐτοὺς ἀποτεινομένης παρὰ τοῦ θεοφόρου Δαβὶδ ψάλλοντος· ἵνα τί ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματος ὑμῶν; ὑμεῖς δὲ ἐμισήσατε παιδείαν, καὶ ἐξεβάλετε τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω, τὴν μερίδα ὑμῶν τεθεικότες μετὰ τῶν παραχαράττων τὰ δόγματα τῆς ἀληθείας. ἔνθεν ὑπαρπτόμενοι τὴν ἀλήθειαν, φασίν.

Si quidem contra idolorum ſervitutem, vel contra creaturarum ſervitutem, quam ſancti apoſtoli qui induti ſunt virtutem ex alto, ac divini prophetæ qui ante vaticinati ſunt, ſicque demum egregii patres noſtri qui illos ſecuti ſunt, interdixerunt & execrati ſunt, ſermo eorum eſſet, omnes utique alumni eccleſiæ * componerent, & hæc tradere ſcripturæ illis opportunum exiſteret. Sed quia hanc deſerentes, mendacium protegunt; & patrem hujus, diabolum videlicet, publicare ſimulantes, contra ea quæ ſunt immaculatæ eccleſiæ, linguam exacuunt, & cauponum more vinum miſcuerunt aquæ, & ſubverſione turbulenta proximum potare non ſunt reveriti, juſte audiunt divinam ad ſe vocem per deiloquum David & pſalmiſtam prolatam: Quare enarratis juſtitias meas, & aſſumitis teſtamentum meum per os veſtrum? vos autem odiſtis diſciplinam, & projeciſtis ſermones meos retrorſum, portionem veſtram ponentes cum his qui adulterant dogmata veritatis. Unde ſimulantes veritatem, ajunt.

* efficiverentur,

B

C

*Pſalm. 49.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS Neocæſariæ legit.

Ὅθεν τὴ ἴδιας εἰκόνος χειρὸς ἔργον ὁ πλάστης Θεὸς βλέπων πλέον εἰς ἀπώλειαν χωρῶν μὴ ἀνεχόμενος, μετὰ τὴν διὰ νόμου καὶ προφητῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ τότε γενομένην ἐπιμέλειαν, καὶ μήπω δυνηθέντος εἰς τὴν αὐτοπάρχην ἐπανελθεῖν ἀξίωσιν, κατηξίωσε τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν καὶ λόγον ἐν ἰσχύϊ καὶ προωρισμένοις ἤδη ἐπὶ τῆς γῆς ἀποστεῖλαι. ἐς δόξαν παλιγγενεσίας, καὶ συνεργίᾳ τοῦ ὁμοουσίου καὶ ζωαρχικοῦ πνεύματος ἐν μήτρᾳ εἰκόνος παρθενικῇ, καὶ ἐκ τῆς ἁγίας καὶ ἀμωμήτου σαρκὸς αὐτῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑπάρξει, ἥτις ὑποστάσει, σάρκα λαβὼν τὴν ἡμῶν ὁμοούσιον, καὶ τοιαύτην διὰ μέσης ψυχῆς λογικῆς τε καὶ νοερᾶς συμπήξας τε καὶ διαμορφώσας, γέννησίς τε ἐξ αὐτῆς ὑπὲρ λόγον καὶ πάντα νοῦν ἔφανέν, σωρόν τε ὑπομείνας ἐκείνην, καὶ θάνατον ἐλόμενος, καὶ τριήμερος ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς, καὶ πᾶσαν τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ οἰκονομίαν πληρώσας.

*Unde propriæ manus opus ſictor Deus * cum videſſet modis omnibus in perditionem demerſum, nequaquam ſuſtinuit, ſed poſt diligentiam quæ per legem atque prophetas pro hujus eſt effecta ſalute, nondumque illo redire valente in priorem notabilitatem, dignatus eſt filium ſuum & Verbum in noviſſimis & predeſtinatis temporibus mittere ad terram. Qui voluntate paterna, & cooperatione vivifici & æqualis ſibi potentiæ Spiritus, in utero virginali habitans, & ex ſancta & immaculata carne ejus in propria * ſubſtantia vel ſubſtientia carnem ſumens nobis conſubſtantialem, hanc mediante anima rationali & intelligibili compegmavit atque formavit, & natus eſt ab ipſa ſuper omnem rationem & omnem intellectum & cogitationem; crucemque pertulit ultroneam, & mortem elegit, atque tertia die reſurgens ex mortuis, omnem ſalutarem diſpenſationem implevit.*

* Gr. videtur e. in p. labentem paſſe poſſe

* Gr. aſſumta

D

E

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ κυβικλείστου ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS * legit.

* & Cubiculo ſius

Φησὶν ἡ θεία γραφὴ ἐν τῇ κοσμοποιΐᾳ τὸν Θεὸν εἰρηκέναι ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καθ' ὁμοίωσιν. μέγα οὖν τὸ μετεσχηκὸς τῆς ἀξίας, ὅτι περιγηθὲν εἰκόνι Θεοῦ τετίμηται. ἀλλὰ τούτου ἐκπτωθέντος τῇ ἀπάτῃ, καὶ μὴ φυλάξαντος τὸ τῆς πρώτης πλάσεως ἀξίωμα, τὸ ἀν-

Ait ſcriptura in mundi factura Deum dixiſſe: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* Ingens ergo eſt magnitudo dignitatis, quia terrena imagine Dei honoratus eſt. Sed eo ſeductione cadente, ac non conſervante primæ pſalmationis dignitatem, humanum genus in ido-

Gen. 1.

Digitized by Google

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

lolatriam translapsum est. Hunc Deus & Verbum Patris factus homo, & non mutata natura, perfectus, revocans a casu, atque removens eum ab errore idolorum, denuo in immortalitatem fingit, præbens ei donum sine pœnitentia. * Hæc iterata filtio, Dei magis inspectrix efficitur, & priori fictione præstantior, ac donum æternum. Has ergo donorum magnitudines obtenebrare volentes, aliam idololatriam per facturam imaginum ore aspero perhibent introduci, & redemptionem novam jactanter * factam affeverant; & variis verbis suam sententiam confuentes, ecclesiam Dei tamquam errantem judicant, mollientes sermones suos super oleum, scripta quædam pronuntiantes. Sed dolosa verba eorum, & jaculum faucians est lingua ipsorum. Loquuntur pacifica, in se autem habent inimicitiam: propter quod & inferunt,

* Gr. Hæc priore deformior & præstantior formatione fit reformatio, ac d.

* Gr. per factam.

Ἀθρώπων γενόμενος εἰς εἰδωλολατρίαν καταλίθησεν. τὸν ὁ Θεὸς ϗ λόγος τοῦ πατρὸς γνήσιος τέλειος ἄνθρωπος, μὴ τραπεὶς τὴν φύσιν, ἀνεκαλέσατο τῆς ἐκπτώσεως· ϗ ἀποστήσας αὐτὸν τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, ἀνακαλέσατο εἰς ἀθανασίαν, παραχώμενος αὐτῷ δωρεὰν ἀμεταμέλητον. αὕτη τοῦ μετέρου θεοσεβείας, ϗ κρείττων τῆς πλάσεως γίνεται ἡ ἀνάκλασις, ϗ τὸ χάρισμα αἰώνιον. τὰ ὧν μιγίθη τούτων τῶν δωρημάτων ἀμαυρῶσαι θέλοντες, ἑτέραν εἰδωλολατρείαν θρασυτομίαις ἐπεισελθεῖν τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν, ϗ ἀπαλύξωσιν κρυπτὴν ἀλαζονικῶς ἐγκαυχάσθαι δὲ ἑαυτῶν πεποιημένοι, ϗ ποικίλοις ῥήμασι τὴν ἑαυτῶν γνώμην συρράψαντες, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ὡς ἰσφαλμένην κρίνουσιν, ἀπαλύνοντες τοὺς λόγους αὐτῶν ὑπὲρ ἔλαιον, γραφικά τινα φθεγγόμενοι. ἀλλὰ δόλια τὰ ῥήματα αὐτῶν, ϗ βολὶς τετρώσκουσα ἡ γλῶσσα αὐτῶν. λαλοῦσι γὰρ εἰρηνικά, ἐν ἑαυτοῖς δὲ ἔχουσι τὴν ἔχθραν. διὸ ϗ ἐπιφέρουσιν.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Removit nos a corruptionem faciente dæmonum magisterio, id est, ab idolorum errore pariter & cultura, & tradidit adorationem quæ in spiritu est & veritate.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Ἀπέστησε ἡμᾶς ἐκ τῆς φθοροποιοῦ τῶν δαιμόνων διδασκαλίας ἤτοι τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης τε ϗ λατρείας, ϗ τὴν ἐν πνεύματι ϗ ἀληθείᾳ προσκύνησιν παραδέδωκε.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Inviti, o præstantissimi, ad veritatem trahimini. Totus enim sacer apostolorum cœtus, & sancta patrum nostrorum caterva, ad homines veniisse Dei Patris Verbum & Filium prædicat, ut erueret nos ab idolorum errore. Sed & prænuntiatas voces habemus per prophetas ita clamantes: *Ecce*, enim, ait, *dies veniunt, dicit Dominus; & delebo nomina idolorum a terra, & non erit ultra memoria eorum.* Ita ut vos confiteri cogi sitis, quod nos ab idolorum errore Christus Deus noster eruerit. Et si eruit, quomodo rursus idolis servierunt, qui in illum crediderunt? Cesset vestra maledica garrulitas. Deus redemit incarnatus, & rursus captivamur? & ab eo qui tyrannidem in nos exercuit, nunc iterum superamur? Audite divinam scripturam dicentem: *Regnum ejus æternum, & potestas ejus in generationes generationum*: &, *regnabit Dominus in æternum, Deus tuus Sion in generationem & generationem.* Nequaquam, ut imperatores terreni modo superant, modo superantur, ita & Deus: sed victoria ejus in æternum manet. Neque enim ut homo est Deus, ut formetur, neque ut Filius hominis, ut comminetur ei, sicut scriptum est. His autem & apostolus consonat dicens: *Sine pœnitentia enim sunt*, inquit, *dona & vocatio Dei.* Porro eadem effantur, semet adornare putantes. Subinferunt enim, sese impugnantes.

Zach. 13.

Psalm. 144. & 145.

Vide legimus ἀναστρέψωσιν videri Acta 15. legisse ἀναστρέψουσιν. Rom. 11.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ
κυβερνείσιος ἀνέγνω.

Ἀκούτε, ὦ βέλτιστοι, πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἑλκόμενοι. πᾶσα γὰρ ἡ τῶν ἀποστόλων θεία ὁμήγυρις, ϗ ἡ ἁγία πληθὺς τῶν πατέρων ἡμῶν εἰς ἀνθρώπους ἐλθόντα τὸν τοῦ Θεοῦ πατρὸς υἱὸν ϗ λόγον κηρύττει ἀποσῶσαι ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων. ἀλλὰ ϗ προπαπαγγελθείσας φωνὰς ἔχομεν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Σωίσας· ἰδοὺ γὰρ, φησὶν, ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, ϗ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, ϗ οὐκ ἔσται αὐτῶν μνεία. ἵνα καὶ ὑμᾶς ὁμολογεῖν ἀναγκάσθητε, ἀποσῶσαι ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. ϗ εἰ ἔσωσε, πῶς πάλιν εἰδωλολατρήσαν οἱ ὑπ' αὐτὸν σωζόμενοι; ἄπαξ τῆς λυτρώσεως ὑμῶν φλυαρίας. Θεὸς λυτρῶται σαρκωθείς, ϗ πάλιν αἰχμαλωτιζόμεθα; ϗ ὑπὸ τοῦ τυραννήσαντος ἡμᾶς πάλιν ἡττώμεθα; ἀπόστα τῆς θείας γραφῆς λεγούσης· ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, ϗ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν· ϗ βασιλεύσει κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ Θεός σου Σιὼν εἰς γενεὰν ϗ γενεάν. ὁμοίως, καθὼς οἱ ἐπὶ τῆς γῆς βασιλεῖς νικῶσι μὲν νικῶσι, ϗ αὖθις ἥττωνται, ὅπως ϗ ὁ Θεός· ἀλλ' ἡ νίκη αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μένει. οὐδὲ γὰρ ὡς ἄνθρωπος ὁ Θεὸς ἐγεννήθη, οὐδὲ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἀπειλῆσαι, ὡς γέγραπται. τούτοις δὲ ϗ ὁ ἀπόστολος συμφωνεῖ· ἀμεταμέλητα γὰρ, φησὶ, τὰ χαρίσματα ϗ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ. τὰ αὐτὰ δὲ φθέγγονται, ἑαυτοὺς σημαίνειν δοκοῦντες, ἐπιφέρουσι γὰρ, ἑαυτοῖς μαχόμενοι.

ΓΡΗ.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit. ACTIO VI.

Καὶ οὕτω μετὰ τῆς ἀναλήμψεως εἰς οὐρανοὺς ἀπλήφθη, τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους, διδασκάλους τῆς τοιαύτης σωτηρίους πίστεως καταλελοιπώς. οἱ τοίνυν ἡμῶν ἔνδοξοι πατέρες τὴν ἐκκλησίαν ὡς νύμφην αὐτοῦ τῆς ἀσεβείας ποικίλοις καὶ φαντασταῖς δόγμασιν ἀφαίσαντες, πάγκαλον καὶ ὑπέρλαμπρον, ὡς εἶπε χρυσοῖς περιβλήμασιν καὶ ποικιλμάτοις ἀνέδειξαν. ἧς τοῦ ἀφαιρέτου παραλαβόντες οἱ χλεινοὶ ἡμῶν πατέρες καὶ διδάσκαλοι, καὶ οἱ ἁγιακαὶ καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ἀμείωτον διεφύλαξαν.

Et ita demum cum assumptione in cælos ascendit, sanctos discipulos suos & apostolos magistros hujus salutiferæ fidei derelinquens. Quæ ecclesiam nostram tanquam sponsam ejus variis pietatis atque inciſtuis dogmatibus ſpecioſam reddentes, * optimam & clariſſimam, * formoſiſſimam utpote quibuſdam fimbriis aureis oſtenderunt circumamictam & variatam. Cujus ſpeciem accipientes inclyti patres noſtri atque magiſtri, nec non & ſancta ac venerabiles ſex ſynodi, ſine diminutione conſervaverunt.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS. legit.

Ἀμαθεῖς καὶ ἀπαίδευτον φρόνημα ἔχοντες, οὐδὲ μαθόντες οἱ τῆς τυραννικοῦ κενοφωνίας θρυλλολέκται τῆς ἑαυτῶν παρεγγράπτου εἰκόνος· καὶ παρακεκινδυνευμένῳ πανούργῳ ἐπισκιάσαι θέλοντες τὸ ἑαυτῶν φρόνημα, γελοιότατόν τι ὀξ ἀπροσεξίας πάσχουσιν, ἐπαινοῦντες πολλὰ καὶ μεγάλα περὶ ἐκκλησιαστικῆς διαμορθώσεως, καὶ ταύτην ἀμείωτον φυλάττειν τὰς ἁγίας ὀξ οἰκουμενικὰς συνόδους, κἂν μὴ θέλωσι, συντίθενται. καὶ ῥήμασι μὲν χηματίζονται τὴν ἀσέβειαν, περὶ δὲ τὸν νοῦν κακοεργοῦσι· καὶ τοῖς χείλεσι ταύτην τιμῶσι, τῇ δὲ καρδίᾳ πόρρω ἀπέχουσιν ἀπ' αὐτῆς, μὴ προσιέμενοι δέχεσθαι τὴν ἐν παντὶ τῷ παρελθόντι χρόνῳ ὑπὸ τοσούτων ἁγίων κεκρατηκυῖαν παράδοσιν. ὄφελον ἠχύνοντο τὸ πλῆθος τῶν τε καὶ Χριστιανῶν, καὶ ὅσοι γεγόνασιν ἀφ' ἧς κατηγγέλη τὸ εὐαγγέλιον, ἀποβαλόμενοι καὶ ἐξυθεοῦντες τὴν τούτου διὰ συλλογραφίας διήγησιν. μετὰ γὰρ τὸ γεγενῆσθαι τὴν ἁγίαν οἰκουμενικὴν ἕκτην σύνοδον ἕως ἧς αὐτὰ συνηθροίσθησαν κατὰ τῆς σεπτῆς εἰκόνων, πλείονα ἢ ἑβδομήκοντα ἔτη παρελήλυθεσαν. καὶ ὡς ὑδαμοῦ ἐν τοῖς τότε ἐπὶ τῆς εἰκόνων ἀναζωγραφήσεως παρεδόθησαν, πᾶσι κατάδηλόν ἐστι, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπέκεινα χρόνοις τῆς ἕκτης συνόδου, εἰκὼν δὲ τύπωθείς, ἀποστόλων κηρύξεως γεγόνασι, καθὼς ἐν παντὶ τόπῳ ὀξ αὐτῆς τῆς ὄψεως τῶν ἁγίων ναῶν διδασκόμεθα, καὶ πατέρες ἅγιοι μεμαρτυρήκασι, καὶ ἱστορῶν εἰσηγηταὶ ὀμνύουσι, ἐν σωζονται ἄχρι τοῦ νῦν τὰ αὐτῶν συγγράμματα. ἐν γὰρ τῷ πρώτῳ καὶ πεντακισχιλιοστῷ πεντακοστῷ ἔτει Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς ἀνθρώπους ἐλθών, καὶ τριάκοντα τρία ἔτη ἐπὶ μικρὸν παρὰ μικρὸν πέντε βιοτεύσας μεθ' ἡμῶν, καὶ τὸ μέγα καὶ σωτήριον μυστήριον τῆς ἡμῶν ἀπολυτρώσεως ἐργασάμενος, τὴν εἰς οὐρανὸς πορείαν ἐποιήσατο, ἀπελθὼν δῆλον, ὅθεν κατῆλθεν, ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διδάσκειν πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ αὐτοῖς ἐξηγορευθέντα. ἀπὸ οὖν τῶν χρόνων τούτων ἕως Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, τοῦ πρώτου Χριστιανῶν βασιλεύσαντος, διῆλθον ἔτη ὡσεὶ τριακόσια, τὰ περὶ Ἑλλήνων τυραννούντων· ὅτε λοιπὸν οἱ πλείους τῶν Χριστιανῶν τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενοι, μαρτυρικῶς τὸν βίον τοῦτον κατέλιμπανον, κατὰ τῶν εἰδώλων ἀντιτασσόμενοι, οἱ

Indoctum & ineruditum ſenſum habentes, nec ſenſerunt tyrannicæ ſuæ ipſius vocum novitatis abjiciendam opinionem, faſtumque & arrogantiam ſuam iſti, qui tumultuari ſuſurrando conantur: & verſuto volentes velamento ſuum ipſius ſenſum obumbrare, ridiculum quoddam ex deſidia patiuntur, laudantes multum ac magnifice eccleſiaſticam legislationem; & hanc immutilatam ſervare ſanctas ſex & univerſales ſynodos, licet nolentes, * promittunt: & verbis quidem ſimulant pietatem, mente autem iniquitatem operantur: & labiis eam honorant, corde autem longe diſtant ab illa; minime conſentientes admittere traditionem, quæ in omni præterito tempore a tot ſanctis retenta eſt. Utinam multitudinem ſaltem reverirti eſſent Chriſtianorum, qui tam impræſentiarum, quam qui fuerunt ex quo annuntiatum eſt evangelium, exprobrando & abjiciendo ejus narrationem quæ per titulorum picturam effecta eſt. Nam poſtquam ſancta & univerſalis ſexta ſynodus facta eſt, uſque dum ipſi congregati ſunt contra venerabiles iconas, non pluſquam ſeptuaginta præterierunt anni. Unde omnibus liquet, quod nequaquam in his annis imaginum picturæ ſunt traditæ, ſed in temporibus ſextam ſynodum præcedentibus: & revera ab apoſtolorum fuerunt prædicatione, quemadmodum in omni loco ex ipſa viſione ſanctorum templorum edifcimus, & patres ſancti teſtati ſunt, atque hiſtoriarum perhibent relatores, ſalvanturque hactenus conſcriptiones eorum. In primo enim & quingenteſimo poſt expleta quinque annorum millia, Chriſtus Deus noſter ad homines veniens, & per triginta tres annos & menſes pene quinque nobiſcum converſans, magnum & ſalutare myſterium noſtræ redemptionis operatus eſt; ſicque ad cælos iter effecit, aſcendens procul dubio unde deſcendit, præcipiens apoſtolis docere omnia quæ illos ipſe docuerat. A temporibus ergo iſtis uſque ad Conſtantinum imperatorem qui primus ex Chriſtianis regnavit, tranſierunt anni quaſi trecenti, cum prius tyrannidem pagani exercerent: quando ſcilicet plurimi Chriſtianorum bonum certamen certantes, martyrio ſæculum hoc derelinquebant adverſus idola inſurgentes. Chriſtianorum vero co-

* Gr. aſſentiuntur. Iſa. 29.

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

copia divino zelo commota, templaque A
construentes, quidam in nomine Christi, quidam vero in honore sanctorum, alii humanitatis in eis Christi Dei nostri acta, alii autem certaminis martyrum narrationes coloribus exarabant: alii autem in tabulis semper memoriam ferre volentes * in eis, desiderati martyris imaginem depingebant, vel etiam ipsius Christi. Sed & in sacris vestibus & cimeliis imagines tam a sanctis patribus nostris, quam a piis viris depingebantur, & in ipsis incruenta sacrificia celebrabant: & usque ad nos hæc omnia liquido demonstrata sunt, & permanent in æternum. Et certe etiam hæresibus exortis fele ac amaritudine plenis adversus eccle- B
siam, sed & sex synodis universalibus Dei nutu per diversa tempora in earum eversionem congregatis, omnia quæ tradita sunt in ecclesia catholica sive scripto, sive sine scripto ab antiquis temporibus, una cum sanctarum quoque imaginum demonstratione corroborata sunt & stabilita. Sancta vero sexta & universalis synodus cum promulgasset definitionem suam contra eos qui unam voluntatem prædicant in Christo Deo nostro, & Constantinus qui tunc imperabat, & præceptione sua per beneplacitum Dei hanc congregaverat, vita post modicum excessisset, Justinianusque filius ejus imperium obtinuisset: iidem ipsi qui in ea C
fuerant congregati, rursus nutu divino unanimiter convenientes post quatuor vel quinque annos, regulas ediderunt pro correctione ecclesiasticorum negotiorum usque ad duas & centum. In quibus canonibus etiam de imaginibus in octogesima secunda regula expoluerunt ita: In quibusdam venerabilium imaginum picturis agnus digito præcursoris exaratur ostensus, qui in
* Græce ostensus est figuram * præcessit gratiæ, verum nobis per legem præmonstrans agnum, Christum videlicet Deum nostrum. Veteres ergo figuras & umbras, utpote veritatis indicia & præcedentes characteres ecclesiæ traditos salutantes, gratiam honore perferimus & D
veritatem, hanc ut legis plenitudinem admittentes. Ut ergo præfectio etiam per colorum operationes * in omnium vultibus
* Græce omnium oculos depingatur, characterem agni Christi Dei nostri qui tollit peccatum mundi, secundum humanitatem, etiam in icona ex hoc pro veteri agno definimus depingi: per eum videlicet celsitudinem humilitatis Dei Verbi considerantes, & ad memoriam conversationis quam in carne gessit, passionis quoque ac salutaris mortis ejus adducti, atque redemptionis quæ hinc est mundo effecta. Videmus ergo cuncti & intelligimus, quod & ante sanctas synodos & post sanctas synodos imaginum descriptiones in ecclesia traditæ fuerint, quemadmodum & evangelii. Etenim per lectionem auribus perceptam hujus auditionem menti transmittimus, & oculis intuentes imaginales formas, simili modo intelligibiliter illustramur: & per duas res invicem se sequentes, lectionem ajo & picturas, unius notitiam accipimus, ad memoriam rerum veniendo gestarum. Hinc & duorum generalissimorum sensuum in canticis canticorum copulata hæc operatio potuit inveniri, cum dicitur: *Ostende mihi fa-* Cant. 2.

ἀὶ τῆς Χριστιανῶν πληθὺς εὐθέως ζήλῳ κινήσεως, ναὸς ἀνεδειμάσσατο, τινὲς μὲν εἰς ὄνομα Χριστοῦ, ἕτεροι δὲ εἰς τιμὴν ἁγίων, οἱ μὲν τὰ τῆς εὐανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἀνεζωγράφουν, οἱ δὲ τοὺς ἀθλητικοὺς τῶν μαρτύρων ἐξηγήσεις. ἄλλοι ἐν σανίσιν ἀεὶ τὴν μνήμην φέρειν θέλοντες ἐν ἑαυτοῖς, τοῦ ποθουμένου μάρτυρος τὴν εἰκόνα ἐπλουγράφουν, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ καὶ ἐν ἱεραῖς ἐσθῆσι καὶ ἐν κειμηλίοις αἱ εἰκότες παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἐξ ἀρχαίων ἀνδρῶν ἀνεζωγράφηντο, καὶ ἐν αὐταῖς τὰς ἀναιμάκτους θυσίας ἐτέλουν· καὶ ἵνα ἡμῖν τοῦτο πάντα ἐμφατικῶς ἀναδείκνυται, ἐξ μᾶλλον εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ μή τις αἱρέσεων ἐκφυσεσῶν χολὴν καὶ πικρίας πεπληρωμένων κατὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ὁδῶν τῶν αἱρετικῶν Θεὸς ἐκπέσοι κατὰ διαφόρους χρόνους συναθροισθεισῶν ἐπὶ τῷ τύπῳ καταισχυνθῇ, πάντα τὰ παραδοθέντα ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ἐκ τῶν ἀρχῆθεν χρόνων αὐτοῖς καὶ βεβαιῶσαι καὶ ἐπιρίξαι, μεθ' ὧν καὶ τὰς τῶν ἁγίων εἰκόνας ἀναδέξει. ἃ δὲ ἄλλα ἔκθη καὶ αἱρετικὰ εὑρεθῇ· μὴ τὸ ἐφωπλῆσαι τὸν ἑαυτῆς ὁρον κατὰ τῶν τὸ ἐν θέλημα ἀρεσθέντων ἐπὶ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, Κωνσταντίνῳ τῷ πίῳ βασιλεύσαντι, καὶ τῇ αὐτοῦ προαιρέσει θείᾳ Θεοῦ τινὶ συναθροίσαντος, μετ' ὀλίγον τὸν βίον ἀπολιπόντος, καὶ Ἰουστινιανῷ τῷ αὐτοῦ υἱῷ τὸ βασίλειον ἐγκαταστησαμένῳ, αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ ἐν αὐτῇ συναθροισθέντες, πάλιν θείᾳ ἐπιπνοίᾳ ὁμοθυμαδὸν συνελθόντες μετὰ πεντε ἢ τέτταρας χρόνους, κανόνας ἐξέθεντο ἐπὶ κανονισμῷ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὡς τῶν δύο καὶ ἑκατόν· ἐν οἷς κανόσι καὶ περὶ τῶν εἰκόνων ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ κανόνι ἔξέθεντο ἔτως. Ἐν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρειλήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προτυποφαίνων ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πληρώματα τούτων ὑποδεχόμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον καὶ ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὴν τῆς αἱρέσεως τοῦ κόσμου τοῦ ἁμαρτίαν ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀνατυπωθῆναι ὁρίζομεν, ἐν αὐτῷ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ λόγου καταπτοούντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τῶν τε παθῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν γεγομένης τοῦ κόσμου ἀπολυτρώσεως. ἐρῶμεν οὖν πάντες καὶ συνιέμεν, ὅτι καὶ πρὸ τῶν ἁγίων συνόδων, καὶ μετὰ τὰς ἁγίας συνόδους αἱ τῶν εἰκόνων ἀναζωγραφήσεις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομέναι ἦσαν, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ εὐαγγελίου. καὶ γὰρ διὰ τῆς ἀκοῆς ἐν ταῖς ὠσὶ δεχόμενοι τινὰ τούτης ἀκροάσιν τῷ νοὶ παραπέμπομεν, καὶ ταῖς ὄψεσιν ὁρῶντες τὰς εἰκονικὰς ἀναπτυχώσεις, ὡσαύτως νοερῶς ἀναγόμεθα· καὶ διὰ δύο πραγμάτων ἀλλήλοις ἑπομένων, τῆς τε ἀκοῆς φημὶ, καὶ τῆς ἀναζωγραφήσεως, ἑνὸς γνῶσιν λαμβάνομεν, τῷ εἰς μνήμην ἐρ-

ANNO CHRISTI 787.

ἐρχεσθαι τῇ πατρικῇ μίξει. ἐνθεν καὶ τῇ δὶς γενομένῃ αἰσθήσει ἐν τοῖς ῥήμασι τῇ ῥημάτων ἐστὶν εἰρεῖν συνεζευγμένῃ τὴν ἐνέργειαν, διὰ τῆ λέγειν· δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου, καὶ ἀκουτισόν μοι τὴν φωνήν σου· ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία. οἷς συμφώνως καὶ ἡμεῖς ψαλμικῶς λέγομεν· καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτως καὶ εἴδομεν. τύπων ἄρας ἐχόντων, ἄκυρον ἐστιν εἰκόνων βαστακτὸν πρὸς τοὺς κατὰ τῇ θείων εἰκόνων βαστακτοῦντος· μᾶλλον ἐλαλήσαν ἐκεῖνοι πρὸς τὸν πλησίον αὐτῶ. χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ, καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησαν κακά. ὧν ῥυσθείημεν τῇ τῶ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινῶ Θεῶ χάριτι.

A cium tuum; *fonet vox tua in auribus meis*: vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Quibus conſonantes & nos pſallendo dicimus: *Sicut audivimus, ita & vidimus*. His ergo ita ſe habentibus, opportune dicendum eſt ad eos qui contra ſanctas imagines garrierunt: *Vana locutus eſt unuſquiſque ad proximum ſuum; labia doloſa in corde, & corde locuti ſunt mala*. A quibus eruamur gratia Chriſti veri Dei Salvatoris noſtri. ACTIO VI.

Ps. 47. Ps. 11.

B

ΤΟΜΟΣ β'.

TOMUS SECUNDUS

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ κυβερνήτης ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΛΑΘΟΜΕΝΟΙ τῆς ἀψευδοῦς τοῦ κυρίου περὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ ἐπαγγελίας· πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· γυμνῇ τῇ κεφαλῇ καὶ ἀπεπαλύπτῳ τῷ τόκατι, ἐχοντες ἐναντιωτάτας δόξας, πολεμοῦσιν αὐτῇ. καὶ καλοφώνοις πατρικαῖς φωναῖς, ὡς εἰκείαις ἀντιθέσθαι, λέγοντες οὕτως.

OBliti non mentientis Domini repromiſſionis, quam de eccleſia ſua ſpopondit, quia *portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*, nudo capite, revelataque facie, habentes contrarias opiniones, impugnant illam; & ſaranes paternas voces, quaſi ſuas opponunt, dicentes ita. Matth. 16.

C

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Πάλιν δὲ τούτης τὴν ἐμπίπτειν βλέπειν μὴ φέρων ὁ προλιχθεὶς τῆς κακίας δημιουργὸς, οὐκ ἀπόρησε κατὰ διαφόρους καιρούς τε καὶ τρόπους πανοῦργος ἐπινοίας, ὥστε ὑπὸ χεῖρα δι' ἀπάτης ἑαυτῷ ποιῆσαι τὸ ἀνθρώπινον· ἀλλ' ἐν σχήματι Χριστιανισμῶ τὴν εἰδωλολατρείαν κατὰ τὸ λεληθὸς ἐπαγαγὼν, πείσας τοῖς ἰδίοις σοφίσμασι τοὺς πρὸς αὐτὸν ἀφῶντας μὴ ἀποστῆναι τῆς κτίσεως, ἀλλὰ ταύτην προσκυνεῖν, καὶ ταύτην σέβεσθαι, καὶ Θεὸν τὸ ποίημα νομίζεσθαι τῇ τῶ Χριστῶ κλήσει ἐπονομαζόμενον. D

*Iterum autem hujus decorem videre non ferens præſtigiis malitiæ fabricator, non eſt fraudatus per diverſa tempora & modos maligno ingenio faciendi ſibi ſubditum genus humanum: ſed in ſchemate Chriſtianiſmi idololatriam ſenſim * induxit, perſuadens ſophiſmatibus ſuis ad ſe ſpectantibus minime a creatura recedere, ſed hanc adorare, hancque percolere, & Deum facturam arbitrari Chriſti vocabulo nominandam.* *Gr. reduxit,

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ καὶ κυβερνήτης ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Οἱ τὴν πνευματικὴν πολεμοῦντες Ἱερουσαλὴμ, ἤγουν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, συσχηματίζονται τοῖς πρὸ τῆς γαίτης πολεμήσασι Ἱερουσαλήμ. καὶ σπεύδουσι καὶ αὐτοὶ πατρίῳ χρήσασθαι λόγῳ, καθάπερ Ῥαψάκης ποτὲ τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ κατὰ τῆ Ἰσραὴλ ἐχρήσατο. ἔστι γὰρ οἱ αἱρετικοὶ τὴν πατρικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φωνὴν κατὰ τῶν πατέρων καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὁπλίζουσι. ἀλλ' ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν, φησὶν ὁ κύριος, ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. παρόμοιοι γὰρ τάφοις κεκονιαμένοις, οἳ ἔξωθεν μὲν φαίνονται τοῖς ἀνθρώποις ὡραῖοι, καθὼς καὶ οἱ χριστιανοκατήγοροι, τοῖς πατρικοῖς δήθεν προκαλυπτόμενοι ῥήμασιν· ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων καὶ πάσης ἀκαθαρσίας, νεκρῶν φημι καὶ ἐδωδίμων δογμάτων. ἡμεῖς δὲ τὸν αὐτὸν τάφον ἀνακαλύψαντες, εἰς φανέρωσιν ποιοῦμεθα τῇ πᾶσαν αὐτῶ ἀκαθαρσίαν· ὅτι κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας στρεβλοῦ-

Qui ſpiritualem expugnant Jeruſalem, id eſt, catholicam eccleſiam, his figurantur qui terrenam expugnavere Jeruſalem. Et feſtinant & ipſi patrio uti ſermone, quemadmodum quondam Rhapſaces, qui Hebræa lingua contra Iſrael utebatur. Iſti enim hæretici paternam doctrinam & eccleſiaſticam vocem contra patres contraque catholicam eccleſiam armant. Sed *a fructibus*, inquit Dominus, *eorum cognoſcetis eos*. Comparati enim ſunt ſepulcris dealbatis, quæ foris quidem parent hominibus ſpecioſa: quemadmodum & iſti Chriſtianorum calumniatores patriis quaſi cooperti ſermonibus, intus autem pleni ſunt oſſibus & omni ſpurcitia, mortuis videlicet fœtidiſque dogmatibus. Nos autem idem ſepulcrum revelantes, in manifeſtationem faciamus cunctam eorum immunditiam: quia ſecundum propria deſideria pervertunt quæ in eccleſia catholica ſunt a ſanctis patribus edita. 4. Reg. 18. Matth. 7. Matth. 23. E

Et

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

Et vocibus quidem eisdem utuntur, sed astute commutant sensus eorum. Quæ namque adversus Arianos ipsi profati sunt, isti contra venerabiles iconas stilo scripturæ mutato fatentur. Quod enim memorabilis pater Gregorius Nyssæorum præsul ecclesiæ in * epitaphii sermone, quem super sancto Basilio, suo videlicet carne ac spiritu fratre, scribens adversus Arianos dogmatizavit, isti contra imagines assumpserunt: quod ex eadem præfatione ipsius periochæ videri poterit, quæ ita se habet: Utique nullus ignorat * intentionem offensionis, quæ tempore magistri nostri effecta est. Quia enim hominum vesania circa idola prædicatione Christi extincta fuerat, & omnes erant in ruinis jam & abolitione vanorum culturæ, per totum pene orbem prædicatione pietatis exorta; is qui tenebat humanæ deceptionis principatum, undique coercitus Christi nomine ab orbe terrarum abactus est. Cum autem in malitia sapiens malitiæ inventor existeret, non est fraudatus malignis argumentis ad faciendum rursus per seductionem sibi humanitatem subjectam; sed sub prætextu Christianitatis idolorum culturam paulatim * induxit, persuadens sophismatibus suis ad se respectum habentibus, ut non recederent a creatura, sed hanc adorarent & colerent, Deumque facturam arbitrarentur, Filii nomine nuncupatam. At vero si ex non * extantibus vel a creatura, vel a divina substantia in sua est alienatus natura, nullus est huic sermo reddendus, sed hi qui nomen Christi creaturæ imposuerunt, hanc adorent, huic deserviant, in ea spem salutis habeant, & ab ipsa præstolentur judicium: * nec non & apostata qui cecidit, totam nequitiam suam hominibus qui indigni sunt, largiatur, Ario scilicet & Aetio & Eunomio & Eudoxio, quin potius & multis aliis, per quos idolatria quæ jam defecerat, denuo, sicut est, nomine Christianitatis induta est. Et obtinuit homines languor, qui servierunt creaturæ potius quam creatori: ita ut & auxilio illius temporis imperatorum deceptio confortaretur, & omnes excellentes principatus pro eodem languore certarent. * Tunc ex Deo demonstratur magnus Basilius, quemadmodum Elias sub Achab; qui sacerdotio jam quodammodo decidenti auxilium præbens, veluti quamdam deficientem lucernam verbum fidei per gratiam quæ inhabitabat in eo, rursus resplendescere fecit. Intendamus quod verum est, quia totus hujus patris tenius adversus Arii furia laborantes intenditur. Dicit enim sanctum Basilium illis temporibus demonstratum, quibus Arius, Eunomius, Eudoxius, Macedonius, & qui circa illos, * dissimiles scilicet & Semiariani, creaturam Filium & Verbum Patris & Deum nostrum fatebantur, tamquam * Deo quidem, sed creato servientes. Unde idolorum cultores juste tam ab ipso quam a catholica ecclesia nominantur, eo quod eum quem colunt, ex non extantibus ut esset, fateantur effectum, sicuti omnis eorum quæ condita sunt, creatura. Itaque sanctas imagines Christiani neque deos nominarunt, neque spem salutis suæ in eis aliquando ha-

* Paulo post principium.

* Gr. intentionem ejus tempore coeptæ claruerit doctor.

* Gr. reduxit.

* ex non extantibus, & secundum propriam naturam alienus est a divina substantia, sibi de hoc cuncta, sed nomen Christi creaturæ imponentes, hanc adorarent, huic deserviret, in ea sp. sal. haberent, & ab ipsa præstolarentur jud.

* & omnino nullus apostata homines vocans ejus nequitiæ capaces, Arium inquam, Aetium, Eunomium, Eudoxium & præterea multos alios, per ipsos introductam, & seductos.

* Gr. Cum ergo omnes propemodum homines ad personam quæ præ valebat, transtulerit, tunc, &c. 3 Reg. 19. 18. 19.

* Anomoei

* Gr. tanquam Deo illi quidem creatum ministrent.

Α σι τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἐκδοθέντα ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. καὶ φωναῖς μὲν ταῖς αὐταῖς κέχρηνται, ἀλλὰ πατέρως παραλλάσσοντες ἅπερ αὐτῶν ἔννοιαν. ἃ γὰρ κατὰ τῶν Ἀρειανῶν αὐτοὶ ἐπεφιλόσοφουν, οὗτοι εἰς τιμὴν κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων συλογραφίαν ἀντιπλάττονται. ὁ γὰρ ἀοίδιμος Γρηγόριος ὁ τῆς ἐκκλησίας Νυσσαέων ἀνὴρ ἐν τῷ εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον ἐπιταφίῳ λόγῳ, τὸν αὐτοῦ σαρκὶ καὶ πνεύματι ἀδελφόν, ὅπερ μετὰ αὐτοῦ κατὰ τῶν εἰκόνων ὑπελάβοντο, ὁ παλὶν κατὰ Ἀρειανῶν ἐδογμάτισεν· ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ προοιμίου τῆς αὐτῆς περιοχῆς ἔξεστιν ἰδεῖν, ἥτις ἐπὶ λέξεως ἔχει οὕτως· πάντες οἴδεις ἀγνοεῖ τὸν σκοπὸν τῆς κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διδασκάλου ἡμῶν ἀναδείξεως. ἐπειδὴ γὰρ ἡ περὶ τὰ εἴδωλα τῶν ἀνθρώπων μανία τῷ κηρύγματι τῷ Χριστῷ κατεσβέσθη, καὶ πάντα ἦν ἐν ἐρειπίοις ἤδη καὶ ἀφανισμῷ τὰ τῶν ματαίων σεβάσματα, διὰ πάσης σχεδὸν τῆς οἰκουμένης τὸ κηρύγματος τῆς εὐσεβείας φοιτήσαντος, ὥστε τὸν ἐπικρατοῦντα τῆς ἀνθρωπίνης ἀπάτης ἀπαντιχόθεν ἐξεργεσθαι τῷ τοῦ Χριστοῦ ὀνόματι τῆς οἰκουμένης ἐξελαυνόμενον· σοφὸς μὲν εἰς κακίαν ὢν ὁ τῆς κακίας εὑρετὴς διὰ πάσης πειρᾶς ἐπινοίας, ὡς πάλιν ἐπιχείρων ποιῆσαι δι' ἀπάτης ἑαυτῷ τὸ ἀνθρώπινον· ἀλλ' ἐν προχείματι Χριστιανισμῷ τινὶ εἰδωλολατρείαν κατὰ Cτὸ λεληθὸς ἐπανήγαγε, * τῆς ἰδίοις σοφίσμασι τοὺς πρὸς αὐτὸν ὁρῶντας μὴ ἀποσπᾶναι τῆς κτίσεως, ἀλλὰ ταύτην προσκυνεῖν, καὶ ταύτην σέβεσθαι, καὶ θεὸν τὸ ποίημα * σέβεσθαι τῇ τοῦ υἱοῦ κλήσει ὀνομαζόμενον. εἰ δὲ ἐκ μὴ ὄντων ἐστὶν ἡ κτίσις, καὶ τῆς θείας οὐσίας κατὰ τὴν ἰδίαν ἠλλοτρίωται φύσιν, μηδεὶς ποιεῖσθαι τὸν λόγον· ἀλλὰ Χριστοῦ ὄνομα ἐπιθέντας τῇ κτίσει, ταύτην προσκυνεῖν, ταύτην λατρεύειν, ἐν αὐτῇ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχειν, παρ' αὐτῆς ἀναμένειν τὴν κρίσιν. καὶ ὅλως ἐμπεσὼν ὁ ἀποστάτης ἀνθρώποις πᾶσαν αὐτοῦ τὴν κακίαν ἐκποιῆσαι, Ἀρείῳ λέγω, καὶ Αἰτίῳ, Εὐνομίῳ, Εὐδοξίῳ, D καὶ πρὸς τούτοις καὶ πολλοῖς ἄλλοις, * δι' ὧν ἐκ- * Gr. δι' οὗ λείπουσαν ἤδη τὴν εἰδωλολατρείαν πάλιν, καθὼς εἴρηται, τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπανήγαγε. καὶ κατεκράτει τῷ ἀνθρώπων ὁ νόσος τῶν τῇ κτίσει λατρευόντων παρὰ τὸν κτίσαντα· ὡς καὶ τῇ συμμαχίᾳ τῶν τότε βασιλέων τῷ ἀπάτῃ κρατυνέσθαι, καὶ πάσας τὰς ἐπιρρεούσας ἀρχὰς τῆς τοιαύτης ὑπερμάχεσθαι νόσου. καὶ πάντων μικρᾷ δεῖν ἀνθρώπων πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν μεταπεσόντων, τότε παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀναδείκνυται ὁ μέγας Βασίλειος, καθάπερ Ἠλίας ἐπὶ τοῦ Ἀχαάβ. καὶ τῆς ἱερωσύνης ἤδη ξόπον τινὰ πεπτωκυίας ἀντιλαμβανόμενος, ὥσπερ τινα λύχνον ἐκλελοιπότα τὸν τῆς πίστεως λόγον διὰ τῆς ἐπιπνοίας αὐτῷ χάριτος E ἀναλάμψαι πάλιν ἐποίησε. σκοπήσωμεν τοίνυν, ὅτι πᾶσα ἡ ἔνστασις τοῦ πατρὸς κατὰ τῶν Ἀρειομανιτῶν ἀποτείνεται. λέγει γὰρ ἀναδεδεῖχθαι τὸν ἅγιον Βασίλειον ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις, ἐν οἷς ἦν Ἀρείῳ, Εὐνόμιος, Εὐδόξιος, Μακεδόνιος, καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς Ἀνομοίοι τε καὶ Ἡμιάρειοι, κτίσμα τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ πατρὸς καὶ Θεὸν ἡμῶν λέγοντες. οἷς Θεῷ δὲ τῷ κτίσῳ λατρεύοντες, εἰδωλολάτραι δικαίως ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀνομάζονται· διότι, ᾧ λατρεύουσιν, ἐκ μὴ

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι λίγυσι γεγονέναι, καθὼς A buerunt, neque ab illis expectant futurum judicium, nisi ad recordationem & munimen eas habentes, & amore circa illarum principalia flagrantes, has & amplexi sunt, & honoranter adoraverunt: non tamen divinæ his servitutis vel cultus officium impenderunt, (abesto calumnia) sed neque aliis quibuslibet rebus. Ariani autem creaturæ connumerantes Dei Filium & Verbum, ab eo spem salutis suæ prædicabant habere, & per eum futurum judicium effici. Hujus rei gratia egregius pater arguens illos ait: Hanc, id est, creaturam, adorare, huic servitutem exhibere, in ea salutis spem habere, ab ipsa expectare judicium. Ergo probantur veritatis adulatores hujus vocum novitatis propugnatores, & secundum prophetam caupones, miscentes vinum aquæ: & non solum hoc, sed & falsarii paternarum traditionum effecti sunt. Eodem quippe deifero patre dicente, Dei vocatione nominatam, ipsi volentes in imaginalem formationem sensum transferre, pro Filii vocatione, *Christi vocatione* falso profati sunt. Manifestum est enim quod dicens, Filii vocatione nominatam, adversus Arianos pronuntiaverit, in supernam & increatam divinam generationem Filii blasphemantes. Propter quod & primores ejusdem hæreseos publicavit dicens, Ario videlicet, Eunomio, Eudoxio, & Aetio. Ipsi autem pro eo ut dicerent Filii, dicentes Christi, mutato sensu in venerabilium imaginum formationem blasphemiam conati sunt usurpare. Igitur & in hoc falsiloqui quidam & mendaces manifestantur, qui & inferunt quæ licita minime comprobantur.

ACTIO VI.

πᾶσα ἡ τῶν δημιουργημάτων κτίσις. τὰς τοίνυν σεπτὰς εἰκόνας οἱ Χριστιανοὶ ὅτι θεὰς ὠνόμασαν, ἢ ὡς θεοῖς ἐλατρεύσαι, οὔτε τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἐν αὐταῖς ἔχουν, ἢ παρ' αὐτῶν ἐκδέχονται τὴν μέλλουσαν κρίσιν, εἰ μὴ εἰς ἀνάμνησιν καὶ ὑπόμνησιν, ᾧπέρ ἐσχήκασι πρὸς τὰ αὐτῶν πρωτότυπα, καὶ ἠσπάσαντο καὶ τιμητικῶς προσεκυνήσαν· ἃ μὲν δὴ ἐλάτρευσαν, ἢ τὸ θεῖον σέβας ταύταις ἀπεδείμαν· ἄπαγε τῆς κατηγορίας· ἀλλ' ἐπὶ ἄλλοις τισὶ τῶν ἐν ταῖς κτίσμασιν ἡρισθμημένων. Ἀρειανοὶ δὲ τῇ κτίσει συναριθμοῦντες τὸν τοῦ Θεοῦ υἱὸν καὶ λόγον, παρ' αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἐδόξαζον ἔχειν, καὶ τὴν B μέλλουσαν κρίσιν δι' αὐτοῦ * γενήσεσθαι. Τούτου ἕνεκεν καὶ ὁ θεσπέσιος πατὴρ ἐλέγχων αὐτοὺς ἔφη· ταύτην προσκυνεῖν, ἣν τῇ κτίσει· ταύτην λατρεύειν, ἐν αὐτῇ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχειν, παρ' αὐτῆς ἀναμένειν τὴν κρίσιν. ἐκεῖν ἀποδείκνυνται παραχαράκται τῆς ἀληθείας οἱ ταύτης τῆς ψευδωνύμου παρόβολοι, κατὰ τὸν προφήτην κάπηλοι μίξαντες τὸν οἶνον ὕδατι. καὶ ἐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ φαλσάριοι τῶν πατρικῶν ἐκδόσεων γεγόνασι. τῇ γὰρ αὐτῇ θεοφόρῳ πατρὸς εἰπόντος, τὴν τοῦ υἱοῦ κλῆσιν ὀνομαζόμενον, αὐτοὶ θέλοντες εἰς τὴν εἰκονικὴν ἐκτύπωσιν τῶν ἐνύλων μεταγαγεῖν, αὐτὶ, τὴν τοῦ υἱοῦ κλῆσιν, ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ κλήσεως ἐψευδηγόρησαν. πρόδηλον γὰρ εἰρηκότος αὐτοῦ, τὴν τοῦ υἱοῦ κλῆσιν ὀνομαζόμενον, ὅτι κατὰ Ἀρειανῶν ἀποφαίνεται, ὡς εἰς τὴν ἄνω καὶ ἄκτιστον θείαν γέννησιν τοῦ υἱοῦ βλασφημούντων. διὸ καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς αὐτῆς αἱρέσεως ἐπηλίτευσεν εἰκών, Ἀρείου τε λέγω, καὶ Εὐνομίου, Εὐδοξίου, καὶ Ἀετίου. αὐτοὶ δὲ αὐτὶ τοῦ υἱοῦ Χριστοῦ εἰπόντες, εἰς τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐκτύπωσιν ἐστρέβλωσαν τὴν βλασφημίαν προσάψαι. τοίνυν καὶ οὗτοι ψευσορρήμονές τινες καὶ ψευδολόγοι πεφανέρωνται· καὶ ἐσόμενοι ἃ μὴ θέμις.

Propter quod quemadmodum olim Jesus salutis nostræ auctor & consummator sapientissimos discipulos suos sancti Spiritus induens virtute, pro immutatione talium, in omnem terram direxit: ita nunc famulos suos & apostolorum consimiles, fideles videlicet imperatores nostros erexit, ejusdem Spiritus sapientia præditos, & dignos virtute factos, ad perfectionem scilicet & doctrinam nostram, atque destructionem dæmonicarum munitionum extollentium se contra scientiam Dei, atque redargutionem diabolicæ argumentationis pariter & erroris.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

D

Διὸ δὴ καθὼς πάλαι ὁ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς Ἰησοῦς τοὺς ἑαυτοῦ πανσόφους μαθητὰς καὶ ἀποστόλους τῇ τοῦ παναγίου πνεύματος δυνάμει ἐπὶ ἐκμισώσει τῆς τοιαύτης κατὰ παντὸς ὑψηλείας, ὅπως καὶ νῦν τοὺς αὐτοῦ θεραπεύοντας, καὶ τῆς ἀποστόλων ὁμοιλίας πιστοὺς ἡμῶν βασιλεῖς ὑξανείσησε, τῇ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος σοφισθέντας δυνάμει, πρὸς καταρτισμὸν μᾶλλον ἡμῶν καὶ διδασκαλίαν, καθαίρεσιν δὲ δαιμονικῶν ὀχυρωμάτων ἐπαιρομένων κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔλεγξιν διαβολικῆς μεθοδείας καὶ πλάνης.

Propter quod quemadmodum olim Jesus salutis nostræ auctor & consummator sapientissimos discipulos suos sancti Spiritus induens virtute, pro immutatione talium, in omnem terram direxit: ita nunc famulos suos & apostolorum consimiles, fideles videlicet imperatores nostros erexit, ejusdem Spiritus sapientia præditos, & dignos virtute factos, ad perfectionem scilicet & doctrinam nostram, atque destructionem dæmonicarum munitionum extollentium se contra scientiam Dei, atque redargutionem diabolicæ argumentationis pariter & erroris.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ Καὶ κυπριλλείτης ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Τίς ἐλάλησεν ἀδικίαν τοιαύτην εἰς τὸ ὕψος ποτέ; τίς ἂν γένοιτο τῆς ἀσεβείας ταύτης χαλεπωτέρα; ὦ τῆς ἀναισχύντου καὶ πονηρᾶς βλασφημίας. ὦ τοῦ κεκρυμμένου δόλου, καὶ τῆς ποικίλης ῥαδιουργίας· ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀξυβόλου τῆς μεθοδείας διδαχθέντες φθέγγονται, ὅτι τὴν σαφῆ καὶ ξανὴν ἡμᾶς πρὸς δόξαν Θεοῦ χειραγωγοῦσαν θέαν καὶ ὄψιν, δι' ἧς τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ

Quis locutus est iniquitatem talem in excelsum aliquando? quæ fiat hac impietate crudelior? O irreverentem & malignam blasphemiam! o absconditam fraudem, & variam falsitatem! ut ex ipsius diaboli argumentatione instructi effantur; quia visionem & vultum, quæ clare nos & expresse ad gloriam Dei manu quodammodo ducunt, & per quæ humilitatis celsitudinem

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

Dei Verbi conſideramus, & ad converſatio-
nis ejus quam in carne geſſit, id eſt, paſ-
ſionis & ſalutaris mortis ejus memoriam
trahimur, demonicas munitiones extollen-
tes ſe adverſus ſcientiam Dei, & diaboli-
cam argumentationem & errorem auſi ſunt
Pſal. 63. nuncupare. Intenderunt vere arcum ſuum
rem amaram, ut ſagittent in occultis im-
maculatum. Si enim confiterentur, pro
imminutione idolorum indutos virtute ex
alto ſanctos diſcipulos, adveniente ſuper
eos Spiritu Sancto, fuiſſe miſſos, non uti-
que dicerent alios erectos, poſtquam obti-
nuit illorum traditio & doctrina annos cir-
citer octingentos, & patres ſancti hanc ut
anchoram ſecuram confirmaverunt & ſtabi-
lierunt. Semel enim univerſaliter erepti
per Chriſtum ab idolis, non egemus ſu-
* Gr. reprehendi. per idolis * conqueri: niſi forte præſumant
dicere, mutationem factam in eccleſia, &
leges alias & ordinationes traditas; indu-
centes nobis occaſiones irrationabiles &
negatione refertas. Hoc enim rumore for-
tes iſti tumultuantes dicebant, ſicut olim
Heb. 2. Jeſus ſalutis noſtræ auctor & conſumma-
tor. Hinc accedit eis dicere: *Omne quod*
antiquatur & ſeneſcit, prope interitum ſit;
& quia antiquata eſt apoſtolorum doctri-
na, novam nos procuramus erigere: quia
& Moyſes & Aaron ſacerdotes ſimili mo-
do fuiſſe probantur. Sed quando gratia
ſubiatravit, apoſtolus dixit alium ſurrexiſ-
ſe ſacerdotem. Ergo & nunc debuerant da-
re maximam quamdam gratiam, apoſto-
lorum gratia ſuperiorem (ſic enim & di-
cunt) ad perfectionem quidem noſtram &
magiſterium. Et cum epiſcopi eſſent qui
talem ſynodum adunaverunt, & perfectio-
nem apoſtolicarum diſpoſitionum haberent,
& alios debuiſſent perficere, non ab aliis
perfici. Nam magis renuerunt doctrinam
magiſterii ac traditionis ſanctorum apoſto-
lorum & illuſtrium patrum noſtrorum. Un-
de conſortes & participes nullatenus oſten-
ſi ſunt horum eruditionis & doctrinæ, eo
quod non conſenſerunt traditioni eorum:
Pſalm. 11. & imprecatur eis pſalmiſta David dicens:
Diſperdat Dominus universa labia dolosa,
& linguam magniloquam. Dicat & nobis
pſallens veraciter ipſe David, & nos una
Pſal. 9. cum ipſo: *Inimici defecerunt framea in fi-*
nem, & civitates eorum deſtruxiſti. Quan-
do defecerunt inimici framea, & civi-
tates, id eſt, munitiones ejus? nom-
Iſa. 33. ne in Chriſti humanatione? de quo ſcri-
ptum eſt, quia *fortium direpta ſpolia*.
An ſuper pſeudoſyllogo & factione ipſo-
rum ſcriptum eſt, quia inimici defece-
runt framea in finem? Et ſi in finem
& per omnia defecerunt framea inimi-
ci, impietatiſque civitates deſtructæ ſunt;
quomodo hæc iterum readificata & re-
novata eſſe garrierunt, ut ſibimet ad-
ſcribant deſtructionem eorum, & redem-
ptionem humani generis quæ ex illis ef-
fecta eſt? Derogantes magno ſalutis no-
ſtræ myſterio & diſpenſationi Chriſti, qui
eſt ſuper omnia benedictus Deus in ſecu-
la ſeculorum. Amen. Deinde adulationi-
bus ad imperatores uſi, ita ajunt.

λόγῳ καπνοῦμεν, καὶ πρὸς μνήμιον τῆς ἐν σαρ-
κὶ πολιτείας αὐτοῦ, τό τε πάθος αὐτοῦ καὶ τοῦ σω-
τηρίου θανάτου χειραγωγούμεθα, δαιμονικὰ ὀχυρώ-
ματα ἐπαιρόμενα κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ
διαβολικὴν μυθοποιίαν καὶ πλάνην ἐθρασυτόμησαν
ἀποκαλέσαι, ὅπως ἐκτείνωσι τὸ τόξον αὐτῶν,
πρᾶγμα πικρόν, τοῦ κατατοξεῦσαι ἐν ἀπαρύποις
ἄμωμον. εἰ γὰρ ὡμολόγουν ἐπὶ καθαιρέσει τῶν
εἰδώλων τοὺς ἐνθουσιάζοντας δύναμει ἐξ ὕψους ἁγίους
μαθητὰς, ἐπελθόντος αὐτοῖς τοῦ ἁγίου πνεύματος,
ἀπεστάλθαι, οὐκ ἂν ἐπῆρε λέγειν ἀνίστασθαι μὴ
τὸ κεκρατηκέναι τὴν ἐκείνων παράδοσίν τε καὶ διδα-
σκαλίαν χρόνους ὡσεὶ ὀκτακοσίους, καὶ πατέρας ἁγίους
τοιούτου ὡς ἄγκυραν ἀσφαλῆ κρατῦναί τε καὶ βε-
βαιῶσαι. ἅπαξ γὰρ καθόλου λυτρωθέντες παρὰ
Χριστοῦ ἐκ τῶν εἰδώλων, οὐ χρείαν ἔχομεν περὶ τῶν
εἰδώλων ἐγκαλεῖσθαι· εἰ μή τι τολμήσωσι λέ-
γειν, μετατεθῆναι γεγονέναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
καὶ θεσμοὺς ἑτέρους καὶ τάξεις παραδεδόσθαι, παρεσφέ-
ροντες ἡμῖν ἀποφάσεις ἀλόγους καὶ ἀρτήτους μεσάς,
τοῦτο γὰρ ἐθρύλησαν οἱ γυναῖδαι εἰπόντες, κα-
θὼς φάσκει ὁ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸς καὶ
τελειωτὴς Ἰησοῦς. ἐντεῦθεν παρίστανται αὐτοῖς λέ-
γειν· πᾶν παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφα-
νισμοῦ· καὶ ὅτι πεπαλαίωται ἡ τῶν ἀποστόλων διδασ-
καλία, νέαν ἡμεῖς προαιρούμεθα ἐξανασῆσαι· ὅτι
καὶ Μωσῆς καὶ Ἀαρὼν ἱερεῖς· ἀλλ' ὅτε ἡ χάρις ἀν-
τεισῆλθεν, ὁ ἀπόστολος λέγει ἕτερον ἀνίστασθαι
ἱερέα. ἐχὴν δὲ νῦν ὀφείλειν δοῦναι μεγίστην τι-
νὰ χάριν ὑπὲρ τὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων· οὕτω
γὰρ καὶ λέγουσι· πρὸς καταρτισμὸν μὲν ἡμῶν καὶ
διδασκαλίαν. καὶ ἐπίσκοποι ὄντες οἱ τῆς νεωτέρας
συνόδου, πάντως τὴν τελειότητα τῶν ἀποστολικῶν
ὅρων τύπων ἔχοντες, καὶ ἄλλους ὤφειλον καταρτί-
ζειν, οὐχὶ ὑπ' ἄλλων καταρτίζεσθαι· ὡς μᾶλλον
ἀπωλέσαντα μαθητείαν τῆς διδασκαλίας καὶ παρα-
δόσεως τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τῶν κλεινῶν ἡμῶν
πατέρων. ὅθεν ἀμέτοχοι ἀπεδείχθησαν τῆς τύπου
διδασκαλικῆς παιδεύσεως, ὡς μὴ συνεχύπτε τῇ αὐ-
τῶν παραδόσει. καὶ ἀποφαίνεται αὐτοῖς ὁ ψαλμῳ-
δὸς Δαβὶδ λέγων· ἐξολοθρεύσει κύριος πάντα
τὰ χείλη τὰ δόλια, γλῶσσαν μεγαλορρήμονα.
εἰκότως δὲ ἡμῖν ψάλλων ὁ αὐτὸς Δαβὶδ ἀληθῶς,
καὶ ἡμεῖς συᾠδοὶ αὐτῷ· τῷ ἐχθρῷ ἐξέλιπον αἱ ῥομ-
φαῖαι εἰς τέλος, καὶ πόλεις καθῃρέθησαν· πότε ἐξέ-
λιπον τὸ ἐχθρὸ αἱ ῥομφαῖαι καὶ αἱ πόλεις, ἤτοι
τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ; οὐχὶ ἐπὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ θε-
ἀνθρωπήσεως; περὶ ἃ καὶ γέγραπται, ὅτι τῶν ἰσχυ-
ρῶν μερίζεται σκῦλα. μὴ ἐπὶ τῷ ψευδοσυλλόγῳ
καὶ τῇ συμμορίᾳ αὐτῶν γέγραπται, ὅτι τὸ ἐχ-
θρὸν ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος; καὶ ἵνα εἰς
τέλος, καὶ παντάπασιν ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι τοῦ
ἐχθροῦ, καὶ τῆς ἀσεβείας αἱ πόλεις καθῃρέθησαν,
πῶς τοῦτο πάλιν ἀνοικοδομεῖσθαι καὶ ἀνανεοῦσθαι
πεφλυαρήκασι; ἵνα ἑαυτῆς ἐπιγράψωσι τῷ αὐ-
τῶν καθαιρέσει, καὶ τὴν ἀνθρωπείαν ἧτταν Ἰησοῦ ἐξ
αὐτῶν ἀπολύτρωσιν; συμκρυπτόμενοι τὸ μέγα τῆς
σωτηρίας ἡμῶν μυστήριον, τὴν οἰκονομίαν Χριστοῦ
τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ τοῦ ὄντος εὐλογητὸς εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. εἶτα ταῖς κολα-
κείαις πρὸς τοὺς κρατοῦντας χρώμενοι, φασίν.

ΓΡΗ-

d by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Οἱ τῷ περιόντι αὐτοῖς θείῳ ζήλῳ κινούμενοι, τὴν τῶν πιστῶν ἐκκλησίαν τῇ τῶν δαιμόνων λαθραίῳ ἁρπαγῇ ὁρᾶν μὴ ἀνεχόμενοι.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Qui divino zelo, qui illis inest, moti, fidelium ecclesiam dæmonum subreptam seductione videre non patientes.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
τῇ συνόδῳ ἀνέγνω.

Ταῦτα λέγοντες, οὔτε ἐγνωσαν τὰς ἐπαγγελίας, ἃς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία παρὰ τοῦ αὐτὴν θεμελιώσαντος Χριστοῦ ἔλαβεν, οὔτε διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ὁμολογοῦσι σωθῆναι τὸ ἀνθρώπινον γένος. ὃ γὰρ Χριστὸς τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐξωνήσατο, πάλιν τῷ διαβόλῳ πιπράσκουσι· ὃς τῷ ἰδίῳ θανάτῳ ἐζωποίησε, αὐτοὶ τῷ δηλητηρίῳ τῶν αὐτῶν χειλέων θανατοῦσι, καὶ εἰς πῦρον ᾅδου καταβιβάζουσιν. ἀκροατὰς τῶν ἁγίων ᾀσμάτων ὡς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ· ὅλη καλὴ εἶ πλησίον μου, ὅλη καλή, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. ἤδη ἤκουσαν ὅλην αὐτὴν καλὴν εἶναι καὶ πλησίον Χριστοῦ, καὶ μώμου πάντος ἀπηλλάχθαι. πρὸς ἣν καὶ διὰ Ἡσαΐου φθέγγεται· ἐπὶ τῆς χειρός μου ἐζωγράφησά σε πρὸ τοίχου, καὶ ἐνώπιόν μου εἶ διὰ παντός. καὶ πῶς ἡ ταύτας τὰς ἐπαγγελίας λαβοῦσα λοιζεται ὑπὸ τῆς τοῦ δαιμόνου ἀντικειμένης δυνάμεως; καὶ ἔνθα Χριστός ἐστι κεφαλὴ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, τίς ὁ ταύτην δυνάμενος ἐκ προνομὴν λαβεῖν; αὐτὸς παρέστησε αὐτὴν ἑαυτῷ μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα, καὶ πῶς πάλιν μολύνεται; φεῦ τῆς ὑπολήψεως ταύτης. προδήλου γάρ, ὅτι ἄρνησις τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας μισολαβεῖ τὴν ὑπόνοιαν ταύτην. ἀλλ' ἔσπευσαν ἐξαδικῆσαι τὴν ἐκκλησίαν· διὰ τοῦτο ἐξουδενώσει αὐτοὺς κύριος, καὶ ἔσονται παρὰ πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῇ γεννηθεῖσιν ἐξουδενωμένοι καὶ ἀναθεματισμένοι. ἔμενε γὰρ ἀλώβητος καὶ ἀῤῥαγὴς καὶ ἀσάλευτος. τοῖς δὲ κολακείαις πληρώσασι τὸ στόμα, ἐπὶ τὴν ἀπήγησιν τῶν παρ' αὐτοῖς πραχθέντων τὸν λόγον ποιοῦνται σεμνυνόμενοι.

Hæc dicentes, neque cognoverunt repromissiones quas catholica ecclesia suscepit a Christo qui eam fundavit, neque per redemptionem, quæ est in Jesu Christo Domino nostro, confitentur salvari genus humanum. Quos enim Christus proprio mercatus est sanguine, iterum diabolo vendunt. Quos propria morte vivificavit, ipsi toxico labiorum suorum mortificant, & in laqueum inferni demerguut. Audiant cantica canticorum aperte ad ecclesiam ex persona Christi cantantia: *Tota* * *bona es proxima mea, tota bona es, & macula non est in te.* Ecce jam audierunt totam eam bonam esse & proximam Christi, ac ab omni macula liberam; ad quam & per Isaiam affatur: *In manu mea depinxi muros tuos, & in conspectu meo es semper.* Et quomodo quæ has repromissiones accepit, subripitur a dæmonum adversa virtute? & maxime ubi Christus est caput secundum divinum apostolum, quis est qui hanc possit in prædam arripere? Ipse exhibuit eam sibi non habentem maculam aut rugam, & quomodo rursus coinquinatur? O * reprehensionem istam! Certum est enim quod negationem dispensationis ejus sequeretur opinio hæc. Sed festinaverunt ecclesiam spernere: ideirco spernet illos Dominus, & erunt apud omnes qui in ea nati sunt, reprobati & anathematizati: manet enim inexpugnabilis & * incorruptibilis & immobilis. Porro adulationibus replentes os, ad narrationem a se gestorum faciunt gloriantes.

* pulchra Cant. 4.

Isa. 49.

Ephes. 5.

* Gr. opinionem

* Gr. incorruptibilis

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Πᾶσαν τὴν ἱεραρχικὴν συνκαλέσαντα τῷ θεοφιλῶν ἐπισκόπων ὁμήγυριν, ὅπως συνοδικῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γνωμάσῃ, γραφικῶτε συζήτησιν ποιησαμένη περὶ τῆς ἀπατηλῆς τῶν ὁμοιωμάτων χρωματουργίας, τῆς κατασκώσης ἐκ τῆς ὑλικῆς τῷ θεῷ πρεπούσης λατρείας εἰς τὴν χαμαίζηλον καὶ ὑλικὴν κτισματολατρείαν τὸν τῶν ἀνθρώπων νοῦν, θεσπεσίως ἐκφωνήσῃ τὸ αὐτῷ δοκοῦν· εἰδότες τὸ γεγραμμένον ὑπὸ προφήτου· ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἄγγελος κυρίου παντοκράτορος ἐστίν.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Omne sacratum convocaverunt Deo amabilium episcoporum collegium, ut synodice in id ipsum effectum, & scripturarum quæstionem faciens de seductoria similitudinum colorum operatione, quæ avellit ex summa & Deo decibili latria ad humilem & materialem creaturæ latriam, hominis sensum Deo movente pronuntiet quid sibi fuerit visum: scientes quod scriptum est in prophetis: Quia labia sacerdotum custodient scientiam: & legem exquirent ex ore ipsorum, quia angeli Domini omnipotentis sunt.

Malach. 2.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

Ἀμνημονήσαντες τοῦ θείου λόγου τοῦ ἐκ παρθένου

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Immemores Dei Verbi nativitatis ex vir-

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

gine, hujusque magni & salutaris mysterii, A quod ipse in carne veniens nobis donavit, eruens nos ab idolorum errore, ac horum insana superstitione: ipsique hanc salutem usurpantes, gloriamque sibi cumulare volentes, inglorii a catholica ecclesia prædicantur. Quibus aperte affatur Christus Deus noster per prophetam dicens: *Sacerdotes spreverunt legem, & coinquinaverunt sancta mea. Inter sanctum & pollutum non distinxerunt, & inter mundum & immundum non distinxerunt.* Ipsi enim iconas Domini & sanctorum ejus a dæmoniorum icona non distinxerunt, eas similiter idola nominantes, & calumniose accusantes ecclesiam, quam acquisivit proprio sanguine Christus B Deus noster; seductoriamque colorum operationem evangelii enarrationem susurrando fatentes, quam venerabilem & sanctam fideles dicunt & nominant; non profecto aspicientes ad id quod videtur, sed ad ea quæ in ipso signantur. Audientes enim auribus, gloria tibi Domine, proclamant: & videntes oculis, eamdem utique deferunt gloriæ actionem. In memoriam quippe venimus conversationis ejus, qua cum hominibus conversatus est. Quidquid enim narratio in scriptis insinuat, id ipsum & pictura denuntiat. Qualia vero impudenter jactanterque verbosa fauce garrierunt, inspiciamus. Quæ avellit ex summa & Deo C debibili latria ad humilem ac materialem creaturæ latriam. O vesanam linguam ut gladium acutum & mendacio infectam habentium, immaculatam fidem Christianorum in imaginum æstimantium commutari cultura; quique contumeliose profantur, humilem ac materialem creaturæ latriam hanc appellantes. Nullus Christianorum hominum qui sub cælo sunt, imagini cultum servitutis exhibuit: pagana est enim ista fabulatio, & dæmonum adinventio, atque opus actionis satanicæ. Periit hoc Christi adventu. Servitus nunc in spiritu & veritate est: diversa autem quæ Deo exhibentur, ad memoriam videlicet D ejus & sanctorum ipsius, habet ecclesia reposita: ex quibus etiam imaginum est fabura. Ipsi præterea sese arguunt dicentes: Pronuntiet quod sibi fuerit visum. Latuit eos quod ab ore dominico scriptum est: *Qui loquitur a semetipso, propriam gloriam quærit.* Igitur ipsi testantur se a semetipsis affari, & non a Spiritu Sancto. Quis, putas, hanc audiat? nisi forte qui non fuerit Spiritus. Deinde gloriantes, non in Domino, sed in lingua sua, sic ajunt.

Exod. 22.

Joan. 4.

Joan. 7.

γίμησιν, ᾗ τότε τὸ μέγα ᾗ σωτήριον μυστήριον, ὅπερ αὐτὸς σαρκὶ ἐπιδημήσας ἡμῖν ἐχαρίσατο, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης, ᾗ τῆς τούτων μανιώδους θρησκείας· αὐτοί τε τούτῳ τῷ σωτηρίῳ σφετερισάμενοι, δόξαν ἑαυτοῖς βουλόμενοι περιθεῖναι, ἀδίκως παρὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας διαμάχονται. εἰς εἰκόνας προσφθέγγεται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν διὰ τοῦ προφήτου· οἱ ἱερεῖς ἠθέτησαν νόμον μου, ᾗ βεβήλωσαν τὰ ἅγιά μου. ἀναμίσον ἁγίου ᾗ βεβήλου οὐ διέστειλαν, ᾗ ἀναμίσον καθαρῶν ᾗ ἀκαθάρτων οὐ διέστειλαν. αὐτοὶ γὰρ τὰς εἰκόνας τοῦ κυρίου ᾗ τὸν ἅγιον αὐτοῦ οὐ διέστειλαν, τῇ τοῦ δαιμόνου εἰκόνι αὐτὰς παραπλησίως εἰδωλικὰ ὀνομάσαντες. ᾗ κατηγορικῶς συκοφαντήσαντες τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣν περιεποιήσατο Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν τῷ ἰδίῳ αἵματι. ἀνατολὴν δὲ χρωματουργίας τοῦ εὐαγγελίου διήγησιν ὑφάλλησαν, ὧν στιγμὴν ᾗ ἅγιαν οἱ περὶ λίγουσί τε ᾗ φαντάζωσιν, εἰς ἀποβλέποντες εἰς τὸ ὁρώμενον, ἀλλ' εἰς τὸ ἐν αὐτῷ ἐσκηνωμένον. ἀκούοντες γὰρ τῆς ὡσί, δέχεσθαι κύριε προσφθέγγεται· ᾗ ἐροῦντες τοῖς ἔμπροσθεν, πάντας τῇ αὐτῇ ἀποπέμπουσι δεξιολογίᾳ. εἰς γὰρ μνήμην ἐρχόμεθα τῆς ἐν ἀνθρώποις αὐτοῦ ἀναστροφῆς. εἴτε γὰρ ἡ ἐξήγησις ἐγγράφως ἡμῖν δηλοῖ, τοῦτο ᾗ ἡ ἀναζωγράφησις. εἴα δὲ ἀναιδῶς καὶ ἀλαζονικῶς περιλαφήκασι, σκοπήσωμεν. τῆς καταπαύσης ἐκ τῆς ὑφλῆς ᾗ Θεῷ πρεπούσης λατρείας εἰς τὴν χαμαίζηλον ᾗ ὑλικὴν κτισματολατρείαν· ὦ τῆς παραπληξίας. τὴν γλῶσσαν ὡς μάχαιραν ὀξεῖαν ἔχοντες ᾗ πεπυρωμένῳ τῷ ψεύδει, τὴν ἀμώμητον πίστιν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν τῶν εἰκόνων νομίζουσι μεταλλάσσεσθαι φιλοκερδίστητα· ᾗ ὑβριστικῶς προσφθέγγονται, χαμαίζηλον ᾗ ὑλικὴν κτισματολατρείαν τοιοῦτον ἀποκαλοῦντες. οὐδεὶς τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν Χριστιανῶν ἀνθρώπων εἰκόνι ἐλάτρευσε. ἑλληνικὸν γὰρ τὸ μύθευμα, δαιμόνων ἐφεύρημα, παρ' ἡμῖν σατανικῆς τὸ ἐγχείρημα. ἀπόλωλε τοῦτο τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπιδημίᾳ. λατρεία καὶ ἐν πνεύματι ᾗ ἀληθείᾳ ἐστί. διαφορὰ δὲ τῷ Θεῷ ἀναθεμάτων πρὸς μνήμην αὐτοῦ τε ᾗ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἔχει ἡ ἐκκλησία ἐναποκείμενα, ἐξ ὧν ἐστι ᾗ τὸ τῶν εἰκόνων ποίημα. αὐτοὶ δὲ ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν εἰπόντες· ἐκφωνήσει κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν. λήθοσε αὐτοὺς τὸ γεγραμμένον παρὰ τοῦ κυριακοῦ στόματος· ὁ λαλῶν ἀφ' ἑαυτοῦ, τὴν ἰδίαν δόξαν ζητεῖ. πόθεν αὐτοὶ μαρτυρῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν φθέγγεσθαι, ᾗ ὁ παρὰ τοῦ πνεύματος. τίς ἄρα τούτων ἀκούσεται; εἰ μήτω ἐν ἐστι τῷ πνεύματι. εἶτα ὑμνωχώμενοι, ἐν ὄντες πνεύματι, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῶν γλώσσῃ, ὅπερ φασίν;

GREGORIUS EPISCOPUS Neocæsariæ legit.

Et ecce nunc congregata sacra synodus, cujus numerum implemus trecenta triginta octo, synodicas sequentes legislationes, amplectenter suscipimus & prædicamus dogmata seu traditiones, quas ipsa roborantes, secure nos tenere sanxerunt.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Νεοκαισαρείας ἀνέγνω.

Καὶ δὴ τούτῳ συνεδρευθεῖσα ἐνταῦθ' ἡμᾶς ἱερὰ συνόδος, ἧς τὸν ἀριθμὸν πληροῦμεν τριακόσιοι τριάκοντα ὀκτώ, ταῖς συνοδικαῖς ἑπόμενοι θεσμοθεσίαις, ἀσπαζόμεθα ᾗ ἀναπεμπτέον τὰ δόγματα ᾗ τὰς παραδόσεις. ἃς αὐτὴ βεβαιώσασα, ἀσφαλῶς κρατεῖν ἡμᾶς πεποίηκεν.

ΕΠΙ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω. EPIPHANIUS DIACONUS legit. ACTIO VI.

Πολύανδρον ἔχοντες τὴν ὁμήγυριν ἐναβρυνόμενοι τῷ πλήθει ἐγκαυχώμενοι. ἐχλαγαγίσαντες γὰρ κατὰ τῆς ἐκκλησίας πολυανθρωπίαν ἀθυροστομίας, ἃ μὴ δίμις, ἄδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλαλήσαντες. καὶ κατὰ τὸν τῶν Ἑβραίων λαὸν πλῆθυναν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο. ἀλλ' οὐκ ἐδόκησεν ἐν αὐτοῖς ὁ κύριος. διατί; ὅτι τῆς ἐκκλησίας ἑαυτοὺς ἐξωθήσαντες ἐπλανήθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν ἀνύδρῳ, τὸν ἐξευφραίνοντα καρδίας ἀνθρώπων πνευματικὸν οἶνον μὴ ἔχοντες. αὖθις δὲ τὰ αὐτὰ περὶ τῆς αὐτῆς φθέγγονται, λόγῳ μὲν χαρακτιζόμενοι ταῖς συνοδικαῖς ἀκολουθεῖν θεσμοθεσίαις, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, καὶ ἀπαριθμοῦσι τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους, λέγοντες.

Populosum habentes concilium, jactant de multitudine gloriantes. Turbas quippe contra ecclesiam congregantes garrierunt, os non habens ostium aperientes, quod licitum non est, iniquitatem in excelsum locuti sunt; & secundum Hebræum populum creverunt, & vilissimi facti sunt. Sed non beneplacuit in eis Domino. Quare? quoniam ab ecclesia sese pellentes, erraverunt in eremo, in inaquoso, vinum spirituale, quod lætificat corda hominum, non habentes. Rursus autem eadem de [a] semetipsis asseverant, verbo quidem figurante synodicas sectari legum positiones; factis autem negant, & dinumerant universales synodos, dicentes. Exod. 7. juxta 70. Psal. 103. [a] Gr. ibidem

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω. GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Κατὰ μὲν πρώτην λόγον ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθεῖσα μεγάλη σύνοδος ἐπὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως· ἥτις τὸν δυσσεβέστατον Ἄρειον τῆς ἱερατικῆς καθέλου ἀξίας, διὰ τὸ λίαν κτίσμα ὄντα τὸν ἄκτιστον υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, καὶ κατὰ φάντα ὁμόδοξον καὶ ὁμότιμον· ἃ καὶ τὸ θεόλεκτον τῆς σωτηριώδους ἡμῶν πίστεως ἐξεφώνησε σύμβολον. εἶθ' ὅπως ἡ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων τῶν συνελθόντων ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως τοῦ μεγάλου· ἥτις Μακεδόνιον τὸν Πνευματομάχον κατέκρινεν, ὡς εἰς τὸ πανάγιον καὶ ἄκτιστον βλασφημοῦντα πνεῦμα, καὶ μὴ εἶναι αὐτὸ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ ἀσεβῶς δογματίζοντα· αὖθις τὸ τῆς σωτηριώδους ἡμῶν πίστεως σύμβολον πλατυτέρως ἐτράνωσε, Θεὸν καὶ τὸ ἅγιον καὶ παντοδύναμον πνεῦμα κηρύσσοντα. B C D

Secundum quidem primum sermonem sancta & universalis ac magna synodus, quæ apud Nicæam celebrata est sub sancta memoria Constantino Magno imperatore; quæ impiissimum Arium a sacerdotali depositi dignitate, eo quod diceret creaturam increatum Filium Dei, qui consubstantialis Patri & Spiritui Sancto, & per omnia unius gloriæ ac unius est honoris: quæ & a Deo [a] electum salubris fidei nostræ protulit symbolum. Sicque demum centum quinquaginta sanctorum patrum qui convenerunt in hac regia urbe sub majore Theodosio imperatore: quæ Macedonium Pneumatomachum damnavit, tamquam in sanctissimum Spiritum blasphemantem, & non esse homoüsion Patri & Filio impie dogmatizantem: ipsum quoque salutaris fidei nostræ symbolum latius expressit, Deum etiam & sanctum omnipotentem Spiritum firmans. [a] Gr. dilectum [a] Gr. Deinde centum

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω. EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ταύτας τὰς ἁγίας οἰκουμενικὰς δύο συνόδους ὁ Νεστόριος ἐδέξατο, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν αἱρετικοί. οὕτως καὶ ἡ τῶν τοιούτων ἐκλαγαγία συνοδεύσει· ταύτας δεχομένη, ἑτέραν αἵρεσιν παρεισηγαγέν, ἀφ' ἧς οἱ αὐτῇ προσέχοντες χριστιανοκατήγοροι ὠνομάσθησαν παρὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας, κατ' οὐδὲν διαφέροντες ἀνοήτων ἀνδρῶν τὸν ἥλιον ὁρώντων ὑπὲρ γῆν ὄντα, καὶ πρὸς ἀλλήλους φασκόντων· τῇ λαμπρότητι τοῦ ἡλίου οἱ ἀστέρες κεκρυμμένοι εἰσί, καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ οὐχὶ νύξ· τὶ σαφανῆ καὶ δῆλα ἀργολογίᾳ συλλογισάμενοι περαίνουσιν, εἶτα ἐπιφέρουσιν. E

Has sanctas universales duas synodos etiam impius recepit Nestorius, & qui partis ejus erant hæretici. Ita & horum factiosæ cohortis synodus has recipiens, aliam hæresim introduxit, a qua qui intendunt ei, Christianorum calumniatores nominati sunt a sancta Dei catholica ecclesia, in nullo ab insensatis viris discrepantes, qui solem videntes esse super terram, dicunt adinvicem; Præ claritate solis stellæ absconsæ sunt, & dies est, & non est nox: manifestissima & certissima otioso sermone ratiocinantes [a] deliberant, ita subdentes. [a] Gr. concludunt,

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω. GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Μετὰ τούτους ἡ τῶν ἑξακοσίων ἁγίων πατέρων ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθοῦσα ἐπὶ Θεοδοσίου

Post hos ducentorum sanctorum patrum apud Ephesum prius convenientes sub juniori Theo-

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

Theodosio imperatore, quæ Judæorum sensum habentem & hominem colentem Nestorium condemnavit: quoniam prædicabat Christum seorsum ex Deo Verbum, & Christum alterum qui esset ex muliere; partim privatimque penes Deum Verbum, & partim hominem: duas hinc subsistentias in uno Christo dogmatizans, & negans unitatem quæ per subsistentiam facta est: secundum quam non quasi alter cum altero coaderatur, sed unus intelligitur Christus Jesus Filius unigenitus, una adoratione honorandus cum propria carne.

τοῦ υἱοῦ, ὅτις τὸν ἰουδαΐσαντα καὶ ἀνθρωπολάτρην Νεστόριον κατεδίκασε, διὰ τὸ δοξάζειν αὐτὸν Χριστὸν ἰδικῶς τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον, καὶ Χριστὸν ἕτερον τὸν ἐκ γυναικός, ἀνὰ μέρος μὲν ἰδικῶς τιθέντα τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἀνὰ μέρος δὲ τὸν ἄνθρωπον· δύο ἐντεῦθεν ὑποστάσεις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ δογματίζοντα, καὶ ἀρνούμενον τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν. καθ' ἣν οὐχ ὡς ἕτερος ἑτέρῳ συμπροσκυνεῖται, ἀλλ' εἷς νοεῖται Ἰησοῦς Χριστὸς υἱὸς μονογενὴς, μιᾷ προσκυνήσει τιμώμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

B

Hæc & Eutyches, & Dioscorus, atque qui confusionem duarum in Christo naturarum prædicant, admiserunt. Sed hæretici permanserunt aliam hæresim inferentes, Ergo his connumerabuntur & ipsi, tamquam versutam vocum novitatem in catholicam ecclesiam inferentes. Ex veluti pueri, qui ea quæ a patribus suis evidenter dicta & facta, illusorie adinvicem enarrant; ita & isti quæ ab omnibus manifeste sciuntur, * docte opinantur proferre, tradereque scripturæ, sed ridendi omnibus facti sunt. Et rursus vana confabulatione vtentes dicunt.

* Al. dicam. loqu.

Ταῦτα καὶ Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς συγχυτικοὶ εἰσῆλθαν· ἀλλ' αἱρετικοὶ μεμενήκασιν ἑτέραν αἵρεσιν εἰσαγαγόντες. ὧν τοίνυν συναριθμηθήσονται καὶ αὐτοί, ὡς νεωτεροποιὸν κενοφωνίαν παρεισενέγκαντες ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. καὶ οἷα παῖδες τὰ παρὰ τῶν ἰδίων πατέρων φανερῶς λεγόμενά τε καὶ γινόμενα χλευαστικῶς ἀλλήλοις διηγούμενοι, οὕτως καὶ ὅσα τὰ παρὰ πάντων ἀειδῶλως γινωσκόμενα, διδακτικῶς εἰσιτᾶσι φαντάζεσθαι καὶ γραφῇ παραδοῦναι· ἀλλὰ καταγέλαστοι πᾶσι πᾶσι γεγόνασι. καὶ αὐθις τῇ ἰδιωτῶν κενομυθίᾳ χρώμενοι λέγουσιν.

C

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

*Deinde Chalcedone magna & opinatissima synodus, quæ sub Marciano Deo amabili principe concurrit, quæque Dioscorum & infelicem Eutychem anathematizavit, prædicantes non in duabus naturis post summam Dei Verbi unitatem, quæ in subsistentia facta est, eumdem & unum Christum & Dominum cum carne subsistere; sed ex duabus naturis unitionem factam, & unam mixtam & confusam effectam. Præterea & quæ Constantinopoli convenit centum sexaginta quinque sanctorum patrum sub Justiniano divæ recordationis: quæ anathematizavit Origenem, qui & Adamantius dictus est, Evagrium, Didymum, cum paganis conscriptis eorum; atque Theodorum Mopsuestenum, & Diodorum præceptorem Nestorii, Severum, Petrum, Zoeram, cum impiis dogmatibus eorum; & * factum Iba epistolam, quæ scribitur ad Marim Persam: sanctæ & magnæ quartæ synodi pia corroborans dogmata.*

* Cf. dictum

Εἶτα ἡ ἐν Χαλκηδόνι μεγάλη καὶ περιβόητος συνοδος, ἡ ἐπὶ Μαρκιανοῦ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως συνδραμοῦσα· ἥτις τὸν Διόσκορον καὶ τὸν δυσεχῆ Εὐτυχίχ ἀνεθεμάτισε, δογματίζοντας μὴ ἐν δυσὶ φύσεσι μετὰ τὴν ἄκραν καθ' ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ λόγου ἕνωσιν εἶναι τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα Χριστὸν καὶ κύριον μετὰ τῆς σαρκὸς, ἀλλ' ἐκ δύο μὲν γεγονέναι φύσεων τὴν ἕνωσιν, μίαν δὲ ἀποτελεσθῆναι περιφραζόμενοι καὶ συγχυτικῶς. ἧς γε τούτοις ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθοῦσα τῶν ἁγίων ἑξήκοντα πέντε ἁγίων πατέρων ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ τῆς θείας λήξεως· ἥτις ἀνεθεμάτισε Ὠριγένην τὸν καὶ Ἀδαμάντιον, Εὐάγριον, Δίδυμον, μετὰ τῶν ἑλληνικῶν αὐτῶν συγγραμμάτων, Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, καὶ * Θεόδωρον τὸν καθηγητὴν Νεστορίου, Σεβῆρον, Πέτρον, Ζωόραν, μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν δογμάτων, καὶ τὴν λεγομένην Ἶβα ἐπιστολὴν γραφεῖσαν πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην· καὶ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τετάρτης συνόδου βεβαιοῦσα δόγματα.

* Al. Διόδωρον

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

E

Has sanctas & universales synodos, & præcedentes eas, susceperunt Sergius Constantinopolitanus, Cyrus Alexandrinus, Honorius Romanus, & qui circa ipsos sunt unam voluntatem in Christo dicentes. Sed ut hæretici anathematizantur a catholica ecclesia, per hæresim suam vana loquentes. Sic & isti licet & has sanctas synodos admittant, propter hæresim tamen

Ταύτας τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς συνόδους, καὶ τὰς πρὸ αὐτῶν ἐδέξαντο Σέργιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, Κῦρος Ἀλεξανδρείας, Ὁνώριος Ῥώμης, καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς Μονοθελῆται λεγόμενοι· ἀλλ' ὡς αἱρετικοὶ ἀναθεματίζονται παρὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς καὶ διὰ τῆς αὐτῶν αἱρέσεως λαρυγγίσαντες ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ· ὅτις καὶ ὅταν ταύτας τὰς ἁγίας συνόδους δέξωνται, ἀλλ'

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

ἐν διὰ τῶν ἑαυτῶν αἱρέσεων ἐκβέβληνται τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· καὶ μάταιος αὐτοῖς ὁ περὶ τούτου λόγος καὶ ἄργός, καὶ οὐδὲ ἀποκρίσεως ἄξιος, ὅτι ἐν προσηγορίᾳ τῶν ἁγίων συνόδων, ταύτῃσι ἀντίκεινται καὶ ἑαυτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἀγνοίᾳ τοῦτο πεποιήκασιν, ἀπαθείας καὶ ἀμαθίας ἀνάμεστον· εἰ δὲ ἐν γνώσει, ἀσεβείας καὶ πάσης ἀλογίστου συνειδήσεως. ἢ γὰρ δείξουσιν ἡμῖν συνόδους ἀντικειμένην συνόδῳ, εἰ μήτι ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ὄντων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ ἀναθεματισθέντων, ὡς καὶ ἐκεῖνοι· ἢ τοὺς εἰκότως καὶ ἐγκρίτους ἀκολουθήσουσι, καὶ ἄπερ ἔασαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ φύσαι δέξονται. καὶ εἰ μὲν δέξονται τὰς σεπτὰς εἰκόνας, τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἕπονται, ὡς παρὰ τῶν ἁγίων ἓξ οἰκουμενικῶν συνόδων δεδεγμένας. εἰ δὲ μὴ ἕπονται τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἀθεϊ κἀκείνων ἀκούσει μὴ ἀκολουθοῦντων τῇ θεοπρεπεῖ παραδόσει ταύτῃ.

A suam abjiciuntur a catholica ecclesia: & vanus illis est super hoc sermo, & otiosus, ac nulla responsione condignus; quoniam in appellatione sanctarum synodorum, his resultant & adversantur. Et si quidem ignorantia hoc fecerunt, amentia est & indisciplinatione plenum: quod si scienter, impietate & omni absurda conscientia. Aut enim ostendant nobis synodum adversantem synodo, nisi forte ex illis quæ alienata sunt a catholica ecclesia, & anathematizata, quemadmodum & eorum: aut probabiles sequantur, & sanctas; & quas dimiserunt in ecclesia, & illi suscipiant. Et si quidem susceperint venerabiles icones, catholicam ecclesiam sectantur, utpote a sanctis sex universalibus susceptas synodis. Si vero non sectantur catholicam ecclesiam, nemo illos audiet non sequentes Deo decibilem traditionem.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Ὡσαύτως καὶ ἡ ἐν χρόνοις Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει ἁγίων ἑβδομήκοντα πατέρων· ἥτις ἀνεθεμάτισε καὶ ἐκκέκρυκτον ἐποίησε Θεόδωρον τὸν τῆς Φαρᾶν, Κῦρον τὸν Ἀλεξανδρείας, Ὁνώριον Ῥώμης, Σέργιον, Παῦλον, Πύρρον καὶ Πέτρον τοὺς ἐνταῦθα προεδρεύσαντας, Μακάριόν τε Ἀντιοχείας, καὶ Στέφανον τὸν αὐτοῦ μαθητήν, διὰ τὸ λέγειν αὐτοὺς μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ τῇ δύο τῆς ἑνὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν φύσεων.

Similiter & ea quæ temporibus Constantini pii principis in hac a Deo conservanda urbe centum septuaginta sanctorum patrum convenit; quæ anathematizavit & abjectum fecit Theodorum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Honorium Romanum, Sergium, Paulum, Pyrrhum & Petrum, qui hic præsules extiterunt; Macariumque Antiochenum, & Stephanum discipulum ejus: eo quod dicerent unam voluntatem & operationem in duabus unius Christi Dei nostri naturis.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Τύπος τῆς λογιδρίας οὐδεὶς λόγος ἀναγκαῖος, διὰ τὸ ἀνατρέπεσθαι. σοφίσματι δὲ βεβήλῳ τὰς ἁγίας συνόδους πάλιν εἰς μέσον ἄγουσιν οὕτως λέγοντες.

His ratiunculis nullus est refutationis sermo necessarius, eo quod sint hæc superius confutata. Sophismate autem profano sanctas synodos iterum in medium afferunt, ita dicentes.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω,

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Αὗται οὖν αἱ ἁγίαι καὶ οἰκουμενικαὶ ἓξ σύνοδοι ἀστόχως καὶ διεστραμμένως τὰ δόγματα τῆς καθ' ἡμᾶς ἀμωμήτου τῶν Χριστιανῶν πίστεως ἐκθέμεναι, ἐκ τῶν θεοπαραδότων εὐαγγελίων μυηθεῖσαι, μίαν ὑπόστασιν ἐν δυσὶ φύσεσι, καὶ θελήμασι, καὶ ἐνεργείαις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ, καὶ θεοῦ ἡμῶν, παραδεδώκασι, καὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰ τε θαύματα καὶ τὰ παθήματα ὑπάρχειν ἐδίδαξαν.

Ipsa igitur sancta & universales seu synodi pie ac Deo placabiliter dogmata immaculata Christianorum fidei exponentes, & traditis divinitus evangeliis imbuta, unam subsistentiam in duabus naturis & voluntatibus & operationibus in uno Christo Domino nostro & Deo tradiderunt, & unius ejusdemque miracula & passiones existere docuerunt.

a al. placibiliter. II.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Ὢ τῆς αἰσχύνης καὶ τοῦ ἀλαζονικοῦ φρονήματος. ὡς ἀμαθῆ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ μηδέπω θείων δογμάτων ἐν γνώσει οὖσαν, διδάσκειν πειρῶνται· ἥτις μεμαρτύρηται πάσης σοφίας ἀπείρως ἔχειν, καθὼς τῇ μεγαλοφωνίᾳ τοῦ πνεύματος ἐμβοᾷ ὁ πάντων μυσταγωγὸς θεῖος ἀπόστολος, φάσκων περὶ αὐτῶν· ἵνα γνωρισθῇ ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξου-

O elationem & sensum arrogantissimum! Quasi imperitam & divinorum dogmatum ignaram ecclesiam docere nituntur; cui minime testimonium perhibetur, quod omni sapientia plena sit: quemadmodum magna voce spiritibus exclamavit divinus apostolus, qui hanc sacramentis imbuit, dicens de illa: *Ut innotescat principatibus &* Ephes. 3. po-

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

pteſtatibus per eccleſiam multiformis ſapientia Dei. Non igitur recte judicaverunt, ſed nimis periculoſe quæ non quæruntur in medium deducentes. Ut enim anchoram certam catholica eccleſia hæc dogmata & recepit & ſignavit, atque horum magiſterio opus non habet. Verum cum divinis dogmatibus eorum etiam venerabiles imagines receperunt, & cultu quodam & honore patres noſtri dignas judicaverunt, & pictas erexerunt eas in venerabilibus templis quæ ab eis ædificata ſunt: ſed & in omni congruo loco depinxerunt, & has amplexi ſunt. Ipſi autem omnem divinam catervam eorum tranſcendere præſumpſerunt, & adverſus hos ſedem ſuam locaverunt, ſuperbientes ſecundum patrem mendacii, id eſt, diabolum: & ſancta coinquinaverunt, injuriiſque affecerunt, atque igni mandaverunt. O * argumentum, o audacem dementiam! Recedat ſenſus eorum, & parcet populo ſuo Dominus ab hac corruptrice malitia eorum: fiatque ut * omnes qui catholicam ſectantur eccleſiam, recipiant evangelicas picturas, & martyricorum certaminum formationes; & has amplectantur, quemadmodum antiquitus ſancta Dei eccleſia ſuſcepit. Adhuc autem ſua continuantes artificia taliter maledicunt.

* faciunt

* Gr. omnes cath. lectentur.

σίαις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ. ὁ τοίνυν ὀρθῶς κεκρίκασιν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπισφαλῶς τὰ μὴ ζητούμενα εἰς μέσον ἄγοντες. ὡς γὰρ ἄγκυραν ἀσφαλῆ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ταῦτα τὰ δόγματα κατεδείξατο καὶ ἐσφράγισε, καὶ τῆς διδασκαλίας τούτων οὐσιωδῶς ἔχει· ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ θείων αὐτῇ δογμάτων καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἐδέξατο, καὶ σεβασμοῦ τινος καὶ τιμῆς ταύτας οἱ πατέρες ἡμῶν ἠξίωσαν, καὶ ἀνεγράψαντο ταύτας ἐν ταῖς σεπταῖς ναοῖς ταῖς παρ' αὐτῇ δομηθεῖσιν· ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ πάρῳ τῷ δέοντι διεζωγράφησαν, καὶ τυπώσαντο. αὐτὴ δὲ πᾶσαι τὴν αὐτῇ θείαν ὁμήγυριν ὑπεραναβεβηκέναι πεπλημμέληκεν, καὶ τὸν θρόνον αὐτῇ ἐξ ἐναντίας τούτων πεθείκασι, ξαχηλιάσαντες κατὰ τῶν πατέρα τῆ ψεύδους διάβολον· καὶ τὰ ἅγια ἐχρανάν καὶ ἐκέρισαν, καὶ τυφλῷ φαρίτιμψαν. ὦ τῆς ἐπιχειρήσεως· ὦ τῆς πλημμυρᾶς ἀκρισίας. οἰχέσθω αὐτῇ τὸ φρόνημα, καὶ φεσθεῖεν τῆ λαῆ αὐτοῦ κύριος ἐκ τῆς φθοροφορᾶ ταύτης αὐτῇ κακίας· καὶ γένοιτο πάντας τῇ καθολικῇ κατακολουθεῖν ἐκκλησίᾳ, ἀποδέχεσθαι πάσας τὰς ἀγγελικὰς ἀναζωγραφήσεις, καὶ τῇ μαρτυρικῶν ἄθλων τὰς ἐκτυπώσεις, καὶ ταύτας ἀσπάζεσθαι, καθὼς ἀρχῆθεν ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία παρέλαβεν. ἐπεὶ δὲ τῇ αὐτῶν ἔχουσι τεχνασμάτων εὐπρεπεῖ λαμφθῶσιν.

C

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Quæ cum multo ſtudio & tractatu & noſ aſpiratione ſancti Spiritus examinantes & cognoſcentes, invenimus in ipſum opportuniſſimum ſalutis noſtræ dogma, id eſt, in diſpenſationem Chriſti, illicitam picturæ artem blaſphemantem, & ſubvertentem eaſdem ſanctas & univerſales ſex ſynodos divinitus collectas & inſpiratas.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Α μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ὀξυκινήτως καὶ ἡμεῖς τῇ ἐπιπνοίᾳ τὸ παναγὲς πνεύματος ἐξετάσαντες, καὶ ἐπιγνόντες, εὕραμεν εἰς αὐτὸ τὸ καίριον δόγμα τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἤτοι εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν οἰκονομίαν τὴν ἀθέμιτον τῆς ζωγράφων τέχνην βλασφημοῦσαν, καὶ ἀνατρέπουσαν μὲν τὰς αὐτὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἓξ θεσυλλέκτους συνόδους.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Et ſtudium & tractatus etiam in malo, quemadmodum ſtudebat & tractabat cum Achitophel contra patrem ſuum Abeſſalom; ſic & ipſi contra ſanctos patres: & ut videbatur Achab ex divina inſpiratione pſeudoprophetarum dicta ſuſcipere: ſed & iſte fraudatus eſt ipſe. Ait autem Proverbiator: *Sunt viæ quæ videntur viro rectæ eſſe, noviſſima tamen earum mergunt in profundum inferni*. Talia & iſti paſſi ſunt: quippe qui paſſione * homini placita ſuperati, ex proprio ventre profati, putantes quidem vias ſuas rectas, in laqueum autem inferni obedientes ſibi demerguntur. Quomodo enim in ipſum opportuniſſimum, ut ajunt, diſpenſationis Chriſti myſterium imaginum factio a pictore facta ore blaſphemo refertur? vel quomodo iterum ſanctas ſex univerſales ſynodos pictorum ars ſpernit, & præter voluntatem earum in eccleſiis ſunt imagines poſitæ, cum iidem ipſi divini patres noſtri diligentiſſime ac voluntarie expreſſius explanantes ſalutis noſtræ myſterium, in venerabilibus templis figuraverint, arte pictoria-

a Reg. 22. 16. & 17.

Prov. 14.

* Gr. homicidiis placendo

ΔΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Εστι ἐπιμέλεια καὶ διάσκεψις ἐπὶ κακῷ γινομένη, καθὼς ἐπεμελεῖτο καὶ διεσκέπτετο μετὰ τοῦ Αχιτόφελ κατὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς ὁ Αβεσσαλώμ, οὕτω καὶ αὐτοὶ κατὰ τῶν ἁγίων πατέρων· καὶ ὡς ἐδόκει τῷ Αχαὰβ ἐκ θείας ἐπιπνοίας τοὺς διὰ τῶν ψευδοπροφητῶν ῥητοῖς δέχεσθαι· ἀλλὰ καὶ ἔτερος ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος. ἔφη δὲ καὶ ὁ παροιμιαστής· εἰσὶν ὁδοὶ δοκοῦσαι ἀνδρὶ ὀρθαὶ εἶναι, τὰ μέντοι πλάστρια αὐτῶν κατάγουσιν εἰς πυθμένα ᾅδου. τοιοῦτοι καὶ οὗτοι πεπόνθασιν, ἅτε τῷ πάθει τῆς ἀνθρωπαρεσκείας ἁλόντες, καὶ ἐκ τῆς ἰδίας κοιλίας φθεγγόμενοι, δοκοῦντες τὰς ὁδοὺς αὐτῶν ὀρθὰς εἶναι, οἱ δὲ εἰς πίτυρον ἅδου τοὺς πειθομένους αὐτοῖς καταγουσι. πῶς γὰρ εἰς αὐτὸ τὸ καίριον, ὡς φασι, τῆς οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ μυστήριον ἡ τῶν εἰκόνων ποίησις παρὰ τοῦ ζωγράφου γνωμῇ βλασφήμῳ φέρεται; ἢ πῶς πάλιν τὰς ἁγίας ἓξ οἰκουμενικὰς συνόδους ἡ τῶν ζωγράφων τέχνη ἀθετεῖ, καὶ παρὰ γνώμην αὐτῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις αἱ εἰκόνες ἀνετέθησαν, ἐπότων αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ θεῖοι πατέρες ἡμῶν διδασκαλικῶς καὶ ἐθελου-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

λασίους ξανθοῦπας τὸ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας μυστήριον, ἐν πᾶσι σεπταῖς ναοῖς ἀποτύπωσαν τῇ τῶν ζωγράφων τέχνῃ χρώμενοι, καὶ οὐχ οὕτως ἔστι φασί; τίς τῶν θείων πατέρων ἡμῶν εἰς αὐτὸ τὸ καίριον δέλμα τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἤγουν εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν οἰκονομίαν ἀθέμιτον ἀπεφήνατο τὴν τῶν ζωγράφων τέχνην; ὃ γὰρ τις ἀποδέχεται, τοῦτο ψέγειν οὐκ ἀνέχεται. πονηρῶν λημμάτων γενόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀποδεκτέον τὰ λημμάτιμα. ὡς ἔοικεν, ὑπέλαβον, ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς γνώσεται δολοῦντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. πᾶσαι μὲν οὖν αἱ βάναυσοι τέχναι τὸ σκοποῦ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλίνουσαι, ἀποχέρυκτέ εἰσιν· αἱ δὲ μὴ οὕτως ἔχουσαι, ἀλλ' εἰς τὸν βίον ἡμῶν χρησιμεύουσαι, οὐδαμῶς τὸ ἀπρεπὲς ἔχουσιν, οὐδὲ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διεπτύσθησαν ἢ ἀπεβλήθησαν. καὶ τὴν ζωγραφικὴν τέχνην, εἰ μὲν εἰς ὕψος αἰσχρότητος τοῦτο χρήσασθαι ἦν, ἀπόστυτός ἐστι καὶ ἐπιβλαβής· οἷον ἐὰν ζωγραφήσῃ τις σχήματα πορνικὰ καὶ διάκματα, λυγίσματά τε ὀρχηστικὰ, καὶ ἱπποδρομίων θέας· καὶ ἕτερον τοιοῦτον παραπλήσιον ὑπὸ τῆς τέχνης γίνοιτο, αἰσχρὸν τὸ ἐφεύρεμα. εἰ δὲ ἁγίων ἀνδρῶν βίους καὶ μαρτυρικῶν ἄθλων διηγήσεις, καὶ τὰ τούτων ἐξηγητικὰ παθήματα, καὶ τῆς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τὸ μυστήριον γράφειν ἐθέλωμεν, τίνι καιρῷ τῇ τῶν ζωγράφων χρώμενοι τέχνῃ, λέγοιμεν ἂν λίαν ὀρθῶς ἐργαζόμενοι. καὶ γὰρ καὶ σταυρὸν ζωγράφος ἀπεικονεῖ, καὶ οὐδεὶς τῶν εὖ φρονούντων τὸν γραφέντα σταυρὸν ἀποβάλλεται, ἀλλ' ἅτε θείαν τύπον γυμνεῖ χάριτος, κἂν ζωγράφος αὐτὸν ἐχρωματούργησε. τοιγαροῦν καὶ ἐπὶ τῶν βιβλίων ὁμοίως ὑπολητέον. εἰ μὲν γὰρ αἰσχρὰ διηγήματα ἐν βίβλοις τισὶ σχεδιάσει, αἰσχρὰ καὶ ἀπόβλητα, ἃ χριστιανικῆς ἐστὶν ἀλλότρια· εἰ δέ γε θεόπνευστα ῥήματά τε καὶ διηγήματα εὐηγοῦντα πρὸς εὐσέβειαν, ἀξιαίνετα, καὶ ἀποδεκτὰ, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἐπάξια. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, ἐννοεῖν ἀναγκαῖον. ἐπεὶ καὶ κιθάραν ἢ αὐλὸς τις ἐργάζόμενος, αἰσχρὸν τὸ αὐτῷ ἐπιχείρημα· εἰ δέ τι τῶν ἱερῶν σκευῶν, ἀποδεκτόν· καὶ οὐδεὶς τῶν εὐφρονούντων τὴν τέχνην κακίζει, ἂν ἐκ τοῦ βίου τούτου ἀναγκαῖόν τι κατασκεύσῃ. σκοπεῖσθαι γὰρ χρὴ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ τὸ ἀποτέλεσμα τῇ τέχνῃ γίνεται· καὶ εἰ μὲν πρὸς εὐσέβειαν, δεκτέον· εἰ δὲ πρός αἰσχρότητά τινα, φυγῆς καὶ ἐκβλητέον. τῇ δὲ κατ' ὀρθὸν ἀρεσκομένῃ καὶ ἕξις φανεῖται.

A rum usi, & non ut illi fatentur? Quis sacratissimorum patrum nostrorum in ipsum opportunissimum dogma salutis nostræ, id est, in Christi dispensationem, illicitam pronuntiavit pictorum artem? Quod enim quis suscipit, id vituperare non patitur. Igitur delipere sciunt, sed non demonstrare illa quæ delipiunt. Ut enim apparet, arbitrati sunt, quod nemo agnoscat verbum eos veritatis fraudare. Omnes quidem manuales artes quæ a consilio mandatorum Dei declinant, abjiciendæ sunt: quæ vero ita se non habent, sed ad vitam nostram non inutiles esse probantur, nihil indecens habent, neque has sancti patres nostri respuerunt vel abjecerunt. Porro si picturæ arte in effigiem turpitudinis quis usus fuerit, respuenda & noxia est: ut puta si pinxerit quis figuras meretriculares, sive spectacula, infractusque saltatorios, & circorum visiones; & quidquid aliud his simile ab arte fuerit factum, * turpis est adinventio. At vero si industriorum virorum vitas & martyricorum certaminum relationes, & horum narrandas passiones, & magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi dispensationis mysterium pingere voluerimus, tum pictorum usi artificio, inveniemur valde recte operantes. Etenim pictor crucem format, & nullus eorum qui bene sapiunt, depictam crucem ejicit, neque divina eum denudat gratia: licet pictor eam coloribus operatus extiterit. Rursusque super libris similiter accipiendum est. Nam si turpes quidem narrationes quis in libris depinxerit, turpes sunt & rejiciendi, atque ab auditu Christiano alienandi: si vero divinitus inspirata verba seu narrationes ducentes ad pietatem, laudandum est & admittendum, & ecclesia dignissimum judicandum. Idipsum etiam super icona Domini nostri Jesu Christi ac sanctorum ejus, ut prædiximus, existimare necessarium. Nam & si citharam vel tibias quis operatus fuerit, turpis est operatio: si autem quid sacrorum vasorum, acceptabile: & nullus eorum qui bene sapiunt, arti derogat, si in his quæ hujus sunt vitæ necessaria, utile quid effecerit. Considerare enim oportet intentionem & modum, per quem * perfectio artium fit: & siquidem ad * opus pietatem spectat, acceptabile: si vero ad quamlibet turpitudinem, odibile & abjectum est. Porro accusationi insistentes deinceps ajunt.

ACTIO VI.

* turpe exercitium.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Σωπεῶσιν δὲ Νεστόριον τὸν ἀθέμιτα εἰς υἱοὺς δυάδα τὸν δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα ἕνα υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ.

* Statuerunt autem Nestorium partientem in * subsistentem filiorum dualitatem eum, qui propter nos homo factus est, unum Filium & Verbum Dei.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Πάλιν, καθὼς φθάσαντες εἴπομεν, μόνον ἀποφαίνονται, καὶ οὐκ ἀποδεικνύουσι. τῶν γὰρ σωστῶν

Iterum, sicut prædiximus, tantum pronuntiant, & non ostendunt. Quomodo si-

Digitized by Google

ACTIO VI. Joan. 1.

ANNO CHRISTI 181.

fit Nestorium, qui pingit imaginem Christi? Nestorius duos filios introducit, unum Verbum Patris, alterum eum qui est ex virgine. Veri autem Christiani unum eumdemque confitentur Filium & Christum & Dominum: & pingentes iconam secundum id quod Verbum caro factum est & habitavit in nobis, id est, homo perfectus, valde recte & pie faciunt. Circumscriptus est enim Deus Verbum carne, ad nos profectum, non tamen quis excogitavit divinitatem ejus depingere. *Deum*, inquit, *nemo vidit unquam*: incircumscriptus est enim, & invisibilis, & incomprehensibilis; * sed humanitatem: ex duabus enim naturis novimus Christum, & in duabus naturis indivise, id est, divina & humana. Una ego incircumscripta, & una circumscripta in uno Christo videtur: & imago non secundum substantiam principali assimilatur, sed tantum secundum nomen & secundum positionem membrorum figuratorum. Neque enim imaginem quis scribens hominis alicujus, animam in imagine quærit: præsertim cum differentia incomparabilis sit animæ hominis & divinæ naturæ. Nam illa quidem increata est, & conditrix, & sine tempore; ista vero creata & temporalis, & ab ipsa condita. Et nullus aliquando bene sentientium visa hominis imagine cogitavit, quod separetur per pictorem homo ab anima. Non enim solummodo anima privatur imago, sed & ipsa substantia corporis, videlicet carnibus, * medullis, nervis, ossibus, & elementis, id est, sanguine, phlegmate, nigra & rubea chole ra: quorum temperantiam in imagine videri impossibile. Si enim hæc in imagine vidissemus, hanc utique jam hominem, & non imaginem hominis nominassemus. Ergo * perit una cum reliquis problematibus suis etiam præsens vaniloquium: risu præterea digna sunt quæ proferuntur.

9. Joan. 4.

* Gr. sed circumscripta secundum humanitatem.

* Gr. medullis

* propere

Νεστόριον ὁ ἀναζωγραφῶν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ; ὁ Νεστόριος δύο υἱοὺς εἰσάγει, ἕνα τὸν λόγον τοῦ πατρὸς, καὶ ἕτερον τὸν ἐκ τῆς παρθένου. οἱ δὲ ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσιν υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ κύριον, καὶ ἀναζωγραφοῦντες εἰκόνα καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, τοῦτον ἄνθρωπον τέλειον, λέγω ὀρθῶς πράττουσι. περιγράφη γὰρ ὁ Θεὸς λόγος σαρκὶ εἰς ἡμᾶς ἐπιδημήσας· ὁ μὲν δὲ τῇ θεότητα αὐτοῦ διενοήθησαν ἀναζωγραφῆσαι. Θεὸν γάρ, φησὶν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. ἀπερίγραπτος γὰρ καὶ ἀόρατος καὶ ἀκατάληπτος, ἀλλὰ περιγραπτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ἐκ δύο γὰρ φύσεων ἑνωθεὶς τὸν Χριστὸν, καὶ ἐν δυσὶ φύσεσιν ἀσυγχύτοις, τοῦτον θεὸν καὶ ἄνθρωπον, ἓ μία οὖν ἀπερίγραπτος, καὶ ἡ μία περιγραμμένη ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ θεωρεῖται. καὶ ἡ εἰκὼν ἡ κατὰ τὴν οὐσίαν τῷ πρωτοτύπῳ οὐκ ἔοικε, ἓ μόνον κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὴν θέσιν τῷ χαρακτηριζομένων μελῶν. οὐδεὶς γὰρ εἰκόνα τῆς ἀναζωγραφῶν ἀνθρώπου τινὸς, ψυχὴν ἐν τῇ εἰκόνι ζητῶ· καίτοι γε τῆς διαφορᾶς ἀσυγκρίτου ὔσης ψυχῆς ἀνθρώπου, καὶ θείας φύσεως. ἡ μὲν γὰρ ἄκτιστος καὶ δημιουργικὴ καὶ ἄχρονος, ἡ δὲ κτιστὴ καὶ χρονικὴ καὶ παρ' αὐτῆς δημιουργηθεῖσα. καὶ οὐδεὶς ποτὲ τῷ εὖ φρονεῖν ἰδὼν ἀνθρώπου εἰκόνα, ἐλογίσατο, ὅτι χωρίζεται διὰ τοῦ ζωγράφου ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς ψυχῆς. οὐ μόνον γὰρ ψυχῆς ἐστέρηται εἰκών, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος οὐσίας, φημὶ δὲ σαρκῶν, μυῶν, νεύρων, ὀστῶν καὶ στοιχείων, λέγω αἵματος, φλέγματος, χυμῶν, καὶ χολῆς· ὧν τῇ σύγκρασιν ἐν εἰκόνι ἰδεῖν τὸ ἀμήχανον ἐστίν. εἰ γάρ ποτε ἐν τῇ εἰκόνι καθορᾶτο, ἄνθρωπον ἂν αὐτὸν ἀνεμασσόμεθα, καὶ οὐκ ἀνθρώπου εἰκόνα. ἐκεῖνον οὖν ἅμα τοῖς λοιποῖς αὐτῷ προβλημάτων καὶ ἡ παροῦσα πρόοδος. γέλωτος δὲ ἄξια καὶ τὰ ἐκφερόμενα.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Hic non & Arium & Dioscorum, & Eutychetem, & Severum, qui confusionem & mixtionem in duabus naturis unius Christi dogmatizant.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἄρειον καὶ Διόσκορον, καὶ Εὐτυχέα, καὶ Σεβῆρον, τοὺς σύγχυσιν καὶ φυρμὸν ἐπὶ τῇ δύο φύσεων τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ δογματίζοντας.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

O inconsideratas & aniles eorum fabulas, & absconditam fraudem! Iterum enim eisdem gratum illis est immorari garrulitatibus. Aut enim ignorant diversitatem a se numeratorum hæreticorum, aut sponte garrire procurant. Arii enim ac Dioscori & Eutychetis hæreses contrariæ sunt Nestorio, & invicem adversantur, licet pares in impietate persistant. Arius enim ex non extantibus, ut esset, inquiens, æternum & increatum Verbum Dei & Patris, addit impietati suæ etiam aliam hæresim, non habere dicens Christum animam rationa-

Ὦ τῆς ἀνεπιστήτου αὐτῶν καὶ γραϊκῶν μύθων, καὶ τῆς κεκρυμμένης δόλου. πάλιν γὰρ ταῖς αὐταῖς φίλον αὐτοῖς ἐστι διατρίβειν φλυαρίαις· ἢ εἰ τοῦτο τὴν ἀκαταστασίαν τῇ ἑαυτῶν πρὸ μικροῦ αἱρετικῶν, ἢ ἐκόντες φλυαρεῖν προαιροῦνται. Ἄρειος γὰρ, Διοσκόρου τε καὶ Εὐτυχέος αἱ αἱρέσεις ἐναντίαι τυγχάνουσι τῇ Νεστορίου, καὶ ἀλλήλαις μάχονται, κἂν ὁμότιμοι τὴν ἀσέβειαν. Ἄρειος γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι λόγον τὸν προαιώνιον καὶ ἄκτιστον λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, προσέθηκε τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ἑτέραν αἵρεσιν, μὴ ἔχειν λόγον τὸν Χριστόν

1 Hic desunt videntur ex Latino, ubi legitur de re simili. Rend.

Digitized by Google

σὸν ψυχικὸν λογικὸν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ψυχῆς τὴν θεότητα, ἣ κ) πρὸ πάθους ἡνώθη. Διόσκορος δὲ ὁ Εὐτυχὴς τῷ Νεστορίῳ λέγοντι δύο φύσεις κ) ὑποστάσεις ἐπὶ Χριστοῦ ἐξ ἐναντίας φερόμενοι, τὰς φύσεις συγχέοντες, μίαν ἐκφωνήσαντες, καὶ πόρρω τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ βαδίσαντες τῆς μὴ ἐκκλινούσης μήτε δεξιὰ μήτε ἀριστερὰ, τῆς ἀποστολικῆς κ) πατρικῆς διδασκαλίας ἐξετράπησαν. κ) τίς ἡ κοινωνία καὶ συμφωνία τῇ καθολικῇ τοῦ Θεοῦ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἕνεκα τῶν ὑφεστηκότων ἀναζωγραφήτων μετὰ Ἀρείου κ) Διοσκόρου κ) Εὐτυχοῦς; ἀλλ' ἢ μόνον κενοὶ λόγοι κ) ὑφίστηλοι, κ) ἀποστολικοῦ παραγγέλματος ἀλλότριοι, ὑβρισταὶ ὄντες· ὁ λέγων ὑμῶν πάντοτε ἔστω ὁ ἅλας ἐν τῇ χάριτι, ἄλατι ἠρτυμένος. οὓς ἐβδελυττόμενος κ) ὁ σοφὸς Ἰὼβ ἔλεγεν· εἰ βρωθήσεται ἄρτος ἄνευ ἁλός; ἢ δέ ἐστι γεῦμα ἐν ῥήμασι κενοῖς; φρόντισται οὖν, ὡς εἰκὸς κ) μᾶλλον κατηγορῆσαι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, τῷ μὲν λέγοντες Νεστορίῳ τῷ δυσσεβεῖ κ) ὑβριστῇ τοιούτῳ συμφέρεσθαι εἰκονογραφοῦσαν τὴν τοῦ κυρίου ἐνανθρώπησιν, τῷ δὲ Εὐτυχεῖ κ) Διοσκόρῳ τοῖς ἐναγέσι κ) συγχυτικοῖς. κ) φανήσονται, καθὼς ἀποδέδεικται, ὡς ἑαυτοῖς μὲν ἀλλήλοις ἔχουσιν, ἄμφω δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ φρονοῦσιν. εἰ γὰρ δῶμεν τῷ Νεστορίῳ κατὰ τὴν αὐτῶν φωνὴν τὴν ἐκκλησίαν παρίστασθαι, ὑβρίζονται, λέγοντες τῷ Εὐτυχεῖ κ) Διοσκόρῳ ταύτην ὁμονοεῖν. εἰ δὲ τοὐναντίον Εὐτυχεῖ καὶ Διοσκόρῳ συμφρονεῖν συγχωρήσωμεν, κ) ἐν τούτῳ πεφανέρωται ψευδολογοῦντες. ὡς γὰρ φθάσας ὁ λόγος ἀπέδειξε, Νεστόριος κ) Εὐτυχὴς ἀλλήλων τῇ ἀσεβείᾳ διενηνόχασι, κ) ἄλογος κ) περίττὸς ὁ περὶ αὐτῶν παραπλήσιος λογισμός.

Alem, sed pro anima divinitatem, quam & passio tetigisset. Dioscorus autem & Eutyches Nestorio dicenti duas naturas & subsistentias in Christo: ex adverso ducti, naturas confundentes, unam vane locuti sunt; & procul a regia via incedentes, quæ non declinat neque ad dexteram neque ad sinistram, ab apostolica & paterna doctrina retroversi sunt. Et quæ communicatio vel consensus catholicæ sanctæ Dei ecclesiæ propter venerabiles picturas, cum Ario & Dioscoro & Eutyche? nisi quod tantum inanes sunt sermones eorum, & corruptibiles, & ab apostolico mandato alieni, quod ait: *Sermo vester semper sit in gratia Dei sale conditus*. Quos & abominatus multi certaminis Job dicebat: *Si comeditur panis absque sale? si vero & gustus est in verbis inanibus?* Claret ergo, quod frustra & vane calumnientur ecclesiam Dei, nunc quidem dicentes eam cum Nestorio impio & divisore commisceri, pingendo in iconis humanitatem dominicam; nunc vero cum Eutyche ac Dioscoro sceleratis confundere: nam manifestum est, sicut supra ostensum est, quod contrarie sibimet sentiant, licet uterque impugnet ecclesiam. Si enim dederimus, quod Nestorium secundum ipsorum vocem sequatur ecclesia, mentiuntur, dicentes eam cum Eutyche ac Dioscoro sapere. Si vero potius eam (quod contrarium est) Eutychi ac Dioscoro consentire permittimus, etiam in hoc manifestantur falso loquentes. Ut enim sermo præcedens ostendit, Nestorius & Eutyches abinvicem impietate variantur, & irrationabile ac superfluum est hujusmodi eorum commentum.

ACTIO VI.

Conc. 4.

Conc. 4.

ΤΟΜΟΣ γ'.

TOMUS TERTIUS.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΚΑΙ ἐπειδὴ ἐν ἀκάνθαις ἐσπείραμεν, τῶν ἀποστολικῶν σπερμάτων ἀλλοτρία φθίγγονται, τῶν δὲ αἱρετικῶν ζιζανίων βλαστήματα καρποφοροῦσι, περὶ αὐτῶν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου βοᾷ· ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὸν μερίδα μου, ταῦτα λέγοντες.

ET quia in spinis arantes, ab apostolicis seminibus aliena profantur, & hæreticorum zizaniorum germina fructificant, ad eos Dominus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, demoliti sunt portionem meam*, hæc dicentes. Jerem. 12.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Ὅθεν δίκαιον ἡγήσαμεν, λεπτομερῶς διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ὅρου ἀποδεῖξαι τὴν τῶν ποιούντων κ) σεβομένων πλάνην. φάντων γὰρ τῶν θεοφόρων πατέρων, κ) τῶν ἁγίων κ) οἰκουμενικῶν συνόδων τὴν καθαρὰν κ) ἀμίαντον κ) διαπόδεικτον πίστιν ἡμῶν κ) ὁμολογίαν οὕτως παραδεδωκότων, τὸ μηδένα ξένον διαιρέσεως ἢ συγχύσεως ἐπινοῆσαί τινα εἰς τὴν ὑπὲρ νοῦν τε κ) ἔννοιαν, ἄῤῥητόν τε κ) ἄγνωστον ἐκείνην ἕνωσιν τῶν δύο καθ' ὑπόστασιν μίαν τοῦ μονογενοῦς δηλωμένου ἀνθρώπου φύσεων.

Unde justum arbitrati sumus, subtiliter per præsentem definitionem nostram ostendere, qui faciunt & colunt errorem. * Omnium igitur deiferorum patrum, & sanctarum ac universalium synodorum, qui puram & incontaminatam & Deo acceptam fidem & confessionem nostram ita tradiderunt, ut nullum modum divisionis vel confusionis excogitaret aliquis in illam ineffabilem & ignotam unitionem, quæ super omnem sensum & cogitationem est, duarum scilicet per subsistentiam naturarum unice demonstrata personæ.

* Gr. Omnes igitur deiferos, &c. puram & incontaminatam traditionem

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 863.

EPIPHANIUS DIACONUS legit,

Vere suum errorem offenderunt subtiliter vana sapientes. Omnibus enim sanctis patribus nostris, qui in sanctis sex universalibus synodis convenerunt, venerabiles imagines pictas in sanctis templis & in aliis congruentibus locis stabilientibus, & suscipientibus has, ipsi reprobaverunt per quasdam falsidicas ratiunculas, errorem dicentes, & idololatriam alteram præter dæmonicam subrogantes: & duas res sibimet adversantes non discreverunt ab invicem. Eorum enim quæ ad gloriam Christi Dei nostri, & rememorationem in carne conversationis ejus patrata sunt, & eorum quæ propter gloriam & memoriam dæmoniorum a paganis & quibusdam Judæis, qui eis deserviunt, facta sunt, unam & eamdem nominationem ore suo circumferunt, & scripturæ tradere non sunt reveriti, miscentes quæ misceri non possunt, & excusantes excusationes in peccatis. Divisionis & confusionis deliramentorum strepitum dant in theologicam disciplinam ecclesiæ catholicæ, & garriunt dicentes, nullum modum divisionis excogitare in unitione quæ per subsistentiam in carne facta est Dei Verbi. Et ut apparet, paternas voces nunquam legerunt: porro si legerunt, transeundo legerunt, & non scrutando. Deiloquus Gregorius interimit inane ipsorum commentum, ita dicens: Cum natura * distent, cum intellectibus quoque dividuntur & nomina: & omnes sancti patres nostri confusionem non admittentes, separatas dicunt intellectu duas naturas ratione differentiæ, non divisionis. Igitur aut ignota est illis etiam in hoc vera dogmatum agnitio, aut calumniantur sanctos patres nostros, quod nullo modo dicant divisionem in duarum naturarum unitione dispensationis Christi. Et Nestorius quidem rebus dividit naturas, dicens alterum Dei Verbum, & alterum eum qui est ex virgine, in hominem specialiter, & in Deum specialiter. Catholica vero ecclesia inconfuse confessa unitionem, intellectu solo dividit naturas indivise, unum eumdemque confessa Emmanuel etiam post unitionem. Porro injuriam spirantes in suis natis, efferunt.

Greg. n. de Filio.

* gr. distare contideratione intellectus, simul dividuntur

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οὗτος τὴν ἑαυτῶν πλάνην ἔδειξεν λεπτομερῶς εἰ μετατίθρους. πάντων γὰρ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν τῶν κ ἐν ταῖς ἁγίαις ἓξ οἰκουμενικαῖς συνόδοις ἀθροισθέντων τὰς σεπτὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις καθιδρυσάντων ἐν ταῖς ἁγίαις ναοῖς, κ ἐν ἄλλοις ἁρμοδίοις ἴχνεσι τόποις. κ ἀποδεξαμένων τούτας, αὐτοὶ ἀποκηρύκτους πεποιήκασι διὰ τινῶν παρεγγράπτων λογιδρίων, πλάνην λέγοντες, κ εἰδωλολατρείαν ἑτέραν παρὰ τὴν δαιμονικὴν ἀντεισάγοντες, κ δύο πραγμάτων ἀλλήλοις ἀντικαθισαμένων ἡ διάστασιν παρ' ἑκατέροις αὐτῷ. τὴ γὰρ εἰς δόξαν Χριστῦ τῦ Θεῦ ἡμῶν, κ ἀναμνησιν τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τελούμενα, κ τὰ διὰ δόξαν ℣ μνήμην δαιμονίων ὑπὸ τῶν αὐτῆς Λαξδαίτων Ἑλλήνων, κ Ἰουδαίων τινῶν λεγομένων, μίαν κ τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν τοῖς στόμασιν αὐτῷ περιφέρουσι, κ γραφὴ παραδῶναι ἀνεγκλήτως ἀναμιγνύντες τὰ ἄμικτα, καὶ προφασιζόμενοι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. ἀδιαίρετως κ συγχύσεως παραβομβῶσι ληρωδήματα εἰς τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· καὶ φλυαροῦσι λέγοντες, μηδεμίαν ἔχειν διαιρέσεως ἐπινοεῖν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν σαρκὶ ἑνώσει τῦ Θεῦ λόγου. κ ὡς ἔοικε, πατρικὰς φωνὰς οὐδέπω ἀνέγνων. εἰ δὲ κ ἀνέγνων, παραδοτικῶς ἀνέγνων, ἀλ' ἐρμηνικῶς. ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἀναιρῶν τὸ διάκενον αὐτῷ ῥαψῴδημα, φησί λέγων· ἰδίωμα γὰρ αἱ φύσεις διέστησαν ταῖς ἐπινοίαις, συναδιαιρεῖται κ τὸ ὀνόματι. κ πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν τὴν σύγχυσιν μὴ προσιέμενοι, χωρεῖς τῇ ἐπινοίᾳ λέγουσι τὰς δύο φύσεις τῷ λόγῳ τῆς διαφορᾶς, ἀ τῆς διαιρέσεως. μεγάλην δ' ἔγνωσαι αὐτῆς καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀκριβὴς τῶν δογμάτων ἐπίγνωσις, ἣ κατηγοροῦσι τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, κατὰ μηδεμίαν ἔχειν λέγειν αὐτοὺς διαίρεσιν ἐπὶ τῇ τῶν δύο φύσεων ἑνώσει τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας. κ ὁ μὲν Νεστόριος τοῖς φρονήμασι διαιρεῖ τὰς φύσεις, λέγων ἄλλον τὸν τῦ Θεῦ λόγον, κ ἄλλον τὸν ἐκ τῆς παρθένου, εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, κ εἰς Θεὸν ἰδικῶς. ἡ δὲ καθολικὴ ἐκκλησία ἀσυγχύτως ὁμολογοῦσα τὴν ἕνωσιν, τῇ ἐπινοίᾳ κ μόνῃ διαιρεῖ τὰς φύσεις ἀδιαιρέτους, ἵνα τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσα τὸν Ἐμμανουὴλ κ μετὰ τὴν ἕνωσιν. ἔβλεψε δὲ σπέρμα ἐν τοῖς ἑαυτῷ μυκτῆρσιν, ἐπιφέρει.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

* pictoris

Quis est insensatus intellectus vani * scriptoris, propter frivolum & turpe lucrum studentis quod studeri non potest? id est, corde credita & oris confessione prolata manibus pollutis formare.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τίς ἡ ἀνόητος ἐπίνοια τῦ σκαιογράφου δι' αἰσχροκερδείαν ἐπιτηδεύοντος τὸ ἀνεπιτήδευτον; τυποῖ τὴ καρδίᾳ πιστεύμενα, κ σώμασι ὁμολογούμενα χερσὶ βεβήλοις ἐξαμορφῶσαι.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Apoplexis est hoc dicere vel sentire: neque enim viri prudentis est culpare inculpabilia. Si enim

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἀποπληξία τῦτο λέγειν κ φρονεῖν. οὐδὲ γὰρ ἀνδρὸς σώφρονος τὸ αἰτιᾶσθαι ἀναιτίους. εἰ γὰρ

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

γὰρ ὁ αὐτῷ * σκαιολόγος ὄφγανόησις, ταῦτα τὰ ληρήματα ἐντεῦθεν ἐκ τῆς ἐκκλησίας περιμένειν ἀπεργμάτων; εἰ ὁ ζωγράφων δι' αἰσχροκέρδειαν λέγεται εἰκονίζειν τὸν κύριον ἡμῶν κατὰ ἄνθρωπος τέλειος γέγονε, καὶ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ, ἆρα αὐτὸς ὁ τοὺς τὰ θεῖα εὐαγγέλια γράφοντας αἰτιᾶσθαι, καὶ τοὺς τὸν σταυρὸν ἐγχαράττοντας διὰ χρημάτων σκαιογράφους ἀποκαλεῖν, καὶ δι' αἰσχροκέρδειαν λέγειν τοῦτο ποιεῖν. τί οὖν; καὶ τέκτων σταυρὸν κατασκευάζων σκαιοτέχνου ὀνομασθήσεται; καὶ λιθουργὸς ξέπιζεν ἁγίαν ἀπαρχὴν καὶ διατυπῶν, σκαιολιθουργός; καὶ χρυσοχόος, καὶ ἀργυροκόπος, καὶ ὑφάντης ὡσαύτως; ἴσων κατὰ τὴν αὐτῶν παράνοιαν οἴχεται πᾶσα ἐπιστήμη καὶ τέχνη θεοδόσα παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τε τὴν αὐτοῦ δόξαν, καὶ εἰς σύστασιν τῆς ἡμετέρας ζωῆς. καὶ ἐπειδὴ ἦλθεν εἰς ἀγνωσίαν καὶ μοχθηρίας ὑπερβολὴν, ἐκ τῆς θείας γραφῆς καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἀκουσάτωσαν ἐπαινουμένην τὴν δοθεῖσαν τῇ φύσει ἡμῶν σοφίαν διὰ τὸ δημιουργήσαντος ἡμᾶς μεγαλοδώρου Θεοῦ· τὰ μὲν Ἰωὰβ περὶ τοῦ Θεοῦ φάσκοντος· τίς ἔδωκε γυναιξὶν ὑφάσματος σοφίαν; καὶ τῆς θείας γραφῆς μαρτυρούσης διὰ τὸ Θεοῦ δεδόσθαι σοφίαν τῷ Βεσελεὴλ εἰς πᾶσαν τεκτονικὴν ἐπιστήμην. φησὶ γὰρ ὅτως· καὶ ἐπλήρωσα αὐτὸν * πνεύματος Θεοῦ σοφίας Μωσῆν, λέγων· ἰδοὺ ἐκκέκλημαι ἐξ ὀνόματος τὸν Βεσελεὴλ τὸν τοῦ Οὐρὶ υἱοῦ Ὡρ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα. καὶ ἐπλήρωσα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης, εἰς πάντα ἔργον ὑφαντοῦσθαι, καὶ ἀρχιτεκτονεῖν, ἐργάζεσθαι τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκὸν, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον τὸ νηθὲν, καὶ τὸν βύσσον τὸν κεκλωσμένον, καὶ τὰ λιθουργικὰ, εἰς τὰ ἔργα τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, ἐργάζεσθαι κατὰ πάντα τὰ ἔργα. καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτῷ καὶ τὸν Ελιὰβ τὸν τοῦ Αχισαμὰχ ἐκ φυλῆς Δάν. καὶ πάντι συνετῷ καρδίᾳ ἔδωκα σύνεσιν· καὶ ποιήσουσι πάντα ὅσα συνέταξά σοι, εἰς συμφορὰν καὶ ὁ τελὶς ὁ θεολογίας Γρηγόριος φάσκει· καὶ κατέβη πνεῦμα κυρίου, καὶ ὠδήγησεν αὐτούς. καὶ πνεῦμα ἐπιστήμης ἔπλησε τὸν Βεσελεὴλ τὸν ἀρχιτέκτονα τῆς σκηνῆς· ἀλλ' οὐ τοὺς παρὰ τοῦ Θεοῦ δεδεγμένους ἐπιστήμας τοῖς ἀνθρώποις ἀποσοφιζομένους τε καὶ καπηλεύοντας, τῇ τῆς θεοκατηγόρου αἱρέσεως συναριθμοῦσί τε καὶ λέγοντες, φρενοβλαβεῖς κατὰ τὸ γεγραμμένον ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίᾳ. εἰ οὖν γνώσεως καὶ ὁ νόθος υἱὸς τῆς ἐντολισμένης νύμφης τοῦ Χριστοῦ, καὶ σπίλον ἢ ῥυτίδα μὴ ἔχούσης καθολικῆς ἐκκλησίας, μόνῳ Θεῷ τὰς λογικὰς θυσίας καὶ τὰς λατρείας προσφέρουσι, διὰ μὲν τῆς ὁρατικῆς αἰσθήσεως βλέποντες τὴν σεπτὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς κυρίας καὶ ἀληθῶς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας θεοτόκου, ἁγίων ἀγγέλων τε καὶ πάντων ἁγίων, ἁγιάζονται, καὶ εἰς ἀνάμνησιν ταύτην τὴν ἐν αὐτῶν ἀποτυποῦσι, καὶ καρδίᾳ εἰς ἴσα Θεὸν πιστεύουσιν εἰς δικαιοσύνην, καὶ στόματι ὁμολογοῦσιν εἰς σωτηρίαν. ὡσαύτως καὶ τῷ εὐαγγελίῳ ἀκούοντες, τῷ τῆς ἀκοῆς αἰσθητῷ αἰσθητηρίῳ καὶ χαρᾶς πληροῦσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνιᾶσι τῷ τῆς γεγραμμένων διηγήσει. εἶτα εἰκῆ φυσιόμενοι τί φασιν;

pabiles. Nam quæ est eorum sinistri sermonis excogitatio, hæc deliramenta intelligendi in ecclesiæ dictis rebus? Si is qui pingit, propter turpe lucrum dicatur imaginari Dominum nostrum secundum quod homo perfectus factus est, & sanctos ejus: oportet illos etiam qui divina evangelia scribunt, incusare, & eos qui crucem per colores exarant, stultos pictores appellare, ac dicere quod propter turpe lucrum hoc faciant. Ergo ne & faber qui crucem facit, stultitiæ fabricator nominabitur; & latomus mensam sanctam incidens & formans, stultitiæ latomus est; & aurifex, & argentarius, & textor similiter? Itaque juxta illorum vesaniam discessit omnis disciplina & ars a Deo data tam ad gloriam suam, quam ad statum vitæ nostræ. Et quia venerunt in ignorantiæ ac malignitatis superfluitatem, ex divina scriptura & sanctis patribus nostris audiant laudari sapientiam, quæ data est naturæ nostræ per magnum datorem Deum qui nos condidit, & quidem Job de Deo asseverante: Quis dedit mulieribus texturæ sapientiam? Divina quoque scriptura testatur Dominum dedisse sapientiam Beseleel in omnem fabrilem disciplinam, ita dicens: *Ego vocavi ex nomine Beseleel filium Urii filii Or de tribu Juda: & implevi eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia & scientia in omne opere,* * *ad excogitandum quidquid fabrefieri potest & auro & argento & ære, marmore & gemmis & diversitate lignorum. Dedique ei socium Eliab filium Achisamec de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam, ut faciant cuncta quæ præcepi tibi.* Quibus consonans Gregorius, qui multus est in theologia, profatur: Et descendit spiritus Domini, & deduxit eos: & spiritus disciplinæ replevit Beseleel principem fabrorum tabernaculi. Ergo qui disciplinas Dei, quæ hominibus datæ sunt, * depravant & reprehendunt, divinitus reprobatorum hæresi connumerati & sunt & dicuntur, addentes, secundum quod scriptum, peccatum super peccatum. Hi ergo qui germani & non nothi stolis amictæ sponsæ Christi, & maculam vel rugam non habentis, catholicæ videlicet ecclesiæ filii sunt, soli Deo rationabilia sacrificia & servitutes offerentes, per visibilem sensum intuentes venerabilem imaginem Christi, & proprie ac vereciter dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, sanctorumque angelorum & omnium sanctorum, sanctificantur, per recordationem horum mentem suam informant, & corde in unum Deum credunt ad justitiam, & ore confitentur ad salutem. Similiter & evangelium audientes, auditorum sensum sanctificatione ac gratia replent, & corde intelligunt eorum quæ scripta sunt narrationem. Deinde frustra inflati quid ajunt?

Job 28. secundum transl. 70.

Exod. 31.

Greg. Naz. orat. funebr. in laudem Basil. circa med.

* Gr. vitiose

Isa. 30.

GRE-

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Fecit enim iſta talis imaginem, nominans eam Chriſtum: & eſt nomen quod eſt Chriſtus, Deus & homo. Ergo & imago Dei & hominis. Itaque aut circumſcripſit, ſecundum quod viſum eſt vanitati ſuæ, incircumſcriptionem deitatis circumſcriptione creatæ carnis; aut confundit inconfuſibilem unitionem illam, confuſionis iniquitatem incurrens; duas blaſphemias ex hoc deitati applicans per circumſcriptionem & confuſionem. Eiſdem ergo & is qui adoravit, blaſphemiis ſummittitur: & væ utriſque conſimile, quia cum Ario & Diſcoro & Eutyche, atque cum Acephalorum hæreſi erraverunt.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἐποίησε γὰρ ὁ τοιοῦτος εἰκόνα, ὀνομάσας αὐτὸν Χριστόν· καὶ ἔστι τὸ, Χριστός, ὄνομα Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. λοιπὸν καὶ εἰκὼν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. καὶ λοιπὸν ἢ συμπεριέγραψε κατὰ τὸ δοκοῦν τῇ αὐτοῦ ματαιότητι τὸ ἀπερίγραφον τῆς θεότητος τῇ περιγραφῇ τῆς κτιστῆς σαρκὸς, ἢ συνέχει τὸν ἀσύγχυτον ἕνωσιν ἐκκόπτων, τῇ τῆς συγχύσεως ἀνομήματι περιπίπτων, δύο βλασφημίας ἐκ τοῦ τῇ θεότητι προσάψας διὰ τῆς περιγραφῆς τε καὶ συγχύσεως. ταῖς αὐταῖς ἂν καὶ ὁ προσκυνήσας βλασφημίαις ὑποβάλλεται· ᾧ τὸ καὶ ἀμφοτέροις ὁμοίως, ὅτι Ἀρείῳ καὶ Διοσκόρῳ καὶ Εὐτυχεῖ, καὶ τῇ τῶν Ἀκεφάλων αἱρέσει συνεκλαυθήσεται.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Non eſt pictorum adinventio imaginum factura, ſed catholicæ eccleſiæ approbabilis legislatio & traditio: atque antiquitati congruens reverentia ſecundum divinum Baſilium. Teſtimonium perhibet ipſa rerum antiquitas & ſpiritu inductorum patrum noſtrorum doctrina, quia videntes has in venerabilibus templis, libenter ſuſceperunt: & ipſi venerabilia templa dedicantes, has pingere ſtuduerunt; in quibus Deo accepta vota ſua & incruenta ſacrificia Domino cunctorum Deo obtulerunt. Igitur eorum eſt ingenium & traditio, & non pictoris: nam pictoris ſola ars eſt: diſpoſitio manifeſtum eſt quod ſit ſanctorum patrum qui dedicaverunt. Nomen autem quo Chriſtus dicitur, indicium eſt deitatis & humanitatis, duarum videlicet perfectarum Salvatoris naturarum. Et ſecundum naturam qua viſus eſt, imaginem ejus Chriſtiani pingere ſunt edocti, & non ſecundum quam inviſibilis erat: ipſa enim incircumſcripta eſt. Deum quippe nemo vidit unquam, ex evangelio audivimus. Humana ergo natura Chriſto depicto, ſcilicet juxta quod veritas demonſtravit, ſecundum nomen tantum Chriſtiani confitentur communicare imaginem ei quod principale eſt, & non ſecundum ſubſtantiam. Ipſi autem ſtolidi effecti indifferentem dicunt eſſe imaginem & principale, atque * in aliis ſubſtantiis eſſe ipſam ſubſtantiam judicant. Et quis eorum non derideat indiſciplinationem, imo lugeat impietatem? In reprobum quippe ſenſum converſi loquuntur quæ non conveniunt, confuſionis * cauſam ſuſurrantes habere per venerabilium imaginum effectum eccleſiam, & applicare eam divinitati circumſcriptionis ſpeciem aſſerentes: denique iniquitatem ſuper iniquitatem apponentes, væ tranſmittunt. Sed convertetur dolor eorum in caput ipſorum. Si enim qui maledicit antiquo Iſrael, maledictus eſt; qui benedicit, benedictus eſt: quanto magis qui novo Iſrael, qui intelligibiliter videt Deum, id eſt, Dei eccleſiæ maledicit, eſt maledictione repletus? Quis autem eos non execrabitur, cum Ario & Diſcoro & Eutyche dicentes, atque

De Spiritu Sancto ad Amphil. c. 27.

Joan. 1.

* Or. in aliis & aliis ſubſtantiis eſſe eandem ſubſtantiam

Num. 24.

Οἱ ζωγράφων ἐφεύρεσις ἡ τῶν εἰκόνων ποίησις, ἀλλὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἔγκριτος θεσμοθεσία καὶ παράδοσις. καὶ τὸ ἀρχαιότητι ἄμφιβον, εὐδόκιμον κατὰ τὸν Θεῖον Βασίλειον. μαρτυρεῖ δὲ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ ἀρχαιότης, καὶ ἡ τῶν ἐνθουσιαστῶν πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, ὅτι ἰδόντες ταύτας ἐν ταῖς σεπταῖς ναοῖς, ἠσμένισαν· καὶ αὐτοὶ σεπτοὺς ναοὺς δεδημάρχουν, πάντες ἐπηλογράφησαν· ἐν οἷς τοὺς θεοπροσδέκτους αὐτῶν εὐχὰς καὶ ἀναιμάκτους θυσίας τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων Θεῷ προσέφερον. μαρτυρεῖ αὐτῶν ἡ ἐπίνοια καὶ ἡ παράδοσις, καὶ ἡ τῆς ζωγράφου. τοῦ γὰρ ζωγράφου ἡ τέχνη μόνον· ἡ δὲ διάπλασις ἀποδηλοῖ τῶν δεδημαρχηκότων ἁγίων πατέρων. τί δέ, Χριστὸς, ὄνομα σημαντικὸν ἐστι θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, τῶν δύο τελείων τοῦ σωτῆρος φύσεων. καὶ καθ' ἣν μὲν ὁράθη φύσιν, τὴν εἰκόνα αὐτοῦ οἱ Χριστιανοὶ ἀναζωγραφεῖν ἐδιδάχθησαν, ἀλλ' ὃ καθ' ἣν ἀόρατος ἦν. αὐτὰ γὰρ ἀπερίγραπτος· Θεὸν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε, κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν ἀκούσαμεν. τῇ ἀνθρωπίνῃ οὖν φύσει τοῦ Χριστοῦ ἀναζωγραφουμένου, δῆλον ὅτι καθὼς ἡ ἀλήθεια ἔδειξε, κατὰ τὸ ὄνομα μόνον ὁμολογοῦσι οἱ Χριστιανοὶ κοινωνεῖν τὴν ὁμοιότητα εἰκόνα τῷ ἀρχετύπῳ, καὶ ὃ κατὰ οὐσίαν. αὐτοὶ δὲ κεφαλιθέντες ἀδιάφορον λέγουσιν εἶναι εἰκόνα καὶ ὑποστάσεως, καὶ ἐν πολλοῖς τὴν αὐτὴν τῆς οὐσίας κρίνουσι. καὶ τίς αὐτοὺς οὐ γελάσεται τῆς ἀμαθίας; μᾶλλον δὲ θρηνήσει τῆς ἀσεβείας; εἰς ἀδόκιμον γὰρ νοῦν ἐκβαπτίσαντες λαλοῦσι τὰ μὴ καθήκοντα, συγχύσεως αἰτίαν θρυλοῦντες ἔχειν δεῖ τῆς τῶν σεπτῶν εἰκόνων ποιήσεως τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, καὶ προσάπτειν αὐτῇ τῇ θεότητι περιγραφῆς εἶδος· εἶτα καὶ ἀνομίαν ἐπ' ἀνομίᾳ προτιθέντες, οὐαὶ ἐπιπέμπουσιν. ἀλλ' ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. εἰ γὰρ ὁ καταρώμενος τὸν παλαιὸν Ἰσραὴλ ἐπικατάρατος, καὶ ὁ εὐλογῶν αὐτὸν εὐλογημένος, πόσῳ μᾶλλον ὁ τὸν νέον Ἰσραὴλ τὸν νοερῶς ὁρῶντα Θεόν, τουτέστι τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν καταρώμενος, ἐπὶ κατάρας ἔσται πλείους; τίς δὲ οὐκ ἂν αὐτοὺς βδελύξηται, Ἀρείῳ καὶ Διοσκόρῳ καὶ Εὐτυχεῖ λέγοντας, καὶ τῇ τῶν Ἀκεφάλων αἱρέσει

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

ρίσει ταύτῃ ἀποπλανᾶσθαι, αὐτῷ τούτους ἐχόν-
των καθηγητὰς καὶ προστάτας τῆς ἑαυτῷ * μισο-
λάκτου αἱρέσεως; ἐν γὰρ τοῖς ἑξῆς Εὐσέβιος
ὁ Παμφίλου παρ' αὐτῷ εἰς μαρτυρίαν ἄγεται,
ὅστις ὑπὸ πάσης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας γι-
νώσκεται προστάτης εἶναι τῆς Ἀρείου αἱρέσεως·
καθὼς ἐν πᾶσι τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ καὶ ἐκδό-
σεσιν ἐμφέρεται· δεύτερον προσκυνητὸν λέγων τὸν
Θεὸν λόγον, καὶ ὑπουργὸν τοῦ πατρός, καὶ τὸ δεύ-
τερεῖα τῆς ἀξίας ἔχοντα, τῷ τὸ ὁμοούσιον ἀντι-
φερόμενος δόξῃ, καὶ μεταβολῇ τῆς ἁγίας σαρκὸς
τοῦ κυρίου εἰς λόγου θεότητος φύσιν· καὶ ἐκ τού-
των σύγχυσιν ἀσεβῆ, οὐδὲ εἰκόνα δέχεται,
ἀλλ' οὐδὲ πᾶσα ἡ τῶν Ἀρειομανιτῶν συναγωγὴ ὁμή-
γυρις. δοξάζουσι γὰρ ἐκεῖνοι ψυχῆς λογικῆς σαρ-
κωθῆναι τὸν κύριον ἡμῶν, ἀντὶ τῆς ψυχῆς
τὴν θεότητα ἔχοντα, ἵνα τὸ παθητὸν αὐτῷ προ-
σενέγκωσι, καθὰ μαρτυρεῖ Γρηγόριος ὁ θεολό-
γος· καὶ ὡς θεοπαλῆ τινα εἰκόνα οὐ προσδέχονται.
ὡσαύτως καὶ Σεβῆρος ὁ συγχυτικὸς οὐ δέδεκται
εἰκόνα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ, κα-
θὼς πλεῖστοι τῶν ἱστορικῶν διηγήσαντο. πῶς οὖν
Ἀρείῳ καὶ Διοσκόρῳ καὶ Εὐτυχεῖ καὶ τῷ τῶν Ἀπο-
φάλων αἱρέσει ἔπεσθαι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν
φάσκουσι, τὴν δεξαμβάλλουσι τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγρα-
φήσεις, θαυμάσαι ἔστι, μέλα ἐξερευγόμενοι,
καὶ τινα βλάσφημα λογίδρια ἐκ τῆς ἀνυλώτου
αὐτῶν γλώττης εἰς ἀέρα * χεόμενα, καὶ οὐδὲ
ἕτερον. ἀκουσάτωσαν οὖν ἀληθῶς· ἀνατύπω περι-
γραφῆς ἐστι, καθὼς εἴπομεν, ἡ θεία φύσις· ἡ
δὲ τοῦ ἀνθρώπου, περιγεγραμμένη. καὶ οὐδεὶς τῶν
εὖ φρονούντων περιγραπτὸν λέγων τὸν ἀνθρωπείαν
φύσιν, τοῦτο συμπεριγράφει τῷ ἀπεριγράπτῳ
ὄντι. καὶ γὰρ ὁ κύριος, καθὸ τέλειος ἄνθρωπος
ἦν, ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, οὐκ ἦν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ.
καὶ τοῦτο αὐτὸς πεποίηκε λέγων· ἄγωμεν εἰς τὴν
Ἰουδαίαν πάλιν. καὶ περὶ τοῦ Λαζάρου διαλεγόμε-
νος τοῖς αὐτοῦ φαντασίαις, ὅτι ἔφη· χαίρω
δι' ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ. καθὸ δὲ Θεός
ἐστιν, ἐν παντὶ τόπῳ τῇ διαφορείᾳ αὐτοῦ πά-
ρεστι, μένων πανταχοῦ ἀπεριγράπτως. πῶς οὖν
φλυαφήματά τινα κενοφωνοῦντες, βλασφημοῦσιν
ἀκράτοις γλώττῃ λέγοντες, συμπεριγράφεσθαι ὁ
ζωγράφος καὶ τὸ δοκοῦν τῇ αὐτοῦ ματαιότητι τὸ
ἀπεριγράφον τῆς θεότητος τῇ περιγραφῇ τῆς
σαρκὸς; εἰ συμπεριγράφη ἀνακεκραμένῃ καὶ
ἐσπαργανωμένῃ ἐν φάτνῃ τῇ φύσει τῆς ἀνθρω-
πότητος ἡ φύσις τῆς θεότητος αὐτοῦ, συμπερι-
γράφεται καὶ ἐν τῇ ἀναγεγραμμένῃ εἰκόνι τῆς ἀν-
θρωπότητος αὐτοῦ ἡ ἀπεριγράπτος θεότης αὐ-
τοῦ· ὡσαύτως καὶ ἐν σανιδίῳ εἰ συμπεριγράφη τῇ
φύσει τῆς ἀνθρωπότητος ἡ φύσις τῆς θεότητος
αὐτοῦ, συμπεριγράφεται καὶ ἐν τῇ ἀναγεγραμμένῃ
εἰκόνι τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ ἡ ἀπερίγραπτος
θεότης αὐτοῦ. εἰ δὲ ἐκεῖνα οὐ γέγονε, οὐδὲ τού-
τοις πάντως. εἴδε ἔγνωσαν τὰ τοῦ θεοφόρου Διο-
νυσίου ῥηθὲν ἐκ τοῦ περὶ ἱεραρχίας λόγου, οὕτω
λέγοντος· οὐδὲ γάρ ἐστιν ἀκριβὴς ὁμοίωσις τοῖς
αἰτιατοῖς καὶ τοῖς αἰτίοις· ἀλλ' ἔχει μὲν τὸ αἰ-
τιατὸν τὰς τῶν αἰτίων ἐνδεχομένας εἰκόνας, αὐτὰ
δὲ τὰ αἴτια τῶν αἰτιατῶν ὑπέρκειται καὶ ὑπερίδρυ-
ται, κατὰ τὴν τῆς οἰκείας ἀρχῆς λόγον. οὕτε
δέδεκται καὶ τοῖς μικρὰ νοεῖν δυναμένοις, ὡς μα-

A cum Acephalorum hæreſi illam errare, ipſis hos habentibus præceptores & tutores ſuæ ipſius novæ eligentis hæreſeos? In ſubſequentibus enim Euſebius Pamphili ab eis in teſtimonium ducitur, qui ab omni eccleſia catholica noſcitur patronus eſſe Arii hæreſeos, quemadmodum in omnibus conſcriptis ſuis expoſitionibuſque continetur; ſecundum adorabile Deum Verbum dicens & miniſtrum Patris, & ſecunda dignitatis habentem, * ab homouſii differens majeſtate, & commutationem ſanctæ carnis Domini in divinitatis naturam; ac per hoc confuſionem dogmatizans, nec iconam recipit, ſed neque omnis Arianorum ſcelerata collectio. Prædicant enim ſine anima rationali hominem factum fuiſſe Dominum noſtrum, & pro anima divinitatem habere, ut paſſionem in eam efferant, ſicuti teſtatur Gregorius deiloquus: & utpote deitatem paſſam fatentes, non admittunt imaginem. Similiter & Severus confuſibilis minime ſuſcepit imaginem Chriſti Dei noſtri in eccleſia, ſicut plurimi hiſtorici narrant. Quomodo ergo Arium & Dioſcorum ac Eutychetem, Acephalorum ſcilicet hæreſim ſecutam fuiſſe catholicam eccleſiam aſſerant, quæ ſuſcepit imaginales hiſtorias, mirandum eſt: dum magna eructent, & quaſdam blaſphemas ratiunculas ex lingua ſua, quæ ſine porta eſt, in aerem fundant, & non aliud. Audiant ergo veraciter: Superior circumſcriptione eſt, quemadmodum diximus, divina natura: * an potius humana eſt circumſcripta. Et nullus bene ſentientium circumſcriptam dicens humanam naturam, cum hac circumſcribit eam quæ incircumſcripta eſt. Etenim Dominus ſecundum quod homo perfectus erat, cum eſſet in Galilæa, non erat in Judæa: & hoc ipſe affirmat dicens: *Eamus in Judæam iterum*. Et cum de Lazaro differeret diſcipulis ſuis, ita dixit: *Gaudeo propter vos, quia non eram ibi*. Porro ſecundum quod Deus eſt, in omni loco dominationis ſuæ præſto eſt, manens modis omnibus incircumſcriptus. Quomodo ergo vaniloquiis quibuſdam vanitate vocis perſtrepentes, verboſantur infreni lingua dicentes: Circumſcripſit pictor ſecundum quod viſum eſt vanitati ſuæ incircumſcriptibile deitatis circumſcriptione creatæ carnis? Si circumſcripta eſt reclinati & cunabulis involuti in præſepio * natura humanitatis natura divinitatis ejus, ſimul circumſcripta eſt etiam in depicta imagine humanitatis ejus incircumſcripta deitas ejus: ſimiliter & in cruce ſi circumſcripta eſt * natura humanitatis natura deitatis ejus, ſimul circumſcripta eſt & in depicta imagine humanitatis ejus incircumſcripta deitas ejus. Si vero illa * non eſt factus, nec hoc utique. Utique cognoviſſent deiferi Dionyſii dictum in ſermone de hierarchia ita perhibentis: Neque enim * certa ſimilitudo eſt cauſalibus & cauſis; ſed habent quidem cauſalia cauſarum convenientes imagines: ipſæ autem cauſæ cauſalibus ſupereminent & ſuperſtabilitæ ſunt, ſecundum principii ſui rationem. Itaque oſtenſum eſt etiam his qui pauca intelligere poſſunt, quod vanam vocum quamdam novitatem introducere tenet reſarcinatus eorum ſermo, contra eccleſiam, & non contra pictorem agones apponens.

* μισολάκτου

* Gr. ſententiæ conſubſtantialitatis repugnans, & comm.

Gregor. Nazianz. in epiſt. 2. ad Cledonium cleric. medium.

* L. χέοντες.

* Gr. in vero humana

Joan. 11.

* Gr. cum natura

* cum nat.

* Gr. facta non ſunt.

De cœleſti hierarchia c. 2.

* Gr. exacta

ACTIO VI.

nens. Porro impudentiam continuantes, temere dicunt.

ANNO CHRISTI 787.

ταίαν κινοφωνίαν τοῦ εἰσάγειν πειρᾶται ὁ ἐρασιφρόνημος αὐτῶν λόγος, κατὰ τῆς ἐκκλησίας τοὺς ἀγῶνας ἀροτριάμενος, καὶ ἀκανθῶν ζιζανίων. τὸ δὲ ἀνεπιχειρήτους ἔχοντες, αὐθαδῶς λέγουσιν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Damnandi autem ab his qui bene sentiunt, eo quod incomprehensibilem & incircumscriptam divinam Christi naturam pingere conantur, profecto ad aliam confugient mala machinationis defensionem, quia solius carnis illius quam vidimus & palpavimus, & cum qua conversati sumus, iconam depingimus; quod ab impium, & Nestoriani pessimi sensus inventio.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Καταμεμύμεθα δὲ παρὰ τῶν εὖ φρονούντων ἐπὶ τῷ τὴν ἀπερίληπτον καὶ ἀπερίγραφον θείαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν ἐπιχειρεῖν αὐτοὺς γράφειν, πάντως ἄλλην ἐφ' ἑτέραν καταφεύγοντας κακομήχανον ἀπολογίαν· ὅτι τῆς σαρκὸς μόνης, ἣν ἑωράκαμεν καὶ ἐψηλαφήσαμεν, καὶ ἣ συνανεστράφημεν, ἐκείνης ἱστοροῦμεν τὴν εἰκόνα· ἅπερ ἐξ ἐτέρου πάλιν εἰς τὴν Νεστορίου δυσφημίαν τὴν ἐκκλησίαν ἀπάγουσιν· ἔνθεν καὶ ἐπάγουσι, ὃ ἐστι δυσσεβείας, καὶ τῆς Νεστοριανῆς κακοδαιμονίας ἐφεύρημα. ἀλλ' τοιαῦτα ἀκουσάτωσαν. οἱ Χριστιανοὶ ἵνα τὸν Ἐμμανουὴλ γινώσκοντες Χριστὸν κύριον, αὐτὸν ἀναζωγραφοῦσι, καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο· καὶ τὰς πολυτρόπους φλυαρίας ἀφ' ἑαυτῶν ἐξελαύνουσιν, ἁπλῇ καρδίᾳ πάντα τὰ παραδιδόμενα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀποδεχόμενοι· καὶ ζητοῦντες τὰς ἀναζωγραφήσεις, οὐδὲν ἕτερον ἐνοοῦσιν, ἢ τὸ σημαινόμενον ἐν αὐταῖς. ὅταν γὰρ ἴδωσιν ἐν τῇ ἀναζωγραφήσει παρθένον τὴν παρθένον, καὶ ἄγγελος ἑστῶτας μετὰ ποιμένων, ἀναλογίζονται θεὸν σεσαρκωμένον τὴν θέωσιν διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, καὶ ὁμολογοῦσι λέγοντες· ὁ ἄσαρκος ἐσαρκώθη, ὁ λόγος ἐσαρκώθη, ὁ ἄπτιστος ἐκτίσθη, ὁ ἀναφὴς ἐψηλαφήθη· καὶ ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογῶσι τέλειον ἐν θεότητι καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς. εἴρηται δὲ ἐν πᾶσι κατὰπαν περὶ τῆς Νεστορίου ἐναγοῦς αἱρέσεως, ὅτι αἰτῶν εἰκότως ἀναπτυπώσεις ἴσως αὐτῇ συμφωνῆσαι· καὶ ἤδη ἀρκούντως ἐρρέθη. εἰ δὲ χρὴ, καὶ πάλιν ῥηθήσεται. δοκοῦντες δέ τινα σημαίνειν τινῶν, φασί.

Adhuc eisdem continuantur artificiis falsi assertores circa veritatem, ad impudentem contradictionem conversi. Verum convenientia sibi dicentes, incidunt in laqueum blasphemiæ; & amentiæ continuantes verba, id est, incomprehensibilem & incircumscriptam divinam Christi naturam, accusant Christianos, dicentes hanc eos circumscribere. Deinde artificiose loquentes, eorum assumendo personam, falso pronuntiant, quia solius carnis illius quam vidimus & palpavimus, & cum qua conversati sumus, iconam depingimus: ut quasi ex hoc iterum in Nestorii blasphemiam ecclesiam inducant. Unde & inferunt: Quod est impium, & Nestoriani pessimi sensus inventio. Ergo veritatem audiant. Christiani unum Emmanuel scientes Christum Dominum, ipsum depingunt secundum quod Verbum caro factum est; & multiplices garrulitates a se procul repellunt, simplici corde omnia quæ tradita sunt in ecclesia suscipientes; & intuentes picturas, nihil aliud intelligunt, nisi quæ signantur in ipsis. Etenim cum viderint in pictura parientem virginem & angelos supra stantes cum pastoribus, recogitant Deum humanatum nasci propter salutem nostram; & confitentur dicentes: Is qui sine carne erat, caro factus est, Verbum incrassatum est, increatus creatus, impalpabilis palpatus est: atque unum eumdemque confitentur perfectum in deitate & perfectum in humanitate, Deum veraciter & hominem veraciter. Præterea dictum est retro de scelesta Nestorii hæresi, quia imaginum effigies in nullo cum ea concordant; & sufficienter dictum est. Quod si oportuerit, & iterum dicetur. Putantes autem in se quid intelligere, ajunt.

Ετι τῶν αὐτῶν ἔχονται τεχνασμάτων οἱ ψευδηγόροι περὶ τὴν ἀλήθειαν, πρὸς ἀναίσχυντον ἀντιλογίαν ἐκτρεπόμενοι. ὅμως ἑαυτοῖς ἀκόλουθα λέγοντες, ἐμπίπτουσιν εἰς παγίδα βλασφημίας· καὶ παραφορίας ἔχοντες ῥήματα, τὴν ἀκατάληπτον καὶ ἀπερίγραφον τοῦ Χριστοῦ φύσιν, κατηγοροῦσι τῶν Χριστιανῶν, λέγοντες ταύτην αὐτοὺς περιγράφειν. εἶτα καὶ τεχνολογοποιοῦντες, αὐτῶν ἀναλαμβάνοντες τὸ πρόσωπον, ψευδῶς ἀποφαίνονται, ὅτι τῆς σαρκὸς μόνης, ἣν ἑωράκαμεν καὶ ἐψηλαφήσαμεν, καὶ ᾗ συνανεστράφημεν, ἐκείνης ἱστοροῦμεν τὴν εἰκόνα· ἵνα ὡς ἐκ τούτου πάλιν εἰς τὴν Νεστορίου δυσφημίαν τὴν ἐκκλησίαν ἀπάγωσιν· ἔνθεν καὶ ἐπάγουσι, ὅ ἐστι δυσσεβείας, καὶ τῆς Νεστοριανῆς κακοδαιμονίας ἐφεύρημα. ἀκούσωσιν οὖν τοιαῦτα. οἱ Χριστιανοὶ ἵνα τὸν Ἐμμανουὴλ γινώσκοντες Χριστὸν κύριον, αὐτὸν ἀναζωγραφοῦσι, καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο· καὶ τὰς πολυτρόπους φλυαρίας ἀφ' ἑαυτῶν ἐξελαύνουσιν, ἁπλῇ καρδίᾳ πάντα τὰ παραδιδόμενα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀποδεχόμενοι· καὶ ζητοῦντες τὰς ἀναζωγραφήσεις, οὐδὲν ἕτερον ἐνοοῦσιν, ἢ τὸ σημαινόμενον ἐν αὐταῖς. ὅταν γὰρ ἴδωσιν ἐν τῇ ἀναζωγραφήσει παρθένον τὴν παρθένον, καὶ ἄγγελους ἑστῶτας μετὰ ποιμένων, ἀναλογίζονται θεὸν σεσαρκωμένον τὴν θέωσιν διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, καὶ ὁμολογοῦσι λέγοντες· ὁ ἄσαρκος ἐσαρκώθη, ὁ λόγος ἐσαρκώθη, ὁ ἄκτιστος ἐκτίσθη, ὁ ἀναφὴς ἐψηλαφήθη· καὶ ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογῶσι τέλειον ἐν θεότητι καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς. εἴρηται δὲ ἐν πᾶσι κατὰπαν περὶ τῆς Νεστορίου ἐναγοῦς αἱρέσεως, ὅτι αἰτῶν εἰκότως ἀναπτυπώσεις ἴσως αὐτῇ συμφωνῆσαι· καὶ ἤδη ἀρκούντως ἐρρέθη. εἰ δὲ χρὴ, καὶ πάλιν ῥηθήσεται. δοκοῦντες δέ τινα σημαίνειν τινῶν, φασί.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Tractandum est enim in hoc, quia si secundum orthodoxos patres simul caro, simul Dei Verbi caro, nunquam partitionis sensum suscipiens, sed tota ex toto a divina natura su-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Σκεπτέον γὰρ καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι εἰ κατὰ τοὺς ὀρθοδόξους πατέρας, ἅμα σάρξ, ἅμα Θεοῦ λόγου σάρξ, μηδέποτε μερισμοῦ ἔννοιαν δεχομένη, ἀλλ' ὅλη ὅλως τῇ θείᾳ φύσει προσληφθεῖσα, καὶ ὅλο-

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

ὁλοκλήρως θεωθεῖσα, πῶς δικαωθήσεται, ἢ ἰδιοσατηθήσεται παρὰ τῶν ἀσεβῶς τοῦτο δρᾶν ἐπιχειρούντων; ὡσαύτως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἁγίας ψυχῆς. προσλαβούσης γὰρ ἴδιος τὸ υἱὸ θεότητος ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει τῷ τῆς σαρκὸς φύσιν, ἡ ψυχὴ ἐμσύτωσι θεότητι & σαρκὸς παχύτητι. καὶ ὥσπερ ἅμα σάρξ, ἅμα Θεοῦ λόγου σάρξ· ὅπως ἅμα ψυχὴ· ἅμα Θεοῦ λόγου ψυχή· καὶ ἀμφότερα ἅμα, τεθεωμένης δηλονότι τῆς ψυχῆς, ὡς καὶ τοῦ σώματος, καὶ ἀχωρίστου τοιγαροῦν τῆς θεότητος ὑπαρχούσης, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ διαζεύξει τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἐν τῷ ἑκουσίῳ πάθει. ὅπου γὰρ ψυχὴ Χριστοῦ, ἐκεῖ καὶ ἡ θεότης· καὶ ὅπου σῶμα Χριστοῦ, ἐκεῖ καὶ ἡ θεότης. B

scepta & integre deificata est, quomodo scindetur, vel separatim statuetur ab his qui impie hoc agere conantur? similiter autem & super ejus habetur anima. Assumente quippe Filii deitate in propria persona carnis naturam, anima mediatrix effecta est inter deitatem & carnis crassitudinem: & sicut simul caro, simul Dei Verbi caro est; ita simul anima, simul Dei Verbi anima est: & utraque simul, deificata scilicet anima, sicut & corpore, & his indivisa deitate manente etiam in ipsa disjunctione animæ a corpore in voluntaria passione. Ubi enim anima Christi, ibi & deitas: & ubi corpus Christi, ibi & deitas.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ὅταν τινὲς ἅπτεσθαι μέλλωσι πονηρῷ λόγῳ οἱ παρεκθεσόμενοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, προσλαμβάνουσί τινα ὁμολογούμενα παρὰ πάντων· ἵνα διὰ τῆς ἐν τούτοις ἀγνωμοσύνης μηδὲ περὶ τῶν λοιπῶν ἀπιστῶνται. ὀλίγα γὰρ ἅττα καλῶς ἀποφαινόμενοι, τοὺς κάχληκας τοῖς μαργαρίταις συμφύροντες, καὶ ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπιστρέφοντες, φάσκουσι διχαθεῖσθαι καὶ ἰδιοσατηθεῖσθαι τὸν ἕνα Χριστὸν παρὰ τῶν ἀποδεχομένων τὰς σεπτὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις· καὶ δυσφήμως φθέγγονται, μηδέποτε μερισμοῦ ἔννοιαν * δεχομένου. ὡς ἔοικεν, ἀγνοοῦντας αὐτοὺς αἱ τῶν πατέρων φωναί. καὶ ἐπαίνου γὰρ πάντες διαίρεσιν τῶν δύο φύσεων ἁπλῶς κηρύττουσιν· ὁ μὴν δὲ τοῖς πράγμασι, καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται, ὡς βλασφήμως τετόλμηκεν εἰπεῖν Νεστόριος. οὐδεὶς δὲ ἀληθὴς λόγος, ἵνα τῷ ἀναζωγραφεῖσθαι τὸν κύριον, καθ' ἄνθρωπον τέλειον γένηται, διχοστασίας καὶ ἰδιοσατήσεως, ἤ τινος διαιρέσεως, ἢ πάλιν τοὐναντίον συγχύσεως, καθὼς πολλαχῶς ἐμβδηνόρησαν. ἄλλο γὰρ ἐστιν εἰκών, καὶ ἄλλο τὸ πρωτότυπον· καὶ τὰ ἰδιώματα τοῦ πρωτοτύπου οὐδαμῶς τις τῶν εὖ φρονούντων ἐν τῇ εἰκόνι ἐπιζητεῖ. ἐν γὰρ τῇ εἰκόνι ἄλλο οὐδὲν ὁ ἀληθὴς λόγος γινώσκει, ἢ κατὰ τὸ ὄνομα κοινωνεῖν, ὅτινός ἐστιν εἰκών, καὶ οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν, καθὼς πολλαχοῦ εἴπομεν, ἀναγκαζόμενοι ἐκ τῶν αὐτῶν σφαλίζεων. ἐκπορεύονται γάρ τινες λέγειν κατὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν φθέγγονται, κενὰ λαρυγγίζοντες, καὶ ἀδολεσχίαν τοῖς ἀκροωμένοις ἐμποιοῦντες. διὸ καὶ καταγέλασται παρὰ πᾶσιν ἀποδείκνυνται, ποτὲ μὲν διαίρεσιν, ποτὲ δὲ σύγχυσιν λέγοντες, ἑτοιμοτάτην τὴν γλῶσσαν ἔχοντες, πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν. ἔνθεν καὶ λέγουσιν.

Quando aliquem tracturi sunt nequam sermonem * subversores catholicæ ecclesiæ, * Gr. qui usurpant in catholica ecclesia assumunt aliqua quæ omnes profitentur: ut per sensum bonum qui in his esse creditur, nec de reliquis * incredibiles judicentur. Pauca enim quædam bene pronuntiantes, & quodammodo glareis margaritas commiscentes, atque ad vomitum proprium repedantes, ajunt sciudi & separatim statui C unum Christum ab his qui recipiunt venerabiles imagineas picturas. Et vituperabiliter effantur, nunquam partitionis sensum fuisse receptum. Liquet ergo quod ignoretur ab eis patrum voces. * Studiose quippe omnes separationem duarum naturarum expressius prædicant, sed non rebus, ut superius dictum est, sicuti blasphreme Nestorius dicere ausus est. Nulla autem est procul dubio ratio dissensionis vel separationis, aut alicujus divisionis, vel rursus essentiæ confusionis, quemadmodum crebro falso concionati sunt, pro eo quod pingitur Dominus secundum id quod homo fuit perfectus. Aliud est enim imago, & aliud D principale: & proprietates principalis nullatenus quis eorum qui sanum sapiunt, in imagine quærit. In imagine quippe nil aliud vera ratio novit, quam secundum nomen communicare illi cujus est imago, & non secundum substantiam, juxta quod crebro jam diximus coacti ex * ipsis disputationibus. Inopiam enim passi aliquid dicendi contra catholicam ecclesiam, eadem de eisdem effantur, vana fauce loquentes, & * exercitium audientibus facientes. Propter quod & ridendi apud omnes monstrantur, aliquando partitionem, aliquando vero confusionem dicentes, paratissimam linguam habentes ad * subsequendum. Unde E & dicunt.

* L. εἰσὶν οἳ τινες, ἤτοι

* Gr. Cogitatione

* Ipsorum

* Gr. vaniloquentiam

* Gr. ad verbum peccandum.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἰ τοίνυν ἐν τῷ πάθει ἀχώριστος τούτων ἔμεινεν ἡ θεότης, πῶς οἱ ἀνόητοι καὶ πάσης ἀλογίας ἐμπλεκόμενοι ἀφαιροῦσι τοῦ σαρκὸς τὴν θεότητι συμπλακεῖσαν, καὶ θεωθεῖσαν, καὶ δηθὲν ὡς ψιλοῦ ἀνθρώπου εἰκόνα γράφειν πειρῶνται; καὶ ἐν τούτῳ γὰρ εἰς ἕτερον ἀνομίας βάραθρον ἐμπίπτουσι,

Si igitur in passione inseparabilis manst ab his divinitas, quomodo insensati & cuncta irrationabilitate repleti, dividunt carnem quæ cum divinitate connexa & deificata est, & quasi puri hominis imaginem pingere tentant? Nam & in illo in aliud iniquitatis barathrum incidunt, separantes carnem a divinitate, & pri-

Digitized by Google

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

vata subsistentia illam asseverantes, & aliam personam carni tribuentes, quam & * imaginare fatentur: ex hoc offendentes quarta persona additamentum in Trinitate: super hoc & * assumptionem, quæ divinitus ei suscepta, atheoton depingentes. Colligitur ergo ab his qui Christi imaginem * pingendam existimant, aut divinitatem circumscriptam & carne confusam, aut corpus Christi atheoton & divisum, ac personam privata subsistentia * super carnem dari: similes in hoc effectu Nestorianorum impugnationi quæ in Deum est. In talem blasphemiam atque impietatem incurrentes confundantur & revereantur, & cessent qui patrant, & desiderant, & colunt imaginem, quæ fallaciter ab eis facta & dicta est Christi. Cessat etiam a nobis ex æquo & Nestorii partitio, atque Arii, Dioscori & Eutychetis, & Severi confusio, quæ sunt * immensa mala, & impietate comparia.

* l. imaginibus exprimere

* Gr. & quod ea assumpsit divinitatem ejus, atheoton, ideoque non circumscriptum depingerent.

* Gr. pingi in carne

* Gr. ediamero pugnantia mala.

Ἀχωρίζοντες τὴν σάρκα ἐκ τῆς θεότητος, καὶ ἰδιοϋπόστατον αὐτὴν παρεισάγοντες, & ἕτερον πρόσωπον διδόντες τῇ σαρκί, ὅπερ εἰκονίζειν λέγουσιν· ἐκ τούτου δεκατέσσαρα πρόσωπα προσθήκην ἐν τῇ τριάδι· πρός γε τούτοις & τὴν θεωθεῖσαν προσλημφθεῖσαν ὑπερῶσιν ἀθέωτον. συγχυθήσεται ἂν πᾶς τὴν Χριστοῦ εἰκόνα γράφειν ὁμοίως, ἢ τὸ θεῖον περιγραπτὸν & τῇ σαρκὶ συγχυθὲν, ἢ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀθέωτον & ἀπερίγραπτον, & πρόσωπον ἰδιοϋπόστατον ἐπὶ τῆς σαρκὸς δίδοναι, ἐξομοιούμενοις ἐν τούτῳ τῇ Νεστοριανῶν στασιαχίᾳ. εἰς ταυτὸν δὲ βλασφημίαν τε & ἀσέβειαν ἐμπίπτοντες ἐγχωθήτωσαν & ἐντραπήτωσαν, & παυέσθωσαν οἱ δρῶντες & οἱ ποθοῦντες καὶ σεβόμενοι τὴν ψεύδωνυμον γινομένην & λεγομένην ὑπ' αὐτῶν τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα. ἀφείσθω ἡμῶν ἐξ ἴσου & ἡ τοῦ Νεστορίου διαίρεσις, & ἡ τοῦ Ἀρείου, Διοσκόρου, Εὐτυχοῦς & Σεβήρου συγχυσις, τὰ ἐκ βδελύκτου καὶ & ὁμότιμα τῆς ἀσεβείας.

B

C

D

E

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Nequaquam per unam viam gradiuntur Christianos calumniantis hæreseos propugnatores, quemadmodum moris est orthodoxis, qui de divinis dogmatibus disputantes, regiam viam tantum retinent, & hac vel illac nullo pacto declinant. Sed evertentes vias Domini, contrarias opiniones apud se colligunt; & in suo sensu abundantes, sapientes per omnia esse putantur. Sed audiant ab Isaia, qui fiducialiter dicit: *Isa. 5.* *Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.* Etenim quæ nunquam ab orthodoxis Christianis dicta sunt, quasi prædicata per illos assumunt; & seductorios syllogismos contexentes sophistice arguunt: & colligitur ab eis injuria & maledictio, quin potius & impietas. Quæ enim Diodorus atque Teodorus Mopsuestiæ, ac Nestorius & Eutyches & Dioscorus & Severus assumpsere contra veritatem rabiem eructantes, ipsi catholicæ ecclesiæ tribuunt: & malo malum commiscentes * applicant, hanc * impiis istis hæreticis conspergi perhibentes, & stoliditate & inutilitate verba referta possident, & sicut caupones miscent vinum aqua, id est, verum sermonem cum perverso, & temperant fel amaritudinis. Hæresis enim Dioscori & Eutychetis contraria est Nestorio, quemadmodum jam diximus: atque contrarias hæreses in una opinione atque professione esse possibile non est: quemadmodum album & nigrum, vel calidum & frigidum impossibile est videri in uno subjecto in uno eodemque tempore. Neque enim in nive inventum est aliquando calidum, neque in igne frigidum. Porro mentiæ ipsorum inutilitatem manifestiorem dicemus. Imaginem enim & principale idipsum dicunt veloces erga calumniam: & idcirco in confusiones & partitiones inducunt eos qui depingunt evangelicam relationem. Eutychianorum enim, id est, eorum qui prædicant unam naturam secundum subsistentiam in unitione Christi, ac per hoc dogmatizant confusionem, veritatis transmutatio nihil aliud in

* addunt
* cum imp. h. scelerib. perp.

Οὐδαμῶς τῆς μιᾶς ὁδοῦ ἔχονται οἱ τῆς Χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως προβαλοί, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς περὶ θείων δογμάτων * ὀρθοδόξοις τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ ἔχεσθαι μόνον, & μὴ ἐκκλίνειν ἔνθεν & ἔνθεν. ἀλλὰ διαστρέφοντες τὰς ὁδοὺς κυρίου, ἑαυτοῖς δόξας παρ' ἑαυτοῖς συλλέγουσι τῷ ἰδίῳ νοΐ πληροφορήμενοι, σοφοὶ τὰ πάντα δοκοῦντες εἶναι. ἀλλὰ ἀκουσάτωσαν παρὰ τοῦ παρρησιαστοῦ Ἡσαΐου λέγοντος· οὐαὶ οἱ σοφοὶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐναντίον ἑαυτῶν ἐπιστήμονες. & γὰρ τὰ μηδέπω παρὰ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν λαληθέντα, ὡς ὁμολογούμενα λαμβάνουσι. & παρασυλλογιζόμενοι σοφιστικῶς τὴν ἐκκλησίαν ἐλέγχουσι· & συναγεται παρ' αὐτῶν ὕβρις & λοιδορία, ἐπὶ προσθήκη δὲ τούτων & ἀσέβεια. ἃ γὰρ Διόδωρος, & Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, & Νεστόριος, Εὐτυχὴς τε & Διόσκορος, & Σεβῆρος ἀπελάζοντο κατὰ τῆς ἀληθείας λυττήσαντες, αὐτοὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ προσνέμουσι· & κακῷ τὸ κακὸν ἐναμιγνύντες προσάπτουσι, τούτοις τοῖς δυσσεβέσιν αἱρετιστὰς συμφύρεσθαι, ἠλιθιότητος & ἀνηθείας ἀνάμεστα ἔχοντες ῥήματα. & ὡς κάπηλοι μιγνύουσι τὸν οἶνον ὕδατι, τὸν ἀληθῆ λόγον τῷ διεστραμμένῳ, & ἀναχιρνῶσι χολὴν πικρίας. ἡ γὰρ αἵρεσις Διοσκόρου & Εὐτυχοῦς ἐναντία Νεστορίῳ πως ἐστι, καθὰ φθάσαντες εἴπομεν· & ἐναντίας αἱρέσεις ἐν μιᾷ δόξῃ τε & ὁμολογίᾳ εἶναι, τῷ δεδεγμένῳ οὐκ ἔστιν· ὥσπερ λευκὸν & μέλαν, ἢ θερμὸν & ψυχρὸν ἁμήχανον ἰδεῖν ἐν ἑνὶ ὑποκειμένῳ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν. οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ χιόνι εὕρηταί ποτε τὸ θερμόν, οὐδὲ ἐν τῷ πυρὶ τὸ ψυχρόν. τῆς δὲ παρανίας αὐτῶν τὴν ἀληθειαν εὐκολωτέραν ἔχομεν. τὴν εἰκόνα & τὸ πρωτότυπον ταυτὸν λέγουσιν εἶναι οἱ τυχεῖς περὶ τὴν κατηγορίαν· & ἵνα ἔντεχνον εἰς συγχύσεις & διαιρέσεις εἰσάγωσι τοὺς εὐαγγελικοὺς τὴν εὐαγγελικὴν εἰσήγησιν. τῶν γὰρ Εὐτυχιανιστῶν, ἤγουν τῶν ὁμοδόξων μίαν φύσιν ἐπὶ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως τοῦ Χριστοῦ, & σύγχυσιν ἐκ τούτου δογματιζόντων, τῆς ἀληθείας ἡ παρατροπὴ οὐδὲν ἕτερον αὐτοῖς ἐστιν, εἰ μὴ ὅτι ὑπόστασιν &

* ex Lat. hypostasin

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

ϗ φύσιν ταύτην ὑφίστασθαι· ὅπερ ἄλλο ϗ ἄλλο γινόσκομεν οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τρόφιμοι. ὑπόστασιν γὰρ λέγομεν ἰδίαν τινὰ μετ' ἰδιωμάτων, ϗ παρὰ τὸ ὑφεστάναι· φύσιν δὲ πρᾶγμα ἀνυπάρκτον, μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν, ϗ παρὰ τὸ περιεῖναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ ϗ ὅτι ἡμεῖς εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ϗ αὐτὸν τὸν Χριστὸν λέγομεν ὑφορίζειν· ἐπεὶ εἰ τὴν διαφορὰν ἔγνωσαν, οὐκ ἂν ταύτας τὰς καινοφωνίας ἐπρετυλέγησαν. ἀρίδηλον γὰρ πᾶσιν ὑπάρχει, ὅτι ἄλλο ἐστὶν εἰκὼν, ϗ ἄλλο πρωτότυπον· τοῦτο μὲν ἔμψυχον, ἐκεῖνο δὲ ἄψυχον. ϗ ἐπειδὴ ἐφλυαρήσαν ἐν τῷ εἰκόνι συμπεριγράφεσθαι τὴν θείαν φύσιν, ἐκστάντες τοῦ ὀρθοῦ λόγου, παρεδόθησαν εἰς ἀδόκιμον νοῦν. Πέτρου γὰρ ϗ Παύλου ἀναζωγραφουμένου βλέπονται, αἱ δὲ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ταῖς εἰκόσιν οὐ πάρεισιν· ἐπόταν οὖν αὐτοῦ τοῦ σώματος τοῦ Πέτρου παρόντος, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ βλέπειτις. ϗ ἐπειδὰν αὐτὴ οὐχ ὁρᾶται, τίς ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐνορῶν λέγει, ὅτι κεχωρισμένη ἐστὶν ἡ σὰρξ τοῦ Πέτρου ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, εἰ μή τις κατ' ἐπίνοιαν μόνον; πόσῳ γε μᾶλλον ἡ ἀπερίγραπτος φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου ἐκ τῆς περιληφθείσης παρ' αὐτοῦ σαρκὸς περιγραφομένης; οὐδὲ γὰρ ὅτε κεκοπίακεν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ϗ παρὰ γυναικὸς Σαμαρείτιδος πιεῖν ἐζήτει, ϗ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἐλιθάζετο, ἢ τῆς θεότητος φύσις κεκοπίακεν, ἢ λίθοις ἐβάλλετο· ἄπαγε τῆς βλασφημίας. ταύτας οὖν τὰς πολυπλόκους συστροφὰς, θέλοντα τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ὀφθῆναι, ἡ παλιβρύλλειος ματαιότης τῶν χριστιανοκαπήλων περιστήσαν ἀκρατεῖ γλώττῃ, ϗ ἕτερά τινα παρεισφέρουσα, ϗ ἀνομίαν ἐπ' ἀνομίαις συνάπτουσα, πάντα προσώπῳ προσθήκην ἐν τῇ ἁγίᾳ Τριάδι ἐφλυάκησεν. οἷδε δὲ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ὡς πάντα γνήσιοι γεγονότες, πάντα τὰ τῆς οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποδεχόμενοι, ϗ Ἄρειον ϗ Νεστόριον, Ἀπολλιναρίου τε ϗ τὰς τούτου φοιτητὰς Εὐτυχίαν ϗ Διόσκορον βδελυττόμενοι, τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα. εἰκόνας μόνον καὶ οὐδὲν ἕτερον αὐτὰς γινώσκοντες, καθὸ τὸ πρωτότυπον τὸ ὄνομα μόνον ἔχουσας, ϗ οὐχὶ τὴν οὐσίαν. καρκίνῳ δὲ δίκην λοξὰ βαίνοντες, εἰς ἑτέραν βλασφημίας ὁδὸν ἀπάγουσι, λέγοντες.

is eſt, niſi quod ſubſiſtentiam & naturam idipſum definiunt: quod aliud eſſe atque aliud alumni catholicæ norunt eccleſiæ. Subſiſtentiam enim dicimus ſubſtantiam quamdam cum proprietatibus, ab eo quod eſt * hypheſtanai. Porro autem naturam fatemur rem per ſe * ſubſiſtentem, non indigentem alio ad ſui * ſtabilitatem, ab eo quod eſt ab * pephycenai. Hoc præterea modo & iſti imaginem Chriſti & ipſum Chriſtum nihil differre per ſubſtantiam dicunt. Nam ſi differentiam noſſent, nequaquam has vocum novitates portentoſe prætenderent. Omnibus enim evidens eſt, quia aliud eſt imago, & aliud primitivum: hoc quidem animatum, illud autem inanimatum eſt. Et quoniam verboſati ſunt, in imaginem circumſcribi pariter divinam naturam, excidentes a recta ratione, traditi ſunt in reprobum ſenſum. Petrus enim & Paulus depicti videntur, ſed eorum animæ in imaginibus non adſunt: quandoquidem nec ipſo corpore Petri præſente, animam ejus aliquis videt. Cum ergo ipſa non aſpiciatur, quis eorum qui veritatem ſectantur, dicit, quia ſeparata eſt caro Petri ab anima ejus, niſi forte per intelligentiam tantum? Quanto magis incircumſcripta natura Dei Verbi a circumſcripta carne quæ ab eo aſſumpta? Neque enim quando fatigatus eſt ex itinere, & a muliere Samaritana bibere quærebat, & a Judæis lapidabatur, deitatis natura fatigabatur, vel lapidibus ſubmittebatur: abſit blaſphemia. Has ergo multiplices conglobationes, volens imaginales picturas reſpuere, multum ſuſurrans vanitas Chriſtianos calumniantium incontinenti lingua induxit; & alia quædam ſubinferens, atque iniquitatem ſuper iniquitates congerens, quartæ perſonæ additamentum in ſancta Trinitate ſtolide locuta eſt. At nos qui in catholica eccleſia utpote propril filii nati ſumus, omnia quæ ſunt diſpenſationis Domini noſtri Jeſu Chriſti ſuſcipientes, atque Arium & Neſtorium, Apollinarium quoque & hujus diſcipulos Eutychetem & Dioſcorum abominantes, venerabiles imagines ſuſcipimus, imagines tantum & nihil aliud eas ſcientes, ſecundum quod principalis tantummodo nomem habent & non ſubſtantiam. Cancri autem more oblique gradientes, ad aliam blaſphemiæ ducuntur viam, dicentes.

* Gr. hypheſtanai, id eſt, ſubſiſtere. * Gr. anyſtasin, conſtitutionem, in Græco reperitur, id eſt, natura eſt. H.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εὐφραινέσθωσαν ϗ ἀγαλλιάσθωσαν, ϗ παῤῥησιαζέσθωσαν οἱ τὴν ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα εἰλικρινεστάτῃ ψυχῇ κτώμενοι ϗ ποθοῦντες ϗ σεβόμενοι, ϗ εἰς σωτηρίαν ψυχῆς ϗ σώματος προσφερόμενοι· ἣν αὐτὸς ὁ ἁγιαστὴς ϗ Θεὸς, τὸ ἡμῶν ὅλον ἐξ ἡμῶν ὁλικῶς ἀναλαβόμενος, σώραμα, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἑκουσίου πάθους εἰς τύπον ϗ ἀνάμνησιν ἐναργεστάτην τοῖς αὐτοῦ μύσταις παραδίδωσι. μέλλων γὰρ αὐτὸν ἑκουσίως ἐκδίδοσθαι τῷ ἀοιδίμῳ ϗ ζωοποιῷ θανάτῳ αὐτοῦ, λαβὼν τὸν ἄρτον ἐκλείπων, ϗ εὐχαριστήσας ἔκλασε, ϗ μαθηταῖς εἶπε· λάβετε, φάγετε εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως ϗ τὸ ποτήριον μαθηταῖς εἶπε·

Lætentur & exultent, & fiducialiter agant hi qui veram Chriſti imaginem ſinceriſſima animam facium, & deſiderant, & colunt, & in ſalutem animæ & corporis offerunt: quam ipſe ſacratiſſimus immolator & Deus noſter, ex nobis ex toto maſſam aſſumens, ſecundum tempus propriæ paſſionis in typum & remembrationem evidentiſſimam tradidit miniſtris ſuis. Seſe namque voluntarie traditurus memorabili & vivifica morti ſuæ, acceptum panem benedixit, & gratias agens fregit, & dans dixit: Accipite & comedite in remiſſionem peccatorum; Hoc eſt corpus meum. Similiter & calicem tradens dixit: Hic eſt ſanguis meus: hoc facite in meam com-

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Digitized by Google

ACTIO VII.

memoratione. Veluti nulla alia species ab ea electa sub cale, vel [a] forma imaginari ejus incarnationem valeat. [b] Vide ergo quod imago vivifici corporis ejus pretiose ac honorabiliter facta sit. Quid enim argumentatus est in hoc sapientissimus Deus? Nonne ut ostenderet & exprimeret evidenter nobis hominibus misterium quod operatus est per dispensationem suam? quia sicut id quod ex nobis suscepit, materia sola est humana substantia per omnia perfecta, non figurantis propriæ subsistentem personam, ut non additamentum persona divinitati intercidat: ita & imaginem materiam præcipuam, id est, panis substantiam præcepit offerri, non figurantem hominis formam, ne idololatria subintroducatur. Sicut ergo corpus Christi quod secundum naturam sanctum est, [c] utpote divinitus sanctificatum; ita manifestum est, quod adoptionis, id est, ipsa imago ejus sancta est, utpote per quamdam sanctificationem gratiæ [d] sanctificata. Hoc enim & [e] meruerat est, ut divinus, Dominus Jesus, ut sicut carnem quam suscepit, propria secundum naturam sanctificatione ex ipsa unitione deificavit; similiter & eucharistiæ panem, [f] non ut falsam imaginem naturalis carnis, per sancti Spiritus adventum sanctificandum, divinum corpus fieri voluit mediante sacerdote, qui oblationem de communi separans, ad sanctificationem pertingere facit. Itaque Christi caro secundum naturam animata & [g] intelligibilis, nulla est Spiritu sancto in divinitatem. Similiter & divinitus tradita imago carnis ejus, divinus videlicet panis repletus est Spiritu sancto cum calice vitam ferentis sanguinis lateris ejus. Hæc ergo demonstrata est vera imago dispensationis quæ in carne facta est, scilicet Christi Dei nostri, quemadmodum supra dictum est; quam ipse nobis verus natura univisceator & filius post propria tradidit,

τύπῳ μὲν ἐστὶ τὸ εἶμα· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡς ἂν ἄλλη εἴδους ἐπιλεχθείσης παρ' αὐτῷ ἐν τῇ ὑφ' ἥλιον, ἢ τύπῳ, ἐκτυπώσεως τῆς αὐτοῦ σαρκώσεως δυναμένης. διὸ καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ζωοποιοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ ἁγίασις καὶ πνευματόμβρυος πραττομένη. τί γὰρ ἐμηχανήσατο ἐν τούτῳ ὁ πάνσοφος Θεός; οὐχ ἵνα δείξῃ καὶ ἐκφάνῃ σαφεστέρως ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις τὸ πραγματόδοξον μυστήριον ἐν τῇ κατ' αὐτὸν οἰκονομίᾳ· ὅτι ὥσπερ ὃ ἐξ ἡμῶν ἐπιλέξαιτο, ὕλη μόνη ἐστὶν ἀνθρωπίνης οὐσίας κατὰ πάντα τελείας, μὴ χαρακτηριζούσης ἰδιοσύστατον πρόσωπον, ἵνα μὴ προσθήκη προσώπου ἐν τῇ θεότητι παρεμπίπτῃ· οὕτω καὶ τὸν ἐπὶ τούτοις εἰκότως ἄρτον οὐσίαν προστάξαι προσφέρεσθαι, μὴ σχηματίζουσαν ἀνθρώπου μορφήν, ἵνα μὴ εἰδωλολατρεία παρεισαχθῇ. ὥσπερ οὖν τὸ κατὰ φύσιν τοῦ Χριστοῦ σῶμα ἅγιον, ὡς θεοῦ· ἅτε δὴ καὶ τῇ θέσει, ἤτοι ἡ εἰκὼν αὐτοῦ μία, ὡς διάτυπος ἁγιασμοῦ χάριτι θεωμένη. τοῦτο γὰρ καὶ ἐπραγματεύσατο, ὡς ἔφημεν, ὁ θεοφόρος Χριστός, ὅπως καθάπερ τὴν σάρκα, τὸν ἀπ' αὐτῆς ἁγιασμῷ ἴδιῳ κατὰ φύσιν ἁγιασμῷ ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως ἐθέωσε, τὸ εἰκόνιον κατὰ φύσιν ἁγιασμῷ ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως ἐθέωσε, ἐμοίως καὶ τὴν τῆς εὐχαριστίας ἄρτον, ὡς ἀψευδῆ εἰκόνα τῆς φυσικῆς σαρκὸς διὰ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπιφοιτήσεως ἁγιαζόμενον, θεῖον σῶμα εὐθέως γίνεσθαι, μεσιτεύοντος τοῦ ἐν μεσιτείᾳ ἐκ τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ἅγιον τοῦ ἀναφορὰν ποιουμένου ἱερέως. λοιπὸν ἡ κατὰ φύσιν ἔμψυχος καὶ γοερὰ σὰρξ τοῦ κυρίου ἐχρίσθη πνεύματι ἁγίῳ τῇ θεότητι, φασάσης καὶ θεοπαρέδρου εἰκὼν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ὁ θεῖος ἄρτος ἐπληρώθη πνεύματος ἁγίου σὺν τῷ ποτηρίῳ τοῦ ζωηφόρου αἵματος τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ. αὕτη ἐστὶν ἀποδέδεικται ἀψευδὴς εἰκὼν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καθὼς προείρηται· ἣν αὐτὸς ἡμῖν ὁ ἀληθινὸς τῆς φύσεως ζωοπλάστης εἰκειοφόρους παραδέδωκεν.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Patet, qualiter omnis sermo propositus, quando semel a veritate aversus est, in multas & periculosas pravitates a consequentia seductoria proferatur; quippe quod & isti præceptores novitatis perpessi sunt. Aversi enim a veritate propter imaginum factionem, etiam in alteram extremam apoplexiæ insaniam delapsi sunt. Etenim quasi ex Delphico tripode obliqua hæc & pernicioſa dogmata oraculo [a] consecuti sunt. Sed audiant a proverbiali verbo: *Laqueus fortis vivo labia sua, & capitur propriis verbis oris*. Ligna enim & fenum & stipulam apposuerunt, quorum finis in combustionem. Nullus enim aliquando rubarum Spiritus, sanctorum videlicet apostolorum, aut illustrium patrum nostrorum, incruentum sacrificium nostrum, quod in commemorationem Christi Dei nostri ac omnis dispensationis ejus efficitur, dixit imaginem corporis ejus. Neque enim acceperunt a Domino sic dicere vel confiteri, sed audiunt evangelice dicentem eum: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non intrabitis in regnum cæ-*

Ἐστιν ὡς λόγος προκαλούμενος, ἐπειδὰν τῆς ἀληθείας ἅπαξ παρίκτρωτος, εἰς πολλὰς καὶ ἐπικινδύνους ἀτοπίας ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν πλάνην ἀκολουθίας ἐκφέρεσθαι. ὃ λοιπὸν καὶ ὅπερ οἱ τῆς ἀποστασίας διδάσκαλοι πεπόνθασιν. ἐκβαρεῖς γὰρ ἐκ τῆς ἀληθείας ἕνεκεν τῆς τῶν εἰκόνων πατήσεως, καὶ εἰς ἕτερον ἐσχάτην ἀποπληξίας μανίαν κατωλίσθησαν· ὡς γὰρ ἐκ Δελφικοῦ τρίποδος τὰ λοξὰ ταῦτα καὶ ὀλέθρια ἐχρησμώδησαν δόγματα. ἀλλ' ἀκούσωσι παρὰ τοῦ παροιμιακοῦ λόγου· παγὶς ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χείλη, καὶ ἁλίσκεται ῥήμασιν ἰδίοις στόματος. ξύλα γὰρ καὶ χόρτον καὶ καλάμην παρέθεντο, ὧν τὸ τέλος εἰς καῦσιν. οὐδεὶς γάρ ποτε τῷ σαλπίγγι τοῦ πνεύματος αἰτίων ἀποστόλων, ἢ τῷ ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν, τὴν ἀναίμακτον ἡμῶν θυσίαν, τὴν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πάθους τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ πάσης τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας γενομένην, εἶπεν εἰκόνα τοῦ σώματος αὐτοῦ. οὐδὲ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου οὕτως λέγειν ἢ ὁμολογεῖν, ἀλλὰ ἀκούσαι λέγοντος αὐτοῦ εὐαγγελικῶς· ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν

[a] figura

[b] Cf. Ergo imago hic ver. quæ prat. ac hau. fo.

[c] utpote divinitus

[d] Cf. divinitus.

[e] meruit est.

[f] non sm. fr.

[g] mente gradiva, nulla est per Spiritum sanctum divinitus.

[a] concinnati sunt Prov. 6.

Joan. 6.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787 ACTIO VI.

τῶν ἁγιῶν· καὶ ὁ φαγὼν μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. Καὶ, λαβὼν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων· πίνετε ἐξ αὐτοῦ πάντες. τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ οὐκ εἶπε· λάβετε, φάγετε τοῦ σώματός μου. ἀλλὰ καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐκ τῆς θείας τοῦ κυρίου ἀρυόμενος, ἔφη· ἐγὼ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν· ὅτι ὁ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ, ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβε ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν, ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε * εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις ἂν ἔλθῃ. ἱκανῶς σαφῶς ἐκτεθείκασι, ὅτι αἷμα ἐστὶν ὁ κύριος, οὐκ οἱ ἀπόστολοι, ἢ πατέρες εἰκόνα εἰ ἢ τὸ ἐναντίον τοῦτο διὰ τῶν ἱερῶν προσφορμισθέντων ἀναιμακτίων θυσίαν, ἀλλὰ αὐτὸ σῶμα καὶ αὐτὸ αἷμα· καὶ πρὸ μικροῦ ἦς τοῦ ἁγιασμοῦ πλείστους, αὐτίτυπα τοῦ ἁγίου πατέρων ἡμῶν εὐσεβῶς ἐδόξομεν ἐνομάζεσθαι. ὧν ἐστιν Εὐσέβιος ὁ Εὐσεβὴς πρόμαχος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τῆς Ἀρειανῆς κακοδαιμονίας καταλύτης, καὶ Βασίλειος τῆς αὐτῆς δεισιδαιμονίας καθαιρέτης, ὁ τὴν ὑφ' ἥλιον τὴν λοιπὴν βάσιν τῶν ὀρθῶς ἐκδιδάξας δογμάτων· ἐξ ἑνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος θεσπεσιόμενοι, ὁ μὲν ἑρμηνεῦσαι τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις Σολομώντειον ῥητὸν· φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν· τίνα φησί· διὰ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἄρτου τὰ ἀντίτυπα τῶν σωμάτων τοῦ Χριστοῦ προσφέρειν μελῶν. ὁ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς ἀπαντλήσας, ὡς ἴσασι πάντες οἱ τῆς ἱερουργίας μυσταγωγοὶ, ἐν τῇ ἐκφωνήσει τῆς θείας ἀναφορᾶς οὕτως πως λέγει· δεόμεθά σου τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, καὶ προσδεχθῆναι τὰ ἀντίτυπα τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, ἃ προσφέρομεν· καὶ σε παρακαλοῦμεν. καὶ τὰ ἑξῆς ἐπιφερόμενον ἐκδιηγεῖται τὴν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν εἰκόνα τὸ πλεῖστον κατηρτίζειν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἁγιασθῆναι ἐκλιπόν * ἀντίτυπα, μετὰ δὲ τὴν ἁγιασθεῖσαν σῶμα κυρίου καὶ αἷμα Χριστοῦ λέγονται, καί εἰσι, καὶ πιστεύονται. οὗτοι δὲ οἱ γνήσιοι θέλοντες τιμᾶν τοὺς τοιούτων εἰκόνων ἀφορίσαι θέσιν, ἑτέραν εἰκόνα παρεισηγάγοσαν, τίνες οὐκ εἰκών ἐστιν, ἀλλὰ σῶμα καὶ αἷμα· μεχθησόμεθα δὲ καὶ παυσόμεθα συνεχόμενοι, φορίσματι κυβδήλῳ ἑαυτοὺς παρακρουόμενοι, θέσει ῥήματος γενέσθαι τοιούτου τὴν θείαν προσκύνησιν. ὥσπερ τοῦ τὸ λέγειν ἐστὶ μανίας σαφοῦς, ὅπου καὶ τὸ εἰκόνα λέγειν τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ κυρίου, τῆς ἴσης ἔχεται παροησίας, καὶ πλέον τῆς ἀμαθείας τοῖς φύσεσιν ἔχει. εἶτα ἀφέντες τὸ ψεῦδος, ἔστωσαν μικρόν τι τῆς ἀληθείας, θεῖον σῶμα λέγοντες γίνεσθαι. καὶ εἰ εἰκὼν τοῦ σώματός ἐστιν, οὐκ ἐνδέχεται εἶναι αὐτὸ τὸ θεῖον σῶμα. ἐκεῖθεν ἔνθεν κἀκεῖσε περιφερόμενοι ἐξέβησαν πάντα τὰ παρ' αὐτοῖς θρυλλούμενα. ὥσπερ

rum. Et, qui manducat meam carnem, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo. Et, accepto pane gratias agens, fregit, & dedit discipulis suis, & ait: Accipite & comedite; hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes; hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Et non dixit, accipite & comedite imaginem corporis mei. Sed & Paulus divinus apostolus ex divinis Domini vocibus hauriens, ait: Ego accepi a Domino quod & tradidi vobis, quoniam in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit & dixit: Accipite & comedite; hoc est corpus meum quod pro vobis frangitur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem postquam cenavit, dicens: Hic calix novum testamentum est in meo sanguine: hoc facite, quotiescunque biberitis, in meam commemorationem. Quotiescunque enim manducabitis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. Ergo liquido demonstratum est, quod nusquam Dominus, vel apostoli, aut patres imaginem dixerunt sacrificium sine sanguine, quod per sacerdotem offertur, sed ipsum corpus, & ipsum sanguinem. Et ante sanctificationis quidem * celebrationem, typos quibusdam sanctorum patrum hæc pie visum est nominare: quorum est Eustathius propugnator orthodoxæ fidei & Arianæ destructor vesaniæ, & Basilius ejusdem infelicis superstitionis depositor, qui omne quod sub sole est, planam rectorum dogmatum basim edocuit. Ex uno enim eodemque spiritu disputantes, unus quidem eorum interpretans Salomonicum dictum, quod in proverbiis legitur: *Comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis*: hæc dicit; Per panem & vinum, typos corporalium Christi prædicat membrorum. Alter vero ex eodem fonte hauriens, ut noverunt omnes sacerdotii mystici cultores, in oratione divinæ oblationis ita dicit: Confidentes appropinquamus sancto altari, & proponentes typos sancti corporis & sanguinis Christi tui, te deprecamur, & te rogamus: & quod deinceps infertur, certiorem patris hujus perfecit intellectum, qualiter * antequam sanctificata fuerint, vocata sint typi: post sanctificationem autem, corpus proprie ac sanguis Christi dicuntur, sunt, & creduntur. Ipsi vero viri fortes volentes venerabilium imaginum demoliri visionem, aliam imaginem introduxerunt, quæ non est imago sed corpus & sanguis: porro * fatigatione & astutia depressi, sophismate pravo semet * offendentes, adoptione nominaverunt fieri hanc divinam oblationem * & corpus & sanguinem Domini, æquali quodammodo appropinquat amentiæ, & ampliorem * indisciplinationis habet impietatem. Deinde dimisso mendacio tangunt pauxillum quid veritatem, divinum corpus dicentes fieri: & si imago corporis est, non potest esse hoc divinum corpus. Ergo hinc inde circumductis, invalida omnino manent ea quæ ab illis suffurrata sunt. Sicut enim oculus turbatus non recte videt, ita & ipsi nequam confusione cogitationum sensum suum turbantes & turbulentum reddentes, idipsum patiuntur quod insanientes, alia

Mattb. 26. Marc. 14. Luc. 22.

1. Cor. 11.

Prov. 9.

Admonitio Gr. e Scholiasta.

* ἀναίτιον μοι τὸ ἀγιασθῆναι πολλὰ ἐν ἑαυτῷ ἔχειν δόξαν ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπιστολῆς. Γρηγ. Νύσσ. ὅτι τὰ μὲν γραπτὰ εἰκὼν ἐστὶ τοῦ ἐν σαρκὶ ἐλθόντος θεοῦ καὶ λόγου· καὶ τὰ ἐν τῷ ἁγιασμῷ ἀναίμακτα θυσία ἱερουργία καὶ μυστήριον ἐστι.

* Gr. Confirmationem, antitypa quibusdam in liturgia.

* Græci patres jam sanctificata non nisi vocant antitypa, ut Nazianz. orat. fun. in fratrem, & apol. 2. Cyrillus Hierosolym. catech. 5. myst. & alii. Gr. improbitate

* Gr. decipientes

Gr. addit, & quemadmodum hoc dictum aperte insanire est, sic & imaginem esse et corpus, Gr.

* Gr. indisciplinatione

Digitized by Google

ACTIO VI.

aliis scilicet pro aliis * phantastice passi : aliquando quidem imaginem dicentes sancti corporis Christi * intelligibile sacrificium nostrum, aliquando vero positione corpus. Porro hæc passi sunt, quemadmodum supra diximus, imaginalium formationum * vultum ab ecclesia volentes exterminare, gaudentes super eversione ecclesiasticarum traditionum.

* Gr. phasca, sive judicantes.
* de facies * aspectum

ANNO CHRISTI 787.

ἀγὰρ ὀφθαλμὸς διαστραχθεὶς ἂν ὀρθῶς ὁρᾷ, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸ τῶν τυπικῶν συγχύνει λογισμῶν τὸν ἑαυτοῦ νοῦν ταράξαντες καὶ θολώσαντες, τὸ μὲν πάσχουσιν, εἶτα οἱ μαινόμενοι ἕτερα ἀντ' ἑτέρων φαντάζονται· καὶ μὴ εἰκόνα λέγοντες τοῦ ἁγίου σώματος Χριστοῦ τιμᾶ ἱερὰν θυσίαν ἡμῶν, καὶ δὲ θέσει σῶμα. ταῦτα δὲ πεπόνθασι, καθὰς φθάσαντες εἴπομεν, τιμᾶ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνατυπωμάτων ὄψιν ἐκ τῆς ἐκκλησίας θέλοντες ἀφανίσαι, ἐπεχείρησαν τῇ ἐγγράφῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων.

TOMUS QUARTUS

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ITerum insistentes iisdem oblocutionibus, movent linguas suas, has ad injuriam acuentes sanctæ Dei ecclesiæ : etenim ajunt.

TOMOΣ δ'.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

ΠΑΛΙΝ ἐχόμενοι τῶν αὐτῶν δυσφημιῶν, κινοῦσι τὰς γλώττας αὐτῶν, εἰς ὕβριν τούτοις θέλοντες τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας. καὶ λέγουσιν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit,

Mendacis autem cognominationis malum imaginum nomen neque ex traditione Christi vel apostolorum aut patrum esse habet, neque orationem sacram sanctificantem illud, ut ex hoc ad sanctitatem ex eo quod commune est transferatur : sed manet commune & inhonoratum, sicuti pravavit hoc pictor.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἡ δὲ τῶν ψευδωνύμων εἰκόνων κακωνυμία οὔτε ἐκ παραδόσεως Χριστοῦ, ἢ ἀποστόλων, ἢ πατέρων τὸ εἶναι ἔχει, οὔτε εὐχὴ ἱερὰν αἰτιάζουσαν αὐτήν, ἵνα ἐκ τούτου καὶ τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ κοινοῦ μεταποιηθῇ. ἀλλὰ μένει κοινὴ καὶ ἄτιμος, ὡς ἀκήρατον αὐτὴν ὁ ζωγράφος.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Linguam habentes magniloquam, adjectionibus malum absque timore Dei amplificant ; & temerario corde ac potentata insania meditantes, mendacis cognominis & mali nominis imagines quæ sub nomine Christi factæ sunt, pronuntiaverunt. Et si hoc de regum imaginibus dicere auderent, morte vindictam forsitan perrolissent. Patientur autem hanc & percipient utique, quando & verborum & actuum retributio fiet. Præterea cum multis quæ nobis sine scripto tradita sunt, etiam imaginum factio in ecclesia ab apostolorum prædicatione dilatata est. Indicat autem hoc & historia de hæmorrhoissa, quæ ex diversis historiis testimonium habet, & secundum quod sanctum evangelium refert, finitatem adepta est : quia hæc statuam erexit Domini, & se tangentem fimbriam statuæ posuit. Inter illam autem & Christi imaginem herba quædam oriebatur, appropinquans pedi statuæ, omnis languoris remedium. Porro has etiam in scripturis Christianos * versari, sanctorum patrum nostrorum plurimi tradiderunt. Basilius Magnus, cujus doctrina per omnes terminos resonat, in diversis sermonibus suis mentionem earum facit : Et Gregorius ipsius & carne & spiritu frater, Nyssenorum præsul, in sermone de Abraham : Et Gregorius cognomento deiloquus in scriptis & in carminibus ; in quibus sermo refertur, qui est inscriptus de virtute : Joannes etiam

Matth. 9.

Matth. 9. Luc. 8.

* operatas

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Γλῶσσαν ἔχοντες μεγαλορρήμονα, προσθήκῃ τὸ κακὸν πλουτίζουσι, φόβῳ Θεοῦ ἐκτὸς· καὶ θρασεῖ καρδίᾳ πραγματευόμενοι, ψευδώνυμος καὶ κακώνυμος εἰκόνας τὰς ἐπ' ὀνόματι Χριστοῦ ἀπεφήναντο. καὶ εἰ τοῦτο πολεμήσαιεν ἐκ βασιλέων εἰκόνα εἰπεῖν, θανάτῳ τιμᾶ δίκαια ἴσως ἐκτίσαιεν. πείσονται δὲ ταῦτα καὶ λήψονται, ὅτε καὶ λόγων καὶ πράξεων ἀντιμισθίαν ἕξουσι. μὴ δὲ πολλῶν τῶν ἀγράφως ἡμῖν παραδοθέντων, καὶ τῆς εἰκόνων ποιήσεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεπλάστηται ἀπὸ τῆς τῶν ἀποστόλων κηρύξεως, δηλοῖ ἡ ἱστορία ἡ περὶ τῆς αἱμορρούσης ἐκ διαφόρων ἱστοριῶν μαρτυρουμένη, ὅτι αὐτὴ ἀνδριάντα ἀνατεθεικυῖα τῷ κυρίῳ, καὶ ἑαυτῆς ἀπεμάξατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἀνδριάντος, καθὼς λογίων διηγεῖται τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι τῆς ἰάσεως ἔτυχε· μετοχὴ αὐτῆς τε καὶ τῆς τοῦ κυρίου εἰκόνος. βοτάνη τις ἀνερχομένη προσεγγίζουσα τῷ ποδὶ τοῦ ἀνδριάντος, παντὸς νόσου ἀλεξητήριον. καὶ ἐγγράφους δὲ τούτους ἐμπολιτεύεσθαι εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, πλεῖστοι τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν παραδεδώκασι. Βασίλειος ὁ μέγας, οὗ ἡ διδασκαλία πεπλήρωκε πάντα τὰ πέρατα, ἐν διαφόροις λόγοις αὐτῶν μνήμην αὐτῷ πεποίηται. Γρηγόριος ὁ αὐτοῦ καὶ σαρκὶ καὶ πνεύματι ἀδελφὸς, ὁ Νυσσαέων ἀρχιερεὺς, ἐν τῷ εἰς τὸν Ἀβραὰμ λόγῳ αὐτοῦ· Ὁ Γρηγόριος ὁ τῆς Θεολογίας ἐπώνυμος ἐν τοῖς Γεγραμμένοις ἔπεσιν αὐτοῦ, ἐν οἷς λόγος ἐμφέρεται ἐπιγεγραμμένος περὶ ἀρετῆς· Ἰωάννης ὁ χρυσῆ τιμαλφέστερον

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 381.

ACTIO VI.

ρου σῶμα κεκτημένῳ· ἐν τῷ ἐπιτυμβίῳ λόγῳ αὐτοῦ εἰς Μελέτιον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, καὶ εἰς τὸν ἐπιγεγραμμένον λόγον αὐτῷ, ὅτι παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης εἷς ἐστι νομοθέτης· Κύριλλος ὁ καθαιρέτης Νεστορίου ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ τῇ πρώτῃ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως, καὶ Ἀνατόλιος Θεοτόκιος, Σωφρόνιος, Μάξιμος. καὶ τί κατ' ὄνομα τούτων μνημονεύομεν; πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν τὴν τῆς εἰκόνος ποίησιν ἀπεδέξαντο· καὶ ψεύδηγοροῦσι λέγοντες, ὅτι πατέρων οὐκ ἔστι παράδοσις. ναί, καὶ πάνυ εἰκότως, ἐὰν οὐδὲ εὐαγγέλιον παρέδοσαν ἀναγινώσκεσθαι, οὐδὲ εἰκόνας ἀνατυπᾶν· εἰ δὲ τοῦτο, κἀκεῖνο. ἑπεται γὰρ ἡ διὰ συλλογραφίας ἀνατύπωσις τῇ εὐαγγελικῇ διηγήσει, καὶ αὕτη τῇ συλλογραφικῇ ἐξηγήσει· καὶ ἀμφότερα καλὰ καὶ τίμια. τὰ γὰρ ἀλλήλων δηλωτικά, ἀναμφιβόλως καὶ τὰς ἀλλήλων ἴσχυσιν ἐμφαίνει. εἰ γὰρ εἴπομεν, ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι, πάντως ἡμέρα ἐστί· καὶ ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἡμέρα ἐστί, πάντως ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστι· ὅπως ἐντεῦθεν, ἐὰν ἴδωμεν ἐν εἰκόνι εὐαγγελιζόμενον τὸν ἄγγελον τῇ παρθένῳ, πάντως εἰς ἀνάμνησιν ἐρχόμεθα τῆς τοῦ * ἀγγέλου διηγήσεως, ὅτι ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν παρθένον· καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπε· χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. οὐκοῦν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ἠκούσαμεν τὸ πραγματεύσασθαι μυστήριον διὰ τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν παρθένον, καὶ ἀναμιμνησκόμεθα· καὶ ἐν εἰκόνι ὁρῶντες ὁμοίως ἐμφαντικώτερον τὸ πραγματεύσασθαι γινόμενον. εἰς δὲ ἑτέραν αὖθις ἀμαθίας ὁδὸν ἐξετράπησαν, εἰκότως.

Aqui os auro pretiosius possidet, in epitaphio sermone suo, quem in Meletium habuit episcopum Antiochiæ; & in sermone suo qui etiam supra scribitur, quia veteris & novi testamenti unus est legislator: Cyrillus depositor Nestorii epistola * sua ad Acacium episcopum Scythopoleos, * Sophronius, Maximus. Sed quid nominatim horum memoriam facimus, cum omnes sancti patres nostri imaginum facturam susceperint? At hi mendaciter asserunt perhibentes, quod patrum non sit traditio. Etiam, satis congrue: si evangelium legendum minime tradiderunt, nec imagines figurandas: at si hoc, & illud. Sequitur enim titulationis vel picturæ formatio evangelicam relationem, & hæc picturalem narrationem: & utræque bonæ & honorabiles. Quæ enim indicativa sunt invicem, indubitanter etiam alterum alterius habet intelligentias. Si enim dixerimus, sol super terram est, utique dies est: & si dixerimus, quia dies est, utique sol super terram est. Ita & si viderimus in imaginem evangelizantem angelum virgini, utique in commemorationem habemus venire evangelicæ narrationis: *Quia missus est angelus Gabriel a Deo ad virginem: & ingressus ad eam dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum; benedicta tu inter mulieres.* Ergo ex evangelio audivimus gestum mysterium per angelum ad virginem, & commonemur: & in imaginem intuentes similiter quod gestum est, manifestius intelligimus. Porro & in aliam rursus indisciplinationis viam conversi sunt, dicentes.

* Gr. ep. sua prima Anastasius Antiochenus per.

Lat. 1.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Οὔτε ἄλλῳ ἱερὰν ἁγιάζουσαν αὐτὸν ἵνα ἐκ τούτου πρὸς τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ κοινοῦ μετενεχθῇ· ἀλλὰ μένει κοινὸν καὶ ἄτιμον, ὡς ἐποίησεν αὐτὸν ὁ ζωγράφος.

Neque orationem sacram sanctificantem illud, ut ex hoc ad sanctificationem ab eo quod commune est, transferatur: sed manet commune ac inhonorandum, quemadmodum hoc pictor effecit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Καὶ πάλιν δὶς ἀκουσάτωσαν. πολλὰ γὰρ ἐν ἡμῖν καθιερωμένων ἄνευ εὐχῆς ἱερέως οὐ δέχονται, αὐτόθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος πλήρη ὄντα ἁγιασμοῦ τε καὶ χάριτος. τοιγαροῦν ὡς σεπτὰ καὶ τιμῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα. ὡσαύτως οὖν ὁ τύπος τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ χωρὶς εὐχῆς ἱερᾶς γινόμενον παρ' ἡμῖν σεβάσμιός ἐστι, καὶ ἀρκούμεθα τῷ τύπῳ αὐτοῦ λαμβάνειν τὸν ἁγιασμόν. διό τε τῆς γινομένης παρ' ἡμῶν εἰς αὐτὸν προσκυνήσεως, τῆς τε ἐν τῷ μετώπῳ σημειώσεως, καὶ τῆς ἐν τῷ ἀεὶ διὰ δακτύλου γινομένης σφραγῖδος, ἀποδιώκειν δαίμονας ἐλπίζομεν. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος διὰ τῆς τοῦ ὀνόματος σημασίας εἰς τιμὴν τοῦ πρωτοτύπου τιμὴν ἀναφερόμεθα· καὶ ἀσπαζόμενοι ταύτην, καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦντες μετειλαμβάνομεν ἁγιασμοῦ. ἐπεὶ καὶ ἱερὰ διάφορα σκεύη ἔχοντες ταῦτα ἀσπαζόμεθα καὶ περιπτυσσόμεθα, καὶ ἁγιασμόν τινα εἰληφέναι παρ' αὐτῶν ἐλπίζομεν. ἢ ἵνα τὸν σταυρὸν καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη φιλωφήσωσι κοινὰ καὶ ἄτιμα εἶναι, ὡς ἐποίησεν

Et quod verum est audiant. Multa quæ in nobis sacrata sunt, orationem sacram non recipiunt, cum inde & ex ipso nomine plena sint sanctitudine simul & gratia. Et propterea hæc ut revera veneranda honoramus & salutamus: ipse enim typus vivificæ crucis absque oratione sacra effectus, penes nos colitur, & contenti sumus figura ejus ad suscipiendam sanctificationem. Et per adorationem quæ facta est a nobis in eum, & per notam in fronte expressam, atque per signaculum quod in aere per digitum fit *, abigere dæmones speramus. Similiter & in imagine per nominis annotationem ad primitivi honorem reducimur: & salutantes ac honorabiliter adorantes, percipimus sanctificationem. Nam & sacra diversa vasa habentes, hæc salutamus atque amplectimur, & sanctitatem quamdam percipere ab eis speramus. Itaque aut crucem & sacra vasa stulte dicturi sunt communia & inhonoranda, sicuti

* infequal

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

cuti fecit ea faber & pictor & textor, eo quod non haberent orationem sacram sanctificantem illa: aut certe & venerabiles imagines tamquam sacras & sanctas & honorandas admittent. Ceterum volentes & alia zizaniis immixta plantare semina, quasi ex spiritu pythonico etiam adhuc effantur.

αὐτὸ ὁ πίπτων, καὶ ὁ ζωγράφος, καὶ ὁ ὑφάντης ἐπεδὰν οὐκ ἔχωσιν ἔγκειται ἱερὰν ἁγιάζουσαν αὐτό· ἢ καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας ὡς ἱερὰς καὶ ἁγίας καὶ τιμίας ἀποδέξονται. βουλόμενοι δὲ καὶ ἕτερα ζιζανιώδη φυτεῦσαι σπέρματα, ὡς ἐκ πνεύματος πυθωνικοῦ καὶ ἔτι φθέγγονται.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si vero quidam eorum qui in tali errore detinentur, dixerint, recte quidem a nobis & pie dici ea quæ in subversionem imaginis, quæ Christi dicitur, asseruntur, propter inseparabiles & inconfusas duas naturas, quæ in una subsistentia convenerunt: sed * *deficere nos a ratione, eo quod superimmaculata ac semper gloriosa, quæ proprie Dei genitrix est, & prophetarum, apostolorum quoque & martyrum, cum sint puri homines, & non ex duabus naturis, divinitate scilicet & humanitate, in una subsistentia, instar unius Christi, ad fiendum imagines interdictionem faximus.*

* Qu. delinquere?

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἰ δέ τινες τῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ πλάνῃ κατεχομένων λέγουσι, ὀρθῶς μὲν καὶ δικαίως εἰρῆσθαι παρ' ἡμῶν τὰ εἰς ἀναίρεσιν τῆς λεγομένης τοῦ Χριστοῦ εἰκόνος λεχθέντα, διὰ τὸ ἀδιαίρετον καὶ ἀσύγχυτον τῶν δύο φύσεων, τῶν ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει συνελθουσῶν. ἀπορεῖν δέ, ὅτι ἐσμὲν τῆς παναμώμου καὶ ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, προφητῶν, ἀποστόλων τε καὶ μαρτύρων, ψιλῶν ἀνθρώπων ὄντων, καὶ οὐκ ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἐν μιᾷ ὑποστάσει, ὡς ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ, τὰς εἰκόνας γίνεσθαι τῇ ἀπαγορεύσει ποιούμεθα.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Nullus eorum qui in catholica ecclesia enutriti sunt, intellexerit vel direxerit, quia recte ac pie judicaverunt super hac novitate: sed omnes summi sacerdotes, & sacerdotes tam orientis & occidentis, quam artati & membrim, anathemati destinaverunt eos qui ita senserunt. Verum modicam partem harum diœceseon seduxerunt, & a toto ecclesiæ corpore reciderunt, aut contemnentes Domini vocem dicentem: *Matth. 18.* *Qui enim unum ex minimis meis istis scandalizaverit, expedit ei ut suspendatur mola asinaria circa collum ejus, & demergatur in mare.* Et ipsum non reverentes, utpote adversus imaginem ejus rabiem exercentes, nec sanctos ejus erubescunt: sed & adversus ipsos commoverunt linguas, ita dicentes.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀνατεθραμμένων νοήσειεν ἢ εἴποι, ὅτι ὀρθῶς καὶ δικαίως κεκρίκασιν ἐπὶ ταύτῃ τῇ καινοτομίᾳ· ἀλλὰ πάντες ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς τῆς ἑῴας καὶ δύσεως, ἄρχοντες Ⓡ μεσομβρίας, ἀναθέματι παρέπεμψαν τοὺς οὕτω φρονήσαντας. μικρὸν δὲ μέρος ἀπεπλάνησαν τῆς τοιᾶδε παροικιῶν, καὶ τοῦ σώματος ὅλου τῆς ἐκκλησίας ἐξέπεσον, ἢ ἀγνοήσαντες τὴν τοῦ κυρίου φωνήν, ἢ καταφρονήσαντες τὴν λέγουσαν· ὃς ἂν σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων, συμφέρει αὐτῷ ἵνα μύλος ὀνικὸς περιτεθῇ περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βληθῇ εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ αὐτὸν μὴ ἐντραπέντες, ὡς κατὰ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ λυττήσαντες, ὅτε τοὺς ἁγίους αὐτοῦ αἰδοῦνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς κεκινήκασι τὰς γλώττας, οὕτως λέγοντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Deficere nos a ratione, eo quod superimmaculata & semper gloriosa, quæ proprie Dei genitrix est, & prophetarum, apostolorum quoque ac martyrum, cum sint puri homines, & non ex duabus naturis, divinitate scilicet & humanitate: & quis oportet ad illos dicere, quod primo destructo, nec his sit opus.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἀπορεῖν, ὅτι ἐσμὲν τῆς παναμώμου καὶ ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, προφητῶν, ἀποστόλων καὶ μαρτύρων, ψιλῶν ἀνθρώπων ὄντων, καὶ οὐκ ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος· καὶ ὅτι δεῖ πρὸς τούτους λέγειν, τοῦ πρώτου ἀναιρεθέντος, οὐδ' αὐτῶν ἔτι χρεία.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Neque primum evangelice aut apostolice, aut scripturaliter, aut paterne, aut argumentose, & ut absolute dicamus, aut pie destructionem fecerunt; sed ex proprio ventre pronuntiantes, catholicæ ecclesiæ Dei restiterunt; neque de propositis intemeratæ dominæ nostræ genitricis Dei imaginibus aut sanctorum est illis verax vel pius sermo resistendi: quemadmodum jam, dan-

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οὔτε πρώτων εὐαγγελικῶς, ἢ ἀποστολικῶς, ἢ γραφικῶς, ἢ πατρικῶς, ἢ ἀποδεικτικῶς, ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν, εὐσεβῶς ἀναίρεσιν πεποιήκασιν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας κοιλίας φθεγγόμενοι, τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἀντεπιχθησαν· ἢ περὶ τῶν προκειμένων τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου εἰκόνων, ἢ τῶν ἁγίων, ἐστὶν αὐτοῖς ἀληθὴς, ἢ εὐσεβὴς λόγος ἀντιπίπτεσθαι· καθὰ Θεῖοι δόκτορες λέγουσι

ANNO CHRISTI 787.

λόγον ἀπεδείξαμεν. φθάσαντες γὰρ εἴπομεν ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων ἀρυσάμενοι, ὅτι, ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὅτι ὁ ὁρῶν εἰκόνα τοῦ βασιλέως, ὁρᾷ ἐν αὐτῇ τὸν βασιλέα. ὁ γοῦν προσκυνῶν τῇ εἰκόνι, ἐν αὐτῇ προσκυνεῖ τὸν βασιλέα· ἡ γὰρ ἐκείνου μορφὴ καὶ τὸ εἶδός ἐστιν ἐν τῇ εἰκόνι. καθάπερ ὁ παροργίσας εἰκόνα βασιλέως, τιμωρίαν δικαίως ὑφίσταται, ὡς αὐτόχρημα βασιλέα ἀτιμάσας· καὶ τοι τῆς εἰκόνος οὐδὲ ἕτερα ὄντα, ἢ ξύλον καὶ χρώματα κηρῷ μεμιγμένα καὶ κεκραμένα. τὸν αὐτὸν ἔχει ὁ τὸν τύπον τοῦδέ τινος ἀτιμάζων, εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο, οὗ ὁ τύπος ἐστίν, ἀποφέρει τὴν ὕβριν. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων διδάσκει, ὅτι τῆς εἰκόνος ἀτιμαζομένης, πάντες τὸ πρωτότυπον ἀτιμάζουσι. τοῦτο πάντες ἄνθρωποι ἴσασι, καὶ αὐτοὶς γινώσκουσι τοῖς πατράσι καταστασιάζεσθαι, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐναντιοῦσθαι, καὶ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων μὴ ἑπεσθαι. πάλιν δὲ μετὰ ψεύδους ἔχοντες τὴν γλῶτταν, οἴονται παραχρούειν τὴν ἀλήθειαν, λέγοντες.

A te Deo verbum, demonstravimus. Prius enim diximus, ex sanctis patribus haurientes, quia imaginis honor ad principale transit; & quia qui intuetur imaginem regis, intuetur in ea regem. Qui ergo adorat imaginem, in ea adorat regem: illius enim forma & species est * imago: & sicut qui injuriam infert regis imagini, poenam jure perpetitur, tamquam qui ipsi causæ, videlicet regi, inhonorantiam intulit: quamquam imago nihil aliud sit quam lignum & colores ceræ immixti & temperati. Ita & hoc modo qui figuram cujuslibet inhonorat, in idipsum cujus imago est, refert injuriam. Sed & B ipsa natura rerum docet, quia dum imago inhonoratur, utique principale inhonoratur. Hoc omnes homines sciunt, ipsique cognoscunt adversus patres insurgere, & catholicæ ecclesiæ traditioni resistere, atque naturam rerum non sequi. Iterum autem refertam mendacio habentes linguam, opinantur * offendere veritatem, dicentes.

* Gr. in imaginem.

* laedere

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Πλὴν ἐρῶμεν καὶ τὰ τῆς αὐτῶν ἀναῤῥοπῆς. ἐπείπερ ἡ καθολικὴ ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησία μέση Ἰουδαϊσμοῦ καὶ ἑλληνισμοῦ τυγχάνουσα, οὔτε ἀνειράτους αὐτῶν σεμνήθυς πλεκτῆς μετέχει, ἀλλὰ νηπίοις εὐσεβείας καὶ μυσταγωγίας θεοπαράδοτα ξίβδην ὀδεύει, τῶ μὲν Ἰουδαϊσμῶ τὰς ἐναίμους θυσίας καὶ ὁλοκαυτώσεις μὴ παραδεχομένη, τῶ δὲ ἑλληνισμοῦ πρὸς ταῖς θυσίαις καὶ πᾶσαν εἰδωλοποιΐαν τε καὶ εἰδωλολατρείαν ἐκβελυττομένη, ὃς ἀρχηγὸς καὶ εὑρέτης τῆς βδελυρᾶς ταύτης τέχνης γεγένηται· ἐλπίδα γὰρ ἀναστάσεως μὴ ἔχων, ἄξιον ἑαυτῶ παίγνιον συνεσκέψατο, ἵνα τὸ μὴ παρόντι ὡς παρόντι διὰ τῆς χλιδῆς παρασήσῃ. εἰ οὖν οὐδὲ τῆ ξένον ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἆρα ὡς ἀλλότριον τοῦτο καὶ δαιμονιῶδες ἀνδρῶν ἔρριμα ἀποβαπτίζω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

Verumtamen dicamus ea quæ sunt eorum C *destructionis. Quoniam quidem nostra catholica Christianorum ecclesia media inter Judaismum & paganismum exsistens, neutrorum solemnes cerimonias habet, sed nova pietatis & mystici sacrificii divinitus traditi semita incedit, Judaismi quidem sacrificia sanguinolenta & holocausta non admittens, paganismi autem præter sacrificia omnem idolorum factionem, & idolorum cultum abominans, qui auctor & inventor abominabilis hujus artis factus est: spem enim resurrectionis non habens, dignum ludibrium sibi adinvenit, ut non præsentem quasi præsentem per derisionem exhibeat. Si ergo nil extraneorum est in ea, merito ut alienum etiam hoc, & dæmonici* D *sensus virorum adinventio, avertatur a Christi ecclesia.*

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS * legit.

* & caballe-sion

Τὸ τῆς ἀμέτρου χυδαιολεξίας αὐτῶν γράμμα πληρέστατα ταῖς ληρωδίαις ἐξησκημένον, χίτλιόν τι καὶ κωμῳδῆ γέλοιον τυγχάνει. ἐν γὰρ τοῖς κατόπιν εἰς κρημνοὺς καὶ φάραγγας καπνιχθεῖσι διὰ τῆς ἰδιοτρόπου λογοδαίας, νυνὶ εἰς πέπερον ἅδυ ἑαυτοὺς καταγηράσαι, ἑλληνισμῶ καὶ Ἰουδαϊσμῶ ἀποφαινόμενοι μέσην εἶναι τινὰ τῆς Χριστιανῶν ἐκκλησίαν. εἶτα πάλιν ἑαυτοῖς περιπίπτοντες λέγουσιν, οὐδ' ὁπωσοῦν αὐτῆς σεμνήθυς πλεκτῆς μετέχειν· τοιγαροῦν ἢ κἀκεῖ ψεύδονται, ἢ ὧδε οὐκ ἀληθεύουσι. τἀληθὲς δὲ εἰπεῖν, ἑαυτοῖς ψεύδονται. τί γὰρ ψεῦδος ἐν τῇ ἀληθείᾳ μόνον ἐναντιοῦται, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῶ, ὡς ὁ ἱεροψάλτης ἔφη Δαυίδ· ἐψεύσατο, γάρ, φησὶν, ἡ ἀδικία ἑαυτῇ. Βασίλειος οὖν ὁ Καισαρείων ἀρχιερεύς, ὃ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθόγγος ἐξῆλθεν, ἐν αὐτῷ τῷ προοιμίῳ τοῦ κατὰ Σαβελλίου λόγου αὐτοῦ ὅπως φησί· μάχεται Ἰουδαϊσμὸς ἑλληνισμῷ, ἀμφότερος δὲ Χρι-

Immensurabilis ac frivolæ dictionis eorum litera plenissime deliramentis procurata, importunum quiddam & nimis risu dignum existit. In * posterioribus enim in præcipitia & * fauces per ratiunculas suas indu- * Gr. antecedentibus * barathra
ti sunt: nunc autem in profundum inferni se intulerunt, mediam inter Judaismum & paganismum pronuntiantes esse Christianorum ecclesiam. Deinde iterum * intra se cadentes dicunt, neutrorum solemnes E ceremonias habere. Igitur aut ibi mentiuntur, aut hic veritatem non dicunt. Sed ut verius dicatur, sibimet mentiuntur. Mendacium enim non modo veritati contradicit; sed & sibi, ut sacer psalmista inquit David, *Mentita est* enim, ait, *iniquitas sibi*. Basilius ergo Cæsariensium præsul, cujus in omnem terram exivit sonus, in ipso proœmio sermonis sui contra Sabellianos scripti sic ait: Impugnat Judaismus paganismum, uterque vero Christianis- * sibi non constantes dicunt, * Psalm. 26.

Digitized by Google

ACTIO VI

mum. Ipſi autem qui * putantur ſuper patres eſſe ſapientes, mediam perhibuerunt eſſe Chriſtianorum fidem inter hos duos adverſarios. Judaiſmus quidem inopiam divinitatis, at vero paganiſmus multitudinem deorum induxit. Gregorius enim qui a theologia cognominatur, utriuſque abjectionem faciens, ita dicit: Dei autem cum dixero, Patris ajo & Filii & Spiritus Sancti: neque ſupra hanc deitate excedente, ut non vulgus deorum introducamus; neque intra hanc definita, ne divinitatis inopia * judicemur, aut propter monarchiam judaizantes, vel propter deorum copiam paganizantes: malum enim in utroque ſimile, licet in contrariis inveniatur. Et quæ veteris quidem ſunt teſtamenti, quod tenuit Iſraeliticus populus, Dei traditio erat: paganorum autem, dæmonum. Ergo & hic cum divinitus traditis præceptis dæmonica connumeraverunt & commiſcuerunt, imaginem Domini idolum pronuntiantes, dæmonum imaginibus conſimilem. Calumniantur ergo & Abel & Noe & Abraham ſacrificiorum cauſa, quæ ab ipſis per animalia ſunt oblata, & Moyſem, & Samuel, & David, & reliquos patriarchas; quia & ipſi extranea & pagana ſacrificia Deo ſacrificabant: quamquam ſcriptura teſtimonium perhibeat ſacrificio, dicens: *Odoratus eſt Dominus in odorem ſuavitatis*. Utinam cognoviſſent veritatem, quia quæ Deo dicantur, accepta ſunt apud Deum. Immolaverunt enim Domino Deo, ſcriptum eſt. Quæ vero dæmonibus, abominabilia & reſpuenda. *Sacrificarunt* enim *dæmoniis, & non Deo*, ait ſcriptura. A nobis ergo & per nos eſt malum atque hujus adverſum, & non ex ſubjectis materiis. Idolum enim, ut ait apoſtolus, quid eſt? & idolothytum quid eſt, niſi quod quæ immolant gentes, dæmoniis immolant, & non Deo? Porro plurimum errantes, & injurias & mendacia fingentes, deliberant, & inferunt hujuſcemodi.

* ſibi videntur

Gregorius in Christi ascensu.

Gen. 8.

Deut. 32.

1. Cor. 10.

Α σεμνισμῷ· αὐτοὶ δὲ οἱ δοκοῦντες ὑπέρσοφοι τῶν πατέρων εἶναι, μέσην ἀπεφήναντο τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν τούτων τῶν δύο ἐναντίων. ὁ μὲν γὰρ Ἰουδαϊσμὸς πενίαν θεότητος, ὁ δὲ ἑλληνισμὸς πολυθείαν εἰσήγαγε. Γρηγόριος γάρ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος τῶν δυοῖν τὴν ἀπαγόρευσιν ποιούμενος, ὧδε φησί· Θεοῦ δὲ ὅταν εἴπω, λέγω τριάδος κυρίως χαρίεν πλάσματος· ὅπερ ὑπὲρ ταύτης τῆς θεότητος χωρεῖν, ἵνα μὴ δῆμον Θεῶν εἰσαγάγωμεν· ὅτι ἐντὸς ταύτην ἐκκλινούσης, ἵνα μὴ πενίαν θεότητος καταγνῶμεν, ἢ διὰ τὴν μοναρχίαν Ἰουδαΐζοντες, ἢ διὰ τὴν ἀφθονίαν ἑλληνίζοντες. τὸ γὰρ κακὸν ἀμφοτέροις ὅμοιον, κἂν Β ἐν τοῖς ἐναντίοις εὑρίσκηται. τὰ μὲν τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ἃ μετεῖχεν ὁ Ἰσραηλίτης λαός, Θεοῦ παράδοσις ὑπῆρχε· τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων, δαιμονίων. ἐκεῖ γοῦν καὶ ταῦτα τοῖς θεοπαραδότοις προστάγμασι τὰ δαιμονιώδη συνεμίχθησάν τε καὶ συνέμιξαν, ὥσπερ τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου εἴδωλον ἀπεφήναντο τοῖς τῶν δαιμονίων εἰκόσι παραπλησίως. κατηγορήσουσιν οὖν καὶ Ἄβελ, καὶ Νῶε, καὶ Ἀβραάμ, ὧν ἐκεῖνα τῷ παρ' αὐτῶν προσαγθέντων θυσιῶν διὰ ζώων· καὶ Μωϋσέως, καὶ Σαμουήλ, καὶ Δαυὶδ, καὶ τῶν λοιπῶν πατριαρχῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ξένας καὶ Ἑλληνικὰς θυσίας τῷ Θεῷ ἐθυσίαζον· καίτοι γε τῆς γραφῆς μαρτυρούσης τῇ αὐτῶν θυσίᾳ· C εὐωδιάσθη κύριος εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. εἰδὲ ἐγνωσαν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὰ τῷ Θεῷ ἀναπεμπόμενα, ἀποδεκτὰ παρ' αὐτῷ. ἔθυσαν γὰρ κυρίῳ τῷ Θεῷ, γέγραπται. τὰ δὲ τοῖς δαιμονίοις, βδελυκτὰ καὶ ἀπόπτυστα. ἔθυσαν γὰρ δαιμονίοις καὶ ὁ Θεός, φησὶν ἡ γραφή. ἀφ' ὑμῶν ἄν τις δι' ὑμῶν ἴσει τὸ κακὸν καὶ τὸ ἐναντίον τούτου, καὶ οὐκ ἐκ τῶν ὑποκειμένων ὑλῶν. εἴδωλον γάρ, φησὶν ὁ ἀπόστολος, τί ἐστι; ἢ εἰδωλόθυτον τί ἐστιν, εἰ μὴ ἃ θύουσι τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύουσι, καὶ οὐ Θεῷ; τὰ μέγιστα δὲ σφαλλόμενοι, καὶ ὕβρεις καὶ ψεύδη ἀναπλάττοντες, σκέπτονται, καὶ ἐπιφέρουσι τοιάδε.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Quieſcat ergo omne os obloquens iniqua & contumelioſa contra noſtrum Deo acceptum conſilium atque ſententiam. Sancti enim qui Deo placuerunt, & ab ipſo ſunt dignitate ſanctitatis honorati, vivunt ſemper Deo, licet hinc migraverint. Quæ qui in mortua arte atque odibili, nunquam vivente, ſed ab adverſariis paganis, vane reperta, penſat erigere, blaſphemus offenditur.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Παυσάτω οὖν πᾶν στόμα λαλοῦν ἀδικα καὶ ἐφυβρισμένα κατὰ τούτης ἡμῶν τῆς θεαποδέκτου γνώμης καὶ ψήφου. οἱ γὰρ τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαντες ἅγιοι, καὶ παρ' αὐτοῦ τιμηθέντες τῷ ἀξιώματι τῆς ἁγιότητος, ζῶσιν ἀεὶ Θεῷ, κἂν ἐνθένδε μετέστησαν. ὃς ὁ ἐν νεκρᾷ τέχνῃ καὶ στυγητῇ, μηδέποτε ζησάσῃ, ἀλλ' ἐξ ἀντικειμένων Ἑλλήνων ματαίως ἐφευρεθείσῃ, λογιζόμενος ἀναπλῶν, βλασφημεῖ ἀποδεικνύμενος.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

In his quæ ab eis nunc dicta ſunt, extraneos & alienos ſe a Dei pace demonſtrant; quam videlicet Dominus noſter his qui germane ac ſine dolo in illum credunt, dimiſit dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Quomodo enim pax, ſi contra eorum conſilium & ſententiam catholica eccleſia erigitur, confortata & certificata traditionibus ſuis?

Joan. 14.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἐπὶ τῆς παρ' αὐτῶν νυνὶ λεχθείσης ξένοις καὶ ἀλλοφύλοις ἑαυτοὺς τῆς τοῦ Θεοῦ εἰρήνης ἀποδεικνύουσιν, ἣν ὁ κύριος ἡμῶν τοῖς γνησίως καὶ ἀδόλως εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν ἀφῆκεν, εἰπών· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν. πῶς γὰρ εἰρήνη, ἐὰν κατὰ τῆς αὐτῶν γνώμης καὶ ψήφου ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὀχυροῦται, κραταιοῦται καὶ βεβαιοῦται τοῖς παραδόσεσιν αὐτῆς; οἱ

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

οἱ γὰρ θείῳ ζήλῳ κινούμενοι πάντοτε τοῖς πατράσι συμφωνοῦσι, καὶ τῇ παραδόσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν, τῶν δὲ ἐναντίως ἐχόντων ὡς ἐχθρῶν ἀποφεύγουσι. τούτους οὖν ὡς ἐξ ὅλου τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας ἑαυτοὺς ἀποτεμόντας, οὐ παύονται οἱ ἀληθεῖς προσκυνηταί, οἱ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ τῷ Θεῷ λατρεύοντες, καὶ τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις εἰς ὑπόμνησιν καὶ ἀνάμνησιν μόνον ἔχοντες, καὶ τούτους περιφωτισόμενοι καὶ ἀσπαζόμενοι, κατὰ τὴν ἀδέκτου αὐτοῦ παρὰ τῷ Θεῷ γνώμης καὶ ψῆφον τὸν θώρακα τῆς ἀληθείας ἐνδεδυμένοι, τῷ σειρομάστῃ τοῦ πνεύματος ἐκκεντεῖν. οἱ γὰρ ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ ἅγιοι, πρὸς ἡμετέραν ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν τὰς βίβλους αὐτῶν ἀναγεγραμμένας ἡμῖν καταλελοίπασιν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν πραχθέντα διὰ ζωγραφικῆς ἐξηγήσεως ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδώκασιν εἰς ὑπόμνησιν τοῦ ἡμετέρου νοός, καὶ πρὸς ἀναγωγὴν τῆς αὐτῆς πολιτείας. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἅγιος Βασίλειος ἐν τῷ * ἐγκωμίῳ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων λόγῳ αὐτοῦ οὕτως φησί· δεῦρο δὴ οὖν εἰς μέσον αὐτοὺς ἀγαγόντες διὰ τῆς ὑπομνήσεως, κοινὴν τὴν παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν πᾶσι παρῶσι κατασκευάσωμεν, προδείξαντες πᾶσιν ὥσπερ ἐν γραφῇ τοὺς τῶν ἀνδρῶν ἀριστείας. ἐπεὶ δὲ πολέμων ἀνδραγαθήματα καὶ λογογράφοι πολλάκις καὶ ζωγράφοι διασημαίνουσιν, οἱ μὲν τῷ λόγῳ κοσμοῦντες, οἱ δὲ τοῖς πίναξιν ἐγχαράττοντες. καὶ πολλοὺς ἀνήγειραν εἰς ἀνδρείαν ἑκάτεροι· ἃ γὰρ ὁ λόγος ταῖς ἀκοαῖς δι' ἀκοῆς παρίστησι, ταῦτα γραφὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσι. συμμίξαντες δὲ ἐγκώμια ἑαυτῶν τῇ παρουσίᾳ, τάδε φασίν.

A Qui enim divino zelo moventur, semper patribus & traditioni ecclesiasticarum legum concordant: eum vero qui contrarie se habet, ut inimicum effugiunt. Hos ergo tanquam eos qui ex toto corpore ecclesiæ sese reciderunt, non cessant veri adoratores, qui in spiritu & veritate Deo ser- Joan. 4. viunt, & imaginales picturas in relationem & commemorationem tantum habent, & has amplectuntur atque salutant, contra reprobum divinitus consilium eorum atque sententiam, thorace veritatis induti, pugione spiritus pungere. Sancti enim patres qui a sæculo Deo placuerunt, ad nostram salutem atque utilitatem vitas suas conscriptas nobis dimittentes, etiam ea quæ a se acta sunt, per picturæ narrationem in catholica ecclesia tradiderunt, in commemorationem animi nostri, & ad erectionem conversationis suæ. Etenim sanctus Basilius in sermone suo super laude sanctorum quadraginta martyrum sic ait: Age itaque, in medium eos per commemorationem adducentes, communem utilitatem ipsorum his qui præsentes sunt, constituamus, præmonstrantes omnibus velut in pictura virorum fortia facta. Nam & bellorum præconia & verborum scriptores multotiens & pictores designant, * alii quidem sermone adornantes, alii vero tabulis exarantes; multosque ad virilitatem erexerunt utrique. Quæ namque sermo historiæ per auditionem exhibet, hæc pictura tacens per imitationem ostendit. Commiscentes autem præconia sua * versutia, * versutia talia fantur.

* Or. III quidem f. ad. hi vero s.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Πῶς δὲ καὶ τὴν πανύμνητον μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾗ ἐσκίασε τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος, δι' ἧς ἡμῖν ἔλαμψε τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον, τὴν ὑψηλοτέραν τῶν οὐρανῶν, καὶ ἁγιωτέραν τῶν χερουβὶμ, ἐν τῇ χυδαίᾳ τοῦ Ἕλληνος τέχνῃ γράφειν καταλιῶσιν; ἢ πάλιν τοὺς μέλλοντας συμβασιλεύειν τῷ Χριστῷ, συγκαθέδρους τε γίνεσθαι, καὶ κρίνειν τὴν οἰκουμένην, καὶ συμμόρφους τῆς δόξης αὐτοῦ ἔσεσθαι· ὧν, ὡς τὰ λόγια φασιν, οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος· οὐκ ἐκφέροντας τῇ τοῦ Ἕλληνος ἀναγράφεσθαι τέχνῃ; ἡ θεμιτὸν γὰρ τοῖς ἐλπίδα ἀναστάσεως κεκτημένοις Χριστιανοῖς δαιμονολατρῶν ἐθνῶν ἔθεσι χρῆσθαι, καὶ τοὺς τοιαύτην μέλλοντας δόξῃ φαιδρύνεσθαι ἁγίους ἐν αἰσχρῷ καὶ νεκρᾷ ὕλῃ καθυβρίζειν. ἡμεῖς γὰρ παρὰ τῶν ἀλλοτρίων οὐ δεχόμεθα τὰς ἀποδείξεις τῆς καθ' ἡμᾶς πίστεως. καὶ γὰρ τῶν δαιμόνων θεολογούντων τὸν Ἰησοῦν, ἐπετίμα αὐτοῖς, ἀπαξιῶν ὑπὸ δαιμόνων μαρτυρεῖσθαι.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

*Quomodo autem & superlaudabilem matrem Domini, in qua obumbravit plenitudo divinitatis, per quam nobis illuxit lux inaccessibilis, excelsiorem cœlis, & sanctiorem cherubim, in vili gentili arte pingere audent? aut iterum eos qui conregnaturi sunt Christo, consessoresque * fieri, * futuri, ea jam judicare orbem terrarum, atque consortes * fore gloriæ ipsius, quibus, ut sacra dicunt eloquia, dignus non erat mundus, non * futuri erubescunt gentili arte pingere? Nefas enim est Christianis, qui spem resurrectionis habent, dæmonum cultricum gentium moribus uti, & sanctos, qui tali & tanta gloria resplendebunt, in ingloria & mortua materia injuriis cumulare. Nos enim ab alienis non suscipimus probationes fidei nostræ. Etenim dæmoniis Deum prædicantibus Jesum, Marc. 1. increpabat eos, dedignatus a dæmonibus testi- Luc. 4. monium habere.*

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

Ἐξ ἐγκωμίων ἀρξάμενοι βούλονται τοὺς ἁπλουστέρους συναρπάσαι εἰς τὸν ἑαυτῶν ματαιοφρονοῦντα νοῦν. ἀλλ' οἱ τὸ φρόνημα τοῦ ὄφεως ἔχοντες καὶ ἐχὶ τὸ πανοῦργον, καὶ τὸ ἀκέραιον τῆς περιστερᾶς, ἴσασι

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

A laudibus inchoantes, volunt simpliciores surripere ad vanum sensum suum. Sed qui prudentiam serpentis habent & non versutiem, simplicitatemque columbæ, norunt & sermonibus & laudibus intemeratam & im-

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

maculatam vere ac proprie Dei genitricem & sanctos honorare, & horum virtutes per historicos libros ad memoriam reducere, & rursus per imaginales titulationes nota facere certamina & fortitudines eorum, atque hos magnificare supremis honoribus; & scire illos secundum sacrum apostolum dissolutos cum Christo esse, & intercedere pro nobis, & sinceram ac summam fidem & servitutem in spiritu & veritate soli Deo offerre, & non quibuscumque creaturis quæ sub cælo sunt. Quid autem materiam sumentes ut turpem, contumeliis volunt afficere veritatem? quos oportebat potius quod pejus est fugere, & quod melius est sectari, & priscorum recordari sanctorum sacrificiorum, quæ a scriptura laudantur; * quomodo Deo, modo vero dæmonibus offerrentur: quamquam existens materia omni erat contagio plena: & subjectum tantum aspicientes, calumniantur ecclesiam gentilium figmentorum habere indicia. Sed non quia materia in diversis contrarietatibus rerum utilis exprobratur vel turpis ostenditur, despicienda est ejus utilitas. Si enim * studuerint taliter intelligere & accipere, polluentur omnia secundum ipsos quæ Deo sunt dicata, sacra scilicet vestimenta, & vascula sacra. Etenim qui quæ paganorum sunt aspicbant, ex auro & argento idola construebant, ac libamina ex vino libabant, & ex farina lagana militiæ cæli offerebant hi qui ex Hebræis idololatræ fiebant. Restat ergo eis incusare catholicam ecclesiam, quia pagani per historicos libros deos suos dæmones collaudabant! & nos non collaudemus sicut pagani neque Deum qui super omnia est, neque sanctos ejus, per historicos libros, quia ex alienis recipimus approbationes. O subversionem & amentiam! Cum enim homines procul dubio simus sensibiles, rebus sensibilibus utimur ad cognitionem & commemorationem omnis divinæ ac piæ traditionis. Deinde ut adulteratores veritatis, subvertentes vias simul & intelligentias Dominі, dicunt.

Philip. ii.

* Gr. quando Deo offerebantur, quando vero dæmonibus; quamquam eadem existens materia, omni

* Gr. abibunt

ἢ λόγος ἐξ ἐγκωμίων τῶν παναχράντων ἢ πανσέμνων, ἢ ἀληθῶς ἢ κυρίως θεοπίκον, ἢ τοὺς ἁγίους τιμᾷν, ἢ τὰς τούτων ἀρετὰς διὰ ἱστορικῶν βίβλων εἰς μνήμην φέρειν, ἢ αὖθις διὰ εἰκονικῆς συλλογραφίας ἀναλαμβάνειν τούτους ἄθλους ἢ τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν, ἢ τύπους μεγαλύνειν ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς, ἢ γνώσεσθαι αὐτοὺς κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον ἀναλυθέντας, ἢ σὺν Χριστῷ ὄντας, ἢ πρεσβεύειν ὑπὲρ ἡμῶν, ἢ τὴν εἰλικρινῆ ἢ ἀκραιφνῆ πίστιν καὶ λατρείαν ἐν πνεύματι ἢ ἀληθείᾳ τῷ Θεῷ μόνῳ προσφέρειν, ἢ μὴ τοῖς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν οἱονδήποτε κτίσμασι. τί δὲ τὴν ὕλην λαβόντες εἰς αἰσχρὰν, χαυίζειν ἐθέλουσι τὴν ἀλήθειαν; ἴδοι αὐτοὶ μᾶλλον φυλᾶξαι τὸ χεῖρον, ἢ τὸ κρεῖττον αἱρεῖσθαι, ἢ ἀναμνησθῆναι τῷ πάλαι παρὰ τῆς γραφῆς ἐναπειμένων ἁγίων θυσιῶν, ὅτι τῷ Θεῷ προσέφερον, ὅτε δὲ τοῖς δαιμονίοις· καίτοι γε ἡ αὐτὴ ὕλη τυγχάνουσα, πάντως μεσαμοῦ ὑπῆρχεν ἐμπλεως. ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον μόνον ἀποβλέποντες, κατηγοροῦσι τῆς ἐκκλησίας Ἑλληνικῶν ἀναπλασμάτων ἔχειν σύμβολα. ἀλλ' οὐκ ἐπειδὴ ἡ ὕλη εἰς διαφόρους ἐναντιότητας πραγμάτων χρησιμεύουσα καίζεται, ἢ αἰσχρὰ δείκνυται, παραρτέον αὐτῆς τὸ χρήσιμον. εἰ γὰρ μέλλοιεν ὅτω νοεῖν τε ἢ ἐκλαμβάνεσθαι, αἰσχύνεται πάντα καθ' αὑτὰ τῷ Θεῷ καθιερωμένα, λέγομι δὴ ἱεραὶ ἐσθῆτες, ἢ σκεύη ἱερά. ἔγραφον γὰρ οἱ τὰ Ἑλλήνων φρονοῦντες, ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου εἴδωλα κατασκάσαν, ἢ σπονδὰς ἐξ οἴνου ἐσπενδον, ἢ ἐξ ἀλφίτων * χωνίους τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ οἱ τῷ Ἑβραίων εἰδωλολατρήσαντες προσέφερον. λείπεται δὴ αὐτοῖς ἐγκαλεῖν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι οἱ Ἕλληνες διὰ ἱερικῶν βίβλων τοὺς ἑαυτῶν θεοὺς τε ἢ δαίμονας ἐγκωμιάζουσι· ἢ ἡμεῖς μὴ ἐγκωμιάσωμεν, καθὼς οἱ Ἕλληνες, μήτε τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, μήτε τοὺς ἁγίους αὐτοῦ διὰ ἱερικῶν βίβλων, ὅτι ἐξ ἀλλοτρίων δεχόμεθα τὰς ἀποδείξεις. οὐ τῆς παραξενώσεως ἢ τῆς παραφορᾶς. δηλαδὴ γὰρ ἄνθρωποι ὄντες αἰσθητοὶ, αἰσθητοῖς πράγμασι χρώμεθα πρὸς ὑμετέρων ἀναγνώσεων, ἢ ὑπομνήσεις πάσης θείας ἢ ἁγίας παραδόσεως. εἶτα οὐ παραχαράττει τῆς ἀληθείας, ἁγιογράφους ἢ τοὺς θεοὺς ἢ τοὺς ἁγίους τοῦ πνεύματος, λέγουσιν.

* Gr. χωνίους

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

* Gr. ἀχραντ. *Super hoc ergo examinato & pertractato * edicto nostro, præbeamus & ex divinitus inspirata scriptura, & ex probabilibus patribus nostris manifesta testimonia consPirantia nobis, & roborantia hujuscemodi piam intentionem nostram; quibus non contradicat qui horum habet experimentum: qui autem ignorat, discat & retineat illa ut Dei: & secundum primam quidem rationem ex ejus voce divinitus dicta, quæ ait:* Spiritus est Deus, & qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare: *& iterum:* Nemo Deum vidit unquam: *&*, neque vocem audistis, neque speciem ejus vidistis: *&*, beatificante eos qui non viderunt eum, & crediderunt.

Joan. iv.

Joan. i.

Joan. v.

Πρὸς τοίνυν τὸ παρὸν διεξιτικὸν ἢ διεσκεμμένον ἡμῶν δόγμασι, παρίξομεν ἢ ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἢ τῶν ἐγκρίτων ἡμῶν πατέρων συνῳδοὺς τὰς μαρτυρίας συμπνέουσας ἡμῖν, ἢ ἐπιῤῥώσας τὸν τοιοῦτον ἡμῶν εὐσεβῆ σκοπόν· αἷς μὴ ἀντερεῖ ὁ ἐν πείρᾳ τούτων ὑπάρχων. ὁ δὲ ἀγνοῶν, μανθανέτω ἢ κατεχέτω αὐτὸς, ὡς τῷ Θεῷ ἔοικε. ἢ κατὰ μὲν πρῶτον λόγον ἐκ τῆς χειρολήπτου φωνῆς λεγούσης. πνεῦμα ὁ Θεὸς, ἢ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν πνεύματι ἢ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν· ἢ πάλιν· Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ἢ, οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε· ἢ μακαρίζοντος τοὺς μὴ ἰδόντας αὐτὸν, ἢ πιστεύσαντας.

E

ΕΠΙ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω. EPIPHANIUS DIACONUS & cubiculesius legit. ACTIO VI.

Ὅτε τινὲς τὰ ὀρθὰ δόγματα ἐπιχειροῦσι διαστρέφειν κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν, θαυμαζέτω μηδείς, εἰ γραφικοῖς λόγοις κέχρηνται· ἐπεὶ καὶ πάντες αἱρεσιάρχαι ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὰς τῆς ἑαυτῶν πλάνης συλλέγουσι ἀφορμάς, τὰ διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὀρθῶς εἰρημένα τοῖς ἑαυτῶν κακοήθεσι παραχαράττοντες. καὶ τοῦτο ἀποτετέλεσται Πέτρος ἡ κορυφαία τῶν ἀποστόλων σάλπιγξ, λέγων· ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσι κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἴδιον γάρ ἐστι τοῖς αἱρετικοῖς, κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας στρεβλοῦν τὴν τῶν θείων καὶ ἀληθινῶν δογμάτων γνῶσιν. καθόλου γὰρ τῶν ἁγίων πατέρων τὸ, κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς κατὰ σάρκα οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ ἐλαβόντων, Ἀρειος καὶ Εὐνόμιος, καὶ οἱ περὶ αὐτούς, ἐπὶ τῆς ἄνω θείας γεννήσεως ἐξελάβοντο, καὶ ἐκ τούτου τῆς γνώσεως παρετράπησαν. πάλιν δὲ ὁ μὴ Ἀπολλινάριος εὐαγγελικὴν φωνὴν κακῶς νοήσας, τό· οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· εἰς κακίαν ἐκτέθραπται, λέγων, μετὰ σαρκὸς καταβεβηκέναι τὸν Θεὸν λόγον ἐκείνης, ἣν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἔχων ἐτύγχανε, συναΐδιόν τινα καὶ συνουσιωμβίλιον αὐτῷ· καὶ ἀποσεληλυθέναι ῥῆσιν προσαλλόμενος λέγουσαν· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ· ἠπατᾶτο κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν· καὶ θαυμαστὸν οὐδέν, εἴ τις καὶ τῆς κενῆς ταύτης φαυλότητος αἱρετισταὶ ἐκ τῆς θείας γραφῆς ἡμῖν προφέρονται τὰς ὑπολήψεις. ἐκ γὰρ τῶν ἑαυτῶν διδασκάλων ἔλαβον τὰς ἀφορμάς, τὰς γὰρ ἐπὶ τῆς ἀοράτου καὶ ἀκαταλήπτου θεότητος φωνὰς εἰρημένας, εἰς τὴν κατὰ σάρκα οἰκονομίαν ἀντηλλάξαντο τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας Τριάδος, τίς γὰρ τῶν εὖ φρονούντων οὐ γινώσκει, ὅτι τὸ, Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε, ἐπὶ τῆς θείας φύσεώς ἐστι γεγραμμένον; καὶ τὸ, οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, οἱ ἐνοήσασί τις ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἆλον τὸ εὐαγγέλιον ἀνατρέπει; τοῦ γὰρ θησόμεθα τὸ, εἶπεν ὁ κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς; καὶ, εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τοὺς ἐληλυθότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους; καὶ εἶπεν ὁ κύριος· οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι; ἢ πάλιν πῶς ἐνοήσομεν· ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτούς; ἄλλον ταῦτα ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος. τὸ δέ· οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε· ἐπὶ τῆς θείας οὐσίας. κατὰ γὰρ ἄνθρωπον τέλειος ἐγένετο ὁ Θεὸς λόγος, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, καὶ φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόαμεν, καὶ εἶδος αὐτοῦ ἑωράκαμεν καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐψηλαφήθη γάρ, καὶ ὁπτανόμενος τοῖς μαθηταῖς, ἔλεγεν αὐτοῖς τὰ περὶ τῆς βασιλείας. εἶτά τε καὶ τὴν θείαν λατρείαν καὶ προσκύνησιν, ἣν οἱ Χριστιανοὶ * ἀληθινὴν καὶ εἰλικρινῆ πίστιν ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντι, τῇ χειτικῇ καὶ ἰμαντικῇ προσκυνήσει καθωμοίωσαν. ἐν τούτοις γὰρ τοῖς δυσὶ πράγμασίν ἐστι τὸ παρ' αὐτοῖς διεστραμμένον. τοιγαροῦν καὶ χριστιανοκατήγοροί εἰσί τε καὶ προσαγορεύονται. λέγουσι γάρ, ὅτι τὴν πρέπουσαν τῷ Θεῷ προσ-

Cum aliqua recte, secundum quod sibi videtur, dogmata conantur pervertere, nemo miretur, si scripturæ verbis utuntur. Nam & omnes hæresiarchæ de divinitus inspirata scriptura erroris sui colligunt occasiones, quæ per Spiritum Sanctum recte dicta sunt malignis sensibus suis adulterantes. Et hoc summa præ- 2. Tim. 3.
nuntiavit apostolorum tuba, Petrus videlicet dicens: Quæ indocti & instabiles pervertunt secundum sua desideria. Proprium est enim hæreticis, secundum sua desideria pervertere divinorum & verorum scientiam dogmatum. Generaliter enim sanctis patribus nostris, *Dominus creavit me initium viarum suarum in opera sua*, in dispensationem Christi secundum carnem sactam assumentibus, Arius & Eunomius, & qui juxta ipsos sunt, in supernam & divinam generationem acceperunt, ac per hoc a recta scientia retro redierunt. Rursus autem Apollinarius evangelicam vocem male intelligens: *Nemo ascendit in cælum*, Joan. 3.
nisi qui de cælo descendit Filius hominis: ad pravitatem conversus est, dicens, cum carne descendisse Deum Verbum, quam habens in cælis erat, æternam quamdam & consubstantialem sibi: & apostolicum quoddam dictum objiciens, quod perhibet: *Secundus homo Dominus de cælo*: * dicat, se- 1. Cor. 15. * Gr. decipiebatur
cundum quod sibi visum fuerat. Nullique mirandum, si & novæ hujus pravitatis sectatores ex divina scriptura nobis proferunt opiniones: ex magistris enim suis acceperunt occasiones. Voces enim quæ super invisibili & incomprehensibili divinitate dictæ sunt, in carnis dispensationem Domini nostri Jesu Christi, qui est unus ex sancta Trinitate, commutaverunt. Quis enim eorum qui bene sentiunt, nescit, quod illud quod dicitur, *Deum nemo vidit unquam*, super divina natura sit scriptum? & illud, *neque vocem ejus audistis*, Joan. 5.
neque speciem ejus vidistis, si intellexerit quis super humanitate, totum evangelium subvertet? Ubi enim ponemus illud quod fatemur, *Dixit Dominus discipulis suis*: Et, Matth. 23.
dixit Dominus ad Judæos qui ad se venerant: Matth. 3.
Et, *Dominus dixit*, *Væ vobis scribæ & pharisæi*? vel rursus quomodo intelligimus, *Aperiens os suum*, *docebat eos*? significanter Joan. 7.
hæc super humanitate. Illud autem: *Neque vocem ejus audistis*, *neque speciem ejus vidistis*, super divina substantia. Secundum id enim quod homo factus est perfectus Deus Verbum, ut prædiximus, & vocem audivimus, & speciem ejus vidimus etiam post resurrectionem. Palpatus est e- Joan. 10.
nim, & apparens discipulis, differebat eis de regno. Deinde & divinam servitutem & adorationem: quam Christiani * veram * f. vera & sincera fide in se habent,
& sinceram fidem in se habentes, affectuose ac honoranti adorationi consimilem prædicant. In his quippe duabus rebus est illud quod apud eos perversum est: quare & Christianorum calumniatores sunt & appellantur. Dicunt enim, quia decentem Deum adorationem & servitutem imagini-

* in. ἀληθινὴν καὶ εἰλικρινῆ πίστιν

ACTIO VI

bus offerunt Christiani, & quia incomprehensibilem divinam naturam circumscribunt. O abnegationem & stoliditatem, & quidquid his aliud attinet! Non enim locum habet sermo, sed maledicto plenus est & calumniis. Christiani quippe adorationem quæ in spiritu & veritate est, neque imaginibus, neque divinæ figuræ crucis impartiti sunt; sed neque invisibilis & incomprehensibilis naturæ imaginem unquam fecerunt, sed secundum quod Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, ea quæ humanæ dispensationis ejus sunt, pingunt & * imaginantur. Scientesque quia spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare, adorationem & servitutem quæ per fidem est, ipsi soli Deo, qui super omnes in Trinitate laudatur, offerunt. Nam divinum typum crucis & venerabiles imagines desiderio & affectu flagrantes, secundum principalium relationem salutamus, & honorabiliter adoramus. Vana itaque & * Or. falsas inania, seu * clandestina omnimodis atque levia eorum eloquia esse monstrantur a veritate, quemadmodum & cetera aliena a pietate intelligentes, ajunt.

Deut. 4.

Deut. 5.

* imaginibus exprimunt.

κωήσιν καὶ λατρείαν τῆς σεπτῆς εἰκόσι προσφέρει οἱ Χριστιανοί, καὶ ὅτι τῷ ἀκαταλήπτον φύσιν περιγράφουσι. ὦ τῆς παρεκβάσεως καὶ ἠλιθιότητος, καὶ ἔστι τοίνυν ἕτερα ἐπιτεῖ· οὐ γὰρ χώραν ὁ λόγος, ἀλλὰ λοιδορίας καὶ συκοφαντίας μεστός. οἱ γὰρ Χριστιανοὶ οὔτε τῷ ἐν σπέρματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσαν τῆς εἰκόσιν ἀπίσειμεν, οὔτε τῷ θείῳ ὕψει τοῦ σταυροῦ, οὔτε τῆς ἀοράτου καὶ ἀκαταλήπτου φύσεως εἰκόνα ποτὲ πεποιήκασιν· ἀλλὰ καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, τὰ τῆς ἀνθρωπίνης οἰκειώσεως αὐτοῦ ἀναγράφουσι καὶ εἰκονίζουσι. καὶ γινώσκοντες, ὅτι πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν, τῷ κατὰ πίστιν προσκύνησιν καὶ λατρείαν αὐτῷ μόνῳ τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ ἐν Υἱῷ ἀνυμνημένῳ προσάγουσιν. εἰκὸς τὸν θεῖον τύπον τοῦ σταυροῦ καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας πόθῳ καὶ στοργῇ κινούμενοι πρὸς τῷ πρωτοτύπῳ ἀναγωγὴν ἀσπαζόμεθα, καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν. μάτην οὖν ἐπίκεινται καὶ σαθραὶ παντάπασιν αἱ κεφολογίαι αὐτῷ παρὰ τῆς ἀληθείας ἀποδεικνυνται, ὡς καὶ τἄλλα ἐξῆς ἀλλοτρίως τῆς εὐσεβείας ἔσχηκαντες, φασίν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

C

Et in veteri testamento dicente ad Moysem & ad populum: Non facies tibimet idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque in cælo sursum, & quæcumque in terra deorsum: *eo quod in monte de medio ignis vocem verborum vos audivistis, & similitudinem non vidistis, sed vocem.*

Καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ φήσας * πρὸς Μωσέα καὶ * Or. omitte λαόν· οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω· διότι ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς φωνὴν ῥημάτων ὑμεῖς ἠκούσατε, καὶ ὁμοίωμα οὐκ εἴδετε, ἀλλ' ἢ φωνήν.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Hinc occasionem impietatis attrahunt, quasi pueros Christianos sophismatibus suis * portentuosa rabie inficere nitentes. Quia igitur si per imaginum scriptionem habes in commemorationem Christum, vel sanctos ejus, in idololatriam dilaberis. Omnemque hi sortes injustitiam meditantes, in prælocutionibus suis ad dictionem qua præcipitur, Non facies omnem similitudinem, fugiunt: & veritatem in injustitia possidentes, & suam justitiam volentes statuere, exercent se ad impietatem: & in insubsistentia mendacii gloriantes, a veritate alienantur. Voces enim quæ olim in lege datæ sunt populo Israel qui vitulo serviit, & Ægyptiarum abominationum experimentum habuit, Christianorum sacratæ catervæ coaptantes, se publicant & portentuose loquuntur, * adusti labris oris sui. Utinam intellexissent, quia Dominus induturus eos in terram repromissionis, eo quod habitarent in ea gentes colentes idola, & adorantes dæmonia, solem quoque ac lunam stellasque & alias creaturas, sed & volucres, & quadrupedia, atque reptentia, & non Deum vivum & verum; legem dabat: *Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque in cælo sursum, & quæcumque in terra deorsum.* Quandoquidem subinfert, abstrahens eos

* Or. velut larva terrifica, quod in per

Exod. 32.

* Or. & capiuntur

Ἐντεῦθεν τὴν ἀφορμὴν τῆς ἀσεβείας ἐφέλκονται, ὥσπερ παῖδας τοὺς Χριστιανοὺς μορμολύττεσθαι τοῖς ἑαυτῶν σοφίσμασιν, ὅτι γε εἰ διὰ εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἔχεις εἰς ὑπόμνησιν Χριστὸν ἢ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ, εἰς εἰδωλολατρείαν κατολισθαίνεις. καὶ πᾶσαν ἀδικίαν μελετήσαντες ἐν τῇς προλεγομένοις παρ' αὐτῷ οἱ ῥηταὶ, φησὶ τὸ, οὐ ποιήσεις πᾶν ὁμοίωμα, καταφεύγουσι λέξιν· καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατέχοντες, τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, παιδοβιβῶσιν ἑαυτοὺς εἰς ἀσέβειαν· καὶ τῇ ἀνυπαρξίᾳ τοῦ ψεύδους ἐναβρυνόμενοι, τῆς ἀληθείας ἠλλοτριώνται. τοὺς γὰρ πάλαι νενομοθετημένους τῷ λαῷ τοῦ Ἰσραὴλ φωνὰς, τῷ τῷ μόσχῳ λατρεύσαντι, καὶ τῷ Αἰγυπτιακῶν βδελυγμάτων πεῖραν σχόντι, μεταρρυθμίζοντες εἰς τὴν τῶν Χριστιανῶν θείαν ὁμήγυριν, ἑαυτοὺς τὰ διαξέζοντες περιπλέκουσιν, καὶ ἀλίσκονται χείλεσιν ἰδίου στόματος. ἔφελον ἐννόησαι, ὅτι μέλλων ὁ Θεὸς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἰσάγειν αὐτούς, δεῖ τὸ κατοικεῖν ἐκεῖ ἔθνη εἰδωλολατροῦντα καὶ προσκυνοῦντα δαιμονίοις, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ ἀστέρας, καὶ ἑτέρους κτίσμασιν, ἀλλὰ καὶ πετεινοῖς, καὶ τετράποδσι, καὶ ἑρπετοῖς, καὶ τῷ Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, νομοθέτουν· οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω.

ἐπει-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

ἐκκλίνῃ ἐκφέρει, ἀπάγων αὐτὸς τῆς εἰδωλολατρείας· ὁ προσκυνήσας αὐτῇς, οὐδ' ὑμῖ λατρεύσεις αὐτοῖς. Εἶτα δὲ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου κατὰ τὸν τοῦ Θεοῦ ὁρισμὸν ἐποίει ὁ πιστὸς Ἰσραήλων αὐτῷ Μωσῆς, τὰ σύμπαντα δεικνὺς δοῦλα αὐτῷ, εἰδωλικὰ χειροῦμα ἀνθρωπόμορφα, ἀντίτυπα τῷ ποιοῦντι, ἐκ χρυσίου κατασκόπου, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, (ἱλαστήριον·) τὸ τοῦ Χριστοῦ σημαντικόν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἱλασμὸς τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὡς φησιν ὁ θεῖος ἀπόστολος. διὰ τούτων δὲ δύο πραγμάτων αὐτοὺς εἰσήγαγεν εἰς θεογνωσίαν, τοῦτο μὲν λέγων· κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις· τοῦτο δέ, ποιήσας χρυσοῦν χερουβὶν χειροῦμα, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, ὅπερ προσκυνοῦντα αὐτῷ. καὶ διὰ τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς ἀνῆγεν αὐτοὺς κύριον τὸν Θεὸν προσκυνεῖν, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύειν. ἀλλ' οὗτοι διεστραμμένης μετὸν ἔχοντες φρόνημα, καὶ ἀποκρυπτῆ ῥᾳστώνῃ προσβάλλοντες τοιούτοις.

ab idololatria : *Non adorabis ea, neque servies illis*. Cum autem tabernaculum testimonii secundum Domini dispositionem faceret fidelis famulus ejus Moyses, universa ostendens servire illi, sensibiles cherubim humanæ formæ * instar intelligentium ex auro patravit, obumbrantes propitiatorium, Christum præfigurans. Ipse est enim propitiatio peccatorum nostrorum, ut ait divinus apostolus. Ergo per duas res eos introduxit ad Dei cognitionem, * illud quidem dicendo : *Dominum Deum tuum adorabis, & ipsi soli servies* : * hoc vero faciendo aureos & conflatiles cherubim obumbrantes propitiatorium, id est, adorantes illud : & per visionem & auditum sublevabat eos ad Dominum Deum adorandum, & soli illi serviendum. Sed illi perversitate plenum habentes sensum, etiam apostolicum dictum proponunt hujusmodi.

* typos intelligibilem. S. Joan. 1.

* tum dic. Matth. 4. tum fac. Deut. 6.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἐσεβάσθησαν, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. Καὶ αὖθις· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν· διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀποδεικτικῶς εἰρηκότος· ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Et commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis : & coluerunt, & servierunt creaturæ potius quam creatori. *Et rursus* : Et si noveramus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus eum : per fidem enim ambulamus, non per speciem : *& eodem approbanter dicente* ; Ergo fides ex auditu, auditus autem per Verbum Dei.

Rom. 1.

2. Cor. 5.

Rom. 10.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

Διαῤῥήδην ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι αὐτοὶ παρῳκισαν τοῖς ἔθνεσι, τοῖς ἀλλάξασι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύσασι τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ἀλλάξαντες καὶ διαστρέψαντες τὰς ἀποστολικὰς κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας· ἐπεὶ πᾶσιν δῆλόν ἐστιν, ὅτι Ἕλλησιν κωμῳδῶν ὁ ἀπόστολος φαίνεται ἐν τῷ λέγειν· ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου. ἐπειρᾶτο γάρ. καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν· κἂν ἐπίηλον ἔχοντες αὐτοὶ ἐξέτυπον τὴν ἀλήκλητον φρένα, ἵνα ὡς ἐκ τούτου τοὺς ἀπλουστέρους ἐξαπατήσωσιν, ὅτι περὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας εἰκονικῶν ἀναζωγραφήσεων ὁ ἀπόστολος ἀποτείνεται· καίτοι γε τὸ ἐπιφερόμενον φανερὰν ἔχει τὴν διασάφησιν. πετεινῶν γὰρ καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν μνείαν ποιούμενος, καὶ ὅτι ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. ἴσασιν δὲ οἱ ἱστορικῶν βίβλων ἐμπειρότατοι, ὅτι Αἰγύπτιοι πάλαι βόας ἐσέβοντο, καὶ ἵππους τετράποδα, καὶ πετεινὰ διάφορα, καὶ μυίας, καὶ σφηκίας, καὶ ἑρπετὰ τούτων χαλεπώτερα· Πέρσαι δὲ τὸν ἥλιον καὶ τὸ πῦρ. Ἕλληνες δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ πάσῃ κτίσει ἐλάτρευσαν· ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑβραίων τινές, καθὼς ἱστορεῖ ἡ τῶν βασιλειῶν βίβλος, καὶ τῶν προφητῶν αἱ διηγήσεις. ἐφ' οἷς εἰκάσαιμεν, πῶς ἡ πόλις ἐμωράνθη τὰ ἔθνη, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία; πρὸ τοῦ πιστεῦσαι εἰς Χριστὸν, ἢ μετὰ τὸ πιστεῦσαι; πάντως πρὸ τοῦ πιστεῦσαι. πρόδηλον γὰρ τοῦτο.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Palam dicendum est, quia ipsi comparati sunt gentibus, quæ commutaverunt gloriam Dei, & servierunt creaturæ potius quam creatori, commutantes & pervertentes sensus apostolicos secundum sua desideria. Nam omnibus certum est, quia paganos irridere videtur apostolus, dicendo : *Commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis*. Infert enim : *& volucrum, & quadrupedum & serpentium* : licet ipsi fraudulenter integram recidirint disputationem, ut quasi ex hoc simpliciores decipiant, quasi de ecclesiæ imaginalibus descriptionibus apostolus hoc prætendat ; præsertim cum illa quæ subinferuntur, manifestam habeant explanationem. Volucrum enim & quadrupedum & serpentium mentionem fecit, & quia servierunt creaturæ potius quam creatori. Noverunt historicorum librorum peritissimi, quia Ægyptii olim boves colebant, & alia quadrupedia, & volatilia diversa, & muscas, & crabronum habitacula, & viliora istis animantia : Persæ vero solem & ignem. Græci autem super hoc omni creaturæ servierunt ; sed & Hebræorum quidam, ut liber Regnorum narrat, & prophetarum relationes. Nam dicant, quando stultæ factæ sunt gentes, & obscuratum est insipiens cor eorum ? antequam credidissent in Christum, an postquam crediderunt ? utique antequam credi-

Rom. 1.

Digitized by Google

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

didiſſent : manifeſtum enim hoc. Si enim dixerint, poſteaquam crediderunt in Chriſtum gentes, creaturæ ac idolis deſerviſſe, diſpenſationis Chriſti Dei noſtri prophetiæ ſecundum ipſos mendaces erunt, quæ pronuntiatæ ſunt de eccleſia. Erit Jeruſalem ſancta, & alienigenæ non tranſibunt per eam ultra : &; *Miſericordiam meam non diſpergam ab eis, neque profanabo teſtamentum meum ; & quæ procedunt de labiis meis, non faciam irrita*. Si vero ab agnitione Dei ſe exules facientes, & ante Chriſti adventum traditi ſunt in reprobum ſenſum, diabolo ſervientes, vana eſt adverſus Chriſtianos accuſatio quæ nunc ab eis efficitur, & fiducialiter dicet ad eos Iſaias clamans : *Væ qui ſcribunt malitiam : ſcribentes enim, malitiam ſcribunt*. Igitur maligne ac tergiverſatorie apoſtolicas & ceteras ſacras ſcripturæ voces accipientes, feſtinant magnum ſalutis noſtræ myſterium diſpenſationis Chriſti Dei noſtri, per quem redempti ſumus ab errore idolorum, pervertere, & in ſe gloriam transferre : ſed nullus eis credit Chriſtianorum. Confitemur enim univerſi, ab errore idolorum & ab omni religione gentili Chriſtum verum Deum noſtrum in profectione ſua, qua ſecundum carnem ad nos venit, nos penitus abſtraxiſſe. Porro ſi ipſi hoc minime confitentur fuiſſe factum, nec confeſſionem, nec vocationem ejus habent. Unde adverſus eos apoſtolus ait : *Quid enim habes, quod non accepiſti* ? At ſi acceperunt, illam redemptionem confiteri debuerant, & ſuſcipere imagines, quæ ſunt eccleſiaſtici decoris in oculorum aſpectum nobis effectæ, & enarrationes evangelicæ per eas in mentes noſtras aſſumptæ in commemorationem & relationem evangelicæ hiſtoriæ, ſicuti crebrius dictum eſt. Et quoniam alias quoque apoſtolicas voces proponunt, dicentes : *Et ſi novimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc jam non novimus : per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem* : in medium proferamus harum interpretes & magiſtros magnivocos. Joannes itaque qui fulgentius auro & lapide poſſidet magiſterium, interpretans apoſtoli dictum quod ait : *Itaque ex hoc nos neminem novimus ſecundum carnem. Et ſi cognovimus ſecundum carnem Chriſtum, ſed nunc jam non novimus* : ita dicit : Neminem novimus ſecundum carnem fidelium. Quid enim & ſi in carne ſunt ? ſed vita illa carnalis periit, & deſurſum nati ſumus ſpiritu, & aliam novimus civilitatem & converſationem, & vitam, & conſtitutionem quæ in cœlis eſt. Iterum ejuſdem ; Auctorem eſſe Chriſtum demonſtrat : unde & intulit : *Et ſi novera-mus Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc jam non novimus*. Dic mihi, numquid carnem depoſuit, & nunc non eſt cum corpore ? abſit : etenim & nunc in carne eſt. Hic enim Jeſus, qui aſſumptus eſt a nobis in cœlum, ſic veniet. Sic, quomodo ? in carne cum corpore. Quomodo ergo ait : *Et ſi novera-mus ſecundum carnem Chriſtum, ſed nunc jam non novimus* ? quia & ſi paſſibilem noveramus Chriſtum, ſed jam nunc non. Nam noſtrum ſecundum carnem eſſe, eſt in peccatis eſſe : & non ſecundum carnem eſſe, in peccatis non eſſe. Chri-

Iſai. 66. ſecundum 70.

1. Cor. 4.

2. Cor. 5.

Rom. 8. 1. 2. ad Cor.

2. Cor. 5.

Ad 1.

εἰ γὰρ φασι, μὴ τὶ πεπίστευκε εἰς Χριστὸν τὰ ἔθνη ἢ κτίσει καὶ τοῖς εἰδώλοις λατρεῦσαι, τῆς οἰκονομίας λέγω Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ψευδεῖς αἱ προαναρρήσεις καθ' αὐτοὺς, αἱ διὰ τῶν προφητῶν προκατηγγελθεῖσαι περὶ τῆς ἐκκλησίας. ἔσται Ἰερουσαλὴμ ἁγία, καὶ ἀλλογενεῖς οὐ διελεύσονται δι' αὐτῆς οὐκέτι. καὶ, τὸ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῆς, οὐ δὲ μὴ βεβηλώσω τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων μου οὐ μὴ ἀθετήσω. εἰ δὲ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Θεοῦ ἑαυτοὺς ἐξεῖσηκτε, καὶ πρὸ τῆς Χριστοῦ ἐπιδημίας παρεδόθησαν εἰς ἀδόκιμον νοῦν, τῷ διαβόλῳ λατρεύοντες, ματαία ἡ ἔγκλησις ἡ κατὰ τῶν Χριστιανῶν νυνὶ παρ' αὐτῶν γενομένη, καὶ παρρησιάσεται πρὸς αὐτὸς Ησαΐας βοῶν· οὐαὶ οἱ γράφοντες πονηρίαν· γράφοντες γὰρ, πονηρίαν γράφουσι. πονηρῶν πονηρῶς καὶ πανούργως τὰς ἀποστολικὰς καὶ γραφικὰς φωνὰς ἐκλαμβάνοντες, σκεδάσαι τὸ μέγα τῆς σωτηρίας μυστήριον, τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, δι' οὗ ἐλυτρώθημεν τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, ἀναιρεῖσθαι, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἀνενέγκαι τιμὴν καὶ δόξαν. ἀλλ' ἐδεὶς τῶν Χριστιανῶν οὐκ πίστιν πιστεύει. ὁμολογοῦμεν γὰρ ἅπαντες, ἀποστῆσαι ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων καὶ πάσης Ἑλληνικῆς θρησκείας Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν ἐν τῇ κατὰ σάρκα αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημίᾳ. εἰ δὲ αὐτοὶ τοῦτο οὐχ ὁμολογοῦσι γεγενῆσθαι, οὐδὲ τιμὴν κλῆσιν αὐτῆς ἔχουσι. καὶ πρὸς αὐτοὺς φησιν ὁ ἀπόστολος. τί γὰρ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες ; εἰ δὲ καὶ ἔλαβον, ἐκείνην ὁμολογεῖν ὤφειλον τὴν ἀπολύτρωσιν, καὶ τὰς εἰκόνας δέχεσθαι, ἐκκλησιαστικὰς εὐπρεπείας ἐν τῷ τῶν ὀφθαλμῶν ὁράσει ἡμῖν γεγενημένας, καὶ διηγήσεις εὐαγγελικὰς δι' αὐτῶν εἰς τοὺς νόας ἡμῶν ἀναλαμβανομένας πρὸς ἀνάμνησιν καὶ ἐξήγησιν τῆς εὐαγγελικῆς ἱστορίας, ὡς πολλαχοῦ εἴρηται. καὶ ἐπειδήπερ καὶ ἑτέρας ἀποστολικὰς φωνὰς προβάλλονται λέγοντες· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν· διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους· εἰς μέσον ἀγάγωμεν τοὺς τέλειον ἑρμηνευτὰς μεγαλοφώνους διδασκάλους. Ἰωάννης οὖν ὁ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθου τίμιον διδασκαλίαν κεκτημένος, ἑρμηνεύων τὴν αὐτὴν τοῦ ἀποστόλου ῥῆσιν λέγουσαν· ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν, οὕτω φησίν· οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα διὰ πίστιν. τί γὰρ εἰ καὶ ἐν σαρκί εἰσιν ; ἀλλ' ἡ ζωὴ ἐκείνη ἡ * σαρκικὴ ἀπώλετο, καὶ ἄνωθεν * καὶ σαρκὶ ἐγεννήθημεν πνεύματι, ἑτέραν οἴδαμεν πολιτείαν καὶ διαγωγὴν, καὶ ζωὴν, καὶ κατάστασιν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ πάλιν τὸ αὐτό· ἀρχηγὸν τὸν Χριστὸν ὄντα δείκνυσι. διὸ καὶ ἐπήγαγεν· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. τί οὖν, ἐπί μοι ; τὴν σάρκα ἀπέθετο, καὶ οὐκ ἔστι μετὰ τοῦ σώματος ; ἄπαγε· καὶ γὰρ καὶ νῦν ἐν σαρκί ἐστιν. ὅπως γὰρ ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅπως ἐλεύσεται. ὅπως, πῶς ; ἐν σαρκὶ μετὰ τοῦ σώματος. πῶς οὖν φησιν· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν ; ὅτι εἰ καὶ παθητὸν ἐγνώκαμεν τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι. ἐκεῖ γὰρ μὲν τὸ κατὰ σάρκα, τὸ ἐν ἁμαρτίαις εἶναι· τὸ δὲ μὴ κατὰ σάρκα, τὸ μὴ ἐν ἁμαρτίαις εἶναι· ἐπὶ δὲ Χριστοῦ

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 431. ACTIO VI.

τῦ τὸ κατὰ σάρκα, τὸ δὲ τοῖς παθήμασι εἶναι τῆς φύσεως, οἷον τὸ τῷ διψᾶν, τῷ πεινᾶν, τῷ κοπιᾶν, τῷ καθεύδειν. ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ δόλος ἐρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτῦ. διὸ καὶ ἔλεγε· τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; καὶ πάλιν· ἔρχεται ὁ ἄρχων τῦ κόσμυ τύτυ, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐχ εὑρήσει οὐδέν. τὸ δὲ μὴ κατὰ σάρκα, τὸ μὴ τύτων ἀπηλλάχθαι λοιπὸν, ἢ τὸ ἐκτὸς εἶναι. καὶ γὰρ μετὰ ταῦτης ἔρχεται κρίναι τὴν οἰκυμένην, ἀπαθῆ αὐτὴν ἔχων καὶ ἀκήρατον. εἰς ὃ καὶ ἡμεῖς βαδίσομεθα, συμμόρφυ τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτῦ. καὶ Κύριλλος δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας ὁ ὑπέρμαχος τῆς εἰλικρινῦς ἡμῶν πίστεως, σαφηνίζων ἡμῖν τὸ αὐτὸ ῥητὸν, ὅπως διερμηνεύει. ἐπειδὴ γὰρ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ μονογενὴς τῦ Θεῦ λόγος, ῥίζα τῦ γένους ἐφάνη δευτέρα, ἡ κατὰ τὴν πρώτην ἐξ Ἀδὰμ, ἀλλ' ἐν ἀμείνοσιν ἀσυγκρίτως νοουμένη καὶ ὑπάρχουσα μεταδιαπλαττόμεθα πρὸς ζωήν. οὐ γὰρ ἐσμὲν ὑπὸ θάνατον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν τὸν τὰ πάντα ζωοποιοῦντα λόγον. καὶ οὐδείς ἐστιν ἐν σαρκὶ, τυτέστιν ἐν ἀσθενείᾳ σαρκικῇ, ὅ ἐστιν ἡ φθορά· ἡ τῦτο δὲ λέγει ὁ Παῦλος, ὅτι ἡ σεσάρκωται Χριστός. εἰ γὰρ καὶ λέγει, ὅτι οὐδένα ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα, ἀλλὰ τῦτο σημαίνει. ἐπεὶ πῶς ἀπέθανε; σαρκὸς γὰρ ἀσθένεια τῦτο. ὃ οὖν λέγει, τῦτό ἐστι· γέγονε μὲν σὰρξ ὁ λόγος, καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανε, καὶ ὅπως αὐτὸν ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα· πλὴν ἀπὸ τοῦ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. εἰ γὰρ ἔστι νῦν ἐν σαρκί· ἀνέστη γὰρ τριήμερος, καὶ ἀνέβη εἰς οὐρανούς· ἀλλ' ὑπὲρ σάρκα τυγχάνει· οὐκέτι γὰρ ἀποθνήσκει, οὔτε ἄλλῳ τινὶ σαρκὸς ἀσθενείαν ὑπομένει, ἀλλὰ πάντων ἐστὶ τούτων ἀμείνων ὡς Θεός· ὁρᾶτε οὖν οἱ δὶ ἐναντίας, ὅτι οὐ μόνον τὰς ἀποστολικὰς φωνὰς διαστρέφετε, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἁγίοις πᾶσιν ἐναντιοῦσθε. αὐτοὶ μὲν γὰρ διὰ τῶν προκειμένων ἀποστολικῶν ῥητῶν, παθῶν ἀπηλλάχθαι τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀποδεικνύουσι, καὶ ἡμᾶς ὁδηγοῦσιν ὡς συμμόρφους γενομένους τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτῦ, μὴ κατὰ σάρκα περιπατεῖν, τυτέστι μὴ ἐπακολυθεῖν ταῖς σαρκικαῖς ἡδοναῖς. ὑμεῖς δὲ τοῖς ἴχνεσι τύτων κατακολυθεῖν μὴ ἀνεχόμενοι, ἑτέρως παρὰ τοὺς πατέρας φρονήσαντες, ἡμῖν δοξαν παρεισφέρετε· καὶ ὁδὸν ἀτριβῆ βαδίζοντες, ἑαυτούς τε καὶ τοὺς ἑπομένους ὑμῖν εἰς χειμῶνας καὶ φάραγγας ἀπάγοντες, εἰς πίτυρον ἅδου καταβιβάζετε. ἀλλ' οὐδεὶς ὑμῖν πείθεται μὴ ἑπόμενος τῇ τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλίᾳ. τὸ δὲ, διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους, ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ἑρμηνεύει, οὕτω φησίν· ἵνα μή τις εἴπῃ· τί οὖν; λέγοντός σου, ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τῦ κυρίυ, τί ταῦτα λέγεις; ἀλλοτριούμεθα ἄρα αὐτῦ ἐνταῦθα ὄντες; προδιορθοῦται εἰπών· διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. καὶ ἐνταῦθα μὲν αὐτὸν ἑωράκαμεν, ἀλλ' οὐχ ὅπως σαφῶς. ὁ δὲ ἀλλαχοῦ λέγει· ἄρτι βλέπομεν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. καὶ τῦτο μὲν ἄμφω οἱ θεσπέσιοι πατέρες εἰρήκασιν· ἐπεὶ καὶ ἐν ἄλλοις ῥητοῖς αὐτῦ ὁ ἀπόστολος σαφῆ ἡμῖν διαγγέλλει τὴν ἔννοιαν, λέγων· τὶ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν, ἐλπίζομεν δὶ ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα. προῆλον οὖν,

Acti vero esse secundum carnem, est in passionibus esse naturæ; utputa sitiendo, esuriendo, fatigando, dormiendo. Peccatum enim non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus. Unde & dicebat: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* & iterum: *Venit princeps mundi hujus, & in me non inveniet quidquam.* Igitur non secundum carnem Christum esse, est jam ab his tristitiis liberari, & non absque carne esse. Etenim cum ipsa veniet judicaturus orbem, impassibilem eam habens & incorruptibilem: in quod & nos transibimus, configurato corpore nobis effecto corpori claritatis ejus. Præterea Cyrillus Alexandrinus propugnator sinceræ fidei nostræ, explanans nobis idem dictum, taliter interpretatur: Nam quia factus homo est unigenitus Dei Verbum, & radix generis apparuit secunda, non juxta primam quæ est ex Adam, sed in melioribus incomparabiliter intelligendam & existentem transformamur ad vitam. Non enim sumus sub morte, sed sub ipso Verbo quod cuncta vivificat: & nemo est in carne, id est, in infirmitate carnali, quod est corruptio. Non autem hoc dicit Paulus, quod non sit in carne Christus. Nam etsi dicit, *Neminem novimus secundum carnem*, non tamen hoc significat: siquidem quomodo mortuus est? hoc enim carnis infirmitas est. Ergo quod dicit, hoc est: Factum est caro Verbum, & pro omnibus mortua est: & sic cognovimus enim secundum carnem, verumtamen ex hoc jam non novimus. Nam etsi est nunc in carne (resurrexit enim tertio die, & ascendit in cælos) sed supra carnem intelligitur. Non enim jam moritur, neque aliam aliquam carnis infirmitatem sustinet, sed his omnibus est potior tamquam Deus. Videtis ergo adversarii, quia non solum apostolicas voces pervertitis, sed sanctis patribus adversamini. Ipsi enim per antelata dicta Christum passionibus liberatum post resurrectionem ostendunt, & nos docent tamquam conformes effectos corpori claritatis ejus, non secundum carnem ambulare, id est, non sectari carnales voluptates. Porro vos vestigia horum persequi minime patientes, aliter quam patres sapiendo, vanam quamdam gloriam introducitis, & viam non tritam ambulantes, vosmet & sectatores vestros in præcipitia & fauces inducendo, in profundum inferni demergitis. Verum vobis nemo credit non sequentibus sanctorum patrum nostrorum doctrinam. Sane illud quod dicitur, *Per fidem enim ambulamus, non per speciem*, idem Joannes interpretans, sic ait: Ne quis dicat: quid ergo? dicendo, *quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino*, ut quid hæc dicis? Aliens ergo efficimur ab eo hic existentes? Ante correxit, dicens: *Per fidem ambulamus, non per speciem*. Et hic quidem eum scimus, sed non ita liquido: & alibi dicit: *Nunc videmus in speculo & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*. Et hæc quidem ambo egregii patres dixerunt; quoniam & in aliis dictis suis apostolus liquido nobis sensum indicat, dicens: *Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam ex-*

* gloriam introducitis, & viam non tritam ambulantes, vosmet & sectatores vestros in præcipitia & fauces inducendo, in profundum inferni demergitis. Verum vobis nemo credit non sequentibus sanctorum patrum nostrorum doctrinam. Sane illud quod dicitur, *Per fidem enim ambulamus*, 2. Cor. 5. non per speciem, idem Joannes interpretans, sic ait: Ne quis dicat: quid ergo? dicendo, *quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino*, ut quid hæc dicis? Hom. 10. in 2. ad Cor. Aliens ergo efficimur ab eo hic existentes? Ante correxit, dicens: *Per fidem ambulamus, non per speciem*. Et hic quidem eum scimus, sed non ita liquido: & alibi dicit: *Nunc videmus in speculo & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*. Et hæc quidem ambo egregii patres dixerunt; quoniam & in aliis dictis suis apostolus liquido nobis sensum indicat, dicens: *Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam ex-* 2. Cor. 5. Rom. 8.

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

præſamus. Perſpicuum ergo eſt, quia per fidem ambulamus, & non per ſpeciem. Neque enim videmus hic Deum, ſed credimus in eum: qua & ea quæ condidit, fide dicimus ab eo facta fuiſſe; quemadmodum magna ſpiritus voce ipſe prædicat, dicens: *Fide intelligimus aptata eſſe ſæcula Verbo Dei, ut ex inviſibilibus viſibilia fierent*. Et contemplantes ordinatum motum univerſitatis, ad intelligentiam venimus Dei, qui omnia in ſapientia fecit. Hoc ergo eſt: Per fidem ambulamus, & non per ſpeciem: & non ut ipſi ex indiſciplinatione linguæ depravantes ſenſum apoſtolicum, in venerabilium imaginum factionem acceperunt quod dictum eſt. Doctrinis ergo patriis auditis, has ſequamur, & præſentem novitatem abominemur, dicentes: *Odivi eccleſiam malignantium, & cum impiis non ſedebo*.

Heb. 11.

Pſal. 25.

ὅτι διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους. οὐ γὰρ ὁρῶμεν ἐνταῦθα τὸν Θεὸν, ἀλλὰ πιστεύομεν εἰς αὐτόν· ὃ γὰρ τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ πίστει λέγουσι παρ' αὐτοῦ γεγρῆσθαι, καθὼς τῇ μεγαλοφωνίᾳ τῆς πνοῆς ὁ αὐτὸς κηρύττει λέγων· πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γενέσθαι. καὶ θεωροῦντες τὴν ἄτακτον κίνησιν τοῦ παντὸς, εἰς ἔννοιαν ἐρχόμεθα τοῦ σοφίᾳ τὰ πάντα ποιήσαντος Θεοῦ. τοῦτο οὖν ἐστι, διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους· καὶ οὐχ ὡς αὐτοὶ ἐξ ἀπαιδευσίας γλώσσης στρεβλοῦντες τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποστολικῆς, εἰς τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ποίησιν ἐξελάβοντο τὸ εἰρημένον. τοὺς οὖν πατρικὰς διδασκαλίας ἀκούσαντες, ταύτας ἀκολουθήσωμεν, καὶ τὴν νεωτερικὴν βδελυξώμεθα λέγοντες· ἐμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω.

TOMUS QUINTUS.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

QUoniam ad malitiam currentes pedes eorum, irretiti ſunt his laqueis; ecce oſtenſum eſt, neminem ex his qui in eccleſia nutriti ſunt, gloriam Dei in imaginum facturam, vel in aliam qualemcumque commutaſſe creaturam. Eja nunc & ceterorum deſtructionem faciamus, auxiliatrice habita, quæ non vincitur, veriſate. Etenim ipſi additamentis malum abundare volentes, etiam ſanctos patres in medium adduxerunt, eos obloquendo contra venerabilium imaginum picturam effatos fuiſſe, addentes.

Iſai. 3.

ΤΟΜΟΣ ε'.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

ΟΤΙΠΕΡ εἰς κακίαν ἔδραμον οἱ πόδες αὐτῶν, παγὶς ἑαυτῷ ἐπεφάνησαν βρόχοις, καὶ οὐδὲν ἐκδεδίκηται, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνατεθραμμένων τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ἀντηλλάξατο εἰς τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν, ἢ ἐν ἄλλῳ οἱῳδήποτε κτίσματι. φέρε καὶ ἡμεῖς τῶν ἐξῆς τὴν ἀνατροπὴν ποιησώμεθα, σύμμαχον ἔχοντες τὴν μὴ νικωμένην ἀλήθειαν. ἐπεὶ γὰρ αὐτοὶ προσθήκαις τὸ κακὸν πλεονάσαι θέλοντες, καὶ ἁγίους πατέρας εἰς μέσον ἤγαγον, αὐτοὺς * λοιδοροῦντες κατὰ τῶν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀναζωγραφήσεως ὀφθέγξασθαι, τοῦτο προσθήσομεν.

* Gr. κατηγοροῦντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Porro æqualia & apoſtolorum diſcipuli & ſucceſſores dixerunt, videlicet patres noſtri docent. Dicit ergo in patrandis ſignis famoſiſſimus Epiphanius Cyprius: Attendite vobiſmet, & tenete traditiones quas ſuſcepiſtis; ne declinetis ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Quibus ſubinfert: Et in hoc memoriam habete, fili dilecti, ne inducatis imagines in eccleſias, neque in cœmeteria ſanctorum; ſed per memoriam habete Deum in cordibus veſtris: ſed neque in domum communem: non enim expedit Chriſtiano per oculos & vagationes mentis efferri. Qui & alios ſermones expoſuit in ſubverſionem efficiendarum imaginum, quos qui amorem diſcendi habent, quærentes invenient.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τὰ ἴσα δὲ καὶ οἱ τῶν ἀποστόλων μαθηταὶ καὶ διάδοχοι θεοφάντορες ἡμῶν πατέρες ἐκδεδώκασι. λέγει γὰρ ὁ ἐν σημειοφόροις περιβόητος Ἐπιφάνιος ὁ Κύπριος· προσέχετε ἑαυτοῖς, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε· μὴ ἐκκλίνητε δεξιὰ, μηδὲ ἀριστερά. οἷς ἐπιφέρει· καὶ ἐν τούτῳ μνημεῖον ἔχετε τέκνα ἀγαπητὰ, τὸ μὴ ἀναφέρειν εἰκόνας ἐν ἐκκλησίαις, μήτε ἐν τοῖς κοιμητηρίοις τῶν ἁγίων· ἀλλ' ἀεὶ διὰ μνήμης ἔχετε τὸν Θεὸν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἀλλ' ἢ κατ' οἶκον κοινόν. οὐ ἔξεστι γὰρ Χριστιανῷ δι' ὀφθαλμῶν μετεωρίζεσθαι καὶ ῥεμβασμῶν τὸν νοῦν. ἐν οἷς καὶ ἕτερους λόγους ἐξέθετο ἐπ' ἀναιρέσει τῆς τῶν εἰκόνων ποιήσεως, οὓς οἱ φιλομαθῶς ζητοῦντες εὑρήσουσιν.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

* Amatores diſcendi eccleſiaſticorum negotiorum ſcrutinium, eos qui aliter ſapiunt, ſuamque volunt ſtatuere juſtitiam, & divinæ reſiſtere, noverunt nothis & falſis conſcriptionibus inſiſtentes, tamquam

* Gr. Studioſos ea ſcrutandis rebus eccleſiaſticis,

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οἱ φιλομαθεῖς περὶ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐρεύναν, τοὺς ἑτέρως φρονοῦντας, καὶ δίκαιον τὴν ἰδίαν διαφυλάττειν, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀντιτυχθῆναι, ἴσασι κιβδήλοις καὶ παρεγγράπτοις συγγράμμασιν ἐπερειδόμενοι, ὡς νόθους ὄντας

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI. Damiti. 13.

τας καὶ γνησίους υἱοὺς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀδελφοὺς δίχα δοκεῖν εἶναι, μᾶλλον δὲ ἀποκρυπτόμενοι λέγουσι· σπέρμα Χανααμ καὶ οὐκ Ἰούδα· γινώσκοντες τὸ ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ εἰρημένον· ἐξῆλθον ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν. καὶ πάλιν, τοῦ θείου ἀποστόλου λέγοντος· ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. καὶ Ελίσσαιε, μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς φησι· μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε. φρίττων δὴ ἔστι παντὶ χειρογράφῳ παρεγγράπτων βιβλίων ἀκρόασιν ποιεῖσθαι, τοὺτους ἐξαπτίειν, καὶ μηδόλως προσδέχεσθαι. καὶ γὰρ τοῦ θείου ἀποστόλου πρὸς Λαοδικεῖς φέρεται πλαστὴ ἐπιστολή, ἣν τινες βίβλοις τοῦ ἀποστόλου ἐγκεῖσθαι, ἃς οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπεδοκίμασαν, ὡς αὐτοῦ ἀλλοτρίαν· καὶ τὸ κατὰ Θωμᾶν Μανιχαίοις παρεισήγαγον Δαυγίλιον, ὅπερ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὡς ἀλλότριον δυσεβῶς ἀποστρέφεται. οἷα καὶ νυνὶ ἡ χρῆσις, ἣ λεγομένη μετὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου, μὴ ἦσα δέ. αὐτὸς γὰρ ὁ θεσπέσιος κατὰ ἑβδομήκοντα κεφαλαίων ἔκθεσιν ποιησάμενος, πάσας τὰς αἱρέσεις ἐξηριθμήσατο, Ἑλληνικάς τε καὶ Ἰουδαϊκάς, καὶ ὅσαι κατὰ τὸν χριστιανισμὸν γεγόνασι, μηδεμίαν παραλελοιπώς. καὶ τίνι τρόπῳ εἰκόνων ποίησιν ἀλλοτρίαν τοῦ Κυρίου ἐγίνωσκεν, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῆς αἱρέσεως ταύτην καταπέμψων ἂν. πάλιν δὲ τὰς ἐκθέσεις ταύτας τὰς κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἡ ἐκκλησία εἰ ἐδέξατο, αὐτὰ ἂν αἱ σεπταὶ εἰκόνες ἀνεζωγράφηντο ἔν τε κοσμήσει τῶν σεπτῶν ναῶν, καὶ πρὸς ἡμετέραν ἀνάμνησιν. ἐκ γὰρ αὐτῶν τῶν χρήσεων, ὧν εἰς μαρτυρίαν προφέρονται οἱ τῆς κενοφωνίας εἰσηγηταί, αὐτόθεν ἔχει τινὰ ἀταξίαν. ὁ γὰρ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν ταῖς χρόνοις ἦν Θεοδοσίου καὶ Ἀρκαδίου. παρατείνονται οὖν ἕως τῆς νυνὶ αἱρέσεως ὡσεὶ πεντακόσια. καὶ τὰς βίβλους τὰς κατὰ τῶν εἰκόνων ἀθεῖς τῶν Χριστιανῶν ἐδέξατο, εἰ μὴ οἱ τῆς νυνὶ κενοφωνίας ψευδηγόροι. καὶ ἴσως τὰ τοιαῦτα ἔτη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἐδέχθησαν, ἀδὲ νυνὶ ἀποδεχθήσονται, διὰ τὸ μηδέπω αὐτοὺς δεδέχθαι. ἦν γάρ ἐπιστολήν τινες αὐτῶν προφέρονται ψευδῶς ἐπιγεγραμμένην τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου τοῦ τῆς Κυπρίων πρεσβυτέρου πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ἡμεῖς ταύτην μετὰ χεῖρας λαβόντες, καὶ ἀναγνόντες ἐρευνητικῶς, καὶ ὑπομνηστικῶς, ἔρομεν ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς ἔμφασιν τοιάδε περιέχουσαν· ὅτι πολλάκις λελήσας τοῖς συλλειτουργοῖς μου, περιαιρεθῆναι τὰς εἰκόνας, οὐκ ἐδέχθην παρ' αὐτῶν, οὐδὲ πρὸς βραχὺ ἀνέσαι τῆς ἐμῆς φωνῆς ἠνείχοντο. σκοπήσωμεν οὖν, τίνες ἦσαν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μεμνημένου πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀοίδιμοι διδάσκαλοι καὶ περίβολοι ἀρραγεῖς τῆς ἐκκλησίας· Βασίλειος ὁ μέγας ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος, Γρηγόριος ὁ τῆς Νυσσαέων πόλεως ἀρχιερεύς, ὁ πατὴρ πατέρων παρὰ πάντων ὀνομαζόμενος· καὶ Ἰωάννης, οὗτινος ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκέων ῥεῖ αὐδή· τοιοῦτος γὰρ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ χρυσοῦ στόματος ἐδέξατο. πρὸς τούτοις καὶ Ἀμβρόσιος, Ἀμφιλόχιος, καὶ Κύριλλος Ἱεροσολύμων. εἰ τοί-

A spurios & non proprios ecclesiæ catholicæ filios, minime ut fratres admittere; ACTIO VI. Damiti. 13. imo vero abdicantes dicunt: *Semen Chanaam & non Juda*: scientes ab evangelista dicunt: *Exierunt ex nobis, sed non erant ex nobis. Si enim essent ex nobis, permansissent utique nobiscum*. Et iterum sacratissimo apostolo dicente: *Quia intrabunt post discessum meum lupi graves in vos, non parcentes gregi, ut abducant discipulos post se. Et videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam*. Et rursus idem: *Nolite omni spiritui credere*. Decet ergo unumquemque Christianum, qui falsos libros audit, hos expuere, ac nullatenus admittere. Etenim divi apostoli ad Laodicenses fertur ficta epistola in quibusdam libris apostoli jacere, quam patres nostri reprobavere, ut alienam ab ipso: & Manichæi secundum Thomam introducunt evangelium, quod catholica ecclesia pie tamquam alienum avertit. Ita & præsens testimonium dicitur quidem, sed non est sancti patris nostri Epiphanii. Ipse namque egregius pater octuaginta capitulorum editione facta, cunctas hæreses publicavit, paganas scilicet & Judaicas, & quotquot post Christianismum factæ sunt, nullam dimittens: & si imaginum factionem alienam a Christo noscet, hanc utique in numero hæreseon statuisset. Et rursus si expositiones has, quæ sunt adversus venerabiles imagines, ecclesia susceperit, non utique imagines pingerentur ad ornatum venerandorum templorum & commemorationem nostram. Ex ipsis enim scripturis, quas novitatis præceptores in testimonium proferunt, earum habetur eversio. Sanctus enim Epiphanius temporibus erat Theodosii & Arcadii: extenduntur ergo usque ad præsentem hæresim quasi anni quadringenti. Et libros adversus imagines nullus Christianorum recepit, nisi falsi præsentis novitatis assertores: & si tot annis in ecclesia non sunt recepti, neque nunc recipiantur, eo quod aliquando recepti non fuerint. Epistolam enim, quam quidam eorum proferunt, falso suprascriptam ejusdem sancti Epiphanii Cypriorum insulæ præsulis ad Theodosium imperatorem, nos in manibus accipientes, & scrutabiliter, non transitorie perlegentes, invenimus in fine epistolæ sententiam hujusmodi contineri: quia multoties locutus cum comministris meis, ut auferrentur imagines, receptus non sum ab eis, neque audire vocem meam saltem paululum passi sunt. Intendamus ergo, qui fuerint temporibus jam memorati patris nostri Epiphanii in ecclesia illustres magistri, & incorruptæ munitiones ecclesiæ: Basilius magnus in opere & sermone, Gregorius cognomento Theologus, Gregorius Nyssenæum civitatis præsul, pater patrum ab omnibus nominatus: & Joannes, cujus a lingua vox melle dulcior effluebat, unde & cognomen aurei oris accepit. Insuper & Ambrosius, Amphilochius, & Cyrillus Hierosolymitanus. Si igitur ipse qui conscripsit horum expositionem dictorum contra venerabiles imagines, se non recepturn dicit a sanctis patribus qui tunc in vita supererant, quomodo falsa dicta quæ

Digitized by Google

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

ipſi ſancti patres non receperunt, nos qui in finem ſæculorum devenimus, & ſcientia ac ſermone deficimus, quia nec diſcipuli eorum digni ſumus vocari, contra eccleſiam recipiemus? Abſit ſcelerata ac temeraria expoſitio. Caruerunt * reſto ſermone qui hoc contra eccleſiam niſi ſunt: in nobis ſit Chriſtum diligentibus apoſtoli dictum, tenemus traditiones quas accepimus, & profanas vocum novitates devitemus, & mendacia hæc eſſe ſciamus. Libri enim ſancti patris noſtri Epiphanii, ſive qui dicitur Ancyrotos, ſive reliqui, in omnem orbem terrarum diffamantur, & ſonus eorum vulgatus, & propemodum per univerſam eccleſiam ſparſi ſunt. Harum autem ratiuncularum quæ contra venerabiles imagines murmurant, duo vel tres per univerſum orbem libri non inveniuntur, niſi forte noviter ſcripti ſint: & ſi eſſent noti in catholica eccleſia, ſicut ille qui dicitur Ancyrotos ſancti Epiphanii, in omnibus eſt eccleſiæ dilatatus, ita & ipſi dilatati exiſterent. Sed ut extranei & alieni & falſati, nondum in eccleſia catholica recepti ſunt, neque apparuerunt. Ergo nec nunc, ut pax Dei in omnibus eccleſiis & antiqua traditio degat. Ne emittant autem linguas vaniloqui, calumniantes eos qui recte ſapiunt, quod ſancto Epiphanio adverſentur hi qui recipiunt antiquam legislationem catholicæ eccleſiæ: quod nequaquam verum eſt. Conſcriptionem enim abjicimus, ſanctum vero patrem doctorem eccleſiæ catholicæ novimus. Etenim ſacratiſſimi patres, qui in quarta & univerſali ſancta Chalcedonenſi ſynodo congregati ſunt, epiſtolam quidem quæ dicitur Ibæ epiſcopi Edeſſæ ad Marin Perſan anathematizaverunt, veluti Neſtorio concordantem: ſimiliter & quintæ ſynodi patres: Ibam autem nequaquam. Non enim verum apparuit, quod Ibæ fuerit epiſtola: hinc in anathematiſmis non Ibam anathemati ſubmiſerunt, ſed epiſtolam quæ dicebatur Ibæ: dicebatur enim, licet non eſſet. Ita ergo & hæc mendacis aſſertionis conſcripta, quæ contra venerabiles imagines ſunt, dicuntur quidem a quibuſdam ſancti Epiphanii eſſe, ſed nullo modo ſunt, ut demonſtratum eſt. Etenim templum dedicaverunt in Cypriorum inſula ejus diſcipuli, nominantes illud ejuſdem vocabulo patris; & cum multis aliis titularibus picturis imaginem ejus in ipſo templo locaverunt. Et ſi ille taliter venerabilium abominaretur vultum imaginum, quomodo diſcipuli ejus imaginaliter hunc depingerent? Judicate omnes qui auditis, & veritatem a mendacio ſeparate: quia non patris editiones hæ, ſed Manichaicæ quædam ſunt: quas fugiamus ut felle amaritudinis plenas. Ipſi enim & confuſionis introductores hanc effigiem minime receperunt, quippe non vere aciter humanatum Deum Verbum carne ſuiſſe dogmatizantes, ſed per phantaſiam & conjecturam. Propterea & iſti phantaſiam paſſi, aliis pro aliis intellectis, proferunt hæc.

* reſto ſermone. Theſſ. a. 2. Tom. 3. Fran. 3.

τῶν αὐτὸς ὁ συγγραψάμενος τὸν τῶν ῥητῶν τούτων ἐκθέσιν, τὴν κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, μὴ διδίχθαι λέγει παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῷ τόπῳ ὃν τῷ ζήφῳ περιέντων, φῶς ἃ αὐτοὶ οἱ ἅγιοι πατέρες οὐκ ἐδίξαντο, ἡμεῖς οἱ εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων καταντήσαντες, καὶ λέγω καὶ γνήσιος ἀποκαρύττες, ὅτι οὐδὲ μαθηταὶ ἐσμὲν ἄξιοι αὐτῶν καλεῖσθαι, τὰ φαλσογραφηθέντα κατὰ τῆς ἐκκλησίας δεξόμεθα; ἄπαγε τῆς ἐναγοῦς καὶ τολμηρᾶς ἐκθέσεως. ὀξέτησαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου οἱ τοῦτο κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐγχειρήσαντες. ἔστω δὲ ἡμῖν τῆς φιλοχρίστου τοῦ ἀποστόλου ῥητὸν, τὸ φάσκον· κρατήσωμεν τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβομεν, καὶ τὰς ἑβράλως κενοφωνίας παραιτησώμεθα, καὶ ψευδῆ καὶ πεπλασμένα ταῦτα γνησώμεθα εἶναι. αἱ γὰρ βίβλοι τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου, ἥτε λεγομένη Ἀγκυρωτὸς καὶ αἱ λοιπαὶ, εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διαβέβηκασι, καὶ ὁ φθόγγος αὐτῶν ἐξήχηται, καὶ παρὰ μικρὸν κατὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν διεσπαρμένοι εἰσί. ταῦτα δὲ τὰ λεγόμενα, ἃ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων περιέχουσι, δύο ἢ τρεῖς βίβλοι ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην οὕτω κρίνονται, οἱ μὴ νυνὶ ἐγράφησαν. καὶ οἱ ὄντες γνήσιοι ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὥσπερ ἡ λεγομένη Ἀγκυρωτὸς τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις πεπλάτυνται, οὕτως καὶ αὗται ἐπλατύνθησαν· ἀλλ' ὡς ξένοι καὶ ἀλλότριοι καὶ παρίγραπτοι, οὐδέπω ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐδίχθησαν, ἀλλ' οὐδὲ ἐστερεώθησαν· οὐκοῦν οὐδὲ νυνὶ, ἵνα ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ ἡ ἀρχῆθεν παράδοσις ἐμπολιτεύηται. μὴ παυσάμενοι δὲ τοὺς γλώσσας οἱ κακολόγοι, κατηγοροῦντες ἡμῶν ὀρθῶς φρονούντων, ὅτι τῷ ἁγίῳ Ἐπιφανίῳ ἐκτιτῶνται οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν ἀρχαίαν διατύπωσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, οὐδαμῶς· τὰ μὲν γὰρ σύγγραμμα ἀποβαλλόμεθα, τὸν δὲ ἅγιον πατέρα διδάσκαλον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας γινώσκομεν. καὶ γὰρ οἱ ἐν τῇ ἁγίᾳ τετάρτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τῇ ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθέντες θεῖοι πατέρες τὴν ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην Ἴβα ἐπισκόπου Ἐδέσσης πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην ἀνεθεμάτισαν, ὡς Νεστορίῳ συμφωνοῦσαν· ὡσαύτως καὶ οἱ ἐν ἁγίᾳ πέμπτῃ συνόδῳ· τὸν δὲ Ἴβαν οὐδαμῶς. οὐ γὰρ ἀληθὲς ἀπεδείχθη, ὅτι Ἴβα ἦν ἡ ἐπιστολή. ἔνθεν καὶ εἰς τοὺς ἀναθεματισμοὺς οὐ τὸν Ἴβαν ἀναθέματι παρέπεμψαν, ἀλλὰ τὴν λεγομένην Ἴβα ἐπιστολήν· ἐλέγετο γάρ, οὐκ ἦν δέ. ὅπως ἂν οὖν καὶ τοῦτα τὰ ψευδογράφα συγγράμματα κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων λέγοντα μὴ παρέπτων τὰ ἁγίου Ἐπιφανίου, ἐδαμῶς δὲ οὐδαμῶς εἰσι, ὡς δέδεικται. καὶ γὰρ καὶ ἀναθέματι ὑπὸ τῶν Κυπρίων νήσου οἱ αὐτοῦ μαθηταί, ἀναμέσαντες αὐτὸν τῷ αὐτοῦ πατρός· καὶ μετὰ πολλῶν εἰκονικῶν ἐπιγραφῶν καὶ αὐτοῦ εἰκόνα ἐν τῷ ναῷ ἀνέθηκαν. καὶ οἱ ὄντες τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐβδελύξατο ὄψιν, πῶς οἱ τότε φοιτηταὶ εἰκονικῶς τὸν ἐπιγράψαντα; κείνται πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ ἡ ἀλήθεια δεικνύει τὸ ψεῦδος χωρίσατε. ὅτι οὐ τῶν πατρὸς αἱ ἐκδόσεις αὗται, ἀλλὰ Μανιχαϊκαί τινες, ἀφ' ὧν φεύξωμεθα, ὡς χολῆς πικρίας μεμεστωμένων. αὗται γὰρ καὶ οἱ τῆς συγχύσεως εἰσηγηταὶ ταύτην τὴν θείαν ἐδίξαντο ὁμοίως, οὐκ ἀληθῶς προσδόξαντες ἐνανθρωπῆσαι τὸν Θεὸν λόγον σαρκὶ, ἀλλὰ κατὰ φαντασίαν καὶ δόκησιν, διὸ καὶ ἄπερ φαντασθέντες, ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων τοῦτο, προφέρονται τάδε.

ΓΡΗ.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ACTIO VI.

Ὁμοίως δὲ καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τοῖς αὐτοῦ ἔπεσι λέγει· ὕβρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι, καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. ἃ μὲν γὰρ ἐν χρώμασιν ἔχεται ῥᾳδίως ἐκπλύνεται· ἃ δὲ ἐν τῇ βάθει τοῦ νοός, ἐκείνη ἐμοὶ προσφιλής.

Similiter autem & Gregorius deiloquus in carminibus suis dicit: Injuria est fidem habere in coloribus, & non in corde. Quæ enim in coloribus est, facile diluitur: quæ vero in profundo mentis, illa est mihi amabilis.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Διεστραμμένως αὖθις νοήσαντες, καὶ ἕτερον ῥητὸν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου προσκαλλονται. ἕτερ παρὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἐξεδόθη.

Perverse rursus intelligentes, & aliud dictum Gregorii theologi proferunt, quod a patre quidem ita prolatum est.

Ὕβρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι, μὴ καρδίαις· Ῥᾳδίως ἐκπλυτ' ἐστ· βυθῷ δ' ἡμῖν φίλον.

Injuria est fidem habere in coloribus, & non in cordibus,
Qui fluentes diluuntur; sed mihi gratum est profundum.

Τινὲς δὲ τούτων τῷ ψευδοφαλσολόγῳ·

Ὕβρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι, καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. ἃ μὲν γὰρ ἐν χρώμασιν ἐκπλύνεται· ἃ δὲ ἐν τῇ βάθει τοῦ νοός, ἐκείνη ἐμοὶ φιλτάτη. ἔβυσαν τὰ ὦτα, καὶ τὰ ὄμματα ἔμυσαν, καὶ ὁρθὰ νοεῖν οὐκ ἠθέλησαν, ἀθετήσαντες τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις. ἀκοῇ γὰρ ἤκουσαν, καὶ οὐ συνῆκαν· καὶ ἔβλεψαν, καὶ οὐκ εἶδον. σκοτωθέντες γὰρ τῇ καρδίᾳ καὶ τὰς πατρικὰς διδασκαλίας καὶ παραδόσεις ἐστρέβλωσαν κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας. ὁ γὰρ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐν τοῖς μετρικαῖς αὐτοῦ ἐκδόσεσι τὸ ῥητὸν ὃ αὐτὸς προήνεγκαν, διαγορεύων, ἠθικόν τινα λόγον εἰσάγει διδάσκοντα τὸν βίον ἡμῶν, ἐφ' ᾧ ἀφίστασθαι τῶν πρακτικῶν καὶ κοσμικῶν πραγμάτων καὶ ἡδονῶν σαρκικῶν, καὶ τὸν πνευματικὸν ἐλέσθαι βίον, ὃς πρὸς τὰ οὐράνια ἀνάγει· καὶ μὴ προσκεῖσθαι τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ τοῖς προσκαίροις καὶ μὴ μένουσι προσανέχειν, ἃ νῦν χρώματι ἐοίκασιν· ἀλλ' ἔχεσθαι μᾶλλον τῶν πνευματικῶν καὶ ἀληθινῶν, ἃ τινα ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν βεβαιότητα ἔχει, καὶ μένουσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ δὲ βίος ἡμῶν ῥευστός, ὡς παροικία ἡ ἐντεῦθεν ζωή. ὥσπερ γὰρ χρῶμα καὶ μέλαν ταχέως ἐκπλύνεται, ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ χρωματουργοῦντος μεταστοιχειοῦται· οὕτως καὶ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, καθὼς ὁ αὐτὸς φησι, κύκλος τις τῶν ἡμετέρων περιτρέχει πραγμάτων ἄλλοτε ἄλλως, ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὥρας, φέρων μεταβολάς. καὶ γὰρ πάντα σκιᾶς δίκην ἀφανίζεται τὰ ἀνθρώπινα· καὶ κυμφόλυγος δ' ἔτι σκοτεινότερός ἐστι πᾶς ὁ τῆς ἀνθρωπίνης δυναστείας ὄγκος. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου. ἡ δὲ τῶν πνευματικῶν ἔργων ἐπίδειξις ἀκράδαντός τίς ἐστι, καὶ ἐν τοῖς μένουσιν ἔχει τὴν ἀντίληψιν. ἐὰν γὰρ κατὰ τῆς εἰκόνων λύσις τὸ εἰρημένον, διεγράφετο ἄν· ὕβρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι, καὶ μὴ εἰς τὸν Θεόν· ἀλλὰ μὴ ἐν καρδίαις, εἶπεν· τουτέστι, τὰ πάντα καὶ βέβαια ἵνα ἐργαζώμεθα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ οὐχὶ τοῦ κόσμου τούτου· ἅπερ ὡς ῥευστὰ, ταχέως ἀλλοιούμενα, πίστιν οὐκ ἔχει. αὐτοὶ δὲ κακῶς ἀλληγορούμενοι, καὶ κατὰ τὸν ἴδιον νοῦν τὰ πάντα συ-

Ab istis autem falsiloquiis ita:

Injuria est fidem habere in coloribus, & non in corde. Quæ enim in coloribus est, facile diluitur: quæ vero in profundo mentis, illa est mihi amabilis. Obturaverunt aures, & oculos clauserunt, & recta intelligere noluerunt hi qui spreverunt ecclesiasticas traditiones. Audierunt quippe audierunt, & non intellexerunt: & videntes viderunt, & non cognoverunt. Obcæcati enim sunt corde, & paternas doctrinas perverterunt secundum sua desideria. Sanctus namque Gregorius deiloquus in metricis editionibus suis sententiam quam protulerunt ipsi, dictans, quemdam moralem sermonem induxit, informans vitam nostram, ut recedamus a temporalibus & mundanis negotiis & carnalibus voluptatibus, atque sectemur vitam spiritualem quæ ad cœlestia ducit; & non credamus huic mundo, & temporalibus quæ non permanent, nec perdurant, quæ & colores nominavit: sed hæreamus potius spiritalibus & veris, quæ in corde firmitatem habent, & permanent in æternum. Nam sæculum nostrum fluxibile, incolatus est præsens vita. Sicut enim color & atramentum cito diluitur, licet a pictore conficiantur: ita & in mundo isto, quemadmodum ipse ait, circuitus nostrarum discurrit rerum nonnunquam aliter, in una die, est autem quando & hora fert mutationes. Etenim more umbræ omnia exterminantur humana, & ampulla in aqua ex pluvia facta magis expirat omnis elatio potentatus humani. Omnis enim homo fenum, & omnis gloria ejus quasi flos feni. Porro spiritualium operum exhibitio immobilis quidem est, & in his quæ permanent, habet vicissitudinem. Si enim contra imagines dictum illud esset, asseveret utique dicens: Injuria est fidem habere in coloribus, & non in Deum. Sed non in cordibus, pronuntiavit: id est, firma & stabilita ut operemur regni cælorum, & non mundi hujus: quæ ut fluida, cito mutata, fidem non habent. Rursus autem male allegorizantes, & secundum proprium sensum omnia colligentes, magnorum anti-

Gr. addit. ac traditiones in sen. dist.

vel a pictore transformatur,

Gr. alias aliter, in una

Isa. 40.

attribuiesse.

Digitized by Google

ACTIO VI.

flitum Basilii & Joannis dicta proferunt in testimonium, asserentes.

ANNO CHRISTI 787.

Ἀγάγοντες, τῷ μεγάλων μυστηρίων Βασιλείῳ καὶ Ἰωάννῃ χρυσορρήμονι εἰς μαρτυρίαν, λέγοντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Joannes autem Chrysostomus docet ita : Nos per scripturas sanctorum præsentia fruimur, non corporum eorum, sed animarum imagines habentes. Quæ enim ab illis dicta sunt, animarum ipsorum imagines sunt. Maxima enim via ad [a] *opportunitatis inventionem, sanctus ait Basilius, meditatio est scripturarum divinitus inspiratarum. In his enim & aliarum commonitiones inveniuntur, & vitæ beatorum virorum inscripta traduntur, velut quædam imagines animatæ conversationis quæ in Deo est, imitatione operum quæ secundum Deum sunt, positæ.*

[a] Cf. effatum Ioannis Chrysostomi ad Ephes. Gregorii de vita solitaria.

Ἰωάννης δὲ ὁ Χρυσόστομος διδάσκει οὕτως· ἡμεῖς διὰ τῆς γραφῆς τῆς τῶν ἁγίων ἀπολαύομεν παρουσίας, οὐχὶ τῶν σωμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν ψυχῶν τὰς εἰκόνας ἔχοντες. τὰ γὰρ παρ' αὐτῶν εἰρημένα, τῶν ψυχῶν αὐτῶν εἰκόνες εἰσί. μεγίστη γὰρ ὁδὸς πρὸς ἅπαν τὸ καθήκοντος εὕρεσις, ὁ ἅγιος ἔφη Βασίλειος, ἡ μελέτη τῆς θεοπνεύστου γραφῆς. ἐν ταύταις γὰρ καὶ τῶν πραχθέντων ὑποδείγματα κείμενα, καὶ οἱ βίοι τῶν μακαρίων ἀνδρῶν ἀναγράπτως παραδεδομένοι, οἷόν τινες εἰκόνες ἔμψυχοι τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας, τῷ μιμήματι τῶν κατὰ Θεὸν ἔργων προσείμενοι.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Nequaquam aliquis eorum qui recta sapiunt, in subversionem venerabilium imaginum has expositiones sensit vel senserit. Evidens quippe omnibus est, quia audientes virilitates sanctorum & perseverantias eorum, animarum ipsorum stabilitatem & fortitudinem beatificamus; & divinas scripturas recitantes, vitasque sanctorum virorum relegentes, & imaginales picturas intuentes, gestorum secundum Deum ipsorum operum recordamur. Quæ enim sermo per auditionem repræsentat, hæc pictura tacens per imitationem ostendit, sicuti ait magnus Basilius. Sed & Joannes Chrysostomus asserit in sermone suo, Quod veteris & novi testimonii unus sit legislator, & in indumentum sacerdotis, habito, cujus initium est : Christi regni evangelium prædicant quidem prophetæ. Et post alia : Ego & cera persulam dilexi picturam pietatis causa. Vidi enim angelum in imagine pellentem barbarorum cuneos : vidi conculcatas barbarorum tribus, & David veritatem dicentem : *Domine in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges*. Comprobatum est igitur, quod ea quæ sanctis patribus bene sunt edita, ipsi extra divinum chorum effecti subverterunt. Porro adhuc detinentur a malitia, & mala quæ contra idola a sancto patre nostro Athanasio dicta sunt, ad subversionem imaginalium picturarum proponunt, dicentes.

Sermone in ep. mart.

ante med. init.

Psal. 72.

Οὐδαμῶς τις τῶν ὀρθὰ φρονούντων ἐπ' ἀναιρέσει τῶν σεπτῶν εἰκόνων ταύτας τὰς ἐκδόσεις ἐνενόησεν ἢ σύνθησεν. ἀναφανδὸν γὰρ πᾶσίν ἐστι, ὅτι ἀκούοντες τὰς ἀνδρίας τῶν ἁγίων καὶ τὰς αὐτῶν καρτερίας, τῶν ψυχῶν αὐτῶν τὸ στερρὸν καὶ γθναῖον μακαρίζομεν· καὶ θείαις γραφαῖς ἐντυγχάνοντες, καὶ βίους ἀνδρῶν ἁγίων ἀναγινώσκοντες, καὶ εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ὁρῶντες, τῶν κατὰ Θεὸν αὐτῶν ἔργων εὐαμνήστως γινόμεθα. ἃ γὰρ ὁ λόγος διὰ τῆς ἀκοῆς παρίστησι, ταῦτα γραφὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσιν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος εὐ τῷ ἐγκωμίῳ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα. ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, ὅτι παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης εἷς ὁ νομοθέτης· καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἱερέως, ὃ ἡ ἀρχὴ· τῆς Χριστοῦ βασιλείας τὸ εὐαγγέλιον προκηρύττουσι μοὶ προφῆται. καὶ μεθ' ἕτερα· ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον ἠγάπησα γραφὴν εὐσεβείας ἕνεκεν. εἶδον γὰρ ἄγγελον ἐν εἰκόνι ἐλαύνοντα βαρβάρων σῖφη· εἶδον πατουμένα βαρβάρων φῦλα, καὶ τὸν Δαυὶδ ἀληθεύοντα· κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξαφανώσεις. ἀποδείκνυται τοίνυν, ὅτι τὰ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων καλῶς ἐκδεδομένα αὐτοὶ ἔξω θείου χοροῦ γθνόμενοι διέστρεψαν. ἔτι δὲ ἔχοντες κακίας, καὶ τὰ κατὰ τῶν εἰδώλων παρὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου ῥηθέντα, πρὸς ἀναίρεσιν τῶν εἰκονικῶν ἀναζωγραφήσεων προβάλλονται, λέγοντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

S. Athanas. in oratione contra gentes paulo post princip.

Denique & Athanasius Alexandriæ luminare ait : Quomodo non misereamur eorum qui creaturas colunt ? quoniam hi qui vident, eos qui non vident, & qui audiunt, eos qui non audiunt, erant : creatura enim a creatura nunquam salvabitur.

Καὶ Ἀθανάσιος δὲ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας φωστὴρ ἔφη· πῶς οὐκ ἔστιν ἐλεῆσαι τοὺς τὰ κτίσματα σεβομένους; ὅτι οἱ βλέποντες τοῖς μὴ βλέπουσι προσδέχονται, καὶ οἱ ἀκούοντες τοῖς μὴ ἀκούουσι· κτίσμα γὰρ κτίσματος οὐδέποτε σωθήσεται.

ΕΠΙ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω. EPIPHANIUS DIACONUS legit. ACTIO VI.

Βαθεῖ τῆς παραπείας. φαρμάκου τινὸς βλασφημίας ὁδὸν ἐνενόησαν, τῆς ἀληθείας παρεκβάσαι. τῷ γὰρ θεσπεσίῳ πατρὶ κατὰ τῶν εἰδώλων τοῦτο διαγορεύσαντος, αὐτοὶ μὲν τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς εἰλικρινοῦς ὁμολογίας, καὶ τῆς θείας ἀναζωπυρήσεως, ἐκτὸς τοῦ ἑνὸς ἐπὶ πάντων Θεοῦ κτίσμασι λατρεύειν τοὺς Χριστιανοὺς κατηγοροῦσι, καὶ εἰδωλολατρεῖν ἀποφαίνονται. φεῖσαι κύριε τοῦ λαοῦ σου, καὶ μὴ δῷς τινα ἀπαχθῆναι τῇ αὐτῇ βλασφημίᾳ. πάντες γὰρ οἱ τῷ ὀνόματί σου κεκλημένοι ὁμολογοῦμέν σε λυτρώσασθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων ἀπάτης καὶ πλάνης· καὶ μετὰ τοῦ σοῦ ἐπιγνῶσαι ἀδαμῶς οἱ τῆς θείας ἀναζωπυρήσεως ἀξιωθέντες ἑτέρῳ τινὶ κτίσματι τὸ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τοῦ θείου σου προσκυνήσιν προτάττειν, ἀλλά σοι τῷ μόνῳ λυτρωτῇ ἡμῶν. καὶ ψάλλομέν· κύριε ἐκτὸς σοῦ ἄλλον οὐκ οἴδαμεν, τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν. μάρτυς αὐτὸς, χιλίων ἀγγέλων στρατιαί, καὶ θείας ὁμηγύρεις ἀποστόλων, προφητῶν καὶ μαρτύρων καὶ θεσπεσίων πατέρων. ἔχομεν δὲ εἰς ἀνάμνησιν τῶν παντὸς ἡμῶν αἰσθητηρίου, εἰς δόξαν σοῦ, πρὸς τὸ ἀναχθῆναι ἡμᾶς πρὸς τοῦ σοῦ μεγαλειότητα, καὶ τύπον τοῦ θείου σταυροῦ, καὶ εὐαγγελικὴν διήγησιν, καὶ εἰκονικὴν ἀναζωγράφησιν, καὶ ἕτερα πλεῖστα κειμήλια σεβάσμια· καὶ ταῦτα ἀσπαζόμεθα διὰ τὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου γράφεσθαι καὶ ἀναπλάττεσθαι. ἀλλ' οἱ ἐπιγράψαντες θησαυρίσματα γλώσσῃ ψευδεῖ, μάτην ἐκόπιασαν. διὸ καὶ οἴχεται αὐτῶν πᾶσα γλωσσαλγία. καθάπερ γὰρ φωτὸς ἀναλάμψαντος τὸ σκότος ἐκδιώκεται, οὕτως τῆς ἀληθείας φανείσης τὰ ψεύδη τῆς αὐτῶν γλώττης ἐξετμήθη τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος. τὰ δὲ τμηθέντος ἔχοντες κατάλειμματα, ἐπιφέρουσι, λέγοντες τοιάδε.

Papæ quanta amentia! inanem quamdam blaſphemiæ viam excogitantes, a veritate projecti ſunt. Cum enim egregius pater contra idola hæc promulgaverit, ipſi poſt agnitionem veritatis, & ſinceræ confeſſionis, ac divinæ regenerationis, abſque uno qui eſt ſuper omnia Deus, creaturis ſervire Chriſtianos accuſant, & idololatriam exercere pronuntiant. Parce, Domine, populo tuo, & ne dederis quemquam horum ſeduci blaſphemia. Omnes enim qui nomine tuo vocamur, confitemur te redemiſſe nos ab idolorum deceptione pariter & errore: atque poſt agnitionem tuam, nos qui divina regeneratione digni facti ſumus, nequaquam converſi ſumus, ut alicui creaturæ ſub cælo divinam adorationem tuam offerremus; ſed tibi ſoli redemptori noſtro pſallimus: Domine præter te alium neſcimus, nomen tuum nominamus. Teſtis es ipſe, & ſanctorum angelorum militiæ, & ſacratiſſimus cœtus apoſtolorum, prophetarum, martyrum, & egregiorum patrum. Habemus autem in commemorationem omnis ſenſus noſtri, & in gloriam tuam, ut ſublevemur ad magnitudinem tuam, figuram divinæ crucis, & evangelicam narrationem, & imaginalem picturam, nec non & alia plura vaſa ſacrata: & hæc ſalutamus, eo quod in nomine tuo fiant & ſtatuantur. Sed * ut compotes theſaurorum, lingua mendaci vana perſecuti ſunt: propter quod & * procedit omnis eorum garrulitas. Nam quemadmodum lumine illucicente tenebræ abiguntur, ita veritate apparente mendacium linguæ ipſorum exciſum eſt gladio ſpiritus. Sed ex eo quod exciſum eſt habentes quædam reſidua, hæc proferunt, ita dicentes.

* Gr. qui colligerunt theſauros linguæ

* perit

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω. GREGORIUS DIACONUS legit.

Ὁμοίως καὶ Ἀμφιλόχιος ὁ τῆς Ἰκονίου φησίν· ὁ γὰρ τοῖς πίναξι τὰ σαρκικὰ πρόσωπα τῶν ἁγίων διὰ χρωμάτων ἐπιμελὲς ἡμῖν ἐστιν, ὅτι ὀχρήζομεν τύπων, ἀλλὰ τοῦ πολιτεύεσθαι αὐτῶν δὲ ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι.

Similiter & Amphilochius Iconii dicit: Non enim in tabulis carneas perſonas ſanctorum per colores cura nobis eſt figurare, quoniam non his opus habemus; ſed converſationem eorum virtutibus imitari.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω. EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Αἱρετικῶν οὖν ἴδιόν ἐστι τὰ περικεκομμένα ἐκβάλλειν τεκμήρια. ἐπεὶ εἴ τις φιλοπόνως ἐρεύνησει, ἐδαμῶς τοῦ ἔννοιαν τοῦ πατρὸς κρήσει ἀπαγορεύσαντα τοῦ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀνατύπωσιν· ἀλλ' ἐγκωμιάζων τοῦ ἀνδρείαν καὶ στερρότητα τῆς ψυχικῆς διαθέσεως τῶν ἁγίων, καὶ φρονεύων τοῦ τῶν ἀρετῶν ἐργασίαν, ταῦτα φησιν ὁ πατὴρ, καὶ ἵνα πρὸς μίμησιν ἡμᾶς ἀναγάγῃ τῆς αὐτῶν πολιτείας. οὐ γὰρ διὰ σαρκικὸν φιλίαν αὐτοὺς ἐγκωμιάζομεν, οὐδὲ ἀναπλαγραφοῦμεν· ἀλλὰ πρὸς μίμησιν θέλοντες ἔχειν τοὺς αὐτῶν ἀρετοὺς, καὶ ἐν βίβλοις τοὺς βίους αὐτῶν ἀναγράφομεν, καὶ εἰκονικῇ

E

Hæreticorum ergo proprium eſt reciſa producere teſtimonia. Nam ſi quis ſtudioſe ſcrutatus fuerit, nullo modo ſenſum patris inveniet inhibentem venerabilium imaginum formationem: ſed fortitudinem collaudans, & firmamentum animæ ſanctorum affectus, & præferens virtutum effectum, hæc locutus eſt pater, & ut ad imitationem nos erigeret converſationis eorum. Non enim ob carnalem amorem illos laudamus, aut depingimus: ſed ad imitationem volentes habere virtutem eorum, & in libris vitas ipſorum deſcribimus, & in imaginali ſcriptura illos depingimus: cum minus in-

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

indigeant hoc a nobis historice collaudari, vel in imagine lineamentis depingi: sed ad utilitatem nostram hoc, sicuti prædictum est, facimus. Non enim tantum passiones sanctorum nos ad salutem nostram erudiunt, sed ipsa conscriptio passionum ipsorum etiam per imaginalem picturam ostensa, similiter & anniversaria eorum memoria. Totus enim sermonis stylus hunc sensum commendat, & ad subversionem venerabilium imaginum nullatenus est id quod a patre dictum est. Neque enim obloquutionem aliquam adversus illas facit. Nam & ſ dicit: Non coloribus in tabulis carneas eorum * personas curæ nobis est figurare: propter intentionem virtutis hæc ab eo dicta sunt: subinfert enim: Sed conversationem eorum per virtutem imitari. Curæ quippe nobis est virtutes bonorum virorum eligere, & actus eorum imitari, atque conversationem ipsorum æmulari. Præterea templa istis jugiter dedicare, aut in imagine illos erigere, illos qui virtutem ipsorum contemnunt, non est laudabile. Nemo plane laudaverit, ſi viderit hominem virtutes sanctorum parvipendentem, de die in diem horum imagines * commendantem, vel templa multa erigentem, aut vasa sacra parantem, & suum ipsius templum deificis virtutibus non adornantem. Ait enim Deus per Isaiam prophetam ad eos qui hujuscemodi erant: *Si obtuleritis mihi similam, vanum: thus abominatio mihi est. Et cum manus vestras extenderitis ad me, avertam oculos meos a vobis: & si multiplicaveritis deprecationem vestram, non exaudiam vos.* Sed quid facietis? *Lavamini, mundi estote, auferte mala ab animabus vestris in conspectu oculorum meorum: quiescite a malis vestris, discite bene facere: quærite judicium, liberate oppressum, judicate pupillum, justificate viduam.* Ergo cum ista correxerimus, tunc & ea quæ a nobis offeruntur, apud Deum accepta erunt, sive sancta templa, sive sacrata vasa, sive venerabiles imagines sint. Sic ergo aptum est, ad memoriam sanctorum nos virtutes horum, secundum quod possibile fuerit, * imitari. Martyrum enim laudatio est, collectorum ad virtutem hortatio, sicut magnus ait Basilius in moralibus sermonibus suis. Cum his autem, sicuti dictum est, etiam templa erigere, & imagines formare, & sacra vasa Deo offerre, laude dignum est: oportet enim & hæc facere, & illa non omittere, ut verus sermo nos docet. Non enim quis utique virtutem acquirere poterit, nisi in artiis Domini affuescat, & per lectionem divina eloquia audiat, & per visionem ducatur ad sensum tam evangelicarum narrationum & disciplinarum, & martyricarum relationum atque certaminum. In omni autem tempore, loco, momento, & hora virtutibus dare operam pernecessarium est: quia in passionibus Christi semper & continuo conversari necesse est, & mortificationem ejus in corpore nostro circumferre; & hoc diligenter facere commodum est: conciliatio enim est regni cælorum. Porro multas cruces exarare in una domuncula, & contemnere mandata Christi,

* Lucas

* Lucas

* dilexerem

* dilexerem

* dilexerem

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

τῶν ἁγγέλων τῷ Χριστῷ, καὶ τῆς μιμήσεως τῶν παθημάτων αὐτοῦ τῶν ἀσκητῶν ἐστίν· ἄνευ γὰρ τῶν ἔργων ἡ πίστις νεκρά. φησὶ γὰρ εὐαγγελικῶς ὁ κύριος· ὁ πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ἔτι δὲ ἐχόμενοι τῶν προκειμένων, καὶ ἑτέραν ἀπόδειξιν πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἀποδώσομεν. συνηθὲς ἐστι πᾶσι τὸ σωτήριον ἡμῶν τοῦ Θεοῦ διασαφήσαι θέλημα ἁγίοις πατράσιν ἡμῶν, κατ' * ἔκτασιν τοῦ τῶν ἁγγέλων κήρυγμα ἐκδεδόσθαι ἡμᾶς, καὶ πρὸς ὃ τῶν ἁγγέλων ἐστὶν ὁ σκοπὸς ῥυθμίζειν τοὺς ἀκροωμένους, οὕτω διαγγέλλειν εὐφημίαν τε καὶ μείζονα· ἵνα ὡς ἄγκυραν ἀσφαλῆ τούτῳ κατέχοντες, μηδὲ περὶ τὰ λοιπὰ ἀμελῶμεν. διὰ δὲ τὴν ἔκτασιν τοῦ μήκους τοὺς πλείους σιγήσαντες, Ἀστέριον τὸν Ἀμασείας εἰς μέσον ἀγάγωμεν. καὶ γὰρ αὐτὸς εἰς τὸν Λάζαρον καὶ εἰς τὸν πλούσιον λόγον συγγραψάμενος, ἔμφασίν τινα περὶ πτωχοτροφίας καὶ κατὰ πλουσίων διαγορεύσας, παραινεῖ τοῖς πλουσίοις τῷ ἐλεημοσύνῃ ἐγκαρπίζεσθαι, καὶ μὴ φαιδρῶς καὶ λαμπρῶς μαλακοῖς ἱματίοις ἀμφιέννυσθαι. καὶ παρεισάγει τινὰ ἠθικόν λόγον πρός τινας δολαβεστέρους κατὰ τὸν βίον, πλοῦτον ἐφιεμένους, λίγων ὅπως· μὴ γράφε τὸν Χριστὸν ἐν ἱματίοις, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῶν ἀναλωμάτων τούτων δαπάνην πτωχοῖς προσπορίζε. εἶτα καὶ θέλων ἐκκόψαι τὸ πλοῦτον τῷ ἔφησιν, ἐφιέρει· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ ἡ μία τῆς σωματώσεως ταπείνωσις· τοῦτο, οὐκ ἀρεστὸν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, διὰ κοσμικῆς προσπαθείας καὶ φιλαργυρείας ἐμφαίνεσθαι τὰ τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ μυστήρια. οὐδὲ γὰρ εὐσεβές ἐστιν ἡ ἀπόδεκτον ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐλεημοσύνης ἕνεκεν ὕλην πλούτου θησαυρίζειν, καὶ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις· πτωχῶν δὲ καταφρονεῖν ἐνδεομένων ἄρτων καὶ ἐνδυμάτων, καὶ σκεπασμάτων ἐστερημένων. τοῦτο γὰρ φιλαργυρείας ἴδιον, καὶ οὐ ἐλεημοσύνης. ὥσπερ γὰρ ἡ κοινωνία φησὶ πρὸς σκότος, οὕτω μετοχὴ δικαιοσύνης καὶ ἀνομίᾳ· ὅπως οὐδὲ πλοῦτος ἔφεσις, καὶ ἱματίων μαλακῶν ἀμφίεσις, πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν ἀνατύπωσιν καὶ ἱστορίαν. ἡ μὲν γὰρ τῆς οἰκονομίας διήγησις ῥᾳδίως ἡμᾶς ἐκπαιδεύσει, εἰς σωτηρίαν ἀνάγουσα· ἡ δὲ πλανίζεσθαι ὡς ὑπόδυνος κολάσεως, καθώς φησιν Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος· οἱ πλούσιοι πλαύσατε καὶ θρηνήσατε, ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν· ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται. τοιγαροῦν, καθά εἴρηται, πάντα τὰ διὰ φιλαργυρίαν γινόμενα * τῷ κόσμῳ οἴχεται. δυνατὸν γὰρ ἡμῖν ἐστι διὰ μικροῦ τινος ἀναλώματος ἔχειν ὀψοφαγίας, ἐνδύματά τε καὶ σκεπάσματα, καὶ ἐν τούτοις ἀρκεῖσθαι. πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περιφρόνησιν ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ θεῖος ἔφη Βασίλειος. ἀρκεσθῶμεν οὖν εἰς χρείαν ἔχομεν, καὶ ἐκ τούτων τοῖς πτωχοῖς ἐπαρκέσωμεν, καὶ χεῖρα αὐτοῖς ὀρέξωμεν, ἵνα καὶ τοῦ κυρίου φωνῆς ἀκουσώμεν λεγούσης· μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται· καὶ, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἐπειδὴ Ἀστερίου μνείαν ἐποιησάμεθα, φέρε τοῖς αὐτοῦ λόγοις χρησώμεθα, τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων παράδοσιν ἀρχαίαν θεσμοθεσίαν

A & imitationem paſſionum ejus, inſipientiſſimum eſt: ſine operibus namque fides mortua eſt. Dicit enim evangelice Dominus: *Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit voluntatem Patris mei qui in cœlis eſt.* Adhuc autem ſubjungentes propoſitis, & aliam probationem his quæ dicta ſunt reddemus. Moris eſt ſanctis patribus noſtris, qui ſalutarem nobis Dei voluntatem diſſeruerunt, prolixe mandatorum nos dicta docere, & ad mandatum, de quo eis intentio eſt, moderari audientes, hoc annuntiare excelſum eſſe & majus: ut tamquam anchoram certam id habentes, nec B circa reliqua negligentes ſimus. Porro prolixitatem vitantes, pluresque ſilentio prætereuntes, Aſterium Amaſinum in medium adducamus. Etenim in Lazarum & in divitem conſcribens ſermonem, * quoddam verbum de pauperibus alendis & contra divites dictans, admonet divites eleemoſynæ fructus reddere, & non ſplendide vel clare mollibus veſtimentis amictos eſſe: & introducit moralem quemdam ſermonem ad quoſdam * religioſiores, in vita divitias ambientes, perhibens ita: Noli pingere Chriſtum in veſtimentis, ſed potius horum ſumptus pauperibus eroga. Ac deinde volens recidere divitiarum cupiditatem, ſubinfert: Sufficit enim ei una incorporationis humilitas: id eſt, non placet Chriſto Deo noſtro per mundialem favorem & avaritiam demonſtrari diſpenſationis ſuæ myſteria. Neque enim pium eſt vel acceptum in conſpectu ejus, propter evangelicam commemorationem, materiam divitiarum thetaurizare ad excuſandas excuſationes in peccatis, pauperibus contemptis indigentibus panum, atque privatis indumentis & tegumentis: hoc enim avaritiæ, & non pietatis eſt proprium. Sicut enim non eſt communicatio lucis ad tenebras, neque participatio juſtitiæ & iniquitati: ita neque divitiarum concupiſcentia & mollium veſtimentorum amictus, ad evangelicam formam atque hiſtoriam. Hæc enim diſpenſationis quidem relationem affatim edocet, in ſalutem ducens: illa vero milera denuntiatur, uti cruciatui obnoxia, quemadmodum Jacobus ait Domini frater: *Divites plorate, ululantes in miſeriis quæ adveniunt vobis. Divitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta veſtra a tineis comeſta ſunt: aurum & argentum veſtrum æruginavit, & ærugo in teſtimonium vobis erit.* Igitur, ſicuti dictum eſt, omnia quæ propter avaritiam facta ſunt in mundo, tranſibunt. Poſſibile nobis eſt per modicam impenſam habere alimenta & indumenta & operimenta, & his eſſe contentos. Quidquid enim non propter neceſſitatem, ſed propter ſpecioſitatem aſſumitur, pravitatis habet accuſationem, ut divinus ait Baſilius. Contenti ergo ſimus his quorum egemus, & ex his pauperibus ſufficienter demus, & manum illis porrigamus, ut & Domini vocem audiamus dicentem: *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequemur*, & *quam diu feciſtis uni ex his minimis fratribus meis, mihi feciſtis.* Et quia Aſterii memoriam fecimus, ejus verbis ejus utentes, venerabi-

* sententiam quandam latius explicatam de paup.

* religioſiores vitæ d.

Jacob. 5.

Lib. Reg. ſeſſio diſputat. c. 22.

Matth. 5. Matth. 25.

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

lium imaginum traditionem antiquam ef- A se legislationem monstremus catholicæ ecclesiæ. Etenim ipse contemplatus imaginem passionis Euphemiæ martyris, talibus est laudibus usus: Mulier quædam fuit sacra virgo, incorruptam Deo pudicitiam vovens, quam Euphemiam vocant. Cum autem tyrannus aliquando pios persequeretur, satis prompte mortis elegit periculum. Porro cives & communicatores religionis, pro qua & mortua est, utilitatis * lege sacram virginem admirantes, juxta sacrarium sepulcro dedicato, & arca posita, honores ei concelebrant, & annuatim diem festum faciunt & solemnem. Denique sacrati divinorum mysteriorum as- B sertores etiam sermonibus memoriam semper honorant, & qualiter perfecerit agonem perseverantiæ, diligenter præsentes populos edocent. At vero pictor pie agens & ipse per artem secundum vires totam ejus historiam in sindone figurans, circa sepulcrum posuit * titulum. Habet autem se sic artis diligentia. Excelsus super thronum locatur judex, amareque ac furiose virginem intuens. Irascitur enim ars etiam in materiis inanimatis, cum vult. Satellites autem principis & milites multi, alii quidem monumentorum descriptores, serentes libros & † pittacia. Quorum alius suspensa manu a cera, aspicit ad eam C quæ judicabatur, valide totam inclinans faciem, quasi * jussus facilius loqui, ut non laborans erga auditum, mendosa describeret & * imperfecta. Stabat autem virgo in fulva tunica & veste philosophiam significans; &, ut visum est pictori, * vultu urbano: ut autem mihi apparet, animam decorata virtutibus. Ducunt autem eam ad principem duo milites, uno ante quidem trahente, altero vero post tergum urgente temperatum virginis morem pudore atque constantia. Nam in terram quidem intuetur, erubescens vultus virorum: stabat autem imperterrita, nihil perpetiens ad agonem. Verum cum ego a D lios interim laudarem pictores, vidi mulieris illius Colchidis opus, quod gnatis gladium illatura, misericordia & furore divideret faciem; & uno quidem oculorum iram ostenderet, altero vero matrem indicaret parcentem & horrescentem. Nunc autem miraculum ab illo sensu ad hanc mutavi picturam; & valde quoque admiror artificem, quoniam magis commiscuit colorum morem, pudorem pariter & fortitudinem temperans, affectione videlicet quæ sibi invicem adversantur. Cumque progrederetur anterius imitatio, carnifices quidam in parvis tunicis nudi jam ad opus urgebant: & unus quidem apprehendens E caput & inclinans retrorsum, præbebat alteri apparatam ad pœnam virginis faciem; at ille assistens incidebat denica. Malleus & teretrum pœnæ instrumenta videntur. Lacrymor hinc, & mihi passio sermonem recidit. Sanguinis enim guttas ita pictor liquido coloravit, ut diceres veraciter eas a labiis fluere, & lamentis affectus abires. * Vinculum post hæc; & iterum virgo decora in fulvis vestibus, sed & sola, extendens manus ad cælum, invocans Deum tuporem in pœnis. Oranteque autem ea, vide-

* sacrum specialem.

† gr. Bylos

* jubeas clarius l.

* reprehensibilia.

* pulchra facie.

* gr. Carcer

ἀποδεξώμεθα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. καὶ γὰρ αὐτὸς θεασάμενος εἰκόνα τοῦ παθους Εὐφημίας τὸ μαρτυριον, ἐγκωμίοις ἐκέχρητο τοιοῖσδε. Γυνή τις ἱερὰ παρθένος ἀκήρατος θεῷ τὴν σωφροσύνην καθιεράσασα, Εὐφημίαν καλοῦσιν αὐτήν. τυράννου δέποτε τοὺς εὐσεβοῦντας ἐλαύνοντος. μεῖζα προθύμως τὸν ἐπὶ θανάτῳ εἵλετο κίνδυνον. οἱ δὲ δὴ πολῖται καὶ κοινωνοὶ τῆς θρησκείας ὑπὲρ ἧς ἐτελεύτησε, τὸν ἀνδρείαν ὁμοῦ καὶ ἱεράν τὴν παρθένον θαυμάσαντες, πλησίον τοῦ ἱεροῦ τὸν θάνατον δεισάμβοι, κατιθέμβοί τε τὴν λάρνακα, τιμὰς πλοῦσιν αὐτῇ, καὶ τὴν ἐτήσιον ἑορτὴν, κοινὴν καὶ πάνδημον ποιοῦνται πανήγυριν. οἱ μὲν οὖν τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων ἱεροφάνται καὶ λόγῳ τιμῶσι τὴν μνήμην ἀεὶ, καὶ ὅπως ἐξετίλεσε τὸν τῆς καρτερίας ἀγῶνα, ἐπιμελῶς τοὺς συνιόντας λαοὺς ἐκδιδάσκουσιν. ὁ δὲ δὴ ζωγράφος δυσὶ θεῶν καὶ αὐτὸς διὰ τῆς τέχνης τὰ κατὰ διάμβην, πᾶσαν τὴν ἱστορίαν εἰς σινδόνα χαράξας, αὐτοῦ πως παρὰ τὸν θάνατον ἱερὸν ἀνέθηκε θέαμα. ἔχει δὲ ὧδε τὸ φιλοτέχνημα. ὑψηλὸς ἐπὶ θρόνου καθέδρᾳ δικαστὴς, πικρὸν καὶ δυσμενὲς βλέπων εἰς τὴν παρθένον· ὀργίζεται γὰρ ὅταν ἐθέλῃ καὶ ταῖς ἀψύχοις ὕλαις ἡ τέχνη. δορυφόροι δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ στρατιῶται πολλοί· οἱ μὲν τῶν ὑπομνημάτων ὑπογραφεῖς δέλτους φέροντες καὶ γραφίδας· ὧν θάτερος ἀναρτήσας ἀπὸ τοῦ κρεῶν τὴν χεῖρα, βλέπει σφοδρῶς τὴν κρεμαστὴν σφοδρῶς, ὅλον ἐκκλίνας τὸ πρόσωπον, ὥσπερ παρακελευόμενος γεγωνότερον λαλεῖν, ἵνα μὴ κάμνων περὶ τὴν ἀκοὴν, ἐσφαλμένα γράφῃ καὶ ἐλλιπῆ. ἕστηκε δὲ ἡ παρθένος φαιὸν χιτῶνι καὶ ἱματίῳ τὴν φιλοσοφίαν σημαίνουσα, ὡς μοι δοκεῖ τῷ γραφεῖ, καὶ τὴν ὄψιν ἀστεία· ὡς δὲ ἐμοὶ δοκεῖ, τὴν ψυχὴν κεκαλλωπισμένη ταῖς ἀρεταῖς. ἄγουσι δὲ αὐτὴν πρὸς τὸν ἄρχοντα δύο στρατιῶται, ὁ μὲν ἕλκων ἐπὶ τὸ πρόσω, ὁ δὲ κατόπιν ἐπεύγων κεκραμένον τῆς παρθένου τὸ ἦθος αἰδοῖ καὶ στερρότητι. νεύει μὲν γὰρ εἰς γῆν ὥσπερ ἐρυθριῶσα τοὺς ὄμμασι τῶν ἀρρένων· ἕστηκε δὲ ἀπαπύλπητος, οὐδὲν πάσχουσα πρὸς τὸν ἀγῶνα δεινόν. ὡς ἤγαγε τοὺς ἄλλους τῶν ἐκείνου ζωγράφους, ὅτ' ἐθεασάμην τῆς γυναικὸς ἐκείνης τῆς Κολχίδος τὸ δρᾶμα, ὅπως μέλλουσα τοῖς παισὶν ὑπερίσειν τὸ ξίφος, ἕλκει καὶ θυμῷ μεμιγμένα τὸ πρόσωπον· καὶ θάτερος μὲν ἔβλεπε τὸν ὀφθαλμὸν τὴν ὀργὴν ἐμφαίνοντα, θάτερος δὲ τὴν μητέρα μιμούμενον φειδομένην καὶ φρίττουσαν. νυνὶ δὲ τὸ θαῦμα ἀπ' ἐκείνης τῆς ὄψεως πρὸς τοῦτον μετέθηκα τὸν γραφέα, καὶ σφόδρα γε ἄγαμαι τὸν τεχνίτην, ὅτι μᾶλλον ἐμιξε τῷ χρωμάτων τὸ ἦθος, αἰδώ τε ὁμοῦ καὶ ἀνδρείαν κεράσας, φύσει μαχόμενα. προβαίνουσι δὲ εἰς τὸ πρόσω τῆς μιμήσεως, δήμιοί τινες ὠμοὶ χειρουργοὶ πάνυ ἤρχοντο τοῦ ἔργου· καὶ ὁ μὲν δραξάμενος τῆς κεφαλῆς, καὶ ἀνακλίνας εἰς τὸ κατόπιν, παρεῖχε τῷ ἑτέρῳ ἕξεσιν εἰς τιμωρίαν τῆς παρθένου τὸ πρόσωπον· ὁ δὲ παρεστὼς ἐξίστατο τοῦ ἔργου· σφῦρα δὲ καὶ πέλεκυν φαίνεται τῆς τιμωρίας τὰ ὄργανα. δακρύω δὲ τὸ ἐντεῦθεν, καί μοι τὸ πάθος ἐπικόπτει τὸν λόγον. τὰς γὰρ τοῦ αἵματος σταγόνας ὅπως ὑπουργῶς ἐπέχρωσεν ὁ γραφεὺς, ὥστε εἶπας ἂν προχεῖσθαι τῷ χειλέων ἀληθῶς, καὶ θρηνήσας ἀπέλθοις. δεσμωτήριον μὲν τοῦτο· καὶ πάλιν ἡ παρθένος σεμνὴ ἐν ταῖς φαιαῖς ἱματίοις καθῆται μόνη, ἐκτείνουσα τῇ χειρὶ

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

χεῖρε ἀρὸς ἀρετόν, ϗ καλῶσα Θεὸν ἐπέκυρεν τῇ δεσπότῃ. Ἔχομεν δὲ αὐτῇ φάντασμα ὑπὲρ κεφαλῆς τὸ σημεῖον, ὃ δὴ νόμος Χριστιανοῖς προσκυνεῖν τε ϗ ἐπιγράφεσθαι· σύμβολον αἱματῶδες πάθους, ὅπερ αὐτῷ ἐξεδίκητο. Ἀθὺς γοῦν ϗ μετ' ὀλίγον πῦρ ἀλλαχῆ σφοδρὸν ὁ ζωγράφος ἀνῆψεν, ἐρυθρῷ χρώματι ἔνθεν ϗ ἔνθεν ἐπιλαμφθείτε σωματοποιήσας τὴν φλόγα. ἕστηκε δὲ μέσῳ αὐτῷ τὰς χεῖρας ἀρὸς ἀρετὸν ἐκπλώσασαν, ἀχθηδόνα δὲ ἀδεμίαν ἐπιφαίνουσαν τῷ προσώπῳ, ἀλλὰ τοὐναντίον γεγηθυῖαν, ὅτι ἀρὸς τὴν ἀσώματον ϗ μακαρίαν ἐξεδήμει ζωήν. μέχρι τούτου ϗ ὁ ζωγράφος ἔσπασε τὴν χεῖρα, κἀγὼ τὸν λόγον. ὅρα δή σοι ϗ αὐτῷ, εἰ βούλει, τελέσαι τὴν γραφήν, ἵνα κατίδῃς ἀκριβῶς, εἰ μὴ πολὺ κατέστη τῆς ἐξηγήσεως ἥλαττον. Ταῦτα μὲν Ἀστέριος. σκοπῶμεν δὲ τί ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ εἰρημένα, ἐροῦμεν τὸν αὐτὸν ἐκεῖθεν ἐκλεξάμενον τὰ παρ' αὐτῆ διαφορώτατα. ὁ Θεὸς γὰρ τῷ θεράποντι αὐτοῦ Μωσεῖ περὶ τῆς σκηνῆς διατασσόμενος, ποικίλα ϗ διάφορα ἐν αὐτῇ ἔργα προσάξας, ἀρὸς τύπις ἦφι· ποιήσεις αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, ϗ ὑακίνθου, ϗ πορφύρας, ϗ κοκκίνου κεκλωσμένου χερουβίμ· ἐργασίᾳ ὑφάντου ποιήσεις * αὐτάς· ϗ αὖθις μετὰ ἡ διατυχὴ διδάσκει ἡμᾶς, ἵνα τὰ τῷ Θεῷ ἀναπεθειμένα ἀκηλώμαστα ϗλείτως κατασκάζωντες· ἐπὶ δὲ τῇ ἀνθρωπίνων οὐχ ὕπως. εἴρηται γὰρ τῷ λαῷ· ϗ ἱμάτιον ἐκ δύο ὑφασμάτων οὐκ ἐπιβαλεῖς σαυτῷ. λελέκται δὲ ὁ θεῖος ἀπόστολος τούτων τὴν ἔννοιαν παρίστησι παραγγέλλων· τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετ' αἰδοῦς ϗ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ· ἀλλ' ἃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν δι' ἔργων ἀγαθῶν. ταῦτα οὖν εἰδότες ἡμεῖς οἱ τῷ Θεῷ μόνῳ τὴν λατρείαν ἡμῶν ἐν πνεύματι ϗ ἀληθείᾳ προσάγοντες, πάντα τὰ αὐτῷ ἀναπεθειμένα περὶ καθαιρούμεθα, εἴτε θεῖος τύπος τῆς τιμίας σταυροῦ, εἴτε ἅγιον εὐαγγέλιον, εἴτε σεπταὶ εἰκόνες, εἴτε ἱερὰ σκῆνη εἰσί, ϗ ἀσπαζόμεθα, ϗ περιπτυσσόμεθα, ὡς ἐλπίδα ἔχοντες ἁγιασμοῦ μεταλαμβάνειν παρ' αὐτῶν· ϗ προσκυνήσιν τιμητικὴν αὐτοῖς ἀποδώσομεν. προσκυνεῖται γάρ, φησί, τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. διὸ ϗ Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐν τῷ εἰς τὰ γενέθλια τοῦ Χριστοῦ λόγῳ αὐτῆ ὧδε φησί· τὴν Βηθλεὲμ τίμησον, ϗ τὴν φάτνην προσκύνησον· ἃ γὰρ τῷ Θεῷ ἀναπέπεμπται, τῇ αὐτοῦ ἐπιφοιτήσει τε ϗ μεθέξει ἁγιά ἐστι, καθὼς πᾶσα ἡ θεία γραφὴ μαρτυρεῖ· ϗ ὡς ἁγίῳ ἡ τιμὴ τῆς ἁγιότητος ἐκ ἄλλως φυλάττεται, ἢ διὰ τῆς ἡμῶν χρεικῆς προσκυνήσεως. αὐτοὶ δέ τινες ἀμαθεῖς ψᾶδες, ἀλλότριόν τι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας συρράψαντες, φασίν.

A tur ſuper caput ſignum, quod lex eſt Chriſtianis adorandi & ſuperſcribendi: quod ego indicium eſſe arbitror paſſionis quæ illam manebat. Mox ergo & poſt paululum ignem alibi vehementem pictor ſuccendit, rubro colore hinc & inde clareſcente flammam corpus efficiens. At vero in medio flammæ ſtatuit eam manibus ad cælum expaſſis, ſed moleſtia nulla in facie apparente: quin e diverſo hilarem, quoniam ad incorpoream & beatam vitam pergebat. Uſque huc & pictor retinuit manum, & ego ſermonem. Porro attende tibi, ſi volueris eamdem perficere picturam, & conſideres diligenter, niſi multum inferius B quam oportuit, ad narrationem acceſſimus. Et hæc quidem Aſterius. Tractantes autem quæ in divina ſcriptura dicta ſunt, inveniemus eumdem ex ea legiſſe, quæ ab ipſo dicta fuerunt. Deus enim famulo ſuo Moyſi de tabernaculo diſponens, poſtquam varia & diverſa in eo opera fieri præcepit, ait: *Facies cortinas ex byſſo retorta, Exod. 26. hyacintho, & purpura, & cocco retorto cherubim: opere textoris facies eas.* Et ipſa quidem diſpoſitio docet nos, ut ea quæ Deo dicata ſunt, expenſis multis conficiantur: in humanis autem non ita. Dictum eſt enim populo: *Et veſtem duobus Deut. 22. contextam ne induas.* Lucidiſſime autem divinus apoſtolus horum ſenſum commendat, C præcipiens: *Mulieres in habitu * ornato, cum 1. Tim. 2. verecundia & ſobrietate ornantes ſe, non in * Gr. tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veſte pretioſa; ſed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona.* Hæc conſiderantes nos, qui Deo ſoli ſervitutem noſtram in ſpiritu & veritate offerimus, omnia quæ oblata & dedicata ſunt, ſive divinus typus pretioſæ crucis, ſive evangelium, ſive venerandæ imagines, ſive vaſa ſacra ſint, & * ſalutamus & am- * Salutemus, amplectimur ea, veluti ſpem habentes ſanctificationis ab eis percipiendæ: & adorationem honoratoriam illis impendimus. *Ado- Pſal. 98.* D *rate enim*, inquit, *ſcabellum pedum ejus, quoniam * ſanctum eſt.* Propter quod & * Gr. ſanctus Gregorius Theologus in ſermone ſuo de nativitate Chriſti ait: Bethlehem honora, præſepe adora. Ergo quod Deo dicatur, præſentia & participatione ejus ſanctum eſt, quemadmodum omnis ſcriptura teſtatur: & ei qui ſanctus eſt, honor ſanctitatis non aliter conſervatur, quam per noſtram affectualem adorationem. Ipſi autem adhuc ſpirantes mendacium, aliena quædam ab eccleſia catholica conſuentes, ajunt.

Non longe a fine.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Συνῳδὰ δὲ τούτοις ϗ Θεόδοτος Ἀγκύρας, ὁ συναγωνιστὴς Κυρίλλου, περὶ τῶν αὐτῶν διδάσκει ὧδε· τοὺς τῶν ἁγίων ἰδέας ἐν ἐκόσμει ἐξ ὑλικῶν χρωμάτων ἀναμορφῶν παρειλήφαμεν, ἀλλὰ τοὺς τούτων ἀρετὰς διὰ τῶν ἐν γραφαῖς περὶ αὐτῶν δηλουμένων

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Conſona vero iſtis & Theodotus Ancyranus, concertator Cyrilli, de eiſdem docet ita: Sanctorum vultus non in imaginibus ex materialibus coloribus factis formandos accepimus, ſed horum virtutes per ea quæ de illis in ſcriptis indicantur, quaſi quaſdam animatas imagines

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

imitari didicimus, & ex hoc ad similem illis A zelum erigimur. Nam dicunt bi qui tales erigunt farmas, quale putas ex bis perfruantur utilitate, vel in quam spiritalem contemplationem ducantur per harum commemorationem? sed manifestum est quod vana sit hujusmodi excogitatio, & diabolicæ argumentationis inventio.

ἐὰν ἡμεῖς ἐμψύχως αὐτὰς ἀναμάττεσθαι δεδιδάγμεθα, ἐκ τούτου πρὸς τὸν ὅμοιον αὐτοῖς διεγειρόμεθα ζῆλον. ἐκεῖ σκέπασον οἱ τὰς τοιάσδε ἀναστηλοῦντες μορφὰς, ποίας ἐκ τούτων ἄρα καταπολαύουσιν ὠφελείας, ἢ ἐν ποίᾳ διὰ τῆς τοιαύτης ἀναμνήσεως ἀνάγονται πνευματικῇ θεωρίᾳ; ἀλλ' ἔδηλον, ὡς ματαία ἡ τοιαύτη ἐπίνοια, καὶ διαβολικῆς μεθοδείας ἔρημα.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ *ἀνέγνω.*

Dan. 13. Si Theodotus esset in hac vita, cum beata Susanna clamaret dicens: *Deus aeterne, qui absconditorum es cognitor, qui scis omnia antequam fiant*: tu nosti, quia falso contra me tulerunt testimonium hi, qui æmulantes senes Babylonicæ confusionis hujus novitatis auctores exsiliunt. Sed volentes se idoneos & illustres ostendere, quædam vana fauce loquuntur: & fallax ostenditur calamus scripturæ ipsorum, & evidenter adulteratores veritatis inveniuntur. Multi enim nobiscum exquirentes, deindeque scrutantes in sermonibus ejusdem Theodoti de proposito dicto, si vere scriptum sit hujuscemodi, nunquam usquam invenimus. Neque enim ipse quid tale locutus est: evidenter namque monstratum est, quod non sit Theodoti testimonium. Amaritudine quippe & exacerbatione plenus sermo, & linguæ intemperatæ, atque immundorum laborum præsumptio est dicere, esse diabolicæ argumentationis inventionem venerabilium figuras imaginum. Vere perspicuum est, quod Christianos accusantium sit hæc adinventio atque figmentum, & non Theodoti. Nam si, ut ipsi ajunt, ex ipso testimonium protulerunt, oportebat eos expresse indicare, ex quo ejus sermone testimonium sit assumptum. Sed ut scientes illud falsum, silentio mendacium reliquerunt. Itaque sermonibus ejus coacervatis, videlicet his qui ad Lausum scripti sunt contra Nestorium in tomis sex; & interpretatione symboli sanctorum patrum apud Nicæam convenientium, & sermone de nativitate Domini, & in lumina, & in Eliam & viduam, & in sanctum Petrum & Joannem, & in claudum qui sedebat ad speciosam portam, & in eos qui talenta acceperunt, & in eum qui de duobus cæcis, nullo modo dictum, quod ipsi protulerunt, invenimus. Sed nec cum pseudosyllogus eorum collectus turbaretur, & inscriberetur in falsa sermocinatione ipsorum, a codice Ancyrani testimonium est assumptum; sed per quoddam mendax pittacium, ut pestilens quiddam discurrit, quod simplices admiserunt. Porro sensati, & qui acquiescunt veritati, hoc semper mendacium arbitrati sunt. Præterea ductorem pestiferæ hæreseos sunt adhuc proponunt adjutorem Arii, & coadjutorem Eusebii Nicomediensis, & Theognii Nicæensis, & Maridis Chalcedonensis, qui præfuit his qui restiterunt sanctæ synodo Nicænæ; ita fatentes.

Εἰ Θεόδοτος περιῆν ἐν τῷ δὲ τῷ βίῳ, τῇ μακαρίᾳ συνεξεβόησεν ἂν Σωσάννῃ πρὸς Θεὸν λέγων· ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς πάντα πρὶν γένεσιν αὐτῷ· σὺ ἐπίστασαι, ὅτι ψευδῆ κατηγόρησάν μου, ζηλώσαντες τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Βαβυλωνικῆς συγχύσεως, οἱ τῆς ψυχοφθόρου ταύτης καινοφωνίας εἰσηγηταί. ἀλλὰ θέλοντες ἑαυτοὺς ἱκανοὺς καὶ περιφανεῖς ἀποδεῖξαι, κενά τινα λαρυγγίζουσι, καὶ ψευδὴς ἀποδείκνυται ὁ κάλαμος τῆς γραφῆς αὐτῶν, καὶ προφανῶς παραχαράττει τῆς ἀληθείας ἐρείσκοντι. πολλοὶ γὰρ μεθ' ἡμῶν ἐκζητήσαντες, εἶτα τε καὶ ἐρευνήσαντες ἐν τοῖς λόγοις τοῦ αὐτοῦ Θεοδότου περὶ τοῦ προκειμένου ῥητοῦ, εἰ ἄρα ἐγγέγραπταί τι τῷ τοιούτῳ, οὐδαμοῦ εὕραμεν. οὐδὲ γὰρ αὐτός τι τῷ τοιούτῳ διηγόρευσε· προφανῶς γὰρ δείκνυται, ὅτι ὁ Θεοδότου ὁ χρῆσις ἐστι, πικρίας γὰρ καὶ παροξυσμοῦ μεστὸς ὁ λόγος, καὶ γλώσσης ἀκρατοῦς καὶ ἀκαθάρτων χειλέων ἡ τόλμα τοῦ φλυαροῦντος, * διαβολικῆς χριστιανοκατηγόρου τοῦτο ἰδιώματός τε καὶ πλάσμα, ὁ Θεοδότου. ἐπεὶ εἰ ὡς αὐτοί φασιν, ἐξ αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν παρείληφεν, ἔδει αὐτοὺς ξαυτοὺς δηλῶσαι, ἐκ ποίου λόγου αὐτοῦ ἡ χρῆσις εἴληφθη· ἀλλ' ὡς γνόντες αὐτὸ φεῦσον, τὸ ψεῦδος τῇ σιωπῇ ἐπαφῆκαν. τοὺς λόγους αὐτοῦ πάντων συναγείραντες· λέγομεν δὴ τοὺς εἰς Λαῦσον γραφέντας κατὰ Νεστορίου ἐν τόμοις ἕξ, καὶ τὴν ἑρμηνείαν τὴν εἰς τὸ σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ ἁγίων πατέρων, καὶ τὸν λόγον τὸν εἰς τὴν γέννησιν τοῦ κυρίου, καὶ τὸν εἰς τὰ φῶτα, καὶ τὸν εἰς τὸν Ἠλίαν καὶ τὴν χήραν, καὶ τὸν εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον καὶ Ἰωάννην, καὶ τὸν εἰς τὸν χωλὸν τὸν καθήμενον πρὸς τὴν ὡραίαν πύλην, καὶ τὸν εἰς τοὺς τὰ τάλαντα λαβόντας, καὶ τὸν εἰς τοὺς δύο τυφλούς· οὐδαμοῦ τὸ ῥητὸν, ὃ αὐτοὶ προσλέγουσι, εὕρομεν. ἀλλ' ἐδεῖ ὁ ψευδοσυλλογος αὐτῷ ὅτι ἐκλεγωγεῖτο, καὶ ἐσυγράφη ἐν τῷ φαλσελεγήματι αὐτῶν, ἀπὸ βιβλίου τοῦ Ἀγκυρανοῦ ἡ χρῆσις μεμλήφθη, ἀλλά διά τινος φλεβοτομικοῦ τινος ὡς λεπτοῦ τις διέρχεται, ἃ τινες μεταλαβόντες οἱ ἁπλούστεροι. οἱ δὲ ἰχνηλατοῦντες καὶ τῇ ἀληθείᾳ πειθόμενοι, τὸν πάντα ὡς ψεῦδος ἡγήσαντο. ἡγήτορα δὲ τῆς αὐτῶν λοιμώδους αἱρέσεως ἔτι προβάλλονται τὸν ὑπερασπιστὴν Ἀρείου, καὶ συναγωνιστὴν Εὐσεβίου Νικομηδείας, Θεογνίου Νικαίας, καὶ Μαρίδος Χαλκηδόνος, τὸν ἐξάρξαντα τῶν ἀντιπαρατεξαμένων τῇ ἐν Νικαίᾳ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὅπερ φάσκουσι.

* leg. ex Lat. διαβολικῆς μισοθείου ἔκφυτος τοῦ συνήθους εἴδους τὸν τύπον.

ΓΡΗ-

ANNO CHRISTI 315. ACTIO VI.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

A

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Ομοίως δὲ καὶ ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβιος πρὸς Κωνσταντίαν Αὐγούσταν αἰτησαμένῃ Χριστοῦ εἰκόνα ἐπιστεῖλαι αὐτῇ παρ' αὐτοῦ, τοιάδε λέγει· ἐπεὶ δὲ περί τινος εἰκόνος ὡς δὴ τοῦ Χριστοῦ γέγραφας, εἰκόνα βουλομένην ταύτην ὑφ' ἡμῶν πεμφθῆναι· τίνα λέγεις καὶ ποίαν ταύτην, ἣν φῂς τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα; πότερον τὴν ἀληθῆ καὶ ἀμετάλλακτον, καὶ φύσει τοὺς αὐτοῦ χαρακτῆρας φέρουσαν; ἢ ταύτην ἣν δι' ἡμᾶς ἀνείληφε, τῆς δούλου μορφῆς περιθέμενος τὸ σχῆμα; ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τοῦ Θεοῦ μορφῆς αὐτὸς ἡγοῦμαί σε ζητεῖν, ἅπαξ πρὸς αὐτοῦ πεπαιδευμένον, ὅτι οὔτε τὸν πατέρα τις ἔγνω, εἰ μὴ ὁ υἱός· οὔθ' αὖθις υἱὸν γνοίη ποτέ τις ἐπαξίως, εἰ μὴ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν πατήρ. καὶ οὐ μετὰ τινα· ἀλλὰ πάντως καὶ τῆς τοῦ δούλου μορφῆς ἐπιζητεῖς τὴν εἰκόνα, καὶ ἣ δι' ἡμᾶς περιεβλήθη σαρκίον. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῇ δεξιᾷ τῆς θεότητος ἀναπεπαῦσθαι μεμαθήκαμεν, καὶ καταπεπόσθαι τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. εἰ μὲν οὖν τὸ τοιαύτης ἀξίας τι καὶ δόξης τὸν ἀποσταλέντα καὶ ἀναστραπτούσας μαρμαρυγὰς οἷός τε ἂν ἦ κατοχαρίζεσθαι νεκροῖς καὶ ἀψύχοις χρώμασι καὶ σκιαγραφίαις; ὅπου μηδὲ προσβλέψαι αὐτῷ ἐπὶ τοῦ ὄρους οἱ θεοπέσιοι ὑπέμειναν μαθηταί, ἔτι ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον, ἀφόρητον αὐτοῖς τὸ θεούμενον ὁμολογήσαντες. εἰ γοῦν τότε ἡ ἔνσαρκος αὐτοῦ μορφὴ τοσαύτην ἔλαχε δυνάμεως παρὰ τῆς ἐνοικούσης αὐτῷ θεότητος μεταλαβεῖσα, τί χρὴ λέγειν, ὅτε τὴν θνητότητα ἀποδὺς, καὶ τὴν φθορὰν ἀποτινάξαμενος, τὸ εἶδος τῆς τοῦ δούλου μορφῆς εἰς τὸ τοῦ δεσπότου καὶ Θεοῦ δόξαν μετασκευάσατο μετὰ τὸν κατὰ τοὺς θανάτου πόνον, μετὰ τὸν εἰς ἅδου, μετὰ τὸν ἐν τῷ βασιλικῷ θρόνῳ ἁρμοῖ τὸ δεξιὰ τοῦ πατρὸς ἵδρυσιν, μετὰ τὸν ἐν τοῖς ἁγίοις ὁμαύλοις καὶ ἀῤῥήτοις κόλποις τοῦ πατρὸς ἀνάπαυσιν; εἰς τοῦτο καὶ ἀποκαθισάμενον αἱ οὐράνιαι δυνάμεις ἀνυμνοῦσι· ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιαι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

B

C

D

Similiter autem & Pamphili Euſebius ad Conſtantiam Auguſtam petentem Chriſti imaginem mitti ſibi ab eo, talia fatur: Quia vero de quadam imagine quaſi Chriſti ſcripſiſti, hanc volens tibi a nobis mitti, quam dicis & qualem hanc, quam perhibes, Chriſti imaginem? Utrum veram & incommutabilem, & natura characteres ſuos portantem? an iſtam quam propter nos ſuſcepit, ſervi forma ſchemate circumamictus? Sed de forma quidem Dei nec ipſe arbitror te quærere, ſemel ab ipſo edoctam, quoniam neque Patrem quis novit niſi Filius, neque ipſum Filium novit quis aliquando digne, niſi ſolus Pater qui eum genuit. Et poſt aliqua: Sed utique ſervi forme imaginem quæris, & corpuſculis quo amictus eſt propter nos. Sed & id gloria divinitatis temperatum diſcimus, & abſorptum eſſe mortale a vita. Et poſt panca: Quis ergo hujuſmodi dignitatis & gloriæ vibrantes & præfulgentes ſplendores exarare potuiſſet mortuis & inanimatis coloribus & ſcripturis umbraticis? quandoquidem nec aſpicere in eum in monte egregii ſuſtinuere diſcipuli, qui etiam cecidere in faciem, importabile quod ſibi viſum fuerat confitentes. Ergo ſi tunc incarnata ejus forma tantum virtutem ſortita eſt ab inhabitante in ſe divinitate mutata, quid oportet dicere, cum mortalitate exutus, & corruptione ablutus, ſpeciem ſervilis formæ in Domini & Dei gloriam commutavit, poſt victoriam videlicet contra mortem, poſt regreſſum ad cælos, poſt locationem in regio ſolio circa dexteram Patris, poſt quietem in inenarrabilibus & ineffabilibus ſinibus Patris, in quam aſcendentem & reſtitutum cæleſtes virtutes collaudabant, dicentes: Tollite portas principes veſtras, & elevamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Matth. 11. Pſal. 23.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ἡ προφητικὴ φωνὴ τούτοις ἁρμόσειεν, ἣν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου τοῖς τῶν Ἰουδαίων λαοῖς ἐβόησεν· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. ἀφέντες γὰρ τὰς τῶν ἐγκρίτων πατέρων διδασκαλίας οἱ λογάδες τῶν ψευδολόγων, καὶ ζηλώσαντες τοὺς ἀπακηριχθέντας τοῦ πτύου τῆς θείας κρίσεως ἐκ τῆς θεοπνεύστου ἅλωνος, λέγω δὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, αὐτοὺς εἰς συνασπισμὸν τῆς ἑαυτῶν αἱρέσεως ἐπεσπάσαντο. τίς γὰρ οὐκ ἔγνω τῶν πιστῶν τῆς ἐκκλησίας, καὶ γνῶσιν εἰληφότων ἀληθινῶν

E

Prophetica vox iſtis convenit, quia Deus per prophetam Jeremiam adverſus Judæorum populos queritur, dicens: *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi lacus contritos, qui aquam continere non poterunt.* Deferentes enim probabilium patrum doctrinas, fallacium collegiorum primores, & æmulantes eos qui ventilabro divini judicii ab area dominica, id eſt catholica eccleſia ſunt projecti, ipſos in protectionem hæreſeos ſuæ adducunt. Quis enim fidelium eccleſiæ, & eorum qui verorum dogmatum ſcientiam perceperant, ignorat, quod Euſebius Pamphili in reprobum Jerem. 2.

---

t Epiſtolam Euſebii integram ad Conſtantiam Auguſtam, vide in Notis ad Nicephorum Gregoram pag. 795. *Hardouinus.*

Digitized by Google

ACTIO VI

ANNO CHRISTI 787.

bum sensum traditus, unius opinionis & A sensus fuerit cum his qui Arii superstitionem secuti sunt? In omnibus quippe historicis suis libris creaturam Filium & Verbum Dei vocat, & ministrum, & secundum adorabilem. Si vero quidam hunc defendentes dicunt, subscripsisse illum in synodo; concedamus ita fuisse. Sed labiis suis veritatem honoravit, cor autem longe fuit ab ea, ut ostendunt conscripta ejus & epistolæ omnes: licet aliter atque aliter secundum tempus & causas * conspergi & mutari, aliquando quidem laudans ea quæ sunt Arii sentientes; aliquando vero veritatem simulans, ostendatur juxta Jacobum fratrem Domini vir dupli- B ci animo & inconstans in omnibus viis suis: & non existimet, quod accipiet aliquid a Domino. Si enim corde credidisset ad justitiam, & ore confessus esset in salutem verum sermonem, utique pro scriptis suis veniam postulasset, horum correctionem faciens; & pro epistolis suis profecto verbum * rationis fecisset: sed hoc nullatenus usque fecit; mansit enim sicut Æthiops non mutata pelle sua. Denique cum interpretaretur, *Dixit Domino, Deus meus es tu*, extra veracem sensum excedens sic ait: Legibus naturæ omnis filii pater, dominus est utique ejus: & idcirco unigeniti Filii Dei ipse qui genuit eum C Deus, simul & Deus & Dominus & pater est. Similiter autem & in epistola ad sanctum Alexandrum præceptorem magni Athanasii directa, cujus initium est; Cum quanta solicitudine, vel cum quanta cura ad * hæc litteræ venerint; expressius blasphemans sic ait: de Ario & ejus sectis: Calumniantur eos litteræ tuæ, tamquam dicentes, quia Filius ex non existentibus factus est, sicut unus ex omnibus: at illi protulerunt epistolam, quam ad se fecerant: in qua fidem suam exponentes, ipsis verbis hæc confitebantur: Legis videlicet ac prophetarum, & novi testamenti Deum genuisse Filium unigenitum ante D tempora æterna, per quem & omnia & sæcula fecit: genuisse autem eum non conjectura, * sed veritate, ac subjecisse propriæ voluntati, inconvertibilem & incommutabilem, creaturam Dei perfectam, sed non sicut unam ex creaturis. Si ergo litteræ ipsorum veritatem dicunt, * utique apud se fertur: in quibus confitentur Filium Dei ante tempora æterna, per quem fecit & sæcula, esse inconvertibilem & creaturam Dei perfectam, * sed non sicut unam ex creaturis. Porro epistola tua calumniatur eos, tamquam dicentes, quia Filius factus est sicut unum omnium: cum hoc non dixerint, sed clare definierint, E quia non sicut unum ex creaturis. Nota ergo, si non protinus eis iterum occasio detur ad reprehendendum & detrahendum movendi quotquot voluerint. Iterum eos accusabas dixisse, quia qui est, eum qui non erat, genuit. Miror autem si possit quis aliter dicere: si enim unus est qui est, profecto ex ipso factum est omne quod est * cum ipso: si vero non solus ipse est qui est, sed & Filius erat qui est; quomodo enm qui erat, is qui est gignebat? Taliter enim utique duo essent * qui

* immiscendo se ei ac immutando, Jacob. 5.

* desertionis

Psal. 15.

* has litteras veterum;

* Or. sed vere ei veram naturam producens propriæ voluntati,

* quæ utique apud se existimat fieri:

* In mf. folium ad margarem interpretum: Perversitatem blasphemiæ, & pseudographiam! O impietatem!

* Or. post ipsum:

* Or. qui fuit

δογμάτων, ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου εἰς ἀδόκιμον νοῦν παραδοθεὶς, ὁμόδοξος καὶ σύμφωνος γέγονε τοῖς τὰ Ἀρείου θρησκεύουσιν, ἐν πάσαις ταῖς ἱστορικαῖς αὐτοῦ βίβλοις κτίσμα τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ ἀποκαλῶν, καὶ ὑπηρέτην, καὶ δεύτερον προσκυνητόν· εἰ δέ τινες τοῦτον διορθοῦσθαι λέγουσιν ὑπογράψαι ἐν τῇ συνόδῳ, δεῖμβυ οὗτος εἶναι· ἀλλὰ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ τιμᾷ ἀλήθειαν πεπίμηκεν, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ πόρρω ἄπεστιν ἐξ αὐτῆς, ὡς δεικνύουσι τά τε συγγράμματα καὶ αἱ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πᾶσαι. εἰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως κατὰ τοὺς καιροὺς καὶ κατὰ τὰ πρόσωπα συνεφέρετο καὶ μετεβάλλετο, ποτὲ μὲν ἐπαινῶν τοὺς τὰ Ἀρείου φρονοῦντας, ποτὲ δὲ τὴν ἀλήθειαν ὑποκρινόμενος, ἀποδείκνυται κατὰ τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις εἶναι ὁδοῖς αὐτοῦ· καὶ μοὶ εἰπέτω, ὅτι λήψεταί τι παρὰ κυρίου. εἰ γὰρ καρδίᾳ ἐπίστευεν εἰς δικαιοσύνην, καὶ στόματι ὡμολόγησεν εἰς σωτηρίαν τὴν ἀληθῆ λόγον, πάντως ὑπὲρ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ συγγνώμην ἐτήσατο, τοῦτον τιμὴ ἐπανορθώσεως ποιούμενος, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ λόγον ἀπολογίας ἐποιήσατο ἄν· ἀλλ' οὐδαμῇ οὐδαμῶς τοῦτο πεπράχε· ἡμεῖς γὰρ ὡς Αἰθίοψ μὲ ἀλλάξας τὸ δέρμα αὐτοῦ. ἐν γὰρ τῷ ἐρμηνεῦσαι αὐτὸν τό· εἶπε τῷ κυρίῳ· κύριός μου εἶ σύ. ἴσως τῆς ἀληθοῦς γνώσεως ἐκβεβηκώς, οὗτος φησί· τοίνυν φύσεως πάντος υἱοῦ πατὴρ, κύριος ἂν εἴη αὐτοῦ· διὸ καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὁ γεννήσας αὐτὸν Θεὸς εἴη ἂν αὐτοῦ καὶ Θεὸς ἡμῶν καὶ κύριος καὶ πατήρ. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν ἅγιον Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ τὸν καθηγητὴν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, ἧς ἡ ἀρχή· μεθ' ὅσης μὲν σπουδῆς, καὶ μεθ' ὅσης φροντίδος ἐπὶ τοῦτο ἦλθον τὰ γράμματα· τρανότατα βλασφημῶν οὕτω φησὶ περὶ τοῦ Ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. καὶ κατηγορεῖ αὐτῶν τὰ γράμματα, ὡς λεγόντων, ὅτι ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἐγένετο ὡς ἓν τῶν πάντων. οἱ δὲ ἐφολκύσαν ἑαυτοῖς γράμματεῖον, ὃ πρὸς σὲ πεποιήκασι· ἐν ᾧ τὴν ἑαυτῶν πίστιν ἐκθέμενοι, αὐτοῖς ῥήμασι ταῦτ' ὡμολόγουν. τὸν νόμον καὶ προφητῶν καὶ νεωτέρας διαθήκης Θεὸν γεννήσαντα υἱὸν μονογενῆ πρὸ χρόνων αἰωνίων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας καὶ τὰ πάντα πεποίηκε· γεννήσαντα δὲ οὐ δοκήσει, ἀλλὰ ἀληθείᾳ ὑποστήσαντα ἴδιον θελήματι ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον, κτίσμα τοῦ Θεοῦ τέλειον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἓν τῶν κτισμάτων. εἰ δὴ οὖν τὰ παρ' αὐτῶν γράμματα ἀληθεύει, πάντως δὲ καὶ παρὰ σοὶ φέρεται· ἐν ᾧ ὁμολογοῦσι τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας πεποίηκε, εἶναι ἄτρεπτον καὶ κτίσμα τοῦ Θεοῦ τέλειον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἓν τῶν κτισμάτων· εἰ δὲ καὶ ἡ ἐπιστολὴ κατηγορεῖ αὐτῶν ὡς ἂν λεγόντων, ὅτι ὁ υἱὸς γέγονεν ὡς ἓν τῶν κτισμάτων· αὐτῶν τοῦτο μὴ λεγόντων, ἀλλὰ σαφῶς διεσταμένων, ὅτι οὐχ ὡς ἓν τῶν κτισμάτων· ὅρα εἰ μὴ ἄδικος πάλιν αὐτοῖς ἀφορμὴ δίδοται εἰς τὸ ἐπιλαβέσθαι καὶ διαβαλλειν ὁρμᾶσθαι ὅσα καὶ θέλωσι. πάλιν αὐτοὺς φημὶ λέγοντας, ὅτι ὁ ὢν τὸν ὄντα ἐγέννησε. θαυμάζω δέ, εἰ δυνατόν τις ἄλλως εἰπεῖν. εἰ γὰρ εἷς ἐστιν ὁ ὤν, δῆλον ὅτι ἐξ αὐτοῦ γέγονε πᾶν ὅ, τι καὶ ἔστι μετ' αὐτόν· εἰ δὲ μὴ μόνος αὐτός ἐστιν ὁ ὤν, ἀλλὰ καὶ

υἱὸς

ANNO CHRISTI 149

ACTIO VI.

υἱὸς ἦν ὁ ὤν, καὶ πῶς τὸν ὄντα ὁ ὢν ἐγέννησεν; ὅπως γὰρ ἂν δύο εἶη τὰ ὄντα. καὶ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος πρὸς τὸν ὁμώνυμον Ἀλεξάνδρου· ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν ἱερὸν ἄνδρα φέρονται, ἐν αἷς βλάσφημα ταχέως βλασφημίαι τοὺς περὶ Ἄρειον διαδέχεσθαι, ὡσαύτως καὶ πρὸς Εὐφράνορα ἐπίσκοπον ἐπιστέλλων βλασφημεῖ· ἧς ἐπιστολῆς ἡ ἀρχή ἐστιν ὅπως· τῷ δεσπότῃ μου κατὰ πάντα χάριν ὁμολογῶ· καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς· οὐ γὰρ συνυπῆρχον φαμὲν τὸν υἱὸν τῷ πατρί, ἐπεὶ πάρχειν δὲ τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ. πλείω αὐτὸς ὁ πάντων μᾶλλον ἀκριβῶς ἐπεπαίδευται· υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἕτερον ἑαυτὸν εἰδὼς τοῦ πατρὸς καὶ μείονα καὶ ὑποβεβηκότα, οὐ μάλα δίκαιός τοῦτο καὶ ἡμᾶς διδάσκειν λέγων· ὁ πατήρ ὁ πέμψας με μείζων μού ἐστι. καὶ μετ' ὀλίγα· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς μὲν Θεὸς ὁ υἱός, ἀλλ' οὐκ ἀληθινὸς Θεός. ἐκ τούτων οὖν τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἀποδείκνυται τὰ Ἀρείου καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν δοξάζοντα. μετὰ δὲ τοιαύτης τῆς ἀποστατικῆς αὐτῶν αἱρέσεως οἱ τῆς Ἀρείου μανίας ἐφάπτονται καὶ μίαν φύσιν συνθέτων ἐπὶ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως, καὶ δοξάζουσι σάρκα δίχα ψυχῆς ἀναλαβέσθαι τὸν λόγον ἡμῶν ἐν τῇ σωτηρώδει αὐτοῦ οἰκονομίᾳ, λέγοντες τῇ θεότητα ἀναπληροῦν τῆς ψυχῆς τὰ τε βουλήματα καὶ κινήματα, ἵνα τὸ πάθος, καθὼς φησι Γρηγόριος ὁ θεολόγος τῇ θεότητι ἐπιγραφήσωσι· καὶ τὸ πάθος τῇ θεότητι προσάπτοντες, Θεοπαχίται δῆλόν ἐστι· καὶ οἱ ταύτης τῆς αἱρέσεως μετέχοντες εἰκότα ἂν προσίεντο δέχεσθαι, ὡς ὑβρὶς ὁ δυσσεβὴς Σεβῆρος, καὶ Πέτρος ὁ Κναφεύς, καὶ Φιλόξενος ὁ Ἱεραπόλεως, καὶ πᾶσα ἡ ἀμφ' αὐτοὺς πολυκέφαλος ὕδρα καὶ ἀκέφαλος. ταύτης οὖν τῆς συμμορίας καὶ Εὐσέβιος ὑπάρχων, ὡς δέδεικται ἔκ τε τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ἱστορικῆς συγγραμμάτων, εἰκότως τῷ Χριστῷ ὡς Θεοπαχίτης ἀποβάλλεται. τοιγαροῦν γράφει Κωνσταντία τῇ Λικινίου γυναικί, μὴ παρ' αὐτῇ δεῖν δεῖξαί ποτε εἰκόνα. ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ λέγει, ὅτι μεταβληθὴ ἡ ἐνσαρκος αὐτοῦ μορφὴ εἰς τὴν τῆς θεότητος φύσιν· ἀλλ' οὐδεὶς τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν οὕτως ἐφρόνησεν ἢ ἐδίδαξεν· οὐδὲ γὰρ ἡ ἀλήθεια οὕτως ἔχει. ἀκουσώμεν Ἀθανασίου τοῦ καθαιρέτου τῆς Ἀρείου μανίας, τί φησιν ἐν τῇ δογματικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Εὐψύχιον ἐπισκόπων Καισαρείας· ὡσαύτως καὶ Κυρίλλου ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Σύκιννον ἐπίσκοπον Διοκαισαρείας, καὶ ἐν τῷ κατὰ Συνουσιαστῶν λόγῳ. ἄμφω γὰρ ὑπὲρ ἐκείνων ἐπιτελέσμα ἔχοντες, ὅπως καὶ ἐρώμην, καὶ παρὰ τοῦ ἐνὸς πνεύματος ἐμπνεόμενοι, συνῳδὰ ἀλλήλοις φθέγγονται. Ἀθανάσιος μὲν ἐν τῇ προλεχθείσῃ πρὸς Εὐψύχιον ἐπιστολῇ, ἧς ἡ ἀρχή· ἐφ' οἷς μὲν ἡδέως ἡμᾶς ἐλάβετε· μεθ' ἕτερα φησί· καινὸς ὁ τῆς προβάτων χαρτός, τοῦτο δὲ τὸ * ποτιτάτον θέρος, τὸ ἔριον εἰς κοινὴν χρῆσιν τοῖς πᾶσι προκείμενον. ἀλλ' ὅταν τῇ ἐκ τῆς θαλάττης προσομιλήσῃ βαφῇ, πορφύρα λέγεται, καὶ τῆς προσηγορίας ἀμείβεται, καὶ τῆς χρήσεως κατ' ἐξαίρετον βασιλεῦσι μόνοις ἁρμόττειν λαχόντος· καὶ ἔστι ἔρια, καὶ οὐκ ἔστι· τῇ μὲν φύσει ἐκεῖνο ὅπερ πρότερον ἦν, τῇ δὲ χρήσει οὐκέτι· φεύγει γὰρ τὴν καινότητα διὰ τὸ τοῦ χρωμένου ἄξιωμα· οὕτω γοῦν καὶ ἡ σὰρξ τῆς κοπῆς λαφθεῖσα φύσεως, ἐπειδὴ γέγονε περιβόλαιον ζωσιλέως, τῆς αὐτῆς

* ποτιτάτον videtur legisse Anastasius, ut patet ex versione

A exiſterent. Et hoc quidem Euſebius ad memorandum Alexandrum: ſed & aliæ epiſtolæ ipſius ad eumdem virum ſacratum feruntur, in quibus inveniuntur variæ blaſphemiæ, illos qui circa Arium ſunt, defendentes. Similiter & ad Euphraſionem epiſcopum mittens, expreſſius blaſphemat; cujus epiſtolæ initium eſt ita: Domino meo per omnia grates confiteor; & in ceteris: Non enim ſimul cum Patre Filium fuiſſe fatemur: verumtamen ipſe Filius Dei, qui magis omnia liquido novit, alium ſe a Patre & minorem atque inferiorem ſciens, admodum pie hoc etiam nos docet, dicens: *Pater qui miſit me, major* Joan. 14. *eſt*. Et poſt alia: Nam & ipſe quidem Filius Deus eſt, ſed non verus Deus. Ex his ergo ſcriptis ejus oſtenditur Arii & comparium ejus dogmata prædicare. Cum hac autem apoſtatica ſua hæreſi Arianæ inſaniæ inventores & unam naturam dogmatizant in unitione, quæ eſt per ſubſiſtentiam; & prædicant carnem ſine anima ſuſcepiſſe Dominum noſtrum in ſalutari diſpenſatione ſua, dicentes divinitatem adimpleſſe animæ voluntates & motus, ut paſſionem, ſicut ait Gregorius theologus, divinitati adſcribant: & qui paſſionem divinitati applicant, conſtat eos Theopaſchitas eſſe: & qui hujus hæreſeos participes Epiſt. 1. ad Cledonium poſt prin.

B ſunt, imagines non admittunt, quemadmodum nec impius Severus, & Petrus Cnapheus, & Philoxenus Hierapolitanus, & omnis quæ circa eos eſt * polycephalos & ſine capite hydra. Hujus ergo factionis etiam Euſebius exiſtens, ſicuti demonſtratum eſt tam ex epiſtolis, quam ex hiſtoricis ejus conſcriptis, imaginem Chriſti tamquam * Theopaſchianus abjicit: & hac pro cauſa Conſtantiæ uxori Licinii ſcribit, non aliquando apud ſe inveniendam * imaginem. Quoniam & in eadem epiſtola dicit, quia mutata eſt incarnata ejus forma in divinitatis ejus naturam. Sed nullus ſanctorum patrum noſtrorum ſic ſapuit aut docuit: neque enim ſic veritas ſe habet. Audiamus igitur quid Athanaſius depoſitor Arianæ inſaniæ in epiſtola dogmatica ſua dicat, quam ad Eupſychium presbyterum Cæſareæ ſcripſit: pari modo & Cyrillus in prima epiſtola ad Succeſſum epiſcopum Diocæſareæ, & in ſermone contra commixtores edito. Ambo enim ſicut terrenam, ita & cæleſtem converſationem habentes, atque ab uno ſpiritu inſpirati, conſona invicem ſantur. Athanaſius quidem in prædicta ad Eupſychium epiſtola, cujus initium eſt: In quibus quidem * aſſuetus es nos reverendiſſime. Et poſt alia ſic ait: Communis ovium eſt fructus, ſed & auſtrali æſtate *, lana in communem uſum noiverſis apponitur. Sed cum de mari tinctura aſſumitur, purpura dicitur, & talem appellationem meretur: ſed cum in uſu præcipue regibus ſolis aptatur, & eſt lana, & non eſt: natura quidem illud quod prius erat, eſt; uſu vero non jam: fugit enim quod commune erat propter dignitatem utentis. Sic ergo & caro de communi ſuſcepta natura, quoniam facta eſt amictus regis, * quod ante facta non fuerat. Ita & Dominus gloriæ dicitur * fortaſſis etiam ſecundum quod homo eſt,

* Gr. exiſtimaſti nos.

* Gr. hæc in quem dorſum emittis.

* Gr. addit. eamdem naturam eſſ gloriam, atque ut qui ea eſt uſus.

* eadem habemus in c. Jul.

na-

Digitized by Google

ACTIO VI

ANNO CHRISTI 680.

natura humana passionem admittente, & injuria in ipsum tranieunte, qui veluti vestis usus est carne. Sicut enim is qui ostrum scidit, quasi ipsi regi insidiatus fuerit, animadversionem sustinet; quoniam rex purpuræ passionem in se transtulit, quamquam ipse nihil mali perpulerit: ita & carnis passio, manente impassibilitate Dei Verbi, per contumeliam in ipsum venisse dicitur. Ideo Paulus Dominum Christum secundum quod homo est, Filium Dei esse tradit. Et ante hunc Gabriel Archangelus admirabilem partum evangelizans Mariæ, *Ave*, inquit, *gratia plena, Dominus tecum. Ecce tu in utero habebis, & paries filium, & vocabunt eum Jesum: hic erit magnus, & Filius Excelsi vocabitur.* Itaque vocatur Filius Dei Jesus, non in divinam naturam carne conversa, sed per unitionem ad Deum Verbum effectam, æquivocam dignitatem sumente. Cyrillus autem similiter in prædicta ad Successum epistola, cujus initium est: Lecto commonitorio quod a sanctitate tua transmissum est. Et post alia sic ait: Post resurrectionem vero corpus quod passum est, non jam infirmitates habuit in se. Non enim ultra famis vel fatigat, aut alius hujusmodi capax esse dicimus illud, sed jam incorruptum: & non hoc tantum, sed & vivificans: vitæ quippe corpus est, id est, unigeniti. Clarificatum est autem claritate Deo decibili, & intelligitur Dei corpus: cujus rei gratia & si quisquam dixerit illud divinum, sicut illud quod hominis est, humanum, non exorbitabit a decente ratione. Unde reor & sapientissimum Paulum dicere: *Et si novimus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus.* Cum enim Dei, sicut dixi, proprium sit corpus, transcendit omnia quæ humana sunt. Porro commutationem in divinitatis naturam non potest pati corpus quod de terra est; impossibile enim est. Nam prædicamus divinitatem ut factam, & eam quæ assumpserit quid in se, quod non est per naturam ipsius proprium. Æqualis enim pravitatis est dicere, quia mutatum est corpus in divinitatis naturam; nec non & illud, quia mutatum est Verbum in carnis naturam. Sicut enim hoc impossibile est (inconvertibilis namque & incommutabilis est) ita & alterum. Non enim valet in divinitatis substantiam, id est naturam transferri quid creaturarum: creatura quippe etiam caro est. Ego divinum quidem est corpus Christi, quoniam Dei corpus est; & ineffabili claritate præfulgidum, incorruptibile, sanctum, vivificum. Quod vero in naturam divinitatis conversum sit, nullus sanctorum patrum aut sapuit, aut dixit. Itaque & nos ita disponimus. Similiter autem & in sermone quem contra commixtores edidit, cujus initium est: * Beatus modo nobis sermo dogmatum veritatis * in studio est. Et post alia sic dixit: Ergo si * susceptæ ejus carne in divinitatis naturam desiit esse filius hominis, liquebit utique omnibus, quod filiorum adoptionis gloriam etiam nos deposuerimus, quasi non habentes ultra primogenitum in multis fratribus, quando factus

ἀξιώθη δόξης τῇ χρησαμένῃ; κἂν μὴ τιὼ φύσει ἐχθρὸν. ὥστε κύριος δόξης λέγεται εἰκότως καὶ σταυρὸς ἀνθρώπου· τῆς μὲν καθ' αὐτὸν φύσεως ἀπρόσιτος ἡ πάθος, τῆς δὲ ὕβρεως ἀβλαβέστατος ἐπ' αὐτὸν τὸν ὕβριν ἰόντι χρησάμενον τῇ σαρκί. ὥσπερ γὰρ ὁ τιὼ ἁλουργίδα ἁρπάσας, ὡς * ἐπιβεβουλευκὼς αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τιὼ τιμωρίαν ὑπέχει· καί τοι γε οὐδὲ δεινόν αὐτὸς πέπονθεν ὁ βασιλεύς, τῆς δὲ πορφύρας τὸ πάθος ἐπ' αὐτὸν ἀπολήγει· οὕτω καὶ τὸ τῆς σαρκὸς πάθος μόνῳ τῷ ἀπαθείᾳ τοῦ λόγου διὰ τῆς ὕβρεως ἐπ' αὐτὸν ἐληλυθέναι λέγεται. καὶ διὰ τοῦτο Παῦλος τὸν ἀνασταύρωσιν Χριστὸν, καθὸ ἄνθρωπον, υἱὸν Θεοῦ παραδίδωσι. καὶ πρὸ Ἰησοῦ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος τὸν παράδοξον τόκον εὐαγγελιζόμενος τῇ Μαρίᾳ, χαῖρε, φησὶ, κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ. ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἕξεις, καὶ τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέσουσιν αὐτὸν Ἰησοῦν· οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται. ὥστε καλεῖται υἱὸς Θεοῦ Ἰησοῦς, οὐκ εἰς θείαν φύσιν τῆς σαρκὸς μεταβληθείσης, ἀλλὰ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν λόγον ἑνώσει τιὼ ὁμώνυμον ἀξίαν λαβούσης· Κύριλλος δὲ ὡσαύτως ἐν τῇ προκειμένῃ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ, ἧς ἡ ἀρχή· Ἐντυχὸν τῷ ὑπομνηστικῷ τῷ παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος ἀπεστάλκοτι. καὶ μεθ' ἕτερα ὅτι φησίν· μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν τὸ μὲν αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ πεπονθὸς, πάλιν οὐκέτι τὰς ἀνθρωπίνας ἴσχυεν ἐν ἑαυτῷ· οὐ γὰρ ἔτι πεῖνα ἢ κόπος, ἢ ἕτερά τινες τῷ τοιούτων διεγεῖραι οἷόν τε αὐτὸ, ἀλλὰ λοιπὸν ἄφθαρτον· καὶ οὐχὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ γε καὶ ζωοποιόν. ζωῆς γὰρ σῶμα, τοῦτ' ἔστι τοῦ μονογενοῦς· πεπλουτισμένον δὲ καὶ δόξῃ τῇ θεοπρεπεστάτῃ, καὶ νοεῖται Θεοῦ σῶμα. πολλάκις καὶ οὕτως αὐτὸ λέγει Θεοῦ, ὥσπερ ἁμίλλης τοῦ ἀνθρώπου ἀνθρώπινον, οὐ μὴν ἁμάρτημα τοῦ φρονοῦντος λογισμοῦ. ὅθεν οἶμαι καὶ τὸν σοφώτατον Παῦλον εἰπεῖν· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν Χριστὸν κατὰ σάρκα, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. Θεοῦ τὸ ἀνθρώπινον. μεταβολὴν δὲ τὴν εἰς θεότητος φύσιν οὐκ ἐνδέχεται παθητὸν σῶμα τὸ ἀπὸ γῆς. ἀδύνατον γάρ. ἐπεὶ κατηγορεῖμεν τῆς θεότητος ὡς ἕξεως τῆς, καὶ ὡς προσλαβούσης τι ἐν ἑαυτῇ, ὃμοιόν ἐστι καὶ φύσει αὐτῆς ἴδιον. ἴσον γὰρ ἴσῃ εἰς ἀπιστίας λόγον τὸ ἑκάτερον, ὅτι μεταβλήθη τὸ σῶμα εἰς θεότητος φύσιν. καὶ μὲν κἀκεῖνο, ὅτι μεταβλήθη ὁ λόγος εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν. ὥσπερ γὰρ τοῦτο ἀδύνατον· ἄτρεπτος γάρ καὶ ἀναλλοίωτός ἐστιν· οὕτω δὲ τὸ ἕτερον. ἡ γὰρ ἐστὶ τῷ ἐφικτῶν, εἰς θεότητος οὐσίαν, ἢ τοι φύσιν μεταχωρῆσαί τι δυνάσθαι τῷ κτισμάτων· κτίσμα δὲ καὶ ἡ σάρξ. οὐκοῦν θεῖον μὲν εἶναι φαμὲν τὸ σῶμα Χριστοῦ, ἐπειδὴ Θεοῦ σῶμά ἐστι, καὶ ἀῤῥήτῳ δόξῃ κατηγλαϊσμένον, ἄφθαρτον, ἅγιον, ζωοποιόν. ὅτι δὲ εἰς φύσιν θεότητος μεταβλήθη, οὔτε τῷ πατέρων τις τῷ ἁγίων πεφρόνηκεν ἢ εἶπεν, οὔτε ἡμεῖς οὕτω διανοούμεθα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ κατὰ Συνουσιαστῶν λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχή· * ὁ μακάριος ἡμῖν ἄρτιος πεποίηται λόγος τῆς ἀληθείας δογμάτων. καὶ μεθ' ἕτερα φησίν· εἰκοῦν εἰ μεταβαλούσης αὐτοῦ τῆς σαρκὸς εἰς τὸν τῆς θεότητος φύσιν, ἀπεῖπε τοῦ εἶναι καὶ υἱὸς ἀνθρώπου, σαφὲς ἂν ἦν πᾶσι τοῖς λοιποῖς, ὅτι τῆς υἱοθεσίας τὸ κεχάρισμα καὶ ἡμεῖς ἀπεβεβλήκαμεν, ὡς οὐκ ἔχοντες ἔτι πρωτότοκον τὸν ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς, ἐπ' ἐμοῦ καθ' ἡμᾶς. καὶ μετ' ὀλίγα· ἆρα τῆς δεδωρημένης ἡμῖν ἐκλείπει ἀδούλως διαμεῖναι; σῶμα-

* Gr. ἐπιβουλεύσαντι αὐτῷ.

* Gr. ἀληθείας.

* Gr. ἐν μορίῳ.

Digitized by Google

ANN. CHRISTI 149.

ACTIO VI.

ἐμοῦσιν. οὐ γὰρ ταῖς τῶν ἀβεβήλοις καὶ ἀνοσίοις ἐφήμασιν εἰς ἀθέμιτον τοῦ ἀκηλιασμένου, φρονήσομεν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν. χαίρομεν δὲ ὅτι περ τῆς εἰς ἡμᾶς καὶ ἀδελφοφόβου πίστεως τὰ ἱερὰ καὶ θεόπνευστον δεχόμενοι γράμματα. φαμέν, ὅτι γνήσιος ἡμῶν πρωτότοκος ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος οὐκ ἀποπεφοίτηκε τοῦ εἶναί τε καὶ λέγεσθαι μετὰ τοῦ Θεὸς ἀληθὴς, Θεὸς καὶ υἱὸς ἀνθρώπου. οὔτε μὰ εἰς φύσιν θεότητος τὰ ἄρρητως καὶ ἀσυγχύτως ἑνωθεῖσαν αὐτῷ σάρκα μεταποιηθέντα ὁρᾶται, δόξῃ δὲ μᾶλλον ἰδίᾳ καταφαιδρύναν αὐτὰ τοιοῦτ' ἂν εἰκότως καὶ θεοπρεπῶς ἐκλάμψας ἀξιωματίων. οὕτω κατὰ καιροὺς ἐφθάσεται πᾶς ἀνὰ πᾶσαν τὰ γῆν ὑποστήσας ἐξ οὐρανοῦ. καὶ γοῦν ὅτε τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας διαπερώσας εὖ μάλα τὸ μυστήριον, ἀνακεφοίτηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπε τὸ χρῆμα κατεπτήτευσαν οἱ τοῦτο πιθανευόμενοι· νεφέλη γὰρ ὑπέλαβεν αὐτὸν, καθά γέγραπται· τότε τις τεθαυμακὼς φρενοβλαβὴς τις τῶν ἁγίων ἀγγέλων· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. ἆρα οὖν οἱ σαφὴς οὗς ὁ λόγος, ἄσαρκον αὐτὸν πεθήκασι λόγον ἀνακομίζοντα πρὸς τὸν πατέρα; ἦγουν ἀποβλέπουσι τοῖς ἐφ' ἡμᾶς ὁμοίωσιν; καὶ οὐκ ὄντα μὲν ἐν ἀπτῷ τε καὶ ὁρατῷ σώματι, μεπεπλασμένον δὲ μᾶλλον εἰς ἀναφῆ τε καὶ ἀόρατον φύσιν; εἶπε τις ὁ φάναι τοῦτο τολμῶν; εἰ δὲ ὅπως ἐλεύσεται, καθὰ καὶ ἀνέβη, πῶς οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς ἦλθε δὴ πάλιν ἐν σώματι, καὶ οὐ γυμνὸς καὶ ἄσαρκον λόγον; καὶ μετ' ὀλίγα· σαφὲς οὖν ὅτι τοῖς ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς ἐξ οὐρανοῦ καθόδου, ὁποία τις ἔσται, προαναφαίνων αὐτὸς, μετεμορφώθη μελά· τὸ δέ γε τῆς μεταμορφώσεως σχῆμα περιγεγράφθαι φησὶν ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστὴς, οὐ κατὰ τὴν τοῦ εἴδους ἀπόθεσιν, ἥτις ἀνθρωπίνου σχήματος ἀποβολὴ, περὶ μόνου δὲ μᾶλλον τὴν δόξαν. ἐκλάμψαι γάρ φησι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἰσάμιλλον ταῖς ἡλίου μαρμαρυγαῖς ἐκθεῖναι τὸ σέλας. καὶ μετ' βραχέα· γέγραφε δὲ περὶ Χριστοῦ καὶ ὁ πάνσοφος Παῦλος· ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. εἶπε τί ποτὲ τοῦτο φασὶν εἶ μεταβαλεῖν λέγοντες εἰς τὴν τοῦ λόγου φύσιν τὴν σάρκα αὐτοῦ; ἆρα καὶ τὰ τῶν ἁγίων σώματα μετασχήσονται κατὰ ῥοπὴν εἰς φύσιν θειότητος; ἵνα καὶ σύμμορφα γένηται τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ; καὶ πῶς οὐ ψυχρολογία πᾶσι τοῖς ἐσχάτης ἀμαθίας ἔμπλεως; μεταβαλοῦσης γὰρ ὅλως, καθά φασι, τῆς σαρκὸς εἰς φύσιν θειότητος, ποίῳ χεχρησέται σώματι Θεὸς ὢν ὁ λόγος; ἀσώματον γάρ τι χρῆμα θεότης· καὶ ἀληθὲς, ὃν Θεὸν εἰδεὶς ἑώρακε πώποτε. βαναύσως δὲ αὖθις ἀντεισάγω· ὡς φησὶν Εὐσέβιον, οὕτω φησὶν ὁ αὐτὸς θεσπέσιος· κατὰ τὸ αὐτὸ λέγω. παρεισερύσεται δέ τις καὶ ἕτερος αὖπις, καθάψασθαι, περὶ τούτων λόγος. ὁ γάρ τις θεσπέσιος Παῦλος ἀρίσκεται γεγραφώς· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. ἐκὼν εἰ μὲ κατὰ σάρκα γνώσεσθαι, φασὶ, μεταβαλεῖν ἀνάγκη τὴν σάρκα λέγειν εἰς τὴν

est similis nobis. Et post pauca dicit: Putas ne a donata nobis gloria inpera- A te dilapsi sumus? nequaquam. Non enim quorumdam profanationibus & insipientibus adinventionibus in reprobum sensum indu- ti, sapiemus præter quod oportet sapere. Regulam autem rectæ & directæ fidei sa- cram & divinitus inspiratam suscipientes scripturam, fatemur, quia factus primo- genitus noster unigenitum Dei Verbum non cessavit esse ac dici Deus pariter & verus filius hominis. Sed nec in naturam divinitatis carnem quam inconvertibiliter & inconfuse sibi univit, cernitur transformas- se: imo vero gloria sua illustrans eam, & B Deo decibilibus hanc dignitatibus replef- se convenienter agnoscitur: ita per tem- pora manifestabitur his qui in universa ter- ra sunt, e cælo adveniens. Ergo & quan- do cum carne, dispensationis consummato valde bene mysterio, regressus est in cæ- lum, confestim conterriti qui hoc con- templati sunt: nubes enim suscepit eum secundum quod scriptum est: tum his qui mirabantur, acclamavit quidam sanctorum angelorum: *Viri Galilæi, quid statis aspi-* Act. 1. *cientes in cælum? hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet, quemadmo- dum vidistis eum euntem in cælum.* Ita ne * vos ad quos nobis sermo est, sine car- * Gr. hi ad C ne viderunt Verbum rediens ad Patrem? quem ser- mo factus est. id est, similitudine nostra exutum, & non existens in tractabili & vitibili corpore: an potius compositum ad intractabilem & in- visibilem naturam? Denique quis est qui hoc dicere audeat? At vero si sic veniet, quemadmodum & ascendit, quomodo non vere dicatur, quia veniet etiam iterum incorporatum, & non nudum & sine car- ne Verbum? Et post pauca dicit: Intelli- ge itaque quia deiectionem in novissimis sæculi temporibus e cælo futuram, & quæ vel qualis erit, illis præmuntians, trans- figuratus quidem est: & transfigurationis quoque habitus est factus, ut egregius ait D evangelista, non secundum speciei depositi- Matth. 17. onem, id est humani habitus abjectio- nem, sed potius secundum solam glo- riam: refulgebit namque facies ejus, ait. Itaque in similitudinem tanti fulgoris dedit splendorem. Et post brevia: Scripsit au- Philipp. 3. tem de Christo & sapientissimus Paulus, quia reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. Dein- de quid ad hoc asserverint qui mutatam dicunt in Verbi naturam carnem ejus? Er- go & sanctorum corpora transferentur con- versione in naturam divinitatis, ut confi- gurata fiant corpori claritatis ejus? & cer- te quomodo non sit frigida hæc assertio, E extrema indisciplinatione referta? Conversa quippe omnino, juxta id quod ajunt, car- ne in naturam divinitatis, quo utetur cor- pore Deus existens Verbum? Incorporea enim & vera quædam substantia est divi- nitas: & verum est, quoniam Deum ne- mo vidit unquam. Expressius autem de- Joan. 1. nno prosecutus, ac si ad ipsum Eutebium, taliter ait idem egregius pater in eodem sermone: Infertur autem quidam & alius ab eis, ut ajunt, de his sermo. Siquidem egregius Paulus invenitur scripsisse: *Et si novimus secundum carnem Christum* 2. Cor. 5. *sed*

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

sed nunc jam non novimus. Ergo si non secundum carnem noscitur, inquiunt, necesse no dicitur mutasse carnem in sui Verbi naturam, ut sicut Deus dignosceretur, Dicet forte, ut reor, ad illud quis. Num. 8. Nam cum statim dicat etiam de nobis: *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt: vos autem non estis in carne, sed in spiritu*: nos nudos novit carne & sanguine? Putasne spiritibus incorporeis hujusce modi alloquitur, * dum nec erubescit hoc intelligere vel asserere? Ergo in nobis carnem dicit procaces & non sine querela passiones. Denique cum omnium nostrum Salvator Christus castissimus sit & delinquere nesciat, (neque enim peccatum fecit) alio nimirum modo illud quod dicitur secundum carnem intelligi decet. Non enim est vel erit in infirmitatibus ultra carnalibus. Evidenter ergo novimus ex divinitus sonantibus patribus, quia non ex fontibus Israel hauserunt contentionis hujus auctores, ut fieret illis in vitam æternam; sed ex fontibus malignis & sterilibus sibi potum attulerunt: & alienum sectantes, in præcipitia & hiatus inducti sunt. Cum oporteret eos, si ecclesiæ essent alumni, Basilium magnum afferre dicentem: Imaginis honor ad principale transit: & Gregorium Nyssenum perhibentem: Vidi imaginem passionis, & non sine tristitia visionem transivi, liquidius arte ante faciem historiam afferente: atque Joannem, qui etiam cera persultam picturam se diligere dicit, pietate repletam: nec non & horum confermocinatores & æque magistros. Deinde perversa problemata nec dum dirigunt, adjectionibus malum autem abundare facientes, adhuc asseverant.

* Gr. nonne inceptum est hoc, &c.

De Spiritu Sancto ad Amphil. 31

Serm. 8. propter fin.

αὐτοῦ τοῦ λόγου φύσιν, ἵνα ὡς Θεὸς γνωσθῇ· φαίη δ' ἂν εἴμαί τις πρὸς τοῦτο ἀθύς, ἆρα οὖν ἵνα λείπωμεν τῷ περὶ ἡμῶν· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύανται· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι· γυμνοὺς ἡμᾶς οἶδε σαρκὸς καὶ αἵματος; ἆρα πνεύμασιν ἀσωμάτοις τὰ τοιάδε προσλαλεῖ; καίτοι πῶς οὐ τερθρεύει τοιοῦτόν τινα τοῖν ἡ φράσαι; εἰλούν ἐφ' ἡμῶν μὲν σάρκα φησὶ τὰ τῆς σαρκὸς ἐκτοπά τι καὶ οὐκ * ἀνεπίπλακτα πάθη. ἐπὶ δὲ γε τοῦ παίτων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ, πασάγιν τε ὄντος καὶ τὸ πλημμελεῖν οὐκ εἰδότος· οὐ γὰρ ἐποίησε ἁμαρτίαν· ἐπροσέχετο ἂν τὸ κατὰ σάρκα νοεῖσθαι πρέπον. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι ἐν ἀσθενείαις ἔτι σαρκικαῖς. σαφῶς οὖν ἔσμεν ἐκ τῶν θεοφθόγγων πατέρων, ὅτε οὐκ ἐκ ἓν πηγῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἤρύσαντο οἱ τῆς ἐριδαίνειας ταύτης αἰτίσορες, ἵνα γένηται αὐτοῖς εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἀλλ' ἐκ τῶν πηγῶν τῶν πονηρῶν καὶ ἀλλοτρίων ἑαυτοῖς κόμα ὑσκεκομίκασι· καὶ ἀλλοτρίῳ ὑξακολουθήσαντες, εἰς κρημνοὺς καὶ φάραγγας ἀπάγονται· ἔδει αὐτοὺς, εἰ τῆς ἐκκλησίας ὑπῆρχον τρόφιμοι, Βασίλειον τὸν μέγαν προσίεσθαι λέγοντα· ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· Γρηγόριον τὸν Νύσσης· εἶδον εἰκόνα τοῦ πάθους, καὶ οὐκ ἀδακρυτὶ τὴν διὰ παρῆλθον, ἐναργῶς τῆς τέχνης ὑπ' ὄψιν ἀγούσης τὴν ἱστορίαν· Ἰωάννην τὸν καὶ τὴν κηρόχυτον γραφὴν ἀγαπᾶν λέγοντα, εὐσεβείας πεπληρωμένην· καὶ τοὺς τούτοις συνομίλους καὶ συνδιδασκάλους. ἔπειτα τὰ διεστραμμένα προβλήματα οὐδέπω κατωρθωμένα, προσθήκης δὲ τὸ κακὸν πλεονάζοντος, ἔτι φασί.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Hæc ergo scripturalia & paterna testimonia in præsenti definitione nostra ex multis pauca colligentes posuimus, ne in longum extenderetur: cum sint etiam & alia plurima, quæ sponte deserimus propter infinitam multitudinem. Ex his ergo divinitus inspiratis & beatis scripturis ac patribus firmiter ædificati, & supra petram divina servitutis quæ in spiritu est, pedes nostros locantes: in nomine sanctæ supersubstantialis & vitæ principalis Trinitatis, unius voti effecti omnes nos qui sacerdotii dignitate circumdamur, una voce definimus, abjectam foetidam & alienam atque abominabilem ex Christianorum ecclesia omnem imaginem ex diversa materia & coloribus per malam pictorum artem effectam.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ταύτης οὖν τῆς γραφικῆς καὶ πατρικῆς μαρτυρίας ἐν τῷ παρόντι ἡμῶν ὅρῳ ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγας ἀθροίσαντες συνεθείκαμεν, διὰ τὸ μὴ εἰς μῆκος τεῖναι ἐκτείνεσθαι· πλείων γὰρ καὶ ἄλλων οὐσῶν, ἑκουσίως παρελίπομεν τὸ ἄπειρον πλῆθος. ἐκ τούτων οὖν τῶν θεοπνεύστων καὶ μακαρίων γραφῶν τε καὶ πατέρων βεβαίως οἰκοδομηθέντες, καὶ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ἐν ἐνθέτῳ θεοσεβείας τὰς πόδας ἡμῶν ἑδράσαντες, ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας ὑπερουσίου καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος· μίαν γνώμην ἐχόμενοι ἅπαντες ἡμεῖς οἱ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα περικείμενοι, ὁμοφώνως ὁρίζομεν, ἀπόβλητον εἶναι καὶ ἀλλοτρίαν καὶ ἐβδελυγμένην ἐκ τῆς τοῦ Χριστιανῶν ἐκκλησίας πᾶσαν εἰκόνα ἐκ παντοίας ὕλης καὶ χρωματουργικῆς τοῦ ζωγράφου κακοτεχνίας πεποιημένην.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ecclesiasticæ traditioni cervicem suam inclinare nullatenus passi, sed obcæcati ad electionem congruentiæ, perceptionemque veritatis, & piam traditionem probabilem facientes, non torrente voluptatis potari passi sunt, ut fieret in eis fons aquæ salientis in vitam æternam, hujus novitatis Joan. 4.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Τῇ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει τὸν ἑαυτοῦ αὐχένα κλίναι μὴ ἀνεχόμενοι, ἀλλὰ ἀποτυφλωθέντες πρὸς τὴν ἐκλογὴν τὸ συμφέροντος καὶ τὴν καταύγασιν τῆς ἀληθείας, καὶ τὴν δικαίαν παράδοσιν ἀποκήρυκτον ποιησάμενοι, οὐ τὸν χειμάρρουν τῆς τρυφῆς ποτοδοσίαν ἐδέχοντο, ἵνα γένηται ἐν αὐτοῖς πηγὴ

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

πηγὴ ὕδατος ἀλλομένη εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ παρὰ τῆς τῆς κηπουρίας ἀθυρολίκται, ἀλλ' ἐκ λάκκων σωπῷ ἐμμένων ἀρδλθείσης, δυσωδη σιλίκη βλασάνουσιν, ἔχοντα καρπὸν χολὴν πικρίας. καὶ ψεῦδος ἐπὶ ψεύδει προστιθέντες ἀπεφαίνατο· πλείστων καὶ ἄλλων οὐσῶν μαρτυριῶν ἃς ἑκουσίως παρελίπομεν. τοιγαροῦν, καθὼς προαποδέδεικται, ὅσαι μὲν ἐκ πατέρων χρήσεις παρ' αὐτῷ προενήχθησαν, τὴν ἰδίαν διαφοσιάν ζητοῦντες ἔσῃσαι, διεστραμμένως ταύτας ἐνόησαν· ὅσαι δὲ τῷ ἑαυτῶν, οὐκ ἐσὶ τὸ θείου πνεύματος. ὅθεν καὶ προσφθέγγεται αὐτοῖς μελῳδῶν ἐν πνεύματι ὁ μακάριος Δαβίδ· μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ καὶ καρδίᾳ ἐλάλησε κακά. καὶ ἀντιφθέγγεται ὁ παρρησιαστὴς Ησαίας λέγων· ἡ βουλὴ τῶν πονηρῶν ἄνομα βεβούλευται· οὐκ ἔγνωσαν γὰρ φρονῆσαι, ὅτι ἐσκοτώθησαν βλέπειν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. τοὺς γὰρ ὑγιαίνοντας ὅρους καὶ νόμους καταλιπόντες, ῥήμασι χηματίζονται τῇ ἀσεβείᾳ, καὶ πειρῶνταί τινα ἀσεβῆ ὁμολογεῖν, ἵνα διὰ τῆς ἐν τούτοις ἀγνωμοσύνης μηδὲ περὶ τῶν λοιπῶν ἀπιστῶνται, λέγοντες· ἐν ἑνότητι τῆς οὐσίας καὶ ὑπερουσίου καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος. ἀλλὰ περὶ τὸν νοῦν κακουργεῖν θέλοντες, ἐξ ἰδίας γνώμης φθέγγονταί τε καὶ ἀρίζουσι, γυμνοῦ τυθέντος τῆς ἀσεβείας, μηδὲ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ κατὰ νοῦν λαβόντες, μηδὲ τῷ κυριακῷ ἀποφάσει ἕπεσθαι ἐννοήσαντες· ὃς ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πεπιστευκότων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ εἰς τὴν θάλασσαν. εἶτα καθάπερ χοῖροί τινες τοὺς μαργαρίτας πατήσαντες, λέγω δὲ τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, ἀπόβλητον καὶ ἐβδελυγμένην ἐκ τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίας πᾶσαν εἰκόνα ἐκ παντοίας ὕλης πεδουργήκασι, φαντασθέντες βουλαῖς, ἃ διὰ χειρὸς· καὶ σωθήκαις, ἃ διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ· καὶ ὥσπερ λύκοι βαρεῖς τῇ ποίμνῃ τοῦ Χριστοῦ ἐπῆλθον. ἀλλ' ἡ τῆς ἀληθείας λαμπρότης καὶ τὸ φῶς αὐγὴν ἀκραδάντου ἔχει τὴν παρρησίαν. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι τῆς εἰκόνος ἀτιμαζομένης, πάντως ἀτιμία ἐστὶ καὶ τοῦ εἰκονιζομένου; τοῦτο καὶ ἡ ἀλήθεια εὖπις οἶδε, καὶ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων διδάσκει· καὶ ταύτῃ συνᾴδουσι καὶ θεῖοι πατέρες, ὁ μὲν ἅγιος Βασίλειος λέγων· ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει. Αθανάσιος δέ· ὁ γὰρ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, ἐν αὐτῇ προσκυνεῖ τὸν Βασιλέα. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος· οὐκ οἶδας, ὅτε ἐὰν εἰκόνα βασιλέως ὑβρίσῃς, εἰς τὸ πρωτότυπον τῆς ἀξίας φέρεις τὴν ὕβριν; καὶ αὐτοὶ μὲν οἱ πατέρες τῇ φύσει τῶν πραγμάτων κατηκολούθησαν· ὕστε δὲ καπηλεύσαντες καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀληθείας· ὅτι ἡ βλασφημίας μόνον εἰσὶ μεσταὶ, ἀλλὰ καὶ παρανοίας καὶ ἀμαθίας ὑπερβολὴν ὁ λόγος αὐτῶν ἔχει. ἔδει γὰρ αὐτοὺς τὴν κοινὴν καὶ μὴ διαφωνῆσαι ἀποφθέγξασθαι φωνὴν, καὶ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ἐπιστεῖλαι καὶ πεισθῆναι ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι, ἣν τῶν πατέρων ἅπαν τὸ πλῆθος ἐκ παραδόσεως ἀποστόλων καὶ πατέρων κεκράτηκέ τε καὶ ὁμολόγησε· καὶ μὴ καινοτομίαν καὶ ἀφαίρεσιν ποιήσασθαι τῆς ἔστιβῶς ἐν ἡμῖν κεκρατημένης σωτηρίας. τὰ γὰρ παραδοθέντα ἐν

garruli affertores: sed ex lacubus contritis irrigati, fœtidam stirpem germinaverunt, habentem fructum fel amaritudinis, & mendacium super mendacium adjicientes, protulerunt: Plurimis etiam aliis existentibus scripturalibus testimoniis, quas sponte dimisimus. Igitur sicut jam ostensum est, quotquot probabilium patrum testimonia ab eis prolata sunt, suam justitiam statuere quærentes, hæc perverse intellexerunt. Quotquot autem adversariorum sunt, non sunt divini Spiritus. Unde & affatur eos melos in spiritu canens beatus David: *Vana locutus est unusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde, & corde locuti sunt mala.* Et iterum fiducialiter agens loquitur Isaias, dicens: *Consilium malorum iniqua consiliatur: non enim noverunt sapere, quia obscurati sunt videre oculis suis.* Etenim sanas definitiones & leges derelinquentes, verbis simulant pietatem, & tentant quædam pia pronuntiare, ut per sensum bonum qui in his inest, nec super reliquis * incredibiles habeantur, dum ajunt: In nomine sanctæ ac supersubstantialis & vitæ principalis Trinitatis. Sed ergo sensum male operari volentes, ex proprio sensu pronuntiant & definiunt, nudam ponentes impietatem, neque judicium Dei in mente accipientes, neque dominicam sententiam clamantem intelligentes: *Quicumque scandalizaverit unum ex minimis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in mare.* Sicque demum quemadmodum porci quidam margaritas, id est ecclesiasticas traditiones conculcantes, abjectam & abominabilem ex Christianorum ecclesia omnem imaginem ex diversa materia tumultuati dixerunt, facientes consilium, & non per Dominum; & sponsiones, & non per spiritum ejus: & sicut lupi graves in gregem Christi supervenerunt: sed veritatis claritas & lucis jubar immobilem confidentiam habet. Quis enim nesciat, quod imagine inhonorata, in eum profecto, cujus imago est, referatur inhonorantia? Hoc veritas ita novit, & natura edocet rerum, atque cum hac concinunt & divini patres; & quidem S. Basilius dicens: Imaginis honor ad primitivum transiit. Athanasius vero: Qui ergo adorat imaginem, in ipsa adorat regem: & similiter Chrysostomus: Nescis, quia cum imagini regis injuriam feceris, ad principale dignitatis affers injuriam? Et ipsi quidem patres naturam rerum secuti sunt; isti vero insurgunt & adversus ecclesiam & adversus veritatem: quia non solum blasphemia sunt pleni, sed & amentiæ ac indisciplinationis superfluitatem sermo ipsorum habet. Oportebat ergo eos communem & nihil dissonantem vocem pronunciare, & priscam traditionem firmare, sibique diligenter acquirere, quam fidelium universa multitudo ex traditione apostolorum & patrum tenuit & confessa est; & non novitatem & interceptionem facere consuetudinis, quæ pie in nobis retenta est. Quæ enim tradita sunt in catholica ecclesia, neque augmentum, neque detrimentum admittunt. Maxima enim apponentem & adimentem vincit pœna: *Maledi-*

* fide minus digni

Digitized by Google

ACTIO VI. — *Hæc enim ait, qui transfert terminos patrum suorum. Sed non habuerunt propositum ad cognoscendam veritatem. Ergo audient verba illa sapientiæ: Qui operatur thesauros linguæ mendaci, vanus persequitur, & venient in laqueum mortis.* Prov. 22.

ANNO CHRISTI 787.

Ἀτῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἀφορίζω, ὅτι μείωσιν ἐπιδείκνυται· μεγίστη γὰρ τῶν ἀφορισθέντων ζημία δεσμεῖ. ἐπιτετράφασι γάρ, φησὶν, ὃς μετατίθησι ὅρια πατέρων αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἔχων προαίρεσιν εἰς τὸ γνῶναι τἀληθές. ἐκκαίουσι τὰ τῆς σοφίας· ὁ σάργων θησαυρίσματα γλώσσῃ ψεύδει, μάταια διώκει, καὶ ἐλάττων ἐστὶ παγίδα θανάτου.

TOMUS SEXTUS.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

UTinam in mentem assumpsissent vocem, quam Dominus dixit principi apostolorum Petro: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, Sed effecti harmoniæ hujus alieni ac ædificationis, risu digna delirant definientes hujusmodi. Matth. 16.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Non audere hominem quemquam ultra fludere tam scelestum & impium studium. Qui vero ausus fuerit amodo construere imaginem, vel adorare, aut statuere in ecclesia vel in privata domo, seu occultare: & quidem episcopus, aut presbyter, aut diaconus fuerit, deponatur: & vere monachus aut laicus, anathematizetur, & imperialium legum obnoxius sit, tamquam contrarius præceptorum Dei, & inimicus dogmatum paternorum.

ΤΟΜΟΣ ϛ'.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

ΟΦΕΛΟΝ εἰς ἔννοιαν ἐλαβον τὴν φωνὴν, ἣν ὁ κύριος εἶπε τῇ κορυφαίῳ τῆς ἀποστολῆς Πέτρῳ· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ἀλλὰ γδύμβων τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς οἰκοδομῆς ταύτης ἀλλόξυνε, τῷ γελασθαι ἄξια λαμβάνει, διορίζόμενοι τοιάδε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Μηκέτι τολμᾶν ἄνθρωπον τὸν οἱονδήποτε ἐπιτηδεῦσαι τὸ τοῦτο ἀσεβὲς καὶ ἀόσιον ἐπιτήδευμα. ὁ δὲ τολμῶν ἀπὸ τῆς παρούσης καταστάσεως εἰκόνα, ἢ προσκυνῆσαι, ἢ στῆσαι ἐν ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ, ἢ κρύψαι, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ μοναζων ἢ λαϊκὸς, ἀναθεματιζέσθω, καὶ τοῖς βασιλικοῖς νόμοις ὑπεύθυνος ἔστω, ὡς ἐναντιούμενος τῷ τοῦ Θεοῦ προστάγματι, καὶ ἐχθρὸς τῷ πατρικῶν δογμάτων.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ecclesiam universam accusantes, & in hoc minime contenti, neque saturitatem impietatis accipientes, adhuc sine lege & sine jure definiunt non faciendam imaginem. Sed quis rogo eorum qui pie vivunt & sentiunt, illis obediat? Adeo namque confirmata est venerabilium in ecclesiis imaginum exhibitio, ut ex quo denuntiatum est evangelium usque nunc, in illis manifestatæ consistant: & omne quod antiquitate excellit, reverendum est. Quid enim aliud jubet divinus apostolus * Corinthiis scribens: *Tenete traditiones quas accepistis?* Et rursus Timotheo Titoque profanas vocum novitates præcipiens devitare. Omnes ergo Christiani tamquam in sancta catholica ecclesia geniti, traditiones quas accepimus, tenemus, & in illis stabilimus, & novitates vocum devitamus, sequentes divinum apostolum. Et quotquot per singula tempora nobilibus patribus nostris visa sunt supra fundamentum apostolorum & prophetarum superædificanda, recipimus: ea vero quæ aliter se habent, ut inimica & impugnantia execramur; omnia videlicet quæ a pessimis & impiis hæresibus vane deprompta sunt: cum quibus & noviter fabricatam Christianos accusantium garrulita-

* Thessalonicensibus 2. Thes. 2. 1. Tim. 6. 2. Tim. 2. Tit. 3.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Τῆς ἐκκλησίας ἁπάσης καθηγερήσαντες, καὶ εἰς τοῦτο μὴ ἀρκεσθέντες, μᾶλλον κόρον τῆς ἀσεβείας λαβόντες, ἔτι ἀνόμως καὶ ἀθέσμως ὁρίζουσι μὴ ποιεῖν εἰκόνα. καὶ τίς ἂν τῶν εὐσεβῶν τούτων καὶ βεβήλων τούτοις πειθοῖτο; πάσαν γὰρ ἐβεβαιώθη ἡ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐμφάνεια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὅτε ἀφ' οὗ κατηγγέλη τὸ εὐαγγέλιον μέχρι τῆς νυῦ, ἐν αὐταῖς ἀναδεδειγμέναι εἰσί· καὶ πᾶν τὸ ἀρχαιότητι ὑπερφέρον, αἰδέσιμον. τί γὰρ ἄλλο κελεύει ὁ θεῖος ἀπόστολος Κορινθίοις γράφων· κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε; καὶ αὖθις Τιμοθέῳ καὶ Τίτῳ· τὰς βεβήλους κενοφωνίας ἀποστρέφεσθε. πάντες οὖν οἱ Χριστιανοὶ, οἱ γεννηθέντες ἐν τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβομεν, κρατοῦμεν, καὶ ἐν αὐταῖς βεβαιούμεθα, καὶ τὰς νέας κενοφωνίας παραιτούμεθα, ἐξακολουθοῦντες τῷ θείῳ ἀποστόλῳ· καὶ ὅσα κατὰ καιροὺς τοῖς ἀοιδίμοις ἡμῶν πατράσιν ἔδοξεν ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῷ ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἐποικοδομῆσαι, δεχόμεθα· τὰ δὲ ἐναντίως ἔχοντα ὡς ἐχθρὰ καὶ πολέμια ἐξαιτούμεθα· λέγομεν δὴ πάντα τὰ παρὰ τῶν αἱρέσεων καὶ δυσσεβῶν αἱρέσεων φλυαρηθέντα· μεθ' ὧν καὶ τὴν νεόκτιστον τῶν χριστιανῶν κατηγόρων εἰς θεοσυγῆ ἀθυρολιξίαν προσεχθίζομεν.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

ζουτες, μυστηρίωθα. ἐκτεταμένῳ δὲ ἔχοντες τὴν ἀσέβειαν, ἃ μόνον τὴν γλῶσσαν πεπηγμένῳ ἔχον πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα τῷ κρατοῦντι συκοφαντεῖν καὶ πλήττειν ἐδίδαξαν, λέγοντες· τοῖς βασιλικοῖς νόμοις ὑπεύθυνος ἔστω ὁ μὴ αὐτοῖς προσεπιχόμενος. ἐκ ταύτης οὖν τῆς φωνῆς πολλά τε καὶ παντοδαπὰ τὰ αἰκισμὸν ἐπλήθυεν, ὡμότης ἔντονος ἐξηκτεῖτο τοῖς κρατοῦσι καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῖς τοῖς ἀλλοφύλοις ἐπισκόποις. καὶ ποία γλῶσσα δυνήσεται ταῦτα ἐκφαγιδῆσαι; πόθεν δὲ, ἢ πῶς ἄρξομαι, ὅθεν ἕκαστον τῶν πραγμάτων, διηγήσασθαι; τὰς ταλαιπωρίας, τοὺς φόβους, τοὺς διωγμοὺς, τὰς κατὰ πόλεις φυλακὰς τῶν μοναχῶν, καὶ μαστιγώσεις, τὸ δεσμωτήριον αὐτοὺς εἶναι ἐν πολλοῖς ἔτεσιν, ἀλύσεις τῶν ποδῶν περικομένας, τῶν ἱερῶν σκευῶν τὸν ἀφανισμὸν, τῶν βιβλίων τὸν ἐμπρησμὸν, τῶν ἁγίων ναῶν τὰς κοινώσεις, τῶν ἁγίων μοναστηρίων τὰς βεβήλους μετακινήσεις εἰς κοσμικὰ καταγώγια· ὥστε τοὺς ἐνθέσμους ἐν αὐτοῖς ἁλαβεῖς ἄνδρας μετὰ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν τὰς βαρβαρικὰς χώρας καταλαβεῖν, ἀποστολικῶς κρεῖττονα ζωὴν ἑλομένους τοῦ εἰς τὰ ἔθνη ἀπελθεῖν τῆς μετὰ τῶν ὁμοφύλων βεβήλου συναναστροφῆς, τῷ θείῳ ἀποστόλῳ πειθομένους, τὸν τοιοῦτον μηδὲ σιτεῖσθαι. καὶ τὸ δεινότατον πάντων, ὅτι ἕως τοῦ νῦν αὕτη ἡ ἀσέβεια τῶν βεβηλώσεων τῶν ἁγίων μοναστηρίων παρά τισιν ἀθέσμως ἁγιάζεται· καὶ ἀντὶ τῶν ἱερῶν ὕμνων καὶ τῆς φωνῆς τῆς ἀγαλλιάσεως τῆς ἐν σκηναῖς τῶν δικαίων, πορνικὰ καὶ σατανικὰ μελῳδήματα· καὶ ἀντὶ τῶν ἀλληλαλήλων γονυκλισιῶν, ὀρχηστικὰ λυγίσματα. σαὶ ἵππους καὶ τοὺς ἀνθυπάτους, τὸν πάρεργον, τὸν σέλλον καὶ αἰκισμούς, τὰς ποινὰς, τὰς πληγὰς τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς ἐκτομὰς τῶν ῥινῶν, τῶν γλωσσῶν τὰς ἀκοσμίας, τὰς αἰσίμους φυγὰς, ἤγουν ἐξορίας τῶν ἁλαβῶν ἀνδρῶν, ὅτι ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διεσπάρησαν· τὰς τῶν ἁγίων προσώπων ἐμπρησμοὺς, τῆς γηραιᾶς τὰς ἐκκαύσεις, τῶν παρθένων μὴ τοῦ πρὸς Χριστὸν συνάπτειν, τοῦ ἄνομον καὶ βιαίαν συζυγίαν· καὶ τὸ δεινότατον πάντων, τὰς μιαιφονίας. ταῦτα κατοικεῖ τῶν ἐρεχθείνων κατὰ τῆς ἀληθείας. ταῦτα μανία σαφὴς, καὶ οὐ κρίσις ἀληθής. ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς, καὶ ἐκ τούτων πάντων τῶν συνεχόντων δεινῶν ἀπέλαβε τοῦ ἐκκλησίαν αὐτοῦ. καὶ δόξα αὐτῷ. ἀμήν. ἀπὸ δὲ τῆς ἰδίας ἀθέσμου βουλῆς παρεισαμένοι, ἐκ τῆς ἀληθείας ἐλέγχονται, λέγοντες ὅτι,

A tem, utpote Deo odibilem execramur abominantem. Porro extensam habentes impietatem, non solum linguam acutam habuerunt * ad quamdam fraudem, sed & manum imperantium calumniari & percutere docuerunt, dicentes: Imperialium legum obnoxius habeatur qui non illis paruerit. Ex hac igitur voce multa & diversa per orbem diffundebantur: crudelitas indeficienter, hoc studium erat imperantibus & * principibus ejus atque alienis episcopis. Et quæ lingua poteit hæc tragicis flectibus enarrare? Unde autem, vel qualiter incipiam singularum rerum hinc gestarum referre turbationes, timores, persecutiones, B custodias monachorum per civitates, atque flagella, vincula eorum per multos annos, catenas circumdatorum pedum, sacrorum vasorum demolitionem, codicum ustionem, sanctorum templorum profanationes, venerabilium monasteriorum pollutas translationes in sæcularia receptacula: ita ut inhabitantes in eis reverendi viri post rapinam bonorum suorum ad barbaricas regiones pergerent, & more apostolico meliorem ducerent vitam, eligentes potius inter gentes degere, quam cum contribulibus conversationem obscœnam ducere; divino obedientes apostolo præcipienti, cum hujusmodi nec cibum sumere. Et quod 1. Cor. 5. est horum omnium atrocissimum, quia etiam usque in præsens hæc impietas profanationis venerabilium monasteriorum apud C quosdam prævaricatorie permanet: & pro sacris hymnis & voce exultationis, quæ in tabernaculis justorum fiunt, cantica meretricia & satanicæ modulationes: & pro creberrimis genuflexionibus, saltatoriæ * disputationes. Cum his autem pericula, tumultum, commotionem, verbera, pœnas, orbationes oculorum, excisiones narium, mutilationes linguarum, ignominiosas fugas, id est exilia reverendorum virorum, quia per universum orbem dispersi sunt; sanctarum facierum adustionem, barbarum incendia, virginum, post fœdus Christo promissum, iniquum & violentum conjugium: D & quod his omnibus est truculentius, homicidia. Hi sunt fructus contra veritatem pervicaciter contendentium: hæc est vesania manifesta, & non judicium verum: quæ vidit Deus, & his omnibus continuis malis liberavit ecclesiam suam. Et gloria ipsi. Amen. De nequam autem consilio suo contempti, a veritate arguuntur, dum taliter ajunt.

* ad percutiendum loquendo

* Gr. principum. & ipsis adversorum episcopis.

* Genuflexiones. * Aegyptum legit Anastasius.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Θεζόμεθα δὲ καὶ τοῦτο, μὴ τολμᾶν ἄνθρωπον τὸν οἱονοῦν, ἐκκλησίας Θεοῦ ἢ βασιλικῆς οἴκου προεστῶτα, προφάσει ἐλαττώσεως τῆς τοιαύτης τῶν οἰκείων πλάνης ἐπιβαλεῖν τὰς αὐτοῦ χεῖρας εἰς ἀφορισθέντα τῷ Θεῷ ἅγια σκεύη χάριν μετατιθέσεως, τοῦ εἶναι αὐτὰ ἰδιόκτα.

*Definimus autem & hoc, non audere hominem quemlibet, qui ecclesiæ Dei aut venerabili E domui præest, sub obtenta diminutionis talis imaginum erroris, mittere manus suas in sancta vasa quæ sunt Deo deputata, causa transferendi ea * in simulacra.*

* Gr. to alios usus, quasi simulatos deputata sint.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ταῦτα ῥήματα μὴ φοβουμένου τὸν κύριον ἐκ-

Hæc ora non timentium Dominum eruda-

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

Sarunt. Quis enim eorum qui habent divino timore confixam mentem, ea quæ Deo sunt deputata, præsumeret idolorum vocabulo nuncupare, licet nimium sit indoctus ac indisciplinatus? nisi forte oblitus fuerit magni & salutaris mysterii, quod Deus Verbum carne adveniens in nobis operatus est, eruens nos ab idolorum errore. Nam simulacra vocare Dei cultoribus moris est gentilium idola. Vere hæc eorum sunt, qui ex terra garrulitates provocant, & de ventre eorum pronuntiationes eliciunt; qui saturitatibus stercoralibus conceptis, putridas evaporationes mentis emittens, vesanos & phreneſi captos effecit. Unde & inferunt.

ρέξαντο. τίς γὰρ ἂν τῷ ἐχόντων τὸ θεῖον φόβου καθηλωμένον τὸν νοῦν, τὰ τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένα πλημμύσαι τῇ τῶν εἰδώλων προσηγορίᾳ ἀναπαλέσαι; ὃς τῶν λίαν ἀμαθῶν καὶ ἀπαιδεύτων εἰ μή τι ἀμνημονήσειεν τὸ μέγα καὶ σωτηρίωδες μυστήριον, ὃ ὁ Θεὸς λόγος σαρκὶ ἐπιδημήσας ἐν ἡμῖν εἰργάσατο, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης. τὰ γὰρ ζωῦδα καλεῖν συνήθεις πᾶς ἂν σεβίσει τὰ τῶν ἐθνῶν εἴδωλα. ὄντως τοῦτο τῶν ἐκ τῆς γῆς φωνούντων τὰ βαττυλογήματα, καὶ τῆς ἴσων κοιλίας τὰ ἀποφορήγματα· ἅτις χορτάσματα σαπρώδη λαβοῦσα, δυσωδίας ἀναθυμιάσεις τῷ νοῒ ἐκπέμπουσα, παραπλήγας καὶ φρενητιῶντας τὸ γελᾶσθαι ἄξίους πεποίηκε. διὸ ἐπιφέρουσιν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Sed nec in vestes, aut alia vela, vel aliud quid consecratum in sacrum ministerium, ne inutilitas in illa efficiatur.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Μήτε μὴν εἰς ἐνδύτας ἢ ἕτερα βῆλα, ἢ εἰς ἕτερόν τι ἀφιερωμένον εἰς ἱερὰν ὑπουργίαν, διὰ τὸ μὴ ἀχρειωσιν εἰς αὐτὰ γίνεσθαι.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Detrahentes & deliberantes, quod male recipiat imaginales picturas ecclesia sanctorum, turpia, & idola & simulacra has appellantes; nunc velut obliti sunt scelestæ sententiæ, hæc mancipia in ecclesia tamquam Deo consecrata judicant. Et si Deo consecrantur, quomodo turpia sunt, & diabolicæ artis adinventiones? Sed certum est quod Caiphæ sit sententia. Ille enim malitia quidem Christum occidit, ignorantia vero vera dicens, hunc Salvatorem humani generis confitebatur. Ita & ipsi similes ei facti, malitia quidem errorem, & simulacra, & turpia, & diabolici argumenti adinventionem, imaginum effigiem dicunt: nolentes autem & a veritate convicti, sacra hæc & Deo dicata confiteri coguntur, & in laqueos propriarum contentionum incidunt. Unde eos qui sequuntur illos deridentes, alloquuntur.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Διαβάλλοντες καὶ ὁρίζοντες κακῶς δέχεσθαι τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, αἰσχρά τε καὶ εἴδωλα νῦν ἴσως ταύτας ἀποκαλοῦντες, τῶν ὥσπερ ἐπιλαθόμενοι τῆς ἑαυτῶν ἐναγοῦς ἀποφάσεως, ταῦτα μίσους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς τῷ Θεῷ καθιερωμένα κρίνουσιν. εἰ δὲ τῷ Θεῷ καθιέρωνται, πῶς αἰσχρὰ ἐξ διαβολικῆς μηδοδείας ῥήματα; ἀλλὰ προδηλον ὅτι Καϊαφικὴ ἡ ἀπόφασις. ἐκεῖνος γὰρ τῇ μὲν κακίᾳ τὸν Χριστὸν ἀπέκτεινε, ἀγνοίᾳ δὲ ἀληθείας, σωτῆρα τοῦτον τοῦ γήνους τοῦ ἀνθρώπων ὡμολόγει. ὅπως καὶ αὐτοὶ ἀφομοιωθέντες αὐτῷ, τῇ κακίᾳ μὲν πλάνην, καὶ ζῶδα, καὶ αἰσχρὰ, καὶ διαβολικῆς μηδοδείας ῥῆμα τὰς τῶν ἁγίων εἰκόνων θέαν ὑποβάλλουσιν. ἄκοντες δὲ καὶ ὑπὸ ἀληθείας ἐλεγχόμενοι, ἱερὰ ταῦτα καὶ ἀναθήματα τῷ Θεῷ ἀναγκάζονται ὁμολογεῖν, καὶ ταῖς παγίσι τῶν ἰδίων αἱρετικῶν περιπίπτουσιν. ὅθεν φεναπίζοντες τοὺς αὐτῆς ἑπομένους ἀποφθέγγονται.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si vero quis a Deo accepta virtute voluerit transferre eadem vasa vel pallas, non audere eum absque consilio & notitia sanctissimi & beatissimi universalis patriarchæ, ac præceptione pissimorum & amicorum Christi imperatorum nostrorum hoc agere, ne hac occasione diabolus ecclesias Dei humiliet: sed nec quemquam principum, vel eorum qui ipsis subsunt, id est laicalis ordinis, hujusmodi occasione immittere manum in divina templa, & hæc captivare; quemadmodum a quibusdam qui inordinate ambulabant, ante jam talia facta sunt.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἰ δέτις λαβὼν παρὰ Θεοῦ δύναμιν, θελήσειε μετατοπῆσαι τὰ αὐτὸ σκεύη ἢ εἰς ἐνδύτας, μὴ τολμᾷ αὐτὸ ἄνευ γνώμης καὶ εἰδήσεως τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ ἐπιτροπῆς τῶν θεοσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων βασιλέων ἡμῶν τοῦτο πρᾶξαι, ἵνα μὴ τῇ προφάσει ταύτῃ ὁ διάβολος τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ ταπεινώσῃ. μήτε δέτινα τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν ὑπ' αὐτοὺς, ἤτοι τοῦ λαϊκοῦ τάγματος τῇ αὐτῇ προφάσει ἐπιβάλλειν τὴν χεῖρα ἐπὶ τοὺς θείους ναοὺς, καὶ ἅπτεσθαι αἰχμαλωτίζειν, καθὼς τοιαῦτα ὑπό τινων ἀτάκτως φερομένων προεγένετο.

ΕΠΙ-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Τίς ἂ γελάσειε ἐπὶ ταύτῃ τῇ νομοθεσίᾳ, μᾶλλον δὲ θρηνήσειε; διὰ τοῦτο γὰρ τῷ ὄχλῳ ἀγαθῶν ῥημάτων πολλοὶ κατετόλμησαν τὰς βεβήλους χεῖρας ἐπιβαλεῖν τοῖς ἱερατικοῖς σκεύεσι, παρ' αὐτῷ δηλονότι λαβόντες τὰς ἀφορμάς. ἐδόλισθον γὰρ ἡ κακία. αὐτὴ γὰρ παρεδόντες τοὺς μακαριωτάτους, ὡς αὐτοί φασιν, ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια φησιν, ἀλλοξενικόπους σφετερίζομένους τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων, καὶ τοὺς ἐν μωσείοις ἀναζωγραφήσεις, καὶ αὐτοὺς οὕτως εἰργάσαντο, εἰς κοινοὺς οἴκους καὶ λυτρὰ καὶ θέατρα ταῦτα μεταποιήσαντες· καὶ τὰ ἅγια τῇ τῶν κρίσει ἐβεβηλώθησαν, καὶ ἐγκαυχώμενοι φασίν.

Quis non derideat, imo lamentetur super hac legislatione? Propter hæc enim vaniloqua verba multi temere præsumpserunt graves manus immittere in sacrata vasa, ab ipsis videlicet sumentes excusationes: facile namque malitia labitur. Illos enim providentes beatissimos, ut ipsi dicunt, sed ut veritas se habet, alienos episcopos defraudaturos aurum & argentum sacrorum monumentorum, atque factas in musivis picturas, sic operatisunt, in communes domos & balnea atque theatra hæc transmutantes: & quondam sancta horum judicio polluta sunt; & gloriantes ejus.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Τούτων δὴ καλῶς ἐχόντων καὶ πεπωθότων τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, δίκαιον ἐκείνοις τοῖδε ἡμῶν τοῖς καθολικοῖς καὶ θεαρέστῳ συγγράμματι ὅρους κεφαλαιώδεις ἐκθέσθαι· ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς δοκοῦμεν ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴν καὶ πιστεύομεν πνεῦμα Χριστοῦ ἔχειν, καὶ καθάπερ οἱ πρὸ ἡμῶν εἰς αὐτὸ πιστεύσαντές τι συνοδικῶς ὑπ' αὐτοῦ ὡρισθέντι λελαλήκασι, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν εἰς αὐτό, διὸ καὶ λαλοῦμεν· μετά τινας προτεχθησομένους παρεκτικοὺς ὅρους ἀκολούθως καὶ συμφώνως τὰ δοξαντα ἡμῖν ὁρίζοντες.

His autem bene habitis, atque gratia divina firmatis, justum judicavimus, hoc catholico ac Deo placente scripto nostro definitiones capitulares exponere: quoniam & nos putamus apostolice dicere: sed & credimus nos 1. Cor. 7. *spiritum Christi habere; & sicut antecessores nostri qui in ipsum crediderunt, quædam synodice definientes locuti sunt, & nos credimus in ipsum, per quem loquimur: post quæ-* propter quod etiam loq. *dam quæ præcepta sunt, patrias definitiones, consequenter & concorditer quæ nobis videntur, definientes.* Cit. promittentur, par.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Πολλά τε καὶ ποικίλα ἀνωτέρω ληρωδήσαντες, καὶ ἰδίαν φαυλότητα ἔξωθεν ἀποφωνήσαντες, καὶ εἰς πολλὰ τοῦτο διελόντες, ἑαυτοὺς παρεισφέρουσι τοῖς διδασκάλοις τῆς ἐκκλησίας ἐξισοῦσθαι, καὶ τοῖς ἱεραῖς αὐτῶν ἐμφάσεσι τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῶν ὅρους συγκεχυμένους ἀλαζονεύονται, τὸ ψεῦδος τῇ ἀληθείᾳ συγκατακεράσαι βουλόμενοι, οἷα δηλητήριον ἀνακιρνῶντες μέλιτι. ἀλλ' οἱ τῷ θείῳ πνεύματι ὁδηγούμενοι διορίσουσι τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος· καὶ ὅσα μὲν εὐσεβῶς ὡς παρὰ ἁγίων πατέρων προενεχθέντα, ἀποδέχονται· ὅσα δὲ διεστραμμένως ὡς παρ' αὐτῶν λαληθέντα, ἀποκρούονται. αὐτοὶ γὰρ οἱ ψευδορήμονες ὁμολογοῦσι μὲν εἰδέναι Θεόν, τῆς δὲ ἀπαγούσης βίβα πρὸς τὴν βασιλικὴν ὁδὸν ἐκτρέπονται, τὰ τῆς ἡμετέρας εὐλικρινοῦς πίστεως ῥήματα πονηρίας ἰῷ χρώσαντες, ἀπαιδεύσιαν ὅμοιον ἔχοντες τοῖς πάλαι αἱρεσιάρχαις. καὶ αὐτοὶ γὰρ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τὰ καλῶς συμφωνήσασιν. ἐν ἑνὶ δὲ ἢ δυσὶ παρεκβεβηκότες, τὸ ἀνάθεμα ἐκλαχήσασιν. μεθ' ὧν τὴν μερίδα ἔχω, καὶ παιδεύομαι.

Multis & variis superius deliratis, pravitatem suam expresse pronuntiantes, & in multa hanc dispertientes, semetipsos magistris ecclesiæ coæquare nituntur, & cum sacris eorum affatibus scelestas definitiones suas arroganter annumerant, mendacium veritati commiscere volentes, & quodammodo melle haustus pestiferos temperantes. Sed qui spiritu Dei aguntur, quod melius est a pejore discernunt, & quæcumque pie tamquam a sanctis patribus ante sunt definita, recipiunt: quæcumque vero perverse ab his dicta sunt, offensi retundunt. Ipsi enim falsiloqui confitentur quidem se nosse Deum, sed a semita quæ ducit ad regiam viam exorbitant, sinceræ fidei nostræ verba malitiæ veneno inficientes, & suæ inscientiæ affines habentes hæresiarchas. Nam & ipsi plura ecclesiæ catholicæ consona sapuerunt: verum in uno vel duobus prævaricantes, anathematis pœnam sortiti sunt. Cum quibus portionem consecuti sunt hi qui talia fantur.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ κατὰ τὰς ἀποστολικὰς καὶ πατρικὰς παραδόσεις, ἐπὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου

Si quis non confitetur secundum apostolicas & paternas traditiones, in Patre & Filio & Spi-

Digitized by Google

ACTIO VI

*Spiritu Sancto unam deitatem, naturam atque substantiam, voluntatem & operationem, virtutem & dominationem, regnum & potestatem in tribus subsistentiis, id est personis glorificari; anathema. Si quis non confitetur unum de sancta Trinitate, id est Filium Verbum Dei & Patrem, Dominum videlicet nostrum Jesum Christum, ante secula quidem genitum secundum divinitatem, in novissimis autem diebus eumdem propter salutem nostram descendisse de cœlis, & incarnatum ex Spiritu Sancto & Maria semper Virgine, & ex ea natum super omnem sensus humani capacitatem; anathema. Si quis non confitetur Deum esse secundum veritatem Emmanuel, & sanctæ Dei genitricem sanctam Virginem esse (genuit enim carnaliter carnem factum Dei Verbum) anathema. Si quis non confitetur carnem secundum subsistentiam unitam esse Verbo quod est ex Deo Patre, atque unum esse Christum cum carne sua, eumdem scilicet ipsum Deum simul & hominem; anathema. Si quis non confitetur Domini carnem vivificam esse, & propriam ejusdem Verbi quod est ex Patre, sed ut alterius cujusdam præter se sibi quidem sociati per dignitatem, id est ut solam divinam habitationem habentis, & non potius etiam vivificantem, ut decuit, quia facta est propria Verbi omnia vivificare valentis; anathema. Si quis non confitetur in uno Christo vero Deo nostro duas naturas, & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes communeabiliter, inseparabiliter, inconvertibiliter, indivise & inconfuse secundum sanctorum patrum magisterium; anathema. Si quis non confitetur Dominum nostrum Jesum Christum cum assumptione, id est animata carne sua anima rationabili atque intellectuali, Deo & Patri confidere; sique denuo venturum cum paterna claritate sua judicare vivos & mortuos, non quidem jam carnem, sed nec incorporeum, quibus ipse novit rationibus *Deo specificato corpore, quo & apparet his qui eum pupugerunt, & maneat Deus absque circumscriptione; anathema.*

*Gr. Deiformi corpore,

ΕΡΙΡΗΑΝΙUS DIACONUS legit.

Usque ad hæc bene sentiunt, cum sanctorum patrum editionibus concinentes: imo vero dogmata eorum usurpantes, sibi gloriam conferunt. Porro in cæteris amara virulentæ linguæ suæ & viperea veneno mortifero plena dogmata evomunt.

ΓΡΗΓΟRIUS EPISCOPUS legit.

Si quis divinum Dei Verbi characterem secundum incarnationem per materiales colores considerare finxerit, & non ex toto eum corde adoraverit oculis intelligibilibus, super claritatem solis a dextris Dei in excelsis super sæculum gloriæ sedentem; anathema.

ΕΠΙ-

ANNO CHRISTI 787

Κατάθεμα μὲν τὴν αὐτὴν θεότητα, φύσιν τε καὶ οὐσίαν, θέλησίν τε καὶ ἐνέργειαν, δύναμίν τε καὶ κυριότητα, βασιλείαν καὶ ἐξουσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἤτοι προσώποις δεξαζομένοις, ἀνάθεμα. εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος, ἤτοι τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν εἰς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρώπων κατάληψιν, ἀνάθεμα. εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον· γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον· ἀνάθεμα. εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἡνῶσθαι τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕνα τε εἶναι Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεόν τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον, ἀνάθεμα. εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τινὰ τὰ κυρίου σάρκα ζωοποιὸν εἶναι καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν, συνημμένην μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἥτοι ὡς μόνην θείαν οἴκησιν ἐσχηκότα· καὶ οὐχὶ δὲ μᾶλλον ζωοποιὸν, ὡς ἔφημεν, ὅτι γέγονε ἰδία τοῦ λόγου τῷ τὰ πάντα ζωογονεῖν ἐχούσης· ἀνάθεμα. εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ ἐκ δύο Χριστὸν τὰ ἀληθινὰ Θεὸν ἡμῶν δύο φύσεις, καὶ δύο φυσικὰ θελήματα, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας κοινωνικῶς τε καὶ ἀδιαιρέτως, ἀῤῥήκτως, ἀμερίστως, ἀσυγχύτως κατὰ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαν, ἀνάθεμα. εἴ τις ἐχ ὁμολογεῖ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μετὰ τοῦ προσλήμματος, ἤτοι τῆς ἐψυχωμένης ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ σαρκὸς αὐτοῦ συναΐδιον τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, ὅτε τε πάλιν ἦλθεν μετὰ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ ἕκαστε μὲν σάρκα, ἐκ ἀσώματον δὲ, οἷς αὐτὸς οἶδε λόγοις θεοπρεπεστέρου σώματος, ἵνα κατ' ἐνθύμησιν ὑπὸ τῶν ἐκκεντησάντων, καὶ μείνῃ Θεὸς ἐξω παχύτητος· ἀνάθεμα.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Μέχρι τούτων ἀγνωμονοῦσι συνάδοντες ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἐκδόσεσι· μᾶλλον δὲ τὰ αὐτῶν σφετερισάμενοι δόγματα, δόξαν ἑαυτοῖς περιτίθενται. ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς τὰ πικρὰ τῆς ἰοβόλου αὐτῶν γλώττης καὶ ἐχιδνώδη δόγματα ἐν θανατηφόρου μεμισωμένα ἐξήμεσαν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴτις τὸν θεῖον τοῦ Θεοῦ λόγου χαρακτῆρα κατὰ τὴν σάρκωσιν διὰ ὑλικῶν χρωμάτων ἐπιπόλαιος κατανοῆσαι, καὶ μὴ ἐξ ὅλης καρδίας προσκυνῇ αὐτὸν ὄμμασι νοεροῖς, ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ ἐν ὑψίστοις ἐπὶ θρόνου δόξης καθήμενον, ἀνάθεμα.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω. EPIPHANIUS DIACONUS legit. ACTIO VI.

Παράδοξοί τινες ἀλληγορισταὶ ἀποδείκνυνται ἐπὶ ταύτῃ αὐτῶν τῇ * φαντασιώδει ἀποφάσει. χαρακτῆρα γὰρ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς τὸν υἱὸν τὸ ἀποστόλου κηρύξαντος, διὰ τὸ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας, αὐτοὶ ἑτερόξε ποιησάμενοι, εἰς τὴν προσληφθεῖσαν σάρκα παρὰ τοῦ Θεοῦ λόγου σκολιῶς ἐννοήσαντες, ἐξ αἰσθήσεων φρενῶν ἐρέσσουσι, κενήν τινα ἀπόφασιν λέγοντες. εἴτις τὸν θεῖον τοῦ Θεοῦ λόγου χαρακτῆρα κατὰ τὴν σάρκωσιν δι' ὑλικῶν χρωμάτων ἐπιτυπώσει καταγράψαι. ὅτι μὲν ἑτερούσιος τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου φύσεως ἡ σάρξ, ἣν προσέλαβε, πάντες ἴσμεν, ἔκ τε τῆς ἀληθείας καὶ ἐξ ἡμῶν πρωτήρχων τῆς ἐκκλησίας ἁγίων ἀποστόλων καὶ θεοπρεπῶν πατέρων ἡμῶν παιδευθέντες. καὶ γὰρ ὁ τῶν ἀπορρήτων θεωρὸς Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, καθά φησι, τὸ ὁμοούσιον θέλων κηρύξαι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ υἱοῦ καὶ Θεοῦ λόγου, οὐδὲν ἴδιον φυσικὸν καὶ συμφυὲς εὗρεν, ἢ τὸ ἐκβοῆσαι χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς τὸν υἱόν. αὐτοὶ δὲ τὴν ἀλήθειαν εἰς ψεῦδος μεταστρέψαι πειρώμενοι, ἀποτεκνοῦσι βλασφήμους καὶ σαθρὰς φωνάς, προσπηγνύμενοι τῇ τῶν σεπτῶν εἰκόνων μίσει. ἔνθεν καὶ παρεμπίπτουσιν εἰς ἔννοιας συμφώνους τὸ βλάσφημον, καὶ παραδοθέντες εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ἔτι φασίν.

Inopinati quidam allegoriſtæ ſuper hac phantaſtica ſua ſententia demonſtrantur. Characterem enim Dei & Patris Filium a- Hebr. i. poſtolo prædicante, propter indiſſimilitudinem & incommutabilitatem ſubſtantiæ, ipſi alterum facientes, characterem in aſſumpta a Deo Verbo carne prave intelligunt, & ex ſenſibus inſenſatis eructant, inanem quamdam ſententiam perhibentes: Si quis divinum Verbi Dei characterem ſecundum incarnationem per materiales colores conſiderare ſtuduerit. Quia alterius quidem ſubſtantiæ eſt caro quam aſſumpſit, & Dei Verbi natura, cuncti novimus, tam ex veritate, quam ex principibus eccleſiæ ſanctis, videlicet apoſtolis, & egregiis patribus noſtris edocti. Etenim arcanorum inſpector Paulus divinus apoſtolus, ſecundum quod * dicitur, homouſion volens * Gr. dictum eſt, prædicare ad Deum & Patrem Filii & Dei Verbi, nihil proprium & conveniens adinvenit, quam ut exclamaret characterem ſubſtantiæ Patris Filium. Iſti autem veritatem in mendacium convertere tentantes, introducunt vituperationes atque quaſſatas voces has, venerabilium imaginum odio * configentes. Unde incidunt in intel- * Gr. affixi. lectus blaſphemiam commendantes, atque in reprobum ſenſum traditi, adhuc inquiunt.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἴτις τὴν ἀπερίγραφον τοῦ Θεοῦ λόγου θείαν καὶ ὑπόστασιν διὰ τὸ σεσαρκῶσθαι ἐπιτηδεύσει διὰ ὑλικῶν χρωμάτων ἐν εἰκόσιν ἀνθρωπομόρφοις περιγράφειν, καὶ οὐχὶ μᾶλλον θεολογεῖ αὐτὸν οὐδὲν ἧττον καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν ἀπερίγραφον ὄντα, ἀνάθεμα.

Si quis incircumſcriptam Dei Verbi, eſſentiam atque ſubſiſtentiam, pro eo quod incarnatum ſit, ſtuduerit per materiales colores in imaginibus humana forma circumſcribere, & non potius Deum prædicat, illud nihilo minus etiam poſt incarnationem incircumſcriptum eſſe, anathema.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ὡς περὶ τὰ καίρια τῆς ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων ἀπήκτως νοσήσαντες, καὶ τὴν λοιμώδη νόσον ἀνιμησάμενοι, τὸν νοῦν διαφθαρέντες, τοῦτο φρένζουσι· καὶ τὸ αἴσχος τῆς ἀπάτης προσρίζουσι τῇ ὀρθῇ λόγῳ· καὶ διαπαπῶσι τὸν νοῦν εἰς τὴν ἀπερίγραφον φύσιν τοῦ θείου λόγου τὴν περιγεγραμμένην καὶ παρ' αὐτοῦ ληφθεῖσαν σάρκα συγχέοντες. τοῦτο γὰρ ἔστιν ἐξ ὧν ἐλέγετο παρ' αὐτῶν εἰρημένον· οὐδὲ ἦτον καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν ἀπερίγραφον ὄντα. τῷ ποτε τούτων τὴν κενολογίαν εὗρον οἱ σοφοὶ περὶ τὰ μάταια; βλασφημίας γὰρ πλῆρες τὸ ἀπερίγραφον μετὰ τὴν σάρκωσιν ὑπάρχειν τὸν ἐπὶ πάντα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ μάλιστα αὐτοῦ ὑφηγησαμένου τοῖς μαθηταῖς· ὅτι Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ. ἆρα τὸ, οὐκ ἤμην ἐκεῖ, ὑ περιγραφῆς ἴδιον; καὶ πάνυ. ἵνα τὰ πρὸ τοῦ παθεῖν περὶ τούτου εὐαγγελικῶς λεχθέντα ἐάσωμεν, τὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπέλθωμεν. τοῖς γνωρίσαι ἐμφανίσας ἑαυ-

Tamquam circa opportunas eccleſiaſticas traditiones inſanabiliter infirmati, & peſtilenti languore ſenſum corruptum habentes, hæc aſſerunt, & contagium deceptionis recto ſermoni applicant; & decipiuntur mente, incircumſcriptam naturam divini Verbi, & circumſcriptam & ab ipſo aſſumptam carnem confundentes; hoc enim expreſſe indicat quod ab ipſis eſt dictum: Nihilo minus etiam poſt incarnationem incircumſcriptum eſſe. Ubi aliquando hanc levem aſſertionem adinvenerunt ſapientes circa inania? Nam plenus blaſphemiæ ſenſus eſt, incircumſcriptum poſt incarnationem aſſerere ſuper omnia Dominum Jeſum Chriſtum verum Deum noſtrum, & maxime ipſo diſcipulis perhibente: *Lazarus amicus noſter dormit; & gaudeo propter vos, quia non eram ibi.* Ergo, non eram ibi, circumſcriptionis eſt proprium? etiam, & oppido etiam. Sed ut ea quæ ante paſſionem de hoc evangelice dicta ſunt, omittamus, quæ poſt reſurrectionem acta

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 681.

sunt dicam. Mulieribus apparens incircumscriptus nullatenus erat: semetipsum manifestare duobus discipulis, circumscriptionis est proprium. Januis clausis intrare, & a Thoma palpari, quid aliud quam circumscriptio est? & discipulis in Galilæam euntibus, illic ab eis videri & adorari, hoc ipsum est. Videntibusque discipulis ascendere in cælum, & angelo super illos astante atque dicente: *Viri, quid statis intuentes in cælum? hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* Putas non sunt hæc circumscriptionis? etiam valde. Sic enim & omnes deiferi patres nostri docent; & manifestum est his qui bene sapiunt, quod secundum id quidem quod Deus & Verbum Dei, & Patris, est invisibilis, incircumscriptus, incomprehensibilis, & in omni loco sit dominationis ejus: secundum id autem quod humanam naturam suscepit, & visibilis & circumscriptus, juxta quod ipse discipulis ait, non illic se fuisse: & comprehensibilis est, ut Thomas nos certos reddidit. In multas ergo malitias per unam blasphemiam suam concinunt deceptoriæ Christianos accusantium vesaniæ præceptores: rursus enim calumniantes propuntiant.

Matt. 28. Luc. 24. Joan. 20.

Act. 1.

Joan. 14. & 20.

τὸν, ἀπερίγραπτος ὢν ὅλως ἦν, τὸ ἑαυτὸν φανερῶσαι δυσὶ μαθηταῖς, περιγραφῆς ἐστιν ἴδιον. τὸ διὰ θυρῶν κεκλεισμένων εἰσελθεῖν, καὶ ὑπὸ Θωμᾶ ψηλαφηθῆναι, τί ἕτερον, ἢ περιγραφή; καὶ τὸ πορεύθηναι τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ αὐτὸν ὑπ' αὐτῶν ὀφθῆναι καὶ προσκυνεῖσθαι, αὐτὸ τοῦτό ἐστι. τὸ δὲ βλεπόντων τῶν μαθητῶν ἀναληφθῆναι εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τῶ ἀγγέλω αὐτοῖς ἑστῶτος καὶ εἰπόντος· ἄνδρες τί ἑστήκατε ἀτενίζοντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. ἆρα οὐκ ἔστι περιγραφῆς ταῦτα; καὶ πάνυ γε. οὕτως γὰρ καὶ πάντες οἱ θεοφόροι πατέρες ἡμῶν ἐκδιδάσκουσι· καὶ πρόδηλόν ἐστι πᾶσι τοῖς ὀρθρεύουσιν. ὅτι καθὸ μὲν Θεὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ πατὴρ, ἐστὶν ἀόρατος, ἀπερίγραπτος, ἀκατάληπτος, καὶ ἐν παντὶ τούτῳ ἐστὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ· καθὸ δὲ ἀνθρώπου φύσιν ἀνείληφεν, καὶ ὁρατὸς καὶ περιγραπτὸς, καθὼς αὐτὸς τοῖς μαθηταῖς διηγόρευσε, μὴ εἶναι ἐμέ· Ϛ καταληπτὸς, ὡς ὁ Θωμᾶς ἡμᾶς ἐπιστώσατο. εἰς πολλὰς ὖν κακίας διὰ τῆς μιᾶς αὐτῶν βλασφημίας συμπίπτουσιν οἱ τῆς ἀκατάλης τῶ χριστιανοκατηγόρων φρενοβλαβείας ἐφευρεταί, αὐθις γὰρ συνοφαντοῦντες φθέγγονται.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis Dei Verbi naturæ & carnis inseparabilem per subsistentiam factam unitionem, id est patrationem quæ ex utroque inconfusa & inseparabilis est facta, in imagine pingere tentat, nominans eum Christum; Christi autem nomen Deum & hominem significat; ac per hoc confusionem duarum naturarum portentuose fingens, anathema.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴτις τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου φύσεως καὶ τῆς σαρκὸς τὴν ἀδιαίρετον καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, ἤτοι, ἐξ ἀμφοῖν ἓν, ἀσύγχυτόν τε καὶ ἀμέριστον ἀποτέλεσμα γεγονὸς, ἐν εἰκόνι πειρᾶται γράφειν, ὀνομάζων αὐτὸν Χριστόν· τὸ δὲ Χριστὸς ὄνομα Θεόν τε καὶ ἄνθρωπον δηλοῖ· ὡς ἐκ τούτου σύγχυσιν δύο φύσεων περιτιθέμενος, ἀνάθεμα.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

D

Novit execramentum erroris retro Verbo adhærere. Etenim illi inseparabili & inconfusæ unitioni quæ in Christo est per subsistentiam, imaginum facturam adversam, & confusionem duarum naturarum asserentem, mendaciter & nequiter antumant: sed veritas Dei non est alligata. Nam Christus nomen est duarum naturarum, visibilis scilicet & invisibilis, index: ipse vero Christus visus hominibus per velum, id est carnem suam, licet divina natura occultaretur, per signa hanc manifestabat. Idcirco sancta Dei ecclesia, ut accepit a sanctis apostolis & patribus, ipsam E speciem quæ visa est hominibus, describet, & non dividit Christum secundum eorum deliram accusationem. Imago enim secundum nomen tantum, & non secundum definitionem communicat primitivo, ut sæpe jam diximus; quia & anima caret, quam impossibile est * circumscribi, quia invisibilis est. Et si animam, præsertim cum sit creata, impossibile est depingere: quanto magis incomprehensibilem & investigabilem unigeniti Filii divinitatem imaginari quis sensibiliter excogita-

* describi,

Οἶδε τὸ αἶσχος τῆς ἀπάτης συγκρίβεσθαι τῶ ὀρθῶ λόγω. ϗ γὰρ ὅπερ τῆ ἐπὶ Χριστοῦ ἀδιαιρέτω ϗ ἀσυγχύτω καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει τῶν ἐικόνων πάσαν ἀναιτιμάχητον, ὡς σύγχυσιν τῶν δύο φύσεων εἰσάγουσαν, ψευδῶς ϗ κακῶς ἐγκαμβάκευσαν. ἀλλ' ἡ ἀλήθεια τῶ Θεῶ οὐ δέδεται. τὸ γὰρ, Χριστὸς, ὄνομα δύο φύσεών ἐστι γνωριστικὸν, τῆς μὲν ὁρατῆς, τῆς δὲ ἀοράτου, αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς ὁρώμενος τοῖς ἀνθρώποις διὰ τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, κἂν ἡ θεία φύσις ἐκρύπτετο, διὰ τῶν σημείων τούτῳ ἐφανέρου. ἡ γοῦν ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ὡς παρέλαβε παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ϗ πατέρων, αὐτὸ τὸ εἶδος τὸ ὁρατὸν τοῖς ἀνθρώποις ἀναζωγραφεῖ, ϗ ὁ διαιρεῖ τὸν Χριστὸν κατὰ τὴν αὐτῶν ληρώδη κατηγορίαν. ἡ γὰρ εἰκὼν κατὰ ὄνομα μόνον, ϗ οὐ κατὰ τὸν ὅρον κοινωνεῖ τῶ πρωτοτύπω, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν· ἐπειδὴ ϗ ψυχῆς ἐστέρηται. ὧν ἀδύνατον περιγράφειν, ὅτι ἀόρατος. καὶ εἰ τὴν ψυχὴν, καίπερ κτιστὴν οὖσαν, ἀναζωγραφεῖν ἀδύνατον, πόσῳ γε μᾶλλον τὴν ἀκατάληπτον ϗ ἀνεξιχνίαστον τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ θεότητα ζητήσεως τις αἰδηπῶς εἰκονίζεσθαι, κἂν εἰ λίαν ἴξω φρενῶν

ANNO CHRISTI 680.

ῶν ὑπάρχων; ἐπέστρεψεν ὃν ὁ πόνος αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὰς αὐτῶν. τὸ γὰρ ἀνάθεμα, ὃ αὐτοὶ ἐλήρησαν, ἐν αὐτοῖς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. αὖθις δέ φασιν.

A ret, licet nimis extra sensus existat? Conversus est ergo dolor eorum in capita ipsorum. Anathema enim quod ipsi * fecerunt, in ipsis manet in seculum: porro iterum ajunt.

* Gr. augent

ACTIO VI.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴτις διαιρεῖ τὴν ἐνωθεῖσαν σάρκα τῇ Θεοῦ λόγῳ ὑποστάσει, ἐν ἐπινοίᾳ ψιλῇ αὐτὴν ἔχων, καὶ ἐκ τούτου γράφειν αὐτὴν ἐν εἰκόνι ἐπιδιδῶν, ἀνάθεμα.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis dividit unitam Dei Verbi subsistentiæ carnem, in sensu puram eam habens, & ex hoc pingere illam in imagine studens, anathema.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ὕπω φησίν· ἰδίωμα καὶ φύσεις διίστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαιροῦνται καὶ τὰ ὀνόματα. ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι τῶν πατέρων ταύτῃ τῇ ἐννοίᾳ ἐχρήσαντο· καὶ γὰρ τῇ ἀληθείᾳ οὕτως δοκεῖ. αὐτοὶ δὲ ἐκστάντες καὶ αὐτῆς καὶ τῶν πατρικῶν παραδόσεων, λέγουσιν· εἴτις διαιρεῖ τὴν ἑνωθεῖσαν σάρκα τῇ τοῦ Θεοῦ λόγῳ ὑποστάσει ἐν ἐπινοίᾳ. διϊσχυρίζονται δὲ μηδὲ ἐν τούτῳ συμφωνοῦντες τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἐκδόσεσι· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ φανότατα διαμάχονται, τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν φθεγγόμενοι, καὶ Νεστορίῳ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἴσα δοξάζειν κατηγοροῦσιν. ἑαυτοῖς δὲ ἀκόλουθα λέγοντες, ἐπιφέρουσιν.

Sanctus Gregorius cognomento Theologus dicit: Quando naturæ distant in sensu, separantur simul & nomina: sed & multi ex patribus hoc usi sunt: etenim veritati ita videtur. Ipsi autem & ea privati & paternis definitionibus, dicunt: Si quis dividit unitam Dei Verbi subsistentiæ carnem in sensu. Reperiuntur ergo nec in isto consonantes cum patrum expositione sanctorum: sed veritatem evidenter impugnant, eadem de * ipsis affati; & catholicam ecclesiam similia Nestorio prædicare calumniantur. Porro sibi congrua dicentes, inferunt.

Orat. 2. de Filio ante medium.

* Gr. Iidem

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἴτις τὸν ἕνα Χριστὸν διαιρεῖ εἰς ὑποστάσεις δύο, καὶ μέρος τιθεὶς τὸν τοῦ Θεοῦ υἱόν, καὶ κατὰ μέρος τὸν τῆς παρθένου Μαρίας, καὶ οὐχὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν, ἀλλὰ σχετικὴν αὐτοῖς τινὰ ἕνωσιν γεγονέναι ὁμολογῶν· καὶ ἔνθεν ἐν εἰκόνι ὡς ἰδιοστάτην τὴν ἐκ τῆς παρθένου διαγράφει· ἀνάθεμα.

Si quis unum Christum dividit in subsistentias duas, separatim ponens Dei Filium, & separatim Virginis Mariæ, & non unum ac eumdem, sed affectionem unitionem eis factam fuisse fatetur; & hinc eum in imagine, quasi privata subsistentia sit ex Virgine, pingit, anathema.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Τοσαῦτα περὶ τῆς αὐτῆς ἀνακυκλοῦμενοι φθέγγονται, ὡς παρὰ βραχὺ μηδὲ ἀριθμῷ ὑποκεῖσθαι τὰ παρ' αὐτῆς θρυλλούμενα. ἐφαρμόσαι γὰρ τοῖς τῶν Νεστορίου δυσεβῆ δόξαν, ἢ τῇ εἰκόνων ἀνατυπώσει ταύτῃ προσρίπτουσι, παραδοξά τινα καὶ ἀλλόκοτα κατιδόντες λογίδια. ἐν πολλαχοῦ τοῖς ἀνεξετάστοις ποησάμενοι, νυνὶ τῇ σιωπῇ παραδοῦναι ἀναγκαῖον ἐκείνοις. ἐρεύγονται δὲ αὖθις πάλιν.

* Tanta eademque de semetipsis in circuitu ambulantes pronuntiant, ut pene nec numero subjiciantur, quæ ab eis rumore improbo afferuntur. Adinvenientes enim Nestorii impiam opinionem, imaginum formationi hanc applicant, inopina quædam & absurda resarcinantes. Hujusmodi ergo ratiuncularum crebro facta destructione, nunc silentio has tradere necessarium judicamus. Eructant autem rursus hæc.

* Tum multa de eisdem incubrando prom.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἴτις τινὰ ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεῖον λόγον ἑνώσεως θεωθεῖσαν σάρκα ἐν εἰκόνι γράφοι, ὡς θέσιν αὐτὴν ἐκ τῆς προσλαβούσης καὶ θεωσάσης θεότητος, καὶ ἀθέωτον αὐτὴν ἐκ τούτου καταισχλάζων, ἀνάθεμα.

*Si quis carnem quæ deificata est ex unitione sua quæ ad divinum Verbum affecta est, in imagine pinxerit, velati separans eam ex assumente atque deificante illam divinitate, & * sine Deo hanc per hoc conficiens, anathema.*

* Gr. minime deificatam hanc

Digitized by Google

ACTIO VI. EPIPHANIUS DIACONUS legit. ANNO CHRISTI 680.

Catholica ecclesia etsi pingit Christum in humana forma, sed non separat hanc ex unita sibi divinitate. Deificatam autem potius credit, & unam cum Deo hanc confitetur, secundum magnum Gregorium & veritatem: non sicut ipsi indocte ac incrudite barbarizantes dixerunt, sine Deo ex hoc carnem Domini confici. Sicut enim quis hominem depingens, sine anima non facit hominem, sed ille cum anima permanet; & imago ejus dicitur, eo quod similis ei appareat: ita & nos imaginem Domini facientes, deificatam carnem Domini confitemur; & nihil imaginem aliud scimus, quam imaginem indicantem principalis imitationem. Hinc & nomen ejus sortita est, & secundum id tantum ei communicat: & ideo venerabilis est & sancta. Si vero scelesti viri vel dæmonis est imago, pollota & contaminata est, quia & principale ejus profanum & contaminatum existit. Ergo laborantes in vanum, colligunt manibus sterilitatem, & recipiunt a veritate anathema: quo non carebunt dicentes hujusmodi.

Orat. 5. in pascha circa med.

ἀνέγνω.

Ἡ καθολικὴ ἐκκλησία εἰ καὶ ἀναζωγραφεῖ τὸν Χριστὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ, ἀλλ' οὐ διαιρεῖ ταύτην ἐκ τῆς ἑνωθείσης αὐτῇ θεότητος, θεωθεῖσαν δὲ μᾶλλον πιστεύει, καὶ ὁμόθεον ταύτην ὁμολογεῖ κατὰ τὸν μέγαν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, καὶ τὴν ἀλήθειαν· καὶ οἱ αὐτοὶ ἀμαθῶς καὶ ἀπαιδεύτως βαρβαρίζοντες ἔφησαν, ἀθέμιτον τὴν σάρκα τοῦ κυρίου ἐκ τούτου κατασκευάζεσθαι. ὥσπερ γὰρ τις ἄνθρωπον ἀναζωγραφῶν, οὐκ ἄψυχον ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐψυχωμένος μένει, καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ λέγεται παρὰ τὸ ἐοικέναι, οὕτως καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου ποιοῦντες, τεθεωμένην τὴν σάρκα τοῦ κυρίου ὁμολογοῦμεν, καὶ τὴν εἰκόνα ὅσον ἕτερον ἴσμεν ἢ εἰκόνα δηλοῦσαν τὴν τοῦ πρωτοτύπου μίμησιν. ἔνθεν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῇ κεκλήρωται, καὶ κατ' αὐτὸ κοινωνεῖ μόνον, καὶ διὰ τοῦτο σεπτὴ καὶ ἁγία· εἰ δὲ ἔναγὴς ἀνδρὸς καὶ δαίμονός ἐστιν εἰκών, βέβηλος καὶ μεμιασμένη, ὅτι καὶ τὸ πρωτότυπον. οἰκεῖον κοπιάσαντες εἰς κενὰ συναίρουσι χεῖρα ἀκαρπίας, καὶ δέξονται παρὰ τῆς ἀληθείας τὸ ἀνάθεμα· οὗ οὐκ ἐκφύγουσι, λέγοντες τοιάδε.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

*Si quis Deum Verbum qui in forma Dei est, quique formam servi in sua subsistentia recipit, & per omnia similis vobis factus est absque peccato, tentat per materiales colores formare, quasi purum hominem, & separare illum ab inseparabili & incommutabili divinitate, ut ex hoc quaternitatem * inducat in sanctam & vivificam Trinitatem, anathema,*

* Gr. inducit

Εἴτις τὸν ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχοντα Θεὸν λόγον τὴν τε δούλου μορφὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει ἀναλαβόντα, καὶ κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν γεγενημένον χωρὶς ἁμαρτίας, πειρᾶται διὰ ὑλικῶν χρωμάτων ἀναμορφοῦν, ὡς δῆθεν ψιλὸν ἄνθρωπον ὄντα, καὶ χωρίζων αὐτὸν τῆς ἀχωρίστου καὶ ἀμεταβλήτου θεότητος, ὡς ἐκ τούτου τετράδα εἰσάγων ἐπὶ τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος, ἀνάθεμα.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

O amentiam ipsorum & vecordiam! non enim reverentur colligere anathema. Sed ut vermes in cœno voluntati nutriuntur, ita & isti huic voci infixi, saturitatem minime accipere patiuntur, sanctificatæ Dei ecclesiæ maledicere conantes, cum sint ipsi maledictione dignissimi. Hi namque qui * benedicunt ei, ut ait scriptura, * benedicentur: & qui maledicunt ei, maledicti sunt. Porro purum hominem illos conjicere Salvatorem Christum, & separare illum a divinitate, sicque quaternitatem inducere per picturam, quis putas, non derideat, & risum latum super eorum insipientia non diffundat, imo vero blasphemiam lugeat? Non enim secundum quod in imagine figuratur Christus in humana forma, quaternitatem credit is qui hoc facit; sed confitetur Deum Verbum incarnatum esse veritate & non phantasia. Denique Nestorius qui læsis sensibus duas subsistentias sicut duas naturas blasphemæ dogmatizavit in Christo, ille quaternitatem induxisse dignoscitur. Sancta vero Dei ecclesia unam subsistentiam Christi in duas

* sunt benedicti, ut Gen. 27.

Ὦ τῆς αὐτῶν ἀνοίας καὶ ἀπονοίας. οὐκ αἰσχύνονται γὰρ συναίρειν τὸ ἀνάθεμα. ἀλλ' ὥσπερ σκώληκες ἐν κοπρίᾳ κυλινδούμενοι ἔχουσι, οὕτως καὶ οὗτοι τῇ φωνῇ ἐνειλημμένοι, κόρον λαβεῖν οὐκ ἀνέχονται, τὴν ἡγιασμένην τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἀρᾶσθαι πειρώμενοι, αὐτοὶ ὄντες ἀρᾶς ἄξιοι. οἱ γὰρ εὐλογοῦντες αὐτὸν, ὡς φησιν ἡ θεία γραφὴ, εὐλογοῦνται· καὶ οἱ καταρώμενοι αὐτὸν, κατατήρονται. τὸν δὲ ψιλὸν ἄνθρωπον ὑπονοεῖν τὸν σωτῆρα Χριστὸν, καὶ χωρίζειν αὐτὸν τῆς θεότητος, εἶτά τε καὶ τετράδα εἰσάγειν διὰ τῆς ἁγιογραφίας, τίς ἂν ὁ γελῶτα πλατὺν τῆς αὐτῶν ἀφροσύνης κατασχέσοι, μᾶλλον δὲ θρηνήσει τὸ βλάσφημον; ὁ γὰρ καθὸ εἰκονίζεται Χριστὸς τῇ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ, τετράδα οὐκ οἶδε· ὁ τοῦτο ποιῶν· ἀλλ' ὁμολογεῖ τὸν Θεὸν λόγον σεσαρκωμένον ἀληθείᾳ καὶ κατὰ φαντασίαν. ὁ δὲ φρενοβλαβὴς Νεστόριος δύο ὑποστάσεις ὡς δύο φύσεις βλασφήμως δοξάζων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνος εἰσάγειν τετράδα κεκήρυκται. ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ ἁγία ἐκκλησία μίαν ὑπόστασιν τοῦ Χριστοῦ ἐν δυσὶ ταῖς φύσεσιν ὀρθῶς ὁμολογοῦσα, πρὸς ἀναίρεσιν τῆς σωτηριώδους οἰ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

αὐτῷ οἰκονομίας εἰκονικῶς ἀναπλάττειν αὐτὴν θεοθέως ἐκπαιδεύεται. Θέλοντες δὲ ἑαυτοὺς δοκίμους δεῖξαι, καὶ ἀληθές τι φράζουσιν, ὅτα λέγουσι.

A bus naturis recte confessa, ad commemorationem salutaris ejus dispensationis imaginaliter formare illum divinitus erudita est. Porro volentes semetipsos probatos ostendere, etiam verum quid asserunt, ita dicentes.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν ἀειπάρθενον Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον, ὑπερῆρθαι τέ ἐστι πάσης ὁρατῆς καὶ ἀοράτου κτίσεως, καὶ μὴ εἰλικρινοῦς φέρειν τὰς αὐτῆς ὑπὲρ ἡμῶν ἀκατασείστως πρεσβείας, ὡς παῤῥησίαν ἔχουσαν πρὸς τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Θεὸν ἡμῶν, ἀνάθεμα.

Si quis non confitetur sanctam semper Virginem Mariam propriè ac verè Dei genitricem, sublimiorem esse omni visibili & invisibili creatura, & cum sincera fide ipsius non expetit intercessiones, tanquam fiduciam habentis ad Deum nostrum qui ex illa genitus est, anathema.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Εἰ τύπος ἱδρυμένη καὶ βεβαιωμένη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, παρὰ τῶν ἑτέρως φρονούντων τῆς αὐτῆς θεοθέν παραδόσεως ἀδίστακτόν τι ἐκτίζεσθαι. καὶ γὰρ ὁ κύριος ὑπὸ τῶν δαιμόνων κηρυττόμενος, τούτους ἐξήλαυνε· καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος καὶ οἱ συνοδεῦσαι αὐτοῦ ὑπ' αὐτοῦ μαρτυρούμενοι ἀνθρώπους εἶναι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, καὶ τινὰ ὁδὸν τῆς σωτηρίας καταγγέλλειν, αὐτοὺς ἐξέβαλλον· οὕτως καὶ οὗτοι εἰ καί τι καλὸν ἀληθὲς ἀποφθέγγονται, ἀλλ' οὐ παρὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας ἐξελαύνονται. αὐθις δὲ ὥσπερ κυνὸς ἐπιστρέφοντος ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέρεμα, καὶ ὗες λουόμενοι εἰς κύλισμα βορβόρου, γρυζοῦσι τοιάδε.

In his stabilita & certificata catholica ecclesia, ab his qui aliter sapiunt quam ejus in Deo traditio docet, non indiget quid audire. Etenim Dominus dum a dæmonibus prædicaretur, hos abigebat: & Paulus *Act. 16.* divinus apostolus & comites peregrinationis ejus ab eis testimonium habentes, quod homines essent Dei excelsi, & viam salutis denuntiarent, eos pellebant: ita & isti licet aliquid verum pronuntient, tamen a sancta Dei ecclesia propelluntur. Rursus *2. Pet. 2.* autem veluti canes reversi ad suum vomitum, & sues loti in volutabro luti, grunniunt hujusmodi,

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἴτις τὰς τῶν ἁπάντων ἁγίων ἰδίας ἐν εἰκόσιν ἀψύχοις καὶ ἀναισθήτοις ἐξ ὑλικῶν χρωμάτων ἀναπλάττειν ἐπιτηδεύει, μηδεμίαν ὅπωσιν φερούσας· ματαία γὰρ ἐστιν ἡ ἐπίνοια, καὶ διαβολικῆς μεθοδείας εὕρεσις· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὰς τούτων ἀρετὰς διὰ τῶν ἐν γραφαῖς περὶ αὐτῶν δηλουμένων οἷόν τινας ἐμψύχους εἰκόνας ἐν ἑαυτῷ ἀναζωγραφεῖ, καὶ ὡρὸς τὸν ὅμοιον αὐτοῖς ἐκ τούτου διεγείρεται ζῆλον, καθὼς οἱ ἔνθεοι ἡμῶν ἔφησαν πατέρες, ἀνάθεμα.

Si quis universorum sanctorum effigies in imaginibus inanimatis & surdis ex materialibus coloribus titulari studuerit, nullum profectum ferentes (vanum enim est commentum, & diabolicæ argumentationis inventio) & non magis horum virtutes per ea quæ in scripturis de illis insinuantur, veluti quasdam animatas imagines in se depingit, & ad similem illis ex hoc erigitur zelum, quemadmodum divini patres nostri dixerunt, anathema.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Οἱ ἔνθεοι ἡμῶν πατέρες τι τοιοῦτον ὑπεθέσπισαν, ὑπερεῖδαν, ἀλλ' ἑαυτοῖς τοῦτο τὸ ὄνομα περιτιθέασιν οἱ ψευδώνυμοι· καὶ αὐτοῖς ἐστιν αὕτη ἡ λυμαδία, ἐπειδὴ καὶ ἐν ταῖς ἑξῆς ἑβδόμην συνοδον ἑαυτοὺς καλέσουσι, καί τις σοφὸς εἶπε· ἐπαινέτω σε ὁ πέλας, καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα· ἀλλότριος, καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη. ὅτι δὲ παράτεινος μήτε διδαχθεὶς, μήτε ἐπαιτηθεὶς, ἑαυτοὺς ἐπαινεῖν προσοφείλονται, καὶ καλεῖσθαι θέλουσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββί, πατέρες προαιρούμενοι εἶναι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. τοιοῦτο δὲ συνοφαντοῦσι Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν καταλελοιπέναι, καὶ εἰδωλολατρείᾳ προσκολληθῆναι· καίτοι γε αὐτὸς ἔφη διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς αὐτόν· θέσω σε

Divini patres nostri tale quid neque docuerunt, neque prædicaverunt, sed sibimet hoc nomen impoluerunt falsiloqui: & ipsorum sunt istæ ineptiæ, quoniam in subsequentibus septimam sese synodum nuncupant. Et * quidem Sapiens dicit: *Alius* *Prov. 27.* *te laudet, & non os tuum: extraneus, & * Gr. quidem* *non labia tua.* Isti autem a quoquam neque eruditi, neque laudati, sibimet laudem excogitant, & vocari volunt ab hominibus rabbi, patres esse gestientes catholicæ ecclesiæ. Hanc autem calumniantur Christum Deum nostrum derelinquere, & idololatriæ adhærere; cum ipse dicat per Isaiam prophetam ad illam: *Ponam te exultationem æternam, lætitiam ge-* *Isa. 60. juxta 70. Cant. 4.*

Digitized by Google

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

nerationum generationibus. Et per Salomonem: *Tota bona ex proxima mea, & macula non est in te*. Inspiciamus ergo insipientiam ipsorum: quia quam calumniantur idololatriæ, hujus se gloriantur esse magistri. Et si idololatrarum sunt patres, dicant: partis alicujus quæ idololatriam exercuit in ecclesia sunt magistri, an totius? & si quidem partis, debuerant & ipsi concinere plenitudini ecclesiæ, & sub hujus jure subsistere, & fructus veritatis * apud se carpere: quemadmodum omnes egregii patres nostri, qui incorrecta corrigebant, & coaptabant difficilia. Sed quia catholica ecclesia hac traditione decoratur, ipsi ab ea excisi, * putant totam damnare tamquam erroneam: & certe horrendum est, dicere; & tacere, damnatio. * Procedit enim contra ipsos vera in Christum professio, & pernicies universitatem arripuit: sed procul sint hæc, tamquam in vanum dicta & sine causa pronuntiata. Itaque hinc & inde impellentur, quia venerabilium imaginum pictura ex superioribus annis tradita in catholica ecclesia, & in venerabilibus templis informata, quam sancti patres & tradiderunt & receperunt, & omne Christianorum collegium: ipsi non solum ab his omnibus sunt * frustrati, sed quod est sævius & terribilius, clamor anathematis eorum sodomitice & gomorrhice multiplicatus est. Hinc & peccatum eorum magnum est nimis: & quis poterit sufferre hujus furoris insaniam, harumque satyricarum turbulentiarum scenicas facies? Quod si cognovissent veritatem, quæ manifesta est omnibus qui pie intelligere volunt, scirent utique, quia sicut per ea quæ in scripturis de sanctis indicantur, memores passionum eorum efficimur, & ad similem zelum erigimur: ita & per imaginalem descriptionem passiones horum videntes, in commemorationem virtutis eorum & Deo plenæ vitæ venimus. Deinde rursus bene sentiunt, dicentes ita.

* Gr. ab ea

* Gr. vidimus

* Gr. Prodit enim secundum ipsos

* subducti,

Gen. 19.

ἀγαλλίαμα αὐτοῦ, διαφορωτέρω ἡμῶν ἡμεῖς. καὶ τῇ Ἐκκλησιαστικῇ· ὅλη καλὴ εἶ πλησίον μου, ὅλη καλὴ, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. σκοπήσωμεν δὲ καὶ αὐτῶν παραφροσύνην, ὅτι ἧς κατηγοροῦσιν εἰδωλολατρείας, ταύτης ἐγκαυχῶνται εἶναι διδάσκαλοι. καὶ εἰ εἰδωλολατρῶν εἰσι πατέρες, εἰπάτωσαν· μέρους τινὸς εἰδωλολατρήσαντος τῆς ἐκκλησίας εἰσὶ διδάσκαλοι, ἢ ὅλης; καὶ εἰ μὲν μέρους, ὤφειλον αὐτοὶ συμφωνεῖν τῷ πληρώματι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ ταύτης διακρίνεσθαι, καὶ τοὺς καιροὺς τῆς ἀληθείας παρ' αὐτῆς δρέπεσθαι. καθὼς πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ ἐσφαλμένον τῷ αἱρετικῷ ἀνώρθωσαν, καὶ συμπρεσβεύουσι τὰ διεστραμμένα. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τούτῳ τῷ παραδόσει φαιδρύνεται, ὅτι ταύτης ἀπηχισθέντες, δοκοῦσι πᾶσαν καταλῦσαι ὡς ἐσφαλμένην· καὶ φρικώδεις εἰσὶ τὸ λαλεῖν, καὶ τὸ σιωπᾶν κατάκρισις. ἐγγὺς γὰρ κατ' αὐτοὺς ἡ εἰς Χριστὸν ἀληθὴς ὁμολογία, καὶ πανωλεθρία τὸ πᾶν κατείληφεν. ἀλλ' ἀπέστω τοῦτο, εἰς μὴ ἐπελαλη- * ἐκ. μέτω θείημεν, καὶ εἰκῇ ἐκφωνηθείημεν. ἀκοῦν ἔνθεν κἀκεῖθεν ἀποδήσονται, ὅτι ἡ τῇ σεπτῇ εἰκόνων ἀναζωγράφησις ἐξ ἀνωθεν τῶν χρόνων παραδοθεῖσα ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ταῖς σεπταῖς ναοῖς ταύτην ἐξιστορηθεῖσα, ἣν οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν καὶ ἐδίδαξαν, καὶ πᾶσα ἡ τῇ Χριστιανῶν ὁμήγυρις· αὐτοὶ οὐ μόνον ἐξέστησαν τούτων ἑαυτοὺς, ἀλλὰ καὶ τὸ δεινότατον καὶ φρικωδέστατον, ἡ κραυγὴ αὐτῶν τῶν ἀναθέματος σοδομικῶς καὶ γομορρητικῶς πεπλήθυνται. ἔνθεν καὶ ἡ ἁμαρτία αὐτῶν μεγάλη σφόδρα· καὶ τίς δυνήσεται ὑπενεγκεῖν τούτης τῆς μανίας τὸ θυμωδέστατον, καὶ τούτων τῶν σατυρικῶν θορύβων τὰ μορμολύκεια; εἴδετε ἐγνωσαν ταλανίς. ἀφελέσθων γάρ ἐστι πᾶσι τοῖς ἀσεβῶς νοεῖν ἐθέλουσιν, ὅτι ὥσπερ διὰ τῆς ἐγγράφως περὶ τῶν ἁγίων ἐπιμελείας ἐν μνήμῃ τῶν αὐτῶν γινόμεθα παθημάτων, οὕτως πρὸς τὸν ὅμοιον διεγειρόμεθα ζῆλον· οὕτω καὶ διὰ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως τὰ παθήματα τούτων ὁρῶντες, εἰς ἀνάμνησιν τῆς αὐτῶν ἀνδρείας καὶ τὸ ἐν θεῷ αὐτῶν βίωμα ἐρχόμεθα. εἶτα πάλιν ἐγκωμιοῦσι, λέγοντες ὅτως.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Si quis non confitetur omnes sanctos qui a sæculo usque nunc sunt, qui ante legem, ac in lege & in gratia Deo placuerunt, honorabiles esse coram ipso anima & corpore, vel horum non postulat orationes, tamquam fiduciam habentium pro mundo intercedere, secundum ecclesiasticam traditionem, anathema.

Εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ ἁπαντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος καὶ μέχρι τῶν ἁγίων, πρὸ νόμου, καὶ ἐν νόμῳ, καὶ ἐν χάριτι τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαντας, τιμίους εἶναι ἐνώπιον αὐτοῦ ψυχῇ τε καὶ σώματι, καὶ τὰς τῶν ἐξαιτεῖται προσδέχεσθαι, ὡς παῤῥησίαν ἐχόντων ὑπὲρ τοῦ κόσμου πρεσβεύειν, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἀνάθεμα.

EPIPHANIUS EPISCOPUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Cum ecclesiasticam traditionem dixerint, oportebat eos promulgare. Si quis & imaginales picturas non recipit, anathema sit. Antiqua quippe revera est in catholica ecclesia traditio, & valde juste in commemorationem nobis principalium agoita: sed impudenter hanc mysticam projicientes scien-

Ἡνίκα ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν εἶπον, ἔδει αὐτοὺς ἀποφαίνεσθαι· εἴτις καὶ τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις οὐκ ἀποδέχεται, ἀνάθεμα ἔστω. ἀρχαία γὰρ αὕτη ὄντως ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ παράδοσις, καὶ μάλα εἰκότως εἰς ἀνάμνησιν ἡμῖν ἐγκεκριμένη· ἀλλ' ἀναιδείᾳ ἀσεπτάμβροι

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

μῆμα τοῦτον τῆ μίσει· ὁλοθρίως τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ προσφθίγγοντες· ὅθεν οὐ εὐάρεστοι τῷ Θεῷ βουλόμεθα. ὅθεν καὶ μὴ τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς ταύτην, καὶ τὴν ὑπὲρ πρεσβειῶν εὐπρόσδεκτον τῷ Θεῷ προσαγωγὴν ἀπεβάλοντο, λειποσαρκοῦντες ἐκ τῶνδε αὐτῆς τῆ συγγράμματι· καὶ τοῦτο ἴσασι πάντες, ἴδιος γὰρ τοῖς αἱρετικοῖς, ὅταν ἐν ἰδίῳ πρόσωπον τὴν ἀλήθειαν, καὶ τῆς ἀληθινῆς ὁδοῦ ἐκτραπῶσιν, εἰς πολλὰ καὶ διάφορα διαφέρεσθαι. μονοειδὴς γὰρ ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ ψεῦδος πολυχιδές. Ἀρειανοὶ γὰρ κτίσμα λέγοντες τὸν Θεὸν λόγον, μετὰ ταύτης αὐτῆς τῆς δυσσεβοῦς βλασφημίας ἐκτὸς ψυχῆς τοῦτον ἐσκηνῶσθαι ληρωδήσουσι. καὶ Εὐτυχὴς ὁ δείλαιος μίαν φύσιν δοξάζων ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ κυρίου, ἐβλασφήμει, θεοπρεπῆ τινὰ σάρκα λέγων αὐτὸν ἀνειληφέναι, καὶ οὐχ ὁμοούσιον τῆς ἡμετέρας φύσεως. οὕτω τοίνυν καὶ οἱ προίστορες ταύτης τῆς αἱρέσεως τούτου ζηλώσαντες, τὸ μιᾷ προτομίᾳ μὴ ἀρκεσθέντες, εἰς χόρον τοῦ κακοῦ μὴ ἔχοντες, καὶ ἑτέραν γείτονα τούτης ἐφευρήκασιν. ἀκόλουθα δὲ λέγειν, δεικνῦντες τῆς ἁγίας καθέδρας ἐξισοῦσθαι, ἐπαιρόμενοι προσπαίζουσι τὴν δόξαν, ἐφαίρουσιν.

tiam, catholicam alloquuntur eccleſiam: Vias tuas * noluerunt. Unde poſt hanc editionem ſuam, & interceſſionum Deo acceptabilem oblationem abjecerunt, delentes hanc ex hoc ſcripto ſuo: quod omnes noverunt. Moris enim eſt hæreticis, ut cum * viderint vel in uno * ſermone pietatis, & veritatis viam revertantur, in multa & diverſa * fallentes. Simplex eſt enim veritas; at vero mendacium multiplex. Ariani quippe creaturam dicentes Deum Verbum, cum hac impia blaſphemia ſua ſine anima hunc incarnatum fuiſſe delire mentiti ſunt: & Eutyches infelix unam naturam opinans in diſpenſatione Domini, blaſphemabat, divinioremquamdam carnem dicens eum ſuſcepiſſe: & non conſubſtantialem naturæ noſtræ. Similiter ergo & antiſtites hujus hæreſeos hos æmulantes, una novitate minime contenti, & ſatietatem mali non habentes, & aliam vicinam hujus arripuerunt. * Sequentia vero eloquia, putantes ſanctis patribus conquæri, & hypocriſi ſimulantes pietatem, proferunt.

* Gr. ſcire noluimus,

* Gr. contempſerunt verbo pietatem, & a veritatis via aberraverunt ſibi.

* Conſentaneo

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν τὴν κατὰ ἀξίαν ἑκάστῳ τοῖς δικαίοις τοῦ Θεοῦ καθυμοῖς, καὶ μὴ εἶναι τέλος κολάσεως, μήτε μὴν τῆς ἐφετῆς βασιλείας, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ καταξίωσις· οὐ γὰρ ἔσται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· ἀνάθεμα.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis non confitetur reſurrectionem mortuorum, & judicium, & retributionem condignam unicuique juſtis Dei ponderibus recompenſandam, & non fore terminum ſupplicii, ſed nec cæleſtis regni, id eſt Dei delicianum (non enim eſt regnum cælorum eſca & potus, ſed juſtitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto, ſecundum divinum apoſtolum) anathema.

Rom. 14.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οὗτος τῆς πρωτοκαθεδρίας τῆς ἀληθινῆς ἡμῶν πίστεως, ἁγίων ἀποστόλων καὶ θεοπεσίων πατέρων ἀφορισμός. αὕτη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἡ ὁμολογία, καὶ οὐχὶ τῶν αἱρετιζόντων· ὃ δὲ ἑπεται, τούτων ἐστὶν ἴδιον, ἐπειδὴ ἀμαθείας καὶ ἀπαιδευσίας γέμει, οὕτως περιβομβοῦν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Hæc primatum veræ fidei noſtræ, ſanctorum ſcilicet apoſtolorum, & egregiorum patrum eſt * ſegregatio. Hæc catholicæ eccleſiæ eſt, & non hæreticorum confeſſio. Quod vero ſubſequitur, proprium eſt eorum, quoniam indiſciplinatione ac ineruditione plenum eſt, dum ita * circumbombat.

* definitio.

* circumboat.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴ τις οὐ παραδέχεται τὴν καθ' ἡμᾶς ἁγίαν ταύτην καὶ οἰκουμενικὴν ἑβδόμην συνοδον, ἀλλὰ τούτῳ συλλαβάλλει καθ' οἱονδήποτε τρόπον, καὶ οὐ μετὰ πάσης πληροφορίας ἀσπάζεται τὰ περ' αὐτῆς κατὰ τὴν τῆς θεοπνεύστου γραφῆς διδασκαλίαν ὡρισθέντα, ἀνάθεμα ἔστω ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis non recipit ſanctam hanc & univerſalem ſeptimam ſynodum noſtram, ſed huic quoquo modo derogat, & non cum omni ſatisfactione amplectitur ea quæ ab ipſa ſecundum divinitus inſpiratæ ſcripturæ doctrinam definita ſunt, anathema ſit a Patre & Filio & Spiritu Sancto, ac univerſalibus ſeptem ſynodis.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἡ τῆς ἀληθείας ἄγνοια, νοῦ καὶ φρενός ἐστι

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Veritatis ignorantia, ſenſuum & mentis eſt

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 681.

esl excitas. Hæc enim eorum sententia plus inscientiæ & amentiæ quam impietatis habet. Non enim sapientes sunt, nisi circa indisciplinationem. Septimam enim synodum sese vocantes, quasi de aliis septem synodis quæ factæ fuerunt, anathematismum suum posuere, dicentes: Anathema sit a sanctis & universalibus septem synodis: & non magis deridentur propter indisciplinationem, quam compassionis affectu lugentur propter impietatem. Veritatem enim * ferentes, & a bona semita & regia via aversi, in foveam & hiatus atque præcipitia incidunt. Quibus & proverbialis sermo pronuntiat: * In axis agri sui erraverunt, & collegerunt manibus infecunditatem. Propter quod & acutas sagittas suas, & tensos arcus, quos adversus ecclesiam jeculati sunt, in corde ipsorum veritatis amatores & justitiæ quæstiores infixerunt: & assumunt David modulantem in spiritu: Lacum aperuerunt hujus pravitatis institutores, & foderunt eum, & inciderunt in foveam quam fecerunt; & conversus est dolor eorum in caput eorum, & in verticem eorum iniquitas eorum descendet. Quoniam dicunt amarum dulce, & dulce amarum: & ponunt lucem tenebras, & tenebras lucem, dicentes ita.

* deflectentes.

* In axibus Prov. 9.

Psal. 7.

Isa. 5.

A τύφλωσις. αὕτη γὰρ αὐτῷ ἡ ἀπόφασις πλέον ἢ ἀσεβείας πῶς ἀμαθίαν καὶ παραφροσύνην ἔχει· οἱ γὰρ εἰσὶ σοφοὶ, εἰ μὴ τὴν ἀπαιδευσίαν. ἐβδόμην γὰρ συνόδον ἑαυτοὺς ἀποκαλοῦντες, οἷς παρὰ πάντων ἐπὶ συνόδων γεγονέναι τὸν ἑαυτῷ ἀναθεματισμὸν ἀπατεῶσι λέγοντες· ἀνάθεμα ἔστω ἐκ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων· μᾶλλον γελῶνται τῆς ἀπαιδευσίας. ἢ οἰκτείρονται τῆς ἀσεβείας. τὴν γὰρ ἀληθείαν ἀφέντες, καὶ τῆς δεξιᾶς καὶ βασιλικῆς ὁδοῦ παραξεπεσόντες, εἰς βόθρους ἔσεσθαι καὶ φάραγγας καὶ κρημνούς. καὶ προσφόρως αὐτοῖς ὁ παροιμιακὸς λόγος· τοὺς ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλανήκασι, καὶ συνῆξαν B χερσὶν ἀκαρπίαν. διὸ καὶ τὰ πτερύγια αὐτῶν εἶλεν καὶ τὰ ἐπτατονεῖα τόξα, ἃ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἠκόντισαν, οἱ τῆς ἀληθείας ἐρασταὶ καὶ τῆς δικαιοσύνης ζητηταὶ εἰς τὴν αὐτῶν καρδίαν ἐμπέπασαι· καὶ ἀναλαμβάνοντες τὸν Δαβὶδ μελῳδοῦντα ἐν πνεύματι· λάκκον ὤρυξαν οἱ τυπτῆς τῆς κακίας φαυλότητος εἰσηγηταὶ, καὶ ἀνέσκαψαν αὐτὸν, καὶ ἔπεσον εἰς βόθρον ὃν εἰργάσαντο· ἐπεστράφη ὁ πόνος αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτῶν ἡ ἀδικία αὐτῶν κατα βήσεται. διότι λέγουσι τὸ πικρὸν γλυκὺ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν· καὶ τιθέασι τὸ φῶς σκότος, καὶ τὸ σκότος φῶς, λέγοντες ὅτως.

Isa. 5.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

His igitur a nobis cum omni districtione & diligentia decretis, definimus, aliam fidem nemini licere proferre, id est conscribere vel componere, aut sapere seu docere aliter. Si vero qui ausi fuerint componere fidem aliam, vel proferre, aut docere, aut tradere his qui volunt reverti ad agnitionem veritatis a quacumque hæresi; aut novitatem vocum, id est dictionis adinventionem, ad subversionem præsentium definitionum quæ a nobis promulgatæ sunt, introduxerint; si quidem episcopi fuerint, vel clerici, alienos esse episcopos ab episcopatu, & clericos a clero: si vero monachi fuerint aut laici, anathematizari.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τούτων οὕτω παρ' ἡμῶν μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας διατυπωθέντων, ὁρίζομεν, ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν, ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν, ἢ διδάσκειν ἑτέρως, τοὺς δὲ τολμῶντας συντιθέναι πίστιν ἑτέραν, ἢ προσκομίζειν, ἢ διδάσκειν, ἢ παραδιδόναι τοῖς θέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐξ αἱρέσεως οἱασῶν, ἢ ἐπινοίας, ἤτοι λέξεως ἐφεύρεσιν πρὸς ἀναίρεσιν εἰσαγόντων τῶν νῦν παρ' ἡμῶν διατυπωθέντων· τούτους, εἰ μὲν ἐπίσκοποι εἶεν ἢ κληρικοὶ, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου· εἰ δὲ μοναζοντες εἶεν ἢ λαϊκοὶ, ἀναθεματίζεσθαι.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Illuti ab indisciplinatione hæc ab egregiis patribus nostris extorserunt, ac veluti propria composuerunt. Propter quod & inanis & otiosus est sermo ipsorum, & nec responsione dignus.

Βεκοληθέντες ἐξ ἀπαιδευσίας ταῦτα κεκλόφασι παρὰ θεσπεσίων πατέρων ἡμῶν, καὶ ὡς οἰκεῖα συνεθέκαντο. διὸ καὶ μάταιος καὶ ἀργὸς αὐτῶν ὁ λόγος, καὶ οὐδ' ἀποκρίσεως ἄξιος.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Divi imperatores Constantinus & Leo dixerunt: Dicat sancta & universalis synodus, si per consensum omnium sanctissimorum episcoporum definitio quæ nunc facta est, promulgata sit.

Sancta synodus exclamavit: Omnes ita credimus, omnes idipsum sapimus; omnes consonanter & libenter subscripsimus, omnes orthodoxe credimus, omnes intelligibiliter intel-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Οἱ θεσπέσιοι βασιλεῖς Κωνσταντῖνος καὶ Λέων εἶπον· λεγέτω ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, εἰ κατὰ συναίνεσιν πάντων τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων ἡ ὑπ' αὐτοῦ παρόντος ἀναγνωσθεὶς ὅρος ἐξεφωνήθη.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε· πάντες οὕτω πιστεύομεν, πάντες τὸ αὐτὸ φρονοῦμεν· πάντες συναινέσαντες καὶ ἀσπασάμενοι ὑπεγράψαμεν· πάντες ὀρθοδόξως πιστεύομεν· πάντες γνησίως τῇ γνησίᾳ θεότητι

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

τῇ λατρεύοντες προσκυνοῦμεν. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων. ὅπω πάντες λατρεύοντες τῷ Θεῷ προσκυνοῦσιν. πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων. δόσεβῆ κύριε ζωὴν αὐτοῖς. λέοντι καὶ Κωνσταντίνῳ αἰωνία ἡ μνήμη. ὑμεῖς ἡ εἰρήνη τῆς οἰκουμένης. φυλάξῃ ὑμᾶς ἡ πίστις ὑμῶν. τὸν Χριστὸν τιμᾶτε, αὐτὸς ὑμᾶς φυλάξει· τὴν ὀρθοδοξίαν ὑμεῖς ἐβεβαιώσατε. δόσιεῦ κύριε ζωὴν αὐτοῖς. ἀπίτω φθόνος τῆς βασιλείας αὐτῶν. ὁ Θεὸς φυλάξοι τὸ κράτος ὑμῶν· ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν ὑμῶν εἰρηνεύσοι· ἡ ὑμετέρα ζωὴ, τῶν ὀρθοδόξων ζωή. ἐκτενέστατε βασιλεῦ τὴν ἐκκλησίαν φύλαξον. δέ ὑμῶν ἡ οἰκουμενικὴ ἐκκλησία εἰρήνευσεν. ὑμεῖς φωστῆρες τῆς ὀρθοδοξίας. τοὺς φωστῆρας τῆς οἰκουμένης κύριε φύλαξον. αἰωνία ἡ μνήμη Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος. νέῳ Κωνσταντίνῳ τῷ δόσεβεστάτῳ βασιλεῖ πολλὰ τὰ ἔτη. τὸν ἀπὸ γένους ὀρθόδοξον κύριε φύλαξον· δόσεβῆ κύριε ζωὴν αὐτῷ. ἀπέστω φθόνος τῆς βασιλείας αὐτοῦ· τῆς δόσεβεστάτης Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη. τὴν δόσεβῆ, τὴν ὀρθόδοξον ὁ Θεὸς φυλάξοι. ἀπέστω φθόνος τῆς βασιλείας ὑμῶν. ὁ Θεὸς φυλάξῃ τὸ κράτος ὑμῶν. ὁ Θεὸς εἰρηνεύσῃ τὴν βασιλείαν ὑμῶν. τὸ ἀσύγχυτον τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας ὑμεῖς διηκριβώσατε· τὸ ἀδιαίρετον τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων βεβαιοτέρως ὑμεῖς ἐκηρύξατε· τὰ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἓξ συνόδων δόγματα ὑμεῖς ἀφικνεῖσθε· πᾶσαν εἰδωλολατρείαν ὑμεῖς ἐξηφανίσατε. τοὺς διδασκάλους τῆς πονηρᾶς πλάνης ὑμεῖς ἐθριαμβεύσατε· τοὺς τὰ ἐναντία φρονοῦντας ὑμεῖς ἐτηλετύσατε.

A ligibilem divinitatem adoramus. Hæc est fides apostolorum, hæc est fides patrum, hæc est fides orthodoxorum. Sic omnes servientes Deo adorabant. Multos annos imperatorum, Luminaria pacis, Domine, custodi: piam, Domine, vitam illis. Leoni & Constantino æterna memoria. Vos estis pax orbis terræ: conservet vos fides vestra. Christum honorificatis, ipse vos conservabit. Orthodoxiam vos confirmastis. Piam, Domino, vitam eis. Absit invidia ab imperio eorum. Deus custodiat imperium vestrum. Deus imperium vestrum pacificet. Vestra vita, orthodoxorum vita. Cœlestis rex terrenos custodi: per vos universalis ecclesia pacificata est. Vos luminaria orthodoxiæ estis. Luminaria orbis, Domine, conserva. Æterna memoria Constantino & Leoni. Novo Constantino piissimo imperatorum multos annos. A genere orthodoxum, Domine, custodi: piam, Domine, vitam ei: abscedat invidia a regno ejus. Piissima Augusta multos annos. Eam quæ pia, quæ orthodoxa est, Deus conservet. Abscedat invidia a regno vestro. Deus custodiat imperium vestrum, Deus pacificet regnum vestrum. Inconfusam in Christo dispensationem vos bene discrevistis. Inseparabilitatem duarum in Christo naturarum firmius vos prædicastis. Sanctorum & universalium sex conciliorum dogmata vos roborastis. Omnem idololatriam vos exterminastis. Magistros hujusmodi erroris vos publicastis. Contraria sentientes vos propulastis.

ACTIO VI.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Προσφωνήσαντες τοῖς βασιλεῦσι τὰ εἰωθότα, τῷ ψεύδει εἴτερ τινὶ ψυχρῷ ἐκκαυθέντες, ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ διαβόλου μεθοδείας φθέγγονται, εἰπόντες· πᾶσαν εἰδωλολατρείαν ὑμεῖς ἐξηφανίσατε. εἴθε κεκώφωτο τὰ ὦτα ἡμῶν, μὴ ἀκοῦσαι τῆς ψυχοφθόρου ταύτης φωνῆς. μὴ ἐνδελίχιστι γάρ, φησὶν ὁ παροιμιακὸς λόγος, γυναικὶ πόρνῃ. τὸν γὰρ σωτηριώδη τῆς οἰκονομίας λόγον λυμαίνασθαι βουλόμενοι, εἰς πᾶσαν βλασφημίας ὑπερβολὴν κατέδυσαν καὶ τί πρὸς ταύτην τὴν γοερὰν λύτταν εἴπωμεν, ἢ ἃ παρὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῦ θεσπεσίου Δαβὶδ λέλεκται; ἰὸς ἀσπίδος ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν· τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, καὶ ταῖς γλώσσαις αὐτῶν δολιοῦσιν. ἔνθεν καὶ ἀπέπεσον ἐκ τῶν διαβολίων αὐτῶν, κριθέντες παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων Χριστὸς τῷ Θεῷ ἡμῶν. αὐτὸς γὰρ ἄνθρωπος τέλειος διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν ἀξιώσας γενέσθαι, πᾶσαν εἰδωλολατρείαν ἐξηφάνισεν. ἔφη γὰρ διὰ τοῦ προφήτου· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ ἐξαλείψω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι ἔσται αὐτῶν μνεία. δῆλον δὲ προφητεία εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται, καὶ οὐχ ὡς αὐτοὶ ἔφησαν, εἰς βασιλέων πρᾶτος. ἀποστασίας γὰρ ἴδιον, ταύτην τὴν χάριν καὶ δωρεὰν ἑτέρῳ προσποιεῖσθαι. βοᾷσιν οἱ Χριστιανοὶ ἐκ τῆς μεγαλοφωνοτάτης Ἡσαΐου ἀρυόμενοι· οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς. εἰ δὲ, ὡς αὐτοί φασι, σύλ-

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Pronuntiantes imperatoribus consueta, mendacii fautoribus quasi facibus animam exardescere facientes, ex ipsa diaboli argumentatione loquuntur, dicentes; Omnem idololatriam vos exterminastis. Utinam surdæ fierent aures nostræ, ne audirent corrumpentem animas vocem. Noli, inquit proverbialis sermo, assiduus esse cum muliere meretrice. Salutarem namque dispensationis rationem demoliri volentes, in omnem blasphemiæ excessum devenerunt. Et quid ad hanc lugendam rabiem dicemus, nisi ea quæ a Spiritu Sancto per David psalmographum prolata sunt? *Venenum aspidum sub labiis eorum; sepulcrum patens est guttur eorum; linguis suis dolose agebant.* Hinc & deciderunt a cogitationibus suis, judicati a Christo Deo nostro, qui nos eripuit ab idolorum errore. Ipse enim homo perfectus propter salutem nostram fieri dignatus, omnem idololatriam exterminavit. Dixit enim per prophetam: *Ecce dies veniunt, & delebo nomina simulacrorum e terra, & jam non eris eorum memoria.* Certum ergo est quod prophetia in ipsum referatur, & non sicuti ipsi dixerunt, ad imperium principum. Apostasiæ quippe proprium est, hanc gratiam seu donum aliis * acquirere. Clamant Christiani ex magnivoco Isaia potati: *Non legatus, non angelus, sed ipse Dominus salvavit nos.* Si vero, ut ipsi fatentur, episcoporum collegium vel regum imperium

Trov. 5.

Psalm. 13.

Zach. 13.

Isa. 63.

* tribuere.

Digitized by Google

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

eruit nos ab errore idolorum, aberravit a veritate humanum genus; * & non salvantes, sed alterius magna extollens est hoc credere salvum. Ab idolorum enim errore ac deceptione Christo Deo nostro eruente nos, ipsi magna extollunt, fatentes se redemptionem fecisse. O arrogantiam & amentiam! Frustrati quippe veritate, & mente ac sensibus excæcati sunt; propriisque conjecturis & phantasiis decepti, adulatione * intincti sunt: & aptas ac decentes declamare imperatoribus laudes recusantes, ea quæ in Christum Deum nostrum referuntur, eis deprompserunt: cum magis oporteret fortitudines horum edicere, contra hostes victorias, barbaricas subjectiones, quas in imaginibus & in parietibus in memoriam narrationis multi pinxerunt, & videntes ad amorem & zelum traxerunt: * subjiciendorum acquisitiones, consilia, trophæa, mundanos status, civiles ordinationes, civitatum directiones. Hæ sunt laude dignæ ac bonæ offerendæ imperatoribus famæ, per quas & omne quod subditum * esset eis, provocaretur ad mentem. Porro linguas adhuc acutas habentes, & iram ac accusationem spirantes, in obscura luna * se putant sagittare rectos corde, dicentes * ita.

* Or, alio salvante hoc, & alio salvatum a se illud jactante.

* demens.

* subjectorum confervationem,

* ut eis, provocaretur ad benevolentiam.

* videantur sagittare

* illa

Λογος ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ βασιλέων κράτος ἐρρύσατο ἡμᾶς τῆς πλάνης τῆς εἰδώλων, διεψεύδη περὶ τῆς ἀληθείας τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἄλλα τοῦτο σώσαντος, καὶ ἄλλα μεγαλαυχοῦντος τοῦτο ὑγιασθαι. τῆς γὰρ εἰδώλων πλάνης καὶ ἀπάτης Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐυσαμένου ἡμᾶς, αὐτοὶ μεγαλαυχῆσι τὴν ἀπολύτρωσιν ποιήσασθαι. ὦ τῆς ἀλαζονείας καὶ παρανοίας. ἐκτάντες γὰρ τῆς ἀληθείας, τὸν νοῦν καὶ τὴν φρένα ἀπετυφλώθησαν· καὶ ταῖς οἰκείαις δοκήσεσι καὶ φαντασίαις, τῇ κολακείᾳ καταβεβαπτισθέντες περιεπλάκησαν· καὶ τὰ ἁρμόδια καὶ πρέποντα ἀναγορεύειν τοῖς βασιλεῦσιν ἐγκώμια ἀπωσάμενοι, τὰ εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν ἀναφερόμενα αὐτοῖς προσωφρόνησαν. ἔδει μᾶλλον αὐτοὺς τὰς ἀνδρείας τούτων ἐξειπεῖν, τοὺς κατὰ τῶν πολεμίων νίκας, τοὺς βαρβαρικὰς ὑποτάσεις, ἃς ἐν εἰκόσι καὶ ἁγιογραφίαις εἰς μνήμην ἐξηγήσεως πολλοὶ ἐπλουτογράφησαν, τοὺς ὁρῶντας πρὸς πόθον καὶ ζῆλον ἕλκοντες· τὴν τῶν ὑπηκόων περιποίησιν, τὰς βουλάς, τὰ τρόπαια, τὰς κοσμικὰς συστάσεις, τὰς πολιτικὰς κατευθύνσεις, τὰς τῆς πόλεως ἐπανορθώσεις. αὗται ἀξιεπαίνετοι βασιλεῦσι δόξαι εἰσί, αἵτινες καὶ πᾶν τὸ ὑπήκοον προσκαλοῦνται εἰς διάνοιαν· τοὺς δὲ γλώσσας ἔτι πεθηγμένας ἔχοντας, καὶ ἐμπνέοντας ὀργὴν καὶ συκοφαντίαν, ἐν σκοτομήνῃ δοκοῦσι κατατοξεύειν τοὺς θεοὺς τῇ καρδίᾳ, λέγοντες τάδε.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Germani, Georgii & Mansur, malæ opinionis virorum, sensum vos dissolvistis.

Germano duplici sensu, & ligni cultori, anathema.

Georgio consentaneo ejus, & falsario paternorum magisteriorum, anathema.

Mansur nequam nominis, & similia Sarracenis sentientis, anathema.

Imaginum servitori & falsa scribenti Mansur, anathema.

Contumelioso in Christum, & infidiatori imperii Mansur, anathema.

Impietatis doctori & malo interpreti divinæ scripturæ Mansur, anathema.

Trinitas tres istos deposuit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Γερμανῷ, Γεωργίῳ καὶ Μανσὴρ τῷ κακοδόξων φρόνημα ὑμεῖς διελύσατε.

Γερμανῷ τῷ διγνώμῳ καὶ ξυλολάτρῃ ἀνάθεμα.

Γεωργίῳ τῷ ὁμόφρονι αὐτοῦ, καὶ φαλσαδιτῇ τῶν πατρικῶν διδασκαλιῶν, ἀνάθεμα.

Μανσὴρ τῷ κακωνύμῳ καὶ σαρρακηνόφρονι, ἀνάθεμα.

Τῷ εἰκονολάτρῃ καὶ φαλσογράφῳ Μανσὴρ, ἀνάθεμα.

Τῷ τοῦ Χριστοῦ ὑβριστῇ καὶ ἐπιβάλῳ τῆς βασιλείας Μανσὴρ, ἀνάθεμα.

Τῷ τῆς ἀσεβείας διδασκάλῳ καὶ παρερμηνευτῇ τῆς θείας γραφῆς Μανσὴρ, ἀνάθεμα.

Ἡ τριὰς τοὺς ἓξ εἷς καθεῖλεν.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Jerem. 3. Dicamus ad hæc illud prophetæ: *Facies meretricis facta est tibi, verumtamen erubescere ad omnes.* Etenim illæ in sua opprobria & turpia studia venustatæ, eos qui pudice vivunt, subsannare consueverunt. Abominatio enim peccatoribus Dei cultus. Ita & isti labia habentes dolosa, locuti sunt contra justos iniquitatem in superbia & contemptu. Sed Dominus abscondit eos in abdito vultus sui, & a conturbatione eorum contexit eos, & a contradictione linguarum ipsorum eruit eos. Ut luminaria enim in mundo luxerunt, verbum vitæ continentes: Germanus videlicet, qui in sacris literis enutritus, & ut Samuel ab infantia Deo deputatus, atque sanctis patribus est

Psalm. 11.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Εἴπωμεν πρὸς ταῦτα τὸ τοῦ προφήτου, ἄψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηχθύνθησαν πρὸς πάντας. καὶ γὰρ ἐκεῖναι εἰς τὰ ἑαυτῶν οἰκεῖα καὶ αἰσχρὰ ἐπιτηδεύματα ἐγκαλλωπιζόμεναι, τοὺς σεμνῶς βιβιοκότας μυκτηρίζειν εἰώθασι· βδέλυγμα γὰρ ἁμαρτωλοῖς θεοσέβεια. ὅπως καὶ οὗτοι χείλη ἔχοντες δόλια, ἐλάλησαν κατὰ τῆς δικαίων ἀνομίαν ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει, ἀλλὰ κύριος ἐκρυψεν αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ ταραχῆς αὐτῶν ἐσκέπασεν αὐτούς, καὶ ἀπὸ ἀντιλογίας τῆς γλωσσῶν αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. ὡς φωστῆρες γὰρ ἐν κόσμῳ διέλαμψαν, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες. καὶ Γερμανοῦ μὲν τοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς γράμμασιν ἀνατεθραμμένου, καὶ ὡς Σαμουὴλ ἐκ βρέφους τῷ Θεῷ ἀνα-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

ἀνατεθειμένῳ, καὶ τῇ διατάξει πατέρων ἐφαμίλλου· καὶ ταῖς ἐξαλλαγαῖς ἐξακολουθεῖν ἀναγκαῖον· διαβεβόηται τὰ συγγράμματα ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. αἱ γὰρ ὑμνώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ λάρυγγι αὐτοῦ, καὶ ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, ἀνατιζόμεναι κατὰ τῆς ἀπειθούντων τῇ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει. Γεώργιος δὲ, ὁ Κύπριος ἡ πατρὶς, εὐαγγελικῶς τὸν βίον ἐμπολιτευσάμενος, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν τὸν δόντα ἡμῖν ὑπογραμμὸν τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ, μιμησάμενος, οὐκ ἤμυνε, οὐκ ἐκραύγασε· λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρησε, πάσχων οὐκ ἠπείλησε, τῷ τύπτοντι αὐτὸν εἰς τὴν σιαγόνα, ἔστρεφε καὶ τὴν ἄλλην, τῷ ἀγγαρεύοντι αὐτὸν μίλιον ἓν προστίθει τὰ τέσσαρα· ἦρε τὸν ζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, ἀγαθὸν ἡγησάμενος κατὰ τὸν προφήτην καθῆσαι καταμόνας καὶ σιωπῆσαι. Ἰωάννης δὲ, ὃς παρ' αὐτῶν ὑβριστικῶς Μανσὴρ προσηγόρευται, ἀφεὶς πάντα, Ματθαῖον τὸν εὐαγγελιστὴν ζηλώσας, Χριστῷ ἠκολούθησε, μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῆς ἐν Ἀραβίᾳ θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ. καὶ εἵλετο μᾶλλον συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν. αὐτὸς ὃν σωρὸν ἑαυτῷ καὶ τοῦ Χριστοῦ ἀράμενος, καὶ ἀκολουθήσας αὐτῷ, ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐξ ἀνατολῆς διὰ Χριστοῦ ἐσάλπισε· μὴ φορητὰ ἡγούμενος τὰ ἐν ἀλλοδαπῇ γεγονυῖαν ἀμαθίαν, καὶ τὰ κατὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας ἄθεσμον συνκλῖναι καὶ λυσσώδη μανίαν· ἀλλὰ ταύτῃ δεσμεύσας, πάντας παραινετικῶς καὶ νουθετητικῶς ἠσφαλίζετο, μὴ ἀπαχθῆναι μετὰ τῆς ἐργαζομένης τὰ ἀνομίαν· ζητῶν ἐν ἐκκλησίαις τὰ ἀρχαίαν διαθεσίαν κρατεῖσθαι, καὶ ἣν ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἰρήνην κατέστησεν, ἣν ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ οἷς * γνώριμον τῇ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ κεκλημένων ἐδωρήσατο, λέγων· εἰρήνην τὰ ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὰ ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν. τῶν οὖν τῇ αἰδεσίμων ἀνδρῶν καὶ ἀξίων πίστεως ὄντως ἀναδεχθέντων ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, τίς ἡ πρὸς αὐτοὺς ἐπανασατικὴ συκοφαντία, καὶ οἷον φρυασθήσεται, καὶ τίς φέρειν τις ἂ δύναται; ὅτιος ἀγνόημα ἠγνόησαν οἱ τλαίπωροι, τὰ οἰκείαν γλῶσσαν ἀχόμοις ἀπογυμνώσαντες, Γερμανὸν τὸν μυσταγωγὸν θύλων καὶ ἱερέα Χριστοῦ δίγνωμον καὶ ξυλολάτρην ὀνομάσαντες, ὡσαύτως καὶ Γεώργιον καὶ Μανσούρ· ὁπόταν ἐδὲ τῇ * ἐν τέλεσι τισὶ πεῖται Βλάσφημον τῷ ὁμοπίστῳ προσῤῥῖψαι. ὀξ Εβραίων δὲ καὶ Αγαρηνῶν καὶ ἄλλων ἀπίστων ἐγκλησιν τοιαύτην περί τε τὸ θεῖον τύπου τοῦ σταυροῦ, καὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, καὶ ἱερῶν ἀναθεμένων τῷ Θεῷ, πολλαχοῦ οἱ Χριστιανοὶ ἐσκλήθησαν· ἐπεὶ Χριστιανὸς ὁμοπίστῳ παιστὴν ἐγκλησιν ἐδαμῶς προσήγαγε. ἀλλὰ δύσχρηστος ὁ δίκαιος τῷ ἀδίκῳ, ὅσπερ ὀφθαλμοῖσιν ἥλιος. αἱματι γὰρ δραπετεύσαντες ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ διαμῷ ἐξωσθέντες, παρεδόθησαν τοῖς ψευδηγορήμασι καὶ ταῖς λοιδορίαις· καὶ οὐδὲν ἕτερον συνάγουσιν, ἢ κατηγορῆσαι τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Θεοῦ ἱερέων, καταλελοιπέναι Θεὸν ζῶντα καὶ ἀληθινόν, καὶ εἰκόσι λατρεύειν· ὑποβάλοι τινὲς καὶ λοιδοροῦντες, ἀκρατόμυθοί τε καὶ ἁμαρτωλοὶ γενέσθαι. καὶ τίς τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον καὶ γελάσεται τῶν πλατειῶν αὐτῷ κατηχίαν γελάσεται; ἢ μᾶλλον αὐ

* ἐν. τῷ ἐ. θεῖον τις

γνώριμα

A consimilis comprobatus. Cujus sequi disputationes necessarium esse, conscripta ejus affirmant * per universum orbem. Exaltationes enim Dei in faucibus ejus, & gladii ancipites in manibus ejus, jaculati contra dissidentes ecclesiasticæ traditioni. Et Georgius patria Cyprius, qui evangelice * patrimonium venumdans, & Christum Deum nostrum, qui dedit nobis normam dispensationem suam, imitans, non contendit, non clamavit: cum maledicereture, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur: percutienti se maxillam vertebat & alteram, angarianti se mille passus apponebat & duplum: tulit jugum a B juventute sua, bonum arbitratus secundum prophetam singulariter sedere, & tacere. Atque Joannes qui ab eis injuriose Mansur appellatus est, quique dimissis omnibus Matthæum evangelistam æmulatus, Christum secutus est, majores divitias arbitratus thesauro * quem in Arabia dereliquit, opprobrium Christi; & elegit potius affligi cum plebe Dei, quam temporalem voluptatem habere peccati. Ipse itaque crucem suam & Christi portans, & secutus eum, pro Christo ab oriente per Christum tubicinavit; non tolerabilem ducens vocum novitatem, quæ * diverso fuerat modo facta, seu prævaricatricem fa- C ctionem, rabidamque insaniam, quæ adversus sanctam Dei catholicam ecclesiam erat armata. Sed hanc publicans, omnes exhortando & admonendo, cautos reddebat, ne adducerentur cum operantibus iniquitatem; quærens in ecclesiis antiquam legislationem teneri & pacificam constitutionem, quam Dominus discipulis * suis nominis sui vocabulum sortientibus donavit, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. His ergo reverendis viris & fide dignis taliter in ecclesia catholica demonstratis, quæ est adversus eos insurgens accusatio, & quam hæc est horrenda, quam etiam ferre quis omnino non D poterit? Vere ignorantiam ignoraverunt miseri, propriam linguam inhoneste denudantes, Germanumque mysticum sacrificatorem & sacerdotem Christi, duplici sensu & ligni servitorem nominantes; similiter Georgium & Mansur; cum aliquando nec principibus quisquam talem blasphemiam ei qui unius fidei secum erat, injecerit: ab Hebræis autem & Agarenis, aliis infidelibus querela tali tam super divino typo crucis, quam super venerabilibus imaginibus & aliis sacris Deoque dicatis rebus, sæpe Christiani accusati sunt. Nam Christianus Christiano hujusmodi accusationem nullatenus intulit: E sed inutilis est justus injusto, quemadmodum lippis oculis sol. Ipsi quippe fugientes a veritate, atque ab ecclesiastica lege repulsi, traditi sunt falsiloquiis & maledictis; & nihil aliud colligunt, quam ut accusent Christianos & Domini sacerdotes, quasi dereliquerint Deum vivum & verum, atque iconis deserviant: maledici quidam & * læsi, multiloqui, & horum sectatores effecti, & quis timentium Deum, & derridentium non latum risum suum effundat? vel potius non tristi lamento induatur & nocte profunda super hac ipsorum

* celebrata per 7/el. 149.

* vitam luctificans

Prov. 3.

* emul Arabum

* Gr. in aliena f regione facta,

* suis tamquam ingratæ donavit, Joan. 4.

* Gr. convicciatores, locutores temerarii, & linguoses

Digitized by Google

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

impietate? Et quia cum sint inventores malorum secundum divinum apostolum, defecerunt scrutantes scrutinia, garrulitatibus eorum bene valere fatentes, sufficienter Dei gratia ad perfectam destructionem vanarum cogitationum falsi nominis eorum scientiæ * consummantes, & cum veteribus hæresibus errorem inanis pravitatis ipsorum connumerantes, hunc excidimus gladio spiritus: age nunc instruamus animos audientium. Omnia ergo præsentia sunt intelligentibus, & erecta his qui inveniant scientiam, sicuti Proverbiatori bene, nec non & veritati videtur. Sancta enim Dei catholica ecclesia ex diversis & variis rebus eos qui sibi nati sunt, trahit ad pœnitentiam & ad aquisitionem mandatorum Dei custodiæ; & omnes sensus nostros festinat dirigere ad gloriam ejus, qui est super omnia Deus; atque per auditum & visum correctionem facit, ipsa quæ gesta sunt, vultibus eorum qui accedunt, apponens. Quando namque ex avaritia & amore pecuniarum rapit quemquam, ostendit ei in imagine Matthæum, qui ex telonariis apostolus factus, avaritiæ furia derelicta Christum secutus est: & Zacchæum in sycomorum ascendentem, desiderantem Christum videre, ac ei repromittentem dimidium substantiæ se præbere pauperibus, & si cui aliquid abstulit, reddere quadruplum: & fit ad custodiam conversionis & jugem memoriam, imaginalium formationum continua visio, ne repedetur ad proprium vomitum. Rapuit rursum alium desiderio meretricio deprectum; pudici Joseph imaginem apponit, qui fornicationem abominans, & hanc pudicitia vincens, illud quod dicitur ad imaginem custodivit, cujus participes efficiuntur qui hanc dilexerunt. Iterum alibi beatam Susannam proponit pudicitia ornatam, & manibus extensis adjutorium ab excelso invocantem, & Danielem judicem præsidentem, & hanc eruentem de manibus seniorum iniquorum; & fit imaginalis titulationis memoria ad custodiam pudicæ vitæ. Rapuit in deliciis substantiam suam consumentem, & mollibus vestimentis vestitum, quæ oportet egenis præbere, in talibus vestibus expendentem, & delicatam vitam amplectentem; & ostendit ei Eliam melote amictum, & sufficienti esca contentum: & Joannem pilis cameli indutum, & agresti melle nutritum, Christumque digito demonstrantem, & profitentem hunc tollere peccatum mundi. Cum his etiam magnum Basilium, atque ascetarum & monachorum multitudinem, corpore arefactorum. Ne vero extendamus sermonem, paucorum mentionem facientes, reliqua dimisimus audientibus perscrutanda. Habemus enim omnem evangelii narrationem depictam, & ad recordationem Dei nos adducentem, & gaudio nos replentem. His enim vultibus nostris appositis, cor timentium Dominum lætificatur, floret facies, anima tædio affecta in alacritatem transfertur, & psallit una cum Dei patre David: *Memor fui Dei, & delectatus sum*. Memoriam ergo Dei per eos semper habemus. Lectio enim minus nonnunquam recitatur in venerabilibus templis; imaginalis vero forma-

συγκὸν τοῦτο πεφυλάξεται ἡ πίστις βεβαίως πρὸς τοιοῦτον αὐτῇ τὴν ἀσέβειαν; ἐπειδὴ ἐφάρετοι κακῶν κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον ὄντες, ἐξέλιπον ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις, ταῖς αὐτῶν φλυαρίαις ἐρίζοδαι φράζοντες, ἐκατὰ Θεῦ χάριτι πρὸς πλείαν ἀναζοχλιὰ τῶν ματαίων λογισμῶν τῆς ψδδωνύμε αὐτῶν γνώσεως ἀπαρτίσαντες, ἡ ταῖς παλαιαῖς αἱρέσεσι τὴν πλάνην αὐτῶν τοιύτην τῆς * κενῆς φωλεότητος συναναθροίσαντες, ἐξετμήμεθα * τῇ μαχαίρᾳ τὸ πνεῦμα· φέρε * καθιστάσωμεν τῇ ἀκροαμένων τοὺς νόας. πάντα ἔν ἐστιν τοῖς συνιοῦσι, ἡ ὀρθὰ τοῖς δεχομένοις γνῶσιν, ὡς τῇ παροιμιακῇ καλῶς ἡ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ. ἡ γὰρ ἁγία τοῦ Θεῦ καθολικὴ ἐκκλησία ἐκ διαφόρων ἡ ποικίλων πραγμάτων τοὺς ἐφ' αὑτῇ γβρηδσάμενος ἕλκει πρὸς μετάνοιαν ἡ ἐπίγνωσιν τῆς τῇ ἐντολῶν τοῦ Θεῦ τηρήσεως, ἡ πάσας τὰς αἰδήσεις ἡμῶν σπεύδει καθοδηγεῖν πρὸς δόξαν τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ, ἡ δι' ἀκοῆς ἡ ὁράσεως τῇ ἐπανορθῶσιν ποιεῖται, αὐτὰ τὰ θεάματα ἐπ' ὄψεσι τῇ προσερχομένων προτιθεῖσα. ὅταν γὰρ ἐκ πλεονεξίας ἡ φιλαργυρίας ἁρπάσῃ τινὰ, ὑποδείκνυσιν αὐτῷ ἐν εἰκόνι Ματθαῖον τὸν ἐκ τελωνῶν ἀπόστολον, τῇ τῆς φιλαργυρίας μανίαν καταλιμπάνοντα, ἡ Χριστῷ ἀκολουθοῦντα· Ζακχαῖον ἐπὶ συκομορέαν ἀναρχόμενον, ποθοῦντα Χριστὸν ἰδεῖν, ἡ αὐτῷ σπουδάζοντα τὰ ἥμισυ τῇ ὑπαρχόντων παρέξειν πτωχοῖς, ἡ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησεν, ἀποδιδόντα τετραπλάσιον· ἡ γίνεται πρὸς φυλακὴν τῆς ἐκτροφῆς ἡ διηνεκῆ μνήμην ἡ τῇ εἰκονικῶν ὑποτυπώσεων συνεχὴς θέα, πρὸς τὸ μὴ παλινδρομῆσαι εἰς τὸν ἴδιον ἔμετον. ἥρπασεν ἕτερον αὖθις ἐρωτι πορνικῷ κατεχόμενον, Ιωσὴφ τὸ σώφρονος τὴν εἰκόνα προτίθησι· ὃς τὴν πορνείαν βδελυξάμενος, ἡ τῇ σωφροσύνῃ ταύτην νικήσας, τὸ κατ' εἰκόνα διεφύλαξατο, οὗ μέτοχοι γίνονται οἱ ταύτης ἐρασταί. φάλλει ἐτέρωθι τὴν μακαρίαν Σωσάνναν ἀνατίθησι σωφροσύνῃ κοσμουμένην ἡ χεῖρας ἐκτείνασαν, τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ἐπικαλουμένην· ἡ Δανιὴλ κριτὴν προκαθήμενον, ταύτην ἐξερυόμενον ἐκ χειρὸς πρεσβυτέρων ἀνόμων· ἡ γίνεται τῆς εἰκονικῆς ἐγλογραφίας ἡ μνήμη πρὸς φυλακὴν σώφρονος βίου. ἥρπασε τὸν ἐν τρυφῇ τὸν βίον δαπανήσαντα, ἡ μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον, ἡ ἃ χρὴ τοῖς πένησι παρέχειν, ἐν τουούτοις ἐδέσμασι καταναλίσκοντα, ἡ τῇ ἀβροδίαιτον ζωὴν ἀσπαζόμενον. δείκνυσι αὐτῷ τὸν Ἠλίαν μηλωτὴν ἠμφιεσμένον, ἡ τῇ αὐτάρκει τροφῇ ἐκπρεπόμενον, ἡ Ἰωάννην θρίχας καμήλου ἐνδεδυμένον, ἡ ἀγρίῳ μέλιτι τρεφόμενον, τὸν δὲ Χριστὸν δακτύλῳ δεικνύοντα, ἡ προσλαμβάνοντα αἴρειν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. σὺν τούτοις καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἀσκητῶν τε ἡ μοναζόντων πλῆθος πεπυκνωκότων τῷ σώματι. διὰ δὲ τὸ μὴ ἐκτείνεσθαι τὸν λόγον, ὀλίγων μνήμην ποιούμενοι, τὰ λοιπὰ ἐπιφήκαμεν τῇς ἀκροωμένοις ἐρεύνῃ. ἔχομεν γὰρ πᾶσαν τὴν τῶ εὐαγγελίου διήγησιν ἀνατυλιγραφωμένην, ἡ εἰς μνήμην Θεοῦ ἡμᾶς ἄγουσαν, ἡ χαρᾶς ἡμᾶς ἐμπιπλῶσαν. τοίνυν γὰρ ἐπ' ὄψεσι ἡμῶν προκειμένων, καρδία φοβουμένων τὸν κύριον ἐξφραίνεται, θάλλει πρόσωπον, ψυχὴ εὐθυμεῖται εἰς εὐθυμίαν μεταπεσοῦσα, ἡ ψάλλει μετὰ τοῦ θεοπάτορος Δαβὶδ· ἐμνήσθην

Ps. 76.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

λων τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐφεξῆς. μνήμων οὖν Θεοῦ ἡ A tio vesperè, manè & meridiè tamquam in eis stabilita, narrat nobis & annuntiat veritatem gestorum. Suscipimus ergo traditionem ecclesiæ, honoremus legislationem; ne scrutemur piam & legitimam consuetudinem, ne curiosè agamus adversus antiqua jura. Omne quippe quod in commemorationem Dei * conditur, acceptum est illi. Qui verò præter hanc traditionem efficiuntur, cujus participes facti sunt omnes qui germanè filiorum adoptionem receperunt in catholicæ ecclesiæ, meritò nothi sunt, & non filii. Itaque sentiamus bonum & optimum esse, venerabilium imaginum positionem in ecclesia fieri, & spiritualiter reduci per has ad principalium suorum memoriam, atque illas propter earumdem honorificentiam & salutare & amplecti, ac debitam adorationem impendere. Sive ergo alicui sit salutationem gratum vocare, sive adorationem (hoc ipsum enim est utrumque; nisi forte quis adorationem quæ secundum latriam exhibetur, intelligat; alia enim est hæc, ut multipliciter est ostensum) tantum dignus is qui accedit, fit adoratione. At si non fuerit dignus, purificetur primum, & ita demum accedat ad imaginalem venerabilem formam. Nec instantia satanica fit erga adorationem earum, neque formido iniquæ C suspicionis habens occasionem: quia si accessero imaginem hanc salutaturus, invenior latriam quæ in spiritu est, huic impendere. Absit suspicio hæc: Impugnatores enim Dei atque vaniloqui serpentem imitantes, hæc garrulis linguis effantur. Etenim ipse accedens mulieri susurravit mendaciter: Quid, perhibens, dixit Deus? Gen. 3. ex omni ligno quod est in paradiso, comedes: de ligno autem quod est in medio paradisi, non comedetis. Ita & isti effeminata corda seducunt, dicentes: Quia qui adorat imaginem Domini, aut intemeratæ dominæ nostræ ac vere genitricis Dei, vel sanctorum angelorum, aut cujusquam D sanctorum, latriam quæ in spiritu hæc, huic offert. Ne decipiamur ergo sermone ipsorum: admonitio enim & prava diaboli est hæc assertio. Nam & theologus Gre- Orat. de nat. gorius hanc destruit fabulationem, omnibus nobis jubens, cum dicit: Bethlehem cole, præsepe adora. Cum hoc autem & Maximus memorandus, cujus laus in omnibus est ecclesiis, dum cum viris quibusdam de ecclesiasticis negotiis disputaret, divinum pretiosæ crucis typum, sanctum evangelium & venerandam iconam præcipit in medium afferri, & hæc cum illis ad certitudinem eorum quæ dicta sunt, salutavit. Athanasius autem, qui ab immortalitate nomen accepit, expressius nobis annuntiat in epistola ad Marcellinum missa, E quam præordinavit in codice interpretationis psalmorum, ita dicens: Libro psalmorum quis accepto, * Salvatoris quidem pro- * Or. de Salphetias consuete sicut in aliis scripturis ad- vatore mirans & adorans * egreditur. Videsne qua- * prosequitur. liter prophetias egregius pater adorare nobis jubeat? Et si has pium est adorare, quanto magis proventus propheticarum assertionum in imagine visos necessarium est adorare? habet enim prophetia: *Ecce vir-* Isa. 7. *go in utero habebit, & pariet filium.* Hanc

ergo

Deum.

* συνίστησιν

Digitized by Google

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

ergo prophetiam in imagine nos videntes, id est virginem eum amplexantem quem peperit, quomodo sustineremus, quo minus adoremus & salutemus? Quis ineruditus mente differre audeat ad hujusmodi salutationem? Dignos nosmetipsos adoratione faciamus, ne accedentes indigne, * Ozan pœnam incidamus. Ipse quippe tangens arcam, eadem hora periit, indigne appropians illi. Quamquam & ipsa diversis figuris variata, & ex lignis constructa fuerit, quemadmodum & imaginum factura. Porro hi qui dicunt imaginales formationes sufficere in commemorationem tantum haberi, & non etiam ad salutationem, unum recipientes, alterum reprobantes, per hoc * parvi quidam, partimque mendaces & partim veraces demonstrantur: alias quidem vera confitentes, & alias * depravantes. Et o insensibilitatem horum! Ergo qui aliquando eramus orthodoxiæ ac veritatis calumniatores, nunc horum efficiamur advocatores; & pro reprobatione ecclesiasticarum traditionum petamus veniam peccatorum. In omnibus his mandata custodiamus per ea quæ præcepta sunt: ambulemus propheticam vocem audientes, quæ dicit: *Si* * *annuntiaverit tibi homo, quid bonum, aut quid requirat Dominus abs te, quam ut facias judicium, & diligas misericordiam, & paratus sis ambulare cum Domino Deo tuo?* Super hæc furorem sopiamus, linguam refrenemus, mendacio ac turpiloquio, & maledicto * retinentes. Oculum temperemus, ventrem erudiamus, psalmodiæ ac orationi instemus, in omnibus a Deo datis nobis gratias agamus, juramento ne assuetum os nostrum faciamus, sed dominicam vocem audiamus dicentem: *Ego autem dico vobis, nolite jurare omnino*. Gloriam conculcemus, quæ deorsum jacet: maximum omnium bonorum, misericordiam & caritatem arripiamus, & hanc timori Dei conjunctam. Sine timore quippe Dei caritas reproba est. Nam & Josaphat amicus erat cum Achab, sed audivit: *Si peccatori tu amicitia jungeris, si odio habito a Domino tu auxiliaberis?* Ergo cum timore Dei omnia faciamus, expetentes etiam intercessionem intemeratæ dominæ nostræ & natura Dei genitricis semper virginis Mariæ, atque sanctorum angelorum, & simul omnium sanctorum: salutantes quoque colendas eorum reliquias, ut eorum sanctitatis participes simus. Sic enim perfecti erimus ad omne opus bonum in Christo Jesu Domino nostro: quem decet gloria, imperium, latria cum Patre & Spiritu Sancto, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

* In Ozan 2. Reg. 6.

* Gr. semiprovi

* f. vituperatos.

Mich. 6 * annuntiatum est o homo,

Matth. 5.

2. Par. 19.

Ἀλλ' τὰς ἐκβάσεις τῆς προφητικῆς ἐμφάσεως τὸ εἰκότ' ἐρῶντας ἀναγκαῖόν ἐστι προσιεναι; ἔχει γὰρ ἡ προφητεία· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν. ταύτῃ οὖν τῇ προφητείᾳ ἐν εἰκόνι ἡμᾶς ἐρῶντας, ὅπου τῇ παρθένον ἀγκαλιζομένῃ ὁ ἐπισκοπος, πῶς ἀπειπώμεθα μὴ προσκυνεῖν ἢ ἀσπάζεσθαι; τίς ἀναιδέντῳ τὸν νοῦν ἀναβαλλόσθαι τολμήσει πρὸς τοιοῦτον ἀσπασμόν; ἀξίως σὺν ἑαυτοῖς ποιήσωμεν τῆς προσκυνήσεως, ἵνα μὴ προσελθόντες ἀναξίως, τοῦ * Ὀζῆ τιμὴν τιμησώμεθα. αὐτὸς γὰρ προσψαύσας τῆς κιβωτοῦ, αὐθωρὸν ἀπώλετο, ἀναξίως αὐτῇ προσεγγίσας. καίτοι γε ἡ αὐτῆς διαφόρως μορφὴ ποικιλμάτων, ἢ ἐκ ξύλων κατασκευασμάτων, καθάπερ ἡ καὶ τῆς εἰκόνος ποίησις. εἰ δέ γε ἀρκεῖσθαι λέγοντες τὰς εἰκονικὰς ἀνατυπώσεις εἰς ἀναίμακτον μόνον ἔχειν, ἢ ἀρχὴ ἢ εἰς ἀσπασμόν, τὸ μὲν ἀποδεχόμενοι, τὸ δὲ ἀθετοῦντες, ἡμίφωνοί τινες ἢ ψιλάληθες ἀποδείκνυνται, ἀλληθῆ μὲν ὁμολογοῦντες τ' ἀληθῆ, ἑτέρωθι δὲ φαυλίζοντες, ἢ ὡς τῆς τοιᾶς παραφρονοῦντες. οἵκοθεν οἱ ποτε κατήγοροι τῆς ὀρθοδοξίας καὶ ἀληθείας, νυνὶ συνήγοροι τοιῶν γεγώμεθα. καὶ ὑπὲρ τῆς ἀθετήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων αἰτησώμεθα συγγνώμην τοῦ ἁμαρτήματος. ἐκεῖ πᾶσι ἴσως τὰς ἐντολὰς φυλάξωμεν διὰ τῆς προσαγωγῆς· ἐκδέξωμεν τῷ προφητικῷ φωνῇ ἐκτιζόμενοι τῷ λέγοντι· ἀπάγγειλον ἀνθρώπῳ, τί καλόν, ἢ τί κύριος ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ τοῦ ποιεῖν κρίμα, καὶ ἀγαπᾶν ἔλεον, καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ κυρίου τοῦ Θεοῦ σου; πρὸς τοῦτο τοίνυν θυμὸν κατευνάσωμεν, γλῶσσαν χαλινώσωμεν, ψόδυς αἰσχρολογίας τε καὶ λοιδορίας ἀπέχεσθαι. ὀφθαλμὸν σωφρονίσωμεν· γαστέρα παιδαγωγήσωμεν· τῇ ψαλμῳδίᾳ καὶ τῇ προσευχῇ προσκαρτερήσωμεν· ἐν πᾶσι τοῖς δεδωρημένοις ἡμῖν παρὰ Θεοῦ εὐχαριστήσωμεν· ὅρκον μὴ ἐθίσωμεν τὸ στόμα ἡμῶν, ἀλλὰ τῆς κυριακῆς φωνῆς ἀκούσωμεν λεγούσης· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ὀμόσαι ὅλως. δόξαν πατήσωμεν τὸ κάτω μένουσαν· τὸ μέγιστον πάντων τῶν ἀγαθῶν, τὸν ἔλεον καὶ τὴν ἀγάπην ἐπεσπασώμεθα, καὶ ταύτην φόβῳ Θεοῦ συνιζάνομεν· χωρὶς γὰρ φόβου Θεοῦ εἰς ἄπρακτος ἀδόκιμος. ἐπεὶ καὶ Ἰωσαφὰτ ἐφιλιώθη τῷ Ἀχαὰβ· ἀλλ' ἤκουσε· εἰ ἁμαρτωλῷ σὺ φιλιάζεις, εἰ μισουμένῳ ὑπὸ κυρίου σὺ βοηθεῖς; μετὰ τῶν φόβου Θεοῦ πάντα ποιῶμεν, ἐξαιτούμενοι καὶ τὰς πρεσβείας τῆς τε ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν, φύσει θεοτόκου ἀειπαρθένου, Μαρίας, τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων· ἀσπαζόμενοι καὶ τὰ σεβάσμια αὐτῶν λείψανα, ἅπερ τὰ μετέχειν ἡμᾶς τῆς αὐτῶν ἁγιότητος· οὕτω γὰρ καταρτισθησόμεθα εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ πρέπει δόξα, κράτος, λατρεία σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

* Ὀζῆ: sequentia legisse videtur Anastasius, qui Ozan habet, eosque sensum duo halter.

ACTIO SEPTIMA.

ΠΡΑΞΙΣ ΕΒΔΟΜΗ.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ a Deo redimitæ matris ejus; anno octavo consula-

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν. βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς θεοτόκου αὐτοῦ μητρός· ἔτους ὀγδόου

ANNO CHRISTI 787.

ὀγδόῃ τῆς αὐτοῦ ὑπατείας, πρὸ ἓξ εἰδῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ια.

Συνελθούσης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς κατὰ θείαν χάριν καὶ ἀσυβῆ θέσπισμα τῶν αὐτῶν θεοπροβλήτων βασιλέων συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, τυτέστι Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ῥώμην ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τῆς κατὰ Ῥώμην ἀκτηνοῦς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ· καὶ Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλουμένης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν ἁγιωτάτων πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ ἡγουμένων τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, Ἀγαπίου ἐπισκόπου Καισαρείας, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἐφέσου, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κωνσταντίας τῆς Κύπρου, Λέοντος ἐπισκόπου Ἡρακλείας τῆς Θρᾴκης, Βασιλείου ἐπισκόπου Ἀγκύρας, Νικολάου ἐπισκόπου Κυζίκου, Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων, Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας, Ἡλίου ἐπισκόπου τῆς Κρητῶν νήσου, Τωσταίου ἐπισκόπου Νικαίας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Θεοφίλου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης, Σταυρακίου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος, Λέοντος πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τῆς μητροπόλεως Σίδης, Ἐπιφανίου διακόνου καὶ ἡγουμένου Σαρδινίας, Νικηφόρου ἐπισκόπου τοῦ Δυρραχίου, Νικολάου πρεσβυτέρου, ἡγουμένου καὶ τοποτηρητοῦ Τυάνων, Δανιὴλ ἐπισκόπου Ἀμασείας, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Μωκισοῦ, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Γαγγρῶν, * Νείλου ἐπισκόπου Κλαυδιουπόλεως, Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Πισσοῦντος, Θεοδώρου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Λαοδικείας τῆς φρυγῶν ἐπαρχίας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Συνάδων, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας, Θεοφυλάκτου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Καρίας, Λέοντος ἐπισκόπου Ἰκονίου, Ἀναστασίου ἐπισκόπου Νικοπόλεως παλαιᾶς Ἠπείρου, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Πέργης, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Τραϊανουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Ῥόδου, Χριστοφόρου ἐπισκόπου Φασίδος, Μανουὴλ ἐπισκόπου Ἀδριανουπόλεως τῆς Θρᾴκης, Νικολάου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως, τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας, Βασιλείου ἐπισκόπου τῶν Συλαίου, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Εὐχαΐτων, Κυρίλλου μοναχοῦ καὶ ἐκ προσώπου Γοτθίας, Θεοδώρου ἐπισκόπου Σελευκείας, Στεφάνου ἐπισκόπου Συγδαίων, Ἀντωνίου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ Σμύρνης, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου τῶν Ῥηγίου, Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ ἐκ προσώπου Παχῶν, * Θεοδώρου ἐπισκόπου Κατάνης, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ταυρομενίου, Γαυδιώσου ἐπισκόπου Μεσσήνης, Θεοδώρου ἐπισκόπου Πανόρμου, Στεφάνου ἐπισκόπου Κιβυρραίων Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Λεοντίνης, Ἰωάννου ἐπισκόπου * Τροκάλων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Ταυριανῆς, Χριστοφόρου ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Κυριακῆς, Βασιλείου ἐπισκόπου τῆς Λιπαραίων νήσου, Θεοτίμου ἐπισκόπου Κροτώνων, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Καρίνης, Θεοφάνους ἐπισκόπου τῶν Λιλυβαίου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Τροπαίων, Σεργίου ἐπισκόπου Νικοτέρων, Θεοδώρου

* Νείλου

* Τροκάλων

* Δορυθέου

ACTIO VII. Kalendarum

tus eorum, tertio * Iduum Octobriarum, indictione undecima.

Conveniente ſancta & univerſali ſynodo, quæ per divinam gratiam & piam ſanctionem eorumdem Deo roboratorum imperatorum collecta eſt in Nicæenſium clara & ſplendida metropoli Bithynienſium provinciæ, id eſt, Petro reverendiſſimo archipresbytero ſanctiſſimæ eccleſiæ quæ Romæ eſt ſancti apoſtoli Petri, & Petro reverendiſſimo presbytero, monacho & hegumeno venerabilis monaſterii ſancti Sabbæ Romæ ſiti, retinentibus locum apoſtolicæ cathedræ almi & ſanctiſſimi archiepiſcopi ſenioris Romæ Hadriani: & Taraſio almo & ſanctiſſimo archiepiſcopo magni nominis Conſtantinopoleos novæ Romæ, & Joanne ac Thoma reverendiſſimis presbyteris, monachis & loci ſervatoribus apoſtolicorum orientalis diœceſeos, Agapio epiſcopo Cæſariæ, Joanne epiſcopo Epheſi, Conſtantino epiſcopo Conſtantiæ Cypri, Leone epiſcopo Heraclæ Thraciæ, Baſilio epiſcopo Ancyræ Galatiæ, Nicolao epiſcopo Cyzici, Euthymio epiſcopo Sardis, Petro epiſcopo Nicomediæ, Elia epiſcopo Cretæ inſulæ, Hypatio epiſcopo Nicææ Bithynienſium provinciæ, Theophilo epiſcopo Theſſalonicæ, Stauracio epiſcopo Chalcedonis, Leone * epiſcopo & loci ſervatore metropoleos Sidæ, Epiphanio diacono & loci ſervatore Sardiniæ, Nicephoro epiſcopo Dyrrachii, Nicolao presbytero & hegumeno ac loci ſervatore Tyanenſium, Daniele epiſcopo Amaſiæ, Gregorio * epiſcopo & loci ſervatore Mociſi, Conſtantino epiſcopo Gangrenſium, Niceta epiſcopo Claudiopoleos, Gregorio epiſcopo Neocæſariæ, Gregorio epiſcopo Peſſinuntenſium, Theodoro epiſcopo Myrenſium Lyciæ, Euſtathio epiſcopo Laodiceæ Phrygenſium provinciæ, Michaele epiſcopo Synadenſium, * Gregorio epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ, Theophylacto diacono & loci ſervatore Cariæ, Leone epiſcopo Iconii, Anaſtaſio epiſcopo Nicopoleos veteris Epiri, Conſtantino epiſcopo Pergæ, Gregorio presbytero & loci ſervatore Trajanopoleos, Leone epiſcopo Rhodi, Chriſtophoro epiſcopo Phaſidis, Manuel epiſcopo Hadrianopoleos Thraciæ, Nicolao epiſcopo Hierapoleos Phrygenſium provinciæ, Baſilio epiſcopo Sylæi, Theophylacto epiſcopo Euchaitenſium, Cyrillo monacho & vicario Gothiæ, Theodoro epiſcopo Seleuciæ, Stephano epiſcopo Sugdaenſium, Antonio monacho & loci ſervatore Smyrnæ, Conſtantino epiſcopo Rhegii, Joanne monacho & vicario Patratum, * Theodoro epiſcopo Catanæ, Joanne epiſcopo Tauromenii, Gaudioſo epiſcopo Meſſanæ, Theodoro epiſcopo Panormi, Stephano epiſcopo * Bithynienſium, Conſtantino epiſcopo Leontinæ, Joanne epiſcopo * Trocalenſium, Theodoro epiſcopo Taurianæ, Chriſtophoro epiſcopo ſanctæ Cyriacæ, Baſilio epiſcopo Liparitenſium inſulæ, Theotimo epiſcopo Crotonenſium, Conſtantino epiſcopo Carinæ, Theophanæ epiſcopo Lilybæi, Theodoro epiſcopo Tropæorum, Sergio epiſcopo Nicoterenſium, Theodoro epiſcopo * Briæ, Mauriano epiſcopo Pompejupoleos, Joanne epiſcopo ſanctæ Salonen-

* Georgio

* Cibonenſium, * Trocalenſium,

* Bitya,

Digitized by Google

ACTIO VII.

nentiæ, * Eustathio episcopo Apameæ provinciæ Bithynensium, Petro episcopo Germiensium, Joanne episcopo Arcadiopoleos, Constantino presbytero & loci servatore Sebastopoleos, Gregorio presbytero & ex persona Nicopoleos Armeniæ, * Sisinnio episcopo Parii, Epiphanio episcopo Mileti, Niceta episcopo * Brococulli, Joanne presbytero & loci servatore Coloniæ, Ursio episcopo Hibaritensium ecclesiæ, * Eustathio Episcopo Methymnæ, Leone episcopo Cii, Joanne episcopo Apri, Theophylacto episcopo Cypsellensium, Laurentio episcopo Apsetianensium ecclesiæ, Leone episcopo Carpathi, Eustathio episcopo Tradensium, Cyriaco episcopo Drisiparensium, Leone episcopo Mesembriæ, Gregorio episcopo * Cernensium, Theodoro episcopo Heraclæ, Theodosio episcopo Amorii, Joanne episcopo Nyssæ, Georgio episcopo regalium Thermarum, Setherico episcopo Cisicisiensium, Damiano episcopo Mitylenæ, Constantino episcopo Mattaurensium, * Georgio episcopo Briulensium, Gregorio episcopo Palæopoleos, Leone episcopo Algizensium, Theodosio episcopo Nisepelensium, Sabba episcopo Antensium, Lycasto episcopo Varetensium, Thoma episcopo Lebedi, Eustathio episcopo * Caritensium, Cosma episcopo Myrinæ, Pardo episcopo Pittanæ, Basilio Adramyttensium, Joanne episcopo Rhadesti, Joanne episcopo Panidis Thraciæ, Josmæ episcopo * Ovisæ, Georgio episcopo Camulianensium, Theophylacto episcopo Hypepensium, Theophylacto episcopo Trallæ, Ignatio episcopo Priæ, Constantino presbytero & loci servatore Agæ, Basilio episcopo Magnesiæ, Basilio episcopo * Medensium, Nicephoro presbytero & vicario Gargarensium, Theophane episcopo Calos, Nicodemo episcopo Eugazensium, Theogonio presbytero & loci servatore Sion, Stratonico episcopo Cumæ, Theophilo episcopo * * Tumnensium, Olbiano episcopo Elææ Pergamensium, Leone episcopo Phocæ, Mariano episcopo * Atandrensium, Melchisedec episcopo Calliopoleos, Theophylacto episcopo Chariupoleos, Leonide episcopo Madyti, id est Siladensium; Sisinnio episcopo Zarulli, Thoma episcopo Daonii, Gregorio episcopo Theodoropolensium, Sisinnio episcopo Chalcidis, Benjamin episcopo * Limicensium, Joanne episcopo Brysæ, Spyridone episcopo Palæ, id est Cythrensium; Eustachio episcopo Solensium, Theodoro episcopo Citii, Georgio episcopo Trimithuntensium, * Joanne episcopo Amathuntensium, Constantino episcopo Juliopoleos, Theophilo episcopo Anastasiopoleos, Synesio episcopo Cibiæ, Leone episcopo Minzi, Petro episcopo Asponæ, Anthimo episcopo Berinopoleos, Michael episcopo Melitopoleos, Sisinnio episcopo * Hadrianæ, * Theodosio episcopo Germæ, Basilio episcopo * * Hadrianopoleos, Leone episcopo Pœmaninensium, Symeone episcopo Ocæ, Strategio

Ἐπισκόπου Βιζύης, Μαρκιανοῦ ἐπισκόπου Πομπηϊουπόλεως, Ἰωάννου ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Σαλονικωτίας, Εὐστρατίου ἐπισκόπου Ἀπαμείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Πέτρου ἐπισκόπου τῆς Γερμίων, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀρκαδιουπόλεως, Κώνστα πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Σεβαστουπόλεως, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Νικοπόλεως Ἀρμενίας ἐλαίρας, Σισινίου ἐπισκόπου τῆ Παρίου, Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Μιλήτου, Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Κολωνείας, Οὔρσου ἐπισκόπου τῆς Ἱβαριτανῶν ἐκκλησίας, Εὐστρατίου ἐπισκόπου Μεθύμνης, Λέοντος ἐπισκόπου τῆς Κίου, Ἰωάννου ἐπισκόπου τῆ Ἄπρου, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Κυψέλων, Λαυρεντίου ἐπισκόπου τῆς Ἀψετιανῶν ἐκκλησίας, Λέοντος ἐπισκόπου Καρπάθου, Εὐσταθίου ἐπισκόπου * Τράδων, Κυριακῆ ἐπισκόπου Δριζιπάρων, Λέοντος ἐπισκόπου Μεσημβρίας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Δέρκων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἡρακλείας, Θεοδοσίου ἐπισκόπου τῆ Ἀμορίου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Νύσσης, Γεωργίου ἐπισκόπου τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν, Γεωργίου ἐπισκόπου Καμουλιανῶν, Σωτηρίχου ἐπισκόπου Κισκιανῶν, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου * Τυάνων, Δαμιανοῦ ἐπισκόπου Μιτυλήνης, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Τράλλης, Κώνστα ἐπισκόπου Μαγνησίας, Ἰγνατίου ἐπισκόπου Πριάνης, Γεωργίου ἐπισκόπου Βερεῶν, Κώνστα πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Ἀγάης, Θεοδοσίου ἐπισκόπου Νύσσης, Βασιλείου ἐπισκόπου Μαγνησίας * Ἡπιλου, Βασιλείου ἐπισκόπου * * Μεσσίδου, Σάββα ἐπισκόπου Ἀντίων, Νικηφόρου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Γαργάρων, Γρηγορίου ἐπισκόπου Παλαιαστόλεως, Θεοφάνους ἐπισκόπου Καλέης, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀλσίζων, Νικοδήμου ἐπισκόπου * Εὐγάζων, Λυκάονος ἐπισκόπου Βαρίων, Θεογονίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Σιών, Θωμᾶ ἐπισκόπου Λεβέδου, Ξενοφάντου ἐπισκόπου Κύμης, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Ἐρυθρῶν, Θεοφίλου ἐπισκόπου * Τύμνων, Κοσμᾶ ἐπισκόπου Μυρίνης, Ὀλβιανοῦ ἐπισκόπου Ἐλαίας, Πέργου ἐπισκόπου Πιττάνης, * Βασιλείου ἐπισκόπου Ἀσσοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Φωκαίας, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ῥαιδεστοῦ, Ἰωάννου ἐπισκόπου Παρίου Θράκης, Μελχισεδὲκ ἐπισκόπου Καλλιουπόλεως, * Θεοφίλου ἐπισκόπου Χαριουπόλεως, Λεωνίδου ἐπισκόπου Μαδύτου, ἤτοι Ἡκαΐλας * Σισινίου ἐπισκόπου * Χαλκίδος, Θωμᾶ ἐπισκόπου τοῦ Δαονίου, Γρηγορίου ἐπισκόπου Θεοδωρουπόλεως, Βενιαμὶν ἐπισκόπου Λιζίμων, Ἰωάννου ἐπισκόπου τῆς Βρύσεως, Σπυρίδωνος ἐπισκόπου Παλαιᾶς, ἤτοι Κύθρων * Εὐσταθίου ἐπισκόπου Σόλων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κιτίου, Γεωργίου ἐπισκόπου Τριμιθοῦντος, Ἀλιξάνδρου ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος, Κώνστα ἐπισκόπου Ἰουλιουπόλεως, Συμεσίου ἐπισκόπου Κιβίας, Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Μίζου, Πίξου ἐπισκόπου Ἀσπόνης, Ἀνθίμου ἐπισκόπου Βερινουπόλεως, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Μελιτουπόλεως, Σισινίου ἐπισκόπου Ἀδρανίας, Θεοδώρου ἐπισκόπου Γέρμης, Βασιλείου ἐπισκόπου Ἀδριανοθήρων, Λέοντος ἐπισκόπου Πωμανίνου, Συμεὼν ἐπισκό-

ANNO CHRISTI 787.

* Eustratio Eunuchio
* Secunda,
* Præconnesi: in Gr. nihil respondet, * Eustratio
* Dercensium,
* Græca non respondet Latina sequentia.
* Erythrensium,
* Thamnensium,
* Lucæa,
* Alexandro
* Melitensis, * Theodoro * Adramyttenium*
* Ἰωάννου
* Θεοφιλέως
* Τυανέων
* Ἀδριανουπόλεως

HARDUINI NOTÆ.

1 Al. Ovisæ. 2 *Menandrensium* in MS. 3 Pro *Tomnensium*. 4 Pro *Atandrensium*. 5 *Adrumetinensium* in Greco, pro *Hadrianutherensium*, ut supra. 6 Κανσίδων: & Latine Cetrolensium. 7 Pro Tyaneæ. 8 Pro Zenodæ. 9 Pro Mesembriæ. 10 Pro Tymnæ.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787

σκόπου Ωκης, Σξατηγίου ἐπισκόπου Δαρδάνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Λαμψάκου, Θεοδότου ἐπισκόπου Παλαίων, Λέοντος ἐπισκόπου Τρωάδων, Θεοδώρου ἐπισκόπου τῆς Ἀβύδου, * Νείλου ἐπισκόπου Ἡλαίου, Ἀναστασίου ἐπισκόπου Τριπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Τραχείων, Στεφάνου ἐπισκόπου Σάλων, Ἰωάννου ἐπισκόπου * Ταβάλων, Ἰσαὶου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ *Θυατείρων, Στεφάνου ἐπισκόπου Σιλάνδου, Νικολάου ἐπισκόπου τῶν Περικόμματος, Ἰωάννου ἐπισκόπου Σίων, Κώνστα ἐπισκόπου Ἀκρασοῦ, Θεοφάνους ἐπισκόπου Μαιονίας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Στρατονικείας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Γόρδου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Δάλδης, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Τρκανῆς, Ἰωσὴφ ἐπισκόπου Ἀττελείας, Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἑρμοκαπηλείας, Ζαχαρίου ἐπισκόπου Ἱεροκαισαρείας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου * Καισαρίων, Δαβὶδ ἐπισκόπου Ἑλευθερουπόλεως, Κυρίωνος ἐπισκόπου τοῦ Λόφου, Βασιλείου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ Δασκυλίου, * Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἀπολλωνιάδος, Κώνστα ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Βιθυνίας, Γεωργίου ἐπισκόπου Βασιλινουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας, ἤτοι Ἀρίστης, Νικηφόρου ἐπισκόπου * Ἀδριανοῦ, Θεοδώρου ἐπισκόπου Προύσης, Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Λάμπης, Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἡρακλειουπόλεως, Ἀναστασίου ἐπισκόπου Κνωσσοῦ, Μιλήτωνος ἐπισκόπου Κυδωνίας, Λέοντος ἐπισκόπου Κισσάμου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Σαβρίτων, Λέοντος ἐπισκόπου Φοινίκης, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀρκαδίας, Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Ἐλευθέρνης, Φωτεινοῦ ἐπισκόπου Καντάνου, Σισινίου ἐπισκόπου Χερσονήσου, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Κεφαλληνίας, Φιλίππου ἐπισκόπου Κερκυραίων, Ἀντωνίου ἐπισκόπου Τροιζηνῶν, Πέτρου ἐπισκόπου Μονεμβασίας, Γαβριὴλ ἐπισκόπου Αἰγίνης, Λέοντος ἐπισκόπου Πορθμοῦ, Φιλητοῦ ἐπισκόπου Ὠρεῶν, Λέοντος ἐπισκόπου Ζακύνθου, Λέοντος ἐπισκόπου Λινόης, Νικήτα ἐπισκόπου Μήλης, Νεοφύτου ἐπισκόπου Γορδοσέρβων, Ἰωάννου ἐπισκόπου * Στένων, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀσπένδου, Κώνστα ἐπισκόπου Ζήλων, Γρηγορίου ἐπισκόπου Σινώπης, Μαρίνου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Ἀνδράπων, Κώνστα ἐπισκόπου Ζαλίχων, Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἀμάστρης, Ἡρακλείου ἐπισκόπου Ἰωνοπόλεως, Νικήτα ἐπισκόπου Δαδύβρων, * Θεοφάνους ἐπισκόπου Πρωσιάδος, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κρατείας, Νικήτα ἐπισκόπου Ἀδριανουπόλεως, Νικήτα ἐπισκόπου τοῦ Ῥοιζαίου, Κώνστα ἐπισκόπου τοῦ Πολεμωνίου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κομάνων, Ἰωάννου ἐπισκόπου Κερασούντων, Νικηφόρου ἐπισκόπου Κλαυσαίου, Λέοντος ἐπισκόπου Τρωκνάδων, Ἰωάννου διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Φασηλίδος, Θεοδώρου ἐπισκόπου Πιννάρων, Στεφάνου ἐπισκόπου Κάμπου, Ἀναστασίου ἐπισκόπου Πατάρων, Γεωργίου ἐπισκόπου Νέσσης, Κώνστα ἐπισκόπου Καντίδων, Λέοντος ἐπισκόπου Κορυδάλλων, Νικοδήμου ἐπισκόπου Σιδύμων, Λέοντος ἐπισκόπου Τλῶν, Πέτρου διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Ὀρυκάνδων, Στεφάνου ἐπισκόπου Ἀράξου, Γεωργίου

episcopo Dardanensium, Leone episcopo Troadis, Theodoro episcopo Abydi, Niceta episcopo * Helæi, Anastasio episcopo Tripoleos, Joanne episcopo Lampsaci, Theodoto episcopo Palæarum, Leone episcopo Traculensium, Stephano episcopo Salensium, Joanne episcopo * Ballensium, * Nestorio presbytero & loci servatore Thyatirensium, Stephano episcopo Silandensium, Nicolao episcopo Pericommatos, Joanne Setensium episcopo, Constantino episcopo Acrasi, Theophane episcopo Mæoniæ, Michael episcopo Stratonicæ, Gregorio episcopo Gordi, Joanne episcopo Daldæ, Eustathio episcopo Hyrcaniæ, * Joanne episcopo Attaliæ, * Theophrasto episcopo Hermocapiliæ, Zacharia episcopo Hierocæsariæ, Michael episcopo Ceraseorum, David episcopo Helenopoleos, Cyrione episcopo Lophi, Basilio presbytero & loci servatore Dascylii, * Theophylacto episcopo Apolloniadis, Constantino episcopo Cæsareæ Bithyniæ, Georgio episcopo Basilinopoleos, Leone episcopo Neocæsariæ, id est Aristæ; Nicephoro episcopo * Hadrianopoleos, Theodoro episcopo Prusæ, Epiphanio episcopo Lampæ, Theodoro episcopo Heracleopoleos, Anastasio episcopo Gnossi, Melitone episcopo Cydoniæ, Leone episcopo Cissami, Theodoro episcopo Subritensium, Leone episcopo Phœnicensium, Joanne episcopo Arcadiæ, Epiphanio episcopo Eleutheruæ, Photino episcopo Cantanensium, Sisinnio episcopo Chersonesi, Gregorio presbytero & loci servatore Cephallenensium, Philippo episcopo Corcyrensium, Antonio episcopo Trœzenæ, Petro episcopo Monembasiæ, Gabriel episcopo Æginæ, Leone episcopo Porthmi, Phileto episcopo Orei, Leone episcopo Zacynthi, Leone episcopo Linoæ, Niceta episcopo Melæ, Neophyto episcopo Gordoservorum, Joanne episcopo * Herenensium, Leone episcopo Aspendensium, Constantino episcopo Zelensium, Gregorio episcopo Sinopæ, * Mariano diacono & loci servatore Andrapensium, Constantino episcopo Zalechorum, Gregorio episcopo Amastræ, Heraclio episcopo Jonopoleos, Niceta episcopo * Cladibrensium, Theophane episcopo Surensium, Joanne episcopo Heracliæ Ponti, Theophilo episcopo Prusiadis, Constantino episcopo Crateiæ, Niceta episcopo Hadrianopoleos, Niceta episcopo Rœzæi, Constantino episcopo Polemonii, Theodoro episcopo Comanensium, Joanne episcopo Cerasutensium, Nicephoro episcopo Clanzi, Leone episcopo Trocnadensium, Joanne diacono & vicario Phaselidensium, Theodoro episcopo Pinnarensium, Stephano episcopo Camni, Anastasio episcopo Patarensium, Gregorio episcopo Nesæ, Constantino episcopo Candibensium, Leone episcopo Corydalensium, Nicodemo episcopo Sidymensium, Leone episcopo Limirensium, Constantino episcopo * Densium, Petro diacono & vicario Ory-

ACTIO VII.

* Nicææ

* Gabalensium, / Tabalensium.

* Thyateirorum

* Isole

* Ioseph

* Theophilo

* Stenensium.

* Mariano

* Dadybrens.

* Theophilo

* Adrianopolis

* Adrianopolitano

* Densium

---

1 Supra Θεοφολείτου. 2 Pro Στένων, ut dictum est supra. 3 Pro Ἰλλὶ, ut supra.
4 Hoioio in Mss. Ἰσαὶου supra. 5 Adriani, supra, ut in Græco.
6 Stenensium in Græco, pro Ἐπενσίων. 7 Pro Τλενσίων, ut supra.

BARDUINI NOTÆ.

ACTIO VII.

Orycandenſium, Stephano epiſcopo Araxi, Georgio epiſcopo Hyniadenſium, Conſtantino epiſcopo Combenſium, Stauracio epiſcopo * Zenopoleos, Gregorio epiſcopo Cibyræ, Baſilio epiſcopo Tabenſium, Dorotheo epiſcopo Neapoleos, Conſtantino Alabandenſium, David epiſcopo Jaffi, Gregorio epiſcopo Milaſſenſium, Sergio epiſcopo Bargylienſium, Gregorio epiſcopo Heracliæ Latmi, Joanne epiſcopo Mindi, Stauracio epiſcopo Stadienſium, Gregorio epiſcopo Stratoniciæ, Niceta diacono & vicario Halicarnaſſenſi, Michael epiſcopo Chæretopenſium, Pantaleone epiſcopo Valentiæ, Georgio epiſcopo * Peltruſium, Chriſtophoro epiſcopo Atanaſi, Leone epiſcopo Eumeniæ, Paulo epiſcopo Acmoniæ, Gregorio epiſcopo * Timenutherenſium, Philippo epiſcopo Tranopoleos, Leone epiſcopo Alcenſium, Nicephoro epiſcopo Lundenſium, Georgio epiſcopo Appiæ, Joanne epiſcopo * Siblios, Zacharia epiſcopo Trapezupoleos, Leone epiſcopo Sebaſtæ, Andrea epiſcopo Cideſſenſium, Doſitheo epiſcopo Pſonuntenſium, ſive Colaſſon, Conſtantino epiſcopo Cotyaii, Niceta epiſcopo Nacoliæ, Leone epiſcopo Docimii, Theophylacto presbytero & vicario * Pſoenſium, Conſtantino epiſcopo Eucarpenſium, Michael epiſcopo Hierapoleos, Joanne presbytero & vicario throni * Actotenſis, Nicolao epiſcopo Phytiæ, Theophylacto epiſcopo Cinnabarienſi, Damiano epiſcopo Meri, Chriſtophoro epiſcopo Promiſenſium, Niceta epiſcopo Auguſtopoleos, Conſtantino epiſcopo Ambladenſium, Stephano presbytero & vicario Otri, Georgio epiſcopo Midaii, Gregorio presbytero & vicario Polybotenſium, Siſinnio epiſcopo Philomelienſium, Michael epiſcopo Papenſium, Siſinnio epiſcopo Apameæ Cibotenſium, Conſtantino epiſcopo Conanenſium, Nicephoro epiſcopo Adadenſium, Petro epiſcopo * Tiaſenſium, Theodoſio epiſcopo * Agalaſi, Leone epiſcopo Barii, Petro epiſcopo Seleuciæ * Iſidiæ, Nicephoro epiſcopo Phlogenſium, * Mariano epiſcopo Magydenſium, Leone epiſcopo Andidenſium, Stephano epiſcopo Parnaſſi, Bardane epiſcopo Doarenſium, * Euſtathio epiſcopo * Debelii * Euphamio epiſcopo Sozopoleos, Theodoro epiſcopo * Vulgarenſium * Phygi, Georgio epiſcopo Plutinopoleos, Baſilio epiſcopo Perberænſium, Michael epiſcopo Pamphili, Ruben epiſcopo * Scopeli, Siſinnio epiſcopo Garilenſium, Calliſto epiſcopo Eudociadenſium, Conſtantino epiſcopo * Lacenſium, Joanne epiſcopo * Crudulenſium, Theodoro epiſcopo Cremnenſium, Conſtantino epiſcopo Hadrianæ, Theophilo epiſcopo Chii, Galatio epiſcopo Meli, * Georgio epiſcopo Leri, Manzone epiſcopo Diocæſariæ Præcanenſium, Euſtathio epiſcopo Celendereos,

ἐπισκόπου * Οὐαλεντῶν, Κύντα ἐπισκόπου Κόμβων, Στεφάνου ἐπισκόπου Ζηνοπόλεως, Γρηγορίου ἐπισκόπου Κιβύρας, Βασιλείου ἐπισκόπου Ταβέων, Δωροθέου ἐπισκόπου Νεαπόλεως, Κώντα ἐπισκόπου Ἀλαβάνδων, Δαβὶδ ἐπισκόπου Ἰασσοῦ, Γρηγορίου ἐπισκόπου * Μιλάσσης, Σεργίου ἐπισκόπου Βαργυλίων, Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἡρακλείας τοῦ Λάτμου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Σταδείας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Στρατονικείας, Νικήτα διηκόνου καὶ ἐκ προσώπου Ἁλικαρνασσοῦ, Μιχαὴλ ἐπισκόπου [10] Χαιρετίων, * Λέοντος ἐπισκόπου Οὐαλεντίας, Γεωργίου ἐπισκόπου Πέτλων, Χριστοφόρου ἐπισκόπου Ἀταναῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Εὐμενείας, Παύλου ἐπισκόπου Ἀκμωνίας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Τιμβουθήρων, Φιλίππου ἐπισκόπου Τραγοπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀλέου, Νικηφόρου ἐπισκόπου Λούδων, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀππίας, Ἰωάννου ἐπισκόπου Σίβεως, Ζαχαρίου ἐπισκόπου Τραπεζοπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Σεβαστῆς, Ἀνδρέου ἐπισκόπου [11] Κιδέτου, Δοσιθέου ἐπισκόπου Ψόων, ἢ τῶν Κολασσῶν, Κώντα ἐπισκόπου τοῦ Κοττυαείου, Νικήτα ἐπισκόπου Νακολείας, Λέοντος [12] ἐπισκόπου τοῦ Δοκιμείου, Θεοφυλάκτου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου [13] Ἰψῶν, Κώντα ἐπισκόπου Εὐκαρπίας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως, Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου [14] Ἀκτηνῶν, Νικολάου ἐπισκόπου Φυτείας, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Κιναβάρεως, Δαμιανοῦ ἐπισκόπου Μήρου, Χριστοφόρου ἐπισκόπου Προμισσοῦ, Νικήτα ἐπισκόπου Αὐγουστοπόλεως, Κώντα ἐπισκόπου Ἀμβλαδῶν, Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου [15] Ὄτρου, Γεωργίου ἐπισκόπου τοῦ Μιδαείου, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Πολυβώτου, Σισιννίου ἐπισκόπου τοῦ Φιλομηλίου, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Πάπων, Σισινίου ἐπισκόπου Ἀπαμείας τῆς Κιβωτοῦ, Κώντα ἐπισκόπου Κοναίνης, * Νικηφόρου ἐπισκόπου Ἀδάδων, Πέτρου ἐπισκόπου [16] τοῦ Τιασσοῦ, Θεοδοσίου ἐπισκόπου Ἀγαλασσοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Βάρεως, Πέτρου ἐπισκόπου Σελευκείας τῆς * Ἰσαύρας, Νικηφόρου ἐπισκόπου Φλογῶν, Μαρίνου ἐπισκόπου Μαγνήτων, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀνδίων, Στεφάνου ἐπισκόπου Παρνασσοῦ, Βαρδάνου ἐπισκόπου Δοαρέων, Εὐστρατίου ἐπισκόπου [17] Δεβελίου, Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σωζοπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Βελγαροφύγων, Γεωργίου ἐπισκόπου Πλωτινοπόλεως, Βασιλείου ἐπισκόπου Περβερηνῆς, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Παμφίλου, Ρουβὶμ ἐπισκόπου τῆς Σκοπέλου, Σισινίου ἐπισκόπου [18] Γαριλέων, Καλλίστου ἐπισκόπου Εὐδοκιάδος, [19] Κώντα ἐπισκόπου Λακηνῶν, Ἰωάννου ἐπισκόπου Κυδρύλων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κρημνῶν, Κώντα ἐπισκόπου Ἁδριανῆς, Θεοφίλου ἐπισκόπου τῆς Χίου, Γαλατίου ἐπισκόπου τῆς Μήλου, Σεργίου ἐπισκόπου τῆς Λέρου, Μανζωνος ἐπισκόπου Διοκαισαρείας Πρακανῶν, Εὐσταθίου

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro *Zenopoleos*.
2 Pro *Temenothyrenſium*, in Phrygia Pacatiana.
3 *Iſienſium* in Græco, pro *Myſſenſium*, ut ſupra.
4 *Tityaſſenſium*, ut ſupra.
5 Pro *Agalaſſi* in Piſidia.
6 Pro *Siedlocienſis*.
7 MS. *Phyſi*.
8 MS. *Scopelli*.
9 Lege *Cudrulenſium*.
10 Pro *Kaiſerianon*, ut ſupra.
11 Supra *Kidaunoũ*.
12 Pro *Tψo*.
13 Pro *Tiasson*.
14 Supra *Orgo*.
15 Supra *Gargalon*.
16 Supra *Adadon*.
17 Supra *Gargalon*.
18 Supra *Kaisarianon Akgonon*.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

τοῦ ἐπισκόπου Κιλικοδίρεως, Ζαχαρίου ἐπισκόπου Καρδακοιόνων, Σισιννίου ἐπισκόπου Μουσβαδέων, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Λάμου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Γερμανικοπόλεως, Σισιννίου ἐπισκόπου Σικίων, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου * Σεκλίων, Στεφάνου ἐπισκόπου Φιλαδελφείας, Εὐδοξίου πρεσβυτέρου καὶ ἐπὶ προσώπου Μετελλοπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Καδών, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Μοσυνών, Βασιλείου ἐπισκόπου Διονυσιουπόλεως, Στεφάνου ἐπισκόπου Συννάου, Κωνσταντίνου τῆς Ἀνδρῶν, Εὐσταθίου ἐπισκόπου τῆς Τήνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Δεκατερῶν, Ἰωάννου ἐπισκόπου Νικαίας τῆς Θρᾴκης, Θεοφάνους ἐπισκόπου Λεβέδου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Λιθοπροσώπου, Νικηφόρου ἐπισκόπου Ἀρκαδιουπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἡρακλειουπόλεως, ἤτοι Πιδαχθοῦς, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Μίξεων, Λυκάστου ἐπισκόπου * Φιλαδέλφου, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Τραλλέων, Ἰωάννου ἐπισκόπου Λήμνου, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀμισοῦ, Μιχαὴλ ἐπισκόπου τῆς Τίου, Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Πέρτων, Ἰωάννου ἐπισκόπου * Τιμβριάδων, Στεφάνου ἐπισκόπου Ὀρύμνων, Ἡρακλείου ἐπισκόπου τῆς Σάμου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Πραινέτου.

A Zacharia episcopo * Cardibimachensium, Sisinnio episcopo Musbadentium, Eustathio episcopo Lamoensium, Theodoro episcopo Germanicopoleos, Sisinnio episcopo Sicis, Constantino episcopo Dalisandi, Leone episcopo * Sibillensium, Stephano episcopo Philadelphiæ, Eudoxio presbytero & vicario Metellopoleos, Theodoro episcopo Cadensium, Theophylacto episcopo Mosynensium, Basilio episcopo Dionysiopoleos, Stephano episcopo Synnai, Constantino episcopo Andri, Eustathio episcopo Teni, Joanne episcopo Decateron, Joanne episcopo Nicææ Thraciæ, Theophane episcopo Lebedi, Joanne episcopo Lithoprosopi, Nicephoro episcopo Arcadiupoleos, Theodoro episcopo Heracliopoleos, id est * Pidachthos, Thidatoæ, Constantino episcopo Metrorum, Lycasto episcopo * Philadelphiæ, Michael episcopo Trallensium, Joanne episcopo Lemni, Leone episcopo Amisi, Michael episcopo Til, Epiphanio episcopo Pertensium, Joanne episcopo Timbriadensium, Stephano episcopo Orymnensium, Heraclio episcopo Sami, Joanne episcopo Præneti.

ACTIO VII. Cardabenedum, * Sibmen. * Phylladen.

Καθεδούσῃς τε πρὸ τῆς ἱερατείου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας. συμπαρόντων τε καὶ ἀκροωμένων τοῦ εὐδοξοτάτου καὶ μεγαλοφρενεστάτου ἄρχοντος, τουτέστι Πετρωνᾶ τοῦ παναφήμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ θειοφυλάκτου βασιλικοῦ ἐφικίου, καὶ ἀλλαβατῶν ἀρχιμανδριτῶν, ἡγουμένων καὶ μοναχῶν, κατὰ τάξιν τὴν προτεταγμένην ἐν τῇ πρώτῃ προκειμένων καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

Residentibusque ante ambonem sacratissimi templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia: præsentibus quoque & audientibus gloriosissimo & magnificentissimo principe, Petrona videlicet laudabilissimo exconsulibus patricio, & comite Deo servandi imperialis obsequii, ac reverendissimis archimandritis, hegumenis & monachis, secundum ordinem ante taxatum in prima actione: propositis etiam sanctis & intemeratis Dei evangeliis:

Θεόδωρος ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Ταυριανῆς τῆς Σικελῶν νήσου λαβὼν ἐπὶ χεῖρας τὸν ἐκτεθέντα ὅρον ἀνέγνω.

Theodorus sanctissimus episcopus Taurianæ Siculorum insulæ acceptum præ manibus librum, expositum terminum legit. * expositam definitionem

ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΣΥΝΟΔΕΥΣΑΣΗΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

TERMINUS SANCTÆ MAGNÆ ac universalis synodi secundo in Nicæa collectæ.

Ἡ ἁγία μεγάλη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ θέσπισμα τῶν θείων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς συναθροισθεῖσα τὸ δεύτερον ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπονομαζομένῃ Σοφίᾳ, ἀκολουθήσασα τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὥρισε τὰ ὑποπεσυμένα.

Sancta magna ac universalis synodus, quæ per Dei gratiam, & sanctionem piorum & Christianorum imperatorum Constantini & Irenæ matris ejus, congregata est secundo in Nicenſium clara metropoli Bithynensium provinciæ in sancta Dei ecclesia, quæ cognominatur Sophia, sectata traditionem catholicæ ecclesiæ, definivit inferius ordinata.

Ὁπὸ φωτὸς τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως ἡμῖν χαρισάμενος, καὶ τῦ σκότους τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἡμᾶς λυτρωσάμενος, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὑμνφδοσάμενος τὴν ἁγίαν αὐτοῦ καθολικὴν ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα, ταύτην ἐπηγγείλατο διαφυλάττεσθαι, τοῖς τε ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς διαβεβαιοῦτο λέγων· μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

QUI lucem agnitionis sue nobis donavit, & a tenebris idolorum ac insania nos redemit, Christus scilicet Deus noster, desponsata sibi sancta sua catholica ecclesia non habente maculam seu rugam, hanc se conservaturum promisit; sanctisque discipulis suis asseverabat, dicens: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Porro hanc repromissio- Ephes. 5. Matth. 28.

HARDUINI NOTÆ. 1 Supra Σιβίλλων. 2 Pro Τιμβριάδων in Pisidia.

Digitized by Google

ACTIO VII. ANNO CHRISTI 787.

sionem non solum illis donavit, sed & nobis qui per eos credidimus in nomine ipsius. Ergo donum hoc quidam non cogitantes, a versuto inimico volatici quodammodo facti, a recta ratione ceciderunt; traditioni etiam catholicæ ecclesiæ resultantes intellectu veritatis frustrati sunt: &, ut ait proverbialis sermo, in axe * agri sui erraverunt, & collegerunt manibus suis sterilitatem, quia sacrorum monumentorum Deo decibili ornamento detrahere præsumpserunt, cum sacerdotes quidem dicerentur, non essent autem; de quibus Deus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, contaminaverunt portionem meam*. Sceleratos quippe secuti viros sensibus suis pellectos, calumniati sunt sanctam Christi Dei nostri ecclesiam, quæ ipsi est desponsata, & inter sanctum & prosanum non distinxerunt, imaginem Domini & sanctorum ejus similiter ut statuas diabolicorum idolorum nominantes. Propter quod Dominus Deus non ferens intueri ab hujusmodi pesti corrumpi subditos suos, nos sacerdotii principes beneplacito suo undique convocavit * divino zelo ferventes, & nutu Constantini & Irenæ imperatorum nostrorum adductos: quatenus deifica catholicæ ecclesiæ traditio communi decreto recipiat firmitatem. Igitur cum omni diligentia perscrutantes, discutientes, & intentionem veritatis sectantes, nihil adimimus, nihil addimus; sed omnia quæ catholicæ sunt ecclesiæ, immutilata servamus: & sequentes sancta sex universalia concilia, in primis quod in splendida Nicæna metropoli convenit; adhuc etiam & quod post in divinitus conservanda regia urbe collectum est.

* agricolatio-nis sue,

Jer. 12.

Ezech 22.

* Ex divino zelo & nutu

Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, qui ex Patre natus est ante omnia sæcula: lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero; natum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria virgine, & homo factus est: crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Patris: & iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre * Filioque procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: expecto resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen. Abominamur autem & anathematizamus Arium & consentaneos & communicatores vesanæ opinionis ejus; Macedoniumque & eos qui juxta ipsum bene Pneumatomachi nominati sunt. Confitemur autem & dominam nostram sanctam

* Julian. Cardin. act. 5. sect. Flor. refutat. apud Latinos extare tempore concilii Florentini, in quo legebatur, ex Patre Filioque.

* In cod. hic, qui ex Patre procedit, omisso Filio.

Τιτέλιω δὲ τῷ ἐναγγελίαν οὐ μόνον αὐτοῖς ἐχαρίσατο, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τοῖς δι' αὐτῶν πιστεύσασιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. τῆς οὖν δωρεᾶς ταύτης ἀλογήσαντες τύπες, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀπατεῶνος ἐχθροῦ ἀναπεπρωμένοι ἐξέπεσαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀντιπεξάγοντες, πρὸς τὴν σωίεσιν τῆς ἀληθείας διήμαρτον· καὶ ὡς φησιν ὁ παροιμιακὸς λόγος, τοὺς ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλανήκασι, καὶ σωπῆξαν χερσὶν ἀκαρπίαν· ὅτι τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων τὴν θεοφρεπῆ κόσμιον ὀβελίσκων τετολμήκασιν, ἱερεῖς μὲν λεγόμενοι, μὴ ὄντες δέ. περὶ ὧν ὁ Θεὸς διὰ τῆς προφητείας Σοφ· ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὴν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου. ἑτέροις γὰρ ἐπακολουθήσαντες ἀνδράσι, ταῖς ἰδίαις φρεσὶ πειθομένοις, κατηγόρησαν τῆς ἁρμοδείσης Χριστῷ τῷ Θεῷ ἁγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, καὶ ἀπὸ μέσου ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέσειλαν, τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ὁμοίως τοῖς ξοάνοις τῶν σατανικῶν εἰδώλων ὀνομάσαντες. διὸ μὴ φέρων ἐρᾶν ὑπὸ τοιαύτης λύμης ὀβλαφθειρόμενον τὸ ὑπήκοον ὁ δεσπότης Θεός, ἡμᾶς τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς ἱερωσύνης ἀρχηγοὺς τῇ αὐτοῦ εὐδοκίᾳ συνεκάλεσε, θείῳ ζήλῳ καὶ ἐπιπόθῳ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν φιλοσεβῶν ἡμῶν βασιλέων· ὅπως ἡ ἔνθεσ παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κοινῇ ψήφῳ ἀκολαίβῃ τὸ κῦρος. μηδ' πάσης τοίνυν ἀκριβείας ἐρίνησαντές τε καὶ ὀβασκιψάμενοι, καὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀληθείας ἀκολευθήσαντες, οὐδὲν ἀφαιροῦμεν, οὐδὲν προσίθεμεν, ἀλλὰ πάντα τὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀμείωτα ὀβαφυλάττομεν· καὶ ἑπόμενοι ταῖς ἁγίαις πενθεμφοικαῖς ἓξ συνόδοις, πρῶτα μὲν τῇ ἐν τῇ λαμπρᾷ Νικαίων μητροπόλει συναθροισθείσῃ, ἔτι γε μὴν καὶ τῇ μετ' αὐτὴν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ βασι λίδι πόλει.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα. σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα· καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ καθιζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός· καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν· εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἀμήν. Βδελυττόμεθα δὲ καὶ ἀναθεματίζομεν Ἄρειον καὶ τοὺς αὐτῷ σύμφρονας καὶ κοινωνοὺς τῆς μανιώδους αὐτοῦ κακοδοξίας· Μακεδόνιόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν καλῶς ὑπομαθόντας πνευματομάχους, ὁμολογοῦμεν δὲ καὶ τὴν δε-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 381. ACTIO VII.

δέσποιναν ἡμῶν τὴν ἁγίαν Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον, ὡς τεκοῦσαν σαρκὶ τὸν ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, κατὰ ὃ καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον ἐδογμάτισε συνοδος, καὶ τὸν ἀσεβῆ Νεστόριον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὡς περὶ συπελὴ δυάδα εἰσάγοντας, τῆς ἐκκλησίας ἐξώσθησε. σὺν τούτοις δὲ καὶ τὰς δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τοῦ σαρκωθέντος δι' ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀχράντου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τέλειον αὐτὸν Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον γινώσκοντες, ὡς καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι συνοδος ἐξεφώνησε, Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον δυσφημήσαντας τῆς θείας αὐλῆς ἐξελάσασα· συνυποκάλλουσι αὐτοῖς Σεβῆρον, Πέτρον, καὶ τὴν πολυβλάσφημον αὐτῶν ἀλληλόπλεκτον σειράν, μεθ' ὧν καὶ τὰ Ὠριγένους, Εὐαγρίου τε καὶ Διδύμου μυθεύματα ἀναθεματίζομεν, ὡς καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσα πέμπτη συνοδος. εἴπά τε καὶ δύο θελήματα καὶ ἐνεργείας κατὰ τὰς τῆς φύσεως ἰδιότητα ἐπὶ Χριστῷ κηρύττομεν, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἕκτη συνοδος ἐξεβόησε, ἀποκηρύξασα Σέργιόν, Ὀνώριον, Κῦρον, Πύρρον, Μακάριον, τοὺς ἀθελήτους τῆς ἀσεβείας. καὶ τοὺς τούτων ὁμόφρονας. καὶ συμπλόκους φαμέν, πάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐγγράφους ἢ ἀγράφους παραδόσεις ἀκηλιδώτους ἡμῖν παραδόσεως φυλάττομεν· ὧν μία ἐστὶ καὶ ἡ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἐκτύπωσις, ὡς τῷ ἱστορικῷ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος συμφέρουσα, καὶ πρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν τοῦ Θεοῦ λόγου ἐνανθρωπήσεως, καὶ εἰς ὁμοίαν λυσιτέλειαν ἡμῖν χρησιμεύουσα. τὰ γὰρ ἀλλήλων δηλωτικὰ, ἀναμφιβόλως καὶ τὰς ἀλλήλων ἔχουσιν ἐμφάσεις. τούτων ἅπας ἐχόντων, τὴν βασιλικὴν ὥσπερ ἰοῦσαν ὁδὸν βίβον, ἐπακολουθοῦντες τῇ θεηγόρῳ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ οἰκήσαντος ἁγίου πνεύματος εἶναι ταύτην γινώσκομεν· ὁρίζομεν σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ καὶ ἐπιμελείᾳ παραπλησίως τῷ τύπῳ τῷ τιμίῳ καὶ ζωοποιῷ σταυρῷ ἀνατίθεσθαι τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφίδων καὶ ἑτέρας ὕλης εὐπρεπῶς ἐχούσης ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, καὶ ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς· τῆς τε τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνος, ἔτι τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, τιμίων τε ἀγγέλων, καὶ πάντων ἁγίων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν. ὅσῳ γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀναπαραστάσεως ὁρῶνται, τοσοῦτον καὶ οἱ ταύτας θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν, καὶ ταύταις ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν, οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θείᾳ φύσει. ἀλλ' ὃν τρόπον τῷ τύπῳ τῷ τιμίῳ καὶ ζωοποιῷ σταυρῷ καὶ ταῖς ἁγίαις βίβλοις καὶ ταῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι, καὶ θυμιάσμασιν καὶ φώτων προσαγωγὴν πρὸς τὴν τύπου τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ ταῖς ἀρχαίοις ἔθεσιν εἴθισται. ἡ γὰρ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν. ὅτω γὰρ κρατύνεται ἡ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, ἔστιν παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ

A Mariam proprie ac veraciter Dei genitricem, quoniam peperit carne unum ex sancta Trinitate, Christum videlicet Deum nostrum, secundum quod & Ephesinum prius dogmatizavit concilium quod * infirmum Nestorium cum collegis suis, tamquam personalem dualitatem introducentem, ab ecclesia pepulit. Cum his autem & duas naturas confitemur ejus qui incarnatus est propter nos ex intemerata Dei genitrice semper virgine Maria, perfectum cum Deum & perfectum hominem cognoscentes, quemadmodum & Chalcedonensis synodus promulgavit, Eutychetem & Dioscorum * dif- B famatos a divino atrio abigens: conferentes cum illis pariter Severum, Petrum, & eorum multifarie blasphemantem alterutris perplexionibus restim contextam: cum quibus & Origenis & Evagrii ac Didymi fabulas anathematizamus, sicuti & Constantinopoli congregatum quintum concilium egisse dignoscitur. Deinde quoque & duas voluntates & operationes secundum naturarum proprietatem in Christo prædicamus; quemadmodum & Constantinopoli sexta synodus exclamavit, adjiciens Sergium, ** Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarium, & eos qui sine voluntate sunt pietatis, atque illis similia sentientes. Et ut compendiose fateamur, omnes ecclesiasticas sive C scripto, sive sine scripto sancitas nobis traditiones illibate servamus: quarum una est etiam imaginalis picturæ formatio, quæ historiæ evangelicæ prædicationis concinit, ad certitudinem veræ & non secundum phantasiam Dei Verbi inhumanationis effectæ, & ad similem nobis utilitatem commode proficiens. Quæ namque se mutuo indicant, * incunctanter etiam mutuas habent significationes. His ita se habentibus, ** regiæ quasi continuati semitæ, sequentesque divinitus inspiratum sanctorum patrum nostrorum magisterium, & catholicæ traditionem ecclesiæ (nam Spiritus Sancti hanc esse novimus, qui nimirum in ipsa inhabitat) definimus in omni certitudine ac di- D ligentia, sicut figuram pretiosæ ac vivicæ crucis, ita venerabiles ac sanctas imagines proponendas, tam quæ de coloribus & tessellis, quam quæ ex alia materia * congruenter in sanctis Dei ecclesiis, & sacris vasis, & vestibus, & in parietibus ac tabulis, domibus & viis: tam videlicet imaginem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, quam intemeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, honorabilium- E que angelorum, & omnium sanctorum simul & almorum virorum. Quanto enim frequentius per imaginalem formationem videntur, tanto qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitivorum earum memoriam & desiderium, * ad osculum, & ad honorariam his adorationem tribuendam. Non tamen ad veram latriam, quæ secundum fidem est, quæque solam divinam natutam decet, impartiendam: ita ut istis, sicuti figuræ pretiosæ ac vivificæ crucis, & sanctis evangeliis, & reliquis sacris monumentis, incensorum & luminum oblatio ad harum honorem efficiendum exhibeatur, quemadmodum & antiquis piæ consuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum transit: & qui adorat imaginem,

* impium

* Sanctos Maximum Græcum doct. & confessor, qui tempore Monothel. scripsit, illum egregie defendit in dialogo cum Pyrrho, ut supra dictum t. 3. in 6. Synod. act. 13.

* Indubitanter

** reliquæ incedentes via,

* Gr. cong. se habente

* Gr. & his osculum & honorariam adorat trib. non tamen veram lat.

ado-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VII.

adorat in ea depicti subsistentiam. Sic enim robur obtinet sanctorum patrum nostrorum doctrina, id est traditio sanctæ catholicæ ecclesiæ, quæ a finibus usque ad
2. Thess. 2. fines terræ suscepit evangelium. Sic Paulum, qui in Christo locutus est, & omnem divinum apostolicum cœtum, & paternam sanctitatem exequimur, tenentes traditiones quas accepimus. Sic triumphales ecclesiæ prophetice canimus hymnos:
Soph. 3. *Gaude satis filia Sion, prædica filia Jerusalem; jucundare & lætare ex toto corde tuo. Ablstulit Dominus a te injustitias adversantium tibi: redemit te de manu inimicorum tuorum. Dominus rex in medio tui: non videbis mala ultra, & pax in te in tempus æternum.*

Eos ergo qui audent aliter sapere aut docere, aut secundum scelestos hæreticos ecclesiasticas traditiones spernere, & novitatem quamlibet excogitare, vel projicere aliquid ex his quæ sunt ecclesiæ deputata, sive evangelium, sive figuram crucis, sive imaginalem picturam, sive sanctas reliquias martyris; aut excogitare prave, aut astute ad subvertendum quidquam ex legitimis traditionibus ecclesiæ catholicæ; vel etiam quasi communibus uti sacris vasis, aut venerabilibus monasteriis: si quidem episcopi aut clerici fuerint, deponi præcipimus; monachos autem vel laicos a communione segregari.

Petrus indignus primus presbyter sedis sancti apostoli Petri, & locum supplens Hadriani papæ senioris Romæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Sabbæ siti Romæ: & locum supplens Hadriani papæ senioris Romæ, definiens subscripsi.

Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Joannes misericordia Dei presbyter & patriarchalis syncellus, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ & Hierosolymitanæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Thomas misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Arsenii siti in Ægypto super Babylonem, retinens locum trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ & Hierosolymitanæ, paterna dogmata subsequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Joannes indignus episcopus Ephesi, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus misericordia Dei indignus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo misericordia Dei episcopus Heraclææ Thraciæ, paterna dogmata sequens & tradi-

περάτων εἰς πέρατα δεξαμένης τὸ Εὐαγγέλιον. ὑπὸ τῷ ἐν Χριστῷ λαλήσαντι Παύλῳ καὶ πάσῃ τῇ θείᾳ ἀποστολικῇ ὁμηγύρει καὶ πατρικῇ ἁγιότητι ἐξακολουθοῦμεν, κρατοῦντες τὰς παραδόσεις ἃς παρελήφαμεν· οὕτω τοὺς ἐπιπλοκὰς τῇ ἐκκλησίᾳ προφητικῶς κατακαδομῶμεν ὕμνους. χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών, κήρυσσε θύγατερ Ἰερουσαλήμ. τέρπου ὅλῃ Εὐφραίνου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου. πεπαῦται κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματα τῶν ἀντικειμένων σοι, λελύτρωσαι ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου. κύριος βασιλεὺς ἐν μέσῳ σου· οὐκ ὄψει κακὰ ἔτι, καὶ εἰρήνη ἐπὶ σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.

B Τοὺς οὖν τολμῶντας ἑτέρως φρονεῖν ἢ διδάσκειν, ἢ κατὰ τὰς σκαιὰς αἱρετικὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις ἀθετεῖν, καὶ καινοτομίαι τινὰ ἐπινοεῖν, ἢ ἀποβάλλεσθαί τι ἐκ τῶν ἀνατεθειμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, Εὐαγγέλιον, ἢ τύπον τοῦ σταυροῦ, ἢ εἰκονικὴν ἀναζωγράφησιν, ἢ ἅγιον λείψανον μάρτυρος· ἢ ἐπινοεῖν σκολιῶς καὶ πανούργως, πρὸς τὸ ἀνατρέψαί τι τῶν εὐθίσμων παραδόσεων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἔτι γε μὴν ὡς κοινοῖς χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις ἢ τοῖς ἁγίοις μοναστηρίοις· ἐπισκόπους μὲν ὄντας ἢ κληρικοὺς καθαιρεῖσθαι προστάττομεν, μονάζοντας δὲ ἢ λαϊκοὺς τῆς κοινωνίας ἀφορίζεσθαι.

C Πέτρος ἀνάξιος πρεσβύτερος τῆς θρόνου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὡρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Γαράσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡρίσας ὑπέγραψα.

D Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ πατριαρχικὸς σύγκελλος, τὸν τόπον ἐπέχων τῶν ἁγίων ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡρίσας ὑπέγραψα.

Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τῆς ἀσκησάντος ἐν Αἰγύπτῳ ἄνω Βαβυλῶνος, ἐπέχων τὸν τόπον τῶν ἁγίων ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, τοῖς πατρικοῖς ἐπόμενος δόγμασι καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡρίσας ὑπέγραψα.

E Ἀγάπιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐφέσου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡρίσας ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Κυπρίων νήσου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡρίσας ὑπέγραψα.

Λέων ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θρᾴκης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἐξακολουθῶν καὶ τῇ παρα-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VII.

παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυζίκου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐθύμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σάρδεων, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἠλίας ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Κρήτης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ὑπάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Σταυράκιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λέων πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τῆς Σιδητῶν μητροπόλεως, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Δανιὴλ ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Ἀμασείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἐπιφάνιος διάκονος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κατάνης τῆς Σικελῶν νήσου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Δυρραχίου ὁμοίως.

Ἀναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως παλαιᾶς Ἠπείρου ὁμοίως.

Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κλαυδιοπόλεως ὁμοίως.

Γρηγόριος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ὁμοίως.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πισσοῦντος ὁμοίως.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας ὁμοίως.

Θεοφύλακτος ἁμαρτωλός, διάκονος καὶ ἔξαρχος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Σταυροπόλεως, ἤτοι Καρίας, ὁμοίως.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας ὁμοίως.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συνάδων ὁμοίως.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἰκονίου ὁμοίως.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας ὁμοίως.

Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέργης ὁμοίως.

Actionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardorum paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Elias peccator episcopus Cretæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Stauracius peccator episcopus Chalcedonis, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo presbyter sanctæ magnæ Dei ecclesiæ & vicarius sedis Sidensis metropoleos, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Daniel peccator episcopus Amasiæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Gangrensium, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Epiphanius peccator, diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, & locum retinens Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachii similiter.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos similiter.

Nicetas indignus episcopus Claudiopoleos similiter.

Gregorius indignus episcopus Neocæsariæ similiter.

Gregorius indignus episcopus Pisinuntis similiter.

Theodorus indignus episcopus Myrensium similiter.

Theophylactus peccator, diaconus & locum retinens throni Stauropoleos Cariæ, similiter.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ similiter.

Michael indignus episcopus Synadensium similiter.

Leo indignus episcopus Iconii similiter.

* Georgius indignus episcopus Antiochiæ Pisidiæ similiter. * Gregorius

* Constans indignus episcopus Pergæ similiter. * Constantinus

Geor-

Digitized by Google

ACTIO VII

ANNO CHRISTI 787.

Georgius peccator, presbyter & locum retinens throni Mocii, similiter.
Γεώργιος ἁμαρτωλὸς, πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Μωκίου, ὁμοίως.

Christophorus indignus episcopus Trapezuntensium similiter.
Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραπεζοῦντος ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Rhodi similiter.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ῥόδου ὁμοίως.

Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos similiter.
Ἐμμανουὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως ὁμοίως.

Basilius indignus episcopus Sylæi similiter.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Συλαίου ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σελευκείας ὁμοίως.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos similiter.
Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.

B

* Constans indignus episcopus Rhegii similiter.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ῥηγίου ὁμοίως.

* Constantinus

Cyrillus peccator, monachus & locum retinens * Niceri episcopi Gothiæ, similiter.
Κύριλλος ἁμαρτωλὸς, μοναχὸς καὶ τὸν τόπον ἐπέχων * Νικολάου ἐπισκόπου Γοτθίας ὁμοίως.

* Nicetæ

Stephanus indignus episcopus Sugdaensium similiter.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συγδάων ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Catanæ similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κατάνης ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Tauromenii similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυρομενίου ὁμοίως.

Galato indignus presbyter & vicarius Stephani episcopi Syracusæ similiter.
* Πλάτων ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἐκ προσώπου Στεφάνου ἐπισκόπου Συρακούσης ὁμοίως.

* Γαλάτου

Gaudiosus indignus episcopus Messinæ similiter.
Γαυδιῶσος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μεσσήνης ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Panormi similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Παλέρμου ὁμοίως.

C

Stephanus indignus episcopus Bibonis similiter.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιβώνος ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Leontinæ similiter.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λεοντίνης ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Taurianæ similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυριανῶν ὁμοίως.

Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ similiter.
Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς ὁμοίως.

Basilius indignus episcopus Liparensium similiter.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Λιπαριτῶν νήσου ὁμοίως.

Theotimus indignus episcopus Crotonensium similiter.
Θεότιμος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κροτώνων ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Carinæ similiter.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καρίνης ὁμοίως.

Theophanes indignus episcopus Lilybæi similiter.
D Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Λιλυβαίου ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Treocaleos similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος * Τρεοκάλεως ὁμοίως.

* Τρωκάλεως

Theodorus indignus episcopus Tropæorum similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τροπαίων ὁμοίως.

Sergius indignus episcopus Nicoterensium similiter.
Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικοτέρων ὁμοίως.

Theophylactus indignus episcopus Euchaitensium similiter.
Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων ὁμοίως.

Maurianus indignus episcopus Pompejopoleos similiter.
Μαυριανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως ὁμοίως.

* Bizyes

Theodorus indignus episcopus * Biziis similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιζύης ὁμοίως.

Antonius peccator, monachus & loci servator throni Smyrnæ, similiter.
E Ἀντώνιος ἁμαρτωλὸς, μοναχὸς καὶ τηρητὴς τοῦ θρόνου Σμύρνης ὁμοίως.

* Eustathius

* Eustratius indignus episcopus Apamiæ similiter.
Εὐσάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας ὁμοίως.

(Theophanus indignus episcopus Lebedi similiter.)
. . . . . .

Petrus indignus episcopus Germensium similiter.
Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Γερμίων ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Arcadiopoleos similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως.

Sisinnius indignus episcopus Parii similiter.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Πάρου ὁμοίως.

Epi-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VII. Mabil.

Ἐπιφάνι@ ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ Μελιτιωῆς ὁμοίως.
Epiphanius indignus episcopus Melitenæ similiter.

Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Προικονήσου ὁμοίως.
Niceta indignus episcopus Proconnesi similiter.

Κώνστας ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ Σεβαστουπόλεως ὁμοίως.
Constans indignus episcopus Sebastopoleos similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Κολωνείας, ὁμοίως.
Joannes indignus presbyter & vicarius throni Coloniæ similiter.

Εὐστράτι@ ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ Μεθύμνης ὁμοίως.
Eustratius indignus episcopus Methymnensium similiter.

Λέων ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ Κίου ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Cii similiter.

Γρηγόρι@ ἀναξι@ πρεσβύτερ@ καὶ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Νικοπόλεως ὁμοίως.
Gregorius indignus presbyter & loci servator throni Nicopoleos similiter.

Ἰωάννης ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ πόλεως Ἄπρου ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus Apri similiter.

Θεοφύλακτ@ ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ Κυψέλων ὁμοίως.
Theophylactus indignus episcopus Cypsellorum similiter.

B

Θεόδωρ@ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἡρακλειουπόλεως, ἥτις Πιδαχθοῦς, ὁμοίως.
Theodorus indignus episcopus Heracleopoleos * similiter.
* sive Pidachthoæ.

Εὐστάθι@ ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ πόλεως Κοτρα-δων ὁμοίως.
Eustathius indignus episcopus Cotradensium similiter.

Κυριακὸς ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ [1] Δριζυπάρων ὁμοίως.
Cyriacus indignus episcopus Drixyparensium similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπ@ Μεσημβρίας ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Mesembriæ similiter.

Γρηγόρι@ ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ Δέρκων ὁμοίως.
Gregorius indignus episcopus Dercensium similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος [2] Νύσσης ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus Nyssæ similiter.

Γεώργι@ ἀναξι@ ἐπίσκοπος τῶν Βασιλικῶν θερμῶν ὁμοίως.
Georgius indignus episcopus [3] Imperialium thermarum similiter.

Σωτηρίχ@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Κισσιανῶν ὁμοίως.
Sothericus indignus episcopus Cisciſſensium similiter.

C

Γεώργι@ ἀναξι@ ἐπίσκοπος Καμουλιανῶν ὁμοίως.
* Georgius indignus episcopus Camulianensium similiter.
* Gregorius.

Δαμιανὸς ἀναξι@ ἐπίσκοπος Μιτυλήνης ὁμοίως.
Damianus indignus episcopus Mitylenæ similiter.

Κώνστας ἀναξι@ ἐπίσκοπος [4] Μασαύρων ὁμοίως.
[6] Constans indignus episcopus Massaurensium similiter.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βριούλων ὁμοίως.
Georgius indignus episcopus Briulensium similiter.

Θεοδόσι@ ἀναξι@ ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
Theodosius indignus episcopus Nyssæ similiter.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπ@ Τράλλης ὁμοίως.
Theophylactus indignus episcopus Trallæ similiter.

Ὀλβιανὸς ἀναξι@ ἐπίσκοπος Ἐλαίας ὁμοίως.
Olbianus indignus episcopus Elææ similiter.

Πάρδος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πιτάνης ὁμοίως.
Pardus indignus episcopus Pitanæ similiter.

D

Λέων ἀναξι@ ἐπίσκοπος Ἀλγιζῶν ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Alzigensium similiter.

Θεόγνις ἀναξι@ πρεσβύτερ@ καὶ ἐκ προσώπου Σιῶν ὁμοίως.
* Theognius indignus presbyter & vicarius Sion similiter.
* Gr. Theognis

Στρατόνικ@ ἀναξι@ ἐπίσκοπος Κύμης ὁμοίως.
Stratonicus indignus episcopus Cymæ similiter.

Βασίλειος ἀναξι@ ἐπίσκοπος Ἀτραμμυτείου ὁμοίως.
Basilius indignus episcopus Atrammytensium similiter.

Θεοφύλακτος ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ [5] Ὑπέπων ὁμοίως.
Theophylactus indignus episcopus Hypepensium similiter.

Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καλῆς ὁμοίως.
Theophanes indignus episcopus Calæ similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φωκείας ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Phociæ similiter.

Βασίλει@ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Περγάμου ὁμοίως.
Basilius indignus episcopus Pergami similiter.

Γρηγόρι@ ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ Παλαιαιςπόλεως ὁμοίως.
Gregorius indignus episcopus Palæaspoleos similiter.

E

Ἰωάννης ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ πόλεως Ἀσσῶν ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus civitatis Assensium similiter.

Βασίλει@ ἀναξι@ ἐπίσκοπ@ Μαγνησίας ὁμοίως.
Basilius indignus episcopus Magnesiæ similiter.

* Mau-

HARDUINI NOTÆ. 1 In Notitiis Δρουζυπάρων. 2 Pro Νύσσης, ut supra. 3 Pro Τραλλῶν.
4 At supra Μάσεις. 5 In MS. Regalium. 6 MS. Constantinus.

Digitized by Google

ACTIO VII. • Mauianus

ANNO CHRISTI 787.

• Mauianus indignus episcopus civitatis Adrandri similiter.
Μαυιανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀτιν-δρα ὁμοίως.

Lycastus indignus episcopus Baretensium similiter.
Λύκαστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βαρέτων ὁμοίως.

Constans loci servator episcopi civitatis Agasæ similiter.
Κώνστας τοποτηρητὴς πόλεως Ἀγάσης ὁμοίως.

Nicephorus loci servator Gargarensium similiter.
Νικηφόρος τοποτηρητὴς Γαργάρων ὁμοίως.

Nicodemus indignus episcopus Euazensium similiter.
Νικόδημος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐάζων ὁμοίως.

Sabbas indignus episcopus Aneensium similiter.
Σάββας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀνέων ὁμοίως.

Nicephorus indignus episcopus Arcadiopoleos similiter.
Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως.

Cosmas indignus episcopus Myrinæ similiter.
Κοσμᾶς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυρίνης ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus sanctæ Saluntianensis ecclesiæ similiter.
B Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Σαλυντιανῆς ἐκκλησίας ὁμοίως.

Ursus episcopus sanctæ Avaritianensium ecclesiæ similiter,
Οὖρσος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀβαριτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.

Laurentius peccator episcopus sanctæ Absartianensis ecclesiæ similiter.
Λαυρέντιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀψαρτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.

Eustathius indignus episcopus Solensium similiter,
Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σόλων ὁμοίως.

Spyrido indignus episcopus Cythrensium similiter.
Σπυρίδων ἀνάξιος ἐπίσκοπος [2]Κύθρων ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Citii similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Κιτίου ὁμοίως.

Georgius indignus episcopus Trimithuntensium similiter.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τριμιθοῦντος ὁμοίως.

Alexander indignus episcopus Amathuntensium similiter.
C Ἀλέξανδρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀμαθουσιῶντος ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Nicææ Thraciæ similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας τῆς Θρᾴκης ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Rhædesti similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ ὁμοίως.

Melchisedec indignus episcopus Calliopoleos similiter.
Μελχισιδὲκ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως ὁμοίως.

Leonides indignus episcopus Cœlensium similiter.
Λεωνίδης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κοίλων ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Panii similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πανίου ὁμοίως.

Theophylactus indignus episcopus Charitopoleos similiter.
Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χαριτουπόλεως ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Lithoprosopiensium similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λιθοπροσωπείου ὁμοίως.

Sisinnius indignus episcopus Chalcidis similiter.
D Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χαλκίδος ὁμοίως.

Sisinnius indignus episcopus Zoruli similiter.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τζουρουλοῦ ὁμοίως.

Beniamin indignus episcopus Liziensium similiter,
Βενιαμὶν ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λιζίκων ὁμοίως.

Constans presbyter & loci servator Hexamilii similiter.
Κώνστας πρεσβύτερος & τοποτηρητὴς τοῦ Ἑξαμιλίου ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Metrorum similiter.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μήτρων ὁμοίως.

Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos similiter.
Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Θεοδωρουπόλεως ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Juliopoleos similiter.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἰουλιουπόλεως ὁμοίως.

Theophilus indignus episcopus Anastasiopoleos similiter.
E Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Mizuæ similiter.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μιζύης ὁμοίως.

Synesius indignus episcopus Cinæ similiter,
Συνέσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κίνης ὁμοίως.

Petrus indignus episcopus Asponæ similiter.
Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀσπώνης ὁμοίως.

Anthimus indignus episcopus Verinopoleos similiter.
Ἀνθίμος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βερινουπόλεως ὁμοίως.

Lycastus indignus episcopus Philadelphiæ similiter.
Λύκαστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὁμοίως.

Στέ-

HARDUINI NOTÆ. 1 Pro Ἀτινδρα. 2 Pro Κύθρων, ut supra.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VII.

Στεφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιλάνδα ὁμοίως. A Stephanus indignus episcopus Silandi similiter.

Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος * Μιωνίας ὁμοίως. Theophanes indignus episcopus Mionix similiter.

. . . . . .

. . . . . (Gregorius indignus presbyter & loci servator Eramiæ similiter.)

Μιχαὴλ ἀναξίου ἐπισκόπου Κερασίων ὁμοίως. Michael indignus episcopus Ceraseorum similiter.

Ἰωάννης ἀναξίου ἐπισκόπου Σετῶν ὁμοίως. Joannes indignus episc. Setensium similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δάλδης ὁμοίως. Joannes indignus episcopus Daldæ similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ταβάλων ὁμοίως. Joannes indignus episcopus civitatis Tabalensium similiter.

Θεόπιτος ἀναξίου ἐπισκόπου Ερμοκαπήλου ὁμοίως. Theopitus indignus episcopus Hermocapeli similiter.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αὐρηλιοπόλεως B ὁμοίως. Nicolaus indignus episcopus Aureliopoleos similiter.

Ἀναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τριπόλεως ὁμοίως. Anastasius indignus episcopus Tripoleos similiter.

Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεροκαισαρείας ὁμοίως. Zacharias indignus episcopus Hierocæsariæ similiter.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραλλων ὁμοίως. Michael indignus episc. Tralensium similiter.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γόρδα ὁμοίως. Gregorius indignus episcopus Gordi similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρακυλων ὁμοίως. Leo indignus episc. Traculensium similiter.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρκανίδος ὁμοίως. Eustathius indignus episcopus Hyrcanidensium similiter.

Ἰωσὴφ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ατταλείας ὁμοίως. Joseph indignus episcopus Attaliæ similiter.

Λεόντιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ποιμανινῆ ὁμοίως. * Leo indignus episcopus Pœmanini similiter. * Leontius

Ἰωάννης ἀναξίου ἐπίσκοπος Λαμψάκου ὁμοίως. Joannes indignus episc. Lampsaci similiter.

* Nicetas * Νικήτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ * Ἰλαίου ὁ- C μοίως. * Niceta indignus episcopus Ilæi similiter. * Nectarius

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [3] Ἀδραμυττηνῶν ὁμοίως. Basilius indignus episcopus Adranotherensium similiter.

Συμεὼν ἀναξίου ἐπισκόπου Ὠκης ὁμοίως. Symeon indignus episcopus Oeæ similiter.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Γέρμης ὁμοίως. Theodorus indignus episcopus civitatis Germæ similiter.

Θεόδοτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [4] Παλαίων ὁμοίως. Theodorus indignus episcopus Palæensium similiter.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀβύδου ὁμοίως. Theodorus indignus episcopus Abydi similiter.

Στρατήγιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δαρδάνου ὁμοίως. Strategius indignus episcopus Dardani similiter.

Μιχαὴλ ἀναξίου ἐπισκόπου Μελιτοπόλεως ὁμοίως. Michael indignus episcopus Melitopoleos similiter.

D

Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδρανείας ὁμοίως. Sisinnius indignus episc. Adraniæ similiter.

Θεοφύλακτος ἀναξίου ἐπισκόπου Ἀπολλωνιάδος ὁμοίως. Theophylactus indignus episcopus Apolloniadis similiter.

Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας ὁμοίως. Constans indignus episcopus Cæsariæ Bithynensium similiter.

Γεώργιος ἀναξίου ἐπισκόπου Βασιλινοπόλεως ὁμοίως. Georgius indignus episcopus Basilinopoleos similiter.

Κυρίων ἀνάξιος ἐπισκόπου τοῦ Λόφου ὁμοίως. Cyrio indignus episcopus Lophi similiter.

Λέων ἀναξίου ἐπισκόπου πόλεως Ἀρίσης ὁμοίως. Leo indignus episcopus civitatis Arissæ similiter.

Νύμφος ἀναξίου ἐπίσκοπος πόλεως Ἀδριανοῦς ὁμοίως. * Nicephorus indignus episcopus civitatis Hadrianæ similiter. * Nymphus

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πρύσης ὁμοίως. E Theodorus indignus episcopus Prusæ similiter.

Βασίλειος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Δασκυλίου ὁμοίως. Basilius presbyter & vicarius Dascylii similiter.

Δαβὶδ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἑλενοπόλεως ὁμοίως. David indignus episcopus Helenopoleos similiter.

Ἀνασάσιος ἀναξίου ἐπισκόπου [5] Κνωσσοῦ ὁμοίως. Anastasius indignus episcopus Cnossi similiter.

Si-

HARDUINI NOTÆ. 1 Pro Μιωνίας, vel Μιωνέως in Lydia. 2 Pro Ἰλαίου, ut supra. 3 Pro Ἀδραμυττηνῶν, ut supra.
4 Vetus Παλαίονος, ut supra, & Latine *Palæonensium*. 5 Al. Γνωσσοῦ.

ACTIO VII

ANNO CHRISTI 787.

Sisinnius indignus episcopus Chersonesi similiter.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χερσονήσου ὁμοίως.

Epiphanius indignus episcopus Eleutheræ similiter.
Ἐπιφανῶς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐλευθέρης ὁμοίως.

Melito indignus episcopus Cydoniæ similiter.
Μελίτων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυδωνίας ὁμοίως.

Photinus indignus episc. Cantani similiter.
Φωτεινὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καντάνων ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Phœnicii similiter.
Λέων ἀναξιῶ ἐπίσκοπος τῆ Φοινικίη ὁμοίως.

Niceta indignus episcopus [1] Cladibrensium similiter.
. . . . . .

Joannes indignus episcopus Arcadiæ similiter,
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Ciffami similiter.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κισσάμου ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus civitatis Subritensium similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλιος Συβριτῶν ὁμοίως.

B Epiphanius indignus episcopus civitatis Lampæ similiter.
Ἐπιφάνιος ἀναξιῶ ἐπίσκοπος πόλιος Λάμπης ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Limbi similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Λίμβου ὁμοίως.

Gabriel indignus episcopus Æginæ similiter.
Γαβριὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αἰγίνης ὁμοίως.

Petrus indignus episcopus Monembasiæ similiter.
Πέτρῳ ἀναξιῶ ἐπισκοπῶ Μονεμβασίας ὁμοίως.

Antonius indignus episcopus Trœzenæ similiter,
Ἀντώνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τροιζῆνος ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Porthmi similiter.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πορθμοῦ ὁμοίως.

Philetus indignus episcopus Orei similiter.
Φιλητὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὠρεοῦ ὁμοίως.

[a] Nicetas [a] Niceta indignus episcopus Melæ similiter.
[a] Νικήτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μέλης ὁμοίως. [a] Νικήτας

Neophytus indignus episcopus Gordoservorum similiter.
Νεόφυτῳ ἀναξιῶ ἐπίσκοπος Γορδοσέρβων ὁμοίως.

Gregorius indignus presbyter & loci servator episcopi Cephalenensium similiter.
Γρηγόριος ἀνάξιος πρεσβύτερος ἐξ ὑποτηρητὴς Κεφαλληνίας ὁμοίως.

C [a] Cercyronensis Philippus indignus episcopus [a] Cercyræon similiter.
Φίλιππος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερκυραίων ὁμοίως.

Leo peccator episcopus Zacynthi similiter.
Λέων ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Ζακυνθου ὁμοίως.

[a] Hermenensium Joannes indignus episcopus [a] [2] Gemenensium similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γέμων ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Saſimenensium similiter.
Κώνστας ἀναξιῶ ἐπίσκοπος Σασίμων ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Aſpondi similiter.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ασπόνδου ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Amiſi similiter.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αμισοῦ ὁμοίως.

Heraclius indignus episcopus Junopoleos similiter.
Ἡράκλειος ἀναξιῶ ἐπισκοπῶ Ἰωνοπόλιος ὁμοίως.

Theophanes indignus episcopus Sorensium similiter.
Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σωρῶν ὁμοίως.

[a] Nicetarius [a] Niceta indignus episcopus Hadrianensis similiter.
[a] Νικήτιῳ ἀναξιῶ ἐπισκοπῶ Ἀδριανοῦ ὁμοίως. [a] Νικήτας

D . . . . . .

Joannes indignus episcopus Heraclix Ponti similiter.
Κώνστας ἀναξιῶ ἐπίσκοπος Κρατείας ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Cratix similiter.
Θεόφιλῳ ἀναξιῶ ἐπισκοπῶ Προυσιάδῳ ὁμοίως.

Theophylus indignus episcopus Pruſiadi similiter.
Μιχαὴλ ἀναξιῶ ἐπίσκοπος τῆς Τίου ὁμοίως.

Michael indignus episcopus Tii similiter.
Θεοδώρῳ ἀναξιῶ ἐπίσκοπος Κομανίων ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Comanenſium similiter,
Ἰωάννης ἀναξιῶ ἐπισκοπῶ Κερασοῦντῳ ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Ceraſuntensium similiter.
Κώνστας ἀναξιῶ ἐπίσκοπος τοῦ Πολεμωνίου ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Polemonii similiter.

[a] Nicetarius [a] Niceta indignus episcopus Ryzæi similiter.
[a] Νικήτῃῳ ἀναξιῶ ἐπισκοπῶ τοῦ Ριζαίου [a] Νικήτας ὁμοίως.

E Nicephorus indignus episcopus Clanei similiter.
Νικηφόρος ἀναξιῶ ἐπίσκοπος Κλανέως ὁμοίως.

Leo indignus episcopus civitatis Trocnadensium similiter.
Λεόντιος ἀναξιῶ ἐπισκοπῶ πόλιος Τροκνάδων ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus civitatis Pinnarensium similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πινάρων ὁμοίως.

Georgius indignus episcopus Neſſæ similiter.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νύσσα ὁμοίως.

Stephanus indignus episc. Camni similiter.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπισκοπῶ [3] Κάμνα ὁμοίως.

Κών-

HARDUINI NOTÆ. 1 Pro *Dadybrenſium*, in Paphlagonia.
2 Forte *Germenſium*.
3 Pro *Kaiou*, in Lycia.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI

ACTIO VII.

Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Τλῶν ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] [1] Κανδίβων ὁμοίως.
Λέοντος ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] πόλεως Κορυδαλλων ὁμοίως.
Πέτρος ἀνάξιος διάκονος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου [2] Ορκάνδων ὁμοίως.
Νικόδημος ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] Σιδύμων ὁμοίως.
Ἰωάννης διάκονος καὶ τοποτηρητὴς Φασηλίδος ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀραξῶν ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] [3] Υηνάνδων ὁμοίως.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Λιμύρων ὁμοίως.
Σταυράκιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [4] Ζηνοπόλεως ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κόμβων ὁμοίως.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κιβύρας ὁμοίως.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταβέων ὁμοίως.
Δωρόθεος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀλαβάνδων ὁμοίως.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας ὁμοίως.
Δαβὶδ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἰασσοῦ ὁμοίως.
Γρηγόρι[ος] ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυλάσης ὁμοίως.
Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Βραγυλίων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] πόλεως [5] Μίνδου ὁμοίως.

Σταυράκιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σταδείας ὁμοίως.
Γρηγόρι[ος] ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὁμοίως.
Νικήτας ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ὑποψηφι[ος] Κεράμων ὁμοίως.
Μαυρικὸς ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπος πόλεως Ακμονείας ὁμοίως.
. . . . . .
Λέων ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπ[ος] Αλέων ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραπεζουπόλεως ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐμενείας ὁμοίως.
Φίλιππος ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπ[ος] [6] Τρανοπόλεως ὁμοίως.
Δοσίθεος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χώνων ὁμοίως.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέλτων ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπος [7] Ἀππίας ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπος Σαβλίου ὁμοίως.
Παντολέων ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπ[ος] Γαλατίας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος [8] Χαιρετόπων ὁμοίως.

Constans indignus episcopus civitatis [9] Tlensium similiter.
Constans indignus episcopus Candibensium similiter.
Leo indignus episcopus civitatis Corydalensium similiter.
Petrus indignus diaconus & loci servator throni [a] Oricendensium similiter.
Nicodemus indignus episcopus civitatis Sidymensium similiter.
Joannes indignus diaconus & loci servator Phaselidis similiter.
Stephanus indignus episcopus Araxi similiter.
Georgius indignus episcopus Hyniandi similiter.

Leo indignus episcopus civitatis Limyrensium similiter.
Stauracius indignus episcopus Zenopoleos similiter.
Constans indignus episcopus Combensium similiter.

Gregorius indignus episcopus Cibyræ similiter.
Basilius indignus episcopus Tabensium similiter.
Dorotheus indignus episcopus Neapoleos similiter.
Constans indignus episcopus Alabandensium similiter.

Gregorius indignus episcopus Heraclix similiter.
David indignus episcopus Jassi similiter.
Gregorius indignus episcopus Mylassensium similiter.
Sergius indignus episcopus civitatis Bargylensium similiter.
Joannes indignus episcopus civitatis Mindi similiter.

Stauracius indignus episc. Stadiæ similiter.
Gregorius indignus episcopus Stratonicix similiter.
Niceta indignus episcopus & electus * Halicarnassi similiter.
Maurianus indignus * presbyter & electus * Cerami similiter.
(Paulus indignus episcopus civitatis Acmoniæ similiter.)
Leo indignus episcopus Aleensium similiter.
Zacharias indignus episcopus Trapezupoleos similiter.
Leo indignus episcopus Eumeniæ similiter.
Philippus indignus episcopus Tranopoleos similiter.
Dositheus indignus episcopus Chonensis similiter.

Georgius indignus episcopus Peltensium similiter.
Georgius indignus episcopus Appiæ similiter.
Joannes indignus episcopus [10] Sublii similiter.
Pantoleon indignus episcopus Galatiæ similiter.
Michael indignus episcopus Chæretopensium similiter.

* Oribandensium
* Gr. Cerami
* episcopus Gr. Acmoniæ

Gre-

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro Κανδίβων, in Lycia.
2 Pro Ορκανδων, in Lycia.
3 In Notit. Lyciæ, Οἰνιανδα.
4 In Notit. Ζηνοπολις, & Ζηνων πολις in Lycia.
5 Pro Μίνδου, in Caria.
6 Τρανοπολις, in Notit. Phrygiæ Salutaris.
7 Al. Λαππίας in Phrygia Pacatiana.
8 Pro Χαιρετόπων, in Phrygia Pacatiana.
9 Est Τλῶς in Lycia.
10 In Notitiis Phrygiæ Pacat. Σιβλία & Σίβλος.

ACTIO VII. ANNO CHRISTI 787.

Gregorius indignus episcopus Timenotherenſium ſimiliter.
Georgius indignus episcopus * Mindali ſimiliter.
Niceta indignus episcopus civitatis Nacolli ſimiliter.
* Cattieni Conſtans indignus episcopus * Cottyaii ſimiliter.
Leo indignus episcopus Docimii ſimiliter.
Conſtans indignus episcopus civitatis Eucarpiæ ſimiliter.
Michael indignus episcopus Hierapoleos ſimiliter.
* Gr. Cinabarensium Damianus indignus epiſc. * Meri ſimiliter.
(Niceta indignus episcopus Aguſtupoleos ſimiliter.
Theophylactus Cinabarenſium ſimiliter.)
Gregorius indignus presbyter & loci ſervator throni civitatis Polyboti ſimiliter.
Theophylactus indignus presbyter & loci ſervator throni Ipſi ſimiliter.
Nicolaus indignus episcopus Phytiæ ſimiliter.
Stephanus presbyter & loci ſervator throni Oſtri ſimiliter.
Conſtans indignus episcopus Ambladenſium ſimiliter.
Epiphanius indignus episcopus * Peltenſium ſimiliter.
Michael indignus episcopus Pappenſium ſimiliter.
Siſinnius indignus episcopus Philomelii ſimiliter.
Joannes indignus episcopus Tymbriadenſium ſimiliter.
Stephanus indignus episcopus civitatis Orymnenſium ſimiliter.
Nicephorus indignus episcopus Phoglenſium ſimiliter.
* Marianus * Marianus indignus episcopus Magydenſium ſimiliter.
Leo indignus episcopus Didenſium ſimiliter.
Stephanus indignus episcopus Parnaſi ſimiliter.
Theophilus indignus episcopus Chii ſimiliter.
Sergius indignus episcopus Leri ſimiliter.
Heraclius indignus episcopus Sami ſimiliter.
* Galation Galatius * indignus episcopus Meli ſimiliter.
Conſtans indignus episcopus Andri ſimiliter.
Euſtathius indignus episcopus Teni ſimiliter.
Calliſtus indignus episcopus civitatis Eudocindenſium ſimiliter.
Theodorus indignus episcopus Cremnenſium ſimiliter.
Conſtans indignus episcopus Lagnenſium ſimiliter.
Conſtans indignus episcopus Andrianæ ſimiliter.
Joannes indignus episcopus Codrulenſium ſimiliter.
Euſtratius indignus episcopus Debelti ſimiliter.

A Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος * Τιμηνοθήρων ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μινδαλὶ ὁμοίως.
Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλιος Ναωλείας ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ * Κοττυαείου ὁμοίως. * al. Κατυαείου.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δοκιμίου ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Εὐκαρπίας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.
B Δαμιανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως * Κιναβάρων ὁμοίως.
. . . . . .
. . . . . .
Γρηγόριος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς πολυβότου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Τψὶ ὁμοίως.
Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φυτείας ὁμοίως.
Στέφανος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦθρόνου * Ὀστρυ ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀμβλαδῶν ὁμοίως.
C Ἐπιφάνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Πελτῆς ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως * Πάπων ὁμοίως. * Πάννων in Pelidia.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Φιλομηλίου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τυμβριάδων ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὀρύμνων ὁμοίως.
Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φόγλων ὁμοίως.
Μαρῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μαγυδῶν ὁμοίως.
D Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δίδων ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Παρνασσοῦ ὁμοίως.
Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Χίου ὁμοίως.
Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λέρου ὁμοίως.
Ἡράκλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Σάμου ὁμοίως.
Γαλατίων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Μήλου ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ἄνδρου ὁμοίως.
Εὐσταθίου ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τήου ὁμοίως.
Καλλίστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Εὐδοκιάδων ὁμοίως.
E Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κρημνῶν ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαγνῶν ὁμοίως.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀνδριανῆς ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κοδρύλων ὁμοίως.
Εὐστρατίου ἀναξίου ἐπισκόπου Δεβέλτου ὁμοίως.

Εὐ-

HARDUINI NOTÆ.
1 Pro *Medati* in Phrygia Salutari, *Medaiv*.
2 Forte, *Pertenſium*, in Lycaonia.
3 Pro Τιμηνοθήρων, in Phrygia Paratriana.
4 In Notitia Phrygiæ Salutaris Κωνστάντου.
5 In Notitia Phrygiæ Salutaris, Ὀστρυ, & Ὀστρυ.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VII.

Εὐθύμιος ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Σωζοπόλεως ὁμοίως.
Euthymius indignus episcopus Sozopoleos similiter.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆ Βουλγαροφύγου ὁμοίως.
Theodorus indignus episcopus Bulgarophygi similiter.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπ⊕ Πλωτινουπόλεως ὁμοίως.
Georgius indignus episcopus Plutinopoleos similiter.

Σισίνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαριήλης ὁμοίως.
Sisinnius indignus episcopus Garielensium similiter.

Ῥουβὶμ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σκοπέλου ὁμοίως.
*Rubim indignus episcopus Scopeli similiter. * Ruben

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πιπερίνων ὁμοίως.
Basilius indignus episcopus ' Piperensium similiter. ' or. Perberen

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆ Παμφύλου ὁμοίως.
Michael indignus episcopus Pamphyli similiter.

Μάνζων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πρακανήων ὁμοίως.
Manzo indignus episcopus Pracanensium similiter.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κελενδέρεως ὁμοίως.
Eustathius indignus episcopus Celendereos similiter.

Σισίνιος ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Μασβαδέων ὁμοίως.
Sisinnius indignus episcopus Masbadensium similiter.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαίμων ὁμοίως.
Eustathius indignus episcopus Lami similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιβίλων ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Sibilensium similiter.

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὁμοίως.
Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ similiter.

Ζαχαρίας ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπος Καρδαβουνδων ὁμοίως,
Zacharias indignus episcopus Cardabundensium similiter.

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συννάδων ὁμοίως.
Stephanus indignus episc. Synnai similiter.

Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ὁμοίως.
Constans indignus episc. Ancyræ similiter.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κάδων ὁμοίως.
Theodorus indignus episcopus Cadi similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αζάνων ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus Azani similiter.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπ⊕ Μοσυνίων ὁμοίως.
Theophylactus indignus episcopus Mosynensium similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πρωτήτης ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus Prunetensium similiter.

Ἡ ἁγία συνόδος ἐξεβόησε· πάντες οὕτω πιστεύομεν, πάντες τὸ αὐτὸ φρονοῦμεν, πάντες συναινέσαντες ὑπογράφομεν. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων. αὕτη ἡ πίστις τὴν οἰκουμένην ἐστήριξε. πιστεύοντες εἰς ἕνα θεὸν ἐν Τριάδι ὑμνούμενον, τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν. οἱ μὴ οὕτω φρονοῦντες, πόρρω τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. ἡμεῖς τῇ ἀρχαίᾳ θεσμοθεσίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἑπόμεθα. ἡμεῖς τοὺς θεσμοὺς τῶν πατέρων φυλάττομεν. ἡμεῖς πρὸς προσθέντας τι ἢ ἀφαιροῦντας ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀναθεματίζομεν· ἡμεῖς τὴν ἐπεισακτον καινοτομίαν τῶν χριστιανοκαπήλων ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. ἡμεῖς τοὺς μὴ οὕτως ἔχοντας τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν. τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις τὰς κατὰ τῶν εἰδώλων, εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι ἐκ τῆς θείας οἱ Χριστιανοὶ τοῖς εἰκόσι προσῆλθον, ἀνάθεμα. * τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων, ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰδωλάποτε δεδέχθαι, ἀνάθεμα. πολλὰ τὰ ἔτη τῷ βασιλέως. Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς πολλὰ τὰ ἔτη. νικητῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη. νέῳ Κωνσταντίνῳ καὶ νέᾳ Ἑλένῃ αἰωνία ἡ μνήμη. ὁ θεὸς φυλάξῃ τὸ κράτος αὐτῶν. οὐράνιε βασιλεῦ τοὺς εὐσεβεῖς φύλαξον. ὅλοις τοῖς αἱρετικοῖς ἀνά-

Sancta synodus exclamavit: Omnes ita credimus, omnes idipsum sapimus, omnes consentientes subscripsimus. Hæc est fides apostolorum (hæc fides patrum) hæc fides orthodoxorum: hæc fides orbem terrarum firmavit. Credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabiles imagines osculamur. Qui sic se non habent, anathema sint; qui sic non sentiunt, procul ab ecclesia pellantur. Nos antiquam legislationem ecclesiæ catholicæ sequimur. Nos leges patrum custodimus. Nos eos qui addunt quid vel adimunt de ecclesia, anathematizamus. Nos subinductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus. Nos venerandas imagines recipimus. Nos eos qui sic non se habent, anathematismis submittimus. His qui assumunt dicta quæ a divina scripiura contra idola proferuntur, in venerabiles imagines, anathema. His qui non salutant sanctas & venerabiles imagines, anathema. His qui vocant sacras imagines idola, anathema. His qui dicunt, quia ut ad deos Christiani ad imagines accesserunt, anathema. (His qui communicant scienter iis qui injuriam & contumeliam venerabilibus imaginibus inferunt, anathema.) His qui dicunt, quia præter Christum alius eruit nos ab idolis, anathema. His qui audent dicere, catholicam ecclesiam aliquando idola recepisse, anathema. Multos annos imperatorum. Constantini & Irenæ matris ejus multos annos. Victorum imperatorum multos annos. Novo Constantino & novæ Helenæ æterna memoria. Dominus custodiat imperium eorum.

ACTIO VII.

rum. Cæleſtis rex terrenos cuſtodi. Omnibus hæreticis anathema. Frementi concilio contra venerabiles imagines, anathema. * Ei qui recipit impias hæreſeos ratiunculas ipſorum, anathema. Theodoſio falſi nominis epiſcopo Epheſino anathema. Siſinnio cognomento Paſtillæ anathema. Baſilio qui obſcœna pronunciatione Tricaccabus appellatus eſt, anathema.

* Ge addit. Ita practica, qui tergiverſatam [illegible] edito um pra'um haereſiarcharum [illegible] anathema. Theodoro, Antimo & Ioanni, itaque Maximo, Apollinario & Eutychio pharaſitarum apparitoribus, anathema. Theodoro Syracuſano cognomento Crithino, & qui cum eo Gemul appellatus falſi ſunt, anathema.

Trinitas horum trium dogmata depoſuit. Anaſtaſio, Conſtantino, & Niceræ, qui per ſucceſſionem throno Conſtantinopolitano præſederunt, ac ſi novo Ario, Neſtorio & Dioſcoro, anathema.

Sancta Trinitas horum trium dogmata depoſuit.

Joanni Nicomediæ, Conſtantino Nacoliæ, hæreſiarchis anathema. Ad nihilum deduxerunt imaginem Domini & ſanctorum ejus: ad nihilum deduxit eos Dominus.

Si quis quemquam hæreſeos Chriſtianos accuſantis, vel in ea * vitam ſuam tranſigentem defendit, anathema.

* vita ſua fundum

Si quis Chriſtum Deum circumſcriptum ſecundum humanitatem non confitetur, anathema.

Si quis evangelicas narrationes titulis plauriſque factas non admittit, anathema.

Si quis non oſculatur has tanquam in nomine Domini & ſanctorum ejus factas, anathema.

Si quis omnem traditionem eccleſiaſticam ſive ſcriptam, ſive non ſcriptam, irritam facit, anathema.

Germani orthodoxi æterna memoria.

* cv. Georgii & in mſ. Ioyano. Joannis * & Gregorii æterna memoria.

Prædicatorum veritatis æterna memoria.

Trinitas hos tres glorificavit: quorum diſputationes ſequi mereamur, miſerationibus & gratia primi & magni pontificis Chriſti Dei noſtri, intercedente intemerata Domina noſtra ſancta Dei genitrice, & omnibus ſanctis ejus. Fiat. Amen.

ANNO CHRISTI 787.

Ἀνάθεμα. τῷ φρυαξαμένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῆς σεπτῆς εἰκόνων, ἀνάθεμα. Τῷ δέχομένῳ τὸ ἀνατρεπτὸν τῆς αἱρέσεως αὐτῶν λογίδεμα, ἀνάθεμα. Θεοδοσίῳ τῷ ψευδωνύμῳ ἐπισκόπῳ Ἐφέσου ἀνάθεμα. Σισιννίῳ τῷ ἐπικλίῃ Πασιλλᾶ ἀνάθεμα. Βασιλείῳ τῷ κακεμφάτῳ Τικκαβάβῳ ἀνάθεμα.

Ἡ ἁγία τριὰς τῶν θεῶν τὰ δόγματα καθεῖλεν. Ἀναστασίῳ, Κωνσταντίνῳ καὶ Νικήτᾳ τοῖς κατὰ διαδοχὴν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως καθεδράσασιν, ὡς νέῳ Ἀρείῳ, Νεστορίῳ καὶ Διοσκόρῳ, ἀνάθεμα.

Ἡ ἁγία τριὰς τῶν θεῶν τὰ δόγματα καθεῖλεν. καθαιρεῖται τοῖς ζηλωταῖς καὶ μιμηταῖς τὴν θεοφυῆ κακίαν τῶν ἐρημιτῶν αἱρεσιαρχῶν καθαιρέων ἀνάθεμα. Θεοδώρῳ, Ἀντωνίῳ καὶ Ἰωάννῃ, ὡς Μάνητι, Ἀπολιναρίῳ καὶ Εὐτυχεῖ τοῖς φαντασιοκόποις, ἕνδεκάτοις ἀνάθεμα. Θεοδώρῳ τῷ Συρακουσῶν τῆς Σικελίας τῷ ἐπιλεγομένῳ Κριθίνῳ, καὶ τοῖς συναπογραπτῶσιν αὐτῷ ἀνάθεμα.

Ἰωάννῃ Νικομηδείας, καὶ Κωνσταντίνῳ Νακωλείας, τοῖς αἱρεσιάρχαις ἀνάθεμα. ἐξεδείωσαν τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ· ἐξεδίωσεν αὐτοὺς ὁ κύριος.

Εἴ τις χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ὄντι τινὶ, ἢ ἐν αὐτῇ τὸν βίον ἀποῤῥήξαντι δικαιοῖ, ἀνάθεμα.

Εἴ τις Χριστὸν τὸν Θεὸν περιγραπτὸν ὑπ ὁμολογεῖ κατὰ τὴν ἀνθρώπινον, ἀνάθεμα.

Εἴ τις τὰς διαγγελικὰς ἐξηγήσεις τὰς εὐαγγελικὰς γενομένας ἢ προσίεται, ἀνάθεμα.

Εἴ τις οὐ ἀσπάζεται ταύτας ὡς εἰς ὄνομα τοῦ κυρίου ὄσας καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἀνάθεμα.

Εἴ τις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν ἐγγράφον τε ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ, ἀνάθεμα.

Γερμανὸν τὸν ὀρθόδοξον αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἰωάννου καὶ Γεωργίου αἰωνία ἡ μνήμη,

Τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἡ τριὰς τοὺς θεοὺς ἐδόξασεν· ὧν ταῖς ὀρθοδόξοις κατακολουθοῦντες ἀξιωθείημεν εἰκτιρμοῖς τε καὶ χάριτι τοῦ πρώτου καὶ μεγάλου ἀρχιερέως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, πρεσβείαις τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. γένοιτο. ἀμήν.

PIISSIMIS ET CHRISTIANISSIMIS imperatoribus noſtris Conſtantino & Irenæ matri ejus Taraſius indignus epiſcopus divinitus conſervandæ regiæ urbis veſtræ novæ Romæ, & tota ſancta ſynodus, quæ beneplacito quidem Dei, præceptione vero Deum amantis imperii veſtri ſecundo convenit in hac ſplendida Nicæorum metropoli.

ΤΟΙΣ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΙΣ ΚΑΙ χαλλινοτάτοις ἡμῶν βασιλεῦσι Κωνσταντίνῳ & Εἰρήνῃ τῇ αὐτοῦ μητρὶ Ταράσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος ὑμῶν πόλεως νέας Ῥώμης, καὶ πᾶσα ἡ ἁγία συνοδος ἡ κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ, προσταξει δὲ τῆς φιλοχρίστου ὑμῶν βασιλείας συνελθοῦσα ἐν ταύτῃ τῇ Νικαίων λαμπρᾷ μητροπόλει τὸ δεύτερον.

GLorificatur eccleſiæ caput, Chriſtus videlicet Deus noſter, optimi principes, quoniam cor veſtrum quod in manu ejus cuſtoditur, protulit verbum bonum: præcipiens ſcilicet * erigere nos in nomine ipſius, ut eccleſiaſticorum dogmatum inconcuſſum & immobilem ac divinum affatum firmiſſime teneamus. Etenim ſicut caput veſtrum auro & lapidibus fulgidis coronatur, ita & ſenſus veſtri evangelicis & paternis magiſteriis adornantur. Cum enim eorum,

* Gr. convenire

ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ ἡ τῆς ἐκκλησίας κεφαλὴ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, κράτιστοι βασιλεῖς, ὅτι περ ἡ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ φυλαττομένη καρδία ὑμῶν ἐβλυσε λόγον ἀγαθὸν, προσταξασα συναγηγέρθαι ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοῦ αὐτῷ, ἵνα τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων ἀκράδαντον καὶ ἀσάλευτον θεηγορίαν βεβαίαν κατέχωμεν. καὶ γὰρ ὥσπερ ἡ κεφαλὴ ὑμῶν χρυσῷ καὶ λίθοις ἀγαυγεστάτοις ἐστεφάνωται, οὕτως οἱ νόες ὑμῶν εὐαγγελικαῖς τε καὶ πα-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 381.

πατριχαῖς διδασκαλίαις καπηχήσαντες. αὐτῷ A γὰρ, ὧν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθόγγος ἐξελήλυθεν, ὡς ὄντως φρονηταὶ καὶ συμμέτοχοι, πατρὶς δὲ τῶ Χριστωνύμω λαῶ ὁδηγοὶ πρὸς εὐσέβειαν, τὸν τῆς ἀληθείας ἐτυπογραφήσατε λόγον, καὶ τὸν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ εὐσεβείας διεζωγραφήσατε χαρακτῆρα, καὶ οἷα λαμπτῆρες πεφανεῖς τοῖς πιστοῖς ἀπελάμψατε, καὶ ταῖς κινδυνευούσαις ἐκκλησίαις χεῖρα ὠρέξατε, τὰ ὑγιῆ δόγματα κρατύναντες, καὶ τὴν ὁμογνωμοσύνην τῷ διεστῶτι ἀποκαταστήσαντες. ἐξὸν τοίνυν μετὰ παῤῥησίας εἰπεῖν· τὸ τῆς εὐσεβείας εὐδοκίᾳ Θεοῦ δι' ὑμῶν ἐβεβαιώθη κατόρθωμα, καὶ πεπλήρωται χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως· καὶ δι' ἐγγράφου B φωνῆς ἡμῶν αἱ γλῶσσαι λαλοῦσι τὰ πράγματα· τί γὰρ τοῦ φυλάττεσθαι ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων βεβαιώσεως φαιδρότερον, καὶ πρὸς εὐφροσύνην, χαριέστερον; ἐπεὶ δὲ ἀνέστησάν τινες ἄνδρες, μέρφωσιν μὲν εὐσεβείας ἔχοντες, ὅλη ἱερωσύνης ἀξίωμα περιβάλλοντο, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι, τὴν Βαβυλωνίων ἱερέων τὴν κατηγορίαν ἐπισπασάμενοι. ὃς καὶ ὁ προφητεία θριαμβεύει λέγουσα. ἐξῆλθεν ἀνομία ἐξ ἱερέων Βαβυλῶνος. μᾶλλον δὲ Καϊαφικὸν συνέδριον συνεσταμένοι, γνώμονες γεγόνασι δυσεβῶν διδαγμάτων. C πρὸς καὶ πικρίας ἔχοντες στόμα, τὸ ἐπὶ κακοῖς ἰσχύειν δόξαν ἐλογίσαντο. καὶ δύσφημον ἔχοντες γλῶτταν, καὶ κάλαμον ὑπουργοῦντα ταύτῃ, τοῖς αὐτολέκτοις τοῦ θεοῦ φωναῖς μαχόμενοι ἐπαπλόγησαν, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον, τοὺς ἐνδυσαμένους Χριστὸν, καὶ τῇ χάριτι αὐτοῦ ἀνασωθέντας ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης, εἰδωλολάτρας ἀποκαλέσαντες. καὶ κακορρίας ἔχοντες γνώμην, χεῖρας ἀθέσμους ἐπέβαλον, ἀφανίσαι δι' ὁμβρων τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀναζωγράφησιν. καὶ ὅσα μὲν ἐκ ψηφίδος ὄντα, ἐξώρυξαν· ὅσα δὲ ἐκ κηροχύτου χρωματουργίας λειάναντες τῶν σεπτῶν ναῶν τὴν ἀκοσμίαν εἰς ἀκοσμίαν μετέβαλον. σὺν τούτοις δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ σωτηρίου εἰς μνήμην ὄντα Χριστοῦ D τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ πυρὶ παρέδωκαν καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίας λυμηνάμενοι διετάραξαν. καὶ αἱρεσιάρχαι οἱ ἱεράρχαι γεγόνασι· καὶ ἀντὶ μὲν εἰρήνης ἔριν τῷ λαῷ προσεφύτευσαν, ἀντὶ δὲ σίτου ζιζάνια ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀρούραις ἐσπείρατε· τὸν οἶνον ἔμιξαν ὕδατι, καὶ τὴν πλησίον ἐπέτασαν ἀναγκαίαν θαλερὰν· καὶ λύκοι Ἀραβικοὶ ὄντες, δορὰν προβάτων ὑπεκρίθησαν ἐνδύσασθαι· καὶ τὴν ἀλήθειαν παραλογιζόμενοι, τὸ ψεῦδος ἐπεστάσαντο. ἀλλ' ὠὰ ἀσπίδων ἔῤῥηξαν, καὶ ἱστὸν ἀράχνης κατὰ τὸν προφήτην ὕφανταν· καὶ ὁ μέλλων τῶν ὠῶν αὐτῶν φαγεῖν, συντρίψας ὄφεων εὗρον, καὶ σὺν αὐτῷ βασιλίσκον ἐν τῷ πνοῇ θανατηφόρα γέμοντα. καὶ ἐπεὶ ταῦτα οὕτω διέθεντο, καὶ τὴν ἀλήθειαν τὸ ψεῦδος κατεβόσκετο, ἃ συνεχωρήσατε ἐμπείρατοι τε καὶ ἀνδρειόταται ὑμῶν βασιλεῖς, ἐν τοῖς ὑμετέροις χρόνοις τὴν οὕτω λοιμώδη καὶ ψυχοφθόρον πλάνην ἐνδημῆσαι· ἀλλὰ τούτῳ τῇ αὔρᾳ τὸ θεῖον πνεύματος τὸ ἐν ὑμῖν οἰκοῦντες ἀφανίσαι προεθυμήθητε, ὅπως εὐσταθὴς διαμείνῃ τῆς ἐκκλησίας τὸ σύστημα, καὶ τοῦ παντὸς ὑπήκοον τὸ σύγχυμα, καὶ τὸ βασίλειον ὑμῶν κατὰ τὴν ὑμετέραν εὐσεβῆ εὐρωστίαν διαδόνηται. καὶ οὐκ ἀνεκτὸν ἡ φορητὸν ἡγήσασθαι, τὸ μὴ ἕνα

ACTIO VII.

quorum in omnem terram exivit ſonus, eſ- ACTIO VII.
ſetis diſcipuli & participes, totiuſque Chriſti nomine nuncupatæ plebis ad pietatem duſtores, veritatis ſtylo deſcripſiſtis ſermonem, & orthodoxiæ ac pietatis depinxiſtis characterem; & veluti luminaria præfulgida fidelibus illuxiſtis, & manum periclitantibus eccleſiis porrexiſtis, ſana dogmata confirmantes, & conſenſum eorum * quæ inter ſe diſ- * qui i. ſe diſſonabant,
ſonant, inſtaurantes. Licet igitur cum fiducia dicere: Pietatis bona voluntate Dei per vos * correctio ſtabilita eſt: & idcir- * Gr. inſigne opus ſtabilitum
co repletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra exultatione: & per inſcriptam *Pſalm. 125.*
vocem noſtram res linguæ noſtræ loquuntur. Quid enim eccleſiaſticorum negotiorum firmitatis cuſtodia jucundius, & ad lætitiam gratius? Quia vero inſurrexerunt quidam viri, formam quidem pietatis habentes, quoniam ſacerdotii dignitate circumamicti ſunt; virtutem autem ejus abnegantes, & Babylonenſium ſacerdotum * calumniam arripien- * accuſationem
tes; quos & prophetia publicat dicens: *Egreſſa eſt iniquitas a ſacerdotibus Babylonis*. Imo vero Caiphaicum concilium ſtatuentes, genitores facti ſunt dogmatum impiorum: & os maledictionis & amaritudinis habentes, prævalere in malis gloriam arbitrati ſunt. Infamemque linguam & calamum miniſtrantem huic poſſidentes, & voces quæ ab ipſo Deo prolatæ ſunt, impugnantes, atque * portentoſæ regale ſacerdotium, & * Gr. portentoſe, &c. idololatras vocarunt.
gentem ſanctam, & eos qui Chriſtum induerunt, & gratia ejus ab idolorum errore ſalvati ſunt, idololatras vocantes. Et nequam operationis habentes votum, manus ad illicita immiſerunt, demoliri opinati venerabilium picturam imaginum. Et quidem quæcumque de teſſellis fuerunt facta, effoderunt: quæ vero ex cera fuere perfuſo colorum opere, deleverunt, venerabiliumque * imaginum decus in dedecus tranſtulerunt. * Gr. templorum
Cum his autem & ea quæ in tabulis in memoriam Chriſti Dei noſtri & ſanctorum ejus extiterunt, igni tradiderunt. Et ut apertius dicamus, eccleſias noſtras depopulati conturbaverunt: & facti ſunt hæreſeon principes, qui erant principes ſacerdotum; & pro pace quidem contentionem populo acclamaverunt: porro pro frumento zizania in eccleſiaſticis arvis ſeminaverunt; vinum miſcuerunt aquæ, & proximum potaverunt ſubverſione turbulenta: & cum lupi Arabici eſſent, pelle ovium ſe ſimulaverunt eſſe indutos: & veritate * parvipen- * detrectata
ſa, mendacium arripuerunt: ſed ova aſpi- *Iſai. 59.*
dum ruperunt, & telam aranæ ſecundum prophetam texuerunt, & qui comeſturus eſt, ovum eorum conterens, * caleſactum inve- * putridum
niet, & in eo regulum eſſe veneno & ſpiritu mortifero plenum. Et quia hæc ita diſpoſuerunt, & veritatem mendacium depavit, non indulſiſtis manſuetiſſimi atque fortiſſimi imperatores noſtri, temporibus veſtris permanere tam peſtilentem & animas corrumpentem errorem; ſed hunc aura divini Spiritus qui in vobis habitat, exterminare procuraſtis: quatenus ſtabilis permaneat eccleſiæ cœtus & cunctorum ſubditorum * collatio, atque imperium veſtrum ſe- * collectio,
cundum cognomen veſtrum pacifice dirigatur. Nec tolerabile vel portabile duxiſtis, * Gr. ut in aliis quidem omnibus, &c.
* quo minus unum ſentiremus, & in idip-

ACTIO VII

ANNO CHRISTI 787.

sum conveniremus, & erga vitæ noſtræ capitulum, id eſt pacem * eccleſiarum, nemo ex noſtris ſe diſcinderet & abſcinderet; cum Chriſtus ſit caput noſtrum, nos autem conſequenter membra & unum corpus per mutuæ ac unius opinionis fidem. Propter quod ſacram noſtram & populoſam congregati juſſiſtis catervam in hac Niceniſium metropoli, ut eccleſiarum diſſenſionem repellentes, disjuncta ad unitatem trahamus; & eam quam nuper intexuerunt ex ſpineis filis ignominioſam groſſamque veſtem, id eſt doctrinam falſam, diſrumpere & ſcindere, & orthodoxiæ incorruptam * conſervare tunicam ſtudeamus. Itaque apoſtolicas & paternas traditiones ſequentes, audemus autem dicere, conſpiratione ſanctiſſimi Spiritus conſonantes, invicemque * collecti univerſi concordantem nobis habentes traditionem eccleſiæ catholicæ, conſonantiis quæ formatæ ſunt a ſanctis ſex univerſalibus conciliis concordes effecti ſumus, anathematizamus Arii veſaniam, Macedonii rabiem, Apollinarii inſenſatum ſenſum, Neſtorii * humanam culturam, Eutychetis & Dioſcori confuſibilem vanitatem, & cum illis polycephalon hydram; Origenis, Didymi & Evagrii deſipientes fabulationes; Sergii, & Honorii, & Cyri, & Pyrrhi, & affectarum eorum unius, imo nequam moris voluntatem: nec non & his ſimilem vanitatem, quæ poſt has vane garrivit contra venerabiles imagines, conſonanter & unanimiter ab Spiritu ſumentes verbum, & ab eo haurientes mundam aquam, ſpongia dogmatum divinorum delevimus; & inventores * tergiverſatoriæ vocum novitatis ab eccleſiaſticis veſtibulis procul emiſimus. Et ſicut manus & pedes concorditer animæ motibus agitantur, ita ab Spiritu accepta gratia & fortitudine, veſtrique concurſus pietate pariter & auxilio habito, ſimul acclamavimus, veritatemque prædicavimus: omnimodis videlicet recipiendas venerabiles imagines Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſecundum quod perfectus eſt homo factus; & quæcunque hiſtorice ſecundum evangelicam narrationem ſcribuntur: atque intemeratæ Dominæ noſtræ ſanctæ Dei genitricis, ſanctorumque angelorum (ut enim homines apparuerunt his qui digni facti ſunt appariticne ipſorum) una cum omnibus ſanctis: nec non & certaminum eorum agones figurandos decrevimus tam in tabulis & parietibus, quam in ſacris vaſis & veſtibus, quemadmodum a priſcis temporibus ſancta Dei catholica eccleſia recepit, & in legem accepit tam a ſanctis primiſque doctrinæ noſtræ magiſtris, quam ab eorum ſucceſſoribus egregiiſque patribus noſtris: & has adorandas, id eſt ſalutandas: idipſum enim eſt utrumque: ἀσπάζεσθαι quippe antiqua Græca lingua, & ſalutare & oſculari ſignificat: & προς præpoſitio augmentum quoddam ſignificat amoris; quemadmodum φίλω & προσφίλω, κυρῶ & προσκυρῶ, κυνῶ & προσκυνῶ; quod ſalutationem indicat, & ſecundum protenſionem amicitiam: quod enim quis oſculatur, & adorat: & quod adorat, profecto & oſculatur; ſicut teſtatur humana affectio, quæ a nobis ad amicos habetur, & * lectio hanc ambo perfi-

* fr. eccl. offert inter nos diſſidia

* fr. expondere

* convenientes

* culturam humanam

* ſophiſticis vanitatis

* fr. obviatum contentionis

ὁμονοεῖν ἡμᾶς καὶ συμβιβάζεσθαι, περὶ δὲ τὸ τῆς ζωῆς ἡμῶν κεφάλαιον, ἤτοι τὴν εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν, ἑαυτῶν ἀποῤῥήγνυσθαι καὶ ἀποχίζεσθαι· καὶ τοῦτο Χριστὸς κεφάλαιόν ἐστιν ἡμῶν δὲ καθάπερ μέλη καὶ ἐν σῶμα διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμοδοξίας καὶ πίστεως. διὸ τὴν ἱερὰν ἡμῶν καὶ πολυάνθρωπον συναθροισθῆναι ἐκελεύσατε ὁμήγυριν ἐν ταύτῃ τῇ Νικαίων μητροπόλει, ἵνα τὸν τῆς ἐκκλησιῶν διάστασιν ἀποτειναμένοι, τὸ διεζευγμένον πρὸς ἕνωσιν ἑλκύσωμεν, καὶ τὴν ἔναγχος ὑφανθεῖσαν ἐξ ἀκανθίνων νημάτων συρραπτὸν στολὴν, ἤτοι ψευδοδιδασκαλίαν, διῤῥῆξαι καὶ διῤῥῆσαι, καὶ τὸν τῆς ὀρθοδοξίας διάπλωσαι χιτῶνα *. καὶ δὴ ἀποστολικαῖς καὶ πατρικαῖς ἐξακολουθήσαντες παραδόσεσι, πλημμελὲς δὲ λίαν, συμφωνοῦντα τὰ παραγγέλματα ὁμονοήσαντες πνεύματι, ἀλλήλοις τε συνεπιχθέντες ἅπαντες, σύμφωνον ἡμῖν ἔχοντες τὴν παράδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ταῖς ὑποτυπωθείσαις συμφωνήσαι παρὰ τῶν ἁγίων ἐξ οἰκουμενικῶν συνόδων συμπεφωνήκαμεν, ἀναθεματίσαντες τὴν Ἀρείου μανίαν, τὴν Μακεδονίου λύτταν, Ἀπολλιναρίου τὴν ἀνόητον φρένα, Νεστορίου τὴν ἀνθρωπολατρείαν, Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου τὴν συγχυτικὴν ματαιότητα, καὶ τὴν σὺν αὐτοῖς πολυκέφαλον ὕδραν· Ὠριγένους, Διδύμου καὶ Εὐαγρίου τὰ ληρώδη μυθεύματα· Σεργίου, καὶ Ὁνωρίου, καὶ Κύρου, καὶ Πύῤῥου, καὶ τὴν σὺν αὐτοῖς μονοθέλητον, μᾶλλον δὲ κακοθέλητον βούλησιν· καὶ τὸ ψυχόργημα τὸ τούτοις ἑφάμιλλον, τὸ μὴ ταῖς κενοῖς φλυαρηθὲν κατὰ τῆς σεπτῆς εἰκόνος, συμφώνως καὶ συμψήφως παρὰ τῶν πνεύματος λαβόντες λόγον, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀφυσάμενοι καθαρὸν ὕδωρ, τῷ σπόγγῳ τῆς θείων δογμάτων τῶν ἐξηλείψαμεν, καὶ τοὺς ἐφευρετὰς τῆς νεωτεροφωνοῦ καινοφωνίας πόῤῥω τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιβόλων ἐβάλομεν. καὶ ὥσπερ χεῖρες καὶ πόδες συμφώνως ταῖς τῆς ψυχῆς ἀφορμήμασι κινοῦνται, οὕτως παρὰ τοῦ πνεύματος λαβόντες χάριν καὶ ἰσχύν, συνέδραμον ἕκαστος τοῦ κρίνειν ἡμῶν τῷ συμμαχίαν, τὴν εὐσέβειαν συμπεφωνήκαμεν, καὶ τῇ ἀληθείαν ἐκηρύξαμεν· ὥστε κατὰ πάντα ἀκολουθεῖσθαι τὰς σεπτὰς εἰκόνας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὸ τέλειος ἄνθρωπος γέγονε, καὶ ὅσα ἰσοτίμως κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν διήγησιν ἐξεγράφοντο· τῆς τε ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, ἁγίων τε ἀγγέλων· οἷς ἄνθρωποι ἐφανέσθησαν τοῖς ἀξίοις ὑπομονῇ τοῖς αὐτῶν ἐμφανείαις· καὶ πάντων τῶν ἁγίων· καὶ τοὺς ἀγωνιστικοὺς αὐτῶν ἄθλους ἐν τε σανίσι καὶ ἐν τοίχοις, ἱεροῖς τε σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, καθὼς ἐκ τῆς ἀνέκαθεν χρόνου ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ ἐκκλησία παρέλαβε, καὶ ἐθεσμοθετήθη παρά τε τῶν ἁγίων ἀποστόλων τῆς ἡμῶν διδασκαλίας, καὶ τῶν αὐτῶν ὀρθοδόξων θεσπισίων πατέρων ἡμῶν· καὶ τούτους προσκυνεῖν, ἤτοι ἀσπάζεσθαι· τοῦτο γὰρ ἀμφότερα· κυνεῖν γὰρ τῇ ἑλλαδικῇ ἀρχαίᾳ ὀῤῥαλέκτῳ τὸ ἀσπάζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖν σημαίνει· καὶ τὸ τῆς πρὸς προθέσεως ἐπίτασίν τινα δηλοῖ τοῦ πόθου, ὥσπερ φέρω καὶ προσφέρω, κυρῶ καὶ προσκυρῶ, κυνῶ καὶ προσκυνῶ, ὃ σημαίνει τὴν ἀσπασμὸν καὶ τιμὴ κατ' ἐπέκτασιν φιλίαν. ὁ γάρ τις φιλεῖ καὶ προσκυνεῖ· καὶ ὁ προσκυνεῖ, πάντως καὶ φιλεῖ, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἀνθρωπίνη χέσις ἡ παρ' ἡμῶν πρὸς τοὺς φίλους γινομένη, καὶ ἔντευξις τὰ δύο ἀποτελοῦσα. ἃ μόνον δὲ τὰ παρ'

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VII.

παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ ἐγγεγραμμένον εὑρίσκομεν. ἐν γὰρ ταῖς ἱστορίαις τῶν βασιλέων γέγραπται· καὶ Δαβὶδ ἀνέστη, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησε τῷ Ἰωνάθαν, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. τί δὲ πάλιν ὁ κύριος περὶ τῶν φαρισαίων εὐαγγελικῶς φησιν; ἀγαπῶσι τὰς πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. δῆλον ὅτι τοῦτο ἀσπασμὸν τὴν προσκύνησιν λέγει. οἱ γὰρ φαρισαῖοι ἀλαζονικὸν φρόνημα ἔχοντες, καὶ ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι οἰόμενοι, προσκυνεῖσθαι ὑπὸ πάντων ἔσπευδον, μὴ τὸ στόμα πρὸς στόμα φιλεῖσθαι· τοῦτο γὰρ ταπεινοφροσύνης μᾶλλον σύμβολον, καὶ οὐ φαρισαϊκῆς οἰήσεως. πάλιν δὲ ὁ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, καθὼς ἱστορεῖ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσιν. ὅτε ἠλθομεν ἡμεῖς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῄει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον· πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ ἀσπασάμενος αὐτούς, ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. ἦκεν κἀντεῦθεν τὸν ἀσπασμὸν, τὴν πρὸς ἀλλήλους τιμητικὴν προσκύνησιν ὁ ἀποστολικὸς νοῦς δηλογράφει. καθάπερ καὶ περὶ τοῦ Ἰακὼβ φησι. προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. σύμφωνα δὲ τούτοις καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος Γρηγόριος λέγει· τῷ Βηθλεὲμ συνάθροισαι, καὶ τῇ φάτνῃ προσκύνησον. τίς ἄρα σε τῷ ὀρθῶς καὶ εἰλικρινῶς νοῆσαι τὰ γεγραμμένα τῆς θείας γραφῆς, συνοήσειεν, ὅτι ταῦτα περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας δηλοῦσθαι; εἰ μή τις τῷ ἀνοήτων καὶ ἀμοίρων ὄντων πάσης γραφικῆς γνώσεως καὶ παιδείας διδασκαλίας. μὴ γὰρ τῇ ἄκρᾳ τῆς ῥάβδου ἐλατρεύσεν Ἰακώβ, ἢ τῇ φάτνῃ ὁ θεολόγος προστάσσει Γρηγόριος λατρεύειν; ἴσασιν. πάλιν τε καὶ ἡμεῖς τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν ἀσπαζόμενοι, πάντες συμφώνως ᾄδομεν· τὸν σταυρόν σου προσκυνοῦμεν δέσποτα, καὶ προσκυνοῦμεν τὴν λόγχην τὴν νύξασαν τὴν ζωοποιὸν πλευρὰν τῆς σῆς ἁγνότητος. ὅπερ προδήλως ἀσπασμός ἐστι καὶ λέγεται, ὡς δηλοῖ τὸ προσψαύειν αὐτὰ ταῖς οἰκείοις ἡμῶν χείλεσιν. εἰ δὲ καὶ πολλάκις εὕρηται ἡ προσκύνησις ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, καὶ παῖς ἀσεμνολόγοις ἀγίοις πατράσιν ἡμῶν ἐπὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας, ὡς πολύσημος ὢσα ἡ φωνὴ μίαν τῶν αὐτῆς σημαινομένων ἐμφαίνει τὴν κατὰ λατρείαν προσκύνησιν. ἔστι γὰρ προσκύνησις καὶ ἡ κατὰ τιμὴν καὶ πόθον καὶ φόβον· ὡς προσκυνοῦμεν ἡμεῖς τὴν καλλίνικον καὶ ἡμεροτάτην ὑμῶν βασιλείαν. ἔστιν ἑτέρα κατὰ φόβον μόνον· ὡς Ἰακὼβ προσεκύνησε τῷ Ἠσαῦ. ἔστι καὶ κατὰ χάριν· ὡς Ἀβραὰμ ὑπὲρ ἀγροῦ, ὃ ἔλαβεν παρὰ τῶν υἱῶν Χὲτ εἰς ταφὴν Σάῤῥας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, προσεκύνησεν αὐτοῖς. πάλιν δὲ προσδοκῶντές τινες ἀντιλήψεως τυχεῖν παρὰ τῶν ὑπερεχόντων, προσκυνοῦσιν αὐτούς, ὡς Ἰακὼβ τὸν Φαραώ. ἔνθεν καὶ ἡ θεία γραφὴ διδάσκουσα ἡμᾶς· κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις· τῷ μὲν προσκύνησιν ἀπολύτως εἶπε, τῷ μόνῳ εἶπεν, ὡς διάφορα σημαινόμενα ἔχουσαν καὶ ὁμώνυμον οὖσαν τῇ φωνῇ. τὸ δὲ λατρεύσεις αὐτῷ μόνῳ εἶπε· καὶ γὰρ μόνῳ Θεῷ τῷ λατρείαν * ἡμεῖς ἀναφέρομεν. τούτων οὕτως ἀποδεχθέντων, ὁμολογουμένως καὶ ἀναμφισβητήτως

cions. Hoc autem non ſolum apud nos, ſed apud veteres in divina ſcriptura ſcriptum reperimus. In hiſtoriis namque regnorum ſcriptum eſt: *Et David ſurrexit*, 1. Reg. 20. *& cecidit in faciem, & adoravit tertio Jonathan, & deoſculatus eſt eum*. Quid autem Dominus de Phariſæis rurſus evangelice ait? Amant primos recubitus in cœnis, & ſalutationes in foro. Certum eſt quod hic ſalutationem adorationem appellet. Phariſæi quippe jactantem ſenſum habentes, ſeleque juſtos opinantes, adorari ab omnibus feſtinabant, non ore ad os oſculari: hoc enim eſt potius humilitatis, & non phariſaici tumoris indicium. Iterum autem Paulus divinus apoſtolus, ſicut Lucas in Actibus apoſtolorum deſcribit: *Quia cum veniſſemus Hieroſolymam, libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introibat Paulus nobiſcum ad Jacobum; omneſque collecti ſunt ſenieres. Quos cum ſalutaſſet, narrabat per ſinguia quæ feciſſet Deus in gentibus per miniſterium ipſius*. Ergo & hic ſalutationem honoratoriam adorationem quam invicem exhibemus, apoſtolicus ſenſus deſcribit; quemadmodum & de Jacob ait: *Adoravit faſtigium virgæ ejus*. Conſona vero illis & Gregorius cognomento Deiloquus dicit: Bethlehem cole, & præſepe adora. Quis, putas, eorum qui recte & ſincere intelligunt quæ divina Scriptura proferuntur, intelligat, quod hæc de adoratione quæ in ſpiritu ſit, pronuncientur? niſi forte de inſenſatis ſit, vel ex his qui totius ſcripturalis ſcientiæ ac paternæ doctrinæ inexpertes exiſtunt. Numquidnam faſtigio virgæ ſervivit Jacob? aut præſepi præcepit theologus Gregorius deſervire? Et rurſus quoque nos vivificam crucem ſalutantes conſone canimus: Crucem tuam adoramus, Domine, & adoramus lanceam quæ ſpetuit vivificum latus tuæ bonitatis: quod certiſſime ſalutatio eſt & dicitur, ſicut indicat illud, quod hæc propriis labiis noſtris contingimus. Nam etſi multotiens inventur adoratio in divina Scriptura, & urbane loquentibus patribus noſtris pro ſervitute quæ eſt in ſpiritu, cum vox multa ſignificet, * una tamen ſignificatione ejus tantummodo reperitur, quæ ſcilicet ſola manifeſtat adorationem quæ eſt ſecundum latriam. Adhuc autem adoratio eſt & ea quæ per honorem, & per amorem ac timorem fit: ſicuti nos adoramus & glorioſiſſimum & manſuetiſſimum imperium veſtrum. Eſt & alia per timorem tantum, ſicut Jacob adoravit Eſau. Et eſt per gratiam, ſicut Abraham adoravit filios Het pro agro quem accepit ab eis in ſepulturam Saræ uxoris ſuæ. Iterum autem expectantes quidam a ſublimioribus beneficium conſequi, adorant eos, ſicut Jacob Pharaonem. Hinc enim divina Scriptura docens nos: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies*: adorationem * ſine prohibitione dixit, tamquam diverſas quidem ſignificationes, ſed homonymam vocem habentem, & non ſoli addidit. Porro ſervies illi ſoli dixit: etenim ſoli Deo ſervitutem noſtram referimus. His ergo ſic comprobatis, veraciter & incunctanter eſſe coram Deo acceptum & beneplacitum

Matth. 23.
Act. 21.
Serm. in nat. Chriſti.
Gen. 23.
Gen. 33.
Gen. 47.
Luc. 4.
* abſolute poſuit, & non adjecit, ſoli, ut ſignificata multa haberetur, & vocem equivocam.
* Porro

ACTIO VII.

ANNO CHRISTI 787.

conſtat, imaginales formationes diſpenſationis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & intemeratæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ, ac honorabilium angelorum, & omnium ſanctorum, adorare & oſculari: & quiſquis ſic ſe non habuerit, ſed diſceptaverit, vel etiam elanguerit erga venerabilium imaginum adorationem, hunc anathematizat ſancta noſtra & univerſalis ſynodus, quæ munita eſt divini Spiritus operatione, ac paternis & eccleſiaſticis traditionibus. Porro anathema nihil aliud eſt, quam ſeparatio a Deo, Si enim quidam fuerint altercantes, & contra ea quæ definita ſunt non obedientes, in ſtimulos calcitrant, & ſuas ipſorum animas lædunt, Chriſtum offendentes, & eccleſiæ ipſius calumniis delectati, impugnantes veſane pietatem, utpote priſcorum hæreticorum communicatores & conſentanei & contribules per impietatem. Fratres autem & comminiſtros noſtros Deo amabiles epiſcopos miſimus cum abbatibus & clericis, ut omnium quæ in nobis geſta ſunt, manifeſtationem denuncient deiſonis auribus veſtris. Porro ad ſignaculum & robur eorum quæ a nobis definita ſunt, quin etiam ad ſatisfactionem piiſſimi imperii veſtri, ſubjecimus paterna teſtimonia ex multis pauca collecta, & claritate veritatis certitudinem illuſtrantia. Ceterum omnium noſtrum Salvator qui vobis coimperat, quique per vos eccleſiis pacem ſuam concedere voluit, per multos annos cuſtodiat regnum veſtrum cum ſenatu & principibus & fideliſſimo exercitu veſtro, atque univerſa republica; donetque vobis victoriam. Ipſe quippe ait: *Vivo ego, dicit Dominus, quia glorificantes me glorificabo.* Ipſe eſt qui præcinxit vos virtute, & * tundet cunctos hoſtes, & donabit vobis omnes obedientes. Gaude ergo * civitas, lætare nova Sion, orbis terræ * ſpeculatio. Nam & ibi David regnavit, & hic Davidice * te ipſi cuſtodiunt. Dominus in medio tui: & ſit nomen ejus benedictum in ſæcula ſæculorum. Amen.

1 Reg. 2.

* plangent hoſtes, & gaudebunt ſubditi.

* Or. & ta civ. * ſpecula

* pii imperatores terram poſſidebunt. Pſalm. 45.

ἀποδεκτὴν καὶ ἄφαρτον * εἶναι ἐκείνων τῷ Θεῷ, εἰκονικὰς ἀναλυπώσεις τῆς τε οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἀχράντου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῶν τε τιμίων ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, προσκυνεῖν καὶ ἀσπάζεσθαι. καὶ εἴ τις μὴ οὕτως ἔχοι, ἀλλ' ἀμφισβητοίη καὶ νοσοῖ περὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν, τοῦτον ἀναθεματίζει ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἡμῶν σύνοδος, ἐχυροθεῖσα τῇ τοῦ θείου πνεύματος ἐνεργείᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς καὶ ἐκκλησιαστικαῖς παραδόσεσι. καὶ τὸ ἀνάθεμα οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. εἰ γάρ τινες εἰσιζυγομαχοῦντες πρὸς τὰ ὀρθοτόμα μὴ πειθόμενοι εἰς κέντρα λακτίζουσι, καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀδίκους ψυχάς, Χριστῷ προσκρούοντες, καὶ τοῖς κατὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ συκοφαντίαις ἡδόμενοι, εὑρίσκονται πολεμοῦντες ἐμμανῶς τὴν εὐσέβειαν, ὡς τῷ πάλαι αἱρετικῶν ὄντες κοινωνοὶ καὶ σύσκηνοι καὶ ὁμόφυλοι κατὰ τὴν ἀσέβειαν. τοὺς δὲ ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς ἡμῶν θεοφιλεῖς ἐπισκόπους ἀπεστείλαμεν σὺν ἡγουμένοις καὶ κληρικοῖς, ἵνα πάντων τῶν ἐν ἡμῖν πεφραγμένων τὴν ἀκοὴν σαφῶς ἀναγγείλωσιν εἰς τὰς θεοφιλεῖς ὑμῶν ἀκοάς. πρὸς δὲ ἐπιστροφὴν καὶ ἐπιπώρωσιν τῶν παρ' ἡμῶν ὁρισθέντων, καὶ μᾶλλόν τι καὶ πληροφορίαν τῶν ὑμετέρων πανδεσπότων κράτους, ὑποτάξαμεν πατρικὰς χρήσεις, ἐκ πολλῶν ὀλίγας συναγαγόντες, τῇ λαμπρότητι τῆς ἀληθείας καταυγαζούσας τὸ βέβαιον. ὁ δὲ πάντων ἡμῶν σωτὴρ καὶ συμβασιλεὺς ὑμῶν, ὁ ταῖς ἐκκλησίαις δι' ὑμῶν τὴν εἰρήνην αὐτὸς βραβεύσας δέδωκήσας, ἐν πολλοῖς ἔτεσι φυλάττοι τὸ βασίλειον ὑμῶν σὺν τῷ συγκλήτῳ καὶ ἄρχουσι καὶ τῷ πιστοτάτῳ ὑμῶν στρατῷ, καὶ παντὶ τῷ πολιτεύματι· καὶ δωρήσαιτο ὑμῖν τὸ νικᾶν. αὐτὸς γὰρ εἶπε· ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. αὐτός ἐστιν ὁ περιζωννὺς ὑμᾶς δύναμιν· καὶ κόψει πᾶν τὸ πολέμιον, * χαρήσεται δὲ τὸ ὀπτήριον. χαῖρε οὖν καὶ αὐτὴ πόλις, Δέρβινε ἡ νέα Σιών, ἡ τῆς οἰκουμένης περιωπή. κἀκεῖ γὰρ Δαυὶδ ἐβασίλευσε, καὶ ὧδε δαβιτικῶς οἱ θεοσεβεῖς βασιλεῖς πρυτανεύουσι. κύριος ἐν μέσῳ σου· καὶ εἷς τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

* χαρήσεται

DEO AMABILIBUS SACERDOTIBUS & clericis tam ſanctiſſimæ Dei magnæ eccleſiæ, quam omnium eccleſiarum Deo conſervatæ regiæ civitatis, ſancta ſynodus apud Nicæam ſecundo collecta.

ΤΟΙΣ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΙΣ ΙΕΡΕΥΣΙ τε καὶ κληρικοῖς τῆς τε ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ταῖς θεοφυλάκτοις καὶ βασιλίδος πόλεως, ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Νικαίᾳ συναθροισθεῖσα τὸ δεύτερον.

CHriſtus Deus noſter, qui vere eſt veritas, paternumque lumen & ſplendor: qui de tenebris nos vocavit in admirabile ſuum lumen, & ab idolica veſania nos eruit; qui delevit nomina idolorum a terra, & repromiſit non eorum ulterius eſſe memoriam; voluit annuere pios & per cuncta orthodoxos ac fideles imperatores noſtros, ad congregandum nos in Nicæna clara metropoli, ſicut noſtis: ut diſtantium diſſonantiam in conſonantiam perduceremus, & medius pariet tolleretur inimicitiæ, & antiqua legis poſitio catholicæ eccleſiæ firmitatem reſumeret. Igitur nobis in idipſum ſancti Spiritus inſpiratione & cooperatione convenientibus, omnes conſonuimus; & oriens,

ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἡ ὄντως ἀλήθεια, τὸ πατρικὸν φῶς καὶ ἀπαύγασμα, ὁ ἐκ σκότους ἡμᾶς καλέσας εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς, καὶ τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἡμᾶς ῥυσάμενος, ὁ ἐξαλείψας τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς Γῆς, καὶ ἐπαγγειλάμενος μηκέτι αὐτῶν εἶναι μνείαν, ἔδοκησεν ἐπινεῦσαι τοῖς εὐσεβέσι καὶ κατὰ πάντα ὀρθοδόξοις πιστοῖς βασιλεῖς ἡμῶν, συναθροισθῆναι ἡμᾶς ἐν τῇ Νικαίων λαμπρᾷ μητροπόλει, καθὼς γινώσκετε· ἵνα τῶν διεστώτων τὴν διαφωνίαν εἰς συμφωνίαν μεταγάγωμεν, καὶ τὸ μεσότοιχον ἀρθῇ τῆς ἔχθρας, καὶ ἡ ἀρχαία θεσμοθεσία τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὸ κῦρος ἀπολάβοι. καὶ δὴ συνελθόντων ἡμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 381.

ἐπισυοίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ, πάντες συμπεφωνήκαμεν· καὶ ἀποστολὴ, ἄρτιος, δύσις καὶ μεσημβρία εἰς μίαν ἑνότητα συνήλθομεν· καὶ ἐβραβεύθη τῆς ἁγίων ἐκκλησιῶν εἰρηναία κατάστασις διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας ὁμοδοξίας καὶ πίστεως, ἣ κατεύθυνε τὸν τρίβον τῆς ποδῶν ἡμῶν· καὶ τῆς ζιζανίων τὸ ἀρχαῖον ἐχθρὸν αἱρέσεως ἐξερρίζωθη τὸ τέλεχος. καὶ ἰδοὺ εὐαγγελιζόμεθα ὑμῖν ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ ἑστῶτες χαρὰν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης μεθ' ἡδονῆς ἑορτάζειν. τί γὰρ τούτου χαριέστερον; τῷ παῤῥησιαστῇ Ἡσαΐᾳ ἄνωθεν φρονοῦντες· ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά. καὶ ἄξιον ἦν καὶ ἐπίρατον, καὶ τῆς ὑμετέρας ἱεροπρεποῦς θεοφιλίας ἐγκαλλώπισμά τε καὶ ἀγαλλίαμα, τὸν πᾶσαν τὴν θεόλεκτον ὑμῶν ὁμήγυριν συνδρεθῆναι, καὶ θεωρὸς γενέσθαι, καὶ τῶν κατὰ θεὸν χάριν πεπραγμένων καὶ τῶν λαληθέντων τινὰ δύναμιν ἀναθεωρεῖν, ἐπί τε τῇ κατορθώσει τῶν εὐθέσμων παραδόσεων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἢ καταλύσει καὶ καταστροφῇ τῶν φρυαξαμένων κατὰ τῆς ἀληθείας, καὶ τὰς ἀποστολικὰς καὶ πατρικὰς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παραδόσεις ἀλλοιωτάντων, καὶ τό γε κατὰ τὸ δοκεῖν αὐτοῖς εἰς ἀφανισμὸν ποησάντων. ἀλλ' ἐπειδὴ ὑγρὰ κέλευθός ἐστι διὰ μέσου, πάλιν δὲ καὶ χερσαία τρίζυξ, δύο χρείας πραγμάτων ἦν, πλοίων τε πρὸς τὸ ὀχεῖσθαι, καὶ κτίλων ἁρεταλόνων ὑμᾶς μεταχομίσαι· ἀμφοτέρων ἂν ἀπορουσα ἡ ἱερατικὴ ὑμῶν ὁμήγυρις, τῆς μεθ' ἡμῶν συμπλόκου ἐστέρηται, συνδρομικῶς δὲ καὶ νοερῶς συμπαρῆτε ἡμῖν, τὸ αὐτὸ φρονοῦντες, ὅπερ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὸ πλήρωμα. καὶ ἐπειδὴ ἀλλήλων μιλησιεῖ, Χριστῷ τῷ Θεῷ κεφαλῆς ἡμῶν ὄντος, τῆς θεοπίστου πεπραγμένων παρ' ἡμῖν τινὰ διήγησιν ἀναγκαίαν ἡγούμεθα διὰ βραχέων ὑμῖν ἐπιστεῖλαι. λαλοῦσι γὰρ καὶ διὰ γραμμάτων αἱ γλῶσσαι τὰ πράγματα, καὶ παρεισῶσιν ὡς βλεπόμενα. ἤδη γὰρ συνελθυθόντων ἡμῶν ἔσπευδε ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς πατρικῆς ἀμφιγνώμονας, εἰς ἓν ἐπενέχθημεν, τὸ ἓν πεφρονήκαμεν, φιλεῖ, καὶ Μωσῆς ἐδίδαξε, μὴ ἐπιλαθόμενοι, τινὰ λέγοντα· ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι· τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι. ὅπως τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐξηκολουθήσαμεν, καὶ ὅτι ἔφεστι, ὅτι πλεονασμὸν ἐποιησάμεθα. ἀλλ' ἀποστολικῶς διδαχθέντες, κρατοῦμεν τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβομεν, πάντα ἀποδεχόμενοι καὶ ἀσπαζόμενοι, ὅσαπερ ἡ ἁγία καθολικὴ ἐκκλησία ἀρχῆθεν τῷ χρόνῳ ἀγράφως καὶ ἐγγράφως παρέλαβεν· ἐξ ὧν εἰσι καὶ αἱ ὑποτυπώσεις τῶν εἰκονικῶν ἀναζωγραφήσεων· καὶ ὅσα τὸ ἔμπαλιν ἀπεβάλοντο οἱ θεοπίστοι πατέρες ἡμῶν, καιρὸν ἡμεῖς ἀποβαλλόμεθα, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἡγούμεθα πολέμια· μεθ' ὧν συναιρεθήσεται καὶ ἡ προσεχὴς κατηφωνία τῶν χριστιανοκατηγόρων, ὡς γάγγραινα νομὴ λαβοῦσα ἐν εἶναι ἐκκλησίαις ἡμῶν. ἀλλ' οὐκ ὑπερεῖδε καιρὸς ὁ Θεὸς εἰς τέλος. τῆς γὰρ ἀληθείας ἀνακαλυφθείσης, πᾶσιν ἡ ὀρθοδοξία ἐξέλαμψε, τὸ ψεῦδος μεθ' ὧν συμφυὲς αὐτῷ σκότος ὑποδύντα. εἰ γάρ, ὡς αὐτοὶ ἐφιλονείκησαν, εἰδώλοις παρῳκεῖτο ἡ τῆς εἰκόνων σηλογραφία, τῆς ἡμετέρας ἀπολυτρώσεως τὸ μυστήριον μετεποιεῖτο, ὅπερ ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ, διὰ δὲ

Arctus, occidens & meſembria in unam unitionem concurrimus: & * triumphavit ſanctarum eccleſiarum pacifica ordinario per alternæ opinionis veritatem & fidem, quæ direxit ſemitam pedum noſtrorum: atque per hoc ſtirps hæreſis quæ ex antiqui hoſtis zizaniis germinavit, eradicata eſt. Et ecce evangelizamus vobis ſuper montem excelſum ſtantes eccleſiaſticæ pacis gaudium & publicam feſtivitatem. Quid enim hoc gratius? Iſaia fiducialiter agente, & * cælitus * antiquitus prædicente: *Quam ſpecioſi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona*. Et dignum erat & valde placitum, atque veſtræ decentis ſacræque Deo amabilitatis ſpeciBmen & exultatio, ut omnis Deo electa concio veſtra ſimul inveniretur, & contemplaretur virtutem eorum quæ per Dei graciam dicta & geſta ſunt, tam ſcilicet ſuper legitimarum * correctione traditionum * comprobaecclesiæ catholicæ, quam in deſtructionem tione & ſubverſionem eorum qui fremuerunt adverſus veritatem, nec non apoſtolicas & paternas eccleſiæ catholicæ commutaverunt traditiones, vel etiam juxta quod ſibi viſum eſt, in exterminium redegerunt. Sed quoniam humidum iter in medio eſt, rurſuſque terrena via, duabus rebus opus erat, navibus ſcilicet ad navigandum, & jumentis congruis ad vehendum: utriſque carens Csacratiſſima veſtra caterva, mutua noſtra conventione privata eſt. Verum ſpecialiter & intelligibiliter præſto * eſtis nobiſcum, id * eratis ſentientes quod & catholicæ eccleſiæ plenitudo: & quia invicem ſumus membra ** Chriſto Christi Dei capitis noſtri, eorum quæ a- Deo capite pud nos Deo donante acta ſunt, neceſſa- noſtro, rium ducimus vobis breviter narrationem mittendam: loquuntur enim etiam per literas linguæ cauſas, & repræſentant quaſi videndas. Cum enim convenißemus ex paternarum magiſterio normarum, in unum * confirmavimus quod & ſapuimus; canti- * confirmaci quod Moyſes docuit, non obliti, quod tiſumus, a- dicit: *Interroga patrem tuum, & annuncia-* nam ſanDbit tibi; ſeniores tuos, & dicent tibi. Sic Deut. 32. traditionem catholicæ eccleſiæ ſectati ſumus, & neque minus, neque plus quippiam fecimus; ſed ab apoſtolo edocti, tenemus traditiones quas accepimus, omnia recipientes & amplectentes, quæcumque ſancta catholica eccleſia antiquitus ſcripta & non ſcripta recepit: ex quibus ſunt etiam figurationes picturarum imaginum: & e contra quæcumque abjecerunt patres noſtri egregii, nos quoque projicimus, & eccleſiæ arbitramur adverſa. Cum quibus connumeratur * intenta vocum novitas Chri- * aspere ſtianos accuſantium, veluti cancer paſcua in eccleſiis noſtris accipiens: ſed non deEſpexit Dominus Deus in finem. Nam veritate revelata orthodoxia cunctis illuxit, & mendacium cum ſecum naſcentibus tenebris abolitum eſt. Si enim, ut ipſi vane garrierunt, idolis comparatur imaginum titulatio, noſtræ redemptionis myſterium evaneſcit, quod Dei Filius operatus eſt præſentia ſua, qua pro nobis carne converſatus eſt abſque peccato: & * ſubſequun- * vane ſunt tur etiam remiſſiones propheticæ, dicentes: *Serviamus illi in ſanctitate & juſtitia* Luc. 1. *omnibus diebus vitæ noſtræ*. Et rurſus: *Exci-* Pſalm. 77. *tatus eſt tamquam dormiens Dominus, tam-*

ACTIO VII.

* conſtituta eſt

Iſai. 52.

quam

ACTIO VII. ANNO CHRISTI 381.

quam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit illis. Si opprobrium sempiternum datum est inimicis nostris, malis videlicet virtutibus, per resurrectionem ejus, quomodo iterum Christiani idolis servierunt? O & inscientiam & impietatem ipsorum! Utinam intellexissent, quod scandalizare unum ex minimis qui crediderunt in Christum, importabilem habeat indignationem: quanto magis orbem sollicitum reddere simultatibus? Sed ad nihilum verbum Domini redegerunt, reprobantes ecclesiasticas traditiones: propterea ad nihilum redegit eos Dominus; & cum Ario, Eunomio, Macedonio, Apollinario, Nestorio, Eutychete ac Dioscoro, Sergio, Honorio, atque cum omni eorum pessima secta connumeravit turbulentum factionis eorum concilium: stultitiam namque horum imitantes stulta locuti sunt, & funda verae confessionis cum ipsis lapidati sunt, atque soluta acies ipsorum. Neque enim reliquit Dominus in perpetuum virgam peccatorum super sortem ecclesiae; quoniam Judaice meditati sunt inania, & secunda illius concilii hæreditaverunt. Hoc nempe conciliunm, Caiphaicum conciliabulum factum est. Illud adversus Dominum inania meditatum est: hoc adversus ipsius imaginem fremuit. Hoc enim concilium redemptionem nostram quæ per Christum effecta est, sibi & aliis adscripsit. Hoc concilium profundum consilium consiliatum est, & non per Dominum: & fœdera fecit, & non per Spiritum ejus: quoniam ornatum venerabilium templorum demolitum est. In hoc concilio nullus hominum invenitur ad imaginem Dei factus, quia imaginem Domini ac sanctorum ejus dehonestantes & confringentes, igni tradiderunt. Hoc concilium furia & vecordia plenam satanicarum vocum sententiam fecit. Hoc concilium solam nuncupationem habet sacerdotalem, scientiam autem pravam atque profanam. Hoc concilium contumax habet os, & spiritum mendacio delibutum: nam veritatem quidem finxit, * in fallacia præsumpsit. Hoc concilium sancta nostra synodus, utpote zizania dominicæ areæ, id est catholicæ ecclesiæ, ventilavit, & ventilabro divini judicii projecit. Ablata ergo sunt a catholica ecclesia & redarguta figmenta ejus. Verum enim & rectissimum ecclesiæ judicium nec novum fieri, nec adimi in ea quidquam indulget. Nos igitur paternas leges sequentes, ab uno spiritu accepta gratia, * immutilate & indiminute omnia quæ ecclesiæ sunt custodivimus, quemadmodum sex sanctæ universales synodi tradiderunt: & quæcumque dimiserunt honoranda in catholica ecclesia, absque omni cunctatione recipimus. Ex quibus, ut dictum est, etiam imaginum factio est: quas honoranter * honoramus & salutamus. Idipsum etenim utrumque: & quisquis huic professioni hæserit, catholicæ est ecclesiæ germanus & particeps filius. Ergo omnia scandala recesserunt, omnia exterminata sunt. Veritas viget, mendacium foras emissum est: fator zizaniorum prorsus defecit; frumentum autem, populus videlicet Christi amicus, in unum horreum ec-

Matth. 13.

* expilatamente

* falsitatem vero libere docuit.

* sine ulla la rotatione

* Gr. adoramus

ἡμᾶς σαρκὶ ἐτολιθάσαν χωρὶς ἀμφιβολίας, ἐπραγματεύσαντο. Ὧ οἱ χοντες αἱ ἐπαγγελίαι αἱ προφητικαί, ἡ μὴ λέγουσα· λαξεύσει αὐτῷ ἐν ὀστότητι Ὧ διαφθορεῖ πάσας τὰς τῆς ζωῆς ἡμῶν ἡμέρας. ἡ δὲ· ἐξελίφθη εἰς ὁ ὑπνῶν κύριος, ὡς δυνατὸς κεκραιπαληκὼς ἐξ οἴνου. ᾗ ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, ὀνειδος αἰώνιον ἔδωκεν αὐτοῖς. εἰ ὀνειδος αἰώνιον ἐδόθη τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ὑβρικὸν ταῖς πονηραῖς δυνάμεσι, διὰ τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως, πῶς πάλιν οἱ Χριστιανοὶ εἰδώλοις ἐλάτρευσαν; φεῦ τῆς ἀμαθίας καὶ τῆς ἀσεβείας αὐτῶν. εἰδὲ καὶ ἔγνωσαν, ὅτε τὸ σκανδαλίσαι ἕνα τῶν μικρῶν τῶν πεπιστευκότων εἰς Χριστὸν, ἀφόρητον ἔχει τὴν ἀγανάκτησιν· πόσῳ γε μᾶλλον τὴν οἰκουμένην ἀνατρέψαι; ἀλλ' ἐξεδύσαντο τὸ ῥῆμα κυρίου, ἀθετήσαντες τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις. διὰ τοῦτο ἐξεδύσατο αὐτοὺς κύριος, καὶ μετ' Ἀρείου, Εὐνομίου, Μακεδονίου, Ἀπολλιναρίου, Νεστορίου, Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου, Σεργίου καὶ Ὁνωρίου, Ὧ πάσης αὐτῶν τῆς κακοδοξίας συμπεριέθρεψε τὴν τε συμμορίας αὐτῶν ἐκλαγωγίαν· τὴν γὰρ μωρίαν τύπτων ἀπομαξάμενοι, μωρὰ λελαλήκασι, καὶ τῇ στερεώσει τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας συνὰ αὐτοῖς λελιθοβόλωνται, καὶ διεφθάρησαν αἱ παρατάξεις αὐτῶν. εἶδε γὰρ ἀφῆκε κύριος εἰς τὸν αἰῶνα τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῆς ἐκκλησίας, ὅτι Ἰουδαϊκῶς ἐμελέτησαν κενά, καὶ τὰ διάνοιαν τῆ συνεδρίῳ ἐκείνῃ ἐπλήρωσαντο. τοῦτο τὸ συνέδριον Καϊφαϊκὸν Συνέδριον γέγονεν. ἐκεῖνο κατὰ τῶ κυρίῳ κενὰ ἐμελέτησε, τοῦτο δὲ κατὰ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ ἐφρυάξατο. τοῦτο τὸ συνέδριον τῶν διὰ Χριστὸν βδελυγμίαν ἡμῖν ἀπολύτρωσιν ἑαυτοῖς καὶ ἄλλοις ἐπεγράψατο. τοῦτο τὸ συνέδριον Σαδδουκαίων βαλίαν ἐβουλεύσατο, καὶ οὐ διὰ κυρίου καὶ συνθήκας πεφαίνετο, καὶ οὐ διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ· ὅτιπερ τὴν διακοσμίαν τῆ σεπτῆ ναῶν ἐξηφάνισεν. ἐν τούτῳ τῷ συνεδρίῳ εἷς τῆ κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἀνθρώπων ἅρπαι, ὅτι τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῆ ἁγίων αὐτοῦ ἀτιμάσαντες καὶ συντρίψαντες, τῷ πυρὶ παραδεδώκασι. τοῦτο τὸ συνέδριον μανίᾳ καὶ ἀπονοίᾳ * κατὰ σατανικῶν φωνῶν τὴν ἀπόφασιν ἐποιήσατο. τοῦτο τὸ συνέδριον τὴν προσηγορίαν μόνην ἔχει ἱερατικὴν, φαύλην δὲ καὶ ἀντίχριστον τὴν γνῶσιν. τοῦτο τὸ συνέδριον ἀκολασίαν ἔχει τὸ σῶμα, τὸ δὲ πνεῦμα αὐτοῦ ψεδόχρεσεν· ὅτι τὴν μὲν ἀλήθειαν ὑπερίδη, τῷ δὲ ψεύδει ἐπαρρησιάσθη. τοῦτο τὸ συνέδριον * ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἅτε ζιζάνια τῆς δεσποτικῆς ἄλω Ὧ, λέγομεν δὲ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐξελίκμησε, καὶ τῷ πτύῳ τῆς θείας κρίσεως ἀπεβάλετο. ἀφῄρηται δὲ ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ διελέγχθη αὐτοῦ τὰ πλασουργήματα. ἡ γὰρ ἀληθὴς τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀδιάπτωτος κρίσις ἐνεργεῖσθαι ἐν αὐτῇ συγχωρεῖ οὐδέ, ἅτε αἱρέσεις ποιεῖσθαι. ἡμεῖς πατρῴους πατρῴους νόμους ἐκέμβομεν, παρὰ τῶ ἁγίων πνεύματος λαβόντες χάριν, ἀπροπτώτως καὶ ἀμεμπτως πάντα τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐφυλάξαμεν, καθὼς αἱ ἅγιαι ἓξ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι παραδεδώκασι· καὶ ὅσα ἔσπασαν τιμᾶσθαι ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποδεχόμεθα δίχα πάσης ἀμφιβολίας. ἐξ ὧν εἶσιν, ὡς εἴρηται, καὶ ἡ τῶν εἰκόνων πρόσκυσις· καὶ τούτῳ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν καὶ ἀσπαζόμεθα· τούτων γὰρ ἀμφότερα. καὶ

ὅτις

ὅσις τοίνυν τῆς ὁμολογήσεως ἔχεται, τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐστὶ γνήσιος υἱὸς τε καὶ μάρτυς. ἡμῖν πάντα τὰ σκάνδαλα ἔλυται, πάντα ἠφάνισται. ἡ ἀλήθεια πολλῆ λάμπει, τὸ ψεῦδος ἐξέλιπεν. ἀσμένοις τῷ ζιζανίων πλείω ἐξήλιπεν, ὁ δὲ σῖτος, ὁ λαὸς ὁ * φιλόχριστος εἰς μίαν ἀποδέξιν τῆς ἐκκλησίας Χριστῷ συγχαίρομεν. τὸ τῆς ὀρθοδοξίας φῶς ἀνατέτακται, τὸ τῆς πλάνης σκότος καθυπολέλυται· ἡ κατήφεια εἰς χαρὰν μετημείφθη, τὸ πένθος εἰς εὐφροσύνην μετεκλίθη· ἐγήγερται ὁ κοινὸς εἰς χαρὰν ἡμῶν. πάντα ἐπὶ τὰ κρείττονα μετατέτραπται. διὸ καὶ ἡμεῖς ἀποστολικῶς ὑμῖν προσφθεγγόμεθα. χαίρετε ἐν κυρίῳ, χαίρετε, καὶ πάλιν χαίρετε. τριὰς γὰρ χαρὰν ἡ τριὰς ἡμῖν ἐχαρίσατο· ἣ πρέπει δόξα πᾶσα, τιμὴ καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ecclesiæ Christi allatum est. Orthodoxiæ lux orta est, erroris tenebræ sublatæ sunt. Mœstitia in gaudium commutata est; luctus in lætitiam traductus est; conversus est planctus in gaudium nobis. Omnia in melius transvecta sunt: propter quod & nos apostolice vobis pronunciamus: *Gaudete in Domino, gaudete, & iterum gaudete.* Trinum enim gaudium Trinitas nobis donavit: quam decet honor & imperium in sæcula sæculorum. Amen. ACTIO VII. Philip. 3.

B

ΠΡΑΞΙΣ ΟΓΔΟΗ.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. βασιλείας τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς θεοστέπτου αὐτοῦ μητρὸς, ἔτους εἰσόδου τῆς αὐτῶν ὑπατείας, πρὸ δέκα καλανδῶν Νοεμβρίων, ἰνδικτιῶνος ια.

ACTIO OCTAVA.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ ejus matris, anno consulatus ipsorum octavo, x. Calendas Novembris, indictione undecima.

Ex nova versione. *Quæ sequuntur actionis octavæ titulo præmissa: hoc loco in Græcis tantum leguntur editionibus, sed apud Anastasium & veteres aliorum conciliorum non habentur.* (Excipe canones, de quibus postea.) *Visum tamen est ea ipsorum, quod illa constituant, quæ sint acta post synodum.*

Ὡς ἀληθέστατοι κήρυκές τε καὶ φύλακες τῆς ἀληθείας γεγονότες οἱ τῆς ὀρθοδοξίας συνήγοροι βασιλεῖς, θείῳ πόθῳ κινούμενοι, ἐφορμὴν ἐλάμβανον μὴ συνεδρεῦσαι τῇ συνόδῳ. τάχιστα διὰ κελεύσεως αὐτῷ ἐπιστέλλουσι τῷ πατριάρχῃ, ἄγειν ἅπαντας τοὺς θεοφιλεῖς ἐπισκόπους ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι αὐτῶν νέᾳ Ῥώμῃ. οὗτος δὲ δεξάμενος τὰ γράμματα, εἰς ἔργον τελεῖν κελεύσεσιν τῶν βασιλέων ἐτελήρει· καὶ τῷ προπεμφθέντι ἅπασιν ἐφαλληθεύσαντι, καὶ πέρας αἴσιον δεξαμένῳ, ἅπαντας τοὺς θεοφιλεῖς ἐπισκόπους σὺν αὐτῷ λαβὼν, εἶχεν τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει τὴν ἄφιξιν αὐτῶν ἐποιεῖτο. καὶ παραγενομένων αὐτῶν, οἱ βασιλεῖς ἐμφανῶς πάντας ἀπεδέξαντο. ἡ δὲ αἴσιος προλάμπουσα θεοφρόνητος βασιλίσσα ἀγαθὴν βουλὴν βουλεσαμένη, ταυτῇ ἡμέραν ὁρίσασα, συνοδικῶς μετὰ τῶν ἐπισκόπων προκαθεδρεῦσαι ἐκέλευσεν· ὃ δὴ καὶ γέγονεν ἐν τῷ παλατίῳ τῷ λεγομένῳ Μαγναύρᾳ. καὶ δὴ προτεθέντων τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων, αὐτὸς προκαθισάσης μετὰ τοῦ συμβασιλεύοντος αὐτῷ υἱοῦ, ἅμα πάσῃ τῇ συνόδῳ, παρ' αὐτῶν τε προτρεπεῖς ὁ πατριάρχης τῇ συνόδῳ προσεπεῖν τὰ εἰκότα, τὰ κελευσθεὶς ἐτελήρει. εἶθ' ὅπως ἑαυτοὶ παρὰ Θεοῦ ἐσπουδασμένοι, προσηνεῖ τε καὶ ἐμμελεῖ λόγῳ πάσῃ τῇ συνόδῳ προσεφώνουν. ὅτε σὺν τῷ πατριάρχῃ πάντες οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ἔφησαν αὐτοῖς τὰ δέοντα. τούτων ὅπως πραχθέντων, ἐκέλευσαν οἱ βασιλεῖς ἔτι διαλεχθῆναι τῇ συνόδῳ ὅτως· ἀναγνωσθήτω ὁ παρ' ὑμῶν ἐκφωνηθεὶς ὅρος εἰς ἐπήκοον ἡμῶν τε καὶ πάντος τοῦ πεπιστωμένου φιλοχρίστου ἡμῶν λαοῦ. καὶ πᾶσα ἡ σύνοδος ἐπὶ τούτῳ ἐπευφήσασα, λαβὼν * Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ κουβουκλείσιος τὸν ὅρον ἀνέγνω. καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐπυνθάνοντο οἱ βασιλεῖς ταῦτα· λεγέτω ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος. εἰ κατὰ συναίνεσιν πάντων ὑμῶν ἐξεφωνήθη ὁ ἀναγνωσθεὶς ὅρος. οἱ δὲ ἐξεβόησαν· ὅτως πεπείσμεθα. πάντες οὕτω φρονοῦμεν. πάν-

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ ejus matris, anno consulatus ipsorum octavo, x. Calendas Novembris, indictione undecima.

Tamquam illustres veritatis præcones, atque custodes imperatores orthodoxiæ fautores, divino moti desiderio, minime ferendum putarunt non considere synodo. Proinde scripto ipsorum præceptum est patriarchæ, ut omnes Deo amabiles episcopos adduceret ad conservandam divinitus novam Romam regiam ipsorum urbem. Quibus ille literis acceptis mandatum imperatorum exequebatur. Nam post omnium supra expositorum tractationem, felicemque rei exitum, omnibus Deo amabilibus episcopis secum acceptis in viam se dedit, & in urbem a Deo conservandam profecti sunt omnes. Quo ubi pervenere, ab imperatoribus benigne accepti sunt. At vero quæ faustissime præfulget a Deo custodita imperatrix bono inito consilio diem statum dixit, quo synodice cum episcopis præsideret: quod & factum est in palatio quod Magnaura vocatur. Itaque propositis sanctis Dei evangeliis, præsidente ipsa cum simul regnante filio, & universa synodo, patriarcha synodum alloqui, quibus par erat verbis, jussus est: isque mandatum imperatorum exequebatur. Deinde ipsi etiam vocibus a Deo acceptis placido & eleganti sermone synodum affati sunt: ita ut omnes cum patriarcha Deo amabiles episcopi congruis acclamationibus illos prosequerentur. His ita gestis, rursus imperatores ad synodum talibus usi sunt verbis: Legatur clara voce edita a vobis definitio, ut a nobis & cuncto astante & Christum amante populo audiatur. Et annuente hoc universa synodo, Cosmas Deo amabilis diaconus & cubuclesius acceptam definitionem legit. Qua lecta imperatores ita interrogaverunt: Dicat sancta & œcumenica synodus, num lecta definitio vestrum omnium consensu sit edita. At illi exclamaverunt: Ita credimus, ita omnes sentimus; omnes consentiendo subscripsimus. Hæc est fides apostolorum, hæc fides patrum, hæc fides orthotho-

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 787.

thodoxorum : hæc fides orbem terrarum A constabilivit . Credentes in unum Deum in Trinitate collaudatum, honorabiles ejus imagines salutamus . Qui sic non habent , anathema sint . Qui non ita sentiunt , ejiciantur ab ecclesia . Nos antiquum catholicæ ecclesiæ institutum sequimur . Nos addentes vel dementes quidquam de catholica ecclesia , anathematizamus . Nos adventitiam novitatem Christianos accusantium anathematizamus . Nos venerandas imagines recipimus . Nos qui non ita sentiunt , anathemati subjicimus . His qui accipiunt sacræ scripturæ dicta adversus idola in venerandas imagines , anathema . Ei qui non salutat sanctas imagines , anathema . His B qui sacras imagines idola vocant , anathema . His qui dicunt Christianos accedere ad imagines tanquam ad deos , anathema . His qui dicunt per aljum nos , quam per Christum Deum nostrum liberatos ab idolis , anathema . His qui dicere audent catholicam ecclesiam idola unquam recepisse , anathema . Omnibus hæreticis anathema . Concilio , quod in venerandas infremuit imagines , anathema . Ei qui recipit impia hæreseos ipsorum scripta , anathema . Theodosio Ephesino pseudoepiscopo anathema . Sisinnio cognomento Pastillæ anathema . Basilio infausti nominis Tricaccabbo , anathema . Trinitas trium dogmata evertit . Anastasio , Constantino & Nicetæ , qui C per successionem sedi Constantinopolitanæ præsederunt , veluti novo Ario , Nestorio & Dioscoro , anathema . Joanni Nicomediæ & Constantino Nacoliæ hæresiarchis , anathema . Despexerunt imaginem Domini & sanctorum ejus , despexit eos Dominus.

πης συναινέσαντες ὑπεγράψαμεν . αὕτη ἡ πίστις τῶ ἀποστόλων , αὕτη ἡ πίστις τῶ πατέρων , αὕτη ἡ πίστις τῶ ὀρθοδόξων . αὕτη ἡ πίστις ἡ οἰκουμένην ἐστήριξε . πιστεύοντες εἰς ἕνα Θεὸν ἐν Τριάδι ἀνυμνούμενον , τὰς τιμίας αὐτῶ εἰκόνας ἀσπαζόμεθα · οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν . οἱ μὴ οὕτως φρονοῦντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν . ἡμεῖς τῆ ἀρχαίᾳ θεσμοθεσίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπακολουθοῦμεν · ἡμεῖς τοὺς καινοτόμον τινὰ ἀφαιροῦντας ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀναθεματίζομεν . ἡμεῖς τὴν ἐπεισαχθεῖσαν κακοτομίαν τῶν χριστιανοκατηγόρων ἀναθεματίζομεν · ἡμεῖς τὰς στερρὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα . ἡμεῖς τοὺς μὴ οὕτως ἔχοντας τῶ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν . τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις , τοὺς κατὰ τῶν εἰδώλων , εἰς τὰς στερρὰς εἰκόνας , ἀνάθεμα . τῶ μὴ ἀσπαζομένῳ τὰς ἁγίας εἰκόνας , ἀνάθεμα . τοῖς ἀποκαλοῦσι τὰς ἱερὰς εἰκόνας εἴδωλα , ἀνάθεμα · τοῖς λέγουσιν , ὅτι ὡς θεοῖς οἱ Χριστιανοὶ ταῖς εἰκόσι προσέρχονται , ἀνάθεμα . τοῖς λέγουσιν , ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐῤῥύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶ εἰδώλων , ἀνάθεμα . τοῖς τολμῶσι λέγειν , τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰδωλά ποτε δεδέχθαι , ἀνάθεμα . ἄλλοις τοῖς αἱρετικοῖς ἀνάθεμα . τῶ φρυαξαμένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῆς στερρᾶς εἰκόνων ἀνάθεμα . τῶ δεχομένῳ τὰ διαστρεβῆ τῆς αἱρέσεως αὐτῶ συγγράμματα , ἀνάθεμα . Θεοδοσίῳ τῶ ψευδωνύμῳ ἐπισκόπῳ Ἐφέσου ἀνάθεμα . Σισιννίῳ τῶ ἐπικλήτῳ Παστίλλᾳ ἀνάθεμα . Βασιλείῳ τῶ κακεμφάτῳ τῶ Τετρακαβάβῳ ἀνάθεμα . ὁ τρισὶ τῶ ἓν τὸ δογματοκαθείλας . Ἀνασασίῳ , Κωνσταντίνῳ καὶ Νικήτᾳ τοῖς κατὰ διαδοχὴν τῶ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως προεδρεύσασιν , ὡς νέῳ Ἀρείῳ , Νεστορίῳ καὶ Διοσκόρῳ , ἀνάθεμα . Ἰωάννῃ Νικομηδείας , καὶ Κωνσταντίνῳ Νακωλείας , τοῖς αἱρεσιάρχαις ἀνάθεμα . ἐξυδρίσαντι τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῶ ἁγίων αὐτοῦ · ἐξυδρίσατο αὐτὸς ὁ κύριος.

Si quis Christum Deum nostrum circumscriptum non confitetur secundum humanitatem , anathema .

Si quis evangelicas historias imaginibus expressas non admittit , anathema .

Si quis ipsas non salutat , cum sint in nomine Domini & sanctorum ejus , anathema .

Si quis omnem ecclesiasticam traditionem sive scriptam , sive non scriptam rejicit , anathema .

Post has acclamationes patriarcha offert imperatoribus lectum definitionis tomum , postulavitque cum universa synodo , ut consignaretur & communiretur pius eorum subscriptionibus . Et accipiens feliciter præfulgens religiosissima imperatrix subscripsit , dabatque simul regnanti filio , ut & ipse subscriberet . Quod ubi factum , reddita est patriarchæ definitio per Stauracium celeberrimum patricium & logothetam dromi .

Tumque unanimi consensu omnes episcopi ita imperatoribus acclamarunt :

Multi anni imperatorum . Constantino & Irenæ matri ejus multi anni . Orthodoxis imperatoribus multi anni . Victoribus imperatoribus multi anni . Pacificis imperatoribus multi anni . Novo Constantino & novæ Helenæ æterna memoria . Deus imperium ipsorum conservet . Pacatam , Domine ,

Εἴ τις Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν περιγραπτὸν οὐχ ὁμολογεῖ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον , ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις τὰς εὐαγγελικὰς ἐξηγήσεις τὰς εκλαγραφικῶς γινομένας οὐ προσίεται , ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις ἐκ ἀσπάζεται τυπικῶς εἰς ὄνομα τοῦ κυρίου ὄσας καὶ τῶ ἁγίων αὐτοῦ , ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν ἐγγραφον , ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ , ἀνάθεμα ἔστω.

Καὶ τούτων ἐκφωνηθέντων , προσφέρει ὁ πατριάρχης τοῖς βασιλεῦσι τὸν ἀναγνωσθέντα τόμον τοῦ ὅρου . καὶ ἐζήτει μετὰ πάσης τῆς συνόδου ἐπισφραγίσαι καὶ ἐπιβεβαιῶσαι δι' ἰδίων αὐτῶν ὑπογραφῶν . καὶ λαβοῦσα ἡ αἰσίως προλάμπουσα εὐσεβεστάτη βασίλισσα ὑπέγραψε , καὶ ἰδίᾳ τῶ συμβασιλεύοντι αὐτῆ υἱῶ & αὐτὸν ὑπογράφειν . καὶ ἅπαν ὅτιπερ πληθεῖσαν , ἐπέδωκαν τὸν ὅρον τῶ πατριάρχῃ διὰ Σταυρακίου τοῦ πανσεβάστου πατρικίου καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου.

Καὶ ἐκ συμφωνίας πάντες οἱ ἐπίσκοποι ἐφώνησαν τοῖς βασιλεῦσι τοιάδε.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶ βασιλέων . Κωνσταντίνῳ καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς πολλὰ τὰ ἔτη . ὀρθοδόξων βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη . νικητῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη . εἰρηνοποιῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη . νέῳ Κωνσταντίνῳ καὶ νέᾳ Ελένῃ αἰωνία ἡ μνήμη . ὁ Θεὸς φυλάξῃ τὰ κράτη αὐτῶν . εἰρηναίαν κύριε

ANNO CHRISTI 381.

κύριε ζωὴ αὐτῶν. διαμείναι κύριε τὸ βασίλειον αὐτῶν. οὐρανὲ βασιλεῦ τὰς ἐπιγείους φύλαξον.

Καὶ μετὰ τὰ ἀφώνητα ἐπιλέξαν οἱ βασιλεῖς τὰς πατρικὰς χρήσεις ἀναγνωσθείσας ἐν τῇ προαναγνωσθείσῃ ἐν τῇ Νικαέων μητροπόλει, καὶ προγραφείσας ἐν τῇ πεμπτῇ πράξει· ἤτοι τὴν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς Μελέτιον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, Ἀστερίου ἐπισκόπου Ἀμασείας εἰς Εὐφημίαν τὴν μάρτυρα, Ἰωάννου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης ἐκ τῶν γραφέντων αὐτῷ λόγων κατὰ Ἑλλήνων· τὴν ὁσίου Συμεὼν τοῦ Στυλίτου ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἰουστῖνον τὸν βασιλέα, τοῦ μακαρίου Νείλου ἀσκητοῦ ἐπιστολὴν πρὸς Ὀλυμπιόδωρον ἔπαρχον. ἐκ τῶν κανόνων τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου κεφάλαιον βʹ.

Ὧν ἀναγνωσθέντων εἰς ἑκάστου αὐτῶν τε καὶ τῶν εὐδοξοτάτων ἀρχόντων καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ, ἅπαντες κατανυγέντες τὴν καρδίαν ἐπείθησαν τῇ ἀληθείᾳ. καὶ πάλιν τὰ εἰκότα οἱ θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι ἐφώνησαν σὺν τῷ πλήθει τοῦ λαοῦ· ἐπλήσθη γὰρ ἡ προῤῥηθεῖσα βασιλικὴ δίαιτα ἀνδρῶν· πᾶσα γὰρ ἡ πόλις παρῆν μετὰ καὶ τῶν στρατιωτικῶν ταγμάτων· καὶ τῆς καθέδρας ἐξανέστησαν, οἵ καὶ τὸν Θεὸν ἐδόξαζον, καὶ χαίροντες ἐχαρίσαντο τῷ ὅτῳ ἐδοκήσαντι.

ACTIO VIII.

A vitam ipsis. Perduret, Domine, ipsorum imperium. Cælestis rex tuere terrestres.

Et post fauſtas acclamationes præceperunt Imperatores, ut patrum ſententiæ legerentur, ex iis quæ in Nicæna metropoli recitatæ pridem erant, & expoſitæ ſunt actione quarta: hoc eſt, Joannis Chryſoſtomi in Meletium epiſcopum Antiochenum, Aſterii epiſcopi Amaſiæ in Euphemiam martyrem, Joannis epiſcopi Theſſalonicenſis ex ſermonibus ab eo ſcriptis contra gentiles; Sancti Symeonis Stylitæ epiſtola ad Juſtinianum imperatorem, beati Nili ſolitarii epiſtola ad Olympiodorum præfectum. Ex canonibus ſanctæ & œcumenicæ ſynodi ſextæ caput octogeſimum ſecundum.

B

Quibus lectis & auditis tum ab ipſis, tum ab excellentiſſimis principibus, Chriſtique amante populo, compuncti omnes corde acquieverunt veritati. Et rurſus Deo amabiles epiſcopi acclamarunt quæ decebat cum multitudine populi. Plena enim erat prædicta domus regia concurſu hominum: tota quippe aderat civitas cum ordinibus militum: ac de ſedibus ſurrexerunt. Qui etiam Deo gloriam dederunt, & gaudentes ei gratias egerunt, cui ſic placitum eſt.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ἐκφωνηθέντες παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ τὸ δεύτερον.

C

CANONES * ECCLESIASTICI promulgati ab eadem ſynodo.

* ex verſione Anaſtaſii Bibl. quam contulimus cum cod. Italico.

Ὅτι δεῖ τοὺς θείους κανόνας κατὰ πάντα φυλάττεσθαι,

Quod oporteat ſacros canones per omnia conſervare,

α'.

I.

ΤΟΙΣ τῆς ἱερατικῆς λαχοῦσιν ἀξίας, μαρτύρια καὶ κατορθώματα αἱ τῶν κανονικῶν διατάξεών εἰσιν * ὑποτυπώσεις. ἃς δεχόμενοι ἀσμένως, τῷ θεοφόρῳ Δαβὶδ ᾄδομεν πρὸς τὸν δεσπότην Θεὸν λέγοντες. ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. καὶ, ἐστήριξα δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα. σωνίτισόν με, καὶ ζήσομαι. καὶ εἰ εἰς τὸν αἰῶνα ἡ προφητικὴ φωνὴ ἐντέλλεται ἡμῖν φυλάττειν τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ, καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δῆλον ὅτι ἀκραδάντως καὶ ἀσαλεύτως δεήμεθα. ὅτε καὶ ὁ θεόπτης Μωσῆς οὕτω φησίν· ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφαιρεῖν. καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐν αὐτοῖς ἐγκαυχώμενος βοᾷ· εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι, καὶ, εἰ ἄγγελος εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. πόσων οὖν ὄντων καὶ διαμαρτυρομένων ἡμῖν, ἀγαλλιώμεθα ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴ τις εὕροι σκῦλα πολλά, ἀσπασίως τοὺς θείους κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ ὁλόκληρον τὴν αὐτῶν διάταξιν καὶ ἀσάλευτον κρατύνομεν, τῶν ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ σαλπίγγων τοῦ πνεύματος πανσόφων ἀποστόλων, τῶν τε ἓξ ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθέντων ἐπὶ ἐκθέσει τοιούτων δογμάτων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. ἐξ ἑνὸς γὰρ πνεύματος ἅπαντες καὶ τὰ αὐτὰ πνεύματος αὐγασθέντες ἔφεσαν τὰ συμφέροντα. καὶ ὃς μὲν τῷ ἀνεθέματι παραπέμ-

HIS qui ſacram ſortiti ſunt dignitatem, teſtimonia & directiones canonicarum præceptionum formæ conſiſtunt. Quas libenter ſuſcipientes, cum deiloquo David canimus ad Dominum Deum dicentes: *In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus divitiis. Et mandaſti juſtitiam teſtimonia tua in æternum. Intellectum da mihi, * & vivificabo me.* Et ſi in æternum prophetica vox mandat nobis cuſtodire teſtimonia Dei, & vivere in illis, * immutilata profecto & immota permanent. * Et quia Dei inſpector Moyſes ita dixit: *In illis non eſt addendum, & ab eis non eſt auferendum.* Et divinus apoſtolus in eis gloriatus clamat: * *In quem deſiderant angeli proſpicere.* Et, *Si angelus evangelizaverit vobis præter quod accepiſtis, anathema ſit.* His ita ſe habentibus & proteſtantibus, exultantes in eis ſicut qui invenit ſpolia multa, divinos canones amplectabiliter in pectore recondimus, & integram illorum præceptionem ac immobilem tenemus: tam ſcilicet illorum qui ab almis & laudabiliſſimis apoſtolis ſancti Spiritus tubis editi ſunt, quam eorum qui a ſex ſanctis & univerſalibus ſynodis, atque his conciliis

* ἀναθέσει.

* ex vetere.

* Ex vetere. cuſtodia Gr. quia &

* 1. Petr. 1. Gr. in quæ

* Gal. 1.

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 381.

quæ localiter collecta sunt, in expositionem hujusmodi decretorum promulgati sunt: nec non & eorum qui a sanctis patribus nostris prolati fuisse probantur. Ab uno enim eodemque Spiritu illustrati definierunt quæ expediunt. Et quidem quos anathemati transmittunt, & nos anathematizamus: quos vero depositioni, & nos deponimus: quos autem segregationi, & nos segregamus. Porro quos * epitimio, id est pœnæ tradunt, & nos quoque simili modo submittimus. Sine avaritia namque sint mores, contenti præsentibus, Paulus aperte clamat divinus apostolus, qui in tertium cælum ascendit, & audivit ineffabilia verba.

Αυτοι, ᾧ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν· ὡς δὲ τῇ καθαιρέσει, ᾧ ἡμεῖς καθαιρῶμεν. ὡς δὲ τῷ ἀφορισμῷ, ᾧ ἡμεῖς ἀφορίζομεν. ὡς δὲ ἐπιτιμίῳ παραδιδόασι, ᾧ ἡμεῖς ὡσαύτως ὑποβαλλόμεθα. ἀφιλάργυρος γὰρ ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν, ὁ σαφῶς εἰς τρίτον οὐρανὸν ᾧ ἀκούσας ἀῤῥητα ῥήματα Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διαῤῥήδην βοᾷ.

* epitimium est pœna quæ quo modo dicitur in observationem datur, ait Anast. in vita Sylvestri. Mirr. 13.

II.

Quod oporteat consecrandum episcopum cauta policeri canones servare: sin autem, minime consecrari.

Quoniam psallentes repromittimus Deo; *In justificationibus tuis meditabor, non obliviscar sermones tuos*: omnes quidem Christianos hoc servare saluberrimum est; sed præcipue hos, qui hierarchicam consecuti fuerint dignitatem. Unde definimus, omnem qui ad episcopatus provehendus est gradum, modis omnibus psalterium nosse; ut ex hoc etiam omnis clericus qui sub eo fuerit, ita moneatur & imbuatur. Inquiratur autem diligenter a metropolita, si in promptu habeat legere scrutabiliter & non transitorie tam sacros canones & sanctum evangelium, quam divini apostoli librum & omnem divinam scripturam: atque secundum Dei mandata conversari & docere populum sibi commissum. Substantia enim summi sacerdotii nostri sunt eloquia divinitus tradita, id est vera scripturarum divinarum disciplina, quemadmodum magnus perhibet Dionysius: quod si * didicerit, nullatenus consecretur. Ait enim * prophetice Deus: *Tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.*

Ps. 118.

* scholastic. vir, a scholastica facile ad docere libentius revolvent, pellat. * & ita liber ter facere & docere minime [illegible] perderit, Cyr. 4.

Ὅτι δεῖ τὸν χειροτονούμενον ἐπίσκοπον ἀσφαλῶς συντίθεσθαι τοὺς κανόνας φυλάττειν· εἰ δὲ μήγε μὴ χειροτονεῖσθαι.

Ἐπειδήπερ ψάλλοντες συντιθέμεθα τῷ Θεῷ· *Ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου*· πάντας μὲν Χριστιανοὺς τοῦτο φυλάττειν σωτήριον, κατ' ἐξαίρετον δὲ τοὺς τῆς ἱερατικῆς ἀμπεχομένους ἀξίας. ἔνθεν ὁρίζομεν, πάντα τὸν προάγεσθαι μέλλοντα εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς βαθμόν, πάντως τὸ ψαλτήριον γινώσκειν· ἵνα ἐκ τούτου & πάντα τὸν κατ' αὐτὸν κλῆρον ὅπως παιδεύῃ μυεῖσθαι. ἀνακρίνεσθαι δὲ ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, εἰ εὐθύμως ἔχει ἀναγινώσκειν ἐρευνητικῶς καὶ παραδεκτικῶς τοὺς τε ἱεροὺς κανόνας, τό τε ἅγιον Εὐαγγέλιον, τήν τε θείαν ἀποστόλου βίβλον, καὶ πᾶσαν τὴν θείαν γραφήν. καὶ κατὰ τὰ θεῖα ἐντάλματα ἀναστρέφεσθαι, καὶ διδάσκειν τὸν κατ' αὐτὸν λαόν. ἐστὶ γὰρ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας ἐν τοῖς θεοπαράδοτοι λόγια, εἴτουν ἡ τῶν θείων γραφῶν ἀληθὴς ἐπιστήμη, καθὼς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος. εἰ δὲ ἀμφισβητοῖη, καὶ μὴ ἀσμενίζοι ὅπως ποιεῖταί τι ἢ διδάσκειν, μὴ χειροτονεῖσθω. ἔφη γὰρ προφητικῶς ὁ Θεός· σὺ ἐπέγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε, τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι.

III.

Quod non oporteat principes eligere episcopum.

Omnis electio a principibus facta episcopi aut presbyteri aut diaconi, irrita maneat secundum regulam quæ dicit: * Si quis episcopus sæcularibus potestatibus usus, ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur: & * segregentur omnes qui illi communicant. Oportet enim ut qui provehendus est in episcopum, ab episcopis eligatur; quemadmodum a sanctis patribus qui apud Nicæam convenerunt, in regula definitum est, quæ dicit: Episcopum convenit maxime quidem ab om-

Canon apost. 30

* segregentur, a communione arceantur, Can. 4.

Γ.

Ὅτι οὐ δεῖ ἄρχοντας ψηφίζεσθαι ἐπίσκοπον.

Πᾶσαν χειροτονίαν γινομένην παρὰ ἀρχόντων, ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου, ἄκυρον μένειν κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα. εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρείσθω καὶ ἀφορίζεσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες. δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν, ὑπὸ ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι, καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὥρισται ἐν τῷ κανόνι τῷ λέγοντι· ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι. εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 381. ACTIO VIII.

ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξ ἁπάντων ἓξ εἰς τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.

A nibus, qui sunt in provincia, episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen omnimodis in idipsum convenientibus, & aliis per literas consentientibus, tunc consecratio fiat. Firmitas autem eorum quæ geruntur, per unamquamque provinciam metropolitano tribuatur antistiti.

δ'.

Περὶ τοῦ ἀπέχεσθαι τοὺς ἐπισκόπους πάσης δοσοληψίας.

B

Ὁ κήρυξ τῆς ἐκκλησίας Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος οἱονεὶ κανόνα τιθεὶς τοῖς Ἐφεσίων πρεσβυτέροις, μᾶλλον δὲ παντὶ ἱερατικῷ πληρώματι, οὕτως ἐπαῤῥησιάσθη εἰπών· ἀργυρίου, ἢ χρυσίου, ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα· πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων· μακάριον ἡγούμενος τὸ διδόναι. διὸ καὶ ἡμεῖς μαθητευθέντες παρ' αὐτοῦ, φείδομεν, μηδόλως αἰσχροκερδῶς ἐπινοεῖσθαι ἐπίσκοπον, προφασιζόμενον προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ἀπαιτεῖν χρυσίον, ἢ ἄργυρον, ἢ ἕτερον C εἶδος τοὺς ὑφ' αὐτὸν τελοῦντας ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, ἢ μοναχούς. φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. εἰ, οὐκ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. εἴ τις οὖν δι' ἀπαίτησιν χρυσίου ἢ ἑτέρου τινὸς εἴδους, ἢ διά τινα ἰδιοπάθειαν ἐμφανῆ ἀπείργων τῆς λειτουργίας, ἢ ἀφαιρῶν τινά τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, ἢ σεπτὸν ναὸν κλείων, μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ τὰς τοῦ Θεοῦ λειτουργίας, εἰς ἀναίσθητα τὴν ἑαυτοῦ μανίαν ἐπιπέμπων, ἀναίσθητος ὢν ἐστὶ, καὶ τῇ παιπαλοέσσῃ ὑποκείσεται, καὶ ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς παραβάτου D ἐντολῆς Θεοῦ καὶ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων. παραγγέλλει γὰρ καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων ἀκρότης· ποιμαίνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως κατὰ Θεόν· μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως. μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τῆς ποιμνίου· καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.

IV.

Quod abstinendum sit episcopis ab omni dati acceptione.

Prædicator ecclesiæ Paulus divinus apostolus ac si canonem ponens Ephesiorum presbyteris, imo vero & omni sacratæ multitudini, ita fiducialiter perhibuit dicens: *Argentum, aut aurum, aut vestem* Act. 20. *nullius concupivi: omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos:* beatius existimans dare. Propter quod & nos edocti ab eo definimus, nullatenus episcopum turpis lucri gratia excogitare ad excusandas excusationes in peccatis, & expetere aurum vel argentum aut aliam speciem ab episcopis, vel clericis, aut monachis qui sub ipso sunt. Ait enim apostolus: *Iniqui regnum Dei* 1. Cor. 6. *non possidebunt*: Et, *Non debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis*. Quisquis ergo propter exactionem auri vel alterius cujuslibet speciei, aut propter proprium * vitium inventus fuerit coer- * alterum cens a ministerio, vel sequestrans aliquem clericorum qui sub se degunt, aut venerabile templum claudens, ne in eo Dei ministeria celebrentur, ad insensata suam transmittens insaniam, insensatus veraciter est; ac per hoc, simili pœnæ eo subjecto, convertatur dolor ejus in caput ejus, ut in transgressorem mandati Dei & mandatorum apostolicorum. Præcipit enim & Petrus principalis apostolorum summitas: *Pascite qui in vobis* 1. Pet. 5. *est gregem Dei non coacte, sed spontanee secundum Deum: non turpis lucri gratia, sed forma facti gregis: & cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam*.

ε'.

Ὅτι οἱ ὀνειδίζοντες τοῖς κληρικοῖς, διὰ τὸ πεπτωκέναι ἐν ἐκκλησίᾳ χωρὶς δόσεως, ἐπιτιμίῳ ὑποκείνται.

E

V.

*Quod qui exprobrant clericis, eo quod ordinati sunt in ecclesia sine datis, * epitimio subjacerent.* * l. multæ

Ἁμαρτία πρὸς θάνατόν ἐστιν, ὅταν τινὲς ἁμαρτάνοντες ἀδιόρθωτοι μένωσι. τὸ δὲ τούτου χεῖρον, ἐὰν καὶ βλασφημοῦντες καταξανίστανται τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ προτιμῶμεν τὴν μαμωνᾶν τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπακοῆς, καὶ τῶν κανονικῶν αὐτοῦ διατάξεων μὴ ἀνεχόμενοι. διὸ καὶ τούτοις οὐκ ἔστι κύριος ὁ Θεός· εἰ μή τι τοιοῦ-

Peccatum ad mortem est, quando quidam peccantes incorrecti persistunt. Hoc vero deterius est, si & arroganter elati insurgunt adversus pietatem & veritatem; & præferentes mammona Dei obedientiæ, nullatenus regularibus ejus præceptis intendunt. In his non est Do-

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 181.

minus Deus, nisi humiliati proprio resi-
puerint fortasse excellu. Oportet enim
eos magis accedere ad Deum, & cum
contrito corde remissionem hujus pecca-
ti & indulgentiam petere, & non glo-
riari in illicito dato. Juxta enim est Do-
Psal. 33. minus his qui tribulato sunt corde. Eos
igitur qui gloriantur se per dationem au-
ri ordinatos in ecclesia, & in hac mali-
gna consuetudine quæ alienat a Deo &
omni sacerdotio, sperant, & ex hoc im-
pudenti facie & non operto ore expro-
babilibus verbis eos qui ob virtutem vi-
tæ a sancto Spiritu electi & constituti si-
ne datione auri sunt, inhonorant; primo
quidem novissimum gradum accipere sui
ordinis definimus: quod si permanserint,
per epitimium corrigantur. Si vero quis
Can. 30. clarnerit super consecratione hoc aliquan-
do faciens, efficiatur secundum apostoli-
cam regulam quæ dicit: Si quis episco-
pus per pecuniam dignitatem hanc ob-
tinuerit, vel presbyter aut diaconus, de-
ponatur & ipse & qui eum consecravit,
& excidatur omnimodis etiam a commu-
nione, quemadmodum Simon magus a
me Petro. Similiter & juxta secundam
regulam sanctorum patrum qui apud
Chalcedonem convenerunt, quæ ait: Si
quis episcopus per pecunias consecratio-
nem fecerit, & sub pretio redegerit gra-
tiam quæ non potest vendi, ordinaverit-
que per pecunias episcopum, vel chore-
piscopum, sive presbyteros aut diaconos,
aut quemdam eorum qui in clero con-
numerantur: aut præposuerit per pecu-
nias œconomum vel defensorem, sive
mansionarium, aut prorsus quemquam
qui sub regulam est, turpis lucri gratia:
qui hoc conatus fuerit agere, si convi-
ctus fuerit, proprii gradus periculum su-
beat: & qui consecratus est, nihil profi-
ciat ex consecratione vel promotione quæ per negotiationem effecta est; sed sit alie-
nus a dignitate * & solicitudine quam per pecunias consecutus est. Si vero quis me-
diator apparuerit in hujusmodi turpibus & illicitis * datis; si quidem clericus fuerit,
proprio gradu decidat: si vero laicus vel monachus, excommunicetur.

* tua

* datis

A ωδοσίας τῶ ἰδίω σφάλματος ἀναπήμψει. χρὴ γὰρ μᾶλλον ἀυτὸς προσερχεσθαι τῶ Θεῶ, καὶ μὴ συμπεπτωμένης καρδίας τὴν ἄφεσιν τούτου τοῦ ἁμαρτήματος καὶ τὴν συγχώρησιν αἰτεῖσθαι, ἐπὶ ἐυκρίνεσθαι τῶ δόσει δόντι. ἐγγὺς γὰρ κύριος τῶν συντετριμμένων τὴν καρδίαν. Τοὺς δὲ ἐγκαυχωμένους διὰ δόσεως χρυσίου τετυχθαι ἐν τῆ ἐκκλησία, καὶ πάντα τὸν πονηρὸν συμβολὴν ἐκτελίζοντας τῆ ἀλλοτρίωσι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ πάσης ἱερωσύνης, καὶ ἐπ' ταύτα ἀναιδεῖ προσώπω καὶ ἀνεκκαλύπτω στόματι ἀνοσιουργεῖς λόγους πρὸς δὲ ἀρετὴν βίου ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκλεγομένους καὶ καταυγαζομένους ἐκ δόσεως χρυσίου ἀτιμάζοντας, ἀρκοῦν μὲν τοῦτο ποιοῦντες τὸν ἴσχατον βαθμὸν λαμβάνειν τοῦ οἰκείου τάγματος, εἰδὲ ἐπιμένουσι δὶ ἐπιτιμίου διορθοῦσθαι· εἰ δέ τις ἐπὶ χειροτονίᾳ φανείη περὶ τούτου πεποιηκώς, γινέσθω κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα τὸν λέγοντα· εἴτις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασι τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου. ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῶν ἐν Χαλκηδόνι ὁσίων πατέρων ἡμῶν, λέγοντος· εἴτις ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσηται, καὶ εἰς πρᾶσιν καταβάλῃ τινὰ ἄφατον χάριν, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὅλως τινὰ τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμουμένων· ἢ προβάλετο ἐπὶ χρήματι οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ παραμοναρίον, ἢ ὅλως τινὰ τῶν κανόνος δὶ αἰσχροκέρδειαν ὑπαγόντων· ὁ τῶν ἐπιχειρήσαντι ἐλεγχθεὶς κινδυνεύετω εἰς τὸν ἴδιον βαθμόν· καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας, ἢ οἰκονομίας· ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τῆς φροντίσεως, ἣν διὰ χρημάτων ἔτυχε. εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανείη περὶ τὰ τοιαῦτα αἰσχρὰ καὶ ἀθέμιτα λήμματα, καὶ οὗτος, εἰ μὲν κληρικὸς ἦν, ἐκ τοῦ ἰδίου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἢ μοναχός, ἀφορίζεσθω.

B

C

D

VI.

Ut efficiatur localis synodus per annum.

ς'.

Περὶ τοῦ γίνεσθαι τοπικὴν σύνοδον κατὰ χρόνον.

Can. Afric. 5. Quoniam quidem regula est, quæ di-
cit: Bis in anno per singulas provincias
oportet fieri per conventum episcoporum
regulares inquisitiones: propter fatigatio-
* De quod tem- nem & * ut opportune habeantur ad iter
pus habeatur ad iter agendum bi qui congregandi sunt, * de-
Can. 8. finierunt sextæ synodi sancti patres, omni excusatione remota, modis omnibus
semel in anno fieri, & depravata corrigi. Hunc ergo canonem & nos renovamus: & si quisquam princeps inventus

E Ἐπειδήπερ κανὼν ἐστιν ὁ λέγων· δὶς τοῦ ἔτους κατ' ἐκάστην ἐπαρχίαν χρὴ γίνεσθαι διὰ συνεδρίων ἐπισκόπων τὰς κανονικὰς ζητήσεις· διὰ γοῦν τοῦ συνέβαινε καὶ ἐυκαιρότερος ὁδοιπορία τοῖς συνεδριζομένοις, ἔφασαν οἱ τῆς ἁγίας συνόδου ὅσιοι πατέρες, ἐξ ἅπαντος ἡμᾶς καὶ προφάσεως ἄνευ τοῦ δεύτερον γίνεσθαι, καὶ τὴν ἀσφάλειαν διορθοῦσθαι. τοῦτον οὖν τὸν κανόνα καὶ ἡμεῖς ἀνανεούμεθα· καί τις ἄρχων τοῦτο κωλύσῃ, ἀφορίζεσθω. εἰ δὲ τις ἐκ τῶν μητροπολιτῶν ἀμελήσει τοῦτο γίνεσθαι ἐκτὸς ἀνάγκης

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. * γενομένης συνόδου.

ACTIO VIII.

κως ϗ βίας, καὶ ἵνος ἄλλου προφάσεως, πῆς A ficerit hoc prohibere; communione privetur. Si quis vero metropolitanorum hoc neglexerit agere, absque necessitate vel vi seu aliqua rationabili occasione, canonicis pœnis subjaceat. * Dum autem synodus agitur super canonicis & evangelicis negotiis, oportet congregatos episcopos in meditatione & solicitudine fieri custodiendorum divinorum & vivificorum Domini mandatorum: in custodiendis enim illis retributio multa; quia & lucerna mandatum: lex autem lux, & via vitæ argutiæ & disciplina est; B & mandatum Domini lucidum illuminans oculos. Porro non habeat metropolitanus licentiam ex his quæ defert episcopus secum, sive jumentum, sive aliam speciem expetendi. Quod si hoc egisse convictus fuerit, solvat quadruplum.

κανονικῆς ἐπιτιμίοις ὑποκεῖσθαι· τῆς δὲ * συνόδου γινομένης περὶ κανονικῶν ϗ εὐαγγελικῶν πραγμάτων, δεῖ πῆς συναθροισθῆναι ἐπισκόπους ἐν μελέτῃ καὶ φροντίδι γίνεσθαι τῆ φυλάττεσθαι τὰς θείας ϗ ζωοποιὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. ἐν γὰρ τῆ φυλάσσεσθαι αὐτὰς ἀνταπόδοσις πολλή· ὅτι ϗ λύχνος ἐντολή, νόμος δὲ φῶς, ϗ ὁδὸς ζωῆς ἔλεγχος ϗ παιδεία· ϗ ἡ ἐντολὴ κυρίου τηλαυγὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. μὴ ἐχέτω δὲ ἄδειαν ὁ μητροπολίτης, ἐξ ὧν ἐπιφέρονται οἱ ἐπίσκοποι μετ' αὐτῶν, ἢ κτῆνος, ἢ ἕτερον εἶδος ἀπαιτεῖν. εἰ δὲ τοῦτο ἐλεγχθῆ, ἀποτίσει τὸ τετραπλάσιον.

* *Ex Synodo autem peracta,*

* *Διαβαθὶ scil.* Ne te moveat, si hanc definitionem nos minime habemus, cum & earum nonnullas quas inter canones habemus, in auctoritatem non recipiamus, sicut quæstiam ex concilio. Alia namque apud Græcos tantum, alia vero apud certas solum provincias in observantiam ecclesiasticam assumuntur, sicut sunt Laodicenæ conc. 16. & 17. regula, quæ apud Græcos tantum servantur; nec non & Africanorum conciliorum 6. & 8. capitula, quæ nulla provincia servare nisi Africana dignoscitur.

ζ.

Ὅτι τὰς ἐγκαινισθέντας νεὼς ἐκ παλαιῶν καταθέσεως λειψάνων ἁγίων δεῖ ἀναπληρωθῆναι.

Εἶπε Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος· τινῶν αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, τισὶ δὲ ϗ ἐπακολουθοῦσιν. ἁμαρτιῶν οὖν προαπαλειφουσῶν, ϗ ἕτεραι ἁμαρτίαι παρίστανται ταύταις. τῆ οὖν ἀσεβῆ αἱρέσει τῶν χριστιανοκατηγόρων ϗ ἄλλα ἀσεβήματα συνεπηκολούθησαν. ὥσπερ γὰρ τὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐξῆραν ἀφείλοντο ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν, ϗ ἕτερά τινα ἔθη παρελέλυκασιν, ἃ χρὴ ἀνανεοῦσθαι, ϗ κατὰ τὸ ἔγγραφον ϗ ἄγραφον διατύπωσιν ὕστερον κρατεῖν. ὅσοι οὖν σεπταὶ νεοὶ καθιερώθησαν ἐκ τῶν ἁγίων λειψάνων μαρτύρων, δεόμεθα ἐν αὐταῖς κατάθεσιν γίνεσθαι λειψάνων μετὰ ϗ τῆς συνήθους εὐχῆς. ϗ εἰ ἀπὸ τοῦ παρόντος τις εὑρεθῆ ἐπίσκοπος χωρὶς ἁγίων λειψάνων καθιερῶν ναόν, καθαιρείσθω, ὡς παραβαίνοντας τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις.

VII.

Quod templa noviter sine recenditis sanctorum reliquiis dedicata oporteat suppleri.

Ait Paulus divinus apostolus: *Quorumdam peccata manifesta sunt, quorumdam autem & subsequuntur.* Peccatis ergo prævenientibus, & alia peccata his accidunt. Impiam itaque Christianos accusantium hæresim & aliæ impietates subsecutæ sunt. Sicut enim venerabilium imaginum vultum abstulerunt ab ecclesia, ita & alios quosdam mores deseruerunt, quos & oportet renovari, & secundum scriptam & non scriptam legislationem denuo detineri. Quotquot ergo venerabilia templa consecrata sunt absque sanctis reliquiis martyrum, definimus in eis reliquiarum una cum solita oratione fieri positionem. Et si a præsenti tempore inventus fuerit episcopus absque lipsanis consecrare templum, deponatur, ut ille qui ecclesiasticas traditiones transgreditur.

1 Tim. 5. Prov. 6.

η.

Ὅτι τοὺς Ἑβραίους οὐ χρὴ δέχεσθαι, εἰ μήπου ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας ἐπιστρέψωσιν.

Ἐπειδὴ πλανώμενοί τινες ἐκ τῆς τῶν Ἑβραίων θρησκείας, μωκτηρίζειν ἔδοξαν Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, προσποιούμενοι Χριστιανίζειν, αὐτὸν δὲ ἀρνοῦνται, κρύβδην ϗ λαθραίως σαββατίζοντες, ϗ ἕτερα Ἰουδαϊκὰ ποιοῦντες· ὁρίζομεν τούτους μήτε εἰς κοινωνίαν, μήτε εἰς εὐχὴν, μήτε εἰς ἐκκλησίαν δέχεσθαι· ἀλλὰ φανερῶς ἔχειν κατὰ τὴν ἰδίαν θρησκείαν Ἑβραίους· μήτε τοὺς παῖδας αὐτῶν βαπτίζειν, μήτε δοῦλον ὠνήσασθαι ἢ κτᾶσθαι. εἰ δὲ ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας ϗ πίστεως

VIII.

Quod Hebræos non oporteat recipi, nisi forte ex sincero corde conversi fuerint.

Quoniam errantes hi qui ex Hebræorum superstitione consistunt, subsannare se Christum Deum existimant, simulantes Christianizare, ipsum autem negant, clam & latenter sabbatizantes, & alia Judæorum more facientes: definimus hos neque in communionem, neque in orationem, neque in ecclesiam suscipi; sed manifeste sint secundum religionem suam Hebræi: neque pueros eorum baptizari, ne-

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 787.

neque servum * emi vel acquiri. Si vero ex sincero corde ac fide converterit se quis eorum, & confessus fuerit ex toto corde, divulgans mores eorum & res, ut alii etiam arguantur & corrigantur; hunc suscipi & baptizari, & pueros ejus: quin & * observari eos, ut recedant ab Hebraicis adinventionibus, definimus: alias autem nullatenus admittendos.

* *Comparare vel possidere.*

* *Custodiri reddi.*

ἐπιτρέψει τις αὐτῷ, καὶ ὁμολογήσει ἐξ ὅλης καρδίας, δεικνύων τὰ κατ' αὐτῷ ἤθη καὶ πράγματα, εἶτα τὸ ἔθνος ἐλεγχθῆναι καὶ διορθωθῆναι, τότε προσδέχεσθαι καὶ βαπτίζειν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἀσφαλίζεσθαι αὐτοὺς ἀποστῆναι τῶν Ἑβραϊκῶν ἐπιτηδευμάτων, εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοιεν, μηδαμῶς αὐτοὺς προσδέχεσθαι.

IX.

De non abscondendo libro quolibet hæreseos Christianos accusantium.

θ'.

Περὶ τοῦ μὴ κρύπτειν τινὰ χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως βίβλον.

Omnia puerilitia ludibria, insanasque debacchationes atque conscripta, quæ falso contra venerabiles imagines facta sunt, dari oportet in episcopio Constantinopoleos, ut recondantur cum ceterorum hæreticorum libris. Si vero quis inventus fuerit hæc occultare, siquidem episcopus aut presbyter, vel diaconus fuerit, deponatur: si vero monachus aut laicus, anathematizetur.

Πάντα τὰ μειρακιώδη ἀθύρματα καὶ μανιώδη σκηνήματα, τὰ ψευδοσυγγράμματα κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γεγόμβρα, δεῖν δοθῆναι ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα ἀποτεθῶσι μετὰ λοιπῶν αἱρετικῶν βίβλων. εἰ δέ τις εὑρεθείη ταῦτα κρύπτων, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ μοναχὸς ἢ λαϊκός, ἀναθεματιζέσθω.

X.

Quod non oporteat clericum relinquere parochiam suam, & ad aliam transire absque notitia episcopi.

ί.

Ὅτι οὐ δεῖ κληρικὸν ἀπολιπεῖν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀφικέσθαι χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἐπισκόπου.

Quoniam quidam clericorum parvipendentes canonicam constitutionem, relinquunt parochiam propriam, & ad alias parochias convolant, & maxime in hac Deo servanda regia urbe sese apud principes locant, in eorum oratoriis missas facientes: hos absque proprio episcopo & Constantinopolitano antistite non licet suscipere in qualibet domo vel ecclesia: quod si hoc fecerit, & ita perseveraverit, deponatur. Quotquot autem cum conscientia prædictorum hoc fecerint sacerdotum, non licet eis mundanas & sæculares curas suscipere, præsertim cum hoc agere prohibeantur a sacris canonibus. Quisquis autem apparuerit eorum, qui dicuntur majores, curam tenere, aut desinat, aut deponatur: potius autem maneat ad magisterium tam puerorum, quam famulorum, relegens eis divinas scripturas: ad hoc enim etiam sacerdotium consecutus est.

Ἐπειδή τινες τῶν κληρικῶν παραλογιζόμενοι τὴν κανονικὴν διάταξιν, ἀπολιπόντες τὴν ἑαυτῶν παροικίαν, εἰς ἑτέρας παροικίας ἐκδέχουσι, κατὰ πλεῖστον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, καὶ εἰς ἀρχοντικὰς προστρέφονται, ἐν ταῖς αὐτῶν ἰδιωτικοῖς τὰς λειτουργίας ποιοῦντες· τούτους οὖν χωρὶς τῆς ἰδίας ἐπισκόπου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔξεστι δεχθῆναι ἐν οἱασδήποτε οἴκῳ ἢ ἐκκλησίᾳ· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσει, ἐπιμένων καθαιρείσθω. ὅσοι δὲ μετ' εἰδήσεως τῶν προλεχθέντων ἱερέων τῶν ποιοῦσιν, οὐκ ἔξεστιν αὐτοῖς κοσμικὰς καὶ βιωτικὰς φροντίδας ἀναλαμβάνεσθαι, ὡς κεκώλυται τῶν ποιεῖν παρὰ τῶν θείων κανόνων. εἰ δέ τις φαρισθείη τῶν λεγομένων μειζόνων φροντίδα ἐπέχων, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω, μᾶλλον μὲν ἐν ᾗ πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων καὶ τῶν οἰκετῶν, ἀναγινώσκων αὐτοῖς τὰς θείας γραφάς· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἱερωσύνην ἐκληρώσατο.

XI.

Quod oporteat œconomos esse in episcopiis ac ministeriis.

ια'.

Ὅτι δεῖ οἰκονόμους εἶναι ἐν ταῖς ἐπισκοπείοις καὶ ἐν τοῖς μοναστηρίοις.

Can. 26. Concil. Chalced. * Lege, regulari. Rod.

Cum simus debitores omnes sacras * literas custodire, & eam quæ dicit, in unaquaque ecclesia œconomos esse, modis omnibus inviolabilem conservare debemus. Et si quidem unusquisque metropolitanus in sua ecclesia constituerit œco-

Τρέχρεοι ὄντες πάντας τοὺς θείους κανόνας φυλάττειν, καὶ τὸν λέγοντα, οἰκονόμους εἶναι ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ, παντὶ τρόπῳ ἀπαραβάτου διατηρεῖν ὀφείλομεν. καὶ εἰ μὲν ἕκαστος μητροπολίτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ καθιστᾷ οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μήγε, ἐξ αὐθεντίας

ANNO CHRISTI 382. ACTIO VIII.

τίας ἰδίας τῆ Κωνσταντινοπόλεως ἐπισκόπῳ ἀδεια ἐστι προχειρίζεσθαι οἰκονόμον ἐν τῆ αὐτοῦ ἐκκλησία. ὡσαύτως καὶ ταῖς μητροπολίταις, εἰ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐπίσκοποι οὐ προκρινοῦσι οἰκονόμους ἐγκαθιδρῦσαι ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἐκκλησίαις. τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων.

nomum, bene utique: sin autem, ex auctoritate * propria Constantinopoleos episcopo licentia est præponendi œconomum in ejus ecclesia: similiter & metropolitanis, si episcopi qui sub ipsis sunt, non fategerint œconomos statuere in suis ecclesiis. Idipsum autem servandum est etiam in monasteriis.

* Gr. speciali

ιβ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐκκλεῖσθαι ἐπίσκοπον ἢ ἡγούμενον ἐκ τῶν προσκτείων τῆς ἐκκλησίας.

XII.

*Quod non oporteat episcopum vel abbatem alienare quid de * proæstiis ecclesiæ.*

* i. fabarbaris

B

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἀμελήσει ἢ ἡγούμενος ἐκ τῶν αὐτοκτησιῶν τῆ ἐπισκοπείω ἢ τοῦ μοναστηρίου ἐκποιούμενος εἰς ἀρχοντικὰς χεῖρας, ἢ καὶ ἑτέρῳ προσώπῳ ἐκδώσει, ἄκυρον εἶναι τὸ ἔκδοσιν κατὰ τὸν κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὸν λέγοντα. πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέτω τὸ φροντίδα, καὶ διοικείτω αὐτὰ ὡς τοῦ Θεοῦ ἐφορῶντος· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαί τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενίσιν ἰδίοις τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι. εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγείτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τι τῆς ἐκκλησίας ἀπιμπολείτω. εἰ δὲ προφασίζοιντο ζημίαν ἐμποιεῖν, καὶ μηδὲν πρὸς ὄνησιν τυγχάνειν τὸν ἀγρόν, μηδ' οὕτως τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἐκδίδοσθαι τὸν τόπον, ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς. εἰ δὲ κακουργίᾳ πονηρᾷ χρήσοιντο, καὶ ἐκ τοῦ γεωργοῦ ἢ τοῦ κληρικοῦ ὠνήσεται ἄρχων τὸν ἀγρόν, καὶ οὕτως ἄκυρον εἶναι τὸ πρᾶσιν, καὶ ἀποκαθίσασθαι ἐν τῆ ἐπισκοπείω ἢ ἐν τῆ μοναστηρίω· καὶ ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος τοῦτο ποιῶν ἐκδιωχθήτω, ὁ μὲν ἐπίσκοπος τοῦ ἐπισκοπείου, ὁ δὲ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου, ὡς διασκορπίζων κακῶς ἃ οὐ συνήγαγεν.

Quisquis episcopus inventus fuerit vel abbas de * falariis episcopii sive monasterii transferre quidquam in principum manus, vel etiam alii personæ conferre, * irritum sit quod datum esse constiterit, secundum * canonem sanctorum apostolorum qui dicit: Omnium ecclesiasticarum rerum episcopus solicitudinem habeat, & dispenset eas tamquam Deo contemplante; non liceat autem ei fraudare quidquam ex illis, vel cognatis propriis donare quæ Dei sunt. Quod si pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur: sed non sub eorum occasione quæ sunt C ecclesiæ * defraudentur. Quod & excusationem si prætenderint, damnum facere, & nihil ad profectum agrum existere; nec sic principibus qui per loca illa sunt, tribuatur ager vel locus, sed clericis vel agricultoribus. Quod si callidi. tate usus fuerit, & a colono vel clerico emerit princeps agrum; etiam sic irrita sit venditio, & restituatur episcopio vel monasterio: & episcopus vel abbas hoc faciens abjiciatur, episcopus quidem ab episcopio, abbas autem a monasterio, tamquam qui dispergit male quæ non collegit.

* agrie, seu fundis,

* Gr. irrita sit alienatio secundum * Can. 22.

* Gr. venumdet.

ιγ'.

Ὅτι μεγάλης κατηχήσεως ἄξιοί εἰσιν οἱ τὰ μοναστήρια κοινοῦντες.

XIII.

Quod in magna damnatione sint bi, qui monasteria communia faciunt habitacula.

D

Ἐπειδὴ διὰ τὴν γεγομένην κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν συμφορὰν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καθηρπάγησάν τινες λαγεῖς οἶκοι ὑπό τινων ἀνδρῶν, ἐπισκοπεῖά τε καὶ μοναστήρια, καὶ ἐγένοντο καιναὶ καταγώγια, εἰ μὲν βουληθεῖεν ταῦτα προαιρεῖσθαι ἀποδιδόναι, ἵνα κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἀποκατασταθῶσιν, ὃ καὶ καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μή γε, εἰ μὲν τῶ καταλόγω τοῦ ἱερατικοῦ εἶεν, τούτους καθαιρεῖσθαι προστάττομεν· εἰ δὲ μοναχοὶ ἢ λαϊκοί, ἀφορίζεσθαι, ὡς ὄντας κατακρίτους ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· καὶ πτύχθωσαν, ὅπου ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται, ὅτι τῆ τοῦ κυρίου φωνῆ ἐναντίονται, τῆ λεγούσῃ· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίας.

Quoniam propter calamitatem, quæ pro peccatis nostris in ecclesiis facta est, subreptæ sunt a quibusdam viris quædam venerabiles domus: tam videlicet episcopia, quam monasteria, & facta sunt communia diversoria: si quidem voluerint ii qui hæc retinent, reddere ea, ut * secundum antiquitatem instaurentur, bene & optime: alioquin, si de sacrato catalogo fuerint, hos deponi præcipimus: si vero monachi vel laici, excommunicari: quos nimirum constat condemnatos esse a Patre & Filio & Spiritu Sancto: & deputentur, ubi vermis non moritur, & ignis non extinguitur: quia voci Domini adversantur, quæ dicit: *Non facietis domum* Joan. 2. *Patris mei domum negotiationis.*

* Gr. in pristinum statum

XIV.

Digitized by Google

ACTIO PRIMA. ANNO CHRISTI 787.

XIV.

Quod non oporteat sine manus impositione legere in collecta super ambonem.

ιδ'.

Ὅτι οὐ χρὴ ἐκτὸς χειροθεσίας ἀναγινώσκειν ἐν τῇ συναξει ἐπ' ἄμβωνος.

Quia ordo debet in * sacratione custodiri, omnibus liquet: & cum diligentia conservare sacerdotii promotiones, Deo est prorsus acceptum. Et quoniam videmus sine manus impositione a parvula ætate tonsuram clerici quoidam accipientes, nondum ab episcopo manus impositione percepta super ambonem irregulariter in collecta legentes, præcipimus, amodo id minime fieri: idipsum quoque conservandum est etiam inter monachos. Lectoris autem manus impositionem licentia est unicuique abbati in proprio monasterio solummodo faciendi, si dumtaxat abbati manus impositio facta noscatur ab episcopo secundum morem præficiendorum abbatum, dum constet illum esse presbyterum. Simili modo secundum antiquam consuetudinem chorepiscopos * præceptione episcopi oportet promovere lectores.

* Gr. sacerdotio.

* per præceptionem

Ὅτι ἡ τάξις, ἐμπολιτεύεται ἐν ἱερωσύνῃ, πᾶσιν ἀείδηλον· καὶ ἐκ ἀκριβείας ὀφτηρεῖν τὰς τῆς ἱερωσύνης ἐγχειρίσεις, Θεῷ ἔστιν ἔκπρεπτον. καὶ ἐπειδὴ ὁρῶμεν ἐκτὸς χειροθεσίας τὴν κουρὰν τῷ κλήρῳ λαζόντας τινάς, μήπω δὲ παρ' ἐπισκόπου χειροθεσίαν λαβόντας, καὶ ἀναγινώσκοντας ἐν τῇ συναξει ἐπ' ἄμβωνος, ἀκωλύτους τοῦτο ποιοῦντας, ἀπορρίπτομεν ἀπὸ τοῦ παρόντος τοῦτο μὴ γίνεσθαι. τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ μοναχῶν. ἀναγνώστου δὲ χειροθεσίαν ἄδειαν ἔστιν ἐν τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ καὶ μόνον ἑκάστῳ ἡγουμένῳ ποιεῖν, ἐὰν αὐτῷ τῷ ἡγουμένῳ ἐπιτεθῇ χειροθεσία παρὰ ἐπισκόπου πρὸς προσδοκίαν ἡγουμένου, δῆλον ὄντος αὐτοῦ προσώπου. οὕτω καὶ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τοὺς χωρεπισκόπους κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπισκόπου δεῖ προχειρίζεσθαι ἀναγνώστας.

XV.

Quod non oporteat clericum duabus ecclesiis connumerari.

ιε'.

Ὅτι οὐ δεῖ κληρικὸν ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις καταπίπτεσθαι.

Clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus ecclesiis. Negotiationis enim est hoc & turpis commodi proprium, & ab ecclesiastica consuetudine penitus alienum. Audivimus enim ex ipsa dominica voce: *Quia nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit, & alterum contemnet.* Unusquisque ergo secundum apostolicam vocem, in quo vocatus est, in hoc debet manere, & in una locari ecclesia. Quæ enim per turpe lucrum in ecclesiasticis rebus efficiuntur, aliena constituunt a Deo. Ad vitæ vero hujus necessitatem studia sunt diversa: ex his vero qui voluerit, acquirat corporis opportuna. Ait enim apostolus: *Ad ea quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Et hæc quidem in hac a Deo conservanda urbe. Ceterum in villis quæ foris sunt, propter inopiam hominum indulgeatur.

Matth. 6. 1 Cor. 7. Act. 20.

Κληρικὸς ἀπὸ τοῦ παρόντος μὴ καταπιπτέσθω ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις· ἐμπορείας γὰρ καὶ αἰσχροκερδείας ἴδιον τοῦτο, καὶ ἀλλότριον ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας. ἠκούσαμεν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς κυριακῆς φωνῆς· ὅτι οὐ δύναταί τις δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ τοῦ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. ἕκαστος οὖν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν φωνὴν, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ ὀφείλει μένειν, καὶ προσιδρύεσθαι ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ· τὰ γὰρ διὰ αἰσχροκέρδειαν γινόμενα ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν, ἀλλότρια τοῦ θεοῦ καθεστήκασι. πρὸς δὲ τὴν τοῦ βίου τούτου χρείαν ἐπιτηδεύματα εἰσὶ διάφορα. ἐξ αὐτῶν δ' ἂν τις βούληται, τὰ χρησιμα τῷ σώματος προσλήψεται. ἔφη γὰρ ὁ ἀπόστολος· ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει. ἐν δὲ ταῖς ἔξω χώραις, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀνθρώπων, παραχωρεῖται.

XVI.

Quod non oportet sacratum virum vestimentis pretiosis indui.

ιστ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἄνδρα ἱματίοις πολυτελέσιν ἀμφιέννυσθαι.

Omnis jactantia & ornatura corporalis aliena est a sacrato ordine. Eos ergo episcopos vel clericos qui se fulgidis & claris vestibus ornant, emendari oportet. Quod si in hoc permanserint, epitimio tradantur. Similiter eos qui unguentis inunguntur. Quoniam vero radice amaritudinis exorta, contaminatio

Πᾶσα ἀλαζονεία καὶ κόσμησις σωματικὴ ἀλλοτρία ἐστὶ τῆς ἱερατικῆς τάξεως. τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς δι' ἐσθήτων λαμπρῶν καὶ περιφανῶν, τούτους διορθοῦσθαι χρή· εἰ δὲ ἐπιμείνουσι, ἐπιτιμίῳ παραδίδοσθαι. ὡσαύτως καὶ τοὺς τὰ μύρα χριομένους. ἐπειδὴ δὲ ῥίζα πικρίας ἄνω φύσα, μίασμα γίνεται ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἡ τῷ χειροπακτηγόρων αἱ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VIII.

αἵρεσις· καὶ οἱ ταύτῃ δεξάμενοι ὑ μόνον τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ἐβδελύξαντο, ἀλλὰ καὶ φᾶσαν ἀλάστειαν ἀπώσαντο, τοὺς σεμνῶς καὶ ἀστείως ζῶντας προσοχθίζοντες· καὶ πεπλήρωται ἐν αὐτοῖς τὸ γεγραμμένον· βδέλυγμα ἁμαρτωλῷ θεοσέβειαν. κἂν εἰ δριθῶν τινων ἐγγελῶντες τοῖς τοῦ ἁπλῆ καὶ σεμνοῦ ἀμφιάσμασι περικειμένοις, δι' ἐπιτιμίου διορθώσασθαι. ἐν γὰρ τῷ ἀνωθεν χρόνῳ πᾶς ἱερατικὸς ἀνὴρ μετὰ μετρίας καὶ σεμνῆς ἀμφιάσεως ἐπολιτεύετο. πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περιερείας ἔχει καταγωγήν, ὡς ὁ μέγας ἐφη Βασίλειος. ἀλλ' οὐδὲ ἐκ σηρικῶν ὑφασμάτων πεποικιλμένην ἐσθῆτα ἐπεδίδυτό τις, οὐδὲ προετίθεσαν ἐπερόχροα ἐπιβλήματα ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων. ἠκουσαν γὰρ ἐκ τῆς θεοφθόγγου γλώττης, οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.

A facta est in catholica ecclesia Christianos calumniantium hæresis, etiam hi qui hanc receperunt, non solum imaginarias picturas abominati sunt, sed & omnem reverentiam repulerunt, eos qui religiose ac pie vivunt, * offendentes: ac per hoc completur in eis quod scriptum est: *Abominatio est peccatori Dei cultus*. Igitur si inventi fuerint deridentes eos qui vilibus & religiosis vestimentis amicti sunt, per epitimium corrigantur. Priscis enim temporibus omnis sacratus vir cum mediocri ac vili veste conversabatur. Omne quippe quod non propter necessitatem suam, sed propter venustatem accipitur, * elationis habet calumniam, quemadmodum magnus ait Basilius. Sed neque ex sericis texturis vestem quis variatam induebat, neque apponebat variorum colorum ornamenta in summitatibus vestimentorum. Audierant autem ex deisona lingua, quia *qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt*. Matth. 11.

* odio habentes:

* luxus h. criminis, in regulis brevioribus resp. ad monog. 49.

ιζ'.

Ὅτι μὴ ἔχων τις τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, μὴ ἐπιχειρείτω κτίζειν εὐκτήριον οἶκον.

XVII.

Ut qui non habet ea quæ ad consummationem sufficiant, minime oratorium ædificare domum incipiat.

C

Ὅτι τινὲς τῶν μοναχῶν καταλιπόντες τὰ ἑαυτῶν μοναστήρια, ἐφιέμενοι ἄρχειν, καὶ τὸ ὑπακούειν ἀναινόμενοι, ἐγχειρίζουσι κτίζειν εὐκτηρίους οἴκους, τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν μὴ ἔχοντες· εἴτις οὖν τοῦτο ἐπιχειρήσει ποιεῖν, κωλυέσθω ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου. εἰ δὲ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔχει, τὰ βεβουλευμένα αὐτῷ εἰς πέρας ἀγέσθωσαν. τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν.

Quia quidam monachorum deserentes monasteria sua, præesse anhelantes, & obedire renuentes, inchoant construere oratorias domos, ea quæ ad perfectionem necessaria sunt non habentes: quisquis igitur hoc visus fuerit agere, prohibeatur a loci episcopo. At vero si sumptus sufficientes ad perfectionem habuerit, quæ ab ipso desiderantur, ad terminum perducantur. Idipsum autem servandum est etiam super laicis & clericis.

ιή.

Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπείοις, ἢ ἐν ἀνδρῴοις μοναστηρίοις.

XVIII.

Quod non oporteat fœminas habitare in episcopiis, vel virorum monasteriis.

D

Ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ τοῖς ἔξωθεν, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος. τὸ δὲ γυναῖκας ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπείοις, ἢ καὶ μοναστηρίοις, παντὸς προσκόμματος αἴτιον. εἴτις οὖν δόλιον ἢ ἑλεύθεραν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ κτώμενος φωραθείη, ἢ ἐν μοναστηρίῳ πρὸς ἐγχείρησιν διακονίας τινός, ἐπιτιμάσθω· ἐπιμένων δὲ καθαιρείσθω. εἰ δὲ καὶ θέλοι ἐν προαστείοις γυναῖκας εἶναι, καὶ θέλησει ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος πορείαν ἐν τοῖς ἐκεῖσε ποιήσασθαι, παρόντος ἐπισκόπου ἢ ἡγουμένου μηδόλως ἐγχείρησιν ὁμιλίας ποιείσθω κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γυνή, ἀλλ' ἐβραζέτω ἐν ἑτέρῳ τόπῳ, ἕως ἂν τὸν ἐπαναχώρησιν ποιήσωνται ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενος, διὰ τὸ ἀνεπίληπτον.

Sine offensione estote his etiam qui foris sunt, divinus dicit apostolus. Fœminas autem commorari in episcopiis, vel etiam monasteriis, omnis est offensionis materia. Quisquis ergo ancillam vel liberam in episcopio possidere claruerit, vel in monasterio ad opus ministerii alicujus, increpetur: si autem permanserit, deponatur. Porro si contigerit in proastiis fœminas esse, & voluerit episcopus vel abbas iter * ad eas facere, præsente episcopo vel abbate nullatenus monasterii opus facere eo tempore mulieri liceat, sed seorsum moretur in alio loco, donec episcopus vel abbas recedat propter irreprehensibilitatem.

1. Cor. 10.

E

* ac. illuc

ιθ'.

Περὶ τοῦ ἐκτὸς δόσεων τὰς καταπυγὰς τῶν ἱερατικῶν ἀνδρῶν, μοναχῶν τε καὶ μοναστριῶν γίνεσθαι.

XIX.

*Ut sine dationibus * sponsiones sacrorum virorum, monachorum quoque ac monacharum fiant.*

* admissarii

Τοσοῦτον κατεμνήθη τῆς φιλαργυρίας τὸ μῦ-

In tantum inolevit avaritiæ facinus in re-

Digitized by Google

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 787.

rectores ecclesiarum, ut etiam quidam eorum qui dicuntur religiosi viri atque mulieres, obliviscentes mandatorum Domini, decipiantur, & per aurum * introitus accedentium tam ad sacratum ordinem, quam ad monasticam vitam efficiant. Unde fit, ut quorum initium improbabile est, omnia sint projicienda, ut magnus ait Basilius. Neque enim Deo per mammona servire licet. Si quis ergo inventus fuerit hoc faciens, si quidem episcopus vel abbas extiterit, vel quilibet de sacrato collegio, aut desinat, aut deponatur, juxta secundam regulam sancti Chalcedonensis concilii. Abbatissa vero ejiciatur de monasterio, & tradatur in alio monasterio ad subjectionem. Similiter & abbas qui non habuerit manus impositionem presbyteri. Porro quæ filiis a parentibus dantur more dotis, vel si qua ex propriis rebus acquisita offeruntur, profitentibus his qui ea offerunt Deo * dicanda, definimus, sive perseveraverint, sive exierint, manere illa in monasterio secundum repromissionem ipsorum, nisi fuerit culpa prælati.

* receptiones

* Or. dicata

ος εἰς τὰς ἡγήτορας τῆ ἐκκλησιῶν, ὥστε καὶ τινας τῆ λεγομένων θλαβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐπιλαθομένους τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου ἐξαπατηθῆναι, καὶ διὰ χρυσίου τὰς εἰσδοχὰς τῆ προσερχομένων τῶ τε ἱερατικῶ τάγματι καὶ τῶ μοναστηρειῶ βίω ποιεῖσθαι. καὶ γίνεται ὧν ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος, καὶ τὸ πᾶν ἀποβλητον, ὡς φησιν ὁ μέγας Βασίλειος. οὐδὲ γὰρ Θεῶ διὰ μαμωνᾶ δουλεύειν ἔξεστιν. εἴ τις οὖν ἐυρεθείη τοῦτο ποιῶν, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος· ἢ τις τῶ ἱερατικοῦ, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῆς ἐν χαλκηδόνι συνόδου. ἡ δὲ ἡγουμένη, ἐκβαλλέσθω τοῦ μοναστηρίου, καὶ παραδοθήτω ἑτέρω μοναστηρίω πρὸς ὑποταγήν. ὡσαύτως καὶ ἡγούμενος μὴ ἔχων χειροτονίαν πρεσβυτέρου. ἐπὶ δὲ τῆ περὶ γονέων διδομένων δόσεως προικῶν παῖς τέκνοις, ἢ ἰδιοκτήτων αὐτῆ πραγμάτων προσαγομένων, ὁμολογούντων τῆ προσαγόντων ταῦτα εἶναι ἀφιερωμένα τῶ Θεῶ, ὑφίεσθαι, κἂν τε μείνη, κἂν τε ἐξέλθη, μένειν αὐτὰ ἐν τῶ μοναστηρίω κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῆ, εἰ μὴ ἔη αἰτία τοῦ προεσῶτος.

Deo dicanda, definimus, sive perseveraverint, sive exierint, manere illa in monasterio secundum repromissionem ipsorum, nisi fuerit culpa prælati.

XX.

Quod non oporteat omodo duplex monasterium fieri: & de duplis monasteriis.

κ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἀπὸ τοῦ παρόντος γίνεσθαι διπλοῦν μοναστήριον. καὶ περὶ τῶ διπλῶν μοναστηρίων.

Ex hoc definimus, minime duplex fieri monasterium; quia scandalum id & offendiculum multis efficitur. Si vero aliqui cum cognatis abrenunciare, & monasticam vitam sectari voluerint, debent quidem viri virorum adire cœnobium; fœminæ vero mulierum ingredi monasterium: in hoc enim placatur Deus. Quæ autem hactenus sunt dupla, teneant secundum regulam sancti patris nostri Basilii, & secundum præceptionem ejus ita formentur. Non habitent in uno monasterio monachi & monachæ: adulterium enim intercipit cohabitationem. Non habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum secreto ad collocutionem. Non cubet monachus in muliebri monasterio, neque singulariter cum monacha conviveturt: & quando necessaria vitæ a virorum parte ad regulares deferuntur, extra portam hæc suscipiat abbatissa monasterii fœminarum cum quadam vetula monacha. Porro si contigerit, ut aliquam propinquam suam videre voluerit monachus, in præsentia abbatissæ huic confabuletur brevi ab ea discedat.

Ἀπὸ τοῦ παρόντος ὁρίζομεν, μὴ γίνεσθαι διπλοῦν μοναστήριον, ὅτι σκάνδαλον καὶ προσκομμα τοῖς πολλοῖς τοῦτο γίνεται. εἰ δέ τινες μετὰ συγγενῶν προαιροῦνται ἀποτάξασθαι, καὶ τῶ μονήρη βίω καταπολαβεῖν, τοὺς μὲν ἄνδρας δεῖον ἀπιέναι εἰς ἀνδρῶν μοναστήριον, καὶ τὰς γυναῖκας εἰσιέναι ἐν γυναικείω μοναστηρίω· ἐπὶ τούτω γὰρ ἱλάσκεται Θεός. τὰ δὲ ὄντα ἕως τοῦ νῦν διπλᾶ κρατύνωσαν κατὰ τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, καὶ κατὰ τὴν διαταξιν αὐτοῦ ὅπω ὀφατυποῦσθωσαν. μὴ ὀφατάσθωσαν ἐν ἑνὶ μοναστηρίω μοναχοὶ καὶ μοναχαί· μοιχεία γὰρ μεσολαβεῖ τῆ συνδιαιτήσει. μὴ ἐχέτω παῤῥησίαν μοναχὸς πρὸς μοναχὴν, ἢ μοναχὴ πρὸς μοναχὸν ἰδίᾳ προσομιλεῖν. μὴ κοιτυζέσθω μοναχὸς ἐν γυναικείω μοναστηρίω, μηδὲ σωμισθήτω μοναχὴ καταμόνας. ἡνίκα τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου παρὰ τοῦ ἀνδρείου μέρους πρὸς τὰς κανονικὰς ἀποφερόμενα, ἔξωθεν τῆς πύλης τοῦτο λαμβανέτω ἡ ἡγουμένη τοῦ γυναικείου μοναστηρίου μετ' ὀλίγας μοναχῆς. εἰ δὲ συμβῆ, καὶ συγγενῆ τινα θέλησει θεάσασθαι ὁ μοναχὸς, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἡγουμένης ταύτῃ προσομιλείτω διὰ μικρῶν καὶ βραχέων λόγων, καὶ σωτόμως ἐξ αὐτῆς ἀναχωρείτω.

Non opottere monachum vel monacham monasterium proprium relinquere, per modica & compendiola verba, & in

XXI.

Quod non oporteat monachos deserere proprio monasteria, & transire in alia.

κά.

Ὅτι οὐ δεῖ καταλιμπάνειν τοὺς μοναχοὺς τὰ οἰκεῖα μοναστήρια, καὶ ἐν ἑτέροις μετοβαίνειν.

Non oportere monachum vel monachan monasterium proprium relinquere,

Μὴ δεῖν μοναχὸν ἢ μονάστριαν καταλιμπάνειν τὴν οἰκείαν μονὴν, καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀπέρχεσθαι.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

σθαι. εἰ δὲ συμβῇ τοῦτο, ξενοδοχεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον· προσλαμβάνεσθαι δὲ ἄνευ γνώμης τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ οὐ πρόσηκεν.

A & ad alia proficiſci. Quod ſi contigerit hoc, recipi hunc hoſpitio neceſſe eſt: aſſumi autem eum ſine voluntate abbatis ejus non convenit.

ACTIO VIII.

κβ'.

Ὅτι δεῖ μετ' ἐγκρατείας καὶ πάσης φειδοῦς καὶ ἐλαβείας μοναχὸς, εἰ συμβῇ, μετὰ γυναικῶν ἐσθίειν.

XXII.

Quod oporteat cum gratiarum actione & omni parcitate ac reverentia monachos, ſi contigerit, cum fœminis manducare.

Θεῷ μὲν τὸ πᾶν ἀναλίσθωσαν, καὶ οὐ τοῖς ἰδίοις θελήμασι δουλοῦσθαι, μέγα χρῆμα τυγχάνει. εἴτε γὰρ ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, ὁ θεῖος ἀπόστολός φησι, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. Χριστὸς οὖν ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν ταῖς εὐαγγελίοις αὐτοῦ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκόπτειν προσέταξεν. οὐ γὰρ ἡ μοιχεία μόνον παρ' αὐτοῦ κωλύεται, ἀλλὰ καὶ ἡ κίνησις τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὴν τῆς μοιχείας ἐγχείρησιν κατακίνεται. λέγοντος αὐτοῦ· ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ἔνθεν οὖν μαθητευθέντες, λογισμοὺς ἀφείλομεν καθαιρεῖν. εἰ γὰρ πάντα ἔξεστιν, ἀλλὰ οὐ πάντα συμφέρει, ὡς ἐξ ἀποστολικῆς φωνῆς διδασκόμεθα. ἀναγκαῖον οὖν ἐστὶ παντὶ ἀνδρὶ διὰ τὸ ζῆν ἐσθίειν. καὶ οἷς μὲν ἔστι γάμου καὶ τέκνων καὶ λαϊκῆς διαθέσεως, ἀναμίξ ἐσθίειν ἄνδρας καὶ γυναῖκας, οὐ διαβάλλεται ἐστί. μόνον τῷ διδόντι τὴν τροφὴν τὴν εὐχαριστίαν προσαγέτωσαν, καὶ μὴ διὰ λιτῶν θυμελικῶν ἐπιπλοκάμων, εἴτουν σατανικῶν ᾀσμάτων, κιθαρῴδῶν τε καὶ πορνικῶν λυγισμάτων, οἷς ἐπέρχεται προφητικὴ ἀρὰ ἀπωσὶ λέγουσα· οὐαὶ οἱ μετὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πίνοντες, τὰ δὲ ἔργα κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι. καὶ εἴ που ποτὲ εὑρεθεῖεν ἐν τοῖς Χριστιανοῖς, διορθούσθωσαν· εἰ δὲ μή γε, κρατείτωσαν ἐν αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα. οἷς δὲ ὁ βίος ἐστὶν ἡσύχιος καὶ μονότροπος, ὡς συντεταγμένοις κυρίῳ τῷ Θεῷ ζυγὸν μονήρη αἴρειν, καθῆσθαί τε καὶ σιωπᾶν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἱερατικὸν ἐκλεξαμένοις βίον ἀδόλως ἔξεστι καθ' ἰδίαν γυναιξὶ συνεσθίειν, εἰ μή τι μετὰ τινων θεοφιλῶν καὶ ἐλαβῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· ἵνα καὶ αὐτὴ ἡ συνεστίασις πρὸς κατόρθωσιν τελματικὴν ἀπάγῃ. καὶ ἐπὶ συγγενῶν δὲ τὸ αὐτὸ ποιεῖσθω. εἰ δὲ καὶ αὖθις ἡ ὁδοιπορία συμβῇ τὰ τῆς ἀναγκαίας χρείας μὴ ἐπιφέρεσθαι μοναχὸν ἢ ἱερατικὸν ἄνδρα, καὶ διὰ τὸ ἀναγκαῖον καταλῦσαι βέλτιστον εἴτε τὸ πανδοχεῖον, ἢ καὶ τὸν οἶκόν τινος, ἄδειαν ἔχειν αὐτοὺς τοῦτο ποιεῖν, ὡς τῆς χρείας καταπεγούσης.

Deo quidem totum committere, & non propriis voluntatibus deſervire, magna res eſt. *Sive enim manducatis, ſive bibitis*, divinus apoſtolus dicit, *omnia in gloriam Dei facite*. Chriſtus ergo Deus noſter in evangeliis ſuis initia peccatorum recidere præcepit. Non enim mœchia ab eo tantum inhibetur, ſed & motio cogitationis ad mœchiæ commiſſum damnatur, dicente eo: *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo*. Hinc ergo edocti, cogitationes debemus mundare. Nam etſi omnia licent, ſed non omnia expediunt, ut ex apoſtolica voce docemur. Neceſſarium ergo eſt omni homini manducare, ut vivat. Et quidem inter eos quibus vita eſt nuptiarum & natorum, atque laicalis affectus, manducare viros & mulieres ſimul, nulli detractioni patet; tantum ut ei qui dat eſcam, gratias agant: * & non ab eis per quaſdam thymelicas voluptates ſatanæ imago cantantibus citharisque atque meretriciis contortionibus coli videatur. Quibus ſuperveniet prophetica maledictio, quæ ita dicit: *Væ qui cum citbara & pſalterio vinum bibunt, opera autem Domini non intuentur, & opera manuum ejus non intelligunt*. Et ſi uſquam fuerint inter Chriſtianos hujuſmodi, corrigantur. Sin autem, obtineant ſuper eis quæ ſunt ante nos regulariter edita. Quibus autem vita eſt * ſolitaria & unius moris, ut eis videlicet qui Domini jugum ſe ſingulare tollere ſpondent, ſedere & tacere convenit. Sed & his qui ſacratam elegere vitam, nullo modo licet ſecreto cum mulieribus convivari; niſi forte cum quibuſdam Deum timentibus & reverendis viris, vel etiam mulieribus; quatenus & ipſa convivatio ad directionem ſpiritalem proficiat, & inter conſanguineos quoque idipſum efficiatur. Rurſuſque ſi contigerit in itinere monachum vel ſacratum virum non circumferre quæ victui opportuna ſunt, & propter neceſſitatem divertere ſive in * xenodochium, ſive in domum alicujus, licentiam habebit hoc faciendi, tamquam urgente neceſſitate.

1. Cor. 10.

Matth. 5.

1. Cor. 6.

* Gr. & non per q. v. hoc eſt ſatanæ imago cantantibus, citharaſque & meretricias inflexiones: quibus

Iſa. 5.

* quieto & ſolitaria,

* publicum diverſorium,

* al. cod. add. μετὰ ἕνὸς μόνου μετὰ γυναικός.

ACTIO VIII.

ΛΟΓΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ

Τῇ ἁγίᾳ πρωτοφυνθείσῃ συνόδῳ παρὰ Ἐπιφανίου διακόνου Κατάνης τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας· καὶ πανοσιωτάτῳ Θωμᾷ ἀρχιεπισκόπου Σαρδόων νήσου ; *

ANNO CHRISTI 381.

* Genuinum textus nunc primum prodit e MS. Cod. Bib. S. Marci Ven.

SERMO LAUDATORIUS SANCTÆ

Pronunciatus synodo ab Epiphanio diacono ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, ac loci servatore Thomæ archiepiscopi Sardorum insulæ.

BEatus propheta Isaias divino accepto Spiritu factam gentium per Christum redemptionem valde bene prævidens, & eorum qui per ipsum salvandi erant multitudinem non ignorans, ut ex persona Dei alicubi pronunciavit his qui qui per singula tempora sacrorum sortiuntur præpositurarum ovilium, hæc : *Ambulate per portas meas, & ducite populum meum, & lapides a via projicite*. Quænam intelliguntur portæ, nisi divinitus inspiratæ scripturæ, sanctorumque prophetarum verba ? Quæ nimirum quasi quasdam intellectuales portas rationabilium pastores pecudum interpretando aperientes, sic eas ad latum & verum adducunt ostium videlicet Dominum nostrum Jesum Christum, qui vere ad Patrem nobis factus est ostium, quemadmodum ipse ait, quia ego *sum ostium*. Porro lapides qui in via projecti sunt, scandala forte sunt hæreticæ factionis, quæ veluti quidam lapides fidei nostræ semitæ appositæ, eos qui ad Christum qui vera est via, properare volunt, impie impedire procurant, quantum in se est, iter eis salutis claudere festinantes. Rursusque via hæc Dominus utique noster Jesus Christus conjicitur, sicut ipse ait : quia *ego sum via*. Hæreticorum ergo scandalis, ac si quibusdam lapidibus, sacerdotum peritissimi, ingeniose satis & artificiose doctore Spiritu a via nostra, id est fidei ratione purgatis, non solum hos contra capita eorum qui illos jecerant, mittunt, verum etiam hoc modo semitam quæ ducit ad * viam, subjectis plebibus facilem & tritam efficiunt ; ita ut possint sapere ac dicere : *Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Adjutorium nostrum in nomine Domini*. En igitur divinus sacerdotum conventus dominicorum mandatorum sequax, huc ad venerabile dispensationis Christi mysterium paternis doctrinis ordinandum & enucleandum concurrit. Non quasi hoc ipsum primum plebibus prædicaverint, cum ante octingentos ferme annos in orbe toto fuerit prædicatum : sed quod tantum salutare consilium, quod per eum consummatum est, divinæ scripturæ interpretationibus lucidissime populis adaperuerunt, & hæreticos ab ipso * petris allisos spiritus seu * stercora valde congruere putaverint. Noverunt enim propheticam vocem sibi quasi ex persona Dei etiam in hoc clamantem : *Sacerdotes audite, & contestamini domui Israel* : haud dubium quin spirituali. Quibus & nos quoque concurrentes, utpote quod in ipsis est pariter sentientes, splendido huic choro congratulamur, & præ desiderio mentis pennam moventes, quod possibile est ei conferre satagimus, & verbis tempus decentibus præsens celebrare, ac præconiorum hoc floribus coronare studemus spectacu-

Isa. 11.

Joan. 10.

Joan. 14.

* f. viam,

Psal. 123.

* petris allisos Spiritus seu stercora valde congruere reputaverint.

* f. Hæreticos, vel seu stercora

Ὁ Μακάριος προφήτης Ἡσαΐας θεῷ καταλαμπόμενος πνεύματι, τὴν διὰ Χριστοῦ γενομένην τῷ ἔθνων ἀπολύτρωσιν εὖ μάλα προαναθεωρήσας, καὶ τῷ δι' αὐτοῦ σεσωσμένων τὴν πληθὺν ἐκ τοῦ ἐγγὺς προσεφώνησέ που ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ τοῖς κατὰ καιροὺς τῷ ἱερῶν λαχοῦσι ποιμνίων ἐπισκοπῶν τάξαι· πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου, καὶ ἐξομαλίσατε τῷ λαῷ μου· καὶ τοὺς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε· τίνες δ' ἂν νοοῖντο αἱ πύλαι, ἢ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς καὶ τῶν ἁγίων προφητῶν οἱ λόγοι; οἷς ὥσπερ τισὶ νοεραῖς ἀναπτύσσοντες πύλας τῇ ἑρμηνείᾳ οἱ τῷ λογικῶν θρεμμάτων ποιμένες, ὅτοι αὐτοὶ ἐπὶ τὴν εὐρεῖαν καὶ ἀληθινὴν ἀποφέρουσι θύραν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὄντως πρὸς τὸν πατέρα γνήσιον ἡμῖν θύραν· καθώς αὐτός που φησιν, ἐγώ εἰμι ἡ θύρα. λίθοι δὲ πάλιν οἱ ἐν τῇ ὁδῷ προσκεπτόμενοι τὸ ἐξ αἱρετικῆς τυχὸν συμφορίας ἂν εἶεν σκάνδαλα, ἃ καθάπερ τινὶς λίθοι τῇ ἡμετέρᾳ τῆς πίστεως παρατεθέμενα ξίφη, τοὺς πρὸς τὴν ὄντως οὖσαν ὁδὸν εἶναι θέλοντας δυσιβῶς προσκόπτειν παρασκευάζει· τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἀποκλείειν σπουδάζοντες. ὁδὸς δὲ πάλιν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, πίστει ἂν νοοῖτο, καθώς φησιν αὐτός· ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ ζωὴ, καὶ ἡ ὁδός· ὃς τινας δὴ αἱρετικοὺς λίθους οἱ τῷ ἱερέων ἐπισκοποις προσφυῶς τε καὶ μάλα εὐτύχως σὺν ὁδηγίᾳ τοῦ πνεύματος τῆς ἡμετέρας ὁδοῦ, ἤγουν τῆς πίστεως ἀποκαθαίροντες λόγοις, πέμπουσι μὲν αὐτοὺς πρὸς τοὺς τῷ βεβήλων κεφαλάς· ἐυκολον δέ ὅπου καὶ τετριμμένην τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς τὴν εἰς τὴν ὁδὸν ἴσασιν τελοῦσι ἀπεργάζονται· ὡς δύνασθαι φρονεῖν τε καὶ λέγειν· ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐρρύσθη ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων· ἡ παγὶς συνετρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν· ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ἐὰν τοιγαροῦν ἡ θεία τῷ ἱερέων ὁμηγύρεις ἀκόλουθα τῷ θείων ἐντολῶν, παρέχουσα εὐπειθῆ συνέδραμε τὸ σεπτὸν τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ τοῖς παρεικαῖς διδασκαλίαις ὀφθέντωσαι μυστήριον· οὐχ ὡς ἐν πρώτοις αὐτὸ τοῦτο τοῖς λαοῖς κηρυττόντων· ὅτε γε πρὸ ὀκτακοσίων ἐτῶν ἐγγὺς που τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ κεκηρυκται· τὸν δὲ αὐτὸν δὲ μόνον σωτήριον σκοπὸν τελεσθῆναι τοῖς γραφικαῖς ἑρμηνείαις τηλαυγέστατος τοῖς λαοῖς ἀνεπτυσσόντων, καὶ τοὺς προσκόπτοντας αὐτῷ αἱρετικοὺς τῷ πνεύματι ἀποσυβολιζόντων λίθους. καὶ μάλα γε εἰκότως. Ἴσασι γὰρ τὴν προφητικὴν φωνὴν αὐτοῖς ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ σὺ τάδε βοῶσαν. οἱ ἱερεῖς ἀκούσατε, καὶ ἐπιμαρτύρασθε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ· δῆλον δὲ ὅτι τῷ πνευματικῷ. Οἷς δὴ καὶ ἡμεῖς συνεδραμηκότες ὡς κ αὐτοῖς συμφρονοῦντες τῷ φαιδρῷ τούτῳ χαιρόμεθα χορεύειν· καὶ ὑφ' ἡδονῆς τῆς ἀγαθοείας πτερὸν αἰσχυνόμενοι,

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VIII.

μβνει, τὸ κατὰ δύναμιν αὐτῷ συνεισβάλλειν προ- A lum : nihil enim prohibet : licet ad id per-
θυμώμεθα · ἡ τοῖς τῷ ἀμέτρῳ πρέπουσι λόγοις τὸ fecte præ inopia fortaſſis & infirmitate ſen-
παρὸν τοῦτο συγχροτῆσαι δίκαιον, καὶ τοῖς ἐξ ſus pertingere nequeamus, quæ tamen no-
ἐγκωμίων ἄνθεσιν αὐτὸ στεφανῶσαι· ὀλίγα γὰρ καὶ bis ſunt poſſibilia conferre maturamus. Sæ-
λίθου, εἰ καὶ τῷ λίαν ὑπερτέλους διὰ πέτρας ἴσως pe namque parvus calculus magnis commiſ-
νοὸς ἀσθενείας εἰς ἐφικνούμεθα· τὸ δέ γε ἡμῶν ſus lapidibus, quantum in ſe fuit, bis im-
ἐφικτὸν συνεσπείραμεν. πολλάκις γὰρ δὲ μικρὰ mobilitatem ſe contuliſſe ſimulavit. Quis
ψηφὶς μεγάλοις ὑποβληθεῖσα λίθοις, τὸ ὅσον autem noſter ſit ſermo, in medium profe-
ἐπ' αὐτῷ, τὸ ἀσάλευτον τούτοις προσεπεμήσατο, ratur, * a divinis vobis trapezitis benigni- * A verbis
τίς τούνυν ἐστὶν ὁ ἡμέτερος λόγος ὁ μέσον προ- tate multa diſcutiendus, & divinitus inſpi- Dominat, quæ ſ. tantum a recentiori-
τιθέμενος, τοῖς θείοις ἡμῖν ξαπεζίταις σὺν εὐμβείᾳ rata ſcriptura probandus. O ſacratiſſima ſta- bus, nec ſunt apud evangeliſtas: Εξάπτε γνῶθι
πολλῇ δοκιμαζόμενος. σκοπεῖς τῇ θεοπνεύστῳ γρα- tio, ſurſum atque deorſum hominem ad ταπεζίτας.
φῇ, ὃ ἱερώτατον σύστημα, ἄνωθεν καὶ κάτω τὸν κατ' imaginem Dei factum ad rectitudinem ite-
εἰκόνα Θεοῦ γεγενημένον ἄνθρωπον εἰς τὸ εὐθὲς B rato ſalvate; & reditum ad originalem pul- * mercemini
ἀνίστασθαι. καὶ τὴν εἰς τὸ ἀρχέγονον καλλω- chritudinem, quæ per incuriam ſublata eſt, ruſus per curam ei * mereamini. Hoc e-
πιστὴν ἀνάφοίτησιν, ἣ διὰ ἀπροσεξίας ἀφῄρηται· πάλιν nim ſive obſervationes legalium mandato-
δὲ ἐπιμελείας αὐτὴ πραγματίσασθαι. τοῦτο εἴ rum, ſive relationes hominum, qui more
τι παραφυλαχαὶ τῇ νομικῶν ἐντολμάτων, εἴτε hiſtoriæ bene aliterve in ſæculo converſati
ὡς ἂν ἱστορίας ξένον τῇ εὖ ἢ ἑτέρως τῷ βίῳ ſunt, ſive ſacra pſalmorum eloquia, ſive
συμπολιτευσαμένων ἀνθρώπων ὑφηγήσεις· εἴτε proverbiales doctrinæ moralem nobis nar-
ψαλμικαὶ ἱερολογίαι, εἴτε παροιμιώδεις διδα- rantes philoſophiam, per multam ſolicitu-
καλίαι τὴν ἠθικὴν ἡμῖν ἐπιξηγούμεναι φιλοσο- dinem expoſuerunt. Sed impoſſibile erat fa-
φίαν διὰ πολλῆς φροντίδος τεθείκασιν. Ἀλλ' ἐπ cile lapſam peccatoque ſubmiſſam naturam
εἴπερ γέγονε αὐτὴ ἑαυτὴν ἡ ἐνόλισθοῦσα ἡμῶν noſtram in ſe antiquiſſimam, ex qua cecidit in Adam, recipere dignitatem. Quæ vi-
ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ὑπελθοῦσα φύσις εἰς τὸ ἐξ οὗπερ delicet: potus eguit alia quadam robuſta &
πέπτωκε τὸ Ἀδὰμ ἀρχαιότατον ἀνακομίσασθαι inexpugnabili meliori virtute, quæ illam ex
ἀξίωμα. διδάσκεται δὲ μᾶλλον ἄλλης τινὸς ἐνθέου C infirmo ulcerum ſibi turgentium propoſito
ἐπὶ ἀκαταμαχήτου πρέπτους δυνάμεως, ἥτις αὐτὴν ſanaret, & ad robuſtiorem valetudinem cum
ἐκ ἀσθενοῦς προκρίσεως ἐμφυσεσῶν αὐτῇ κη- quodam liberali augmento reduceret. Hoc
λίδων ἐξέκρουτο, καὶ πρὸς τὸ ῥωμαλεώτερον μετ igitur cum ſciret divino Spiritu motus pro-
τινος φιλοτίμου προσθήκης, ἀνθυπενεγκάσα. Τοῦτο phetarum chorus, alibi aliterque talium ei
πεγαρῶν εἰδυῖα ἡ θεία τε καὶ πνευματοκίνητος τῷ bonorum nuncia protulit, in ſuo tempore
προφητῷ χορείᾳ, ἄλλος ἀλλοθί πῃ τῷ τοιούτων unuſquiſque prædicens conſempiternum &
αὐτῇ ἀγαθῶν τὰς ἀγγελίας φέρουσα ἐν τοῖς ἑαυ- conſubſtantialem Dei Patris Filium & Ver-
τῷ ἑκάστοις καιροῖς διηγόρευε τὸν συναΐδιον καὶ bum divitiis bonitatis ſuæ ad noſtram extre-
ὁμοούσιον τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς υἱὸν καὶ λόγου, πλεο- mitatem profectum, noſtram perfecte induiſ-
νεξίᾳ ἀγαθότητος εἰς τὴν ἡμετέραν ἐσχατιὰν ἀφιγ- ſe naturam, & hanc inviſibili & qui ſine
θέντα τὴν ἡμῶν πλείαν ἀμφιέσασθαι φύσιν, καὶ materia eſt, igne divinitatis ſuæ in antiqui-
παύτῃ τῷ ἀΰλῳ καὶ ἀοράτῳ τυχεῖν ἧς αὐτὸς θεό- tatem reformaſſe. Alius quidem innuptam
τητος εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναχαλκῶσαι. Ἄλλος D conceptionem & immaculatum ac virgina-
μὲν τὴν ἀνύμφευτον σύλληψιν, καὶ τὴν ἀμώμητον lem partum prædicans: alius vero * poten- * f. potenta-
καὶ παρθενικὴν τεκεῖν ἀκηρύτων· ἕτερος τὴν tatum omnimodum, exterminium, & im- tuum.
τῆς ἐπικρατησάσης ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀδὰμ παραβά- minutionem prævaricationis quæ obtinuit ab
σεως, καὶ μέχρι τοῦ νόμου σατανικῆς πλημμελείας Adam, & in Adam facta eſt uſque ad le-
ἀδυναμίαν παντελῆ ὀλέθρευσίν τε καὶ μείωσιν. Ἄλ- gem, atque diabolici ſimul delicti. Alius
λος τὴν αὐτοῦ τοῦ σαπενὰ μετὰ καὶ τῶν συναπο- autem ejuſdem ſatanæ ac dæmonum, qui
στησάντων αὐτῷ δαιμόνων ὀλισθηκυῖαν ἐκπτωσιν ἀπὸ cum eo apoſtatæ facti ſunt, exitialem ru-
προσώπου τοῦ φανησομένου Θεοῦ, καὶ τὴν τῶν λελυ- inam a facie apparentis Dei, atque incom-
θησομένων ἡμῶν ὑπὲρ τῶν εἰς ἡμᾶς πραχθησομένων parabilem gratiarum actionem redemptori
δαψιλεστάτων ἀγαθῶν ἀναφαίρετον εὐχαριστίαν, τῷ affereodam a nobis qui redempti ſumus,
λυτρωσαμένῳ κομισθησομένην. ἕτερος τὸ ἐκούσιον ſuper largiſſimis bonis quæ in nobis patra-
τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ πάθος, καὶ τὴν εἰς ᾅδου ta ſunt. Aſt alius voluntariam incarnati
κάθοδον, καὶ αὖθις τὴν ἐξ ᾅδου εὐσθενῆ ἀνακο- E Dei paſſionem, & in infernum deſcenſio-
μιδὴν, μετὰ τῶν πίστει ἀφύκτοις ἐκείνοις δεσμοῖς nem, & rurſus ex inferno validum reditum
κατεχομένων ψυχῶν. ἄλλος τὴν ἀφ' ἡμῶν εἰρὸς cum animabus, quæ inevitabilibus * illis * Forte, illis. Hard.
τὸν ἐν οὐρανοῖς αὐτοῦ πατέρα ἔνδοξον ἀναφοίτησιν, vinculis tenebantur. Alius vero glorioſum
καὶ τὴν ἀμφὶ τὰ δεξιὰ τοῦ πατρὸς ἕδρυσιν. ἕτερος a nobis ad Patrem, qui in cælis eſt, regreſ-
τὴν ἐξ οὐρανοῦ κατακτῶσαν ἡμῖν τοῖς εἰς αὐτὸν ſum, & ad Patris dexteram ſeſſionem: a-
πιστεύουσιν ἄφθονον τοῦ πνεύματος ἐπιφοίτησιν, lius autem deſcendentem de cælo nobis col-
καὶ τὴν εἰς πάντα τὰ ἔθνη τοῦ εὐαγγελικοῦ κη- latum, qui in illum credimus * ſine invi- G * Forte id eſt
ρύγματος τὴν ταχυτάτην περίοδον, καὶ τὴν ἐπὶ πᾶσι dia, Spiritus adventum; & in omnes gen- ſine vi, vel ſine
γενομένην τῷ ἀπὸ τοῦ οἰκουμένου εἰδώλων πανω tes evangelicæ prædicationis circuitum vele- ſono.
πλῃ ὀλέθριον, διὰ τῆς ἀρῶν εἰς ἃ καὶ μό- ciſſimum: & quod hinc factum eſt per or-
bem terrarum idolorum omnimodum exter-
minium, per mundam reverſionem ad u-
num & ſolum verum Deum noſtrum effe-
ctam, atque imprætermiſſam & jugem la-
triam, quæ illi a nobis per univerſam ter-
ram intelligibiliter & ſpiritaliter exhibetur.
Quæ omnia veritate temporibus ſuis termi-
nata ſunt, & finem glorioſiſſimum ſuſcepe-
runt.

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 787.

runt. Audi igitur Paulum magna voce clamantem, & veritatem istam corroborantem: *Deus manifestatus est in carne, justificatus est in spiritu, apparuit angelis, prædicatus est gentibus, creditus est in mundo, assumptus est in gloria.* O magni doctoris assumptum! Deus, inquit, manifestatus est in carne, quod est omnium bonorum causa, indeficiens donatio, sufficientissimæ divitiæ, perennis non auferendorum charismatum fons, insatiabilis esurientium esca, vivificus de cælo panis, jugis sitientium rivus, ex quo qui biberit, non sitiet in æternum. His manifestatus est in carne: sed & mundo, ait, creditus est. Quomodo creditus est in mundo? die beate Paule: Imbue & nos ex arcanis illis vocibus, quibus in abditis paradisi imbutus es. Imbue etiam nunc prædicatione, cujus creditus es in omnes gentes prædicator & apostolus fieri. Infunde præsenti ecclesiæ veritatis verbum, extingue spiritales hæreticorum vitus, ut quondam Elymæ magi: exprime cum fiducia dispensationis mysterium. Loqueris enim etiam post mortem voces excellentius, & operaris in spiritu quæcumque vis. Etiam inquit doctor: *Mihi minimo omnium sanctorum data est gratia hæc in gentibus, evangelizandi* videlicet *investigabiles divitias Christi, & illuminandi omnes, ac docendi, quæ sit dispensatio mysterii absconditi a sæculis a Domino, qui omnia creavit.* Quapropter audite: *Creditus est*, dixit, *in mundo, reconcilians omnia in semetipso, & pacificans per sanguinem crucis suæ, sive quæ in terra, sive quæ in cælis sunt.* O sublimem hanc prædicationem! O inenarrabilem istam misericordiam! Unigenitus Filius Dei omnia in seipso reconcilians pacificavit per sanguinem crucis suæ. Et quomodo quidam post tantam ineffabilem reconciliationem nos fieri priorum seditiosorum inimicorum affirmant? Quomodo post unius & solius veri Dei agnitionem adorare idola Christianos dicere ausi sunt? Præsertim cum prophetæ omnimodam horum commutationem quodammodo clamet, & dicat: *In die illa apparebit Dominus, & exterminabit deos gentium terræ: & adorabit eum unusquisque de loco suo, omnes insulæ gentium.* Ecce subversionem idolorum, & Deo celebrandam adorationem ab unoquoque de loco suo audivimus. Quomodo igitur nos qui hoc animus, idololatriam exercere arculamur? Quis autem & omnino posset in antiquitatem idolorum errorem renovare super terram? Si enim nequissimi dæmones qui per hæc placantur, hoc facere possunt, quomodo non destruetur totum dispensationis mysterium, sancta manifeste clamante scriptura: *Quia percussit inimicos suos in posteriora?* In quo innuitur, quia Christus etiam opprobrium sempiternum dedit eis. Qui enim potest aliquid operari, non inter mortuos, sed inter viventes adhuc procul dubio constituitur. Quomodo autem & ipse proprios confortans discipulos, & ad omnes vel qualescumque difficultates viriliter subeundas adhortans, veritatem dicet, cum asserat: *Confidite, ego vici mundum?* Si enim quod hic vicisse se repromittit, hoc illi valuerunt rursus per rebellionem auferre, non utique tale quid victoria nominabitur, nec inter

1. Tim. 3.

Joan. 4.

Matth. 13.

Psalm. 77.

Joan. 16.

Τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν καθαρᾶς ἀνανεύσεως, καὶ τῆς εἰκοδόλου καὶ δαιμονικοῦς πρὸς ὅλων ἀναστομώσης αὐτῷ κατὰ πᾶσης τῆς γῆς νοερᾶς τε καὶ πνευματικῆς λατρείας· ἅτινα πάντα τοῖς ἰδιωτῶν ἀμαρσὶ τὴν ἀλήθειαν συνεπεράνθησαν, καὶ τέλος ἐνκλείσασιν εἰδέχετο. Ἀκουσον τοιγαροῦν τοῦ Παύλου μεγαλοφώνως ἐμβοῶντος, καὶ τὴν ἀλήθειαν τοιοῖς ἐπισφραγίζοντος· Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ. ὦ τῆς τοῦ διδασκάλου μεγαληγορίας· Θεὸς φησιν ἐφανερώθη ἐν σαρκί, τὴ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἴτιον, ἡ ἀτέλεπτος δωρεά, ὁ ἀθρογέστατος πλοῦτος, ἡ ἄσπαρος τῶν ἀνεφαιρέτων χαρισμάτων πηγή, ἡ ἀκόρεστος τῶν πεινώντων τροφή, ὁ ἐκ οὐρανοῦ ζωοποιὸς ἄρτος, τὸ ἄσπαστον τῶν διψώντων ῥεῖθρον, ἐξ οὗ ὁ πίνων οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ἐτος ἐφανερώθη ἐν σαρκί· ἀλλὰ καὶ τῷ κόσμῳ φησὶν ἐπιστεύθη. πῶς ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ; εἰπέ, ὦ μακαριώτατε Παῦλε, μύησον καὶ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀῤῥήτων ἐκείνων φωνῶν, ὧν οἱ τῆς ἀφικτοῦ τὸ παραδόσιμον ἐμυήθης· φροντίσθι καὶ νῦν τὸ κηρύγματος, ὁ ἐπιστεύθης εἰς πάντα τὰ ἔθνη κηρύξαι, καὶ ἀπόστολος γενέσθαι. πήγασον τῇ παρούσῃ ἐκκλησίᾳ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον, καὶ σβέσον τοὺς νοητοὺς τῶν αἱρετιζόντων ὄφεις· ὡς ποτε Ἐλύμα τὸν μάγον. ἔφυσον μετὰ παῤῥησίας τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον. Λαλεῖς γὰρ καὶ μετὰ θάνατον, φωνῆς ὑψηλοτέρου, καὶ ἐνεργεῖς τῷ πνεύματι ὅσα θέλεις. Καὶ, φησὶν ὁ διδάσκαλος, ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ, καὶ φωτίσαι πάντας, τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ, τῷ τὰ πάντα κτίσαντι. Τοιγαροῦν ἀκούσατε. Ἐπιστεύθη ἔθνεσι ἐν κόσμῳ, ἀποκαταλλάξας τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὦ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου κηρύγματος. ὦ τῆς ἀνεκδιηγήτου ταύτης φιλανθρωπίας. Ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν ἀποκαταλλάξας εἰρηνοποίησε διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ· καὶ πῶς τινες μετὰ τὴν τοσαύτην ἀνεκφραστον καταλλαγὴν, ὑπὸ χεῖρα τῶν πάλαι σοσιατῶν ἐχθρῶν ἡμᾶς γενέσθαι διισχυρίζονται; πῶς μετὰ τὴν εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν ἐπίγνωσιν εἰδώλοις τοῖς χειροποιήτοις προσκυνῆσαι εἰκὸς πεπλημμέληκαν; καίτοι τοῦ προφήτου τὴν παντελῆ τούτων ἐκμείωσιν, ὥσπερ ἀναβοῶντος καὶ λέγοντος· Ὅτι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπιφανήσεται κύριος, καὶ ἐξολοθρεύσει τοὺς Θεοὺς τῆς γῆς· καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν ἐθνῶν. Ἀκούεις τὸν ἠλίκον τῆς πολλῶν Θεῶν κατηφορίας, καὶ τὴν ἐξ ἁπάσης τῆς γῆς ἕκαστον ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῷ Θεῷ ἀποπλάνησιν προσκύνησιν, πῶς τεῖνον οἱ τοῦτο πράττοντες εἰδωλολατρῶν αἰτιώμεθα; τίς δὲ ὅλως καὶ ἐχώρησε εἰς τὸ ἀρχαῖον τοῦ τῶν εἰδώλων πλάνου ἐπὶ γῆς ἀποκαταστῆσαι; εἰ μὴ γὰρ οἱ διὰ τούτων θεομισούμενοι πονηροτάτοι δαίμονες ἦσαν ποιῆσαι δέοντες, οὐκ ἀπατήσεται ὅλον τὸ τῆς οἰκουμένης μυστήριον, τῆς ἁγίας ἐγγράφου βοώσης

γρα-

ANNO CHRISTI 787.

γραφῆς· ὅτι ἐπέπηξε τὸς ἐχθρὸς αὐτῆ εἰς τὸ ὀπίσω; Δῆλον δὲ ὅτι Χριστὸς ϗ ὀνειδ῀ εἰώπησε αὐτοῖς. πάντως γὰρ ἔτι ὁ δυνάμβ῀ τὸ σώζειν οὐκ ἐπὶ τοῖς πεθνεῶσιν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ζῶσιν ἔτι καταπίπτουσι. πῶς δὲ ϗ αὐτὸς τὸς ἰδίους ἐπιθαρρύνων μαθητὰς Ϗ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῆ δυσχερῶν ἀνδρείως ἔχειν παρακελευόμβ῀ ἐπαληθίσει λόγων· Θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. εἰ γὰρ ὃς νικῶσι ἐκεῖν῀ ἐπήγγελται τῶν ἐκεῖνα ἴσχυσαι, διὰ τῆς ἂν ἀφωρίθησαν ἀνταναῤῥήσεως, οὐδ' ἂν τὸ τοιοῦτον ὀνομασθήσεται νίκη, οὐδ' ἂν ταῖς εἰς ἀνδρείαν ἀγωγαῖς καταπεσεῖται. πῶς γὰρ νίκη ἡ τὸς λυτρωθέντας εἰς τέλ῀ μὴ ἀποκεράσασα, ἀλλὰ τοῖς ὁμοίοις ὑπὸ τῆ πρότερον ἡττημένων ὑποβληθεῖσα παλαίσμασι; καὶ τοίνυν οὐδὲ τοῖς ὁμοίοις πολλῆ γε ϗ δεῖ; τὸ γὰρ κτήσασθαί τι ϗ ἀπολέσαι πλέον ἐμοί γε τοῦ, τὸ ἀφῃρημένον ἀνθικατασχεῖν, εἰς ἀνανδρείας κατηγορηθήσεται λόγων. πῶ δὲ καὶ ἄρα τὸς τῆ εἰδώλων σώσεις; οἱ τοῦτο λέγοντες πεθέσθαι φασίν. Εἰ μὲν οὖ τοῖς ἀρχαίοις τῆ δαιμονικῶν τιμαῶν ἰδρύμασιν οὕτω τοῦτο τοῖς χριστιανοῖς εἰς λόγον ἐγκλήματ῀ προσριβήσεται. Ὁρῶμβ γὰρ λείψανά που σώζεσθ τῆ παλαι εἰδωλικῶν τιμενῶν παρὰ τῆ παλαιῶν ἐγκαταλελειμμένα, πρὸς ὀρίαμβον, οἶμαί που, τῆ οὐ τύτοις ἐπιθυσάντων· ϗ μετὰ τοῦτο ϗ πρὸς μνήμειν ἡμῶν τῶν λελυτρωμένων εἰς εὐχαριστίαν ἡμᾶς ἐπάγουσαι διὰ τῶν ὁρωμένων ἐξιτήλων μορφωμάτων· ἐκ τούτων τὸ χριστιανῶν ζοῦ῀ βδελυκτῆ σεβασμάτων διὰ Χριστὸ ἐκλελύτρωται· εἰ δὲ δὴ οὖ τοῖς χριστιανικωτάτοις ἡμῶν ἐκκλησίαις τοῦτο φασὶν εὑρηκέναι. ὦ τῆς οὐτιῦθεν ἀτοπίας· ὦ τῆς παγκάκου βλασφημίας. πῶς γὰρ οἷόθ Χριστὸς πφαλὴ ϗ θεμέλιός ἐστι, κατὰ τὸν σοφώτατον Παῦλον τοῦτο γενέσθαι δεδύνηται; ψευδήμβ ὄντως χρεστανοὶ τῆς ἐλπίδ῀· πεφευκέσμεθα δὲ ϗ ταῖς τῆ κηρύκων φωναῖς, εἰ γε θεὸν ἡμῖν τῆς τῶν δαιμόνων πλεονεξίας ἡμᾶς ἀπαλλάττοντα ἐπιδεδημηκέναι τῷ βίῳ κεκηρύχασι. πῶς δὲ ὅλως τοῦτο καὶ ἴσχυσαν; Ἆρα γὰρ ἑτοίμην ἂν τοὺς οὕτω φρονοῦντας, ὡς τοῦτο τῆς πφαλῆς ἡμῶν παρεχωρήσης γεγένηται, ἢ τυχὸν θελήσης μοὶ μὴ γένεσθαι, μὴ δυναμένης δὲ ἐπαμῦναι· ϗ πῶς οὐκ ἐπέκεινα τοῦτο γε πάσης βλασφημίας. εἰ γὰρ ὄντ ἀληθὴς ὁ ἱερώτατος Παῦλ῀ Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν ϗ Θεοῦ σοφίαν ὀνομάζων τὸν υἱόν· πῶς ἄρα ϗ ἴσχυσε τῷ τῷ πατρὸς ἀκαταμάχητον δύναμίν τε ϗ σοφίαν, τὴν πᾶσι τὸ εἶναι δοῦσαν τῶν ὄντων κατευμενεσθῆσαί τί; Δῆλον γὰρ ὅτι οὐ τοῦτο τυύτη συμβέβηκεν οὐδὲ τὸν ἕ ἐστ ταῦτα τῆ τοιούτων κατηγορημάτων ἐξωθήσουσι. πῶς γὰρ Θεὸς παντοκράτωρ δυνατός τε καὶ ἰσχυρὸς ὁ πατὴρ ἔτι λέγοιτο, τῆς ἰδίας ὥσπερ ἀφῃρημέν῀ δυνάμεως, ϗ ὑπὸ χεῖρα τῆ σφῶν ἐχθρῶν γεγενημέν῀; πῶς δὲ ϗ ἔλως παρακεχώρηκε τὴν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ αἵματι ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν τοῖς ἀγγέλοις ὅπω ϗ ἀφιλοικτίρμοσι καταδουλοῦσθαι πνεύμασι; Καί τι τοῦ ὑμνογράφου λέγοντος· ὅτι κατὰ τὸ ὕψ῀ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκραταίωσε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν. Εἰ γὰρ ἐπὶ τοῦτο σεσάρκωται, ὥστε τῆς τύπων ὑμᾶς ἀπαλλάξαι χειρὸς,

sortia facta connumerabitur. Nam quomodo victoria erit, si * liberator in finem minime lucrifaciat, sed similibus ab his qui prius superati fuerant, luctaminibus * redigatur? verum nec similibus, sed fortioribus? Nam possidere quid & perdere, plus mihi, quam non acquisitum non possidere, in rationem imbecillitatis reputabitur. Porro ubi putas idolorum * status? qui hoc dicentes posuistis, ajunt. Et si in antiquis dæmonicorum templorum sedibus, nondum hoc Christianis in causam criminis irrogabitur. Videmus enim reliquias in quibusdam locis priscorum dæmonicorum templorum a veteribus derelictas, ad pompam, ut reor, eorum qui in his immolaverunt; vel etiam ad memoriam, quod nos redempti sumus, & in gratiarum actiones ducentem per visibiles infirmasque formationes: ex quibus Christianorum abominabiles factæ sunt culturæ, a quibus per Christum erepti sumus, nisi in Christianissimis hæc, inquiunt, ecclesiis nostris invenirentur. O pravitatem quæ hinc efficitur! o pessimam blasphemiam! Quomodo enim, ubi Christus caput & fundamentum est secundum sapientissimum Paulum, hoc fieri poterit? Fraudati vere sumus spe nos Christiani: decepti sumus etiam prædicatorum vocibus, qui etiam Deum nobis a dæmoniorum superstitionibus liberaturum in mundum veniisse prædicaverunt. Quomodo etiam hoc penitus dicere potuerunt? Nam * interrogaverunt eos qui sic sapiunt, Utrum hoc capite nostro permittente factum sit, an forte volente quidem ne fieret, non valente tamen auxiliari: & quomodo subsequenter hoc non sit totius blasphemiæ: Si enim verax est sacratissimus Paulus, dum Christum Filium Dei, virtutem & Dei sapientiam nominat, quomodo quæso valuit Patris inexpugnabilem virtutem & sapientiam, quæ omnibus esse tribuit, quidquam eorum quæ sunt exuperare? Perspicuum enim est, quia si illud huic accidit, nec id quod non est hæc, a talibus accusationibus pellent. Quomodo enim Deus omnipotens, potens & fortis Pater adhuc dicatur, si quæ sua sublata sunt virtute, subdita inimicis sunt effecta? Vel quo pacto Filius indulsit in ecclesiam, quam proprio sanguine suo sibi desponsavit, immanibus taliter & immisericordibus rursus deservire spiritibus? præsertim cum hymnographus dicat: *Quia secundum altitudinem cæli a terra confirmavit Dominus misericordiam suam super timentes eum*. Si enim in hoc incarnatus est, ut de eorum nos manu liberaret secundum propheticas prolocutiones: liberati autem sumus, ut ajunt, ad modicum: non fuit: sed putata est. Non enim * gladii, sed abundantioris & difficilioris servitutis nobis factus est causa, tanto inimicos nostros ferociores construens, quanto illos nos liberati, ut opinamur, irrisimus. Ubi autem continua misericordia conservatur, quam secundum altitudinem cælestem a terra * immensa super nos confirmasse se repromisit, quod indicat infinitum? Vel quomodo iniquitates nostras elongasse a nobis dicitur, quantum distat ab oriente usque ad occidentalem plagam, quod omnimodam redemptionem signat, si adhuc eisdem implicamur erroribus? Et certe

ACTIO VIII

* liberator redigatur

* status.

1. Cor. 3.

* f. interrogemus.

1. Cor. 1.

Psal. 102.

* gaudii

* immensam

Ibidem.

Digitized by Google

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 381.

te videmus medicorum peritissimos, cum alium quem infirmo corpore jacentem artis suæ diligentiis adjuverint, & ad sanitatem reduxerint, non cum mox a præsenti liberaverint passione, suæ subtrahere artis experientiam, sed * certe vitæ circuitum cautiorem ei per quædam auxilia præmunire, valentia solicitum operari: quatenus non eadem forte per imperitiam iterum molestiis opprimatur. Ast rursus si verum est, quemadmodum & comprobatum est; quia nostram unigenitus Dei & Patris Filius induit naturam: manifestum est, quod propriis eam bonis ditaverit, & præcipuis Spiritus donis repleverit, ne de cetero * sæculi cujusquam egeret auxilio, semel ab eo robore qui hanc assumpsit accepto. Hoc enim, reor, & beatus evangelista insinuat, cum tempore baptismatis omnium nostrum Salvatoris Christi se vidisse dicit Spiritum Sanctum de cælis descendentem & manentem super eum; significans eum naturam de cetero sine * adjectione ditasse. Etenim non egebat ille qui per omnia Spiritui est coæqualis, Spiritus de cælis adventu, quantum ad propriæ naturæ pertinet rationem. Numquidnam in se augmentum sanctitatis acquireret, qui paternos in semetipso fert characteres, & Spiritus consubstantialitate nullatenus commutatur? Sed nostram in se præfigurabat gratiam: quoniam eo quo in Adam sumus privati, per ipsum & in ipso sumus iterum locupletati, & naturæ antiqua dignitas rediit. Si igitur Spiritus gratia super eum descendens mansisse legitur; & hoc quidem non est * rejiciendum, naturam scilicet deinceps conservasse Verbum, apparuit, quia profecto hujusmodi gratia in omne genus pertransiit. Quomodo ergo * perhibetur, nos veraciter ignorantia peccasse, & quasi honorem qui erga Deum est exercendus, idolis exhibuisse? Nam hujusmodi quidem per Christum gratia sumus ditati. His dicendum est qui omnia præsumunt. Porro si confessi fuerint, hæc nos quæ super Verbum sunt bona, per Christum meruisse, sed post hoc prioribus denuo summissos esse erroribus: infirmata est ergo secundum ipsos gratia quæ per Spiritum data est, ne sufficienter usque in finem cum his qui semel hanc sortiti sunt, permaneret. Et quid ita sapere magis impium vel infelicius? Vel quomodo is qui per omnia justus est, & cunctis vivificam præbet virtutem, omnium videlicet inspector atque omnipotens Patris Spiritus, natura sua deficiet, & mensuris infirmitatis succumbet? Aut quomodo illud dicitur: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*? Verum salutaris fatebitur vox, si repromissionum ejus res per opera in finem processisse non cernitur? Etenim talibus tunc secum existentibus sanctis apostolis talem repromissionem donavit. Quomodo enim usque ad consummationem hi in carne permanserunt, qui etiam modicum post regressum ejus ad cælos in vita manentes, communi naturæ functi sunt lege, vitam morte deferentes? Verum in nos hujusmodi evangeliorum munus pertransit: qui videlicet eorum prædicationi summissi sumus, & Christum qui cum eis conversatus est, nobiscum existentem in spiritu & per totam vitam habemus. Expedit igitur in his plo-

* Forte, certe. Hard.

* sæculi

Marc. 1. Joan. 1.

* adjectione

* ei

* publicem

Matth. 28.

κατὰ τὰς προφητικὰς προαναρρήσεις· ἀπηλάγμεθα δέ, ὥσφαπερ πρὸς βραχύ· τίς ὄνησις ἦς πρὸς βραχύ; ἀκ ὄσης μέν, δοκούσης δὲ ἐλευθερίας. Οὐ γὰρ τοι χαρᾶς ἀλλὰ πλείονος καὶ δυχερεστέρας δουλείας πρόξενον ἡμῖν γέγονε, τοσοῦτον τοὺς καθ' ἡμῶν ἐχθροὺς ἀγεννεστέρους παρασκευάσασα, ὅσον ἐκείνοις ἡμεῖς ἀπαλλαγέντες ῥώμεθα κατεπαγχάζομεν. τῷ δὲ ἂν τὸ ἀσφαλὲς αὐτοῦ ἔλοιτο ἔτι σώζεσθαι ἂν, ὅπερ κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς γῆς πρὸς τὸ ὑράνιον ὕψος διαμεῖξαν χρατιῶσαι ἐφ' ἡμᾶς ἐπηγγείλατο, ὃ δηλοῖ τὸ ἀπειρόρισον; πῶς δὲ καὶ τὰς ἀνομίας ἡμῶν κατὰ τὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τὸ δυτικὸν κλῖμα διάστημα ἀφ' ἡμῶν μακρύνας λέλεται, ὅπερ τὴν παντελῆ ἀπολύξωσιν σημαίνει, εἰ ἔτι τοσαύτας ἐπεχόμεθα πλάνας; ἢ γοῦν ὁρῶμεν τοὺς τῷ ἁγίῳ ἐπεσήμονας, οἳ ἐπειδάν τινα τῷ ἀληθεῖ τὸ σῶμα ὀχυρεμβίων πῆς ἐκ τῆς τέχνης ἀκρασμοῖς ἐπαμύνωσι εἰς ὑγείαν ἐπανάξουσιν. ἐκ ὅπως μὴ αὐτὸν τοῦ παρόντος ἀπαλλάξωσι πάθους τὴν ἑαυτῶν εἰσφέρουσι πυκνὴν ἐμπειρίαν, ἀλλά γε ἢ τὴν ἔξω τοῦ βίου πεῖραν ἀσφαλεστέραν αὐτῷ διά τινων προφυλακτικῶν βοηθημάτων παρεγκατεύονται· ὡς ἂν μὴ πῆς αὐτῆς τυχὸν ἐξ ἀπειρίας ἐγληροῖς πάλιν συμπεσοῦσι. Εἰ δὲ δὴ πάλιν ἀληθές ἐστι, ὥσπερ οὖν ἢ δέδεκται, ὅτι τὴν ἡμετέραν ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ ἢ πατὴρ υἱὸς περφόρει φύσιν, δῆλον ὅτι τῷ ἰδίων αὐτὴν περιλύτρωσε ἀγαθῶν, ἢ τῷ πνεύματι ἐξαιρέτων ἐνέπλησε θησαυρῶν· ὡς μηκέτι τοιούτῳ εἰς τὸ ἐξῆς δεηθέρας ἐπιδέεσθαι τινὸς βοηθείας, ἅπαξ τὸ εὐθυδὲς παρὰ τοῦ τοιούτου ἀνειληφότος λαβόσας. τοῦτο γάρ εἶμαι, καὶ ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς ἀπίττεται· ὃ τῷ ὑδρῷ τῷ βαπτίσματι τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ ἰδεῖν λέγων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξ ὑρανῶν καταβὰν, ἢ μεῖον ἐπ' αὐτόν· ὅπερ τοῦ ἀναπέβλητον αὐτοῦ τὴν φύσιν εἰς τὸ ἐξῆς καταπλαστεῖν ἔμφασιν ἔχει. Καὶ γάρ τοι οὐκ ἐδέετο ὁ κατὰ πάντα τῷ πατρὶ ἰσοτάσιος τῆς τοῦ πνεύματος ἐξ ὑρανῶν ἐπιφοιτήσεως· ὅσον γε εἰς τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον. τί γὰρ ἂν αὐτῷ προσθήκιον ἁγιότητος ἐμποιήσῃ τῷ τὰς πατρικὰς ἐν ἑαυτῷ φέρουσι χαρακτῆρας, ἐ τῇ τοῦ πνεύματος ὁμοουσιότητι μηδαμῶς παραλλάττουσι; ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν ἐν ἑαυτῷ προδιεζωγράφει χάριν· ὅτι τε ὃ ἐν Ἀδὰμ ἀφῃρήμεθα, δι' αὐτοῦ τε ἢ ἐν αὐτῷ πάλιν περιλυτήκαμεν, ἢ τῇ φύσει τὸ ἀρχαῖον ἐπανῆλθεν ἀξίωμα. Εἰ ταύτην ἡ τοῦ πνεύματος χάριν ἐπ' αὐτὸν καταπτᾶσα μεμενηκέναι λέγεται· τοῦτο δὲ τὸ ἀναπόβλητον ἀεὶ τὴν φύσιν εἰς τὸ ἐξῆς ἐβασώζειν ὁ λόγος ἀποδέδεικε, δῆλον ὅτι ἡ τοιαύτη χάρις εἰς ὅλον ἐβαίνει τὸ γένος. πῶς ἂν φασιν ἡμᾶς ἀγνοίᾳ ταλανθῆς ἡμαρτηκέναι, ἢ προφάσει ἐῆσθε τῆς εἰς Θεὸν τιμῆς εἰδώλοις πάλιν προσκεκυνηκέναι; εἰ μὲν γὰρ ὕπω οὔπω διὰ Χριστοῦ τὴν τοιαύτην περιλυτήκαμεν χάριν· ἔστι τοῦτο λέγειν τοῖς τὰ πάντα τολμῶσιν. εἰ δὲ δὴ ὁμολογήσουσι τοῦτον μὲν ἡμᾶς ἅπαξ ὑπὲρ λόγον ἀγαθῶν ἐξεῶσθαι διὰ Χριστοῦ· μετὰ τοῦτο δὲ ἡμᾶς τοῖς προτέραις ἀνδυσπεχθῆναι πλάναις· ἐνδεήσει λοιπὸν κατ' αὐτοὺς ἡ δοθεῖσα τῷ πνεύματος χάρις, τοῦ μὴ ἐβαπαξ μέχρι τέλους τοῖς ἅπαξ αὐτοῖς μεταλελοχόσι παραμεῖναι. Καὶ τί τοῦ ὕ-

τως;

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VIII.

των φρονεῖν δυσεβέστερον, ἢ ἀθλιώτερον; πῶς γὰρ τὸ διὰ παντῶν δηλούμενον καὶ πᾶσι τοῖς ζωογονοῦν παρέχον δύναμιν, τὸ παντεπίσκοπον καὶ παντοδύναμον τοῦ ἁγίου πνεῦμα τῆς ἰδίας ἐκταίη φύσεως, καὶ τοῖς τῆς ἀθεσίας ὑποκείσεται μέλεσι; πῶς δὲ καὶ τὸ ἔσεσθαι μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, ἢ σωτῆρος ἐπαληθεύσει φωνή; εἰ τὸ τῷ ἰδίων ὑποκείσεται χρῆμα δι' ἔργων εἰς πεῖρας ἐκβεβηκὸς οὐχ ὁρᾶται; καὶ γάρ τοι ἡ τοῖς τοπ αὐτῷ συνοῦσιν ἁγίοις ἀποστόλοις τοιαύτην ἐπαγγελίαν δεδώρηται. πῶς γὰρ ἕως τῆς συντελείας οὗτοι σαρκὶ μεμενήκασιν· οἵ γε μικρὸν μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸς αὐτοῦ ἀναφοίτησιν τῷ βίῳ παραμείναντες τῇ κοινῇ τῆς φύσεως ἐλειτούργησαν νόμῳ, ζωὴν τῷ θανάτῳ ἀπολιποῦσης; Ἀλλ' εἰς ἡμᾶς ἡ ἰσχὺς τῆς εὐαγγελίων δωρεὰ διέβαινεν τοὺς τὸ αὐτῆς ὑπελθόντας κήρυγμα, καὶ τὸν μετ' αὐτῶν ἀναστραφέντα χριστὸν συνάπτει ἡμῖν ἐν πνεύματι διὰ παντὸς τοῦ βίου ἔχοντας. Ἔξεστι, τοιγαροῦν ἐν τούτοις τὴν τῆς οὕτω περφρονήτου αἱρετικῶν ἀποδοκιμάσαι πλάνην· ὅτι τοῖς οὕτω ἐναρμόζεται δόγμασι, καὶ τὰς ὅπω θεοπρεπεῖς ἀθετοῦσιν ἐπαγγελίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δυσεβῶς καταφρονοῦντες. ὑδαμῶς γὰρ αὐτὴ ἐκ τῆς παρεδοθείσης αὐτῇ μετακεκίνηται πίστεως· μεμένηκε δὲ ὥσπερ παρθένος ἁγνὴ κατὰ τὸ γεγραμμένον τοῦ ἑαυτῆς νυμφίου τὸν ἀρραβῶνα ἄσυλον διασωσαται, ἤτοι τὸν δοθέντα ἐπ' αὐτὴν τοῦ πνεύματος χάριν· Τοι γάρ τοι καὶ ὁ Θεῖος Δαβὶδ πολλαχῆς πρόπαλον γενεαῖς τὸ πρὸς τὴν πίστιν αὐτῆς ἑδραῖον ἀνακηρύττων ἔλεγεν· Ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται· καὶ πάλιν· ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην ἥτις οὐ σαλευθήσεται: πῶς σατανικαῖς δηλονότι πολιορκουμένη μηχαναῖς. ἂν γάρ τινες τὸ στερέωμα τοῦ εἰς αὐτὴν ὁμολογοῦντες εὐαγγελικὸν κηρύγματος τῇ πάλαι ἢ τῷ νῦν αἱρετικῶν κατασεῖσαι πεθελήκασιν ἐκείνοις μᾶλλον τὸ μελετηθὲν εἰς ἔργον ἐκβέβηκε. Ταύτῃ δὲ μόνη τὸ ἀσάλευτον εἰς αἰῶνα τετήρηται, κατὰ τὴν ἀψευδῆ τοῦ φήσαντος ἐπαγγελίαν· εἰ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς, ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὸ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; εἰ δὲ καὶ ἐπιλησεται τούτου γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐ ἐπιλήσομαί σου, λέγει Κύριος. ἐάσαντες τοιγαροῦν τοὺς σὺ τούτοις αὐτῷ τῶν λογων τροφὰς· καὶ μακρὰ ταῖς φλυαρημοσύναις αὐτῷ χαίρειν εἰπόντες, ταῖς τῷ ἁγίων πατέρων ἀνθυποσκηπτωμένῃ δέξαις. Θεὸν τοιγαροῦν ἅπαντες ἐν ἀνθρωπείᾳ μορφῇ τῷ βίῳ ἐπιδεδημηκότα, τῆς τῷ εἰδώλων πολυθέου πλάνης ἡμᾶς ἠλευθερωκέναι δεδεξασθε· ὅτως αἱ σοφιτικαὶ κομπαγορίαι πεθεσπίκασιν, ὅτως ἡ ἀποστολικὴ χάρις ἐβόησε. ταύτης ἡμεῖς τὴν διδασκαλίαν οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας ἀνθρωπίνης λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος ὡς γέγραπται ἐβεβαιώθημεν. Οὐ γὰρ ἡμᾶς αἱ τῷ λόγων κομψείαι ὅπως ἔχειν πεπείκασιν· ἑλλήνων γὰρ τοῦτο· ἀλλ' ἡ τῷ συμπερασμάτων αὐτῶν ἀλήθεια. ποῦ γάρ ἔστι τὸ τῶν δαιμονίων ἀλέθριον στόμα; πῦ αἱ διάνοιαι καὶ βέλεμναι τῶν εἰδώλων πλατυί; πῦ αἱ τῶν ψευδωνύμων Θεῶν ἐπισφαλεῖς καὶ ψυχοφθόροι μαντεῖαι; πῦ αἱ βακχεῖαι τῆς Ἀφροδίτης, καὶ τὰ ὄργια τῆς Δημήτρας, καὶ τῆς Ἀρτέμιδος αἱ ξενοκτονίαι; πῦ αἱ τῶ Διονύσου παράφορου ὀρταὶ,

A rare hæreticorum errorem, qui hæc taliter contempserunt, qui tam manifestis dogmatibus objurgantur, & tam Deo decibiles irritas promissiones ecclesiæ catholicæ faciunt, his impie derogantes. Nullatenus enim hæc a tradita sibi commota est fide: manst autem sicut virgo casta, sicut scriptum est, Christi sponsi sui arrham inviolabilem servans, id est, datam in se Spiritus gratiam. Cujus rei gratia & divinus David multis prius gentibus immobilitatem * fieri ab illa exhibitæ prædicans asserebat: *Deus in medio* * fidei
*ejus non commovebitur: * etenim firmavit or-* * & iterum
bem terræ, qui non commovebitur: diabolicis videlicet impugnata machinamentis. Nam & si firmamentum evangelicæ prædicationis quæ in eam data est, quidam antiquorum vel instantium hæreticorum concutere voluerunt, illis tamen quod meditati sunt, in opus reputatum est. Huic autem soli immobilitas in æternum servata est juxta repromissionem illius qui non mentitur, dicens: *Si oblita fuerit mulier pueri sui, ut non mi-* Isa. 49.
sereatur foboli ventris sui? Quod si & oblita fuerit hujus mulier, sed ego non oblioscar tui, dixit Dominus. Dimittis itaque sermonum eorum tortionibus, quibus in his usi sunt, & a longe garrulis termocinationibus ipsorum ave dicto, sanctorum patrum * saporis * delectemur opinionibus. Deum igitur omnes nobis in humana forma in mundum profectum a multimodo nos idolorum errore liberasse monstraverunt: sic prophetica prolocutiones promulgaverunt, sic apostolica gratia explanavit. Hac nos doctrina non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, sicut scriptum est, certificati sumus. Non enim nos sermonum suationes sic habere fecerunt; paganorum enim est hoc: sed ipsarum rerum quæ * confirmatæ sunt, veritas. Nam ubi est pernitiosa dæmoniorum acies? ubi insanes & execrandæ idolorum immolationes? ubi falsi nominis deorum deceptoriæ animarumque corruptrices divinationes? Ubi debacchationes Veneris, & sacra mysteria Cereris, atque Dianæ hospiticidia? Ubi * Dionysii vetanæ festivitates cum illicita virorum vesania, & nuncupati Mithræ jussa imbutio? Ubi tubus terram & supra terram facta & aeria homicidia vocatorum deorum taliter delectantium? Nonne omnia unigeniti Filii Dei adventu perierunt, & finem profanissimum susceperunt? Nonne pulchre quondam dedicata eorum templa, nunc imperatoris clisa jussis & ad terram prostrata sunt? Nonne memoriæ ipsorum ab omnium corde Christianorum disparuerunt, & illud prophetiæ ipsis rebus factum aspicitur; videlicet: *Repleta est terra cognoscendi Domi-* Isa. 11.
num, quasi aqua multa quæ operit mare? Adoremus igitur Dominum qui apparuit, & ab hoc nos sævissimo liberavit errore. Hymnum dicamus ipsius infinitæ misericordiæ, prædicemus ecclesiæ nostræ altissimo monti horribilem & ineffabilem dispensationis ejus * condescensum. Exaltemus voces * consensum
in fortitudine, & ne parcamus magnificentiam majestatis ejus incomprehensibilem, scilicet affectum quem erga nos exhibuit, enarrantes. Dicamus ad eum & nos cum propheta: *Quis Deus sicut tu, auferens ini-* Mich. 7.
quitates, & oblitus peccata reliquiis hæredi-

* f. sapidle
* v.c. Ioly! nihil mutat, neque verum necesse fuit cum *sapores* a priore dicatur non fecisse ac *sapidi*.

* Pro *Dionysii*. Hard.

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 787.

tatis tuæ? Præterea choros ducamus cum præsenti sacro commercio, ave illi affati tamquam gaudii bravium tribuentes. Gaude igitur sacratissimum collegium divini ac sacrati conventus. Gaudete sanctorum patrum sanctissimi propugnatores. Gaude sine mendacio congregatio, in cujus medio Deus

Psal. 100

inambulat, sicut scriptum est. Gaude concilium spirituali apparitione refertum: ex qua qui illustratur, non offendet ad lapidem hæreticæ falsæque locutionis spiritales animæ pedes. Gaude speculator divinarum indagationum; quem qui modeste sequitur, a minitante romphæa eruitur. Gaude semper floride paradise, in cujus medio vitæ lignum plantatum est, per quadripartitam evangeliorum tabulam præsidens. Gaude aurea ignitaque columna in novum Dei Israel, lucidis dogmatum doctrinis ab Ægyptiaca manu, id est hæreticantium errore liberans, & ad terram repromissionis patrum orthodoxia deducens. Audacter in ostensione veritatis & fiducialiter age. Revelata facie gloriam sacræ & catholicæ ecclesiæ prædica. Supra petram stabilis conversationis versatiles quorumdam mentes doctrinis confirma.

Tuque præcipue, o sanctorum patrum concors & sacratissime præco, atque instantis nostri cœtus exarche, qui sublimem nobis per Christum thronum adornas, magni & primi pastoris diligentissimum speculum, spiritus mundissimum habitaculum, rectissima orthodoxorum dogmatum ponderatio, politaque in Christo conversationis habitæ regulæ nominatissima lucerna, & septem candelabrorum luminibus tota fulgidissima. Resplendere fac nobis tamquam ex invisibili candelabro sacræ cathedræ evidentissimorum verborum perspicuitates. Distribue autem & esurientibus vivificum divini magisterii panem, & nutri populum in extranea terra vagum affectum hæretici incolatus. Efficere nobis novus Joseph frumenti dator, & ambiguitates scripturalium explanans ænigmatum, opimis nos & spiritalibus interpretationibus nutri. Eleva oculos tuos, & vide super te collectos filios tuos, qui luporum congressionibus dispersi sunt. Plenum tibi esse omne sacratissimum hoc divino decreto templum conspicitur. Crebro mentis tuæ saltu belluarum præoccupa impetus, & hos præveniens sapientia tua exclude. Semper ovili tuo tranquillitatem concilia. Præmium autem hoc frequentibus ac bene sonantibus ad Deum emissis orationibus, ut tibi in multitudinem augeatur secundum repromissiones quæ sunt in Abraham instar astrorum numeri factæ. Gaude vero & tu Nicænsium inclyta urbs, inter metropoles opinatissimum nomen, Bithynensium provinciæ gloriosissimæ primitiæ: quæ prius quidem sanctorum decem & octo trecentorumque deiferorum patrum vestigiis sanctificata es, nunc autem horum successorum æque trecentorum cum quinque decadibus numerum complentium, ac reverendorum monachorum qui pene innumerabilis sunt multitudinis, eisdem * benedictionibus circumdata es gratiis. In te quippe * orthodoxiæ fundamentum a quadam satanica subversione concussum * percliturum, stabilimentum sine perturbatione percepit. In te feram illam & immitem bestiam, A-

* benedictionem orthodoxæ fidei

* peric'tatoriam, id est decessurum.

μετὰ τῆς ἀθέσμου ἀνδρομανίας, καὶ ἡ τῶν λεγομένων Μίθρα ἔνδικος μάντις; πῶ αἱ ὑπόνοιαι, καὶ ὑπέργειοι, καὶ αἰεὶ ἀνθρωποκτονίαι τῶν λεγομένων Θεῶν ἔνυπνοι ἐπιτερπομένων; οὐχὶ πάντα τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὠλλυντο, καὶ πέπλος πᾶν εἰβηλοι ἐδίξαντο; αὐχὶ τὸ ἐν καλλει δομήσεων ποτὲ ἐκπεπομφὸς αὐτῶν τιμᾶσι τῶν ἡείστωται, καὶ εἰς γῆν καταβέβληται αὐτοκρατορικοῖς παρακελεύμασι τοῦτο αὐτῶν πεποιθότων; Οὐχὶ ἐκ τῆς ἀπάτης Χριστιανῶν καρδίας καὶ τύπων μυείαι ἐξηφανήσθησαν, καὶ τὰ τῆς προφητείας αὐτοῖς φράγμασι περατωμένων ὁρᾶται; τὰ ἐπλήσθη πᾶσα ἡ γῆ τῆ γνώσει τοῦ Κυρίου, ὡς ὕδωρ πολὺ καταχαλύπτον θαλάσσας; προσκυνήσωμεν πίνων τὸν ἐπιφανέντα Κύριον, καὶ τῆς τούτου ἡμᾶς λιλυξωκότα παγχαλέπου πλάνης. Ὑμνήσωμεν αὐτῷ τὸ ἀπειρίεσσον τῆς φιλανθρωπίας· κηρύξωμεν ἐν τῷ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ὑψηλοτάτῳ ὄρει τὴν φεκτικὴν ἐπίφρασον αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας συγκατάβασιν· ὑμνώσωμεν τὸν φωνὰς ἐν ἰσχύι, καὶ μὴ φεισώμεθα τινὶ μεγαλοπρεπείαν τῆς δόξης αὐτοῦ, ἁπλαδὴ τινὶ περὶ ἡμᾶς αὐτοῦ ἀκατάληπτον ἐκδημήσαντι συργήν. Εἴπωμεν μετὰ τῶ προφήτα καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτόν· τίς Θεὸς ὥσπερ σύ, ἐξαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀποκρύπτων ἁμαρτίας τοῖς καταλοίποις τῆς κληρονομίας σου; Συγχορεύσωμεν δὲ ἐν τῇ παρούσῃ ἱερᾷ πανηγύρει, τὰ χαῖρε αὐτῇ προσφθεγγόμενοι, ὡς τῆς χαρᾶς βραβευτήριον. χαίρουσι πίνων, ὦ ἱερώτατε σύλλογε θείας καὶ ἱερατικῆς ὁμηγύρεως. χαίρουσι ἁγίων πατέρων ἁγιώτατε πρόμαχε. χαίρουσι Θεοῦ ἀψευδέστατον ἄθρισμα, ἐν ᾧ Θεὸς ἐν μέσῳ περιπολεύει, ὡς γέγραπται. χαίρουσι χορεῖα πνευματικῆς ἐκδοχίας ἀνάπλεε, ἐξ ἧς ὁ καταλαμπόμενος προσκόψει πρὸς λίθον αἱρετικῆς ψευδοδοξίας, τοὺς νοητὲς τῆς ψυχῆς πόδας. χαίρουσι ὁ σκοπὸς τῶν θείων δηλώσεων, ᾧ ὁ εὐρύθμως ἐπόμενος τῆς ἀπωλείας ῥομφαίας ἐκφεύξεται. χαίρουσι ἀσυθαλέστατε παράδεισε, ἐν ᾧ τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τὸ ξύλον πεφύτευται, διὰ τῆς τεθεσπεσμένης τῶν εὐαγγελίων νοτερὸς ἀρδευόμενον. χαίρουσι χρυσοπίρσευτε τύλε, ὁ τὴν νεὸν τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ ταῖς φωτοχαέσι τῶν δογμάτων διδασκαλίαις τῆς Αἰγυπτιακῆς χειρὸς ἀπαλλάξας τῆς τῶν αἱρετιζόντων πλεονεξίας, καὶ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας τῇ τῶν πατέρων ὀρθοδοξίᾳ καθοδηγήσας. Εὐθύμως ἐπὶ τῇ ἀναδεξίᾳ τῆς ἀληθείας φαιδρύνεσθε. Ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν τῆς ἱερᾶς καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας κήρυξον ἐπὶ τὴν πίστιν τῆς τριαδικῆς ὁμολογίας τὸν ἐυμεταφόρους τῶν τῶν διανοίας ταῖς διδασκαλίαις ἐποτρύνων. Σὺ τὸ κατ' ἐξαίρετον, ὦ ἱερῶν πατέρων σύστοιχε ἱεροκῆρυξ, καὶ τῶ παρόντος ἡμῶν συλλόγου ἔξαρχε, ὁ τὸν μετέρσιον ἡμῖν διὰ Χριστοῦ κατασκευάζων θρόνον, τὸ τῶ μεγάλω καὶ ποιμένι ἀκριβέστατον ἔρεισμα, τὸ τῶ πνεύματος καθαρώτατον οἴκημα, ἡ εὐθυτάτη τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων σάθμη, ὁ ἀκριβεσμένος τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας κανών, ὁ περιώνυμος καὶ ἐπιφανὴς λυχνίας ὁλολαμπέστατος λύχνος· πέρσευε ἡμῖν ὡς ἐξ ἀπόστου λυχνίας τῆς ἱερᾶς καθέδρας τῶν φανοτάτων λόγων τὰς διαυγείας. Διαθρύπτε δὲ καὶ τοῖς φοιτῶσι τὸν ζωτικώτατον τῆς θείας διδασκαλίας ἄρτον· καὶ θρέψον λαὸν ἐν ξένῃ γῇ, ἀλήτευε γενε-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VIII.

πημένον τῆς αἱρετικῆς ἀποστασίας. Γένου ἡμῖν νέος Ἰωσὴφ στηθύτης ταῖς ἀποχαῖς τῶν γραφικῶν αἰνιγμάτων ταῖς εὐποριαις ἀναπτύξεσι τῶν πνευματικῶν ἑρμηνειῶν ἡμᾶς ἐκθέφων. Ἆρον κάλλη τὰς ὀφθαλμάς σου, καὶ ἴδε ἐνώπιόν σοι συμπεμφθέντα τέκνα σου, ἃ ταῖς τῶν λύκων ἐφόδοις διεσκόρπιστο. πλήρης σοι πᾶς ὁ ἱερώτατος ὄντος τοῦ θείου συντάγματος νεὼς ὁράται. Πύκνωσον τῆς ὁμονοίας ἅλμασι τὰς τοῦ Θηρὸς προλάμβασι ἐφόδους, καὶ τούτους τῇ σῇ σοφίᾳ προσπολείων. Ἀεί σοι τὴν παίμνην τὸ ἀτάραχον προξένει. προσοχύρου γε τοῦτο, καὶ ταῖς πυκναῖς τοῦ εὐηχων εἰς Θεὸν προσευχῶν σου ἐπάλξεσιν· ἵνασοι εἰς πλῆθος ἐπιδοὶη κατὰ τὰς σὲ τῇ Ἀβραὰμ ἐπαγγελίας τῆς ἄστρων χοροῖς παραπλησίως. χαίροις δὲ καὶ σὺ Νικαίων περίβλυτον ἄστυ, τὸ σὲ μητρόπολιν περίσυσον ὄνομα, τῆς βιθυνῶν ἐπαρχίας τὸ ἐυκλεέστατον ἀκροθίνιον· ἡ πρότερον μὲν ταῖς τοῦ ἁγίων ἀποστολικὴν καὶ ἑξακοσίων θεοφόρων πατέρων ἐχρησω ἁγιοπρεπῆσα, νῦν δὲ πᾶς τούτων ὁμοδόχοις ἑξῶν ἐκατοντάδων σὺν πρὸς δεκάσιν ἀριθμῶν ἐκπληροῦσι· ἐυλαβῶν τε μοναχῶν ἐκ ἐυαριθμήτων πλήθει, ταῖς αὐτοῦ τοῦ εὐλογίων περιπλημμύρησι χάρισιν. Ἐν σοὶ γὰρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὁ θεμέλιος ὑπό τινος σατανικῆς δυσπραξίας σεισθῆναι κινδυνεύων ἑδραίωσιν ἀκλονητον εἴληφεν. Ἐν σοὶ τὸν ἄγγελον ἐκεῖνον καὶ ἀντίθεσιν θήρα Ἄγγελον ὁ θεῖος ἐκεῖνος τοῦ κατὰ τέρων χορὸς τὸ ἱερὰ τοῦ γραφῶν ἐφαπλώσαντες λίνα ἐζώγρησαν, καὶ τοῖς φοβεροῖς κατηκόντισαν ἀναθέματι χαίπεθεν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ὁμούσιον τῷ γεγεννηκότι πᾶσα φύσις ἀνθρώπων θεολογεῖν ἐκμεμαθήκαμεν. Διά τοι τοῦτο καὶ τὸ παρὸν ἱερώτατον σύντυγμα τῆς ὑσαυθμε τούτης χορείας δυὰς ἐυστεφῶν βασιλέων σὲ σοὶ συγκροτηθῆναι πεθέσπισε, εἰρήνη νέα ἑλοὺη σὺν υἱῷ γνησίῳ νέῳ Κωνσταντίνῳ, ὃς ἡ σὲ σοὶ τῷ πνεύματος χάρις τοῖς τότε καὶ νῦν ἁγίοις ἐπιλάμψασα παβάσι, φυλάξοι δαψιλέσι χρόνοις ἀταραχον αὐτοῖς τὸ κράτος δορυμβίη, καὶ τῶν ἐχθρῶν τὰ φῦλα προ ποδῶν καταιρῶσι· ὡς ἂν ἡμῖν ἡ τοῦ ἀγαθῶν μὴ διαλίποι χορηγία. χαίροις τοίνυν ὦ μητρόπολιν περιδοξον κάλλος, σὲ τάτος, ὅτι σὲ σοὶ τὸ πρῶτον ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἀνίφυ, σὲ σοὶ δὴ καὶ τὸ τέλος, ἐκ ὡς πρὸς ἄξίαν φῶς ἀριθμὸν δὲ ἧς ἐστὶ τοῦ σεπτοπίνων εἰκόνων τῆς καθολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας ἡ ἀρχαία παράδοσις, σὲ ταῖς ἰδίοις ἀποκατιστηθεῖσα ὅροις. Νῦν ὄντως εὐφράινεται ὁ οὐρανός, καὶ αἱ νεφέλαι δικαιοσύνην ἀπασταζουσι· καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λέλυται τοῦ ἐνώσεως τῆς διαστάσεως παραχωρησάσης, καὶ εἰς μιας ὁμοφροσύνης σύμπνοιαν ἡ πετρὰς τῆς εἰκυμβίης συνήνεκται. Νῦν αἱ πολλαὶ τοῦ διαφόρως ὑποσυρσύρων εἰς σὲ συνελκύσθαι δόξαι· καὶ σύμφωνον ὕμνος ἀπὸ περάτων γῆς ἕως περάτων τῷ Θεῷ ἀναπέμπεται. χαίροις τοιγαροῦν, καὶ σκίρτα ἐπὶ τούτοις καὶ σύ, ἐκκλησία καθολικὴ, ἡ σὲ φάσῃ τῇ οἰκυμβίῃ· χόρευε ἀγαλλιωμβίη ἐπὶ τῇ τῶν υἱῶν σου ἐπανελεύσει· ἀπωσθὲ τὸ τοῦ διαλύσεως ῥάκος, καὶ σίδυσαι τὸν ἐλόκληρον τῆ ὀρθοδόξου ἐνώσεως χιτῶνα. Οὐκέτι πεθήσῃ ὀνειδος τοῖς ἐχθροί σου, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ σου λαοῖς. Οὐκέτι φοβηθήσῃ ἐξολοθρεύσεις ἀθέων καὶ ἀμυήτων ἀνθρώπων ἑβραίων δὴ λέγω καὶ Ἀγαρηνῶν· ὡς δή σοι μὴ τοῦ

Arium scilicet, divinus ille patrum chorus sacris scripturarum expansis captavit retibus, & terribilibus anathematibus perculit, & hinc Filium Dei & Patris, Dominum & consubstantialem gignenti, omnis natura hominum prædicare didicimus & idcirco præsens sacratissimum compactum hujus numerosi conventus dualitas piorum imperatorum consolidans colligi sanxit, Irene videlicet nova Helena cum filio proprio Constantino novo, quos in te Spiritus gratia, quæ tunc & nunc sanctis illuxit patribus, conservet per largissima tempora, imperturbabile donans eis imperium, hostiumque nationes ante pedes prosternat, quatenus B nobis bonorum copia non deficiat. Gaude itaque in his, o metropoleon inclyta species; quoniam in te nobis & primo bonorum exordium, & nunc finis exortus est, venerabilium nimirum imaginum catholicæ ecclesiæ prisca traditio in suis terminis restituta. Nunc vero lætatur cælum, & nubes stillant justitiam. Nunc medius paries maceriæ dissolutus est unitione dissensionis concessa, & in unius assensionis conspirationem quaternitas orbis terræ collecta est. Nunc multæ quæ in diversa trahebant, convenerant opiniones, & consonus hymnus a finibus terræ usque ad fines terræ C Deo dirigitur. Gaude igitur tripudians super his & tu catholica ecclesia in toto terrarum orbe diffusa. Duc choros exultans super filiorum tuorum conventu: depone divisionis pannos, & induere integra orthodoxæ tunicæ unitatis. Jam non poneris opprobrium inimicis tuis, subsannatio & derisio populis qui in circuitu tuo sunt. Non jam timebis contemptus hominum, Hebræorum scilicet & Agarenorum, qui sine Deo & sacra initiatione consistunt, quasi tibi non fuerit perfectio fidei doctrinis apostolicis tradita. Jam non ab hæreticorum ore criminaberis, quasi recesseris ab uno Deo propter decentissimum honorem erga ipsius amicos exhibitum. Jam non reputaberis idolorum simili templis propter sacratissimarum in te imaginum erectionem D effectam. Decet enim te tamquam regi sæculorum Filio & Verbo Dei nuptam, in carne ipsius dispensationis humanam formam habentem anthropomorphon imaginem per picturam ferre, ut innotescat quod regia sponsa sis. Decet enim Dei genitricis matris Christi qui te desponsavit, imaginem tuis sacratissimis parietibus * factam in pictura & musivorum opere ferre: quatenus gratia quæ tibi per hanc illuxit, tacita prædicatione communiter cunctis populis prædicetur. Nisi enim ex hac incarnaretur, quomodo tam speciosa sponso tu spiritali E copula jungereris? Decet enim te & omnium sanctorum apostolorum, & prophetarum, confessorum, patriarcharum, & sanctorum patrum, * studiosorum * quoque ac martyrum, & totius pii collegii formatas imagines interius in picturarum confectionibus ferre: quatenus ipsa perfectionem orientis qui te ab alto circumfulsit, omni visione ostentes. Aliis quidem tuam quodammodo prænunciantibus vocationem, & prophetiis suis sponso quasi quibusdam dotibus antea desponsantibus. Alius vero evangelicum tibi ministrantibus verbum, & per

* in pictura facta ex musivorum opere

* i. ascetarum, solitariam vitam degentium in c. fol. id est confessorum.

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 787.

universam terram dispersa rationabilia tibi ovilia colligentibus. Alius autem suis quasi ludoribus per eamdem in dogmatibus diligentiam incorruptibilitatem gregibus tuis mercantibus. Porro alius sanguinibus suis erga te sinceram affectionem etiam usque ad mortem conservantibus, & hoc modo certitudinem in te veritatis demonstrantibus. Quibus cum denis millibus cælestium angelorum coronam ferens, & amplissime prædicans, enuncia virtutes ejus qui de tenebris te idololatrici erroris vocavit in admirabile lumen suum, id est, in se ac Patrem qui sine initio est, atque in consempiternum & consubstantialem Spiritum suum, in unam scilicet quæ est super omnem principatum, naturam, fidem & confessionem. Cui gloria & imperium nunc & in universa sæcula sæculorum. Amen.

πλείω τ πίστεως τῆς ἀποστολικῆς παραδοθείσης διδασκαλίας. Θυμίτι τὴν ἐκ τοῦ ἑνὸς Θεοῦ ἀνεφοίτησιν διὰ τὴν πρὸς τοὺς αὐτοῦ φίλους πρεπωδεστάτην τιμὴν τοῖς τ αἱρετικῶν ἐγκληθήσῃ τόμοις. Θυμίτι τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσι ἐν ἴσῳ καταλογισθήσῃ, διὰ τὴν ἐν σοὶ τῶν ἱερωτάτων κ σεπτῶν εἰκόνων ἀνάστηλωσιν. πρέπον γάρ σοι ὡς τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων υἱῷ κ λόγῳ τοῦ Θεοῦ νυμφευθέντι, διὰ τ ἐν σαρκὶ αὐτοῦ οἰκονομίαν ἀνθρωπόμορφον εἰκόνα διὰ γραφῆς φέρειν, ἵνα γνωρίζῃ βασιλικὴ ὑπάρχουσα νύμφη. πρέπει σοι τ τῷ νυμφευσαμένῃ σε Χριστῷ θεομήτορος κ ἀειπαρθένου μηδὲς ἐμμισέργῳ γραφῇ τὴν εἰκόνα σοῦ φανερὸν τοῖχος φέρειν· ὡς ἂν ἡ διὰ παίδης σοι ἀναλάμψασα χάρις σιγῶντι κηρύγματι καθὼς τοῖς λαοῖς διαγγέλληται. Εἰ μὴ γὰρ ἐκ ταύτης ὑπεσήρχετο πῶς ἂν τῷ τοιούτῳ ὡραίῳ νυμφίῳ ἐν πνευματικῇ συναφείᾳ προσεπέλασας; πρέπει σοι κ τῶν πάντων ἁγίων ἀποστόλων τε κ προφητῶν, πατριάρχων, κ ὁσίων πατέρων, ἀσκητῶν τε κ μαρτύρων, κ πάντος εὐσεβοῦς συλλόγου τὰς εἰκόνας ἐνδον τοῖς γραφικαῖς κατασκευαῖς ἐντυπουμένας φέρειν, ὡς ἂν σοι τὸ τέλειον τῆς ἐξ ὕψους σε περιλαμψάσης ἀνατολῆς, πάσῃ τῇ θείᾳ χαριτάσει μένῃ. Τῶν μὲν τὴν σὴν, ὥσπερ προκαθωνύμων ἱερὰ φρόσκλησιν, κ τοῖς τὰ νυμφία σε φορμηνευομένοις προικώοις πιστῶν προφητείαις· τῶν δὲ τῷ εὐαγγελικῷ σοι διακονούντων λόγῳ, καὶ τὰ πανταχοῦ γῆς ἐσκορπισμένα σοι ἐπισυναγόντων λογικὰ ποίμνια· τῶν δὲ τοῖς ἰδίοις, ὥσπερ ἴδρυσι, διὰ τῆς ἐν δόγμασι δωτομολόγῳ συμφωνίας τὸ ἀδιαίρετον τοῖς σοῖς ποιμνίοις πραγματευομένων· τῶν δὲ τοῖς ἰδίοις αἵμασι τὸ πρὸς σὲ γνήσιον κ μέχρι θανάτου διαφυλαξάντων, κ ταύτῃ τὸ βέβαιον τῆς ἐν σοὶ ἐπιδεικνυμένων ἀληθείας· οἷς σὺν μυριάσιν ἐπουρανίων ἀγγέλων στεφανηφόρος πομπεύουσα, ἐξάγγελε τοῖς αἱρετικοῖς τὸ ἐκ σπάτους σε τῆς εἰδωλολάτρου πλάνης καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς· λέγω δὴ τὴν εἰς αὐτὸν τε, κ τὸν ἄπαρχον αὐτοῦ φανέντα, κ τὸ συναίδιον κ ὁμοούσιον αὐτοῦ πνεῦμα· τὴν μίαν ὑπεραρχικὴν οὐσίαν, πίστιν, κ ὁμολογίαν, ᾧ ἡ δόξα κ τὸ κράτος ὧν κ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν Ἀμήν. αἰώνων.

PER CUNCTA SANCTISSIMO & beatissimo fratri & comministro, domino Hadriano papæ senioris Romæ, Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos nove Romæ in Domino salutem.

ΤΩι ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΑΓΙΩΤΑΤΩι ΚΑΙ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, πνεύμ Ἀδριανῷ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Ταράσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης ἐν κυρίῳ χαίρειν.

SUfficeret quidem salutaris dispensatio magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi ad pacem, unanimitatem & concordiam omnibus Christianis. Ipse namque post ex mortuis resurrectionem apostolis suis insufflans ait: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Cujus rei gratia contestans omnibus nobis ille qui raptus in tertium cælum, & in paradisum ingressus audivit arcana verba, Paulus scilicet divinus apostolus asseruit dicens: *Christus est pax nostra, qui fecit utraque unam; & medium parietem maceriæ * dissolvens, inimicitiam in carne sua*. Et rursus Thessalonicensibus præcipiens ait: *Itaque fratres state, & tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram*. Sed quoniam inimicus qui ab initio nequam est diabolus, non dimisit per diversa tempora ædificatam supra fundamentum apostolorum & prophetarum ecclesiam, secundum quod sibi vilum est, dilicindere atque distrumpere, semet inferens per quoldam se sequentes viros malos; & zizania superseminare in regione hac, quæ culta est a tubis Spiritus, apostolis scilicet sanctis. Ipsi enim virtute ex alto accepta, & hac divinæ sulcis operationis prolcissa, escam æternæ vitæ re-

Joan. 14.

2 Cor. 12. Ephes. 2.

* Vulgata 2. Thes. 2.

ΗΡΚΕΙ μὲν ἡ σωτηριώδης οἰκονομία τοῦ μεγάλα Θεοῦ κ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς εἰρήνην, ὁμόνοιάν τε κ συμφωνίαν πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς. αὐτὸς γὰρ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῦ ἐμφυσήσας ἔφη· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν, τοιγαροῦν διαμαρτυρόμενος πᾶσιν ἡμῖν ὁ ἁρπαγεὶς εἰς τρίτον οὐρανὸν, κ εἰς τὸν παράδεισον εἰσελθὼν, κ ἀκούσας ἄρρητα ῥήματα, Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος ἀπεφήνατο εἰπών· Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, κ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ διαλύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ. καὶ αὖθις Θεσσαλονικεῦσι γράφων παραγγέλλει· ἄρα οὖν ἀδελφοὶ στήκετε, κ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι ἐπιστολῆς ἡμῶν. ἀλλ ἐπειδὴ ὁ ἀρχέκακος ἐχθρὸς διάβολος ἀ κατέλιπε κατὰ διαφόρους καιροὺς τὴν ἐποικοδομηθεῖσαν ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων κ προφητῶν ἐκκλησίαν κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ διαχίζειν τε κ διαῤῥηγνύειν, ἑαυτὸν παρεισφέρων διά τε τῶν αὐτῷ ἑπομένων ἀνδρῶν πονηρῶν, κ ζιζάνια ἐπισπείρων ἐν τῇ ὑπ αὐτὴν γεωργηθείσῃ ὑπὸ τῶν σαλπιγγίων τοῦ πνεύματος ἁγίων ἀποστόλων. αὐτοὶ γὰρ δυνάμεως ἐξ ὕψους λαβόντες, ταυτῃ τῇ δυνάμει τῆς ἐνεργείας ἀφορτίσαντες, τροφὴν ζωῆς αἰωνίου

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VIII.

νὺ καταλιπὸν δρέπεσθαι τοῖς δι' αὐτῶν πιστεύσασι. τούτων τοίνυν τὴν θεηγόρον διδασκαλίαν λαβόντες οἱ κατὰ καιρὸς τούτης ποιμένες καὶ φύλακες ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, τὰ μὲν ζιζάνια, ἤτοι αἱρέσεις & καινοτομίας ἀπορριζωθείσας καὶ ἐκτιναχθείσας ἀπόρριζον ἐξέτεμον, καὶ τὸν ἀμητὸν καθαρὸν τῇ ἀρόσῳ διετήρησαν. ἡ ὑμετέρα οὖν ἀρχιερατικὴ ἀδελφικὴ ἁγιωσύνη ἅτινας ὡμίλησεν διὰ τῆς αὐτῆς θεηγόρων διδασκαλιῶν, καὶ παρ' αὐτῶν λαβοῦσα τὸν τῆς ἀληθείας λόγον, τοὺς νυνὶ ἀκανθώδεις βλαστησάσας βοτάνας, τῇ τῶν πιστοτάτων & εἰρηνοποιῶν βασιλέων ἡμῶν συμφώνῳ ἀληθείᾳ, ἐκτίλαι τῷ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος ἐσπούδασεν, ἀποστείλασα κατὰ τὴν ἡμῶν γραφεῖσαν αὐτῇ αἴτησιν, πρὸς τὸ γενέσθαι οἰκουμενικὴν B σύνοδον, ὁμωνύμους ἄνδρας τῷ πρωτόθρονι τῶν ἀποστόλων Πέτρῳ. ὧν παραγενομένων, οἵ τε εὐσεβεῖς καὶ γαληνότατοι ἡμῶν βασιλεῖς τούτους εὐμενῶς δεξάμενοι, πρὸς ἡμᾶς ἐπέμποντο πέμπεσθαι, δι' αὐτῶν δεξαμένων ἡμῶν τὰ γράμματα ἡμῶν. καὶ ὁμιλήσαντες αὐτοῖς τὰ προσήκοντα, προσκαλεσάμεθα καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀνατολῆς ἱεροπρεπεῖς ἄνδρας, Ἰωάννην καὶ Θωμᾶν λόγου καὶ γνώσεως μετέχοντας, καὶ εὐλαβείᾳ καὶ σεμνότητι κεκοσμημένους· παρῆσαν γὰρ ἐντεῦθεν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ αὐτοὶ ἐληλυθότες. καὶ δὴ συναθροισθέντων πάντων τῶν θεοφιλῶν ἐπισκόπων ἐντεῦθεν τε ἐκεῖθεν διοικήσεως κατ' ἐπίνευσιν καὶ θεῖον ζῆλον τῶν πιστοτάτων καὶ εὐσεβῶν βασιλέων ἡμῶν, C καθέδρα συνόδου γέγονεν. ἀλλά τινες ἐξ ἀφρόνων φρενῶν κινηθέντες, πυρχαϊὰ ἐν ἑαυτοῖς ποιησάμενοι, ἐξανέστησαν ἡμᾶς τῆς καθέδρας· καὶ κωλυθέντες, ἐσιωπῶν ἕνα ἡσυχῇ διεμείναμεν. τοῦ δὲ χρόνου παρελθόντος, αὖθις οἱ θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι συναθροίζεσθαι ἐν τῇ Νικαίων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας παρὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων ἡμῶν ἐκελεύοντο. καὶ δὴ ἡμεῖς συνελθόντες ἡμῖν λαβόντες τοὺς τε θεοφιλεῖς ἄνδρας καὶ τοποτηρητὰς ὑμῶν, ὡσαύτως καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀνατολῆς ἐληλυθότας, ἀφικόμεθα ἐν τῇ αὐτῇ μητροπόλει· καὶ * προκαθεδρευόντων ἁπάντων ἡμῶν, κεφαλὴν ἐποιησάμεθα Χριστόν. ἔκειτο γὰρ ἐν ἁγίῳ θρόνῳ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ἐπιφωνοῦν πᾶσιν ἡμῖν τοῖς συνελθοῦσιν ἱερουργοῖς ἀνδράσι· κρῖμα δίκαιον κρίνετε· δικάσατε τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ γεγονυίᾳ καινοτομίᾳ. καὶ προχειρισθέντων ἀναγνωσθῆναι τῆς ὑμετέρας ἁγιότητος γράμματα, ἦμεν ἐν κοινῇ χορείᾳ ἅπαντες, οἷς πνευματικοῖς ἐδέσμασιν ὡς ἐν βασιλικοῖς δείπνοις ἐντρυφῶντες, ἅπερ ὁ Χριστὸς διὰ τῆς σῆς γράμματος ἐκεκομίκει ἡμῖν· καὶ ὡς ὀφθαλμὸς τὸ ὅλον σῶμα πρὸς τὴν τῆς θείας καὶ ἀληθείας τρίβον ὑπεδείκνυες. ὅτως οὖν τὰ διεῤῥαγότα μέλη εἰς τὸ σωτήριον βάζετο· ὅτως ἡ ἀληθὴς συμφωνία ἐκρατύνετο· ὅτως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τὴν ἕνωσιν ἀπελάμβανε. μεθ' ὧν καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως ἀποσταλέντων ἡμῖν γραμμάτων ἡ ἀνάγνωσις γέγονεν· ἐν ᾗ τὸ ἀκραιφνὲς τῆς πατρικῆς παραδόσεως ἐδείκνυε κάλλος, καὶ τῆς ἀληθείας ἡ δύναμις ἐκρατύνετο, προκατηρχόντων ἀληθῶς τῆς ἀναγνώσεως παρόντων χριστῶν πλείστων. τούτων ὅτως γεγονότων, ὁμολογοῦμεν παρὰ πάντων ἡμῶν τῶν εὐδοκίᾳ Θεοῦ συναθροισθέντων ἡ ὀρθὴ καὶ ἀδιάβλητος ὁμολογία, ἥτις παρ' ὑμῶν ἀπεστάλη ἡμῖν, καὶ δι' ἀναφορᾶς ὑμῶν καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ὑμῶν βασιλεῦσι. καὶ πάντες οἱ τῆς αἱρετικῆς ἐκείνης κακίας αἱρεσιάρχαι, καὶ οἱ τούτοις ἀκολουθήσαντες,

* καθεδρευόντων, ἀντὶ τοῦ προκαθημένου. Ἀπεκατεστάθη καὶ λοιπόν.

aliquerunt his qui per ipſos crediderunt, carpendam. Horum deiloquam doctrinam ſancti patres noſtri, qui hujus paſtores & cuſtodes per ſingula fuere tempora, ſuſcipientes, zizania, id eſt hæreſes & novitates * addititias atque introductas radicitus exciderunt: & meſſem mundam arvo conſervaverunt. Veſtra ergo fraterna & ſummo pontificio decorata ſanctitas cum his per deiloquas ſuas doctrinas quodammodo fermocinata, & ab eis accepto veritatis verbo, ſpinotas herbas quæ nunc germinaverunt, fidelitſimorum & pacificorum imperatorum veritati concordans, evellere machæra ſpiritus feſtinavit, mittens ſecundum ſcriptam ſibi petitionem noſtram, ad univerſalem ſynodum faciendam æquivocos viros principis apoſtolorum Petri. Quibus advenientibus, pii & tranquillitſimi imperatores noſtri eos benigne ſuſcipientes, ad nos jubebant mitti, per eos literas veſtras nobis ſuſcipientibus. Et locuti cum illis quæ conveniebant, advocavimus & eos qui ab oriente venerant ſacerdotio decoratos viros, Joannem & Thomam, verbi & ſcientiæ participes, atque reverentia & modeſtia perornatos: aderant enim hic & ipſi per idem tempus pervenientes. Itaque congregatis omnibus Deo amabilibus Cepiſcopis hujus diœceſeos, per nutum & divinum zelum fidelitſimorum & piorum imperatorum, ſeſſio ſynodi facta eſt. Sed quidam ex inſenſatis ſenſibus moti, turbationemque intra ſe facientes, exurgere nos fecerunt e conſeſſu: & prohibiti, anno uno taciti manſimus. At vero anno tranſacto, rurſus Deo amabiles epiſcopi congregari in Nicænſium clara metropoli Bithynienſium provinciæ a piis imperatoribus noſtris juſſi ſunt. Siquidem & nos comites nobis aſciſcentes Deo amabiles viros & loci ſervatores veſtros, ſimiliter & eos qui de oriente venerant, perreximus ad eamdem metropolim. Qui Dcum omnes ſediſſemus, caput fecimus Chriſtum. Jacebat enim in ſancta ſede evangelium ſanctum, confeſſans omnibus nobis ſacratis viris qui convenieramus: *Judicium juſtum judicate*: Judicate inter ſanctam Dei eccleſiam & novitatem quæ facta eſt. Et cum prælatæ primitus veſtræ fraternæ ſanctitatis literæ legerentur, * præſtolabantur omnes, ſpiritalibus Eduliis tanquam in regalibus cœnis fruentes, quæ Chriſtus per literas tuas epulantibus præparabat: & ſicut oculus totum corpus ad rectitudinis & veritatis ſemitam oſtendebas. Sic ergo dirupta membra in unum conveniebant; ſic vera conEſonantia confirmabatur; ſic catholica eccleſia unitatem recipiebat. Cum quibus & earum quæ de orientali diœceſi miſſæ ſunt nobis literæ, lectione facta, integra paternæ traditionis pulchritudo demonſtrabatur, ac vis veritatis roborabatur, propolitis videlicet lectioni plurimis teſtimoniis patrum. His itaque geſtis prædicabatur a nobis omnibus, qui beneplacito Dei congregati eramus, recta & irreprehenſibilis confeſſio, quæ nobis miſſa eſt a vobis, & per relationem etiam piis imperatoribus noſtris. Et omnes hære-

Gen. 1.

* scr. communi confidebamus corona omnes,

re-

ACTIO VIII.

ANNO CHRISTI 787.

reticæ illius pravitatis hæresiarchæ, & qui eos secuti sunt, & inconvertibiliter vitam suam finierunt, pari * depositione damnati sunt cum his qui ante * catholicæ hæretici fuerunt ecclesiæ. Qui enim in vita sua * præsentes fuere, salutem suam per scriptos a se libellos confessi sunt. Et nequaquam dimisit Christus Deus noster, petra nimirum in qua stabiliti sumus, desuper contextam per totam tunicam, id est ecclesiam suam, quæ ab ipso & * per ipsum ædificata est, discissam & diruptam; sed nec membra alias atque aliter sese moventia. Quin potius una cum veteribus hæresibus etiam errorem * vanæ pravitatis eorum, qui Christianos accusantes contra venerabiles imagines rabide latrant, verbo gratiæ sum destruxit, & gladio Spiritus pupugit. Et satisfacti sumus per omnia, & per experimentum cognovimus, quia valet super omnia veritas, & vincit secundum non mentientem dicentis vocem. Resistit autem ei * universorum nullus, & est robustissima, ita ut elevetur contra omnes inimicos; & eorum qui resistunt sibi, legiones dissolvit. Ecce enim, ecce labia quidem falsa loquentium caluerunt, & caligo procacium vituperationum quievit; illuxit autem veritatis dogmatum speciositas, undique abjecta hæretica infamia. Et ecclesia ornamentum suum sortita est, & accepit requiem ex opprimentibus se doloribus. Immobilis enim est & inexpugnabilis: adversus cujus fidem portæ inferi & infidelitatis prævalere non poterunt, sicut ex dominica voce audivimus. *Et repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione*: & facti sumus lætantes in ecclesia, cui præsidemus secundum Dei voluntatem. Hæc itaque facta sunt Christo, qui super omnia Deus noster est, volente, per orthodoxos & fortissimos imperatores nostros. Ipsi enim in omni loco venerabiles imagines erexerunt, tam scilicet in celeberrimis templis, quam in regalibus palatiis suis: Quibus Dominus Deus vicissitudinem tribuat, exaltans cornu regni eorum tam ad pacem ecclesiarum suarum, quam ad salutem omnium Christianorum. Et sit nomen ejus benedictum in sæcula sæculorum. Amen.

* hæresi, scilicet orthodoxæ catholicæ hæreticæ simplicati sunt.

* adhuc superstites erant, fol. Num. 19.

* Gr. super eorum in catholicam.

* Gr. nova

* Gr. omnino

Matth. 27.

Psal. 125.

καὶ ἀδιαστρόφως τὸν βίον ἀποξήξαντες, ὁμοίᾳ ἀφορισμῷ κατεδικάσθησαν τῶν πρὸ αἱρετισάντων ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. οἱ γὰρ τῷ βίῳ παρόντες ὡμολόγησαν τὴν σωτηρίαν δι' ἰδίων γραφῶν αὐτῶν λιβέλλων. καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἡ πέτρα ἐν ᾗ ἐστηριγμένοι ἐσμὲν, τὸν ἄνωθεν ὁφαντὸν διόλου χιτῶνα, εἶπον τὴν παρ' αὐτῆ ἐπ' αὐτὸν οἰκοδομηθεῖσαν ἐκκλησίαν αὐτῆ διεχισμένην καὶ διερρηγμένην, καὶ τὰ μέλη ἄλλοτε ἄλλως κινούμενα. ἀλλὰ ταῖς παλαιαῖς αἱρέσεσι καὶ τὴν πλάνην τῆς κενῆς φωλεότητος τῶν χριστιανοκατηγόρων τῶν κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων λυττησάντων, τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτῆ ἀπέτρεψε, καὶ τῇ μαχαίρᾳ τῆ πνεύματος ἐξεκέντησε. καὶ πεπληροφορήμεθα κατὰ πάντα, καὶ διὰ πείρας αὐτῆς ἐγνωμεν, ὅτι ἰσχύει ὑπὲρ ἅπαντα ἡ ἀλήθεια, καὶ νικᾷ κατὰ τὴν ἀψευδῆ τοῦ εἰπόντος φωνήν. ἀντιτάσσεται δὲ αὐτῇ τὸ σύμπαν ὑδὲν, καὶ ἔστιν ἰσχυροτάτη, ὡς ὑπερασπίσασθαι παντὸς ἐχθροῦ, καὶ τῶν ἀνθεστηκότων αὐτῇ ὀβαλύειν τὰς φάλαγγας. ἰδοὺ γὰρ ἰδοὺ τὰ μὲν τῶν ψευδολογησάντων ἤργησε χείλη, καὶ πέπαυται τῶν ἐκτόπων δυσφημιῶν ἡ ἀχλύς. ἀνέλαμψε δὲ τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων τὸ κάλλος, παντραχόθεν τῆς αἱρετικῆς δυσφημίας ἐκβεβλημένης· καὶ ἡ ἐκκλησία τὸν ἴδιον ἐκληρώσατο κόσμον, καὶ ἔλαβεν ἀνάπαυσιν ἐκ τῶν θλιβόντων πόνων. ἄσειστος γάρ ἐστι καὶ ἀκατανίκητος, ἧς πύλαι ᾅδου καὶ ἀπιστίας οὐ κατισχύσαι ποτὲ δυνήσονται, ὡς ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς ἠκούσαμεν. καὶ ἐπληρώθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως· καὶ ἐγγυησάμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ᾗ προκαθεζόμεθα κατὰ Θεοῦ βούλησιν. ταῦτα οὖν γεγόνασι, Χριστοῦ τοῦ ἐπὶ πάντων ἡμῶν Θεοῦ εὐδοκήσαντος, διὰ τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἀνδρειοτάτων ἡμῶν βασιλέων. αὐτοὶ γὰρ κατὰ παντὸς τόπου τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀνέστησαν, ἔν τε σεβασμίοις ναοῖς, καὶ ἐν τοῖς αὐλαῖς τῶν βασιλείων αὐτῶν. οἷς χορηγῶν ὁ Θεὸς τὴν ἀντίδοσιν παράσχοι, ὑψῶν τὸ κέρας τῆς βασιλείας αὐτῶν, πρός τε εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν αὐτοῦ, καὶ σωτηρίαν πάντων ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν. εἴη τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

* *PER OMNIA SANCTISSIMO & beatissimo fratri & comministro Hadriano papæ senioris Romæ Tarasius indignus episcopus Constantinopoleos novæ Romæ in Domino salutem.*

ΤΩι ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΑΓΙΩΤΑΤΩι ΚΑΙ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, κυρίῳ Ἀδριανῷ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Ταράσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἐν κυρίῳ χαίρειν.

MUltifarie multisque modis, evangelice simul & apostolice atque paterne docemur sine avaritia habere mores in sacerdotii sanctificatione, & non aurum, non argentum, aut aliquid aliud usurpare super manus impositione omnis sacrati viri, quemadmodum ostendemus in ordinatis inferius testimoniis, tam ex scripturæ divinæ assertionibus, quam ex paternis magisteriis assumptis. Qui enim manus im-

ΠΟΛΥΜΕΡΩΣ καὶ πολυτρόπως, εὐαγγελικῶς, ἀποστολικῶς τε καὶ πατρικῶς διδασκόμεθα ἀφιλάργυρον ἦθος ἔχειν ἐν τῇ τῆς ἱερωσύνης ἁγιστείᾳ, καὶ μὴ χρυσίζεσθαι ἢ ἀργυρίζεσθαι ἢ σφετερίζεσθαι ἐπὶ χειροτονίᾳ παντὸς ἱερατικοῦ ἀνδρὸς, ὡς ὑποδείξομεν ἐν τοῖς καθυποτεταγμέναις χρήσεσιν ἀπό τε γραφικῶν θεηγορειῶν καὶ πατρικῶν διδασκαλιῶν. εἰ γὰρ ἐπιτρέπεις τὰς χεῖρας, ὑπο-

1 Ell in libro juris Græco-Romani Gr. & Lat. ex alia versione: *Hard.*

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VIII.

ὑπηρέται τῶ πνεύματός εἰσιν ὐχὶ ἀγοραστὶ τῶ πνεύματος. δωρεὰν γὰρ λαβόντες τὴν χάριν τῶ πνεύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῶ μεταλαμβάνουσιν ἀπεφήναντο, ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς ταύτην τὴν ἐλευθερότητα εἰληφότες. εἰ δέ τις ἐλεγχθείη χρυσίῳ ταύτην ὠνησάμενος, ἀποκήρυκτον διαγορεύουσι τὸν τοιοῦτον τῆς ἱερατικῆς * τάξεως. εἰ γὰρ καὶ ὀνόματι τῆ ἱερωσύνῃ κεκλήρωται, ἀλλ' ὧν ὀφείλεται ὁ λόγος ἐπὶ τῶ πράγματι. οὐδεὶς γὰρ Θεῶ δουλεύειν δύναται καὶ μαμμωνᾶ, ὡς διαγγελικῶς ἐμάθομεν. καὶ ἐπεὶ ἠκούσαμεν προφητικῶς τοῦ Θεοῦ βοῶντος· ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἰερουσαλήμ. ὡθεὶς τε ἐπαπειλοῦντος καὶ λέγοντος· ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημάνῃ τῆ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. φόβον τοῦ τῆς σιωπῆς κατακρίματος ἀναγγέλλομεν τοῖς ἁγιωτάτοις πᾶσι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν, ἵνα μὴ παρίσιας κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον εὑρωμεν· καθαροί ἐσμεν ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν παραβαινόντων τοὺς κανονικοὺς ὁρισμούς, καὶ πάντες μᾶλλον τῶν ἐπὶ χρήμασιν ἢ χειροτονησάντων ἢ χειροτονηθέντων, Πέτρου τοῦ θείου ἀποστόλου, οὗ καὶ τὴν καθέδραν ἐκληρώσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἁγιότης, ὡς Σίμωνα τὸν μάγον τοῦτον καθελόντος. τοῦτο ἕνεκεν οὐκ ἀποστελλόμεθα τοῦ ἀγγέλλειν τοῖς ἀληθείαν, φυλάττοντες καὶ κρατοῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων, καὶ τῶν ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα· καὶ εἴτι τούτων παρεβάθη ὑπό τινων, βδελυττόμεθα. ἡ γὰρ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἀρχιπρεπὴς ἁγιωτὰτη εὐθέσμως καὶ κατὰ Θεὸν βουλήσει πρωτοκλησα τοῖς ἱεραρχικοῖς ἀγωγείοις, ὀφθαλμὸν ἔχει τοῖς δοξαζομένοις. εἶπε γὰρ διὰ τοῦ προφήτου ὁ πρῶτος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω· οἶδας γὰρ ἅπερ ἐπιθυμοῦν τοῦ πνεύματος, ὅτι φορητότερα μᾶλλόν ἐστι Μακεδονίοις καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων ἡ δυσσεβὴς αἵρεσις. ἐκείνων γὰρ κτίσμα καὶ δοῦλον τῶ Θεῶ καὶ πατρὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα λεγόντων, ὅπερ ἐστίν, ὡς δοκοῦσι, δοῦλον αὐτὸ ποιοῦσι. πᾶς γὰρ δεσπότης ὅ, τι ἂν ἔχοι, εἰ θέλοιτο, πιπράσκει, εἴτε οἰκέτην, εἴτε ἕτερον ὧν κέκτηται· ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγοράζων, δεσπότης βουλόμενος εἶναι τοῦ ἠγορασμένου, διὰ τιμῆς ἀργυρίου τοῦτο κτᾶται. ὅπως οἱ τοιοῦτοι δοῦλον ἄθεσμον σπάξῃ ἐργαζόμενοι, καταβιβάζοντες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἴσα ἁμαρτάνοντες τοῖς βλασφημοῦσιν, ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν Χριστόν· ἢ τάχα ἀληθέστερον εἰπεῖν, παρεοίκασιν Ἰούδᾳ τῶ προδότῃ, ὃς τοῖς θεοκτόνοις Ἰουδαίοις τιμῆς ἀργυρίου Χριστὸν ἀπεμπολήσατο. ὡς οὖν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁμοούσιόν ἐστι Χριστῶ τῶ Θεῶ ἡμῶν, τῆς αὐτῆς πάντῃ πάντως ἔσονται μερίδος, ὡς ἀποδέδεικται. εἰ δὲ μὴ πιπράσκεται· ἀφοβότερον γὰρ ὑβρίζομεν· ἀναμφιλέκτως ἐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴτουν ἡ τῆς ἱερωσύνης ἁγιωσύνη· καὶ ὃ οὐκ ἔλαβον, οὐδὲ ἔχουσι. μνησθήτωσαν τοῦ ἁγίου Πέτρου πρὸς τὸν τοῦτο ἐπιτηδεύσαντα ὑπισχνουμένου λέγοντος. οὐκ ἔστσοι μερὶς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῶ λόγῳ τούτῳ. εἰ γὰρ ἀπεμπολεῖται ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀξία, ἆρα περιττὴ παρ' αὐτοῖς ἡ κατὰ τὸν βίον σεμνὴ πολιτεία, ἡ ἐν ἁγνείᾳ καὶ

Apponant, ministri sunt Spiritus, non venditores Spiritus; gratis quippe accipientes gratiam Spiritus, gratis his qui a se percipiunt, dare præcipiuntur, ex dominica voce hanc * libertatem adepti. Si quis autem convictus fuerit pecunia hanc obtinuisse, abjectum fore ab ordine sancto promulgant hujusmodi: & licet nomine sacerdotium fortiatur, sed fallitur sermo in causa. Nemo enim servire potest Deo & mammonæ, sicut ex evangelio didicimus. Quia vero prophetice audivimus Deo clamante: *Sacerdotes loquimini ad cor Jerusalem*: rursusque comminante atque dicente: *Speculator si viderit gladium venientem, & non insonuerit tuba, & populus se non custodierit; & veniens gladius acceperit ex eis animam, sanguinem de manu speculatoris requiram*. Timorem ex silentio damnationis denunciamus præsulibus omnibus ecclesiarum quæ apud nos sunt, ut cum fiducia secundum divinum apostolum dicamus: Mundi sumus a sanguine prævaricantium canonicas dispositiones, & multo magis eorum qui per pecunias manus impoſuerunt * vel imponunt; Petro divino apostolo, cujus cathedram sortita est fraterna sanctitas vestra, hos tamquam Simonem magum deponente. Hujus rei gratia non subterfugimus, quo minus annunciemus veritatem, custodientes & tenentes quæ a sanctis & laudatissimis apostolis, & memorabilibus patribus nostris canonice sunt prolata: & his qui quid horum contempserint, abominamur. Igitur fraterna & summo sacerdotio decorata sanctitas vestra, jure ac secundum Dei voluntatem * pontificalem ordinans pietatem, opinatissimam habet gloriam. Dixit enim per prophetam primus & magnus summus sacerdos Christus Deus noster: *Vivo ego, sed glorificantes me glorificabo*. Nosti enim vir desideriorum Spiritus, quia tolerabilior est Macedonii & eorum qui circa ipsum sunt, Spiritus impugnatorum impia hæresis. Illis enim creaturam & servum Dei ac Patris Spiritum dehinc fatentibus, isti sui ipsius eum, ut autumnant, servum efficiunt. Omnis enim dominus quod habuerit, si voluerit, venumdat, sive servum, sive aliud quid eorum quæ possidet. Similiter & qui emit, dominus volens esse ejus quod emerit, per pretium pecuniæ illud acquirit. Ita & qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt Spiritui Sancto, æqualiter peccantes his qui blasphemant, dicentes, in Beelzebub ejicere dæmonia Christum. Atque ut verius dicamus, Judæ comparantur traditori, qui Dei occisoribus Judæis pretio argenti Christum venumdedit. Cum ergo sanctus Spiritus consubstantialis sit Christo Deo nostro, ejusdem omnino & ipsi portionis erunt, ut ostensum est. Si vero non venditur, (perspicuum enim est, quod nullo modo) non est procul dubio in eis gratia Spiritus Sancti, id est, sacerdotii sanctitas. Nam quod non acceperunt, non habent. Memores ergo sint sancti Petri, ad eum qui hoc studebat ita dicentis: *Non est tibi pars, neque sors in sermone hoc*. Si enim venumdatur sacerdotii dignitas, ergo superflua est apud ipsos vitæ probaba-

* Gr. libertatem

* Gr. in re.

Matth. 6.

Isa. 40.

Ezech. 33.

Act. 20.

* Gr. vel manus impositionem acceperunt,

* Gr. sacrum hierarchicum gubernans ordinem,

1. Reg. 2.

Luc. 11.

Act. 8.

ACTIO VIII.

babilis actio, & in castitate aliisque virtu-
tibus conversatio. Superfluus est secundum
ipsius etiam Paulus divinus apostolus do-
cens, oportere *episcopum irreprehensibilem esse, prudentem, ornatum, doctorem, continentem, sobrium, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere.* Proferuntur igitur hæc omnia de venditore ac emptore beneficii. Porro subjecta sanctorum testimonia alienum omnino a sacerdotio pronunciant eum qui dederit aliquando vel acceperit in aliquo tempore, sive scilicet ante manus impositionem, sive in manus impositione, sive post manus impositionem. Accipere est enim, accipere quandocumque. Sed & omnes promotiones ecclesiasticas auferunt in datione pecuniarum.

1 Tim. 3. Tit. 1.

Προσήκοντα

ANNO CHRISTI 381.

ἀρετῆς ἀναστροφή. περιττὸς καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διδάσκων, δεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικόν, ἐγκρατῆ, νηφάλιον, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. οἴχεται τοίνυν ταῦτα πάντα ἐκ τῆς πράξεως καὶ ἀγορασθῆς τῆς ἱερωσύνης· καὶ οὐδ' ὑποκείμεναι ἀγιόλεκτοι χεῖρες ἀλλοτρίου πάντη τῆς ἱερωσύνης ἀποφαίνουσι τὸν ποτε δόντα ἢ λαβόντα ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ, εἴτε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ, ἢ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν. λαβεῖν γάρ ἐστι, τὸ λαβεῖν ὑπεδέξατο. ἀλλὰ καὶ πάσας ἐκκλησιαστικὰς προβολὰς ἀφαιρεῖσιν ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων δόσει.

* Prosecuti sunt * secerdotii

Canon sanctorum apostolorum XXIX.

Si quis episcopus aut presbyter, aut diaconus per pecunias hanc obtinuerint dignitatem, dejiciatur & ipse & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon magus a me Petro.

Κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων κθ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας· καὶ ἐκπιπτέσθω παντάπασι καὶ τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ἐπ' ἐμοῦ Πέτρου.

De actibus apostolorum.

Cap. 8.

Cum vidisset autem Simon, quia per impositionem manus apostolorum daretur Spiritus Sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date & mihi hanc potestatem, ut cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum Sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possidere. Non est tibi pars, neque sors in sermone isto: cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse.

Ἐκ τῶν πράξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέγων, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι σοι μερὶς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ συνδεσμὸν ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

Ex libro tertio regnorum.

Cap. 13.

Non est reversus Jeroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum. Quicumque volebat, implebat manum suam & fiebat sacerdos excelsorum, & propter hanc causam peccavit domus Jeroboam, & eversa est, & deleta desuper facie terræ.

Ἐκ τῆς τρίτης τῶν βασιλειῶν.

Καὶ οὐκ ἐπέστρεψεν Ἱεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ· καὶ ἐπέστρεψε, καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τὸ λαὸ ἱερεῖς ὑψηλῶν. ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐγίνετο ἱερεὺς εἰς τὰ ὑψηλά. καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο εἰς ἁμαρτίαν τῷ οἴκῳ Ἱεροβοὰμ, καὶ εἰς ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Ex libro quarto regnorum, de lepra Giezi.

Cap. 5.

Reversusque Naaman ad virum Dei cum universo comitatu suo, venit & stetit coram eo, & ait: Vere scio quod non sit Deus alius in universa terra, nisi tantum in Israel. Obsecro itaque, ut accipiat benedictionem a servo tuo. At ille respondit: Vivit Dominus, ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitus non acquievit. Et post pauca: Dixitque Giezi puer viri Dei: Pepercit dominus meus Naaman Syro isti, ut non acciperet ab eo quæ attulit. Vivit dominus, quia curram post eum, & accipiam ab eo aliquid; & secutus est Giezi post tergum Naa-

Ἐκ τῆς δ'. τῶν βασιλειῶν, περὶ τ̃ λέπρας Γιεζῆ.

Καὶ ἐπέστρεψε Νεεμὰν πρὸς Ἐλισαιὲ αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ· καὶ ἦλθε, καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν· ἰδοὺ δὴ ἔγνωκα, ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ Ἰσραήλ. καὶ νῦν λάβε τὴν εὐλογίαν παρὰ τοῦ δούλου σου. καὶ εἶπεν Ἐλισαιέ· ζῇ κύριος ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι. καὶ παρεβιάσατο αὐτὸν λαβεῖν, καὶ ἠπειθήσατο. καὶ μετ' ὀλίγα· καὶ εἶπε Γιεζῆ τὸ παιδάριον Ἐλισαιέ· ἰδοὺ ἐφείσατο ὁ κύριός μου τοῦ Νεεμὰν τοῦ Σύρου, τοῦ λαβεῖν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ὧν ἐκόμισε. ζῇ κύριος, εἰ μὴ δράμωμαι ὀπίσω αὐτοῦ,

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

τῦ, καὶ λήψομαι παρ' αὐτῦ τι. καὶ ἐδίωξε Γιεζῆ ὀπίσω Νεεμάν. καὶ μὴ βραχία· καὶ εἶπε Νεεμάν· λάβε δὴ τάλαντον ἀργυρίου. καὶ ἔλαβε δύο τάλαντα ἀργυρίου ἐν δυσὶ θυλακίοις, καὶ δύο ἀλλασσομβίας στολάς. καὶ μετ' ἄτερα· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ελισσαί· πόθεν Γιεζῆ; καὶ εἶπε Γιεζῆ· οὐ πεπόρευται ὁ δῦλός σου ἔνθα καὶ ἔνθα. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ελισσαί· οὐχὶ ἡ καρδία μου ἐπορεύθη μετὰ σῦ, καὶ οἶδα, ὅτε ἀπέστρεψεν ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τῦ ἅρματος εἰς συναντησίν σοι; ἐνῦν ἔλαβες τὸ ἀργύριον, ἐνῦν ἔλαβες καὶ τὰ ἱμάτια· καὶ λήψῃ ἐν αὐτῷ κήπους, καὶ ἐλαιῶνα, καὶ ἀμπελῶνα, καὶ πρόβατα, καὶ βόας, καὶ παῖδας, καὶ παιδίσκας· καὶ ἡ λέπρα Νεεμὰν κολληθήσεται ἐν σοὶ καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῦ προσώπου αὐτῦ λελεπρωμένος ὡσεὶ χιών.

Aman. Et poſt pauca : *Et dixit Naaman :* ACTIO VIII. *Accipe talentum argenti : & coegit eum , legavitque duo talenta argenti in duobus ſaccis , & duplicia veſtimenta .* Et poſt alia : *Et dixit Eliſæus : Unde venit Giezi ? Qui reſpondit : Non ivit ſervus tuus quoquam . At ille ait : Nonne cor meum in præſenti erat , quando reverſus eſt homo de curru ſuo in occurſum tui ? Nunc igitur accepiſti argentum , & accepiſti veſtes : ut emas oliveta , & vineas , & oves , & boves , & ſervos , & ancillas : ſed lepra Naaman adhærebit tibi & ſemini tuo in ſempiternum : & egreſſus eſt ab eo leproſus quaſi nix .* 4. Reg. 5.

B

Τῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τῆς εἰς τὸν Ησαΐαν ἑρμηνείας.

Ex ſancti Baſilii epiſcopi interpretatione in Iſaiam. In cap. 8 fol. 9 medium.

Νόμον ἔδωκεν εἰς βοήθειαν, ἵνα εἴπωσιν, οὐχ ὡς τὸ ῥῆμα τῦτο, περὶ ὃ οὐκ ἔξεστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτῦ. ὅτος δὲ ὁ νόμος οὐκ ἔστιν ὡς τὸ ῥῆμα τῦτο τὸ ἐγγαστριμύθου, ὃ γὰρ πρὸς ἀπάτην ἐπινοήθη, ὥσπερ ἐκεῖνα, ἀλλὰ ἀληθείας ἐστὶ διδάσκαλος. κἀκεῖνοι μὲν εἰς ἀργύριον μαντεύονται· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ καταγέλαστον, ὅτι ἀργύριον αὐτοῖς πλοῦτοι μισθὸν τῦ ψεύδους οἱ ἀπατώμενοι. Τῦτο δὲ τὸ ῥῆμα, τυτέστι τὸ νόμα, οὐκ ἔστι τοιῦτον, ὥστε δῶρα δοῦναι περὶ αὐτῦ. οὐδεὶς γὰρ Πνεύματος C τοῦ Θεοῦ ἀποδίδοται, δωρεὰν, φησὶν, ἐλάβετε, δωρεὰν δότε· ὁρᾷς πῶς γανακτήσει Πέτρος ἐπὶ τῷ Σίμωνι ἀργύριον ὑπὲρ τῆς τῦ πνεύματος χάριτος προσκομίσαντι; τὸ ἀργύριόν σου, φησὶ, σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι ἐνόμισας τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστιν οὖν ὁ τῦ εὐαγγελίου λόγος ὡς τὰ πωλούμενα ῥήματα τῷ ἐγγαστριμύθῳ. τί γὰρ ἂν τις δοίη ἄξιον αὐτῷ ἀντάλλαγμα; ἄκουε τῦ Δαβὶδ ἀπορῦντος καὶ λέγοντος· τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; οὐκ ἔστιν ὃν δῶρα δοῦναι περὶ τούτου ἀντίζια τὰ ἀπ' αὐτῦ χάριτος. ἓν δῶρον ἄξιον, φυλακὴ τοῦ δωρηθέντος. ὁ δός σοι τὸν θησαυρόν, οὐχὶ τιμὴν ἀπαιτεῖ τῦ δοθέντος, ἀλλὰ φυλακὴν ἄξιαν τῦ δεδομένου.

Legem dedit in adjutorium , ut dicant ; non ſicut hoc de quo non licet dare munera . Hæc vero lex non eſt ſicut verbum hoc quod eſt in ventriloquo : non enim ad deceptionem excogitata eſt , ſicut illa , ſed magiſtra eſt veritatis : & illi quidem * in argento divinant . Hoc enim eſt quod deridetur , quia & argentum eis tribuunt mercedem fallaciæ hi qui decipiuntur . Hoc autem verbum , id eſt legis , non eſt tale , ut munera dent pro eo . Nemo enim gratiam Dei venumdat . *Gratis* , inquit , *accepiſtis , gratis date* . Vides , qualiter indignatus Petrus ſit contra Simonem , pecunias pro Spiritus Sancti gratia offerentem ? *Pecunia tua* , inquit , *tecum ſit in perditionem ; quia exiſtimaſti donum Dei per pecuniam poſſideri* . Non eſt ergo evangelii ſermo , ſicut verba quæ venduntur a ventriloquis . Quid enim dabit quiſquam dignum pro eis in commutationem ? Audi David hæſitantem atque dicentem : *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi* ? Non poſſunt ergo munera dari de hoc conſigna gratiæ , quæ ab ipſo eſt . Unum eſt donum dignum , cuſtodia videlicet ejus quod donatum eſt . Qui dedit tibi theſaurum , non pretium repetit dati , ſed cuſtodiam dignam ejus quod datum eſt .

Iſai. 8. 20. ex Græco.

* pro arg.

Matth. 10.

Act. 8.

Pſal. 115.

Τῦ αὐτῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκόπους, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.

Ejuſdem ex epiſtola ad epiſcopos deſtinata qui ſub ipſo erant , ut non manus imponerent per pecunias.

Νομίζουσι μὴ ἁμαρτάνειν, τῷ μὴ ἅμα προσλαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τινὰ χειροτονίαν λαμβάνειν. λαβεῖν δέ ἐστιν ὁπόταν τὸ λαβεῖν. παρακαλῶ οὖν, ταύτην τινὰ προσοδον, μᾶλλον δὲ τινὰ προσκαίρωσιν τινὰ ἐπὶ γένναν ἀπόθεσθε, καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολύνοντες τοιαύταις λήμμασιν, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσητε τῦ ἐπιτελεῖν ἁγία μυστήρια.

Exiſtimant ſe non peccare , quia non pariter cum manus impoſitione munus accipiunt . Accipere autem eſt , quandocumque accipiatur . Rogo ergo , ut hanc oblationem , imo vero * terrenum commodum de- * oblationem in gehennam ponatis , & ne manus talibus contaminantes acceptionibus , voſmetipſos indignos faciatis celebrandi ſancta myſteria .

Ex τῦ βίυ τῦ ἁγίου Ιωάννου τῦ Χρυσοστόμου.

De vita S. Joannis aurei oris.

Προσῆλθεν ὁ τῆς μακαριότητος ἡμῶν αἴτιος πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις πᾶσιν Εὐσέβιος ὁ κατήγορος τῶν ἓξ λοιπῶν ἐπισκόπων, ἀξιῶν δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν. προσκατηλίσκουσί τινες τῷ ἐπισκόπων, μὴ δεῖν αὐτὸν δεχθῆναι ὡς συκοφάντην. ἐπὶ τούτοις ἐκέ-

Acceſſit ille qui longæ nobis erat diſputationis auctor , ad epiſcopos omnes , Euſebius videlicet accuſator ſex reliquorum epiſcoporum , & poſtulans ut ſuſciperetur in communionem . Contradicunt quidam epiſcoporum , non oportere illum * in calum- * ut

ACTIO VIII.

niatorem admitti. In his supplicavit dicens: Quoniam * litis majorem partem per duos annos * examinavit, & * dilatio ad testes effecta est, deprecor vestram Deo amabilitatem, * ut mihi ab eo testes hodie tribuantur. Nam si & Antonius episcopus mortuus est, qui accepto auro promovit; sed manent qui dederunt & ordinati sunt. Sanxit præsens concilium, ut requiratur negotium: inchoatur causa ex lectione monumentorum quæ primitus gesta sunt. Ingressi sunt testes: ingressi sunt & hi qui dederunt & ordinati sunt: in initio negabant. Cumque permanerent testes tam laici quam presbyteri, quibus * visum fuerat fidenter esse credendum; quædam autem & mulieres: etiam species pignorum præfati, & loca, & tempora, & quantitatem; non admodum bene conscientia sua dispositi, ultronei confitentur absque multa necessitate: Quia dedimus, confitemur, & facti sumus, talem existimantes * consequentiam esse, ut videremur a curia publica liberari. Et nunc obsecramus, ut si quidem justum est nos esse in ministerio ecclesiæ, simus: sin autem, saltem aurum quod dedimus, recipiamus: nam uxorum nostrarum quædam dedimus vasa. Joannes ad hæc repromittebat concilio, quia a curia quidem ego eos cum Deo liberabo, postulans imperatorem: vos autem præcipite accipere illos quod dederunt, ab hæredibus Antonini. Præcepit synodus aurum quidem eos recipere ab hæredibus Antonini, communicare autem intra altare, & esse privatos sacerdotio: ne iisdem indulgentiam consecutis, consuetudo fieret Judæa vel Ægyptia vendendi sacerdotium, vel emendi. Ajunt enim pestilentem & falsid cum patriarcham Judæorum per singulos annos vel infra, archisynagogos per vices constituere causa colligendæ pecuniæ: similiter & æmulatorem hujus, Ægyptiorum scilicet patriarcham; ut impleatur illud propheticum: *Sacerdotes ejus cum muneribus respondebant, & propheta illius cum argento divinabant.*

Act. 3.

* In examinata est.
* causa
* Gr. ut a me testes

* Gr. visa fuerant considere,

* consuetudinem

Ex canonibus sexcentorum triginta sanctorum patrum, qui Chalcedone convenerunt, regula secunda.

Si quis episcopus per pecunias fecerit ordinationem, & sub pretio redegerit gratiam quæ non potest vendi, ordinaveritque per pecuniam episcopum, vel chorepiscopum, vel presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet ex his qui connumerantur in clero; aut promoverit per pecunias dispensatorem, aut defensorem, vel mansionarium, aut quemquam qui subjectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri commodo: is quem hoc attentasse probatum fuerit, proprii gradus periculo subjacebit: & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione aut promotione, quæ per negotiationem facta est, proficiat, sed sit alienus ea dignitate & solicitudine, quam pecuniis quæsivit. Si quis vero mediator tam turpibus & nefandis datis vel acceptis extiterit, siquidem clericus fuerit, proprio gradu decidat, si vero laicus aut monachus, anathematizetur.

ANNO CHRISTI 381.

* Διὰ χρόνου.

πνε λέγων * ἐπειδὴ ἡ δίκη τὸ πλεῖσον μέρος ἐπὶ ἔτη δύο ἐβασανίσθη, καὶ μάρτυρας δὲ γεγόνασι ἡ * ὑπόθεσις, δέομαι τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας, σήμερον παρ' αὐτοῦ δοῦναί με τοὺς μάρτυρας. εἰ γὰρ καὶ Ἀντωνῖνος ἐπλάτυνεν ὁ ἐπίσκοπος, ἐλαβών τὸ χρυσίον καὶ χειροτονήσας, ἀλλ' οὖν γε μένουσιν οἱ δεδωκότες καὶ χειροτονηθέντες. ἐδικαίωσε ἡ παροῦσα συνὼδος ζητηθῆναι τὸ πρᾶγμα. ἄρχεται ἡ ὑπόθεσις ἐξ ἀναγνώσματος τῶν πρώην πραχθέντων ὑπομνημάτων. εἰσῆλθον οἱ μάρτυρες, εἰσῆλθον καὶ οἱ ἐξ ὧν δεδώκασι καὶ χειροτονηθέντων. ἐν ἀρχῇ ἠρνοῦντο. ἐπιμενόντων δὲ τῶν μαρτύρων, τῶν μὲν λαϊκῶν, τῶν δὲ πρεσβυτέρων, οἷς ἐδόξαν πιθανῶς εἶναι * τινῶν δὲ καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ εἴδη τῶν ἐνεχύρων λεγόντων, τούς τόπους, καὶ τοὺς καιρούς, καὶ τὴν ποσότητα, ἃ πάνυ καλῶς αὐτῶν ὀλιγωρησάντων τῆς συνειδήσεως, αὐθαιρέτως ὁμολογοῦσι δίχα πολλῆς ἀνάγκης· ὅτι δεδώκαμεν, ὁμολογοῦμεν, καὶ γεγόναμεν πεπεῖσθαι νομίσαντες ἀκολουθίαν εἶναι. ἵνα δόξωμεν τῆς βουλῆς τῆς δημοσίας ἐλευθερωθῆναι. καὶ νῦν δεόμεθα, εἰ μὲν ἔστιν ὅσιον ἡμᾶς εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἐκκλησίας· ἐπεὶ καὶ τὸ χρυσίον ὃ δεδώκαμεν, ἵνα λαβωμεν. τῶν γὰρ γυναικῶν ἡμῶν δεδώκαμέν τινα σκεύη. Ἰωάννης πρὸς ταῦτα ὑπέσχετο τῇ συνόδῳ, ὅτι τὰ μὲν βουλευτήρια ἐγὼ αὐτοὺς σὺν Θεῷ ἀπαλλάσσω, ἀξιώσας τὸν βασιλέα· ὑμεῖς δὲ προστάξατε αὐτοὺς λαβεῖν ἃ δεδώκασι παρὰ τῶν Ἀντωνίνου κληρονόμων. προσέταξε δὲ συνόδου, τὸ μὲν χρυσίον αὐτοὺς λαβεῖν παρὰ τῶν κληρονόμων Ἀντωνίνου, κοινωνεῖν δὲ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου, εἶναι δὲ ἀπὸ ἱερέων· ἵνα μὴ τύπων συγχωρηθέντων, ἔθος γένηται Ἰουδαϊκὸν ἢ Αἰγύπτιον τὰ σωλῆνα καὶ ἀγοράζειν τινὰ ἱερωσύνην. φασὶ γὰρ τὸν λεγόμενον καὶ ψευδώνυμον πατριάρχην τῶν Ἰουδαίων κατ' ἔτος ἀμείβειν, ἢ καὶ παρ' ἕτος τοὺς ἀρχισυναγώγους, ἐπὶ συλλογῇ τοῦ ἀργυρίου· ὁμοίως καὶ τὸν ζηλωτὴν τούτου τοῦ Αἰγυπτίων πατριάρχου· ἵνα πληρωθῇ τὸ προφητικόν· οἱ ἱερεῖς αὐτῆς μετ' ὤρων ἀπεκρίνοντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μετ' ἀργυρίου ἐμαντεύοντο.

Ἐκ τῶν κανόνων τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων, κανὼν δεύτερος.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιτο, καὶ εἰς πρᾶσιν καταγάγῃ τὴν ἄφατον χάριν, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον· ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμουμένων, ἢ προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ παραμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τῶν κανονικῶν, διὰ αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν, ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας, ἐλεγχθεὶς ἀποβαλλέτω τινὶ τὸν οἰκεῖον βαθμόν· καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φροντίσματος, ὑπὲρ ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχε, εἰ δέ τις κατ' ἐμπορίαν φανείη τῶν ὄντων αἰσχρῶν καὶ ἀθεμίτων λήμμασι, κανονικὸς εἴη, τὸν οἰκεῖον ἐκπιπτέτω βαθμόν· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναζων, ἀναθεματιζέσθω.

Ex

ANNO CHRISTI 787.

Ex τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς Γεννα-
δίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς σὺν αὐτῷ συνόδου.

Ex synodica epistola Gennadii sanctissimi archiepiscopi Constantinopoleos, & synodi quæ cum eo erat.

ACTIO VIII.

Ἔστω τοίνυν καὶ ἔστω ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας τε καὶ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ τῇ κατάρᾳ τοῦ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὅ, πεπεῖσθαι ταύτῃ τὴν ἱερωσύνην διὰ χρημάτων αἰόμενος, καὶ ὁ ταύτην παρέχειν ἐπὶ χρήμασιν ὑπισχνούμενος, εἴτε κληρικὸς εἴτε λαϊκὸς εἴη. κἂν ἐλέγχοιτο, κἂν μὴ ἐλέγχοιτο τοῦτο ποιῶν. οὐ γὰρ οἷόν τε συμβιβασθῆναι ποτὲ τὰ ἀσύμβατα, οὐδὲ Θεῷ συμφωνῆσαι τὸν μαμμωνᾶν, ἢ τοὺς τούτῳ δουλεύοντας δουλεῦσαι Θεῷ. δεσποτικὴ αὕτη ἐστὶν ἀπόφασις ἀναμφίλεκτος. οὐ δύνασθαι Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ.

Sit igitur, & est abjectus, & ab omni sacerdotali dignitate atque officio alienus, & maledictioni anathematis subditus, tam qui possidere hoc sacerdotium per pecunias opinatur, quam is qui præbere id propter pecunias pollicetur, sive clericus, sive laicus sit: sive convictus, sive non fuerit convictus hoc facere: non est enim possibile convenire inconvenientia, neque cum Deo concordare mammona, vel eos qui huic serviunt, servire Deo. Dominica est etiam sententia hæc quæ incunctanter asserit, non posse Deo servire & mammonæ.

Matth. 6. Luc. 16.

Ἐκ τῶν κανόνων τῆς ἁγίας ἕκτης συνόδου, κανὼν κβ'.

Ex canonibus sanctæ sextæ synodi regula vigesima secunda. *

* ad anno 681. Julyani: Hi canones non apud Latinos, sed apud quosdam Græcos inveniuntur, sicut alia quædam.

Τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονουμένους, εἴτε ἐπισκόπους, ἢ οἱονδήποτε κληρικούς, καὶ ἃ κατὰ δοκιμασίαν καὶ τοῦ βίου αἵρεσιν, καθαιρεῖσθαι προσήκοντα ὁρίζομεν· ἀλλὰ καὶ τοὺς χειροτονήσαντας. ἀκούσομεν ταῦτα πάντα, καὶ σωτισόμεθα, οὐ μόνον ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ οἱ τῷ κλήρῳ καταριθμημένοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἡμῶν οἰκουμένην. δεῖ γὰρ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουομένοις, μήποτε παραῤῥυῶμεν· ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἠγοράσθημεν ἐκ τῆς ματαίας πατροπαραδότου ἀναστροφῆς, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὅπως ἡμᾶς ἐδίδαξεν ἀνὴρ ἱερώτατος, ἕπεσθαι τοῖς γραφικοῖς καὶ εὐαγγελικοῖς ἀποστολικοῖς, κανονικοῖς τε καὶ πατρικοῖς παραγγέλμασι. πειθόμεθα γὰρ τοῖς ῥήμασι τοῦ στόματος ὑμῶν. ἐπὶ ὑψηλῶν ἀνάβηθι, ὑψωσον ἐν ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου· παῤῥήσιαζε ἐν πλατυσμῷ· κήρυσσε μὴ παῤῥησίας, ὅπως ἐξαρθῇ καὶ εἰς ἀφανισμὸν οἰχήσηται ἡ διὰ χρημάτων χειροθεσία, καὶ πᾶν εἴτι τοιοῦτον διὰ φιλαργυρίαν, ἀδικίαν τε καὶ ἐμπορίαν αἰσχροκερδῶς παρείσπραττε. ταύτης γὰρ μὴ ὄντος συνεχόντων αὐτὴν ἐξαιρουμένης ἐκ τοῦ πεφυσιωμένου λαοῦ, τοῦ τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ κεκλημένου, καὶ δωρεὰν τυχόντος τῆς ἀπολυτρώσεως, πάντα τὰ τῇ κακίᾳ συνεπόμενα μιάσματα ἀποῤῥιζωθήσονται, καὶ οἱ ἱερεῖς ὡς φοίνικες ἀνθήσουσι, Χριστοῦ εὐωδίαν τοῖς σωζομένοις ἐμπνέοντες, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπινίκιον προσᾴδοντες. περιῄρεκε κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματά σου. ἔτι τε καὶ τοὺς θρεπομένους γλυκαίζοντες, πληθυνοῦντές τε αὐτοὺς ἐν γῇ πίονι, τῆς * μακαρίας ἐκείνης λέγω καὶ ἀκηράτου ζωῆς κληρονόμους ἀναδεικνύοντες.

Eos qui per pecunias ordinati sunt, sive episcopi, sive quicumque clerici, & non secundum probationem & vitæ optionem, deponi præcipimus: sed & illos qui hos ordinasse noscuntur. Audiamus hæc omnia, & auribus percipiamus, non solum summi sacerdotes & sacerdotes & qui in clero connumerantur, sed & omnes qui orbem habitamus terrarum. Oportet enim abundantius nos intendere his quæ audiuntur, ne forte defluamus: *Quia non corruptibilibus argento & auro redempti sumus de vana nostra traditionis paterna conversatione, sed pretioso sanguine agni immaculati & incontaminati Jesu Christi.* Sic nos docto, vir sacratissime, sequi divinam scripturam, & evangelica, apostolica, canonica, & paterna præcepta. Obedimus enim verbis oris vestri. Super excelsa conscende, exalta in fortitudine vocem tuam: abi in latitudine, prædica cum fiducia, ut auferatur & in abolitionem veniat impositio manus quæ per pecunias fit: nec non & quidquid hanc propter avaritiam, injustitiam & acquisitionem, turpis lucri gratia sequitur. Hac enim una cum his quæ cum illa conveniunt, a populo acquisitionis qui nomine Christi censetur, & gratis consecutus est redemptionem, ablata, omnia contagia quæ nequitiam sequuntur, radicitus amputabuntur, & sacerdotes ut palma florebunt, Christi odorem his qui salvi fiunt inspirantes, & ecclesiæ triumphale carmen canentes: Abstulit Dominus injustitias tuas ex te. Quin & eos qui carpunt dulcedine replentes, & multiplicantes illos in * terra * pingui, longæva, inquam, illius vitæ ac incorruptibilis hæredes monstrantes.

1. Petr. 1.

* fœcunda uberi.

* videtur legisse Anast. ἐν γῇ καὶ χώρᾳ.

Τῷ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΩ καὶ ΚΛΗΒΕΣΑΤΩ συλλειτουργῷ, κυρίῳ Ἰωάννῃ πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ καὶ ἀναχωρητῇ τῆς κοσμικῶν φροντίδων, Ταράσιος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης.

DEO COLENDISSIMO *comministro domino Joanni presbytero & hegumeno * seu anachoretæ, Tarasius indignus episcopus Constantinopoleos novæ Romæ in Domino salutem.*

* In Græco, *Deo colendissimo ac reverendissimo.* Hard.

* Gr. & anachoretæ, earum scilicet mundanarum contemptori.

Ὁ ἐκ θείων νασμάτων τοῦ θείου πνεύματος ἀρδόμενος, καὶ τῇ ἐμπνεύσει τούτου καταυγαζόμενος

QUI ex fluentis divini Spiritus irrigatus, & inspiratione hujus est illustratus, David ille scilicet inter reges

ges propheta & inter prophetas rex, laudans dicebat: *Justo cognovi de testimoniis tuis, quoniam in æternum fundasti ea.* Sine mendacio itaque his qui intellectum habent, est hymnodia hæc, & firma his qui concinunt eam. Ait enim inspector Dei Moyses de omni divinæ scripturæ affatu: *In illis non est addere, & ab illis non est auferre.* Qui ergo scrutabiliter & non transitorie omnibus sacris scripturis & paternis doctrinis incumbunt, & lectioni horum intendunt, & mentem suam pietati & veritati infigunt, & non ad propriam hanc voluntatem referunt, illuminantur mirabiliter a montibus æternis, illustrati ab evangelicis & apostolicis præceptis. Montes enim hæc psalmista nominat, quoniam in his meditantes & inambulantes, ad cælestia pertransimus: æternos autem, quia non recentia nec temporalia, sed * ab origine mundi prædicta sunt; quamquam novissimis temporibus prolata sint a prædicatoribus evangelicæ prædicationis. Nos ergo, vir desideriorum, eorum videlicet quæ sunt Spiritus, Deo te a juventute cognoscentes deditum, pauros cordis nostri motus & voluntates ad animi alacritatem commendamus: plura quippe silentio honorentur. Utique auditum est a vobis de synodo quæ facta est beneplacito Dei in Nicænum urbe: ad quam videlicet synodum nos & sacrati viri & loci servatores tam papæ senioris Romæ, quam orientis sanctissimorum principum sacerdotum convenimus; nec non & Deo amabiles episcopi plurimi secundum præceptionem piorum imperatorum nostrorum. Similiter & reverendi archimandritæ & hegumeni, & multitudo monachorum. Cumque multa inter nos dicerentur, quod verum & placitum est Deo, sancitum est; & secundum priscam legislationem sanctorum patrum nostrorum ecclesia recepit imaginum picturam & titulos, ad * superiorem sensum & memoriam mentis nostræ, ac participationem cujusdam sanctificationis. Quidquid enim sanctum evangelium per lectionem insinuat nobis, id ipsum & imagines: & quidquid gestorum libri de passionibus martyrum narrant, similiter & imagines: & has salutamus tamquam formas primitivorum, & nihil aliud: profecto in unum Deum in Trinitate laudandum credentes, & ipsi soli servientes. Expetimus etiam intercessiones intemeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, sanctorumque angelorum, & omnium sanctorum patrum nostrorum. His ita se habentibus, questa est synodo pars major reverendorum * monachorum. Sed & nos præscivimus querelam istam, quia plures episcoporum pecuniis obtinuerunt sacerdotium: & licet peccatis nostris * obcæcemur, & horum rectibus constringamur, in quibus propitius nobis sit Deus: attamen evangelicorum mandatorum & canonicarum præceptionum cognitionem percepimus, & in munda conscientia, & simplici corde, & in more sine avaritia, & * imperturbabili ad Deum habito, canonicum per omnia sequi optamus præceptum: & * comprehendimus nosmetipsos, inclinavi-

ACTIO VIII. Psalm. 118.

Deut. 32. Deut. 4. & 12.

Psalm. 91.

* Or. ab ante mundi conflituti initium dicta sunt;

* elevationem animi;

* epiſcoporum

* implicemur

* Or. conſcientia vacuam ergenus te ad Deum, cam

* ſubtiliſimus

ANNO CHRISTI 787.

Δαβὶδ ὁ ἐν βασιλεῦσι προφήτης καὶ ἐν προφήταις βασιλεὺς, ὑμνῶν ἔλεγε. κατ' ἀρχὰς ἔγνων ἐκ τῶν μαρτυρίων σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά. ἀψευδὴς τοῖς νῦν ἔχουσιν ἡ ὑμνῳδία αὕτη, καὶ βεβαία τοῖς αὐτὴν ᾄδουσιν. ἔφη γὰρ καὶ ὁ θεόπτης Μωϋσῆς περὶ πάσης γραφικῆς * θεηγορίας. ἐξ αὐτῆς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. οἱ οὖν ἐρευνητικῶς, καὶ ὑ παραδεκτικῶς πᾶσι ταῖς γραφικαῖς καὶ πατρικοῖς διδάγμασιν ἐγκείμενοι, καὶ τῇ ἀνεγνώσει τύπων προσέχοντες, καὶ τὸν νοῦ ἑαυτῶν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ ἀληθείᾳ προσπαγιοῦντες, καὶ μὴ εἰς τὸ ἴδιον θέλημα ἕλκυσι φέροντες, φωτίζονται θαυμαστῶς, ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων, καταυγαζόμενοι ὑπὸ τῶν εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν ἐπιταγμάτων. ὄρη γὰρ τούτους ὁ ψαλμῳδὸς ὀνομάζει, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐμμελετῶντες καὶ ὁδεύοντες, εἰς τὰ ἐπάνω ἐπιβαίνομεν. αἰώνια δέ, ὅτι οὐ πρόσφατα, οὐδὲ πρόσκαιρα, ἀλλὰ πρὸ καταβολῆς κόσμου λελαλήμενα, οἷς καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκπεφώνηται παρὰ τῶν κηρύκων τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. ἡμεῖς οὖν, ἄνερ ἐπιθυμιῶν, τῷ τοῦ πνεύματος, ὡς τῷ Θεῷ σε ἐκ νεότητος γνώσκοντες ἀνακείμεθα, τὰς παρείας ἡμῶν ὀλίγα τινὰ κινήματά τε καὶ βαλβίδματα πρὸς ψυχικὴν εὐθυμίαν ἀνατιθέμεθα. τὰ γὰρ πλείονα σιωπῇ τιμάσθω. πάντως ἐπυνθάνου ἡμᾶς περὶ τῆς συνόδου τῆς γενομένης εὐδοκίᾳ Θεοῦ ἐν τῇ Νικαίων πόλει. εἰς ἣν συνόδου ἡμεῖς τε καὶ ἱερομύσται ἄνδρες εὐσεβηταί τε πάσης τῆς ἑσπερίου Ῥώμης, καὶ τῆς τῶν ἀνατολῶν ἀγιωτάτων ἀρχιερέων συνελθόμεν, καὶ θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι πλεῖστοι κατὰ πρόσταξιν τῶν εὐσεβῶν βασιλέων ἡμῶν· ὡσαύτως καὶ εὐλαβεῖς ἀρχιμανδρῖται καὶ ἡγούμενοι, καὶ πλῆθος μοναχῶν. καὶ ἦν πολλῶν μεταξὺ ἡμῶν λαληθέντων, τὸ ἀληθὲς καὶ ἀρεστὸν τῷ Θεῷ ἐκρίθη. ὃ κατὰ τὴν ἀρχαίαν θεσμοθεσίαν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἡ ἐκκλησία ἀπελάβετο τὴν τῶν εἰκόνων ἀναζωγράφησίν τε καὶ συλλογραφίαν, πρὸς ἀναγωγὴν καὶ ὑπόμνησιν τοῦ καθ' ἡμᾶς νοὸς, καὶ μετοχὴν τινος ἁγιασμοῦ. ἔστι γὰρ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον διὰ τῆς ἀναγνώσεως σημαῖνον ἡμῖν, τὸ αὐτὸ καὶ αἱ εἰκόνες· καὶ εἴ τι αἱ μαρτυρικαὶ βίβλοι διηγοῦνται περὶ τῶν παθημάτων τῶν μαρτύρων, ὁμοίως καὶ εἰκόνες· καὶ τοιοῦτοι ἀσπαζόμεθα εἰς ἐκλυπώσεται τῶν πρωτοτύπων ὄντα, καὶ οὐδὲν ἕτερον· προσθήκην τινὰ ἐνοῦντες εἰς ἓν Θεὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύοντες. ἐξαιτούμεθα δέ καὶ τὰς ἐντεύξεις τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, ἀγίων τε ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων καὶ ὁσίων πατέρων ἡμῶν. τοιοῦτοι ὄντες, ἐκκαλέσαντο τὴ συνόδῳ τὸ πλεῖον μέρος τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν. ἐφ' ἡμεῖς δὲ ἀγνοοῦσκομεν τὴν ἐγκλησιν πεῖσαι· ὅτι οἱ πλείονες τῶν ἐπισκόπων χρήμασιν ὠνήσαντο τὴν ἱερωσύνην· καὶ κἂν ἁμαρτίαις ἡμετέραις περιπειρώμεθα, καὶ σκεπαῖς τούτων συσφιγγώμεθα, ἐφ' οἷς ἵλεως ἡμῖν γένοιτο κύριος· ἀλλ' οὖν τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν καὶ κανονικῶν ὀρθοτύπων τὴν γνῶσιν εἰλήφαμεν, καὶ ἐν καθαρῷ συνειδότι, καὶ ἁπλῇ καρδίᾳ, καὶ ἀφιλαργύρῳ ἕξει, καὶ ἐν συνειδότι ἀπερισπωμένῳ πρὸς τὸν Θεὸν, τῇ κανονικῇ καὶ εὐαγγελικῇ ὀρθοτύπει κατὰ πάντα ἕπεσθαι εὐχόμεθα· καὶ καθήκαμεν ἑαυτοὺς καὶ ὑπεκλίναμεν δοῦλοι τοῖς εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς κανονικοῖς παραγγέλμασιν· ἀγω-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 381. ACTIO VIII.

ἀγωνιζόμενοι κ τὰς τῶν ἱεροσυλίων πληροσαμβῶς ὑπὸς ἀνατρέπεσθαι ☩ βιοῦν κ πολιτεύεσθαι, ἀλλὰ κ πάντες τὰς τῷ Χριστῷ ὀνόματι κεκλημένους. εἰ δέ τινες ἀπειθοῖεν τοῖς ἐντάλμασι τούτοις, κατακρίνω τῷ τοιούτων λεγομένων ἱερέων, οὐκ ὄντων δὲ, εἶναι μὲ οὐκ ἐγκαλῶ· ἀλλὰ ἀλλοτρίω τῆς τοιούτων εἰμὶ μερίδος. κ ἐμοὶ ἀβέβαιον εἶναι ταῦτα οὐκ ὀκνηρόν, αὐτοῖς δὲ ἀσφαλές. ὁ γὰρ θεῖος κανὼν τὸν δόντα ἢ λαβόντα ἐπὶ χειροτονίᾳ ἱερωσύνης καθαιρεῖ κ ἀποδιώκεται τῆς ἱερατικῆς ἀξιότητος. ὁ θεράπων Μωσῆς, ὡς ἔφθην εἰπών, βοᾷ· ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, κ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. ὡσαύτως κ ὁ ὑμνογράφος Δαβὶδ ψάλλει, κ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ· κατηρξάμην ἔγνων ἐκ τῶν μαρτυρίων σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά· κ τίς ἱκανὸς πρὸς ταῦτα ἀντιστῆναι; εἰ μήπε μωραίνῃ τὴν διάνοιαν, κ παίζειν ἐθέλῃ τὰ θεῖα. ἤδη γὰρ τεθεμελίωνται τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ, κ ἐρριζωμένα εἰσὶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ, κἂν προσκαίρως τινὲς ἀπειθοῦντες ὑ φυλάττωσιν αὐτά. ἐκεῖνα οὖν εἰς τὸν αἰῶνα μένουσι, κ μαχέσῃ οἱ ἐξιρεωσυνῶντες αὐτὰ, κ τοῖς πειθομένοις· κ ναὶ ἀπειθοῦσι. πᾶς οὖν ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος ἐλεγχθεὶς ἐπὶ χρήμασι τὴν χειροτονίαν ἢ δοὺς ἢ λαβών, τῆς ἱερωσύνης ἐκπίπτει. ἴσως δέ τινες λέγουσιν, ὅτι μετανοοῦμεν ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας, κ ὁ Θεὸς συγχωρεῖ αὐτοῖς. ναὶ κ ἐγὼ λέγω, ὅτι πᾶσαν μετάνοιαν ὁ Θεὸς προσδέχεται, κ συγχωρεῖ διὰ μετανοίας τὰ προηγημένα ἁμαρτήματα. οἶδα γὰρ κ Δαβὶδ μοιχεύσαντα συγχεόμενα κ φόνῳ, ἀλλὰ μετανοήσαντα, δεχθέντα κ μαρτυρηθέντα. εὗρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. κ τὰ ὅσια Δαβὶδ προφητικῶς μαρτυρούμενα, ἐνδηλοῖ διὰ μετανοίας ταῦτα διορθωσαμένου. ἀλλὰ πάλιν οἶδα ἀκούσαντα αὐτὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ· οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον, ὅτι ἀνὴρ αἱμάτων εἶ. οἶδα Μανασσῆν δὲ ἐξαγορεύσεως ἀφεθέντα τῆς ἀσεβείας. οἶδα κ πόρνας κ τελώνας δεχθέντας διὰ μετανοίας, αὐδέ τινα δὲ τούτων εἰς ἱερωσύνην ἀριθμηθέντα, εἰ μή τι πρὸ τοῦ βαπτίσματος τοῦτο πέπονθεν. οἶδά τινας μοναχοὺς, ὅτε μὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἦσαν, πορνείᾳ συνεχομένους· μονάσαντας δὲ, ὡς φωστῆρας ἐν τῷ κόσμῳ λάμψαντας διὰ τοῦ ἀσκητικοῦ βίου· οὐδένα δὲ εἰς ἱερωσύνην ἐπιζητῶ. εἰ δὲ κ σωφρονῆσαι γένοιτο, ὁ νόμος ἐκκλησίας τύπος. τὴν ὁσίαν Μαρίαν πόρνην τὸ πρότερον ἰσμεν. ἄνθις δὲ σώφρονα, ὡ μὴν δὲ εἰς τὰς ἁγνὰς καταλεγεῖσαν, αἰτίαν δὲ ἐξηρημένην παντὸς πονηροῦ πράγματος· κ ἵ ταῦτα λέγω, τὸν ἀληθῆ λόγον ἐπιζητῶν; παρὰ τῶν θείων ἀποστόλων μυηθεὶς, ☩ παρὰ τῶν αὐτοῖς ἀκολουθησάντων ἁγίων πατέρων ἡμῶν, πεπαῤῥησιασμένως βοῶ· ὅτι ὁ ἐπὶ χρήμασι χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἀλλότριός ἐστι τῆς ἱερωσύνης. οὐδὲ γὰρ ἡ τοῦ θείου πνεύματος χάρις πιπράσκεται. Καϊαφαϊκὸν τὸ ἐπιτήδευμα, Σιμωνιακὸν τὸ ἐγχείρημα, ἀλλότριον τῆς ἱερατικῆς ἀξιώσεως. κ ἐπὶ πορνείᾳ εἰ ληφθῇ τοιοῦτος μὴ τιθέμενος κανόνισμα, εἰς ἱερωσύνην ὁ προσδέχθη· θεῖοι κανόνες τοῦτο ἀγορεύουσιν. ἀλλ' εἰ καί τις εἰσήχθη εἰς τὴν ἱερωσύνην τοιοῦτό τι πράξας, γνωσθεὶς ἐξεβλήθη. πάντα δὲ ἄνδρα τῇ μετανοίᾳ προσκαρτε-

Amus ad ſerviendum evangelicis atque apoſtolicis & paternis diſpoſitionibus: decertantes ut hi qui ſacerdotium ſortiti ſunt, ſic degant & vivant & converſentur, ſed & omnes qui Chriſti nomine vocitantur. At ſi quidam non acquieverint præceptis iſtis, communicator talium qui dicuntur quidem, non autem ſunt ſacerdotes, eſſe non patior, ſed alienus ab horum ſum portione: & mihi quidem proteſtari hæc non pigrum, ipſis autem tutum. Divini ergo canones dantem vel accipientem in ordinatione ſacerdotii, deponunt, & ** expelluntur. perſequuntur a ſacerdotali dignitate. Inſpector Dei Moyſes, ut dixi, clamat, *In illis*, inquiens, *non eſt addendum, & ab eis non eſt auferendum*. Similiter & hymnographus David pſallit, & nos cum illo: *Abſit a me cognovi de teſtimoniis tuis, quia in æternum fundiſti ea*. Et quis ad hæc reſiſtendi idoneus? niſi forte inſatuetur ſenſu, & divinis velit illudere. Jam enim fundata ſunt teſtimonia Dei, & radicata ſunt in eccleſia ejus: licet quidam temporaliter non obedientes, minime cuſtodiant ea. Illa ergo in æternum manent; & beati qui ſcrutantur ea, & his obediunt: & væ qui non obediunt. Omnis ergo epiſcopus, vel presbyter, aut diaconus convictus, quod per pecunias manus impoſitionem dederit vel acceperit, a ſacerdotio decidit. Fortaſſis autem dicunt aliqui, quia pœnitentiam agimus pro peccato, & Deus ignoſcit illud. Ita & ego dico, quia & omnes agentes pœnitentiam Deus ſuſcipit, & indulget per pœnitentiam peccata quæ jam patrata ſunt. Novi enim 2. Reg. 11. & David adulterio depreſſum & homicidio, ſed acta pœnitentia receptum, & divino teſtimonio approbatum: *Inveni David*, inquit, *filium Jeſſe, virum ſecundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas*: & ſancta David prophetice teſtimonium habentia: * perſpicuum ergo eſt, per pœnitentiam eum fuiſſe correctum. Sed iterum novi audiſſe illum a Deo: *Non tu ædificabis mihi domum, quia vir ſanguinum es*. Novi Manaſſem per confeſſionem ab impietate dimiſſum. Novi & meretrices & publicanos receptos per pœnitentiam: verum nullum ex his in ſacerdotii dignitate numeratum; niſi forte id ante baptiſma commiſerit. Novi & monachos aliquot, cum in mundo eſſent, * omni libidine conſpurcatos; cum autem ſolitarie viverent, tamquam faces in orbe reſplenduiſſe: nullum tamen ex his in ſacerdotem ordinatum. Quod ſi autem id ſemel atque iterum factum eſt, non tamen confeſtim legem in eccleſia præſcribit. Scimus * ſanctam Mariam prius * meretricem fuiſſe, poſtea factam continentem: non tamen inter diaconas relata eſt. Quorſum vero hæc dico? cum veritatis ſermonem cognoſcam, * & cum qui a divinis apoſtolis initiatus eſt, audacter clamantem videam: Quod quicumque per pecuniam ordinatus eſt epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, alienus eſt a ſacerdotali dignitate: non enim divini ſpiritus gratia venditur. Caiphaicum hoc ſtudium eſt, Simoniaca hæc machinatio, & aliena a ſacerdotali ſanctificatione. In ſcortatione aut adulterio ſi quiſpiam

* Or perſp. ubi is pœnitentia correctus eſt. 1. Par. 22. & 28. 2. Par. 33. Matth. 21. Marc. 2. Luc. 7.

* fornicationem detentos, effectos autem monachos inſtar luminaris in mundo per ſtudiolam vitam lucentes. * almam i. Ægyptiacam fornicariam, rurſus autem puditam Can. 30. * a divinis apoſtolis & ſanctis patribus noſtris edoctus audacter clam. Joan 11. Act 8. Can. apo. 16.

ACTIO VIII.

ANNO CHRISTI 787.

piam post baptisma fuerit deprehensus, divini canones illum ad sacerdotium non admittunt: quin etiam si quispiam * promotus ad sacerdotium, tale aliquid fecerit, confestim ejicitur. Omnis igitur vir qui in pœnitentia perdurat, per bonitatem & mansuetudinem Dei veniam peccatorum suorum obtinet, quemadmodum etiam in superioribus demonstravimus. Novatum autem, & ejus impiæ hæretis assectas anathematizo, utpote qui injurius sit adversus pœnitentiam, & mansuetudinem Dei elevet. Quare ejus opinionis sum, ut confitear recipiendum episcopum per pecunias ordinatum, modo pœniteat: bonus enim Deus est in omnibus, & viscera ejus aperta sunt super omnem hominem pœnitentem, quem etiam in regnum suum inducit. Sed quoniam juxta divinum apostolum, episcopus * inculpabilis esse debet: qui propter pecunias aliquem ordinat, aut ab aliis ordinatur, alienus est a sacerdotali dignitate, ut omnes novimus quicumque ecclesiæ alumni sumus. Ergo bona & laudabilis pœnitentia quæ ad Deum ducit, & a peccatis liberat. Et ego quoque misericordia indigeo: novi enim Dei mansuetudinem, qui omnem ad se venientem recipit. Dixit enim per prophetam: *Tu primus dic peccata tua, ut justificeris.* Et, *Dixi, eloquar iniquitatem meam contra Dominum, & tu remisisti impietatem cordis mei.* Et, *Pro ea orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno.* * Nam si pater, filio peregre exsistente, & rem impie & inique agente, redeuntem iterum ad se naturali amore prosequitur: quanto magis Deus omnium nostrum pater, omnem pœnitentem suscipiet in ulnis suis, cum sit singulariter misericors? Non enim mortem petit peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat. Quemadmodum etiam in evangelio ab ipsa Domini voce per parabolam de prodigo, & postea pœnitente, instructi sumus, a patre cælesti recepto * in cælis. Gaudet enim super omnem hominem agentem pœnitentiam. Pœnitentia insignis est armatura, magna salutis via, * hospitii regni cælorum dispensatrix, incorruptibilis vitæ dux, martyricorum certaminum æquiparatio, ad Deum viam indicans, & cum ipso nos esse faciens; humani generis baculus, cadentium & lapsorum surrectio. Beati qui hanc amplectuntur, & huic adhærent. Qui hanc exercent, cum angelis vitam æqualem ducunt, ab omni malo declinant, & bonum faciunt. Pœnitentia est * consumma & familiaris dilectionis, eleemosynæ, * jejunii, abstinentiæ, temperantiæ, probitatis, honestatis, mansuetudinis: & ut verum uno verbo dicam, * hæc omnia pollet pœnitentia. Si quis autem hanc contaminat & contemnit, non inter servatos, sed inter perditos numerandus est, quorum vermis non moritur, & ignis non extinguitur. A quibus liberemur, digni habiti promissis bonis misericordia & miserationibus Christi Dei nostri. Hæc a nobis prædicantur, vir sanctissime, si forte fuerint, qui nos quoque infamare voluerint. Novimus enim te singularem * admonitionem & cultorem evangelicarum & apostolicarum, canonicarumque jussionum. Quamobrem audacius quoque ad te ista scribi-

* Gr. prom. est ad sacerdotium qui talia Can. 29.

* Interpretabilis

1. Tim. 3.

Psal. 31. Psalm. 31.

* Gr. addit. Et Corinthium qui fornicatus est, novi a divino apostolo Paulo receptum, non tamen evectum ad sacerdotium. Eccli. 18. & 31. Luc. 15.

* In cælis recipiat

* Gr. recipiendi, cum celeritate, * in Psalmis dicitur recorditatio regni c.

* collaudanea & cohabitatrix charitatis

* Gr. addit. orationis,

* Gr. hæc omnia est pœnitentia.

* Gr. receptaculum, & in Psalmis

ρῶντι ἐπὶ ἁμαρτήμασι, τὴν ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ γινώσκων, οἶδα λυτροῦσθαι τῆς ἁμαρτίας, καθὼς καὶ ἀνωτέρω ἀποδεδώκαμεν. τὸν ἀναθεματίζω Ναυάτον καὶ τὰς τούτου τῇ ἀνοσιβῇ αἱρέσιν ἐπισκωμβώσας, ὡς ἀθετοῦντας τὴν μετάνοιαν, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ μὴ προσιεμένους. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν ἐπὶ χρήμασι χειροτονηθέντα ἐπίσκοπον μετανοοῦντα ὁμολογῶ προσδέχεσθαι· ἀγαθὸς γὰρ ὁ Θεὸς ἐπὶ πᾶσι, καὶ ἀνεῳγμένα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἐπὶ παντὶ ἀνθρώπῳ μετανοοῦντι· καὶ εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τοίνυν εἰσάγει. ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀπόστολον ἱερὰς ἀνεπίληπτος ὀφείλει εἶναι, ὁ ἐπὶ χρήμασι χειροτονήσας τινά, ἢ χειροτονηθεὶς ἐν αὐτοῖς, ἀλλοτρίος ἔστω ἱερωσύνης, ὡς πάντες οἴδαμεν οἱ τῆς ἐκκλησίας ἔφοροι, ἐκ κανονικῶν μαθημάτων παιδευόμενοι. ἐκὼν καλὴ καὶ ἀγαθὴ ἡ μετάνοια, καὶ πρὸς Θεὸν ἀνάγει, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων λυτροῦται. καὶνὸς γὰρ ἐγὼ χρίζω ἐλέους· οἶδα γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, ὅτι πάντα τὸν προσερχόμενον ἀποδέχεται. ἔφη γάρ διά τοῦ προφήτου· λέξε σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. καὶ, εἶπα, ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀμαρτίαν μου τῷ κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. καὶ, ἐπὶρ τούτης προσεύξεται πρὸς σὲ πᾶς ὅσιος ἐν καιρῷ εὐθέτῳ. καὶ τὸν πορευόμενον Κορίνθιον οἶδα ἀποδεξάμενον παρὰ τοῦ θείου ἀποστόλου Παύλου, καὶ μὴν ἐπὶ εἰς ἱερωσύνην ἀναβιβασθέντα. εἰ γὰρ πάλιν ἀποδημήσαντος υἱοῦ, καὶ τὸν ἀθετήσαντος, αὖθις δὲ ἐπανερχομένου, προσλαμβάνεται διὰ τὴν φυσικὴν στοργήν· πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ πάντων ἡμῶν Θεὸς πάντα μετανοοῦντα καὶ προσδέχεται καὶ ἀσπάλιζεται ὡς φιλάνθρωπος; ὁ γὰρ θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. καθὼς καὶ ἠκούσαμεν ἐξ αὐτῆς τῆς κυριακῆς φωνῆς εὐαγγελικῶς παραβολὴν διηγουμένης περὶ τοῦ ἀσώτου τὸν βίον ζήσαντος, ὅτι μετανοήσαντος αὐτοῦ, παρὰ τοῦ ἐν ἐρανοῖς πατρὸς ἀπεδέχθη. χαίρει γὰρ ἐπὶ παντὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. μέγα ὅπλον ἡ μετάνοια, μεγάλη σωτηρίας ὁδός, προοίμιον βασιλείας οὐρανῶν, ἀφθάρτου ζωῆς ὁδηγός, μαρτυρικῶν ἀθλήσεων παίσσος, πρὸς Θεὸν ὁδηγοῦσα, καὶ σὺν Θεῷ εἶναι ποιοῦσα, τοῦ ἀνθρωπίνου γένους βακτηρία, πτωτῶν ἀνάστασις. μακάριοι οἱ ταύτῃ ἀσπαζόμενοι. οἱ ταύτῃ προσέχοντες μὴ ἀγγέλων σωυζγετοῦνται· οἱ ταύτῃ ἀσκοῦντες ἐκκλίνουσιν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ ποιοῦσιν ἀγαθόν. μετάνοια δὲ ἔφορος καὶ ὁμοίκος ἀγάπης, ἐλεημοσύνης, προσεύχης, νηστείας, ἐγκρατείας, σωφροσύνης, ταπεινοφροσύνης, χρηστότητος, ἀγαθωσύνης, ἐπιεικείας, καὶ τῶν τύποις ἀκολούθων. τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ταῦτα μετάνοια. καὶ εἴ τις ταύτην ἀθετεῖ, οὐ τοῖς σωζομένοις ἐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ἐν οἷς ὁ σκώληξ ὁ πλεῦρᾶ, τὸ πῦρ ὁ σβέννυται. ὧν ἐυθείημεν, ἀξιωθησόμενοι τῶν ἐπαγγελμένων ἀγαθῶν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· καὶ ταῦτα ἤδη παρ' ἡμῶν κηρύσσεται ἱεράτωτε ἄνερ, εἴ καί τινες θέλουσι λοιδορεῖν ἡμᾶς· ἡμεῖς σοὶ οἰδαμῶς δοκεῖον εἶναι τῶν εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν καὶ κανονικῶν ὑφαπαγμάτων. πεπείκομαι καὶ προσανθίμεθά σοι τοῦτο διὰ ταῦτα τοῦ ὕψους, καὶ παρακαλῶμεν, ἐφ' οἷς πεπληροφόρησαι, ἀδρύνειν εὐλαβέσι, μοναχοῖς τε καὶ βιωτικοῖς

ANNO CHRISTI 787.

πῶς ταῦτα προσαναθέσθαι· εἰ δὲ ἀρεστόν σοί ἐστι, καὶ ὑποδεκτόν. αἰτούμεθα δὲ σε ταῖς ἁγιωτέραις σου ἰυχαῖς μιμνήσκεσθαι ἡμῶν, ὅπως ῥυσθῶμεν ἐκ τῆς πάλαι συμπεπιεσμένων κακῶν. εἰσὶ γὰρ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἐπανασάσεις, ἐξ ὧν διὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐρρύσθημεν, καὶ ῥυσθῆναι ἐλπίζομεν, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν, φυλαττομένης τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀταραχότου. οὐδεὶς γὰρ ἤλπισεν ἐκ πόνων, καὶ κατηχίσθη. λέγομεν οὖν καὶ πάλιν, ἴυχου ἡμῖν ἀνὴρ φίλε Θεοῦ καὶ ἡμέτερε, ἀλλὰ καὶ πάτερ· οἴδαμεν γάρ, ὅτι σφοδρῶς πονεῖ πρὸς ἡμᾶς διάκεισαι. καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ τὰ μακρὰν καὶ τὰ ἐγγὺς εἰς ἑαυτὸν προσκαλισάμενος, ἐν εἰρήνῃ τελεῖ ζωῇ διατηρήσαι πάντων ἡμῶν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ κεκλημένων, προσδείσεις καὶ ἰυχαῖς τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ πάντων ἁγίων αὐτῶν. Ἀμήν. * Πᾶσι δὲ τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς καταντῶσιν εἰς ὑμᾶς ὡς ἐξ ἡμῶν προσαγορεύσους, ἵνα καὶ αὐτοὶ μεθ' ὑμῶν ἰυχωνται ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἰησοῦς Χριστὸς Θεὸς Θεοῦ υἱός.

mus, cupimusque ut ex monachis, & ascetis, * virisque omnibus religiosis, cum quibus tibi commercium est, significes: * & ut in orationibus tuis calipetis nostri memor sis, obnixe rogamus, quo ex circumdantibus nos undique malis tandem aliquando liberemur. Urgent enim & intus & extra insultationes, a quibus misericordia Dei summus liberati, & posthac quoque nos evasuros confidimus. Quamobrem iterum atque iterum dicimus, ora, precare, o amice vir Dei & noster, imo potius pater: scimus enim quod affectu ea erga nos affectus es, quo pater erga liberos suos. Deus pacis, qui & remota & propinqua ad se convocat, vitam nostram in pace conservet, & omnes illos qui eum colunt & admirantur, nomenque illius invocant, salvos faciat intercessione & precibus dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, & omnium sanctorum. Amen. Omnes fratres qui ad vos pervenerint, nostro nomine salutes velim, ut & ipsi vobiscum pro nobis orent.

ACTIO VIII.
* Gr. virisque sæcularibus, * Gr. addit si vestri etiam libuerit, ostendat.

ΠΩΣ ΔΕΙ ΝΟΕΙΝ ΤΟ ΑΚΟΙΝΩΝΗΤΟΝ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ πᾶσαν προφητικὴν ῥῆσιν τὴν εἰδώλοις συλιτεύουσαν.

QUOMODO INTELLIGENDUM est Dei nomen esse incommunicabile, & omnem propheticam locutionem, quæ invehitur in idola.

Ex nova versione.

ΟΣΤΙΣ ξέων οὐρανὸν βεβηκὼς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἀκούσας ἄῤῥητα ῥήματα· ὁ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον, Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐλέγχων τὴν τῆς Ἑλλήνων δυσεβῆ καὶ ματαίαν θρησκείαν, ὅπως φησίν· ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν· καὶ ἐσεβάσθησαν, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. κατὰ γοῦν τὴν δίκαιον ταύτην ἐσὴν ἐννοῆσαι, ὅτι τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα τοῦ Θεοῦ λίθοις καὶ ξύλοις περιέθηκαν. αὐτοὶ γὰρ τοῦτο πεποιήκασιν οἱ πάσης θεοσεβείας ἀλλότριοι, καὶ οἱ ἀποστατήσαντες τῆς Ἑβραίων παραφορᾶς. ἐμίγησαν γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ καταλιπόντες τὸν ἀόρατον καὶ ἀκατάληπτον καὶ δημιουργὸν τοῦ παντὸς Θεὸν ἡμῶν, δαίμοσιν ἔθυσαν, τῷ Βάαλ καὶ τῇ Ἀσάρτῃ, τῷ Χαμὼς, Ἀπόλλωνί τε καὶ τῇ Δηῖ, Ἀρτέμιδί τε καὶ τῇ Ἀφροδίτῃ, Διονύσῳ τε καὶ Ἑρμῇ, καὶ ἑτέροις πλείοσι· καὶ τὰ λοιπὰ εἴδωλα θεὸς προσηγόρευσαν· ἀλλὰ καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν. διὸ ἔφη ὁ αὐτὸς ἀπόστολος· παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, κακίᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ· μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, ψιθυριστὰς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν.

Τοίνυν δέδωκε ὁ Θεὸς διὰ Μωσέως νόμον, εἶτα προφήτας προκαταγγέλοντας τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἐλέγχοντάς τε, ἀπειλοῦντας, νουθετοῦντας, παρακαλοῦντας, τοῦ ἐπιστρέψαι τέλος εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ἀφοσιοῦσθαι τὴν κτίσιν λατρεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, ὅτινος τὸ ὄνομα οὐκ ἔχει κοινωνίαν πρὸς τὰ κτίσματα καὶ τὰ εἰδωλικὰ σεβάσ-

QUI in tertium penetravit cælum, & paradisum ingressus audivit arcana verba; qui ab Jerusalem per circuitum usque ad Illyricum prædicavit evangelium, Paulus divinus apostolus impiam & inanem gentilium superstitionem redarguens ait: *Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium: & coluerunt, & servierunt creaturæ potius quam creatori.* Juxta hunc igitur sensum intelligere est, quod incommunicabile Dei nomen ligni & lapidibus adaptarunt, hoc enim illi fecerunt, qui ab omni Dei cultu fuere alieni, & qui ex Hebræis dementes a Deo defecerunt. Commisti sunt enim inter gentes, & didicerunt opera eorum. Et relicto invisibili, incomprehensibili, & opifice omnium Deo nostro, immolaverunt dæmoniis, Baal, Astarte, Chamos, Apollini & Jovi, Dianæ & Veneri, Baccho & Mercurio, & plurimis aliis; & horum idola deos appellarunt; sed & volucrum & quadrupedum & serpentium. Quapropter idem apostolus: *Tradidit*, inquit, *illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, nequitia, avaritia; plenos invidia, homicidio, contentione; susurrones, detractores, Deo odibiles, superbos, elatos, inventores malorum.*

Rom. 1.

Rom. 1.

Ibidem.

Propterea Deus legem dedit per Moysen: deinde prophetas adventum pronunciantes Salvatoris Christi Dei nostri, nec non arguentes, minitantes, admonentes, cohortantes, ut ii redirent ad agnitionem veritatis, & posthabita creatura servirent Deo vivo & vero, cujus nomen cum creaturis & simulacris idolicis communicari non potest. Ait namque apostolus: *Quæ socie-*

1. Cor. 6.

tas

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 787.

tes luci ad tenebras? quæ autem conventio Christi ad Belial? Verum neque lex, neque prophetæ eos convertere potuerunt; permanserunt enim in perditione sua. Advenit ergo qui prædictus erat a prophetis, ipsius Dei Verbum, consternus Patri, verusque Deus, assumpta carne ex intemerata Dei genitrice semper Virgine Maria, & factus est homo nobis similis excepto peccato, ut nos ab errore idolorum liberaret, & a diaboli servitute eriperet. Expletis ergo omnibus suæ dispensationis mysteriis, passus carne in cruce, & sepultus, & resurgens, & ascendens in cælos, unde descenderat, omni illa impuritate & abominatione nos liberavit, missis sanctis suis apostolis & discipulis ad omnes gentes, accepta ab eis, quemadmodum ipsis promiserat, virtute ex alto, Spiritu Domino, vivificante & omnipotente, qui ex Patre per Filium procedit. Per quem facti potentes opere & sermone, genus humanum ab inani idolorum cultu liberarunt; docentes nos credere in unum Deum qui in Trinitate laudatur & glorificatur: tradentes etiam in ecclesia symbola ipsi & successores ipsorum patres nostri celeberrimi. Quæ tenentes Christiani, signum venerandæ crucis sanctum evangelium scripto traditum, venerabiles imagines per exprimentem rei figurationem, & quamplurima alia Deo dicata: easque nobis admoventes, & cum affectu adorantes ac salutantes, sanctificationis ipsorum participes efficimur. Non tamen ad hæc quasi ad deos accedere Christiani, quemadmodum ad idola gentiles. Absit id ab eis crimen: nugæ sunt hæ, & vaniloquentia iconoclastarum. Ex quo etiam merito Christianorum accusatores appellantur. Cumque dementes sint, vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum. *Psal. 11.* Labia dolosa in corde, & corde prava locuti sunt. Quod ea quæ adversus idola pronunciata sunt a lege divina, prophetis & apostolis, in evangelicarum rerum picturas male exceperunt, pervertentes sacram scripturam juxta propria desideria; nihil aliud intelligentes, quam ex idolis illis non esse nos per Christum Deum nostrum liberatos, aut salvatos. O hominum dementiam atque insaniam! quia sanctum a profano non distinxerunt. Nam Domini & Sanctorum ejus imaginem eodem quo dæmoniorum effigies nomine appellarunt. Proh improbitas hominum! Væ ipsis, quod a Deo resilierunt. Etenim Christiani unum Deum colentes in Trinitate collaudatum, & soli ipsi latriam offerentes, per sensibilia signa ducimur ad intelligibilia. Cum enim sensibiles simus, non aliter ad intelligibilia provehimur, quam per sensibiles notas tum scripturæ ad meditandum, tum picturæ, qua res coloribus & lineamentis exprimuntur. Hæc enim in prototyporum omnium inducit & evehit recordationem: & alterum quidem auditu percipimus, alterum vero oculis contemplamur. Quæ ita se habent, ut alterum alterius notitiam inferat: habent etiam sine controversia, ut alterum alterius contineat declarationem, & iisdem afficiantur honoribus.

Α μαται· φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ἢ τίς συμφωνία Χριστῷ πρὸς Βελίαρ; ἀλλ' οὐκ ἴσχυσαν ὅτι νόμος, ἢ προφῆται τύπους ἐπιστρέψαι· ἐπέμειναν γὰρ τῇ ἰδίᾳ ἀπωλείᾳ. ἦλθεν οὖν ὁ προφητευθείς, αὐτῷ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, συναΐδιος τῷ πατρὶ καὶ συναίδιος, καὶ Θεός, σάρκα προσλαβόμενος ἐκ τῆς ἀχράντου θεοτόκου ἀειπαρθένου Μαρίας· καὶ γέγονε καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος πλὴν ἁμαρτίας, ἵνα ῥύσηται ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, καὶ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου δουλείας. πάντα πέρας τὴν οἰκονομίας αὐτοῦ πληρώσας μυστήρια, παθὼν σαρκὶ ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ ταφείς, καὶ ἀναστάς, καὶ ἀνελθὼν εἰς οὐρανούς, ἦλθεν κατῆλθεν· ἐλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ πάντων ἐκείνων τῶν μιασμάτων καὶ βδελυγμάτων, ἀποστείλας τοὺς ἁγίους μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἀποστόλους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, λαβόντας δυνάμει ἐξ ὕψους, καθὼς αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, τὸ πνεῦμα τὸ κύριον καὶ ζωοποιόν, τὸ παρακλάδιμον, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς διὰ υἱοῦ ἐκπορευόμενον. διὰ ὧν ἠνώμεθα δυνατοὶ ἐν ἔργῳ, ἐλυτρώσαντο τὸ ἀνθρώπινον ἐκ τῆς ματαίας τῶν εἰδώλων λατρείας, διδαξάντες ἡμᾶς πιστεύειν εἰς ἕνα Θεὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον καὶ δοξαζόμενον, παραδόντες καὶ σύμβολα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοί τε καὶ οἱ αὐτῶν διάδοχοι ἀοίδιμοι πατέρες ἡμῶν. ἃ κρατοῦντες οἱ Χριστιανοί, τόν τε τύπον τοῦ τιμίου σταυροῦ, ἄγιον εὐαγγέλιον διὰ γραφικῆς θεωρίας, σεπτάς εἰκόνας δι' ἐζηγητικῆς ἀναπαραστάσεως, καὶ ἕτερα πλεῖστα ἱερὰ ἀναθήματα· καὶ τούτοις προσεγγίζοντες, ὡς χριστικῶς προσκυνοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι, τῷ ἁγιασμῷ αὐτῶν μεταλαμβάνομεν. οὐ μὴν δὲ τούτοις ὡς θεοῖς προσῆλθον οἱ Χριστιανοί, καθάπερ οἱ Ἕλληνες τοῖς εἰδώλοις· ἄπαγε τῆς κατηγορίας· φλύαφήματα ταῦτα καὶ φλυαρίαι τῶν Εἰκονομαχῶν. διὸ καὶ ἄξιοι χριστιανοκατήγοροι διομάζονται καὶ παράφρονες ὄντες, μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ, καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησαν κακά· ἔστι τὰ κατὰ τῶν εἰδώλων, διηγεμένα παρά τε τῷ Θείῳ νόμῳ, καὶ τοῖς προφήταις, καὶ τοῖς ἀποστόλοις, εἰς τὰς εὐαγγελικὰς ἱστοριογραφίας κακῶς ἐξελήφασι, στρέψαντες τὰ θεῖα γράμματα κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας· αὐτοὶ ὄντες ἕκαστοι τῶν εἰδώλων ὑπ' ἐκείνου ἐρρύσατο ἡμᾶς, οὐδὲ ἔσωσεν ἡμᾶς. ὦ τῆς τύπου παραφροσύνης καὶ παραφορᾶς· ὅτι ἀνάμεσον ἀγίου καὶ βιβλίου οὐ διέστειλαν. τὴν εἰκόνα γὰρ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ἴσα ταῖς εἰκόσι τῶν δαιμονίων ἐμάσαν. φεῦ τῆς τῶν Ἑλλήνων μανίας. ὑμεῖς αὐτοῖς, ὅτι ἀπεστάσατε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. εἰ γὰρ Χριστιανοὶ ἕνα Θεὸν σέβοντες ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον, αὐτῷ μόνῳ καὶ λατρεύοντες, διὰ αἰσθητῶν συμβόλων πρὸς τὸ νοητὸν ἀγόμεθα. αἰσθητοὶ γάρ ἐσμεν ἄλλως πως πρὸς τὸ νοητὸν οὐκ ἀπαντεύμεθα, εἰ μὴ διὰ αἰσθητῶν συμβόλων, διά τε γραφικῆς θεωρίας, καὶ διὰ εἰκονικῆς ἀναπαραστάσεως. αὕτη γὰρ ἁπάντων τῶν πρωτοτύπων ὑπόμνησίς ἐστι καὶ ἀναγωγὴ πρὸς αὐτά. καὶ τὰ μὲν διὰ τῆς ἀκοῆς ὠφελιζόμεθα, τὰ δὲ διὰ τῆς ὁράσεως κατανοοῦμεν. τὰ ἀλλήλων γνωριστικὰ χορεύει πάσης ἀντιλογίας καὶ τὰς ἀλλήλαις ἔχουσι δηλώσεως, καὶ ταῖς αὐταῖς τιμαῖς γεραίρονται.

Ετι

ANNO CHRISTI 381. ACTIO VIII.

Ἔτι δὲ πρὸς ἀκριβεστέραν κατανόησιν καὶ ἑτέραν τινὰ ἀποσαπολογήσομαι. κοινὸν πάντων ἐστὶ τῶν τοῦ Θεοῦ δημιουργημάτων, ἀλλήλων μετέχειν, καὶ πρὸς ἄλληλα ἔχειν τὴν συγγένειαν. καὶ εἰ ἕτερόν τι τὰ ἕτερα ὑπερέχει κατὰ ἀξίαν καὶ τάξιν, ἀλλ' οὖν παντὶ τῷ ὅτι κοινωνίαν ἔχει ἄλληλα. οἱ γὰρ ἄγγελοι ἁπλαῖ νόες ὄντες, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, εἰς τὸ εἶναι παρήχθησαν παρὰ τοῦ πάντων δημιουργοῦ Θεοῦ· ὡσαύτως καὶ ἀνθρωπίνη φύσις· ἀλλὰ μέση τίς ἐστι μεγέθους καὶ πυκνότητος, ἤγουν τῆς τῶν ἀρχαγγέλων καὶ τῆς ἐπιγείων. καὶ καθὸ κτίσματά εἰσιν ἑκάτερα, κοινωνίαν ἔχουσιν εἰς ἄλληλα. ἔπειτ' ἄπλοι οἱ ἄγγελοι μὲν ἁπλαῖ νόες ὑπάρχουσι καὶ ἀνώλεθροι, ὁ δὲ ἄνθρωπος θνητός· ἀλλὰ νοῦ καὶ ἐπιστήμης ὢν δεκτικός, μετέχει κατὰ τοῦτο τῆς τῶν ἀγγέλων φύσεως. αὖθις ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μετέχει τῆς τῶν λοιπῶν ζώων, ὅτι καὶ αὐτὴ σάρκες, καὶ ἐσθίουσι, καὶ ὑπνοῦσιν· ἀλλὰ καὶ τῆς γῆς μετέχουσιν, ἐξ ἧς ἐληφθημεν, ὅτι καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν ἀναλυόμεθα, ἕως τῆς μεταποιήσεως ἡμῶν τῆς ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν. τοιγαροῦν καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἀλλήλων μετέχουσιν, ἥλιος ἡ γῆ, τὸ ὕδωρ, ὁ ἀὴρ, τὸ πῦρ. καὶ ἡ γῆ μὲν ξηρὰ καὶ ψυχρά ἐστι, τὸ πῦρ ξηρὸν καὶ θερμόν, τὸ ὕδωρ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν, ὁ ἀὴρ θερμὸς καὶ ὑγρός. καὶ καθὸ μὲν ἐστι ξηρὰ ἡ γῆ, μετέχει τοῦ πυρός· καθὸ δὲ ψυχρά, μετέχει τοῦ ὕδατος. ὡσαύτως καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τούτῳ τῷ λόγῳ πρὸς ἄλληλα κοινωνίαν ἔχουσιν. ἔνθεν καὶ τὰ σώματα ἡμῶν τῇ ἀναλογίᾳ τῶν τεττάρων τούτων στοιχείων ἐκ τεττάρων στοιχείων σύγκειται, αἵματος, φλέγματος, χυμοῦ, καὶ χολῆς. καὶ τὸ μὲν αἷμα θερμὸν καὶ ὑγρόν, καὶ ἀναλογεῖ πῷ ἀέρι· ἡ ξανθὴ χολὴ θερμὴ καὶ ξηρά, καὶ ἀναλογεῖ τῷ πυρί· ἡ μέλαινα ξηρὰ καὶ ψυχρά, καὶ ἀναλογεῖ τῇ γῇ· ὁ χυμὸς ὑγρὸς καὶ ψυχρὸς, καὶ ἀναλογεῖ τῷ ὕδατι. πρὸς δὲ σαφεστέραν διήγησιν καὶ ἔτι λέγω. βασιλεὺς ὁ δεσπότης· εἰ καὶ προλάμπει ἐπὶ πᾶσι τὸ κράτος ὑμῶν, καὶ ὑπερέχεις τῇ ἀξίᾳ σοῦ τῇ δεσποίνῃ καὶ βασιλίσσῃ μητρί σε, καὶ τῷ πλήθει ὑμῶν τὸ ὑπήκοον ἅπαν κατακολουθεῖ· ἀλλὰ μία ἀνθρωποί ἐστε, καὶ ὁρισμὸν ἐπιδέχεσθε· ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῶον λογικόν θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· καὶ Πέτρος γὰρ καὶ Παῦλος, καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι τὸν αὐτὸν ὁρισμὸν ἐπιδέχονται· ἤγουν μετέχετε τῆς κοινῆς τοῖς ἀνθρώποις, καὶ κοινωνίαν ἔχετε μεθ' πάντων. ὁ δὲ Θεὸς ἀόρατος ὢν καὶ ἀκατάληπτος, ἀνεξιχνίαστός τε καὶ ἀπερίγραπτος, ἀπαθὴς, ἀθάνατος, μόνος βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, οὐκ ἔχει κοινωνίαν ὅτε μὲν ἀγγέλων, ὅτε μὲν ἀνθρώπων, ὅτε μὲν ἑτέρας κτίσεως. αὐτὸς γὰρ δημιουργός, τὰ δὲ πάντα ποιήματα· αὐτὸς προνοητής, τὰ δὲ πάντα παρ' αὐτοῦ προνοούμενα· ἔξω οὖν πάσης φύσεως κτιστῆς ἐστιν ὁ Θεός· καὶ τοῦτο ἀκοινώνητόν ἐστι τὸ ὄνομα αὐτοῦ. διὸ καὶ ὁ θεσπέσιος Μωσῆς ἴδια στοιχεῖα παρέσωσε γράφεσθαι ἐπὶ τῷ τοῦ Θεοῦ ὀνόματι, καὶ οὐ ἑτέρας φωνάς, ἃς ἄλλοις πράγμασιν ἐγράφετο. εἰ δὲ καὶ μετέχουσι τοῦ Θεοῦ αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις, καὶ οἱ θεοσεβεῖς καὶ φοβούμενοι αὐτὸν ἄνδρες, χάριτι αὐτοῦ μετέχουσι, καὶ οὐκ ἐσίᾳ. ἕνεκα ἀξιωθέντες ἐν μετοχῇ γενέσθαι δι' ἀγαθῶν ἔργων.

A Ad clariorem autem rei intelligentiam alia quædam etiam apologiæ causa proponam. Omnium Dei creaturarum commune est, ut participatione aliqua inter se conjunctæ sint affinitate, & quamvis aliæ aliis dignitate & ordine antecellant, res tamen omnes communicatione quadam inter se junguntur. Nam angeli cum sint puræ mentes, ex nihilo producti sunt ab omnium rerum conditore Deo; similiter & natura humana: sed & media est inter excellentiam & tenuitatem, cælestium scilicet angelorum, rerumque terrenarum: verum ut creaturæ conveniunt inter se. Deinde angeli quidem puræ sunt mentes B & incorruptibiles, homo autem mortalis: sed cum sit mentis ac disciplinæ capax, angelicam participat naturam. Rursus natura hominis naturæ ceterorum animalium est particeps, quod & ipse & ipsa caro, & comedunt, & dormiunt, terramque communem habent, ex qua sumpti sumus, & in quam resolvimur usque ad transmutationem nostram ex corruptione in incorruptionem. Ita plane & quatuor elementa communi juncta sunt nexu, terra, aqua, aer, ignis, & terra quidem sicca est & frigida, ignis siccus & calidus, aqua frigida & humida, aer calidus & humidus: & conveniunt quidem terra & ignis, ut sicca; terra vero & aqua, ut C frigida: simili modo & reliqua elementa communione hac inter se sociantur. Hinc etiam nostra corpora proportione horum quatuor elementorum ex quatuor humoribus constant, sanguine, pituita, flava & atra bili: & sanguis quidem calidus & humidus, proportione respondet aeri: flava bilis calida & sicca, & proportione respondet igni: atra bilis sicca & frigida, & proportione respondet terræ: humor humidus & frigidus, & proportione respondet aquæ. Addam etiam ad majorem explanationem. Dominus rex & imperator est: sed & imperium vestrum præfulget omnibus, & dignitate præmines cum domina & imperatrice matre tua, vestroque D nutui subditi omnes parent. Attamen homines estis, & definitione comprehendimini, quoniam omnis homo animal est rationale mortale, mentis & scientiæ capax, & Petrus enim & Paulus, & ceteri homines eamdem suscipiunt definitionem: hoc est, ea quæ sunt communia hominibus, & vos habetis; estque vobis cum omnibus eadem natura communis. At vero Deus invisibilis, incomprehensibilis, investigabilis, incircumscriptus, impassibilis, immortalis, solus rex regum, & Dominus dominantium, nulla aut cum angelis, aut cum hominibus, aut cum alia creatura communicatione est conjunctus. E Ipse enim opifex, cuncta vero creata: ipse providentia regit, reliqua omnia providentia reguntur. Extra igitur omnem creatam naturam est Deus: atque hac ratione nomen ipsius est incommunicabile. Idcirco & admirabilis Moyses peculiares tradidit literas ad scribendum Dei nomen, quas ad alias voces non usurpabant. Quod si virtutes angelicæ, atque homines pii Deumque timentes participes Dei sunt,

ACTIO VIII.

id ejus gratia, non natura habent. Cujus tu quoque fias particeps per bona opera. Et ipse imperium vestrum exaltet, & subrebat vos ad intelligenda & cogitanda quæ perducunt ad æternum ipsius regnum, miseratione sua & precibus sanctæ & immaculatæ dominæ nostræ Dei genitricis, omniumque sanctorum ejus. Amen.

Λαὸς σὸς ὑψῶσαι βασιλείαν ὑμῶν; καὶ ἀνάξει ὑμᾶς νοεῖν καὶ λογίζεσθαι τὰ ἀπάγοντα εἰς τὴν αἰωνίαν αὐτοῦ βασιλείαν, τῇ τε αὐτοῦ ἐλέει, καὶ πρεσβείαις τῆς ἁγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, & πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ. Ἀμήν. ANNO CHRISTI 787.

IN [a] CONCILIUM [b] NICÆNUM II.

UNIVERSALE [c] SIVE OECUMENICUM

Septimum [d] approbatum, [e] trecentorum quinquaginta episcoporum, [f] quo Iconoclastarum hæresis condemnata est anno Domini 787. [g] tempore Hadriani papæ I. & Constantini, ac Irenes imperatorum, indictione 11.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium*.) Hanc sacrosanctam synodum, prout in reliquis antecedentibus conciliis universalibus observatum est, rogatu, auxilio & opera imperatorum, jussu autem & auctoritate Hadriani pontificis indicta & celebrata fuit. Nam in sacra illa divali epistola, quam Constantinus & Irene ad Hadrianum per legatos transmiserunt, quæque supra inter præambulares nunc recens est excusa, post iconomachiam Constantinopoli superioribus temporibus habitam, subjungunt: *Unde nunc confanter cum mundo corde & sero cultu, quæ ad Deum pertinent, una cum omnigena subditis nostris, & hic sacerdotibus dati nobis Domini lauti sumus, & cum consilio decrevimus, ut fiereat universale concilium. Et rogamus vestram paternam beatitudinem, ut deo soipsum,* (id est, suo consensu approbet, sedisque præsentia confirmet.) Paulo post enim subjungunt: *Ascendat huc in stabilitatem & firmitatem antiquæ traditionis sacræ venerationis imaginibus;* quasi dicerent: Nihil firmum & ratum est in ecclesia, quod tua auctoritate non est confirmatum. Rogamus ergo, ut ad synodice confirmandam antiquam de sacrarum imaginum cultu traditionem adesse dignetur is, sine cujus auctoritate nulla synodus universalis unquam legitime celebrata fuit. Hoc est, quod paulo infra ajunt: *Et tamquam verus primus sacerdos & is, qui in loco & sede sancti & superlaudabilis apostoli Petri præsides* (finis dictum est) *ascendat.*

Quæ occasione congregatum fuerit.

Hæc de auctoritate convocati concilii. Qua occasione hæc sacrosancta synodus indicta fuerit, narratur act. 3. in epistola Constantini & Irenæ ad concilium scripta in apologia Tarasii, quæ extat apud Theophanem & Anastasium in translatione Concilii VII. nimirum, quod cum Paulus patriarcha Constantinopoli antea ob simulatam fidem & juramento confirmatam perfidiam iconoclastam, pœnitentiam acturus thronum reliquisset, viramque monasticam suscepisset, dixerit: *Nisi synodus universalis fiat, & error qui est in medio populi corrigatur, salutem non habebitis:* eoque dicto designatum successorem Tarasium adeo commoverit, ut non nisi sub promissione œcumenici concilii celebrandi obtactum munus episcopale acceperit voluerit. Actorum synodalium e Græco in Latinum triplex extat editio. Prima quidem e verbo ad verbum adeo inconcinna atque ineepta, ut nec eam librarii exscribere dignarentur. Quæ dum plane contemneretur, Anastasius bibliothecarius opportunus interpres occurrit, atque eam secunda editione in Latinum vertit, sensa sensibus quam diligentissime reddens, eamque inter alia e Græco in Latinum translata concilia œcumenica in sancta Romana ecclesia archivo recondidit. Postremo is qui Anastasii versionem ignoravit, exosus primam, elaboravit aliam, qua cum aliis conciliis in his conciliorum tomis cusa, communique usui exposita habetur. *Cui quantum præstet quæ Anastasii est,* inquit Baronius, *intuebitur lector, si legat, simulque conferat, cum plura apud Anastasium inveniet, quæ in edita desiderantur, & ea quidem haud parvi momenti; prout nuper Petrus Morinus, qui constantis, diligentissime annotavit.* Nunc demum juxta votum illa quæ Roma jam multis annis expectata fuit, lucem aspexit, atque huic editioni conciliorum inser-

Actorum synodalium triplex editio & translatio.

ta est, de qua collector Romanæ editionis in frontispicio ista præmonuit: *Septima synodus cum tribus Græcis codicibus manuscriptis collata, duobus bibliothecæ Vaticanæ, scilicet Antonii Augustini archiepiscopi Tarracanensis: Latina versio Anastasii nunc primum editur ex vetustissimis codicibus Vaticanis.* Et quæ in Græco textu habentur, & in hac versione desiderantur, vel aliter legisse videtur Anastasius, quam nunc in codicibus Græcis habentur, in margine indicavimus.

b *Nicænum*.) Ut Constantinopoli conveniretur, constitutum fuerat, & reipsa observatum. Sed cum ibidem in ecclesia sanctorum apostolorum anno 7. Constantini imperatoris concilii initium fecissent, milites prætoriani qui Iconoclastarum hæresim medullitus imbiberant, sacrosanctam congregationem manu militari plane exturbarunt. Quo facto imperatores admodum perturbati dimiserunt episcopos ibidem congregatos, quoadusque urbem & exercitum turbulentis illis hominibus, quos Copronymus invexerat, expurgassent, atque ab omni ulteriore motu seditionis liberassent. Qua re prudenter utroque successa peracta, *iterum mense Majo anni sequentis*, inquit Theophanes, *misserat per annum locum congregandi omnes episcopos, qui convenirent in Nicænum ejusdem ad celebrandum illic concilium, & per totum tempus aptum congregati sunt omnes apud Nicæam: ejusdem sedi qui ex Romana sedet & orientalium patriarcharum persona venere, omnino non dimiserat, sed retentos secum habebat.* Ita sacrosancta synodus œcumenica Constantinopoli turbata, Nicæam fuit habita in basilica primaria ejus civitatis, titulo sanctæ Sophiæ nuncupata.

Loca concilii quis.

c *Œcumenicum*.) Id œcumenicum concilium fuisse non potest negari, cum legati sedis apostolicæ primo loco sedentes, & ante alios primum locupletes, concilio præsederint, aliique aliarum sedium patriarchalium ecclesiarum in oriente legati interfuerint. Unde magna cum injuria sacratissimi concilii Theodorus Studita in epistola 38 ad Arsenium, (quam ob argumentum impium non immerito velut commentum rejecerit) localem hanc synodum appellat.

Œcumenicum concilium fuisse probatur.

d *Approbatum*.) Auctoritate Leonis hanc synodum confirmatam esse testatur leo 4. parte cap. 157 contra calumniam auctorum illius libelli, quem sub nomine Caroli Magni ann. 1549 suppresso nomine typographi & loci, dolosus impostor Eli-Phili evulgavit. Hanc sacrosanctam synodum defendit Hadrianus papa in epistola ad Carolum Magnum scripta. Quis neget, eumdem apostolica auctoritate synodum sacratissimam velut oraculum Spiritus Sancti recepisse & approbasse? Illi qui sub Ludovico Pio interfuerunt conciliabulo Parisiensi aperte proficentur, Nicænam hanc synodum ab Hadriano papa comprobatam fuisse; sed paulo post eumdem Hadrianum reprobasse eamdem, quasi ipsa imagines veluti Deum venerandas esse sanxisset. Illud prius nostra sententia suffragatur, ideoque non inviti amplectimur. Posterius vero, quod de recantata palinodia Hadriani papæ subjungunt, doctissime refellit reverendissimus & illustrissimus Cardinalis Baronius, & velut commentum & malitiosam calumniam rejicit. Fuerint hæc sacrosancta Nicæna synodus a patribus concilii Francofordiensis condemnata, inter viros hujus sæculi doctis-

A quibus concilium approbatum fuerit.

Ana concilio Francofordensi hæc synodus damnata fuerit.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

stissimos gravis est controversia. Alii negant, alii affirmant. Singuli suas habent rationes, quas infra pluribus attingam. Reverendissimus cardinalis Baronius eam sententiam veriorem esse judicat, qua asseritur, quod patres concilii, mendaciis & imposturis auctorum libri Carolini decepti, Nicænam synodum, quæ ipsa imagines cultu latriæ soli Deo debito colendas esse sanxisset, suo decreto reprobarint & condemnarint: quodque non tantum legati sedis apostolicæ, verum etiam ipse Hadrianus Papa, postquam libellum a pluribus auctoribus contra Nicænam synodum & cultum imaginum conscriptum a Carolo imperatore ad se missum accepisset, concilium œcumenicum propugnaverit, actaque Francofordiensis concilii illa, quæ contra Nicænam synodum gesta erant, cassa atque plane irrita reddiderit. Hanc esse communem historicorum & antiquissimorum scriptorum sententiam, probat iis testimoniis, quæ infra in notis concilii Francofordiensis allegabo. Theodorus Studita, aliive Græci impostores hanc sacratissimam synodum calumniantur, quod lapsos pœnitentes episcopos citra dispendium dignitatis receperit, idque non sine sacratissimi concilii injuria, ut patebit infra in notis act. 1. & 2.

Numerus episcoporum quantus fuerit.

a *Trecentorum quinquaginta episcoporum*.) Ita Ptellus, quem communis sententia scriptorum fere omnium sequitur. Photius autem *trecentos* septuaginta septem numerat. In menologio Basilii imperatoris trecenti sexaginta septem episcopi interfuisse scribuntur. Pontifex Hadrianus & patriarchæ orientales per suos legatos præsto fuerunt. Ex reliquis plurimi confessionis gloria celeberrimi extiterunt, e quorum numero sunt Plato & Theophanes monachi; item Euthymius Sardicensis episcopus: qui tempore Constantini Copronymi vincula & exilia, septumque privationem passi fuerant. Confessus episcoporum & ordo eorum in hac synodo idem fuit, qui in œcumenicis conciliis supra descriptus habetur.

Confessus quis.

Prima actionis compendiosa relatio.

f *Quo hæresis Iconoclastarum condemnata est*.) Septem actionibus, quarum prima habita fuit octavo Kalendas Octobris, ind. decima, mense eodem tunc inchoata. Exordio illius ad rogationem episcoporum Siciliæ, Tarasius causam cogendæ synodi præloquutus, singulos admonuit, ut adversus exortam hæresim strenue agerent. Ex suggestione Constantini episcopi Constantiæ Cypri deinceps jussi sunt adesse episcopi de hæresi Iconoclastarum accusati. Quibus præsentibus, jussa synodi lectæ sunt literæ imperatorum, quibus significabant, quod exemplo Pauli Constantinopolitani patriarchæ se episcopatu abdicaverit, errorem detestantis, atque ad œcumenicum concilium celebrandum adhortantis, animo perculsi, constituissent fidem catholicam exulantem revocare, quodque tantæ molis structuram a creatione Tarasii catholici episcopi inchoassent. Porro inter alia exhortationis verba ad synodum habita, hæc quæ obscure absque germano sensu leguntur in vulgata editione, apud Anastasium ita redduntur. *Igitur quoniam a toto terrarum orbe collegit vos Deus consilium sanctum facturos velens, etce propositis sanctis evangeliis, & intelligibiliter clamantibus: Justæ judicate: fiate fabulæ pietatis propugnatores, & eorum nequitiam detegite, & manifeste apparentem seditionem vestrum curate, emendandam. & Petrus primus princeps collegii apostolici, qui fervidis deceptionis amentia percussus, Judaica auditionis sensum gladio abstulit: extendite secum spiritus, & omnem arborem germinantem fructum contentionis & introductæ neutralis, aut majoris vitæ transplantate, aut eamdem incorporationibus concidite, & ignem futuræ gehennæ transmittite*, &c. His præmissis, eas quas ab Hadriano pontifice de congregandæ synodo literas acceperat, produxit, easque legi procuravit; sicut etiam quatermiones illos, quos tres orientales patriarchæ per suos legatos ad synodum destinaverant. Quibus perlectis, sancta synodus imperatoribus de fide catholica optime meritis bene precata, conversa est ad cognitionem lapsorum episcoporum, Basilii Ancyrani, Theodosii Myrensis, atque Theodosii Amorii. Qui omne ante sacrum concilii consessum stantes, suamque hæresim abjurantes, in ecclesiam recipi, & veniam petiverunt, eamque non gravate impetrarunt, quando alii post alios fidei catholicæ professionem ediderunt, atque Iconoclastarum hæresi anathema dixissent. Post hos ad synodalem consessum receptos, producti sunt alii episcopi pariter lapsi, hi: Hypatius episcopus Nicææ, Leo Rhodensis, Gregorius Pisidiæ, Gregorius Pessiountis, Leo Iconii, Nicolaus Hierapolis, Leo Carpathi: cumque horum fides non adeo explorata esset, prolixior de iis cognitio adhibita fuit. Tarasius Constantinopolitanus patriarcha dum Leonis Rhodensis fidem explorat, audissetque illum multo tempore in eadem hæresi permansisse, illam auream memoratu dignam dixit sententiam: *Diuturniores passiones difficiliores sunt ad curandum: sic & animæ quæ in obscuro sunt hæresum, lumen orthodoxiæ difficile recognoscit*. Quomodo autem prædicti lapsi episcopi, & qui ab ipsis fuerant ordinati, in ecclesiam recipiendi essent, ex sacris antiquis canonibus, sanctorumque patrum assertionibus ex codicibus a patriarchio in synodum allatis, facta est prolixior disquisitio. Tarasius inter differendum interloquutus ostendit, ejusmodi hæresem jam diu ante ab improbis hæreticis Marcionistis, Manichæis, Petro Fullone, Xenaja Hierapolitano, atque Severo plantatam, adeoque potius hoc tempore renovatam, quam adinventam esse. Cumque ad hosce recipiendos quidam episcopi orthodoxi se difficiles præberent, quidam episcopus Juvenalis nomine, commissionem permotus, ex sua sede surgens, eamdem cum ipsis excepturus sententiam, se illis immiscuit; ipsique ut facilius veniam quam petebant, consequerentur. Quod cum eadem intentione etiam Illyrici episcopi fecissent, receptionem eorum in sequentem * annum [ ] differre.

ANNO CHRISTI 787.

* actionem

Secunda actio celebrata est VI. Kalendas Octobris, in qua Tarasius diligenter examinavit, num Gregorius Neocæsariensis episcopus lapsus vere an ficte pœniteret, & ecclesiæ catholicæ restitui cuperet. Sed cum ille ex intimis præcordiis veræ pœnitentiæ signa edidisset, mandatum est illi, ut libellum supplicem, quo se vere catholicum esse profiteretur, ipse conscriberet, & sequenti actione synodo offerret. Post hæc lecta sunt literæ, quas Hadrianus Papa ad imperatorem & Tarasium Constantinopolitanum episcopum, de primatu Romanæ ecclesiæ, de sacrarum imaginum cultu, aliisve fidei articulis conscripsit. His absolutis, legati sedis apostolicæ interloquentes rogarunt, quid Tarasius, quidve universa synodus de iisdem sentiret. Respondet Tarasius: *Confirmamus atque permanebimus in significatione literarum quæ lectæ sunt, imaginales descriptiones*, id est, quæ ad sacras imagines pertinent, *suscipientes, secundum antiquam patrum nostrorum traditionem*, &c. Cumque ad eorumdem legatorum sedis apostolicæ interpellationem, sancta synodus de iisdem literis respondisset: *Sequimur & suscipimus, & admittimus*: legati patriarcharum orientalium magna præconiis easdem Hadriani epistolas, fidemque Tarasii extulerunt, ac deinceps cum reliquis episcopis & archimandritis omnibus easdem sua subscriptione confirmarunt.

Actionis 2. compendiosa descriptio.

Tertia actio secundum accuratiorem Anastasii versionem celebrata habetur III. Kalendas Octobris. Unde quod in vulgata editione hac nostra mendose legitur, nempe VI. Kalendas Octobris habitam fuisse, corrigendum est: nam ex superdictis constat, quod secunda actio VI. Kalendas Octobris celebrata fuerit. In hac proposita est in primis causa Gregorii Neocæsariensis episcopi, quem cum nonnulli ad ecclesiam, non autem ad episcopatum pristinum recipiendum esse dixissent, ideo quod Iconoclastarum antesignanus fuisset, atque orthodoxos tempore persecutionis in oriente graviter vexasset, decretum est tandem auctoritate legatorum sedis apostolicæ, ut una cum collegis in sedem suam recipiatur, maxime quia objectum ille persecutionis crimen probari non posset. Post hæc jussu concilii recitatæ fuerunt epistolæ, quas Tarasius dederat ad patriarchas orientales, quasve eorum item patriarcharum nomine monachi Palæstinæ Tarasio reddiderant. Quibus approbatis, legati sedis apostolicæ nomine trecentorum decem & octo patrum, qui ante in eadem civitate Nicænum primum concilium collegerant, aliter sentientibus anathema dixerunt: cumque eamdem sententiam sacrosancta synodus plane approbasset, susque subscriptiones corroborasset, sanctis acclamationibus imperatoribus oblatis, finis huic actioni impositus fuit.

Vulgata editio mendosa.

Actionis 3. compendiosa enarratio.

Quarta actione, quæ juxta translationem Anastasii ipso Kalend. Octobris celebrata est, omnium sententia jussa sunt afferri sacra volumina, quibus de cultu sacrarum imaginum testimonia recitarentur. Primumque ex divina scriptura tam veteris quam novi testamenti, inde ex sanctorum patrum sacris voluminibus decerptæ sententiæ. Addita est lectio historiæ de imagine illa Domini nostri Jesu Christi, quam Judæi circa tempora Constantini & Irenæ Beryti in Syria iterum crucifixerunt, clavis perforarunt, & post turpes irrisiones, contumelias & conspurcationes lancea transfoderunt. De qua memorabile illud continet eadem historia, quod cum latus imaginis lancea perforarent, sanguis & aqua copiose profluxerint; ex quo illi quidem in admirationem versi, nec tamen conversi, novum experimentum tentant, si homines male affecti & morbosi eo sanguine aspersi sanarentur. Quod cum revera præstitum esset, Deo corda eorum attingente, omnes abnegata perfidia in Christum crediderunt, & baptismum susceperunt. Recitatam historiam patres concilii audientes, lacrymis sunt perfusi, non aliter, quam si crucifixionem Salvatoris ex uno evangelistarum acceptam recitari audivissent. His locis & auctoritatibus variis de sacrarum imaginum veneratione allatis & recitatis, subjuncta est lectio epistolarum Gregorii papæ II. &

Actionis 4. descriptio brevis.

Imperatores pium novitatem explodendam esse monent.

Lapsi episcopi recipiuntur.

ANNO CHRISTI 787.

II. & Germani Constantinopolitani episcopi. Ad postremum sacra synodus se antiquis traditionibus & patrum sententiis inhærere profitetur, anathematismos superioribus similes promulgavit, omniumque episcoporum subscriptione firmavit. Hæc actio in editione vulgata, ut supra in notis de notavi, non uno in loco mendosa esse reperitur, & in historia imaginis crucifixæ Beryti quædam apocrypha de imagine Christi a Nicodemo facta admixta habet: a quibus exturpabitur facile, si cum Anastasio verbione conferatur. Quæ de canonibus sextæ synodi hac actione dicuntur, non a synodo, sed Tarasio Græco dicuntur: ideoque intelligenda sunt & explicanda, prout supra in notis sextæ synodi verbo *receptum*, & item pseudo-sexti concilii, verbo *canones* 102. explicata fuerunt.

Mendosa in hac actione.

Actionis 5. compendiosa relatio.

Quinta actio collecta est quarto nonas Octobris, in qua Tarasius ostendit, Iconoclastas Judæorum, Sarracenorum, Gentilium, Samaritanorum & Manichæorum sectarios esse: refutatisque eorum argumentis, quæ pro confirmatione suæ hæreseos attulerant, alia plura testimonia ad comprobandum sacrarum imaginum cultum recitari mandavit. Post hæc evidenter demonstravit, quod Anastasius, Constantinus & Victor patriarchæ hæretici tempore vigentis persecutionis sacros codices, in quibus de venerando cultu sacrarum imaginum mentio aliqua inveniebatur, corruperint, abolerint & incenderint. Denique his peractis, sententia & decreto legatorum sedis apostolicæ notati sunt adversus Iconoclastas anathematismi, finisque quintæ actionis impositus fuit. Notandum, quod hac actione Joannes Thessalonicensis ait, angelos & animas esse corporeas, idemque cum Basilio & Athanasio universam ecclesiam sentire, falsum est, & ab ecclesia nequaquam receptum. Quod autem ex professo & instituto synodi allegabat, angelos & animas pingi posse, judicio ecclesiæ probatum est. Rationem quam ille ibidem intulit, synodus non curavit, utpote quod de retinendo usu imaginum duntaxat in ea ageretur.

An angeli & animæ definiri vere humani corporis.

Actio 6. definitur & recitatur.

Sexta actione, quæ non pridie, (ut habet vulgata editio) sed tertio nonas Octobris, teste Anastasio, celebrata fuit, definitio fidei, quam in pseudoseptima synodo Constantinopolitana sub Copronymo habita Iconoclastæ ediderunt, sub nomine Gregorii Neocæsariensis episcopi recitata fuit. Joannes & Epiphanius viri orthodoxi eamdem deinde refutarunt. Unde quod Gregorius imaginem Christi eucharistiam nominat, Iconoclastis nostri temporis parum patrocinatur. Nam quod ille hac actione dixisse fertur, sub nomine Iconoclastarum proposuit, & ab orthodoxis verbum imaginis in eucharistia plane detestantibus est refutatum.

Actionis 7. res gestæ.

Cumque ita superioribus actionibus perfidia Iconoclastarum jam satis refutata & condemnata fuisset, septimam & ultimam actionem tertio Idus Octobris celebrantes, ediderunt catholicæ fidei definitionem, in concilio Florentino sessione quinta recitatam & approbatam, in qua ne cum Iconoclastis in aliquo dogmate communicarent, professi sunt, Spiritum sanctum, quod illi negabant, a Patre Filioque procedere, atque imagines deiparæ virginis, aliorumque sanctorum, non minus quam sanctæ crucis retinendas & colendas, non tamen cultu latriæ propter se atque ex sua natura adorandas esse. Hanc limitationem addendam esse putavi in gratiam Iconoclastarum quorumdam theologorum, qui docent Christi reliquias, atque sanctissimæ crucis imaginem latriæ cultu respectivo adorari posse. Qua in re a definitione concilii non recessa, sed verbis tantum & modo loquendi discrepare videntur.

Concil. 22.

His itaque in synodo decimus x. Kalendas Novembris, actione (secundum novam editionem) octava editum fidei decretum universa synodus acclamando, & contrarium sentientes anathematismis execrando, approbavit, suaque subscriptione firmiter corroboravit. Post hæc viginti duos canones ad ecclesiasticam disciplinam pertinentes ediderunt: atque tandem tres synodales epistolas, unam ad imperatores, alteram encyclicam ad omnes ecclesias, tertiam ad Hadrianum papam perscripserunt, & sacratissima synodo xxx. Octobris, quæ anniversaria memoria apud Græcos recolitur, finem imposuerunt. De his quæ absolutam sanctam synodum sunt consecuta, Ignatius in Tarasio apud Surium xxv. Februarii ista scripsit: *Tandem cum Tarasius & plures qui cum eo resederant cœtui patrum venerandum literarum decretum tutis monumentis mandassent, & ut id salvum & integrum maneret, precati essent, ut & patres qui primam adversus furiosum Arium victoriam erant consecuti, adjutores haberent, & eorum quæ decreta fuerant, confidem Deum commissent; & nunc manifesta hujus sententia auctores, & omnes hæreseos laboratores ab omni ecclesiastico per anathema separarent: in unum regium oratio jussi ut ejus scripta audirentur dogmata. Quæ summa benevolentia exceperunt imperatores, Erecta itaque cathedra ejusdem imperatorum, & totius a Deo electa synodi jam dictæ Magnaura insigni aula, & nono decreto recitato, cum aures imperatorias divinus instillasset spiritus (audiebant enim eorum in unum convenisse eos ex omni quarto vere qui omnia continet, & in unam consensisse sententiam) iidem admirati sunt accurationem; & esse doctrinam divina inspirationis quæ ab eis decreta fuerant, sapienter judicantes, penna & manu imperatoria ea optima comprobans & confirmans. & non tantum donis synodum prosecuti, unumquemque mittens in suam civitatem, & ad gregis curam participes. Tarasium autem & apostolicæ sedis nuntios multis auctos, cum ad sacrosanctam ecclesiam lapsis se restituissent pontificatum, & decimis decretis populum instituissent ac roborassent, ejus qui in clerum ecclesiasticum irruerant, aut episcopatum tenebant, nullum ante synodum, aut in synodo, aut post synodum crimen intendunt de quorum modo ejiciendo, neque eos qui a simonia fuerant ab hæreticis, a pascuis segregant ecclesiasticis; sed synodalem & paternam sequentes dispensationem, eos quidem qui ad pium transgressi sententiam, manibus suis complexi sunt tamquam fratres & collegas in munere pontificatus: eos vero qui in re aliqua claudicaverant, & in his quæ ad fidem pertinent pervesi aliquantum exstiterant, & deinde a lapsu resipuerant, & libellis compunctionem abrogantes ejusmodi, si dicam amplectentes exscribunt, collocabant in suis sedibus, & in pacifico statu & tranquillitate, nullis agitatam fluctibus transeuntes ecclesiam orbe terræ. Et in his quidem quæ ad gloriosam fidem pertinent, sic magnus Tarasius assedit, ad eam velle & astute explicandam, & ad eos qui vacillabant & utrisque pedibus claudicabant, ut vellet sedo intendere, persuadendos, magnum suscepit certamen & sudorem laboris: quibusdam quidem eos qui retrahebant, honestis monitis inducens: & si quos videbat retro pergere, eos dirigebat rectorum congressionem, ejusque legibus colligens veritatis, adducebat ecclesiæ lateri, &c.*

Partes vicarii Constantinopolitani.

Qualiter cum lapsis se gesserint Tarasius.

g *Tempore Hadriani papæ I.*) Anno septimo imperatorum inchoato, & sedente Constantinopoli Tarasio, præsidii turba amplius fuisse hanc synodum, supra ex Theophane recensui. Sed cum per imperatorem metus militum prudenter sublatus esset, contigit anno octavo Constantini & Irenes, mense Septembri, initio indictionis undecimæ hanc synodum vicissim congregari, & in nomine Domini Jesu Christi, ut videre est initio actorum synodalium actione 1. iterum inchoari. Cum itaque secundum veriorem computationem Baronianam cum prædicta indictionis undecimæ initio, atque cum octavo anno imperii Constantini & Irenæ, annus Christi redemptoris nostri 783. concurrat, recte hunc annum Christi actis synodalibus præfixi: quorum Paulus Diaconus 781. Cedrenus 786. Onuphrius 789. male annotarunt. Pselli vero annos tantum sexaginta inter sextam & septimam synodum esse volunt, quod cum nullo modo defendi posset, quidam, teste Bellarmino de conc. lib. 1. cap. 3. mendum librariorum in Pselli textum irrepsisse, ipsumque centum annos scripsisse suspicantur.

Quo tempo. ea habita synodus.

SY-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

SYNODUS CONSANTINOPOLITANA

ANNO CHRISTI 787.

CONSTANTINI ET EIRENES,

Ex libello ſynodico.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ πάππω τῷ βασιλείαν, Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐκ Χάζαρος διεδέξατο· καὶ τῷ βασιλεύσαντι Λέοντι, Κωνσταντῖνος υἱὸς αὐτοῦ μετὰ Εἰρήνης τῆς οἰκείας μητρὸς ἐκληρώσατο· οἱ θείαν καὶ ἱερὰν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων συνοδον ποιησάμενοι, μέχρις ὥρας τετάρτης καθήσαντες, ἀναθεματίσαι εἰκονομάχους κατέσπευδον, ὅπερ γενέσθαι οὐ συνεχώρησαν σχολάρχαι.

CONSTANTINO vero in imperio filius Leo Chazarenus ſucceſſit: ejuſque imperium Conſtantinus iterum filius cum matre Eirene ſortitus eſt: qui divinam & ſanctam in templo ſanctorum, & celeberrimorum apoſtolorum ſynodum inſtituentes, uſque ad quartam horam conſidentes, anathemate notare imaginum oppugnatores feſtinarunt: quod tamen ut fieret, ſcholarii non permiſerunt.

SYNODUS VII. OECUMENICA NICÆÆ BITHYNORUM,

Ex eodem libello ſynodico a Joanne Pappo primum, tum ab Henrico Juſtello edito.

ΟΙ γοῦν φιλόχριστοι βασιλεῖς καὶ θεσπέσιοι, ἐξορίᾳ τοὺς σχολαρίους παιδίσαντες, ἁγίαν οἰκουμενικὴν ἑβδόμην συγκροτηθῆναι συνόδον ἐν Νικαίᾳ τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίας ἐθέσπισαν· ἧς ἐξῆρχον προκαθιζόμενοι, Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἐν ἁγίοις Ταράσιος, τοῦ Κυπρίου Παύλου διαδεξάμενος· Πέτρος καὶ Πέτρος πρεσβύτεροι, Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης τὸν τόπον ἐπέχοντες, Ἰωάννης καὶ Θωμᾶς μοναχοὶ καὶ πρεσβύτεροι, τοποτηρηταὶ πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως· Ἣ τις ἁγία συνοδος τοὺς κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας λυττήσαντας ἀναθέματι καθυπέβαλε· καὶ ὅρον ἐκθεμένη ὀρθόδοξον, τὰς εἰκόνας τοῖς ἱεραῖς πρὸς τὴν αἰκαθεν δόξαν αὐτῶν ἀνεβίβασεν.

CHRISTI igitur amantes & divinissimi imperatores, exilio ſcholarios caſtigantes, ſanctam œcumenicam ſeptimam ſynodum Nicææ, quæ ad Bithynorum præfecturam ſpectat, congregari præceperunt: cui præfuerunt præſidentes, ſanctus Tharaſius Conſtantinopolitanus, qui Paulo Cyprio ſucceſſerat, Petrus, & Petrus presbyteri, Adriani ſanctiſſimi papæ Romani locum tenentes, Joannes & Thomas monachi & presbyteri, patriarcharum Alexandrini, Antiocheni, Hieroſolymitani diœceſeos orientalis locum tenentes. Hæc ſancta ſynodus eos, qui contra Dei eccleſias latraverant, anathemati ſubjecit: & definitione orthodoxa expoſita, ſacras imagines ad priſtinam exiſtimationem revocavit.

EADEM SEPTIMA GENERALIS SYNODUS

Ex libello Photii de ſynodis, ſive epiſtola ad Michaelem Bulgariæ principem pag. 14. editionis Londonienſis.

Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἑβδόμη συνόδος Νικαίαν μὲν τῶν Βιθυνῶν μητρόπολιν ἔσαν, καὶ ὀρθοδόξων δογμάτων δικαστήριον πάλαι γεγονυῖαν, καὶ αὐτὴ τῆς εὐσεβείας κεκτῆσθαι ἐδέξω, ἑπτὰ μὲν καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἱερῶν ἀνδρῶν πλήθει πλατυνομένη· ταξιάρχους δὲ καὶ πρωτοστάτας τῆς ἱερᾶς αὐτῶν καὶ μεγάλης φάλαγγος προβαλλομένη Ταράσιόν τε τὸν ἐν ἀρχιερεῦσι θεῖ περιβόητον (θεῖος γάρ καὶ παναίσιος ἀνὴρ, καὶ τὴν βασιλίδος πόλεως ἰθύνειν ἱεραρχικὰς οἴακας, εἴπερ τις ἄλλος, περιόντως ἄξιος) καὶ δὴ καὶ Πέτρον τὸν ἀλαβίσταν πρωτοπρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας, καὶ Πέτρον ἄλλον, πρεσβύτερον, καὶ αὐτὸν δὴ τῆς ἐκεῖσε μονῆς ἡγούμενον τὸ αἰῶνιον Σάββα, οἳ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας διεπλήρουν τὸν τό-

SANCTUM & œcumenicum ſeptimum concilium Nicæam quidem Bithyniæ metropolim, quæ & antea rectorum dogmatum judicium fuerat, ipſam quoque religionis tribunal oſtendit. Trecentorum autem & ſexaginta ſeptem ſacrorum patrum multitudine dilatatum, ſacræ magnæque phalangis ſuæ ordinum duces ac præſides conſtituit Tharaſium inter epiſcopos celeberrimum, (Divinus hic vir atque optimus erat, ac dignus, ut ſi quis alius, qui ſacra regiæ civitatis gubernacula tractaret,) & Petrum religioſiſſimum protopresbyterum eccleſiæ Romanæ, & alterum Petrum presbyterum ipſum quoque, & illius manſionis præfectum ſancti Sabæ: hi ſedis apoſtolicæ ſortiti ſunt locum Adriano tunc

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

pontificiam dignitatem exercente : & Joannem & Thomam monastica vivendi ratione celebres, & sacro honore insignes, & totius orientis diœceseon apostolicarum magnarumque sedium tenentes locum, & vices agentes episcoporum, nempe Apollinarii, & Theodoriti, & Eliæ, quorum primus Alexandriæ, alter Antiochiæ, tertius Hierosolymorum erat antistes. Tunc Constantinus & Irene recte de religione sentientes, & pietatis gloria coronati, Imperii Romani purpuram induebant. Hoc sacrum magnumque concilium recens patefactam & barbaram hæresim, quæ ab impiis & execrandis hominibus parta erat, divina communique sententia simul cum ipsius auctoribus condemnavit. Infelices enim homines illi, verbis non confitentes se Christo vero Deo nostro maledicere, factis omnia in eum maledicta & linguæ petulantiam congesserunt. Cumque illum sine medio, & sine aliquo velo contumelia afficere non auderent, per venerandam imaginem, omnem Christo inimicæ mentis cupiditatem expleverunt. Adorandam enim Christi imaginem per quam idolorum error occluditur (proh nefarium scelerataque atque impiæ linguæ cogitationisque somnum) idolum appellaverunt, omnibus ipsam ignominiis afficientes, & per plateas ac vias publicas trahentes, & pedibus conculcantes in ignem conjecerunt, spectaculum Christianis hominibus miserandum, & sola Christi hostium impietate dignum. Eadem & in reliquas sacras imagines contulerunt, cum celeribus pedibus effunderent, diriſque manibus & impuris libris atque dementiæ societatem caperent homines pessimi sacras Christianorum notas & effigies non minus quam si gentium essent abominationes, imo vero magis, publice detestabantur. Ex quo bellum gravissimum adversus Christum, & sanctos ejus commovebatur. Omnibus enim perspicuum est honorem imaginibus habitum ad eos transire, quos illæ referunt. Verum illi nova Judæorum Christi hostium progenies, dum Christi atque sanctorum ejus imagines afficiunt contumelia, ea perficiunt, in quibus patres ipsorum defecerunt. Irruunt enim in facinora Judæorum, singularique alacritate patres suos superare conantur. Et dum non audent in medio Christianorum labris etiam Christum abnegare, in eumdem ipsum Judaicum paternumque zelum deprehenduntur incidere, & adulterinam hanc etiam ostendunt imitationem, nec ullo consistunt loco, sed tamquam veneno hæresis ebrii, huc illuc jactantur & ruunt. Christianos enim se esse profitentur, & adversus Christum debacchantur. Judæos se appellari nolunt, & imagines oppugnantes zelum ipsorum Christo inimicum, imitantur & superant. Idololatriæ nomen vitant, & se in ipsos Christianos, divinaque Christianorum, sancta, que mysteria nihilo idololatris leniores præbent. Quam ob rem sanctum & œcumenicum concilium eos, qui adulteræ illius, & multis seminibus commistæ opinionis ignobilitatem fugere noluerunt, tamquam nothos, & a fidelium nobilitate alienos,

Α πον, Αδριανοῦ τῶν ἀρχιερατικὸν κοσμοῦντος ἀξίωμα. ἅμα δὲ τέτταρες Ἰωαννίων καὶ Θωμᾶν ἄνδρας μοναδικῇ πολιτείᾳ περιφήμους, καὶ ἱερατικῇ τιμῇ περιλάμποντας, καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἀφράστως διοικήσεως τῶν ἀποστολικῶν, καὶ μεγάλων θρόνων προστηρητὰς, καὶ τῶν ἀρχιερέων προτόμων ἔχοντας, λέγω δὴ Ἀπολιναρίου τε καὶ Θεοδωρίτου καὶ Ἠλίου, ὧν ὁ μὲν Ἀλεξανδρείας, ὁ δὲ Ἀντιοχείας, καὶ ὁ λοιπὸς δὲ Ἱεροσολύμων ἱεροπρεπῶς τε καὶ σεμνόφρως προεστήκεσαν, τῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης ὀρθοδόξως στεφάνῳ κοσμουμένων, καὶ τῷ αὐτοκράτορι τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς πορφυρίδα ἐσπείροντο. αὕτη τοιγαροῦν ἡ ἱερὰ καὶ μεγάλη συνοδος ἀρτιφανῆ τε καὶ βάρβαρον αἵρεσιν ὑπὸ δυσσεβῶν καὶ ἀνιέρων ἀνδρῶν παρεισαχθεῖσαν θεοπείτῳ καὶ κοινῷ ψηφίσματι καταδίκασε, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς καὶ προμάχους αὐτῶν τῷ αὐτῷ συναναθεμάτισε κείματι. οὗτοι γὰρ οἱ δείλαιοι Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν βλασφημεῖν οὐχ ὁμολογοῦντες τοῖς ῥήμασι, διὰ πάντων ἔργων πᾶσαν ἐπήνεγκαν ὕβριν καὶ βλασφημίαν καὶ ἀσέβειαν, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον δυσφημεῖν ἀμέσως καὶ χωρίς τινος παραπετάσματος οὐ θαῤῥήσαντες, διὰ τῆς σεπτῆς εἰκόνος τὸ πᾶν αὐτῷ τῆς χριστομάχου γνώμης ἐξεπλήρουν θέλημα. εἴδωλον γάρ, ὃ ἦν μιαρᾶς καὶ ἀθέου γλώσσης καὶ ὀξαποίας ἀπήχημα, τῷ προσκυνητῷ εἰκόνι Χριστοῦ, δι' ἧς εἰδώλων πλάνη διώκεται, προσηγόρευσαν καθυβρίζοντες, καὶ πάσαις αὐτῷ ἀτιμίαις περιβάλλοντες ἀνὰ τὰς ἀγορὰς καὶ τὰς λεωφόρους ποσὶ καταπάτων, πυρὶ παραδίδοσαν, θέαμα Χριστιανοῖς ἐλεεινὸν, καὶ τῆς ἑλληνικῆς χριστομαχίας μόνης ἄξιον, τὰ αὐτὰ δὲ καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἱερῶν εἰκόνων καὶ εἰκονισμάτων ποσὶ θελεροῖς ἐχρῶντο, ἅμα χερσί τε παλαμναίαις καὶ βεβήλοις χείλεσιν ἐκτελοῦντες, καὶ κόρον οὐδένα τῆς τηλικαύτης μανίας ἢ πεπληξίας ἐδαμῶς ἐλάμβανον οἱ ἀλάστορες. ἀλλὰ τῷ ἀλλοιοτέρων βδελυγμάτων ἔδει ἔλαττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὰ Χριστιανῶν ἱερὰ σύμβολά τε καὶ ἐκτυπώματα διὰ μίσους ἄγοντες ἐβδελύσσοντο. δι' ὧν αὐτοῖς καὶ ὁ ἀσπονδος πόλεμος κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ἁγίων συνεκροτεῖτο καὶ ἐκρατύνετο. δῆλον γὰρ ἅπασιν ὡς ἡ τιμὴ τῶν εἰκονισμάτων τιμὴ γίνεται τῶν εἰκονιζομένων, ὥσπερ καὶ ἡ ἀτιμία εἰς αὐτὰ διαβαίνει τὰ εἰκονιζόμενα. ἀλλ' ὅπου τὰ νέα τῶν χριστομάχων ἰουδαίων γυμνάσματα δι' ὧν μὲν τῷ σεπτῷ εἰκόνα Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ἁγίων ἐξύβριζον, τὸ προγονικὸν ἀνεπλήρουν ὑστέρημα, εἰς τὰ ἰουδαίων πλημμελήματα ἐκφερόμενοι καὶ νικᾶν φιλονεικοῦντες τῇ ὑπερβολῇ τῆς προθυμίας τοὺς γυμνήτορας· δι' ὧν δὲ Χριστιανῶν ὢν μέσῳ ἐκ ἔχοντο πλημμῦσαι τὸν Χριστὸν καὶ χείλεσιν ἀπαρνήσασθαι, καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ ἰουδαϊκῷ καὶ πατρῴῳ ζήλῳ πλέγχοντο διαπίπτοντες, καὶ νόθον καὶ τῷ αὐτῶν δεικνύοντες τῷ μίμησιν καὶ μηδαμῇ σάσιν ἔχοντες, ἀλλ' ὥσπερ τῷ κακῷ καρωδοῦντες τῆς αἱρέσεως, ὧδε κἀκεῖσε διεῤῥιπτοῦντο καὶ παρεφέροντο. Χριστιανοὶ μὲν γὰρ ἑαυτοὺς ὀνομάζοντες κατὰ Χριστοῦ ἐφρυάττοντο, καὶ τῷ ἰουδαίων κλῆσιν οὐ προσείμενοι τὸ χριστομαχον αὐτῶν παρεζήλων διὰ τῆς εἰκονομαχίας καὶ ὑπερέβαλον, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὸ τοὺς εἰδωλολατρείας ἐκκλίνοντας ὄνομα ἐδοκεῖ εἰδωλο-

ANNO CHRISTI 787.

ANNO CHRISTI 787.

δωλολατρῶν ἀνεκτότερα ἢ τε Χερσιανοὺς αὐτοὺς καὶ εἰς τὰ τῶν Χερσιανῶν θεῖα καὶ ἄχραντα μυστήρια ἐπιδείξαντο· διὰ τοῦτο μὲν ὅσον μὴ τῆς μεγαλοδόξου ταύτης καὶ πολυσπόρου καὶ συμπεφυρμένης δόξης φυγεῖν ἐθέλησαν τινὰ δυσχέρειαν, ὡς νόθα γλῶμ καὶ ἔκφυλα τῆς πάνυ πιστῆς ἀληθείας, ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ συνόδος διακείνασα δεσμοῖς ἀλύτοις τὸ ἀναθέματος καθυποζάλλει. τὴν δὲ εἰκόνα Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὰς ἀνεκαθεν ἀποστολικάς τε καὶ πατρικὰς παραδόσεις, καὶ τὰς τῶν ἱερῶν λογίων ἐκφαντορίας ἐπὶ τιμῇ καὶ σεβασμιότητι τοῦ εἰκονιζομένου προσκυνεῖσθαι καὶ τιμᾶσθαι ψήφοις ἀναίσαις ἐπεκύρωσέ τε καὶ ἐπισφραγίσατο τῆς προσκυνήσεως καὶ τιμῆς δηλονότι προσαγομένης, καθ' ὃν τρόπον καὶ τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς συμβόλοις καὶ τύποις τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης λατρείας προσιρχόμεθα. ὁ γὰρ τῷ αὐτοῦ ἰσομοίρῳ καὶ συμπεπλεσιομοίρῳ τὴν τιμὴν καὶ προσκύνησιν, οὐδὲ εἰς ἑτερόφυλα καὶ διάφορα τέλη χιζόμεθα, ἀλλὰ διὰ τῆς φαινομένης, ὁμοφόρου καὶ μεσιτικῆς αὐτῶν θεραπείας καὶ προσκυνήσεως ἱεροπρεπῶς τε καὶ ἀδιαιρέτως εἰς τὰ ἀμέσεστον ἐκείνῳ ἐνοειδῆ τε καὶ ἐνοποιὸν θεότητα ἀναγόμεθα. ὅπω τὸν τίμιον σταυρὸν προσκυνοῦμεν, ὃν ᾧ τὸ δεσποτικὸν ἐξετανύσθη σῶμα, καὶ τὸ τοῦ κόσμου καθάρσιον ἀνέβλυσε αἷμα, καὶ ἡ τοῦ ξύλου φύσις τοῖς ἐκείνου ῥοαῖς ἀρδόμενος τὰ ἀγήρω ζωὴ ἐβλάστησεν ἀντὶ θανάτου, ὅπω τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ προσκυνοῦμεν, δι' οὗ δαιμόνων ἐλαύνεται σύφη, καὶ πάθη θεραπεύεται ποικίλα, τῆς ἅπαξ ἐν τῷ προπάτορι χάριν καὶ δυνάμεως ἐνεργηθείσης, καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν τύπων μὴ τῆς ὁμοίας ἐνεργείας συμπροϊούσης. τούτων τοιγαροῦν ἕκαστον, τιμῇ τε Χριστοῦ εἰκόνα φημὶ καὶ αὐτὸν τὸν σταυρὸν, καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ σταυροῦ τὸν τύπον παραπλησίως τῇ σεβασμιότητι καὶ προσκυνήσει ἐξοστοῦντες, οὐκ ἐν αὐτοῖς περιγράφομεν καὶ περιορίζομεν τινὰ τιμὴν καὶ τὸ σέβας. ἀλλ' εἰς τὸν δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα πλοῦτον φιλανθρωπίας ἀφατον, καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἑκουσίως ὑπενεγκόντα θάνατον ἐκουσίως ὑπενεγκόντα, ταύτην ἀναφέρομεν καὶ ἀπερῶμεν. ὅπω δὴ καὶ ναοὺς ἁγίων καὶ τάφους καὶ λείψανα πίστεις ῥύονται ἑάσιοι πιστῶς προσκυνοῦμεν, τὸν αὐτὸν δοξάσαντα Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν μεγαλυίοντες καὶ ἀνυμνοῦντες. καὶ δὴ καὶ ἔτι τύποις κατὰ τὰς μυστικὰς καὶ ἁγίας ἡμῶν τελετὰς ἴσι παραπλήσιον διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐνεργουμένης δωρεᾶς τε καὶ χάριτος, τὸ ἀρχικόν τε καὶ πρωτεργὸν αἴτιον ἐπιγινώσκομέν τε καὶ δοξολογοῦμεν. διὸ καὶ τῶν μακαρίων ἐκείνων καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν ἡ θεοφόρος καὶ ἁγία πανήγυρις, οὐ μόνον τιμὴ εἰκόνα Χριστοῦ, καθάπερ ἔφημεν, ἀλλά γε δὴ καὶ τῆς παναγράντου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τὰς ἱερὰς εἰκόνας κατὰ ἀναλογίαν τῆς πρωτοτύπου ὑπεροχῆς καὶ σεβασμιότητος τιμᾶσθαι καὶ προσκυνεῖσθαι κοινῶν θεσπισμάτων ὅρους, ἐπεσφράγισέ τε καὶ ἐπεκύρωσε· καὶ γὰρ τῷ δι' αὐτῆς εἰς δι' αὐτῆς εἰς ἐνοποιόντινα καὶ συναγωγὸν ἀναγόμεθα θεωρίαν, τῷ πρὸς τὸ ἀκρότατον τῆς ἑρετῆς δι' ὧτινος ἀξιούμεθα θείας, καὶ ὑπερφυοῦς συναφείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν σοφῶς τε καὶ θεαρέστως πλεσαμένη διέλυσε. πᾶσαν δὲ αἱρετικὴν νόσον καὶ πᾶσαν ἀκοσμίαν τῆς λογικῆς ἀπελάσασα, τὸν οἰκεῖον κόσμον καὶ τὸ καλλος τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπαναλαβοῦσαν ἀπέδειξε· καὶ εἶα δὴ ἰα-

ANNO CHRISTI 787.

A insolubilibus anathematis vinculis constringendos judicavit. Imaginem autem Christi veri Dei nostri, ex apostolorum & sanctorum patrum traditionibus & sanctorum oraculorum testimoniis, ad honorem & venerationem illius quem ipsa refert, adorandam atque colendam suffragiis omnibus censuit & confirmavit. Cum adoratio nimirum atque honor adhibeatur eodem modo quo in aliis sacris notis & formis sanctissimæ latriæ utimur. Neque enim in illis consistimus, honoremque & adorationem concludimus, neque ad alios diversos ac varios fines distrahimur: sed per diversum & singularem ipsorum cul-
B tum & adorationem quæ cernitur sacra convenienterique ac minime divisa ratione, animos nostros ad invisibilem illam singularemque atque unicam divinitatem dirigimus. Sic venerabilem crucem adoramus, in qua Domini corpus extensum est, & sanguis ille, quo mundus universus purgatus est, emanavit, & ligni natura illius fluxibus irrigata pro morte vitam perpetuam tulit. Sic crucis signum adoramus, quo dæmonum agmina fugantur & varii curantur morbi: cum semel in ipso exemplari gratia & virtus exhibita sit,
C & usque ad exemplaria similis vis sese diffundat. Hæc igitur singula, nempe Christi imaginem, & ipsam crucem, crucisque notam, cultu adorationeque prosequentes honorem, & adorationem non ipsis concludimus, sed ad eum dirigimus, qui propter incredibiles divitias amoris erga nos factus est homo, & mortem pro nobis pertulit contumeliosam. Sic & sanctorum templa, sepulcra, & reliquias, ex quibus morborum curationes emanant, fi-
D deliter adoramus, Christum verum Deum nostrum qui gloria ipsos affecit, collaudantes & celebrantes. Et si quid his in mysticis & sanctis nostris sacrificiis simile est per munus & gratiam in illis exhibitam præcipuum auctorem & principem causam agnoscimus & commendamus. Quapropter & divinus ac sanctus ille beatorum atque sacrorum virorum cœtus, non solum imaginem Christi, quemadmodum diximus, verum etiam immaculatissimæ semperque Virginis Mariæ & dominæ nostræ Dei genitricis, & sacras sanctorum omnium imagines, pro ratione excellentiæ & sanctitatis exemplarium, colendas & adorandas communium oraculorum decretis constituit & confirmavit. Per ipsas enim ad præsentiam quodam modo atque con-
E gressum, animi ducimus intentionem, & per hanc divina naturamque superante conjunctione copulamur cum illo qui summus est rerum expetendarum. Hæc igitur sapienter divineque septimum illud concilium decrevit atque constituit. Quo quidem facto omnem hæreticam pestem ac turpitudinem a grege ratione prædito depulit, propriumque decus ac pulchritudinem ecclesiam recipere ostendit, & tamquam sponsam non in fimbriis aureis, sed in-

ANNO CHRISTI 787.

intelligentibus decoratam imaginibus, ad Christi sponsi dexteram constitutam, hilaribus & lætis oculis toti fidelium multitudini conspiciendam honorandamque demonstravit.

ἀνυμφεύτῳ αὐτὸν ἐκπροσωπεῖς χρυσοῖς, ἀλλ' ἐν νυμφείοις ἐξηραϊδεῖσαν εἰκότισμεσιν, ἐκ δεξιῶν τοῦ νυμφίου Χριστοῦ παρεστήσασα ἱλαροῖς καὶ χαίρουσιν ὀφθαλμοῖς καθορᾶσθαι καὶ ἐπαγλαΐζεσθαι παντὶ τῷ τῶν πιστῶν πληρώματι παρεσκέδασεν.

ANNO CHRISTI 787.

EADEM NICÆNA II. EX NILO.

SANCTA & œcumenica septima synodus Nicææ secundo habita est, imperantibus Constantino & ejus matre Irene, congregata a * sexcentis sexaginta tribus sanctis patribus adversus Iconomachos. Præerant huic Adrianus papa Romæ, Tarasius Constantinopolis, Politianus Alexandriæ, Theodoritus Antiochiæ, Elias Hierosolymorum. Annus erat mundi * Christi vero 724. A septima ad octavam sunt anni centum viginti.

* trecentis

* *Ita codices mss. & calculo ista annus mundi 6281. sed ex hac & septima notarum accurata numeros non parum corruptos arguit,*

Ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἑβδόμη συνόδος ἡ ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον γέγονε ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ συγκροτηθεῖσα ὑπὸ ἑξακοσίων ἑξήκοντα τριῶν ἁγίων πατέρων κατὰ τῶν εἰκονομάχων· ἡγοῦντο δὲ αὐτῆς Ἀδριανὸς πάπας Ῥώμης, Ταράσιος Κωνσταντινουπόλεως, Πολιτιανὸς Ἀλεξανδρείας, Θεοδώριτος Ἀντιοχείας, Ἠλίας Ἱεροσολύμων. ἐν δὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη . . . ἀπὸ δὲ Χριστοῦ ἔτη ψκδ'. ἀπὸ ἑβδόμης ἕως ὀγδόης ἔτη ἑκατὸν εἴκοσι.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Ad hanc usque synodum non pervenit Anonymus ille scriptor, cujus Breviarium de sex synodis œcumenicis suis supra locis inseruimus; aut certe fatendum est codicem ms. ex quo editus primum fuit lucubratiuncula illa, mutilum fuisse atque imperfectum.

His vero Græce jam Latineque excusis synodi VII. Actis subjiciendam arbitramur vulgatam sive antiquam versionem illam, quæ in regia conciliorum omnium collectione non sat commode præmissa reperitur. Ea autem sic se habet.

SAN-

Digitized by Google

SANCTA SYNODUS ŒCUMENICA NICÆÆ SECUNDO HABITA, ORDINE SEPTIMA.

VULGATA ET ANTIQUA * EDITIO.*

* Hanc versionem Actionum Græco textui et regiæ respondentium primi Regius collector, nos ne quid a Romana anni 1608 et Britannica an. 1618 editionibus recederemus, eandem subjungimus.

ACTIO PRIMA.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi, veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christo dedissimis dominis nostris, Constantino cum matre sua Irene, anno consulatus illius octavo, sub octavum Kalend. Octobr. indictione undecima, conveniente sancta & œcumenica, hoc est, universali synodo, quæ per gratiam divinam, piumque illorum imperatorum sancte orbem terrarum gubernantium decretum congregata est in claritissima Nicænsium metropoli, quæ est in Bithynia provincia: nimirum, Petro viro religiosissimo archipresbytero, quæ Romæ est, sanctissimæ beati Petri apostoli ecclesiæ, præterea Petro piissimo monacho & gubernatore monasterii sancti * Sabæ apud Romanos, vicariis existentibus apostolicæ sedis, cui præerat sanctissimus beatissimusque archiepiscopus veteris Romæ Hadrianus, præsentibus Tarasio sanctissimo & beatissimo archiepiscopo inclytæ Constantinopoleos novæ Romæ; Joanne & Thoma religiosissimis presbyteris monachis, & locum retinentibus apostolicarum sedium ejus, quæ in oriente est, diœceseos.

* Sabbæ

Agapio episcopo Cæsareæ, quæ in Cappadocia.

Joanne episcopo Ephesi.

Constantino episcopo Constantiæ, quæ est in Cypro.

Nicolao episcopo Cyzici.

Eurymio episcopo Sardensium.

Petro episcopo Nicomediæ.

Stauracio episcopo Chalcedonis.

Elia episcopo Cretæ.

Epiphanio diacono, tenente locum Thomæ archiepiscopi Sardiniæ.

Joanne monacho loco Nicephori episc. Dyrrachii.

Daniele episcopo Amasiæ.

Nicolao monacho & præfecto monasterii quod Apra appellatur, in locum metrop. Thyaneusium.

Constantino episcopo Gangrorum.

Niceta episcopo Cladupoleos.

Theophylacto diacono, in locum metropoleos Stauropolitarum.

Eustathio episcopo Laodiceæ.

Michaele episcopo Synnadon.

Constantino episcopo Perges.

Anastasio episcopo Nicopoleos veteris Epiri.

Christophoro episcopo Phasidos.

Teodoro episcopo Seleuciæ.

Basilio episcopo Sylæi.

Nicolao monacho, in locum metropol. Moesi.

Manuele episcopo Adrianopoleos Thraciæ.

Constantino episcopo Rhegii.

Cyrillo monacho, in locum Niceæ episcop. Gotthiæ.

Theodoro episcopo Catanæ.

Joanne episcopo Tauromeniæ.

Gaudioso episcopo Messanæ.

Theodoro episcopo Panormi.

Stephano episcopo Bibonum.

Constantino episcopo Leontinæ.

Theodoro episcopo Taurianes.

Christophoro episcopo * Adraces. * Andrææ.

Theotimo episcopo Crotonis.

Basilio episcopo Tonnesiorum.

Constantino episcopo Carines.

Joanne episcopo Trecaleos.

Theophane episcopo Lilybæi.

Theodoro episcopo Tropheorum.

Sergio episcopo Nicoteron.

Galatone archipresb. locum tenente Rhegii.

Stephano episcopo Syracusano.

Theodoro episcopo Byzies.

Mauriano episcopo Pompejopoleos.

Gregorio presbytero, in locum episcopi Leontopoleos, quæ est in Smyrna.

* Eustratio episcopo Apameæ Bithyniæ. * Eucratio

Sisinnio episcopo Parii.

Epiphanio episcopo Mileti.

* Gregorio presbytero, in locum Nicopoleos urbis. * Georgio

Niceta episcopo * Præconnesi. * Proconnesi.

* Eustratio episcopo Methymnes. * Eucratio

Leone episcopo Chii.

Joanne episcopo Apron.

Theophylacto episcopo * Cypsalon. * Cypselon.

Stephano episcopo * Suidaon. * Sugdæon.

Leone episcopo Mesembriæ.

Joanne episcopo Nyssæ.

Georgio episcopo Thermarum * Babæ. * Bassarum.

Georgio episcopo Camulianorum.

Soterico episcopo * Citisson. * Cissæon.

Constantino episcopo Maustaron.

Georgio episcopo Briulon.

Theodosio episcopo Nissæ alterius.

Theophylacto episcopo Trallium.

Basilio episcopo Magnesiæ, quæ est Anelii.

Ignatio episcopo Prienes.

Saba episcopo Agæorum.

Basilio episcopo Magnesiæ, quæ est prope Mæandrum fluvium.

Gregorio episcopo Palæopoleos.

Theo-

1 Hujus versionis auctor est Gybertus Longulius, qui eam Coloniæ primus edidit an. 1540. Falso autem antiquam a quibusdam existimata est: cum is operi suo hunc titulum inscripserit. *Synodi Nicænæ, quam Graci septimam vocant.... Actiones omnes contra Iconoclastas & Iconomachos.... Opus nunc recens inventum, & e Græco versum per G. Long.* Hard.

ANNO CHRISTI 787.

intelligentibus decoratam imaginibus, ad Christi sponsi dexteram constitutam, hilaribus & lætis oculis toti fidelium multitudini conspiciendam honorandamque demonstravit.

νύμφιον οὐκ ἐκχρυσωτοῖς χρυσοῖς, ἀλλ' ἐν ναοῖς ἐξωραϊσθεῖσαν εἰκόνισμασιν, ἐκ δεξιῶν τοῦ νυμφίου Χριστοῦ παρεστήσασα ἱλαροῖς καὶ χαίρουσιν ὀφθαλμοῖς καθορᾶσθαι καὶ ἐπαγλαΐζεσθαι παντὶ τῷ τῶν πιστῶν πληρώματι παρεσκεύασεν.

ANNO CHRISTI 787.

EADEM NICÆNA II. EX NILO.

SANCTA & œcumenica septima synodus Nicææ secundo habita est, imperantibus Constantino & ejus matre Irene, congregata a * sexcentis sexaginta tribus sanctis patribus adversus Iconomachos. Præerant huic Adrianus papa Romæ, Tarasius Constantinopolis, Politianus Alexandriæ, Theodoritus Antiochiæ, Elias Hierosolymorum. Annus erat mundi * Christi vero 724. A septima ad octavam sunt anni centum viginti.

* sexcentis

* *Ex auctoris mente & calculo esset annus mundi 6283. sed in hoc & supra notatas annorum numeros aut pauca irrepsit errata.*

ΗΑγία καὶ οἰκουμενικὴ ἑβδόμη συνόδος ἡ ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον γέγονεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ συγκροτηθεῖσα ὑπὸ ἑξακοσίων ἑξήκοντα τριῶν ἁγίων πατέρων κατὰ τῶν εἰκονομάχων· ἦγον δὲ αὐτῆς Ἀδριανὸς πάπας Ῥώμης, Ταράσιος Κωνσταντινουπόλεως, Πολιτιανὸς Ἀλεξανδρείας, Θεοδόρητος Ἀντιοχείας, Ἠλίας Ἱεροσολύμων. ἀπὸ δὲ κτίσεως κόσμου ἔτη . . . ἀπὸ δὲ Χριστοῦ ἔτη ψκδ'. ἀπὸ ἑβδόμης ἕως ὀγδόης ἔτη ἑκατὸν εἴκοσι.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Ad hanc usque synodum non pervenit Anonymus ille scriptor, cujus Breviarium de sex synodis œcumenicis suis supra locis inseruimus; aut certe statuendum est codicem ms. ex quo edita primum fuit lucubratiuncula illa, mutilum fuisse atque imperfectum.

His vero Græce jam Latineque excusis synodi VII. Actis subjiciendam arbitramur vulgatam sive antiquam versionem illam, quæ in regia conciliorum omnium collectione non sat commode præmissa reperitur. Ea autem sic se habet.

SAN-

Digitized by Google

ACTIO PRIMA.

ANNO CHRISTI 787.

SANCTA SYNODUS ŒCUMENICA NICÆÆ SECUNDO HABITA, ORDINE SEPTIMA.

VULGATA ET ANTIQUA * EDITIO.*

* Hanc ver. sionem Anastasianæ Græco textui e regione respondentem præmittit Regius collector, nos ne quid a Romana anni 1608 & Binniana an. 1618 editionibus recederemus, eamdem subjungimus.

ACTIO PRIMA.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi, veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christo deditissimis dominis nostris, Constantino cum matre sua Irene, anno consulatus illius octavo, sub octavum Kalend. Octobr. indictione undecima, conveniente sancta & œcumenica, hoc est, universali synodo, quæ per gratiam divinam, piumque illorum imperatorum sancte orbem terrarum gubernantium decretum congregata est in claritima Nicænsium metropoli, quæ est in Bithynia provincia: nimirum, Petro viro religiosissimo archipresbytero, quæ Romæ est, sanctissimæ beati Petri apostoli ecclesiæ, præterea Petro piissimo monacho & gubernatore monasterii sancti * Sabæ apud Romanos, vicariis existentibus apostolicæ sedis, cui præerat sanctissimus beatissimusque archiepiscopus veteris Romæ Hadrianus, præsentibus Tarasio sanctissimo & beatissimo archiepiscopo inclytæ Constantinopoleos novæ Romæ; Joanne & Thoma religiosissimis presbyteris monachis, & locum retinentibus apostolicarum sedium ejus, quæ in oriente est, diœceseos.

* Sabba

Agapio episcopo Cæsareæ, quæ in Cappadocia.

Joanne episcopo Ephesi.

Constantino episcopo Constantiæ, quæ est in Cypro.

Nicolao episcopo Cyzici.

Eutymio episcopo Sardensium.

Petro episcopo Nicomediæ.

Stauracio episcopo Chalcedonis.

Elia episcopo Cretæ.

Epiphanio diacono, tenente locum Thomæ archiepiscopi Sardiniæ.

Joanne monacho loco Nicephori episc. Dyrrachii.

Daniele episcopo Amasiæ.

Nicolao monacho & præfecto monasterii quod Apra appellatur, in locum metrop. Thyaneusium.

Constantino episcopo Gangrorum.

Niceta episcopo Cladupoleos.

Theophylacto diacono, in locum metropoleos Stauropolitarum.

Eustathio episcopo Laodiceæ.

Michaele episcopo Synnadon.

Constantino episcopo Perges.

Anastasio episcopo Nicopoleos veteris Epiri.

Christophoro episcopo Phasidos.

Teodoro episcopo Seleuciæ.

Basilio episcopo Sylæi.

Nicolao monacho, in locum metropol. Moesi.

Manuele episcopo Adrianopoleos Thraciæ.

Constantino episcopo Rhegii.

Cyrillo monacho, in locum Niceæ episcop. Gothiæ.

Theodoro episcopo Catanæ.

Joanne episcopo Tauromeniæ.

Gaudioso episcopo Messanæ.

Theodoro episcopo Panormi.

Stephano episcopo Bibonum.

Constantino episcopo Leontinæ.

Theodoro episcopo Taurianes.

Christophoro episcopo * Adraces. * Andrææ,

Theotimo episcopo Crotonis.

Basilio episcopo Tonnesiorum.

Constantino episcopo Carines.

Joanne episcopo Trecaleos.

Theophane episcopo Lilybæi.

Theodoro episcopo Tropheorum.

Sergio episcopo Nicoteron.

Galatone archipresb. locum tenente Rhegii.

Stephano episcopo Syracusano.

Theodoro episcopo Byzies.

Mauriano episcopo Pompejopoleos.

Gregorio presbytero, in locum episcopi Leontopoleos, quæ est in Smyrna.

* Eustratio episcopo Apameæ Bithyniæ. * Eucratio

Sisinnio episcopo Parii.

Epiphanio episcopo Mileti.

* Gregorio presbytero, in locum Nicopoleos urbis. * Georgio

Niceta episcopo * Præconnesi. * Proconnesi.

* Eustratio episcopo Methymnes. * Eucratio

Leone episcopo Chii.

Joanne episcopo Apron.

Theophylacto episcopo * Cypsalon. * Cypseloe.

Stephano episcopo * Suidaon. * Segdaon.

Leone episcopo Mesembriæ.

Joanne episcopo Nyssæ.

Georgio episcopo Thermarum * Babæ. * Bassarum,

Georgio episcopo Camulianorum.

Soterico episcopo * Cisicsson. * Cicesen.

Constantino episcopo Mauttaron.

Georgio episcopo Brulon.

Theodosio episcopo Nissæ alterius.

Theophylacto episcopo Trallium.

Basilio episcopo Magnesiæ, quæ est Anelii.

Ignatio episcopo Prienes.

Saba episcopo Agnorum.

Basilio episcopo Magnesiæ, quæ est prope Mæandrum fluvium.

Gregorio episcopo Palæopoleos.

Theo-

---

1 Hujus versionis auctor est Gybertus Longolius, qui eam Coloniæ primus edidit an. 1540. Falso autem antiquæ ea a quibusdam existimata est: cum is operi suo hunc titulum inscripserit. *Synodi Nicænæ, quam Græci septimam vocant. .... Actiones omnes contra Iconoclastas & Iconomachos. .. Opus nunc recens inventum, & e Græco versum per G. Long.* Hard.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO PRIMA.

Theophane episcopo Caloes.
Leone episcopo Algazon.
Nicodemo episcopo Eugazon.
Lycasto episcopo Barilon.
Theophylacto episcopo Hyparpon.
Eustathio episcopo Erythron.
Theophane episcopo Lebedon.
Stratonico episcopo Cumano.
Theophylacto episcopo Cymnon.
Cosma episcopo Myrrhines.
Olbiano episcopo Eleas.
* Basilio — * Plaride episcopo Adramytii.
Marino episcopo Antandri.
Joanne episcopo Assi.
Leone episcopo Phoceæ.
Nicephoro diacono in locum Gargarorum.
* Ægæa, vel Ægeæ, Cimæ, Teon. — Constantino diacono in locum * Agæon.
Theognide in locum * Sion.
Theophylactum in locum * Teo.
Joanne episcopo Rhædesti.
Joanne episcopo Parini.
Melchisedec episcopo Calliopoleos.
Leone episcopo Madytæ.
* Tzuruli, aut Trulli, — Sisinnio episcopo * Tzuruli.
Theophylacto episcopo Chariules.
Thoma episcopo Danii.
Gregorio episcopo Theodoropoleos.
Sisinnio episcopo Chalcicos.
Joanne episcopo Bryseos.
Benjamin episcopo Lizici.
Constantino episcopo Heliopoleos.
Petro episcopo Aspones.
Synnesio episcopo Cymes.
Theophylacto episcopo Anastasiopoleos.
Leone episcopo Minsi.
* Herinopoleos. — Anthimo episcopo * Herinupoleos.
Spyridone episcopo Cythron.
Eustathio episcopo Solorum.
Theodoro episcopo Citios.
* Thremithuntos. — Georgio episcopo * Trimithuntos.
Alexandro episcopo Amathuntos.
Michael episcopo Melitopoleos.
Theodoro episcopo Germes.
* Adranutheron. — Basilio episcopo * Adranutheron.
Leone episcopo Pœmanini.
Simeone episcopo Oces.
Strategio episcopo Dardani.
Joanne episcopo Lamptaci.
Theodoro episcopo Palæorum.
Niceta episcopo Ilei.
Leone episcopo Troadum.
Theodoro episcopo Abydi.
Anastasio episcopo Tripoleos.
* Troalon. — Leone episcopo * Traculon.
Stephano episcopo Pulalon.
Joanne episcopo Tabe.
Stephano episcopo Siladon.
Joanne episcopo Sethon.
Theophane episcopo Minnias.
Lycasto episcopo Philadelphiæ.
Michael episcopo Troales.
Gregorio episcopo Gordorum.
Joanne episcopo Daldes.
Eustathio episcopo Hyrcanes.
Theopisto episcopo Hermocapyles.
David episcopo Helenopoleos.
Cyrione episcopo Lophi.
Theophylacto episcopo Apolloniados.
* Basilinopoleos. — Constantino episcopo Cæsareæ Bithyniæ.
Georgio episcopo * Basinupoleos.

A

B

C

D

E

Leone episcopo Aristes.
Nicephoro episcopo Adramet Thraciæ.
Basilio presbytero in locum Dascyliorum.
Niceta episcopo Meles.
Neophyto Episcopo Gordoserbon.
Leone episcopo * Liboes.
Leone episcopo Aspendon.
Joanne episcopo Etennon.
Leone episcopo * Amysi. — * Amyzi.
Constantino episcopo Zelon.
Mariano in locum Zalichi.
Gregorio episcopo Sinopes.
Georgio episcopo Nicopoleos.
Constantino episcopo Asemon.
Gregorio episcopo Amastridos.
Gregorio episcopo * Jonopoleos. — * Jonopolis.
Niceta episcopo Dadybron.
* Theophylacto episcopo Plusiados. — * Theophylacto.
Constantino episcopo Cratiæ.
Niceta episcopo Adrianopoleos.
Joanne episcopo Heracleæ Ponti.
Theodoro episcopo Comanorum.
Niceta episcopo * Rhyzmi. — * Razzi.
Nicephoro episcopo Claneon.
Leone episcopo Trocnadon.
Leone episcopo Corydalon.
Anastasio episcopo Pataron.
Georgio episcopo Nissæ.
Stephano episcopo Arazon.
Theodoro episcopo Pinaron.
Nicodemo episcopo Candibon.
Stauracio episcopo * Zenopoleos. — * Zibopoleos.
Leone episcopo Lamyron.
Stephano episcopo Camnon.
Constantino episcopo Tlon.
Joanne episcopo Comboa.
Petro diacono, & in locum Orycandon.
Joanne diacono in locum Cariæ.
Georgio episcopo * Cybirres. — * Berbe.
Basilio episcopo Taborum.
Dorotheo episcopo Neapoleos.
Constantino episcopo Alabandon.
Gregorio episcopo Heracleæ.
David episcopo Jassi.
Gregorio episcopo * Mylasson. — * Milas.
Sergio episcopo Vigiliarum. — * Mylasser.
Joanne episcopo Myndi.
Stauracio episcopo Stadiæ.
Gregorio episcopo Stratonicæ.
Anthimo episcopo Hylarimon.
Theophylacto.... in locum Amyzonis.
Niceta episcopo Halicarnassi.
Mariano.... in locum Ceramorum.
Theodosio episcopo Chonon.
Michaele episcopo Chæretepon.
Pantaleone episcopo * Valentiæ. — * Bizuliæ.
Georgio episcopo Peltarum.
Cristophoro episcopo Atanaon.
Leone episcopo Eumeniæ.
Paulo episcopo Aemonis.
Gregorio episcopo * Timæni Therom. — * Timæi forum.
Leone episcopo Scoputranopoleos.
Leone episcopo Aleus.
Nicephoro episcopo Lubdon.
Georgio episcopo Appiæ.
Joanne episcopo Eucarpiæ.
Michael episcopo Hieropoleos.
Niceta episcopo Nacoliæ.
Nicephoro episcopo Promiæ.
Nicolao episcopo * Phyton. — * Pythes.

Theo-

a Infra est *Leontius Lauræ*; supra, *Leo Lauræ*. Harduinus.

ACTIO PRIMA.

Theophylacto episcopo Cynabon.
Niceta episcopo Augustopoleos.
Joanne episcopo Cotylæ.
Georgio episcopo Mediæi.
* Ipsi. Theophylacto œconomo & vicario * Ipsi.
Stephano designato Troum.
* Hestorion. Joanne designato * Estorion.
Constantino episcopo Ambladon.
Epiphanio episcopo Perton.
Sisinnio episcopo Philomelii.
Michaele episcopo Papon.
* Agalassi. * Cibon. Theodosio episcopo * Sagalassi.
Sisinnio episcopo Apameæ, quæ est * Cibon.
Jona episcopo Coanes.
Nicephoro episcopo Adadon.
Petro episcopo Pythias.
Leone episcopo Bares.
Petro episcopo Seleuciæ, quæ est Pisidiæ.
Leone œconomo & vicario Sozopoleos.
Mariano Episcopo Magydon.
Paulo episcopo Attaliæ.
Nicephoro episcopo Phoglon.
Leone episcopo Andidon.
Leone episcopo Sibyllon.
Manzone episcopo Pracanon.
Theodoro episcopo Germanopoleos.
Eustathio episcopo Cilindercos.
Sisinnio episcopo Musbadon.
Eustathio episcopo Lamon.
Theophylacto episcopo Zenopoleos.
Constantino episcopo Dalisandi.
Anastasio episcopo Lauxadon.

Sedentibus his in editissimo templi loco sanctissimæ ecclesiæ magnæ, quam cognominatur Sophia, præsentibus simul & audientibus illustrissimis juxta ac magnificentissimis senatoribus, Petronio glorioso proconsule & patricio, Theophylacto comite imperialis obsequii, Joanne regio ostiario & quæstore ærarii militaris, præterea religiosis archimandritis, gubernatoribus & monachis; depositis in medio sacris & inviolatis evangelii Dei codicibus, religiosissimi Siciliæ insulæ episcopi dicere cœperunt: Dignum arbitramur ante omnia & conveniens huic sanctæ & œcumenicæ synodo, sanctissimum summumque pastorem & rectorem præsidem imperatricis urbis Constantinopoleos novæ Romæ, ad initium quæ deinceps tractabuntur, capitum præfari, & veluti januam aperire, & quæ hoc loco deceant, prius explicare.

Sancta synodus respondit: Sanctissimorum episcoporum voto satisfiat.

Tarasius sanctissimus beatissimusque patriarcha Constantinopoleos dicere cœpit. Admodum sane tempestivum est nunc, propheticam illam vocem, quam sæpe etiam ab ipso evangelio prædicatam audivimus, recitare: *Recta fient quæ obliqua erant, & aspera via in planas convertentur.* Cum Deo siquidem cuncta quæcumque fiunt, prompte peragi possunt, quoniam illius voluntati consiliisque nemo obstare potest. Quamquam autem per insultum veteratoris hostis, qui hoc unum conatur ut discerpat & convellat, disturbetque sanctam & catholicam ecclesiam, anni præteriti tempore, sub Kalendas mensis Augusti, in pia & regia civitate præsidentibus nobis in sanctorum & omnibus sæculis laudatorum apostolorum (quos recte Spiritus sancti tubas dicimus) templo, commota sit ingens hominum turba, furore & amaritudine plena, quæ manus in nos injicere tentavit, (a qua tamen divina gratia & favore sumus liberati; idque pauconum episcoporum subsidio quorum nomina libens relinquo, cum plerisque omnibus sint cognita) visa sit obstaculum aliquod & veluti remora injecta, ne verus impietatis sermo exaudiri & stabiliri posset: attamen clementissimi nostri imperatores, qui a Deo gubernacula mundi acceperunt, cum rectæ fidei acerrimi propugnatores essent, malæ vero & minus sinceræ impugnatores, non potuerunt somnum dare oculis suis, nec palpebris dormitationem, donec Dei tabernaculum, hoc est, illius ecclesiam, in unitatem reduxerunt, & pacificum conventum eidem indixerint. Qua de causa consilio & divina voluntate rursus in idem illud, quod tum agebatur, nos congregaverunt. Sed pro beneficiis istis Christus maximus omnium nostrum rex, qui solus largiter retribuere potest, rependat illis. Nos vero viri sacerdotes ipsum auxiliatorem invocantes, & timorem illius animis nostris infigentes, futurumque judicium in eo constituentes, succinctis supercilliis in veritatem ipsam mentes nostras defigamus. Et in omnibus apostolico more sobrie ambulantes, ad æquilibrium cuncta examinemus, ut omnes orationis vanitatem, contentionem & redundantiam, tanquam zizania puris segetibus innascentia, sine aliqua procrastinatione extirpemus, cum adversus veritatem suppullulent, & ecclesiæ repugnent. Nam quæ in ea hactenus tradita sunt, non sunt, Etiam & Non, sed etiam tantum sunt in veritate, manentque infracta & minime ficulnea in æternum tempus. Et is qui denunciat, quod portæ inferorum non prævalebunt ei, mentiri nescius est. Et si confidimus gratum esse coram conspectu Dei, adveniant, qui anno præterito contra veritatem restiterunt: & si quisquam eorum habet quod objiciat, aut contradicat, sive aliam quamvis apologiam, intrepide loquatur. Sic enim omnis inquisitio manifestabitur.

2. Cor. 1.

Matth. 16.

Constantinus sanctissimus Constantiæ, quæ est in Cypro, episcopus inquit: Si sanctæ & œcumenicæ synodo, juxta ea quæ a sanctissimo & beatissimo Patriarcha Tarasio dicta sunt, placuerit, ingrediantur sanctissimi episcopi, qui in hac parte ad sacram & œcumenicam synodum convocati sunt.

Sancta synodus respondit: Ingrediantur. Et ingressi sunt omnes præfati episcopi. Deinde quoque ingressi clarissimi senatores, dixerunt: Domini nostri optimi diploma sacrum & venerandum ad sacrosanctam omnem synodum jusserunt destinari, id audite.

Sancta synodus ait: Confirmet Deus regnum optimorum nostrorum principum: & simul Leontius vir clarissimus a secretis, in manibus ferens sacrum diploma, legere cœpit.

EPISTOLA IMPERATORIS AD SACRAM SYNODUM.

Constantinus & Irene fideles Romanorum imperatores divina voluntate & nostra gratia, jussuque sacrati nostri imperii congregati sanctissimis episcopis in Nicæna synodo.

JEsus Christus Dominus noster, verus Deus, veraque juxta Dei patris naturam sapientia, per illius in carne divinitatem, mirificamque œconomiam vindicans nos ab errore idolorum, nostram naturam liberando renovavit, cooperante illius congenere Spiritu sancto. Et pri-

ANNO CHRISTI 782.

primus factus summus sacerdos, hujus appellationis reddit nos consortes, o viri sacerdotes. Hic igitur pastor bonus ille, qui errantem oviculam in humeris portans, hominem qui ab ovili suo exciderat, restituens in consortium angelicæ suæ sacrique muneris virtutis, per seipsum nos redemit, solvens interjecti obstaculum, nimirum inimicitiam, in carne sua nobis pacificam rationem vivendi gratuito concessit, ob id & cunctis evangelice prædicari jussit: *Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur*. Hanc igitur ob beatitudinem, quæ nobis donata est, nobilitatisque causa qua Deus nos adoptavit, imperatoria nostra & pia majestas, ad concordiam & pacem universum Romanum imperium erigere contendens, præcipue tamen sanctarum Dei nostri ecclesiarum statum qua possumus cura & consilio conservare intendimus, Sacerdotumque concordiam per omnia firmam & stabilem esse desideramus, orientis videlicet in partibus, septemtrionis, occidentis, & meridiei, jamque adestis Dei voluntate per præsides provinciarum, perque descriptas sæpius synodicas literas, missasque a sanctissimo patriarcha. Hæc est enim a multis sæculis synodica lex per universam ecclesiam, quæ a sæculis per sæcula durabit evangelice instituta, cujus hortatu & veluti jussu vos sanctos viros sacerdotes congregavimus, qui esse dispensatores testamenti illius per incruenta sacrificia vocamini: quo recte sentientium synodorum determinationibus judicium vestrum confirmetur, omnisque splendor Spiritus sancti relucat. *Nullus siquidem lucernam accendens, ponit eam sub modio*, juxta vocem Domini, *sed supra candelabrum, ut lumen det omnibus qui in ædibus sunt*. Sic enim & olim a piis patribus nostris constitutum deinceps observetur, ut sanctæ Dei ecclesiæ in pacifica constitutione firmentur. Non aliter enim pro veritate depugnamus, pietatemque promotam cupimus: præterea ecclesiasticum statum * eam, qua a principio obtinuit, legislationem & auctoritatem obtinere volumus, quam militaribus consiliis nos cupimus esse instructos, civilibusque negotiis invigilantes. Atque hæc in postrum melius animo volventes, nunc multo sacratissimam non dubitavimus summis laboribus congregare synodum. Damus quoque unicuique libertatem, ut sine omni formidine ea eloquatur, quæ secum animo deliberaverit, quo veritas magis magisque elucescat, & intrepida voce audiatur: Simul etiam ut ex multis ecclesiis dissidium auferatur, pacisque copulatio & constantia in omnibus connectatur. Et simulatque Paulus sanctissimus patriarcha juxta divinam voluntatem carnem præsentem commutaturus erat, præsensque habitaculum derelicturus, & ad superiores sedes commigraturus, imo vero ad Dominum nostrum Christum, episcopatui renunciavit, monachicam eligens vitam: nobis vero interrogantibus illum, qua de causa hoc fecisset, respondit, quod si morte occupatus & præventus in episcopatu hujus pii & regiæ civitatis fuisset, etiam extra omnem ecclesiam catholicam resurgere cogeretur: quod ipsum in tenebras exteriores quæ diabolo & angelis illius paratæ sunt, abducit. Dolebat enim synodum quamdam hic indictam, quæ subvertere contendebat imaginum picturas, quas sancta ecclesia catholica servat & amplectitur, & ad memoriam præfiguratorum suscipit. Idipsum, inquiebat, est quod animum meum commovet, quod meam conscientiam urget, quomodo judicium Dei effugere queam. At quæ causa est, quamobrem ejuscemodi viris commorari debeam, aut simul cum illis versari? Hæc vero & plura alia docibus quoque nostris gloriosissimis locutus est, vitamque finivit. Hanc igitur responsionem nostra regia majestas animadvertens, horrebam, præsertim cum & ab aliis antea audieramus hereticam esse horum hominum cogitationem, animo nostro deliberavimus, quidnam in hac re utile esset & facto opus: & consilium nostrum in medio proposuimus, ut repræsentato electo noviter patriarcha, finis contentionibus per illum imponeretur. Advocantes igitur viros negotiorum ecclesiasticorum haud imperitos, Christum vero verum Deum nostrum invocantes, & cum eis consilium capientes, quem ex omnibus dignissimum haberem, cui primas partes in hanc sacratissimam divinorum observantissimæ & regiæ civitatis nostræ cathedram deferremus, ut animo, concordique sententia Tarasius, qui nunc in sacrosancta dignitate nobis præsidet, dignus declaratus est. Hunc igitur ad nos vocantes, testimonium de illo & suffragia data exposuimus. Verum is nulla ratione acquiescere illis volens, reliquorum electioni assentiri respuit. Nobis vero perquirentibus, qua tandem causa obedire nollet, principio quidem occasionem hanc attulit: majus esse summi sacerdotii cathedræ jugum quam illius humeris sustineri. Nos autem considerantes quod occasionem quæreret, nec auscultare nobis vellet, non destitimus virum solicitare, omnibusque viribus in eo perseveravimus, donec assensum nobis præberet, ut summi sacerdotii dignitatem assumeret. Contemplatus itaque nostram instantem & urgentem sedulitatem, causam recusationis nobis denunciavit: Quandoquidem, inquit, video & considero, supra petram Christum Deum nostrum fundatam ecclesiam nunc esse discissam, dissipatam & ruptam: nos quoque modo hoc, modo illud diversis animis loquentes, orientis autem unanimi fide præditos Christianos, nostros vero aliter animatos: eumque illi consentientes Christianos occidentis, nos e diverso in singulos dies ab omnibus illis anathematizari, universalem synodum postulo fieri, eorum omnium qui tum ex omnibus loci gubernatoribus a papa veteris Romæ, tum ab orientis summis sacerdotibus mitti possunt. Hæc ubi auribus nostris fuissent percepta, in faciem præsentium sacerdotum & clarissimorum nostrorum ducum, totiusque Christicolæ nostræ plebis, virum eduximus: & omnibus libertatem dedimus, ut si quid adversus virum haberent, dicerent, ut purgare sese posset. Illi vero hæc audientes, libenter hominem acceperunt, postulantes simul nostram pacificam & piam dominationem, ut synodum universalem indiceremus. Huic igitur petitioni annuere tum vilum est, mecoque mitu jussi convenire, imo ut verius loquar, Deo sic volente, nobis vero præventibus, congregavi vos. Quandoquidem autem ex universo terrarum orbe Deus vos conjunxit propriam voluntatem confirmare volens, depositis in medio sanctis evangeliis, veraciter & prudenter clamantibus, *Juste judicate:* state firmi pietatis propugnatores, & omnem vaniloquentiam, nuperamque inductionem exscindere animo prompto contendite. Quemadmodum & Petrus apostolicæ sedis primus dux servilem & nene-

ACTIO PRIMA.

Leo. 65.

Eclog. 2.

Matth. 5.

Matth. 5.

Marc. 4. Luc. 11.

* f. eam eam quam

Matth. 5.

Joan. 7.

ACTIO PRIMA.

temerariam insaniam verberans, Judaici auditus instrumentum gladio amputavit. Extendentes igitur securim spiritus, omnem arborem sterilem fructum pergii & ambiguitatis, & non ferendæ novitatis, aut erudito sermone transplantate, aut canonicis edictis conscindite, & in venturæ gehennæ ignem transmittite, ut corpus ecclesiæ omnibus suis partibus integrum, rationi conveniens & consentiens, auctoritatem traditionis patrum obtinens, item pax & tranquillitas spiritus conservetur, & totius nostræ Romanæ reipublicæ status in fidei quiete tranquilletur. Accepimus autem ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ literas per locum tenentes illius, Petrum religiosissimum primatem presbyterum, & Petrum Deum colentissimum presbyterum præsidem monasterii, qui & nobiscum in concilio sedent; quas jubemus juxta synodicam consuetudinem publice legi: vosque omnes cum decenti silentio animadvertere. Post id etiam duos quaterniones umbilicis conclusos legetis, qui a summis sacerdotibus & viris sacris orientalis diœcesis, per Joannem religiosissimum monachum & assessorem patriarchicæ sedis Antiochenæ, & Thomam presbyterum & rectorem, qui nobiscum in concilio sunt præsentes, missi sunt, ut per eos cognoscatis, quænam sit catholicæ ecclesiæ sententia & judicium.

Sancta synodus respondit: Servet Deus imperium eorum, producat illorum tempora Deus: augeat Dominus eos gratia.

Et adductus est Basilius religiosissimus Ancyræ episcopus, præterea Theodorus episcopus Myron, & Theodosius episcopus Amorii. Stantibus autem his in medio sacræ synodi, Basilius Ancyræ episcopus inquit: Quantum erat mihi in viribus, argumentum & certam persuasionem fidei in me suscipiens, patres, ego minimus vestrum servus, in catholicæ ecclesiæ defensionem processi.

Tarasius beatissimus patriarcha ait: Gloria sit Deo, qui cunctos servatos vult, & in cognitionem veritatis pervenire.

Basilius Ancyræ episcopus e libello sic cœpit legere: Ecclesiastica legislatio jam olim a principio canonice, & a sanctis apostolis, illorumque successoribus sanctis patribus & præceptoribus nostris, præterea sacris & universalibus synodis, reliquisque certis in locis celebratis conventionibus tradita est: quæ omnis hæreseos passim suppullulantis suppressa est seges, & ad meliorem orthodoxumque sensum conversa, ut etiam per scripta testimonia stabilis ecclesiæ catholicæ auctoritas adversus omnem hæresim quæ abnegata est, assumpta in locum orthodoxæ fide deprehendatur. Hinc & ego Basilius episcopus Ancyranæ civitatis, catholicam ecclesiam conjunctam & consentientem esse cupiens, Hadriano sanctissimo papæ veteris Romæ, Tarasio beatissimo patriarchæ, sanctisque apostolicis thronis, Antiochiæ, inquam, Alexandriæ, & * sanctæ urbis, nec minus summis sacerdotibus & presbyteris cunctis orthodoxis hanc, quam descripsi, meam confessionem exhibere volo, insinuans me vobis, qui ex apostolica auctoritate potestatem habetis errata corrigendi & ignoscendi, id unum a congregatione vestra beata stipulando, ne quid segre feratis, quod serius accesserim: tarditatis enim est, & inerudito meæ pigritiæ, qui opus commissum non adimpleverim, cum omnibus viribus laborandum in orthodoxæ ecclesiæ profectum mihi cognoscam: sed hæc, inquam, tardissimi intellectus mei culpa est, ut ob id a Deo & beatitudine vestra juste postulem veniam.

ANNO CHRISTI 787.

* Hoc est Hierosolymitanæ. Hard.

CONFESSIO CATHOLICA.

CRedo igitur & confiteor in Deum Patrem omnipotentem, & in unicum Dominum Jesum Christum filium ejus unigenitum, & in sanctum Spiritum Dominum vivificantem, Trinitatem consubstantialem, in throno eodem consedentem, in una deitate, potestate, & auctoritate adoratam & glorificatam, in unius sanctæ Trinitatis, & Domini Dei nostri Jesu Christi œconomia, quemadmodum sex sacræ œcumenicæ synodi tradiderunt, hæc omnia sic confiteor. Universam autem hæreticorum linguæ incontinentiam abjiciens exsecror, quemadmodum ipsos sese reddiderunt execrabiles. Interpellans etiam intemeratæ virginis nostræ Deiparæ, sanctarum cœlestium potestatum, omniumque sanctorum intercessionem: horum etiam sanctas reliquias cum omni honore suscipiens & amplectens, honorifice veneror, firmiter credens me illorum sanctitatis fieri posse participem. Eodem modo venerandas imagines, quæ œconomia Jesu Christi Domini & Dei nostri, qui propter salutem nostram homo factus est, & inviolatæ virginis dominæ nostræ Deiparæ, sanctorumque apostolorum, prophetarum, martyrum, & omnium sanctorum suscipio & amplector, eisque honorem debitum exhibeo. Abjiciens & execrans ex toto animo & corde congregatam ex depravata mente & insania, & appellatam septimam synodum, apud eos qui recte sapiunt, nimium quam juste & canonice ἀνάθεμα, hoc est, falsum conciliabulum appellatum, utpote ab omni pietate & religione alienam, & a Deo traditæ ecclesiasticæ legislationi audenter & præfracte, ne dicam impie, oblatrantem, venerandasque imagines contumelia afficientem, jubentemque has e medio sacrarum ecclesiarum tolli, cui præfuit Theodosius falso nominatus Ephesi episcopus: Sisinnius item Pergæ cognomine Pastillas: Basilius Pisidiæ improbus ille, cognomine Tricacabus: quorum vanus affecta, sed tamen miseratione dignus, Constantinus, qui aliquando fuit patriarcha. Hæc ita confiteor, & in his acquiesco. Ob id simplici corde & recto animi arbitrio, Deum testem citans, subjectas execrationes (hoc est, anathematismos) constitui.

ANATHEMATISMI.

I.

Christianorum accusatores & calumniatores, εἰκονομάχους, hoc est, imaginum demolitores, execror.

II.

Qui sacræ scripturæ verba de idolis & gentilium statuis, ad venerandas Christianorum imagines exponentes trahunt, execratio.

III.

Qui venerandas & sanctas imagines non amplectitur, execratio.

IV.

Qui asserunt Christianos, ut Deos imagines adorare, execratio.

V. Qui

ANNO CHRISTI 787. ACTIO PRIMA.

V.

Qui favent ex animo violatoribus & ignominia afficientibus ſanctas imagines, execratio.

VI.

Qui præter Chriſtum Deum noſtrum dicunt alios eſſe, qui nos liberarunt a cultu idolorum, execratio.

VII.

Qui doctrinas ſanctorum patrum, & traditionem catholicæ eccleſiæ contemnunt, quique cauſantur, & voces Arii, Neſtorii, Eutychis, & Dioſcori jactant, dicentes quod niſi ſatis ex veteri & novo teſtamento inſtructi eſſemus, ſanctorum patrum, ſacrarum ſex ſynodorum doctrinas, & catholicæ eccleſiæ traditiones non B ſequeremur, execratio.

VIII.

Qui audent dicere catholicam eccleſiam aliquando idola ſuſcepiſſe, anathema.

IX.

Qui inquirunt diabolicarum inſidiarum inventum, ſacrarum imaginum culturam, & ædificationem, nequaquam autem ſanctorum patrum noſtrorum traditionem, execratio.

Hæc quidem ſic confiteor & approbo, & ex tota anima, corde & mente demonſtro. Quod ſi autem, ſive ex calumnia, ſive ex inſtinctu volens nolens ullo tempore ab his a me prius confeſſis deſcivero, aut perverſo animo diſceſſero, alienus ſim & a Deo Patre & Filio & ſancto Spiritu, a catholica eccleſia, & omnibus ſacratis actionibus. Cuſtodiam autem hæc omnia, & ſecundum divinos canones ſanctorum apoſtolorum, & beatorum patrum noſtrorum, ab omni corruptione & turpi lucro.

Taraſius beatiſſimus & ſanctiſſimus patriarcha dixit: Omnis ſacratus cœtus Deo det gloriam, & gratiarum actionem rependat, propter hanc confeſſionem tuam, quam præſtitiſti catholicæ eccleſiæ.

Sancta ſynodus reſpondit: Gloria illi Deo qui concordat diſſidentes. Et in medium accedens Theodorus pientiſſimus Myron epiſcopus, dixit: D

Et ego peccator & indignus, multa inveſtigavi & inquiſivi, id quod optimum eſt eligere cupiens. Deum precor & veſtram beatitudinem, ut cum reliquis omnibus ſanctæ eccleſiæ catholicæ adjungar & conglutiner.

Taraſius ſanctiſſimus & beatiſſimus patriarcha dixit: Gratum proculdubio & per quam liberale apud Deum, reſipiſcentes ſuſcipere.

Theodorus epiſcopus religioſiſſimus Myron, priori libello correſpondentem ſuum quoque legit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha inquit: Et prò pientiſſimo Theodoro epiſcopo Myron, gratiarum actiones Deo agamus.

Euthymius beatiſſimus Sardenſium epiſcopus B ait: Benedictus Deus qui illum eccleſiæ conjunxit.

Et adductus eſt Theodoſius pientiſſimus epiſcopus Amorii, & inquit: Sacratiſſimi, Deumque colentiſſimi domini hujus ſanctiſſimæ ſynodi, etiam ego peccator & ſeductus multa mala adverſum venerandas imagines præter veritatem blateravi: quare nunc agnoſcens culpam, & condemnans meipſum execror, id ipſum porro facturus quod male dixerim, & in mundo hoc docuerim: precor autem & obteſtor ſacram ſynodum veſtram, ut in reliquum Chriſtianorum numerum & me licet indignum veſtrum famulum recipiatis.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha inquit: Plurimam cordis contritionem explicuit religioſiſſimus Theodoſius: quamobrem recepta dignus eſt.

Sancta ſynodus ait: Secundum ſacros canones dignus eſt.

Taraſius beatiſſimus patriarcha ait: Si nulla res alia canonice prohibet, dignus eſt.

Theodoſius religioſiſſimus Amorii epiſcopus proprium libellum ſic ipſe legere cœpit:

Sanctæ huic & univerſali ſynodo, Theodoſius ego Chriſtianorum minimus, ſic confiteor: In primis approbo, ſuſcipio, ſaluto & veneror, ante omnia intemeratam Domini Jeſu Chriſti veri Dei noſtri imaginem, & ejus quæ ipſum ſine ſemine peperit, ſanctæ matris virginis, cujus etiam auxilium, protectionem & interceſſionem nocte, diuque, ut peccatori mihi ſubveniat, invoco, ut quæ eam poteſtatem habet ab illo, quem in mundum edidit, Chriſto Deo noſtro: Qui etiam ſanctorum & multis rationibus prædicatorum apoſtolorum, prophetarum, martyrum, patrum & eremum colentium imagines ſuſcipio & veneror, non ut deos (abſit) verum mentis meæ affectum & deſiderium, quo in illos affectus ſum, hoc modo indicans, ex toto animo omnes obteſtor, ut ad Deum pro me intercedant, quo C in oculis ejus miſericordiam in die judicii conſequar. Eadem ratione & reliquias ſanctorum veneror, & honore proſequor, & ſaluto, veluti athletarum & certatorum pro Chriſto, quique gratiam a Deo conſecuti ſunt, & remedia præſtare, morbos curare, dæmones ejicere, quemadmodum Chriſtiana eccleſia veluti per manus accepit a ſanctis apoſtolis & patribus uſque in præſens ſæculum. Probo ſimiliter, quæ a primordio receptæ traduntur imagines, principio Jeſu Chriſti Domini noſtri, & ſanctæ Deiparæ virginis, ſive ex auro, ſive ex argento, ſive colorum ductibus, ſive quacumque materia exprimantur. Ut omnibus manifeſta fiat ejus in carne œconomia. Neque diſſimili ratione probantur a me ſanctorum & omnibus ſæculis apoſtolorum, prophetarum, martyrum geſta, politiæque: ut in omnium oculis prælia & certamina, quæ pro Chriſto ſubierunt, hæreant, atque id in compendioſam veluti ſcripturam, narrationem & eruditionem populi, maxime ſimplicioris. Nam ſi imperatorum vexillis ſanctionibus & imaginibus in civitates & provincias miſſis, omnis populus cum cereis & ſuffimentis odoratis occurrunt: quanto juſtius eſt in Chriſti Dei noſtri eccleſiis imaginem Servatoris noſtri Dei, & intemeratæ matris ejus, ſanctorum etiam omnium patrum & piorum erigere? Quemadmodum D. Baſilius inquit: Verum etiam in bello fortia virorum facinora & hiſtorici ſcriptores & picturæ ſæpe denotant: hi quidem oratione exornantes, hi vero in tabulis depingentes, utrique etiam multos ad virtutem excitarunt. Idem alibi: Quantum tibi laborandum ſit, ut unum aliquem e ſanctis invenias, quem puduit Chriſti? Et Chryſoſtomus ait: Sanctorum enim gratia morte non amputatur, interitu non obtunditur, ſed & poſt mortem viventibus ſunt potentiores. Aliaque multa quæ dici vix queunt. Et ob id obteſtor vos ſancti Dei, & exclamo: *Peccavi in cælum & coram vobis*: ſuſcipite me, ut Deus recepit prodi-

In concione in ss. martyres.

Ioann. Chryſ.

Luc. 15.

ACTIO PRIMA.

digum, meretricem & latronem. Quæritote me, quemadmodum ovem perditam quæsivit Christus, quam & humeris sustulit. Contingat mihi gratia in oculis Dei, sanctorumque ejus angelorum, ut per pœnitentiam salutem consequar, dum vos domini sancti pro me intercedatis.

I.

Anathematismi Theodoti.

Qui venerandas imagines non veneratur, anathema.

II.

Qui in sanctas & venerabiles imagines blasphemias congerunt, anathema.

III.

Qui traducere & maledicis verbis incessere audent venerandas imagines, aut easdem rejicere, anathema.

IV.

Qui ex animo Christianum populum non docent venerationem sanctarum & honorabilium imaginum omnium sanctorum, qui ab initio Deo placuerunt, anathema.

V.

Christianorum accusatoribus, aut iconoclastis, hoc est, imaginum demolitoribus, anathema.

Sabas religiosissimus præses Studii dixit: Juxta apostolicas ordinationes & sacras universales synodos, dignus est ut recipiatur.

Tarasius beatissimus patriarcha inquit: Qui olim erant orthodoxæ fidei calumniatores, nunc veritatis præcones existunt.

Constantinus beatissimus Constantiæ, quæ in Cypro est, episcopus inquit: Multas mihi lacrymas libellus piissimi Amorii episcopi excussit.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Si videbitur synodo, in sedes suas recipiantur.

Religiosissimi monachi dixerunt: Quemadmodum sacræ œcumenicæ synodi eos qui ex hæresi ad meliorem mentem redeunt, ita quoque nos illos recipiamus.

Sacra synodus respondit: Placet nobis omnibus. Confestim Basilius Ancyræ, Theodorus Myron, & Theodosius Amorii, religiosissimi episcopi in sedibus suis & cathedris jussi sunt residere.

Euthymius religiosissimus Sardensium episcopus ait: Bene Deus orthodoxum induxit.

Sacra synodus respondit: Orthodoxus adsit synodo, pater patribus.

Post eos autem inducti sunt Hypatius religiosissimus Nicææ episcopus, Leo Rhodi, * Gregorius Pisidiæ, Gregorius alter Pessinuntos, Leo alter Iconii, Nicolaus Hierapoleos, Leo alter Carpathi, religiosissimi episcopi.

* Georgius

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non possum satis nosse, unde existatis instructi, ut tam profundum consilium constaveritis, non propter Dominum: item confœderationes inieritis, non ex spiritu ejus, nuper concurrentes clam & latenter, quo veritatem subverteretis: si quidem vero ex imprudentia id feciistis, date rationem ignorantiæ vestræ: si vero falsa ratione inducti, adducatur ea, ut ab omnibus exaudiatur. Certum enim mihi est, sanctum hunc cœtum complexiones & controversias vestras, auxiliante & propugnante, quæ nunquam vinci potest, veritate, dissolvendo dissoluturum, & confringendo confracturum, ut falsos nexus, injustosque, & qui nullum veritatis argumentum in se continent.

Isai. 30.

Leo religiosissimus episcopus Rhodi inquit: Peccavimus & coram Deo, & coram ecclesia, coramque hac sacra synodo. Imperitia autem nos excidere a veritate compulit, neque quidquam quod in defensionem adducere possimus, habemus.

ANNO CHRISTI 787.

Gregorius episcopus Pessinunton inquit: Secundum fidem a sanctis apostolis nobis traditam, sic confitemur & servamus.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Si quæ ratio est apud vos, quemadmodum vobis dictum est, adducatur.

Hypatius ejusque complices dixerunt: Nihil est, ter sancti patres, quod loquamur. Secundum ignorantiam & insipientiam fueramus locuti.

Tarasius sanctissimus patriarcha ait: Quæ vos ratio ad veritatem redire coegit?

Hypatius ejusque complice dixerunt: Sanctorum apostolorum, patrumque nostrorum doctrina.

Gregorius religiosissimus Pessinuntum episcopus ait: In Antiochena synodo sanctorum apostolorum dictum est: Servatos non debere amplius ad idola aberrare, sed certandum esse ante columnam Dei hominisque Jesu Christi Domini nostri. Sed & divus Isidorus Pelusiotes dicit, ταῦτα λέγει ἁπλῶς, ὅτι ὁ τόπος ἀγιάζει Hoc est, Templi nulla ratio, quod non ornatur imagine.

Leo religiosissimus Rhodi episcopus inquit: Cuncta pie & vere loquimur, etiam si indigni & peccatores simus. Ex legali, prophetica, apostolica, patrumque traditione instructi sumus, hanc esse veritatem, pietatemque, ut in sanctis ecclesiis venerandæ imagines colantur, docente idem multorum annorum consuetudine, ab apostolorum temporibus hucusque probata: atque ex his persuasi sumus.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Quo pacto cum fueris decem aut octo annos episcopus, non potuisti hucusque in eam persuasionem venire?

Leo reverendissimus episcopus ait: Quandoquidem multis temporibus malitia duravit, duravit & improba doctrina: cumque hæc perseveraret ob nostra peccata, declinare nos a via veritatis coegit: sed spes est apud Deum salutis nostræ.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Morborum qui longissimi sunt, difficillimi curatu esse solent: sic animus hæreseos tenebris obrutus, lumen veritatis difficillime admittit.

Constantinus sanctissimus Constantiæ, quæ in Cypro est, episcopus inquit: Oportebat vos episcopos existentes ab aliis non debere doceri, sed aliorum esse doctores.

Leo religiosissimus Rhodi episcopus ait: Si in lege peccati non fieret expressio, non opus esset gratia.

Stauracius sanctissimus Chalcedonensis episcopus inquit: Sed nos, fratres, sub lege non sumus, sed sub gratia.

Hypatius, ejusque complices episcopi ajunt: Ex malis magistris malas doctrinas assumpsimus.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Quandoquidem dixistis, κακοῦ διδασκάλου κακὰς παιδεύσεις, Mali doctoris improba eruditio: Ex malis doctoribus sacerdotes ecclesia non recipere debet.

Efes. 5.

Hypatius religiosissimus Nicææ episcopus inquit: Sic usus obtinuit.

Gregorius religiosissimus Pessinuntum episcopus

ANNO CHRISTI 787. Imp. Constant.

pus inquit : Divus Joannes Chrysostomus inquit : ἐγὼ δὲ ἀσπαζόμενος ἐγκαίως τὴν ἐκ κηροῦ ἐλαιογραφίαν. Hoc est, ego & ex cera fusilem picturam pietate plenam amavi.

Sabas religiosissimus monachus & præses Studii, ait : Benedictus Deus, qui nos in viam veritatis perduxit.

Tarasius sanctissimus patriarcha ait : Audiamus modo rationem & defensionem horum.

Sacra synodus inquit : Recte Domine.

Joannes religiosissimus monachus, presbyter, & locum tenens apostolicæ sedis Antiochiæ, inquit : Multorum ore celebratum est, persancte pater, quo pacto oporteat eos recipere, qui ex hæresi revertuntur : ob id sanctitatem, ut sacra synodus libros sanctorum patrum impræsentiarum afferri jubeat, quo cognoscamus & consideremus, quænam in recipiendis certa ratio conservari debeat. Dubitamus siquidem & nos.

Constantinus religiosissimus Constantiæ, quæ est in Cypro, episcopus inquit : Rogamus tuam beatitudinem, domine, afferantur libri de quibus dictum est, ut plena fiducia hanc optimam ordinationem exequamur.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit : Juxta petitionem Dei amantissimorum virorum locum tenentium, & beatissimorum episcoporum, afferantur libri.

Constantinus vir divinorum studiosissimus, sacri patriarchatus notarius, dixit : Secundum jussionem vestræ sanctitatis adsumus sacros codices afferentes, quos ex bibliotheca sacri patriarchatus, & canonibus sanctorum apostolorum, sacrarumque synodorum, sacrique nostri patris Basilii, & aliorum sanctorum patrum traditionibus sumpsimus.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit : Principio legatur canonicarum ordinationum liber.

Sancta synodus dixit : Legatur.

Idem ille Constantinus Dei studiosissimus diaconus, & notarius sacri patriarchatus, legit.

Canon sanctorum apostolorum quinquagesimus tertius.

Si quis presbyter eum qui a peccato convertitur, non receperit, sed rejicit, deponitor. Siquidem Christum offendit, qui gaudium in cælo super peccatorem resipiscentem oboriri dixit.

Sabas religiosissimus vir, & qui cum eo erant, inquit : Hoc certe manifestum & clarum est, & ab omnibus receptum, debere videlicet peccatorem unumquemque resipiscentem ab ecclesia recipi.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit : Est & alter canon eadem de re.

Idem divinorum amantissimus notarius legit.

Sacræ synodi Nicenæ canon octavus.

De his qui se Catharos, id est, puros nominarunt, si ad communem catholicam & apostolicam ecclesiam redierint, visum est sanctæ & magnæ synodo, ut accepta manus impositione in clero sic maneant. Præ omnibus autem his curandum, ut confessionem per scripturam exhibeant : videlicet ut ecclesiæ catholicæ dogmata suscipiant & sectentur, nimirum communionem ineuntes cum his qui secundas nuptias affectarunt, quique in persecutione lapsi sunt ; quibus tamen spatium temporis præscriptum est, ut in omnibus ecclesiæ catholicæ & apostolicæ dogmata sequantur. Ubicumque autem illi ipsi sive in vicis, sive in civitatibus inventi fuerint, modo per manuum impositionem ordinati fuerint, in clero reperti, in eodem ordine sunto. Et quæ deinceps.

ACTIO PRIMA.

Theodorus religiosissimus episcopus Catanes dixit : Ad hæresim istam lectus canon nihil facit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Imo ad quamcumque hæresim pertinet.

Epiphanius religiosissimus diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanes, quæ est Siciliæ provinciæ, vicarius Thomæ episcopi Sardiniæ, ait : Hic canon de hæreticis Catharis datus est.

Tarasius beatissimus patriarcha inquit : Modo igitur & nos renascentem hæresim quomodo debemus recipere.

Joannes Dei clementissimus, loci servator apostolici throni orientis, ait : Hæresis quemvis etiam hominem ab ecclesia separat.

Sancta synodus ait : Hoc notissimum est.

Religiosissimi monachi dixerunt : Canon jubet, χειροτονηθέντας, id est, ordinatos recipi.

Tarasius sanctissimus patriarcha respondit : Quonam modo intelligitis hoc ipsum verbum χειροτονηθέντας ?

Religiosissimi monachi ajunt : Domine, doctrina etiamnum opus habemus.

Tarasius beatissimus patriarcha infit : Fieri potest, ut χειροθεσία, id est, manus impositio, pro benedictione accipiatur, non pro ordinatione.

Clarissimi duces dixerunt : Si nihil aliud vetat, ob eorum istam resipiscentiam, juxta canones recipiantur.

Tarasius beatissimus patriarcha inquit : Investigemus & alienos canones de reliquis hæresibus.

Sancta synodus dixit : Id omnes rogamus, veniant canones.

Idem ille studiosissimus notarius legit.

Sacræ & œcumenicæ Ephesinæ synodi canon tertius.

Si qui in qualibet civitate clericorum a Nestorio, quique illius dogma sequuntur, prohibiti sunt, ut * minus recte senserint, hos, ut gradum proprium recuperent, justum censuimus. Quicumque autem clerici universali & orthodoxæ synodo consentiunt, & nunc & in futurum etiam quovis tempore jubemus, ne omnino episcopis a sacris canonibus & orthodoxa fide deficientibus & abstinentibus, eaque transgredientibus, subjiciantur.

* Forte, vocem minor. Hard.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Manifestior canon hic de eo articulo quem quærebamus. Legantur & reliqui canones.

Stephanus venerabilis monachus, & librorum custos sacri patriarchatus, dixit : In manibus sunt epistolæ beati patris nostri Basilii de prædicto argumento, num recipiendi sint in sacrum ordinem, qui ex hæresi revertuntur. Has, si vultis, lecturus sum.

Sa-

Digitized by Google

ACTIO PRIMA.

Sacra synodus respondit : Legantur. Stephanus monachus legere cœpit.

Ex prima ad Amphilochium canonica epistola beati patris nostri Basilii.

Eorum qui Encratitæ nominantur, versutiam operæ pretium est considerare. Siquidem, ut seipsos reddant ne ab ecclesia recipiantur, ausi sunt proprium baptisma occupare. Unde & suam quoque consuetudinem falsam reddiderunt. Quandoquidem autem nihil expressum de his neque constitutum est, arbitror, non esse nobis inconveniens eorum baptisma irritum & vanum asserere. Et si quispiam ab illis fuerit assumptus, si ad ecclesiam redierit, baptizandus est. Quod si autem illud ipsum universali ordini videbitur impedimento futurum, ad consuetudinem provocandum est. Et patres qui apud nos rerum ecclesiasticarum dispensationem habent, sequendi sunt. Suspicor autem, ne austeritate sententiæ tardiores ad baptizandum redditi, impediantur, ne minus (alioqui servandi) baptisma consequantur. Si vero illi baptismum nostrum servant, nihil nos angat : non enim illis in gratiæ retributione obnoxii sumus, sed canonibus exacte serviendum est. Omni autem ratione conforme sit, eos qui ad eorum baptisma accedunt, jungi fidelium modo, & ita ad mysteria accedere. Novi vero quod fratres, qui cum Izoe & Saturnino, quique ex eo ordine sunt, conveniunt, in episcoporum sedem receperimus. Ut etiam nunc qui ejus sunt ordinis, disseparare ab ecclesia nequeamus, qui canonem quemdam, qui de communicatione cum iis agit, ex episcoporum traditione ediderimus.

Venerabiles monachi dixerunt : Petimus, ut & afferatur divi Athanasii ad Rufinianum epistola.

Sancta synodus respondit : Fiat juxta venerabilium monachorum petitionem.

Interea Leontius vir clarissimus a secretis, dixit : Legantur ordine & reliquæ divi Basilii epistolæ.

Stephanus venerabilis monachus & librorum custos recitavit.

Ex epistola beati patris nostri Basilii ad Evasenos.

Quos vero nuper ex Galatia transmiserunt, ut libertatem recuperandi episcopatum consequantur, tales sunt, quales eos esse noverunt, qui cum illis vel exiguo tempore convixerunt. Iterum : Quod si autem dicunt se resipuisse, doceant per scriptum suam resipiscentiam, & execrationem fidei quam Constantinopoli susceperunt. Præterea ab hæreticis separent se, & simpliciores minime decipiant.

Ex ejusdem ad occidentis episcopos epistola.

Eorum etiam qui me non parum afflixerunt, Eustathius unus est : is, inquam, qui ex Sebastea Armeniæ minoris oppido natus est, quique olim Arii discipulus comesque individuus extitit, cum is Alexandriæ inclaruisset, & impias in Unigenitum blasphemias meditaretur, quo tempore etiam inter veritimos & maxime germanos viri illius discipulos numeratus est. Postea quam autem ad sua reversus est, beatissimo episcopo Hermogeni illum accusanti, & de perverso dogmate reprehendenti, sanioris fidei confessionem tradidit, atque ita manus impositionem ab eo nactus, postquam ille dormivit, confestim ad Eusebium episcopum Constantinopoleos (quo per ea tempora nemo magis Arii dogma tutabatur) fugit. Illinc etiam iisdem fere de causis expulsus, iterum in patriam rediit, defensionem afferens, impiam suam mentem callide celans, verbaque non iniqua, sed quæ recta sapere videbantur, prætexens. Episcopatum autem facile consecutus, confestim induxit animum ad execrationem consubstantialitatis conscribendam, in eo conventiculo quod Ancyræ ab ipsis habitum est. Illinc autem in Seleuciam profectus, ea quæ cum illis qui ejusdem sunt dogmatis, conscripsit, omnibus notum est. In Constantinopolitana autem urbe, consensit iterum cum iis, quæ ab hæreticis erant proposita, ita ab episcopatu dejectus, quod scilicet in Melitena jam antea fuerat depositus, ipse sibi viam qua in pristinum statum revocari posset, (nimirum reditum ad nos) excogitavit. At quæ fuerint illi a beatissimo episcopo Liberio proposita, quæque ipse composuerit, ignoramus. Hoc unum scimus, epistolam qua restitueretur, ab illa Tyanensi synodo exhibitam : qua etiam in locum est restitutus.

Lecta etiam est ad Terentium comitem ejusdem beati patris nostri epistola, in qua significavit pater idem communionem & receptionem Eustathii, qui ab hæresi fuerat reversus.

Stephanus venerabilis diaconus & loci servator sancti patriarchici secreti, legere cœpit.

Ex definitione œcumenicæ synodi tertiæ, quæ contra impios Messalianos, hoc est, Euchitas habita est.

Placuit omnibus nobis, & Dei amantissimis episcopis Valeriano & Amphilochio, omnibusque Pamphyliæ & Lycaoniæ provinciarum venerabilibus episcopis, ea quæ in synodica charta descripta sunt, omnia conservare, neque ulla ratione transgredi, firmatis similiter quæ in Alexandria acta sunt, ut quicumque per quamvis provinciam Messaliani, hoc est, furiosæ hæreticos cultores extiterint, sive etiam in suspicionem venerint ejusmodi morbi, sive clericorum de numero fuerint, sive ex laicis, inquiri & excommunicari. Quod si autem aliquis illud ipsum dogma fuerit execratus, si quidem clericus extiterit, in ea ordinatione permaneat : si vero laicus, in ecclesiæ communionem recipiatur.

Petrus venerabilis lector & notarius sacri patriarchici secreti, legit.

Beati patris nostri Cyrilli archiepiscopi Alexandriæ epistola commendatoria ad Maximum Alexandrinæ ecclesiæ diaconum.

Didici a dilecto anachoreta Paulo, tuam pietatem religiosissimi episcopi Joannis consuetudinem & in hunc diem usque recusavisse, quod in Antiochensium fortasse ecclesia sunt etiamnum aliqui, quibus aut Nestorii dogma placeat, aut aliquando placuerit, sed nunc abstinere cœpisse. Probet igitur tua benevolentia, num illi ipsi nude & irreverenter congregentur, Nestorianaque & sapiant, & apud alios

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO PRIMA.

loqui ausint, numre aliquando conscientiam A cauterio ustam habuerint. Arbitror enim eos nunc congregari, ut simul resipiscant qui in eodem erant errore deprehensi, quia forte apud alios delictum fateri non ausint. Solent enim pleraque talia apud deceptos fieri. Quod si autem jam videas eos congregari in fide, malorum oportet te oblivionem præteritorum inducere. Malumus enim eos videre negantes, quam inverecundo animo collaudantes Nestorii improbitatem. Igitur ne contentiones dicamur amare, religiosissimi episcopi Joannis familiaritatem amplectamur, hoc illi indulgentes, & ecclesiasticæ œconomiæ causa nec simus tam exacti exploratores in eos qui ad mentem redierunt. Res enim commoda administratione, B multaque (ut dixi) diligentia indiget.

Ejusdem ad Gennadium presbyterum & archimandritam epistola.

Intensam tuam erga pietatem affectionem non jam nunc, sed multis ab hinc annis cognovi? plurimum autem ea de causa studia tuæ vitæ, diligentiamque commendo. Est tamen cum administrationem rerum aliqui transgredientur, extraque limites paullo plus quam oporteat, ferantur, quo majus lucrum consequantur. Quemadmodum illi qui mare navigant, exoriente tempestate & fluctibus concitatis, ita ut navis periculum timeant, onera quædam in C mare dejiciant, ut reliqua conservent: sic & nos in nostris rebus facere oportet, cum non liceat exacte omnes ad salutem perducere, subinde aliquem conniventer relinquimus, ne universorum jacturam & damnum patiamur. Hæc autem scribo, quod inaudierim te ægre affectum esse adversus beatissimum & pissimum nostrum comministrum Proclum episcopum, quod in communionem Ælienssium episcopum receperit, quem Palæstinæ ecclesiæ statuta præsidem non agnoscunt. Ad effrenem autem hujus negotii cupidinem vana quædam ambitio excitat, quæ procul dubio finem amarum est affecturæ. Itaque nequaquam velim tuam pietatem fugere familiaritatem cum beatissimo & D pissimo Proclo episcopo. Siquidem eadem illius sanctitati, mihique sententia est, neque hujus dispensationis modus cuiquam prudentium displicuit.

Lectis his, monachi dixerunt: Si jusserit sancta synodus, afferatur ad Rufinianum beati patris nostri Athanasii epistola, & legatur.

Sancta synodus dixit: Satisfiat petitioni religiosorum monachorum.

Stephanus præfatus monachus inferens in manibus librum, legere cœpit.

Divi Athanasii ad Rufinianum.

Domino dilecto, & desideratissimo commi- E nistro Rufiniano, Athanasius in Domino salutem. Et post alia: Quandoquidem studiose & ecclesiastice (hoc enim tuæ pietati iterum convenit) de iis, qui necessario redacti sunt, nec per improbam fidem sunt corrupti, inquisivisti, eaque de re ad synodos & alios scribere voluisti, ut animi sententiam de iis explicarent, velim mi domine desideratissime sic habeas. In primis cum a vi cessatum esset, synodusque præsentium & eorum qui longinquas regiones incolebant, episcoporum haberetur, nec modo comministris, qui per Græciam passim habitant, verum etiam in Gallia & Hispania: communi decreto placuit, ut & hic & ubique gentium, quicumque lapsi fuissent proprio arbitrio, & antesignani fuissent impietatis, si resipiscerent, ignoscendum quidem illis, verum non restituendos in cleri numerum: qui vero non auctores, sed necessitate & violentia compulsi fuissent, visum est illis quidem ignoscendum, & in cleri locum restituendos, maxime cum probabilem defensionem & excusationem dederint. Atque hoc quoque œconomice & rationabiliter factum videtur. Nam ipsi quidem animo statuerant, non velle ad impietatem delabi: verum quoniam impiissimi quidam eorum causa statum ecclesiæ ad seditionem trahebant, duxerent longe satius esse, vi compulsos se concurrere & omas gestare, quam populum perdere. Hæc cum afferrent, visi sunt nobis non absurda respondisse, quando & in occasionem facti, exemplo Aaron fratris Moseos, se defenderent, qui in eremo populi transgressionibus acquievit, defensionem habens, ne populus Lev. 1. in Ægyptum reversus, idolorum cultui iterum se manciparet. Videbat enim si in eremi vastitate subsistisset, futurum ut paullatim ab impietate regrederetur, in Ægypto autem nullam esse ad impietatem regressus viam. Hac de causa clero per ea tempora ignotum est. Qui vero in errorem seducti erant, & violentia huc compulsi, data quoque iis communio est: quemadmodum hæc & Romam scripta sunt, Romanorumque ecclesiam omnia comprobasse constat. Hæc quoque tuæ pietati confidenter scribo & significo, quo pietas tua ea quæ decreta sunt, hoc modo amplectatur.

Sabas & qui cum eo aderant monachi dixerunt: Non hæc solummodo D. Athanasii vox est, verum etiam synodorum, propterea quod inquit idem pater, ipsos quoque Romanos, totamque Græciam idem comprobavisse. Definit autem eos qui ex hæresi ad pristinam mentem redeunt, suscipiendos ad pœnitentiam, verum sacerdotii dignitatem minime illis restituendam.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Non de quovis hæretico redeunte ad mentem, recipiendo beatus pater statuit, sed de eorum principibus & antesignanis, quique in sua hæresi veluti deliciantur & se oblectant, verbisque artificiosis veritatem ipsam fucare studeant haud aliter ac orthodoxi cum libertate solent, ipsi autem sententiam scripturæ perversæ explicant. Verum iterum recitetur eadem epistola ad Rufinianum.

Epistola ejusdem patris.

Lecto autem loco, in quo beatus pater lapsis veniam dat impietatis, sed qui principui hæreticorum fuerunt, negat restituendos in ordinem sacerdotalem: qui vero antesignani non fuissent, sed vi & necessitate ad impietatem coacti, ignoscendum quidem illis, & in cleri locum restituendos, quod justam excusationem afferrent.

Venerabiles monachi dixerunt: En quemadmodum in principio diximus: sic est: siquidem beatus pater eos qui ex hæresi revertuntur, in sacerdotii dignitatem non recipit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videtur mihi mentem patris non intelligere, quandoquidem eos qui non fuere auctores hæreseos, vi autem compulsi sunt, recipit ad pristinam

ANNO CHRISTI 787.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO PRIMA.

ſtinam dignitatem: ſolummodo vero præcipuos atque adeo parentes, ſive auctores hæreſum, a dignitate ſacerdotii recipienda excludit, recte profecto, juſteque id pronuncians.

Et rurſum.

Inſignem pugilem D. Athanaſium eccleſia novit, utpote qui Romam uſque varia perſecutione ab Arianicæ hæreſeos principibus coactus, deinde inhoneſte ioſthinc fugatus, cum rediiſſet in Græciam, paſſimque per eccleſias oberraret, adverſarii illius pro tempore veluti ad meliorem mentem reverſi, cum illo conjuncti ſunt: verum illo recedente, confeſtim ſolita audentia ad priſtinam hæreſim reverteruntque, pioſque omni ratione perſecuti ſunt. Hac igitur ratione arbitror beatum patrem dixiſſe, ad ſacerdotii dignitatem ejuſcemodi non recipiendos: utpote a quibus cum ipſe, tum reliqui orthodoxi nihil præter gravia expectarent.

Sabas religioſus monachus inquit: Profecto vir erat, qui facile malorum obliviſcebatur.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha reſpondit: Clarum hoc eſt, non enim alicui mortalium malum pro malo retribuit. Verum propter zelum Dei & confirmationem eccleſiæ, humanitate ſua & benignitate inſita non potuit uti, niſi ad juſtitiam Dei tuendam, vindicandamque.

Joannes venerabilis presbyter monachus, & locum retinens orientalis diœceſeos, dixit: Recte hoc ſtatutum in confirmationem audientium explicatum eſt. Monachi reſpondentes dixerunt: Verum vi adactos & compulſos beatus pater admittit: dicant igitur hi, an vim paſſi ſint, an adacti ſint, ut a veritate deſciverint.

Hypatius, ejuſque complices epiſcopi dixerunt: Nos violentiam nullam ſuſtinuimus, neque adacti ſumus, ſed in hac hæreſi noſtra nati ſumus & converſati, & vitam diu egimus.

Theodorus piiſſimus epiſcopus Catanæ, quique aderant illi Siculi epiſcopi, præterea Epiphanius civitatis Catanæ diaconus, & vicarius Thomæ epiſcopi Sardiniæ, dixerunt: Qui hactenus lecti ſunt beatorum patrum canones, de Novatianis, Encratitis, & Arianis dati ſunt: hujus autem hæreſis magiſtros quo loco habebimus?

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Invenimus & Manichæos reſpuiſſe imagines, ſed & præter hos Marcioniſtas, & illos qui confundunt naturas Chriſti, quorum princeps Petrus Fullo: præterea * Xeneum Hierapolitanum, ſed & Severum, alioſque hæreticos,

* Xenajam.

Epiphanius venerabilis diaconus ſanctiſſimæ Catanes eccleſiæ, & vicarius beatiſſimi Thomæ archiepiſcopi Sardiniæ, inquit: Minor ne eſt, quæ nunc novata eſt hæreſis, an major illis quæ hactenus fuere?

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: malum perpetuo idem eſt & æquale: maxime autem in rebus eccleſiaſticis, in quarum decretis, cum parvis tum magnis, errare ideen eſt: ſiquidem in utriſque lex divina violatur.

Joannes venerabilis monachus, locum tenens thronorum orientalium, dixit: Hæreſis iſta omnibus hæreſibus pejor eſt, malorum omnium peſſima: utpote quæ œconomiam Servatoris noſtri ſubvertat.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Ducit nos in rectam viam id, quod a beato patre noſtro dictum eſt: ſi nulla alia ſubſit cauſa, recipiantur venerabiles epiſcopi.

Sancta ſynodus dixit: Legantur & reliqua canonicarum inſtitutionum.

Conſtantinus venerabilis diaconus, & notarius ſacri patriarchatus, legit: Ex actis ſanctæ & univerſalis quartæ ſynodi Chalcedonenſis.

Orientales & qui cum illis erant piiſſimi epiſcopi exclamarunt: Peccavimus omnes, omnes veniam precamur. Et rurſus Thalaſſius, Euſebius & Euſtathius, venerabiles epiſcopi dixerunt: Omnes erravimus, omnes veniam petimus.

Et exurgens piiſſimus epiſcopus Juvenalius tranſgreſſus eſt in alteram partem, & adjunxit ſe pœnitentibus. Et exaltata voce orientales, quique cum his erant religioſiſſimi epiſcopi clamaverunt: Bono omine Deus huc te adduxit: Orthodoxe, recte veniſti.

Et poſt alia plurima piiſſimi Illyrici epiſcopi dixerunt: Omnes lapſi ſumus, omnes veniam precamur.

Sabas venerabilis monachus & præfectus * ſtudii fon ſtudiorum, inquit: Si viſum eſt ſanctæ ſynodo, videamus ordinationem eorum, quos recipimus, num ſint ab hæreticis, an minus.

Sancta ſynodus dixit: Quæratur deinceps de electione.

Antonius venerabilis monachus ex libro eccleſiaſticæ hiſtoriæ Rufini Romani presbyteri legit. Lib. 1. c. 28.

Pergit interea Euſebius Alexandriam, ibique confeſſorum concilio congregato, pauci numero, ſed fide integri & meritis multi, quo pacto poſt hæreticorum procellas & perfidiæ turbines tranquillitas revocaretur eccleſiæ, omni cura & * deliberatione diſcutiunt. Aliis videbatur fidei calore ferventibus, nullum debere ultra in ſacerdotium recipi, qui ſe uteumque hæreticæ communionis contagione maculaſſet. Sed qui imitantes apoſtolum, quærebant, non quod ſibi utile eſſet, ſed quod pluribus; vel qui imitarentur Chriſtum, qui cum eſſet omnium vita, pro ſalute cunctorum humilians ſe deſcendit in mortem, quo ſcilicet inveniretur & in mortuis vita; dicebant melius eſſe, * humiliare paullulum propter dejectos, & inclinari propter eliſos, ut eos rurſus erigerent, nec ſibimet ſolis puritatis merito cælorum regna defenderent, ſed eſſe glorioſius, ſi cum pluribus illuc mererentur intrare. Et ideo ſibi rectum videri, ut tantum perfidiæ auctoribus amputatis, reliquis ſacerdotibus daretur optio, ſi forte velint, abjurato perfidiæ errore, ad fidem patrum, ſtatutaque converti, nec negare aditum redeuntibus, quin potius de eorum converſione gaudere; quia & ille evangelicus junior filius paternæ depopulator ſubſtantiæ, ſed in ſemetipſum reverſus, non ſolum ſuſcipi meruit, ſed & dignus paternis complexibus deputatur, & annulum fidei recipit, & ſtola circumdatur: per quam quid aliud, quam ſacerdotii declarantur inſignia? nec probabilis extitit apud patrem ſenior filius, quod invidit recepto: nec tantum meriti habuit non delinquendo, quantum notæ contraxit non indulgendo germano. Luc. 15.

* liberatione.

* humiliari

Cum igitur hujuſcemodi ſententiam ex evangelica auctoritate prolatam, ordo ille ſacerdotalis & apoſtolicus approbaſſet ex concilii decreto, Aſterio ceteriſque qui cum ipſo erant, orientis injungitur procuratio, occidentis vero Euſebio deceruitur. Additur ſane in illo concilii

Digitized by Google

ACTIO PRIMA.

cilii decreto etiam de Spiritu sancto plenior disputatio, ut ejusdem substantiæ ac deitatis, cujus Pater & Filius, etiam Spiritus sanctus crederetur, nec quidquam prorsus in Trinitate aut creatum, aut inferius, posteriusve diceretur.

Constantinus venerabilis diaconus & notarius legit,

Ex historia ecclesiastica Socratis.

Lib. 2. c. 19. Photinus Sirmii existens episcopus, Marcelli Ancyrani fuit discipulus, & ipse purum hominem Christum, quemadmodum præceptor ejus Marcellus, dixit.

Et iterum idem ex eadem historia legere cepit,

Lib. 2. c. 36. Qui vero in Sardicensi synodo fuerant, indicta causa damnarunt, definitionem autem fidei Nicææ datam confirmarunt omnem impietatem ejicientes & execrantes: reddiderunt vero sedes Paulo & Athanasio, necnon Marcello Ancyrano, apologiam afferenti & dicenti, non intellectum suum librum, cum ipse etiam aversetur omnes, qui purum hominem Christum dicunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Plurimi jam canonici, sanctarumque synodorum & patrum libri lecti sunt, qui docent nos reversos ab hæresi recipere debere, modo non subsit improba aliqua causa. Sancta synodus dixit: Recte fecit dominus, qui nos ex epistolicis & synodicis commentariis de hæreticis recipiendis instruxit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Id quod ex beato patre Athanasio lectum est, denuo legatur.

Stephanus librarius & venerabilis monachus legit: Epistola beati Athanasii ad Rufinianum, ut prius scriptum est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quemadmodum in superioribus docuimus, ita mens est beati patris Athanasii.

Venerabiles monachi dixerunt: Nos indigni sanctitatis tuæ servi, & antea testati sumus, quodcumque sacræ synodi admittunt, modo nihil sit quod impediat, & nos recipere.

Petrus Dei studiosissimus presbyter & apostolicæ sedis Hadriani papæ Romani vicarius, dixit: Et Romæ quoque extorris erat Macarius, hæreticus a sancta synodo sexta designatus: verum piæ memorationis pater noster Benedictus deliberandi spatium per triginta dies illi concessit, & quodam tempore Bonifacium consiliarium ad eum misit, quo verbis admonitione plenis ex sacra scriptura illum instrueret: verum ad meliorem mentem haud quaquam perduci potuit. Id autem pater beatus ob id egit, quo rursus illum in pristinum statum reciperet,

Sacra synodus respondit: Si ex toto corde episcopi isti delictum agnoverint, gratia Deo, ipsisque. Si vero ficto animo simulant, judicet in eos Dominus, quemadmodum in Arium & Nestorium judicavit. Episcopi autem, in quos inquisitum erat, se ipsi execrantes, aperte testati sunt non subesse confessioni fictum animum: dixerunt autem, nisi secundum catholicam ecclesiam senserimus, execrabiles simus a Deo Patre, & Filio, & sancto Spiritu.

Tarasius sanctissimus patriarcha ait: Inhærendum est superioribus dictis.

Petrus Dei studiosissimus episcopus, vicarius sanctissimi papæ Romani Hadriani, dixit: Ut scriptum est ab historicis, divus Meletius creatus fuit ab Arianis episcopus: & cum ascendisset ambonem, prædicavit consubstantialitatem, & tamen illius electio reprobata est. ANNO CHRISTI 780.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, reliquique episcopi Siciliæ dixerunt: Certum est quod inquit protopresbyter apostolicæ cathedræ.

Tarasius sanctissimus patriarcha ait: Nusquam equidem discrepanti animo patres invenimus, verum omnes veluti ejusdem spiritus eadem prædicant, eademque docent: verum ecclesiæ œconomiam (gubernationem) contemplatus beatus pater Athanasius, ita nobis tradidit, ut judicet recipiendos in cleri consortium, qui hæreseos magistri non fuissent.

Religiosi monachi dixerunt: Si quid in medio synodi judicatum est, censemus recipiendum.

Sancta synodus dixit: Speramus post sanctam synodum non futuros aliquos, qui pervertentur. Ea ratione & episcopi se anathematismo obligaverunt, ut si ad priorem hæresim reversi fuerint, judicet de eis sancta synodus.

Constantinus vir religiosus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro dixit: Multa sanctitate conspicui domini, si quidem hi libellos confessionis exhibuerint, recipiantur: sin minus, judicet de eis sancta synodus.

Clarissimi duces dixerunt: Gestant in manibus libellos, eosque parati sunt offerre.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Consilio meo, de præsenti quæstione quidquid est reliquum sanctorum canonum evolvatur.

Cosmas venerabilis diaconus, & sacri patriarchatus * cubicularius, ex vita sancti patris nostri Sabæ legit: Itaque cum sancta universalis quinta synodus Constantinopoli esset congregata, communi & generali anathemate rejecti sunt Origines & Theodorus episcopus Mopsuestiæ, & quæcumque ab Evagrio & Didymo dicta sunt de præexistentia, sive [illegible]. Probarunt autem id quatuor patriarchæ præsentes. Præterea imperator noster Dei observantissimus acta synodi Hierosolymam misit: in qua civitate cœcto episcoporum conventu, quotquot erant Palæstinorum episcopi, manibus & pedibus & ore sententiam & statutum synodi confirmarunt, nisi quod Alexander episcopus Abyles contrarium sentit; quamobrem episcopatu exutus Byzantium se recepit, & terræmotu absorptus est & defossus. Neolauritæ autem, cum se a catholica communione separassent, Eutychius patriarcha diversis rationibus aggressus est, & in octo menses usque varia admonitione & adhortatione usus, cum non posset fieri voti compos, neque ad unitatem ecclesiæ eos perducere, imperatoriis jussionibus obtemperans, illos per Anastasium ducem a Neolauta expulit, regionem ab illorum peste liberans.

* al. cubicularius.

Tarasius beatissimus patriarcha ait: Videtis quod octimestre tempus archiepiscopus exegit, longanimitate & adhortationibus apud illos usus: atqui jam noverat ante eos anathemate in synodo execratos. Quid est igitur quod hæsitamus & præbemus nosmetipsos difficiles, quo minus ex ordinatione canonica, & sanctorum patrum diligentia, & synodicis jussionibus, quæ redeuntes ab hæresi qualiber recipiunt, & hos admittamus?

San-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

Sancta ſynodus dixit: Sic eſt revera, niſi tamen canonica ſubſit cauſa, quæ impedimento ſit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha inquit: Sic placerat omnibus, quo eos recipiamus.

Sancta ſynodus dixit: Placet omnibus.

Venerabiles monachi exclamarunt: Et nobis ſane placet.

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Denuo dicimus, ſi alia non ſubſit canonica cauſa quæ prohibeat, redeuntes recipiantur. Oportet enim ubique canonicas ordinationes ſervare.

Venerabiles monachi dixerunt: Juxta ſex ſanctas & œcumenicas ſynodos ex hæreſi redeuntes recipimus, niſi cauſa quæpiam non toleranda ſubſit.

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Et nos quoque omnes inſtructi a ſanctis patribus noſtris, ſic definimus.

Venerabiles monachi dixerunt: Si qui monachi a ſacra ſynodo abſunt, quid de illis fiet?

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Illis ex canonibus prius lectis hæc perſuadebimus: quæ autem de cauſa ab hac ſynodo abſunt?

Sabas religioſiſſimus monachus dixit: Non novi, ſed ſibi ipſi adverſantur.

Euthymius religioſiſſimus epiſcopus Sardenſium dixit: Quemadmodum jam admonuimus, afferantur libri, ut plenius erudiamur de his, qui ab hæreticis ſunt ordinati.

Conſtantinus venerandus diaconus & notarius ait: Quandoquidem juberis, ut de conſuetudine ea quæ ab hæreticis quidam ordinantur, legamus: Ecce vobis libros, ut ſi jufſeritis, legantur.

Sancta ſynodus reſpondit: Legantur.

Stephanus venerabilis monachus librorum cuſtos legit.

Ex hiſtoria eccleſiaſtica Ruffini.

Hanc igitur inteſtinam perſecutionem Macedonius ad epiſcopatum accedens auxit: Acacius vero & Patrophilus, Maximo Hieroſolymorum epiſcopo expulſo, Cyrillum ſuffecerunt.

Et poſt hæc Coſmas venerabilis diaconus, notarius & cubicularius ſacri patriarchatus, legit.

Ex hiſtoria eccleſiaſtica Theodori lectoris libro quinto.

Dioſcorus autem ſecundum canones ſibi viſos creatus, epiſcopatui Conſtantinopolitano inhæſit: deſignavit etiam primatem eccleſiæ ejuſdem Anatolium quemdam, qui Alexandrinæ eccleſiæ quiſquilias Conſtantinopoli effundebat, habens ſibi confeſtim comminiſtrum Eutychen, ad quem urbane Anatolius inquit: Futurum ignorat, qui in quo ſtatu fuit, & non conſiderat. Acta autem hæc ſunt ſub conſulatu Protogenis & Aſterii.

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Quid de Anatolio dicitis? nonne princeps fuit quartæ ſynodi? & tamen a Dioſcoro impio illo fuerat creatus, atque id etiam præſente Eutyche. Ergo & nos ab hæreticis ordinatos recipiamus, quemadmodum quoque Anatolius receptus eſt. Et iterum: Vera Dei vox eſt, filios non morituros pro patribus, ſed unuſquiſque pro ſuo peccato morte morietur. Addatur quod ordinatio a Deo eſt. Quandoquidem autem de Anatolio dubitant, legatur quid de eo ſcriptum ſit.

Coſmas diaconus & * cubicularius ſacri patriarchatus, legit. ACTIO PRIMA. * al. cubiculeſius.

Præfatio Chalcedonenſis ſanctæ & univerſalis ſynodi.

Conveniente ſancta & univerſali ſynodo ſecundum ſacram præceptionem in Chalcedonenſi urbe congregata, nimirum Paſchaſino & Lucentio reverendiſſimis epiſcopis, & Bonifacio religioſiſſimo presbytero, tenentibus locum ſanctiſſimi & reverendiſſimi archiepiſcopi almæ urbis Romæ Leonis, & Anatolio reverendiſſimo epiſcopo inclytæ urbis Conſtantinopoleos novæ Romæ:

Reverendiſſimi monachi dixerunt: Et iſtud quoque recipimus.

Iterum Conſtantinus diaconus & notarius ſacri patriarchatus legit.

Ex vita ſancti patris noſtri Sabæ.

Flaviano igitur & Elia patriarchis, ut dictum eſt, Sidoni exiſtentibus, literiſque adulatoriis & œconomicis ad imperatorem utentibus, præterea Sidonenſem ſynodum, quæ ſecundum rectam fidem congregata fuit, diſſolventibus, cum domum ad proprias ſedes redirent, qui a Sotericho & Philoxeno ſtabant, rem indigne ferentes, in iram vehementiſſimam imperatorem excitarunt, utpote qui deceptus per vafriciem & ſimulationem patriarcharum fuiſſet. Accepta autem poteſtate, quantam ipſi volebant, utroque ſufficienti, Antiochenſium populo id diviſerunt, atque ita variis modis Flavianum afflixerunt, & vexarunt, cogentes interim, & obtorto collo huc trahentes, ut acta Chalcedonenſis concilii anathemate proſequeretur: quo nolente, epiſcopatu ſuo privatus, in exilium quoque damnatus eſt. Cum autem eam rem cognoviſſet imperator, & ex animo id ſibi placeret, Severum quemdam, principem hæreſis Acephalorum, Antiochiam in epiſcopatum dirigit. Hic epiſcopatu accepto, qui illius converſationem & conſuetudinem deteſtabantur, in eos peſſima quævis exempla edidit. Dirigit etiam ſynodicas ſuas literas Eliæ patriarchæ: quo non recipiente, in archiepiſcopum imperatorem exacerbavit. Rurſus eaſdem Hieroſolymam verſus menſe Majo indictione ſexta mittit, addita clericorum quorumdam & regia quoque manu. Quod cum percepiſſet beatus noſter pater Sabas, aſcendens cum reliquis eremi præſidibus in ſacram urbem, eos qui cum ſynodicis Severi veniebant, ex ſancta civitate exegit. Multitudine autem monachorum undique confluente, omnes ante ſacrum Cranium, ſive Calvariæ locum, ſimul cum Hieroſolymitis congregati ſunt, unaque voce exclamarunt: Anathema Severo, omnibuſque qui cum eo communicant: præſentibus & audientibus adhuc magiſtratu principibus & militibus, quos imperator iſthuc miſerat. Hic autem Severus miris adulationibus auctoritatem ſibi apud imperatorem obtinens, & confiſus regia poteſtate, Chalcedonenſem ſynodum infinitis execrationibus devovit, omnibus ingenii viribus Eutychis opinionem catholicis adverſam defendere, & porro ſpargere conatus. Eutyches autem unam Chriſti filii Dei poſt incarnationem ex virgine naturam aſſerebat, homo pervertens omnia & tumultuarius, qui plurima nova dogmata eccleſiæ catholicæ fidei & legibus contra-

ACTIO PRIMA.

ANNO CHRISTI 518.

traria confinxit : probabat enim impiiſſimam illam & latrociniis maxime infamem ſecundam Epheſinam ſynodum, teſtatus aperte, illam non inferiorem, quam priorem Epheſi habitam, cenſendam. Præter hæc eruditione & doctrina æquales affirmabat Cyrillum divinum Alexandrinorum archiepiſcopum, & Dioſcorum, qui in communionem recepit Eutychem hæreticum, veluti convenientem animo & opinionibus ſuis, & ſanctiſſimum & unice orthodoxum Flavianum ſanctæ urbis archiepiſcopum interfecit & ſuſtulit. Atque ita ad omnem impietatem promovens Severus his, nihil aliud quam linguam ſuam in Dei blaſphemiam exacuit : diviſit autem in ſuis libris indiviſam & unam in Trinitate deitatem & hypoſtaſin, nullam in his nominibus differentiam agnoſcens. Unam ſanctam adorandam & conſubſtantialem divinarum hypoſtaſeon Trinitatem, naturarum & deitatum & deorum Trinitatem auſus eſt dicere : hujuſcemodi autem animarum corruptorem & peſtem Anaſtaſius imperator compulit Eliam archiepiſcopum in communionem recipere : cumque nulla ratione id ageret, ira exardeſcens imperator, Olympium quemdam Cæſareenſem, qui ducatum Palæſtinæ curabat, addita generali a Sidone ſcripta epiſtola, in qua continebatur non recipiendam Chalcedonenſem ſynodum, ad Eliam epiſcopatu deturbandum miſit. Olympius autem cum regia poteſtate accedens, uſus variis artibus, Eliam abegit, Joannem vero Marciani filium, conſentientem cum Severo & communicantem, Chalcedonenſemque ſynodum execrantem, epiſcopum Hieroſolymorum die tertio menſis Septembris, in principio decimæ indictionis inſtituit. Poſtquam autem honorabilis Sabas & reliqui eremi patres audiviſſent Joannem conſecratum eſſe a Severo, congregati apud eum, ex aperto teſtati ſunt, ſe neutiquam in communionem Severum recepturos, ſed pro Chalcedonenſi ſynodo extrema paſſuros, præſertim cum totam populi catervam habeant commilitantem. Ea ratione Joannes, quia partes ſuſcipiebat, negligit ea conficere quæ a duce erant ei commiſſa. Anaſtaſius autem imperator poſtquam percepiſſet Joannem fœdera rupiſſe, in furorem verius, cum Olympius ad manus non eſſet, ſtatim Anaſtaſium Pamphili ducatui Palæſtinæ præfectum mittit, quo Joannem compellat, uti Severum ad communionem recipiat, & ſynodum Chalcedonenſem anathemate devoveat, aut epiſcopatu deturbetur. Hic igitur cum ingreſſus eſſet Hieroſolymam, e veſtigio Joannem ad ſe vocatum in carcerem publicum dimiſit. Totus autem populus ea cauſa gaudio diſſolutus eſt, quod is inſidiator & proditor archiepiſcopi Eliæ fuiſſet. Quidam autem Cæſareenſium civitatem gubernans, etiam in carcerem ingreſſus, conſilium dat Joanni, modo velit rebus ſuis conſultum, & epiſcopatu ſuo minime privari, videat ne a quopiam illi perſuadeatur, quo in communionem Severum recipiat : perſuadeat autem duci, dicatque ſe omnia quæ juſſa ſint ut faciat, ſine mora effecturum : verum ne per vim & neceſſitatem videatur compulſus, ſe, ubi liberatus ſit e carcere, poſt duos dies, quo inſtat dominica, quævis imperata alacriter facturum. His vero verbis perſuaſus dux eum eccleſiæ ſiſtit : itaque archiepiſcopus a carcere liberatus totum monachorum cœtum, per noctem ad ſanctam civitatem convocat. Fuit autem numerata eorum multitudo circiter decem millia monachorum. Quandoquidem autem tantam hominum multitudinem eccleſia capere non poterat, viſum eſt, ut ad ſancti protomartyris Stephani templum ſe ſe conferrent, quod tantæ multitudini videbatur ſufficiens : quo minus autem mali quippiam daretur ſuſpicandum duci, ſimulavit omnis turba ſe Hypatio conſobrino imperatoris gratulandi cauſa occurrere, qui a Vitelliana captivitate liberatus, voti reus Hieroſolymam ſe contulerat. Poſtquam igitur omnes tam monachi, tum cives in præmemorata baſilica conveniſſent, adfuit & Anaſtaſius dux, & Zacharias vir conſularis, adducentes ſecum cum magna multitudine Hypatium in protomartyris Stephani baſilicam, exiſtimante quoque duce omnia pro regis voluntate & arbitrio eventura. His autem congregatis, in cancellos aſcendit archiepiſcopus, comites habens ſecum Theodoſium & Sabam monachorum coryphæos & præſides. Populus autem univerſus nihil aliud quàm longo tempore exclamabat : Hæreticos anathematiza, ſynodum confirma. Confeſtim autem tres illi una voce Neſtorium, Eutychen, Severum, & Soterichum Cæſareæ ejus, quæ eſt Cappadociæ, epiſcopum, & omnes qui ſynodum Chalcedonenſem non recipiunt, condemnant.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Recte hactenus noſtras aures patrum præcepta inſtruxerunt, quid autem, ab hæreticis creatos recipiemuſne, an minus ?

Sancta ſynodus dixit : Sane, domine, ſatis ſumus inſtructi, & ſunt recipiendi.

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit : Sane & plurimi qui in ſexta ſynodo præſides fuerunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro, doctoribus (inquam) hæreſeos Monothelitarum, fuere creati. Sed & hi viciſſim Conſtantinopolitanas ſedes inter clerum diſtribuerunt, & ab extremo eorum doctore Petro uſque ad ſextam ſynodum anni non pauciores quam quindecim interceſſerunt. Qui vero intermediis temporibus fuerunt, Thomas ſcilicet, Joannes & Conſtantinus, ab hæreticis fuerunt ordinati, verum ea de cauſa non ſunt reprobati. Circiter enim quinquaginta annos hæreſis illa viguit : & tamen in ſexta ſynodo patres quatuor illos prænominatos tantum damnarunt, [a] cumque eorum ordinationem reliquerint.

[a] Pro, quamquam. Edd.

Sancta ſynodus dixit : Clarum eſt.

Conſtantinus reverendiſſimus epiſcopus Conſtantiæ ejus quæ eſt in Cypro, dixit : Satis jam videtur mihi confirmatum, eos qui ab hæreticis ordinati ſunt, recipiendos : ſi quis vero deſtinato animo ad hæreticos ſe contulerit, ab eiſque ordinatus fuerit, eum nequaquam recipiendum.

Venerabiles monachi dixerunt : De his quoque divi Baſilii ad Nicopolitas epiſtolam habemus, rogamuſque ut audiatur.

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit : Legatur.

Conſtantinus diaconus & notarius legit.

Ex

ANNO CHRISTI 787.

Ex epistola beati patris nostri Basilii ad Nicopolitas.

Epist. 21. ad Nicopolitanos presbyteros.

Non novi episcopum, neque inter sacerdotes Christi numeraverim, qui a contaminatis manibus in fidei vastationem, ad dignitatem aliquam fuerit provectus. Hoc meum est judicium: vos vero, si quam habetis vobiscum electionem, ipsi judicate, consultareque, quandoquidem unusquisque sum sententiæ dominus est, nos vero innocentes a sanguine illo. Hæc autem vobis scripsi, non quod quidquam diffidam, sed ut quorumdam ambiguitatem confirmem & explicem, prolata in diversum mea sententia, ne scilicet quoslibet ad communionem suscipiatis, neve manuum impositionem ab eis recipiatis, ut postea pace facta, violenter seipsos sacerdotali complemento adnumerent.

Venerandi monachi dixerunt: Ecce, pater, hæreticorum creationem, in eo quod inquit: Neque inter Christi sacerdotes numeraverim, qui ab impuris manibus in fidei vastationem, ad dignitatem aliquam fuerit provectus: omnino aversatur.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Et ego profecto, qui ob hujusmodi causam & in fidei dissolutionem creati sunt, abominor. Tum autem maxime, quoties orthodoxi episcopi fuerint præsentes, a quibus potuere creari. Hæc autem est sententia beati patris, si synodica convocatio fuerit facta, & ecclesiarum in recta fide concordia, qui ausus fuerit impuris hæreticis creandum se se dare, deponi dignus est.

Sancta synodus ait: Hæc vera sententia est.

Venerandi monachi dixerunt: Id vero, quod in fine epistolæ scriptum est, ut postea pace facta violenter seipsos sacerdotali complemento adnumerent, & post pacem creatos quoque non recipit, quid sibi vult?

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Nequaquam inquit pater eos non recipiendos, sed ne vim sustineant, volentes uniri recte sentienti clero. Sane enim non ex necessitate & difficultate hoc fiet. Attamen divinus pater, cum per ea tempora plurimi essent episcopi orthodoxi, alumnis ecclesiæ Arianorum creationem interdixit. Nulla enim aderat defensio. Quod autem illud ita se habeat, quodque non ignorarint sententiam patris nostri, qui fuerunt in ecclesiæ functionibus illi successores, qui ab hæreticis electos, deinde vero emendatos receperunt, clarum est ex superioribus. In omnibus enim patres sibi consona scribunt, contrarietasque inter ipsos nulla reperitur: sed illi videntur sibi contraria apud illos notare, qui dispositionem dictorum, & scopos eorum non intelligunt,

Venerabiles monachi dixerunt: Apte soluta est dubitatio.

Sancta synodus dixit: Episcopi qui confessi sunt, proprios libellos, quod ad ecclesiam redierint, legant.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Legant: discussa enim exacte quæstionum duarum capitalium hypothesis est, de iis videlicet qui ad ecclesiam catholicam ex hæresi redeunt, & qui ab hæreticis sunt ordinati.

Hypatius episcopus Nicææ suum libellum legit: Est autem idem libellus, quem etiam Basilius reverendus Ancyræ episcopus fecit. Leo episcopus Rhodi, Nicolaus Hierapoleos, Gregorius Pessinuntum, Georgius Antiochiæ Pisidiæ, & Leo Carpathi, æquales libellos exhibuerunt. ACTIO PRIMA.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Confessiones cognoscentes, ubi libellos legerimus, in secunda congressione receptio illorum fiet, modo nihil apud eos sit quod impediat.

Sancta synodus dixit: Fiat, ut jubes. Interea sancta synodus exurgens, in hunc modum sancta precata est: Multi sint anni Constantini & Irenes: maximorum regum & imperatorum multi sint anni orthodoxis imperatoribus. Compesce, Domine, hæreticorum vanas voces; da, Domine, illis piam vitam.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Pax Domini sit cum omnibus nobis. Amen.

ACTIO SECUNDA.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi, veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christi amantissimis dominis Constantino & Irene pia ejus matre, anno octavo consulatus ejus, sub sexto Kalendas Octobris, indictione undecima, convenientes sancta ac universali synodo, quæ per divinam gratiam, & a Deo decretorum imperatorum piam sanctionem in Nicæa splendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata est, videlicet Petro religioso protopresbytero ecclesiæ sanctissimæ divi Petri apostoli apud Romanos, & Petro venerabili presbytero, monacho & præside mansionis pii sancti Sabæ apud Romanos, retinentibus locum apostolicæ sedis sanctissimi archiepiscopi veteris Romæ Hadriani, Tarasio beatissimo archiepiscopo almæ urbis Constantinopoleos novæ Romæ: Joanne item & Thoma religiosissimis presbyteris monachis, retinentibus locum apostolicorum thronorum orientalis diœceseos: consistentibus his ante sacros cancellos templi sanctissimæ ecclesiæ cognominatæ Sophiæ, præsentibus simul & audientibus illustrissimis juxta ac magnificentissimis senatoribus, nimirum Petronio glorioso exconsule patricio, & Theophylacto comite imperialis obsequii, Joanne regio ostiario & quæstore erarii militaris, & tota denique synodo juxta ordinem in priori actione præscriptum: præsentibus etiam religiosissimis archimandritis præsidibus, & toto monachorum cœtu, propositis in medium sanctis & inviolatis Dei evangeliis, Nicephorus reverendus diaconus & chartophylax sacri patriarchatus, dixit: Ante fores hujus venerandi templi regius quispiam homo adstat, Epiphanium Neocæsareæ episcopum secum adducens.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Ingrediantur.

Mox splendidissimus regius mandator ingressus, ait: Missus fueram ab optimis nostris dominis, ut venerandum episcopum Neocæsareæ ad piam & sacram vestram synodum adducerem, quem jam vobis sisto.

Sacra synodus respondit: Deus pios nostros imperatores custodiat & conservet.

Tarasius beatissimus patriarcha ad episcopum Neocæsareæ ait: Num ignota tibi hactenus fuit veritas, aut cognitam contempsisti? & si ignota tibi fuit, non pudet te rectum sermonem

Digitized by Google

nem minime didiciſſe, quemadmodum non A ficans, per divitiarum bonitatis ſuæ plenitudi-
ANNO CHRISTI 787. puduit te didiciſſe perverſum? ACTIO II.

Gregorius venerandus epiſcopus Neocæſareæ dixit: Quandoquidem univerſus iſte cœtus idem loquitur, & idem ſentit, didici & inſtructus ſum, quod hæc ſit veritas, quæ nunc exiſtimatur & prædicatur. Et ea de cauſa veniam poſtulo meorum antea delictorum. Cupio autem & cum omnibus his illuminari & doceri. Siquidem errata mea & delicta infinita eſſe agnoſco, & pro pœnitentia apud ſanctam ſynodum, beatumque dominum ſolicito.

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Niſi forte verſuto velamine & prætexta mentem tuam inumbres, verbis quidem veritatem exprimens, ſed animo interim doloſo aliud ſentias.

Gregorius venerandus epiſcopus Neocæſareæ ait: Abſit, veritatem confiteor, neque eſt cur mentiri velim, aut verba mea diſtorquere.

Taraſius beatiſſimus patriarcha ait: Debueras ab hinc multo tempore aures aperuiſſe, & Paulum divinum apoſtolum audiviſſe dicentem: *Traditiones quas accepiſtis, ſive per ſermonem, ſive per epiſtolas noſtras, ſervate*. Et iterum Tito & Timotheo ſcribentem: *Impuras verborum vanitates reſpuite*. Quid autem impurius & vaniloquentius, quam Chriſtianos idololatriæ ſtudioſos dicere?

2. Thes. 2. 2. Tim. 2. & Tit. 3.

Gregorius venerandus epiſcopus Neocæſareæ dixit: Malum eſt, & malum eſſe confitemur: ſed ſic factum eſt & fecimus: ea vero de cauſa veniam delictorum noſtrorum poſtulamus. Confiteor, domine, coram honorificentia ſanctitatis tuæ, omniumque fratrum ſanctæ ſynodi, quod erravimus, & iniquitatem improbitatemque deſignavimus, & veniam ob id poſcimus.

Taraſius beatiſſimus patriarcha inquit: Placeat, ut ſequenti auditione cum libellis, quæ ad eum pertinent, cognoſcamus.

Sancta ſynodus ait: Ut jubet ſanctitas tua, cum libello in ſequenti actione adſtans epiſcopus veniat, & juxta conſtitutum agetur.

Leontius glorioſiſſimus imperatoris a ſecretis dixit: Sacra & a Deo collecta ſynodus meminerit, in priori conventione Dei obſervantium magnorum imperatorum noſtrorum tuiſſe lectas literas, in quibus mentio fiebat ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi veteris Romæ, & religioſiſſimorum pontificum orientis ſynodicarum literarum, quas in duobus quaternionibus adducimus, de quibus vos, quid fieri vultis, admonemus.

Sancta ſynodus dixit: Legantur libelli beatiſſimi & ſanctiſſimi archiepiſcopi veteris Romæ. Et legit eas Nicephorus glorioſiſſimus ab imperialibus ſecretis.

Interpretatio literarum Romanarum Hadriani Romani archiepiſcopi.

Dominis piiſſimis & ſereniſſimis victoribus, triumphatoribus, filiis in Deo & Domino noſtro Jeſu Chriſto dilectis, Conſtantino & Irenæ Auguſtis, Hadrianus ſervus ſervorum Dei.

2. Cor. 4. Deus qui juſſit e tenebris lucem ſplendere, quique nos a poteſtate tenebrarum per Filii ſui, veræ ſcilicet lucis, incarnationem, liberavit, in quo cuncta divinitatis ſuæ ſpecimina juſſit converiari, per quem etiam univerſa renovavit, Coloſſ. 1. ſimul in illo, per ſanguinem crucis illius, cum ea quæ in cœlis, tum in terra exiſtentia pacinem, in eccleſiæ ſuæ faciem reſpiciens, pietatem veſtram & prædeſtinatam ſerenitatem imperatoriæ manſuetudinis ad perfectionem fidei vocare non dedignatus eſt, quo omnem mendacii improbitatem per vos contegat, veritatemque in lucem producat. Poſteaquam enim quæ a veſtra ſerenitate & pietate nobis miſſa ſunt, cognovimus, dici non poteſt, quantopere cor noſtrum gaviſum ſit: tanto enim gaudio & lætitia repleti ſumus, ut ne humana quidem lingua explicare ea ſufficiat. Quemadmodum enim a ſuperioribus hæreſeos ſchiſmatibus eramus conterreſacti, ita nunc rurſum per veſtram juſſionem exultatione ſumus perfuſi: nam in regia veſtra civitate venerandarum imaginum cautam juſſiſtis retractari, quæ a retro imperatoribus turpiter in eas commiſſa ſunt. Hi enim non ſolum eas ſubverterunt, ſed & contumelia affecerunt, ridiculas eas exiſtimantes, atque utinam non computet illis peccatum hoc Altiſſimus. Satius enim fuiſſet, ne injeciſſe quidem manus in eccleſiam: unde factum, ut totus orientalium partium populus in errorem ſit inductus, & in propria exiſtimatione & voluntate rebus eccleſiæ abuti ſint, donec in regni ſolium vos erexit, quos ſciebat in veritate illius gloriam inquiſituros, & quæ a ſanctis apoſtolis, eunctiſque doctoribus tradita erant, conſervaturos; honoremque debitum venerandis imaginibus, quæ per amentiam hæreticorum ſubverſæ fuerant, reddituros. Nuper vero per piam veſtram juſſionem de voluntate veſtra inſtructi, omnipotentem Deum pro veſtro imperio precibus ſolicitantes, gratiarum actione gloriam illius prædicavimus. Illud autem in ſtabilimentum & confirmationem regni veſtri maxime ſit, quod magnum opus hoc aggreſſi eſtis, quod ſine mutatione veſtra in hoc mundo vix fieri poteſt: reddetur enim jam ſibi verus & antiqua orthodoxa fides, reſtituentur venerandæ imagines in eam faciem, qua in prima eccleſia conſpectæ ſunt. Vos autem partem habebitis cum eo, qui nunc in divina requie quieſcit, Conſtantino imperatore & Helena ejus matre, qui orthodoxam fidem illuſtrarunt & confirmarunt, adeoque ſanctam matrem veſtram catholicam & ſpiritualem Romanam eccleſiam exaltarunt, ut plane ſpes ſit, eorum piam appellationem in veſtra cognomenta piiſſima & a Deo data tranſituram, ut per omnem terrarum orbem novus Conſtantinus & nova Helena prædicetur, per quos ſancta catholica & apoſtolica eccleſia renovabitur. Vos autem maxime in traditione orthodoxæ fidei eccleſiæ beati Petri & Pauli principum apoſtolorum acquieſcetis, eamque amplectemini, quemadmodum a ſuperioribus imperatoribus factum eſt, qui vicarium ejus ex toto corde cilexerunt.

E Quapropter veſtra quoque a Deo data majeſtas, ſanctiſſimam Romanam eccleſiam principum apoſtolorum, quibus a Deo ipſo data eſt poteſtas ſolvendi & ligandi peccata cum in cœlo, tum in terra, honorabit. Ipſi ſcilicet regni veri propugnatores erunt, cunctaſque barbaras nationes pedibus veſtris ſubjicient, ut quocumque ire perrexeritis, victores vos declarent. Hi ſiquidem principes apoſtolorum ſunt, qui catholicam orthodoxam fidem auſpicati, per ſcripta quidem veluti legibus latis fidem tuam ſervandam præceperunt: omnibus ſcilicet, qui in ſedes illorum ſucceſſu- Matth. 16.

ri erant, & in fide eorum usque ad consum-
ACTIO II. mationem sæculi permansuri, atque ita nostra servat ecclesia, & sanctas eorum figuras veneratur; unde in hunc usque diem venerandis horum imaginibus ecclesiæ nostræ ornatæ ac conspicuæ sunt. Quemadmodum sanctissimus & beatissimus papa Silvester in principio Christianorum nostrorum orthodoxa fide testatur. Cum aliquando felicis recordationis Constantinus imperator per noctem somnum caperet, ecce beati apostoli Petrus & Paulus dormienti adstiterunt, dicentes: Quandoquidem sanguinis infantium effusionem morbi tui gratia heri justisti, en a Christo missi sumus, quo sanitatem tibi afferamus. Audi igitur nostrum consilium, & ea quæ tibi præcipimus, fac impleas. Principio Silvestrum episcopum, qui
* Soracte persecutionis tuæ gratia Roma exulat, & in * Sorapeno monte clam in speluncis cum clero latitat, cura ad te vocari. Is tibi lavacrum pietatis, in quo lavaberis, præparabit, dabiturque tibi non modo lepræ, verum omnium morborum sanitas. Cumque præclaris illis bonis fueris recreatus, confestim jubeto, per omnia loca Romanorum ecclesias restaurari; te vero ipsum purum, abjecto idolorum cultu, declarabis, cultumque debitum soli Deo vero adorando exhibeas, juxta illius voluntatem omnia tua consilia disponens. Imperator itaque e somno excitatus, omnes suos aulicos, quicumque in palatio erant, convocavit, quodque per insomnium illi ostensum fuerat, exposuit: nec mora aliqua, sed confestim ministros suos ad Sorapenum montem, in quo beatus pater Silvester cum clero vacans lectionibus sacrorum librorum latitabat, misit. Jam cum undique videret milites circumcingentes montem inquirendi causa, existimans quod ad martyrium raperetur, clerum ita affatus est: *Ecce nunc tempus expectatum, ecce*
2. Cor. 6. *nunc dies salutis*. Egresso autem de spelunca narrarunt milites, qua de causa quæreretur: cum quibus ad imperatorem, trahens secum comites tres presbyteros cum duobus diaconis, profectus, cum imperatorem vidisset: Pax tibi, inquit, o imperator, sursum, de cælo, & victoria. Imperator itaque hilari oculo & tranquillo animo illius verba exaudiens, quæcumque sibi per insomnia fuerant revelata, beato Silvestro exposuit. Postquam autem finem narrationis fecisset, quæsivit imperator, qualesnam arbitraretur esse deos Petrum & Paulum, quos viderat. Respondit pater, nequaquam esse deos, sed servos & discipulos Domini nostri Jesu Christi, quos in hoc elegisset, ut omnes gentes converterent, ut crederent in eum. Hæc cum audivisset imperator, præcontatus est, num alicubi essent historiæ illorum: mox beatus Silvester per diaconos afferri, quas habebat, apostolorum imagines jussit: quas cum imperator aspexisset, clara voce proclamavit: Hi sunt quos per visum conspexeram, neque amplius incredulus sum; paretur lavacrum in meam salutem. Constructo autem lavacro, cum sacro rore tinctus esset, confestim est sanitati pristinæ restitutus. Deinde non immemor accepti beneficii, ecclesias Dei ædificare cœpit, columnas earum passim sacris imaginibus in memoriam incarnationis Domini nostri Jesu Christi omniumque sanctorum reverentiam exornavit: nec alia de causa, quam ut Christianismum in lucem & veritatem, Deique cultum prove-

ANNO CHRISTI 787.

haret, & omnes gentes a cultu idolorum & diabolica deceptione converteret. Quemadmodum etiam divus pater Gregorius apostolorum successor prædicavit, ob id depingi in templis Lib. 9. indict. 2. epist. 209. evangelicas historias, ut homines illiterati, & qui sacros libros legere nequeunt, (quorum sane maxima pars est) conspectis illis redderent Deo gloriam, & reducerent in mentem, quæ in carne conversatio Domini nostri Jesu Christi fuisset. Ut taceam interim orthodoxos alios & Christianissimos imperatores, cum sacerdotibus omnibus & honestis viris Deum colentibus, simul etiam cum universo Christiano populo, qui omnes juxta antiquam sanctorum patrum traditionem, venerandas imagines & receperunt & tenent, & in memoriam & compunctionem cordis conservant, & in hunc usque diem venerantur. Neque aliter fiebat in partibus & regionibus illis, donec proavus vester ex impiorum quorumdam institutione venerandas imagines abstulit. Ex quo tempore magnus error Græciam istam invasit, unde non contemnendum scandalum in mundo factum est. *Sed væ illis per* Matth. 18. *quos scandala* in mundum irrepserunt, ut ipsa veritas mentiri nescia testatur. Qua de causa in magnam tribulationem uterque Gregorius Romani pontifices per ea tempora sanctissimi conjecti sunt. Sæpius etiam proavum vestræ serenitatis admonuerunt, ne sineret venerandas imagines de statu suo dejici: verum illorum salutiferæ preces nequidquam fusæ sunt, animumque illius haud quidquam commoverunt. Post id & Zacharias, Stephanus, Paulus, & alter Stephanus, qui nobis in episcopatu hujus almæ urbis præcesserunt, avum patremque vestræ serenitatis pro restitutione sanctarum imaginum sæpe interpellarunt. Eadem ratione & nostra exiguitas imperatoriam vestram majestatem cum omni humilitate obsecrat, sinat aliquando recordationis causa erigi in ecclesias sacram Jesu Christi juxta incarnationem humanitatis imaginem: ponatur in aula Dei similitudo, ejus ante matris, sanctorum quoque & beatorum apostolorum, prophetarum, martyrum & confessorum, & ex animi desiderio eas veneremur, quemadmodum a sanctissimis patribus majoribus nostris, probatissimisque pontificibus, nobis a multis sæculis traditum est. Reliquum est, ut mansuetudo imperatoria in partibus illis Græciæ hoc idem imperet, & orthodoxam fidem confirmet, quo juxta scripturam, *unum fit ovile* Joan. 10. *& pastor unus*: cum videat in universo terrarum orbe, ubi Christianismus pollet, ab omnibus fidelibus venerandas imagines honorari: nimirum, ut per visibilem figuram, ad invisibilem magnitudinis ejus divinitatem spirituali dispositione mentes nostræ rapiantur, secundum carnem, quam Dei Filius propter salutem nostram suscipere dignatus est, redemptorem nostrum in cælis existentem adoremus, & in Patre glorificantes, laudemus, quemadmodum scriptum est: *Deus spiritus est*: & illud com- Joan. 4. probando, secundum spiritum deitatem illius adoramus. Nequaquam autem sic statuamus, quemadmodum quidam nugantur, ut imagines tamquam deos conficiamus: Labor enim & fatigatio nostra, quem exhibemus, in desiderium Dei sanctorumque ejus perficitur. Et quemadmodum sacra scriptura imagines in memoriam venerationis habet, sic & nos eas habeamus, servantes tamen perpetuo fidei no-

ACTIO II.

ANNO CHRISTI 787.

stræ puritatem. Quin etiam factor noster & artifex Dominus Deus, juxta propriam imaginem & similitudinem, hominem de luto terræ finxit illuminavitque, in libera potestate sui ipsum constituens. Præterea primus ille homo liberi arbitrii existens, cuncta animantia terræ & volatilia cæli, annuente Deo, nominibus propriis vocavit. Abel autem ex primitiis ovibus tui propria voluntate dona Domino Deo obtulit, de quo legimus: *Respexit Dominus ad Abel & ad munera illius*. Deinde Noe post cataclysmum, hoc est, diluvium, altare propria voluntate Domino constituxit, & ex omnibus animalibus & volatilibus pura dona in altare hoc obtulit. Similiter etiam Abraham, quemadmodum testatur scriptura, propria voluntate aram extruxit in honorem & gloriam Dei, quemadmodum apparuerat. Jacob etiam, cum fugisset a facie fratris sui, vidit per visum angelos Dei per scalam ascendentes & descendentes, & Dominum innixum scalæ ad se loquentem. *Postquam autem surrexisset, ex sua voluntate lapidem, in quo caput declinarat, sustulit: & ubi erexisset eum, infudisset que oleum super eum, vocavit locum Bethel, dicens: Non est hic aliud quam domus Dei*. Ob quam sane causam non legimus illi iratum Deum. Non enim illi exprobravit, quod sua voluntate lapidem erexisset. Etenim, o serenissimi filii principes & recte sentientes imperatores, quæcumque in admonitionem hominum ad gloriam Dei spectantia sunt, Deo displicere nequeunt. Rursus idem Jacob ille in summitate virgæ suæ adoravit, fide dilectionis id agens. De qua beatus Paulus apostolus in epistola ad Hebræos dicit. Non quod virgam illam, sed tenentem eam, in signum dilectionis adoravit. Quid hoc sibi vult? nimirum quod & nos juxta desiderium & amorem, quo erga Deum sanctosque illius affecti sumus, figuras in imaginibus repræsentemus. Non, inquam, in coloribus & tabulis honorem constituentes, sed eorum prædicantes gloriam, quorum appellationem imagines referunt. Accedamus iterum ad scripturam, videamusque quid Mosi a Domino mandatum fuerit, cum illum juberet propitiatorium de auro mundissimo conficere, quod duos cubitos & dimidium in longitudine, & cubitum & semissem in latitudine conficiebat. Duos quoque cherubim aureos & productiles, ex utraque parte oraculi. Et paulo post: *Imponesque testimonium, quod dabo tibi, quo operienda est arca. Et loquar ad te supra propitiatorium ac de medio duorum cherubim, qui erunt super arcam testimonii*. Quin etiam in velis & cortinis tentorii duorum cherubim opus textile & diversicolorium fieri jussit. Ex his animadvertendum est, serenissimi domini & filii principes, Deum omnipotentem Dominum nostrum, de medio cherubim manu hominum factorum, pro salute populi non dedignatum loqui. Quamobrem non est dubitandum, omnia quæ in ecclesiis Dei ad laudem & decorem domus illius constituuntur, sancta & colenda esse. Sed & hoc, o serenissimi imperatores, ad incredulorum certiorem fidem, & errantium castigationem, adjiciendum est, non frustra Mosi famulo suo, quemadmodum in libro Numerorum legitur, propter pestem in populum grassantem præcepisse: *Fac serpentem, & pone illum in signum: & qui tactus fuerit, illumque respexerit, vivet. Fecit igitur Moses serpentem aneum, & posuit illum, & servati sunt*. O insaniam infrementium adversus fidem & cultum sacrum Christianorum! o stultitiam vetantium venerandas imagines honorari, in quibus Servatoris nostris, cujus potentia genus humanum & conflat adhuc, & servatur; & præterea genitricis ejus, omniumque sanctorum historiæ continentur. Nam si Israheticum populum per inspectionem ænei serpentis servatum a sua peste credimus, Christi vero Dei & Servatoris nostri, omniumque sanctorum figuras contemplantes & venerantes, dubitamus nos servari? Absit, ut amplius dubitemus, ut a patrum sanctorum traditione diversa sentiamus: hæreamus in doctrina illorum, nec ab illa declinemus. Et Salomon in eo templo, quod Domino ædificavit, cherubim in gloriam Dei fecit, & diversis coloribus illud adornavit. Quare ergo non & nos quoque sentientes recte confessionem fidei nostræ & speciositatem domus Dei ex diversis coloribus & picturis exornabimus? *In diebus illis erit altare Domini in medio terræ Ægypti, & columna confinens fines ejus: & erit in signum & testimonium Domino in terra Ægypti. Clamabunt enim ad Dominum a facie tribulantium, & mittet eis Salvatorem & propugnatorem qui liberet eos*. Quin etiam psalmorum cantor David hymnum canens, dicit: *Confessio & pulchritudo coram eo*. Iterum: *Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ*. Rursus idem adventum & incarnationem Filii Dei Servatoris nostri prædicans, magnifice faciem illius, juxta dispensationem incarnationis illius, adorandam cenſet, dicens: *Exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram*. Iterum: *Facient tuam supplicabunt divites populi*. Rursus: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine*: Qua de causa divus Augustinus magnus ille doctor, in sermonibus adhortatoriis suis inquit: Quid est imago Dei aliud, nisi vultus Dei, in quo signatus est populus Dei? In cujus contentum & divus Gregorius Nyssæ episcopus, de patriarcha Abraham sermonem faciens, dixit: Vidi non infrequenter passionis figuram, neque sine lacrymis ejuscemodi picturam transii, cum scilicet opus artificii in personam figuratam demonstratum esse viderem: & reliqua, quæ ex interpretatione in cantica canticorum affert. Nec aliter deinceps subsequens * sex eadem doctrina sonat. Numquid materia diversorum colorum animæ imitationem non repræsentat? Nam qui imaginem aspicit, quæ ex arte per diversos colores in tabula est expressa, non ex scriptura & colorum tinctura similitudinem accipit, sed ad contemplationem primi exemplaris animum reducit. Quin etiam in epistola divi Basilii, qua in Julianum desertorem invehitur: Quemadmodum a Deo Christianam & inculpabilem nostram fidem veluti hæreditario jure accepimus, sic confiteor, & in eo maneo. Credo autem in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum Sanctum. Unum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiam Filii incarnatam *ex Sancto Spiritu*: deinde sanctam Mariam, quæ secundum carnem illum peperit, hanc Deipatam vocans. Suscipio etiam sanctos apostolos, prophetas & martyres, qui pro me apud Deum supplicant, quo per illorum mediationem propitius mihi sit Deus noster benignissimus,

Gen. 1.
Gen. 2.
Gen. 8.
Gen. 31.
Gen. 28.
Hebr. 11.
Exod. 37.
Exod. 25.
Exod. 38.
Num. 21.
1. Reg. 6.
Isai. 19.
Psal. 95.
Psal. 25.
Psal. 26.
Psal. 44.
Psal. 4.
Greg. Nyssen.
* for. ex

ANNO CHRISTI 787. ACTIO II.

mus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro, & palam adoro: hoc enim nobis traditum a sanctis apostolis, non est prohibendum, sed in omnibus ecclesiis nostris eorum historias erigimus. Idem in sermone in quadraginta martyres: Quinetiam bellorum trophæa, & victorias, & historici scriptores & pictores demonstrant: hi quidem oratione rem exornantes; hi vero in tabulis depingentes, multos ad virtutem & virilitatem excitarunt. Siquidem quæ historia oratione exprimit, hæc tacens pictura per imitationem ostendit. Joannes quoque Chrysostomus episcopus Constantinopolitanus, in sermone in parabolam de semente: Nonne injuria afficit regem, qui regiam vestem violat? Non novisti, quod is qui in injuria afficit imperatoriam imaginem, in imperatorem ipsum veluti exemplar imaginis, ejusque dignitatem injurius est? Nescis quod quicumque ex ligno & coloribus imagini convicia dicit, illum non damnari, veluti in rem inanimatam, sed contra regem ipsum dixerit? Indicatur enim occulte regi injuriam intulisse. Et rursus ex eodem in sermone in sanctam quintam diem paschæ: Omnia facta sunt in gloriam Dei, & ad nostram doctrinam: quare ad pluviæ ministerium dictum est: Impleatur terra fructuum copia, mare natantibus: omnia Deo serviunt, imo potius imagini Dei. Nam cum regiæ figuræ, & imagines in civitates inferuntur, populus non ipsam tabulam, aut ex cera factam imaginem honore prosequitur, cumque magistratu illuc obviam procedit, sed potius regiam historiam & veluti præsentiam suscipiunt: eodem sane modo, & ipsa creatio non terrenam istam speciem, sed cælestem historiam admiratur. Similiter beati Cyrilli verba ex interpretatione ejus in sanctum Matthæi evangelium, afferimus. Sic enim inquit: Fides enim depingit Verbum, quod in forma Dei existit, quod liberata nostra vita adjunxit se Deo, similitudineque nostra assumpta factum est homo. Idem paulo post: Imaginum usum nobis supplent parabolæ, quæ signorum virtutem nobis subjiciunt, nimirum per oculorum appositionem, manuum tactum, & quæ in nudo intellectu contemplationem obscure habent. Adducamus etiam & D. Athanasii Alexandrini episcopi verba, de eo quod Dominus carnem humanam assumpsit. Ex multis commode pauca sumentes, scripsimus: Quandoquidem ea quæ in tabulis picta sunt, cum figura per sordes & situm deleta fuerit, necessarium est, ut denuo pingatur & reficiatur, modo talis sit, ut adhuc renovari in eadem materia & tabulis possit. Nam per eamdem formam & materiam, in qua depingitur, non destruitur; verum potius in eo quod ante fuit, consensit. Dicamus & aliud ex D. Ambrosii ad Gratianum imperatorem libro tertio, capite nono: Quid ergo? numquid cum divinitatem & carnem adoramus, Christum dividimus? num, quando in eo & divinam imaginem & crucem adoramus, ipsum partimur? Absit. Itidem audiamus, quid nobis beatus Stephanus episcopus Bostrorum prædicet: Quicumque imagines divorum confitentur, non errant: siquidem omne opus factum in nomine Dei, bonum & sanctum est. Aliud enim imago, aliud ὁμοίωμα, hoc est, animalis abjecti statua. Quando namque Deus Adam plasmavit, hoc est, creavit, dixit: *Faciamus hominem secundum imaginem & similitudinem nostram*: & fecit hominem ad imaginem Dei. Ergo quod imago Dei sit homo, ob id statua, deorum est idololatria & impietas? haudquaquam. Etenim si Adam imago dæmonum fuisset, utique reprobandus fuisset & recepto indignus: quando vero Dei imago est, honore prosequendus & admitti dignus. Omnis enim imago, sive angelorum, sive prophetarum, aut apostolorum, aut martyrum, aut aliorum justorum virorum, in nomine Dei facta, sancta est. Non enim ipsum lignum honoratur, sed ipsum illud quod in ligno datur contemplandum: atque ita per recordationem veneratio exhibetur. Omnes enim principes, etiamsi pessimi sint peccatores, adoramus & reverenter salutamus. Quid vetat igitur, quo minus non liceat & sanctos Dei ministros venerari, & in memoriam eorum imagines statuere & erigere, ne in oblivionem perpetuam veniant? Verum, inquis, Deus ipse manufacta prohibuit adoranda. Dic mihi, o Judæe, quid est quod super terram extet, quod non sit manu hominum factum, postquam a Deo fuerat creatum? Quid? arca Dei, quæ ex lignis sethim constructa est & ædificata, nonne opus est hominum? Quid altare? Quid propitiatorium? quid urceus, in quo manna recondebatur? quid mensa & candelabra? quid interiores & exteriores cortinæ? suntne opera manuum hominum, quæ Salomon fieri mandavit? Quam ob rem ea quæ sancta sanctorum dicuntur, cum sint manufacta; præterea cherubim & sex alata illa, quæ circa altare Domini fuerunt, cum sint animalia, & imagines angelorum, opera manuum hominum, non fuerunt ejecta, & a Judæis proculcata? Non aliam sane ob causam, quam quod Dei mandato imagines fuerunt angelorum sacratæ. Gentium autem idola, quia imagines fuerunt dæmonum, Deus ejecit & condemnavit. Nos vero in memoriam sanctorum imagines facimus: quorum, ais? Abrahæ, Mosis, Eliæ, Isajæ, Zachariæ, reliquorumque prophetarum, apostolorum, & sanctorum martyrum, qui propter Christum tribulati sunt, qui in imagine contemplatur, & meminerit illorum, & glorificet Deum, qui illos quoque magni fecit. Decet siquidem eos honor & veneratio, propter justitiam eorum, ut omnis qui viderit eos, in imitationem illorum operum ducatur. Qualis vero iste est adorationis honor? profecto non alius, quam is, quo nos peccatores quoque invicem prosequimur, salutantes nos inter nos per honorationem & dilectionem. Quid aliud apud Dominum Deum nostrum tentamus, quam adorantes glorificantes & trementes eum! Imago enim nihil aliud est, quam figura illius, * in qua pictura expressus est. Impii vero qui ipsi nihil boni faciunt, neque sanctorum recordantur, caveant bona operantes impedire: neque scandalo sint his, qui sanctos Dei servos honore afficiunt. Boni enim operis bonam mercedem adipiscentur. Impii vero quemadmodum animo suo voluerunt, ita infidelitatis suæ mansionem invenient: quando justitiam negligentes, a Deo defeciverunt. Ex his liquido constat, ob recordationem sanctorum imagines tantum pingi, venerari & coli, quos clare constat servos esse Dei, & pro nobis apud deitatem obsecrantes & intercedentes. Dignum namque est, ut decum nostrorum memores simus, & Deo gratias agamus. Accedant his, quæ beatus Hie-

* qui in pictura

Can. 1.

ACTIO II.

tonymus presbyter Hierosolymitanus in quodam sermone scripta reliquit. Etenim, ut * concessit omnibus gentibus adorare quæ manu facta sunt, Judæis quidem * cruftas illas quas fabricavit Moses, præterea duo cherubim aurea: ita nobis Christianis crucem largitus est, & bonorum operum imagines pingere & venerari, atque ita nostrum opus apud eum probare. Hæc sunt, serenissimi & piissimi imperatores & dilectissimi filii, quæ ex sacra scriptura novi & veteris testamenti, item piis sanctorum patrum sententiis de sacris imaginibus Dei, sanctorumque virorum, item de divina pictura in ecclesiis ad laudem Dei, & memoriam sanctorum suscipienda breviter descripsimus. Quæ per apostolicam relationem serenitatis vestræ B potentiæ cum omni humilitate & sincero corde studiose discutienda offerimus. Nos enim persunctorie ex diversis probatissimis patribus testimonia de venerandis imaginibus desumpsimus: quæ profecto quod in libris eorum non adulterinis, sed germanis inventa sunt, servanda existimamus, & ob id mitissimis vestris imperiis legenda tradidimus, obsecrantes interim ex animi fervore vestram mansuetudinem obtestando, & veluti præsentes genibus advoluti, & coram vestigia pedum volutando, ego cum fratribus meis coram Deo supplico, obtestor, adjuro, quo sacras imagines in ipsa Deum colente & regia urbe, & in utrisque Græciæ partibus in pristinum statum restitui & firmari C jubeatis, custodientes traditionem hujus sanctissimæ vestræ ecclesiæ, abjiciendo etiam & execrando impiorum hæreticorum improbam vehementiam, quo sacram hanc vestram catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam indissolutam complecti possitis. Amen.

* permisit
* Tabulas marmoreas H.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ipsi vos qui literas has a papa suscepistis, ad pios nostros imperatores deferte.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri, & locum tenentes Hadriani sanctissimi papæ Romani, dixerunt: Nos postquam ab apostolico nostro patre Hadriano litteras accepissemus, eas ad pios nostros imperatores pertulimus.

Joannes magnificentissimus quæstor inquit: Norunt & hoc venerabiles Siculi. Nam Theodorus Catanensium episcopus, & cum illo religiosissimus diaconus Epiphanius, locum retinens archiepiscopi Sardiniæ; ambo, inquam, ex mandato imperatorum nostrorum simul cum piissimo apocrisario beatissimi domini nostri patriarchæ Romam profecti sunt.

Theodorus Dei amantissimus episcopus Catanes inquit: Cum ab imperio piissimorum principum literæ sacræ ad me missæ fuissent, simul cum Leone presbytero vestræ sanctitatis servo, datum quoque est mandatum mihi a provinciæ Siculæ præside, ut Romam proficiscens, orthodoxorum nostrorum imperatorum E fidem & rectam animi sententiam archiepiscopo exponerem. Beatus autem papa cum audivisset, inquit: Quod si hæc in diebus horum imperatorum contigerint, non esse dubitandum, quin Deus imperium illorum supra antecessorum suorum regna extolleret. Hinc & superius lectam epistolam responsoriam ad pios imperatores misit. Addidit & epistolas cum ad sanctitatem vestram, tum ad eos qui in concilio præsident, scriptas.

Cosmas notarius & cubicularius inquit: Missæ sunt & aliæ literæ a sanctissimo papa vete- A ris Romæ ad Tarasium sanctissimum & universalem patriarcham nostrum. Quod si autem placuerit sanctæ synodo & cœtui, dicant quid de iis fieri debet.

ANNO CHRISTI 787.

Sacra synodus dixit: Legantur.

Cosmas præfatus legit,

EPISTOLA HADRIANI SANCTISSIMI PAPÆ VETERIS ROMÆ.

Translata ex Romana lingua in Græcum sermonem,

*Dilecto fratri Tarasio * generali patriarchæ Hadrianus servus servorum Dei salutem.*

* Hoc videtur Græcis quispiam appositum, nec est in Græco textu.

PAstoralibus curis & subtilissima consideratione animadvertentes, quomodo præconii vox sana omni tempore a præcone oporteat prædicari: quomodo item pastor in compassione qualisque in reductione existere debeat, & in eadem ex integro insignis, utque in pia commiseratione omnium infirmitatem in seipsum suscipere debeat, & in divinam voluntatem cuncta sua sagaci inspectione transferre. De his, inquam, omnibus statutum est nobis, vestram dilectam beatitudinem & conventum sacratum appellare, succincte & paucis in his synodicis literis confessionem vestræ fidei prædicando. Nam quas mihi per Leonem venerabilem presbyterum vestrum literas misistis, mox in principio paginæ primæ cognovi pietatem tuam cum laicorum ordinatione, tum imperatorio suffragio in sacrum patriarchatus solium exaltatam. Quam ob causam effuso gaudio exultavit cor meum. Quod si autem non perspecta mihi esset, & probe cognita, erga sacras synodicas sex constitutiones & venerandas imagines vestra sinceritas & orthodoxa fides, nequaquam ad synodum convocandam assentiremus. Verum quemadmodum non leviter cor nostrum ex superioribus vestris dissensionibus dolore tactum est, ita plurimo gaudio anima nostra perfusa est, postquam cognovissem piam vestram confessionem, & rectam fidem esse firmam & stabilem. Invenimus autem in prædicta synodica vestra epistola, quanta sit confessio & recta fides vestra circa cœtus sacros & sex sacras synodos, & erga venerandas & sacras imagines, quæ profecto mira est & compunctione digna. In qua etiam clare est expressum, quod in sextæ synodi divine & legaliter prædicatis canonibus recipitur pictura illa veneranda, in qua Agnus digito præcursoris demonstratus, graphice est insculptus: qui in typum gratiæ assumptus, verum nobis per legem Agnum, nempe Christum Deum, indicat. Veteres igitur typos, figuras & umbras, tamquam veritatis signa & notas ecclesiæ traditas suscipientes, gratiam & veritatem agnoscimus, tamquam legis plenitudinem hanc arbitrantes. Ut igitur & in colorum effectibus omnium oculis subjiciatur figura illa, quæ Agnum illum qui abstulit peccata mundi, nimirum Deum nostrum, juxta humanam effigiem delineat: censemus ab hoc tempore, pro veteri illo Agno & novum in ecclesiis Dei erigendum, quo per eum exaltationem humilitatis verbi Dei consideremus, quo in memoriam politiæ illius qua in carne vixit, item passionis ejus & salutiferæ mortis, unde mundo liberatio contigit, veluti manu ducamur. Hac orthodoxæ fidei testificatione improborum hæretico-

Tom. I.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO II.

ticorum curiositatem & importunam garrulitatem vestra fraterna sanctitas repellat: quemadmodum eorum improba machinatio, apud nos Dei gratia non recepta, sed impia judicata est. Succingentes igitur lumbos nostræ mentis, nobiscum cum catholica & apostolica Romana ecclesia consentiendo, contra hæreticorum insaniam armemur, quamvis ab his sæpe fuerit ecclesia impugnata. Deinceps etiam venerandas imagines primum juxta humanam figurationem Christi Dei nostri, secundum nos & pro nobis & per nos incarnati; deinde inviolatas & veræ deiparæ, postremo omnium sanctorum

* al. sanctitas suorum * beatitas vestra dilecta colere & adorare pergat. Rogamus etiam interim, ut in eo propositio, quod ab initio constituisti, manere velis. Consulimus etiam pastorali cura, ut orthodoxam fidem quam semel confessus es, inviolatam & stabilem prædicando & docendo

1. Cor. 3. conserves. *Fundamentum enim aliud nemo ponere potest, præter id, quod jacet, qui est Jesus Christus.* Quisnam igitur firmamentum dilectionis Dei & proximi conservans, ipsum illum Jesum Christum, Deum & hominis filium, ante oculos fundamentum non proposuerit? In confesso enim est, ubi Christus fundamentum est, ibi bonorum operum structuram se-

Joan. 10. qui. Ipsa vero veritas per se dicit: *Qui non ingreditur per januam in ovile, is fur est & latro: qui vero per fores ingreditur, hic pastor est ovium.* Quemadmodum ipse Salvator inquit:

Ibid. *Ego sum janua.* Is igitur ad ovile ingreditur, qui per januam incedit: qui vero per januam intrat, per Christum ingreditur. Quicumque igitur ab ipso creati & liberati generis humani veritatem intelligens conservat, & gradum pastoralis dignitatis portans pondus sustinet, non ad gloriam & honorem prætereuntem respiciens, sed gregem suscipiens diligenter vigilat, ne oves vel a perversis hominibus & perversa loquentibus, vel malo spiritu afflatis corrumpantur. Recte sane beatus Jacob, qui propter uxores multos annos servivit Laban socero

Gen. 31. suo, visus est dixisse: *Viginti annis fui tecum, oves tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes ovium tuarum non comedi; captum a bestia non ostendi tibi; ego damnum omne reddebam, quidquid furto perierat; die noctuque æstu urgebar & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis.* Si tantos labores & vigilias pastor Laban sustinuit, quot quantasque vigilias sustinere debet, qui pascit oves Dei? Sed in omnibus his confirmabit & docebit, qui propter nos homo factus est, dignatus (est) fieri, quod fecit. Ipse dilectionem & sancti Spiritus amorem in nos transfundat, & a cunctis solicitudinibus nos eximat, oculosque mentis vestræ aperiat, ut per laborem & certamen dilectionis & cursus vestri, quo sanctam nostram & apostolicam ecclesiam imitamini, efficiatis aliquando apud pios imperatores nostros, quo sanctorum venerandæ imagines in pristinum locum restituantur, ut in hoc sacerdotium nostrum firmum permaneat. Nam ex confessione fidei vestræ cognovimus beatitudinem vestram id unum egisse apud piissimos, orthodoxos & Christi amantes imperatores nostros, fideles & rectæ fidei propugnatores, quo synodus generalis celebretur; idque illi in præsentia totius fidelis populi supplicationibus vestris annuerunt, synodumque in regia civitate fieri mandarunt. Nos itaque sapientes & probatos sacerdotes & de rebus quæ ad constitutionem imaginum pertinent, doctos, cum magno animi desiderio, quemadmodum regia mandata jubebant, misimus, quo in pristinum locum in illis partibus restituerentur. In primis autem vestra sanctitas piissimis & triumphatoribus nostris imperatoribus sine trepidatione inducat in animum, ut falsam congregationem illam sine consensu ac præsentia apostolicæ sedis, contra omnem patrum venerabilium traditionem, contra venerandas imagines sine ordine & debita convocatione factam execretur, & anathematizatam præsentibus apocrisariis nostris cognoscat: quo omne zizanium ab ecclesia eradicetur, & Jesu Christi Domini nostri verbum impleatur, cum ait: *Et portæ inferorum non* Matth. 16. *prævalebunt adversus eam.* Et alibi: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & dabo tibi claves regni cælorum: & quæcumque in terra ligaveris, ligata erunt in cælis: & quæcumque solveris in terra, soluta erunt in cælis:* cujus etiam sedes per totum terrarum orbem primatum obtinens luceat, omniumque ecclesiarum Dei caput existit. Unde & ipse beatus Paulus apostolus, Dei jussu ecclesiam pascens, nihil omnino prætermisit, sed ubique principatum obtinuit & obtinet: cui etiam & nostræ beatæ & apostolicæ sedi, quæ est omnium ecclesiarum Dei caput, velim beata vestra sanctitas ex sincera mente & toto corde agglutinetur, utpote quæ revera sit recte sentiens, & pietatis incorruptæ conservatrix. Hoc sacrificium primum omnipotenti Deo exhibeatur. Vestraque beatitudo magnos & piissimos nostros imperatores supplicibus verbis admonebit, ut ecclesiæ nostræ vestigia sequentes coram Deo & horribili ejus judicio, venerandas imagines in regia civitate, & omni loco in antiquum statum restituendas curent, jubeantque: nimirum servantes traditionem hujus sanctissimæ nostræ Romanæ ecclesiæ, persequantur improborum & hæreticorum imposturam, & per vestrum certamen & fidelissimos labores, eorum deceptionem execrentur. Nisi enim sacras & venerandas imagines in pristinum locum restituerint, nostram confirmationem nullo modo audemus tradere. Hujus rei causa summo labore fidei & conatu, ante omnia convenit vestræ sanctitati advigilare, ut quamprimum sacræ & venerandæ imagines Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, & sanctæ ejus genitricis semper virginis, & sanctorum apostolorum, omniumque beatorum prophetarum, martyrum & confessorum in partibus illis, in pristinum ordinem collocentur, ut unanimiter propheticam illam oden cantemus; Domine salva piissimos imperatores. Et: *Exaudi nos, Domine, in die qua invocaverimus te;* Psalm. 19. Psalm. 25. *quoniam dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ.* Quos autem ad vos misi, Petrum scilicet dilectum nostrum protopresbyterum sanctæ Romanæ ecclesiæ: nec non Petrum abbam & præsidem, ut ad pedes serenissimorum & piissimorum nostrorum imperatorum adducantur, per principem apostolorum Petrum supplicamus, ut cum humanitate & singulari benevolentia ab eis recipiantur, precenturque cum gratiarum actione illis & corporis mentisque firmum robur. Omnipotens Deus vestram dilectionem, modo constans maneat, conservet, custodiat & protegat, & fructum fidei tibi innatum infinitis modis augeat, & in æternum gaudium deducat: Deus sanum te conservet, frater dilecte.

Petrus

ACTIO II. ANNO CHRISTI 787.

Petrus & Petrus piissimi presbyteri, & locum tenentes sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani, dixerunt: Dicat nobis beatissimus patriarcha regiæ urbis Tarasius, consentitne literis sanctissimis papæ veteris Romæ, an minus.

Tarasius sanctissimus patriarcha respondit. Cui Christi lumen circumfulsit, quique nos per evangelium generavit Paulus, vere divinus apostolus, Romanis scribens, & studium sinceræ fidei eorum erga verum Deum nostrum exosculatus, sic inquit: *Fides vestra prædicatur in universo orbe*. Hoc testimonium & nos insequi par est, temerariumque repugnare arbitramur. Quamobrem Hadrianus veteris Romæ primas, & reflatorum principum successor, clare & vere cum ad imperatores nostros, tum ad nostram mediocritatem mihi scripsisse videtur, constabilivitque, & rectam esse declaravit catholicæ ecclesiæ antiquam traditionem. Ob id & nos per scripturam inquirendo, argumentando & demonstrando exquirentes, & patrum quoque præceptis imbuti, sic confessi sumus, confitemur & confitebimur, concordamus, & vim literarum lectarum confirmamus, & imaginum picturas secundum priscam patrum nostrorum traditionem recipimus, & has desiderio nostro adoramus, ut in nomine Dei nostri, & intemeratæ Dominæ nostræ deiparæ virginis sanctorumque angelorum, & omnium sanctorum factas. Sed apertis verbis testamur nos dumtaxat in unum Deum verum latriam (hoc est, cultum) & fidem nostram referre & reponere.

Sancta synodus dixit: Universa sancta synodus sic credit, & sic docet.

Petrus & Petrus Deum amantissimi presbyteri, legati apostolicæ cathedræ dixerunt: Dicat nobis sacra synodus, num recipiat sanctissimi papæ veteris Romæ literas, an minus.

Sancta synodus respondit: Sequimur, recipimus & proclamus.

Joannes Deum colentissimus presbyter & legatus orientalis diœceseos, inquit: Tempestivum est impræsentiarum ex psalmo canere: *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, justitia & pax sese exosculatæ sunt*. Scimus autem quod Deus noster Jesus Christus ipse misericordia est & veritas, in successione quoque sanctissimi patriarchæ & orbis terrarum pastores idem existunt & dicuntur. Etenim misericordia & veritas occurrant sibi. Hadrianus sanctissimus papa veteris Romæ, & Tarasius patriarcha imperatricis urbis Constantinopoleos, idem sapiunt, idem sentiunt & fatentur. Et vere nominata pax, Dei suffragio imperans & divinitate potens, desiderans videre ecclesiæ decorem, & literis quoque ubi, recte nominatam justitiam, Romanam scilicet ecclesiam, exosculata est, justitiæque in medium procedere, & præsentem sanctum cœtum lætitia perfudit, rectam fidem propalavit. Nunc etiam ob sacras Hadriani sanctissimi papæ literas, quæ & ad serenissimos nostros imperatores, & ad sanctissimum & ter amplissimum patriarcham Tarasium scriptæ sunt, plurimum gaudii inter nos erupit. Ea quoque de causa Deo maximas gratias agimus, quod in nobis lætitiam tam immensam effecit. Benedictus Deus, qui nobis ejusmodi imperium excitavit, quod omni cura & solicitudine satagit, Christianum populum undique in consensionem & unanimitatem, & sacrorum canonum patrumque traditionis observantiam deducere. Sed Christus Deus noster per sanctissimam illius genitricem & omnes ejus sanctos, vosque ipsius sacros sacerdotes, qui idem sentitis, & dolum in cordibus vestris non habetis, sed perpetuo incumbitis in hæc studia, ut omnia quæ scripta sunt, impleatis, promissiones suas veras demonstret. Imperatores autem nostros dominos longævos faciat, induat eos gloria, & cornu eorum exaltet: subjiciat sub pedibus inimicos eorum, donet illis præmium vitæ æternæ, & cum sanctis regibus connumerari. Custodiat etiam sacram hanc & eadem sentientem synodum.

Agapius sanctissimus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, dixit: In divinis nostris scripturis exaratum est: *Divisit Deus inter lucem & tenebras*. Ecce enim postquam hæreticorum caliginis discussæ sunt, lux orthodoxæ fidei omnes illuminavit. Quam & ego secutus, suscipio & amplector sanctas & venerandas imagines: qui vero secus sentiunt, eos anathemate devoveo.

Joannes sanctissimus Ephesi episcopus dixit: Quemadmodum sanctissimi papæ Romani literis continetur, sic credo, & per gratiam Christi Dei nostri veri confiteor.

Constantinus sanctissimus Constantiæ, quæ est in Cypro, episcopus dixit: Juxta tenorem literarum, quæ ab Hadriano sanctissimo papa Romano ad serenissimos dominos nostros & ad beatissimum patriarcham Tarasium missi sunt, omnibus consentio, & sic confiteor, & cum hac fide ad tribunal Christi veri Dei nostri proficiscar.

Basilius sanctissimus Ancyræ episcopus dixit: Quemadmodum continent literæ sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani, & secundum sententiam beatissimi & universalis patriarchæ Tarasii, sic sentio, sic teneo, sic docebo. Et cum hac mea sententia ad futurum sæculum digredior.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit: Secundum literas beatissimi papæ Romani Hadriani, & expositionem confessionis ter sanctissimi patriarchæ Tarasii, sic sentio, sentiamque, & de præsenti sæculo cum illa ipsa confessione discedam.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: Et ego ante lectis beatissimi papæ veteris Romæ literis sincere & irrepugnabiliter inhæreo, consentio, & confiteor de orthodoxa fide, deque sanctis videlicet & venerandis imaginibus, non veluti hoc sit novum aliquod dogma, aut nuperum inventum recipiens, sed clare cognoscens ex apostolica traditione, sanctorumque doctorum in ecclesia jussu per manus nobis traditum: ob eam causam venerandas imagines ex toto corde cum debito honore & salutatoria adoratione suscipio. Eos vero qui secus sentiunt, aut reclamant, contrariave docent, alienos a catholica ecclesia arbitror, renuncio, & hæreticos proclamo.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Juxta prius lectas Hadriani beatissimi papæ Romani literas, & secundum fidem sanctissimi patriarchæ Tarasii, venerandas imagines recipio, adoro, & id perpetuo docebo, ut possim etiam aliquando in futuro sæculo rationem apud judicem nostrum Deum reddere.

Elias sanctissimus episcopus Cretæ dixit: Juxta venerandas sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani literas confiteor & teneo, venerandas & sacras imagines nunquam seponens, sed perfecte eas adorans, qui vero secus confitentur, eos anathematizo.

Stauracius sanctissimus episcopus Chalcedonis dixit:

Rom. 1.

Gen. 1.

Psal. 84.

ACTIO II.

dixit: Secundum epistolam ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ ad sanctissimum & generalem patriarcham Tarasium missam, confiteor, & sanctas & venerabiles imagines recipio, amplector & honoro, veluti arrhabonem existentes meæ salutis: secus autem sentientes anathematizo.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Juxta relationem ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ ad serenissimos nostros imperatores, & ad sanctissimum & universalem patriarcham missam: item juxta sanctissimi archiepiscopi Tarasii doctrinam, fidem & confessionem sentio, teneo, docco & docebo, & cum hac mea confessione vitæ meæ breve spatium finiam, & timendo tribunali Christi me sistam.

Epiphanius diaconus ecclesiæ Catanes, & locum tenens Thomæ archiepiscopi Sardiniæ dixit: Claritissimam orthodoxiæ definitionem, & sanctorum apostolorum traditionem, relatio ad pios & Christum amantes nostros imperatores a beatissimo papa veteris Romæ Hadriano missa, in præcedenti lectione clare explicavit. Quin etiam idem docuit epistola ad beatissimum universalem patriarcham Tarasium missa. Ob id & ego his omnibus assentior, & recto corde adhæreo, venerorque & adoro, quæ a multis sæculis traditæ sunt in ecclesia, venerandas & sanctas imagines. Qui vero his contradicit, eum tamquam hæreticum consentiens tem averfor, & diris devoveo.

Leo presbyter sanctissimæ ecclesiæ Constantinopoleos, locum tenens Sidæ metropolis, dixit: Juxta lectas synodicas epistolas Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, sanctas & venerandas imagines recipio, quoniam hæc vetustissima traditio est: qui vero aliter sentiunt, anathematizo.

Nicolaus præses mansionis Apræ, & locum tenens Tyanensium metropoleos, dixit: Venerandas imagines, & juxta veterum traditionem, & juxta synodicas literas Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, recipio: eos vero qui aliter credunt, anathematizo.

Constantinus sanctissimus Gangrorum episcopus dixit: Juxta lectam relationem sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani, & priscam patrum traditionem, venerandas imagines recipio; & qui idem sibi faciendum non existimant, anathemate devoveo.

Nicetas sive Victor sanctissimus episcopus Claudiopoleos, dixit: Juxta synodicas literas Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, venerandas imagines ex traditione prisca recipio: qui secus faxint, anathemati sint obnoxii.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron Lyciæ dixit: Juxta synodicas epistolas lectas, ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ missas, credo, sicque confiteor, adoro & amplector venerandas imagines: & qui diversum statuunt, anathematizo & averfor.

Theophylactus diaconus & exarchus, locum tenens metropoleos Cariæ, dixit: Juxta synodicas literas Hadriani sanctissimi papæ Romæ veteris confiteor: eos vero qui secus sentiunt, anathemate percello.

Michael sanctissimus episcopus Synnadon dixit: Juxta tenorem literarum ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ missarum confiteor, & juxta priscam traditionem sanctas & venerandas imagines recipio: qui vero non itidem sentiunt, anathemate percutio.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ dixit: Quemadmodum literæ synodicæ jam lectæ ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ, sic confiteor, & eodem modo recipio venerandas imagines, juxta veterum traditionem: repugnantes vero execror.

ANNO CHRISTI 787.

Anastasius episcopus Nicopoleos veteris Epiri, dixit: Juxta synodicas Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ confiteor, recipio, & adoro venerandas imagines, idque juxta priscam doctrinam: qui vero secus faxint, averfor ut hæreticos.

Christophorus sanctissimus Phasidos episcopus dixit: Quemadmodum literæ synodicæ Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ jam lectæ tradunt, sic confiteor, & venerandas imagines juxta priscam doctrinam recipio; anathematizo autem qui ita non faciunt.

Gregorius presbyter ejus, quæ est prope Constantinopolim, sanctorum apostolorum ecclesiæ, & locum tenens metropoleos Mocesi, dixit: Juxta literas synodicas sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani, & juxta priscam traditionem venerandas imagines recipio: qui eas averfantur, condemno anathemate.

Basilius episcopus *Sylæi dixit: Juxta traditionem veterem ecclesiæ & literarum synodicarum sanctissimi papæ veteris Romæ Hadriani confiteor, & recipio & adoro venerandas & sanctas imagines: qui vero respuunt hoc, anathematizo.

* Silei.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes pronunciavit in eamdem sententiam.

Manuel sanctissimus episcopus Adrianopoleos Thraciæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Maurianus sanctissimus episcopus Pompejopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Cyrillus in locum sanctissimi episcopi Gothiæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus Byzies in eamdem sententiam pronunciavit.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Gregorius presbyrer locum retinens episcopatus Smyrnes in eamdem sententiam pronunciavit.

Gaudiosus episcopus Messanæ Siculus, &c.

Eustratius sanctissimus episcopus Apameæ Bithyniæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Petrus sanctissimus episcopus Germion, &c.

Joannes diaconus & locum retinens Apostolopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus Panormi in eamdem sententiam pronunciavit.

Joannes sanctissimus episcopus Arcadiopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Stephanus sanctissimus episcopus Bibonum &c. locum tenens Leontopoleos, &c.

Sisinnius episcopus sanctissimus Parii in eamdem sententiam pronunciavit.

Constantinus sanctissimus episcopus Leontinæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Epiphanius sanctissimus episcopus Mileti, &c.

Nicetas sanctissimus episcopus Proconnesi, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Taurianes in eamdem sententiam pronunciavit.

Christophorus sanctissimus episcopus *Adriaces in eamdem sententiam pronunciavit.

* Andriaca vel Adriæ.

Eustratius sanctissimus episcopus Methymnes in eamdem sententiam pronunciavit.

Theotimus sanctissimus episcopus Crotonum in eamdem sententiam pronunciavit.

Leon

ANNO CHRISTI 787.

Leon sanctissimus episcopus Chii, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Nesion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Aprou, &c.
Ignatius sanctissimus episcopus Prienes, &c.
* Cyzicon, Theophylactus sanctissimus episcopus * Cyzicon in eamdem sententiam pronunciavit.
Theodorus sanctissimus episcopus Trophæorum in eamdem sententiam pronunciavit.
* Sudaon, Stephanus sanctissimus episcopus * Sugdaon in eamdem sententiam pronunciavit.
Sergius sanctissimus episcopus, Nicoteron, &c.
Gregorius presbyter locum tenens Nicopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Mesembriæ, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Amorii, &c.
Cyriacus sanctissimus episcopus Driziparon, &c.
Galatas presbyter in locum Rhegii, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Nyssæ, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Camulianorum in eamdem sententiam pronunciavit.
* Cæsellun. Soterichus sanctissimus episcop. * Cæsellon, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Mastauron in eamdem, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Briulon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Nyssæ, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ, &c.
* Sabbas * Sabas sanctissimus episcopus Agæorum, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Palæopoleos in eamdem, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ, quæ est prope Mæandrum, in eamdem, &c.
Theophanes sanctissimus episcop. Coloes, &c.
Leo sanctissimus episcopus Algizon, &c.
Nicodemus sanctissimus episcopus Eugazon in eamdem, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Barilon, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Hypæpon in eamdem, &c.
Theophanes sanctissimus episcopus Lebedon in eamdem, &c.
Stratonicus sanctissimus episcopus Cymes, &c.
Cosmas sanctissimus episcopus Myrrhines, &c.
Olbianus sanctissimus episcopus Elææ, &c.
Pardus sanctissimus episcopus Pittanes, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Pergami, &c.
Marianus sanctissimus episcopus Antandri, &c.
Basilius sanctiss. episcop. Adramyttii, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Alli, &c.
Leo sanctissimus episcopus Phoceæ, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus Gargaron in eamdem, &c.
* Ægeæ, * Agæ. Costantinus sanctiss. episcopus * Agaes, &c.
Theognis sanctissimus episcopus Sion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Rhædesti, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Panii, &c.
Melchisedec sanctissimus episcopus Calliopoleos in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Madyti, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Chariupoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Thomas sanctissimus episcopus Danii, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Theodoropoleos in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Chalcidos, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Bryseos, &c.
Benjamin sanctissimus episcopus Lizicon, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Amastridos in eamdem sententiam pronunciavit.
Stephanus sanctissimus episcopus Soron, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Dercon, &c.
Heracleus sanctissimus episcopus Junopoleos in eamdem, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Heliopoleos in eamdem, &c.
Antonius sanctissimus episcopus Trœzenes in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Nacoliæ, &c.
Petrus sanctissimus episcopus Aspones, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Cymes, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Anastasiopoleos, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Solorum in eamdem, &c.
* Cicuti. * Pro, Cuc. H. * Theme thusion, Theodorus sanctissimus episcopus * * Citutii in eamdem, &c.
Basilius sanctissimus episcopus * Trimithuntos in eamdem, &c.
Alexander sanctissimus episcopus Amathuntos in eamdem &c.
Michael sanctissimus episcopus Melitupoleos in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Adranias, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Germes, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Adrianitheron in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Pœmanii, &c.
Simeon sanctissimus episcopus Oces, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Lampsaci, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Ilii, &c.
Leo sanctissimus episcopus Troados &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Abydi, &c.
Anastasius sanctissimus episcopus Tripoleos in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Traculon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Salon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Abalon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Silandi, &c.
Nicolaus sanctissimus episcopus Pericommatos in eamdem, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Sethon, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Liparon, &c.
Theophanes sanctissimus episcopus Meonis in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Stratonicea in eamdem, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Philadelphiæ in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Troalon, &c.
Gregorius sanctiss. episcopus Gordon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Daldes, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Hyreanes in eamdem, &c.
Josephus sanctissimus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias sanctissimus episcopus Hierocæsareæ in eamdem, &c.
Davidus sanctissimus episcopus Helenupoleos in eamdem, &c.
Cyron sanctissimus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Apolloniados, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Cæsareæ Bithyniæ in eamdem sententiam pronunciavit.
Georgius sanctissimus episcopus Basilinupoleos, &c.
Leo sanctissimus episcopus Aristes, &c.
* Adraces Thraciæ, Nicephorus sanctissimus episcopus * Adranes, &c.
Basilius in locum Dascylii in eamdem, &c.
Christophorus sanctissimus episcopus Cerasenes in eamdem sententiam pronunciavit.
Nicetas sanctissimus episcopus Meles, &c.
Neophytus sanctissimus episcopus Gordoserbon, &c.
Leo sanctissimus episcopus Linoes, &c.

ACTIO II.

Joan-

ACTIO II. ANNO CHRISTI 787.

Joannes sanctissimus episcopus Etenaon, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Zelon, &c.

Gregorius sanctissimus episcopus Sinopes dixit: Quemadmodum tradiderunt nobis qui ab initio oculati testes verbi fuerunt, quique ab ipsis imbuti sunt sancti nostri patres, ita quoque certior factus in literis ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ, & ad serenissimos & piissimos dominos nostros, & ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium missis, contineri, sic credo & sic confiteor, sicque teneo & tenebo ad extremum usque animæ spiritum, veneraborque & adorabo honorabiles, venerandas & sacras imagines: qui vero ita non sentiunt, aut confitentur, eos anathemate execror.

Constantinus sanctissimus episcopus Salimon dixit: Juxta prælectas sanctissimi Hadriani papæ veteris Romæ synodicas literas, sic confiteor, credo, adoro, & recipio sanctas & venerandas imagines, ex veteri ecclesiæ traditione: qui vero dissentiunt, eos diris devoveo.

Nicetas sanctissimus episcopus Dadybron, &c.

Theophilus sanctissimus episcopus Plusiados in eamdem, &c.

Nicetas sanctissimus episcopus Adrianopoleos in eamdem, &c.

Joannes sanctissimus episcopus Heracleæ Ponti in eamdem, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Gratiæ, &c.

Nicetas sanctissimus episcopus * Ruzai, &c. * Rhizai, * Rhuzai,

Nicephorus sanctissimus episcopus Claneon, &c.

Leo sanctissimus episcopus Trocnadon, &c.

Anastasius beatissimus episcopus Patarachon in eamdem, &c.

Georgius sanctissimus episcopus Nissoi, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Pimiaron in eamdem, &c.

Nicodemus sanctissimus episcopus Didymon in eamdem, &c.

Georgius sanctissimus episcopus * Uniandi, &c. * Vicandi, * Pro Uniandi. H.

Constantinus sanctissimus episcopus Candibon, &c.

Stauracius sanctissimus episcopus Zenopoleos in eamdem, &c.

Leo sanctissimus episcopus Lamiron, &c.

Stephanus sanctissimus episcopus Caunon, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Combon, &c.

Petrus sanctissimus episcopus Orycandi, &c.

Joannes sanctissimus episcopus * Phasilidos, &c. * Phaselidis,

* Abbas locum retinens metropolis Tii, &c. * Pro Sabbas. H.

Gregorius sanctissimus episcopus Cybirræ, &c.

Basilius sanctissimus episcopus Thabon, &c.

Dorotheus sanctissimus episcopus Neapoleos, &c.

Gregorius sanctissimus episcopus Heracleæ, &c.

David sanctissimus episcopus Jassi, &c.

Gregorius sanctissimus episcopus Mylasses, &c.

Sergius sanctissimus episcopus Vigiliarum, &c.

Joannes sanctissimus episcopus * Mybdi, &c. * Myga, * Pro Mydi. H.

Stauracius sanctissimus episcopus Stadiæ, &c.

Gregorius sanctissimus episcopus Stratonicææ, &c.

Theodosius sanctissimus episcopus Chonon, &c.

Michael sanctissimus episcopus Cheretopon, &c.

Pantaleon sanctissimus episcopus Valentiæ, &c.

Georgius sanctissimus episcopus Peltarum, &c.

Christophorus sanctissimus episcopus Atanasii in eamdem sententiam pronunciavit.

Leontius sanctissimus episcopus Eumeniæ, &c.

Gregorius sanctissimus episcopus Timeni Serarum in eamdem sententiam pronunciavt.

Leo sanctissimus episcopus Tranupoleos, &c.

Nicephorus sanctissimus episcopus Lundon, &c.

Georgius sanctissimus episcopus Appiæ, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Eucarpiæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Leo sanctissimus episcopus Aleus in eamdem, &c.

Michael sanctissimus episcopus Hierapoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Christophorus sanctissimus episcopus Promisi in eamdem sententiam pronunciavit.

Nicolaus sanctissimus episcopus * Phytiæ in eamdem sententiam pronunciavit. * Pythiæ,

Theophylactus sanctissimus episcopus Cinnaborl in eamdem sententiam pronunciavit.

Nicetas sanctissimus episcopus Augustopoleos in eamdem, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Cotyæi in eamdem, &c.

Georgius sanctissimus episcopus Mediæi in eamdem, &c.

Leo sanctissimus episcopus * Docimi in eamdem sententiam pronunciavit. * Docimii,

Damianus sanctissimus episcopus Meri in eamdem sententiam pronunciavit.

Theophylactus œconomus & locum tenens Ipsi in eamdem, &c.

Stephanus designatus Itri in eamdem sententiam pronunciavit.

Joannes designatus * Hectorii, &c. * Pro Stafforii. H.

Constantinus sanctissimus episcopus Ampladon in eamdem, &c.

Epiphanius sanctissimus episcopus Perton, &c.

Sisinnius sanctissimus episcopus Philomelii in eamdem, &c.

Joannes sanctissimus episcopus Sibliæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Michael sanctissimus episcopus Papparon in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus * Sagalassi in eamdem, &c. * Agalassi

Sisinnius sanctissimus episcopus Apameæ, quæ est Ciboti, in eamdem, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Cosmes in eamdem, &c.

Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos, &c.

Marianus sanctissimus episcopus Magydon in eamdem, &c.

Nicephorus sanctissimus episcopus Phlogon in eamdem, &c.

Leo sanctissimus episcopus Andidon in eamdem sententiam pronunciavit.

Manzo sanctissimus episcopus Pracanon in eamdem sententiam pronunciavit.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO II.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Germanicopoleos in eamdem, &c.

Euſtathius ſanctiſſimus epiſcopus Cilindreos in eamdem, &c.

Zacharias ſanctiſſimus epiſcopus Trapezupoleos in eamdem, &c.

Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Musbadon in eamdem, &c.

Euſtathius ſanctiſſimus epiſcopus Lamon, &c.

Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Philadelphiæ in eamdem, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Sibyllon, &c.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Tiberiupoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Azanon, &c. B

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Dionyſupoleos in eamdem, &c.

Manuel ſanctiſſimus epiſcopus Nicopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Joannes presbyter ex commiſſo Coloneæ, &c.

Euſtratius ſanctiſſimus epiſcopus Debelti, &c.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Bulgarophygi in eamdem, &c.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Plutinopoleos in eamdem, &c.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Perbereos in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Pamphylia, Michael ſanctiſſimus epiſcopus * Pamphyli, C &c.

Ruben ſanctiſſimus epiſcopus Scopeli, &c.

Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Carelles, &c.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Monembaſiæ, &c.

Gabriel ſanctiſſimus epiſcopus Æginæ, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Porthmi, &c.

Dardanus ſanctiſſimus epiſcopus Dobron, &c.

Andronicus ſanctiſſimus epiſcopus Leontopoleos in eamdem, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Sebaſtæ, &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Halicarnaſſi in eamdem, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Corydalon, &c. D

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Cremon, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Hadrianes in eamdem, &c.

Sancta ſynodus dixit: Æquum eſt, ut & venerabiles monachi pronuncient.

Venerabiles monachi dixerunt: Si ordo ita exigit, pronunciabitur a nobis ut mandatis.

* Studii seu Studiorum Sabas venerabilis monachus, præfectus * ſtudiorum, dixit: Juxta priſcam traditionem jam a multis ſæculis approbatam, & ſecundum irreprehenſibilem a ſanctis apoſtolis, prophetis & eccleſiaſticis doctoribus traditam fidem: præterea ſecundum epiſtolam a beatiſſimo & apoſtolico papa Hadriano ad pios Chriſti amantes noſtros reges, & Taraſium univerſalem patriarcham miſſam, quæ oculos noſtros & aures fulgore fidei perſtrinxit, confiteor & credo.

Gregorius venerabilis monachus & præſes ſancti Sergii dixit: Juxta priſcam traditionem, & ante multa ſæcula legislationem, quæ in magna Dei eccleſia per manus beatorum & præclarorum apoſtolorum tradita eſt, hactenuſque a piis omnibus & ſanctis patribus noſtris & doctoribus eſt obſervata: item juxta ſacrarum ſex ſynodorum traditionem, & literas ab apoſtolico & ſanctiſſimo veteris Romæ papa Hadriano ad piiſſimos & Deo devotiſſimos noſtros imperatores, nec non ad Taraſium univerſalem patriarcham miſſas, quibus intellectus cordium noſtrorum illuminatus eſt, credo, prædico, confiteor, certamque fiduciam accipio, me remiſſionem peccatorum, ſi recte egero, conſecuturum.

Joannes præfectus Pegurii in eamdem ſententiam pronunciavit.

Simeon præfectus Chores in eamdem ſententiam pronunciavit.

Euſtathius præſes monachorum ſancti Maximini in eamdem ſententiam pronunciavit.

Georgius præfectus Perges in eamdem, &c.

Simeon præſes Abrahamitarum in eamdem, &c.

Joſeph præſes Heraclei in eamdem, &c.

Plato præfectus * Saculon in eamdem, &c. * Pro *Satag-dion*. II.

Gregorius præſes monachorum ſancti Hyacinthi in eamdem ſententiam pronunciavit.

ACTIO TERTIA.

IN nomine Domini & dominatoris Jeſu Chriſti, veri Dei noſtri, imperantibus piiſſimis & Chriſti amantiſſimis dominis Conſtantino & Irene pia ejus matre, anno octavo conſulatus ejus, ſub ſexto Kalendas Octobris, indictione undecima, conveniente ſancta ac univerſali ſynodo, quæ per divinam gratiam, & a Deo decretorum imperatorum piam ſanctionem in Nicæa ſplendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata eſt, videlicet Petro religioſo protopresbytero eccleſiæ ſanctiſſimæ divi Petri apoſtoli apud almam Romam, & Petro venerabili monacho & præſide monaſterii ſancti Sabæ apud Romanos, vicem agentibus apoſtolicæ ſedis ſanctiſsimi ac beatiſsimi papæ veteris Romæ Hadriani: Taraſio beatiſsimo archiepiſcopo almæ urbis Conſtantinopoleos novæ Romæ: Joanne item & Thoma religioſiſsimis presbyteris monachis, retinentibus locum apoſtolicorum thronorum orientalis diœceſeos: ſtantibus his ante ſacros cancellos templi ſanctiſsimæ eccleſiæ cognominatæ Sophiæ, præſentibus ſimul & audientibus illuſtriſsimis juxta ac magnificentiſsimis ſenatoribus, nimirum Petrona glorioſo exconſule patricio, & Theophylacto comite imperialis obſequii, Joanne regio oſtiario & quæſtore ærarii militaris, tota denique ſynodo juxta ordinem in prima actione præſcriptum: Præſentibus etiam religioſiſsimis archimandritis præſidibus, & toto monachorum cœtu: propoſitis in medio ſanctis & immaculatis Dei evangeliis, Demetrius Dei ſtudioſus diaconus, armamentarius ſanctæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ: Quandoquidem in priore actione viſum eſt magnæ & generali ſynodo, inſequenti doctrinam patrum & legislationem eccleſiaſticam, eos qui ex hæreſi revertuntur, recipiendos: quin etiam rurſus admittendos, qui ab hæreticis ordinati ſunt, modo orthodoxam fidem ſapiant: ecce adſtant ante fores epiſcopi, qui libellos confeſſionis orthodoxiæ ſuæ paulo ante legerunt, rogantes ut admittantur, & de illis judicetur ſecundum veſtram exiſtimationem.

Sancta ſynodus reſpondit: Adſint.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Qui dudum advenit Neocæſareæ piiſſimus epiſcopus, reddat de ſe rationem per libellum.

Gregorius piiſſimus epiſcopus Neocæſareæ di-

ACTIO III. ANNO CHRISTI 787.

dixit : Confirmet Deus imperium dominorum nostrorum optimorum, lætitia profundat Deus thronum eorum. Ter sanctum autem dominum nostrum cum sacerdotali cœtu & sancta synodo Dominus orantem pro mea paupertate exaudiat. Attulit autem libellum suum, eumque legit, nihil aliud continentem, quam quod in superioribus libellis in prima actione lectis scriptum est : postquam autem legisset,

Tarasius beatissimus patriarcha dixit : Confiteris etiam hæc simplici corde?

Gregorius piissimus episcopus Neocæsariæ dixit : In nomine Dei, & per sacras tuas preces, sanctorumque patrum, pura conscientia & omni simplicitate confiteor, obsecroque vestram beatitudinem pro me orare.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quid ad hæc definiemus?

Sanctissimus episcopus Siciliæ dixit : Quod cum aliis factum est, fiat etiam cum isto.

Sancta synodus dixit : Fiat.

Sanctissimus patriarcha dixit : Sed verbum quoddam vulgatum est, quo tempore persecutio fuit, quosdam episcoporum verbera intulisse viris piis : cui tamen rumori sine aperta demonstratione non putarim fidem adhibendam. Sed de hac re cognoscat sancta synodus, canonem quemdam sanctorum apostolorum extare : Si quis presbyter aut diaconus fideles peccantes, aut infideles injuriantes verberaverit, deponitor.

Can. 18.

Sancta synodus inquit : Sic prædicant.

Beatissimus patriarcha dixit : Id si hoc modo se habuerit, quid fieri par est?

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes dixit : Juxta sanctos ecclesiæ catholicæ canones cognoscit hæc synodus.

Sanctissimus patriarcha Tarasius ait : Si intulerit qualiscumque etiam episcopus verbera aut plagas viris Deum timentibus, quique persecutionem patiuntur, indignus est episcopatu.

Sancta synodus ait : Indignus est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Nam flagellationibus tamquam persecutor grassatus est.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, & qui cum illo erant religiosissimi Siciliæ episcopi, præterea Epiphanius diaconus & vicem agens Thomæ episcopi Sardiniæ, dixerunt : Quarta synodus confestim ubi sedisset, in primis exclamavit : Dioscorum foras pelle, interfectorem ejice, quandoquidem in synodo latronum manus in viros innocentes injecit.

Joannes religiosissimus presbyter, locum retinens orientalis diœceseos, ait : Sacra synodus ex inspiratione sancti Spiritus hoc recte definiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Verbis factis non adhibemus fidem.

Sancta synodus dixit : Si quispiam habet quo eum accuset, suo tempore apud sanctam synodum insimuletur : ut tandem cognita veritate, synodus hæc sacra de eo per suffragia determinet.

Gregorius episcopus Neocæsareæ dixit : Nemo mortalium me accusare poterit de verberibus aut plagis alicui illatis.

Sancta synodus ait : Hac de causa & nos gaudemus.

Gregorius episcopus Neocæsareæ dixit : Neque etiam in regia piaque civitate, neque etiam in meo territorio, hominum quispiam a me læsus est.

Sancta synodus respondit : Si hoc modo se habet, in pristinum locum recipiatur.

Sabas venerabilis monachus & præses Studii dixit : Videte quid agatis. Archiepiscopi hunc hæreticorum antesignanum confessi sunt. Scitis autem beatum nostrum patrem Athanasium ad Rufinianum scripsisse, hæreticorum antesignanis satis sit, ut ad pœnitentiam recipiantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sed neminem verberavit.

Constantinus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit : Juvenalis, quique stabant a partibus illius, principes erant synodi latronum : attamen in quarta synodo recepti sunt.

Joannes clarissimus quæstor dixit : Placeat sacræ synodo divinitus congregatæ, Gregorium Neocæsareæ episcopum, qui synodo impiæ præteritæ antesignanus fuit, in crastinum conservari, quo ipse suam hæresim & propriam doctrinam condemnet.

Joannes venerabilis presbyter, & vicem agens orientalis diœceseos, dixit : Gratia Deo, quod viros hos a tam perversa synodo sustulit, qui ipsi reprehendunt & aversantur suas doctrinas & improbas factiones, quique ipsos se pudoris & verecundiæ notaverunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Novimus omnes Juvenalium, patriarcham existentem Hierosolymitanum, ratione dignitatis principem synodi fuisse : postquam autem iniquitatis sceviisset se argui, pœnituisseque, susceptus est.

Epiphanius sanctissimus diaconus ecclesiæ Catanæ, retinens locum Thomæ episcopi Sardiniæ, inquit : Verum Juvenalis neminem fuerat persecutus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Atqui hic quoque respondit se neminem persecutum fuisse. Quin etiam Eustathius hæresiarcha Macedonianorum fuerat, sed tamen divus Basilius pater noster cum libello illum recepit.

Venerabiles monachi dixerunt : Verum quia conticuit Juvenalis, ob eam causam objicimus hoc.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Laudamus fervores studiumque vestrum, & in canonicas & evangelicas traditiones zelum.

Sabas venerabilis monachus, præses Studii, dixit : Conservet Deus optimos nostros dominos, qui congregationem hanc synodicam ad uniendam ecclesiæ catholicæ concordiam convocaverunt.

Sancta synodus dixit : Gratiæ Deo, & in sæcula sæculorum laus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sancta synodus jam antea declaravit, revertos ab hæresi juxta patrum traditionem recipiendos, nisi alia quædam causa subsit, quæ ex sacerdotali dignitate eos ejiciat. Hoc igitur & nunc quoque referimus.

Sancta synodus respondit : Omnes hoc ipsum dicimus.

Joannes venerandus presbyter, locum retinens orientalis diœceseos, dixit : Quæ hactenus dicta sunt diversimode, sancta & utilia sunt.

Petrus religiosus presbyter Romanus, item Joannes & Thomas Deum colentissimi presbyteri vicem agentes orientis, dixerunt : Recipiant sedes suas.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO III.

Sancta synodus dixit: Hoc ipsum omnes jubemus, & in hoc convenimus. Et in suas sedes ascenderunt religiosissimi episcopi, videlicet Niceensis, Neocæsareanus, Rhodi, Iconii, Hierapoleos, Petsinunton & Carpathi.

Sancta synodus dixit: Bene Deus orthodoxos induxit.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Quandoquidem in priori sanctæ synodi consessu, piissimorum nostrorum imperatorum sacram digni habiti sumus a secretis illius accipere, consequens est, ut videamus quid in ea scriptum fuerit. Habebatur autem in illa, literas fuisse missas ad serenissimam eorum majestatem ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ: præterea duos quaterniones ad sanctissimum patriarcham ob orientalibus archiepiscopis. Atqui literas papæ Romæ veteris legimus & audivimus, quæque in iis dicebantur, cognovimus. Precamur itaque generositatem vestram, illustrissimi patricii, ut & literæ ab orientalibus allatæ huic sanctæ synodo legantur, ut cognoscamus idemne sentiant & doceant papa veteris Romæ, & Tarasius beatissimus patriarcha, præterea qui in orientalibus plagis sunt episcopi.

Magnificentissimi duces & sacra synodus dixerunt: Fiat secundum vestram petitionem.

Joannes & Thomas Deum amantissimi presbyteri, & vicem agentes orientalium patriarcharum, dixerunt: Si huic sacræ synodo visum fuerit, legantur prius literæ a beatissimo Tarasio patriarcha ad pontifices orientales scriptæ: deinde, si videbitur, legemus quoque ea quæ ab illis sunt rescripta.

Sancta synodus dixit: Legantur.

Et legere cœpit Stephanus venerabilis diaconus & notarius sacri patriarchici secreti,

EXEMPLAR LITERARUM ad summos sacerdotes & episcopos Antiochiæ, Alexandriæ, & sanctæ urbis, a Tarasio sanctissimo patriarcha Constantinopoleos missarum.

DOminus noster Deus, multa magnaque prudentia hominum vitam dirigens & gubernans, & uniuscujusque vitæ exitum & eventum summa cura respiciens, (namque sine ipso nihil factum est, cum & capilli nostri numerati sint a Deo) me hominem laicum, & in vulgari ordine in hunc diem usque habitum, imperialibusque obsequiis & ministeriis invigilantem, nescio quo judicio (ipse novit) ad sacerdotalem sedem violentis jussionibus imperatorum nostrorum piissimorum, veritatis propugnatorum, item sanctissimorum episcoporum & clericorum, ascendere coegit, ita ut necessitatibus me submittere decreverim, & fructum obedientiæ carpendum illis tradiderim. Quamobrem vos ter sanctos viros, veluti patres obsecro, ut meam pusillanimitatem baculo vestræ virtutis, & paternis doctrinis sustententis, & veluti fratres, suris vestris precibus mihi per armaturam Dei contra insidias hostium succurratis, & in his tempestuosis fluctibus me gubernetis, ut recta in portum voluntatis Christi Dei nostri navim meam impellam. Est enim vere inter nos bellum acerbum, quod non ferro, sed verbis designatur. Trophæum tamen victoriæ erigere possumus, invictam videlicet veritatem. Neque quidquam est, quod turbulentam adeo tempestatem vereamur, cum defensorem & tranquillatorem omnium malorum Christum habeamus, qui etiam fluctuanti mari minari & increpare potest. At nunc satis proœmiorum. Ad alterius sermonis narrationem accingor. Quandoquidem antiqua quædam observantia, imo vero apostolica traditio in ecclesiis diu obtinuit, ut illi qui recens assumpti fuissent ad summi alicujus sacerdotii gradus, illis qui & ante eos & multis temporibus summi sacerdotii gradum obtinuissent, fidem suam exponerent: visum igitur est mihi hæc secuto, & me submittere vobis, & manifeste meæ fidei confessionem apud vos exponere, quemadmodum a Spiritus Sancti tubis, quarum *sonus egressus est in omnem terram, & verba eorum in fines orbis terræ*: item a gregibus & ovibus eorum divinis patribus nostris, a teneris unguibus didici. *Psal. 18.*

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei & Deum nostrum, genitum ex Patre extra tempora & ante sæcula; & in Spiritum Sanctum Dominum vivificantem, qui ex Patre per Filium processit, & ipsum esse definimus Trinitatem consubstantialem, ejusdem venerationis & honoris & sedis, sempiternam, increatam, omnium opificem, unum principium, unam deitatem & dominatum, unum imperium, potentiam, facultatem & auctoritatem, in tribus subsistentiis indivisim discretam, & indistinctim unitam: non ex imperfectis tribus unum existens, quemadmodum magnus ille Dionysius inquit: Secundum quidem singularitatem personarum, tria adoranda: juxta vero communitatem naturæ, unus Deus omnium visibilium & invisibilium factor & prædestinator. Confiteor & propter nostram salutem in extremis temporibus juxta carnem unius sanctæ Trinitatis Filii Dei Dominique nostri Jesu Christi ex vera Deipara & semper Virgine Maria generationem, substantiam assumpsisse nobis similem materialiter sine peccato, non desciscente ab eo quod fuerat, sed in duabus naturis sine confusione manentibus, cumque duabus in illis voluntatibus & effectibus: Crucifixum pro nobis carne, sepultum & resurgentem, in cæloque reversum, venturum judicare vivos & mortuos. Præter hæc mortuorum resurrectionem expecto, & secundum uniuscujusque actionem æternam retributionem bonorum simul & malorum. Obsecrans intercessionem sanctissimæ intemeratæ dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, sanctorumque angelorum, & sanctorum glorioforum apostolorum, prophetarum, martyrum, confessorum & doctorum, amplector etiam horum venerandas imagines, & omnem hæreticam vaniloquentiam execror, eorumque antesignanos & primates, Simonem dico, Marcionem, Manenta, Paulum Samosatenum, & Sabellium Afrum, eorumque scelesta dogmata detestor. Suscipio etiam sex sacras generales synodos, earumque divina decreta. Primæ quidem, quæ definivit Patri consubstantialem, & æque sine principio fuisse Filium, anathematizans impium Arium, Aetium, Eunomium, Eudoxium, Demophilum; post hos etiam qui recte dicuntur * Anomii, & Semiariani: præterea omnem eorum scelestam congregationem. Secundæ autem decreta recipio, quæ definiit Deum esse Spiritum Sanctum Dominum vivificantem. Aversor autem Macedonium, & omnes qui ab il-

* Anomœi.

Tom. I. Mariæ &c.

ACTIO III.

illius partibus stant. Cum his vero & Deo odiosum Apollinarium, hominem plane de divinis insipide loquentem. Ex tertia vero, unum nostrum Jesum Christum, verum Deum nostrum, ex Patre genitum, ipsumque in extremis diebus nostra causa ex sancta Deipara semper Virgine Maria incarnatum: & Nestorium hominis adoratorem, ejusque assecias, Diodorum, inquam, & Theodorum, quique illius quadruplarem fabulam sectantur, & in Christo dualitatem personalem constituunt, longe a mea confessione propello. Quartæ vero synodi capita hæc accipio, ex duabus naturis, & in duabus naturis unum esse sanctæ Trinitatis Christum Deum nostrum in carne peregrinantem: anathematizo autem Eutychen, Dioscorum, & omnem acephalon eorum turbam: cum his etiam Dei hostem Severum, & impium illum Julianum Halicarnassensem, qui incorruptibile corpus Dominum nostrum assumpsisse fabulatur. Quintam vero veluti Spiritus Sancti machæram amplector, quæ a multis ante temporibus vigentes impias hæreses amputavit, & de earum auctoribus triumphavit, Origene nimirum, Didymo & Evagrio; quos omnes ut hæreticorum magistros execror. Sextam autem laudo, quod ex duabus naturis Christum prædicavit, ob id etiam illi duas naturales voluntates & operationes in alterutra natura, humana scilicet & divina, assignavit: anathemate autem execror Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum, Paulum, & omnes qui eorum decretis insistunt, veluti Sodomiticam vitem, & Gomorrhicum palmitem amaros botros producentem, exosos habeo. Ejusdem quoque sextæ synodi omnia, Can. 82. tum recte & divine decreta edita, traditosque canones recipio, præcipue tamen, in quo assignatur quibusdam in picturis agnum digito præcursoris indicatum feliciter effigiari, velut in typum gratiæ, verum illum agnum Christum Deum nostrum, per legis præcessionem præfiguratum. Propterea antiquas illas picturas & umbras figurarum, tamquam symbola & notas ecclesiæ traditas, amplectimur: ipsam tamen gratiam & veritatem prius suo honore convenientes: legis enim satisfactio hæc sunt: picturas autem non in alium usum admittimus, nisi ut perfectius omnium conspectu oculisque exhibeantur: quemadmodum Agnus qui peccata mundi sustulit, juxta humanam effigiem configuratus a nobis erigitur, ut ex hac ejus humiliatione altitudinem Verbi Dei considerantes, ad memoriam dispensationis in carne ejus omnia trahantur, & ad illius passionem, salutiferamque mortem, unde mundo liberatio orta est, veluti manu ducamur. Supervacuas autem verborum nugas & vaniloquentia, quæ temere a quibusdam effunditur, ob hoc a nobis non recipienda est, quod secundum gratiam divinam non proferatur. His igitur valere jussis, & ab eorum consortio abstinentes, lumbos intellectus nostri in veritate succingimus, pariterque cum imperatoribus nostris piissimis, veritatis propugnatoribus, ad concordiam ecclesiæ erigimur, quam ob causam ab illis synodum cum libertate totius populi Christiani rite indici postulavimus, illi autem nostræ petitioni innata sua pietate mox assenserunt. Vos autem *supra fundamentum apostolorum & prophetarum, quorum lapis angularis Christus*, ædificatos (quemadmodum ab initio dicere cœperam) commilitones, comi- Ephes. 2.

tes, & pariter defensores accipientes fiduciam hanc a Deo maximo habemus, (non quod nobis quidquam tribuamus, tamquam sufficere ad hanc rem nostra potestate possemus, sed sufficientia nostra a Deo adimpletur) membra ista ecclesiæ, quæ nunc fracta sunt & divulsa, in unum ecclesiæ corpus coaptari, conglutinari & conjungi, ne amplius dilabentur, posse: quæ tunc augmentum capient, cum sciverunt Christum Deum caput eorum esse. Ceterum sanctitatem vestram precamur, quo nobis simul cum epistolio vestro duo mittantur, qui vices vestras hic peragant. Si quid autem ex Dei traditione hactenus, quod ad hoc argumentum facere possit, habueritis, velim nobis declaretis, quo literæ vestræ synodicæ, & vicarii quoque a vobis missi, hi quidem cum gratia audiantur, illæ vero legantur: atque id solum, ne amplius schisma aliquod in ecclesia Dei maneat. Idem etiam hoc a primate veteris Romæ postulavimus. Vos autem fraterne nunc obtestamur, apostolicamque ad vos vocem eloquimur, ut cum Deo optima investigetis, & juxta divinam vestram speculationem ea quæ investigata sunt, manifestetis. Scriptum enim est: *Labia sacerdotum judicium servabunt, & Dei legem ab ore eorum requirent*. Credimus enim semina veritatis in sacerdotibus servari. Nostri autem pii imperatores, & in omnibus recte sentientes, veritatis stabilimentum erigere cupientes, Deum perpetuo supplicant, juxta divi Gregorii qui theologia cognomentum invenit, sententiam, ut in uno Deo & in Trinitate uni existentes, uno ore & unanimes per Spiritum Sanctum non contrarientes, sed inter nos veritatis sententiam cognoscamus & exerceamus. Absit autem contentio & seditio longissime a nobis: & quemadmodum uno baptismo tincti, summam unamque fidem habemus, ita quoque in omnibus ecclesiasticis negotiis unum animum studeamus habere. Pax autem Dei, quæ omnem intellectum superat, in unitate & nos, & quæ discissa sunt, reducat. Diuturnum quoque ulcus curet, & in firmitudine sinceræ fidei, & veritatis confessione omnes nos confirmet, sanctamque suam ecclesiam custodiat, quæque huic imminent scandala, intercedente immaculata Deipara Virgine Maria, omnibusque Sanctis, avertat. Fiat. Amen. Philip. 4. Orat. de pace.

Petrus & Petrus religiosissimi presbyteri, vicem agentes Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, dixerunt: Postcaquam sanctissimus papa ejuscemodi literas accepisset, ea de causa cum rescripto jam lecto nos huc misit.

Joannes Deum colentissimus presbyter, vicem retinens orientalium, dixit: Dedit & nobis piissima imperatrix has literas, ne in manus impiorum & hostium ecclesiæ incideremus, sed sisteremur in præsenti synodo.

Sancta synodus dixit: Deus recte vos huc adduxit.

Constantinus Deum amantissimus diaconus & notarius dixit: In manibus gesto præfatos quaterniones ab oriente missos: si videbitur synodo commodum, legentur.

BEA-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

BEATISSIMO ET SANCTISSIMO domino Tarasio archiepiscopo Constantinopolcos, universali patriarchæ, orientales pontifices & sacerdotes in Domino gaudete.

LEctis sanctissimis & divino afflatu editis libellis, & apostolica & patrum doctrina sanctitateque plenis, nos eremum incolere studentium minimi & extremi, timore & gaudio perculsi sumus. Illo quidem propter terrorem, quo plerique nostrum peccatis servientes, in extremo judicio vexabimur, cum impietatem non extinguamus: sed per omne genus mali ambulantes, novas quotidie occasiones excogitamus, quibus nosipsos perdamus & interficiamus. Gaudio autem exultamus, quod fidei orthodoxæ sinceritas, veluti solaribus radiis emicans, in lucem se magis magisque profert: patrum quoque & apostolica dogmata in clarissimam simplicitatem illustrat. Tempestivum igitur esse videtur, ut prophetæ Zachariæ, qui parens fuit vocis iudicis verbi illius, carmen alta voce exclamemus: *Visitavit nos oriens ex alto*. Itaque cum in tenebris & umbra mortis, ignorantiæ & perversæ deceptionis & impostura, nimirum Arabicæ impietatis, sedeamus, opus est, ut intellectualibus & prudentibus pedibus in recta pacifici status via incedamus. Quis potis est eloqui magnificentiam Domini? Concinat nobiscum David divinus ille pater: *Auditas faciet laudes ejus*: quoniam misertus est Deus populi sui desperantis. Quinetiam quæ divisa erant, in unam fidei convenientiam reduxit: *Erexit enim nobis cornu salutis nostræ, in domo* *, & divino suo successore unigenito Filio Domino & Deo, Servatore nostro Jesu Christo, cui estis vos beatissimi, primo loco secundum ecclesiæ legem & ordinem vicini, deinde triumphatores & divinitus designati imperatores nostri, & domini terrarum orbis. Sacerdotalis enim dignitas, imperii sanctificatio est & confirmatio: imperium vero, sacerdotalis dignitatis robur & potentia. Qua de re sapiens quispiam rex, & inter reges facile beatissimus dicere solebat: Maxima dona, quæ a Deo hominibus data sunt, sacerdotii dignitatem & imperium existimavi. Illa enim, cælestia curat & dispensat: hoc autem legibus æquis & justis omnia quæ in terris fiunt, procurat. Nunc obstaculi medium ruptum est dissolutum: eminet autem ante discordiam & schisma, unanimitas & consensio. Pax quoque Dei quæ excellit omnem cogitationem, splendide triumphat: nunc qui genuerunt inter nos convicium vicinis, & subsannatio participantibus nobiscum, & improperium qui circumdant nos. Ex hoc quoque tempore in terram prostrati, in cælos divinitus ascendamus, & cum psalmographo in mentis lætitia clamavimus: *In hoc cognovi, quoniam voluisti me, quoniam non est gavisus super me inimicus meus*. Et me quoque propemodum ex mentis simplicitate & innocentia deceptum resumpsi, & iterum erexi, & in petra apostolicæ fidei claudicantes meos pedes defixi. Hæc aliaque his similia gloriosæ literæ vestræ nos scribere coegerunt, ut in omni canonico statu, & a patribus tradita ordinatione incedentes, cognoscat vestra sanctitas in unitate fidei & recta mentis sententia idem nos cum dilectis & religiosissimis fratribus nostris viris sanctis sapere & sentire, quod sanctitudo vestra libellis suis declaravit, quos multis de causis omnes

Luc. 2.

Psal. 105.

Luc. 1.
* 1. David.

Psal. 40.

A libenti & alacri animo susceperunt: primum, quia vestræ sanctitatis placentem omnibus sententiam continebant: deinde, quod tam ampliter optimorum nostrorum imperatorum bonam mentem & sententiam prædicabant: Postremo totus populi Christiani erga veram pietatem meliorem mentem, & bonam erga divina voluntatem & sententiam, spemque melioris sæculi. Vos vero veluti una anima in duobus corporibus apostolico more sentientes id quod rectum est, & a Spiritu sancto instigati, confirmate fratres vestros, ut diligentes sint contra hostes crucis, atque in eam rem omnibus animi viribus incumbite, consiliaque bona date, quoniam scriptum est: *Consilium bonum conservabit te, intellectus bonus custodiet te*. Nos quoque bono consilio utentes, fratres nostros veritatis studiosissimos, Joannem & Thomam zelo Dei, orthodoxæ fidei amore ornatissimos, non veluti magnorum patriarcharum sedibus consimiles, sed sanctissimi silentii & quietis amatores. Diximus autem ad eos: Ecce nunc tempus salutis & tranquillitatis, quo nullum aliud vel tempestivius, vel utilius. Ite cum viris his, & viva voce docete, quæ dominos vestros per literas cognovisse putatis, aut potius suspicamini, & falsam accusationem, qua quidam ecclesias Ægypti & * Syrii infamant, infringite: & quis cultus, quæque ex apostolica traditione in ecclesiis Dei observantia sit, exponite, desideratosque dominos nostros salutate. Quamquam autem vos infantes estis, & non admodum docti, confidenter tamen agite. Deus enim ora vestra aperiet, dabitque eloquentiam, qua sufficientes eritis ad omnem contentionem subvertendam. Hæc cum mandassemus illis, ad vos misimus, o viri sanctissimi. Quamobrem precamur vestram sanctitatem, ut bono animo eos recipiatis: habebitis enim trium apostolicorum thronorum concordem sententiam, & concinentem concordiam, qui sane sex generales synodos ante habitas una voce prædicant: aliam autem illam (quam septimam dicunt) non modo non recipiunt, sed uno animo & voce detestantur, utpote quæ ex hæresi contra apostolicam & patrum traditionem sit congregata, non aliam ob causam, quam ut sacrosanctas & venerandas imagines subvertat. Vos autem viri sanctissimi zelo Dei instructi, cum habeatis adjutores pissimos nostros dominos serenissimos imperatores, totamque simul a Deo vocatam congregationem, estote fortes & animosi, prævaleat cor vestrum contra eos, qui apostolicas traditiones subvertere conantur. In Dei autem Christi obedientiam omnes transferatis. Gaudemus enim, & Christo gratias agimus, quod imperatores pissimos dominos nostros, & sanctissimum papam veteris Romæ Hadrianum, consentientes & consolicitantes habeatis: qui etiam dicitur suos apocrisarios ad vos misisse. Confessos autem omnes audivimus eam fidem, quæ in sexta synodo postremum edita est, quæ profecto sine omni controversia sana est & valde vera, & secundum apostolicam sententiam & mentem incedens. Ut autem vestra beatitudo satis copiose de nostra fide instruatur, putavimus consultum quoque, sex synodorum antea habitarum fidem recensere, principio autem Theodori beatæ memoriæ patris nostri patriarchæ Hierosolymitani, deinde aliarum synodorum, quæ ita habet.

ACTIO III.

Prov. 2.

* Syrii.

EXCM.

Digitized by Google

ACTIO III.

EXEMPLAR SYNODICARUM *literarum Theodori sanctissimi patriarchæ Hierosolymorum.*

ANNO CHRISTI 787.

CRedimus, sanctissimi fratres, quemadmodum a primordio credidimus, in unum Deum Patrem omnipotentem, sine principio existentem & sempiternum, omnium visibilium & invisibilium factorem. Et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, qui ab æterno & expers affectionis genitus ex Deo & Patre, neque aliud initium quam Patrem cognoscentem, & qui ex ipso * substantiam habet, lumen de lumine, Deum verum e Deo vero. Et in unum sanctum Spiritum, sine fine ex Patre procedentem, lumen & Deum, * & sui ipsius decreti, existentem, & vere existentem, Patri Filioque coæternum, consubstantialem, & ejusdem generis, ejusdemque substantiæ & naturæ, eodem modo etiam deitatis ejusdem Trinitatem consubstantialem, eodem honore affectam, & ejusdem throni existentem, in eamdem deitatem consummatam, & in unam & communem coactam potestatem, sine personali & * substantiali confusione & electione Trinitatem in unitate credimus, & unitatem in Trinitate glorificamus. Trinitatem quidem in tribus subsistentiis, unitatem vero in unitate deitatis, neque unitatem illam confusam habentem, neque Trinitatem per omnia divisam, sed in altera alteram conservatam. Divisa est enim numerariis subsistentiis, & numerata personalibus alteritatibus, sed substantiæ & naturæ identitate unita, & nulla ratione partitionem admittens. Unus enim Deus est. Inde etiam divinitas una absolute prædicatur, & in personarum Trinitate cognoscitur. Et non, in quantum unus Deus, & una deitas, Deus est divisus, & in tres deos partitus: Arianorum enim ista est impietas; neque etiam, in quantum tres unus Deus est, & demonstratur, & tres hypostases prædicantur, & Pater & Filius & Spiritus sanctus dicitur, contractus & conjunctus, & in unam se hypostasim contrahens: Sabellianorum enim ista est impietas. Quamobrem recte a viris divinarum rerum peritis dictum est, unitatem nos sentire in una & singulari deitate, Trinitatem autem in tribus inconfusis subsistentiis: nec alium Deum unum præter tres personas cognoscimus, neque tres Trinitatis consubstantiales personas, quæ sunt Pater, Filius & Spiritus sanctus, alium præter unum Deum agnoscimus. Ob id etiam unum hæc tria, in quibus divinitas, prædicamus, vel (ut verius dicamus) quæ deitas est & cognoscitur.

Credimus etiam in unum ejusdem sanctæ consubstantialis Trinitatis Dominum nostrum Philip. 2. Jesum Christum, *Qui in forma Dei existens, non rapinam arbitratus* (ut inquit apostolus) *in eo quod similis cum Deo existat, sed seipsum exinanivit, assumpta servi forma*. Nam Patri existens consubstantialis & coæqualis assessor, in extremis temporibus non dedignatus est ex sancta & immaculata domina nostra deipara assumpta carne, animata anima intellectuali & rationali, ab initio a nostra massa, non seminio, sed opificio per Spiritum sanctum nasci. Sic ex duobus contrariis progressus Deus Verbum, perfectus natura Deus existens, idem perfectus natura homo fuit, non vertens naturam, neque phantasmate simulans dispositionem suam, sed assumpta ex sancta virgine rationaliter & intellectualiter carne, & quæ in * seipso id quod erat sortita, unitus secundum hypostasim, inconfusus, indivisus, non naturam deitatis sum in carnis substantiam mutans, neque etiam substantiam carnis suæ in naturam deitatis suæ. Duæ enim naturæ immutabiliter in se invicem unitæ in una Verbi Dei hypostasi, unum Filium & Dominum nostrum declarant, visibilem & invisibilem, mortalem & immortalem, eodem modo * descriptum, perfectum Deum & perfectum hominem, perfectum in duabus naturis declaratum, & in duabus potestatibus & virtutibus & voluntatibus adoratum. Non enim operatus est divine, neque rursus humaniter, nisi natura fuisset Deus & homo. Hunc vere Deum existentem & hominem confitemur, propter nostram salutem crucifixum, & mortem in carne gustasse, tribus etiam diebus in sepulcro receptum, resurgentem a mortuis propriæ deitatis potentia, deprædantem infernum, & eos qui a principio captivi tenebantur, liberantem, in cælum ascendentem, & a dextera Patris sedentem, venturum, juxta incorporeorum vocem ad apostolos, in secunda præsentatione judicare vivos & mortuos. Confitemur etiam & a mortuis in extremo die per vocem archangelicæ tubæ resurrectionem, & omnium qui vixerunt, sive bene, sive male, ex justo Dei nostri Jesu Christi judicio retributionem & vitam æternam venturam, neque finem habituram. Suscipimus autem & ex animo amplectimur & amamus sex sacras & universales synodos, quæ ex Spiritu sancti instinctu contra omnes hæreses quæ in diversis locis & temporibus fuerunt, congregatæ sunt, quas sane omnes excellenter universæ, quæ sunt sub sole, ecclesiæ prædicant, earumque rectis & a Deo inspiratis dogmatibus seipsos confirmant, *rejicientes quos ipsæ rejiciunt, recipientes vero quos illæ recipiunt.*

Et prima quidem in Nicæa congregatis trecentis decem & octo patribus, propter Arii, cognomento insani, hæresim extirpandam, ejusque corruptrices animarum blasphemias: qui sublatam cupivit unam illam & inconfusam deitatem, Patris etiam creationem Filium inani sua garrulitate prædicabat, negans per Filium etiam cuncta ex nihilo in illud quod sunt, producta. Damnavit etiam eadem synodus omnes qui cum illo erant ejusdem sententiæ. Hæc eadem per sancte constituit Dominum nostrum Jesum Christum ante cuncta sæcula ex Patris substantia & hypostasi, ante tempora sine deflexu generatum, præterea Patri consubstantialem, & sancto quoque Spiritui. Atque hæc per symbolum, sive rectam fidem confessa est.

Secunda vero in Constantinopoli, convenientibus centum quinquaginta patribus, congregata est contra πνευματομάχους Macedonium, & eos qui a partibus ejus stabant Deo odibiles Semiarianos. Hæc sancta synodus Spiritum sanctum ducem & ductorem nacta, declaravit ex Patre ante tempora & perpetuo Spiritum sanctum egressum habuisse: præterea Patri & Filio consubstantialem, coadoratum & conglorificatum: Eos vero qui blasphemias fuderunt in Paracletum, veluti non simul processisset, execrationibus infinitis devoverunt. Sed & cum his insanum Apollinarium, qui & Servatorem, hominem sine mente, ipse demens blasphemavit.

Tertia, quæ in Epheso prior ex ducentis patri-

* substantiam

* al. & ipsum per se cognitum,

* substantiali

* ipso

* f. circumscriptum eumdem & incircumscriptum

Act. 1.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO III.

patribus emicuit, Neſtorii adoratoris hominis A veſaniam ſuſtulit & abſcidit, ejuſque aſſeclas in perpetuum damnavit. Hic enim ex propria ſtultitia ſeductus, alium ante ſæcula Deum Verbum; alium vero ex virgine pro noſtra ſalute incarnatum nugatus eſt. Ob id etiam nolens coactus eſt Trinitati quartam perſonam ſuperinducere: non ſolum autem unitas duas Chriſti naturas in duas hypoſtaſes, verum etiam nomen hoc θεοτόκος hoc eſt, deipara, impius iſte adjurans, pro eo χριστοτόκος, id eſt, Chriſtipara, ſubſtituit, cum omnes cognoſcant eam vere Dei matrem poſt partum & ante partum virginem qualibet intellectuali & ſenſibili natura ſuperiorem, gloria & ſplendore ornatam. Hunc igitur tertia ſynodus ducentorum patrum anathemate reddidit execrabilem, illiuſque corruptrices animarum nugas plane detectata eſt, unum ex patre filium ante ſæcula ſplendentem, & in extremis temporibus ex immaculata virgine deipara Maria noſtram naturam induente teſtata. Quin etiam docuit perfectum Deum & perfectum hominem, ipſius Filium Dei prædicans, hoc eſt, unum & Filium & Chriſtum & Dominum. Simplicius autem unam naturam Verbi Dei incarnatam, quod indicat duarum naturarum ſecundum hypoſtaſim unitatem. Inſtituit autem proprie dici, & ſecundum veritatem, ſanctam Mariam θεοτόκον, hoc eſt deiparam.

Tempeſtive & ea quæ in Chalcedone celebrata eſt ſynodus, in qua ſexcenti patres erroneam hæreſim, quæ Chriſti duas naturas confundit, ſuſtulerunt; quam ſane primus inſanus Eutyches per inſipientiam induxit, auſus negare duas naturas in uno Chriſto incommutabiliter unitas, unam autem naturam ex duabus extitiſſe compoſitam prodigioſe pronuncians. Hinc Dioſcorum ſceleſtum illum hominem commilitonem & advocatum nactus, bonorum dogmatum accuſator, & veritatis hoſtis repertus eſt. Sed hos duos ſancta quarta ſynodus ſubvertit, eorum vaniloquas deliriones ſeveris anathematibus, ipſoſque auctores ſubjecit: duas autem Chriſti veri Dei noſtri naturas, ſine confuſione, incommutabiliter, inconvertibiliter D in una ipſius hypoſtaſi uniri prædicavit: perfectum etiam ipſum in deitate & humanitate exiſtere, ex duabus & in duabus naturis cognitum. Præter hæc Neſtorii quoque ſceleſti illius diviſionem, ipſumque adeo & qui dogmata illius ſectantur, abrenunciavit.

Deinceps & quinta congregata ſynodus eſt in imperatoria civitate, ex ſexaginta quatuor ſupra centum epiſcopis conſtans. Hæc, Spiritu ſancto duce, priores quatuor ſynodos confirmavit, juſſitque ut harum decretis acquieſceremus, execrans Arium, Neſtorium, Eutychen, Theodorum Mopſueſtienſem, horumque omnium blaſphemias. Præterea Origenem, Evagrium, E Didymum, omneſque fabuloſas & gentiles eorum prodigioſas narrationes: Ad hæc epiſtolam, quæ Ibæ cujuſdam nomine ad Marim Perſam circumfertur. His adde Theodoriti commentaria, quæ contra recta duodecim capita beatæ memoriæ Cyrilli conſcripta ſunt.

Poſtquam ſancta ſexta ſynodus, veluti alter ſol, ex ducentis & octoginta novem patribus, in regia civitate locum ſortita illuxit; in qua congregata exiſtens, eos, qui duas ſui juris voluntates & operationes in Chriſti Dei noſtri incarnata œconomia negant, & unam voluntatem, unamque operationem Servatoris noſtri deitatis & humanitatis conſtituunt, anathematizavit: nimirum Sergium, Pyrrhum, Petrum, Cyrum, Honorium, Theodorum dictum Pharan, nec non Polychronium deliranten ſenem, præterea omnes, qui conſtituerunt, conſtituunt, ac conſtituere tentabunt unam voluntatem & operationem duarum Chriſti naturarum. Nam ſi (ut quidam ſapiens inquit) involuntariam & inefficacem humanam Chriſti naturam relinquimus, ubi perfectum illud in humanitate ſervabitur? Igitur duas voluntates & operationes invicem in Chriſti naturis, ut naturaliter loquamur, aptantes, efficiemus ut magnum ſalutaris œconomiæ myſterium manifeſtiſſime appareat.

His itaque ſex ſacris ſynodis, quas ſolas univerſales agnoſcimus, concorditer orthodoxa fides ſtabilita eſt: neque aliam, præter has, ſynodum accipimus. Non enim quidquam apoſtolicarum traditionum, nihil etiam patrum legitimarum editionum, quod dubium movere poterat, aut correctione indigebat, omiſſum eſt. Idcirco univerſos hæreticæ improbitatis auctores, ut ſeminis zizaniarum diabolicarum plantatores, animarumque corruptores, a principe peſſimo, Simone (inquam) Mago, uſque ad extremos eorum ſucceſſores, uno (quod ajunt) falce deinceps ex tota anima anathematizamus. Maxime autem, quos ſex priores ſynodi univerſales damnarunt. Quibus etiam adjicio Severum, Acephalorum & unius naturæ clamantium principem, illiuſque commilitones omnes. Neque iniquum eſt his adjicere Petrum Fullonem, qui ter ſancto hymno adjicere aliquid auſus fuit, impaſſibilique deitati paſſiones affricare tentavit: Quicumque etiam hunc ut ducem ſequuntur, Locales autem ſynodos non averſamur, ſed magis amamus, amplectimur & recipimus, earum etiam divinitus inſpiratas canonicas conſtitutiones, correctiones, & utiles earum legislationes ſumma obſervantia colimus. Apoſtolicas autem eccleſiæ traditiones, quibus veneratio culturaque ſanctorum docetur, recipimus & veneramur: Eos autem ut miniſtros, amicos & filios Dei exiſtentes, honoramus. Honor enim qui a conſervis idem ſentientibus invicem exhibetur, indicium eſt benevolentiæ erga Dominum. Sunt enim promptuaria Dei & para Chriſti habitacula, Spirituſque ſancti immaculata ſpecula. Quin etiam *animæ eorum ſap. 3. in manu Dei exiſtunt*, ut ſcriptum eſt. Deus enim vita exiſtens, cum ſancti in Dei manu ſint, in vita & lumine neceſſum eſt ut exiſtant. Et ob id, *pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum ejus*. Hi viventes in libertate Deo adſtiterunt. Servator noſter Chriſtus fontes ſalutares ſanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes, unguentum redolentis ſuavitatis ſcaturientes. Et ut inquit magnus doctor, cui * ab immortalitate nomen eſt, martyrum oſſa morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis viſum impertiunt, lepras emundant, tentationes & mœrores ſolvunt. Atque id per Chriſtum, qui in ipſis habitat. Bene etiam pſalmographus cecinit: *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis*. Et iterum: *Sanctis in terra illius mirificas fecit omnes voluntates ejus in ipſis*. Cum etiam ſanctas imagines reveremur, principio adorantes Dei Verbi propter nos incarnati, Domini noſtri & Servatoris Jeſu Chriſti, qui formam ſervi aſſumpſit, imaginem. Quamquam ſciamus ipſam imaginem & typum deitatis, quæ cum carne illius immaculata in-

* Athanaſium intelligit.

Pſal. 117.

Pſal. 67.

Pſal. 15.

Philip. 2.

Digitized by Google

ACTIO III.

convulsim unita est, minime posse figuram præstare. Invisibilis enim est divina natura, nec depingi, nec figurari se permittit. *Deum enim*, ut ipse inquit, *nemo vidit unquam*. Sed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Visus enim est Deus, & cum hominibus conversatus est, nostroque more & natura laboravit, esuriit, sitiit. Adoramus quidem Christi imaginem, quemadmodum facies ejus visa est, non tamen a deitate separata: absit ut ita sentiamus, cum ab ipsa prima conceptione cum deitate unita sit. Quamvis enim dicat ad Judæos: *Quid vultis me occidere, hominem qui veritatem locutus sum vobis*: non tamen ob id dumtaxat homo fuit, sed & Deus. Et cum inquit, *Ego, & Pater unum sumus*, hic non abnegat nostram naturam. Humano enim ore & lingua instrumentaria hæc loquitur. Veneramur etiam & adoramus imaginem deiparæ & dominæ nostræ irreprehensibilis immaculatæ, & inexplicitæ castitatis matris, quæ illum peperit. Quin etiam sanctorum apostolorum, prophetarum, & victorum martyrum, sanctorumque & beatorum, veluti amicorum Dei, imagines colimus, non in materia aut coloribus honorem constituentes, sed per hoc officium nostrum, quod ipsis adeo, quorum typum imagines gestant, debemus, impartientes: cum sciamus, juxta Basilii magni sententiam, quod imagini honor exhibitus ad ipsum prototypum referatur. Ad eos vero, qui contentiosius nobiscum agentes, negant fas esse, imagines sanctorum adorare, cum sint manufactæ, ob id etiam idola impii illi eas vocant: sciant hi, quod & cherubim & propitiatorium, & arca, & mensa, quæ admirandus Moses ex Dei mandato præparavit, manu hominum facta sunt & adornata. Divina enim scriptura reprehendit eos qui sculptilia adorant, & qui dæmonibus immolant. Gentium enim sacrificia abominanda erant, justorum vero probanda. Cum igitur satis crasse scriptura venerandas imagines recepit, adorare eas licitum est, sed prototypi causa. Has igitur synodicas literas cum acceperitis patres sanctissimi, si quid in illis repertum fuerit correctione dignum, petimus ut sine invidia, vestra doctrina nos reddatis participes, idque literis rescriptis admonere. Sic enim fiet, ° ut concordes vos & nos in fide ° inventi glorificetur Pater & Filius & Spiritus sanctus, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et posteaquam literæ lectæ fuissent, Petrus uterque venerabiles presbyteri, vicem agentes sanctissimi Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Confidimus, juxta fidem quam recte confessus est Tarasius sanctissimus patriarcha Constantinopoleos, & apud nos apostolicus papa Hadrianus, sanctam hanc synodum ambulaturam, utpote quæ jam consensit illis, quæ ipsi confessi sunt. Benedictus etiam Deus, quod orientis sanctissimi præsules in confessione adorationis imaginum venerandarum consoni cum Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ & Tarasio beatissimo patriarcha novæ Romæ inventi sunt. Qui vero ita non confitentur, anathemati a trecentis decem & octo patribus hic congregatis, subjiciantur.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat, fiat.

Agapius sanctissimus episcopus Cæsareæ dixit: Literis, quæ ab orientis præsulibus sanctissimis missæ sunt ad Tarasium universalem patriarcham, veluti columnæ orthodoxæ fidei, omnibus modis assentior, eorumque communionem recipio: qui vero secus faxint, anathemati subjicio.

ANNO CHRISTI 787.

Joannes sanctissimus episcopus Ephesi inquit: Epistolio orthodoxo a præsulibus sanctissimis orientis ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium destinato acquiesco eorumque communionem amplector. Qui vero ita non confitentur, neque venerandas imagines colunt, alienos ab ecclesia catholica & apostolica censeo, eosque diris devoveo.

Constantinus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: In nullis peccantes cum videam literas, quæ nunc lectæ sunt, & ab orientalibus episcopis ad Tarasium sanctissimum & beatissimum archiepiscopum & universalem patriarcham missæ: item cum in his eamdem fidei confessionem cognoscam, ego indignus etiam assentior, & uno animo idem prædico. Suscipio enim & amplector venerandas imagines, adorationem autem quæ sit secundum λατρείαν, hoc est, Dei culturam tantummodo supersubstantiali & vivificæ Trinitati conservo. Qui vero aliter sentiunt, quique glorioſos sanctos non approbant, a catholica & apostolica ecclesia separo, & anathemati subjicio, & ad eos relego, qui incarnatam Christi Dei veri nostri œconomiam pertinaciter negant.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Literis, quæ ab orientalibus sanctissimis præsulibus ad beatissimum archiepiscopum & universalem patriarcham Tarasium missæ sunt, acquiesco & adhæreo; & quæ illi sunt confessi, cum omni animi promptitudine recipio: qui vero sic non sentiunt, anathemati subjicio.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit: Literis sanctissimi patriarchæ Tarasii ad orientales præsules missis, & rursus libellis orientalium sanctissimorum præsulum ad universalem patriarcham rescriptis de sanctarum imaginum veneratione, assentior: eorumque communionem recipio: qui vero secus sentiunt, anathemati relego.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: In omnibus veritatem sectari cupio, & traditionibus sanctorum apostolorum patrumque inhærere contendo. Quamobrem literis dudum lectis, a Tarasio sanctissimo patriarcha scriptis, quasque ille a sanctissimis orientis præsulibus recepit, quoniam illis una est voluntas, acquiesco, & idem sentio nimirum de sanctis eorum decretis, & quæ venerationem sanctarum imaginum respiciunt. Qui vero extra hoc vaniloqui sunt, nuganturque contra sanctas imagines, neque illis quidquam tribuunt, hæreticos & perversos existimo, & eorum communionem longe valere jubeo.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Juxta literas a præsulibus orientalis diœceseos ad sanctissimum & universalem archiepiscopum & patriarcham Tarasium missas sentio, & quæ in illis confessa sunt, recipio. Veneror autem & adoro venerandas & sacras imagines, & qui non sunt ejus sententiæ, execror.

Hypatius Nicææ episcopus dixit: Epistolæ, quam miserunt orientales præsules summi ad Tarasium beatissimum & universalem patriarcham, accedo; & quæ in ea confessa sunt, recipio. Veneror etiam sacras imagines, & easdem adoro & amplector. Omnes autem qui ita sibi faciendum non existimant, alienos a catholica & apostolica ecclesia esse arbitror, & anathemate devoveo.

Joan. 1.

Bern. 2.

Joan. 8.

Joan. 10.

De Spiritu sancto ad Amphilochium c. 18.

Psalm 96. Isai. 40.

° *for.* ut per

° *for.* inven-tos

ANNO CHRISTI 787. ACTIO III.

Elias sanctissimus episcopus Cretæ dixit: Literis ab oriente missis insisto, & eas approbo.

Stauracius Chalcedonis episcopus dixit: Cum videam literas lectas, tum quas sanctissimus & universalis patriarcha Tarasius ad orientem direxit, tum quas ab orientali diœcesi sanctissimi archiepiscopi ad Tarasium rescripserunt, plane convenire, & in nulla re dissonare, sed plena testimonia rectæ fidei dare, ego quoque his assentior, eadem confiteor, & alienos ab ecclesia, qui aliter existimant, judico.

Nicephorus reverendus episcopus Dyrrachii dixit: Ab oriente orthodoxis literis a sacerdotibus summis ad Tarasium sanctissimum patriarcham missis assentior, eorumque confessionis B expositionem recipio: qui vero aliter animati sunt, eos condemno.

Epiphanius sanctissimus diaconus ecclesiæ Catanes, locum retinens Thomæ sanctissimi episcopi Sardiniæ dixit: Verum est, quod scriptum est: *Favi mellis, fermo bonus: dulcedo eorum, medela animæ.* Ecce enim quæ jam lectæ sunt synodicæ literæ Tarasii sanctissimi & beatissimi archiepiscopi imperialis urbis Constantinopoleos novæ Romæ, ad orientis sanctissimos summosque sacerdotes scriptæ: quin etiam rursum ab his ad illum destinatæ, dulci & redolenti savo doctrinæ & orthodoxæ fidei patrum efflorescentes, omnium nostrorum mentes sensus redolentia perfuderunt, eos etiam qui in C fide anima claudicabant, robore & virtute orthodoxæ doctrinæ sanaverunt: ob eam causam ego paria cum his sentiens, recipio, veneorque juxta veterem traditionem sanctas imagines. Et conventiculum illum apostaticum, quam septimam synodum delirantes quidam ausi sunt appellare, omnesque qui cum hac sentiunt, horrendis diris devoveo.

Prov. 16.

Leo sanctissimus presbyter, & locum retinens metropoleos Sides, dixit: Gratia Christo vero Deo nostro, qui concordes esse voluit literas orientalium præsulum cum illis, quas ad illos sanctissimus patriarcha Tarasius destinaverat: quamobrem ego quoque his accedo ac inhæreo. Qui vero diverse sentiunt, anathemate exe- D cror.

Nicolaus venerabilis monachus, præses mansionis quæ Apra appellatur, locum retinens metropoleos Tyanensium, pronunciavit in eamdem sententiam.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsareæ dixit: Literis ab orientalibus archipræsulibus ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium missis acquiesco, adhæreo, & recipio venerandas colendasque sanctorum imagines: qui vero mecum non sentiunt, anathemati subjicio.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes dixit: Quibus perpetuo pietatis ratio habita est, his sane continuo orthodoxæ fidei fermo splendescit. Merito sane ob id literis jam lectis, quas sanctissimus patriarcha Tarasius ad orientis archiepiscopos direxit, & rursus quas illi sanctiss. præsules ad Tarasium universalem patriarcham imperatricis urbis Constantinopoleos novæ Romæ remiserunt, mea tenuitas accedit, cum in illis videam consensum orthodoxæ fidei & sanctorum patrum decreta convenire. Ob id idem etiam sentiens cum ipsis, recipio & exosculor sanctas & venerandas imagines. Septimam autem synodum falso ita appellatam, quæ contra has promulgata est, cum omnibus qui huic adhærent, anathemate devoveo.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopoleos veteris Epiri dixit: Cum videam consonas & per omnia convenientes literas sanctissimi & universalis patriarchæ Tarasii, & ad illas quoque rescriptas ab oriente, assentior his, & me in finem vitæ in eadem sententia permansurum, sanctasque & venerandas imagines reverenter habiturum confiteor: eos vero qui ita non sentiunt, anathemate execror.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromenii dixit: Quemadmodum convenimus, ut idem sentiremus, ita & idem eruditi sumus. Convenientibus enim & concordantibus literis synodicis lectis Tarasii sanctissimi & universalis patriarchæ pridem ad orientis sanctissimos præsules missis, & rescriptis eorum ad eumdem patriarcham secundum traditionem sex sacrarum synodorum, & orthodoxam fidem, ego quoque his fidem adhibens, eadem credo, & venerandas imagines veneror & adoro, inque hac catholica & orthodoxa fide & vivere cupio, & tribunali Christi animo intrepido sisti. Qui vero præter hoc aliter existimant, eos anathemate percello.

Gregorius sanctissimus episcopus Pessinunton in eamdem sententiam pronunciavit.

Basilius sanctissimus episcopus Silæi in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron, &c.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi in eamdem sententiam pronunciavit.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Nicolaus sanctissimus episcopus Amorii in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodosius sanctissimus episcopus Hierapoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Nicetas sanctissimus episcopus Cladiupoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Michael sanctissimus episcopus Synnadoo in eamdem sententiam pronunciavit.

Leo sanctissimus episcopus Iconii, &c.

Georgius sanctissimus episcopus Pisidiæ, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Perges, &c.

Theophylactus Deum amantissimus diaconus, locum tenens metropoleos Tyanensium in eamdem sententiam pronunciavit.

Leo sanctissimus episcopus Carpathi, &c.

Christophorus sanctissimus episcopus Phasidos, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes pronunciavit in eamdem sententiam.

Manuel sanctissimus episcopus Adrianopoleos Thraciæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Maurianus sanctissimus episcopus Pompejopo- E leos in eamdem sententiam pronunciavit.

Cyrillus in locum sanctissimi episcopi Gothiæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus Byzies in eamdem sententiam pronunciavit.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromenii in eamdem sententiam pronunciavit.

Georgius presbyter locum retinens episcopatus Smyrnes, &c.

Gaudiosus sanctissimus episcopus Messanæ Siculus, &c.

Eustratius sanctissimus episcopus Apamem Bithyniæ, &c.

Po-

Digitized by Google

ACTIO III.

ANNO CHRISTI 787.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Germion, &c.
Joannes diaconus & locum retinens Apoſtolopoleos, &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Panormi, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Arcadiopoleos, &c.
Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Bibonum, &c.
Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Parii, &c.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſc. Leontinæ, &c.
Epiphanius ſanctiſſimus epiſcopus Mileti, &c.
Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Proconneſi, &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Taurianes, &c.
Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus * Adriaces, &c. * Andriacæ vel Adriac.
Euſtratius ſanctiſſimus epiſcop. Methymnes, &c. B
Theotimus ſanctiſſimus epiſcopus Crotonum, &c.
Leon ſanctiſſimus epiſcopus Chii, &c.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Neſion, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Apron, &c.
Ignatius ſanctiſſimus epiſcopus Prienes, &c.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus * Cypſelon, &c. * Cypſelon,
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Trophæorum, &c.
Stephanus ſanctiſſimus epiſc. * Sugdaon, &c. * Sudaon,
Sergius ſanctiſſimus epiſcopus Nicoteron, &c.
Georgius presbyter locum retinens Nicopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Meſembriæ, &c. C
Theodoſius ſanctiſſimus epiſcopus Amorii, &c.
Cyriacus ſanctiſſimus epiſcopus Driziparon, &c.
Galatas presbyter in locum Rhegii, &c.
Theodoſius ſanctiſſimus epiſcopus Nyſſæ, &c.
Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Camulianorum, &c.
Soterichus ſanctiſſimus epiſcopus * Ciceſſon, &c. * Ciſſidon.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Maſtauron, &c.
Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Briulon, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Nyſſæ, &c.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Magneſiæ, quæ eſt prope Meandrum, in eamdem, &c.
Theophanes ſanctiſſimus epiſc. * Coloes, &c. D * Calon
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Algizon, &c.
Nicodemus ſanctiſſimus epiſcopus Eugazon, &c.
Lycaſtus ſanctiſſimus epiſcopus Barilon, &c.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Hypæpon in eamdem ſententiam pronunciavit.
Theophanes ſanctiſſimus epiſcop. Lebedon, &c.
Stratonicus ſanctiſſimus epiſcopus Cymes, &c.
Coſmas ſanctiſſimus epiſcopus Myrrhines, &c.
Olbianus ſanctiſſimus epiſcopus Elææ in eamdem ſententiam pronunciavit.
Pardus ſanctiſſimus epiſcopus Pittanes in eamdem ſententiam pronunciavit.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Pergami in eamdem ſententiam pronunciavit.
Marianus ſanctiſſimus epiſcopus Antandri, &c. E
Baſilius ſanctiſſ. epiſcop. * Atramyti, &c. * ſ. Adramyttii,
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Aſſi in eamdem ſententiam pronunciavit.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, &c.
Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Gargaron in eamdem, &c.
Conſtantinus ſanctiſſ. epiſcopus * Agaes, &c. * Ægeon, * Ægæ.
Theognius ſanctiſſimus epiſcopus Sion, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus * Prædeſti, &c. * Rhædeſti,
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Panii, &c.
Melchiſedec ſanctiſſimus epiſcopus Calliopoleos in eamdem, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Madyti in eamdem ſententiam pronunciavit.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Chariupoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Thomas ſanctiſſimus epiſcopus * Danii, &c. * Daonii,
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Theodoropoleos in eamdem, &c.
Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Chalcidos in eamdem &c. Colchidos,
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Bryſeos, &c.
Benjamin ſanctiſſimus epiſcopus Lizicon, &c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Amaſtridos in eamdem, &c.
Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Soron, &c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Dereon, &c.
Heraclius ſanctiſſimus epiſcopus Jonopuleos in eamdem, &c.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Heliopoleos in eamdem, &c.
Antonius ſanctiſſimus epiſcopus * Trœzenes in eamdem, &c. * Trizenæ,
Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus * Nacaleæ, &c. * Nacoliæ,
Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Aſpones, &c.
Syneſius ſanctiſſimus epiſcopus Cynes, &c.
Syneſius ſanctiſſimus epiſcopus Anaſtaliopoleos, &c.
Euſtathius ſanctiſſimus epiſcopus Solorum, &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus * Citutii, &c. * Pro, Citii.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus * Trimithunton in eamdem, &c. M. Thremethuntos,
Alexander ſanctiſſimus epiſcopus Amathunton, &c.
Michael ſanctiſſimus epiſcopus Melitupoleos in eamdem, &c.
Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Adranias, &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Germes, &c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Adrianitheron, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Pœmanii, &c.
Simeon ſanctiſſimus epiſcopus Oces, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Lampſaci, &c.
Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Ilii, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Troados &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Abydi, &c.
Anaſtaſius ſanctiſſimus epiſcop. Tripoleos, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Traculon, &c.
Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Salon, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Abalon, &c.
Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Silandi, &c.
Nicolaus ſanctiſſimus epiſcopus Pericommatos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Sethon, &c.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Liparon, &c.
Theophanes ſanctiſſimus epiſcopus Meoniæ in eamdem, &c.
Michael ſanctiſſimus epiſcopus Stratonices in eamdem, &c.
Lycaſtus ſanctiſſimus epiſcopus Philadelphiæ in eamdem, &c.
Michael ſanctiſſimus epiſcopus * Troalon, &c. * Pro Tralion ſive Tralleſium. H.
Gregorius ſanctiſſ. epiſcopus Gordon, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Daldes, &c.
Euſtathius ſanctiſſimus epiſc. Hyrcanes, &c.
Joſephus ſanctiſſimus epiſcopus Attaliæ, &c.
Zacharias ſanctiſſimus epiſcopus Hierocæſareæ in eamdem, &c.
Davidus ſanctiſſimus epiſcopus Helenupoleos in eamdem, &c.
Cyrion ſanctiſſimus epiſcopus Lophi, &c.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Apolloniados in eamdem ſententiam pronunciavit.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cæſareæ Bithyniæ, &c.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO III.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Baſilinapoleos, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Ariſtes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus * Adranes, &c. * Adrianes Thraciæ

Baſilius in locum Daſcylii in eamdem ſententiam pronunciavit.

Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus Ceraſenes in eamdem, &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Meles, &c.

Neophytus ſanctiſſimus epiſcopus Gordoſerbon, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Linoes, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Etennon, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Zelon, B &c.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Sinopes, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Saſimon in eamdem &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Dadribon in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theophilus ſanctiſſimus epiſcopus Pluſiados in eamdem, &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Adrianopoleos in eamdem, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Heracleæ Ponti in eamdem, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Gratiæ, in eamdem ſententiam pronunciavit.

C Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus * Ruzzi, &c. * Rhizzi, * Rhuzzi,

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Claneon, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus * Trocnadon, &c, * Trogmadon,

Anaſtaſius beatiſſimus epiſcopus Patarachon in eamdem ſententiam pronunciavit.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus * Niſſoi, &c. * Pro *Niſſe*. H.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus * Pimiaron in eamdem ſententiam pronunciavit. * Pro *Pimaron*, vel *Pimarenſium*. H.

Nicodemus ſanctiſſimus epiſcopus Didymon in eamdem ſententiam pronunciavit.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus * Vinandi, in eamdem, &c. * Uinandi, * Pro *Oeniandi*. H.

D Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Candibon in eamdem, &c.

Stauracius ſanctiſſimus epiſcopus Zenopoleos in eamdem, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus * Lamiron, &c. * Pro *Lamiron*. H.

Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Cannon, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Combon in eamdem ſententiam pronunciavit.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Orycandi, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus * Phaſilidos, in eamdem ſententiam pronunciavit. * Phaſelidis,

* Abbas locum retinens metropolis Tii, &c. * Abbas

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Cybirres, &c. * Pro *Sabbat*. H.

E Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Thabon, &c.

Dorotheus ſanctiſſimus epiſcopus Neapoleos in eamdem, &c.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Heracleæ in eamdem, &c.

David ſanctiſſimus epiſcopus Jaſſi, &c.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus * Mylaſſes in eamdem, &c. * Mylaſſon, * Milaſi,

Sergius ſanctiſſimus epiſcopus Vigiliarum, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Mybdi, &c.

Stauracius ſanctiſſimus epiſcopus Stadiæ, &c.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Stratonicem in eamdem, &c. A

Theodoſius ſanctiſſimus epiſcopus Chonon in eamdem, &c.

Michael ſanctiſſimus epiſcopus Cheretopon in eamdem, &c.

Pantaleon ſanctiſſimus epiſcopus Valentiæ in eamdem, &c.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Peltarum, &c.

Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus Atanaſi in eamdem ſententiam pronunciavit.

Leontius ſanctiſſimus epiſcopus Eumeniæ, &c.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus * Timoteferarum in eamdem ſententiam pronunciavit. * Timoteferarum, * Timoteferi

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Tranopoleos, &c.

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Lundon in eamdem, &c.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Appiæ, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Eucarpiæ in eamdem, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Aleus, &c.

Michael ſanctiſſimus epiſcopus Hierapoleos in eamdem, &c.

Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus Promiſi in eamdem, &c.

Nicolaus ſanctiſſimus epiſcopus Phytiæ, &c.

Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Cinnabari in eamdem, &c.

C Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Auguſtopoleos in eamdem, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cotyæi in eamdem, &c.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus * Mediæi, &c. * Medæi, * Pro *Medæi*. H.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Docimi, &c.

Damianus ſanctiſſimus epiſcopus Meri, &c.

Theophylactus œconomus & locum tenens Ipſi in eamdem ſententiam pronunciavit.

Stephanus deſignatus Itri, &c.

Joannes deſignatus * Hectorii, &c. * Pro *Eleuterii*. H.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Amplados in eamdem, &c.

Epiphanius ſanctiſſimus epiſcopus * Perſeæ, * *f.* Pedæ,

D Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Philomelii, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Siblæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Michael ſanctiſſimus epiſcopus Papporum in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus * Sagalaſſi in eamdem ſententiam pronunciavit. * Agalaſſi

Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Apameæ, quæ eſt Ciboti, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conaes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos, &c.

Marianus ſanctiſſimus epiſcopus Magydon in E eamdem, &c.

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Phlogon in eamdem, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Andidon, &c.

Manzo ſanctiſſimus epiſcopus Pracanon, &c.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Germanicopoleos in eamdem, &c.

Euſtathius ſanctiſſimus epiſcopus * Cilinderos in eamdem, &c. * Celendereos,

Zacharias ſanctiſſimus epiſcopus Trapezupoleos in eamdem, &c.

Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Musdabon in eamdem, &c.

Eu-

Digitized by Google

ACTIO III.

Euſtathius ſanctiſsimus epiſcopus Lamon, &c.

Stephanus ſanctiſsimus epiſcopus Philadelphiæ, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Sibyllon, &c.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Tiberiupoleos, &c.

Joannes ſanctiſsimus epiſcopus Aſanon, &c.

Baſilius ſanctiſsimus epiſcopus Dionyſiupoleos, &c.

Manuel ſanctiſsimus epiſcopus Nicopoleos in eamdem, &c.

Euſtratius ſanctiſsimus epiſcopus Debelti, &c.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Bulgarophygi, &c.

Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Plutinopoleos, &c.

* Perbireos

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus * Perbereos in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Pamphylis,

Michael ſanctiſsimus epiſcopus * Pamphyli in eamdem, &c.

Ruben ſanctiſsimus epiſcopus Scopeli, &c.

* Supra Tarſiæns. H.

Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus * Garelles, &c.

Petrus ſanctiſsimus epiſcopus Monembaſiæ, &c.

Gabriel ſanctiſsimus epiſcopus Æginæ, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Porthmi, &c.

* Supra Bosporum Angustor. H.

* Dardanus ſanctiſsimus epiſcopus Dobron, &c.

Andronicus ſanctiſsimus epiſcopus Leontopoleos, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Sebaſtæ, &c.

Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Halicarnaſſi in eamdem, &c.

* Cremon,

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Corydalon, &c.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus * Cremon, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Hadrianes, &c.

Reliqui autem ſanctiſſimi epiſcopi & venerabiles monachi exclamaverunt: Univerſa hæc quæ per gratiam Chriſti veri Dei noſtri, & divinum imperatorum noſtrorum decretum, congregata eſt ſynodus, propter relationem, quæ ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ ad imperatores Chriſtianiſſimos noſtros miſſa eſt; & propter chartam, quæ nunc in definitionem rectæ ſententiæ lecta eſt, & ab univerſali & ſanctiſſimo patriarcha Taraſio ad orientales præſules miſſa fuit: item ob eas literas, quæ a ſanctiſſimis præſulibus orientis ad beatitudinem præſentis patriarchæ deſtinatæ ſunt, quoniam ſimul omnes in nulla re diſſonant, ſed conveniunt, gaudio & lætitia plurimum perfunditur, noſque ſimul omnes eas recipimus & amplectimur, & venerandas imagines cum ſummo honore adoramus. Septimam vero falſam ſynodum, quæ contra illas eſt habita, nimirum ut omnibus in locis ſubverterentur, diris devovemus. Ceterum Deus cuſtodiat imperatores noſtros bonos, & ſanctiſſimum patriarcham.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Rixoſa contentio inter nos ſedata eſt, & obſtaculum inimicitiæ ſublatum eſt. Oriens enim & occidens, ſeptemtrio & meridies ſub jugum unum inclinant, & unam concordiam acceptant.

Sancta ſynodus dixit: Gloria tibi Deus, qui nos unos reddideris.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Gratiarum actio pacificatori Chriſto vero Deo noſtro, cum Patre & ſancto Spiritu, in ſecula. Amen. ANNO CHRISTI 767.

Sancta ſynodus ita bene & feliciter precata eſt: Multi anni imperatoribus. Conſtantino & Irenæ magnis regibus multi anni. Orthodoxis imperatoribus multi anni. Cuſtodes fidei, Domine, protegas: propugnatores eccleſiæ confirma. Novi Conſtantini & novæ Helenæ æterna memoria. Pacificam vitam da illis, Domine. Patriarchis multi ſint anni: ſacræ congregationi multi anni. Amen.

ACTIO QUARTA.

IN nomine Domini & dominatoris Jeſu Chriſti, veri Dei noſtri, imperantibus piiſſimis & Chriſti amantiſſimis dominis Conſtantino & Irene pia ejus matre, anno octavo conſulatus ejus, ſub ſexto Kalendas Octobris, indictione undecima, conveniente ſancta ac univerſali ſynodo, quæ per divinam gratiam, & a Deo decretorum imperatorum piam ſanctionem in Nicæa ſplendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata eſt, videlicet Petro religioſo protopresbytero eccleſiæ ſanctiſſimæ divi Petri apoſtoli apud almam Romam, & Petro venerabili monacho & præſide monaſterii ſancti Sabæ apud Romanos, vicem agentibus apoſtolicæ ſedis ſanctiſsimi ac beatiſsimi papæ veteris Romæ Hadriani: Taraſio beatiſsimo archiepiſcopo almæ urbis Conſtantinopoleos novæ Romæ: Joanne item & Thoma religioſis presbyteris monachis, retinentibus locum apoſtolicorum thronorum orientalis diœceſeos: ſtantibus his ante ſacros cancellos templi ſanctiſsimæ eccleſiæ cognominatæ Sophiæ, præſentibus ſimul & audientibus illuſtriſsimis juxta ac magnificentiſsimis ſenatoribus, nimirum Petrona glorioſo exconſule patricio, & Theophylacto comite imperialis obſequii, Joanne regio oſtiario & quæſtore ærarii militaris, tota denique ſynodo juxta ordinem in prima actione præſcriptum: Præſentibus etiam religioſiſsimis archimandritis præſidibus, & toto monachorum cœtu: propoſitis in medio ſanctis & immaculatis Dei evangeliis, Taraſius ſanctiſsimus patriarcha dixit: Juxta actiones præteritas Spiritus Domini omnipotentis inſtruens, quantum fieri potuit, ad veritatem labia noſtra, in proœmii gratiam præfati ſumus. Et nunc quoque teſtamur ſynodum ſacram hanc gaudere, quod ex lectis literis clarum eſt & perſpicuum, orientis & occidentis ſacerdotes ſummos in unam ſententiam conveniſſe. Jam vero propheticam ſententiam inducere oportet: *In altum montem aſcende, qui evangelizas Sion: predica in fortitudine, vocem tuam exalta, qui evangelizas Jeruſalem: predicate, nec timete.* Hanc propheticam admonitionem, o viri ſacerdotes, infigentes animo, annunciemus voce noſtra pacem eccleſiæ catholicæ, quæ eſt vera Sion, & civitas cæleſtis imperatoris Chriſti Dei noſtri. Fiet autem illud hac ratione: adducantur nobis in omnium auſcultationem & conſpectum ſanctorum patrum præſtantiorum libri: e quibus haurientes, potum det unuſquiſque noſtrum ad ovile iſtud. Sic enim fiet, ut per omnem terram ſonus noſter exeat, & in fines orbis terrarum virtus verborum. Nec transferamus bene definita a patribus noſtris, ſed apoſtolice edocti, traditiones quas accepimus, ſervemus.

Iſai. 40.

Pſal. 18.

Con-

ANNO CHRISTI 869. 8. Pers. 2.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro dixit: Juxta sanctissimi patriarchæ universalis allocutionem, consuetudines & libri sanctorum patrum afferantur, & cursim huic sanctæ synodo legantur.

Leontius clarissimus a secretis dixit: Sanctissimi & beatissimi patriarchæ universalis Tarasii salutiferæ & utili jussioni, nec non hujus universalis sanctæ synodi approbationi acquiescentes, adducimus sanctissimos libros. Horum autem primus codex sacrorum bibliorum est a Deo scriptorum & electorum, quem & primo loco nunc legemus. Omnes igitur attente & studiose auscultemus, ut verborum virtutem cognoscamus, fructumque omnem inde decerpamus. Idem ille sic legit.

E libro Exodi filiorum Israel.

Exod. 25. *Dixitque Dominus ad Mosen: Facies propitiatorium ex auro puro, duos cubitos cum dimidio in longitudine, & cubitum unum cum dimidio in latitudine: facies etiam bina cherubim aurea sculpta, imponesque eum utrinque super angulos propitiatorii. Fient autem cherubim hoc modo. Unus ponatur ex hac parte, & cherubim alter ponatur ex illa parte propitiatorii. Utrumque latus propitiatorii tegant cherubim expandentes sursum alas, obumbrantes alis suis propitiatorium. Respiciant autem sese adversis vultibus ad propitiatorium versis. Et superpones propitiatorium sursum super arcam, & in arcam testimonii, quæ dabo tibi, immittes. Illinc autem me cognosces. Loquar autem tibi desuper ex propitiatorio in medio cherubim, qui erunt super arcam testimonii, omnia quæcumque volo per te mandari filiis Israel.*

E Numeris.

Num. 7. *Ipsa est dedicatio altaris, post lotionem manuum & unctionem illius, ut ingrediatur Moses ad tabernaculum testimonii, & loquar illi. Et audivit vocem Domini loquentis ad se de altari, quod est super arcam testimonii, in medio duorum cherubim, & loquebatur ad illum.*

Ex Ezechiele propheta.

Ezech. 41. *Et introduxit me in templum, ut metiretur* [a] *Ailam sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis* [a] *Ailam illinc.* Et paulo post: *Domus autem & quæ vicina erant, in gyrum fabrefacta ligno: fundamentum autem & a fundamento usque ad fenestras, eodem modo. Fenestra autem triplicibus valvis claudebantur, ut darent prospectum. Et usque ad domum interiorem & foris secus ad mensuram sculpti cherubim & palmæ, & palmæ per medium cherubim: duasque facies habebant cherubim, faciem hominis juxta palmam ex hac & illa parte: calata autem erat domus in circuitu a fundamento usque ad laquearia cherubim.*

* lect. Adolam
* Adela

Ex epistola ad Hebræos.

Hebr. 9. *Igitur habebat & quidem etiam prius tabernaculum justificationes cultus ad sanctum mundanum. Siquidem tabernaculum factum fuit, primum, in quo erant lucerna, & mensa, & propositio panum, quam vocant sanctam. Post secundum autem velum erat tabernaculum, quod vocatur sanctum sanctorum, aureum habens thuribulum, & arcam testamenti undique circumtectam auro, in qua urna aurea habens manna, & virga Aaron quæ germinaverat, & tabulæ testamenti. Supra hanc autem cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium.*

Sanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus viri sacerdotes, qui vetus scriptura divina habuit symbola, & ex hac assumpsit nova, cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium.

Sancta synodus dixit: Recte, domine, ita est veritas.

Sanctissimus patriarcha dixit: Si vetus scriptura habuit cherubim obumbrantia propitiatorium, & nos quoque imagines Jesu Christi & sanctæ Deiparæ sanctorumque habebimus obumbrantes altaria.

Magnifici duces dixerunt: Vere Dei mandatum est.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Quemadmodum lectum est, cherubim faciem habuit hominis: quanam ergo ratione quidam dicunt, Quis vidit faciem cherubim? Atqui habetur etiam quod faciem cælatam habuerit.

Sanctissimus patriarcha dixit: Omnes sancti quos Deus dignos judicavit videre angelos, conspexerunt eos in forma hominis, quemadmodum multis locis in scriptura legitur. Quamobrem & de cherubim Mosi deus oraculum Deus, jussit ut omnia faceret secundum formam & typum quem ostendit illi in monte. Hinc est quamobrem famulus Dei Moses, quales figuras vidisset, ejusmodi etiam faceret, inter quæ & cherubim. Exod. 25.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Cum autem populus ad idololatriam convertebatur, tunc ad Mosen Dominus dicebat: *Non facies tibi similitudinem aliquam, ne populus culturam illi exhibeat.* Exod. 20.

Joannes sanctissimus presbyter, vicem agens apostolicarum sedium orientis, dixit: Clarius est his, quod & Jacob columnam erexit Deo, unde & benedixit illum, promittens illi non dicenda dona: sed & alibi & forma hominis cum eo luctatus est, vocavitque illum Israel, quod interpretatur, mens videns Deum. Ipse enim inquit: *Vidi Dominum facie ad faciem, & salvata est anima mea.* Ecce autem non solum intellectuales virtutes illi visæ sunt, sed ipse invisibilis natura Deus & incorporeus, ut hoc in nostra speculatione ostensum est. Gen. 28. Gen. 32.

Demetrius religiosus diaconus & armamentarius sanctæ ecclesiæ Constantinopoleos, legit.

Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi, ex encomio in Meletium.

Cum undique per sacrum hunc gregem oculos circumferens, totam urbem hic præsentem videam, non habeo quod de beato hoc dicam paulo post: Religionis autem doctrina erat quod fiebat. Continue enim cogentes, ut appellationis suæ memor esset, irrationalis affectionis & cogitationis expulsionem nomen suum habebat: atque in hoc adeo incumbebat,

a Hoc est, frontes, seu postes templi. *Hard.*

ACTIO IV.

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

bat, ut passim in triviis, in foro, in agris, in compitis nominis proprietati satisfaceret: neque enim ad nomen hoc dumtaxat affectus erat, sed & ad corporis typum. Quod autem in nomine faciebat, hoc & in imagine illius effectum est. Siquidem in annulis, in poculis, in phialis, in thalami parietibus, & ubique sanctam illam imaginem multi pinxerunt, ut non tantum sanctam illam appellationem audirent, sed & ubique corporis formam inspicientes, duplicem haberent peregrinationis consolationem.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Siquidem D. Joannes Chrysostomus de imaginibus ejuscemodi prædicat, quis est, qui contra illas amplius mutire audeat?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Recepit eas vere, & tanto desiderio erga illum affecti fuere viri pietatis studiosi, ut omnibus in locis S. Meletii imaginem figurarent: unde & beatus pater magnifice eas laudat.

Sanctissimus patriarcha dixit: Et nos ex sanctis patribus nostris accepta institutione confitemur imagines sanctas & venerandas.

Theodosius venerabilis præses S. Andreæ apud Nesum, libellum ejusdem beati patris Joannis Chrysostomi attulit, quem in manibus acceptum Antonius monachus legit: Beatæ recordationis patris nostri Joannis Chrysostomi oratio: Quod veteris & novi testamenti unus sit legislator, & in vestimentum pontificis, cujus initium: Evangelium regni Christi prophetæ quidem annunciant. Et paulo post: Ego & ex cera fusilem picturam pietate plenam amavi. Vidi enim angelum in imagine barbarorum nubes propulsantem, vidi barbarorum cohortes conculcatas, & Davidem vere dicentem: *Domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum redige.* Psal. 72.

Sanctissimus patriarcha dixit: Qui auro habuit os & sermonem magis lucidum, ausus fuit dicere: Ego & fusilem ex cera picturam amavi, quid ergo dicemus de illis, qui eam execrantur?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Cum is dicat, Ego amavi, quis audebit reclamare?

Joannes venerabilis monachus presbyter, & locum tenens orientalium dioceseon, dixit: Quis autem est iste angelus, nisi de quo scriptum est: Quia angelus Domini centum octogintaquinque millia Assyriorum in una nocte percussit, qui pro Jerusalem castrametati fuerant? 4. Reg. 19. Isai. 37.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Sed Deus nobis sit propitius in iis, quæ perpetravimus contra sanctas imagines.

Gregorius diaconus & notarius legit: Ex oratione beati Gregorii Nysseæ, dicta in Constantinopoli de deitate Filii & Spiritus, & in Abraham, cujus initium: Quemadmodum afficiuntur erga florida prata. Et paulo post: Vidi sæpius inscriptionis imaginem, & sine lacrymis transire non potui, cum tam efficaciter pictura ob oculos poneret historiam. Procumbit enim ante aram Isaac genibus innixus, circumductas ferens in tergo manus. Ille vero a tergo pueri, innixus pedum curvamini, sinistra comam pueri apprehendit ad se trahens: declinat autem faciem ad puerum, miserabiliter intuens, dexteram autem gladio obarmatam gestat, quam etiam ad cædem dirigit: jamque gladii acies ipsum corpus propemodum attingit, cum illum divina vox a facto deterret. Gen. 22.

Clarissimi duces dixerunt: Mirum est, patrem ita miratum fuisse picturam, ut fleret.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Frequenter beatus pater historiam legit, sed obiter: postquam autem eam pictura expressam vidit, flevit.

Joannes venerabilis monachus, locum tenens dioceseos orientalis, dixit: Si tanto doctori historia inspecta peperit utilitatem & lacrymas, quanto magis rudibus & idiotis utilitatem & commoditatem afferet?

Sacra synodus dixit: Variis in locis historiam Abrahæ vidimus, ut pater inquit.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, dixit: Si beatus Gregorius vigilantissimus ad divina oracula, inspecta Abrahæ historia flevit: quanto magis œconomia Domini nostri Jesu Christi, veri Dei nostri, a nobis inspecta, ad lacrymas & utilitatem contemplantes nos adhortabitur?

Sanctissimus patriarcha dixit: Nonne & nos lacrymas fuderimus, si Dominum & nos videremus cruci affixum?

Sancta synodus dixit: Mirifice in ea altitudo humilitatis, qua pro nobis homo factus est, inspicitur.

Stephanus venerabilis notarius, & diaconus, & referendarius, legit: S. Cyrilli episcopi Alexandrini epistola ad Acacium episcopum Scythopoleos, de malorum depulsore, cujus initium: Literis, quas a tua sanctitate missas fuerant dudum, lectis valde gavisus sum. Et post multa: Dicimus igitur, quod umbra & figura lex erat, imo veluti quædam pictura, ad contemplationem videntium ipsa opera posita. Umbræ autem artificii in tabulis pingentium primæ characteres existunt, quibus si superinducti fuerint colores, tunc sane pulchritudo picturæ apparebit. Et post alia: Scriptum est autem in libro de mundi creatione: *Et factum est post verba ista, tentavit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham Abraham. At ille respondit: Adsum. Ait illi: Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, & vade in terram excelsam, atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montem, quem monstravero tibi. Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum, ducens secum duos ministros, & Isaac filium suum: cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum quem præceperat ei Deus. Die autem tertio elevatis oculis, vidit locum procul, dixitque ad pueros suos: Sedete hic cum asino; ego autem & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum: Ipse vero portabat in manibus ignem & gladium, & profecti sunt ambo simul.* Et paulo post: *Et ædificavit Abraham altare, & desuper posuit ligna: cumque colligasset pedes Isaac filii sui, posuit eum in altare super struem lignorum, extenditque manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum.* Num igitur quispiam nostrum cupit cognoscere, quomodo totam hanc de Abraham historiam in tabula depinxerit? num in una omnia jam dicta, an per partes, & in diversis multimode constituta? dico autem nunc insidentem asino, assumpto simul & puero, ministris autem subsequentibus: nunc vero, ubi asinum cum famulis jubet manere, oneratque li- Gen. 22.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787, Greg. 22.

ACTIO IV.

lignis ipſum Iſaac, aſſumendo gladium & A ignem. Rurſus in alio loco, ſed tamen in ſpecie altera: *Adoleſcentem enim in lignis ligando, armabat ipſa dextram gladio, ut puerum immolaret.* Non autem erat alius atque alius Abraham. Diverſis enim in locis pictura ſæpe viſa, ubique pictoris artificio eamdem repræſentabat facti rationem. Non enim conveniebat, cum tam multis daretur conſpiciendum artificium, in aliquo dictorum vacillare.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: En & beatus Cyrillus conſona cum divo Gregorio Nyſſeno dixit.

Coſmas notarius & cubicularius legit: Ex carmine S. Gregorii theologi, & ex ſermone B de virtute, cujus initium:

Θεὸν δ' ἀνωτάτω πάντων πρώτιστον καλῶ, Hoc eſt, Deum cunctorum auctorem primum invoco.

Nec Polemon mihi tacebitur,
Res mira hæc multorum verbis claruit.
Hic prius erat utique non ſobrius,
Turpiſque valde voluptatum ſervus.
Sed poſtquam amore honeſto ſe occupavit,
Conſiliarium nactus non novi ſatis quemnam,
An prudentem aliquem, an ſeipſum; confeſtim
Uſque adeo affectionibus victus eſt ſuperior,
Ut quoddam ponere cogar illius factorum C mirum.
Scortum intemperans aliquis ad ſe vocarat juvenis:
Illa vero ubi prope limen perveniſſet,
De quo in imagine Polemon proſpiciebat,
Inſpecta illa, (erat autem venerandæ)
Spectaculo victa, mox receſſit,
Ut virum reverita pictum.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Beatus Gregorius pater divinus mirandam exiſtimavit Polemonis effigiem.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Etenim continentia ex ea orta eſt: niſi enim Polemonis imaginem ſcortum vidiſſet, ab improbitate D non deſtitiſſet.

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Dyrrachii dixit: Mirifica illa imago, & digna contemplatione, quia mulierculam a delicto turpitudinis vindicavit.

Georgius diaconus & notarius ſacri patriarchatus legit: Ex oratione de muliere ſanguinis fluore laborante, Antipatri epiſcopi Boſtrorum, cujus initium: Quod Judæorum vocationem primam docuit ſcriptura. Et paulo poſt: Hæc ſalutares fimbrias attingens, regem naturæ veluti retinens, dominum allocuta eſt, vehementiamque paſſionis illi exponens, poſtquam gratiam nacta fuiſſet, ſtatuam Chriſto erexit. Cum autem ſubſtantiam in E mendicos omnem erogaſſet, quidquid habebat reliqui, Chriſto applicuit.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Quemadmodum columnarum depictor imaginem Chriſto aſſignat, eodem modo & hæmorrhoiſſæ ſtatuam.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Dominus non prohibet imagines, imo recepit quoque eas.

Thomas venerabilis monachus monaſterii Lacus anſeris, dixit: Librum beati Aſterii epiſcopi affero, & ſacræ huic ſynodo, ſi jubet, legendum trado.

Sancta ſynodus dixit: Legatur.

Conſtantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

Beati Aſterii epiſcopi Amaſiæ ecphraſis in Euphemiam martyrem.

Nuper, o viri, Demoſthenem habebam in manu vehementem illum oratorem. Erat autem locus ille, in quo Æſchinem crebris enthymematibus acerbe vexat: inhæſi autem orationi, & ſententiarum denſitate feſſus, animi remittendi cauſa obambulabam, quo animus aliquantulum refocillatus, redderetur quietior. Egreſſus autem ædibus, poſtquam in foro cum familiaribus aliquot aliquamdiu ambulaſſem, illinc me in Dei templum orandi pro tempore cauſa recipio. Huc autem cum veniſſem, ambulabam in una ex porticibus, in qua picturam quamdam contemplatus ſum, quæ me ſuſpenſum tenuit. Dixiſſes Euphranoris fuiſſe artificium, aut alicujus eorum qui picturæ plurimum dignitatis conciliarunt, non aliter pingentes tabulas, ac ſi vivas formas traderent. Adeſdum autem, ſi voles, modoque otium ſit: picturam tibi exponere cupio. Non enim nos muſarum filii, pictoribus colores pejores habemus. Mulier quædam ſancta, virgo ſincera, Deo caſtitatem ſuam dedicavit, Euphemiam ipſam vocant. Cum autem tyrannus aliquando pios homines ad mortem cogeret, ipſa mortis periculum alacriter ſubire cupiit. Cives autem & ſacrificii ſodales, propter quod mortua eſt, veluti virilem & ſacram admirantes virginem, capſam exponentes, laudibus illam efferunt, feſtumque annum cum ſumma & totius populi ſolemnitate celebrant. Æditui autem divina myſteria populo oſtendunt, & oratione memoriam illius celebrant, & quomodo certamen fortitudinis ſubierit, advenientes docent. Pictor autem & ipſe pietatis ſtudioſus, univerſam hiſtoriam, quo potuit artificio, prope capſam in ſindone effigians, ſacrum hoc ſpectaculum ibi dedicavit. Habet autem artificium picturæ hoc modo: Judex in alta ſella, acerbe & torve virginem aſpiciens (iraſcitur enim & inanimata materia, ſi quando pictura voluerit) collocatus eſt. Adſtant autem latrones regni & choors militum. Adſunt & commentarienſes, tabulas & ſtylos geſtantes manibus: quorum alter abducta a cera manu, ſerio admodum virginem aſpicit, faciem ad illam inclinans, quaſi juberet ut altius loquatur, ne auſcultatione impeditus vitioſe ſcribat, falſave aut dubia. Adſtat autem virgo pulla veſte & pallio, ut pictor putavit, philoſophiam profeſſa: ut autem ego arbitror, anima virtutibus ornata prædita; facies illius urbana. Ducunt autem eam ad judicem duo milites, hic quidem a fronte illam trahens, ille autem a tergo eam protrudens. Virginis autem habitus pudore & conſtantia mixtus eſt. Oculos enim in terram, veluti virorum conſpectu pudefacta, defigit. Stat autem intrepida, certaminis amaritudinem nihil exhorreſcens. Ut ego tandem pictores etiam laudare cogar, quos Colchicæ illius mulierculæ facinus pinxiſſe video. Hæc enim adactura in viſcera filiorum ferrum, commiſeratione & ira vultum habet temperatum: ſiquidem altero

ocu-

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

oculorum iram exprimit, altero autem matris naturam, horrentem ad tale facinus, & pascere cupientem liberis, indicat. Nunc autem in hanc picturam miraculum istius operis transtuli. Multum vero pictorem illum admirer, quod longe magis coloribus mores expresserit, affectiones pudoris & virilitatis, quæ tamen invicem pugnant, affabre commiscens. Progrediente vero hac imitatione, populares quidem in tuniculis nudi ipsam rem jam aggrediuntur. Hic enim arrecto capite virginis, & in tergum reflectens, alteri ad pœnam virginis ora exhibet. Aditans ergo ille, dentes virginis excutit. Malleus autem & terebra, tormenti sunt instrumenta. Sed lacrymas fundo. Nam & mihi hæc passio vocem aufert, ut amplius loqui nequeam. Nam tam exacte sanguinis guttas pictor defluentes depinxerat, ut juraveris a labiis profluere. Virgo autem iterum carcerem petens, in pulla veste sola sedet, manusque ad cælum extendens, Deum malorum depulsorem alloquitur. Fundente autem hac orationem, apparet supra caput illius signum, quod scilicet Christianorum consuetudine adoratur, & passim inscribitur: erat autem (ut arbitror) symbolum pœnæ, quam illa erat subitura. Deinde quoque pictor alias ignem vehementem, rutilante colore, hinc inde accenderat, etiam flammam faciens corpoream. Constituit autem eam mediam, manibus quidem ad cælum elatis, nullos dolores horrentem, sed potius vultu læto gaudentem, quod ad incorpoream & beatam vitam sit transmigratura. Hucusque pictor manum tabulæ, ego vero verba adhibui. Tempus vero est, ut & tu, modo velis, picturam absolvas.

Clarissimi duces dixerunt: Pia ergo est pictoris ars, neque ut aliqui, eam conviciis prosequamur. Quin etiam & ipse pater pictorem, veluti pie agentem, statuit.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Imo & sacram tabulam illam vocat, Theologus autem imaginem venerandam, Chrysostomus sanctam: qui vero nunc lectus est, sacram appellat: quis poterit autem amplius his contradicere?

Theodorus sanctissimus episcopus Myron dixit: Sanctorum patrum doctrinas omnes audientes animo compuncti sumus, & ob delicta ploramus. Deo tamen gratias agimus, quod sancta patrum institutione in cognitionem veritatis redierimus.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii dixit: Ter sacri & Deum colentes domini, nos cum tota hac synodo sancta, ubi sanctorum patrum de venerandis imaginibus audissemus sententiam, credimus, confitemur, & imagines venerandas etiam sanctas appellamus: qui vero aliter sentiunt, anathema.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Semper artificiosus pictor per artem res ipsas exhibet, quemadmodum etiam qui martyris Euphemiæ imaginem delineavit: quamobrem & in his doctor pingendi artem laudat.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Recte dictum fuit, Laudabam prius quæ de Colchide muliere picta fuerunt, donec ad imaginem martyris transii.

Sancta synodus dixit: Et hæc videns, compunctus est.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Lectus pater, eisdem affectionibus fuit obnoxius, quibus etiam sanctissimus Gregorius. Ambo enim per imagines ad lacrymas acti sunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Adhortatur pater, & facultatem dat in fine, ut qui velint martyrum certamina depingere, faciant. Dicit enim: Tempus est, ut & tu, modo velis, picturam absolvas.

Joannes religiosissimus presbyter, locum tenens apostolicorum thronorum, dixit: Ergo major est imago, quam oratio. Atque hoc providentia Dei contigit propter idiotas homines.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: In sanctis istis viris talem compunctionem sacræ imagines excitarunt, quanto magis igitur in nobis.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron dixit: Cum ejuscemodi patres nostri dicant, non habemus quod dicendum nobis amplius videtur.

Reverendus presbyter locum tenens orientalium diœcesium, dixit: Pictores haudquaquam adversantur scripturis. Nam quod scriptura dicit, hoc illi repræsentant, adeo ut confirmatores videantur scriptorum.

Theodosius Amorii episcopus dixit: Divinus apostolus sic docet: *Quæcumque præscripta sunt, in nostram doctrinam sunt præscripta*. Ipsæ igitur sacræ imagines & picturæ, tum musaicis operibus, tum colorum materia delineatæ, in nostram doctrinam, zelum & typum eriguntur, & pictæ sunt: ut & nos illis conformes, idem certamen apud Deum exhibeamus; quo & nos eo statu & parte constituat, quo illi fuerunt, & cohæredes regni sui cælestis faciat. Rom. 15.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes dixit: Beatus doctor & Dei studiosus Asterius, velut astrum lucidum, omnium nostrum mentes illuminavit: ut jam non præter æquum & rectum catholica & sancta ecclesia venerandas imagines suscepisse videatur, sed commode & tempestive sanctorum patrum consiliis acquievisse.

Gregorius venerabilis diaconus sanctæ magnæ ecclesiæ legit.

Ex Anastasii Persæ sancti martyris vita, martyrioque, cujus initium.

* Congeneres Filius & Verbum Dei, per quod cuncta creata sunt, cum existant. Et paulo post. * Vulgeritus

Cum vero redundaret in eo desiderium quo illuminaretur, sæpe virum prænominatum precatus est, ut sacri fontis lavacro tingeretur. Is vero Persarum metuens vim, ne per hoc in periculum incideret rem diutius protraxit. Adiit autem simul cum eo ecclesias, precum fundendarum gratia: cum vero istic sanctorum martyrum historias depictas conspicaretur, interrogavit; ecquid ista sibi vellent? Audiens autem ab eo, quænam essent a sanctis miracula designata, quotque intolerabiles cruciatus a tyrannis pertulissent, quantaque constantia firmati, obduravissent, miratus est plurimum, etiam ad stuporem usque. Postquam autem aliquamdiu apud religiosum illum virum hæsisset, subiit illi in mentem, quo Hierosolymam peteret, atque illic sacri baptismatis rore lavaretur,

Digitized by Google

ANNO CHRISTI

ACTIO IV.

Theodorus religiosissimus episcopus Myrorum dixit: Venerabilium imaginum traditio, ut videtur, necessaria est & legitima.

Euthymius venerabilis diaconus monachus & notarius Dei colentissimi episcopi Gortbin. *

* Deest Ver. hunc regis. H.

Ex miraculis sancti martyris Anastasii, cujus libri initium.

Miraculorum narrationem contexere instituí. Et paulo post legit.

Agendum igitur & in Cæsarea Palæstinæ regionis mirifica a sancto viro designata recensearnus. Cum sanctæ civitati reliquiæ sacræ appropinquassent, omnibus res ea fuit declarata & significata: itaque lætitia magna perfusi omnes, surgentes subito, lignaque sacra pulsantes, invicem obviam facti sunt in veneranda virginis deiparæ æde, quæ appellatur Nova. Illinc cum cruce & supplicatione egressi, læti & gaudentes cum gratiarum actione sacris reliquiis occurrerunt. Et refloraientes, imo veluti novo igniculo iterum excitati magnam ex infidelitate sua & mortificatione pietatis refocillationem acceperunt. Accedentibus autem illis, & salutantibus sepulcrum martyris, illicque sacris reliquiis munus in memoriam sancti offerentibus, mulier quæpiam ex primariis civitatis fœminis, cui nomen Arete, verum a virtute, quam Græci ἀρετὴν vocant, longe alienissima, ad infidelitatem conversa dixit: Ego reliquias e Perside venientes nunquam venerabor. O miseram & desperatam fœminam! non audivit hæc misera sacri Davidis vocem increpantis eos, qui impudenti & inverecundo ore quidvis effutiunt; *Cessare*, inquit, *facias linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum*. Quid igitur glorificans eos quos glorificat Deus, in hanc designavit, deinceps me referente audietis. Cum sacræ reliquiæ in urbem allatæ fuissent, communi sententia cives martyri oratorium prope Tetrapylum (locus est is in medio civitatis) construere decreverunt: quin etiam illius imaginem illic constituerunt. Jam cum esset extructum oratorium, sanctus martyr in habitu monachi per somnum coram misera adstitit, illique ait: E lumbis ægrotas. Ipsa autem respondens: non, inquit, domine, neque enim quidquam mali sentio: Postquam hoc dixisset, experrecta, subito dolores in se ruere sensit, cœpitque clamare & gemere. Atque adeo graviter affecta fuit, ut ne quidem otii satis habuerit, quo exputare quivisset, quænam illius tam subiti & vehementis doloris causa, quisve auctor esse posset. Sic autem quatuor integris diebus in cruciatibus substitit. Quinto autem die sub crepusculum vidit sibi sanctum illum adstantem, atque ad eam dicentem: Descende ad Tetrapylum, sanctique Anastasii intercessionem apud Deum posce, quo sana fias. Ipsa igitur cum surrexisset ex grabato, in memoriamque blasphema illa & impia verba, quæ contra caput suum dixerat, rediret, convocatis liberis suis, ad eos dixit: Tollite, me, tollite me, inque templum D. Anastasii concedamus: siquidem jam dudum cum meo cum periculo, reliquias ex Perside venientes adorandas venerandasque: & quæ Deus sacravit, ea non esse communia appellanda. Impositam itaque cam ferculo bajulaturnt: cum autem appropinquarent ipsi loco, ipsa eminus conspicata sancti imaginem, cum lacrymis cœpit exclamare: Hic est qui in somnis vere a me visus, instruxit me de malis quæ me habent. Deinde se ipsa in solum prosternens, sanctumque orationibus flebilibus martyrem placans, sana firmaque surrexit. Et quæ paulo antea alienis pedibus incedebat, extremaque patiebatur; nunc suis itirans, domum una cum reliquis, Deum glorificans, martyremque magnificans, perrexit.

Petrus & Petrus religiosissimi presbyteri, vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Ipsa illa imago in præsentem diem Romæ est in monasterio cum pretioso capite.

Joannes episc. Tauromeniæ dixit: Recte dixerunt venerabiles vicarii. Nam & in Sicilia mulierecula cum dæmonio vexaretur, Romam profecta ad imaginem sanctissimam supra dictam, sanata est.

Joannes colentissimus monachus, vicarius orientalium sedium, dixit: Ex prædictis satis clarum existit, sanctorum imagines etiam miraculis claresicere, & medelas facere.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Affero divi Athanasii in hanc sacram synodum librum, quem (si jubetis) legemus.

Sancta synodus ait: Legatur.

Stephanus itaque notarius & diaconus legit.

Sermo beati patris nostri Athanasii de imagine Domini veri Dei nostri Jesu Christi, de miraculo in Beryto civitate prodito.

Levate oculos intellectus vestri, novum hoc spectaculum contemplamini. Inspicite in Dei immensum hoc miraculum, date illi gloriam, illius inexplicabilem erga homines amorem, illiusque dispensationis magnitudinem considerate, lacrymas cum lætitia fundite. Apud Deum nihil novum: Deus enim existens cuncta potest. Quod autem in diebus nostris & nostri causa factum est, corda omnia quæcumque audient, in stuporem ducet. Stupuit cælum propter talia ausa. Abyssus conturbata nimis est. Sol, luna, & reliqua sidera obtenebrata sunt ob tale facinus. Rursus autem lætata sunt ob id, quod circa se Deus dispensavit. Cunctæ cælorum virtutes audite, & stupescite in eo quod factum est in diebus nostris. Intelligentes intelligite, inclinate aures vestras, ut ex corde audiatis.

Berytus civitas est in finibus Tyri & Sidonis sita, ὑ vectigalis autem Antiochiensibus. In hac civitate cum Judæorum natio frequens esset, contigit, ut prope synagogam, quam illic amplam habent, quidam e Christianorum numero domicilium a quodam conductum habitaret. Hic ex adverso lectuli imaginem Jesu Christi Domini nostri fixerat: erat hæc sane veneranda, quod integram Christi Domini proportionem exprimeret. Contigit autem non ita diu post id temporis Christiano mansionem aliquanto ampliorem quærere: neque id omnino fortuito factum est, sed ex divina dispensatione, *quæ omnes cupit in agnitionem veritatis venire, & salvos fieri, exhibens miracula his qui idola colunt, & pie in illum credunt*: verum in redargutionem diffidentium, confirmationem autem

Psal. 33.

1. Tim. 2.

ὑ In Græco est, τῶν ὑπὸ Ἀντίοχον, quod verti debuit, *sub ditione Antiochia*. Harduinus.

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

autem & ſtabilimentum credentibus. Quærebat itaque, ut dicere cœperam, Chriſtianus ædes majores, quas cum in alio civitatis loco invenisſet, e domo quam prope ſynagogam habuit, in alteram migravit. Cumque res ſuas omnes in eam tranſtuliſſet, imaginem tamen illam Domini illic forte reliquit; oblivionem quidem illud, ſed tamen divina diſpenſatione. Judæus autem commoditate loci captus ædiculam illam conduxit, nondum animadvertens ejuſcemodi imaginem illic affixam: ſuaque iſthuc transferens, aliquamdiu illic habitavit. Quodam autem die hic cum gentilium ſuorum quoſdam in prandium invitaſſet, contigit, ut quidam convivarum ſublatis oculis imaginem Chriſti Domini noſtri inſpiceret: moxque converſus ad convivatorem: tu (inquit) Judæus cum ſis, qua fronte tandem audes hujuſcemodi imaginem domi tuæ habere? Non dicam hic, quot plauſtra convitiorum & maledicta in Dominum Salvatorem effuderit. Convivator autem ſeipſum purgare ſtudens affirmabat etiam ſancte, ſe hujuſcemodi imaginem hactenus non vidiſſe: atque ita qui invitatus erat, tacuit. Poſtquam autem fuiſſet egreſſus, ad principes ſacerdotum hominem detulit, quod imaginem Salvatoris in ædibus conſervaret, Nazarænumque non ejeciſſet. Illi vero audita re, interrogaverunt, num id poſſet approbare. Clamante illo, ſe poſſe confirmare quæ diceret, omnes congregati & furore perciti, illo quidem die nihil egerunt, ſed mane facto, congregati ſummi ſacerdotes & ſeniores cum ingenti hominum ejuſdem nationis turba, aſſumpto ſimul delatore Judæo, ad ædes illas, in quibus imago Domini noſtri habebatur, ire pergunt. Cum autem ad eum locum veniſſent ſeniores & principes ſacerdotum cum ipſo ſimul delatore, irruunt in domum, & confeſtim imaginem Salvatoris Domini noſtri contemplati, furore pleni, Judæum quidem extra ſynagogam ejiciunt, imaginem vero detrahunt, dicentes: Quemadmodum patres noſtri illuſerunt illi, ita & nos faciamus. Tunc omnes cœperunt expuere in faciem ſanctæ imaginis Chriſti, colaphiſque hinc illinc faciem cædentes dicebant: Quæcumque deſignarunt patres noſtri in illum, ea & nos quoque faciamus in illius imaginem. Deinde inquiunt: Audivimus quod illuſerunt ei patres noſtri, faciamus idem hoc & nos quoque: Mox talia convicia evomuerunt in Jeſu Chriſti imaginem, quæ nemo ſanæ mentis excogitare poſſet. Addunt deinde: Audivimus, patres noſtros pedes manuſque illius clavis fixiſſe: quid obeſt, quo minus & nos idem tentemus? confeſtim autem imaginis Domini pedes manuſque clavis ferreis foraverunt. Deinde inſano ore clamant: Audivimus quod & aceto & felle imbuta ſpongia illum potaverunt: faciamus & nos ſimiliter: acceptaque ſpongia aceto plena, ad os imaginis applicuerunt. Rurſus ajunt: Notum nobis eſt, quod & calamo caput illius patres noſtri percuſſerint. Fiat idipſum etiam a nobis pariter: ſumpto igitur calamo caput Domini cædere cœperunt. Tandem ajunt: Clarum nobis eſt, quod lancea latus illius pupugerunt: nihil a nobis omittatur: addamus & hoc ipſum: itaque lanceam cuidam porrigentes, juſſerunt, ut latus imaginis dominicæ transfigeret. Ex eo autem confeſtim ſanguinis & aquæ rivuli emanare cœperunt. Chriſte, gloria tibi, incomprehenſibilis Domine, gloria tibi. Quis tibi ſimilis, Domine? Quis

Matth. 26. & 27. Marc. 14. & 15. Luc. 22. & 23. Joan. 18. & 19.

alius præter te, Deus faciens horrenda ſigna & terribilia, & obſtupeſcenda in cælo & in terra? O admirabilis mediator Dei & hominum, & homouſion, mundi redemptor ac ſalvator, totius bonitatis & pietatis fons & origo. O quantus es Domine Jeſu in humilitate, qui cum eſſes Deus, morticinum noſtræ carnis ſuſcipiendo, homo fieri dignatus es pro ſalute generis humani, quem impii & crudeles paulo minus ab angelis minoratum cernentes, horribili morte plectere non erubuerunt. O quam magnus es noſter Salvator in patientia, qui in tempore tuæ traditionis tuo proditori ad te venienti oſculum præbere non renuiſti, & ſervo Malcho apoſtoli gladio abſciſſam auriculam redintegraſti, quando ad paſſionis victimam velut ovis manſuetus deducebaris. O quantus es in miſericordia, Chriſte, ſpes unica mundi, qui cum in cruce teipſum hoſtiam Deo Patri exhibuiſſes, ſanctam & immaculatam, pro tuis crucifixoribus veniam poſtulaſti, dicendo ad Patrem: *Pater, ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt*. Tunc quidem pro noſtra ſalute incurvatus in eadem carne, quam ex Virgine ſancta & immaculata aſſumpſeras, mortem pertuliſti crudelem. Et qui eras in ſubſtantia cum Patre ſanctoque Spiritu unus & impaſſibilis exiſtens & inviſibilis, condoluiſti humanam perire naturam. Et ideo in hanc lacrymarum vallem deſcendens, pro noſtris ceratibus & piaculis formam ſervilem ſuſcepiſti, in qua te permiſiſti ab iniquis teneri, flagellari, ad ultimum vero crucifigi. Nunc autem in ſancta imagine tua crucifigeris Domine iterum ad confuſionem impiorum omnium infidelium, & ad corroborationem omnium in te credentium. Et ideo tibi omnipotenti Deo una cum Patre Spirituque ſancto gloria ſit per cuncta ſæculorum ſæcula, decus & fortitudo, virtus atque victoria. Amen.

Luc. 10.

Luc. 23.

Audite omnes eccleſiæ filii cetera quæ poſtmodum facta ſunt. Ipſius enim myſterii diſpenſatio. Poſtquam enim, (ut ſuperius dictum eſt) latus ſanctæ imaginis illius apertum eſt, continuo exivit ſanguis & aqua. Dixerunt autem principes ſacerdotum: Afferatur vas ad locum vulneris, & videamus exitum rei. Qui illico detulerunt hydriam, & ad locum vulneris, unde ſanguis & aqua decurrebant, ſtatuerunt. Quæ abſque ulla mora ſubito repleta eſt. Dixerunt autem ad invicem: Quoniam ſuſurrant Chriſtum colentes, quod ſigna & inaudita multa fecerit in mundo, quæ nemo alius agere potuit, accipiamus hunc ſanguinem & aquam hanc, & deferamus ad noſtram ſynagogam, & congregemus univerſos qui ſe male habent, & ex hoc ſpargamus eos: & ſi vera ſunt, quæ de Chriſto dicuntur, continuo ſanabuntur: ſin alias, oſtentui habeantur a nobis cuncta, quæ a ſuis ſequacibus aſſeruntur de eo. Hæc dicentes, hydriam deferunt ad ſynagogam, æſtimantes ſe Chriſto Jeſu Domino noſtro æterni regis filio maximam inferre poſſe injuriam. Congregaverunt igitur quoſcumque repererunt languidos: & in conſpectu Hebræorum introducti in ſynagogam, inter quos quidam provectæ ætatis erat homo, quem a nativitate ſua graviſſima poſſederat corporis moleſtia, quæ Græca locutione παράλυσις, Latine vero diſſolutio membrorum dicitur. Hic dum primum ab eis fuiſſet perunctus, repente de ſuo grabbato, quaſi cervus exiliens, ad laudem Filii Dei incolumis redditus, ad propria remeavit.

Joan. 3.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 383.

Deinde adducentes cæcos nonnullos, loca eorum luminum perungere ſtuduerunt. Qui ipſi ſtatim in Jeſu Chriſti nomine diſcuſſa cæcitate, poſt multos annos lumen amiſſum recipere meruerunt. Ægrotantes autem plurimi ad hoc ſpectaculum ſunt adducti, manibus poſt terga revinctis. Cumque & illi ſuiſſent perunctí, mirabili virtute Dei undique perfuſi, ſenſu recintegrato priſtino ad propria dum revertuntur lætiſſimi, laudes Dei omnipotentis Filio Jeſu Chriſto Domino Salvatori noſtro perſolvuntur ab omni populo. Tumultus autem exortus eſt magnus per totam tandem urbem concurrentibus omnibus propter innumerabilia, quæ fiebant, miracula. Et quicumque variis languoribus infirmos poſſeſſos habebant apud ſe, illuc B eos deducentes, perungebant, & ſtatim ſanitatem quam deſiderabant, conſequebantur. Omnes autem, ad quoſcumque pervenire potuit opinio, afferentes infirmos, quos habere poterant in domibus, paralyticos, cæcos, claudos, ſurdos, mutos, & leprolos, ſive aridos, deducebant eos ad ſynagogam Judæorum, ubi hæc ſigna fiebant divinitus. Sed quamvis maxima eſſet hæc eadem ſynagoga, nequaquam tamen recipere poterat ſuperventientium multitudinem: infinitæ enim erant populorum catervæ, quæ illuc undique confluebant propter innumerabilia miracula & prodigia, quæ pro ſua nimia prolixitate, ne faſtidium generent, tranſgrediendo prætermittuntur. Omnes autem principes C ſacerdotum & ſeniores, & omnis turba Judæorum, parvulorum, ac majorum, & mulierum, videntes quæ facta fuerant, crediderunt in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, & dicebant: Gloria tibi ſit, æterne Deus & omnipotens Pater, qui nobis indignis, quamvis ſero, revelaſti unicum Filium tuum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, quem, ut Iſaiæ vaticinium cecinit, virgo concepit, & virgo peperit, ac poſt partum Virgo permanſit. Gloria tibi ſit, Chriſte Fili Dei, qui tanta mirabilia nobis miſeris demonſtraſti. * Te credimus, tu nobis eſto propitius, & nos ſuſcipere dignare, quia ex toto corde, & tota anima atque virtute ad te confugimus. Hæc & his ſimilia clamantes D dicebant: lacrymas autem amaras emittebant & ſingultus. Poſtquam autem curati ſunt cuncti, qui ægritudine detinebantur, occurrit omnis multitudo Judæorum, ad domum ſanctæ eccleſiæ, quæ in eadem urbe erat ubi metropolitanus; cujus provoluti veſtigiis, ſe peccaſſe, ſe graviter deliquiſſe, magnis vocibus fatebantur.

Qui cum in iis perquireret omnem rei geſtæ veritatem, ſanctam iconam Domini Salvatoris eidem demonſtrantes, annunciaverunt cuncta quæ in ea exercuerant: & qualiter ab ictu lanceæ ſanguis & aqua emanavit ex latere ipſius, nec non & de mirabilibus ab ea oſtenſis illi retulerunt per ordinem. Ille vero interrogabat, E qualiter icona ipſa ab iis fuiſſet reperta, & ſi ab aliquo eam excepiſſent. At illi retulerunt ei, quod quidam Chriſticola per oblivionem in cellula ſynagogæ proxima dimiſiſſet eamdem iconam, dum ſe ad alium locum transferret hoſpitandi gratia. Qui ſtatim jubetur inquiri, & repertus, in prælentia domini metropolitani ſtatui. Cumque ab eo ſtudioſiſſime fuiſſet interrogatus, quomodo icona apud ſe deveniſſet, vel a quo tam mirabiliter poſita eſſet, reſpondit dicens, quod Nicodemus qui ad Jeſum nocte venerat, propriis manibus eam compoſuiſſet, & moriens Gamalieli tradidiſſet. Gamaliel autem doctoris gentium Pauli *Actorum* ſuus, cum diem ſibi cerneret adeſſe extremum, Jacobo eam reliquit, & Jacobus Simeoni & Zacchæo, & ſic per * ſucceſſores temporum in Hieroſolymam perduravit, uſquequo ſubverſio illius urbis patrata eſt quadrageſimo & tertio anno poſt aſcenſionem Domini & Salvatoris ad cælos. Sed biennium antequam Titus & Veſpaſianus eamdem ſubverterent urbem, admoniti ſunt a Spiritu ſancto fideles atque diſcipuli Chriſti, ut relicta urbe, ad regnum ſe transferrent Agrippæ regis, quia ipſe tunc Agrippa Romanis fœderatus erat. Qui egreſſi ab urbe, omnia quæ ad cultum noſtræ religionis vel fidei pertinere videbantur, ſecum auferentes, in regiones tranſtulerunt ſe. Quo tempore etiam icona cum ceteris rebus eccleſiaſticis deportata, uſque in hodie in Syria permanſit, quam ego ipſe a parentibus ex hac luce migrantibus mihi traditam jure hæreditario uſque nunc poſſedi. Hæc certa & manifeſta ratio eſt de icona ſancta Domini Salvatoris, qualiter de Judæa in Syriæ partes devenit. Auditis his ſermonibus, reverendiſſimus metropolitanus valde hilaris redditus, converſus ad populum Iſraeliticum, dicebat: Convertere Iſrael ad Dominum patrem univerſorum viventium, & adora nobiſcum ejus Filium, per quem ſunt omnia creta; & Spiritum ſanctum, qui eſt vivificator cunctorum viventium, & illuminator noſtrarum animarum: feſtina debitum abſolvere votum. Omnis autem turba ſtirpis Judaicæ clara voce cœpit cantare & dicere: Unus Deus Pater, & ipſe ingenitus. Unus Filius, & ipſe unigenitus Chriſtus, quem patres noſtri crucifixerunt, & nos ipſum agnovimus verum Dominum. Unus Spiritus ſanctus, & ab utroque procedens, per quem veraciter nos credimus eſſe ſalvandos.

Hæc dicentes, proſtrati genibus ipſius, veniam poſtulabant de ſuis conſequi ſceleribus per baptiſmi remedium. Quos ſuſcipiens beatus antiſtes cum ſuis clericis, per dies plurimos de diſciplina erudivit Chriſtiana. Ad ultimum vero catechumenos ſactos, & triduano peracto jejunio, ex aqua & Spiritu ſancto regeneravit eos. Poſtquam vero baptiſmum conſecuti ſunt, rogabant enixius ſanctum virum, ut ſynagogam ſuam eccleſiam conſecraret in honorem ſancti Salvatoris mundi: quorum petitionem minime aſpernatus, ſynagogam illorum, quæ major eſſe videbatur, in nomine unigeniti Filii Dei redemptoris mundi conſecravit. Ex tunc itaque per diverſas orbis terræ nationes & provincias mos inolevit, ut baſilicas plurimas vel oratoria pontifices Chriſtianæ legis in honorem ſancti Salvatoris mundi condere & dedicare non deſinant. Nam antea antiquiores noſtri vel majores hoc peragere minime præſumpſerunt. Sed ad narrationis noſtræ ordinem reflectamus articulum. Rogaverunt autem metropolitanum præfati viri, ut ceteras ſynagogas eorum in honorem quorumdam beatorum martyrum conſecrando reconciliaret. Itaque & huic petitioni libenter animum accommodavit, & quæ ſuggeſſerunt, juvamine cuncta explevit devotus. Factum eſt gaudium magnum in civitate illa non ſolum de ſanitate corporum, quæ emanaverat maxima, ſed & de tantis animabus, quæ ab interitu ſatanæ ad vitam æternam fuerunt revocatæ. Venerabilis vero & ſummus antiſtes die noctuque

ACTIO IV. *Act.* 22.

* *forte* ſucceſſ. *bonos*

Iſa. 6.

* *f.* in te

Joan. 3.

variis

ACTIO V.

variis fluctuabat cogitationibus de hydria, quæ dominicum intra se retinebat cruorem, valde hæsitans, quid de ea opportunum fuisset peragere. Tandem autem salubri reperto consilio, omnium ecclesiarum, quæ per orbem terræ longe lateque consistebant, inæstimabile atque profuturum providit consolationis remedium. Denique ampullas præcepit fieri vitreas, in quibus portiones misit singulas de sanguine & aqua, quæ de imagine Domini Salvatoris nostri decurrerunt: quas etiam per Asiam, Africam, Europam, per suos nuncios dirigens, cuncta quæ apud urbem jam dictam suo tempore contigerant deveniſſe, suis scriptis vel eloquiis manifestissime universis sanctæ ecclesiæ filiis viriliter declaravit. Hoc insuper ab his efflagitans, ut per annos singulos in mense Novembri, qui apud Hebræos est nonus, apud nos vero mensis undecimus, nono die ipsius mensis, id est, quinto Idus Novembris, non minori reverentia, quam natalis Domini, vel paschalis, ista dies præcipua observatione colatur. Hæc est vera & vehementer credula ratio de cruore lateris Domini nostri Salvatoris, qui profluxit de sancta imagine ipsius, quæ crucifixa est in Syria, in Beryto civitate. Hic est etiam sanguis ille dominicus, qui apud plerosque repertus esse dicitur. Nec esse aliter æstimandum a vere catholicis, præter id quod scribitur a nobis, quasi ex Carne & Sanguine Christi aliquid possit in mundo inveniri, nisi illud quod in ara altaris per manus sacerdotum quotidie spiritualiter efficitur. Hæc ergo sciens, amantissimi patres & fratres, acceleravi declarare vobis ad ædificationem animarum vestrarum, ad incrementum nostræ fidei, ut & in hoc scire valeatis, quanta sit virtus & pietas Dei & Salvatoris Domini nostri Jesu Christi. Idcirco in fide fortes estote, & congaudete super magna & obstupenda ejus miracula, quæ in nostra generatione a Deo sunt patrata. Et date illi gloriam cum lætitia gaudentes, & cum nimia cordis compunctione ejus majestati immensas gratias agite, eo quod fidei suæ & scientiæ dignos fecit esse. Ipsi Christo Jesu Salvatori nostro cum Patre sanctoque Spiritu gloria sit honorque, laus etiam perennis, qui sempiternum atque indivisum absque initio & fine obtinet imperium.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Ecce is, * qui ab immortalitate appellationem sortitus est, totam hanc sacram congregationem ad compunctionem & lacrymas compulit. Non enim venerandas esse tantummodo imagines sanctorum docuit, sed & maximas quasdam medicandi rationes ab his proficisci.

* Hoc est Athanasius. M.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed quispiam dixerit: Quamobrem miracula a nostris imaginibus non eduntur? Cui sane ita sit cum apostolo responsum: *Miracula non credentibus data sunt, sed illis qui in incredulitate versantur.* Hi igitur qui imaginem ita tractabant, infideles erant: qua de causa signum illis datum est a Deo per imaginem, ut ea ratione ad fidem nostram Christianam traherentur: *Generatio enim improba & adultera signum quærit, & signum non dabitur illis.*

1. Cor. 14.

Matth. 12.

Theodorus devotissimus diaconus & notarius epistolam beati Nili ad Heliodorum silentiarium legit.

Inter miracula, quæ diversis in locis & temporibus ad infidelium fidem roborandam, stabiliendamque, credentium vero spem augendam, Dominus edidit, unum ex mille tibi, Platonis scilicet nostri triumphatoris martyris, recensebo: per quem non solum in nostra patria, sed per omnem civitatem regionemque postulantibus ejus præsentiam Dominus mirificam donat gratiam, & incredibilem potentiam ostendit. Nam in monte Sina, in quo Moyses a Deo legem suscepit, cum ingens monachorum, tum indigenarum, tum alienigenarum turba versaretur, quidam ex eis vir Galata cum filio suo vitam solitariam eligens, longam illhic ætatem duxerat: quæque ad exercitium eremiticæ vitæ pertinebant, diligenter obierat. Forte autem fortuna cum barbaricæ quædam nationes in præfatum montem irruptionem facerent, eos qui in procinctu erant, simulque Galatæ senis filium, captivos traxerunt, manibusque post tergum revinctis nudos absque calceis, jejunosque per immitia illa & asperrima silentiaque loca vi & necessitate, immensoque terrore compulsos abegerunt. Abscondens autem se in abdita quadam montis spelunca bonus senex, luctu mœroreque, quod optimo filio orbatus esset, macerabatur, Dominumque nostrum Christum per intercessionem Platonis patrii martyris, ad commiserationem sollicitabat. Idem quoque filius in vinculis per ejusdem martyris patrocinium tentabat, ut sui misertus Dominus miraculum aliquod exhiberet. Utrorumque autem preces cum essent exauditæ, patris videlicet in spem mortis latentis, filiique in captivitate detenti: ecce confestim martyr noster Plato ipse eques, equumque alium trahens, filio vigilanti, cognoscentique ex pictura sæpe visa effigiem martyris, apparuit, jussitque, ut ex media turba exurgens, equum ascenderet. Vix dixerat hæc, cum vincula aranearum telis fragiliora visa sunt, ipseque solus per divinum nutum admonitus, liberatusque, equum ascendens, gaudens confidensque divinum martyrem ducem suum secutus est. Compendio autem & admodum velociter uterque, tum sanctus ipse, tum adolescens monachus, veluti alati, senis mansionem perveniunt assequunturque jacentis adhuc in terra, & filii cladem deflentis. Sanum autem patri ex animo dolenti præclarus victor martyrque filium dilectum postquam obtulisset, nusquam amplius visus est. Ut non dubitandum sit, quin omnibus in locis Deum per ipsos martyres invocantibus, mirifica & admiranda præclari illi athletæ per Dominum Christum dare possint. Hoc tibi scripsi, veluti gratum de martyre testimonium, quem nunquam satietas recordationis beatorum martyrum capere solet.

Sancta synodus dixit: Demonstratum est, quomodo per præcognitam imaginem martyris, ipsum adeo martyrem præsentem cognovit cum liberaretur.

Theodorus Myrorum episcopus dixit: Ego quoque non multum dissimilia passus sum. Nam cum aliquando ab aulicis quibusdam injuria essem affectus, venit ad me diaconus meus, vir pius & timens Deum, retulitque in somnis sibi visum metropolitanum nostrum, pollicentem negotiis meis expectatum finem & successum. Ibi mihi inquirenti, qua effigie visus sibi esset patriarcha, respondit: Facie rubicunda & capite cano; inquam ego, non esse eam patriarchæ similitudinem, sed divi Nicolai imaginem, quemadmodum fertur: respondit tum is mihi

ANNO CHRISTI 787.

ANNO CHRISTI 287.

mihi me recte dixisse, sic enim circumfertur illius imago passim expressa, quemadmodum mihi in somnis adstitit. Mox itaque confisus sermonibus in sacram & regiam urbem profectus, res quæ ad episcopatum meum pertinebant, ex animi sententia composui.

Thomas Dei amantissimus presbyter monachus & vicarius orientis, dixit: Sunt quidam qui asserunt beatum Nilum contra imagines scripsisse: videamus igitur, cum in manibus sint libri, quid de iis sentiat, modo synodo placeat.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Cosmas sanctissimus diaconus & cubicularius, accepto libro, legit.

Ejusdem beati patris nostri Nili ad Olympiodorum proconsulem.

Scribis mihi, num decorum putem, cum in animo habeas sani ædificationem in honorem sanctorum martyrum, ejusque qui per eorum testamenta certamina, labores & sudores prædicatus est Christus, ut imagines in sacro loco omnigenarum animantium per parietes undique fieri cures, has quidem a dextera parte, illas vero a sinistris: quo spectatores per terram calles, apud eosque lepores & capreas circumcursantes, venatoresque fugientia animalia velociter cum canibus insequentes videant: in mari vero emissa retia, omneque genus piscium captum, in terramque piscatorum in manibus eductum: præterea, ex gypso omne id quod oculos pascere potest, effectum, idque in domo Domini contemplentur. Nequaquam. Sed in vulgari domo mille cruces figi, quam historias avium, jumentorum, & serpentum, germinumque, malim. Ego vero ad scripta sic respondeo, puerile plane esse & stultum, ejusmodi rebus fidelium oculos fascinare velle. Debet enim esse firmæ & virili sententiæ genuinum, in sacro loco ab oriente sanctissimi templi, unicam & solam effigiari crucem. Per solam enim salutiferam crucem genus humanum liberatum est; perque hanc desperabunois undique spes annunciatur. Verum novi & veteris testamenti historiis hinc inde parietes templi repleri dostissimi pictoris opera velim, quo scilicet hi qui literas non norunt, neque sacram scripturam legere queunt, contemplatione picturæ in memoriam reducant, quinam germane vero illi Deo per fortia facta servierunt, atque in certamen excitentur gloriosorum & laudatorum facinorum, per quæ cum cælo terram commutarunt, veneranies scilicet per contemplationem ea quæ non viderunt. In communi vero domo, in qua multa fuerint habitacula, sufficiat singulis veneranda crucis imago. Reliqua omnia, ut supervacua, relinquenda necessarium puto. Orationibus autem continuis, firma fide, eleemosynis notabilibus, humilitate, spe ad Deum perpetua, divinorum sermonum meditationibus, erga fratres compatientia, erga familiares humanitate, omnibus denique Domini nostri Jesu Christi præceptis veluti muro cingere sese, tuamque conjugem, liberos, & omnem substantiam curare, ornare & tueri, laudo, & ad hoc adhortor.

Theodorus episcopus Myron dixit: Hæc epistola lecta, jamdudum ab aliis corrupta & viciata exilens, perdidit & errare nos fecit: arbitrabamur enim eam esse sinceram & recte consultricem, ut nunc lecta est.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Nos si tum audivissemus, quod pater iste hinc & illinc depingi jubet ædem veteris & novi testamenti narrationibus, non sane frustrati credidissemus. Illi enim pro eo quod pater inquit, hinc & illinc historias collocа, dealba, posuerunt, id scilicet est, quod nos potenter in errorem induxit. ACTIO IV.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Tale etiam qui nunc in Deo quiescit, Joannes olim fecit; nam cum templum Romæ Salvatoris extrueret, in utroque pariete templi historiam veteris & novi testamenti inscripsit: hinc quidem Adam exeuntem paradisum, illinc vero latronem paradisum ingredientem; & reliqua.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si veri fuerint olim propugnatores dogmatum Christi, quam ob causam beati Nili patris librum in confirmationem non exhibuerunt, nimirum in confirmationem omnium dogmatum suorum? Dicant itaque religiosissimi episcopi, Gregorius Neocæsareæ & Theodosius * Amorii, num adducti fuerint libri ad synodum, an minus. * Amonii, Amasii.

Gregorius & Theodosius religiosissimi episcopi dixerunt: Nequaquam domine, sed pro ipsis libris excerpta quædam nobis ostenderunt, & ex iis deceperunt nos.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: Vos autem cum summi sacerdotes eratis, quamobrem non quæsivistis integram sententiam a libris?

Gregorius Neocæsareæ dixit: Crede domine, neque negligentia, neque detrectatio laboris in causa nobis fuit: sed, quemadmodum scriptum est, obtenebratum erat cor nostrum imprudens, dicentesque nos ipsos sapientes, stulti facti sumus. Rom. 1.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron dixit: Scilicet & nos ipsos illa ipsa excerpta, quæ vos adduxistis, perdere possent. Novit enim Deus, quod hæc ipsa sancti Nili, quæ nunc lecta est, sententia excæcavit nos, maxime autem me: verum nunc sincere lecta confirmavit & servavit me.

Constantinus episcopus Cypri dixit. Quandoquidem adest ejusdem epistolæ alterum exemplar, legatur. Et accepto codice, Joannes diaconus & notarius sancti patriarchatus codicem alterum continentem præscriptam epistolam ejusdem Nili legit.

Constantinus sanctissimus episcopus Cypri dixit: En manifestum est, sanctum hunc & divinum patrem Nilum sanctas imagines recepisse. Verum a falsa synodo illa accusatus est, quod contra imagines locutus sit: unde non solum improbi illi Christianorum calumniatores sunt, verum etiam sanctorum accusatores & parricidæ, sycophantice divinos patres mendaciis circumvenientes.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: Librum sancti confessoris Maximi in manibus habeo, adducoque, quo legatur. Sumptum illum Joannes notarius sacri patriarchatus legit.

Ex

ACTIO IV. *Ex dogmatibus quæ agitata sunt inter piæ memoriæ Maximum, & Theodosium episcopum Cæsareæ, quæ est in Bithynia, ejusque assectas, quorum principium.*

Quæ agitata sunt de fide inculpata nostrorum Christianorum. Et paulo post Maximus dixit: Domine, si sic decretum est, ut fiat, egrediantur qui ita senserunt, si quæcumque jusseris, sequar. Post hæc surgentes omnes, cum gaudio & lacrymis surrexerunt, pœnitentiamque egerunt, factaque precatione, unusquisque sancta evangelia, venerandamque crucem & imaginem Dei Servatoris nostri Jesu Christi, nec non dominæ nostræ deiparæ, salutarunt, ponentes manus suas super ea in confirmationem eorum quæ locuti erant. Et paulo post: Conversus autem ad episcopum abbas Maximus, cum lacrymis eum sic affatus est: Magnus dominus, diem judicii omnes expectemus: novisti quæ sancita sunt per sancta evangelia, vivificamque crucem, nec non imaginem Dei Salvatoris nostri, ipsiusque sanctam semper virginem matrem.

Constantinus sanctissimus episcopus Cypri dixit: Verbum hoc, salutarunt, hoc loco sanctus pater sumpsit pro adoraverunt: siquidem sanctum evangelium & vivificam crucem ipse adoravit, deinde imagines venerandas Servatoris & inculpatæ ejus matris.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Annumeratæ sunt sacris vasis venerabiles imagines.

Sancta synodus dixit: Clarum est.

Sanctissimi episcopi Siciliæ insulæ dixerunt: Quemadmodum sacra cum sacris numerantur.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Habemus & nos eumdem S. Maximi librum, & si operæ pretium putaveritis, iterum prælibata legantur.

Cosmas diaconus & cubicularius, accepto libro eamdem beati Maximi sententiam legit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus fratres, quo pacto dixerunt hoc verbum προσεκύνησε, id est, salutarunt: quod & nos reverenda acceptione facere debemus. Nam ἀσπασία ad unum Deum refertur.

Ioannes venerabilis monachus presbyter, vicarius orientis, dixit: Nisi fuissent necessariæ imagines, eas propter stabilitionem factorum non fuissent osculati, ut etiam meo judicio cum sanctis evangeliis & veneranda cruce æquivaleant.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Neque etiam vulgaris vir qui hoc fecit, sed Maximus Dei philosophus, & cum patribus certans, quin etiam confessor & veritatis propugnator. Sufficiat igitur nobis, ut in salutando venerandas imagines illum sequamur.

Elias venerabilis protopresbyter sanctæ ecclesiæ dominæ nostræ deiparæ in Blachernis, legit ex charta, quæ definitiones sanctæ & universalis sextæ synodi continet.

Can. 82. *Canon sanctæ & universalis sextæ synodi.*

In quibus sanctarum imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus expressus est, qui in formam acceptæ gratiæ, verum nobis per legem agnum Christum Deum nostrum ostendit. Veteres igitur typos & obumbrata veritatis symbola, præfigurationesque ecclesiæ tra-

ANNO CHRISTI 787.

A ditas amplectentes, gratiam in primis curantes, veritatem tamquam legis plenitudinem accepimus. Quo igitur perfectius & in colorum varietate omnium oculis subjiciatur character ille, quo secundum hominem agnus Christus Deus noster, qui abstulit peccata mundi, effigiatus est, posthac in imaginibus pro veteri agno erigi debere declaramus. Per hoc enim humilitatis altitudinem Verbi Dei considerantes, ad memoriam in carne passionis & salutaris mortis dispensationis veluti manuducti, quæ mundo illinc contigit liberatio, cognoscimus. Postquam autem hæc legisset, ad sanctam synodum conversus dixit: Venerandi sancti patres ecclesiæ, persecutionem me magis B nullus excitasset, nisi divinus hamus me cepisset hac charta, cui sancti patres sextæ synodi subscripserunt: neque solum in recte sentientem fidem illa me traxerunt, verum etiam sanctissimus patriarcha, cui mercedem cælestem Deus retribuat, plurimum docendo me juvit.

Sabbas venerabilis monachus dixit: Qua de causa hæc non ex libro, sed ex charta lecta sunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quoniam charta ipsum est autographum, in qua patres subscripserunt.

Petrus metropolites Nicomediæ dixit: Quin etiam habeo & alterum codicem sextæ sacræ synodi canones continentem: quem in manibus sumptum Victor venerabilis diaconus & C notarius legit, repetens eumdem canonem.

Sanctiss. patriarcha dixit: Quæ est hæc ignorantia, qua plerique laborant circa hos canones? scandalum enim est dubitare, num sint sextæ synodi. Cognoscant igitur tales sextam synodum temporibus Constantini fuisse congregatam, nimirum contra eos qui tantummodo unam actionem & voluntatem in Christo collocant. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, orthodoxamque fidem confirmantes, sub annum decimumquartum imperii Constantini domum redierunt: post annos igitur quatuor aut quinque iidem illi patres sub Justiniano Constantini filio congregati, prædictos ca- D nones ediderunt: neque hac de re quisquam dubitet. Nam qui temporibus Constantini subscripserunt, iidem illi sub Justiniano quoque præsentem hanc chartam subsignarunt, quæ res satis clara est ex eorumdem propriarum manuum immutabili similitudine. Necessum autem erat * post synodum universalem definitam, canones quoque ecclesiasticos ederent. Igitur ad recordationem salutaris illius mortis * in carne politiæ ex venerandis imaginibus nos manuduci declararunt. Quod si autem in dispensationem Christi veri Dei hoc modo manuducimur, quales eos esse arbitrandum est, qui has subvertere conantur?

* ut post

* Pro, & in carne politia sive conversatione. Al.

Sancta synodus dixit: Vere impios, Hebræos, E & veritatis hostes.

Sanctissimus patriarcha dixit: Sed Deus noster Dominus bonus est ad suscipiendum omnes nos: non enim virgam peccatorum in sortem justorum misit.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi dixit: Ecce ex sacris scripturis demonstratum est, ecclesiam nostram tot annis fuisse oppugnatam, & veluti descerptam, sed gratias Deo nostro agimus, qui ter sanctum nostrum dominum in correctionem illius suscitavit. Psalm. 124.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri, & locum servantes Hadriani papæ veteris Ro-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

Romæ, dixerunt: Librum habemus in manibus beati Leontii episcopi Neapoleos, quæ est in Cypro, rogamus autem, ut legatur.

Stephanus autem diaconus & notarius acceptum codicem legit.

Leontii episcopi Neapoleos Cypri, ex quinto libro apologiæ pro Christianis, & contra Judæos, & de imaginibus sanctorum.

Agedum igitur, & deinceps de venerabiliter pictis imaginibus apologiam texamus, quo eorum ora, qui impietatem garriunt, obturentur. Hæc enim est ipsa legalis traditio. Audi vero Deum dicentem ad Moysen: *Imagines duas cherubim aureas sculptas facies obumbrantes propitiatorium*. Rursus templum, quod ostendit Ezechieli Deus, facies habebat palmarum, leonum, & hominum, & cherubim, a fundamento ipso usque ad laquearia tecti. Vere horrendum verbum Israeli præcipitur, ne ullum sculptile faciant, neque imagines, neque similitudinem eorum, quæcumque sunt in cælo aut super terram. Rursus vero jubetur Moyses facere sculptilia, & cherubim animantia: Ezechielique præcipitur, ut impleat omnia imaginibus & similitudinibus sculptilium, leonum, palmarum, & hominum, atque ita templum illud ostendit. Unde & Salomon ex lege formam hanc accipiens, templum sculptilibus æreis, fusilibus imaginibus boum, leonum, palmarum, & hominum implevit; neque tamen ob id reprehensus est a Deo. Igitur si de imaginibus me arguis, redargue ipsum Deum, qui hanc in memoriam eorum, quæ apud nos sunt, fieri jussit. Judæus dixit: Sed ejusmodi similitudines non adorabantur ut dii, tantummodo in recordationem fiebant. Christianus dixit: Recte dixisti. Neque enim apud nos, ut dii, adorantur sanctorum imagines, typi, characteres: nam si deos in ligno imaginis adorarent, futurum esset, ut omnes & reliqua quoque ligna adorarent: si vero ut Deum adorarent lignum, non sane ubique extincto charactere imaginem exurerent. Ego vero, quatenus duo ligna crucis colligata sunt, typum quidem adoro propter Christum, qui in eo crucifixus est: cum vero fuerint dissoluta a se, abjicio ea & exuro quoque. Et quemadmodum qui mandatum imperatoris suscepit, illius sigillum osculando, non ipsam ceram, aut characterem, aut plumbum veneratur, verum imperatori ipsi adorationem & cultum exhibuit: ita quoque Christianorum filii, typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, sed sigillum, & annulum, & characterem, Christum ipsum aspicientes, per hoc eum qui in illo crucifixus est, salutamus & adoramus. Et quemadmodum genuini filii, peregrinante longo tempore patre, ingenti amore ex animo erga eum affecti, quidquid illius in domo viderint, sive baculum, sive sedem, sive clamydem, hæc inquam omnia cum lacrymis attrectantes, amplexantur, non illa honorantes, sed patrem desiderantes & venerantes: sic & nos fideles omnes crucem Christi tamquam virgam adoramus: ut sedem vero & cubile illius, ter sanctum sepulcrum: præsepe autem & Bethlehem, reliquaque illius habitacula, ut domum: sic apostolos illius, beatosque martyres & reliquos sanctos, veluti amicos illius colimus. Ita Sion tamquam illius civitatem, Nazareth vero tamquam illius patriam amplectimur: non aliter etiam Jordanem, Aquam divinum illius lavacrum, reveremur. Magno enim & inexplicabili erga eum amore, quo ascendit, ubi resedit, ubi apparuit, aut quod tetigit, aut omnino obumbravit, tamquam Dei locum colimus & adoramus, non ipsam regionem aut lapides venerantes, sed eum qui in illis conversatus est, apparuit, & in carne cognitus est, quique nos ab errore liberavit, Christum Dominum Deum nostrum. Hunc etiam propter Christum, Christique passiones, passim in ecclesiis, in domibus & foro, in picturis, in sindonibus, in promptuariis, vestibus, omnibus denique in locis hanc figuram ponimus, quo continuo contemplantibus nobis hæc in mentem veniant, & non obliviscamur, quemadmodum tu oblitus es Domini Dei tui. Sicut autem tu adoras librum legis, non naturam membranarum aut atramenti adorans, sed verba Dei quæ in illo continentur: sic & ego imaginem Christi adorans, non lignorum aut colorum naturam adoro (absit) sed inanimatum characterem Christi. Hunc enim cum habeam, per ipsum Christum me tenere & adorare mihi videor. Quemadmodum etiam Jacob accipiens a filiis suis vestem sanguine conspersam Joseph, cum lacrymis eam osculatus est, suisque oculis circumposuit, non ipsam vestem diligendo, aut honorando, hoc fecit, sed per eam arbitratus est se Joseph osculari, & in manibus habere. Sic & Christiani omnes imaginem Christi, aut apostoli, aut martyris tenentes, nostraque carne osculantes, animo videmur nobis ipsum Christum, aut martyrem amplecti. Agedum tu qui arbitraris nullum manu factum, aut plane effigiatum, adorandum esse: numquid sæpe uxoris, aut filiorum mortuorum vestem', aut ornamentum in vestiario videns, illud osculatus es, & lacrymis rigasti? neque tamen in hoc damnatus es: non enim ut Deum vestes adorasti, sed ipsum amorem erga eum, qui his amiciebatur, tuum per oscula declarasti. Quandoquidem ipsos nostros liberos & patres, qui creati sunt, & peccatores existunt, subinde osculamur: neque ob id damnabiles sumus, neque illos tamquam deos complectimur, sed amorem nostrum erga eos naturalem per ejusmodi osculum declaramus. Ergo, ut sæpe dixi, in omni salutatione & adoratione intentio ipsa requiritur & exputatur. Tu vero cum me criminaris, quod ut Deum lignum crucis adoro: quid est, quamobrem non vertis in crimen Jacob, adorantem in summitate baculi Joseph? Sane manifestum est, quod lignum non adoravit, sed per lignum Joseph, quemadmodum nos per crucem Christum. Quin etiam impios illos viros qui sepulcrum vendebant, Abraham adoravit, & genu illis in terram flexit: verumtamen illos non ut deos adoravit. Rursus Jacob Pharaonem impium & idololatram existentem benedixit, sed tantum illum non ut Deum benedixit. Rursus procidens coram Esau adoravit, sed non ut Deum adoravit. Quod si autem plures salutationes & adorationes ex scriptura tibi demonstrari postules, quæ non sunt reprehensæ, facile efficiam. Atqui & tu quoque conjugem tuam fortasis impiam, affectionibus turbulentam, quotidie salutans, non reprehenderis, etsi nequaquam tibi divino ore uxoris salutatio præcepta sit: me vero cum videris Christi, aut ejus inculpatæ matris, aut alterius justi imaginem salutantem, confestim indignaris, blasphemias fundis, & resilis, & idololatras nos vocas:

Exod. 25.
Exod. 20.
Exod. 25. Exod. 31.
3. Reg. 6. & 7.
Gen. 37.
Exod. 25.
Gen. 23.
Gen. 47.
Gen. 33.
f. 11000

ACTIO IV.

cas: mirum te extra verecundiam, neque horrere, neque tremere, neque erubescere, cum videas me per omnem terrarum orbem idolorum fana destruentem, martyrum vero templa ædificantem. Jam si constat me idola adorare, quid causæ est, quamobrem martyres qui idola destruxerunt, veneror ut deos, & glorifico? Quo pacto ipsos martyres qui statuas ligneas confregerunt, honore prosequor? Si ligna ut deos glorifico, quomodo veneror & adoro martyres & apostolos, qui lapideas effigies perdiderunt? Quomodo honore afficio, laudo, templa erigo, festa celebro tribus illis pueris, qui in Babylone imaginem auream non adoraruntDan. 3. Vere magna est Judæorum cæcitas, magna impietas, in veritatem injurii sunt: ingratæ Judæorum linguæ in Deum convicia dicunt. A sanctorum martyrum reliquiis & imaginibus sæpe dæmones fugantur: hæc tamen iceleti illi contumeliis afficiunt, pervertunt, illudunt & subsannant. Die mihi, quot inumbrationes, quot scaturigines, sæpe etiam & sanguinis fluores ex imaginibus & reliquiis martyrum extiterunt? ii tamen corde insensati, videntes non credunt, verum fabulas ista & nugas esse arbitrantur. Quinetiam quotidie per orbem terrarum omnem, homines plane impios, exleges, idololatras, homicidas, scortatores & latrones confestim per Christum & crucem illius compunctos, in agnitionem meliorem venire, mundoque renunciantes omnem virtutem colere videretis. Velim autem mihi dicas, qua ratione tibi idololatræ fumus, qui ossa, cineres, pannos, sanguinem, sepulcra denique martyrum adorantes, illis tamen non sacrificamus. Judæus dixit: Qua ratione per universam scripturam præcepit Deus nullam creaturam adorandam? Christianus dixit: Dic mihi, terra & montes nonne sunt Dei creaturæ? Judæus dixit: Recte. Christianus dixit: Quomodo igitur ait scriptura: *Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est; & adorate in montem sanctum suum*? Et rursus Deus ait: *Cælum mihi sedes, terra autem scabellum pedum meorum*. Judæus: Sed tamen non ut deos, verum per illa eum qui hæc fecit, adoras. Christianus: Fidelis sermo, quamobrem scias & tu, quod & ego per cælum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, angelos, homines, per omnem denique creaturam visibilem & non visibilem, omnium auctori Domino & factori soli adorationem & cultum exhibeam. Non enim per se creatura auctorem adorat, sed per me

Psal. 98.

Isai. 66.

Psal. 18. *cæli enarrant gloriam Dei*, per me Deum adorat luna, per me Deum glorificant astra, per me aquæ, pluviæ, rores, omnis denique creatura Deum adorat & glorificat. Sicuti rege aliquo bonam coronam, pulcram & speciosam suis manibus contexente, omnes qui bene erga regem affecti sunt, eam amplectuntur, & coronam venerantur, non sane aurum aut margaritam venerantes, sed verticem regis, & doctas illas manus, quæ coronam fecerunt: ita, o homo, Christianorum populus quascumque crucis & imaginum ejus figuras amplectuntur, non ipsis lignis, aut lapidibus vel auro, aut corruptibili imagini, aut capsulæ, aut reliquiis cultum præstant, verum per hæc Deo omnium factori gloriam, venerationem & cultum exhibent. Siquidem qui in sanctos impenditur honor, in ipsum recurrit. Imago enim Dei est, qui secundum Dei imaginem homo factus est, maxime autem qui Spiritum sanctum in habitaculum suum recipit. Juste itaque imaginem Dei servorum venerans & adorans, donum sancti Spiritus glorificat. *Inhabitabo enim in eis*, inquit, *& circumambulabo*. Pudore suffundantur Judæi, qui proprios reges, & alienos adorantes, nos Christianos tamquam idololatras derident. Nos autem Christiani, omnibus in civitatibus & regionibus in dies & in horas singulas contra idola stamus armati, contra idola psallimus, contra idola & preces fundimus: & qua tandem fronte Judæi nos vocant idololatras? ubi nunc sunt, quæ olim ab ipsis oblata sunt idolis, boum, ovium, & filiorum quoque victimæ? Ubi sacrificiorum fumi? ubi aræ & profusiones sanguinum? Nos vero Christiani propemodum, quid sit ara, quid sit victima, ignoramus. Nam Græci adulteris quibusdam hominibus, homicidis, impuris & sceletis templa dicarunt, eorumque idola cum illis ipsis deos fecerunt, nequaquam sane vel prophetarum, vel SS. martyrum nomine templum aut aram appellantes. Quemadmodum enim in Babylone Israelitæ organa & citharam & alia quædam, quemadmodum ipsi Babylonii, habebant, & illi quidem ad laudem Dei, hi vero in ministerium dæmonum: sic & de imaginibus gentilium & Christianorum censendum est: si quidem gentes ad cultum diaboli, nos vero ad gloriam & recordationem Dei illa servamus. Alioquin & multa Deus per crucem auditu mira fecit: siquidem lignum vitæ, & lignum scientiæ appellavit: aliam autem plantam vocando Sabech concessionis signum posuit: deinde virga Pharaonem obtexit, mare divisit, aquam dulcem fecit, serpentem exaltavit, petram rupit, & aquam eduxit: lignum etiam germinans in tabernaculo, Aaronis sacerdotium confirmavit. Sic & Salomon inquit: *Benedicite lignum per quod fit justitia*. Sic & Elisæus lignum in Jordanem projiciens, ferrum in typum Adam velut ex inferis reduxit: sic mandat suo puero per virgam resuscitare filium Sunamitidos mulieris. Is igitur qui tanta miracula per ligna fecit Deus, die rogo, numquid per sanctæ crucis pretiosum lignum miranda efficere posset? Quod si autem est impium ossa venerari; quamobrem ossa Joseph cum omni honore ex Ægypto vecta sunt? Quomodo homo mortuus, ossa Elisæi attingens, resurrexit? Jam si per ossa mirifica Deus fecit, clarum est quod & per imagines, lapides, pluraque alia idem possit. Adde quod & Abraham noluerit Saræ uxoris corpus alieno sepulcro mandare, sed magis proprio, honoris gratia. Adde Jacob, qui per lapidem Deum veneratus, constituens, eum unxit in typum summi angularis lapidis. Rursus & in Laban, lapidem Bunon appellavit. Testatur etiam Jesus filius Nave, duodecim lapides constituens in memoriam Dei. Erant autem, o Judæe, duo etiam cherubim obumbrantia propitiatorium sculpta. Jam ingrediatur aliquis templum tuum Græcus idololatra, iisque visis carpat te, tamquam & tu quoque idola adores: fare, quid habes quo de duobus cherubim fusilibus, bobus, palmis, & leonibus, quæ in templo sculpta sunt, te defendas? Vere nihil habes quod adversus illum dicas, nisi hoc unum, quod ea non tamquam deos habeas, sed in memoriam Dei, ejusque gloriam, cherubim hæc in templo visantur. Quod si ista sic se habent, qua ratione nos de imaginibus reprehendis? At dices mihi: Mosi a Deo

ANNO CHRISTI 787.

Levit. 26. 2. Cor. 6.

Gen. 1.

Gen. 19.

Sap. 14.

4. Reg. 6.

4. Reg. 4.

Gen. 50.

4. Reg. 13.

Gen. 23.

Gen. 28.

Exod. 25. Jos. 6.

Exod. 25.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

a Deo jussum est, ut ejusmodi sculptilia in templo collocanda curaret: ego sane hoc ipsum etiam dico. Sed Salomon illinc digressus, plura in templo apparavit, quæ tamen Deus non mandaverat, quæ neque tabernaculi testimonium habuit, neque templum quod vidit Ezechiel: non tamen in hoc a Deo in crimen vocatus est Salomon. Nam in gloriam Dei, quemadmodum etiam & nos, ejusmodi effigies excogitarunt. Habuisti quoque & tu Judæe & alia quædam in memoriam & laudem Dei, nimirum virgam Mosis, tabulas a Deo fabricatas, rubum incombustum, humidam ex siccitate petram, urceum continentem manna, arcam, propitiatorium, velum, & a Deo declaratum ephod, denique a Deo præparatum tentorium. Utinam & in hæc adoranda, super omnia Deum invocando, primum vocasses, recordatusque fuisses per hæc pusilla imaginum & figurarum veri Dei, & non vitulum supra tabulas divinitus datas habuisses. Utinam sanctum aureum thuribulum servasses, & non vitulas Samariæ coluisses! utinam florentem virgam, & non Astartem urbis desolatricem! utinam a Deo stillantem petram pro Baal amplexus fuisses! Verum [1] propter hæc omnia non adoras, o quondam Israelita, quia Deum ex toto corde non amas. Nam qui amicum suum aut regem, maxime autem benefactorem suum amat, etiam filium illius modo viderit, aut baculum, aut sedem, aut coronam, aut domum, aut servum, amplectitur, & per hæc ipsum benefactorem honore prosequi sibi videtur, maxime vero Deum. Cum igitur Christianos crucem adorare conspexeris, scito quia crucifixo Christo honos impenditur, tantum abest, ut lignum colant. Nam si ligni naturam adorarent, profecto omnes silvas & arbores adorando venerarentur. Quemadmodum tu Israel aliquando hæc adoralti, ligno & arbori dicens: *Tu mihi esto Deus, tu me produxisti.* Rursus nos crucem ita non affamur, neque etiam sanctorum imagines, Dii nostri estis. Non enim Dii nostri sunt, sed tantummodo similitudines & imagines Christi & sanctorum illius, ad commemorationem, honorem, & decorem ecclesiarum venerandæ. Nam qui martyrem colit, Deum ipsum colit; qui matrem illius adorat, ipsi honorem assignat: qui apostolum honore prosequitur, ipsum qui apostolum misit, honorat. Utinam & tu quoque Mosaicas & propheticas imagines fecisses, illasque quotidie adorares. Sic enim eorum Domino & Deo veram latriam exhiberes, non autem aureas statuas Nabuchodonosoris. Qua vero fronte contra me imaginum & crucis causa insurgis, cum noris Abrahamum idololatras adorasse, Moisen vero Jethro idololatræ idem fecisse, Jacob autem Pharaonem, Daniel Nabuchodonosorem? Hi prophetæ & justi cum sint, ob beneficia quædam illis præstita, in terra existentes illos idololatras adorarunt: me scilicet crucem, sanctorumque effigies, a quibus infinita beneficia, Deo procurante, nobis obtigerunt, adorantem despicies? Quandoquidem qui regem metuit, filium illius injuria non afficit. Qui Deum autem timet, hic omnino etiam Filium Dei, crucisque illius typum & sanctorum illius effigies colit & adorat. Ipsi enim gloria cum Patre & sancto Spiritu, & nunc & in sæcula sæculorum. Amen.

1 Reg. 6.

Ezech. 40. & 41.

Pro, pro pietate. H.

Jerem. 2.

Psa. 33. Sand. 18.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Pater hic, qui lectus est, in una ex civitatibus Cypri decenter & sancte conversatus est, multaque encomia & panegyricas illius orationes etiam habemus, inter quas & extat oratio in transfigurationem Domini. Scripsit & sancti Joannis Misericordis appellati episcopi Alexandrini vitam: præterea beati Simeonis, [2] turbationesque propter Christum circa ea tempora in ecclesia factas. Scripsit & alia quædam, in quibus omnibus orthodoxus cognoscitur: floruit circa tempora Mauritii imperatoris.

Hic gratissime erravit vetus interpres, aliisque in errorem traxit, ut dicemus suo loco.

Joannes Dei clementissimus presbyter, vicarius apostolicæ sedis orientis, dixit: Clarum est, quæ in laudem prædicti patris dicta sunt, sic se habere. Quin etiam legati sanctissimi papæ librum istum synodo exhibuerunt, maxime vero ob eam causam, quod copiose sanctarum imaginum receptionem & adorationem prædicarit.

Idem ille vicarius librum sanctæ synodo ostendens, dixit: Libellum istum, reverendissimi patres, in hac regia civitate apud [3] Cyrium Procopium silentiarium reperi, eamque ob rem gavisus sum, quandoquidem exemplar aliud plane & idem immutatum in oriente habemus. Docet autem in illo beatus Anastasius de differentia adorationis: & si sacræ synodo visum fuerit, legatur.

Sancta synodus dixit: Legatur. Assumptumque librum Stephanus venerabilis monachus legit.

Sancti Anastasii episcopi Theopoleos epistola, per quam respondet cuidam ad dubitationem quamdam, a qua expediri cupiebat, ejus autem principium tale.

Si doctrina existimaretur ex variis opinionibus. Et paulo post: Nemo autem offendatur in adorationis vocabulo. Siquidem & homines & sanctos angelos adoramus, non autem quod λατρεια hoc est, cultum divinum exhibeamus. Inquit enim Moses: *Deum tuum adorabis, & illi soli λατρευσεις præstabis*: quo loco diligenter observabis, qua ratione posteriori dicto, nimirum latriæ, adjecerit, soli: adorabis vero, hoc ipsum non est appositum. Quamobrem adorare licet. Quid enim aliud est, quam honoris alicui exhibiti veluti emphasis, adoratio? Latria vero nequaquam, neque etiam licebit προσκυνησαι, quod est proprie Deum adorare. Hæc quispiam ad primum dicere posset. Secundum vero multorum opinionibus subvertetur, qui experientiam lectionis sacræ non satis perceperint.

Deut. 6.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videamus quid de adoratione dicat pater iste.

Sancta synodus dixit; Differentiam adorationis exhibuit; dixit enim, *Deum tuum adorabis, & illi soli latriam præstabis*; ad latriæ præstationem adjecit, soli: adorationi vero haudquaquam ipsum id apposuit: falsa autem synodus hunc ipsum locum in maximum stabilimentum sui assumpsit.

Matth. 4.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Viden-

1 Hoc loco Longolius interpres crasso errore ανλητς, quod est Simeonis cognomen in Græco quo ανλης accepit, quod est *tibicella*, locumque integrum propterea corrumpit. *Hard.*

2 Hoc est, *domum*: Græce, οικον, vel οικιαν. *Hard.*

Digitized by Google

ACTIO IV.

dendum tamen diligentius, quomodo ter sapiens pater ipsum hoc interpretatur, quod in medio scripsit: id enim est, quod nos omnes & eos qui contentiose adversantur, in imaginum receptionem & adorationem adducit: Honorationis, ait, emphasis adoratio est. Omnes igitur qui sacras imagines se venerari confitentur, adorationem autem recusant, a sancto patre tamquam hypocritæ redarguuntur. Nam cum vere adorationem, quod est honoris symbolum, recusant, contrarium facere cognoscuntur, nimirum sanctis convicia dicere.

Leo sanctiss. episc. Phoceæ dixit: Tempestivum est cum propheta dicere: *Convertisti planctum meum in gaudium mihi, rupisti saccum meum, & indutisti me lætitia.* Scripturæ enim animos nostros ab omni impietate converterunt, & divina scientia & eruditione nos impleverunt.

Psalm. 29.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, librum beati Anastasii episcopi Theopoleos Stephano diacono & notario legendum tradidit.

* Anastasii

*Beati patris nostri * Athanasii ad Simeonem episcopum Bostrorum sermo de sabbato, cujus initium.*

Si patres oportet secundum oracula, ut tu ais, interrogare. Et paulo post: Quemadmodum enim absente rege, pro eo illius imago adoratur: præsente vero eo, veluti superva-cuum hoc mittitur, cum satius sit ipsum, quam imaginem, coli: neque tamen ob id ipse qui non adest, per id quod pro illo adoratur, ignominia affici creditur. Et post pauca: Quemadmodum cum quispiam temulentus in imaginem imperatoris impetum faciens, juste corrigitur, veluti ipsum regem ignominia afficisset, cum tamen ipsa imago nihil sit præterquam lignum, aut colores cum cera mixti: eodem modo qui in alicujus typum aut effigiem ignominiosus est, in illum, cujus est typus, injuriam factam arbitramur.

Joannes venerabilis monachus, presbyter, & vicarius summorum sacerdotum orientis, dixit: Indicat dictus pater, quomodo absentis imperatoris imago honore, non ignominia, affici debeat: eodem modo, cum nobis vere omnium Dominus Jesus Christus sensibiliter non adsit, (carnalibus enim nostris oculis divina illius essentia videri non potest, quamquam ut Deus ubique sit) tantum illius imago honoranda est, quemadmodum de imperatore statuit pater prædictus.

Gregorius venerabilis monachus, præses mandionis * Hermicdon, librum beati Sophronii attulit, quem acceptum Stephanus religiosissimus monachus legit.

* Pro Hermiscdo. M.

Beati patris nostri Sophronii archiepiscopi Hierosolymorum encomium in sanctum Cyrum & Joannem.

Venerunt alii aliter sanctos hos, diversimode eorum dona magnificantes, benefactaque multifariam prædicantes: hi quidem excelsorum templorum erectionibus, illi vero variorum unionum ornatibus, alii gemmarum & auri contextibus, alii præclaro pictorum artificio, alii aureis argenteisque donariis, alii sericis bombyciniisque texturis, & (ut uno dicam verbo) omnes in martyrum honorem pro cujuslibet opibus & voluntate invicem vincere contendant, quo affectionem erga sanctos hos clare ostendant, referantque pro corruptibilibus immarcescentia, pro temporariis ea quæ finem non habent, præmia: talibus enim donis admirandi isti suos amatores rursum afficere solent.

ANNO CHRISTI 787.

Ex eodem commentario de iisdem sanctis miraculum trecentesimum sextum, cujus initium.

Alexandriam Ægypti & Libyæ metropolim. Et paulo post: Igitur cum venissemus in templum quoddam absoluti operis, forma quidem tremendum & supra modum splendidum, altitudine vero in cœlum usque ascendens, ingressi singula perlustrantes, ecce imaginem maximam & mirificam vidimus, repræsentantem in medio quidem picturam Domini Jesu Christi: Christi autem matrem & dominam nostram deiparam semper virginem Mariam a sinistris, a dextris vero Baptistam Salvatoris nostri præcursorem, qui in utero saltu illum indicaverat: præterea apostolorum & prophetarum choros aliquot & martyrum cœtus, qui ante imaginem collocati, genibus flexis & capitibus in solum inclinatis, ante Dominum procidebant. Et paulo post: Et tertio ad imaginem venientes, prædictis verbis modisque usi sunt, horamque longam obsecrarunt, & declinati, hoc solum, quod jubes Domine, clamabant. Christus vero commiseratus annuit, & ante imaginem inquit: illi date. De terra itaque surgentes martyres, primo quidem gratias agebant Deo nostro, qui eorum preces exaudivisset; deinde gaudentes & exultantes, ecce (ajunt ad me) gratiam Deus tibi dedit: ingredere itaque Alexandriam, & in magno templo jejunus dormi, parumque olei ex lampade, quæ supra Salvatoris imaginem accensa dependet, in ampulla sumpto, rursus jejunus ea quæ hic sunt, auferes; & hoc pedes ungens, donum sanitatis consequeris. Et paulo post: Ipse vero surgens post somnum lampadis oleum sumpsit, & ad sanctorum fanum veniens, manus & pedes inunxit, & confestim Da morbo liberatus, valetudinem bonam recuperavit.

Tarasius sanctissimus * patriarcha dixit: Omnia vera dicit, quæ de decore sanctarum domorum, picturarum, reliquarum artium, item donariorum celebritate locutus est.

* Patriarcha

Thomas religiosissimus monachus, presbyter & vicarius summorum sacerdotum orientis, dixit. Hæc ipsa imago, patres reverendi, Alexandriæ in templo dicto Tetrapylo etiam hodie exstitit, omnesque morbos curat.

Sancta synodus dixit: Gloria Deo, qui etiam per imagines sanctorum miracula perficit.

Eustathius venerabilis monachus, presbyter & præses mansionis Maximi, dixit: Et ego, patres sancti, ejusdem patris librum affero, continentem multorum sanctorum virorum vitas: & si placet, adducatur.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Stephanus itaque monachus acceptum librum legit.

Ejusdem patris nostri Sophronii e limonario.

Dixit abbas Theodorus Æliotes, quod erat quidam inclusus in monte olivarum, pugil egregius: oppugnabat autem eum dæmon scortationis. Quodam itaque die cum vehementer

Digitized by Google

ANNO CHRISTI

insultaret illi dæmon, senex lamentari cœpit dixitque dæmoni: Quousque non relinquas me? Absiste posthac a me, jam enim mecum consenuisti. Dæmon oculari aspectu videndum illi se tradens, dixit: Jura mihi quod ea quæ tibi dicam, nemini significabis, & non amplius tecum pugnabo, & juravit illi senex per eum qui in altissimis habitat, se nemini dicturum. Tum illi dæmon dixit: Imaginem istam, si nolis me tecum luctari, cave amplius adores: habebat autem imago figuram dominæ nostræ deiparæ virginis Mariæ, gestantem Jesum Christum. Dixit illi inclusus: Apage, res erit mihi curæ. In sequenti autem die rem abbæ Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, significavit, omniaque patri retulit, senex autem pater incluso dixit: Vere pater delusus es, quod dæmoni juraisti; tantum hoc unum bene fecisti, quod confessus es: proficerit autem tibi, ne finas in hac civitate amplius lupanar, neque egrediaris, quin adores Christum Jesum Dominum nostrum cum matre sua in imagine. Confirmatoque eo ac animato plurimis verbis, ad proprium locum concessit: dæmon autem illi iterum apparuit, dixitque: Quid agis maledice? numquid juraste mihi, nemini te dicturum? quo pacto autem hæc effutiisti? dico tibi maledice, in die judicii tamquam perjurus condemnaberis. Inclusus respondit: Quod juravi, juratus sum: quodque pejeravi, novi: verum Dominum meum & creatorem non abjuravi, te vero non audio.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, dixit: Quemadmodum monilia aurea, ita divini nostri patres in sanctorum adorationem contendunt.

Joannes religiosissimus monachus, presbyter & vicarius summorum sacerdotum orientis, dixit: Sed & aliud indicant etiam verba patris nostri Sophronii, quod scilicet præstat jurantem pejerare, quam plane juramentum in destructionem venerandarum imaginum servare. Hoc autem dico, quia hodie quidam juramento idem statuerunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quandoquidem noverat bonitatem Dei, qui pœnitentes facile recipit, hujus gratia statuit impium juramentum transgrediendum: & nunc qui in hæresim hanc conjuraverunt, si aliud peccatum non fecerint, facilis erit excusatio, habebunt quod dicent. Quod si vero aliis peccatis graventur, utinam Deum placent, petantque remissionem illegitimi juramenti.

Theodorus sanctissimus episcopus Subriton, dixit: Coryphæus apostolorum Petrus negavit quidem, sed pœnitens receptus est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Herodes bene juravit, sed perit. Petrus autem negans Dominum cum jurejurando, deinde regressus, postquam flevisset, servatus est. Omnem enim iniquitatem bonus Dominus remittit, si quispiam ex toto corde pœnituerit.

Sancta synodus dixit: Recte, domine, nam sic & nos sancta scriptura docet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Princeps primus theologiæ divus Joannes dixit: *Filioli, si dixerimus quod peccatum non habemus, mendaces sumus.* Igitur si Deum invocaverimus pro peccatis nostris, propitius nobis erit, & connivebit ad peccata nostra.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Multis precibus opus habemus, o pater: multa enim mala fecimus, quin etiam continua pœnitentia & confessione indigemus. ACTIO IV.

Leo sanctissimus episcopus Phoceæ dixit: Scriptum est, quod *falsum jusjurandum non amabitis*: hujus gratia, fallum nostrum juramentum, veluti nullum habens robur, remittetur. Exod. 8.

Joannes religiosissimus monachus, presbyter & vicarius orientis, dixit: Si jusseritis, fiat excussio de jurando.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: De eo jam dictum est. Verum quia plura restant excutienda, ad propositum redeamus.

Theodosius diaconus, monachus, notarius & oratorii custos legit.

Ex libro miraculorum SS. Cosmæ & Damiani.

Vir quispiam admodum mansuetus fistula in junctura coxæ laborabat: cumque multorum curationes frustra tentasset, medicorumque novaculis annis quindecim esset scissus, exhaustus, & superatus malo, videns ulcus in dies augeri, jamque pro uno foramine quatuor aut sex oscula aperta, perque unum eorum potum etiam & cibum quandoque reddi, medicosque dicentes malum prævalere, neque hominum manu superari posse; desperabundus, statuit deinceps abstinere: Multis autem consulentibus, ut divorum Cosmæ & Damiani famulorum Dei templum sacratum adiret, statuit secum consiliis amicorum (res enim multi consilii necessitas) acquiescendum. Videt igitur per somnium viros Dei sibi adstantes, dicentes: Adesdum ad nos, & sanaberis. Hac itaque adhortatione confisus, insigne templum divorum accedit, quotidie ad eos supplicans, quo posset a morbo liberari. Cum autem jam multos dies frustra preces fudisset, neque quidquam, quod solatio esse posset, percipere: egressus ædem sacram, videt in porticus limine a dextro latere imaginem Servatoris nostri positam; picta autem erat & sancta deipara domina nostra, beatique viri Cosmas & Damianus, & quidam ex magnatibus, qui tabulam suspenderat, Leontius nomine. Oblectationibus igitur rursum factis, amareque illacrymans multis horis, rogat sanctos, ut voti fiat compos. Digressus autem ad cubiculum domus suæ, vidit nocte sanctos viros Dei ad se venientes, in medio autem virginem matrem dicentem ad illos: En hic est, suppetias illi quam primum ferte.

Idem iterum ex miraculis Cosmæ & Damiani legitur de uxore Constantini Laodicensis. Contigit virum quemquam in militari scientia approbatum, nomine Constantinum, singulariter erga sanctos Dei Cosmam & Damianum affectum, perpetuoque eorum intercessionem imploratem, extra regiam hanc civitatem exercitus sibi commissi causa proficisci, qui & imaginem sanctorum secum etiam peregre ferre solebat. Cum autem venisset in Laodicensium civitatem quamdam, quæ Trimitaria dicitur, hæreretque ibi paulo longius ob mandata quæ procuranda susceperat, uxorem ibidem duxit. Quæ cum paulo post ex maxilla sinistra dolere cœpisset, jamque in abscessum malum vergeret, viro sæpe questa de doloribus: tandem cum adiit, fassaque est, se eos dolores amplius ferre non posse. Is vero illi respondens, consolansque, quatenus fieri posset, ait: Quid vis faciam uxor? nescis nos pere-

Matth. 26

Marc. 6.

1. Joan. 1.

ACTIO IV.

peregre esse, neque domi nostræ? si quidem in nostra civitate viveremus, possem ego cerea sanctorum meorum Cosmæ & Damiani imagine omnes dolores tuos sedare & auferre: hæc autem fidelis existens, miratusque subitæ sanitatis per sanctos Dei promissionem, rogavit, ut in sancta beatorum æde, postquam reversi fuissent, preces fundere sibi liceret. Compuncta enim animum ex auditione tantummodo de viris sanctis, quievit. Postera autem nocte se somno ubi composuisset, videt tremendos hos & magnos medicos & famulos Christi Cosmam & Damianum, ea qua pinguntur figura, lecto suo assistentes, & dicentes illi: Quid habes? quid torqueris? quid virum tribulas? en adsumus vobis, nihil est quod sitis soliciti. Hæc cum dixissent, abierunt. Hæc vero cum de somno surrexisset, maritum studiose de viso interrogavit, de forma sanctorum Cosmæ & Damiani, de historia, & ratione qua consolationem ferunt ægris. Ad quæ cum vir respondisset, ipsa quoque cetera, quæ per visum cognovisset, exposuit. Postea autem maritus cogitans & recordatus, quod in manicis sub axilla figuram sanctorum ferret, manicam excussit, uxorique imaginem ostendit: hæc autem cum vidisset, adoravit, & cognovit vere omnia quæ cum sanctis & secum essent acta.

Joannes venerabilis monachus, locum tenens summorum sacerdotum orientis, dixit: Satis aperte declaratum est nobis, per imagines quoque suas sanctos miracula designasse. Siquidem per imaginem mulierculæ apparentem, hanc curarunt.

Manzon sanctissimus episcopus Praenon dixit: Postquam ego e regia urbe profectus in civitatem meam pervenissem, subito morbo adeo correptus sui, ut amicorum jussu testamentum condere cogerer: sed jussi, ut inferrent ad me sanctam Servatoris nostri Christi imaginem; quam cum vidissem, dixissemque: Domine, qui das sanctis gratiam, respice me: imposuissemque loco dolenti, morbus ab eo repulsus est, & sanitatem recuperavi.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ dixit: Et nobis hoc perceptum est, factum enim est non longe a nobis.

Theodosius diaconus, monachus, & armarii custos sacrarii patriarchici, ex eodem passionis libro, de muliere quæ torminibus agitabatur, legit.

Rom. 5. Paulus sapientissimus doctor & columna ecclesiæ clamat: *Spes non pudefacit, quia charitas Dei effusa est in cordibus nostris*: ejusmodi spem habens fidelis quædam mulier, cum continuis torminibus vexaretur, ob singularem erga sanctos Dei Cosmam & Damianum affectionem, perpetuo precibus apud eos solicitabat, eorumque templum frequentabat, quo posset aliquando a tam sævo malo liberari: nec satis fuit quod in singulos dies eorum templa frequentabat, quin etiam omnibus ædium suarum parietibus imagines eorum appinxit: insatiabile siquidem desiderium ejus erga sanctos Dei apparebat. Neque hoc reprehensione dignum censebitur, quandoquidem in animi simplicitate id quod esse incredulum potest, judicatur. Contigit autem quodam tempore, ut hæc internis affectionibus supra modum cruciaretur: cumque præ torminibus in grabbato sese volveret, erigens sese præ pœnarum magnitudine ad locum repere cœpit, in cujus parietibus sanctorum effigies depinxerat, fide usa pro scipione. Chrisma autem accipiens in aquam effudit, illamque bibit, & confestim sanitati sanctorum intercessione restituta est. Hæc ergo postquam convaluisset, in magnam ecclesiam ascendit, omnibusque indicavit, quanta beneficia curationis erga eam sancti præstitissent.

ANNO CHRISTI 787.

Simeon venerabilis monachus, presbyter, & præses mansionis Choræ, librum obtulit, quem acceptum Victor Dei amantissimus diaconus & notarius sancti patriarchici secreti, legit.

Beati patris nostri Joannis Chrysostomi oratio in pelvim, cujus initium.

Omnia facta sunt ad gloriam Dei, utilitatem vero nostram. Nubes in pluviarum administrationem, terra in fructuum productionem, mare in mercium copiam, omnia tibi serviunt Deo, imo imagini Domini. Non enim cum regiæ imagines & figuræ in civitatem afferuntur, magistratus & populus gratulabundus tabulas veneratur, neque ex cera fusilem imaginem, sed regiam figuram: sic & creatio non terrestrem formam, sed cælestem characterem veneratur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Libri isti qui lecti sunt, ex templo sunt sanctorum Anargyron in hac regia civitate: clerici autem loci illius eos attulerunt, ut in sacra synodo legerentur.

Sancta synodus dixit: Oportebat eos libros afferri: nam ad utilitatem omnium lecti sunt.

Petrus venerabilis lector & notarius sacri patriarchatus, legit.

Ex quarto libro contra Arianos verba divi Athanasii, cujus initium.

Cum judicatum semel sit Arianorum insanias ab ecclesia defeciviſſe. Et post alia: Hoc aliquis ex imagine imperatorum clarius & attentius cognoscere possit. Nam in imagine regis forma & species est, in rege vero ea quæ est in imagine, forma existit: impermutabilis autem est in imagine regis similitudo, ita ut qui imaginem inspexerit, ipsum quoque regem simul inspiciat. Rursus qui regem conspicit, novit eum esse quem in imagine conspexerat. Quandoquidem autem ex eo quod similitudo non differt, volenti post imaginis inspectionem regem videre, recte dixerit imago: Ego in illo sum, & ille in me: & quod in me vides, vides & in illo: qui igitur imaginem adorat, adorat etiam ipsum regem. Illius enim forma & figura est imago. Paulo post principium.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc sane rerum natura docet, quod honor imagini exhibitus ad ipsum fontem primum referatur: quomodo etiam contumelia. Quæ autem pater dixit illo loco, ad exemplum quoddam pertinent similitudinis.

Epiphanius venerabilis diaconus ecclesiæ Catanes, locumque tenens Thomæ venerabilis episcopi Sardiniæ, dixit: Paradigmata de rebus coincidentibus & convenientibus dicuntur, quemadmodum divinus pater accipit regis imaginem.

Victor venerabilis diaconus & notarius legit.

Ex

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

Ex ſanctis Baſilii magni ad Amphilochium de ſancto Spiritu triginta capitibus. Ex cap. 18.

Paulo poſt Principia.

Quia rex dicitur etiam regis imago, neque tamen ob id duo reges: non enim ſcinditur potentia, neque honor diſtribuitur. Nam quemadmodum principatus nos conſervans, poteſtaſque una; ita & noſtra glorificatio, ſive laudatio una, & non plures: quam ob cauſam etiam imaginis honor ad primum veluti fontem dirigitur.

Joannes venerabilis monachus, presbyter & locum tenens orientalium ſedium, dixit: Librum quem in manibus ferimus, ab oriente adduximus, petimuſque ut legatur.

Conſtantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

Ex libro D. Baſilii contra Sabellianos, Arium, & impios alios, cujus initium.

Judaiſmus cum gentilitate pugnat, utraque autem cum Chriſtianiſmo. Et poſt alia: Sed veritatis termo utrinque contrarietates effugit. Ubi enim unum quidem principium, unum vero quod ex eo, & unum quidem originale, una vero imago, illic unitatis ratio non corrumpitur. Quapropter ex patre genitus filius exiſtens, & naturaliter exprimens in ſeipſo patrem, ut imago quidem, incommutabilitatem habet: ut vero genitum, conſubſtantiale conſervat. Non enim qui in foro regiam imaginem diligentius intuens, regemque illam dicens, eum qui in tabula pictus eſt, duos reges fatetur, nimirum ipſam imaginem, & eum cujus eſt imago: Neque ſi quis in tabula pictum indicaverit, dixerit que, ecce regem; ob id primum & verum exemplar, ipſum ſcilicet regem, appellatione privavit: profecto videtur magis honorem regis per ejuſcemodi confeſſionem ſtabiliviſſe.

Joannes tanctiſſimus presbyter, locum tenens epiſcoporum orientalium dixit: Falſa ſynodus ſparſerat hoc axioma: Quicumque imaginem Chriſti adorat, in duo Chriſtum dividit: & quicumque imaginem adſpiciens dixerit, aut inſcripſerit ei, hic eſt Chriſtus, Chriſtum dividit. Stultum id ſane eſt. Nam divinus pater Baſilius, veluti lampas & doctor eccleſiæ Chriſti, quique per Spiritum Sanctum ad divina initiatus eſt, honorem imaginum ad ipſum exemplar primum redire teſtatus eſt. Et qui imaginem regis contemplatus inſpexerit in ea regem, ſive adoraverit, non ſane duos reges aut adorat, aut videt, ſed unum regem tantum. Clare enim dixit beatus pater, quod & rex dicatur regis imago, neque tamen duo reges. Adeo ut tam clarum ſit, quod is qui adoraverit imaginem, & dixerit: Hic eſt Chriſtus; non peccaverit. Indicat enim quod Chriſtus verus eſt Dei Filius, & patri conſidens in cælis, idque in proprio ſuo corpore: verum per imaginem quæ per colores exprimitur, potentia ejus adoratur & glorificatur, & per ſenſum in cognitionem ejus poteſtatis pervenimus. Unde & beatus pater indicavit, non eſſe duas adorationes, ſed unam ipſius imaginis & primi exemplaris, cujus eſt imago.

Petrus & Petrus Dei amantiſſimi vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, librum obtulerunt, quem Demetrius venerabilis diaconus, notarius & armentarius ſanctæ magnæ eccleſiæ cuſtus legit.

Ex epiſtola beati patris noſtri Baſilii ad Julianum imperatorem apoſtatam.

Quemadmodum a Deo Chriſtianam & inculpabilem noſtram fidem veluti hæreditario jure accepimus, ſic confiteor, & in ea maneo. Credo autem in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum Sanctum. Unum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiam Filii incarnatam οἰκονομίαν. Deinde ſanctam Mariam, quæ ſecundum carnem illum peperit, hanc deiparam vocans. Suſcipio * enim ſanctos apoſtolos, prophetas & martyres, qui pro me apud Deum ſupplicant, quo per illorum mediationem propitius ſit mihi Deus noſter benignitſimus, & remiſſionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob cauſam & hiſtorias imaginum illorum honoro & palam adoro. Hoc enim nobis a ſanctis apoſtolis non eſt prohibitum, ſed in omnibus eccleſiis noſtris eorum hiſtorias erigimus. * eum

Gregorius venerabilis diaconus ſanctorum & laudatorum apoſtolorum legit.

Theodoriti epiſcopi Cyri, ex vita Simeonis, cujus initium.

Simeon inter præcipuos. Et poſt alia: Ajunt autem eum in Roma, maxima ſcilicet illa, tam fuiſſe fama nobilem, ut in omnibus etiam officinarum veſtibulis exiguas ejus imagines collocarunt, cuſtodiam quamdam & ſecuritatem rebus ſuis illinc promittentes.

Joſeph venerabilis monachus manſionis Herculii dixit: Et ego peccator librum affero qui vitam Simeonis in admirando monte continet: & ſi juſſeritis, legetur.

Sancta ſynodus dixit: Capita tantummodo hiſtoriæ referantur, ut domi ab omnibus poſtea legatur.

Colmas autem venerabilis diaconus & cubicularius legit.

Ex vita beati patris noſtri Simeonis in mirando monte caput centeſimum decimumoctavum, de muliere quæ in Rhoſopoli mirum in modum a dæmonio exagitata, & ſanitati reſtituta eſt, & multis annis ſterilis exiſtens concepit, & ob id imaginem in domo ſua ſancti viri collocavit, ad quam plurima miracula contigiſſe clarum eſt, quale de hæmorrhoiſſa quadam, quæ annis decem & quinque malo laborans, tantummodo inſpecta imagine ſanata eſt, adhuc beato patre vivente. Item aliter quidam Antiochenus civis mercator, qui cum dæmonio vexaretur, ad Simeonem conceſſit: a quo ſanatus, imaginem illi in veſtibulo ædium ſuarum poſuit, quam improbi quidam & infideles de loco deturbantes, valide puniti ſunt.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Hæc quidem, venerabiles patres, ex iis quæ lecta ſunt, & audivimus, & credimus. Et ego pro mea mediocritate, quæ contigere ſigna his non abſimilia, narrabo. Vir quidam Cyprius in Conſtantia urbe armentarius in facellum virginis deiparæ orandi cauſa conceſſit, & inter orandum ſuſpiciens imaginem, virginem ex coloribus in pariete expreſſam animadvertit, atque: Quorſum hæc?

Digitized by Google

ACTIO IV.

hæc? & stimulo, quo boves agebat, sublato, A imagini dextrum oculum exsculpsit: egressus autem templum, cum pecus pungeret, stimulus fractus est, parsque ea, cui ferrum infixum est, in hominem delapsa, in oculum illius dextrum infixa est. Hunc ego virum vidi, & unoculum esse etiamnum cognosco.

Alius quidam in civitate quæ dicitur Citium, die decima quinta mensis Augusti, cum festum virginis celebratur, ingressus templum ut velis ornaret illud, clavum in parietem malleo adigendo, frontem imaginis divi Petri in pariete depictæ transfodit. Funiculo itaque velo alligato, confestim illius caput frontemque intolerabilis doloris cruciatus invasit, qui constanter per duos festivitatis illius dies permansit. Episcopus autem Citii, re cognita, hominem increpavit, jussitque ut abiens clavum iterum eximeret ex imagine, quo facto, continuo dolor mitigatus est. Interrogetur, si libet, episcopus: adest enim in hac congregatione.

Interrogatus autem episcopus Citii, jurejurando affirmavit ita se habere in medio synodi.

Ante biennium duæ naves in Syriæ civitatem Gabala cum aliquot viris Cypriis navigaverunt. Cum autem in Gabala pervenissent, sagittarii aliquot Agareni circa mare deambulabant, & quidam eorum cum Cypriis ingressus templum in civitatem, cum vidisset in pariete pictam imaginem, quæsivit e Christianis, C quidnam prodesset ibidem imago, ad quem Christianus inquit: Veneratos eam juvat, ignominia vero afficientes nocet: ad quem Sarracenus ait: Eo ego effodiam illius oculum, ut cognoscam quid possit. Arrepto igitur conto quem manibus ferebat, in dextram imaginis oculum intrusit: quo facto statim quoque illius oculus dexter in terram cecidit. Ipse quoque ardenti febre correptus, a comitibus suis ad propria reductus est. Hæc nobis narrarunt redeuntes Cyprii, qui triginta duo numero fuere.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes librum attulit, quem acceptum Gregorius Dei amantissimus diaconus sanctorum apostolorum D legit.

Ex oratione divi Basilii in beatum martyrem Barlaam, cujus initium.

In fine orationis. Prius quidem sanctorum mortem. Inter reliqua: O clari athleticorum recte factorum pictores, exurgite, vestris artibus militis mutilatam imaginem magnificate. Obscurius a me corona dignum virum descriptum, coloribus artis vestræ lucidum & splendentem facite. In ostendendis præclaris facinoribus martyris, victrix abeat pictura. Gaudeo in hoc certaminis genere me vobis esse inferiorem. Videam manus exactissimum opus, quo certamen pingitur: videam clariorem pictum in vestra imagine pugilem. Lugeant dæmones, claris martyris facinoribus per nos ostensis attoniti. Inscribatur etiam tabulæ, qui certaminibus præsidet, Christus, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Leo sanctissimus episcopus Phoceæ dixit: Scriptum est, *In duobus aut tribus testibus stabit omne verbum*. Hodie autem nobis plurimi sacrati libelli oblati sunt, qui mentes nostras irrigaverunt, & satis de sanctarum imaginum firmitudine docuerunt.

Deut. 17 & 19 Matth. 18.

Et Petrus lector librum ex vita sanctæ Mariæ Ægyptiacæ legit, cujus initium. ANNO CHRISTI 787.

Mysterium regis celare decorum. Inter cetera. Rom. 12.

Alios quidem, nemine impediente, templum recepit, me solam autem miseram non admisit, veluti si copiæ militares in hoc suborn atæ essent, quo mihi ingressum præcluderent: ita me turbæ vehementia coarctabat; quamobrem in proaulium sive vestibulum templi me recipere coacta sum. Deficiebam enim ex populi impetu & impressione, ab ea quam intuli, & sustinebam. Adeo violenter mecum agebatur. Stabam autem in angulo quodam aulæ ipsius templi, atque ita adhuc vix a populi tumultu me defendere potui. Cumque sursum aspicerem, intuita sum vivificum illud lignum, statimque ratio salutaris oculos mentis meæ terigit, cum indicaretur mihi, cœnositatem & impuritatem operum meorum in causa esse, quamobrem a templo secluderer. Cœpi ob id flere & lamentari, pectusque tundere, gemitusque ex fundo cordis depromere. Cum autem lacrymarer, ecce in superiore loci, in quo stabam, parte imaginem sanctissimæ deiparæ stantem conspexi. Loquor autem ad eam, non conniventibus oculis eamdem inspiciens: O virgo domina, quæ Deum Verbum juxta carnem peperisti, novi profecto, novi non esse decorum neque rationabile, me sordidam adeo & inquinatissimam feminam, imaginem, corpus & animam castitatis tuæ & semper virginitatis continentem inspicere. Justum enim est impuram adeo me a tua castitate & munditia odio haberi & execrari. Verum quandoquidem (ut audivi) propter hoc Deus, quem tu genuisti, homo factus est, ut peccatores ad pœnitentiam vocaret: auxiliare mihi soli, & non habenti qui mihi suppetias ferat: jube ut mihi quoque contingat in templum ingressus: fac ne priver aspectu ligni, in quo juxta carnem affixus fuit, quem tu genuisti, proprium suum sanguinem in redemptionem mei effundens. Jube ut & mihi quoque fores pateant, ut & divinam illam crucem adorem. Do enim fidejussorem tibi Deum, qui ex te ortus est, me non amplius corpus hoc meum turpi commixtione conspurcaturam. Verum ut tantummodo crucem Filii tui inspiciam, confestim mundo omnibusque rebus mundi valedico & renuncio. Quin etiam extemplo, quo me sponsor ille salutaris jusserit & duxerit, abeo. Hæc cum dicerem, flagrans quædam redundantia fidei in me succrevit, confusaque Deiparæ commiseratione, e loco illo, in quo stabam, me movens, precesque continuas fundens, me turbæ ingredientium injicio: neque quisquam erat qui me impelleret, aut a quo ego truderer aut premerer: neque quisquam qui me prohiberet, quo minus ad valvas, per quas in templum itur, appropinquarem. Me igitur & horror animique ecstasis invasit, totaque contremiscere & conturbari cœpi: quantum autem viribus poteram, junxi me ad januam, & quæ antea mihi aditum negabat, nunc vita est recipere, idque adeo libens. Deinde procedens, ingressaque sancta sanctorum, sancta crux vivifica me ut eam aspicerem dignata est, divinaque illic mysteria inspexi. Quantum autem fieri potuit, ad pœnitentiam me convertendo, in terram prostravi, sanctumque illud pavimentum osculata sum. Post id autem egressa, ad locum sponsionis properando, in quo chirographum sponsio-

Matth. 9.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

sionis scriptum erat, genibus inclinatis coram A ter sancta virgine deipara, verbis istis usa sum: Tibi quidem, o bonarum rerum amatrix domina, quæ tantam mihi præter meritum humanitatem exhibuisti, preces meas nec rejecisti, gloria: vidi enim gloriam, quam nos prodigæ pudicitiæ videre non debeamus: tibi, inquam, & Deo qui propter te peccatorum pœnitentiam admittit, gloria. Quid enim ego infelix peccatrix ultra possum aut excogitare, aut loqui? Jam autem, o domina, tempus est, ut sponsioni satisfaciam: tu vero me quo placuerit, ducito: esto mihi salutis magistra, mihi viam, quæ ad pœnitentiam ducit, indica. Hæc cum adhuc in ore haberem, procul audivi vocem clamantem: Siquidem Jordanem B transieris, requiem invenies bonam. Ego vero vocem eam exaudiens, cum lacrymis clamavi, & ad Dominum vocem intendi: Domina deipara ne me relinquas. Hæc cum dixissem, aulam templi egressa festinabunda abii.

Joannes religiosissimus monachus, & vicarius summorum episcoporum orientis, dixit: Talem imaginem nos vidimus in sancta Christi Dei nostri civitate, eamque sæpius salutavimus.

Stephanus Dei amantissimus diaconus & referendarius sacri secreti legit.

Ex martyrio beati martyris Procopii, cujus initium.

Per ea tempora regnum obtinebat Diocletianus tyrannus, inter cetera: Neanias gaudio magno perfusus, & fide audens rem bene gessit. Similiter illius omnes comites: ea autem nocte cum militibus reversus est. Venit autem in Scythopolin, & omne sodalitium aurifabrorum & argenti sutorum convocans, interrogavit autem dicens: Potestisne mihi facere vas aliquod, quod ego tradam vobis? Illi vero hominis austeritate deterriti, communi consilio statuerunt apud illum unum ex omnibus, quem optimum artificem existimabant (nomen illi Marcus erat) dicentes: Si quis est qui voluntati tuæ, dominæ, satisfaciet, hic D erit. Et paulo post: Marcus autem nequaquam obedire volebat * juveni. Persuasit tamen tandem is dicens: Hoc mysterium regi usque ad vitam nunquam revelavero. Persuasus itaque Marcus, in abdito ex auro & argento nocte crucem fabricavit. Cum autem opus consummatum erigeretur, tres in eo imagines apparuerunt. Scriptum autem erat Hebraica dialecto in superiore parte, Emmanuel; & utrinque in summitate alarum, Michael & Gabriel. Voluit autem Marcus, sibi timens, expungere imagines, verum non potuit. Confestim enim manus illius sicca permansit. Sub gallicinium autem dux qui dicebatur Neanias, ad ædes Marci, quo crucem auferret, properat. Videns autem illam, protinus adoravit. Ait autem ad Marcum: Quæ sunt hæ personæ? quæque hæc inscriptio? Domine in qua hora crux a me erigebatur, imagines istæ per se enatæ sunt, neque ego cognosco, quænam aut cujus sit inscriptio. Neanias vero cognoscens virtutem quamdam in his esse, adorata cruce, Marco artifici copiosam mercedem solvit, profectusque est in civitatem suam.

Stephanus religiosissimus monachus & librorum custos sacri patriarchii, legit.

* Nemine

*Ex vita beati patris nostri Theodori archimandritæ monasterii * Sicanon, cujus initium.*

Benedictus Deus & pater Domini nostri Jesu Christi. Inter alia: Cum autem natus essem annos circiter duodecim, lethales bubones homines istius loci invaserant, quo & ipse graviter usque ad mortem laborare cœpit. Itaque illum ad templum beati Joannis Baptistæ, quod erat prope oppidum, ducunt: deposuerunt autem eum in limine ingressus altaris: supra illum vero locum in trabe crucis imago Salvatoris nostri Jesu Christi stabat. Eo autem ex bubone ejulante, instillarunt in illum guttas roris ex imagine: confestim autem gratia Dei levius a dolore se habuit, sanitatique pristinæ restitutus est, domumque reversus est. Paulo post autem cum imitari cuperet Davidem in hymnorum melodia, psalterium discere cœpit. Ipse autem difficulter & cum summo labore discebat: cum autem usque ad psalmum decimum sextum processisset, decimum septimum tandem transire non potuit. Igitur meditabundus in oratorium sancti martyris Christophori, quod prope oppidum erat, concedens, in faciem se projiciens, Deum precabatur, uti illum docilem & facile apprehendentem in psalmorum meditationem redderet. Benignus autem Deus C & amator humani generis, qui dixit, *Petite* Matth. 7 *& dabitur vobis*, petitionem illius exaudivit, eique adfuit. Cum autem jam a pavimento se levasset, inque Dei imaginem intentius spectaret, dulcedinem sensit melle suaviorem ori illius insertam. Ipse autem cognita gratia Dei, assumptaque dulcedine, Deo gratias egit, & ab illa hora facili negotio & docililer psalterium didicit.

Cosmas Dei amantissimus diaconus cubicularius legit.

Epistola Gregorii sanctissimi papæ Romani ad sanctissimum Germanum patriarchum Constantinopolitanum.

Quanta qualisque animi delectatio, cum venerabile tuum & honorificum nomen exaudio, quod mihi gratiam annunciat, non possum satis declarare. Hanc enim nunciationem, quæ & nuper te tuis venerandis literis mihi evangelizata est, plurimo gaudio & exultatione suscepi, & præ gaudio nimio spiritus meus resocillatus est. Deinde in cælum oculos sustollens, gratiarum actionem Deo omnium rerum principi dixi, qui ita in omnibus beneplacitum suum facit, & nobiscum usque ad finem adest: hic enim omnia vestra ad lucem perducit: hoc est enim quod nostu diuque precor, neque unquam ab hac intentione cesso. E Confido enim in Christum, neque ab eo absistam. Testatur idem suavis illa & honesta in singulas horas tuæ probitatis recordatio, o benedicte & Deo amate frater: hanc enim in labiis habens non possum dimittere, quin per literas subinde te alloquar. Non enim mihi solummodo hoc utile est, sed omnibus, quod tam insignem ecclesiæ propugnatorem te habeant, ut recte tua certamina omnium ore celebrentur. Maxime autem in hoc certamine, in quo quamquam multa passus sis, & pro benefactis injurias acceperis, tamen laudandus es, quod ad summam felicitatem res perduxeris.

Digitized by Google

ris. Cecidit enim impietatis præcurſor. Nam poſtquam putabat juxta ſuam voluntatem omnia peragere, ex alto in profundum ruens, & viribus comminutus, cecidit ſpe ſua inſigniter fruſtratus. Audivit autem ab eccleſia, quæ & Pharao Ægyptius tyrannus prius, Moſe illi accinente, audierat: Dixit inimicus, *Comprehendam, dividam ſpolia, implebo animam meam.* Acclamabatur autem illi, veluti diabolus ipſe foret, hæc prophetica execratio: *Propter hoc auferet te uſque in finem, evellet te & transferet e tabernaculo tuo, & radicationem tuam e terra viventium.* Ita ille præter ſpem fruſtratus propoſito ſuo, ſecundum ſpem periit, idque fortitudine propugnationis quæ venit deſuper, qua ad ſummam pervenit excidionem, ut de eo verum eſſe videatur, quod per ſcripturam dictum eſt: *Telum potentium imbecillum redditum eſt, & impotentes ſuccincti ſunt fortitudine.* Ob id nihil eſt quod contra impietatem eorum qui cum Deo pugnant, Deum eſſe imbecillem credamus. Et ſi in inanes totus mundus cum Deo pugnare dicitur, quare tu qui ſanctificatus es, cum Deo hoſtes non poſſes ſuperare? Bellum enim erat cum impiis, in quo licet non aperte, inſignem tamen belli ſocium habuiſti Deum noſtrum Chriſtum, cujus quidem laborum inſigne geſtaſti, ipſam dico vivificantem crucem, magnum illud poſt mortem illius trophæum, in quo mundi fines quadripartito deſcripſit, partes etiam ejus literis tres indicavit. Deinde etiam ſanctam omnium dominæ cellæ Dei matris imaginem, cujus faciem divites populi ſupplicant. Sanctum enim eſt, ut patribus videtur: nam quicumque eam ita venerantur, his ſine dubio magna retribuit. Quandoquidem imaginis veneratio in prototypum, juxta magnum Baſilium, redit. Pietate enim plenum eſt venerandum picturarum argumentum, ut auctor eſt Chryſoſtomus. Si quis alius, ego certe, inquit, ex cera fuſilem picturam pietate plenam amavi. Vidi enim angelum turmas barbarorum in imagine perſequentem, & David vere dicentem: *Domine in civitate tua imaginem eorum annihilabis.* Neque unquam eccleſia erravit in hoc, quod dixerit Deum nobis imagines conceſſiſſe; neque etiam hoc ethnicam traditionem ſapit: nam & in Paneadem civitatem hæmorrhoiſſæ imago tranſmiſſa in memoriam miraculi, quo herbæ excrescentes omnibus ægritudinibus auxiliares erant, celebrabatur: idque ſumma erga nos Dei bonitate. Ergo eccleſiæ capita & columnæ talia fieri permiſerunt & tradiderunt, ut in omnium oculis ejuſcemodi picturæ exhiberentur, ſacer ille & venerandus typus, quo juxta humanitatem Chriſtus qui peccata mundi abſtulit, velut columna erigerentur, per quam humilitatis Dei altitudinem noſceremus, & diſpoſitionem illius incarnationis in memoriam reduceremus, inque agnitionem ſacratæ mortis illius veluti manu duceremur, quemadmodum ad eam quæ illius contigit, liberationem: neque tamen in hoc quidquam, quod a divinis diſcordat, dicitur. Si enim prophetica præconia eventum non aſſecuta ſunt, ne ſcribantur res ipſæ ad demonſtrationem eorum quæ nondum contigerunt: hoc eſt, niſi incarnatus eſt Dominus, ne figuretur illius juxta carnem imago. Si in Bethlehem non natus eſt ex glorioſiſſima virgine deipara, neque magi munera obtulerunt, neque paſtoribus aſſiſtit angelus, turbaque cæleſtis exercitus hymnum nato puerulo cantarunt: ſi non in brachiis is qui cuncta portat, geſtatus eſt, neque lacte nutritus eſt, qui dat eſcam omni carni; neque etiam illa pingantur. Si non a ſene ſuſceptus is qui vitæ & mortis omniumque princeps & Dominus eſt, fuit, (ſimul ab ipſo cognitus, cum ab eo liberationem, diſſolutionemque precaretur) ipſum prædicavit: ſi non in Ægyptum a matre deportatus, & rurſus ex ea rediit, Nazarethque habitavit, coloribus non effigietur. Si non mortuos ſuſcitavit, ſi non diſſolutos reſtituit, ſi non lepras mundavit, & cæcis oculos reddidit, & impeditam linguam ſolvit, item greſſus claudorum firmavit, dæmoniaque exegit, aures ſurdorum aperuit, cuncta ultra fidem hominum divinis ſignis egit, non pingatur. Si paſſionem volens non ſubiit, & infernum non deſpoliavit, & ubi reſurrexiſſet, in cælum aſcendit, unde venturus eſt judicaturus vivos & mortuos, non per picturam indicetur. Neque etiam earum rerum figuræ & hiſtoriæ picturis & coloribus repræſententur. Hæc autem cuncta ſi facta ſunt, magnumque hoc pietatis myſterium eſt, utinam fieri poſſit, ut & cælum, & terra, & aqua, omnia quoque animantia & plantæ, & ſi quid aliud eſt, ſive per colores, ſeu per picturas aut voces poſſet narrare. Siquidem earum rerum quæ non ſunt, effiguratio, imaginativa pictura vocatur. Quam ſane & Græcorum fabuloſitas poeſim tacentem eſſe dixit: Neque tamen volumus, ut in eccleſia Chriſti idolum aliquod ſit, abſit. Non enim vaccas adoravimus, neque vitulum in Choreb fudimus, neque Deus nobis factitius exiſtimatus eſt, neque rurſus ſculptili procidimus, & Beelphegor initiati ſumus, neque filios noſtros & filias noſtras unquam dæmoniis obtulimus, ut nobis ea quæ in Salomonem dicuntur, objici poſſint: neque a nobis terra ſanguine cædium perfuſa eſt, aut imaginem fecimus quadratam continentem idolum, nec in templum hoc induximus, neque impuritatem ſerpentium aut volatilium parietibus templi inſcripſimus: neque Ezechiel ſpectavit nos Adonim lamentantes, & thymiama Soli offerentes. De quibus inquit apoſtolus: *Servierunt in calenda creaturæ, creatorem relinquentes.* Neque etiam imagines duarum meretricum Olodom & Olibas in Ægypto ereximus, aut has adoravimus; neque lacrificia a nobis Bel in Babylone, neque Dagoni in Paleſtina obtulimus, neque etiam aliis gentium diis ſubjecti ſuimus. Non ſunt iſta, vere non ita ſe habent: nemo hac de re nos accuſet. Non enim iis rebus quæ nihil ſunt, nomen illud quod ſupra omne nomen eſt, * inferius Chriſti populus uſque in hunc præſentem diem judicat, ſed vivificantem Trinitatem colimus & adoramus. Abſint impura illa a nobis. Modus enim quo idola colantur, ſatis manifeſtus eſt. Chriſtianis autem pietatis ſtudioſis omnium Dominus eſt quem adorant. Quod ſi autem quiſpiam Judaico animo nobis objiciat ea, quæ in eos qui inſano in idola amore ferebantur, dici ſolent, eccleſiamque noſtram idololatriæ, propter venerandarum imaginum divina & admiranda ad promotionem & adductionem ad pietatem ſtudia, accuſet, habeatur hic non alius ac canis oblatrans, & ut in funda a nobis quam procul abjiciatur. Utinam ſane & Iſraelem Judæus imitetur, cui juſſum erat per viſum,

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

Exod. 32.

Matth.

2 Reg. 19.

Exech. 8.

Rom. 1.

Epiſt. 69.

Daniel. 14.

Jud. 16.

* † Redundare vox ea, *inferius*, videtur. H

Luc. 2.

De Spiritu Sancto c. 27. ad Amphil. ſer. 8 quod unori & veteru &c. prope finem.

Pſalm. 73.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787

ACTIO IV

sum, ut Deum typica commemoratione adoraret, neque vitulum & mulcas ante tabulas teſtamenti extuliſſet. Utinam ſacrum altare illi placuiſſet, & non vaccæ Samariæ: utinam virgam Aaron aſpexiſſet, & non Aſtaroen. Profecto longe honeſtius & juſtius fuiſſet illis, petram, per quam Deus aquam dedit, ſalutare, quam Baal. Utinam ſatius duxiſſent virgam Moſis inſpicere, & vas aureum, & arcam, & propitiatorium, & velum, & ephod, & menſam, & tabernaculum interius exterioſque, quæ omnia in honorem Dei, quamvis manu hominum erant facta, & ſancta ſanctorum vocabantur; deinde etiam ſculpta cherubim, quorum mentionem facit apoſtolus, cum ait cherubim, gloriæ inumbrantia propitiatorium, quæque gloriam Dei provehere ex ſcripturis docti ſumus: quam coram idolis procidere, in eiſque adorandis ſanctitatem collocare. Omne enim opus quod in nomine Domini factum eſt, venerandum & ſanctum eſt. Quid opus eſt multis verbis? Maxime autem ad virum in divinis eruditum & electum vas Dei, quique gratiam Spiritus Sancti accepit. Non ſane neceſſarium eſt deſcendere ad divinorum decretorum profunditates, cum tu ad altitudinem ſcientiæ, Deo duce, facile aſcendas. Sed hæc hactenus: ad id autem quod principio dicebamus, revertamur. Propugnatricis illius ſanctæ & omnium Chriſtianorum dominæ miranda facta, quæ in te declarata ſunt, per quæ tu quoque contra hoſtes ſervatus es, non ſunt reticenda. Illi enim, cum inſania multa tumultuarentur, tantum invenerunt in ſe adverſitatis hoſtilis, quantum eorum cauſa injuſtitiæ habuit. Neque hoc tamen mirandum eſt. Nam ſi * Betula per manus Judith Iſraelitidos mulieris ſervata eſt, cujus opus Holophernis erat ſublatio, & per ea tempora ob id ſalus Iſraelitis vocata eſt; quomodo non oportebat & tuam ſanctitatem, hujuſcemodi propugnatrice utentem, hoſtibus civitatis prævalere, ipſamque victoria coronare? Sane ipſius ſanctis intercedentibus, omniumque ſanctorum precibus, potens in bello Deus noſter ſortis & longanimus duxit te ſuper Joſeph, & tamquam ovem cuſtodiet te in longa etiam tempora, ut Chriſtianorum rempublicam univerſalem beneficiis afficias, & ad divinam regulam cuncta diſpenſes. Simul autem invicem exhortemur, ut mandata quæ a ſanctis patribus accepimus, ſervemus, errantesque in viam rectam ducamus, pro quo tibi gaudium & oblectatio & bonorum fruitio, o pater ſanctiſſime, & omnibus Chriſtianis expectate.

Judith. 9.

* Bethulia, vel Bethalia Judith. 13. & 15.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Petrum divinum apoſtolum imitatus & hic beatus pater, buccino nobis ex urbe Roma veritatem cecinit.

Theodoſius religioſiſſimus monachus & notarius legit.

Epiſtola Germani ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos ad Joannem epiſcopum Synadon.

Epiſtolam ſanctitatis tuæ Taraſius glorioſus patricius nobis tradidit, in qua de * Theophilo epiſcopo Nacoliæ ſcriptum fuit. Significamus autem hac, priuſquam a ſanctitate tua accepiſſemus literas, nos ipſum Theophilum convenille, perſcrutatoſque quænam illius mens, quæve ſententia in cauſa illa, de qua audiera-

* Ita Nacolia epiſcopus Conſtantinus, non Theophilus vocabatur: hæc enim urbs, Synadis, Deo

mus, eſſet: hanc autem nobis apologiam objecit: (oportet autem ut tuæ ſanctitati omnia ægro mediocritate ingenii mei ſcribam.) Dicebat ſe inſtructum ſacra ſcriptura dicente: *Nullam facies ſimilitudinem ad adorandam illam, neque in cælo deſuper, neque ſuper terram.* Deinde dixit, non oportet manufacta adorare, hoc eſt, quæ manu hominum elaborata ſunt. Cum vero ſanctos Chriſti martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitremur, & interceſſiones eorum poſtulemus, non potui illi non reſpondere. Chriſtianorum itaque fidem, cultum & adorationem in unum & ſolum Deum exiſtere dixi, quemadmodum ſcriptum eſt, cum ab iis qui in cælo ſunt, ſanctis & intelligibilibus incorporeis poteſtatibus, tum ab iis, qui in terra ſunt, quotquot veritatis viam noverunt. Quemadmodum in omnibus eccleſiis ſancta laudatur & glorificatur Trinitas, in unica dominatione & deitate, quemadmodum & nos unum Deum confitemur: neque aliquis eſt præter eum, qui ex poteſtate illius dominatur per ſæcula, qui ex non exiſtentibus cuncta produxit, tam quæ viſibilia ſunt, quam inviſibilia. Hoc eſt, in Patrem, Filium, & ſanctum Spiritum, ſanctam conſubſtantialem vivificantem Trinitatem, inquam, credentes confitentes baptizati ſumus, quemadmodum tradidit Deus Verbum exiſtens incarnatum, unus ex ſancta & incomprehenſibili Trinitate Dominus noſter Jeſus Chriſtus, in nomine Patris & Filii & ſancti Spiritus. Hic ſane creaturas non adoramus; abſit: neque cultum divinæ dominationi debitum in conſervos deducimus; abſit. Neque principes, aut reges ſuper terram adorantes, æqualem illis cum Deo adorationem præſtare videmur. Nam & prophetæ Nathan apparet, in terra cum eſſet, David adoraſſe, quamquam hominem & regem: neque tamen ob id reprehenſus eſt, quod hominem juxta Deum adoravit. Neque imaginum ex cera & colore effigiationem in errorem perfectionis divini cultus ſuſcipimus. Non enim inviſibilis deitatis imaginem, aut ſimilitudinem, aut figuram, aut formam expreſſam, quia etiam ipſorum ſanctorum angelorum præſtantes ordines, neque intelligere, neque inveſtigare omnino poſſumus. Sed quando unigenitus Filius, qui in ſinu Patris exiſtens, ſuam creaturam ex mortis adjectione revocando, Patris & ſancti Spiritus beneplacito homo fieri dignatus eſt, non aliter ac nos, carnem & ſanguinem aſſumens, & ut inquit magnus apoſtolus, *per omnia nobis ſimilis factus, excepto peccato.* Igitur humanitatis illius characteris, & juxta carnem indiſcretæ hominis formæ imaginem figurantes, ipſius incomprehenſibilem deitatem atque inviſibilem (unde ea quæ noſtræ fidei præcipua ſunt, naſcuntur) oſtendere nequimus. Non enim juxta phantaſiam & umbrationem noſtram naturam ſibi univit, ut quidam ex veteribus hæreticis errantes tradiderunt: verum re ipſa, vereque homo perfectus per omnia, excepto, quod ab hoſte nobis inſitum eſt, peccato, factus eſt. Hanc ob cauſam, in fide certi, ſanctæ illius carnis characterem in imaginibus delineantes ſaluramus, & cultu & honore omni, quo decet, dignamur; nec ob aliud, nisi in recordationem divinitatis illius vivificæ & * inexpreſſæ humanitatis. Eadem ratione & intemeratæ ejus juxta carnem matris, ſanctæ deiparæ virginis ſimilitudinem reterimus: hoc modo oſtendentes, quod mulier

Matth. 28.

Hebr. 4.

* Id eſt, ineffabilis incarnationis.

juxta

ACTIO IV.

juxta naturam exiſtens, & a noſtra maſſa haudquaquam aliena Deum inviſibilem, & omnia manu ſua continentem, ultra omnem & hominum & angelorum exiſtimationem in ventre ſuo conceperit, & ex ſe incarnatum genuerit. Etenim ob id eam, ut vere & proprie veri Dei matrem veneramur, & magni facimus, & quavis viſibili & inviſibili creatura ſuperiorem reputamus. Ad hæc ſanctos martyres Chriſti, apoſtolos, prophetas, tamquam conſervos noſtros & veros Dei miniſtros, bonis operibus & divina prædicatione veritatis, item perpeſſione pro ipſo Deo afflictionum glorioſos amicos Dei veros, quibus ipſe etiam magnam loquendi confidentiam dedit, admiramur & beatos prædicamus, nec non ad recordationem fortitudinis eorum, & rectam pro Chriſto ſervitutem, ſimilitudines eorum depingimus: non quod de divina natura participent, per hoc demonſtrare volentes, neque debitum tantummodo divinæ poteſtati & gloriæ honorem illis tribuentes; verum deſiderium noſtrum & amorem, quo erga eos affecti ſumus, ita declaramus. Nam quæ per auditionem tamquam vera credidimus, hæc etiam per pingibilem imitationem ad ſtabiliorem noſtram inſtructionem collocamus. Quando & ipſi ſancti Dei, in unum & ſolum Deum cultum adorationis, & glorificationem, & * procreationem conſervantes, pro Chriſto ſanguinem ſuum effuderunt, & veræ confeſſionis coronam acceperunt. Hæc imaginum apparatus ratio eſt, non quod nos adorationem in ſpiritu & veritate, incomprehenſibili & inveſtigabili deitati decentem, in manufactas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut ſane in ea quæ ſubſunt Deo, ſive viſibilia ſint, ſive inviſibilia, transferre ſtudeamus: verum ut dilectionem noſtram, quam juſte in ſanctos Dei ſervos habemus, per iſtum modum exibeamus. Et per honorationem illorum, in eum qui per illos glorificatus eſt, quique illos glorificavit in confeſſionem potentiæ ſuæ, Chriſtum, glorificationem & cultum referimus, ita ut & nos imitatores fortitudinis eorum & dilectionis erga Deum, per bonorum operum contra paſſiones reſiſtentiam, fiamus. Hunc autem eſſe imaginum in eccleſia Dei uſum, unuſquiſque per hanc inſtructionem cognoſcat, neque aliunde nos ſalutis ſpem, ſive in hoc mundo, ſive in futuro ſæculo expectare, niſi ab unigenito Filio Dei, qui ſimul cum Patre & Spiritu ſancto divina dona largitur. *Non enim aliud nomen, per quod ſalvari queamus, in hominibus datum eſt.*

* Pro *ſeptiformem*. Harduinus.

At ſi Domini & Servatoris noſtri, item intemeratæ ejus matris vere deiparæ, nec non ſanctorum imagines ſalutamus, confeſtim etiam fidem & diſpoſitionem mentis erga illos habemus, ſed unum Deum ſine principio, ſine fine, qui omnia in manu ſua habet, factorem noſtrum & omnis creaturæ, & vere ſervatorem, habentem poteſtatem in cælo & in terra, pro genere humano hominem factum agnoſcimus. Ancillam autem & matrem illius exiſtentem, vere pro genere noſtro intercedentem præſentiſſime, ita ut Dominus quidem noſter ſalutem diſpenſet, illa vero materno affectu pro nobis poſcat, agnoſcimus. Sanctos denique omnes, tamquam conſervos noſtros, & ejuſdem nobiſcum naturæ participes, gratiſſimos Dei miniſtros, ut dictum eſt, & hac gratia a Deo donatos, ut beneficia a Deo data nobis miniſtrent: curationes (inquam) morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriam eorum invocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodiis & glorificationibus poſſibile eſt, (*Memoria autem eorum cum encomio celebratur*, Prov. 10. ut ait ſcriptura) agnoſcimus. Hæc igitur omnia * Theophilo Nacoliæ epiſcopo propoſuimus, quæ ſane & ſuſcepit, & ut divina confeſſus eſt ſe ſervaturum, neque quidquam amplius dicturum, aut facturum, quod aliis poſſet eſſe offendiculo, aut tumultum excitare. Hæc igitur cognoſcens veſtra ſancta congregatio, illum amplius, niſi in eumdem errorem labatur, vexare non pergat: ſed tam ipſum cum literis noſtris tranſmiſſum, & ſatisfactionem illius * condeſcentiæ accipiens, contenta eſto, pro potentiſſimis noſtris dominis & imperatoribus, ut quam diutiſſime vivant, & victores declarentur, precetur. Oret etiam, ut Chriſtianorum populo Dei pax contingat, quæ omnem mentem exuperat. Philip. 4.

* Pro, *Dei amatiſſimus*, Gregorii, Handulani.

* Græce, συγκαταβάσεως, adeptæ. H.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Pater hic noſter beatus Germanus cum ſanctiſſimis patribus præceſſoribus illius conſenſit.

Sacra ſynodus dixit: Vere, domine, in omnibus conveniunt.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Literas has epiſcopus Nacoliæ cum accepiſſet, celavit, neque metropolitæ ſuo tradidit. Ob eam cauſam beatus Germanus deinceps ad eum ſcripſit. Nam principium hujus hæreſeos ex eo ortum eſt.

Theodoſius Dei amantiſſimus diaconus, notarius, monachus, & armarii ſacri oratorii cuſtos legit.

Ejuſdem beati patris noſtri Germani ad Conſtantinum epiſcopum Nacoliæ epiſtola.

Joannes Dei amantiſſimus Synadon metropolites nobis ſcripſit, quomodo tua caritas literas noſtras illi non tradiderit. Qua de cauſa non mediocrem propter te dolorem concepimus, quod videris mihi amorem Dei & caritatem & honorem, quæ membra Chriſti mutuo ſibi debent, poſtpoſuiſſe. Quam ob cauſam per literas iſtas præſentes caritati tuæ renunciamus, ut * Theophilo Conſtantino metropolitæ confeſtim literas traditas, omnemque honorem illi debitum tribuas, illique ſecundum ſacerdotalem ordinationem ſubjiciaris: quemadmodum quoque ſermones noſtros tua caritas ſuſcepit, profeſſaque eſt eos ſecuturam, neque propriæ ſententiæ inhæſuram. Noviſti enim quæ locuti fuerimus, cum me invocaſti, ne epiſcopatu tuo privareris: promittebaſque te correcturum ea & confirmaturum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiam quidquam amplius contumeliæ adverſum Dominum, aut ſanctorum ejus imagines dicturum, aut facturum; ſed tantummodo e ſcriptura probaturum, nihil divini honoris in creaturis conſiſtere, ſed licere tamen venerationem illis exhibere: quam ſane rem & nos docuimus ſic ſe habere, quamque ſtabiliter tenemus & confitemur. Scripta autem noſtra ad * Theophilum metropolitam eadem continent, & nos illi exemplar idem tranſmiſimus. Ne igitur populo innocenti offendiculum præbeatur, in memoriam redigas divinum judicium, quo inquit: *Quicumque unum ex minimis iſtis ſcandalizaverit, fatius ut ſubmergatur illi fuerit.* Matth. 18. Marc. 9. Luc. 17. Hoc igitur caritas tua cognoſcat, & epiſtolam noſtram metropolitæ reddito, atque per ſanctam con-

* Ut ſupra. Hard.

* Ut ſupra. Hard.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

consubstantialem & venerandam Trinitatem hoc jubeo, ut nisi facias, nunquam sacrum officium amplius administrate potis. Nam si admonitionibus nihil profecerimus, certe sententiæ auctoritate, quantum poterimus, te deterrere cupimus, ne Dei subdaris judicio.

Sanctissimus patriarcha dixit: Venerandi fratres, quemadmodum prædixi, inductio peregrinæ illius novitatis a prædicto episcopo Nacoliæ initium cepit.

Constantinus Dei amantissimus diaconus & notarius legit,

Epistola Germani episcopi Constantinopoleos ad Thomam episcopum Claudiopoleos.

Prov. 18. Salomon sapientiæ doctor verbis suis ita alibi expressit: *Frater a fratre adjutus, tanquam civitas munita & alta & regnum vectibus clausum.* Ego autem meipsum non ex eis esse qui auxiliari possunt, sed potius qui auxilio egeat, arbitratus, ad vestram caritatem, non sufficiens cogitationum turbam, literas has direxi, (quo enim properarem alio, quam quo me veritatis studium pellit?) in quibus si falsa continentur aut mendacia, ut utar Gregorii theologi verbo, aurem eas ferant: sin autem vera sunt quæ referunt, undique sane me mentis sententia firmet. An non igitur propter multorum tarditatem & pigritiam, quibus verba tantummodo in labiis nascuntur, & delectatio dilectionis cor non intrat, sententiæ scripturarum non exquiruntur, & ad profunda rimantur? Quamobrem multorum caritatem fictam potius quam veram esse arbitramur, ut neque etiam multos jam videamus animadvertere & indagare, quid sanctæ scripturæ jussionibus nobis demandetur. *Dilectio enim*, ut inquit apostolus divinus, *malum non cogitat.* 1. Cor. 13. Hæc cum apud multos expleta sit, necessarium mihi esse putavi, significare & quid nobis de præsenti tumultuatione videatur. Harum autem cogitationum occasio mihi fuit, quod cum vidissem tuam erga Deum affectionem, qua nobiscum versatus es, & multis quæstionibus & orationum meditationibus, cum per scripta, tum per disputationes se exercitantem, nunquam tamen nobis quæstionem aut dubitationem de imaginibus, cum sanctorum virorum, tum ipsius Domini nostri Jesu Christi Servatoris nostri, & juxta carnem illius sanctæ & veræ & deiparæ matris, a tua caritate propositam, neque inquisitum, quid ego ea de re sentirem. Quapropter ut fiateros approbatione mentem nostram aperiamus, brevibus, quæ de ea re nobis cognita sunt, dicemus. Illud tamen prius subjicientes, oportere nos omnem rerum vanam novitatem observare, & maxime cum in fide in Christi populo discordiæ tumultus, & scandali argumentum suboritur. Deinde in ecclesiis consuetudinem longi temporis tenendam. Etenim si cum consilio scriptura vinum ordinat bibi debere, quanto magis nos opportunioribus temporibus, plenioro consultatione res aggredi oportet, ne tremendo Dei judicio subjiciamur, quo is *qui unum ex pusillis scandalizat, a Deo tollitur?* & alioquin omnes quicumque ad contumeliam ecclesiæ Christi errorem aliquem sive verbis, sive factis consulto inducunt, quive ejus divinum venerandumque honorem infringere tentant, judicantur. Hoc igitur præcognoscere oportet, non solum nunc, verum sæpius idque maxime Judæos nobis opprobrio vertisse, cum tamen idololatriæ servi, & ministri vere semper exiterint. Non sane aliam ob causam, quam ut fidem nostram inviolabilem contaminent. Cum autem in manufacta invehuntur, eaque auferre studeant, non hoc agunt, ut divina natura omnibus visibilibus & sensibilibus superior cognoscatur, sed omne studium cultusque eorum huc vertitur, quo divinam naturam humilient: sed non satius fuerit relinquere: quid enim aliud quam canes sunt, latrantes contra ovile Christi? Sarracenis autem (quandoquidem & ipsi de ea re aliquid dicere velle videntur) sufficiat, quod in eremo lapidi inanimato sacrificia faciant, acclamentque hanc vocem, Chobar: quod a patribus acceptum, per puerilia mysteria & festa peragunt. Christianis vero, quibus per universum orbem terrarum, sub unum evangelii jugum videlicet (ut propheta inquit) servientibus Deo, character propriissimus est fides & confessio in unum Deum Patrem, Filium, & sanctum Spiritum, Trinitatem increatam, sempiternam, incomprehensibilem, invisibilem, consubstantialem, in eodem throno sedentem, simul etiam confessa vera Filii Dei humanitate cum reliquis sacri symboli capitibus, quod populus Christi convenienter & mystice in sacram anaphoram Deo adducit. Deinde spiritualis in nomine trium * Dei principalium hypostasium facta per divinum baptisma regeneratio, & vivificorum incrementi sacrificii symbolorum divinæ operationis transsumptio, communioque. Per quæ sane veritatis resplendet illuminatio, impietatisque tenebræ discutiuntur. Afferens etiam secum judicium evidens, quo errores in divinis committi, impietasque discerni possit. Hæc igitur cum invicem opposita sint, & ut apostolice dixerim, ab initio segregavit Deus per medium luminis, & per medium tenebrarum. Dicat nobiscum beatus evangelista Joannes: *Hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra*: hæc proponatur nobis, de hac nobis dicatur, ipsa est petra, supra quam Christus suam ædificavit ecclesiam in portas inferni, hoc est, impressionum & insultationum contrariæ potentiæ inconcussum & incommutabile præsidium. Illinc commune nomen accepimus, quod (ut Isaias ait) benedicetur. Sic enim inquit: Deum verum benedicent, & non dicibilis ejus naturæ investigabile & incomprehensibile annunciabunt, incircumscriptibile, & quod nulla ratione mutari potest, & in plenitudine constans, prædicantes ejus sempiternam potentiam & divinitatem a creatione mundi, juxta sanctissimum apostolum, in creaturis intellectam considerantes: ita Deo viventi & vero servire digni habiti sumus, idque ea libertate agimus, qua ipse Christus nos liberavit; honorantes eum & glorificantes, omnem idololatriæ errorem & impietatis abjicientes, cui singularis cognatio dicere lapidi: Tu me genuisti: & ligno, tu me fecisti, ut est apud prophetam: neque inspicere vult in cælum, ut Isaias clamat, neque cogitare quinam sit qui hæc omnia indicaverit: qui in numerato totum mundum eduxit, omnia nominibus vocari fecit per gloriam & roboris sui plenitudinem: cujus manus omnem cælestem exercitum, ut alius quidam propheta inquit, fecerunt, ut cum bonam & harmoniacam omnis creationis illius harmoniam inspexerimus, per animæ intellectum, & verbum illum productificum, & per illud Patrem vere

* divinarum

Matth. 16. Jud. 5. Isa. 62. Rom. 1. Jer. 2. Isa. 40. Gal. 4.

exi-

Digitized by Google

ACTIO IV.

existentem Deum intelligamus & adoremus, ut alibi beatus Athanasius in sermone contra idola clarissime explicat. Quemadmodum igitur nulla communio lumini cum tenebris, neque ulla Christo cum Belial concordia: ita nulla Christianis, qui Deum unum inenarrabili gloria & potentia adorantes colunt, cum his qui Deum, ut Deus est, effingere & formare intendunt. Et hæc quidem apud prophetam justæ miseriæ existimantur: illis enim cor cinis est, ut scriptum est. Quorum hi quidem arbitrantur se Deum, facto sibi idolo recenter ex eo quod non erat, facturos; & eo qualicumque de causa evanescente & obscurato, firmiter sibi non esse Deum, persuasum habent, nisi confestim alium in locum ejus erigant. Et hoc nos aperte divina scriptura docet de vitulo in deserto Israelitarum formatione, quando seditione concitati, contra Aaron dicebant: *Fac nobis Deos qui nos præcedant*. Hoc unum arbitrati, non esse Deum neque verum neque falsum, nisi cujus idolum formatum videant, cui etiam postea egressum ex Ægypto attribuerunt: qua sane re quid aliud, quam excessum impietatis suæ indicarint, non video. Hi autem qui gentilis superstitionis & impietatis turpitudinem sectabantur, & hanc promovere studebant, in nomine deorum, qui ab eis colebantur, statuas erexerunt, nimirum Jovis, quem patrem & primatem deorum omnium & hominum vocabant, reliquorumque plurimorum, quorum nota sunt nomina. Quorum culturæ, religiones, & sacrificia, quid aliud erant, quam scortationes, scelera, & omnis impuritatis demonstratio? ne dicam interim puras blasphemias & libidines, ubi & sacrificia & cultus erat, hominem diis jugulasse. Apud Christianos vero sanctorum virorum imagines, qui & usque ad sanguinem peccato obstiterunt, ut cum apostolo loquar, quique verbo veritatis ministraverunt: dico autem apostolos & prophetas, qui pia vita in bonorum operum exercitio fuerunt, quique vere Dei servi reperti sunt: nihil aliud sunt quam fortitudinis eorum delineatio, sanctæque dispensationis & virtutis figuratio, & ad glorificandum Deum, cui in præsenti hac vita servierunt, admonitio & instructio. Sermo enim qui bonorum virorum actiones recenset, juvat audientes, & ad imitationem sæpius adhortatur. Hoc etiam per frequentem imaginum inspectionem fieri verisimile est. Nam quæ historica narratio per auditum docet, ea tacens pictura per imitationem ostendit. Magnus enim Basilius inquit, ex utroque ad fortitudinem incitari. Brevis, & (ut dicam) per summa facta narratio, & factorum in imagine per picturam expressorum imitatrix demonstratio, nobis contemplantibus utilis est. Nam & per idola falsorum illorum deorum gesta impura demonstrantur. Nam & qui sæpe audiverunt, ejuscemodi de sanctis viris narrari, si iterum in imagine ista repræsentari viderint, in memoriam ea quæ audiverunt & legerunt, reducunt. Quin etiam ignorantes ejuscemodi, cum objecta fuerit eorum oculis talis contemplatio, causam inquirendi & pervestigandi acquirunt. Præterea ab his vehementius in amorem & laudem Dei concitamur, ita ut per hæc utraque illi qui egregia sanctorum facta vident aut audiunt, Patrem nostrum qui est in cælis, glorificare juxta evangelii vocem cogantur. Legislatio autem Mosaica populum jubet filamenta hyacinthina ad vestium fimbrias assuere, ut memores sint justorum, & ea custodiant. Multo sane magis per similitudinariam vim apparentem in pictura sanctorum virorum, egressum glorioso catastrophes rite videre licet, horumque fidem juxta apostolicam doctrinam imitari. Domini autem juxta carnem formæ characterem figurari in redargutionem hæreticorum, qui eum in phantastico & non vero corpore venisse delirantes dicunt, quid obest? ita ut & his prosit, qui ad summa divinitatis spiritali speculatione pervenire nequeunt. Indigent enim & hi corporeo quodam intellectu, ad eorum quæ audierunt confirmationem. Mysterium enim quod & cælos tetigit, quodque virtute a sæculis & a generationibus in Deo celatum est omnium conditore: non solum ex auditu fidem habet: *Fides enim* (inquit apostolus) *ex auditu*: verum etiam ex visis in animis videntium imprimitur. Deus enim in carne in mundo apparuit, & creditus est, omnibus sanctior & magis salutaris repertus. Quare & per evangelica præconia de dispensatione ejus, quæ in carne cum hominibus fuit scripta, ad populorum memoriam juvandam, & venerationes gloriæ ejus, & bonitatis erga nos recordationem faciunt, quæ etiam eadem claritate per artificium prædicari possunt, & ad adorationem ejus nos perducere. Non enim colorum & lignorum mixtura adoratur, sed invisibilis Deus, qui in sinu Patris existit. Is enim adorationem suscipit in spiritu & veritate, per ipsum ad Patrem nobis aditum gratis dans, qui cum eo adoratur. Nam & Jacob in summitate virgæ Joseph adorasse dicitur, non sane ligno illum cultum exhibens, sed suum amorem in eum indicans, qui habuerat eumdem. Ita etiam sanctitatis Christi & superglorioso matris imagines a populo Christiano inspiciuntur, & considerantur, & honore afficiuntur. Quare a longis temporibus sanctissimis ecclesiis eas suscipere visum fuit, neque quidquam adhuc accidit ut prohiberentur. Quin etiam post omnes persecutionum turbulentias, & post fidei confirmatæ ubique libertatem, omnibus synodis universalibus usque ad nostram generationem celebratis, cum multi quoque canones de imaginibus ederentur, nunquam tamen quidquam de earum abrogatione statutum est: quod certe, si illicitæ fuissent, fieri debebat. Multa autem de idolis & idolorum statuis & execrationibus earum, in scriptura dicta sunt, quæ etiam & nunc ipsa consuetudine exclusæ sunt: hæc enim ad alienationem a Deo ferebant. Nam qui dicebat, apostolis se adfuturum usque ad consummationem sæculi, profecto hoc ipsum & illis qui ecclesiæ suæ curam gerunt, annunciavit. Non enim illis corporaliter adfuturus erat usque ad hujus præsentis sæculi transitionem. Item & tribus aut quatuor in nomine illius congregatis, adfuturum se illis dixit. Putasne tantas congregationes zelo bono coeuntes, ut illius cultus propagetur, divina illius inspiratio & ductio reliquit, ne posset consummationem perfectæ confirmationis suæ ecclesiæ, in qua neque macula, neque ruga, neque aliquid tale est, videre? Neque hanc consuetudinem non paucæ aut ignobiles urbes, verum omnium regnorum nobilissimæ & principales ecclesiæ servant. Quod autem res pervetusta sit, historicas scripturarum narrationes in imagines effigiare, adstruit beati Gregorii Nysseni episcopi sermo, in Abraham inscriptionem præ se ferens, in quo

ANNO CHRISTI 787.

2. Cor. 6.

Bibl. 13.

Exod. 32.

Invect. in 40. martyres.

Matth. 3.

Num. 15.

Deut. 22.

Matth. 28.

Matth. 18.

Ephes. 5.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

quo de oblatione Iſaac in tabula expreſſa reconſet. Quod ſi autem illorum res ita expreſſæ ſunt, quanto magis miracula dominicæ diſpenſationis & paſſionis talem demonſtrationem habere debent? Sic etiam athleticæ ſanctorum martyrum fortitudines, quæ ad zelum & bonam imitationem aſpicientes inducunt, exprimi debent, in quibus habetur etiam generoſi & admirandi martyris Anaſtaſii veri pugilatus certamen. At illi forte dicent, neceſſario eſſe ſanctæ ſcripturæ mandata ſequenda, veluti cum dicitur: *Non facies tibi ipſi idolum, neque ſimilitudinem ullam eorum quæ aut in cœlo, aut in terra ſunt infra, aut in aquis ſuper terram; neque adorabis ea, neque ea colet.* Iterum: *Non aſſumatur nomen Domini Dei tui in vanum.* Et in Deuteron. *Legem meam ne tranſgrediamini, nec facite vobis ſculptam imaginem.* Et hæc quidem illi dicunt. Sed clarum habent intellectum. Naturam enim Dei ſcimus forma repræſentari non poſſe, incomprehenſibilemque eſſe, neque honorem aliquem eſſe, qui illi tamquam viſo exhibeatur, ſed conjecturis & opinationibus ad corporeas conceptiones ducimur. Prædicens enim illis Moyſes: *Cuſtodite diligenter animas, ne quam ſimilitudinem aſpexiſtis, in die illa qua locutus eſt Dominus ad vos in Choreb, in monte ex medio ignis.* Hæc præfatus, ſtatim ſubdidit: *Ne legem tranſgrediamini, nec facite vobis*: & quæ ſequuntur. Hoc quidem ob id, quia recordabatur conſtructionis vituli: atque ita diligenter hoc inculcavit, ne ex Ægyptiorum conſuetudine ad tantam impietatem redirent, divinaque illis arbitrarentur ſimilia. Hoc & magnus apoſtolus in oratione ad populum Athenienſem habita ait: *Genus igitur cum ſimus Dei, argento, auro, lapidi, aut figuræ artis, aut excogitationis hominis, divinum eſſe ſimile exiſtimare non oportebit.* Eumdem intellectum habet & illud: *Non accipies nomen Domini Dei tui in vanum*: hoc eſt, non vocabis aut autumabis Deum, in quo nihil divinitatis exiſtit, ſed vana opinione & falſa appellatione hoc dignaberis. *Nobis autem*, ut magnus docet apoſtolus, *unus Deus Pater, ex quo cuncta: & unus Dominus Jeſus Chriſtus, per quem omnia*; & unus Spiritus ſanctus, in quo univerſa. Naturalis autem diverſitas per præpoſitionum commutationem ne ſit inducta. Etenim tria hæc, unus Deus inter ſe invicem intellecta ſunt, ut ſapiens docet Gregorius. Nulli igitur nomen illud ſuper omne nomen exiſtens, populus Chriſti in hunc uſque diem, præterquam ad ſanctam vivificantem Trinitatem retulit. Abſit ut hoc faciat. Ubique cum verbum hoc, ἀσεβημα, divina ſcriptura ponit, tantummodo dictis aſſignat, quo a nobis alienum, & non communem, indicet hunc errorem. Manifeſta enim eſt quæ ſit latriæ idolorum ratio. Apud nos autem unus Deus adorandus, una & in eum fides, unum ſalutare baptiſma: ſic quoque una, quæ illi debetur, latria, quemadmodum a ſanctis apoſtolis traditum eſt, & hactenus ſervatur. Laudationiſque ſacrificium, quod per Chriſtum Deo Patri repræſentari inquit divinus apoſtolus, quid aliud eſt, quam labiorum nomen illius confitentium fructus, & in vivificis myſteriis divinitima traditio, quam præfiguravit Malachias propheta, veluti ex perſona loquens Dei, *Ab oriente ſole uſque ad occaſum in gentibus glorificatum eſt nomen meum, & in omni loco ſacrificium offertur nomini meo?* Sacrificium, inquam, purum. Nulla itaque conſœderatio templo Dei, hoc eſt, illius eccleſiæ cum idolis. Ablit. Ipſa enim columna & firmamentum veritatis apoſtolice nominatur: *Idolorum autem nomina*, ut Zacharias clamat, *de terra auferentur*, quando omnis locus domui David, hoc eſt eccleſiæ Chriſti, cujus domus ſumus nos, per traditionem fidei aperietur. Hoc faciunt ommino, quæ in ſapientia Salomonis, & apud magniloquum Iſaiam reperiuntur. Illic enim dicitur: *Principium ſcortationis, reſpectus idolorum: deſiderium eorum, corruptio vitæ. Neque enim erat a principio, neque in perpetuum erit. Vanitas enim hominum ingreſſa eſt mundum. Et propter hoc, brevis finis illis deputatus eſt*, &c. In prophetam autem: *Confundabuntur omnes qui ſculpturam Deum aut faciunt, aut conflant; & omnes qui inde generantur exſiccati ſunt, & fabri ab hominibus facti ſunt*; & reliqua: hoc eſt, fabri lignarii artis induſtria, & lignorum quorum uſus ad miniſterium hominum, in formam viri transformatur, & tripudium inſipientiæ adorantium ea. Quibus inſertur: *Videte, ne dicatis, mendacium in dextera mea.* Quod præmiſſæ impietatis veluti ſubverſionem induxit. Nos autem cognoſcentes & credentes Filium Dei, quod ſit veritas & dextera Patris, alieni a damnatione prophetica demonſtramur. Et ob id valde opportune prophetican orationem uſurpavero: *Quid paleis ad triticum?* quæ familiaritatis fuiſſe a ſpiritibus nequitiæ, inſtabilis levitatis colentium creaturam, præterito creatore, ad veræ divinitatis cognitionis nutriens verbum, quod in omni Chriſti populo invenitur? Illi enim ſunt, de quibus Iſaias ait: *In verticibus montium ſacrificaverunt; & ſuper colles incenſum fecerunt. Sub quercu & populo, ſubter arbore ſubumbrante, quia bona tegumenta erant*, quemadmodum alius propheta contemporaneus Iſaiæ clamat. Populus autem Chriſti, regi ſæculorum incorruptibili, inviſibili, uni ſapienti Deo adorationis cultum exhibet, in ſpiritu & veritate adorando, omnemque laudationem & glorificationem vivificæ Trinitati inceſſanter offerens. Ea vero quæ extra ſapientiam de idolis jactantur, brevem finem habent. Nam eorum obſcuratio, & quod amplius eſſe non poterant, non aliunde quam ex Chriſti Jeſu magni Dei & Servatoris noſtri adparitione factum eſt; quam etiam eccleſia illius a principio uſque ad totius mundi terminum, ſanguine illius redempta, per omnia confitetur & glorioſe prædicat. Non igitur in illa ſcripta idolorum damnatione vituperationeque verus & germanus Trinitatis adorator populus Chriſti le notari putabit, quod ſanctorum virorum imagines in recordationem virtutis eorum habeat. Neque etiam beato apoſtolo Paulo carnalem circumciſionem prohibenti, & illis qui per legem juſtificari volebant minanti, circumciſio Timothei, legalis tonſura, ſacrificium in templum inducere, reprehenſionem aliquam aut condemnationem conciliavit. Non enim ſimpliciter deſignata inſpicere oportet, ſed undique rerum intentio probanda eſt: nam qui cauſam offerentemque non inſpicit, ſæpe contraria judicat. Qui vero ita non faciunt, fortaſſe apud hos ipſius quidem Dei mandatum irreprehenſum nequaquam videbitur: ſiquidem lege ſculptile & conflatile interdicente, ſubjicitur, cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium, ut apoſtolus inquit: Hæc enim ejus apparatus fuerunt, quibus divinam gloriam veſtam ſuille non ſolum ex ſcriptura docemur, & divus Athanaſius

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

sus psalmicum hoc verbum exponens: *Qui sedes super cherubim, appareas:* talem de his tradit sententiam, Etenim cherubim illorum exemplaria, ignota juxta naturam omnibus hominibus existentia, spiritus & ignis existunt, & ab omni corporea figuratione & natura aliena, ea quæ de ipsis a propheta corporaliter dicuntur, symbolicum & altius ductum sensum habent. Aliter enim intelligere juxta sacram & corporeis non decentem rationem oportet. Illud vero necessarium est ut dicatur, nequaquam Christianos suorum juxta carnem, aut cognatorum, aut amicorum, aut familiarium figuram pingentes, illam aut colere, aut honore aliquo dignam ducere: imo ne imperatorum quidem jussibus obedientes, potestati talia tribuunt: in quibus sane culpabiles inveniuntur, qui dicentes se sapientes, infatuati sunt, & gloriam Dei incorruptibilis cum similitudine corruptibilis hominis commutarunt, ut inquit apostolus. Adeo ex hac re scire licet, nobis non licere prædictam scripturam in columnam rapere. Igitur si de Deo pias opiniones ad id quod corporalius est, transponimus; aut Deo decentem gloriam & servitium relinquentes, aut aliqua ratione imminuentes hujusmodi argumento deprehendimur: recte utique auferentur, quæ vos vacare faciunt, & abducunt a cultura & assiduitate erga unum & verum Deum. Nunc vero contrarium fieri videmus; nam si quispiam cum scientia, sanctorum alicujus imaginem inspexerit, recte Deum laudans dicet; Gloria tibi Deus; nomenque sancti apponet. Ut per hunc modum, id quod in precatione a nobis dicitur, impleatur, ut per visibilia & invisibilia ter sanctum nomen Christi glorificetur. Verum neque sanctorum virorum aliquem Deum appellari sustinuerimus. Proprie enim & vere ejuscemodi appellatio Deo convenit: & iis qui faciunt quod Deo placeant, Deus id nomen tradidit, ut psalmorum sacro codice scriptum est. Neque rursus, ut sufficientem existimantes cognitionis Dei assertionem, ejuscemodi imagines habentes, delpicimus in ecclesiis Dei populi congregationes & concursum: imo in eis diu noctuque, & ut cum psalmographo melius dixerim, vesperi & mane & meridie benedicere Deum oportebit, maxime autem in divinis mysteriis & sacris officiis, dum hæc, inquam, peraguntur. Sed certo sciamus, non aliunde nobis ipsum salutis accedere, nisi ex pia fidei confessione, quæ sit erga Deum verum & unum in Trinitate adoratum: fidei dico confessionem, quæ partim in corde consistit, partim per os profertur: *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem fit confessio ad salutem*: Semper laudem ejus qui nos fecit, in ore ferentes, & exaltationes ejus in gutture habentes, omnis populus Christi in translumptione sanguinis & corporis ejus, per quam, memoriam mortis & resurrectionis illius juxta suam traditionem celebramus, insatiabili desiderio & a Deo incitato studio ad ea incitatur, magis quam ad fontes aquarum cervus. Verum ne quempiam offendat, quod ante sanctorum imagines lumina & suaveolentia thymiamata accenduntur. Symbolicos enim ista fieri in honorem illorum opinandum est, quorum cum Christo requies, quorum honor ad ipsum recurrit, hoc ipsum testante sapiente Basilio, quod erga conservos bonos honor, erga ipsum Dominum commune benevolentiæ signum exhibet. Sensibilia enim lumina symbolum sunt immaterialis illius & a Deo dati luminis: aromatum autem incensio sinceram & totum sancti Spiritus afflatum & repletionem significat. Et hæc quidem veluti contra subornatas contradictiones, & ex scripturis hinc illinc acceptas objectiones scribere nobis permisimus; adhortantes ut sine scandalo & sine turbatione cum populo conversemur, quando etiam ne unum ex pusillis despiciendum Deus prohibet. Similiter scandalizare aliquem intolerabile & horrendum judicium affert illis qui intendunt. Nunc autem & totæ civitates, & hominum congregationes non parum hac de re tumultuantur. Caveamus autem nos omni studio, ne hujus rei auctores simus. Ante omnia vero providendum est, ne a sententia permuteris, ne ex hoc inimici nostri & hostes crucis Christi supercilium elevent contra fidem nostram, dicantque: Huculque Christiani erraverunt: nisi enim institutum suum idololatriam cognovissent, non sane nunc manufacta abjicerent. Quod ipsum quantum contumeliæ subversionisque fidei in Christum conciliavit, quivis agnoscere potest. Nam qui semel errarint, eos in viam reducere difficile est, ut qui a veritate alienantur. Quid autem dicere oportet, cum videamus reges nostros & imperatores, ex propria erga Deum affectione, pro sua statua salutiferam crucem gloriationem sæculi erexisse? Summa autem rerum in hoc concludi potest, quod extra omnem controversiam est, sanctorum imagines mirifica designare miracula, ut & debilibus valetudo bona per eos concilietur, sæpeque in somnis apparentes optima quæque nobis consulant. Extra omnem controversiam est in Sozopoli Pisidiæ civitate imago virginis matris intemeratæ, quæ ex picta etiam manu sua unguentorum scaturiginem effundit. Cujus sane miraculi plures testes sunt. Hæc omnia sancti per fidem operati sunt in mundo, ut in actis apostolicis legimus: cujus rei etiam evidens testimonium est umbra vestimentorum, & sudaria sanitates largientia. Quod igitur non omnis corporis umbra, neque quælibet sudaria id possint, facile videtis, qui, quæ fides fuerit utriusque erga Deum, animadverterit, ut qui ejuscemodi gratiam per inanimata illa indicaverit. Quamobrem credendum est, & per imagines quoque talia a Deo designari, non per quaslibet tamen picturas aut imaginum species ejusmodi fiunt, sed sanctorum effigies repræsentantium tantum, aut Jesu Christi. Neque etiam ob hujuscemodi curationes spontaneas esse credendum est, sed tantummodo ex Dei gratia. Dignum autem est (ut arbitror) & id recensere, quod apud Pamphili Eusebium historice scriptum est in historia ecclesiastica. In Paneade enim civitate, quam & Cæsaream Philippi evangelium vocat, dicitur fuisse domus hæmorrhoissæ, hoc est, laborantis profluvio sanguinis mulieris, quæ tacta fimbria Servatoris sanata est, quemadmodum evangelium testatur. Pro foribus autem domus ajunt ex ære fusam imaginem stare, quæ Domini nostri effigiem repræsentat: ex adverso vero statua ejusdem materiæ, mulieris genibus provolutæ, palmaque supplicter tendentis, expressa est, idque in memoriam miraculi illius, quod circa ipsam factum est; quamobrem & ejusdem procuratione facta est. Sub pedibus autem (veluti apparet) statuæ dominicæ herba quædam excrescit, peregrina specie, neque satis cognobilis, quæ omnium morborum reme-

Rom. 1.
Psal. 80.
Psal. 94.
Rom. 10.
Psalm. 149.
Luc. 22.
Psalm. 41.
Hom. in Gordium mart.
Heb. 11.
Act. 5.
Euseb. l. cap. 14. Matth. 16. Matth. 9.

ANNO CHRISTI 787. Sec. Sep. cit.

media & curationes exhibet: quod & ipse Eusebius oculis se vidisse tradit. Manifestum autem est, quod ex insigni Dei misericordia ejusmodi dona contingunt, quemadmodum nobis in superioribus demonstratum est. Idem in eodem libro Eusebius scripsit, se apostolorum Petri & Pauli, item ipsius Domini nostri Jesu Christi ex coloribus depictas imagines vidisse: asserit autem ea specie, qua putantur fuisse. Hæc autem non dicimus, quod arbitremur nobis circa ærearum statuarum operositatem laborandum, sed tantummodo ut admoneamus sanctitatem tuam, veterem consuetudinem non esse rejiciendam. Deus enim & veritatis Dominus in omnem veritatem te deducet, omnesque ambiguitates & disceptandi occasiones ab animo tuo auferet, si unanimiter nobiscum ad veritatis rationem indagandam descendas, cujus regnum benedictum est in perpetuum.

Sanctissimus patriarcha dixit: Custodes catholicæ ecclesiæ sancti patres nobis acclamarunt, ex superna illa prudentia in præsidiis tuis vigilantes; omnemque vaniloquorum exercitum dissiparunt. Suam autem custodiam inconvulsam servantes, phalanges hostium persecuti sunt: simul etiam cum antiquis hæresibus & hanc Christianorum accusatorum novitiam improbitatem gladio spiritus abstulerunt. Dicamus igitur omnes una voce cum sacro nostro doctore Paulo: *Pax nostra Christus, qui ex duobus unum fecit.* Illum omnis gloria, & cum Patre & sancto Spiritu, nunc & in sæcula sæculorum, omnis decet adoratio.

Ephes. 2.

Sancta synodus dixit: Divinoloquorum patrum doctrinæ nos correxerunt; ex iis veritatem haurientes, admoniti sumus: ipsis adhærentes, mendacium persecuti sumus; ab iis eruditi venerandas imagines salutamus, patribus annunciantibus bona filiis obedientes sumus: gloriamur autem in facie matris, sanctæque traditionis ecclesiæ, credentes unum Deum in Trinitate laudatum. Venerandas imagines veneramur. Qui sic non credunt, anathema: qui aliter sentiunt, longe ab ecclesia abjiciantur. Nos veteri ecclesiæ legislationi insistamus. Nos statuta patrum conservemus. Nos qui addunt aut auferunt aliquid de ecclesia, anathematizamus. Nos nuperam Christianorum accusatorum inventionem anathematizamus. Nos venerandas imagines salutamus. Nos, qui sic nolunt, anathemati subjicimus. Christianorum accusatoribus, videlicet iconoclastis, anathema. Qui ex scriptura sententias contra idola dictas, in sanctas imagines torquent, anathema. Qui sacras imagines idola vocant, anathema. Qui dicunt Christianos tamquam deos imagines amplecti, anathema. Qui communionem habent cum iis qui sanctas imagines rejiciunt aut contemnunt, anathema. Qui dicunt, præter Christum aliquem nos a cultu idolorum liberasse, anathema. Qui dicere audent sanctam catholicam ecclesiam idola unquam accepisse, anathema. Cum autem anathematismi præsentes essent ex charta dicti, sancta synodus iterum subjecta legente Euthymio episcopo Sardensium exclamavit: Domini & Servatoris nostri divinam ordinationem sancti patres perficientes, candelam cognitionis ab eo datam non sub modio celarunt, sed super lucernam utilissimæ doctrinæ posuerunt, ut omnibus in domo, hoc ex, catholica ecclesia genitis luceat, ut nemo ex iis qui pie confitentur Dominum, ad lapidem hæreticæ pravitatis pedem impingat. Ipsi omnem hæreticorum errorem expulerunt; ipsi putridum membrum, quatenus curari non poterat, abscinderunt; & ventilabrum in manu ferentes, aream ejus expurgarunt: frumentum autem, hoc est, verbum nutribile, quod mentes hominum firmat, in horreo catholicæ ecclesiæ concluserunt, paleas autem hæreticæ pravitatis ejicientes, combusserunt eas igni inextinguibili. Quapropter sancta synodus Dei voluntate, & pientissimorum nostrorum imperatorum Irenæ novæ Helenæ, & Constantini novi jussu, in Nicenorum splendida metropoli secundo congregata, per lectiones cognitis sanctorum patrum decretis, ipsum Deum glorificet, a quo illis datum est verbum ad nostram institutionem, & ad perfectionem sanctæ & catholicæ ecclesiæ. Qui vero sic non sunt animati, sed veritatem ob novitia dogmata rejiciunt, eis psalmographi hoc occinemus: *Quam* Psalm. 13. *vas improbitates hostes in sancto tuo cogitarunt, gloriati sunt cum dicerent, non est amplius qui doceat?* Sed nos ignoramus dolos eorum, qui secundum patrum traditionem incedentes, uno ore atque corde veritatem annunciamus, nihil auferentes aut addentes ad ea; sed his consentimus, his adhæremus, sic probamus nostra, sic confitemur, quemadmodum lex sacræ universales synodi confitentur.

ACTIO IV.

Credimus autem in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem: & in unum Dominum Jesum Christum Filium unigenitum, Verbum ejus, per quod cuncta creata sunt: in sanctum Spiritum vivificantem Dominum, &c. Salutamus etiam sanctas dominicas, apostolicas & prophetucas, item sanctorum, præcipue autem dominæ nostræ deiparæ imagines, quæ nobis veluti exemplaria sunt & institutiones bonorum operum imitationis & fidei erga Christum; omnem idololatriam execrantes, & latriam solam Christo tribuentes & Deo Patri & Spiritui sancto, tamquam uni Deo, cui honor & laus in sæcula.

Petrus primas presbyterorum in sancta Romana ecclesia subscripsit Romane, cujus hæc est interpretatio: In nomine Domini nostri Jesu Christi Petrus Dei miseratione archipresbyter sanctæ Dei apostolicæ & catholicæ ecclesiæ, & locum retinens Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, omnes qui ex priori iconoclastarum hæresi resipiscunt, suscipiens, & venerandas imagines admittens juxta traditionem patrum, subscripsi.

Petrus miseratione divina presbyter & præses monasterii sancti Sabbæ, locum secundum retinens apostolici papæ, dictis ipsis subscripsi.

Tarasius miseratione divina episcopus Constantinopolitanus novæ Romæ, in omnibus prædictis veritatem confessus, libens subscripsi.

Joannes miseratione divina presbyter, & legatus & locum tenens trium thronorum orientalis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, omnia approbans & laudans subscripsi.

Thomas miseratione divina presbyter & præses monasterii sancti patris nostri Arseni, quod est in Ægypto, locum retinens trium orientalium diœcesium, subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Joannes indignus episcopus Ephesi, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Constantinus indignus epis. Constantiæ, quæ est in Cypro, omnia prædicta recipiens, subscr.

Matth. 5. Marc. 4. Luc. 8.

Bas-

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici in eamdem sententiam subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardensium in eamdem sententiam subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ in eamdem sententiam subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ in eamdem sententiam subscripsi.

Elias indignus episcopus Cretæ, &c.

Stauracius indignus episc. Chalcedonis, &c.

Nicephorus indignus episcop. Dyrrachii, &c.

Epiphanius indignus diaconus ecclesiæ Catanes, locum tenens Sardiniæ, in eamdem sententiam subscripsi.

Leo indignus presbyter & locum retinens metropoleos Sides, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Nicolaus indignus monachus * metropolis Tyanensium, in eamdem sententiam subscripsi. * fs. Iconii

Gregorius indignus episcop. Neocæsareæ, &c.

Theodorus indignus episcopus Catanes, &c.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteris Epiri, in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episc. Tauromeniæ, &c.

Gregorius indignus episcop. Pitlinunton, &c.

Basilius indignus episcopus Sylæi in eamdem sententiam subscripsi.

Teodorus indignus episcopus Myron in eamdem sententiam, &c.

Leo indignus episcopus Rhodi &c.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ, &c.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ in eamdem sententiam, &c.

Nicolaus indignus episcopus Amorii, &c.

Theodosius indignus episc. Hierapoleos, &c.

Niceras indignus episcopus Claudiopoleos in eamdem sententiam, &c.

Michael indignus episc. Synnadon in eamdem sententiam, &c.

Leo indignus episcopus Iconii, &c.

Georgius indignus episcopus Pisidiæ, &c.

Constantinus indignus episcopus Perges in eamdem sententiam, &c.

Eustratius indignus episc. Methymnes, &c.

Theotimus indignus episc. Crotonum, &c.

Leon indignus episcopus Chii in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Nesion in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Apron in eamdem sententiam subscripsi.

Ignatius indignus episcopus Prienes in eamdem sententiam subscripsi.

Teophylactus indignus episcopus * Cypselon, &c. * Cypsaleos.

Theodorus indignus episc. Trophæorum, &c.

Stephanus indignus episcopus Sugdaon in eamdem sententiam, &c.

Sergius indignus episcopus Nicoteron, &c.

Georgius presbyter locum retinens Nicopoleos, &c.

Leo indignus episcopus Mesembriæ in eamdem sententiam subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Amorii, &c.

Cyriacus indignus episcopus Driziparon, &c.

Galatas presbyter in locum Regii, &c.

Theodosius indignus episcopus Nyssæ, &c.

Georgius indignus episc. Camulianorum, &c.

Soterichus indignus episcopus Ciscesson, &c.

Constantinus indignus episcopus Mastauron, in eamdem, &c.

Georgius indignus episcopus Briulon in eamdem sententiam, &c.

Joannes indignus episcopus Nyssæ in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Magnesiæ, quæ est prope Mæandrum, in eamdem sententiam subscripsi.

Theophanes indignus episcopus Caloes, &c.

Leo indignus episcopus Algizon in eamdem sententiam, &c.

Nicodemus indignus episcopus Eugazon, &c.

Licastus indignus episcopus Barilon, &c.

Theophylactus indignus episcopus Hypæpon in eamdem sententiam, &c.

Theophanes indignus episc. Lebedon, &c.

Stratonicus indignus episc. Cymes, &c.

Cosmas indignus episcopus Myrrhines, &c.

Olbianus indignus episc. Elææ, &c.

Pardus indignus episcop. Pitanes, &c.

Basilius indignus episcopus Pergami, &c.

Marianus indignus episcopus Antandri, &c.

Basilius indignus episcop. * Atramiti, &c. * fs. Adramytii,

Joannes indignus episcopus Assi in eamdem sententiam subscripsi.

Leo indignus episcopus Phoceæ &c.

Nicephorus indignus episc. Gargaron, &c.

Constantinus indignus episcopus * Agaes, &c. * Ægeon, * Ægeæ.

Theognius indignus episc. Sion, &c.

Joannes indignus episcopus Rhædesti, &c.

Joannes indignus episc. Panii &c.

Melchisedec indignus episcopus Calliopoleos, &c.

Leo indignus episcopus Madyti, &c.

Theophylactus indignus episcopus Chariupoleos, &c.

Thomas indignus episcopus Danii, &c.

Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos, &c.

Sisinnius indignus episcopus * Chalcidos, &c. * Calchedos,

Joannes indignus episcopus Brysæos, &c.

Benjamin indignus episcopus Lizicon, &c.

Gregorius indignus episcopus Amastridos, &c.

Stephanus indignus episcopus Soron, &c.

Gregorius indignus episcopus Dercon, &c.

Heraclius indignus episcopus Junopoleos, &c.

Constantinus indignus episcopus Heliopoleos, &c.

Antonius indignus episcopus Trœzenes in eamdem sententiam subscripsi.

Nicetas indignus episcopus Nacoliæ in eamdem sententiam subscripsi.

Petrus indignus episcopus Aspones, &c.

Synesius indignus episcopus Cynes, &c.

Synesius indignus episc. Anastasiopoleos, &c.

Eustathius indignus episcopus Solorum, &c.

Theodorus indignus episcopus * Citutii, &c. * Pro, Chii.

Basilius indignus episcopus * Trimithunton, &c. * H. Threnethunton,

Alexander indignus episcopus Amathunton, &c.

Michael indignus episcopus Melitupoleos in eamdem sententiam subscripsi.

Sisinnius indignus episcopus Adraniæ, &c.

Theodorus indignus episcopus Germes in eamdem sententiam, &c.

Gregorius indignus episcopus Adrianitheron, &c.

Leo indignus episcopus Pæmanii, &c.

Simeon indignus episcopus Oces, &c.

Joannes indignus episcopus Lamptaci, &c.

Nicetas indignus episcopus Ilii, &c.

Leo indignus episcopus Troados &c.

Theodorus indignus episcopus Abydi, &c.

Anastasius indignus episcop. Tripoleos, &c.

Leo indignus episcopus Traculon, &c.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

Stephanus indignus episcopus Salon, &c.
Joannes indignus episcopus * Abalon, &c.
Stephanus indignus episcopus * Silandi, &c.
Nicolaus indignus episcopus Pericommatos, &c.
Joannes indignus episcopus Sethon, &c.
Basilius indignus episcopus Liparon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophanes indignus episcopus Meoniæ, &c.
Michael indignus episcopus Stratonices, &c.
Lycastus indignus episc. Philadelphiæ, &c.
Michael indignus episcopus Troalon, &c.
Gregorius indignus episcopus Gordon, &c.
Joannes indignus episcopus Daldes in eamdem sententiam subscripsi.
Eustathius indignus episc. Hyrcanes in eamdem sententiam, &c.
Joseph indignus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias indignus episc. Hierocæsareæ, &c.
Davidus indignus episcop. Helenupoleos, &c.
Criton indignus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus indignus episcopus Apollonidos, &c.
Constantinus indignus episcopus Cæsareæ Bithyniæ, &c.
Georgius indignus episc. Basilinupoleos, &c.
Leo indignus episcopus Anstes, &c.
Nicephorus indignus episc. * Adrianis, &c.
Basilius in locum Dascylii, &c.
Christophorus indignus episcopus Cerasenes in eamdem sententiam, &c.
Nicetas indignus episcopus Meles, &c.
Neophytus indignus episc. Gordoserbon, &c.
Leo indignus episcopus Limes in eamdem sententiam, &c.
Joannes indignus episcopus Etennon, &c.
Constantinus indignus episcopus Zelon in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episc. Sinopes, &c.
Constantinus indignus episc. Salmon, &c.
Nicetas indignus episc. * Dadybon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophilus indignus episc. Plusiados, &c.
Nicetas indignus episc. Adrianupoleos, &c.
Joannes indignus episc. Heracleæ Ponti, &c.
Constantinus indignus episc. Gratiæ, &c.
Nicetas indignus episcopus * Ruzæi in eamdem sententiam subscripsi.
Nicephorus indignus episc. Claneon in eamdem sententiam, &c.
Leo indignus episcopus Trocnadon, &c.
Anastasius indignus episc. Patarachon, &c.
Georgius indignus episcopus Nasoi in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus * Pimiaron, &c.
Nicodemus indignus episc. Didymon, &c.
Georgius indignus episc. * * Vicandi, &c.
Constantinus indignus episc. Candibon, &c.
Stauracius indignus episc. Zenopoleos, &c.
Leo indignus episc. * Lamiron in eamdem sententiam subscripsi.
Stephanus indignus episc. Caunon, &c.
Constantinus indignus episc. Combon, &c.
Petrus indignus episc. Orycandi, &c.
Joannes indignus episc. * Phasilidos in eamdem sententiam subscripsi.
Abbas locum retinens metropolis Tii, &c.
Gregorius indignus episcopus Cybirræ, &c.
Basilius indignus episcopus Tabon in eamdem sententiam subscripsi.
Dorotheus indignus episc. Neapoleos, &c.
Gregorius indignus episcopus Heracleæ in eamdem sententiam subscripsi.

* Supra, Pastasi, H.
* In Græca Basilica Synaxis, in Lydia. H.
* Andrasen Thraciæ.
* Pro, Didymon. H.
* Pro, Rhizæi. H.
* Pro, Pimiaron. H.
* Vacandi.
* Pro, Gramdi. H.
* Pro, Lamyron. H.
* Phasilidos.

David indignus episcopus Jassi in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius indignus episcopus Mylasses, &c.
Sergius indignus episc. Vigiliarum, &c.
Joannes indignus episc. * Mibdi, &c.
Stauracius indignus episcopus Stadiæ, &c.
Gregorius indignus episc. Stratonicææ, &c.
Theodosius indignus episcopus Chonon, &c.
Michael indignus episc. Chæretopon, &c.
Pantaleon indignus episcopus Valentiæ, &c.
Georgius indignus episcopus Peltarum in eamdem sententiam subscripsi.
Christophorus indignus episcopus Atanassi, &c.
Leontius indignus episcopus Eumeniæ in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius indignus episcopus Timæn Serarum in eamdem sententiam subscripsi.
Leo indignus episcopus Tranupoleos, &c.
Nicephorus indignus episcopus Lundon, &c.
Georgius indignus episcopus Appiæ in eamdem sententiam, &c.
Constantinus indignus episcopus Encarpiæ, &c.
Leo indignus episcopus * Alcus in eamdem sententiam subscripsi.
Michael indignus episcopus Hierapoleos, &c.
Christophorus indignus episcopus Promisi in eamdem sententiam, &c.
Nicolaus indignus episcopus Phytiæ in eamdem sententiam, &c.
Theophylactus indignus episcopus Cinnabari, &c.
Nicetas indignus episcopus Augustopoleos, &c.
Constantinus indignus episcopus Cotyæi in eamdem sententiam subscripsi.
Georgius indignus episcopus * Mediæi, &c.
Leo indignus episcopus Docimi, &c.
Damianus indignus episcopus Meri, &c.
Theophylactus œconomus, & locum tenens Ipsi, in eamdem sententiam subscripsi.
Stephanus designatus Itri, &c.
Theophylactus Dei indignus diaconus, locum tenens metropolis Tyanensium, in eamdem, &c.
Leo indignus episcopus Carpathi in eamdem sententiam, &c.
Christophorus indignus episcopus Phasidos in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Catanes, &c.
Manuel indignus episcopus Adrianopoleos Thraciæ, in eamdem sententiam subscripsi.
Maurianus indignus episcopus Pompejopoleos in eamdem, &c.
Cyrillus in locum indigni episcopi Gothiæ in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Byzies, &c.
Joannes indignus episcopus Tauromeniæ in eamdem, &c.
Georgius presbyter, locum retinens episcopatus Smyrnes, in eamdem sententiam, &c.
Gaudiosus indignus episcopus Messenæ Siculus in eamdem sententiam subscripsi.
Eustratius indignus episcopus Apameæ in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus indignus episcopus Germion, &c.
Joannes diaconus & locum retinens Apostolopoleos in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Panormi in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes indignus episc. Arcadiopoleos, &c.

* Pro, Mediæi, in Caria. H.
* Leg., Temni, H.
* Græc., Arian. H.
* Metal.

ACTIO IV.

Sic-

Digitized by Google

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787

Stephanus indignus episcopus Bibonum, &c.
Sisinnius indignus episcopus Parii, &c.
Constantinus indignus episcopus Leontenæ in eamdem, &c.
Epiphanius indignus episcopus Mileti, &c.
Nicetas indignus episcopus Præconnesi, &c.
Theodorus indignus episcopus Taurianes, &c.
Christophorus indignus episcopus * Adryaces, &c.
Joannes designatus * Hectorii, &c.
Constantinus indignus episcopus Ampladon, &c.
Epiphanius indignus episcopus Perten, &c.
Sisinnius indignus episcopus Philomelii in eamdem, &c.
Joannes indignus episcopus Siblie, &c.
Michael indignus episcopus Papporum, &c.
Theodorus indignus episcopus Sagalassi, &c.
Sisinnius indignus episcopus Apamenæ, quæ est Ciboti, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus Comanes, &c.
Leo œconomus, & locum tenens Sozopoleos, in eamdem sententiam, &c.
Marianus indignus episcopus Magydon, &c.
Nicephorus indignus episcopus Phlogon, &c.
Leo indignus episcopus Andidon, &c.
Manzo indignus episcopus Pracanon, &c.
Theodorus indignus episcopus Germanicopoleos, &c.
Eustathius indignus episcopus * Cilindereos, &c.
Zacharias indignus episcopus Trapezupoleos, &c.
Sisinnius indignus episcopus Musdabon, &c.
Eustathius indignus episcopus Lamon, &c.
Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ in eamdem sententiam subscripsi.
Leo indignus episcopus Sibyllon, &c.
Theodorus indignus episcopus Tiberiopoleos, &c.
Joannes indignus episcopus Asanon, &c.
Basilius indignus episcopus Dionysiopoleos, &c.
Manuel indignus episcopus Nicopoleos, &c.
Eustratius indignus episcopus Debelti, &c.
Theodorus indignus episcopus Bulgarophygi, &c.
Georgius indignus episcopus Plutinopoleos, &c.
Basilius indignus episcopus * Perbereos, &c.
Michael indignus episcopus * Pamphili, &c.
* Ruben indignus episcopus Scopeli, &c.
Sisinnius indignus episcopus * Garalles, &c.
Petrus indignus episcopus Monembasiæ, &c.
Gabriel indignus episcopus Æginæ, &c.
Leo indignus episcopus Porthmi, &c.
Dardanius indignus episcopus * Dobon, &c.
Andronicus indignus episcopus Leontopoleos, &c.
Leo indignus episcopus Sebastæ, &c.
Nicetas indignus episcopus Halicarnassi, &c.
Leo indignus episcopus Corydaloo, &c.
Theodorus indignus episcopus Cremon, &c.
Constantinus indignus episcopus Adrianes in eamdem sententiam, &c.
Sabas monachus & præses Studii similiter subscripsi.
Simeon præses Choræ in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius præses Hormisdæ in eamdem sententiam, &c.

Joannes præses Pagurii in eamdem, &c.
Eustathius præses Maximini in eamdem sententiam subscripsi.
Joseph præses Heraclii in eamdem, &c.
Thomas monachus ex persona Joannis præsidis Lacus Anserini in eamdem, &c.
Plato præses & archimandrita Sacri in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Pandiorum in eamdem sententiam subscripsi.
Macarius præses Budanum in eamdem sententiam, &c.
Gregorius præses monachorum sancti Hyacinthi in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Badis in eamdem, &c.
Michael præses sancti Petri in eamdem, &c.
Antonius præses monasterii Dii in eamdem sententiam subscripsi.
Victor præses Gudilorum in eamdem, &c.
Victor præses sancti Alexandri in eamdem sententiam subscripsi.
Theoctistus præses Auleti in eamdem, &c.
Stephanus præses Careonis in eamdem, &c.
Theophylactus præses sancti Eliæ in eamdem sententiam, &c.
Paulus præses * Bathylei in eamdem, &c.
Laurentius præses sancti Laurentii in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius præses Callistrati in eamdem sententiam subscripsi.
Sisinnius præses Aretes in eamdem, &c.
Bannes præses Thermarum in eamdem sententiam, &c.
Stephanus præses Thermizon in eamdem sententiam subscripsi.
Strategius monachus sanctæ Sion in eamdem sententiam subscripsi.
Joseph præses Vigilantium in eamdem, &c.
Theophylactus monachus Catharorum in eamdem sententiam, &c.
Constantinus præses Calabrorum in eamdem sententiam, &c.
Hilarion præses Flori in eamdem, &c.
Theodorus præses Aridi horti in eamdem sententiam subscripsi.
Victor præses S. Eliæ in eamdem, &c.
Constantinus præses sancti Cyrinci in eamdem sententiam subscripsi.
Nicephorus præses sanctæ Deiparæ in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes præses Chenolacci in eamdem, &c.
Stephanus præses sancti Ceryci in eamdem sententiam subscripsi.
Ignatius præses * Zitii in eamdem, &c.
Gregorius præses Monagriæ in eamdem, &c.
Anastasius præses Canæorum in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus præses Homericorum in eamdem sententiam subscripsi.
Thomas præses Gyragates in eamdem, &c.
Theophylactus præses Thodiæ in eamdem sententiam subscripsi.
David præses sancti Thyrsi in eamdem, &c.
Joannes præses Faccorum in eamdem, &c.
Gregorius præses Aganon in eamdem, &c.
Dositheus præses Mnemosynes in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Amorrhæi in eamdem sententiam subscripsi.
Constantinus præses sanctorum trium puerorum in eamdem, &c.
Antonius præses Dodecathei in eamdem, &c.

* Andrycæ vel Adriæ.
* Pro Scriptorii. H.
* Cilindereos.
* Perbireos.
* f. Pamphylii.
* Rubin.
* In Græco Ἀναβάσεως. H.
* Supra Bardanes, Dodecasium. H.
* In Græco Βαθυλε. H.
* In Græco Ζυτίου. H.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

Paulus præſes ſancti Petri civitatis Pœmanenon in eamdem, &c.
Macarius præſes Pſarodi in eamdem, &c.
Antonius præſes ſanctorum apoſtolorum Magneſiæ in eamdem, &.
Calliſtus præſes diverſorum monachorum Cypri in eamdem, &c.
Daniel præſes Columbarii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Joannes præſes ſancti Vitalis in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus præſes Lemni in eamdem, &c.
Georgius præſes Dominicorum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Euphemius præſes Oxybeton in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Baſilius præſes ſancti Andreæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Baſilius præſes ſanctæ Deiparæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Joſeph præſes Salvatoris in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Nicephorus præſes ſancti Andreæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Leo præſes Celleorum in eamdem, &c.
Leo præſes aquæ Albæ in eamdem, &c.
Iſidorus præſes Latri in eamdem, &c.
Nicephorus præſes ſancti Medicii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus præſes Atractron in eamdem, &c.
Joannes præſes * Cœlagiorum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Paulus præſes Cybeon in eamdem, &c.
Euſchemon præſes Creſon in eamdem, &c.
Epiphanius præſes Paranandii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
David præſes ſancti Sergii Priiecii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Agapius præſes ſancti Thyrſi in eamdem, &c.
Theodoſius præſes ſanctæ Deiparæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theophylactus præſes Pepuzon in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Antonius præſes Ouzias in eamdem, &c.
Philippus præſes Beſcon in eamdem, &c.
Acacius præſes ſancti Oreſtæ in eamdem ſententiam, &c.
Petrus monachus, & ex perſona Cellariorum in eamdem, &c.
Zacharias præſes Sugdaon in eamdem, &c.
Theophilus monachus, & ex perſona præſidis ſanctæ Deiparæ Photini, in eamdem, &c.
Ceryeus præſes Dulocomiæ in eamdem, &c.
Sergius præſes Germiorum in eamdem, &c.
Joannes presbyter ſancti Joſeph Germiorum in eamdem ſententiam, &c.
Victor præſes Octovini in eamdem, &c.
Antonius præſes Acraborum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Petrus præſes Platanii in eamdem, &c.
Marcus præſes ſancti Joannis theologi in eamdem ſententiam, &c.
Leo præſes ſanctæ Deiparæ Saldaloo in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Conſtantinus præſes * Antipſili in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus monachus ex perſona Theodoti præſidis Caloceton in eamdem, &c.
Eutychianus monachus Calliſtrati in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus monachus ſanctæ Deiparæ Epicanæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Joannes monachus, & ex perſona præſidis Locuſtarum, in eamdem, &c.
Calliſtus monachus ejuſdem monaſterii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Victor præſes ſanctæ Deiparæ monaſterii caſtri Tii in eamdem, &c.
Samuel monachus archangeli Gabrielis in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodoſius præſes ſanctæ Trinitatis in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Joannes monachus, & ex perſona Strategii abbatis ſanctæ Deiparæ in eamdem, &c.
Hilarion monachus ſanctæ Deiparæ Cellariorum in eamdem, &c.
Doſitheus monachus ſancti Theodori Secundorum in eamdem, &c.
Paulus præſes ſanctæ Deiparæ in eamdem, &c.
Leo præſes ſancti Cyriaci in eamdem, &c.
Epiphanius præſes ſanctæ Deiparæ Lines in eamdem, &c.
Georgius præſes ſanctæ Deiparæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Coſmas præſes Paradiſi in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Euſchemius monachus Salvatoris prope Byraicen in eamdem, &c.
Bardas præſes & archimandrita Pluſiados in eamdem, &c.
Petrus præſes ſanctorum apoſtolorum caſtri Protiles in eamdem, &c.
Baſilius monachus ſanctæ Deiparæ civitatis Amorii in eamdem, &c.
Baſilius presbyter monaſterii Acutæ petræ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Philippus præſes Eumeniæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Baſilius præſes ſancti Luciani in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theophylactus præſes Pegaſii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Anthimus monachus Pſammathii in eamdem ſententiam, &c.
Michael præſes ſancti Georgii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Chriſtophorus præſes Candelarum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Nicolaus præſes * Cæmirgion in eamdem ſententiam, &c.
Siſinnius præſes Lithini in eamdem, &c.
Thomas monachus Moſynon in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Michael monachus, & ex perſona præſidis ſanctæ Deiparæ a Turri, in eamdem, &c.
Gregorius præſes Symbolorum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Joannes præſes Rudorum in eamdem ſententiam, &c.
Conſtantinus præſes ſancti Petri Hydendron in eamdem, &c.
Simeon præſes Abraamitarum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Gregorius præſes ſancti Clementis in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theognis præſes ſancti apoſtoli Timothei in eamdem, &c.
Joannes præſes ſancti Martyris in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodoſius præſes ſanctæ Deiparæ in Blachernis in eamdem, &c.
Petrus præſes ſancti Joannis theologi in eamdem ſententiam, &c.

* In Græco Κοιλάδων. H.
* Antipſili. H.
* In Græco Καιμηρίου. H.

ACTIO

ACTIO V.

ACTIO QUINTA.

ANNO CHRISTI 787.

IN nomine Domini & dominatoris noſtri Jeſu Chriſti veri Dei, imperantibus piiſſimis & Chriſto deditiſſimis noſtris regibus & imperatoribus Conſtantino cum devota ejus matre, anno octavo conſulatus eorum, quarto nonas Octobris, indictione undecima, conveniente ſancta & univerſali ſynodo juxta divinam gratiam, & piorum noſtrorum imperatorum a Deo declaratorum mandatum, in Nicæa ſplendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata, hoc eſt, Petro religioſiſſimo primate presbyterorum ſanctiſſimæ Romanæ eccleſiæ beati apoſtoli Petri, & Petro religioſiſſimo presbytero, monacho & præſide ſanctiſſimi in urbe Roma monaſterii ſancti Sabæ, tenentibus locum apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi veteris Romæ Hadriani, & Taraſio ſanctiſſimo & beatiſſimo archiepiſcopo inclytæ Conſtantinopoleos novæ Romæ, Joanne item & Thoma religioſiſſimis presbyteris & monachis, locum tenentibus apoſtolicorum thronorum orientis diœceſeos, ſedentibus ante ſacrum ambonem ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ quæ vocatur Sophia, præſentibus & audientibus glorioſiſſimis & magnificentiſſimis ducibus, Petrona glorioſo exconſule patricio, comite imperatorii obſequii, & Joanne regio oſtiario quæſtore ærarii militaris, ac tota ſynodo juxta primam ordinationem conſidente, ſimul cum devotiſſimis archimandritis præſidibus monachorum turbæ; depoſitis in medium ſacris & inviolatis evangelii Dei codicibus, Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Deus qui ventura nobis per prophetas nunciavit, per propheram Jeremiam de novis iſtis in eccleſia catholica vanitatum & dogmatum auctoribus ait: *Duo enim mala fecit populus meus. Dereliquerunt me fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas, quæ non poſſunt continere aquas.* Ciſterna igitur diſſipata, hæreticorum quævis oratio eſt, ex qua Chriſtianorum calumniatores, quique eam hæreſim induxere, hauſerunt, potaveruntque ex ea ſimplices perverſionem & errorem intolerabilem, quibus per propheticam vocem, *Va, ve* immittetur. Imitati enim Hebræos, Saracenos, gentiles, Samaritas, item Manichæos, phantaſiaſtas & hæreticos, qui Deum paſſum fuiſſe aſſerunt, ſanctarum imaginum uſum prohibere voluerunt, quem tamen a primordiis in eccleſia catholica fuiſſe, ex ſanctorum patrum lectione clarum eſt.

Jerem. 2.

Habac. 2. juxta 70.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: Legantur, & ſi quid plures ſunt libri, in redargutionem & triumphum falſæ iſtius & calumniatricis congregationis.

Leontius Sacratus regius ſecretarius dixit: Juxta ſacræ ſynodi juſſionem adſunt divini libri, quos legi operæ pretium eſt; quin etiam & canones hæreticorum contra venerandas imagines editi.

Sancta ſynodus dixit: Legantur.

Coſmas diaconus & notarius & cubicularius legit.

Beati patris noſtri Cyrilli archiepiſcopi Hieroſolymorum in catecheſi ſecunda, cujus initium.

Gravis res peccatum, & animæ difficillimus A morbus legis tranſgreſſio. Inter alia: Quæ vero tibi ſententia eſt de Nabuchodonoſor? Non meminiſti ſcripturæ, ubi impiiſſimus appellatur, moribus item feriſſimus, leonina voluntate? Ignoras quod oſſa regum ad lucem eduxerit? ignoras quod populum captivum duxerit, quod regis oculos eruerit, ſimul illi jugulatos filios objiciens? non audiviſti, quod cherubim rapuerit, non (inquam) intellectilia illa & cæleſtia, verum ea quæ in templo erant collocata, obumbrantia propitiatorium, e quorum medio Deus loquebatur?

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Animadvertamus quomodo accuſetur Nabuchodonoſor, quod cherubim ſubverterit, quantumque ob B eam rem increpatus ſit, & paſſus fuerit.

Sancta ſynodus dixit: Magnum ſane caſum & condemnationem.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Igitur quicumque ſacrum aliquid e templo ejecit & ſubvertit, eidem ſententiæ ſubjacebit.

Petronas glorioſiſſimus patricius dixit: Poſt iſtam increpationem & regno ejectus eſt, & ſeptem annis in deſertis herbas voravit inſtar bovis.

Coſmas diaconus, notarius & cubicularius Dan. 4. legit.

Beati Simeonis Stylitæ, qui in admirando monte vixit, epiſtola quinta ad Juſtinum juniorem imperatorem.

Quis dabit oculis meis fontem lacrymarum, ut in omnibus diebus miſeræ meæ vitæ ſatis & ex toto corde fleam? Tanta enim veſtra ſerenitate & pietate regnante, tanta ſcelera & impietates ab impiis & execrandis Samaritis in ſanctum templum, quod devota tua majeſtas extrui juſſit, deſignata ſunt, qualia nunquam ſunt audita: dico autem eos qui caſtra habent prope civitatem Porphyrionis. Hæc autem quæ facta ſunt, breviter & tenuiter cognoſcet veſtra ſerenitas ex his quæ noſtra humilitas per ſanctiſſimum epiſcopum orientalem patriarcham, qui non leviter ex hoc angitur, ad veſtram majeſtatem ſcripſit. Nec lapides ſufficientes ſunt, ut omnem illam impietatem exclament, quæ oculis ſuis dictus ſanctiſſimus archiepiſcopus vidit. Citius enim mortem & interitum noſtra tenuitas expeteret, quam iterum talia mihi narrari audire. Omnem enim blaſphemiam excellit improbum hoc factum, quod in Deum Verbum pro nobis incarnatum, ejuſque glorioſam matrem, & in venerandam ſanctamque crucem deſignarunt. Hanc rem cum cogitamus, ad divinas veſtras aures nos referimus. Nam cum videamus pias veſtras leges eos qui imaginem aut ſtatuam imperatoris ignominia afficiunt, extremo & juſto mortis ſupplicio plectere: qua tandem pœna puniendi ſunt, qui in imaginem Domini noſtri, ejuſque matris infando facinore graſſati ſunt? Profecto non video quid mihi dicendum ſit: tantum enim ſceleris eſt commiſſum, ut nec ulla humanitatis mica amplius ſupereſſe credatur. Quamobrem obſecramus victoriоſam veſtram potentiam, ne ulla poſthac miſericordia eis oſtendatur, neque amplius parcere illis quiſpiam velit, neque ullam apologiam aut excuſationem illorum nomine accipere, ne poſthac pejora aggrediantur.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Cognoſcitiſne, qualem ſententiam pronunciavit?

Ba-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit : Indignos putavit, ut quibus ignosceretur.

Joannes religiosissimus presbyter, monachus, locum tenens summorum episcoporum orientis, dixit : Clarum est, Samaritas hos reliquis hæreticis pejores esse, eorumque hæresim exterminandam & auferendam, utpote cum sint longe ab omni gratia. Oratio autem præfata ostendit, eos qui sacras imagines proturbant, illis etiam pejores esse. Dicantur igitur & hi Samaritæ.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit : Ego quidem iconoclastas pejores Samaritis habeo, utpote qui in ignorantia Christianismi versantes, ignorant quid faciunt : hi vero cum in cognitione Christianismi sint, non sunt audiendi, nec excusabiles, quemadmodum scriptum est : *Is qui cognoscit voluntatem Domini, & non facit, vapulabit multis.* Luc. 12.

Nicolaus episcopus Cyzici dixit : ut ego vester sanctitatis minimus, librum beati patris nostri Joannis episcopi Thessalonices affero ; eum rogo ut legatis.

Sancta synodus dixit : Legatur.

Demetrius religiosissimus diaconus & notarius, armariique custos, legit.

Joannis episcopi Thessalonicensis ex sermone, cujus initium.

Hucusque adversus Dominum nostrum Jesum Christum tentator prævaluit, ut eum duceret in desertum. Et paulo post : Gentilis dixit : Numquid & vos Christiani in ecclesiis vestris imagines pingitis sanctis vestris, easque adoratis ; neque sanctis tantummodo, verum etiam Deo vestro ? Ita & nos quoque statuas habere existima ; non ut eas adoremus, verum ut per cultum nostrum incorporeæ earum virtutes ad nos perveniant. Matth. 4.

Sanctus dixit : Verum nos imagines sanctorum, qui revera in carne fuerunt servi Christi, fingimus, idque in memoriam eorum : neque quidquam indecorum efficimus pingentes eos, ut reipsa fuerunt : neque enim e nobis fingimus, neque rerum incorporearum corporeas formas cudimus. Neque ipsi imagines, ut tu dicebas, adoramus ; sed eum qui per picturam indicatur, glorificamus : neque hos etiam ut deos, absit, sed ut veros Dei servos, & amicos, & potestatem habentes pro nobis apud Deum intercedendi. Dei autem imaginem, (dico Jesu Christi Servatoris nostri) quemadmodum ipse super terram cum hominibus conversatus est, pingimus, non ut ipsa natura Deus est, quæ enim posset esse Dei similitudo, aut quæ figura incorporei non effigiabilisque Verbi Patris ? *Deus enim*, ut scriptum est, *spiritus est* : quoniam visum est Deo Patri, ut Unigenitum suum Filium e cœlis demitteret, quo pro nostra salute * ex Spiritu Sancto & inviolata virgine deipara incarnaretur, nos ejus humanitatem ea ratione pingimus, non illius incorpoream deitatem. Joan. 4.

Gentilis dixit : Esto, Deum Verbum hominem factum icone exprimatis : Quid ad angelos hoc facit, quos ut homines pingitis & adoratis ? hi tamen homines non sunt, sed intellectuales & incorporei, & simpliciter existentes dicuntur. Sane ea ratione & a nobis deos venerabiles existima : non enim sic quidquam absurdi agimus, quemadmodum neque vos dum angelos adoratis.

Sanctus dixit : De angelis & archangelis, & eorum potestatibus, quibus & nostras animas adjungo, ipsa catholica ecclesia sic sentit, esse quidem intelligibiles, sed non omnino corporis expertes & invisibiles, ut vos gentiles dicitis, verum tenui corpore præditos & aereo sive igneo, ut scriptum est : *Qui facit angelos suos spiritus, & ministros ejus ignem urentem*. Sic autem multos sanctorum patrum sensisse cognovimus, quorum est Basilius cognomento Magnus, & beatus Athanasius, & Methodius, & qui stant ab illis. Solummodo autem Deus incorporeus & informabilis, intelligibiles autem creaturæ nequaquam ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles pictura existunt : quare etiam in loco existunt, & circumferentiam habent. Quamquam autem non sunt, ut nos, corporei, utpote ex quatuor elementis, & crassa illa materia ; nemo tamen vel angelos vel dæmones vel animas dixerit incorporeas : multoties enim in proprio corpore visi sunt, sed ab illis quibus Dominus oculos aperuit. Nos igitur eos non, ut Deum, sed ut creaturas intelligibles & ministros Dei, non tamen ut vere incorporeos, pingimus & colimus. Quod autem hominis forma pingantur, in causa est, quod in ea visi sunt, si quando ministerium Dei apud homines obierunt. Loquitur ex propria sententia. Nam Concilium supra allatum sanxerat in constitutione sua angelos incorporeos affirmari. Psalm. 103. & ad Hebr. 1.

Tarasius sanctissimus patriarchs dixit : Animadvertamus dictum patris, quod illic Samaritæ imagines Domini & Servatoris nostri, item intemeratæ ejus matris subverterunt, hic vero gentiles. Ostendit autem pater, quod & angelos pingere oporteat, quando circumscribi possunt, & ut homines apparuerunt.

Sacra synodus dixit : Etiam domine.

Stephanus monachus legit :

Ex libro disputationum Judæi & Christiani. Judæus, inquit : Omnibus assentior, & credo crucifixo Christo, quod ipse sit Filius Dei viventis. Offendor autem in hoc, o Christiani, quod coram imaginibus procidi-tis. Scriptura autem ubique prædicat, ne faciamus nobis sculptile, aut aliquam similitudinem. Christianus dixit : Deo, ut talis est, scriptura jubet non esse faciendam similitudinem, neque aliquam imaginem adorandam esse ut Deum. Imagines enim quas vides, ad memoriam Jesu Christi salutaris nobis incarnationis pinguntur, personam illius humanitatis exprimentes. Sanctorum autem imagines eodem modo uniuscujusque prælia, certamina & pugnas, item contentiones contra diabolum & mundum, victoriasque significant. Non enim (ut tu arbitraris) Christiani in * Deo sibi illas erigentes adorant, verum zelo & fide flagrantes, sanctorum imagines inspiciunt, recordantes in typo, quanta fuerit eorum erga Deum pietas. Quamvis adorantes, sanctorum Deum invocant, dicentes : Benedictus Deus hujus vel illius sancti, omniumque sanctorum, qui dedisti illis patientiam & tolerantiam, quique eos dignatus es tuo regno, fac nos cum illis participes, & intercessionibus eorum serva nos. Salvatoris autem imaginem contemplantes & adorantes spiritualibus oculis & luminibus mentis, omnium Domino Deo gratias agimus, qui formam servi accipiens, hominem mundumque liberavit, nobisque, sine ullo peccato existens, similis factus est. * f. Deus

Non

ACTIO V. ANNO CHRISTI 787.

Non igitur ligneæ imagini aut picturæ cultum exhibemus, adoramusque, sed omnium Dominum Christum glorificamus. Atqui frater indicabo & Moysen, qui legem eam tulit, talia quædam fecisse. Nam duo cherubim sculpta paravit, volantia super tabernaculum testimonii hinc & illinc, quo sane nulli mortalium dabatur accessus, præterquam summo sacerdoti, idque semel in anno, cum scilicet incensum ferebat sanctis sanctorum. Similiter & serpentem æneum fecit, quem in deserto suspendit in medio tentoriorum ordine, dixitque: *Quemcumque momorderit serpens, hic intueatur hunc serpentem, credatque quod medelam & sanitatem ab ea sumere possit*. Vides hic, quo pacto idem Moyses, qui similitudinem non faciendam jusserat, serpentem fuderit. Num. 21.

Joannes sanctissimus monachus presbyter, & locum tenens summorum orientis sacerdotum, dixit: Ecce quomodo sancti nostri patres, negantes incarnatam dispensationem Servatoris nostri Jesu Christi, testantur abjecisse sacras imagines, Hebræos dico & Samaritas: quamobrem & qui nunc eas abjiciunt, illis similes sunt.

Epiphanius religiosissimus diaconus locum tenens Thomæ episcopi Sardiniæ, legit:

Ex falso infrascriptis sanctorum apostolorum itineraris.

Pictor igitur primo die ipsum primis lineamentis denotavit, cessavitque: postridie coloribus eum expressit. Atque ita Lycomedi gaudenti imaginem tradidit, quam in cubiculo positam corollis ornavit, ut Joannes illi postea cognitus dixerit: Malogranata ista de balneo aufer dilecte fili: solus enim cubiculum ingredior, neque tecum, neque cum alius orare possum. Hæc dicens, & jocose recitans, simul cum illo ingreditur. Senex autem imaginem ibi corona cinctam videt, lucernasque adstantes, & ante eam aram: advocato autem Lycomede dixit: Quid sibi vult hæc imago? quem deorum tuorum sic depingi curavisti? Video te nondum gentilitatem exuisse. Lycomedes autem illi respondit: Deus quidem hic mihi solus est, qui me a mortuis cum conjuge mea suscitavit. Si vero post Deum ejusmodi benefactores deos licet appellare, tu es qui in imagine depictus es, quem ego corono, amo & colo, utpote qui mihi dux bonorum omnium fuisti. Joannes autem cum faciem suam nondum vidisset, dixit illi: Ludis tu quidem me, fili mi, putasne me tali forma? quomodo mihi persuadebis, ut hæc imago mihi assimiletur? Lycomedes autem speculum illi obtulit, in quo postquam seipsum fuisset contemplatus, dixit: Vivit Dominus Jesus Christus, imago hæc mihi similis est. Male vero hanc rem fecisti.

Ex eodem libro.

Aliquando cum Jesum vellem apprehendere, in materiali & crasso corpore mihi occurrit: alias cum illum tangere studerem, immateriale erat & incorporeum subjectum, ita ut plane nihil esset. Aliquando autem a Pharisæo quodam ad cœnam vocatus, istinc nobis comitantibus concessit. Unusquisque autem nostrum panem dimensum unum tantum accepit, quin etiam & ipsi datus unus est: quem postquam benedixit, nobis divisit. Brevi autem omnes satiati sumus; neque tamen quisquam nostrum panem suum gustaverat: qua de re perculsi sunt admiratione, qui nos vocaverant. Sæpe autem quando cum illo ambularem, animadverti, num alicubi pedis vestigium, cum pedes de terra elevaret, imprimeret: verum observanti mihi nunquam contigit hoc videre. Illud autem vobis refero, quo fides vestra magis confirmetur. Magnalia enim ejus & admiranda quæ fecit, satius nunc fuerit tacere. Sunt enim arcana, quæ neque dici, neque audiri possunt. Priusquam autem ab impiis Judæis comprehenderetur, omnes nos congregans dixit: Antequam ego illis tradar, laudes dicamus patri, & sic ad institutum progrediamur. Jubens itaque nos illum circumgyrare, manibus invicem amplexabamur. Ipse autem in medio consistens dixit: Amen; auscultate autem me. Cœpit igitur hymnum dicere, inquiens: Gloria tibi Pater, & nos illum cingentes, subaudivimus, Amen. Gloria tibi Verbum, gloria tibi gratia, Amen. Gloria tibi Spiritus, gloria tibi sancte, gloria tuæ gloriæ, Amen. Laudamus te Pater, gratias agimus tibi lumen, in quo tenebræ non morantur, Amen. In quo gratias agimus, dico. Salvari volo, & salvare volo. Solvi volo, & solvere volo, Amen. Vulnerari volo, & vulnerare volo, Amen. Nasci volo, & generare volo, Amen. Edere volo, & edi volo, Amen. Audire volo, & audiri volo, Amen. Intelligi volo, cum sim totus intellectus, Amen. Lavare volo, & lavari volo, Amen. Gratia choreas ducit, canere tibiis volo, vos omnes saltate, Amen. Lamentari volo, tundite pectora omnes, Amen. Et inter alia: Hæc dilecti mei saltate nobiscum. Dominus autem egressus est, nos autem veluti aberrantes, aut e somno mox experrecti, alii alio fugimus. Ego autem cum viderem illum patientem, nequaquam potui passionem illius ferre, sed fugi in montem olivarum, flens ob ea quæ acciderant. Et cum hora diei sexta cruci esset affixus, tenebræ super totum terrarum orbem factæ sunt. Et Dominus meus stans in medio speluncæ, & illuminans me, dixit: Joannes a perversis Judæorum turbis crucifigor, lanceis & calamis pungor, acetum & fel mihi in potum dant: tibi loquor, & quod loquor, audi. Ego jubeo te ascendere in illum montem, ut audias quæ oportet discipulum a magistro audire, & hominem a Deo. Hæc cum dixisset, per lumen mihi crucem ostendit, & circa crucem populum magnum non unius figuræ: at in ipsa cruce erat una forma, & idea similis. Ipsum vero Dominum supra crucem vidi non habentem formam, sed solam vocem. Vocem autem non illam quidem nobis consuetam, sed propriam quamdam & bonam, & vere divinam, ad me dicentem: Joannes unum oportet ut a me audias: unum enim in futuro opus est ut audias. Hæc crux hujus lucis aliquando a me per vos verbum vocabitur, aliquando mens, aliquando Christus, aliquando janua, aliquando via, aliquando panis, aliquando semen, aliquando resurrectio, aliquando Filius, aliquando Pater, aliquando Spiritus, aliquando vita, aliquando veritas, aliquando fides, aliquando gratia. *Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 19.*

De hac cruce luminis vide Aug. in Psal. 120. num. 11. Hæret.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videa-

Digitized by Google

deamus, quia totum hoc opus evangelio repugnat.

Sancta synodus ait: Certe domine: dicit enim incarnationem esse opinionem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: In his periodis scriptum est, quod neque edebat, neque bibebat, neque pedibus super terram ambulabat; quæ ab hæreticorum phantasiastarum opinione non abludunt. Verum in evangelio scriptum est de Christo, eum & edisse, & bibisse. Nam & Judæi de illo dicebant: *Ecce homo edax, & vini potator*. Qua ratione etiam mentiti sunt, quod terram pedibus non calcabat. Quomodo enim scriptum est, *Jesus de via fessus sedit ad puteum*?

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, dixit: Hic est liber ille, quem falsa synodus adduxit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Profecto quæ in eo habentur, risu digna sunt.

Theodorus Catanes episcopus dixit: Hic ne liber everret omnia Dei ecclesiarum ornamenta?

Euthymius Sardensium episcopus dixit: Decebat ejuscemodi congregationem tales habere libros.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: O insignem blasphemiam! Joannem inquit apostolum in montem olivarum fugisse tunc, cum crux levaretur: & tamen evangelium testificatur, quod cum illo aulam Caiphæ ingressus sit, & quod steterit prope crucem cum matre Domini.

Sancta synodus dixit: Omnis hæresis ab hoc libro dependet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Heu, heu, o qualibus hæreticorum libris hæresim suam constituunt!

Gregorius Neocæsareæ episcopus dixit: Liber iste omnis impietatis & sceleris est parens, & tamen contra idola de Lycomede ex eo testimonium citant.

Joannes presbyter, monachus, & locum tenens orientalium diœcesium patriarcharum, dixit: Inducit Lycomeden coronantem imaginem apostoli, quemadmodum Græci sua idola.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Absit, quod sanctus Joannes coram Tito evangelium suum prolocutus sit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Præfatæ hæ sententiæ suntne evangelicæ?

Sancta synodus dixit: Nequaquam. Non enim quæ prius lecta sunt, recipimus, neque etiam ea quæ de Lycomede postea dicuntur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui priora recipit, recipit & posteriora, & media, & quæ de Lycomede dicuntur, quemadmodum saltum concilabulum fecit.

Sancta synodus dixit: Anathema sit illi libro a principio usque ad calcem.

Joannes presbyter religiosissimus monachus, vicarius thronorum trium patriarcharum orientis, dixit: En patres sancti, manifestle declaratum est, antesignanos illos Christianorum calumniatores, vere participes & communicantes cum Nabu hodonosor & Samaritis, imo etiam cum gentibus & Judæis, ad hæc cum impiis & execrandis Manichæis, quorum testimonia adduxerunt. Hæc enim sunt eorum, qui Verbi Dei incarnatam dispensationem phantasiam esse dicunt. Sed illis sit cum ipsis commentariis anathema.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Si jubes domine, quæramus episcopum Amorii & Neocæsareæ, num ii libri in falsa illa synodo fuerunt lecti.

Gregorius Neocæsareæ episcopus, & Theodosius Amorii, interrogati dixerunt: Non per Deum talis liber illic visus est, sed ex falsis citationibus nos deceperunt.

Sanctissimus patriarcha dixit: Ex propria cogitatione quæ volebant, explicuerunt.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Sed tamen ex regia procuratione cuncta ejiciant.

Gregorius Neocæsariæ episcopus dixit: Sæpe dixi, & iterum dico pater, nunquam in medium tales libri aut patrum quoque scripta illuc allata sunt, sed ex falsis quibusdam citationibus nos deceperunt. Hæc autem de Lycomede videntur & nobis abominanda.

Joannes sanctissimus presbyter monachus, locum tenens orientalium præsulum, dixit: Si videbitur sanctæ huic & universali synodo, pronuncietur sententia, ne quis amplius eum librum describat, impurum & impium.

Sancta synodus dixit: Nemo amplius describat: nec id totum; verum dignum judicamus qui Vulcano committatur.

Petrus religiosissimus lector legit.

S. Amphilochii episcopi Iconii de falso inscriptis ab hæreticis libris, cujus initium.

Justum quidem arbitramur omnem eorum impietatem detegere, & errorem eorum in publicum proferre: proferunt enim libellos quosdam, quibus apostolorum titulum affingunt in hoc, ut rudiores & simpliciores decipiant. Et paulo post: Ostendemus autem quinam sint hi libri, quos proferunt nobis infausi ecclesiæ deserrores, non quidem apostolorum Acta, sed dæmonum commentaria. Et inter alia. Hæc sane Joannes apostolus non dixit: Nam qui scripsit in evangelio, Dominum de cruce dixisse, *Mulier, ecce filius tuus*, ut post eum diem in tuam acceperit Mariam, quomodo hoc loco dicitur, quod non adfuerit? Sed non est novum illud. Quemadmodum enim Dominus veritas ipsa est; ita diabolus mendax exstitit: est enim vere mendax, & pater mendacii. Cumque mendacium loquitur, de propriis id agit. Et hæc quidem de mendaciis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Magnus est beatus pater noster Amphilochius. Audivimus autem quid de itinerariis istis sentiat, quamobrem nihil nos amplius titulus iste moveat.

Basilius Ancyræ episcopus dixit: Nullus liber est, qui evangelio magis repugnat. Non est igitur mirandum, si & de imaginibus alienam habeat opinionem.

Sanctissimus patriarcha dixit: Recte pater sanctus nugacitatem & impudentiam illius libri retudit.

Sancta synodus dixit: Recte pater.

Nicephorus episcopus Dyrrachii dixit: Satius fuisset, ut liber Amphilochii lectus fuisset, & non itinerarium: contaminavit enim aures nostras.

Sancta synodus dixit: Sed ad majorem cautionem, bonum fuit ut legeretur.

Ta-

Digitized by Google

ACTIO V. ANNO CHRISTI 787.

Tarasius patriarcha dixit : Eusebium Pamphili tamquam testem adduxerunt illi, qui contra sanctas imagines pugnant : adducunt autem epistolam illius ad Constantiam Licinii uxorem scriptam. Videamus autem quam habeat opinionem Eusebius.

Stephanus religiosissimus monachus legit.

Eusebii Pamphili ad Euphrationem, cujus initium : Domino meo per omnia confiteor. Inter alia. Non enim coexistere dicimus Filium Patri, verum præexistere Patrem Filio : nam si simul existant, quomodo Pater erit Pater ? quomodo Filius Filius ? aut quomodo ille primus, hic secundus : & ille quidem ingenitus, hic vero genitus ? Nam duobus secum existentibus, eadem utriusque erit æstimatio. Est aut utraque (ut ita dixerim) ingenita, aut alterutra genita : sed neutrum horum verum est. Neque enim ingenitum, neque genitum fuerit. Sed hoc quidem prius & ordine & dignitate secundo erit, & in eo quod est, & quod ejuscemodi existit.

Sanctissimus patriarcha interrogando dixit : Recipimus hoc ?

Sancta synodus dixit : Nequaquam domine, hic reliquis nobis majore odio prosequendus.

Basilius sanctissimus Ancyræ episcopus dixit : Non veniat Christiano homini in mentem, ut sic loquatur. Lectum autem est ex eadem epistola. Inter alia. Eumdem autem & solum verum esse docet per quæ dicit, *Ut cognoscant te solum verum Deum* : non ut uno solo existente Deo, sed ut solo uno existente vero Deo, cum maxime necessaria adjectione, vero : quandoquidem & ipse quidem Deus Filius, sed non verus Deus : unus enim est & solus verus Deus, qui neminem habet ante se. Si vero & Filius verus, id est, tamquam imago Dei veri, sit & Deus, quando & Deus erat Verbum, non tamen ut solus verus Deus.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ dixit : Ter sancte domine, & sacra sanctaque synode, quemadmodum nos habuimus a Deo scriptos libros apostolorum, prophetarum, reliquorumque sanctorum, ita decebat ejuscemodi libros in testimonium & roborationem illam sanctam synodum habere.

Sacra synodus dixit : Anathema & libris illis, & qui illos legunt.

Petrus & Petrus sanctissimi presbyteri, vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt : Ipsa lectio indicat, quod Arianorum sententiam sapiat : habet enim ante lectus Eusebii Pamphili liber & alias blasphemias, quas synodus audire respuit.

Sanctissimus patriarcha dixit : Libros illius rejiciamus.

Sancta synodus dixit : Rejicimus & anathematizamus.

Stephanus religiosissimus monachus dixit.

Antipatri episcopi Bostrorum refutatio apologiæ pro Origine ab Eusebio Pamphili episcopo Cæsareæ conscriptæ liber primus, cujus initium.

Ego quidem sufficienter & satis scriptum esse, religiosissime & beatissime pater Joannes, a tua sanctitate in variis tractationibus arbitror. Ex paulo post : Quod autem vir multiscius fuit, qui omnes veterum libros & commentaria investigans & inquirens, propemodum omnium sententias & opiniones exponens, plurima commentaria reliquerit, quorum aliqua digna sunt ut approbentur : non eo inficias. Quod autem aliqui ex eo nituntur probare eum non errasse, quod veterum patrum omnium mentem & sententiam, utpote tot libris lectis, tenuerit, hoc ego non omnino tibi concedo. Potuit enim omnium veterum commentaria facile corradere, cum imperatoriam voluntatem & studium pronum sibi in hoc habuerit. Nego autem eum in dogmatibus quidquam profecisse : multimodam etiam cognitionem illi tribuo, dogmatum vero stabilitatem & constantiam illi nego. Fuit enim longe inferior certitudine ista dogmatum. Et post pauca : Ut mihi plane non sit ingrediendum in illius sententiam : prius enim apologiam illam excutere volumus, ut ita non illum solum, pro quo apologia scribitur, sed & ipsum auctorem, hæreticos ostendamus. Inter alia : Indicabam clare & vere & sine ambiguitate quemdam ex præclaris ecclesiæ doctoribus occulte animas hominum prius existere, neque fallacias aliquas in adstruendo affero. In hoc enim, quod indicare conatus es egressum Filii ad Patrem, primum quidem peregrina opinio habita est. Tua enim est hæc, & eorum qui stant a partibus tuis : quamobrem in præsenti de hac re nobis nihil est dicendum : olim enim universali synodo tractatum est & determinatum. In hoc autem non consentire, neque hæc quæ nobis objecta sunt, exquirere, non putarim decorum esse.

Sanctissimus patriarcha dixit : Ostensa sunt commentaria Eusebii aliena esse a sancta ecclesia catholica.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarii custos legit.

Theodori lectoris ex historia ecclesiastica.

Persa quidam Xenæus nomine, qui illis temporibus Calandrion inveniens ecclesiastica dogmata adulterantem, virosque pervertentem, de regione discessit. De hoc multa a diversis audiens, particulatim omnia recensebo. Ex Perside enim proprium dominum fugiens, Romam pervenit. Et paulo post : Hunc Petrus pro Cyro Hierapolim episcopum mittit : hunc non longe postea episcopi Persici insequentes, servilibus parentibus ipsum servum quoque natum, & nondum baptizatum, accusabant, quod cum Petrus cognovisset, neque satis cognosceret quid de illo ageret, dixisse fertur, Sufficere illi episcopi ordinationem ad satisfactionem divinæ initiationis.

Stephanus diaconus & notarius sacri patriarchici, legit.

Joannis Diacrinomii * ex historia ecclesiastica : Non esse decens dicebat Xenæus, angelos existentes incorporeos corporea forma effigiare, & in humana effigie incorporeos repræsentari. Quin etiam & hæc fuit opinio ejus, Christo non dandum esse honorem, aut laudem dicendam in pictura hominum arte elaborata. Esse autem illi solummodo acceptam adorationem in spiritu & veritate. Inter

* Diacrinomei. (1)

Joan. 4. Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3. Joan. 1.

1 Diacrinomei *Arii* fuisse existimantur, quia *segregati* : varius, discretionales. *Hard.*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ter cetera autem dicebat, & hoc esse puerilis animi factum, fingere in columbæ idolo ter adorabilem Spiritum Sanctum. Nusquam enim evangelicis scriptis traditum esse Spiritum Sanctum columbam esse, sed quod in specie columbæ aliquando visus est: id autem dispensative, & non substantialiter, factum esse. Ita, ut dicam uno verbo, intempestivum putabat & inconveniens, pios homines Spiritum Sanctum, ut corpus habentem, delineare. Hæc Philoxenus docens, simul cum ipsa doctrina opere rem demonstrabat. Sæpe angelorum imagines asserens ejecit, Christum autem imagines repræsentantes omnes in unum locum collocavit.

Sanctissimus patriarcha dixit: Audivimus viri sacerdotes, quales fuerunt qui imagines non receperunt, non baptisati, Manichæi, qui phantasiam de dispensatione Domini agnoscunt. Ex sceleribus eorum & impiis dogmatibus, Christianorum accusatores, & hæreseos auctores occasionem acceperunt.

Sabas sanctissimus præses Studii dixit: Gratias agimus Deo, & bonæ imperatorum nostrorum dominatorum voluntati, quod falsi illi custodes adulterinæ istius synodi victi sunt cum hæreticis qui a partibus eorum stabant.

Sancta synodus dixit: Anathema illis.

Constantinus religiosissimus lector sanctæ magnæ ecclesiæ legit.

Synodo f. ludæa

Ex sancto patre nostro Saba: Flaviano igitur & Elia sanctis patriarchis in * Syndone existentibus, ut dictum est, literisque adulatoriis & universalibus apud imperatorem utentibus, & in * Syndone congregatam contra fidem rectam synodum dissolventibus, in propriasque sedes revertentibus, Sotericus & Philoxenus in iram insuperabilem imperatorem excitarunt, utpote qui esset deceptus a patriarcharum vafritia & simulatione: & accipientes quam volebant potestatem, aurumque ingens Antiochiensium populo largientes, Flavianum mirifice tribularunt, & propemodum suffocarunt, compellentes hominem, ut Chalcedone habitam synodum anathematizaret: ita illo ab episcopatu fugato, exulem declararunt, Severumque Acephalorum principem episcopum designarunt.

Synodo

Antonius religiosissimus monachus legit:

Ex Constantinopolitana synodo contra Severum sub Menna patriarcha act. prima circa med.

Ex narratione quæ data est sanctæ synodo, quæ congregata est in hac regia civitate contra Severum hæreticum & Acephalum, a clericis & monachis sanctæ Dei ecclesiæ inclitæ civitatis Antiochiæ, cujus initium: Nunc si quando unquam, o beatissimi. Et paulo post: Qualia vero, sanctissimi, & circa Daphnes fontes facere ausus est, magia usus, & incensis impiis dæmonibus serviendo, tota novit civitas. Quin etiam neque sacris altaribus pepercit, neque sacra vasa intacta reliquit. Hæc quidem ut detestanda sculpens, illa vero con flans & erogans suis complicibus. Ausus etiam aliud fuit, sanctissimi: aurem & argenteas columbas, in figura sancti Spiritus supra divinos fontes suspensas, cum aliis abstulit, dicens, nos oportere in specie columbæ Spiritum nominare.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si in nomine sancti Spiritus dedicatas columbas sancti patres receperunt, quanto magis incarnati Verbi, & in terris in corpore visi, recipiendum? Credite autem mihi, Anastasium ducem Constantinopolitanum aureas argenteasque iconas sibi adscripsisse, si modo hoc fecit Severus.

ACTIO V.

Stephanus religiosissimus monachus, notarius & referendarius, legit.

Joannis episcopi Gabalon, in vitam & politiam Severi hæresiarchæ, cujus initium.

Si nobuisset Severus aut vitæ semper fuit. Et paulo post: Neque etiam sanctorum angelorum honorem illæsum esse sivit. Frequenter autem sermonem, in gradibus stans, hac de re habebat, populumque sæpe persuadere conabatur etiam in ipso templo sanctissimi Michaelis, non decere purpureas angelos vestes, sed albas; non ignorans, sanctis non esse curæ potestatibus quo vestitu utantur. Studebat autem & hæc discerpere & commovere, ne, quomodo res se haberet, cognosci posset.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus, quod præter reliqua etiam in hoc accusatus est, qui non purpureas vestes angelis, sed albas attribuendas esse docebat.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarii custos dixit: In sancta magna ecclesia Constantinopolitana cum velum obtegerem, interiusque manum mitterem in breviarium, inveni duos libros relictos per imagines deargentatos: quos cum quærerem, cognovi eos in ignem conjectos & exustos. Inveni & alium librum Constantini chartophylacis, continentem quædam de venerandis imaginibus. Folia autem illa, quæ de ea re tractabant, exciderunt, eumque librum en sacræ synodo offero. Idem Demetrius librum omnibus indicavit, foliorumque excisionem.

Leontius cathosiomenus a secretis dixit: Est & aliud, quod in hoc libro dignum admiratu est. Nam ut videtis, argenteas tabulas habet, & undique sanctorum imaginibus decoratus existit. Ipsi vero rem relinquentes, hoc est, imagines, ea quæ de imaginibus intus scripta sunt, exciderunt: quod tane extremæ dementiæ facinus est.

Sancta synodus dixit: Anathema, qui scinderunt & contulerunt.

Leo sanctissimus episcopus Phoceæ dixit: Ex hoc libro folia exciderunt & perdiderunt: in civitate autem in qua ego habito, ultra triginta libros igne combusserunt.

Sabas præses Studii dixit: Moris est, domini, cæcis, ut lumen non videant: hinc etiam & illi cæci existentes in anima obtenebrati sunt.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarii custos legit.

Constantini diaconi & chartophylacis sanctissimæ magnæ Dei ecclesiæ Constantinopoleos, in omnes sanctos martyres, qui per omnem terrarum orbem pro Christo certarunt. Deinde judices dixerunt: Putasne vos, quod in ære & lapidibus salutem collocamus? Nonne ad potestatem aliquam provisoriam aut contentricem adspicimus, a qua optima nobis contingunt? Quomodo autem (dixerunt martyres) plastæ & lapicidæ statuarum multitudinem variis formis præparant, templisque affigunt? vos autem sacrificiis eas honoratis, & miseriarum liberationem ab eis petitis, illas invocantes. Quid est autem causæ, quod & (ut dicitis) divina, quæ tyranni apud vos designarunt, non insculpitis in imaginibus? nos autem accusatis, & tamen longe superstitio-

sius

ACTIO V. ANNO CHRISTI 787.

sius in hisce rebus nobis estis affecti. * Numquid autem & vos pugiles vestros sculpitis, & tamen non dicendis convitiis imaginum picturam afficitis? Age, age, de hoc errore & ambiguitate sententiæ vos liberavimus, dicunt sancti martyres. Non enim divinum, simplex existens & incomprehensibile, formis & figuris assimilamus: neque cera & lignis supersubstantialem, & ante principia existentem substantiam honorare nos decrevimus: sed primo per transgressionem superato homine, & sudenti illa potestate desertoria detracta, natura opus habuit reparatore. Non enim poterat succumbens ex se conflictum, quo fuerat inferior, restaurare, inimico casum urgente, neque patiente respirare; neque par erat in secunda lucta tyrannum excuti: quare ipse opifex propriæ creationis Trinitatis Deus unus & Verbum, non substituit aliquem ex suis creaturis, sed potestate qua ipse valebat, usus, certamina pro nobis in humana natura subivit. Et paulo post: Igitur in qua visus est ab hominibus figura, & in qua conversatus est inter homines, in tabulis pingitur: qua ratione per divinum typum ejus salutaris potentiæ recordamur.

* Noane

Basnag. 2.

Sanctissimus patriarcha dixit: Gentiles propter idola martyres accusabant, & dicebant eis, qua gratia certatis, & nostras similitudines contemnitis, cum & vosipsi habeatis proprias imagines? Sancti autem sic respondent: Sed nos statuas dæmonum non facimus, sed Verbi Dei incarnati imagines pingimus, ejusque sanctorum; non tamen confestim eos deos facimus.

Cosmas religiosissimus diaconus & cubicularius dixit: Librum hunc quem fero in manibus, veteris est testamenti, cum scholiis suo loco appositis: inveni autem eum in patriarchio. Habet autem scholion in defensionem imaginum. Insidiatores autem veritatis expunxerunt scholion; ecce vestigia: adhuc siquidem fere apparent. Inspicite, obsecro, venerandi patres.

Idem religiosissimus Cosmas aperiens librum, omnibus in sacra synodo existentibus locum deletum indicavit, quæque adhuc aliquantulum extabant: legit: *Non erunt tibi dii alii præter me. Non facies tibi idolum, neque alicujus similitudinem, quæcunque in terra infra, & quæcunque in aquis deorsum subter terram: non adorabis ea, neque servies illis.* Scholion: Et si facimus hominum piorum similitudines, non tamen ea fiunt, ut adorentur ut dii, sed ut ea videntes ad imitationem facinorum illorum * irritemur. Si vero similitudines Christi facimus, sane * non propter similitudinem adoramus, sed quo mens per ea quæ conspexit, sursum volet. Non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, sed quia Deus homo incommutate dignatus est fieri, facimus illius imaginem velut hominis, quamvis sciamus eum natura Deum existentem. Non idem igitur Deum & imaginem dicimus: sed Deum cognoscentes, similitudinem in imagine dispensationis illius humanæ figuramus. Gentiles autem errantes, similitudines deos esse arbitrantur.

Exod. 20.

Deut. 5.

* Inchemus

* Pro, propterea. M.

Adductus est & alter libellus eamdem habens loci illius scripturæ explicationem, in qua & illud lectum scholion erat. Eum autem acceptum Gregorius episcopus Cæsaream legit, hic facilius apparente scriptura expuncta & prælecta.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc fecerunt dicti patriarchæ, Anastasius, Constantinus & Victor, hæretici.

Theodorus episcopus Myrorum dixit: Si fuisset ille thesaurus omnibus obvius, non sane quisquam mortalium fuisset læsus. Deus autem reddat illis in die illa, qui ejusmodi celant.

Theodorus episcopus Catanes dixit: Tales profecto digni sunt anathemate: veritatis enim depravatores extitere, & patrum insimulatores falsi. Qui autem ab illis anathemate percussi sunt, laudari merito debent.

Sacra synodus dixit: Væ animabus eorum qui veritatem celarunt.

Petrus sanctissimus episcopus Hermion dixit: Deleantur nomina eorum ex libro viventium, & cum justis non scribantur. Psalm. 68.

Constantinus Sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Benedictus Deus, qui post tot ustiones, sectiones & expunctiones, ea reliquerit.

Theodorus episcopus Constantiæ dixit: Qui talia fecerunt, lucernam suam sub modio posuerunt.

Cosmas religiosissimus diaconus & cubicularius dixit: Et istum librum invenimus in armario oratoriorum facti patriarchatus, varia martyrum certamina continentem, & præter ista quædam de imagine non manufacta Camulianorum: folia autem quæ de imaginibus tractabant, excisa sunt: ecce eum omnibus ostendo.

Michael sanctissimus episcopus Synnadon dixit: Pastillus dicebat, ter sancte domine, anathema sit illis qui scripturam aliter quam jaceat interpretantur, & qui illi insidiantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed labor ejus in caput suum reversus est.

Joannes religiosissimus presbyter monachus, & locum tenens thronorum orientis, dixit: Ut vere dicam, impia iconoclastarum, hoc est imaginum demolitorum, & libros exurentium impietas veritatem reddidit clariorem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non solum sacras imagines ejecerunt, sed & evangelium ipsum, & alia secreta quædam. Ita sane potuit veritas tandem melius caput exerere.

Stephanus monachus dixit: Habemus & alium librum, in quem impetum fecerunt iconoclastæ: & si jubes, omnibus ostendam.

Sancta synodus dixit: Omnibus ostendatur, & synodo universæ ostensus est habens in duabus paginis lituras.

Gregorius religiosissimus presbyter & præses Hyacinthi dixit: Est mihi ejus libri integrum exemplar. Domine si voles, legetur.

Stephanus monachus bibliothecarius acceptum librum legit.

Ex historia ecclesiastica Evagrii, ex libro quarto.

Cap. 16.

Chosroes postquam impressionem in civitatem feciset, mille insidias tendit, tantos enim aggeres fecerat, ut per muros saltare posse viderentur, aliasque machinas infinitas construxit. Dicam autem quæ facta sunt. Imperavit Chosroes potestatibus suis, ut lignorum copiosam materiam ad extruendam machinam procurarent: quæ postquam accepisset, ea quæ voluit, extruxit, & in medio aggeris machinam posuit, novumque aggerem circumposuit: stabat autem in civitatem directa: in tantam autem altitudinem erecta est, ut facile possent sine periculo a dextra parte tela in murum & munimenta con-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO V.

conjicere. Cum autem qui expugnationibus assueti erant, machinam instar montis muro appropinquare, hostesque arbitrari se posse pedibus ex ea urbem ingredi viderunt, simul omnes mane facto machinam aliam contra hostium aggerem struunt, quam Romani aggestam appellant, quod subter terram duci potuit, in qua etiam ignis indi debebat, ut sic inferne lignis exustis, agger superpositus in terram rueret. Opus autem cum factum esset, igniſque incensus, intentione sua frustrati sunt. Ignis enim non habebat egressum, ut flamma ventilationem accipiens, ligna invaderet. Re igitur ad summam desperationem deducta, imaginem a Deo factam, quam hominum manus non attigit, portant. Augaro autem Christus Deus, quod eum videre desiderabat, misit. Hanc igitur sacram imaginem ad opus a se factum asferentes, ignem quidem succenderunt, lignemque Choſroe machinæ immiserunt. Confestim autem divina voluntate & potentia, fideque inspicientium res successit, & quod ante non poterant, nunc perfecerunt. Ligna enim flammam haurientia, dicto citius in carbones conversa sunt, usque ad ipsam summitatem opus est exustum.

Leo religiosissimus lector magnæ & regiæ ecclesiæ Constantinopoleos dixit: Et ego indignus vester famulus, cum descendissem cum regiis apocrisiariis in Syriam, Edessam petivi, & venerandam imaginem, non factam hominum manu, adorari & honorari a populo vidi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Heslerno die religiosissimus præses Maximini limonarium attulit, lectumque est: & invenimus nos in bibliotheca exemplar ejusdem limonarii, sed foliis quibusdam excisis, in quibus de imaginibus tractabatur.

Christophorus sanctissimus episcopus S. Cyriacæ dixit: Ter sancte domine, indignus servus tuus audebitne loqui ad sacram & universalem synodum? propheticum verbum est: *In operibus manuum suarum comprehensus est peccator*. Nam quæ contra nos in falsa synodo moliti sunt, hoc contra illos factum est: & alia quidem exciderunt, alia adulterarunt, quo eorum impietas, veritate ad lucem perducta, magis clarescat.

Stephanus monachus & librarius dixit: Liber traditus a præside Maximini, continens locum in aliis libris vitiatum de imaginibus, adest, idemque legit; Dixit abbas Theodorus Æliotes, quod erat quidam inclusus in monte olivarum pugil egregius: oppugnabat autem eum dæmon fornicationis. Quodam itaque die cum vehementer insultaret illi dæmon, senex lamentari cœpit, dixitque dæmoni: Quousque non relinques me? abisne posthac a me: jam enim mecum consensisti. Dæmon oculari aspectu videndum ibi se tradens, dixit: Jura mihi quod ea quæ tibi dicam, nemini significabis, & non amplius tecum pugnabo. Et juravit illi senex per eum qui in altissimis habitat, se nemini dicturum: tum illi dæmon dixit: Imaginem istam, si noles me tecum luctari, cave amplius adores. Habuit autem imago figuram dominæ nostræ deiparæ Virginis Mariæ, gestantem Jesum Christum. Dicit illi inclusus: Apage, res erit mihi curæ. In sequenti autem die abbas Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, rem significavit, omniaque patri retulit. Senex autem pater incluso dixit: Vere pater delusus es, quod dæmoni jurasti: tamen hoc unum bene fecisti, quod confessus es: profuerit autem tibi, ne sinas in hac civitate amplius lupanar, neque egrediaris quin adores Christum Jesum Dominum nostrum cum matre sua in imagine. Confirmatoque eo ac animato pluribus verbis, ad proprium locum concessit, Dæmon autem illi iterum apparuit, dixitque: Quid agis maledicens? * numquid jurasti mihi nemini te dicturum? quo pacto autem hæc effutivisti? dico tibi maledice, in die judicii tamquam perjurus condemnaberis. Inclusus respondet: Quod juravi, juratus sum: quodque pejeravi, novi: verum Dominum meum & creatorem non abjuravi: te vero non audio. * dimmm.

Narrarunt nobis iidem illi patres, & hoc addentes, fuisse in partibus Apameæ feminam quamdam devotam & Christo deditam, quæ puteum fodit: magnos autem sumptus cum fecisset, frustraque laborem expendisset, invenit haudquaquam aquam; magnam autem animi molestiæ cum torqueretur, cum propter labores, tum propter sumptus, in somnis vidit quemdam ad se venientem, & dicentem: Age, mitte ut simulacrum abbæ Theodosii, ejus qui in scopulo vivit, huc afferatur, & Deus tibi dabit aquam. Mulier itaque duos homines misit, qui imaginem afferrent: quæ cum esset allata, demittentes eam in puteum, confestim aqua scaturiit, ut bona pars putei impleretur. Attulit itaque nobis de ista aqua, bibimusque, & Deum nostrum glorificavimus.

Ejusdem,

Narravit nobis Dionysius presbyter ecclesiæ Ascalonis de Joanne abba anachoreta, dicens: Fuit hic ver nostris temporibus magni nominis, & quod Deo plurimum placeret: miraculum hoc de eo legitur. Habitavit in partibus Sicchus, ubi possessionem habebat, milliaribus ab Hierosolymis viginti parvis *. Habebat autem senex in spelunca imaginem intemeratæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, habentem in ulnis Christum Deum nostrum. Cum autem esset abiturus in desertum vastum, aut Hierosolymam adorandæ crucis gratia & sancta loca, vel in montem Sinai orandi causa, vel ad martyres longe ad Jerusalem distantes, (erat enim studiosus martyrum: nunc enim in Ephesum ad divum Joannem, nunc vero ad Euchaita ad sanctum Theodorum, vel ad sanctam Theclam in Seleuciam, vel Araphas ad divum Sergium, ibat) candelam parabat, eamque incendebat pro suo more. Et cum accinctus ad iter preces funderet, dicebat ad dominam, totus in imaginem ejus intentus: Sancta domina Deipara, quandoquidem restat mihi longum iter conficiendum, candelam tuam cura, eamque inextinctam juxta meum propositum serva. Nam ego tuo fretus subsidio, longum iter ingredior. Hæc autem cum ad imaginem dixisset, abiit, destinatumque iter postquam confecit, rediit, nunc quidem intra mensem, nunc intra duos aut tres. Est, & quando quinque aut sex mensibus abfuit, candelam tamen semper accensam deprehendit & ardentem, quemadmodum eam reliquit cum abierat. Neque tamen unquam eam a se extinctam potuit deprehendere, sive de somno excitatus esset, sive ex eremo ad speluncam rediens. * dimmm.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: De-

Digitized by Google

ACTIO V. ANNO CHRISTI 787.

Demonſtratum eſt, ſanctarum imaginum uſum perveteriæ eſſe traditionis.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Jam ſane ſatiati ſumus patrum ſententiis, novimuſque ex iis vetuſtam eſſe traditionem, venerandarum imaginum erectionem. Sumus igitur & patrum hac in re imitatores.

Sacra ſynodus dixit: Imitatores.

Stephanus religioſiſſimus monachus dixit: Habemus ejuſdem argumenti quindecim libros, & ſi jufferitis *.

* Vel eſt hic interruptio vel deeſt, legatur.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Impleti ſumus, & ſufficit nobis.

Sancta ſynodus dixit: Sufficit nobis.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Quandoquidem in præcedenti lectione indicatum eſt, ab Hebræis, Gentilibus, Samaritis, Manichæis & Phantaſiaſtis, eccleſiam veluti in culpam tractam ob ſanctarum imaginum cultum, omnibuſque nunc aliter perſuaſum eſt, juſtum eſt & fratrem noſtrum dilectum dominum Joannem vicarium thronorum apoſtolicorum orientis audire. Habet enim quædam de origine ſubverſionis imaginum, quæ ſi vultis audire, narrabit.

Sacra ſynodus dixit: Cupimus audire, domine, ſi quid habet.

Joannes religioſiſſimus monachus, vicarius orientalium epiſcoporum, e charta legit: Cupio equidem ego omnium poſtremus præſentem hanc ſacram ſynodum demonſtratione quadam docere, idque omni veritate, qua ratione, quoque tempore, & unde ſceleſtiſſima iſta & a Deo odio habita Chriſtianorum calumnia, & iconoclaſtarum rabies originem duxerit. Quo autem expeditius & compendio res agatur, de charta mihi pronunciandum eſſe ſtatui, ne qua in re veritati parcatur. Cum diem extremum impiorum Arabum tyrannus, quem Suliman nominabant, clauſiſſet, ſubſecutus illum eſt Umarus, qui poſteaquam regnum adiiſſet, Anaſcaphon Malſaman, hoſtem ſane atrocem, per gratiam Domini noſtri Jeſu Chriſti Servatoris, ejuſque deiparæ matris, cum magna exercitus ſui clade & ignominia a terra iſta expulit, in Syriamque fugavit. Neque de redeundo ſpem illi ullam reliquit. Umaro autem fato defuncto, Ezidus quidpiam homo levis & inconſtans regnum accepit. Per ea tempora in Tiberiade dux quidpiam erat Hebræorum impiorum, cui nomen * Saraotapechys, officina diabolorum, quibus vitiare animas luſus eſt & jocus, homo præſtigiator & veneficus & eccleſiæ Dei hoſtis implacabilis. Hic animadverſa Ezidi regis levitate, hominem aggreditur, polliceturque Hebræorum ingenita malitia ſe regi quædam prædicturum, & vatem acturum in maxime neceſſariis rebus ſe offert. Ea re cum eſſet inſinuatus tyranno: Volo, inquit, o princeps, modo me audias, rationem quandam indicare tibi, qua poteris facillime & vitam commodam degere, & triginta annos regnum æquabili in poteſtate conſervare. Stultus autem tyrannus, ſpe & deſiderio longioris vitæ, animi levitate elatus, (erat enim homo voluptatibus deditus & præditus) reſpondit: Quæcumque me jufferis facere, modo poſſim, agam; teque, ſi modo conſecutus fuero quod prædixiſti, beneficiis infinitis afficiam. Veneficus autem Hebræus confeſtim inquit: Sine ulla dilatione jube univerſum per regnum epiſtolam, quæ paſſim circumferatur, ſcribi & mitti, qua omnem imaginem & picturam, ſive ea in tabulis, ſive in opere muſaico in parietibus, ſive in vaſis ſacris, aut indumentis & altaribus ſit, & quæcumque in Chriſtianorum eccleſiis reperitur, deleri, expungi, auferri, & ex toto ſubverti mandes. Neque illas ſolum, verum omnes plane ſimilitudines, & earum etiam quæ in foro ornatus & honeſtatis gratia collocantur. Nulla igitur ratione alia, quam ut odium & furorem adverſum Chriſtianos exerceret, præſtigiator id tentavit. Tyrannus autem neſandus præſtigiatori levitate ſua auſcultans, miſſis nunciis, omnes ſanctas imagines & ſimilitudines per univerſam provinciam abſtulit. Hoc iraque modo primum eccleſiæ ornamenta, procurante Hebræo venefico, ablata ſunt. Chriſtiani autem cum id ſuis manibus facere detrectarent, miſſi ſunt Hebræi & Arabes, homines in Deum impii, qui imaginibus exuſtis, eccleſiarum qualdam calce, quaſdam aliis coloribus dealbarunt & incruſtarunt. Hæc autem cum perveniſſent ad aures pſeudoepiſcopi Nacoliæ, & qui ejuſdem erant cum illo opinionis, impios Hebræos & Arabes imitati, eccleſias Dei veluti crucem Chriſti * verecundantes reddiderunt. Arbitror autem relatu dignum, ut & ſanctitas veſtra audiat, quem finem ignavus iſte & veneficus Hebræus habuerit. Ezidus enim, qui facinus perpetraverat, ultra annum cum dimidiato non vixit, in ignemque æternum deſcendit: poſtquam autem mortuus fuit, in priſtinum ordinem & ſtatum imagines reſtitutæ ſunt. Filius autem illius Ulidus nomine, indignatus Hebræo, tamquam interfectori patris, turpiſſima morte hominem mori coegit. Ita is falſi ſui vaticinii dignum præmium accepit.

* In Græco mendose ſcriptum. H.

* Pro, injuria affectamus. H.

Sanctiſſimus epiſcopus Meſenæ dixit: Et ego puerulus eram in Syria, quando Sarracenorum princeps imagines ſubvertit.

Sabas piiſſimus monachus & præſes Studii dixit: Domine & nos indigni ſanctitatis tuæ ſervi petimus, ut ſuis in locis imagines reſtituantur, propriumque & ſolitum obtineant; Chriſtiani autem apud eas preces fundant.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quid dicitis fratres honorandi?

Sancta ſynodus dixit: Laudamus & nos omnes hos.

Petrus devotiſſimus presbyter, locum retinens ſanctiſſimi papæ Romani, e charta legit: Taraſio ſanctiſſimo archiepiſcopo Conſtantinopoleos novæ Romæ, & univerſali patriarchæ & omni ſacræ & univerſali ſynodo, Petrus primas presbyterorum ſanctiſſimæ eccleſiæ ſancti & omnibus ſæculis celebrati Petri apoſtoli, & Petrus presbyter & præſes ſancti Sabæ, ambo vicarii Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ: Juſtum cenſemus, ut juxta omnium veſtrum ſententiam, imo ſecundum veterem catholicæ eccleſiæ traditionem, quemadmodum ſancti patres nos docuerunt, in medium noſtri veneranda imago afferatur, quam ſalutantes, ſancti vos ſacerdotes, quid de ea fieri debeat, pronuncietis. Deinde aliud capitulum aggrediamur, ut omnia quæ ſcripta ſunt adverſus ſanctas imagines, aut anathemate devoveantur, aut expungantur, aut igni mancipentur. Et hac de re poſtulo ſacræ ſynodi ſententiam.

Sacra ſynodus dixit: Veniat, fiat.

Petrus & Petrus religioſiſſimi presbyteri, vicarii ſanctiſſimi papæ veteris Romæ, dixerunt: Si jubet ſancta ſynodus, ſtatuatur in craſtinum veneranda imago, & omnes eam ſalutemus.

San-

Digitized by Google

ACTIO V.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat, &c.

Joannes devotissimus monachus, vicarius orientalium archiepiscoporum, dixit: Benedictus Deus, qui hanc Christi amantem Nicensium civitatem in diebus Constantini & Irenes pientissimorum nostrorum imperatorum glorificavit. Benedictus Deus, qui eam duplici gratia dignam censuit; nam & Arius blasphemus hic subversus est, & nunc iconoclastarum Deo odiosa hæresis per sancta hujus sacræ synodi symbola obscurata est. Benedictus Deus, qui per *Apoc. 1. & 22.* sanctum apostolum dixit: *Ego sum alpha & omega*. Benedictus Deus, qui ab initio usque in hunc diem orthodoxorum fidem conservavit.

Sancta synodus in eamdem sententiam proclamavit, secundum singulos versus ter exclamans: Diviniloquorum patrum doctrinæ nos correxerunt. Ex illis haurientes fidem & veritatem, potati sumus. Illos insequentes, mendacium persecuti sumus. Ab illis docti, venerandas imagines amplectimur. Illis ducibus, sanctorum imaginibus juxta honorem adorationem tribuimus. Patres prædicant filiis, filii obedientiæ sumus. Gloriamur in facie matris, nempe in traditione catholicæ ecclesiæ. Credentes in unum Deum in Trinitate glorificatum, venerandas imagines salutamus. Qui aliter sentiunt, anathema. Qui nobiscum non consentiunt, procul ab ecclesia abigantur. Nos veterem legislationem catholicæ ecclesiæ sequimur. Nos patrum statuta conservamus. Nos eos qui addunt aut auferunt ab ecclesiæ traditionibus, anathematizamus. Nos nuperam & importunam Christianorum accusatorum introductionem & inventionem anathematizamus. Nos venerandas imagines suscipimus. Nos ita non affectos anathemate devovemus.

Christianorum accusatoribus & iconoclastis, anathema.

Qui torquent sententias scripturæ de idolis in venerandas imagines, anathema.

Qui venerandas imagines non complectuntur, anathema.

Qui venerandas imagines idola vocant; anath.

Qui clamant, Christianos imagines ut deos adorare, anathema.

Qui scienter communicant cum iis, qui ignominia afficiunt sanctas imagines, anathema.

Qui dixerit, alium præter Christum nos ab idolis liberasse, anathema.

Qui dicere audent catholicam ecclesiam aliquando idola admisisse, anathema.

Multi anni Constantini & Irene. Magnorum regum & imperatorum pacificorum multi anni. Extirpatores nuperæ opinionis Domine conserva. Piam illis vitam Domine tribue.

ACTIO SEXTA.

ACTIO VI REFUTAT PARS PRIMA.

IN nomine Domini & Dominatoris nostri Jesu Christi veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christi amantissimis nostris imperatoribus Constantino & Irene ejus devota matre, pridie nonas Octobris, indictione undecima, congregata sancta & universali synodo juxta divinam gratiam, & piorum nostrorum imperatorum a Deo declaratorum mandatum, in Nicæa splendida metropoli provinciæ Bithyniæ, hoc est, Petro religiosissimo primate presbyterorum sanctissimæ Romanæ ecclesiæ beati apostoli Petri, & Petro religiosissimo presbytero, monacho & præside sanctissimi in urbe Roma monasterii sancti Sabæ. Tenentibus locum apostolicæ sedis sanctissimi & beatissimi archiepiscopi veteris Romæ Hadriani, & Tarasio sanctissimo & beatissimo archiepiscopo inclytæ Constantinopoleos novæ Romæ, Joanne item & Thoma religiosissimis presbyteris & monachis locum tenentibus apostolicorum thronorum orientis diœceseos, sedentibus ante sacrum ambonem sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ vocatur Sophia, præsentibus & audientibus glorioissimis & magnificentissimis ducibus, Petrona glorioso exconsule patricio, comite imperatorii obsequii, & Joanne regio ostiario quæstore ærarii militaris, ac tota synodo juxta primam ordinationem considente, simul cum devotissimis archimandritis præsidibus monachorum turbæ; dispositis in medium sacris & inviolatis evangelii Dei codicibus, Leo a secretis dixit: Novit sancta & sacra synodus, quod in præcedenti conventu diversas hæreticorum, accusantium sanctam & inculpabilem Christianorum ecclesiam, sententias in sanctarum imaginum dejectione percurrimus. Nunc autem in manibus est scripta eorumdem blasphemia, res, inquam, absurda, & quæ nullo negotio subverti potest, definitionem continens falsæ istius synodi, quam ipsi congregarunt: quæ tamen in omnibus odiosorum Deo hæreticorum impuræ orationi ubique convenit. Neque solum illam afferimus, sed & artificiosam & efficacem ejus confutationem, quam nobis Spiritus sanctus dedit. Oportet enim eorum temeritatem doctis contradictionibus superare, & fortibus resolutionibus dissipare. Hanc autem in præsenti coram sancta synodo deponimus.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Joannes sanctissimus diaconus magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ, & cancellarius, legit.

ANNO CHRISTI 787.

REFUTATIONIS FALSO NOMINATÆ DEFINITIONIS, A TURBA CHRISTIANI NOMINIS ACCUSATORUM CONFICTÆ,

TOMUS PRIMUS.

STudio est perpetuo dæmoni humani generis olori, hominem ad Dei imaginem factum a Deo quam longissime separare, multijugisque deceptionibus distrahere; neque quidquam illi magis cordi gratiusque quam veram pietatem oppugnare, ecclesiasticæ pacis statum conturbare. Quod sane nostris temporibus non segniter per auxiliares suas copias ostendit, in quibus qui congregati fuerunt, subjectæ expositionis interpretes fuere, & septimam synodum eam vocare ausi sunt, simpliciter omnibus decretum illud & cognitum odium contra idola exclamantes, & tamquam in hamo escam implicantes, abominationes suas & improbas machinationes contra imaginum figuras omnibus proponere studuerunt, simplicioresque rapuerunt, dum antiquatam illam & corruptam idololatriæ vocem in sanctas imagines recudere: per quam sane qui diabolo ejusque perversæ sententiæ in diabolicis statuis, * & quæ servierunt creaturæ, relicto creatore, idololatræ vocati, recte condemnati sunt. Qui autem Christum induerunt, & per gratiam illius ab idolis & errore liberati, & per illum salvi facti sunt, ejusmodi conculcantur, eorumque verba, veluti abortiva, quæ * confestim vitiata sunt, veluti scelera quædam in ecclesia non ferenda, detestantur. Quamquam autem ea aliquam-

* Pro, per reliqua. H.

* Pro, confestim, Edit.

Digitized by Google

ACTIO VI. REFUTAT. PARS I.

quamdiu deliramentis quorumdam, veluti infantes lacte, educata sint, tamen in justam ætatem pervenire non potuere: Spiritus enim sancti gladio occisa sunt. Sed Christus verus Deus noster, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, dirigat cogitata dictaque. Solus enim intellectus est intelligentium & intellectorum, item verbum dicentium & dictorum, omnibus omnia exsiliens & ens, qui dat linguam eruditionis ad cognoscendum, cum opus est, ut verba serantur. Claritas enim verborum illius illuminat & instruit parvulos, ut mendacium exigatur, veritas autem subintret, omnibus clare & lucide splendescens, quam veritatis imitatores cognoscunt, memores divini apostoli dicentis: *Væ mihi, nisi evangelizem*. Pro hac enim est pugnandum, hæcque defendenda erit, mendacium autem funda ipiritus lapidandum. Hinc scriptura & patribus, item indagatoribus & syllogismis, speculationem augentium, & secundum Phinees venientium, hasta spiritus facile una plaga, eo quod juxta hanc impietatem invicem connexi sunt, dissecuerimus, & falsiloquas eorum linguas per claram demonstrationem omnibus probaverimus, utpote quæ contra unigenitum Filium Dei, & illius ecclesiam exortæ sunt, & impietatem contra illius humanitatis altitudinem locutæ sunt. Ob id machæra spiritus, quod est verbum Dei, vincula eorum dirumpentes, & imperitiæ eorum jugum dissolvenies, versutiæ eorum tegumenta aperta omnibus indicemus. Quamobrem Dominus illos derisit & subsannavit, ad eos in ira sua loquitur dicens: *Ite a me, novi vos*. De quibus per propheram Jeremiam locutus est: *Hi prophetarunt mendacia in nomine meo: non enim misi eos, neque præcepi illis. Visiones cordis ipsi locuti sunt, & propter hoc erunt projecti in brevis Jerusalem*; hoc est, in ecclesia catholica; & conculcatio illis, qui recte confitentur Dominum. *Laqueus enim fortis propria labia, & capientur verbis oris proprii. Retributio enim labiorum eorum debetur illis*, impietatis scilicet redargutio. *Reprehendam enim te*, inquit, *& statuam coram te* peccata tua, Atque hæc quidem hactenus. Ne quid autem longis prooemiis orationem extendamus, rectam instantes viam, ad ipsas reprobationes scripti illorum recurramus. Non enim eorum vaniloquentiam apertam, & manifesta convicia indicare poterimus, nisi redarguendo, meliorem contra eos sententiam, judiciumque sincerius opponamus. Magnam sane securitatem in eo collocamus, quod nulla recentia inventa ad rem nostram probandam inquirimus, sed apostolicis, & patrum doctrinis, item ecclesiasticis constitutionibus acquiescentes, his nostra confirmamus. Rogamus autem quicumque inciderint in hunc commentarium, & ut cum singulari indagatione legant, neque defunctorie inspexisse contenti sint: sic enim clare & vere summam contradictionis intelligentes, victoriæ præmia ecclesiæ persolvent. Usi autem sunt ejusmodi prooemiis.

Joan. 1.

1. Cor. 9.

Ephes. 6.

Matth. 7. Jer. 14. & 23.

Psal. 49.

GREGORIUS DEI AMANTISSIMUS EPISCOPUS NEOCÆSAREÆ LEGIT:

Definitio sanctæ magnæ & universalis synodi.

Januarius religiosissimus diaconus & cancellarius legit.

Conclamatis a mendacio inchoantes, per universam hanc novitiam vaniloquentiam synodum in defensionem assumentes, in mendacio quoque cessant. Quo pacto autem sancta dicenda erit, quæ, quid sit sanctum, non intelligit? Execrabilis est, & profana, & adulterina. Nam qui in hac congregati fuere, (ut cum propheta loquar) inter sanctum & profanum non distinxerunt, inter purum & impurum discrimen non statuerunt: imaginem enim Domini Dei nostri, cum imagine simul satanæ, idolum appellarunt. Quomodo autem magna & universalis, in quam neque omnes consenserunt, * & reliquarum ecclesiarum præfecti non admiserunt, sed anathemate eam devoverunt? Non habuit cooperarium, ut hæc quæ nunc celebratur, Romanum papam, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per provinciales literas, quemadmodum fieri in synodis debet. Quin etiam neque concordantes sibi habuit orientis patriarchas, Alexandrinum, inquam, Antiochenum, & urbis sanctæ summos pontifices, neque cum illis etiam mystas & sacerdotes. Vere fumus est, caligine plenus, obtenebrans oculos. Insipientium eorum oratio, non lucerna posita super candelabrum, quo lumen præbeat omnibus qui sunt in domo, quamobrem eorum verba veluti sub lectulo enunciata sunt, non supra montem orthodoxæ fidei: neque in omnem terram apostolice egressus est sonus eorum, aut in fines orbis terrarum verba eorum, quemadmodum sex priores sanctæ universales synodi. Septima autem quomodo erit, utpote quæ non concordet cum sex prioribus sanctis & universalibus synodis? Omne enim septimum ordinatum in eadem numeratione, qua res quæ præcesserunt, rebus præcedentibus consentaneum esse debet. Quandoquidem id, quod nihil cum ante numeratis participat, simul connumerari nequit. Veluti si quispiam ordine sex aureos nummos collocet, deinde his addiderit æreum nummum, hunc sane septimum non appellabis, idque propter materiæ diversitatem. Aureus enim pretiosus & multi usus, æneus autem neque pretio, neque operositate commendabilis. Ita & hæc nihil aureum aut pretiosum habens dogmatum, tota suberata est, adulterina, veneno lethali prægnans, sex sanctis & aureis synodis, quæ verbis Spiritus sancti lucent, connumerari indigna est. Habent autem elationem illius qui dixit: *Ponam thronum meum supra nubes*. Talia proloquitur

Matth. 5.

Psal. 18.

Isai. 14.

GREGORIUS EPISCOPUS NEOCÆSAREÆ.

Sancta magna & universalis synodus, quæ juxta gratiam Dei, & per pium devotorum, & orthodoxorum nostrorum imperatorum Constantini & Leonis decretum in hac divinorum studiosa & regia civitate congregata est, in basilica intemerata & sancta semper virginis deiparæ Mariæ, quæ cognominatur Blacherna, hæc subscripta determinavit.

JOA-

ANNO CHRISTI 787

Quidquid Gregorius iste post hæc dixisse, aut legisse hoc in loco scribitur, id ex synodo illa falsa VII. dicta sumptum hic confictatur: quare ea quæ hoc carent (ut vocant) lectum expelluntur, sunt verba synodi falsio septimæ dictæ, eaque versione nos hanore sed dilectionis causa fit. Engeb. ea. f. & quam

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS I.

A

JOANNES CANCELLARIUS.

Si per divinam gratiam horum congregatio facta est, quibusnam gratia Dei locutis verbis exornata est? Qua veritate resplendet? Gratia enim cum veritate conjuncta est. Sunt enim hæc duo sub uno jugo, & veluti convictrices: ejus rei testis Joannes theologiæ princeps: *Gratia & veritas per Jesum Christum* fuit. Ipsi igitur a veritate (in qua gloriatur paræmiasta, hoc est, proverbiorum auctor dicens: *Veritatem meditabuntur fauces meæ*) alieni sunt. *Qui autem ad mendacium festinant, exciderunt a veritate & gratia*. Hinc est quod illorum sermo divino sale non sit conditus, quo gratiam B det audientibus. Quod autem ajunt, in sacro virginis nostræ deiparæ templo se congregatos, ne hoc quidem mirum est: nulla enim verecundia ducuntur. Non aliter ac Annas & Caiphas, reliquumque Judæorum conciliabulum, qui contra Christum convenientes sacrum locum non respexerunt, ut ex eo ab impiis consiliis averterentur. Quinimo ob hoc magis accusandi sunt, utpote qui scelerata & impia conventicula in loco non impio, sed sacro coegerunt. Utinam autem, ut a patrum voce procemium instituerunt, Dionysii divini voces, ejusque traditiones & sanctorum patrum observassent intemeratas. Profecto non esset quod ob impietatem suam nunc male audi- C rent, quemadmodum per omnem expositionem clarum fiet. Verum per omnia repugnanter & minus cohærenter differentes, veluti lupus, ovina pelle tecti, e theologia præsentur.

Joan. 1.

Prov. 8.

Coloss. 2.

GREGORIUS.

Deitas omnium causa, & perfecte cuncta conficiens, quæ omnia sua bonitate ab iis quæ non erant, ad esse produxit, hæc universa ut ornate & composite ferrentur, definiit; ut bonum juxta gratiam illius traditam habentia habitum, indeclinatam permansionem, & minime labilem ad ambigua autem flatumque veritatis conservent.

EPIPHANIUS DIACONUS ET CUBICULARIUS legit.

Omnis creatura a Deo condita, & quæ ab eo quod non est, * id quod jam est, substantialem facultatem sumpsit, nunc ipsius mandato mota & gubernata novit creatoris præceptum servare, veluti ab ipso sic prædisposita, sive inanimata sit, sive animata. Illi autem traditam nobis a Christo in sancta ecclesia ejus, ad recordationem salutiferæ dispensationis illius, observantiam anathemate devovere non dubitarunt. Sed ignorant hi nihil sine Deo in ea fieri. Inveniuntur autem ipsis inanimatis stupidiores, & ratione cassis minus rationabiles. Neque illud dumtaxat, sed retro sursu se ferri arbitrantes, & absurdis sermonibus dogmatibusque falso prædicant sanctam Dei ecclesiam idolis acquievisse. In falso autem ipsum suam collocantes, eam affantur: *Vas tuas nos-* Job 21. 14. Matth. 7. 22. *se non volumus*, neque traditiones retro traditas sequi curavimus. Non igitur mirum, si a Christo qui fundamenta veritatis collocavit, aliquando audituri sunt: *Non novi vos*. Diabolum autem triumphantem suum, cum ita sentiant, sibi derelinquant.

* fol. 10 id

GREGORIUS.

Postequam Lucifer ob claritudinem sedem suam apud Deum firmatam habere voluit, & contra creatorem suum in superbiam mentit, elatus, illinc cum desertorum exercitu ex supercœlesti Dei principatu per se esset delapsus, cunctorum malorum opifex, auctor, inventor & magister declaratus, defecit, hominem a Deo creatum, in locum, a quo ipse dejectus erat, videre non sustinens, omnem adversus eum improbitatem exhausit, & per fraudem illum a gloria & splendore Dei alienavit, & ut creaturam, relicto creatore, adoraret, compulit.

EPIPHANIUS.

Si quidem de ea idololatria & creaturarum adoratione sermo fuisset, quæ ab apostolis, quibus potestas data desuper, & a divinis prophetis, quibus per inflationem divinam sanctus datus est Spiritus, abominata est & renunciata, omnes sani ecclesiæ alumni cum illis consentirent. Quin etiam tempestivum erat illis, hæc scriptis committere. Verum quoniam illam relinquentes, pro mendacio pugnant, & patrem ejus diabolum veluti superare simulantes, contra irreprehensibilem Dei ecclesiam linguas exerunt, & cauponum more vinum aquis commiscentes, & perdendum errorem proximo propinantes, juste audient divinam vocem, quam in eos divinus vates David intendit, plailens: *Quid est quod* Psalm. 49 *narratis justitias meas, & testamentum meum assumtis per os vestrum? Vos autem odistis disciplinam, & ejecistis sermones meos retrorsum*, constituentes, partem vestram cum illis qui dogmata veritatis adulterant. Unde simulantes veritatem loquuntur.

GREGORIUS.

Unde opus manus propriæ Deus plasmator in perniciem abire conspicatus, ferre ipsum non potuit. Videns enim quod neque per legis fundum, neque per prophetarum sanctorum salutiferam admonitionem genus humanum in pristinam nobilitatem redire posset, filium suum proprium in extremis & definitis temporibus in terram misit, qui Patris placito, & Spiritus Sancti vivificantis & æquipollentis cooperatione, in utero virginis habitans, & ex sancta & intemerata illius carne, in sua propria substantia sive existentia, carnem accipiens nobis consubstantialem, item hanc mediante anima rationali & intellectuali compingens & configurans, natusque ex ea supra omnem rationem & intellectum, volensque crucem subire, mortemque eligens, & tertio die a mortuis resurgens, omnem salutarem suam dispen- E *sationem implevit.*

EPIPHANIUS.

Scriptura dicit, in creatione mundi Deum dixisse: *Faciamus hominem secundum imaginem* Genes. 1. *nostram & similitudinem*. Magna itaque dignitatis magnitudo, qua terrigena imagine Dei honoratus est: sed per deceptionem ex eo statu lapso, neque prioris plasmationis dignitatem servante, genus humanum in idololatriam impegit. Hominem autem hunc Deus & Verbum Patris, perfectus est homo factus, neque

Digitized by Google

ACTIO VI. REFUTAT. PARS I.

naturam commutans, a casu illo erexit, & ilA lum ab errore eximens idolorum, ad immortalitatem formavit, tribuens illi insuper donum certæ spei & confidentiæ, quæ sane priore multo est divinior. Adeoque ipsa formatione melior extitit reformatio, quæ est gratia sempiterna. Volentes igitur donorum magnitudinem obscurare, audenti ore aliam idololatriam successisse, imaginum scilicet apparatum, isti jactitant, & a se novam quamdam ab iis liberationem ostensam jactanter gloriantur, suamque sententiam orantis verbis consuentes, ecclesiam Dei erasse contendunt, sermonesque suos plusquam oleum emolliunt, dum scripturæ locos quosdam in hoc citant. Sed dolosissima sunt verba eorum, & jaculum B vulnerans lingua eorum. Loquuntur enim pacifica, sed in se inimicitiam continent: quare subjungitur.

GREGORIUS DEI AMANTISSIMUS EPISCOPUS NEOCÆSAREÆ legit.

Reduxit nos a corruptrice dæmonum doctrina, nempe ab idolorum cultu & errore, & in spiritu, & veritate adorationem nobis dedit.

EPIPHANIUS.

Nolentes, optimi viri, ad veritatem trahimini. Omnis enim sanctorum apostolorum C consentiens conventus, & patrum multitudo, ad homines veniisse Dei Filium & Verbum prædicat, nosque ab idolorum errore reduxisse annunciat. Quin etiam præmunciantes voZach. 13. ces prophetarum habemus, sic clamantes; *Ecce enim* (inquit Dominus) *dies veniunt, & delebo nomina idolorum de terra, & non erit amplius eorum memoria.* Ut sane & vos confiteri cogamini Christum Deum nostrum ab idolorum errore nos abduxisse. Quod si autem abduxit, quomodo rursus in idololatriam inciderunt, qui in illum credunt? Apage cum nugacibus istis deliramentis. Deus incarnatus liberavit, & iterum captivati sumus, & iterum sub potenti manu tyranni sumus? Audi-D te quid scriptura dicat: *Regnum illius, regnum* Psal. 144. & 145. *sempiternum, & potentia illius in generationes generationum, regnabitque Dominus in æternum. Deus ille tuus Sion in generationem & generationem.* Non quemadmodum terreni reges, qui nunc quidem victoria superiores, nunc vero inferiores videntur, ita quoque Deus: verum Num. 23. ejus victoria in sæcula perdurabit. *Neque enim Deus instar hominis affectus est, neque ut filius hominis abibit*, ut scriptum est. His autem & Rom. 11. apostolus consentit; *Non pœnitenda enim dona Dei*, & judicium illius. Ipsi autem hæc ipsa loquentes, speciosos scilicet se & venerandos exhibere volunt: verum non animadvertunt, quod pugnantia loquantur.

GREGORIUS.

Et sic in cælos assumptus, sanctos illius discipulos & apostolos doctores ejusmodi salutaris fidei reliquit, qui nostram sanctam ecclesiam veluti sponsam suam variis pietatis & lucidis dogmatibus exornantes, undique ornatam venustam, veluti aureis tegmentis ornatam indicarunt: cujus speciositatem inclyti nostri patres & doctores, item sex sacra priores synodi assumentes, inconta-minatam conservarunt.

EPIPHANIUS.

Indocto sane & rudi fastu ingerentes sese, novatæ vaniloquentiæ suæ adulterinam opinionem non intelligunt; & velamento vasro arrogantiam suam obtegere studentes, per negligentiam suam ridiculi reprehenduntur. Laudant enim miris modis ecclesiasticam legislationem, & hanc sex sacras synodos servasse, etsi nolint, fateri coguntur, verbisque lepidis pietatem effigiant, circa sententiam vero depravandam studeut. Et labiis quidem illam *Isa.* 29. honorant, corde autem quam longissime ab ea absunt. Neque traditionem, tot anteactis sæculis probatam, recipere aut servare desiderant. Utinam erubescant cum in priscos Christianorum mores inspiciunt, qui nunc dici volunt hoc nomine: sane non damnarent picturarum apparatum, qui ab eo tempore fuit, quo prædicatum est evangelium. Nam ab eo tempore quo celebrata est sacrosancta synodus, utque ad conciliabulum, quo hi convenere qui contra sanctas imagines ileterunt, non plus quam septuaginta anni lapsi sunt. Omnibus autem notum est, illis annis sanctorum picturas non fuisse contemptas, omnibus, inquam, hoc notum est. Verum ab illis temporibus, imo (ut verius loquar) ab apostolorum prædicatione extiterunt, quemadmodum omni loco ex earumdem inspectione in templis sacris docemur, id quod & patres sancti testificantur, & historiarum enarratores tradunt, quorum commentaria etiam in hunc usque diem servantur. In primo enim & quinquies millesimo anno Christus Deus noster ad homines veniens, & triginta tribus annis & mensibus circiter quinque nobiscum vivens, & magnum illud & salutare mysterium operans, in cælos migravit, ascendens isthuc unde descenderat. Quo sane tempore apostolis mandavit, ut ea quæ a se erant docta, alios deinceps docerent. A temporibus itaque illis usque ad tempora Constantini primi ex imperatoribus plene Christiani, anni propemodum trecenti acti sunt, ante illum fere gentilibus tyrannice regnantibus. Per illa autem tempora Christianorum plurimi certamen præclarum certantes, non sine martyrio vitam hanc liquerunt, idque dum idolorum statum studiose oppugnant. At vero Christianorum cœtus divina æmulatione ducti, templa construxerunt, partim Christi nominis gratia, partim sanctorum martyrum causa. Atque illi quidem historiam humanæ Christi dispensationis in iis pinxerunt, hi vero martyrum gestis effigiandis operam collocarunt. Alii id tabulis expressere, quo martyrum memoriam in oculis perpetuo ferrent, aut ipsius etiam Christi facta: alii autem in vestibus sacratis, in pretiosis repositoE riis, in quibus incruenta sacrificia peragunt, imagines pinxere. Et sane evidenter hæc ad nostra usque tempora ostenduntur, durabuntque per sæcula, quantumvis amaritudine & bile hæreticorum linguæ contra ecclesiam & sex synodos universales flagrent. Ipsa autem Dei nutu per diversa tempora congregatæ, quo illos subverterent, ea quæ in catholica ecclesia & per scripta & sine scriptis tradita sunt, confirmarunt & stabiliverunt, inter quæ & imaginum etiam confirmationem. Sacra autem sexta & universalis synodus postcaquam sententiam suam de una voluntate Christi sub

ANNO CHRISTI 787.

ANNO CHRISTI 787.

Constantino, qui per ea tempora imperium administrabat, cujusque nutu & voluntate conventus is erat indictus, pronunciasset, contigit imperatorem de vita decedere. Justiniano autem ejus filio imperium assumente, iterum unanimiter omnes divina voluntate post quatuor aut quinque annos congregati, de rebus ecclesiasticis, statusque earum correctione, circiter duos & centum canones edidere, in quorum octuagesimo secundo de imaginibus sic tradiderunt: In quibusdam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus, figuratus est, qui in typum gratiæ est assumptus, verum illum nobis per legem præsignificans agnum Jesum Christum Deum nostrum. Veteres igitur typos & umbras, veluti veritatis symbola & præfigurationes ab ecclesia traditas amplexantes, gratiam & veritatem veneramur, &c. Videmus igitur omnes & intelligimus, quod & ante sacras sex synodos, & post has etiam, sanctorum picturæ in ecclesia traditæ fuerint, non aliter ac sacra evangelii lectio. Nam quæ leguntur, ubi ad aures venerint, ad animum deinde legamus & transmittimus: & quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur: atque ita per duo illa invicem consequentia, lectionem (inquam) & picturam, unam cognitionem acquirimus, qua ad recordationem rerum gestarum pervenitur. Unde e duobus istis summis sensibus in canticis canticorum invenire licet efficacem conjunctionem. Sic enim ibi dicitur: *Ostende mihi faciem tuam, & audire fac mihi vocem tuam. Vox enim tua suavis, & facies tua speciosa.* Quibus nos convenienter & illud ex psalmo accantamus: *Quemadmodum audivimus, ita & vidimus.* His igitur sese in hunc modum habentibus, tempestivum contra eos qui in sanctas imagines blaterant, ita dicere: *Unusquisque vana locutus est ad proximum suum: labia dolosa in corde, & in ore locutus est mala.* A quibus nos gratia Christi liberati sumus.

Cant. 2.

Psalm. 47.

TOMUS SECUNDUS.

EPIPHANIUS.

IGnorantes Domini, mentiri nescientis, de ecclesia sua promissionem, *Porta* scilicet *inferorum non prævalebunt illi:* obstipo capite, & ore minime tecto repugnantissimas afferentes opiniones, ipsi inter se pugnant, & patrum voces suffurati, tamquam proprias sibi adscribunt, sic dicentes.

Matth. 16.

GREGORIUS.

Rursus hujus decorem videre recusans prædictus ille improbitatis architectus, non dubitavit per diversa tempora & modos varios prava quædam persuasione humanum genus sibi subjicere. Quomodo sub pretextu Christianismi idololatriam latenter induxit, propriis suis sophismatibus eos, qui illum respicerent, ea adducens, ut non putarent sibi a creaturis abstinendum, verum has adorandas & colendas, Deumque ipsum factitium aliquid esse, Christi nomine appellatum.

EPIPHANIUS.

Qui spiritualem impugnant Jerusalem, videlicet catholicam ecclesiam, configurantur quodammodo iis qui terrestrem Jerusalem oppugnant. Student etiam patrum uti sermone, quemadmodum Rhabsaces aliquando Hebraica lingua contra Israelem usus est. Siquidem contra patres & catholicam ecclesiam hæretici illi patrum doctrinam & ecclesiasticam vocem usurpant. *Sed a fructibus eorum*, inquit Dominus, *eos cognoscetis.* Assimilantur enim sepulcris dealbatis, quæ foris quidem hominibus speciosa videntur; quomodo & hi Christianorum accusatores, patrum quidem verbis tecti, intus autem ossibus & impuritate omni, cadaverum (inquam) & sœditatum dogmatibus scatent. Nos autem eorum sepulcrum aperientes, omnem eorum impuritatem ad lucem manifestam producemus, maxime quia juxta libidinem suam ea quæ a patribus sanctis in ecclesia catholica tradita sunt, pervertunt: & vocibus quidem eisdem utuntur, sed sententiam depravant. Nam quæ ipsi contra Arianos determinarunt, hæc illi contra venerandarum imaginum erectionem detorquent. Præclarus enim Gregorius ecclesiæ Nyssenorum præsul, in funebri oratione quam habuit in sanctum Basilium & carne & spiritu fratrem suum, quædam contra Arianos decernit, quæ ipsi contra imagines assumpserunt, quemadmodum ex ipsius procemii argumento videre licet. Habet hoc ad verbum ita: Nullus omnino est, qui scopum illum, quo tempore dolor noster erat, institutorum ignorat. Postquam enim furor ille, quo erga idola animi hominum rapiebantur, prædicatione Christi extinctus est, omnesque culturæ vanarum rerum ruinam fecissent, & essent obscuratæ propter pietatis prædicationem, quæ per universum prope terrarum orbem vagabatur: undique is, qui humanæ naturæ prædominari studebat, prohibitus, per Christi nomen ex terrarum orbe est expulsus. Callidus autem ad improbitatem omnis malitiæ reperior existens, in promptu habuit perversas cogitationes, quo iterum humanum genus per fraudem sibi subjiceret. Enimvero sub prætextu Christianismi idololatriam latentem invexit, propriis suis sophismatibus inducens eos, qui in illum respiciebant, ne putarent sibi a creatura desciscendum, sed hanc adorandam, hanc colendam, Deumque ipsum opus esse, quod Dei appellatione nominaretur. Si vero ex non existentibus est creatio, & divina substantia secundum propriam naturam alterata est, nullam esse hujus rationem habendam: sed Christi nomine creaturæ imposito, hanc adorari debere, huic serviendum esse, in hac spes omnes salutis ponendas, ab hac judicium expectandum. Et desertor ille & apostata irruens in genus humanum, improbitatem suam multis concessit, Aetio (inquam) & Ario, Eunomio & Eudoxio, & ante illos multis aliis, per quos idololatriam jam cedentem, iterum (ut dictum est) nomine Christianismi induxit, morbusque hic invaluit apud homines, ut creaturam, relicto creatore, adorare gauderent. Huc accessit regum per ea tempora auxilium, quibus eum errorem alere cordi erat. Ita per omnia regna morbus iste invaluit. Cumque omnes propemodum malo superati essent, ecce tibi subito a Deo indicatus est magnus Basilius, quemadmodum Elias tempore Achab, qui religionem lapsam quodammodo suscipiens, tamquam lucernam quamdam deficientem, fidei rationem, per gra-

ACTIO VI. REFUTAT. PARS II.

Matth. 7.

Matth. 23.

Paulo post princip.

3. Reg. 17. 18.

Digitized by Google

ACTIO VI. REFUTAT. PARS II.

ANNO CHRISTI 787.

gratiam quam poſſidebat, iterum ut luceret, effecit.

Videamus quæ ſit hoc loco rei veritas. Omnis ſane patris ſententia in Arianitas expletur. Dicit enim Baſilium magnum illis temporibus apparuiſſe, quibus Arius, Eunomius, Macedonius, Eudoxius, & reliqui ſceleſti illius & ſceleratí ſodalitii fuere, aſſerentes Filium creaturam eſſe, & Verbum Patris, & Dominum noſtrum. Hinc Deum, uti creatum, adorantes, juſte ab illo & catholica eccleſia idololatræ appellantur. Quamobrem quem adorant, ex non ente ad eſſe productum, quemadmodum omnium procreationum creatio, aſſerunt.

Venerandas itaque imagines Chriſtiani neque deos appellant, neque ut Deo cultum exhibent, neque ſalutis ſpem in illis conſtituunt, neque ab iis judicium aliquando futurum expectant. Quod ſi autem in recordationem & memoriam, item quod ſingulari quadam affectione in ipſa prototypa ferebantur, ſalutaverint & honorifice adoraverint imagines, non tamen ob id illis latriam exhibuerunt, aut divinam venerationem adſcripſerunt. Abſit hæc calumniatio. Verum Ariani creaturæ Dei Filium & Verbum annumerantes, ab eo ſpem ſalvationis concipiebant, & futurum judicium per eum fore arbitrabantur. Ob eam cauſam admirandus pater illos redarguens dixit: Hanc adorare, nempe creaturam, huic latriam exhibere, in ea ſpem ſalutis collocare, ab illa judicium futurum expectare. Nonne igitur hujus ſcilicet vaniloquentiæ propugnatores, & juxta prophetam, *caupones, miſcentes vinum aqua*, veritatis corruptores inveniuntur? Neque id ſolum, verum etiam patrum traditionum falſarii exiſtunt. Nam quod inquit divinus Pater, filii appellatione vocatum, ipſi in imaginum effigurationem ſententiam transferentes, pro filii appellatione, Chriſti ſcripſerunt vocatione. Manifeſtum ſiquidem eſt, cum is dicat filii appellatione nominatum, quod contra Arianos pronunciet, utpote qui in generationem increatam, & de ſupernis exiſtentem filii, blaſphemabant. Quam ob cauſam hujus hæreſeos anteſignanos nominatim perſtrinxit, Ario dicens, & Eudoxio, & Eunomio, & Aetio. Verum novi iſti hæretici pro filio Chriſtum ponentes, in venerandarum imaginum effigiationem blaſphemias convehere ſtuduerunt. Ob id & in hoc falſiloqui, & mendaciorum patroni oſtenſi ſunt, adducuntque quæ non decet, neque fas eſt uſurpare.

Is. 1.

GREGORIUS.

Quamobrem ſane, quemadmodum olim dux auctorque noſtræ ſalutis Jeſus ſuos abſolute doctos diſcipulos apoſtoloſque, infuſa illis Spiritus Sancti poteſtate, ad ejuſcemodi rerum extirpationem miſit: ita ſane & nunc ſuos famulos, & qui cum apoſtolis certant, fideles noſtros reges ſuſcitavit, peritos & ſufficientes ad componendam, quæ inter nos eſt, contentionem, & ad diſciplinam diabolicæ munitionis ſubvertendam, quæ erecta eſt adverſus cognitionem Dei, idque in redargutionem diabolici erroris & inſidiarum.

EPIPHANIUS.

Quis unquam contumelias tales in Altiſſimum dixit? Quis unquam graviora hac impietate elocutus eſt? O impudens & improba blaſphemia! o dolus occultatus fugatæ verſutiæ! utpote cum a diabolo edocti inſidias & fraudes loquuntur, quod manifeſte & vere ad gloriam Dei ducentem nos contemplationem & inſpectionem, per quam humilitatis Verbi Dei altitudinem cognoſcimus, & ad memoriam incarnatæ illius diſpenſationis, paſſionisque & ſalutiferæ mortis perducimur, diabolicam munitionem contra cognitionem Dei extructam, & dæmonum inſidias, & errores audenti ore appellant. Vere arcum ſuum ad jaculandum (res infanda!) id quod eſt inculpatum, tetenderunt. Nam ſi confeſſum habent, ex alto diſcipulos, accedente Spiritus Sancti miniſterio, in extirpationem idolorum virtutem accepiſſe, quid eſt quod alios dicunt excitatos, qui de imaginibus traditionem, quæ per octingentos annos valuit, quamque beati patres veluti anchora ſtabiliverunt & confirmarunt, ſubverterunt? Nam cum ſemel a Chriſto univerſi ab idolis liberati ſumus, quid eſt quod de iis nos iterum aliquis inculet? Niſi quiſpiam dicere auſit, poſt ſæcula alias leges & ordinationes, quæ nos in abſurdas occaſiones & erroris plenas ducunt, traditas. Hoc enim jactant generoſi illi dicentes: Quemadmodum olim ſalutis noſtræ dux & auctor Jeſus. Hinc enim ſubit illis ut ita dicant: Omne quod inveteratum eſt & ſeneſcit, prope eſt ut intereat: quandoquidem autem apoſtolorum doctrina inveterata eſt, conſequens eſt ut novam nos erigamus. Moyſes enim & Aaron ſacerdotes, inquit apoſtolus: ſed poſtquam gratia ſubingreſſa eſt, alius nobis ſacerdos ſurrexit. Debebant igitur & ipſi quoque gratiam aliquam amplam invexiſſe, quæ etiam apoſtolicam vinceret. Sed operæ pretium eſt audire quid dicant: Ad componendam, quæ inter nos eſt, contentionem & doctrinam, &c. En cum omnes illius ſynodi fuerint epiſcopi, & perfectionem apoſtolicarum inſtitutionum habuerint, alios debebant diſſidentes componere, non ab aliis corrigi: ita denim plus extuliſſent diſciplinam & doctrinam traditionum ſanctorum apoſtolorum, patrumque inclytorum. Quamobrem cum illis & eorum doctrina neque partem, neque locum habent, utpote qui doctrinæ illorum non adhærent. Decantat autem illis David pſalmographus dicens: *Perdat Dominus labia doloſa, linguam jactabundam*. Dicant nobis, num verus ſit David, noſque cum eo, pſallens: *Defecerunt jacula inimici in finem, & civitates ſubverſiſti*. Olim enim hoſtis jacula defecerunt, & civitates, hoc eſt, munitiones ejus, cum ſcilicet Filius incarnatus eſt. De quo etiam ſcriptum eſt: *Dividentur ſpolia fortis*. Non autem de falſa illa ſynodo, & eorum collegis traditum eſt: *Defecerunt hoſtis jacula in finem*. Et ſi in finem & ubique defecerunt jacula hoſtis, & ſi civitates impietatis ſubverſæ ſunt, quomodo illas reſtaurare conantur hi & renovare, ut ſibi adſcribant earum ſubverſionem, & generis humani liberationem? Deprimentes magnum noſtræ ſalutis myſterium, œconomiam ſcilicet Chriſti ſupra omnes Dei ſubvertunt, qui vere benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen. Deinde adulationibus ad imperatores uſi, ſic ſubjiciunt.

Pſal. 11.

Pſal. 9.

Lam. 2.

ANNO CHRISTI 681.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS II.

GREGORIUS.

Qui excellenti & divino zelo commoti, fidelium ecclesiam daemonum fraude depraedatam videre non sustinentes.

EPIPHANIUS.

Talia cum dicunt, non videntur cognoscere promissiones catholicae ecclesiae, ab eo, qui illam fundavit Christus, factas: neque confitentur per liberationem eam, quae est in Christo Jesu, humanum genus servatum. Quos enim Deus pretioso sanguine suo redemit, eos diabolo revendunt. Quos propria morte vivificavit, eos linguis venenosis occidunt, & in laqueum inferni adigunt. Audiant igitur cantica, quae lepide ad ecclesiam ex persona Christi canuntur: *Tota pulchra es cognata mea, & reprehensio non est in te.* Jam audiverunt illam totam pulchram esse, & cognatam Christi, & absque omni reprehensione. Ad quam per Isaiam loquitur: *In manibus meis descripsi te, & muri tui coram me sunt semper.* Quo pacto autem ecclesia, cum tales promissiones acceperit, ab hostili daemonum potestate in praedam rapitur? Et ubi Deus est ipsum caput juxta apostolum, quis hanc captivitate pessumdare poterit? Ipse hanc sibi ipsi sine macula & ruga addixit, quis autem eam jam inquinabit? Vah cum ista suspicione. Clarum sane est, quod inficiatio illius humanae dispensationis ejusmodi opiniones excitet. Sed conati sunt ecclesiam in nihilum redigere: ob id & Dominus eos pro nihilo habebit. Eruntque apud omnes qui in ecclesia ejus sunt, contempti & anathematizati. Mansit enim haec semper praedationi non obnoxia, infracta, inconcussa. Expleti autem adulationibus, in narratione earum quae apud eos factae sunt, rerum sermonem glorioſum contexunt.

Cant. 4.

Isa. 49.

Ephes. 5.

GREGORIUS.

Universum devotorum episcoporum sacrum conventum convocaverunt, quae synodice in unum convenientes, ex sacra scriptura disquisitionem de erronea similitudinum pictura faciant, quae ab excelsa & Deo decente latria ad humilem, terrestrem & materialem creaturarum latriam hominum mentes detrahit. Haec, inquam, disquirant, & quid sibi hoc de re videatur, exclament, cognoscentes id quod a prophetis dictum est: Labia sacerdotum cognitionem custodient, & legem exquirent ex ore eorum, *Nuncii enim Dei sunt omnipotentis.*

Malac. 2.

EPIPHANIUS.

* generationem non generati.

Immemores Verbi Dei ex Virgine * generationem, magnum hoc & salutare mysterium, quod ipse nobis incarnatus gratuito donavit, liberando nos ab idolorum errore & insano cultu: hanc ipsi salutem commiuentes, sibi honorem adscripserunt, qua improbe contra catholicam ecclesiam triumphare nituntur. Quibus merito per prophetam Christus alloquitur: *Sacerdotes contaminaverunt leges meas, & sancta mea profanaverunt, inter sanctum & profanum non posuerunt discrimen.* Siquidem imagines Domini & sanctorum ejus non discreverunt a daemonum imaginibus. Quin etiam has simulacra gentium appellantes, sycophantarum more ecclesiam, quam Christus suo sanguine sibi comparavit, accusant, & quod coloribus variis evangelicae historiae pingantur, reprehendunt: quam tamen fideles venerandam & sanctam praedicant, cum non respiciant ad ea quae oculis repraesentantur, sed quae per res significantur. Nam ut illi qui audiunt auribus, gloriam Deo acclamant: ita qui oculis vident, eumdem glorificant: quia in recordationem conversationis illius inter homines hoc modo pervenimus. Nam si narratio scripta nobis res declarat, quidni & pictura idem demonstret? Qualia autem nugari pergant, videamus. Quae, ajunt, ab excelsa & Deo decente latria ad humilem, terrestrem, & materialem creaturarum latriam hominum mentes detrahit. O insanientem linguam, quam instar machaerae acutae & veneno imbutae possident, qua Christianorum inculpatam fidem in simulacrorum arbitrantur translatam culturam. Et contumelioſe humilem & materialem creaturarum latriam hanc appellant. Nemo enim Christianorum, eorum quae sub caelo sunt, imagini latriam exhibuit. Etenim hoc est gentilium fabulamentum, daemonumque inventio, satanicae demum actionis aggressio. Verum hoc Christi in hac terra peregrinatione subversum est. Latria nostra est in spiritu & veritate. Inter varia autem quae Deo dicantur & sanctis ejus, ecclesia quoque ritum imaginum habet. Ipsi autem seipsos redarguunt, cum dicunt: Et quid sibi haec de re videatur. Ignorant igitur quod ore dominico dictum est, *Qui a se ipso loquitur, gloriam propriam quaerit.* Cum igitur hi a seipsis loquantur, ut testificatum est, & non a spiritu, quis eos audire velit, nisi qui a spiritu, alienus existit? Deinde gloriabundi non in Domino, sed suorum linguis, sic ajunt.

Exod. 22.

Joan. 4.

Joan. 7.

GREGORIUS.

Et ideo congregata sacra haec nostra synodus, quam numero trecenti triginta octo constituimus, juxta ritum legislationis synodicae, voluntarie amplectimur & praedicamus decreta & scita, traditionesque quas illi firmiter approbaverunt, & servare jusserunt.

EPIPHANIUS.

Ingentis multitudinis coetum habentes, numero & hominum copia jactabundi gloriantur, & quod turbam contra ecclesiam excitarunt: ob id importuno ore & claustrum scicnte, garrire, quae fas non erat, non cessarunt. Quare juxta populum Hebraeum auditi sunt, & multi evaserunt: sed in ipsis sibi non complacuit Dominus. Quid vero cautae est? Quia seipsos ab ecclesia expellentes in eremo erraverunt, & in sicco, & inaquoso spirituale vinum, corda hominum laetificans, non habuerunt. Iterum autem eamdem fabulam inculcant: verbis enim synodicis statutis inhaerere pollicentur, factis autem ipsis negant. Quin etiam annumerant synodos universales praebabitas, sic dicentes.

Psal. 105.

GREGORIUS.

Et primum quidem, juxta quod sancta synodus magna universalis, quae temporibus pia recor-

ACTIO VI. REFUTAT. PARS II.

cordationis Conſtantini magni imperatoris in Nicæa congregata eſt, quæ impiiſſimum Arium ſacerdotali abdicavit dignitate, propterea quod increatum Filium Dei creaturam eſſe dixit, cum ſit conſubſtantialis Patri & Spiritui Sancto, nec non ejuſdem gloriæ & dignationis. Quæ quoque a Deo electum nobis pronunciavit fidei ſymbolum. Ita quoque deinceps centum quinquaginta patres congregati in imperatoria civitate, temporibus magni imperatoris Theodoſii, Macedonium Spiritus Sancti hoſtem condemnarunt: utpote quem conſtabat in ſanctum & increatum Spiritum blaſphemias profudiſſe: dicebat enim illum Patri & Filio non eſſe conſubſtantialem: illa autem ſynodus, ſalutaris noſtra ſymbolum fidei latius extendit, ter ſanctum Spiritum & omnipotentem Deum eſſe prædicans.

EPIPHANIUS.

Has quoque ambas ſacras ſynodos & univerſales Neſtorius impius ille, quique illi aderant hæretici, admiſerunt. Eadem etiam ratione & hæc tumultuaria ſynodus aliam inducens hæreſim, a qua, qui huic aſſentiuntur, Chriſtianorum accuſatores a catholica eccleſia nominantur, recepit. Verum hi nihil a dementibus hominibus diſcrepant: ſolem enim exortum ſuper terram videntes, & inter ſe dicentes, ſplendore ſolis ſidera abſconſa ſunt, & dies eſt & non nox; aperta & manifeſta otioſiloquentia ſua colligentes, admonent.

GREGORIUS.

Poſt has, ducentorum ſanctorum patrum in Epheſo prior congregatio Theodoſii junioris imperio, judaizantem & hominis adoratorem Neſtorium condemnavit, quia decernebat ipſum Chriſtum proprie ex Deo Verbum, & particulatim alium Chriſtum ex muliere; & proprie quidem creatum Deum Verbum, & particulatim hominem. Hinc duas hypoſtaſes in uno Chriſto conſtituebat, unamquamque juxta hypoſtaſim negabat, ſecundum quam non alius atque alius adoratur, ſed unus intelligitur Chriſtus Jeſus unigenitus, una adoratione in propria carne adoratus.

EPIPHANIUS.

Hanc & Eutyches & Dioſcorus, & ejuſdem farinæ hæretici * confuſa Dei appellati, approbant: ſed tamen hæretici permanſerunt, utpote qui aliam hæreſim induxerunt. Recte igitur & illis hi connumerabuntur: vaniloquentiam enim nuperam & hi in eccleſiam adduxerunt. Quemadmodum autem pueri ea quæ a patribus perſpicue dicta & facta, ridicule invicem enarrant: ita & hi quoque quæ apud omnes notiſſima ſunt, veluti docendo ſe proferre putant, & ſcripto tradunt. Sed apud omnes ridiculi deprehenſi ſunt. Rurſus autem ſua propria vaniloquentia utentes dicunt.

* confuſiones

GREGORIUS.

Congregata deinde eſt & in Chalcedone magna & univerſalis ſynodus, imperante Martiano Dei amantiſſimo imperatore. Hæc Dioſcorum & infelicem Eutychem anathematizavit, docentes in duabus naturis, poſt exactam juxta hypoſtaſim Verbi Dei unionem, non eſſe eumdem & unam Chriſtum & Dominum cum carne, ſed ex duabus naturis unitionem factam, unam autem mixtam & confuſam perfectam fuiſſe. Ultra has Conſtantinopoli congregata Juſtiniani imperatoris imperio, qui nunc in Dei pace quieſcit, ſynodus eſt, quæ Origenem, qui & Adamantius, Evagrium, Didymum, cum gentilibus illorum commentariis anathemate devovit. Præterea Theodorum Mopſueſtiæ epiſcopum, & Diodorum Neſtorii præceptorem, Severum, Petrum, Zoaram, cum impiis eorum dogmatibus damnavit. Et epiſtolam Iba appellatam, quæ ad Marim Perſam extat. Decreta autem & ſtatuta quartæ ſynodi univerſalis approbavit.

ANNO CHRISTI 787.

EPIPHANIUS.

Univerſales has & ſacras ſynodos, & quæ illas præceſſerunt, & Sergius Conſtantinopolitanus, Cyrus Alexandrinus, & Honorius Romanus, antiſtites, & omnes illi qui Monothelitæ dicuntur, receperunt: verumtamen ut hæretici a catholica eccleſia damnati ſunt, quod nova quædam dogmata per ſuas hæreſes in eccleſiam effuderint. Sic & hi ſanctas has & univerſales ſynodos recipientes, per novam ſuam hæreſim e catholica eccleſia ejecti ſunt. Vana autem de his illorum eſt oratio & otioſa, neque alia reſponſione digna: quia dum ſanctas ſynodos appellant, illis adverſari oſtenduntur. Quod ſi autem illud ex ignorantia faciunt, res eſt & ſtoliditate, & ruditate plena: ſi vero ſcientes id perpetrant, impiæ ſane & abſurdæ conſcientiæ. Aut enim ſynodum ſynodo ſibi adverſantem, nobis (niſi ſint aliquæ ab eccleſia alienæ & condemnatæ, quemadmodum illorum eſt) oſtendent, aut ſanctas has & ſinceras ſequentur, & quod tota eccleſia, & ipſi recipient. Et ſi quidem ſacras imagines ſuſceperint, eccleſiæ catholicæ adhærebunt, utpote quas ſacræ ſex univerſales ſynodi admiſerunt: ſi vero non ſequentur catholicam eccleſiam, nemo eos audiet, utpote qui hujus ſacram traditionem non ſequantur.

GREGORIUS.

Deinde temporibus Conſtantini pii imperatoris in hac devota civitate centum ſeptuaginta epiſcoporum concilium coactum eſt: in quo Theodorus, quem Pharan vocant, & Cyrus Alexandriæ præſul, & Honorius Romanus epiſcopus, Sergius item & Paulus, Pyrrhus & Petrus, qui illic præſidebant: item Macarius Antiochenus cum Stephano illius diſcipulo anathemate percuſſus eſt, & extra catholicam eccleſiam ejecit, quod unam voluntatem & operationem in duabus unius Dei noſtri Chriſti naturis ſtatuerunt.

EPIPHANIUS.

Hiſce verbulis nihil ædificant: hæc enim antea deſtructa fuerunt. Adulterina autem cavillatione ſacras ſynodos iterum in medium adducunt, ſic dicentes.

GREGORIUS.

Sex igitur iſtæ ſacræ & univerſales, piæ, & Deo placentes ſynodi dogmata noſtræ inculpatæ fidei ex ſanctis evangeliis inſtituta tradiderunt, unam ſcilicet eſſe hypoſtaſim in duabus naturis & vo-

Digitized by Google

voluntatibus & operationibus unius Christi Domini Dei nostri, illiusque unius esse & miracula & passiones.

ANNO CHRISTI 691.

EPIPHANIUS.

Ah! quid istud est opinionis & superbæ jactationis? Ecclesiam veluti rudem, & quasi nondum Christi dogmatibus imbutam docere conantur, quæ tamen testimoniis omnium, scientia plena esse deprehenditur, quemadmodum divinus Paulus ecclesiæ mystagogus in spiritus magniloquentia clamat. Sic enim de ea ait: *Ut cognoscatur principatibus & potestatibus per ecclesiam multimode varia Dei sapientia.* Ephes. 3. Non igitur recte judicarunt, sed impostorum more, ea quæ non erant dubia, in medium adduxerunt, quæ ecclesia catholica tamquam anchoram firmam & recipit & observat, præceptisque eorum continuo inhæret. Nam & sacræ synodi cum divinis placitis & venerandas imagines admiserunt, & honore & cultu quodam certo eas patres nostri dignati sunt; quin etiam in templis sanctis ab se ædificatis eas collocaverunt: nec illic solum, verum etiam in omni loco convenienti eas pinxerunt salutaruntque. Verum hoc conciliabulum omnem illorum divinum cœtum supergredi ausum est, & suam sedem contra illos posuerunt, juxtaque diabolum patrem mendacii cervices erigentes, quæ sancta erant & sacra, contaminaverunt, contempserunt, & in ignem conjecerunt. O violentiam, o insanam audaciam! Pereat eorum superbia: Dominus ex corruptrice malitia illorum populum liberet, omnesque catholicæ ecclesiæ adhærere faciat, & ut evangelicas picturas, & certaminum martyrum effigiationes, quemadmodum ab initio factum est, & ecclesia Dei observat, recipiant, & ut venerentur, efficiat. Deinde eisdem artibus utentes, sic deliirando dicunt, ...

GREGORIUS.

Quæ & nos cum omni diligentia & discussione, consilio ter sancti Spiritus exquirentes & cognoscentes, contra ipsum illud salutis nostræ dogma, hoc est, contra Christi œconomiam, nefandam picturæ artem blasphemantem, & sex sacras sanctas synodos subvertentem invenimus.

EPIPHANIUS.

Est & diligentia & discussio, quæ in malo procedit, quemadmodum diligentiam & inquisitionem contra proprium patrem suum cum Achitophel exercuit Absalon: talibus quoque & illi contra sanctos patres usi sunt. Quemadmodum etiam divino consilio, falsorum prophetarum vaticinia oriri * Achaz arbitrabatur: verum spe sua frustratus fuit. Quoniam & Paremiasta inquit: *Sunt viæ quæ videntur viro rectæ, sed exitus earum in fundum inferni deducunt.* Talia & illis accidunt: nam obnoxii affectibus his, ut hominibus placeant, & de proprio ore loquentes, videntur quidem vias rectas indicare, verum eos qui illis auscultant, in laqueum inferni deducunt. Quomodo enim contra dispensationis Christi mysterium, imaginum pictarum apparatus blasphemias inferunt? aut qua ratione sex sacras synodos contumelia afficiunt? an præter illarum sententiam in ecclesiis imagines collocatæ sunt,

2. Reg. 15. 16. & 17. — 3. Reg. 22. — * Achab. — Prov. 14.

cum ipsi illi divini patres nostri, doctorum more & voluntarie veritatem significantes, nostræ salutis mysterium in venerandis templis, pictorum opera utentes, collocarunt? Non autem, ut ipsi ajunt: Quis contra salutis nostræ dogma tempestivum, nimirum adversus Christi dispensationem, nefandam pictorum artem induxit? Nam quod quispiam probat, id vituperari non sustinet. Itaque se delirare cognoscunt, nec nugas suas demonstrari sinunt: arbitrantur autem neminem exorturum, qui fraudes eorum, quibus veritatem deprimant, se deprehensurum putet. Omnes artes illiberales, quæ a scopo mandatorum Dei declinant, interdictæ sunt. Quæ vero secus agunt, sed in usum aliquem vitæ proficiunt, & non sunt indecoræ, ita a sanctis patribus nostris non sunt damnatæ, nec exclusæ. Picturæ autem arte si in aspectum turpitudinis quispiam usus fuerit, execrabilis est & damnata: veluti si quis effigies meretricias & spectacula, item molles saltandi flexus, & equestrium certaminum formas, aut si quid his simile fuerit, pingat: sane opus illud turpe & noxium censebitur. Si autem honestorum virorum vitas, & historias certaminum martyrum, eorumdemque passiones, item magni Dei & Servatoris nostri Jesu Christi dispensationis mysterium pictura repræsentare voluerimus, tunc quidem pictorum arte utentes, valde recte fecisse dicemur: nam & pictor crucem depingit, neque tamen aliquis, cui sanum cerebrum est, ob eam cautam pictorem aversatur, neque a divina gratia illum excludit, quod coloribus eam ornaverit. Rursus & de libris similiter judicandum est. Nam si quispiam turpes historias aut gesta referat, turpis quoque & abjiciendus, & Christianis auribus indignus censebitur: si vero divinitus inspirata verba, & narrationes ad pietatem facientes scribat, commendandus est, & ecclesia Dei non indignus æstimandus. Idem de imagine Domini nostri Jesu Christi sanctorumque ejus existimandum. Nam & si quis tibiam aut citharam fecerit, turpe illius opus habebitur: si vero sacrum aliquod vas, suscipiendum quidem hoc erit. Neque quispiam prudens artem vituperaverit, cum quispiam ædificat, quod in vitæ usum ac necessitatem fuerit destinatum. Intentio enim & modus, quorsum scilicet artis opus tendat, inspiciendus. Et si quidem ad pietatem vergat, admittendum erit, si vero ad turpitudinem aliquam, execrandum & rejiciendum. Appingentes autem dictis plures vituperationes, deinceps ajunt.

GREGORIUS.

Nestorium autem dividentem in filiorum duplicitatem unicum Filium & Verbum Dei pro nobis Incarnatum, fingunt.

EPIPHANIUS.

Rursus, quemadmodum & ante diximus, tantummodo pronunciant, nihil demonstrantes. Quomodo enim Nestorium fingit, qui Christi imaginem pingit? Nestorius duos filios inducit, alterum quidem Verbum Patris, alterum autem virginis Filium. Veri autem Christiani Filium unicum Christum & Dominum confitentur. Et cum imaginem illius, quemadmodum caro factus est & habitavit in

Joan. 1.

Digitized by Google

ACTIO VI. REFUTAT. PARS II. ANNO CHRISTI 787.

nobis, perfectus videlicet homo, depingunt, valde recte & pie facere cognoscuntur: est enim Deus Verbum in carne apud nos diversatus, non ipsa deitas considerata depicta. *Deum enim* (ut ait) *nemo vidit unquam*. Siquidem neque depingi, neque videri, neque comprehendi potest, sed tantummodo illius humanitas. Ex duabus enim naturis, & in duabus naturis Christum esse scimus, nempe indivisim divina & humana. Altera quidem ex iis indepingibilis, altera vero pingi valens, in uno Christo consideratur. Et imago non quidem secundum substantiam exemplo primo similis existit, sed tantummodo nominis ratione, & dispositione expressorum lineamentorum per membra. Non enim cum quispiam imaginem alicujus hominis pingit, animam in imagine quærit. Et quidem animæ hominis & divinæ naturæ differentia discreta existit: hæc enim increata est, & temporis nescia; illa vero & creata, & temporaria, & ab hac condita. Nullus autem qui sapit aliquid, hominis imaginem videns, cogitavit hominem ab anima per pictorem separari. Non enim duntaxat anima privata est imago, sed & ipsa corporis substantia; carne, inquam, musculis, nervis, ossibus, elementis, nempe sanguine, phlegmate, humore & bile, quorum sane commixtio in imagine videri haudquaquam potest. Hæc enim in imagine si conspici possent, hominem utique eam, & non hominis imaginem, appellaremus. Igitur & hæc cum ceteris problematum illorum monstris faciunt. Quæ vero sequuntur, risu digna sunt.

1. Joan. 18.

GREGORIUS.

Nec minus Arium, Dioscorum, Eutychen, Severum, qui confusionem & commixtionem duarum naturarum unius Christi statuunt.

EPIPHANIUS.

O incircumspectas & aniles fabulas! magnum enim existimant iisdem insistere nugamentis. Nam aut ignorant, quantum inter se distant hæretici a se numerati, aut voluntarii in has nugas delabuntur. Arii enim & Dioscori & Eutychis hæreses contrariæ quodammodo sunt Nestorio, & inter se non parum pugnant, quamquam impietatis ratione satis conveniant. Arius enim a non existentibus ad esse ante sæcula productum & * increatum Dei Patris Verbum dicens, huic impietati & aliam adjicit hæresim: negat enim Christum animam rationalem habere, sed pro ea deitatem, cui affectus applicantur. Dioscorus autem & Eutyches, Nestorio dicenti duas & naturas & hypostases repugnantes, naturas confundentes, unam vaniloque asserunt esse. Et longe a via regia, quæ neque ad dexteram, neque ad sinistram declinat, incedentes, ab apostolica & patrum disciplina exciderunt. Quæ nunc autem concordia & conjunctio catholicæ & sanctæ Dei ecclesiæ, item picturarum explicationibus, cum Ario, Nestorio & Eutyche? verum dant sine mente sonum, & verba inania effutiunt, ab apostolico præcepto longe alieniores: sic enim ait apostolus: *Sermo vester sit semper gratiosus, sale conditus:* & Job bonus Job eos detestatus, inquit: *Num editur panis sine sale, aut est gustus in verbis inanibus?* Clarum igitur est, quod & frustra, &

* *Sw.* creatum, aut conjuncto expungenda.

Col. 4.

Job 6.

inaniter ecclesiam Dei accusant, nunc quidem impio Nestorio & schismatico picturam humanitatis Christi convenire dicentes, nunc vero Eutychi & Dioscoro impiis illis hæreticis & confundentibus naturas. Clarum autem est, quod inter se sectæ istæ pugnent, & utraque contra ecclesiam insurgat. Nam si duxerimus Nestorium, juxta eorum verba, ecclesiæ adhærere, mendaces deprehenduntur, dicentes eam Eutychem & Dioscorum sequi. Si autem Eutychi & Dioscoro cum ecclesia convenire, & in hoc quoque falsi reperiuntur. Nam ut antea dicebamus, Nestorius & Eutyches inter se pugnant: quare inepta & supervacanea eorum est ratiocinatio.

TOMUS TERTIUS.

EPIPHANIUS.

QUandoquidem in spinis arantes, aliena ab apostolicis seminibus garriunt, & hæreticorum zizaniorum germinationes colligunt, ad eos Deus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, contaminaverunt partem meam, hæc dicentes.*

Jerem. 12.

GREGORIUS.

Quamobrem justum censemus, breviter per præsentem hanc nostram definitionem, eorum qui hæc faciunt & venerantur, errorem demonstrare. Igitur sanctorum patrum & universalium synodorum puram & inviolatam & a Deo traditam fidem nostram & confessionem sic observantes, dicimus non debere quemquam divisionem aut confusionem, ultra verum sensum & voluntatem, inexprimibilem & incognoscibilem illam unionem duarum secundum hypostasim unam expressa personæ naturarum commisceri.

EPIPHANIUS.

Vere suum errorem ostenderunt vanitatis hujus magistri. Ab omnibus enim sanctis patribus nostris in sex universalibus synodis congregatis, in sanctis templis aliisque convenientibus locis venerandas imaginum picturas collocantibus, propter verba quædam exilia sese abdicarunt: errorem enim esse dicunt, & idololatriam aliam præter dæmonicam istam inducentes, inter duas res contrarias inter se non distinxerunt. Nam ea quæ in gloriam Christi Dei nostri, & recordationem illius incarnatæ politiæ facta: item quæ in laudem dæmoniorum, eorumque memoriam, a gentilibus & quibusdam Judæis constructa sunt, una appellatione per ora sua ferunt, jactantque; neque veriti sunt ea scriptis mandare, commiscentes ea quæ misceri nequeunt, & prætexentes occasiones in peccatis, divisionis & confusionis deliramenta in ecclesiam catholicam & theologicam scientiam. Quin etiam nugantur, dicentes nullum divisionis modum in unitione Dei Verbi secundum hypostasim intelligendum aut excogitandum. Videntur autem illi patrum sententias nunquam legisse: aut si omnino legerint, id defunctorie factum est, & minime diligenter. Gregorius enim theologus ille vanam horum verborum congeriem, sive rhapsodiam dissecat, ita dicens: Quando considerationibus distabant naturæ, simul etiam dividebantur nomina. Quin &

Orat. 2. de Filio ante medium.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 681.

omnes beati patres noſtri confuſionem non admittentes, conſideratione duas naturas ſeparabiles eſſe dicunt, idque ratione differentiæ, non diviſionis. Itaque neceſſum eſt, aut latuiſſe illos exquiſitam horum dogmatum ſcientiam, aut injuſte patres accuſaviſſe, cum ipſi nullo modo diviſionem de duabus naturis in unitione diſpentationis Chriſti ſtatuant. Et Neſtorius quidem ipſa re diſtinguit naturas: aliud enim Dei Verbum, & aliud ex Virgine, ſpecialiter ad hominem, & ſpecialiter ad Deum reſpiciens, exiſtimat. Sed catholica eccleſia a confuſione aliam unitionem confitetur, & naturas ſola conſideratione indiviſim diſtinguit. Nam & poſt unitionem unum Emmanuel confitetur. Injuriam autem in naribus ſpirantes, inferunt.

GREGORIUS.

Quænam eſt hæc inſana opinio pictorum, ut lucri turpis & miſeri cauſa, ea quæ effici nequeant, fundant conficere, ut & ea quæ ore & corde ſunt tantummodo confeſſa, impiis manibus figurare intendant?

EPIPHANIUS.

Stupidi eſt, ejuſcemodi verba fundere, animoque tali eſſe præditum, qui nihil aliud quam probos & innocentes cavillari didicit. Quorſum enim iſta inſana mens, res in eccleſia ſacra nugis & deliramentis æquare? Nam quod dicunt, pictorum eſſe lucri turpis cupiditatem, ut Chriſti imagines in templis conſpiciantur: non vident & eos lucri cupiditati deditos, qui ſacros evangelii codices deſcribunt. Quin etiam appellant illos umbratiles, pictores, qui Chriſtum coloribus delineant, depinguntque. Quid ergo? Num & fabrum crucem præparantem, ædificantemve, ſcenotectona, hoc eſt, ineptum fabrum & rudem vocabunt? Dicatur & lapicida, qui mentam ſacram in eccleſiis polit & aptat, ſcenolithurgos, id eſt, improbus lapicida. Similiter aurifaber, & argentarius faber, [illegible], hoc eſt ineptus, & minime in ea arte doctus auri cudendi magiſter, & phrygio: non tamen ob horum inſaniam quævis ars & ſcientia, a Deo ad gloriam illius & noſtram utilitatem noſtræ vitæ tradita, peribit. Quod autem in craſſa ignorantia verſentur, & inſigniter improbi ſint, ex ſacra Scriptura & divinis patrum ſententiis audiant. Hæc enim naturæ noſtræ a rerum opifice donatam ſcientiam approbant. Sic enim Job de Deo dicit? *Quis dedit mulieribus ſubtegmines & telæ ſcientiam?* Quin etiam ut aſſerit teſtaturque ſcriptura, a Deo data eſt Beſeleel ſapientia in omni fabrili ſcientia. Sic enim ait Moyſes: *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Ecce nominatim vocavi Beſeleel filium Uriæ,* * *filium Or, tribus Judæ; & implevi illum ſpiritu divino ſapientiæ eruditionis & ſcientiæ, ut omne opus fabre excogitet, & faber ſummus ſit, tum in argento & auro, tum ære & ferro, hyacintho & purpura & coccinea tela, & byſſo conſuendo. Præterea docui eum lapidicinam ad opera, & fabrilem artem ad ligna uſus cujuslibet apparanda. Et dedi illi ſocium Eliab, filium Seiſamachon de tribu Dan; & in corde omnis eruditi collocavi prudentiam, ut faciant omnia quæ mandavi tibi.* Quibus ſane magnus ille & facundia & eruditione omnigena in theologia Gregorius conſona conſentientia-

Job. 28. ſecundum translat. LXX. Exod. 31.

* filii

Greg. Nazian. orat. 20. in Basil. circa med.

que tradit, dicens: Et deſcendit ſpiritus Domini, & deduxit eos, & ſpiritus ſcientiæ replevit Beſeleel architectum tabernaculi. Mirum eſt igitur, cum ex Deo homines iſti improbi ſcientiam eſſe videant, cognoſcantque nobis traditam, quid ita inſolenter ſe gerant. Profecto ob eam cauſam recenſendi ſunt inter hæreticos a Deo damnatos: nam ut ſcriptum eſt, *Peccatis peccata accumulant*. Germani igitur filii, & non nothi & adulterini, ſponſæ exornatæ Chriſti, quæ neque maculas neque rugas habet, catholicæ eccleſiæ, ſoli Deo cum obſecratione ſacrificia & cultum præſentantes, venerandam Chriſti imaginem, veræque & indubitatæ virginis noſtræ deiparæ, ſanctorum angelorum, & omnium denique ſanctorum, ſenſu viſus intuentes ſanctificantur, & in memoriam eorum animo & corde perpendunt, ut in unum Deum per juſtitiam credant, & ore confiteantur ad ſalutem. Eodem modo & evangelii audientes auditione ſenſitiva ſanctificationem, gratia repleti, corde quoque intelligunt ſcriptorum narrationem. Deinde fruſtra inflati, ajunt.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS III.

Rom. 10.

GREGORIUS.

Arbitratus etiam ſis eſt, ipſum imaginum Chriſtum vocando. Eſt autem Chriſtus hoc nomine Deus & homo. Sequitur, ut & imago Dei ſit & hominis: & conſequens eſt, ut aut juxta opinionem vanitatis ſuæ, deitatem quæ circumſcriptione creatæ carnis circumſcribi non poteſt, circumſcripſerit; aut inconfuſam illam unitionem impietatis confuſione confuderit, & geminas blaſphemias in deitatem & per deſcriptionem & confuſionem intulerit. Iiſdem ergo blaſphemiis earum adorator involvitur, & væ illud utriſque præmium, quod ſcilicet & cum Ario, Dioſcoro, Eutyche, & Acephalorum hæreſi erraverint.

EPIPHANIUS.

Non eſt imaginum ſtructura pictorum inventio, ſed eccleſiæ catholicæ probata legislatio & traditio. Nam quod vetuſtate excellit, venerandum eſt, ut inquit divinus Baſilius. Teſtatur hoc ipſa rerum antiquitas, & patrum noſtrorum, qui Spiritu ſancto feruntur, doctrina. Etenim cum has in ſacris templis conſpicerent, ipſi quoque animo propenſo veneranda templa extruentes, in eis quidem gratas orationes ſuas & incruenta ſacrificia Deo omnium rerum Domino offerunt. Atqui conſilium & traditio iſta non eſt pictoris (ejus enim ſola ars eſt) verum ordinatio & diſpoſitio patrum ſanctorum, quæ ædificaverunt. Hoc autem nomen Chriſtus, ſignificativum eſt & deitatis & humanitatis, duarum Chriſti perfectarum naturarum. Secundum autem illam naturam qua viſus eſt, homines Chriſtiani illius imaginem depingere didicerunt, non ſecundum eam qua inviſibilis erat. Hæc enim deſcribi non potuit. Audivimus enim ex evangelio, Deum neminem unquam vidiſſe. Itaque natura humana Chriſto depicto, ut rei veritas id indicat, ſecundum nomen tantum Chriſtiani confitemur ſe adaptare viſam imaginem archetypo, & non ſecundum eſſentiam. Ipſi autem ſtolide leves, imaginem & prototypum nihil differre dicunt, & in diverſis ſubſtantiis identitatem ſubſtantiæ indicant.

De Spiritu ſancto ad Amphiloch.

Joan. 1.

Quis autem riſu inſignem ruditatem & imperitiam non proſequatur, imo magis impietatem

Digitized by Google

ACTIO VI. REFUTAT. PARS III.

ANNO CHRISTI 787.

tem eorum non deflebit? Nam in ſenſum reprobum converſi ea quæ non decent, blaterant: & catholicam Dei eccleſiam propter imaginum apparatum, confuſionis cauſam habere jactitant, & illam deitati ſpeciem circumſcriptionis attribuere. Deinde iniquitatem iniquitati ſuperaddentes, væ nobis minantur: ſed labor eorum in caput eorum convertetur. Num. 24. Nam ſi is qui execrabatur veterem Iſraelem, execrabilis erat, & qui benedicebat, benedictus: quanto magis, qui novum Iſraelem videntem intelligenter Deum, Dei ſcilicet eccleſiam execratur, execratione plenus erit? Quis autem illos non deteſtetur, cum eccleſiam cum Ario, & Dioſcoro, & Eutyche, & Acephalorum hæreſi, erraſſe dicant? Hos ſane illi magiſtros & novæ hæreſeos ſuæ anteſignanos habent.

In ſubſequentibus etiam Euſebius Pamphili ab illis in teſtem advocatur: qui tamen ab omni catholica eccleſia Arianæ hæreſeos defenſor eſſe cognoſcitur, quemadmodum in commentariis ſuis & omnibus a ſe editis libris manifeſtum fit. Dicit enim ſecundo loco adorandum Deum Verbum & miniſtrum Patris, & ſecundas dignitatis partes ferre: qua in re conſubſtantialitatis opinioni repugnat, & tranſmutationem ſacratæ carnis Domini in deitatis naturam tenuit, & ex eo confuſionem adſtruendo, imagines non recipit. Neque is ſolum, verum omnium Arianorum inſana & impia turba. Opinantur enim, extra animam rationalem, Dominum noſtrum factum hominem, & pro anima deitatem habuiſſe, ut affectiones illi quoque aſſignent, quemadmodum Gregorius theologus teſtificatur. Et quemadmodum Theopaſchitæ hæretici imaginem non admittunt, ita neque Severus, qui confuſionem induxit, imaginem Chriſti Dei noſtri in eccleſia (non) recipit, quemadmodum a pluribus hiſtoricis illud traditum eſt.

Greg. Naz. in epiſt. 1. ad Cledonium circa med.

Quomodo igitur Ario, Dioſcoro, Eutychi & Acephalorum hæreſi catholicam eccleſiam, quæ imaginum picturas recipit, ſimilem dicunt? Mira profecto ſunt. Neque quidquam aliud agunt, quam inanes quaſdam blaſphemias lingua eorum effrenata eructantes, aerem verbereant. Audiant igitur veritatem. Quemadmodum in ſuperioribus diximus, ſupra omnem circumſcriptionem eſt divina natura: ſed humana circumſcribi & definiri poteſt. Neque quiſquam adeo delirus eſt, qui humanam naturam circumſcribi poſſe dicens, per eam circumſcribere tentat, quæ circumſcribi haudquaquam poteſt. Dominus enim, quatenus perfectus erat homo, in Galilæa fuit: fuit & in Judæa: ejus rei fidem ipſe faciebat dicens: *Aſcendamus in Judæam iterum*. Et de Lazaro ſuis diſcipulis loquens ita ait: *Gaudeo propter vos, ut credatis quod non fuerim ibi*. Quatenus autem Deus eſt, in omni loco dominationis ſuæ adeſt, & uſquequaque incircumſcriptibilis permanet. Quomodo igitur intemperanti lingua deliramenta illa iteratim effutiunt? Et ita dicunt: Circumſcripſit juxta ſuam opinionem pictor, circumſcriptione creatæ carnis, divinitatem, quæ circumſcribi non poteſt. Si in præſepio jacens faſciis * involutus per naturam humanitatis illius divinitatis natura fuit, circumſcribetur & in colorata imagine humanitatis ejus, incircumſcriptibilis ejus divinitas. Si vero illud factum non eſt, neque hoc etiam. Utinam cognoſcant divini Dionyſii ex libro de hierarchia verbum, ſic dicentis: Non enim eſt exacta ſimilitudo cauſatis & cauſis: habent enim cauſata cauſarum contingentes imagines: ipſæ vero cauſæ, ſecundum proprii principii rationem, exemptæ ſunt & ſupereminent. Ut profecto & illis, qui vel paullulum mentis habeant, manifeſtum fit, collectaneam eorum vaniloquentiam non adverſum pictores, ſed contra Dei eccleſiam deſtinatam. Eadem autem impudentia utentes contumaces, dicunt.

Joan. 11. Hesym.

* f. Ieroſolyma

De divinis nominibus c. 2.

GREGORIUS.

Damnati autem a cordatis viris in eo, quod incomprehenſibilem & incircumſcriptibilem divinam Chriſti naturam ipſi depingere ſtuduerunt, ad aliam aliquam prava inventione apologiam confugiunt, quod ſolius carnis, quam vidimus & palpavimus, & cum qua verſati ſumus, illius inquam imaginem exhibemus: quod ſane impium eſt, & Neſtoriana diabolica inventio.

EPIPHANIUS.

Iiſdem ſuis artificioſis technis utuntur iniqui iſti veritatis accuſatores, quique ad impudentes contradictiones toti propendent. Simul etiam ſibiipſis convenientia garrientes, in laqueum blaſphemiæ cadunt. Et non ſobria verba proferentes, incircumſcriptibilem & incomprehenſibilem divinam Chriſti naturam in Chriſtianis accuſant, dicentes eos illam circumſcribere. Deinde vaframento artis uſi, perſonamque reſumentes, mendacium demonſtrant, quod carnis ſolius, quam vidimus & contrectavimus, & cum qua verſati ſumus, imaginem referimus. Atque id, ut ex hoc rurſus in Neſtorii dogma eccleſiam abducant: unde & ſubjiciunt: Quod eſt impium, & Neſtorianæ dæmoniacæ pravitatis inventum. Audiant igitur iſti veritatem. Chriſtiani unum Emmanuel Chriſtum Deum noſcentes, ipſum pingunt ſecundum hoc, quo Verbum caro factum eſt. Varia inſuper deliramenta a ſe rejiciunt, ſimplici mente omnia, quæ in eccleſia tradita ſunt, recipientes: & picturas inſpicientes, nihil aliud animo cogitant, quam quod in his ſignificatur. Nam cum pictura virginem peperiſſe conſpiciunt, angeloſque cum paſtoribus adſtantes, Deum hominem factum eſſe reputant; natum ob noſtram ſalutem, atque id etiam confitentur, dicentes: Is qui extra carnem eſt, incarnatus eſt: Verbum corpus induit, increatus eſt creatus, intangibilis eſt palpatus: eumque unum in deitate & humanitate perfectum prædicant: dictum eſt autem in præcedentibus de Neſtorii impia hæreſi, quod ſcilicet imaginum effigiationes nihil cum ea conveniant. Et jam de hac quoque ſatis dictum eſt, ſi modo quippiam de ea dici oportet. Arbitrati autem ſecum aliquid inveniſſe, dicunt.

GREGORIUS.

Conſiderandum eſt & hoc. Quod ſi juxta orthodoxos patres, ſimul caro, ſimul Dei Verbi caro nunquam partitionis notitiam ſuſcepiſſet, ſed totaliter tota natura divina aſſumpta, & totaliter & perfecte deitate arrepta fuiſſet, quomodo in duas deducetur, & ab impiis illis qui iſtud facere conantur, privatim ſeparabitur? Conſimiliter vero & de ſacra ejus anima ſe habet. Poſtquam enim aſſumpſiſſet deitatis Filii in propria hypoſtaſi carnis naturam, inter. deitatem & carnis craſſi-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 695.

tudinem animæ medium se interposuit: & quemadmodum simul caro, simul Verbi Dei caro; sic simul anima, simul Verbi Dei anima. Et ambabus simul conspectis, videlicet, anima & corpore, inseparabilis ab ipsis deitas extitit, & in ipsa etiam disjunctione animæ a corpore in voluntaria passione. Ubi enim anima Christi, illic etiam deitas: & ubi corpus Christi, & illic quoque deitas consistit.

EPIPHANIUS.

Quoties isti, qui catholicam ecclesiam aversantur, improbum & impium aliquem sermonem contexere instituunt, quædam ab omnibus confessa & asserta assumunt, ut propter ista probe dicta, in ceteris quoque fidem acquirant. Quædam enim recte pronunciantes, litorales lapillos cum unionibus commiscent, & ad proprium vomitum reversi, in duas partes deductum, & privatim separatum unum Christum ab illis qui venerandas imagines recipiunt, docent, & perverse loquuntur de partitione, cujus sententia non est recepta. Sed ut videntur, patrum sententiæ illos latent. Omnes enim consilio quodam & inspiratione divisionem duarum naturarum aperte prædicant. Non quidem rebus ipsis, quemadmodum in superioribus dictum est, ut blasphemus ausus est dicere Nestorius. Sermo autem, qui ob id, quod Christus, quemadmodum fuit perfectus homo, pingatur, divisiones aut privatas separationes, aut alias partitiones factas dicit, a veritate non proficiscitur: neque rursus verus est, qui e contra confusionem jactat, quemadmodum isti falsarii sæpe dixerunt. Aliud enim est imago, aliud prototypum: neque aliquis, modo * quid sapiat, proprietates prototypi in imagine exquirit. Nam vera ratio in imagine nihil aliud quam nominis communionem, cujus est imago, neque substantiam prototypi (ut sæpe alias diximus) cognoscit, hoc scilicet ipsa significatione dictionum cogente. Desperantes enim contra ecclesiam catholicam se posse aliquid juste objicere, vana quædam & nugacia garriunt, & futili loquacitate auditoribus se insinuare nituntur. Quamobrem & ridiculi apud omnes deprehenduntur, nunc quidem divisionem, nunc confusionem spargentes: & promptissimam, ut verbis peccent, linguam habent. Quare adjiciunt.

* Por. qui. al.

GREGORIUS.

Siquidem igitur in passione inseparabilis ab his manst deitas, quomodo insani isti, & quavis imprudentia irrationaliores, carnem deitati conjunctam & deificatam dividunt, & hanc, ut nudi hominis imaginem, pingere conantur? Et ex hoc in aliud impietatis barathrum labuntur. Nam carnem a deitate separantes, & per se subsistentem eam inducentes, aliamque personam in carne constituentes, quam in imagine repræsentari dicunt, quartam personam Trinitati adjiciunt, & divinam affectionem prædicant impiam. Itaque fiet illis qui Christum depingere nituntur, ut aut deitatem circumscriptibilem & cum carne confusam dicant, aut corpus Christi expers deitatis & divisum, præterea personam per se subsistentem in carne asserant: & sic Nestoriano Deo repugnanti bevoli similes existunt. In talem igitur blasphemiam & impietatem cadentes pudore suffundantur, avertantur seipsos, & talia facere desinant: ne hi solum qui faciunt, verum etiam qui falso nomine ACTIO VI. REFUTAT. PARS III.

fallam & dictam ab ipsis Christi imaginem venerantur. Absit a nobis ex æquo & Nestorii divisio, & Arii, Dioscori, & Eutychis & Severi confusio, male sibi ipsa repugnantia, & quæ utraque ex æquo impietatem procurant.

EPIPHANIUS.

Nequaquam una via hæreseos, Christianorum accusatorum antesignani incedunt, quemadmodum e contrario orthodoxis mos est regiam viam ambulare, neque huc & illuc declinare, sed in viis Domini tantummodo versari: illi autem repugnantissimas inter se opiniones constituentes propriis sensibus inhærentes, sapientes sibi per omnia videntur. Sed ab Isaia qui veritatem libere proloquitur, audire coguntur: *Væ qui sibi sapientes videntur, & in seipsis prudentes.* Isai. 5. Nam quæ nec unquam etiam a Christianis effata sunt, ipsi tamquam confessa accipiunt: falsisque argumentationibus utentes, sophistice ecclesiam invadunt, conviciaque & contumelias quas possunt, congerunt, neque etiam his contenti, impietatis quoque insania laborant. Etenim quæ Diodorus & Theodorus episcopus Mopsuestiæ, item Nestorius, Eutyches, Dioscorus & Severus contra veritatem rabientes adstruxerunt, hæc omnia boni scilicet isti viri ecclesiæ catholicæ adscribunt. Quia etiam malum malo commiscentes, hæresiarcharum illorum verba, deliriis & stoliditate plena & exundantia, cum vero ecclesiæ sermone confundunt. Non aliter autem ac caupones hac in re mihi feciisse videntur. Nam ut illi vinum cum aqua turpis lucri gratia commiscent, ita quoque isti veritatis sermonem cum perverso confundunt. Nam Dioscori hæresis Nestorio plane adversatur: contrarias autem hæreses in una opinione & confessione esse, non contingit. Album enim & nigrum, calidum item ac frigidum, in uno subjecto eodem tempore existere, impossibile: nemo enim in nive calorem, neque in igne frigus deprehenderit. Stoliditatem autem ingenii insani ex his etiam deprehendere licet. Idem esse ajunt, imaginem & exemplar primum imaginis. Eam ob causam ad confusiones & divisiones cogere conantur eos, qui historiam evangelicam depingunt. Nam Eutychianistarum, aut eorum qui unam in unitione secundum hypostasim Christi naturam asserunt, & confusionem ex eo opinantur per subversionem veritatis, qua nihil aliud agunt, quam ut ostendant naturam & hypostasim idem esse: quæ sane inter se differre, veri ecclesiæ catholicæ alumni cognoscunt: ὑπόστασιν enim cum proprietatibus subsistentiam dicimus, ab eo quod est ὑφίστασθαι, hoc est, subsistere: φύσιν vero, id est, naturam, rem per se existentem, non indigentem altera ut subsistat, παρὰ τὸ φύεσθαι, hoc est a nascendo. Hoc modo isti & ipsum Christum & imaginem illius, nihil secundum substantiam inter se differre ajunt. Nam si differentiam cognovissent, monstrosam illam orationem non contexuissent: omnibus siquidem manifestum est, aliud esse imaginem, aliud prototypum. Illa enim res est inanimata, hoc autem animæ præditum est. Quandoquidem autem negati sunt, in imagine divinam naturam circumscribi, excidentes a vero sermone, in reprobum sensum traditi sunt. Petro enim & Paulo in imagine figuratis, certum est eorum non adfuisse animam: cum neque etiam quispiam, ipso

Petri

ACTIO VI. REFUTAT. PARS III.

ANNO CHRISTI 787.

Petri corpore præſente, animam illius videre potuit. Et cum ipſa non videatur, quiſnam, rogo, qui veritati iluder, dixerit, ſeparatam eſſe carnem Petri ab anima illius? Quæ ſi ita ſe habent, quanto magis incircumſcriptibilis Verbi Dei natura, ex aſſumpta ab illo carne circumſcriptibilis exiſtit? Non enim divina natura ex itinere defatigata fuit, neque a muliercula Samaritide potum petebat: neque cum a Judæis lapidaoatur, divinitatis natura laborabat, aut lapidibus impetebatur. Abſit iſta a nobis blaſphemia. Hæc igitur vaniloquentia Iconoclaſtarum, mirificas ſtrophas & verſutias contra imaginum picturam excogitat: quin etiam intemperanti lingua & alia quædam afferunt, iniquitatem iniquitati accumulantes; quartam enim perſonam ad Trinitatem adjectione nugantur. At qui in gremio eccleſiæ catholicæ tamquam genuini filii ſe continent, omnia quæ de Domino noſtro Jeſu Chriſto per œconomiam diſpenſata ſunt, recipientes, Arium, Neſtorium, Apollinarem, eorumque diſcipulos, Dioſcorum & Eutychen execramur, venerandaſque imagines ſuſcipimus: Imagines inquam ſolummodo, neque quidquam aliud eas, quam imagines exiſtimantes, quæ ſcilicet primi exemplaris nomen tantum habent, ipſam vero ſubſtantiam minime. Cancri autem in modum obliquo gradientes, ad aliam blaſphemiam iter convertunt, dicentes.

Tom. 4. Jun. 8.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.

GREGORIUS.

Exultent & lætentur, & libertate linguæ fruantur, quicumque veram Chriſti imaginem, ſinceriſſima mente facientes deſideramus & veneramur, & ad ſalutem animi corporiſque afferunt, quam ipſe Dominus noſter Deus ſummus ſacerdos, ex nobis integre maſſam aſſumens, circa paſſionis tempus in typum & recordationem efficaciſſimam ſuis ſacerdotibus & myſtis tradidit. Nam cum ſe ſponte morti objiceret, glorioſæ, inquam, illi & vivificanti, ſumens panem, benedixit poſtquam gratias egiſſet, & fregit, tradenſque diſcipulis, dixit: Accipite, manducate in remiſſionem peccatorum. Hoc eſt meum corpus. Similiter & calicem tradens dixit: Hic meus eſt ſanguis, hoc facite in mei memoriam: *veluti ne eſſet ulla alia ſpecies electa ab illo, aut quaſi non poſſet nilo alio typo eorum quæ ſub cælo ſunt, incarnatio illius repræſentari. Ecce igitur vivificantis corporis illius imaginem, quæ honorifice & glorioſe exhibita eſt. Quid enim aliud in his egit Chriſtus Deus? Non ſane aliud, quam ut oſtenderet & exhiberet nobis hominibus aperte myſterium illud in diſpenſatione ſecundum illum operatum. Quia quemadmodum id, quod e nobis aſſumpſit, materia ſola eſt ſubſtantia humana, juxta omnia non perfecte expreſſa, quæ per ſe exiſtit perſona, ne adjectio in divinitate accidat: ita & imaginem totam electam, videlicet panis ſubſtantiam, mandavit apponi, ne ſcilicet humana effigie ſignata idololatria induceretur. Quemadmodum igitur ſecundum naturam Chriſti corpus (utpote quod a Deo eſſet) ſanctum eſt, ſic & poſitione, videlicet imago ejus ſancta, ut quæ per quamdam ſanctificationem ipſa Dei gratia manet. Hoc enim (ut diximus) Dominus Chriſtus tractavit, ut ſicuti carnem quam aſſumpſit, propria ſecundum naturam ſanctificatione ex ſua unitione deificavit, ſimiliter etiam panem euchariſtiæ, veluti veram imaginem naturalis carnis per ſancti Spiritus aggreſſionem ſanctificatam, divinum corpus eſſe voluit, illique ſic placuit. Medius autem venit ſacerdos, qui ex communi ſanctum id fecit ſacra illa anaphora. Ceterum juxta naturam animata & intelligibilis caro Domini, per Spiritum ſanctum divinitati junctа eſt. Eodem modo & a Deo tradita imago carnis ejus, panis ſcilicet divinus impletus eſt Spiritu ſancto, cum poculo quoque ſanguinis lateris illius vivificantis. Hæc igitur vera incarnatæ diſpenſationis Chriſti Dei noſtri imago, quemadmodum prædictum eſt, quam ipſe nobis verus naturæ vividus creator propria voce tradidit.*

EPIPHANIUS.

Videtur quidem tota oratio abominanda. Nam qui ſemel a veritate exciderunt, in multas & periculoſas abſurditates per conſequentiam proprii erroris deferuntur: ſic & iſtis vaniloquis contigit. Nam a via veritatis deficientes propter imaginum formationem, in aliam quoque extremam dementiam perducti ſunt. Nam tamquam ex Delphico oraculo obliqua illa & perniciosa dogmata vaticinati ſunt. Sed a proverbiorum auctore audient: *Laqueus validus viro propria labia, & capietur verbis oris ſui.* Ligna enim & fœnum & ſtipulas appoſuerunt, quorum finis ad uſtionem deſtinatus eſt. Nemo enim unquam ſanctorum apoſtolorum, qui tubæ ſunt Spiritus ſancti, aut glorioſorum patrum noſtrorum, incruentum noſtrum ſacrificium in memoriam paſſionis Chriſti Domini Dei noſtri, & totius ſuæ diſpenſationis factum, imaginem corporis illius dixerit. Nam is qui accepit a Domino, ſic non dicit aut confitetur, ſed audiunt eum ſic dicentem evangelice: *Niſi comederitis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non* ° *intrabitis in regnum cælorum*; & *qui manducat carnem meam & bibit ſanguinem meum, in me manet, & ego in eo: Et cum accepiſſet panem, & gratias egiſſet, fregit & dedit diſcipulis ſuis, & dixit: Accipite, edite; hoc eſt corpus meum. Et accepto calice, cum gratias egiſſet, dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes: hic eſt enim ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effunditur, in remiſſionem peccatorum.* Non autem dixit: Sumite, edite imaginem corporis mei. Quin etiam Paulus divinus apoſtolus, e ſacris Domini verbis hauriens, dixit: *Ego accepi a Domino, quod & tradidi vobis, quia in ea, qua traditus eſt, nocte accepit panem: & poſtquam gratias egiſſet, fregit & dixit: Accipite, manducate: hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangitur: hoc facite in meam recordationem. Simili modo & poculum, poſtquam cœnatum eſſet, dicens; Hoc poculum novum teſtamentum eſt in ſanguine meo: hoc facite, quotieſcumque biberitis, in meam commemorationem. Quotieſcunque panem hunc ederitis, & poculum hoc biberitis, mortem Domini annunciatis.* Legas quouſque voles, nunquam invenies, neque Dominum, neque apoſtolos, neque patres incruentum illud ſacrificium, quod a ſacerdote offertur, imaginem dixiſſe, verum ipſum corpus, & ipſum ſanguinem. Attamen ante ſanctificationis conſecrationem, quibuſdam patribus pie ſane viſum eſt, ἀντίτυπα, hoc eſt, exemplar ſimilis formæ nominare: quorum de numero Euſtathius, conſtans is propugnator orthodoxæ fidei, & Arianicæ inſaniæ expugnator clarus, nem Baſilius ejuſdem ſuperſtitionis avertuncator: qui apertam & planam rectorum & probatorum dogmatum viam docentes, uno

Prov. 6.

Joan. 6. ° habebitis vitam in vobis, & ibidem.

Matth. 26.

1. Cor. 11.

ANNO CHRISTI

ACTIO VI REFUTAT. PARS IV.

ore & spiritu loquuntur: hic quidem, exponens A dicitum illud in proverbiis Salomonis: Edite meum panem, & bibite vinum quod commiscui vobis: hæc inquit: Per panem & vinum corporis membrorum corporalium Christi prædicat. Ille vero ex eodem fonte hauriens, ut omnes sacerdotii mystæ cognoscunt, in precatione divinæ anaphoræ (*ita Græci missæ partem vocant*) sic alibi legit: Confidentes tuo sacro altari appropinquamus, & proponentes antitypa sancti corporis & sanguinis Christi tui, te precamur & invocamus. Et quæ deinceps sequuntur, sententiam patris amplius confirmant, quod ante sanctificationem antitypa vocaverint, post consecrationem autem, corpus Domini & sanguinem Christi, atque ita esse B creduntur. Sed generosi isti, sacrarum imaginum cupientes contemplationem obscurare, aliam scilicet imaginem introduxerunt, quæ sane non imago est, sed corpus & sanguis: verum vafritia & improbitate confusi, falso sophismate seipsos subvertunt, hanc sacram oblationem positione fieri dicentes. Verum quemadmodum illud dicere, aperta insania est: sic & imaginem asserere corpus & cruorem Domini, ejusdem est dementiæ. Et præter id, quod est singularis ruditatis opus, impietatem quoque admixtam habet. Deinde dimittentes mendacium, quadamtenus veritatem contingunt, confessi divinum corpus panem fieri. At si imago corporis est, non potest sane fieri divinum corpus. Numquid igitur hoc illucque se jactantes, inconstantia & minime firma omnia sua dogmata asserunt? Quemadmodum enim oculus conturbatus non recte videt, ita & ipsi pravarum & sententiarum & rationum confusione mentem suam perturbant & pervertunt. Idemque, quod insani homines patiuntur, jam hoc, jam illud imaginantes: & nunc quidem sanctum & notabile nostrum sacrificium, imaginem sacri corporis Christi, nunc autem sacrum & divinum corpus asserunt. Hoc autem modo affecti sunt, ut antea etiam diximus, quod imagi- * *Le. figuratam.* num * figurarum contemplationem ab ecclesia rejicere voluerunt, ecclesiasticarum traditionum perversioni insistentes.

dubio meritas pœnas dedissent. Dabunt autem hanc, cum verborum & operum ratio reddetur. Quod autem cum multis aliis, quæ in ecclesia observantur sine scriptura, nobis imaginum veneratio tradita sit ab apostolorum temporibus, late per historias traditum est, de imagine maxime hæmorrhoissæ, quam multis scriptoribus confirmare possumus. Hujusmodi autem cum ipso Domino imago, in statuam conflata est: contingit autem ipsa fimbriam statuæ dominicæ, quemadmodum in evangelio traditum: unde etiam salutem consecuta est: atque hæc in libris multorum ecclesiasticorum scriptorum reperire licet. Quin etiam Basilius magnus, cujus scripta per omnes terræ fines resonant, in diversis opusculis suis mentionem imaginum facit. Gregorius etiam illius & carne & spiritu frater, Nyssenssium præsul, in sermone in Abraham idem sentit. Item alter Gregorius, qui a theologia nomen sortitus est, in versibus a se conditis, qui de virtute inscribuntur, assentit: & Joannes qui os auro splendidius & lucidius consecutus est, in oratione funebri in Meletium episcopum Antiochiæ, & in sermone qui inscribitur, quod veteris & novi testamenti unus sit legislator. Cyrillus item expiator Nestorianæ hæresis, in epistola ad Acacium episcopum Scythopoleos, Anastasius episcopus Theopoleos, Sophronius, Maximus. Sed quid hos nominatim citamus? Omnes C enim sancti patres nostri imagines receperunt. Quam ob causam mendaces deprehenduntur in hoc, quod dicunt non esse patrum traditionem? At id valde decenter. Nam si evangelium non tradiderunt legendum, tum sane neque imagines fecerunt: si vero illud, etiam & has curarunt edendas. Plane enim pictura convenit cum evangelica narratione. Utraque honore digna: nam quid aliud quam mutuam enarrationem promittunt, & indubitanter certas inter se demonstrationes & indicationes asserunt? Etenim si dixerimus, sol est super terram, & omnino dies est: sive, Omnino dies, quia sol est super terram: eodem modo res hic se habet. Nam si conspexerimus in imagine angelum annunciantem virgini, plane in recordationem evangelicæ historiæ venimus, qua narratur, quod angelus Gabriel a Deo ad virginem missus fuerit, & ad illam dixerit: *Salve Lu. 1.* *gratia plena, Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus.* Cum igitur evangelium audimus, & quod ab angelo designatum est percepimus: nonne omnia manifestius & clarius multo intelligimus per picturam contemplantes, quam per simplicem narrationem? Quomodo autem ad aliam ruditatis viam se convertant, operæ pretium est audire.

TOMUS QUARTUS.

EPIPHANIUS.

ITerum insistentes iisdem blasphemiis, linguas tuas contumelia tingentes adversum ecclesiam Dei, sic ajunt.

GREGORIUS.

Imaginum autem falsi nominis prava appellatio, neque ex Christi, neque apostolorum, neque patrum traditione cœpit; neque precationem sacram ullam, qua sanctificari posset, habet: sed E *manet communis & inhonorata, quemadmodum ab artifice pictore absoluta est.*

EPIPHANIUS.

Linguam magniloquam possidentes, improbitatem adjiciunt; & longe extra timorem Dei audacia & confidentia cuncta agunt. Nam præter vana nihil cogitant & meditantur. Imagines enim in nomine Christi factas falsi nominis & improbæ appellationis vocant. Sane si id sub imperatoribus Christianis fecissent, procul

GREGORIUS.

Neque precationem ullam quæ sanctificari possit, habet, sed manet communis & inhonorata, ut eam absolvit pictor.

EPIPHANIUS.

Veritatem audiant. Multa quæ inter nos sacrata sunt, sacram precationem non accipiunt, cum a seipsis & a nomine suo plena sit sanctificatione & gratia: quapropter ut venerenda & sancta honoramus & amplectimur. Ipse itaque typus salutiferæ crucis, sive sacrata precatione, sive dedicatione, apud nos honorabilis existit.

Satis-

Digitized by Google

ACTIO VI. REFUTAT. PARS IV.

ANNO CHRISTI 787.

Satisfacit enim nobis figura, quæ tum sanctificationem accipit, cum a nobis fuerit adorata. Nam sive in fronte eam tamquam sigillum imprimimus, sive per vacuum aera crucis signum facimus, speramus & confidimus dæmones crucem posse fugare. Eodem modo per imaginem & per nominis significantiam, quam ad primum exemplar referimus, fieri posse credendum est: quin etiam salutantes eam, & honorifice adorantes, speramus nos sanctificationem consecuturos. Nam cum diversa sacra vasa habemus, eaque amplectimur & timemus, sanctificationem quamdam ab iis nos accepisse confidimus: quamquam isti & sacra vasa & crucem nugacibus verbis prosequantur, dicentes ea esse & communia & inhonorata, quemadmodum absolvit ea & faber & pictor & phrygio, quando nullam sanctam precationem habent, quæ ea sanctificet. Volentes autem & alia zizania seminare, tamquam ex spiritu pythonico sic deinceps loquuntur.

GREGORIUS.

Quod si autem quidam ex eo errore existentes dixerint, recte & pie a nobis dictum esse, in subversione imaginis Christi a nobis facta, propter indivisibilem & inconfusam essentiam duarum naturarum in una hypostasi convenientium: tamen iterum dubitare oportet, propter imagines ter inculpatæ & superglorioſæ dominæ deiparæ, prophetarum, apostolorum & martyrum, cum sint mere nudique homines, neque ex duabus naturis, divina scilicet & humana in una hypostasi consistant, quemadmodum in solius Christi imaginibus fieri renunciavimus.

EPIPHANIUS.

Nemo eorum qui in ecclesia catholica versantur cogitaverit hoc modo, aut dixerit, quod recte & pie senserint isti, præsertim in hac nova vaniloquentia: sed quotquot sunt supremi pontifices & sacerdotes orientis, occidentis, meridiei & septemtrionis, omnes eos qui tali sunt sententia aut opinione, anathemate devoverunt: hujus autem regionis pauci aliquot erraverunt, & toto corpore ab ecclesia exciti sunt, aut quia Domini vocem ignoraverint, aut quia contemptui habuerint, quæ ita tonat: *Quicumque uni ex pusillis istis offendiculo fuerit, satius illi fuerit, ut mola asinaria a collo illius suspensa, projiciatur in mare.* Itaque isti Deum non timentes contra imaginem illius blaterant: neque sanctos illius reverentur, sed & contra illos linguas suas exerunt, sic dicentes. Matth. 18.

GREGORIUS.

Dubitare autem oportet propter imagines ter inculpatæ & superglorioſæ deiparæ domine, prophetarum, apostolorum & martyrum, cum fuerint nudi homines, & non ex duabus naturis constituti, quidnam conveniens aut commodum ad has dicere potuerint, subverso priore argumento. Profecto nihil est quod hic habent.

EPIPHANIUS.

Neque evangelice, neque apostolice, neque ex scriptis aut patrum sententiis, neque etiam probabilibus ullis argumentis, ut uno dicam verbo, subverterunt ea quæ a nobis pie sunt asserta: sed proprio ore loquentes in aciem contra catholicam ecclesiam iete constituerunt. Neque enim quidquam habent, quod contra intemeratæ virginis, aut sanctorum imagines vere, pieque afferre possunt, quemadmodum nos, Deo suppeditante, oratione demonstravimus. Nam in præcedentibus ex sanctorum patrum rivis haurientes, imaginis honorem in primum exemplar reverti significavimus. Et qui imaginem imperatoris videt, in ea ipsum imperatorem contemplatur: & qui imaginem ejusdem adorat, ipsum imperatorem quoque adorat: hujus enim forma & figura illius est imago. Et quemadmodum qui delirans imaginem imperatoris violat, non aliter castigatur, quam si ipsum imperatorem contumelia afficisset, cum tamen illa ipsa imago præter lignum & colores nihil sit; colores inquam cum cera mixtos & contemperatos: eodem modo, qui typum alicujus sive figuram ignominia afficit, in illum ipsum quem typus repræsentat, injurius est. Quin etiam ipsa rerum natura idipsum docet. Hoc etiam universi mortales agnoscunt, patresque sanctos ita tradidisse norunt, & eos qui aliter docent, ecclesiæ catholicæ, imo naturæ rerum, contradicere. Rursus autem linguam habentes mendaciis imbutam, impetu verborum ita instant.

GREGORIUS.

Sed quid dicimus de subversione? Quandoquidem catholica nostra ecclesia, media existens inter Judaismum & gentilitatem, neutram illis consuetam sacrificationem accepit, verum novam pietatis & mysticæ constitutionis a Deo datæ formam & vitam ingreditur. Nam cruenta Judæorum sacrificia & holocaustomata non admittit, & gentilitatis in sacrificando omnem idololatriam & statuarum copiam aversatur. Hæc enim caput & inventrix abominabilis illius artis fuit. Nam cum spem resurrectionis non haberet, dignum sibi judicium excepisset, ut per eum lusum absentes tamquam adhuc præsentes exhiberet. Siquidem igitur nihil novi non sapit hæc res, profecto tamquam alienum dæmoniacorum hominum inventum, ab ecclesia Christi longissime abjiciatur.

EPIPHANIUS.

Immoderatæ garrulitatis eorum scriptum belle in deliramentis omnibus est exercitatum, sceleratumque & ridiculum propemodum existit. Nam qui in superioribus seipsos propriis suis verbis in præcipitia & barathra conjecerant, nunc in laqueum inferni se protrudunt. Mediam enim inter Judaismum & gentilitatem Christianam ecclesiam pronunciant. Deinde sibi iterum male consulentes, dicunt, neutrum illorum sacrificiorum Christianos attigisse. Itaque aut illic mentiuntur, aut hic veritatem non loquuntur. Sed ut verum dicam, sibi mentiuntur. Mendacium enim non modo veritati, sed & sibiipsi contrarium est, quemadmodum sacer psaltes David canit: *Mentita est injustitia sibiipsi.* Psalm. 26. Basilius itaque Cæsareensium præsul, cujus sonus in totum terrarum orbem egressus est, in ipso proœmio libri contra Sabellium scripti, sic inquit: Judaismus cum gentilitate pugnat, utraque autem cum Christianismo. Isti autem qui sapientia ipsos patres superare sibi videntur, mediam declararunt hisce duobus pugnantibus secum Christianorum fidem.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. Orat. Catholic. Patriar.

dem. Judaismus enim deitatis egestatem, gentilitas deorum copiam induxit. Gregorius vero qui a theologiæ professione cognomen accepit, utrorumque horum renunciationem edisserens, ita inquit: Cum dico Dei, Patris inquam, & Filii & sancti Spiritus, neque ultra hæc deitatem fundo, ne gentem deorum introducamus: neque intra hæc quidquam minus definio, ne divinitatis egestatem decernamus, aut propter monarchiam judaizantes, aut propter copiam gentiliter statuentes. Vitium enim in utrique, etsi contrariis, simile invenitur. Atque illa quidem sacrificia veteris fuere testamenti, quibus populus Israelita justus divinis acquiescens adhæsit, hæc autem dæmonum gentilium. Nonne igitur & hoc loco divinis præceptis & mandatis dæmoniaca illa annumerarunt & commiscuerunt? Imaginem enim Domini idolum dixerunt, dæmonum imaginibus persimile. Accusant igitur & Abel & Noe & Abraham, propterea quod per animalia sacrificaverint: Item Moysem, Samuelem, David, & reliquos patriarchas, qui nova & gentilia sacrificia Deo obtulerunt: cum tamen scriptura testetur Dominum lætatum fuisse in illorum sacrificiis, in odorem suavitatis. Utinam veritatem non aversarentur: nunc enim facile cognoscerent, ea quæ Deo consecrata sunt, illi esse accepta. Scriptum est enim: *Sacrificaverunt Domino Deo suo*. Quæ autem dæmoniis sacrificata sunt, abominanda & respuenda existunt. *Sacrificaverunt enim dæmoniis, & non Deo*, inquit scriptura. A nobis igitur, & per nos, bonum & quod bono contrarium est, non autem ex subjecta materia. *Quid enim est idolum?* inquit apostolus: aut quid est id quod idolis fuerit oblatum? Nisi ea quæ sacrificant gentes, dæmoniis sacrificant, non Deo. Maxime autem errantes, & convicia mendaciaque fingentes, inferunt ista.

Deut. 32.

1. Cor. 10.

GREGORIUS.

Cessent itaque ora omnium, quæ loquuntur impia & contumeliosa contra hanc nostram Deo gratam sententiam & decretum. Sancti enim qui Deo placuerunt, & qui ab eo dignitate sanctitatis honorati sunt, etiam si hinc transmigraverint, non tamen eos odiosa mortua ars unquam faciet redivivos. Sed quicunque ex gentilium errore illis statuas aut imagines erigere fuerit conatus, blasphemus judicabitur.

EPIPHANIUS.

Ex his jam lectis verbis alienos docent se & peregrinos a Dei pace, quam Dominus noster sincere & minime dolose in eum credentibus dimisit, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Nam quomodo pax esse potest, si contra propriam sententiam & decretum catholica ecclesia insurgat, confirmans & stabiliens eorum traditiones? Quicumque enim divino zelo ducuntur, ubique patrum traditionibus consentanea, & traditioni ecclesiasticorum mandatorum convenientia dicunt: qui vero aliter sentiunt, tamquam inimicos sese abscindunt. Veri autem adoratores, qui in spiritu & veritate Deum colunt, non cessabunt imaginum picturas, quas in historiam & recordationem tantummodo habent, erigere: has venerantes amplectentesque juxta Deo gratam sententiam & decretum suum, thoracem veritatis induent, & hastam Spiritus vibrabunt. Nam qui a sæculo sancti Deo placuerunt, ad nostram utilitatem & salutem vitæ depictas nobis relinquentes, & quæ ab ipsis gesta sunt, per picturæ narrationem in catholica ecclesia tradiderunt, maxime in memoriam nostræ mentis, & institutionem eorum politiæ. Etenim & divus Basilius in encomio quadraginta martyrum sic inquit: Agedum in medium eos adducentes recordationis gratia, communem ab illis utilitatem præsentibus constituamus. Ostendemus enim omnibus tamquam in pictura, virorum illorum fortia facta. Nam & bellorum facinora præclara & scriptores historici & pictores sæpius expressérunt: illi quidem oratione rem exornantes, hi autem in tabulis effigurantes: atque ita multos utrique ad fortitudinem excitarunt. Nam quæ sermo historicus per auditum exhibet, hæc pictura tacens per imitationem ostendit. Commiscentes autem encomia suæ versutiæ, sic ajunt.

ACTIO VI REFUTAT. PARS IV.

GREGORIUS.

*Quomodo autem & valde laudatam Dei matrem, quam obumbravit plenitudo deitatis, per quam nobis illuxit lumen quod adiri nequit, matrem, inquam, ipsis cœlis altiorem, sanctiorem cherubim, vulgaris gentilium ars pingere audet? Rursus, quomodo eos qui cum Christo regnaturi sunt, & in sedibus cum eo sedebunt judicaturi orbem terrarum, conformes ejus gloriæ, quibus non erat dignus mundus, ut divina * miracula* oracula asserunt, quomodo, inquam, eos non timens per artem gentium exhibere? Profecto non fas est Christianos, qui spem resurrectionis habent, dæmonum cultura consuetudinibus uti. Et eos qui in tanta & tali gloria respiendebunt, non decebat ignominiosa & mortua materia ignominia afficere. Nos autem ab alienis nostræ fidei demonstrationes non recipimus, & in dæmonibus testimonia non requirimus.*

EPIPHANIUS.

In hoc utuntur encomiis, quo simpliciores ad suam vaniloquentiam rapiant. Sed qui mentem habent serpentis, vafritiem vero non habent: item qui simplicitatem columbæ possident, noverunt & verbis & encomiis ter inculpatam & inviolatam vere & proprie Deiparam esse: norunt etiam sanctos venerari, eorumdemque virtutes per historica exempla in memoria habere. Et rursum per specificam effigiationem certamina & virilia eorum facta animo perspicere, & supernis honoribus magnificare, cognoscereque illos secundum divinum apostolum, cum Christo vinctos esse, & pro nobis intercedere, sinceramque & inviolatam fidem & cultum in spiritu & veritate soli Deo offerre, minime vero creaturis illis quæ sunt sub cœlo. Quid autem opus erat materiam vituperare, quo veritatem subverterent? Profecto satius fuisset, id quod pejus est evitare, meliora autem eligere: & sacrificia sancta, olim a scriptura probata, erant in mentem revocanda, utpote quæ Deo placuerant: dæmoniorum autem cultoræ ab illis erant separandæ, quamquam tamen eadem fuerit utriusque materia, sed altera omni impietate & scelere redundabat. Sed hi respicientes tantummodo in subjectum ipsum, hoc nomine damnant ecclesiam, quod symbola gentilium figmentorum admittat.

Joan. 14.

Joan. 4.

Digitized by Google

ACTIO VI. REFUTAT. PARS IV.

tat. Non ob id damnata est materia, quod rerum differentes & contrarios usus exhibeat. Nam si turpis est, profecto illius usus rejiciendus est. Porro si sic tandem oportet omnia intelligere & accipere, nihil obstabit, quin omnia ea quæ Deo consecrata sunt, damnentur, sacras dico vestes, vasa sacra, & similia. Nam & gentiles ex auro & argento idola fecerunt, & libamina vini ex eodem libaverunt. Item e farina panes militares militiæ cæli, qui apud Hebræos idololatræ fuerunt, obtulere. Restat igitur ut clarum fiat, illos injuste ecclesiam catholicam accusare. Nam gentiles historicis libris deos suos & dæmones grandibus encomiis prosequuntur: nos autem, quemadmodum illi, non facimus; sed omnium Deum, sanctosque illius veris demonstrationibus, non ex alienis acceptis, per encomia prædicamus. Nos enim homines existentes, sensu præditi, ad nostram ignorantiam, & recordationem omnis divinæ & piæ traditionis, rebus sensibilibus utimur. Deinde tamquam adulteratores veritatis, sensum & viam Domini subvertentes, dicunt.

GREGORIUS.

Ad hæc exquisita & exputata nostra sententia, tum ex scriptura divinitus afflata, tum ex patrum electorum testimoniis efficacibus, convenientibus nobis & asserentibus piam nostram intentionem, exhibebimus nostram definitionem: quibus non contradixerit is, qui conatur hæc in dubium vocare: qui vero ignorat, discat is & erudiatur, quod scilicet a Deo sint. Principio verbum divinæ vocis sic dicentis, præmittimus: Deus est spiritus. *Quicumque Deum adoraverit, in spiritu & veritate adoret. Et iterum*: Deum nemo vidit unquam: neque vocem ejus audivistis, neque formam ejus vidistis. Beati sunt qui non viderunt & crediderunt.

Joan 4. Joan 5. Joan 5. Joan. 20.

EPIPHANIUS.

Quoties recta dogmata homines juxta suam opinionem subvertere conantur, non miretur aliquis, si scripturæ verba usurpent. Nam & omnes hæresiarchæ suorum errorum occasiones e divina scriptura collegerunt: & quæ recte a Spiritu sancto dicta erant, perversa animi sententia convellunt. Atque hoc coryphæus apostolorum Petrus olim prædixerat, dicens: *Quæ imperiti & minime constantes, secundum proprias cupiditates perverterunt*. Proprium enim est hæreticis, secundum animi cupiditatem cognitionem divinorum & verorum dogmatum subvertere, nam sanctorum patrum universalem hanc sententiam; *Dominus creavit me principium viarum suarum ad opera ipsius*, (quæ de dispensatione Christi secundum carnem exponitur) Arius & Eunomius, eorumque complices, de superna Dei generatione intelligunt, atque ex his veram sententiam perverterunt. Rursus Apollinarius evangelicam vocem male intellexit: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis*. Mirum enim est, in quam absurditatem fuerit conjectus, dum conatur ostendere, Deum Verbum cum carne de cælo descendisse, illa, ait, quam in cælis consubstantialem sibi & ante sæcula habuit, quin etiam apostolicum dictum hoc idem adducit: *Secundus homo Dominus e cælo*, &c. Deceptus enim est propria sua opinione. Quamobrem non est mirandum, si novæ istius pravitatis

2. Petr. 3.

Prov. 8.

Joan 3.

1. Cor. 15.

hæretici nobis e divina scriptura sumptiones quasdam afferunt: nam e doctoribus suis occasiones sumpserunt, quibus verba quæ de invisibili & incomprehensibili deitate dicta sunt, in dispensationem Domini nostri Jesu Christi secundum carnem commutarunt. Quis enim, modo quidquam intelligat, non cognoscit, nemoem Deum vidisse unquam? Nam hoc de divina natura scriptum est, quemadmodum & illud: *Neque vocem ejus audivistis, neque formam ejus conspexistis*. Quod si autem hæc secundum humanitatem quispiam intellexerit, totum evangelium subvertet. Ubi enim illa collocabimus, *Dixit Dominus discipulis suis?* Et, *Dixit Dominus venientibus ad se Judæis*. Et, *Dixit Dominus*, *Væ vobis scribæ & pharisæi hipocritæ*. Aut quomodo rursus hoc intelligemus, *Postquam aperuisset os suum, docuit eos?* Profecto certum est, ista de humanitate dici. Illud vero, *Neque vocem ejus audivistis, neque formam illius contemplati estis*, ad divinam substantiam refertur. Nam qua ratione homo perfectus fuit Deus Verbum, (ut antea diximus) ea sane formam illius inspeximus, & vocem ejus audivimus. Ad hæc & post resurrectionem tangendum se dedit, & discipulis visus est, differens illis de regno. Post id autem & divinum cultum & adorationem, quam Christiani veram & puram fidem in se servant, honorariæ & obsequenti adorationi assimilaverunt. In his enim duabus rebus omnis eorum perversitas consistit: quamobrem & Christianorum accusatores sunt & dicuntur. Nam cultum Deo convenientem & adorationem Christianos venerandis imaginibus exhibere, ad hæc incircumscriptibilem Dei naturam circumscribere, asserunt. O perversam mentem & stultitiam, aut si quid aliud in eos dici conveniat! Non enim jam amplius habet quo excurrat impia eorum oratio, sed conviciis & sycophantiis plena existit. Non enim Christiani adorationem in spiritu & veritate imaginibus exhibuerunt, neque etiam divinæ crucis effigiei, neque etiam unquam invisibilis & incomprehensibilis naturæ imaginem apparaverunt. Sed quemadmodum Verbum caro factum est, & tabernaculum fecit in nobis, ita quoque humanam ejus œconomiam describunt & depingunt. Cognovimus enim Deum esse Spiritum, & qui adorant eum, in spiritu & veritate id facere debere: & quæ secundum fidem est, adorationem & cultum illi soli, utpote omnium Deo in Trinitate laudato, offerendum. Nam cum divinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore & desiderio amplectimur, ad ipsum prototypum respicimus. Quam ob causam nugamenta illorum vana & nupera, item putrida & a veritate exorbitantia, deprehenduntur, quemadmodum etiam in sequentibus aliena a pietate garriunt.

Joan. 1. Joan. 5. Joan. 1. Joan. 20. Joan. 4.

GREGORIUS.

Et in veteri testamento ait ad Moysen & populum: Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque sunt in cælo supra, & in terra infra. Quam ob causam in montem in medio ignis, vocem verborum vos audivistis, similitudinem autem non vidistis, sed tantummodo vocem.

Deut. 5. Deut. 4.

EPIPHANIUS.

Ex hoc loco occasionem impietatis hauserunt,

Digitized

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI. REFUTAT. PARS IV.

tunt, quæ Christianos veluti pueros larvatis suis sophismatis terrent, hoc modo: Si per imaginariam picturam Christum aut sanctos ejus in memoriam revoces, in idololatriam laberis, & omnem impietatem exerces. Hac enim ratione generosi illi ex illis verbis, Non facies tibi similitudinem, argumentantur. Ipsam autem veritatem in injustitia possidentes, & propriam justitiam quærentes confirmare, ad omnem impietatem seipsos instituunt, continuisque in mendaciis deliciantes, a virtute alienati sunt: nam quæ in veteri lege contra eos, qui inter filios Israel vitulum adorabant, & Ægypti abominationibus insistebant, dicuntur, in Christianos quoque jactare non desinunt. Capiuntur autem labiis proprii oris. Utinam autem cogitassent, quia Dominus eam gentem ducturus erat in terram promissionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant & colebant idola, dæmones, solem, lunam & astra, reliquasque creaturas, quin etiam volucres, quadrupedes, & serpentes, Deum autem verum ignorabant: quare tam diligenter eis præcepit, ne facerent ullam similitudinem eorum, quæ aut in cælo, aut in terra sunt. Postquam autem eos ab idololatria abduxisset, jussisseque tabernaculum testimonii fabricari, Moyses servus illius fidelis, cui omnia significaverat, sensibilia cherubim, habentia hominum formam, respondentia figura intelligibilibus, ex auro apparavit, inumbrantia propitiatorium, quod scilicet Christum præfiguravit, nam ipse propitiatio fuit pro peccatis nostris, quemadmodum inquit divinus apostolus. Proinde per duas istas res ad Dei cognitionem illos perduxit, sic dicens: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli latriam exhibebis*. Hoc autem faciens, * & ex auro fusa cherubim obumbrantia propitiatorium, sive adorantia illum; per illa, inquam, adduxit eos, veluti per visum & auditum, ut Dominum Deum adorarent, & illi soli servirent. Verum hi, perversione omni plenum habentes animum, apostolicum quoque dictum illud in medium adducunt.

Exod. 32.

Deut. 6 Matth. 4.

* *f.* per ea

GREGORIUS.

Et mutaverunt gloriam immortalis Dei per imaginem non solum ad mortalis hominis similitudinem effictam, & venerati sunt, & coluerunt ea quæ condita sunt, supra eum qui condidit. *Et rursum*: Si enim cognovimus Christum secundum carnem, jam non cognoscimus: per fidem enim ambulamus, non per speciem. *Et hoc quod ab apostolo aperte dictum est*: Igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei.

Rom. 1.

2. Cor. 5.

Rom. 10.

EPIPHANIUS.

Aperte dicere licet, eos similes factos gentibus, qui gloriam Dei mutaverunt, relicto creatore, dum apostolicas sententias secundum propias cupiditates subvertunt. Clarum enim omnibus est, apostolum gentes reprehendisse, in eo quod ait: *Commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis*: infert etiam, *volucrum, quadrupedum, & serpentium*. Dolose tamen illi totam phrasim contaminaverunt, ut per eam immutatam simpliciores inescarent, quasi scilicet apostolus de imaginum in ecclesia pictura verba faceret. Nam quæ ab apostolo inferuntur, apertam habent manifestationem: volatilium enim, quadrupedum, & serpentium mentionem facit: Item ea, *& venerati sunt & coluerunt*: creaturas scilicet supra creatorem. Norunt enim qui in historicis triti sunt, Ægyptios olim & boves & reliqua animalia coluisse, ut diversa volatilia, mures, vespas, item vilia alia & abjecta animalium. Persæ vero ignem & solem adorabant. Græci, præter illa, quamvis creaturam colebant. Quin etiam Hebræi quidam, ut testatur liber regum & prophetiæ enarrationes: decepti enim sunt omnes, & gentes vanitatem induerunt: quare obscuratum est stultum cor eorum & ante Christi adventum, & post Christum; maxime tamen omnium, antequam in Christum credidissent: clarum enim hoc est. Quod si autem dicant, postquam creditum est in Christum, gentes creaturis & idolis servivisse, œconomiæ, inquam, Christi Dei nostri, fallæ sunt prædictiones in se, quæ per prophetas prænunciatæ sunt de ecclesia: *Erit Jerusalem sancta, & alienigenæ non ingredientur amplius per eam. Et misericordiam meam non auferam ab ea, neque testamentum meum profanabo, nec ea quæ per labia mea egressa sunt, irrita faciam*. Quod si autem a cognitione Dei se exterminaverunt, & antequam Christus in mundum veniret, traditi sunt in reprobum sensum servientes diabolo, vana est accusatio, quæ nunc contra Christianos facta est. Proinde Isaias audacter contra eos clamat, dicens: *Væ scribentes iniquitatem, Scribentes enim iniquitatem, scribunt*. Inique enim & malitiose apostoli & scripturæ verba exponentes, mentiuntur, post salutis nostræ mysterium œconomiæ Christi Dei nostri, per quem sumus liberati ab idolorum errore, errorem redisse, & in idola gloriam esse relatam. Sed Christianorum nullus illis facile crediderit. Confitemur enim omnes, nos ab idolorum errore & omni gentili cultura liberatos tunc, cum Christus secundum carnem ad nos venit. Si vero illi id factum esse negant, cum ecclesia illius non consentiunt. Et ait ad eos apostolus: *Tu quid habes, quod non accepisti?* Si vero acceperunt eam liberationem, confiteri debebant, & venerandas imagines admittere, quæ ad oculorum aspectum ecclesiastici decoris gratia nobis sunt factæ, ut narrationes evangelicas per eas in animum & memoriam subinde revocaremus, ut sæpe dictum est. Adducunt autem & alias apostolicas sententias, ita dicentes.

Isai. 10 secundum 70.

1. Cor. 4.

GREGORIUS.

Si enim cognovimus Christum secundum carnem, jam non cognoscimus: per fidem enim ambulamus, non per speciem.

2. Cor. 5

EPIPHANIUS.

Nos in medium adducemus insignes hujus loci interpretes. Joannes igitur qui ultra aurum & lapidem pretiosum eruditionem habet, dictum illud apostoli: *Quare nos hucusque nullum novimus secundum carnem: si vero cognovimus secundum carnem Christum, jam non amplius cognoscimus*: interpretando sic ait: Neminem filium juxta carnem novimus. Quid enim si in carne fuerit, cum vita illa carnalis perierit? de supernis enim nati sumus in spiritu. Novimus etiam aliam vitam, politiam, conversationem, & Patrem qui in cælis est. Et

Chrysost. hom. 11 in 2. ad Cor.

mox

ACTIO VI. REFUTAT. PARS IV. Art. 1.

mox ejusdem ducem Christum existentem o stendit, quapropter etiam induxit : *Si vero juxta carnem Christum novimus, sed amplius jam non cognoscimus*. Agedum igitur num carnem deposuit, & non amplius cum carne est ? absit. Nam & nunc in carne est. *Quemadmodum enim Jesus a nobis in cælum assumptus est, ita venit*. Aut quomodo ? in carne cum corpore. Quamobrem ergo inquit : *Nam si Christum secundum carnem cognovimus, sed jam non amplius modo cognoscimus* ? Quia si passibilem cognovimus Christum, at jam non amplius. Ad nos enim pertinet secundum carnem, qui in peccatis sumus : sed non secundum carnem huc spectat, quando in peccatis non fuerimus. At cum ad Christum refertur, secundum carnem in affectionibus naturæ esse significat, veluti sitire, esurire, fatigari, dormire. Christus enim peccata non commisit, neque dolus in ore illius inventus est ; quam ob causam dixit : *Quis ex vobis arguet me de peccato ?* & rursum : *Venit princeps mundi hujus, & in me nihil invenit*. At non secundum carnem significat, jam liberum esse ab illis passionibus, non quod reliquerit carnem : nam cum hac veniet judicaturus terrarum orbem, cum hac, inquam, passionibus non obnoxia, & sincera, in qua & nos ambulabimus, corporibus nostris conformibus illius glorioso corpori existentibus.

Ita 11. Joan. 8. Joan. 14.

EXPOSITIO CYRILLI in eumdem locum apostoli.

1. Cor. 5.

Cyrillus.

CYrillus Alexandrinus fidei nostræ sinceræ propugnator, idem illud dictum explicans, ita commentatur : Quandoquidem Unigenitum Verbum Dei factus est Homo, & radix secunda generis apparuit, non secundum primam quæ ex Adam, sed in melioribus incomparabiliter considerata & existens, contendamus nos ad vitam. Non enim sub morte sumus, sed sub ipsum, quod cuncta vivificat, Verbum. Neque ullus est in carne, hoc est, in infirmitate carnali, qui est interitus. Neque enim hoc dicit apostolus Paulus, quod Christus non est incarnatus : nam quamvis dicat, quod *neminem cognovimus secundum carnem*, non id significat, quasi aliquo modo mortuus fuisset. Hoc enim tantummodo carnis infirmitas. Quod igitur inquit, tale est : Verbum caro factum est, & pro omnibus occubuit : atque ita illum cognovimus secundum carnem, sed amodo non cognoscimus. Nam etsi nunc sit in carne, resurrexit enim tertia die, ascendit in cælos. Verum hæc supra carnem considerantur. Non enim amplius moritur : neque ullam aliam carnis infirmitatem sustinet : enimvero omnibus his superior est veluti Deus. Animadvertitis igitur qui adversari semper didicistis, quod non modo apostolicas sententias pervertitis, sed & sanctis patribus contraria statuitis. Isti enim per prædicta apostolica verba post resurrectionem passiones exuisse ostendunt, & nos veluti factos conformes glorioso illius corpori, non secundum carnem ambulare debere dicunt, hoc est, non insistere carnalibus voluptatibus. Vos vero illorum vestigiis non inhærentes, diversa a patribus sapere gauderis, & novam quamdam & minime tritam viam incedentes, & vos ipsos, & qui vos sequuntur, in præcipitium & rupes ducitis, deinde in laqueos inferni de-

turbatis. Verum vobis haudquaquam faciliter quispiam assenserit, cum patrum nostrorum sanctorum traditionibus minime inhæreatis. Quod vero sequitur.

ANNO CHRISTI 787.

GREGORIUS.

Per fidem enim ambulamus, & non per speciem. 2. Cor. 5.

EPIPHANIUS.

Hunc locum idem Joannes Chrysostomus enarrans, ait : Porro ne quis audiens, *peregrinamur a Domino*, dicat, cur hæc dicis ? Alieni enim ab illo sumus, dum hic agimus : prius hæc corrigit, dicens : *Per fidem enim ambulamus, non per speciem*. Et hic quidem ista scimus, verum haud ita aperte, quod & alibi dicit : *In speculo & ænigmate, tunc autem facie ad faciem*. Atque hæc a divinis istis patribus dicta sunt. Quamquam etiam aliis in locis ipse apostolus sententiam suam aperte significet, dicens : *Nam quod quispiam videt, * id & sperat : si vero quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus*. Manifestum igitur, quod per fidem, non per speciem, ambulamus. Non enim Deum hic videmus, sed credimus in eum : nam & creaturas illius fide dicimus ab illo factas, quemadmodum idem per magniloquentiam spiritus prædicat, dicens : *Fide percipimus sæcula verbo Dei absoluta, ut ex his quæ non apparebant, ea quæ videntur, fierent*. Et contemplantes bene dispositum & ordinatum motum, ad considerationem pervenimus Dei, qui omnia ista sapientia sua fecit. Itaque id est, *per fidem ambulamus, & non per speciem*. Non vero istorum more, (qui indocta sua lingua apostoliam sententiam, quasi contra venerandas imagines faceret, pervertunt) dicta verba exponenda sunt. Nos igitur patrum doctrinas audientes, his adhæreamus, & novam istam vaniloquentiam execremur, dicentes : *Odi ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo*.

Rom. 8. * 1. quid speret?

Hebr. 11.

Psal. 25.

TOMUS QUINTUS.

EPIPHANIUS.

QUod ad omnem improbitatem delati, tandem seipsos in laqueos abduxerint, jam ostensum est. Quod autem nemo eorum qui in ecclesiæ sinu educati sunt, gloriam Dei ex imaginibus, aut alia aliqua creatura immutatam dixerit, age nunc deinceps assertione facta, veritatemque insuperabilem commilitantem habentes, adstruamus. Isti autem additamentis & auctariis malum ditare cupientes, & sanctos patres in medium adducunt, eos hoc nomine insimulantes, quasi contra imaginum picturam scripserint.

GREGORIUS.

Eadem etiam & apostolorum discipuli & successores divini patres nostri tradunt. Epiphanius eam Cyprius inter antesignanos præclarus, sic inquit : Attendite vobis, ut servetis traditiones quas accepistis. Ne declinetis neque ad dexteram neque ad sinistram : quibus infert hæc : Estote memores, dilecti filii, ne in ecclesiam imagines inferatis, neque in sanctorum cœmeteriis eas sta-

ANNO CHR. STI 787.

ACTIO VI REFUTAT. PARS V.

tuatis, sed perpetuo circumferte Deum in cordibus vestris. Quin etiam neque in domo communi tolerentur. Non enim fas est, Christianum per oculos suspensum teneri, sed per occupationem mentis. Idem in aliis quoque sermonibus suis de imaginum subversione multa dixit, quæ studiosi quærentes, facile invenient.

EPIPHANIUS.

Qui studiosi sunt in rebus ecclesiasticis pervestigandis, invenient illos propriam justitiam asserere cupere, & hoc unum studere, quo gratiæ Dei sese maxime opponant, inque nothis & adulterinis commentariis vim & robur opinionis suæ collocent. Quamobrem eos, tamquam nothos & non germanos fratres, ecclesia catholica recipere recusat, aversaturque

Psal. 33. illos, & dicit: *Semen Chanaan, & non Judæ.* Sciunt enim quid ab evangelista dictum sit:

1. Joan. 2. *De nobis egressi sunt, sed a nobis non erant: nam si e nobis fuissent, nobiscum mansissent.*

Act. 20. Item ab apostolo divino: *Quia post discessum meum ingredientur lupi graves in vos, non parcentes gregi, quo contrahant post se discipulos. Videte autem ne quis sit, qui syllogismis per vanam deceptionem & philosophiam vos seducat.* Et

1. Joan. 4. idem rursus inquit: *Omni spiritui ne credatis.* Decet igitur omnem Christianum, cum libros aliquos adulterinos audit aut legit, eos respuere, neque omnino animum adhibere: nam & inter epistolas divini apostoli quædam fertur ad Laodicenses, quam patres nostri tamquam alienam reprobaverunt. Ad hæc Manichæi evangelium secundum Thomam invexerunt: quod ecclesia catholica merito, ut impium, aversatur. Quemadmodum etiam id quod nunc e beato patre nostro Epiphanio dictum est, cum illius nequaquam existat. Divinus enim hic pater octoginta capitum librum edidit, in quo omnes hæreses gentiles & Judaicas, item quotquot post Christianismum susceptum invectæ sunt, damnavit: in quo procul dubio & eam posuisset, quæ de imaginibus ab illis fertur, si alienam a Christi religione hanc existimasset. Quod si autem eccle-

* for. usu sia has contra venerandas imagines expositiones suscepisset, profecto non fuissent illis * usæ in ornatum templorum ad nostram memoriam juvandam: nam ex illo usu, quem in testimonium afferunt vaniloqui illi, illinc inquam subversionem habet. Beatus enim pater Epiphanius temporibus Arcadii & Theodosii floruit: ab eo igitur tempore ad hanc hæresim usque, anni sunt quadringenti; & tamen libros illos contra imagines nemo Christianorum, præter istos novitatis magistros, recepit. Quod si tanto tempore in ecclesia non sunt recepti, quamobrem nunc a nobis recipi debent? Nam quam afferunt quidam istorum epistolam, veluti scriptam a beato Epiphanio Cypriorum præsule ad Theodosium imperatorem, nos eam in manibus sumentes, & diligenter & minime defunctorie legentes, invenimus circa finem epistolæ ejusmodi emphasim: Sæpe enim * ministris meis de imaginum ablatione egi: sed ab iis non receptus sum, neque vel in paucis vocem meam audire sustinuerunt. Attendamus autem qui floruerint per tempora supradicti patris nostri Epiphanii in ecclesia, quos tamquam gloriosos doctores & tuta munimenta ecclesiæ dicere possumus. Profecto Basilius sermone & ope-

* f. commilitonibus

re magnus, Gregorius cognomento theologus, Gregorius Nyssenum episcopus, quem omnes patrum patrem vocant. Joannes item, cujus a lingua fluit vox melle dulcior: quamobrem & Chrysostomi appellationem meruit: præter hos etiam Ambrosius, Amphilochius, Cyrillus Hierosolymorum episcopus. Quod si is qui hanc expositionem dictorum contra venerandas imagines edidit, ait se a sanctis patribus qui per ea tempora floruerunt, non fuisse receptum: quomodo ea quæ sancti patres non probaverunt, nos qui circa fines temporum & sæculorum occurrimus, quique verbi & cognitionis usu deficimur, & indigui sumus, ut discipuli illorum vocemur, recipiemus, præsertim cum falso contra ecclesiam edita sint? Apage cum ista impia & intolerabili editione. A ratione deviarunt, qui illam contra ecclesiam inferunt. Nos autem Christicolæ, dictum illud apostoli cogitemus: Traditiones quas accepimus, eas servemus, & profanas vaniloquentias recusemus, eaque omnia falsa & efficta cognoscamus. Libri enim beati patris nostri Epiphanii, præcipue is qui dicitur Ancyrotus, & reliqui quoque per universam terrarum orbem sunt famigerati, quod sonus eorum ita sit per omnes ecclesias paucis etiam temporibus sparsus: * neque contra sanctas imagines verbula scripta sunt, eorum vix tres aut quatuor libelli per omnem ecclesiam reperiuntur, modo non sint nuper editi. Quod si autem essent legitimi in catholica ecclesia, quemadmodum est Ancyrotus beati Epiphanii, profecto per omnes ecclesias essent dispersi. Verum ut novitii & alieni, falsique ab ecclesia existimati sunt, nec unquam fuere recepti. Quam ob causam neque nunc etiam recipiendi sunt, quo pax Dei, & quæ ab initio traditio exstitit, in ecclesiis conservetur. Neque hic linguas suas acuant & exerceant vaniloqui illi acculatores recte sentientium, quasi illi qui antiquam ecclesiæ traditionem recipiunt, beato Epiphanio adversentur. Nequaquam. Commentarium enim illum rejicimus, beatum autem patrem catholicæ ecclesiæ doctorem agnoscimus. Nam & divini patres, qui in quarta universali synodo fuerunt congregati, epistolam quæ nomine Ibæ episcopi Edessæ ad Marim Persam circumferebatur, anathemate damnarunt, quasi Nestorio consentientem; eodem modo qui in sacra quinta synodo convenerant: ipsum autem Ibam, nequaquam. Non enim demonstrari poterat, quod esset Ibæ. Quamobrem in anathematismis non ipsum Ibam devoverunt, sed Ibæ epistolam. Dicebatur enim Ibæ, cum tamen illius haudquaquam esset. Sic igitur illa falsa scripta contra venerandas imagines, dicuntur quidem a quibusdam Epiphanii, non tamen sunt, ut demonstratum est: nam & illius discipuli templum in Cypro, quod ejusdem patris nomine appellaverunt, ædificarunt, & cum multis aliis picturis, illius quoque imaginem ibidem collocarunt. Quod si autem is tantopere venerandarum imaginum injectionem fuisset exercitus, quomodo in tantam audaciam illius discipuli erupissent, ut illi imaginem collocarent? Judicate omnes qui auditis, & verum a falso discernite, quia editiones istæ non sunt beati illius patris, sed potius Manichaicæ, quas veluti amara bile plenas fugiamus. Manichæi enim, & quicumque confusionis fuerunt auctores, contempla-

1. Tim. 6. 2. Thes. 2. 2. Tim. 3.

* f. ex quo

Digitized by Google

ACTIO VI REFUTAT. PARS V.

tionem istam nunquam ferre potuerunt: non enim accedunt ad hoc, quod Deus Verbum in carne sit homo factus, sed tantummodo secundum existimationem & phantasiam, quamobrem illi alia pro aliis imaginantes, subjiciunt hæc.

GREGORIUS.

Similiter & Gregorius theologus in versibus suis dicit: Flagitium est, fidem habere in coloribus, & non in corde. Ea enim quæ in coloribus existit, facilitèr eluitur: quæ vero in profundo mentis, illa mihi amica.

EPIPHANIUS.

Perverse rursus cogitantes, & aliud dictum Gregorii scilicet theologi subjiciunt, quod a dicto patre sic editum est: Flagitium, fidem habere in coloribus, non in animis, quæ facile elui potest; sed profunditas mihi cara. Ab his autem sic falso scribitur: Flagitium est, fidem habere in coloribus, & non in corde: ea enim quæ in coloribus existit, facilitèr eluitur; quæ vero in profundo mentis, illa mihi amica. Obturarunt sane aures, & oculos claudierunt: nam isti qui ecclesiasticas traditiones rejiciunt, recta intelligere & considerare nequeunt. Auditionem enim audierunt, & non intellexerunt: videntes vide runt, & non cognoverunt. Indurati enim corde, patrum doctrinas secundum proprias cupiditates pervertunt. Beatus enim Gregorius theologus in metricis suis opusculis dictum illud, quod hi citant, ad moralem quemdam sensum attulit: corrigit enim vitam nostram, ut absistamus a temporalibus & mundanis rebus, voluptatibus scilicet carnalibus; & spiritualem rursus vitam, quæ ad cælestia perducat, eligamus: nec credamus mundo huic, neque temporaneis & non manentibus adhæreamus: (hæc enim colores vocavit) sed potius spiritualibus & veris insistamus, quæ in corde stabilimentum habent, & in æternum manent. Vita autem nostra fluxilis & advena quædam est. Quemadmodum enim color & atramentum facile abluitur, aut a pictore transformatur: sic etiam in hac vita nostra contingit, sicut & ipse alibi dicit: Orbis quidam versat nostras res: fit enim aliquando, ut in uno die aut hora multas ferat mutationes. Omnia enim umbræ in modum obscurantur & pereunt humana: & bulla distabilior est humanæ potentiæ superbia. *Omnis enim homo fœnum, & omnis hominum gloria sicut flos fœni.* At spiritualium operum demonstratio perfecta est, & in manentibus habet retributionem. Nam si contra imagines ab illo dictum fuisset, dixisset potius: Flagitium est, fidem habere in coloribus, & non in Deum. Sed ipse subjecit, non in animis, quæ sunt fixa, firma & certa, ut operemur quæ sunt regni cælorum, non vero mundi hujus, quæ tamquam fluxa & celeriter se mutantia, fidem non habent. Rursus vero allegorice referentes, & omnia secundum propriam mentem adducentes, magnorum sacerdotum Joannis & Basilii verba citant.

In distich.

Isa. 40.

GREGORIUS.

Joannes autem Chrysostomus sic docet: Nos per

ANNO CHRISTI 787.

Epist. 1. ad S. Greg. de vit. fol.

scripta, sanctorum fruimur præsentia, non sane corporum ipsorum, sed animarum imagines habentes. Nam quæ ab ipsis dicta sunt, animarum illorum imagines sunt. Maxima vero ad rectæ investigationem, inquit magnus Basilius, meditatio scripturarum divino afflatu nobis datarum. In his enim & rerum argumenta inveniuntur, & vitæ beatorum virorum perscriptæ veluti imagines quædam animatæ, secundum Deum politica imitatione operum exhibentur.

EPIPHANIUS.

Qui quidquam recte sapit, nequaquam hæc ad subversionem sacrarum imaginum pertinere intellexerit. Omnibus enim manifestum est, cum audivimus virilia & fortia sanctorum facta, constantiam firmitudinemque animorum illorum nos beatificare & laudare: quin etiam cum in divinis scripturis sanctorum vitas legimus, cumque in picturis eisdem contemplamur, in memoriam revocamos, quantopere in Deum fervore fuerint accensi: nam quæ oratio per auditum exhibet, hæc scriptura tacens per imitationem ostendit, ut magnus inquit Basilius. Sed & Joannes Chrysostomus in sermone, quod veteris & novi testamenti unus sit legislator, & in vestitum sacerdotis, cujus initium: Regni Christi evangelium prædicant quidem prophetæ. Inter reliqua: Ego & ex cera fusilem adamavi picturam pietatis causa. Vidi enim angelum in imagine, propulsantem barbarorum gentem pedibus conculcatam, & David vere dicentem: *Domine, in civitate sua imaginem eorum communes.* Demonstratum igitur satis est, ea quæ a sanctis patribus recte tradita sunt, ab his qui extra divinum chorum sunt, perverti. Insistunt etiam adhuc in eadem improbitate, cum ea quæ a beato patre nostro Athanasio contra idola dicta sunt, in subversionem imaginum picturæque allegant.

Serm. in 40. mart.

Ante med. serm.

GREGORIUS.

Et Alexandriæ lumen Athanasius dixit: Quomodo non miserationi prosequendi sunt, qui creaturas adorant, quod illi qui vident, non videntibus cultum exhibent: & audientes, non audientes orant, precanturque? Creatura enim a creatura nunquam servabitur.

EPIPHANIUS.

Papæ, quanta insania! nunc enim novam quamdam blasphemiæ viam excogitantes plane a veritate deviant. Nam ea quæ divinus vir contra idola locutus est, hæc isti homines etiam post cognitionem veritatis & confessionis sinceræ & divinæ regenerationis tribuunt *, & præter unum universorum Dominum, creaturis servire Christianos, & idololatriam commisisse, asserunt. Parce Domine populo tuo, & nullum horum blasphemia seduci sine. Omnes enim qui tuo nomine vocati sunt, confitemur nos ab idolorum deceptione & errore liberatos. Et postquam te cognovimus, quos divina regeneratione dignatus es, nequaquam ad creaturas quæ sub cælo sunt, tuam divinam adorationem retulimus. Tibi autem soli liberatori nostro psallimus: Domine, præter te neminem novimus, nomen tuum vocamus. Tellus ipse angelorum beatorum exerci-

Orat. contra gentes paulo post princ.

* *f.* imaginibus sacris,

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

tus : testis apostolorum, prophetarum, martyrum & sanctorum patrum cœtus. Ad recordationem autem sensitorii nostri ad tuam gloriam, quo ad magnificentiam & figuram divinæ crucis tuæ adducamur, evangelicam narrationem & imaginum picturam habemus. Habemus item & alia plurima consecrata vasa : hæc, quia in nomine tuo facta sunt & consecrata, exosculamur. Sed illi tamquam lingua mendaci thesauros sibi congregantes, vana prosecuti sunt. Quam ob causam & dolor linguæ eorum, & improbitas tandem peribit. Quemadmodum enim lumine accedente, tenebræ fugantur : sic & veritate apparente, gladio spiritus linguæ illorum venenum excisum est. At iterum assumptiones quasdam adducunt, sic dicentes.

GREGORIUS.

Similiter Amphilochius Iconii episcopus ita inquit : Non enim nobis sanctorum corporales vultus coloribus effigiare cura est, quoniam his opus non habemus, sed politiæ illorum virtutum memores esse debemus,

EPIPHANIUS.

Hæreticis proprium est mutilatas exquirere sententias. Nam si quis studiose exquirat, haud facile hanc beati patris sententiam inveniet contra venerandarum imaginum repræsentationem : sed affectionis animæ sanctorum virilitatem & constantiam celebrans, & prædicans virtutum efficaciam, hæc dicit beatus pater : maxime quo nos ad imitationem perducat. Non enim sanctos propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus, sed quo virtutum illorum simus memores. Et in libris quoque vitas illorum describimus, in tabulisque illos depingimus : non quod hoc a nobis postulent ipsi, verum id nostra causa, & propter utilitatem nostram facimus. Non enim solum passiones martyrum nos instituunt, sed & contextus & scriptum de illorum passionibus, picturaque idem indicans. Simili modo & animus illorum memoria. Figura autem orationis tota beati patris hoc innuere videtur : de subversione autem venerandarum imaginum nulla plane apud illum mentio : siquidem nihil, quod eas calumniari possit, hic deprehenditur : nam quid si dicat : Non enim corporales vultus coloribus in tabulis effigiare nobis cura est ? Hæc enim intentione virtutis ab eo dicuntur. Infert enim : Cura enim nobis est, virtutes bonorum virorum eligere, & operum illorum meminisse, & politiam illorum imitari. Ipsis autem templa fabricari, aut imaginem illorum in tabulis circumferre, contemnentes interim illorum virtutes, haudquaquam laudabile est. Nemo enim laudaverit virum, quem viderit virtutes sanctorum aversantem, & quotidie illorum imagines circumferentem, aut templa illis ædificantem, aut vasa comparantem illis, sui ipsius autem templum divinis virtutibus non ornantem. Inquit enim Deus per Isaiam prophetam ad eos qui ita affecti sunt : *Si mihi obtuleris similaginem, frustra. Incensum mihi abominatio est : & quoties manus vestras extenderitis ad me, avertam oculos meos a vobis : & si multiplicaveritis obsecrationem, non exaudiam vos.* Sed quid facietis ? *Lavamini, mundi estote, auferte improbitates ab animis vestris coram oculis meis. Cessate a malitia vestra, discite facere bonum, exquirite judicium, liberate eum qui injuria afficitur, pronunciate pro orphano, jus dicite viduæ.* Hæc enim si recte fecerimus, tunc ea quæ a nobis offeruntur, grata & suscepta erunt apud Deum, sive ea sancta templa fuerint, sive sacra vasa, sive etiam venerandæ imagines. Ita enim commodum nobis est, ad memoriam horum virtutes exquirere, & pro viribus imitari. Hoc fere martyrum est encomium, electorum ad virtutem convocatio, quemadmodum magnus inquit Basilius in moralibus suis sermonibus. Inter hæc quoque laudanda est templorum exædificatio, imaginum effiguratio, sacrorum vasorum Deo oblatio. Hæc enim oportet etiam facere, & illa non omittere, ut veritatis verbum nos docet. Non enim aliquis virtutem possidere poterit, nisi in aulis Domini assederit, nisi per lectionem divina oracula auribus hauserit, & per visum ad evangelicas historias & doctrinas, ad martyrum repræsentationes & certamina fuerit perductus. In omni autem tempore, loco & hora virtutes exercere, perquam necessarium est. Nam & passionibus Christi incumbere, & in iis versari perpetuo & continuo, necessarium : illiusque mortificationem in corpore nostro circumferre, & studiose hoc facere, utile est. Regni enim cælorum hospes est & procurator. Multas autem cruces in ædicula figurare, & præcepta Dei contemnere, imitationisque passionis illius oblivisci, extrema dementia est. *Sine operibus enim fides mortua.* Evangelice enim ait Dominus : *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei qui est in cælis.* Inhærentes autem præsentibus, agedum & aliam demonstrationem his competentem reddamus. Consueverunt patres nostri sancti, qui voluntatem Dei salutiferam nobis exponunt, per exaggerationem mandatorum observationem nos docere, & ad quod mandatum illis scopus vergit, eo præparare auditores, hocque extollere & magnificare, quo velut anchora tuta injecta, in reliquis quoque non simus negligentes. Ne vero in pluribus afferendis longiores simus, unum Alterium Amasiæ episcopum citemus. Hic igitur in Lazarum & divitem epulonem sermonem conscribens, emphasim quamdam de alendis pauperibus contra divites exercet. Adhortatur divites, ut eleemosynarum fructibus divites sint, ne vestitu splendido & molli utantur. Inducit autem inter cetera ethicam quamdam disputationem contra religiosulos quosdam ipsa vita, sed tamen divitiis inhiantes. Sic autem inquit : Ne pingas Christum in vestibus, sed magis sumptu illo & impensis, pauperibus subveni. Deinde adimere cupiens divitiarum appetitum, infert : Sufficit enim illi una incarnationis humilitas. Hoc est, Non placitum est Christo Domino Deo nostro, ut per mundanam affectionem & avaritiam, illius œconomiæ mysteria demonstrentur. Non enim pium est aut coram illo acceptum, evangelicæ recordationis gratia materiam divitiarum thesaurizare, & causari occasiones peccati. Pauperes autem qui pane & vestitu indigent, negligere, non pietatis, sed avaritiæ opus est. Quemadmodum enim nulla communio est luminis & tenebrarum, neque participatio injustitiæ cum justitia ; ita neque divitiarum cupiditas, & mol-

ACTIO VI. REFUTAT. PARS V.

Serm. in 40. mart.

Matth. 23.

Joan. 5.

Matth. 7.

Isai. 1. post. fin.

Digitized by Google

ACTIO VI. REFUTAT. PARS V.

ANNO CHRISTI 787.

mollium veſtium indumenta cum evangelica hiſtoria & figura conveniunt. Hæc enim nobis diſpenſationis narrationem, vere ad ſalutem ducentem, explicat. Illa vero ad miſeriam ducit, cum ſit ſubjecta pœnis. Quemadmodum Jacobus frater Domini dicit: *Diviſtes, lugete & lamentamini, ejulantes ſuper miſeriis veſtris, Divitiæ veſtræ computruerunt, & veſtes veſtræ a vermibus rodentur; aurum & argentum veſtrum rubigine exſtum eſt, & rubigo in teſtimonium contra vos manet.* Quam ob cauſam, ut dictum eſt, quæcumque per avaritiam fiunt, cum mundo ſimul pereunt. Poſſumus enim nos perexiguis ſumptibus cibos, veſtes, tectum, quæ nobis ſufficient, comparare. Omne enim quod non ad uſum, ſed ad ſpecioſitatem comparatur, laſciviæ habet acculationem, ut divinus inquit Baſilius. Sufficiant igitur nobis, quæ ad uſum tantum habemus, & ex iis pauperibus largiamur, manumque porrigamus, ut & nos aliquando Dei vocem audiamus, dicentis: *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Et, *Quodcumque uni horum fratrum meorum vel minimo feceritis, mihi feceritis.*

Jac. 5.

Liber Reg. ſuos diſpon. c. 22.

Matth. 5.

Matth. 25.

ASSERTIO IMAGINUM EX ASTERIO Amaſiæ epiſcopo, de Euphemia martyre.

QUandoquidem autem Aſterii mentionem fecimus, ejuſque verbis tamquam exemplo uſi ſumus, oſtendamus quoque ex eodem perquam veterem eſſe de imaginibus traditionem. Ipſe enim contemplatus imaginem paſſionis Euphemiæ martyris, hiſce encomiis ultus eſt: Mulier quædam ſacra virgo inviolata, Deo caſtitatem conſervans extitit; Euphemiam eam vocant. Tyranno autem aliquando pios pellente, animo propenſo mortis periculum adiit. Cives autem & ſacrificii communicatores pro quo ſacrificabat, virginis viriliratem admirantes, prope templum thecam reverſi, deponentes ciſtam, honores illi exhibent, annuum feſtum, communemque celebrantes conventum. Divinorum autem Dei myſteriorum ſacerdotes & verbis memoriam illius celebrant, & quomodo fortitudinis certamen certaverit, populum congregatum docent. Pictor autem & is quoque ſecundum vires per artem pius eſt, qui omnem hiſtoriam in ſindone pinxit. Potuit enim illius prope thecam ſacrum ſpectaculum. Habet autem ſe ad hunc modum ſuavitas artis. In alto throno judex ſedet, amare & horribiliter in virginem videns, (iraſcitur enim etiam in ipſis inanimatis rebus, cum vult, ars) ſatellites vero imperii, & multi milites commentarienſes, tabulas & ſtylos in manibus geſtantes, aſſtant: quorum unus manum a cera auferens, diligenter ad condemnatam aſpicit, quaſi jubeat clarius virginem loqui, ne in ſcribendo a ſe error committatur. Stat autem virgo in pulla tunica & pallio philoſophiam ſignificante, ut pictori viſum ſuit: vultu vero ſatis urbano, meo autem judicio, animo virtutibus omnibus egregie ſplendente. Ducunt autem eam ad principem milites duo, quorum alter horſum, alter illorſum virginem trudunt. Vultus autem virginis pudore & conſtantia mixtus eſt; annuit enim in terram, veluti virorum erubeſcat aſpectum. Stat autem imperterrita, nihili omnino faciens miſerum certamen. Quemadmodum autem aliquando alios pictores contemplatus ſum, in pictura mulierculæ Colchidos, quomodo ſit affecta in jugulatione proli um, dum gladium illis intentat: miſericordia enim & furore vultum habet diviſum, quia alter oculorum iram exhibet, alter vero maternum affectum, horrens & parcenti ſimilis: ita quoque mihi hic contigit, nam admirationem meam ab illa cogitatione ad hanc picturam tranſtuli. Valde autem miror pictorem, qui affectus naturæ pugnantes, pudorem ſcilicet & viriliratem, commiſcuerit. Imitatione autem artis procedente ad hiſtoriam, ecce adiunt duo vulgares homines, in tuniculis nudi; quorum alter caput virginis arripiens, & in tergum flectens, ad pœnam alteri commode exhibere videtur: ille vero adſtans, dentes virginis excutit. Inſtrumenta autem pœnæ, malleus & terebra ſunt. Hic lacrymas amplius continere nequeo, dolorque ſermonem aufert; nam ita manifeſte & evidenter ſanguinis guttas pictor decoloravit, ut juraveris a labiis effluere, & cum fletu diſcedere cogaris. Debinc carcer. Et iterum in pullis veſtibus decenter virgo ad cælum manus elevans, Deum in malis auxiliatorem invocat. Hæc vero ſic precante, apparet a capite ſignum illud, quod conſuetudo eſt Chriſtianis adorare & depingere: ſymbolum autem arbitror paſſionis, quam illa ſuſcepit. Statim autem pictor alibi ignem, huc illucque ſe ſpargentem, rubro colore depinxit, & hic quoque nova arte flammam faciens corpoream. Stat autem ipſa in illo media, manus ad cælum complicans. Dolorem autem nullum vultu præfert, ſed magis gaudenti ſimilis eſt, quod ad vitam incorpoream & beatam iter faciat. Hucuſque pictor manum ſuam extendit, & ego orationem. Tempus autem eſt, ut & tu picturam perficias, ne nimium extra narrationem veniamus. Hactenus Aſterius.

Speculantes autem ea quæ in ſcriptura ſacra dicta ſunt, inveniemus illinc quoque deſumpta, quæ ab eo narrata ſunt. Deus enim famulo Moyſi de tabernaculo quædam mandans, variaque & diverſa opera fieri jubens, ait: *Facies vela e byſſo texta & hyacintho, purpura & coccinea textura, cherubim artificio textura facies.* Et hoc ſane mandatum docet nos, ut in iis quæ Deo dicantur, non parcamus ſumptibus etiam magnis: in hominum autem rebus non ita ſe habere debet; dictum enim eſt populo: *Veſtem ex duabus contextam vobis non injicietis.* Clariſſime autem divinus apoſtolus horum ſenſum explicat, jubens mulieres in habitu decenti cum verecundia, & caſtitate ſe ornare, non in reticulis auro & margaritis ornatis, aut etiam veſte pretioſa, ſed quam decet mulieres, quæ bona prædicant opera. Hæc igitur nos, qui Deo ſoli & uni latriam exhibemus in ſpiritu & veritate, ſcientes, quæcumque illi offeruntur aut conſecrantur, ſive divina fuerit venerandæ crucis figura, ſive ſacer evangelii codex, ſive venerandæ imagines, ſive ſacra vaſa, ea amplectimur & veneramur, ut qui ſpem habeamus ſanctificationis ab ipſis reddendæ, & illis ob id adorationem honorificam exhibemus. *Adorate* enim, ait, *ſcabellum pedum ejus, quia ſanctus eſt ipſe.* Quam ob cauſam Gregorius theologus in ſermone natalium Domini ſic inquit: Bethlehem honore affice; & præſepe adora: nam quæ Deo oblata ſunt, ejus participatione & contrectatione ſancta ſunt. Quemadmodum

Exod. 25. & 26.

Deut. 22.

1. Tim. 2.

1. Pet. 3.

Pſal. 98.

aus Isaiæ 1.

ANNO CHRISTI 787.

dum idem & sola scriptura testatur, & ob hoc sancto honor sanctitatis illius non aliter conservatur, quam per nostram devotam adorationem. Illi vero nova mendacia spirantes, aliena quædam a catholica ecclesia confuentes, dicunt.

GREGORIUS.

Consentaneus his etiam Theodotus Ancyræ episcopus sic docet: Sanctorum formas & species ex materialibus coloribus formari minime decorum putamus: horum autem virtutes, quæ per scripta tradita sunt, veluti vivas quasdam imagines reficere subinde oportet. Ex his cum ad similium imitationem & zelum pervenire possumus. Dicant enim nobis, qui illas erigunt statuas, quamnam utilitatem ex illis ad se redeit? an quod qualiscunque recordatio eos habet ex tali speciali contemplatione? Sed manifestum est, quod vana sit ejuscemodi cogitatio, & diabolicæ deceptionis inventum.

EPIPHANIUS.

Si Theodotus esset in præsenti vita, clamaret utique cum beata Susanna ad Dominum, dicens: *Deus æterne, arcanorum cognitor, qui nosti cuncta priusquam facta sunt, tu novisti Domine*, quod falso me accusant, imitati presbyteros Babylonicæ confusionis, qui omnis vaniloquentiæ sunt auctores. Sed seipsos idoneos & claros demonstrare volentes, nova quædam garriunt, & mendax calamus scripturæ illorum reperitur, & aperte veritatis proditores deprehenduntur. Multi enim nostrum diligenter quærentes & indaganter in sermonibus hujus Theodoti præsentem sententiam, num alicubi apud illum extaret, nusquam sane invenimus. Nihil enim tale ipse unquam fermocinatus est. Satis autem argumenti fuerit, quia totus hic sermo amarulentia & exacerbatione plenus sit: & linguæ incontinentis & labiorum impurorum audacia, imo diabolica fraudis inventio, ita contra effigiationem sanctarum imaginum garrire. Quamobrem Christiani nos accusantium figmentum est & idioma, non autem Theodoti. Nam si illius esset, debebant utique aperte locum delignasse sermonis aut libri, unde hæc sententia esset descripta. Sed quia noverunt falsum esse mendacium, locum silentio præterierunt. Nos igitur cum congregassemus illius libros, sex ad Lausum tomos contra Nestorium scriptos, interpretationem in symbolo sanctorum patrum qui in Nicæa convenerant, sermonem in natalem Domini, in luminaria, in Eliam & viduam, in sanctum Petrum & Joannem, & in claudum sedentem ad portam speciosam, in eos qui talenta acceperant, in duos cæcos; nusquam sane dictam sententiam invenire potuimus. Neque etiam fieri potuit, ut hanc falso colligentem sententiam de veris Ancyrani libris protulerint, sed fortassis alicubi in chartula conscriptam, tamquam pestem evitandam deprompserint, quo scilicet simpliciores caperent. Nam qui mentem habent & veritatem audiunt, talia ementita esse cognoscunt. Duces autem hæreticos suæ in aciem nondum vocare desinunt, Arii scilicet protectores & contribules illius, Eusebium Nicomediæ, Theognium Nicææ, & Maridem Chalcedonis, sic dicentes.

Dan. 13.

GREGORIUS.

ACTIO VI REPETAT. PARS V.

Similiter & Eusebius Pamphili ad Constantiam Augustam, petentem Christi imaginem ad se ab illo missi, talia dicit: Quoniam autem de Christi imagine ad me scripsisti, ut tibi mitterem, velim mihi significes, quamnam putes Christi imaginem, utrum illam veram & incommutabilem, naturæ illius characteres ferentem; aut hanc quam propter nos assumpsit, servilem formam pro nobis induens. Sed sane de divina forma non arbitror etiam ipse ego te esse solicitum, cum sueris ab illo edocta, neminem Patrem cognovisse, præter Filium, neque ipsum Filium condigne quempiam cognovisse, nisi qui illum genuit Pater. Et post alia: Sed omnino servi requiris imaginem formæ, & carnem quam propter nos indutus, sed & hanc gloria deitatis suæ commixtam esse dedicimus, & passam mortuamque. Et post pauca: Quis igitur gloriæ ejuscemodi & dignitatis splendores incentes & fulgurantes effigiare mortuis & inanimatis coloribus & umbratilis picturæ posset? cum neque divini illius discipuli in monte illum contemplari quiverint, qui cadentes in faciem suam, non posse ejuscemodi spectaculum inspicere confessi sunt. Igitur si carnis illius figura tantam ab inhabitante in ea divinitate accepit potentiam, quid oportet dicere tunc, cum mortalitatem exuit, & corruptionem abluens, formam servi in Domini & Dei gloriam transtulit? post mortis scilicet victoriam, post ascensum in cælos, post cum Patre regio in throno a dextris consessum, post requiem in ineffabilibus & innominandis sinibus Patris: in quam ascendentem & desidentem cælestes potestates illi benedictis vocibus acclamabant, dicentes: Principes, tollite portas vestras: aperiamini portæ cæleites, & introibit rex gloriæ. Matth. 22. Matth. 19. Psal. 23.

EPIPHANIUS.

Optime in hos quadrat prophetica vox, quam Dominus per Jeremiam vatem Judaicum populum reprehendens dixit: *Me dereliquerunt fontem aquæ viventis, & foderunt sibi cisternas pertusas, quæ non potuerunt aquam continere.* Relinquentes enim selecturum nostrorum patrum sententias, sectantur eos qui ventilabro ex area dominica judicio divino excreti sunt: aream dico catholicam ecclesiam. Hos enim in protectionem suæ hæreseos afferunt. Quis enim fidelium in ecclesia, quique verorum dogmatum scientiam habet, ignorat Eutebium Pamphili, in reprobum sensum traditum, consensisse * Arii placitis? Nam in cunctis historicis suis libellis Filium & Verbum Dei creaturam vocat, item subministrum, & secundo adorandum loco. Si vero quidam asseruot eum in synodo subscripsisse, concedimus quidem hoc ita se habere, verum labris illum dicimus veritatem coluisse, corde autem longe ab ea afuisse, quemadmodum & omnes epistolæ illius & commentaria ostendunt. Quod si autem alias aliquando pro temporis & rei conditione mutatus apparuit, nunc hos laudans qui stabant a partibus Arii, nunc vero veritatem simulans; profecto ob id secundum Jacobum fratrem Domini, homo duplicis animi, inconstans in omnibus viis suis dicetur: neque putet, quod quidquam a Domino accepturus sit. Etenim si corde credidisset in justitiam, & ore quoque ad salutem verbum Jerem. 2. Jacob. 1. Rom. 10.

* Videlicet Nicæna synodo subscripsisse.

vo-

Digitized by Google

ACTIO VI REFUTAT. PARS V. Ibid. 89.

ANNO CHRISTI 787.

veritatis fuisset confessus in omnibus suis commentariis, & veniam poposcisset. Verum pro epistolis suis nusquam apologiam conscripsit: mansit enim ut Æthiops, non commutans cutem suam, nam in expositione illius loci: *Dixi Domine, Dominus meus es tu*: extra cognitionem veritatis rem aggressus, sic inquit: Lego naturæ, cujusvis filii pater, dominus quoque ejus existit: ob id unigeniti illius Filii Dei, qui genuit illum Pater, fuerit sane illius & Dominus, & Deus, & Pater. Simili modo & in epistola ad beatum Alexandrum magistrum & doctorem Athanasii, cujus initium: Quanto labore & diligentia in has literas inciderim: (hic apertissime blasphemans, sic ait) Arium ejusque studiosos accusant hæ literæ, quod Filium ex non ente, initar unius omnium, factum esse dixerint. Illi vero epistolium attulerunt, quod ad te scripserunt, in quo fidem suam exponentes, his verbis confitentur quæ sentiunt: Legis, prophetarum, & novi testamenti Deum ante sempiterna sæcula sibi Filium unigenitum generasse, per quem & sæcula, & omnia fecit: generasse autem non videtur, sed in veritate propriæ voluntati subsliturisse, immutabilem & inalterabilem creaturam Dei perfectam: verumtamen non ut unam creaturarum. Tua vero epistola accusat eos, quasi dixerint, quod Filius factus, tamquam unus omnium: cum tamen hoc non dixerint, sed aperte pronuncient, non ut unam creaturarum. Vide ne dederis statim illis occasionem, ut ea etiam calumnientur, & assumant, quæcumque voluerint. Iterum accusas eos, quod dixerint, quod qui est, non existentem genuit. Miror tane si quispiam aliter dicere poterit. Nam si unus est, qui est, manifestum est, quod ex eo genitum est omne quod est, estque id post illum. Si vero qui est, non unus sit, sed & Filius sit qui est; quomodo eum qui est, qui est genuit? Sic enim qui est, duo fuerint. Et hæc quidem Eusebius ad glorioslum Alexandrum. Feruntur ejus ad eumdem glorioslum virum & aliæ epistolæ, in quibus variæ sunt blasphemiæ, dum Arium defendere conatur. Eodem modo in epistola ad Euphrasionem blasphemus est. Initium ejus epistolæ est: Domino meo cum omni gratia confiteor; & cetera. Non enim Filium Patri coexistere dicimus, sed Patrem ante Filium fuisse. Porro ipse Filius Dei, hæc nobis omnibus exactius cognoscens, alterum seipsum, & minorem a Patre, subjectumque cognoscens, admodum valde pie nos id docet dicens: *Pater qui me misit, major me est*. Et inter alia: Quoniam Filius & ipse quidem Deus, sed non verus Deus. Ex his igitur scriptis illius apparet, aperte illum Arianicæ esse opinionis & sententiæ. Cum hac autem abominanda hæresi insani isti Ariani & unam naturam in unitione hypostasis esse dicunt. Opinantur autem Christum Dominum nostrum carnem sine anima assumpsisse, addentes in salutari illius dispensatione divinitatem impleviste animæ consilia, motionesque, nimirum quo passionem (ut ait Gregorius) divinitate circumscribant, & ob id vere Theopatchitæ sunt. Qui autem hujus sententiæ sunt, imaginem non habendam censent, quemadmodum impius Severus, Petrus Fullo, Philoxenus Hierapoleos episcopus, & omnis denique illa multi capitis * & sine capite hydra contendit. Hujus igitur societatis exi-

Epist. 1. ad Cledo. post princip.

* Acephalorum

stens & Eusebius, (quemadmodum ex illius epistolis & historicis commentariis demonstratum est) imaginem Christi Theopaschitarum more rejicit: qua de causa & Constantiæ Licinii uxori scribit, apud se imaginem non reperiri: nam & in eadem epistola dicit, quod illius incarnata forma in deitatis naturam mutata sit. Nemo tamen sanctorum patrum nostrorum sic sensit aut docuit. Neque etiam veritas sic se habet. Audiamus Athanasium insaniæ Arii vindicatorem: alia enim docet in dogmatica ad Eupsychium presbyterum Cæsaream epistola. Similiter & Cyrillus in prima ad Successum Diocæsareæ episcopum. Similiter in oratione contra * libidinosos dicta. Ambo enim, sicut unam terrestris reipublicæ administrationem habentes, ita & cælestis, veluti ab unico spiritu afflati, eadem invicem loquuntur.

* communia.

Athanasius in epistola ad Eupsychium, cujus initium: In quibus existimasti nos piissime, inter cetera sic inquit: Communis ovium fructus est, hæc, inquam, tergoris messis, haud quæ omnibus ad commnem usum præstat: verum postquam tinctura, quæ de mari accipitur, subdita fuerit, purpura dicitur, & appellatione mutata & usu, propter excellentiam regibus tantummodo aptatur. Ita lana est, & non est. Natura quidem manet id quod a principio fuit; usu autem non amplius: vulgaris enim usus fuit, propter colorationis dignitatem. Ita quoque caro, natura communi assumpta: postquam enim facta fuerit regis tegumentum, cum ipso rege ejusdem fit dignitatis, quamquam natura non fuerit talis. Quare recte Dominus gloriæ dicitur: & secundum quod homo quoque fuit, affectiones & passiones naturæ eum invaserunt, & contumelias aliorum fuit quoque obnoxius: quonam modo enim rex veste utitur, sic ipse carne quoque se circumvinxit. Quemadmodum autem qui regis purpuram rumpens, regi pœnam dat, quasi insidiator aut malevolus, quamquam ipse rex nihil fuerit gravius passus; purpuræ autem passio ad ipsum refertur: ita quoque carnis passio, Verbo Dei manente impassibili, in ipsum propter contumeliam descendere dicitur. Et ob id Paulus Dominum Christum, quatenus homo, Filium Dei tradit. Et ante hunc Gabriel Archangelus paradoxum novi partus Mariæ evangelizans, *Ave*, inquit, *gratia plena, Dominus tecum. Ecce tu in utero habebis, & paries Filium, & vocabunt eum Jesum: hic erit magnus, & Filius altissimi vocabitur*. Quare Jesus Filius Dei vocatur, non quod caro in divinam naturam fuerit mutata, sed propter unitionem ad Deum Verbum cognominem dignitatem accepit.

Rom. 1.

Luc. 1.

Eodem modo Cyrillus in prædicta ad Successum epistola, cujus initium: Incidi in commentarium a tua sanctitate mihi missum; inter cetera inquit: Post resurrectionem illud corpus, quod passum fuit, mansit, nisi quod debilitates humanæ naturæ in se amplius non recipit. Non enim aut fame, aut lassatione, aut alia aliqua tali passione torquebatur, sed deinceps incorruptibile mansit. Nec id solum corpus est, verum præter hoc etiam corpus vivificans. Vitæ enim corpus est, hoc est, Unigeniti: nam Deo decentissima gloria illuminatum est, & intelligitur Dei corpus. Proinde si quis ipsum divinum corpus, ut certe hominis, humana-

Joan. 14.

ANNO CHRISTI 785. a. Cor. 5.

manum dixerit, non sane quidquam erraverit, decentique sermone fuerit usus. Hinc arbitror doctissimum Paulum dixisse: *Si vero Christum secundum carnem cognovimus, sed jam nunc amplius non cognoscimus*. Dei enim, ut dixi, proprium corpus existens, humana omnia excedit. Corpus autem quod a terra est, non potest mutationem secundum divinam naturam subire. Etenim hoc impossibile: quoniam in deitate veluti generationis aliquid, & quod nullam secundum naturam habet secum proprietatem, existit. Æque enim absurdum est, si quis dicat, quod corpus in deitatis naturam mutatum sit, & quod Verbum in carnis naturam sit alteratum. Nam ut hoc impossibile, (immutabile enim & inalterabile Verbum est) ita & aliud. Non enim possibile est creaturam aliquam in deitatis naturam aut substantiam transgredi posse. Creatura autem caro est. Quamobrem divinum esse didicimus corpus Christi: quoniam Dei corpus est, & ineffabili gloria illuminatum, incorruptibile, sanctum, vivificans: quod autem in deitatis naturam, sit mutatum, neque patrum aliquis dixit aut cogitavit, neque nos ita sentire possumus.

* commixtionem.

Similiter & in oratione contra * libidinosos, cujus initium: Longam nuper de veritatis dogmatibus contexuimus orationem; inter cetera inquit: Proinde num carne ejus in deitatis naturam mutata, desinit esse filius hominis? manifestum fuerit omni quod ex hoc sequitur, quod nos ex adoptionis gloria rejecti sumus, veluti non haberemus amplius primogenitum in multis fratribus. Et paulo post: Num igitur de tam bona fama, quæ nobis data fuit gratis, adeo subito excidimus? non sane. Non enim stoliditate, insipientia & stultissimis quibusdam inventis, in reprobum sensum perducti ea quæ non decet, sentimus. Sacram autem scripturam, veluti canonem rectitudinis & incommutabilis fidei habentes, dicimus, quod qui natus nobis est primogenitus & unigenitus, Dei scilicet Verbum, non desiit esse post illud verus Deus & filius hominis. Neque in naturam deitatis incommutabiliter & inconfuse unita sibi caro transmigrasse videtur, imo gloria propria illam illustrans intelligitur recte Deum decentibus impleta dignitatibus. Sic etiam secundum tempora per universum terrarum orbem rediens e cælo videbitur. Atqui cum carne quoque, postquam bene hoc dispensationis mysterium obivisset, rediit in cælum: nam qui rem eam viderunt, stupore perculsi sunt. Quia ut scriptum est: *Nubes illum assumpsit*; tum admirantibus illis vox angelorum sanctorum audita est, *Viri Galilæi, quid statis suspicientes in cælum? Hic Jesus qui a vobis assumptus est in cælum, ita veniet, quemadmodum eum vidistis ascendentem in cælum*. Num igitur hi, quibus hoc dictum est, viderunt eum sine carne ad Patrem ascendentem, aut abjicientem nostram similitudinem, quæ in corpore tactili & visibili fuit, * & intangibilem & invisibilem naturam commutasse? Quis hoc ausus sit dicere? Si vero veniet sicut discessit, non vere dixerimus, veniet rursum in corpore, non nudum & sine carne Verbum? Et paulo post: Cognosce igitur, quod descensum illum quem facturus est in fine sæculi, ipsis prius manifestaverit, cum scilicet se transfiguraret. Hæc autem transfigurationis figura (mirandus inquit evangelista) facta est, non secundum depositionem speciei, videlicet humanæ figuræ abjectionem, imo circa solam gloriam. Resplenduisse inquit faciem illius, non aliter ac a solis radiis fulgor emittitur. Et mox: Scripsit vero & de Christo doctissimus Paulus: *Qui humilitatis nostræ corpus transformabit conforme gloriæ ipsius*. Quid ad hoc dicent, qui in Verbi naturam carnem illius commutatam asserunt? Num scilicet sanctorum corpora transibunt in naturam deitatis, ut fiant corpori illius glorioso conformia? profecto hæc extremæ imperitiæ & insitiis nugacitas existit. Mutata enim carne in naturam deitatis, ut ajunt, quonam utetur corpore Deus Verbum existens? Deitas enim res est incorporea, & verum est quod Deum nemo vidit unquam. Deinde clarissime idem deducens, veluti contra Eusebium, sic idem beatus pater in eodem sermone dicit: Videtur pro illis facere (quemadmodum ajunt) de his rebus & aliud Verbum: nam divinus apostolus sic scripsit. *Si enim cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc non amplius cognoscimus*, Igitur, ajunt, si secundum carnem non cognoscitur, necessarium est illum carnem in Verbi sui naturam mutasse, ut tamquam Deus cognoscatur. Dixerit autem ad hos (arbitror) conclectim aliquis: Igitur quando de nobis scribit: *Cum vero in carne sumus, Deo placere non possumus. Vos autem non estis in carne, sed in spiritu*. Num, inquam, tum nos carne & sanguine nudatos esse cognoverit? Utrum spiritibus incorporeis ista scribit? Quo pacto non fuerint ista monstro similia? Quamobrem de nobis dicit carnem, nimirum carnis absurdas & quæ castigatione opus habent, affectiones. De nostro autem omnium castissimo Servatore, qui errare non novit, neque peccatum fecit, alio modo illud secundum carnem considerare oportet: non enim amplius est in carnalibus infirmitatibus. Clare igitur ex divinoloquis illis patribus cognoscimus, nugamentorum illorum magistros, non ex fontibus Israel, quo illis suppetat, in vitam æternam hausisse, sed in fontibus iniquitatis & desolationis sibi porum quæsivisse: alienos enim secuti, in præcipitia & anfractus seducti sunt. Debebant igitur, si ecclesiæ alumni sunt, Basilium magnum in testem citasse, qui imaginis honorem ad prototypum referri asserit; & Gregorium Nyssæ episcopum dicentem: Vidi imaginem passionis loquentem, & non sine lacrymis rem contemplatus sum, historiam ipsa arte pulcre repræsentante: & Joannem, qui se imaginem e cera sulam, pietate plenam, amasse dicit. Debebant, inquam, illos fuisse secuti, & quicumque cum illis faciunt. Isti vero in malis auctarium addentes, ita deinceps dicunt.

ACTIO VI REPUTAT. PARS V.

Joan. 1. 1. Joan. 4.

2. Cor. 5.

Matth. 17.

* f. & in

GREGORIUS.

Hæc igitur ex multis pauca scripturæ patrumque testimonia, in hac definitione nostra parcentes sane copiæ, ne in longum res protraheretur, collocavimus: reliquis enim quæ infinita sunt, volentes supersedimus, ut qui velint, ipsi requirant: Et his igitur a Deo inspiratis scripturis, & beatorum patrum sententiis stabilitis, & super petram cultus divini in spiritu pedes confirmantes, in nomine sancte & supersubstantialis vivificantis Trinitatis, unanimes & ejusdem sententiæ nos, qui sacerdotii dignitate successi sumus, simul existentes, una voce definimus, omnem imaginem, ex qualcunque materia impropria pictorum arte factam,

ab

ACTIO VI. REFUTAT. PARS III.

ab ecclesiis Christianorum rejiciendam, veluti alienam & abominabilem.

EPIPHANIUS.

Ecclesiasticæ traditioni cervicem subdere nolentes, sed excæcati in electione convenientis, & apprehensione veritatis, pietatis traditionem abdicarunt, neque torrentem voluptatis bibere sustinuerunt, quo illis esset fons saliens in vitam æternam: sed e lacubus pertusis irrigati, male oleatem truncum, habentem fructus bilis & amaritudinis, produxerunt. Mendacium enim mendacio agglutinantes dixerunt: Aliisque testimoniis, quæ infinita sunt, supersedimus volentes. At ut nos indicavimus, quotcumque patrum sententias attulerunt, quibus propriam justitiam conantur asserere, omnes perverse intellexerunt: quæ vero contrariæ plane fuerant, non erant ex spiritu divino. Quamobrem beatus vates David alloquitur eos, in spiritu eamens: *Vana locuti sunt singuli ad proximum suum: labia dolosa in corde, in corde locuti sunt mala.* Et Isaias liberrimus prophetarum contra illos dicit: *Consilium impiorum impia consulit.* Recte enim sentire nequeunt, quia obscuratus est visus oculorum eorum. Sanas enim definitiones & leges relinquentes, verbis pietatem figurant, conanturque pie quædam concionari, quo scilicet in hoc recte dicentes, in aliis quoque fidem inveniant: ajunt enim: In nomine sanctæ & supersubstantialis & vivificantis Trinitatis: sed circa sensum & intellectum impie agere nituntur. Nam ex propria sententia loquuntur, & impietatem nudam ob oculos ponunt, neque judicium Dei reveriti, neque dominicam declarationem & pronunciationem respicientes, quæ sic habet: *Nam qui scandalizaverit vel unum ex parvulis istis credentibus in me, satius illi fuerit, ut mola asinaria alligata illius collo, submergatur in mari.* Deinceps & tamquam porci margaritas proculcantes, ecclesiasticas dico traditiones, omnem imaginem ab ecclesia Christianorum rejiciendam & abominandam statuunt, consilia ineuntes non per Dominum, & fœdera ferientes non per spiritum ejus: etenim tamquam graves lupi, in ovile Christi insidias tendunt. Ceterum veritatis splendor, & luminis fulgor, inconcussam habent libertatis audaciam. Quis enim ignorat, imagine contumelia aut ignominia affecta, illum lædi cujus est imago? Hoc & ipsa veritas, hoc rerum natura docet: hoc & beati patres tradiderunt. Basilius enim magnus inquit: Honos imaginis in ipsum prototypum redit. Athanasius: Qui imaginem adorat, in ipsa imperatorem adorat. Similiter & Chrysostomus: Non novisti, quod is qui imaginem imperatoris violat, in prototypum dignitatis injustus est? Atque ita patres rerum naturam secuti sunt. Hi vero & ab ecclesia & veritate delicientes, non solum blasphemia pleni sunt, sed & insania & imperitia. Debebant enim communem & non dissonantem vocem eloqui, veteremque traditionem confirmare, quam fidelium multitudo ex traditione apostolorum & patrum servavit hactenus & confessa est: omnem autem nuperam vaniloquentiam evitare, & consuetudinem quæ pie hactenus apud nos valuit, nullo modo infringere & labefactare. Nam quæ in ecclesia tradita sunt, neque additionem, neque ademptionem sustinent. Maxima enim eos, qui ita agunt, pœna manet: *Maledictus* enim, inquit, *qui transponit* * *horrea patrum suorum*; sed non ducuntur amore & studio veritatis, quamobrem audient hoc Sapientiæ: *Qui studet thesaurizare lingua mendaci, vana persequitur, & in laqueum venit diaboli.*

Psalm. 11. Isai. 44. Matth. 18. Marc. 9. Luc. 17. Deut. 19. * terminos Prov. 22. ANNO CHRISTI 787.

TOMUS SEXTUS.

EPIPHANIUS.

VOcem, qua Dominus ad coryphæum apostolorum Petrum usus est, animo debebant intelligere: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt illi*: sed ab hac ædificatione & harmonia alienati, digna quæ risu excipiantur, definiunt. Matth. 16.

GREGORIUS.

Nemo hominum, qualiscumque tandem fuerit, tale institutum & impium & impurum posthac sectetur. Qui vero ab hoc die imaginem ausus fuerit sibi parare, aut adorare, aut in ecclesia, aut in privata domo constituere, aut clam habere, si episcopus fuerit aut diaconus, deponitor: si vero solitarius aut laicus, anathemate percellitor, imperialibusque constitutionibus subjicitor, ut qui divinis decretis repugnet, & dogmata non observet.

EPIPHANIUS.

Non satis illis fuit, quod ecclesiam omnem carpserint & vellicaverint, nisi nunc quoque impie dehniant, non faciendam esse imaginem, nec illi etiam, qui sibi sic faciendum esse persuaserit. Utique adeo enim venerandarum imaginum demonstratio in ecclesia obtinuit, ut ab eo tempore, quo evangelium prædicari cœptum est, ad hæc usque tempora receptæ fuerint. Jam autem cognoscimus omne quod antiquitate excellit, venerandum esse. Quid enim aliud * Corinthiis mandat divinus apostolus, dicens: *Servate traditiones quas accepistis?* Et rursus Timotheo & Tito. *Profanas vaniloquentias aversamini.* Omnes igitur Christiani, qui in ecclesia catholica geniti sumus, traditiones quas accepimus, servamus, & in iis stabiliti sumus, novamque hanc vaniloquentiam, secuti divinum apostolum, rejicimus. Et quæcumque patribus pro tempore super fundamentum apostolorum & prophetarum ædificare placuit, recipimus: quæ vero secus se habent, ut hostilia respuimus. Dico autem quæcumque ab inimicissimis & impiis hæreticis veluti nuptæ allata sunt, in quorum numero quoniam & hi nuperi vaniloqui Christianorum accusatores sunt, ob id eos execramur: nam non modo linguam habent impietate & peccato imbutam, sed & manus docuerunt omnem sycophantiam expedire, verberareque, dicentes: Constitutionibus imperialibus subjicitor, qui non ita fecerit. Ex hac igitur voce per omnem terrarum orbem multa & varia designata sunt. Continuam autem crudelitatem & ipsi principes, duces, & falsi episcopi exercuerunt. Sed quænam lingua calamitatem istam poterit exprimere? Unde & quomodo hanc narrationem aggrediar, non video. Nam quot terrores, persecutiones, per omnes civitates custodiæ, monachorum flagellationes, carceres, multis his annis extitere? Taceo pedicas, catenis ligatos pedes, sacrorum vasorum ablationem, librorum exustionem, sanctorum

* Thessalonicenses. 2. Thess 2. 1. Tim 6. & 2. Tim 2. Tit. 3.

Digitized by Google

templorum profanationes, sanctorum monaste- A
ANNO CHRISTI 787. riorum profanas in mundana hospitia & habitacula translationes, quod scilicet in iis pietatis & religionis studiosi viri habitarent, post raptum substantiæ & bonorum, transmigrationes in barbaras nationes, existimantium se posse apostolice melliorem vitam inter gentes quam apud suos ducere. Et quod omnium gravissimum est, in hunc usque diem profanatio ista ministeriorum apud quosdam adhuc manet. Et pro sacris hymnis & voce lætitiæ in tabernaculis justorum, cantica meretricia & satanicæ melodiæ audiuntur: & pro genuflexionibus saltationes theatrales celebrantur. His adjice pericula, turbationes, vexationes, verbera, pœnas, oculorum extritiones, narium amputationes, B
linguarum abscissiones, inhonestas fugas & exilia piorum, qui per omnem terram dispersi sunt, sanctarum facierum adustiones, barbæ vellicationes adustionesque, virginum, postquam Christo dedicatæ fuerant, impias & violentas nuptias, & quod vehementissimum est malorum, cædes. Hi sunt fructus horum hominum, qui contra veritatem insurgunt. Hæc vera insania, & non judicium verum. Inspexit hæc Deus, & ex omnibus malis liberavit ecclesiam suam. Gloria sit illi. Amen. Ab impio autem consilio suo seducti, ex ipsa veritate arguunt, dicentes.

GREGORIUS.

C *Determinamus & hoc, ne quis hominum ex iis qui præsunt ecclesiæ, aut sacratis ædibus, sub prætextu exterminationis aut elevationis talis imaginum erroris, manus in ea, quæ sunt Deo sacrata, injiciat, quia possunt transferri in alios usus ejusmodi idola.*

EPIPHANIUS.

Hæc eructant ora, quæ Dominum non verentur, neque venerantur. Quis enim, modo mentem divino timore firmatam habeat, ea quæ Deo oblata sunt & dedicata, idolorum appellatione * dedignetur? profecto non latis no- D
* *f.* dignatur? vi, num & rudes & imperiti rerum id audiunt. Nisi plane obliti essent magni & salutaris illius mysterii, quod Deus Verbum caro factum, & in nobis habitans, operatus est, cum scilicet nos ab idolorum errore liberaret; εἴδωλα enim (qua voce isti utuntur) a piis gentilium idola nominantur. Sed sunt nugaces verborum strepitus & battarismata, & apophthegmata oris illius, quod stercoreis alimentis usum, vapores fœtidos animo mentique immittit, & deliros inanesque istos homines risu dignos indicat, quamobrem inferunt.

GREGORIUS.

E *Neque etiam in sacras vestes, aut alia vela, aut quidquid consecratum est in sacrum Dei ministerium, ne qua ratione in abusum convertantur.*

EPIPHANIUS.

Qui hactenus calumniis prosecuti sunt, definieruntque venerandas imaginum picturas non recipiendas in sacris Dei ecclesiis, & qui eas idola & εἴδωλα vocaverunt, nunc tamquam obliti impii sui decreti, has in ecclesiis manere volunt. Quod si autem Deo consecrata sunt, A quomodo turpes & diabolicæ insidiationis inventiones habebuntur? Sed manifestum est, ACTIO VI REFUTAT. PARS VI.
quod sit Caiphaica assertio. Nam is animi quidem malitia Christum occisum * capiebat: at ignorantia veritatem dicens, servatorem illum humani generis confessus est. Eodem modo & isti, malitia quidem errorem, idola, ἐκεῖνα diabolicæ insidiationis inventa, * sanctorum imaginum inspectionem cavillantur, verum contra animi sententiam has sacras & Deo dedicatas combieri coguntur, & laqueis propriæ nugacitatis implicantur. Quare illos qui se sequuntur, præstigiis decipientes alloquuntur. * Joan. 11. *f.* capiebat. * sanctorum

GREGORIUS.

B *Si quis autem a Deo postulatum nactus, hoc ipsa vasa, aut vestes in meliores usus convertere voluerit, non sufficit hoc sine sententia & voluntate sanctissimi & beatissimi universalis patriarchæ, & imperatorum nostrorum piorum jussu, ut diabolus sub eo prætextu ecclesiæ Dei humiliet. Neque aliquis ducum, aut magistratus, aut laicorum cohortes sub illis constitutæ, in divinas ædes manus injiciant, easque velut captivas profanent, quemadmodum a quibusdam indecenter antehac factum est.*

EPIPHANIUS.

C Quis propter hanc legislationem non insigniter rideat, imo magis non lugeat? Propter hæc enim vana verba, multi ausi fuerunt Briarei giganteasque manus sacris armariis injicere, ab his videlicet occasionem sumentes. Labilis enim est & lubrica improbitas. Videntes enim ipsos sanctissimos, (ut isti ajunt) revera autem falsos episcopos, aurum & argentum ex dedicationibus, & imagines quæ in museis, sibi ascribere, & in privatos usus vertere, & ipsi quoque sic fecerunt. Hæc enim in guttarnia, pelves, thesaura commutarunt: & quæ quandoque sacra fuerunt, horum judicio profanata sunt.

GREGORIUS.

D *His ita se probe habentibus, & Dei gratia confirmatis, justum esse decrevimus, hoc nostro catholico & Deo grato scripto definitiones breves velut in summam edere, quandoquidem & nos credimus apostolice dicere: Quem etiam credimus nos* 2 Cor. 2. *Spiritum Christi habere, & quemadmodum qui antea in illum crediderunt, & synodos congregaverunt, decretaque & definitiones ediderunt, ita & nos quoque idipsum credimus. Quamobrem post sacras aliquot præmissas patrum definitiones, consequenter & convenienter nostra determinavimus.*

EPIPHANIUS.

E Multa & diversa in superioribus nugati, & propriam improbitatem manifeste determinantes, & in multa distrahentes, nunc ipsos doctoribus ecclesiæ contendunt comparare, & sacris illorum declarationibus has impias suas definitiones connumerare se jactant, nimirum mendacium cum veritate, tamquam venena noxia cum melle, miscere contendentes. Sed qui spiritu Dei aguntur, facile malum a bono dijudicaverint, & quæcumque a sanctis patribus recte statuta sunt, recipient; quæ vero ab his perverse & improbe statuuntur, aversabuntur. Illi enim falsidici confitentur se Deum cognosce-

Digitized by Google

ACTIO VI REPUTAT. PARS IV.

ANNO CHRISTI 787

fecere, verum a regia via per calles & anfractus decedunt: noſtræ enim ſinceræ fidei verba veneno improbitatis imbuunt. Habent namque conſimilem cum hæreſiarchis veteribus ignorantiam: nam & ipſi multa cum catholica eccleſia convenientia dixerunt. In uno autem aut altero tranſgreſſi, anathema acceperunt: cum quibus ſane & iſti partem habent, etiam ſi ſic dicant.

PRIMA DEFINITIO.

GREGORIUS.

Si quis ſecundum apoſtolicas & patrum traditiones, de Patre, Filio & ſancto Spiritu non confeſſus fuerit unam & eamdem deitatem, naturam & ſubſtantiam, voluntatem & actionem, virtutem & dominatum, regnum & poteſtatem, in tribus ſubſiſtentiis ſive hypoſtaſibus, nempe perſonis glorificatam, anathema.

Secunda.

Si quis non confeſſus fuerit ejuſdem ſanctæ Trinitatis unum videlicet Filium & Verbum Dei & Patris, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ante ſæcula quidem ex Patre ſecundum deitatem, in extremis autem temporibus ipſum propter ſalutem noſtram e cœlis deſcendiſſe, & incarnatum ex Spiritu ſancto & Maria Virgine, & ex eadem natum ſupra omnem humani intellectus comprehenſionem, anathema.

Tertia.

Si quis non confitetur Deum eſſe ſecundum veritatem Emmanuel, & ob id virginem ſacram deiparam quæ ſecundum carnem, carnem paſſum ex Deo Verbum genuit, anathema.

Quarta.

Si quis Verbum ex Deo Patre, carni ſecundum hypoſtaſin non unitum, & unum eſſe cum propria carne Chriſtum, eumdem videlicet Deum & hominem, non confeſſus fuerit, anathema.

Quinta.

Si quis non confeſſus fuerit Dei carnem vivificantem eſſe, & propriam ipſius ex Deo Patre Verbi, ſed veluti alterius præter ipſum, unitam ſecundum dignitatem, videlicet quaſi tantummodo in ea divinam habitationem habuerit, minime vero vivificantem, ut diximus, quod factum ſit in proprietate Verbi omnia vivificare potentis, anathema.

Sexta.

Si quis non confeſſus fuerit in uno Chriſto vero Deo noſtro duas naturas, & duas naturales voluntates, & duas naturales actiones, communiter, indiſtincte, incommutabiliter, impartibiliter, inconfuſe, ſecundum patrum ſanctorum traditionem, anathema.

Septima.

Si quis non confeſſus fuerit, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, poſt aſſumptionem, animata, rationali & intellectuali carnis, ſimul ſedere cum Deo & Patre, atque ita quoque rurſus venturum cum paterna majeſtate judicaturum vivos & mortuos, non amplius quidem carnem, neque incorporeum tamen, ut videatur ab iis a quibus compunctus eſt, & maneat Deus extra craſſitudinem carnis, anathema.

EPIPHANIUS.

Hucuſque recte ſentiunt, & patrum traditionibus convenientia dicunt, imo potius tanquam ſua propria dogmata aſſerentes, ſibi laudem & gloriam vendicant: in ſubſequentibus autem amara venenatæ & viperinæ linguæ dogmata, pharmacis lethalibus plena, evomunt.

GREGORIUS.

Octava.

Si quis divinam Dei Verbi ſecundum incarnationem figuram materialibus coloribus induxerit effigiare, & non ex toto corde oculis intellectualibus ipſum ſedentem a dextris Patris, ſuper ſolis ſplendorem lucentem in throno gloriæ adorare, anathema.

EPIPHANIUS.

Abſurdi & præter modum admirabiles allegoriæ in hac venefica definitione judicantur. Apoſtolo enim Filium Dei Patris figuram prædicante, propter incommutabilitatem ſubſtantiæ ipſius commutatione facta in carnem a Deo Verbo aſſumptam oblique cogitant, & ex animis inſipientibus novam quamdam definitionem eructant. Novimus enim omnes, quod caro quam aſſumpſit, diverſæ ſubſtantiæ a natura Verbi Dei exiſtat: hoc, inquam, in veritate præſides eccleſiæ ſancti apoſtoli, & admirandi noſtri patres nos docuerunt. Nam abſconditorum ſpectator Paulus divinus (quemadmodum dictum eſt) apoſtolus, volens conſubſtantialitatem Filii & Dei Verbi ad Deum & Patrem Hebr. 1. prædicare, nihil aliud appropriatum & concineus invenit, quam ut exclamet, characterem hypoſtaſeos Patris ipſum Filium. Iſti vero veritatem mendaciis ſubvertere conantes, tumultuarius & putridis vocibus inſiſtentes, odio venerandarum imaginum, mendacium inducere conantur. Unde in blaſphemum & perverſum ſenſum collabentes, & in reprobam ſententiam traditi, dicunt.

GREGORIUS.

Nona.

Si quis incircumſcriptibilem Verbi Dei eſſentiam & hypoſtaſim, propterea quod incarnatus eſt, naturalibus coloribus in imaginibus ad formam hominis depinxerit, & qui non theologice ſentit eam poſt carnem non minus incircumſcriptibilem remanſiſſe, anathema.

EPIPHANIUS.

Tanquam circa opportuna apoſtolicarum traditionum negotia occupati peſtilentem morbum ſpirantes, ſententiamque corrumpentes, omnia dicunt. Nam turpitudinem erroris & fraudis rectis verbis prætexunt, & impoſtore animo ad naturam incircumſcriptibilem divini Verbi car-

ANNO CHRISTI 642.

nem assumptam ab eo & circumscriptam constant. Hoc enim aperte indicat, quod ab illis dictum est, nihil minus incircumscriptibilem existentem. Ubinam hanc vaniloquentiam invenere sapientes illi in rebus vanis? Blasphemiae enim plenum est, quod post incarnationem, incircumscriptibilem fuisse asserunt Jesum omnium Dominum, nostrum verum Deum, maxime cum in discipulos suos ita affatur: *Lazarus amicus noster dormit, & gaudeo propter vos, quod ibi non fuerim.* Nonne igitur hoc, *quod ibi non fuerim*, circumscribi potest? Profecto potest. Et ut ea quae ante mortem de illo evangelice dicta sunt, omittamus, cum post resurrectionem se exhiberet mulieribus, nonquid hac ratione circumscribi nequit? Profecto potest. Cum se duobus discipulis ostendit, nonne circumscriptione dignum est? Est profecto. Quod clausis januis ingressus sit, & a Thoma contactus, quid aliud quam circumscriptio? Item quod discipulis in Galilaeam proficiscis, & eum ibi videntibus & adorantibus, quidnam est? Nempe ipsum quod dixi. Quod discipulis intuentibus, in caelum assumptus est, & ab angelo ipsis adstante & dicente, audierint: *Quid statis, o viri, defixis oculis in caelum aspicientes? hic Jesus qui assumptus est a vobis in caelum, sic veniet, quemadmodum vidistis illum abeuntem in caelum.* Nonne haec sunt circumscriptione digna? Sunt sane. Sic enim omnes nostri divini Patres tradiderunt. Et manifestum est recte sentientibus, quod quemadmodum Deus & Verbum Dei Patris, invisibile, incomprehensibile, & in omni loco dominationis suae existit: ita secundum naturam humanam quam assumpsit, visibilis est, & circumscriptibilis est, quemadmodum ipse discipulis suis dixit, *quod ibi non fuerim.* Item est comprehensibilis, sicut Thomas nos credere fecit. In multas igitur improbitates propter unam istam blasphemiam, qua Christianos decipere conantur, ruunt. Calumniantes autem deinde loquuntur.

Joan. 11.

Joan. 20.

Luc. 24.

Joan. 20.

Matth. 28.

Act. 1.

Joan. 20.

GREGORIUS.

Decima.

Si quis irrisivam Dei Verbi naturae & carnis secundum hypostasim unitionem, videlicet ex utrisque unam, inconfusam & impartibilem perfectionem factam, in imagine depingere conatur, vocatque eam Christum, (Christus enim nomine uno & Deum & hominem significat) & ex ea ut confusionem duarum naturarum monstrose asserit, anathema.

EPIPHANIUS.

Impudentia deceptionis verbo recto imprimitur. Ex indivisis & inconfusis secundum hypostasim unitioni imaginum structuram opponentes, tanquam confusionem duarum naturarum, mendaciter & improbe accipiunt. Sed veritas Domini ligata non est: quod autem Christi nomen duarum naturarum significativum est, apertum: altera enim ratione visibilem, altera invisibilem naturam demonstrat. Ipse enim Christus hominibus per velum carnis suae visus est: quamquam divina natura in eo celebatur, tamen per signa elucebat. Sancta igitur catholica ecclesia, quemadmodum accepit ab apostolis & patribus, ipsam formam quae ab hominibus visa est, pingit: neque tamen ob id Christum dividit, quemadmodum isti falso dicunt. Imago enim secundum nomen tantum, & non secundum definitionem, cum primo exemplari communicat: quia (quemadmodum in superioribus saepe diximus) anima *privata est, quam nemo circumscribere potest, quia invisibilis est. At si animam, quamvis creata sit, nemo pingere potest: quanto minus investigabilem & incomprehensibilem unigeniti Filii deitatem poterit quisquam cogitatione comprehendere, ut sensibiliter a le depingatur? Conversus est itaque dolor eorum in caput ipsorum. Anathema enim quod ipsi nugantur, in illis manebit in perpetuum.

* f. anima.

GREGORIUS.

Undecima.

Si quis carnem hypostasi Verbi Dei unitam diviserit, & in nuda excogitatione mentis eam habens, ex eo conatus fuerit illam in imagine depingere, anathema.

EPIPHANIUS.

Divus Gregorius, qui a theologia cognomen invenit, sic ait: Quando naturae distant excogitationibus, simul dividuntur etiam nomina. Quin etiam plurimi patrum hac notione usi sunt: etenim ita revera se habere videtur. Ab illa autem & a Patrum traditionibus desciscentes dicunt: Si quis carnem hypostasi Verbi Dei unitam diviserit excogitatione mentis. Itaque in hoc reprehenduntur repugnantes patrum traditioni. Sed cum subinde eamdem rem inculcant, veritati * apertissime contradicere cognoscuntur. Ecclesiam enim cum Nestorio sentire falso asserere nituntur. Sibiipsis autem consentanea dicentes, inferunt.

Orat. 1. de Filio suo unigenito.

* apertissime

GREGORIUS.

Duodecima.

Si quis unicum Christum in duas hypostases diviserit, ab una parte Dei Filium, & ab altera parte Mariae Filium collocans, neque continuam unitionem factam confitens, & ab id in imagine tanquam per se subsistentem Mariae Filium depinxerit, anathema.

EPIPHANIUS.

Eadem toties infarciunt, ut brevibus satis dici nequeat, quae ab ipsis nugae proferantur. Adjungentes autem impiam Nestorii opinionem sacrarum imaginum effigurationi, paradoxa quaedam & inanes sermones commiscent, quorum destructionem cum antea saepe ostendimus, nunc eadem silentio praeterire decrevimus. Eructant autem iterum talia.

GREGORIUS.

Decimatertia.

*Si quis ex unitione ad divinum Verbum deificatam carnem in imaginem pinxerit, veluti dividens eam ex * assumpta & deificata deitate, & indeificatam ex hoc eam conficiens, anathema.*

* Pro assumpta, & deificata leg. II.

EPI-

Digitized by Google

ACTIO VI. REFUTAT. PARS VI.

ANNO CHRISTI 787.

EPIPHANIUS.

Cum ecclesia catholica Christum pingit humana figura, non dividit eum a divinitate illi unita, magis autem deificatam illam credit, & consimilem Deo illam confitetur, quemadmodum rei veritas habet, & magnus docet Gregorius. Non vero ut ipsi indocte & imperite barbarissimum committentes, indeificatam dicunt carnem Domini ex hoc confici & formari: quemadmodum aliquis hominem pingens, non inanimatum hominem facit, sed ille animatus manet, & imago, ipsius imago, ab eo quod illum imitetur, dicitur: ita quoque imaginem Dei facientes, deificatam carnem Domini confitemur: imaginem autem nihil aliud esse cognoscimus, quam imaginem, significantem scilicet primi exemplaris imitationem, unde & nomen accepit: & hac ratione cum ea dumtaxat communicat, & ob eam quoque causam pia & veneranda. Quod si autem hominis sit improbi, aut dæmonis, profana & execrabilis existit, quoniam & ipsum primum exemplar, ad quod facta est. Laborantes igitur in vanum, fructum sterilitatis secum afferunt, a quo non desistent, cum dicant hæc etiam.

Naulans. orat. 2. in Pasc. circ. med.

GREGORIUS.

Decimaquarta.

Si quis in forma Dei existentem Deum Verbum, servi formam in propria hypostasi assumentem, & per omnia nobis similem factum sine peccato, conatus fuerit materialibus coloribus figurare, veluti si nudus homo fuisset, & hoc modo ab inseparabili & incommutabili deitate, sejungere, veluti quaternitatem inducturus in sanctam & vivificantem Trinitatem, anathema.

EPIPHANIUS.

O insaniam & dementiam! nullusne pudor est congerendi anathematis? Sed quemadmodum vermes in cœno volutantes, ita hi quoque vivunt. Hanc postquam semel acceperunt, satietatem ejus capere nequeunt. Neque quidquam aliud agunt, quam quod ecclesiam Dei execrentur, ipsi execratione dignissimi. *Eum enim qui benedicunt*, (ut scriptura testatur) *benedicentur*: *& qui eum devovent, ipsi devovebuntur*. Ipsum autem Servatorem nostrum nudum hominem existimare, & Christum a deitate separare, & ex illa re quaternitatem per picturam inducere, quis non crasso ritu eorum dementiam, qui sic loquuntur, prosequatur, imo magis defleat blasphemiam istam? Non enim qui Christum humana specie in imagine pingit, mox etiam quaternitatem inducit, sed Deum Verbum hominem in veritate factum, non in phantasia fatetur: insanus autem Nestorius duas hypostases tamquam duas personas in Christo blasphemе asserens, quaternitatem induxit. Verum Dei ecclesia unam hypostasim Christi in duabus naturis recte confessa, ad recordationem salutaris illius in carne dispensationis, illum imagine excipere divinitus docta est. Volentes autem seipsos probos ostendere, & veritatis aliquid aspergunt, dicentes.

Conf. 12.

GREGORIUS.

Decimaquinta.

Si quis non confitetur sanctam semper Virginem Mariam proprie & vere deiparam, quavis visibili & invisibili creatura superiorem; & cum fuerit fide ejus intercessione, tamquam quæ libertatem apud eum qui ex se genitus est, Deum habeat, non postulaverit, anathema.

EPIPHANIUS.

In his firmata & stabilita catholica ecclesia, ab iis qui aliter quam dogmata & traditiones ejus habent, sentiunt, non vult confirmari. Nam & Dominus a dæmonibus prædicatus, eos tamen expulit. Et Paulus divinus apostolus & comites itineris ejus, probati ab ipsis tamquam homines Dei altissimi, & viam salutis annunciantes, ab ipso persecutionem perpessi sunt: ita quoque illi; quamquam enim aliquid vere dicant, tamen ab ecclesia expulsi sunt & rejecti. Rursus autem tamquam canes ad vomitum proprium reversi, & sues in volutabro luti, talia grunniunt.

Marc. 1. Luc. 4. Act. 16.

2. Pet. 2.

GREGORIUS.

Decimasexta.

Si quis sanctorum omnium ideas in imaginibus inanimatis & mutis, materialibus coloribus depingere studeat, cum nullum omnino usum afferant picturæ, anathema. Vana enim est excogitatio, & diabolicæ insidiationis inventio. Nonne enim satius fuerit illorum virtutes & virilia facta, quæ nobis per scriptas historias tradita sunt, veluti vivas quasdam imagines in seipso depingere, & ad eadem ista seipsum zelo istiusmodi excitare, quemadmodum sancti Patres nos docuerunt?

EPIPHANIUS.

Divini patres neque hoc docuerunt, neque prædicarunt, sed sibiipsis hoc nomen assignant falsi illi accusatores. Eorum enim est deliramentum hoc, nam & postea seipsos septimam synodum appellant. Sed sapiens quidam dixit: *Commendet te vicinus tuus, non autem os proprium tuum: alienus, & non labia tua.* Isti autem neque ab aliquibus laudati, neque ab aliis instructi, sibi ipsi laudem arrogant, & ab hominibus vocari volunt Rabbi: cupientes esse Patres catholicæ ecclesiæ, quam sycophantiis circumveniunt, & verum Deum reliquisse, idololatriæque adhæsisse asserunt. Sane Deus per Isaiam prophetam ad eam ait: *Ponam te exultationem æternam, lætitiam generationibus generationum.* Et per Ecclesiasticum: *Tota pulchra es propinqua mea, tota pulchra, & reprehensio non est in te.* Inspiciamus igitur eorum insaniam, quoniam accusant eam idololatriæ, cujus ipsi se gloriantur esse doctores. Si quidem igitur idololatriæ sunt patres, dicant nobis, num partis ecclesiæ idololatriam agentis, an totius sint doctores. Si autem partis, debebant sane ipsi ecclesiæ catholicæ auctoritati concinuisse, & ab hac judicium postulasse, fructusque veritatis ab ea carpsisse, quemadmodum omnes nostri divini patres errata correxerunt, & quæ rupta & conscissa erant, connexuerunt.

Prov. 27.

Isai 60. secundum 70.

Cant. 4.

Quo-

ANNO CHRISTI 787.

Quoniam autem catholica ecclesia hac traditione exclarata est, ipsi ab ea avulsi videntur eam totam ut errantem condemnavisse. Horrendum est talia loqui, & condemnatio, omnino tacere. Perit enim illis in Christum confessio vera, & omnium rerum corruptela universa invasit. Sed absint hæc, frustra * a nobis dicta * sunt. Illi enim hinc illinc se abducentes, nusquam consistunt. Venerandarum imag num picura multis retro annis in ecclesia catholica & venerandis templis publicata fuit, hanc sancti patres & tradiderunt, & universus Christianorum cœtus recepit: ab hoc isti non solum exciderunt, sed & gravissime & horribilissime clamor anathematis illorum, Sodomitarum & Gomorrhæorum more, omnia implevit, unde peccatum illorum valde ampliatum est. Et quis poterit amplius sustinere insaniæ immensitatem, & satyricorum tumultuum larvationes? Utinam cognovissent veritatem: omnibus enim pietatis cultoribus manifestum est, quod quemadmodum per scripta, quæ sanctorum passiones nobis ad memoriam reducunt, ad similia imitanda excitamur: ita quoque per imaginum picturas certamina illorum aspicientes, in recordationem virilitatis & divinæ vitæ pervenimus. Deinde recta animi sententia loquantur.

* Ita Graece non est ante fruſtra, & reduudat. H * Lat.

Genes. 19.

GREGORIUS.

Decima septima.

Si quis non confitetur omnes, qui a sæculo hucusque & ante legem, & in lege, & in gratia a Deo dicti fuerunt, sanctos venerandos esse coram Deo & anima & corpore, et horum intercessiones non petierit, utpote qui libertatem apud Deum habeant pro mundo secundum ecclesiasticam traditionem intervenire, anathema.

EPIPHANIUS.

Cum ecclesiasticam traditionem dicebant, debebant utique apposuisse: Si quis imaginum picturas non recipit, anathema sit. Perquam vetusta enim traditio ecclesiæ catholicæ veraciter habetur, & recte nobis in recordationem prototyporum decreta. Sed hanc retpuentes impudentiam, tane ejusmodi imitationem damnabilem ecclesiæ catholicæ annunciant, dicentes: *Vias tuas scire recusavimus*. Unde & post hanc illorum editionem, & intercessionum Deo acceptabilium consuetudinem rejecerunt, expungentes eam ex hoc illorum scripto. Atque hoc omnes novere. Hunc namque morem habent hæretici, quoties uno verbo pietatem contempserint, & a veritatis via aberraverint, in multos & varios errores labi: uniformis enim res veritas, mendacium autem in varia distrahitur. Ariani enim Deum Verbum creaturam dicentes, post hanc illorum blasphemiam impiam, * ex anima illum hominem factum nugati sunt. Eutyches quoque miser, unam in dispensatione Christi naturam asserens, divinorem carnem illum assumpsisse, neque nostræ humanæ consubstantialem, effingit. Simili modo & hujus hæreseos præsides illos imitati agunt: nam vaniloquentiæ & malitiæ non videntes finem & satietatem, vicina quoque mala ad se trahunt. Et verbula quædam sanctis patribus contentanea dicunt, sed hypocrisi tandem veritatem simulant: quare intersunt.

Jerem. 22.

* Pro fortasse, il.

GREGORIUS.

ACTIO VI REFUTAT. PARS VI.

Decima octava.

Si quis non confitetur resurrectionem mortuorum, judicium, et pro merito cujusque secundum justam Dei liberam retributionem, neque finem esse punitionis, neque regni cœlestis, quæ est in Deo voluptas et delectatio: non enim est regnum Dei esca & potus: *sed secundum divinum apostolum*, justitia, pax, & gaudium in Spiritu sancto, *anathema*.

Rom. 14.

EPIPHANIUS.

Hæc est principium veræ nostræ fidei sanctorum apostolorum & divinorum patrum certa sententia, & catholicæ ecclesiæ unica confessio at quæ sequitur, illis propria est, ignorantia & ruditate plena, sic strepens.

GREGORIUS.

Decima nona.

Si quis hanc nostram sacram universalem septimam synodum non receperit, sed eam quocumque modo calumniatus fuerit, et cum falsificatione omnia, quæ in ea definita sunt doctrina a Deo offlata, non amplexus fuerit, anathema illi sit a Patre et Filio et sancto Spiritu, et a septem sanctis universalibus synodis.

EPIPHANIUS.

Defectio a veritate, mentis & animi excæcatio est. Hæc enim illorum sententia, plena omni impietate, insciam & omnem insaniam secum affert: non enim docti sunt, nisi in ruditate: nam seipsos septimam synodum vocant, & tamen anathematismos suos ita conficiunt, quasi a septima aliqua alia synodo essent antea notati. Sic enim dicunt: Anathema sit a septem sanctis universalibus synodis. Quare non magis ridiculi sunt ob insciam, quam miserabiles ob impietatem. Veritatem enim relinquentes, & extra regiam & militarem viam ambulantes, in foveas & rupes præcipitarunt: & recte illis ob id proverbialis sententia acclamatur: Alcæ * propriæ agricolationis erraverunt, & congregaverunt manibus sterilitatem: quapropter sagittas illorum veneno imbutas, & arcus intentos, quos contra ecclesiam extenderant, amatores veritatis & justitiæ inquisitores in corda illorum detorserunt. Et David in * spiritu melodia psallentem arripiunt. Lacum aperuerunt hujus novæ improbitatis auctores, & effoderunt eum; inciderunt in foveam quam fecerunt. Perversus est labor eorum: & injustitia eorum peribit. *Dicunt* enim *dulce amarum, & amarum dulce*. Statuunt tenebras esse lumen, & lumen tenebras esse dicunt.

* In editis agri sui Prov. 9.

* f. fabrefactum.

Psalm. 7.

Isai. 5.

GREGORIUS.

His a nobis cum omni diligentia & industria decretis, definimus nullam aliam fidem præter hanc asserendam, aut conscribendam, aut componendam, aut docendam. Qui secus facere ausint, docendo scilicet aliam fidem, aut asserendo, aut tradendo illis qui ex quacumque hæresi ad cognitionem veritatis redeunt, aut quocumque novam ali-

quam

Digitized by Google

ACTIO VI REFUTAT. PARS VI.

quam vanitatem, aut verborum inventionem, ad destructionem eorum quæ a nobis determinata sunt, afferunt, si episcopi fuerint aut clerici, ab episcopatu & clericatu deponantur: si vero monachi aut laici extiterint, anathemate deterrentur.

EPIPHANIUS.

Hæc bubulci isti & indocti a sanctis patribus nostris suffurati sunt, & tamquam propria sibi adscripserunt, quamobrem vanus & otiosus est illorum sermo, nec relpontione dignus.

GREGORIUS.

Divinissimi imperatores Constantinus & Leo dixerunt: Dicat nunc sancta & universalis synodus, num ea quæ nunc recta est definitio, ab omnibus sanctissimis episcopis collaudetur.

Sancta synodus exclamavit: Omnes sic credimus; omnes idem sapimus; omnes approbanda volentes subscripsimus: omnes orthodoxe credimus; omnes intellectualiter intellectualem divinitatem colimus, adoramus: hæc est fides apostolorum, hæc est fides patrum, hæc est fides orthodoxorum. Sic omnes latriam exhibentes adorant. Multos annos imperatorum. Illuminatores pacis Domine custodi, piam vitam Domine da eis. Leoni & Constantino perpetua memoria. Vos estis pax orbis terrarum. Custodiat vos fides vestra. Christum honorate, ipse vos servabit. Orthodoxam fidem vos stabiliviftis: piam vitam Domine da eis. Absit invidia a regno ipsorum. Deus custodiat robur eorum. Dominus imperium illorum pacificabit: vestra vita, vita orthodoxorum. Rex cælestis, reges terrenos custodi: per vos universalis ecclesia pacificabitur. Vos estis faces orthodoxæ: faces orthodoxæ fidei Domine custodi. Perpetua memoria Constantino & Leoni, Constantino novo pissimo imperatori multi anni. Orthodoxum ab ipsis majoribus Domine custodi: vitam piam Domine da illi. Absit ab imperio illius invidia: multi anni pissimæ Augustæ, piam orthodoxam Domine custodi. Absit ab imperio vestro invidia. Vos inconfusam Christi dispensationem probe dijudicastis. Vos individuum duarum Christi naturarum stabilimentum prædicastis. Sacratum sex synodorum universalium logmata confirmastis. Omnem idololatriam obscuratis. Doctores ejusmodi erroris vos triumphastis. Vos eos qui contraria statuunt, notastis.

EPIPHANIUS.

Quæ consueverunt imperatoribus acclamari proferentes, & animam habentes extra mendacii flagrantem, ex ipsa diaboli intidiatione loquuntur, dicentes: Omnem idololatriam vos obscurastis. Utinam aures nostræ essent obturatæ, ne cogeremur hanc corruptricem animarum vocem exaudire: *Ne intenderis mulieri meretrici*, inquit Parœmiasta. Salutarem enim dispensationis rationem contaminare volentes, omnes blasphemiæ angulos perscrutati sunt. Quid autem ad hanc tristem rabiem dicam aliud, quam quod per Spiritum sanctum regius propheta David locutus est: *Venenum aspidum sub labiis eorum, sepulcrum apertum guttur eorum, & linguis suis dolose agunt?* Unde & a consiliis suis exciderunt, judicati ab eo qui nos liberavit a cultu idolorum, Christo Deo nostro. Ipse enim homo perfectus ob nostram salutem dignatus fieri, omnem idololatriam obscuravit; inquit enim per propheram: *Ecce dies veniunt, & nomina idolorum a terra delebo, & non amplius erit illorum memoria.* Clarum est, prophetiam in ipsum dirigi, & non, ut illi ajunt, in potentiam & robur imperatorum. Defectionis enim signum est hanc gratiam & donationem aliis tribuere præter Christum. Clamant Christiani, ex magniloquo Isaia hauricntes: *Non legatus, non angelus, sed ipse Dominus servavit nos.* Si vero (ut ipsi ajunt) conventus episcoporum, & robur imperatorum nos ab idolis liberavit: genus humanum a veritate fallitur: nam cum ab errore idolorum Jesus Christus Dominus Deus noster nos liberavit, quomodo poterunt gloriari & jactare a se idipsum factum? O insanam jactantiam! nam a veritate deficientes, & animo & mente excæcati sunt: & propriis imaginationibus & opinationibus adulatione imbuti, in mille errores lapsi sunt. Et ea quæ apta & convenientia regibus acclamari encomia solita sunt, a Christo abstulerunt, & imperatoribus assignarunt. Quod sane impium est & blasphemum valde. Debebant potius virilia illorum facta proclamare, debebant ab hostibus victorias procedere. Item barbarorum casus & excidia, quæ a multis in tabulis & imaginibus ob id suspenduntur, quo posteros illorum ad similia imitanda excitent. Debebant item prædicare, quot subegerint sibi inimicos, consilia, trophæa, mundi gubernationem, politicas constitutiones, civitatum emendationes. Hæ sunt imperatoribus convenientes acclamationes & laudes, quæ omnes subditos ad benevolentiam trahunt. Linguas autem suas adhuc veneno habentes imbutas, & spirantes iras & sycophantias, in obscuro nostris te rectos & probos de gradu dejicere posse opinantes, sic dicunt.

GREGORIUS.

Germani, Georgii, & Manzuris sententiam minus rectam vos dispulistis. Germano bilingui & animo duplici adoratori lignorum, anathema. Georgio consentienti illi, & falsario paternorum dogmatum, anathema. Manzuri ignominioso & Saracenico, anathema. Iconolatræ & falsigrapho Manzuri, anathema. Doctori impietatis & perverso interpreti divinæ scripturæ Manzuri, anathema. Trinitas hos tres abstulit.

EPIPHANIUS.

Dicamus ad hæc propheticum verbum, *Facies meretricis facta est tibi, depudutisti apud omnes qui te viderunt.* Nam hæ in sua convicia & contumelias & turpitudinem se exornantes, qui honeste & probe vivunt, subsannant. Peccatoribus enim pietas est abominatio. Ita & isti labiis præditi dolosis, contra justos gannium iniquitatem. Sed Deus illos in abdito vultus sui abscondit, & a conturbatione horum protexit illos, a contentione linguarum liberavit eos. Nam ut faces in ecclesia resplenduerunt, habentes verbum vitæ. Germanus enim in literis sacris eruditus fuit, & veluti Samuel a puero Deo dedicatus, divinis patribus semper adhæsit: quare dialogis illius, qui per totum terrarum orbem evulgati sunt, par est acquiescere: *Altitudo* enim *Dei in ore illius & enses ancipites in manibus illius*, scindentes eos qui ecclesiasticæ traditioni adversantur.

Geor-

ANNO CHRISTI 787.

Georgius autem, cui patria Cyprus, civiliter in hac vita degens, Christum Deum, qui nobis suam dispensationem delcripsit reliquit, imitatus, non fuit contentiosus, non clamosus, non calumniator, non retaliator conviciorum: ab aliis vexatus, non minabatur: qui illum ad maxillam verberabat, exhibebat huic confestim & alteram: qui cogebat eum ad milliarii unius iter, adjecit duplum. Jugum Dei a juventute portavit, optimum ratus, secundum propheta, sedere in solitudine. Joannes vero, qui ab illis Manzur contumeliose nominatur, cunctis relictis cum Matthæo apostolo, Christum secutus est, longe majores divitias, quam sunt Arabicæ, existimans contumeliam pro Christo. Maluitque simul cum populo Christi affligi, quam temporariam in peccato voluptatem. Ipse igitur cruce sua sublata pro Christo, Christique caris, Deum secutus est, & ex oriente per Christum tuba cecinit, non arbitratus ferendam, quæ in alienos effundebatur regione, vaniloquentiam, & eum qui contra Dei catholicam ecclesiam instructus est, apparatum rabiosamque insaniam: sed hanc triumphans, ubique adhortatorie & consolabiliter totam vitam duxit. In ecclesiis enim veterem consuetudinem diligenter servandam novit. Pacificam quoque illarum constitutionem & statum, quem Dominus etiam discipulis in signum quo cognoscerentur, quod sui essent discipuli, dedit, dicens: *Pacem meam relinquo vobis*: conservare & roborare studuit. Hos igitur venerabiles & dignos fide viros in ecclesia catholica probatos, illorum seditiosa sycophantia ferre non potest: ita per crassam ignorantiam exacuerunt turpiter propriam linguam. Germanum sacerdotem Dei, ancipiti animo hominem & ligni cultorem, similiter & Georgium & Manzurem appellaverunt. Nemo enim eorum qui in honore sunt, fratrem qui in una fide secum vivit, ita blaspheme alloqui solet. Hebræi autem & Agareni, & alii item infideles, ejusmodi convicia & maledicta in divinam crucem & venerandas imagines, item in ipsos Christianos, conjicere solent. Christiani enim non solent se invicem (ut dixi) hujusmodi convitiis proscindere. Hi autem sugrevi a veritate & ecclesiasticis decretis, tradiderunt se falsis accusationibus & conviciis, neque aliud quidquam convehunt, quam plaustra maledictionum & accusationum contra Christianos, eorumque pontifices & sacerdotes, quasi hi reliquerint scilicet Deum viventem & verum, & imaginibus culturam exhibuerint: tacti procul dubio conviciatores, contumeliatores, loquentes sine judicio, & in verbis peccantes. Quis autem timentium Deum, non propter hanc eorum impietatem in maximum rium effundatur, aut potius luctum tristem non assumit? Quoniam (ut ait divinus apostolus) malorum investigatores sunt, & suas nugas valere affirmarunt, quas tamen per gratiam Dei satis ex falsis illorum sententiis & decretis retulimus, & hæresibus antiquis eorum nuperam vaniloquentiam recte annumeravimus, abscindentes eam gladio spiritus. Age autem, quo moraliter auditorum animos præparemus, apud intelligentes, & qui recta discernere noverunt, & veritatem amant, singula explicemus.

Prov. 3.

Joan. 14.

ACTIO VI REFUTAT. PARS VI.

QUANTOPERE IN ECCLESIA utiles sint imagines, quæ historias veteris & novi instrumenti repræsentant, brevis demonstratio.

SAncta Dei catholica ecclesia ad pœnitentiam & cognitionem observationis mandatorum Dei omnes nostros tenius trahit, & ad gloriam Dei cognoscendam studet nos deducere, non modo per auditum, sed & per visum, morum correctionem moliri cupiens: quare ea quæ acta sunt, omnium oculis optat etiam esse conspicua. Cum enim ex avaritia & habendi studio aliquem rapit, Matthæum ex teloneo apostolum illi indicat, qui relicta avaritiæ insania, Christum secutus est. Eodem modo Zacchæum ascendentem in sycomorum arborem, & Christum desiderantem videre, & comparantem fore ut dimidietatem bonorum suorum det pauperibus: & si quem defraudasset, ut reddat illi quadruplum. Ita imaginum picturarum jugis contemplatio, continuo memoriam exercet, ne iterum recurratur ad proprium vomitum. Si quem autem amore meretricio detentum rapere cupit, casti Joseph imaginem proponit, qui adulterium execratus, & temperantia * illam vincens: atque hoc ipsum factum, in imagine repræsentatum, amatores hujus veritatis multum confirmat. Rursus alibi beatam Susannam continentia exornatam exhibet extentis manibus auxilium ex alto invocantem, Danielemque præsidentem judicem, eruentem eam e manibus improbum sacerdotum. Ipsa autem pictura, ad recordationem temperantis & continentis vitæ facit. Rapere vult aliquem luxuriosum, mollibusque vestimentis indutum, & non eroganiem in pauperes, quæ posset ab illis pretiosis vestibus sumere, & a sua delicata vita? Joannem huic pilis camelorum indutum, edentem silvestre mel, & digito Christum, qui tuffert peccata mundi, indicantem exhibet. His adjungit Basilium magnum, & cum eo solitariorum jejunantiumque, corporibus in terram stratis, multitudinem. Sed satis sit horum paucorum mentionem fecisse: reliqua auditoribus investiganda relinquo. Habemus etenim totam evangelicam narrationem depictam, & in recordationem divinorum nos ducentem, gaudioque nos implentem. Hæc enim cum nobis ob oculos fuerint posita, corda illorum qui timent Deum, exultant, florent vultus, anima contristata in voluptatem transformatur. Et cum divino patre David psallit: *Recordatus sum Dei, & exultavi*. Itaque semper per eam Dei recordari possumus: nam cit cum lectio in sacratis templis non pronuncietur, imaginum autem apparatus, & mane, & meridie, & vespere in his fixus, aliorum veritatem nobis narrat & annunciat. Traditionem itaque ecclesiæ recipiamus, legislationem ejusdem veneremur, ne flocci pendamus piam & divinam consuetudinem, in vetera & prisca judicia ne simus curiosi. Omne enim quod in recordationem Dei erigitur, acceptum illi esse constat. Qui autem se excludunt ab illa traditione, quam acceptarunt, quicumque germani in ecclesia catholica filii fuerant, an non sunt nothi & minime legitimi? An nondum sentimus probam & laudabilem esse imaginum erectionem? an non sentimus spiritualiter nos per eas referri ad prototyporum recordationem?

Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5. Luc. 19.

Gen. 39.

* f. illud vitæ.

Dan. 13.

Matth. 3. & Marc. 1. Joan. 1.

Psal. 76.

Digitized by Google

ACTIO VI REFUTAT. PARS VI.

nem? Sane sentimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, salutatione & veneratione, debitamque adorationem illis dare debemus. Sive igitur placebit salutationem, sive adorationem appellare, idem profecto erit, modo sciamus excludi latriam. Hæc enim est alia a simplici adoratione, ut alibi sæpe est ostensum. Qui autem est adoraturus venerandam imaginis picturam, si dignus est, accedat: si indignus sit, purgetur, deinde accedat. Non autem in seditione satanica aut timiditate suspicionis occasionem malignæ habeat, quod scilicet latriam sit illi exhibiturus. Absit ista suspicio: Dei enim impugnatores & vaniloqui, serpentem imitantes, hæc lingua impudica dicunt. Serpens enim ad mulierem veniens, stridens mendacia loquebatur. Quid est quod dixit Deus: *Ab omni ligno paradisi* * *comedes*; *a ligno autem quod est in medio paradisi, ne comedatis ab illo*? Sic & hi mentes muliebres decipiunt, dicentes: Quod si quis adoraverit imaginem Domini, aut intemeratæ deiparæ dominæ nostræ, aut sanctorum angelorum, aut alicujus e sanctis, is in spiritu latriam illi exhibet. Cavete ne decipiamini oratione istorum. Cavete ne dolosa labia vos seducant. Admonitio & transgressio diaboli hæc est. Gregorius ille theologus ejusmodi cogitata subvertit, adhortatus nos omnes ad Bethlehem venerationem, ad præsepis adorationem. Cum illo gloriosus Maximus, cujus laus in omnibus ecclesiis, quando cum quibusdam de ecclesiasticis negotiis agebat, divinam figuram venerabilis crucis, item sacrum evangelium & venerandam imaginem jussit in medium adduci, voluitque ut in confirmationem actorum oscularentur ab omnibus. Qui vero ab immortalitate nomen habet, Athanasius, clarissime nobis in epistola ad Marcellinum, quam præposuit libro interpretationum psalmorum, differit, sic dicens: Librum psalmorum aliquis assumens, prophetias de Salvatore continuo, ut in aliis scripturis, admiratus, & adorans enarrat. Vides quomodo admirandus Pater noster prophetias adorandas esse jubet. Quod si autem pium est eas adorare, quanto magis exitus propheticarum declarationum in imagine videntes, necessario adorabimus? Habet enim propheta: *Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium*. Hanc igitur prophetiam nos in imagine videntes, nempe virginem in ulnis habentem quem peperit, quomodo non poterimus adorare & salutare. Quis tam indoctus, qui audebit differre salutationem? Dignos igitur nos faciamus adoratione, ne indigne aggressi, pœnam * Ozan incurramus. Hic enim arcam Domini nutantem attingens, eadem hora interiit, cum indigne ad eam appropinquaret: quamquam & ipsa ex diversis figuris esset variata, & ex lignis constructa, quemadmodum imaginum materia est. Qui vero dicunt, sufficere usum imaginum ad memoriam solum, non vero ad salutationem eas habendas, illud quidem recipientes, hoc vero recusantes, semiprobi, quadamtenus & falsoveri, ut ita dicam, deprehenduntur, altera quidem parte veritatem confitentes, ex altera vero perverse agentes. O insignem quoque horum insaniam! Igitur qui accusatores sunt veritatis & orthodoxæ fidei, nunc consonos nos habituri sunt? & in reprobatione ecclesiasticarum traditionum accusabimur, veniamque postulabimus? In omnibus his præ-

Gen. 3. * L. comedetis

Nazian. in orat. de anti-vit. Christi, non longe a fine.

Isa. 7.

2. Reg. 6. * Oza

ANNO CHRISTI 787.

cepta servemus: in mandatis, propheticam vocem auribus percipientes ambulemus: hæc ita dicit: *Si annunciatum fuerit tibi, o homo, bonum aliud, quam Dominus a te requirit, aut* Mich. 6. *quam facere judicium, & diligere misericordiam, & paratum esse ambulare cum Domino Deo tuo, huic non acquiescas*. His itaque animum applicemus, linguam refrænemus, quo a mendacio, convicio & turpiloquentia discedat. Oculum contineamus, ventrem disciplinemus, in psalmodiis & precationibus fortes simus. In omnibus quæ a Deo nobis largita sunt, gratias agamus. Juramentis non insistamus, sed vocem Domini audiamus, dicentis: *Ego dico vobis, ne jurate*. Inanem gloriam sub pedibus Matth. 5. calcemus. Maximum bonorum omnium misericordiam & dilectionem amplectamur, & hanc timori Dei conjunctam: nam dilectio quæ est sine timore Dei, reproba est. Quis & Josaphat amabatur ab Achab, sed audivit: Si cum peccatore amicitiam inieris, si exoso a Deo suppetias tuleris. Igitur cum timore Dei omnia agamus, postulantes intercessiones incontaminatæ deiparæ & semper Virginis dominæ nostræ Mariæ; item sanctorum angelorum, omniumque sanctorum: salutantes & venerandas illorum reliquias, ut nos sanctitudinis eorum fiamus participes. Sic enim reddemur perfecti in omne opus bonum, in Christo Jesu Domino nostro, quem decet gloria, potentia, & superadoratio sive latria, cum Patre & sancto Spiritu, nunc & in sæculorum sæcula.

2. Par. 19.

ACTIO SEPTIMA,
EADEMQUE ULTIMA.

IN nomine Domini & dominatoris nostri Jesu Christi veri Dei nostri, regnantibus piissimis & Christum amantibus dominis Constantino & Irene religiosa ejus matre, anno octavo consulatus eorum, tertio Idus Octobris, indictione undecima, conveniente sancta & universali synodo, juxta divinam gratiam & pium imperatorum a Deo electorum decretum, congregata in Nicæa splendida metropoli Bithyniæ provinciæ, hoc est, Petro religiosissimo protopresbytero sanctissimæ Romanæ ecclesiæ sancti Petri apostoli, & Petro religiosissimo presbytero, monacho & præside venerandæ mansionis sancti Sabæ, agentibus vicem apostolicæ sedis beatissimi & sanctissimi episcopi veteris Romæ.

Tarasio sanctissimo archiepiscopo almæ Constantinopoleos * novæ.

* *f.* novæ Romæ.

Joanne & Thoma religiosissimis presbyteris & monachis, agentibus vicem sedium apostolicarum orientis diœcesis.

Agapio sanctissimo episcopo Cæsareæ Cappadociæ.

Joanne sanctissimo episcopo Ephesi.

Constantino sanctissimo episcopo Constantiæ, quæ est in Cypro.

Basilio sanctissimo episcopo Ancyræ, quæ est in Galatia.

Nicolao sanctissimo episcopo Cyzici.

Euthymio sanctissimo episcopo Sardensium.

Petro sanctissimo episcopo Nicomediæ.

Elia sanctissimo episcopo Cretæ.

Hypatio sanctissimo episcopo Nicææ.

Theophilo sanctissimo episcopo Thessalonicæ.

Stauracio sanctissimo episcopo Chalcedonis.

Leonte religiosissimo presbytero, & vices agente metropoleos Sidæ.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

Epiphanio religiosissimo diacono, vices agente Sardiniæ.
Nicephoro sanctissimo episcopo Dyrrachii.
Nicolao religiosissimo presbytero, præside & vices agente metropoleos Tyaneusium.
Daniel sanctissimo episcopo * Amasiæ. * Amaseæ.
Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Moccsi.
Constantino sanctissimo episcopo Gangrorum.
Niceta sanctissimo episcopo Claudiopoleos.
Gregorio sanctissimo episcopo Neocæsareæ.
Gregorio sanctissimo episcopo Pissinunton.
Theodoro sanctissimo episcopo Myron.
Eustathio sanctissimo episcopo Laodiceæ.
Michaele sanctissimo episcopo Synnadon.
Georgio sanctissimo episcopo Antiochiæ, quæ B est Pisidiæ.
Theophylacto religiosissimo diacono, & vices agente sanctissimi episcopi Cariæ.
Leonte sanctissimo episcopo Iconii.
Anastasio sanctissimo episcopo Nicopoleos veteris Epiri.
Constantino sanctissimo episcopo Perges.
Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Tyanopoleos.
Leonte sanctissimo episcopo Rhodi.
Christophoro sanctissimo episcopo Phasidos.
Manuele sanctissimo episcopo Hadrianopoleos Thraciæ.
Nicolao sanctissimo episcopo Hierapoleos.
Basilio sanctissimo episcopo Sylæi. C
Theophylacto sanctissimo episcopo Euchaiton.
Cyrillo venerabili monacho ex persona Gothiæ.
Theodoro sanctissimo episcopo Seleuciæ.
Stephano sanctissimo episcopo Sugdaon.
Antonio venerabili monacho, & vices agente Smyrnæ.
Constantino sanctissimo episcopo Rhegii.
Joanne venerabili monacho ex persona Patrarum.
Theodoro sanctissimo episcopo Catanes.
* Tauromen. Joanne sanctissimo episcopo * Tauromenii.
* Messan. Gaudioso sanctissimo episcopo * Messenæ.
Theodoro sanctissimo episcopo Panormi. D
Stephano sanctissimo episcopo Bibonum.
* Leontinæ. Constantino sanctissimo episcopo * Leontinæ.
* Trocalor. Joanne sanctissimo episcopo * Trocalon.
Theodoro sanctissimo episcopo Taurianes.
Christophoro sanctissimo episcopo sanctæ Cyriacæ.
Basilio sanctissimo episcopo Carines.
Theophane sanctissimo episcopo Lilybæi.
Theodoro sanctissimo episcopo Tropiæorum.
Sergio sanctissimo episcopo Nicoteron.
Theodoro sanctissimo episcopo Byzies.
Mauriano sanctissimo episcopo Pompejopoleos.
Joanne sanctissimo episcopo Salonitiæ.
Eustathio sanctissimo episcopo Apameæ, quæ E est in Bithynia.
Petro sanctissimo episcopo Germiorum.
Joanne sanctissimo episcopo Arcadiopoleos.
Constantino religiosissimo presbytero, ex persona Nicopoleos Armeniæ secundæ.
Sisinnio sanctissimo episcopo Parii.
Epiphanio sanctissimo episcopo Mileti.
Niceta sanctissimo episcopo Proconnesi.
Joanne religiosissimo presbytero, vices agente Coloniæ.
Eustratio sanctissimo episcopo Methymnæ.
Leonte sanctissimo episcopo Chii.

Ursо sanctissimo episcopo ecclesiæ Baritianorum.
Joanne sanctissimo episcopo Apron.
Theophylacto sanctissimo episcopo Cyselon.
Laurentio sanctissimo episcopo ecclesiæ Apsetianorum.
Leonte sanctissimo episcopo Carpathi.
Eustathio sanctissimo episcopo Troadis.
Cyriaco sanctissimo episcopo Driziparorum.
Leonte sanctissimo episcopo Mesembriæ.
Gregorio sanctissimo episcopo Derci.
Theodoro sanctissimo episcopo Geracleæ.
Theodosio sanctissimo episcopo Amorii.
Joanne sanctissimo episcopo Nyssæ.
Georgio sanctissimo episcopo Thermarum * Babæ. Basizarum.
Georgio sanctissimo episcopo Camulianorum.
Soterico sanctissimo episcopo * Cisicison. * Cicesen.
Theophylacto sanctissimo episcopo Hypæpon.
Damiano sanctissimo episcopo Mitylenæ.
Theophylacto sanctissimo episcopo Trallium.
Constantino sanctissimo episcopo Mastauron.
Ignatio sanctissimo episcopo Prienes.
Georgio sanctissimo episcopo Briulon.
Constantino religiosissimo presbytero, vicem agente * Agaes. * Ægeæ.
Theodosio sanctissimo episcopo Nyssæ alterius. * Ægæ.
Basilio sanctissimo episcopo Magnesiæ.
Basilio sanctissimo episcopo Mæandri.
Saba sanctissimo episcopo * Ancon Thraciæ. * Ægonum
Nicephoro religiosissimo presbytero ex persona Gargarorum.
Gregorio sanctissimo episcopo Palæopoleos.
Theophane sanctissimo episcopo Caloes.
Leonte sanctissimo episcopo Algizon.
Nicodemo sanctissimo episcopo Eugazon.
Lycasto sanctissimo episcopo Bareton.
Theognio religiosissimo presbytero vices agente Sion.
Thoma sanctissimo episcopo Lebedi.
Stratonico sanctissimo episcopo Cumarum.
Eustathio sanctissimo episcopo Erytheon.
* Theophilo sanctissimo episcopo * Tymnon. * Theophylacto * Cymes.
Cosma sanctissimo episcopo Myrrhines. * Pro Temen. Hard.
Olbiano sanctissimo episcopo Eleæ.
Pardo sanctissimo episcopo Pitanes.
Basilio sanctissimo episcopo Pergami.
Basilio sanctissimo episcopo * Atramyton. * Adramyttæ.
Mariano sanctissimo episcopo Antandri.
Joanne sanctissimo episcopo Atti.
Leonte sanctissimo episcopo Phoceæ.
Joanne sanctissimo episcopo Rhædesti.
Joanne sanctissimo episcopo Panii.
Melchisedec sanctissimo episcopo Calliopoleos.
Theophylacto sanctissimo episcopo Chariupoleos.
Leonida sanctissimo episcopo Madyti.
Sisinnio sanctissimo episcopo * Tzuruli. * f. Tzurul. * Trazuli.
Thoma sanctissimo episcopo Daoni.
Gregorio sanctissimo episcopo Theodoropoleos.
Sisinnio sanctissimo episcopo * Colchidos. * Supra Halicidor. Hard.
Beniamin sanctissimo episcopo Lizicon.
Joanne sanctissimo episcopo Bryleos.
* Spyridone sanctissimo episcopo Paleæ sive Cythron. * Spyridonis.
Eustathio sanctissimo episcopo Solorum.
Theodoro sanctissimo episcopo Cytii. * Themisonion.
Georgio sanctissimo episcopo * Trimithunton. * Pro Amathuntos. Hard.
Alexandro sanctissimo episcopo * Trimithunton alterius Badenæ.

Con-

Digitized by Google

ACTIO VI.

Constantino sanctissimo episcopo Heliopoleos.

* Syncelio

* Synnesio sanctissimo episcopo Tabiæ.

Theophilo sanctissimo episcopo Anastasiopoleos.

* Amyal.

Leonte sanctissimo episcopo * Amazi.

Petro sanctissimo episcopo Aspones.

Anthimo sanctissimo episcopo Berinopoleos.

Michaele sanctissimo episcopo Melitupoleos.

Silimnio sanctissimo episcopo Hadrianes.

Theodoro sanctissimo episcopo Dermes.

Basilio sanctissimo episcopo Hadriani.

Leonte sanctissimo episcopo Pæmanimon.

Simeone sanctissimo episcopo Oces.

Strategio sanctissimo episcopo Dardanes.

Joanne sanctissimo episcopo Lampsaci.

Theodoro sanctissimo episcopo Palæon.

Leonte sanctissimo episcopo Troados.

Theodoro sanctissimo episcopo Abydi.

Niceta sanctissimo episcopo Ilii.

Anastasio sanctissimo episcopo Tripoleos.

Leonte sanctissimo episcopo Traculon.

Stephano sanctissimo episcopo Salon.

Joanne sanctissimo episcopo Gabalon.

Isaia religiosissimo presbytero, & vices agente Thyatiron.

Stephano sanctissimo episcopo Silandi.

Nicolao sanctissimo episcopo Pericommatos.

Joanne sanctissimo episcopo Sethon.

* Arsaon.

Constantino sanctissimo episcopo * Arrasi.

Theophane sanctissimo episcopo Meoniæ.

Michaele sanctissimo episcopo Stratonicex.

Gregorio sanctissimo episcopo Gordi.

Joanne sanctissimo episcopo Daldes.

Eustathio sanctissimo episcopo Hyrcanes.

Joseph sanctissimo episcopo Attaliæ.

Theopisto sanctissimo episcopo Hermocapylon.

Zacharia sanctissimo episcopo Hierocæsareæ.

Michaele sanctissimo episcopo Cerason.

David sanctissimo episcopo Helenupoleos.

Cyrone sanctissimo episcopo Lophi.

Basilio religiosissimo presbytero, & vices agente episcopi * Dascyli.

* Dascyla.

Theophylacto sanctissimo episcopo Apolloniados.

Constantino sanctissimo episcopo Cæsareæ, quæ est Bithyniæ.

Georgio sanctissimo episcopo Basilinopoleos.

Leonte sanctissimo episcopo Neocæsareæ, Thraciæ, aut Arilles.

Nicephoro sanctissimo episcopo Adranes.

Theodoro sanctissimo episcopo Pruses.

Epiphanio sanctissimo episcopo Lampes.

Theodoro sanctissimo episcopo Heracleopoleos.

Anastasio sanctissimo episcopo Gnosi.

Mentone sanctissimo episcopo Cydonii.

Leontio sanctissimo episcopo Cytami.

Theodoro sanctissimo episcopo Subriton.

Leonte sanctissimo episcopo Phanicon.

Joanne sanctissimo episcopo Arcadiæ.

Epiphanio sanctissimo episcopo Eleutherio.

Photino sanctissimo episcopo Cantani.

Sidonio sanctissimo episcopo Chersonesi.

Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Cephaleniæ.

Philippo sanctissimo episcopo Cercyron.

Antonio sanctissimo episcopo Trœzenes.

Petro sanctissimo episcopo Monembasiæ.

Gabriele sanctissimo episcopo Ægines.

Leonte sanctissimo episcopo Porthmi.

Philippo sanctissimo episcopo Horei.

Leonte sanctissimo episcopo Zacynthi.

Leonte sanctissimo episcopo Linoes.

Niceta sanctissimo episcopo Meles.

Neophyto sanctissimo episcopo Gordoserbon.

Joanne sanctissimo episcopo Erennon.

Leonte sanctissimo episcopo Alpendi.

Constantino sanctissimo episcopo Zelorum.

Gregorio sanctissimo episcopo Sinopes.

Mariano venerabili diacono vices agente * Antrapon.

* Pro Andropon. Hard.

Georgio sanctissimo episcopo * Amastris.

* Amastridis.

Heraclio sanctissimo episcopo * Inopoleos.

* Junopoleos.

Niceta sanctissimo episcopo Dadybon.

Theophane sanctissimo episcopo Soron.

Joanne sanctissimo episcopo Heracleæ Ponti.

Theophilo sanctissimo episcopo Plusiados.

Constantino sanctissimo episcopo Cratini.

Niceta sanctissimo episcopo Hadrianopoleos.

Niceta sanctissimo episcopo Rhœzei.

Constantino sanctissimo episcopo Polemonii.

Theodoro sanctissimo episcopo Cormanon.

Joanne sanctissimo episcopo Ceratunton.

Nicephoro sanctissimo episcopo Clanei.

Leonte sanctissimo episcopo Troncadon.

Joanne venerabili diacono ex persona * Phasilidos.

* Passelide.

Theodoro sanctissimo episcopo Pinaron.

Stephano sanctissimo episcopo Cauni.

Anatasio sanctissimo episcopo Pataron.

Georgio sanctissimo episcopo Nisæi.

Constantino sanctissimo episcopo * Candibon.

* Candybon.

Leonte sanctissimo episcopo Corydalon.

Nicodemo sanctissimo episcopo Dydimorum.

Leonte sanctissimo episcopo Limyron.

Constantino sanctissimo episcopo Tlon.

Petro venerabili diacono ex persona Orycandon.

Stephano sanctissimo episcopo * Anaxi.

Georgio sanctissimo episcopo * Hymandi.

Constantino sanctissimo episcopo * Cobon.

Stauracio sanctissimo episcopo Zenopoleos.

Gregorio sanctissimo episcopo Cybires.

Basilio sanctissimo episcopo Tabon.

Dorotheo sanctissimo episcopo Neapoleos.

Constantino sanctissimo episcopo Alabandon.

David sanctissimo episcopo Jati.

Gregorio sanctissimo episcopo Milasi.

Sergio sanctissimo episcopo Bargylii.

Gregorio sanctissimo episcopo Latmi.

Joanne sanctissimo episcopo Myndi.

Stauracio sanctissimo episcopo Stadiæ.

Gregorio sanctissimo episcopo Stratonicex.

Niceta venerabili diacono, ex persona Halicarnassi.

Michaele sanctissimo episcopo Chæretapon.

Pantaleonte sanctissimo episcopo Valentiæ.

Georgio sanctissimo episcopo Petrarum.

Christophoro sanctissimo episcopo Atanassi.

Leonte sanctissimo episcopo Eumeniæ.

Paulo sanctissimo episcopo Acmoniæ.

Gregorio sanctissimo episcopo Tymeni ferarum.

Philippo sanctissimo episcopo Tranupoleos.

Leonte sanctissimo episcopo Aleon.

Nicephoro sanctissimo episcopo Lundon.

Georgio sanctissimo episcopo Appiæ.

Joanne sanctissimo episcopo Sibilion.

Zacharia sanctissimo episcopo Trapezopoleos.

Leonte sanctissimo episcopo Sebastiæ.

Andrea sanctissimo episcopo Cidilissi.

Dositheo sanctissimo episcopo Ptonon aut Colalixon.

Constantino sanctissimo episcopo Coryæi.

ANNO CHRISTI 787.

* Pro Arsaon.

* Pro Orsamedi Hard.

* Pro Cambon. Hard.

ANNO CHRISTI 787.

Niceta sanctissimo episcopo Nacoliæ.
Leonte sanctissimo episcopo Docimii.
Theophylacto religiosissimo presbytero, & ex persona ipsi.
Constantino sanctissimo episcopo Eucarpiæ.
Michaele sanctissimo episcopo Hierapoleos.
Joanne religiosissimo presbytero, & ex persona episcopi * Attæ.
Nicolao sanctissimo episcopo * Phytiæ.
Theophylacto sanctissimo episcopo Cinnabareos.
Damiano sanctissimo episcopo Myri.
Christophoro sanctissimo episcopo Promisi.
Niceta sanctissimo episcopo Augustopoleos.
Constantino sanctissimo episcopo Ambladon.
Stephano religiosissimo presbytero vices agente Otri.
Gregorio sanctissimo episcopo * Medæi.
Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Polyboti.
Sisinnio sanctissimo episcopo * Philomilii.
Michaele sanctissimo episcopo Papon.
Sisinnio sanctissimo episcopo Apameæ, quæ est Ciboti.
Constantino sanctissimo episcopo Comanes.
Nicephoro sanctissimo episcopo Adadon.
Petro sanctissimo episcopo * Petrasi.
Theodoro sanctissimo episcopo * Sagalassi.
Leonte sanctissimo episcopo Bares.
Petro sanctissimo episcopo Seleuciæ Pisidiæ.
Nicephoro sanctissimo episcopo Pinogion.
Mauriano sanctissimo episcopo * Magydon.
Leonte sanctissimo episcopo Andidon.
Stephano sanctissimo episcopo Parnasi.
Bardano sanctissimo episcopo Doaron.
Eustathio sanctissimo episcopo Debelthi.
Euphemio sanctissimo episcopo * Sozopoleos.
Theodoro sanctissimo episcopo Bulgarophygi.
Georgio sanctissimo episcopo Plotinopoleos.
Basilio sanctissimo episcopo Perbireos.
Michaele sanctissimo episcopo * Pamphili.
* Rubim sanctissimo episcopo Scopelon.
Sisinnio sanctissimo episcopo Gateles.
Callisto sanctissimo episcopo * Eudonidos.
Constantino sanctissimo episcopo Lagionon.
Joanne sanctissimo episcopo Codrullon.
Theodoro sanctissimo episcopo Cremnon.
Constantino sanctissimo episcopo Hadrianes.
Theophilo sanctissimo episcopo Chii.
Galata sanctissimo episcopo Meli.
Sergio sanctissimo episcopo Leri.
Maurone sanctissimo episcopo Dioræsareæ.
Eustathio sanctissimo episcopo Celenderitæ.
Zacharia sanctissimo episcopo * Cardabendon.
Sisinnio sanctissimo episcopo Musbadon.
Eustathio sanctissimo episcopo * Lami.
Theodoro sanctissimo episcopo Germanicopoleos.
Sisinnio sanctissimo episcopo Syces.
Constantino sanctissimo episcopo * Dalysanes.
Leonte sanctissimo episcopo Sibyllon.
Stephano sanctissimo episcopo Philadelphiæ.
Eudoxio religiosissimo presbytero, & vices agente Metellipoleos.
Theodoro sanctissimo episcopo Cadon.
Theophylacto sanctissimo episcopo Mosynon.
Basilio sanctissimo episcopo Dionysiopoleos.
Stephano sanctissimo episcopo * Sinao.
Constantino sanctissimo episcopo Andri.
Eustathio sanctissimo episcopo * Toni.
Joanne sanctissimo episcopo Decateron.
Joanne sanctissimo episcopo Nicææ Thraciæ.
Theophane sanctissimo episcopo Lebedi.
Joanne sanctissimo episcopo Lithoprosopi.
Nicephoro sanctissimo episcopo Arcadiopoleos.
Theodoro sanctissimo episcopo Heracliopoleos, aut Pidachtoes.
Constantino sanctissimo episcopo Metrou.
Lycasio sanctissimo episcopo Phyladon.
Michaele sanctissimo episcopo Trallensium.
Joanne sanctissimo episcopo Lemni.
Leonte sanctissimo episcopo * Amisi.
Michaele sanctissimo episcopo Tii.
Epiphanio sanctissimo episcopo Pertorum.
Joanne sanctissimo episcopo Thymbriadon.
Stephano sanctissimo episcopo * Orynnon.
Heraclio sanctissimo episcopo Sami.
Joanne sanctissimo episcopo Præneti.

ACTIO VII.

Sedentibus his ante sacrum ambonem templi sanctissimæ & almæ ecclesiæ, quæ cognominatur Sophia, præsentibus & audientibus gloriosissimo & magnificentissimo duce Petrona clarissimo consule, & Petro patricio & comite imperatorii obsequii: præterea religiosissimis archimandritis, præsidentibus & monachis eo ordine qui in præcedenti actione est annotatus, propositis sanctis & inviolatis Dei evangeliis, Theodorus sanctissimus episcopus Tauricanes insulæ Siciliæ, acceptam in manibus editam definitionem legit.

DEFINITIO SANCTÆ MAGNÆ ET UNIVERSALIS IN NICÆA synodi secundæ.

Sancta magna & universalis synodus, quæ gratia Dei, & juxta pium Christi amantium imperatorum nostrorum Constantini & Irenes filius matris decretum, secunda in splendida Nicææ metropoli, quæ est in Bithynia, in sacra Dei ecclesia Sophia congregata, traditionem catholicæ ecclesiæ secuta, hæc definivit subjecta.

QUI nobis cognitionis suæ lumen gratis dedit, & tenebras caliginemque idolorum insaniæ discussit, nosque ab ea liberavit Christus Jesus Deus noster, qui suam ecclesiam non habentem maculam aut rugam sibi despondavit, eam diligenter custodiendam esse præcepit, & discipulis sanctis confirmavit, dicens: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad* Matth. 28. *consummationem sæculi*. Hanc vero promissionem non solum illis, sed & nobis fecit, qui per illos credidimus in nomen illius. Hanc igitur donationem quidam contemnentes, ab impostore & defraudatore inimico elatiores facti, a recta ratione delicescentes, catholicæque ecclesiæ opponentes sese, circa veritatis intelligentiam peccarunt: & ut dicit proverbialis sermo, axes propriæ articulationis errare fecerunt, & manibus congregaverunt sterilitatem. Quandoquidem sacrarum dedicationum & oblationum Deo decentem ornatum calumniari non dubitarunt, appellantes se sacerdotes, cum revera non sint. De his Deus per prophetam clamat: *Multi pastores destruxerunt* Jerem. 12. *vineam meam, conculcaverunt portionem meam.* Minime enim sancte vivens, qui sibi ipsis multa tribuunt, secuti sanctam nostram ecclesiam, quam sibi Deus adoptavit, accusarunt, *neque* Ezech. 22. *inter sacrum & profanum ullum discrimen posuerunt*: nam imagines Dei & sanctorum suorum, similiter cum statuis satanicis idolorum nomine appellarunt. Igitur obedientiam suam ab insania istorum corrumpi amplius non ferens

Digitized by Google

ACTIO VII. ANNO CHRISTI 787.

rens Dominus Christus, nos undique sacerdotalis dignitatis præfectos secundum suum beneplacitum convocavit, accedente huc divino zelo & nutu Constantini & Irenes fidelissimorum nostrorum imperatorum, quo divina traditio ecclesiæ catholicæ communi suffragio auctoritatem acciperet. Igitur cum omni diligentia perscrutantes & investigantes juxta scopum veritatis nobis propositum, nihil adjicimus, nihil demimus: sed cuncta ecclesiæ catholicæ dogmata conservamus, & lex universalibus conciliis inhærentes, eorum acta comprobamus. Principio secundum synodum in splendida Nicæa congregatam, deinde in regia urbe: Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium: & in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero: genitum, non factum, consubstantialem Patri ante omnia sæcula, per quem cuncta facta sunt: qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus est: Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato: passus & sepultus: Et resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascendit in cælos, sedens ad dexteram Patris: Et iterum venturus est cum gloria, judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum, vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. In unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum, & expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen. Execramur & anathematizamus Arium & assecias ejus, & qui communicant cum illius improbis opinionibus. Macedoniumque & sodales illius, qui recte appellantur pneumatomachi, id est, impugnatores Spiritus. Confitemur etiam dominam nostram sanctam Mariam proprie & vere deiparam, ut quæ peperit unum sanctæ Trinitatis Christum Deum nostrum: quemadmodum prior Ephesina synodus constituit, & impium Nestorium, sociosque illius, tamquam dualitatem personarum inducentes, ab ecclesia depulit. Ad hæc duas naturas incarnati propter nos ex immaculata Virgine Maria confitemur, perfectum Deum & perfectum hominem coprofitentes, quemadmodum synodus in Chalcedone habita declaravit: Eutychemque & Dioscorum, blasphemantes in illius divinitatem, exterminavit: adjicientes his Petrum, Severum, & catenam istorum blasphemiam non concorditer connexam. Præterea Origenis, Evagrii, & Didymi fabulositates anathematizamus, quemadmodum synodus Constantinopoli conflata, quinta numero, docuit: deinde duas voluntates & actus secundum naturarum proprietatem in Christo prædicamus, quemadmodum sexta Constantinopolitana synodus definiit, detestamurque cum ea Sergium, Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarium impios istos pietatis impugnatores, omnesque illis consentientes anathematizamus. Fatemur autem unanimiter nos ecclesiasticas traditiones, sive scripto, sive consuetudine valentes & decretas, retinere velle, quarum de numero est imaginum effiguratio, ut quæ historiæ evangelicæ promissionis concinat, ad credulitatem veræ & non phantasticæ incarnationis Dei, & ad utilitatem similitudinis, quam nobis exhibet, utiliter inventam. His sic se habentibus, regiam viam incedentes, & sanctorum nostrorum, & divinorum patrum doctrinæ insistentes, & catholicæ ecclesiæ, in qua sanctus Spiritus inhabitat, traditionem observantes: definimus cum omni diligentia & cura, venerandas & sanctas imagines ad modum & formam venerandæ & vivificantis crucis a coloribus & tessellis, aut alia quavis materia commode paratas, dedicandas, & in templis sanctis Dei collocandas, habendasque: tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus & tabulis, in ædibus privatis, in viis publicis: maxime autem imaginem Domini & Dei Servatoris nostri Jesu Christi, deinde intemeratæ dominæ nostræ deiparæ, venerandorum angelorum, & omnium deinde sanctorum virorum. Quo scilicet per hanc imaginum picturarum inspectionem, omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem & desiderium veniant, illisque salutationem & honorariam adorationem exhibeant, non secundum fidem nostram, veram latriam, quæ solum divinæ naturæ competit: sed quemadmodum typo venerandæ & vivificantis crucis, & sanctis evangeliis, & reliquis sacris oblationibus suffitorum & luminarium reverenter accedimus, quemadmodum veteribus pie in consuetudinem hoc adductum est: imaginis enim honor in prototypum resultat, & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque descriptum argumentum. Sic enim sanctorum nostrorum patrum obtinet disciplina, vel traditio catholicæ ecclesiæ, quæ a finibus usque ad fines evangelium suscepit. Paulo ergo sic in Christo loquenti, omnique apostolico cœtui & patribus sanctis idem sentientibus inhærentes: *Servamus traditiones quas suscepimus*. Quare & victoriæ carmina ad ecclesiam cum prophetа accinimus: *Gaude valde filia Sion, prædica filia Jerusalem, exsulta & lætare ex toto corde tuo: a te Deus abstulit iniquitates adversariorum tibi, liberata es de manu inimici tui. Dominus rex tuus in medio tui, & pax tibi in sempiterna sæcula.* 1. Thess. 5. Sophon. 3.

Igitur qui ausi fuerint aliud sentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum ecclesiasticas traditiones contaminare, aut novam quamdam vaniloquentiam inducere, aut quidquam de consecratis in ecclesia abjicere, evangelii, inquam, depictum codicem, aut figuram crucis, aut imaginis alicujus picturam, aut reliquias martyrum, quas sciverint esse germanas & veras, aut contra ista vafre & improbe aliquid excogitare, quod sit contra constitutionem ecclesiasticam, aut uti, tamquam communibus, sacratis Deo, repositis pretiosis, aut monasteriis reverendis; si fuerint episcopi aut clerici, deponuntor; si monachi aut laici, communione privantor.

Petrus miseratione divina protopresbyter sanctissimæ ecclesiæ Romanæ beati Petri, & locum retinens Hadriani papæ veteris Romæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus presbyter & præses sancti patris nostri Sabæ, & vices agens Hadriani papæ veteris Romæ, definiens subscripsi.

Tarasius miseratione divina episcopus Constantinopolitanus novæ Romæ, patrum dogmatibus insistens, & catholicæ ecclesiæ adhærens, definiens subscripsi.

Joan-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VII.

Joannes miſeratione divina presbyter, aſſeſſor patriarchicus, & vices agens trium apoſtolicorum thronorum orientis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymorum, patrum dogmatibus inſiſtens & catholicæ eccleſiæ inhærens, definiens ſubſcripſi.

Agapius indignus epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ, patrum dogmatibus inſiſtens, &c. ſubſcripſi.

Joannes indignus epiſcopus Epheſi in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Conſtantinus indignus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro in eamdem, &c.

Leontius indignus epiſcopus Heracleæ Thraciæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Baſilius indignus epiſcopus Ancyræ, quæ eſt in Galatia in eamdem, &c.

Nicolaus indignus epiſcopus Cyzici, &c.

Euthymius indignus epiſcopus Sardenſium, in eamdem ſententiam, &c.

Petrus indignus epiſcopus Nicomediæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Elias indignus epiſcopus Cretæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Hypatius indignus epiſcopus Nicææ, &c.

Theophilus indignus epiſcopus Theſſalonicæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Stauracius indignus epiſcopus Chalcedonis in eamdem ſententiam, &c.

Leontius indignus presbyter, & vicem agens metropoleos Sydæ in eamdem, &c.

Epiphanius diaconus, vicem agens Sardiniæ in eamdem, &c.

Nicephorus indignus epiſcopus Dyrrachii, &c.

Nicolaus presbyter * præſidi, & vicem agens metropoleos Tyanenſium in eamdem, &c. * *f.* præſes,

Daniel indignus epiſcopus Amaſiæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Gregorius presbyter, & vicem agens Moceſi in eamdem, &c.

Conſtantinus indignus epiſcopus Gangrorum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Nicetas indignus epiſcopus Claudiopoleos in eamdem ſententiam, &c.

Gregorius indignus epiſcopus Neocæſareæ, &c.

Gregorius indignus epiſcopus Peſſinuntos, &c.

Euſtathius indignus epiſcopus Laodiceæ, &c.

Michael indignus epiſcopus Synnadon in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Georgius indignus epiſcopus Antiochiæ, quæ eſt Piſidiæ in eamdem, &c.

Theophylactus diaconus, & vicem agens ſanctiſſimi epiſcopi Cariæ, &c.

Leontius indignus epiſcopus Iconii, &c.

Anaſtaſius indignus epiſcopus Nicopoleos veteris in eamdem ſententiam, &c.

Conſtantinus indignus epiſcopus Perges, &c.

Gregorius presbyter, & vicem agens Tyanopoleos in eamdem, &c.

Leontius indignus epiſcopus Rhodi, &c.

Chriſtophorus indignus epiſcopus Phaſidos, &c.

Manuel indignus epiſcopus Hadrianopoleos Thraciæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Nicolaus indignus epiſcopus Hierapoleos, &c.

Baſilius indignus epiſcopus Sylæi in eamdem, &c.

Theophylactus indignus epiſcopus Euchaiton in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Cyrillus monachus, ex perſona Gothiæ, &c.

Theodorus indignus epiſcopus Seleuciæ in eamdem, &c.

Stephanus indignus epiſcopus Sugdaon, &c.

* Antoninus monachus & vicem agens Smyrnæ in eamdem, &c. * Antonius

Conſtantinus indignus epiſcopus Rhegii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Joannes monachus, ex perſona Patrarum in eamdem ſententiam, &c.

Theodorus indignus epiſcopus Catanes in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Joannes indignus epiſcopus Tauromeniæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Gaudioſius indignus epiſcopus Meſſenæ in eamdem ſententiam, &c.

Theodorus indignus epiſcopus Panormi in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Stephanus indignus epiſcopus Bibonum, &c.

Conſtantinus indignus epiſcopus Leontenæ in eamdem ſententiam, &c.

Joannes indignus epiſcopus * Trocalon in in eamdem ſententiam ſubſcripſi, * Traculon

Theodorus indignus epiſcopus Tauranes in eamdem ſententiam, &c.

Chriſtophorus indignus epiſcopus ſanctæ Cyriacæ in eamdem, &c.

Baſilius indignus epiſcopus Carines in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Theophanes indignus epiſcopus Lilybæi in eamdem ſententiam, &c.

Theodorus indignus epiſcopus Trophæorum in eamdem ſententiam, &c.

Sergius indignus epiſcopus Nicoteron in eamdem ſententiam, &c.

Theodorus indignus epiſcopus Byzies in eamdem ſententiam, &c.

Maurianus indignus epiſcopus Pompejopoleos in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Joannes indignus epiſcopus ſanctæ Salonitiæ in eamdem, &c.

Euſtratius indignus epiſcopus Apameæ, quæ eſt in Bithynia in eamdem, &c.

Petrus indignus epiſcopus Germiorum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Joannes indignus epiſcopus Arcadiopoleos in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Conſtantinus presbyter, & ex perſona Nicopoleos Armeniæ ſecundæ in eamdem, &c.

Siſinnius indignus epiſcopus Parii in eamdem ſententiam, &c.

Epiphanius indignus epiſcopus Mileti, &c.

Nicetas indignus epiſcopus Præconneſi, &c.

Joannes indignus presbyter, & vicem agens Coloniæ in eamdem, &c.

Euſtratius indignus epiſcopus Methymnæ in eamdem, &c.

* Leontius indignus epiſcopus Chii in eamdem ſententiam ſubſcripſi. * Supra Leo Hard.

Urſus indignus epiſcopus eccleſiæ Baritianorum in eamdem, &c.

Joannes indignus epiſcopus Apron in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Theophylactus indignus epiſcopus Cypſelon in eamdem, &c.

Laurentius indignus epiſcopus eccleſiæ Apſetianorum in eamdem, &c.

Leontius indignus epiſcopus Carpathi, &c.

Euſtathius indignus epiſcopus Troadis, &c.

Cyriacus indignus epiſcopus Druziparorum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Leontius indignus epiſcopus Meſembriæ, &c.

Gre-

Digitized by Google

ACTIO VII.

Gregorius indignus episcopus Derei, &c.
Theodorus indignus episcopus Heracleæ, &c.
Theodosius indignus episcopus Ammorii, &c.
Joannes indignus episcopus Nyssæ, &c.
Georgius indignus episcopus Thermarum * Basizarum in eamdem sententiam, &c.
Georgius indignus episcopus Camulianorum in eamdem sententiam subscripsi.
Soterius indignus episcopus Ciceson in eamdem sententiam subscripsi.
Theophylactus indignus episcopus Hypæpon in eamdem, &c.
Damianus indignus episcopus Mitylenæ, &c.
Theophylactus indignus episcopus Trallium in eamdem sententiam, &c.
Constantinus indignus episcopus Mastauron in eamdem sententiam subscripsi.
Ignatius indignus episcopus Prienes, &c.
Georgius indignus episcopus Briulon, &c.
Constantinus indignus presbyter, vicem agens * Agaes in eamdem sententiam, &c.
Theodosius indignus episcopus Nyssæ alterius in eamdem sententiam subscripsi.
Basilius indignus episcopus Magnesiæ, &c.
Basilius indignus episcopus Mæandri, &c.
Sabas indignus episcopus * Ancon, &c.
Nicephorus indignus presbyter ex persona * Bargarorum in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episcopus Paleatpoleos in in eamdem sententiam, &c.
Theophanes indignus episcopus Caloes, &c.
Leontius indignus episcopus Algizon, &c.
Nicodemus indignus episcopus Eugazon, &c.
Lycastus indignus episcopus Bareton, &c.
Theognius indignus presbyter, vicem agens Sion in eamdem sententiam, &c.
* Thomas indignus episcopus Lebedi, &c.
Stratonicus indignus episcopus Cumerum, &c.
Eustathius indignus episcopus Erytheon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophrus indignus episcopus Thymnon in eamdem sententiam subscripsi.
Cosmas indignus episcopus Myrrhines, &c.
Olbianus indignus episcopus Elææ, &c.
Pardus indignus episcopus Pitanes in eamdem sententiam, &c.
Basilius indignus episcopus Pergami, &c.
Basilius indignus episcopus Antamynton in eamdem sententiam subscripsi.
Marianus indignus episcopus Antandri in eamdem sententiam, &c.
Joannes indignus episcopus Assi in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Phoceæ, &c.
Joannes indignus episcopus Rhædesti, &c.
Joannes indignus episcopus Panii, &c.
Melchisedec indignus episcopus Calliopoleos, &c.
Theophylactus indignus episcopus Chariopoleos in eamdem sententiam subscripsi.
Leonidas indignus episcopus Madyti, &c.
Sisinnius indignus episcopus * Tzuruli in eamdem sententiam, &c.
Thomas indignus episcopus Daonii, &c.
Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos in eamdem sententiam subscripsi.
Sisinnius indignus episcopus Chalcidos in eamdem sententiam subscripsi.

Benjamin indignus episcopus Lizicon, &c.
Joannes indignus episcopus Bryseos in eamdem sententiam subscripsi.
* Spyridon indignus episcopus Palææ, sive Chytron, in eamdem, &c.
Eustathius indignus episcopus Solorum in in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Citii in eamdem sententiam subscripsi.
Georgius indignus episcopus * Trimithunton, * alterius Badenæ in eamdem, &c.
Alexander indignus episcopus * Trimithunton, * alterius Badenæ, &c.
Constantinus indignus episcopus Heliopoleos in eamdem, &c.
Synesius indignus episcopus Tabiæ in eamdem sententiam subscripsi.
Theophilus indignus episcopus Anastasiopoleos in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Minzi in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus indignus episcopus Aspones, &c.
Anthimus indignus episcopus Berinopoleos in eamdem sententiam subscripsi.
Michael indignus episcopus Melitopoleos in eamdem, &c.
Silinnius indignus episcopus Hadrianes in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus * Dermes in eamdem, &c.
Basilius indignus episcopus * Hadriani in eamdem sententiam subscripsi.
Leontius indignus episcopus Pœmaninon in eamdem sententiam subscripsi.
Simeon indignus episcopus Oces, &c.
Strategius indignus episcopus Dardanes in eamdem sententiam, &c.
Joannes indignus episcopus Lampsaci in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Paleon in eamdem sententiam, &c.
Leontius indignus episcopus Troados in eamdem sententiam, &c.
Theodorus indignus episcopus Abydi in eamdem sententiam subscripsi.
Nicetas indignus episcopus Ilii, &c.
Anastasius indignus episcopus Tripoleos in eamdem sententiam subscripsi.
Leontius indignus episcopus Traculon, &c.
Stephanus indignus episcopus Salon, &c.
Joannes indignus episcopus Gabalon in eamdem sententiam subscripsi.
Isaias indignus presbyter, & vicem agens Thyatiron in eamdem, &c.
Stephanus indignus episcopus Silandi in eamdem sententiam subscripsi.
Nicolaus indignus episcopus Pericommatos in eamdem, &c.
Joannes indignus episcopus Sethon in eamdem sententiam subscripsi.
Constantinus indignus episcopus Arasi in eamdem, &c.
Theophanes indignus episcopus Mæoniæ in eamdem, &c.
Michael indignus episcopus Stratonicææ in eamdem, &c.
Georgius indignus episcopus Gordi in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes indignus episcopus Daldes in eamdem sententiam subscripsi.
Eustathius indignus episcopus Hyrcanes in eamdem, &c.
Joseph indignus episcopus * Attaliæ, &c.

ANNO CHRISTI 787

* Bidæ,
* Ægeorum, al. Æneon Thraciæ.
* Pro Gargarorum, Hard.
* Thophanes
* Tzuruli, al. Tzuruli
* Tremithunton,
* Hæ duæ voces videntur superfluæ. Hard.
Pro Amathuntos. Hard.
* Spyridon
* Hadrianes
* Athaliæ

Theo-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

Theopistus indignus episcopus Hermocapilon in eamdem, &c.

Zacharias indignus episcopus Hierocæsariæ in eamdem, &c.

Michael indignus episcopus Ceraseon in eamdem sententiam, &c.

David indignus episcopus Helenopoleos in eamdem, &c.

Cyrion indignus episcopus Lophi in eamdem sententiam, &c.

Basilius indignus presbyter, & vicem agens episcopi * Dascyli, in eamdem, &c.

* Dascyli

Theophylactus indignus episcopus Apolloniados in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Cæsareæ, quæ est Bithyniæ, in eamdem, &c.

Georgius indignus episcopus Basilinopoleos in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Neocæsareæ, aut Aristes, in eamdem, &c.

Nicephorus indignus episcopus Adranes Thraciæ in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Prusæ, &c.

Epiphanius indignus episcopus Lampes in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Heracleopoleos in eamdem sententiam subscripsi.

Anastasius indignus episcopus Gnosi in eamdem sententiam subscripsi.

Meletius indignus episcopus Cydonii in eamdem sententiam, &c.

Leontius indignus episcopus Cylami, &c.

Theodorus indignus episcopus Subritos in eamdem sententiam, &c.

Leontius indignus episcopus Phanicos in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Arcadiæ in eamdem sententiam subscripsi.

Epiphanius indignus episcopus Eleutheriæ in eamdem sententiam subscripsi.

Photius indignus episcopus Cantani in eamdem sententiam subscripsi.

Sisinnius indignus episcopus Cherroneси in eamdem sententiam subscripsi.

Gregorius indignus presbyter, & vicem agens Cephaleniæ, &c.

Philippus indignus episcopus Cercyros in eamdem sententiam, &c.

Antonius indignus episcopus * Trizenes in eamdem, &c.

* Pro, Trœzen. H.

Petrus indignus episcopus Monembasiæ in eamdem, &c.

Gabriel indignus episcopus Æginæ in eamdem sententiam, &c.

Leontius indignus episcopus Porthmi, &c.

Philippus indignus episcopus Horei in eamdem sententiam subscripsi.

Leontius indignus episc. Zacynthi in eamdem sententiam, &c.

Leontius indignus episcopus Linoes in eamdem, &c.

Nicetas indignus episcopus Meles in eamdem sententiam subscripsi.

Neophytus indignus episcopus Gordoserbon in eamdem, &c.

Joannes indignus episcopus Etennon in eamdem sententiam subscripsi.

Leontius indignus episcopus Aspendi in eamdem sententiam, &c.

Constantinus indignus episcopus Zelorum in eamdem sententiam, &c.

Gregorius indignus episcopus Sinopes in eamdem sententiam, &c.

Maurianus indignus episcopus vicem agens * Antrapon, in eamdem, &c.

ACTIO VII.

Gregorius indignus episcopus * Amastris, in eamdem, &c.

* Pro, Amastridis.

Heraclius indignus episcopus * Junopoleos in eamdem sententiam, &c.

* Amastridis Junopolis

Nicetas indignus episcopus Dabyron in eamdem sententiam, &c.

* Theophanus indignus episcopus Soron in eamdem, &c.

* Theophanis.

Joannes indignus episcopus Heracleæ Ponti in eamdem, &c.

Theophilus indignus episcopus Plusiados, &c.

Constantinus indignus episcopus Cratini in eamdem, &c.

Nicetas indignus episcopus Adrianopoleos in eamdem, &c.

Nicetas indignus episcopus * Rhozzi in eamdem sententiam, &c.

* Rhozzi * Rhysii

Constantinus indignus episcopus Polemonii in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Cormanon in eamdem sententiam, &c.

Joannes indignus episcopus Cerasuntos in eamdem, &c.

Nicephorus indignus episcopus Clanei in eamdem sententiam subscripsi.

Leontius indignus episcopus Trocnadon in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus diaconus ex persona * Phasilidos, in eamdem, &c.

* Phasilidos

Theodorus indignus episcopus Pinaron in eamdem sententiam subscripsi.

Stephanus indignus episcopus * Canni, &c.

* Pro, Canni. H.

Anastasius indignus episcopus Pataron in eamdem sententiam, &c.

Georgius indignus episcopus Nissæ in eamdem sententiam subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Candibon in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Corydalon in eamdem, &c.

Nicodemus indignus episcopus Didymotum in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Limyron in eamdem sententiam, &c.

Constantinus indignus episcopus Tilon in eamdem sententiam, &c.

Petrus indignus diaconus ex persona Orycandon in eamdem, &c.

Stephanus indignus episcopus * Anaxi in eamdem sententiam, &c.

* Pro Anaxi. H

* Gregorius indignus episcopus * Hymandi, &c.

* Georgii Pro, Hymandi. H.

Constantinus indignus episcopus * Cobon in eamdem, &c.

* Pro, Cobon. H.

Stauratius indignus episcopus Zenopoleos in eamdem sententiam, &c.

Gregorius indignus episcopus Cybires in eamdem sententiam, &c.

Basilius indignus episcopus Tabon in eamdem sententiam, &c.

Dorotheus indignus episcopus Neapoleos in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Alabandon in eamdem sententiam, &c.

David indignus episcopus Jassi in eamdem, &c.

Gregorius indignus episcopus * Mylassi in eamdem, &c.

* Mylassis

Sergius indignus episcopus Bargylii in eamdem sententiam subscripsi.

Gregorius indignus episc. Lami, &c.

Joan-

Digitized by Google

ACTIO VII.

Joannes indignus episcop. Mindi in eamdem sententiam subscripsi.

Stauratius indignus episcopus Stadiæ in eamdem sententiam, &c.

Gregorius indignus episcopus Stratonicææ in eamdem, &c.

Nicetas indignus * diaconus ex persona Halycarnassi in eamdem, &c. * *f.* presbyter

Michael indignus episcopus Chæretopoo in eamdem, &c.

Pantaleontus indignus episcopus Valentiæ in eamdem, &c.

Georgius indignus episcopus Peltarum, &c.

Christophorus indignus episcopus Atanassi in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Eumeniæ, &c.

Paulus indignus episcopus Acmoniæ in eamdem, &c.

Gregorius indignus episcopus * Timæni serarum, in eamdem, &c. * Timaleuciæ.

Philippus indignus episcopus Tranopoleos in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Aleon in eamdem sententiam subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Lundon, &c.

Georgius indignus episcopus Appiæ, &c.

Joannes indignus episcopus Siblion in eamdem sententiam subscripsi.

Zacharias indignus episcopus Trapezopoleos in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Sebastiæ in eamdem sententiam, &c.

Andreas indignus episcopus Cidissoi in eamdem sententiam, &c.

Dositheus indignus episcopus Pisonon, aut Colassæon, in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Coryæi in eamdem, &c.

Nicetas indignus episcop. Nacoliæ in eamdem sententiam, &c.

Leontius indignus episcopus Docimii in eamdem sententiam, &c.

Theophylactus indignus presbyter, & ex persona Ipsi, in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Eucarpiæ in eamdem, &c.

Michael indignus episcopus Hierapoleos in eamdem, &c.

Joannes indignus presbyter, & ex persona episcopi * Actorii, in eamdem, &c. * Pro, Stephani. H.

Nicolaus indignus episcopus * Phytiæi in eamdem, &c. * Pythiæ

Theophylactus indignus episc. Cynnabareos, &c.

Damianus indignus episcopus Myri in eamdem sententiam, &c.

Christophorus indignus episcopus Promisi, &c.

Nicetas indignus episcopus Augustopoleos in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Ambladon in eamdem, &c.

Stephanus indignus presbyter, & vicem agens Otri, in eamdem, &c.

Georgius indignus episcopus * Medæi in eamdem sententiam, &c. * Pro, Alexandri. H.

Gregorius indignus presbyter, & vicem agens Polyboti, in eamdem, &c.

Sisinnius indignus episcopus * Philomilii in eamdem, &c. * Philomelii

Michael indignus episcopus Papon in eamdem sententiam, &c.

Sisinnius indignus episcopus Apameæ, quæ est Ciboti in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Comanes in eamdem, &c. ANNO CHRISTI 787.

Nicephorus indignus episcopus Adadon in eamdem, &c.

Petrus indignus episc. Potrasi in eamdem sententiam subscripsi.

* Theodosius indignus episcopus * Sagalassi in eamdem, &c. * Theodorus Agalassi

Leontius indignus episcop. Bares in eamdem sententiam subscripsi.

Petrus indignus episcopus Seleuciæ Pisidiæ in eamdem sententiam, &c.

Nicephorus indignus episcopus Phoglon in eamdem sententiam subscripsi.

Maurianus indignus episcopus Magydon in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Andidon in eamdem sententiam subscripsi.

Leontius indignus episcopus Andidon in eamdem sententiam subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Parnasi in eamdem sententiam subscripsi.

Bardanus indignus episc. Doaron in eamdem sententiam, &c.

Eustratius indignus episcopus Debelti in eamdem, &c.

Euphemius indignus episcopus Sozopoleos in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Bulgarophygi in eamdem sententiam, &c.

Georgius indignus episcopus Plutinopoleos in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Perbireos in eamdem sententiam, &c.

Michael indignus episc. Pamphyli in eamdem, &c.

* Rubim indignus episcopus Scopelon in eam sententiam subscripsi. * Ruben

Sisinnius indignus episcopus * Garelles, &c. * Pro, Gariclet. H.

Callistus indignus episcopus * Eudonidos in eamdem, &c. * Pro, Eudaudet. H.

Constantinus indignus episcopus * Laginon in eamdem, &c. * Pro Lagon. H.

Joannes indignus episcopus Codrullon in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Cremnon in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Adrianes in eamdem, &c.

Theophilus indignus episcopus Chii, &c.

Galatas indignus episcopus Meli, &c.

Sergius indignus episcopus Leri in eamdem sententiam subscripsi.

Mauzones indignus episcopus Diocæsareæ in eamdem sententiam, &c.

Eustathius indignus episcop. Celendereos in eamdem, &c.

Zacharias indignus episcopus * Cardabendon in eamdem, &c. * Pro, Cardabendon. H.

Sisinnius indignus episcopus Musbadon in in eamdem, &c.

Eustathius indignus episcopus Lami, &c.

Theodorus indignus episc. Germanicopoleos in eamdem sententiam, &c.

Sisinnius indignus episcopus Syces, &c.

Constantinus indignus episcopus * Dalysanes in eamdem sententiam subscripsi. * Daldasad

Leontius indignus episcopus Sibilon in eamdem sententiam subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ in eamdem sententiam, &c.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

Eudoxius indignus presbyter, & vicem agens Metellipoleos, in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Cadon in eamdem sententiam, &c.

Theophylactus indignus episcopus Mosynon in eamdem, &c.

Basilius indignus episcopus Dionysiopoleos in eamdem, &c.

Stephanus indignus * Sinai in eamdem sententiam subscripsi.

* f. Sinaon
* Pro, Synnat. H.

Constantinus indignus episcopus Andri in eamdem, &c.

Eustathius indignus episcopus * Tini, &c.

* Pro, Yenal. H.

Joannes indignus episcopus Decateron, &c.

Joannes indignus episcopus Nicææ Thraciæ in eamdem, &c.

* Theophanes indignus episcopus Lebedi, &c.

* Superius scribitur Thomas

Joannes indignus episcopus Lithoprosopi, &c.

Nicephorus indignus episcopus Arcadiopoleos in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Heracleopoleos, aut Pidachtoes, &c.

Constantinus indignus episcopus Metron in eamdem sententiam subscripsi.

Lycastus indignus episcopus Phylladon in eamdem sententiam, &c.

Michael indignus episcopus Trallensium in eamdem, &c.

Joannes indignus episcopus Lemni, &c.

Leontius indignus episcopus * Amisi in eamdem sententiam subscripsi.

* Amysi

Michael indignus episcopus Tii in eamdem sententiam subscripsi.

Epiphanius indignus episcopus Pertorum in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Thymbriadon, &c.

Stephanus indignus episcopus * Orymon in eamdem, &c.

* Pro, Orymon. H.

Heraclius indignus episcopus Sami in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus * Prænesti in eamdem sententiam subscripsi.

* Pro, Praneti. H.

Sancta synodus exclamavit: Omnes sic credimus, omnes idem sapimus, omnes approbantes subscripsimus. Hæc est fides apostolorum: hæc est fides patrum: hæc est fides orthodoxorum: hæc fides orbem terrarum confirmavit. Credentes in unum Deum in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur. Qui secus agunt, anathemate percelluntor: qui sic non sentiunt, ab ecclesia depelluntor. Nos antiquæ ecclesiæ legislationi insistimus, nos decreta patrum custodimus: nos, adjicientes aliquid aut auferentes ecclesiæ, anathematizamus: nos venerandas imagines suscipimus: nos, qui secus faxint, anathemate percellimus. Quicumque sententias sacræ scripturæ de idolis contra venerandas imagines adducunt, anathema. Qui venerandas imagines idola appellant, anathema. Qui dicunt quod imagines Christiani ut deos adorent, anathema. Qui scientes communicant cum illis qui contra venerandas imagines sentiunt, aut eas dehonestant, anathema. Qui præter Christum Dominum Deum nostrum dixerit alium nos a cultu idolorum liberasse, anathema. Qui audent ecclesiam catholicam dicere idola aliquando suscepisse, anathema. Multi anni imperatorum. Constantini & Irenes ejus matris multi anni. Victorum imperatorum multi anni. Novo Constantino & novæ Heleuæ perpetua memoria. Deus imperium Augustorum conservet. Imperator cælestis terrenos reges custodi. Cunctis hæreticis anathema. Rugienti conciliabulo contra venerandas imagines anathema. Impia hæreseon verbula æstimantibus anathema, Theodosio falsi nominis episcopo Ephesi anathema. Sisinnio cognomento Pastillæ anathema. Basilio maledico Tricacabo anathema. Trinitas trium eorum dogma sustulit, Anastasio, Constantino, & Victori, qui successive thronum Constantinopolitanæ ecclesiæ ascenderunt, non aliter ac novo Ario, Nestorio, Dioscoro, anathema. Sancta Trinitas horum trium dogma sustulit. Joanni Nicomediæ, & Constantino Nacoliæ hæresiarchis, anathema. In nihilum redegerunt imaginem Domini & sanctorum ejus. Dominus eos ad nihilum deduxit. Si quis ex Iconoclastarum hæresi aliquem existentem defenderit, anathema. Si quis Deum secundum humanitatem non circumscriptibilem confessus fuerit, anathema. Si quis evangelicas narrationes per picturam repræsentatas non acceperit, anathema. Si quis has non salutaverit in nomine Domini & sanctorum ejus, anathema. Si quis traditionem ecclesiæ, sive scripto sive consuetudine valentem non curaverit, anathema. Germani orthodoxi perpetua memoria. Joannis & Georgii perpetua memoria. Præconum veritatis perpetua memoria. Trinitas hos tres approbavit. Horum disputationibus inhærentes, digni reddamur misericordiis & gratia primi & magni supremi sacerdotis Jesu Christi Dei nostri, intercedente simul inviolata domina nostra sancta Deipara, & omnibus sanctis. Fiat, fiat. Amen.

ACTIO VII.

PIISSIMIS ET SERENISSIMIS imperatoribus nostris, Constantino & Irene matri, Tarasius indignus episcopus Dei observantis & imperatricis nostræ urbis novæ Romæ, & universa sancta synodus, quæ secundum divinam voluntatem & jussu imperatoris in hac splendida Nicenſium metropoli secundo convenit.

CHRISTUS Deus noster, fortissimi imperatores, caput ecclesiæ prædicatur: quoniam cor nostrum in manu ejus existens, verbum bonum scaturiit: suo enim decreto & mandato vos in nomine suo convocavit, ut dogmatum ecclesiasticorum oracula fixa firmaque conservetis. Etenim quemadmodum caput vestrum auro & lapidibus pretiosis exornatum est, ita & mentes vestræ evangelicis patrum doctrinis sunt exultæ: nam quorum sonus in universum terrarum orbem est egressus, eum fitis veluti discipuli & consodales, universique Christiani populi duces & principes, ad pietatem veritatis sermonem contulistis, & orthodoxæ fidei pietatisque figuram descripsistis. Unde fidelibus tamquam faces ardentes reluceus, & periclitanti ecclesiæ manum porrexistis: nam & sanas doctrinas conservatis, & dilidentium unanimem concordiam gubernatis (absit verbo invidia) Dei beneplacito: pietatis officia & honestæ actiones per vos sunt stabilitæ. Quamobrem *os nostrum impletum est gaudio, & lingua nostra exultatione*: nam per scriptam nostram vocem res ipsas lingua loquuntur. Quid enim splendidius magnificentiusque esse possit principi, quam ecclesiasticarum constitutionum firmitatem & stabilimentum integrum conservavisse? Quandoquidem autem quidam, imaginem quidem pietatis circumferentes, sacerdotii di-

Ps. CXXV.

Digitized by Google

ACTIO VII. ANNO CHRISTI 787.

dignitate conſpicuos ſe exhibent, verum ipſum robur ſacerdotii denegantes conſurrexerunt, Babyloniorumque ſacerdotum accuſationem arripuerunt, quos & propheta triumphat, dicens: *Egreſſa eſt ex Babylone iniquitas*, Caiphaicumque conciliabulum coegerunt, facti parentes impiorum dogmatum, execrationis & amaritudinis, quorum os non alio quam ad maledicendum ſpectat, & hinc gloriam famamque venatur, linguam habentes blaſphemam, & calamum bene huic inſervientem, pugnantes verbis Dei, imperatorum majeſtatem monſtroſis verbis corrumpentes: gentem ſacram, quæ ſemel Chriſtum induit, & ex gratia illius ſervata eſt, quaſi in idolorum errore exiſtentem, idololatras vocantes: & improbitatis animo præditi, illis hactenus manus injecerunt, arbitrantes ſe poſſe obſcurare venerandarum imaginum picturam, atque eas partim veluti communi ſuffragio exterminarunt, partim vero quæ ex cera fuſæ erant in ſingularem ornatum, in turpes uſus converterunt: quæ vero ex tabulis & aſſerculis depictæ erant, tum Chriſti tum etiam ſanctorum illius, igni tradiderunt: &, ut uno verbo dicam, omnes noſtras eccleſias contaminantes, diſturbarunt; & hierarchæ, id eſt, ſacrarum rerum præſides antea exiſtentes hæreſiarchæ facti ſunt: & pro pace rixas ad populum locuti ſunt, pro frumento zizaniam eccleſiaſticis agris inſeverunt: vinum cum aqua miſcuerunt, & proximo potaverunt ſubverſionem noxiam. Præterea cum eſſent lupi Arabici, pellem ovinam egregie ſimularunt ſe geſtare. Defraudantes quoque veritatem, mendacium vires cupiverunt acquirere poſſe. Sed aſpidum ova fregerunt, & ſecundum prophetam, telam araneæ filarunt. Qui autem de ovis illis edere debebat, poſtquam confregiſſet ea, ventum inanem reperiens, ſimul & baſiliſcum accepit veneno & lethali afflatu plenum. Quoniam autem hæc ita ſe habent, & veritatem ad tempus mendacium ademit, o vos mitiſſimi & fortiſſimi imperatores, non ferentes ejuſcemodi peſtilentem & animis lethalem errorem diutius in terris hærere, ſed hunc Spiritus divini, qui in vobis inhabitat, afflatu obſcurare contendiſtis, quo ſcilicet firma maneat eccleſiæ conſtitutio, & totius populi coagmentum, ac imperium veſtrum pacifice [1] ſecundum nominis appellationem gubernetur. Neque putaſtis ferendum aut tolerabile, quod in reliquis omnibus rebus bene inter nos conveniret, de vitæ autem noſtræ ſumma & præcipuo, nimirum pace eccleſiæ, inter nos eſſent diſſidia, maxime cum noſtrum caput unicum ſit Chriſtus, nos autem deinceps illius unius corporis membra, propter eam, quæ inter nos, communem fidem & ſententiam. Quapropter vos ſacrum hunc noſtrum copioſum in hac Nicenſium metropoli convenire juſſiſtis cœtum, quo eccleſiarum diſſenſionem auferremus; & male diſjuncta ad unitionem commodam reduceremus; & ut eam, quæ nuper ex ſpinoſis conſutata eſt ſententiis, [*] vallam, hoc eſt falſam doctrinam convelleremus & diſrumperemus; & veſtem orthodoxæ fidei conſervaremus illæſam. Quare apoſtolicis & patrum adhærentes traditionibus, ex afflatu Spiritus ſancti in unum convenientibus animis, item

Iſai. 59.

[*] *f.* vanam vel aptam.

ecclesiæ catholicæ & ſacrarum ſex univerſalium ſynodorum dogmata habentes nobis concordantia, audemus anathematizare Arii inſaniam, Macedonii rabiem, Apollinarii dementiam, Neſtorii idololatriam in homine, Eutychis & Dioſcori conſpirantem vanitatem, & horum multorum capitum hydram, Origenis, Didymi & Evagrii nugas fabulaſque, Sergii, Honorii, Cyri, & Pyrrhi, eorumque aſſeclarum unam voluntatem, imo malam & improbam voluntatem.

Deinde & qui poſt hos vana & nova excogitarunt nugamenta contra venerandas imagines, eodem ſuffragio, & convenienter accepto a ſancto Spiritu verbo, & pura fontis illius aquæ, ſpongia divinorum dogmatum abſterſimus & expunximus, inventoreſque nuperæ vaniloquentiæ longe extra eccleſiaſticos muros ejecimus. Et quemadmodum pedes & manus competenter animæ conſiliis moventur, ita & nos a Spiritu accepta gratia, & robur habentes fortitudinis veſtræ coadjutans, & pietatem reconciliavimus, & veritatem deprædicavimus. Quamobrem omnibus modis recipiendæ ſunt venerandæ imagines Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus ſcilicet perfectus homo fuit, & hæ quoque omnes, quæ hiſtorice e ſacra evangeliorum narratione depinguntur, nempe intemeratæ dominæ noſtræ Deiparæ, ſanctorum quoque angelorum: nam hominibus ipſi quoque in forma hominis viſi ſunt: item ſanctorum omnium, quorum præliа & certamina tabulis & parietibus, ſacris item veſtibus & vaſis inſculpta amari debent: quemadmodum catholica eccleſia multis retro ſæculis in hiſce eſt inſtructa. Sic enim ea accepit, ſic a ſanctis noſtræ diſciplinæ ducibus, & eorum ſucceſſoribus patribus noſtris ſtatutum eſt. Sunt autem hæ adorandæ quoque, hoc eſt exoſculandæ & amandæ. Idem enim ſignificant hæc juxta antiquam Græciæ dialectos: nam προσκυνεῖν, id eſt adorare, & ἀσπάζεσθαι, id eſt amplecti, & φιλεῖν, id eſt amare, ſignificat. Præpoſitio autem πρός, intentionem ſignificat deſiderii, quemadmodum in προσείπον, & εἶπε, λέγει, & προσκαλεῖ, ait, & προσκυνεῖ, quod ſignificat & amplexum, & vehementem amorem. Nam quod quis φιλεῖ, (hoc eſt amat) id etiam προσκυνεῖ (hoc eſt amplectitur:) & quod adorat, ſive amplectitur, nempe προσκυνεῖ, hoc etiam omnino φιλεῖ, id eſt amat. Teſtatur id ſane humana natura & affectio, qua erga amicos ſumus affecti: ſic enim inter duos res agitur, & hoc modo ſibi occurſantes agunt. Non ſolum autem apud Græcos hæc loquendi ratio in uſu eſt, ſed in divina quoque ſcriptura idem annotare licet. In libris enim Regum ſcriptum 1. Reg. 20. eſt; *David ſurrexit, & cecidit in faciem ſuam, & adoravit ter Jonatham, & oſculatus eſt eum.* Rurſus, nonne Dominus de Phariſæis dicit in evangelio: *Amant primos accubitus in conviviis, & ſalutationes in foro.* Certum eſt ἀσπασμούς, id Luc. 11. eſt ſalutationem, hoc loco a Domino appellari προσκυνήσεις, id eſt adorationem. Phariſæi enim glorioſo animo præditi, & ſeipſos juſtos exiſtimantes, ab omnibus adorari ſtudebant. Non enim ore oſculari petebant: ſuiſſet etenim hoc humilitatis ſignum, & haudquaquam Phariſaici ſupercilii. Iterum Paulus apoſtolus divinus fame, quemadmodum in Actibus ſcribit Lucas:

1 Quoniam *Irene* Græce pacem ſignificat. *Hard.*
2 Supra, *ignominioſam groſſamque veſtem*. Hard.

ANNO CHRISTI 787 Act. 20.

Num cum (inquit) *essemus nos Hierosolymis, libenter, & alacriter exceperunt nos fratres: sequenti autem die Paulus nobiscum ad Jacobum ingreditur, aderant autem omnes presbyteri: salutatis autem illis, singula, quæ in gentibus per illum fecisset Dominus, exposuit*. Hic enim salutationem, honorificam adorationem mutuo factam, apostolica sententia significat. Quemadmodum de Jacob legitur: *Adoravit in summitate virgæ suæ*. Cum his convenit Gregorius cognomento theologus dicens: *Bethlelem venerare, præsepe adora*. Quis autem, modo recte & sincere scripturas intelligat, ea quæ ita in scripturis occurrunt non viderit, inde latriam quæ sit per spiritum non dici, nisi omnino expers sit intelligentiæ, & plane in sententiis scripturæ & patrum rudis? Non enim in summo virgæ Jacob latriam fecit. Neque etiam Gregorius præsepi latriæ vocabulum addit, nequaquam. Rursus cum crucem vivificam salutamus, convenienter canimus: Crucem tuam adoramus, Domine. Lanceam, quæ vivificans latus sanctitatis tuæ aperuit, adoramus. Quæ sane adoratio nihil aliud est, quam salutatio, sive amplexum magis dicere, quod indicat hoc, quod labiis quoque nostris propriis ea contingimus. Si vero sæpius in scriptura & elegantibus nostris patribus adorationem quis dixerit, pro cultu sive latria, quæ in spiritu fit, sumi non negamus: nam cum vox sit multæ significationis, non potest non aliquando pro cultu adorationis in spiritu sumi. Adoratio enim est, cum venerationem, desiderium & timorem significet: ita nos vestrum victoriosum & placidissimum imperium adoramus. Est adoratio, quæ tantummodo victorem significat, quemadmodum Jacob adoravit Esau. Est quæ gratiam notat, quomodo Abraham pro agro, quem accepit a filiis Chet in sepulcrum Saræ uxoris suæ, adoravit illos. Rursus, qui sperant beneficium se accepturos a potentioribus, eos adorant quemadmodum Jacob adoravit Pharaonem. Hinc divina scriptura dicens: *Deum tuum adorabis, & illi soli cultum exhibebis: adorabit*, absolute ponit, neque adjicit, *soli*, ut significetur vox diversæ notionis & æquivoca. *Cultum* autem *exhibebis*, sive *servies soli* dixit: quam ob causam latriam uni Deo tribuimus, ad quem illum referimus. His ita se habentibus, in confesso & sine ulla dubitatione credimus, acceptam & placitam coram Deo esse venerandarum imaginum depictionem, & earum quæ dispensationem Domini nostri Jesu Christi exprimunt, & Virginis quoque Mariæ deiparæ intemeratæ, quin etiam gloriosorum angelorum, & omnium sanctorum, has quoque adorandas & salutandas putamus. Qui vero ita non est animatus, sed circa venerandarum imaginum adorationem laborat & dubitat, eum anathematizat sancta & veneranda nostra synodus, quæ efficacia divini Spiritus & ecclesiasticis patrum traditionibus munita est & cincta. Anathema autem illud, nihil aliud est quam separatio a Christo. Si vero aliqui repugnaverint adversum ea quæ statuta sunt, his non adhibentes fidem, sane contra stimulum calcitrant, & propriis animis injurii sunt. Nam & Christo adversantur, & sycophantiis, quæ adversus ecclesiam Dei exercentur, gaudent, ipsamque pietatem subvertere conantur: quare hæreticorum veterum affectæ, socii & contribules propter impietatem vere dicendi sunt. Nos autem fratres & comministros nostros Dei amantes episcopos, & cum his præsides & clericos misimus, ut omnia quæ inter nos acta sunt ad divinas aures vestras renuncient. Ad confirmationem autem & majorem certificationem eorum quæ a nobis decreta sunt, & quo majestati quoque vestræ piissimæ satisfiat, auctoritates quasdam patrum ex multis paucas subnexuimus, quarum splendore veritatis habitamentum elucidari magis possit. Salvator autem omnium, & qui vobiscum regnat, ecclesiæ suæ pacem pro præmio tribuat, vestrum autem imperium cum senatu & ducibus, & fidelissimo militum exercitu, in multos annos conservet, & victoriam vobis concedat. Ipse enim dixit: *Vivo ego, dicit Dominus*; * *& glorificantes me glorificabo*. Ipse est, qui accingens vos potentia, omnem hostilem impressionem a vobis auferet, obedientiam autem apud omnes conciliabit. Gaude igitur civitas, exulta nova Sion; totius terrarum orbis veluti alta specula. Regnavit enim & illic David, & Davidice illam allocutus est: Dominus in medio tui, cujus nomen sit benedictum in sæcula sæculorum. Amen.

ACTIO VII.

Hebr. 11.

Naz. In orat. de Christi patrib.

Gen. 33.

Gen. 23.

Gen. 47. Matth. 4. Deut.

1. Reg. 2. * 1. reg.

Psal. 47.

DEI AMANTISSIMIS SACERDOTIBUS & clericis sanctissimæ magnæ Dei ecclesiæ, & omnium ecclesiarum Dei colentis & imperialis urbis, sancta synodus quæ in Nicæa secundo congregata est.

CHristus Deus noster, vera veritas, Patris lumen & splendor, qui e tenebris nos in mirandam suam lucem vocans, ex idolica insania nos liberavit, & nomina idolorum de terra delevit, ut nulla plane eorum sit posthac memoria, placitum sibi existimavit, pios & in omnibus orthodoxos nostros fideles imperatores excitare, qui nos in splendidam metropolim Nicæam convocarent, ut novissimis, quo dissidentia in unum per nos convenirent, & medius paries inimicitiæ sustolleretur, & vetusta ecclesia catholicæ legislationis auctoritate obtineret. Igitur Spiritus sancti inspiratione in hoc ipsum convenientes, ejusdem cooperatione omnes in idem consensimus. Oriens, inquam, occidens, septemtrio, & meridies, in unam unionem, ut ita dicam, convenimus: sanctarum ecclesiarum pacificus status propter consentientem fidem & sententias constitutus est: pedes enim nostros in rectam viam dirigens Dominus, truncum, qui ex zizaniis vetustæ & improbæ hæreseos excreverat, funditus eradicavit. Ecce evangelizamus vobis, in monte excelso stantes, ecclesiasticæ pacis gaudium & celebrem festivitatem. Quid enim gratiosius est confidentis illius Isaiæ verbo: *Quam speciosi sunt pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona*? Dignum autem fuisset & vestram devotam præsentiam rebus omnibus interfuisse, quo omnem a Deo electam nostram congregationem uno in loco inveniretis, & per Dei gratiam spectatores hæretis omnium quæ acta sunt: ita & dissertationis vim quoque cognovissetis, quæ in confirmationem legalium ecclesiæ catholicæ traditionum, & destructionem eorum qui insurrexerunt contra veritatem, & apostolicas, & Patrum traditiones ab ecclesia catholica alienarunt, facta est. Sed quoniam inter nos & vestram sanctitatem, & humidum iter est, & longa terrestris via; duabus rebus opus fuit, navibus scilicet & jumentis, quibus deferri possetis. At quoniam utrorumque copiam non habentes, nobis corpore adesse non potuistis,

Isai. 52.

Digitized by Google

ACTIO VII. ANNO CHRISTI 787.

stis, certum est, vos mente & animo idem sentientes nobis adfuisse, quod sane ecclesiæ catholicæ magnum adjumentum exitit. Quandoquidem autem inter nos membra sumus, habentia unum caput Christum Dominum nostrum, necessarium duximus omnem eorum quæ divine apud nos acta sunt seriem narrare: nam & lingua res per litteras effari possunt, æque ita subinde repræsentant omnia, quasi coram visa fuissent. Postquam igitur ex præscripto Patrum & doctrina convenimus omnes, idem sentire cœpimus. Recordatique sumus carminis quod a Moyse factum est & dictum: *Interroga Patrem tuum & renunciabit tibi: quare seniores suos, & dicent tibi.* Ita quoque & nos ecclesiasticæ ordinationi insistentes, neque quidquam illi adjecimus, neque etiam ademptimus; sed apostolice instructi, traditiones quas accepimus servamus, omnia scilicet suscipientes quæ sancta catholica ecclesia & scripto & consuetudine admisit. Quorum de numero cum & venerandarum imaginum essent figurationes, de his peculiariter egimus. Rursus omnia quæ divini nostri patres rejicinut, ea quoque & nobis indigna & catholicæ ecclesiæ adversa & hostica arbitramur, in quibus sane recensetur & continuata vaniloquentia Iconoclastarum, & eorum qui falso Christianos accusant gangræna, hactenus ecclesiam depascens. Sed Deus Dominus noster eam in finem non sustinuit: nam postquam veritas detecta est, orthodoxa & sincera fides omnibus resplenduit, mendacium cum tenebris sibi congenitis evanuit: nam si, ut ipsi asserunt, imaginum pictura idolis comparabilis exitit; nostræ liberationis mysterium, quod Dei Filius per suam in carne sine peccato præsentiam operatus est, vanum reputatur. Quin etiam vanæ sunt propheticæ promissiones, quarum quædam jubet nos eum adorare & colere in sanctitate & justitia omnibus diebus vitæ nostræ. Alia veto dicit: *Surrexit tamquam ex somno Deus, tamquam potens a crapula vini: percussit inimicos suos, & dedit eis in posterum improperium sempiternum.* Si improperium sempiternum datum est inimicis nostris, hoc est improbis potentiis per resurrectionem, quomodo rursus Christiani idolis servient? Vah eorum impietatem & ruditatem. Utinam cogitassent illud: *Qui scandalizat unum ex pusillis credentium in Christum, indignationem intolerabilem Dei incurrit.* Sed verbum Domini nihili fecerunt, ecclesiasticas traditiones cassaverunt, quam ob causam in nihilum rediget eos Dominus. Et cum Ario, Eunomio, Macedonio, Apollinario, Nestorio, Eutychete, Dioscoro, Sergio, Honorio, & reliquis istis improbe sentientibus, conspiratio illorum connumerata est: nam horum stultitiam abstergentes, ipsi quoque stulta locuti sunt. Jam tamen fundamento veræ confessionis cum ipsis prostrati sunt, & acies eorum est dispersa. Non enim Deus in sæculum dimisit virgam eorum in sortem justorum, hoc est ecclesiæ: Judaice enim vana cogitarunt, & alteras in conciliabulo Judæ tulerunt: quare conciliabulum illorum Caiphaicum inventum est. Hoc enim contra Dominum conflatum est: sed Iconoclastarum adversus ejus imaginem illud conciliabulum, liberationem nostram per Christum factam, sibi & aliis inscripsit. Hoc autem concilium profundum, non per Christum cœpit, confœderationes iniit, sed non per Spiritum illius, quia ornatum venerandorum templorum sustulit. In hoc conciliabulo nullus invenietur, qui imaginem * ad similitudinem Dei ferat, quia imaginem Domini & sanctorum illius ignominiose confringentes, igni tradiderunt: Hoc conciliabulum insania & dementia occasionem dedit multarum & satanicarum cædium. Hoc conciliabulum falso nomen sibi assumpsit, sacerdotale & sacrum concilium: improba enim & profana mente conflatum est. Hoc conciliabulum os habet intemperans: spiritu autem falso Christum & veritatem simulavit, mendaciis vero in totum est confisum. Hoc conciliabulum catholica ecclesia tamquam zizania ex area dominica, hoc est, ecclesia catholica extirpavit, & * sputo divini judicii ejecit. Itaque ex ecclesia catholica ablatum est, & vafra ejus consilia redargutionem incurrere. Verum enim & rectissimum ecclesiæ judicium innovari in se nihil patitur, neque ullam semel probatæ rei ablationem ferre potest. Nos igitur patrum legibus insistentes, ab uno eodemque Spiritu gratia accepta, sine ulla novitia machinatione, & incontaminate cuncta ecclesiæ dogmata custodivimus, quemadmodum sacræ sex universales synodi constituerunt. Et quæcumque in ecclesia honore affici jusserunt, sine omni controversia recipimus, e quibus est, ut antea diximus, imaginum quoque apparatus. Quare eas honorabiliter adoramus & salutamus: idem enim significant hæc duo verba. Quique eadem confitetur, hic catholicæ ecclesiæ verus & germanus filius & particeps illius exitit. Cuncta itaque scandala abierunt, cuncta obscurata sunt. Veritas gubernat omnia, mendacium exterminatum est, seminator zizaniorum omnino defecit: frumentum, hoc est devotus Christi populus, in unum horreum, nempe Christi ecclesiam, comportatum est. Orthodoxæ fidei lumen resplenduit, erroris tenebræ succubuerunt, mœror in gaudium versus est, luctus in exultationem commutatus est. Conversus est dolor noster in lætitiam, omnia in meliorem partem respexerunt. Quapropter & nos apostolice vos alloquimur: Gaudete in Christo, gaudete. Terna gaudia Trinitas nobis peperit: quam decet omnis gloria, honor, & potentia in sæcula sæculorum. Amen.

Deut. 32.

Psal. 77.

Matth. 18.

* Pro, *ac* vel *aut*. H.

* vel labro

CANONES SANCTÆ ET UNIVERSALIS VII. SYNODI,

Interprete Gentiano Herveto.

TITULI CANONUM.

I. Quod *oporteat divinos canones omnino servari.*

II. Quod *ordinandus episcopus certo debeat promittere, se canones servaturum, sin minus non promoveatur.*

III. Quod *non oporteat a principibus eligi episcopum.*

IV. Quod *abstinere debeant episcopi a dando quidlibet & accipiendo.*

V. Qui *clericis exprobrant, quod in ecclesia sine largitionibus constituti sint, multa subjiciantur.*

VI. *De*

VI. *De cogendo concilio provinciali per annum.*
VII. *Ut templa sine reliquiis sanctorum consecrata supplementum accipiant.*
VIII. *Quod non oporteat Hebræos recipere, nisi quando sincero corde conversi fuerint.*
IX. *Ne quis librum edat hæreseos Christianos accusantes.*
X. *Non oportet clericum relinquere suam parœciam, atque ad alteram se conferre citra consensum episcopi.*
XI. *Oportet œconomos esse in ædibus episcopalibus & monasteriis.*
XII. *Non oportet episcopum vel præpositum suburbana ecclesia alienare.*
XIII. *Magno supplicio digni sunt qui monasteria profanant.*
XIV. *Non oportet citra manus impositionem legere in sacro cœtu super pulpito.*
XV. *Ne aliquis clericus in duabus collocetur ecclesiis.*
XVI. *Non oportere virum sacerdotio præditum sumptuosis vestibus amiciri.*
XVII. *Qui non habet quæ ad structuræ perfectionem pertinent, ne aggrediatur extruere sacrum.*
XVIII. *Non oportet fœminas vitam degere in ædibus episcopalibus, vel in monasteriis virorum.*
XIX. *Ut sine numeribus constitutiones sacerdotum, monachorum & monacharum fiant.*
XX. *Non oportet deinceps ex uno duplex fieri monasterium, & de duplicibus monasteriis.*
XXI. *Non oportet monachos sua relinquere monasteria & in alia migrare.*
XXII. *Oportet cum gratiarum actione & omni reverentia monachos, si usus venerit, cum mulieribus cibum capere.*

ANNO CHRISTI 787.

CANONES.

I.

IIs qui sacerdotalem dignitatem sortiti sunt, testimonia & ad recte se gerendum instituta sunt canonicarum constitutionum descriptiones. Quas cum diviniloquo David lubenter recipientes, ad Dominum cantamus, dicentes: *In via mandatorum tuorum lætatus sum, tamquam in omnibus divitiis*: &, *Mandasti justitiam testimonia tua in sæculum*: *intellectum da mihi*, & *vivam*. Et si in sæculum nos jubet vox prophetica testimonia Dei servare, & in eis vivere, liquet ea nequaquam concutienda, nullaque ratione labefactanda permanere: nam & venerandus Moyses sic ait: *Eis non licet addere, nec eis licet detrahere*. Et divinus apostolus Petrus in iis glorians exclamat: *Ad quæ angeli desiderant*. Atque etiam dicit Paulus: *Etiamsi vel angelus annuncies vobis aliud, quam vobis annunciavimus, sit anathema*. Cum hæc ergo ita se habeant, & sint nobis testata, iis exultantes, ut si quis multa spolia invenerit, divinos canones libenter amplectimur, eorumque constitutionem integram & illabefactabilem confirmamus, quæ edita fuerunt a sancti Spiritus tubis, omni ex parte celebrandis apostolis, & sex sanctis universalibus synodis, iisque quæ ad ejusmodi decretorum traditionem provinciatim coactæ fuerunt, & nostris sanctis patribus. Ex uno enim omnes eodemque Spiritu illuminati, quæ erant utilia decreverunt: & quos anathemati quidem transmittunt, nos quoque anathematizamus: quos vero depositioni, nos quoque deponimus: quos autem segregationi, nos itidem segregamus: quos autem pœnæ tradunt, nos quoque similiter subjicimus. Ab avaritia enim alieni mores sint, præsentibus contenti, is qui tertium cælum conscendit, & arcana verba audivit, Paulus divinus apostolus aperte vociferatur.

ACTIO VII.

Psal. 118.

Hebr. 13. 1. Cor. 12.

II.

Quoniam psallentes Deo spondemus: *In justificationibus tuis meditabor, non obliviscar sermones tuos*: omnes quidem Christianos salutare est hoc servare, eos autem præcipue qui sacerdotalem dignitatem obtinent. Quamobrem decernimus quemlibet, qui ad episcopalem gradum est provehendus, psalterium omnino nosse, ut ex eo omnem quoque suum clericum ita institui moneat. A metropolitano autem bene examinari, an ad sacros canones diligenter, ac cum perscrutatione, non autem obiter curlimque legendos, prompto paratoque sit animo, & sacrum etiam evangelium, & librum divini apostoli, omnemque divinam scripturam, & in divinis præceptis versari, & populum suum docere. Nostræ enim hierarchiæ substantia sunt eloquia divinitus tradita, divinarum scilicet scripturarum vera scientia, sicut magnus ait Dionysius. Si quis autem dubius animi fuerit, & non lubenter hæc facere & docere voluerit, non ordinetur. Prophetice enim dicit Deus: *Tu repulisti scientiam, & ego te repellam, ne sis mihi sacerdos*.

Psal. 118.

De eccles. hier. c. 1.

Osee 4.

III.

Omnem electionem quæ fit a magistratibus, episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, irritam manere, ex canone dicente: Si quis episcopus sæcularibus magistratibus usus, per eos ecclesiam obtinuerit, deponatur & segregetur, & omnes qui cum eo communicant. Oportet enim eum qui est promovendus ad episcopatum ab episcopis eligi, quemadmodum a sanctis patribus Nicææ decretum est in canone, qui dicit; Episcopum oportet maxime quidem ab omnibus qui sunt in provincia constitui: si autem hoc difficile fuerit, vel propter urgentem necessitatem, vel propter viæ longitudinem, tres omnino eodem convenientes, iis quoque qui absunt simul suffra-

Deut. 4.

1. Tim. 1. Gal. 1.

Can. 30. apost.

Can. 4.

Digitized by Google

ACTIO VII. ANNO CHRISTI 787.

fragium ferentibus & assentientibus per literas, tunc facere electionem; eorum autem quæ a se fiunt, confirmationem dari in unaquaque provincia metropolitano.

IV.

Præco veritatis Paulus divinus apostolus quemdam veluti canonem Ephesiorum presbyteris imponens, vel universæ potius sacerdotali multitudini, sic libere dixit: *Argentum vel aurum vel vestem nullius concupivi, omnia vobis ostendi, quod oportet sic laborantes infirmos suscipere; dare beatum existimans.* Quocirca ab eo edocti B statuimus, ne turpis lucri gratia episcopo in mentem veniat, quærenti excusationes in peccatis, aurum vel argentum, vel ullam aliam speciem ab iis qui sibi subsunt episcopis, vel clericis, vel monachis exigere. Dicit enim apostolus; *Injusti regnum Dei non possidebunt*: nec debent liberi parentibus thesaurum parare, sed parentes liberis. Si quis ergo per auri exactionem vel alicujus alterius speciei, vel propter aliquam propriam affectionem a ministerio arcere inventus fuerit, vel segregare suorum clericorum C aliquem, vel venerandum templum claudere, ne in eo divina fiant ministeria, ad id quod non est sensu præditum suam insaniam immittens, est revera sine sensu, & talionis erit legi obnoxius, & labor ipsius in caput ejus redibit, ut qui sit mandati Dei & apostolicarum traditionum transgressor. Præcepit enim & Petrus suprema apostolorum summitas; *Pascite gregem Domini, episcopatum gerentes, non per vim, sed sponte ac voluntarie, secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed prompte & alacriter: nec ut dominatum in clerum obtinentes, sed gregis exemplaria existentes; & cum summus pastor apparuerit, quæ nec corrumpi nec marcescere potest, gloriæ coronam referetis.*

V.

Est peccatum ad mortem, quando peccantes aliqui manet incorrigibiles. Hoc autem est deterius, quando & erecta cervice adversus pietatem & veritatem insurgunt, mammona Dei obedientiæ præferentes, & ejus canonicas constitutiones non ferentes. In iis ergo non est Dominus Deus, nisi forte humiliati a suo delicto resipuerint. Oportet enim eo magis Deo supplicare, & cum corde contrito hujus peccati remissionem & condonationem petere, & non de illicita donatione se jactare: *Deus enim prope est iis qui sunt contrito corde.* Eos ergo, qui per auri dationem se fuisse in ecclesia constitutos gloriantur, & in ea improba consuetudine spem habent, quæ a Deo & ab omni sacerdotio alienat; & ideo impudente vultu, & ore aperto, probrosis & contumeliosis verbis eos, qui propter actam ex virtute vitam a sancto Spiritu selecti ordinatique sunt præter auri dationem, vilipendunt ac negligunt; primum quidem eos qui hoc faciunt ultimum proprii ordinis gradum sumere: sin autem perseveraverint, inflicta quoque pœna corrigi decernimus. Si quis autem in ordinatione hoc quandoque fecisse visus fuerit, fiat ut vult canon apostolicus, qui dicit: Si quis episcopus per pecunias Can. 30 hanc sit dignitatem assecutus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur & ipse & qui ordinavit, & excindatur omnino a communione, ut Simon magus a me Petro. Et secundus canon sanctorum patrum, qui Chalcedone convenerunt, qui dicit: Si quis episcopus pecuniis ordina- Can. 2. tionem fecerit, & non venalem gratiam in emptionem deduxerit, & pecuniis ordinaverit episcopum, vel chorepiscopum, vel presbyterum, vel diaconum, vel aliquem eorum qui in clero enumerantur, vel pecuniis promoverit œconomum, vel defensorem, vel paramonarium, vel omnino aliquem ex canone turpis lucri gratia: qui hoc aggressus esse convictus fuerit, proprii gradus id faciat periculo: & qui ordinatur, ex ea ordinatione vel promotione, quæ pretio dato instar mercaturæ facta est, nihil juvetur: sed sit alienus a dignitate, vel munere, seu curatione, quam pecuniis assecutus est. Si quis autem rebus adeo turpibus & lucris illicitis intercessor seu sequester apparuerit, hic quoque, si sit quidem clericus, a proprio gradu excidat; sin autem laicus, vel monachus, segregetur. D

VI.

Quoniam canon est qui dicit bis in anno in unaquaque provincia per congregationes episcoporum fieri oportere quæstiones canonicas; propter vexationem, & quod itineri perficiundo minus sufficerent qui cogebantur, statuerunt sancti sextæ synodi patres, ea omnino & quacumque postposita causa semel in anno fieri, & delicta corrigi. Hunc ergo canonem nos quoque renovamus: & Concil. Nicen. C. 5. Can. 81. si quis magistratus hoc prohibere inventus fuerit, segregetur. Si quis autem metropolitanus hoc fieri non curaverit, præterquam vi vel necessitate & justa aliqua de causa, canonicis pœnis subjiciatur. Cum autem de canonicis & evangelicis rebus fiat synodus, opus est ut congregati episcopi magnam curam & diligentiam gerant, ut divina & vivifica mandata serventur. In eis enim Psal. 118. servandis est retributio multa: quoniam lucerna est mandatum, lex vero lux, Prov. 6. & via

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787

& via vitæ probatio & disciplina, & præceptum Domini lucidum illuminans oculos. Ne liceat autem metropolitano ex iis quæ secum affert episcopus, vel jumentum, vel aliquam rem aliam petere. Si enim hoc feciſſe deprehensus fuerit, reddet quadruplum.

VII.

1 Tim. 5.

Ait Paulus divinus apostolus: *Quorundam hominum peccata sunt manifesta, nonnullos autem consequuntur*. Præcedentibus autem peccatis, alia quoque ea sequuntur. Impiam ergo hæresim eorum, qui Christianos accusant, alia quoque impia consecuta sunt. Quemadmodum enim venerabilium imaginum aspectum ex ecclesia sustulerunt, alios quoque mores reliquerunt, quos quidem oportet renovari, & tam ex jure scripto quam non scripto sic observari. Quæcumque ergo templa consecrata sunt absque sacris reliquiis martyrum, in iis fieri statuimus reliquiarum depositionem cum consuetis precibus. Episcopus autem posthac templum consecrans sine sanctis reliquiis, deponatur, ut qui ecclesiasticas traditiones transgressus sit.

VIII.

Quoniam Hebræorum religionis quidam errantes Christum Deum nostrum subsannare visi sunt, sese Christianos esse fingentes, ipsum autem clanculum & occulte negant, sabbata observantes, & alia Judaica facientes: statuimus, ut neque ad communionem, neque ad orationem, neque ad ecclesiam admittantur, sed aperte sint secundum suam religionem Hebræi; & neque filios eorum baptizari, neque servum ab eis emi vel possideri. Sin autem ex pura & sincera fide quis eorum conversus, & ex toto corde confessus fuerit, eorum moribus & rebus insultans, veluti triumphum agens, ut & alii resellantur & corrigantur; eum recipi & baptizari & ejus liberos, & cautos reddi, ut se ab Hebræorum studiis & institutis abstineant. Si autem non ita se gerant, eos nullo modo admitti.

IX.

Puerilia omnia ludibria, furiosaque ac insana dicta & scripta, quæ adversus sanctas imagines edita sunt, oportet dari episcopo Constantinopolitano, ut cum reliquis libris hæreticis reponantur. Si quis autem hæc celare inventus fuerit, si sit quidem episcopus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur: sin autem laicus vel monachus, segregetur.

X.

Quoniam nonnulli clerici canonicam constitutionem circumscribentes, sua relicta parœcia in alias parœcias excurrunt, ut plurimum autem in hanc a Deo custoditam & imperatoriam urbem, & apud principes assident, & in eorum oratoriis divina ministeria faciunt: eos sine proprio episcopo & Constantinopolitano non licet in quavis æde vel ecclesia recipi: si quis autem hoc fecerit, si perseveret, deponatur. Quicumque autem cum prædictorum sacerdotum consensu hoc faciunt, non licet eis curas sæculares & mundanas suscipere, ut qui sint a canonibus prohibiti hoc facere. Si quis autem eorum, qui majores, id est curatores appellantur, curationem obtinere deprehensus fuerit, vel cesset, vel deponatur, potius autem offerat se ad docendos filios & servos, legens eis divinas scripturas: ad hoc enim etiam sacerdotium sortitus est.

ACTIO VII.

XI.

Cum omnes divinos canones servare teneamur, eum quoque, qui jubet œconomos esse in singulis ecclesiis, illæsum omnino servare debemus. Et si quidem unusquisque metropolitanus in sua ecclesia œconomum constituit, bene habet: sin minus, Constantinopolitano episcopo speciali auctoritate licebit œconomum in ejus ecclesia præficere. Similiter & metropolitanis, si qui eis subsunt episcopi, nolint in suis ecclesiis œconomos constituere. Hoc ipsum autem servari etiam in monasteriis oportet.

Can. 26. Conc. Chalcedon.

XII.

Si quis episcopus vel monasterii præfectus inventus fuerit ex episcopatus vel monasterii agris, in principis alicujus manus alienare, vel alteri personæ tradere, nullius sit momenti traditio, ut sanctorum apostolorum vult canon qui dicit: Omnium rerum ecclesiasticarum episcopus curam gerat, & ea administret tamquam Deo intuente. Ne liceat autem quidquam ex eis sibi vendicare, vel propriis cognatis quæ Dei sunt elargiri. Si sint autem pauperes, ut pauperibus suppeditet: sed non eorum prætextu res ecclesiæ venumdet. Sin autem detrimentum afferre causetur, nec quidquam ex agro emolumenti percipi, ne sic quidem principibus, qui sunt in eo loco, alienet prædium, sed clericis vel agricolis. Sin autem aliqua improba calliditate utentur, & ab agricola vel clerico agrum princeps emerit, sic quoque nullius sit momenti venditio, & episcopatui vel monasterio restituatur. Porro episcopus vel monasterii præfectus qui hoc fecerit, exturbetur quidem episcopus ab episcopatu, monasterii vero præfectus a monasterio, ut qui male dissipent quæ non congregavere.

Can. 39.

XII.

Digitized by Google

ACTIO VII.

ANNO CHRISTI 787.

A

XIII.

Quoniam per eam quæ fuit propter peccata noſtra in eccleſiis calamitatem ſacroſanctæ quædam ædes a quibuſdam viris arreptæ ſunt, & epiſcopatus, & monaſteria, & facta ſunt communia diverſoria: ſi qui ea quidem tenent, volunt reddere, ut in priſtinum ſtatum reſtituantur, bene & pulchre habet: ſin minus, ſi ſunt quidem ſacerdotalis catalogi, eos deponi jubemus: ſin autem monachi vel laici, ſegregari, ut qui ſint condemnati a Patre, & Filio, & Spiritu ſancto: & ponantur ubi vermis non moritur, nec ignis extinguitur: quia voci Domini adverſantur, quæ dicit: *Ne facite domum Patris mei domum negotiationis.* Joan. 2.

XIV.

Quod ordo in ſacerdotio verſatur, eſt omnibus manifeſtum: & ſacerdotii munera exacte ſervare Deo gratum eſt. Quoniam ergo videmus nonnullos a pueris cleri tonſuram accipientes, nondum vero accepta epiſcopi manuum impoſitione, in congregatione in ſuggeſtu legentes, & id non canonice facientes, hoc a præſenti canone fieri non permittimus: hoc ipſum autem etiam in monacho ſervari. Lectoris autem manuum impoſitionem licet in proprio monaſterio tantum unicuique monaſterii præfecto facere, ſi ipſi præfecto ſcilicet ab epiſcopo manus eſt impoſita ad præfecturam hegumeni, dum ſit & ipſe presbyter. Similiter & ex antiqua conſuetudine chorepiſcopos epiſcopi permiſſu oportet lectores ordinare.

XV.

Clericus ab hoc deinceps tempore in duabus eccleſiis non collocetur. Hoc enim eſt negotiationis & turpis lucri proprium, & ab eccleſiaſtica conſuetudine alienum. Ab ipſa enim Domini voce audivimus, non poſſe quempiam duobus dominis ſervire: *Vel enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum ſuſtinebit, & alterum contemnet. Unuſquiſque ergo*, ut vox eſt apoſtolica, *in eo, in quo vocatus eſt, debet manere, & in una eccleſia aſſidere.* Quæ enim propter turpe lucrum fiunt in eccleſiaſticis negotiis, ea a Deo ſunt aliena. Ad hujus autem vitæ uſum ſunt diverſa ſtudia: ex iis ergo, ſi quis velit, ea quæ ſunt corpori ad uſum neceſſaria comparet. Dixit enim apoſtolus: *Uſui meo & iis qui mecum ſunt ſubminiſtraverunt manus meæ.* Et hoc quidem in hac a Deo cuſtodita civitate. In iis autem quæ extra ſunt locis, propter hominum inopiam, permittatur. Matth. 6. 1. Cor. 7. Act. 20.

B

C

D

E

XVI.

Omnis luxus & ornatus corporeus eſt a ſacerdotali ſtatu alienus. Epiſcopos ergo vel clericos, qui ſe ſplendidis & inſignibus veſtibus exornant, ſe corrigere oportet: ſin autem permaneant, ſupplicio tradi: ſimiliter & eos qui ſunt unguentis delibuti. Quoniam autem radix acerbitatis ſurſum pullulans, fuit noſtræ eccleſiæ inquinamentum, Chriſtianos ſcilicet acculantium hæreſis, & qui ea ſuſceperunt, non ſolum imaginum picturas averſati ſunt, ſed omnem etiam pietatem ac religionem extruſerunt, in eos qui pie & honeſte vivunt invehentes; & in eis impletum fuit quod ſcriptum eſt: *Execratio peccatori Dei cultura.* Si inventi itaque fuerint nonnulli eos irridentes, qui vilem & modeſtum amictum induti ſunt, pœna corrigantur. A ſuperioribus enim uſque temporibus omnis vir ſacerdotalis cum moderato & honeſto indumento verſabatur. Quidquid enim non propter uſum, ſed oſtentatorium ornatum aſſumitur, in nequitiæ reprehenſionem incurrit, ut ait magnus Baſilius. Sed nec ex ſericeis texturis variatum quis veſtimentum habebat, neque in extremis veſtimentis adjecta erant alieni coloris additamenta. Ex divina enim lingua audierunt, quod qui mollia ferunt ſunt in ædibus regum. Eccluſ. 1. Matth. 11.

XVII.

Quidam monachi ſuis monaſteriis relictis, ut qui imperare deſiderent, & parere reculent, oratoria ædificare aggrediuntur, cum ea non habeant quæ ad perfectionem pertinent. Si quis ergo hoc facere aggreſſus fuerit, prohibeatur ab ejus loci epiſcopo. Si quis autem ea habet quæ ad perfectionem ſufficiunt, quæ ab ipſo deliberata ſunt, ad finem deducantur. Idem autem ſervetur in laicis & clericis.

XVIII.

Sine offenſione eſſe etiam iis qui extra ſunt, inquit divinus apoſtolus. Mulieres autem in epiſcopiis vel monaſteriis verſari, eſt omnis offenſionis cauſa. Si quis ergo ancillam vel liberam in epiſcopio poſſidere deprehenſus fuerit, vel in monaſterio ad miniſterium aliquod obeundum, puniatur: ſin autem perſeveret, deponatur. Si vero etiam in ſuburbanis mulieres eſſe contigerit, & voluerit epiſcopus vel monaſterii præfectus illuc iter facere, præſente epiſcopo vel monaſterii præfecto mulier eo tempore nullo modo miniſterium obeat, ſed alio in loco ſeorſum verſetur, donec receſſerit epiſcopus, aut hegumenus, ut omnis reprehenſionis occaſio vitetur. 1. Cor. 10.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 691. ACTIO VII.

XIX.

Tanta execrabilis avaritiæ labes ecclesiarum præfectos invasit, ut nonnulli eorum virorum ac mulierum, qui pii ac religiosi dicuntur, Domini mandati obliti fallantur, & eos qui ad sacerdotalem ordinem & vitam monasticam accedunt, pecuniis admittant: & quorum reprobum est principium, universum quoque rejiciendum efficitur, ut ait magnus Basilius; nec enim Deo licet & mammonæ servire. Si quis ego inventus fuerit hoc facere, qui hoc facit, si sit quidem episcopus, vel monasterii præfectus, vel ex sacerdotali ordine, vel cesset, vel deponatur, ut vult 2. canon Chalcedonensis synodi. Sin autem monasterii præfecta a monasterio extrudatur, & alii monasterio tradatur ad subjectionem. Similiter & monasterii præfectus, qui presbyterii ordinationem habet. De iis autem quæ dantur liberis a parentibus instar dotis: vel rebus suis propriis oblatis, profitentibus iis qui ea offerunt, esse Deo consecrata, statuimus ut sive exeant, ea in monasterio maneant, ut fuit ipsorum professio; nisi is qui præest in culpa fuerit.

Matth. 6.

XX.

A præsenti statuimus non fieri duplex monasterium, quoniam hoc fit multis scandalum & offensio. Si qui autem volunt cum cognatis mundo renunciare, & vitam sequi monasticam, viros quidem oportet in virorum monasteria discedere; fœminas autem ingredi in mulierum monasteria: hoc enim est Deo acceptum. Quæ autem huc usque duplicia fuerunt, serventur secundum canonem sancti patris nostri Basilii, & secundum ejus constitutionem ita regantur. In uno autem monasterio ne versentur monachi & monachæ. Adulterium enim inest media conversatione. Nec monachus libere cum monacha, vel monacha cum monacho seorsum confabuletur, nec cubet monachus in fœminarum monasterio, nec cum monacha seorsum comedat. Et quando quæ sunt vitæ necessaria a parte virorum ad regulares fœminas deferuntur, extra portam hæc accipiat monasterii muliebris præfecta cum aliqua anu monacha. Si autem eveniat, ut aliquam velit cognatam monachus aspicere, præsente præfecta cum ea colloquatur exiguo & brevi sermone, & mox ab ea recedat.

XXI.

Non oportet monachum vel monacham proprium relinquere monasterium, & ad aliud se conferre. Si hoc autem contigerit; ipsum ut hospitem accipi est necessarium: sed eum recipi sine mente monasterii ejus præfecti non convenit.

XXII.

Deo quidem universum dedicare, & non propriis voluntatibus servire, res magna est. *Sive enim comeditis, sive bibitis*, inquit divinus apostolus, *omnia in Dei gloriam facite*. Christus autem Deus noster in suis evangeliis jussit peccatorum principia resecare. Non enim adulterium solum apud ipsum punitur, sed etiam cogitationis motus ad aggrediendum adulterium condemnatur, ipso dicente: *Qui aspexerit mulierem ad concupiscendum ipsam, eam jam in corde suo adulteravit*. Unde nos quoque edocti, debemus cogitationes purgare. *Etsi enim omnia licent, non tamen omnia expediunt*, ut a voce apostolica docemur. Cuivis ergo homini necesse est comedere, ut vivat: & quibus est vita quidem matrimonii, & liberorum, & laicæ constitutionis, permixtim comedere viros & mulieres, est ab omni reprehensione alienum, si modo ei qui dat nutrimentum gratias agant, non cum scenicis quibusdam studiis, sive satanicis canticis & citharœdicis ac meretriciis inflexionibus; quos prophetica execratio persequitur, sic dicens: *Væ qui cum citbara & psalterio vinum bibunt, Domini autem opera non respiciunt, & opera manuum ejus non considerant*. Et siquibi tales fuerint inter Christianos, corrigantur: sin minus, adversus eos robur suum obtineant quæ ab iis, qui nos præcesserunt, canonice tradita sunt. Cui autem quieta est vita & solitaria: ut qui Domino Deo jugum monasticum tollere statuerit, in solitudine & silentio sedebit. Atqui nec iis etiam, qui vitam sacerdotalem elegerint, licet omnino seorsum cum mulieribus comedere, nisi utique cum divinis & religiosis viris ac mulieribus: ut ipsum etiam convivium ad spiritalem correctionem adducat. Porro idipsum etiam in cognatis faciat. Si autem rursus contingat, ut quæ sunt ad usum necessaria non afferat monachus vel sacerdos, & propter necessitatem velit sive in publico diversorio, sive in alicujus domo divertere, ei liceat hoc facere, utpote urgente necessitate.

1. Cor. 10. Matth. 18. Matth. 5. 1. Cor. 6

Post editionem canonum extat epistola, sic se habens.

* *In omnibus sanctissimo & beatissimo fratri & comministro, domno Hadriano papæ veteris Romæ, Tarasius divina miseratione episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, in Domino gaudere.*

* Ex inscript. Gal. Lectii. Vide ep. Hadr.

SUfficit quidem salutaris dispensatio magni Dei & Servatoris nostri Jesu Christi ad pacem & concordiam omnibus Christianis. Ipse enim

Digitized by Google

ACTIO VII.

enim * post resurrectionem a mortuis, apostolis suis inspirando dixit: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Qua de causa is qui raptus fuit in cœlum, & in paradisum ingressus, audivit verba quæ non oportebat dici: Paulus, inquam, apostolus divinus omnibus nobis testatus est, dicens: *Christus est pax nostra, qui omnia facit ex diversis & medium parietem obstaculi dissolvens*, inimicitiam scilicet de carne sua. Et iterum ad Thessalonicenses scribens admonet: *Igitur, fratres, state, & servate traditiones, quas edocti estis, sive per verbum, sive epistolas nostras*. Sed postea inveteratus hostis diabolus, ecclesiam super fundamentum apostolorum & prophetarum per diversa tempora, juxta beneplacitum Dei ædificatam, non studuit non convellere & interturbare, seipsum scilicet vi inferens per quosdam affectas suos viros improbos, per quos etiam zizania seminavit in hac eleganti terra ab apostolis exculta. Hi siquidem, accepta a supernis potestate, in sulcis divinæ efficaciæ seminatum frumentum reliquere, quorum divinam doctrinam arripientes patres nostri admirandi zizania quidem extirparunt, nimirum hæreses & nuperas vaniloquentias radicitus usque evellentes, & dimisere messem puram ecclesiæ. Vestra igitur Deo decens sanctitas horum adhærens doctrinis, & ab ipsis veritatis sermonem accipiens, turbas illas spinosas nunc pullulantes, adjungente se tibi imperatorum fidelissimorum sinceritate, extirpare machæra Spiritus sancti satagit. Missi enim nobis postulantibus viros concordes & dignos apostolica sede sancti Petri, quos ad se missos imperatores nostri sincerissimi humaniter suscipientes, ad nos jusserunt proficisci: a quibus postquam literas sanctitatis tuæ accepissemus, atque legissemus adduximus ad sanctos & reverentes viros Joannem & Thomam verbo & cognitione vobiscum sentientes, qui eisdem temporibus, una cum variis episcopis zelo Dei & voluntate huc se ad sacram synodum, jubentibus & volentibus etiam sinceriissimis imperatoribus, contulerunt. Verum nos ante annum sedem colligere synodi statueramus, cum improbi aliquot homines, & quorum mentes insania tumultuabantur, turbam in nobis cientes, cathedram prohibuerunt. Quamobrem cosacti sumus integrum annum a proposito nostro desistere, nihilque quod ad eam rem attinebat tentare. Tempore deinde succedente, iterum venerabiles illi episcopi in splendida metropoli Nicæa provinciæ Bithyniæ, imperatorum nostrorum mandato, congregati sunt. Nos autem accipientes comites itineris, & venerandos viros legatos vestros, & vicarios quoque orientis, ad ipsam metropolim venimus: & omnibus sedentibus, eligere caput, nempe ipsum Christum, visum est. Jacebat autem in sacro throno evangelium sanctum, quod omnibus nobis qui convenerant, Justum judicium judicate, Justitiam pro sancta Dei ecclesia administrate, proclamabat. Itaque prærogativa quadam literas sanctitatis tuæ primo loco legi jussimus, & eramus quidem tunc omnes veluti in regio convivio epulis Spiritus intenti, quod tali convivio animi nostri recrearentur. Pedesque nostri in viam rectam veritatis per te ducebantur. Sic confracta membra in unum corpus componebantur, sic vera concordia revaluit, sic catholica ecclesia in unionem est collecta. Post illas autem literas legimus quoque eas quæ ex orientalibus diœcesibus nobis missæ fuerant: atque ita patrum traditionis lumen acrius exactiusque resplenduit, & vis veritatis clarior fortiorque evasit. His se ita habentibus, ab omnibus nobis qui divina voluntate convenimus, confessa est & vera & calumniæ expers confessio, quæ & a nobis ad vos missa est. Per relationem itaque nostram piis imperatoribus nostris omnes hæreticæ pravitatis principes, quique eos insequuntur, profanatione & execratione condemnati sunt, propterea quod sanctam catholicam ecclesiam injuria affecerint: nec vero illi tantum, qui in hac vita in eadem opinione manent, sed etiam qui vitam turpiter & perverse projecerunt. Sed quidam eorum adhuc præsentes, salutem suam per scriptos libellos confessi sunt. Neque Christus Deus noster, petra scilicet in qua fixi sumus, vellem illam desuper contextam, ipsam nimirum catholicam a se & super se ædificatam ecclesiam suam & disruptam diutius pati potuit, neque membra huc illucque dispersa diutius diffundi sustinuit; sed simul cum veteribus hæresibus errorem novæ pravitatis Iconoclastarum, qui contra venerandas imagines rabiem suam exercuerunt, verbo gratiæ suæ subvertit, & machæra spiritus exsecuit. Abunde autem instructi sumus, & experientia cognovimus, veritatem super omnia posse & valere. Quidquid illi repugnat, id tandem semper cedit, & aciem relinquere cogitur. Ipsa est omnium fortissima, ita ut facile quosvis inimicos superet, & repugnantium phalangas dissipet. Ecce enim falsiloquorum & mendacium labia compressit, tenebræ absurdarum blasphemiarum cessarunt, pulchritudo veritatis dogmatum resplenduit. Jam omnis hæretica blasphemia ejecta est & propulsata. Ecclesia proprium ornatum recepit, requiem ex immensis laboribus invenit. Veritas est inconcussa & inexpugnabilis, adversus quam portæ inferorum & infidelitatis non prævalebunt, quemadmodum ex ore dominico audivimus: *Et gaudio repletum est os nostrum, & lingua nostra exultatione*. Gavisi autem sumus in ecclesia, cui præsidemus juxta Dei voluntatem. Hæc igitur facta sunt, Christo Deo nostro, qui super omnes est, rem procurante, auxiliantibus etiam orthodoxis & fortissimis nostris imperatoribus. Ipsi enim omnibus in locis venerandas imagines restituerunt, cum in sacris templis, tum etiam in portis regiarum, quibus Deus præmium *, exaltando cornu imperii illorum, ad pacem ecclesiæ suæ, & salutem omnium nostrorum Christianorum, cujus nomen sit benedictum in sæcula sæculorum. Amen.

* f. enim. Joan. 14. 2. Cor. 12.

* Eph. 2. vir, qui fecit utraque unum H 2. Thess. 2.

ANNO CHRISTI 787

* Imo post conc. Francofordiense, ut videtur an. 794.

Joan. 19.

* Psal. 125.

* Suppl. ut hunc. M.

ANNO CHRISTI 787.

EPISTOLA HADRIANI PAPÆ AD CAROLUM REGEM

De imaginibus, qua confutantur illi qui ſynodum Nicænam ſecundam oppugnarunt.

Domino excellentiſſimo filio, noſtroque ſpirituali compatri Carolo regi Francorum & Longobardorum, ac patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Ex editione Sirm.

DOminus ac redemptor noſter, qui provido ſuo conſilio auctor eſt, dignatus eſt de cœlis ex ſinu Patris deſcendere . . . . evangelium ſcientibus liquet, quod voce dominica ſancto & omnium apoſtolorum principi Petro claves regni cœlorum, & totius eccleſiæ cura commiſſa eſt. Ipſi quippe dicitur: *Petre, amas me? Paſce oves meas.* Ipſi dicitur: *Ecce ſatanas expetivit cribare vos ſicut triticum, & ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Ipſi dicitur: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam: & tibi dabo claves regni cœlorum: & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlo: & quodcumque ſolveris ſuper terram, ſolutum erit & in cœlo.* Ecce cura ei totius eccleſiæ & principatus committitur. Et ipſe vices ſuas vicariis ſuis pontificibus relinquere dignoſcitur eccleſiæ curam gerendi. Nam etiam claves regni cœleſtis accepit, & poteſtas ei ligandi & ſolvendi tribuitur. Unde fiducialiter freti exiſtimus, quod ſi veſtra a Deo præfata regalis excellentia, erga ejus ſanctam catholicam & apoſtolicam Romanam eccleſiam, & nos, ut cœpit, uſque in finem in amore & dilectione fideliter extiterit, non ſolum eam ab omni peccati macula abluens eripiet, ſed etiam in hoc mundo ſuper omnes barbaras gentes cum ea committentes ſuffragiis ſuis victorias tribuet immenſas, inſuper & regnum cœlorum ſine fine. Præterea directum a veſtra clementiſſima præcelſa regali potentia ſuſcepimus fidelem familiarem veſtrum, videlicet Engilbertum abbatem, & miniſtrum capellæ, qui pene ab ipſis infantiæ rudimentis in palatio veſtro enutritus eſt, & in omnibus conſiliis veſtris receptus; ut ideo ſicut a vobis in omni familiaritate recipitur, ita & a nobis reciperetur, & condecenter honoraretur. Unde pro nimio amore, quem erga veſtram melliſluam gerimus regalem excellentiam, ſicut miſiſtis cum nimio amore dulcedinis eximiæ, eum ſuſcipientes, prout voluit, & qualiter voluit, cum magna familiaritate nobis enarrantem; aure placabili & mente benigna eum ſuſcepimus, & quaſi veſtra corporali excellentia nobis narrante, noſtrum ei patientius credidimus conſilium, ad profectum ſanctæ noſtræ Romanæ eccleſiæ, & veſtræ a Deo protectæ regalis potentiæ exaltationem. Inter quæ edidit nobis capitulare adverſum ſynodum, quæ pro ſacrarum imaginum erectione in Nicæa acta eſt. Unde pro veſtra melliflua regali dilectione per unumquodque capitulum reſponſum reddidimus: non quemlibet, abſit, hominem defendentes, ſed olitanam traditionem ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ tenentes, priſcam prædeceſſorum noſtrorum ſanctorum pontificum ſequimur doctrinam, rectæ fidei traditionem modis omnibus vindicantes.

Joan. 21. Luc. 22.

Matth. 16.

IN ACTIONE TERTIA.

In primo quidem capitulo ferebatur, in eo quod dicit: Et in Spiritum Sanctum Dominum ac vivificatorem, ex Patre per Filium procedentem.

REPREHENSIO. Quod Taraſius non recte ſentiat, qui Spiritum Sanctum non ex Patre & Filio, ſecundum Nicæni ſymboli fidem, ſed ex Patre per Filium procedentem in ſuæ credulitatis lectione profiteatur.

RESPONSIO. Hoc dogma Taraſius non per ſe explanavit, ſed per doctrinam ſanctorum patrum confeſſus eſt: quorum capitula pro veſtro nimio amore, * quod erga veſtram prærectiſſimam a Deo protectam regalem excellentiam gerimus, breviter exaramus: ſcilicet ſancti Athanaſii de apparitione Domini in carne, inter cetera: Et propter hoc inſufflat in facie apoſtolorum, dicens: *Accipite Spiritum Sanctum:* ut cognoſcamus quia de plenitudine deitatis eſt qui dabatur Spiritus diſcipulis. *In Chriſto enim*, inquit, *habitat*, hoc eſt in carne ejus, *omnis plenitudo deitatis corporaliter*, ſicut & evangeliſta Joannes dicit: *Nos omnes ex plenitudine ejus accepimus.* Corporali enim ſpecie ſicut columba apparuit Spiritus Sanctus deſcendens & manens ſuper eum. In nobis etenim primitiæ & pignus deitatis inhabitat, in Chriſto autem omnis plenitudo deitatis. Et ne quis arbitretur, quia quaſi non habens ipſe accipiebat: ipſe enim ſibi deſuper mittebat ſicut Deus, & ipſe ſibi deorſum ſuſcipiebat, ſicut homo. Ab ipſo ergo in ipſum deſcendebat, ex deitate ejus in humanitatem ejus. Et poſt plura: Manifeſtum eſt, quia per ipſum omnia fecit Pater, per ipſum ergo eum ſuſcitat, per ipſum eum ſanctificat, & per ipſum eum exaltat, & per ipſum vitam dat.

* Pro quo. Hard.

S. Athanaſius in ſermone de humanæ naturæ aſſumptione contra Arianos.

Joan. 20. Joan. 1. Luc. 3.

Item ejuſdem S. Athanaſii de virginitate, inter cetera. Et in Spiritum Sanctum, qui in Patre & Filio exiſtens, qui a Patre emittitur, & per Filium datur.

Item de hiſtor. eccleſ. lib. 7. Euſebii Cæſarienſis, poſt plura: Gregorii martyris & epiſcopi Neocæſareæ fides: Unus Deus Pater Verbi viventis, ſapientiæ ſubſiſtentis, & virtutis ſuæ, & figuræ, perfectus perfecti genitor, Pater Filii unigeniti. Unus Dominus, ſolus ex ſolo Deo, figura & imago deitatis, Verbum perpetrans, ſapientia comprehendens omnia, & virtus qua tota creatura fieri potuit. Filius verus veri, & inviſibilis ex inviſibili, & incorruptibilis ex incorruptibili, & immortalis ex immortali, & ſempiternus ex ſempiterno. Unus Spiritus Sanctus, ex Deo ſub-

ANNO CHRISTI 787

ANNO CHRISTI 787.

substantiam habens, & qui per Filium apparuit, imago Filii perfecti, perfecta viventium causa, sanctitas sanctificationis præstatrix, per quem Deus super omnia & in omnibus cognoscitur, & cetera. Et non solum historiographus ille hanc memorat S. Gregorii fidem, sed & maximus prædicator S. Gregorius Nyssenus in sermone Græco mirifice atque splendide ea explanavit, qualiter, & a quibus eidem S. Gregorio dispositа atque ostensa & visa est.

Lib. 8 de Trinitate. Item S. Hilarii ex lib. 8. de fide, inter cetera: Cum Spiritus Sanctus, qui & Spiritus Christi, & Spiritus Dei est, res naturæ esse demonstretur unius; quæro igitur, quomodo non ex natura unum sunt? A Patre procedit Spiritus veritatis, a Filio mittitur, & a Filio accipit, sed omnia quæ habet Pater, & Filius. Et idcirco qui ab eo accipit, Dei Spiritus est, sed idem & Spiritus Christi est. Et post pauca: Est enim in nobis Spiritus Dei, sed & est in nobis Spiritus Christi, & cum Spiritus Christi inest, inest Spiritus Dei. Ita cum quod Dei est, & Christi est, & cum quod Christi est, Dei est, non potest aliud quid diversum Christus esse, quam Deus est. Deus igitur Christus est, unum cum Deo Joan. 10. Christus: & illud evangelicum: *Ego & Pater unum sumus*, &c.

Lib. 2 de Spiritu Sancto ad Amphiloch. 18. Item de epistola sancti Basilii ad Amphilochium episcopum Iconii, inter cetera: Unum C idem & Spiritum Sanctum, & ipsum in unitate dictum per unum Filium uni Patri conjunctum, & per ipsum complens supertaudabilem & beatam Trinitatem. Et post pauca: Enimvero una Dei scientia est, ab uno Spiritu per unum Filium in uno Patre. Et iterum: Naturalis bonitas & secundum naturalem sanctificationem, & regalem dignitatem, ex Patre per Unigenitum in Spiritu pertransit, &c.

Lib. 1. c. 3. Item sancti Ambrosii ex lib. 1. de Spiritu Sancto, inter cetera: Vos autem baptizabimini Spiritu Sancto. Et post pauca: Unitas ergo operationis, unitas prædicationis, quæ non potest separari. Quod si hoc loco separetur D Spiritus ab operatione Patris & Filii, quia dictum est, Ex Deo omnia, &, Per Filium omnia, ergo & ibi, quia apostolus de Christo dixit. *Qui est super omnia Deus benedictus* Rom. 9. *in sæcula*, non solum cum creaturis omnibus, sed etiam Patri, quod dictu est nefas, prætulit; sed absit. Non enim inter omnia Pater, non inter plebem quamdam creaturarum suarum. Subter creatura omnis, supra divinitas Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Illa servit, hæc regnat: illa subjacet, ista dominatur, &c.

Orat. in sanctа lumina epiphaniis. Item sancti Gregorii theologi de secundis epiphaniis, inter cetera: Nobis autem unus Deus Pater, ex quo omnia, & unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, & unus E Spiritus Sanctus, in quo omnia. Hoc ipso autem quod dicimus, Ex quo, & per quem, & in quo, non naturam secamus, neque enim præpositionum syllabæ mutatæ naturæ veritatem mutabunt, sed unius naturæ sui cujusque nominis proprietatem designat. Quod manifestissime indicatur ex eo quod rursus in unum revocatur ista ipsa diversitas: si quis tamen non transitorie apud ipsum apostolum legat illud quod scriptum est, cum dixit: *Quia ex* Rom. 11. *ipso, & per ipsum, & in ipso omnia*: & addidit: *Ipsi gloria in sæcula sæculorum*.

Item sancti Augustini ex sermone de Ascensione Domini inter plura: Dedit in terra conspicuus, & proximis proximus Spiritum Sanctum, insufflando in faciem eorum: & ab hac maxime caritate quæ in cælis est, de cælo misit Spiritum Sanctum. Spiritum Sanctum accipe in terra, & diligis fratrem: accipe de cælo, & diligis Deum: quia & in terra quod accepisti, de cælo est. In terra Christus dedit, sed de cælo est qui dedit. Ille enim dedit qui de cælo descendit, &c.

Ejusdem sancti Augustini de Pentecoste, inter cetera: Desinant namque insipientes blandiri, nobisque dicere: Quid accepturi sumus, cum vobis accesserimus, cum jam nos baptisB mum Christi habere fateamini? Respondeamus eis: Habetis baptismum Christi, venite ut habeatis & Spiritum Christi. Timete quod scriptum est. *Quisquis autem Spiritum Christi* Rom. 8. *non habet, hic non est ejus*. Induistis Christum forma sacramenti, induite, imitatione exempli.

Et ejusdem sancti Augustini lib. 4. de Tri- Lib. 4. c. 20. nitate, inter cetera: Nec possumus dicere, quod Spiritus Sanctus & a Filio non procedat: neque enim frustra idem Spiritus & Patris & Filii Spiritus dicitur. Neque video quid aliud significare voluerit, quod insufflans ait: *Accipite Spiritum Sanctum*. Neque enim Joan. 20. flatus ille corporeus, cum sensu corporaliter C tangendi procedens ex corpore, substantia Spiritus Sancti fuit: sed demonstratio per congruam significationem, non tantum a Patre, sed & a Filio procedere Spiritum Sanctum. Quis enim dementissimus dixerit, alium fuisse Spiritum, quem insufflans dedit, & alium, quem post Ascensionem suam misit? *Unus e-* 1. Cor. 12. *nim Spiritus est, Spiritus Dei, Spiritus Patris & Filii, Spiritus Sanctus qui operatur omnia in omnibus*, &c.

Item ejusdem sancti Augustini in lib. 15. Lib. 15. c. 26 de Trinitate, inter cetera: De utroque autem procedere sic docetur, quia ipse Filius ait: *De Patre procedit*. Et cum resurrexisset a Joan. 21 mortuis, & apparuisset discipulis suis, *insuf-* *flavit, & ait: Accipite Spiritum Sanctum*: ut Joan. 20. etiam eum de se procedere ostenderet. *Et ipse est virtus, quæ de illo exibat*, sicut legitur in evangelio, *& sanabat omnes*. Et post pau- Luc. 6. ca: Hoc significans Dominus Jesus, bis dedit Spiritum Sanctum: semel in terra, propter dilectionem proximi, & iterum de cælo, propter dilectionem Dei.

Item de sententia sancti Cyrilli inter cete- Anathematis. mo nono. ra: Si quis eum, qui unus est, Dominum Jesum Christum glorificatum esse a Spiritu Sancto tamquam aliena potentia, qua per eum operari posset adversus immundos spiritus, & per eum implesse divina signa, & non magis proprium ejus esse Spiritum dicat, per quem signa operatus est, anathema sit, &c.

Item ejusdem sancti Cyrilli ad Joannem Antiochenum, inter cetera: *Ne transferas termi-* Deut. 16. *nos æternos, quos posuerunt Patres tui*. Non enim erant ipsi loquentes, sed Spiritus Dei & Patris; qui procedit quidem ex ipso, non est autem a Filio alienus secundum essentiæ rationem. Et ad hoc nos sanctorum, qui mysteria tradiderunt, dicta confirmant. In actibus enim Act. 16. apostolorum scriptum est: *Venientes autem circa Mysiam, tentabant ire in Bithyniam, & non eos permisit Spiritus Jesu*. Scribit etiam & venerabilis Paulus: *Qui autem in carne sunt* Rom. 8. *Deo*

ANNO CHRISTI 787.

Deo placere non possunt. Vos autem non estis in A carne, sed in spiritu, si tamen Spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus, &c.

Item sancti Cyrilli de Spiritus cultura, ex libro primo, inter cetera: Sicuti est Dei, & Patris, simul & Filii substantialiter, ex utroque, videlicet ex Patre per Filium, procedente Spiritu, & reliqua.

Item ejusdem sancti Cyrilli ex libro acclamatorio ad Theodosium imperatorem, inter cetera: Itaque etsi dicetur ubicumque vivificare Pater, operatur hoc omnino per Filium Spiritu Sancto, &c.

Epist. 12. Item ex epistola encyclica sive synodica sancti Leonis papæ ad Flavianum archiepiscopum B Constantinopolitanum directa, inter cetera:

Joan. 20. Ideo & clausis ad discipulos januis introivit, & flatu suo dabat Spiritum Sanctum, & donato intelligentiæ lumine, sanctarum scripturarum occulta pandebat, & reliqua.

Item ex sermone ejusdem sancti Leonis præcipui doctoris de Pentecoste, inter cetera: Omnes ergo dilectissimi, qui in Dominum Jesum crediderant, infusum sibi habebant Spiritum Sanctum, & remittendorum peccatorum etiam tunc apostoli acceperunt potestatem,

Joan. 20. cum post resurrectionem suam Dominus *insufflavit, & dixit: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt*, &c.

Unde & egregius prædicator atque mellifluus doctor S. Gregorius papa in 26. sancti evangelii homilia, inter cetera inquit: *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre*. Si enim mitti, solummodo incarnari deberet intelligi, sanctus procul dubio Spiritus nullo modo diceretur mitti, qui nequaquam incarnatus est. Sed ejus missio ipsa processio est, qua de Patre procedit & Filio. Sicut itaque Spiritus mitti dicitur, quia procedit, ita & Filius non incongrue mitti dicitur, quia

Joan. 20. generatur. *Hoc cum dixisset, & insufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum*. Quærendum nobis est, quid est quod Spiritum Sanctum Dominus noster & semel dedit in terra D consistens, & semel exlo præsidens.

Item ejusdem sancti Gregorii papæ ex libro 27. super Job, inter cetera: de quo Joannes

Joan. 1. dicit: *Omnia per ipsum facta sunt*. Ita etiam os dicitur, ac si oris nomine patenter diceretur Verbum, sicut nos quoque pro verbis linguam dicere solemus, ut cum Græcam vel Latinam linguam dicimus, Latina vel Græca verba monstremus. Os ergo Domini non immerito ipsum accipimus, per quem nobis omnia loquitur. Hinc est enim quod propheta

Isai. 58. ait: *Os enim Domini locutum est hæc*, &c. Sed & sancta catholica & apostolica ecclesia ab ipso sancto Gregorio papa ordinem missarum, solemnitatum, orationum suscipiens, plures nobis edidit orationes, ubi Spiritum Sanctum per Dominum nostrum Jesum Christum infundi, atque illustrari, & confirmari nos suppliciter petere docuit. Item sancti Sophronii, cujus orthodoxa dogmata in sancta sexta synodo venerantur, inter plurima: Omnia enim per unigenitum Filium Pater in sancto fecit Spiritu, quæ ut sapienti providentia contineret, ut Deus suis operibus præsidens, &c.

IN EADEM ACTIONE.

ANNO CHRISTI 787.

Cap. 2. Reprehensio.

Utrum Theodorus archiepiscopus Hierosolymorum recte sentiat, qui «cum Patrem sine principio penitus & sempiternum se credere dixit, Filium, nescio sub qua ambage verborum, non aliud principium quam Patrem agnoscentem, & ex ipso substantiam habentem, professus sit.

Responsio. Iste Theodorus patriarcha Hierosolymorum, cum ceteris præcipuis patriarchis, videlicet Cosma Alexandriæ, & Theodoro alio Antiochiæ, dudum prædecessori nostro sanctæ recordationis quondam Paulo papæ, miserunt propriam eorum rectæ fidei synodicam: in qua & de sacratissimis imaginibus subtili narratione, qualiter una cum nostra sancta catholica & apostolica universali Romana ecclesia ipsi ceteri orientales orthodoxi episcopi & Christianus populus sentiunt, & in earumdem sanctarum imaginum veneratione sincero mentis affectu ferventes in fide existunt, studuerunt intimandum. Quam synodicam in Latino interpretatam eloquio prædecessor noster quondam sanctissimus dominus Stephanus papa in suo concilio, quod & ipse pro sacris imaginibus una cum diversis episcopis in partibus Franciæ seu Italiæ fecit, suscipientes ac relegentes, placuerunt tam de diversis * Franco- * edit. Rom. Sanctorum rum patrum testimoniis, quam de symbolo fidei, ubi facti sunt, dicentes: Si quis alium terminum fidei, sive symbolum, aut doctrinam habet præter quod traditum est a sanctis magnis & universalibus sex synodis, & confirmatum est ab his sanctis patribus qui in eis convenerunt, & non adorat imaginem sive figuram Domini nostri Jesu Christi, neque humanationem ejus confitetur, sicut qui descendit & incarnatus est propter genus humanum, talem impium anathematizamus, & alienum extraneumque deputamus sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ: & cetera quæ longum est enarrari. Et ideo prædictus Theodorus archiepiscopus taliter professus est, sanD ctorum patrum sequens doctrinam, id est S. Hilarii Pictavensis episcopi ex libro 1. contra hæresim Arianorum, inter cetera. Ita vero natum esse, ut semper fuisse manifestemus: sicque in eo non innascibilitatis exceptio, sed nativitatis æternitas, quia & nativitas auctorem habeat, neque careat æternitate divinitas, &c. Item ejusdem S. Hilarii ex libro 11. de fide, inter cetera: A nobis bene intelligitur & creditur: nam ipsa sermonum enunciatione eum natum confitemur, non tamen non natum prædicamus. Neque enim idipsum est non natum, atque nasci: quia illud ab altero, hoc vero a nemine est: & aliud est sine auctore semper esse æternum, aliud quod patri, id est auctori, est coæternum. Ubi enim pater auctor est, ibi & nativitas est. At vero ubi auctor æternus est, ibi & nativitatis æternitas est. Quia sicut nativitas ab auctore est, ita & ab æterno auctore æterna nativitas est, &c.

Item S. Gregorii, qui & theologi, in ser- Orat. in sancta lumina cum mon de epiphania, inter cetera: Pater ergo pater est sine initio; non enim est aliud aliquid unde Pater est. Filius filius est, sed non absque initio; de Patre enim est. Si vero temporale spectas initium, & ipse sine initio est. Creator namque est temporum, &

non

Digitized by Google

——non ipse initium sumit ex tempore. Spiritus Sanctus vere Spiritus Sanctus est, procedens quidem ex Patre, sed non & ipse Filius: non enim generatur, sed procedit, &c. ANNO CHRISTI 787.

Post medium. Item ejusdem S. Gregorii theologi ex sermone de natali Domini infra, &c. Hoc est ipse sermo Dei, qui est ante sæcula, qui est invisibilis, & incomprehensibilis, & incorporeus: qui est initium ab initio, qui est lux de luce, fons vitæ & immortalitatis, figura vera & expressa substantiæ Dei, signaculum veritatis, imago invisibilis Dei Patris, &c.

Orat. 2. de pace circa med. Item ejusdem S. Gregorii theologi de sermone pacifico secundo: Ego autem deitatis principium introducens sine tempore, & indivise, & immense, quique principium honorifico, & quæ de principio, qualiter, &c.

Orat. de dogmat. & conflit. per. circa med. Item ejusdem S. Gregorii theologi de sermone apologetico infra, &c. Cujus enim erit Filius, si non origo sua referatur ad Patrem. Ut sit ille qui genuit, & ille sit qui est ex illo progenitus. Origo enim Patris est, non exigui alicujus & indigni, sed deitatis & bonitatis. Origo * est Pater in Filio & in Spiritu Sancto, intelligitur & sentitur in illo, vel ut in Filio Verbo, in hoc veluti Spiritu ab ipso procedente, &c.

* Pro enim.

Item S. Augustini de Genesi ad literam, ex libro primo infra, &c. Nam dicente scriptura: *In principio fecit Deus cælum & terram*, intelligimus * autem in Dei nomine, & Filium in principii nomine, qui non Patri, sed per se ipse creatæ primitus, ac potissimum spiritali creaturæ, & consequenter etiam universæ creaturæ, principium est. Dicente autem scriptura: *Et Spiritus Dei ferebatur super aquas*, completam commemorationem Trinitatis agnoscimus, &c.

Gen. 1. * Pro Patrem. Hard.

Gen. 1.

Item ejusdem S. Augustini ex libro 38. super Joannem evangelistam, inter cetera: Filius enim Patris est Filius, & Pater utique Filii Pater est. Sed Deus de Deo Filius dicitur: Lumen de lumine Filius dicitur. Pater dicitur lumen, sed non de lumine: dicitur Pater Deus, sed non de Deo. Si ergo Deus de Deo, lumen de lumine principium est; quanto facilius intelligitur principium lumen de quo lumen, & Deus de quo Deus? Videtur itaque absurdum, carissimi, ut dicamus Filium principium, & Patrem principium non dicamus? Sed quid agamus, numquid duo erunt principia? Cavendum est hoc dicere. Quid ergo Pater principium, & Filius principium, quomodo non duo principia? quomodo dicimus Patrem Deum, Filium Deum, & tamen dicimus non duos deos. Nefas enim dicere duos deos. Nefas est enim dicere tres deos. Et post pauca: In eo quod dicitur Spiritus Patris & Filii, non est quod dicam tres; nisi & Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum; unum Deum, unum omnipotentem: ergo unum principium, &c.

Item ejusdem ex lib. 6. de sancta Trinitate, inter cetera: Quomodo ergo Deus de Deo, lumen de lumine? Non enim simul ambo Deus de Deo, sed solus Filius de Deo, scilicet Patre: nec ambo simul lumen de lumine, sed solus Filius de lumine Patre, &c.

Lib. 6. c. 2.

Item sancti Sophronii archiepiscopi Hierosolymorum ex synodica ejus, quæ oblata est in sancta sexta synodo, inter cetera: Credo igitur, beati, secundum quod a principio credidi, in unum Deum Patrem omnipotentem, sine principio penitus, & sempiternum, omnium visibilium atque invisibilium factorem. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, qui sempiterne & impassibiliter ex ipso natus est Deo & Patre, & non aliud principium quam Patrem agnoscentem: sed nec aliunde quam ex Patre ipsam subsistentiam habet: lumen de lumine, consubstantialem, Deum verum de Deo vero, ** consempiternum. Et in unum Spiritum Sanctum, qui sempiterne a Deo Patre procedit, & lumen, & Deum ipsum agnoscendum, &c. ANNO CHRISTI 787.

** alii. Rom. sempiternum

IN SEXTA ACTIONE.

Quod idem Tarasius non recte Spiritum Sanctum contribulem Patri & Filio dixerit, cum sufficeret dicere coæternum, consubstantialem, ejusdemque essentiæ & naturæ. Cap. 3. Reprehensio.

Item ipse S. Sophronius: Et quoniam perjuravit. Oportebat enim illi mentientem perjurare eum. Ex malorum electione melius erat utiliora eligere, &c. Responsio.

Item ex D. Augustino in præfatione in psalmum 31. inter cetera: Debemus nulla opera proponere fidei, id est, ut ante fidem quisquam dicatur bene operatus. Ea enim ipsa opera quæ dicuntur ante fidem, quamvis vi deantur hominibus laudabilia, inania sunt; & ita mihi videntur esse, ut magnæ vires & cursus celerrimus præter viam. Nemo ergo computet bona opera sua ante fidem, &c.

Hoc loco omnia capitum non cohærent, sed interrumpitur: & certe ex ipsa reprehensione apparet, nullam præcessisse reprehensionem, cui hæc respondentur: reprehensiones vero hic propositæ respondent verbis quæ habentur infra, &c. Item Sophronius epiſcopi Hierosolymitani quæ ad finem cap. Videntur autem hic deesse capita undecim. Cap. 12. Reprehensio. Psal. 32. Responsio.

IN ACTIONE QUARTA.

Quod non propter eos scriptum sit, qui imagines adorare contemnunt, sicut illi dicunt qui eas adorant, quod in psalmo legitur: *Quanta malignatus est inimicus in sanctis tuis?*

Veraciter propter hæreticos hæc dixerunt, sicut beatus Augustinus in ejusdem psalmi explanatione inquit: Quanta maligne operatus est inimicus in sanctis tuis, in his quæ sancta tua erant, id est in templo, in sacerdotio, in illis omnibus sacramentis, quæ illo tempore fuerunt, &c. Similiter & nunc ampliora mala inimici sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ malignantes adversus olitanam orthodoxamque traditionem pro sacris imaginibus, depositione ad nihilum redacti sunt.

Item S. Gregorii Nazianzeni, qui & theologi, in sermone de philosopho Irone, inter cetera: Quomodo enim non gloriabantur? Quomodo enim non polluerunt templum sanctum superventionibus multimodis? Et in omnibus malis principabatur quidem vir impius & iniquus, & neque nomen Christianitatis circumferens, &c. Orat. in laudem Iremonis circa med.

IN ACTIONE QUINTA.

Quod epistola, quam illi S. Simeonis Stylitæ dicunt, missa ad * Justinianum imperatorem, multum differt a divinis scripturis, sive sanctorum patrum documentis, in eo quod ait præfato imperatori: Pro quibus commemorantes referimus divinis vestris auribus: hoc in eo, quod idem imperator misericordia uti prohibuerit. Cap. 1b. Reprehensio. * Justinum

Sanctus quippe Ambrosius scribens ad Gratianum imperatorem librum orthodoxæ fidei, num- Responsio.

numquid peccavit quia dixit ei, sancte imperator? Et quid extra dixit ille, scribens ad Christianissimum * Justinianum imperatorem pro zelo fidei suæ, divinis auribus, exprimens? Et ideo divinis auribus, quia per divinos sermones audit, & fideliter atque orthodoxe eos observat, recte divinas aures, videlicet auditum divinum habere monstratur. De misericordia vero uti prohibente, non ita est, sed petens morari neque ad modicum, sed fieri decentem vindictam sanctus ille poposcit: nam non sine misericordia, ut superius fati sumus, verum etiam tantum amorem erga imagines sanctorum habere videbatur, ut impios illos anathematis jaculatet ictibus. Quod agnitum habere vestram a Deo inspiratam excellentiam magnopere credimus, ubi sanctus Gregorius in dialogis suis meminit de beato Bonifacio, qualiter miserum illum, qui cum simia veniens cymbala percussit, sermone suo cum mœrore ad mortem jaculavit. Unde & post pauca S Gregorius, inquit: Metuenda ergo tanto est ira justorum, quanto & constat quia in eorum cordibus ille præsens est, qui ad inferendam ultionem, quam voluerit, invalidus non est.

Item idem ipse S. Gregorius in explanationem beati Job, ubi dum de fortibus sanctæ ecclesiæ prædicatoribus tractaret, adjunxit: Unde ad prophetam de bonis doctoribus Dominus dicit: *Devorabunt & subjicient lapidibus fundæ*. Sancti quippe doctores, qui ad virtutem & alios instruunt, hostes devorant, dum eos intra corpus suum per vim conversionis immutant. Fortes ex illa ecclesia viri prodeunt, quibus quasi lapideis ictibus iniquorum corda tundantur. Unde & Golias immanissimus saxo fundæ moritur, quia angulari sanctæ ecclesiæ lapide diabolica celsitudo superatur.

ANNO CHRISTI 785. * Justinum

Lib. 1 c. 9.

Lib. 34. c. 19.

Zach. 9.

1. Reg. 17.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 17. Reprehensio. De eo quod omnibus hæreticis Samaritanos deteriores, & Samaritanis eos deteriores dicunt, qui imagines destruunt, cum parentes eorum secundum eorum opinionem omnibus hæreticis deteriores fuerint, qui utrique imagines destruxerunt.

Responsio. Et in his mellifluus doctor beatus Gregorius theologus in sermone de natali Domini, inter cetera, inquit: Offenderis carne; hoc & Judæi. Si & Samaritanum vocabis, & ut reliqua fileam, non credis deitati; hoc neque dæmones. O & Judæis infidelior tu, & dæmonibus deterior: &c.

Item ex edicto Justiniani imperatoris inter cetera: Sed neque Theodorus Mopsuestenus, qui & Judæos & * Hellinas superavit in sua impietate, &c. Item S. Gregorii papæ in explanatione beati Job, de libro 14 inter cetera: *Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est majestatis, opprimitur a gloria*, & infra: Gloria invisibilis conditoris, quæ moderate inquisita nos erigit, ultra vires perscrutata premit. Unde & hæretici, quanto de sublimi intelligentia amplius repleri ambiunt, tanto amplius inanescunt. Immoderatis namque auribus cognitionis supernæ scientiam quo plus appetunt, plus amittunt. At contra ii, qui in sancta ecclesia veraciter sunt humiles & veraciter docti, norunt de secretis cœlestibus & quædam considerata intelligere, & quædam non intellecta venerari: ut & quæ intelligunt veneranter teneant, & quæ necdum intelligunt humiliter expectent. Quam præsumptionis audaciam bene prædicator egregius refrenat, dicens: *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*.

* alii Græci, i. e. Græcos & paganos. Hard.

Prov. 25.

ANNO CHRISTI 785.

Rom. 12.

Et ideo prædecessores eorum plus quam oportet sapere se extollentes, & novitate imponere molientes, hæretici deteriores effecti, ad nihilum redacti sunt.

IN EADEM ACTIONE.

Quod nulla evangelii lectio tradat Jesum ad Abagarum imaginem misisse, ut illi dicunt. Cap. 18. Reprehensio.

Prædecessor noster sanctæ recordationis dominus Stephanus quondam sanctissimus papa, in suprædicto concilio præsidens, inter plurima veridica testimonia per semetipsum asserens, docuit ita: Sed nec illud est prætereundum, quod relatione fidelium de partibus orientis advenientium sæpe cognovimus. In quibus licet evangelium sileat, tamen nequaquam in omnibus incredibile fidei meritum, & hoc affirmante de ipso evangelista: *Multa quidem & alia signa fecit Jesus, quæ non sunt scripta in libro hoc*. Denique fertur ab asserentibus, quod redemptor humani generis, appropinquante die passionis, cuidam regi Edessenæ civitatis, desideranti corporaliter illum cernere, & ut persecutiones Judæorum fugeret ad illum convocare, ut auditas miraculorum opiniones, & sanitatum curationes illi & populo suo impertiret, respondisset: Quod si faciem meam corporaliter cernere cupis, en tibi vultus mei speciem transformatam in linteo dirigo, per quam & desiderii tui fervorem refrigeres, & quod de me audisti, impossibile nequaquam fieri existimes. Postquam tamen complevero ea quæ de me scripta sunt, dirigam tibi unum de discipulis meis, qui tibi & populo tuo sanitates impertiat, & ad sublimitatem fidei vos perducat, &c.

Joan. 20.

Euseb. lib. 1. c. 13.

Item ex synodica trium patriarcharum, videlicet Cosmæ Alexandriæ, Theodori Antiochiæ, & Theodori Hierosolymæ, quæ in prædicto concilio relecta, ab omnibus fideliter honorata venerabiliter suscepta est: ubi post multa sanctorum patrum testimonia, Theodorus patriarcha Hierosolymorum inquit: Restat mihi tempus enarrandi de Abagaro Edesseno, & alia aut similia sanctorum patrum, quæ & vos melius cognoscitis. Persevera, sanctissime pater, perseveta in eadem bona fide, corroboratus super petram fidei, sicut deiloqua vox affata est apostolum Petrum: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Vere non prævalebunt ei in sæculum sæculi. Cognitum facimus tibi sanctissimo domino ego humilis Theodorus patriarcha Hierosolymorum, & hi qui nobiscum sunt, Cosmas patriarcha Alexandriæ, & Theodorus patriarcha Antiochiæ: idipsum intelligimus, & credimus, sicut & vestræ sanctitati patet, &c.

Matth. 16.

IN EADEM ACTIONE.

Quod nec illud ad hanc pertineat, ut illi dicunt, quod scriptum est: *Quoniam non est jam propheta, & nos non cognoscet amplius*. Cap. 19. Reprehensio. Psalm. 73. Responsio.

Pro hæreticis illis, qui in pseudosyllogo sub Con-

Digitized by Google

Constantino quondam hæretico imperatore gloriantes se aliquid sapere & intelligere, nescientes talia, ipsi psalmifice dixerunt. Cœquantes eos Judæis, de quibus beatus Augustinus in eodem psalmo explanavit, dicens: Ecce isti Judæi, qui se dicunt non agnosci adhuc: & post pauca: Jam signa tua non vides, jam non est propheta, & dicis: Et nos non cognoscet adhuc, quia vos non agnoscitis adhuc. Jam non est propheta, & nos non cognoscet adhuc: Usquequo Deus, exprobravit inimicus? Similiter & ipsi hæretici: usquequo princeps eorum, videlicet Constantinus hæresiarcha, exprobratus est, non intellexerunt, & ideo redacti sunt ad nihilum. ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE SEXTA.

Cap. 10. Reprehensio. Cant. 2.

Quomodo intelligendum est quod in canticis canticorum scribitur: *Ostende mihi faciem tuam: auditam fac mihi vocem tuam: quoniam vox tua suavis est, & facies tua speciosa:* quod quidem capitulum illi impudentissime ad imaginum visionem protulerunt.

Responsio. Matth. 3. Cant. 2. Matth. 28. Matth. 9. Matth. 11. Marc. 2. Matth. 9. Luc. 7.

Recte illud protulerunt, quia viso sacrarum imaginum ad speciosam formam Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi secundum carnem, sanctæque ejus genitricis, & sanctorum pertinet. In persona enim Christi & ecclesiæ diversa sanctorum patrum opuscula in cantica canticorum explanata sunt: & si, quomodo intelligendum est, scire velint, S. Epiphanii episcopi Cypri proferimus expositionem, in qua inter multa diversa inquit: Ostende mihi faciem tuam, & auditam fac mihi vocem tuam: hoc est, per legem & prophetas non mihi loquaris, sed temetipsum totum mihi demonstra: sicut & Moyses tali desiderio comprehensus, fiducialiter dicebat ad Deum, *Ostende mihi teipsum, ut te videam.* Sed tunc equidem dixit Moysi: *Nullus videbit faciem meam, & vivet.* Sponsæ autem suæ volens semetipsum ostendere, incarnatus ei se induto corpore demonstravit, per virtutis modum, per sustentationem & innocentiam, tradens ei pietatis aspectum. Ostendit igitur ei faciem suam conceptus in Dei genitrice virgine, & audire eam fecit vocem suam, cum doceret in Oliveti monte discipulos, & rursus dum per eos in universum orbem terrarum prædicationis dogmata destinasset. *Quoniam vox tua suavis, & facies tua speciosa.* Vox ejus vere suavis est, quæ dicit: *Venite benedicti Patris mei*, &c. Vox tua suavis, hoc est quæ cæcos videre fecit, cum diceret: *Secundum fidem vestram fiat vobis:* Vox tua suavis, id est dicendo: *Venite ad me omnes qui laboratis*, &c. Vox tua suavis est dicens paralytico: *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula.* Vox suavis est, dicens: *Confide fili, remittuntur peccata tua.* Vox tua suavis est, dicens: *Confide filia, fides tua te salvam fecit; vade in pace.* Et alia plura quæ per ordinem exarare longum est.

IN ACTIONE SEXTA.

In tomo primo.

Cap. 11. Reprehensio Græ. Responsio.

Quod non ad adorandas imagines pertineat, quod scriptum: *Creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.*

Si sic intelligunt, quod *creavit Deus hominem ad imaginem & ad similitudinem suam*, quia propter adorandas imagines explanavit hoc Tarasius patriarcha, de intellectu habere nihil quidpiam videntur, ut scriptum est, & intelligere non potuerunt. Tarasius namque patriarcha dum concilio hæreticorum renueret, & exprobraret, quod in eorum obscuritate contra sacrarum imaginum stabilitatem dicere ausi sunt. Quatenus propriæ manus opus plasmator Deus videns perire, &c. Idcirco hoc dixit sensu, quoniam quidem terrigena imaginem Dei honoratur, &c. Et post pauca: Imaginum factura, & deliberatione vacua sævissime gloriari per eos facta, & variis sermonibus eorum mentem confuentes, ecclesiam Dei ut errantem judicant, &c. ANNO CHRISTI 787.

Nam creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam. Beatus Augustinus in lib. 5. ex eo quod in Genesi sexto die factum legitur, inter cetera inquit: Et modo attendite: In pœna sua constitutus est homo, & quantum valent reliquiæ imaginis Dei, quæ in illo remanserunt. Obtrivit ipsam imaginem per peccatum, & ipsa reformatur per gratiam, per quam libidinem obsoletacta est. Quomodo enim nummus, si confricetur ad terram, perdit imaginem imperatoris; sic mens hominis, si confricetur libidinibus terrenis, amittit imaginem Dei. Venit autem monetarius Christus, qui repercutiat nummos. Et quomodo repercutit nummos? Donando peccata ex gratia: & ostendet tibi, quia Deus quærit imaginem suam. Nam quando illi de tributo Cæsaris dictum est: *Licet tributum dare Cæsari?* Tentabant enim eum, ut si diceret, Non detur, calumniarentur illi per exactores tributi: Ecce qui docet ut non demus tributum: si autem diceret, Detur: Ecce qui maledixit Jerusalem: fecit illam tributariam. Quid ergo ipse dixit, & quid admonuit? *Quid me tentatis hypocrita? Afferte mihi nummum: & obtulerunt illi. Et ait: Cujus habet imaginem & inscriptionem? Responderunt: Cæsaris. Tunc ait: Reddite ergo Cæsari quæ Cæsaris sunt, & Deo quæ Dei sunt:* id est, Si Cæsar quærit imaginem in nummo, Deus non quærit imaginem in homine? &c. Item sancti Severiani Gabalensis episcopi de homilia quæ in sabbato dicta est, *Ad imaginem & similitudinem*, inter cetera: Et sicut nos, si non adest imperator, honoramus imaginem imperatoris, sic & creatura & non videns invisibilem, qui ad imaginem factus est, honorabat, &c. edit. Rom. quæ per Matth. 22. Marc. 12. Gen. 1.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 22. Reprehensio. Gen. 23.

Quomodo intelligendum sit quod scriptum est: *Abraham adoravit populum terræ filios Heth*, sive quod Moyses Jetro legitur adorasse: quibus exemplis ii, qui propter adorandas imagines synodos faciunt, suum errorem fulcire affectant: & quia nec Jacob Pharaonem, nec Daniel Nabuchodonosor regem, ut illi dicunt, nspiam leguntur adorasse.

Responsio.

Beatus Augustinus in 46. psalmum nos docuit, dicens: Dominus Deus noster fidem, in qua vivimus per libros sanctos suos, scripturas sanctas, multipliciter nobis varieque diffundit, sacramenta quidem verborum varians, fidem tamen unam commendans. Una enim eademque res ideo multis modis dicitur, ut modus ipse dicendi propter fastidium varietur, sed propter concordiam una fides teneatur, &c. Item ejusdem beati Augustini de filio Abraham ducto ad sacrificium, inter cetera: Duo edit. Rom.

ANNO CHRISTI 789.

illi servi dimissi, & non perducti ad locum sacrificii, Judæos significabant: asina illa nescio quod Judæorum significabat. Nolite mirari, quia tuties una res potest multis modis significari, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 23. Reprehensio.

Quod non ad adorationem imaginum pertineat, nec in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, inveniatur, quod illi in sua synodo dicunt: Jacob suscipiens a filiis suis vestem talarem tabefactam Joseph, osculatus est cum lacrymis, & propriis oculis imposuit.

Responsio Orat. 2. de pace.

Sancti Gregorii theologi de sermone pacifico tertio, inter cetera: Pax amica, quæ ab omnibus quidem laudatur bonum, a paucis vero conservatum, ubi aliquando reliquisti nos tantum jam tempus, & quando reverteris ad nos? Et præsentem amplector, & recedentem invocabo multis lamentationibus & lacrymis,

Gen. 36. quibus neque Jacob Joseph illum patriarcham a fratribus venditum, a bestia autem raptum,

Locus obscurus. ut sperabat: neque David Jonatham suum amicum, aut filium Absalon postmodum: quorum unus viscеribus paternis laceratus. Fera rapuit, clamabat Joseph, fera pessima & immanisueta: & pueri vestem tabefactam appositam, sicuti pueri carnes osculabatur, &c. Unde &

Lib. 3. c. 2. in multorum patrum opusculis de diversis historiis asserta leguntur. In libro enim tertio sancti Ambrosii ad Gratianum imperatorem ita inter cetera invenitur: Neque ad præjudicium trahas, quia non moritur Gabriel, non moritur Raphael, non moritur Uriel. Ecce & in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, nequaquam invenitur Uriel scriptum.

Lib. 2. c. 7. Item in ejusdem sancti Ambrosii libro secundo de Spiritu Sancto, inter cetera: Esdra nos docuit, dicens in tertio libro. Similiter nec in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, susceptus est tertius liber Esdræ, nisi tantummodo duo. Sed &

Lib. 9. epist. 59. sanctus Gregorius egregius papa in epistola sua Theoctistæ patriciæ missa, inter cetera inquit: Quantæ autem virtutis præcursor nostri redemptoris fuit, novimus, qui per sacrum eloquium non solum plus quam propheta, sed etiam angelus vocatur; sed tamen, sicut mortis ejus historia testatur, post mortem a per-

Matth. 14. secutoribus corpus ejus incensum est. Et nos legimus in sancto evangelio, corpus ejusdem sancti Joannis Baptistæ a discipulis suis sepultum esse: & beatus Gregorius dicit per historiam, ejusdem sancti Joannis Baptistæ corpus incensum esse. Et ideo, ut diximus, sanctorum dicta nequaquam respuuntur, quia sacram totam divinam scripturam quis aliquando comprehendere valebit?

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 19. Reprehensio.

De eo quod indocte & inordinate dicunt: Si calumniaris me, quoniam ut Deum adoro lignum crucis, cur non calumniaris Jacob adorantem summitatem virgæ Joseph? Sed manifestum est, quoniam non lignum videns adoravit, sed per lignum Joseph, sicut & nos per crucem Christum.

Responsio. Ipsam namque virgam, videlicet sceptrum, fideliter atque pulchre in typo crucis explanavit beatus Augustinus in psalmo 37. inter cetera dicens: Imo jam in nomine Christi evenire gaudeamus. Jam tenentes sceptrum subduntur ligno crucis: jam fit quod prædictum est: *Adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient illi*. Jam in frontibus regum pretiosius est signum crucis, quam gemma diadematis.

Psal. 71.

IN EADEM ACTIONE. ET * REPERTUM est in actione septima.

* REPETITUM

Cap. 25. Reprehensio.

Non pertinere ad imaginum adorationem, ut illi dicunt, quod scriptum est: *Jacob Pharaonem benedixit*.

Responsio.

Semper benedicere nos docet sancta scriptura: *Benedicite, & nolite maledicere*. Item: *Benedicite omnia opera Domini Domino*, docemur:

Rom. 12. Daniel. 3.

& rursus prostrati in oratione spiritaliter ante sancta sanctorum psalmifice dicimus: *Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ*. Quapropter si de divinæ scripturæ benedictionibus exarare volumus, antequam sermo, ut opinamur, chartæ cessabunt. Tamen unum vobis sancti Augustini addimus testimonium de ipso Jacob luctante cum angelo, ubi inter cetera inquit: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi*. Quia per carnem nos prius benedicit Dominus, norunt fideles, quid accipiunt, quia per carnem benedicuntur: sciunt quia non essent benedicti, nisi caro illa crucifixa daretur pro sæculi vita.

Psal. 66.

IN ACTIONE QUINTA.

Cap. 26. Reprehensio.

Quod vana sit spes eorum qui salutem suam in imaginibus ponunt, dicentes: Sicut Israeliticus populus serpentis ænei inspectione servatus est, sic nos sanctorum effigies aspicientes salvabimur.

Responsio.

Antea jam hoc in prædictis sacris conciliis prædecessorum meorum sanctissimorum pontificum explanatum est, dicentibus etiam hoc sanctissimis patribus. Addendum est ad incredulorum satisfactionem & directionem Francicam, quid Deus tumulo suo Moysi præceperit, dicens: In libro enim Numeri ita legitur contra pestem quæ eis irruerat: *Fac serpentem, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses serpentem æneum, & posuit pro signo: quem cum percussi aspicerent, sanabantur*. O insania fremientium contra fidem & religionem Christianam, ut asserant non colere aut venerari imagines, in quibus figuræ sunt Salvatoris, ejus genitricis, vel sanctorum, quorum virtute subsistit orbis, atque potitur humanum genus salutem. Ænei serpentis inspectione credimus Israeliticum populum a calamitate injecta liberari: Christi Dei nostri & sanctorum effigies aspicientes atque venerantes dubitamus salvari? Absit talium nefariæ temeritatis cedere amentiæ: patrum priscas sequamur traditiones, & ab eorum doctrina nulla declinemus ratione. Possumus enim ita tenentes, quemadmodum nostri prædecessores atque patres, eorum plenam gratiam obtinere.

Num. 21.

Item beati Augustini de eo quod apparuit Deus, de virga & manu colorata, & aqua in sanguinem versa: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in eremo, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam*: hoc est, Quicumque per-

Joan. 3.

Digitized by Google

percussus fuerit a serpentibus peccatorum, Chri- A ea ecclesiæ circumdatus est lætitia. De hoc ipso sanctus Augustinus in ejusdem psalmi explanatione similiter inquit: Conscidisti * lamentum peccatorum meorum, tristitiam mortalitatis meæ, & cinxisti me stola prima, immortali lætitia. Et iterum: Ut non plangat, sed cantet tibi, non humilitas, sed gloria mea: quia jam ex humilitate exaltasti me, & non compungar conscientia peccati, timore mortis, timore judicii, & cetera.

ANNO CHRISTI 383. * In principio lamentorum

ANNO CHRISTI 383.

stum intueatur, & habebit sanitatem in remissionem peccatorum.

Trid. 11. Item ejusdem sancti Augustini super Joannem evangelistam de eodem sermone homilia, inter cetera: Interim modo fratres, ut a peccato sanemur, Christum crucifixum intueamur: quia *sicut Moyses*, inquit, *exaltavit serpentem in eremo*, usque in eo, ubi dicit: *Sed habeat vitam æternam*: Et post pauca: Hic autem ait: *Ut habeat vitam æternam*. Hoc enim interest inter figuram sive imaginem, & rem ipsam: figura præstabat vitam temporalem, res ipsa, cujus illa figura erat, præstabat vitam æternam, & cetera.

IN ACTIONE SEXTA.

In tomi primi fine.

Lib. 3. c. 10. Item ejusdem sancti Augustini libro tertio B de Trinitate, inter cetera: Nam sicut unctio lapidis Christum in carne, in qua unctus est oleo exultationis præ participibus suis, ita virga Moysis conversa in serpentem, ipsum Christum factum obedientem usque ad mortem crucis. Unde ait: *Sicut exaltavit Moyses serpentem in eremo, sic oportet exaltari filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. Sicut intuentes illum serpentem exaltatum in eremo, serpentum morsibus non peribant. Vetus enim homo noster confixus est cruci cum illo. Per serpentem enim mors intelligitur, quæ facta est a serpente in paradiso, modo locutionis per efficientem id quod efficitur demonstrante. Ergo virga in serpentem, Christus in mortem, & serpens rursus in virgam, Christus in resurrectionem, totus cum corpore suo, quod est ecclesia, &c.

Joan 3.

Item sancti Severiani episcopi Gabalanensis in sermone sanctæ crucis, inter cetera: Putas non erat justum dici; Si quis vestrum morsus fuerit, respiciat in cælum sursum ad Deum, & salvabitur? Ut enim & attendi cælo relinquat, non potuit dicere: Si quis morsus fuerit, aspiciat lucernam luminis, & salvabitur? aut aspiciat ad mensam propositionis sanctorum panum, & salvabitur? aut ad altare, aut ad velum, aut in arcam, aut in imaginem cherubim, aut in propitiatorium? Sed nihil horum ad medium adduxit legislator magnus, sed solam fixit crucis imaginem, & hanc per maledictum serpentem. Dic mihi ut fidelis famulus: Quod interdicis, facis? quod abrenuncias, ædificas? Qui dicis, Non facias sculptile, & fusilem sculpis serpentem? Sed illam quidem legem posui, ut materias abscindam impietatis, & populum hunc eruam omni idolorum cultura: nunc autem effundo serpentem, ut præfigurem imagine Salvatoris dispensationem, præplanans cursum apostolorum, &c.

IN ACTIONE QUINTA.

& repertum est in quarta.

Cap. 16. Reprehensio. Importuna & deliramento plena dictio Leo- E nis Phoceæ episcopi, qui in eo quod ad imaginum adorationem conversus est, sibi versiculum psalmistæ accommodat, dicentis: *Convertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia.*

Psal. 29.

Responsio. Omni homini Christiano licet cum psalmista orare, ut quando a tenebris in lucem per gratiam venerit Christi, juste dicat: *Convertisti planctum meum in gaudium mihi:* quia quando erutus est ab hæresi, tunc scissus est saccus ejus. Quando vero rectæ fidei cognovit veritatem, tunc ab orthodoxis sanctæ catholi-

Item.

Quod non pertineat ad imaginum adoratio- Cap. 15. nem contemnentes illud quod psalmographus Reprehensio. cecinit: *Vana locuti sunt unusquisque ad proxi-* Psal. 11. *mum suum, labia dolosa in corde, & corde locuti sunt mala,*

Non ita est, ut illi contempsissent quod psal- Responsio. mographus cecinit: *Vana locuti sunt*, &c. sed contemnentes deliramenta hæreticorum in perversa facie ipsorum, cum psalmographo cecinerunt de illis: *Vane locuti sunt unusquisque ad proximum suum*, & quod sequitur. Beati Augustini in ejusdem psalmi explanatione, inter cetera: Veritas una est, qua illustrantur animæ sanctæ. Sed quoniam multæ sunt animæ, in ipsis multæ veritates dici possunt, sicut ab una facie multæ in speculis imagines apparent. Et post pauca: Superbi hypocritæ significantur, in sermone suo spem ponentes ad decipiendos homines, sed Deo non subditi.

IN ACTIONE SECUNDA.

Quomodo intelligendum est quod psalmo- Cap. 19. graphus cecinit: *Misericordia & veritas obvia-* Reprehensio. *verunt sibi, justitia & pax complexæ sunt se:* Psalm. 84. quod temere aut adulatorie a Joanne presbytero & legato orientalium in participatione beati papæ Hadriani & Tarasii dicitur esse completum.

Recte dictum est, quia Deus misertus est ec- Responsio. clesiæ Constantinopolitanæ, & obviavit veritati sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, quæ semper justitiam tenuit, ut scriptum est:

Justitia sedet, fidei domus, aula pudoris.

Quam justitiam, fidem atque pudorem, ut confessa est, ecclesia Constantinopolitana amplectens, quando ab errore conversa est, fecit pacem: quia tantummodo ipsa sola sedes Constantinopolitana resistebat olitanæ orthodoxæ fidei. Nam sedes Alexandrina, seu Antiochena & Hierosolymitana semper nobiscum tenuerunt priscam traditionem, scilicet orthodoxam fidem, ut apud nos synodica earum pro sacrarum imaginum stabilitate habere monstratur. Beati Augustini in ejusdem psalmi explanatione inter cetera: Quia justitia & pax se osculantur, non litigant. Tu quare litigas cum justitia? Ecce justitia dicit tibi: Ne fureris, & non audis: Ne adulteres, & non vis audire: Non facias alteri quod tu pati non vis: Non dicas alteri quod tibi dici non vis: inimicus es amicæ meæ, dicit tibi pax, quid me quæris? Amica sum justitiæ. Quemcumque invenero inimicum amicæ meæ, non ad illum accedo. Vis ergo venire ad pacem? Fac justitiam. Ideo alius psalmus dicit tibi: *Declina a malo* Psalm. 33. *& fac bonum*, hoc est ama justitiam; & cum

Digitized by Google

declinaveris a malo, & feceris bonum, quære pacem, & sequere eam, &c.

ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 30. Reprehensio. Psal. 98.

Quod non ad adorationem imaginum pertineat, ut illi dicunt, quod scriptum est: *Exaltate Dominum Deum nostrum; & adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est.*

Responsio, circa med.

Beati Augustini in ejusdem psalmi explanatione, ubi inter cetera inquit: Timeo non adorare scabellum pedum Domini mei, quia psalmus mihi dicit: *Adorate scabellum pedum ejus*: & post pauca: Converto me ad Christum, quia ipsum quæro hic, & invenio quomodo sine impietate adoretur terra, sine impietate adoretur scabellum pedum ejus. Suscepit enim de terra terram, quia caro de terra est, & de carne Mariæ carnem accepit. Et quia in ipsa carne hic ambulavit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit: nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit; inventum est quemadmodum adoretur tale scabellum Domini, & non solum non peccemus adorando, sed peccemus non adorando. Et post pauca. Ideo & terram quamlibet, cum te inclinas atque prosternis, non quasi terram intucaris, sed illum sanctum, cujus pedum scabellum est quod adoras; propter ipsum enim adoras. Ideo & hic subjecit: *Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est.* Quis sanctus est, in cujus honore adoras scabellum pedum ejus? &c.

Ibidem.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 31. Reprehensio ibidem. Responsio, circa finem.

Quod nec de eo imaginum adoratio astrui possit, ut illi putant, quod scriptum est: *Adorate in monte sancto ejus.*

Beati Augustini in ejusdem psalmi expositione, inter cetera: Hæretici non adorant in isto monte, quia mons iste implevit universam faciem terræ. Hæserunt in parte, & totum amiserunt. Si agnoscant ecclesiam catholicam, adorabunt in isto monte nobiscum. Etenim lapis ille, qui præcisus de monte sine manibus, jam videmus quantum creverit, & quantas regiones terræ occupaverit, & usque ad quas gentes pervenerit. Et post pauca: Videmus confracta ab illo lapide omnia regna terræ. Quæ erant omnia regna terræ? Regna idolorum, regna dæmoniorum fracta sunt. Regnabat Saturnus in multis hominibus; ubi est regnum ejus? Regnabat Mercurius in multis hominibus; ubi est regnum ejus? Fractum est, redacti sunt illi in regnum Christi, in quibus ille regnabat. Et post pauca: Natus est ergo de monte sine manibus lapis ille, crevit, & crescendo fregit omnia regna terrarum. Factus est autem mons magnus, & implevit universam faciem terræ. Hæc est ecclesia catholica, cui vos communicare gaudete: illi autem qui non ei communicant, qui præter ipsum montem adorant & laudant Deum, non exaudiuntur ad vitam æternam, &c.

Dan. 2.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 32. Reprehensio. Psal. 124. Responsio, circa finem.

Quod non propter illos qui imaginum adorationem spernunt, ut illi delirant, per prophetam dicitur: *Declinantes ad obligationem adducet Dominus cum operantibus iniquitatem.*

De hæreticis dixerunt: Sicut beatus Augustinus in eodem psalmo explanavit, inter cetera: id est, quorum facta imitati sunt: quia eorum præsentes lætitias amaverunt, & futura supplicia non crediderunt. Et post pauca: Ergo quia Christus Filius Dei pax est, ideo venit colligere suos & secernere ab iniquis. Quibus iniquis? Qui oderunt Jerusalem, qui oderunt pacem, qui volunt conscendere unitatem, qui non credunt paci, &c.

ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE QUINTA.

Cap. 33. Reprehensio. Lev. 11.

Absurdissime & incaute contra eos, qui imagines adorare contemnunt, ab his qui eas adorant prolatum est testimonium sancti evangelii: *Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio.*

Responsio.

Valde nimis atque pulchre contra eos qui imagines contemnunt, dixerunt poni lucernam sub modio, quia lucerna fides nostra est, videlicet sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, de qua fide sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus super sanctum evangelium secundum Lucam explanatione inter cetera testatur dicens: *Nemo lucernam accendit, & in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum.* Ergo quia in superioribus ecclesiam synagogæ prætulit, hortatur nos, ut fidem potius nostram ad ecclesiam transferamus. Lucerna enim fides est, juxta quod scriptum est, *Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine.* Verbum enim Dei fides nostra est, verbum Dei lux est, lucerna est fides. Et post pauca: *Nemo ergo fidem sub lege constituat.* Lex enim intra mensuram est, ultra mensuram gratia. Lex obumbrat, gratia clarificat: & ideo nemo fidem suam intra mensuram legis includat, sed ad ecclesiam conferat, in qua septiformis Spiritus relucet gratia, quam princeps ille sacerdotum fulgore supernæ divinitatis illuminat, ne eam legis umbra restinguat. Item S. Joannis Chrysostomi de interpretatione evangelii secundum Matthæum, inter cetera: Ego enimvero accendi, inquit, lumen: esse vero ardentem, vestræ fiat celeritatis: non propter vos solum, sed & propter eos qui futuri sunt, hujus splendore lætificari, & ad virtutem deduci, &c.

Lib. 5. c. 11.

Psalm. 118.

Joan. 1.

Homil. 17. post medium

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 34. Reprehensio.

Quod non ita intelligenda sit sententia beati Athanasii Alexandrinæ urbis episcopi, ut illi eam intelligendam putant, qui hanc ad adorationem imaginum accommodare nituntur.

Responsio.

Multæ quippe sententiæ beati Athanasii in eadem feruntur synodo, & qualem ex ipsis singulatim sententiam dixerint, minime in hoc capitulari exaraverunt: sed sicut in sacris conciliis prædictorum nostrorum prædecessorum sanctissimorum pontificum ejusdem S. Athanasii sententiæ inter cetera scriptæ sunt, fideliter proferimus. Interrogatio Antiochi ad S. Athanasium pro imaginibus: Cum lex & prophetæ dicant, Statuas & similitudines non adorabitis, quomodo vos facitis imagines, & adoratis eas? Respondit: Non sicut deos imagines adoramus nos fideles: absit, pagani: sed tantummodo affectu & caritate nostræ animæ ad vultum faciei imaginis apparentis. Unde multoties vultu * deserto, sicut lignum purum atque commune eam, quæ dudum fuerat imago, comburimus. Sicut enim Jacob approximans morti, summitatem virgæ Joseph adoravit, non virgam honorificans, sed qui eam tenebat: sic & fide-

* delero

Genes. 47. juxta 70.

ANNO CHRISTI 787.

fideles non pro aliquo alio modo imagines adoremus, nisi pro desiderio effigie declarati: & alia plura similia, ut sequitur.

IN ACTIONE SEXTA.

Cap. 19. Reprehensio. Responsio.

Quod non ad adorationem imaginum pertineat testimonium, quod de sexta synodo protulerunt.

Idcirco testimonium de sancta sexta synodo protulerunt, ut clarifice ostenderent, quod jam quando sancta sexta synodus acta est, a priscis temporibus sacras imagines & historias pictas venerabantur. Unde ipsa sancta sexta synodus fideliter per canones orthodoxe statuens, ita constituit dicens: In quibusdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito præcursoris monstratus designatur, qui in signum relictus est gratiæ. Et post pauca: Secundum humanam figuram & in imaginibus a nunc pro veteri agno retitulari decernimus. &c. Unde & beatus Augustinus in 93. psalmo explanavit: Si autem non adoras in Christo illa terrena, quamvis de illis similitudo quædam data est ad significandos sanctos, de quacumque creatura ducta fuerit similitudo, tu intellige similitudinem creaturæ, & adora artificem creaturæ, &c.

Can. 82.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 36.

Quod nunquam ab apostolis exemplis aut verbis, ut illi garriunt, imagines adorare institutum sit.

Reprehensio. Responsio. Act. 17.

Sanctus Dionysius Areopagita, qui & episcopus Athenienſis valde nimirum laudatus est a sancto Gregorio papa, confirmante eum antiquum patrem & doctorem esse. Iste sub temporibus apostolorum fuit, & in actibus apostolorum monstratur. Unde & a prædictis sanctissimis prædecessoribus nostris pontificibus in sacris conciliis eorum, ejus confirmata sunt veridica testimonia pro sacrarum imaginum veneratione, inter cetera: Amplectentes ista ex epistola sancti Dionysii episcopi Athenienſis, quæ directa est ad S. Joannem evangelistam. Et infra: Quid mirabile, si Christus verax, & discipulos iniqui de civitatibus ejiciunt? ipsi digne sibi judicantes, & de sacro scelerati * interdicunt recedentes? In veritate & manifeste imagines sunt visibilia invisibilium. Nec enim in sæculis supervenientibus * culpabilis erit ex ejus justitia respectus Dei.

* Interdicti a recedentes? In veritate manifeste.

* auctor erit Deo justarum a se separationum, sed qui sese a Deo separant. Cæcilius bistarch. cap. 2.

Item ejusdem de cælesti militia: Prædicta enim incorporea * agmina diversis coloribus effigurantur, & compositionibus varios per colores tradidit, quatenus * tacite nosmetipsos per sacratissimas effigies ad simplices & incorporales pia mente transeamus. Etenim impossibile est, nostra mente ad incorpoream illam pertingere cælestis militiæ imitationemque * nisi per elementorum poterimus per visibilem ad invisibilem pulcherrimamque attingere effigiem, & visibiles odoriferasque imagines rationali traditione invisibiles præfulgi, &c.

* agmina materialibus figuris & comp. * pro capiu nostro per sacrat. * nisi proportionata ista materiali structura manuductione, visibilesformas, & sensibiles odoras habeas, ut imagines invisibilis pulchritudinis, & intellectuales disfundas.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 32. Reprehensio.

Quod non ad adorationem imaginum pertineat, ut illi asserunt, sententia beati Cyrilli in expositione evangelii secundum Matthæum.

Responsio.

Sanctus Cyrillus Alexandrinus, & S. Gregorius Nyssenus, uno tenore in historia Abrahæ pro sacrarum imaginum veneratione dixerunt:

ANNO CHRISTI 787.

Nam in sacris conciliis prædictorum nostrorum sanctissimorum pontificum ita fertur de sermone sancti Cyrilli Alexandrini episcopi. Quemadmodum imaginem si quis designatam jucundam respexerit, mirabitur quidem regis figuram, & quæ in illa apparet: hanc & ejus nolcens conscriptionem pariter cernens delectabitur, ut ipsum regem aspiciat, &c.

IN ACTIONE SEXTA.

Cap. 38. Reprehensio.

Quod magnæ sit temeritatis ingentisque absurditatis, sæpe memoratas imagines corpori & sanguini dominico æquiparare velle.

Responsio.

Non æquiparaverunt, sed magis scripturaliter dixerunt: Nullus enim aliquando tubarum spiritus, sanctorum apostolorum aut probabilium patrum nostrorum, quæ sine sanguine nostram libationem, quæ ad memoriam passionis Christi Dei nostri & omnis ejus dispensationis facta, dixit imaginem corporis ejus, nec susceperunt a Domino sic dicere aut confiteri, sed audiunt dicentem eum evangelice: *Nisi comederitis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non intrabitis in regnum cælorum.* Et alia plurima ex Domini doctrina & beati Pauli apostoli, quæ exarare noluimus, quia in eadem per ordinem scribitur synodo: Nam æquiparare, ut dicunt Iconoclastæ hæretici in eorum pseudosyllogo, venerandas imagines corpori & sanguini dominico, insensabiliter æquiparaverant.

Joan. 6. 1. Cor. 11.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 39. Reprehensio.

Quod præsumptive & indocte eas Tarasius cum complicibus suis sacratis vasibus æquiparare non formidet.

Responsio.

Pro hoc in synodo dictum est a Tarasio patriarcha Constantinopolitano: Quia & sacra diversa vasa habentes, hæc osculamur & amplectimur, & sanctificationem quamdam accipere ab iis speramus, eo quod hæretici in eorum pseudosyllogo oblatrantes delirabant, neque orationem sacram sanctificantem eam, ut ex hoc ad sanctam a communi transferatur, sed manere communem & inhonoratam, sicut eam operatus est pictor. Nos vero in his fideliter & veraciter dicimus & probamus, quia usus sanctæ nostræ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ fuit & est, quando sacræ imagines vel historiæ pinguntur, prius sacro chrismate unguntur, & tunc a fidelibus venerantur: instar facientes, ut locutus est Dominus ad Moysen dicens: *Faciesque unctionis oleum sanctum unguentum, compositum opere unguentarii, & unges ex eo tabernaculum testimonii, & arcam testamenti, mensamque cum vasis suis, candelabrum & utensilia ejus, altaria thymiamatis & holocausti, & universam supellectilem, quæ ad cultum eorum pertinet: sanctificabisque omnia, & erunt sancta sanctorum: qui tetigerit ea, sanctificabitur.*

Exod. 30.

IN ACTIONE SEXTA.

In tomo secundo Epiphanius legit.

Cap. 40. Reprehensio. Psalm. 51.

Quod non ad eorum parentes pertineat, sicut illi dicunt: *Disperdat Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.*

Responsio.

Bene prophetice dixerunt, cum psalmista canentes, sicut beatus Augustinus in eodem explanavit psalmo, dicens: *Disperdat Dominus univer-*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787. Psal. 11. Rom. 3.

verſa labia doloſa, &c. *Univerſa* dixit, quis ſe exceptum putet? ſicut apoſtolus dicit: *In omnem animam hominis operantis malum, Judæi primum & Græci. Et linguam ſuperbam.*

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 40. Reprehenſio.

Quod non in eorum parentibus, ut illi dicunt, impletum ſit quod ſcriptum eſt: *Inimici defecerunt frameæ in finem, & civitates eorum deſtruxiſti.*

Reſponſio.

Hunc verſum ſemper cum propheta prophetici pſalmiſce, dixerunt. Unde & beatus Auguſtinus in eodem pſalmo explanavit, dicens:

Poſt principium.

Inimici defecerunt frameæ in finem: non pluraliter inimici, ſed ſingulariter hujus inimici. Cujus autem inimici, niſi diaboli frameæ defecerunt? Hæ autem intelliguntur diverſæ opiniones erroris. Et poſt pauca: *Et civitates deſtruxiſti*. Civitates autem iſtæ ſunt in quibus diabolus regnat, ubi doloſa & fraudulenta concilia tamquam curiæ locum obtinent, & cetera. Et ideo adimpletum eſt in ipſis hæreticis, quando ſacras imagines temerantes procaciter depoſuerunt.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 40. Reprehenſio. Pſal. 72.

Quomodo intelligendum eſt: *Domine, in civitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges:* quod quidem capitulum, ſicut & cetera, illi aliter quam dictum ſit intelligunt.

Reſponſio. Quat. quod veteris & novi teſtamenti auctor unus ſit Deus, &c.

Pro divitibus hujus mundi in errore exiſtentibus, atque & aliis modis intelligitur. Nam & ipſe ſanctus Joannes Chryſoſtomus, ubi ſe oſtendit picturam ſacrarum imaginum diligere, explanavit, dicens: Ego & ceræ infuſam dilexi imaginem pietate repletam. Vidi enim angelum in imagine perſequentem multitudinem barbarorum, & Davidem vere dicentem: *Domine, in civitate tua imaginum eorum ad nihilum rediges*. Ecce luciditſime oſtendit pater, quomodo intelligendum eſt.

Pſal. 72.

Item ſancti Athanaſii de interpretatione pſalmorum, inter cetera: Civitas enim Domini, quæ ſurſum Jeruſalem: imago autem eorum, terreſtris. Quod enim dicit, tale eſt: Quoniam terreſtris, inquit, induti ſunt imaginem, & non cæleſtis, propter hoc ad nihilum redigentur. Audient enim illo tempore: *Neſcio vos*: utpote non indutos eadem Domini imagine, &c.

Matth. 25.

Item ſancti Auguſtini in ejuſdem pſalmi explanatione, inter cetera: Quicumque iſta non habetis, non cupiatis: quicumque habetis, non in eis pæſumatis. Ecce dixi vobis: non dico: Damnamini, quia habetis; ſed damnamini, ſi de talibus præſumatis, ſi de talibus inflemini, ſi propter talia magni vobis videamini, ſi propter talia pauperes non agnoſcatis, ſi generis humani conditionem communem propter excellentem vanitatem obliviſcamini. Tunc enim Deus neceſſe eſt retribuat in noviſſimo, & in civitate ſua imaginem talium ad nihilum redigat.

Circa med.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 41. Reprehenſio. Pſal. 124.

Quod non, ut illi gloriantur, propter illos dictum eſt qui imagines adorant: *Quoniam non derelinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem juſtorum, ut non extendant juſti ad iniquitatem manus ſuas.*

Recte cum propheta dixerunt: quia virga peccatorum hæretici ſunt, & ſors juſtorum orthodoxi, quemadmocum ſanctus Auguſtinus in eodem pſalmo explanavit, dicens: Sentitur ad tempus virga peccatorum ſuper ſortem juſtorum, ſed non ibi relinquitur, non erit in æternum. *Veniet tempus, quando Chriſtus in claritate ſua apparens, congreget ante ſe omnes gentes, & dividat eas, ſicut dividit paſtor hædos ab ovibus. Oves ponet ad dexteram, hædos ad ſiniſtram*, &c.

ANNO CHRISTI 787. Reſponſio. Poſt med.

Matth. 25.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 42. Reprehenſio.

De eo quod Joannes presbyter, Theodoſio abbate monaſterii ſancti Andreæ, recitante verba Joannis Chryſoſtomi, & dicente: Vidi angelum in imagine perſequentem barbarorum multitudinem, dixit: Quis eſt iſte angelus, niſi de quo ſcriptum eſt, quoniam angelus Domini percuſſit centum octoginta quinque millia Aſſyriorum in una nocte, in circuitu Jeruſalem exercitantium?

4. Reg. 19.

Reſponſio.

Jam ſuperius vobis exaravimus, propter quod S. Joannes Chryſoſtomus protulit ipſum aſpectum, ſed ipſa varia multitudo unde ſuiſſet tranſiit. Idcirco Joannes presbyter ex proprio arbitrio dixit, ſecundum divinam ſcripturam exiſtimans eſſe, quando angelus Domini percuſſit centum octoginta quinque millia Aſſyriorum in una nocte, in circuitu Jeruſalem exercitantium? Nam utrum ſic eſſet, an non, minime confirmavit, ſed interrogative taliter memoravit.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 42. Reprehenſio.

Dementiſſimum & ratione carens dictum Joannis presbyteri orientalium, in eo quod ait, quoniam non aſſiſtente imperatore imago ejus honoratur: non enim inhonoratur: quatenus & nunc dominatore omnium Jeſu Chriſto viſibiliter nobis non apparente, (inviſibilis enim eſt carnalibus noſtris oculis, ſicut enim Deus, ubique adeſt) honorandam ejus imaginem, ſicuti & in imperatore, pater ſenſit.

Reſponſio.

Non ex ſe hæc dixit Joannes presbyter orientalium, ſed de libro ſancti Anaſtaſii epiſcopi Theopoleos, qui in eadem tynodo lectus eſt, & ideo dixit: Oſtendit pater, quod non aſſiſtente imperatore imago ejus honoratur; non enim inhonoratur, & quod ſequitur, ut ſupra.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 44. Reprehenſio.

De eo quod Joannes presbyter & legatus orientalium incaute imaginum adorationem ſtabilire nitens, dixiſſe legitur: Erexit Jacob titulum Deo, quatenus & benedixit eum.

Reſponſio.

In ſimilitudine hoc dixit, quia cum evigilaſſet, tunc ille erexit titulum lapideum in loco, quo locutus fuerat ei Deus, libans ſuper eum libamina, & effundens oleum, vocanſque nomen loci Bethel. Et ideo plures ſimilitudines interpretationum habere videtur. De libro beati Auguſtini, de tractatu Eſau & Jacob: Intelligit, inquit, ſanctitas veſtra; multis enim modis ſignificatur una res, id eſt eccleſia. Et poſt pauca: Quia una res multis modis ſignificatur, quæ nihil horum eſt per evidentiam, omnia eſt per figuram, &c.

Gen. 35.

IN

ANNO CHRISTI 787.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 38. Reprehensio.

Quam absurde agunt, qui ad confirmandas imagines exemplum divinæ legis proferunt, dicentes propitiatorium, & duos cherubim aureos, & arcam testamenti, præcipiente Domino, Moysen fecisse.

Responsio.

Jam superius mitissime exaravimus, qualiter prædecessores nostri sanctissimi pontifices ad confirmandas imagines divinæ legis exemplum in eorum posuerunt sacris conciliis. Unde sanctus Gregorius theologus in sermone de pascha, inter cetera ait: Et qui loquebatur ante ipsum ad Moysen, tunc cum de istis legem daret, *Vide enim*, inquit, *omnia facies secundum exemplar, quod tibi ostensum est in monte*, adumbratione quadam descriptionem invisibilium ostendens esse visibilia: & suadeor nihil horum sine causa, neque irrationabiliter nec humi repens ordinatum esse, nec quod indignum esset & Dei constitutionibus & Moysis ministerio, &c.

Orat. 2. de pascha, ante medium.

Exod. 25.

Item beati Augustini de libro Exodi inter cetera: Facta credimus, quemadmodum facta legimus, & tamen ipsa facta umbras fuisse futurorum apostolica doctrina cognoscimus. Putamus ergo * specialiter esse investiganda quæ facta sunt, facta tamen esse negare non possumus, &c.

* Spiritaliter

Cap. 48. Reprehensio.

Quod non parvi sit piaculi, scripturas sanctas aliter intelligere, quam intelligendæ sunt, & ad hos sensus usurpatas accommodare, quos illæ non continent: sicut in erronea synodo, quæ in Nicæa regnante Constantino mediante Irene matre ejus, residente Tarasio Constantinopolitano neophyto episcopo, gesta est.

Responsio.

Hæ subjectæ reprehensiones non ex synodo, sed de sensu tractæ sunt libri beati Augustini de eo quod apparuit Deus Moysi, ad finem ejusdem libri, ubi ita explanatum est. Omnia ergo futuri populi signa sunt & mysteria de Domino nostro Jesu Christo, & si qua alia sunt in libris veteribus sacramenta, sive illa intelligamus, sive non intelligamus, quærentem desiderant, non reprehendentem. Petamus ergo, quæramus & pulsemus, ut aperiatur nobis. Illis futura prædicta sunt sacramenta, nos præsentia videmus in ecclesia.

Cap. 49.

Quæ sit differentia imaginis & similitudinis, sive æqualitatis.

Quis de fidelibus ignorare se putat aliquando, quæ sit imago, aut similitudo, vel æqualitas? In sancta vero catholica & apostolica ecclesia humilibus datur gratia. Nam differentia mathematicorum exterioris arte disciplinæ fideles conservare despiciunt, beato Ambrosio dicente in libro primo de fide, ubi inter cetera inquit: Dicendum est nobis quod scriptum est: *Cavete ne quis vos depradetur per philosophiam & inanem seductionem, secundum traditionem hominum, & secundum elementa hujus mundi, & non secundum Deum*. Omnem enim vim venenorum suorum in dialectica disputatione constituunt, quæ philosophorum sententia definitur, non adstruendi vim habere, sed studium destruendi. Sed non in dialectica complacuit Deo salvum facere populum suum. Regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis.

Lib. 1. c. 1. citat. 1.

Cap. 40. Reprehensio.

Quod contra beati Gregorii instituta fit, imagines adorare seu frangere, & quia vetus & novum testamentum, & pene omnes præcipui doctores ecclesiæ consentiunt beato Gregorio in non adorandis imaginibus, nec ut aliquid præter Deum omnipotentem adorare debeamus, in multis locis confirmat sanctus Gregorius papa.

ANNO CHRISTI 787.

Nequaquam sacras contempsit imagines aliquando, sed magis constantissime observavit, & eorum veneratus est figuras. Illud autem, quod pene omnes præcipui doctores ecclesiæ consentiunt beato Gregorio, irrationabile fuit scribere: quia sanctus Gregorius ad prædecessores suos patres atque præcipuos doctores sanctæ catholicæ ecclesiæ obediens & consentiens fuit. Nam illi beatum Gregorium in hoc existentes mundo nescierunt, nisi solus ille qui quos præscivit & prædestinavit, &c. Nam qualiter sanctos prædecessores suos veneratus sit, proferimus epistolam ejusdem sancti Gregorii ad Eulogium patriarcham Alexandrinum directam, ubi inter cetera: Præterea de Eudoxii hæretici persona, de cujus errore in Latina lingua nihil reperi, mihi a vestra beatitudine largissime gaudeo satisfactum. Virorum quippe fortissimorum Basilii, Gregorii, atque Epiphanii testimonia protulistis, & manifeste peremptum cognoscimus eum, in quem heroes nostri tot jacula dederunt, &c. De veneratione vero sacrarum imaginum, sicut in ceteris epistolis suis sanctus Gregorius docuit, ita & in epistola sua ad Januarium episcopum Calatitanum, quæ sic incipit: Judæi de civitate vestra huc venientes questi nobis sunt, quod synagogam eorum, quæ * Calatis sita est, Petrus qui ex eorum superstitione ad Christianæ fidei cultum Deo volente perductus est, adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti die baptismatis sui, hoc est dominico, in ipsa festivitate paschali, cum gravi scandalo sine vestra occupaverit voluntate, atque imaginem illic genitricis Dei Dominique nostri, & venerandam crucem, vel birrum album, quo de fonte surgens indutus fuerat, polluitet. Et post pauca: Considerantes hac de re vestræ voluntatis intentum ac magis judicium, his hortamur affatibus, ut sublata exinde cum ea, qua dignum est, veneratione imagine atque cruce, debeatis quod violenter ablatum est reformare. Et post pauca: Ne ergo suprascriptus Petrus, vel alii qui ei in hac indisciplinationis pravitate præbuere solatium sive consensum, hoc zelo fidei se fecisse respondeant, ut per hoc quasi eis necessitas fieret convertendi, admonendi sunt; atque scire debent, quia hac circa eos temperantia magis utendum est, ut trahatur ab eis velle non reniti, non ut adducantur inviti, quia scriptum est: *Voluntarie sacrificabo tibi*, &c. Ecce sanctus Gregorius non est ausus contradicere tali fidei pro sacris imaginibus, sed magis eam confirmavit, ubi dixit: Non adducantur inviti.

Libri 9. epist. 7.

Lib. 7. ind. 2. epist. 7.

* Coralis.

Psal. 53.

Cap. 51. Reprehensio.

Quod contra dominicæ vocis imperium faciunt hi qui parentes eorum anathematizant: & si secundum eorum opinionem prædecessores eorum hæretici fuere, isti ab hæreticis geniti, docti, & consecrati sunt, sive de non judicandis his qui de sæculo recesserunt, vel quantum illorum error a parentum errore differat, cum videlicet illi imagines frangere, isti adorare, censuerint.

Responsio.

Isti qui hoc ex sensu scripserunt, vel ad magnisonum Ezechielem prophetam attendere debebant, dicentem: *Vivo ego, dicit Dominus, si erit vobis ultra parabola hac in proverbium in Israel. Ecce omnes animæ meæ sunt: ut anima patris,*

Ezech. 18. & 33.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

patris, ita & anima filii mea est. Anima quæ peccaverit, ipsa morietur. Et infra: *Et cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit judicium & justitiam, ipse animam suam liberavit.* Et post plura: *Nolo mortem impii, sed ut revertatur impius a via sua & vivat. Convertimini a viis vestris pessimis, & quare moriemini domus Israel? Tu itaque, fili hominis, dic ad filios populi tui: Justitia justi non liberabit eum, in quacumque die peccaverit: & impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua*, &c. Nam ut sanctus Gregorius in dialogis suis meminit, Ermigildo regi ab Ariana hæresi ad fidem catholicam converso, quid nocuit pater suus Arianus Luvigildus Vvisigothorum rex? Prorsus credimus quia nihil, sed magis cum in perditionem animæ suæ ipse pater ejus Arianus pro vera & orthodoxa fide eum occidi fecit, constantissimus Dei confessor & martyr effectus est: pater vero ejus Arianus in ignem æternum pro Ariana fide sua deductus est. Et quid potuit fidelem filium suum in quocumque lædere capitulo? Tunc namque gaudet sancta catholica & apostolica ecclesia, quando inimicos suos, videlicet hæreticos, videt in vera confessione ad eam reverti, Domino dicente: *Gaudium erit super uno peccatore*, &c. Et si de uno gaudium fit, quanto magis de tot millium hominum reversione? quis audebit de fidelibus tandem aliquando resistere? Item ex sancto Augustino in psalmum 84. inter cetera dicente: Peccata parentum non pertinent ad filios, quæ faciunt parentes jam natis filiis. Jam enim filii nati ad se pertinent, & parentes ad se pertinent. Itaque illi qui nati sunt, si tenuerint vias parentum suorum malas, necesse est portent & merita ipsorum. Si autem mutaverint se, & non fuerint imitati parentes malos, incipiunt habere meritum suum, non meritum parentum suorum. Usque adeo autem non tibi obest peccatum patris tui, si te mutaveris, ut nec ipsi patri tuo obsit, si se mutaverit, &c.

Lib. 3. c. 31.

Post princip. finem.

Quod inutiliter & incaute Græci ecclesiam catholicam anathematizare conati sunt in eorum synodo, eo quod imagines non adoret: cum utique prius debuerint omnino scrutari, quid uniuscujusque partis ecclesia de hac causa sentire vellet.

Cap. 32. Reprehensio.

Illi non anathematizaverunt catholicam ecclesiam, sed magis ad eam reversi, anathematizaverunt pseudosyllogum illum una cum complicibus ejus hæreticis, qui sacras imagines in sancta ecclesia a priscis temporibus constitutas, inverecunde & incaute non solum deposuerunt, sed insuper incenderunt. Et ideo secundum traditionem sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ ab ipsa reversi hæresi, specialiter eam contemnentes anathematizaverunt. Item ex epistola sancti Gregorii ad Eusebium archiepiscopum Thessalonicensem directa: Hortamur, ut cum omni vivacitate ac sollicitudine fraternitatis hoc vestra rimari cura non desinat, & si ab hac eos insontes pravitate repererit, scandalum de filiorum suorum mentibus habitatorum satisfactione removeat, atque inter omnes hæreses specialiter Severum ac Nestorium anathematizent, &c. Sic & isti fecerunt, de propria eorum hæresi revertentes.

Responsio.

Lib. 7. ind. 2. epist. 8.

Quia mulier in synodo docere non debet, sicut Irene in eorum synodo fecisse legitur.

Cap. 33. Reprehensio.

In ipsis enim exordiis Christianorum, cum ad fidem converteretur imperator Constantinus, mater sua Helena Augusta ad eum cum duodecim scribis & Pharisæis, ac magistris & principibus Judæorum in urbem venit Romam & ipsa una cum Filio suo Constantino Augusto concilium Judæos cum Christianis facere censuerunt. In quo præsidens sanctus papa Silvester cum pluribus sanctissimis episcopis, in ampliorem statum dilatantes Christianorum fidem, tam per sacram scripturam, quamque per miracula, Domino protegente, victores effecti sunt. Sed & sanctus Leo papa egregius doctor, pro sacrosancto quarto concilio ad Pulcheriam Augustam emisit epistolas suas. Unde & ipsa per semetipsam in sancta quarta synodo sedit, una cum fidelissimo Marciano imperatore. Item ex libro sancti Augustini, de eo quod in Genesi sexto die factum legitur, inter cetera: Produxit terra herbam pabuli & ligna fructifera: producunt & homines in ecclesia opera misericordiæ: post ipsa opera, quæ etiam Domino exhibita sunt, cum esset in carne, non solum a viris, sicut fuit Zachæus, sed etiam a mulieribus quæ ei ministrabant de substantia sua, &c.

Quod non ideo adorandæ sunt imagines, quod per eas, ut illi dicunt, nonnulla signa demonstrata fuisse videntur, cum tamen non omnes res adorentur, per quas vel in quibus miracula apparent.

Cap. 34. Reprehensio.

Jam superius exaravimus pro adorandis imaginibus, qualiter in eorum explanaverint definitione, demonstrantes eis osculum & honorabilem salutationem reddere, nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quæ decet solam divinam naturam. Ex libro S. Augustini in psalmum 76. inter cetera: Tu vere magnus Deus faciens mirabilia in corpore, in anima solus faciens. Et post pauca: Fecit & Moyses, sed non solus; fecit & Elias; fecit & Elisæus; fecerunt & apostoli, sed nullus eorum solus. Illi cum facerent, tu cum eis; tu quando fecisti, illi non tecum. Non enim tecum fuerunt cum fecisti, quando & ipsos tu fecisti. Tu es Deus, qui facis mirabilia solus, &c.

Responsio.

Post medium.

De eo quod apocryphas & omni derisione dignas nænias suis locutionibus interposuerunt.

Cap. 35. Reprehensio.

Ad derisionem & opprobrium hæreticorum, qui pseudosyllogum illum fecerunt, eorum apocryphas nænias, quas deliraverunt, in medium deduxerunt, demonstrantes eis, qualem errorem conabantur in sanctam catholicam & apostolicam introducere ecclesiam. Et idcirco qui ex ipsa reversi sunt hæresi, cum propheta canebant pro ipsis hæreticis: *Inimici defecerunt framea in finem*, &c. alia plura. Item S. Gregorii theologi de sermone in epiphaniis, inter cetera: Accedamus ad lucem, & efficiamur etiam ipsi lux participatione lucis æternæ. Et post pauca: Numquid tale aliquid in mysteriis suis habent paganorum delira commenta, & mysteria obscura, adinventiones dæmonum, aut furiosæ mentis vesana figmenta, tempore confirmata, & fabulis commendata? Ea enim, quæ tamquam vera adorant, rursum ficta esse & composita per fabulas docent. Quod si essent vera, utique fabulosa non essent, cum sint omni genere contraria sibi veritas & figmentum. Sed agunt omnia, tamquam vere pueri in plateis ludentes, ac sibi invicem illudentes. Nulla ibi virilis sensus & perfectæ rationis assertio, nihil quod proferre valeant adversus cultores verbi Dei, & alia similia plura.

Responsio.

Psalm. 7.

Orationi in sancta lumina.

De eo quod quanto plura exempla hæreti-

Cap. 36. Reprehensio.

co-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

corum, & imagines spernentium vel despicientium trahunt, tanto parentes suos majoribus conviciis & injuriis inhonorant, quos procul dubio eorum sequaces in hac parte fuisse profitentur.

Resp. Synodi.

Ecce ipsum unum tenorem in hoc capitulari sæpius referunt, quia parentes eorum despexerunt: atque injuriantes inhonoraverunt. Et ideo & nos, ut superius exaravimus, pro hujusmodi breviter addentes dicimus, quia nec parentes boni possunt filiis malis prodesse, neque filii boni possunt parentibus malis auxilium ferre, sed unusquisque pro se reddet rationem Deo. Magis autem multum laudabiles sunt, qui parentes eorum non sequuntur in sævissimo errore, reversi ad veram fidem orthodoxam sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ. Ex libro sancti Augustini de prophetis, ubi ad oves loquitur Deus, inter cetera: Ergo quicumque ab hæreticis transierint ad catholicam, non habebunt hoc opprobrium gentium, nec portabunt maledictum dissensionis, quia permanent in radice unitatis, in plantatione caritatis: *Non portabunt maledictum, & scient quoniam ego sum Dominus Deus eorum, & ipsi populus meus domus Israel, dicit Dominus Deus.*

Trad. de ovibus circa finem tom. 9.

Exod. 34.

Cap. 17. Reprehensio.

Quod non sit contra religionem Christianam, ut illi dicunt, non colere & non adorare imagines.

Reprehensio.

Ex libro beati Augustini de tractatu Proverbii Salomonis, inter cetera: Invenis hominem porrigentem manu eleemosynas pauperum, nec tamen de Deo ibi cogitantem, sed hominibus placere cupientem. Lanea vestis videri potest, interiorem lineam non habet. Invenis alium dicentem tibi: Sufficit mihi in conscientia Deum colere, Deum adorare: quid mihi opus est aut in ecclesiam ire, aut visibiliter misceri Christianis? Lineam vult habere sine tunica: Non novit, non commendat talia opera mulier illa. Dicenda sunt quidem & docenda spiritalia sine carnalibus, sed illi qui accipiunt, debent tenere spiritalia, & non carnaliter operari carnalia, &c.

Cap. 18. Reprehensio.

Quod non parvi sit erroris, manufactas imagines arcæ testamenti Domini coæquare conari, ut illi in sua synodo facere conati sunt.

Responsio.

Item ex tractatu sancti Augustini de Esau & Jacob, inter cetera: Duo testamenta dicuntur in lege, unum vetus, alterum novum. Vetus promissiones habebat temporales, sed significationes spiritales. Intendat caritas vestra. Si promissa est Judæis terra promissionis, significat aliquid spiritaliter terra promissionis. Si promissa est Judæis civitas pacis Jerusalem, significat aliquid nomen civitatis Jerusalem: & familia alia plura. Unde, ut superius exaravimus de eodem libro sancti Augustini una res multis modis significatur: quæ nihil horum est per evidentiam, omnia est per figuram, &c.

Cap. 19. Reprehensio.

Quod non sint coæquandæ imagines reliquiis sanctorum martyrum & confessorum, ut illi in sua errones synodo facere nituntur, eo quod reliquiæ aut de corpore sunt, aut de his quæ in corpore, aut de his quæ circa corpus cujusdam sancti fuerunt; Imagines vero nec in corpore, nec circa corpus fuisse vel fore creduntur illis quibus adscribuntur.

Responsio.

In sacris prædictis conciliis prædecessorum meorum sanctissimorum pontificum hæc oblata sunt testimonia, id est sancti Gennadii Massilienses episcopi, qualiter veneranda sint corpora vel reliquiæ sanctorum, capitulo 40. Sacrorum corpora, & præcipue beatorum reliquias ac si Christi membra sinceriissime honoranda, & basilicas eorum nomine appellatas, velut loca divino cultui mancipata, affectu piissimo & devotione fidelissima adeundas. Si quis contra hanc sententiam venit, non Christianus credatur, sed Eunomianus. Item de petitione clericorum & monachorum sanctæ Antiochenæ ecclesiæ adversus Severum hæreticum in sancta quinta synodo: Neque enim de sanctis altaribus pepercit, sacratissima vestimenta vasaque nonnulla discerpens, ceteraque fundens distribuit consentientibus sibi. Ausus fuit enim ille, beatissimi, quæ in typum Spiritus sancti aureæ argenteæque columbæ pendebant supra sacratissimos fontes & altaria, cum reliquiis usurpare, dicens: Non est necesse in specie columbæ Spiritum sanctum nominare, &c.

In synodo sub Menna. Act. 1.

Quod hæc synodus, quæ nec synodus quidem dicenda est, nullatenus æquiparari possit Nicænæ synodo, quamquam in eodem sit agitata loco, sicut Joannes presbyter adulanter dixisse perhibetur: quippe cum ab ea non solum in ceteris, sed in symbolo discrepare noscatur.

Cap. 60 Reprehensio.

Jam superius exaravimus hujus synodi divina dogmata irreprehensibilia existere, sicut præcipuorum sanctorum patrum mirifice demonstrant opuscula. Nam si quis a prædictæ synodi symbolo discrepare se dixerit, discrepare videtur a sanctarum sex synodorum symbolo, eo quod isti non ex se, sed per sanctorum dogmatum constitutiones locuti sunt. Ex libro sanctæ sextæ synodi, inter cetera: Sufficiebat quidem ad perfectam orthodoxæ fidei cognitionem atque confirmationem, pium atque orthodoxum hoc divinæ gratiæ symbolum. Sed quoniam non destitit ab exordio adinventor malitiæ, cooperatorem sibi serpentem inveniens & per eum venenosam humanæ naturæ afferens mortem: ita & nunc organa ad propriam suam voluntatem apta reperiens, &c.

Respons. Act. 11.

Item ex libro sancti Augustini de prophetis, ubi ad oves loquitur, inter cetera: Lateribus & humeris vestris impellebatis, & cornibus vestris percutiebatis, & omne quod deficiebat comprimebatis, quousque dispergeretis eas foras: & salvabo oves meas. Sicut detestanda eorum iniquitas & crudelitas, ita laudanda pastoris nostri & Dei nostri misericordia. Et post pauca sequitur: Et super omnem terram gloria tua. Sponsus in cælo est, sponsa in terra est. Ille super omnes cælos, illa super omnem terram. O hæretice, credis quod in cælo non vides; negas quod in terra vides? Dicat ergo hæc, dicat & audiatur, salvet oves suas. Et salvabo, inquit, oves meas, & jam non erunt in devastationem: & judicabo inter ovem & ovem, & excitabo super eas pastorem unum, & reliqua.

Loco citato.

Cap. 1.

Contra eos qui dicunt: Sic divinæ scripturæ libros, ita imagines ob memoriam venerationis habemus, nostræ fidei puritatem observantes.

Reprehensio

Responsio. Libri 9. ep. 9.

Sancti Gregorii papæ ex epistola ad Serenum episcopum Massilienses directa, inter cetera: Dic frater, a quo factum sacerdote aliquando auditum est quod fecisti? Si non aliud, vel illud te non debuit revocare, ne despectis aliis fratribus solum te sanctum & esse crederes sapientem? Aliud est enim picturam adorare, aliud per picturæ historiam quid sit adorandum addiscere. Nam quod legentibus scriptura, hoc idiotis pictura præstat cernentibus: quia in ipsa ignorantes vident quid sequi debeant: in ipsa legunt qui literas nesciunt. Unde & præcipue gen-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

gentibus pro lectione pictura est : quod magnopere a te, qui inter gentes habitas, attendi debuerat. Et post pauca : Et quia in locis venerabilibus sanctorum depingi historias non sine ratione vetustas admisit. Et rursus : Quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, ut nescientes literas, ipsam historiam attendentes, quid actum sit discerent, &c. Item Sophronii episcopi Hierosolymitani, qui ita explanavit in sancta sua synodica, quæ in sancto sexto concilio oblata & mirabiliter suscepta est, de Spiritu sancto dicens : Vere Patri & Filio consempiternum, consubstantialem, atque contribulem ejusdemque essentiæ atque naturæ. Similiter & deitatis trinitatem consubstantialem, cohonorandamque ac confessorem, connaturalem & cognatam atque contribulem, in unam conrecapitulandam deitatem : atque in unam copulandam communem dominationem, absque personali confusione, & absque substantiali divisione. Trinitatem itaque in unitate credimus, & in unitate trinitatem glorificamus, & cetera. Item ex epistola S. Athanasii ad Epictetum directa, inter cetera : Eorum vero, qui putantur recte credere secundum omnia quæ dicta sunt a sanctis patribus, qui propter inquisitionem immutare volentes, nihil aliud faciunt, nisi secundum quod scriptum est : Proximum quidem putant insipientia : repugnant autem ad nullam utilitatem, sed ut simplices tantum evertant, &c. Item sancti Augustini lib. 7. de trinitate, inter cetera : Sic dicamus tres personas, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, quemadmodum dicuntur aliqui tres amici, aut tres propinqui, aut tres vicini, quod sint adinvicem, non quod unusquisque eorum sit ad seipsum. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorum ceterorum, aut propinquus, aut vicinus, quia hæc nomina relativam significationem habent, &c. Item ejusdem sancti Augustini lib. 8. de trinitate, inter cetera : Tantam esse æqualitatem in ea trinitate, ut non solum Pater non sit major quam Filius, quod attinet ad divinitatem, sed nec Pater & Filius simul majus aliquid sint quam Spiritus sanctus, aut singula quæque persona quælibet trium minus aliquid sit quam ipsa trinitas. Dicta sunt hæc, & si sæpius versando repetantur, familiarius quidem innotescunt : sed & modus aliquis adhibendus est, Deoque supplicandum devotissima pietate, &c.

Lib. 7. c. 6.

Lib. 8. in Principio.

IN ACTIONE PRIMA.

Cap. 4. Repræhensio.

De eo quod Basilius archiepiscopus in sua fidei lectione, post confessionem Patris, & Filii, & Spiritus sancti, imaginum & ipsanorum osculationem & adorationem inferuit, fidem se habere dicens, participari ab his sanctificationem : remissionem vero peccatorum, sive carnis resurrectionem, seu vitam futuram omnino tacuit.

Reprehensio. Lib. 2. c. 2.

Sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus in libro 2. de fide, quem ad Gratianum imperatorem misit, de Patre & Filio orthodoxe dogmatizans, inter cetera inquit : Est enim plenitudo divinitatis in Patre, & plenitudo divinitatis in Filio. Et de Spiritu sancto nil dixit, quia tantummodo de Patre & Filio explanavit : Et Basilius hæresim, quam abjiciens anathematizavit, & confessionem de vera religione orthodoxæ fidei faciens, imagines sacras & ipsana sanctorum amplectens venerabiliter susce-

ANNO CHRISTI 787.

pit, de quibus dudum errorem habuit. Nam de remissione peccatorum, sive carnis resurrectione, seu vita futura, nullum habuit errorem, neque orthodoxæ fidei sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ in hoc contradixit, sicut illi flebiles & infelices hæretici, qui ex occasione imaginibus & ipsanis sanctorum detrahere conati sunt, cum ipsis sacris imaginibus ipsa ipsana sanctorum ejicientes atque abnegantes contempserunt. Sed væ illis, quia de via recta declinantes, per erroneam semitam plenamque frutetis gradientes, in foveam inciderunt, quam facientes, arsuri sunt in æternum. Si enim explanare voluerimus de ipsanorum sanctorum veneratione per divinarum scripturarum, & sanctorum patrum opuscula, quis valebit scribere, aut chartas proferre? Pauca enim ex multis breviter memoramus sancti Basilii episcopi Cæsareæ Cappadociæ, in interpretatione psalmi 115. inter cetera : Ante hoc dicebatur sacerdotibus & Nazaræis, Quoniam omnis qui tetigerit mortuum, immundus erit, & ut lavet vestimenta sua. Nunc autem qui tetigerit ossa martyrum, accipiet aliquam participationem sanctificationis de corpore assistente gratia. *Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus*, &c. Item sancti Joannis Chrysostomi episcopi Constantinopolitani in sermone in epistolam beati Pauli apostoli ad Romanos, inter cetera : Ego autem & propter hoc Romam diligo. Insuper adhuc & aliunde eam habeo laudare, & pro magnitudine, & pro antiquitate, & pro specie, & pro multitudine, & potentia, & directionibus in prælis. Omnia autem talia derelinquens, pro hoc eam beatifico, quia & vivens eis scribebat, & sic eos diligebat, & præsentialiter eis locutus est, & vitam ibi temporalem finivit, & sanctum corpus ejus ibi habent, pro quo & honorabilior civitas magis quam pro aliis. Et sicut corpus magnum & forte oculos habet duos splendentes; sacrorum horum corpora, id est Petri & Pauli: ita non est cælum splendidius, quando sol emittit radios, sicut Romanæ urbis hæ duæ lampades ubique in mundo illuxerunt. Exinde ergo rapietur Paulus, exinde Petrus. Considerate & tremite : qualia videbit insignia Roma, Paulum subito surgentem a loco requietionis suæ simul cum Petro, & proficiscentem obviam Christo? Quale mandat Christo donum Roma? quales coronas civitas continet duas? quales catenas aureas circumnectit? quales habet fontes? Pro hoc admiror civitatem, non pro multitudine auri, non pro columnis, non pro alia phantasia, sed pro egregiis cacuminibus summæ ecclesiæ. Quis mihi tribuet perfundi corpore Pauli, & adhærere sacræ sepulturæ, & pulverem sanctum videre corporis illius, in quo imitatus est Christum, in quo Christi stigmata portavit, in quo ubique prædicationem disseminavit? Pulverem illum corporis ejus, per quod ubique occurrit? pulverem oris illius, per quod Christus annunciabatur, & lux lucescebat, &c.

Item ex sermone sancti Augustini in natali sanctorum apostolorum, inter cetera : Nam iste beatissimus Petrus piscator, cui jubebat, non dico curator, sed infimus obsonator, modo genibus provolutus eum adorat imperator, &c.

Item ejusdem sancti Augustini in expositione psalmi 44. inter cetera : *Filia regum delectaverunt te in honore tuo* : quia non quæsierunt honorem patrum suorum, sed quæsierunt honorem tuum. Ostendatur mihi Romæ in tanto honore templum Romuli, in quanto ostendam ibi

Psalm. 115. Sect. 3.

Psalm. 44. Post medium.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

ibi memoriam Petri. In Petro quis honoratur, nisi ille defunctus pro nobis, &c.

Item sancti Gregorii papæ ex epistola Eusebio episcopo Thessalonicensi directa, inter cetera: Si autem Theodorus lector ad orationem sanctos huc ad apostolos venire voluerit, eum fraternitas vestra sine aliqua mora transmittat. Et alia plura talia testimonia, quæ exarare per ordinem longum prævidemus.

Lib. 9. ep. 69.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 5. Reprehensio.

De eo quod Theodosius Amorii episcopus desidiose sanctæ & unicæ trinitatis fidem tacuerit, de imaginibus vero incaute & extraordinarie dixerit: Confiteor & promitto, & suscipio, & osculor, & adoro imagines. Et post pauca: Qui non instruunt diligenter omnem Christo dilectum populum adorare & venerari sacras & venerandas imagines omnium sanctorum, qui a sæculo Deo placuerunt, anathema.

Responsio.

Putamus, quia zelo fidei fervens prædictus Theodosius talem orationem confessus est, qualem in eorum definitione explanaverunt. Nam & prædecessores nostros, videlicet beatissimos pontifices Gregorium, & Gregorium, Zachariam, & Stephanum, Paulum, & iterum Stephanum, reperimus pro sacrarum imaginum erectione in Spiritu Sancto ferventes, rectæ fidei zelum habere. Pro quo dominus Gregorius papa secundus junior, una cum 79. sanctissimis episcopis ante confessionem beati Petri apostolorum principis præsidens, multorum sanctorum patrum testimonia roborantes, venerari & adorare sacras imagines in eorum concilio censuerunt. Porro prædecessor noster sanctæ recordationis quondam dominus Stephanus papa similiter cum episcopis partium Franciæ atque Italiæ præsidens in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, prædecessoris sui venerabile concilium confirmans atque amplectens, magis magisque & ipse una cum omnibus episcopis præsidentibus, sanctorum patrum testimoniis adhærentes, adorare atque venerari sacras imagines statuerunt. Unde & beatus Paulus apostolus docens inquit: *Tenete traditiones quas accepistis*. Et iterum: *Sed licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit*, &c.

2. Thess. 2. Gal. 1.

IN ACTIONE TERTIA.

Cap. 6. Reprehensio. Ps. 67. Ps. 77.

Ridiculose & pueriliter dictum in sententia fidei Theodori archiepiscopi: *Mirabilis Deus in sanctis suis*. Et continuo: *Sanctis qui in terra sunt ejus, mirificavit omnes voluntates meas inter illos*, tamquam hic versiculus illum priorem subsequeretur.

Responsio.

In hoc modo gratis calumniari conantur; quia sancta ecclesia in matutino Deo canere laudes surgens, in primis: *Domine labia mea aperies* dicit, & post: *Venite exultemus Domino*: Sic incipit: *Beatus vir*. Similiter Paulus apostolus fideliter prophetarum nomina percurrens per ordinem, post Jephte David memoravit, & sic Samuel. Sed & plura sanctorum opuscula invenimus ferre testimonia de novo, & sic postmodum de veteri testamento: sed ob hoc nullus audet quispiam de fidelibus talia in ridiculo habere. Item sanctus Joannes Chrysostomus in interpretatione epistolæ beati Pauli apostoli ad Hebræos, inter cetera docens, inquit: *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob*. Et iterum: *Labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est?* Et iterum: *Propter quid irritavit impius Deum?* Et rursum: *Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in voluntatibus suis*, &c.

ANNO CHRISTI 787.

Homil. 7. Ps. 93. Ps. 93. Ps. 9. Ps. 13.

Item ejusdem sancti Joannis Chrysostomi in interpretatione epistolæ beati Pauli apostoli ad Romanos: Pro quo & Matthæus initium faciens evangelii, utrumque horum memorat primum, & nunc per ordinem profert parentes eorum, dicens: *Liber generationis Jesu Christi*. Non sustinuit dicere post Abraham, Isaac, & Jacob, sed ante Abraham David memoravit, &, quod est mirabile, quoniam ante Abraham David posuit, sic dicens: *Filii David, Filii Abraha*, & tunc cœpit dicere per ordinem, &c.

Homil. 7. Matth. 1.

IN ACTIONE PRIMA.

Cap. 1. Reprehensio.

Contra eos qui dicunt: Deo cooperante nos direximus congregare vos, sive, Congregavit vos Deus, concilium proprium statuere volens.

Responsio. Marc. 16. Habetur in concil. Epit. Act. prima.

In fine evangelii sancti Marci: *Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis*. Item sancti Cyrilli in sermone sanctæ Dei genitricis, inter cetera: Gloria quidem tibi a nobis sancta mystica trinitas, quæ hos & nos omnes convocavit in hanc vocationem Dei genitricis Mariæ, &c. Item ex sancta sexta synodo, actione decimaoctava, post subscriptiones episcoporum & imperatoris, Constantinus piissimus imperator dixit: Deum testem proferimus. Et post pauca: Cum ergo Deo complacuit tempus concedere, invitavimus fieri collectionem vestram, ad considerandum nobis sanctas Dei scripturas, omnemque vocis sive assertionis novitatem, quæ adjecta est ad intemeratam nostram Christianorum fidem in his vicinis temporibus, a quibusdam prava sentientibus, expellendam, &c.

IN ACTIONE TERTIA.

Cap. 8. Reprehensio. Responsio.

Contra eos qui dicunt quod imaginis honor in primam formam transit.

Qui huic contradicere voluerit, sancti Basilii contradicet expositioni, quem nullum ex fidelibus credimus adversus ejus orthodoxam fidem expugnare. Quia ipse in sacratissima epistola sua, quam misit ad Amphilochium, inter cetera illud explanavit capitulum. Item sancti Severiani episcopi Gabalanensis, alias Gavalensis, in homilia, in qua demonstravit scripturas per Dominum explanatas, inter cetera: Vestem imperialem si injuriaveris, numquid qui eam induit injuria afficis? Nescis quoniam si quis imaginem imperatoris injuriaverit, primæ formæ dignitati affert injuriam? Nescis quoniam si quis imaginem, quæ a ligno detrahit, non sicut in inanimatam materiam audens sic judicatur, sed sicut qui adversus imperatorem manus extendens fœdat materiam, sine anima imperatoris, segregatam ab imperatore? Imago enim omni-

Lib. de Spir. sa Sancto c. 29.

Digitized by Google

no si feriatur, ejus injuria imperatorem attingit, &c. ANNO CHRISTI 787.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 9. Kephalio. Quod insaniæ & præcipitanter sive insipienter Constantinus Constantiæ Cypri episcopus dixit: Suscipio & amplector honorabiliter sanctas & venerandas imagines, & quæ secundum servitium adorationis, quæ substantiali & vivificatrici trinitati emitto. Et qui sic non sentiunt neque glorificant, a sancta catholica & apostolica ecclesia segrego, & anathemati submitto, & parti eorum qui abnegaverunt incarnatam & salvabilem dispensationem Christi veri Dei nostri emitto.

Responsio. Ex prava revertentes hæresi, totis nisibus eorum, tentaverunt sanctæ catholicæ & apostolicæ in ipsorum confessione satisfacere ecclesiæ, & ideo talem adorationem se confessi sunt pro sacris imaginibus credere, qualis in definitione synodi constituta est inter cetera: Reordinari venerandas & sanctas imagines, quæ ex coloribus & metallo & cetera materia opportune habentur in sanctis Dei ecclesiis, in sacris vasis, & in vestibus, parietibus & tabulis domibusque & viis: quasque Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi imagines, intemeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, pretiosorum angelorum & omnium sanctorum, & justorum virorum. Quantum enim frequenter per imaginariam reformationem videntur, tantum & qui eas aspiciunt assurgunt ad * primæ formæ memoriam & dilectionem, & ut his osculum & honorabilem salutationem reddant, nequaquam autem secundum fidem nostram veram culturam, quæ decet solam divinam naturam, sed quemadmodum signo pretiosæ & vivificæ crucis, & sanctis evangeliis & ceteris sacris ornatis, &c. Act. 5. * prototypum.

IN ACTIONE SECUNDA.

Cap. 10. Reprehensio. Quod Euthymius Sardensis episcopus a prælati Constantini errore non multum dissentit in eo quod ait: Ex toto corde suscipio venerandas imagines, cum condecenti honore & amplectibili adoratione. Illos enim qui aliter aut contrarie sentiunt, aut dogmatizant contra sanctas imagines, alienos catholicæ ecclesiæ deputans prædico, & hæreticos annuncio.

Responsio. Ecce, ut supra diximus, secundum definitionem synodi confitentur se puram facere ecclesiæ catholicæ confessionem in eo, ubi ille ex toto corde se dicit suscipere venerandas imagines; & cum decenti honore & adoratione amplecti, ut superius in definitione synodi dictum est: Nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quæ decet solam divinam naturam, sed quemadmodum signo pretiosæ & vivificæ crucis, & sanctis evangeliis, & ceteris sacris ornatis. Et ideo dixit, cum condecenti honore; & promisit se contrarios catholicæ ecclesiæ hæreticos annunciare.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 11. Reprehensio. Quod nulla auctoritate vigeat, neque in ullo authenticorum librorum reperiatur, quod illi dicunt per imaginem cujusdam Polemonis quamdam ab adulterii perpetratione coercitam fuisse: quod quidem æquare nituntur miraculo, quod fimbria dominicæ vestis actum est, quam mulier contingens exoptatam recepit sanitatem. ANNO CHRISTI 787.

In hoc capitulo qui hæc scripserunt, incriminari moliuntur, & contradicere veritati nituntur. Quod probare nequaquam possunt de illis, quod æquare Polemonis miraculum auderent cum fimbria dominicæ vestis. In synodo vero miraculum imaginis Polemonis de sermonibus episcopi S. Gregorii theologi, ubi de industria versum scripsit, ipsum ostensum est testimonium, & a Basilio Ancyræ, seu & a Tarasio patriarcha Constantinopolitano, simul & a Nicephoro episcopo Dyrrachii singulatim responsum est. Basilius quidem episcopus respondit: Sanctus Gregorius deiloquus patet mirabilem putavit imaginem Polemonis. Et patriarcha dixit: Etenim castitas ex ea peracta est. Nisi enim vidisset imaginem prostitutæ Polemonis, nequaquam ab adulterio recessisset. Simulque & Nicephorus episcopus respondit: Mirabilis imago & digna valde nimis, quoniam potuit mulierem eruere de abominabilis ludibrii operatione. Et post hæc sic alius lector legit: Beati Antipatri episcopi Bostrorum ex sermone de fluxu sanguinis, ubi post multam explanationem, sanctus inquit: Adepta donum, titulum erexit Christo, divitias quidem mendicis expendens; divitias vero reliquas offerens Christo. Et post hæc sic iterum separatim pro miraculo fluxuosæ mulieris patriarcha respondit: Sicut & imaginem quæ titulatur Christo eam offert, quemadmodum fluxuosa titulum. Similiter & Basilius episcopus respondit: Proprie dicere jubet, & suscipit prolixe qui faciunt imagines. Tamen vestra a Deo inspirata veridica excellentia, ipsam synodum legi facere potest in actione quarta, utrum sic est, an non. Responsio.

IN ACTIONE SEXTA.

Tome tertio.

Quod non pertineat ad imaginum adorationem, ut illi stultissime & irrationabiliter putant, quod per legislatorem scriptum est: *Ecce vocavi ex nomine Beseleel filium Huri filii Hur de tribu Juda, & replevi eum spiritu sapientiæ & intelligentiæ ad perficiendum opus ex auro & argento: & dedi ei socium Ooliab filium Achisamech*, &c. Cap. 12. Reprehensio. Exod. 31.

Pro his firmissimis exemplis prædecessor noster sanctissimus dominus Gregorius secundus junior papa, in suo sacro concilio, (quod & in alio concilio prædecessoris nostri domini Stephani papæ, una cum sacerdotibus partium Franciæ atque Italiæ adu, susceptum & veneratum est) in eo ipso præsidente sanctissimo ac beatissimo quondam domino Gregorio papa per semetipsum, similiter dixit: Si contraria sentientibus, & irritas facere quærentibus antiquas patrum traditiones, salutis occurreret conversio, sufficerent utique ea, quæ superius a nobis ex patrum testimoniis vel sacris dicta sunt documentis. Sed quia videmus, quod mœrentes dicimus, plerosque turbatis mentibus statuta conturbare ecclesiæ: ideo, fratres carissimi, extenditur sermo, & cupimus ad compescendam erroris insaniam adhuc ex veteribus documentis aliquid dicere: forsan resipiscent inquieti. In libro enim Exodi sic legimus: *Locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Loquere filiis Israel, ut tollant mihi primitias; ab omni homine, qui offert ultroneus, accipietis eas.* Exod. 25. Responsio.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

eas. Hæc sunt autem quæ accipere debetis, & cetera per ordinem, usque ad duos cherubim, qui erunt super arcam testimonii, cuncta quæ per te mandabo filiis Israel. Nam & aliud protulit testimonium ex libro tertio Regum, ut sileant garricotes mandato Dei. A Salomone constructo templo, *Inter alia fecit in oraculo duos cherubim de lignis olivarum.* Et infra: *Et sculpsit in eis picturam cherubim, & palmarum species, & anaglypha valde prominentia, & texit ea auro: & operuit tam cherubim, quam palmas, & cetera auro.* Ecce, carissimi fratres, consideremus quid Deo mandante Moyses fecerit, quidve Salomon sapientissimus jussu construxerit divino, &c. Quanto debemus puro corde & animo sculptum Christum Deum nostrum, sanctamque semper virginem ejus genitricem Mariam, apostolos quoque, vel omnes sanctos Dei per eorum sacras effigies atque imagines colere vel adorare, & ad propitiandum nobis petere & relaxari delicta? Nos non ob aliud nomen imagines facimus & adoramus, sed pro nobis incarnato Verbo Dei. Si autem manufacta omnia abjicienda sunt, neque arca fœderis, neque aurei & cælati cherubim ejus debuerunt recipi, quæ per Beseleel & Ooliab facta sunt juxta præceptum Dei. Si vero illa susceptæ sunt, & hæ imagines opportune recipiuntur, quoniam secundum Deum fiunt. Unde & operantur, sicuti & arca, multa miracula. Nam & arca & cherubim, ut & hæ sine anima erant, & manufacta, & sculpta. Sed sicut illic per illa operabatur Deus & glorificabatur, ita & hæ simili modo secundum visiones & revelationes prophetarum coloribus distinctæ efficiuntur. Et ne aliquis propter adorationem, quæ a prædecessoribus nostris sanctissimis præsulibus promulgata est, oblatrare præsumat, sciat ipsos talem adorationem docuisse, qualem prædecessor noster sanctus Gregorius egregius doctor & papa in epistola sua, quam in præfato concilio domini Stephani papæ Herulphus * episcopus provinciæ Galliarum civitatis protulit, ubi inter cetera Secundinum servum Dei inclusum Galliæ docuit dicens: Scimus quia tu imaginem Salvatoris nostri ideo non petis, ut pro Deo aut quasi Deum colas, sed ob recordationem Filii Dei, ut in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi ante divinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam Filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi * furtarias duas, imaginem Salvatoris, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque Petri & Pauli apostolorum continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam crucem, & clavem pro benedictione a sanctissimo corpore Petri apostolorum principis, ut per ipsum a maligno sis defensus, per cujus sanctum lignum munitum te esse credis, &c.

3. Reg. 6.

* Lingonensis. Vide Tom. VIII. ad an. 769.

Lib. 9, ep. 11.

* al. furtarias. Hard.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 13. Reprehensio.

Quod Theodosius Myrensis episcopus ridiculose & pueriliter egerit, qui ut imaginum adorationem adstrueret, somnia archidiaconi sui in eadem synodo retulit.

Cui dubium est quod & in vetere & in novo testamento pluribus per somnia futura revelata sunt? Sed ut de pluribus optimum unum memoremus, S. Ambrosii Mediolanensis episcopi testimonium proferimus, qui in expositione sanctorum martyrum Gervasii & Protasii inter reliqua ait: Tertia vero nocte, confecto jejuniis corpore, non dormienti, sed stupenti quædam mihi apparuit tertia persona, quæ similis erat beato Paulo apostolo, cujus vultus me pictura docuerat, &c. Hoc testimonium a Sergio sanctissimo quondam archiepiscopo ecclesiæ Ravennatis per Joannem diaconum suum in præfato concilio sanctæ recordationis domini Stephani prædecessoris mei pro sacrarum imaginum veneratione oblatum est.

ANNO CHRISTI 787.

Responsio. Lib. 7. ep. 33.

Item sancti Gregorii theologi in epitaphio Cæsarii fratris sui, inter cetera: Tunc Cæsarium meum videbo, numquam abeuntem, numquam remeantem, numquam lamentatum, numquam miserum, sed splendidum, gloriosum, excelsum, qualis mihi & in visione apparuisti. Hoc dilecte fratrum mihi, &c. Sed & sanctus Gregorius papa in dialogis suis meminit de quibusdam beatissimis viris, atque religiosis fœminis, simulque puellis, quod sanctam Dei genitricem Mariam atque principes apostolorum Petrum & Paulum, & sanctos martyres viderint in transitu suo. Unde eos cognoverunt nisi per picturam, sicut & beatus Ambrosius, ut superius exaravimus, dixit?

Orat. Funeb. in laudem Cæsarii, circa finem.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 14. Reprehensio.

Deliramentum errore plenum, quod de retruso quodam dixerunt, qui dæmoni juraisse, & ipsum juramentum irritum fecisse perhibetur: cujus abbas non mediocriter delirasse dignoscitur, dicens ei commodius esse omnia in civitate lupanaria ingredi, quam abnegare adorationem imaginis Domini, aut ejus sanctæ genitricis.

Responsio.

Hoc testimonium ex libro præcipui doctoris sancti Sophronii oblatum est, & nullus est, ut opinamur, inter orthodoxos Christianos, qui ejus deiloqua dogmata, vel quodlibet explanationis opusculum respuere auderet.

Item sancti Joannis Chrysostomi in amputatione capitis sancti Joannis Baptistæ, inter cetera: Oportebat enim eum non vetare venerationem sacrarum imaginum.

Lib. 7. ind. 8. ep. 1.

Item in epistola sancti Gregorii papæ ad Januarium episcopum Calaritanum directa, vobis demonstrantes jam superius exaravimus.

IN ACTIONE SECUNDA.

Cap. 2. Reprehensio

Inutile & dementia prolatum, & risu dignum dictum Agapii Cæsareæ Cappadociæ episcopi reprehenditur in eo quod dixit: Scriptum est in nostris divinis scripturis.

Responsio.

Divina scriptura pro salute hominum prædicari a fidelibus videtur. Et ideo existimamus quod dixisset: In nostris divinis scripturis, gloriam & decorem fideliter ex ipsis se habere desiderans, simulque ab eadem sacra scriptura se docente dicere, quemadmodum in sanctorum patrum opusculis scriptum est, &c. Sancti Augustini de proverbio Salomonis tractatu, inter cetera: Habent & ipsi sacramenta nostra, habent scripturas nostras, habent

Amen

Digitized by Google

—— Amen & Alleluja noſtrum, habent plerique A ſymbolum noſtrum, &c. —— ANNO CHRISTI 789.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 1. Reprehenſio. Inutile & demens, & errore plenum dictum, quod dicunt: Qui Deum timet, honorat omnino, adorat & veneratur ſicut Filium Dei Chriſtum Dominum noſtrum, & ſignum crucis ejus, & figuram ſanctorum ejus.

Reſponſio. Ex libro beati Auguſtini de filio Abraham ducto ad ſacrificium, inter cetera: Non enim frustra moti eſtis, cum hoc dicerem: Crux cornua habet. Sic enim duo ligna compinguntur in ſe, ut ſpeciem crucis reddant. Sicut ergo in imagine crucis multis locis videmus, ut B fiant duo cornua, quibus infigantur manus, cornibus hærentem arietem crucifixum Dominum video, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 4. Reprehenſio. De eo quod idem Joannes non recte dixit: Per imaginem, quæ per colores apparet, adoratur fortitudo ejus & glorificatur, & ad memoriam veniemus de ejus in terra præſentia.

Reſponſio. Lib. 9. ep. 12 Item ex epiſtola ſancti Gregorii papæ, Secundino ſervo Dei incluſo directa, inter cetera: Quod imaginem illius, quem colis, tibi dirigendam per Dulcitium diaconum tuum rogaſti, valde nobis tua poſtulatio placuit: C quia illum in corde tota intentione quæris, cujus imaginem præ oculis habere deſideras, ut viſio corporalis quotidiana ſemper reddat exoptatum, & dum picturam vides, ad illum animo inardeſcas, cujus te imaginem videre conſideras, &c.

IN ACTIONE QUINTA.

Cap. 1. Reprehenſio. De eo quod dicunt: Ejuſdem criminis reus eſt qui imagines ſpernit, cujus & Nabuchodonoſor, qui oſſa regum Juda protulit e ſepulcris, & Judaici regis oculos occiſis filiis eruit, & cherubim de templo abſtulit.

Reſponſio. Jam per epiſtolam ſancti Gregorii papæ ſuperius exaravimus, qualiter imagines non ſunt ſpernendæ, ſed venerandæ. Unde prædeceſſores noſtri ſæpius dicti ſanctiſſimi pontifices in ſacris conciliis talem dedere ſententiam: Si quis ſanctas imagines Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ejus genitricis, atque omnium ſanctorum ſecundum ſanctorum patrum doctrinam venerari noluerit, anathema ſit.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 6. Reprehenſio. De eo quod ſecundum Demetrii diaconi dictum, incaute & inordinate parentes eorum egerunt, duos libros inargentatos, eo quod quiddam de imaginibus in his continebatur, comburentes, & alterius libri duo folia præciderunt.

Reſponſio. Hoc proprium hæreticorum factum demonſtratur, quemadmodum in eorum pſeudoſyllogo ſub quondam Conſtantino hæretico imperatore deliraverunt.

Citra finem. Sancti Cyrilli ex epiſtola ad Succeſſum epiſcopum Neocæſareæ, inter cetera: Deficientes adverſus has increpationes machinati ſunt aliquid amarum, & hæretica impietate dignum. Corrumpentes enim epiſtolam, & quædam auferentes, & quædam addentes ediderunt, ut

pararetur memorabilem illum ſimilia ſentire Neſtorio, & qui cum eo, &c. ANNO CHRISTI 789.

Item ſanctæ ſextæ ſynodi in tertia actione, inter cetera: Sermo ſanctæ memoriæ Mennæ archiepiſcopi Conſtantinopoleos ad Vigilium beatiſſimum papam Romanum de eo quod una ſit Chriſti voluntas. Exurgentes legati apoſtolicæ ſedis Romæ, exclamaverunt: Piiſſime domine, ſallatus eſt præſens liber quintæ ſynodi, &c.

Item fertur in ipſa ſancta ſexta ſynodo: Sancta ſexta ſynodus dixit: Ecce & hoc teſtimonium ſancti patris peremiſti. Non congruit orthodoxis ita circumtruncatas ſanctorum patrum voces deflorare: hæreticorum potius proprium hoc eſt. Macarius hæreticus dixit: Et jam dixi, quia quærens inſtabilire intentionem meam, hoc modo defloravi. Sancta ſynodus exclamavit: Hæreticum ſeipſum manifeſte demonſtravit, &c. Ad. 2. poſt medium.

IN EADEM ACTIONE.

De eo quod in eodem libro in tabulis argenteis, Leontius a ſecretis imagines cernens, antiquiſſimum & ingenioſiſſimum ſui erroris emolumentum ſe invenſſe gloriatus eſt. Cap. 5. Reprehenſio.

Item ex eodem ſancto ſexto concilio inter cetera: Conſtantinus piiſſimus imperator, & ſancta ſynodus dixerunt: Edicat Macarius, ut quid hæc neceſſaria ſunt circumrecidit de teſtimonio ſancti & probabilis patris? Macarius hæreticus dixit: Ego teſtimonia quæ defloravi, ſecundum proprium intentum defloravi. Et poſt pauca: Sancta ſynodus dixit: Ecce, benigniſſime domine, & hoc teſtimonium abſcidit. Namque poſt teſtimonia per juſſionem veſtræ fortitudinis relegantur, oſtendent defloratione ejus obumbrata, &c. Reſponſio. Ad. 8 poſt medium. Loco cit.

IN EPISTOLA IMPERATORIS.

De eo quod Conſtantinus & Irene in epiſtola ſua venerabili papæ urbis Romæ ſcripſerunt: Rogamus tuam paternitatem, & maxime Deus rogat, qui nullum hominem vult perire. Cap. 1. Reprehenſio.

In ſancto evangelio ita ait Dominus: *Simon, ecce ſatanas expetivit vos, ut cribraret ſicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus, confirma fratres tuos*, &c. Reſponſio. Luc. 22.

Item in epiſtola beati Pauli apoſtoli, inter cetera: *Quoniam quidem Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi, non reputans illis delicta ipſorum, & poſuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Chriſto ergo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obſecramus pro Chriſto, reconciliamini Deo.* 2. Cor. 5.

Item ſancti Joannis Chryſoſtomi in ſermone de Aſcenſione Domini, inter cetera: Diſce quod non noſtra deprecatione, qui eum offenderamus, ſed poſtulatu ejus, qui juſte nobis fuerat iratus, pax facta eſt. *Pro Chriſto namque*, ait apoſtolus, *legatione fungimur, tamquam Deo rogante per nos.* Quid hoc eſt? Ipſe rogat qui injuriam paſſus eſt? Valde inquit. Nam Deus clemens, & ipſe tamquam miſericors pater deprecatur. Et vide qui medius eſt, qui reconciliator acceſſit, non angelus, non archangelus, ſed ipſe filius deprecantis, &c. Idem.

Item ejuſdem ſancti Joannis Chryſoſtomi in Homil. 1 ex ea ſtatim. in-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

interpretatione epistolæ ad Romanos, inter cetera: Quid enim post hæc? Jam non prophetas, jam non angelos, jam non patriarchas, sed ipsum misit Filium: & occisus est, & ipse veniens, & nec sic extinxit amorem, sed accendit amplius, & manet rogans. Et infra: Et clamat Paulus, dicens: *Pro Christo enim legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.* Et post pauca: Consideremus quoties eum injuria affecerimus post millia bona, cum tamen persisterit rogans: quoties eum transgressi simus, cum tamen ipse non negligat nos, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 9. Reprehensio. De eo quod præfatus Joannes dixit: In hominis forma luctatus est cum ipso, & vocavit eum Israel, quod est interpretatum mens videns Deum.

Resp. Ex libro sancti Gregorii theologi de deitate, inter cetera: Jacob enim scalam excelsam vidit. Et post pauca: Et quasi cum homine, Deo colluctabatur. Et post cetera: Et certamen pietatis translationem vocationis accepit, transnominatus pro Jacob Israel, &c.

Item sancti Augustini de luctatione Jacob cum angelo, inter cetera. Tenebat ergo & luctabatur, quasi cum carnali habitu Jacob amplecti volens, dicebat: *Dimitte me carnalis ter, quia ecce jam mane est, ut spiritualiter illumineris*, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 10. Reprehensio. Quod non recte sentiant qui dicunt: Si secundum Moysis legitimam traditionem præcipitur populo, purpura hyacinthina in fimbriis in extremis vestimentis poni, ad memoriam & custodiam præceptorum, multo magis nobis per assimilatam picturam sanctorum virorum videre exitum conversationis eorum, & horum imitati fidem secundum apostolicam traditionem.

Resp. Credimus quia incognitum non habetis illud quod sanctus Gregorius papa, ut superius exatavimus, in epistola sua dixit, & quia in locis venerabilibus sanctorum depingi historias non sine ratione vetustas admisit. Et quatenus iterum, dum super Ezechielem prophetam tractaret de distinctione sacri eloquii, adjunxit: Scriptura sacra cibus noster est & potus. Et post pauca: In rebus enim obscurioribus quæ intelligi nequeunt, nisi exponantur, cibus est: quia quidquid exponitur, ut intelligatur, quasi manditur ut glutiatur. In rebus vero apertioribus potus est. Potum enim non mandendo glutimus. Apertiora ergo mandata bibimus, quia etiam non exposita intelligere valemus, &c. Unde & a prædecessoribus meis sanctissimis pontificibus in eorum sacris conciliis expositum est, de veteribus historiis inter plura promulgantibus: Si vero illa susceptæ sunt, & hæ imagines opportune suscipiuntur, quoniam secundum Deum fiunt. Unde & operantur, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 11. Reprehensio. Quod non bene Joannes presbyter senserit, qui ut imaginum adorationem adstrueret, dixit: Et Jesu Nave duodecim lapides statuit in Dei memoria.

ANNO CHRISTI 787.

In libro Josue scriptum est: *Josue vero scidit vestimenta sua, & cecidit pronus in terram coram arca Domini usque ad vesperum, tam ipse quam omnis Israel, miseruntque pulverem super capita sua.* Et post pauca: *Dixitque Dominus ad Josue: Surge, cur jaces pronus in terra? Peccavit Israel, & prævaricatus est pactum meum.* Et iterum post pauca: *Surge, sanctifica populum, & die eis: Sanctificamini in crastinum*, &c. Ecce prostratus ante arcam fœderis Josue, exauditus est. Unde mellifluus doctor sanctus Gregorius papa in epistola sua, de qua superius exaravimus, Secundino servo Dei in Galliis incluso directa, inter cetera monuit, dicens: Et nos quidem non quasi ante divinitatem ante ipsam prosternimur, sed illum adoramus quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur, &c.

Resp. Lib. 7. ep. 33.

Quod non sit æqualis adoratio, ut illi dicunt, Nathan prophetæ erga David regem, adorationi imaginum.

Cap. 11. Reprehensio. 3. Reg. 1.

Resp. Lib. 4. c. 2.

Ex libro sancti Gregorii papæ super Job, inter cetera: Ita cum in sacro eloquio sola historia aspicitur, nihil aliud quam facies videtur: sed si huic assiduo nisu conjungimur, ejus nimirum mentem quasi ex collocutionis familiaritate penetramus. Dum enim alia ex aliis colligimus, facile in ejus verbis agnoscimus, aliud esse quod intimant, aliud quod sonant. Tanto autem quisque notitiæ illius extraneus redditur, quanto in sola ejus superficie ligatur, &c.

Item in eodem libro inquit: Quid per David, qui manu fortis vel desiderabilis interpretatur, nisi redemptor noster accipitur? Quid per ejus donum, nisi ecclesia designatur? Et post pauca: Inquisitio enim divinitatis Domini, fons occultus est: apparitio vero incarnationis ipsius, fons patens. Quid autem per Jerusalem, quæ visio pacis accipitur, nisi eadem sancta ecclesia demonstratur? In ipsa enim mundi corde Dominum contemplantur, de quo scriptum est: *Ipse est enim pax nostra, qui fecit utraque unum*, &c.

Ibidem. Ephes. 2.

Cap. 12. Reprehensio. Quod sententia Joannis Constantinopolitani, quam illi in testimonium adorandarum imaginum trahunt, non ad id quod illi putant pertinere dignoscitur.

Resp. Multæ sententiæ sancti Joannis Constantinopolitani in sæpius nominata referuntur synodo, & qualis ex ipsis sit, quæ non ad id quod putaverunt pertinent, sliverunt. Nam in prædecessorum nostrorum sanctorum pontificum conciliis sancti Joannis Chrysostomi ita fertur sententia, inter cetera: Omnia tibi ministrant homini, magis autem imagini: quia & quando imperiales vultus & imagines in civitatem introeunt, obviant judices & senatus, cum laude & timore, non tabulam honorantes; neque fusæ ceræ scripturam, sed vultum imperatoris sic & mundi hominum non terrarum speciem honorantes, sed cælestem vultum veneremur, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 14. Reprehensio. Quod judices, qui in præfata synodo fuerunt, insolenter & incongrue artem pictoriam extollere conati sunt, dicentes: Pia est enim ars pictoris, & non recte eam quidam insipien-

Digitized by Google

pienter detrahunt. Ipse enim Pater picturem pie agentem commendat.

ANNO CHRISTI 787. Nicæn. Beatum Athanasium toto oriente sanctum habent, & dum de gestis sanctæ Euphemiæ sermonem fecisset, laudavit ejus martyrium, sicut per ordinem viderat illud liquidius pictum. Et ideo similiter & illi ipsam laudaverunt picturam adversus hæreticos, dicentes quia insipienter eam detrahunt. Sancti Gregorii theologi in sermone de beato Gregorio Nysseno, inter cetera: Putas ergo sufficiunt hæc, aut & breviter virum nobis sermo describet? Si oportet, quemadmodum studiosi pictores multoties committentes colores, ut perfectionem vobis sermonis formam addam, & deteriam vobis purissimum & manifestissimum, &c.

Cap. ad S. Greg. Nyss. tom. III. tom.

Item S. Joannis Chrysostomi in sermone in cœna Domini, inter cetera: Nam sicut pictores pingendam tabulam vestigiis quibusdam obumbrare consueverunt, & sic colorum varietate perficere, ita & Christus fecit. In mensa & typi pascha describit, & pascha veritatis ostendit, &c.

Item ex libro S. Augustini de Proverbio Salomonis, inter cetera: *Os nostrum patet ad vos, o Corinthii*. Os suum aperuit attente, & ordinem posuit linguæ suæ, laudans creaturam tamquam creaturam, creatorem tamquam creatorem, angelos tamquam angelos, cælestia tamquam cælestia, terrestria tamquam terrestria, &c.

2. Cor. 6.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 15. Reprehensio. Inutile & mendacio plenum dictum Joannis presbyteri & legati orientalium, dicentis: Non contraeunt pictores scripturis, sed quidquid scriptura dicit hæc demonstrant, quatenus concordes sint scripturis.

Responsio. Jam sæpius superius exaravimus, qualiter per sacram epistolam suam, Sereno episcopo Lib. 9. ep. 9. Massiliensi direxerat, sanctus Gregorius eximius doctor & papa, inter cetera docuit: Ac deinde subjungendum, quia picturæ imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi facta fuerant, ut nescientes literas, ipsam historiam intendentes, quid dictum sit discerent, &c.

Item S. Joannis Chrysostomi in interpretatione psalmi 50. cujus initium: Pictores imitantur arte naturam, & colores coloribus permiscentes, visibiles corporum depingunt imagines. Et post pauca: Et imperatorem sedentem, & barbarum subditum, & gladium acutum, & fluvios decurrentes, & campos variis coloribus adornatos, & omnia quæ videntur per artem imitantes, mirabilem historiam vidontibus præstant, &c.

IN ACTIONE QUINTA.

Et inventum est in quarta.

Cap. 16 Reprehensio. Falsissimum & omni ridiculo dignum dictum Joannis presbyteri, qui non minus ceteris in imaginum adoratione insanisse dignoscitur. Ait enim: Qui adorat imaginem, & dicit, quoniam hic est Christus Filius Dei, non peccat.

Responsio. post præceptum. S. Augustini in psalmi 86. explanatione, inter cetera: Angustias enim omnia pene corpora patiuntur, nec ubique esse possunt, nec semper. Divinitas autem quæ ubique præsto est, undique ad eam potest duci similitudo, & totum potest esse in similitudinibus, quia nihil eorum est in proprietatibus. Numquid Christus est janua, quemadmodum videmus januas factas a fabro? non utique, & tamen dixit: *Ego sum janua*. Aut numquid sic est pastor, quomodo videmus pastores istos præpositos pecorum, &c.

ANNO CHRISTI 787. Joan. 10.

EX SENSU.

Quod illi libri, Vitæ patrum, quorum auctores ignoranter, non prorsus idonei sint ad testimonia danda, & ad hæc quæ in contentionem veniunt confirmanda. Cap. 19. Reprehensio.

Item ex libro S. Augustini de quæstionibus in evangelio secundum Lucam, inter cetera: Vasa ejus in domo, sunt sensus carnales quibus ad investigandam veritatem, quæ intellectu capitur, multi utentes penitus erraverunt, &c. Vitæ enim patrum sine probabilibus auctoribus minime in ecclesia leguntur. Nam ab orthodoxis titulatæ & suscipiuntur & leguntur. Magis enim passiones sanctorum martyrum sacri canones censuerunt, ut liceat eas etiam in ecclesia legi, cum anniversarii dies eorum celebrantur. Reprehensio. Quæst. 115. lib. 2. cap. 40.

Quod non bonam habeant memoriam, qui ut non obliviscantur sanctorum, vel certe ipsius Domini, ideirco imagines erigunt. Cap. 21. Reprehensio.

Ex commentario sancti Hieronymi in Matthæum evangelistam, inter cetera: Istiusmodi homines dum volunt alterius imperitiam reprehendere, ostendunt suam. Quamvis enim tenuis humor & liquens esca, tamen cum in venis & artubus concocta fuerit & digesta, per occultos meatus corporis, quos Græci πόρους vocant, ad inferiora delabitur, & in secessum vadit, &c. Responsio.

Item S. Augustini in interpretationem psalmi 98. inter cetera: Sion dicta est civitas, quæ est Jerusalem: dicta autem ex interpretatione quadam nomen accipiens, quia Sion speculatio dicitur, id est visio & contemplatio. Speculari enim prospicere est, vel conspicere, vel intendere, ut videas. Est autem Sion omnis anima, si intendit videre lucem quæ videnda est. Nam si ad suam attenderit, tenebratur: si ad lucem illius attenderit, illuminatur. Quia tamen manifestum est Sion civitatem Dei esse; quæ est civitas Dei nisi sancta ecclesia? &c. Ante medium.

INTERROGATIO.

Ut scientes nos faciant, ubi in veteri vel novo testamento, aut in sex synodalibus conciliis jubeatur imagines facere, vel factas adorare. Cap. 19.

E RESPONSIO.

Nos quidem infra scientes facimus, sicut jam fecimus, quia & in veteri, & in novo testamento, sive in sex synodalibus conciliis semper venerandæ * faciunt sacræ imagines, & factæ inter sancta sanctorum titulabantur. Nam illi nobis dicere debebant, in quali de ipsis sex synodalibus conciliis reprehensæ sint sacræ imagines. Enim vero in primo sancto concilio sæpius ostensum est, quia S. Silvester papa, & Constantinus Christianissimus imperator veneratu sunt sacras imagines, & cum nomine * faciens

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 769.

mine Christianitatis palam coram omnibus fideliter atque mirabiliter eas ostenderunt, & a tunc usque hactenus sanctorum pontificum videlicet Silvestri, Marci & Julii miræ magnitudinis sanctæ eorum ecclesiæ apud nos sunt depictæ, tam in musivo, quamque in ceteris historiis cum sacris imaginibus ornatis. Item in sancto secundo concilio S. Damasus elegantissimus papa propriam suam fecit ecclesiam, cujus S. Gregorius papa meminit in dialogis, quæ ex nomine conditoris Damasi vocatur: similiter a tunc usque hactenus historiis sacris & imaginibus pictam habemus. Iterum & de sancto tertio concilio, S. Cælestinus papa proprium suum cœmeterium picturis decoravit. Magis autem successor ejus beatus Sixtus papa fecit basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ cognomento Majorem, quæ & ad præsepe dicitur. Simili modo & ipse tam in metallis aureis, quamque in diversis historiis, sacris decoravit imaginibus. Sed & per rogatum ejus, Valentinianus Augustus fecit imaginem auream cum duodecim portis & Salvatore, gemmis pretiosis ornatam, quam voto gratiæ super confessionem beati Petri apostoli posuit, & a tunc usque hactenus apud nos ab omnibus fidelibus venerantur. Itemque de sancto quarto concilio, egregius atque mirificus prædicator sanctus Leo papa & ipse fecit ecclesias, quas in musivo & diversis historiis seu imaginibus pingens decoravit. Magis autem in basilica beati Pauli apostoli, arcum ibidem majorem faciens, & in musivo depingens Salvatorem Dominum nostrum Jesum Christum, seu viginti quatuor seniores, nomine suo versibus decoravit: & a tunc usque hactenus fideliter a nobis venerantur. Et de sancto quinto concilio sanctissimus Vigilius papa in Lateranensi patriarchio basilicam faciens, pulcherrime eam decoravit picturis, tam in historiis, quamque in sacris imaginibus: Multo amplius vero ejus sanctissimi successores dominus Pelagius atque dominus Joannes miræ magnitudinis ecclesiam apostolorum a solo ædificantes historias diversas tam in musivo, quam in variis coloribus cum sacris pingentes imaginibus, & a tunc usque hactenus a nobis venerantur. Sed & S. Gregorius papa in monasterio suo pulchrum fecit oratorium, & ipsum diversis historiis pingi fecit, atque sacras ibidem erexit imagines: ubi & cum beato Eleutherio pro ægritudine stomachi sui ingressus, in oratione pariter exauditi sunt. Et ille vir S. Eleutherius, quem dicunt & mortuum suscitasse, ante ipsas sacras imagines se prosternens, divinam exorare clementiam cum S. Gregorio non dubitavit: sed fidem ferentes perfectam, pariter exauditi sunt, & usque hactenus apud nos venerantur. Sed & ecclesia Arianorum, cujus ipse S. Gregorius in dialogis suis meminit, placuit eidem S. Gregorio, ut in fide catholica, introductis illic beati Sebastiani & sanctæ Agathæ martyrum reliquiis, dedicari debuisset, quod & factum est. Et post miraculum, quod in eadem ecclesia factum est, diversis historiis ipse beatus Gregorius pingi fecit eam, tam in musivo quam in coloribus, & venerandas imagines ibidem erexit: & a tunc usque hactenus venerantur. Si enim voluerimus enarrare per ordinem, nostri prædecessores pontifices quantas ecclesias fecerunt usque nunc, mirifice in eis sacras imagines erigentes, atque diversas historias pingentes,

Greg. lib. 2. dial. c. 35.

Lib. 3. c. 30.

A nec non & venerantes, apostolice audemus dicere, deficiet nos tempus enumerandi, atque eorum ædificia cum sacris imaginibus & historiis explanandi. In sexto vero sancto concilio non solum contemnere non sunt ausi, sed etiam easdem sacras imagines venerantes statuerunt, agnum Christum Deum nostrum secundum humanam figuram, & in imaginibus a nunc pro veteri agno retitulari. Quapropter S. Ambrosius Mediolanensis episcopus in libro tertio de fide, inter cetera pro hujusmodi docuit: Servemus ergo præcepta majorum, nec hæreditaria signacula ausi rudi temeritate violemus. Librum signatum illum propheticum non seniores, non potestates, B non angeli, non archangeli aperire ausi sunt: soli Christo explanandi ejus prærogativa servata est. Librum sacerdotalem quis nostrum resignare audeat, signatum a confessoribus, & multorum jam martyrio consecratum? Quem qui resignare coacti sunt, postea tamen damnata fraude signarunt. Qui violari non ausi sunt, confessores & martyres extiterunt. Quomodo fidem eorum possumus denegare, quorum victoriam prædicamus? Nemo metuat, nemo formidet, &c. Si vero hæretici sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam non oppugnassent, sancta sex synodalia concilia necesse fieri non fuisset. Similiter si a Leone & Constantino hæreticis imperatoribus ipsa sancta catholica & apostolica ecclesia pro sacris C imaginibus non fuisset oppugnata, prædecessores mei sanctissimi pontifices concilia nequaquam fecissent, neque nos postmodum fieri annueremus, nisi pro tot millibus animatum, quæ in hæresi manentes, & quotidie in eam deficientes, in laqueo periclitabantur diaboli. Sicut enim in sancta quarta synodo definitum est, pro vera fide dicentibus ita: Quam nos a nostris majoribus traditam debemus cum omni competenti devotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis beato apostolo Petro intemeratam & in nostris temporibus conservare; quatenus beatissimus Romanæ civitatis episcopus, cui principatum sacerdotii D super omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & sacerdotibus judicare. Et ideo prædecessor noster sanctissimus Gregorius junior papa, scribens ad Leonem & Constantinum hæreticos imperatores: Pro sacris imaginibus, inquit, omnia & ipsa nostra tradimus, si contigerit, corpora. Nam nunquam novitatem recipimus, aut a religione paterna ulla declinamus ratione. Divina enim vox interminatur, quæ per omnia debet præcaveri: *Si totum mundum quis lucretur, & animæ suæ faciat detrimentum, lucratus est nihil.*

Matth. 16.

Item & in alia sua epistola pro ipsis sacris imaginibus rationabiliter eos increpans, inter E cetera dixit: Legitur namque dixisse quidam doctissimus ac venerabilis pater, quia duo sunt, quibus principaliter hic regitur mundus, auctoritas videlicet sacrata pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto gravius pondus est sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum in divino reddituri sunt examine rationem. Et idcirco nequaquam nos quispiam terminos patrum nostrorum transgredi facere valebit, neque novitates vocum imponere: sed in ea orthodoxa fide, quam suscepimus, manentes, & olitanam traditionem amplectentes, prædecessorum nostrorum

Gelasius papa in ep. ad Anastasium imperatorem.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

sanctissimorum pontificum procul dubio veneramur & tenemus pro sacris imaginibus concilia, nullum quemlibet jam exinde contrarium sermonem suscipientes, neque rationem reddentes. Nam S. Gregorius mellifluus doctor in homilia super Ezechielem prophetam, dum de intellectu sacri eloquii per temporum incrementa pollente tractaret, adjunxit: *Pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia*. Sancti patres, quos per sacram scripturam cognoscimus, ante legem quidem in unius Dei cognitione salvati sunt, perfectam vitæ simplicis obedientiam habentes, & sæpe videndo angelos, jam aliquid de contemplatione tangentes. Data autem lege, sancti patres etiam in decem sunt mandatis eruditi, ut per cognitionem unius Dei, etiam in legis se operibus exercerent. Superveniente autem gratia per testamentum novum, omnis fidelis populus unum Deum Trinitatem esse cognovit, & virtutem decalogi in ejus agnitione complevit. Unde sciendum nobis est, quia & per incrementa temporum crevit scientia spiritalium patrum. Plus namque Moyses quam Abraham, plus prophetæ quam Moyses, plus apostoli quam prophetæ in omnipotentis Dei scientia eruditi sunt. Fallor, si hæc ipsa scripturæ testimoniis non affirmo. *Pertransibunt*, inquit, *plurimi, & multiplex erit scientia*. Sed hæc eadem quæ de Abraham, Moyse, prophetis & apostolis diximus, ex ejusdem scripturæ verbis, si possimus, ostendamus. Quis enim nescit, quia Abraham cum Deo locutus est? & tamen ad Moysem Dominus dicit: *Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob: & nomen meum Adonai non indicavi eis*. Ecce plus Moysi quam Abrahæ innotuerat, qui illud de se Moysi indicat, quod se Abrahæ non indicasse narrabat. Sed videamus, si prophetæ plus quam Moyses divinam scientiam apprehendere potuerunt. Ecce psalmista dicit: *Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est*: atque subjungit: *Super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est*. Et iterum: *Super seniores intellexi*. Qui ergo legem meditari se memorat, & super omnes docentes se ac super seniores intellexisse testatur, quia divinam scientiam plus quam Moyses acceperat, manifestat. Quomodo autem ostensuri sumus, quia plus sancti apostoli edocti sunt quam prophetæ? Certe veritas dicit: *Multi reges & prophetæ voluerunt videre quæ videtis, & non viderunt*. Plus ergo quam prophetæ de divina scientia noverunt, quia quod illi in solo spiritu audierant, ipsi etiam corporaliter videbant. Impleta itaque est ea, quam diximus, Danielis sententia: *Quia pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia*. Quanto enim mundus ad extremitatem ducitur, tanto nobis æternæ scientiæ aditus largius aperitur, &c.

Item S. Gregorii super Job, inter cetera: Sancti quippe doctores, qui ad virtutem & alios instruunt, hostes devorant, dum eos intra corpus suum per vim conversionis immutant: quos lapidibus fundæ subjiciunt, quia dum fortes quosque in sancta ecclesia viros instituunt, per eos adversariorum superbientium pectora dura confringunt. Quid namque per fundam, nisi sancta ecclesia figuratur? Funda namque dum in gyrum mittitur, sicut de illa lapides exeunt, quibus adversariorum pectora feriantur, ita sancta ecclesia dum volubilitate temporum per tribulationum circumitum ducitur, fortes ex illa viri prodeunt, quibus quasi lapideis ictibus iniquorum corda inundantur.

Homil. 16. in Ezech.

Daniel. 12.

Exod. 3. & 6.

Psal. 118.

Isai. 49.

Daniel. 12.

Lib. 4. c. 10.

ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE SEPTIMA.

Quanta ratione mysterium dominicæ crucis ab imaginibus differt, quas quidem illi eidem æquiparare contendunt. Cap. 10. Reprehensio.

S. Ambrosii Mediolanensis episcopi ex libro de incarnatione, inter cetera: Numquid cum & divinitatem ejus adoramus & carnem, Christum dividimus? Numquid cum in eo imaginem Dei crucemque veneramur, dividimus cum? apostolus certe qui de eo dixit: *Quoniam etsi crucifixus est ex infirmitate, vivit tamen ex virtute Dei*: Ipse dixit: *Quia non decrevi scire vos nisi Christum*, &c. Responsio. cap. 7. 2. Cor. 13. 2. Cor. 2.

Item ejusdem S. Ambrosii ex libro 1. de fide, inter cetera: Imaginem apostolus dicit, & Arius dicit esse dissimilem? Cur imago, si similitudinem non habet? In picturis nolunt homines esse dissimiles, & Arius dissimilem Patrem contendit in Filio. Et post pauca: Prophetæ dicunt: *Splendor est enim lucis æternæ, & speculum sine macula Dei majestatis, & imago bonitatis illius*, &c. Lib. 1. c. 4. cap. 7.

Item ex epistola S. Gregorii papæ Leontio exconsuli missa, inter cetera: Oleum quippe sanctæ crucis & aloes lignum suscepimus: unum, quod tactu benedicat; aliud, quod per incensum bene redoleat. Decebat igitur, ut bonus vir ea transmitteret, quæ iram nobis Domini placare potuissent. Et post pauca: Præterea benedictionem vobis S. Petri apostolorum principis, clavim sacratissimi sepulchri ejus, in qua benedictio de catenis illius est inserta, transmisimus: ut quod ejus collum ligavit ad martyrium, hoc vestrum ab omnibus peccatis solvat. Lib. 7. epist. fin.

IN FINE LIBRI.

De eo quod Constantinus & Irene in suis scriptis ajunt: Per eum, qui corregunt nobis Deus. Cap. 11. Reprehensio.

Ex proverbiis Salomonis, inter cetera: *Meum est consilium & æquitas, mea prudentia, mea est fortitudo. Per me reges regnant, & legum conditores justa decernunt. Per me principes imperant, & potentes decernunt justitiam. Ego diligentes me diligo*. Et post plurima: *Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus ejus*, &c. Responsio. Prov. 8.

IN ACTIONE QUARTA.

De eo quod non bene intelligant hoc, quod dictum est: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies*: ut adorationem quasi absolute diceret, & servitium ipsi soli dixisset. Cap. 10. Reprehensio

S. Ambrosii Mediolanensis episcopi ex libro de fide quinto, inter cetera: Cum legimus: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies*: utrum Christum non adorandum, & Christo non existiment serviendum? Quod si illa, quæ adoravit eum, Chananæa impetrare meruit quod popposcit, & Paulus apostolus, qui servum se Christi prima scriptorum suorum præfatione profitetur, apostolus esse meruit, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum: dicant, quid Responsio. Matth. 15. Rom. 1. Gal. 1.

ar-

ANNO CHRISTI 787.

arbitrentur ſequendum : utrum cum Ario malint ſibi ſocietatem eſſe perfidiæ, ut ſolum & verum Deum Chriſtum negando oſtendant, quia nec adorandum eum, nec ſerviendum ei judicent : an vero conſortium malint habere cum Paulo, qui ſerviendo atque adorando etiam Chriſtum, utique ſolum verum Deum voce affectuque non diffitebatur, quem pio ſervitio fatebatur ? Quod ſi quis dicat, Quoniam Deum Patrem adoret & Filius, quia

Joan 4. ſcriptum eſt : *Vos adoratis quod neſcitis, nos adoramus quod ſcimus* : conſideret, quando, & apud quem, & cujus ſuſcepto loquatur affectu, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 23. Reprehenſio. Quod cum Deus illocalis ſit, illi minus docte dixerint : Veneramur & adoramus ſicut locum Dei.

Reſponſio. poſt princi- pium. Beati Auguſtini in explanatione pſalmi 86. inter cetera : *Fundamentum*, inquit apoſtolus,

1. Cor. 3. *nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus*. Quomodo ergo fundamenta prophetæ & apoſtoli ? & quomodo fundamentum Chriſtus Jeſus, quo ulterius nihil eſt ? Quomodo putamus, niſi quemadmodum aperte dicitur ſanctus ſanctorum, ſic figurate

Daniel. 9. fundamentum fundamentorum ? Si ergo ſacramenta cogites, Chriſtus ſanctus ſanctorum : ſi gregem ſubditum cogites, Chriſtus paſtor paſtorum : ſi fabricam cogites, Chriſtus fundamentum fundamentorum. Et poſt pauca : Divinitas autem, quæ ubique præſto eſt, undique ad eam duci poteſt ſimilitudo, & totum poteſt eſſe in ſimilitudinibus, quia nihil horum eſt in proprietatibus, &c.

Lib. 2. c. 17. Item ejuſdem ſancti Auguſtini ex libro ſecundo de Trinitate, inter cetera : Quid enim

Matt. 23. ſibi vult quod ait Dominus : *Ecce locus eſt penes me, & ſtabis ſuper petram* ? Quis locus terrenus eſt penes Dominum, niſi hoc eſt penes eum, quod eum ſpiritaliter attingit ? Nam quis locus non eſt penes Dominum :

Sap 8. *Qui attingit a fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter* ? &c.

Item ſancti Joannis Chryſoſtomi de ſermo-

Rom. 9. ne ſancti Pauli apoſtoli, ubi ait : *Non quod volo, hoc ago* : & quoniam Jacob figura ſactus eſt Chriſti, inter cetera : Venit in medio fluminum, & ut vidit ſomnium, dixit :

Gen. 28. *Non eſt nihil aliud, niſi domus Dei*. Etenim non vidiſti ædificium, ſed ſcalam. Sed quoniam ſciebat quia ſcala figura eſt eccleſiæ, dicebat : *Hæc domus Dei*, hæc eccleſia eſt. Et unde hæc domus Dei eccleſia eſt, dicit Paulus Timotheo hæc ſcribens : *Spero venire ad te*

1. Tim. 3. *cito. Si autem tardavero, ut ſcias quomodo te oporteat in domo Dei converſari, quæ eſt eccleſia Dei vivi*, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap 11. Reprehenſio * ob eo quod Quod enim * habeo quod dicitur Salomon in templo feciſſe boves, & leones, imaginum adoratio firmari poſſit, ut illi dicunt, qui in earum adorationem anhelant. Sive illud quod

Ezech. 41. in Ezechiele ſcriptum eſt : *Facies & cherubim uſque ad cameram*.

Reſponſio. Jam ſæpius hæc invenientes capitula exaravimus, qualiter ea prædeceſſores noſtri ſanctiſſimi pontifices in eorum ſacris referentes conciliis pro venerandis imaginibus conſtituere ; &

Animirum conſtat eorum apoſtolicam cenſuram apud nos obſervandam ac venerandam exiſtere. Item ex libro S. Auguſtini de pſalmo 84. inter cetera : In veteri teſtamento figurabatur novum teſtamentum, nonnulla figuraverat hæc expreſſio veritatis. In illa autem figura ſecundum quamdam prænunciationem futurorum data eſt illi populo * terraque dicta promiſſionis, &c. Item ex libro S. Auguſtini de quæſtionibus in evangelium ſecundum Lucam, inter cetera : Quid eſt quod dicit Dominus : *Qui fuerit in tecto, & vaſa ejus in domo, non deſcendat tollere illa*. In tecto eſt, qui * excidens carnalia, tamquam in aura libera ſpiritaliter vivit. Et poſt pauca : Hujus ergo ſpiritalis viri jam vaſa iſta vacant in domo, quia mente corpori ſupereminens, per aciem intelligentiæ tamquam in tecto poſitus, perſpicuitate ſapientiæ veluti cælo apertiſſimo fruitur, &c.

* cura quæ d. p. Quæſtion evang lib 2. q. 40. tom. 4.

Luc. 17. * excedens

Ultimum capitulum eſt, ut ſciat domnus apoſtolicus & pater noſter, & cuncta ſimul Romanorum eccleſia, ut ſecundum quod continetur in epiſtola beatiſſimi Gregorii, quam ad Serenum Maſſilienſem epiſcopum direxit : Permittimus imagines ſanctorum, quicumque eas formare voluerint, tam in eccleſia, quamque extra eccleſiam propter amorem Dei & ſanctorum ejus. Adorare vero eas nequaquam cogimus, qui noluerint. Frangere vel deſtruere eas, etiamſi quis voluerit, non permittimus. Et quia ſentum ſanctiſſimi Gregorii ſequi in hac epiſtola univerſalem catholicam eccleſiam Deo placitam indubitanter libere profitemur.

Cap. 23.

Lib. 7. epiſtola 2.

Reſponſio. Hoc ſacrum & venerandum capitulum multum diſtat a totis ſupradictis capitulis. Et idcirco eum agnovimus veſtræ a Deo ſervatæ orthodoxæque regalis excellentiæ eſſe proprium, in eo ubi rectæ fidei plena penitus confeſſa eſt ſenſum ſanctiſſimum Gregorii ſequi. Meminit enim veſtra præclariſſima regalis præexcelſa ſcientia, qualiter in ipſa S. Gregorii papæ epiſtola Sereno epiſcopo Maſſilienſi directa, ſertur inter cetera contineri, ubi eumdem epiſcopum increpans inquit : Aliud enim eſt picturam adorare, aliud per picturæ hiſtoriam, quid eſt adorandum, addiſcere. Nam quod legentibus ſcriptura, hoc idiotis præſtat pictura cernentibus : quia in ipſa etiam ignorantes vident quod ſequi debeant, in ipſa legunt qui literas neſciunt. Unde præcipue gentibus pro lectione pictura eſt ; quod magnopere a te, qui inter gentes habitas, attendi debuerat. Et poſt pauca : Et quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit. Et intervallo : Quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, ut neſcientes literas ipſam hiſtoriam intendentes, quid actum ſit diſcerent. Iterum poſt pauca : Sed hoc ſollicite fraternitas tua admoneat, ut ex viſione rei geſtæ ardorem compunctionis percipiant : & in adorationem ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis humiliter proſternantur. Simili modo & de alia ſua epiſtola Januario Calaritano epiſcopo directa pro ſacrarum imaginum veneratione, breviter ſuperius exaravimus. Sed & de epiſtola Secundino ſervo Dei incluſo Galliis directa, ſimiliter intimavimus, ubi in ea ita fertur : Imagines enim, quas nobis tibi dirigendas per Dulcitium diaconum tuum rogaſti, miſimus. Valde nobis tua poſtulatio pla-

Lib. 7. ep. 2. indict. 2.

Lib. ep. 9.

Digitized by Google

placuit, quia illum in corde tota intentione quæris, cujus imaginem præ oculis habere desideras: ut visio corporalis quotidiana te semper reddat exercitatum, ut dum picturam vides, ad illum animo ardescas, cujus tu imaginem videre desideras. Et post pauca: Scimus quia tu imaginem Salvatoris nostri ideo non petis, ut quasi Deum colas, sed ob recordationem Filii Dei in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre desideras: & nos quidem non quasi ante divinitatem ante ipsas prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nos ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam Filii Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi sustarias duas * continentes imagines Salvatoris, sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque apostolorum Petri & Pauli, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam crucem & clavem pro benedictione, ut ab ipsa a maligno defensus permaneas, cujus signo te esse munitum credis, &c. Et quoniam in his vestrum a Deo inspiratum regalem orthodoxum sensum, memorandum est etiam & docendum, qualiter sanctus Gregorius papa Sereno episcopo docuit, de sacris imaginibus, ut ex visione rei gestæ ardorem compunctionis percipiant; hoc est eadem sacras imagines aspicientes in adoratione solius omnipotentis sanctæ Trinitatis humiliter prosternantur. Eo ipso tenore Secundino servo Dei incluso inquit: Ideo enim petis, ut non quasi Deum colas, sed ob recordationem Filii Dei in ejus amore calescas, cujus imaginem te videre desideras: & nos quidem non quasi ante divinitatem ante ipsas prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Sicut vero innuit Sereno episcopo, aspicientem sacras imagines in adorationem humiliter se prosterni solius omnipotentis sanctæ Trinitatis, sic & Secundino incluso servo Dei docuit, non quasi Deum colere, sed ante easdem sacras imagines se prosternens, non quasi ante divinitatem, ante ipsas prosterni; sed prosternente illum adorare, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Ita vero & nos eumdem ipsum irreprehensibilem & orthodoxum sensum S. Gregorii papæ sequentes & amplectentes dudum, Irene & Constantino imperatoribus pro sacris imaginibus prædicandis erectione, emisimus dicentes: Quia in universo mundo, ubi Christianitas est, ipsæ sacræ imagines permanentes, ab omnibus fidelibus honorantur, ut per visibilem vultum ad invisibilem divinitatis majestatem mens nostra rapiatur spirituali affectu pro contemplatione figuratæ imaginis secundum carnem, quam Filius Dei pro nostra salute suscipere dignatus est; eumdem Redemptorem nostrum, qui in cælis est, adoramus, & in spiritu glorificantes collaudamus: quoniam, juxta ut scriptum est, *Deus spiritus est*; & ob hoc spiritaliter divinitatem ejus adoramus. Nam absit a nobis, ut ipsas imagines, sicut quidam garriunt, deificemus: sed affectum & dilectionem nostram, quam in Dei amorem & sanctorum ejus habemus, omnimodo proferimus: & sic divinæ scripturæ libros, ipsas imagines ob memoriam venerationis habemus, nostræ fidei puritatem observantes, & reliqua. Quid quid namque de sanctis patrum opusculis aliquantula ibidem exaravimus testimonia, in eodem sensu atque tenore, ut præsentem diximus, cum prædecessore nostro S. Gregorio papa, eumdem sensum fidei tenentes, emisimus prædicantes. Illi vero, ut nobis missi nostri, videlicet Petrus archipresbyter sanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ, Petrus religiosus presbyter & abbas venerabilis monasterii sancti Sabæ viva voce dixerunt, statim nostras apostolicas amplectentes syllabas, concilium fieri jusserunt. Sed ab hæreticis seditione facta in Sicilia insula missi nostri sine responso reversi sunt: & demum post eos mittentes iterum Constantinopolim eos ascendi fecere. Et sic synodum istam secundum nostram ordinationem fecerunt: & in pristino statu sacras & venerandas imagines erexerunt. Et sicut de imaginibus, S. Gregorii * sensum & nostrum continebatur: ita & ipsi in eadem synodo definitionem confecti sunt, his osculum & honorabilem salutationem reddidere; nequaquam secundum fidem nostram, veram culturam, quæ decet soli divinæ naturæ. Insuper & pseudosyllogum illud quod ab hæreticis factum est sub Constantino hæretico imperatore anathematizantes, cum eorum sequacibus atque complicibus damnaverunt; ad fidem orthodoxam sanctæ catholicæ & apostolicæ reversi ecclesiæ, per libellos eorum fecerunt rectæ fidei confessionem. Et ideo ipsam suscepimus synodum: nam si eam minime recepissemus, & ad suum pristinum vomitum erroris fuissent reversi, quis pro tot millium animarum Christianorum interitu habuit reddere rationem ante terribile tremendum divini judicis examen, nisi nos solummodo? Si enim *Luc. 15.* super unum peccatorem pœnitentiam agentem gaudium factum est in cælis, quanto magis de tot millibus Christianorum, qui sunt ab errore reversi, quis non gaudeat? & cum psalmista canat: *Accedite ad eum & illuminamini, & vultus vestri non erubescent*, & reliqua. Nos vero adhuc pro eadem synodo nullum responsum hactenus eidem imperatori reddidimus; metuentes ne ad eorum reverterentur errorem. Dudum quippe quando eos pro sacris imaginibus erectione adhortati sumus, simili modo & de diœcesi tam archiepiscoporum, quam & episcoporum sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ commonentes quæsivimus restituere eidem sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, quæ tunc cum patrimoniis nostris abstulerunt, quando sacras imagines depoluerunt, & nec responsum quodlibet exinde dederunt: & in hoc ostenditur, quia ex uno capitulo ab errore reversis, ex aliis duobus in eodem permanent errore. Si enim ubique Christianorum ecclesiæ * canonicæ intactas suas possident diœceses; quanto amplius sancta catholica & apostolica Romana ecclesia, quæ est caput omnium Dei ecclesiarum, sua diœcesi, videlicet archiepiscoporum & episcoporum, imo & patrimonia pro luminarium concinnatione atque alimoniis pauperum irrefragabili jure & tenere & possidere modis omnibus debet? Unde si vestra annuerit a Deo protecta regalis excellentia, eodem adhortamur impetu pro sacris imaginibus, in pristino statu erectione gratiam agentes. Sed de diœcesi sanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ tam archiepiscoporum, quam epi-

* In edit. Rom. deest continentes

Hic & in toto hoc epistola multa videntur corrupta quæ nisi codd. deficiunt.

Lib. 7. ep. 13.

Rom. 8.

* Pro canonicas. H.

epiſcoporum ſeu de patrimoniis iterum increpantes commonemus, ut ſi noluerit ea ſanctæ noſtræ Romanæ eccleſiæ reſtituere, hæreticum eum pro hujuſmodi erroris perſeverantia eſſe decernemus. Plus enim cupimus ſalutem animarum & rectæ fidei ſtabilitatem conſervare, quam hujuſmodi habitum mundi poſſidere. De vero veſtra præreclitiſſima a Deo protecta excellentia orthodoxæ fidei ſtabilitate roborata freti exiſtimus, quia radix ejus firmiſſima a pravis & infidelibus hominum unquam concutitur vel movetur; ſed in ea, quæ cœpit rectæ fidei traditionis doctrina ſpiritualis matris ſuæ ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ tenere & amplecti, incunctanter uſque in ſæculum ſæculi ſine reprehenſione manere credimus: & ideo confidimus de Dei noſtri potentia, quia quantum erga beatorum principum apoſtolorum Petri ac Pauli eccleſiam fidem geritis & amorem, ſemper pro ejus profectu & exaltatione regali niſi, undique certantes habueritis; tanto brachii ſui propitius in regalibus triumphis ab adverſis & iniquis hominibus vos defendere & circumtegere digoetur, ut una cum ſpirituali filia noſtra domina regina, veſtraque præcelſa nobiliſſima prole longiori ævo in hoc regnantes mundo, in futuro ſine fine vitam cum regno in arce poli habere mereamini. Incolumem excellentiam veſtram gratia ſuperna cuſtodiat.

ANNO CHRISTI 785.

ANNO CHRISTI 787.

Ex Monfaucon. Biblioth. Coisl.

Ἐπιστολὴ τῆς ἁγίας μεγάλης ϗ οἰκουμενικῆς ϛ Νικαίᾳ συνόδου πρὸς τὴν Ἀλεξανδρέων ἀγιωτάτην ἐκκλησίαν.

1 Epiſtola Sanctæ magnæ & œcumenicæ Nicænæ Synodi ad ſanctiſſimam Alexandrinorum Eccleſiam.

Ex Append. num. XI. huc tranſlata.

Ἐπορειλόμην πρὸς θεὸν ἐτήσιϑ· ἐχαριστίαν καθ' ἣν ἡμέραν ἀπελάβομεν τὴν τῆ θεῆ ἐκκλησίαν, σὺν ἀποδείξει εὐσεβείας δογμάτων ϗ καταστροφῇ τῶν τῆς κακίας δυσσεβημάτων.

Anniverſaria Deo debita gratiarum actio qua die Eccleſiam Dei recepimus, cum declaratione piorum dogmatum & everſione impietatum a malitia profectarum.

ΠΡοφητικαῖς ἑπόμενοι ῥήσεσιν, ἀποστολικαῖς τε παραινέσεσιν εἵκοντες, ϗ εὐαγγελικαῖς ἱστορίαις ϛοιχειούμενοι, τῶν ἐγκαινίων νῦν ἡμέραν ἑορτάζομεν. Ησαΐας μὲν γάρ φησι ἐγκαινίζεϑαι νήσους πρὸς τὸν θεόν, τοὺς ἐξ ἐθνῶν ὑπαισϑανόμενος ἐκκλησίας. εἶεν δ' ἂν ἐκκλησίαι, οὐχ αἱ τῶν ναῶν ἁπλῶς οἰκοδομαὶ ϗ φαιδρότητες, ἀλλὰ τῶν ἐν αὐταῖς εὐσεβούντων τὸ πλήρωμα, ϗ οἷς ἐκεῖνοι τὸ θεῖον ὕμνοις ϗ δοξολογίαις ϑιαπρέπουσιν. ὁ δὲ ἀπόστολος αὐτὸ τοῦτο παραινῶν ἐν καινότητι ζωῆς περιπατῆσαι διακελεύεται, ϗ εἴτις ἐν Χριϛῷ καινὴ κτίσις, ἀνακαινίζεϑαι. τὰ δὲ δηλωτικὰ λόγια τῆ προφητικῆ διακωμῴδει κατέστασιν· ἐγένετο, φησὶν, ἐγκαίνια ἐν Ιεροσολύμοις ϗ χειμὼν ἦν· εἶπε νοητὸς καθ' ὃν τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνϑ· κατὰ τοῦ κοινοῦ σωτῆρϑ· τὸν τῆς μιαιφονίας ἐκίνει κατακλυσμὸν ϗ τὸν τάραχον· εἶτα ϗ ὁ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις τῇ τοῦ αἵρϑ· ἐπὶ τὸ κρυμῶδες παραλυπῶν μεταβολῇ. γέγονε γὰρ δὴ, γέγονε ϗ καθ' ἡμᾶς χειμὼν οὐχ ὁ τυχὼν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τῆς μεγάλης κακίας ἐκχύσεως τὴν ὠμότητα. ἀλλ' ἐλύθησαν ἡμῖν τῇ χαρᾷ τοῦ θεοῦ τὸ φρικωδέστερον ἔαρ, ἐν ᾧ τὸ ἐκχειρισθὲν τῶν ἐπ' ἀγαθοῖς διεγερμῶν τῷ θεῷ συνεγείρεσθαι ποιησάσθαι, ὡς ἂν φαιμεν ψαλμικώτερον· ἵλεως ϗ ἔαρ σὺ ἔπλασας αὐτὸ, μνήσθητι ταύτης. ϗ γὰρ τοὺς ἀνειδίσαντας κύριον ἐχθρὸς, ϗ τὴν τούτου ἁγίαν προσκύνησιν ἐν ἁγίαις εἰκόσιν ἐξετιμάσαντας, ἐπαρθέντας τε ϗ ὑψωθέντας τῆς διανεβήμασιν καταῤῥάξας αὐτὸς ὁ τῶν ϑαυμασίων ϑεὸς, ϗ τῷ τῆς

PRophetica ſequentes dicta, Apoſtoliciſque monitis obtemperantes, atque Evangelicis hiſtoriis inſtituti, Encæniorum ſive renovationis diem celebramus. Heſajas enim ait, innovari inſulas ad Deum, quibus verbis Eccleſias ex gentibus ſubindicat. Fuerint autem Eccleſiæ, non ſtructuræ ornatuſque templorum tantum, ſed piorum in ipſis congregatorum plenitudo qui hymnis & canticis divinum numen colunt. Apoſtolus autem ad idipſum adhortans, in novitate vitæ ambulare præcipit: &, *ſi quis in Chriſto nova creatura, renovamini*. Dominica autem eloquia prophetico more declarant: *Facta ſunt Encænia Hieroſolymis, & hyems erat*; ſive hyems ſpiritualis, qua gens Judæorum ſanguinarias tempeſtates & tumultum contra communem Salvatorem commovebat; ſive hyems illa, quæ per commutationem aeris in frigus corporeos ſenſus dolore afficit. Fuit utique, fuit & noſtro tempore hyems non mediocris, ſed quæ ingentis malitiæ crudelitatem effundit. Sed efflоruit nobis per Dei gratiam primum vernæ tempeſtatis tempus, in quo ad gratiarum actionem Deo pro beneficiorum meſſe reddendam congregati ſumus, ut congruentiore modo Pſalmorum illud proferremus: *aſtatem & ver tu pſalmaſti ea, memor eſto hujus*. Etenim inimicos Domino exprobrantes, & ſanctam adorationem ipſi in ſacris Imaginibus exhibendam inhonorantes, qui in impietatibus ſuis ſeſe efferebant & ſuperbiebant, confregit ille mirabilium opifex Deus & a defectionis fremitu deturbavit, neque deſpexit

vo-

1 Notandum eſt, inquit P. Monfauconius in præfatione Bibliothecæ Coiſlinianæ, ea ſolum, quæ in principio habentur, eſſe ſecunda Nicæna ſynodi, cætera vero ſæculo undecimo adjecta fuiſſe. Hic notatu digna ſunt ſancta apprecationes, nominatim enunciatis Patriarchis, Epiſcopis, viris inſignibus, & Imperatoribus, qui catholice de imaginibus ſenſerunt, contra vero anathemata aliis de imaginum cultu prave ſentientibus. Exceptum hoc opuſculum ex Cod. xxxiv. Bibliothecæ Coiſlinianæ.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 1017.

—— vocem clamantium ad se : *memor esto, Domine, opprobrii servorum tuorum, quod continui in sinu meo, multarum gentium; quod exprobraverunt inimici tui, Domine, quod exprobraverunt commutationem Christi tui.* Commutatio autem Christi fuerint ii qui morte ejus redempti sunt, & crediderunt ei per verbum prædicationis & per Imaginis ejus representationem; per quæ magnum œconomiæ opus a redemptis cognoscitur, per crucem scilicet ac per passiones & miracula quæ & ante & post crucem exhibita sunt; ex quibus ejus passionum imitatio ad Apostolos, deindeque ad Martyres transiit, & per eos usque ad Confessores & Asceras devoluta est.

Hujus itaque *opprobrii, quod exprobraverunt inimici Domini, quod exprobraverunt inimici Domini, quod exprobraverunt commutationem Christi ejus*, recordatus Deus noster, propriis visceribus & maternis inflexus supplicationibus, necnon apostolicis & omnium Sanctorum precibus, qui una cum illo contumeliis affecti & despecti sunt in imaginibus suis, ut sicut carne compatsi sunt, ita ut par erat in contumeliarum quas in Imaginibus passus erat consortium venirent, demum id operatus est quod hodie decrevit; idque secundo fecit quod prius consummaverat. Prius enim postquam multo annorum curriculo sanctæ Imagines despectæ & inhonoratæ fuerant, pietatem erga seipsum reduxit: nunc autem, id est secundo, paulo post triginta afflictionis annos nobis indignis procuravit mœrumnarum liberationem, ex affligentibus redemptionem, piæ doctrinæ prædicationem, adorationis Imaginum securitatem, & omnia nobis salutaria ferentem solemnitatem. In Imaginibus enim videmus Christi cruciatus, quos pro nobis subiit, Crucem, sepulcrum, infernum destructum & devastatum, Martyrum certamina, coronas, ipsamque salutem quam primus noster præmiorum coronarumque largitor in medio terræ operatus est.

Hanc hodieque solemnitatem celebramus. In hac precibus & supplicationibus una lætantes & exultantes, Psalmis exclamamus & Canticis: *quis Deus magnus sicut Deus noster? Tu es Deus noster, qui facis mirabilia solus.* Nam gloriæ tuæ contemptores subsannasti; audaces illos & contra imaginem tuam feroces, timidos fugitivosque exhibuisti. Sed hactenus de gratiarum actione Deo referenda, deque Domino contra adversarios tropæo. Quod spectat autem ad certamina & prælia contra Iconomachos inita, alius sermo aliaque descriptio fusius declarabit. Verum quasi in requie quadam post transitum deserti ad possessionem spiritualis Jerusalem; Mosaico moti exemplo, immo potius divina jussione, quasi in cippo quodam ex magnis lapidibus concinnato & ad recipiendam scripturam dispositio, in fratrum cordibus benedictiones quæ legis cultoribus debentur, & maledictiones quibus se obnoxios præstant prævaricatores, justum & æquum censuimus describere. Quamobrem hæc dicimus:

Eorum qui carnalem Dei Verbi adventum

ANNO CHRISTI 1017.

αἱματασίαις φρυάγματος κατηδάφισεν, ὡὶ παρῆδον τῆς φωνῆς τῶν βοώντων πρὸς αὐτόν· μνόηθι τί κέιται τῷ ὀνειδισμῷ τῶν ἐλλόγων σου, ὃ ὑπέχου ἐν τῷ κόλπῳ μου πολλῶν ἐθνῶν, ὃ ὠνείδισαν οἱ ἐχθροί σου κύριε, ὃ ὠνείδισαν τὸ ἀντάλλαγμα τοῦ Χριστοῦ σου. ἀντάλλαγμα δ' ἐστὶν τὸ Χριστῷ αἱ τῷ θεάτῳ αὐτοῦ ἐξαγορευθεῖσαι ἢ πεπιστευκότες αὐτῷ διὰ τε λόγου κηρύξεως, καὶ σημείων ἀναστρώσεως· δι' ὧν τὸ μέγα τῆς οἰκονομίας ἔργον τοῖς λελυτρωμένοις ἐπιγινώσκεται, διὰ σταυροῦ τε καὶ τῶν περὶ τὸν σταυρὸν καὶ μετὰ τὸν σταυρὸν παθῶν τε καὶ θαυμάτων· ἐξ ὧν καὶ ἡ τῶν αὐτοῦ παθημάτων μίμησις εἰς ἀποστόλους, ἐκεῖθεν τε εἰς μάρτυρας διῆλθεν, καὶ ἐπ' αὐτῶν μέχρις ὁμολογητῶν καὶ ἀσκητῶν κάτεισιν.

Τότε τοίνυν τῷ ὀνειδισμῷ, ἐν ᾧ ὠνείδισαν οἱ ἐχθροὶ κυρίε, ὃν ὠνείδισαν τὸ ἀντάλλαγμα τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ἐπιμνησθεὶς ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ τοῖς ἰδίοις σπλάγχνοις καὶ ταῖς μητρικαῖς αὐτοῦ δεήσεσιν ἐκκαμπτόμενος, ἔτι δὲ καὶ ἀποστολικαῖς καὶ πάντων ἁγίων, οἳ συνεξυβρίσθησαν αὐτῷ καὶ συνεξουδενώθησαν ταῖς εἰκόσιν, ἵνα ὥσπερ συνέπαθον σαρκί, οὕτως ἄρα ὡς ἔοικε καὶ ταῖς κατὰ τῶν εἰκόνων αὐτῷ συγχεομωμήσεσιν ἐβρίσεν, ἐνήργησεν ὅπερ ὅ τι βεβούλητο σήμερον, καὶ πεποίηκε δεύτερον ὅπερ ἐπίλεσε πρότερον· πρότερον γὰρ μετὰ πολυετῆ τινα χρόνον τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐκφωνήσεως καὶ ἀτιμίας, ἐπανέστρεψε τὴν διάθεσιν εἰς ἑαυτόν· νυνὶ δέ, ὅπερ ἐστὶ δεύτερον, μικρῷ μετὰ τεσσαρακονταπενταέτη κακώσεως καθηρτίσατο τοῖς ἀναξίοις ἡμῖν τιλὶ τῷ δυσχερῶ ἀπαλλαγμοῦ, καὶ τῷ λυπουμένων τιλὶ ἀπολυτρώσεως, καὶ τῆς διδασκαλίας τιλὶ ἀνακηρύξεως, καὶ τῆς εἰκονικῆς προσκυνήσεως τιλὶ ἀσφαλείας, καὶ τὴν πάντα φέρουσαν ἡμῖν τὶ σωτήρια ἑορτήν. ἐν γὰρ ταῖς εἰκόσιν ὁρῶμέν τὶ ὑπὲρ ἡμῶν τὸ δεσπότου πάθη, τὸν σταυρὸν, τὸν τάφον, τὸν φόβον νικηφόρον καὶ σκυλεύοντα, τῶν μαρτύρων τοὺς ἄθλους, τοὺς στεφάνους, αὐτοῦτιλὶ τιλὶ σωτηρίαν, ἣν ὁ πρῶτος ἡμῶν ἀθλοθέτης καὶ στεφανίτης ἐν μέσῳ τῆς γῆς κατειργάσατο.

Ταύτην σήμερον τιλὶ πανήγυριν ἑορτάζομεν. ἐν ταύτῃ ᾄσεσι καὶ λιτανείαις σωκλαφραινόμενοί τε καὶ σωκαγαλλόμενοι, ψαλμοῖς ἐκβοῶμεν καὶ ᾄσμασιν· Τίς θεὸς μέγας ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. τοὺς φαυλισμοὺς γὰρ τῆς σῆς δόξης ἐξεμυκτήρισας· τοὺς πολεμητὰς κατὰ τῆς σῆς εἰκόνος καὶ θρασεῖς, δειλοὺς καὶ στρεβλοὺς ἀπέδειξας. ἀλλ' ἡ μὲν εἰς θεὸν ἀναφορὰ, καὶ τὸ δεσποτικὸν κατὰ τῶν ἀντιπάλων τρόπαιον ἐν τούτοις. τὰ δέ γε κατὰ τῶν εἰκονομαχόντων ἄθλατε καὶ παλαίσματα, ἅπερ ὁ λόγος καὶ λογογραφία διεξοδικωτέρα δηλώσει. ὡς ἂν καταπαύσει δί τινι τῇ (sic) μετὰ τιλὶ ἐρημικὴν πάροδον εἰς κατάσχεσιν τῆς νοητῆς Ἱερουσαλὴμ καθεσῶτες, μωσαϊκῇ τινι μιμήσει, μᾶλλον δὲ θείᾳ διακελεύσει, οἷα στήλῃ τινὶ ἐκ μεγίστων λίθων συνηρμοσμένῃ καὶ πρὸς ὑποδοχὴν γραφῆς διατεθειμένῃ, ταῖς τῶν ἀδελφῶν καρδίαις τὰς τε ἀλογίας αἳ ὀφείλουσι ταῖς νομοφυλακούσαις, καὶ τὰς ἀρὰς δὲ αἷς καὶ ἑαυτοὺς ὑποκαλλύνουσιν οἱ παραβαίνοντες, διαγράψαι τε καὶ ὀφειλόμενον δεῖν ῥήθημεν ἀνεγράψαι. διό φαμεν τάδε.

Τῶν τιλὶ ἐνσάρκων τὸ θεῖον λόγου παρουσίαν λό-

γοι,

ANNO CHRISTI 1027.

γω, τόματι, καρδίᾳ τῇ τοῦ, γραφῇ τε καὶ εἰκόσι ὁμολογοῦντων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν εἰδότων τῆς τοῦ Χριστοῦ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως τὸ ἐν οὐσίαις διάφορον, καὶ ταύτῃ τὸ κτιστὸν καὶ ἄκτιστον, τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ἀόρατον, τὸ παθητὸν καὶ τὸ ἀπαθὲς, τὸ περιγραπτὸν καὶ ἀπερίγραπτον· καὶ τῇ μὲν θείᾳ οὐσίᾳ τὸ ἄκτιστον κ. τὰ ὅμοια προσαρμοζόντων, τῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ φύσει τά τε ἄλλα καὶ τὸ περιγραπτὸν ἀνομολογούντων καὶ λόγῳ καὶ εἰκονίσμασιν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν πιστευόντων καὶ διδασκόντων, ἤτοι εὐαγγελιζομένων τοὺς λόγους ἐπὶ γραμμάτων, τὰ πράγματα ἐπὶ σχημάτων· καὶ εἰς μίαν ἑκάτερον συντελεῖν ὠφέλειαν, τὴν διὰ λόγων ἀνακίνησιν, καὶ τὴν διὰ εἰκόνων τῆς ἀληθείας βεβαίωσιν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν τῷ λόγῳ ἁγιαζόντων τὰ χείλη, εἶτα τοὺς ἀκροατὰς διὰ τοῦ λόγου· εἰδότων τε καὶ κηρυσσόντων ὡς διὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὁμοίως ἁγιάζονται μὲν τὰ ὄμματα τῶν ὁρώντων, ἀναγεται δὲ δι' αὐτῶν ὁ νοῦς πρὸς θεογνωσίαν, ὥσπερ καὶ διὰ τῶν θείων ναῶν καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων κειμηλίων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν ἐπισταμένων ὡς ἡ ῥάβδος καὶ αἱ πλάκες, καὶ ἡ κιβωτὸς καὶ ἡ λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα καὶ τὸ θυμιατήριον τὴν παναγίαν προδιέγραφέ τε καὶ προδιετύπου παρθένον τὴν θεοτόκον Μαρίαν· καὶ ὡς ταῦτα μὲν προετύπου ταύτην, ἡ γέγονε δὲ ἐκείνη ταῦτα, γέγονε δὲ κόρη, καὶ ὡμολόγει μὴ τὴν θεογνωσίαν (l. θεογονίαν) παρθενεύουσαν· καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον κόρην αὐτὴν τοῖς εἰκονίσμασι γραφόντων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν τὰς προφητικὰς ὁράσεις ὡς αὐτὸ τὸ θεῖον αὐτὰς ἐχρημάτιζε καὶ διετύπου, εἰδότων καὶ ἀποδεχομένων, καὶ πιστευόντων ἅπερ ὁ τῶν προφητῶν χορὸς ἑωρακότες διηγήσαντο· καὶ τὴν διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ εἰς πατέρας διήκουσαν ἔγγραφόν τε καὶ ἄγραφον παράδοσιν κρατυνόντων, καὶ διὰ ταῦτα εἰκονιζόντων τὰ ἅγια καὶ τιμώντων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν συνιέντων Μωσέως λαλοῦντος· προσέχετε ἑαυτοῖς, ὅτι τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς ἐν Χωρὴβ ἐπὶ τοῦ ὄρους, φωνὴν ῥημάτων ἠκούσατε, ὁμοίωμα δὲ οὐκ εἴδετε· καὶ εἰδότων ἀποκεῖσθαι ὀρθῶς· εἰ εἴδομέν τι ἀληθές, εἴδομεν ὡς ὁ τῆς βροντῆς υἱὸς ἡμᾶς ἐδίδαξε. ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν, ὃ ἐθεασάμεθα τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, καὶ τοῦτο μαρτυροῦμεν· καὶ πάλιν ὡς οἱ ἄλλοι τοῦ λόγου μαθηταί· καὶ συνεφάγομεν αὐτῷ, καὶ συνεπίομεν, οὐ πρὸ τοῦ πάθους μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν· τῶν γοῦν ὀρθοτέλεσι θεόθεν δυναμωθέντων τὴν ἐν τῷ νόμῳ παραγγελίαν καὶ τὴν ἐν χάριτι διδασκαλίαν, καὶ τὸ ἐν ἐκείνῳ μὲν ἀόρατον ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ὁρατὸν καὶ ψηλαφητόν· καὶ διὰ τοῦτο τὴν ὁραθέντα καὶ ψηλαφηθέντα εἰκονογραφούντων καὶ προσκυνούντων, αἰωνία ἡ μνήμη.

* Οἱ προφῆται ὡς εἶδον, οἱ ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ διδάσκαλοι ὡς ἐδογμάτισαν, ἡ οἰκουμένη ὡς συμπεφόρηκεν, αἱ χάριτες ὡς ἔλαμψεν, ἡ ἀλήθεια ὡς

A verbo, ore, corde ac mente, ſcriptura (*ſ.* pictura) & Imaginibus confitentur, æterna memoria.

ANNO CHRISTI 1027.

Eorum qui agnoſcunt unius & ejuſdem Chriſti hypoſtaſeos in ſubſtantiis differentiam, & quod in ea eſt creatum & increatum, viſibile & inviſibile, paſſibile & impaſſibile, circumſcriptum & incircumſcriptum; & qui divinæ ſubſtantiæ increati rationem & ſimilia attribuunt, humanæ autem naturæ tum cetera tum circumſcriptionem competere tam verbo quam imaginibus profitentur, æterna memoria.

B Eorum qui credunt & prædicant ſive annunciant verba in ſcriptis, res in figuris; & utrumque putant eamdem utilitatem conciliare, ſcilicet verba prædicationem, & Imagines veritatis confirmationem, æterna memoria.

Eorum qui verbo ſanctificant labia, deindeque auditores per ipſum verbum; ac qui ſciunt & prædicant per venerandas Imagines ſimiliter ſanctificari oculos videntium, mentemque eorum erigi ad Dei cognitionem, quemadmodum & per divina Templa, ſancta vaſa, aliaque ſacra cimelia, æterna memoria.

C Eorum qui ſciunt virgam & tabulas, arcam & candelabrum, menſam & altare incenſi præmoniſraſſe & præfiguraſſe ſanctiſſimam Virginem Deiparam Mariam; & illa quidem hanc præfiguraſſe, quæ tamen non fuerit idipſum quod illa (ſymbola;) fuiſſe autem illam puellam, remanſiſſe poſt Dei partum virginem; quique propterea illam in Imaginibus puellam depingunt, æterna memoria.

Eorum qui prophetica viſiones ut ipſum divinum numen eas efformabat & figurabat, ſciunt ac recipiunt; & credunt ea quæ Prophetarum chorus ab ſe viſa enarravit; & qui traditionem per Apoſtolos in Patres derivatam, ſive ſcriptam ſive non ſcriptam corroborant, & ideo ſancta per imagines repræſentant & honorant, æterna memoria.

Eorum qui intelligunt Moyſem loquentem: *Attendite vobiſmetipſis, quia ea die, qua locutus eſt Dominus Deus in Choreb ſupra montem, vocem verborum vos audiviſtis, ſimilitudinem autem non vidiſtis*; ſciuntque apte reſpondere: ſi autem quidpiam vidimus veri, vidimus utique ſicut Filius tonitrui nos docuit: *quod erat ab initio, quod audivimus, quod vidimus, quod contempiati ſumus oculis, & manus noſtræ contrectaverunt de verbo vitæ, & hæc teſtificamur*; ac rurſum ut alii Diſcipuli Verbi, & una manducavimus & una bibimus cum illo, non ſolum ante paſſionem & reſurrectionem; eorum, inquam, qui divinitus diſtinguere poſſunt legis præceptum a doctrina gratiæ, & inviſibilitatem quæ in illo a viſibilitate & tangendi facultate quæ in hac reperitur; & ideo viſibilia & ſub tactum cadentia Imaginibus repræſentant & adorant, æterna memoria.

Prophetæ ut viderunt, Apoſtoli ut docuerunt, Eccleſia ut accepit, Doctores ut docuerunt, orbis ut una conſenſit, gratia ut effulſit, veritas ut demonſtrata eſt, mendacium

ANNO CHRISTI 1059.

cium ut expulsum est, sapientia ut fidenter loquuta est, Christus ut præmia distribuit; sic sentimus, sic loquimur, sic prædicamus Christum verum Deum nostrum & Sanctos ejus, verbis, scriptis, cogitationibus, sacrificiis, Templis, Imaginibus honorantes; illum quidem ut Deum & Dominum adorantes, illos vero propter communem Dominum ut germanos ejus famulos honorantes, & relative ipsis adorationem adscribentes. Hæc est fides Apostolorum, hæc est fides Patrum, hæc est fides orthodoxorum, hæc fides orbem sustentavit.

Ad hæc pietatis præconibus fraterno pa- B ternoque affectu in gloriam & honorem pietatis pro qua decertarunt, benedicimus ac dicimus: Germani, Tarasii, Nicephori & Methodii, qui vere summi sacerdotes Dei fuere, rectæ fidei propugnatores & doctores, æterna memoria.

Ignatii & Photii, sanctissimorum, orthodoxorum ac celebrium Patriarcharum, æterna memoria.

Stephani, Antonii & Nicolai, sanctissimorum & orthodoxorum Patriarcharum, æterna memoria.

Omnia quæ contra sanctos Patriarchas, Tarasium, Nicephorum, Methodium, Ignatium, Stephanum, Photium, Antonium & Nicolaum scripta aut dicta sunt, anathema sint. C

Omnia quæ præter ecclesiasticam traditionem, & doctrinam explanationemque Sanctorum & celebrium Patrum innovata, aut gesta aut in posterum gerenda sunt, anathema sint.

Euthymii, Theophili & Æmiliani, celebrium Confessorum & Archiepiscoporum, æterna memoria.

Theophylacti, Petri, Michaelis & Joseph, beatorum Metropolitarum, æterna memoria.

Joannis, Nicolai & Georgii, ter felicium Confessorum & Archiepiscoporum, & omnium D qui ejusdem sententiæ fuerunt Episcoporum, æterna memoria.

Theodori sanctissimi Hegumeni Studii, æterna memoria. Isaaci Thaumaturgi, & Joannicii prophetico spiritu plenissimi, æterna memoria.

Hilarionis sanctissimi Archimandritæ & Hegumeni Dalmati, æterna memoria. Symeonis sanctissimi Stylitæ, æterna memoria.

Theophanis sanctissimi Hegumeni magni Agri, æterna memoria.

Conciliabulo quod contra sacras Imagines infremuit, anathema. Iis qui dicta Scripturæ sacræ contra idola, adversus venerandas Chri- E sti Dei nostri & Sanctorum ejus Imagines accipiunt, anathema.

Iis qui scienter participant cum contumeliosis erga sacras Imagines, anathema. Iis qui dixerint alium præter Christum nos liberasse ab idolorum errore, anathema.

Iis qui ausi fuerint dicere, Catholicam Ecclesiam idola aliquando admisisse, utpote qui totum mysterium evertant, & Christianorum fidem contumeliis afficiant, anathema.

ANNO CHRISTI 1059.

διδασκάλησε, τὸ ψεῦδος ὡς ἐπελάλησε, ἡ σοφία ὡς ἐπαῤῥησιάσατο, ὁ Χριστὸς ὡς ἐβράβευσε· οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ τοὺς αὐτοῦ ἁγίους ἐν λόγοις τιμῶντες, ἐν συγγράμμασι, ἐν ὑμνοις, ἐν θυσίαις, ἐν ναοῖς, ἐν εἰκόσι· τὸν μὲν ὡς θεὸν καὶ δεσπότην προσκυνοῦντες, τοὺς δὲ διὰ τὸν κοινὸν δεσπότην καὶ ὡς αὐτοῦ γνησίους θεράποντας τιμῶντες, καὶ τὴν κατὰ σχέσιν προσκύνησιν ἀποτίθεμενοι. οὕτω ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, οὕτω ἡ πίστις τῶν πατέρων, οὕτω ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων, οὕτω ἡ πίστις τὴν οἰκουμένην ἐστήριξεν.

Ἐπὶ τούτοις τοὺς τῆς εὐσεβείας κήρυκας ἀδελφικῶς τε καὶ παῤῥησιαστικῶς, εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῆς εὐσεβείας ὑπὲρ ἧς ἠγωνίσαντο ἐνδοξομοῦμεν, καὶ λέγομεν· Γερμανὸν, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου, τοὺς ὡς ἀληθῶς ἀρχιερέας θεοῦ, καὶ τῆς ὀρθοδοξίας προμάχους καὶ διδασκάλους, αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἰγνατίου καὶ Φωτίου, τοῦ ἁγιωτάτου, ὀρθοδόξων καὶ ἀοιδίμων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Στεφάνου, Ἀντωνίου καὶ Νικολάου, τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἅπαντα τὰ κατὰ τοὺς ἁγίων πατριαρχῶν, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου, Ἰγνατίου, Στεφάνου, Φωτίου, Ἀντωνίου καὶ Νικολάου γραφέντα ἢ λαληθέντα, ἀνάθεμα.

Ἅπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ ὑποτύπωσιν τῶν ἁγίων καὶ ἀοιδίμων πατέρων καινοτομηθέντα, ἢ πραχθέντα ἢ μὴ τοῦτο πραχθησόμενα, ἀνάθεμα.

Εὐθυμίου, Θεοφίλου καὶ Αἰμιλιανοῦ, τοῦ ἀοιδίμου ὁμολογητοῦ καὶ Ἀρχιεπισκόπων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Θεοφυλάκτου, Πέτρου, Μιχαὴλ καὶ Ἰωσὴφ, τῶν μακαρίων μητροπολιτῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἰωάννου, Νικολάου καὶ Γεωργίου, τοῦ τρισολβίων ὁμολογητῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων, καὶ πάντων τῶν ὁμοφρονησάντων αὐτοῖς ἐπισκόπων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Θεοδώρου τοῦ πανοσίου ἡγουμένου τῶν Στουδίου, αἰωνία ἡ μνήμη. Ἰσαακίου τοῦ Θαυματουργοῦ, καὶ Ἰωαννικίου τοῦ προφητικωτάτου, αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἱλαρίωνος τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιμανδρίτου καὶ ἡγουμένου καὶ Δαλματέως, αἰωνία ἡ μνήμη. Συμεὼν τοῦ ὁσιωτάτου στυλίτου, αἰωνία ἡ μνήμη.

Θεοφάνους τοῦ ὁσιωτάτου ἡγουμένου τοῦ μεγάλου ἀγροῦ, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῷ φρυαξαμένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, ἀνάθεμα. τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις κατὰ τῶν εἰδώλων εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἀνάθεμα.

Τοῖς κοινωνοῦσι συνειδότως τοῖς ὑβρίζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἡμᾶς ἐρρύσατο τῶν εἰδώλων πλάνης, ἀνάθεμα.

Τοῖς πλησίον λέγουσι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰδωλάτρην διδέχθαι, ὡς ὅλον τὸ μυστήριον ἀναῤῥίπτουσι, καὶ τὴν Χριστιανῶν εὐσέβειαν φέρουσι, ἀνάθεμα.

Πολ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 1017.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων· ὁ θεὸς φυλάξει τὸ κράτος αὐτῶν· ὁ θεὸς τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν εἰρηνεύσει. ἀράτε βασιλεῖ τὰς ἐπηγείους φύλαξον. Μιχαὴλ τῷ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν βασιλεῖ καὶ Θεοδώρᾳ τῇ αὐτοῦ μητρὸς, αἰωνία ἡ μνήμη. Βασιλείῳ καὶ Κωνσταντίνῳ, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου Χριστοφόρου καὶ Ρωμανοῦ, Κωνσταντίνου Ρωμανοῦ, Νικηφόρου καὶ Ἰωάννου, Βασιλείου, Κωνσταντίνου, Ρωμανοῦ καὶ Μιχαὴλ τῶν τὴν ἀράτον βασιλείαν τῆς ἐπιγείου ἀλλαξαμένων, αἰωνία ἡ μνήμη. Ζωῆς τῆς ἁγιωτάτης Αὐγούστης, καὶ τετραμακαρίου, αἰωνία ἡ μνήμη.

Γερμανοῦ, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου τῶν ἀοιδίμων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἰγνατίου, Στεφάνου, καὶ Ἀντωνίου, Νικολάου καὶ Εὐθυμίου, Στεφάνου, Τρύφωνος, Θεοφυλάκτου, Πολυεύκτου, Ἀντωνίου, Νικολάου καὶ Σισινίου τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Αὕτη ὡς εὐλογίαι πατέρων ἀπ' αὐτῶν εἰς ἡμᾶς τοὺς υἱοὺς ζηλοῦντας αὐτῶν τὴν εὐσέβειαν, διαβαίνουσι· οὕτω καὶ αἱ ἀραὶ τοὺς παραβαίνοντας, καὶ τῶν θεσπεσίων ἐντολῶν ὑπερόπτας καταλαμβάνουσι. διὸ κοινῇ πάντες ὅσον ἐυσεβείας πλήρωμα, ὅπως αὐτοῖς τὴν ἀρὰν εἰς αὐτοὺς ἐπιστρέψωμεν, ἐπιφέρομεν.

Τοῖς λόγῳ μὲν τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ λόγου δεχομένοις, ὁρᾶν δὲ ταύτην δι' εἰκόνων οὐκ ἀνεχομένοις· καὶ διὰ τοῦτο ῥήματι μὲν δίχεσθαι κατηχηματιζομένοις, πράγματι δὲ τὸν σωτῆρα ἡμῶν ἀρνουμένοις, ἀνάθεμα.

Τοῖς τῷ ῥήματι τῷ ἀπεριγράπτῳ κακῶς προσφυομένοις, καὶ διὰ τοῦτο μὴ θελομένοις εἰκονογραφεῖσθαι τὸν παραπλησίως ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος κεκοινωνηκότα, Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐπεῖθεν φαντασιαστὰς δεικνυμένοις, ἀνάθεμα.

Τοῖς τὰς μὲν προφητικὰς ὁράσεις, κἂν μὴ βούλωνται, παραδεχομένοις· τὰς δ' ὀφθείσας αὐτοῖς εἰκονογραφίας (ὦ θαῦμα;) καὶ πρὸ σαρκώσεως τοῦ λόγου μὴ καταδεχομένοις, ἀλλ' ἢ αὐτοῖς τὴν ἀλήπτωτον καὶ ἀθέατον οὐσίαν ὀφθῆναι τοῖς πεθεαμένοις κατολογοῦσιν· ἢ εἰκόνας μὲν τούτου τῆς ἀληθείας καὶ τύπους καὶ σχήματα ἐμφανισθῆναι τοῖς ἑωρακόσι σωτηθεῖσιν, εἰκονογραφεῖν δὲ ἐνανθρωπήσαντα τὸν λόγον καὶ τὰ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοῦ πάθη οὐκ ἀνεχομένοις, ἀνάθεμα.

Τοῖς ἀκούσασι τοῦ κυρίου οὕτως· εἰ ἐπιστεύετε Μωσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ τὸ· προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· τοῦ Μωσέως λέγοντος συνιᾶσιν, εἶτα λέγουσι δέχεσθαι μὲν τὸν προφήτην, οὐκ εἰσάγουσι δὲ δι' εἰκονισμάτων τὴν τοῦ προφήτου χάριν, καὶ τὴν παγκόσμιον σωτηρίαν, ὡς ὠρέχθη, ὡς συνανεστράφη ἀνθρώποις, ὡς πέπονθε καὶ νόσους ἰάσεως μείζονας διεπράξατο, ὡς ἐσταυρώθη, ὡς ἐτάφη, ὡς ἀνέστη, ὡς πάντα ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθέ τε καὶ ἐποίησε· τοῖς περὶ τούτου τὰ παγκόσμια καὶ σωτήρια ἔργα ὡς εἰκόσιν ὁρᾶν μὴ ἀνεχομένοις, μηδὲ τιμᾶσιν αὐτὰ καὶ προσκυνοῦσιν, ἀνάθεμα.

Τοῖς ἐκβεβῶσι τῇ εἰκονομάχῳ αἱρέσει, μᾶλλον δὲ τῇ χριστομάχῳ ἀποστασίᾳ, καὶ μήτε διὰ τῆς

A Multos annos apprecamur Imperatoribus: Deus custodiat imperium eorum; Deus imperio eorum pacem concedat. Cælestis Imperator terrenos custodi. Michaelis orthodoxi Imperatoris nostri & Theodoræ matris ejus, æterna memoria. Basilii & Constantini, Leonis & Alexandri, Christophori & Romani, Constantini Romani, Nicephori & Joannis, Basilii, Constantini, Romani & Michaelis, qui terrenum imperium cum cælesti commutarunt, æterna memoria. Zoes piissimæ & beatissimæ Augustæ, æterna memoria.

Germani, Tarasii, Nicephori & Methodii B venerabilium Patriarcharum, æterna memoria.

Ignatii, Stephani & Antonii, Nicolai & Euthymii, Stephani, Tryphonis, Theophylacti, Polyeucti, Antonii, Nicolai & Sisinnii orthodoxorum Patriarcharum, æterna memoria.

Quemadmodum hæ benedictiones ab ipsis Patribus in nos filios, eorum pietatem æmulantes, descendunt; sic & maledictiones parricidas & dominicorum præceptorum contemptores apprehendunt. Quamobrem communi voce omnes, quotquot pietatis cœtum & plenitudinem constituimus, ita in illos maledictionem cui se subjecerunt, inferimus.

Iis qui verbo quidem Dei Verbi in carne œconomiam recipiunt, ipsam vero in Imaginibus conspicere reculant; atque ideo dum se eam recipere verbo simulant, revera salutem nostram abnegant, anathema.

Iis qui verbo incircumscriptum maligne admittunt, & ideo nolunt in Imagine repræsentari eum, qui perinde atque nos & carni & sanguini communicavit, Christum verum Deum nostrum, atque inde phantasiastæ comprobantur, anathema.

Iis qui propheticas quidem visiones, velint nolint, admittunt; visas autem ipsis D Prophetis Imagines (o res mira!) etiam ante incarnationem Verbi non recipiunt, sed ipsam incomprehensibilem & invisibilem substantiam ab illis conspectam effutiunt; aut hæc, Imagines quidem veritatis & figuras & formas videntibus apparuisse fatentur, sed Verbum hominem factum ejusque pro nobis susceptas passiones Imaginibus repræsentari nolunt, anathema.

Iis qui audiunt Dominum dicentem: *si crederetis Mosi, mihi utique crederetis* &c. & *Prophetam vobis excitabit Dominus Deus noster ex fratribus vestris, sicut me*; Moysemque loquentem intelligunt, deinde dicunt E se Prophetam quidem recipere, sed Prophetæ gratiam per Imagines non inducunt ac totius mundi salutem, ut visa est, ut conversata cum hominibus, ut affectiones & morbos omni medela superiores curavit, ut crucifixa & sepulta est ac resurrexit, ut omnia pro nobis passa & operata est; iis, inquam, qui hæc ad totius mundi salutem patrata opera in Imaginibus videre non sustinent, neque illa honorant adorantque, anathema.

Iis qui manent in Iconomachorum hæresi, imo potius in Christomachorum apostasia,

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 1017.

neque per Mosaicam legem ad salutem suam adduci volunt, neque in apostolica doctrina pietatem versari consentiunt, neque patriarchalibus adhortationibus & institutionibus ab errore suo converti volunt, neque ob consensum omnium per orbem Dei Ecclesiarum pudore adficiuntur; sed se Judæorum ac Gentilium sorti penitus subjecerunt; (nam quæ illi sine ullo intermedio in prototypum blasphemant, hi per ipsius Imaginem in ipsum Imagine repræsentatum audere non erubescunt:) iis itaque qui sine ulla resipiscentia in hoc errore detinentur, & ad omnem divinam objurgationem & spiritualem doctrinam aures obturant, utpote jam putridis, qui se a communi Ecclesiæ corpore abciderint, anathema.

A Μωσαϊκῆς νομοθεσίας πρὸς τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἀνεχθῆναι βουλομένοις, μήτε ταῖς ἀποστολικαῖς διδασκαλίαις ἐπανατρέφεσθαι τὴν εὐσέβειαν προαιρουμένοις, μήτε ταῖς πατριαρχικαῖς παραινέσεσι καὶ εἰσηγήσεσι τῆς πλάνης αὐτὸν ἐπιστρέφειν βουλομένοις, μήτε τῇ συμφωνίᾳ τῆς οἰκουμενίου ἐκκλησιῶν τὰ θεῖα δυσωπουμένοις· ἀλλ' ἑφάπαξ ἑαυτὸς τῇ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων μοίρᾳ καθυποβαλλομένοις· (ἃ γὰρ ἐκεῖνοι εἰς τὸ πρωτότυπον βλασφημοῦσι, καὶ οὗτοι διὰ τῆς αὐτοῦ εἰκόνος· εἰς ἐκεῖνον τὸν εἰκονιζόμενον τολμῶν οὐκ ἐρυθριῶσι·) πῶς ἂν ἀπειπρόφως τῇ πλάνῃ ταύτῃ καθεχομένους, καὶ πρὸς παντὸς θεῖον καὶ πνευματικὴν διδασκαλίαν τὰ ὦτα βεβυσμένους, ὡς ἤδη λοιπὸν σιωπᾶσι, καὶ τῷ κοινῷ σώματι· τῆς ἐκκλησίας ἀποτμῆσαν ἑαυτούς, ἀνάθεμα.

ANNO CHRISTI 1017.

Anastasio Constantinopolitano & Niceta, qui sub Isauris initium hæresibus dederunt, ut exsecrandis & perniciei ducibus, anathema. Paulo qui in Saulum conversus est, & Theodoro cognomine Gastæ, Stephanoque Molitæ, insuperque Stephano Crithino, & Leoni Lalondio, ac præterea si quis supradictis impietate similis, in quocumque Cleri Catalogo aut dignitate aut officio reperiatur, iis omnibus in impietate manentibus, anathema. Theodoro, Antonio & Joanni, qui sibi mutuo mala communicarunt, & impietatem alter ab altero successione quadam acceperunt, anathema.

Ἀνατασίῳ Κωνστ. καὶ Νικήτᾳ, τοῖς ἐπὶ τῆς Ἰσαύρων κατόρξεσι τῆς αἱρέσεων, οἷς ἀπάρχοις καὶ ὁδηγοῖς ἀπωλείας, ἀνάθεμα. Παύλῳ τῷ εἰς Σαῦλον ἀποστρέψαντι, καὶ Θεοδώρῳ τῷ ἐπικαλουμένῳ Γάστῃ, καὶ Στεφάνῳ τῷ Μολίτῃ, ἔτι δὲ Στεφάνῳ τῷ Κριθίνῳ, καὶ Λεοντίῳ τῷ Λάνδωνι· καὶ πρὸς τούτοις εἴ τις τοῖς εἰρημένοις ὁμοιοτρόπως τὴν δυσσέβειαν, ἐν οἱῳδήν ἂν εἴη καταλόγῳ κλήρου ἢ ἀξιώματός τινος, ἢ ἐπιτηδεύματος ἐξεταζόμενος· τούτοις ἅπασιν ἐναπομένουσιν αὐτῶν τῇ δυσσεβείᾳ, ἀνάθεμα. Θεοδότῳ, Ἀντωνίῳ καὶ Ἰωάννῃ, τοῖς ἀλληλοπαραδόσεως τῶν κακῶν, καὶ ἐπιτηδεύσεως δυσσεβείας, ἀνάθεμα.

Gerontio qui ex Lampe quidem venit, in Creta autem exsecrandæ hæresis suæ virus evomuit, & captum semetipsum revocavit ad eversionem (heu!) salutaris œconomiæ Christi, cum perversis ejus dogmatibus & scriptis & assectis ejus, anathema, Omnibus hæreticis anathema.

Γεροντίῳ τῷ ἐκ Λάμπης μὲν ὁρμωμένῳ, ἐν δὲ τῇ Κρήτῃ τὸν ἰὸν τῆς αὐτοῦ μυσαρᾶς αἱρέσεως ἐξεμέσαντι, καὶ εἰλημμένον ἑαυτὸν ἀνακαλέσαντι ἐπ' ἀναίρεσιν (φεῦ) τῆς σωτηρίου οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ, σὺν τοῖς διεστραμμένοις αὐτοῦ δόγμασι καὶ συγγράμμασι καὶ τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ, ἀνάθεμα. Πᾶσι τοῖς αἱρετικοῖς, ἀνάθεμα.

Multos annos Imperatoribus apprecamur. Chrillophori, Theodori, Agapii, Joannis, Nicolai, Heliæ, Theodori & Basilii, venerabilium Patriarcharum Antiochenorum, æterna memoria. Sancta Trinitas ipsos glorificavit.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων. Χριστοφόρου, Θεοδώρου, Ἀγαπίου, καὶ Ἰωάννου, Νικολάου, Ἡλιοῦ, Θεοδώρου καὶ βασιλείου τῶν ἀοιδίμων πατριαρχῶν Ἀντιοχείας, αἰωνία ἡ μνήμη. ἡ ἁγία τριὰς αὐτοὺς ἐδόξασε.

Horum pro pietate usque ad mortem præliis, certaminibus & doctrina nos institui ac roborari Deo supplicantes, ac eorum divinæ conversationis usque ad finem imitatores exhiberi rogantes, optata assequi mereamur miserat one & gratia magni & primi sacerdotum principis Christi veri Dei nostri, intercessionibus gloriosissimæ Dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, divinorum Angelorum, & omnium Sanctorum. Amen.

Τύπων τῶν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας μέχρι θανάτου ἄθλοις τε καὶ ἀγωνίσμασι, καὶ διδασκαλίαις παιδαγωγεῖσθαί τε καὶ κραταιοῦσθαι θεὸν ἐκλιπαροῦντες, καὶ μιμητὰς τῆς ἐνθέου αὐτῶν πολιτείας μέχρι τέλους ἀναδεικνύσθαι ἐκδυσωποῦντες, ἀξιωθείημεν τῆς ἐξαιτουμένων εὐκτηρμοῖς καὶ χάριτι τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου ἀρχιερέως Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. πρεσβείαις τῆς ὑπερενδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῶν θεοειδῶν ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. ἀμήν.

CON-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 787.

CONCILIUM WORMATIENSE V.

IN QUO TASSILONIS BAJOARIORUM DUCIS

Perſtricta eſt verſutia, decretaque ad illum de præſtanda fide legatio, anno DCCLXXXVII.

Ex P. Sirmondo.

DE hac ſynodo Rhegino, poſt narrationem eorum quæ Carolus Romæ cum Hadriano papa & cum Taſſilonis legatis egerat, paucis ſcribit in hac verba: Rex, *inquit*, oratione ad limina apoſtolorum completa, & benedictione percepta, in Franciam curſum dirigit, & Vvormatiam, ubi erat conjunx ejus Faſtrada, pervenit: ubi ſynodum congregavit, & manifeſtavit ſacerdotibus & optimatibus regni cauſſas itineris, & qualiter verſutia Taſſilonis coram A ſummo pontifice eſſet deprehenſa. Miſit itaque, cum conſultu fidelium, ad eumdem Taſſilonem, monens ut apoſtolicis adhortationibus obtemperaret. Qui cum nollet obedire, rex in partibus Bajoariæ exercitum movit, *& cetera, quibus Taſſilonem Caroli armis undique circumſeptum, ad deditionem compulſum, ſacramenta denuo renovaſſe narrat, obſideſque electos* XII. *Carolo dediſſe, ac tertiumdecimum filium ſuum Theodonem.*

ANNO CHRISTI 788.

CONCILIUM IN VILLA INGILENHEIM,

ANNO CHRIST 788.

IN QUO TASSILO DUX PERFIDIÆ DAMNATUS,

Vita conceſſa, monaſterium cum Theudone filio ingreſſus eſt anno Chriſti DCCLXXXVIII.

Ex eodem P. Sirmondo.

SYnodi hujus, judiciique in ea peracti ſeriem explicat Aleinarus in vita Caroli, & Rhegino abbas anno DCCLXXXVIII. *Narrant autem accuſatum a Bajoariis Taſſilonem, quod fidem promiſſam violaſſet, ſuadente uxore Luitbera, confeſſumque quod Avaros contra regem ſolicitaſſet, dixiſſetque ſe, ſi decem filios haberet, omnibus orbari malle, quam quæ juraverat obſervare; cum capitalem in eum ſententiam omnes acclamarent, commiſeratum Carolum, quia conſanguineus ejus erat, obtinuiſſe ut non moreretur. Taſſilonem vero interrogatum quid agere vellet, cum Theodone filio impetraſſe, ſibi ut in monaſterium intrare, atque ibi pœnitentiam agere liceret. Paucos deinde Bajoarios, qui illi adhæſerant, exilio multatos eſſe.* B

CONCILIUM NARBONENSE

HABITUM ANNO, UT VOLUNT, DCCLXXXVIII.

In quo inter cetera actum eſt de finibus parochiæ, id eſt, epiſcopatus Narbonenſis, præſente Deſiderio ſedis apoſtolicæ legato.

Ex archivo archiepiſcopi Narbonenſis, ediderunt Guillelmus Catellus in commentariis hiſtoria Landgothica & Stephanus Baluzius in additionibus ad cap. 25. libri VI. de concordia ſacerdotii & imperii pag. 163. *tom. II.*

ANNO Incarnationis dominicæ DCCLXXXVIII. indictione XII. glorioſiſſimo quoque domino imperatore [1] Karolo regnante ann. XXIII. v. Kalend. Jul. dum pro multis & variis eccleſiaſticis negotiis, præſertim pro Felicis Urgellitanæ ſedis epiſcopi peſtifero dogmate, monente per ſuæ auctoritatis literas domno apoſtolico Adriano, ac domino imperatore per miſſum ſuum nomine Deſiderium, conveniſſemus urbem Narbonam intra Baſilicam ſancti Juſti & Paſtoris, Ego ſcilicet Danihel, licet indignus atque peccator, gratia tamen Dei ſanctæ metropolitanæ præmiſſæ urbis epiſcopus, necnon & Eliſantus Arelatenſis epiſcopus, cum plurimorum collegio venerabilium epiſcoporum, una cum auctoritate domni apoſtolici, miſſoque prædicto domni imperatoris Karoli: inter cetera quæ veraci ſermone finem acceperunt, orta eſt querela coram nobis omnibus de parochia Narbonenſi. Unde præcipiente domino imperatore, ſubtili examinatione & ſpeciali, ob prolixas altercationes, examinari juſſerat. De qua Danihel epiſcopus per teſtes idoneos, Juſtum ſcilicet Agathenſem, & Vviteringum Nemauſenſem epiſcopum, atque Amicum Magalonenſem comitem, ceteroſque quamplures, diſcutiendo elucidans, totum Redenſem pagum ſuper Vvinedurium [*] Heltnenſem epiſcopum juſtiſſime C

evin-

[*] *Ap. Catellum*, Hoſticuſem.

[1] Karolus non fuit Imperator ante annum 800. ex aliis monumentis. Anno 788. tantum Indictio XI. fuiſſe ponitur, & regni Karoli annus 19. *Hardouinus.*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 793.

evindicavit; & marginem parochiæ Narbonensis ex alia parte usque ad flumen qui vocatur Orbus, quamdiu vocabulum suum idem comitatus retinet, superius & inferius perduxit, plenissime ratione Vvilegarii episcopi Biterrensis cum prædictis testibus superata. Præterea idem Danihel archiepiscopus de Ausonensi parochia rationem adhibens, offendit quod nullo modo episcopum ponere illuc potuisset ob paganorum infestationem, & quemadmodum auxiliante Deo per antecessoris sui industriam quondam ibidem hæresis extincta fuerit; & quia ejusdem pagi plebs, sicut quidam ipsorum in præsentia retulerunt, nulli parochiæ adhærere vellet nisi Narbonensi, ob principalitatem tantæ sedis præcipuæ. Cujus archiepiscopi rationem salubrem esse comprobantes, pro prædictis commoditatibus, & ne confinio Hispaniæ occasionem trisitiæ ingereremus, unanimiter justo perpendimus examine ut nulli sedi deinceps sociata habeatur nisi Narbonensi; servata verumtamen auctoritate, si per se episcopum habere nequiverit. Rogamus igitur cunctos subsequentes nos, & hoc nostræ auctoritatis decreto confirmamus, sancimus, stabilimus, tam de Redensi pago, quam etiam de Ausonensi, sive confinio Narbonensi & Biterrensi, quod est * Orbus, ut sicut coram nobis discussum & comprobatum est, ita inconvulsum & incontaminatum nullius contradictione valente in perpetuum permaneat. Si quis vero nostram communem contemnens diffinitionem, per aliquam insidiam aut subreptionem hoc nostræ firmitatis decretum infregerit, aut aliqua machinatione violaverit; si ordini ecclesiastico est adunatus, canonica sententia irrecuperabiliter feriatur, sicut temerator tanti concilii ac decreti. Quod si laica potestas in hoc se per atrocitatis violentiam miscuerit, nisi a temeraria præsumptione se citissime subtraxerit satisfaciendo quod deliquit, digna ultione totius anathematis sit undique & ubique multatus, Domini nostri Jesu Christi & nostra auctoritate vigente. Ut autem hoc nostræ firmitatis decretum certiorem roborationis obtineat vigorem, manus nostræ subscriptione illud roborare studuimus.

* sive Orobis fluvius.

In Christi nomine Danihel Dei miseratione sedis Narbonensis metropolitanæ ecclesiæ episcopus hujus decreti institutione subscripsi.

Ego Elefantus primæ sedis Arelatensis episcopus confirmavi.

Desideratus Diensis episcopus subscripsi.

Ego Salicus Arausiensis episcopus.

Ego Arricho Tolosanæ sedis episcopus confirmavi.

In Dei nomine Donadeus Vvappencensis episcopus.

Ego Francolinus Conseranensis episcopus subscripsi.

Ego Lupus Cavalionensis episcopus subscripsi.

Ego Arimundus Uceticensis episcopus subscripsi.

Ego Hiscipio Carcassensis episcopus subscripsi.

In Christi nomine Magincus [a] Adtensis episcopus subscripsi.

Vviteringus Nemausensis episcopus confirmavi.

Felix episcopus Urgellitanæ sedis subscripsi.

Ego Bonitus Valentinæ sedis episcopus subscripsi.

Ego Justus Agatensis episcopus subscripsi.

Ego Adaulfus Jerundensis episcopus subscripsi.

ANNO CHRISTI 788.

In Christi nomine Vvenedurius Heltnensis episcopus subscripsi.

Ego * Se..... Barcinonensis episcopus subscripsi. * Servus Dei.

Ego Autbertus Antipolitanæ sedis episcopus subscripsi.

Ego Joannes Cimelanensis episcopus subscripsi.

Ego.....Forojulensis episcopus subscripsi.

Ego Joannes [a] Madolonensis episcopus subscripsi.

Ego Asinarius Vicujulienſis episcopus.

Abraham * Commenensæ sedis episcopus subscripsi. * Centumcellæ.

Ego Amatus Carpentoratinensis episcopus subscripsi.

Ego Raganbaldus diaconus, Dunensis vocatus episcopus subscripsi.

Ego Ansebrandus diaconus ad vicem Landeberti Eglinensium episcopi subscripsi.

Ego Riccimirus indignus presbyter ad vicem Vvilegarii sedis Biterrensis episcopi subscripsi.

Ego Arricho cancellarius, ac si indignus presbyter, hoc decretum scripsi die & anno quo supra.

Observatio P. Antonii Pagi

Ad an. Christi 788. n. 11.

Concilium Narbonense de falsitate suspectum.

Baronius ad librum VI. de Concordia cap. XXV. refert Concilium Narbonense, cujus hoc initium est: *Anno Incarn. Dominicæ DCCLXXXVIII. Indict. XII. Christianissimo quoque Domino Imperatore Carolo regnante anno XXIII. V. Kal. Jul. dum per multas & varias Ecclesiasticis negotiis, præsertim pro Felicis Urgellitanæ Sedis Episcopi pessimo dogmate, monente per suæ auctoritatis litteras Domno Apostolico Hadriano, ac Domino Imperatore per Missum suum nomine Desiderium contendissemus Urbem Narbonam*, &c. Verum Concilium illud de falsitate manifeste suspectum, non solum quia notæ illæ temporariæ inter se pugnant, ut examinanti liquet; sed etiam quia Felix huic Concilio subscribit, & tamen hæresim suam non exarat, de qua etiam in eodem Concilio nihil legitur præter citata verba. Præterea ante Concilium Ratisponense anno DCCXCII. habitum Felix *quanta potuit pertinacia pravitatem intentionis suæ defendere curavit*, inquit Eginhardus in Annal. & inter Antiquos omnes convenit eum ante Concilium Ratisponense hæresim suam non depositisse; quod confirmat Jonas Episcop. Aurelianensis in libro contra Claudium Taurinensem Episcopum, qui ait: *Felix cum multis apud Septimaniam eundem lavacrum pestiferum propinavit, cum tamen Gallia Germaniaque, quantum ex illo fuit, propinare voluit. Sed..... nullum apud Gallias Germaniasque ejus error locum invenire quivit..... Ejusdem namque Pelagiæ* (nempe Catoli) *jussu in unum venit* (nempe Episcopi) *adhibita etiam Sancta Romana Ecclesia auctoritate eundem Felicem damnaverunt*, nempe in Concilio Ratisponensi. Tertio, nomen *Imperatoris* quod ante annum DCCC. Carolo attributum non fuit, ter in eo Concilio iteratur, quod Librarius adscribi non potest, aut aliquo Monumento publico ante Imperium Carolo collatum exarato confirmatur. Coletus anno DCCXCI. num. XI. & seq. illud genuinum censet, & notas tantum temporarias ac nomen Imperatoris assumenta esse ex eo deducit, quod anni Incarnationis hoc sæculo in Actis publicis non apponerentur, hinc que Concilium illud in eum Christi annum rejecit. Verum licet Francorum Reges in suis Diplomatis Æra Incarnationis hoc sæculo non uterentur, eam tamen Episcopos in Conciliis aliquando adhibuisse certis exemplis constat. Quia tamen Balusius in vetustissimis membranis exercitatissimus asserit se illud descripsisse ex MS. quod aut ætati Caroli suppar est, aut non multo remotum, tria Decreta quæ in eo habentur videntur legitima, sed subscriptio duorum Archiepiscoporum, & Episcoporum XXV. notæ temporariæ, ac Felicis Urgellitani Episcopi mentio defendi non possunt; ea enim

[a] Pro, *Agatensi*. Hard. [a] Hoc est, *Magalonensi*, Hard.

ANNO CHRISTI 788.

enim omnia poſſet addita, ut majus robur Decretis conciliaretur. Primum Decretum Comitatum Redenſem & pagum Redenſem adjudicat Daniel Archiepiſcopo Narbonenſi adverſus Epiſcopum Helenenſem. Secundum ſtatuit, ut Orbus fluvius Diœceſes Narbonenſem & Biterrenſem diſterminet, quia lis erat inter utrumque Antiſtitem de limitibus Diœceſeon. Tertio, controverſia erat de finibus Diœceſeos Narbonenſis ultra Pyrenæum montem ſeu de Auſonenſi Parochia, quam Daniel Narbonenſi Diœceſi accenſebat; re diſcuſſa definitum a Synodo, ut Auſonenſis pagus, donec peculiarem Epiſcopum habere poſſet, ad Narbonenſem Diœceſim pertineret. Caterum Conſeranenſem, Convenenſem & Barcinonenſem Epiſcopos huic Concilio adfuiſſe, uti in ſubſcriptionibus legitur, nullus mihi facile perſuaſerit. Ut enim notat Marca lib. 3. Marcæ Hiſp. cap. 16. num. 13. ante annum DCCCI. quo *Barcino* erepta eſt omnino a ditione Maurorum, quamvis Barcinonenſes Regium Majeſtatem Francorum Regum comites colerent, ſuæ tamen auctoritatis erant æſtimantiſſimi, nec quicquam Regio nomine geri lubenter perferebant, & parte alia ex Auctore Vitæ Ludovici Pii patet Vaſcones hoc tempore adverſus Ludovicum Aquitaniæ Regem rebellaſſe, & nonniſi anno DCCXC. vel inſequenti ad obſequium rediiſſe.

ANNO CHRISTI 788.

CONCILIUM FINCHENHALLENSE I.

IN EPISCOPATU DUNELMENSI ANNO DCCLXXXVIII.

Sub Eambaldo Eboracenſi IV. Non. Septembris congregatum.

Ex Alfordo in Annal. ad ann. 788.

ANno Domini ſeptingenteſimo octogeſimo octavo, mentio eſt Synodi Finchenhallenſis, de qua ita loquitur Hovedenus: *Synodus*, inquit, *congregata eſt in Pyncambale* * *4. Septembris, in quo tempore Albert Abbas Ripenſis deceſſit; & ei Sigret ſucceſſit anno* 788. Ceterum locus ille paulo aliter in Huntidonio legitur ſic: *Convenit Concilium in Veincenale apud Northumbre*. Villa eſt in Epiſcopatu Dunelmenſi, qui olim rectius *Finchale*; hodie *Fincheley* dicitur: de quo Hovedenus eo anno, quo de martyrio S. Thomæ Cantuarienſis agit: *Eodem die*, inquit, *paſſio B. Thomæ revelata eſt Godrico Anachoritæ per Spiritum ſanctum apud Finhale, qui locus diſtat a Cantuaria pluſquam* 150. *milliaria*. Quoniam vero de Actis hujus Synodi, ut & ſequentis, quæ apud Acleam habita dicitur, nulla prorſus apud Auctores mentio eſt, arbitror acta ſuperioris anni, & Synodi Calchutenſis tunc in Northumbria habitæ, hoc anno variis in locis coram Clero, populoque lecta; admiſſa demum eſſe, & publici juris facta; nec aliud intelligi per dictas Synodos. Quod enim Spelmannus putet, conventum fuiſſe ad Danorum rapinas cohibendas, qui anno ſuperiore Britanniam invaſerant, nihil tamen ab Epiſcopis & Clericis in Synodo ſtatutum eſſe circa Danorum irruptionem vel inde probari poteſt, quod iidem Epiſcopi, clericique conſenſerint in Canonem X. Calchutenſis ſuperioris Concilii, qui ita cavet: *Vidimus etiam Epiſcopos in Conciliis ſuis ſecularia judicare, prohibuimuſque eos voce Apoſtolica: Nemo, militans Deo, implicet ſe negotiis ſecularibus, ut ei militet, cui ſe probavit.*

* Vrigor addit, 9. Non. Septemb.

SYNODUS BRITANNICA APUD ACLEAM.

Ex tom. 1. Concil. Britan.

IN *ſplendido veteri manuſcripto codice bibliothecæ publicæ Cantabrigenſis, cui titulus eſt*: De tempore regum Britannorum, *ſic deprehenditur*. Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXVIII. Elfuvaldus rex Nordanhymbrorum, poſtquam 10. annis regnavit, conjuratione facta ab ejus patricio Siga nomine, miſerabili morte XI. Kalendas Octobris occiſus eſt, juxta Murum, &c. Quo etiam anno III. Kalendas Octobris ſynodus fuit in loco qui dicitur * *Acclech. Nulla de actis mentio.*

Lib. 1. c. 27.

* al. Aclech.

ANNO CHRISTI 789.

CAROLI MAGNI REGIS CAPITULARE AQUISGRANENSE, SIVE EDICTUM LEGATIONIS,

Quod in Aquiſgrani Palatio datum eſt die X. Kalendas Apriles, anno Chriſti DCCLXXXIX. indictione XII. anno Hadriani papæ XVIII. Caroli ejuſdem regis XXI.

Extat in Capitular. Baluz. tom. 1. pag. 209. edit. Pariſ.

ANNO CHRISTI 790.

CONCILIUM WORMATIENSE VI.

Ex P. Simeone.

ANnum Chriſti DCCXC. Vvormatiæ tranſegiſſe, atque a bellis ceſſaſſe Carolum Magnum plerique omnes tradunt. Convenisse autem Francorum in ea civitate illo anno habiti mentio eſt in chronico ſancti Arnulfi. Anno, *inquit*, DCCXC. rex Carolus conventum Francorum habuit in Vvormatia.

ANNO CHRISTI 790.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 790.

matia civitate, disposuitque ea quæ utilia videbantur esse in regno suo. In illo vero anno in nullam partem duxit exercitum.

Neque abs re fuerit subjungere paucis quæ ad annum sequentem DCCXCI. *habentur in eodem chronico:* Rex Carolus in partibus Bajoariorum perrexit, & ad Regenesburc venit, ubi etiam exercitum suum venire jussit, ibique cum consilio optimatum regni disposuit ire in regnum Avarorum, propter intolerabilem malitiam quam in Galliarum populos & in ecclesiam Dei fecerant. Venit ergo cum exercitu usque ad Anasen fluvium; ubi triduanum jejunium cum letaniis fecerunt; postulantes a Deo salutem exercitus, & vindictam inimicorum. Rex itaque &c. *Describit victoriam Caroli, & fugam Avarorum.*

ANNO CHRISTI 790.

Porro illo anno DCCXCI. litera dominicalis fuit B. ac proinde Nona mensis Septembris in diem Lunæ incidernnt; quod quadrat cum epistola Caroli Magni ad Fastradam conjugem quæ superiore tomo pag.... edita est post Hadriani epistolam XIV. victoriam tamen de Avaris per exercitum Francorum qui ex Italia venerat, alii conjicere videntur in an. 788.

JOANNIS DOMINICI MANSI

IN NOVAM CONCILII FOROJULIENSIS EDITIONEM

PRÆFATIO.

Novum rei Conciliaris peritis accidet, cum viderint Paulini Aquilejensis Epistolam ad Carolum Magnum actis Concilii Forojulienfis præfixam, quam norant in præcedentibus editionibus Altinensis cujusdam Concilii anno 802., *ut hucusque in editis comparuisse; immo & esse loco actorum, quæ, ut ipsi putant, tota perierunt. Nolo tamen innovationis temeritas me accusent, antequam rationes pro me dicendas ex me auscultaverint. Principio quidem ad Altinense aliquod Concilium anni* 802. *pertinere nequaquam posse arbitror, ut ex ipsa Epistolæ inscriptione perspicuum fit. Præscribitur enim in omnibus mss. Codicibus* semper in Christo inclito triumphatori, domino Carolo Divina coronante clementia Regi &c. *Anno enim* 802. *Carolus Magnus Imperatoris titulum jam assumpserat, quem deinceps ipse sibi semper præfetulit, & in omnibus publicis scriptis nunquam non obtinuit. Non potuit ergo Epistola ista anno* 802. *scribi, sed retrahenda omnino est post annum* 800., *quo tempore* Rex *tantummodo, non* Imperator *salutabatur.*

Insuper Concilium hoc, de quo in Epistola, celebre fuisse oportet, cum permulta sanciverit, ut ex eadem Epistola intelligimus ad ecclesiasticam disciplinam reformandam utilissima, & ab universa Aquilejensi Provincia in frequentissimo Episcoporum Concilio stabilita. Quis vero credat celebre adeo Concilium ne nomine quidem innotuisse historicis ejus ætatis, ut de illo altissimum silentium servaverint?

Dicet fortasse aliquis præ Antiquorum silentio Epistolam ipsam prævalere, in qua non obscure habitum Altini Concilium istud asseritur. Id utique ego facilis admitterem, si lectio vulgata, certa esset, & asserta. Verum Codex Vaticanus vetustissimus, sæculi ut olim judicabam XI. signatus 3827. *pro Altini habet* alti, *sic enim legit:* In hac, cui Deo auctore, licet indignus indignoque famulatu deservio, Sede Concilium habitum alti fuisse sub nomine Regis tranquillissimis vestræ Serenatis Aulibus operæ pretium duximus intimare. *Hac lectione Altinense nomen evanescit, liberumque omnibus permittitur, ut cuicumque maluerint Concilio Epistolam istam assignent.*

Nec est cur vitium in hac ipsa lectione suspicemur, ac præferamus antiquam; tanta est enim Codicis, unde vetus edicta est corruptio, ut suspicio in eas potius, quam in Vaticanum illum cadat. Insuper in hac Epistola Paulinus habuisse se hoc Concilium in suis sedibus *testatur, quod minus proprie de Altino dixisset, urbe quæ Episcopum suum jam inde ante multos annos obtinebat, licet Metropolitæ Aquilejensis suffraganea. Demum Vaticana lectio stilo Paulini melius congruit, cum Regem nonnisi cum adjecto honoris epitheto commemorare solebat.*

At enim fieri nequaquam potest Synodicam hanc prodisse ante annum 802. *cum in ea mentio, subobscura quidem, fiat necis Joanni Patriarchæ Gradensi eodem anno illatæ. Ex quo argumentum istud conficiunt, Concilium illud, cujus Synodicam Epistola ista refert, ante annum* 802. *celebrari nequaquam potuit; haberi vero debuit sub Paulino Aquilejensi, cujus nomen Epistolæ præfixum legitur. Cum igitur post hunc annum nullum aliud Paulini Concilium occurrat, nisi Altinense in Epistola hac commemoratum juxta vulgatam lectionem; Vulgata ergo hæc lectio retinenda est, & rejicienda Vaticana. Recte, ac belle hæc ita se haberent, si quidem concederemus in Epistola necem Joannis Patriarchæ commemorari; at profecto necem quidem illatam Sacerdotibus hic legimus; at Joannes, sive Gradensis Patriarcha nomen non legitur. Animari quidem potuit a Paulino Carolus Magnus, ut expeteret ultionem necis, seu infestationis in Sacerdotes inductæ, quia forte tunc Sacerdotes, seu Episcopi alii fœde habiti sunt, de quibus vexationibus ad nos seros nepotes memoria non pervenit. Quamquam & per hæc tempora neci traditos Sacerdotes commemorat Carolus ad Pippinum; Capitular. lib. 5. c.* 210. *Utcumque res habeat sese, hujus Epistolæ verba ad necem Joannis Patriarchæ spectare nequaquam possunt, cum Patriarcha anno* 802. *interfectus sit; Epistola vero ad Carolum adhuc Regem, & nondum Imperatorem dirigatur, adeoque annum* 800. *præcedat.*

Cl. P. Bernardus de Rubeis in suis monumentis Ecclesiæ Aquilejensis cum argumenti hujus sentiens, eludere illud nisus est, contendens verbis hisce Epistolæ designari vexationem, quam Leo III. Papa Romæ pertulit. Verum ne hanc pariter opinionem admittamus, prohibent verba ejusdem Epistolæ, quibus illata nex Sacerdotibus exprimitur: De Sacerdotibus plagis impositis, semisque vivis relictis vel certe per ejus Satellites interemptis &c. *Constat equidem fœde habitum fuisse Leonem, sed ea occasione interfectos fuisse sive ipsum Pontificem, sive alios Episcopos nullibi legimus.*

Amoto

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 790.

Amoto igitur nomine Altinensis Concilii, subducta e medio nece Patriarchæ Gradensis quid restat, nisi ut Epistolam hanc Synodicam esse statuerimus Concilii Forojulienſis, cui in manuscriptis, Sirmondo visis, & in Vaticano etiam codice præfigitur. Congruit etiam huic meæ opinioni Synopsis Canonum in eadem Epistola exhibita, quæ cum Canonibus Concilii Forojulienſis quadrat.

Porro hanc Epistolam, quæ a Baluzio ex vitiato luxatoque codice integra vulgata est, hic sane ex Vaticano Codice apparet.

ANNO CHRISTI 790.

[a] CONCILIUM [b] FOROJULIENSE

ANNO CHRISTI 790.

ANNO CHRISTI 791.

[c] A PAULINO AQUILEJENSI

[d] In cauſſa ſacroſanctæ Trinitatis, & incarnationis Verbi divini congregatum, ſub Hadriano papa I. * anno Domini DCCXCI. & Caroli Magni XXIII.

EPISTOLA SYNODALIS

Paulini Aquilejenſis Epiſcopi ad Carolum Magnum Regem.

PAULINI EPISCOPI AD CAROLUM REGEM.

Catholico ſemperque in Chriſto inclito triumphatori Domno Carolo, Divina coruscante clementia Regi, Paulinus minimus omnium ſervorum ſervus. Concordi, pariliquè devotione cum fratribus, & cum conſacerdotibus noſtris roſeo in Chriſti Jeſu cruore æternas multipliciter ſupplici concinnamus Stybſona voce ſalutes.

ET ſacris paternorum Canonum valenter incitantibus documentis, & veſtris, ut verum reſonat, mellitis ſalubribus irrorantibus ſyllabis in hac, cui Deo auctore, licet indignus, indignoque famulatu deſervio, ſe de Concilium habitum alti fuiſſe ſub nomine Regis tranquilliſſimis veſtræ ſerenitatis auribus operæ pretium duximus humillimis horum, quamvis inculcatorum, apicum ſuppliciter notulis intimare. Non enim juris fas eſt, nec poteſt quælibet docili digeſta calamo rationalis formulæ ſanctio perſpicue rata putari, niſi fuerit judiciali calculo exploratius examinata, argentique more a ſui rubiginis ſcoria ſeptimpliciter probabili expurgata combuſtione. Et tunc plurimorum judicio jure ſulcita poterit ſacris inſerta foliis veneranda videri. Alioquin non ſatis, ut reor, proprio tantumdem ſcribentis valebit arbitrio probabilis æſtimari. Cumque ex condicto in unum, canonicis conſtus ſyllabis, ſacerdotalis cœtus religioſa conveniſſet devotione, requiſitum protinus concorditer conſtat ſumma quantocius exorante ſubtilitatis capacitate, quemadmodum ejuſdem declarat reverendi Concilii ſolertiſſimus ordo, de quacumque activi negotii qualitate, de cauſſa ſiquidem orthodoxæ Fidei. De ſtatu quin etiam, ac famoſa Eccleſiaſtici culminis dignitate. De rerum quarumcumque indiſpendioſa jactura. De quibuſcumque neceſſariis ſuſurrantium quæſtionum petitionibus, de quibus juſte, rectèque conqueri poteſt, quarumque querulæ diſputationis exhibitio nodoſa litium allegatione contorta ſacerdotali nihilominus deſiderabat enodatim dirimatione reſolvi. Hæc noſtræ humillimæ parvitatis exiguitas, juxta tenuiſſimæ minus, ut decuit, incapabilem intelligentiæ noſtræ capacitatem, non ut juxta conſummatam perfectionem celebre dignumque fuerat, nec ut tanti exigebat cenſura regiminis, ſed in quantum annuens immeritis nobis altiſſima dignata eſt gratuito munere largire clementia, prout rei ratio præſtabilius expoſcebat, de ſingulis quibuſcumque tentavimus inevitabilium negotiorum querimoniis explicare. Quæ cuncta juxta moris noſtri non incognitæ gloriæ veſtræ voluntatis noſtræ conſuetudinem, quemadmodum in fronte præfati ſumus hujus Epiſtolæ, in veſtro nihilominus decrevimus reſervare judicio, quatenus ſubtili libraminis veſtri moderatius lance librata, ſi ſiniſtro plus juſto relaxante moderaminis perpendiculo nullius eſſe deprehendantur momenti, veſtræ auctoritatis cenſura penitus abolita ſopiantur; ſi vero alicujus fortaſſe utilitatis æquo pendente libraminis diſcorata, ſi dici liceat, poterunt approbari, veſtris ſulcita fortius adjumentis vivaciter convaleſcant. Quod ſi ſola putationis ventivagis palmitum fruticantibus foliis indigeat falce, ita dumtaxat, ut reſecatis vitiorum truncatim ſarmentis in camino veſtræ, ut ita dixerim, combuſtis ſapientiæ, in eo ut ad favillas ſollegenum redigantur, ac per hoc exploſa ad purum ſemiputata paupertatis noſtræ vineta, mellifluo gemmato ſuſpenſa in pampino, uvarum ubertim copiæ pinguedinis infuſa * rationa rora rubeſcat. Quocirco præcoquitur gentibus butriones folliculis in mentium quandoque torculari ingenti expreſſi pondere, aureis novum ſane flaveſcat doctrinæ falernum in pateris, quibus uſque ſalubriter epotatis, ad fundum mœrentia ſiquidem corda ſua virefacta ſaporis dulcedine lætitiæ protinus repleta gaudio ilareſcant; de illa videlicet vini potatione, de qua Pſalmiſta typice cecinit, dicens: *Panis*, inquit, *cor hominis confirmat*, *vinum lætificat*. Et rurſus: *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ*, *& torrente deliciarum potabis eos*. Ecce enim baſſigeri tranſmiſſo jamjamque Jordanis alveo, repromiſſionis terram Jeſum ducem ſequentes ingreſſi, fructifera confeſtim arbuſta legis ſtuduimus plantare, cogente præcepto. Quod figurata legitur nihilominus promulgatione digeſtum. In primo itaque, ſecundo, & tertio anno primordia fructuum eorum prohibiti contrectare, guſtare renuimus, ſed nec ſummo voto putavimus horum quidquam, guloſa deluſi fraude apice linguente linguæ, moxque præputia eorum diſcretionis recidio honeſtius perſpeximus cultro, obvolutaque tenuiſſimis verborum foliis, intacta judicavimus permanere, ne forte valde laſciva mollitie reſoluta, & elationis nimiæ perfluida teneritudine, & ne dum humilitatis ſucco perfuſa maturæ dulcedinis ſapore ſucciva, ad vomitum ſuperbiæ magis comedentis provocarent faucem, quam reſe-

* L. rationis

ANNO CHRISTI 791.

fectionis gratia suaviter dulcurata humili demulcerent edulio receptacula ventris. Nunc autem legaliter in hoc anno de fructibus eorum edendi concessa licentia Mosaico per omnia calamo cohibente non ab re æstimo si avidius vesci ex eis humili simplicique palato desidero. 1. Cor. 9. *Quis plantavit*, inquit Apostolus, *vineam, & de fructu ejus non comedit, & quis pascit gregem, vel premit ubera, & lacte dulcedine defraudatus jejunio deficiens stomacho inveſcat?* Sed hoc ipsum melius prorsus putavimus hæc omnia in uno coacervata fasce stili nostri ferculo serenis vestri vultibus deferenda, quatenus vestræ discretionis arbitrio acerrima poma, nec dum maturo fuco perlucida, ne carpantur manu sola, aut, ut ita dixerim, animadversionis virga aurigonis discutiantur syllabarum latentia de fructetis prætereuntium pedibus conculcanda. Ea vero, si tamen inveniri potuerint, quæ solis perfusa radio, aureis fugant decore in cortice, rationalique decerpta pollice discoloribus depictis palmulis vestro reponantur judicio redolentia in canistris, ad usus utique fruentium, & si non digna nobilium, pauperum forsitan necessario reservata. Scio enim puros vestros peritissimos viros, hujusce artis gnaros strenuosque cultores, quorum sudore, luculentoque verborum lepore, qui calamo linguæ, afluto perfuncti ingenio, in mentis tinto non intingere non sunt ignari, vestris per omnia magnisonis observanda præceptis, & errata corrigi, & triticea farra a vitiorum zizaniis discretius poterunt expurgari, quippe tunc illa aurea, regisque falce regalibus tenetur moderatius palmis. Habent proculdubio & ipsi proprias dentatis subtiliter nihilominus limis exacutas cinctoriis prorsus vectitant suspensas in strophiis; quamquam nec bellicis his contenti careant armis, induti nimirum loricis triformicis, & cristatis instructi galeis, pergunt ad bella doctissimi. Scio horum quemdam inter triginta nobiliores, & super triginta nominatissimum, & alium inter tres celeberrimos, & super tres principem, sed & alios tres primo fortissimos quorum vibrantibus hastis allophylorum, id est malignorum spirituum, sive hæreticorum sanguinolenta strage hinc inde relidi Ecclesiæ hostibus poterunt castra recidi. Hi namque fortissimi castrorum principes, id est & prudentissimi Dominicæ vineæ cultores, nolo me totis viribus insequantur; sed dissimulantes meritorum culpas indulgentiæ mihi venialiter porrigant manum. Non enim magni est præconii, nec judicabitur palmata tyronis de triumpho corona, si de inermi fuerit ruriculæ sanguine rubicunda. Porro si gigantes super me impetu cunantur irrumpere, obsecro, o venerabilis Princeps, exemplo mei causa pietatis ala non vos pigeat late, sparsimque diffusa extendere, ac per hoc opposito benignitatis scuto paratisque spiculis labiorum, ne patiaris me ab his violentis ultro calcibus inculcare, quod si quispiam horum Herculea clava robusto se jactans gestare subhumaro, & pedetentim veniens sive clanculo, sive in propatulo improbe capitis mei vibranti immerso ictu, illidere cerebrum connitatur, quatenus inflammata cavillatione cum suis asfeclis spumosis infuso salibo dentibus alacer hujus fracturæ conlisione procaciter cœperit increpare cachinnum, mittatur, quæso, protinus ad eum summa pernicitate præcurrens Bannaias filius Jojadæ secretarius Davidis auricula in virga, qui vi extorqueat clavam de manu ejus, sed non ad supremam fatalem suam perniciem, quocirco amissa roboris fiducia societur, quin imo membratim tribus vel triginta fortissimis viris caritatis vinculo, & humilitatis ansula religatur. Verumtamen, sicut supra exorabili stili voce prætulimus, Dei omnipotentis devicti amore, & sanctæ Matris vestræ Ecclesiæ profecto decoreque compulsi, quidquid vobis placuerit, vel displicuerit, aut si nihil omnino dignum duxeritis, sacris nobis vestris jubete syllabis significantius propalare. Nec hoc prætereundo, sed magis necessarium per omnia scire vestræ maluimus sinceritatis mansuetudinem, quoniam hujus statuta Concilii non quasi generalia, sed localia, vel etiam specialia cum provincialibus istius sedis, consentaneisque episcopis æquum, ratumque perspeximus delegare; si tamen vestra, vestrorumque fidelium fuerint auctoritate probabiliter roborata, vel si curvatim inclusa infra circulum resecantis falcis vestræ, nonnulla, vel etiam quamplurima inlæsa valuerit effugere, & ad nostræ quandoque humilitatis manus prospera, jucundaque celebrique, præcincta lætitiæ favore læta reverti meruerint, indulgentiæ vestræ prænotata stigmate venerando. Non quidem vetamus cui libuerint, sed nec coartamus, cui displicuerint, gratis tamen cunctis oblata in arbitrio respuendi, vel amplectendi relinquimus unicuique. Non enim fastidientis in guttur altro immergimus hujus sorbitiunculæ scyphos; sed nec avide inhiantis patula raptim de fauce subtrahimus cyathos plenos de rore lymj, exceptis his nimirum, quibus oris nostri officio opportune, & importune ex debito sunt flaventia pocula modis omnibus propinanda.

ANNO CHRISTI 791.

De Sacerdotibus autem plagis impositis, semisque vivis relictis, vel certe diabolico fervescente furore per ejus satellites interemptis, non meum, sed vestræ definitionis erit judicium; in vestræ itaque potestatis altitudine in quodam judiciali libello a sanctis olim Patribus salubriter prælibatum legisse me recolo reservatum. Ob quam igitur causam hæc fecerint, vestris, certius scio, omnino non latuisse, neque latere sacris memoriis. Neminem namque alium arbitrati sunt sanctam Ecclesiam de illatis injuriis tam potentissime, quam regali animadversione ulcisci, Vicariam ab eo vicissitudinis expetens curam; ut quemadmodum illa eum, & in præsenti sæculo, & inter bella spiritualibus non cessat coronare triumphis, & cælesti regno divinam imprecando clementiam participem fieri imprecatur, ita & ille principalem adeptus potentiam, & ab inimicis ejus valenter eam defendere, & de hostibus ejus ultrici invectionis sententia non desinat vindicare.

Non igitur dedignetur benignitatis vestræ excellentia sollicitudinis erga eam pro hoc negotio vigilanter gerere curam, rememorantes per omnia sacri fontis utero, de qua multo longius felicius estis renati, fideique lactis dulcedine enutriti, quam prius materna, bene quamvis, vulva generati, carnalibus estis uberibus ablactati. Egrediatur quapropter (si placet) una de hac re per universam Regni vestri late diffusam Monarchiam decretalis sententiæ ultio, quam nulla unquam possit inimica veritatis, & adversatrix justitiæ quolibet ur-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

urgente refragationis inſtinctu oblivio abolere. Vaide enim hujus ſceleris truculenta præſtigia ob incuriam diſciplinæ per cunctas mundi Eccleſias prævaluere partes. Unde veſtri eſt cenſura magiſterii reſecanda hæc noxialis morbi modis omnibus peſtis, & potentiſſima docilique funditus manu extirpanda; quatenus ſit ſancta Eccleſia, veſtris adjuta præſidiis, libera, & ab humano ſanguine impolluta, quæ Chriſti eſt pretioſo ſanguine purpurata; quocirca ejuſdem retenti feliciter gremio, & in hac vita incolumes, & glorioſi, & æterna beatitudine gaudebundi ſemper potiamini, & felices.

Ita Codex Vaticanus qui ſtatim abſque novo titulo incipit.

Ex editione Binii.

Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto in perpetuum ſuper omnes cælos, & ſuper omnem terram, rege regum, & Domino dominantium, cujus regnum regnum ſempiternum eſt, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. De cujus largiſſimæ benignitatis manu invictiſſimi principes dominus Carolus ac Pipinus, donativo pietatis ejus ſuſcepto regalia ſceptra, ipſo opitulante, proſperis gubernare rebus probantur.

Anno igitur feliciſſimo principatus eorum tertio & viceſimo, & (*) 15. canonicis ſiquidem evocatum ſyllabis fraternum quorumdam epiſcoporum contubernium Forojulium municipium metropolim (a) Aquilejenſem venerante concervatum convenit. Igitur reſidentibus cunctis ex more in ſedilibus præparatis, aſſiſtente vero circumquaque non modica fratrum conſentanea turba in eccleſia beatæ ſemperque virginis Dei genitricis Mariæ: immolato namque Deo primum in ara cordis ſacrificio laudis & orationis hoſtia in altari pectoris, caritatis igne concremata: poſt apoſtolicam & evangelicam lectionem, hymniſque ſpiritalibus ſalubriter prælibatis, necdum valvis publicis reſeratius pateſactis, perſiſtente nimirum pro foribus vulgi glomerata caterva, per ſecretioris januæ aditum, vocante archidiacono, intromiſſus eſt ad brevem, ſacerdotalis ſub ſilentio venerabilis cœtus. Paulinus Chriſti & Domini ſervus his verbis poſt paululum loquendi principium dedit.

Nulli prorſus dubium, domini, ſacerdotum, qui ſacras venerandorum canonum regulas vigilanti non omiſerit ingenio ſagacius explorare, bis in anno concilium per unamquamque provinciam fieri debere, in urbe ſcilicet, & metropoli (b) in quolibet opportuno loco, juxta metropolitani ejuſdem regionis arbitrium, & ut temporis commodius dictaverit ordo, propter neceſſariam videlicet eccleſiaſticæ dignitatis curam. Quinimo propter confluentia gerendarum rerum confuſaque negotia, quæ crebrius litis de radice ſpinoſis cauſſarum (c) emergere aculeis conſuevit, ac per hoc pullulantia dominici ruris triticeæ meſſis virentia lata adhuc, ut ita dixerim, infra ſtipulæ thecam ſpiritualium fructuum turgentibus ſpicis, necdum in flaventes culmos aureas erumpentes ariſtas, necdum ſterilium zizaniorum manipulis in uno faſce ignitis funibus colligatis ultricibus traditis in pabulum flammis, umbroſis nihilo minus ſuffugare falſitatum rhamniculis moliuntur.

Qua de re talia & hujuſcemodi peſtifero de virgulto fruteta gliſcentia, plurimorum nimirum venerabilium fratrum, qui agrum (d) curiæ cæleſtis patroni ſumma ſollicitudinis cura excolere ſunt deputati, radicitus neceſſarium fore proſpectum eſt, ut linguarum falcibus detruncata marceſcant, quatenus ſæpius cenſuræ magiſterio nequitiæ (e) reſciſſis ramuſculis, ipſa quandoque radicum materies, veneni infuſione vitiata, funditus evellatur. Sed quamobrem juxta quod definitum eſt in hac veneranda ſede, cui Deo auctore, non meis meritis, ſed gratuito me præeſſe munere recognoſco, per tot temporum curricula minime ſit reverendi concilii ſeſſio celebrata, veſtram ſcire non ambigo ſinceriſſimam caritatem. Nam propter improbos, qui ſolent irrumpere, mundanos tumultus, propterque imminentia præliorum bella, quæ circumquaque per gyrum finium noſtrorum frementi ferocitate ingruere non ceſſabant, intermiſſum interim hoc magnificum opus proculdubio poterit approbari. Verumtamen non penitus intermiſſum veridicis valebit aſſertionibus æſtimari. Nam quoties reverendis principalibus accerſiti imperiis, in generali celeberrimæ ſynodi venerabilium patrum conventione, humillimam parvitatis meæ præſentiam, quia ſæpius contigit adfuiſſe, veſtris eſt animis, ut opinor, non celatum, veſtriſque etiam obtutibus aliquoties latius patuiſſe in promptu, non dubito. Nunc autem divina opitulante clementia, attritis utique ferocium barbarorum ſuperbiæ typho erectis cervicibus, auxilio per omnia adminiculante de cælo, reddita jam quietiſſima pace terris, ſuperna prorſus largiente gratia, paululumque reſpirantibus regalibus juſſis, neceſſarium duximus ſummopere feſtinantes dilectiſſimam fraternitatem veſtram, juxta priſcorum canonum inviolabiles ſanctiones in uno collegio aggregari: quatenus inſolubili caritatis vinculo colligati, ſuppliciter eum exorantes, qui ſuis diguanter ſeſe fidelibus repromiſit in medio adſturum, ubi in unum duo vel tres in ejus fuerint nomine congregati. Sicque ſub ejus præſentia, licet indigni, ejus tamen famuli conſtituti, incipiamus jam jamque ipſo auctore & conſummatore noſtri certaminis, & perfectore operum noſtrorum, quia potius ſuorum magis dicam, quam noſtrorum operum perfectore, quia omnia ejus ſunt, & de illius cuncta gratis ſuſcipimus manu. Scriptum quippe eſt: *Omnia opera noſtra operatus es in nobis.* Diligenti profecto exigentes cura, ſi qua ſunt irrita & enormi ſtatione perſiſtentia, quæ ſacris oporteat valenter legibus coerceri, præterita corrigere, præſentia ſuffulciendo conſtituere, futura præcavendo vitare.

Sed quoniam ad hujus ſpiritualis ædificii fabricam (f) conſtituendam, fundamenta ſunt pri-

Datur nunc primum variantes ex MS Cod. Vatic. edid. a P. Manſi errata.

Hic Paulinus epiſcopus Aquilejenſis etiam interfuit ſynodo Francofordiensi.

Patres ad ſynodum quid? Nican. conc. can. 5. Dist. 18. Malcstat.

Isa. 26.

(*) Colinius in Annalibus ad an. 805. legit, *& quinto decimo*: & Chronologiam propterea perturbat. *Quindecim* literas canonicas oportet intelligi, miſſas ad totidem provincias Aquilejenſis epiſcopos. *Hard.*

(a) Aquilejenſis (b) vel in quolibet (c) emergi (d) juris

(e) nequitiæ (f) conſtruendam

Digitized by Google

primum fidei nihilo minus profundius jacienda, ſuper illud videlicet inflexibile fundamentum modis omnibus inferenda, de quo per Paulum dicitur: *Fundamentum enim aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus*. Cujus nimirum fundamenti conſtructio non debet inordinata manu jactata fulciri. Clamat profecto illa præconia voce in amoris cantico, in cujus thalami conſtructione hæc jaciuntur altius fundamenta, *Ordinata* (ait) *in me caritate*: Cuique longe ante prophetico repromittebatur oraculo: *Sternam* (inquiens) *per ordinem Lapides tuos, fundabo te in ſaphiro*. Per ſapphirum quippe, qui aeream fingit ſimulando pulchritudinem, fidei ſimillimum non inconvenienter demonſtrat myſterium.

ANNO CHRISTI 191. 1. Cor. 3. Cant. 2. Iſa. 54.

Primum ergo viſum eſt mihi, omnium minimo Domini ſervorum, in primi ordinis fronte ipſum textum ſymboli ſalubriter a ſanctis editum patribus, quaſi lineam in directum normulatim æquo moderamine, in fundamenti hujus ſpiritalis ædificii mole, intrinſecus ac foeinſecus tendere, ut coæquata juxta illius rectitudinis normulam tota noſtri operis fabrica, hinc inde catholicæ fidei libratim ſubmiſſa perpendiculo, rectius ad altiora excreſcens, convenienter in utroque pariete, æquis diſputationum metita funiculis, in ſumma ſcientiæ (*a*) arte perfectionis culmen veridicis aſſertionibus fulciatur. Perſiſtente autem hujus inviſibilis ædificii æqualiter tricamerata ſtructura, quatuor prorſus virtutum altrinſecus poſitis ſubnixa fornicibus, jam jamque triplici purpureoque in funiculo, qui difficile rumpitur, aureum jucundius ſuſpendatur decus ornamentorum.

Eſai. 4.

Poſt inviolabilem igitur & meo (*b*) ſenſu modis omnibus (*c*) inferendam ſymboli definitionem, a venerandis videlicet (ſicut dictum eſt) olim præſulibus ſancto revelante Spiritu mirabiliter (*d*) prælibatam: a trecentis ſiquidem decem & octo, qui apud Nicæam Bithyniæ, & centum quinquaginta, qui apud Conſtantinopolim. De myſterio namque ſanctæ & (*e*) mirabilis Trinitatis planiore me repromiſſe profiteor ſermone dicturum: ſophiſticas per omnia verborum phaleras devitantes, ſed & iſagogicas argumentorum relinquentes inextricabiles concluſiones, ſimpliciter, propter ſimplicium mentes, liquidiutque, ut humanæ permittit poſſibilitas infirmitatis: vel certe, ut ipſa de ſe ſancta dignatur Trinitas revelare, (*f*) cultiore potius ſenſu quam ſtilo, cupio redolere, propter varios videlicet hæreticorum errores, diverſaſque quorumdam ſimplicium ſuſpiciones, non alteram componere vel docere fidem contentio, ſed eam, quam a ſanctis patribus traditam omnia ſincerius ſæcula ſuſceperunt. Scio namque quibuſdam in ſynodalibus foliis eſſe ſancitum, ad refellendas ſiquidem novas, & multiplices (*g*) hæreſes, præſertim propter fraudulentam fictamque Neſtorii vel Eutychis falſidicorum peſtilentiumque virorum, non fidem dicam, ſed potius perfidiam, non licere cuiquam (*h*) alterius fidei ſymbolum docere vel componere. Sed abſit a nobis, proculque ſit ab omni corde fideli, alterum, vel aliter quam illi inſtituerunt ſymbolum vel fidem componere vel docere. Sed juxta eorum ſenſum ea fortaſſe, quæ propter brevitatis compendium minus quam (*i*) decet a ſimplicibus vel indoctis intelligantur, exponendum decrevimus tradere, ac memoria mandavimus eam, ipſumque textum ſymboli retinere: quatenus juxta apoſtolum *idoneus* ſit homo Dei, ad omne opus bonum paratus, ad reſiſtendum non ſanæ fidei. Ait enim ipſe: *Sine fide impoſſibile eſt Deo placere*. Hinc alias ſcriptum eſt: *Niſi credideritis, non intelligetis*. Ipſe enim admirabilis doctor prohibet variis nos & peregrinis (*k*) abduci, ſanam tamen doctrinam docet fidelibus modis omnibus prædicari. Enimvero non eſt in argumento fidei addere vel minuere ea quæ a ſanctis patribus bene ſalubriterque ſunt promulgata: ſecundum eorum ſenſum recte ſentire, & exponendum eorum ſubtile ſupplere ingenium: ſed addere vel minuere, eſt ſubdole contra ſacroſanctum eorum ſenſum, aliter quam illi, callida tergiverſatione diverſa ſentire, & confuſo ſtilo perverſum dogma componere, ac per hoc impio ore potius jactanter garrire, quam docere præſumere. Plurimorum etenim catholicorum virorum, eccleſiarumque Dei cultorum, ſacræ fidei compoſitum venerabile legitur opus, aliis quidem verbis diſſimilique calamo reſonante, ſed eumdem ſenſum, eumdemque ingenii intellectum, concorditer inviolatæ fidei uno aſſertionis redolere probantur documento. Nam ſi recenſeatur Nicæni ſymboli ſeries veneranda, nihil aliud de Spiritu Sancto in ea, niſi hoc modo reperiri poterit promulgatum: Et in ſanctum, (*l*) inquiunt, Spiritum. Quid eſt ergo dicere, Et in Spiritum Sanctum? quomodo accipienda eſt tam breviſſima eorum profeſſio, niſi ut patenter detur intelligi, mentium eorum integræ fidei religioſa devotio, & in ſanctum Spiritum, ſicut & in Patrem (*m*) & in Filium, probabiliter credidiſſe, quemadmodum poſtea a ſanctis patribus centum quinquaginta, qui conteſtati ſunt ſymboli fidem Nicæni Concilii inviolatam perenniter permanere? Suppleverunt tamen, quaſi exponendo eorum ſenſum, & in Spiritum Sanctum confitentur ſe credere, Dominum & vivificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio adorandum & (*n*) conglorificandum. Hæc enim & cetera quæ ſequuntur, in Nicæni ſymboli ſacro dogmate non habentur. Sed & poſtmodum, propter eos videlicet hæreticos qui ſuſurrant Spiritum Sanctum ſolius eſſe Patris, & a ſolo procedere Patre, additum eſt: Qui ex Patre Filioque procedit. Ex tamen non ſunt hi ſancti patres culpandi, quaſi addidiſſent aliquid vel minuiſſent de fide trecentorum decem & octo patrum, quia non contra eorum ſenſum diverſa ſenſerunt, ſed immaculatum eorum intellectum ſanis moribus ſupplere ſtuduerunt. Didicerant itaque 150. qui intulerunt a Patre procedentem, evangeliſta teſtante, (*o*) repromiſiſſe diſcipulis ipſum unigenitum (*p*) de ſuo Spiritu: *Spiritus qui a Patre procedit, ipſe me clarificabit*.

ANNO CHRISTI 191. 2. Tim. 2. Heb. 11. Iſa. 7. Heb. 11. De S. Trinitate. Spiritus S. a Patre & Filio procedit. Joan. 15. Joan. 16.

Legerant nempe ii ſequentes, qui addiderunt,

(*a*) arce (*b*) ſenſui (*c*) inferenda ſymboli definitione
(*d*) prælibata (*e*) inenarrabilis (*f*) cultiore (*g*) Hæreſiarches
(*h*) alter (*i*) ne deeſt (*k*) doctrinis abduci (*l*) Inquiunt
(*m*) & Filium (*n*) glorificandum (*o*) promiſiſſe (*p*) Unigenito de ſuo &c.

Digitized by Google

runt, Qui ex Patre Filioque procedit, (a) ipsam eamdemque veritatem in evangelio redarguentem Philippum: *Philippe, inquit, qui videt me, videt & Patrem meum. An non credis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* Si ergo, sicut ipse testatur, inseparabiliter & substantialiter est Pater in Filio, & Filius in Patre, quo pacto credi potest, & (b) consubstantiali Patri Filioque Spiritus Sanctus, non a Patre Filioque essentialiter & inseparabiliter semper procedat? Quis est iste, obsecro, qui dicit discipulis suis, cum insufflasset in eos: *Accipite Spiritum Sanctum*? Quis est, inquam, qui repromisit eis? Nonne unigenitus Filius, qui in Patre est, & Pater in eo? *Nisi ego abiero, Paracletus non veniet? Cum assumptus fuero, mittam eum vobis.* Et illud: *Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis?* Sæpe etenim a nobis nostrisque majoribus indubitanter diffinitum est, inseparabilia semper esse opera sanctæ Trinitatis. In eo namque Spiritus Sanctus a Filio procedere creditur, in quo a Patre procedere non dubitatur. Sed melius hoc approbare valemus, si rei gestæ actio, quæ per apostolos est executa, in medio revolvatur. Per fidelissima quippe historiæ argumenta, quæ Actus nuncupatur apostolorum, Luca evangelista testante, cognovimus, prædicante Petro in Judæa, tria fere millia credentium compuncta corde, dixisse ad Petrum & reliquos apostolos: (c) *Quid faciemus, viri fratres?* Respondisse vero Petrum pro se & pro cunctis ad illos didicimus: *Pœnitentiam* (inquit) *agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum.* Et rursus, accersitus a Cornelio centurione, viro justo & timente Deum, cum aperuisset os suum, evangelizabat illis multa de regno Dei, & nomine Jesu Christi; *Et adhuc eo loquente, Spiritus Sanctus cecidit super eos qui audiebant verbum:* & post pauca protinus subinfertur dixisse Petrum: *Numquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur hi qui Spiritum Sanctum acceperunt, sicut & nos? Et jussit eos in nomine Jesu Christi baptizari.* Sed & doctor & magister gentium in fide, & veritate solertissimam curam gerens omnium ecclesiarum, cum de Joannis baptismate disputaret, quia *Joannes quidem baptizavit baptismo pœnitentiæ populum, in eum qui venturus est post ipsum, ut crederent, hoc est, in Jesum. Hit auditis, baptizati sunt in nomine Jesu.* Porro multi Samaritanorum, cum credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei & nomine Jesu, baptizabantur viri & mulieres, haud dubie in nomine Jesu Christi. Si ergo omnes isti, qui evangelizantibus sanctis apostolis credentes baptizati sunt in nomine Jesu Christi, & sancta ecclesia inviolabiliter fundata super eam persistit petram, quam beatus Petrus, non carne & sanguine, sed Patre qui in cœlis est, revelante, sibi confessus est, & illius fide regitur & gubernatur omnis ecclesia, cuique specialiter quasi primo pastori dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam:* ubi est (inquam) illa regula Trinitatis, quam generaliter suis post resurrectionem Dominus apostolis commendavit, quorumque principatum idem beatus gerebat Petrus apostolus? *Ite*, inquit, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Cur magister in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & discipuli in nomine tantum Jesu præcipiant baptizari? Numquid aliud veritas per semetipsam docuit, & aliud discipuli veritatis, vel aliam formam doctrinæ ecclesiis tradidérunt? Absit hoc. Nullus sic delirat qui sani capitis est. Nullus tam (d) insanæ furiæ mancipatus, qui hæc vel mente tractare præsumat. Sed videamus qualiter utrumque verum & sanctum est, scialeque bonum & individuum mysterium. Sacramentum igitur sanctæ Trinitatis, quam magister & Dominus tribus enumeratis personis, in uno tamen nomine voluit demonstrare; hoc ejusdem veritatis discipuli, in una de Trinitate persona, id est, Filii, totam sanctamque Trinitatem essentialiter, sancto sibi revelante Spiritu, intelligere meruerunt. Quoniam, sicut crebrius (e) dictus est, inseparabilia sunt semper opera Trinitatis. Ubi enim Pater, ibi inseparabiliter Filius & Spiritus Sanctus. Et ubi Filius, ibi inenarrabiliter Pater & Spiritus Sanctus. Et ubi Spiritus Sanctus, ibi incomprehensibiliter Pater & Filius. Nam etsi audierant discipuli, præcipiente Domino & magistro propter mysterium Trinitatis: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti:* audierunt profecto præsentes eum ostendentem sibi unitatem naturæ: *Ego, ait, & Pater unum sumus.* Et rursus: *Ego in Patre, & Pater in me est.* Et iterum: *Pater autem in me manens, ipse facit opera.* Sed & Verbum illud consubstantiale Patri sanctoque Spiritui, internis intuentes obtutibus, quod *in principio erat, & apud Deum erat, & Deus erat, & per quem omnia facta sunt*, semper in Patre, semper cum Patre, semper apud Patrem, inseparabiliter sciebant permanere. Unde non immerito Philippus redargui debuit, qui alicubi fortassis Patrem aut plus aliquid quærebat, cum diceret: *Domine, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.* Cuique protinus a Domino quasi per increpationem refertur: *Tanto* (inquit) *tempore vobiscum sum, & non cognovistis me? Philippe qui videt me, videt & Patrem meum. An non credis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* De Spiritu autem Sancto, ut ostenderet eum suum Patrisque, sic ait: *Spiritus* (inquit) *veritatis, qui a Patre procedit, ille me clarificabit.* Nam qui de Patre procedit, Patris profecto Spiritus est: & qui veritatis Spiritus est, suus nihilo minus Spiritus est: ipse enim de se dicit: *Ego sum via, veritas & vita.* * Hinc per Isaiam Patris testatur* esse, cum propter assumptum hominem loquitur: *Spiritus Domini super me.* Et illud: *Dominus misit me, & Spiritus ejus.* Et quia suus est, idem ipse per Joelem promisit, dicens: *Effundam de Spiritu meo super omnem carnem.* Quam bene ergo Dominus alta (f) & ineffabili sapientia, ut ostenderet personaliter mysterium Trinitatis, *In nomine* (inquit) *Patris, & Fi-*

(a) ipsa eademque veritate in evangelio redarguente Philippo
(b) consubstantialis Patri
(c) quid faciemus
(d) insania furia emancipatus
(e) dictum est
(f) & ineffabilis Dei sapientia
(*) Forte, *Hunc per Isaiam Spiritum Patris testatur esse*, &c. Hard.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

& *Filii*, & *Spiritus Sancti*. Et ut demonstraret inseparabilem essentialiter individuæ deitatis unitatem, præmisit: *In nomine*. Non enim ait, in nominibus, quasi in multis: sed *in nomine*, quia trinus & unus est Deus. Non enim naturam, (*a*) sed personam discrevit. Quam feliciter quidem & apostoli in nomine Jesu, id est, Salvatoris, totam sanctam & ineffabilem docuerunt intelligere Trinitatem! Quam catholice & sancti patres, in hac fidei stabilitate solidati, a Patre sanctum Spiritum procedere sunt professi! Quam gloriose & illi, qui eum ex Patre Filioque procedere confitentur! Hinc perspicue datur intelligi sempiterna Dei Patris & omnipotens sapientia, (*b*) quæ mirabiliter intelligentiæ nostræ infantiam erudire non cessat, cum (*c*) de se inclinatius loqui in sacro dignatur eloquio, ut se innotescat trinum & unum Deum. Modo propter personarum discretionem distincte loquitur, modo vero indiscrete, propter consubstantialem individuæ deitatis unitatem. Nam si semper indiscrete, absconderet utique mysterium Trinitatis. Si vero semper distincte, excellentiam profecto celaret inseparabilem deitatis. Docet nimirum per sacras testamentorum paginas modo mirabili utrumque, (*d*) ut intelligamus, & corde credamus ad justitiam, & ore confiteamur ad salutem, trinum & unum
Rom. 10. Deum. Unde & ipsa divinitas trinus & unus
Joan. 1. Deus, licet sit inenarrabilis, non tamen est incognoscibilis. Cognosci nempe (*e*) creator a sua rationabili debet creatura. Hinc est quod in evangelio Unigenitus, qui est in sinu Patris, loquitur Genitori: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Jesum Christum*. Hinc alias per prophetam prædicendo testatur, dicens: *Cognoscent*
Jer. 31. *me* (inquit) *omnes, a minimo usque ad maximum*. Hinc vas electionis de ignorantibus
1 Cor. 14. Deum per exprobrationem intonans ait: *Qui ignorat, ignorabitur*. Inenarrabilis quippe est, quoniam quantus aut quid sit Deus inveniri non potest, & non solum humana, sed neque subtilis & incorporea angelica natura, summam illam & incomprehensibilem, & in-
* pestitur circumscriptam divinitatis essentiam, nulla * plenius investigare subtilitatis posset sagacitate. Nam etsi angeli fonti scientiæ perenniter assidentes, omnia sciunt, ipsum tamen scientiæ fontem cujus sit magnitudinis, qui nec initium recipit, nec fine concluditur, metiri
Psal. 146. nequeunt. *Magnus tamen est Dominus noster, & magna virtus ejus, & sapientiæ ejus non est numerus*. Tantum de illo absque dubio sciunt, quantum (*f*) ille illis de se revelare dignatur. Veruntamen cognoscibilis est & illis, juxta quod illi secundum suam possunt naturam capacius sustinere, & nobis scilicet in speculo, & in ænigmate quamdiu per fidem ambulamus, & non per speciem, juxta mo-
1 Cor. 13. dum nostræ naturæ, in quantum nostra prævalet possibilitatis infirmitas summatim sentire. In sacro autem eloquio, vel in fidei instrumento addere vel minuere, est non recte, & aliter sentiendo intelligere, quam a sancto Spiritu per calamum linguæ sanctorum virorum ænigmatum mirabiliter constant mysteriorum

ANNO CHRISTI 791.

sacramenta digesta, qui eodem sancto afflati Spiritu per sacras ea librorum exarare paginas studuerunt. Sicuti est mos proprius hæreticorum, qui negligentes divinæ scripturæ sensum vel modum, genusque locutionis corrupti ab antiquo serpente, secundum sua desideria (*g*) coacervant sibi inextricabiles quæstionum tumultus, & ideirco infuto ferrugineo stylo in tinctorio falsitatis, proprium, sed tamen perversum, se dogma componere gloriantur. Quin potius peregrinis & variis, quam ecclesiasticis ac spiritualibus abuti conantur doctrinis, parvipendentes veritatis refragatores. Le- Levit. 21.
gis præceptum, quo mystice cavetur, sacerdotem semel in sua tribu, & de sua tribu vel
B tirpis suæ uxorem accipere, & ipsam virginem ex eadem scilicet Christianæ religionis doctrina, qua semel imbutus est, de qua Christianum nomen (*h*) sortitum sese gratulatur sumpsisse, & ex qua per undam regenerationis renatum se recognoscit in immaculatæ fidei puritatem quasi virginem, & non (*i*) hæretica pollutione corruptam, in amplexu amoris excipere, ad propagandam catholicæ fidei posteritatis ex ea sobolem perdocetur. Sed, his despectis, imitati prorsus Zambri, in
C adulterino concubitu exarserunt. Qui sermo Num. 25.
alterius linguæ vernaculus elucubratus de proprio interpretatus dicitur fluxus vehemens sive canticum meum, qui deceptus in specie Ammonitidis scorti eam petiit, velut illi vehementi fluxu perversæ doctrinæ immoderatius despumantes, delectantur in pulchritudine splendentis eloquentiæ perversi dogmatis. Quem Phinees Domini sacerdos, qui proprio de illilo translatus, in Latino palato, otis augurium resonat, vel requievit, ultrici transfixum pugione in locis genitalibus simul cum sua adultera interfecit. Quia videlicet censu- Tit. 3.
ra ecclesiasticæ disciplinæ hæreticum hominem post unam & alteram (*k*) correptionem, expulsum de ecclesiæ gremio, æterno anathematis jaculo simul cum sua (*l*) condemnata stulta hæresi (*m*) interimit. Quiescere namque fecerat, juxta nominis sui interpretationem,
D iram indignationis furoremque Domini, quæ jam egressa erat ad pendendum populum in ultionem petulci. Nam quemadmodum lubri- Gen. 3.
cus ille serpens in paradiso deliciarum Evam corrupit astutia sua, cujus mentem mendacii venenum inficiens, instigavit ne veritati crederet, sed potius acquiesceret falsitati, dum præceptum inobedientiæ male interpretando persuasit transgredi: ita nunc versipellis in hoc paradiso sanctæ ecclesiæ, quæ spiritalibus divitiis affluit, per hæreticorum molitur semper pectora nequitiæ virus infundere, quatenus falsitatis debriati poculo, errabundo poplite per anfracta erroris * evacuantes, veritatis invenire nequeant fontem. Unde & Pau- * f. exquirant
E lus de quibusdam dubius præcavens ait: *Ti-* 2. Tim. 2.
meo enim ne, sicut serpens decepit Evam astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, ne credatis veritati. Quemadmodum infelix Arius hujus serpentis crapulatus veneno, addere vel demere in sancto evangelio conatus est. Ubi mediatoris vocem intonantis prurienti aure, & cauteriata audierat conscientia, & perfunctorie le-

(*a*) sed personas (*b*) qua (*c*) de se nobis inclinatus (*d*) *desit* ut
(*e*) *desit* creator (*f*) ipse illis (*g*) concervabant (*h*) sordum
(*i*) hæresi (*k*) corruptionem (*l*) condemnata (*m*) interemit

ANNO CHRISTI 791. Joan. 14.

legerat ſecundum hominem dixiſſe : *Vado ad Patrem, quia Pater major me eſt*. Super hoc igitur quaſi addidiſſe quiddam convincitur, cum polluto ſenſu, & impio ore ex ſuo intulit : Non ſolum ſecundum humanam naturam, ſed & ſecundum divinitatem, minorem eum & poſteriorem Patre mentiri non timuit. Quæ nunquam in ſacroſanctis evangeliis, in nulla ſaltem qualibet divinorum teſtamentorum ſerie, ſe legiſſe poterit approbare. Et quaſi minuiſſe de ſancti evangelii lectione reus (*a*) conſtringatur, ubi ſurda & obturata quaſi aſpis aure, eumdem unigenitum Dei Filium audire deſpexerat : *Ego & Pater unum ſumus*. Hinc quoque videtur minuiſſe, ſed ſibi * ibi impudenter addidiſſe, ſed ad ſuam perniciem, nihil præjudicans divinis oraculis. Sancta autem & veneranda evangelii ſacramenta, cunctis inviolata ſæculis permanebunt.

Pſal. 19. Joan. 10. * Hic deeſſe aliquid videtur. Ed.

Catholicus vero quilibet doctor, recte ſentiens, juxta quod a Domino glorioſius eſt prælibatum, quomodo & ſecundum hominem minor, & ſecundum Deum æqualis ſit Patri, hæc multiplici evidenter exponendo ſermone explicuit, non addidiſſe vel minuiſſe : ſed irreprehenſibiliter prædicandus eſt, latentia ſancti evangelii myſteria ſuppleviſſe. Multa quidem hujuſcemodi & his ſimilia objectionum ſpicula ex arcu linguæ intorta inveniri poterant, quibus (*b*) adverſantium obtrectatorum confoſſa pectora, ſaucioque infecta vulnere reticerent : ſed propter brevitatis compendium, ab his jam jamque calamo ſubtrahendo decrevimus temperare. Nam in Apocalypſi Joannes apoſtolus ſub unius libri appellatione, de tota utriuſque teſtamenti ſerie conteſtatus eſt, dicens : *Si quis* (inquit) *appoſuerit ad hæc, apponet Deus omnes plagas ſcriptas in libro hoc. Et ſi quis diminuerit de verbis libri prophetiæ hujus, auferet Deus partem illius* (*c*) *de libro vitæ, & de civitate ſancta*.

Apoc. ult.

Verumtamen ſanctos prædicatores eccleſiæ hæc non percellit ultionis vindicta, (*d*) quos ipſum nimirum apocalypſis librum, & unumquodque capitulum ſcripturarum multiplici diſputationum ſtilo per ſingula exponendo ſalubri explicuiſſe promulgatione laudamus, quoſque pro his ſempiternam credimus recepturos mercedem. Ipſe quippe mediator Dei & hominum, Dominus & magiſter, multa in parabolis, quas ipſe propoſuerat, mellifluo divinitatis exponendo ore, verborum intigua multiplicavit, & duobus in via ambulantibus (*e*) aperuit ſenſum, *& incipiens a Moſe & omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus ſcripturis quæ de ipſo erant*. Sed & beatus apoſtolus non eſt culpandus, qui legis ænigmata per multiplicia diſputationum differuit verba. Hucuſque propter eos qui nequeunt ad parum ſubtiliter intelligere quid ſit in ſacro eloquio addere vel minuere. Nunc autem his ita digeſtis, propoſita noſtræ repromiſſionis debita tandem aliquando pleno reddere calamo jam non differamus.

Luc. 24.

De cauſſa nempe fidei polliciti ſumus contra eos diſputare, qui variis erroribus implicati non recte ſentiunt de myſterio Trinitatis. Contra eos videlicet, qui de perſonarum diſcretione dubitant : qui ipſum putant eſſe Patrem, ipſumque Filium, qui inferiorem Filium & poſteriorem mentiuntur eſſe Patre, qui tria principia confitentur. Nos autem cum ſanctis patribus unum principium confitemur, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum. Scriptum eſt enim : *Tecum principium in die virtutis tuæ*. Non principium quod incipit, vel quaſi initiale, ſed principium quod præcedit omnia. Quia nunquam non fuit Pater, hoc eſt, paternum nunquam defuit nomen, quia ſemper Pater fuit, & eſt. Et nunquam non fuit Filius, hoc eſt, quia Filii nomen nunquam defuit, quia ſemper & ſine initio Filius fuit, & eſt. Contradicimus per omnia Patropaſſianis, qui divinitatem ejus paſſibilem auſi ſunt elinguare. Similiter & illis non cedimus, qui in duos videntur Filios unum Chriſtum Dei Filium dividere, dum illum naturalem & adoptivum affirmare moliuntur, dum unus idemque ſit Dei hominiſque Filius, cui per prophetam dicitur : *Tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient*. Sed melius hæc intimamus, ſi ipſum, ſicut præfati ſumus, textum ſymboli, ac deinceps quæ ſequuntur hoc exequimur ordine. Obſecramus vos, fratres, & germano obnixius imprecamur affectu, ut ab hoc loco ea quæ ſequuntur, uſquequo perveniatur, ubi legitur de divina Unigeniti eſſentia, hoc modo : In qua regnat in unitate & Trinitate cum Patre, & ſancto Spiritu, ſcribentes illa non in membranis vel morticinis pellibus, ſed in tabulis cordis carnalibus, memoria retinere curetis.

ANNO CHRISTI 791.

Pſal. 109.

Patropaſſiani ſunt iidem qui Sabelliani.

Pſal. 101.

SYMBOLUM FIDEI.

CRedo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum, ex Patre natum ante omnia ſæcula : Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis, & incarnatus eſt de Spiritu Sancto (*f*) ex Maria Virgine, & homo factus eſt. Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas. Aſcendit in cælos, ſedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos. Cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem. Qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio ſimul adoratur & conglorificatur. Qui locutus eſt per prophetas. Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma, in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum. Et vitam futuri ſæculi. Amen.

Sanctam autem, perfectam & inſeparabilem & ineffabilem veramque Trinitatem, id eſt, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, individuam confiteor in unitate naturæ, quia trinus & unus eſt Deus. Trinus nimirum per di-

(*a*) conſtringitur (*b*) adverſantia (*c*) de ligno
(*d*) qui ipſum multiplicius ſa promulgatione laudamus (*e*) apparuit
(*f*) & Maria Virgine.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 990.

distinctionem personarum: unus vero per substantiam inseparabilem deitatis. Has igitur tres personas, Patris Filiique ac Spiritus Sancti, non putativas vel quasi suspicabiles tantum, sed veras, subsistentes, coæternas, coæquales credimus & consubstantiales. Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti. Sed Pater & Filius & Spiritus Sanctus, non tres dii, sed unus est Deus. Nam Pater verus Deus, vere & proprie Pater est, qui genuit ex se, id est ex sua substantia, intemporaliter & sine initio verum Filium, coæternum, consubstantialem & coæqualem sibi. Et Filius verus Deus, vere & proprie est Filius, qui ante omnia sæcula genitus est de Patre intemporaliter & absque ullo initio. Lumen de lumine, Deus verus de Deo vero. Et nunquam fuit Pater sine Filio, nec Filius sine Patre. Pater etenim semper Pater est, erat, & erit. Et Filius semper Filius est, erat, & erit. Et nunquam non fuit Pater, quia nunquam non fuit Filius. Semper enim Pater, qui genuit sibi æqualem Filium. Semper quidem Filius, qui genitus est æqualis Patri. Spiritus namque Sanctus verus Deus, vere & proprie Spiritus Sanctus est: non genitus, nec creatus, sed ex Patre Filioque intemporaliter & inseparabiliter procedens. Consubstantialis, coæternus, & æqualis Patri Filioque semper est, erat, & erit. Et nunquam fuit Pater aut Filius sine Spiritu Sancto. Nec Spiritus Sanctus (a) sine Patre & Filio. Et idcirco inseparabilia sunt semper opera Trinitatis, & nihil est in sancta Trinitate diversum aliquid aut dissimile vel inæquale. Non divisum naturaliter, non confusum personaliter: nihil majus aut minus. Non anterior, non posterior, non inferior, non superior. Sed una & æqualis potestas, par gloria, sempiterna & coæterna consubstantialisque majestas. Unum namque sunt essentialiter Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus. Et idcirco unus est Deus: sed non unus, propter personarum discretionem, Pater & Filius & Spiritus Sanctus. Verus enim Pater proprie Pater est, & non est Filius. Et verus Filius proprie Filius est, & non est Pater. Spiritus quoque Sanctus proprie Spiritus Sanctus est, & non est personaliter Pater, vel Filius, sed ex utroque procedit: & tamen non sunt tres dii, sed unus est Deus. Et in hac sancta Trinitate nihil (quod absit) aliquid putandum est visibile, corporale, palpabile, vel comprehensibile. Omnipotens namque sancta Trinitas, invisibilis, incorporalis, impalpabilis, incomprehensibilis, incircumscripta, infinita, immensa & sempiterna, omnia nutu & imperio suo gubernat. Nam etsi legitur oculus Domini vel brachium sive dextera, & cetera, non membrorum positionem, vel molem corporis, sed effectum summæ & inenarrabilis divinæ potentiæ, integra rectæ fidei credulitate debemus intelligere. Nam quia omnia videt, & omnia penetrat, & cuncta nuda & aperta sunt ante eum, oculos habere dicitur: quia vero nos sua virtute creavit, regit, protegit & defendit, brachium vel dexteram habere perhibetur, & his similia. De hac autem ineffabili Trinitate, sola Verbi Dei persona, id est, Filius, in ultimis diebus propter nos & propter nostram salutem, secundum propositum secretæ dispensationis arbitrium, descendit de cælis, unde nunquam recesserat. Incarnatus est de Spiritu Sancto, & ex semper Virgine Maria verus homo factus est, verusque permanet Deus. Nec obfuit humana & temporalis nativitas divinæ illi & intemporali nativitati, sed in una Christi Jesu persona verus Dei verusque hominis Filius. Non alter hominis Filius, & alter Dei: sed unus idemque Dei hominisque Filius, in utraque natura, divina scilicet & humana, Deus verus & homo verus. Non putativus Dei Filius, sed verus: non adoptivus, sed proprius, quia nunquam fuit propter hominem, quem assumpsit, a Patre alienus. Solus enim sine peccato natus est homo, quoniam solus est incarnatus de Spiritu Sancto, & immaculata Virgine novus homo. Consubstantialis Deo Patri in sua, id est, divina: consubstantialis etiam Matri, sine sorde peccati, in nostra, id est, humana natura. Et ideo in utraque natura proprium eum & non adoptivum Dei Filium confitemur, quia inconfusibiliter & inseparabiliter, assumpto homine, unus idemque est Dei & hominis Filius. Naturaliter Patri secundum divinitatem, naturaliter Matri secundum humanitatem: proprius tamen Patri in utroque; quoniam, sicut dictum est, non sunt duo Filii, alter Dei, & alter hominis, sed unus Christus Jesus propter unam personam Dei & hominis Filius, Deus verus, & Homo verus, in anima rationali & vera carne. Perfectus homo secundum humanitatem, perfectus Deus secundum divinitatem. Qui in eadem natura, id est, humana, quam sumpsit ex Virgine, humanas pertulit infirmitates, non fragilitatem peccandi: sed in eadem dignatus est crescere per incrementa temporis, esurire, sitire, fatigari, contumelias & opprobria sustinere. Dignatus est flagellari, crucis patibulum subire, lanceam in latere excipere, clavis transfigi, fel & acetum gustare. In eadem dignatus est mori, sepeliri, ad inferos descendere, tertia die resurgere, cum discipulis conversari, & post triumphum victricis gloriæ eamdem humanam naturam, ascendendo super omnes cælos, exaltatam super omnes angelos, in Patris dextra collocavit. In eadem iterum venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem, redditurus unicuique secundum opera sua; impiis utique supplicium sempiternum, justis vero vitam æternam. Divina autem illa ineffabilis natura, in qua Deus est æqualis Patri sanctoque Spiritui; impassibilis, immutabilis, inconvertibilis, ubique præsens, semperque omnipotens, inviolata permanens, in qua regnat in unitate & trinitate cum Patre & sancto Spiritu, & nunc, & semper, & per cuncta sæcula sæculorum. Amen.

Oculi Dei.

Dextera Dei.

Hanc igitur catholicæ fidei sinceriſſimam puritatem volumus omnes Dei sacerdotes, omnesque gradus ecclesiæ, summo cum studio, & absque ullo vitio, ita ut ne unus quidem apex intermittatur vel augeatur, distincte & sensatim discendo memoria retinere, & posteris suis discenda derelinquere. Si quis vigilantiori sensu ante potuerit, laudamus & hortamur. Qui vero imbecilli ingenio torpens,

(a) sine Patre vel Filio.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

pens, ame nequiverit, (a) in anniversaria tamen proximiore hujus venerandi concilii volubilique sessione, cum vestris obtutibus, auxiliante Domino, pusillitatis nostræ præsentiam vita comite repræsentari meruerimus, Deo amabilis fraternitatis vestræ caritas, hanc, sicut dictum est, memoria retineat: ita sane, ut in nostræ humilitatis aspectu, eam studiose valeat recensere: alioquin difficile vos vitare ecclesiasticas ferulas æstimate.

Symbolum vero & orationem dominicam omnis Christianus memoriter sciat, omnis ætas, omnis sexus, omnisque conditio: masculi, feminæ, juvenes, senes, servi, liberi, pueri, conjugati, innuptæque puellæ: quia sine hac benedictione nullus poterit in cælorum regno percipere portionem. Qui autem observaverit hæc, & a malis operibus se custodierit; & in præsenti sæculo salvus erit, & in futuro cum angelis congaudebit.

Non novas, carissimi, regulas instituimus, nec supervacuas rerum adinventiones inhianter sectamur, sed sacris paternorum canonum recensitis foliis, ea quæ ab eis bene (b) digesta salubrique promulgata mucrone persistunt, summa devotionis veneratione amplectentes, recentiori stilo operæ pretium duximus renovare: quatenus ad modum mundi ac ruminantis, ungulasque findentis animalis, devoratas escas ad saucem memoriæ revocantes, quasi (c) ruminando per sacræ lectionis studium dudum depastum (d) spiritale pabulum subtilius liquidiusque sese in ventrem mentis refundat. Quo satiati deliciarum suaviter epulo, ad referendas superni largitoris gratias, de cujus benignitatis manu cuncta gratuito suscepimus munere, modis omnibus incitemur. Qui ut nos post culpam discordiæ ingratos funiculo caritatis trahendo ad Patris suamque gratiam revocaret, *cum in forma Dei esset æqualis Patri, semetipsum pro nobis exinanivit, formam servi accipiens*, mediator inter Deum & nos fieri dignatus est: cujus livore ab eo quod diabolus insuxerat mortis vulnere mirabiliter sumus sanati.

CAPITULA.

I.

PRimum igitur, ut juxta priscas patrum divinitus editas sanctiones, nullus Domini sacerdotum, vel quicumque sub canone constituti, canonicas, quinimo apostolicas, ignorantes aut parvipendentes definitiones, inordinate vel inhoneste in domo Dei, quæ est ecclesia, conversentur: sed, in suo ordine (e) cunctis persistentibus, pulchritudo ecclesiastici decoris inviolata permaneat. Illud summopere vigilantique studio præcaventes decernere curavimus, ut nullus canonicæ deditus ditioni, donum sancti Spiritus, pecuniæ prætio fraudulenter deceptus, vendere vel emere præsumat: ne cui in quemlibet sacrum ecclesiastici ordinis gradum, muneris exigente merito, liceat quempiam (f) subvehendo promovere: patentique semper cordis aure pertimescens (g) intellige clarissimam illam Domini vocem, dicentis: *Gratis accepistis; gratis date*. Hanc quippe pestiferam simoniacam hæresim primus pastor ecclesiæ in ipsa, ut ita dixerim, originali cupiditatis radice anathematis ferro funditus resecare curavit. ANNO CHRISTI 791. Matth. 10. Act. 8.

II.

Ut longe altius excellat vita pastoris comparata subditi gregis, (h) quibus singulariter boni pastoris voce dicitur: *Vos estis lux mundi*. Et rursus: *Vos estis sal terræ*. Et iterum: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est*. Hinc etenim colligi potest, in quantum distare debet pastor a grege, dum istos homines, & illos plusquam homines, id est, lucem hominum, Dominus voluit appellari. Si ergo lux mundi sumus, lucere utique absque nebulosa hypocrisis admixtione debemus: & si sal terræ sumus, condire nihilo minus terrenas mentes sapientiæ sapore per verbum prædicationis debemus. Matth. 5. Ibidem. Ibidem.

III.

Item placuit, *ut sobrie, pie, castèque*, juxta apostolum, *viventes, fugiamus turpis lucri gratiam. Non in comessationibus & ebrietatibus, & inebriemur vino, in quo est luxuria*. Quemadmodum per semetipsam Veritas generaliter in evangelio præcipiendo protestatur, dicens: *Cavete a crapula & ebrietate, & curis hujus sæculi*. Unde & in ecclesiastico canone sententialiter constat decisum, aut cessare ab hujusmodi vitii ingurgitatione, aut certe perseverante honoris jactura periclitari debere. Quorum hujus ultricis sententiæ dictatorum nos complices ac fautores esse fatemur. Tit. 1. Rom. 6. Ephes. 5. Luc. 21.

IV.

Ut juxta Nicæni venerandi definitionem concilii, nullus patiatur subintroductas mulieres secum in domo propria habere, vel private cum eis cohabitantes (i) conservari. Et quamquam de quibusdam inhonesta carentibus suspicione clementius aliquo modo inibi legatur indultum, nos tamen omnes omnino nunc necessarium vetare prospeximus, eo quod experimento didicerimus, (k) illarum ve- Nicænum concil. can. 3.

(a) in anniversarii (b) gesta (c) ruminanda (d) spiritalium (e) cuncta persistentia
(f) subvehens (g) intelligat (h) quorum (i) conversari (k) ob illarum &c.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

velamento alias licentius ad eos aditum veniendi, perditionis cauſſam, habuiſſe. Non autem vetamus quempiam, ſed potius adhortamur pauperibus perſonis jure ſibi cognationis conjunctis benefacere, cum ſit omnibus benefaciendum, ſed ab eis ſegregatæ in ſuis degentes domiciliis perſeverent.

V.

Ut ſæcularia negotia ultra modum menſuræ nulli liceat exercere. Ait enim apoſtolus : *Nemo militans Deo, implicet ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit.* Intueri quapropter ſubtilius libet, cujus nos eſſe regis milites gratulamur. Et quia in caſtris dominicis militamus, ſollicite penſare conſtringimur, quibus armis muniti, cum tanto adverſario certaminis bella aggreſſi pugnare valeamus, ut expediti ab omni præſentis ſæculi impedimento, intrepidi in prima acie perſiſtentes, poſt palmam victoriæ triumphatricis gloriæ coronam ab eo rege, qui nos de antiquo hoſte triumphavit, ſuſcipere mereamur.

2. Timoth. 2.

VI.

Item placuit, ut eas prorſus mundanas dignitates, quas ſæculares viri vel principes terræ exercere ſolent, in venationibus ſcilicet, vel in canticis ſæcularibus, aut in reſoluta & immoderata lætitia, in lyris & tibiis, & his ſimilibus luſibus, nullus ſub eccleſiaſtico canone conſtitutus, ob inanis lætitiæ fluxum, audeat, faſtu ſuperbiæ tumidus, quandoque præſumendo abuti : niſi forte, ſi in hymnis & ſpiritualibus canticis delectatur, de ſacris videlicet ſcripturarum voluminibus digne honeſteque compoſitis utatur. Ab his igitur non ſolum non inhibemus abſtinere, verum etiam conniventes licentiæ concedimus votum.

VII.

Item placuit, ut nullus epiſcoporum presbyterum, vel diaconum, vel archimandritam in diſpendio honoris condemnare præſumat, abſque hujus venerandæ ſedis conſultu. Si quis poſt hæc prohibita temerarius uſurpare tentaverit, non erit ambiguus de ſui honoris periculo.

VIII.

De his autem, qui propinqui ſanguinis affinitatem ſibi in matrimonium ſociare tentaverint, quia valde gravis nimiſque aſperrima in priſco canone ab antiquis patribus de hoc negotio judicialis ſententiæ elimata ſub pœnitentiæ flagello perſiſtit vindicta : idcirco tanti præcaventes flagitii periculum, ut melius cautiuſque proſpeximus, dignum duximus diffinire : ita dumtaxat, ut nemini liceat furtim raptimque nuptias contrahere, ne forte per erroris ignaviam, vel certe (quod pejus eſt) diabolico inſtigati amore, illicita connubia celebrentur. Sed interventis pactis ſponſalibus, per aliquam dilationis moram, requiſiti quin etiam diligenti cura vicini vel majores natu loci illius, qui poſſint ſcire lineam generationum utrorumque, ſponſi ſcilicet vel ſponſæ. In eo etiam, ut ſine notitia ſacerdotis plebis illius nullatenus fiat, quatenus nulla deinceps ſeparationis tribulatio intercedat. Si vero hoc ordine cuncta peragantur, ac probatum ſine fraude teſtium fuerit, & cauſſa contigerit, quod poſtea aut ipſi recordati fuerint, qui primum ſe neſcire profeſſi ſunt, aut certe per aliorum veracium hominum teſtimonium, inventi fuerint in eo gradu conſanguinitatis, qui ſegregari ſolet, ſegregentur quidem ab invicem, & agant pœnitentiam, & , ſi fieri poteſt, perſeverent utrique innupti. Quod ſi propter incontinentiam, vel certe, quod eſt honeſtius, amore filiorum in id permanere nequeunt, tranſeant quidem ad ſecundas nuptias. Hoc autem dicimus ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium. Beatiores tamen erunt, ſi ſic permanſerint, ſecundum noſtrum conſilium. Filii vero, qui ex tali matrimonio procreati fuerint, legitimi habeantur ad hereditatem defuncti capiendam. Qui autem non obſervaverint omnia hæc, quæ pro ſalute animæ & (a) frugalitate vitæ ſupra compendioſe ſcripta leguntur, & furtivas vel interdictas nuptias contrahere præſumpſerint, & proximi cognationis fuerint inventi, ſeparentur quoque & ipſi, & cunctis diebus vitæ ſuæ ſub pœnitentiæ lamento permaneant : atque ad ſecundas nuptias nunquam ille vel illa perveniant, alieni a communionis gratia judicentur : filiique, qui de hoc tam inceſto conjugio nati fuerint, improbi habeantur, nullamque rerum adipiſci valeant parentum facultatem.

1. Cor. 7.

IX.

Illud præterea per omnia præcaventes prohibere decrevimus, ut nullus præſumat ante annos pubertatis, id eſt, infra ætatem, puerum vel puellam in matrimonium ſociare, nec in diſſimili ætate, ſed coætaneos ſibique conſentientes. Multas ſæpius ex hujuſcemodi nuptiali contractu ruinas animarum factas audivi-

ANNO CHRISTI 791. Nuptiæ clandeſtinæ vetantur.

(a) fragilitate

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791. v. Cor. 5.

vimus, & tales fornicationes perpetratas, quales nec inter gentes. Ita plane, ut cum contigit puerum adultum esse, & puellam parvulam, & e contrario, si puella maturæ ætatis, & puer sit teneræ, & per virum cognata & socrus deprehendantur adulteræ, & per puellam frater vel pater pueri tanti peccati flagitio pereant irretiti. Unde qui hæc prohibita de cetero usurpare præsumpserit, ab omni
* 2. ecclesiastico consortio sit alienus, sed * nec a publicis sit immunis judiciis.

X.

Item placuit ut, resoluto fornicationis causa jugali vinculo, non liceat viro, quamdiu adultera vivit, aliam uxorem ducere, licet sit illa adultera; (a) sed nec adulteræ, quæ pœnas gravissimas vel pœnitentiæ tormentum luere debet, alium accipere virum, nec vivente, nec mortuo, quem non erubuit defraudare, marito. Nam etsi legatur in sacris evangelicis paginis, sola fornicationis causa dixisse Dominum, dimittere virum uxorem suam: non tamen legitur concessisse aliam, vivente illa, in conjugio sibi sociare; prohibuisse quidem modis omnibus non ambigitur. Ait enim: *Quicumque dimiserit uxorem suam,* Matth. 5. *nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur:* (b) *& qui dimissam duxerit, mœchatur.* Qua de re ita diffinire prospeximus, ut juxta ejusdem Domini mellifluam vocem, nemo hæc interdicta violator inculcare præsumat. Sed quoniam in medio ambiguus interponitur sermo, id est, *nisi ob fornicationem*; quæri nimirum potest, utrum ad solam licentiam dimittendi uxorem, *qui dimiserit uxorem nisi ob* Ibidem. *fornicationem*, an etiam ad utrumque dictum refertur, hoc est, ad aliam, vivente illa, accipiendam, quasi dixerit: Qui dimiserit uxorem suam, & aliam, nisi ob fornicationem, duxerit, mœchatur. Et idcirco peritissimi viri beati Hieronymi libellum commentariorum recenseri nobis studiose mandavimus, anxie utique cognoscere festinantes, qualiter idem famosissimus doctor hæc sacrata dominica verba, juxta capacioris ingenii sui subtilitatem, sensisse monstraretur. Cujus nimirum sensum sagaciter explorantes, in promptu nihilo minus patuit, ad solam dimittendi uxorem licentiam pertinere. Nam cum more suo vir sanctus hujus capituli summatim seriem exponendam transcurreret, inter cetera & post pauca sic ait: Et quia poterat (inquit) accidere, ut aliquis calumniam faceret innocenti, & ob secundam copulam nuptiarum veteri crimen impingeret, sic priorem dimittere jubetur uxorem, ut secundam, prima vivente, non habeat. Non enim debet imitari malum Matth. 19. adulteræ uxoris, & si illa duo, immo unam carnem, per scissuras fornicationum divisit in tres, (c) dividat in quatuor. Unde patenter datur intelligi: quamdiu vivit adultera, non licet viro, nec potest impune secundas contrahere nuptias.

ANNO CHRISTI 791.

XI.

Item placuit de feminis cujuscumque conditionis, puellis scilicet vel viduis, quæ virginitatis sive continentiæ propositum spontanee pollicentes, Deo emancipatæ fuerint, & ob continentiæ signum nigram vestem, quasi religiosam, sicut antiquus mos fuit in his regionibus, indutæ fuerint, licet non sint a sacerdote sacratæ, in hoc tamen proposito eas perpetim perseverare mandamus. Si vero postea sese sive clanculo corruperint, seu publice nupserint, dignis quidem mundano judicio corporalibus coercitæ vindictis, segregentur ab invicem, & agant cunctis diebus vitæ suæ pœnitentiam, & a communione corporis & sanguinis Christi priventur: nisi forte pontifex, rescita illorum pœnitentia, si digna fuerit, humanius prævidens, poterit communionis gratiam indulgere. In extremo tamen vitæ suæ viatico humanius indulto non defraudentur. Et in his rebus præcipue illa modis omnibus custodiatur interdictio, ut nulli liceat prædictis personis habitum, id est, vestem mutare absque sui episcopi conscientia.

XII.

Hoc igitur inviolato stilo juste sancire prospeximus, ut monasteria puellarum, quæ sub disciplina regulæ degunt, obstructius munitis claustris, nullo pateant, nisi forte summa compellente necessitate, aditu virorum. Sed neque presbyteri, vel diacones, vel quilibet de clero, vel etiam archimandritis, quasi visitationis vel prædicationis causa, sine permissu episcopi civitatis, sibi licentiam tribuat ineundi. Quin etiam nec episcopus absque sacerdotibus vel clericis suis, ut decet, & honeste convenit, adire illuc licentius se existimet. Sed sive ipse, sive quælibet religiosa persona, alienus ab illicita suspicione, quem morum gravitas ornat, permittente & admonente episcopo exhortationis vel ædificationis obtentu, quæ ad salutem animæ pertinet, dignum fuerit ut adeant hæc Deo dicata loca, non aliter, sed cum

(a) sed nec adultera . . . . . debet (b) *desit hæc pars sententiæ in Vaticano.*
(c) in tres non decet ut maritus æquales exequatio dividat in quatuor.

Digitized by Google

cum idoneis teſtibus (a) peragant, ne propter incautam præſumptionem ſanctæ eccleſiæ infametur angelicus ordo. Et nulla ullo unquam tempore licentia ſit abbatiſſæ vel cuilibet monachæ, transfigurante ſe ſatana in angelum lucis, quaſi orationis cauſſa ſuggerente eis, Romam adire, vel alia loca venerabilia circuire. Quam ſit namque irreligioſum & reprehenſibile cum viris propter itineris neceſſitatem converſari, nullus tam excors eſt vel deſipiens qui ignoret. Si quis poſt hanc definitionem hujus reverendi concilii, de his quæ conſona voce ſalubriterque ſtatuta ſunt temerario auſu violare tentaverit, canonicis coerceatur vindictis, ſcilicet aut juxta modum & qualitatem culpæ excommunicatione mulctetur, aut anathematis vinculo punitus vinciatur: aut certe honoris proprii amiſſione nudatus, reus ab eccleſiæ gremio evellatur. Hæ enim ſunt canonicæ ultrices vindictæ, a quibus nullus ſacræ legis prævaricator poterit immunis abire, niſi forte pœnitentiæ interveniente mercede veniam meruerit adipiſci.

ANNO CHRISTI 691

A

B

C

XIII.

Dies dominicus ita ut hic celebratus.

Diem autem dominicum inchoante (b) noctis initio, id eſt, veſpere ſabbati, quæ in prima luceſcit ſabbati, quando ſignum inſonuerit, vel hora eſt ad veſpertinum celebrandum officium, non propter honorem ſabbati ultimi, ſed propter ſanctam illam noctem primi ſabbati, hoc eſt dominici diei, cum omni reverentia & honorifica religione venerari omnibus mandamus Chriſtianis. Abſtinere primum omnium ab omni peccato, & ab omni opere carnali, etiam a propriis conjugibus, & ab omni opere terreno, & [a] nihil aliud vacare, niſi ad orationem, concurrere ad eccleſiam cum ſumma mentis devotione, ceſſante omni cauſſarum ſtrepitu, cum caritate & dilectione benedicere Deum Patrem, & laudare totis medullis cordis unigenitum Dei Filium, qui iſtam diem per glorioſam ſuam ſanctificavit reſurrectionem, & hymnum dicere ſancto Spiritui, qui eam benedixit per admirabilem ſuum adventum, quando in igneis linguis ſuper beatos deſcendit apoſtolos. Sed & omnium pene dona chariſmatum in eadem ſacratiſſima die creduntur in mundo collata. Nam in ipſa die Dominus poſt reſurrectionem in diſcipulis ſuis Spiritum ſanctum ad remittenda peccata inſufflavit. In ipſa in deſerto Dominus de quinque panibus quinque millia hominum pavit. In ipſa die manna pluit de gœlis primum in eremo, & multæ aliæ ſpiritalium munificentiæ rerum in ipſa die ſunt manifeſtatæ, quas cunctas longum eſt per ordinem recenſeri. Ipſum eſt enim ſabbatum Domini (c) delicatum, de quo ſcriptura dicit: *Qui fecerit* Exo. 16. *in eo opus ſervile*, id eſt peccati, *morte moriatur*. Porro ſi de illo ſabbato diceret quod Judæi (d) celebrant, quod eſt Exod. 31. ultimum in hebdomada, quod & noſtri ruſtici obſervant, diceret tantum, ſabbatum, & nequaquam adderet, delicatum & meum. Sed quia differentiam voluit facere inter illud & iſtud, quod eſt dominica dies, ideo addidit, meum: ac ſi diceret, meum, non veſtrum, delicatum, non in veſtris obſervationibus maculatum. Et ideo cum omni reverentia eſt a nobis honorandum atque colendum. Ceteræ vero principales feſtivitates & ipſæ ſunt veneranter honorandæ vel cuſtodiendæ. Et illa feſta, quæ ſacerdotes in eccleſia prædicant, modis omnibus ſunt cuſtodienda. Nos autem, qui ſacerdotes vocamur, debemus populum nobis ſubjectum & prædicando verbis in omni bono, & faciendo quæ docemus exemplis inſtruere, in caritate, in caſtitate, in humilitate, in continentia, in modeſtia, in vigiliis, in jejuniis & oratione, in religione, in eleemoſynis, in hoſpitalitate, in quantum vires permittunt, in verbo ſapientiæ ſale condito, in temperantia manducandi vel bibendi, in converſatione ſancta, in ſimplicitate cordis, in omni opere bono, *pie & juſte vivendo, expectantes beatam ſpem & adventum gloriæ magni Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti*, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen. Tit. 2.

D

[a] Pro, & ad ſabbati, II.

Matth. 14.

XIV.

De decimis vero vel primitiis, ſalvis ſcilicet allegoricarum rerum myſticis ſacramentis, nihil melius puto docere, quam quod ſcriptum eſt in Malachia propheta, dicente Domino: *Inferte omnem decimam in horreum meum, & ſit cibus in domo mea, & probate me in hoc, dicit Dominus, ſi non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem uſque ad abundantiam, & increpabo pro vobis devorantem, & non corrumpet fructum terræ veſtræ: nec erit ſterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes.* Sed quia indignatio & ira Dei manet ſuper gentem vel populum qui hoc Domini præceptum toto corde & bona voluntate non adimplet, ſupra præmiſerat, dicens: (e) *Si affiget* (inquit) *homo* Idem, *Deum*, Malach. 3.

E

(a) pergant (b) noctis illius &c. (c) delegatum (d) celebrent (e) ſi affigit

Et ſic ubique ſemper hoc verbum legit, confingitis, confingimus

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

Deum, quia vos configitis me? Et dixistis, In quo configimus te? In decimis & primitivis vestris. In penuria vos maledicti estis; & me vos configitis gens tota. Qua de re quis non alacri & læto pectore (a) offerat Deo, ut possit illam promereri benedictionem, de qua dicit: *Effundam super vos benedictionem meam usque ad abundantiam*? Vel quis non timeat vel contremiscat illam maledictionem, quam minatur nolentibus offerre: *Vos maledicti estis, & me vos configitis gens tota*? Et si forte nobis non creditis, vel nos despicitis, quia homines sumus; credite ergo ipsi Domino dicenti, qui mentiri non potest, qui utrumque promisit, & maledictionem in hoc sæculo & in futuro, nolentibus obedire ejus mandatis; & benedictionem, & abundantiam, & salutem animæ & corporum bona voluntate obtemperantibus ejus imperiis, & in præsenti sæculo se daturum & in futuro. Non enim exigit Deus a te quæ non habes, nec pensat quantum tribuas: sed in quantum habes, simplici corde de suis, non de tuis donis da Domino. Quia omne quod sumus, vivimus & habemus, ejus est, & de ipsius benignitatis suscepimus manu. Considerat namque qua mente, & non quantum in ejus sacrificium offeras, qui potens est, & in præsenti sæculo centuplum, & in futuro vitam tribuere sempiternam. Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu sancto, & nunc & semper per cuncta sæcula sæculorum. Amen.

Ibidem.

Ibidem.

Ad. 17.

Notæ Severini Binii.

Qua occasione hanc synodus in Italia celebrata?

a *Concilium.*) Quæ occasione hanc synodus in Italia auctoritate Paulini congregata fuerit, indicat ipse Paulinus sermone quem habuit ad patres concilio hic v tbus: *Nun. autem divina spirante clementia, atrocitas undique ferocium barbarorum superbiæ ipsa arcibus certior ac, omnia per omnia admirabiliante decalo, reddita jam quietissima pace tuetur, superna prossus largiente gratia, paululumque respirantibus regalibus justis, necessarium duximus jamnunc ore fraternitatem vestram juxta priscorum canonum inviolabiles sanctiones in unum colligio aggregari.* Hæc ad synodum dicebat Paulinus, cum in præcedentibus se de intermissis conciliorum celebrationibus per tumultus bellicos & frequentes peregrinationes excusasset.

Forojulium urbs quæ & qualis?

b *Forojulense.*) Sic dictum a Forojulio, quod, juxta acta hujus concilii, est municipium Aquilejensis provinciæ, hodierno tempore Veneto subjectum. Olim insignis ibi urbs fuit Aquileia, ab Attila Hunnorum rege destructa, quemadmodum annis fere ducentis postea Forumjulii ab Avaro rege eversum fuit.

Paulinus quis?

c *A Paulino, &c.*) Vuolfridus Strabo, qui sub Ludovico filio Caroli magni claruit, de rebus ecclesiasticis cap. 25. hæc de Paulino: *Tradetur siquidem Paulinum Forojulensem patriarchum sapiens, & maxime in primatis missis, circa immolationem sacramentorum hymnos vel ab aliis vel a se compositos cecinisse.* Eumdem sanctitate & doctrina insignem fuisse, plurimumque synodalibus sub Carolo magno coactis, adeo ut suæ ipsius provinciæ curam cum quam optabat facere non posset, interfuisse, acta concilii ostendunt.

Acta concilii.

d *In causa sacrosanctæ Trinitatis.*) His temporibus duæ diversæ hæreses ecclesiam devastabant. Una de processione Spiritus sancti, altera de incarnatione Domini nostri Jesu Christi. De Spiritu sancto controvertebatur, an is a solo duntaxat Patre, vel a Patre simul & Filio procederet. Antiquam controversiam adversus hæreses sæculis antehac damnatas Paulinus doctissime docuit, ostendens Patrem & Filium unum esse principium processionis Spiritus sancti, adeoque impium & blasphemum videri, contra sententiam ab universa ecclesia temporibus sancti Leonis magni receptam novos errores concitare. De incarnatione Verbi divini Elipandus Toletanus episcopus in Hispania, & cum eo, * quem ipse seduxerat, Felix Urgelitanus episcopas asserebant, Dominum nostrum Jesum Christum secundum naturam divinam dicendum esse Dei Filium naturalem; secundum humanitatem vero eumdem Filium Dei adoptivum esse nuncupandum. Quam doctrina cum duos Dei filios asseret, adeoque Nestorianismum jam diu ante condemnatum resuscitaret, Paulinus recitatione symbolorum Nicæni & Constantinopolitani eamdem solidissime refutavit, explosit & condemnavit. Demum vero in hac eadem synodo post tractationem dogmaticarum disputationum absolutam, sancitæ sunt quatuordecim canones ad disciplinam ecclesiasticam spectantes.

ANNO CHRISTI 791.

* In a quo seductus fuerat,

e *Anno Domini* 791.) Hic enim annus Domini cum 23. Caroli magni, qui ponitur initio actorum synodalium, concurrit. Nam ex iis quæ in notis ad vitam Stephani Papæ III. notavi supra, evidenter constat, Pippino anno Domini 768. ex hac vita migrante Carolum filium in ejus regno successisse.

Adnotatio P. Antonii Pagii

ad an. Ch. 791. num. 6. & seq.

Epocha Concilii Forojuliensis.

Concilium Forojuliense, a Sancto Paulino Forojuliensi Patriarcha celebratum Baronius & post eum Concilium Collectores huic anno adsivere, quod in ejus Actis legatur: *Anno felicissimo Principatus eorum* (nempe Caroli M. ac Pippini Italiæ Regis) *tertio & decimo, & XV. Canentes quidem evocatum Syllabis fraternum quorumdam Episcoporum carnaliter ium Foro-Julium municipium Metropolim Aquilejensem venerantes concertatum consensit.* Annum enim illum vicesimum tertium Caroli ab anno DCCLXVIII. quo in Francia regnare cœpit, deduxere, parum curantes de anno decimo quinto Pippini Regis, qui in præsentem convenire non potest; cum tamen eius præcipue ratio habenda fit, cum de Concilio in Italia congregato agatur. Præterea Itali Acta publica annos Caroli in Italia, non vero in Francia regnantis numerabant, ut varia Monumenta demonstrant, & satis de se patet. Quare cum Carolus anno septingentesimo septuagesimo quarto in Italia seu in Longobardia regnare cœperit, *Concilium Forojuliense* anno septingentesimo nonagesimo sexto, quo annus ejus XXIII. inceptus sumpsit, & Pippinus annum XV. Regni sui absolvit, habitum fuit, idque ante diem decimum quintum mensis Aprilis, quo anno DCCLXXXI. Roma ab Hadriano Papa baptizatus, & Italus Rex appellatus. Sed cum Carolus annos Regni Italici aliquando a suis exordiis ante diem XV. mensis Aprilis anni DCCLXXIV. in Longobardia tempora is; aliquando vero a capta post diem XXVI. mensis Maii ejusdem anni Papia Regni Longobardici Regia repetat, ut eo anno num. 8. & seqq. ostendimus, annus ille XXIII. Regni Italici a priori Epocha proficiscatur, ut annus XV. Pippini Regis manifesto indicat. Comitius anno DCCXCV. num. 8. dicit annum Caroli Regis XXIII. cum anno Pippini XV. componi non posse, & qui XXIII. Caroli Regis ann m servandum censuere, emendare debuisse Pippini Regis annum XV. contendit que hunc Pippini Regis annum retinendum, & expungendum Caroli Regis annum XXIII. ac reponendum annum XXVII. qui anno Christi DCCXCV. cum anno Pippini Regis XV. convenit. Verum locus ille purus est, sed annus XXIII. Caroli a priori ejus Regni Italici Epocha deducendus, qua de re imposterum subium esse non potest.

Locus in quo celebratum fuit.

Quod locum Concilii, illud non congregatum apud Forum Livii, vulgo *Forli*, cum Civitas illa sita sit in Romandiola ab Antiquis *Forum Livii* nuncupata, vigiati milliaribus a Bononia diffans, sed in Civitate nunc appellata *Cividal d'Austria*, sive *del Friuli*, antiquitus dicta *Forum Julii*, in qua tunc Patriarcharum Aquilejensium Sedes erat, quos propterea Alcuinus, & alii Patriarchas Forojulienses etiam denominavere, uti me docuit U. Cl. Philippus a Turre olim Canonicus Forojuliensis, nunc Em. Cardinalis Imperialis Auditor. Civitas hæc pristinum tandem splendorem, nomenque amisit, & *Utinum* Oppidum non longe inde distitum Metropolico illius Privilegio auctum est, tunc que Civitas Forojulii ea dignitate solemni *Civitas Austriæ* appellari cœpit. Est autem Dominio Veneto subest. Legenda quæ anno DCCXXIX. jam diximus.

Ob bellum Hunnicum ita anno DCCXCVI. dilatum.

Paulinus in Oratione ad Comprovinciales Episcopos rationem affert, cur Concilii celebrationem tamdiu dilaverit, indeque annum, quo illud habitum, magis declaret: *propter improbos, qui solent irrumpere, mandante tumultus, propterque imminentia prælierum bella, quæ diecumque per totum finitum nostrorum fremens ferocitate*

(a) offerat decimas Deo.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

erant segnitie non cessabant, &c. Nunc autem Divina opitulante Clementia, assistit utique fortitudo Barbarorum superbia typho crebris cervicibus, auxilio per omnia administrante de cœlo, reddita jam quietissima pace terræ, &c. Necessarium duximus summopere festinanter dilectissimam fraternitatem vestram in uno Collegio congregari, ubi Paulinus respexit ad bellum Avaricum seu Hunnicum hoc anno inchoatum, & ut videbatur anno DCCXCV. ad finem perductum, ut ex dictis in utroque anno evidenter constat. Hunni enim seu Avares jam per quinquennium Forojulienſibus infestabant, & contra eos Henricus Dux Foro-Julienſis atrox bellum gesserat. Quare hoc anno bello non finis impositus sed initium datum, ideoque Concilium Forojuliense dici non potest eo indictum iuisse. *Hunnos* hoc ipso anno in Italiam irrupisse infra videbimus. Actum in eo adversus eos, qui variis erroribus implicati de mysterio Trinitatis, præsertimque de processione Spiritus Sancti non recte sentiebant, ac præterea adversus eos, *qui in duos videntur filios unum Christum Dei Filium dividere, dum filium naturalem & adoptivum asserere molirentur*, inquit Paulinus in sua oratione; quibus verbis ostendit Concilium illud adversus Felicem Urgelitanum congregatum non fuisse, ut putavit Colnetus loco citato, sed generatim adversus Ebionitas, Nestorianos, aliosque hæreticos in Sacrum Incarnationis mysterium peccantes. Sancti præterea in eo Canones quatuordecim, qui omnes ad Ecclesiasticam disciplinam spectant, & legi possunt apud Natalem Alexandrum sæculo Ecclesiæ octavo.

ANNO CHRISTI 791.

[a] CONCILIUM [b] RATISPONENSE, (1)

ANNO CHRISTI 791.

IN QUO FELICIS URGELITANI

Episcopi hæresis, quæ Christum adoptivum Dei filium dicebat, præsente Carolo magno rege primo, damnata est, [c] anno Christi DCCXCII. Hadriani papæ XXI. Caroli ejusdem regis XXIV.

Ex Jacobo Sirmondo.

DE *hac synodo, & Felice in ea damnato, præter historicos scriptores, luculentum est Alcuini testimonium libro primo adversus Elipandum Toletanum episcopum*, Antequam, *inquit*, ego, eodem sapientissimo rege Carolo jubente, venissem in Franciam, hæc eadem vestri erroris secta, eodem glorioso principe præsidente Felice, quem multum laudare soles, vestræ partis tunc temporis defensore, ventilata est in celeberrimo loco qui dicitur Raiginisburg, & synodali auctoritate sacerdotum Christi, qui ex diversis Christiani imperii partibus convenerant, æterno anathemate damnata: immo & a beatæ memoriæ Hadriano papa, qui tunc temporis sanctæ Romanæ ecclesiæ apostolica auctoritate rexerat sedem, funditus exterminata. *Incerti auctoris annales*. An. CCCXCII. Hæresis Feliciana, ipso auctore eam abnegante, apud Ragenespurg primum damnata est: qui etiam per Angilbertum abbatem in præsentia Hadriani apostolici adductus, denuo eam confessione facta dampavit.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium*.) De hujus synodi causa & occasione annales Francorum sub Ludovico conscripti ista habent: *Urgellis est civitas in Pyrenæi montis jugo sita, cujus episcopus nomine Felix, natione Hispanus, ab Elipando Toleti episcopo per literas consultus, quid de humanitate Salvatoris Dei & Domini nostri Jesu Christi sentire deberet, utrum secundum id quod homo est, proprius an adoptivus filius credendus esset, atque dicendus, valde timenter atque dubitanter, & contra antiquam catholicæ ecclesiæ fidem aliquam adversitatem non solum pronuntiavit, sed etiam scripsit ad vicinæ aliam episcopum Hispaniæ gentis perfidiam optimenti sua defendere curavit.* Joannes Aurelianensis episcopus, libro adversus Claudium Taurinensem episcopum confecto, postquam eadem, quæ ex annalibus Francorum supra recitata sunt, scripsisset, addit: *Et hæc venenata doctrina utraque Hispaniam magna ex parte infecit. Deinde apostolorum Christi actus imitari videri volentes, cum ipsi non apostoli Christi, sed potius hostes antichristi, unusquisque ne separatim discessisse videretur eadem insana sua doctrina emendare atque tuere. Expavimus siquidem Aquitani & Galliarum, cujus discessus apud Aquas nos aliquando vidisse meminit, quos & catholicorum virorum regionis illius, qui eorum profana doctrina secundum sanam doctrinam rationabiliter contradicebant, relatu, perspicuitatisque sua probatu, secundum eorum altum & habitum certissimos antichristos esse liquido deprehendi; manifestum carmen in eisdem illud beati Ambrosii completi:* Habitus mentis

B *In corporis* flatu cernitur: & *illud cujusdam*: Prona hominis propriæ mentis depromit affectum. Qualis vultus erit, talia corda gerit. *Quibus verissime & apertissime cognitis, & quia jam secundum apostolicum præceptum ter, ut ab eadem sua erronea prædicatione desisterent, admoniti fuerant, tamen in eodem errore permanebant, ut hæreticos devitavi. Porro idem Felix cum multis apud Septimaniam eumdem hausum pestiferum propinarit, cum tamen Gallia Germaniaque (quantum in ille fuit) propinare voluit. Sed divina gratia adjuvante, nullum apud Galliam Germaniamque ejus errorem locum invenire quivit: quoniam non solum apud Germaniam studium litterarum, & amor sanctarum scripturarum, verum etiam apud eamdem Galliam (quæ sola, teste Hieronymo, monstra non habuit, sed vere semper fortibus & eloquentissimis abundavit) ejusdem memorabilis vel sapientissimo studio & pertentissimo desiderio actum est, ut, Domino opem ferente, in sua commissa ecclesiæ filios & liberalium artium optimo disciplina, & divinarum scripturarum perfecte polleret intelligentia.*

C *Quem* mittens Christi, utpote invictissimi armis munitus, ejus vesanam destruxit propulsaverat. De rebus in Concilio gestis subjungit: *Ejusdem namque præcepit jussu, in unum coacti, adhibita etiam sancta Romana ecclesia auctoritate, eumdem Felicem damnaverunt, immo cum auctore sui erroris Nestorio, quem imitatus est, perpetuo anathemati manciparunt.* Hæc Jonas Aurelianensis. Annales Francorum supra allegati, post illa quæ supra recensui, de loco & actis Concilii hisque quæ post absolutam synodum contigerunt, hæc subjungunt: *Hujus rei causa ductus ad prædictum regem* (Carolo scilicet) *qui tunc apud Regianum Saxoniæ civitatem, in qua & hiemavit, residebat: ubi congregata episcoporum concilio auditus est, & erroris convictus, ad præsentiam Hadriani pontificis Romam missus: ubi etiam coram ipso in basilica sancti Petri apostoli hæreseos confessus est, atque abdicavit: quo facto ad ecclesiam suam reversus est.* Hæc annales de loco & actis Concilii. Unde hujus erroris occasio enatuerit, dicam infra in notis Concilii Francofurdiensis, in quo Felix relapsus iterum condemnatus fuit.

Acta Concilii.

Locus Concilii.

Felix resipiscit.

D

b *Ratisponense*.) Sic dictum a Ratispona, de qua in theatro urbium Hadrianus ista scribit: *Ratispona, quæ ego Regenburg, sita est ad Danubium, nomen potuisse sumpsisse a pluvia & acre. A Claudio Tiberio Nerone imperatore III. exercita temere pugnante Christi, atque ab ipso Tiberina vel Augusta Tiberii vocata. Nominata quoque fuit Regionspurg a Theodonis Bavaria regis nato. Præterea dicta fuit Rhætisbonna a Rhætis. Item Hæspalis, Reginopolis, Terrapolis, Quadrata Colonia Quartanorum, metropolis Riparioloruin, caput Limitaneorum. Nomen Ratispona a navigatione deductum videtur. A Carolo magno ad fidem Christi perducta ejusdem metropolis fuit Bavaria, sedes regum & ducum ejusdem regionis. Pons lapideus anno 1135. sub Henrico V. Imperatore supra Danubium ibi ipse construxit. Hodie pons conspectus 11. fornicibus sustentatus, passuum 400. & 70. latitudinis.* Hæc Hadrianus.

Ratispona describitur.

c *Anno Domini* 792.) Testantur Regino, annales Francorum, Baronius, aliique plures.

CON-

(1) Eadem procul dubio est hæc synodus cum ea, quam Reginoburgi habitam fuisse ex Annalibus Laurishamensibus tradit Colnetus Tom. 6. p. 476.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 792.

ANNO CHRISTI 791.

CONCILIUM ROMANUM

In quo Felix Urgellitanus Epiſcopus damnatur.

Ex P. Pagi ad an. Ch. 792. n. 1.

FElicem epiſcopum Urgellitanum bis anno Chriſti 792. damnatum fuiſſe teſtantur Annaliſtæ Loiſelianus, Fuldenſis, Bertinianus, ac Menenſis cum Monacho Egoliſmenſi, & incerto Auctore, qui vitam Caroli conſcripſit. Primo damnatus eſt in Concilio Ratisbonenſi, iterumque Romæ, quo ab Angilberto ductus eſt ad Hadrianum Papam, coram quo hæreſim ſuam ejuravit. Audiendus Eginhardus in Annalibus: *Orgellis eſt civitas in Pyrenæi montis jugo ſita, cujus epiſcopus nomine Felix, natione Hiſpanus, ab Elipando Toleti epiſcopo per litteras conſultus, quid de humanitate Salvatoris Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti ſentire deberet, utrum ſecundum id quod homo eſt, proprius an adoptivus Dei Filius credendus eſſet ac dicendus, valde incaute atque inconſiderate, & contra antiquam Catholicæ eccleſiæ doctrinam, adoptionem non ſolum pronunciavit, ſed etiam ſcriptis ad memoratum epiſcopum libris pertinaciſſime pravitatem opinionis ſuæ defendere curavit. Hujus rei cauſſa ductus ad palatium Regis, qui tunc apud Reginum Bajoariæ civitatem, in qua & hiemaverat, reſidebat. Ubi congregato epiſcoporum concilio auditus eſt, & erraſſe convictus, ad præſentiam Hadriani Pontificis miſſus, ubi etiam coram ipſo in Baſilica B. Petri apoſtoli hæreſim confeſſus eſt atque abdicavit.* In hac ſynodo litteræ Hadriani exaratæ ad Hiſpaniæ epiſcopos, quæ infra in Francofurtenſi Concilio leguntur. Id innuit Carolus in ſua ad Elipandum epiſtola in præfato Francofurtenſi Concilio allata, ubi ait: *Primo quid dominus Apoſtolicus cum ſancta Romana eccleſia & epiſcopis illis in partibus quaquaverſum commorantibus, & catholicis doctoribus ſentiret, ſub unius libelli tenore ſtatuimus.*

☞ HISPANUM forte TOLETANUM CONCILIUM

Hæreticorum Elipando Toletano faventium

Circa annum 793. habitum.

Ex Manſi Suppl. pag. 719. Anno 793.

EX ſynodica patrum Concilii Francfordienſis anno 794. contra Elipandi Toletani hæreſim de adoptione Chriſti Filii Dei celebrati, diſcimus, Hiſpanos epiſcopos in unum coeuntes cœtum Elipandi de adoptione Chriſti ſententiam adprobaſſe, eamque ſcripta ad epiſcopos Galliæ epiſtola ſynodica ex detortis quibuſdam & vitiatis SS. Patrum teſtimoniis defendere adniſos fuiſſe. Ita enim illi in ea ſynodica, quam per partes afferunt Patres Francfordienſes, & refutant, in ſua ad præſules Galliæ ſynodica. *His præmiſſis SS. Patrum ſententiis aſſertionibus noſtris roboratis, in commune decrevimus ab eorum decretis nullo modo deviare veſtigiis.* Alteram ejuſdem tenoris epiſtolam ad Carolum Francorum regem dederunt, cujus utriuſque meminit idem Carolus in reſponſione ſua ad eoſdem, quam inter acta Concilii Francfordienſis legas. Concilium iſtud tunc convocaſſe Elipandum cenſeo, poſtquam in Concilio Ratisbonenſi primum anno 792. dein in Romano Concilio ejuſdem anni ſententiam ſuam velut hæreticam reprobatam agnovit. Quare non citius anno 792. nec ſerius anno 794. quo Francfordienſes patres in Concilium convenerunt, habitum cenſeo. Quæ ſi probetur conjectura, literæ illæ Adriani, quas poſt tranſmiſſam ſibi a Carolo rege Concilii Hiſpanici ſynodicam ad Gallos & Hiſpanos epiſcopos dedit, inter acta Concilii Francfordienſis legendas, non quidem in Romano Concilio anni 792. in quo Elipandus hæreſim ejuravit, ſed anno ſequenti, & forte extra Concilium datæ ſunt.

☞ SYNODUS IN BETH-BOTEN JACOBITARUM

In cauſa formulæ alicujus in Liturgia abrogandæ

A Cyriaco Jacobitarum patriarcha paulo poſt annum Græcorum 1104. Chriſti 793. celebrata.

Anno 793. circ.

COeptam inter Jacobitas controverſiam dirempturus Cyriacus Jacobitarum patriarcha ſynodum ad Beth-Boten, qui locus eſt ditionis Haran in Meſopotamia convocavit. Diſſidii argumentum præbebant verba illa Liturgiæ Syriacæ dum hoſtia frangitur: *Panem cæleſtem frangimus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Hæc nonnulli tamquam ab errore pura, & uſu recepta retinenda cenſebant, repugnantibus aliis perinde ac ſi panem cæleſtem a Verbo ac Filio Dei aliud eſſe ſignificarent. Cœperunt hæc agitari ſub Gregorio patriarcha anno 759. ad eam dignitatem evecto, nec anno 793. adhuc ſopita Cyriacus, qui tunc ſuprema dignitate potitus fuerat, ad præſentem ſynodum retulit. Ille delenda e Liturgia verba arbitrabatur, ſed repugnarunt patres, ſtandumque conſuetudini cenſuerunt. Hæc omnia ex Abulpharagii Chronico MS. Patriarcharum tradit Aſſemanus Biblioth. Orient. tom. 2. pag. 342.

AD

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

AD CONCILIUM FRANCFORDIENSE

CONTRA HÆRESIM FELICIANAM

Anno 794. celebratum

ADDITIO.

CONcilium Francfordienſe anno 794. celebratum nemo ignorat, vulgatique ſunt apud Collectores omnes editi a Patribus illi canones ſex & quinquaginta. Subſcriptiones tamen deſunt, quarum nonnullas dare hic juvat ex auctore Annalium Moiſſiacenſium, non qualis extat apud Duchetnium, ſed qualem exhibet codex MS. qui ſub nomine Annalium Veterum Francorum vulgatus eſt a PP. Martene, & Durand in collectione veterum Monument. Tom. V. Ita enim anonymus ille ad annum 794. *Congregata eſt ſynodus cum miſſis domini Apoſtolici Adriani Papæ, ſub Patriarcha Aquilejenſi Paulo* (Paulino) *archiepiſcopo, ſeu Petro Mediolanenſi archiepiſcopo, ſeu etiam Italiæ, Galliæ, Gothiæ, Aquitaniæ, Galleciæ epiſcopis, abbatibus, monachis, preſbyteris, diaconibus, inter quos etiam venerabilis ac ſanctiſſimus abbas, Benedictus, qui vocatur Vitizæa monaſterii Anianenſis a partibus Gothiæ, & religioſos monachos Bedæ Addo qui & Smaragdus, ſeu cunctis fratribus ſuis diſcipulis. Hi ſunt Ingelia, Aimo, Rabanus, Georgius cum ceteris fratribus cunctoque clero devotoque populo pariter aggregato, &c.* Quæ hic de legatis apoſtolicæ ſedis habentur, auctoritate ſua confirmat Eginarthus in Annalibus ad an. 794. qui illos pariter nomine deſignat Theophilactum & Stephanum epiſcopum appellans.

Ad tempus habiti concilii quod attinet ita rem hanc expedii in adnotationibus ad Pagium an. 794. 8.

Concilium hoc Francfordienſe ante diem XIII. Kalend. Auguſti hujus anni celebratum fuiſſe, perſpicue demonſtrat præceptum Caroli Magni pro abbate Cavenſi apud Baluzium Tom. II. capitular. num. XVIII. Teſtatur ibi eo rex Anianum abbatem *Synodali Concilio venientem una cum monachis ſuis, &c.* rogaſſe, ut ſub tuitione & patrocinio regio reciperentur, quod & impetrarunt. Signatur diploma die illa Julii anno XXVI. & XX. regni Carolini; nempe hoc anno.

ROMANUM CONCILIUM

Sub Adriano anno 794. celebratum pro confirmatione ſynodi Francfordienſis, Elipando, atque Felice damnandis.

Anno 794. SYnodus iſta Romana, quæ cum præcedenti Romana ſynodo anni 792. ab omnibus huc uſque confuſa eſt, eruitur non obſcure ex Annalibus Moiſſiacenſibus, & ab auctore Veterum Annalium Francorum, qui Annales illos expreſſit, his verbis: *Placuit etiam univerſali Concilio* (Francfordienſi) *ut ob reverentiam ſancti apoſtolici Adriani papæ urbis Romæ ſcripta mitterentur, per omnia juris privilegio reſervato ſummo Pontifici. Qui præfatus papa iterum concilio congregato epiſcoporum totius eccleſiæ Romanorum Helefantum* (Elipandum) *& Felicem totius perfidiæ arches & ſequaces eorum, ut ſupra, ſanctum Concilium* (Francfordienſe) *pari modo condemnant, & hanc hæreſim funditus eradicare judicant. Miſit etiam epiſtolam omnibus epiſcopis vel eccleſiis partibus Hiſpaniæ vel Galliciæ conſolatoriam, quam qui legerit & crediderit, ad fidei tramitem peragendum ex novo & veteri teſtamento per omnia inveniet ſufficientem refertam.* Ex his Annalibus verbis ſatis conſtare arbitror concilium quoddam habitum fuiſſe ab Adriano papa, in quo Elipandus & Felix damnati ſunt. Concilium vero iſtud tunc convenit cum Adrianus Concilii Francfordienſis acta ſuſcepit. Et in eo pariter concilio data eſt epiſtola Adriani ad epiſcopos Hiſpaniæ, & Galleciæ, quæ actis Concilii Francfordienſis præmittitur. Id ſi tenuerimus, profecto concilium iſtud longe diverſum eſt ab eo, quod editores Veneti anno 792. aſſignant. Illud enim biennio ante Francfordienſe concilium coivit; nec Felicem Urgelitanum damnavit, ſed potius ejurantem illum hæreſim ſuam admiſit, atque ſuſcepit: *Coram ipſo* (Adriano) *in baſilica B. Petri Apoſtoli hæreſim confeſſus eſt, atque abdicavit*, ait Eginhartus in Annalibus. Hæc vero poſtrema Romana ſynodus ſtatim poſt Francfordienſe Concilium habita eſt, & regreſſum ad vomitum Felicem una cum Elipando damnavit. Nec quidquam fuceritati hujus conciliі officiunt literæ Caroli Magni ad Elipandum, in quibus mittere ſe dicit: *Primo quid dominus apoſtolicus cum ſancta Romana eccleſia, & epiſcopis illis in partibus commorantibus ſentiret ſub unius libelli tenore. Secundo dein & tertio loco ſynodicas patrum Concilii Francfordienſis.* Prima enim ponitur Adriani epiſtola honoris gratia, non temporis ordine. Ita enim ego rem totam concipio. Elipandus anno 794. exordiente, vel præcedenti exeunte ſynodicam ſuam miſit ad Carolum; ille vero apto tempore Concilium Francfordienſe coadunavit, ejuſque dein acta tranſmiſit ad pontificem, qui ſtatim concilium convocavit, cujus ſynodicam ad epiſcopos Hiſpaniæ inſcripſit, eaque omnia deferenda curavit ad regem. Omnibus his documentis acceptis Carolus literas ſuas ad Elipandum una cum iisdem ſcriptis deſtinavit. Erroris hinc arguas Venetum editorem, qui ex Romano Concilio anni 792. protectas cenſet literas illas Adriani ad epiſcopos Hiſpaniæ, quas

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

quas concilio anni 794. adscribendas hucusque demonstravimus. Quo nec satis liquet, an Felix hæresim suam in concilio ejuraverit, id enim, nec Alcuinus tradit, nec alicubi legitur. Hoc unice constat, convictum illum Ratisbonæ hæresim suam Romæ ante confessionem S. Petri damnasse.

ANNO CHRISTI 794.

ANNO CHRISTI 793.

COLLATIO VEROLAMII SUB OFFA REGE MERCIORUM

ANNO CHRISTI 793.

De exquirendo S. Albani protomartyris sepulturæ loco.

Ex tom. 1. Conc. Britan.

REX Offa visione, uti dicitur, admonitus, ut de sepulcro & reliquiis S. Albani protomartyris exquirendis, & cœnobio eidem extruendo curam adhiberet; Accito (*inquit auctor vitæ Offæ regis manuscriptus*) Humberto Merciorum archiepiscopo, cujus sedes apud Licheseldam, ut prædictum est, nuper ab eodem rege fuerat constituta, divinam ei voluntatem indicat in præmissis. Tunc archiepiscopus supradictus, assumptis continuo secum Ceolnuiso Lindesiensi, & Unvvona Legrecestrensi episcopis suis suffraganeis, cum innumera utriusque sexus & diversæ ætatis multitudine, regi, die sibi statuta, apud Verolamium occurrerunt. Tunc populo in jejuniis & orationibus sanctificato, antistites sacri sacerdotalibus infulis adornati, adfore sibi beati martyris auxilium flagitabant. Fuerat namque locus, & memoria martyris, post adventum S. Germani Antitliodorensis episcopi, qui cum B. Lupo * Decasinæ urbis episcopo, ad extirpandam hæresim Pelagianam in Britanniam venerant, annis circiter ducentis & quadraginta quatuor, omnino deleta. Siquidem gens pagana Saxonum, Jutorum & Anglorum, Britonibus expulsis, sibi insulam subjugaverant: qui agros cum horreis feraliter depopulantes, prælatos quoque membratim detruncantes omnem pene Britannicam insulam a mari usque ad mare hostili exterminio velut in desertum redegerunt.

* Tricassinæ

Hac itaque tempestate ecclesia beati Anglorum protomartyris Albani, quam Beda Anglorum historia * muro tabulatu lapideo scripsit fuisse constructam, inter ceteras regionis ecclesias, funditus est subversa: unde sepulcrum ejus, quod in adventu S. Germani, & ante, a passione martyris usque ad illius patriæ desolationem, & ab omnibus notum propter antiquæ famæ celebritatem, & miraculorum frequentiam, ab omnibus fuerat * adoratum compatriotis, & honoratum universis, tempore quo Offæ regi invictissimo angelico fuerat ministerio revelatum, locus autem sepulcri & loci destructi cognitio penitus delebatur, &c.

* utro

* Loquitur in sui sæculi dialecto & cath. sensus vocabulo.

CONCILIUM PROVINCIALE VEROLAMII SUB OFFA REGE MERCIORUM

Et Humberto archiepiscopo suo Licheseldensi celebratum, mense Augusto, anno Domini DCCXCIII. indictione prima.

Deliberatur de cœnobio celeberrimo protomartyri Britannorum sancto Albano instituendo.

Ex tom. 1. Conc. Britan.

POST præfatam collationem, & alia multa de inventione reliquiarum S. Albani protomartyris, sic progreditur codex prædictus manuscriptus.

Acta autem sunt hæc a passione supradicti martyris, anno quingentesimo septimo: ab adventu Anglorum in Britanniam, trecentesimo quadragesimo quarto, indictione prima, Kal. Aug. *Et mox:*

Concilii tempus & deliberatio.

Eodem quoque mense rex (*Offa*) ibidem provinciale tenuit Concilium, cum archiepiscopo Humberto, suis suffraganeis, & primatibus suis universis, ut tractet diligenter & efficaciter de conventu monachorum in loco illo congregando, atque cœnobio constituendo, & magnifice & regaliter privilegiando, ubi protomartyris regni sui, imo totius Britanniæ vel Angliæ reliquias invenit, & quem locum sanguine consecravit. Placet omnibus pium regis propositum, eique episcoporum consulit prudentia, ut auctoritate Romani pontificis, etsi alias hoc factum fuerit, quia non iterari inutiliter dicitur quod non scitur perpetratum. Canonizetur similiter & privilegietur monasterium in honorem ejusdem martyris noviter construendum. Et hæc omnia, ut digniorem & firmiorem sortiantur effectum, concilium virorum sanctorum & discretorum suscipit & exaudit; ut per legatos solemnes a latere regis destinatos, aut potius in propria rex ipse super his in curia Romana tractet diligenter. Offa igitur rex piissimus suorum magnatum sano acquiescens consilio, divino ductus Spiritu, transalpinum valde sibi laboriosum & sumptuosum iter arripit sine moræ dispendio. Nec eum cura rei familiaris, vel regni custodiendi necessitas, vel comminantis senii gravitas, (regnaverat enim jam triginta & sex annis) nec laboris immunitas, vel pecuniæ inæstimabilis effusio, ipsum poterant retardare.

Habemus hic annum istius concilii, scilicet 793. qui in fastis careret cum 36. regni Offæ.

Offa Romam proficiscitur.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 793. Pertz Historia Leges. tom. 1. p. 257.

CAPITULARE DE CAUSIS REGNI ITALIÆ

Datum, ut videtur, anno Christi DCCXCIII. post obitum Hildegardis Reginæ.

Capita ad Ecclesiasticos pertinentia hæc tantummodo sunt.

I.

De Xenodochiis.

Lib. 1 leg. Longob. tit. 1. c. 28. Primo capitulo de Xenodochiis jussit ut quicumque Xenodochia habent, si ita pauperes pascere voluerint & consilium facere quomodo ab antea fuit, habeant ipsa Xenodochia, & regant ordinabiliter. Et si hoc facere noluerint, ipsa dimittant; & per tales homines in antea sint gubernata cum consilio episcopi, qualiter Deo & nobis exinde placeat.

II.

De Ecclesiis baptismalibus.

Ibid. c. 29. De ecclesiis baptismalibus ut nullatenus eas laici homines tenere debeant, sed per sacerdotes fiant, sicut ordo est, gubernatæ. Et neque ipsi pagenses negligentiam habeant de hoc quod ibidem facere debeant. Et illi sacerdotes eas sic regant quomodo ordo canonicus exposcit.

III.

De Advocatis sacerdotum.

De Advocatis sacerdotum, volumus pro ecclesiastico honore & illorum reverentia ut Advocatos habeant. Ibid. tit. 47. c. 3.

VI.

De Monasteriis & Xenodochiis regalibus.

De Monasteriis & Xenodochiis quæ per diversos comitatus esse videntur, ut regalia sint; & quicumque ea habere voluerit, per beneficium domni Regis habeat. Ibid. l. 1. tit. 1. c. 30.

XII.

De mancipiis palatii, & ecclesiarum.

De mancipiis palatii nostri & ecclesiarum nostrarum nolumus mundium recipere, sed ipsa nostra mancipia habere. Ibid. l. 1. tit. 22. c. 16.

CONCILIUM VEROLAMII

SUB OFFA REGE POST REDITUM EJUS ROMA,

In quo concedit rex terras innumeras sancto Albano, & perpetuum hospitium itinerantibus; conventum instituit.

Ibidem. Ex manuscripto de vita S. Albani. Terras confert S. Albano.

TUnc congregato apud Verolamium episcoporum & optimatum suorum concilio, rex unanimi omnium consentu & benevola voluntate, beato Albano amplas contulit terras, & possessiones innumeras: considerans quod ibidem eleemosynariis vigeret hospitalitas. Nam ibidem patet via ab Aquilone venientibus, & ab Austro redeuntibus communis, & strata generalis dicta *Watlingestrate*, & pium ei videbatur, ut omnes itinerantes ibidem pium ex suis eleemosynis domicilium invenirent: locum igitur memoratum cœnobio addictum, libertatum multiplici insignivit privilegio, monachorum quoque conventum ex domibus ordinatæ religionis, maxime tamen ex domo Becci in Neustria, ad tumbam congregavit, & abbatem Vvillegodum ordinavit: quod interpretatur *volens bonum*: vere enim fuit bonæ voluntatis, & de stirpe regia oriundus, regique Offæ consanguinitate propinquus, &c.

Et perpetuam itinerantibus hospitalitatem

CONCILIUM [b] FRANCOFORDIENSE,

IN QUO HÆRESIS FELICIANA

Ab episcopis universi regni Francorum, Italiæ, Galliæ, ac Germaniæ, præsente Carolo Magno rege, atque Hadriani papæ legatis, Theophylacto & Stephano episcopis, tertio damnata est, [c] actaque Concilii Nicæni II. in causa imaginum confirmata, [d] anno Christi DCCXCIV. Hadriani ejusdem papæ XXIII. Caroli Magni XXVI.

Index eorum quæ in hoc Concilio continentur.

1. *Epistola Hadriani papæ ad episcopos Hispaniæ, contra Elipandum episcopum Toletanum.*

II. *Libellus episcoporum Italiæ contra Elipandum, Concilii decreto missus ad provincias Hispaniæ.*

III. *Synodica Concilii ab episcopis Galliæ & Germaniæ ad præsules Hispaniæ missa.*

IV. *Ca-*

a Collata a P. Jacobo Sirmondo cum Codice S. Mariæ Remensi ab Hincmaro donato, ut ait P. Sirmondus in apographo, quod asservatur in bibliotheca Collegii Parisiensis Soc. Jesu, & ex quo nunc emendatior prodit hæc epistola. *Harduinus.*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

IV. *Caroli Magni regis epistola ad Elipandum, in qua trium etiam superiorum libellorum fit mentio.*

V. *Canones* LVI. *Concilii Francofordiensis, ex antiquis codicibus eruti.*

I.

EPISTOLA HADRIANI PAPÆ I. AD EPISCOPOS HISPANIÆ,

contra * Elipandum episcopum Toletanum.

*Hadrianus papa, sanctæ catholicæ atque apostolicæ primæque pontifex sedis, dilectissimis fratribus & consacerdotibus nostris, * Gallicis, Spanisque ecclesiæ præsidentibus, in roseo Christi sanguine salutem.*

* Binius interpretatur Ecclesias Galliarum; sed recte Comitius an. 793. n. 16 per Ecclesias Galliæ Spaniæque solas intelligendas docet Ecclesias Hispaniarum. Vide ad an. Ch. 794. n. 4.

SI tamen licet de omnibus, *fratribus & consacerdotibus*, dici. Non enim caritatis vinculo fraterna ansula perstringente nostris illigare amplexibus amoris connivemus modo, qui non sunt fidei nostræ communioni sinceris sensibus socianti, ac per hoc a gremio sanctæ matris ecclesiæ lacrymabili divisione extant exortes. Igitur dilectissimus filius noster, & spiritalis compater, domnus Carolus Magnus & venerabilis princeps, rex Francorum ac Longobardorum, seu patricius Romanorum, sæpe nos stili ferculo, catholicæ fidei epulas offerendo, multa refectionis dulcedine satiare consuevit, & confluente ad vallem mentis ex aliis quibuscumque rebus amaritudinis unda, melliris quinimo rivulis lætitiæ de fonte manantibus, summa nihilominus suavitate temperare non cessat. Sed quoniam ferventi succensus fidei zelo, ea quæ contraria orthodoxæ fidei Spaniarum de confinio allata sibi persensit, nostris curavit summa pernicitate obtutibus præsentari; beati Petri amore feliciter obstrictus, non renuit illi honorem debitum exhibere, & sedis ejus præsulem dignum duxit sacris syllabis consulendum; regiam videlicet vel canonicam placuit ei consuetudinem renovare. Cumque perlectus & sagacius exploratus fuisset epistolæ textus, reperta sunt in eodem pseudosyllabo perquamplurima cum auctore suo Elipando Toletanæ sedis archiepiscopo redarguenda, ac per hoc redargutionis vindicta modis omnibus ulciscenda. Unde non mediocri dolore mente nostra sauciata, medium se in animum nostrum tristitiæ angor immersit. Qua de re nimio satis zelo compulsi, ex auctoritate sedis apostolicæ, pro causa siquidem orthodoxæ fidei, æquum ratumque per sacros apices prospeximus respondendum.

Materia autem caussalis perfidiæ inter cetera rejicienda, de adoptione Jesu Christi Filii Dei secundum carnem falsis argumentationibus digesta, perfidorum verborum ibi stramina incomposito calamo legebantur. Hoc catholica ecclesia nunquam credidit, nunquam docuit, nunquam male credentibus assensum præbuit. Multa siquidem sparsim in sacris foliis divinarum scripturarum testimonia super hoc negotio inserta reperiri possunt. Sed si in unum plura coacervatim colligere non vitamus, mensuram prorsus epistolæ ultra modum excedere nihilominus * judicamur. Sufficiant ergo pauca de multis, ne morosa legendi prolixitas desidiosis fastidium inferat, non absit. Agat. Cujus namque melius, quam ipsius Domini verba primum ponenda sunt? Ipsius nimirum veritatis testimonia inserenda. Ipse enim de se innotuit cujus Filius esset, cum Patris nomen se asserat hominibus nuntiasse. Ait enim: *Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo.* Nomen paternum tunc manifestavit hominibus, cum se Patris Filium verum, & non putativum, proprium innotuit, & non adoptivum. Sed notandum quod dicitur: *Hominibus quos dedisti mihi.* Non enim sunt isti ex illis hominibus, quos ei Pater dederat, & imo quos ille cum Patre ante mundi constitutionem elegerat, qui eum adoptivum, & non proprium Filium confitentur: quasi alienus aliquando a Patre fuerit, aut per carnis extraneus ab eo factus esset assumptionem; cum ut Verbum caro fieret una extiterit Patris Filique voluntas, sicut scriptum est: *Ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui.* Hinc alias ait: *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum.* Distincte enim dixit: *meum & vestrum.* Ejus videlicet, non per gratiam, sed per naturam: noster vero per gratiam adoptionis. Porro nunquam non fuit Filius, quia nunquam non fuit Pater. Semper enim & ubique distincte Patrem suum appellat. *Pater*, inquit, *meus usque modo operatur, & ego operor.* Et rursus: *Pater clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet*, &: *Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus est.* Quod si secundum eorum callidam tergiversationem cuncta quæ protulimus ad divinitatem tantummodo Filii Dei referenda opinantur, dicant ubi unquam communi affectu dixerit nobiscum, Pater noster. *Scit enim*, inquit, *Pater vester, quid vobis opus sit.* Non ait, noster, quasi nobiscum adoptatus per gratiam. Et alibi: *Estote ergo & vos perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est.* Cur non dixit, noster? quia aliter noster, & aliter suus. Hinc rursus ait: *Si vos cum sitis mali, nostis bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester, qui in cælis est, dabit bona petentibus se?* &c. Hinc Paulus electionis vas ait: *Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Scimus enim, quia non est traditus secundum divinitatem, sed secundum id quod homo verus erat. Illum nimirum qui traditus est, id est hominem, ipsum apostolus proprium Dei Filium protestatur.

Quid enim præstabilius, quidve clarius, & omni religione devotius, quam beati Petri primi pastoris ecclesiæ felici confessione prolatæ fidei tenere fundamentum? *Fundamentum*, inquit magister gentium, *aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus.* Hujus nimirum fundamenti immobilis soliditatem beatus Petrus, non carne & sanguine, sed Patre revelante de cælo, confitendam declaravit: cum refutatis quorumdam opinionibus, quid in discipulorum animis fides operaretur, cunctorum cognitor exploraret solus pro se, & pro omnibus, & pro unitate unus testimonium fidei perhibuit dicens: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Qui mox confessionis præmium nulla interveniente mora adeptus, ut cæli janitor, & ligandi solvendique arbiter factus est animarum. Statimque Dominus, *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.* Super hanc, inquit, petram quam confessus es, & a qua vocabuli sortitus es dignitatem, super

* MS. *Indignum*. H.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

hanc soliditatem fidei ecclesiam meam ædificabo ; & idcirco portæ inferi non prævalebunt adversus eam : per quas aditus mortis panditur, ut ad inferni claustra eorum errores sequendo descendant, qui se a beati Petri fidei communione disjungunt. Relicta heu miseri inviolabilis petræ inconcussa firmitate, super lubrica & arenosa ruralia perfidiæ domum ædificare festinant. Inundatione autem juxta Dei beatificam vocem facta, illisum est limen domus, & cecidit, quia non erat fundata super petram. O quam bene fidei ejus immobiliter persistente muro, omnium hæreticorum fluxa sunt machinamenta destructa ! Numquidnam dixit Petrus, Tu es Christus, qui propter nos factus es Filius hominis, & per adoptionem factus es Filius Dei ? Absit. Hoc nec Petrus confessus est, nec sancta ecclesia super firmam fundata petram, id est fidei fundamentum, quod Christus est, confitetur ; quam Christus protegit & defendit, & Petrus Christi auxilio fultus gubernat, sed una voce cum Petro Christum Dei Filium confitetur, quia unus est Christus, Dei hominisque Filius, non per gratiam adoptionis, sed propria Filii dignitate.

Sufficeret quinimo in his duobus vel tribus testibus stare omne verbum : sed propter controversias litigantium, qui falsis objectionibus conjecturalium quæstionum molimine veritatis refragari nituntur assertionibus, adhibeamus quin etiam alios veritatis testes, sanctos scilicet prædicatores nostros, qui in gremio catholicæ ecclesiæ lacte fidei sunt nutriti, & ad tantam perfectionis maturitatem pertingere meruerunt, quatenus & solidi cibi capaciores fierent, & minutius turbis frangendi peritiam retinerent. Beatus igitur Athanasius, Alexandrinæ sedis antistes, sancto afflatus Spiritu, hoc modo fidei suæ exordius principium dedit : Confitemur Filium Dei ante sæcula sempiternum ex Patre genitum, novissimis vero temporibus propter nostram salutem de Maria Virgine natum, sicut scriptum est : *Quando venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere*, ac deinceps : Si quis vero adversus divinas scripturas alium dicens Filium Dei, & alium qui ex Maria Virgine, hominem secundum gratiam adoptatum sicut nos, quasi essent duo Filii, unus secundum naturam, qui ex Deo, & unus secundum gratiam, qui ex Maria : & si quis Domini nostri carnem de sursum dicit, & non ex Virgine Maria, aut mutatam deitatem in carnem, & confusam, aut alienatam, aut passibilem deitatem, aut inadorandam Domini nostri carnem sicut hominis, & non adorandam Domini & Dei carnem ; hunc anathematizat sancta & apostolica ecclesia, juxta Pauli vocem dicentis : *Si quis aliter evangelizaverit vobis præter quod accepistis, anathema sit*. Eloquentissimus vir S. Gregorius Nazianzenus ad Clidonium ita scribit ? Si quis introducit duos Filios, unum quidem qui ex Deo & Patre, secundum vero qui ex matre, & non eumdem, ut adoptionis excedat gratiam, quæ promissa est his qui recte credunt, alienum eum a nostro consortio judicamus. Naturæ vero duæ, Deus & homo : nam & anima & corpus. Filii vero non duo, neque dii, neque duo homines, quamvis Paulus interiorem & exteriorem hominem appellaverit. Sed hujus expositio capituli tempore reservatur opportuno.

Athanasius.

Galat. 4.

Galat. 1.

Gregorius Nazianzenus.

Venerabilis vero pater Augustinus, & admirabilis doctor, in quodam sermone super evangelio Joannis inter cetera sic ait : Non enim nos nati sumus de Deo, quomodo ille Unigenitus, sed adoptati per gratiam ipsius. Ille enim venit Unigenitus solvere peccata. Advertat tandem aliquando [a] obstinata dementia vestra, & abjicientes opera tenebrarum, induti arma lucis, relictaque nocte perfidiæ, in die sinceræ fidei honeste ambulate. Pensate quid doctor iste dixerit, adoptatos nos esse per gratiam ipsius, qui peccata solvere venit. Quomodo per illius gratiam nos sumus adoptati, si ipse consors nobis in adoptionis gratia fuit ? Credatur ergo, quod dici nefas est, particeps etiam nobis in causa peccati. Nam sicut peccata nostra non tolleret, si ipse peccatum haberet, ita adoptionis gratiam nobis non tribueret, si ipse propter hominem, quem assumpsit sine sorde peccati, necessarium egerit, ut gratiam adoptionis acciperet. Animadvertite quid dilectus [1] Joannes Baptista & præcursor dixerit : *Joannes*, inquit, *testimonium perhibuit, quia ipse est Filius Dei*. Ipse est, inquit, unus idemque. Oportebat ait beatus Augustinus, cum capituli hujus mysterium exponendo revelaret, ut ille baptizaret, qui est Filius Dei unicus, non adoptivus. Adoptati filii ministri sunt unici : unicus autem habet potestatem adoptare ministrum. Scriptum est enim : *Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu ejus*. Adoptivis vero filiis non dedit omnia, sed quædam dona charismatum. Pater diligit Filium, sed quomodo pater filium, non quomodo dominus servum ; quomodo unicum, non quomodo adoptatum.

Augustinus.

[a] MS. *Usq. hic.* H.

Joan. 3.

Joan. 3.

Jam nunc videamus quid de hac re sentiat prædecessor noster beatus Gregorius egregius doctor, sagacissimus Verbi Dei indagator, & venerabilis Pater. Denique in libris moralibus, sancto repletus Spiritu inter cetera de eo quod scriptum est : *Eratque vir ille magnus inter omnes orientales* : Omnes, inquit, qui in hunc orientem fide consistunt, recte orientales vocantur. Sed quia omnes homines tantummodo homines ; ipse autem oriens Deus & homo ; recte dicitur, *Erat magnus inter omnes orientales*, ac si aperte diceretur, Omnes qui in fide Deo nascuntur superat, quia non ut ceteros adoptio, sed natura illum divinitatis exaltat. Et rursus alibi idem ipse : Quia omnis homo tantummodo homo est, ipse autem Deus & homo, in terra ei similis non est : quia etsi adoptivus quisque filius ad percipiendam divinitatem proficit, nequaquam tamen ut Deus naturaliter esse accepit. Item ipse in eodem libro beatus Job, de eo quod scriptum est : *Ecce Deus excelsus in fortitudine, & nullus ei similis in legislatoribus* : ac si diceret : Qui humilis videbatur in infirmitate, excelsus manet in fortitudine. Et post paulum : Legislator Moyses, legislatores etiam prophetas, vel cunctos legislatores dicere possumus, quos ex lege admonuisse recta populum scimus, sed huic mediatori in legislatoribus similis nullus est ; quia illi gratuito vocati

Gregorius magnus.

Job 5.

Job 19.

[1] Lege ex MS. *Joannes Christi accubitor de Joanne Baptista, & præcursore*. Harl.

ANNO CHRISTI 794.

ti ex peccatis ad innocentiam redeunt ; Redemptor autem noſter homo ſine peccato eſt, Filius ſine adoptione. Nam etſi homo quidem, ſed extra menſuram hominum credendus eſt. Unde bene dicitur : *Nullus ei ſimilis in legislatoribus*. Ecce de quo ſcriptura dicit : *Deus excelſus in fortitudine, & nemo ei ſimilis in legislatoribus* : & de quo alia ſcriptura dicit : *Quis in nubibus æquabitur Domino ? aut quis erit ſimilis Deo inter Filios Dei ?*

Job 36.

Pſal. 88.

Tanta nimirum vos temeritatis dementia deludit, ut æquare eum nubibus & legislatoribus non erubeſcatis : adoptivum eum Filium, quaſi purum hominem, calamitati humanæ ſubjectum, &, quod pudet dicere, ſervum eum, impii & ingrati tantis beneficiis, liberatorem noſtrum non pertimeſcitis venenoſa fauce ſuſurrare. Cur non veremini, queruli obtrectatores, Deo odibiles, illum ſervum nuncupare, qui vos de ſervitute diaboli liberavit ? cui ſervituti vos iterum nitimini perfidiæ ſponte colla ſubmittere ? Porro cum effetis ſervi peccati, ipſe vos liberavit gratuito munere per adoptionis gratiam in ſortem Filiorum Dei. Numquid non ſonat de vobis vox illa Domini dicentis : *Ego honorifico Patrem meum, & vos inhonoraſtis me* ? Tales gratiarum actiones infelices ei refertis, ut qui vos honorifice liberos pretio ſanguinis fecit, eum vos injurioſe adoptivum & ſervum caninis non confundamini linguis latrare ? Nam etſi in umbra prophetiæ dictus eſt ſervus, propter ſervilis formæ conditionem, quam ſumpſit ex Virgine, ſicut ſcriptum eſt : *Conſideraſti ſervum meum Job, quod non ſit ei ſimilis in terra* : hoc nos una cum beato Gregorio intelligimus & ſecundum hiſtoriam de ſancto Job, & allegorice de Chriſto dictum. Numquid propterea ſervi ei nomen imponere debemus, quia ſub perſona Job ſcriptura eum typice deſignabat ? Hinc etiam alius propheta, membrum ſcilicet ſacri corporis, ex perſona ſummi capitis tropica clamat involvente vaticinia nube : *O Domine, ego ſervus tuus & filius ancillæ tuæ*. Et rurſus : *Da imperium puero tuo, & ſalvum fac filium ancillæ tuæ*, & illud : *Noli timere, ſerve meus Jacob, & rectiſſime quem elegi*.

Job 1.

Pſal. 115. Pſal. 85. Iſa. 44.

Quæ cuncta & juxta literam prophetice & myſtice revelata, noſtri mediatoris deſignant perſonam. * Quod quilibet catholicorum virorum hujus prophetiæ myſterio uſus, quemadmodum in quodam libro de incarnatione Dominici beatus Ambroſius ſimile quid dixerit, propter eos videlicet hæreticos, qui phantaſticum aut etiam ſemiplenum dominicum corpus ſacrilego ore ſuſurrant. Numquid docuerunt eum ſervum vel adoptivum Filium prædicare, cum univerſalis eccleſia, evangelicis atque apoſtolicis imbuta luciditimis documentis, Deum ac Dominum ſuum, totis medullis cordis, tota animi devotione, in dextera eum Patris profitetur ſedentem ? Poſtquam autem ceſſavit umbra veritatis, & ipſa in promptu manifeſtata eſt veritas, quæ ſub allegorica ſilva latebat, nuſquam eum a Patre ſervum vocatum legimus, ſed Filium, & dilectum, & ſuum ; nec Filium Dominum eum ſuum appellaſſe, ſed Patrem. Nam Deus & homo erat, qui ſecundum Deum dicebat : *Ego & Pater unum ſumus* ; & ſecundum hominem : *Pater major me eſt* : & tamen non ait : Pater Dominus meus eſt, ſed *major*. Enimvero etiam in ipſo articulo paſſionis, in quo ſervilis forma pati parata erat, ubi omnis humanæ conditionis infirmitas monſtrabatur, non eum Dominum appellavit, ſed Patrem : *Pater*, inquit, *ſi fieri poteſt, tranſeat a me calix iſte*. Quoniam *magnum pietatis ſacramentum, quod apparuit in mundo*, juxta Pauli vocem, *aſſumptum eſt in gloria*. Nullus unquam evangeliſtarum, nemo apoſtolorum ſervum eum commemorat, ſed Dominum & Salvatorem. Nam Thomas cum exploraret veſtigia vulnerum, quæ clavi & lancea intulerunt, exclamavit dicens : *Dominus meus, & Deus meus*. Petrus ait : *Domine tu mihi lavas pedes* ? Diſcipuli omnes : *Domine adauge nobis fidem*. Paulus, clariſſima mundi tuba, ſemper eum Dominum & ipſe confitetur, & omnem linguam confiteri perdocet.

Matth. 26. 1. Tim. 3. Joan. 20. Joan. 13. Luc. 17.

Jam revelata & impleta erat omnis figuratæ locutionis obumbratio : ipſe enim de cruce teſtimonium perhibuit. Nam cum acceſſiſſet acetum, dixit : *Conſummatum eſt*. Cum autem in altari crucis hoſtiam ſe pro nobis exhibuiſſet Deo & Patri in odorem ſuavitatis, & aceti poculum mixta guſtaſſet fellis amaritudine, tunc conſummata ſunt omnia, quæ longe ante propheticis fuerant oraculis prænuntiata. Jeruſalem autem per figuram ſignificat eccleſiam, ſed in re corporea civitas eſt. Et his ſimilia quamplurima, & innumerabilia myſteriorum ſacramenta, figuratæ locutionis modo edita, & ænigmatibus ſenſim foliis * involuta, per ſacras paginas inveniuntur inſerta ; quæ longe aliter ſunt habenda in ſpecie rerum, aliter in myſticis veneranda figuris. Dictus quippe eſt in myſterio Redemptor noſter lapis angularis, propter duos parietes utriuſque populi, ut faceret utraque unum. Dictus eſt etiam petra, propter firmitatem. Dictus eſt namque & agnus, propter innocentiam & manſuetudinem & ſacrificium quod in altari crucis pro nobis obtulit Deo & Patri. Numquidnam lapis, & petra eſt inſenſibilis creatura ? aut agnus eſt irrationale animal ? aut vitulus laſcivum pecus ? Nam etſi propter ſervi formam, & injuriam paſſionis, paulo minus ab angelis eſt minoratus, propter triumphum tamen victoriæ, & gaudium reſurrectionis gloria & honore eſt coronatus. *Conſtituiſti eum*, ait pſalmiſta, *ſuper opera manuum tuarum : omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus*. Omnia namque poſt gloriam reſurrectionis ſubjecta ſunt ei ; haud dubio angeli, & omnis creatura. Dominum igitur angelorum omniſque creaturæ, cujus ſub pedibus cuncta ſubjecta ſunt, vos dicitis ſervum & adoptivum ?

* MS. abſolutæ. H.

Pſal. 8.

Paulus namque, mundi lilium, & eccleſiæ pulcherrima roſa, templum ſcilicet Spiritus Sancti, & prædicabilis doctor, in univerſo ore ſuo Dominum eum, & non ſervum appellat. Ait namque : *In nomine Jeſu omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum : & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris*. Unde & alias dicit : *Etſi novimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed jam nunc non novimus illum*. Ac ſi patenter diceret : Etſi novimus eum mortalem, paſſibilem, vulneri deditum, ſed jam in gloria Patris ſcimus eum ab omni humanæ conditionis debito alienum. Paulus electionis vas docet, ut omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris : cur ſurda aure, & erroris obvoluto te-

Philipp. 2. 2. Cor. 5.

* MS. *Quod ſi quilibet*. H.

Joan. 10. Joan. 14.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

neoris corde hunc locum ſcripturæ legendo transilitis? Paulus omnem linguam Dominum Jeſum eum confiteri hortatur, & docet: & veſtra lingua non confunditur ſervum eum & adoptivum latrare? Hæc namque ſtultiloqua lingua in fruſta eſt præcidenda, & per mille, ut ita dixerim, partes minutius detruncanda.

Cur vos non revocant ad viam veritatis & lucis, cæci, ſceleſti, immites, & incompoſiti, tam ſalubria ſcripturarum documenta? qui cadentes ſicut Balaam, apertos habetis oculos, Num. 22. nihil videntes: & quia in foveam erroris corruiſtis, ideo lumine veritatis privati, ignorantiæ veſtræ tenebras non videtis. Apertos vos dicitis habere oculos. Sed quia a ſtatu reſtitudinis cecidiſtis, idcirco patrem mendacii, qui Adæ in peccati nocte aperuit oculos ad malum, & clauſit in bonum, intuemini, & Patrem luminis non aſpicitis, qui diſcuſſa nocte peccati juſtitiæ nobis diem veritatis radio illuminavit. Jacob. 1. Numquid non legiſtis, quia *omne datum optimum, & omne donum perfectum, de ſurſum eſt, deſcendens a Patre luminum*? cur vos de deorſum a patre mendacii, & rectore tenebrarum harum nummum expoſcitis peccatorum? Cur cum antiquo ſerpente renovare vultis deliſti chirographum, quod dulcis clementiæ bonitas, unica ac ſingularis pietas, cruci affixit in arce, & roſeo pretioſi ſanguinis abluit oſtro? An neſcitis quia ab origine mundi uſque ad mediatoris adventum, hujus emptionis debitum, veneni gutta calamo ſcribentis infuſa, mendaciique fraude deceptionis falſitas exarata, omne humanum genus in ventrem malitiæ ſuæ trahens, quaſi fluvium ingurgitantem abſorbuit? Job 40. ſicut de eo ſcriptum eſt: *Abſorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam quod influat Jordanis in os ejus*. Cur non præcavetis, miſeri, ne forte propter perfidiam veſtram * clevet ſe Jordanis in undam tumeſcentem, glomeratiſque fluctibus extra ripas, vos in locis paluſtribus evomat, ſtatimque ſerpens ille vos inveniat in cœno erroris defixos, apertoque crudelitatis ore, ſumma vos rapacitate deglutiat? Intelligite quæ dico. Per Jordanem, eccleſiam, vel baptizatorum advertite multitudinem: per tumeſcentem undam, cenſuram diſciplinæ, & anathematis jacturam: extra ripas enim Jordanis, extra gremium eccleſiæ: per cœnum, hæreſeam pollutionem. In ſerpente diabolus debet intelligi, qui ideo hæreticorum corda perfidiæ veneno fauciare inhianter deſiderat, ut eos quaſi ebrios fauce devoret impietatis.

* MS *Influat Jordanis*. H.

Cur B. Petri parvipenditis glorioſæ confeſſionis inviolabilem fidem? Cur ſacratiſſimi Pauli apoſtoli plena ſacramentorum myſteriis deſpicitis perſpicua documenta? Cur non per evangelicas paginas planam & directam catholica luce perfuſam viam repetitis veritatis? Cur non tot teſtium Chriſti veridicas ſimpliciter ſacratiſque prolatas ſuſcipitis ſanctiones; ſed magis his credulitatis præbetis aſſenſum, quæ veſtris auribus diabolica ſibilat lingua? Patris teſtimonio de Filio perhibentis non creditis, qui di- Matth. 3. xit: *Hic eſt Filius meus dilectus*? Spiritus ſancti oſtenſionem in ſpecie columbæ, quia ipſe eſſet dilectus Filius, nihil penditis? Super quem putatis Spiritum ſanctum in ſpecie columbæ deſcendiſſe? ſuper Deum, an ſuper hominem? an propter unam perſonam Chriſti, ſuper Dei hominiſque Filium? Spiritus namque ſanctus, cum ſit inſeparabiliter amborum, Patris videlicet & Filii, & ex Patre Filioque eſſentialiter procedat, quo pacto credi poteſt ſuper Deum deſcendiſſe, a quo nunquam receſſerat, & a quo ineffabiliter ſemper procedit? Dei enim Filius, ſecundum id quod Deus eſt, ſanctum Spiritum, cum Patre nunquam a ſe recedente, inenarrabili modo mittit: & ſecundum id quod homo eſt, ſuper ſe venientem ſuſcepit. De eo ergo, id eſt de hominis Filio, ſuper quem Spiritus ſanctus deſcendit, licet unus ſit Dei hominiſque Filius, vox Patris intonuit, dicens: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*. Si ſecundum divinitatem dixiſſet, Matth. 17. nequaquam diceret, *In quo mihi bene complacui*: ſed tantummodo, in quo mihi bene complacuit. Sed cum dicit, Complacuit, totam ſimul Trinitatem comprehendit, quia in homine Chriſto tota complacuit Trinitas. Animadvertite quia nihil vobis reſtat, ut ſecundum divinitatem tantummodo credatis dixiſſe Patrem: *Hic eſt Filius meus*, ſed potius ſecundum humanitatem, ſuper quam Spiritus ſanctus dicitur deſcendiſſe. Joannes clamat dicens: *Ego neſciebam eum, ſed qui miſit me baptizare* Joan. 1. *in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum deſcendentem & manentem ſuper eum, ipſe eſt*. Ipſe utique unicus, proprius & dilectus, & non ſervus & adoptivus. Ipſius igitur Filii teſtimonium abnuetis, qui diſtincte ſemper cum ſuum Patrem & noſtrum appellat? Cui ergo vultis credere, aut cui vultis adæquare eum? Dicit enim ipſe per prophetam: *Cui aſſimilaſtis & adequaſtis me*: Cui alius propheta dicit: Iſai. 40. Iſai. 45. *Non eſt ſimilis tibi in diis, Domine, & non eſt ſecundum opera tua*. Non eſt ſecundum opera ejus, quia ſicut ſingulariter eſt homo ultra homines, ita ſingulare eſt opus ei, & excellens omnia opera ſanctorum, qui dii non eſſentialiter propter gloriam divinitatis, ſed nuncupative pro meriti appellantur dignitate. Opus namque ejus eſt, ut ſit unicus, proprius & dilectus Filius Dei. Noſtrum opus eſt, ut ſimus ſervi per conditionem, & filii per gratiam adoptionis.

Jam nunc tempus eſt, ut a labore operis ſtili requieſcat mucro, non torpeſcat, ſed requieſcat, & otio reparatus ſemper ſit ad omne opus bonum paratus. Series enim prolixæ orationis jam jamque ſuſpenſum expoſcit verſiculi punctum. Attamen priuſquam libelli imponatur terminus finalis, adhibenda eſt litigatorum optio ſententialis. Eligant namque quæ volunt, vitam aut mortem, benedictionem aut maledictionem. Optamus namque, & infinitam boni paſtoris Domini precamur benignitatis clementiam, ut qui ovem perditam ad ovile propriis humeris reportavit, ut relictis erroris anfractibus, in quibus malæ beſtiæ, id eſt maligni ſpiritus commorantur, & ad viam quæ ducit ad vitam æternam fidei paſſibus Chriſto redeant pertrahente: quatenus in ſinu matris eccleſiæ ſuſcepti, per lamentum pœnitentiæ ſordes abluant peccatorum, & infamata eorum modeſtia bonæ famæ recipiant priſtinam dignitatem. Nec honoris periclitentur naufragio, & a noſtro non disjungantur conſortio: ac per hoc reconciliati communioni catholicæ fidei divina illos pietas cæleſtium faciat eſſe participes gaudiorum. Quod ſi exigentibus indignis meritis, tam inſolubili eos malignus ſpiritus perfidiæ laqueo juſto Dei judicio ſtrangulavit, ut reſolvi nequeant; ex auctoritate prorſus ſedis apoſtolicæ, ac beati Petri apoſtolorum principis, & per

ANNO CHRISTI 794.

& per eam quam illi magister & dominus tradidit potestatem, & solvendi ligandique licentiam tribuit, quod sine gravi mœrore non possumus dicere perpetuo eos anathematis vinculo religatos, ultrici cum sequacibus suis vindicta plectendos, ac per hoc & a gremio ecclesiæ, & a nostro consortio definio alienos. Si quis autem fidelium Deumque timentium, caritatem eis benignitatis impartiendo, & Christi amore, pro eis precis oblationem Domino offerre voluerit, non solum non inhibemus, sed ut faciat, apostolica admonitione & optamus, & salubri incitamus exhortatione: ut Deus omnipotens, qui neminem vult perire, & omnes homines propter nimiam bonitatem suam vult salvos fieri, revocet eos ad viam veritatis, & ad agnitionem pertingere, sicut dignum est, rectæ fidei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in Trinitate perfecta, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

II.

[1] LIBELLUS EPISCOPOR. ITALIÆ CONTRA ELIPANDUM

Concilii decreto missus ad provincias Hispaniæ.

Incipit libellus sacrosyllabus, catholico salubriter editus stilo, in concilio divino nutu habito in suburbanis Moguntiæ metropolitanæ civitatis, regione Germaniæ, in loco celebri qui dicitur Francono furd, sub præsentia clementissimi principis domini Caroli glorioseque regis, anno felicissimo regni ejus XXVI. *Placuit igitur sancto venerandoque concilio, quatenus hic libellus pro caussa fidei ad provincias Galliciæ ac Spaniarum mitti deberet ob nocios resecandos errores: specialiter autem ad Elipandum Toletanæ sedis episcopum, in quo omnis hujus negotii constat materia quæstionum.*

SAncto incitante Spiritu, ac zelo fidei catholicæ scintillatim sub pectore fervescente clementissimi & tranquillissimi glorioseque Caroli regis domini terræ, imperii ejus decreto per diversas provincias regni ejus ditioni subjectas summa celeritate præcurrente, multitudo antistitum sacris obtemperando præceptis in uno collegio aggregata convenit. Quadam die residentibus cunctis in aula sacri palatii, adstantibus in modum coronæ presbyteris, diaconibus, cunctoque clero, sub præsentia prædicti principis allata est epistola missa ab Elipando auctore noxii sceleris, Toletanæ sedis pseudoepiscopo, Hispalensi termino circumseptæ. Cumque jubente rege publica voce recitata fuisset, statim surgens venerabilis princeps de sella regia, stetit supra gradum suum, ac locutus est de caussa fidei prolixo sermone, & adjecit: Quid vobis videtur? Ab anno prorsus præterito, & ex quo cepit hujus pestis insania tumescente perfidiæ ulcus diffusius ebullire, non parvus in his regionibus, licet in extremis finibus regni nostri, error inolevit, quem censura fidei necesse est modis omnibus resecare. Cumque imprecata & concessa esset morosa dilatio per dies aliquot, placuit ejus mansuetudini, ut unusquisque, quidquid ingenii captu rectius sentire potuisset, per sacras syllabas die statuto ejus clementiæ oblatum sui cor pectoris, fidei munus stili ferculo mentis vivacitate deferret. Sed sicut mos est hæreticis tristia lætis, dulcia permiscere amaris, veneni poculum mellis sapore temperare; quædam in eadem epistola plena blasphemiis, & catholicæ fidei reperta sunt modis omnibus inimica: quædam vero, si dici liceat, inveniri poterant non rejicienda. Sed in eodem poculo, in quo gutta veneni infusa turgescit, mellis nihilo minus amarescit dulcedo.

Quapropter ergo Paulinus, licet indignus peccator, omniumque servorum Domini ultimus servus, Aquilejensis sedis Hesperiis oris accinctæ, cui Deo auctore deservio, nomine non merito præsul, una cum reverendissimo & omni honore digno Petro Mediolanensis sedis archiepiscopo cunctisque collegis fratribus & consacerdotibus nostris, Liguriæ, Austriæ, [*] Hesperiæ, Æmiliæ catholicarum ecclesiarum venerandis præsulibus, juxta exilem intelligentiæ nostræ tenuitatem, sancto perdocente Spiritu, corde, lingua, stilo contra eorum vesanias, qui rectæ fidei sunt adversarii, respondere non formido: cum sit sancta & universalis ecclesia super firmam nihilo minus immobiliter fundata petram, & portæ inferi nequeant prævalere adversus eam. Verumtamen quia in mari hujus sæculi constituta persistit, adversis hæreticorum flatibus, violentis perfidorum procellis, spumantibusque maledicorum undis illisa concutitur: licet quassari possit, & mergi nequeat, Christi firmata dextera, & apostolico gubernaculo moderata: necessarium tamen existimo omnibus Christianis, cunctisque fidelibus, maxime apostolicis viris, contra hostes ejus fidei armis dimicare. Non enim Christi miles impetum irruentis belli debet enerviter expavescere, nec effugii latibula inermis palando appetere: sed armis militiæ suæ præcinctus, irrumpentium hostium pectora spiritalibus jaculis ex arcu intorquens scripturarum intrepide perforare: quatenus & semetipsum fidei clypeo munitus illæsum custodiat, & inimicorum latera spiculis cruentet acutis. Nam ante certaminis trophæum, tironis non plectitur circa verticem triumphalis corona. Cujus rei ratio apostolicis evidentius approbatur documentis. *Oportet*, inquit egregius prædicator, & de castris dominicis probatissimus miles, *hæreses esse, ut hi qui probati sunt manifesti fiant*. Alta etenim nonnunquam dispensatione agitur, ut unde cadere ad ruinam timetur vacillantibus plantis, inde valentius roborata firmiter inconcussa persistat, & antiquus hostis unde se vicisse superbe gloriatur, inde divina superatus potentia se succubuisse doleat prostratus. Nam quia super fidei fundamentum omnium virtutum fabricam persistere non ignorat, ipsam fidei malitiæ suæ manu eradicare soliditatem festinat, quemadmodum de ejus satellitibus, id est malignis spiritibus, per psalmistam dicitur: *Qui dicunt, exinanite, exinanite usque ad fundamentum*. Usque ad fundamentum quippe maligni

[*] *legendum est* Histriæ, Venetiæ. *vel:* Illiæ Hesperiæ. *absque dist.*

1. Cor. 11.

Psal. 136.

(1) Collatus a P. Jacobo Sirmondo Soc. Jesu cum codice S. Mariæ Remensi ab Hincmaro donato, ut ait ipse in apographo, quod asservatur in bibliotheca Collegii Parisiensis, ejusdem Societatis. *Harduinus*.

Digitized by Google

gni ſpiritus animam inaniter ſe exinaniſſe glo-
ANNO CHRISTI 794. riantur, ſi ab ipſo fundo mentis fidei firmitatem, tentationum jacula exaggerando, eradicare valebunt. Sciunt utique nihil eſſe boni omne quod videtur bonum, niſi fuerit ſuper
Heb. 11. fidei fundamentum firmiter radicatum. *Sine fide enim impoſſibile eſt Deo placere.* Firmum autem fundamentum Dei ſtat, habens ſignaculum hoc: *Novit Dominus qui ſunt ejus.* Licet il-
2. Timoth. 2. le ſæviat, ac mille modis fraude calliditatis ſerpendo extra ſepta ſanctæ eccleſiæ, hinc inde ſquamas nequitiæ ſuæ Syrtis ſcopulis illiſus exſpoliet, ac per hoc circumquaque diſcurrens, modo in orbe circulato latenter ſe juxta viam objiciens, ut pedem ſimpliciter calcantis mordeat, modo in ſumma ſede ſuſpendens fallitatis cauda, hæreticorum pectora veneno perfidiæ inficiendo tumida reddat, ut fauciata * ea vitalia faſtidiendo * ſpiritalia alimenta evomant. Sed quia ſuper firmam petram fundata eſt, portæ inferi non prævalebunt adversus eam.

* MS. *earum vitalia* H.
* Deeſt vox *ſpiritalia*, in MS. H.

Hujus nimirum peſtiferi ſerpentis inſtinctu, felliſque poculo debriati quidam, quorum non ſunt nomina in calculo candido agni inſcripta, hæreſim veternoſam illuſtrium, ſortium ſcilicet virorum calcibus mirabiliter inculcatam, catholicaque falce olim funditus detruncatam, ſpinoſo moliuntur rediviva radice ſuſcitare de ſtirpe. Aſſerunt igitur, ſed falſis aſſertionibus, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum adoptivum Dei Filium de virgine natum: quod divinis nequeunt approbare documentis. Hæc igitur dicentes, aut in utero virginis cum ſuſpicantur adoptatum, quod dici netas eſt, quia de beata virgine inenarrabiliter ſumpſit, non adoptavit carnem; aut certe purum eum hominem ſine Deo natum, quod cogitare impium eſt, neceſſe eſt fateantur, ac per hoc poſtea, quaſi eguerit adoptione, a Patre in Filium ſit adoptatus: cum nihil Deus eguerit, qui erat in eo non per gratiam, quemadmodum in ceteris ſanctis puriſque hominibus, ſed eſſentialiter per
2. Cor. 5. naturam. *Deus*, inquit apoſtolus, *erat in Chriſto, mundum reconcilians ſibi.* Quo igitur pacto nobis adoptionem tribuit filiorum, ſi ipſe neceſſarium eguit ut ſibi haberet? Nam quia peccatum non habuit, ideo nobis peccata donavit; quia non accepit ut vita eſſet, ſed ipſe eſſentialiter vita eſt, idcirco nobis vitam æternam indulſit.

Videamus nunc quid de ejus incarnatione Gabriel, cui creditum fuerat ſecretæ diſpenſationis ſacramentum, ad Mariam virginem dicat. *Ave*, inquit, *gratia plena, Dominus tecum.* Cumque turbata eſſet in ſermone, ſubjunxit angelus: *Ne timeas Maria, inveniſti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries Filium, & vocabis nomen ejus Jeſum. Hic erit magnus, & vocabitur altiſſimi Filius.* Jamque credula angelicis dictis, cum ordinem tantæ novitatis inquireret, quomodo ſine viro fieri poſſit, mox angelus addidit: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei.* Non enim ait, adoptivus vocabitur Filius Dei, ſed abſolute, *Filius Dei, & Filius altiſſimi.* Denique non de ſola excellentia majeſtatis ejus tunc loquebatur angelus, ſed potius de incarnata divinitate. Porro Quod pronomen neutri generis eſt, & Sanctum ſimiliter neutri generis eſt. Ait enim: *Quod enim ex te naſcetur ſanctum, vocabitur Filius Dei.* Et rurſum Matthæus narrat angelum dixiſſe:

Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt. Ut non dubites de corpore dixiſſe, quod de inviolata virgine ſumpſit, more ſacri eloquii partem pro toto; ut per ſolum corpus totum intelligas hominem in anima rationali ex ea natum. Sed ne quilibet ſcrupulus ambiguitatis remaneret, quia de incarnationis ejus myſterio dixerit, ſtatim poſt pauca ſubinfert: *Da-*
Luc. 2. *bit ei Dominus Deus ſedem David patris ejus.* Secundum carnem videlicet David filius dictus eſt, non ſecundum divinitatem. Habes igitur, quo-
Ibidem. niam de quo ſupra dixerat: *Quod enim ex te naſcetur ſanctum, vocabitur Filius Dei*, non adoptivus, ſed verus, non alienus, ſed proprius; de eo ſubjecit: *Dabit ei Dominus Deus ſedem David patris ejus.* Nam quis cum adoptaſſe in filium credatur, cum tota ſancta Trinitas hominem Chriſtum in utero virginis operata ſit? ſicut ſcriptum eſt, & juxta hiſtoriam de primo Adam, & de ſecundo, id eſt, Chriſto, in prophetiæ ſacramento: *Faciamus*
Gen. 1. *hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* Vel certe quemadmodum in hac eadem evangelica lectione angelica voce declaratur. Ait enim: *Spiritus ſanctus ſupervenict in te.* Habes
Luc. 1. Spiritus ſancti tertiam de Trinitate perſonam. *Et virtus altiſſimi obumbrabit tibi.* In virtute namque altiſſimi Filii perſona demonſtratur; quia ipſe eſt Dei virtus, Deique ſapientia. In altiſſimi nomine Patris nihilo minus perſona accipienda eſt. Dicant ergo, ſi valent hæretici (quod ſi nequeunt, catholicis ſe humiliter ſalubribus ſubdant documentis) quis de his tribus perſonis cum adoptaverit, cum tota eum Trinitas in utero immaculatæ operata ſit virginis.

Porro adoptivus dici non poteſt, niſi is qui alienus eſt ab eo a quo dicitur adoptatus, & gratis ei adoptio tribuitur, quoniam non ex debito, ſed ex indulgentia tantummodo adoptio præſtatur: ſicut nos aliquando cum eſſemus peccando filii iræ, alieni eramus a Deo; per proprium & verum Filium ejus, qui non eguit adoptione, adoptio nobis filiorum donata eſt, Paulo atteſtante, qui ait: *Cum ergo venit*
Galat. 4. *plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege, ut eos qui ſub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum recipe-*
remus per ipſum. Proprius filius factus eſt ex muliere, non adoptivus. Hinc alias idem ipſe egregius prædicator dicit: *Proprio Filio ſuo non*
Rom. 8. *pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit eum.* Igitur cum ad Jordanis alveum Joanne comite, qui Chriſtus a populis exiſtimabatur, appropinquaret, & ut ſanctificaretur aquarum natura mediis ſeſe Jordanicis intinxiſſet in undis, ut manifeſtius inter adoptivum & proprium filium diſcerneret, ſtatim vox Patris intonuit dicens:
Matth. 3. *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Et rurſus, cum eſſet in monte ſancto cum diſcipulis quos voluit, & viſi eſſent cum eo Moyſes & Elias loquentes, mox paterna vox fulgida per nubem diſcurrens intonuit, diſcrevitque qui eſſent ſervi per gratiam, & per adoptionem filii, & qui verus ac pro-
Matth. 17. prius filius: *Hic eſt*, inquit, *Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipſum audite.* In Adam quippe ſibi Deus Pater diſplicuiſſe innotuit, qui peccando filii dignitatem amiſit. *Pae-*
Gen. 6. *nitet*, inquit, *me feciſſe hominem ſuper terram.* In unigenito ſibi Filio complacuit, quia propria non habuit, ſed aliena peccata tulit: qui nunquam a paterna voluntate diſcordans, ſa-

Matth. 1.

ctus

ANNO CHRISTI 794.

Philipp. 2.

ctus pro nobis est Patri obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen. Si igitur juxta hæreticos adoptivo nomine censetur, ut nos puri & ingrati homines; quo ergo pacto apostolus eum nomen perhibet super omne nomen habere? * Adoptivi etenim nomen non est super omne nomen, sed commune, & infra nominum tenetur mensuram.

* MS. *Adoptivum*. H.

Videamus jam nunc qualiter primus pastor ecclesiæ fidei posuerit fundamentum. Nam cum magister & dominus discipulos sagacius exploraret, quid de se homines dicerent, & illi singulorum opiniones diverso sermone retexuissent, qui eum unumquemlibet de adoptivis filiis existimabant, quorum adoptio nondum in re, quam per mediatoris perceperunt adventum, sed adhuc in spei servabatur occulto: illico Dominus quid illi de se fixus corde retinerent adjunxit: *Vos*, inquit, *quem me esse dicitis*? Moxque B. Petrus, cui non caro & sanguis, sed Pater cælestis revelavit: *Tu es*, inquit, *Christus Filius Dei vivi*. Ecce fidem beati Petri apostoli, quam hæretici surda aure transiliunt, perfunctorie legere non pertimescunt. Petrus confessus est Christum verum Filium Dei vivi, & tu hæretice dicis, Christus adoptivus filius est? enim vero fortassis erigeres perfidiæ aurem, si absolute dixisset: Tu es Filius Dei vivi. Pingeres forsitan more tuo, falsa argumentatione ut diceres: Secundum divinitatem cum Filium Dei confessus est. Sed quoniam cum additamento dixerat: *Tu es Christus Filius Dei vivi*, omnium hæreticorum ora fidei suæ pugno attrivit. Christi namque nomen ab homine quem assumpsit accepit, quia unctus in homine fuit. Nihil tibi restat quid dicas, nisi solito more faciens, sumas de officina mendacii veneno illita spicula, quibus simplicium corda jaculando falsis assertionibus perforare non erubescas. Frons enim meretricis facta est tibi, erubescere nolu.sti. Defraudare etenim * sacram non veremini scripturam, parvipendentes magistri gentium prohibitionem dicentis: *Nolite adulterare verbum Dei*.

Matth. 16.

* MS. *fanctam*. H.

2. Cor. 4.

Sed quid mirum, si stulti in his erratis, quæ allegorica sunt silva condensa, & umbrosis phalerarum ænigmatibus obvoluta, carpere nescitis docta manu de sub foliis literarum pendentia spiritalium fructuum poma, cum in propatulo per sanctos prædicatores eductam male intelligentes orthodoxam depravatis doctrinam? Cujus temeritatis & audaciæ estis, o infelices, inflati superbiæ fastu, ut ipsa Joannis evangelistæ mirabilia documenta perversis non erubescatis fabulis depravare, juxta vestram vecordiam, & non secundum sanam doctrinam, intelligentes mystica sacramenta? Dicitis enim quod Joannes scribat in epistola sua: *Habemus advocatum apud Patrem Jesum Christum*, & hoc sit advocatus, quod & adoptivus; cum longe aliud sit advocatus, & aliud sit adoptatus. Nam advocatus ille mihi est, qui pro me judicem interpellat, & causam necessitatis meæ propria tuitione defendit. Convenientius quippe propitiatus dici potest, quam adoptatus, quia ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Cum enim naturam nostram, quam in se assumpsit, in dextera Patris collocatam ostendendo Patri incessabiliter manifestat, propitium eum nobis advocatus noster quasi interpellando efficit & benignum. Adoptivus vero dicitur, cui nihil a

1. Joan. 2.

A patre adoptante debetur, sed gratis indulgendo conceditur. Abusive namque, & non essentialiter, adoptivus est filius dictus, sicut Moyses in filium adoptatus est filiæ Pharaonis, alienus ab ea & generatione & sanguinis affinitate. Hoc ideo posuimus, ut patenter daretur intelligi, eum dici adoptatum, qui nondum prius fuerat proprius filius adoptantis. Unde in Dei Filium non cadit nomen adoptionis, quia semper verus Filius, semper Dominus, ac per hoc & post assumptum hominem veri Filii vocabulum non amisit, qui nunquam verus desiit esse Filius. Quod si juxta vestram vesaniam hoc putatis advocatum esse, quod & adoptatum, confitemini ergo, quod est deterius, & omni blasphemia plenum, duos adoptivos, Filium scilicet, & Spiritum sanctum. Non enim negare valetis Spiritum sanctum paracletum esse. Quod enim Græce παράκλητος hoc Latine dicitur advocatus. Fatemini quin etiam, quod est super omne malum deterius, super omnem impietatem scelestius, duos adoptivos filios, Verbum scilicet, & Spiritum sanctum, ut sitis deteriores Ario & Eunomio, & maranatha anathemate Macedonio digni. Adoptivus enim non nisi affectatæ locutionis alienus dicitur filius. Omnis enim adoptio ex affectione ducit vocabuli sui originem, quamquam etymologiæ suæ non videatur trahere similitudinis sonum. Habet namque ex utraque parte utinam adverbium eleganter insitum, ut si dicas: Utinam sis mihi in filium adoptivum; & e contra, Utinam merear a te in filium adoptari: ex affectu quidem dilectionis pars subrepit parti, ut in utraque conveniat dilectionis affectus. Sed videant hæretici, qui portæ sunt inferi, qui dixerint; quinimmo perverso garriant ore. Obdurata nempe illorum corda, mendacii latibula, per abrupta perfidiæ debacchantes, semper inquirunt, & ne veritatis luce perfundantur, in spelæo se falsitatis occulere festinant. Cecidit, heu proh dolor, super eos invidiæ ignis, & ideo justitiæ solem non meruerunt videre.

ANNO CHRISTI 794.

Apud. v.

Sancta autem catholica atque apostolica ecclesia, quæ licet in toto sit orbe terrarum diffusa, una tamen est amica sponsi, proxima, & columba, quæ pennis deargentatis facti eloquii resulget pulcritudine, & in pallore auri posteriora ejus perfectæ fidei puritate clarescunt, confitetur quin potius sanctam & ineffabilem Trinitatem in unitate; salva scilicet inconfusibiliter proprietate personarum, inseparabilem substantiam confitetur. Ita sane, ut alius credatur Pater, quia Pater est, qui genuit coæternum sibi sine tempore & omni initio Filium: & alius credatur Filius, quia Filius est, qui genitus est sine initio a Patre, non putative, sed vere: & alius credatur Spiritus sanctus, quia Spiritus sanctus est, & a Patre Filioque procedit. Et non est aliud Pater, & aliud Filius, & aliud Spiritus sanctus, sed unum sunt inseparabiliter Pater, & Filius, & Spiritus sanctus; non unus, sed unum: quia alia est persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti, sed una & æqualis, & consubstantialis, & coæterna est Patris, Filique, & Spiritus sancti inenarrabilis divinitatis majestas quia unus est Deus. Unionem namque in essentia confitemur; Trinitatem vero in personarum discretione prædicamus. Dominum igitur nostrum Jesum Christum, Dei Filium, verum Deum, semper in Patre, semper cum Patre, semper credimus apud Patrem. In ultimis namque temporibus

ANNO CHRISTI 356.

poribus propter nos & propter noſtram ſalutem, ſecundum ſecretæ diſpenſationis arbitrium, deſcendit de cælo, unde nunquam receſſerat: venit nimirum in propria, ubi nunquam decerat: natus eſt de Spiritu ſancto, & Maria virgine dicente angelo; *Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt*. Factus verus homo, juxta id quod ſcriptum eſt: *Et Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*: permanſit verus & omnipotens Deus in utraque natura, unus Dei Filius, idemque hominis filius. Nihil enim humana nativitas divinæ præjudicavit nativitati: aſſumpſit quod non erat, permanſit in id eſſentialiter quod erat: non commixtionem paſſus neque diviſionem, ſed in una perſona Chriſti Deus verus & homo permanet verus; non duo filii Deus & homo, ſed unus Filius Deus & homo, non alius filius hominis, & alius Dei, ſed unus idemque Dei hominiſque filius. Unde & eos valde execramur, qui eum adoptivum impio grunniunt ore: quia, ſicut præfati ſumus, adoptivus dici non poteſt, niſi is qui prius alienus eſt ab eo a quo adoptari deſiderat. Dei ergo Filius qua ratione credi poteſt adoptivus, qui inſeparabiliter aſſumpto homine in una perſona coeunte utraque natura, non duo filii, alius Dei, & alius hominis, ut, ſicut illi errando æſtimant, adoptivus ſit hominis filius, & ſine adoptione Dei Filius: ſed in una perſona unus idemque Dei & hominis filius, qui nunquam hominem quem aſſumpſit deſeruit, etiam nec in cruce, quando inclinato capite tradidit ſpiritum, Paulo atteſtante qui ait: *Si enim cognovſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*. Dominus gloriæ dicitur crucifixus, cum ſola caro ſit crucifixa, ſed quia Dominus gloriæ idem ipſe erat, qui & hominis filius qui crucifigebatur, & nunquam hominem deſeruit, ſicut dictum eſt, quem aſſumpſit, ideo dicitur Dominus gloriæ crucifixus.

Matth 1.

Joan. 1.

1 Cor. 2.

Sunt etiam plerique qui aſſtruant ex tribus ſubſtantiis unam mediatoris perſonam Verbi carnis & animæ, cum in cauſſa fidei non videatur neceſſarium ſophiſtica diſputatione ſæcularium literarum calculos ſyllogiſtica ſpargere manu. Sufficeret enim, juxta præcedentium catholicorum patrum ſalubertimæ promulgationis doctrinam, ſincera ſimplicitatis voce ex utraque natura unam perſonam confiteri, veri Dei verique hominis Chriſti, divina ſcilicet & humana: ſed propter eos utique qui ſemiplenam ſine anima rationali, & ad vicem animæ divinam naturam in carnis diſpenſatione aſſumptam ſuſpicantur, cum pſalmiſta alacri pectore dicat: *Ecce enim Deus adjuvat me, & Dominus ſuſceptor eſt animæ meæ*. Pro hac igitur re, & hujuſcemodi erroris nubilo, ſtili flabello * ex aere mentis ventoſas nubium umbras diſpergere feſtinamus, quatenus æterni ſolis perfuſa radio, micantes ſtellas per cælos valeat puris obtutibus inſpicere ſcripturarum. Non enim ignoramus ex duabus ſubſtantiis humanam ſubſiſtere naturam, ex anima nimirum & carne: ſed unum ſine altero perfectum non efficere hominem. Quid enim caro ſine anima, niſi terra? & quid anima ſine carne? nonne Spiritus? Homo enim ex utroque, & non ex uno. Unde quia redemptor noſter perfectum hominem aſſumpſit in Deum, idcirco ex duabus naturis Deum & hominem confitemur. Non enim caro ſine anima perfecta humana poteſt dici integraque natura. Nam cum ex limo terræ finxiſſet Deus hominem, protinus inſuſflavit in eum ſpiraculum vitæ, ſicut ſcriptum eſt: *Et factus eſt homo in animam viventem*. Non igitur aliter qui formatus eſt, & aliter qui inſuſflatus, ſed unus idemque. Ex flatu namque animata eſt terra, tam incomprehenſibili arte mirabilique modo ſummi artificis manu configulata, ut inveſtigari plenius nequeat, qualiter & unum ſit anima & caro, quæ perfectum efficiunt hominem; & tamen diverſa ſit ſubſtantia carnis & ſpiritus. Nam cum ſcriptum ſit, *Ad te omnis caro veniet*: & rurſus: *Non timebo quid faciat mihi caro*: Et iterum: *Et videbit omnis caro ſalutare Dei noſtri*: nullo namque pacto ſine anima videre poteſt, ut videat ſalutare Dei; nec venire valet, ut veniat ad eum omnis caro.

Pſal. 64. Pſal 12. Iſa 40. Luca 3.

Ponamus igitur, exempli cauſſa, ſecundum humanæ rationis affectum, neceſſitate per omnia compellente, materialia themata diſputandi. Nam ſicut in planis & ſolidis figuris linea, & in quadrangulis punctus, licet ſint indiſſecabiles, & dividi nequeant, & idcirco egregie depingant dimenſionum figuras; omnium tamen numerorum multitudinis ſummam in ſe ſociatam retinent, & ex ſe uſque ad infinitam numeroſitatem procedentes, & rurſus in ſe uſque ad unum recurrentes, individuam retinere probantur unionis cenſuram. Fingamus igitur animam in forma corporis, quaſi lineam vel punctum in planis, ſolidis, atque quadrangulatis figuris cunctas membrorum partium in ſe individue continentes poſitiones, unumquodque in junctura ſua inſertum, ita ut & unum ſit & diverſum. Nam ſi ſubtrahas lineam & punctum æqualitatis, nobilitas degeneratur figuræ. Inſtante autem lineæ jacentis primordio, punctique circumfuſa numeri quadratura, quique ſegregari vel non ſegregari poſſunt, reſolvi inſolubili ſectione in lineæ punctique privilegio demonſtrantur. Ita ſane vis animæ, cum ſit incorporea & inviſibilis, nec dividi poteſt, nec recipit ſectionum ſciſſuras, totam tamen corporis molem, quæ dividi vel ſegregari poteſt, in ſe continentem mirabiliter regit, & per totum diffuſa animando vivificat, & quaſi punctus in medio ſuam individue retinet dignitatem, & in alienam non reſolvitur qualitatem. Nam, ſicut dictum eſt, cum ſit incorporea, corporaliter cuncta per corpus diſponit: & cum ſit ſubſtantia carni corporeæ, per incorpoream creaturam, id eſt animam, corporeas perficit actiones. Tanta enim ſocietatis convenientia ſibimet ſunctæ, ut unum ſine altero nihil poſſit, & alterum ſine altero plenam non poſſit humanam monſtrare naturam: & idcirco placuit ex utraque humanam definire naturam. Nam anima incorporea per corporeos oculos videt, audit, ſentit: & corporei oculi per incorpoream animam videre probantur. Nam ſi recedat anima, oculi aperti remanentes, & aures patentes, nec videre poſſunt, nec audire. Per linguam loquitur anima, & lingua loquitur per animam. In qualibet enim parte corporis inciſa carne anima dolet: ſine anima vero in ſuſta ſecata caro nec dolere nec ſentire poteſt. Per carnem nempe anima, & per animam caro eſurit, ſitit, triſtatur. Numquid poteſt dici caro ſine anima humana natura, cum nihil ſit aliud niſi terra? Animata vero * terra humana perfectio poteſt dici integra perfectaque natura. Omne enim imperfectum amittit nominis ſui proprietatem, niſi perfectionis ei commodius adjiciatur ſupplementum. Ex quatuor igitur diverſis elementis humana ſubſiſtere fertur natura,

* MS. & ante H.

* In MS. eſt ea ſor ſuæ. H

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794

ra, calido, frigido, humido, ficco, id eſt, igne, aere, terra, & aqua. Cum ergo ex his quatuor variis homo ſubſiſtat naturis, numquid debemus in uno homine quatuor ſubſtantias profiteri? Si hoc placet, addatur quin etiam quinta, id eſt anima, ut conſtet homo ex quinque, & Verbi omnipotentis ſit ſexta: & tunc, quod eſt omni ſatuitate dementius, omnique vecordia ſtultius, fateantur ſex in una Dei hominiſque Chriſti perſona ſubſtantiæ.

Tu forſitan ſuſpicaris, quicumque es noſtræ refragator aſſertionis, de memoria nobis avolaſſe, quia dixerit beatus apoſtolus, in interiore homine habitare Chriſtum per fidem in cordibus noſtris. Hæc nos tota devotione mentis, totaque ſimplicate veraciter retinemus cordis: & adjicimus ea quæ (ſi te forſitan * ſomniante latent) idem vas electionis Paulum dixiſſe reminiſcimur: *Ipſe autem Deus pacis ſanctificet vos per omnia, ut integer ſpiritus veſter & anima, & corpus ſine querela in adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti ſervetur.* Tria, inquam, dixit, ſpiritus, & anima, & corpus. Numquid aliud eſt ſpiritus, & aliud anima? Non diviſit ſubſtantias, ſed dignitatem diſtinxit. Spiritalis quippe anima, & ſpiritale corpus vult ut in adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti ſervetur. In hoc ſpiritali homine, qui & interior dicitur, profitetur idem mirabilis doctor habitare Chriſtum per fidem in cordibus noſtris. Nam eſt homo animalis, & eſt ſpiritalis, non per ſubſtantiam, ſed per meriti qualitatem. Animalis quippe ab anima, ſpiritalis vero a ſpiritu nuncupatur: quemadmodum idem veridicus videlicet doctor alterum ab altero diſcrevit. *Animalis*, inquit, *homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei*: hic eſt exterior, qui foras ſe ad exteriora appetenda effundit, *ſpiritalis autem dijudicat omnia*, id eſt diſcernit, *& ipſe a nemine judicatur*. Hic eſt inquam interior, in quo Chriſtus creditur habitare, qui introrſus ſe per contemplationis gratiam retinet, & internæ refectionis dulcedine depaſtus in amore ſui conditoris ſuaviter requieſcit.

His itaque prælibatis, ad ea quæ reliquimus revertamur. Quæro igitur ut dicas mihi, in qua natura ipſe mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus dignatus eſt eſurire, ſitire, paſſionum ſentire dolores. Quid moraris? non vales negare: * melius eſt ut profiteris, quia ſecundum humanam. Divina enim natura impaſſibilis, inviolabilis, & ſemper permanet immutabilis. Verum eſt, omnino verum, quia in humana. Volo ergo ut liquidius definias, quid ſit humana natura: ſola caro, an ſola anima, an utraque anima & caro? Non enim poſſumus, nec fas eſt veritati contradicere: ex utraque nihilo minus humana conſtat natura, ex anima ſiquidem & carne. Dicito ergo mihi, in ſola carne, an in ſola anima, an, quod verius eſt, in utraque pertulit vulnera paſſionum? Caro enim ſine anima nihil ſentit: anima enim ſine carne non eſurit, neque ſitit, nec poteſt crucifigi, & tamen crucifixa eſt per carnem. In ſummis etenim palmis, & in extremis crucifixa eſt plantis. Quod ſi non eſt crucifixa cum carne, cur ſenſit dolorem? Caro enim, ſicut dictum eſt; ſine anima nihil ſentit. Quod ſi per carnis cognationem ſentit dolorem, & caro per animam dolet inciſa; nec caro ergo ſine anima, nec anima ſine carne, plena poteſt humana dici natura. Ex utraque namque connexione, carnis ſcilicet & animæ, perfecta conſtat humana natura. Unde & majores noſtri hac definitione ſancita, quorum ſagaciſſima capacitatis peritia longe valde a noſtræ tarditatis diſtat ignavia, placuit eis, ſancto annuente Spiritu, duas in una Chriſti perſona indubitanter profiteri naturas, divinam ſcilicet & humanam: quia anima & caro non ſunt duo, ſed unus homo. Deum enim & hominem Dei Filium confitetur. *Mediator*, inquit apoſtolus, *Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus*, qui ex anima & carne non duo, ſed unus eſt dictus homo.

Ceſſent ergo jam nunc omnes ſuperfluæ muſitantium adinventiones: ceſſent calumniatrices querularum quæſtionum objectiones, quæ ad rem non pertinent, ſed magis ad ſimplicium ſubverſionem. Doctrinis variis & peregrinis non abducamur. Sed confiteamur cum ſanctis patribus noſtris, catholicis, orthodoxiſque viris, qui rectam fidem & corde perceperunt, & inviolabili ore eccleſiæ filios ſalubriter docuerunt, duas in Chriſto naturas, divinam nimirum & humanam, verum Deum, verumque hominem: in utroque proprium Dei Filium, non adoptivum; ſempiternum ex Patre, temporaliter natum ex virgine matre, conſubſtantialem in ſua Deo Patri, ſanctoque Spiritui, conſubſtantialem etiam nobis in noſtra. Noſtra dicimus, in carnis conditione, non in peccati vel miſeriæ communione. Peccatum enim non fecit, ſed alienum tulit; nec dolus inventus eſt in ore ejus, ſed dolores noſtros ipſe portavit: vulneratus eſt propter ſcelera noſtra: diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & livore ejus ſanati ſumus. Omnium autem hæreticorum perverſa dogmata cum auctoribus & ſequacibus ſuis æterno anathemate percelli judicamus. Elipandum namque, & Felicem, novos hoſtes eccleſiæ, ſed veternoſa fæce perfidiæ pollutos, niſi ab hac ſtultitia reſipiſcant, & per rectæ fidei ſatisfactionem lamentis ſe abluant pœnitentiæ, indignos & ingratos eos a conſortio catholicorum perpetua animadverſione eliminare decernimus, & a gremio orthodoxæ eccleſiæ cenſemus alienos. Optamus tamen, & omni anniſu mentis, immenſæ pietatis boni paſtoris, qui animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis, & neminem vult perire, clementiam imprecamur, ut perfidiæ relicto errore, ad viam veritatis, quæ Chriſtus eſt, & ipſo redeant perducente, quatenus in ſinum matris eccleſiæ dilectionis ſuſcepti amplexu, tranquilla ſuaviter fidei pace quieſcentes, largiſſima fugant ubera bonitatis Dei, ac per hoc perpetuæ felicitatis gaudia, gratia Dei, qui pro omnibus mortem guſtavit, largiente ſine fine valeant adipiſci. Eos etiam, qui poſt hanc tam ſaluberrimam definitionem, quam plenaria ſynodus ſancto afflata Spiritu concorditer ſubtili ſuceritate terminavit, falſiſſimis eorum aſſertionibus, ſive clam, ſive in publica voce, præbuerint aſſenſum, ſimili eos ſententiæ vindicta ſancimus eſſe plectendos; reſervato per omnia juris privilegio ſummi pontificis domini & patris noſtri Hadriani primæ ſedis beatiſſimi papæ.

Nos autem, domini & cariſſimi fratres, ſequentes præcedentium patrum ſanam doctrinam, reſpuentes per omnia deliramenta nugacium hominum, corde credamus ad juſtitiam, ore autem confiteamur ad ſalutem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum verum Dei Filium, non putativum: proprium in utraque natura, non adoptivum: æqualem & coæternum Patri, ſanctoque Spiritui; qui eccleſiam ſuam proprio ſanguine acquiſitam, ſine macula & ruga immaculatam

Ephes. 3.

* adſciente

1. Theſſ. 5.

1 Cor. 2.

Iſa. 53.

* In MS. deſunt hæc verba *melius eſt ut profiteris*. H.

ANNO CHRISTI 790.

custodiat, & corda nostra in rectæ fidei puritate immutilato jure conservet. Catholicum atque clementissimum, semperque inclytum dominum Carolum regem, per intercessiones beatæ & gloriosæ semperque virginis Dei genitricis Mariæ, per quam meruimus auctorem suscipere vitæ, & beati Petri primi pastoris ecclesiæ, omniumque sanctorum, verum etiam suffragantibus precibus vestris, omnipotens & sancta Trinitas sua eum gratia circumcingat, suaque dextera semper protegat & defendat, ut faciat semper quæ illi sunt placita, quatenus cælestibus fretus armis, inimicos nominis Christi auxilio fultus de cælo ad terram prosternat. Barbaras etiam nationes infinita Deus omnipotens ditioni ejus potentia subdat: ut ex hac occasione ad agnitionem perveniant veritatis, & cognoscant verum & vivum Deum creatorem suum. Regenerati siquidem unda baptismatis, in gremio aggregentur matris ecclesiæ, ut impleatur quod
Joan. 10. bonus pastor promiserat dicens: *Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere; & vocem meam audient, ut fiat unum ovile & unus pastor*. Multiplicetur pax in diebus ejus, ut sit sancta ecclesia libera, & ab omni strepitu mundi secura; qua libertate Christus eam liberavit: liceatque, domini sacerdotes, juxta evangelicas & apostolicas canonicasque regulas simpliciter Domino deservire, militare in solis castris Dominicis: quia, juxta
Matth. 6. ejusdem Domini vocem, *Nemo potest duobus Dominis servire*: & Paulus: *Nemo militans Deo*
2. Timoth. 2. *implicat se negotiis sæcularibus, ut placeat ei cui se probavit*. Nemo sibi blandiatur, quod utrumque possit, & Deo & mundo servire; quia veritas est, & mentiri non potest qui hoc fieri non posse testatur. Unde supplicandus est tranquillissimus princeps noster, ut ille pro nobis contra visibiles hostes pro Christi amore, Domino opitulante, dimicet; & nos pro illo contra invisibiles hostes, Domini imprecantes potentiam, spiritalibus armis pugnemus, quatenus vicariam ei tributionem in illa die pro ecclesia sua Dei Filius rependat, ut quemadmodum ille nunc eam inter tot mundanos tumultus constitutam reddit securam, ita cum illa cælestis regni faciat esse participem. Indulgeat miseratus captivis, subveniat oppressis, dissolvat fasciculos deprimentes, sit consolatio viduarum, miserorum refrigerium, sit dominus & pater, sit rex & sacerdos, sit omnium Christianorum moderatissimus gubernator, auxiliante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in Trinitate perfecta, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

III.

SYNODICA CONCILII AB EPISC. GALLIÆ ET GERMANIÆ

Ex codem Sirmondi apographo. Mss.

ad præsules Hispaniæ missa.

Sancta synodus, & venerabiles in Christo patres, cum omnibus episcopis Germaniæ, Galliæ, & Aquitaniæ, & toto catholicæ pacis clero, præsulibus Hispaniæ, & ceteris ibidem Christianitatis nomen habentibus, in Domino Deo, Dei Filio vero & proprio, Jesu Christo, æternæ beatitudinis salutem.

Matth. 18. IN nomine Domini nostri Jesu Christi, qui dixit, *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum ego in medio eorum*, congregatis nobis in unum caritatis conventu, præcipiente & præsidente piissimo & gloriosissimo Domino nostro Carolo rege, ad renovandum cum consilio pacificæ unanimitatis sanctæ Dei ecclesiæ statum, & ad prædicandam orthodoxæ fidei veritatem, in qua divina operante gratia salutis nostræ initium exstat & finis, cui nihil augeri potest vel minui, quæ una debet esse omnium Christianorum, dicente beato apostolo:
Ephes. 4. *Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus, & pater omnium, qui super omnia, & in omnibus nobis*. In hac omnis sanctitas vitæ, omnis spes remunerationis æternæ, sine qua nihil sanctum, nihil Deo acceptabile, nihil vivum. Justus enim ex fide vivit: quam qui diabolo decipiente perdiderit, vivens mortuus est: quia sicut per fidem justitia, ita etiam per fidem veram vita obtinetur æterna, dicente Domino salvatore: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Je-*
Joan. 17. *sum Christum*.

Inter cetera itaque, quæ pro hujus fidei firmitate tractavimus, domini regis nostri præcipua pietate & laudabili sapientia assidente & auxiliante nobis, præcepit subito gloriosa illius excellentia fidei vestræ libellum afferri in medium, qui cum a notario, nobis diligentius attendentibus, sub distinctione sententiarum & proprietate sensuum perlegeretur ad finem, audivimus in eo novas quasdam assertiones exaratas, non tam antiquis sanctorum doctorum traditionibus convenientes, quam vestris nuper inventionibus utcumque confirmatas. Sed dum difficiles res nostris in eo libello, quem direxistis, sensibus occurrerunt. Una, cur nobis non sufficiant, quæ in sanctorum patrum dictis inveniuntur, & universali catholicæ sanctionis consuetudine confirmantur, dicente scriptura:
Prov. 22. *Terminos patrum tuorum ne transgrediaris*. Numquid sagaciores sumus ad inveniendam viam veritatis, quam apostolici doctores? & quare aliquid confirmare audeamus, quod in illorum non inveniatur scriptis? Altera res est, quare generationem Filii Dei, vel æternam de Patre, vel temporalem de Matre, quilquam hominum audeat investigare, dicente scriptura:
Eccl. 3. *Altiora te ne quæsieris*. Unde & sanctus Augustinus dicit in sermone de nativitate Christi: Merito, dilectissimi, miranda est Salvatoris nostri nativitas, non solum illa divina, de qua dictum
Joan. 1. est: *In principio erat Verbum*, sed etiam illa humana, de qua idem dicit evangelista: *Verbum caro factum est*. Unde & propheta: *Gene-*
Isa. 53. *rationem ejus quis enarrabit?* Divina enim magis fide veneranda sunt, quam ratione investiganda.

Sed tempus est, ut ad discutiendos sensus libelli vestri veniamus, in quo sanctorum patrum per loca testimonia invenimus posita, sed male perfidiæ veneno corrupta, & inter flores pulcherrimos fidei catholicæ anguinos erroris vestri dentes infertos. Tacuistis nomina librorum, & numerum capitulorum, ut difficilius error vester investigaretur: & ex hoc solo perspicuum est errasse vos voluntarie, dum sanctorum patrum venerabiles sensus, per intermissiones aliquorum verborum maculare nitimini. Et miramur, vel magis lugemus: quare hoc facere velitis, quare purissimos catholicæ fidei fontes hæretico pede turbare non timeatis. Invenimus enim in libelli vestri principio scriptum, quod vos posuistis: Confitemur & credimus Deum Dei

ANNO CHRISTI 790.

Dei Filium ante omnia tempora sine initio ex Patre genitum, coæternum, & consubstantialem, non adoptione, sed genere. Item post pauca eodem loco legebatur: Confitemur & credimus eum factum ex muliere, factum sub lege, non genere esse Filium Dei, sed adoptione: non natura, sed gratia. Ecce serpens inter pomifera paradisi latitans ligna, ut incautos quosque decipiat. Ex sermonibus sancti Augustini hæc testimonia translata sunt: sed hæretica pravitate additum invenimus in sequenti periodo, Non genere esse Filium Dei, sed adoptione: quod etiam in sequentibus plenius, volente Deo, demonstrabimus. Nunc vero tantummodo ad ostendendos & cavendos mortiferos veneni succos legentibus inseruimus. Quod autem exem- B

Joan. 14. pli gratia posuistis: *Pater major me est*; non propter adoptionem, sed propter formam servi dixit, in qua minor est Patre. Simili modo & propter formam servi illud dictum est: *Puer*

Luc. 2. Joan. 1. *autem crescebat, & confortabatur spiritu*. Hoc vero quod Joannes dixit: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratia & veritate*, contra adoptionem carnis facit. Si unigenitus, quomodo tunc adoptivus? vel si non est proprius Filius, quomodo tunc plenus gratia & veritate?

Hilarius. Igitur quod sequitur in epistola assertionis vestræ, beatum dixisse Hilarium, Nam & in ipso usu nostro est adoptivus filius, & verus filius: adoptivum filium non dicimus natura C esse, qui verus est filius. Videtis quomodo cæca mens contra suam ponit testimonia sententiam. Quis est qui audeat dicere, Christum non esse vere Filium Dei, Joanne Baptista attestante, dum vidit Spiritum Dei descendentem &

Joan. 1. manentem super eum: *Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei?* De quo

Rom. 9. & apostolus testatur: *Quorum patres, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula*. Et si verus Deus, etiam & verus Filius: et si verus Filius, nequaquam adoptivus; quia adoptivus, sicut in testimonio sancti Hilarii positum est, non vere natura est Filius.

Hieronymus. Item de tractatu in apocalypsim beati Hie- D ronymi, ut dicunt, hoc modo positum testimonium in epistola reperimus præfata: Calculum candidum, id est, gemma alba, adoptio carnis in Filio Dei. Quod longe aliter in eodem tractatu invenitur: Et dabo ei, inquit, calculum candidum, id est, adoptionem filiorum Dei. Nam calculus gemma pretiosa est. Et post pauca; Sive calculum, corpus baptismo candidatum, sive calculi appellatione lerino divinus significatur. Epistola vero beati Hieronymi, quam ad Cerasiam scriptam dicitis, hactenus nec apud Romanos, nec apud nos inveniri potuit. Nec sibiipsi eum unquam contraria scribere putamus: & veris credere melius est exemplaribus, quam dubiis. Ecce pravitas omni E tergiversatione deterior, quæ sic sanctorum patrum purissimis sensibus venena suæ infundit perfidiæ. Sequitur in epistola.

Augustinus. Item in homilia sancti Augustini, secundum humanæ servitutis formam ita dicit: Homo adoptatur, cujus gloriam quæsivit, qui est ab illo unicus natus. Ecce quem Augustinus dicit

1. Joan. 2. adoptatum, hunc Joannes dicit: *Advocatum habemus apud Patrem*. In hoc itaque loco ignoramus quid prius agendum sit, an pravitas repellenda, sive imperitia decidenda. In XXVI. homilia in expositione ejus sententiæ legitur,

ANNO CHRISTI 790.

ubi Dominus dixit: *Qui a semetipso loquitur, propriam gloriam quærit*. Ubi post congruam expositionem infert: Quid tu homo facere debes, qui quando aliquid boni facis, gloriam tuam

Joan. 7. quæris: quando autem aliquid mali facis, Deo calumnias meditaris? Intende tibi: creatura es, agnosce creatorem: servus es, ne contemnas dominum. Adoptatus es, sed non * meritus: * MS. *meritis*. H. Quære gloriam ejus, a quo habes hanc gratiam homo adoptatus, cujus gloriam quæsivit, qui est ab illo unicus natus. De Christo enim dixit, unicus natus: de nobis vero, homo adoptatus. Quam adoptionem pravissimo sensu qui scripsit epistolam, ad Christi voluit transferre humanitatem. In qua perversitate sensus utrumque, & imperitia scribentis patet, & mala voluntas non latet. Etiam & in sequenti mox sententia, & falsitas malæ voluntatis apparet, ubi dixit: Ecce quem Augustinus dicit adoptatum, Joannes apostolus dicit advocatum. Certissimum est enim Joannem apostolum Christum advocatum nominare, sicut ipse testatur.

1. Joan. 2. *Apud Patrem habemus advocatum Dominum nostrum Jesum Christum*. Perspicuum quoque est sanctum Augustinum de homine quolibet per gratiam adoptato dicere, sicut ex sequentia lectionis certissime cognosci potest.

Sequitur in eodem libello vestro: Item prædecessores nostri Eugenius, Hildefonsus, Julianus, Toletanæ sedis antistites, in suis dogmatibus ita dixerunt in missa de cœna Domini: Qui per adoptivi hominis passionem dum suo non indulsit corpori. Item in missa de ascensione Domini: Hodie Salvator noster post adoptionem carnis sedem repetivit deitatis. Et cetera, quæ ex parentum vestrorum dictis posuistis, ut manifestum sit quales habeatis parentes, & ut notum sit omnibus, unde vos traditi sitis in manus infidelium. Quia hominem Christum verum Dei Patris Filium esse negastis, vobis defensor esse noluit, sed tradidit vos in manus inimicorum suorum, ut dominentur vestri, qui eum recipere noluerunt; & cui illi publice detrahunt, vos occulte illi derogetis. Nec illius Christi testimonio credere vultis de seipso dicentis: *Pater clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te*. Dum dixit *Tuus*, proprietatem ostendit, veluti & Pater in baptismo testimonio comprobavit: *Hic* Matth. 3. *est Filius meus dilectus*. *Meus* dixit, addidit quoque, *dilectus*: ut intelligeretur proprius esse Filius, sicut apostolus dixit: *Proprio Filio* Rom. 8. *suo non pepercit*. Et melius est testimonio Dei Patris credere de suo Filio, quam Hildefonsi vestri, qui tales vobis composuit preces in missarum solemniis, quales universalis & sancta Dei non habet ecclesia. Nec vos in illis exaudiri putamus. Et si Hildefonsus vester in orationibus suis Christum adoptivum nominavit, noster vero Gregorius pontifex Romanæ sedis, & clarissimus toto orbe doctor, in suis orationibus semper eum unigenitum nominare non dubitavit. In oratione enim, quæ est secunda feria post Palmas ita posuit: Da quæsumus omnipotens Deus, ut qui in tot adversis ex nostra infirmitate deficimus, intercedente unigeniti Filii tui passione, respiremus. Item quarta feria ejusdem septimanæ: Præsta quæsumus, omnipotens Deus, ut qui nostris excessibus incessanter affligimur, per unigeniti tui passionem liberemur. Item in * ascensione Domini: Concede * MS. *In Ascensa Domini* quæsumus, omnipotens Deus, ut qui hodierna die unigenitum tuum redemptorem nostrum ad

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 994.

celos ascendisse credimus. Item ad sanctam crucem: Deus, qui unigeniti Dei tui domini nostri Jesu Christi pretioso sanguine humanum genus redimere dignatus es. Ecce eum unigenitum nominavit, cujus sanguine redempti sumus.

Quod autem dicitis in epistola fidei vestræ: Ex Patre unigenitum sine adoptione, primogenitum vero in fine temporis, verum hominem assumendo de virgine carnis adoptione, unigenitum in natura, primogenitum in adoptione & gratia. Scimus enim Deum Dei Filium ex utraque natura & unigenitum esse & primogenitum; unigenitus, quia solus sine initio ex Deo Patre genitus, & solus ex initio temporis ex matre virgine genitus: ideoque in utraque natura unigenitus etiam & primogenitus, quia omnis unigenitus primogenitus est: licet secundum humanam generationem, non omnis primogenitus unigenitus sit. Idem ipse Dei Filius, primogenitus est virginis, ut dicitis; etiam & unigenitus, quia non habuit sequentes carnaliter fratres. Igitur & Deo Patri primogenitus, quia prius ex Deo Patre genitus quam ulla esset creatura, vel aliquod esset tempus, apostolo teste qui ait, ad Colossenses scribens: *Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filii dilectionis claritatis suæ: in quo habemus redemptionem, remissionem peccatorum: qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ; quia in ipso condita sunt universa in cælis & in terra, visibilia & invisibilia, sive throni sive dominationes, sive principatus, sive potestates: omnia per ipsum & in ipso creata sunt: & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant: & ipse est caput corporis ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens; quia in ipso complacuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare corporaliter.* Item Salomon: *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio. Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Necdum erant abyssi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant; necdum montes gravi mole constiterant. Ante colles ego parturiebar*, &c. Item in libro Sapientiæ, ipsa dicente Sapientia, id est, Filio Dei: *Ego ex ore altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam. Ego in cælis feci ut oriretur lumen indeficiens, & sicut nebula texi omnem terram. Ego in altis habitavi, & thronus meus in columna nubis.* Item beatus Hieronymus in tractatu epistolæ ad Titum, ubi dicit apostolus: *Expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis.* Ubi est, inquit, serpens Arius? ubi Eunomius coluber? Magnus Deus Jesus Christus salvator dicitur, non primogenitus omnis creaturæ: non verbum Dei & sapientia, quæ sunt appellationes divinæ generationis; sed Jesus & Christus, quæ vocabula assumpti hominis sunt. Neque vero alium Jesum Christum, alium Verbum dicimus, ut nova hæresis calumniatur, sed eumdem & ante sæcula, & ante mundum, & post Mariam, immo ex Maria, magnum Deum appellamus, salvatorem nostrum Jesum Christum, qui dedit semetipsum pro nobis.

Hæc testimonia ideo posuimus, ut cognoscatis Deum & Dominum nostrum Jesum Christum, in utraque natura esse & unigenitum & primogenitum, non adoptivum, sed magnum Deum: nec ex eo ei fratres nominari, sicut Helvidius blasphemat, quod primogenitus est, sed ex paternæ caritatis affectu. Nam quatuor modis in scripturis sanctis fratres appellari legimus, sicut beatus Hieronymus in libello contra eumdem Helvidium testatur; natura, gente, cognatione, affectu. Natura, ut Esau & Jacob, duodecim patriarchæ, Andreas & Petrus, Jacobus & Joannes. Gente, quia omnes Judæi fratres inter se vocantur, ut in Deuteronomio: *Si autem emeris fratrem tuum, qui est Hebræus, vel qua est Hebræa, serviet tibi sex annis, & in septimo anno dimittes eum liberum abs te.* Et in eodem: *Constituendo constitues super te principem, quem elegerit Dominus Deus tuus, eum qui ex fratribus tuis sit*, & reliqua. Cognatione autem fratres vocantur, qui sunt de una familia, sicut Loth frater Abrahæ dicitur, cum sit filius fratris sui Aran, dicente Abraham: *Non sit rixa inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos, quia omnes fratres nos sumus.* Qua lege & in evangelio fratres domini dicuntur Jacobus, Judas, & Simon. Affectu quoque fratres dicuntur, qui in duo scinditur, in spirituale & in commune. In spirituale, quia omnes Christiani fratres vocantur: ut ibi: *Ecce quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum.* Et Salvator: *Narrabo nomen tuum fratribus meis.* Et alibi: *Vade, dic fratribus meis.* Porro in commune, quia omnes homines, ex uno patre nati, pari germanitate conjungimur. Hinc Hieronymus dicit, affecta fratres esse Domini, non adoptione, ubi dicit: *Narrabo nomen tuum fratribus meis.* Et item, *Ite, dicite fratribus meis.*

Sequitur in epistola vestra: Carissimi, nunc Filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, & videbimus eum sicuti est. Similes utique in carnis adoptione, & non similes ei in divinitate. Hujus vero sententiæ intellectum longe aliter catholici patres expoluerunt. Dicit enim S. Augustinus in epistola ad Italicam virginem: In tantum ergo videbimus, in quantum similes erimus, quia & nunc in tantum non videmus, in quantum dissimiles sumus. Inde igitur videbimus, ubi similes erimus. Quis autem dementissimus dixerit corpore nos vel esse, vel futuros esse similes Deo? In interiore igitur homine illa similitudo est, qui renovatur in agnitione Dei, secundum agnitionem ejus qui creavit eum: & tanto efficimur similiores illi, quanto magis in ejus agnitione & caritate proficimus: quia etsi exterior homo noster corrumpitur, interior autem renovatur de die in diem: ita tamen, ut in hac vita, quantuscumque profectus sit, longe absit ab illa perfectione similitudinis, quæ idonea erit ad videndum Deum. Quid vero David putatis dixisse de fratribus adoptivis: *Unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis?* Non enim beatus Hieronymus, & cetera sanctæ scripturæ tractatores, hanc participationem unctionis de adoptivis fratribus, sed de regibus, qui Christi vocabantur, intelligi voluerunt, qui oleo humanæ compositionis uncti esse leguntur: sicut idem beatus Hieronymus in tractatu ejusdem psalmi exposuit: *Oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Alii reges, qui typum illius prætulerunt, & regnando consortes dicti sunt, oleo corruptibili sunt inuncti; hic vero Filius Dei a Deo Patre oleo exultationis, hoc est resur-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 796.

surrectionis, * ascensionis, dominationisque est A delibutus; quia Christus natura unctus, nos per gratiam, quia in illo pleniter fuit divinitas.

*In MS. deest, *ascensionis*, quamquam apud Pseudo-Hieronymum legitur. *Hard.*

Item post multa testimonia, quæ omnia enequi longum est, novissime in Michææ prophetæ sententiam offendistis, in qua pœnitentiis populi personam in seipso propheta assumpsit: in qua & vestræ blasphemiæ stultitiam aperuistis, dicendo: *Numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo? fructum ventris mei pro peccato animæ meæ?* Quod dixit *primogenitum*, secundum humanitatem: quod dixit *fructum ventris mei*, secundum divinitatem. Quæ aures catholicæ hanc expositionem audire non abhorrent? Quis fidelis illam nare contracta B non respuit? Tam ridiculosa est, tam stulta hujus sententiæ expositio apud vos, ut propter sanctitatem aurium magis taceamus quid de vestra interpretatione sentimus, quam exponamus: & lectoris arbitrio dimittimus de vobis in hoc loco judicare. Tantum dicimus quid beatus Hieronymus de hac * intellexit sententia. Dicit enim in tractatu ejusdem prophetæ: Deus populum ad judicium provocarat. Ille sciens peccatum suum, non vult contendere, sed rogare: nec tamen in ipsis precibus habet fiduciam. Nihil enim dignum est, quod pro peccato Deo possit offerri: & nulla humilitas potest maculas eluere delictorum: quia impossibile est sanguinem taurorum & vi- C tulorum, & holocausta medullata, & cruorem arietum, & hircorum pinguium sordes animæ lavare. *Numquid*, ait, *dabo primogenitum meum pro scelere meo*, sicut rex Moab fecisse describitur? *aut fructum ventris mei pro peccato animæ meæ*, quod fecit Jephte, pro temeritate voti offerens filiam? Item secundum LXX. allegoricam expositionem ita differuit: Si dedero primogenita mea pro impietate, & fructum ventris mei pro peccato animæ meæ, dabo quidem quidquid in me primum est, sed pro meo peccato & impietate nihil dignum offeram Deo. * Unde & David precatur, & dicit: *Magis magisque lava me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me.* D

Mich. 6.

Ibidem.

*MS. *Unde et David: multum, iniquit, lava me, &c. Hard. Ps. 50.*

Item mentionem epistolæ beati Pauli ad Hebræos facientes, nec intelligentes omnia quæ posuerunt contra se esse, & semper ubique Christum Dominum Filium Dei nominari, non servum, non adoptivum, sicut in illis testimoniis perspicuum est, quæ ex principio epistolæ illius ponere voluerunt: *Multifarie multisque modis olim Deus locutus est patribus nostris in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit & sæcula. Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram majestatis in excelsis: tanto melior angelis effectus; quanto differentius pra illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum: Ego ero illi in Patrem, & ipse erit mihi in Filium. Et iterum, cum introduceret primogenitum in orbem terrarum, dicit: Adorent eum omnes angeli Dei.* Hæc itaque testimonia non servum, non adoptivum dicunt Dominum nostrum Jesum Christum, sed Filium & heredem universorum: sicut & in sequentibus ejusdem epistolæ legimus. *Moyses quidem tanquam famulus fidelis fuit in tota domo ejus: Christus vero tanquam Filius in domo sua.* Et paulo ante: *Amplioris enim gloriæ iste præ Moyse dignus habitus est.* Quomodo amplioris gloriæ, si servus sicut & Moyses, vel ex servo * adoptivus? Quos & beatus Augustinus in homilia 111. sancti evangelii secundum Joannem mirabiliter distinxit, dicens: Tenete ergo, fratres, soliditatem istam: Lex per Moysem data est, gratia & veritas per Jesum Christum facta est. Per servum lex data est, & reos fecit: per imperatorem indulgentia data est, & reos liberavit. Lex per Moysem data est: Non sibi amplius servus assignet, quam quod per illum factum est. Electus ad magnum ministerium, tamquam fidelis in domo, sed tamen servus, agere secundum legem potest, solvere a reatu legis non potest.

ANNO CHRISTI 796.

*MS. *Iunat adoptivus*. H.

Heb. 1.

Quod autem in sequentibus epistolæ vestræ legitur: His præmissis sanctorum patrum sententiis assertionibus nostris roboratis, in commune decrevimus ab eorum decretis nullo modo deviare vestigiis: Optamus, Dominumque deprecamur, hoc omnino verum esse quod dicitis. Sed necdum perspeximus ita esse. Faciat quandoque misericordia divina fieri, ut terminos sanctorum patrum non transgrediamini.

Quod etiam & in sequentibus adjunxistis, in professione Nicæni symboli non invenimus dictum, in Christo duas naturas, & tres substantias, & homo deificus, & Deus humanatus. Quid est natura hominis, nisi anima & corpus? vel quid est inter naturam & substantiam, ut tres substantias necesse sit nobis dicere, & non magis simpliciter, sicut sancti patres dixerunt, confiteri Dominum nostrum Jesum Christum Deum verum, & verum hominem in una persona? Manet vero persona Filii in trinitate, cui personæ humanæ accessit natura, ut esset & una persona, Deus & homo, non homo deificus, & humanatus Deus, sed Deus homo, & homo Deus: propter unitatem personæ unus Dei Filius, & idem hominis Filius, perfectus Deus, perfectus homo. Perfectus homo non est, nisi anima & corpore, sicut & sanctus papa Leo in homilia XV. de natali Domini, eamdem nuncupat naturam, quam & substantiam, ita dicens: Tanto fœdere naturam utramque conseruit, ut nec inferiorem consumeret glorificatio, nec superiorem minueret assumptio. Salva igitur proprietate utriusque substantiæ, & in unam coeunte personam, nec negamus & nos Christo hæc tria veraciter inesse, divinitatem scilicet, animam, & corpus. Sed quia vere Deus & homo dicitur, in Dei nomine totum quod Dei est designatur; in hominis vero, totum quod hominis est intelligitur. Ideo sufficit in eo unam perfectam divinitatis, & alteram perfectam humanitatis confiteri substantiam. Aliud est enim contra hæreticos contendere, aliud vero puram fideliter confiteri fidem. Ibi enim veritas animæ & carnis in Christo offendenda erat, hic perfecta humanitas in eodem confitenda est. Sic & sanctus Augustinus in libro quem Enchiridion nominari placuit, evidentissime & catholice in undecimo capitulo exposuit, ita dicens de Deo Christo: Nempe ex quo homo esse cœpit, non aliud cœpit homo esse quam Dei Filius, & hoc unicus: & propter Deum Verbum, quod illo suscepto caro factum est, utique Deus: ut quemadmodum est una persona

E

Cap. 11.

Heb. 3.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

na quilibet homo, anima ſcilicet rationalis & caro, ita ſit Chriſtus una perſona Verbum & homo.

Conſuetudo eccleſiaſtica ſolet in Chriſto duas ſubſtantias nominare, Dei videlicet & hominis, ſicut Caſſiodorus in ſecundi pſalmi tractatu cum ſententia ſancti Auguſtini roboravit. Et ne per hæreticas, inquit, contentiones Chriſtiani animus fluctuetur, quem oportet omnia veraciter fixeque credere, nominis ipſius definitionem auctoritate patrum brevi ſatisfactione concludimus. Audiamus ergo beatum & doctiſſimum Auguſtinum in evangeliſtæ Joannis expoſitione dicentem: Agnoſcamus geminam ſubſtantiam Chriſti, divinam ſcilicet, qua æqualis eſt Patri: humanam, qua major eſt Pater. Utrumque autem ſimul, non duo, ſed unus eſt Chriſtus, ne ſit quaternitas, non trinitas Deus: ac per hoc Chriſtus eſt Deus, anima rationalis & caro: qua veritate recognita, competenter mortiferos vitamus errores. Item beatus Ambroſius in hymno quodam de natali Domini ita dicit: Geminæ gigas ſubſtantiæ alacris ut currat viam. Item ſanctus Auguſtinus in libro Enchiridion capitulo XIII. Proinde, ſicut confitemur, Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui de Deo Deus, homo autem natus eſt de Spiritu Sancto & Maria Virgine, utraque ſubſtantia, divina ſcilicet atque humana, Filius eſt unicus Dei Patris omnipotentis. Item in expoſitione catholicæ fidei: Non ergo duos Chriſtos, neque duos Filios, ſed Deum & hominem * unum Filium: quem propterea Unigenitum dicimus, manentem in duabus ſubſtantiis, ſicut ei naturæ veritas contulit. Iſidorus quoque in libro Etymologiarum: Sic autem, inquit, Dei Filio juncta eſt humana natura, ut ex duabus ſubſtantiis fieret una perſona.

Item ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconus Paſchaſius, in libro ſecundo operis pulcherrimi, quod de Spiritu Sancto compoſuit, cujus opuſculi beatus Gregorius papa Romanus in libris dialogorum mentionem fecit, in capitulo IV. ita dicit: Itaque in Deo & homine gemina ſubſtantia, ſed non gemina perſona eſt, quia perſona perſonam contumere poteſt, ſubſtantia vero ſubſtantiam non poteſt: ſiquidem perſona res juris eſt, ſubſtantia res naturæ. Hoc loco neceſſarium videtur, ut in Chriſto Domino pariter & homine unam perſonam, & duas ſubſtantias teſtimoniis aſſeramus. Da unam Redemptoris Dei hominisque perſonam. Apoſtolus dicit: *Si enim cognoviſſent ſapientiam Dei, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*. Si requiras quomodo potuerit inviolabilis pati, & incomprehenſibilis crucifigi; perſonæ unitas facit, ut quod homo pertulit, Deus pertuliſſe credatur. Item cum evangeliſta commemorat: *Nemo aſcendit in cælum, niſi qui de cælo deſcendit Filius hominis qui eſt in cælo*; quomodo hic Filium hominis ante paſſionis & reſurrectionis, ſive aſcenſionis diem, & de cælo aſſerit deſcendiſſe, & in cæleſtibus permanere, niſi hoc per unitatem perſonæ ratio veritatis abſolvat? ſicut alio loco capitis & corporis ſociatur perſona, cum legitur: *Eſurivi enim, & dediſtis mihi manducare, ſitivi & dediſtis mihi bibere*. Quid agit perſonæ unitas? Homo paſſitur, & Deus reficitur: pes confovetur, & caput fomentum in ſe ſentire teſtatur. Dicit ergo: *Nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*; & e diverſo: *Nemo aſcendit in cælum, niſi qui de cælo deſcendit Filius hominis qui eſt in cælo*. Vide quomodo per unitatem perſonæ humana divinis & humanis divina miſcentur. Deus crucifigitur, & homo de cælo deſcendere, & in cælo permanere memoratur. Item paulo poſt in eodem capitulo Paulus apoſtolus etiam duas ſubſtantias evidenter, remota ſacramenti obſcuritate, digeſſit, ita dicens: *Patres noſtri, ex quibus Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula*.

Sed * & inter luciditſimas & catholicas ſancti Auguſtini ſententias, quas ſparſim & inordinate poſuiſtis ad defenſionem, ut vos dicitis, veſtram, ut nos intelligimus, accuſationem erroris veſtri, non metuiſtis intermiſcere ſenſus adulterinos, fingentes eum dicere quod in illius non invenimus dictis. Ex quo perſpicuum eſt vos veſtræ non conſidere cauſæ, * quia in exemplis ſanctorum patrum non invenitis fidem veſtram confirmari: ideoque adulterinos pravitatis ſenſus interpoſuiſtis, aſſerentes illos dicere quod non dixerunt, ſicut certiſſime * cognoſci poteſt in capitulo XI. de libro ſancti Auguſtini: quem Enchiridion, ut præfati ſumus, nominavit: cujus capituli textum ponimus, ut facilius veſter pateſcat error, & malitiæ noſcatur imperitia. Dicit enim præfatus Pater: Proinde Chriſtus Jeſus Dei Filius eſt Deus & homo, Deus ante omnia ſæcula, homo in noſtro ſæculo: Deus, quia Dei Verbum: *Deus enim erat Verbum*: homo autem, quia in unitatem perſonæ acceſſit Verbo anima rationalis & caro. Quocirca in quantum Deus eſt, ipſe & Pater unum ſunt: in quantum autem homo eſt, Pater major eſt illo. Cum enim eſſet unicus Dei Filius, non gratia, ſed natura; eſſet etiam plenus gratia, factus eſt & hominis Filius: idem ipſe utrumque ex utroque unus Chriſtus. Quia cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt quod natura erat, id eſt, eſſe ſe æqualem Deo: exinanivit autem ſe, accipiens formam ſervi, non amittens vel minuens formam Dei. Ac per hoc & minor eſt factus, & manſit æqualis: utrumque unus, ſicut dictum eſt, ſed aliud propter Verbum, aliud propter hominem: propter Verbum æqualis Patri, propter hominem minor: unus Dei Filius, idemque hominis Filius: unus hominis Filius, idemque & Dei Filius: non duo Filii Dei, Deus & homo, ſed unus Dei Filius: Deus ſine initio, homo a certo initio, Dominus noſter Jeſus Chriſtus.

Hinc igitur veriſſimis catholicæ fidei aſſertionibus, pridiæ venena intermiſcere non metuiſtis. Ubi ergo ille dixit: Cum enim eſſet unicus Dei Filius, non gratia, ſed natura, ut eſſet etiam plenus gratia, factus eſt & hominis Filius, idem ipſe utrumque ex utroque unus Chriſtus: ad confirmandum errorem veſtrum, interpoſuiſtis quod ille non dixit, hoc modo: Cum enim eſſet unicus Dei Filius, non adoptione, ſed genere; neque gratia, ſed natura: ut eſſet etiam plenus in forma ſervi, adoptione & gratia factus eſt hominis Filius, idem ipſe utrumque ex utraque unus Chriſtus. Videat qui legit, & intelligat quanta eſt hæc pravitas, & quanta eſt hæc tergiverſatio. Quare ſanctorum patrum ſenſus commaculatis, & venenum erroris catholico melli immiſcetis? Quid eſt quod dicitis, Deum natura Dei Filium, genere eſſe Filium Dei? Quid

ANNO CHRISTI 794.

Caſſiodorus.

Cap. 31.

* MS. natum. H.

Paſchaſius diaconus.

1. Cor. 2.

Joan. 3.

Mat. 25.

Cap. 35.

Joan. 1.

Auguſtinus. * MS. Sed in ter. H.

* MS. quare non. H.

* MS. aguſtin. H.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 394.

est quod adoptionem gratiæ conjungitis, dum in eodem capitulo paulo post idem mirificus doctor, eum, qui est hominis Filius, unicum Dei Filium nominare non dubitaret, ita dicens, sicut & ante exposuimus: Nempe ex quo homo esse cœpit, non aliud cœpit homo esse, quam Dei Filius, & hoc unicus: & propter Deum Verbum, quod illo suscepto caro factum est, utique Deus: ut quemadmodum una persona est quilibet homo, anima scilicet rationalis & caro, ita sit Christus una persona, Verbum & homo? Igitur si unicus, quomodo adoptivus, dum multi sunt adoptivi filii? Unicus itaque de multis non potest dici. Item unitas personæ, quæ est in Dei Filio & Filio Virginis, adoptionis tollit injuriam. Si ergo Deus verus est, qui de Virgine natus est, quomodo tunc potest adoptivus esse vel servus? Deum enim nequaquam audetis confiteri servum vel adoptivum: & si eum propheta servum nominasset, non tamen ex conditione servitutis, sed ex humilitatis obedientia, qua factus est Patri obediens usque ad mortem: præfato papa Leone dicente in homilia II. de nativitate Christi: assumpta est de matre Domini natura, non culpa: creata est forma servi sine conditione servili. Item sanctus Augustinus in homilia XXXIX. dicit: Dominus noster etiam in forma servi non servus, sed in forma etiam servi Dominus fuit. Nonne secundum sæculi nobilitatem, beata Maria Virgo ex regali & libera prosapia processit? Huic vero Virgini regiæ dignitatis Spiritus Sanctus accessit, & Filium ex ea procreari fecit. Mirum si Spiritus Sanctus hominem ex ea non potuit facere perfectum & ingenuum.

Sed & hoc volumus a vobis audire, an Adam primus humani generis Pater, qui de terra virgine creatus est, liber esset conditus, sive servus? Si servus, quomodo tunc imago Dei? si liber, quare & Christus quoque non ingenuus de Virgine? Meliore quidem terra, etiam animata & immaculata, Spiritu Sancto operante factus est homo, dicente apostolo: *Factus est primus homo de terra terrenus, secundus de cælo cælestis.* Si terrenum liberum conditum confitemur, quare non multo magis cælestem liberum confitemur? Unde Adam fuit servus factus, nisi ex peccato, apostolo Petro attestante: *Qui enim peccatum facit, servus est peccati?* Christus autem non fecit peccatum, ideo servus non est peccati, sed magis liberator & redemptor eorum qui servi sunt peccati, eo ipso attestante: *Si Filius vos liberaverit, vere liberi eritis.* Sed forte servum hominis eum fuisse dicitis. Quid est quod dicit propheta: *Deus judicium tuum regi da, & justitiam tuam filio regis. Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient ei?* Item apostolus: *Omnia subjecit sub pedibus ejus.* Et hoc sæpius repetitur, quam exemplis indigeat edoceri, quod sit Dominus omnium, non alicujus servus. Anne angelorum eum servum vultis dicere, quia dictum est: *Minuisti eum paulo minus ab angelis?* Utique minoratus est propter mortalitatem carnis, non propter conditionis servitium, ideoque statim sequitur: *Gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subjecisti sub pedibus ejus.* Item apostolus ad Hebræos: *Tanto melior effectus angelis, quanto differentius pra illis nomen hereditavit.*

Et iterum: *Cum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei.*

Quid dicitis de Deo Patre, qui eum in baptismo etiam & in transfiguratione, quæ facta est in monte, Filium nominavit, non servum: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui?* De qua sententia beatus Hilarius in libro VI. de fide ita differuit: Si proprium ac singulare est, *Hic est Filius meus*; quid calumnias Deo Patri professæ de Filio proprietatis afferimus? Anne tibi videtur in eo quod dicitur hoc significari; Alios quidem cognominatos habeo in filios, sed hic Filius meus est? Donavi adoptionis nomen pluribus, sed iste mihi Filius est. Ne quæras alium, ne non hunc esse credas. Hunc ergo tamquam digito indice, ac verbi significatione contingo, quia dico, & meus est, & Filius est. Hæc quidem paternæ vocis significatio ea fuit, non quod qui ad implendam omnem justitiam baptizandus erat ignoraretur, sed ut qui ad sacramentum salutis nostræ homo cernebatur, Dei voce Dei Filius nosceretur. Restat igitur ut sit rex & Redemptor, Deus & Dei Filius: de quo & apostolus ad Romanos: *Qui proprio Filio suo non pepercit.* Proprium nominavit, non adoptivum. De qua sententia idem beatus Hilarius in libro præfato ita dicit: Numquidnam etiam nunc adoptionis in eo erit nuncupatio, in quo proprietatis est hoc nomen? Item post pauca: Quære virtutem dicti, ut magnitudinem caritatis intelligas: quid sit proprium expende; ne ignores veritatem. Nunc enim apostolus proprium ait Filium, cum in multis vel suum vel ejus sæpe dixisset. Quamvis multi codices, per translatorum simplicem intelligentiam, in hoc loco, pro *proprio Filio*, suo Filio conscriptum habeant; tamen Græcitas, qua lingua apostolus est locutus, proprium nunc magis quam suum nuncupavit. Et licet communis intelligentiæ sensus non satis inter proprium & suum differat, verum apostolus, cum in ceteris aliis dictis suum Filium commemorasset, hic tamen dicit: *Qui proprio Filio non pepercit.* Item libro VIII. Sentisne quid tibi desit, Christo negando quod suum est? Si per naturam Dei Christus tibi Dominus est, habet Spiritum Sanctum: si vero per adoptivum nomen hic Dominus est, Spiritu Sancto carens spiritu erroris animaris: quia nemo nisi in Spiritu Sancto Dominum Jesum potest dicere. Item in dogmate catholicæ fidei. Ergo Dei Filius hominis factus est Filius, natus secundum veritatem naturæ ex Deo Dei Filius, & secundum veritatem naturæ ex homine hominis Filius: ut veritas Unigeniti non adoptione, neque appellatione, sed in utraque nativitate Filii nomen nascendo haberet, ut esset verus Deus & verus homo unus Filius. Item sanctus evangelista Joannes verum eum Filium nos credere edocuit dicens: *Et nos vidimus, & testificamur, quoniam Pater misit Filium suum Salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Jesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo.* Item post pauca: *Scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum, & simus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus, & vita æterna.* Tu vero quisquis es, qui Christum prædicas adoptivum, unde tibi iste sensus veniisset, voluissem scire: ubi hoc nomen didicisses,

ANNO CHRISTI 394.

Heb. 1.

Matth. 3. & 17.

Rom. 8.

Hilarius.

1. Cor. 15.

Joan. 8.

Ibidem.

Psal. 71.

1. Cor. 15.

Psal. 8.

Hebr. 1.

1. Joan. 4.

1. Joan. 5.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 994.

cisses, ostende. Patriarchæ nescierunt, prophetæ non dixerunt, apostoli non prædicaverunt, sancti tractatores hoc nomen tacuerunt, doctores fidei nostræ non docuerunt. Forte in tertium cælum raptus fuisti, & ibi audisti arcana verba, quæ hucusque sanctæ Dei ecclesiæ ignota essent, si tu in tertium cælum raptus non esses. Aut super pectus Domini recubuisti, & ibi audisti quæ B. Joannes audire non meruit. Aut te per choros angelorum agnus ducens, hoc tibi nomen ostendit. Aut tibi leo de tribu Juda librum septem sigillis clausum aperuit, unde hæc mysteria intelligeres, & nomina proferres, quæ quatuor animalibus incognita manssissent, immo toti mundo inaudita, nisi tu novus doctor ad declarandum tuum nomen venisses.

Dices enim: Cur times adoptivum Christum Dominum nominare? Dico tibi, quia nec apostoli eum sic nominaverunt, nec sancta Dei & catholica ecclesia consuetudinem habuit sic eum appellare, immo nec credere eum adoptivum esse, sed proprium Filium, juxta præcedentia apostolorum testimonia, & sanctorum doctorum dogmata. Plurimæ vero sunt in sanctis scripturis appellationes Domini nostri Jesu Christi, sicut leo, agnus, lapis, vermis, & multa talia, quæ omnia certas habent & mysticas significationes, cur ita dicantur. Adoptivus siquidem non habet aliam significationem, nisi ut Jesus Christus non sit proprius Filius Dei, nec ex Virgine ei in Filium genitus, sed nescio ex quo servo adoptatus in filietatem, ut vos dicitis: quarum significationum allegoricas interpretationes diceremus, si huic præsenti rationi necessariæ viderentur, sicut leo propter regiam dignitatem, agnus propter innocentiam, vermis propter humilitatem incarnationis. Quod vero eum dicitis leprosum nominari, videtur vos minus intendisse quomodo propheta hoc nomen posuit: *Et nos*, inquit, *putavimus eum quasi leprosum & percussum a Deo & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras. Quasi leprosum* dixit, non leprosum. Item, *putavimus* dixit, id est, ut B. Hieronymus in tractatu ejusdem prophetæ expoluit: Non putavimus eum propria sustinere peccata, sed, ut verius intellexisse, pro nostris vulneratus est iniquitatibus: nullatenus morbo lepræ percussus est in corpore, nec lepra peccati vulneratus est in anima. Lupum vero & vulturem eum non legimus in scripturis sanctis, quantum nostræ occurrit memoriæ, nuncupari, nec etiam adoptivum.

Isa. 53.

Nonne olim eadem hæresis vestra in Nestorio ab universali sancta ecclesia refutata est, etiam & damnata? Quapropter forte illum anathematizare noluistis, dum alios, Bonosum scilicet, Arium, & Sabellium, Manichæumque, qui prava de Dei Filio senserunt, in epistola vestra anathematizastis. Numquid non ideo damnatus est, quia beatam Mariam semper Virginem, non Dei, sed hominis tantummodo credidit esse genitricem? De cujus hæresi sanctus Cyrillus Eulogio presbytero scribit, hoc modo dicens: Nestorius itaque in suis expositionibus simulat se dicere unum Filium & unum Dominum, sed refert filiationem ad solum Dei Verbum. Et paulo post: Dicendo enim, quia propterea Deus Verbum Christus nominatur, quia habet copulationem ad Christum, quomodo non apertum est, duos dicere Christos, si Christus ad Christum habet conjunctionem, tamquam alter ad alterum? Videtur enim, Nestorium dicere copulationem quod vos dicitis adoptionem. Quid est adoptio, nisi caritatis copulatio, qua Pater adoptione sibi copulat Filium, quem proprium non habet? Et certissimum est, sicut præfati sumus, alium esse proprium Filium, alium adoptivum. Nonne tunc duo Filii erunt Deo Patri, unus proprius, & alter adoptivus, quod nullus catholicus audet dicere? Quid est aliud dicere eamdem Virginem adoptivum vel servum genuisse, nisi negare Deum illam genuisse? Si Deus generatus est, nequaquam adoptivus, sed Filius: quia alia persona est proprii Filii, alia adoptivi Filii servi. Et scimus unam esse personam in Christo Deo, Dei & hominis, sicut B. Gregorius in epistola ad Quirinum episcopum scripsit: Non autem, inquit, prius in utero Virginis caro concepta est, & postmodum divinitas venit in carnem: sed mox ut Verbum venit in uterum, mox Verbum, servata propriæ virtute naturæ, factum est caro: & perfectus homo idem in veritate carnis & animæ rationalis natus est per uterum Virginis Filius Dei. Si igitur mox a tempore conceptionis verus Deus Dei Filius conceptus est, quando fuit ut homo esset sine Deo, unde adoptaretur in Filium? Sicut enim nunquam fuit, ut Deus Pater esset sine Deo Filio, de quo dictum est: *In principio erat Verbum*: ita nunquam fuit, ut homo Jesus esset sine Deo, de quo dictum est: *Verbum caro factum est*, id est, Deus homo factus est. Sicut enim Arius Filium separavit a Patre dicendo, erat quando non erat Dei Filius, ita per adoptionem vos separatis hominem Christum a Deo Filio.

Joan. 1.

Et miramur, dum tanta sanctorum patrum testimonia protertis, cur non intelligatis quod contra eadem testimonia sensum ponitis vestrum, alia prave intelligentes, alia pessime interpretantes, juxta apostolum, *non intelligentes quæ dicitis, nec de quibus affirmatis*. Sufficiat vobis, obtecramus, dicere in confessione catholicæ fidei, quod sancti patres dixerunt: & sic symbolum tenere ecclesiasticæ professionis, sicut sanctissimi doctores exposuerunt. Longe siquidem inferiores sumus illis ad excogitanda verba convenientia fidei apostolicæ. Tantum firmiter credamus, & teneamus quod illi scripserunt qui Spiritu Dei repleti sunt, & nobis a Deo dati sunt doctores. Qui enim vobis displicet in Domino nostro Jesu Christo, ut verus sit Deo Patri Filius, dum ille ipse & se Filium nominavit, & veritatem, dicendo: *Pater clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te*: & iterum; *Ego sum via, & veritas, & vita*? Nisi forte cum Judæis vultis dicere: *Tu de tetipso testimonium dicis, testimonium tuum non est verum*. Mox ille ipse pro se respondebit vobis: *Si ego testimonium perhibeo de metipso, testimonium meum verum est*: & paulo post: *In lege*, inquit, *vestra scriptum est: Quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de metipso, & testimonium perhibet de me qui misit me Pater*. Pater de cælis intonuit, & cum Filium suum nominavit, Christus de terris in cælo clamavit, se Filium nominavit, & vos cum Judæis adhuc increduli estis? Latro in cruce eum Dominum nominavit: Centurio morientem eum videns clamavit: *Vere Filius Dei*

1 Tim. 1.

Joan. 17.

Joan. 14.

Joan. 8. & seq.

Matth. 28.

Dei erat iſte. Sed & dæmones eum vere Filium Dei ſummi cum tua legione proclamaverunt, ſicut in ſanctis legitur evangeliis, & Elipandus cum ſua legione negat adhuc eum vere Filium Dei eſſe? Apoſtoli interrogati a Chriſto dicente: *Quem dicunt homines eſſe Filium hominis?* de Filio hominis interrogat, & de Filio hominis reſpondit ei Petrus dicens: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*: & pro hac laudabili confeſſione meruit ab ipſo Deo Salvatore noſtro audire: *Beatus es Simon Bariona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui in cælis eſt*. Patrem ſuum dixit, qui hæc revelavit. Pater de ſuo Filio myſteria revelavit ſæculari inaudita ſapientiæ: & pro hac glorioſa confeſſione beatum Petrum principem apoſtolorum cæli terræque remuneravit poteſtate, dicens: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & porta inferi non prævalebunt adverſus eam, & tibi dabo claves regni cælorum: & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*. Auditis quid hæc fides apoſtolica meruit: videte quid veſtra mereatur adoptio. Paulus eumdem qui crucifixus eſt, Dei virtutem & Dei ſapientiam prædicavit, ſcribens ad Corinthios: *Nos vero Chriſtum prædicamus, & hunc crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam, credentibus vero Dei virtutem, & Dei ſapientiam*. Ecce duo luminaria mundi quale de Chriſto Filio Dei teſtimonium proferunt: & vos eum adhuc adoptivum vultis dicere, & nobiſcum ſpiritum adoptionis accepiſſe Dei Filium? Iſaias eum Filium appellat: *Filius*, inquit, *datus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum ejus; & vocabitur nomen ejus admirabilis, Deus fortis, princeps pacis, pater futuri ſæculi*.

Intelligite, fratres, quæ legitis, & nolite nova & incognita nomina fingere: ſed quæ in ſancta ſcriptura inveniuntur tenete. Illa enim quæ ibi inveniuntur de Chriſto Deo, honeſtas habent ſignificationes, & noſtræ ſaluti convenientes. Et nolite per humanas inventiones fluctuare, ſed in ſoliditate ſanctarum ſcripturarum voſmetipſos roborate. Illas legite, illas docete: quia in illis eſt vita æterna. Inculcaſtis iterum, iterumque replicaſtis, vos conſona ſanctis patribus ponere teſtimonia. Sed ut probavimus, longe aliter vos illorum intelligitis dicta, quam illi ipſi intellexerunt, qui hæc ipſa teſtimonia libris inſerebant: & invenimus, ſicut & ante præfati ſumus, certiſſime vos illorum ſanctiſſima ſcripta hæreticæ pravitatis veneno infeciſſe, & interſeruiſſe verba, quæ nuſquam in eorum legimus libris. Niſi forte veſtri magiſtri ita ſenſiſſent, quorum nomina ſanctæ & univerſali Dei eccleſiæ ignota putamus hucuſque remanſiſſe, ſi hujus erroris ſchiſma per vos ea mundo non innotuiſſet. Deſinite fratres veſtros per aures populi Chriſtiani diffamare, parentes & voſmetipſos a ſancta Dei dividere eccleſia: & nolite per diverticula diſcurrere errorum, & ciſternas vobis hæretica perfidia diſſipatas fodere, quæ aquas puriſſimæ fidei non tenebunt: ſed per viam regiam ad limpidiſſimum catholicæ puritatis fontem feſtinate, & ex eo potate ſpiritum caritatis & fidei, quatenus de ventre veſtro fluant aquæ vivæ ſalientes in vitam æternam. Tenete vos intra terminos ſanctorum patrum, & nolite novas verſare quæſtiunculas: ad nihilum enim valent, niſi ad ſubverſionem audientium. Sufficit enim vobis ſanctorum patrum veſtigia ſequi, & illorum dicta firma tenere fide. Illi enim in Domino noſtri extiterunt doctores in fide, & ductores ad vitam: quorum & ſapientia Spiritu Dei plena libris legitur inſcripta, & vita meritorum miraculis * clara & ſanctiſſima: quorum animæ apud Deum Dei Filium Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum pro magno pietatis labore regnant in cælis.

Hos ergo tota animi virtute, toto caritatis affectu ſequimini, cariſſimi fratres, ut horum inconcuſſa firmitate doctrinis adhærentes, conſortium æternæ beatitudinis, donante vero & proprio Dei Filio Domino noſtro Jeſu Chriſto, cum illis habere mereamini in cælis. Deſinite, fratres, illum prædicare ſervum, quem regem & Redemptorem habemus, cui data eſt omnis poteſtas in cælo & in terra. Ceſſate eum adoptivum nominare, * qui verus Deus, & verus Dei Filius: in cujus nomine omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris. Intelligite in hac profeſſione veſtra duplices diabolicæ fraudis latuiſſe dolos: hoc eſt, ut vos, qui gratia baptiſmi redempti eſtis, ab unitate catholicæ disjungeret eccleſiæ, & ſchiſmatici erroris laqueo a via ſalutis æternæ retraheret, & gentibus, inter quas habitatis, Chriſtianæ fidei initia intercluderet, dum & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, quem Deum colimus & adoramus, ſervum prædicatis & adoptivum. Hæc ſunt enim argumenta diaboli, & ut vos ſubvertat in fide, & illos avertat a fide. Quieſcite, viri fratres, quieſcite ab hac nequitia: & eſtote vobiſmetipſis doctores ad vitam, & vicinis veſtris ductores ad fidem. Conſiderate quale eſt hoc ſcandalum inter paganas gentes, ut dicatur, Deum Chriſtianorum ſervum eſſe vel adoptivum. Nos per illum adoptati ſumus, non ille nobiſcum adoptivus: nos per illum a ſervitute liberati, non ille nobiſcum ſervus. Cur eum ſervum nominare debemus, qui nos amicos maluit nominare quam ſervos, dicens: *Jam non dicam vos ſervos, ſed amicos: quia ſervus neſcit quid faciat Dominus ejus, vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunque audivi a Patre meo, nota feci vobis?* Attendite qua caritate nos nominavit amicos, ea caritate nominemus eum Deum Dei Filium, & diligamus ex toto corde, quia ipſe prior dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis, ut emundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum. Credamus eum Dominum & non ſervum, ipſo dicente: *Vos vocatis me, Magiſter & Domine, & bene dicitis, ſum enim*. Et verum Deum, verumque Dei Filium confiteamur in utraque natura, divina ſcilicet & humana. Credamus eum omnia velle quæ meliora ſunt, & omnia poſſe quæ vult, ſicut dictum eſt: *Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cælo & terra*. Quis negat meliorem eſſe proprietatem in Filio, quam adoptionem? Et dum omnipotens Dei Filius noſtræ fragilitatis naturam in unitatem ſuæ perſonæ aſſumere voluit, ut eſſet mediator Dei & hominum, cur non debuit ex meliore Filiorum dignitate, & multo excellentiore, noſtram ſibi in unitatem perſonæ

ANNO CHRISTI 794.

Matth. 16. — *Matth. 16.* — *Ibidem.* — *Ibidem.* — *1. Cor. 1.* — *Is. 9.* — * MS. *clara ſanctiſſima* H. — * MS. *qui eſt verus Deus* H. — *Joan. 15.* — *Pſal. 113.*

ANNO CHRISTI 796.

ne associare humanitatem, quatenus ex sua gloriosa & propria nobilitate nostræ servitutis redimeret ignobilitatem? Venit enim medicina ad ægros, misericordia ad miseros, redemptor ad reos, liber ad servos, ut dictum est: *Deus alienum libere egit*. Et in evangelio: *Si Filius vos liberaverit, veri liberi eritis*. Non simus ingrati tantorum beneficiorum Domini nostri Jesu Christi, per quem conditi sumus, & a quo iterum redempti sumus, & in gloriam filiorum Dei adoptati. Prædicemus eum Deum verum & vivum, & vere Filium Dei, ut ad ejus beatissimam visionem pervenire mereamur, in qua est æterna beatitudo, & beata æternitas. Cui laus & gloria in omnes æternitates. Amen.

Vid. 93. Joan. 8.

IV.

CAROLI MAGNI REGIS

EPISTOLA AD ELIPANDUM

ET CETEROS EPISCOPOS HISPANIÆ,

In qua triam etiam superiorum libellorum fit mentio.

Ex codem Simondi apographo. Mand.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, filius & defensor sanctæ Dei ecclesiæ, Elipando Toletanæ civitatis metropolitano, & cæteris in partibus Hispaniæ consacerdotibus orthodoxæ fidei & fraternæ caritatis, in Christo Dei Filio proprio & vero optamus salutem.

GAudet pietas Christiana divinæ scilicet atque fraternæ per lata terrarum spatia duplices caritatis alas extendere, ut materno foveat affectu quos sacro genuerat baptismate. Et maxima est sanctæ matris ecclesiæ exultatio, suorum adunatio filiorum, ut sint consummati in unum, qui redempti sunt ab uno, dicente eodem Redemptore Domino nostro Jesu Christo: *Pater sancte serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut omnes unum sint, sicut & nos unum sumus*. Unde & in cantico canticorum de sancta dicitur ecclesia: *Terribilis ut castrorum acies ordinata*. Constipata exercitus ordinatio, & unanimis bellatorum fortitudo, magno solet hostibus esse terrori: sic filiorum sanctæ matris ecclesiæ intra murum catholicæ fidei pacifica adunatio, aereis potestatibus nimium constat terribilis, & ignitis malignæ perfidiæ spiculis omnino impenetrabilis exstat, sicut & veridicus gentium prædicator, & fortissimus ecclesiæ prælator præcipit dicens: *In omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignita extinguere*, & hoc sæculum nequam libero ad cælestia volatu evadere. *Sine fide enim impossibile est placere Deo*. Impossibile est quod omnino ab homine fieri non potest. Principium est salutis nostræ fides: qua intemerata, & integra sanitate confirmata, totius vitæ cursus per bonorum vestigia operum feliciter fine tenus curit. *Per fidem enim*, sicut idem præfatus doctor in epistola ad Hebræos testatur, *omnes sancti placuerunt Deo*.

Joan. 17.

Cant. 6.

Ephes. 6.

Heb. 11.

Hanc igitur fidem orthodoxam, & ab apostolicis traditam doctoribus, & ab universali servatam ecclesia, nos pro virium nostrarum portione ubique in omnibus servare & prædicare profitemur: quia non est in alia aliqua salus nisi in illa, quam pacifica ab initio salutis nostræ unanimitate semper servabat ecclesia: pro qua etiam, viri fratres, & vestra bona devotio, quam vos habere decet in Domino, his partibus fidei vestræ litteras dirigere curastis, utrumque, & generales ad sacerdotales sanctissimas aures, ad nos quoque speciales. In quarum utique serie litterarum non satis nobis elucebat, an quasi ex auctoritate magisterii nos vestra docere disposuistis, an ex humilitatis discipulatu nostra discere desideratis. Tamen sive hoc, sive illud vestris inesset animis, petitionem vestram, caritate Christianæ religionis cogente, non spernendam esse censuimus: valde desiderantes, Deumque ex intimo cordis affectu deprecantes, quatenus in veræ fidei soliditate firmiter utrinque permaneamus, & inter fluctivagos hujus sæculi æstus, Spiritu Sancto navigium * vestri cursus regente, ad portam perpetuæ tranquillitatis pervenire mereamur. Ad hanc autem tranquillitatem capiendam, oculus cordis fide purificandus est, & assiduis sanctarum orationum precibus mentis acies illustranda, ut puræ veritatis lumen omni errorum nube expulsa contemplari valeat, ne in opiniones noxiæ falsitatis temeritas inordinata incautius gradientes præcipitet. Nec pigeat Christianum ubi hæsitet quærere; nec pudeat ubi nesciat discere: quoniam pia humilitas discendi sapientiæ intrat secreta; & melius est discipulum esse veritatis, quam doctorem exsistere falsitatis. Ille ad altiora semper provehitur, ille ad inferiora semper dilabitur: & inde magister efficitur erroris, unde auditor contempsit esse veritatis.

* MS. nobi.

Hanc igitur, fratres, pernicioſam devitantes elationem, sanctorum patrum & catholicorum doctorum sacris inhæreamus sensibus. Dicamus quæ scripserunt, credamus quæ docuerunt, & non declinemus ad dexteram, neque ad sinistram, sed per viam regiam ad regem & Redemptorem, Deum & Dominum nostrum Jesum Christum concordi fidei & veritatis cursamus professione. *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*, eodem attestante apostolo: *Justus autem ex fide vivit*. Si justus ex fide vivit, quomodo qui fidem non habet rectam, se vivere æstimat? Nos nempe non sumus infidelitatis filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ. Sequamur sanctorum patrum venerabilia in caritate præcepta. Decet enim ut omnium Christianorum una sit fides, & unus animus, sicut est unum ovile & unus pastor. Qui vero extra ecclesiastici ovilis sepia inveniantur, lupina rabie devorabuntur, quia vocem boni pastoris non audiunt, qui ante suas oves ingredietur & egredietur, ut eos ad pascua vitæ perducat æternæ. Nobis itaque dictum intelligamus, quod egregius prædicator suis carissimis filiis præcipiebat dicens: *Obsecro vos per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut unum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in uno sensu, & in eadem scientia*. Hæc habentes apostolicæ auctoritatis præcepta, concordate nobiscum. Diligimus vos: hoc vobis volumus in Domino, quod & nobis: quia perfecta quam habemus in Christo caritas congregare gaudet, non spargere; adunare, non scindere; & inconsutilem Salvatoris nostri tunicam integram servare, non dividere: prævidentes hoc idem in pace Christi custodire, quod milites in passione ejus observabant.

Rom. 10.

Rom. 1.

1. Cor. 1.

His

ANNO CHRISTI 794.

His ita prælibatis, veſtris in Domino valde congaudemus profectibus, ita ut in cordibus noſtris frateroo vulnerati amore, veſtram, quam patimini inter gentes, lacrymabili gemitu condoleamus oppreſſionem: ſed majore multo triſtitia lugemus, ſi aliquid diabolica fraude interius oppreſſionis per infidelitatem vel cujuslibet ſchiſmatici erroris patiamini in cordibus. Iſte eſt continuus dolor pectoribus noſtris, & pene irremedicabile vulnus, niſi per ejus miſericordiam, qui ſanat contritos corde, & vult omnes homines ſalvos fieri, ad agnitionemque veritatis pervenire, illi nos lætificent qui contriſtaverunt. Veſtra igitur correctio noſtra eſt lætificatio: deſiderantes vos ſocios habere in fide catholica, & cooperatores in prædicatione veritatis, ut gaudium, quod Chriſtus ſuis promiſit diſcipulis, habitet in nobis, & gaudium noſtrum impleatur in vobis.

Ad impletionem vero hujus gaudii, fraterna cogente caritate, juſſimus ſanctorum patrum ſynodale ex omnibus undique noſtræ ditionis eccleſiis congregari concilium, quatenus ſancta omnium unanimitatis firmiter decerneret, quid credendum ſit de adoptione carnis Chriſti, quam nuper novis aſſertionibus, & ſanctæ Dei univerſali eccleſiæ antiquis temporibus inauditis, vos ex veſtris ſcriptis intuliſſe cognovimus. Imo & ad beatiſſimum apoſtolicæ ſedis pontificem, de hac nova inventione, noſtræ devotionis ter quaterque direximus miſſos: ſcire cupientes, quid ſancta Romana eccleſia, apoſtolicis edocta traditionibus, de hac reſpondere voluiſſet inquiſitione. Nec non & de Britanniæ partibus aliquos eccleſiaſticæ diſciplinæ viros convocavimus, ut ex multorum diligenti conſideratione veritas catholicæ fidei inveſtigaretur, & probatiſſimis ſanctorum patrum hinc inde roborata teſtimoniis abſque ulla dubitatione teneatur. Idcirco vobis per ſingulos libellos dirigere curavimus, quid prædictorum patrum pia unanimitas, & pacifica perſcrutatio, auctoritate eccleſiaſtica inveniret, ſtatuiſſet, confirmaret.

*MS *timor*. H. Primo quid * dominus apoſtolicus, cum ſancta Romana eccleſia, & epiſcopis illis in partibus quaquaverſum commorantibus, & catholicis doctoribus tenteret, ſub unius libelli tenore ſtatuimus.

Deinde ſecundo loco, quid eccleſiaſtici doctores & ſacerdotes eccleſiarum Chriſti de propinquioribus Italiæ partibus, cum Petro Mediolanenſi archiepiſcopo, & Paulino Forojulianenſi vel Aquilejanenſi patriarcha, viris in Domino valde venerabilibus, intelligi vel firmiter credi voluiſſent, ſuis propriis reſponſionibus exaratum poſuimus libellum, quia ipſi quoque præſentes noſtro ſynodali conventui adfuerunt.

Poſt hæc tenet & tertius libellus orthodoxam ſanctorum patrum epiſcoporum, & virorum venerabilium fidem, qui in Germaniæ, Galliæ, Aquitaniæ, & Britanniæ partibus dignis Deo deſerviunt officiis, veſtriſque objectionibus ſanctarum ſcripturarum teſtimoniis roboratas obtinet reſponſiones.

Dein quarto loco meæ propriæ unanimitatis, cum his ſanctiſſimis prædictorum patrum decretis, & catholicis ſtatutis conſentum ſubnexui, ſicut vosmetipſi in veſtra epiſtola, quam meo ſpecialiter aſſignaſtis nomini, rogare curaſtis: id eſt, ne paucorum ſubdolis aſſertionibus conſentirem, ſed plurimorum teſtimoniis roboratam fidem firmiter tenerem. Facio certiſſime, Deo Domino meo Jeſu Chriſto donante, horum me ſanctiſſimæ multitudini & probatiſſimæ auctoritati in veræ fidei profeſſione firmiter aſſocians, nec veſtræ me paucitati in conſenſione hujus novæ aſſertionis ſocium admitto: ſed apoſtolicæ ſedi, & antiquis ab initio naſcentis eccleſiæ, & catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate conjungo. Quidquid in illorum legitur libris, qui divino Spiritu aſſlati, toti orbi a Deo Chriſto dati ſunt doctores, indubitanter teneo: hoc ad ſalutem animæ meæ ſufficere credens, quod ſacratiſſimæ evangelicæ veritatis pandit hiſtoria, quod apoſtolica in ſuis epiſtolis confirmat auctoritas, quod eximii ſacræ ſcripturæ tractatores, & præcipui Chriſtianæ fidei doctores, ad perpetuam poſteris ſcriptum reliquerunt memoriam. Cum his quoque doctoribus, & ſanctæ eccleſiæ paſtoribus, veram prædico fidem, quos in præſenti tempore ille nobis dedit luminaria, qui dixit: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi*. Matth. 28

Hi ſunt propugnatores fidei noſtræ, hi ſunt rectores per diverſas ſedes civitatis Chriſti: cujus antemurale eſt fides catholica, & caritas firmiſſimus murus, & propugnacula divinarum teſtimonia ſcripturarum: & divitiæ ſalutis in ea ſunt ſapientia & ſcientia, & ſpes portarum cuſtodia: quæ quatuor clavibus, id eſt prudentia, juſtitia, fortitudine, & temperantia, piis aperiuntur animis. Hujus vero civitatis ipſe Dei verus & proprius Filius, Deus verus, homo verus, Jeſus Chriſtus, Dominus noſter, regali præſidet potentia: cujus gratia totam illius civitatis ſtructuram regit, defendit, & exaltat. Quiſquis ad hanc civitatem, recta ſibi præviante fide, manus bonorum operum habens pleniſſimas, pervenire feſtinat, apertas inveniet portas, & regem regum cum millibus ſanctorum agminum obviare ſibi gaudebit. Sed & gratias vobis agimus de inſtantia orationum veſtrarum, quibus memoriam noſtri aſſidue vos habere dixiſtis: optantes ut preces veſtræ acceptabiles ſint Domino Deo Salvatori noſtro, & ut ipſe per ſuam miſericordiam dignos vos efficiat exaudiri, & ad unitatem ſanctæ ſuæ eccleſiæ revocare dignetur, & ejuſdem pietatis humeris in ſanctæ matris eccleſiæ reportet ovile, qua de cælis veniens ovem requirere perditam, inventamque cum triumpho gloriæ ad ſedem paternæ majeſtatis revexit.

Illud quoque, quod vobis noſtram pietatem flagitare placuit, quatenus in præſentia noſtra libelli veſtri legeretur textus, & perſcrutante plurimorum conſilio, quod in eo rectæ fidei ſanctionibus conſentiens inveniretur: fecimus ſicut petiſtis, collectis undique, veluti præfati ſumus, eccleſiaſticis doctoribus, & populi Chriſtiani rectoribus: nobiſque omnibus pacifico unanimitatis choro conſedentibus eumdem libellum a capite calcetenus per diſtinctiones uniuſcujuſque ſententiæ, & per interrogationes vel reſponſiones, prout cuique libuit, perlegere juſſimus. Quid vero de eo libello præſules eccleſiarum Chriſti, fideique catholicæ doctores intellexiſſent, non opus eſt mihi in hac mea iterare epiſtola, dum illorum libellus proprius hoc vobis evidenter oſtendit.

Scriptam itaque in epiſtola veſtra hujuſmodi obſecrationem invenimus: Poſcentes vos per eum, qui pro te in cruce manus innoxias ex-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 798.

tendit, & pro te sanguinem pretiosum effudit, & pro te mortem pertulit & sepulturam, ad liberandos electos ad infernum descendit, & pro te resurgens, tibi viam ad cælos revertendi, scilicet ad cælestem patriam, demonstravit, ut per teipsum arbiter sedeas. Ecce ego vestris petitionibus satisfaciens, congregationi sacerdotum auditor & arbiter assedi. Discrevimus, & Deo donante decrevimus, quid esset de hac inquisitione firmiter tenendum. Sed modo per eamdem obtestationem vos iterum iterumque obtestor, ut in pacifica unanimitate, & catholicæ fidei professione nobiscum firmiter maneatis: nec vos doctiores æstimetis universali sanctæ Dei ecclesiæ. Eam fidem tenet, quam orthodoxi patres in suis nobis symbolis scriptam reliquerunt. Et nolite plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Nec ratiocinando humano ingenio divina vos mysteria investigare arbitremini: sed magis credendo honorate, quæ humana fragilitas temere perscrutando invenire non valet.

Exemplum mihi Constantini imperatoris proposuistis, cujus initium B. Isidorum laudasse dicitis, & finem doluisse: quod ne mihi accidat per quemdam beatum, quem Antiphrasium cognominastis, benigne suadetis. Hoc etiam, divina miserante gratia, præcavere satago: non ab illo tantummodo, sed etiam ab omnibus, qui aliquid rectæ fidei contrarium docere videntur: assiduaque devotione Dominum deposco, & quoscumque ex filiis sanctæ matris ecclesiæ valeo, mihi in hac petitione adjutores convoco, ne me alicujus verbola adulatio, vel fraudulenta laudatio decipiens, a via veritatis

Psal. 140. avertat, sæpius cum propheta decantans, *Corripiet me justus in misericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Vos vero vobismetipsis cavete, quod nos fraterno admonuistis amore procurantes diligentissime: omnipotentisque Dei vobis assiduis precibus clementissimam convocate gratiam, ne callida antiqui hostis versutia sensus vestros in aliqua parte corrumpat, & pejus fiat interius diaboli servitium, quam exterius gentis inimicæ. Eumque expectate Redemptorem, quem salutis vestræ habuistis auctorem. Illum glorificate in corde, & portate in corpore; & dignam in vobis illi præparate habitationem in fide, quæ per dilectionem operatur, quatenus vos illius gloriosa potentia, & ineffabilis misericordia, ab utriusque servitutis molestia, exteriore scilicet & interiore, liberet & custodiat, & in magno die ante conspectum gloriæ suæ cum multiplicibus laboris vestri divitis glorioso stare concedat, & vocem optabilem cum operatoribus apostolicæ fidei audire faciat: *Matth. 25.* *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.* Paratum igitur vobis regnum ab origine mundi indubitata veritatis promissione speratis, si catholicæ fidei unanimitati vosmetipsos adjungere curetis. Exteriores servitutis molestias interna fidelitatis spe consolamini. Oculos mentis vestræ ad eum erigite qui vos eripuit de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum Filii dilectionis suæ.

Hactenus, antequam hujus adoptionis in Christo nomen a vobis exortum nostros offenderet animos, vos germanitatis amore dileximus. Etsi nos vestrum corporale servitium contristaret, rectitudo tamen fidei catholicæ lætificavit in vobis. Nunc vero duplici pro vobis affligimur mœrore, diabolica fraude deceptis in corde, & inimica servitute oppressis in corpore. Sed redite, obtecro, ad unitatem sanctæ matris ecclesiæ, ut vos eruat de angustia servitutis terrenæ, qui vos per baptismi gratiam a vinculo liberavit originalis peccati. Expoliatis veterem hominem, quomodo iterum, fraude decepti maligna, induamini illo? Adoptionis filii Deo Patri facti estis per eum qui non est adoptivus, sed proprius: state per fidei inviolabilem confessionem in libertate filiorum Dei, & nolite infidelitatis jugum subire. Expellite vincula diabolicæ deceptionis de cordibus, quatenus Deus Christus, qui solvit compeditos, excutiat catenam gentis inimicæ de manibus vestris. Habetis nos, divina auxiliante gratia, cooperatores gaudii vestri, si vos nobiscum catholicæ fidei vultis esse prædicatores. Certissimum itaque ibi erit divinæ miserationis auxilium, ubi una est totius ecclesiæ caritas, & una veræ fidei confessio. Ad multitudinem populi Christiani, & ad sacerdotalis concilii unanimitatem revertimini. Si enim duorum vel trium sancto pioque consensui, secundum suam promissionem, Dominum esse præsentem non dubitamus; quanto magis ubi tot sanctissimi patres, tot venerabiles fratres, tot filii piæ matris ecclesiæ, in nomine illius pacifica conveniunt unanimitate, eum adesse medium non est dubitandum, & illorum regere consilia, qui sui nominis laudem quærere dignoscuntur?

Ad confirmanda igitur corda vestra in fide & veritate, hanc nostri nominis, fraterna instigante caritate, epistolam scribere curavimus, optantes ut nostra, quam habemus pro fide catholica, proficiat devotio, & vos divina clementia ad fidem reducat catholicam. Ante igitur quam hujus sæpedicti scandali a vobis oriretur offensio, duplici caritate, sicut prædiximus, dilexímus vos; id est, in orationibus nostris per omnes regni nostri ecclesias habuimus loctos, & vestri memoriam quotidie facientes: itidem quoque & Deo auxiliante, voluntatem habuimus vos liberare a servitio sæcularis necessitatis, secundum temporis opportunitatem, & vestri consilii adhortationem. Nunc vero hac duplici caritate (quod sine dolore non dicimus) fraudastis vosmetipsos, non intelligentes vos fraude diabolica esse deceptos, ut utroque juvamine vos denudaret, id est participatione fidei, & orationum nostrarum, vel solatio auxilii nostri. Videte, videte, quam grande malum adversum vosmetipsos habetis factum, quod nequaquam auli sumus orare pro vobis, sicut pro fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ filiis; nec vos adjuvare quomodo fratres in vestris maximis necessitatibus. Quapropter revertimini ad hanc duplicem consolationem, & abjicite a vobis hanc malignam diabolicæ fraudis versutiam, ut possitis nobiscum consortium habere in omni caritate & auxilio opportuno. Post hanc vero correptionem, sive admonitionem apostolicæ auctoritatis & synodalis unanimitatis, si non resipiscitis ab errore vestro, scitote omnino vos pro hæreticis haberi, nec ullam vobiscum communionem pro Deo audemus habere. Currite dum lucem habetis, ne tenebræ vos anathematis apprehendant, unde non potestis pedes vestros explicare, sed æterna damnatione irretitos esse lugebitis. Adhuc enim pia mater ecclesia revocat vos ad gremium suæ misericordiæ, volens vos Deo nutrire in filios. Tantum nolite vos abstrahere ab ejus pietate, qui vos vocavit in regnum Filii dilectionis suæ.

Cre-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Credimus & in unum Dominum nostrum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, natum ex Patre ante omnia sæcula, & ante omnia tempora: lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: natum, non factum: naturalem, non adoptivum: per quem omnia condita sunt, cælestia & terrestria, unius essentiæ & unius substantiæ cum Patre. Credimus & in Spiritum sanctum, Deum verum, vivificatorem omnium, a Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio coadorandum & conglorificandum. Credimus eamdem sanctam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, unius esse substantiæ, unius potentiæ & unius essentiæ tres personas, & singulam quamque in Trinitate personam plenum Deum, & totas tres personas unum Deum omnipotentem: Patrem ingenitum, Filium genitum, Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio: nec Patrem aliquando cœpisse, sed sicut semper est Deus, ita semper & Pater est, quia semper habuit Filium. Æternus Pater, æternus Filius, æternus & Spiritus sanctus ex Patre Filioque procedens: unus Deus omnipotens, Pater & Filius & Spiritus sanctus ubique præsens, ubique totus, Deus æternus, ineffabilis, incomprehensibilis. In qua sancta Trinitate nulla est persona vel tempore posterior, vel gradu inferior, vel potestate minor: sed per omnia æqualis Patri Filius, æqualis Patri & Filio Spiritus sanctus divinitate, voluntate, operatione, & gloria. Alius tantummodo in persona Pater, alius in persona Filius, alius in persona Spiritus sanctus. Non aliud, sed unum natura, potentia & essentia Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Credimus ex hac sancta Trinitate Filii tantummodo personam, pro salute humani generis de Spiritu sancto & Maria virgine incarnatam; ut qui erat de divinitate Dei Patris Filius, esset & in humanitate hominis matris Filius: perfectus in divinitate Deus, perfectus in humanitate homo: Deus ante omnia sæcula, homo in fine sæculi: verus in utraque substantia Dei Filius; non putativus, sed verus, non adoptione, sed proprietate: una persona Deus & homo, unus mediator Dei & hominum: in forma Dei æqualis Patri, in forma servi minor Patre: in forma Dei creator, in forma servi redemptor. Unus in utroque Dei Filius proprius & perfectus, ad implendam humanæ salutis dispensationem, passus est vera carnis passione, mortuus vera corporis sui morte: surrexit vera carnis suæ resurrectione, & vera animæ resumptione: & eodem corpore, quo passus est, & resurrexit, ascendit in cælos, sedens in dextera Dei Patris: & in eadem forma, qua ascendit, venturus judicare vivos ac mortuos; cujus regni non erit finis. Prædicamus unam sanctam Dei ecclesiam toto orbe diffusam, locis separatam, fide & caritate conjunctam: & veram remissionem peccatorum in eadem ecclesia, sive per baptismum, sive per pœnitentiam, divina donante gratia, & bona voluntate hominis cooperante. Credimus & omnes homines resurrecturos esse, & singulos secundum sua opera judicari: impios æternis suppliciis damnandos cum diabolo & angelis ejus; sanctos vero æterna gloria coronandos cum Christo & sanctis angelis ejus in sæcula sempiterna.

Hæc est fides catholica, & ideo nostra; optamus etiam & vestra: quia una est fides, & unum baptisma, & unus Dominus noster Jesus Christus, qui est Deus verus, & verus homo, verus Deus, & verus Dei Filius, in utraque natura unus idemque mediator Dei & hominum homo Jesus Christus, qui est Deus benedictus in sæcula. Hanc fidem vos, carissimi fratres, firmiter tenere in commune deprecamur: & si aliter antea in quolibet verbo sensistis, corrigite vosmetipsos, & ad unitatem sanctæ Dei ecclesiæ para fide festinate: & contentiones nominum, novitatesque vocum devitate, quia juxta apostolum, non est hæreticus nisi ex contentione. Vos igitur quia pauci estis, unde putatis vos aliquid verius invenire potuisse, quam quod sancta universalis toto orbe diffusa tenet ecclesia? Sub tegmine alarum illius requiescite, ne vos avida diaboli rapacitas, si foris inveniat, nefando gutture devoret. Redite ad pium matris ecclesiæ gremium. Illa vos foveat & nutriat, donec occurratis in virum perfectum, & in plenitudinem corporis Christi. Habetote nos cooperatores salutis vestræ, catholicæ pacis auxiliatores: & societas nostra sit in Christo Jesu Domino nostro, qui vos nobiscum incorruptos & immaculatos fide pariter & opere custodiat, & constituat ante conspectum gloriæ suæ incontaminatos & irreprehensibiles, & perpetuæ beatitudinis heredes pariter perficiat in æternum. Amen.

JACOBI SIRMONDI S. J. ADMONITIO AD LECTOREM.

De canone secundo concilii Francofordiensis, quo rejecta est secunda synodus Nicæna, & de capitulari, seu libris quatuor Caroli Magni, quos adversus eamdem synodum scriptos Hadriano papa misit.

QUÆSITUM est a multis, nostra & patrum ætate doctissimis viris, de canone illo, & de libris Carolinis, primum veri ne essent, an falsi & subditicii, deinde an synodus illa Episcoporum, cui adversantur, Nicæna pro imaginibus synodus fuerit, an alia. Nec iniuria forsitan de utroque capite, re nondum comperta, dubitabatur. Nunc vero & synodi canones, libriosque Caroli pro legitimis omnes fere agnoscunt, & de synodo Nicæna quæstionem fuisse, quod ex libris ipsis Ad Leodapareat, similiter consentiunt. Ac de libris sane Caroli, ut Hincmarum omittam, qui hos a se lectos testatur, infitiari nemo potest, nisi qui Hadriani papæ ad eosdem libros responsiuncula, seu confutationem, quæ in omnium manibus versatur, fidem derogatum velit. De canonibus vero, qui sequuntur, quia illi quoque veri sinceræque sint, nobis certe propter antiquissimi codicis auctoritatem ambigere non licet: ut de multis ejus sæculi scriptoribus nihil dicam, qui dum septimam synodum a Francofordiensi rejectam tradunt, secundum hunc canonem, de quo agimus, tacite significant. Nec difficile porro illa sibi de Gallorum episcopis persuadebit, qui meminerit illos Ludovici Pii temporibus non dissimilia in synodo Parisiensi fuisse, & Anastasii bibliothecarii apud Joannem VIII. censura perstrictos fuisse, quod adversus synodi Nicænæ decretum in approbanda imaginum adoratione cunctarentur. Restat ergo, ut quænam illorum de imaginibus mens fuerit, aut qua ratione purgari queant, qui synodum Nicænam, quam inter œcumenicas numeramus, explodere ausi sint, consideremus. Quamquam quod ad synodi nomen attinet, in promptu habent, quo invidiam depellant. Constat enim sic in hac quæstione versatos esse, tum synodi Francofordiensis, tum Carolini voluminis auctores, ut sibi non cum œcumenico Concilio, sed cum peculiari Græcorum, ut appellabant, synodo rem esse contenderent. Ita enim passim in libris illis profitentur, queruntur propterea illam sibi, aut universalis, aut septimæ synodi nomen arrogare, cum œcumenicam dici posse negarent, ad quam soli Græci convenissent, reliquarumque provinciarum ecclesiæ convocatæ, aut sententiam per epistolas more ecclesiastico rogatæ non fuissent. Et quidem, si rem suis momentis expendamus, satis omnino causæ videbatur, cur synodum, cui tot adhuc provinciarum, ac totius

la præfat. ad synodum VIII.

Lib. IV. Caroli Magni cap. 16.

Ibid. lib. III. c. 17.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

totius pene occidentis suffragia deesse, pro œcumenica nondum haberent. Nec Hadrianus ipse aliter se sentire ostendebat; qui allatam e Græcia synodum, ut Herenus ait, ardenter desiderat, in Gallias missa, Constantinæ ejus causa confirmari a Carolo jussit, & libris Carolinis, quibus oppugnata est, ita respondit, ut œcumenicæ synodi nomen illis, auctoritatem, e pulsarum objiciat. Quare habebant, ut dixi, hoc in parte Galli, quo se defendere cœpit, haud rectiùs fortasse in re ipsa, hoc est in quæstionum, in qua vehementer a synodo dissentiebat. Nam cum in synodo Nicæna de sacris imaginibus duo essent constituta; & retinendas earum, & adorandas imagines esse; veteres illos nostri libenter amplectebantur, quod ipsi quoque cum acta in synodo Gentilia a contra Græcos Innocentius attulerant: alterum vero penitus respuebant, imaginesque non adorandas sed memoria tantum ea sola & instructionis habendas asserebant. Gregorium Magnum, ut aiebant, decreta secutos, in eam sententiam Sereno Massiliensi episcopo rescripsisse videbatur. Ac merito sane adorandas imagines negarent, si adorare id erat, quod interpretabantur, hoc est, divinum honorem cultumque deferre. Sic enim veritatem imaginum adorationem coluerat sancta Græcorum, & aliorum Deum solum oportere adorari scriptum est. Sed rerum periculo, sustinuerit nostros de Græcis potuisse, aut synodum Nicænam, quod Francofordiensis canon declarat, hoc nomine calumniari, quasi imagines divino cultu adorandas statuisset: cum in synodo illa nihil sit constitutum, quam adorationis, seu προσκυνήσεως, quam imaginibus tribuunt, nomine non intelligi veram latriam, quæ naturæ divinæ debetur; sed honorariam tantum veneration em, qua dum imagines prosequimur, protoypa ipsa per eas honoramus. Quo modo e tanto Gregorius idem, qui adorandas divino cultu imagines negabat, in alia ad Januarium, & ad Secundinum epistolas, congruentem hanc illarum venerationem aperte confirmarat. & Hadrianus papa sub finem epistolæ, qua libros Carolinos respondet, Gregorii magni & synodi Nicænæ diversas de imaginum cultu sententias non fuisse demonstrat. Denique Galli ipsi, qui adorari sacras imagines verebantur, crucis tamen effigiem, reliquias martyrum, codicem evangelii, & alia, quorumpar atque imaginum est ratio, adorare consueverant. Unde adversus illos too inst is pro ipsorum symbolo ac sententia Item Anastasius, Ajunt, inquit, quod non sit quodlibet opus manuum hominum adorandum. Quasi non sit codex evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie osculando adorant: Similiter & forma crucis, quam se adorare omnes ubique Christiani fatentur. Quod si quamlibet crucem auream, vel argenteam, aut lignearn adorandam, quæ utique non est eadem ipsa crux, in qua salus nostra patrata est, sed figura & imago ejus; quare non adoremus humanam & imaginem ejus, ut eamdem salutem operetur? Venerabilior namque est qui fuit rem operatus est, quam ea materia, in qua idem Salvator operatus est: ac per hoc magis est adoratione digna imago Christi salutem operantis, quam imago crucis salutem tantummodo bajulantis. Ceterum in Synodo Nicæna, nondum latis perfecte, ac rationi juxta, num, religiosa, ut aiunt, sed multa retractatione pertinacius initio steterant, idem postea, rebus explicatis atque perspectis, & synodum eam cui sunt amplexi, & sacrarum imaginum veneration em religiosissime coluerunt. Quare libros Carolinos, quos majores nostri ne tandem ipsi examinarent, vel Hadriano ad eos responsionem, minus prorsus necessariam, repræsentari hoc loco (ne quis fortasse inconsulto requirat) supervacaneum censuimus.

Lib. 12. ep. 9.

Act. VII. in Dictis Jul.

In eadem præfat.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Hanc Hadriani I papæ epistolam ad Carolum Magnum latius supra excusam habes a pag. 915. A. ad pag. 963.

V.

CANONES CONCILII FRANCOFORDIENSIS.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Damnata hæresis Elipandi & Felicis episcoporum, qui in Dei Filio adoptionem asserebant.*

II. *Synodus Græcorum de adorandis imaginibus rejecta.*

III. *De indulgentia Tassilonis ducis Bajoariæ a Carolo rege concessa.*

IV. *De stabili pretio annonæ, tum privatæ, tum publicæ.*

V. *De novis donariis, ut ab omnibus ubique recipiantur.*

VI. *Ut episcopi justitias faciant in suis parœchiis.*

VII. *Ut episcopus non migret de sua civitate, nec presbyter, aut diaconus, de sua ecclesia.*

VIII. *De altercatione Viennensis & Arelatensis episcopi: & de Tarentasia, Ebreduno, & Aquis.*

IX. *De purgatione & reconciliatione Petri episcopi.*

X. *Gerbodo incertæ ordinationis episcopo dignitas abrogata.*

XI. *Ut monachi a secularibus negotiis & placitis abstineant.*

XII. *Ut reclusi nisi ex episcopi & abbatis approbatione non fiant.*

XIII. *Ut abbas cum suis dormiat monachis.*

XIV. *Cellarii in monasteriis quales eligendi sint.*

XV. *De monasteriis ubi corpora sanctorum sunt.*

XVI. *Ut pro introeuntibus in monasterium præmia non exigantur.*

XVII. *Ut abbas sine consensu episcopi non eligatur.*

XVIII. *Nulla ex culpa monachos abbati cædere, aut mutilare licet.*

XIX. *Ne clerici aut monachi tabernas ingrediantur.*

XX. *Episcopus canones & regulam scire debet.*

XXI. *Dies dominica quomodo observanda.*

XXII. *Ne in villis aut vicis ordinentur episcopi.*

XXIII. *Servum sine domini licentia nemo recipiat, vel ordinet.*

XXIV. *Ut clerici & monachi in proposito permaneant.*

XXV. *Ut decimas & nonas ecclesiæ solvant qui debent, & omnes decimam de sua proprietate.*

XXVI. *Ut ecclesiæ per vos restaurentur qui beneficia habent, & ut rude ablata restituantur.*

XXVII. *Ut clerici alieni sine commendatitiis non recipiantur, & qui nunc sunt, redeant ad ecclesias suas.*

XXVIII. *Ut absolute nullus ordinetur.*

XXIX. *Ut episcopus sibi subditos vite doceat.*

XXX. *De altercationibus clericorum inter se, vel cum laicis.*

XXXI. *Ut conjurationes non fiant.*

XXXII. *Ut monasteriorum disciplina servetur.*

XXXIII. *Ut orationem dominicam, & symbolum fidei omnes doceantur.*

XXXIV. *De avaritia & cupiditate.*

XXXV. *De hospitalitate.*

XXXVI. *Ut crimen non sit accusare non liceat.*

XXXVII. *De reconciliatione.*

XXXVIII. *Ut presbyteri contumaces cum regiæ capellæ clericis non communicent.*

XXXIX. *De judicio presbyteri in crimine deprehensi.*

XL. *De suscipienda cura puellarum, quæ parentibus privatæ sunt.*

XLI. *Ut episcopus extra propriam sedem ultra tres hebdomadas non hæreat: & in episcopi rebus post ejus obitum quis succedat.*

XLII. *Quinam sancti in ecclesia venerandi sint.*

XLIII. *De arboribus & lucis destruendis.*

XLIV.

(a) Hos primum in lucem edidit P. Jacobus Sirmondus ex cod. MS. S. Remigii Remensis. Prius erant in fine operum Alcuini, sed mutili. *Baudunius.*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

XLIV. *Ut electi utrinque judices non spernantur.*
XLV. *Ut parvuli ad sacramenta non trahantur.*
XLVI. *Ut in velandis virginibus canones observentur.*
XLVII. *Abbatissæ quæ regulariter non vivunt deponendæ.*
XLVIII. *Ut oblationes quæ in ecclesia fiunt, dispenset episcopus.*
XLIX. *Ut presbyter ante annos* XXX. *non ordinetur.*
L. *Ut post missarum solemnia pax invicem detur.*
LI. *Ut nomina ante oblationem non recitentur.*
LII. *Quod non in tribus tantum linguis orandus sit Deus.*
LIII. *Ut episcopi & presbyteri canones non ignorent.*
LIV. *Quatenus ecclesiæ ab ingenuis constructæ tradi, aut vendi queant.*
LV. *De licentia Hildeboldi archicapellani.*
LVI. *De Alcuino, quem rex synodo commendavit.*

CANONES.

I.

* conventibus.

COnjungentibus*, Deo favente, apostolica auctoritate, atque piissimi domni nostri Caroli regis jussione anno XXVI. principatus sui, cunctis regni Francorum, seu Italiæ, Aquitaniæ * provinciæ episcopis ac sacerdotibus synodali Concilio, inter quos ipse mitissimus sancto interfuit conventui. Ubi in primordio capitulorum exortum est de impia ac nefanda hæresi Elipandi Toletanæ sedis episcopi, & Felicis Orgellitanæ, eorumque sequacibus, qui male sentientes in Dei Filio asserebant adoptionem. Quam omnes qui supra sanctissimi patres, & respuentes una voce contradixerunt, atque hanc hæresim funditus a sancta ecclesia eradicandam statuerunt.

* Aquitaniæ, Provinciæ, *interpositæ virgulæ quam exposuimus Sirmondi Luparæque editiones.*

II.

Allata est in medium quæstio de nova Græcorum synodo, quam de adorandis imaginibus ; Constantinopoli fecerunt, in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus sanctorum, ita ut deificæ Trinitati, servitium aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur. Qui supra sanctissimi patres nostri omnimodis adorationem & servitutem renuentes contempserunt, atque consentientes condemnaverunt. (a)

III.

His peractis, de Tassilone definitum est capitulum, &c. *Cetera Vide in Capit. Baluz. To. 1. Pag. 263. Edit. Paris.*

*Incipit Epistola Paulini * Patriarchæ Forojuliensis edita in loco celebri nomen Francenofurt in synodo magna contra Felicem hæreticum, de Heistulfo qui uxorem suam occidit caussa adulterii propter unius testimonium.*

Ex ms. codice Rhemensi collato cum cap. 40. libri VI. decretorum Burcardi Vormatiensis ecclesiæ episcopi.

ADmonere te cum lacrymis & multo gemitu cordis curaveram, fili Heistulfe, si tamen filius dici debeas qui tam crudeliter infelix homicidium perpetrasti. Nam occidisti uxorem tuam, partem corporis tui legitimo tibi matrimonii sociatam sine mortis caussa non tibi resistentem, non insidiantem quocumque modo vitæ tuæ. Non inveniſti eam cum alio viro nefariam rem facientem, sed incitatus a diabolo, impio inflammatus furore, latrocinii more atrocius eam gladio tuo * crudelior omni bestia interemisti. Et nunc post mortem ejus addis iniquitatem super iniquitatem, filiorum tuorum improbe prædo, qui matri non pepercisti, & ideo filios tuos orphanos esse fecisti, inducere vis super eam mortis caussam post mortem per unum homicidam & reprobum testem, * cum nec secundum evangelicum, nec ulla divina humanaque lex unius testimonio etiam idonei quempiam condemnat vel justificat: quanto magis per istum flagitiosissimum & tam scelestissimum, nec illa debuit viva condemnari, nec tu poteris post ejus mortem excusari. Prius caussa criminis subtiliter in veritate fuerat investiganda, & tunc si rea fuisset inventa, secundum legis tramitem debuit excipere ultionis vindictam. Nam etsi verum, quod absit, fuisset, sicut adulter ille mentitus est, post octo annos pœnitentia forsitan peracta dimittere eam per approbatam caussam poteras si voluisses, occidere eam tamen nullatenus debuisses. *Non enim vult Deus mortem peccatoris, sed ut convertatur ad pœnitentiam & vivat.* * Idcirco placeat tibi consilium nostrum, & fac hoc quod tibi melius & levius videri potest, miserere animæ tuæ, ut non sis tuus tibimetipsi homicida. Quapropter homicida, rogamus te, relinque hoc malignum sæculum quod te traxit ad tam immanissimum peccati facinus. Ingredere in monasterium, humiliare sub manu abbatis multorum fratrum precibus adjutus. Observa cuncta simplici animo quæ tibi fuerint * imperata, si forte ignoscat infinita Dei bonitas peccatis tuis, & refrigeret animam tuam, priusquam crucieris perpetuis flammis. * Hoc tibi levius & melius esse certissime scias. Sin autem pœnitentiam publicam in domo tua permanens, vel in hoc mundo vis agere, quod tibi gravius & durius & pejus esse non dubites, ita ut agere debeas te exhortamur. * Omnibus diebus quibus vixeris pœnitere. Vinum & omnem siceram non bibas. Carnem nullo unquam tempore ullam quamlibet comedas præter pascha & diem natalis Domini. In pane & aqua & sale pœnitere. In jejuniis, vigiliis & orationibus atque eleemosynis omni tempore perseverа. Armis nunquam cingere, nec caussa in quolibet loco litigare præsumas. Uxorem nun-

ANNO CHRISTI 794.

* Flodoard. lib. 1. c. 12. Historiæ Remensis testatur Hincmarus reliquisse Vualdo archiepiscopo Rotomagensi, de his qui inconsulte uxores suas interficiunt, atque ad eum misisse sententiam Paulini, quam ibi morti proximus.

* atrocior & crudelior omni. b. eam g. t. interemisti.

* incusare vis mortuam. Hæc nec ev. concedit nec a d. h. quæ lex ut una t. etiam idoneo aliquo condemnatur vel justificetur.

* Duo consilia proponimus tibi: accepta tecum deliberatione duorum, elige magis quod placeat & miserere animæ tuæ & tabic in isto angusto tempore pœnitens, ab abbate * illud consilium ut certissime scias levius & salubrius est, ut sub alterius custodia tegeas delenda peccata.

* Quæ sequuntur apud Burcardum habita sunt, ut infra patebit.

(a) Hæc duo capita non extant in Baluzio; ex quo factum ut signati apud Labbeum canones duobus numeris Baluzianis superent. *Manſi.*

nunquam ducere, nec concubinam habere, nec adulterium committere. In balneo nunquam lavare, in convivis lætantium nunquam te miscere. In ecclesia segregatus ab aliis Christianis post ostium & postes te similiter reponere. Ingredientium & egredientium te supplici- ANNO CHRISTI 794. ter orationibus commendare. A communione sacri corporis & sanguinis Christi cunctis diebus vitæ tuæ indignum te existimans abstinere. In ultimo tamen exitus vitæ tuæ die pro viatico si merueris ut sit qui tribuat tantummodo venialiter ut accipias tibi concedimus.

Sunt & alia multa quæ tibi durius & satis acrius erant juxta tam magnum pondus peccati infelix adjicienda. Sed si hæc omnia quæ supra misericorditer dicta sunt, perfecto corde, B Domino auxiliante, feceris & custodieris, confidimus de immensa Dei clementia remissionem te tuorum habiturum peccatorum, & secundum boni justique pastoris imperantis jussionem resolvit te sancta ecclesia ab hoc vinculo peccati in terris, ut sis per ipsius gratiam, qui eam sanguine suo acquisivit, solutus in cœlis. Sin autem aliter feceris, & sanctæ matris ecclesiæ tam salubrem admonitionem despexeris, ipse tibi sis judex, & in laqueo diabolico intortus permanebis. Sanguis tuus super caput tuum. Nos alieni a consortio tuo pro aliorum filiorum Dei salute ipso opitulante omni sollicitudine intenti innitimur defudare, & Domini attentius misericordiam quotidie implorare. Qui C cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in trinitate perfecta, per omnia sæcula sæculorum. Amen

Secundum autem consilium tale est. Arma depone & cuncta sæcularia negotia dimitte. Carnem & sagimen omnibus diebus vitæ tuæ non comedas, excepto uno die resurrectionis Domini, & uno die pentecostes, & uno die natalis Domini: ceteris temporibus in pane & aqua & interdum leguminibus & oleribus pœniteas in jejuniis, in vigiliis, in orationibus & in eleemosynis perseveres omni tempore. Vinum, medonem & mellitam cervisiam nunquam bibas nisi in illis prædictis tribus diebus. Uxorem ne ducas, concubinam non habeas, adulterium non D facias, absque spe conjugii perpetuo permaneas. Nunquam te laves in balneo, equum non ascendas: caussam tuam & alterius in conventu fidelium non agas: in convivis lætantium nunquam sedeas: in ecclesia segregatus ab aliis Christianis post ostium humiliter stes, ingredientium & egredientium orationibus supplici- ter te commendes: communione sacri corporis & sanguinis Domini cunctis diebus vitæ tuæ indignum te existimes. In ultimo termino vitæ tuæ pro viatico, si observaveris consilium, ut accipias tibi concedimus. Sunt & alia multa duriora quæ tibi juxta pondus tanti facinoris essent adjicienda; sed si hæc omnia quæ supra misericorditer dicta sunt, perfecto corde Deo E auxiliante perfeceris & custodieris, confidimus de immensa Dei clementia remissionem tuorum peccatorum habiturum, & secundum boni justique pastoris imperium, relolvat te sancta ecclesia ab hoc vinculo peccati in terris, ut per ipsius gratiam, qui eam suo sanguine redemit, sis solutus in cœlis. Sin autem aliter feceris, & sanctæ matris ecclesiæ salubre consilium despexeris, ipse tibi sis judex & in laqueo diaboli A quo irretitus teneris maneas, sanguisque tuus sit super caput tuum: nos alieni a consortio tuo: & sub indissolubili anathemate permaneas, donec Deo & sanctæ ecclesiæ satisfacias. ANNO CHRISTI 794.

Hæc apud Baccardum loco indicato. (a)

Notæ Severini Binii.

a *Concilium*.) Caussam celebrandi Concilii in Germania præbuit Elipandus Toletanæ ecclesiæ archiepiscopus, qui cum audivisset Felicem Urgelitanum episcopum in Concilio Ratisbonensi convictum & damnatum fuisse, eumdemque apud sedem apostolicam, post agnitionem erroris, & hæreseos detestationem, ad ecclesiam & fidem pristinam recepturn esse, non desivit acerrime hæresi suæ defendere & propagare, neque prius quievit, quam Felicem ad orthodoxos reversum ad castra impietatis revocasset. Immo scriptis ad Carolum magnum litteris pravis, ad universos Galliæ & Germaniæ episcopos patentibus & publicis, interim dum egit, ut eum rege totum Germaniam & Galliam in suam sententiam pertraheret. Itaque cum hac ratione Felicem vere infelicem instar canis ad vomitum, & lutæ suis ad volutabrum luti reduxisset, ne malum longius serperet, infusumque venenum sana membra inficeret, opus erat ut uterque ad plenarium judicium citaretur. Res in hac synodo gestas infra summatim recensebo. Acta Concilii non integra extant. Ea enim quæ de Nicæna synodo hic gesta fuerunt, plane desiderantur. Apud historicos quos infra citabo eorumdem memoria reperitur; sed varia & inconstans, ut ibidem patebit. Ex theologis & scriptoribus hujus sæculi celeberrimis, alii provincialem, alii œcumenicam hanc synodum fuisse scribunt. Ex eo quod legati sedis apostolicæ, tertio Adone in chron. Concilio interfuerunt, quodque Carolus rex generalem synodum convocari perierit, existimatum est hanc Francofordiensem conventum universale Concilium fuisse. Ego provincialem synodum rectius nominandam esse putem, cui orientalium episcoporum nemo interfuit, quamque Romanus pontifex universalem esse non voluit. Alexandrinis & Toletanis Concilius pluribus interfuerunt legati sedis apostolicæ, quæ tamen nullo unquam tempore universalia & œcumenica habita fuere: si qui legati Romani pontificis concilio interfuerunt, illi non ad præsidendum, sed tantum ad insinuandum acta Nicæni Concilii Roma ablegati fuisse videntur. Ea quæ de filiatione Christi naturali hac synodo definita reperiuntur, sine dubio ab universa ecclesia recepta & approbata fuerunt. Qua ratione in eam ducor sententiam, ut existimem nihil hoc concilio contra Nicænæ synodi decreta fidei constitutum fuisse: quia si aliquod provinciale concilium ex pertinacia & hæresi contingat errare, nunquam solet ecclesia hujusmodi concilia quoad partem aliquam approbare, & ut catholica recipere. Communis sententia scriptorum omnium hoc concilium, quoad partem eam quæ de naturali Christi filiatione contra Elipandum definiebat, tamquam catholicum recipit, quare verisimile non est partes hujus concilii hæreticas fuisse, quarum definitionem, si tales fuissent, non minus quam Pleni locarii libellum refutare debuisset. De auctoritate hujus concilii Suarez disput. 49. sect. 3. ita asserit.

Primum, quod definitio contra Felicianam hæresim (in concilio Francofordiensi absolute (prædicto sacro) habeat vim & auctoritatem stabiliendi fidem certam, & obligandi fideles ad credendum, quando sufficienter promulgata & proposita est: quia etiamsi non satis certo constat concilium hoc a pontifice confirmatum esse, tamen certissimum est definitionem ejus definitioni pontificis conformem, adeoque sufficientem fidei regulam esse, qua sufficienter promulgata ac proposita omnes fideles ad credendum id quod in ea proponitur, obligentur: ideo in primis, quia omnes fere scriptores veterum Francicarum & Hispanicarum asserentur hæresim Felicianam in hoc concilio condemnatam esse. Unde, quia constat eorum definitionem pontificia auctoritate implicite fidei approbatam esse, illam auctoritatem habet quam supra enarravi. Secundo docet, valde temerarium esse ac periculosum, acta hujus concilii velut apocrypha vel suppositicia rejicere, & ab iis dissentire, tum quod res gesta, prout in actis hujus concilii extantibus describuntur, consentaneæ sint his, quæ de concilio Francofordiensi historiæ referunt, & in iis nihil est quod ad caussam fidei stabiliendam non conferat, & pietatem ac veram doctrinam foveat; tum etiam, quod postquam acta hujus concilii in lucem prodierunt, aliisque adjuncta est, magno catholicorum consensu ab omnibus receptum, nullusque scriptor illud hactenus negare autus fuerit. Denique etiam quod si hoc concilium prout nunc extat extra temeritatem rejici posset, posset eadem ratio-

Concilii celebrandi Caussa.

Provincialis, an vero universale fuerit.

Utrum hoc Concilium Nicæno conferendum.

(a) Post hæc in Labbeo sequuntur Notæ Sirmondi in canones Francofordienses, quas habes in Balurii tom. II.

ANNO CHRISTI 794.

tione omnia concilia, quæ Laurentius Surius ex catholicarum bibliothecarum manuscriptis vetustissimis exemplaribus (ut profitetur in epistola ad Philippum regem catholicum) collegit, in dubium revocari. *Nemo ergo*, inquit, *suspicari sine magna temeritate potest hoc concilium Francofordiense prout nunc habetur domo confictum esse, cum ex veteri exemplari ab homine tanto fide digno dicatur transscriptum.* Neque etiam est ulla occasio suspicandi, olim fuisse simili fraude ab aliquo confictum, quia neque est hujus rei vel minimum indicium, neque de ullo viro catholico id credi potest: quod autem ab hæretico compositum non sit, evidentissimum est, quia nihil est in eo opere quod sanam doctrinam non contineat & redoleat. Tertio docet non posse simpliciter asseri, acta hujus concilii Francofordiensis a Surio circa annum Domini 1567. recenter inventa, & eum infallibilem fidei auctoritatem habere quam habent acta anteriorum conciliorum approbatorum. Nam etiamsi certum sit auctoritate historicorum infra nominatorum, Felicianam hæresin ab Hadriano I. & concilio Francofordiensi fuisse damnatam, & in his quæ nunc habemus scripta sub nomine Hadriani & concilii Francofordiensis, nihil aliud contineri, quam illius hæresis damnationem; tamen adhuc nondum est certum qualis in particulari fuerit hæresis Feliciana: quia licet in communi constet factam esse illius concilii definitionem; tamen si in particulari non constet hoc scriptum editum esse in illo concilio, non tenebimur ex illo scripto colligere mentem concilii, neque illi eam fidem & reverentiam adhibere, quam vero concilio adhibetur. Quare magni interest scire, aut credere in particulari, hoc ipsum opus esse idem illud quod a patribus illius concilii editum est. De reliquorum conciliorum actis non citra periculum fidei licet dubitare: quia ecclesiastica traditione antiqua ad nos devenerunt; adeoque majore reverentia & auctoritate sunt observanda. Ea quæ de stylo epistolæ Hadriani, & Felicis resipiscentia, de Ildefonso Toletano archiepiscopo, deque expugnatione Hispaniæ per Sarracenos facta huic concilio objici possunt, illa prolixius loco allegato refutat; nos hæc omnia magna ex parte supra attigimus: quare iis omnibus hoc loco abstinemus. De hac synodo ita Surius in admonitione ad lectorem, quam ne quis intermissam culpare possit, hic integram subjungo.

DE SYNODO FRANCOFORDIENSI ad lectorem admonitio F. Laurentii Surii.

SYNODI *apud Francofordiam habitæ non pauci scriptores meminerunt, & nostra quoque ætate hæretici plurimum eam jactitant, tamquam in illa damnata sit œcumenica synodus Nicæna secunda, quæ statuit imagines pie ac religiose venerandas. Atque ad hanc suam sententiam stabiliendam citant Reginonem, abbatem Usspergensem, & quosdam alios, cum tamen & in Reginone & Usspergensi nusquam objecta utrinque decernatur verba litteræ animadverterit, aut certe Usspergensis lapsus sit, dum sub Irene aut Constantinopoli synodum habitam: & si quos præterea allegant, id more suo faciunt, id est, fide non bona. Jam vero etiam ipsi hæc in re tam bello inter se concordant, ut etiamsi illis quidvis velis, nescias cui potissimum fidei habenda sit. Verum hoc apud id genus homines jam antiquitus in more positum est nullius pensi habere quæ fide rem gerant, modo suum errorem utcumque astruxisse videantur. Hoc autem pro comperto habendum est, in synodo Francofordiensi nihil actum esse contra Nicænam synodum, sed eam potius damnatam esse quæ sub Constantino Copronymo imperatore impiissimo ab Iconomachis habita est Constantinopoli contra imagines, quamque illi septimam œcumenicam dicere voluerunt, sed imperare frustra conati sunt. Hoc enim est quod Usspergensis ait, eam nec septimam, nec aliquid dictam esse, sed quasi supervacuam ab omnibus abdicatam. Porro ad synodum Francofordiensem frequentior admodum, id est, plus minus trecenti ex Germania, Gallia, Italia episcopi convenerunt, nec Hadrianus pontifex suos voluit legatos abesse: quæ res in causa fuisse potuerunt, quod patres qui illi interfuerunt, eam plenariam vocarunt. Nec tamen sola imaginum controversia illic agitata est, & contra Iconomachorum pseudosynodum Constantinopolitanam prolata sententia, sed etiam Elipandi hæretici; qui tum sedit Toletanæ in Hispaniis erat episcopus, impium dogma Christum Dei Filium adoptivum asserens profligatum est. Atque hæc pars sola in his, quæ jam edimus, actis, aliis omnibus, quæ contra Iconomachos acta sunt, prorsus aut amissa, aut certe alicubi adhuc delitescentibus. Quod qui acciderit, etsi certo affirmare non possumus, tamen probabilis conjectura est, factum id esse opera illorum, qui quamvis illos liceat contra Nicænam secundam synodum conscripserunt, qui bodie jus Caroli magni nomine tyrsis excusi visuntur, non adsyne infigni contumelia tam sanctæ & catholicæ principis, & pietatis fraude hæreticorum nostrorum, qui se*

ANNO CHRISTI 794.

A *evangelicæ dicti solvat: quorum incredibilis impudentia etiam in hoc apparet, quod cum modis omnibus docere velint in Francofordiensi concilio rejectum esse Nicænum secundum, affirmant pro se decretum Francofordiensis synodi, quo illorum deplorata mendicandi & quidlibet fingendi libido ita coarguitur, ut mirum sit illos unquam in cujusquam boni viri animos esse gradum consecutos. Est autem decretum hujusmodi, aut potius decreti particula quædam:* Allata est, *inquit*, in medium quæstio de nova, Græcorum synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt. *Ubi homines versuti cum vellent lectori persuadere, Nicænam synodum hic intelligi oportere, decretum Francofordiense corrumpunt quidem, sed mirabili Dei judicio, ut illorum impostura omnibus pateretur, obtigit sunt Constantinopolim credere, atque ejus loco Nicænam substituere. Jam vero dum Constantinopolis relicta est, nemo tam stupidus est, qui non animadvertat eam synodum Francofordiæ explosam esse, cujus supra meminimus, quæ sub Constantino Copronymo ab Iconomachis habita est Constantinopoli. Sed valeant isti* B *cum malis moribus fides. Tu interim, candide lector, fruere hujus Francofordiensis synodi quæ supersunt reliquiis, quæ jam in lucem prodeunt, fraturus quandoque illis, quæ ad Iconoclastarum exercitationem pertinent, si Deo bene volente verum capia nobis fallo fueris.*

b *Francofordiense.*) Sic dictum a Francofordia, quæ est ad Mœnum fluvium posita: de qua hæc Hadrianus Junius in theatro urbium. *Francofordia ad Mœnum sita, quæ nunc Francfurt am Mayn, ad distinctionem alterius Francofordiæ ad Oderam sitæ, antiquitus Helenopolis, ab imperatrice Helena Constantini magni matre vocata. Alii dicunt, hanc civitatem anno 774. exstructam a Francorum sub rege Carolo magno, postea vero collapsam & a Francis Martemisi IV. Pilo (aut jocabis Hunoldus) duce Francorum restauratam, ab eoque denominatam. Civitas hæc in duas partes a Mœno perfluente distinguitur, quæ ponte lapideo connectuntur. De hac civitate hæc canit quidam:*

—— rapido qua proxima Mœno
Clara situ, populoque frequens, vicisque decora
Laude trahit nomen: nam Teutonus incola dixit
Francofurt: mihi fas licuit sermone Latino
Francorum dixisse vadum, &c.

Civitas hæc tempore est imperiali, ac hinc mundialis quotannis celeberrimum nobilissimumque totius Germaniæ emporium. Hic Romanus regni eligi a principibus electoribus mos est: pluribus aliis privilegiis hæc civitas ab imperatoribus donata est.

c *Atque Concilii Nicæni II. in causa imaginum confirmarunt.*) Ita docuerunt hoc tempore Alanus dialog. 4. cap. 18. & 19. & dialog. 5. capite 12. & 13. Senderus libro 2. de imaginibus capite 5. & libro 7. de visibili monarchia, numero 613. Surius in præfatione ad acta concilii, quam supra integram retuli, verbo, *consensum*. Vasquius libro 2. de adoratione imaginum, disputatione 7. capite 3. & sequentibus. Suarez tom. 1. p. 3. disputat. 54. sect. 3. Confirmatur auctoritate concilii Senonensis in decretis fidei capite 14. ubi sic ait: *Carolus magnus Francorum rex Christianissimus Francofordiensi concursu, ejusdem errorem* (Iconomachiæ) *suppressit infaniam quam infelicissimus quidam Felix in Galliis & Germaniam invexerat.* Platina in vita Hadriani sic ait: *Biennio post Thespiylactus & Serbanus episcopi insignes Hadriani nomine Francorum & Germanorum synodum habuerunt, in qua & synodus, quam septimam Græci appellabant, & hæresis Felicitana de tollendis imaginibus abrogata est.* Idem fere dixit Paulus Æmilius lib. 2. de gestis Francorum propo finem: sic enim concilium Francofordiense scribit contra hæreticos damnantes imagines: *Et imaginibus*, inquit, *suus honor servatus est.* Blondus decad. 2. lib. 2. Sabell. lib. 8. ennead. 8. Naucherus generat. 37. Gabrisardus Arelatensis in chronol. ann. 816. Alanus prædicto loco refert hæreticum quemdam Anselmum Ribi affirmasse, Nicænam synodum pseudoseptimum concilium Constantinopolitanum de abolendis imaginibus tamquam hæreticum execrasse, idemque fecisse Hadrianum papam & Carolum regem Francofordiæ.

Utrum hoc Concilio adæquetur Concilii Nicæni de cultu imaginum reprobata fuerint.

C

Nicænam II. synodum a patribus hujus concilii condemnatam esse sensit reverendissimus & illustrissimus cardinalis Baronius, ut dixi supra in actis concilii Nicæni II. verbo *Approbatum*: Jam ante illum fere idem senserat reverendissimus & illustrissimus etiam Cardinalis Bellarminus libro 2. de imaginibus cap. 14. &c. Sed ab eorum sententia me prope invitum abducunt duæ rationes: Quarum prima est, quod cum historiæ & acta concilii referant, legatos summi pontificis Hadriani, quos Ado in chronico Theophylactum & Stephanum nominat, huic concilio interfuisse, fieri non potuerit, ut totum concilium ignoraverit, qua auctoritate vera septima synodus Nicæna congregata, & quid in ea definitum fuerit. Nam cum hæc synodus paulo ante sub eodem pontifice cuncta esset, non potuerunt legati ejusdem pontificis, auctoritatem & doctrinam illius ignorare.

Cur auctor a sententia Baronii & Bellarmini discedat.

Ratio 1.

ANNO CHRISTI 794.

Ergo etiamsi falsi rumores sparsi essent de illa VII. synodo, ut Genebrardus officioso fundamento affirmat, permisissent patres concilii Francofordiensis a legatis summi pontificis instrui, ipsisque 7. synodi scripta informari ac doceri. Immo cum celebratio Nicani concilii esset in universa ecclesia res celeberrima & maxime publicata, non est credibile quod inter episcopos universa Galliæ & Germaniæ hoc loco congregatos nemo repertus fuerit, cui de congregata septima Nicæna synodo, ejusve per pontificem facta approbatione nihil plane constiterit. Accedit, quod error ille adorandi imagines ut Deos, potius est error gentilium, quam aliquorum hæreticorum, vel eorum qui fidem Christi profitentur. Ergo nulla ratione credibile est, quod Bellarminus & Baronius existimant, patres concilii Francofordiensis id existimasse, aut propter solos rumores falsos id temere credidisse; præsertim cum nulla tunc esset in ecclesia illius erroris suspicio, pique & catholici fuerint episcopi hujus concilii, de quibus suspicari non liceat, quod pravo aliquo affectu erga orientales commoti, patribus sacrosancti concilii Nicæni errorem attribuerint, vel eorum sententiam ratione hæreticorum in deteriorem partem interpretari fuerint. Altera ratio, quæ me a Baronii & Bellarmini sententia compellit recedere, hæc est, quod patres hujus concilii sæpe profitentur se procedere sub obedientia Romani pontificis; & in libro sacrosyllabo sub finem, dum sententiam contra hæreticos proferunt, subjungant hæc verba: *Reservato per omnia sacris privilegio summi pontificis domini & patris nostri Hadriani primæ sedis beatissimi papæ*: Item quod iidem patres in hoc concilio sæpe profitentur, se majorum traditionis sequi & ab eorum vestigiis non discedere: & quod Carolus magnus qui huic concilio interfuit, in epistola ad episcopos Hispaniæ dicat, se in primis consuluisse apostolicæ sedis pontificem, quid de causis in illo concilio tractata sentiret. quodque paulo infra hæc verba subjungat: *Apostolica sedi, & antiquis ab initio nascentis ecclesiæ & catholicis traditionibus tota mentis intentione, toto cordis alacritate conjungar*. Quæ sane patres concilii profiteri non potuissent, si sacrosanctam Nicænam synodum a sede apostolica confirmatam condemnassent. Nam ut supra probavi, ex falsa informatione non potuerunt in facto errare. Itaque si scienter & per errorem hæc fecerunt, utique cum pertinacia & hæresi ista fecerunt; atque ita de auctoritate sedis apostolicæ aliter senserunt, aliter locuti fuerunt. Quæ cum meo judicio de tanto & tali episcoporum cœtu non sine præsumenda, non est verisimile id, quod apud reverendissimi & illustrissimi Cardinales Bellarminum & Baronium, ipsos patres concilii coram legatis summi pontificis & principe catholico, septimam synodum auctoritate pontificia confirmatam condemnasse, & Hadriano summo pontifici restitisse. Accedit, quod si hujus synodi auctoritate Nicænam concilium damnatum, atque ita error iconomachorum ex mala etiam informatione reapse approbatus esset, certe ante nostra tempora, illius erroris aliquis sectator ejus auctoritate se suamque sententiam munire studuisset: quod tamen nullus fecit, maxime cum paulo post Carolum magnum in eadem Gallia exortus fuerit Claudius Taurinensis, qui errorem illum in occidentalem ecclesiam introducere voluit: quem sane plurimum confirmare potuisset auctoritate occidentalis plenarii concilii, si errorem illum definitione confirmasset. At vero neque Claudius in suam favorem illud adduxit, neque Jonas Aurelianensis, qui contra illum eodem tempore scripsit, & illius fundamenta subvertit, quidquam de concilio Francofordiensi respondit, vel quoad hanc partem scripsit. Addo ad extremum, quod Romana ecclesia nullum unquam provinciale concilium quoad partem aliquam etiam approbaverit & receperit, in quo alia quædam ex parte cum pertinacia & hæresi aberratum fuerit. Hoc provinciale concilium, quoad eam partem quæ de servitute & filiatione Christi desinivit, ab ecclesia receptum & approbatum esse supra annotavi; non est ergo credibile, quod eodem hoc concilio Nicæna synodus ulla ratione condemnata fuerit. Quare non possum non hac in re illam tueri sententiam, quæ auctoritatibus & rationibus supra allegatis munita, sacrosancti œcumenici concilii Nicæni II. auctoritatem contra omnes iconomachos, plurimum defendit, exornat & auget. Sed dices, quid est respondendum ad auctoritates librorum Carolingerum, Hincmari, Almoini, abbatis Urspergensis, Regionis, Adonis, & Juvanis Aventini, qui omnes affirmant septimam synodum in concilio Francofordiensi damnatam esse? Respondeo, diversa diversa sentiunt: Alanus, Sanderus & Surius locis supra allegatis dicunt, pseudoseptimam synodum sub Copronymo Constantinopoli habitam a patribus hujus concilii condemnatam esse, sed cum prædicti historiographi fateantur omnes illam synodum septimam hic condemnatam quæ pro adorandis imaginibus habita est sub Constantino & Irene, hinc dubio non illam pseudoseptimam, sed potius veram septimam synodum eos intellexisse concedendum est; quia hæc, non illa pro adorandis imaginibus tempore Irenes imperatricis celebrata fuit. Valesius libro 2. de adorat. capit. 7. disputationis septimo, aliique plures concedunt, apud Hincmarum aliosque præfatos scriptores rerum Germanicarum de Nicæna synodo sermonem esse; sed id, quod referunt, falsum esse, falsaque pseudo Caroli relatione deceptos ita sensisse, adeoque non majorem fidem ipsis, quam pseudo-Carolinis libellis, (quos supra in notis 4. epist. Hadriani ad Carolum ab hæreticis pluribus conscriptos esse, pluraque mendacia continere, & Nicæno Concilio imponere demonstravi;) sterili eodem dari esse. Ego vero cum Francisco Suarez viro doctissimo opinor, hanc responsionem inanibus conjecturis & testimoniis niti, quæ subreptis non constant.

ANNO CHRISTI 794.

Responsio 1.

Responsio 2. cæteris rejudicata approbatur.

Suarez to. 1. disp. 14. sect. 3.

Ratio 1.

Ratio 2.

Ratio 3.

Ratio 4.

Ad auctoritatem historicorum contrariam assertum

Responsio 3.

Nam in primis, ut initiamur a præfatione illi, Philippi, in qua totus dissensus imperitorum responsionis præcipue fundatur, nulla fides est adhibenda posse: nec verisimile est, reliquos omnes historicos illi fuisse imparem. Primo quidem, quia auctores prædictæ opinionis dubitant, an in illa præfatione ut est in suo originali, Francofordiensis Concilium nominetur: & probabilius credunt, narrationem illam, in qua Francofordiensis Concilii fit mentio, fuisse ab aliis interpositam. Quod si hoc verum est, neque Hincmarus, neque alii historici potuerunt ex hac præfatione sumere illam sententiam de damnatione synodi Nicænæ in Francofordiensi, sed ad summum, ex aliquo conventiculo impiorum & hæreticorum hominum, a quibus fortasse liber ille editus est.

Quid de Carolinis libris sentiendum.

Unde sumitur secunda conjectura: nam omnium rerum sententiarum judicio liber ille non fuit a Carolo magno editus, sed ab aliquo vel aliquibus hæreticis, qui olim vel occulte vel palam Carolo obtulerunt: Carolus autem illum ad pontificem Hadrianum misit, qui in scripto ad Carolum de imaginibus, librum illum ex professo confutavit. Quæ omnia late probant Alanus supra, & Bellarminus dicto libro secundo, capitulo decimoquinto; ergo non est verisimile, Hincmarum virum catholicum & doctum, ex sola illius libri auctoritate falsum illud Concilio Francofordiensi attribuisse.

Tertio, quamvis ille liber tempore Caroli editus fuerit, tamen de præfatione, qua nunc ei præfigitur, movito Alanus & Surius dubitant, an sit antiqua, vel nuper ab aliquo hæretico edita & suppositia, vel saltem corrupta: nam qui præfatur, vel falso vel commisse nominatur Ill. Philippus, se nominat, ut scipsum occultet, quod justam suspicionem alicujus decretorum generat, præsertim in re adeo lubrica, & ex se suspecta. Et præterea, quantum ex his quæ Alanus capite decimo ostendere refert, conjecturare possum, ipse Ill. Philippus se alium a Carolo esse ostendit: nam ex professo in eadem præfatione ostendere conatur, Carolum fuisse illorum librorum auctorem, re prius deliberata cum episcopis Concilii Francofordiensis: fuit ergo auctor illius præfationis Ill. Philippus non Carolus: & illa præfatio non fuit edita tempore Caroli magni: ergo nihil probabile de illa credi potest, nisi quod ab eodem sit edita, a quo demum liber ille inventus, vel typis mandatus ante quadringenta quatuor annos fuisse dicitur. Et minimum improbabile est, Hincmarum, & alios antiquos historiographos ex illa præfatione fomentum suum hausisse.

Quarto obstat (quod Surius notavit) quia auctor præfationis dictæ, synodum illam, quæ a Francofordiensi damnata est, Constantinopoli fuisse celebratam: hæc enim ejus verba referuntur: Allata est in medio quæstio de nova Græcorum synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt. ex qua verba colligi potest, eum non de Nicæna, sed de Constantinopolitana synodo loqui: vel certe, eum dicat, in illa synodo actum esse de adorandis imaginibus: cumque eadem dicat (ut Bellarminus refert) Constantinopolim fuisse in Bithynia, colligitur hominem illum prorsus fuisse imperitum, nullaque fide dignum: aut certe inferri potest, eum ex aliqua traditione aut fama credidisse quamdam Constantinopolitanam synodum rejectam esse in Francofordiensi, ignorasse vero quid in ea actum fuerit, & ex errore id addidisse.

Ratio 5.

Ex his etiam conjici quam sit infirmum testimonium Hincmari, ut credamus eum testatum esse, Concilium Francofordiense damnasse synodum Nicænam ex falsa auctoritate præfationis libri Carolini; cum verisimilius sit, Hincmarum talem præfationem non vidisse. Unde Alanus supra merito fidem non habet huic septimanæ, nec credit esse Hincmari, quia nec liber ille Hincmari, unde sumptum dicitur, exstat, neque ad nos pervenit, nisi ex relatione Illyrici hæretici, cui nullam fidem adhibemus, neque scimus unde fragmentum illud decerpserit, præsertim cum Trithemius inter opera Hincmari illum non numeret. Deinde in illismet verbis multa sunt falsa, & inter se pugnantia, vel parum probabilia.

Primum, quod asserit in quadam VII. synodo Græcorum quosdam dixisse, imagines esse confringendas, alios

vero

ANNO CHRISTI 794.

vere esse adorandas ; nam hæc non in una synodo, sed in diversis accidit : & ita videtur utramque synodum confundere, nam utramque illam partem dicit, non sano intellectu esse hæ definitam. Deinde, quod ait synodum Nicænam sine auctoritate papæ fuisse habitam, & Romam missam.

Rursus, quod ait Romanum papam illam synodum Nicænam ad se missam, & in Franciam directam ut ipse (sicut indicat) examinaretur, vel corrigeretur, esse per se improbabile, & ab omni vera historia alienum.

Denique quod hic dicitur de volumine contra Nicænam synodum edito, & ab imperatore Romam misso per quosdam episcopos, non consonat cum eo, quod Hadrianus refert, Carolum misisse ad se librum per Angelberium abbatem.

De posterioribus scriptoribus ferme censura.

Denique de aliis historicis omnibus necessario est faciendum, aliquem errorem in eorum scriptis contineri, nam in primis Aimoinus, quem abbas Ursbergensis secutus est, expresse dicit, synodum Francofurti damnatam, Constantinopoli congregatam fuisse ; cur ergo interpretabimur eos de Nicæna loqui?

Dicet, qui addunt, sub Constantino & Irene.

Respondet Alanus, illos libros quoad hanc particulam ab aliquo Iconomacho fuisse corruptos. Verum quia hoc probari non potest, nec simul facile verisimile, dicam potius Aimoinum errasse, ignorantem quo tempore Constantinopolitana pseudosynodus congregata fuisset.

Deinde Regino, quem Aventinus imitatus, illam synodum vocat pseudosynodum Græcorum, quæ nomine appellata est ab omnibus catholicis illa synodus Constantinopolitana VII. nam Nicæna nec pseudosynodus appellari potuit, cum sanctissima fuerit, nec Græcorum tantum, cum universalis fuerit, & summi pontificis auctoritate coacta, cujus contrarium de illa synodo ibi indicatur.

Dices ; quomodo ergo dicit Regino illam synodum fuisse factam, pro adorandis imaginibus? Respondet Alanus, legendum esse, pro non adorandis : & particulam non vel incuria vel malitia fuisse subtractam. Sed est difficilis responsio, cum id probari non possit. Libentius dixerim, ignorasse illos auctores, quid in Concilio Græcorum tractatum ac definitum fuerit ; sicut de Nicæna synodo prius ostensum dicebat : nec sine fundamento, quia illa pseudosynodus Constantinopolitana nunquam est in Latinum conversa, quod nobis constat : & synodus etiam Nicæna post longa tempora Latinata est donata ; & ex historiis illarum temporum nisi pauca certum scire potuerunt de his quæ in illis synodis tractata sunt.

Ad verba Adonis Alanus acute respondet, verba illa, pro adorandis imaginibus, non esse conjungenda cum præcedentibus, sed cum subsequentibus, interposito comate hoc modo, pseudosynodus, quam septimam Græci appellant, pro adorandis imaginibus abdicata penitus, id est, in defensionem adorationis imaginum, penitus abdicata est. Qui sensus est quidem satis consentaneus verbis ipsis : tamen vix aliter commode construi possunt, quia nullus synodus appellata est septima pro adorandis imaginibus. Quod si hic sensus verus est, fortasse Regino verbis Adonis satis intellectis deceptus fuerit, & ab hic occasionem errandi sumpserint abbas Ursbergensis & Joannes Aventinus, qui absque controversia juni longe recentiores. Immo & de Aimoino, vel Annonio idem dici potest, si fortasse ille ab quem sub nomine Annonii monachi refert Trithemius scripsisse de rebus Francorum anno nongentesimo. Quod si hic sensus non probatur, potius dicendum est (sicut de aliis) ignorasse Adonem quid tractatum sit in pseudosynodo Constantinopolitana, falsumque extitisse, in ea esse definitum imaginibus esse perfectam latriam tribuendam, quam nomine pseudosynodi Græcorum, Nicænam synodum intellexisse.

Conclusarium ex omnibus adductis.

Ex his ergo omnibus saltem concluditur evidenter, nullum ex historiis posse sumi firmum argumentum, quo existimetur, Concilium Francofordiense contra veram imaginum adorationem, aut contra synodum Nicænam aliquid definivisse. Ostendimus item manifestis indiciis & rationibus, non potuisse Concilium Francofordiense, si ines de causa imaginum illum est, aut sententiam Hadriani papæ, & Nicæni Concilii veram definitionem & auctoritatem ignorare, vel ab eis scienter & prudenter dissentire, suppositis reverentia, quam ex ejus actis quæ exstant, scimus sedi apostolicæ debuisse. Relinquitur ergo, necessario fatendum esse, vel historicos erravisse, vel aliqua ex parte corruptos esse eorum codices, vel certe non de vera, sed de falso nominata septima synodo locutos fuisse. Et quidem de testimonio præfationis Carolinæ, & testimonio Hincmari, nulla omnino est dubitanda ratio : illius quidem, quoniam est ignoti auctoris, & suppositi, & quia non constat, quo tempore aut loco scripta sit, aut edita, vel inventa, & quia aperta continet mendacia, & falsa testimonia, quæ Nicænæ synodo imponit ; hujus vero, quia non constat, tale testimonium esse Hincmari, nisi ex relatione hominis hæretici, & hostis imaginum : & quia ea ipsa, quæ in illo testimonio referuntur, parum sunt verisimilia, & aliis certis historiis consentanea. Videatur integrum opus ipsius Hincmari quod editum est anno 1615. Parisiis, ubi sine ulla lectionis varietate Constantinopolitani legitur. Quæ opuscula nunc integra reperies in bibliotheca veterum patrum anno 1615. Coloniæ excusa. De reliquis vero auctoribus, cum negare non possimus, errorem aliquem in eorum libris reperiri, omnino enervatur in hac parte eorum auctoritas. Propter quod possit aliquis libere negare, quidquam actum esse de imaginibus in concilio Francofordiensi, neque pro illis, neque contra illas, quia neque extant acta illius Concilii quoad hanc partem, neque ullus auctor catholicus se vidisse refert : nam quæ hæresis ipso tempore sub hoc nomine divulgavit, ab eis plane conficta sunt : unde neque exemplar designare ex quo illa transtulerint, neque locum in quo lectionem deliquerint, ipsique enumerare. Neque etiam ad verbum describunt acta Concilii, sicut in aliis Conciliis fit, & sicut nos habemus eam partem hujus Concilii, quæ est de filiatione adoptiva Christi.

ANNO CHRISTI 794.

Denique Jonas Aurelianensis, qui paulo post Carolum Magnum floruit, & contra Claudium Taurinensem in defensionem imaginum ad Carolum Calvum scripsit, cujus illius operis mentionem faciens Concilii Francofordiensis, solum dicit in eo damnatum esse errorem Felicis de filiatione Christi adoptiva, nullam mentionem faciens, quod causa imaginum in illo Concilio acta fuerit, & Walafridus Strabo in libro de rebus ecclesiasticis capite octavo mentionem faciens erroris Græcorum circa imagines, dicit damnatum esse in Concilio Romano sub Gregorio III. & subdit. Ipsa denique querela Græcorum, temporibus bonæ memoriæ Ludovici imperatoris, in Franciam perlata, ejusdem principis providentia scripta synodalibus est confutata. De Concilio autem Francofordiensi nullam mentionem facit, cum tamen Walafridus ejusdem fere ætatis auctor fuerit. Non ergo caret hic modus dicendi probabili conjectura.

Jonas Aurelianensis.

Quia tamen tot historiæ, quæ mentionem faciunt Concilii Francofordiensis, referunt aliquid de imaginibus in eo actum esse, suspicari cogunt, aliquod habuisse hujus rei fundamentum, & saltem traditione vel fama publica ad eorum aures pervenisse, qui hoc festivum reperunt, Adonis nimirum, vel Aimoini, aut Reginonis. Quare credibile est, Hadrianum papam cum legatos suos ad Concilium Francofordiense misisset, per illos etiam missæ ad Concilii Nicæni, quod illo eodem tempore finitum fuerat, ut definitio illius toti occidenti innotesceret. Atque ita facti facile potuit, ut in Concilio Francofordiensi nihil denuo de imaginibus ageretur, vel scriberetur præter acceptationem Concilii Nicæni, & confessionem illorum patrum in damnanda pseudosynodo Constantinopolitana : & hoc fortasse est quod Ado brevibus verbis referre voluit juxta sensum supra traditum : & eadem est aliorum sententia, quamvis circa res alias vel circumstantias pertinentes ad illam pseudosynodum Constantinopolitanam, errorem aliquem ex ignoratione historiæ miscuerint. Quem errorem posteriores historici, ut videmus, emendarunt partim ratione & certa conjectura ducti, partim quia de Nicæna synodo clariorem notitiam adepti sunt. Sic igitur in re tam incerta merito Concilium Senonense eam partem probabiliorem elegit, quæ ait Concilium Francofordiense Nicænæ II. consensisse.

Tempus habiliensem habitam esse, indicat 26. annus Caroli regis, ut Concilii qui initio actorum præfixus habetur. Nam, ut supra Francofordiense. notavi ex vita Stephani apud Anastasium, constat quod Pipinus anno 768. defunctus successorem habuerit filium Carolum : cujus vigesimus sextus annus regni cum anno Christi redemptoris nostri 794. coincidit.

a *Elipandum.*) Elipandus Toletanæ ecclesiæ archiepiscopus docebat, Christum pure servum esse, qualis sunt nostri quæ & qui servitute penali ex peccato contracta Deo subjiciuntur. Addebat errorem multo graviorem, hunc Christum ex servo factum esse Dei Filium per adoptionem : atque ita illum a Filio Dei naturali, non eorum natura, sed quam suppositio distinguebat, & judicio orthodoxorum jam Nestorianismum ante sopitum resuscitabat. Hæc illum de Christo tenuisse adducit Eulogius Martyr lib. 3. tum histor. de rebus Hispan. cap. 8. hæc scribens : *Nefandis proditis Concilii Ephesini diligentia sopita, quasi veteris incendii scintilla in Hispania, illic exstitit* (Felice scilicet & Elipando) *suscitata sunt, Christum affirmantibus, qua parte homo est, Dei Filium adoptione esse*, &c. Idem epist. Concilii hisce verbis : *Neque vero alium Jesum Christum, aliam Verbum dicemus, ut nova hæresi calumniatur.* Et infra adducens locum ex epist. ad Hebr. 3. cap. *Amplioris gratiæ iste pro Moyse dignus est habitus : quomodo*, inquit, *amplioris gratiæ, si forsan sicut & Moyses, vel ex servo adoptivus?* ubi considero primum verba hæc : *sicut & Moyses*, id est, purus servus, & solum per adoptionem filius. Deinde considero verba illa, *ex servo adoptivus* : hæc enim manifeste indicant suppositorum distinctionem. Quod clarius inferius dicta-

Elipandi hæresis quæ & qualis.

ANNO CHRISTI 794.

declaratus illis: *Sed mecum eo quo ferus adoptatus in filiorum ut nos dicitis.* Dicebant ergo isti, Christum hominem primo vel natura, vel forsitan etiam tempore, ut saepe in illo Concilio insinuatur, fuisse quemdam servum, & deinde fuisse factum Filium Dei per adoptionem. Adde quod in libro sacrosyllabico, aliisque variis Francofordiensi Concilii loco, Felicis & Elipandi haeresis veterascia appelletur, non alia fane de causa, quam quod olim in Nestorio condemnata fuerit. Jonas Aurelianensis loco in Concilio Ratisb. mensi supra allegato de Felice ait: *Militet Christi ens. Regiones armis munivit ejus nefandam doctrinam restituerunt, ejusdem namque principis jussu in nostra synodi eundem Felicem condemnarunt, immo cum auctore suo erroris Nestorio, quem imitatus est, perpetuo anathemati manciparunt.* Sigebertus in chron. anno 793. sic inquit: *Feliciana haeresis condemnatur, & in praesentia Hadriani papae abjecto Felice auctore abdicatur. Haec haeresis asserebat Filium Dei in divina natura non patrem, Item in divina natura verum esse Filium Dei, in humana vero adoptivum.* Eamdem sententiam secuti sunt Anton. 2. part. h. 3. tit. 14. cap. 1. §. & 6. Paulus Æmil. libro 2 prope finem. Nauclerus generat. 27. aliique plures, quos nominatim erat Franciscus Suarez tom. 1. 3. part. disp. 49. sect. 3. Felix igitur & Elipandus non tantum, (sicut Durandus aliique scholastici theologi) in voce adoptionis, sed re ipsa in mysterio incarnationis erraverunt, & in Nestorianismum incidisse eo ipso, quod non aliter Christum quam purum hominem a Deo adoptatum esse docerent. Ex quadam Elipandi confessione, quae in bibliotheca Tolerana in quodam libro a Beato Heterio contra Elipandum scripto reperitur, aiunt nonnulli Felicem & Elipandum non in mysterio incarnationis, sed tantum abutendo voce adoptionis instar Dusandi aberrasse. Itemque conciliorum sermones istis, quod nihil eorum quae Nestorio obiecta fuerant in Concilio Ephesino, contra Elipandum attulerint, quodque ipse Elipandus erroris sui professionem ad Carolum regem mittens, eam a synodo examinari & discuti petiverit. Quae si Nestorii sententiam sectatus fuisset, nullo unquam tempore fecisset. Sed praeterquam quod allegata confessio Elipandi ab ea quam ad Carolum misit plane diversa sit, nihil aliud ipsa probat, quam quod ratione exemplo Nestorii magis fere sui, ut recte docet sanctus Thomas tertia parte, quaestione vigesima secunda, artic. 6. utebatur unitate personae, propter unitatem dignitatis & honoris: quodque errorem Nestorii si non ex re ipsa, saltem implicite tradiderit, eo ipso quod adoptionem Christi a natura non distingueret, illamque non soli humanitati, sed cuidam homini tempore vel saltem natura prius fere attribueret. Quare verior est sententia, quam auctoritate & ratione confirmavi supra, nimirum quod Elipandus & Felix Nestorii haeresim nec sua Dei gratia refutaverint. Utriusque sententiam magna & plena in synodus condemnavit, jureque optimo definire edixit, quod Christus Dominus de Spiritu sancto conceptus, expers omnis peccati in hunc mundum venit, non tantum filius hic servus servitute penali Deo Patri subjectus, verum etiam quod hac additione restricta humanitas in ipso, bene & absolute talis nominari non debeat. Et quia Christus Dominus secundum orthodoxam fidei doctrinam, est una persona, unusque naturalis Dei Filius, sub periculo anathematis rectissime definivit, Christum Dei Filium adoptivum non esse, neque appellari debere; siquidem de ratione adoptionis est, ut externa persona ad hereditatem a hospitis liberaliter accipiatur. Contigerunt ista hac forma & occasione. Postquam Felix Urgellitanus orthodoxam fidei confessionem Romae edidisset, magno conatu laboravit Elipandus, ut a facibus & sordibus ablatum Felicem, ad voluptatem laci reduceret: quod cum & sapius conanti succedisset, cupiens virus suum extra Hispaniam in Gallias & Germaniam diffundi, litteras maxime virulentas de sua sententia scripsit ad Carolum Magnum, petens eam theologis examinandam & discutiendam communicari: addidit ejusdem argumenti alias ad omnes Galliae episcopos inscriptas, quibus perfidiae professionem a suditanis, testimoniis patrum more haereticorum ab ipso depravatis & detruncatis confirmavit, atque Ildefonsum episcopum Toletanae ecclesiae antecessores episcopos de haeresi mendacissime, ut patet ex ejus scriptis jam nuper a patre Fevardentio in lucem emissis, per magnam calumniam fugillavit. Carolus has litteras acceptas per missum non semel ad sedem apostolicam legationem egit, ut adjungendum suo hortatu in Germania hac de causa celebrandam pontifex perscriberet, quid ipse de sententia Elipandi sentiret. Hadrianus petitioni regis obtemperans Elipandi sententiam discussit: quam cum haereticam esse invenisset, scripta ad episcopos Galliarum & Hispaniarum epistola, haereticam esse doctrinam Elipandi declaravit, eamque anathematis sententia condemnavit. Post hanc pontificis epistolam acceptam, congregata est synodus, cujus initio in praesentia Caroli Magni regis recitatae sunt literae Elipandi, quaeque ad eas postea jussu regis Caroli rescripserat. Quae cum recitatae fuissent, inquit Paulinus in libello sacrosyllabico, tempus deliberandi petitum est & concessum ea de causione, ut praefinito termino suam singuli sententiam sacris scripturae auctoritate confirmatam proferrent. Qua occasione Paulinus libellum sacrosyllabum, quem ipse suo seorumque episcoporum suffragaeorum nomine adversus novam haeresim Felicianam ediderat, huic Concilio obtulit; quo in publico patrum consessu recitato & diligentissime examinato, Elipandus & Felix cum sua haeresi supra memorata condemnati fuerunt. Post latam damnationis & anathematis sententiam, patres Concilii ad episcopos Hispaniae epistolam synodalem scripserunt, qua singulas haereticorum sententias proxime refutarunt: addidit ejusdem argumenti Carolus Magnus, propterea quod ab eodem Elipando privatas literas accepisset. Praeter supradictas haereses de servitute & adoptione Christi Felicem etiam impugnasse venerationem imaginum asserunt in Concilio Senonensi in decr. fidei c. 14. Testatur idem Platina in Hadriano. Sabellicus ennead octava, libro 8. Alphonsus de Castro verbo *Imago*. Vasquez libro 2. de adorat. disp. 2. c. 3. hanc sententiam impugnat, sed meo judicio non recte. Nam auctoritate Joannis Aurelianensis episcopi manifestum est, Claudium Taurinensem discipulum Felicis fuisse machum extitisse: ergo sine dubio errorem illum a Felice accepit, quo praeceptore in rebus fidei utebatur.

Virum Felix & Elipandus Nestorianî fuerint.

Objectio.

Responsio.

Decretum synodale contra Elipandum, & Felicem.

Epistola synodalis ad Elipandum ejusque sectatores scripta.

AD SEQUENTEM EPISTOLAM

JOANNIS DOMINICI MANSI

PRÆMONITIO.

VIX ad Gallici regni gubernacula admotus Carolus magnus inter praecipuas regiminis sui curas, hanc potissimam habuit, ut datis circumquaque ad episcopos latissimae Galliae ditionis literis, eos excitaret ad depellendas majori diligentia eas tenebras, quibus rudes illis populi in rebus fidei & morum obvolvebantur. Exordium a baptismo est factum, cujus administrandi ritus variis abusionibus inficiebatur, & orthodoxa de eo dogmata, vel penitus a non paucis ignorabantur, vel multis non sanis vitiabantur. Testes habeo hujus rei poenitentiales ejus aetatis libros, in quibus baptismi a pravis nominibus collatio reiteranda praecipitur, ut in poenitentiale Ecgberti, suo loco a me dati, injunctum legitur, & in altero veteri, quod Bedae adjudicandum censui, confirmatur. Id etiam ex asserenda statim Paulini Aquilejensis patriarchae epistola discimus, cum eos carpat, qui in sola membrorum lotione, absque ulla prolatione verborum baptismum stare posse judicabant. Hinc igitur natae de baptismo eruditorum ejus aetatis episcoporum literae & leges, ut Gebehardi Leodiensis episcopi, concilii Arelatensis VI. an. 813. habiti can. 3. Moguntini ejusdem anni can. 4. Rhemensis ejusdem anni can. 7. Turonensis ejusdem anni can. 18. Collegarum igitur studia aemulans Paulinus Aquilejensis patriarcha, hanc, quam hic primus e tenebris produco epistolam dedit, gliscentes in provinciam suam de baptismo errores depellere nitens; quos sane intolerabiles extitisse ejus lectione discimus. Ita vero illos castigat, ut & ipse videatur in ea fuisse sententia, qua baptismum in solo Christi nomine collatum admisisse, vel saltem non reprobasse videri possit; quamquam tamen ab imperitis & indoctis sic administrari ageo-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 790.

agnoſcit & fatetur. Neque id monſtri loco habendum eſſe norunt eruditi, cum ab ea ætate haud longe remotus Nicolaus I. pontifex maximus eamdem ſententiam tenuerit, & docuerit. Ceterum de nobili hoc vetuſtatis documento accepto gratiæ referendæ ſunt P. Forbenio Forſter priori & bibliothecario cœnobii S. Emmerami Ratiſbonenſis ord. S. Benedicti, qui e pluteis inſignis bibliothecæ ſuæ extractum, ad me tranſmiſit evulgandum, adjecta brevi & erudita præfatione ſua, quam ſtatim ſubdo.

ANNO CHRISTI 790.

DICTATUS PAULINI PATRIARCHÆ AQUILEJENSIS.

Nunc primum prodit e MS. Cod. 67. Biblioth. Salisburg. Erutio nongentor. annor. circ. eruente & ad nos tranſmittente P. Forbenio Forſter Ord. S. B. Emmeramenſi Priore ac Bibliothecar.

IN Dei omnipotentis præſcientia, qui fecit ea quæ futura ſunt, cuncta ante omnia ſæcula prædeſtinatim facta exiſtunt: quæ nimirum per ſingula tempora juſto Dei moderatius judicio diſponuntur, ſicut ſcriptum eſt: *Judicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate ſua.* Et ne unus quidem ſermo cecidit caſſus in terram de omnibus bonis, quæ locutus eſt Dominus facere, impleturque cotidie, quod veritatis voce inviolato ſalubriter proteſtatur jure, qua dicitur: *Et alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unus Paſtor & unum ovile.* In quibus verbis ſubtiliter dominica penſanda ſunt documenta, ne quis ſibi jactanter tribuerit & de luſto congregatarum ovium propriam laudem diliſcions quæreret. Non enim ait: *Oportet illas adducere:* ut intelligeretur quemlibet ſine Dei gratia; Sed addidit: *me*, quatenus patenter daretur intelligi, nihil noſtrum, ſed totum, quod dignum, ſanctum, juſtumque eſt, ſuum eſſe, licet nobis gratuito munere propter nimiam bonitatem ejus merces de executo humiliter obſequio retribuatur, ſi non noſtram, ſed ejus, cujus omne, quod ſumus, vivimus & movemur, laudem & honoris gloriam requiramus.

Denique cum ſecundum bonæ voluntatis ſuæ propoſitum ferocium gentium mentes ad bonitatis manſuetudinem in præfinito perducere dignatus fuiſſet tempore, & *Caroli* Chriſtianiſſimi Principis animum fidei zelo inflammatum feliciter incitaſſet, quatenus chriſtianas exercituum legiones per dilectiſſimum *Pippinum* ſuum Jordannica ſceptra Chriſto Duce gubernante ſupra *ripas Hiſtri Danubii* adgregandas non retardaret caſtra calcatius metatus in eodem loco ildem Venerabilis *Pippinus* rex, accerſito quin etiam quorumdam Epiſcoporum reverendo collegio de plurimis quibuſque rerum cærimoniis ad cultum Dei & chriſtianam propenſius pertinentium Religionem diligenti ſtuduit curioſitate clementibus explorare verbis, & indulta quocirca familiaritatis prædictorum Patrum licentia requiſitum eſt primum de ſacro regenerationis lavacro, quibus temporibus principaliter & ſpecialiter, ſi rationalis neceſſitas aliter non expoſcat, tribui catecuminis oporteret? Inventumque eſt protinus & per ſacras Scripturarum adprobatum paginas, duo tantummodo legitima tempora, in quibus ſacramenta baptiſmatis, niſi juſta & inevitabilis, ut præfati ſumus, interveniat occaſionis neceſſitas, modis omnibus jure ſunt celebranda, Paſcha videlicet celeberrimum feſtum, & Pentecoſten glorioſum ſancti Spiritus in igneis linguis adventum. Ait enim Magiſter & Doctor gentium in fide & veritate: *Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus: conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem, ut quomodo Chriſtus reſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Nam & trina inter ſacras lavacri merſio undas triduanam Domini non inconvenienter ſignificat ſepulturam, & tertia elevatio ab unda tertiæ diei gaudium dominicæ Reſurrectionis demonſtrat.

De Pentecoſten autem Dominum dixiſſe diſcipulis ſuis ſanctus commemorat Lucas, *Vos autem*, inquit, *baptizabimini Spiritu Sancto, quem accepturi eſtis non poſt multos hos dies*, & illud: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt intrare in regnum cælorum.* Hinc alias egregius Prædicator de converſis & ex fontis utero ſacratlas renatis intonans ait: *Sed ablati eſtis, ſed ſanctificati eſtis in nomine Domini Jeſu Chriſti, & in Spiritu Sancto.* Unde & ab ipſis Apoſtolis traditum eſt ſanctæ Eccleſiæ, duo hanc tempora in Myſterio ſacri baptiſmi ſingulariter celebrare; qua de re placuit juxta hanc inviolabilem apoſtolicam regulam & canonicæ formulæ celeberrimas ſanctiones bina hæc tempora in ſacramento regenerationis adſcribi, excepto mortis periculo, pro quo non ſolum non ſunt tempora obſervanda; ſed nec hora vel momenta diei noctiſque ſilentia, ut quandocumque hujus rei neceſſitas exigerit, nulla mora interveniente in mortis quemlibet periculo conſtituto baptiſmi gratia velocius tribuatur.

Vide Garibaldi ſeu Garibaldi Leodienſis Ep. inſtructionem Paſtoralem.

Similiter de his ſentiendum eſt, qui obſidionis diſcrimine vallati ſeu timore perculſi naufragii, vel angustia carceris circumdati, quæ cuncta hæc ad mortis pertinent cauſam. Aliter autem apoſtolica & canonica, ſicut dictum eſt, immutilatius forma ſervetur.

Ex hac igitur dominicæ auctoritatis admonitione primus pastor Eccleſiæ quorumdam, ut ita dixerim, fratrum infeſtos animos temperare curavit, cum ab his de ſuſceptione gentium quaſi prævaricator legis redargueretur. *Recordatus ſum*, inquit, *ſermonum Domini dicentis: Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini in Spiritu Sancto.* Et adjecit: *Ego autem quis eram, qui prohiberem Deo?* Definitum quippe eſt in ſuperiore locutione, quibus neceſſariis omni tempore negotiis deſiderantibus ſacrum baptiſma inculpabiliter concedatur. Videamus, ſi tamen licet nobis ex conſiderationis intuitu humiliter perpendere, an etiam propter rudem ad fidem gentem noviter concurrentem prædicta duo tempora laudabiliter valeant anticipari? ita dumtaxat ut non a recto ſanctarum Scripturarum tramite exorbitare, nec præcedentium Patrum terminos videamur tranſgredere. In actibus namque legitur Apoſtolorum, prædicante Petro, trium millium credentium turba ſemel & bis, ſuper quo Spiritus Sanctus ceciderat, baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe. *Et adpoſita eſt*, inquiens, *in eadem die*, id eſt fidelium multitudini in corpore Eccleſiæ adgregata. Sed & Eunuchus legens Eſaiam Prophetam adſumpto Philippo divino in curru imperio aqua inventa ab eodem baptizatus adſcritur. Denique & Paulus electionis vas triduano peracto jejunio ab Annania recepto lumine legitur baptizatus.

Hæc igitur prolata exemplorum teſtimonia, quæ protulimus, probabilia quidem, & veriſſima

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 194.

ma habenda exſiſtunt ; ſed longe ab his, de quibus agimus, diſſimiliter ſentienda. Hæc autem gens bruta & irrationabilis vel certe idiotæ & ſine litteris tardiora atque laborioſa ad cognoſcenda ſacra Myſteria invenitur. Illi vero, qui ex circumciſione venerant, quibus credita fuere divina eloquia, legislatio & myſtica Prophetarum præconia, licet Centurio cohortis Italiæ ex gentibus fuerit ; ſed & ille ſæcularibus litteris imbutus, & prius ab Angelo prænionitus, & ante baptiſma timens Deum probatus, a Petro confeſtim inſcribitur baptizatus. Illis namque, qui ex circumciſione erant, ſicut dictum eſt, ſolo modo fides, qua Chriſtum Dei Filium recte crederent, deerat, & ea quæ legebantur qualiter figurate intelB legi deberentur, indigebant. Unde & Eunuchus, cum legeret in verbis Eſaiæ Prophetæ : *Sicut ovis ad occiſionem ductus eſt, & quaſi agnus coram tondente ſe, ſic non aperuit os ſuum*, perquirit anxie a Philippo, utrum de ſe hoc Propheta, an de alio aliquo dixerit ? Cui cum typice a Philippo evangelizatum eſſet, de Chriſti hæc paſſione myſtice fuiſſe prædicta, ſtatimque prædicatori ſuo, infuſo ſancto Spiritu, præbens aſſenſum fideique munus de theſauro cordis per ferculum linguæ evangelizanti libenter obtulit prolatum. Nihil namque tunc aliud deerat Eunucho niſi ſola aquæ ſubſtantia, qua inventa, protinus in ea meruit baptizari.

Huic autem genti, quemadmodum præfati ſumus, ſacris ignaræ eloquiis non convenit juxta hæc prolata Scripturarum exempla tam citius baptiſmi myſterium indulgere, priuſquam imbuatur fidei ſacramento per aliquas protelationis moras. Præſertim cum Dominus præcipiat diſcipulis ſuis, dicens : *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, docentes eos ſervare omnia, quæcumque mandavi vobis*. Et rurſus : *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Intueri quippe in verbis dominicis vigilanti ſtudio libet, & animadvertendus in præceptis illius ſacratiſſimus ordo. Non enim ait : Ite, baptizate omnes gentes, docentes eos, D ſed primum intulit : *Docete* ; deinde adjecit : *baptizate*. Et non qui baptizatus fuerit & crediderit : ſed, qui crediderit & baptizatus fuerit, hic ſalvus erit. Et poſt Baptiſmum rurſus : *Docete eos ſervare omnia, quæcumque mandavi vobis*. Ut in promptu daretur intellegi, & ante Baptiſmum fides eſſet docenda, & ut intellegat novitius, quæ ſit Baptiſmi gratia, quia per id peccata dimittantur, & regeneratus novus homo, mortuo ſcilicet inter undas redemptionis vetere cum actibus ſuis, qui erat filius peccati incipiat per adoptionem filius eſſe Dei, & particeps regni cælorum ; & poſt hanc mortalem vitam æternæ vitæ beatitudinem conſequatur. Poſt Baptiſmum vero doE cendi ſunt ſervare omnia Dei mandata, quibus pie & juſte in hoc ſæculo vivere debeat.

Ipſa vero prædicantium doctrina non debet eſſe violenta, humanoque pavenda timore ; ſed benigna, ſuadebilis, & cum dulcedine irrorata. Suadebilis nempe de præmio vitæ æternæ ; terribilis de inferni ſupplicio, non de gladii cruento mucrone, nec coacti aut inviti trahantur ad baptiſmi lavacrum, ſed quos Spiritus Sancti gratia perfuderit, & ex deſiderio animæ ſuæ expetierint ſalutem. Dilatatio autem tarditatis uſque ad quem dierum numerum prætendatur, in ſacerdotis arbitrio æſtimare debet, juxta mores prorſus audientium, quam velocius vel ſerius ſuſcipiant verbum Dei, & adſpirante Spiritu Sancto intellegant ſuæ redemptionis augmentum. Infra quadragenarium tamen numerum protelationis ſumma perſiſtat, ne forte longe protracti flamma deſiderii eorum deſervens inaniter refrigeſcat. Ita dumtaxat, ut ſeptenarius numerus in diſcendendo non tranſgrediatur.

ANNO CHRISTI 194.

Porro de duobus legitimis temporibus, id eſt, Paſcha vel Pentecoſten, in quibus univerſaliter, ſicut dictum eſt, tribuitur baptiſmum, conſiderare libet, qualiter propter converſionem illarum gentium, atque Sacerdotum raritatem, inviolabiliter valeant anticipari.

Scimus itaque ſanctum venerandumque Paſchæ gaudium & adventum ſancti Spiritus, id eſt, Pentecoſten in die dominico fuiſſe conlatum ; & nos per unumquemque * eudumata prima feria, id eſt, dominico die dominicæ Reſurrectionis ſolemnem lætitiam, & ſancti Spiritus inenarrabilis præſentiæ gloriam celebramus. Si ergo felici præſumptione hæc de cauſa prædicta tempora anticipare non expaveſcimus, venerandæ tamen dominicæ diei terminum, excepta mortis cauſa, nullo quolibet temeritatis auſu tranſilire præſumamus ; ita ut per hunc ordinem cuncta procedant.

* Addimanda

C Denique ſi viſum fuerit Sacerdoti, & non aliter res exigat, per duas vel tres aut amplius minuſve eudumatas juxta definito numero vel non protrahere catechuminum, facut qualiter illi recte paruerit. Per ſeptem tamen illos dies, in quibus veſpere Sabbati, quæ in prima luceſcit Sabbati, baptizandus eſt, indicto jejunio catacizetur cotidie audiens, ungaturque oleo ſancto, & in veſpere, ſicut diximus, Sabbati ſanctificetur aqua in fonte vel in tali vale, ubi in nomine ſanctæ Trinitatis trina merſio fieri poſſit. Et poſtquam ſe profeſſus fuerit credere in Deum Patrem omnipotentem, & in Jeſum Chriſtum Filium ejus unicum, Dominum noſtrum, & in Spiritum D Sanctum, & abrenuntiare ſe confiteatur diabolum, & pompis ejus, mundum & pompis ejus, tunc ſemel dicatur a Sacerdote : *Et ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*. Mox levatus tertia de unda, ſuſcipiatur ab eo, qui ei ſpiritualis pater electus eſt.

Parvuli autem lactantes, niſi ſolo mortis debito interveniente, ſervantur cuncti ad illa duo univerſalia, de quibus jam ſæpius dictum eſt, tempora, Paſcha utique, vel Pentecoſten. De his autem, qui jam baptizati a Sacerdotibus terræ illius in nomine ſanctæ Trinitatis eſſe probantur, quemadmodum eorum profeſſione, cum a nobis diligenti cura percunctarentur, didicimus, placuit, non oportere iterum baE pizari. Ait enim Paulus divinus Apoſtolus : *Unum baptiſma, una fides*. Et per ſemetipſam veritas Petro, *qui lotus eſt*, inquit, *non indiget, ut lavet iterum, niſi tantum pedes*, id eſt, greſſus pravi operis lacrimarum fonte pœnitendo abluere.

Hi autem, qui a Clericis baptizati ſunt, aqua tamen a Sacerdote benedicta, in nomine ſanctæ Trinitatis, & adſunt præſentes ipſe Baptiſtæ, qui teſtimonium tali perhibeant, vel certe ipſi, qui baptizati ſunt, valent de ſe taliter teſtimonium proferre, nec hos arbitramur recte iterum baptizari, ſed per ſolam manus

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 794.

nus impositionem tradantur eis omnia dona spiritalia, quæ ante baptismum & post baptismum oportuerant tradi, & sic in gremio sanctæ susciplantur Ecclesiæ.

Illi vero, qui ab inlitteratis Clericis baptizati exsistunt, & cum intingucrentur in aqua, nec illi fidem, quia nesciebant, professi sunt, nec ille, qui baptizabat dixit: *Baptiza te in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*. Nec in nomine Jesu Christi, sicut cujusdam horum idiotarum professione comperimus, sed sola aqua solum corpus abluit, hi profecto pro non baptizatis habendi sunt. Sola enim aqua sine sancti Spiritus ammixtione nihil valet aliud, nisi sordes carnium aut quorumcumque rerum abluere. Peccatorum nimirum remissio & sanctificatio spiritalis non nisi per gratiam sancti Spiritus ministratur. *Accipite*, inquiens Dominus, *Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Enim vero non sit Dominus: Nisi quis renatus fuerit ex sola aqua tantummodo, sed ex aqua & Spiritu Sancto. Hinc est, quod Magister & Doctor gentium in sola aqua Joannis baptismate baptizatos mandat iterum baptizari. Nam cum interrogans explorasset eos, qui baptizati erant, si accepissent Spiritum Sanctum? & responsum ab eis recepisset, nescire se si esset Spiritus Sanctus, tunc jussit eos in nomine Jesu Christi baptizare. Ex hoc ergo exemplo collegi potest, in sola aqua sine gratia Spiritus Sancti baptizatos iterum proculdubio inculpabiliter baptizari.

De his igitur ita satis dixisse sufficiat. Nunc autem ad alia festinantes ab his compendiosius calami cuspite suspendamus.

PAULINUS licet indignus servorum Domini ultimus servus, valvicula sanctæ & orthodoxæ Aquiligensis Ecclesiæ sedis horum Venerabilium fratrum socius & auditor fui.

ANNO CHRISTI 795.

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA LEONIS PAPÆ III.

LEo tertius natione Romanus ex patre Azuppio sedit annos viginti, menses quinque, dies decem & septem. Qui a parva ætate in vestiario patriarchii enutritus, & educatus, omnemque ecclesiasticam disciplinam spiritualiter eruditus, tam in psalterio, quamque in sacris divinis scripturis pollens subdiaconus factus in presbyterii honorem provectus est. Erat enim vir castus, loquela facundus, & animo constans.

Ubi vero inveniebat aliquem præcipuum monachum, vel servum Dei, in colloquiis divinis & oratione cum eo penitus vacare non cessabat. Et valde nimisque hilaris in eleemosynis existebat, verum etiam & infirmorum prorsus maximus visitator, prædicans illis * scripturaliter, * ut eorum animas in eleemosynis redimerent.

Qui plures ejus prædicationibus annuentes, quidquid ille pro Christo * commendabat, occulte diu noctuque pauperibus erogabant: Fructum animarum crebro * offerens salubriter Deo, & dum taliter in ipso vestiario præcipue degens splenderet, & ejus sollertissimam curam ipse vestiarius diligeret, ab omnibus amantissime diligebatur. Quapropter divina inspiratione una concordia, eademque voluntate a cunctis sacerdotibus seu proceribus, & omni clero, necnon & optimatibus, vel cuncto populo Romano Dei nutu in * natali beati primi martyris Stephani electus est, & sequenti die in * natali sancti Joannis apostoli, & evangelistæ ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei pontifex in sede apostolica ordinatus est. Erat enim ecclesiasticarum rerum defensor, & contrariorum fortissimus expugnator, & nimis mitissimus, & eidem ecclesiæ benevolus præclarus amator, tardus ad irascendum, & velox ad miserandum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam secundum meritum tribuens, sed pius ac misericors a tempore ordinationis suæ omnibus * studuit justitias facere. Hic vero rogam clero suo in presbyterio maxime ampliavit. Fecit enim in basilica beati Petri principis apostolorum nutritori suo thuribulum aureum ante vestibulum altaris pensans libras decem & septem. Immo & in confessione ejusdem apostoli rugas ex auro purissimo cum gemmis diversis pensantes libras quadraginta & novem. Item coronas majores argenteas tres pensantes libras trecentas & sepiem. Verum etiam & cortinas albas holosericas rosatas habentes in medio crucem de * chysoclabo, & periclysin de fundato unam.

Sarta vero tecta basilicæ beati Petri apostoli, id est, navem majorem, sed & aliam navem super altare cum quadriportico simul & fontem, atque ante fores argenteas. Verum etiam & turrem cum cameris suis ab imo usque ad summum omnia in omnibus noviter restauravit. Præsertim imaginem Salvatoris cum reliquis miræ pulcritudinis depictam ad decorem suprascriptæ ecclesiæ in fastigio sub arcu majori posuit. Pari modo & in basilica beati Pauli apostoli, atque in basilica Salvatoris * instar imagines fecit, & constituit. Sarta tecta vero tituli beatæ Anastasiæ, quæ a priscis temporibus per incuriam marcuerant, & pene casura erant, suo almo studio noviter restauravit.

Similiter & titulum sanctæ Sabinæ studiose renovavit. In quo vero templo idem egregius præsul fecit ex argento coronas quinque pensantes libras quatuordecim. Canistra duo pensantia libras tres & semis. Gabatas * interrasiles novem pensantes libras undecim. Fecit autem & in basilica beatæ Dei genitricis, quæ appellatur ad præsepe, cyborium ex argento purissimo quod pensat libras sexcentas & undecim. Simul & rugas argenteas in ingressu presbyterii pensantes libras octuaginta, atque cortinam majorem sericam albam habentem periclysin, & crucem de fundata.

Immo & in sacratissimo altari majori fecit vestem de chrysoclabo habentem historiam nativitatis, & sancti Simeonis, & in medio cheri-

* scripturas
* ut pro cura pauperum animas suas
* habebant
* offerentes
* natalitio
* natalitio
Baron. ad annum 796.
* situs est rotam, id est dispendium.
* chrysoclavo.
* instar, id est similes imagines.
* interfxiles.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

ritissimon. Simul etiam & in camera ejusdem ecclesiæ & in quadriportico, necnon & coronas argenteas tres pensantes inibi libras centum * quadraginta quinque, & uncias novem. Interea & in basilica beati Christi martyris Laurentii sita foris muros fecit imagines argenteas tres Salvatoris, beati Petri apostoli, & sancti Laurentii pensantes simul libras quinquaginta quatuor & semis. Et in sacro altari vestem sericam chrysoclabam habentem historiam dominicæ passionis, & resurrectionis. Itemque renovavit sarta tecta B. Felicis, & Adaucti martyrum juxta sanctum Paulum apostolum, sed & basilicam S. Mennæ, atque tituli beati Vitalis Christi martyris, necnon & cœmeterium B. Sixti atque Cornelii via Appia. Simulque & cœmeterium S. Zotici via Lavicana.

* Quinquaginta quinque

Pariter & ecclesiam sanctæ Dei genitricis, semperque virginis Mariæ dominæ nostræ sitam in Fonticana, quæ per oliuana marcuerat. Fecit autem idem præsul in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli confessionem, simul & rugas ex auro obrizo habente gemmas pretiosas instar beati Petri apostoli pensantes libras centum quinquaginta & sex. Et super ipsum sacrum altare imaginem auream habentem Salvatorem, & duodecim apostolos pensantes libras septuaginta quinque, sed & cameram ejusdem basilicæ in modum beati Petri apostoli noviter fecit, præsertim & coronas argenteas tres pensantes in una libras ducentas, & viginti. Et vela holoserica majora sigillata habentia periclysin, & crucem de bathin, seu fundato numero quindecim. Vela promiscua majora de quadruplo investita, quæ pendent in arcubus quadraginta tria. Vela modica sigillata, quæ pendent in arcubus minoribus ornata quadraplo viginti. Item vela modica de stauracin, quæ pendent in arcubus decem, & alia decem, ex quibus tria habent periclysin de chrysoclavo. Item vela quatuor filo pari Alexandrina. Item velum alithino rotatu habens periclysin, rotas cum cancellis, & in medio crucem cum gemmis, & quatuor rotas de Tyrio filo pares.

Fecit autem in basilica beati Andreæ ad beatum Petrum apostolum rugas argenteas pensantes libras octuaginta. Verum etiam & in basilica Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, cameram miræ magnitudinis. Hic almificus præsul fecit in altari majori beati Petri apostolorum principis vestem chrysoclabam pretiosis gemmis ornatam habentem historias tam Salvatoris beato Petro apostolo ligandi solvendique potestatem tribuentis, quamque principum apostolorum Petri ac Pauli passionem figurantes miræ magnitudinis in natale apostolorum resplendentem.

Item fecit vestem in titulo Eudoxiæ super altare Tyriam habentem grypas majores, & duas rotas chrysoclabas cum cruce, & periclysin, blathin, & chrysoclavum. Hic autem præcipuus præsul fecit in basilica beati Petri apostoli pharum argenteum ante presbyterium cum gabathis argenteis triginta, & canistrum octogoni in medio pensantia libras sexaginta & tres; & in cantharis argenteis tam in circuitu altaris, quam in presbyterio posuit cerostata argentea pensantia inibi libras ducentas & duodecim. Et in altare beatæ Petronillæ posuit vestem de staurací unam habentem periclysin de blattis, seu chrysoclabo. Fecit autem & in basilica Salvatoris, quæ & Constantiniana, vestem habentem historiam crucifixi, & de resurrectione Domini nostri Jesu Christi habentem periclysin de chrysoclabo. Sed & in basilica beati Clementis vestem de staurací unam habentem periclysin de chrysoclabo. Fecit etiam & in arcubus argenteis ecclesiæ Dei apostoli vela de staurací valde pulcherrima. Ipse vero præcipuus pontifex in titulo beatæ Susannæ ubi & presbyter ordinatus fuerat, dum breviter destructus fuisset, & jam per longitana tempora ipsæ parietinæ marcuissent, ob nimium amorem ampliavit ædificium, & noviter in altum fodiens firmissimum posuit fundamentum, & eruta planitie mirifice excelsa super ipsa fundamenta ædificavit ecclesiam cum apsida amplissima, & cacumina mirifica de musivo, atque cameram decoratam, seu presbyterium, & pavimentum marmoribus pulcris ornavit. Verum etiam dextra lævaque, & porticus ejus cum columnis marmoreis construxit. Sed & baptisterium ibi constituit, ubi & dona obtulit, videlicet gabathas aureas fundatas tres, pensantes libras quatuor & semis: cruces aureas duas cum gemmis pensantes libram unam, tum virgas argenteas pensantes libras tres, & uncias septem: lucernam argenteam unam pensantem libras quinque: imagines argenteas tres pensantes libras triginta quinque. Fecit & confessionem ejusdem altaris ex argento purissimo pensantem libras centum tres & uncias duas. Columnas argenteas octo & gammadia duo, & arcus duos cum crucibus argenteis quinque, & gabathas quindecim pensantia simul libras centum quinquaginta. Crucem diacopton pensantem libras quatuordecim. Canistrum ex cede Cafotii pensans libras duodecim & semis. Coronam majorem de argento unam cum delphinis triginta duobus pensantem libras 32. Necnon & canistrum argenteum unum pensans libras decem & octo, sed & aliud canistrum argenteum pensans libras decem & octo. Vasa colatoria argentea deaurata pensantia libras quatuor, & uncias tres. Gabathas argenteas habentes gryphos deauratos pensantes libras duas. Coronas argenteas duas cum delphinis decem & octo pensantes libras decem & novem. Enimvero idem præcipuus antistes fecit in eadem ecclesia vestem chrysoclabam cum periclysi cum chrysoclabo unam: sed & aliam vestem de blatthin habentem in medio crucem de chrysoclabo. Et tabulas chrysoclabas quatuor cum gemmis ornatas, atque gammadias in ipsa veste chrysoclabas quatuor cum periclysi de chrysoclabo. Fecit autem & in patriarchio Lateranensi triclinium majus super omnia triclinia nomini suæ magnitudinis decorata, ponens in eo fundamenta firmissima, & in circuitu laminis marmoreis ornavit, atque marmoribus in exemplis stravit. Et diversis columnis, tam porphyreticis quamque albis, & sculptis cum vasibus, & liliis simul pottibus decoravit cameram apsida de musivo, & alias duas absidas diversas historias pingens super marmorum incrustatione, pariter in circuitu decoravit. Et in basilica beatæ Priscæ fecit idem antistes calicem fundatum superauratum unum, & coronas tres. Ex quibus unam habentem delphinos decem & alias duas numero novem, sed & gabathas octo pensantes simul libras 20. novem. Vestem albam holosericam ornatam in circuitu blatthi Byzantico, & in fronte crucem de chrysoclabo.

Hic

ANNO CHRISTI 791.

Hic autem venerabilis, & sanctissimus præsul dum in sancta catholica, & apostolica Romana ecclesia per ordinem ecclesiasticum degeret, & ritum orthodoxæ fidei teneret, atque ex omni parte tam per diversas ecclesias, quamque in patriarchio in amplis ædificiis construens compte ornaret, cum die quadam more solito in litaniis quæ ab omnibus majores appellantur procederet, ubi sibi populus obviam sacra religione occurrere deberet, & secundum annuam consuetudinem litanias, & missarum solemnia cum sacerdotibus celebraret & omnipotenti Domino pro salute * Christianorum populi preces funderet, & secundum olitanam traditionem a notario sanctæ Romanæ ecclesiæ, in ecclesia beati Georgii Christi martyris in ejus natali ipsa litania prædicata fuisset, omnes tam viri quamque feminæ devota mente catervatim in ecclesia beati Christi martyris Laurentii, quæ Lucinæ nuncupatur, ubi & collecta prædicta inerat, occurrerunt. Ubi dum prædictus venerabilis pontifex a patriarchio egressus fuisset, obviam illi sine planeta iniquus nec dicendus Paschalis primicerius occurrit, & in hypocrisi veniam ab illo petebat dicens, Quia infirmus sum, & ideo sine planeta veni. Tunc sanctissimus præsul veniam illi dedit. Similiter & Campulus sacellarius, in ipsorum dolositate pariter in pontificali obsequio pergentes, & dulcia verba quæ non habebant in pectore cum eo loquentes, maligni etiam & iniqui ac perversi, falsique Christiani, prorsus pagani, filii diaboli, in unum se sathanice colligentes, pleni iniqua cogitatione in ipso itinere ante monasterium sanctorum Stephani & Silvestri, quod domnus Paulus papa fundaverat, clam armati adstitere, atque repente de loco insidiarum exilientes ad ipsum (quod dictu nefas est) impie trucidandum absque ulla reverentia conluxerunt, Paschale ad caput stante, & Campulo ad pedes secundum iniquum eorum consilium. Quo facto, omnis qui circa eum erat populus, videlicet inermis, & in Dei officio præparatus, timore armorum perterritus in fugam conversus est. Isti vero insidiatores atque operatores malorum Judaico more sine ullo divino vel humano honoris intuitu, ferino more comprehendentes, in terram cum projecerunt, & absque ulla misericordia scindendo exspoliantes eum, crudeliter oculos ei evellere, & ipsum penitus cæcare conati sunt. Nam lingua ejus præcisa est, & ut ipsi omnino tunc arbitrati sunt, cæcum eum, & mutum in media platea dimiserunt. Verum ipsi maligni Paschalis, & Campulus sicut veri pagani, & impii ad ipsius monasterii ecclesiam ante confessionem eum trahentes, ante ipsum venerabile altare iterum oculos & linguam amplius crudeliter eruerunt, & plagis eum diversis, & fustibus cædentes laniaverunt, & semivivum in sanguine revolutum ante ipsum altare dimiserunt, postmodum vero sub custodia in ipso monasterio dimiserunt. Timore autem perterriti, ne a Christianis hominibus furatus inde fuisset: tunc malignum consilium adepti, sicut ipse Hegumenus monasterii sancti * Erasmi professus est, fecerunt eum ad se venire clam per noctem, tam Paschalis malignus, qui tunc primicerius erat, quam Campulus sacellarius & Maurus Nepesinus, & miserunt eum in prædictum monasterium sancti Silvestri cum pluribus iniquis contentaneis ipsorum

* Christianî

* Gerasimi

A malefactoribus. Et sic per noctem eum exinde * abstollentes deduxerunt in monasterium sancti Erasmi, & in arcta & angusta custodia eum recluserunt. Sed Deus omnipotens qui eorum malitiam præsentialiter diu patienter sustinuit, ipse eorum iniquos conatus mirabiliter destruxit. Contigit enim, cooperante Deo, & beato Petro apostolo suffragante, quod antedictus papa cum ab ipsis carnificibus in monasterium sancti Erasmi in custodiam mitteretur, Domino annuente, atque beato clavigero Petro regni cælorum suffragante, ut visum receperit, & lingua ad loquendum illi restituta sit.

Et ut ostenderet omnipotens Deus super B suum famulum solitam misericordiam & magnum miraculum, divino nutu ejus a fidelibus Christianis viris, videlicet per Albinum cubicularium cum aliis fidelibus Deum metuentibus, ex ipso cum claustro occulte abstollentes in basilicam beati Petri apostolorum principis, ubi & ejus sacratissimum corpus quiescit, deduxerunt. Qui omnes audientes & videntes mirabilia Dei, qui innocentem & justum pontificem de manibus inimicorum eruit, glorificaverunt Dominum Deum, dicentes: *Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia magna solus, & non deseruit sperantes in se.* Sed in eo adimplevit misericordiam suam ut manifestaretur gloria Dei, & mirabilia in illo, quemadmodum promisit sperantibus in se, C psalmista dicente: *Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Dominus defensor vitæ meæ, a quo trepidabo?* Et iterum: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine, & lumen semitis meis.* Et vere a tenebris eum Dominus eripiens, lumen reddidit & linguam ad loquendum restituit, & totis * ejus solidavit membris, & in omnibus operibus mirabiliter deducens confortavit. Et quantum gaudium habuerunt Christiani homines & fideles, tantum mœrore & tristitia angustiati illi nesciebant quid agerent, & in periculo se esse existimantes, quærebant semetipsos interficere. Et dum non invenirent quid aliud agerent, domum Albini fidelis beati Petri apostoli & ejusdem pontificis deprædantes destruxerunt, & in ipsam beati Petri apostoli aulam conjungente præfato pontifice confestim Vvinichis gloriosus dux Spoletanus cum suo exercitu obviavit ei, & cum summum pontificem videntem, & loquentem conspexisset, venerabiliter eum recipiens Spoletum deduxit, glorificans & laudans Deum, qui per talia mirabilia eum clarificavit. Quo audito per diversas civitates, Romanorum fideles ad eum occurrerunt, & pariter cum aliquibus ex ipsis civitatibus episcopis, presbyteris, clericis Romanis & primatibus civitatum, ad excellentissimum domnum Carolum regem Francorum, & Longobardorum, atque patricium Romanorum profectus est. Ipse vero Christianissimus & orthodoxus atque præcipuus clementissimusque rex illico ut audivit, misit in obviam ejus Hildivaldum archiepiscopum, & capellanum, & Ascharium comitem. Et postmodum proprium filium suum Pippinum excellentissimum regem cum aliis comitibus obviam ejus iterum, & usque ubi ipse magnus rex obviavit, & sicut vicarium beati Petri apostoli venerabiliter, & honorifice cum hymnis, & canticis spiritualibus eum suscepit, & pariter se amplectentes cum lacrymis se osculati sunt. Et prædicto pontifi-

ANNO CHRISTI 791. abstrahentes

* cum

ce *Gloria in excelsis Deo* inchoante, & cuncto clero suscipiente, oratio super eundo populo data est. Tunc benignissimus dominus Carolus magnus rex antedictum pontificem conspiciens gratias Deo retulit, qui tam magna mirabilia super famulum suum per suffragia principum apostolorum Petri, ac Pauli operatus est, & ad nihilum prædictos iniquos viros deduxit.

ANNO CHRISTI 791.

Qui dum in magno honore apud se per aliquantum temporis cum ipse serenissimus rex habuisset, hæc præfati iniqui, & filii diaboli audientes post dira & iniqua incendia, quæ in possessionibus, seu rebus beati Petri apostoli gesserunt, moliti sunt, Deo illis * contrario, falsa adversus sanctissimum pontificem imponere crimina, & post eum ad prædictum mittere regem, quod probare nequaquam * potuissent: quia per insidias, & iniquitates eorum talia nec dicenda, sanctam ecclesiam humiliare volentes, proferebant. Sed dum ad prædictum clementissimum magnum regem præfatus pontifex in magno & condecenti honore degeret, ex omni parte tam archiepiscopis quamque episcopis, & ceteris sacerdotibus venientibus una cum * consilio ejusdem piissimi magni regis, omnibusque eximiis Francis, Deo prævio, Romam illum * remeare in suam apostolicam sedem honorifice cum nimio, ut decuit, * miserunt honore. Qui per unamquamque civitatem tamquam ipsum suscipientes apostolum usque Romam deduxerunt.

* contraria, & falsa.

* posuerunt

* filio

* remeantem

* dimiserunt

Tunc Romani præ nimio gaudio suum recipientes pastorem, omnes generaliter in vigilia beati Andreæ apostoli, tam proceres clericorum cum omnibus clericis, quamque optimates & senatus cunctaque militia, & universus populus Romanus cum sanctimonialibus, & diaconissis, ac nobilissimis matronis, seu universis feminis, simul etiam & cunctæ scholæ peregrinorum, videlicet Francorum, Frisonum, Saxonum, atque Longobardorum, simul omnes connexi ad pontem Milvium cum signis, & bandis, & canticis spiritualibus susceperunt, & in ecclesiam beati Petri apostoli eum deduxerunt, ubi & missarum solemnia celebravit. Et omnes communiter corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi fideliter participati sunt.

Et alia die secundum olitanam consuetudinem natale beati Andreæ apostoli celebrantes Romam intrans cum multo gaudio & lætitia in patriarchium Lateranense introivit.

Et post aliquantos dies fidelissimis missis, qui cum eo venerunt in pontificale obsequium, videlicet Hildivaldo, & Arno reverendissimis archiepiscopis, & Cuniberto, * Bernhardo, Hattone, & * Tesse reverendissimis & sanctissimis episcopis, nec non & Placco electo episcopo, verum etiam Helmgoth, Rothegario, & Germano gloriosis comitibus residentibus in triclinio ipsius domni Leonis papæ & per unam & amplius hebdomadam inquirentibus ipsos nefandissimos malefactores, quam malitiam * ab ipso iptorum pontifice habuissent, tam Paschalis quamque Campulus cum sequacibus eorum nihil habuerunt adversus eum quod dicerent.

* Bernhardo
* Jesse

* ad ipsum Pontificem

Tunc illos comprehendentes prædicti missi magni regis, emiserunt eos in Franciam. Qui post modicum tempus ipse magnus rex dum in basilica beati Petri apostoli conjunxisset, & cum magno honore susceptus fuisset, fecit in eamdem ecclesiam congregari archiepiscopos, seu episcopos, abbates, & omnem nobilitatem Francorum, atque Romanorum, & sedentes pariter tam magnus rex, quam beatissimus pontifex fecerunt residere & sanctissimos archiepiscopos, & abbates stantibus reliquis sacerdotibus, & optimatibus Francorum & Romanorum, ut crimina quæ adversus almum pontificem dicta fuerant, * declinarent. Qui universi archiepiscopi & episcopi, & abbates unanimiter audientes dixerunt: Nos sedem apostolicam, quæ est caput omnium Dei ecclesiarum, judicare non audemus: nam ab ipsa nos omnes, & vicario suo judicamur; ipsa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit, sed sicut ipse summus pontifex censuerit, canonice obediemus. Venerabilis vero præsul inquit: Prædecessorum meorum pontificum vestigia sequor, & de talibus falsis criminationibus, quæ super me nequiter exarserunt, me purificare paratus sum. Alia vero die in eadem ecclesia beati Petri apostoli cum omnes adessent generaliter archiepiscopi, seu episcopi, & abbates, & omnes Franci qui in servitio ejusdem magni regis fuerunt, & cuncti Romani in eadem ecclesia beati Petri apostoli, in eorum præsentia amplectens præfatus venerabilis pontifex sancta Christi quatuor evangelia coram omnibus ascendit in ambonem, & sub jurejurando clara voce dixit: Quia de illis talis criminibus quæ super me imposuerunt, Romani, qui inque me persecuti sunt, scientiam non habeo, nec talia egisse me cognosco. Et hoc peracto omnes archiepiscopi, episcopi, & abbates, & cuncti clerici litania facta laudes dederunt Deo, atque Dei genitrici semperque Virgini Mariæ domino nostro & beato Petro apostolorum principi, omnibusque sanctis Dei.

ANNO CHRISTI 791.

* crimina-runt.

Post hæc adveniente die natali Domini nostri Jesu Christi, in jam dicta basilica beati Petri apostoli omnes iterum congregati sunt, & tunc venerabilis almificus pontifex manibus suis propriis pretiosissima corona coronavit * eum.

* Carolum Magnum.

Tunc universi fideles Romani videntes tantam dilectionem & dilectionem, quam erga sanctam Romanam ecclesiam & ejus vicarium habuit, unanimiter alitona voce, Dei nutu atque beati Petri clavigeri regni cælorum exclamaverunt: *Carolo piissimo Augusto a Deo coronato, magno, pacifico imperatori vita & victoria.*

Carolus Magnus coronatur imperator.

Ante sacram confessionem beati Petri apostoli plures sanctos invocantes, ter dictum est, & ab omnibus constitutus est imperator Romanorum. Illico sanctissimus antistes & pontifex unxit oleo sancto Carolum & excellentissimum filium ejus regem in ipso die natalis Domini nostri Jesu Christi, & missa peracta post celebrationem missarum obtulit ipse serenissimus domnus imperator mentam argenteam cum pedibus suis pentantem libras....

Sed & in confessione ejusdem Dei apostoli obtulit una cum præcellentissimo filio suo rege & filiabus diversa vasa ex auro purissimo in ministerio ipsius mensæ pentantia libras.... Sed & coronam auream cum gemmis majoribus, quæ pendet super altare, pensantem libras quinquaginta quinque. Et patenam auream majorem cum gemmis diversis pentantem libras triginta. Et calicem majorem cum gemmis, & ansis duabus pentantem libras quinquaginta octo.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 931.

octo. Item calicem majorem fundatum cum scyphone pensantem libras triginta & septem. Immo & alium calicem majorem fundatum pensantem libras 36.

Obtulit & super sacratissimum altare beati Petri apostoli, immo & in basilica beati Pauli apostoli mensam argenteam minorem cum pedibus suis pensantem libras 55. cum diversis vasis argenteis miræ magnitudinis, quæ ad usum ipsius mensæ pertinent.

Item in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu, quam Constantinianam vocant, obtulit crucem cum gemmis hyacinthinis, quam almificus pontifex in litania præcedere constituit secundum petitionem ipsius piissimi imperatoris. Immo & altare cum columnis argenteis, & cyborio.

Verum etiam & evangelium ex auro mundissimo cum gemmis ornatum pensans libras..... Item & in basilica beatæ Dei genitricis Mariæ ad præsepe obtulit sicla argentea majora pensantia libras..... Postmodum vero cum deducti fuissent iniquissimi illi malefactores, videlicet Paschalis cum Campulo, & sequaces eorum in præsentia piissimi domni imperatoris, circumstantibus nobilissimis Francis & Romanis, & omnibus exprobrantibus de malis ipsorum consiliis & operationibus, increpabat Campulus Paschalem dicendo: Mala hora faciem tuam vidi, eo quod tu me misisti in istud periculum, & ceteri similiter, unus alterum condemnans manifestabant suos ipsorum reatus. Quos dum tam crudeles, & iniquos piissimus imperator cognovisset, in exilium in partibus Franciæ misit. Præfatus vero sanctissimus pontifex juxta ecclesiam beati Petri apostoli fecit in triclineo majori miræ pulcritudinis decoratam absidam de musivo ornatam, & absidas duas dextra lævaque super marmore & pictura splendentes, & in pavimento marmoreis exemplis stratis, cum ceteris amplis ædificiis, tam in ascensu scalæ, quamque post ipsum triclineum compte fecit. Itemque fecit in basilica beati Petri apostoli vestem chrysoclabam cum pretiosis gemmis ornatam habentem historiam dominicæ resurrectionis. Sed & inter arcus argenteos vela serica alba, & vela de stauracc pulcherrima. Post reversionem suam, & ob nimium amorem fecit eidem nutritori suo presbyterium noviter totum marmoreum magnæ pulcritudinis, sculptum, compteque erectum. Sed & super altare majus fecit tetravela holoserica alithina quatuor cum astillis, & rosis chrysoclabis.

Et in eodem altari fecit cum historiis crucifixi Domini vestem Tyriam. Et in ecclesia doctoris mundi beati Pauli apostoli tetravela holoserica alithina quatuor, & vestem super altare albam chrysoclabam habentem historiam sanctæ resurrectionis. Et aliam vestem chrysoclabam habentem historiam nativitatis Domini, & sanctorum Innocentium. Immo & aliam vestem Tyriam habentem historiam cæci illuminati, & resurrectionem. Idem autem sanctissimus prætul fecit in basilica beatæ Mariæ ad præsepe vestem albam chrysoclabam habentem historiam sanctæ resurrectionis. Sed aliam vestem in orbiculis chrysoclabis habentem historias annunciationis, & sanctorum Joachim & Annæ. Fecit in ecclesia beati Laurentii foris muros idem prætul vestem albam rotatam cum chrysoclabo. Sed & aliam vestem super sanctum corpus ejus albam de stauraci chrysoclabam cum margaritis. Et in titulo Calixti vestem chrysoclabam ex blatthin Byzanteo habentem historiam nativitatis Domini, & sancti Simeonis. Item in ecclesia sancti Pancratii vestem Tyriam habentem historiam ascensionis Domini, sed & in sancta Maria ad martyres fecit vestem Tyriam ut supra. Et in titulo sanctæ Sabinæ ut supra. Et in diaconia sancti Bonifacii ut supra. Et in diaconia sanctæ Mariæ, quæ vocatur Cosmidin ut supra. Et in basilica sanctorum Cosmæ & Damiani fecit vestem de blatthin Byzanteo cum periclyli de chrysoclabo & margaritis. Item in ecclesia sancti Valentini fecit vestem chrysoclabam, & aliam vestem fecit de fundato pulcherrimam. Et in diaconia sanctorum Nerei, & Achillei fecit vestem de stauraci. Et in diaconia sanctæ Dei genitricis, quæ vocatur dominica, fecit vestem de stauraci. Ipse vero almificus pontifex in venerabili monasterio sancti Sabæ fecit butronem argenteum cum canistro suo pensantem libras duodecim. Et vestem de stauraci cum chrysoclavo & margaritis. Item & in monasterio sancti Erasmi fecit vestem de stauraci cum cruce, & gamadiis, simul & paratrapetis suis cum periclysi de chrysoclavo. Verum etiam & in titulo Pammachii fecit vestes duas, ex quibus unam de stauraci cum periclysi de chrysoclavo. Et aliam vestem de imizino. Sæpe dictus vero antistes sanctissimus ecclesiæ beati Andreæ apostoli sitæ in tricesimo via Appia in Silice facta tecta noviter renovavit una cum baptisterio & portico. In qua ecclesia presbyterium constituit, ubi & dona obtulit tam in argento, quamque in vestibus, & libris. Nona * vero indictione peccatis nostris imminentibus subito terræmotus factus pridie Kalendas Maii, & ecclesia B. Pauli apostoli ab ipso terræmotu concussa, omnia sarta tecta ruerunt. Quod conspiciens magnus & præclarus pontifex in magnam venions tribulationem, lamentari cœpit tam pro argento quamque pro ceteris speciebus, quæ ibidem demolitæ & confractæ sunt. Sed Domino annuente, & beato principe apostolorum protegente, præfatus pontifex & totis nisibus suis certamen ponens instar sicut antiquitus existebat ampla, & maxima fortitudine ponens in meliorem deduxit statum. Et in meliori specie eam marmoribus decoravit, tamque presbyterium, quamque totam ecclesiam marmoravit, & ejus porticus renovavit.

Simulque & in nave, quæ est super altare, sarta tecta omnia noviter restauravit, & tres imagines auratas ibidem obtulit, scilicet Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, beatorum principum apostolorum Petri & Pauli. Sed & aliam imaginem argenteam Salvatoris deauratam super postes in introitu posuit pensantem libras sexaginta. Sed & omne argenteum ibidem quod conquassatum fuerat noviter restauravit, necnon & fenestras ipsius ecclesiæ miræ pulcritudinis ex metallo Cyprino decoravit. Ipse vero præfatus pontifex fecit in basilica Salvatoris, quæ vocatur Constantiniana, super altare vestes duas, ex quibus unam cum chrysoclavo & gemmis habentem historiam Salvatoris introeuntis in sanctam civitatem, & in aliam chrysoclavam cum gemmis pretiosissimis habentem historiam resurrectionis dominicæ. Et in circuitu altaris vela rubea serica quatuor, & alba quatuor cum chrysoclavo. Et tres ante imagines cum lista, & alias

ANNO CHRISTI 931.

* Anno sequenti 932. Terræmotus Romæ. Beati Pauli ecclesia corruit.

Ecclesia S. Pauli restauratur.

Dona ecclesiæ Lateranensis.

Digitized by Google

albas sericas numero septem & triginta. Et in altare beati Venantii fecit vestem de fundato cum velis duobus. Et in oratoriis sanctorum Joannis Baptistæ & Joannis evangelistæ, fecit vestes de stauraci cum chrysoclavo, & vela duo.

ANNO CHRISTI 799.

Idem vero præfatus pontifex super altare beati Petri apostoli fecit vestem cum vite ex auro purissimo cum gemmis pretiosissimis & margaritis, habentem in medio vultum Salvatoris, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, & duodecim apostolorum, ubi & misit auri libras viginti quinque. Et aliam vestem chrysoclavam habentem historiam litaniæ majoris. Sed & aliam vestem habentem tabulas chrysoclavas tres, & historiam dominicæ passionis legentem: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur*, & cetera. Similiter etiam & cortinam majorem de fundato. Verum etiam & per arcus argenteos fecit vela paschalia cum periclysi de stauraci ex quinque cum chrysoclavo nonaginta & tres, & in arcubus majora vela alba quadraginta & octo. Necnon & gabathas fecit ex auro purissimo quindecim cum gemmis pendentes in pergula ante altare pensantes libras sexaginta quinque & semis. Sed & tabulam ante confessionem fecit ex auro purissimo pensantem libras viginti & novem. Verum etiam & imagines argenteas deauratas duas super * regias majores posuit pensantes libras nonaginta. Immo & cantharas argenteas duo in presbyterio fecit pensantias libras quinquaginta: necnon & fenestras ipsius ecclesiæ ex metallo Cypriano decoravit. Et alias fenestras de vitro diversis coloribus decoravit. Fecit & in basilica doctoris mundi B. Pauli apostoli vestem chrysoclavam habentem in medio Salvatorem & dextra lævaque BB. Petrum & Paulum gentibus prædicantes, cum periclysi de chrysoclavo & gemmis pretiosissimis. Super altare B. Andreæ fecit vestem chrysoclavam cum margaritis, sed & presbyterium ex marmoribus ornavit. Et in altare B. Petronillæ fecit vestem albam holosericam cum tabulis de chrysoclavo, & cruce, & ibidem presbyterium ex marmoribus sculptis decoravit. Fecit & columnas argenteas sex & regulares duos ex argento purissimo pensantes simul libras octuaginta. Et super corpus B. Gregorii confessoris atque pontificis fecit vestem albam holosericam cum tabulis de chrysoclavo & cruce. Itemque fecit in basilica sanctæ Dei genitricis ad præsepe cortinam Alexandrinam cum periclysi de stauraci, & aliam albam cum periclysi de stauraci, & aliam albam cum periclysi de blatthin pendentes super altare, & ante præsepe vela alba cum periclysi de blatthin. Necnon & intro rugas majores, atque ante secretarium, numero duodecim, & intus præsepe fecit vestem de alythino cum chrysoclavo. Immo & in Basilica beati Laurentii martyris foris muros cortinam Tyriam cum periclysi de stauraci. In Basilica beati Pancratii martyris fecit cyborium ex argento purissimo, pensans libras trecentas sexaginta & septem. Et in titulo Callisti ad honorem sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ fecit cyborium ex argento pensans libras quingentas quatuor & semis.

S. Petri.

* rugas

S. Pauli.

S. Andreæ.

S. Gregorii.

S. Laurentii.

S. Pancratii.

Et in titulo Eudoxiæ fecit vestem albam cum periclysi de chrysoclavo. Et in titulo sanctæ Cæciliæ fecit vestem de stauraci. Sed & in titulo sancti Eusebii fecit vestem de fundato. Et in titulo sancti Vitalis fecit vestem de stauraci cum cruce de chrysoclavo. Necnon & in titulo sanctæ Podentianæ fecit vestem ut supra. Et in titulo sanctæ Anastasiæ fecit vestem de fundato. Fecit & in titulo sanctæ Praxedis vestem de stauraci cum periclysi de blatthin. Et in basilica B. Laurentii in Formoso fecit vestem de quadrapulo.

ANNO CHRISTI 799.

Immo & in monasterio sancti Anastasii fecit vestem de chrysoclavo ejusdem cum martyris passione depicta, & pharum de argento cum canistro octogoni pensantes libras viginti quinque. Et in monasterio sancti Silvestri fecit vestes duas, unam in Basilica majori Byzantea cum chrysoclavo, & aliam de fundato in oratorio. In monasterio sanctæ Luciæ in Renatis fecit vestem de fundato cum chrysoclavo. Et in sancto Angelo in Fabiano fecit vestem de fundato. Et in diaconia sanctæ Luciæ in septem viis fecit vestem de fundato. In diaconia vero sanctorum Sergii & Bacchi fecit vestem de stauraci. In diaconia vero sanctæ Luciæ in Orsea fecit vestem de stauraci, & in diaconia sancti Eustachii fecit vestem de fundato. Ipse autem a Deo protectus venerabilis & almificus pontifex fecit in basilica beati Petri apostoli nutritoris sui in medio basilicæ crucifixum ex argento purissimo pensantem libras septuaginta & duas. Itemque fecit in patriarchio Lateranensi triclinium miræ magnitudinis decoratum cum absida de musivo, sed & alias absidas decem dextra lævaque diversis historiis depictas, habentes apostolos gentibus prædicantes, cohærentes basilicæ Constantinianæ, in quo loco & accubita collocavit, & in medio concham porphyreticam aquam fundentem. Necnon & pavimentum ipsius marmoribus diversis stravit. Fecit autem & in titulo sancti Quiriaci vestem de stauraci cum periclysi de blatthin, & in gyro chrysoclavum, & in medio crucem de margaritis. Immo & in cœmeterio sancti Sixti via Appia fecit vestem de stauraci, & in medio crucem de chrysoclavo. Verum etiam & in titulo Callisti super altare post absidam fecit vestem de stauraci, & in medio crucem de chrysoclavo, & ibidem similiter vela sex fecit de stauraci. Fecit & in titulo sanctorum quatuor Coronatorum vestem de stauraci habentem in medio crucem de chrysoclavo. Et in titulo sancti Marcelli fecit vestem de stauraci.

S. Stephani monasterii.

S. Silvestri.

S. Luciæ.

S. Petri.

Lateranensi.

S. Quiriaci.

Simulque in ecclesia sanctæ martyris Sabinæ fecit vestem de fundato cum periclysi de blatthin habentem in medio crucem de chrysoclavo. Necnon in basilica sancti Laurentii in Formoso fecit vestem de fundato. Ecclesiam vero beati Pauli apostoli, quæ vocatur conventus, sitam in territorio Orbetano infra fines Suanenses, & Clusinenses, seu Tuscianenses, atque Castritana, quæ pro nimia vetustate jam immarcuerat, atque in ea pecudes refugium faciebant, necnon & ex ea reliquiæ ablatæ fuerant, idem sanctissimus præsul pontifex mundari præcepit, & omnia sarta tecta ipsius in porticibus noviter restauravit, atque in altare ejus vestem de stauraci posuit, & reliquias recondi præcepit. Pari modo & in basilica beati Petri apostoli sita in Albano, quæ pro nimia vetustate jam ruitura erat, omnia tecta sarta ejus noviter restauravit. Fecit autem idem almificus pontifex in basilica beati Hippolyti martyris in civitate Portuensi vestes de stauraci duas, unam super corpus ejus, & aliam in altari majori. Et in titulo sanctæ martyris Sabinæ tetra vela de stauraci cum periclysi de blatthin. Enimvero & in oratorio sanctæ Dei genitricis sito in xenodo-

S. Sabinæ.

S. Petri.

S. Hippolyti

dochio Pirmis fecit veſtem de ſtauraci pulcherrimam.

ANNO CHRISTI 795.

Ipſe vero a Deo protectus, & præclarus pontifex conſtituit ut ante tres dies aſcenſionis dominicæ litaniæ celebrarentur, ſcilicet feria ſecunda, exeudiente pontifice cum omni clero, & cuncto populo cum hymnis, & canticis ſpiritalibus ab eccleſia Dei genitricis ad præſepe pergendo ad eccleſiam Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana. Feria tertia vero exeuntes ab eccleſia ſanctæ Sabinæ martyris, & pergentes ad beatum Paulum apoſtolum. Feria quarta exeuntes ab eccleſia Jeruſalem, & pergentes ad beatam eccleſiam beati Laurentii martyris foris muros. Fecit autem & in titulo ſanctorum quatuor Coronatorum veſtem de ſtauraci habentem in medio crucem de chryſoclavo.

Litaniæ ante aſcenſionem dominicam inſtitutæ.

S. Coronatorum 4.

Idem vero ſanctiſſimus præſul in baſilica beati Agapiti martyris in civitate Prænestina fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de fundato, & in medio crucem de chryſoclavo. Fecit idem ſanctiſſimus præſul in eccleſia beati Clementis quæ ponitur in Velitris, veſtem de ſtauraci. Simili modo & in titulo beati Chryſogoni fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in titulo beati Laurentii de Lucina fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in titulo beati Marci fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi. Et in titulo beati Laurentii in Damaſo fecit veſtem ſimiliter. Simili modo & in titulo beati Sixti fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin, necnon & in diaconia beati Hadriani, & in eccleſia beatæ Martinæ, & in diaconia antiqua fecit veſtes de ſtauraci cum periclyſi. Simili modo & in diaconia beati archangeli fecit veſtes tres, ex quibus unam de ſtauraci cum periclyſi de blatthin, & alias duas de Tyrio cum periclyſi de blatthin, & alias duas de Tyrio cum periclyſi de fundato cum hiſtoria de elephantis. Immo & in diaconia ſancti Theodori fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi. Et in diaconia beati Georgii fecit veſtem de fundato cum hiſtoria de elephantis, ſeu diverſis hiſtoriis cum periclyſi de fundato. Fecit & in diaconia in gyro veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Simili modo & in diaconia in via Lata fecit veſtes duas de Tyrio cum periclyſi de blatthin.

Præneſte.

S. Laurentii.

S. Sixti.

S. Theodori.

Et in diaconia ſanctæ Agathæ fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Fecit in baſilica beati archangeli quæ ponitur in ſeptimo, veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in monaſterio ſancti Agapiti quod ponitur ad vincula, fecit veſtem de ſtauraci. Idem vero miſericordiſſimus præſul fecit in eccleſia beatæ Agnetis martyris, ubi ejus corpus requieſcit, veſtem de fundato cum periclyſi de blatthin. Et in eccleſia beati Apollinaris fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Idem miſericordiſſimus præſul fecit & in titulo ſancti Martini, & Silveſtri veſtes de ſtauraci duas, e quibus unam cum periclyſi de fundato, aliam vero de blatthin.

S. Agnetis.

S. Apollinaris.

S. Viti.

S. Stephani.

Et in diaconia ſancti Viti fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de fundato. Enimvero & in eccleſia beatæ Eugeniæ, in qua ſanctum corpus ejus requieſcit, fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Fecit & in eccleſia ſancti Stephani in Cælio monte veſtes de ſtauraci duas, in quibus unam in altari majori, aliam vero ſuper corpora ſanctorum martyrum Primi & Feliciani.

Simulque & in baſilica beatæ Euphemiæ fecit veſtem de ſtauraci, & in baſilica beati archangeli, quæ ponitur in vico Patricii, fecit veſtem de ſtauraci.

ANNO CHRISTI 795.

Fecit & ſuper ſepulcrum beati Sebaſtiani martyris via Appia ad Catacumbas veſtes majores duas, ex quibus unam de ſtauraci, & aliam de fundato. Et inibi ſuper tumbas apoſtolorum Petri ac Pauli fecit veſtes duas de ſtauraci & fundato, ſeu blatthin. Idem vero ſanctiſſimus præſul fecit in baſilica beati Laurentii martyris ſita infra civitatem Tiburtinam, veſtem de ſtauraci. Fecit & in oratorio ſancti Stephani in ſancto Petro, qui appellatur major, veſtem de ſtauraci. Fecit autem & in baſilica beati Hyacinthi ſita in Sabinis, ubi & corpus ejus requieſcit, veſtem de ſtauraci pulcherrimam. Idem a Deo protectus, & præclarus pontifex fecit ſuper altare beati Petri apoſtoli ſautori ſuo veſtem de chryſoclavo miræ magnitudinis habentem hiſtoriam dominicæ nativitatis cum gemmis pretioſiſſimis, & margaritis ornatam. Fecit autem in ſupradicta eccleſia vela de ſtauraci atque de fundato pendentia inter columnas majores dextra lævaque numero ſexaginta quinque. Et alia vela alba holoſerica majora tria, quæ pendent ante regias in introitu. Atque ibidem ejus beatitudo fecit crucifixum ex argento puriſſimo, qui ſtat juxta altare majus miræ magnitudinis decoratum penſantem libras quinquaginta duas: cui ſuper fecit gabathas ſex cum cruce ex argento puriſſimo, quæ pendent ante arcum majorem dextra lævaque, penſantes ſimul libras duodecim & ſemis.

S. Sebaſtiani.

Tiburt.

S. Petri.

Enimvero & inibi fecit præclarus pontifex vela de ſtauraci, quæ pendent in arcubus argenteis in circuitu altaris, & in presbyterio numero nonaginta & ſex, ex quibus duo habentia in medio cruces de chryſoclavo cum orbiculis, & alias octo cum periclyſi de chryſoclavo. Necnon & arcus cum columnis ſuis fecit ex argento puriſſimo in ſupradicta eccleſia, & in medio presbyterio penſantes ſimul libras ducentas quinquaginta & unam & ſemis. Idem vero almificus pontifex fecit ubi ſupra crucem anaglypham inter aſilem, ex auro mundiſſimo pendentem in pergula ante altare cum candelis duodecim, penſantem libras tredecim.

Prædictus quoque venerabilis pontifex fecit in baſilica doctoris mundi beati Pauli apoſtoli cacices majores fundatos ex argento puriſſimo ex ipſius apoſtoli donis, qui pendent in arcu majore numero undecim, & alios qui pendent inter columnas majores dextra lævaque numero quadraginta penſantes ſimul libras ducentas ſexaginta & ſeptem.

S. Pauli.

Hic idem almificus præſul divina inſpiratione repletus fecit in baſilica beati Pauli apoſtoli ciborium cum columnis ſuis ſuper altare miræ magnitudinis, & pulcritudinis decoratum ex argento puriſſimo penſans libras bis mille & quindecim. Necnon & crucem anaglypham interraſilem ex auro puriſſimo pendentem in pergula ante altare, penſantem libras tredecim: Atque velum rubeum, quod pendet ante altare habens in medio crucem de chryſoclavo, & periclyſin de chryſoclavo.

Pari modo & in baſilica ſanctæ Dei genitricis ad præſepe fecit gabathas quinque ex auro puriſſimo, penſantes libras octo & ſemis, atque crucem ex auro puriſſimo penſantem libras decem, necnon & coronam majorem ex argento puriſſimo penſantem libras triginta ſex. Enimvero & inibi fecit vela alba holoſerica pendentia

B. Mariæ.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

tia inter columnas majores dextra lævaque numero quadraginta duo, ex quibus undecim rosata. Fecit & in circuitu altaris ubi supra alia vela alba holoserica rosata, quæ pendent in arcu de cyborio numero quatuor, ex quibus unum cum chrysoclavo & margaritis, atque velum aliud majus album, quod pendet ante regias majores in introitu. Sarta tecta vero ecclesiæ beatæ Aureæ sitæ in Ostia omnia noviter reparavit. Ecclesiam vero B. Marcelli sitam in quartodecimo, quæ ab igne fuerat exusta, idem almificus præsul in omnibus noviter restauravit. Ipse vero præclarus pontifex fecit in basilica Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, tetravela in circuitu altaris alba holoserica, ex quibus unum habet in medio tabulam cum cruce de chrysoclavo. Immo & in eadem basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi renovavit altare majus miræ magnitudinis decoratum ex argento purissimo pensante libras 69. Fecit & in basilica sanctæ Dei genitricis ad præsepe vestem chrysoclavam cum margaritis ornatam, habentem historiam dominicæ nativitatis. Simul etiam & arcus duos ex argento in presbyterio cum columnis quatuor, & alios arcus quinque pensantes libras centum triginta & tres. Idem vero præcipuus præsul fecit in basilica sanctæ Dei genitricis ad præsepe vestem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia Domini nostri Jesu Christi & sancti Simeonis, quando in templo est præsentatus. Et in circuitu listam de chrysoclavo. Nec non & aliam vestem chrysoclavam habentem historiam transitus sanctæ Dei genitricis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam ex gemmis pretiosis, & margaritis ornatam cum periclysi de chrysoclavo, & in circuitu listam de chrysoclavo. Verum etiam & in diaconia ipsius Dei genitricis dominæ nostræ, quæ appellatur dominica, fecit vestem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia ejusdem Dei genitricis ex margaritis ornatam, & periclysin de chrysoclavo. Fecit autem & in diaconia ipsius Dei genitricis, quæ appellatur antiqua, super altare majus cyborium ex argento purissimo, pensans libras ducentas & duodecim.

Ostia.

Constantiniana ecclesia.

S. Maria.

Præfatus vero venerabilis & præclarus pontifex fecit in basilica B. Petri apostoli nutritori suo gabatham ex auro purissimo anaglypham cum gemmis pretiosis ornatam, quæ pendet ante imaginem ipsius apostoli in ingressu vestibuli, pentantem libras septem & semis. Faciem vero sacri altaris ipsius apostolorum principis ab imo usque ad summum cum luminaribus inferius superiusque, necnon & intra confessionem Salvatorem stantem dextra, lævaque ejus beati apostoli Petri, & Pauli habentes pariter coronas ex gemmis pretiosis, atque pavimentum ipsius confessionis investivit ex auro fulvo nimis pensante libras quadringentas quinquaginta & tres & uncias sex. Verum etiam super ipsum sacrum altare fecit vestem chrysoclavam habentem historiam dominicæ ascensionis, & pentecosten cum periclysi de chrysoclavo.

Pari modo ubi supra fecit imaginem ipsius apostolorum principis in porta virorum ex auro purissimo, & gemmis pretiosissimis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam, pensantem libras decem & novem & uncias tres. Præsertim vero idem beatissimus pontifex fecit ubi supra cancellos fusiles in ingressu presbyterii, seu in dextra parte, lævaque, nec non & in ingressu vestibuli ex argento mundissimo, pensantes simul libras mille, quingentas septuaginta & tres. Simulque & columnas * volatiles tam in ingressu corporis dextra, lævaque ex parte virorum, ac mulierum paria octo pensantes simul libras centum nonaginta, nec non & arcus argenteos octo pensantes simul libras centum quadraginta & tres.

* tornatiles, vel variatas.

Fecit autem idem beatissimus pontifex in basilica B. Andreæ, ubi supra, regnum ex auro purissimo cum gemmis pretiosis ornatum pensans libras duas, & uncias quinque.

S. Andreæ.

Nec non & super altare B. Petronillæ, ubi supra fecit regnum aureum cum gemmis pretiosissimis, pensans libras duas & uncias tres. Simili modo & super altare sanctæ Dei genitricis ubi supra, quæ appellatur Mediana, fecit vestem de fundato cum periclysi de chrysoclavo habentem historiam annunciationis Domini. Fecit autem idem beatissimus pontifex in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli canistros ex argento puro numero 47. pensantes simul libras ducentas quadraginta & septem. Et in monasterio sanctæ Agathæ martyris super Suburram fecit vestem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum periclysi de chrysoclavo. Nec non & in monasterio sancti Pancratii sito post basilicam Salvatoris, quam Constantiniauam vocant, fecit vestem de fundato. Hic fecit beato Petro apostolo fautori suo evangelia aurea cum gemmis prasinis atque hyacinthinis & albis miræ magnitudinis in circuitu ornata, pensantia libras decem & septem & uncias quatuor. Hic fecit calicem aureum præcipuum diversis ornatum lapidibus pretiosis pensantem libras viginti octo. Similiter & pateram auream pensantem libras viginti octo, & uncias novem.

S. Petronillæ.

S. Pauli.

S. Agathæ.

Salvatoris.

Pari modo in basilica ipsius apostoli fecit cherubin ex argento purissimo deauratos quatuor, qui stant super capita columnarum argentearum cum cyborio pensantes libras nonaginta & tres. Fecit quoque idem præcipuus præsul ubi supra imaginem Salvatoris auream, quæ stat in trabe super ingressum vestibuli pensantem libras 79. Fecit autem in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli angelos ex argento purissimo deauratos duos, qui stant juxta imaginem Salvatoris in ingressu vestibuli, pensantes libras centum & semis. Verum etiam & * policandilum porphyreticum pendentem in pergula ante confessionem in catenulis aureis, quæ pensant libram unam. Præsertim & in ingressu basilicæ; ubi supra regias majores fecit imagines ex argento quinque pensantes inibi libras ducentas viginti & novem. Enimvero ubi supra fecit aquamanus antipempto deauratas paria duo, pensantes simul libras quatuordecim. Fecit autem idem præfatus antistes, ubi supra, cerostatas majores versatiles anaglyphos ex argento purissimo, pensantes simul libras octuaginta & sex & uncias octo. Atque lucernas majores fusiles bimyxas anaglyphas, duas pensantes inibi libras 57. & constituit ejus beatitudo, ut quotidianis noctibus ante altare ipsius apostoli ardere debeant.

S. Petri.

* polycandelum

Hic divina adspiratus gratia investivit trabem majorem, quæ est sub arcu principali ex argento mundissimo pensante libras mille trecentas quinquaginta & duas.

Fe-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 795.

Fecit autem hic præclarus pontifex ubi supra in altari majori vestem chrysoclavam miræ magnitudinis, & pulcritudinis decoratam, habentem historiam Salvatoris Domini nostri Jesu Christi sanctæque ejus genitricis, & duodecim apostolorum cum periclysi de chrysoclavo, undique cum margaritis ornatam, & ab utrisque lateribus blatthin cum chrysoclavo decoratam, quæ in natalibus apostolorum idem egregius præsul ibidem poni constituit. Fecit autem ibi super crucem majorem ex auro fulvo nimis panoclystam ornatam gemmis pretiosis, pensantem libras 42. & uncias duas. Nec non & cerostrata paria quatuor investita, ex argento deaurato pensantia simul libras septuaginta & septem.

S. Petronillæ. Fecit autem venerabilis & præclarus pontifex super altare B. Petronillæ cyborium cum columnis porphyreticis ex argento purissimo miræ magnitudinis decoratum pensans libras trecentas quadraginta & octo, atque imaginem argenteam stantem sub arcu de ipso cyborio pensantem libras decem & semis.

S. Pauli. Ipse vero a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli super altare majus vestem chrysoclavam habentem historiam dominicæ resurrectionis cum margaritis ornatam, & periclysin de chrysoclavo. Similiter ex margaritis ornatas imagines apostolorum duas ex argento deauratas pensantes libras octuaginta & sex.

S. Mariæ. Hic vero misericordissimus pontifex fecit in basilica sanctæ Dei genitricis ad præsepe super altare vestem chrysoclavam habentem historiam dominicæ resurrectionis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam cum periclysi de chrysoclavo undique ex margaritis ornatam.

Et in titulo sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Callisti, fecit regnum ex auro purissimo pendens super altare majus ex gemmis pretiosis ornatum, pensans libram unam.

Atque in diaconia ipsius Dei genitricis, quæ appellatur dominica, fecit regnum ex auro mundissimo pendens super altare majus ex gemmis pretiosis ornatum pensans libras duas. Hic beatissimus præsul divina inspiratione repletus fecit in basilica Dei genitricis ad præsepe in ingressu præsepis regias vestras ex argento purissimo, pensantes simul libras centum viginti & septem, & super ipsas regias velum modicum fundatum habens in circuitu listam de chrysoclavo. Nec non & alia vela Tyria super regias majores tria in ingressu basilicæ cum periclysi de fundato.

S. Petri. Fecit autem idem egregius præsul in basilica B. Petri apostoli calices majores ex argento mundissimo, qui sedent super trabes argenteas numero decem & octo pensantes simul libras centum octuaginta duas. Nec non, ubi supra, fecit cerostratas majores fusiles ex argento purissimo, qui stant ante confessionem, pensantes libras centum nonaginta octo. Investivit vero super trabem ex argento mundissimo, quæ est super imaginem auream in ingressu vestibuli, pensante libras centum viginti sex & semis. Verum etiam ubi supra fecit lucernas fusiles duas ex argento purissimo pensantes simul libras viginti & septem. Et hoc constituit ut dominicorum die, vel in sanctis solemnitatibus hinc inde juxta lectorium consisterent, & ad legendum sacras lectiones luminis splendore refulgerent.

S. Andreæ. Hic fecit ad beatum Andream apostolum cyborium ex argento purissimo super altare majus pensans libras trecentas & quinque. Hic autem præcipuus pontifex divinitus inspiratus baptisterium ubi supra conspiciens, quia jam præ nimia vetustate ruinæ proximum inerat, & quia angustior locus populi existebat, qui ad baptismum veniebat, idem præsul a fundamentis ipsum baptisterium in rotundum ampla largitate construens in meliorem erexit statum, atque sacrum fontem in medio largiori spatio fundavit, & in circuitu columnis porphyreticis decoravit, & in medio fontis columnam posuit, & super columnam agnum ex argento purissimo fundentem aquam, qui pensat libras decem & octo & uncias decem. Nec non & altare majus sub absida construxit, cujus faciem, atque confessionem seu ruges ad decorem ipsius sacri altaris investivit ex argento mundissimo pensante simul libras quadraginta & octo. Verum etiam & vestem de staura-

ANNO CHRISTI 795. Baptisterii renovatio.

ci super eam posuit, atque regularem ibi superinvestitum ex argento purissimo fecit. Et super ipsum regularem posuit arcum & gammadias ex argento, pensantia simul libras octuaginta. Nec non imagines tres ubi supra posuit, pensantes inibi libras triginta & septem & uncias decem. Ipsum vero baptisterium diversis in circuitu decoravit picturis.

S. Crucis. Oratorium vero sanctæ crucis ubi supra, quod jam præ nimia erat vetustate ruiturum, hic præcipuus pastor a fundamentis simul cum absida novo ædificio erexit, & ad perfectum usque perduxit, atque ipsam absidam ex musivo diversis decoratam picturis, atque marmoribus miro splendore ornavit, ubi & obtulit ciborium super altare cum columnis suis, atque faciem ipsius altaris investivit ex argento purissimo pensante libras centum viginti & unam & uncias duas. Regnum spanoclystum ex auro purissimo cum cruce in medio pendens super ipsum altare, pensantia libram unam & uncias undecim. Nec non & alias columnas argenteas quatuor & super ipsas columnas regularem investitum ex argento purissimo pensantes inibi libras sexaginta & quatuor & uncias tres. Arcus argenteos tres pensantes libras quadraginta & tres & uncias octo. Imagines argenteas deauratas tres pensantes inibi libras triginta. Canistros argenteos * interlatiles duodecim pensantes simul libras septuaginta & octo. Gabathas argenteas interlatiles fundatas viginti unam, & crucem unam, pensantes in unum libras quinquaginta. Vestem super altare de fundata unam, & aliam de blatthin cum chrysoclava, nec non & aliam vestem albam rosatam cum chrysoclavo. Velum modicum chrysoclavatum cum crucifixo & margaritis ornatum. Vela de staurac septem, vela de fundato quatuor, vela modica, quæ pendent in regulari ante imagines Tyrias, sex. Vela alba serica ornata in circuitu de fundato duodecim. Velum majus album rosatum ornatum desuper de quadrapulo unum, & aliud velum rubeum cum bubalo, quod pendet ante regias majores. Vela modica de staurac quatuor; quæ pendent in regulari ante imagines, sed & alia vela promiscua serica numero undecim. Fecit ubi supra ad fontes vela Tyria tria, quæ pendent in regulari ante imagines, & alia vela serica numero viginti unum.

* interlatiles

B. Petri. Hic fecit B. Petro apostolo nutritori suo calicem aureum præcipuum * spanoclystum diversis ornatum lapidibus pretiosis pensantem libras

* spanoclystum.

Digitized by Google

bras triginta. Pari modo fecit & patenam auream ipanoclyſtam ſimiliter diverſis ornatam pretioſis lapidibus pentantem libras viginti quinque. Fecit vero ſuper cyborium de altari majori beato Petro apoſtolo cantharas majora quatuor ex argento puriſſimo habentia in medio cereos ex argento deauratos, pentantia in unum libras centum & 40. Prædictus vero, & præclarus pontifex fecit ubi ſupra thuribulum apoſtolicum ex auro puriſſimo penſas libras duas & uncias quinque. Fecit vero veſtem ſupra altare majus chrytoclavam diverſis ornatam picturis, quam conſtituit quatuor temporibus per annum in duodecim lectionibus ibidem ponere. Fecit ubi ſupra coronas majores ex argento puriſſimo quatuor pentantes ſimul libras centum quinquaginta quatuor & ſemis. Fecit vero ubi ſupra lectorium ex argento puriſſimo miræ magnitudinis decoratum penſans libras centum quadraginta & tres. Nec non & ceroſtatas ex argento mundiſſimo ſtantes juxta ipſum lectorium penſantes ſimul libras quadraginta & novem. Verum etiam & ſuper ipſas ceroſtatas fecit lucernas fuſiles lamyxas duas ex argento puro penſantes libras viginti & ſeptem. Et hoc conſtituit, ut dominicorum die, vel in ſanctis ſolemnitatibus hinc inde juxta lectorium conſiſterent, & ad legendum ſacras lectiones luminis ſplendore fulgerent. Pharocantharos fecit in presbyterio numero quatuordecim ex argento mundiſſimo, penſantes ſimul libras quadringentas triginta & tres. Necnon columnas octo, & arcus quatuor fecit ex argento penſantes inibi libras centum ſeptuaginta & tres.

Fecit vero ubi ſupra calices fundatos ex argento, qui pendet inter columnas majores dextra lævaque baſilicæ numero ſexaginta quatuor, pentantes pariter libras quadringentas ſexaginta & unam.

S. Andreæ. Idem vero præſagus antiſtes ubi ſupra ad beatum Andream apoſtolum inveſtivit altare majus ex argento puriſſimo deaurato miro decore ornato, quod pentat undique libras centum triginta quinque. Cantharas ex argento puriſſimo duodecim pentantes ſimul libras quinquaginta & duas. Cantros duodecim ex argento pentantes libras ſeptuaginta & octo.

S. Petronillæ. Inveſtivit vero altare beatæ Petronillæ ex argento puriſſimo deaurato diverſis ornatum picturis, undique penſante libras centum ſexaginta & duas & uncias octo. Nec non inveſtivit altare beati Gregorii confeſſoris atque pontificis ex argento deaurato undique pentante libras centum viginti & ſeptem.

S. Petri. Fecit ubi ſupra in gremio baſilicæ beati Petri apoſtoli cortinam majorem Alexandrinam holoſericam habentem in medio adjunctum fundatum, & in circuitu ornatum de fundato. Verum etiam idem præcipuus præſul fecit thuribula apoſtolica ex auro puriſſimo duo, ex quibus unum miſit intus ſuper corpus ejus, quod penſat libras duas, & alterum pentans libras duas, & uncias octo, quod præcedit per ſtationes.

S. Pauli. Hic vero almificus præſul fecit in baſilica beati Pauli apoſtoli thuribula apoſtolica ex auro puriſſimo duo. Hic vero almificus præſul inveſtivit faciem altaris ſanctæ Dei genitricis ad præſepe ex argento mundiſſimo deaurato, quod penſat libras octuaginta & ſex. Fecit autem ibi coronas duas ex argento puriſſimo penſantes libras quinquaginta quatuor. Cortinas majores Alexandrinas holoſericas ornatas in circuitu de fundato. Hic vero præcipuus præſul ex largitate omnipotentis Dei, & beati Petri clavigeri regni cælorum obtulit per univerſum ſacras eccleſias hujus almæ Romæ coronas, vel etiam cantaros ex argento puriſſimo ob veniam facinorum ſuorum videlicet. In eccleſia Domini noſtri Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana fecit coronas ex argento puriſſimo penſantes libras viginti tres. S. Salvatoris.

Et in baſilica ſanctæ Dei genitricis ad præſepe inſtar fecit coronam ex argento puro penſantem libras tredecim. Et in baſilica ſanctæ Dei genitricis in titulo Callixti fecit coronam ex argento pentantem libras tredecim & uncias tres. S. Mariæ.

Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur antiqua, ſimiliter fecit coronam ex argento penſantem libras tredecim. Et in eccleſia ſanctæ Dei genitricis ad martyres fecit coronam ex argento pentantem libras duodecim & uncias tres. Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Coſmedin, eodem modo fecit coronam ex argento penſantem libras duodecim, nec non & in diaconia ſanctæ Dei genitricis, quæ appellatur dominica, ſimiliter fecit coronam de argento penſantem libras novem. Et in diaconia ſanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in via Lata, fecit coronam ex argento penſantem libras novem. Et in diaconia ſanctæ Mariæ in Cyro fecit coronam pentantem libras octo. Immo & in diaconia beatæ Dei genitricis, quæ ponitur foris portam beati Petri apoſtoli, fecit coronam ex argento penſantem libras quinque & uncias tres. Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ ponitur in Hadriano, eodem modo fecit coronam ex argento penſantem libras quinque.

Nec non & in oratorio ſanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in xenodochio Firmis, fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas & uncias ſeptem.

In eccleſia beati Petri apoſtoli fecit caniſtrum de argento puriſſimo penſans libras viginti duas. S. Petri. Et in eccleſia beati Pauli apoſtoli inſtar fecit caniſtrum ex argento puriſſimo penſans libras viginti duas & uncias quatuor & octo.

Immo & in eccleſia beati Andreæ apoſtoli, quæ appellatur Eudoxiæ, eodem modo fecit coronam de argento pentantem libras novem. S. Andreæ. Verum etiam & in eccleſia beati Joannis Baptiſtæ, quæ ponitur juxta patriarchium Lateranenſe, fecit coronam de argento penſantem libras quinque. Immo & in eccleſia beati Joannis evangeliſtæ, qui ponitur ubi ſupra, fecit coronam ex argento pentantem libras quinque. S. Joannis. Item & in eccleſia beati Stephani, quæ ponitur in Cælio monte, ſimili modo fecit coronam ex argento pentantem libras ſeptem & uncias undecim. S. Stephani. Et in baſilica apoſtolorum, quæ ponitur in Via Lata fecit coronam de argento pentantem libras tredecim. SS. apoſtolorum. Et in mauſoleo beatæ Petronillæ, quæ ponitur ad beatum Petrum apoſtolum, fecit coronam ex argento penſantem libras viginti. Et in eccleſia Jeruſalem, quæ ponitur in Seſſoriano, fecit coronam de argento penſantem libras quinque. S. Crucis. Et in eccleſia B. Laurentii, quæ ponitur foris murum, ſimiliter fecit coronam de argento pentantem libras tredecim. S. Laurentii. Et in eccleſia B. Apollinaris martyris fecit coronam pentantem libras quinque & uncias quatuor. S. Apollinaris. Verum etiam & in baſilica B. Pancratii martyris, quæ ponitur foris murum, S. Pancratii.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 795.

rum eodem modo fecit coronam ex argento penſantem libras octo. Fecit autem & in eccleſia B. Valentini martyris, quæ ponitur foris murum, ubi corpus ejus requieſcit, fecit coronam de argento penſantem libras ſex. Et in titulo B. Clementis martyris atque pontificis fecit coronam de argento penſantem libras quindecim.

S. Valentini. S. Clementis.

Et in titulo beatorum Aquilæ, & Priſcæ fecit coronam ex argento penſantem libras ſex. Et in titulo ſanctæ Balbinæ ſimiliter fecit.

S. Balbinæ.

Immo & in eccleſia ſancti Sixti martyris, atque pontificis fecit coronam ſimiliter. Et in titulo S. Laurentii martyris, quæ ponitur Lucinæ ſimiliter fecit penſantem libras quatuor & uncias decem. Et in titulo S. Laurentii martyris, qui appellatur Damaſi fecit coronam ex argento penſantem libras quinque. Et in eccleſia ipſius martyris quæ ponitur Formoſus, fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas & uncias ſeptem. Sed & in titulo Pammachii fecit coronam ex argento penſantem libras decem. Et in titulo Æmilianæ pari modo fecit coronam de argento penſantem libras quatuor.

S. Sixti. S. Laurentii.

Nec non & in titulo ſancti Euſebii fecit coronam de argento penſantem libras ſex. Et in titulo Praxedis fecit coronam penſantem libras quinque. Et in titulo Pudentis fecit coronam ex argento penſantem libras novem. Immo & in titulo beati Vitalis martyris fecit coronam ex argento penſantem libras novem & uncias tres. Et in titulo ſanctæ Suſannæ martyris ſimiliter fecit coronam penſantem libras decem. Et in titulo ſancti Cyriaci fecit coronam de argento penſantem libras quinque.

S. Euſebii. S. Vitalis. S. Suſannæ.

Et in titulo beati Marcelli martyris fecit coronam ex argento penſantem libras decem. Nec non & in titulo beati Marci martyris fecit coronam ſimiliter. Et in titulo beatæ Anaſtaſiæ fecit coronam penſantem libras ſeptem, & uncias novem. Nec non & in titulo Cæciliæ inſtar fecit coronam ex argento penſantem ſimul libras decem & unciam unam. Et in titulo beati Chryſogoni martyris fecit coronam ex argento penſantem libras quinque.

S. Cæciliæ.

Verum etiam & in diaconia ſanctorum Nerei, & Achillei fecit coronam de argento penſantem libras ſex & uncias quinque. Et in diaconia ſanctæ Luciæ, quæ ponitur in Septem viis, fecit coronam ex argento penſantem libras ſex & uncias ſeptem. Et in diaconia ſancti Bonifacii ſimiliter fecit coronam penſantem libras ſeptem. Et in diaconia ſancti Georgii fecit coronam ex argento penſantem libras quinque. Et in diaconia ſancti Theodori eodem modo fecit coronam penſantem libras ſex & uncias octo. Et in diaconia ſanctorum Sergii & Bacchi fecit coronam ex argento penſantem libras ſex. Et in diaconia ſanctorum Coſmæ & Damiani fecit coronam penſantem libras quinque & uncias octo.

S. Luciæ. S. Coſmæ & Damiani.

Et in diaconia ſancti Hadriani martyris fecit coronam ex argento penſantem libras ſex. Sed & in diaconia ſancti Archangeli fecit coronam ex argento penſantem libras ſex. Sed & in diaconia S. Euſtachii ſimiliter fecit penſantem libras ſex & uncias quinque. Et in diaconia ſanctæ Luciæ, quæ ponitur Orſea, pari modo fecit coronam ex argento penſantem libras ſex & uncias duas.

S. Hadriani. S. Luciæ.

Simulque & in diaconia beati Viti martyris, quæ ponitur in macello, fecit coronam ex argento penſantem libras ſex. Immo & in diaconia ſanctæ Agathæ ſimiliter fecit coronam ex

S. Viti. S. Agathæ.

argento penſantem libras quinque. Fecit autem & in diaconia ſancti Silveſtri, quæ ponitur juxta beatum Petrum apoſtolum, coronam argenteam penſantem libras quatuor. Verum etiam & in diaconia S. Martini, quæ ponitur juxta beatum Petrum apoſtolum, inſtar fecit coronam ex argento penſantem libras quinque & uncias tres. Immo & in titulo ſanctorum Silveſtri & Martini, qui ponitur juxta Orſea, coronam ex argento penſantem libras ſex & uncias duas.

ANNO CHRISTI 795. S. Silveſtri. S. Martini.

Ipſe vero a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in monaſterio ſancti Sabæ coronam ex argento penſantem libras octo & uncias decem. Verum etiam & in monaſterio beati Anaſtaſii martyris eodem modo fecit coronam ex argento penſantem libras octo & uncias quatuor & ſemis: ſed in monaſterio ſancti Andreæ, quod ponitur in clivo Scauri, ſimiliter fecit coronam ex argento puro penſantem libras quinque. Et in monaſterio beatæ Agathæ martyris, quod ponitur ſuper Suburram, ſimiliter fecit. Nec non & in monaſterio S. Eraſmi, quod ponitur in Cælio monte, fecit coronam ex argento penſantem libras quatuor & uncias duas. Simili modo fecit & in monaſterio ſancti Silveſtri coronam ex argento penſantem libras ſex & uncias tres. Et in monaſterio beati Laurentii martyris qui appellatur Pallacini, fecit caniſtrum de argento penſans libras duas & uncias ſeptem. Enimvero & in monaſterio ſancti Pancratii, quod ponitur juxta baſilicam Salvatoris, fecit coronam de argento penſantem libras quinque & ſemis. Fecit autem & in monaſterio ſanctorum Andreæ, & Bartholomæi, qui appellatur Honorii, caniſtrum ex argento penſans libras tres. Et in monaſterio ſancti Stephani, quod ponitur juxta Lateranis, fecit caniſtrum de argento penſans libras duas. Simulque & in monaſterio ipſius primi martyris Stephani, quod ponitur ad beatum Petrum apoſtolum, fecit caniſtrum ex argento penſans libras tres & ſemis: Ipſe vero almificus præſul fecit in monaſterio ſanctorum Joannis, & Pauli, quod ponitur juxta beatum Petrum apoſtolum, caniſtrum ex argento penſans libras tres. Pari modo fecit & in monaſterio ſancti Martini, quod ponitur ut ſupra, caniſtrum penſans libras quatuor & uncias duas. Sed & in monaſterio ſancti Stephani ubi ſupra, quod appellatur Catagalla Patricia pari modo fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas & ſemis. Simulque & in monaſterio ſancti Cæſarii, quod ponitur ad beatum Paulum apoſtolum, inſtar fecit caniſtrum ex argento penſans libras tres. Et in monaſterio ſancti Stephani ubi ſupra, fecit caniſtrum penſans libras duas. Immo & in monaſterio ſanctorum Coſmæ & Damiani, quod ponitur juxta præſepe, fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas & uncias duas. Simili modo fecit & in monaſterio S. Andreæ, quod appellatur maſſa Juliana, caniſtrum ex argento penſans libras duas. Nec non & in monaſterio ſancti Hadriani, quod ponitur juxta præſepe, inſtar fecit caniſtrum penſans libras duas. Et in monaſterio ſancti Caſſiani, quod ponitur juxta beatum Laurentium martyrem foris murum, fecit caniſtrum ex argento penſans libras.

Dono in monaſteriis.

S. Anaſtaſii. S. Andreæ. S. Eraſmi. S. Silveſtri. S. Laurentii. S. Pancratii. S. Stephani. S. Martini. S. Stephani. S. Cæſarii. S. Stephani. S. Coſmæ. S. Caſſiani.

Fecit autem in monaſterio S. Stephani, quod ponitur ubi ſupra caniſtrum ex argento penſans libras duas & ſemis. Verum etiam & in monaſterio ſancti Victorii, quod ponitur ad ſanctum Pancratium, fecit caniſtrum ex argento penſans

S. Stephani.

Digitized by Google

libras duas, & uncias septem. Et in monasterio sancti Chrysogoni similiter fecit canistrum pensans libras tres.

ANNO CHRISTI 791.

Ipse vero almificus præsul fecit in monasterio sanctæ Mariæ, quod appellatur Ambrosii, canistrum ex argento pensans libras duas. Pari modo fecit & in monasterio sanctæ Mariæ, quod appellatur Juliæ ut supra. Sed & in monasterio sancti Andreæ, quod ponitur juxta basilicam apostolorum, fecit similiter.

S. Maria.

S. Stephani.

Simulque & in oratorio sancti Stephani, quod ponitur in Dulciti, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias quinque. Enimvero & in oratorio sanctorum Sergii & Bacchi, quod ponitur in Callinico, similiter fecit canistrum.

S. Stephani.

S. Agapiti.

Immo & in monasterio sancti Agapiti, quod ponitur juxta titulum Eudoxiæ, fecit similiter canistrum argenteum & semis. Simili modo & in oratorio sanctæ Agnetis, quod ponitur in monasterio quod appellatur Duo furna, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias octo. Nec non & in oratorio sancti Viti, quod ponitur in monasterio quod appellatur de Sardas, fecit canistrum ex argento pensans libras tres. Et in monasterio sanctæ Bibianæ similiter fecit canistrum ex argento pensans libras duas, & uncias novem. Fecit autem & in oratorio sanctæ Luciæ, quod ponitur in monasterio de Renati, canistrum ex argento pensans libras duas.

S. Bibianæ.

S. Mariæ.

Verum etiam & in oratorio sanctæ Mariæ, quod ponitur in monasterio Michaelis, instar fecit canistrum ex argento pensans libras duas, & uncias duas. Et in monasterio sancti Sergii eodem modo fecit canistrum ex argento pensans libras tres. Ipse vero almificus præsul & in oratorio sanctæ Agathæ, quod ponitur in monasterio apud Africi, canistrum ex argento pensans libras tres. Pari modo fecit & in monasterio sanctorum Euphemiæ, & Archangeli, quod ponitur juxta titulum Pudentis, canistrum ex argento pensans libras quinque. Sed & in monasterio sanctæ Isidori simili modo fecit canistrum. Simulque & in oratorio sanctæ Agathæ, quod ponitur in monasterio templi fecit canistrum similiter. Et in oratorio sancti Cæsarii, quod ponitur in monasterio de Corsas, similiter fecit canistrum pensans libras duas, & uncias tres. Enimvero & in monasterio sancti Sebastiani fecit similiter canistrum argenteum. Immo & in oratorio sanctæ Mariæ, quod ponitur in monasterio Aquæ Salviæ, fecit similiter. Simili modo fecit & in monasterio sancti Donati quod ponitur juxta titulum sanctæ Priscæ canistrum ex argento pensans libras duas, & uncias quinque. Et in monasterio sancti Joannis, quod ponitur in Aventino, instar fecit canistrum ex argento pensans libras duas. Nec non & in oratorio sanctæ Mariæ, quod ponitur in monasterio de Lutara, fecit canistra ex argento pensantia libras duas & semis. Fecit autem & in monasterio Jerusalem, quod ponitur ad beatum Petrum apostolum, canistrum ex argento pensans libras duas. Verum etiam & in monasterio sanctæ Agnetis, quod ponitur foris portam Numentanam, fecit canistra ex argento pensantia libras quinque. Et in monasterio sanctæ Eugeniæ, quod ponitur foris portam Latinam, pari modo fecit canistrum ex argento pensans libras quinque, sed & in oratorio sancti Gregorii quod ponitur in Campo Martis, fecit canistra ex argento pensantia libras tres. Ipse vero almificus præsul fecit in titulo beatæ Sabinæ coronam ex argento purissimo pensantem libras octo. Pari modo fecit in diaconia sanctorum Silvestri, & Martini, quæ ponitur juxta Orfeam, coronam ex argento pensantem libras sex, & uncias duas. Necnon & in oratorio sanctæ Luciæ, quod ponitur in xenodochio similiter fecit canistrum ex argento pensans libras duas, & uncias quatuor. Fecit autem & in oratorio sancti Abbacyri [a], quod ponitur in xenodochio, canistrum ex argento pensans libras duas. Atque in oratorio sanctorum Cosmæ & Damiani quod ponitur in xenodochio, quod appellatur Tucium, instar fecit canistrum ex argento pensans libras duas, & unciam unam. Verum etiam & in oratorio sancti Peregrini, quod ponitur in hospitali dominico ad Naumachiam, fecit canistra ex argento pensantia libras quinque, & unciam unam. Præfatus vero pontifex fecit in basilica Domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, super altare majus vestes chrysoclavas duas. Ex quibus unam habentem historiam dominicæ resurrectionis, & aliam habentem historiam vivificæ atque adorandæ dominicæ crucis. Cantharos ex argento mundissimo octo pensantes simul libras viginti & septem, & uncias sex. Investivit ubi supra rugas ante ingressum altaris ex argento purissimo pensante libras quadraginta octo, & uncias octo. Coronas ex argento purissimo pensantes libras duodecim. Fecit ubi supra ad fontes vela alba holoserica ornata in circuitu de fundato, atque quadruplo numero decem.

S. Lucia.

[a] Abbo Cyri seu Syri

Dom. eccles.

Sarta tecta vero ipsius ecclesiæ cum quadriportico simul & ad fontes omnia & in omnibus noviter restauravit. Simul & fenestras de absida ex vitro diversis coloribus conclusit atque decoravit. Et alias fenestras basilicæ ex metallo Cyprino reparavit, & in gremio basilicæ fecit cortinas duas, ex quibus una major fundata alba, & alia minor alba rosata.

S. Mariæ.

Fecit autem idem præsul in basilica sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Ad præsepe, rosata cum periclysi de fundato, cantharos de argento purissimo duo pensantia inibi libras viginti tres: columnas duas pensantes libras viginti & unam, & uncias quinque. Crucem cum gabatha ex argento mundo pensantem simul libras quinque: in diaconia vero ipsius Dei genitricis, quæ appellatur Antiqua, fecit tetravila alythina ornata in circuitu de quadruplo. Et in oratorio sancti Andreæ ubi supra vela duo holoserica ornata, ut supra. In titulo ipsius vero Dei genitricis, qui appellatur Callisti, fecit vestem albam holosericam rosatam, habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia præsentationis Domini nostri Jesu Christi, & sancti Simeonis cum periclysi de Tyrio. Tetravila rubea alythina quatuor habentia cruces cum gammadiis, & in circuitu periclysin de Tyrio. Velum Tyrium majus, quod pendet ante imaginem cum periclysi de blatthin unum. Vela modica rubea alythina cum flaurace in medio numero tria, quæ pendent ante imagines argenteas cum periclysi de blatthin. Cortinam majorem holosericam in gremio basilicæ unam, fecit & imagines argenteas deauratas. E quibus unam cum gemmis, arcum argenteum unum cum gammadiis fols. Supra cerostata pharum unum, thuribula duo pensantia simul libras nonaginta quinque, & uncias septem. Fecit vero idem præfatus antistes beato Petro apostolo ca-

S. Petri.

licem aureum diversis ornatum pretiosis lapi-

ANNO CHRISTI 795.

pidibus, qui præcedit per ſtationes, penſantem libras tredecim. Hic fecit in baſilica ipſius apoſtoli velum chryſoclavum, quod pendet ſupra in ingreſſu veſtibuli. Item aliud velum majus chryſoclavo quod pendet in trabe argentea ante imaginem Salvatoris ſupra in ingreſſu veſtibuli. Coronam majorem ex argento puriſſimo penſantem libras quinquaginta & tres, & uncias octo. Pharum argenteum pendentem infra ipſam coronam penſantem libras viginti & tres. Item coronas argenteas quatuor penſantes libras quinquaginta & ſeptem. Canſtros octo, qui penſant ſimul libras quadraginta.

Hic vero pro amore & cautela orthodoxæ fidei fecit ubi ſupra ſcuta argentea duo ſcripta utraque ſymbolo, unum quidem litteris Græcis, & aliud Latinis, pendentia dextra lævaque ſuper ingreſſum corporis penſantia inibi libras nonaginta quatuor & uncias ſex. Fecit ubi ſupra in gremio baſilicæ cortinam majorem holoſericam fundatam unam ornatam in circuitu de fundato, Velum album holoſericum roſatum majus unum, quod pendet in trabe majore ſuper imagines aureas ornatum in circuitu de fundato. Enimvero ſupra ad fontes fecit vela ſerica alba numero novem ornata in circuitu de fundato.

Hic vero, ubi ſupra, inveſtivit altare beatiſſimi Leonis confeſſoris atque pontificis ex argento mundiſſimo deaurato penſante ſimul libras centum & novem. Item inveſtivit altare
S. Gregorii. beati Gregorii confeſſoris atque pontificis ex argento mundiſſimo deaurato penſante undique libras centum viginti & ſeptem.

Hic vero præfectus a Deo & præclarus pon-
S. Pauli. tifex inveſtivit altare beati Pauli apoſtoli ex argento puriſſimo, ac decoravit, quod penſat libras centum quinquaginta quinque, nec non & confeſſionem ipſius, atque faciem altaris inveſtivit ex auro puriſſimo penſante inibi libras centum viginti & unam, & uncias octo. Fecit & ſupra in ingreſſu corporis ſcutum ex argento puriſſimo in quo orthodoxæ fidei ſymbolum ſcribi fecit, quod penſat libras triginta & duas. Fecit ubi ſupra coronas majores tres ex argento puriſſimo penſantes libras in unum nonaginta & tres. Fecit autem in baſilica cortinam majorem holoſericam de quadruplo & fundato pulcherrimam. Præfatus vero venerabilis & præ-
S. Petri. clarus pontifex fecit in baſilica beati Petri apoſtoli nutritoris ſui ſuper altare majus cyborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puriſſimo deaurato cum diverſis hiſtoriis miræ magnitudinis mirifice decoratum, quod penſat libras duas mille ſeptingentas & quatuor, & uncias tres. Cyborium vero quod exinde abſtulit, poſuit ſuper altare majus in baſilica beatæ Dei genitricis, quæ appellatur Ad præſepe, & crucem ex argento puro fecit, & inibi poſuit penſantem libras duodecim & uncias tres. Nec non & terravela rubea alythina quatuor ubi ſupra fecit, ex quibus unum cum chryſoclavo. Sed & in mauſoleo beatæ Petronillæ, quod ponitur ad beatum Petrum apoſtolum, fecit vela alba majora tria, minora octo ornata in circuitu de fundato. Fecit vero idem præclarus pontifex ante confeſſionem ipſius apoſtolorum principis angelos ex argento puriſſimo dextra lævaque penſantes inibi libras centum quadraginta & ſex. Nec non & alios angelos duos ex argento puriſſimo deauratos, qui ſtant in trabe majori ſuper ingreſſu veſtibuli dextra lævaque juxta imaginem Salvatoris auream penſantes ſimul libras

ANNO CHRISTI 795.

ſexaginta tres, & alios angelos quatuor minores ex argento puriſſimo deauratos ubi ſupra dextra lævaque, qui penſant ſimul libras ſexaginta octo. Verum etiam fecit ubi ſupra columellas ex argento deauratas tex in ingreſſu veſtibuli diverſis depictas hiſtoriis, quæ penſant ſimul libras centum quadraginta & ſeptem. Fecit & crucem majorem ex argento puriſſimo deauratam, quæ ſtat juxta altare majus, penſantes libras viginti duas. Fecit vero ubi ſupra arcum majorem ex argento mundiſſimo deaurato ſupra in ingreſſu veſtibuli, penſantem libras centum triginta & unam & ſemis.

Fecit vero ubi ſupra intra confeſſionem beati Leonis confeſſoris atque pontificis evange- S. Leonis.
lium ex argento mundiſſimo deauratum ſupra in ingreſſu veſtibuli penſans libras quadraginta octo & ſemis. Fecit ubi ſupra columellam unam de argento puriſſimo penſantem libras decem & ſeptem. Ipſe vero a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in diaconia beati archangeli patenam & calicem ex argento puriſſimo penſantes in unum libras decem.

Hic divina inſpiratione protectus fecit in ba- S. Salvat. orb.
ſilica Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana, cyborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puriſſimo diverſis depictum hiſtoriis cum cancellis & columellis ſuis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratum, quæ penſant undique ſimul libras mille ducentas viginti ſeptem. Verum etiam & ſarta tecta baſilicæ ſanctæ Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ S. Mariæ.
dominæ noſtræ, quæ appellatur Ad præſepe, omnia noviter reſtauravit. Cubicula vero juxta eccleſiam beati Petri apoſtolorum principis, quæ nimia vetuſtate marcuerant, etiam pene ruitura erant, idem egregius præſul a fundamentis firmiſſimum ponens ædificium in meliorem erexit ſtatum. Fecit & ubi ſupra juxta columnam majorem balneum in ſuperiore poſitum conſtructum in rotundum mirifice decoratum. Gradus vero in introitu ejuſdem baſilicæ tam ſuper porticum, quam etiam in atrio noviter reſtauravit. Fecit & juxta eoſdem gradus parte dextra, atrii domum a fundamentis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam, in qua etiam & accubitos collocavit. Fecit & juxta eamdem domum pro ſubſidiis Chriſti pauperum atque peregrinorum balneum a fundamentis mirifice decoratum. Hic autem præclarus antiſtes divinitus inſpiratus hoſpitale beato Petro apoſtolo in loco, qui Naumachia dicitur, a fundamentis noviter con-
S. Petri. ſtruens, diverſa illic domorum ædificia decoravit, atque eccleſiam in honore beati Petri principis apoſtolorum a novo conſtruxit. In qua etiam ſanctorum eccleſiæ Chriſti martyrum corpora deferens recondidit, & omnia quæ in prædicto hoſpitali erant neceſſaria conſtruxit.

Prædia etiam illic urbana vel ruſtica pro alimoniis Chriſti pauperum, ſeu advenis, vel peregrinis qui ex longinquis regionibus veniunt, obtulit ad exaltationem ſanctæ Dei eccleſiæ, & ſalute populi Romani. Præſertim igitur & monaſterium ſancti Chriſti primi martyris Ste- S. Stephani.
phani, quod appellatur Catagalla * patricia, * sem. Lat.
quod præ nimia vetuſtate jam emarcuerat, atque ex parte corruerat, idem præfagus pontifex certamen ponens a fundamentis ſimul cum oratorio firmum jaciens fundamentum in meliorem erexit ſtatum. Gradus vero per quos ingreſſus eſt in eccleſiam B. Petri apoſtoli a S.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI

Andrea apostolo, qui vetustate consumpti erant, a novo refecit.

S. Martini. Pari modo & monasterium B. Martini confessoris atque pontificis, situm ubi supra, quod nimia fuerat vetustate quassatum, pene omne a fundamentis restauravit. Sarta vero tecta basilicæ sancti Andreæ apostoli, quod appellatur Catabarbara * patricia, quæ per olitana jam fuerant tempora vetustate contumpta, noviter restauravit. Simili modo & sarta tecta B. Luciæ martyris, quæ ponitur in Orsea, refecit a novo. Pariter etiam & sarta tecta beatæ Balbinæ martyris, quæ jam pene ruitura erant, in melius restauravit. Pari modo & sarta tecta basilicæ beatorum martyrum Cosmæ & Damiani sitæ in Via sacra, mirifice restauravit. Pariter etiam & sarta tecta basilicæ S. Martinæ martyris sitæ in tribus fatis in melius restauravit.

S. Laurentii. Nec non igitur & sarta tecta titulo B. Laurentii martyris, qui appellatur Damasi, noviter restauravit. Hic vero sanctissimus & præclarus pontifex sarta tecta basilicæ B. Valentini martyris, sita in Via Flaminia, quæ jam præ nimia vetustate ruitura erant, prudentissimo studio mirifice a novo refecit. Quadriporticus vero basilicæ apostolorum in Via lata intus & foris omnia sarta tecta ipsarum noviter reparavit: immo vero & sarta tecta basilicæ

S. Agathæ. beatæ Agathæ martyris sita super Suburram, quæ præ nimia vetustate jam emarcuerant, noviter reparavit. Hic vero sanctissimus præsul fecit in patriarchio Lateranensi oratorium

S. Archange li. a fundamentis in honore beati archangeli, insigni opere firmissime construens, quod etiam ex musivo, seu diversis picturis, atque pulcherrimis marmorum metallis diversis coloribus ornavit undique. Et omnia cimelia tam aurea, quamque argentea, vel etiam vela diversa ibi obtulit. Macronam vero ipsius Lateranensis patriarchii, quæ extenditur a Campo, & ultra imagines apostolorum, quæ præ nimia vetustate ruituræ erant, a fundamentis simul, & sarta tecta, nec non & solarium ab imo usque ad summum noviter restauravit, & in melius humidinis marmoribus stravit, atque cameram ipsius macronæ noviter fecit, & diversis historiis picta a mirifice decoravit. Hic a Deo protectus venerabilis & præclarus pontifex fecit in circuitu altaris B. Petri apostoli nutritoris sui tetravela rubea holoserica alybina habentia tabulas, seu orbiculos de chrysoclavo diversis depictos historiis cum stellis de chrysoclavo. Nec non & in medio cruces de chrysoclavo ex margaritis ornatas miræ magnitudinis pulcritudinis decoratas, quæ in diebus festis ibidem ad decorem mittuntur. Pari modo ut supra & alia tetravela alba holoserica rosata patchatiles habentia tabulas atque orbiculos de chrysoclavo, nec non & cruces cum chrysoclavo ex margaritis cum periclysi de chrysoclavo. Immo etiam & alia vela modica quatuor ubi supra in singulis columnis de cyborio fecit, habentia tigres de chrysoclavo, & in circuitu ornatas de blatthin. Verum etiam & alia vela modica quatuor eamdem habentia similitudinem in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli in columnis de cyborio posuit.

S. Agapiti. Prædictus vero venerabilis pontifex sarta tecta basilicæ beati Agapiti martyris, quæ ponitur in urbe Prænestina, nec non & sarta tecta alterius basilicæ juxta eamdem basilicam sitæ, quæ jam præ nimia vetustate ruitura erant, omnia noviter in melius restauravit. Pari modo & sarta tecta basilicæ beati Stephani primi martyris constituta via Latina miliario tertio, quæ per multa jam annorum curricula vetustate erant confecta, & ruinis proxima, noviter reparavit. Verum etiam & sarta tecta basilicæ beati Basilidis martyris sitæ in Merulana noviter restauravit. Hic a Deo protectus venerabilis & præclarus pontifex fecit in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, de proprio argento ipsius basilicæ coronas cum delphinis suis numero quinque, canistros numero triginta quinque, gabathas numero octo, quæ pensant simul libras ducentas septuaginta & sex. Fecit autem in basilica sanctæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ dominæ nostræ, quæ appellatur Ad præsepe, cortinam de fundato, & in circuitu ornatam de blatthin, quæ pendet in porticu super sedem mirifice decoratam. Vela promiscua, tam de fundato, quam etiam de stauraci, & quadrapulo ornata in circuitu de blatthin numero quadraginta. Fecit vero ubi supra ante ingressum præsepii pharum in modum retis ex argento purissimo cum canistris quinque, pensantia simul libras triginta septem & semis.

S. Petri. Idem vero sanctissimus præsul sancti Spiritus illustratione perfusus fecit B. Petro apostolo nutritori suo calicem aureum præcipuum tetragonum spanoclystum diversis ornatum pretiosis lapidibus, pensantem libras triginta & duas. Nec non fecit & patenam auream spanoclystam miræ magnitudinis decoratam pensantem libras viginti quinque, & uncias novem. Fecit in basilica, cujus supra, pharum in modum retis cum canistro, & cruces de argento purissimo, qui pendet sub auro principali. Nec non & alium pharum majorem in modum retis cum canistris viginti penocentem sub trabem majorem argenteam ad ornatum sanctæ Dei ecclesiæ, qui pensat simul libras duo millie centum, quatuor, & uncias septem. Hic fecit in basilica doctoris mundi B. Pauli apo- S. Pauli. stoli crucinum ex argento purissimo miræ magnitudinis decoratum, pensantem libras quinquaginta duas. Verum etiam fecit ibi supra tetravela alba holoserica rosata, ex quibus unum habens in medio crucem de chrysoclavo, & gammadias de chrysoclavo. Nec non etiam vela alba holoserica numero novem ornata in circuitu de tyrio. Fecit ib. super gabathas fundatas interrasiles ex argento purissimo numero octo, quæ pendent in puteo æreo in medio basilicæ, pensantes simul libras 14.

S. Mariæ. Ingressum vero corporis idem præsul ex marmoribus candidis mire decore ornavit; atque regias æreas ibidem posuit. Super columnas vero marmoreas, quæ stant in circuitu altaris ipsius doctoris mundi, ubi trabes quondam ligneæ positæ fuerant, etiam nimia vetustate emarcuerant, hic fecit antitles super ipsas columnas filios pour fecit, & super ipsos filios ex metallis marmoreis, platonias posuit, diversisque picturis miræ magnitudinis opus decoravit. Nec non ubi supra fecit vela Alexandrina majora numero quinque, quæ pendent super regias majores in ingressu basilicæ mirifice decorata.

Hic vero sanctissimus & præclarus pontifex fecit in basilica sanctæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ dominæ nostræ Ad præsepe

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 795.

pe tetravela alba holoſerica roſata mirifice decorata. Fecit vero ubi ſupra intra præceptum veſtem albam holoſericam roſatam ornatam in circuitu de chryſoclavo, & in medio habentem crucem cum orbiculis de chryſoclavo vela alba holoſerica roſata numero quatuor ornata in circuitu de Tyrio. In diaconia vero ipſius Dei genitricis, quæ appellatur dominica, fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de Tyrio cum hiſtoria crucifixi. Nec non & rotas de chryſoclavo ornatas in circuitu de quadrapulo. Fecit ubi ſupra cortinam fundatam ornatam in circuitu de blatthio. In diaconia vero ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Coſmedin, fecit veſtem albam holoſericam cum tabula de chryſoclavo habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclavo. Fecit ad ſanctam Mariam ad martyres veſtem albam holoſericam roſatam cum tabula de Tyrio habentem hiſtoriam crucifixi, & rotam de chryſoclavo ornatam in circuitu de Tyrio. Veſtem etiam in diaconia jam dictæ

S. Petri. Dei genitricis poſitam foris portam beati Petri apoſtoli fecit veſtem de Tyrio mirifice decoratam. Hic vero venerabilis & præclarus pontifex fecit in baſilica beati Petri apoſtoli nutritoris ſui caniſtros interraſiles ex argento puriſſimo, tam in quadriporticu, quamque in gremio baſilicæ numero viginti duo, penſantes ſimul libras centum viginti quinque. Gabathas fundatas ſignochriſtas, quæ pendent in quadriporticu, in pharo æreo, in medio baſilicæ, numero quadraginta & octo penſantes ſimul libras centum & unam & ſemis. Phara argentea tria, quæ ſtant ſuper trabes argenteas penſantia libras nonaginta & tres. Arcus argenteos duos penſantes libras quadraginta & unam, & uncias octo. Vela de blatthin majora, quæ pendent per trabes argenteas dextra lævaque presbyterii. Nec non & in circuitu ſedis numero triginta ornata in circuitu de quadrapulo.

Vela modica de fundato numero quadraginta & ſeptem ornata in circuitu de blatthin Byzanteo, & inveſtita de blatthin Neapolitano. Nec non & in gremio baſilicæ fecit cortinam majorem Alexandrinam miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam, ornatam in circuitu de Tyrio.

Vela alba modica holoſerica roſata numero viginti quinque, ornata in circuitu de blatthin, ex quibus unum ornatum de ſtauraci.

S. Andreæ. Super altare vero beati Andreæ, ubi ſupra, fecit veſtem albam holoſericam roſatam cum tabula de chryſoclavo, habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclavo. Verum etiam & ſuper altare beatæ Petronillæ fecit veſtem albam holoſericam roſatam cum tabula de chryſoclavo, habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis, & in circuitu ejus liſtam de chryſoclavo. Pari modo

S. Mariæ. & in oratorio ſanctæ Dei genitricis, ubi ſupra, in mediana fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio crucem de chryſoclavo, & in circuitu ornatam de Tyrio. In oratorio vero ipſius Dei genitricis, ubi ſupra, quod dicitur domni Pauli papæ, veſtem albam holoſericam ornatam in circuitu de mizilo.

S. Martini. Nec non & in monaſterio ſancti Martini, ubi ſupra, fecit veſtem albam holoſericam roſatam, habentem in medio crucem de chryſoclavo cum periclyſi de Tyrio. Hic fecit in baſilica apoſtolorum Via lata ſuper altare majus veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria dominicæ reſurrectionis, & in circuitu veſtem de chryſoclavo. Nec non & orbiculos de chryſoclavo cum periclyſi de Tyrio. Tetravela modica rubea oruata in circuitu de fundato, ex quibus unum cum chryſoclavo. Vela modica rubea Alexandrina duo ornata in circuitu de ſtauraci. Et in gremio baſilicæ, ubi ſupra, fecit cortinam majorem de fundato mirifice decoratam, ornatam in circuitu de Tyrio, & in medio cruces de Tyrio.

ANNO CHRISTI 795.

Hic vero egregius præſul fecit in titulo ſanctæ Sabinæ martyris ſuper altari majori veſtem S. Sabinæ. albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria dominicæ reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclavo. Pari modo & in titulo ſanctæ Suſannæ martyris ſuper altari majori veſtem albam fecit holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de chryſoclavo cum hiſtoria dominicæ reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclavo. Fecit autem in baſilica ſancti Stephani primi martyris in Cælio monte veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria dominicæ reſurrectionis, & crucem de chryſoclavo. Nec non & in diaconia beati Georgii martyris ſuper altari majori fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria crucifixi ornatam de Tyrio, & roſas de chryſoclavo. Ipſe vero a Deo protectus venerabilis & præclarus pontifex fecit in baſilica ſanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Ad præſepe ob nimium amorem ipſius dominæ noſtræ pharum ex argento puriſſimo cum lucerna, & * cereapto ſuo, penſantia ſimul libras quadraginta & ſemis.

S. Georgii.

* cereapto

Et hoc conſtituit ejus beatitudo, ut dominicorum diebus, vel in ſanctis ſolemnitatibus juxta lectorium conſiſteret, & ad legendum ſacras lectiones luminis ſplendore fulgeret. Et in eccleſia beati Petri apoſtoli pari modo fecit pharum ex argento puriſſimo deaurato miræ pulcritudinis decoratum cum lucerna, & cereapto ſuo, quæ penſant ſimul libras nonaginta & ſemis. Enimvero, ubi ſupra ad beatum Petrum apoſtolum ſub ipſa imagine Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti crucifixi in modum fecit coronam ex argento puriſſimo, & ibidem ob ipſius Domini noſtri Jeſu Chriſti amorem pro luminariorum ſplendore poſuit penſantem libras....

Baſilica vero beati Apollinaris martyris atque pontificis, quæ fundata eſt juxta civitatem Ravennam, cujus trabes præ nimia vetuſtate de annorum curriculis, & olitanis temporibus nimis emarcuerant, jamque pene ruituræ in tempore illo erant, idem venerabilis pater divinitus inſpiratus, miſit illuc, & per ſolertiſſimam ac providam curam ſuam omnia ſarta tecta ipſius eccleſiæ ſimul cum quadriporticis ejus noviter ac firmiter reſtauravit, & in meliorem reduxit ſtatum; ſuper altare vero ipſius ſacræ baſilicæ ob honorem omnipotentis Dei, & beati Petri apoſtoli, de cujus donis ac datis fecit veſtem ſericam roſatam habentem in medio crucem de chryſoclavo cum orbiculis, & rotas ſericas habentes hiſtorias annuntiationis, ſeu natalis Domini noſtri Jeſu Chriſti, atque paſſionem, & reſurrectionem; nec non & in cælos aſcenſionem, atque

S. Apollinaris Ravennæ.

pen-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 991.

pentecostem, ornatas in circuitu simili modo, sicut & vestem de chrysoclavo. Sed & canistrum ex argento purissimo imibi fecit cum catenulis suis pensans libras quindecim. Episcopium vero Albanense simul cum ecclesia, quæ in nomine beati Pancratii fundata est, per quamdam negligentiam vel incuriam, per submissiones diabolicas, post matutinas laudes exulta, a fundamentis usque ad summum tectum combustum est. Sed clementissimus & solertissimus pontifex, Deo aspirante, ex sancti Spiritus illustratione firmum jaciens fundamentum mirum in modum jam præfatam ecclesiam noviter restauravit, & simul cum sartis tectis Deo juvante ad meliorem deduxit statum.

Et ut verus amator Dei, & cultor sanctarum Dei ecclesiarum, fecit super altari majori prædictæ ecclesiæ vestes duas, ex quibus unam cum rotis majoribus habentem gryphes, ornatam in circuitu de fundato, & tetravela serica alythina ornata de Tyrio optimo in circuitu ejusdem altaris fecit numero quatuor. S Petri. Verum etiam & in ecclesia beati Petri apostoli ubi supra fecit vestem rosatam habentem historiam Domini nostri Jesu Christi, quando extendit manus, & apprehendit beatum Petrum apostolum de fluctibus maris.

S. Cyriaci. Idem beatissimus vero & præclarus pontifex fecit in basilica sancti Cyriaci vestem albam holosericam habentem in gyro periclysin de fundato, & in medio historiam resurrectionis, & in circuitu altaris tetravela alba habentia periclysin de Tyrio. Fecit autem & in titulo sancti Vitalis vestem albam holosericam habentem periclysin de fundato, & in medio historiam resurrectionis, nec non & in diaconia sancti Archangeli posuit vestem albam holosericam habentem periclysin de Tyrio, & in medio historiam ascensionis. Item ipsum super altare sancti Abbacyri similem vestem obtulit.

S Agathæ. Porro in diaconia sanctæ Agathæ martyris fecit ipse sanctissimus pontifex vestem albam holosericam habentem in Tyrio, & in medio historiam resurrectionis. Verum etiam & in titulo Pammachii super altare sanctorum Joannis & Pauli fecit vestem albam holosericam ornatam in gyro de fundato habentem historiam crucifixi, ascensionis & pentecostes. Pariter & in ecclesia beati Clementis martyris atque pontificis, fecit vestem albam cum chrysoclavo habentem historiam resurrectionis, seu ascensionis, nec non & pentecosten.

S. Cyriaci. Immo & in ecclesia sancti Cyriaci posita via Ostiensi fecit vela e quadruplo numero quinque, habentia historiam Salvatoris vocantis discipulos de navi. Et super sanctum altare ipsius martyris posuit vestem de fundato.

B. Mariæ. Ipse autem a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in basilica sanctæ Dei genitricis, semperque Virginis Mariæ dominæ nostræ Ad præsepe coronas argenteas, & delphinos suos duodecim, quæ pensant libras centum duas, & uncias novem. Sed & phara canthara argentea cum delphinis suis fecit numero septem pensantia libras octuaginta quinque, & semis. Idem vero beatissimus præsul fecit in basilica beati Petri apostoli nutritoris sui ante presbyterium pharum volubilem ex argento purissimo cum coronis & crucibus, pensantem inibi libras triginta quinque, & uncias sex. Verum etiam idiplum deorsum, ubi sacratissimum corpus ipsius principis apostolorum requiescit, renovavit imaginem auream habentem vultum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, ac sanctæ Dei genitricis Mariæ dominæ nostræ, & S. Petri. beatorum apostolorum Petri & Pauli, atque Andreæ, nec non & beatæ Petronillæ martyris, ubi & addidit auri obrizi libras viginti unam & uncias tres.

Immo vero ubi supra ante S. Andream invexit altare beati Martini confessoris Christi ex argento purissimo deaurato, * ex transmisso quondam Fridigisi abbatis, quod pensat undique libras septemdecim, & semis. * ex tertia quondam

Fecit autem & in basilica beati Pauli apo- S. Pauli. stoli doctoris mundi gentium phara canthara ex argento purissimo cum delphinis suis numero quinque, pensantia libras sexaginta septem, & uncias quatuor.

Hic a Deo inspiratus venerabilis & præclarus pontifex conspiciens ecclesiam beatorum martyrum Nerei & Achillei præ nimia jam ve- SS. Nerei & Achillei. tustate deficere, atque aquarum inundantia repleri, juxta eamdem ecclesiam noviter a fundamentis in loco superiore ecclesiam construxit miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam. In qua etiam hæc obtulit dona: canistros ex argento numero sex pensantes simul libras quindecim. Ciborium ex argento purissimo pensans libras ducentas & quindecim. Calicem & patenam ex argento purissimo deauratos pensantes libras duodecim, & uncias decem. Regnum super altare ex auro purissimo diversis ornatum pretiosis lapidibus pensans libras duas, & uncias sex. Vestes duas, ex quibus unam albam holosericam habentem historias dominicæ nativitatis, seu resurrectionis, ascensionis, atque pentecostes, ornatam in circuitu de chrysoclavo, & aliam de Tyrio. Idem S. Mariæ. vero fecit in basilica beatæ Dei genitricis Ad præsepe regnum ex auro purissimo spanoclysto diversis in circuitu de chrysoclavo pretiosis ornatum lapidibus pensans libras quatuor, & uncias septem. Fecit vero communicales ex argento purissimo per singulas regiones, qui precederent per stationes per manus acolytorum numero viginti quatuor pensantes simul libras..... Pari modo & in basilica beati Petri S. Petri. apostoli fautoris sui regnum ex auro purissimo diversis pretiosis ornatum lapidibus pensans libras septem. Fecit etiam in diaconia sanctorum Nerei & Achillei vela promiscua holosericа numero....

Sarta tecta beati Agapiti martyris sita juxta S. Agapiti. basilicam beati Laurentii martyris foris murum, quia jam præ nimia vetustate emarcuerant, noviter restauravit. Immo vero & in titulo beatæ Prudentianæ fecit vestem albam S. Prudentianæ. holosericam ornatam in circuitu de Tyrio.

Qui beatissimus pontifex postquam sedem Romanam & apostolicam annos viginti, menses quinque, & dies sexdecim glorioissime rexit, ex hac luce subtractus ad æternam migravit requiem. Fecit autem ordinationes tres per menlem Martium, presbyteros triginta, diaconos undecim, episcopos per diversa loca numero * centum, sex & viginti. Sepultus ve- * 26. ro est in basilica beati Petri apostoli pridie Idus Junias, indictione nona, & cessavit episcopatus dies decem.

No.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 795.

Notæ Severini Binii.

Quo tempore Leo pontifex factus.

a *Leo.*) Anno Redemptoris nostri 795. vigesimo sexto Januarii, eodem die quo Hadrianus obierat, creatus est ejus successor Leo hujus nominis tertius, in disciplina ecclesiastica a juventute bene institutus, nullaque non virtute exornatus, quem Deus ad hoc in sedem pontificiam evexerat, ut magna pateretur, & magna patragetet. Pontificatus exordio carnis incendium passus esse dicitur ex osculo, quod manui suæ mulier impressérat: additur osculatum magnum sibi ipsi eum præcidisse, fecuisseque ut deinceps pedes tantum non manus pontificis exosculargentur: verum utrumque mille commentum est, plusquam fabulosum. Nam ex iis, quæ supra tomo 2. in vita Gaii pontificis annotavi, constat quod ante hæc tempora moris fuerit pedes non manus pontificis exosculari. Ad Carolum magnum tamquam patentissimum Romanæ ecclesiæ defensorem honorandum, non (ut calumniantur novatores) ad possessionem urbis tradendam, exemplo antecessorum suorum per legationem misit pro munere & dono episcopali claves aureas confessionis S. Petri, & vexillum urbis Romæ, sicut ad eumdem loco benedictionis misit patriarcha Hierosolymitanus claves una cum vexillo locorum sanctorum. Hac occasione Carolus rex ablegavit Engilbertum abbatem monasterii S. Richarii, qui pontifici redderet munera ampliſſima, quæ ex thesauro Hunnorum erepto idem rex fuerat consecutus. *Annales Francorum.* Acceptos thesauros pontifex in ornamenta ecclesiarum convertit, & in clericos erogavit, omniquæ persecit, quæ ante persecutionem illam rerensec Anastasius seorsum ab aliis, quæ post quadriennium addit, quando ex Germania reversus fuit.

Refellitur fabula de Leone.

Constantinus imperator uxore legitima repudiata aliam ducit.

Constantinus V. detrusa uxore sua legitima in monasterium, duxit aliam Theodoram nomine, eamque imperatricem coronavit: eumque Tarasius Constantinopoli adulterum non excommunicaret, ipse piorum consortio habitus est indignus: qui vero cum Theodoro Studita adulterum imperatorem redarguerant, in exilium ablegati fuerunt. Cumque ita scelus scelori adderet, metito post mortis, quam imperio exuerat, tela justitiæ, non regni, oculis, imperio & vita orbatus fuit. Irene dum post recuperatum imperium quinque annis sola imperium tenuisset, a Nicephoro honore impulsimo, hæreticorum omnium fautore, Romanæ ecclesiæ omniumque clericorum contemptore scelestissimo, imperio privata, in exilium amandata fuit, anno Domini 802. atque ibidem eodem fere tempore e vivis decessit. Theophanis annales in Nicephor.

Nicephorus Irenem imperio spoliat & vita.

Adolsum regem Nordanhumbrorum e regno pulsum Leo per legatum sedis apostolicæ in regnum restituit. *Annales Francorum.*

Secunda Leonis papæ afflictio.

Defuncto Carolo imperatore, (quem Eginhartus febri correptum, anno Christi 814. Aquisgrani pie & sancte obiisse refert, sub initium Ludovici) surrexerunt sacinorosi homines in pontificem insurrexerunt, vitæque illius graves insidias struxerunt. Quod cum pontifex cognovisset, & in delinquentes lege agi præcepisset, magna seditio Romæ concitata fuit, postque plurimas strages, depradationes & incendia, tot tamaque mala subsecuta fuerunt, ut opus fuerit Ludovico imperatori, Berenhardum, qui loco Pippini fratris in regnum Italiæ successerat, in urbem ablegare. Qua ratione illa contigerint, annales Francorum plenius enarrant.

Ob S. Jacobum apostolum Compostellana ecclesia facta est episcopalis.

Hujus pontificis auctoritate sedes episcopalis Iriensis ecclesiæ ad petitionem Alphonsi regis cognomento Casti, & intercessionem Caroli magni, Compostellam est translata, quia reperto ibidem S. Jacobi apostoli corpore venerando, & miraculis insigniter illustrato, reverentia apostolici culminis dignum & conveniens esse omnes senserunt, ut locus ille episcopalis sedis honore insigniretur. Ita omnes qui res Hispanicarum descripserunt. De Leone pontifice Walafridus Strabo in libro de rebus ecclesiasticis cap. 22. scribit relatione fidelium ad suam usque pervenisse notitiam, ipsum, *una die septies vel novies missarum solemnia septus celebrasse*: forsasse ut hac ratione majus Dei auxilium imploraret, qui magnis usque gravissimis afflictionibus quotidie vexabatur.

Prima Leonis afflictio ab Anastasio describitur.

b *Cum die quadam more solito in litania, quæ ab omnibus Major appellatur, Leo pontifex procederet.*) Post enarratam pontificis munificentiam in sacras ædes collatam, subjungit hoc loco Anastasius quomodo nepotes Hadriani pontificis militantes in Romani cleri primis ordinibus, invidia tabescentes, Leonem ob ejus electionem persecuti fuerint, eique in sacra functione constituto oculos eruerint, & linguam præsciderint: item quo ratione post visum & loquelam miraculose recuperatam ad Carolum regem pervenerit, cujusque tutela ac patrocinio munitus Romam redierit. Hæc eadem recensentur in annalibus Francorum, & apud Adonem in chronico, ubi dicit sacrilegas manus in pontificem immissas fuisse septimo Kalendas Maii anno 799. His adde quod A cum Roma in Germaniam ad Carolum regem fugeret, pertransiens Coloniam, venerit ad locum, quo viri Dei Severini corpus venerabile requiescit, ibique, præter morem quem in via servaverat, orationem ecclesiam introivit. Comites autem ejus mirantes causam hujusmodi scisciebantur. Quibus ille, recte Surio, vigesimo tertio Octobris, *Loci*, inquit, *hujus defensor domus est, ideo non ausus sum illam pertransire insalutatam. Hinc ergo consuetudo erat ut nos per singulas hebdomadas ad sancti Severini sepulcrum venirent, & ut per totam hebdomadam ejus patrocinio fulciantur, supplici devotione deposcunt.* In translatione sancti Liborii apud Surium vigesima tertia Julii scribitur, quod Paderbonæ altare consecraverit, atque in eo reliquias S. Stephani protomartyris, quas secum Roma detulerat, condiderit. Hæc sine dubio in primo adventu Leonis papæ in Germaniam contigerunt. Secundo venit in Germaniam anno Domini octingentesimo quarto, de quo accessu pontificis hæc in annalibus Francorum: *Medio November allatum est Carolo, Leonem papam natalem Domini cum eo celebrare velle, ubicumque hoc contingere potuisset. Quem statim misso ad sanctum Maurilium Carolo filio suo honorifice suscipere jussit. Ipse obviam illi ad Rhenorum civitatem profectus est, ibique susceptum eum, &c.* Quas res ille in Germania gesserit, quæ altaria Colonie consecraverit, quibus miraculis sanctum Swibertum canoni sanctorum adscripserit, prolixior narratio habetur in epistola Logderi apud Surium 2. Martii. In vita Caroli legitur Leonem pro suis persecutoribus exoraſſe, intercessisse, & impetrasse ne in corpore punirentur, sed tantum in exilium mitterentur, in quos, velut criminis lasæ majestatis reos, capitis sententia prolata erat.

Secundus adventus quando contigerit.

Carolus Romam veniens honorifice est excepius.

c *Qui post medium temporis cum magno honore susceptus fuisset.* Quo honore Carolum Romam venientem pontifex exceperit, annales Francorum expresse describunt his verbis: *Pridie quam Carolus Romam veniret, Leo papa apud Nomentum occurrit, & cum magna veneratione ibidem susceptus. Post cænam, qua simul refecti sunt, ibi illi manifeste, pontifex ad urbem processit, postero que die missis obviam Roma urbis vexillis, adornatis etiam atque dispositis per congrua loca tam peregrinorum quam civium turmis, qui venienti laudes decerent, ipse Leo cum clero & episcopis equo defendentem, acclamationibus ascendentem suscepit, dataque oratione in basilicam beati Petri psallentibus cunctis introduxit. Facta sunt hæc octavo Kalendas Decembris.*

d *Facti Carolus magnus.*) His verbis describit acta synodalia hujus Concilii, quod in caussa Leonis habitum fuit octavo die, postquam Carolus Romam venisset. Vide notas illius Concilii infra.

Leo papa omnia jura usurpaque decessa imperium Romanum translata a Græcis ad Carolum Francorum regem eruque heredes.

e *Post hæc adventante die natali Domini nostri Jesu Christi in jam dicta basilica.*) Hoc loco enarrat qua forma quibusve ritibus Carolum de Romana ecclesia optime meritum imperatorem coronaverit, totumque imperium a Græcia ablatum in Francorum regem ejusque successores transtulerit. Eamdem historiam Eginhartus Caroli secretarius, & rei gestæ spectator & testis oculatus in vitam ejusdem Caroli, Paulus diaconus, Theophanes in annalibus * Francorum, Annales sub Ludovico conscripti, Aimoinus, Ado Viennensis in chron. Regino, omnesque tam Græci quam Latini scriptores iisdem prope verbis enarrant. Historiam itaque tam celebrem, torquis scriptoribus demonstratam, nemo nisi pertinax & impudens hæreticus negaverit. Hæc omnia optimo jure, magno cum fructu totius ecclesiæ, ac præterea Dei nutu, voluntate & consilio contigisse, contra novatores nostri temporis hæreticos perspicue, docte, ac solide demonstraverunt duo collegii apostolici ornamenta amplissima Bellarminus & Baronius: quorum hic tomo 9. annalium anno 800. Bellarminum id quod conatus est de translatione imperii contra Illyricum tam feliciter consecutum esse sit, ut nobis vel aliis non sit admodum laborandum, sed gratulandum potius, uti potentissimo vindici veritatis, agendæque gratiæ, quod labore plurimo liberaverit immittendi falcem in adeo densam immensamque mendaciorum silvam.

* alii.

A Carolo dona ecclesiæ oblata.

f *Post celebrationem missarum.*) Oblationes, quas hoc loco describit Anastasius, Carolus Romanis basilicis obtulit anno Domini 800. vel ii a natali Domini computare incipias, anno Domini 801.

Leo munificus erga ecclesias.

g *Nona vero indictione peractis nostris imminentibus subito terramotus factus pridie Kalendas Maii, ecclesia B. Pauli, &c.*) Hæc eadem annales Francorum in vita Caroli magni anno 801. his verbis describunt: *Carolus magnus imperator septimo Kalendas Maias Roma profectus Spoletum venit, & dum esset ibi, pridie Kalendas Maii hora noctis secunda terramotus maximus factus est, & tota Italia graviter concussa est. Quo etiam terramotu Roma tectum basilicæ sancti Pauli apostoli magna ex parte cum suis trabibus decidit, & in quibusdam locis urbes montesque ruerunt*, &c. Quæ ornamenta, quasve impensas in prædictam S. Pauli basilicam aliasque plures restaurandas, augendas & exornandas post terramotum contulerit, Anastasius prolixe enarrat.

Qua

Quæ vero ante terræmotum ecclesiis a pontificibus oblata commemorat, obtulit idem quando ex Germania reversus fuisset.

ANNO CHRISTI 795. Cui Leo symbolum Nicænum duabus tabulis Græce & Latine inscribi curaverat.

h *Hic vero pro amore & cautela orthodoxæ fidei fecit fieri argenteas duas scriptas utrasque symbolo.*) Cum Galli & Hispani absque licentia ad symbolum vocem *Filioque* addidissent, eoque additamento symbolum Nicænum ad missarum solemnia, ubique decantassent, visum fuit Leoni papæ e re ecclesiæ futurum, si publicis hisce tabulis duabus argenteis publico loco conservatis utrumque symbolum Græce simul & Latine absque ullo additamento vocis *Filioque* inscriberet, ne deinceps quidpiam ad sacrum symbolum addi posset. Affixit hasce duas tabulas argenteas in basilica sancti Petri; nonnullos, ut scribit Magister sententiarum lib. 1. dist. 22. in ecclesia sancti Pauli. Quando autem & qua occasione illa vox *Filioque* auctoritate Romani pontificis Romanæ ecclesiæ alia causa postea in symbolum receperit, dixi supra, infra etiam suo loco idem repetiturus.

i *Ex hac luce subtraxit se*, &c.) Anno Domini 816. & Ludovici imperatoris tertio.

EPISTOLA
KENULFI REGIS MERCIORUM
AD LEONEM PAPAM III.

Pro archiepiscopatu Lichefeldensi abolendo, restituendaque Dorobernensis ecclesiæ dignitate, quam Hadrianus papa I. & rex Offa diffecuerant.

Mirum de pecunia regis Lege quæ.

Domino beatissimo & vere amantissimo Leoni sanctæ & apostolicæ sedis Romano pontifici, Kenulphus gratia Dei rex Merciorum, cum episcopis, ducibus, & omni sub nostra ditione dignitatis gradu, sinceriss. dilectionis in Christo salutem.

Gratulatur rex Leonem evehi in papatum.

GRatias omnipotenti Deo semper agimus, qui ecclesiam suo pretioso sanguine acquisitam, inter diversas mundi hujus procellas, novis semper, prioribus ad vitam sumptis, fuescit ducibus ad portum salutis attrahere, eamque nova luce infundere, quatenus nullo sit tenebrarum errore fuscata, sed viam veritatis inoffenso pede gradiatur. Unde merito omnis per orbem exultat ecclesia, quia cum omnium verus remunerator bonorum glorioss. gregis sui pastorem Hadrianum perpetuo remunerandum super æthera duxisset, suis tamen ovibus pia erexit providentia præmium, qui scit ovile dominicum ad caulas, non inferius vitæ agitare. Nos quoque merito, quos extremitas orbis tenet, eodem modo præ ceteris gloriamur, quod illius sublimitas nostra salus, illius prosperitas nobis perennis exultatio, quia unde tibi apostolica dignitas, inde nobis fidei veritas innotuit. Quapropter opportunum arbitror tuis sanctis jussionibus aurem obedientiæ nostræ humiliter inclinari, & quæ tuæ pietati rite nobis sequenda videantur toto nisu implenda: quæ vero rationi contraria deprehensa fuerint, citius declinanda, ac interim a nobis omnimodo resecanda.

Se ordet obedientiam.

Petit adoptari in ejus filium.

Sed modo ego Kenulphus gratia Dei rex excellentiam tuam humiliter exoro, ut te sine offensione animi vestri de profectu nostro, ut optamus, liceat alloqui, quatenus in gremium me pietatis tuæ tranquilla pace percipias, & quem meritorum nulla facultas erigit, larga benedictionis tuæ ubertas ad plebem suam regendam locupletet, ut una mecum gentem, quam vestra apostolica auctoritas fidei rudimentis imbuit, per intercessionem tuam contra impetus exterorum omnipotens erigat, & per se regnum, quod ipse Deus dedit nobis, dilatare dignetur.

A Hanc benedictionem omnes, qui ante me sceptro præfuere Merciorum, meruerunt ab antecessoribus tuis adipisci; hanc ipse humilis peto, & a vobis (o sanctissime) impetrare cupio, quatenus in primis adoptionis sorte me tibi filium suscipias, sicut te in patris persona diligo, & totis obedientiæ viribus semper amplector. Decet enim inter tantas personas fides sancta servari, & inviolata caritas custodiri; quia paterna pietas filiorum felicitas in Deo esse credenda est, secundum illud Ezechiæ: *Pater filiis notam faciet veritatem tuam, Domine.* In quibus verbis te (amande genitor) imploro, ut filio tuo, tametsi indigno, veritatem Domini tui verbis sacrosanctis notam facere non dengres, B ut per tuam sanam eruditionem (Deo adjuvante) ad melioris vitæ propositum merear pervenire.

ANNO CHRISTI 795.

Quinetiam dulcissime cum omnibus episcopis nostris, & cujuscumque apud nos dignitatis persona deprecor, ut nobis de multimodis inquisitionibus, super quibus maximam subtilitatem vestram dignum duximus perquirere, benigne respondeas, ne sanctorum traditio patrum, & ab illis tradita nobis regula quasi incognita per aliquid vitietur in nobis, sed sermo tuus directus nobis in caritate & mansuetudine veniat, ut per Dei misericordiam profuturum in nobis perficiat fructum. Primum namque est quod pontifices nostri ac peritissimi quique in nobis dicunt, quod contra canones & apostolica statuta, quæ nobis a patre beatissimo Gregorio dirigente statuta sunt, sicut vos scitis, auctoritas Dorobernensis metropolitani in duas scinditur parochias, cujus (eodem patre mandante) ditioni subjacere debent episcopi duodecim, sicut per ecclesias nostras legitur in epistola, quam fratri & coepiscopo Augustino direxit, de duobus Londoniæ & Eboracæ metropolitanis episcopis, quam etiam apud vos haberi non dubitamus. Sed ipse primum pontificalis apex, qui tunc Londoniæ sub honore & ornamento pallii fuerat conscriptus, pro eo Dorobernensi oblatus est atque concessus. Nam quia beatæ recordationis Augustinus, qui verbum Dei, imperante beato Gregorio, Anglorum genti ministrabat, & glorioss. ecclesiis præfuit * Saxoniæ, in eadem civitate diem obiit, & corpus illius in ecclesia beati Petri apostolorum principis, quam successor ejus sanctus Laurentius sacravit, conditum fuisset, visum est cunctis gentis nostræ sapientibus, quatenus in illa civitate metropolitanus honor haberetur, ubi corpus ejus paulat qui his partibus fidei veritatem inseruit. Cujus itaque, sicut vos scitis, dignitatis honorem primum rex Offa, propter inimicitiam cum venerabili Lamberto & gente Cantuariorum acceptam, avertere, & in duas parochias dissipare nisus, & piissimus coepiscopus & antecessor vester Hadrianus rogatu prædicti regis facere cœpit, quod prius nemo præsumpsit, & Merciorum præsulem pallio extulit. Neutrum tamen ex his culpamus, quos Christus, ut credimus, æterna victoria triumphat.

Petit emendari.

Sed tamen excellentiam vestram humiles exoramus, quibus a Deo merito sapientiæ clavis collata est, ut super hac causa cum sapientibus vestris quæratis, & quidquid vobis videatur, nobis postea servandum rescribere dignemini, ne tunica Christi inconsutilis, alicujus inter nos dissensionis schisma patiatur; sed per vestram sanam doctrinam, ut desideramus, ad veræ pacis unitatem dirigatur. Magna enim humilitate si-

Petit responsum.

Petit ea quæ obscura, a rege exigitur eadem Constantia.

* Quæ nunc Anglia, olim dicebatur Saxonia transmarina.

Quam Offa rex & Hadrianus papa dissecuere

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

te simul & dilectione hæc tibi scripsimus, papa beatissime, clementiam tuam profusius precantes, quatenus ad ea, quæ a nobis necessario explicita sunt, benigne & juste respondeas.

Et modelum ad querelas Atheraldi.

Sed & illam epistolam, quam Atheraldus archiepiscopus coram cunctis provincialibus episcopis nostris multiplicius de suis, ac totius Britanniæ causis & necessitatibus tibi scripsit, pio amore perscrutari digneris, & quidquid de rebus, quæ in ea scripta sunt, fidei normula poscat, pagina nobis veritatis patefaecre memineris: ergo præterito anno legationem meam etiam & episcoporum per Vvadan abbatem misimus; ac ille accipiens legationem illam, segniter, immo insipienter deduxit. Sed modo tibi munus modicum amoris gratia per Brine presbyterum, & Fildas, & Ceolberth ministros

Mittit 120. mancusas.

meos (pater amande) mitto: quod est 120. mancusas cum litteris, precans te, ut benigne suscipias, & benedictionem tuam nobis donare digneris. Omnipotens Deus te longævo tempore ad laudem suæ sanctæ ecclesiæ custodiat incolumem.

EPISTOLA I. LEONIS PAPÆ III. AD KENULFUM REGEM MERCIORUM.

Respondet superiori, & petita omnia lubens credit.

Malm. de gest. reg. l. 1. c. 4.

Domino excellentissimo filio Kenulpho regi Merciorum provinciæ Saxoniæ Leo papa.

Lauter la regni fide, humilitate, dilectione & munere.

VEniens ad sanctissima limina beatorum apostolorum Petri & Pauli, tam orationis vota fideliter solvens, quam nostræ sedi apostolicæ causam sui sacerdotii suggerens, reverentissimus & sanctissimus frater noster Atheraldus archiepiscopi Dorobernensis ecclesiæ nobis obtulit vestræ regalis excellentiæ syllabas, quibus in duabus epistolis a vobis directis, plenis fidei rectæ, magnam humilitatem vestram reperientes, omnipotenti Deo referimus grates, qui vestram prudentissimam excellentiam in omnibus ornavit ac decoravit erga beatum Petrum apostolorum principem, & nobiscum habere dilectionem, & in omnibus apostolicis humiliter consentire censuris. Porro in una ex illis epistolis reperimus, qualiter gratiam nostræ apostolicæ functionis, si juxta fuissetis, animam vestram pro nobis posuissetis benigne; immo & nostræ prosperitati multum in Domino congaudeatis: & cum nostræ dulcissimæ admonitionis litteræ ad vestræ unanimitatis perveniunt aures, cum omni suavitate & cordis gaudio spirituali, quasi filii paternum munus suscipere satemini. Fatebatur vero & hoc, quod aliquantulam ex vestra facultate benedictionem nobis offerri demandastis, 120. mancusas, quas cum magno amore pro animæ vestræ salute suscepimus.

Auxilium pollicetur Atheraldo, a regi.

Et prædictus archiepiscopus cum suis sociis honorifice ac benigne a nobis susceptus est, & adjuvari eum in suis necessitatibus libenter fecimus. Interea credentes vestræ prudentissimæ excellentiæ, ubi ferebatur in ipsis suis regalibus apicibus, quod nostris apostolicis sanctionibus nullus Christianus contraire præsumit: ideo totis nisibus nostris eâ, quæ tuo regno expediunt, emittere atque prædicare conamur, ut ea, quæ nobis præfatus frater noster Atheraldus archiepiscopus, seu tota synodus evangelicæ & apostolicæ doctrinæ sanctorumque patrum, nec non prædecessorum nostrorum sanctorum pontificum, canonica censura prædicante, vestræ regali excellentiæ, seu cunctis principibus gentis vestræ, & universo populo Dei edisserit, nequaquam in orthodoxa eorum doctrina quidpiam resistere debeatis, Domino ac redemptore nostro in evangelio dicente, ubi ait: *Qui vos recipit, me recipit, & qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet.* Matth. 10.

Quanto magis pro ipso sæpe domino archiepiscopo, quem nobis valde nimisque collaudastis, sicuti & est, videlicet clarissimus atque peritissimus, & quia illum scitis prudentem & bonis ornatum moribus, Deoque & hominibus dignum; ecce, fili dulcissime & amantissime atque præstantissime rex bone, in his tuis actionibus collaudamus Deum omnipotentem, qui talem vobis demonstravit antistitem, qui sicut verus pastor, judicare verbis secundum doctrinam sanctarum scripturarum dignam pœnitentiam valeat, & eruere qui sub ditione sacerdotali ejus existunt animas eorum ex inferno inferiori, & ab igne inextinguibili deducens eos, & introducens in portum salutis: & offerre pro illis hostiam dignam, & immaculatam in conspectu divinæ majestatis omnipotenti Deo. Et quia multum nobis prænominatus archiepiscopus in omni sanctitate sua & vitæ conversatione utro citroque placuit, valde nimis ei credentes, ex auctoritate ei B. Petri apostolorum principis, cujus vel immeriti vices gerimus, talem præbuimus præsulatum, ut si quisquam ex subjectis suis, tam regibus & principibus, quam universo populo transgressus fuerit dominica mandata, excommunicet eum usquedum pœniteat, & si impœnitens fuerit, *sit vobis sicut ethnicus & publicanus.* Matth. 18.

Atheraldi laus.

De Atheraldo vero jam facto archiepiscopo Dorobernensis ecclesiæ, sicut a nobis popposcit vestrorum præsulum excellentia, ut ei justitiam faceremus de ipsis diœcesibus suis, tam episcoporum quam monasteriorum, quibus illicite, ut cognovistis, expoliatus est, & a venerabili sede ejus, quas dudum tenuit, ablatæ sunt; nos per omnia enucleatius rutinantes, in sacro scrinio nostro reperimus S. Gregorium prædecessorem nostrum in integro ipsam parochiam numero duodecim B. Augustino syncello suo archiepiscopo tradidisse, & confirmasse episcopos consecrandi. Unde & nos (veritate ipsa repetta) ordinationes, seu confirmationes nostra apostolica auctoritate illi in integro, sicut antiquitus fuerunt, constituentes reddidimus, & privilegium confirmationis, secundum sacrorum canonum censuram ecclesiæ suæ observandum tradidimus.

Subtractos episcopatus Atheraldo restituit.

II. AD CAROLUM MAGNUM

De privilegio capellæ in Eresburg.

*Leo servus servorum Dei Carolo magno * Romanorum imperatori.* * Regi Francorum.

Qui sanctorum erga ecclesiæ agibiles agnoscit.

PIæ tuæ petitioni per omnia congaudentes, quod jubes annuere non tardamus. Igitur hunc montem Eresburg, quem expugnatum cum tota Saxonia Deo obtulisti, & per nos B. Petro consecrasti, liberum ab humana potestate esse, & fratrum inibi ad Christi servitium aduuatorum diuioni tantummodo parere censemus. Qui ne aliquid in hoc impedimenti patiantur, neve regni vestri invasoribus aliqua rebellandi fiducia præparetur, sub anathemate, S.

ANNO CHRISTI 791.

Petri auctoritate, interdicimus, ne quis unquam bellica in ipso monte præsidia collocare, aut per te collata prædia, aut decimas circa montem per duas Saxonicas rastas, quas illuc delegasti, audeat dirimere. Hæc conservantibus sit pax a Deo Patre; infringentibus excommunicatio, & a beatorum collegio sit separatio in æternum. Data Eresburg per manus bibliothecarii & cancellarii ecclesiæ Romanæ VII. Kal. Januarias, anno Domini ... Leonis III. 4. indict. * 7. die dedicationis capellæ in Eresburg.

* offata.

De Saxonia oblata a Carolo magno S. Petro sunt etiam litteræ Gregorii papæ VII. suo loco recitatæ. Eodem pariter anno patriarcha Hierosolymorum per suum monachum misit ad Carolum magnum sacrosancti sepulcri redemptoris nostri claves, quem dimittens ipse Carolus Zachariam presbyterum illi adjunxit, qui dona ad loca illa sancta deferret. *Hæc annales Francorum*. Innotuerat in oriente etiam tanti regis Christianissimi pietas atque potentia, adeo ut ad hunc unum respicerent omnes, tamquam unicum Christianæ religionis, temporibus istis periclitantis, quibus sub Saracenorum jugo gemebant, decus & ornamentum. Porro pro restauratione ecclesiarum Hierosolymorum Carolus collectam more majorum indixit. Est ea de re titulus in ejus capitularibus his verbis inscriptus: De eleemosyna mittenda in Jerusalem, propter ecclesias Dei restaurandas, proximo natali Domini.

Cap. lib. 4. in e. prædicte c. 31.

III. AD EUMDEM CAROLUM M.

imperatorem de accusatoribus.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei,

REmeantes ad nos * fidelissimi missi nostri, quos ad vestram imperialem potentiam direximus, retulerunt nobis de vestra benignissima bonitate, quam erga beatum Petrum apostolum, & ejus vicarium geritis ex intimo cordis amore. Interea obtulerunt nobis honorabiles vestras epistolas & capitularem.

* Hanc & notam sequentes ed. Sic ante Helmstadii Hermannus Contractus, sed prius tolerat haereticorum more seditiosum adrepsit ecclesiam catholicam ejusque fugere mox potuisset crimina, tumultus aeque calamitates omnipotentis. Psal. 59.

Quod vero capitularem, post relectionem duarum epistolarum referantes, inter cetera gaudia, quæ præfatæ epistolæ cordi nostro effuderunt, sic primum capitulum ejusdem capitularis cor nostrum relevavit, ut cum propheta dicere cœpimus: *Domine salvum fac regem, & exaudi nos in die qua invocaverimus te*. Cumque per ordinem ad sextum conjungeremus capitulum, quantum gaudium & lætitiam prædictæ epistolæ atque cetera capitula nobis ingesserunt, tantum mœrore & tristitia postmodum fumus repleti. Continebatur enim in ipso prælato sexto capitulo, quod missos invenire non valetis qui nobis placeant: de qua re valde tristatur vestra serenitas; & nullus de ipsis qui jam ad nos fuit directus per suam voluntatem amplius missus erit, excepto quod obedientiam vestram voluntarie unusquisque adimplere cupit: & non solum mihi vestri timent vestram portare legationem ad nostram pusillitatem, verum etiam alii jam non sunt ausi quærere a vobis auxilium, quia nullus est qui vestram quæsivit clementiam, ut dicunt, qui postmodum ad plenam potuisset pervenire gratiam nostram; & quia plures directos habuistis missos fideles, ex quibus jam alii mortui sunt, & ipsi blasphemati fuere, & de ipsis qui vivunt nullus jam sine blasphemio esse videtur. Unde nobis, fili dulcissime, quid aliud agendum est, nisi preces pro his, qui talia vobis mentiti sunt, ad Dominum fundamus? sicut scriptum est: *Orate pro*

Matth. 5. Luc. 6.

inimicis vestris. Credat enim nobis vestra serenitas, quia ea quæ ad animæ vestræ salutem cognoverimus, nullo modo tacemus; & si ante tacuimus, nunc autem non cessamus, sive de bonis sive de malis, vestræ intimare potentiæ. Nam qui per mendacium & malas machinationes vult filium separare a matre, judicium habebit cum ipso clavigero regni cælorum beato Petro apostolo. Quia mihi in hoc mundo nihil pretiosius est quam animæ vestræ salus. Sed quia omnia quæ de vestra prosperitate atque exaltatione in corde nostro gerimus per singula exarare non valemus, sic nobis omnipotens Deus retribuat, sicut de vestro honore & sospitate cupimus. Verumtamen cum multo amore multaque fide erga vos constringimur, tacere nullo modo possumus, ut vos ipsi pro anima vestra vigiletis, scientes quia ista misera & caduca vita in modicum exterminatur & finem habet, & omnes rationem reddituri sunt Domino de vaniloquiis. Igitur hominibus non citius credatis ante satisfactionem. Sed tamen si nos bene suscepimus & bene honoravimus pro vestro amore, Deus nobis retribuat bona, & vos satisfaciat ut in cassis beati Petri apostoli amplius & amplius decertetis: & si non vobis nunciaverint quomodo eos honorifice suscepimus, quid aliud dicamus nisi ut Deus illis indulgeat? Verumtamen si prope fuissemus, adjuvante Dei omnipotentis misericordia, vos habuissetis veritatem & mendacium discernere; quia talem vobis a Deo datam esse sapientiam credimus, ut tale improperium atque confusionem non habuissemus in faciem nostram. Recordari credimus vestram serenitatem, quia vicibus nobis misistis, quod neminem de nobis male loqui permitteretis, neque locum illi tribueretis. Sed quid igitur restat, nisi ut inter tantas accusationes, quæ de nobis & fidelibus nostris, qui aliquod profectum sanctæ nostræ ecclesiæ faciebant, vobis dictæ sunt, cum lacrymis gratias agam Deo omnipotenti. Nam de illo amore quem erga vos gerimus, nullus in hac vita nos separare potest nisi sola mors, quandoque nobis obvenerit. Sed quid tantum fastidium facimus auribus vestris? Certissime in quantum nobis Deus largiri dignatus est, sic in nostro sensu cogitamus, quod nullus de antecessoribus nostris partibus istis cum tanto amore servierit, quantum nos servivimus. Sed nostrum servitium, ut videmus, nemini acceptum fuit.

De autem accusatoribus missorum vestrorum, de quibus nobis emisistis, ut aut in nostram aut in vestram præsentiam ad discutiendum veniant; si placet pietati vestræ, missum vestrum dirigite absque illis, qui omnia liquidius inquirat & vestræ imperiali potentiæ fideliter nunciet, quid aut quomodo istis in partibus egerint, qualem profectum exinde sancta Dei ecclesia mater vestra habeat. Verumtamen omnia in vestro committimus sagacissimo arbitrio. His prætermissis: Omnipotens & misericors Deus, per intercessionem sanctæ suæ genitricis Mariæ dominæ nostræ, & beatorum principum apostolorum Petri ac Pauli, tale cordi vestro salubre consilium inspiret, ut oblatio quam dulcissimus genitor vester dominus Pippinus rex beato Petro apostolo obtulit & vos confirmastis, ipse clavigер regni cælestis ante conspectum Dei cum ipsa donatione vobis præsentetur, quatenus gaudia æterna percipere meteatis. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.*

IV.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

IV. EPISTOLA AD EUMDEM.

Qualiter Sicilienſes cum Sarracenis pactum fecerunt, & captivi redditi.

Domino piiſſimo & ſereniſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti, Karolo Auguſto, Leo epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

TErtio igitur idus Nov. ſuſcepimus epiſtolam Gregorii patricii Sicilienſis: reſponſum ſcilicet ſerenitatis veſtræ epiſtolæ, quam illi per hominem noſtrum emiſimus. Vobis ſiquidem, pro qua cauſſa ignoramus, epiſtolam nomini veſtro titulatam non emiſit, illam tamen quam nobis direxit epiſtolam, de qua vobis exemplar aut poſtquam eam legeremus a noſtro ſigillo veſtræ imperiali potentiæ dirigere petivit: nos pro veſtra ſatisfactione neque eam ad legendum aperuimus, neque quod in ea continetur cognovimus, niſi quod per illum miſſum noſtrum nobis in verbis direxit. Id eſt de illis Sarracenorum miſſis, cum quibus pactum confirmavit ipſe patricius in annos decem. Dicebat enim ad prædictos miſſos Sarracenorum: quale nobiſcum pactum facere voltis, cum ecce jam anni ſunt octuaginta quinque quod pactum nobiſcum feciſtis & firmum non fuit? Immo & Conſtantinus patricius qui ante me præfuit, in decem annos vobiſcum pactum firmavit, uſque ad futuram octavam indictionem; ſed neque ipſum pactum firmum tenuiſtis. Nunc autem quale vobiſcum pactum faciamus, nobis incognitum eſt. Ad hæc reſpondebant ipſi Sarracenorum miſſi dicentes: Pater ipſius Amiralmumin qui nunc apud nos regnare videtur, defunctus eſt, & iſte relictus eſt parvulus, & qui fuit ſervus factus eſt liber, & qui liber fuit effectus eſt dominus; & nullum ſe regem habere putabant, ſed ecce nunc poſtquam omnia quæ pater ſuus habuit ſibi ſubjecit, vult firma ſtabilitate hoc quod paramus pactum ſervare: De Spanis vobiſcum non ſpondemus, quia non ſunt ſub ditione regni noſtri: ſed in quantum valemus eos ſuperare, ſicut vos ita & nos contra illos in mare dimicare permittimus: & ſi ſoli nos non valemus nos a parte noſtra & vos a veſtra Chriſtianorum finibus eos abjiciemus. Poſt hæc vero convenit illis, & confirmavere in ſcripto inter ſe pactum in annos decem: & dedit eis miſſum nomine Theopiſtum notarium, & reddidit illis quantos habuit comprehenſos de ipſis Sarracenis, ut illos Chriſtianos quos de ſuis partibus prædaverant, reddidiſſent. Et poſtquam jam dictum pactum inter ſe firmaverunt, & miſſus ab ipſo patricio abſolutus eſt, invenit in Catena unum hominem ſub nimia velocitate ad patricium nunciare feſtinans, quod ſeptem navigia Maurorum prædaverunt unum vicum in regio, & duæ naves ex eis poſt eos ad littus exierunt vacuæ. Nam & hoc nunciavit nobis ipſe miſſus noſter, quod audiſſet ab hominibus Sarracenorum miſſis, quod iſto Junio menſe tranſacto ſextæ indictionis, voluiſſent cum aliis centum navibus ad Sardiniam peragrare, & dum veniſſent prope Sardiniam ſubito aperta eſt maris vorago & ſubglutivit illa centum navigia, & poſtmodum ſic cum magno timore reverſi ſunt ipſi Sarraceni, qui hoc dicebant, in Africam, & nunciaverunt ad familiam de illis qui ſubmerſi ſunt. Cumque ipſe miſſus noſter alia audiſſet, interrogavit illum notarium qui eum cuſtodiebat, ſi veritas eſſet quæ ab illis Sarracenis audierat: & dixit ipſe notarius, quod ita eſſet, & ipſe ore proprio legiſſet ad patricium illam epiſtolam quam ei unus Chriſtianus amicus ſuus ab Africa direxerat, in qua de ſubmerſione de prædictis centum navigiis continebatur. Et hoc factum eſt menſe Junio, quando illud ſignum igneum tamquam lampadem in cælo multi viderunt. Ipſi vero miſſi Sarracenorum in navigiis Veneticorum venerunt, & ſic veniendo combuſſerunt igne navigia quæ de Spania veniebant. Ecce quod per hominem noſtrum audivimus ſerenitati veſtræ intimare curavimus: ſed precamur ſerenitatem veſtram, ut poſtquam ipſa epiſtola Gregorii patricii relecta fuerit a vobis, nobis eam dirigere non dedigneminī. Quare autem minime vobis epiſtolam ipſe patricius miſit, & in illam quam nobis direxit nomen veſtrum non exaravit, cum a vobis perlecta fuerit, ſtatim veſtra a Deo data ſapientia cognoſcere poterit, cur vobis epiſtolam ut decuit non emiſit. Tamen ſi præſumptio non nobis imputatur, quod amando ea quæ de hac re ſentimus, ſerenitati veſtræ inſinuamus, videtur nobis, quia ſine conſultu Leonis imperatoris ſui non auſus eſt vobis adhuc epiſtolam ſuam dirigere. His præmiſſis: omnipotens & miſericors Deus ſua vos protectione cuſtodiat, atque per multorum temporum annos ad gaudium æternum perducat. *Piiſſimum dominī imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eique omnium gentium colla ſubſternat.* Abſoluta III. Id. Novemb. Dixit Gregorius patricius ad miſſum noſtrum, quod Michael imperator monachus effectus eſt cum uxore & filiis ſuis.

ANNO CHRISTI 791.

EPISTOLA V. AD EUMDEM

De occiſione Maurorum in Græcos.

Domino piiſſimo & ſereniſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini noſtri Jeſu Chriſti, Karolo Auguſto, Leo epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

SCimus igitur veſtram a Deo protectam imperialem potentiam ſemper de integritate & exaltatione atque cuſtodia matris ſuæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ejuſque finibus ſollertiſſimam habere ſollicitudinem, & ideo notum facimus ſerenitati veſtræ ea quæ nuper audivimus & ex parte certi ſumus. Veſtræ ſiquidem a Deo datæ ſapientiæ incognitum non eſt, quod illa nefandiſſima Agarenorum gens partibus Siciliæ anno præſente venire conſiliaverat. Nunc autem, ſicut audivimus, in quibuſdam Græcorum inſulis conjunxerunt. Pro quibus vero miſit Michael imperator patricium & ſpadarios cum ſtolo, ut contra eos Chriſto adjuvante dimicare debuiſſent. Cumque ipſe patricius in Siciliam conjunxiſſet, direxit miſſos ſuos per Beneventum ad Anthimum Neapolitanum ducem, ut cum toto ipſo Neapolitano ducatu qui illi obedire voluiſſent navale auxilium ei præbere ſtuduiſſent. Qui vero dux occaſiones proponens in adjutorio ejus ire contempſit. Kajetani tamen & Amalphitani aliquanta congregantes navigia in auxilio illius abierunt. Poſtmodum vero, ut audivimus, ingreſſi ſunt ipſi nefandiſſimi Mauri, tredecim ſcilicet navigia, in inſulam quæ dicitur Lampaduſa, partibus Siciliæ conſtituta, & prædavere eam. Cumque de prædicto Græ-

ANNO CHRISTI 799.

corum ſtolo ſeptem navigia itidem explorando perrexiſſent, ut ſe veritatem cognoſcere potuiſſent, comprehendentes eos Deo odibiles Mauri occiderunt illos: & dum expectaſſent eos Græci qui miſerunt illos ad explorandum & minime eſſent reverſi, abierunt generaliter ſuper eos, & Chriſto miſerante totos illos iniquos Mauros occiderunt, ita ut nec unum ex iis vivum reliquerint. Porro & hoc relatum eſt nobis: quadraginta naves de ipſis Mauris venerunt in inſulam quæ Pontias vocitatur, ubi monachi reſidebant & prædaverunt eam: Poſtmodum vero egredientes ex ea ingreſſi ſunt in inſulam quamdam, quæ dicitur Ilcla majore, non longe a Neapolitana urbe milliaria XXX. in qua familia & peculia Neapolitanorum non parva B invenerunt: & fuerunt inibi a XV. uſque ad XII. Kal. Septemb. & nunquam ibi Neapolitani ſuper eos exierunt. Cumque totam ipſam inſulam deprædaſſent, implentes navigia ſua de hominibus, & ejus neceſſariis reverſi ſunt poſt ſe. Kajetani autem, qui poſt deſolationem jam dictæ inſulæ ibidem fuerunt, dixerunt, quod inveniſſent homines occiſos jacere, & granum & ſcirpha quæ ipſi Mauri portare ſecum non potuerunt, ſed & caballos Mauriſcos quos in ſuis ducebant navigiis occiſos ibidem dimiſerunt. Ecce quæcumque audire potuimus de Græcorum partibus, ſerenitati veſtræ intimare curavimus. De noſtris autem terminis inſinuamus veſtræ tranquillitatis imperiali potentiæ, quia C per interceſſionem ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ dominæ noſtræ, & beatorum apoſtolorum Petri ac Pauli, & per veſtram prudentiſſimam ordinationem, omnia ſalva & illæſa exiſtunt. A quo enim de illorum adventu veſtra nos exhortavit ſerenitas, ſemper poſtera & litoraria noſtra ordinata habuimus, & habemus cuſtodias; noſque cum noſtris ſacerdotibus in eccleſia ſautoris veſtri beati Petri apoſtoli omnipotentis exoravimus clementiam, ut ſuam ſanctam eccleſiam ab inſidiis inimicorum cuſtodire & defendere dignetur, voſque ad exaltationem & defenſionem ejus per longa annorum curricula conſervare & protegere jubeat, atque ad gaudia æterna per multa temporum D ſpatia cum ſanctis perducat omnibus. *Piiſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eique omnium gentium colla ſubſternat.* Abſol. VII. Id. Septembr.

EPISTOLA VI. AD EUMDEM

De iniquo conſilio facto.

Domino piiſſimo & ſereniſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini noſtri Jeſu Chriſti, Karolo Auguſto, Leo epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

POſtquam enim epiſtolam Gregorii patricii Sicilienſis ſimul cum noſtra emiſimus ſerenitati veſtræ, conjunxit ad nos unum navigium noſtrum cum aliquibus Græcis hominibus: Ex quibus unus dixit nobis, quod dum eſſet Leo, qui nunc effectus eſt imperator, contra Bulgaros ad pugnandum, Procopia uxor Michaelis imperatoris habuiſſet quemdam amicum nomine Conſtantinum patricium, & exhortaſſe eum ut ſibi eam in conjugio copulaſſet, promittens ei theſaurum abſconditum multum, quod ſe abditum a patre ſuo habere dicebat, per quod populum erogare debuiſſent quatenus imperato-

ANNO CHRISTI 799.

rem eum ſibi elegiſſent. Tunc ſeductus ſermonibus ejus, paruit iniquo illius conſilio, & pacavit ſibi multos dans largiflua dona: poſt hæc vero intromiſerunt eum in palatium imperiale, laudem canentes ei. Ipſe autem Conſtantinus fecit ad ſe accerſire Nicephorum patriarcham, & dixit ſe coronari, ſicut mos eſt imperatorum. Ille igitur patriarcha nolens coronare eum manibus propriis, occiſus eſt. Uxorem vero Leonis imperatoris exorbavit & filium ejus parvulum interemit. Hoc cum audiſſet Leo imperator ubi erat in finibus Bulgarorum ad pugnam, cœpit aſſiduis ſermonibus increpare patricios & optimates qui cum illo erant, dicens: Boni & Chriſtianiſſimi viri, cur talem iniquitatem in me facere voluiſtis, quod elegiſtis me vobis imperatorem? & ecce nunc & uxorem meam, & filium meum occiderunt, & levaverunt ſibi alium imperatorem. Tunc omnes ſtupore magno repleti dixerunt ei: Benigniſſime domine nullam perturbationem ante faciamus, donec intra civitatem ingredi valeamus. Et inito conſilio depoſuit imperialem veſtem, & induit militarem, & tollens ſecum quinque millia viros armatos electos ad prælium, reverſus eſt ad murum civitatis Conſtantinopolitanæ, & cœpit cum eis foris muros magnis vocibus laudare ac dicere: Conſtantinum magnum imperatorem multos annos. Cumque nunciatum fuiſſet quod multi milites fugiſſent a Leone, & veniſſent ad eum laudantes illum, fecit eis aperiri portas civitatis, ut rogam eis dare debuiſſet. Illis autem ingredientibus non pepercerunt neque viris, neque mulieribus, ſed neque parvulis quos invenire potuerunt. Et mortui ſunt, ut fertur, XVI. millia inter viros & mulieres. Tunc ipſe Leo imperator miſertus eſt populo ſuo, & petiit cum Conſtantino bellum committere, ne pro duobus viris tantorum Chriſtianorum ſanguis effunderetur. Poſt hanc vero petitionem ingreſſi ſunt ambo in locum qui dicitur Ippodromio, & occiſus eſt Conſtantinus a Leone imperatore. In eadem hora interfecit Theodorum patricium, & omnes qui in ipſo conſilio fuerunt: Procopiam autem uxorem Michaelis imperatoris occidit, & membra ejus abſcidens diſtribuit per murum civitatis. Cumque ſibi vindictam taliter perfeciſſet & ordinaſſet congrue civitatem, reverſus eſt ad exercitum ſuum in finibus Bulgarorum. Poſtmodum vero conjunxit ad nos unum hominem Gregorii patricii, qui dixit nobis, quod neque patriarcham occiderunt, neque uxorem Leonis imperatoris exorbaverunt, ſed neque filius ejus interfectus eſt, niſi unam parvulam filiam ſuam fecit Procopia uxor Michaelis imperatoris interficere. Hæc vero de Græcis hominibus audientes ſerenitati veſtræ intimare curavimus. His præmiſſis: Omnipotens & miſericors Deus ſua vos protectione cuſtodiat, atque poſt multorum curricula annorum ad gaudia æterna perducat. *Piiſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eique omnium gentium colla ſubſternat.* Abſoluta VII. Kal. Decemb.

EPI-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 799.

EPISTOLA VII. AD EUMDEM
Gratiarum actionis.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

EXplere verbis, clementissime fili, non valeo, quantum vestro opere vestraque vita delector. Magnas igitur omnipotenti Deo gratias reddimus, quia in ore cordis experimento dulcis fit sapor caritatis. Cum impleatur quod scriptum sit: *Sicut aqua frigida sitienti, sic nuncius bonus de terra longinqua.* Serenitatis namque vestræ suscepta plena consolationis epistola, continuo; ut decuit, gratiarum actiones omnipotenti Deo retulimus, qui vestram imperialem potentiam pacis ecclesiasticæ fecit esse custodem. Ipsa namque fides vos servat, quam erga sanctam Dei catholicam & apostolicam ecclesiam, fautricem & auxiliatricem in omnibus petitionibus vestris, atque in sacerdotali unitate servatis. Cumque vos jugo pietatis cor vestrum humiliter nostræ pusillanimitati subditis, cælesti gratia agitur, ut omnia quæ circa Deum ex vestra puritissima voluntate agere cupitis divino adjutorio suffragati ad perfectionem secundum vestrum benevolum desiderium deducitis, & vestrum brachium forte contra inimicos sanctæ Dei ecclesiæ & vestros extenditis. Dilectionem igitur atque firmam caritatem quam erga serenitatem vestram gerimus, est Deus in cælis, scrutatur corda & renes, qui scit qualem amorem & sollicitudinem de vestra dulcissima prosperitate quotidie habemus. Quia post Deum & sanctos suos nullum consolatorem habemus nisi solam vestram a Deo protectam imperialem potentiam, unde semper exspectamus defensionem & consolationem. Relectis namque vestris imperialibus syllabis reperimus in eis, quatenus Helmengaudus comes vester noster que fidelis omnia, quidquid a nobis audivit, vobis per singula nunciavit. Sed si omnia quæ quotidie patimur vobis insinuasset tam ipse quam etiam ceteri missi vestri, qui istis partibus veniunt, fastidium auribus vestris credimus facere. Nescimus enim si vestra fuit demandatio, quod nisi vestri qui venerant ad justitiam faciendam, detulerunt secum homines plures & per singulas civitates constituerunt. Quia omnia, secundum quod solebat dux qui a nobis erat constitutus, per distractionem causarum tollere, & nobis more solito annue tribuere, ipsi eorum homines peregerunt, & multam collectionem fecerunt de ipso populo, unde ipsi duces minime possunt suffragium nobis plenissime præsentare. Sed valde nobis gravis esse videtur, si vobis fastidium facimus: confidimus enim in Dei misericordia, quia in vestris temporibus sancta Dei ecclesia tranquilla atque pacifica persistere habebat.

De autem omnibus bonis & prosperis quæ circa missum nostrum quem in partibus Britanniæ ad Anglorum gentem direximus, omnia pro amore B. Petri apostoli fautoris vestri operati estis, sicut solita est vestra clementia, magnas gratias vestræ pietati exinde agimus: quia semper in solatio sanctæ Dei ecclesiæ, & adjutorio orthodoxæ fidei decertatis. Sed sicut nobis per vestram honorabilem epistolam insinuastis, quod Eardulphus rex de regno suo ejectus fuisset, jam hoc per Saxones agnoveramus, unde maxime ipsum missum nostrum pro ipsa nequitia illic direximus. Magnum enim gaudium & magna lætitia in corde nostro accendit pro eo quod vestra pietas misit missos suos, & vivum eum ad vos usque perduxistis. Et valde de vita ejus delector, quia & vester semper fidelis extitit, & ad nos missos suos dirigebat: Pro qua re vestra imperialis defensio ubique multipliciter resonat.

De vero epistolis quibus vobis Eanbaldus archiepiscopus & Cenulfus rex atque Vvado emiserunt, relegentes, reperimus eorum dolositatem quam inter se habent. Unde valde contristamur. Quia ipse prædictus Cenulfus rex nec suum archiepiscopum pacificum habet nec istum Eanbaldum idem archiepiscopum. Nam & de eorum divisione quotidie in confessione beati Petri apostoli, licet velut immeriti, preces fundimus, ut eos omnipotens Deus pacificet & discordiam quam inter se habent absolvat. Et sicut cœpit vestra serenitas in ipsam pacem nobiscum detestare, sic incessanter elaborare dignemini, quatenus vestra merces copiosa accrescat in cælis. Missis siquidem nobis, ut nostræ apostolicæ auctoritatis adhortatoriam epistolam sæpefato Eanbaldo archiepiscopo per idoneum missum nostrum mitteremus, ut ad hanc sanctam apostolicam sedem cum suis consentaneis venire debuisset, aut in vestra præsentia rationes deducendum. Nos vero statim ipsam epistolam dictavimus & vobis emisimus. Sed si placet serenitati vestræ, quod ipsam nostram epistolam per idoneum missum ipsis in partibus admissum, quem itidem direximus, misisletis ut una cum prædicto misso nostro ipsum archiepiscopum adhortasset, quatenus aut hic, in nostra præsentia, aut ibidem in vestra una cum sociis suis conjunxisset, valde nobis recte visum fuisset; quia missum nostrum nondum suscepimus, & ipsi homines dolosi sunt, ut ne missos super missos suscipientes in dolositate eveniant. Verumtamen nos missum nostrum præparamus, donec secundum vestrum placitum demandetis, & si placet imperiali potentiæ ut missum nostrum ibidem dirigamus, vos nobis per vestram insinuationem significare jubeamini, & nos statim ipsum missum nostrum dirigemus secundum vestram voluntatem. Omnipotens enim & misericors Deus tua vos protectione longa per tempora conservare dignetur, atque æterna gaudia cum sanctis omnibus faciat possidere. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.*

ANNO CHRISTI 799.

EMBOLUM.

Pro tanto amore tantaque dilectione atque fide, quam erga vestram serenitatem gerimus, ea quæ agnoscere valemus silere non possumus. Jesse vero episcopus serviens vester aliud servitium vobis facere potest. Nam missaticum per patrias deportare non nobis videtur quod idoneus sit, neque ad secretum consilium provocandus. Sed rogamus vestram clementiam, ut de hac re clementer considerare debeatis, quia nos omnes in vestro servitio salvi existere cupimus. De autem sacerdotalibus causis, unde nobis ad detrimentum venire speramus, quæ nos non sic possumus emendare, vobis insinuamus, ut interrogetis Helmengaudum & Hunfridum fideles vestros; quando a nobis absoluti sunt, & in Ravenna conjunxerunt, & ab archi-

ANNO CHRISTI 791.

archiepiscopo ad prandium invitati sunt, id est dominico die ad palmas: quales lectiones & quales admonitiones ante ipsam mensam recitatas audierint, sicut decet in sancto quadragesimali tempore, quando omnes de suis facinoribus Deum deprecantur, ut mereantur emendare. Sed & ea quæ ibidem audierunt nobis turpitudo est vobis in scriptis insinuare.

EPISTOLA VIII. AD EUMDEM

De beneficiis acceptis.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori filio, amatori Dei & Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

MAgno munere misericordiæ Dei totius mundi multiplicata sunt gaudia, cum pro & glorioso clementiæ vestræ studio erga sanctam Dei ecclesiam nostramque pusillitatem geritis, largifluæ tuæ munificentiæ susceptis pulcherrimis munusculis, relectisque scriptis serenitatis vestræ, quæ in nostro corde melle condita sapuerunt, illico, ut decuit, gratiarum actiones tripudiantes gratulanter Deo retulimus. Quia non solum lætitiæ verba in ea reperimus, verum etiam & nostræ prosperitatis sollertissimam curam agnovimus. Sed de tantis immensis beneficiis & muneribus, quibus jugiter nos ditatis, optamus ut ab ipso clavigero regni cælorum, cujus vicem, Deo miserante, gerimus, dignam retributionem suscipiatis, cui tantum honorem assidue exhibetis: scimus namque & fideliter scimus, quia per omnia & in omnibus vobis pertinentibus nostrum gaudium vos esse facturos: sed commutatio excelsi quæ pia facta probat, & benigna solita pietate repensat, ipsa pro nobis digna præmia vestræ pietati retribuat. Post vero munerum offertionem insinuaverunt nobis fidelissimi missi vestri, Helmengaudus videlicet atque Hunfridus glorioси comites, quod filius noster domnus Pippinus rex ad limina apostolorum per vestram largitatem media quadragesima cupit venire, atque colloquium nobiscum habere. Unde in magnum gaudium cor nostrum relevatum est, quod ipsi fidelissimi missi vestri viva voce vobis insinuare possunt, & continuo omnia cum ipsis disposuimus de prædicti dulcissimi filii nostri itinere, missumque statim nostrum direximus, qui omnem præparationem facere deberet, quatenus cum lætitia ad limina apostolorum nostræque pusillitati conjungeret. Igitur post modicos, octavo scilicet Kal. Apr. conjunxerunt ad nos missi prælati filii nostri domni Pippini regis, & obtulerunt nobis honorabilem epistolam vestram. Quam relegentes reperimus vestræ prosperitatis salutem atque sollertissimam curam quam erga tranquillitatem sanctæ Dei ecclesiæ vestra serenitas semper gerit, atque de adventu filii nostri domni Pippini, ut non antea esset venturus nisi post diem sanctum paschæ, apto videlicet tempore. Credat enim nobis vestra clementia, quia quocumque tempore ad nos conjunxerit, cum tanto gaudio tantaque lætitia eum suscipiemus, quantum condecet filio tam magni defensoris sanctæ Dei ecclesiæ: quia scimus Domino opitulante, eo quod & nobis & illi profectum erit si nos conjunxerimus. Iterum postquam conjunxerunt ad nos ipsi missi prædicti filii nostri domni Pippini regis, & dixerunt nobis quod in media quadragesima minime conjungere potest, porrexerunt nobis præfati missi vestri, videlicet Helmengaudus & Hunfridus glorioси comites, aliam epistolam serenitatis vestræ, ubi continebat, ut ipsi fidelissimi missi vestri apud filium nostrum domnum Pippinum prius adirent, & de vestro verbo ei præciperent, ut ubi ambobus placuisset nobis obviam occurrisset, ut quod vos omnimodo optatis, cum Dei adjutorio venisset ad perfectionem, id est ut pax & concordia inter nos firma & stabilis Deo mediante constituatur. In veritate enim dicimus, quia donavit nobis Dominus pacificum imperatorem, de quo apostolus dicit: *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.* Nam omnipotens Deus vestrum potest cor satisfacere; quia nullam discordiam nullamque iniquitatem circa eum habemus, sed sic eum diligimus & illius profectum cupimus, sicut de carissimo filio: sed qui zizania portant in conspectu vestro vel filii nostri domni Pippini regis, quod nos nec in corde habemus; omnipotens Deus qui justus judex est, ante cujus conspectum omnia occulta patefiunt, ipse judicet inter nos & ipsos. De vero ecclesiis Dei ut suas habeant justitias, atque litoraria nostra & vestra ab infestatione paganorum & inimicorum nostrorum tuta reddantur atque defensa, nos, quantum Dominus virtutem donaverit, cum ipso prædicto filio nostro studium ponimus: sed vestrum consilium & vestrum solatium & nobis, & illi necesse est.

De autem insula Corsica, unde & in scriptis & per missos vestros nobis emisistis, in vestrum arbitrium & dispositum committimus, atque in ore posuimus Helmengaudi comitis, ut vestra donatio semper firma & stabilis permaneat, & ab insidiis inimicorum tuta persistat, per intercessionem sanctæ Dei genitricis, & beatorum principum apostolorum Petri ac Pauli, & vestrum fortissimum brachium: & Domino miserante, tempore apto, quantum plus celerius valuerimus, per fidelem missum nostrum omni utilitate sanctæ Dei ecclesiæ vestræ imperiali potentiæ liquidius innotescimus. Omnipotens igitur & omnium futurorum præscius Deus ipse vos faciat prosperis exaltari triumphis, & post longævam vitæ ætatem gaudia tribuat sempiterna. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla subjiciat.*

EPISTOLA IX. AD EUMDEM.

Quæstiones solvendæ.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

REmeante ad nos, Domino annuente, Sabino religioso episcopo de partibus transmarinis, obtulit nobis serenitatis vestræ epistolam, continentem de injuncta sibi legatione vel captu atque redemptione Adulphi diaconi missi nostri; de quo in magno mœrore manemus, quousque omnipotens Deus illum ad nos usque per vestrum deducat solatium.

Reperimus etiam in ipsa honorabili vestra epistola tres quæstiones subjunctas. Unam quidem de eo quod scriptum est in evangelio secundum Matthæum, ubi dicitur de Domino nostro Jesu Christo: *Et veniens Nazareth habitavit* Matth. 1.

ANNO CHRISTI 795.

vit ibi; ut adimpleretur quod dictum est per prophetas, quoniam Nazarenus vocabitur. Alteram de eo, quod in principio evangelii secundum Marcum testimonium propheticum ita positum est: *Initium evangelii Jesu Christi filii Dei, sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce mitto angelum meum qui præparabit viam tuam ante te.* Tertiam de epistola egregii doctoris Pauli apostoli priore ad Corinthios, ubi dicit: *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent; sed sicut scriptum est, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit, quæ præparavit Deus diligentibus se.*

Scribit enim beatus Hieronymus de quæstione prima, id est secundum Matthæum, quod hoc in Isaia scriptum habeatur: sed id magis juxta sensum usum beatum fuisse evangelistam quam juxta sermonis proprietatem. Scriptum namque est in commentario ipsius evangelistæ ab eo beato Hieronymo: *Et veniens habitavit in civitate quæ vocatur Nazareth, ut adimpleretur quod dictum est per prophetas, quoniam Nazarenus vocabitur. Si fixum de scripturis posuisset exemplum, nunquam diceret, quod dictum est per prophetas; sed simpliciter, quod dictum est per prophetam. Nunc autem per prophetas vocans, ostendit se non verba de scripturis sumpsisse sed sensum. Nazareth enim sanctus interpretatur; sanctum autem Dominum futurum omnis scriptura commemorat. Possumus & aliter dicere, quod etiam eisdem verbis juxta Hebraicam veritatem in Isaia scriptum sit: exiet virga de radice Jesse, & Nazaræus de radice ejus conscendet.*

De testimonio vero beati Marci evangelistæ, quod in principio sui profert evangelii dicens: *Initium evangelii Jesu Christi filii Dei, sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui præparabit viam tuam ante te.* Et iterum: *vox clamantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas ejus.* Sciendum est quod e duorum testimoniis prophetarum unum contexuit corpus, Malachiæ videlicet & Isaiæ, quorum unius edixit, alterius vero tacuit nomen. Quod enim ait: *Ecce mitto angelum meum* &c. de Malachia protulit. Quod vero adjecit: *Vox clamantis in deserto* &c. Isaiæ vaticinium est, sicut in ipsius Malachiæ expositione beatus profert Hieronymus, dicens: *Marcus evangelista duo testimonia Malachiæ & Isaiæ sub unius prophetæ sermone contexens, ita exorsus est. Initium evangelii Jesu Christi, sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce mitto angelum meum ante te qui parat viam tuam. Hoc, licet verbis aliis, in Malachia legimus. Quod autem sequitur: vox clamantis in deserto &c. ab Isaia propheta dicitur.* Item vero in commentario Matthæi idem beatus dicit Hieronymus. *Cum enim testimonium de Isaia Malachiaque contextum sit, quæritur quomodo velut ab uno Isaia exemplum putemus adsumptum: de quo ecclesiastici viri plenissime responderunt.*

At vero testimonium beati Pauli apostoli, quod in epistola ad Corinthios protulit, dicens: *Quod oculus non vidit nec auris audivit*, &c. In Isaia propheta scriptum habetur aliis quidem verbis, eodem tamen sensu. Sic namque scriptum est ibidem: *A sæculo non audiverunt neque auribus perceperunt, oculus non vidit, Deus, absque te quæ præparasti exspectantibus te.* Requirat prudentissima vestra imperialis potentia in capitulo centesimo septuagesimo, & ita inveniet. Quamquam beatus Ambrosius hunc sermonem in expositione ejusdem epistolæ, juxta scriptum

Matth. 1.

Marc. 1.

1 Cor. 2.

Malach. 3.

Isa. 40.

1 Cor. 2

Isa 64.

A apostoli in Apocalypsi Heliæ in apocryphis scriptum esse affirmat.

His præmissis omnipotens & misericors Deus sua vos protectione custodiat, atque per multorum curricula annorum vitam tribuat sempiternam. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.*

EPISTOLA X. AD EUMDEM.
Intercessiones & cetera.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei & Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

OMnes enim qui se nobis fideles asserunt, si vestræ imperiali potentiæ sic fideles non extiterint, ita ut omnes pacem atque dilectionem quam, Deo miserante, erga sanctam Dei catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam matrem vestram & nos geritis, cognoscere valeant, vacua est spes eorum & labor eorum sine fructu, & inutilia sunt opera illorum, exceptis his qui per ignorantiam in aliquod ut homo fefellerint. Verumtamen & ipsi corrigendi esse judicamus. Misit siquidem nobis vestra serenitas, eo quod Adulphus diaconus, missus nostræ apostolicæ sedis, cum a vobis more solito benigne ac honorifice susceptus esset & usque ad portum maris deductus, atque exinde ad navigationem commode absolutus, & cum verteretur ad vos primum se velle venire profiteretur, noluit missum vestrum exspectare qui eum usque ad vos deduceret, sed arrepto itinere quasi fugiens, cum vos illum per dies aliquot exspectaretis, ad vos venturum sperantes, spem vestram delusit. Et quod missum Eanbaldi archiepiscopi, qui ipse litteras suas ad vos misit petens ut prædictum legatum ejus ad vos venientem benigne susciperetis, & eum ad vos venire permitteretis: sed neque ille secundum domini sui præceptum peragere studuit. Quamobrem credat nobis vestra serenitas, carissime ac dulcissime fili, quia per nullum iniquum quodlibet consilium hoc facere perpessi sunt, sed ignorationes sæculi hujus sollertiæ hanc solidam occursionem perfecerunt. Nos vero apostolica suffulti auctoritate, secundum vestram voluntatem, vestræ imperiali potentiæ eos dirigere non omittimus. Sed precamur clementiam vestram, ut pro amore beati Petri apostoli fautoris vestri, in cujus servitio prædictum Adulphum diaconum emisimus, immo etiam in ipsum quod nobis sub jusjurando pollicitus est, ut ad profectum sanctæ Dei ecclesiæ & vestrum atque nostrum decertare debuisset, & pacem in ipsa insula seminare studuisset, iterum ipsis in partibus remittamus, nullam pro hoc sustineat tribulationem: ut cum propheta dicere valet, *corripit me justus in misericordia.* Quis enim vestram a Deo datam sapientiam illudere valebit? cum superna gratia sicut vos procul dubio credimus ut habeatis. Sed quia homines sumus & fallimur, petimus pietatem vestram, ut hanc eorum noxam beato Petro apostolo concedere non dedignemini, ut ab ipso clavigero regni cælestis præmium mercedis suscipere mereatis. De autem quod nobis emisit vestra serenitas, fraudulentam eos habere legationem quam vobis ostendere timuerunt, & quia propter hoc tam festinanter profecti sunt, ut Ardul-

Psal. 140

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 791.

dulphi regis, iter Romam prævenire potuissent, omnes epistolas quæ de partibus illis nobis perlatæ sunt pro vestra satisfactione vobis emisimus legendas. Prædictum vero missum Eanbaldi archiepiscopi, in quantum Deo auspice agnoscere valuimus, in omnibus Dei famulum eum comperimus. Unde obnixe quæsumus vestram imperialem potentiam, ut pro eo quod ad fautorem vestrum beatum Petrum apostolum directus est, melius illi sit & non deterius, sicut modis omnibus esse credimus, quamquam ignoranter fefellit. Quia valde pertimescimus ne ipse populus acquisitione sanctæ Romanæ ecclesiæ per quamlibet occasionem, & certamen prædecessoris mei domni Gregorii beatissimi papæ, quod ipsis in partibus posuit, meis temporibus infructuosum existere videatur, nec mihi in judicio eveniat. Quid plura dicimus? Sicut per eorum stultitiam agnovimus in aliquod vestrum furorem, ita per infusionem sancti Spiritus velocius a vobis vestram sentiamus misericordiam. His præmissis: Omnipotens & misericors Deus sua vos a malis omnibus protectione custodiat, & quoniam vita vestra bonis omnibus valde est necessaria, post longa adhuc tempora vos ad cælestis patriæ gaudia perducat. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla subserват*. Prædicta vero epistolæ quæ de Saxonia partibus nobis missæ sunt magnopere precamur clementiam vestram, ut eas nobis remittere jubeatis, quia eorum verba pro pignore retinemus. *Absalut. prid. Kalend. Januar.*

EPISTOLA XI. AD EUMDEM.

Qualiter quidam episcopus exsul inventus.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

DUm vestræ imperiales syllabæ de civitate in civitatem ad nos pervenissent, quæ & a nobis susceptæ ac relectæ fuissent, reperimus in eis, quatenus a Gradensi insula, ubi Fortunatus archiepiscopus suam propriam sedem habere videbatur, propter persecutionem Græcorum seu Veneticorum exul esse dignoscitur; & si congruæ nobis apparuisset, pro causa necessitatis in Posa, ubi jamdudum Æmilianus quidam episcopus præfuit, quæ & diœcesis prædicti Fortunati archiepiscopi existit, illic suam sedem haberet: & qualiter vestra a Deo protecta imperialis potentia sine consultu apostolatus nostri nequaquam eum alibi collocare voluit. Nos vero de hac re pertractantes providimus; ut secundum qualiter vestræ imperiali clementiæ complacuit ut in Polana ecclesia persisteret, ita maneat sub eo prorsus tenore: ut, si Domino annuente, ei beato Petro apostolo protegente, per vestram in triumphis victoriam, ipsa sua sedes illi restituta fuerit, secundum qualiter prædicta Polana ecclesia integra cum omnia sibi pertinentia susceperit, sic iterum ea restituatur, & non de rebus ejus aut pecunia ad suam debeat subtrahere sedem, sed neque cuiquam ex ipsis rebus seu pecuniis atque speciebus dare quoquomodo præsumat, ut ipsa ecclesia semper irrefragabiliter cum suo antistite salva existere possit. Reservatur siquidem in ipsis vestris imperialibus apicibus, quomodo in Aquis palatio nobiscum providistis de Aquilejensi ecclesia, velut una quæ suam sedem haberet. Credat enim nobis vestra clementia, & quod quicquid ibidem una vobiscum vel cum fratribus, & coepiscopis nostris oratores vestri pertractavimus, omnia ad mercedem animæ vestræ, seu filiorum vestrorum esse conspicitur, Omnipotens & misericors Deus per intercessionem sanctæ suæ genitricis, suorumque apostolorum Petri & Pauli diu vos in hoc mundo conservare dignetur, & per multorum annorum curricula cælestia regna cum suis faciat adipisci. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla subserват*.

ANNO CHRISTI 791.

EMBOLUM.

Et hoc vestræ serenitati intimare curavimus de præfato Fortunato: ut sicut semper pro illius honore temporali laboratis, ita & de anima ejus curam ponatis, ut per vestrum favorem suum ministerium melius expleat. Quia non audivimus de eo sicut decet de archiepiscopo, neque de partibus Franciæ, ubi eum beneficiastis. Tamen gratias agimus Deo, quia omnia vobis incognita non erunt. Interrogate quidem fideles vestros, & omnia vobis nota fient; eo quod illi qui vobis eum collaudant hoc per munera & calciaria faciunt. Quid nobis plus amabile est quam vestra dulcissima anima? Et Deus cognitor est, quia post salutem animæ vestræ hæc omnia vobis insinuavimus, eo quod de tanto amore quem erga vestram serenitatem gerimus, ideo silere non possumus. Potestis interrogare fratrem nostrum Hildibaldum archiepiscopum & Ercanbaldum cancellarium. Fortassis exinde aliquid cognoveritis, quia cognovimus eos animæ vestræ fideles in omnibus.

EPISTOLA XII. AD EUMDEM.

Qualiter missi justitiam facturi damnum fecerunt.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

AD hoc omnipotens & invisibilis Deus noster vestram a Deo protectam imperialem potentiam sanctæ suæ ecclesiæ fecit esse custodem, ubique gubernatione laudabili ad augmentum gloriæ vestræ vigilantior existeret, & quos consilio exterius regitis perire interius non permittatis, quatenus per fructum piæ sollicitudinis vestræ ad æterna quæ sanctis suis daturus est gaudia pertingere mereatis; atque ex bonorum vestrorum actibus dignam retributionem multipliciter percipiatis. Missus itaque præsentes oratores nostros, Joannem videlicet reverendissimum episcopum, & Basilium religiosum hegumenum, visitationis causa ad vestram imperialem clementiam, cum benedictione B. Petri apostoli fautoris vestri. Sed petimus serenitatem vestram ne injuriosum ducatis quod non aliquid dignum munificentiæ vestræ vobis dirigere valuimus. Verumtamen de beati Petri apostoli rebus, quamvis parvæ sunt quæ offeruntur, pro magna semper benedictione suscipiendæ sunt, quoniam & hic vobis valebit majora impendere, & apud omnipotentem Deum beneficia æterna præsentare. Dum enim in homini-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 795.

minibus post Deum & sanctos suos nonnisi in vestram imperialem potentiam fiduciam habemus, justum prospeximus, ut & gaudium nostrum & angustias quas assidue patimur vestris prius intimaremus auribus, ut oblationem quam vestri dulcissimi parentes & vos ipsi beato Petro apostolo obtulistis, accepta atque secura sit in conspectu ejus, quatenus ab ipso clavigero regni cælorum, qui vos in suis utilitatibus defensores constituit, dignam retributionem percipere mereamini, & vestra opinatissima imperialis munificentia in universo fideli populo laudabiliter diffametur, & nos pro causa negligentiæ ante tribunal Dei cum ipso domino, & nutritio nostro beato Petro apostolo in judicio minime provocemur, pro eo quod oppressiones populi Dei vestræ non nunciaverimus clementiæ. Misit igitur pia serenitas vestra missos suos, ut justitiam nobis facere debuissent, sed magis damnum quam profectum nobis fecerunt. Verumtamen missos vestros qui ad nos venerunt interrogare dignemini, & ipsi viva voce insinuare possunt ea quæ in nostris hominibus audierunt vel viderunt peracta. Sed & præsens Joannes episcopus missus noster per singula vestræ potest innotescere imperiali potentiæ; quia omnia, quicquid per vestrum pium ac legale judicium de causa videlicet palatii Ravennatis recollectamus, unde & jussistis, ut nullus quilibet homo impositorum conquassare aut in judicio promovere præsumeret, tam de vulgaria quam etiam de mansis, quos per vestrum dispositum Herminus fidelis vester nobis reconsignavit; omnia cum casis, vineis, seu laboribus atque peculiis abstulerunt, & nihil exinde nobis remansit. Quamobrem quæsumus vestram imperialem clementiam, ut sic de vestra a Deo accepta donatione, quam prædicto Dei apostolo obtulistis, peragere jubeatis, quatenus in nulla minuatur parte, sed maxime per vestrum laboriosum certamen firma atque stabilis & inconcussa perennis temporibus persistere valeat, & nos, licet impares, tantum Deo miserante vicem ejusdem discipuli tenentes, securiter ac patienter Dei omnipotentis possimus exorare clementiam, ut vestrum robustissimum brachium fortiter contra inimicos sanctæ Dei ecclesiæ extendat, & omnes barbaras nationes pede fortitudinis opprimatis. *Pissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla subjiciat.*

XIII. AD RICHULPHUM EPISCOPUM MOGUNTINUM.

Gratias agit de muneribus ab eo missis: mittit vicissim reliquias S. Cæsarii, quas postulabat.

Leo episcopus servus servorum Dei reverendissimo & sanctissimo Richulpho episcopo.

CUM ad limina beatorum principum apostolorum Bernharius venerabilis episcopus una cum Adalhardo religioso abbate, missi filii nostri domini Caroli serenissimi imperatoris conjunxissent, & omnia prospera ac salubria de prædicto filio nostro, seu de ejus sublimissima prole, vel omnibus fidelibus suis nobis nuntiassent, immensas omnipotenti Dei gratiarum actiones retulimus. Interea obtulit nobis prælatus Bernharius episcopus sanctitatis vestræ pulcherrimum munus & litteras. Quas vero litteras relegentes, gratias reverendæ almitati vestræ retulimus, quia nostri esse memores in vestris Deo acceptis orationibus non prætermittitis. De tantis autem muneribus, quibus nos assidue pro amore B. Petri apostoli ditatis, credimus in omnipotentem Deum, quia dignam retributionem hic & in futuro ab ipso clavigero regni cælestis percipietis. De reliquiis vero sancti Cæsarii, sicut petistis, per eumdem Bernharium venerabilem episcopum sanctitati vestræ direximus.

ANNO CHRISTI 795.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epistola.*) Reverendissimus, fuisque pro ecclesia catholica scriptis, disputationibus, ac laboribus longe clarissimus vir, dominus Joannes Pistorius Theologus, Jurisconsultus, ac medicus celeberrimus, sacræ Cæsareæ majestatis consiliarius amplissimus, patronus mihi jugi observantia colendus, ex amplissima nobilissimaque ejusdem sacræ Cæsareæ majestatis Viennensi bibliotheca misit ad me antiquum manuscriptum codicem, in quo inter alia antiqua monumenta hanc Leonis Papæ III. epistolam ad Richulphum Moguntinæ ecclesiæ archiepiscopum inscriptam invenit, descripsit, & in hanc nostram epistolarum decretalium, & conciliorum novam editionem transtulit. Idem codex habebat manuscriptum concilium Moguntinum primum, quod auctoritate Richulphi archiepiscopi Moguntinensis sub Leone Papa III. anno Domini 813. celebratum fuit. Sed cum illud a principio ejus quod extat in editione Suriana parum discreparet, in fine autem mutilum esset, nullas, vel saltem paucissimas lectionis varietates in margine annotavi. Ab eodem viro Christianæ reipublicæ & ecclesiæ amantissimo manuscriptum originale exemplar Concilii Constantiensis non sine magnis ejus impensis, laboribus & molestiis Constantiæ ad me transmissum est; quo fructu quave utilitate totius ecclesiæ, infra indicabimus. Cætera quæ hujus aliorumque doctissimorum virorum studio & industria reperta, & huic nostræ editioni communicata fuerunt, locis opportunis gratissimo affectu commemorabo; non alia sane intentione, quam ut intelligas, lector carissime, orbi huic operi insertum vel superadditum esse, quod non a doctissimis iisque probatissimis viris acceptum fuerit.

Unde & a quo hæc epistola Leonis papæ accepta sit. Eadem edita fuit an. 1606. a Serario nostro inter epistolas S. Bonifacii num. 55. D. Joannes Pistorius hanc editionem promovit.

SYMBOLUM ORTHODOXÆ FIDEI LEONIS PAPÆ.

Ex Balsam. Miscel. tom. 7. p. 18.

Vide Baronium an. 809.

LEO Episcopus servus servorum Dei omnibus orientalibus Ecclesiis. Hoc symbolum orthodoxæ fidei vobis mittimus ut tam vos quam omnis mundus secundum Romanam sanctam catholicam & apostolicam Ecclesiam rectam & inviolatam teneatis fidem. Credimus sanctam Trinitatem, id est, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, unum Deum omnipotentem, unius substantiæ, unius essentiæ, unius potestatis, Creatorem omnium creaturarum, a quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, Patrem a se ipso, non ab alio, Filium a Patre genitum, Deum verum de Deo vero, lumen verum de lumine vero, non tamen duo lumina, sed unum lumen Spiritum Sanctum a Patre, & a Filio æqualiter procedentem, consubstantialem, coæternum Patri & Filio. Pater plenus Deus in se, Filius plenus Deus a Patre genitus, Spiritus Sanctus plenus Deus a Patre & Filio procedens. Non tamen tres Deos dicimus, sed unum Deum omnipotentem, æternum, invisibilem, incommutabilem, qui totus est ubique præsens, non per partes divisus, sed totus in omnibus, non localiter, sed personaliter, qui sine commutatione sui mutabilia creavit & creata gubernat, semper manens id quod est, cui nihil accidens esse poterit, quia simplici divinitatis naturæ nihil addi vel minui potest, quia semper quod est, cui semper primum est, cui sempiternum est, cui idem est esse, vivere, & intelligere.

Digitized by

Et hæc tria unus Deus. Hæc tria idem Deus & Dominus, vera & sempiterna trinitas in personis, vera & sempiterna unitas in substantia, quia una est substantia Pater & Filius & Spiritus Sanctus. Hæc vero sancta Trinitas nihil est in tribus personis simul nominatis quam in una qualibet persona semel dicta, quoniam unaquæque persona plena est substantia in se, non tamen tres substantiæ, sed unus Deus, una substantia, una essentia, una æternitas, una magnitudo, una bonitas, Pater & Filius & Spiritus Sanctus. Nec aliud est Pater in natura quam Filius vel Spiritus Sanctus, nec aliud Filius & Spiritus Sanctus quam Pater in natura, quibus est una natura. Sed alius est Pater in persona, alius Filius in persona, alius Spiritus Sanctus in persona. In Patre æternitas, in Filio æqualitas, in Spiritu Sancto æternitatis æqualitatisque connexio. Unum omnes in substantia & essentia, omnipotentia, & divinitate. Sicut enim eadem sancta Trinitas inseparabilis est in substantia, ita inseparabilis est in operibus, quamvis opera Dei quibusdam personis specialiter conveniant, sicut Patri vox illa quæ de cælo tonuit super Christum baptizatum, & ad Filii personam humanitatis tantummodo pertinet susceptio, & Spiritus Sancti personæ proprie congruit illa columba, in cujus specie idem Spiritus Sanctus descendit super eumdem Filium secundum hominem baptizatum. Tamen absque omni dubitatione illam vocem & illam columbam in Christi humanitatem tota sancta Trinitas operata est, cujus opera inseparabilia sunt. Credimus eumdem Filium Dei Verbum æternaliter natum de Patre, consubstantialem Patri per omnia, temporaliter natum de Spiritu Sancto & Maria Virgine, duas habentem nativitates, unam ex Patre æternam, alteram ex Matre temporalem, qui etiam Filius Dei, suæ carnis conceptione conceptus est & suæ carnis nativitate natus. Deum verum confitemur conceptum & Deum verum natum, eumdem verum Deum verum hominem unum Christum Filium Dei unigenitum, per primum & perfectum in duabus naturis in unius personæ singularitate impassibilem & passibilem, mortalem atque immortalem, crucifixum in infirmitate nostra, eumdemque semper viventem in virtute sua, qui mortuus est carnis suæ morte & sepultus, atque ab inferis, damnato & spoliato principe totius iniquitatis, rediens tertia die resurrexit, atque cum triumpho gloriæ videntibus discipulis cælum ascendit, sedens in dextera Patris, id est, majestate divinitatis, inde jam venturus judicare vivos & mortuos, quem impii judicantem videbunt in ea forma qua crucifixus est, non in ea humilitate qua injuste judicatus est, sed in ea claritate qua juste judicaturus est mundum; cujus majestatis visio æterna est omnium sanctorum beatitudo. Qui secundum hanc fidem rectam non crediderit, hunc damnat sancta, catholica & apostolica Ecclesia, quæ fundata est ab ipso Jesu Christo Domino nostro, cui est gloria in sæcula. Amen.

ANNO CHRISTI 791.

I. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD LEONEM III. PAPAM.

ANNO CHRISTI 791.

Novo pontifici gratulatur, & munera mittens quæ ejus decessori pararat, parem ponere erga illum benevolentiam, ecclesiæque Romanæ defensionem.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, Leoni papæ perpetua beatitudinem in Christo salutem.

PErlectis excellentiæ vestræ litteris, & audita decretali chartula, valde, ut fateor, gavisi sumus, seu in electionis unanimitate, seu in humilitatis vestræ obedientia, & in promissionis ad nos fidelitate. In quibus omnibus ex intimo cordis affectu multiplices divinæ pietati agimus gratias, quia nobis, post lacrymabile doloris vulnus, quod animæ nostræ dilectissimi patris & fidelissimi amici obitus intulit, tale in vobis solita suæ clementiæ providentia solatium perdonare dignatus est. Unde & vestræ sanctitati, quasi vicario lætitiæ munere, per ejusdem & Domini nostri Jesu Christi misericordiam, qui sanctæ suæ ecclesiæ in vestræ beatitudinis exaltatione consuluit, nostram omniumque fidelium nostrorum demandamus prosperitatem, nec non & pacificam in Dei voluntate totius regni nostri innotescimus unanimitatem: ut æque in nostræ devotionis gaudeatis, sicut & nos in vestræ sanctitatis lætamur successibus. Sed & hoc vestræ sanctissimæ benevolentiæ innotescimus, quod cum dilectionis munera patri meo dulcissimo prædecessori vestro dirigere paraveram, ut caritatis quam in eo habui munificentiæ largitate monstrarem magnitudinem, & suavissimæ inter nos familiaritatis fidelitas multorum ostenderetur oculis; ecce subito, quod sine dolore non dicam, sine lacrymis non cogito, præ tristitia obitus illius legatione consternatus sum, & ubi lætitiæ paraveram insignia, ibi me tristitiæ turbaverunt lugubria. Et si apostolus de mortuis contristari prohibet, tamen caritas lacrymas elicere non cessat. Non quasi mortuum plangentes, sed quasi melius cum Christo viventem recordantes, si nos corporali præsentia amisisse, non tamen spiritali suffragio illum nos amittere arbitramur. Sed magnum divina nobis prævidebat gratia solatium, dum vos, vir venerande, in locum illius subrogavit; ut esset qui quotidie apud beatum Petrum principem apostolorum pro totius ecclesiæ stabilitate, & qui pro salute mea meorumque fidelium, immo & pro totius stabilitate regni nobis a Deo dati intercederet, & paterna pietate nos in filium sibi adoptaret. Ad dilectionis pacificam unanimitatem, Angilbertum manualem nostræ familiaritatis, vestræ direximus sanctitati, quem prius, sicut promisimus, per religiosos viros Campolum & Anastasium beatissimo patri nostro prædecessori vestro dirigere curavimus: sed, ut præfati sumus, dum exenia omnia parata erant, lugubri paternæ mortis nuntio repente tardatum est iter illius. Sed modo lætiores de vestræ sanctitatis successione facti, quod desideravimus in illo pio patre agere, in vobis perficere studemus. Illique omnia injunximus, quæ vel nobis voluntaria, vel vobis necessaria esse videbantur; ut ex collatione mutua conferatis, quidquid ad exaltatio-

ANNO CHRISTI 791.

tionem ſanctæ Dei eccleſiæ, vel ad ſtabilitatem honoris veſtri, vel patriciatus noſtri firmitatem neceſſarium intelligeretis. Sicut enim cum beatiſſimo prædeceſſore veſtræ ſanctæ paternitatis pactum inii, ſic cum beatitudine veſtra ejuſdem fidei & caritatis inviolabile fœdus ſtatuere deſidero; quatenus apoſtolicæ ſanctitatis veſtræ, divina donante gratia, ſanctorum advocata precibus, me ubique apoſtolica benedictio conſequatur, & ſanctiſſima Romanæ eccleſiæ ſedes, Deo donante, noſtra ſemper devotione defendatur. Noſtrum eſt, ſecundum auxilium divinæ pietatis, ſanctam ubique Chriſti eccleſiam ab incurſu paganorum, & ab infidelium devaſtatione armis defendere foris, & intus catholicæ fidei agnitione munire. Veſtrum eſt, ſanctiſſime pater, elevatis ad Deum cum Moyſe manibus, noſtram adjuvare militiam, quatenus vobis intercedentibus, Deo ductore & datore, populus Chriſtianus ſuper inimicos ſui ſancti nominis ubique ſemper habeat victoriam, & nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti toto clarificetur in orbe. Veſtræ vero auctoritatis prudentia canones ubique ſequatur; quatenus totius ſanctitatis exempla omnibus evidenter in veſtra fulgeant converſatione, & ſanctæ admonitionis exhortatio audiatur ab ore; quatenus ſic *luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cœlis eſt*. Omnipotens Deus veſtræ auctoritatis beatitudinem, ad ſanctæ ſuæ eccleſiæ exaltationem, per multa annorum curricula incolumem conſervare dignetur.

Matth. 5.

II. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS

AD ANGILBERTUM ABBATEM.

Commonitorium Angilberto, qui cum ſuperioribus litteris ad pontificem mittebatur.

1. *Carolus gratia Dei rex & defenſor ſanctæ eccleſiæ, Homero auriculario ſalutem.*

Alcuini epiſt. 63.

Divina regente miſericordia iterum & prospere te adducente ad dominum apoſtolicum papam noſtrum, admoneas eum diligenter de omni honeſtate vitæ ſuæ, & præcipue de ſanctorum obſervatione canonum, de pia ſanctæ Dei eccleſiæ gubernatione, ſecundum opportunitatem collationis inter vos, & animi illius convenientiam. Ingeraſque ei ſæpius, quam pauperum honor ille, quem præſentialiter habet, annorum, quam multorum eſt perpetualiter merces, quæ datur bene laboranti in eo. Et de ſimoniaca ſubvertenda hæreſi diligentiſſime ſuadeas illi, quæ ſanctum eccleſiæ corpus multis male maculat in locis. Et quidquid mente tenes ſæpius querelis agitaſſe inter nos. Sed qualis mihi eſſet collatio cum beato Hadriano papa prædeceſſore illius, de conſtruendo monaſterio ad ſanctum Paulum, nullatenus dimittas ſuggerere illi, ut volente Deo revertens certum mihi reſponſum habeas referre. Dominus Deus ducat te, & dirigat in omni bonitate cor illius, ut faciens faciat quod ſanctæ ſuæ proficiat eccleſiæ, ut ſit nobis pius pater, & pro nobis præcipuus interceſſor: ut idem Deus & Dominus noſter Jeſus Chriſtus nos in ſua florere faciat voluntate, & curſum qui ſupereſt nobis vitæ noſtræ ad perpetuæ ſtabilitatis quietem perducere digne-

tur. Vade cum proſperitate, proficiens in veritate, reverſurus cum gaudio, Homeriane puer.

ANNO CHRISTI 791.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *Carolus Homero.*) Angilberto Centulæ abbati, quam & Alcuinus quoque in ſuis, & Theodulfus in verſibus * nondum editis, Homerum ſimiliter vocant. Atque ut Angilbertus hic Homerus, ſic Richulfus Moguntinus epiſcopus Demoetas, Carolus ipſe David, alii aliis tum inter familiares nominibus appellabantur.

* Edidit anno 1646. Sirm.

III. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS

AD OFFAM REGEM MERCIORUM.

De peregrinorum negotiatorumque patrocinio: & de variis muneribus quæ pro Hadriani papæ anima mittit ad ſingulas eccleſias regni ejus.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, & patricius Romanorum, viro venerando & fratri carissimo Offæ regi Merciorum ſalutem.

Primo gratias omnipotenti Deo agimus de catholicæ fidei ſinceritate, quam in veſtris laudabiliter paginis reperimus exaratam. De peregrinis vero, qui pro amore Dei, & ſalute animarum ſuarum, beatorum apoſtolorum limina deſiderant adire, cum pace ſine omni perturbatione vadant. Sed ſi aliqui non religioni ſervientes, ſed lucrum ſectantes, inter eos inveniantur, locis opportunis ſtatuta ſolvant telonea. Negotiatores quoque volumus, ut ex mandato noſtro patrocinium habeant in regno noſtro legitime. Et ſi in aliquo loco injuſta affligantur oppreſſione, reclament ſe ad nos, vel noſtros judices, & plenam jubebimus juſtitiam fieri. Cognoſcat quoque dilectio veſtra, quod aliquam benignitatem de dalmaticis noſtris vel pallis ad ſingulas ſedes epiſcopales regni veſtri, vel Ethelfredi, direximus in eleemoſynam domini apoſtolici Hadriani, deprecantes ut pro eo intercedi jubeatis: nullam habentes dubitationem beatam illius animam in requie eſſe; ſed ut fidem & dilectionem oſtendamus in amicum noſtrum cariſſimum. Sed & de theſauro humanarum rerum, quem Dominus Jeſus nobis gratuita pietate conceſſit, aliquid per metropolitanas civitates direximus. Veſtræ quoque dilectioni unum baltheum, & unum gladium Hunnicum, & duo pallia terica duximus deſtinanda. Vale.

IV. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS

AD OFFAM REGEM MERCIORUM.

Presbyterum Scottum accuſatum mittit in patriam, ut ibi ab epiſcopo ſuo judicetur.

Carolus gratia Dei rex Francorum, & defenſor ſanctæ Dei eccleſiæ, dilecto fratri & amico Offæ regi ſalutem.

Presbyter iſte & Scottus apud nos moratus eſt aliquanto tempore in parochia Hildeboldi Colonienſis epiſcopi, ſed reprehenſibilis factus, ut fertur, a quodam accuſatore, quod carnem diebus quadrageſimalibus comediſſet. Noſtri vero ſacerdotes judicare renuerunt,

Alcuini epiſt. 63.

Digitized by Google

ANNO Christi 795.

quia plenum teſtimonium accuſantium ſuper eum non invenerunt. Tamen nec eum loco conſueto habitationis ſuæ propter infamiam diutius morari permiſerunt: ne ſacerdotalis honor apud imperitum vulgus vileſceret, vel rumigerula loquela aliqui hortarentur violare ſanctum jejunium. Vitium eſt noſtris ſacerdotibus, illum ad ſui epiſcopi, ubi Deo votum fecit, dirigere judicium. Idcirco veſtram deprecamur providentiam, ut jubeatis illum, ſecundum opportunitatem temporis & profectionis, in ſuam transponere patriam, ut ibi judicetur unde exivit. Nam ibi quoque ſanctæ Dei eccleſiæ puritas in moribus, & firmitas in fide, & honeſtas in converſatione, ſecundum canonicam ſanctionem diligenter obſervari debebit, ut una, perfecta & immaculata columba, cujus pennæ deargentatæ, & poſteriora ejus in ſpecie auri clareſcere debent. Vita, ſalus, & proſperitas tibi tuiſque fidelibus a Deo Chriſto detur in æternum.

A V. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD EUMDEM.

ANNO CHRISTI 795.

Mittit in Britanniam * Concilium Nicænum II.

* Vid. adnotationem in hanc epiſtolam poſteriorem.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, viro venerando & fratri cariſſimo Offano Merciorum regi ſalutem, honorem & amorem.

CUM deceat reges potentes & famoſos amicitiæ fœdere convinciri, & mutuis gaudiis ad invicem gratulari, ut in vinculo caritatis Chriſtus in omnibus & ab omnibus glorificetur: veſtræ ſerenitati hoc eulogium duximus deſtinandum. Cum nobiliſſimam Longobardorum civitatem cum ſuis civibus omnibus noſtro dominatui ſubjugaverimus, & Italiam totam noſtro imperio ſelicíter ſubjugaverimus, Chriſti adjutorio (cui famulari deſideramus) rex Deſiderius Longobardorum, duceſque Saxoniæ, quos noſtris nutibus inclinavimus, Vuithimundus & Albion, cum fere omnibus incolis Saxoniæ, baptiſmi ſuſceperunt ſacramentum, Domino Jeſu Chriſto de cetero famulaturi. Hoc igitur ſalubri mandato, ego Carolus regum Chriſtianorum orientalium potentiſſimus, vos o Offane regum occidentalium Chriſtianorum potentiſſime, cupio lætificare & te in dilectione ſpeciali amplecti ſincerius.

Rex Deſiderius Saxonesque ad id baptizati

☞ AD EPISTOLAS LEONIS III. PAPÆ ET CAROLI MAGNI APPENDIX.

JOANNIS DOMINICI MANSI PRÆFATIO.

Ms. Suppl. Mansi tom. I. Pag. 733.

QUamquam omnes a Labbeo ceteriſque Collectoribus prætermiſſas Leonis III. & Caroli Magni epiſtolas hic ſupplere non eſt animus; nonnullas tamen dare juvat, ſive ex iis quæ non ita paſſim ſuppetere lectoribus poſſent, ſive quæ exhibitas a Labbeo epiſtolas aut emendant, aut mancas ab eo traditas integriores reddunt. Hoc igitur conſilio primum locum exhibeo epiſtolæ Leonis III. ad Athelardum Dorobernenſem archiepiſcopum, cui in omnes per Angliam eccleſias primatum aſſerit. Ut lucem epiſtolæ huic afferam, recolere oportet hiſtoriam, inter res hujus ætatis eccleſiaſticas, notiſſimam. Offa Merciorum rex inviſum habens Lambertum Dorobernenſem archiepiſcopum, id egit apud Aixanum I. ut ejus auctoritate duæ in Anglia diſtinguerentur Metropolitanæ cathedræ, quarum alteri Lechefeldenſi, alteri Cantuarienſi antiſtes præeſſet. Hæc non diu ſtetit diœceſis diſtributio; nam Kenulfus rex, Offæ ſucceſſor, inter primas regni ſui curas hanc poſuit, ut res prius in Anglicano quodam concilio ſtabilita, a Leone III. pontifice in integrum reſtitueretur, univerſis per Angliam eccleſiis obſequio Cantuarienſis archiepiſcopi redditis. Leonis III. literas, quibus Cantuarienſem archiepiſcopum primatem totius Anglia agnoſcit, & pallio donat, hic exhibemus e MS. codice vulgatas ex Wilkins tom. I. pag. 160. Data inſcribuntur die XV. Kal. Februarias indictione decima; *quæ ſi genuina inſcriptio habeatur, reddit annum* 802. *indicantque cauſam illam, quæ anno 797. cœpta eſt agitari, aliquamdiu perſeveraſſe.*

Addimus ob ſimilitudinem argumenti epiſtolam cleri totius Angliæ ad eumdem Leonem III. pontificem, contendentis adductis exemplis demonſtrare, archiepiſcopos Dorobernenſes auctoritate patris ſucceſſores ſibi ordinandi. Epiſtolam hanc pariter damus ex Wilkins tom. I. pag. 166.

Denique Caroli Magni epiſtolam ad Offam Merciorum regem ut daremus ex eodem Wilkins, fecit ejuſdem epiſtolæ integritas, cum mutilam & ſubinde obtruncatam exhibuerit Labbeus tom. IX. col. 174. Venet. editionis.

LEO.

---

a Edita eſt a Spelmanno in tom. 1. Concil. Angliæ pag. 305. ac licet eam retulerit ad an. 792. in pagina tamen ſequenti recte admonuit eam videri datam an. 774. quo Longobardi & Saxones a Carolo devicti ſunt, ut legitur in veteribus annalibus. Corrigenda igitur eſt inſcriptio quæ extat in tom. 7. Concil. ubi ita legitur: *Epiſtola Caroli Magni Regis ad eumdem, Missi ex Beneventum Concilium Nicænum ſecundum.* Nulla enim illuc mentio Concilii Nicæni, neque controverſiæ de imaginibus. *Baluzius Capitular. tom. 2. pag. 1038.*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 795.

LEONIS III. PAPÆ AD ATHELARDUM ARCHIEPISCOPUM DOROBERNENSEM.

Mittit pallium, & primatem totius Angliæ agnoscit.

Leo episcopus, servus servorum Dei, Athelardo archiepiscopo Dorobernensis ecclesiæ in perpetuum.

Extat apud Wilkins tom. I pag. 100.

POntificali discretioni præcipue congruit præsulibus ecclesiarum, secundum eorum irreprehensibilem fidem, audientiam præbere, & eorum, quæ per beatum Petrum principem apostolorum, & nos gerere desideraverint, quæ canonicis non refragantur sanctionibus, effectum concedere. Ut cum id quod desiderant, obtinuerint, flagrantiores erga eorum religionis amorem existant. Exhortanda itaque nobis visa est, ac precanda tua fraterna almitas pro diœcesibus Angliæ sibi commissis, videlicet episcoporum, seu monasteriorum tam monachorum, quam clericorum, & puellarum; quæ sicut ab olitanis temporibus tua ecclesia tenuit, ut in sacro scrinio nostro requisita cognovimus, ita tibi tuisque successoribus tenenda confirmamus. Omnes Anglorum ecclesias sanctus ac egregius prædicator, papa Gregorius ordinavit, atque catholice confirmavit B. Augustino archiepiscopo, sincello suo subjectas fore in ævum per sacrum usum pallii; & ideo tibi scribimus ex auctoritate B. Petri apostolorum principis, cui a Domino Deo potestas * Matth. XVI. data est, dicente: * *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum; & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis:* Immo & secundum institutam sanctorum canonum censuram, licet immeriti, ejusdem B. Petri, clavigeri regni cælorum, vicem gerentes, tibi, Athelarde, tuisque successoribus omnes Anglorum ecclesias, sicut a priscis temporibus fuerunt, in perpetuum in ipsa tua metropolitana sede, per subjectionis cognitionem, eas irrefragabiliter jure esse concedimus detinendas. Si quis vero, quod non optamus, contra hanc nostræ diffinitionis, vel apostolici privilegii auctoritatem venire tentaverit, ex auctoritate apostolica statuimus, ut, si archiepiscopus vel episcopus fuerit, ex ordine præsulatus sit dejectus. Similiter presbyter vel diaconus aut alius quilibet minister sacri ministerii si fuerit, ab ordine sit depositus. Si autem ex numero laicorum fuerit, tam rex, quam princeps, aut quælibet magna, sive parva persona, a sacræ communionis participatione se noverit alienum. Hanc privilegii paginam, auctoritate B. Petri apostolorum principis, cujus ministerio fungimur, tibi, Athelarde, tuisque successoribus in perpetuum concedimus obtinendam. Ad cujus firmitatem manibus nostris subscriptionem impressimus; illamque nomine nostro signari mandavimus. Quam etiam a Sergio scriniario nostro scribi præcepimus mense Januario. Dat. 25. Kal. Februarii per manum Eustachii, primicerii sanctæ sedis Apostolicæ, imperante domino Carolo piissimo, consule, Augusto, a Deo coronato, magno, pacificoque imperatore, anno secundo post consulatum ejusdem domini, indictione decima.

ANNO CHRISTI 796.

FRAGMENTUM EPISTOLÆ LEONIS III.

Ex Ivone Decr. p. 3. c. 102.

COntra SS. Patrum censuras videtur existere, si sæcularis homo vel laicus presbyteros ab Ecclesiis, in quibus tempore ordinationis eorum denominati, vel introducti fuerint, nitetur expellere.

OMNIUM TOTIUS BRITANNIÆ EPISCOPORUM ET SACERDOTUM EPISTOLA AD LEONEM III. PAPAM.

De successione archiepiscoporum Dorobernensium.

Omnes episcopi & sacerdotes totius Britanniæ insulæ venerabili Papæ Leoni salutem in Christo.

Apud Wilkins tom. I. pag. 100.

NOtum fore cupimus almitati vestræ, sicut legimus in historia Anglorum, scribente Beda, historiographo, & laudabili doctore nostro, quod non tam ingens labor incumbebat anterioribus nostris, scilicet pallii gratia Romam usque fatigari, quemadmodum postea mos inolevit. Scripsit namque ipse præfatus doctor, quod beatus papa Gregorius Augustinum prædicatorem genti Anglorum direxerit, non episcopum ordinatum, sed monachum, cum aliis ejusdem religionis cooperatoribus. Ipse namque Augustinus post conversionem prædictæ gentis ab Aetherio Arelatensi archiepiscopo, archiepiscopus ordinatus est, juxta quod jussa sanctæ patris Gregorii acceperat. Postea vero Augustinus successorem sibi Laurentium, adhuc vivens, ordinavit, exemplum sequens beati Petri principis apostolorum, qui Clementem adjutorem & successorem sibi consecrasse perhibetur. Post Laurentium Mellitus sedem Dorobernensis ecclesiæ suscepit. Et post Mellitum, Justus; qui ambo suscepernnt scripta exhortatoria a pontifice Romanæ & apostolicæ sedis Bonifacio, data sibi ordinandi episcopos auctoritate; cujus auctoritatis ista est forma. *Dilectissimo fratri Justo Bonifacius. Pallium per Istorem præsentium fraternitatis tuæ, benignitatis studiis invitati, direximus, concedentes etiam tibi ordinationes episcoporum, exigente opportunitate, Domini præveniente misericordia, celebrare; ita ut Christi evangelium plurimorum adnuntiatione in omnibus gentibus, quæ necdum conversæ sunt, dilatetur*, &c. Nam iste Justus antea ab Augustino episcopus ordinatus est, sicut & Mellitus. Ipse quoque Justus ordinavit Paulinum episcopum, & Honorius papa misit pallium ipsi Paulino, ubi gentem Nordanhymbrorum cum suo rege ad fidem Christi, Paulino

Digitized by Google

lino evangelizante, converſam eſſe didicit. Qui A
ANNO CHRISTI 791 Paulinus poſt obitum prædicti Juſti, Honorium Dorovernenſi eccleſiæ archiepiſcopum ordinavit, cui etiam præfatus papa Honorius miſit pallium & literas, in quibus continentur hæc:

Dilectiſſimo fratri Honorio, Honorius ſalutem. Juxta veſtram petitionem, & filiorum noſtrorum regum, vobis per præſentem noſtram præceptionem, vice B. Petri apoſtolorum principis, auctoritatem tribuimus, ut quando unum ex vobis divina ad ſe juſſerit gratia evocari, is, qui ſuperſtes fuerit, alterum in loco defuncti debeat epiſcopum ordinare; pro qua etiam re ſingula veſtræ dilectioni palia pro eadem ordinatione celebranda direximus, ut per noſtræ præceptionis auctoritatem poſſitis Deo placitam ordinationem efficere: quia ut B hæc vobis concederemus longa terrarum mariſque intervalla, quæ inter vos & nos obſiſtunt, ad hæc nos condeſcendere coegerunt: ut nulla poſſit eccleſiarum veſtrarum jactura per cujuslibet occaſionis obtentum quoquo modo pervenire; ſed potius commiſſi vobis populi devotionem plenius propagare. Deus te incolumem cuſtodiat, dilectiſſime frater.

Item Albinus vel Alquinus maximus librarius ſcripſit ad Offam, regem Anglorum, dicens, quod archiepiſcopus ſemper ab archiepiſcopo debeat ordinari, & pallium ei debet mitti a domno Apoſtolico. Sed regum diſſenſiones hanc turbaverunt ordinationem, ita ut non potuerit fieri, quod fieri debuit; quamvis ſancti C canones firmiſſime decreviſſent, nunquam ob regum diſſenſiones eccleſiaſtica ſtatuta violari debuiſſe. Tunc temporis impleverunt ſancti & apoſtolici viri illud laudabile præceptum Salvatoris noſtri, dicentis: * *Gratis accepiſtis, gratis date*. Tunc ſine viribus elanguit ſimoniaca hæreſis, quia non pecunia emebatur donum Dei, ſed gratis, ſicut ipſe juſſerat, donabatur. Timendum eſt tamen vendentibus gratiam Dei hoc quod Petrus apoſtolus Simoni dicebat: * *Pecunia tua tecum ſit in perditione; non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone hoc.*

* Matth. X. 8.

* Act. VIII.

ADMONITIO

In ſequentem epitomen epiſtolæ Leonis papæ III.

Ibid. *VEtuſtiſſimus ille noſter Lucenſis Codex MS. in collectione canonum in epitomen redactorum ſequentem pariter Leonis epiſtolam ſeu epiſtolæ ſynopſim exhibet, quam ad Leonem hunc pertinere, ex illo ad quem data ſcribitur, intelligimus. Directa eſt enim Alcoino, qui alteri Leoni pontifici nullo præter quam III. æqualis vixit.*

EX EPISTOLA LEONIS AD ALCOINUM.

Ternam merſionem fieri in baptiſma.

CAROLI MAGNI

Ad Offam Merciorum regem epiſtola.

Carolus Dei gratia rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, viro venerando ac fratri cariſſimo, Offæ, regi Merciorum, præſentis proſperitatis & æternæ beatitudinis in Chriſto ſalutem.

Ex Willelm. tom. I. pag. 116. INter regales dignitates, & ſublimiores ſæculi perſonas fœderatæ in unanimitate pacis amicitiæ jura, & ſanctæ caritatis concordiam ex intimo cordis affectu ſervare, multis prodeſſe ſolet; & ſi inimicitiæ nodos dominico præcepto diſſolvere jubemur; quanto magis vincula caritatis connectere curandum eſt? Unde & nos, frater dilectiſſime, antiqui memores inter nos pacti, has veſtræ reverentiæ literas dirigere curavimus, ut fœdus in radice fidei firmatum floreret in fructu caritatis; relectiſque veſtræ fraternitatis epiſtolis, quæ diverſis ſiquidem temporibus per miſſorum veſtrorum manus nobis delatæ ſunt, ſingulis competenter veſtræ auctoritatis ſuggeſtionibus reſpondere ſatagentes, primo gratias agimus omnipotenti Dei de catholicæ fidei ſinceritate, quam in veſtris laudabiliter invenimus paginis exaratam; agnoſcentes vos non ſolum terrenæ patriæ fortiſſimos protectores, ſed etiam & ſanctæ fidei devotiſſimos eſſe defenſores. De peregrinis vero, qui pro amore Dei & ſalute animarum ſuarum beatorum limina apoſtolorum adire deſiderant, ſicut olim perdonavimus, cum pace ſine omni perturbatione vadant ſuo itineri, ſecum neceſſaria portantes. Sed probavimus quoſdam fraudulenter negotiandi cauſa ſe intermiſcere, lucra ſectantes, non religioni ſervientes. Si tales inter eos inveniantur, locis opportunis ſtatuta ſolvant telonea; ceteri abſoluti vadant in pace. De negotiatoribus quoque ſcripſiſti nobis, quos volumus ex mandato noſtro, ut protectionem & patrocinium habeant in regno noſtro legitime, juxta antiquam conſuetudinem negotiandi. Et ſi in aliquo loco injuſta affligantur oppreſſione, reclament ſe ad nos, vel noſtros judices, & plenam jubebimus juſtitiam fieri. Similiter & noſtri, ſi aliquid ſub veſtra poteſtate injuſti patiantur, reclament ſe ad veſtræ æquitatis judicium, ne aliqua inter noſtros alicubi oboriri poſſit perturbatio. De Odhbertho vero presbytero, qui de Roma rediens, pro Dei amore (ut referre ſolet) peregrinari volens, non vos accuſare veniens, ſciat dilectio veſtra, quod eum cum ceteris exulibus, qui timore mortis ſub noſtræ protectionis confugerunt D alas, Romam direximus, ut ſub præſentia domini Apoſtolici, & N. archiepiſcopi veſtri, quo ſe, ut veſtri innotuerunt apices, voto conſtrinxerunt, audita cauſa illorum judicentur; ut in quo pietatis intercellio non profuit, æquitatis indicatio proficiat. Quid nobis cautius eſſe poterit, quam ut apoſtolicæ auctoritatis cenſura cauſam diſcernat, in qua aliquorum diſſonat ſententia. Petras vero nigras, quas veſtra flagitabat reverentia, vobis direxi. Veniat miſſus, qui conſideret quales animus veſter deliderat, & ubicumque inventæ fuerint, dari, & E in vehendo adjuvari libenter mandabimus. Sed, ſicut vos de longitudine petrarum deſiderium veſtrum intimaſtis; ita & noſtri de prolixitate ſagarum depoſcunt, ut tales jubeatis fieri, quales antiquis temporibus ad nos venire ſolebant. Cognoſcat quoque dilectio veſtra, quod aliquam benedictionem de dalmaticis noſtris, vel palliis ad ſingulas ſedes epiſcopales regni veſtri, vel Aethelredi in eleemoſynam domni Adriani, apoſtolici patris noſtri, & amatoris veſtri direximus; deprecantes, ut diligenter jubeatis intercedere pro anima illius, nullam habentes dubitationem beatam illius animam in requie eſſe; ſed ut fidem & dilectionem oſtendamus in amicum nobis cariſſimum. Sicut & beatus præcipit Auguſtinus

pro

ANNO CHRISTI 791.

pro omnibus ecclesiasticæ pietatis intercessiones fieri debere; asserens, pro bono intercedere, facienti proficere. Sed & de thesauro humanarum rerum, quem Dominus Jesus nobis gratuita pietate concessit, aliquid per metropolitanas civitates transmisimus; vestræ quoque dilectioni ad gaudium & gratiarum actiones Deo omnipotenti, dirigere studuimus unum baltheum, & unum gladium Hunisc um, & duo pallia serica. Quatenus ubique in populo Christiano divina prædicetur clementia, & nomen Domini nostri Jesu Christi glorificetur in æternum; pro nobis nostrisque fidelibus, immo & pro cuncto populo Christiano, assiduas fieri faciatis intercessiones, deprecamur; quatenus mitissima superni regis (bonitas) regnum sanctæ ecclesiæ protegere, exaltare, & dilatare dignetur. Deus omnipotens dignitatis vestræ excellentiam ad tutelam sanctæ suæ ecclesiæ longæva prosperitate incolumem conservare dignetur, desiderantissime frater.

Sæpe sequens agnum lupus, est a voce retentus,
Sæpe avidum fugiens respicit agna lupum.
Sæpe canes leporesque umbra cubuere sub una,
Et stetit in saxo proxima cærulea *;
Et sine lite loquax cum Palladis alite cornix
Sedit, & accipitri juncta columba fuit.
Deceptum risi qui se simulabat amare;
In laqueos auceps decideratque suos.
Intrat amor mentes, usu discitur usus;
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.

* Cærula.

Horreensi Virginum Benedictarum Monasterio apud Treveros dat privilegium Leo Papa III. circa annum 692.

Miræi Diplom. tom. I. pag. 343 nov. edit.

EGO LEO Vicarius S. Petri Principis Apostolorum, meritis quidem impar, vice tamen ipsius dignitate Romani fungens Præsulatus, Cœnobium *HORREENSE* a *MODOVALDO* Treverorum Archiepiscopo, subministrante beata *MODESTA*, filia sororis ejus, e regalibus *HORREIS*, a quibus & nomen accepit, ad Divini cultus officium restaurandum post discessum b. atæ Virginis *IRMINÆ*, quæ prima hunc locum provehendum suscepit, tanta reverentia, & honore apprime donatum accepimus, ut matre istius Congregationis vita excedente, nulla ab extraneis quocumque modo, sed una ex ipsis subrogetur, Principibus Ecclesiæ Treverensis ex consulto faventibus, Sororibus electione potitis, ipso quoque Præsule devote annuente.

QUOD tanta auctoritate subnixum, ut in æternum stabile permaneat, & fixum, in nomine Jesu Christi Domini nostri, sanctique Prædecessoris Petri, & omnium electorum Dei, æterno servetur damnandus judicio, si quis Prælatus tanto hic commorantes exinaniverit privilegio. Fiat, fiat, amen, amen.

Leonis III. P. M. bulla, qua confirmat translationem sedis episcopalis Ratisb. ex monasterio S. Emmerammi ad ecclesiam S. Stephani, illiusque omnimodam exemptionem promulgat.

ANNO CHRISTI 791.

IN nomine Domini nostri Jesu Christi Dei omnipotentis, Leo papa. Agnitum esse volumus cunctis christianæ religionis fidelibus, tam præsentibus quam futuris, qualiter christianissimus imperator, & augustus nomine Karolus, Deo aspirante, Christum hæreditatis suæ desiderans fieri possessorem, quoddam monasterium juxta muros civitatis *Tyburniæ*, quæ a Tyberio Cæsare Augusto ædificata est, quæ modo vulgo appellata est Reganispurch, quod est constructum in honore S. Mariæ matris Domini nostri Jesu Christi, & principis apostolorum Petri, & S. Georii martyris, ubi præclarissimus martyr & episcopus Pictaviæ corpore requiescit Emmerammus, in nostram immunitatem, successorumque nostrorum gratia defensionis transfudit. Et nos continuo pro Christi amore gratuita mente petitioni ejus pie annuentes decrevimus ita fieri, & justimus hanc certam auctoritatis nostræ inde conscribi, & episcopus ejusdem civitatis tertius, nomine Adalvvinus juxta decretum, & cum auctoritate nostra, in præsentia piissimi imperatoris Karoli, recta ratione in synodali concilio cum judicio episcoporum, clericorum, nec non nobilium laicorum de eodem loco cathedram pontificalem muravit, & canonica auctoritate in civitate ad ecclesiam S. Stephani protomartyris statuit, & suæ suorumque successorum proprietati ac potestati deinceps in futurum abalienavit. E contra antedictus christianissimus imperator dedit ad illum locum, ubi modo sedes episcopalis est, a parte meridiana ipsius monasterii perticas decempedas XL. & in alia parte C. in longitudine ducentas VII. & ecclesiam S. Petri, & ecclesiam S. Pauli juxta muros prædictæ civitatis, & *Vermintingen*, & *Egilolfesheim*, & ecclesiam juxta Nappurch, quæ vocatur *Berfana*, & confirmavit monasterium pretiosi Dei martyris Emmerammi in potestate imperatorum sive regum usque in ævum permanere, & ita confirmavit; ut rector & abbas ejusdem cœnobii unoquoque anno VII. aureos Romam ad altare S. Petri persolveret. Hæc mutatio & confirmatio fuit anno ab incarnatione Domini. DCCXCVIII. auctoritatis nostræ; ita ut si quis imperator aut rex eamdem ecclesiam tam sanctam alicui præfiet, anathema sit. Congregatio autem monasterii liberam habeat potestatem, & electionem abbatis juxta decretum S. Benedicti sine omnium contradictione substituendi, & præfatum monasterium cum monachis & omnibus ibidem in præsens collatis, vel in posterum conferendis, in nostram successorumque nostrorum immunitatem recepimus, feliciter. Amen.

Dedit Pez Anecdot. tom. I. par. 3 pag. 1.

GAL-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 796.

GALLIGANUM INCERTI LOCI CONCILIUM

Forte Turonense, in causa Josephi Cenomanorum episcopi

Circa annum 796. habitum.

Ex Suppl. Mansi pag. 718.

MEruto religiosissimo Cenomanorum episcopo circa annum 796. vita functo successor datus est a Carolo Magno rege Josephus, qui longe aliter ac decessor suus sacrum regimen instituit. Nam seditionem quamdam in se clerici & populi exortam ita repressit, ut passim & impotenter vel in sacerdotes saevierit, nec a flagellis quidem, obcaecationibus, aliisque barbaris suppliciis abstinuerit. Re ad Carolum regem delata, ipse in concilio causam discuti jussit. Diu res ventilata est, cum ille negaret omnia; donec tandem sententiam immineere in se intelligens Josephus, laicali & militare veste indutus in fugam dilapsus est. Quare statim exauctoratus *episcopo Turonensi de cujus familia ortus erat, redditus fuit, qui & eum in quadam cella sua in pago Turonensi no-* A *miar Condeda sub paenitentia posuit*. Meminit synodi hujus libellus de gestis episcoporum Cenomanensium in analect. Mabillonii pag. 291. edit. in fol. his verbis: *Adpropinquante termino consumelie sue, & a regale exercitu, & a synodali conventu, &c.* Concilium istud, quod Turonense ideo dixi, cum judicia episcoporum suffraganeorum ad metropolitanum, & concilium ab eo indictum pertinerent; concilium, inquam, istud non serius anno 796. habitum fuisse oportet, cum anno illo die XV. Kalend. Januarii, quo Carolus regni sui annum XXIX. agebat, datum sit ejusdem Caroli diploma in gratiam Franconis Cenomanensis episcopi, qui Josepho successit. Vide analecta Mabillonii ibid. pag. 293. B

ANNO CHRISTI 797.

CONCILIUM ANGLICUM

In quo de Dorovernensis Ecclesiæ prærogativa revocanda, & retinenda actum.

Ex P. Pagi ad an. Ch. 796. n. 17.

KEnulphus Merciorum rex ipso regni sui initio cum nihil antiquius haberet, quam ut primæ sedi Cantuariæ suus honor & locus postliminii saltem jure rediret, Athelardum Dorovernensem, seu Cantuariensem Archiepiscopum Legatum ad Leonem III. Papam misit; qui priusquam Romanum iter aggrederetur, Synodum collegit, uti ex Kenulphi ad Leonem datis litteris, ac superius a Labbeo allatis, & ex epistolis Alcuini ad Athelardum C scriptis, quas affert Malmesburiensis lib. 1. de Pontif. liquet. Meminit hujus Synodi Spelmannus pag. 316. eamque in annum 798. confert; sed Alfordus ex litteris laudatis colligit eam anno 797. habitam esse, ac Ethelardum prius Episcoporum Synodum collegisse, quam Romam pergeret, ut quod ipse Leoni proponeret, non tam suo, quam omnium ordinum ore, suffragioque loqueretur. Legendus Alfordus ann. 797. n. 10.

AQUISGRANENSEM CONVENTUM

ANNO CHRISTI DCCXCVII.

Caroli Magni Francorum regis XXX. celebratum arguunt capitularia quædam ad res Saxonicas spectantia a Luca Holstenio Romæ edita (a) tomo II. collectionis Romanæ.

Extat in Baluz. tom. 1. pag. 250.

ALIUD CAPITULARE.

TITULI CAPITUM. (b)

Ex Baluzii Capitul. tom. 1. pag. 275.

CON-

(a) Hanc anno 789. adscribit Baluzius in Capitul. t. 1. p. 250.

(b) Coinctius recte advertit errorem hic esse in anno regni Italiæ Caroli, & loco anno XXIX. reponendum esse annum XXIV. sed perperam ait *suspectum esse* characterem ab Incarnatione Domini, quod talis annorum computus in usu non esset apud Francos ætate Caroli. Verum cum is character a serie memoretur in Concilio Germanico an. 742. & in Stessionensi an. 744. celebratis, minime dubium est, quin in Actis publicis annus Incarnationis, antequam Carolus regnaret, adiiciebatur fuerit, saepeque etiam omissus, ne ex variis, quæ supersunt, monumentis intelligimus. *Pagius ad an. Ch. 797. n. 6.*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 800. 803.

CONCILIUM seu CONVENTUS ECCLESIASTICUS RATISPONENSIS

Inter annum 798. & 811. celebratum.

Inter an. 798. & 810.

SYnodi vel conventus hujus eccleſiaſtici mentio fit in veteri charta Friſingenſi, quam in altera primi voluminis parte Hiſtoriæ ſuæ Friſingenſis deſcripſit P. Meichelbech n. CCLVI. in qua hæc legas. *Hoc factum eſt in Regnaſpure in publico conventu epiſcoporum, ſeu etiam presbyterorum, in quo erat Arn archiepiſcopus* Salzburgenſis, *Atto epiſcopus* Friſingenſis, *Adalwinus epiſcopus* Ratiſponenſis, *Hato epiſcopus* Laureacenſis ſeu Patavienſis, *Einrich epiſcopus* Sabionenſis, *Agnus Epiſcopus*, *Maginart abbas &c.* Annus habiti concilii incertus eſt, quamquam A diverſum credo a concilio Ratiſponenſi contra Feliciauam hæreſim anno 803. coacto; ex illis enim epiſcopis, quorum ſedes comperta eſt, diſcimus concilium eſſe, non quidem a Carolo rege ex diverſarum provinciarum epiſcopis collectum, ſed provinciale ab Arnone archiepiſcopo cum ſuffraganeis ſuis celebrato, & quidem intra annum 798. quo archiepiſcopi titulum primum obtinuit, & annum 811. quo Atto Friſingenſis epiſcopus obiit. Cetera hujus concilii ignoramur.

Ex Suppl. Mauſ. To. 1. Fol. 749.

MOGUNTINUM CONCILIUM

A Carolo Magno ante profectionem ſuam ad urbem Romam Anno 800. *celebratum.*

Anno 800. ibidem.

ANno 800. Labbeus concilium Turonenſe ex B auctoritate chronici Moiſſiacenſis aſſignat, in quo factam a Carolo regni ſui diviſionem inter filios ex eodem chronico tradit. Cum vero eam regni diviſionem tunc temporis commentitiam eſſe Pagius in Critica A. 800. ex ſilentio omnium ætatis illius ſcriptorum demonſtraverit: hinc fides etiam ejus concilii, de quo altum eſt apud eoſdem ſcriptores ſilentium, nutat. Præſtare igitur cenſeo auctoritatem anonymi ſcriptoris veterum annalium Francorum apud Martene in Collectione Monum. tom. V. qui pro Turonenſi Moguntinum anni hujus concilium his verbis inducit: *Carolus rex congregavit optimates ſuos & ſynodum habuit apud Moguntiam epiſcoporum vel abbatum* &c. Congruit & Eginarthus, qui anno iſto curiam Moguntiæ habuiſſe regem teſtatur.

CAPITULARE THEODULFI EPISCOPI AURELIANENSIS AD PAROCHIÆ SUÆ SACERDOTES.

ANNO CHRISTI 797.

In quo ſaluberrima, tum presbyterorum propria, tum communia, quibus ſubditas ſibi plebes informare debeant, vitæ Chriſtianæ documenta deſcribuntur.

In editione Sirmondi. H.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Quod presbyteri ſubditarum plebium profectum curare debeant: & de dignitate ſacerdotum.*
II. *Quod lectioni & orationi aſſidue vacandum ſit.*
III. *Quod lectioni ſuccedere debeat operatio.*
IV. *Quo apparatu ad ſynodum venire debeant.*
V. *Quæ cura eſſe debeat panis, vini, & aquæ, cum quibus miſſa celebrantur.*
VI. *Ut feminæ ad altare, cum miſſæ celebrantur, non accedant.*
VII. *Ut ſacerdos miſſam ſolus non celebret.*
VIII. *Ut in eccleſiis præter res ſacras alia non recondantur.*
IX. *Ut nemo deinceps in eccleſia, præter paucos qui id meriti ſint, ſepeliatur.* D
X. *Ut in eccleſia vaniloquia, & profanæ actiones omnes prohibeantur.*
XI. *Ut miſſæ alibi quam in eccleſia non celebrentur.*
XII. *Ut nulla femina cum presbytero habitet.*
XIII. *Ut presbyteri ab ebrietate & tabernis abſtineant, nec temere cum quibuslibet conveniantur.*
XIV. *Ne aliarum eccleſiarum fideles ad ſuam eccleſiam pertrahere nitantur.*
XV. *Ne alienos item clericos ſollicitent.*
XVI. *De iis qui aliorum eccleſias muneribus ambiunt.*
XVII. *Ut egrotantibus aliarum parochiarum parvulis baptiſmum non denegent.*
XVIII. *Ut vaſa ſacra in alios uſus non detorqueant.*
XIX. *Ad quas ſcholas mittere conſanguineos ſuos poſſint, ſi velint.*
XX. *Ut ſcholas ipſi habeant, in quibus fidelium parvulos gratis erudiant.*
XXI. *Vitæ Chriſtianæ compendioſa inſtitutio.*
XXII. *Ut omnes fideles orationem dominicam, & ſymbolum diſcant.*
XXIII. *Ut omnes bis ſaltem quotidie, mane & veſperi, Deum orent.*
XXIV. *De obſervantia diei dominici.*
XXV. *Ut hoſpitalitatem omnes diligant, & gratis exhibeant.*
XXVI. *Ut a perjurii crimine fideles caveant.*
XXVII. *Ut a falſo teſtimonio fideles abſtineant.*
XXVIII. *Ut presbyteri ad docendas plebes ſint parati.*
XXIX. *Quo modo orandi fideles uti debeant.*
XXX. *De confeſſione peccatorum Deo quotidie facienda.*
XXXI. *Qui ad confeſſionem veniunt, omnia confiteri, & de omnibus examinari debent.*
XXXII. *Quod unuſquiſque opera miſericordiæ, quæ*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 797.

in aliis corporaliter exercet, in seipso spiritaliter agere debeat.

XXXIII. *De officio filiorum erga parentes, & parentum erga filios.*

XXXIV. *Vera caritas quænam sit.*

XXXV. *Quid cavere mercatores debeant qui negotiantur.*

XXXVI. *Quæ curanda sint ante quadragesimam, & quod septem modis peccata dimittantur.*

XXXVII. *Quod jejunium quadragesimæ summa cura observandum sit.*

XXXVIII. *Quod cum jejunio eleemosyna jungenda sit.*

XXXIX. *Quod jejunium ante vespertinum officium solvi non debeat.*

XL. *A quibusnam abstinendum sit, cum jejunatur.*

XLI. *Quibus diebus in quadragesima communicare debeant fideles; & de paschalis hebdomadæ celebritate.*

XLII. *Quod jejuniorum diebus cessare debeant lites & contentiones.*

XLIII. *Quod diebus jejuniorum abstinendum sit a coniugibus.*

XLIV. *De sacra communione, quomodo, & quam frequenter usurpanda sit.*

XLV. *Ut diebus dominicis populus per missas peculiares a publicis non abstrahatur.*

XLVI. *Ut omnes ad matrem ecclesiam missarum solemnia & prædicationem audituri conveniant, neque ante peractum officium cibum capiant.*

I.

Theodulfus fratribus & compresbyteris nostris Aurelianensis parochiæ sacerdotibus in Domino salutem.

(a) OBsecro, fratres dilectissimi, ut erga subditarum plebium profectum, & emendationem vigilantissima cura laboretis, quatenus illis viam salutis ostendentes, & eos verbis & exemplis instruentes, & vos de eorum profectu, & nos de vestro, Domino nostro Jesu Christo auxiliante, fructuosos illi manipulos reportemus. Obsecro etiam fraternitatem vestram, ut hæc capitula, quæ ad emendationem vitæ breviter digessi, assidue legatis, & memoriæ commendetis; & eorum, sive sanctarum scripturarum lectione mores componatis, vitam emendetis, & cum subditis plebibus, opitulante Domino, ad regna cælestia pergere certetis. Veraciter nosse debetis, & semper meminisse, quia nos, quibus regendarum animarum cura commissa est, pro his qui nostra negligentia pereunt rationem reddituri sumus: pro his vero, quos verbis & exemplis lucrati fuerimus, præmium æternæ vitæ percipiemus. Nobis enim a Domino dictum est: *Vos estis sal terræ.* Quod si populus fidelis cibus est Dei, ejus cibi condimentum nos sumus. Scitote vestrum gradum nostro gradui secundum, & pene conjunctum esse. Sicut enim episcopi apostolorum in ecclesia, ita nimirum presbyteri ceterorum discipulorum Domini vicem tenent: & illi tenent gradum summi pontificis Aaron, isti vero filiorum ejus. Unde oportet vos semper memores esse tantæ dignitatis, memores vestræ consecrationis, memores sacræ quam in manibus suscepistis unctionis, ut nec ab eadem dignitate degeneretis, nec vestram consecrationem irritam faciatis, nec manus sacro unguine delibutas peccando polluatis, sed cordis & corporis munditiam conservantes, plebibus exemplum bene vivendi præbentes, his quibus præestis ducatum ad cælestia regna præbeatis.

Matth. 5.

II.

Oportet vos & assiduitatem habere legendi, & instantiam orandi: quia vita viri justi lectione instruitur, ornatur, & assiduitate lectionis munitur homo a peccato, juxta illum qui dicebat: *In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi.* Hæc sunt enim arma, lectio videlicet & oratio, quibus diabolus expugnatur: hæc sunt instrumenta, quibus æterna beatitudo acquiritur. His armis vitia comprimuntur: his alimentis virtutes nutriuntur.

Psal. 118

III.

Sed & si quando a lectione cessatur, debet manuum operatio subsequi: quia otiositas inimica est animæ, & antiquus hostis, quem a lectione sive ab oratione vacantem invenerit, facile ad vitia rapit. Per usum namque lectionis, discetis qualiter & vos vivatis, & alios doceatis. Per usum orationis, & vobis, & his quibus in caritate conjuncti estis, prodesse valebitis. Per manuum operationem & corporis macerationem, & vitiis alimenta negabitis, & vestris necessitatibus subvenietis, & habebitis quod necessitatem patientibus porrigatis.

IV.

Quando more solito ad synodum convenitis, vestimenta, & libros, & vasa sancta, cum quibus vestrum ministerium & injunctum officium peragitis, vobiscum deferte. Nec non duos aut tres clericos, cum quibus missarum solemnia celebratis, vobiscum adducite; ut probetur, quam diligenter, quam studiose Dei servitium peragatis.

V.

Panes, quos Deo in sacrificium offertis, aut a vobis ipsis, aut a vestris pueris coram vobis, nitide ac studiose fiant: & diligenter observetur, ut panis, & vinum, & aqua, sine quibus missæ nequeunt celebrari, mundissime atque studiose tractentur, & nihil in his vile, nihil non probatum inveniatur, juxta illud quod ait scriptura: *Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite.*

1. Esd. 19.

VI.

Feminæ, missam sacerdote celebrante, nequaquam ad altare accedant, sed locis suis stent, & ibi sacerdos earum oblationes Deo oblaturus accipiat. Memores enim esse debent feminæ infirmitatis suæ, & sexus imbecillitatis: & ideirco sancta quælibet in ministerio ecclesiæ contingere pertimescant. Quæ etiam laici viri pertimescere debent, ne Oziæ pœnam subeant, qui dum arcam Domini extraordinarie contingere voluit, Domino percutiente interiit.

2. Reg. 6.

VII.

Sacerdos missam solus nequaquam celebret: quia sicut illa celebrari non potest sine (b) salutatione sacerdotis, responsione nihilominus plebis, ita nimirum nequaquam ab uno debet celebrari. Esse enim debent qui ei circumstent, quos ille salutet, a quibus ei respondeatur: & ad memoriam illi reducendum est illud dominicum:

(a) Contulit nunc primo Manuscriptum Cod. Vatic. 3829. ex quo hic dantur variantes.
(b) Salutatione Sacerdotis, responsione plebis, admonitione Sacerdotis, responsione &c.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 797.

nicum: *Ubicumque fuerint duo vel tres in nomine meo congregati, & ego in medio eorum.*

VIII.

Matth. 18. Videmus crebro in ecclesiis messes & fenum congeri, unde volumus & hoc penitus observetur, ut nihil in ecclesia, præter vestimenta ecclesiastica, & vasa sancta, & libros recondatur: ne forte, si alia ibi quam oportet negotia exerceantur, a Domino audiamus: *Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis eam* Matth. 21. *speluncam latronum.*

IX.

Antiquus in his regionibus in ecclesia sepeliendorum mortuorum usus fuit, & plerumque loca divino cultui mancipata, & ad offerendas Deo hostias præparata, cœmeteria sive polyandria facta sunt. Unde volumus, ut ab hac re deinceps abstineatur, & nemo in ecclesia sepeliatur; nisi forte talis sit persona sacerdotis, aut cujuslibet justi hominis, quæ per vitæ meritum talem vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit. Corpora vero, quæ (a) antiquis in ecclesiis sepulta sunt, nequaquam projiciantur: sed tumuli qui apparent profundius in terram mittantur, & pavimento desuper facto, nullo tumulorum vestigio apparente, ecclesiæ reverentia conservetur. Ubi vero tanta est multitudo cadaverum, ut hoc facere difficile sit, locus ille pro cœmeterio habeatur, ablato inde altari, & in eo loco constructo, ubi religiose & pure Deo sacrificium offerri valeat.

X.

Non debetis ad ecclesiam ob aliam causam convenire, nisi ad laudem Domini, & ejus servitium faciendum. Disceptationes vero, & tumultus, & vaniloquia, & cetera actiones ab eodem sancto loco penitus prohibendæ sunt. Ubi enim Dei nomen invocatur, Deo sacrificium offertur, angelorum frequentia inesse non dubitatur, periculosum est tale aliquid dicere, Matth. 21. vel agere, quod loco non convenit. Si enim Dominus illos de templo ejecit, qui victimas, quæ sibi offerrentur, emebant vel vendebant; quanto magis illos iratus inde abjiciet, qui mendaciis, vaniloquiis, risibus, & hujuscemodi nugis locum divino cultui mancipatum sordant?

XI.

Missarum solemnia nequaquam alibi nisi in ecclesia celebranda sunt: non in quibuslibet domibus, & in vilibus locis; sed in loco quem elegerit Dominus, juxta illud quod scriptum est: Deut. 12. *Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in loco quem elegerit Dominus ut ponat nomen suum ibi.*

XII.

Nulla femina cum presbytero in una domo habitet. Quamvis enim canones matrem & sororem, & hujuscemodi personas, in quibus nulla sit suspicio, cum illo habitare concedant; hoc nos modis omnibus idcirco amputamus, quia in obsequio, sive occasione illarum, veniunt aliæ feminæ quæ non sunt ei affinitate conjunctæ, & eum ad peccandum illiciunt.

XIII.

Observandum vobis est, ut & vos ab ebrietate abstineatis, & ut plebes subditæ abstineant prædicetis: & neque per tabernas eatis bibendo aut comedendo, neque domos aut vicos curiositate qualibet peragretis; neque cum seminis, aut cum quibuslibet impuris personis convivia exerceatis. Nisi forte paterfamilias quilibet vos ad domum suam invitaverit, & cum sua conjuge & prole velit vobiscum spiritali gaudio lætari, & verborum vestrorum refectionem accipere, & vobis refectionem carnalem caritatis officio exhibere. Oportet enim, ut si quando quilibet fidelium carnalibus vos reficit epulis, a vobis reficiatur epulis spiritalibus.

ANNO CHRISTI 797.

XIV.

Nullus presbyter fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ de alterius presbyteri parochia persuadeat, ut ad suam ecclesiam concurrant, relicta propria ecclesia, & suas decimas sibi dent. Sed unusquisque sua ecclesia & populo contentus, quod sibi non vult fieri, alteri nequaquam faciat, juxta illud evangelicum, *Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, hæc eadem facite illis.* Matth. 7. Quisquis autem contra hæc constituta venerit, aut his monitis nostris reniti tentaverit, aut gradum se sciat amissurum, aut in carcere longo tempore retinendum.

XV.

Hoc quoque modis omnibus prohibemus, ut nullus vestrum alterius clericum sollicitet aut recipiat, quia gravis de hac re in sacris canonibus sententia est.

XVI.

Si quis presbyter inventus fuerit alicui clerico aut laico munera dare, aut dedisse, ut ecclesiam alterius presbyteri subripiat; sciat se pro hac rapina, & sæva cupiditate, aut gradum amissurum, aut in carceris ærumna longo tempore pœnitentiam agendo detinendum.

XVII.

Si parvulus ægrotans ad quemlibet presbyterum baptismi gratia de cujuslibet parochia allatus fuerit, ei baptismi sacramentum nullo modo negetur. Si quis hoc munus petenti concedere detrectaverit, & ille parvulus absque baptismatis gratia mortuus fuerit; noverit se ille, qui eum non baptizavit, pro ejus anima rationem redditurum.

XVIII.

Nullus presbyter, seu laicus, præsumat calicem, aut patenam, aut quælibet vasa sacra, & divino cultui mancipata, ad alios usus retorquere. Nam quicumque de calice sacrato aliud bibit præter Christi sanguinem qui in sacramento accipitur, & patenam ad aliud officium habet quam ad altaris ministerium, deterrendus est exemplo Balthasar, qui dum vasa Domini Daniel. 5. in usus communes assumpsit, vitam pariter cum regno amisit.

XIX.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem suum, aut aliquem consanguineum ad scholam mittere, in ecclesia sanctæ Crucis, aut in monasterio sancti Amani, aut sancti Benedicti, aut sancti Lisardi, aut in ceteris de his cœnobiis, quæ nobis ad regendum concessa sunt, ei licentiam id faciendi concedimus.

XX.

Presbyteri per villas & vicos scholas habeant, & si quilibet fidelium suos parvulos ad discendas litteras eis commendare vult, eos suscipere, & docere non renuant, sed cum summa caritate eos doceant attendentes illud quod scriptum est: *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi* Daniel. 12. *splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt mul-*

(a) Antiquitus in Ecclesiis.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 999.

multos, fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Cum ergo eos docens nihil ab eis pretii pro hac re exigant, nec aliquid abeis accipiant, excepto quod eis parentes caritatis ſtudio ſua voluntate obtulerint.

XXI.

(a) Cum ergo omnium ſanctarum ſcripturarum paginæ inſtrumentis bonorum operum refertæ ſint, & per ſanctarum ſcripturarum campos poſſint inveniri arma, quibus vitia comprimantur, & virtutes nutriantur, libuit nobis huic noſtro capitulari inſerere ſententiam cujuſdam patris de inſtrumentis bonorum operum, in qua magna brevitate quid agi, quidve vitari debeat, continetur. In primis Dominum Deum tuum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute: deinde proximum tamquam teipſum. Deinde non occidere, non adulterare, non facere furtum, non concupiſcere, non falſum teſtimonium dicere, honorare omnes homines, & quod ſibi quis fieri non vult, alii ne faciat. Abnegare ſemetipſum ſibi, ut ſequatur Chriſtum. Corpus caſtigare, delicias non ampleƈti, jejunium amare, pauperes recreare, nudum veſtire, infirmum viſitare, mortuum ſepelire, in tribulatione ſubvenire, dolentem conſolari: a ſæculi actibus ſe facere alienum, nihil amori Chriſti præponere, iram non perficere, iracundiæ tempus non reſervare, dolum in corde non tenere, pacem falſam non dare, caritatem non derelinquere: non jurare, ne forte perjures; veritatem ex corde & ore proferre, malum pro malo non reddere: injuriam non facere ſed & factam patienter ſufferre. Inimicos diligere, maledicentes non maledicere, ſed magis benedicere: perſecutionem pro juſtitia ſuſtinere. Non eſſe superbum, non vinolentum, non multum edacem, non ſomnolentum, non pigrum, non murmuroſum, non detractorem, ſpem ſuam Deo committere. Bonum aliquid in ſe cum viderit, Deo applicet, non ſibi: malum vero ſemper a ſe factum ſciat, & ſibi reputet. Diem judicii timere, gehennam expaveſcere, vitam æternam omni concupiſcentia ſpiritali deſiderare, mortem quotidie ante oculos ſuſpectam habere. Actus vitæ ſuæ omni hora cuſtodire: in omni loco Deum ſe reſpicere pro certo ſcire. Cogitationes malas cordi ſuo advenientes mox ad Chriſtum allidere, & ſeniori ſpiritali pateſacere. Os ſuum a malo vel pravo eloquio cuſtodire: multum loqui non amare, verba vana aut riſui apta non loqui, riſum multum aut exciſum non amare: lectiones ſanctas libenter audire, orationi frequenter incumbere, mala ſua præterita cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri. De ipſis malis de cetero emendare, deſideria carnis non perficere: voluntatem propriam odiſſe, præceptis ſacerdotis & præceptoris in omnibus obedire, etiamſi ipſe aliter, quod abſit, agat: memores illius dominici præcepti: *Quæ dicunt facite; quæ autem faciunt, facere nolite*. Non velle dici ſanctum antequam ſit, ſed prius eſſe quod verius dicatur. Præcepta Dei factis quotidie adimplere, caſtitatem amare, nullum odiſſe, zelum & invidiam non habere, contentionem non amare, elationem fugere, & ſeniores venerari, juniores diligere. In Chriſti amore pro inimicis orare: cum diſcordantibus ante ſolis occaſum in pacem redire, & de Dei miſericordia nunquam deſperare. Ecce hæc ſunt inſtrumenta artis ſpiritalis, quæ cum fuerint a nobis die noƈtuque inceſſabiliter adimpleta, & in die judicii reconſignata, illa merces nobis a Domino recompenſabitur, quam ipſe promiſit: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus his qui diligunt eum*.

ANNO CHRISTI 999.

1 Cor. 2.

XXII.

Commonendi ſunt fideles, ut generaliter omnes a minimo uſque ad maximum orationem dominicam & ſymbolum diſcant: & dicendum eis, quod in his duabus ſententiis omne fidei Chriſtianæ fundamentum incumbit; & niſi quis has duas ſententias & memoriter tenuerit, & ex toto corde crediderit, & in oratione aſſidue frequentaverit, catholicus eſſe non poterit. Conſtitutum namque eſt, ut nullus chriſmetur, neque baptizetur, neque a lavacro fontis illius ſuſcipiatur, neque coram epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit; exceptis his quos ad loquendum ætas minime perduxit.

XXIII.

Dicendum illis, ut ſingulis diebus, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, mane ſcilicet & veſpere, dicens ſymbolum, vel orationem dominicam, vel, Qui pſalmaſti me miſerere mei; vel etiam, Deus propitius eſto mihi peccatori, & Deo gratias, pro quotidianæ vitæ commeatibus, & quia ſe ad imaginem ſuam creare dignatus ſit, & a pecudibus ſegregare. His actis, & ſolo Deo creatore ſuo adorato, ſanctos invocet, ut pro ſe intercedere ad majeſtatem divinam dignentur. Hæc faciant, quibus baſilicæ locus prope eſt, in baſilica: qui vero in itinere, aut pro qualibet occaſione in ſilvis, aut in agris eſt, ubicumque cum ipſa hora matutina vel veſpertina invenerit, ſic faciat, ſciens Deum ubique præſentem eſſe, dicente pſalmiſta: *In omni loco dominationis ejus*; &, *Si aſcendero in cœlum, tu ibi es*, &c.

Pſal. 102. Pſal. 138.

XXIV.

Diei vero dominici, quia in eo Deus lucem condidit, in eo manna in eremo pluit, in eo redemptor humani generis ſponte pro ſalute noſtra mortuus reſurrexit, in eo Spiritum ſanctum ſuper diſcipulos infudit, tanta eſſe debet obſervantia, ut præter orationes, & miſſarum ſolemnia, & ea quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat. Nam & ſi neceſſitas fuerit navigandi, ſive itinerandi, licentia datur; ita dumtaxat, ut horum occaſione miſſa, & orationes non prætermittantur. Conveniendum eſt ſabbato die cum luminaribus cuilibet Chriſtiano ad eccleſiam: conveniendum eſt ad vigilias, ſive ad matutinum officium: concurrendum eſt etiam cum oblationibus ad miſſarum ſolemnia. Et dum ad eccleſiam conveniatur, nulla cauſſa dici debet, vel audiri, nulla jurgia ſunt habenda; ſed tantummodo Deo vacandum eſt, in celebratione videlicet ſacrorum officiorum, & exhibitione eleemoſynarum, & in Dei laudibus cum amicis, proximis, & peregrinis ſpiritaliter epulandum.

XXV.

Admonendi ſunt, ut hoſpitalitatem diligant, & nulli hoſpitium præbere detrectent: & ſi cui for-

(a) *In Codd. Patr. ſequens hic in manuſcr. manu ſcripta altera*, ſed *ejuſdem antiquitatis*. Beati Papæ Clementis quem ab ipſo Apoſtolo ſic edoctum ſuiſſe commemorat.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 797.

forte hospitium præstiterint, nullam abeo mercedem accipiant; nisi forte ille, qui a te recipitur, sponte sua aliquid det. Dicendumque illis, qualiter multi per hospitalitatis officium Deo placuerunt, dicente apostolo: *Per hanc enim placuerunt quidam Deo, angelis hospitio susceptis*, & iterum: *Hospitales sine murmuratione.* Et ipse Dominus ad judicium dicturus est: *Hospes eram, & collegistis me.* Sciant sane quicumque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere. Nam ille modus hospitalitatis non solum inhumanus, sed etiam crudelis est, quo nunquam hospes in domum ante recipitur, nisi prius dandi hospitii merces compensetur, & quod Dominus agere jussit pro perceptione regni cœlestis, pro acquisitione terrenarum rerum agatur.

Hebr. 13.

1. Petr. 4. Matth. 25.

XXVI.

Prædicandum est etiam, ut perjurium fideles paveant, & ab hoc summopere abstineant, scientes hoc grande scelus esse, & in lege & prophetis, sive evangelio prohibitum. Audivimus enim quosdam parvipendere hoc scelus, & levem quodammodo perjuris pœnitentiæ modum imponere. Qui nosse debent talem de perjurio, qualem & de adulterio, de fornicatione, de homicidio, & de ceteris criminalibus vitiis, pœnitentiam imponendam. Si quis vero perpetrato perjurio, aut quolibet criminali peccato, timens pœnitentiæ longam ærumnam, ad confessionem venire noluerit, ab ecclesia repellendus est, sive a communione & consortio fidelium, ut nullus cum eo comedat, neque bibat, neque in suam eum domum recipiat.

Jac. 5.

XXVII.

Dicendum est eis, ut falso etiam testimonio abstineant, scientes & hoc gravissimum scelus esse, & ab ipso Domino in monte Sinai prohibitum, dicente eodem Domino: *Non falsum testimonium dixeris*: sive: *Testis falsus non erit impunitus.* Sciat se etiam, quisquis hoc perpetraverit, aut tali pœnitentia purgandum, ut superius dictum est de perjurio, aut tali damnatione & excommunicatione damnandum, sicut superius insertum est. Dicendumque illis est, quod summa, non dicam stultitia, sed nequitia est, pro cupiditate argenti & auri, aut vestimentorum, aut cujuslibet rei, aut, quod creberrime contingere solet, propter ebrietatem, in tam grande scelus corruere, ut aut septem annis in arcta ærumna sit, aut ab ecclesia sit repulsus, dicente Domino; *Quid prodest homini si lucretur totum mundum, & animæ detrimentum faciat?* quippe cum aliis videatur pius existere, sibimet crudelis existat.

Exod. 20. Deut. 5.

Matth. 16.

XXVIII.

Hortamur vos paratos esse ad docendas plebes. Qui scripturas scit, prædicet scripturas: qui vero nescit, saltem hoc quod notissimum est plebibus dicat, ut declinent a malo & faciant bonum, inquirant pacem & sequantur eam: quia oculi Domini super justos, & aures ejus ad preces eorum, &c. Nullus ergo se excusare poterit, quod non habeat linguam, unde possit aliquem ædificare. Mox enim ut quemlibet errantem viderit, prout potest & valet, aut arguendo, aut obsecrando, aut increpando, ab errore retrahat, & ad peragendum bonum opus hortetur. Cum vero, Domino opitulante, ad synodum in unum convenerimus, sciat nobis unusquisque dicere, quantum Domino adjuvante laboraverit, aut quem fructum acquisierit; & si quis forte nostro indiget adjutorio, nos cum caritate admoneat, & nos cum caritate nihilo minus ei pro viribus adjutorium ferre non differemus.

Psal. 33.

ANNO CHRISTI 797.

XXIX.

Admonere debetis fideles, ut assiduitatem & studium habeant orandi. Ipse autem orandi modus talis esse debet, ut primum dicto symbolo, quasi fidei suæ recensito fundamento, dicat quisquis est tribus vicibus, Qui plasmasti me, miserere mei, & tribus vicibus, Deus propitius esto mihi peccatori, & compleat orationem dominicam. Si ergo locus aut tempus exegerit, deprecetur sanctos apostolos & martyres, ut pro eo intercedant. Et armata fronte signo crucis, elevatis cum corde & manibus & oculis Deo gratias agat. Si vero tempus ad hæc omnia peragenda minus sufficiens fuerit, sufficiat tantum, Qui plasmasti me, miserere mei, & Deus propitius esto mihi peccatori, & oratio dominica tantum cum gemitu & contritione cordis.

Burch. 2. 22. Ivo 6. 107.

XXX.

Omni etenim die Deo in oratione nostra, aut semel, aut bis, aut quanto amplius possumus, confiteri debemus peccata nostra, dicente propheta. *Delictum meum cognitum tibi feci, & injustitias meas non abscondi: Dixi, confitebor adversum me injustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Facta etenim confessione cum gemitu & lacrymis Domino in oratione, recitandus est psalmus quinquagesimus, sive XXXV. sive XXXI. atque alii ad rem pertinentes, & sic complenda est oratio. Quia confessio, quam sacerdotibus facimus, hoc nobis adminiculum affert, quia accepto ab eis salutari consilio, saluberrimis pœnitentiæ observationibus, sive mutuis orationibus, peccatorum maculas diluimus. Confessio vero quam soli Deo facimus, in hoc juvat, quia quanto nos memores sumus peccatorum nostrorum, tanto horum Dominus oblivisciturr: & e contrario, quanto nos horum oblivisscimur, tanto Dominus reminiscitur, dicente propheta: *Et peccatorum tuorum non memorabor.* Tu autem memor esto, quod David propheta se fecisse testatur, cum dicit: *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.*

Psal. 50.

Jerem. 31.

Psal. 50.

XXXI.

Confessiones dandæ sunt de omnibus peccatis, quæ sive in opere, sive in cogitatione perpetrantur. Octo sunt principalia vitia, sine quibus vix ullus inveniri potest. Est enim gastrimargia, hoc est ventris impluvies; secundo fornicatio; tertio acedia, sive tristitia; quarto avaritia; quinto vana gloria; sexto invidia; septimo ira; octavo superbia. Quando ergo quis ad confessionem venit, diligenter debet inquiri, quomodo aut qua occasione peccatum perpetraverit, quod peregisse se confitetur, & juxta modum facti debet ei pœnitentia indicari. Debet ei persuaderi, ut & de perversis (*a*) cogitationibus confessionem. Debet ei etiam injungi, ut de octo principalibus vitiis faciat suam confessionem, & nominatim ei debet sacerdos unumquodque vitium dicere, & suam de eo confessionem accipere.

XXXII.

(*a*) Cogitationibus faciat confessionem.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 797.

XXXII.

Esurientes satiandi sunt, sitientes potandi, nudi operiendi, infirmi & qui in carcere sunt visitandi, & hospites colligendi; dicente Domino: *Esurivi enim, & dedistis mihi manducare: sitivi, & dedistis mihi bibere*, &c. Nam hæc omnia & in se quisque debet spiritaliter agere, & in aliis corporaliter adimplere: quia pene nihil prosunt hæc omnia ad vitam æternam compensandam, si luxuriose, superbe, invide, & ne singula replicem, si vitiose & inordinate quis vivat, & a ceteris bonis operibus vacet: Qui ergo videt se Christum non habere, qui dixit: *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi*, & caritatem, quæ est pastus animæ, non habet, esurit quidem: sed si per bona opera Christo adjungit se, & caritatis dulcedine replet, esurientem omnino se pavit. Qui doctrina Spiritus sancti & scripturarum sanctarum fluentis caret, sitiens est: sed si se fluentis verbi Dei irriget, & mentem suam spiritalis poculi dulcedine ebriet, iste se sitientem potat. Qui videt se justitia, sive ceteris bonorum operum exhibitionibus nudatum, & induit se justitia, sive ceteris virtutibus, nudum se procul dubio vestit. Si in lecto vitiorum suorum jacet, & morbo iniquitatis sum laborat, & funibus peccatorum suorum constrictus est, & vitiorum suorum obsitus pariete in tenebris iniquitatis suæ, est infirmus quidem: sed si de lecto vitiorum per confessionem egreditur, & per pœnitentiæ lamenta vinculis peccatorum absolvitur, & ad lucem bonorum operum egreditur, infirmum & in carcere positum se procul dubio visitat. Si in hujus vitæ via videt se laborare, & vitiorum procella quasi quadam aeris intemperie inquietari, & receptaculum bonorum operum non habere, sciat se in itinere positum hospitio egere: at si se ad virtutum domum deducat, & sese in earum tutamine recipiat, hospitem quidem suscipit. Quæ omnia cum sibi spiritaliter exhibet, Christum in se, cujus ipse membrum est, pascit, potat, vestit, visitat, ac suscipit.

Matth. 25.

Joan. 6.

XXXIII.

Admonendi sunt fideles sanctæ Dei ecclesiæ, ut filios suos & filias suas doceant parentibus obedientiam exhibere, dicente Domino: *Fili honorifica patrem tuum*. Nam & ipsi parentes erga filios suos ac filias suas modeste debent agere, dicente apostolo: *Et vos patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros*. Nam & hoc dicendum est eis, ut si illi genitali affectu parcere velint injuriis filiorum, non has impune Dominus sinit, nisi forte digna pœnitentia exhibeatur, & quia levius est filiis parentum quælibet flagella suscipere, quam Dei iram incurrere.

Eccl. 3.

Ephes. 6.

XXXIV.

Admonendus est populus, quod hæc sit vera caritas, quæ Deum diligit plusquam se, & proximum tamquam se, & quæ nihil vult alii facere, nisi quod sibi vult fieri, & plura, quæ recensere longum est. Nam & quicumque in potu & cibo, & dandis atque accipiendis rebus, caritatem (a) tantum putant, non mediocriter errant, dicente apostolo: *Regnum Dei non est esus & potus*. Nam & ipsa quando cum caritate faciunt bona sunt, & inter virtutes computanda.

Rom. 14.

XXXV.

Admonendi sunt qui negotiis ac mercationibus rerum invigilant, ut non plus terrena lucra quam vitam cupiant sempiternam. Nam qui plus de rebus terrenis quam de animæ suæ salute cogitat, valde a via veritatis aberrat; & juxta quemdam sapientem, in vita sua perdidit intima sua. Sequendus est enim in hac parte, sicut & in ceteris, apostolicus sermo, qui ait: *Et ne quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio proximum suum: vindex est enim Dominus de his omnibus*. Sicut enim ab his qui labori agrorum, & ceteris laboribus, victum atque vestitum, & necessaria usibus humanis acquirere hiantes stant, decimæ & eleemosynæ dandæ sunt: ita his quoque qui pro necessitatibus suis negotiis insistunt, faciendum est. Unicuique enim homini Deus dedit artem qua pascatur, & unusquisque de arte sua, de qua corporis necessaria subsidia habet, animæ quoque, quod magis necessarium est, subsidium administrare debet.

1. Thes. 4.

XXXVI.

Hebdomada una ante initium quadragesimæ confessiones sacerdotibus dandæ sunt, pœnitentia accipienda, discordantes reconciliandi, & omnia jurgia sedanda: & dimittere debent debita invicem de cordibus suis, ut liberius dicant: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*, & sic ingredientes in beatam quadragesimæ tempus, mundis & purificatis mentibus ad sanctum pascha accedant, & per pœnitentiam se renovent, quæ est secundus baptismus. Sicut enim baptismus peccata, ita pœnitentia purgat. Et quia post baptismum peccator denuo non potest baptizari, hoc medicamentum a Domino pœnitentiæ datum est, ut per eam vice baptismi peccata post baptismum diluantur. Septem enim modis peccata dimitti scripturæ sanctæ demonstrant. Primo in baptismo, qui propter remissionem peccatorum datus est. Secundo per martyrium, juxta illud quod ait psalmista: *Beatus cui non imputavit Dominus peccatum*: quia juxta ejusdem David sententiam, *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata*. Remittuntur peccata per baptismum, teguntur per pœnitentiam, non imputantur per martyrium. Tertio per eleemosynam, juxta Danielem, qui profano Nabuchodonosor regi ait: *Peccata tua eleemosynis redime in misericordiis pauperum*: & illud: *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna extinguit peccatum*. Et Dominus in evangelio: *Verumtamen date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis*. Quarto si remittat quis peccanti in se peccata sua, juxta illud: *Dimittite, & dimittetur vobis; date & dabitur vobis*: & illud: *Si & pater vester dimittet vobis peccata vestra, si remiseritis unicuique de cordibus vestris*. Quinto si per prædicationem suam quis, & per bonorum exercitium, alios ab errore suo convertat, juxta illud quod ait apostolus: *Quoniam si converti fecerit quis peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, & cooperit multitudinem peccatorum*. Sexto per caritatem, juxta illud: *Caritas Dei cooperit multitudinem peccatorum per Jesum Christum Dominum nostrum*. Septimo per pœnitentiam, juxta illud quod ait David: *Conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina*.

Matth. 6.

Dan. 4.

Eccl. 3.

Luc. 6.

Marc. 11.

Jac. 5.

1. Pet. 4.

Psalm. 31.

XXXVII.

(a) *desit* tantum

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 797.

XXXVII.

Ipſa autem quadrageſima cum ſumma obſervatione cuſtodiri debet, ut jejunium in ea, præter dies dominicos, qui abſtinentiæ ſubtracti ſunt, nullatenus reſolvatur: quia ipſi dies decimæ ſunt anni noſtri, quos cum omni religione & ſanctitate tranſigere debemus. Nulla in his occaſio ſit ſolvendi jejunii: quia alio tempore ſolet jejunium caritatis cauſſa diſſolvi, iſto vero nullatenus debet. Quia in alio jejunare in voluntate & arbitrio cujuslibet poſitum eſt, in hoc vero non jejunare præceptum Dei tranſcendere eſt. Et in alio tempore jejunare præmium abſtinenti acquirere eſt, in hoc vero, præter infirmos ac parvulos, quiſquis non jejunaverit pœnam ſibi acquirit, quia eoſdem dies Dominus, & per Moſem, & per Eliam, & per ſemetipſum, ſacro jejunio conſecravit.

XXXVIII.

Diebus vero jejunii eleemoſyna facienda eſt, & cibum vel potum, quo quiſque uti debuit, ſi non jejunaret, pauperibus eroget: quia jejunare, & cibos prandii ad cœnam reſervare, non mercedis, ſed ciborum eſt incrementum.

XXXIX.

Solent plures, qui ſe jejunare putant, mox ut ſignum audiunt ad nonam, manducare: qui nullatenus jejunare credendi ſunt, ſi ante manducaverint, quam veſpertinum celebretur officium. Concurrendum eſt enim ad miſſas, & auditis miſſarum ſolemnibus, ſive veſpertinis officiis, largitis eleemoſynis ad cibum accedendum eſt. Si vero aliquis neceſſitate conſtrictus fuerit, ut ad miſſam convenire non valeat, æſtimata veſpertina hora, completa oratione ſua, jejunium abſolvere debet.

De conſ. dist. Solent

XL.

Abſtinentia vero in his diebus omnium deliciarum eſſe debet, & ſobrie & caſte vivendum. Qui vero ovis, caſeo, piſcibus, & vino abſtinere poteſt, magnæ virtutis eſt. Qui autem his, aut infirmitate interveniente, aut quolibet opere, abſtinere non poteſt, utatur: tantum ut jejunium uſque ad veſperum ſolemniter celebret, & vinum non ad ebrietatem, ſed ad refectionem corporis ſui ſumat. A caſeo vero, lacte, butyro, & ovis abſtinere, & non jejunare, * dementiſſimum eſt, & omni ratione ſemotum. Vini enim ebrietas & luxuria prohibita ſunt, non lac & ova. Non enim ait apoſtolus: Nolite comedere lac & ova, ſed: *Nolite inebriari vino, in quo (a) eſt luxuria.*

* deeſt a vino, aut ſimile aliud.

Epheſ. 5.

XLI.

Singulis diebus dominicis in quadrageſima, præter hos qui excommunicati ſunt, ſacramenta corporis & ſanguinis Chriſti ſumenda ſunt, & in cœna Domini, & in paraſceve, in vigilia paſchæ, & in die reſurrectionis Domini, penitus ab omnibus communicandum, & ipſi dies paſchalis hebdomadæ omnes æquali religione colendi ſunt.

XLII.

In his jejuniorum diebus nullæ lites, nullæ contentiones eſſe debent, ſed in Dei laudibus, & in opere neceſſario perſiſtendum. Arguit enim eos qui contentiones & lites quadrageſimæ tempore exercent, & qui debita a debitoribus exigunt, Dominus per prophetam dicens: *Ecce in die jejunii veſtri inveniuntur voluntates veſtræ, & omnes debitores veſtros repetitis. Ecce ad lites & contentiones jejunatis, & percutitis pugno impie.*

Iſa. 58.

XLIII.

Abſtinendum eſt enim in his ſacratiſſimis diebus a conjugibus, & caſte & pie vivendum, ut ſanctificato corde & corpore iſti ſancti dies tranſigantur, & ſic perveniatur ad diem ſanctum paſchæ: quia pene nihil valet jejunium, quod conjugali opere polluitur, & quod orationes, vigiliæ, & eleemoſynæ non commendant.

XLIV.

Admonendus eſt populus, ut ad ſacroſanctum ſacramentum corporis & ſanguinis Domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abſtineat, ſed cum omni diligentia eligat tempus, quando aliquamdiu ab opere conjugali abſtineat, & vitiis ſe purget, virtutibus exornet, eleemoſynis & orationibus inſiſtat, & ſic ad tantum ſacramentum accedat. Quia ſicut periculoſum eſt, impurum quemque ad tantum ſacramentum accedere, ita etiam periculoſum eſt ab hoc prolixo tempore abſtinere: ſalva ratione eorum, qui excommunicati, non quando eis libet, ſed certis temporibus communicant, & religioſis quibuſcumque ſancte viventibus, qui pene omni die id faciunt.

XLV.

Ut miſſæ, quæ per dies dominicos peculiares a ſacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, * ut per eas populus a publicis miſſarum ſolemnibus, quæ hora tertia canonice fiunt, abſtrahatur: quia peſſimus uſus eſt apud quoſdam, qui in diebus dominicis, ſive in quibuslibet feſtivitatibus, mox ubi miſſam celebrari, etiamſi pro defunctis ſit, audierint, abſcedunt, ut per totum diem a primo mane ebrietati & comeſſationi potius quam Deo deſerviant.

* et populus eat audire ſacra, & propterea a publicis

XLVI.

Admonendus eſt populus, ut ante publicum peractum officium ad cibum non accedat, & omnes ad ſanctam matrem eccleſiam miſſarum ſolemnia & prædicationem audituri conveniant: & ſacerdotes per oratoria nequaquam miſſas, niſi tam caute ante ſecundam horam celebrent, ut populus a publicis ſolemnitatibus non abſtrahatur. Sed ſive ſacerdotes, qui in circuitu urbis, aut in eadem urbe ſunt, ſive populus, ut prædiximus, in unum ad publicam miſſarum celebrationem conveniant: exceptis Deo ſacratis feminis, quibus mos eſt ad publicum non egredi, ſed clauſtris monaſterii contineri.

ADDITIO AD CAPITULARE THEODULFI EPISCOPI AURELIANENSIS.

† Ex Labbei Apparat. Tomi VII.

Hæc & ſequentia addita ſunt in ſupplemento conciliorum Galliæ ex edit. Pariſiana.

DIlectiſſimi fratres, ſanctiſſimi conſacerdotes, & noſtri miniſterii adjutores, obſecro vos E ſupplici animo in præſentia Domini noſtri Jeſu Chriſti & ſanctorum ejus, ut digni Deo in omni religione caritatis & caſtitatis deſerviatis, & ſitis populo Dei doctores & ductores in omni exemplo bono, ut populus Dei * utrumque & per veſtram ſanctam converſationem & devotam prædicationem eruditur in laudem & in gloriam ſancti nominis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & in ſalutem ſempiternam animarum veſtrarum. Converſamini coram Deo & coram omni populo

* utrisque

(a) eſt omnis luxuria

ANNO CHRISTI 111.

lo in castitate corporis vestri, & humilitate animæ vestræ, & sancta caritate ad omnes, nihil facientes unde sacerdotium sanctitatis vestræ reprehensibile fiat, nec aliquid in vestra reperiatur vita, quod juste a quolibet detrahi possit. Sint mores vestri sine cupiditate mala, sine avaritia, sine comessatione & ebrietate, sicut decet sanctos Dei sacerdotes, qui populo Dei præesse debent & gubernare ecclesias Christi. Discite fidem catholicam, prædicate diligentissime, & eam populo prædicate unusquisque in ecclesia vestra, & facite officia vestra in Dei omnipotentis honore statutis temporibus, ut Deus omnipotens honorificetur, & nomen ejus sanctum ab omnibus laudetur, qui vos vident honorifice facere sacerdotium vestrum & servitium omnipotentis Dei.

Digne prædicate populo, ut confessionem faciant peccatorum suorum, & pœnitentiam accipiant : qualiter a Deo remissionem habere non possunt delictorum suorum, nisi puram faciant confessionem & pœnitentiam justam : & abstineant se a peccatis quæ ante fecerunt, quia hæc est vera pœnitentia & certissima indulgentia, ut item eadem non faciat homo delicta pro quibus veniam popposcit. Abstineant se a fornicatione : & qui feminas habent, legitime temporibus statutis eis utantur, & honorifice habeant feminas suas, & sic fidem castitatis conservent uxoribus, sicut velint quod uxores suæ illis custodiant. Filios vel filias, quos habent, erudiant illos in timore Dei, & in sanctitate sua, ut non sint fures, nec latrones, nec fornicatores, nec alias quaslibet immunditias faciant in corpore suo ad implendam libidinem ; ut sint obedientes parentibus suis in omni bono, ut digni sint benedictionem accipere a Domino. Et prædicate omnibus, veritatem amare, benignos esse ad pauperes peregrinosque & miseros, de substantia quam illis dederit Deus : non solum aliena non accipiant, sed etiam sua benigne tribuant, si velint benedictionem Dei habere : non falsum testimonium dicant, ne perjuria faciant, quia falsos testes & perversos Deus damnat in æternum. Et admonete eos, ut faciant fideliter quæcumque domini suis debeant facere, in omni labore & opere quod injunctum sit eis : ut sæpius ad ecclesias veniant, maxime festivis diebus, ad orationem, ad audiendum verbum Dei, & non otiosis verbis ibi maneant * in orationem : puram & sanctam habeant humilitatem inter se, & patientiam, & caritatem, quæ est totius boni caput & firmamentum.

* Fortasse legendum potius ut hi cum, hom. I. &c.

Prædicate eis quod est unus Deus omnipotens creator cæli & terræ, qui in filio suo Domino nostro Jesu Christo mundum redemit, regnumque cælorum omnibus fidelibus aperuit, in quo judicaturus est mundum. Prædicate illis de futuro judicio, de pœnis impiorum perpetuis ; confessionem & pœnitentiam facere de peccatis suis, vel eadem dimittere peccata. Nominate illa peccata quæ beatus Paulus doctor gentium enumeravit, dicens : *An nescitis quoniam injusti regnum Dei non possidebunt ? Nolite errare, quoniam neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque ebriosi, neque maledici, neque perjuri, neque rapaces, regnum Dei possidebunt*. Qui vero hæc vel his similia agunt, si confiteri & pœnitentiam agere negligunt, æternis tormentis & flammis cum diabolo condemnabuntur. Qui vero regnum Dei intrare cupiunt, faciant justitiam, misericordiam, veritatem, benignitatem, obedientiam, necnon & eleemosynam prout habent facultatem : jejunia quoque, & orationes exerceant, habentes caritatem Dei omnipotentis, & bonum facientes omni homini, prout possint. Vivant in castitate, & pietate, in humilitate, & obedientia, & fide bona, & confidant in Dei misericordia, ut indulgeat illis omnia delicta sua, & æterna gaudia illis perdonare cum sanctis suis dignetur.

ANNO CHRISTI 111.

Hæc, sanctissimi sacerdotes Christi, ad æternam vitam cum sanctis episcopis & apostolis convocati prædicate populo, & vosmetipsos dignos facite in omni religione & castitate, in conspectu omnipotentis Dei, quatenus concedat vobis cum multiplici laboris vestri fructu æternæ beatitudinis gloriam recipere. Omnipotens Deus vos proficere faciat in omni opere bono, dilectissimi fratres.

ADDITIO ALTERA

AD CAPITULARE

Theodulfi episcopi Aurelianensis.

SAncitum, ut Missæ, quæ per dies Dominicos, peculiares sacerdotibus fiunt, ne ita in publico fiant, ut populus eas audire queat, & præterea a publicis Missarum solemniis, quæ hora tertia canonice fiunt, se abstrahat. Nam pessimum usum quidam in hoc habent, quando in diebus Dominicis, sive in aliis solemnibus diebus, Missas, licet pro defunctis, sive alias quascumque, quæ familiariter a sacerdotibus fiunt, audire respiciunt : & a primo mane per totum diem, ebrietatibus, comessationibus atque vaniloquiis, potius quam Deo, deserviunt. Propterea providendum est, ut omnes ad publicam sanctam matrem ecclesiam, ad Missarum solemnia, & prædicationem audituri, conveniant.

Simul & hoc statutum est, ut in civitate, in qua episcopus constitutus est, omnes presbyteri, & populi, tam civitatis, quam & suburbani, revestiti, in ipsa Missa usque ad benedictionem episcopi, & communionem, devota mente stare debeant : & postea, si voluerint, cum licentia ad suos titulos benedictione & communione percepta revertantur. Et hoc summopere cavendum est sacerdotibus, ut per oratoria, neque per suburbana monasteria, vel ecclesias suburbanas, Missas nequaquam, nisi tam caute, ante secundam horam, foribusque reseratis, celebrare præsumant, ut populus a publicis solemnitatibus, tali occasione accepta, a Missa sive a prædicatione episcopi se minime subtrahere possit ; sed omnes tam sacerdotes suburbani, quam & in urbe constituti, & populus cunctus, ut prædiximus, una cum illis ad publicam Missarum celebrationem conveniant, & nulli, extra parvulos & infirmos, licet Missam auditam habeant, tam in civitatibus, quam & in parochiis, edere & bibere præsumant ante publicum peractum officium. Si quis hæc statuta transgredi tentaverit, canonico judicio usque ad satisfactionem subdatur.

Nota Jacobi Sirmondi S. J.

1 *Theodulphi Capitulare*.) Qui hos Theodulfi canones primus in lucem dedit Cardinalis Baronius, cum de tempore quo Script. sunt nihil haberet, in annum Chri-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 999.

ſti DCCCXXXV. nos conjecit, ſerius omnino quam par fuit: quis Theodulfum ad ea tempora non pervenisse offendit Jonas ejus in Aurelianensi cathedra successor, qui a Ludovico pio post synodum Parisiensem ad Eugenium papam missus est anno DCCCXXIV. Nobis etsi de anno compertum nihil erat, aptius tamen referri ad hæc tempora posse visum est, quæ propius aberant ab exordio pontificatus Teodolfi; quem per hos annos, ante synodum Francofordiensem episcopum jam fuisse, Alcuinus ad Carolum regem epistola IV. declarat.

Idem quoque Sirmondus editioni operum emendum Theo-

A *dulpho anno* 1646. *procurata Par. in* 8. *hunc annotiunculum inserens*. Librum hunc Theodulfus, & post illum similes alios Herardus Turonensis, & Riculfus Suessionensis, eo quod capitulatim concepti distinctique essent, capitula & capitularia nuncuparunt: quemadmodum & legum regiarum codices, ne iisdem nominibus eamdem ob causam appellarent, temporum quoque illorum usus obtinuit. Sic enim & apud Græcos, κεφάλαια, similiter dicta sunt, Marci verbi gratia eremitæ, Diadochi, Nili, aliorumque opuscula ascetica, & Agapeti parænetica & cetera id genus *ad imperatorem* compositæ.

ANNO CHRISTI 999.

CAPITULARE SECUNDUM THEODULFI EPISCOPI AURELIANENSIS.

Ex Baluzii Miscellan. t. 7. p. 81.

A Primo hominis lapsu, in quo bonum naturæ velut ipsa radix generis humani vitiata usque nunc seminarium vitiorum naturæ insertum pullulat, unde fit quod cum labore discimus, sine labore obliviscimur, difficile ad virtutes assurgimus, facile in vitia dilabimur. Quamobrem omni mentis circumspectione satagendum, dilecti o sacerdotes, ut in discendo laborem adhibeamus & in retinendo quod didicimus usum impendamus, maxime nos qui regiminis locum tenemus & similes ejusmodi ordinis nostri. Itaque vos, o sacerdotes Domini, admonemus ut fidem catholicam & memoriter teneatis & corde intelligatis, hoc est, *Credo*, & *Quicumque vult salvus esse*, *ante omnia opus est ut teneat catholicam fidem*. Discutiendi C autem sunt omnes Domini sacerdotes utrum canonem Missæ & secretam aut *Te igitur* memoriter teneant & bene distinguant, & nomina mortuorum & vivorum suis in locis ordinabiliter & cum omni devotione recitent, baptisterumque rite peragant & rectis verbis enuntiare possint, & de negligentia in baptizandis infirmis, ne aliquem sub obtentu infirmorum sanum baptizare præsumant nisi diebus statutis Paschatis & Pentecostes. Admonendum illis ut pro ministerio baptizandi nihil exigant, sive a baptizandis, sive a parentibus illorum, nihil munusculi, nihil pretii omnino, sed cum gratiarum actione & cum summa devotione hoc peragant. Quod si forte parentes eorum, aut qui D eos a sacris fontibus suscipiunt, sponte & gratuito aliquid muneris vobis dare voluerint, accipite nihil hæsitantes.

Vide lib. 6. miscellanear. p. 80. 151.

Tom. 2. Capitular. p. 625.

Instruendi sunt sacerdotes pariterque admonendi qualiter noverint decimas & oblationes quas a fidelibus accipiunt, peregrinorum & pauperum esse stipendia, & non quasi suis sed quasi commendatus uti; de quibus omnibus sciant se rationem posituros & condemnationem passuros. Qualiter vero dispensari debeant sacri canones instituunt, scilicet ut quatuor partes inde fiant, una ad fabricam Ecclesiæ relevandam, altera pauperibus distribuenda, tertia Presbytero cum suis clericis habenda, quarta Episcopo reservata, ut quidquid inde jusserit E prudenti consilio fiat.

Lib. 6. miscell. 155-157.

Inhibendum modis omnibus intimandumque ut nullus Sacerdos, Diaconus, Subdiaconus personas feminarum, sicut in canone insertum continetur, de quibus suspectio esse potest, in domo sua habeat, sed neque illas quas canones concedunt, quia instigante diabolo etiam in illis scelus frequenter perpetratum invenitur aut etiam in pedissequis earum. Nec igitur matrem neque amitam neque sororem permittimus ultra habitare in domo una cum sacerdote. Sed si quis de his habuerit talem necessitatem pa-

Vide Notas ad Regionem p. 111. & ad Capitularia pag. 1138.

tientem cui sit necessitas sustentatio Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, habeat in vico aut in villa domum longe a conversatione Presbyteri, ubi ei administret quæ necessaria sunt.

Sed etiam hoc secundum auctoritatem canonum modis omnibus prohibendum, ut quando Missa celebratur, nulla femina ad altare præsumat accedere aut Presbytero ministrare aut intra cancellos stare aut sedere.

Vide Notas ad Capitularia p. 1115.

Commonendi sunt ut diebus dominicis pro captu ingenii unusquisque sacerdos ad plebem sermonem prædicationis faciat, primum admonens plebem ut invicem se diligant, caritatem fraternitatis habeant, diligant Dominum plusquam se, proximum tamquam se, deinde ut ab omni malo opere abstineant, & quod sibi nolunt fieri ab aliis, hoc illi aliis non faciant, & quod volunt ut sibi homines faciant, hæc eadem faciant illis.

Deinde, si Dominus dat intellectum, hoc quod sacerdos veraciter intelligit de evangelio, de epistola sancti Pauli, quantum potest dicat illis, admoneat ut ad Ecclesiam sæpe currant, oblationes suas fideliter offerant, confessiones Deo & sacerdotibus faciant.

Nullus sit inter eos qui confessus non sit, adulterium, nec incestum, nec fornicationem cum feminis, masculis, cum pecudibus inter se non consentiant: sed si quis inter eos sit qui in his sceleribus lapsus sit, corrigant & publice cum suo sacerdote emendent.

His & aliis quantum potest singulis diebus dominicis plebem suam instruat.

Admoneat etiam ut omnibus noctibus sabbati & omnibus dominicis diebus cum suis noctibus sequentibus, similiter & in solemnitatibus, in jejuniis, abstineant se a carnali voluptate; ut mundi corpore & corde ad Ecclesiam accedant, & solemnitatem celebrem impuritate voluptatis fœdare non præsumant.

Præcipiendum sacerdotibus Domini secundum canonicam auctoritatem de sepulturis & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant, nisi forte qui sepelitur vivens jusserit Ecclesiæ in cujus atrio sepelitur de suis rebus aliquid tribuere, aut etiam post mortem illius, quibus commissum est ejus eleemosynam facere, de illius rebus aliquid sponte dare voluerint. Tamen nullatenus a Presbyteris aliquid ab illis exigatur nec ab illis qui locis & vicis præsunt, vel quorum possessio est ipsa Ecclesia vel hereditario vel beneficiario jure.

Vide Notas ad Regionem pag. 118.

Prohibendum etiam secundum majorum instituta ut in Ecclesia nullatenus sepeliantur, sed in atrio aut in portico aut exedra Ecclesiæ. Intra Ecclesiam vero prope altare, ubi corpus Domini & sanguis conficitur, nullatenus habeant licentiam sepeliendi.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 797

Adulterum aut adulteram si Presbyter in domo sua retinuerit, &, quod nefas est, consenserit in domo sua adulterium fieri, sciat se sui gradus honore privandum. Si vero hoc in plebe sibi commissa repererit, nisi statim, si vires suppetunt, non emendaverit, sed aut propter potentiæ timorem aut propter beneficium & lucrum & amicitiam illorum consenserit adulteris, cum depalatum fuerit excommunicandum. Si vero ille quantum potuit excommunicaverit & non potuit malum illud vetare, animam suam liberavit. Verumtamen eum omni studio debet Archidiacono suo & Archidiaconus Episcopo denuntiare.

De incestis omni studio perquirendum sacerdotibus per homines veraces & timorem Dei ante oculos habentes. Et si repertum fuerit, statim aut ipsi emendare studeant, aut cum adjutorio Archidiaconi aut Episcopi emendare & extirpare satagant, ne tanto flagitii scelere illi polluantur & pereant & aliorum vicinitate omnipotentis Dei iram incurrant.

Admonendi sunt sacerdotes & instruendi ut primum ipsi ab omni simulatione carnis sint alieni, & tunc plebibus sibi subjectis & verbis prædicent & exemplum ostendant ut ab omni se fornicatione & ab omni irrationabili, veluti pecudum, luxuria & pollutione abstineant. Mundo se corpore & mente Deo præparent de confessionibus fidelium accipiendis & dijudicandis, consiliis blandis; quia licet pro modulo quantitate peccati se pœnitentiæ tempus instituendum & longum vel breve vel districtum vel leve vel mediocre sacerdoti, cum accipit cujuslibet fidelium confessionem peccatorum; quia licet ipsum peccatum perpetratum sit, aut si postea iteratum aut frequenter perpetratum sit, si sponte, si coacte, si per ebrietatem & per quodlibet ingenium factum sit; ut cum invenerit unde radix illius peccati processit, tunc congruam adhibeat medicinam.

Qualiter vero peccati adhibenda sit medicina, secundum canones authenticorum sanctorum patrum esse debet, & non secundum placitum hominis, nec secundum voluntatem; nec in hac parte voluntas aut gratia hominis sectanda, sed voluntas Dei in omnibus exquirenda in scripturis sanctis, quatenus dignis precibus & pœnitudine digna placari possit omnipotentis Dei vindicta, quam homo suo vitio provocavit. Ad pœnitentiam vero populus taliter admonendus cum fragilitatis nostræ casus sæpe constet in vitia proclivis; quamquam subventum sit in Christi passione ut quod meritum peccati exigebat, Christi passio redimeret. Et cum salutaribus institutis sacrosancto baptismate in remissionem omnium peccatorum concesso abluamur, tamen quia per modum istius vitæ cursum sine vitiorum turbine nequaquam degere & subripientibus nostræ imbecillitatis flagitiis vitam sine peccati macula ducere non possumus, concessum est clementissimi Dei pietate remedium veræ confessionis & pœnitentiæ ablutio peccatorum, Domino præcipiente per prophetam: *Nolo mortem peccatoris, sed ut revertatur & vivat*. Et illud evangelii: *Facite fructus dignos pœnitentiæ*. Et Apostolus: *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate ad invicem ut salvemini*. Est quippe veræ confessionis fructuosa pœnitentia, pœnitenda non admittere, admissa cum gemitu cordis deflere, satisfactione vera pœnitentiæ causas excidere, nec earum suggestionibus aditum indulgere, nec iterum in vitiis perpetratis delabi.

ANNO CHRISTI 797.

Capitalia & mortalia crimina publice deflenda sunt secundum canonum & sanctorum patrum institutionem. Sed & secreta satisfactione solvi mortalia crimina non negamus, mutata tamen prius animi intentione, & sæculari jactantia simul deposita, piæ religionis confesso studio, per vitæ correctionem & jugi immo perpetuo luctu se submittente. Nec debet tamen quisque desperare de omnipotentis Dei misericordia & innumera pietate, quia scriptum est: *Peccator quocunque die conversus fuerit ab errore viæ suæ, & declinaverit ab operibus malis, omnes iniquitates ejus in oblivione erunt*. Pœnitentiæ quippe modus in sacerdotis pendet arbitrio. Qui sacerdos diligentissime sanctorum patrum instituta discutiens & intelligens, secundum eorum auctoritatem confitentibus pœnitentiam indicere debet. Est quippe auctoritas canonum & sanctorum patrum firmissima institutio.

Homicidium si quis voluntarie vel per insidias fecerit, jugi se pœnitentiæ submittat; & si hoc publice actum constat, si laicus, deponat arma & omnem secularem militiam, & publice satisfaciat, ita ut quadraginta diebus extra Ecclesiam foris ad ostium oret; quibus in pane & aqua exactis, a communione orationum quinquennio removeatur, post quinquennium tantum in orationum communionem recipiatur, non offerat, non corpus Domini omnino attingat; in quo perdurans quatuordecim annos, tunc ad plenam communionem cum orationibus recipiatur, circa exitum vitæ hanc consequatur humanitatem ut viaticum accipiat eucharistiam. Abstinentia illius sit in arbitrio sacerdotis, secundum personam & possibilitatem sic ei imponatur abstinentia ciborum. Si autem occultum sit, occulte similiter agat sicut superius insertum tenetur.

Homicidium qui casu non volens perpetraverit, prior quidem regula per septem annos pœnitentiam communionis sociavit secundum gradus constitutos. Hæc vero Ancyrani Concilii definitio quinquennii temporis pœnitentiam tribuit, ut quadraginta diebus foris ad Ecclesiæ ostium stet; quibus peractis, biennio ab oratione ceterorum fidelium segregetur, non communicet, non offerat; post biennium recipiatur in communione orationum & offerat, non tamen communicet; post quinquennium ad plenam communionem recipiatur. Abstinentia ciborum in arbitrio sacerdotis manebit, secundum personam & qualitatem hominis, sic & pondus & abstinentia erit.

Si quis egrediens per viam, & aut in domo sua, aut in platea civitatis aut villæ, subito aut ab alio superventus, aut litis contentione, volens se defendere, non habens contra illum antea odium, interfecerit hominem, septem annos secundum canonum institutionem pœniteat, tribus a communione privetur, quatuor in communione orationum & oblationum susceptus, in sacerdotis pendebit arbitrio utrum sit corpus Christi dignus accipere, aut usque ad plenitudinem pœnitentiæ ab eo separari. Abstinentia ciborum in prudentia erit sacerdotis secundum possibilitatem pœnitentis & devotionem & affectionem lacrymarum.

Mulieres quæ fornicantur & partus suos necant, aut secum agunt ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio usque ad exitum vitæ eas ab Ecclesia removit. Humanius autem

ANNO CHRISTI 799.

autem nunc secundum Ancyrani Concilii definitionem decem annorum tempus pœnitentiæ submittuntur, ita ut quadraginta diebus foris ad ostium Ecclesiæ orent; quibus peractis, per annorum quatuor spatia a communione fidelium & oblationum removeantur, deinde in communione orationum receptæ decennii tempus impleant, & propter humanitatem eucharistiam post actam pœnitentiam accipiant. Erit tamen in arbitrio sacerdotis an ante perfectionem pœnitentiæ ad corpus Christi accedere debeant secundum quod viderit eas compunctas & in lacrymis consuetas & devotionem magnam habentes. Ciborum abstinentia erit in sacerdotis providentia secundum quod eas viderit pœnitere & pro personarum qualitate.

Mulier quæ duobus fratribus nupserit abjici debet usque ad diem mortis. Sed propter humanitatem in extremis suis sacramentis reconciliari oportet, ita tamen ut prius solvatur conjugium & maneat innupta, & vir ejus absque uxore simili pœnitentiæ subdatur.

Quod si duo fratres cum una femina fornicati fuerint, nescientes alter alterius fornicationem, statim ut cognoverint adulterium, qui hanc habet uxorem dimittat. Et ille quidem post actam pœnitentiam, si uxor defuncta fuerit, poterit alteri sociari, illa vivente nequaquam. Illa vero nunquam ulterius poterit in conjugium assumi, & jugi pœnitentiæ submissa, ad exitum vitæ communionis gratiam percipiat.

Mulier quæ dormiens filium suum oppresserit, & mortuus fuerit, sex annos pœniteat. Vir ejus, si in domo illius fuerit, quatuor; si vero in uno lecto, simili modo pœniteat, duos in pane & aqua, reliquos quatuor secundum quod sacerdos illos viderit posse, ita eis imponat abstinentiam ciborum. Similiter & vir habens uxorem, si adulterium perpetraverit, faciat, post triennium communicet.

Conc. Ancyr. c. 19. Si cujus uxor adulterium perpetraverit, & a viro deprehensum fuerit & publicatum, dimittat uxorem, si voluerit, propter fornicationem. Illa vero secundum quod superius insertum est, agat pœnitentiam. Vir vero ejus illa vivente nullatenus habeat licentiam aliam ducere uxorem. Aut si voluerit, adulteram sibi reconciliare licentiam habeat, ita tamen ut pariter cum illa & pœnitentiam agat, & exacta pœnitentia ad communionis gratiam, sicut superius habetur insertum, accedant. Similis forma & in muliere servabitur. Si vir ejus eam adulteraverit, habeat potestatem dimittendi virum propter fornicationem, maneat innupta quamdiu vir ejus vixerit; quia nec ille habet potestatem accipere aliam prima vivente, nec illa alium virum ducere vivente adhuc primo. Habent tamen potestatem semetipsos reconciliare.

Si qua mulier non habens virum, aut vir non habens uxorem, fornicati fuerint, quinque annos pœniteant.

Quod si vir non habens uxorem cum alterius uxore adulteraverit, aut si qua mulier non habens virum cum alterius viro adulteraverit, aduiter erit uterque, & secundum quod superius continetur insertum, pœnitentiam agant.

Furtum si quis fecerit, septem annos pœniteat, tres in pane & aqua. Secundum furti qualitatem, ita & modus erit pœnitentiæ. Si per necessitatem furtum fecerit, levigetur. Dicit enim Salomon: *Non est grandis culpa cum quis furatus fuerit. Furatur enim ut esurientem impleat animam.*

ANNO CHRISTI 799.

Qui perjuraverit, similiter septem annos pœniteat.

Qui falsum testimonium dixerit, & ejus testimonium alicui nocuerit, septem annos pœniteat, ita tamen ut ille qui testimonium dixit damnum restituat omne cui per suum falsum testimonium nocuit. Et tunc poterit ad veniam per pœnitentiam pervenire. Si autem hoc facere noluerit, sciat se se in vanum pœnitentiam agere.

Qui irrationabiliter versantur, de his agatur quod in canonibus continetur in titulo in quo Græca verba sunt, quæ in Latinum versa sunt de Concilio Ancyrano cap. XVI. in quo sensus triplex, hoc est, de his qui cum pecoribus commixti sunt, & de his qui more pecorum incesta commiserunt cum consanguineis, & de his qui cum masculis concubuerunt. Quotquot igitur ante vigesimum ætatis suæ annum tale crimen admiserint, quindecim annis in pœnitentia exactis, orationibus tantum incipiant participari, & in quinquennio altero in communione simplici perdurantes, post vigesimum cum oblatione ad communionem suscipiantur. Discutiatur autem & vita eorum quæ fuerit tempore pœnitentiæ, & ita hanc humanitatem consequantur. Quod si qui perseverantes in ipsis criminibus, prolixius tempus habeant submissionis, & tales nunquam poterunt ad sacerdotium provehi. Quotquot exacta viginti annorum ætate & illi qui uxores habent in hæc scelera inciderint, viginti quinque annis pœnitentia acta ad communionem solummodo orationum recipiantur, altero vero quinquennio perdurantes plenam cum oblatione recipiant communionem. Quod si uxores habentes & excedentes quinquagesimum suæ ætatis annum in his peccaverint, ad exitum vitæ tantum communionem mereantur. Hi vero qui sicut muta vixerunt animalia, & se & alios hujusmodi peccati scabie contaminaverunt, id est, in consanguineis, in pecudibus, in masculis, statuto tempore pœnitentiæ non inter alios quam inter eos stare & orare debere, qui tempestate lunatica jactantur elisi ad terram spiritu immundo vexati, id est, cum energumenis. Sicut autem plus abominale misceri cum jumento quam cum masculo, ita plus irrationabile crimen cum masculo quam cum muliere. Cum consanguineo & cum sanctimoniali peccare æquale crimen. Id lex Moysi morte mori judicat. Et cum jumento & masculo & cum consanguinea coeuntes.

Æquale autem crimen feminam cum femina peccare sicut masculum cum masculo, & æqualis esse debet pœnitentia. De talibus ait Apostolus: *Nam femina eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui contra naturam est. Similiter & masculi relicto naturali usu feminæ exarserunt in desideriis suis invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes.* Quod autem supra diximus de his agatur qui publice ad confessionem venerint & publice pœnitentiam egerint. Quod si occulte actum est, & occulte ad sacerdotem venerint, & puram confessionem fecerint, occulte pœnitere secundum ætatis modum quod superius continetur, ita videlicet ut si ante vigesimum annum aut per ignorantiam hoc egit, aut forte ignorabat non tale esse crimen, levius erga illum agendum;

ANNO CHRISTI 999.

& hoc in sacerdotis pendebit arbitrio. Discutere debet qualiter in hoc scelus delapsus sit, aut quam longiori tempore in hoc scelere versatus sit; & secundum quod ab illo confessum fuerit, ita illi modus pœnitentiæ adhibeatur. Videlicet si per ignorantiam hoc egit semel aut bis, id est, cum masculo, cum jumento, & cum consanguinea, statim cum cognoverit hoc grave esse scelus dimisit, ut humanius loquamur, septem annos pœniteat, tribus abstineat a carne, & anno non communicet, nec ad ipsum diem Paschæ, nec offerat, & omni se mente subjiciat, ut spiritus salvus fiat in die Domini, cæterolque secundum modum fragilitatis in arbitrio sacerdotis saciat in abstinentia ciborum. Quod si longiori tempore in hoc crimine versatus, & postquam novit illud scelus magnum esse peccatum commonitus, iterum atque iterum hoc perpetravit, sicut superius continetur inferrum, ita pœnitebit. Primum quinque annis ab omni communione segregatus, post illos quindecim annos non offerat, non communicet ad orationem, cum cæteris Christianis in Ecclesiam non intret; quibus exactis, tantum ad communionem orationis suscipiatur. Deinde in pœnitentia viginti annis expletis, si bene & cum lacrymis & cum omni devotione pœnitentiam egit, ad plenam communionem & reconciliationem suscipiatur. Similiter & de cæteris temporibus supra insertis observandum. Si, quod absit, in locis sanctis tale crimen admiserit aliquis, duplicetur illi pœnitentia. Vocatur autem in scripturis crimen pessimum tam de jumento quam de masculo quam de consanguinea. Vocatur autem in mundo immunditia vel delectabile peccatum cum femina non naturaliter concumbere, cum inde Onas filius Juda a Deo percussus fuit quia fundebat in terram semen ingressus ad mulierem. Simul etiam vocatur immunditia mollities vel propter tactum vel visum vel recordationem mulieris, ut aliqua delectatione acciderit vigilanti, vel qui inter semora sua impuritatem solus cum se ipso vel cum alio exercet; de quibus ait Paulus Apostolus. *Neque immundi regnum Dei possidebunt*. Item: *Nec omnis immunditia, nec nominetur in vobis*. Et alibi: *Neque molles regnum Dei possidebunt*. Qui in his incidit ita pœniteat quasi de crimine quod de regno Dei excludit.

Adulterium si quis Presbyter perpetraverit, sive palatum & publice cognitum, ab ordine sacerdotii cessabit, & publica pœnitentia decem annorum purgabitur. Quod si occulte hoc fecerit, & occulte ad confessionem venerit, occulte ei pœnitentia imponatur. Relinquatur autem in suo arbitrio utrum cessare debeat ab illo ministerio, an permanens possit dignam satisfactionem Domino exinde facere. Quod si ille se lacrymis & orationibus devotissime quotidie laverit & eleemosynarum exhibitione peccata sua extinguere curaverit, si occultum est, poterit occulte in suo permanens gradu agere pœnitentiam. Fornicationem si perpetraverit, eodem modo purgabitur septem annis. Si vero sodomitice, id est, cum masculo collapsus sit, eodem modo XV. annis expiabitur.

Similis forma & de Diaconis & de his qui in sacris ordinibus constituti sunt observanda, ita videlicet ut Diaconus septem annis pœniteat pro adulterio, pro fornicatione vero quinque annis, pro sodomitico decem annis, pro adulterio quinque annis, pro fornicatione annis tribus, pro sodomitico septem annis. Secundum præfixos gradus usque ad ultimum gradum ecclesiasticum observantia talis habeatur. Ne quis autem se excuset sacerdotum ex eo quod ait Paulus Apostolus, *Propter fornicationem autem unusquisque uxorem habeat*, sciant his tantum esse dictum qui in laicali ordine constituti sunt, vel qui necdum ad subdiaconatum accesserunt. Nullo modo enim ad subdiaconatum permittunt canones accedere nisi eos qui perpetuam continentiam castitatis promiserint se deinceps servaturos. Nam sacerdotes Judæorum a Domino jussi sunt per Moysem ducere uxores, & de nulla tribu nisi de Levi fiebant sacerdotes, ut progenies una custodiretur per successionem.

Nunc autem de omnibus gentibus, sicut ad baptismum, sic ad sacerdotium permittuntur accedere; nullaque necessitas uxores ducere, qui non per carnis successionem, sed per morum imitationem in sacerdotio subrogantur. Ipsi tamen Judæorum sacerdotes, non habentes tam sanctum sacrificium, sicut nos habemus, tempore vicis suæ longe erant a domo sua, & a conjugali opere remoti juxta templum in continentia castitatis excubabant donec tempus ministerii sui explerent. Nunc autem, sicut semper ministrare debent, ita semper continentes esse oportet sacerdotes. Tractant enim, non victimas pecudum, sed ipsum immaculatum corpus & sanguinem Domini. Ejusdem continentiæ & Diaconi & Subdiaconi & in Domino & ipsi in tractatione tanti sacramenti ministri accedunt altaris.

Laicis vero vel qui nequaquam ad altaris ministerium accedunt præcipitur ab Apostolo ut qui se non continent nubant. *Melius enim nubere quam uri*. Hoc est, melius est uxorem legitime ducere quam exardescere per opera fornicationis & adulterii sive sodomitici & immunditiæ.

Admonendi sunt Presbyteri; ut caritatem inter se habentes mutuam, procul ab omni fastu superbiæ & invidiæ mordacitate sanctum exemplum subditis donent tam clero quam laicis. Non sint rapaces, non cupidi, non violenti, non procaces, non rixosi, non calumniam cuiquam facientes, sed in omnibus se ipsos irreprehensibiliter custodientes, formam salutis clero & plebibus ministrent, quatenus eorum exemplis ad æternam vitam & morum probitatem proficientes humilitate subleventur.

Admonendi sunt ut usuras nequaquam exerceant, & plebibus sibi subjectis & clero prædicent ut ab hoc vitio omnibus modis abstineant secundum canonum institutionem. Quisquis per quodlibet ingenium magis accipit quam præstat, sciat se usuram fecisse. Nam si quis triticum aut aliam speciem frugum commodat, & non eamdem speciem accipit, sed aut denarios, quantum tum venundari poterat quando illa commodavit, aut aliquid aliud accepit, absque dubio usuram perpetravit. Si quis vero ex ordine clericorum hoc agere præsumpserit, sciat se sui gradus periculum subiturum. Si vero laicus fuerit, sciat se excommunicandum. Unde convenit ut primum omnes in clericali ordine constituti ab his abstineant & admodum plebibus injungant ut nullus hoc facere omnino audeat.

Sacerdos cum a fidelibus confessionem accipit, inter cætera debet confitentem admonere ut de octo principalibus vitiis confessionem faciat

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 797.

ciat & emendationem promittat & pœnitentiam medicinam animæ suæ suscipiat. Vitiorum autem principalium octo, sicuti continentur, nomina per singula interroget, & ille confiteatur, & de omnibus, sicut præmissum est, confessionem faciat. Et tunc ei medela pœnitentiæ adhibeatur. Principalia autem vitia, sine quibus vix ullus inveniri potest, hæc sunt. Primum gastrimargia, hoc est, ventris ingluvies. Secundum fornicatio. Tertium acedia sive tristitia. Quartum avaritia. Quintum vana gloria. Sextum invidia. Septimum ira. Octavum superbia.

Si quem autem verecundum viderit sacerdos & erubescentem confiteri & discooperire peccata sua quæ gessit, admoneat illum dicens: Frater mi, sæpius nos Dominus hortatur ad medicamina veræ confessionis, non quod Deus indigeat nostræ confessionis, qui omnia (novit) quæ agimus, loquimur, cogitamus. Sed aliter salvi fieri non possumus nisi confiteamur pœnitentes quodcumque gessimus negligentes. Dolet diabolus quando confitetur peccata sua, & desiderat nos celare quæ fecimus: quia qui se ipsum accusat in peccatis suis, hunc diabolus non habet iterum accusare in die judicii; si tamen confitens pœnitendo diluit quæ fecit, nec iterum renovat quæ egit. Unde Jacobus Apostolus ait: *Confitemini alterutrum peccata vestra*. Et Paulus: *Ore confessio fit ad salutem*. Et Salomon: *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur*. Joannes quoque evangelista: *Si confitemini peccata vestra, fidelis & justus Deus ut remittat vobis peccata vestra & mundet vos ab omni iniquitate*. Similiter & psalmista ait: *Dixi, pronuntiabo adversum me injustitias meas, Domine, & tu remisisti impietatem peccati mei*. Sciendum autem hoc magnum salutis medicamen non iterare quæ impie gessit nec priores cicatrices vulneribus aliis relauciare.

Prima autem hebdomada ante initium quadragesimæ confessio danda de omnibus peccatis qua sive opere sive locutione perpetrantur. Et sic nominatim debet eis sacerdos dicere suprædicta octo principalia vitia. Primum gula, de quæ diabolus decepit Adam, per quam Christum tentavit cum dixit: *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant*, & per abstinentiam sananda. Secundum vitium principale fornicatio, de qua ait Salomon: *Fovea profunda meretrix & puteus angustus*, & idem doctor: *Quis fortior Samsone? Quis sapientior Salomone? Hic filiis mulierum decipiatur*, & castitate sananda. Tertium principale vitium acedia, id est, instabilitas loci. Hæc non sinit hominem perseverare in bono. Hæc per perseverantiam boni operis sananda, quia, sicut ait Gregorius, *incassum bonum agit si ante terminum vitæ deseratur*. Quartum principale vitium avaritia, per quam vir avarus inferno similis est. Avaro viro nihil scelestius. Hæc eleemosynarum est largitate sananda; quia sicut avaritia in infernum mergit, ita largitas in cælum elevare consuevit. Quintum principale vitium vana gloria. Hæc omni bono opere caret; quia sicut lapis missus non pervenit ad cælum, sic oratio cum vana gloria non pervenit ad Deum. Hæc dilectione Dei sananda. Sextum principale vitium invidia, de qua ait Salomon: *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum*. Hæc caritate sananda. Caritas non æmulatur, omnia sustinet. Septimum principale vitium ira, de qua Christus ait: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit concilio*. Et Paulus: *Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo*. Et iterum: *Non vos defendentes, sed date locum iræ*. Hæc patientia sananda. *Beati pacifici*, ait Dominus, *quoniam Filii Dei vocabuntur*. Et iterum: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos persequuntur & calumniantibus vobis*. Et alibi: *In patientia vestra possidebitis animas vestras*. Non ipsum autem proprie tristitia quod ira. Tristitia ad acediam pertinet, tristitia sæculi generat mortem. Tristitia mala desperationem operatur & instabilitatem locorum. Unde & acidiosus dicitur tristis. Apostoli irati non fuerunt, tristes autem fuerunt. Tristitia eorum versa est in gaudium. Et tristitia sive acedia, quæ est vitium suprædictum, gaudio spirituali sananda. Octavum principale vitium superbia, de qua Christus ait: *Omnis qui se exaltaverit humiliabitur*. Et Salomon: *Ubi fuerit superbia, ibi erit contumelia*. Jesus filius Syrach: *Odibilis coram Deo & hominibus superbia*. Augustinus: *Quid tanta in nos superbia, quæ angelos decepit? Quanto magis homines secum mergere cupis?* Inde angeli facti sunt dæmones. Sicut superbia origo omnium criminum, sic ruina omnium virtutum. Sanctus Gregorius ait: *Fructus putrefactus inutilis agricolis, & fructus superbi inutilis Domino*. Sicut pondus fructuum frangit ramum, sic superbia decorem evertit animarum. Superbia deposuit archangelum & tamquam fulgur fecit decidere in lapsum. Hæc humilitate sananda, quia humilitate homines angelis adæquantur.

Hæc octo principalia vitia & illæ quæ de radicibus illorum oriuntur nisi mundaverit quis hic per confessionem & pœnitentiam, non possunt mundari in die judicii, sed deducunt homines in infernum. Quid erubescit homo confiteri, qui peccatis non erubuit coinquinari? Confitendo diluitur quod peccando contrahitur. Quomodo potest medicus vulnus sanare quod ægrotus erubescit ostendere? Ægrotus peccator, sacerdos sapiens medicus.

Qui autem confitetur, flectat genua cum sacerdote coram Deo, & tunc confiteatur quicquid a juventute recordari potest ex omnibus modis quæ gessit. Et si ille tota facinora sua recordari non possit, aut si forsitan erubescit, sacerdos debet eum interrogare quicquid in pœnitentiali constitutum est, si in illud vel in aliud crimen ceciderit. Sed tamen non omnia crimina debent ei innotescere, quia multa vitia recitantur in pœnitentiali quæ non decet hominem scire. Ideo non debet eum sacerdos de omnibus interrogare; ne forte cum ab illo recesserit, suadente diabolo in aliquod crimen de his quæ ante nesciebat cadat. Et postquam omnia peccata sua confessus fuerit, faciat ei symbolum dicere & omnibus qui in se peccaverunt dimittere & emendationem promittere Deo, nec iterum ad illa peccata redeat. Cum hæc omnia fecerit, considerabit sacerdos magnitudinem culparum, & juxta modum imponat ei tempus pœnitentiæ. Deinde super eum septem psalmos pœnitentiales cum orationibus quæ sunt in sacramentario dicat, & absolvat eum in pace.

Sciendum autem quod si quis Episcoporum in aliquo de octo principalibus inquinatus sit, quatuordecim annis pœniteat, Presbyter duodecim, Diaconus octo, clericus sex, laicus quatuor.

Mu-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 797.

Mulier quæ partum suum necat, XIV. annis pœniteat. Si filium suum occiderit, XV. annis pœniteat. Si in utero ante partum occiderit, VII. annis pœniteat. Si infans sine baptismo mortuus fuerit, parentes ejus annum integrum pœniteant, & nunquam sine aliqua pœnitentia fiant.

Sunt aliqua peccata quæ, sicut Isidorus ait, igne purgatorio purgari possunt; quæ est superfluitas manducandi & bibendi, pausandi, loquendi, & tarditas infirmos visitandi, ad Ecclesiam veniendi, eleemosynam dandi, ira repentina, quæ non tenetur in corde, ebrietas, si non frequenter. Nam ira quæ manet in corde & odium generat & desiderat vindictam, & inter principalia reputatur.

Quidam dixerunt minora peccata esse hujusmodi, id est parvum perjurium, si non frequenter solitum, loquentes inter jocando vel irascendo, parvæ rei furtum, nubere cum uxore quam polluisti in somno, percutere hominem ut sanguis fluat, truncare membrum hominis ut non moriatur, coire cum uxore in die dominico vel in diebus quibus non licet, violare mortuorum sepulchra causa ibi fabricandi domum, negligere sacrificium ut non faciat cum diligentia qua debet, bibere maleficium vel immundam rem, usuras dare, res alienas tollere parvas, sacrilegium facere in parvis rebus, id est, de Ecclesia furari aliquid, pecuniam ecclesiasticam furari vel fraudare, domum cremare sine damno magno, alios causa lætitiæ inebriare, morticina manducare, id est, mortificatum a bestia vel avibus vel de morbo mortua. De his & talibus ejusmodi similibus Episcopus VII. hebdomadas pœniteat, Presbyter quinque, Diaconus quatuor, Subdiaconus tres, clericus duas, laicus unam. Si in majori crimine in ipsis rebus vel aliis invenitur, secundum levitatem vel æstimationem peccati modus pœnitentiæ vel ampliabitur vel levigabitur. Odire vero fratrem, in quo odio quanto tempore fuerit, tanto spatio in pane & aqua vivat.

Admonendi etiam sunt sacerdotes de unctione infirmorum & pœnitentia & viatico, ne aliquis sine viatico moriatur. Sed & si quis pœnitentiam in infirmitate quærit, dum sacerdos ad eum venerit, si contigerit eum officio linguæ privari, constitutum est ut idonei viri illi qui cum eo ab initio infirmitatis fuerunt vera testimonia dicant quæ ab illo audierunt dum loqui poterat, sive de pœnitentia, sive de barba tondenda, sive de monachatu. Et tunc sacerdos commonitus officium circa eum adimpleat, & fidejussoribus ejus pœnitentiam ejus pro eo imponat, & illi pro eo adimpleant.

Episcopus vero si ita fuerit infirmatus ut eum ungi liceat, & alter Episcopus non sit præsens qui ei officium adimpleat unctionis, Presbytero licet cum unctionis officio consecrare. Nulla enim in primo tempore prædicationis Apostolorum dilatatio fuit inter Episcopos & Presbyteros; nec adhuc esset, nisi causa dissensionis hæreticorum diversa docebant & contraria sibi multi Presbyteri.

Primitus autem infirmo pœnitentia detur. Deinde, si permiserit infirmitas, abluto corpore, albis vestibus induatur, & in Ecclesiam deportetur, & jaceat in cilicio superjecto cinere. Portetur ibi crux & aqua benedicta; ut cum venerint ad eum, videlicet tres Presbyteri, dicant capitulum: *Pax huic domui & omnibus habitantibus in ea. Pax ingredientibus & egredientibus in nomine Domini.* Deinde fundat sacerdos de oleo sacrato in aquam benedictam, & spargat eam dicens antiphona: *Benedic Domine domum istam & omnes habitantes in ea, quoniam tu Domine dixisti, Pax huic domui &c. Benedic Domine timentes te pusillos cum majoribus. Benedicti vos a Domino, qui fecit cælum & terram.* Et iterum dicat antiphonam: *Asperges me Domine hyssopo, &c.* Et data oratione cinerem sacratum imponat capiti & pectori infirmi in crucis modum dicens: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram de qua sumptus es. Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Deinde incipiant septem psalmos pœnitentiales pro eo. Et si potest, infirmus flet genibus flexis & capite inclinato sive omni corpore prostratus. Post litaniam dicta oratione incipiat unctionem, canentibus ceteris psalmos & antiphonam congruentes, & faciat de oleo super eum duodecim signa crucis, hoc est, primum inter scapulas magnam crucem usque ad collum & ex transverso usque super scapulas cum oratione, deinde in collo usque ad cervicem, tertiam super caput usque ad frontem in transverso ab aure usque ad aurem, deinde quartam & quintam in visu, hoc est, in superciliis oculorum, sextam in olfactu, id est, in naso sive in naribus, septimam in gustu, hoc est, in labiis, octavam & nonam crucem in auditu, id est, in auribus deforis, decimam in gutture, undecimam in pectore, duodecimam & decimam tertiam in tactu, id est, in unaquaque manu deforis, reliquas duas in pedibus. Hoc autem numero quindenario facimus cruces de oleo sancto super hominem infirmum propter trinitatis mysterium & quinque sensuum significationem. Terni enim quinquies quindecim perficiunt. Et quia per imparem numerum sæpius sanctificare solitum est, quidam viginti cruces facere super infirmum volunt, quidam ex quatuor, id est, tres inter scapulas, tres super scapulas, tres in collo, in cervice, in cerebro, tres in fronte & superciliis, tres in naribus & labiis, duas in auribus, duas in gutture & pectore, duas in manibus, duas in pedibus. Quidam addunt duas in temporibus, duas in manibus interius faciunt. Quidam in fronte ullius nec in manibus sacerdotis interius crucem de oleo facere oportere dicunt. Sed tamen nil obest. Episcopus enim non oleum infirmorum sed chrisma frontibus omnium baptizatorum & manibus sacerdotum imponit. Nam pectus & inter scapulas baptizatis crucem faciendo de oleo exorcizato, non de oleo infirmorum, Presbyter tangit ante baptismum. Itaque nil obesse videmus eadem loca tangi in unctione infirmi de oleo infirmorum. Apostoli autem ungentes oleo infirmos non amplius quam tres cruces cum oleo super eos faciebant. Unde Græci, qui ipsam traditionem Apostolorum imitantur, similiter tres tantum cruces cum oleo faciunt, fundentes cum ampulla olcum infirmorum in crucis modum super caput & vestimenta & totum corpus infirmi, incipientes crucem a capite usque ad pedes, in transverso a manu dextera usque ad brachia & pectus usque ad sinistram manum, semel dicentes ad ipsas tres cruces: *Ungo te in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, ut oratio fidei faciat te, & alleviet te Dominus, & si in peccatis sis, remittantur tibi.* Illa autem vestimenta oleo superfusa quibus in-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 797.

infirmandus non ſepeliuntur, & ſi convaluerit, abluuntur in loco mundo, & iterum utitur eis. Non ſolum autem clericis, ſed etiam laicis, nec tantum viris, ſed & feminis, unctio talis tribuenda, ſi neceſſe fuerit; quia quoſdam ſanctos viros legimus puellas paralyticas oleo ſancto unxiſſe & ſanaſſe. Energumenos etiam legimus oleo ſancto perunctos & ſanatos. Ideo ſi infirmus in amentiam verſus, tamen juxta Concilium Arauſicenſe omne officium pietatis exhibeatur ei, & ipſa communio, ſi tamen in ſua ſanitate catholicam fidem credebat. Sic enim in eo Concilio habetur ſcriptum: *Amentibus quæcumque ſunt pietatis conferantur*. Et rite in hora, quia ſubito obmuteſcens baptizari aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonia juſta fuerint. Sic quamdiu vita apparet in infirmo, commendari omnibus officiis pietatis poterit, etiamſi teſtimonia voluntatis ejus defuerint. Pro fide tamen amicorum omnia ei debent impendi ſacramentorum adjutoria, exemplo evangelico, ubi Jeſus non ad paralytici ſed ad illorum qui eum portabant fidem reſpiciens ait: *Homo, dimittuntur tibi peccata tua*. Hoc autem omnibus modis obſervari oportet, ut poſt mortem communio euchariſtiæ in os cadaveris * immittatur aliquo intuitu miſericordiæ: quod prohibent valde canones. Sola pœnitentia ab amicis pro mortuo poteſt poſt mortem ejus accipi, ſi tanta in eis fuerit caritas.

* non

Ipſis quoque pueris neceſſaria eſt inunctio, cum legamus nonnullos virorum ſanctorum oleo membra puerorum unxiſſe ſacrato & ad ſanitatem priſtinam revocaſſe. Nam pœnitentia pueris adeo videtur neceſſaria ut legamus quoſdam pueros pro meritis peccatorum miniſtris ſatanæ traditos, & abſque pœnitentia interierunt.

Sicut autem jam diximus, ita licitum eſt Presbyteris epiſcopos ungere in infirmitate, ut Carthaginenſe Concilium Presbyteris concedat fideles chriſmate confirmare more epiſcoporum, ſi tamen in periculo mortis aliquem viderint qui ab epiſcopo chriſmate ſancto fuerit confirmatus. Similiter de reconciliatione pœnitentium in periculo mortis eis conceditur. Presbyteri enim, licet pontificatus apicem non habeant, tamen ſecundi epiſcopi ſunt.

ANNO CHRISTI 797.

Unctio vero infirmo cum orationibus, ut dictum eſt, jubeatur a ſacerdote orationem dominicam & ſymbolum dicere & ſpiritum ſuum in manus Dei commendare & ſignaculo crucis ſe munire & viventibus valedicere. Tunc ſacerdos det ei pacem & communicet eum dicens: *Corpus & ſanguis Domini ſit tibi remiſſio omnium peccatorum tuorum, & cuſtodiat te in vitam æternam*. Tunc data oratione, in fine dicat ſacerdos: *Benedicamus Domino*. Et reſpondeant omnes: *Deo gratias*: & expletum eſt. In craſtino & uſque ad ſeptem dies viſitet eum ſacerdos, & fundat ſuper eum orationes ad hoc congruentes.

Dicendum etiam ſacerdotibus ut quando pœnitentibus imponunt modum & tempus pœnitentiæ, dicant eis hæc verba: Frater, in hoc omnis pœnitentia valet, præterita crimina pœnitere, & a futuris abſtinere, dare ſtudium in laboribus, in vigiliis, in orationibus, in jejuniis, in eleemoſynis, in indulgentia inimicorum: quia non requirit Deus longa ſpatia pœnitentiæ, ſicut per prophetam dicitur: *Cum converſus ingemueris, tunc ſalvus eris*. Et iterum: *Convertimini ad me, & ego revertar ad vos*. In hoc miſericors Dominus, & non vult mortem peccatoris, ſed ut convertatur & vivat. Et in evangelio ait: *Gaudium erit in cælo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente magis quam ſuper nonaginta novem qui non indigent pœnitentia*. Et iterum: *Qua die converſus fuerit peccator coram me, omnes ejus iniquitates delebo*. Vide ergo, frater mi, quantis teſtimoniis remedia peccatorum didiciſti, & ſcias non aliter veniam promereri poſſe niſi ex toto corde converſus fueris. Fac ergo tibi unam ſarcinam ex omnibus peccatis tuis, quæ nunquam ab oculis tuis recedere poſſit: quia acceptabilior Deo eſt jugis oratio ac gemitus aſſiduus quam longa & tepida pœnitentia.

Sciat autem ſacerdos quod confitentium ſingulas culpas inveſtigare non debet. Quando majorem invenerit, de ejus cauſſa judicabit.

De ovibus Chriſti lucrandis vobis ſacerdotibus hæc dicere ſtuduimus auxiliante Domino Jeſu Chriſto, cui gloria in ſæcula ſæculorum.

ANNO CHRISTI 798.

SYNODUS FINCHALENSIS SUB EHANBALDO ARCHIEPISCOPO EBORACENSI HABITA.

Ex tom. 1. Conc. Brit.

Anno Domini DCCXCVIII. vel DCCXCIX. Kenulfi autem regis Merciorum II. Northumbrenſium regno jam extincto.

In qua agitur de paſchatis & canonum obſervatione: ſuſcipiunturque ſanctæ & univerſales quinque ſynodi.

EOdem quoque anno (*videlicet quo captus a eſt Eadbertus rex Cantuariorum, quod anno 798. vel mox, infra accidiſſe refert*) qui eſt annus tertius Kenulfi prædicti regis, ſynodo congregata in loco qui dicitur * *Phincabnhal*, præſidente Ehanbaldo archiepiſcopo, aliiſque quamplurimis principalibus, & eccleſiaſticis viris, multa de utilitate ſanctæ Dei eccleſiæ, gentiſque Northanhimbrorum, omniumque provinciarum conſiliati ſunt, & de obſervatione paſchalis feſti, & judiciorum divinorum, & ſæcularium, quæ diebus juſtorum regum, & ducum bonorum, atque ſanctorum epiſcoporum, aliorumque ſapientium, clericorum ſcilicet atque monachorum, quorum providentia & juſtitia, atque divinis artibus, ſtatus regni Northanhumbrorum ſuaviter redolebat his temporibus.

* Mss. Perſon. Finchale, in anno 798.

Præcepit dominus antiſtites Ehanbaldus recitari quinque ſynodorum fidem, de quibus in hiſtoria Anglorum ſic ſcribitur: *Suſcipimus ſanctas & univerſales quinque ſynodos beatorum, & Deo acceptabilium patrum, ſicut præſentis libri continet textus*, &c.

CON-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 798.

CONCILIUM APUD BACANCELD

ANNO DOMINI DCCXCVIII. KENULFI REGIS MERCIORUM SECUNDO,

Ex com. in Conc. Brit.

Præsidentibus in eodem, Kenulfo ipso, & Æthelardo archiepiscopo Doroberniæ, cum episcopis, abbatibus, &c. subscriptis.

In quo decretum est ex mandato Leonis papæ III. ut super ecclesias viri seculares non habeant dominium.

ANno dominicæ incarnationis DCCXCVIII. congregatum est magnum Concilium in loco * ubi nominatur Bacanceld, præsidente eodem Concilio * Cenulfo rege, necnon reverendissimo archiepiscopo Æthelardo, cum episcopis, abbatibus, & multis aliis idoneis personis. Tunc idem venerabilis pater & primas totius Britanniæ Æthelardus, sic exorsus est.

* qui dicitur Bacaschilde & Cenevalio

Ego Æthelardus Dei gratia humilis sanctæ Dorobernensis ecclesiæ archiepiscopus, unanimo consilio totius sanctæ synodi in nomine Dei omnipotentis, & per ejus tremendum judicium præcipio, sicut ego mandatum a domino apostolico Leone papa * recepi; ut ex hoc tempore nunquam temerario ausu super hereditatem Domini, id est, ecclesias, laici præsumant seculares dominium suscipere: sed sicut in privilegiis ab apostolica sede datis habetur, seu etiam ab apostolicis viris in initio nascentis ecclesiæ traditum est, per sanctos canones, vel etiam a propriis possessoribus monasteriorum constitutum est, ea regula & observantia disciplinæ sua monastica jura studeant observare.

* percepi

Si ergo, quod absit, ipsi hoc nostrum mandatum & domini apostolici præceptum spreverint, & pro nihilo ducunt: sciant se a præsenti ecclesia justorum segregatos, & in die judicii ante tribunal Christi (nisi ante emendaverint) rationem reddituros.

Hæc sunt nomina sanctorum episcoporum & abbatum, qui cum totius sanctæ synodi consensu, pro * confirmatione prædictæ rei signum sanctæ crucis subscripserunt.

* confirmationem

SUBSCRIPTIONES.

Ego Athelardus archiepiscopus Dorobernensis civitatis signum sanctæ crucis subscripsi.
Ego Vvede episcopus subscripsi.
Ego Vvorr' episcopus subscripsi.
Ego * Eguinus episcopus subscripsi. * Edvinus
Ego Fortherus episcopus subscripsi.
Ego Daniel episcopus subscripsi.
Ego Eadbrith episcopus subscripsi.
Ego Acca episcopus subscripsi.
Ego * Ingvvaldus episcopus subscripsi. * Ingulfus
Ego * Vveardrid episcopus subscripsi. * Heardred
Ego * Northbertus episcopus subscripsi. * Northbertus.
Signum Alduifi episcopi Lichifeldensis.
Ego Aadulf Siddensi. episcopus subscripsi.
Ego Osmundus London episcopus subscripsi.
Ego * Tudfridus Damocæ episc. subscripsi. * Tidfridus
Ego * Forthredus abbas subscripsi. * Cuthredus
Ego * Vvernbrithius Legorensis subscripsi. * Vvernbrithus
Ego * Ealhmundus episc. Vvintonensis subscr. * Ealhmundus
Ego Vvermundus Roffensis episc. subscripsi.
Ego Felogildus abbas subscripsi.
Ego Vvilfredus archidiaconus subscripsi.

☞ AD CONCILIUM APUD BACENCELD

Anno 796. Kenulfi Mercorum regis II. celebratum

ADNOTATIO CHRONOLOGICA ET ADDITIO.

Tom. I. pag. 178 Ex Supel. Matth. Tom. I. pag. 119.

CL. David Vvilkins de anno quo synodus ista convenit, ita disserit in adnotatione hic subjecta: „ Cl. Spelmannus concilium hoc „ Baccanceldæ celebratum fuisse dicit anno „ Christi DCCXCVIII. Nos chronicon Saxonicum secuti, ad annum DCCXCVI. referimus, hac insuper inducti ratione, quod „ archiepiscopus Eboracensis 19. Kal. Septemb. „ hujus anni consecratus, professionem archiepiscopo Cantuariensi eo anno fecerit, quo „ concilium fuit celebratum. Jam præter hunc „ *Eadulfum* neminem alium in sede Eboracensi tempore Aethelardi, archiepiscopi Cantuariensis, successisse, historia docet." Hic ejusdem decretum, prout in vetustissimo chronico Saxonico exprimitur, latinis literis ab eodem viro docto expressum, damus. „ Aethelardus, archiepiscopus Cantuariensis, indixit „ synodum, ac stabilivit, & confirmavit mandato papæ Leonis omnia Dei ecclesias (spectantia) quæ fuerant constituta Vvihtgari „ diebus, aliorumque regum diebus, & sic „ dixit: " *Ego, Athelardus, humilis archiepiscopus de Cantovvareberi, cum unanimi consilio totius synodi, & totius congregationis omnium monasteriorum, quibus superioribus temporibus libertas concessa est a fidelibus viris, in Dei nomine, & per ejus tremendum judicium præcipio, sicut mandatum habeo a papa Leone, ne deinceps aliquis audeat sibi eligere dominos ex laicis hominibus super Dei hereditatem. Verum sicut est in chartis, quas papa concessit, aut sancti viri constituerunt, nostri nempe patres & nostri domini, de sanctis monasteriis; ita illa permaneant inviolata, absque omni recusatione. Si quispiam fuerit, qui hoc Dei, & nostri papæ, nostrumque mandatum observare noluerit, verum spreverit, ac pro nihilo duxerit; sciat ille, quod redditurus sit rationem ante Dei tribunal. Ego autem Athelhardus, archiepiscopus, cum duodecim episcopis, & cum tribus & viginti abbatibus, hoc ipsum cum signo crucis Christi confirmo atque stabilio.*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 799.

SYNODUS REISPACENSIS

ANNO CHRISTI 799.

Anno Christi DCCIC. celebrata.

Fr. Hanſiz. Germ. Sacr. t. 1. p. 288.

HUjus Synodi memoriam exhibet Notitia Transactionis inter Cundharium Abbatem & Attonem Episcopum Frisingensem in Histor. Frisingens. tom. 1. part. 1. pag. 94. relata, in qua legitur: *Id factum est ad Rispach in Synodo in præsentia istorum: Vualtrih Episcopus, Arn Archiepiscopus, Adalwinus Episcopus, Woolf Abbas, Hatto Abbas*, &c. Annum hujus Synodi 799. diemque vicesimum Januarii designat Dukerus in Chronico Salisburgensi.

☞ JOANNIS DOMINICI MANSI IN SEQUENTEM SYNODUM *PRÆMONITIO.*

QUam nunc ego primus edo, beneficio P. Forbenii Forſter Synodus accepta, in qua alterius ſynodi Provincialis anonymi decreta promulgantur, ſtatim a me ſubditur poſt concilium Reiſpacenſe, eo quod mihi ſuſpicio indita ſit, canones ipſos Reiſpacenſes in ea contineri, quod ex collatione epiſtolæ convocationis ad concilium illud, cum textu hujus diœceſanæ Synodi, ſtatim hic evulganda eruiſſe mihi viſus ſum. Ætas utrique convenit & tempus. Reiſpacenſe enim indictum fuit ad XIII. Kal. Septembris, ex quo ad ipſum Septembris menſem ſatis temporis ſupererat, ut concilium abſolveretur, & patres ad propria remearent, ſecum acta illius referentes, in ſua diœceſi promulganda; quod & præſtitiſſe & præſtare Ratisbonenſis epiſcopus in ſua hac epiſtola non difficile potuit. An mecum in hac conjectura conventuri ſint eruditi, ignoro. Profecto, ut liberum ſit cuique judicium, ſub alio titulo epiſtolam hanc exhibeo. Ex quo vero codice extracta hac ſit, P. Forbenius in ſubjectis a ſe notis exponit.

* *Decreta cujuſdam Concilii Provincialis in quadam incerti loci Synodo Diœceſana promulgata.*

Hæc forte ſancti Episcopi Caroli Magni videndum in meis Conciliis Tom. I. pag. 968. Vide & ejus ſubjectum Capitulare. Facile crederem hæc indicare Concilium Reiſpacenſe anni 799. ſed ut mihi eſt probabilius annos Videlicet pag. 949.

QUia igitur, dilectiſſimi nobis, propter honorem Domini noſtri Jeſu Chriſti ad iſtam ſanctam ſolemnitatem convenitis, opportunum nobis videtur, ut ea, quæ ſancti Patres, & Fratres noſtri Eccleſiaſtici viri in eorum ſtatuerunt concilio obſervandum ob varias neceſſitates, quibus premimur, ut cum Dei adjutorio & miſeratione, quiſquis iſta obſervare voluerit a Domino indulgentiam adipiſci meruerit.

I.

Ut ammoneamur plebs ſancta ut omni ſtudio adſumant ſibi uſum communioni ſe jungere ſanctorum Epiſcoporum ceterorumque Sacerdotum, ut quando apud eos ſancta Synodus, id eſt convenientia tractandæ ſalutis ipſorum ſeu & eorum, quibus præſunt, quibus baptiſma exhibent, quorum confeſſionem ante Deum ſuſcipiunt, & quibus pœnitentiæ medicamenta ingerant, quorum elymoſinis & oblationibus vivunt; quando pro eis iniunt conſilia, qualiter ſalvari poſſent animas eorum, ut & laici ſtudent itidem ad idem ſanctum concilium venire, & humiliter ſe commendare in ſacroſanctas orationes eorum, & ut una ſit concordia Sacerdotum & ſubjectorum laicorum, & quorum una eſt fides in Deum, una ſit & caritas & devotio; & ut ipſi ibidem quærentes inveniant ſalutem animæ ſuæ, & ſanctis ſacerdotibus pro illorum ſolertia merces accreſcat æterna: & ut invicem caritatis vinculo connexi ſciant ſe Chriſtiani pro Sacerdotibus devotos fore debere, nec non & interceſſores pro omni populo Chriſtiano; ſicut & Sacerdotes, quamvis eminentiori gradu ceteros excellant fideliſſimi atque ſolertiſſimi proſpectores Chriſtianæ plebis & protectores in orationibus ſuis fieri debent.

II.

Ut a presbyteris ammoneatur plebs Chriſtiana, ut ſanctitatem vitæ; quam in baptiſmo adſumit, ſtudeat omnimodis conſervare, ut abſtineant ſe a fornicationis malo, pro quo maxime iſtas patimur tribulationes & preſſuras, quæ novæ nobis & inſolite ſuperveniunt, & ut pœnitentiam veram doceantur facere de omnibus peccatis ſuis, & non erubeſcant confiteri Deo peccata ſua in eccleſia ſancta coram Sacerdotibus, qui teſtes adſtant inter nos & Deum, & a quibus documenta & medicamenta ſalutis noſtræ accipere debeamus; quia qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigitur in viam ſalutis. Melius eſt enim hic in præſenti erubeſcere in conſpectu unius hominis quam in futuro judicio coram cunctis gentibus; unde nos, dilectiſſimi, monet apoſtolus dicens: *Confitemini alterutrum peccata veſtra, & orate pro invicem, ut ſalvemini*. Et ne tardent converti ſe ad Dominum Deum ipſorum, quia neſcit homo diem exitus ſui, ut nullus abſque viatico & abſque confeſſione vitam iſtam excedat, quia maximum periculum eſt, ut longum illud iter, ubi ad æternam migramus ſive ad mortem, ſive ad vitam abſque viatico faciamus.

III.

Deinde ut ad ſanctam Eccleſiam mundi abſque ſorde peccati frequentius veniant, & eum venerint, non otioſis fabulis intendant, ſed tantum orationi vacent, & pro ſalute animæ ſuæ laborare ſtudeant.

IV.

Oblationes ſuas adferre uſum adſumant, atque pro ſeipſis & pro parentibus ſeu vivis ſeu defunctis offerre non pigeat, in quo magnam conſtat eſſe animarum a delictis abſolutionem.

V.

Communionem ſanctæ pacis in eccleſia facere non * dignentur, & majorem exinde uſum habeant, ut ſanctæ pacis oſculo oſtendant ſe unianimes in concordia pacis exiſtere, & mu-

* *l.* dedignentur

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 799.

tuæ caritatis in invicem vinculis conligati hoc A quod foris in pacis ofculo præoftentant, etiam in corde fideliter ac firmiter retineatur, quia *beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.*

VI.

Ut ſanctum ſacrificium ſumere non tardent, ſed ante aliquantos ſe dies ad hoc præparare conentur, abſtinentes a fornicatione nec non & licentia conjugali, ut dignos ſe exhibeant per pœnitentiam & confeſſionem ipſius Domini noſtri Jeſu Chriſti corpus & ſanguinem percipere, & non ſicut, proh dolor! a multis ſolet fieri, ut aliquando ſpatium anni pertranſit, quo non percipit ſuæ ſacramenta ſalutis, qui nunquam unam ſeptimanam progredi debuit. At- B tamen ita vos ammonemus ut infra tertiam & quartam dominicam a * nobis non neglegatur, cum etiam & Græci & Romani ſeu & Franci omni dominico communicent.

* ſ. a vobis

VII.

Ut peſſimum uſum juramenti omnimodis vitare ſtudeant.

VIII.

Ut elymoſinarum largitatem diligant, quod maximum eſſe conſtat ſalutis æternæ ſubſidium.

IX.

Ut jejunia per feriam IV. & VI. in uſum aſſumant.

X.

C

Nota hæc de mente habita huius edmonitionis.

Ut per IV. tempora in anno jejunia noſtra elymoſinarum largitas ſuſtentet, id eſt in Sabbato ante palmas, & in Sabbato Pentecoſten, & in Sabbato IV. iſtius menſis ſeu ad iſtam feſtivitatem, & in vigilia Natale Domini.

XI.

Ut iſta quatuor conſecrationis tempora IV. & VI. feriam jejunent uſque ad nonam, & in Sabbato ad Eccleſiam in ipſa hora perveniant.

XII.

Ut & nuptiæ careantur, ne inordinate neque inexaminatæ non fiant, neque quiſquam audeat ante nubere, antequam presbytero ſuo ad- D nuntiet & parentibus ſuis & vicinis, qui eorum poſſint examinare propinquitatem, & cum eorum fiat conſilio & voluntate.

XIII.

Ut obrectatis malum omnino devitare ſtudeant, ubi etiam lites, rixæ & diſcordiæ jurgiaque, inſuper etiam & homicidia perpetrantur.

ANNO CHRISTI 799.

XIV.

Ut modia juſta ceteraſque menſuras vel ſateras habeant.

XV.

Ut peregrinos & hoſpites in domos ſuas recipiant pro quibus omnibus obſervatis præmia percipiant, ſempiterna, & malum, quod in mundo nos affligit, tolerabilius cum Dei adjutorio erit.

NOTÆ P. FORSTERA.

* Decreta, quæ hic exhibentur, deſcripſi ex Codice MS. Bibliothecæ Monaſterii S. Emmerami Ratisbonæ, circa initium Sæc. IX. exarato, in quo Homilia a Vigilia Nativitatis Domini uſque ad Aſcenſionem; deinde etiam aliæ exhortationes ad populum Chriſtianum, quibus eadem decreta inſerta ſunt, continentur. In fine ejuſdem Codicis extat Maximi Patriarchæ Aquileienſis epiſtola ad Carolum M. de Ritibus Baptiſmi, illa ipſa quam inde deſcriptam in lucem edidit Vir Clariſſimus D. Bernardus Pez Theſ. Anecdor. Tom. II. part. 3. col. 30.

Proloquium monſtrat, hanc a Synodo quadam Provinciali decreta, deinde ab Epiſcopo quodam Clero ſuæ diœceſis fuiſſe promulgata, conformiter Ricuto S. Bonifacii in quadam Germaniæ Synodo, cujus decreta ad Cuthbertum Archiepiſcopum Cantii miſit per epiſtolam, quæ inter Bonifacianas eſt 105. ubi ſtatuitur, ut Metropolitanus *moneat, ut Epiſcopi a Synodo veniantes in propria Parochia cum Presbyteris & Abbatibus conventus habeant, præcepta Synodi ſervare inſinuando prædicent.* Quod idem poſtea ſtatutum fuit in Comitio Cloveshoeæ anno 747. celebrato.

Cui loco, aut cui tempori aſſigenda ſit hæc Synodus, ignoro. Ex cap. vi. colligitur, eandem neque in Romanorum, neque in Francorum ditione, ſicut nec apud Græcos fuiſſe celebratam. A vero fortaſſis haud multum abſcedam, ſi illam tribuam Epiſcopis Bojariæ, qua regno ante Caroli M. tempora ſemper diſtincto a Francis nomine veniebat; ſicut etiam diſtincta utebatur legibus; præterea Epiſcopus, qui hæc decreta promulgavit Ratisbonenſis fuiſſe videtur; tum, quod eadem reperiamur in Codice Bibliothecæ S. Emmerami, qua Epiſcopi Ratisbonenſes, eandem Abbatiam quondam adminiſtrantes, uſi ſunt; tum quod feſtivitas tempore jejunii menſis ſeptimi, de qua cap. x. fit mentio, congruat ritibus Eccleſiæ Ratisbonenſis, in qua nimirum circa menſis illius finem ab antiquis temporibus celebratur feſtum S. Emmerami E. & M. primarii illius patroni, & dedicationis ejuſdem Eccleſiæ, quæ antiquitus etiam fuit ſedes Epiſcopalis, prius nempe, quam illa ſub Carolo M. translata fuit in Urbem. Hæc ex conjectura.

☞ AD REISPACENSEM SYNODUM

ADNOTATIO CHRONOLOGICA, ET ADDITIO.

Ex Suppl. Manſi tom. I. pag. 144.

REiſpacenſem ſynodum a Labbeo omiſſam ex Hanſizii Germania ſacra in Salisburgen. Venetus editor ſupplevit, contulitque cum eodem Hanſizio, & cum eo qui utrumque præceſſit, Dukerio in chronico Salisburgenſi in annum 799. & menſem Januarium. Sed promovendam in annum 803. diem XIII. Kal. Septembris probare mihi videor ex epiſtola encyclica Arnonis, ut credere par eſt, Salisburgenſis archiep. qua ceteros epiſcopos ad ſynodum invitavit, quam epiſtolam ex P. Pezii Codice Diplomat. part. 1. pag. 24 inferius recitabo. Cum enim in epiſtola invitentur epiſcopi ad diem XIII. Kal. Septembris ad Reiſpach, ut ſynodum ibi agant; certoque pariter conſtet ſynodos in diem dominicam indici; probabili hinc conſequutione deduco ſynodum hanc vel anno 797. vel anno 803. vel 808. conveniſſe. Annum vero 797. excludendum plane demonſtrat archiepiſcopi titulus, quem a Leone III. acceptum Arno nonniſi anno 798. ut liquet ex Pagio, retulit. Annum vero 808. abjiciendum pariter ſuadet Concilium Salzburgenſe præcedenti anno 807. celebratum, quod tamen in vetuſto libro traditionum Friſingenſium poſt chartam ſynodum Reiſpacenſem commemorantem inducitur. Chartam illam ex Dukerio aſſert Hanſizius, ex quo Venetus Labbei editor ſed mutilam; integram vero refert P. Meichelbech in hiſtoria Friſingenſi tom. I. par. 1. pag. 94. ex quo illam deſcribam.

Quod vero cenſendum ſit concilium eo ipſo anno quo Reiſpacenſe *in Francia* habitum, quod memorat Arno in ſua encyclica, quis di-

vi-

Digitized by Google

vinaverit? Inter capitula eccleſiaſtica quæ ex capitularibus Caroli Magni ſelecta dedit Labbeus pag. 239. edit. Venet. in titulo 3. cap. 2. exhibetur decretum *Sacerdotum de purgatione* Caroli regis cum conſenſu Papæ Leonis ſanctitum in pleno quodam epiſcoporum & præſulum concilio; idque poſt annum 800. prodiiſſe idem Labbeus tom. IX. pag. 259. egregie probat. Num forte idem eſt concilium de quo in epiſtola? Quærant docti. Nunc tandem epiſtola hæc ſæpius laudata promenda.

ANNO CHRISTI 799.

ANNO CHRISTI 799.

ARNONIS EPISTOLA ENCYCLICA

ANNO CHRISTI 803.

ANNO CHRISTI 803.

De celebranda ſynodo in Riſpach.

Sinceriſſimæ dilectionis venerabiliter præferendo, & cum omni caritatis amore amplectendo N. digno Dei antiſtiti, ſupplex S. Juvavenſis eccleſiæ Archiepiſcopus N. bene cupiens proſperitatis veſtræ hic præſenti & in futuro ſæculo.

P. Pez Codic. dipl. par. 2. col. 74.

SOlito etenim more ſanctitatis veſtræ precibus nos enixe commendamus. Veſtra namque memoria, ut optime condecet, jugiter apud nos retinetur, ſicut optime noverit fraternitas veſtra, & canonica auctoritas probat, omniumque noſtrum eſt utilitas maxima, qui ſumus in loco regiminis conſtituti, *ſynodale colloquium* habere, & ibi pertractare noſtrum miniſterium, a Deo nobis commiſſum, ad profectum totius Chriſtianæ plebis: quia idipſum a confratribus noſtris epiſcopis hoc anno *in regno domni Seniorıs noſtri in Francia* eſt peractum. Quapropter Deo auſpice nos coadunati ſumus ſynodalem conlocutionem exercere ad *Riſpach* die inchoante *XIII. Kal. Sept.* Quapropter bonum eſt, ut die ſtatuto vos ipſi illuc veniatis, & præcipiatis veſtro *Chori epiſcopo*, ut illuc veniat, & archipresbyteris veſtris ſeu ceteris primoribus eccleſiaſticis: & de illa veſtra abbatia illos proceres monachos, quantos vobis videbitur. Etſi illa capitula quæ in illa ſynodo in Francia geſta fuerunt, ſcripta habeatis, vobiſcum deferte. De victualibus vero ſagax prudentia veſtra præcaveat, ad quantos dies ibi commorari in loco, tantos tunc noſtra ſuppetiat convenientia. Quia, ſicut ſuperius præfati ſumus, ut illa ſynodalis loquela, divina auxiliante gratia, nobis a Deo merces adcreſcat, & apud homines bona laus. Et hoc ſcitote, quia ad confratres noſtros epiſcopos iſtam exemplariam ſcriptam directam habemus. Perlecta hac epiſtola a veſtra dilectione nobis ſoſpitatem veſtram per miſſum aut per indiculum veſtrum nobis innoteſcere non pigeatis.

CHARTA FRISINGENSIS,

In qua Concilii Riſpacenſis Patres commemorantur.

Hiſt. Friſing. tom. I par. 2. pag. 30.

NOtitia de hoc quod Cundharius abbas reddidit Attoni epiſcopo Eccleſias Parochiales IV. ad Thahaningas, ad Moſaheu, ad Munirihingas, ad Sulagaloch, & placitavit ſi aliquis ex propinquis ſuis dignus extiterit ad ſacerdotium, ordinet eum illic epiſcopus, & in præſentia iſtorum. Ad Riſpach in ſynodo factum eſt. Vvaltrih epiſcopus, Arn archiepiſcopus. Adalvvinus epiſcopus. Uroſf abbas, Hato abbas, Reginperht abbas, Amo archipresbyter. Ellandrod archipresbyter. Hiltiperht diaconus, Paldrih archipresbyter.

Eſſet hic locus, & ipſas, ſi Deo placet, concilii hujus conſtitutiones daremus, quales a Dukerio referuntur; ſed cum a doctis omnibus reſiciantur ut evidenter ſpuria, ideo negligendas cenſuimus. Vide Hanſizium Germam. S. tom. II. Salisburgen. Meichelbeck Hiſt. Friſing. ubi ſupra, quorum doctorum argumentis demonſtratur Dukerium in iis, quæ ad ſynodum iſtam ſpectant, omnia ad ingenium confinxiſſe. Accedunt ea quæ de anno & menſe habiti concilii ſupra retulimus, ex quibus nonniſi ad arbitrium annum hunc & menſem confinxiſſe ſcriptor ille plane convincitur. Ex quo errore ceterorum veritatem arguas.

CONCILIUM ROMANUM

ANNO CHRISTI 799.

ANNO CHRISTI 799.

IN BASILICA SANCTI PETRI

A Leone III. Papa & epiſcopis LVII. Caroli Magni regis hortatu celebratum adverſus Felicem Urgellitanæ civitatis epiſcopum, ejuſque epiſtolam contra Alcuinum ſcriptam, anno Chriſti DCCXCIX. Leonis ejuſdem papæ IV. Caroli regis XXXII.

Ex P. Jacobo Sirmondo.

DAmnata jam pridem fuerat hæreſis Felicianæ, quæ Chriſtum non verum ac proprium Dei Filium, quod fides docet catholica, ſed adoptivum eſſe contendebat, in ſynodo Ratisbonenſi anno DCCXCII. *ubi & auctor ipſe agnitum, ut præ ſe ferebat, errorem deteſtans ejuraverat; neque ibi ſolum, ſed Romæ item apud Hadrianum papam, ad quem directus a Carolo rege fuerat per Angilbertum abbatem Centulenſis monaſterii. Poſt hæc vero in patriam reverſus, ad priſtinam inſaniam mox rediit. Quo nomine in ſynodo Francofordienſi, ut ex ejus actis patet, una cum Elipando iterum eſt perſtrictus anno* DCCXCIV. *Et cum ad epiſtolam Alcuini, qua illum, ut meliorem mentem reſumeret, hortabatur, virulento idem libello, in quem priſtinæ hæreſeos capita omnia conjecerat, reſpondiſſet, adverſus hunc ejus libellum ſeu epiſtolam coacta eſt Roma ſynodus, in qua & impius liber confutatus eſt, & Felici, niſi reſipiſceret, anathema dictum. Hujus ergo ſynodi, quæ hactenus obſcura & ignota jacuit, inculentum eſt teſtimonium, tum apud Felicem ipſum in confeſſione fidei, quam ſuo loco proferemus, tum in excerptis actorum ſynodi ejuſdem, quæ reſtant in ſchedis quibuſdam Pithœanis, unde olim a nobis deſcripta, publica jam*

Digitized by Google

tunc luce non indigna videbantur. Sic autem habent:

ANNO CHRISTI 799.

EX ACTIONE I.
SYNODI LEONIS PAPÆ III.
ADVERSUS FELICEM URGELITANUM.

Ex ſchedis Pithœanis, & editione Frankf. Herv.

LEO ſanctiſſimus ac ter beatiſſimus ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ, & univerſalis papa dixit: *Et poſt pauca*. De peſte illa, quæ per miſerum Felicem ex epiſcopo de nomine adoptionis in Chriſto Dei Filio orta eſt, Concilium facere atque tractare pariter deberemus. Et olim quidem a prædeceſſore noſtro bonæ memoriæ domno Hadriano papa, & ex auctoritate ſedis apoſtolicæ, ejuſdem regis magni juſſione ſynodali tramite ſub anathematis vinculo putabatur eſſe extincta, nunc magis ac magis creſcendo pullulat. *Et paulo poſt*. Et ut nobis viſum eſt, pejores hæreſes, vel majores blaſphemias, quam ante in ejus ſcriptis vel dictis unquam audiſſemus, ibidem cognovimus. Aſſerens autem Chriſtum Jeſum Dominum noſtrum, nec Filium Dei verum, nec etiam verum Deum, ſed nuncupativum.

EX ACTIONE II.

Leo epiſcopus dixit: Quis non videat miſerrimum illum & infelicem hæreticum, quia non ſolum hæreſiarcha dudum de adoptione in Filio Dei latrans factus eſt, ſed etiam & ſemel & bis, & tertio perjuratus effectus eſt? In primis namque in Ratisbonenſe Concilio, quod per juſſionem præfulgidi & orthodoxi filii noſtri domni Caroli Magni regis actum eſt, confeſſus eſt ſe ex ipſa hæreſi male diviſſe: & in ipſo conſcripſit Concilio, anathematizans qui auſus fuerit dicere Filium Dei Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum adoptivum ſecundum carnem eſſe. Et iterum, ſub ſanctæ recordationis prædeceſſore noſtro domno Hadriano papa, directus a domno Carolo præfulgido magno rege ipſe miſerrimus hæreticus infelix epiſcopus, doctus ab eodem almo præſule, fecit illum orthodoxum in vinculis libellum, anathematizans & confirmans inter cetera nequaquam Filium Dei adoptivum eſſe, ſicut dixerat, ſed proprium & verum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium Dei confiteor. Unde & ipſum orthodoxum ſuum libellum ſuper ſacroſancta Dei myſteria in noſtro patriarchio ponens, juravit ſic tenere & confiteri. Et iterum in confeſſione ſuper corpus beati Petri apoſtoli ipſum ponens orthodoxum ſuum libellum, ſimiliter & illic juravit nequaquam ſe dicere audere adoptivum, ſed proprium & dilectum Filium Dei teneo & confiteor. Et poſtmodum tranſgreſſus legem Dei excelſi, fugiens apud paganos conſentaneos perjuratus effectus eſt. Sed nec illud metuit almum & orthodoxum Concilium, quod in conſpectu domni Caroli præfulgidi & orthodoxi magni regis pro hujuſmodi re geſtum eſt, ſatis rectæ fidei continere, & anathematis vinculis jaculantes eumdem Felicem, ſi in errore perſiſteret, cum ſequacibus ſuis condemnaverunt. Et ut audivit veſtrum Concilium, in ſuum vomitum, ut canis, reverſus eſt in volutabro luti, ut auditis per ſuum blaſphemum libellum, quem ad venerabilem virum Albinum abbatem monaſterii ſancti Martini emiſit, in pejorem latratio-

ANNO CHRISTI 799.

nem devenit, quam antea. Et flebilis eſt miſer ille, quia ſi non ex ſua iniqua hæreſe reverſus fuerit in veram & catholicam ſacroſanctam olitanam fidem, ſemetipſum anathematizavit.

EX ACTIONE III.

Leo ſanctiſſimus papa dixit: Ipſe enim mundi redemptor nos docuit: *Nolo mortem peccatoris, ſed ut convertatur & vivat*. Nunc noſtris ſermonibus commonitionem audiant qui erraverunt, & converſi concordes nobis noſtram teneant catholicam & apoſtolicam fidem, & ſanctorum patrum ſequantur traditiones. Venerantes procul dubio ſanctam catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ, quæ eſt caput eccleſiarum Dei, pias atque ſacras definitiones, priſcæ inſiſtant religioni, recognoſcentes rectitudinem fidei traditæ, ſuarum ipſi animarum Deo inſpirante ſalutem procurent. *Poſt pauca*. Felici Orgellitanæ eccleſiæ epiſcopo, ſi noluerit declinare ab hæretico dogmate ſuo, in quo auſus eſt Filium Dei adoptivum aſſerere, anathema ſit, atque ante tribunal Dei omnipotentis condemnatus, ſeu a ſancta & apoſtolica Dei eccleſia extorris, noſtroque conſortio alienus. Hi vero qui converſi fuerint, & noſtræ ſocietati ſe unierint in fide, & concordia ſanctæ catholicæ atque apoſtolicæ eccleſiæ, perpetuæ vitæ atque beatitudinis gaudia mereantur, & vocem audiant divinam: *Venite benedicti Patris Matth. 25. mei*, &c.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI
ad an. Ch. 799. num. 9. & 10.

In Conciliorum editionis Labbeanæ refertur Concilium Synodus Romanum ex Schedis Pithœanis, quod Baronii tempore nemo adverſus ignotum erat. Habitum illud non anno XXXII. Caroli Epiſt. Reginæ, ut habet ibidem Labbeus, ſed anno XXXI. Vide Annal. eiuſdem Regis die XXIV. menſis Septembris ſuperioris Chriſti anni inchoato; cum enim Leo III. die XXV. menſis Aprilis hujus anni a Romanis exactus fuerit, & poſtea in Galliam venerit, unde Romam ante diem XXX. menſis Novembris non redit, & Felix Urgellitanus Epiſcopus anno XXXII. eiuſdem Regis Aquiſgrani hæreſim abjuraſſe, ut mox oſtendam, Concilium illud Romanum nonniſi ineunte hoc anno haberi potuiſſe, ut recte vidit Coinctius ibidem num. XXV. & ſeqq. Hujus itaque anni initio Leo Papa Concilium illud in Baſilica S. Petri cum Epiſcopis LVII. celebravit adverſus Libellum, quem idem Felix Alcuino nuper direxerat. In eum Libellum *Felix* hæreſeos ſupius a ſe damnatum cepit omnia conjecerat, ideoque a Synodo confutatus eſt, & ipſi Felici, nihil reſipiſcenti, anathema dictum. Hujus Concilii ipſemet Felix meminit in Confeſſione fidei, quam ſub hujus anni exitum emiſit, poſtquam ad Eccleſiæ Catholicæ gremium rediit: *Per auctoritatem*, inquit, *Synodi, quæ nuper in Roma ſub intentione præcipiente glorioſiſſimo ac piiſſimo domino noſtro Carolo adverſus Epiſtolam meam, quam dudum venerabile virum Albinum Abbatem Turonenſis Eccleſiæ ſcripſeram, congregata eſt. In qua Synodo, præſente Leone Apoſtolico, & cum eo ſeptem Epiſcopi numero LVII. reſidentes, & plerique Presbyteri ac Diaconi cum eis in Domo Beatiſſimi Petri Apoſtoli, per quorum examinum auctoritatem iſtas jam dictas ſententias noſtras, non quolibet, ut dictum eſt, violentia, ſed ratione veritatis, ut aperuit, rejecimus.*

Exſtant tantum Excerpta eiuſdem Synodi ex tribus prioribus Actionibus. In priori Leo Papa ait: *Pejores hæreſes, vel majores blaſphemias, quam ante in ejus ſcriptis vel dictis unquam audiſſemus, ibidem cognovimus.* In ſecunda dixit Leo Felicem *& ſemel & bis & tertio perjuratum* effectum eſſe. In primis enim ut ibidem explicat Leo, in Ratisbonenſi Concilio, *confeſſus eſt ſe ex ipſa hæreſi male diviſſe*. Et iterum ſub Hadriano Papa ad eum directus a Carolo; & tertio in Concilio quod coram eodem Carolo habitum eſt, poſt quod *per ſuum blaſphemum libellum, quem ad Venerabilem virum Albinum Abbatem Monaſterii ſancti Martini emiſit, in pejorem latrationem devenit, quam antea.* In tertia Actione legitur: *Felici Orgellitanæ Eccleſiæ Epiſcopo, ſi noluerit declinare ab hæretico dogmate ſuo, in quo auſus eſt Filium Dei adoptivum aſſerere, anathema ſit.* In ea Synodo damnatum.

CON-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 799.

CONCILIUM URGELLENSE,

In quo Felix Epiſcopus damnatur.

Ex P. Pagi ad an. Ch. 799. n. 11. & ſeqq.

ANno Chriſti 799. Leidradus Lugdunenſis Archiepiſcopus, & Nefridius Narbonenſis, Benedictus Anianenſis Abbas, aliique complures cum Epiſcopi, tum Abbates Orgellum juſſu Caroli Francorum regis ſe contulerunt, ut Felicem illius civitatis Epiſcopum ad catholicam fidem revocarent. Celebratam ab iis Urgellæ Synodum obſervant Baluzius in notis ad Agobardum adverſus Felicem cap. 18. & Marca l. 3. Marcæ Hiſp. cap. 12. num. 5. ſed hic eam in annum 794. male conjicit. Rem ita ſe habuiſſe recte exiſtimat Cointius. Hoc anno, Caroli Regis 31. Leidradus, aliique Præſules Orgellum directi ſunt, convocata Synodo Felicem damnarunt, eidemque mox liberum commeatum dederunt, ut in Epiſcoporum cœtu, præſente Rege, cauſſam ſuam ageret. Quod mox factum eſt in Aquiſgranenſi Concilio.

CONCILIUM AQUISGRANENSE,

IN QUO FELIX URGELLITANUS HÆRESEOS,

In quam relapſus fuerat, iterum convictus, catholicam fidem ex animo poſita ſimulatione profeſſus eſt, eodem Chriſti anno DCCXCIX. Leonis III. Papæ IV. Caroli Magni regis XXXII.

[1] *Synodi hujus nomen hiſtoriamque Alcuino maxime debemus, cujus in ea præcipue adverſus Felicem partes fuerunt. Narrat enim qui ejus vitam conſcripſit, Carolum Magnum regem, ut Felicianam hæreſim expugnaret, magnam ſynodum epiſcoporum in Aquiſgrani palatio congregaſſe, in eaque Alcuinum & Felicem regis juſſu diebus aliquot conflixiſſe, ita ut a ſecunda uſque ad ſeptimam ſabbati vix aliud geſtum ſit: victum ſe denique Felicem voce ſletuque teſtatum eſſe. Quæ de re Alcuinus idem, ſed tacita ſui mentione, in hæc verba ſcribit, & ſynodi annum deſignat, libro primo adverſus Elipandum.* Sed & idem Felix, *inquit*, anno præfati glorioſi principis XXXII. advocatus voluntarie veniens ad Aquis palatium, ibique in præſentia optimatum illius, ſive ſacerdotum Dei, rationabiliter auditus, & veraciter convictus, atque Deo dante gloriam, veramque confeſſus fidem, in pacem catholicæ unanimitatis reverſus eſt cum ſuis diſcipulis, qui ibi tunc temporis erant præſentes. *Nec diſſimilia ſunt, quæ Felix ipſe in fidei ſuæ confeſſione perſequitur, quam poſt hæc ad ſuos Urgellitanos ſcripſit, quæ & nuper edita eſt cum operibus Alcuini.* Poſtquam, *inquit*, ad præſentiam domini noſtri ac piiſſimi glorioſique Caroli regis perductus ſum, licentiam ab eo, ſecundum quod & venerabilis domnus Laidradus epiſcopus nobis in Orgello pollicitus eſt, accepimus, qualiter in ejus præſentiam, in conſpectu epiſcoporum, quos ad ſe ordinatio glorioſi principis noſtri convenire feçerat, ſententias noſtras, quas ex libris ſanctorum habere nos de adoptione carnis in Filio Dei, ſeu nuncupatione in humanitate ejus credebamus, præſentaremus: qualiter non in violentia, ſed ratione veritatis, noſtra aſſertio rata judicaretur, ſi ab illis per auctoritatem ſanctorum patrum minime repudiaretur. Quod ita factum eſt. Nam prolatas a nobis ſententias de ſuperdicta contentione, hoc eſt de adoptione carnis atque nuncupatione, ita illi ex auctoritate de libris ſanctorum patrum, id eſt Cyrilli epiſcopi, & beati Gregorii papæ urbis Romæ, ſeu beati Leonis, ſive & aliorum ſanctorum patrum, qui nobis prius incogniti erant, ſeu per auctoritatem ſynodi, quæ nuper in Roma hac intentione, præcipiente glorioſiſſimo ac piiſſimo domino noſtro Carolo, adverſus epiſtolam meam, quam dudum venerabili viro Albino abbati Turonenſis eccleſiæ ſcripſeram, congregata eſt. In qua ſynodo, præſente Leone apoſtolico, & cum eo ceteri epiſcopi numero LVII. reſidentes, & plerique presbyteri ac diaconi cum eis in domo beatiſſimi Petri apoſtoli. Per quorum omnium auctoritatem jam dictas ſententias noſtras non qualibet, ut dictum eſt, violentia, ſed ratione veritatis, ut oportuit, excluſerunt. Quorum auctoritate veritatis, & totius eccleſiæ univerſalis conſenſu convicti, ad univerſalem eccleſiam, Deo favente, ex toto corde noſtro reverſi ſumus, non qualibet ſimulatione, ſeu velamine falſitatis, ſicut dudum, quod Deus ſcit, ſed, ut dixi, vera cordis credulitate & oris profeſſione. Quod etiam in conſpectu multorum ſacerdotum & monachorum profeſſi ſumus, *&c.*

Memoratur id Concilium in brevi chronico ex codice monaſterii ſancti Dionyſii in Francia ad annum 797. his verbis. Carolus rex, *inquit*, ad Aquiſpalatium habuit concilium cum epiſcopis, abbatibus, monachis, de cœnobio S. Pauli, qualiter conſtituere deberet. Et in ipſo anno perrexit in Saxoniam, & ibidem hyemavit. *De quo etiam conſtruendo monaſterio egerat ipſe Carolus antea cum Hadriano & Leone pontificibus Romanis, ut patet ex epiſtola ejuſdem Caroli ad Angilbertum abbatem.*

Labb. in Append. t. VII. *Ex ſupplemento Cœl. Gall.*

CON-

[1] Ex P. Jacobo Sirmondo Soc. Jeſu. Vide vitam Alcuini die 19. Maii apud Papebrochium n. 15. *Hard.*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 599.

Edita inter opera Alcuini, atque inde in supplementis Concil. Gall.

CONFESSIO FIDEI FELICIS

Orgellitanæ ſedis epiſc. quam ipſe poſt ſpretum errorem ſuum in conſpectu concilii edidit, & eis qui in ipſo errore ei dudum conſentientes fuerant, direxit.

IN Dei nomine Felix olim indignus epiſcopus, domnis in Chriſto fratribus Emani preſbytero, Ildefindo presbytero, atque Extuperio, Gundefredo, Sidonio, necnon & Ermegildo, ſeu ceteris presbyteris, ſimiliter Vittildo diacono, & Vvititico, ſeu ceteris clericis in parochia Orgellitanæ eccleſiæ degentibus, ſeu ceteris fidelibus eccleſiæ in ſuperdicto commiſſo commorantibus, in Domino Deo Patre & Jeſu Chriſto vero Filio ejus, Domino ac redemptore noſtro, & in Spiritu ſancto, æternam ſalutem.

De cetero ad agnitionem veſtram reducimus, quia poſtquam ad præſentiam domini noſtri ac piiſſimi glorioſique Caroli regis perductus ſum, & ejus conſpectui præſentatus, licentiam ab eo, ſecundum quod & venerabilis domnus Laidradus epiſcopus nobis in Orgello pollicitus eſt, accepimus, qualiter in ejus præſentiam in conſpectu epiſcoporum, quos ad ſe ordinatio glorioſi principis noſtri convenire fecerat, ſententias noſtras, quas ex libris ſanctorum habere nos de adoptione carnis in Filio Dei, ſeu nuncupatione in humanitate ejus, credebamus, repræſentaremus: qualiter non in violentia, ſed ratione veritatis, noſtra adſertio rata judicaretur, ſi ab illis per auctoritatem ſanctorum patrum minime repudiaretur. Quod ita factum eſt: nam prolatas a nobis ſententias de ſuperdicta contentione, hoc eſt de adoptione carnis atque nuncupatione, ita illi ex auctoritate de libris ſanctorum patrum, id eſt, Cyrilli epiſcopi, & B. Gregorii papæ urbis Romæ, ſeu beati Leonis, ſive & aliorum ſanctorum patrum, qui nobis prius incogniti erant, ſeu per auctoritatem ſynodi, quæ nuper in Roma hac intentione, præcipiente glorioſiſſimo ac piiſſimo domino noſtro Carolo, adverſus epiſtolam meam, quam dudum venerabili viro Albino abbati Turonenſis eccleſiæ ſcripſeram, congregata eſt. In qua ſynodo præſente Leone apoſtolico, & cum eo ceteri epiſcopi num. LVII. reſidentes, & plerique presbyteri ac diaconi cum eis in domo beatiſſimi Petri apoſtoli, per quorum omnium auctoritatem iſtas jam dictas ſententias noſtras, non qualibet, ut dictum eſt, violentia, ſed ratione veritatis, ut oportuit, excluſerunt. Quorum auctoritate veritatis, & totius eccleſiæ univerſalis conſenſu, convicti, ad univerſalem eccleſiam, Deo favente, ex toto corde noſtro reverſi ſumus: non qualibet ſimulatione, ſeu velamine falſitatis, ſicut dudum, quod Deus ſcit; ſed, ut dixi, vera cordis credulitate & oris profeſſione. Quod etiam in conſpectu multorum ſacerdotum & monachorum profeſſi ſumus, pœnitudinem gerentes de priſtino errore & ſacramento, quem pro hac intentione olim prævaricatus ſum: profitentes, nos deinceps adoptionem carnis in Filio Dei, ſive nuncupationem in humanitate, nullo modo credere vel prædicare; ſed ſecundum quod dogmatibus ſanctorum patrum informamur, eumdem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in utraque natura, Deitatis videlicet & humanitatis, proprium ac verum filium profitentes, unigenitum videlicet Patris, unicum filium ejus: ſalvas tamen utriuſque naturæ proprietates, ita A dumtaxat, ut nec divinitas Verbi Dei * in natura credatur humana converſa, vel humana a Verbo adſumpta * invidia mutata: ſed utraque, id eſt, Divina atque humana, ab ipſo conceptu in utero Virginis, ita in ſingularitate perſonæ ſibimet connexæ atque conjunctæ ſunt, ut unicus Filius Patri, & verus Deus ex ipſo utero glorioſæ Virginis abſque ulla corruptione editus proderetur. Non ita homo adſumptus a Verbo de ſubſtantia Patris, ſicut ipſumque Verbum a fidelibus genitus credatur, cum ſit ex ſubſtantia matris: ſed quia, ut dictum eſt, in ipſa vulva ſanctæ Virginis ab ipſo conceptu ab eo qui ſecundum divinitatem verus & proprius Dei Filius, exiſtit, in ſingularitate perſonæ ſuæ B ſuſceptus eſt, atque conceptus, verus & proprius Dei Filius, ex eadem ſancta Virgine natus eſt. Non alius Dei Filius, & alius hominis filius: ſed Deus & homo, unicus Dei Patris verus ac proprius Filius, non adoptione, non appellatione, * nuncupatione; ſed in utraque natura, ut dictum eſt, unus Dei Patris, ſecundum Apoſtolum, verus ac proprius Dei Filius credatur.

Hæc eſt confeſſio fidei noſtræ, quam Deo juvante a ſanctis patribus per eorum ſcripta cognovimus, & ab univerſali eccleſia poſt priſtinum errorem noſtrum accepimus & tenemus. Quod & vos omnes credere & confiteri, per eumdem Dominum noſtrum exhortamur, nil diC minuentes aut addentes ex ſenſu veſtro, ſed hoc quod vobis innotuimus, cum univerſali eccleſia indubitanter retinentes: & ut pro me miſero, per quem uſque nunc in eccleſia Dei contentio verſa eſt, ex totis præcordiis veſtris Domini miſericordiam implorare non dedigneris: qualiter propter veſtram emendationem & orationem catholicorum ſacerdotum, qui in ſimili prævaricatione, ut ego, nequaquam obnoxii ſunt, Domini miſericordiam, priuſquam de hoc mortali corpore egrediar, conſequi valeam. Quod per hoc me magis conſequi a Domino confido, ſi ſcandalum ſeu error in fide, qui per me in uſque nunc, inter utraſque partes duravit, per me iterum omnia correcta atque D ſedata fuerint, atque omnia eccleſiæ membra in unitate fidei & concordia caritatis velut in unum corpus compaginata, ita nemo ex nobis in eccleſia Dei ultra ſcandalum vel quolibet ſchiſma intromittere audeat, ſed omnes nos cum univerſali eccleſia, quæ in toto mundo dilatata noſcitur, ſimiliter ſentientes, & ea quæ dudum orta intentio eſt, id eſt, adoptionem carnis ſeu nuncupationem in humanitatem Filii Dei anathematizantes, pacem, ut dixi, & unitatem fidei cum omnibus fidelibus eccleſiæ, abſque ulla ſimulatione, inconvulſa fide retineamus: ne cum Neſtorii impietate concordantes, qui purum hominem Chriſtum Dominum credidit, alicubi deinceps labamur, qui dixit: E „ Oportet vero & de Dei diſpenſatione quam „ pro noſtra ſalute in diſpenſatione Domini „ Chriſti Dominus Deus perfecit, ſcire, quo„ niam Deus Verbum hominem perfectum ad„ ſumpſit ex ſemine Abrahæ & David ſecun„ dum pronunciationem Divinarum Scriptura„ rum: hoc conſtitutum natura, quod erant „ illi, ex quorum erat ſemine, hominem per„ fectum natura, ex anima intellectuali & car„ ne humana conſtantem, perfectum hominem „ conſtitutum ſecundum nos per naturam, Spi„ ritus ſancti virtute in Virginis vulva forma„ tum, factum ex muliere, & factum ſub lege,

„ ut

ANNO CHRISTI 599.

* Pro in ea-dem credatur humanam. H.

* Lege, invidiam. H.

* Supple, ſeu nuncupatione. H.

ANNO CHRISTI 999.

„ ut omnes nos a ſervitutis lege redimeret, ante jam prædeſtinatam adoptionem accipientes, inenarrabiliter ſibimet veniens, mortuum quidem eum ſecundum legem humanam faciens, ſuſcitans vero ex mortuis, & perducens in cælum, & conſedere faciens ad dexteram Dei: unde perſonam conſtitutos principatus, & poteſtates, & dominationes, & virtutes, & omne quod nominatur nomen, non ſolum in hoc ſæculo, verum etiam & in futurum, ab omni creatura accepit adorationem, ſicut inſeparabilem a Divina natura habens copulationem, relationem Dei, & intelligentiam omni creaturæ adoratione exhibentem. Et neque duos filios dicimus, neque duos Dominos; quoniam unus Filius B Patris ſecundum ſubſtantiam, Deus Verbum unigenitus Filius Patris, ſicut iſte conjunctus & particeps conſtitutis Filii communicat nomine & honore. Dominus ſecundum eſſentiam Deus Verbum, cui iſte conjunctus honore communicat. Et ideo neque duos filios hos dicimus, neque duos homines: quia manifeſto conſtituto ſecundum ſubſtantiam Domino & Filio inſeparabilem, tenet ad eum copulationem, qui cauſſa noſtræ ſalutis adſumptus confertur nomine & honore Domino & Filio, non ſicut unuſquiſque noſtrum ſecundum ſeipſum conſtitutus eſt Filius. Unde & multi ſecundum beatum Paulum dicimur filii, ſed ſolus præcipuum habens hoc, quod C ad Dei Verbi copulationem, adoptionem & dominationem participans: aufers quidem omnem ſuſpicionem dualitatis filiorum & dominorum. Præſtato vero nobis in copulationem ad Domini Verbum, bonam haberet ipſius fidem, & intelligentiam, & theoriam; pro quibus & adorationem, per relationem Dei ab omnibus cœpit creatura. Unum igitur Filium dicimus & Dominum Chriſtum, per quem omnia facta ſunt: principaliter quidem Deum Verbum intelligentes ſubſtantialiter Filium Dei & Dominum, conſpirantes autem adſumptum * Nazaret quem unxit Deus ſpiritu & virtute, ſic in Verbi Dei copulationem adoptionis participantem & dominatio- D nis, qui & ſecundus Adam.

* Forte, Jeſum a Nazareth. H.

Hæc eſt ſententia Neſtorii hæretici, qui purum hominem abſque Deo Virginis utero genitum impie adſtruebat. In quem hominem ex eadem ſancta Virgine procreatum & genitum, poſt nativitatem ejus, Verbum Dei, hoc eſt divinitatem Filii Dei, deſcendiſſe & habitaſſe præ ceteris ſanctis impudenter prædicabat. Et ob hoc, ſicut in Chriſto duas naturas, ita & duas perſonas in eo ſatis improbe vindicare contendebat. Nos vero ejus impietatem anathematizantes, quædam teſtimonia ex libris ſanctorum patrum, quos eccleſia venerabiliter E recipit, decerpentes, huic epiſtolæ ſubnectimus, per quæ nos ad viam veritatis poſt priſtinum errorem noſtrum reverſi ſumus, vobis ſubter adſcriptam direximus: per quæ & vos de dicta intentione veritatem fidei plenius agnoſcere poteſtis, & ad rectum tramitem fidei reverti. Contra quas ſententias patrum diſſentiens, * aliter quam illas nos informant credere aut docere voluerit, & adoptionem & nuncupationem in carne Salvatoris * credere vel prædicare præſumpſerit, anathema ſit. A quo jaculo anathematis ipſe verus ac proprius Dei Filius, de quo loquitur, tam vos quam nos, & hic & in futuro liberare dignetur. Cui cum Patre

* Forte, qui aliter quam illa. H.

* Lege, qui vel quiſquis. H.

ANNO CHRISTI 999.

A in unitate Spiritus ſancti ſimilis & coæqualis extat gloria, ante omnia ſæcula, & nunc & in dies æternitatis.

Beatus denique Cyrillus in tractatu ſuo inter alia ita dicit: „ Immo multum intereſt & incomparabilibus differentiis gloriæ & eminentiæ „ Salvatoris noſtri monimentis, ea quæ noſtra „ ſunt. Nos enim famuli ſumus: ille vero „ naturaliter Dominus & Deus, licet factus ſit „ nobiſcum, & in his quæ ſunt noſtra diſpenſative. Præterea & B. Paulus Chriſtum eum „ nominavit & Deum, ita dicens: *Scitote co-* Ephes. 5. „ *gnoſcentes quia omnis fornicator, &c. non habet hereditatem in regno Chriſti & Dei.* Solus „ autem Chriſtus etiam Deus vere, qui Emmanuel eſt. Etenim nos per gratiam Dei, „ verumtamen non ita Deus Filius, ſed natura „ magis & veritate, licet caro ſit factus.

Item ipſe in eodem tractatu poſt aliqua ita dixit: „ Quomodo proprius Dei Filius nominatus eſt Chriſtus, qui etiam traditus eſt a „ Deo & Patre, cauſſa omnium ſalutis & vitæ. Iſa. 53. „ Traditus eſt enim propter peccata noſtra, & 1. Tim. 2. „ ipſe iniquitates multorum portavit in corpore ſuo, in ligno, ſecundum Prophetæ vocem. Palam ergo eſt, quia unitatis res adſumpta neceſſarie proprium Filium declaravit Dei, qui ex ſancta Virgine eſt. Corpus „ enim erat non alterius cujuſpiam ſecundum „ nos, ſed magis proprium ex Patre exiſtentis „ Verbi, natum ex ea. 1. Cor. 15.

Item ipſe poſt paululum contra Neſtorium: „ Sicut enim in Adam omnes morimur, ſic & „ in Chriſto omnes vivificamur. Si enim non „ pateretur humane pro nobis, neque operaretur divine quæ ad ſalutem ſunt. Dicitur enim „ prius quidem mori, ut homo: reviviſcere „ autem poſtea, eo quod ſit naturaliter Deus. „ Si igitur non eſt paſſus mori carne ſecundum ſcripturas, neque vivificatur ſpiritu, hoc „ eſt non revixit. Et ſi hoc eſt verum, vana Rom. 4. „ eſt fides noſtra, adhuc ſumus in peccatis noſtris. Baptizati enim ſumus in mortem ejus, „ ſecundum beati Pauli vocem & remiſſionem „ peccatorum habuimus per ſanguinem ejus. „ Sed ſi eſt Chriſtus neque Filius vere, neque „ naturaliter Deus, ſed homo purus ſecundum „ nos, & divinitatis organum: ſalvati quidem „ ſumus non in Deo quodammodo, ſed in „ uno magis ſecundum nos moriente pro nobis, & virtutibus alienis reſuſcitato. Quomodo ergo deſtructa eſt mors per Chriſtum? „ *Et infra.* Colimus autem non hominem purum, abſit, ſed Deum potius naturaliter, „ non ignorantes ejus gloriam, licet factus ſit „ ſecundum nos.

Item beati Gregorii papæ urbis Romæ * ſuaper Moralia: „ Eratque ille vir magnus inter H. „ omnes Orientales. Omnes, inquit, qui in „ hunc Orientem fide pleni conſiſtunt, recte „ Orientales vocantur. Sed quia omnes homines, tantummodo homines, ipſe autem oriens „ Deus & homo, recte dicitur: Erat magnus „ inter omnes Orientales. Ac ſi aperte diceretur: Omnes qui in fide Deo naſcuntur ſuperat, quia non ut ceteros adoptio, ſed natura illum divinitatis exaltat. *Et rurſus alibi idem ipſe:* Quia omnis homo tantummodo homo eſt, ipſe autem Deus & homo. In „ terra ei ſimilis non eſt, quia etſi adoptivus „ quiſque filius ad percipiendum divinitatem „ proficit, nequaquam tamen ut Deus naturaliter eſſet, accepit.

* Forte, ſuper.

Item

ANNO CHRISTI 795.

Item in libro beati Job : „ Mediatori vero nostro in legislatoribus similis nullus est, quia „ illi gratuito vocati ex peccatis ad innocentiam redeunt. Redemptor autem noster, sine peccato est, Filius sine adoptione, nec „ perpetravit umquam quod redarguit. Quas „ quidem sententias prius non recte intelligebamus.

Item beati Athanasii Alexandrini episcopi : „ Si quis vero adversus Divinas scripturas docet, alium dicens Filium Dei, & alium qui „ ex Maria virgine, hominem secundum gratiam adoptatum, sicut nos : quasi essent duo „ filii, unus secundum naturam qui ex Deo, „ & unum secundum gratiam qui ex Maria. „ Et si quis Domini nostri carnem desursum „ dicit, & non ex virgine Maria, aut mutatam deitatem in carnem, & confusam, aut „ passibilem Domini deitatem, aut inadorandam Domini nostri carnem sicut hominis, „ & non adorandam Domini & Dei carnem : „ hunc anathematizat sancta catholica & apostolica ecclesia.

Item sancti Gregorii Nazianzeni episcopi ad Cledonium : „ Si quis introducit duos filios, „ unum quidem qui ex Deo Patre; secundum „ vero, qui ex matre, & non unum eumdemque, & adoptione excedat gratia quæ promissa est iis qui credunt : alienum eum a nostro consortio judicamus. Naturæ vero duæ „ Deus & homo : nam & anima, & corpus, „ Filii vero * duo : neque dii, neque duo homines.

* Lege, neque dii, neque duo homines, &c. H.

Item beatus Leo papa urbis Romæ ita dicit : „ Exultet rectarum mentium fides, & verum „ unumque Dei Filium non solum secundum „ deitatem, qua a Patre est genitus, sed etiam secundum humanitatem, qua de Matre „ Virgine est natus, intelligant.

Item ipse alibi : Adsumpta est de matre, „ Domini natura, non culpa : creata est forma servi sine conditione servili, quia novus „ temperatus est veteri, ut & veritatem susciperet generis, & vitium excluderet vetustatis.

ANNO CHRISTI 795.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

De Concilio Ratisponensi ab aliis omisso.

Ad hunc ferme tempora referendam arbitror Ratisponensem illam synodum in qua actum esse cum de aliis causis ecclesiasticis, tum de chorepiscopis (quos villanos episcopos vocant) testatur capitulum 187. libri VII. capitularium Caroli Magni, quod paulo post inter selecta ejusdem imperatoris capitula exhibebitur num. 1. tituli IV. de chorepiscopis. Extare quippe arbitror illos qui decretum illud in synodo Reginisburcensi, factum adversus chorepiscopos revocant ad anterius Concilium Ratisponæ sub Hadriano I. celebratum, in quo Felicis Urgellitani episcopi hæresis primo damnata est ut supra documus pag..... Hoc enim posterius sub Leone III. habitum docent quæ præcedunt omnia, *de missis ad Leonem apostolicum Arnonis archiepiscopi*, ut inter cætera quæ ferebat, *etiam cum eo hoc interrogaret, ut quidquid super chorepiscopis definiendum esset apostolica auctoritate a nostris episcopis regulariter fieret.* Qui nobis verbis & scriptis ad se renuntiant hoc non esse necesse literare &c. *Ille vero amore maximo regni a nobis a Deo commisso*, pergit imperator Carolus, *cum eodem Arnone permittente præfato apostolico missum tractantes, jam dictos villanos episcopos inter presbyteros flammeum, ita ut amplius nihil de episcopali ministerio præsumerent, aut ipsi diœceses a quoquam fierent, qui gradus sui periculum potius vellet. Decretum namque est illo synodo quam Reginisburc*, hoc est Ratispona, *pro eadem vel pro aliis causis apostolica auctoritate præfato pretexto habuimus* &c. quæ paulo post legas locum a nobis indicatum, ne eadem sapius apponamus.

Notanda quoque non ascitanter mono verba illa quæ cap. 4. tituli III. capitularium ecclesiasticorum ejusdem Caroli Magni, aliquot ab hinc paginis proponentur desumpta ex cap. 205. libri VII. eorumdem capitularium de purgatione sacerdotum qualiter Vuormatiæ secunda vice a domno Carolo & a suis tractata atque sopita est. *Nam cum Vuormatia generalem conventum habuissemus, allata est nobis a Ricolfo Moguntiacensi metropolitano epistola beati Gregorii papæ* &c. An inde Vuormatiensem synodum ab aliis non animadversam alicere quis possit, quæve anno affigenda sit, viderint, quibus, eruditi.

CONCILIUM CLOVESHOÆ

ANNO CHRISTI 800.

Tertium e Concil. Brit.

ACENULFO REGE MERCIORUM,

Athellardo archiepiscopo Doroberniæ, convocatisque omnibus ejusdem provinciæ episcopis, ducibus, abbatibus, ceteræque dignitatis personis celebratum.

Præfatio Athellardi archiepiscopi.

REgnante in perpetuum Deo & Domino nostro Jesu Christo, ego Athellardus larga omnipotentis gratia Dei annuente Doroberneusis ecclesiæ metropolitanus, cum præstantissimo rege nostro Cenulfo, convocans universos provinciales episcopos nostros, duces & abbates & cujuscumque dignitatis viros ad synodale concilium in locum qui vocatur Clovesho; ibi sollicito ab eis scrutinio quæsivimus qualiter apud eos fides catholica haberetur, & quomodo Christiana religio exerceretur.

Sperabat hic adhuc fides a Lamb. Gregorio lata.

His itaque requisitis, una omnium voce ita responsum est : Notum sit paternitati tuæ, quia sicut primitus a sancta Romana & apostolica sede (beatissimo papa Gregorio dirigente) exarata est, ita credimus, & quod credimus absque ambiguitate, quantum possumus, exercere satagimus. Postquam autem super his uberius tractatum est, ita exorsi sumus.

Necessarium est (fratres carissimi) ecclesias Dei & venerabiles viros qui jam multo tempore terrarum dispendio & absumptione chirographorum mirabiliter laboraverunt corrigere.

Reposcuntur direpta prædia.

His dictis, prolatæ sunt inscriptiones monasterii quod vocatur Cotham in medium, terrarumque sibi adjacentium. Quod videlicet monasterium, cum omnibus ad illud pertinentibus terris, rex inclytus Merciorum Athelbaldus ecclesiæ Salvatoris quæ sita est in civitate Doroberniæ dedit : utque illius donatio perseverantior fieret, ex eadem terra cespitem, & cunctos libellos prædictos cœnobii, per venerabilem virum Cuthbertum archiepiscopum misit, & super altare Salvatoris pro perpetua sua salute poni præcepit. Sed post mortem præfati pontificis, eadem inscriptiones Væiheah & Olbertus, quos idem pontifex alumnos nutrivit, maligno acti spiritu furati sunt, & Cenulfo regi occidentalium Saxonum detulerunt. At ille acci-

Traditiones antiquæ formulæ per cripsem.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 800.

accipiens statim testimonia litterarum, prædictum cœnobium cum omnibus ad illud rite pertinentibus suis usibus coaptavit, neglectis prænominatis archiepiscopi Cuthberti dictis & factis.

Item Bregwinus & Jambertus archiepiscopi per singulas synodos suas questi sunt de injuria ecclesiæ Salvatoris illata, & apud Cenulfum regem occidentalium Saxonum, & apud Offam regem Merciorum; qui videlicet sæpe memoratum cœnobium Cotham, & alias urbes quamplurimas Cenulfo * rege abstulit, & imperio Merciorum subegit. Tandem Cenulfus rex sera ductus pœnitentia, telligraphia, id est libellos quos a supra hominibus Veiheb & Osberto injuste perceperat, cum magna pecunia * ecclesiæ Christi in Doroberniam remisit, humillime rogans, ne sub tantæ auctoritatis anathemate periclitaretur. Verum rex Offa prænemoratum cœnobium Cotham, sicut sine litteris accepit, ita quanto tempore vixit detinuit, & absque litterarum testimonio suis post se heredibus reliquit.

* *forte* regni. Cenulfum regem abrepcticum putavit.

* ecclesia

In præcedenti synodo Cotham monasterium Athellardo archiepiscopo restituitur.

Secundo autem anno regni Cenulfi facta est synodus, sicut supra est prælibatum, apud Clovesho: at ego Athellardus gratia Dei Dorobernensis archiepiscopus, & Cuba primicerius mecum, & multi alii ex illa ecclesia Christi sapientes, libellos præfati cœnobii Cotham in concilium detulimus. Cumque coram synodo relicti fuissent, omnium voce decretum est, justum esse, ut metropolis ecclesia sæpe præfatum cœnobium Cotham (cujus inscriptiones in suo gremio habebat) perciperet, quæ sub tanto tempore tam injuste spoliata fuerat.

ANNO CHRISTI 800. Is hoc communat cum eadem abbatissa. * a

Tunc autem placuit mihi Athellardo, Dei gratia archisacerdoti, & Cynedrithæ abbatissæ, quæ eodem tempore sæpedicto cœnobio præfuit, * ac senioribus ex utralibet parte Cantii, scilicet a Bedeford ad hoc ibidem congregatis, quatenus ipsa Cynedritha in regione Cantia daret mihi pro commutatione sæpe præfati cœnobii terram centum & decem mansionum, sexaginta cassatorum videlicet in loco qui dicitur Fleot, & triginta in loco qui dicitur Tenaham: in tertio quoque loco ubi dicitur Creges Ænnelina, viginti. Quas scilicet terras olim rex Offa sibi viventi conscribere fecit, suisque heredibus post eum, & post eorum cursum vitæ ecclesiæ quæ sita est apud Beodford consignari præcepit.

Telligraphia cum terris tradenda.

Hoc etiam coram omni synodo elegimus, ut ipsa abbatissa a me percipiat sæpe nominatum cœnobium cum suis inscriptionibus, & ego terras & libellos terrarum illarum, quas mihi in Cantia reddit, ab ea acciperem; quatenus nulla in posterum inter nos heredesque nostros & Offæ regis surgat controversia: sed quod sub tam nobili synodo testimonio inter nos confirmatum est, indirupto fœdere servetur in perpetuum.

Ego quoque Athellardus archiepiscopus concedo Cynedrithæ abbatissæ monasterium quod situm est in loco qui dicitur Pettanege ad habendum, quod mihi rex pius Egfridus hereditario jure possidendum donavit atque conscripsit.

CONCILIUM TURONENSE,

IN QUO REX CAROLUS MAGNUS

Regnum inter filios partitus est. Anno Christi DCCC. regni Carolii XXXIII.

Ex supplemento Concil. Gall. Labb. in Append. t. VII.

MEmoratur hæc synodus in chronico Moissiacensis cœnobii, his verbis: Anno, inquit, Incarnationis Domini DCCC. Karolus ex circa Quadragesimæ tempus circuit corpora sanctorum, qui sunt in Francia, usquedum post Pascha venit Turonos, ubi corpus beati Martini confessoris quiescit: & fuere cum eo filii sui Karolus & Pippinus & Ludovicus. Et habuit ibi magnum Concilium, & conventum populi, & disposuit [1] regnum filiis suis: & facta ibi oratione, sublimiter reversus est cum pace ad propriam sedem in Aquis. *Quænam autem fuerint partes uniuscujusque, non constat, nisi forsan eadem regni fuerint, ac imperii.*

LEONIS III. PAPÆ

AD CAROLUM MAGNUM REGEM

Adventus in Saxoniam, & quæstio Romæ per missos regis habita * de iis qui pontificem male multarant, anno Christi DCCXCIX.

* Prætermissa in regia collectione ex Sirmondo restituimus.

CUm Leonem papam hoc anno factiosi quidam Romæ, quorum principes erant Paschalis primicerius & Campulus sacellarius, multis injuriis affectum, erutis oculis & lingua amputata, immanissime tractassent, Caroli regis fidem implorare coactus est. Spoleto igitur, quo se post acceptam cladem, visu ac linguæ usu cælesti ope restituto, contulerat, cum vicinarum civitatum episcopis & optimatibus, cleroque Romano profectus, iter ad regem ingressus est. Padabrunæ in Saxonia exceptum a Carolo fuisse antiqui annales produnt. Qua autem reverentia & honore susceptus sit, Romamque cum missis Caroli reversus, & de quæstione ab iisdem missis Romæ habita in eos qui Leonem dehonestarant, Anastasius bibliothecarius in Leonis ipsius vita docet. Christianissimus, inquit, & orthodoxus atque præcipuus, clementissimusque

1 De hac Regni divisione a Carolo inter filios hic facta nullus alius Annalista mentionem fecit: eaque sine dubio fictitia est. *Pagius ad An. Ch.* 800. *n.* 1.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 800.

que rex, illico ut adventare pontificem audivit, A misit in obviam ejus Hildebaldum archiepiscopum & capellanum, & Aschericum comitem : & postmodum proprium filium suum Pippinum excellentissimum regem, cum aliis comitibus, obviam ejus iterum & usque ubi ipse magnus rex ei obviavit, & sicut vicarium beati Petri apostoli, venerabiliter & honorifice cum hymnis & canticis spiritalibus eum suscepit : & pariter se amplectentes cum lacrymis se osculati sunt, a prædicto pontifice, Gloria in excelsis Deo inchoante, & cuncto clero suscipiente, oratio super cuncto populo data est. Tunc beatissimus domnus Carolus magnus rex antedictum pontificem conspiciens, gratias Deo retulit, qui tam magna mirabilia super famulum suum per suf- B fragia principum apostolorum Petri & Pauli operatus est, & ad nihilum prædictos iniquos viros deduxit. Qui quidem hæc audientes, moliti sunt falsa adversus sanctissimum pontificem imponere crimina, & post eum ad prædictum mittere regem, quod probare nequaquam potuissent. Sed cum apud regem pontifex in magno & condecenti honore degeret, ex omni parte archiepiscopis, episcopis & ceteris sacerdotibus venientibus, una cum regis consilio, omnibusque eximiis Francis, Romam illum cum nimio, ut decuit, emiserunt honore. Quem per unamquamque civitatem usque Romam deduxerunt : at Romani omnes generaliter in vigilia beati Andreæ apostoli cum nimio gaudio C susceperunt. Et post aliquantos dies, fidelissimis missis, qui cum eo venerant in pontificale obsequium, videlicet Hildebaldo & Arno reverendissimis archiepiscopis, & Cuniperto, Bernardo, Hattone, & Jesse reverendissimis & sanctissimis episcopis, necnon & Flaico electo episcopo, verum etiam Helmgoth, Rotticario, & Germario gloriosis comitibus, residentibus in trichinio ipsius domni Leonis papæ, & per unam & amplius hebdomadam inquirentibus ipsos nefandissimos malefactores, quam malitiam a pontifice habuissent, tam Paschalis quam Campulus, cum sequacibus eorum, nihil habuerunt adversus eum quod dicerent. Tunc illos comprehendentes prædicti missi magni regis, emiserunt eos D in Franciam.

Caroli Magni quarta in urbem profectio, in qua Romanorum imperator creatus est, anno Christi DCCC.

EXeunte anno Christi DCCC. cum ad reparandum turbatæ ecclesiæ statum Romam venisset Carolus Magnus, ac die natali Domini, sacrorum causa sancti Petri basilicam esset ingressus, Leo pontifex, ob egregia illius in ecclesiam Romanam, Christique vicarios merita, nihil tale suspicantis capiti coronam imposuit, populo ter unanimi voce acclamante, E Carolo piissimo Augusto a Deo coronato, magno, pacifico imperatori Romanorum vita & victoria. Ita ab omnibus constitutus imperator, oleo sancto a pontifice illico est inunctus, ab eoque more antiquo principum adoratus : & qui antea rex Francorum ac patricius Romanorum vocabatur, exinde, ablato patricii nomine, Imperator & Augustus est appellatus.

ANNO CHRISTI 800.

De canonica purgatione Leonis papæ, Caroliqne imperatoris inauguratione, & de judicio in eos peracto qui in Leonem papam manus injecerant, ex Anastasio.

POst modicum tempus, ipse magnus rex, dum in basilica beati Petri apostoli conjunxisset, & cum magno honore susceptus fuisset, fecit in eamdem ecclesiam congregari archiepiscopos, seu episcopos, abbates, & omnem nobilitatem Francorum atque Romanorum. Et sedentes pariter tam magnus rex, quam beatissimus pontifex, fecerunt residere & sanctissimos archiepiscopos & abbates, stantibus reliquis sacerdotibus, & optimatibus Francorum & Romanorum, ut crimina quæ adversus almum pontificem dicta fuerant declinarent. Qui universi archiepiscopi, & episcopi, & abbates, unanimiter audientes dixerunt : Nos sedem apostolicam, quæ est caput omnium Dei ecclesiarum, judicare non audemus. Nam ab ipsa nos omnes, & vicario suo judicamur : ipsa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit : sed sicut ipse summus pontifex censuerit, canonice obediemus. Venerabilis vero præsul inquit : Prædecessorum meorum pontificum vestigia & sequor, de talibus falsis criminationibus, quæ super me nequiter exarserunt, me purificare paratus sum. Alia vero die, in eadem ecclesia beati Petri apostoli cum omnes adessent generaliter archiepiscopi, seu episcopi & abbates, & omnes Franci qui in servitio ejusdem magni regis fuerunt, & cuncti Romani in eadem ecclesia beati Petri apostoli, in eorum præsentia amplectens præfatus venerabilis pontifex sancta Christi quatuor evangelia, coram omnibus ascendit in ambonem, & sub jurejurando clara voce dixit : Qua de istis falsis criminibus, quæ super me imposuerunt Romani, qui inique me persecuti sunt, scientiam non habeo, nec talia egisse me cognosco. Et hoc peracto, omnes archiepiscopi, episcopi & abbates, & cuncti clerici Italia facta laudes dederunt Deo, atque Dei genitrici, semperque virgini Mariæ dominæ nostræ, & beato Petro apostolorum principi, omnibusque sanctis Dei. Post hæc adveniente die natali Domini nostri Jesu Christi, in jam dicta basilica beati Petri apostoli omnes iterum congregati sunt, & tunc venerabilis almificus pontifex manibus suis propriis pretiosissima corona coronavit eum. Tunc universi fideles Romani videntes tantam defensionem & dilectionem, quam erga sanctam Romanam ecclesiam, & ejus vicarium habuit, unanimiter altisona voce, Dei nutu atque beati Petri clavigeri regni cælorum, exclamaverunt, Carolo piissimo Augusto a Deo coronato, magno, pacifico imperatori vita & victoria. Ante sacram confessionem beati Petri apostoli, plures sanctos invocantes, ter dictum est : & ab omnibus constitutus est imperator Romanorum. Illico sanctissimus antistes & pontifex unxit oleo sancto Carolum, & excellentissimum filium ejus regem, in ipso die natalis Domini nostri Jesu Christi. Et missa peracta, post celebrationem missarum, obtulit ipse serenissimus domnus imperator mensam argenteam cum pedibus suis pensantem libras.... Sed & in confessione ejusdem Dei apostoli obtulit, una cum præcellentissimo filio suo rege, & filiabus, diversa vasa ex auro purissimo in ministerio ipsius mensæ, pensantia libras....

Digitized by Google

libras.... Sed & coronam auream cum gemmis majoribus, quæ pendet ſuper altare, penſantem libras quinquaginta quinque. Et patenam auream majorem cum gemmis diverſis, penſantem libras triginta. Et calicem majorem cum gemmis, & anſis duabus, penſantem libras quinquaginta octo. Item calicem majorem fundatum cum ſcyphone, penſantem libras triginta & ſeptem. Immo & alium calicem majorem fundatum, penſantem libras triginta & ſex. Obtulit & ſuper ſacratiſſimum altare beati Petri apoſtoli, immo & in baſilica beati Pauli apoſtoli, menſam argenteam minorem cum pedibus ſuis, penſantem libras quinquaginta quinque cum diverſis vaſis argenteis miræ magnitudinis, quæ ad uſum ipſius menſæ pertinent. Item in baſilica Salvatoris Domini noſtri Jeſu, quam Conſtantinianam vocant, obtulit crucem cum gemmis hyacinthinis: quam almificus pontifex in litania præcedere conſtituit, ſecundum petitionem ipſius piiſſimi imperatoris. Immo & altare cum columnis argenteis & ciborio. Verum etiam & evangelium ex auro mundiſſimo, cum gemmis ornatum, penſantem libras.... Item & in baſilica beatæ Dei genitricis Mariæ ad præſepe obtulit ſicla argentea majora, penſantia libras.... Poſtmodum vero, dum deducti ſuiſſent iniquiſſimi illi malefactores, videlicet Paſchalis cum Campulo, & ſequaces eorum, in præſentia piiſſimi domni imperatoris, circumſtantibus nobiliſſimis Francis & Romanis, & omnibus exprobrantibus de malis ipſorum conſiliis, & operationibus, increpabat Campulus Paſchalem dicendo; Mala hora faciem tuam vidi, eo quod tu me miſiſti in illud periculum, & ceteri ſimiliter unus alterum condemnans manifeſtabant ſuos ipſorum reatus. Quos dum tam crudeles, & iniquos piiſſimus imperator cognoviſſet, in exilium in partibus Franciæ miſit.

ANNO CHRISTI 800.

Brevior altera narratio, ex Ademaro in vita Caroli Magni.

MEnſe Auguſto Maguntiam veniens iter in Italiam condixit, & Ravennam pervenit. Ibi ordinata in Beneventanos expeditione, poſt ſeptem dierum inducias Romæ iter convertit, & exercitum cum Pippino filio ſuo in Beneventanorum terras prædatum ire juſſit. Romam vero venienti occurrit pridie Leo papa, & Romani cum eo, apud Nomentum duodecimo ab urbe lapide, & ſumma cum humilitate ſummoque honore ſuſcepit. Prandenſque cum eo in loco prædicto ſtatim cum ad urbem præceſſit, & craſtino in gradibus baſilicæ beati Petri apoſtoli ſtans, miſſis obviam Romanæ urbis vexillis, ordinatis etiam atque diſpoſitis per congrua loca tam peregrinorum quam civium turmis, qui venienti laudes dicerent, ipſe cum Clero & epiſcopis equo deſcendentem graduſque aſcendentem ſuſcepit, datoque oratione in baſilicam beati Petri pſallentibus cunctis introduxit. Facta ſunt hæc ſub die VIII. Kalendas Decembres. Poſt ſeptem vero dies, rex concione vocata, cur veniſſet Romam omnibus patefecit, & exinde quotidie ad ea quæ erant facienda operam dedit. Inter quæ vel maximum & difficillimum erat de diſcutiendis papæ objectis criminibus. Et dum nullus probator criminum eſſe potuit, domnus papa coram omni populo in baſilica beati Petri evangelium portans ambonem conſcendit, & invocato ſanctæ Trinitatis nomine jurejurando ab objectis criminibus ſe purgavit. Ipſa autem ſacratiſſima natalis domini, cum rex ad miſſam ante confeſſionem beati Petri apoſtoli ab oratione ſurgeret, domnus Leo papa coronam capiti ejus impoſuit, & a cuncto Romanorum populo acclamatum eſt, Carolo Auguſto a Deo coronato, magno & pacifico imperatori Romanorum vita & victoria. Antea enim domnus Carolus vocabatur ab omnibus rex Francorum, & patricius Romanorum: ſed poſt laudes a domno apoſtolico more antiquorum principum adoratus eſt, atque ablato patricii nomine, Imperator & Auguſtus eſt appellatus.

Poſt paucos autem dies, juſſit eos qui papam anno ſuperiori dehoneſtaverunt, exhiberi, & habita de eis quæſtione ſecundum legem Romanam, ut majeſtatis rei capite damnati ſunt. Pro quibus tamen papa pio affectu apud imperatorem interceſſit, & vita & membra eis conceſſa ſunt: ſed pro facinoris magnitudine exilio deportati ſunt. Hujus factionis principes fuere Paſchalis nomenculator & Campulus ſacellarius, & multi alii Romanæ urbis nobiles. Ordinatis deinde tota hyeme Romanæ urbis, & apoſtolici, totiuſque Italiæ non tantum publicis, ſed etiam eccleſiaſticis & privatis verbis, VII. Kalendas Maii Roma profectus eſt.

a SYNODUS ROMANA
IN CAUSSA LEONIS PAPÆ,
Congregata in præſentia Caroli regis, anno Domini DCCC. & Leonis papæ III. anno V.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Tempus Concil.

a *Synodus Romana.*) Anno Domini 800. Carolus Magnus Romam ſe contulit, ut eccleſiam impiorum factionibus perturbatam in priſtinam ſecuritatem reſtitueret. Ingreſſus eſt urbem octavo Kalendas Decembris. Ut ea quorum cauſſa venerat, citius expedirentur, congregata eſt ſynodus; qua pontifex præſentes epiſcopos ſuæ cauſſæ criminumque ſibi obiectorum judices eſſe mandavit, quamvis acta ejuſdem cauſſæ ab aliorum judicum exemplaria ei non ignorarent. Cumque nemo inveniretur qui objecta ei crimina probare poſſet, ipſe primo in baſilica beati Petri ferens ſactum evangelium, ambonem conſcendit, & ab obiectis criminibus per invocationem divini numinis ſe canonice & legitime purgavit. Rem geſtam annales Francorum deſcribunt, ſubſtitue eam enarrat

Acta Concil.

Anaſtaſius ſupra in vita Leonis his verbis: *Fecit Carolus Magnus in eadem eccleſia congregari archiepiſcopos & epiſcopos, abbates & omnes nobiles Francorum, atque ſenatores Romanorum*, &c. apud Anaſtaſium ſupra.

Formula narrationis qua uſus eſt Leo pontifex, extat in libro ſacrorum rituum, quem vetuſtas Romanum ordinem appellat, eſtque huiuſmodi:

Nota res eſt, fratres cariſſimi, malos adverſum me homines inſurrexiſſe, meque ad vitam meam gravibus criminibus infamaſſe. Cujus rei cognoſcendæ gratia clementiſſimus hic ac ſereniſſimus rex Carolus una cum ſacerdotibus ac principibus ſuis in hanc urbem ſe contulit.

ANNO CHRISTI 800

Quamobrem ego Leo pontifex S. R. E. a nemine judicatus neque coactus, sed mea voluntate impulsus, purgo me præfatibus vobis coram Deo & angelis ejus qui conscientiam novit, & beato Petro principe apostolorum, in cujus conspectu consistimus, neque sceleratas res quas mihi objicium: perpetrasse, neque perpetrari jussisse, Deum testans, in cujus judicium venturi sumus, & in cujus conspectu consistimus. Et hoc facio non legibus ullis obstrictus, neque hunc consuetudinem aut decretum in sancta ecclesia successoribus meis, & fratribus coepiscopis imponere cupiens, sed ut certius vos iniquis suspicionibus liberem.

ANNO CHRISTI 800

CAPITULA QUÆ ADDITA SUNT

Carolo Magno imperatore ad legem Longobardorum anno Christi DCCCI.

Extant in Capitularibus Baluzii To. I. Pag. 345. Ed. Paris.

☞ *Pertinere pariter censeo ad hæc additamenta primum illud Capitulare Caroli Magni quod ex MS. Cod. Chigiano dedit Maffeionus Musæi Italici tom. 1. par. 2. pag. 45. ex quo hic dandum judicavi.*

INCIPIT CAPITULARE.

Qualiter dominus Rex ad placitum suum fidelibus suis annuntiat.

I.

Volumus atque ammonemus &c. ut tom. 1. Capitular. col. 355. artic. XXXVII.

II.

Ut Abbates qui monasteriis regularibus præsunt, volumus atque jubemus ut secundum Regulam vivant & doceant, & de subjectis de hoc, quorquot illis & carnaliter & spiritaliter ministrare curent, & vigilantiam habeant.

III.

Ut Abbates qui canonicam debent normam illis, similiter suis providcant Clericis, sicut ordo Canonicus docet, & juxta vires certent, qualiter ipse Ordo ibidem servetur, & otherum debitum ipsi explere queant, & ubi opus sit, sua Monasteria emendare procurent: & ut Abbates monasteria sibi commissa magis frequentare delectent, & suos clericos instruant ut Dei servitium expleant & ordinem suum custodiant, quos per cetera delectamenta pro voluntate secularium vacare non sinant, nisi forte contingat eos in servitio domni Imperatoris nostrique esse occupatos; & hoc ad tempus erit, non semper.

IV.

Ut vassi & austaldi nostri in ministeriis vestris, sicut decet, honorem & plenam justitiam habeant: & si præsentes esse non possunt, suos advocatos habeant, qui eorum res ante Comitem defendere possint: & quicquid eis quæritur, justitiam habeant.

V.

Volumus atque jubemus ut Advocati in præsentia Comitis eligantur, non habentes famam malam: sed tales eligantur quales lex jubet eligere.

VI.

Volumus etiam atque jubemus, ut Comites & eorum judices non dimittant testes habentes malam famam testimonium perhibere: sed tales eligantur qui testimonium bonum habeant inter suos pagenses. Et primum per ipsos judices inquirantur, & sicut ab aliis rectius inquiri potuerint, ita faciant, non voluntati malorum hominum assensum præbentes: ut & ipsi Comites, vel eorum judices, quos noverunt, causam de qua inter eos agitur compertam esse, sine blandimento ipsius, qui causam habet, faciant ad eamdem causam venire, & per eorum inquisitionem definita sint. Et jubemus ut testimonia ab invicem separentur, sicut lex jubet: quia si ita agant, multi falsi testes possunt convinci.

VII.

Sed & hoc volumus ut Comites plenam justitiam de latronibus faciant per eorum ministeria, & ut malefactores & fures non patiantur quietos residere, sed per eos, in quantum valent, infestent.

VIII.

Ut ante Vicarios nulla criminalis actio definiatur, nisi tantum lectores causæ quæ facile possunt dijudicari. Et nullus in eorum judicio aliquos in servitio homines conquirat, sed per eorum fidem remittantur usque in præsentiam Comitis: & ingenuos homines nulla placita faciant custodire, postquam illa tria custodiant placita quæ instructa sunt: nisi forte contingat ut aliquis aliquem accuset, exceptis illis scabinis qui cum judicibus residere debent.

IX.

Volumus ut sicut nos omnibus legem conservamus, ita & omnes legem nobis conservare faciant, & plenam justitiam in eorum ministeriis, quidquid ad nos pertinet, facere studeant.

X.

Inhibemus ut propter ullam districtionem, quam nos facere jubemus, aut pro quibuslibet causis servi non mittantur in districtionem, sed per missos nostros vel domini eorum, aut illorum advocati, ipsos servos distringant, & ipsi, sicut lex jubet, rationem per servos reddant, utrum culpabiles sint, an non: ipsi vero domini distringant & inquirant servos suos, sicut ipsi amant.

XI.

Ut nemo forcapium de mancipiis aut de qualibet causa recipere præsumat, sicut sæpius dominus Imperator commendavit.

XII.

Ut mancipia adventitia & fugitiva nullus recipere præsumat.

XIII.

De mannire vero, nisi de ingenuitate aut de hæreditate non sint, aperte observandum: de cetcris vero inquisitionibus per districtionem Comitis ad mallum veniant, & juste examinentur ad justitiam faciendum &c. ut to. 2. col. 1105.

Si quis Longobardus faciem Dei & statum humanæ fragilitatis recogitans, pro salute animæ suæ de rebus suis voluerit judicare &c. tom. 1. col. 347.

XIV.

Digitized by Google

XIV.

ANNO CHRISTI 802. Si quislibet, contempta jussione nostra, ceteris in exercitum pergentibus, domi residere A præsumpserit, plenum haribannum secundum legem Francorum, idest sexaginta solidos sciat se debere componere &c. ibid. ANNO CHRISTI 802.

CAROLI MAGNI SELECTA CAPITULA ECCLESIASTICA,

Quæ ab eo, partim adhuc rege, partim imperatore, diversis temporibus edita sunt.

INDEX TITULORUM.

I. *De episcoporum honore ac potestate.*
II. *Ut episcopi & presbyteri ad bella non pergant.*
III. *De purgatione sacerdotum.*
IV. *De chorepiscopis.*
V. *De ecclesiis, & hominibus ecclesiasticis.*

B sterium illorum pertinere noscuntur, vel, sicut in capitulare dudum a nobis facto continetur, contradicere præsumpserit; sciat se procul dubio, nisi se cito correxerit, in conspectu nostro exiode ducere rationes. Et ut has litteras certius credatis, de annulo nostro subterius decrevimus roborare.

TITULUS I.

De episcoporum honore ac potestate.

CAP. I.

Edictum Caroli regis, ut comites & alii judices C episcopis, in iis quæ ad illorum ministerium pertinent, obediant.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, dilectis comitibus, seu judicibus & vassis nostris, vicariis, centenariis, vel omnibus missis nostris & agentibus.

Ex P. Jacobo Sirmondo. COgnoscat utilitas vestra, quia resonuit in auribus nostris quorumdam præsumptio non modica, quod non ita obtemperetis pontificibus nostris, seu sacerdotibus, quem admodum canonum & legum continet auctoritas; ita ut presbyteros nescio qua temeritate præsentari D episcopo denegetis. Insuper & alienum clericum usurpare non pertimescatis, & absque consensu episcopi in vestras ecclesias mittere audeatis. Nec non & vestris ministeriis pontifices nostros talem potestatem habere non permittatis, qualem rectitudo ecclesiastica docet. Insuper nonas & decimas, vel census, improba cupiditate de ecclesiis, unde ipsa beneficia sunt, abstrahere nitimini, & precarias de ipsis rebus, sicut a nobis dudum in nostro capitulare institutum est, accipere negligitis, & ipsam sanctam Dei ecclesiam una cum ipsis episcopis vel abbatibus, emendare juxta vires vestras. Quapropter nos, una cum consensu episcoporum nostrorum, abbatum, nec non aliorum sacerdotum, hæc inE stituta partibus nostris direximus. Præcipientes enim jubemus, ut nullus quilibet ex fidelibus nostris, a minimo ad maximum, in his quæ ad eum pertinent, episcopo inobediens parere audeat de supradictis capitulis, seu aliis eruditionibus ad illorum ministeria pertinentibus: sed cum bona voluntate, & omni mansuetudinis subjectione, unusquisque sacerdoti suo propter Deum & pacis studium obtemperare studeat. Si quis autem, quod absit, unus ex vobis ullus de nonis & decimis censibusque reddendis atque precariis renovandis negligens apparuerit, & importunus episcopis nostris de his quæ ad minisCapitulare b. ann. 3. cap. 12 sub.

Volumus atque præcipimus, ut omnes fuis sacerdotibus, tam majoris ordinis, quam & minoris, a minimo usque ad maximum, ut summo Deo, cujus vice in ecclesia legatione funguntur, obedientes existant. Nam nullo pacto agnoscere possumus, qualiter nobis fideles existere possunt, qui Deo infideles, & suis sacerdotibus inobedientes apparuerint: aut qualiter nobis obedientes, nostrisque ministris ac legatis obtemperantes erunt, qui illis in Dei causis & ecclesiarum utilitatibus non obtemperant. Potius namque, juxta veritatis vocem, ille metuendus est, qui potest animam & corpus perdere in gehennam, quam ille qui corpus torquere, & honores temporales potest auferre. De illis dictum est: *Qui vos audit, me audit;* Luc. 10. *& qui vos spernit, me spernit.* & alibi: *Qui vos* Zach. 2. *tangit, tangit pupillam oculi mei.* & rursus: *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, melius* Matth. 18. *est illi, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* & iterum: *Qui vos recipit, me recipit, & qui me recipit,* Matth. 10. *recipit eum qui me misit.* & multa alia, horumque similia. His ergo fulti oraculis, jubemus ut omnes eis pro viribus ad eorum peragenda ministeria, & ad malos & peccatores atque negligentes homines distringendos, summopere obedientes existant. Qui autem in his, quod absit, aut negligentes, eisque inobedientes fuerint inventi, sciant se nec in nostro imperio honores retinere, licet etiam filii nostri fuerint, nec in palatio locum, neque nobiscum, aut cum nostris societatem aut communionem ullam habere, sed magis sub magna districtione & ariditate pœnas luent. In his namque omnium nostrorum fidelium volumus agnoscere fidem ac benevolentiam, quoniam si hæc fideliter & utiliter impleverint, tunc Deo & nobis fideles erunt. Si autem, quod absit, secus egerint, tunc non solum infideles, sed etiam infames atque reprobi manifeste apparentes notabuntur, eorumque domus publicabuntur, & ipsi exiliabuntur.

CAP.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 801.

CAP. III.

De episcoporum audientia. Ut litem habentes, sive petitor, sive possessor, si antistitum judicium elegerint, ad eos dirigantur.

Capitular. lib. VI. c. 281.

Volumus atque præcipimus, ut omnes ditioni nostræ Deo auxiliante subjecti, tam Romani, quam Franci, Alamanni, Bajovarii, Saxones, Thuringi, Fresones, Galli, Burgundiones, Britones, Langobardi, Vvascones, Beneventani, Gothi, & Hispani, ceteræque nobis subjecti omnes, licet quocumque videantur legis vinculo constricti, vel consuetudinario more connexi, hanc sententiam, quam ex sexto decimo Theodosii imperatoris libro, capitulo videlicet XI. ad interrogata Ablavii ducis, illi & omnibus rescriptam sumpsimus, & inter nostra capitula pro lege tenendam consultu omnium fidelium nostrorum, tam clericorum, quam & laicorum, posuimus, lege cunctis perpetua tenendam. Id est, quicumque litem habens, sive possessor, sive petitor fuerit, vel in initio litis, vel decursis temporum curriculis, sive cum negotium peroratur, sive cum jam cœperit promi sententia, si judicium elegerit sacrosanctæ legis antistitis, illico sine aliqua dubitatione, etiamsi alia pars refragatur, ad episcoporum judicium cum sermone litigantium dirigatur. Multa enim, quæ in judicio captiosæ præscriptionis vincula promi non patiuntur, investigat & promit sacrosanctæ religionis auctoritas. Omnes itaque causæ, quæ vel prætorio jure, vel civili tractantur, episcoporum sententiis terminatæ perpetuo stabilitatis jure firmentur. Nec licet ulterius retractari negotium, quod episcoporum sententiis deciderit. Testimonium etiam ab uno licet episcopo perhibitum omnes judices indubitanter accipiant. Nec alius audiatur, cum testimonium episcopi a qualibet parte fuerit repromissum. Illud est enim veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum, quod a sacrosancto homine conscientia mentis illibatæ protulerit. Hoc nos edicto salubri aliquando censuimus, hoc perpetua lege firmamus, malitiosa litium semina comprimentes, ut miseri homines longis ac pene perpetuis actionum laqueis implicati, ab improbis petitionibus, vel a cupiditate præpropera maturo fine discedant. Quidquid itaque de sententiis episcoporum clementia nostra censuerat, etiam hac sumus lege complexi. Gravitatem tuam, & ceteros pro utilitate omnium in perpetuum observare convenit.

TITULUS II.

UT EPISCOPI ET PRESBYTERI AD BELLA NON PERGANT.

CAP. I.

Supplicatio populi apud Carolum magnum pro sacerdotum causa, ne in hostem aut pugnam pergerent. Ex capitulis Vvormatiæ decretis.

Loco cit.

Flexis omnes precamur poplitibus majestatem vestram, ut episcopi deinceps, sicut hactenus, non vexentur hostibus, sed quando vos nosque in hostem pergimus, ipsi propriis resideant in parochiis, Deoque fideliter famulari studeant, & eorum sacrosancta mysteria A canonice & Deo placite peragere satagant, atque pro vobis, & cuncto exercitu vestro, una cum omnibus sibi commissis urare viriliter, missasque decantare, & litanias atque eleemosynas facere decerient. Quoldam enim ex eis in hostibus & præliis vulneratos vidimus, & quosdam periisse cognovimus. Hæc vero valde periculosa, & oppido sunt cavenda. Quæ idcirco suggerimus, ne pro talibus vos & nos simul pereamus. Novit Dominus, quando eos in talibus videmus, terror apprehendit nos, & quidam ex nostris timore perterriti, propter hoc fugere, & inimicis terga vertere solent. Plures enim potestis habere præliatores, si illi propriis residunt in parochiis, quam si vo- B biscum pergunt: quentam illi qui eos prævident omnes tunc pugnabunt, quod modo nequaquam faciunt, sed eos tantummodo custodiunt. Nam sine dubio potius vobis nobisque proficere possunt, si remanserint, quam si in hostem vel ad pugnam perrexerint: quia tunc eorum precibus adjuvamur, & modo eorum pressuris gravamur. Quando vero Moyses expansis ad cælum manibus orabat, vincebat Israel; & quando a precibus cessabat, & manus ejus gravabantur, prius quam sustentatæ fierent, & ipse precibus insisteret, vincebatur & terga vertebat. Talibus ergo & multis aliis exemplis sulti, quorum prolixitatem vitantes modo non dicimus, quia sapienti semel dicta suffi- C ciunt, prædicta obnixe omnes precamur, & ut concedantur rogamus; quia nullatenus volumus assentire ut nobiscum ad talia pergant, nisi duo aut tres bene docti, electione videlicet ceterorum, ad benedictionem dandam, & ad periclitantium reconciliationem faciendam, ne vos & nos simul cum pluribus pereamus, sed eorum precibus, ut jam memoratum est, fulciamur. Quam formam & de sacerdotibus tenere optamus, id est, ut nec illi in hostem, nisi bene docti, & ipsi electione atque permissione propriorum episcoporum, qui tamen tales sint, de quorum scientia & vita ac conversatione omnes securi esse possimus. Illud tamen vobis & omnibus scire cupimus, quod non D propterea hæc petimus, ut eorum res, aut aliquid ex eorum pecuniis, nisi ipsis aliquid sponte nobis dare placuerit, aut eorum ecclesias viduari cupiamus: sed magis eis, si Dominus posse dederit, augere desideramus; ut & ipsi & vos & nos salviores simus, & Deo potius ipso adminiculante placere mereamur. Scimus enim res ecclesiæ Deo esse sacratas, scimus eas esse oblationes fidelium, & pretia peccatorum. Quapropter si quis eas ab ecclesiis, quibus a fidelibus collatæ Deoque sacratæ sunt, aufert, procul dubio sacrilegium committit. Cæcus enim est qui ista non videt. Quis- E quis ergo nostrum suas res ecclesiæ tradit, Domino Deo illas offert atque dedicat, suisque sanctis, & non alteri, decendo talia & agendo ita. Facit enim scripturam de ipsis rebus quas Deo dare desiderat, & ipsam scripturam coram altari, aut supra, tenet in manu, dicens ejusdem loci sacerdotibus atque custodibus: Offero Deo atque dedico omnes res quæ hac in chartula tenentur insertæ, pro remissione peccatorum meorum, ac parentum & filiorum, aut pro quocumque illas Deo liberare voluerit, ad serviendum ex his Deo in sacrificiis, missarumque solemniis, orationibus, luminariis, pauperum ac clericorum alimoniis, & ceteris divinis cultibus, atque illius ecclesiæ uti-

ANNO CHRISTI 801.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 801.

utilitatibus. Si quis autem eas inde, quod fieri nullatenus credo, abstulerit, sub poena sacrilegii ex hoc Domino Deo, cui eas offero atque dedico, districtissimas reddat rationes. Ponit etiam in ea alias conjurationes, quas enumerare longum est. Nam qui eas inde postea aufert, quid agit nisi sacrilegium? Si ergo amico quidpiam rapere furtum est, ecclesiæ vero fraudari vel auferri indubitanter sacrilegium est. Unde & in sacris canonibus spiritu Dei conditis, habetur ita: Si quis oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere vel dare voluerit, præter episcopi conscientiam, vel ejus cui hujuscemodi sunt commissa, nec cum ejus voluerit agere consilio, anathema sit. Absit enim, ut rerum ecclesiarum cupiditate vel ablatione sacrilegi, aut anathema efficiamur, aut talibus laqueis unquam devinciamur: quoniam scimus anathematizatos homines vel sacrilegos non solum infames, & a consortio fidelium, priusquam hæc per publicam satisfactionem ecclesiæ, & episcoporum reconciliationem, manusque impositionem emendent, alienos esse, sed etiam a regno Dei extorres fieri, si in talibus defecerint, non dubitamus. Ut ergo omnis suspicio a nobis, cunctis sacerdotibus, & omnibus Christi & sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus funditus auferatur, profitemur omnes, stipulas dextris in manibus tenentes, easque propriis e manibus ejicientes, coram Deo & angelis ejus, ac vobis cunctisque sacerdotibus & populis circumstantibus, nec talia facere, nec facere volentibus consentire, sed magis Deo auxiliante resistere. Et hoc vobis omnibusque fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, & nostris notum esse cupimus, quod cum his, qui absque voluntate aut consensu vel datione rectoris illius ecclesiæ, cui ipsæ res juste esse debentur, & maxime proprii episcopi, res ecclesiæ a regibus petere, aut retentare, vel auferre, aut invadere, vel vastare præsumpserint, nec in hostem, nec ad pugnam ire, nec cibum sumere, nec ad ecclesiam, vel ad palatium, aut in itinere pergere, nec etiam nostros homines cum eorum hominibus, aut caballos vel reliqua pecora nostra cum eorum pecoribus, aut ad pastum ire, aut simul habitare vel manere, nec ullam participationem cum eis, nisi pro emendatione, ante publicam emendationem, & ecclesiæ satisfactionem, unquam scienter aut libenter habere debeamus: ne pro eorum iniquitatibus atque flagitiis una cum eis nos & nostri, quod absit, pereamus. Scimus enim quia perit justus pro impio. Tales vero a nobis, si nos fideles habere vultis, segregate, & in ergastulum sub publica pœnitentia redigite, & postulata concedite. Ut ergo hæc omnia a vobis, & a nobis, sive a successoribus vestris & nostris, futuris temporibus absque ulla dissimulatione conserventur, scriptis ecclesiasticis inserere jubete, & inter vestra capitula interpolare præcipite.

ANNO CHRISTI 801.

mus; sed quidquid pro sanctæ Dei ecclesiæ & sacerdotum, sive totius populi, & vestra utilitate inveneritis, concedere paratissimi sumus: & modo ita sicut petistis concedimus: & quando vita comite, Deo auxiliante, ad generale placitum venerimus, sicut petistis, consultu omnium fidelium nostrorum scriptis firmare nostris, nostrorumque, atque futuris temporibus irrefragabiliter manenda firmissime Domino adminiculante cupimus. Modo ea quæ generalia sunt, & omnibus conveniunt ordinibus, statuere, ac cunctis sanctæ Dei ecclesiæ, nostrisque fidelibus, ob Dei omnipotentis amorem, & recordationem tradere parati sumus: & ad proximum synodalem nostrum conventum, ac generale placitum, ubi plures episcopi & comites convenerint, ista sicut postulastis firmabimus.

CAP. III.

Decretum domni Caroli regis Francorum, ut servi Dei neque in hostem pergant, neque armaturam bajulent.

Carolus gratia Dei rex, regnique Francorum rector, & devotus sanctæ ecclesiæ defensor atque adjutor in omnibus, apostolicæ sedis hortatu, omniumque fidelium nostrorum, & maxime episcoporum, ac reliquorum sacerdotum consultu, servis Dei per omnia omnibus armaturam portare, vel pugnare, aut in exercitum & in hostem pergere, omnino prohibemus, nisi illis tantummodo, qui propter divinum ministerium, missarum scilicet sollemnia adimplenda, & sanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi sunt: id est unum vel duos episcopos cum capellanis presbyteris princeps secum habeat, & unusquisque præfectus unum presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus judicare, & indicare pœnitentiam possit. Lib. 7. c. 91

CAP. IV.

De hoste & pugna, atque armis sacerdotibus prohibitis.

Secunda vice propter ampliorem observantiam apostolica auctoritate, & multorum sanctorum episcoporum admonitione instructi, sanctorumque canonum regulis edocti, consultu videlicet omnium nobilium nostrorum, nosmetipsos corrigentes, posterisque nostris exemplum dantes, volumus ut nullus sacerdos in hostem pergat, nisi duo vel tres tantum episcopi electione ceterorum propter benedictionem & prædicationem, populique reconciliationem; & cum illis electi sacerdotes, qui bene sciant populis pœnitentias dare, missas celebrare, de infirmis curam habere, sacratique olei cum sacris precibus unctionem impendere, & hoc maxime providere, ne sine viatico quis de sæculo recedat. Hi vero nec arma ferant, nec ad pugnam pergant, nec effusores sanguinum vel agitatores fiant: sed tantum sanctorum pignora & sacra ministeria ferant, & orationibus pro viribus insistant: ut populus qui pugnare debet, auxiliante Domino, victor existat, & non sit sacerdos sicut populus. Reliqui vero qui ad ecclesias suas remanent, suos homines bene armatos nobiscum, aut cum quibus jusserimus, dirigant, & ipsi pro nobis & cun- Lib. 7. c. 103

CAP. II.

Concessio domni Caroli imperatoris, ne episcopi ad bella pergant.

Omnibus notum esse volumus, quia non solum ea quæ super episcoporum & presbyterorum hostium vexationibus, & precibus pro nobis & vobis fieri rogitastis, concedere opta- Lib. 6. c. 286.

Digitized by Google

& cuncto exercitu nostro missas, litanias, ob- ANNO CHRISTI 801.
lationes, eleemosynas faciant, orantes Deum cæli ut proficiamus in itinere quo pergimus, victoresque Deo adminiculante existamus. Gentes enim & reges earum, quæ sacerdotes secum pugnare permiserunt, nec prævalebant in bello, nec victores extiterunt, quia non erat differentia inter laicos & sacerdotes, quibus pugnare non est licitum. Hæc vero Galliarum, Spaniarum, Longobardorum, nonnullasque alias gentes, & reges earum feciſſe cognovimus, qui propter prædictum nefandissimum scelus nec victores extiterunt, nec patrias retinuerunt. Quam foveam cavendo, malumus cum paucis & licitis, Domino opem ferente, victores existere, quam cum multis & illicitis terga, quod absit, vertere, & cum prædictis gentibus perire. Qualis enim victoria datur, ubi sacerdotes una hora dominica pertractant ministeria, & Christianis dominicum porrigunt corpus pro suarum animarum redemptione, & post Christianos, quibus hoc ministrare debuerant, aut paganos, quibus Christum prædicare, propriis sacrilegisque manibus necant; præcipue dicente eis Domino: *Vos estis sal terræ: quod si sal evanuerit, in quo condietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.* Et dum hæc ita se habeant, elegimus potius, Domino adminiculante, nobilque illis & cunctis eorum ecclesiis opem ferente, nec quidquam eis pro hoc de honoribus, vel ecclesiarum rebus minuente, ut gradus eorum & sanctorum canonum decreta custodiant, quam illi aut nobis imperantibus, aut consentientibus, contra hæc faciant, aut gradibus careant, aut pereant, & nos simul, quod absit, cum eis & victoria careamus vel pereamus. Quoniam peccatis exigentibus timemus, si talia & tam illicita aut imperemus, aut agere consentiamus, ut una cum eis pereamus: quia non solum qui faciunt, sed & qui consentiunt facientibus æquo præculo rei sunt in conspectu Dei & sanctorum ejus. Si vero ista veraciter ex utraque parte fuerint custodita, credimus quia corruent ante nos omnes paganæ gentes, & erimus victores; insuper & bene agentes, Domino auxiliante, vitam possidebimus sempiternam.

CAP. V.

De his qui putaverunt idcirco præceptum fuisse, non ire ad pugnam sacerdotes, ut honor eis minueretur.

Matth. 5.

Lib. 7. c. 109. * Lege eadem quod supra emendavimus. H

Quia instigante antiquo hoste audivimus quosdam nos suspectos habere, * propterea quod concessimus episcopis & sacerdotibus, ac reliquis Dei servis, ut in hostes, nisi duo aut tres a ceteris electi, & sacerdotes similiter perpauci ab eis electi, non irent, sicut in prioribus nostris continetur capitularibus, nec ad pugnam properarent, nec arma ferrent, nec homines tam Christianos, quam paganos necarent, nec agitatores sanguinum fierent, vel quidquam contra canones facerent, quod honores sacerdotum, & res ecclesiarum auferre vel minorare eis voluissemus: quod nullatenus facere velle vel facere volentibus consentire, omnes scire cupimus. Sed quanto quis eorum amplius suam normam servaverit, & Deo servierit, tanto eum plus honorare, & cariorem habere volumus. Et ut hæc certius credantur, & per futura tempora conserventur, præcipimus ut nullus res ecclesiæ nisi precario possideat, & postquam ipsæ precariæ finitæ fuerint, faciant potestative speculatores ecclesiarum utrum elegerint, aut ut ipsas res recipiant, aut posteris eorum sub precario & censu habere permittant. Ita tamen ut ipsi proprias & utiles res eisdem ecclesiis, de quarum jure esse videntur, legaliter tradant; & sic a rectoribus earumdem ecclesiarum precariæ, si renovandæ sunt, canonice renoventur. Novimus ergo multa regna & reges eorum propterea cecidisse, quia ecclesias spoliaverunt, resque earum vastaverunt, abstulerunt, & pugnantibus dederunt. Quapropter nec fortes in bello, nec in fide stabiles fuerunt, nec victores extiterunt, sed terga multi vulnerati & plures interfecti verterunt, regnaque & regiones, &, quod pejus est, regna cælestia perdiderunt, atque propriis hereditatibus carnerunt & hactenus carent. Quæ omnia vitantes, nec talia facere, nec consentire, nec infantibus aut successoribus nostris exemplum dare volumus, sed quantum valemus & possumus, adjuncto Leonis papæ, & omnium episcoporum, quorum consilio usi hoc egimus, spiritu nostro spiritui, per Deum & omnium sanctorum merita prohibemus, contestamurque, ne talia faciant, vel facere volentibus consentiant: sed adjutores & defensores, atque sublimatores ecclesiarum, & cunctorum servorum Dei, pro viribus existant, ne in foveam, in quam prædicti reges & regna ceciderunt, cadant, aut in profundum, quod absit, inferni demergantur. Et ut hæc devotius per futura tempora conserventur, præcipientes jubemus, ut nullus tam nostris quam futuris temporibus, a nobis vel successoribus nostris, ullo unquam tempore, absque consensu & voluntate episcoporum, in quorum parochiis esse noscuntur, res ecclesiarum petere aut invadere, vel vastare, aut quocumque ingenio alienare præsumat. Quod si quis fecerit, tam nostris, quam & successorum nostrorum temporibus, pœnis sacrilegii subjaceat, & a nobis atque successoribus nostris, nostrisque judicibus vel comitibus, sicut sacrilegus & homicida, vel fur sacrilegus, legaliter puniatur, & ab episcopis nostris anathematizetur: ita ut mortuus etiam sepultura, & cunctis Dei ecclesiæ precibus & oblationibus careat, nec eleemosynam suam quisquam recipiat. Quod autem maximum sacrilegium sit res ecclesiæ auferre, invadere, alienare, vastare, vel subripi, maxime omnes scripturæ divinæ testantur, & beatus Symmachus papa synodali sententia cunctos feriendo dicit. Iniquum est, inquit, & sacrilegii instar, ut quæ vel pro salute, vel pro requie animarum suarum unusquisque venerabili ecclesiæ pauperum causa contulerit, aut certe reliquerit, ab his quibus maxime servari convenerat, auferri, aut in aliud transferri. Et multa sanctorum canonum decreta, & sanctorum patrum edicta hæc eadem testantur, quæ scrutari & scire cupientibus perfacile patent.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 801.

TITULUS III.

DE PURGATIONE SACERDOTUM.

CAP. I.

Quid de presbyteris criminosis, de quibus approbatio non est, agendum sit.

Lib. 1. c. 22. ET hoc vobiscum magno studio pertractandum est, quid de illis presbyteris criminosis, unde approbatio non est, & semper negant, faciendum sit. Nam hoc sæpissime a nobis & a progenitoribus atque antecessoribus nostris ventilatum est, sed non ad liquidum hactenus definitum. Unde ad consultandum patrem nostrum Leonem papam sacerdotes nostros mittimus, & quidquid ab eo vel a suis perceperimus, vobis una cum illis quos mittimus renuntiare non tardabimus. Vos interdum vicissim tractate attentius, quid ex his vobiscum constituamus una cum prædicti sancti patris institutionibus, ut murmur cesset populi, & nos his satisfacientes illæsi Domino auxiliante ab utrisque maneamus. Sequitur constitutio memorata.

CAP. II.

Decretum Caroli regis, ex consultu Leonis papæ, de purgatione sacerdotum.

Lib. 3. c. 34. Omnibus vobis visu aut auditu notum esse non dubitamus, quod sæpissime, suadente antiquo hoste, sacerdotibus crimina diversa objiciantur, sed quoniam qualiter ex eis ab his rationabilis examinatio & satisfactio fiat, licet tempore bonæ memoriæ domni genitoris nostri Pippini, sive priscis temporibus, a sanctis patribus, & a reliquis bonæ devotionis hominibus sæpissime ventilatum fuerit, nos tamen pleniter & ad liquidum definitum reperire minime quivimus. Nostris quippe temporibus ad ipsum a sanctis episcopis & reliquis sacerdotibus, & ceteris ecclesiasticæ dignitatis ministris, nostris in regnis, seu in aliis degentibus, nobisque una cum eis agentibus, sæpissime propter multas & nimias reclamationes, quæ ex hoc ad nos ex diversis partibus venerunt, ventilatum est. Sed qualiter consultu domni & patris nostri Leonis apostolici, ceterorumque Romanæ ecclesiæ episcoporum, & reliquorum sacerdotum, sive orientalium & Græcorum patriarcharum, & multorum sanctorum episcoporum & sacerdotum, nec non & nostrorum episcoporum omnium ceterorumque sacerdotum & levitarum auctoritate & consensu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum consiliariorum nostrorum consultu definitum est, vobis omnibus utriusque ordinis ministris scire volumus. Statutum est namque ratione & necessitate ac auctoritate prædicta, consultu omnium, ut quotiescumque cuiquam sacerdoti crimen imponitur, si ipse accusator talis fuerit, ut recipi debeat (quia quales ad accusationem sacerdotum admitti debeant, in canonibus pleniter expressum est) si autem, ut dictum est, ille accusator qui canonice est recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & bonorum testium approbare in conspectu episcoporum poterit, tunc canonice dijudicetur; & si culpabilis inventus fuerit, canonice damnetur. Si vero cum suprascripto prætextu approbare ipse accusator minime poterit, & hoc canonice definiatur. Ipse ergo sacerdos, si suspiciosus aut incredibilis suo episcopo, aut reliquis suis consacerdotibus, sive bonis & justis de suo populo vel de sua plebe hominibus fuerit, ne in crimine aut in prædicta suspicione remaneat, cum tribus aut quinque vel septem bonis ac vicinis sacerdotibus, exemplo Leonis papæ *, vel eo amplius, si suo episcopo visum fuerit, aut necesse propter tumultum populi id esse * prospexerit, & cum aliis bonis & justis hominibus se sacramento coram populo super quatuor evangelia dato purgatum ecclesiæ reddat. Si quis autem scire desiderat, quales testes ad accusationem sacerdotum recipi debeant, & quid de accusatore faciendum sit, pleniter in canonibus reperire poterit.

ANNO CHRISTI 801.

* *In veteribus membranis, quæ apud me sunt, adjungitur: qui duodecim episcopos in sua purgatione habeat.*

* *perpexerit.*

CAP. III.

Ut presbyteri criminosi ad synodum venientes in medium collocentur.

Lib. 3. c. 21. Presbyteros criminosos canonice ad synodum venientes jubemus juxta decreta papæ Innocentii cap. XXXIII. in medio collocari, discussisque objectionibus, quæ ipsis presbyteris impinguntur, si convinci potuerint, a sacerdotali removeantur officio; quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt: atque alieni efficiantur a ministerio quod vivendo illicite polluerunt: & si convinci non potuerint, secundum anterius capitulum, consultu Leonis papæ, & multorum episcoporum statutum, cum aliis presbyteris & fidelibus, justisque hominibus satisfaciant episcopo suo, & populo.

CAP. IV.

De purgatione sacerdotum, qualiter Wormatiæ secunda vice a domno Carolo, & a suis tractata, atque sopita est.

Lib. 3. c. 201. Omnibus vobis tam præsentibus quam & futuris scire cupimus, quia ideo consultu sedis apostolicæ & omnium nostrorum episcoporum ac reliquorum sacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium nostrorum, de purgatione criminatorum sacerdotum tanta tractavimus, eamque cum testibus, sicut in anteriori capitulari nostro continetur, fieri decrevimus: quoniam nesciebamus eamdem causam a beato Gregorio papa esse definitam. Nam cum Wormatiæ generalem conventum habuissemus, allata est nobis a Riculfo Moguntiacensi metropolitano epistola beati Gregorii papæ, in qua inter cetera continebantur hæc: De presbytero vero, vel quolibet sacerdote a populo accusato, si certi non fuerint testes, qui criminis illato approbent veritatem, jusjurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda & aperta sunt omnia, sicque maneat in proprio gradu. Ista vero omnia, quæ vires nostras excedunt, in judicio episcoporum juxta canonicam sanctionem definienda relinquimus: ut hæc quando orta fuerint ita definire satagant, ut nec secundum sæculum justam reprehensionem, nec penes Deum, quod absit, damnationem, sed æternæ beatitudinis, ipso auxiliante qui omnia infucata præstat, præmia consequantur.

Gregorius II. Bonifacio ep. Epist. 9. Desiderabilem.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 801.

TITULUS IV.

DE CHOREPISCOPIS.

CAP. I.

Leonis III. papæ de chorepiscopis consulti responsum. Episcoporum Franciæ decretum, ut chorepiscopi de ministerio episcopali nihil præsumant, & ut in posterum non fiant.

Capitular. lib. 7. c. 187.

OMnibus sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus & nostris notum esse volumus, quia non parva quæstio de chorepiscoporum superstitione ad nos non semel aut bis vel ter venerit, sed sæpissime nostris auribus molestiam intulerit. Ipsa enim quæstio non solum inter clericos, sed etiam inter laicos crebrius ventilabatur. Dicebant ergo presbyteri, diaconi, & subdiaconi, a regularibus episcopis ordinati, non eos esse presbyteros, vel diaconos, aut subdiaconos, qui a chorepiscopis videbantur quasi sacrati, nec sacerdotale eos debere peragere officium, nisi forent a canonice ordinatis episcopis consummati. Sumentes quoque de canonica auctoritate sanctionem, affirmabant a chorepiscopis ordinatos, vulneratum potius quam episcopaliter sanctificatum per illam manus impositionem habere caput. Ubi autem vulnus infixum est, medicina est adhibenda, quo possit recipere sanitatem. Similiter & laici dicebant, quod talium ministrorum vel sacerdotum, id est qui a chorepiscopis erant quasi ordinati, officia audire nollent, nec eorum infantes majores vel minores, aut familiam eorum per manus impositionem consignari vel confirmari usquam vellent, ne magis vulnus quam benedictionem acciperent. Quod jurgium cum enucleatius discutere voluissemus, placuit nobis ex hoc apostolicam sedem consulere, jubente canonica auctoritate, atque dicente: Si majores causæ in medio fuerint devolutæ, ad sedem apostolicam, ut sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit, incunctanter referatur. Quapropter Arnonem archiepiscopum ad Leonem apostolicum misimus, ut inter cetera quæ ferebat, etiam cum & hoc interrogaret: ut quidquid super his definiendum esset apostolica auctoritate a nostris episcopis regulariter sopiretur. Qui nobis verbis & scriptis ab eo renuntians hæc non est necesse iterare vel definire, quia sæpissime a suis prædecessoribus, & a multis sanctis episcopis, atque synodalibus sanctionibus eos esse prohibitos atque damnatos: & ideo non esse necesse ventilare, sed definita tenere. Dixit enim nullum fore presbyterum, vel diaconum, aut subdiaconum ab eis ordinatum, nec ecclesiam ab eis dedicatam, nec virginem consecratam, nec quemquam confirmatum, neque quidquam quod de episcopali ministerio præsumpsere esse peractum: sed quidquid ex his ab eis illicite erat præsumptum, omnia a canonice ordinatis episcopis debere rite peragere, & in meliorem statum reformare: quia quod non offenditur gestum, ratio non sinit ut videatur iteratum. Prædictos autem chorepiscopos omnes præcepit damnare, & in exilio detrudi. Ita vero omnes maximæ regni nobis a Deo commissi episcopi cum eodem Arnone, permittente præfato apostolico, mitius tractantes, jam dictos villanos episcopos inter presbyteros statuerunt, ita ut amplius nihil de episcopali ministerio præsumerent, nec ipsi deinceps usquam fieri possunt. Nullum enim ex ineps a quoquam fierent, qui gradus sui periculum vitare vellet. Decretum namque est in illa synodo, quam * Regensburc pro eadem vel pro aliis causis apostolica auctoritate præfato prætexto habuimus, nihil ex prædictis a quoquam eorum agere nec facere volentibus contentire, sed quidquid ab eis episcopaliter præsumptum est, a canonice ordinatis episcopis peragi debere, nec ullum usquam de episcopali ministerio a chorepiscopis aliquid accepisse, quia nihil in dante erat, quod aliquis horum accipere potuisset, quoniam quod non habuit quis eorum, dare non potuit. Nam episcopi non erant, quia nec ad quamdam civitatis episcopalem sedem titulati erant, nec canonice a tribus episcopis ordinati. Ideo de episcopali ministerio nihil agere potuerunt: & idcirco non offenditur gestum, quod præfixi agere putaverunt, quia quod non habuerunt, nullatenus dare potuerunt. Ideo namque nulla causa permittit, ut videatur iteratum, quod de causis memoratis a canonice ordinatis episcopis cognoscitur regulariter peractum. Unde & cum sæpe quæstio de male accepto honore nascatur, quis ambigat nequaquam esse " tribuendum quod non docetur fuisse collatum? Scimus enim, sicut & in antiquis patrum legimus decretis, posse vera ac justa legitimi episcopi benedictione auferri omne vitium quod a vitioso fuerat injectum.

ANNO CHRISTI 801.

* Vide tom. de illa synodo dicta sunt paulo ante, c. pag. 222 B. * Ratisbona.

" tributum

CAP. II.

Ut nullus chorepiscopus per impositionem manus Spiritum Sanctum tradat, aut consecrationem perficiat.

Placuit, sicut Leonis papæ, & omnium episcoporum nostrorum, atque reliquorum fidelium generali & synodali consultu decrevimus, ut nullus chorepiscopus per manus impositionem Spiritum Sanctum tradere, aut sacerdotes vel levitas, aut subdiaconos sacrare, vel virgines velare, aut sanctum chrisma conficere, vel ecclesias aut altaria sacrare, aut benedictionem in publica missa populis tribuere præsumat: quæ omnia summis pontificibus, id est, cathedralibus episcopis debentur, & non chorepiscopis vel presbyteris, quorum formam juxta sanctorum canonum decreta chorepiscopi gerunt. Si autem ii aliquid ex his agere tentaverint, irrita erunt quæ ab iis gerentur, & ipsi omni ecclesiastico honore funditus priventur.

Lib. 5. c. 311.

CAP. III.

De his qui a chorepiscopis sunt ordinati presbyteri, diaconi vel subdiaconi.

Ut hi qui a chorepiscopis presbyteri, vel diaconi, vel subdiaconi sunt ordinati, nullatenus in presbyteratus, diaconatus, vel subdiaconatus officio ministrare præsumant. Similiter homines, qui imperitis videntur ab eis esse confirmati, vel virgines seu ecclesiæ sacratæ, aut chrisma confectum, sive altaria dedicata, pro confirmatis, vel sacratis, aut dedicatis minime habeantur, quia quæ illi non habuerunt dare non potuerunt: quoniam ex his eis quidquam agere non licet, quæ omnia summis pontificibus debentur, & non chorepiscopis, qui nec summi pontifices vel episcopi fuerunt, nec deinceps usquam fieri possunt. Nullum enim ex

Lib. 5. c. 311.

Digitized by Google

ex LXX. ex his aliquid unquam feciſſe legimus vel ſcimus; ad quorum exemplum & formam presbyteros vel chorepiſcopos, antequam ipſi chorepiſcopi prohibiti eſſent, fuiſſe agnovimus. Hæc vero omnia a cathedralibus epiſcopis, qui a comprovincialibus epiſcopis, aut præſentia, aut judicio metropolitani conſecrati eſſe noſcuntur, agenda ſunt, & non a presbyteris, vel chorepiſcopis, qui ambo unius formæ eſſe videntur. Quæ ſi ab eis aut propter imperitiam, aut propter præſumptionem acta, ut prædictum eſt, ab imperitis eſſe putantur, a cathedralibus tamen epiſcopis reformanda vel peragenda ſunt: quia quæ illi in his agere cogitarunt imperfecta remanſerunt, &, ut jam prælibatum eſt, quod illi non habuerunt, dare non potuerunt. Epiſcopi namque non fuerunt, quia nec a tribus epiſcopis, nec ad aliquam epiſcopalem cathedram ordinati fuerunt: & ideo ex his nihil agere potuerunt. Et ne alicui talis ordinatio, vel confirmatio, aut conſecratio, reiteratio eſſe videatur, attendat illud quod ſcriptum eſt: Quod non offenditur geſtum, ratio non ſinit ut videatur iteratum.

ANNO CHRISTI 801.

habuimus, deinceps ſummopere nobis providendum eſt, ne pro prædictis illicitis & ſpurciſſimis luxuriis his, quod abſit, careamus. Nam multas regiones, quæ rerum eccleſiarum invaſiones, vaſtationes, alienationes, vexationeſque, & ſacerdotum reliquorumque ſervorum Dei oppreſſiones, vel quaſcumque injurias, quæ jam dicta illicita, & adulteria, vel ſodomiticam luxuriam, vel commixtionem meretricum ſectatæ fuerunt, nec in bello ſæculari ſortes, nec in fide ſtabiles perſtiterunt. Et qualiter Dominus talium criminum patratoribus ultrices pœnas per Sarracenos, & alios populos, venire & ſævire permiſit, cunctis earum geſta legentibus liquet. Et niſi nos ab his cavemus, ſimilia nobis ſupervenire non dubitamus, quia vindex eſt Deus his hominibus. Quapropter ſciat unuſquiſque nobis ſubjectus, qui in uno ex his repertus atque convictus fuerit, & honores ſi habet omnes perdere, & in carcerem ſe uſque ad juſtam emendationem, atque per publicæ pœnitentiæ ſatisfactionem retrudi, & ab omnium fidelium conſortio fieri alienum. Valde enim cavenda eſt illa fovea, in quam alios cecidiſſe cognovimus.

ANNO CHRISTI 802.

CAP. IV.

De chorepiſcopis, ne deinceps fiant.

Lib. 6. c. 29. Placuit ne chorepiſcopi a quibuſdam deinceps fiant, quoniam hactenus a neſcientibus ſanctorum patrum, & maxime apoſtolicorum decretis ſuiſque quietibus ac delectationibus inhærentes facti ſunt. Idcirco & olim perſæpe, & noſtro a ſancta apoſtolica ſede tempore ſunt prohibiti, & ne deinceps a quoquam tam ordinante, quam ordinari cupiente, talis præſumptio aſſumatur, a cunctis noſtri regni epiſcopis eſt in ſynodo canonice prohibitum.

Sunt & alia de chorepiſcopis capitula, libro 6. capite 284. & libro 7. capite 310. & 318. quæ propterea hoc loco prætermittimus, quia nori nihil continent. Actum eſt etiam poſtea de iiſdem in concilio Pariſienſi ſub Ludovico Pio, & in concilio Meldenſi ſub Carolo Calvo, & in aliis.

TITULUS V.

DE ECCLESIIS ET ECCLESIASTICIS HOMINIBUS.

CAP. I.

De eccleſiarum ſervorumque Dei oppreſſionibus, & de aliis ſceleribus nefandis ob quæ regna percuſſa ſunt, ut penitus caveantur.

Lib. 5. c. 125. PRohibemus omnino ſub pœna ſacrilegii generaliter omnibus, cunctarum eccleſiarum rerum invaſiones, vaſtationes, alienationes, ſacerdotumque & reliquorum ſervorum Dei oppreſſiones, vexationes, atque cunctorum generum injurias, nec non & cunctis utriuſque ſexus hominibus adulteria, fornicationes, ſodomiticaſque luxurias, atque inceſta, vel cuncta illicita conjugia, homicidia injuſta, perjuria, falſa teſtimonia, & omnia illicita: pro quibus non ſolum regna vel reges, ſed etiam homines in eis commanentes perire cognovimus. Sed quia Deo auxiliante per merita & interceſſionem ſanctorum ſervorumque Dei, quos ſublimare & honorare curavimus atque curamus, hactenus nos & ſucceſſores noſtri regna & regiones acquiſivimus, & victorias multas

CAP. II.

EPISTOLA CAROLI IMPERATORIS

AD PIPPINUM FILIUM REGEM ITALIÆ

De pace eccleſiarum Dei, & illis ſervientium.

Carolus ſereniſſimus Auguſtus a Deo coronatus, magnus, pacificus imperator, Romanorum gubernans imperium, ac per miſericordiam Dei rex Francorum & Langobardorum, dilectiſſimo filio noſtro Pippino glorioſo regi ſempiternam in Domino ſalutem.

PErvenit ad aures * noſtras, quod aliqui duces, & eorum juniores, caſtaldii, vicarii, centenarii, ſeu reliqui miniſteriales, falconarii, venatores, & ceteri per ſingula territoria habitantes vel diſcurrentes, manſionaticos & paravereda accipiant, non ſolum ſuper liberos homines, ſed etiam in eccleſias Dei, monaſteria videlicet virorum ac puellarum, & xenodochia, atque diverſas plebes, & ſuper reliquos ſervientes eccleſiarum Dei, in eorum opera, id eſt in vineis, & campis, ſeu pratis, nec non & in eorum ædificiis illos faciant operari, & carnaticos, & vinum contra omnem juſtitiam ab eis exactare non ceſſant, & multas oppreſſiones patiantur ipſæ eccleſiæ Dei, vel ſervientes earum. Ideoque, cariſſime fili, has literas ad tuam dilectionem direximus, ut hanc cauſſam diligenter ac prudenter inquirere facias, &, ſi veritas eſt quod ita factum ſit, deinceps omnimodis emendare & corrigere ſtudeas: quatenus in diebus noſtris ac tuis pax eccleſiarum Dei, ſive illarum ſervientium, in omnibus conſervetur, & ut merces copioſa nobis ac tibi exinde jugiter accreſcat. Audivimus etiam, quod quædam capitula quæ in lege ſcribi juſſimus, per aliqua loca aliqui ex noſtris ac veſtris dicant, quod nos nequaquam illis hanc cauſſam ad notitiam per noſmetipſos conditam habeamus: & ideo nolunt eis obedire, nec conſentire, neque pro lege tenere. Tu autem

Lib. 5. c. 120. * clementiæ noſtræ

ANNO CHRISTI 801.

tem nosti, quomodo vel qualiter tecum locuti fuimus de ipsis capitulis. Et ideo admonemus tuam amabilem dilectionem, ut per universum regnum tibi a Deo commissum ea nota faciat, & obedire atque implere præcipiat. De episcopis & sacerdotibus occisis, sicut statutum habemus, & de reliquis quibuslibet causis. Verumtamen de presbyteris videtur nobis, ut si liber natus est presbyter, tripla compositione secundum tuam legem fiat compositus: & si plagatus fuerit, secundum qualitatem plagarum vel disciplinam tripla compositione emendetur qui hoc perpetraverit. Si tamen presbyter servus natus fuerit, secundum illius nativitatem tripla compositione solvatur in plagis & disciplinis. Et de diaconibus similiter fiat. His expletis bene vale semper in Domino, fili dilectissime.

CAP. III.

Qualiter ex factis aut mansis, vel quartis, manopera & reliqua servitia exigantur vel agantur.

Lib. 5 c. 122. Pro nimia reclamatione quæ ad nos venit de hominibus ecclesiasticis, seu fiscalinis, qui non erant adjurnati, quando in Cenomannico fuimus, visum est nobis una cum consultu fidelium nostrorum statuere, ut quicumque de prædictis hominibus quartam facti tenet, cum suis animalibus seniori suo pleniter unum diem cum suo aratro in campo dominico aret; & postea nullum servitium & manuale in ipsa hebdomada a seniore suo requiratur. Et qui tanta animalia non habet, ut in uno die hoc explere valeat, perficiat prædictum opus in duobus diebus. Et qui solummodo ita invalida, ut per se non possit arare, quatuor animalia habet, cum eis sociatis sibi aliis aret uno die in campo senioris, & uno die postmodum in ipsa hebdomada opera manuum faciat. Qui nihil ex his facere potest, neque animalia habet, per tres dies seniori suo a mane usque ad vesperam operetur, & senior suus ei amplius non requirat. Diversis namque modis hæc agebantur; a quibusdam tota hebdomada operabatur, a quibusdam dimidia, & a quibusdam duobus diebus. Ideireo hæc statuimus, ut nec familia se a prædictis operibus subtrahere possit, neque a senioribus amplius eis requiratur. Et qui minus quartæ optimæ de terra habet, secundum æstimationem suæ telluris opera faciat.

Hæc ab Adalardo comite palatii nostri ad eorum satisfactionem una cum aliis fidelibus nostris præcipi nostra vice & publice annuntiari jussimus.

Nota Jacobi Sirmondi, S. J.

1 *Caroli magni selecta capitula.*) Num est hæc vetus collectio, sed nostra. Selegimus ergo, atque in unum congessimus, quæ de præfixis titulis a Carolo magno constituta sparsim apud Benedictum Levitam, & alios dissita legebantur. Et quia hæc a Carolo partim adhuc rege, partim jam imperatore decreta constabat, nec idem tempus erat omnium, ac singulorum fere incertum, hoc potissimum anno, qui ejus imperii natalem præcessit, assignanda censuimus.

DE SYNODIS SEU CONVENTIBUS PUBLICIS A CAROLO MAGNO POST ADEPTUM imperium celebratis, & de capitularibus quæ in iisdem edita feruntur.

Difficile erat in re obscura pronuntiare: sed lucem nobis attulit vetus codex Metensis, qui unus omnium, quos vidimus, plura exteris Caroli Augusti capitularia continet, eademque per singulos imperii ejus annos digesta suis etiam locis assignat, nisi quod loci nomen in quibusdam non habet, primumque capitulare, quod ad Italiam potius spectet, penitus omittit. Hoc igitur excepto, reliqua in hunc modum repræsentat.

ANNO CHRISTI 801.

Capitula Caroli Augusti per annos imperii digesta.

Anno I. Romæ. Capitula * ad Longobardorum legem adjecta.

* Hæc extare in mss. Palatii, ea omittit Hostiensis. Apud me sane ea, ut cæteri capitula ejusmodi ordo, cum brevi prælusione.

Anno II. *Sine loco*. Capitula missis dominicis data.

Anno III. Aquisgrani. Capitula quæ in lege Salica addi jussit. Item, De lege Ripuariense, & alia diversa.

Anno IV. Ad Salz. Capitula VIII. Item, Admonitio ad presbyteros.

Anno V. ad Theotonem villam. Capitula infra ecclesiam XVI. Ad omnes generaliter XXIII.

Anno VI. ad Niumaga, infra quadragesimam. Capitula XVIII.

Anno VII. in Aquis palatio. Capitula VII. *Memoratorium*, &c.

Anno VIII. in Aquis palatio. Capitulare triplex.

Anno IX. in Aquis palatio, Capitula XXXVII. *De ecclesiis non bene*, &c.

Anno X. in Aquis palatio. Capitula XVIII. *De clamatoribus*, &c.

Anno XI. *Sine loco*. Capitularia duo interrogationis. Item capitula VIII. Cur exercitus deserantur.

Anno XII. Bononiæ in litore maris. Capitula XI. *Quicumque liber*, &c. Capitula XIII. Pro justitiis faciendis.

Anno XIII. Aquisgrani. Capitula XXVIII. *Ut unusquisque archiepiscopus*.

Horum partem habet editio Bavarica constitutionum Caroli magni, sed nullo digestam ordine, mutilataque passim mendis depravatam, quibus caruit optimus codex sancti Vincentii Metensis quo potissimum usi sumus. Ex his porro capitularibus illa duntaxat, quæ mera sunt ecclesiastica, integra subjecimus: ex reliquis quæ mixta erant, ea solum a nobis excerpta sunt, quæ ad ecclesiam visa pertinere.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS

CAPITULA ECCLESIASTICA,

Excerpta ex variis capitularibus per diversos ejus imperii annos & loca constitutis.

I.

De episcopis & aliis sacerdotibus. Ex capitulis, quæ missis anno II. data sunt, cap. 2.

DE episcopis & reliquis sacerdotibus, si secundum canonicam institutionem vivant, & si canones bene intelligant & adimpleant.

II.

De abbatibus. Ex iisdem cap. 3.

De abbatibus, utrum secundum regulam & canonice vivant: & si regulam aut canones bene intelligant.

III.

De monasteriis virorum. Ex iisdem cap. 4.

De monasteriis virorum ubi monachi sunt, si secundum regulam vivant, ubi promissa est.

IV.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 801.

IV.

De monasteriis puellarum. Ex iisdem cap. 5.

De monasteriis puellarum, utrum secundum regulam an canonice vivant, & de clausuris earum.

V.

De nonis & decimis, & de castitia ecclesiarum: Ex iisdem cap. 19.

De decimis & nonis, atque castitia ecclesiarum Dei, ut omnes dare & emendare studeant.

VI.

De concordia episcoporum atque abbatum, & comitum seu vassorum dominicorum & de justitiis. Ex iisdem cap. 20.

Ut diligenter inquirant inter episcopos, abbates, sive comites, vel abbatissas atque vassos nostros, qualem concordiam & amicitiam adinvicem habeant per singula ministeria, aut si aliqua discordia inter ipsos esse videtur, & omnem veritatem in eorum sacramento nobis exinde renuntiare non negligant. Insuper totum undecumque necesse fuerit, tam de justitiis nostris, quam & pro justitiis ecclesiarum Dei, viduarum, orphanorum, pupillorum, & ceterorum hominum inquirant & perficiant, & quodcumque ad emendandum invenerint, emendare studeant, in quantum melius poterunt, & quod per se emendare non potuerint, in præ C sentiam nostram adduci faciant.

VII.

De homicidiis clericorum. Ex capitulis anno III. ad legem Salicam additis cap. 1.

Lib. 3. c. 25. Qui subdiaconum occiderit, CCC. solidos componat: qui diaconum, CCCC. qui presbyterum, DC. qui episcopum, DCCC. qui monachum, CCCC. solidos culpabilis judicetur. (1)

VIII.

De confugio ad ecclesiam. Ex iisdem cap. 3.

Lib. 1. c. 140. Si quis ad ecclesiam confugium fecerit, in atrio ipsius ecclesiæ pacem habeat, nec sit ei necesse ecclesiam ingredi: & nullus eum inde per vim abstrahere præsumat, sed liceat ei confiteri quod fecit, & inde per manus bonorum hominum ad discussionem in publicum perducatur. D

IX.

De his qui ad casam Dei res suas tradere voluerunt. Ex iisdem cap. 6.

Lib. 2. c. 191. Qui res suas pro anima sua ad casam Dei tradere voluerit, domi traditionem faciat coram testibus legitimis, & quæ hactenus in hoste factæ sunt traditiones, de quibus nulla est quæstio, stabiles permaneant. Si vero aliquis alii res suas tradiderit, & in hostem profectus fuerit, & ille cui res traditæ sunt interim mortuus fuerit, qui res suas tradidit, cum reversus fuerit, adhibitis testibus, coram quibus traditio facta est, res suas recipiat. Si autem & ipse B mortuus fuerit, heredes ejus legitimi res traditas recipiant.

X.

De ecclesiis emendandis. Ex aliis capitulis eodem anno III. datis. De causis admonendis cap. 1.

ANNO CHRISTI 801.

De ecclesiis emendandis, ut ubi uno in loco Append. 1. plures fuerint quam necesse sit, destruantur cap. 18. quæ necessariæ non sunt, & alibi construantur.

XI.

De ordinatione presbyterorum. Ex iisdem cap. 2.

Ut presbyteri non ordinentur priusquam examinentur: & ut excommunicatio passim, & sine causa non fiat. Lib. 1. c. 191.

XII.

De conversione liberi hominis. Ex iisdem cap. 12.

Ut liber homo qui in monasterio regulari comam deposuerit, & res suas ibidem delegaverit, promissionem factam secundum * regulam firmiter teneat. Lib. 1. c. 191. *Cod. MS. secundum legem regularem.

XIII.

Ut omne sacramentum in ecclesia juretur. Ex aliis eodem anno III. editis. De lege Ripuariense c. 57.

Omne sacramentum in ecclesia, aut supra reliquias, juret, & quod in ecclesia jurandum est, vel cum VI. electis, vel, si XII. esse debent, quales potuerit invenire, & sic juret. Sic illum Deus adjuvet, & illi sancti, quorum istæ reliquiæ sunt, ut veritatem dicat. Lib. 6. c. 205.*

XIV.

De iis qui ad usus illicitos sanctum chrisma dant vel accipiunt. Ex aliis eodem anno III. additis. De nuper auditis & compertis cap. 1.

De clericis & laicis qui chrisma ad aliquam nimietatem dant & accipiunt: si quis presbyter aut diaconus dare aut accipere præsumpserit, gradum amittat: ceteri clerici, & nonnanes, disciplinam corporalem, & carceris custodiam sustineant, laici qui acceperint, aut alicui dederint, manum perdant.

XV.

De oratoriis consecratis. Ex iisdem cap. 20.

Ut qui oratorium consecratum habet, vel habere voluerit, per consilium episcopi de suis propriis rebus ibidem largiatur: & propterea illi vici canonici non sint neglecti.

XVI.

De fame, clade, & pestilentia, si evenerit. Ex capitulis ad Theotonem villam anno V. datis ad omnes, cap. 4.

De hoc quod si evenerit fames, clades, aut Lib. 1. c. 118. inæqualitas aeris, vel alia quæcumque tribulatio, ut non expectetur edictum nostrum, sed statim Dei misericordia deprecetur in loco. Et in præsenti anno de famis inopia, ut suos quisque adjuvet, & suam non nimis annonam care vendat: & ne foris imperium nostrum vendatur aliquid alimoniæ.

XVII.

De liberis hominibus qui ad monasteria converti volunt. Ex iisdem cap. 16.

De liberis hominibus qui ad servitium Dei se Lib. 1. c. 120. tra-

(1) *Hanc legem ita declaratam legi in MS. Cod. legum Longobardicarum, Francicarum & Saxonicarum, per titulos digestarum, quem olim communicavit vir eruditus P. Magist. Aloysius Baroni Ord. Servor. B. M. Virg.*

Carolus Imp. Qui monachum CCC. De episcopis & Sacerdotibus occisis, sicut stabilitum habemus, fiat, & de reliquis quibuslibet causis. Verumtamen de Presbyteris videtur nobis, ut quilibet narus est per triplam compositionem secundum legem suam; & compositum fiat ab eo, qui hoc perpetravit. Et si plagatus fuerit secundum quantitatem & qualitatem plagarum, vel disciplinam tripla compositio secundum legem suam emendetur ab eo qui hoc perpetraverit. Si autem servus Presbyter natus fuerit, secundum nationem illius tripla compositione solvatur in plagis & disciplicis. Et de Diaconibus similiter fiat. *Manss.*

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 810.

tradere volunt, ut prius hoc non faciant, quam a nobis licentiam poſtulent. Hoc ideo, quia audivimus aliquos ex illis non tam cauſſa devotionis, quam exercitum, ſeu aliam functionem regalem fugiendo, quoſdam vero cupiditatis cauſſa ab his qui res illorum concupiſcunt circumventos audivimus. Et hoc ideo fieri prohibemus.

XVIII.

De eccleſiis, ſive ſanctis noviter inventis. Ex iiſdem cap. 18.

Append. 1. cap. 10. De eccleſiis, ſeu ſanctis noviter ſine auctoritate inventis, niſi epiſcopo probante, minime venerentur: ſalva etiam & de hoc & de omnibus eccleſiis canonica auctoritate.

XIX.

De miſſis qui per civitates & monaſteria mittuntur. Ex capitulis anno VI. ad Niumegam editis cap. 3.

Lib. 1. c. 222. Ut prædicti miſſi per ſingulas civitates & monaſteria virorum & puellarum, prævideant quomodo aut qualiter in domibus eccleſiarum & ornamentis eccleſiæ emendatæ vel reſtauratæ eſſe videntur, & diligenter inquirant de converſatione ſingulorum, vel quomodo emendatum habeant quod juſſimus de eorum lectione & cantu ceteriſque diſciplinis eccleſiæ pertinentibus.

XX.

De theſauris eccleſiaſticis. Ex iiſdem cap. 4.

Lib. 1. c. 223. Ut ſinguli epiſcopi, abbates, ſeu abbatiſſæ, diligenter conſiderent theſauros eccleſiaſticos, ne propter perfidiam aut negligentiam cuſtodum aliquid de gemmis aut de vaſis, reliquo quoque theſauro perditum ſit; quia dictum eſt nobis, quod negotiatores Judæi, nec non & alii gloriantur, quod quidquid eis placet poſſint ab eis emere.

XXI.

De mercatis, ut die dominico non fiant. Ex capitulis anno IX. datis in Aquenſi palatio cap. 18.

De mercatis, ut die dominico non agantur. ſed in diebus quibus homines ad opus dominorum ſuorum debent operari.

XXII.

Quod judicio Dei credendum ſit. Ex iiſdem cap. 20.

Ut omnes judicio Dei credant abſque ulla dubitatione.

XXIII.

Si presbyter ſanctum chriſma dederit ad judicium ſubvertendum. Ex iiſdem cap. 21.

Lib. 3. c. 51. Si presbyter chriſma dederit, ab epiſcopo degradetur, & poſtmodum a judice manum perdat, ſi propter judicium ſubvertendum hoc fecerit.

XXIV.

De admonitione ſacerdotum. Ex capitulis anno X. Aquis palatio datis cap. 4.

Lib. 1. c. 165. Ut ſacerdotes admoneant populum, ut eleemoſynas dent, & orationes faciant propter diverſas plagas, quas aſſidue pro peccatis patimur.

XXV.

De prædicatione ad plebem. Ex iiſdem cap. 5.

Lib. 1. c. 166. Ut ipſi ſacerdotes, unuſquiſque ſecundum ordinem ſuum, prædicare, & docere ſtudeat plebem ſibi commiſſam.

XXVI.

De ebrietate. Ex iiſdem cap. 6.

De ebrietate, ut primum omnium ſeniores ſemetipſos exinde vetent, & eorum junioribus exemplum bonæ ſobrietatis offendant.

ANNO CHRISTI 810.

XXVII.

De admonitione ad omnes. Ex iiſdem cap. 7.

Lib. 1. c. 161. Admonendi ſunt omnes generaliter ſecundum evangelicam auctoritatem, ut ſic luceant opera veſtra coram hominibus, ut glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt.

XXVIII.

De eleemoſyna mittenda Hieroſolymam. Ex iiſdem cap. 17.

Append. 1. cap. 31. De eleemoſyna mittenda ad Jeruſalem propter eccleſias Dei reſtaurandas.

XXIX.

Ut malignis nemo conſentiat. Ex iiſdem cap. 18.

Ibid. c. 32. Ut nullus hominibus malignis conſentiat, ſed magis in quantum poteſt reſiſtat, ut pauperes, orphani, viduæ & eccleſiæ Dei pacem habeant.

XXX.

Ut non niſi permiſſione regali brunia, vel gladius homini extraneo a qualibet detur aut venundetur. Ex capitulis anno XII. Bononiæ datis cap. 10.

Lib. 3. c. 11. Conſtitutum eſt, ut neque epiſcopus, neque abbates, aut abbatiſſæ, vel quilibet rector eccleſiæ, bruniam vel gladium, ſine noſtro permiſſu, cuilibet homini extraneo, aut dare, aut venumdare præſumat, niſi tantum vaſſalis ſuis. Et ſi evenerit, ut in qualibet eccleſia, vel ſancto loco, plures brunias habeant quam ad homines rectoris ejuſdem eccleſiæ ſufficiant, tunc principem idem rector eccleſiæ interroget quid de his fieri præcipiat.

XXXI.

De epiſcopis, abbatibus, comitibus, & potentioribus, ſi cauſſam inter ſe habuerint. Ex aliis eodem anno XII. pro juſtitiis faciendis cap. 2.

Lib. 3. c. 33. Ut epiſcopi, abbates, comites, & potentiores quique, ſi cauſſam inter ſe habuerint, ac ſe pacificare noluerint, ad noſtram jubeantur venire præſentiam, neque illorum contentio alicubi finiatur. Neque propter hoc pauperum & minus potentium juſtitiæ remaneant, neque comes palatii noſtri recentiores cauſſas ſine noſtra juſſione finire præſumat, ſed tantum ad pauperum & minus potentium juſtitias faciendas ſibi ſciat eſſe vacandum.

XXXII.

Curanda epiſcopis in viſitatione parochiæ. Ex capitulis, ex lege Salica, Romana, & Gombata cap. 1.

Ut epiſcopi circumeant parochias ſibi commiſſas, & ibi inquirendi ſtudium habeant de inceſtu, de patricidiis, fratricidiis, adulteriis, ce nodoxiis, & aliis malis quæ contraria ſunt Deo, quæ in ſacris ſcripturis leguntur, quod ea Chriſtiani devitare debent. Et infra illorum parochias eccleſias, quibus neceſſe eſt, emendandi curam habeant. Similiter tam noſtras a nobis in beneficio datas, quam & aliorum, ubi reliquiæ præeſſe videntur. Et ut monachi per verbum epiſcopi, & per regimen abbati, & per bona illorum exempla regulariter vivant, prout loca locata ſunt. Et ut præpoſitus, & hi qui foras monaſteria ſunt, ne venatores habeant: quia jam frequenter juſſimus ne monachi foras monaſterium habitaſſent.

* Lex Gombata corrupte ſic dicta pro Gundebada, a Gundebado Burgund. rege inde cond. Francor. cap. 43. Gundebadegi, & l. 2. cap. Aquiſgran. Gundebadegi appellati ſunt qui Gundebada lege vivebant, *Formul.*

XXXIII.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 801.

XXXIII.

Ut ecclesiæ pacem habeant. Ex iisdem cap. 2.

Ut ecclesiæ, vidua, & pupilli, per bannum regis pacem habeant. Sin aliter, in præsentia nostra hoc veniat si fieri potest. Sin autem, missi nostri investigent illud, quomodo gestum sit, & nobis renuntient.

XXXIV.

De advocatis episcoporum & abbatum.

Ex iisdem cap. 14.

Ut episcopi & abbates advocatos habeant, & ipsi habeant in illo comitatu propriam hereditatem, & ut ipsi recti & boni sint, & habeant voluntatem recte & juste causas perficere.

CAPITULARE * EPISCOPORUM.

* ad an. 801. viri docti revocant. De his vide quæ supra notavimus.

HÆC SUNT CAPITULA EX DIVINARUM scripturarum scriptis, quæ electi sacerdotes custodienda atque adimplenda censuerunt.

Extant in Baluzio T. 1. pag. 357. edit. Paris.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Hoc loco in mss. Palatino Bibl. Vatic. subnectuntur alia diversa capitula non edita a pag. 13. ad pag. 18. Principium: *In primis de Aurelianensi &c. Finis: nec consentiant facienti.* Sed pag. 16. post capitulum XIX. ita notatur: *Hæc fuit datum ad Aquis in tertio anno imperii domni Caroli Augusti, quando synodus ibi magna fuit.* Quod ad capitula ibidem sequentia pertinere existimabat V. C. Lucas Holstenius: sic enim foliis subjungitur: *In quarto ad Salz, &c.* ut paulo post occurret. De his vero omnibus si ita visum fuerit plura dicemus in notis.

CAPITULA EXCERPTA DE CANONE.

Lib. 6. c. 122. I. UT per singulos annos synodus bis fiat.

II. Qualis ad sacerdotium vel sacros ordines, secundum quod in canone legimus, venire non potest.

Lib. 1. c. 134. 135. 136. III. Ut nequaquam inter duos metropolitanos provincia dividatur.

IV. Ne in una civitate duo sint episcopi, & de vicariis eorum.

V. Quod non oporteat ordinationes episcoporum diu differre.

Append. 1. cap. 11. 12. 83. 84. VI. De ordinatis episcopis, nec receptis.

VII. Quod non oporteat absolute quoslibet ordinare.

VIII. De servo, si nesciente domino suo fuerit ordinatus.

IX. Quod non liceat clericum in duobus civitatibus ministrare, nec abbates plurima monasteria aut cellas habere.

Lib. 1. c. 137. X. Ne de uno loco ad alium transeat episcopus sine decreto episcoporum, velut clericus sine jussione episcopi sui.

Append. 1. cap. 25. 26. XI. De peregrinis episcopis & clericis.

XII. De litteris peregrinorum, & clericis sine litteris ambulantibus.

Ibid. c. 17. XIII. Qualis, vel pro qualibus culpis quis secundum canonicam institutionem degradetur de officio sacerdotali.

Ibid. c. 18. XIV. De expulso ab ecclesia, & excommunicatione vel damnato ab officio.

Ibid. cap. 19. & 20. XV. De ordine ecclesiastico, & officio missæ, & reliquiis sanctorum, & oratoriis villaribus.

Ibid. c. 21. 22. 23. 24. XVI. De altaribus non consecrandis nisi lapideis.

XVII. De confirmatione cum chrismate.

XVIII. De baptismo.

XIX. De pascha & die dominico, & reliquis festivitatibus.

XX. De jejuniis & quadragesima, vel litaniis.

Ibid. c. 15. 16. XXI. Ut festivitates præclaræ non nisi in civitatibus aut in vicis publicis teneantur.

XXII. De hoc officio.

Lib. 1. c. 138. XXIII. Ut omnes fideles communicent, & ad missas expectent finalem deprecationem.

De presbyteris, diaconibus, & reliquis ex clero, ex decretis & canone sancti Silvestri, & XXCIV. episcoporum.

Lib. 1. c. Fecit hos gradus in gremio synodi, ut non presbyter adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, non subdiaconus adversus diaconum, non acolytus adversus subdiaconum, non exorcista adversus acolytum, non lector adversum exorcistam, nec ostiarius adversus lectorem det accusationem aliquam. Et non damnabitur præsul sine LXXII. testibus: neque præsul summus a quoquam judicabitur, quoniam scriptum est *Non est discipulus super magistrum*. Matth. 10. Presbyter autem nisi in XLIV. testimoniis non damnabitur: diaconus autem in cardine constitutus urbis Romæ nisi XXXVII. testibus non condemnabitur: subdiaconus, acolytus, exorcista, lector nisi sicut scriptum est in VII. testimoniis filios habentibus & uxorem, & omnino Christum prædicantibus. Sic datur mystica veritas.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS CAPITULARE * QUARTO IMPERII ANNO DATUM AD SALZ.

ANNO CHRISTI 804.

* Vide principium Alemanni in Gerunio.

Extant in Baluz. Tom. I. pag. 415. edit. Paris.

ADMONITIO IMPERATORIS AD PRESBYTEROS,

Extant in Baluz. ibid. p. 417.

CAPITULARE DOMINICUM

DATUM ANNO INCARNATIONIS DOMINI NOSTRI Jesu DCCCV. ad Theodonis villam, anno imperii domni Caroli quinto.

ANNO CHRISTI 805.

Extant in Baluz. Tom. I. p. 421. edit. Paris.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS CAPITULARE INTERROGATIONIS,

ANNO CHRISTI 811.

Quod anno imperii sui undecimo edidit, de iis quæ pro communi omnium utilitate interroganda constituit.

IN primis separare volumus episcopos, abbates, & comites nostros, & singulariter illos alloqui.

II. Quæ causæ efficiunt, ut unus alter adjutorium præstare nolit, sive in marcha, sive in exercitu, ubi aliquid utilitatis defensione patriæ facere debet.

III. Unde illæ frequentissimæ causationes, in quibus unus alteri quærit quidquid parem suum viderit possidentem.

IV.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 810.

IV. De eo quod quilibet alterius hominem ad se fugientem suscipit.

V. Interrogandi sunt, in quibus rebus vel locis ecclesiastici laicis, aut laici ecclesiasticis ministerium suum impediunt. In hoc loco discutiendum est, atque interveniendum, in quantum se episcopus, aut abbas rebus sæcularibus debeat interere, vel in quantum comes, vel alter laicus, in ecclesiastica negotia. Hic interrogandum est acutissime, quid sit quod apostolus ait: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*, vel ad quos sermo iste pertineat. 2. Timoth. 2.

VI. Quid sit quod unusquisque Christianus in baptismo, vel quibus abrenuntiet.

VII. Quæ sectando vel negligendo ipsam suam renuntiationem vel abrenuntiationem irritam faciant.

VIII. Quod ille bene in Deum non credit, qui præcepta ejus impune se contemnere putat, vel qui ea quasi non ventura despicit, quæ ille comminatus est.

IX. Quod in nobis despiciendum est, utrum vere Christiani sumus: quod in consideratione vitæ vel morum nostrorum facillime cognosci potest, si diligenter conversationem coram discutere voluerimus.

X. De vita & moribus pastorum nostrum, id est episcoporum, qui populo Dei non solum docendo, sed etiam vivendo exemplum bonum dare debent. Ipsis namque apostolum dixisse credimus, ubi dicit: *Imitatores mei estote*, & *observate eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram.* Philipp. 3.

XI. De vita eorum qui dicuntur canonici, qualis esse debeat.

XII. De conversatione monachorum, & utrum aliqui monachi esse possint; præter eos qui regulam sancti Benedicti observant. Inquirendum etiam, si in Gallia monachi fuissent, priusquam traditio regulæ sancti Benedicti in has parochias pervenisset.

XIII. Ista conserveris sicut vobis decet, & in vobis confido, piissimi pontifices, & in quantum investigare possum, vobis mittere seu scribere non dubito. Bene valete in Domino.

ITEM BREVIS CAPITULORUM *quibus fideles nostros episcopos, & abbates alioqui volumus & commonere. De communi omnium nostrum utilitate.*

PRimo commemorandum est, quod anno præterito tria triduana jejunia fecimus, Deum orando, ut ille nobis dignaretur ostendere, in quibus conversatio nostra coram illo emendari debuisset: quod nunc facere desideramus.

II. Quærendum est in primis ecclesiasticis, id est, episcopis & abbatibus, ut illi nobis petefaciant de conversatione sua, qualiter vivere debeant, ut cognoscere valeamus, cui de illis aut bonum, aut aliud aliquid refrenati credere debeamus; & ut scire possimus in quantum cuilibet ecclesiastico, id est, episcopo, vel abbati, seu monacho, sæcularibus negotiis se ingerere, aut quid proprie pertineat ad illos, qui dicuntur & esse debent pastores ecclesiæ, patresque monasteriorum, ut aliud ab eis non quæramus, quam quod ipsis facere licet, & ut quislibet ex eis a nobis ea non quærat, in quibus eis consentire non debemus.

III. Interrogare volumus ipsos ecclesiasticos, ut qui scripturas sanctas non solum ipsi discere, sed etiam alios docere debent, qui sint illi quibus apostolus loquitur: *imitatores mei estote*: vel quis ille de quo idem dicit: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*, aut qualiter apostolus sit imitandus, vel quomodo Deo militet. ANNO CHRISTI 810. Philipp. 3. 2. Tim. 2.

IV. Iterum inquirendum ab eis, ut nobis veraciter patefaciant, quid sit quod apud eos dicitur sæculum relinquere, vel in quibus internosci possint hi qui sæculum relinquunt, ab his qui adhuc sæculum sectantur. Utrum in eo solo quod arma non portant, nec publice conjugati sunt.

V. Inquirendum etiam, si ille sæculum dimissum habeat qui quotidie possessiones suas augere quolibet modo, qualibet arte non cessat, suadendo de cælestis regni beatitudine, comminando de æterno supplicio inferni, & sub nomine Dei, aut cujuslibet sancti, tam divitem quam pauperem, qui simplicioris naturæ sunt, & minus docti atque cauti inveniuntur, si rebus suis exspoliant, & legitimos heredes eorum exheredant; ac per hoc plerosque ad flagitia & scelera propter inopiam, ad quam per hoc fuerint devoluti perpetranda compellant: ut quasi necessario furta & latrocinia exerceat, cui paternarum rerum hereditas, ne ad eum perveniret, ab alio præcepta est.

VI. Iterum inquirendum, quomodo sæculum reliquisset qui cupiditate ductus propter adipiscendas res, quas alium vidit possidentem, homines ad perjuria & falsa testimonia pretio conducit: & advocatum, sive præpositum, non justum ac Deum timentem, sed crudelem ac cupidum, ac perjuria parvipendentem inquirit, & ad inquisitionem rerum non qualiter, sed quanta acquirant.

VII. Quid de his dicendum, qui quasi ad amorem Dei & sanctorum, sive martyrum, sive confessorum, ossa & reliquias sanctorum corporum de loco ad locum transferunt, ibique novas basilicas construunt, & quoscumque potuerint, ut res suas illuc tradant, instantissime adhortantur. Ille siquidem vult ut videatur quasi benefacere, seque propter hoc factum bene meritum apud Deum fieri, quibus potest persuadere episcopis: palam fit hoc ideo factum, ut ad aliam perveniat potestatem.

VIII. Miramur unde accidisset, ut is qui se confitetur sæculum reliquisse, neque omnino vult consentire ut ipse a quolibet sæcularis vocetur, armatus homo cum sit, & propria velit retinere, & ad eos qui nondum in totum sæculum renuntiaverunt hoc pertineat, ad ecclesiasticos vero quomodo juste pertineat penitus ignoramus, nisi illi nobis insinuaverint, qui hæc quasi licita usurpare non dubitant.

IX. Quid unusquisque Christo in baptismo promittat, vel quibus cautis abrenuntiet, quamvis unicuique Christiano considerandum sit, specialiter tamen ab ecclesiasticis inquirendum, qui laicis ipsius promissionis & abrenuntiationis in sua vita exemplum præbere debent. Hic diligentissime considerandum est, & acutissime distinguendum, quæ sectando, vel quæ negligendo, unusquisque nostrum ipsam suam promissionem & abrenuntiationem vel conservet, vel irritam faciat. Et quis sit ille satanas, sive adversarius, cujus opera vel pompas in baptismo renuntiavimus. Hic autem conspiciendum est, ne perversa unusquisque faciendo, illum quislibet nostrum sequatur, cui jamdudum in baptismo renuntiavimus.

X. In quo canonum, vel in cujus sancti patris

ANNO CHRISTI 811.

tris regula constitutum sit, ut invitus quislibet, aut clericus, aut monachus fiat : aut ubi Christus præcepisset, aut quis apostolus prædicasset, ut de nolentibus & invitis & vilibus personis congregatio fieret in ecclesia vel canonicorum vel monachorum.

XI. Quam utilitatem conferat ecclesiæ Christi, quod is qui pastor vel magister nec cujuscumque venerabilis loci esse debet, magis studet in sua conversatione habere multos, quam bonos, & non tantum probis, quam multitudine hominum delectatur : plus studet ut suus clericus, vel monachus, bene cantet & legat, quam juste & beate vivat. Quamquam non solum minime in ecclesia contemnenda sit cantandi vel legendi disciplina, sed etiam omnimodis exercenda. Sed si utrumque cuilibet venerabili loco accedere non potest, tolerabilius tamen ferenda nobis videtur imperfectio cantandi, quam vivendi. Et quamvis bonum sit ut ecclesiæ pulcra sint ædificia, præferendus tamen est ædificiis bonorum morum ornatus & culmen, quia in quantum nobis videtur, structio basilicarum veteris legis quamdam trahit consuetudinem : morum autem emendatio proprie ad novum testamentum & Christianam pertinet disciplinam. Quod si Christus, & apostoli, & qui apostolos recte secuti sunt, in ecclesiastica disciplina sunt sequendi, aliter nobis in multis rebus faciendum est, quam usque modo fecissemus; multa de usu & consuetudine nostra auferenda, & non minus multa, quæ hactenus non fecimus, facienda.

XII. Qua regula monachi vixissent in Gallia, priusquam regula sancti Benedicti in ea tradita fuisset, cum legamus sanctum Martinum & monachum fuisse, & sub se monachos habuisse, qui multo ante sanctum Benedictum fuit.

XIII. De sanctimonialium & ancillarum Dei conversatione.

ANNO CHRISTI 811.

☞ AD CONSTITUTIONES ECCLESIASTICAS

Caroli Magni Imperatoris, aliasque ejus ætatis

JOANNIS DOMINICI MANSI

PRÆFATIO.

Anno 811. IN calce conciliorum ad ætatem Caroli Magni pertinentium collocandas duxi sanctiones has ecclesiasticas ejusdem Imperatoris & aliorum; non quod omnes, vel saltem ex iis aliquas sub exitum vitæ Caroli datas censeam; sed eo usus consilio, quod cum incerti sint temporis, ideo illis omnibus canonicis constitutionibus, de quarum epocha certi sumus, subjiciendas duxerim. Quamquam vero certus singularum annus latet, ex earum tamen diligenti lectione intelligimus esse quidem nonnullas, quæ sub Carolo nondum ad imperium evecto prodierint, cum in iis Regem se, non Imperatorem nuncupet; alias vero ipsum jam dignitate illa ornatum indicant, his verbis : *In capitulis domini Imperatoris*. Posteriores istas cum prioribus una eademque serie continuatas exhibet Martenius, ex quo eas profero, omnesque simul ad tempus, quo Carolus nondum imperator renunciatus fuerat, referendas arbitratur, ratus Imperatoris titulum in his dari Carolo ea plane ratione, qua in aliquibus ejus ætatis documentis imperator dicitur, cum nonnisi Regem adhuc ageret. Vicissim autem nunquam deinceps regem se appellavit, ex quo imperator dictus est. Reipsa tamen duo, vel plura sunt capitularia plane diversa, nec uno, eodemque tempore vulgata. Profecto capita priora usque ad XIII. ipsæ sunt sanctiones editæ a Carolo *in Synodali conventu* anno XI. regni sui, ideſt Christi 779. quamquam in multis auctiores sunt, nec in paucis vitiatam apud Labbe editionem emendant; & vicissim in aliis a Labbeana emendantur. Reliqua capita ad tempus posterius cum Imperatoris titulo Carolus jam potiretur spectare, docet caput XXXIII. quod ipsum est ad literam caput VII. inter Labbeana *Capitula Ecclesiastica* ex Capitularibus excerpta; derivaturque ex *capitulis ad Legem Salicam additis anno III.* imperii; ideſt Christi 803. Neque te lector moveat quod inter posteriora hæc capita quæ ad Carolum jam imperantem referro, legas in capite XIV. *Placuit nobis Karolo Magno glorioſiſſimo Regi* : id enim ab imperito scriptore ex sententia sua adjectum, vel immutatum constat; neque enim *Magni* titulus nisi aliquandiu post obitum Carolo accessit, ut ex Mabillonio Pagius in Crit. Baron. ad an. 814. demonstrat. Adde caput istud XIV. statim subjungi post caput XIII. *De rebus vero Ecclesiarum &c.* quæ sanctio totidem verbis, præter quam in Baluzio Capitular. tom. I. pag. 391. sese offert pariter in collectione legum Caroli Magni a Muratorio Rer. Ital. tom. I. par. II. pag. 113. vulgata; in ea vero collectione post caput illud statim succedit alterum ita conceptum. *Carolus divino nutu coronatus Romanum regens Imperium*. Hæc forte verba in suo codice offendens scriptor Codicis a Martenio consulti brevianda sic censuit. *Placuit nobis Karolo Magno glorioſiſſimo Regi*. Utcumque tamen res habeat sese, hic dandum censeo Capitulare Caroli Magni, quale Martenius dedit, erudito Lectori indagandum relinquens ad quem singulæ annum Caroli sanctiones istæ pertineant. Num leges sint novæ, vel potius *hinc inde* ex codice legum Carolinarum decerptæ. Id enim de pluribus illarum constat : nam præter eas, quas indicavi, Caput XXV. idem est ac caput XCIX. legum Caroli ex editione Muratorii Rer. Ital. tom. I. par. II. Caput XXIX. repræsentat ejus editionis caput C. Caput XXXIV. est caput CII. Caput XXVIII. est CXX. ex quo postremo corrigitur mendum, quod in prius illud caput Martenianum irrepsit; nam pro *tectis Ecclesiæ*, quæ est lectio Martenii, reponendum est *terris Ecclesiæ*. Caput XXVIII. est caput CXX. legum Caroli apud eumdem Muratorium, cujus editio optime ex Marteniano Cod. hic corrigitur; quo enim loco ibi placita fieri in ecclesia & in *terris ecclesiæ circumjacentibus vel cohærentibus* vetantur; Martenius

ANNO CHRISTI 804.

pro *terris* legit *tellis*. Sequens etiam caput XXIX. eſt idem cum Muratoriano C. & caput XXX. eſt CXXI. Murator. Sunt etiam ex his legibus quædam alium præter Carolum magnum habentes auctorem quod ex capite Martenano XXXII. diſcimus; ipſa enim lex totidem verbis comparet in collectione legum ſive Ludovici II., ut eſt apud Baluzium Capitular. tom. II. pag. 339. ſive Ludovici pii ut ex Cod. Eſtenſi probat Murator. Rer. Ital. tom. I. pag. 133. cap. XXXIV.

Reliqua Capitularia quæ profero ex eodem Martenio nihil forte habent cum aliis antehac editis commune.

CAPITULARE
CAROLI MAGNI
regis Francorum.

Ex mſ. codice bibliotheca Chigiana eruit Mabillonius, & vulgavit Martene Vet. Monum. tom. VII. pag. 5.

OBSERVATIO PRÆVIA MARTENII.

Sequens capitulare ex vetuſtiſſimo codice ſeculo nono exarato, olim Romani S. Paulini monaſterii, tunc Chigii cardinalis bibliothecæ, eruit Mabillonius. Auctor ſeipſum prodit cap. 12. *ubi Pippinum genitorem ſuum appellat, & cap.* 14. *quod ſic incipit:* Placuit nobis Carolo magno glorioſiſſimo regi. *Hinc patet capitulare hoc editum fuiſſe antequam Carolus imperiali diademate decoraretur. Nec refert quod cap.* 29. *citetur capitulare* domni imperatoris: *nam reges ſe olim etiam imperatores appellabant. Ita Pippinus imperatoris nomine donatur in lib.* 2. *legis Longobardorum, tit.* 46. *num.* 1.

I. DE Metropolitanis, ut ſuffraganei epiſcopi eis ſecundum canones ſubjecti ſint; & ea quæ erga miniſterium illorum emendanda cognoſcunt, libenti animo emendent atque corrigant.

II. De epiſcopis, ut ubi in præſens ordinati non ſunt, ſine tarditate ordinentur.

III. De monaſteriis quæ regularia fuerunt, ut ſecundum regulam vivant; necnon & monaſteria puellarum ordinem ſanctum cuſtodiant, & unaquæque abbatiſſa ſine intermiſſione in ſuo monaſterio reſideat.

IV. Ut epiſcopi presbyteris & clericis infra illorum parochiam vel de ſuo miniſterio poteſtatem habeant ſecundum canones facere.

V. Ut epiſcopi de inceſtuoſis hominibus emendandi licentiam habeant ad regendum: & ſi de ipſis inceſtuoſis aliquis poſt judicium epiſcopi in ipſo inceſtuoſo iterum miſerint, ſi alaudem habuerint, ipſam fiſcus regis recipiat.

VI. Nulli liceat alterius clericum recipere, nec ordinare in aliquo gradu, ſine dimiſſoria ſui epiſcopi de cujus parochia (exiſtit.)

VII. De decimis ut nouſquiſque homo ſuam decimam donet, & per juſſionem & conſilium epiſcopi in cujus parochia fuerint, diſpenſentur.

VIII. De homicidis & ceteris malefactoribus, qui legibus aut pro pace faciendâ mori debent, nemo eos ad excuſationem in eccleſiam ſuam introire permittat: & ſi abſque voluntate paſtoris ibidem introierit: tunc ipſe, in cujus eccleſia eſt, nullum victum ei donet, nec alium dare permittat.

ANNO CHRISTI 804.

IX. Ut latrones de infra emunitatem illorum judices & advocati, ad comitum placitum, quando eis annunciaverint, præſentent: & ſi dixerint, quod illos latrones præſentare non potuiſſent; poſtquam eis denunciatum fuerit, nec pro nulla juſtitia dilatanda illis latronibus non conſenſiſſent, nec pro cauſa dilatationis de ſua poteſtate, vel de ſuo miniſterio ipſos latrones non jactaſſent, & hoc iret ut pro ſua voluntate, ſi poſſunt, ipſos latrones præſentare debeant ad juſtitias faciendum. Similiter & vaſſi dominici ipſum exemplum exinde ſuſtineant; & qui ſupraſcripta ſacramenta ſine perjurio jurare non potuerint, ſi beneficium habuerint, aut actum per ipſum perdant: & ſi beneficium non habuerint, bannum dominicum ſolvant.

X. Si quis perjurium fecerit, nullam redemptionem ei facere liceat, niſi manum perdat: & ſi ille qui prius illi ſacramentum jurat, de illo perjurio probatus fuerit, & aliqui de ſuis juratoribus dixerint, quod neſciens ſe ſibi perjuraſſet, aut hoc apud judicium Dei approbet verum eſſe: aut ſimiliter manum perdat, de cujus cauſa perjuria fecerit, ſicut lex loci illius, ubi perjurium factum eſt, a longo tempore ſuit: de quorum pretio emendare ſtudeat. De furto videlicet. De minoribus cauſis inſtituimus, ſi ille homo, cujus cauſa jurata fuerit, dicere voluerit, quod ille qui juravit ſe ſciens perjuraſſet, ſicut ad crucem: & ſi ille qui juravit victus fuerit, quod ſe perjuraſſet: ſupraſcriptam ſententiam ſuſtineat. De majoribus vero cauſis lex quam a longo tempore habuerunt obſervetur.

XI. De vindicta & judicio in latrones, facto teſtimonio epiſcoporum, abſque peccato Comites facere poſſint, ſi ibi nec invidia, nec alia occaſio mala, nec injuria non interpoſuerit, niſi vera juſtitia ad perficiendum & pacem confirmandam: ut ſi quis latro de uno furto probatus fuerit oculum perdat: & ſi de duobus furtis probatus fuerit, oculum perdat, & naſum ei cappiletur: & ſi de tribus furtis probatus fuerit, moriatur. Et his duobus furtis, unde oculum unum & naſum perdere deberet, conſtituimus, ut domini ſervi illius ſecundum legem cui facta furta fuerint, ſolvere debeant: de tribus vero furtis unde mori debet, mors illius furta excludat. Et ſic omne ſine culpa per invidiam aut injuſtam occaſionem, niſi per juſtitiam & pacem faciendam, hominem diſfecerit, honorem ſuum perdat, & legibus contra quem juſte fecit, ſecundum pœnam quam intulit emendet.

XII. De cauſis vero, quas bonæ memoriæ genitor noſter Pippinus in ſuis placitis & ſynodis conſtituit, conſervare volumus.

XIII. De rebus vero eccleſiarum quæ uſque nunc per verbum domni regis homines ſæculares in beneficium habuerunt, ut inantea ſic habeant, niſi per verbum domni regis ad ipſas eccleſias fuerint revocatæ: & ſi inde uſque nunc a parte eccleſiæ decima & nona exivit, & nunc inantea faciat. Et inſuper illas eccleſias de quinquaginta caſatos ſolido uno reddat: de triginta medio ſolido uno reddat; de viginti remiſſe, & quiſque nunc alium cenſum dedit, inantea ſicut prius fecit, ita faciat: & uſque nunc nullum cenſum exivit, & ipſæ res eccleſiæ ubi ſunt cenſentur, & ubi non ſunt ſcribantur: & ſit diſcretio inter precarias de verbo domi-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 814.

minico factas, & inter eas quas episcopi, & abbates, & abbatissæ eorum arbitrio vel dispositione faciunt: ut liceat eis, quandoquidem eis placuerit, res quas beneficiaverint, ad partes ipsius ecclesiæ recipere, facientes ut unusquisque homo ad causam Dei in honore Deo fideliter & firmiter deserviat.

XIV. Placuit nobis Karolo Magno glorioſissimo regi, ut vitia quæ nostris temporibus in sancta Dei ecclesia emersa sunt eradicentur & evellantur.

XV. Volumus igitur præordinante Deo ecclesias nostras secundum auctoritatem canonicam ordinare, & ordinem clericorum disponere.

XVI. Monasteria, quæ jampridem regularia fuerunt tam virorum quam & puellarum, seu quæ sub nostro dominio sita sunt, volumus ut secundum regulam disponantur & vivant: & si abbates vel abbatissæ sine regula vivunt, seu inordinati inventi vel inventæ fuerint; si correpti vel correptæ emendare noluerint, abjiciantur, & de ipsa congregatione, si digni inventi fuerint, abbas vel abbatissa eligantur: sin autem aliunde & de monasteriis regularibus similiter.

XVII. De xenodochiis vero nobis pertinentibus, quæ bene ordinata sunt ipsa permaneant: quæ vero destructa sunt, secundum qualitatem temporum ad priorem cultum perducere cupimus, & ibi pauperes reficiantur, & per personas idoneas fiant ordinata, qui ea juxta Dominum regant, & de eleemosynis pauperum nihil subtrahant.

XVIII. De ecclesiis baptismalibus ita censemus, ut per presbyteros ordinatæ sint, & nullam violentiam ab episcopis suis aut suppositam ab episcopis suis patiantur, sed secundum canonicam institutionem & antiquam consuetudinem faciant.

XIX. Quando episcopus suam parochiam circumeat, ne plus ab ea exigat vel capiat, nisi secundum canones vel antiquam consuetudinem, & oppressionem ab episcopis ejusdemque hominibus ipsa plebs non patiatur. Tam episcopi quam presbyteri, seu diaconus, vel abbas, & monachi, nullam venationem per se facere præsumant, aut ubi ipsi præsentes sunt: neque illa jocorum genera ante se fieri permittant, quæ contra canonum auctoritatem veniunt.

XX. De stipendiis quoque clericorum, ut tam redditus vel oblationes fidelium pleniter secundam canones ipsi clerici habeant.

XXI. Ut præpositi cardinalium ecclesiarum obedientes sint episcopis suis, & episcopi eos a suis vel aliis justis utilitatibus expellere non præsumant absque culpa & justa ratione, & nulla eis per violentiam imponatur.

XXII. Propter ordinationes vel consecrationes presbyterorum ceterumque clericorum nulla nos præmia amodo accepturos promittimus, neque ab ipsis, neque a parentibus, vel amicis.

XXIII. Exenia quoque quæ ecclesiis noviter impolita sunt, amputanda, & non majora quam consuetudo fuerat accipienda censemus.

XXIV. De decimis vero, quæ a populo in plebibus vel baptismalibus ecclesiis offeruntur, nulla exinde pastori ecclesiæ vel episcopo imponatur.

XXV. Nolumus, 1. ut neque abbates, aut presbyteri, aut diaconi, neque quislibet de clero de personis suis ad publica vel sæcularia judicia trahantur vel distringantur: sed a suis episcopis adjudicati justitias faciant. Si autem de possessionibus, seu ecclesiasticis, seu propriis, super eos clamor ad judicem venerit, mittat judex clamantem cum missu suo ad episcopum, ut faciat eum per advocatum justitiam recipere. Si vero talis aliqua contentio inter eos orta fuerit, quam per se pacificare non velint, aut non possint; tunc per advocatum episcopi, qualem jusserit ipse, causa ipsa ante comitem vel judicem veniat, & ibi secundum legem finiatur, ante posita persona clericorum, sicut supra diximus.

XXVI. Ut clerici seu monachi vagantes sive de ipsa parochia, seu aliunde supervenientes, sine consensu episcopi a nemine suscipiantur.

XXVII. Ut ecclesiæ baptismales ab his qui debent restaurentur, & singulis, prout ejus possibilitas fuerit, restaurandi mensura reputetur. Hoc ideo dicimus, quia in quibusdam locis quosdam rer pecuniam consentientibus magistris se subtrahunt. Audivimus autem homines ecclesiasticos pro ecclesiæ ministerio ordinari oportere.

XXVIII. Ut placita publica vel sæcularia nec a comite, nec a nullo ministro suo vel judice, nec in ecclesia, nec in tectis ecclesiæ circumjacentibus vel cohærentibus nullatenus teneantur.

XXIX. Ut servi, aldiones, libellarii antiqui, & alii noviter facti, qui non per fraudem, neque per malum ingenium de publico servitio se subtrahentes, sed per solam necessitatem & paupertatem terram ecclesiasticam vel colunt, vel colendam suscipiunt, non a comite vel aliquo ministro illius, ad ullam angariam seu servitium publicum vel privatum cogantur vel compellantur; sed quidquid ab eis juste agendum est, a domino vel patrono suo ordinandum est. Si vero de aliquo crimine accusantur, episcopus primo compelletur, & ipse per advocatum suum, secundum quod lex est, juxta conditionem singularum personarum justitiam faciat. Si vero culpabilis fuerit, sicut in capitulari domini Imperatoris scriptum est, ita fiat. Ceteri vero liberi homines, qui vel commendationem, vel beneficium ecclesiasticum habent, sicut reliqui homines justitiam faciant.

XXX. Audivimus etiam quod juniores comitum, vel aliqui ministri reipublicæ, sive etiam nonnulli fortiores vassi comitum aliquas redhibitiones vel collectiones, quidam per pastum, quidam etiam sine pasto, quasi deprecando a populo exigere solent. Similiter quoque operas collectionis frugum, arare, seminare, runcare, carrucare, vel cetera his similia a populo per eamdem & per alias machinationes exigere consuevere. Non tantum ab ecclesiasticis, sed etiam a reliquo populo quæ juste removenda esse videntur, quia in quibusdam locis in tantum inde populus oppressus est, ut multi ferre non valentes, per fugam a dominis vel a patronis suis lapsi fuerint, & terræ ipsæ in solitudinem redactæ sunt. Potentioribus autem vel ditioribus ex spontanea tantum voluntate vel mutua dilectione volentibus solatia præstare invicem, minime prohibemus.

XXXI. De pontibus vero vel reliquis similibus operibus, quæ ecclesiastici per justitiam & antiquam consuetudinem cum reliquo populo facere debent, hoc præcipimus, ut rector ecclesiæ interpellet ei, & solum quod possibilitas

ANNO CHRISTI 814.

fuerit, ſua portio deputetur, & per alios exactores eccleſiaſtici homines non compellantur. Si vero opus ſuum conſtituto die impletum non habuerit, liceat comiti pro pœna præpoſitum operis pignorare juxta æſtimationem vel quantitatem perfecti operis, quouſque perficiat. Comes autem ſi neglexerit, a rege vel miſſo regis judicandus eſt.

XXXII. De decimis ut dentur, & dare nolentes ſecundum quod anno præterito denuntiatum eſt, a miniſtris reipublicæ exigantur, id eſt obligantur quatuor vel octo homines, vel prout opus fuerit, de ſingulis plebibus juxta æqualitatem, ut ipſi inter ſacerdotes & plebem teſtes exiſtant, ubi datæ vel non datæ fuerint. Hoc ideo ne ibi juramentum aliquod ſa- B cienda neceſſitas contingat. Non tamen ideo tantos teſtes mittendum dicimus, ut ipſi ſemper in dandis decimis præſentes eſſe pariter neceſſe ſit: ſed ut dum pluribus committitur, minus graventur. In ducibus autem, ſi affuerint, ſufficere credimus. Negligentes autem a presbyteris admoneantur ante eccleſias uſque ad tertiam vicem, ut ipſam decimam dent. Quod ſi contempſerint ab introitu eccleſiæ prohibeantur: & ſi tunc minime emendaverint, a miniſtris reipublicæ diſtricti ſinguli per caput ſex ſolidos eccleſiæ componant, & inſuper decimam dare cogantur. Nam ſi iterum contemptores extiterint, tunc per publicam auctoritatem domus vel caſæ vviſſentur, * quouſque pro ipſa deci- C ma, ſicut ſupra dictum eſt, ſatisfaciant. Quod ſi denno rebelles vel contradictores eſſe voluerint, & ſuper vviſſam ſuam auctoritate intrare præſumpſerint; tunc a miniſtris reipublicæ in cuſtodiam mittantur, uſque dum ad judicium publicum perducantur, & ibi ſecundum legem ad comitem vel parte publica componant: reliqua autem, ut ſupra dictum eſt de decimis, & ſex ſolidos contra eccleſiam ſatisfaciant. Hæc interim, ut ſupra dictum eſt, inter cetera pia chriſtianitatis opera ſervare convenit, quo uſque in ſequenti conventu medio Octubris ut conditum eſt, niſi forte a rege aliter præcipiatur, aliquid melius addendum, mutandum vel Deo duce inveniatur.

* fol. 9. clauda or ſigno publico.

XXXIII. Qui ſubdiaconum occiderit ccc. ſolidos componat, qui diaconum cccc. qui presbyteros ſexingentos, ſi epiſcopum ccccccccc. qui autem monachum cccc. D

XXXIV. Si quis immunitati aliquod damnum fecerit ccccc. ſolidos componat.

DE ALODE.

Ex eodem mſ. cod.

I. SI quis homo mortuus fuerit & filios non dimiſerit, ſi pater aut mater ſuperfuerint, ipſi in hereditatem ſuccedant.

II. Dum relegiſſemus aliqua capitula ex Romanis legibus, in novella Juſtiniani invenimus ſcriptum inter cetera de conſtitutione Theodoſii imperatoris & Valentiniani auguſti ad Albinum præfectum. ANNO CHRISTI 814.

III. Ut nullus audeat epiſcopos, presbyteros, diaconos accuſare. Audemus quidem facere ſolerter plus ſermone de ſanctis ac venerabilibus ſacerdotibus vel levitis omni timore quibus omnis terra inclinat caput, tamen adhuc audivimus perfidia in urbe ad Deum vivum aut impium nomen fieri.

IV. Sed ſi quis auſus aut temerarius legi eccleſiæ vel clerus per quem omne pollet imperium invidia audere voluerit, & ſi accuſationem ſeditor perſona fuerit poſita pœna fiſco noſtro, id eſt, centum pondi auri & centum pondi argenti inferre cogatur, & ſic cum actoribus eccleſiæ cauſam dicat. Si vero infirmis fuerit perſona, prius cogitet animo ſuo perfido, & ſic aut accuſet aut injuriam faciat, & criminis cauſam dicat nunquam objecto patrimonio noſtro, neſcio qua perfidia attentare aſſuevit militantes in palatio Chriſti terra curiæ obducit, juſſimus manum ejus implum dari. Si autem voluerit ſuperſcripta degere vita, nihil ſit cura eccleſiæ catholicæ.

Ex codice monachorum. Sententia.

V. Si quis percuſſerit ſacerdotem, id eſt presbyterum ſive diaconum, decretum eſt ut det pœnam auri libras x. id eſt, ſolidos ſeptingenti viginti. Si quis percuſſerit ſubdiaconum & defenſorem eccleſiæ, det pœnam auri libras quinque, hoc eſt, ſolidos ccc. ſexaginta. Si quis lectorem percuſſerit, det pœnam auri libras III. hoc eſt, ſolidos ducenti ſexdecim.

ANTIQUUM CAPITULARE

Per miſſos Caroli Magni Imperatoris promulgatum.

Ex mſ. Andaginenſi monaſterii ſancti Huberti ante annos 800. exarato.

DIligendo nobis in Domino illo comiti (*a*) HADALHARDUS, (*b*) FULRADUS, UNROCUS, SENHROCCULFUS miſſi domni Imperatoris, in Domino ſalutem.

Non incognitum bonitati veſtræ, qualiter domnus Imperator in iſtis partibus injunxit nobis habuit legationem ſuam (*c*) RADONI ſcilicet, FULRADO & (*d*) UNROCO, ut nos quantum voluiſſemus & Dei & ſuam voluntatem in ipſa legatione agere decertaremus. Sed quia modo RADO ex parte infirmatus eſt, & hac vice in ipſa legatione ſecundum quod neceſſe eſt ire non poteſt, placuit domno imperatori, ut ADALHARDUM & (*e*) HROCCULFUM in ſupra dicta legatione adjun-

(*a*) Hic eſt magnus ille Adalardus abbas Corbeienſis, Caroli magni imperatoris patruelis frater, & regni Italici ſub Pipino rege administer, multis legationibus auctoritate imperatoris perfunctus.

(*b*) Fulradus iſte non ſecundus ille abbas S. Dionyſii, qui non ſero functus erat ab anno 784 ſed Fulradus abbas S. Quintini apud Auguſtam Viromanduorum, qui S. Adalardi patruelis erat, uti & Folcuinus e. iſcopus Mor necnon ex Hieronymo patre.

(*c*) Rado erat abbas Attrebatenſis S. Vedaſti, & Caroli magni cancellarius, obiitque anno 829. teſte Mabillonio in Annalibus Benedictinis.

(*d*) Unrocus hoc tempore exſtitit comes, qui anno 811. adfuit cum Wala S. Adalardi fratre pacis inter Carolum magnum & Hemmingum regem Danorum, uti & diviſioni theſaurorum, quam eodem anno fecit auſtimus imperator, ut videre eſt a ud Eginardum in vita Caroli magni.

(*e*) Hroccuſus non alius fuiſſe videtur a Ricolfo ſeu Ricuifo palatii archicapellano, & Caroli magni conſiliario, deinde archiepiſcopo Moguntino, cujus obitum ad annum 814. refert Serarius.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 814.

jungeret, qualiter omnes pariter, secundum quod tum ratio permittit, vel necessitas docet, sicut prædictum est, ad Dei & suam voluntatem peragendam decertando laboremus. Nos igitur in ipsa * lectione positi, ideireo ad vos hanc direximus epistolam, ut vobis & ex parte domni imperatoris juberemus, & ex nostra parte exhortando precaremur, ut de omni re, quantum ad ministerium vestrum pertinet, tam ex his quæ ad Dei cultum, quamque ex his quæ ad domni nostri servitium, seu ad christiani populi salvationem vel custodiam pertinent, totis viribus agere studeatis. Præceptum est enim vobis omnino, & omnibus reliquis missis a domino nostro, ut medio Aprili ei veraciter renunciemus, quid in regno suo ex his quæ ipse in istis annis per missos suos fieri jussit, factum sit, vel quid dimissum sit, ut facientibus gratias condignas reddat, & non facientibus, secundum quod ei placet, increpationes meritas rependat. Et quid plura vobis deinde dicere possumus? non vult omnino nisi ut sic adimpletum ei nunciemus sicut jussit, & quid exinde dimissum sit, & per cujus negligentiam dimissum sit. Nunc autem admonemus, ut capitularia vestra relegatis, & quæque vobis per verba commendata sunt recolatis, & tale exinde certamen habere studeatis, pro quo & apud Deum mercedem, & apud ipsum magnum Dominum nostrum condignam retributionem suscipiatis.

* *f.* legationis.

I. Primo igitur inter cetera præcipimus & admonemus, ut tam vos ipsi, quamque omnes juniores, seu pagenses vestri episcopo vestro hoc præsenti, seu per missum suum mandanti, per omnia quantum ad suum ministerium pertinet obedientes sitis, & nullam exinde negligentiam habeatis: deinde & de justitiis domni imperatoris secundum quod vobis vel scriptum, vel verbis est dictum, tale certamen habeatis, sicut vos exinde debitores esse cognoscitis.

II. Deinde, ut justitias ecclesiarum, viduarum, orfanorum & reliquorum omnium sine ullo malo ingenio, & sine ullo injusto pretio, vel sine ulla dilatione, aut non necessaria ora * pleniter & inreprehensibiliter, & juste, ac recte per omnia faciatis, sive ad vos ipsos, sive ad juniores vestros, seu ad quemcumque hominem pertinet, ut exinde & apud Deum mercedem, & apud Dominum nostrum bonam recipiatis retributionem.

* *f.* meas.

III. Deinde, ut quicumque vobis rebelles aut inobedientes fuerint, & vobis nec secundum justitiam auscultare voluerint, inbreviate illos quanticumque fuerint, & aut antea, si necesse fuerit, remandate, aut nobis ipsis cum insimul fuerimus dicite, ut exinde secundum quod Dominus noster commendatum habet faciamus.

IV. Deinde, ut hoc certissime providentis, si aliquid est de omni illo mandato, sive secundum Deum, sive secundum sæculum, quod vobis domni nostri, aut scribendo aut dicendo commendatum est dubitetis, ut celeriter missum vestrum bene intelligentem ad nostras personas mittatis, qualiter omnia & bene intelligatis, & adjuvante Domino bene perficiatis.

V. Deinde, observate etiam valde, ne aut vos ipsi, aut aliquis, quantum vos prævidere potestis, in vestro ministerio in hoc malo ingenio deprehensus fiat, ut dicatis, tacete, tacete, donec illi missi transeant, & postea faciamus nobis invicem justitias & per illam occasionem ipsæ justitiæ aut remaneant, aut certe tarde fiant, sed magis certate, ut ante factæ fiant, quam nos veniamus ad vos.

ANNO CHRISTI 814.

VI. Nam si tale aliquod malum ingenium inter vos factum fuerit, aut si ipsæ justitiæ, quas sine nobis facere potestis, aut per negligentiam, aut per malitiam tamdiu retractæ fuerint, donec nos veniamus, sciatis certissime, quod grandem contra vos rationem habebimus.

VII. Deinde, ut istam epistolam & sæpius legatis & bene salvam faciatis, ut ipsa inter nos & vos in testimonium sit, utrum sic factum habeatis, sicut ibi scriptum est, aut non habeatis.

CAPITULA.

I. Sicut sancta synodus Nicæna interdicit, nullus unquam presbyter in domo sua habitare secum permittat mulierem extraneam, præter matrem & sororem, adque amitam, vel materteram, vel etiam secretum cubiculi, vel cellario nullus presbyter aliquam feminam adire permittat, quod si fecerit post hæc, sciat se honore episcopatus deponi: quia hæc frequenter secundum canonice institutionem prohibuimus & pleniter a presbyteris observatum non fuit. Ideoque præcipimus, ut qui gradum honoris sui retinere vult, omnimodis a familiaritate extranearum mulierum se abstinere faciat, ut nulla occasio inimico pateat suggerendi peccatum, & famam malam a populo nullus eorum incurrat.

II. Ut nullus presbyter derelicta sua ecclesia (*a*) sanguinum feminare præsumat ad domum quamlibet ullius feminæ, vel Deo dicatam, vel laicam, sed domum ecclesiæ suæ unusquisque suam opportunitatem agat, ut ibidem ad ecclesiam suam semper inveniatur expetenti aliqui ministeria ejus causa.

III. Sicut dudum interdiximus, & sancti canones prohibent, nullus presbyter arma portare audeat.

IV. Ut nullus presbyter tabernas ingredi audeat ad bibendum, nec se misceat in tali conventu sæcularibus hominibus, ubi turpia verba audiat aut loquatur, aut contentiones ibi aliquas audiat, aut interfit sicut sæpe contingere solet.

V. Ut nullus presbyter pro baptizandi causa & communionem tribuendi aliquod pretium exactare faciat, nec in minimum, nec in maximum: quia gratis accepimus, gratis dare debemus: quia nec vendere debent donum & gratiam Dei, quod gratis datur. Quod si fecerit, & ad nostram notitiam pervenerit, sciat se post hæc a gradu sui ordinis periclitari.

VI. Ut presbyteri vocati ad convivium a quolibet de fidelibus, contentiones inter se non habeant de ulla re, nisi caritatis & sobrietatis verba, & Deo placabilia, & continentiam honestam, ut det & sacerdotibus.

VII.

(*a*) *Sanguinum* pro *sanguinem*, & infra hoc capitulo *aliqui* pro *aliquo*. Plures hujusmodi voces barbaras reperies, quas olim in legum conditoribus illa tempora permittebant.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 814

VII. Ut nullus presbyter basilicam suam pe- A tat, & nullus presbyter aliam ecclesiam accipere audeat infra parochiam ad missam celebrandum, nisi illam ubi ordinatus est, absque licentiam & permissionem episcopi.

VIII. Ut unusquisque presbyter omni hora, sive die, sive nocte, ad officium suum explendum paratus sit, si forsuitu aliquis infirmus ad baptizandum venerit, pleniter possit implere officium suum, & ab ebrietate se cavent, ne propter ebrietatem non valeat adimplere officium suum, neque trubet in eo.

IX. Ut unusquisque secundum possibilitatem suam certare faciat de ornatu ecclesiæ suæ, scilicet in patena & calice, planetam & albam, missale, lectionarium, martyrologium, pœnitentiale, psalterium, vel alios libros, quot potuerit, crucem, capsam, vel, ut diximus, juxta possibilitatem suam. B

X. Ut qui de homicidio confessi fuerint, jubeat eos presbyter abstinere xl. dies ab ecclesia & communione, antequam ab episcopo reconcilientur, aut episcopus eis presbyteris reconciliare jusserit.

XI. Ut omnis presbyter curam & sollicitudinem agat, ne aliquis in infirmitate positus, ad extremum veniens, sine viaticum permittat de hoc sæculo exire eos ad quos accedere potuerit, quod si exinde negligens fuerit, periculum sui honoris subjacebit.

XII. Ut unusquisque presbyter ad suam eccle- C siam admonitionem aliquam & exhortationem ad populum faciat, ut unusquisque se corrigat ab iniquitate, & transeat ad bonitatem, sicut scriptum est, declinaverit.

XIII. Ut in sacramento corporis & sanguinis Domini semper aqua in calice misceatur.

XIV. Ut nullus presbyter suam pecuniam ad usuram non donet, ne a quoquam plus recipiat quam commodaverit.

XV. Ut unusquisque presbyter, si venerit ad infirmum, & ille jam privatus fuerit officium loquendi; si testes adsunt, qui eum audierunt dicere, quod confessionem suam donare voluisset, omnia circa eum expleat secundum ministerium suum, sicut circa pœnitentem adimple- D re debet.

XVI. Ut presbyter negotiator non sit, nec per ullum turpiloquium pecunias congreget.

XVII. Ut ullus presbyter alicubi fidejussor non exstiat.

XVIII. Ut nullus presbyter ullum clericum recipere præsumat de aliena parochia.

XIX. Ut presbyteri quando ad infirmum accedunt, cum oleo consecrato veniant, & oleo sancto ungucnt eum in nomine Domini, & orent pro ipso, & oratio fidei, sicut scriptum est, salvet infirmum, & alleviet eum Dominus, & si in peccatis fuerit, dimittantur ei.

XX. Ut presbyter non sine chrismate & oleo sacrato ad baptizandum alicubi proficiscatur, ne- E que sine sacrificio, ut ubicumque contigerit suum ministerium circa infirmos impleri possit, & ipsum oleum cum chrismate adque sacrificium cum omni custodia & reverentia atque religione custodiat, nec per ebrietatem aut per aliquod neglectum suum inhonoratum fiat sacrum illum suprascriptum.

ANNO CHRISTI 814.

GHAERBALDI EPISCOPI LEODIENSIS

Instructio Pastoralis ad gregem suum.

Ex mss. Andaginensi sancti Huberti ante annos 800. exarato.

(*a*) GHAERBALDUS omnipotentis Dei misericordia episcopus omnibus parochianis nostris in pago (*b*) Condrustinse (*c*) Lomicensium, (*d*) Hasbaniensium, (*e*) Ardanensium, filiis carissimis in Domino plurimam salutem.

Commune nobis votum communis prosequatur oratio. Ut quod nos debitores sumus Verbi divini & prædicationis vobis impendere vestra oratio suppleat, ut sicut dignum est & Deo acceptabile, proferamus ad utilitatem & profectum animæ vestræ: quia commendatum gregem Christi qui Christum diligit, pascat. Ergo quia nobis termo divinus adhortatur & admonet, ut erga nobis commissos non pigro vigilemus affectu, sed incessanter & præsenti colloquio & scriptis commoneamus eos qui nobis commissi sunt, qualiter ad perpetuam vitam tendere & pervenire omnipotenti Deo auxiliante valeant.

I. Primum quidem omnium monere vos volumus, ut jam dudum prædicavimus ipsi, & prædicare jussimus, de fide catholica & oratione dominica. Inter cetera quæ vobis sæpe prædicavimus, primum omnium fidem rectam & orationem qua Salvator discipulis orare instituit, & discipuli nobis commissam tradiderunt, exemplum orandi & credulitatis exemplum verbis paucis, sed in mysterio magnum, ubi salus nostra & ipsa omnium continetur. Est enim oratio dominica ubi dicimus *Pater noster qui es in cælis*, & cetera quæ sequuntur. Symbolum vero quod duodecim Apostoli, unusquisque versiculum suum edidit, sicut duodecim fuerunt Apostoli, duodecim versiculos ediderunt ad nostram fidem & credulitatem. Sicut unusquisque christianus tenere & credere debet atque profiteri, & quod in baptismo fidejussor ejus promisit credere deberet, in his versiculis duodecim continetur, ubi salus nostra profiteri potuerit, ita ut corde credat & ore profiteatur, quia ut ait Apostolus: *Corde creditur ad justitiam, ore confessio fit ad salutem*. Ideo & unusquisque christianus qui profitetur se Deum credere, debet ore confiteri quod corde credit, ut alii audiant quomodo credat, & quomodo Deo fidelis sit: quia si dicit se Deum credere, & ore non profitetur, quis scit utrum fidelis aut infidelis sit? Palam est quod dicimus, & unusquisque vestrum

qui

(*a*) Ghaerbaldus seu Gerbaldus, vir nobilis & honestus, præfuit ecclesiæ Leodiensi annis viginti quinque, obiitque anno 809.

(*b*) Condrustinse pagus is est, quem occupabant Condrusi, de quibus Cæsar, Leodium inter & Namurcum, cujus caput est Huyum, Gallice *Huy*.

(*c*) Lomicensium pagus olim fuit tractus ille cretosus, qui Mosam & Sabim interjacet.

(*d*) Hasbania tractus in Brabantia, cujus caput Trudonopolis, *S. Trond*, ad diœcesim Leodiensem pertinens.

(*e*) Ardenna amplissimus est tractus, cujus pars maxima est in dicione Leodiensi, in ducatu Lucemburgensi & in Falsa.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 814.

qui servum habet, exemplo illius capere potest. Si servum quis habeat, & interroget eum utrum ei fidelis sit; si tacet & non respondet utrum fidelis sit, dominus non bene credit ei antequam profiteatur se fidelem esse domini sui; & post professionem fidelitatis, si non demonstratur in opere, non placet domini solis verbis profiteri fidelitatem, si opus non sequatur, & in opere demonstretur qualiter fidelis sui domini existat servus. Quapropter de hac re vobis exhortationis & communionis nostræ causa pastoralis direximus, ut amplius negligentia de vestra oratione, id est dominica, ubi dicimus *Pater noster qui es in cælis*, & de symbolo duodecim Apostolorum, quod inchoatur sic: *Credo in Deum Patrem omnipotentem*, & ceteri versiculi qui sequuntur, ut diximus, negligentes non existatis. Sed omnes sive majores sive minores, sive viri sive feminæ, sive infantes qui discere possunt, omnes discatis & in memoriam retineatis: quia hæc est salus vestra & spes vestra & arma justitiæ.

II. Istud enim, admonere & prædicare caritas Christi urget nos, & sollicitudo domni & imperatoris nostri, qui circa omnem religionem ecclesiasticam sollicitissimam curam prævigilat, & excitat pigritiam nostram, ut non dormiamus, sed vigilemus in custodia mandatorum Domini, & prædicationis officium, unusquisque consideret, quis sit talis unde propheta loquitur: *Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam & potandum usque ad vesperam*, ut vino æstuetis, & cetera, *& opus Domini non respicitis, nec opera manuum ejus consideratis*. Ad imaginem quippe Dei factus est homo, & unusquisque sublimitatem & nobilitatem conditionis humanæ considerare debet, quia ad imaginem Dei factus est, ut imaginem Dei ad quam factus est, non faciat simile animalibus & pecoribus, qui nihil aliud quærunt, nisi quod terrenum est, id est manducare, bibere, luxuriare, adque dormire. Illi qui ad imaginem Dei facti sunt, discreti ab his sunt, qui sciunt rationem & discretionem boni & mali, neque de his solis quæ videntur, cogitare debent, sed de his quæ non videntur, & per fidem creduntur, & per spem expectantur, id est æternam. *Quæ autem videntur*, ait apostolus, *temporalia sunt: quæ autem non videntur æterna sunt*. Item apostolus: *Est autem fides sperandarum substantia rerum non apparentium*. Quæ autem videmus, in præsenti sunt. Quæ autem non videmus, speramus, & per patientiam expectamus. Ideoque non debetis ea sola sequi, quæ terrena & negotiationis, atque ambitionis, terrenæ cupiditatis insistunt, sed ea quæ æterna sunt & finem non habent, id est vitam futuri sæculi & lucem æternæ beatitudinis; quam lucem, non illam quæ corporeis oculis videmus, sed illam quæ est Christus, qui dixit, *Ego sum lux mundi*, nec illam lucem quam cum pecoribus communiter videmus, sed illam lucem quæ est Jerusalem cælestem, quæ est visio pacis, in qua nulla perturbatio, sed summa pax & lux, ita ut scriptum est, *Civitas illa non eget sole neque luna, nam claritas Dei illuminabit illa, & lucerna ejus est Agnus*, id est Christus, illam vitam & illam lucem toto affectu, tota mente, toto intellectu desiderare debetis, ut ad illam subvenire & illam possidere possetis, protegente & adjuvante Domino Deo & Salvatore nostro JESU CHRISTO, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Via enim illa, qua illuc pervenitur, Christus est, qui dixit *Ego sum via, & nemo venit ad Patrem nisi per me*. Ideoque fides nostra vobis tenenda est, per quam veniamus ad viam, ut non erremus, sed per viam veniamus ad patriam, ubi sine perturbatione, & absque ulla anxietate perpetuo cum Domino & sanctis ejus vivere possemus.

III. Hæc autem omnia ut promereamur, fide & operatione instantissima pervenire debemus, quia fides sine operibus otiosa est, & opus sine fide inanis est: quia sine fide impossibile est placere Deo, & fides sine operibus inanis est. Et ideo in utrumque placere possumus Deo, & fide cum operibus, & opus cum fide. Ideoque fides vera nobis tenenda est, per quam veniamus ad viam, ut non erremus, ut sit fides recta cum opere, & opus bonum cum fide. Unum sine altero non valet, & ad fidem rectissimam & ad orationem instantes, & ad opus bonum promptissimos vos sollicita commonitione & prædicatione exhortor, ne forte in vacuum curram aut excurrissem in vobis. Sæpe enim prædicatione nostra, quamvis imperitus sermone, sed tamen sollicita admonitione prædicavimus in vobis verbum Domini. Unusquisque vestrum videat, ut aliquem fructum habeam in vobis, sicut credo quod & habeam. Nam devotio vestra circa ecclesias, & conventus ad missarum solemnia, & vigilias, & luminaria ecclesiæ, sufficienter vos promptos & Deo devotissimos exstare novimus, nam de oratione & credulitatis vestræ fide sollicitiores & promptiores vos volumus esse. Nam & qui in posterum in (a) Pascha & Pentecosten filios & filias de sacro fonte suscepturi sunt, sciant se orationem dominicam & fidem symboli Apostolorum reddere rationem, ut sciamus qualiter verus fidejussor sit unusquisque illius quem susceperit a sacro fonte. Igitur & *qui dormiunt, nocte dormiunt; & qui inebriantur*, ait apostolus, *nocte inebriantur. Nos autem qui diei sumus, sobrii simus*, & vigilemus in orationibus. Ante omnia autem in invicem caritatem habeamus, quia caritas operit multitudinem peccatorum. Et vos in omni opere bono fructificantes perveniatis ad gloriam, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quam præparavit Deus diligentibus se. His præmissis, moneo vos, sicut filiis carissimis, quia in omnibus carissimi nobis facti estis, ita ut sitis sinceres & sine offensa, ut ait apostolus, repleti omnem fructum justitiæ in gloria & laudem Dei. Salutamus vobis iterum in Domino & Salvatore nostro JESU CHRISTO perpetuam salutem.

EPI-

(a) Olim baptisma nonnisi in Paschate & Pentecoste celebrabatur, atque aliquo ante tempore symbolum & oratio dominica catechumenis tradebantur, ac postea ab eisdem reddebantur. Quibus autem diebus hæc præstarentur, diximus in lib. 1. de antiquis ecclesiæ ritibus cap. 1. art. 21. Porro hactenus ecclesia Leodiensis serutinia illa catechumenorum observat feria quarta hebdomadæ quartæ Quadragesimæ.

Digitized by Google

A

ANNO CHRISTI 814.

EPISTOLA CAROLI MAGNI IMPERATORIS

Ad Garibaldum Leodienſem Epiſcopum,

De cura quam inſtruendis populis præcipue ante baptiſmum adhibere debent Paſtores.

Ex mſ. Andaginenſis monaſterii S. Huberti ante annos 800. *exarato.*

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. CAROLUS ſereniſſimus auguſtus a Deo coronatus, magnus, pacificus, imperator, gubernans imperium, qui & per miſericordiam B Dei rex Francorum & Langobardorum, GARIBALDO epiſcopo in Domino ſalutem.

Bene igitur recordari credimus ſanctitati tuæ, qualiter ſæpius in conventu & concilio noſtro monuimus de prædicatione in ſancta Dei eccleſia unuſquiſque veſtrum ſecundum ſanctorum canonum auctoritatem & prædicare & docere deberet. Primo omnium de fide catholica; ut & qui amplius capere non valuiſſet, tantummodo orationem dominicam & ſymbolum fidei catholicæ, ſicut apoſtoli docuerunt, tenere & memoriter recitare potuiſſet, & ut nullus de ſacro fonte baptiſmatis aliquem ſuſcipere præſumeret antequam in veſtra aut miniſtrorum veſtrorum ſacri ordinis præſentia orationem do- C minicam & ſymbolum recitaret, & ſicut in proximo comperimus in die (*a*) apparitionis Domini multi fuerunt apud nos inventi, qui volebant ſuſcipere infantes de ſacro fonte baptiſmatis, quos juſſimus ſingulariter & diligenter examinare & requirere, ſi orationem dominicam & ſymbolum, ut ſupra diximus, ſcirent & memoriter tenerent; & plures fuerunt qui nulla exinde in memoriam habebant: quibus præcepimus abſtinere, ut antequam orationem & ſymbolum ſcirent, & recitare potuiſſent, neque aliquem de ſacro fonte baptiſmatis ſuſcipere præſumerent. Et valde erubeſcentes fuerunt ex hac re, & ſpondere volebant, ut ſi conceſſum eis fuiſſet, ad tempus hoc improperium a D ſe potuiſſent auferre. In quo loco intelleximus, quod non eis fuit convenientia, & ſicut in capitulari noſtro poteſtis reperire, diſcretionem factam habuimus, quanto tempore ſe unuſquiſque abſtinere debuiſſet ab hoc opere, uſque dum bonus fidejuſſor eſſe valeret in hoc negotio, ſcilicet aut certe ſtatim alium inveniret ſcientem, aut ſi infirmitas non impediret, expectaret de Paſcha uſque in Pentecoſten, donec ipſe diſceret ea quæ ſupra dicta ſunt. Nunc autem denuo monemus ut memores ſitis, ſicut condecet de miniſterio ſacerdotali, & conven- tum habeatis cum veſtris ſacerdotibus, & diligenter omnem rei veritatem requirite & examinate: ita ut opus Domini non prætereat, E nec aliqua requiſitio vobis exinde fiat ante conſpectum ſanctæ majeſtatis.

A

ANNO CHRISTI 814.

EPISTOLA GHAERBALDI EPISCOPI LEODIENSIS

Ad ſuæ diœceſis presbyteros,

Ut ſolliciti ſint populos ſuos docere orationem dominicam & ſymbolum apoſtolorum.

Ex mſ. Andaginenſis monaſterii S. Huberti in Arduenna.

GHAERBALDUS clementia Dei epiſcopus omnibus presbyteris, qui infra parochias noſtra conſiſtunt, & eccleſias Domini una noB biſcum Deo auxiliante regunt, in Domino perpetuam optamus ſalutem.

Cognoſcatis, quia epiſtola domni & ſereniſſimi imperatoris noſtri ad nos venit, quam reliſta in præſentiam noſtram, ubi comperimus, quia domnus noſter exiſtimat noſtram eſſe negligentiam, ut non adnunciemus populum pleniter de oratione dominica, ut ſciant & ſymbolum quod apoſtoli docuerunt: & domno noſtro dictum eſt, quia noſtra pigritia ſit, qui ſacerdotes ſumus in populo, & prædicare & docere populum debemus, qualiter per rectam fidem & orationem & opus bonum ad cæleſtia regna perveniant; & ex ea parte credo quod veſtra aliquorum negligentia ſit: propterea mandamus vobis atque conteſtamur per tremendam C omnipotentis majeſtatem, ut negligentes de hac re amplius non exiſtatis, ſed pleniter cum omni ſtudio & omni diligentia, ut unuſquiſque veſtrum ad ſuam baſilicam vel in quantaſcumque baſilicas miſſarum ſolemnia celebrat, prædicare & commonere unuſquiſque juxta modum capacitatis ſuæ faciat de præcepto Dei omnipotentis, & verbo domni noſtri imperatoris ſui & parvitatis noſtræ, quia tantum pondus nobis ſuprapoſitum inter vos partire debemus, ut unuſquiſque orationem dominicam, id eſt *Pater noſter qui eſt in cælis*, & reliqua quæ ſequuntur, & ſymbolum ſicut docuerunt ſancti apoſtoli diſcere, & in memoriam retinere ſtudeat & ore D proferre, quia ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, & opus bonum, & adnuncietis populo, quia hæc eſt arma, unde ſe contra diabolum defenſare debet, & adverſum generis humani inimicum pugnare debent. Hæc eſt arma ſpiritalis, in qua vincitur diabolus, & gaudent de victoria illi qui cum iſta arma pugnant, id eſt rectam credulitatem, fidem, & rationem & opus bonum ſufficiant iſta (*b*) vobis. Ceterum ſi vos aliquando de iſta adnunciatione negligentes eritis, arcius & diſtrictius vos diſtringere debemus.

CA-

(*a*) Hinc apparet tempore Caroli magni baptiſmum non ſolum in Paſchate & Pentecoſte celebratum fuiſſe, ſed etiam in Epiphania: quod alias demonſtravimus ex antiquiſſimo Sacramentorum libro monaſterii Gellonenſis ipſius tempore ſcripto. Vide lib. 1. de antiquis eccleſiæ ritibus, cap. 2. art. 2.

(*b*) *Id eſt* vobis.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 810.

CAROLI MAGNI EDICTUM,

Quo jejunium pro necessitatibus publicis, maxime pro fame, peste & bello indicitur.

Ex eodem ms.

IN nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. CAROLUS serenissimus augustus a Deo coronatus, GHAERBALDO episcopo, cum universis tibi omnipotente Deo & nostra ordinatione commissis in Domino salutem.

Notum sit dilectioni vestræ, quia nos cum fidelibus nostris tam spiritualibus, quam secularibus tractantes, cum consensu & pari consilio invenimus necessarium, & propter instantes quasdam necessitates, quas subter significaturi sumus, tria triduana jejunia ab omnibus nobis generaliter esse celebranda, atque ab eo in quo vivimus, movemur & sumus auxilium esse quærendum, a quo quicquid juste ac rationabiliter fides vestra, spes certa, seu caritas perfecta postulat, sine dubio tempore congruo impetrat: ipso Domino dicente: *Petite & dabitur vobis, quærite & invenietis, pulsate & aperietur vobis*. Ipsa autem jejunia, sicut nobis omnibus visum est, hac discretione posse fieri, Domino largiente, congruenter impleta, scilicet ut primum XI. diebus post festivitatem S. Andreæ transactis, id est III. Idus, & idus Decembris, & XVIII. calendas Januarii tali ratione fiat, ut omnes a vino & carne his III. diebus abstineant & usque horam nonam jejunent, excepto quæ aut ætas aut infirmitas non permittit, qui tamen secundum suam qualitatem vel vitæ suæ professionem, aut (*a*) rationibus satis, aut eleemosynis congruis id ipsum secundum consilium magistrorum redemere studeat, quod jejunando & abstinendo complere non valet. Hora autem nona omnes generaliter ad ecclesias vicinas, ubi eis denuntiatur, devota mente occurrant, & si hora vel locus permiserit, aliquo spatioso loco letania procedant, atque psallendo ecclesiam intrantes, cum omni devotione missam audiant. Qua subacta, unusquisque domum redeat, & statutis cibis corpori satisfaciat, non ad voluntatem, sed ad necessitatem ac sobrietatem. Similiter quoque monemus unumquemque, ut eleemosynam faciant secundum quod commodum substantiæ suæ permiserit, & mentis devotio Domino inspirante suaserit; & unusquisque presbyterorum missam cantet, & alterius ordinis clericus vel monachus, sive Deo sacrata, qui psalmos didicit, L. psalmum similiter cantet. Opera autem ea his diebus operare permittimus, quæ nec ad ecclesiam venire impediant, nec ante statutam horam manducare, aut (*b*) bibere cogant. Duo quoque cetera triduana jejunia his diebus pari ratione per omnia erunt celebranda, unum post Theophaniam VII. idus, & IV. idus, & II. idus Januarii. Aliud vero post Septuagesimam, II. idus Februarii, & XV. calendas Martii, & IV. calendas Martii. Necessitates vero quas supra nos dicturos esse promisimus inter ceteras, quas tamen hac vice commemorare necessarius diximus, hæc sunt. Denique compertum habemus per fideles nostros, qui nobis de singulis regni nostri partibus hæc nuntiaverunt, quod insolito more, & ultra consuetum ubique terræ sterelitas esse & famis periculum imminere videtur. Aeris etiam intemperies frugibus valde contraria; pestilentia quoque per loca & pagorum gentium circa marcas nostras sedentia bella continua: multa præterea quæ & nunc enumerare longum est, & nobis experimentum possunt esse notissima, si recordare volumus, qualia incommoda singulis diebus propter merita nostra sentiamus, certissimeque ab his exterioribus colligere possumus, nos per omnia Domino non placere interius, qui tanta mala compellimur tolerare exterius. Quamobrem bonum nobis omnino videtur, ut unusquisque nostrum cor suum humiliare in veritate studeat, & in quocumque loco, sive actu, sive cogitatu se Deum offendisse deprehenderit, pœnitendo tergat, flendo doleat, & semetipsum in quantum ipso largiente potest ab his malis in futurum cavendo custodiat, & hæc debet esse præmissæ orationis intentio, ut omnipotens Deus, qui non solum facta, verum etiam antequam fiant omnia novit, corda nostra compungat, & nos sibi supplices atque subjectos in vera humilitate faciat, & unumquemque nostrum ab observantia mandatorum suorum depulso a nobis omni errore, convertat, misereaturque, sive a nobis mala repellendo, sive bona quibus indigni sumus tribuendo, sicut ipse novit nos indigere, & tribuat ut in membris suis, id est in corpore sanctæ ecclesiæ numerari mereamur, quam pacificare, adunare, & regere, atque ab omni malo protegere dignetur, nobis etiam in illa unitate comprehensis, qui ut gratiam illius promereri possimus, hæc jejunia atque has orationes ab omnibus vobis generaliter fieri decrevimus. Hanc quoque epistolam relegentes secundum tibi a Deo datam sapientiam coram omnibus diligenter relege, & tradere facias: ita ut omnes intelligant, pro qua necessitate hæc agenda sunt, & unusquisque vestrum per singulas ecclesias baptismales dirigite, & bonos interpretes mittite, qui omnia tradant, sicut superius diximus. Nam & per singula monasteria infra parochia tua ita facias.

ANNO CHRISTI 810.

CAPITULA.

I. PRimitus ergo quæ christianæ legis adversa sunt, ea præponimus, scilicet qui orationem dominicam & symbolum fidei christianitatis memoriter non tenent, neque didicere volunt, eos notate, & ad præsentiam nostram veniant, seu majores seu minores, sive nobiles, sive ignobile omnes generaliter ante veniant, & dicant orationem dominicam & symbolum apostolorum; ubi catholicæ fidei plenitudo continetur: quia *impossibile* est sine fide placere Deo.

II. Ut sic *fidem* uniuscujusque opera sequantur.

III. Ut si patrini vel matrinæ, qui infantes de fonte suscipiunt, sive masculos sive feminas, si ipsum symbolum & orationem dominicam sciunt, & filios & filias spirituales quos & quas de

(*a*) *f.* orationibus.

(*b*) Hinc patet illicitum fuisse jejunantibus extra tempus refectionis bibere; unde colliges quam caco illi laborant errore, qui liquidum non frangere jejunium docent, maxime si de vino agatur aut alio potu confortativo & nutriente. Certe jejunantes hic etiam in refectione a vino abstinere jubentur.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 814.

de fonte ſuſceperunt, pleniter inſtructos habeant de fide, de qua pro eis fidejuſſores extiterunt.

IV. Si omnes ſecundum legem Domini ſive nobiles ſive ignobiles uxores legitime ſortitas habent, non uxores ab aliis dimiſſas, non Deo ſacratas, non anes, non raptis & contra parentum voluntatem habentibus, non parentum neque propinquitatis alicujus adfinitate conjunctis, id eſt primum non matris inceſtor, non ſororis, non materteræ, id eſt matris ſororis, non amitæ, id eſt ſororis patris, non privignæ, id eſt filiaſtram, non fratris uxorem, non abunculi uxorem, non nepotis uxorem, non quis patris uxorem concubito inlicito violet, non conſobrinam, id eſt in tertiam generationem, vel de una in tertia, de alia in quarta, vel ambabus in quartam generationem. Una lex ſive de viro ſive de femina in iſtis generationibus conjunctis, ſive aliquam feminam quam ſuus conſobrinus aut ſobrinus in ſecundam, aut tertiam, aut quartam generationem accepit, id eſt aut in tertium articulum, vel in quartum ſibi de una parte in tertiam, & de alia in quarta pertinentes fuerunt poſt obitum defuncti propinqui ejus uxorem illius accipere non poteſt.

V. Ut inquiratur ab omnibus in parochia noſtra conſtitutis, ſi dies dominicus ſecundum ſuam venerationem veneratur & colitur, ut nullus homo opera ſervile in die iſto ſancto faciat. Quod ſi fecit, ante nos veniat, & in præſentia noſtra rationem deducat, ſi ſua præſumptuoſitate aut cupiditate alicujus rei adquirendum hoc opus ſervile fecit, aut ſui domini juſſionem.

VI. Si feſtivitates ſanctorum, qui prædicantur ab epiſcopo & presbyteris, quas colere debent & feriatos habere, ſi cuſtodiantur, an non; & qui eas feſtivitates in contemptu habet, & ad miſſam venire deſpicit, & operatur in illis diebus.

VII. Si legitima jejunia per quatuor tempora celebrantur ab omnibus, & jejunent.

VIII. Si dictum jejunium propter aliquam neceſſitatem denuntiatum quis infringere auſus fuit, & non ſecundum quod ei denuntiatum fuit a presbytero eccleſiæ, vel a comite & decanis, ut hoc ſciamus, & ante nos veniant.

IX. Ut quiſquis decimas pleniter non dedit de ſua conlaboratione, ut exinde ante nos rationes deducat, ſive nobiles ſive ſervientes, & unuſquiſque ſive epiſcopus, ſive abba, ſive comes, ſive vaſſus dominicus, ſive qui proprietate ſua habent, omnes ſuam familiam ante nos habeant in locis ubi per epiſtolam noſtram denuntiamus, ſi ita poſſibile fuerit.

X. Ut inquirantur ſortilegi & auruſpices, & qui menſes & tempora obſervent, & qui omnia obſervant, & ita filacteria circa collum portant, neſcimus quibus verbis ſcriptis & veneficiis, id eſt quæ mulieres potiones aliquas donent, ut partes excutiant, & aliquas divinationes faciunt, & pro hoc ut a maritis ſuis majorem amorem habeant. Omnes malificos ante nos, de qualibuſcumque cauſis blaſphemantur, ante nos adducere faciatis, ut cauſa eorum ante nos diſcutiatur.

XI. De homicidis & perjuriis, id eſt qui homicidia egerunt, & de perjuriis reprobati ſunt, & pœnitentiam non egerunt, neque agunt, ut ipſi ante nos veniant, & ſi confeſſi fuerunt, quod pœnitentiam exinde accipiſſent a presbyteris, dicant qualem pœnitentiam agant, & qui presbyteri fuerunt, qui eos dijudicaſſent de furtis, aut de perjuriis, aut de homicidus, quas in quibuſcumque peccaverunt.

ANNO CHRISTI 814.

XII. Si alicubi in noſtra parochia locus talis eſt, aut ad fontes, aut arbores, aut ad petras, ſi aliqui ſtulti ibi vota faciant aut obſervent pro aliquam ſanitatem aut devotionem aliquam, ut illos nobis notos faciatis, & ante nos adducite, & ſi alia loca, infra noſtram parochiam innoteſcere faciatis, & iterum cultores, & vota oblationum.

XIII. Ut ſi presbyteri aliqui infra noſtra parochia recepti ſunt, non a nobis ordinati, neque ab anteceſſoribus noſtris, ſi aliquis eos receptos habet ad ſuam baſilicam, ante nos eos venire faciat quicumque eos habuerit.

XIV. De presbyteris qui infra noſtra parochia conſtituti ſunt, qualiter ſe habent. Si infra ſuum officium ſe continent ſecundum canonicam auctoritatem & admonitionem noſtram aut non, vel quale teſtimonium inter eos habent, id eſt in populo, aut bonam famam aut malam: Et ſi bona eſt fama, denuntietur, & ſciatur omnibus; Et ſi mala eſt fama, depublicetur ab omnibus, non per invidiam, neque per alicujus mala perſuaſione, ſed ex veritate proferendum.

XV. Admonendum eſt, ut inquiratur, quod dici nefas eſt, eos qui incontinentes & per maximam libidinem ſe circumferentes, etiam cum quadrupedibus miſcentur, ſi aliquis talem hominem habuerit aut paſtorem, aut qualiſcumque ſit, qui in hoc crimine inventus probatus fuerit, ante nos adducatur.

XVI. De his qui commatres habent ad conjugium, de fonte vel ſacro chriſmate ab epiſcopo conſignatum, id eſt de confirmatione; ſi publice eas habent, aut ſi adulteratur; ſimiliter de filiolis quiſquis eas de fonte ſuſcepit, & cum ea adulteravit, vel ad manum epiſcopi eam tenuerit, & poſtea in conjugium eam acceperit, adulteravit.

XVII. Si quis ex filiaſtrum aut filiaſtram ad manum epiſcopi tenuit, id eſt ad confirmationem, ub. lepriformis gratia Sancti Spiritus datur, ſi quis in tali conjugium, aut adulterium miſcuerit, ante nos venire faciatis: & quia dicitis, quia multa erga religionem chriſtianitatis apud pagenſes veſtros geruntur, in quantum recordare potuimus, in his capitulis commemoravimus modo, quia Domino Deo auxiliante domini noſtri imperatoris licentia, præſentem me offendo ad omnia emendanda, & in his cauſis quæ in prætatis capitulis denuntiantur, & in ceteris in quibus ante me proferuntur.

HÆC SUNT CAPITULA

Ex divinarum ſcripturarum ſcripta, quæ electi ſacerdotes cuſtodienda atque adimplenda cenſuerunt.

I. UT unuſquiſque ſacerdos eccleſiam ſuam cum omni diligentia ædificet, & reliquias ſanctorum cum ſummo ſtudio vigiliarum noctis & divinis officiis conſervet.

II. Ut omnes ſacerdotes horis competentibus diei & noctis ſuarum ſonent eccleſiarum ſigna, & ſacra tunc Deo celebrent officia, & populos erudiant quomodo, aut quibus Deus adorandus eſt horis.

III. Ut omnibus feſtis diebus & dominicis unuſ-

Digitized by Google

ANNO CHRISTI 814.

unusquisque sacerdos evangelium Christi populo prædicet.

IV. Ut unusquisque sacerdos cunctos sibi pertinentes erudiat, ut sciant qualiter decimas totius facultatis ecclesiis divinis debite offerant.

V. Ut ipsi sacerdotes populi suscipiant decimas, & nomina eorum & quæcumque dederint scripta habeant, & secundum auctoritatem canonicam coram testibus dividant, & ad ornamentum ecclesiæ primam eligant partem, secunda autem ad usum pauperum atque peregrinorum per eorum manus misericorditer cum omni humilitate dispensant. Tertiam vero partem sibimetipsis soli sacerdotes retervant.

VI. Ut unusquisque sacerdos orationem dominicam & symbolum populo sibi commisso curiose insinuent, ac totius religionis studium & christianitatis cultum eorum mentibus ostendant.

VII. Ut cuncti sacerdotes precibus assiduis pro vita & imperio domni imperatoris & filiorum ac filiarum salute orent.

VIII. Ut unusquisque sacerdos quotidianis adsistat orationibus pro pontifice, cujus gubernatur regimine.

IX. Ut nullus sacerdos in domibus vel aliis locis, nisi in ecclesiis Deo dicatis celebrare missas audeat.

X. Ut cunctis sacerdotibus jus & tempus baptismatis temporibus congruis secundum canonicam institutionem cautissime observetur.

XI. Ut omnes sacerdotes quibuscumque horis omnibus indigentibus baptismum infirmitatis causa diligentissime tribuant.

XII. Ut nullus presbyter sacrum officium, sive baptismale sacramentum, aut aliquid bonorum spiritalium, pro aliquo precio vendere præsumat, ne vendentes & ementes in templo columbas imitentur, ut pro his quæ adepti sunt, gratia divina non pretia concupiscant terrena, sed solum regni cælestis gloriam promereantur accipere.

XIII. Ut nullus presbyter a sede propria sanctæ ecclesiæ sub cujus titulo ordinatus fuit, ammonitionis causa ad alienam pergat ecclesiam, sed in eadem devotus usque ad vitæ permaneat exitum.

XIV. Ut nullus ex sacerdotum numero ebrietatis (1) initium nutriet, nec alios cogat per suam jussionem inebriari.

XV. Ut nullus sacerdos extranearum mulierum habeat familiaritatem, nec in sua domu, in qua ipse habitat, nullam mulierem umquam permittat habitare.

XVI. Nulli sacerdotum liceat fidejussorem esse, neque derelicta propria lege, ad seculares judicia accedere præsumat.

XVII. Nemo ex sacerdotum numero arma pugnantium umquam porter, nec litem contra proximum ullam excitet.

XVIII. Ut nullus presbyter edendi aut bibendi causa ingrediatur in tabernis.

XIX. Ut nullus sacerdos quicquam cum juramento juret; sed simpliciter cum puritate & veritate omnia dicat.

XX. Ut cuncti sacerdotes omnibus illis confitentibus eorum crimina, dignam pœnitentiam cum summa vigilantia ipsis indicant, & omnibus infirmis ante exitum vitæ viaticum & communionem corporis Christi misericorditer tribuant.

ANNO CHRISTI 814.

XXI. Ut secundum diffinitionem sanctorum patrum, si quis infirmatur, a sacerdotibus oleo sanctificato cum orationibus diligenter unguatur.

XXII. *De nonis & decimis.*

Volumus atque jubemus, ut de omni conlaboratu, & de vino, & fœno fideliter & pleniter ab omnibus nona & decima persolvatur. De nutrimine vero pro decima sicut hactenus consuetudo fuit ab omnibus observetur. Si quis tamen episcoporum fuerit, qui argentum pro hoc accipere velit, in sua maneat potestate.

XXIII. *De antiquis ecclesiis, ut non rem suam habeant.*

Ut nec decimis nec aliis possessionibus priventur, ita ut oratoriis tribuatur.

XXIV. *De spiritalibus filiolis.*

Deinde præcipimus, ut unusquisque compater vel proximi spiritales filios suos catholice instruant.

XXV. *De sacerdotibus.*

Ut juxta apostoli vocem irreprehensibiles sint & moribus ornati, & nequaquam turpibus lucris deserviant juxta illud quod ait scriptura: *nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui se probavit*; & a turpibus lucris & usuris non solum ipsi abstineant, verum etiam plebes sibi subditas abstinere instruant.

XXVI. *De incestuosis.*

Ut incestuosi juxta canonicam sententiam pœnitentia multentur. Qui vero decimas post crebras admonitiones & prædicationes sacerdotum dare neglexerint, excommunicentur. Juramento vero eos constringi nolumus.

XXVII. *De discretione in corporis & sanguinis Domini perceptione.*

Cavendum est enim, ne si nimium in longum differatur, ad perniciem animæ pertineat, dicente Domino: *nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Si vero indiscrete accipiatur, timendum est illud quod ait apostolus: *Qui manducat & bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit*. Juxta ergo apostoli documentum, probare se debet homo, & sic de pane illo manducare, & de calice bibere, ut videlicet abstinens se aliquot diebus ab operibus carnis, & purificans corpus animamque suam, præparet se ad percipiendum tantum sacramentum, exemplo David, qui nisi se confessus fuisset abstinuisse se ab opere conjugali ab heri, & nudius tertius, nequaquam panes propositionis a sacerdote accepisset.

(1) *f.* vitium.

Digitized by Google

ANNO CHRISTI

ANNO CHRISTI

IN SUBSEQUENTEM EPISTOLAM PRÆMONITIO.

NEc novus nec infrequens in Eccleſia mos obtinuit, ut cum primo Sacerdotes cæteriquc ſacri eccleſiæ miniſtri initiabantur, ſimul illis de ſcripto monita darentur, ad quorum normam vitam actuſque ſuos componerent. Id mandat concilium Toletanum IV. can. XXVI. de parochianis presbyteris; & in eum uſum valuiſſe conſtat hominiliam Leonis IV. pontificis, quam ſine auctoris nomine & in canones diſtributam PP. Martene & Durand Vet. Monum. tom. VII. pag. I. in duplici MS. Viconienſi & Pariſienſi nacti ſunt ſub hoc titulo: *Commonitorium cujuſque ordinis eccleſiaſtici*. Alteram ego ab hac Leonis epiſtolam canonicam in eum uſum deſtinatam nactus ſum in MS. codice Bibliothecæ Cathedralis eccleſiæ Lucenſis, ſæculi, ut arbitror, XI. quam primus profero, ut eſt in eo codice, ingentibus ſcilicet barbariſmis & ſoloeciſmis vitiatam, quos tamen Lectores partim per ſe facile emendabunt, partim ipſe brevi ad marginem adnotatione poſita ex conjectura correxi. Ut vero hic collocarem, ſuaſit mos ſub Carolo Magno inducius, hæc & ſimilia Sacerdotibus cæteriſque eccleſiæ miniſtris injungendi. Poſtquam hæc ſcripſeram, reperi hanc ipſam epiſtolam dudum antea evulgaſſe Baluzium Capitular. To. II. in Append. & Ballerinos Oper. S. Leonis To. III. pag. 669.

A

INCIPIT EPISTOLA CANONICA,

Quibus debeant adimplere epiſcopi, diaconi, ſeu ſubdiaconi.

I. PRimum omnium ut fidem Catholicam omnes presbyteri, & diaconi, ſeu ſubdiaconi memoriter teneant; & ſi quis hoc faciendum prætermittat, 40. dierum a vino abſtineant; & ſi abſtinentiam neglexerint, commendandum replicetur in eo ſententia.

II. Ut nullus presbyter, diaconus, ſeu ſubdiaconus cum mulieribus habitare aut converſare prætumat; & ſi inventus fuerit hoc faciens, dejiciatur. Inſuper & exilio deſtinatus dies ſuos B in pœnitentiam finiat.

III. Ut ea quæ a Domino conſervandis Chriſtianis principibus amore dilata * ſunt vel fuerint eccleſiis, vel titulis exinde ſubtrahere * præſumat, nec * ſacratas res depopulentur. Et ſi quiſpiam præſumpſerit, res, quæ fraudatæ ſunt, quadruplum reſtituantur, aut ſi non habuerit unde ipſa loca admittant, & res * ipſas, quæ fraudatæ ſunt, ab epiſcopo ipſius recolligantur, & in ipſo loco unde ablatæ ſunt reſirmentur. (*ſic*)

* *delata.*
* *ut.*
* *ea loca.*
* *ipſa*

IV. De presbyteris, qui eos ad communionem recipiunt qui inceſtas nuptias contrahunt, ideſt matrigna, cognata, vel ſocrum, aut filiaſtram, vel proxima agnatione conjunctam in C conjugio ſibi ſociant, & ad eos pervenerint, admonendantur ut ſeparentur: qui ſe diſtulerit, a communione priventur, & oblationes eorum ad ſacro Altario non recipiantur; & ſi presbyter ſciens hoc neglexerit diſtringendum, * aut amicitiam temporalem attendendum, ad communionem eum receperit ſine emendatione aut pœnitentiam canonicæ ſubjaceat ſententiæ.

* I. e. punire. Ita & Moguntin. ſub Rabano c. XXIX.

V. De iis presbyteris, qui poſt primam vel ſecundam correctionem recipiunt Idola colentes, vel ſuſcipientes homines, qui ad fontes atque ad arbores ſacrilegium faciunt, nec non de die Jovis aut Veneris propter Paganorum conſuetudinem obſervant, vel cervolam aut anniculos faciunt, hoc eſt ſuſſitores & cornua incantant, & eos poſt primam aut ſecundam adhortationem communicaverint, aut oblationem eorum ſuſceperint, 40. ſpatia in pane & aqua ſint contenti.

VI. Ut nullos ſacerdotum extra juſſionem epiſcopi ſui procurationes ſæculares liceat ſuſcipere, exceptum juſſionem pontificis ſui religioſas cauſas, eccleſiarum videlicet aut clericorum, pauperum vel viduarum; ſicut ſacer præcipiunt canones. Si quis contenta hac obſervationem in talibus cauſis ſe implicaſſe inveniatur, canonica ſententiam de hujus præſumptioni ſubjaceat.

VII. Ut ſi cui ſacerdoti ex qualibet mulierum * denuntiatum fuerit, ut exinde ſuſpectio malæ opinionis efficiatur, nulla cum ipſa habeat converſationem neque ſecreta neque præſenti. * Si deinceps inventum fuerit, poſt ſecundam & tertiam conteſtationem, * ut contemptum, gradus ſui periculum ſuſtineat.

* familiaritate
* *pœnæ*
* *ut corrigatur*

VIII. Ut nullam eccleſiam cujuſlibet diœceſeos ubi baptiſmum, presbyter abſque diacono eſſe reperiatur. Unde omnis presbyter, non habens diaconum, eligat ſibi perſonam & plebis ſuæ innoteſcat, tunc ad pontificem ſuum conſignans deducat, cujus vita probata habeant, & diaconus conſecretur. Quod ſi diſtulerit presbyter, dicens, eo quod non habeat talem clericum, epiſcopus ſuus provideat ei ex eccleſia ſua, aut unde voluerit bonam perſonam: tantum eſt ut ſine diacono non ſit. Conſtituimus enim diaconum in uno cubiculo cum presbytero ſuo maneat; deferens ei onorem, ut dignum eſt; ante quorum lecta clerici ſimili modo manere videantur: ut ſemper abſque ſuſpectione ſint, & Deus propitietur. Non exiſtente presbytero intra domum, ſi ubicumque abierit diaconus poſt ejus egreſſum locum ejus obtineat ad ſuſcipiendum vel ordinandum quod utili domui eſt; ita demum ut non presbytero ſuo ſuperbiat. Nam ſi hoc adtentaverit, ab epiſcopo ſuo de contemptu ſuperbiæ judicetur, ac de acceſſu eccleſiæ *. Quod ſupra aliare ponitur, ſeu undecumque accedere poteſt ſub amborum ſigillum ſit, & non unus ſine alterius notitiam expendere, ubi neceſſarium fuerit, præſumat.

* *l. amovet.*

IX. Ut nullus presbyter, diaconus, vel clericus in diœceſi conſtitutus prædia eccleſiæ, D hoc eſt terras poteſtatem non habet venundare; ſed ne cuiquam parentum ſuorum donandi; & qui hoc egerint ſub omni celeritate reddito pretio, ad loca ſacra, in qua competunt, revertantur. Sin autem hanc obſervationem con-

tem-

Digitized by Google

temptam qui hoc præsumpserit, res proprias in ipsa ecclesia relinquat, & ipse foras ejiciatur, eo quod divina congruam *rationem* * ut qui ecclesias accipiunt ad regendum non dispergendum accipiant. Simili modo nullam habeant potestatem pro quolibet modo alienandum, infiduciandum, neque venundandum; sed nec sine voluntate pontificis sui ad viganiandum, aut liberos * dimittendum, ut superius censuimus. Si habet proprietatem suam, aliud tantum restituatur. Si non habuerit, expoliatus ex omnibus foras ejiciatur. Ipsa tamen res ad ecclesiam, ex cujus res sunt, revertantur.

ANNO CHRISTI 850.

* *Divino congruat rationi.*

* i. e. servos in libertatem dimittendos.

X. Ad nos perlatum est quod quidam conjugati habent . . . . cuia * in qua deserviant, de sacris, mulierum vel filiarum suarum ornamenta faciunt, & proprietacio jure sibi defendant; quod Christianis hominibus nec loqui convenit, ut res sacratas, & quæ *in* sacra loca offeruntur, mulierum suarum usurpent, vel filiis aut parentum; si * adprobatum fuerit, superiore feriatur sententia.

* f. oracula.

XI. Omnes presbyteri, diaconi, subdiaconi vel cunctus clerus * sub *episcopo* esse noscuntur, si causas habuerint, & minime potuerint inter se deliberare, tunc ad pontificem suum conveniant, causam suam dicendum; nam per nulla sæcularia judicia adire præsumant; & qui hanc præceptionem contempti fuerint superioribus pœnis subjaceant. Ita ut in pœnitentiam sint, abstinentes a * vino potatione, vel ab * esu carnium, donec ad metropolitanum suum accedant.

ANNO CHRISTI 850.

* f. si hoc probatum.

* qui

* vini

NOTÆ EDITORIS IN SUPERIOREM EPISTOLAM.

Can. I. Presbyteris hoc *ipsum* injungit Hincmarus in Capit. anni 852. cap. I.
Can. II. Ita & Cabilonense II anni 650. can. III.
Can. III. Non dissimilem abusum coercet Conc. Aquisgranense II. anni 836.
Can. IV. Incestas nuptias in gradibus hisce vetat Conc. Romanum Eugenii II. can. XXXVIII. & Moguntinum I. sub Rabano can. XXIX.
Can. V. Fontes, arbores, petras cultu quodam superstitioso venerantes olim ex Fidelibus quosdam castigant Patres & Concilia, inter quos Concil. Turonense II. anni 567. De die Jovis quam ex superstitione feriatam habebant quidam, lege quæ scribit auctor vitæ S. Eligii Noviomensis lib. 2. cap. 15. De die Veneris nihil uspiam me legisse fecerit. Quid vero sit *cerodum*, *aut amuletos* (legendum auriculas, quod Concilia nonnulla melius explicant *cerulas*) *facere*, dictus ex his verbis Faustini episcopi Sermon. in Kalen. Januar. apud Bollandum in Actis SS. ad eam diem. *Cervulum facientes in feretum se habitum commutant*. Ita & juvenes, decrepitos senes Israel simulabant. Denique quod hic habetur de incantationibus cornuum, respondet illi quod legitur in Indiculo superstitionum paganorum Concil. Liptinensis anni 743. ubi cap. 22. legas *De tempestatibus & cornibus & coclets*; forte enim ad subitas gravesque procellas averruncandas cornubus inflatis insurrepebant; est enim *incantare* idem ac *canere* apud Lampridium in Juliano. *Carmina profana incantare*.
Can. VI. His affinia habes sancita in Aquisgran. an. 789. can. XXII. & Forojulien. an. 791. can. V.
Can. VII. Ita & Cabilonense II. anni 650. can. III. & alia passim.
Can. VIII. Nihil ubi sanctum de hac re compari; quamquam scio injunctum esse archipresbyteris ruralibus, ut nusquam sint sine synodis. Tur. non. II. can. XIX. Ticinens. an. 850. can. I.
Can. IX. Vide Moguntin. sub Rabano an. 847. can. VIII. & IX.
Can. X. Huic affine aliquid est in Bracarensi anni 675. can. III.
Can. XI. Ita & Matisconens. an. 581. can. VIII. & Emeritense anni 666. can. XI.

INCERTI LOCI CONCILIUM

IN GALLIA

In quo de purgatione sacerdotum actum est. Post annum Christi DCCC. Carolo Magno Imper.

Ex Labbei Append. tom. VII.

INter *capitula ecclesiastica Caroli M. edita pag.* 239. habetur titulo III. *de purgatione sacerdotum cap. II.* decretum Caroli regis ex consultu Leonis papæ de purgatione sacerdotum: *quod quidem promulgatum esse in magna quadam & universali synodo satis indicat ipse Carolus, cum ait*: necnon & nostrorum episcoporum omnium, cæterorumque sacerdotum & levitarum auctoritate & consensu definitum est. *Cujus tanti Concilii mirum est omnem periisse memoriam, & servata illius vestigia illo tantum in decreto, quod est a me mox indicatum: quod quidem in capitula Caroli Magni a Benedicto Levita relatum est, lib. 5. cap. 34. Eodem quoque pertinet caput proxime antecedens.*

Porro post annum Christi DCCC. *referendum id esse, intelligimus ex iis sub finem vocibus*, exemplo Leonis papæ: *cujus purgatio an.* DCCC. *exeunti trebuenda est: quo tempore Roma Carolus erat, ubi renunciatus est imperator, neque nisi post Pascha in Galliam rediit. Quo vero deinde anno legatos Romam miserit, qui Leonem super ea re consulerent, incertum.*

CON-

ANNO CHRISTI

CONCILIUM VORMATIENSE

De purgatione sacerdotum.

Ex Libbei Append. tom. VII.

Hujus Concilii mentio habetur ac nonnulla descriptio, in capitul. Caroli M. lib. VII. c. 205. Quod supra editum pag. 231. quantum inter capit. ecclesiastica Caroli M. Tit. IV. Ejus porro annum desinire non possumus. Tantum hoc habemus, posterius esse altero illo incerti loci, de quo sum proxime locutus.

ANNO CHRISTI 801.

[a] CONCILIUM [b] ALTINENSE,

ANNO CHRISTI 811.

DUBIUM, JUSSU [c] PAULINI AQUILEJENSIS EPISCOPI

Congregatum, ut fertur, anno Domini DCCCII. tempore Leonis papæ III. & Caroli Magni imperatoris.

☞ Altinense Concilium hic refero, non quod reipsa concilium Altini in Aquilejensi provincia a Paulino Aquilejensi Patriarcha habitum hoc anno credam, aut saltem, nisi ex Recentiorum fide, noverim; sed quod a Labbeo cæteris omnibus Conciliorum Collectoribus referatur innixis in depravata, uti in præfatione ad Concilium Forojulense anni 796. demonstravi, lectione Epistolæ Paulini ad Carolum Magnum, quam Epistolam ibi integram & sanatam ex Vaticano codice recitavi. Hic vero iterum ejus portionem, qualem tantmodo Labbeus dedit, exhibeo, & ut idem Labbeus legebat, quo facta cum altera, a me excusa, collatione intelligant lectores, quod tandem judicium de Altinensi Concilio anni 802. ferant.

EPISTOLA SYNODALIS.

Paulinus Aquilejensis episcopus scribit Carolo quod dux Venetorum Gradensem patriarcham aliosque sacerdotes occiderit, petitque ab eodem scelus Venetorum justa vindicta puniri.

*Catholico semperque inclyto triumphatori domno Carolo divina coronante clementia * imperatori, Paulinus minimus omnium servorum servus concordi pariterque devotione cum fratribus & consacerdotibus nostris vobis in Christo Jesu cruore æternas multipliciter supplici concinamus syllisona voce salutes.*

ET sacris paternorum canonum valenter incitantibus documentis, & vestris (ut verum resonat) mellitis salubribus irrorantibus syllabis in hac, cui Deo auctore, licet indignus, indignoque famulatu deservio, sede, concilium habitum Altini fuisse, sub nomine regis, tranquillissimis vestræ serenitatis auribus operæ pretium duximus humillimis horum, quamvis incultorum apicum, suppliciter notulis intimare.

De sacerdotibus autem plagis impositis semique vivis relictis, vel certe diabolico fervescente furore, per ejus satellites interemptis, non meum, sed vestræ definitionis erit judicium: in vestra itaque potestatis altitudine, in quodam judiciali libello a sanctis olim patribus salubriter prælibato legisse me recolo reservatum. Ob quam igitur caussam hæc fecerint, vestris certius scio omnino non latuisse neque latere sacris memoriis. Neminem namque alium arbitrati sunt sanctam ecclesiam de illatis injuriis, tam potentissime quam regali animadversione ulcisci, vicariam ab eo vicissitudinis expetens curam: ut quemadmodum illa cum & in præsenti sæculo, & inter bella, spiritalibus non cessat coronare triumphis, & cælesti regno, divinam implorando clementiam, participem fieri imprecatur, ita & ille principalem adeptus potentiam, & ab inimicis ejus valenter eam defendere: & de hostibus ejus ultrici invectionis sententia non desinat vindicare.

Non igitur dedignetur benignitatis vestræ excellentia, sollicitudinis erga eam pro hoc negotio vigilanter gerere curam, rememorantes per omnia sacri fontis utero, de quo multo longe felicius estis renati, fideique lactis dulcedine enutriti, quam prius, materna bene quamvis vulva generati, carnalibus estis uberibus ablactati. Egrediatur quapropter (si placet) una de hac re per universam regni vestri late diffusam monarchiam decretalis sententiæ ultio, quam nulla unquam potuit inimica veritatis & adversatrix justitiæ, quolibet urgente refragationis instinctu, oblivio abolere. Valde enim hujus sceleris truculenta præstigia, ob incuriam disciplinæ, per cunctas mundi ecclesias prævaluere partes. Unde vestri est censura magisterii resecanda hæc noxialis morbi modis omnibus pestis, & potentissima docilique sunditus manu extirpanda; quatenus sit sancta ecclesia, vestris adjuta præsidiis, libera, ab humano sanguine impolluta, quæ Christi est pretioso sanguine purpurata; quocirca ejusdem retenti feliciter gremio, & in hac vita incolumes, & glorioso, & æterna beatitudine gaudebundi, semper potiamini, & felices, per Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in Trinitate perfecta per omnia sæcula sæculorum. Amen.

No-

ANNO CHRISTI 801. Causa & occasio Concilii quæ fuerit.

Nota Severini Binii.

a *Constitum*.) Scribunt annales Venetorum, quod permissu Joannis Venetorum ducis, & gratia Nicephori orientalis imperatoris, Christophorus homo Graecus, Ulivolensis episcopus constitutus fuerit. Quod cum Venetiarum tribuni iniquo animo ferrent, orarunt Joannem Gradensem patriarcham, ne Christophorum hominem Graecum consecraret: Joannes vero eorum precibus obsecutus, illum non tantum non consecravit, sed etiam a piorum communione removit.

Quo facto dux Venetorum usque adeo commotus est, ut assumpto filio Mauricio classem ingentem Gradum duxerit, ipsumque oppidum primo adventu occuperit, postque immensam tyrannidem in sacerdotes exhibitam, Joannem Gradensem patriarcham arripuerit, & arreptum a turri celsissima praecipitem dederit, & interfecerit. Cumque vicini episcopi hoc scelus gravi poena expiandum A esse sentirent, Paulinus Aquilejensis synodum illam convocavit, quæ, sicut omnibus visum fuerat necessariam & conveniens, synodali epistola superius recitata, Caroli imperatoris & Francorum regis auxilium imploravit. In locum defuncti tribunorum studio suffectus est Fortunatus, Joanni defuncto sanguine conjunctus, quem pontifex pallio, & Carolus imperator securitatis diplomate donarunt. Baronius anno 802.

b *Altinensis*.) Sic dictum ab Altino, quod est oppidum provinciæ Aquilejensis.

c *Paulinus*.) Hic in chronico Pithœi Forojulienſis episcopus nominatur, ideo forsasse, quod Aquilejensis episcopatus Forojulium est translatus. Unde dum Sigebertus anno 811. metropoles imperii recenset, ait: Forumjulii, quæ & Aquileja. Hunc, dum grammaticam artes profiteretur, Carolo imperatori familiarissimum refert Eginhardus in vita Caroli. Defunctum fuisse anno Domini octingentesimo secundo, postquam concilio interfuisset, narrat chronicon Pithœi.

ANNO CHRISTI 802. Acta Concilii.

Paulinus Aquilejensis cur alibi Forojulensis episcopus nominetur.

CONCILIUM AQUISGRANENSE,

In quo actum de præstando imperatori ab omnibus sacramento: & de disciplina ecclesiastica clericorum & monachorum. Anno Christi DCCCII. Imperii Caroli Magni II.

Ex supplementis Conc. Gall. Labb. in Append. t. VII.

MEminit hujus synodi chronicon Moissiacense ad hunc annum DCCCII. habita: designatque mensem. Imperator Carolus, inquit, mense Octobri congregavit synodum universalem in Aquis, & ibi fecit episcopis, presbyteris, diaconibus prælegi universos canones quos sancta synodus præcepit, & decreta pontificum, ut canonici juxta canones viverent, & quicquid in clero, aut in populo, de culpis, aut de negligentiis apparuerit, juxta canonum auctoritatem emendarent. Similiter in ipsa synodo congregavit universos abbates & monachos qui ibi aderant, & ipsi inter se conventum fecerunt: & legerunt regulam sancti patris Benedicti, ut quicquid in monasteriis seu in monachis contra illam factum fuisset, hoc ipsum juxta eamdem emendare facerent. *Quid autem amplius gestum fuerit in eodem concilio, exponit breve chronicon monasterii sancti Dionysii in Francia his verbis, ad ipsummet annum* DCCCII. Carolus, *inquit*, Imperator, ad Aquis palatium, concilium habuit, ut ei omnes generaliter fidelitatem jurarent, monachi, canonici: ita & fecerunt. *Hujus autem juramenti formulas hic promere visum fuit ex codice manuscripto bibliothecæ collegii Clarimontani Parisiensis Societatis Jesu, quæ sic habent.*

B

SACRAMENTUM.

Sacramentale qualiter promitto ego, quod ab isto die in antea fidelis sum domno Karolo piissimo imperatori, filio Pippini regis, & Berthanæ reginæ, pura mente, absque fraude, & malo ingenio, de mea parte ad suam partem, & ad honorem regni sui: sicut per drictum debet esse homo domno suo. Sic me adjuvet Deus, & ista sanctorum patrocinia quæ in hoc loco sunt, quia diebus vitæ meæ per meam voluntatem, in quantum mihi Deus intellectum dederit, sic adtendam & conservabo.

C

ITEM ALIUD.

Sacramentale qualiter repromitto, ego domno Karolo piissimo imperatori filio Pippini regis & Berthanæ, fidelis sum, sicut homo per drictum debet esse domino suo, ad suum regnum & ad suum rectum: & illud sacramentum quod juratum habeo, custodiam, & custodire volo, in quantum ego scio, & intelligo, ab isto die & in antea. Sic me adjuvet Deus, qui cœlum & terram creavit, & ista sanctorum patrocinia.

Addit supplementorum auctor, videri sibi facta hoc in concilio capitula, quæ supra edita sunt pag. 1174. quibus hic titulus: Ex capitulis, quæ missis anno II. data sunt.

AD

Digitized by Google

ANNO CHRISTI &c.

AD CONCILIUM AQUISGRANENSE

ADDITIO.

Ex Supplem. Mansi pag. 791

CONcilium hoc Aquisgranense ex auctore Chronici Moyssiacensis Labbeo innotuit, cujus & verba recitat. Sed hæc ipsa verba referens auctor Veterum Annalium Francorum vulgatus a PP. Martene & Durand in Collectione Monum. tom. VII. quædam adiicit quæ neglexisse pœniteret; ita ergo addit scriptor ille coævus: *Similiter in sancta synodo congregavit universos abbates, & monachos, qui ibi aderant, & ipsi inter se conventum fecerunt, & legerunt regulam sancti Patris Benedicti, & tradiderunt eam sapientes in conspectu abbatum & monachorum; & tunc jussio generaliter super omnes episcopos, abbates, presbyteros, diaconos, seu universo choro clericorum facta est, & unusquisque in loco A suo juxta constitutionem SS. Patrum, sive in episcopatibus, sive in monasteriis aut per universas ecclesias; ita ut canonici juxta canones viverent, & quidquid in clero aut in populo de culpis aut negligentiis apparuerit juxta canonum auctoritatem emendassent, & quidquid in monasteriis seu in monachis contra regulam S. Benedicti factum fuisset, hoc juxta regulam ejusdem emendare fecissent. Mandavit autem ut unusquisque episcopus in omni regno, vel imperio suo ipse cum presbyteris suis officium sicut psallit ecclesia Romana facerent. Nam & scholas suas cantorum in loco congruo construi præcepit. Similiter & in monasteriis Sancti Benedicti servantibus regulam, ut officium ipsius facerent, sicut regula docet.*

CAPI-

Digitized by Google

APPENDIX TERTIA.

CAPITULARIA REGUM FRANCORUM

A STEPHANO BALUZIO.

ADMONITIO DE SEQUENTI CAPITULARI BAJUVARIORUM.

FOEDIFRAGUS ille Dux Bajuvariorum Thassilo cum fidem Karolo Magno promissam levitate sua sæpe mutasset, novasque insuper res ab uxore Luitpurga persuasus adversus eum moliretur, tandem de principatu ab eo ejectus est anno Christi septingentesimo octuagesimo octavo, ut ait continuator Pauli Diaconi a Marquardo Frehero editus. Nam Karolus audito Thassilonem concitasse Hunnos seu Avaros ut bellum Francis inferrent, multaque alia, ut Eginhardus scribit, dixisse & fecisse quæ nonnisi ab inimico & irato vel fieri vel proferri poterant, habito generali populi sui conventu in villa Ingelenheimensi juxta Moguntiam, in quo, ut Marcus Velserus tradit, Franci, Boii, Langobardi, Saxones, cetæque provinciales convenere, & accusatores audivit, & reum peregit. Cum nullum accusationis caput negaretur, uno omnium assensu, *inquit Eginhardus,* ut læsæ majestatis reus capitali sententia damnatus est. Sed clementia Regis licet morti addictum liberare curavit. Nam mutato habitu in monasterium missus est, ubi tam religiose vixit quam libens intravit. *Ista ultima Eginhardi verba, quæ apud Aimoinum quoque leguntur, Velserus acri judicio præditus vir dubium apprime & ancipitem sententiam vocat, sed quam domestici annales opportune in commodiorem partem interpretantur, nimirum eluisse benefactis superiores maculas. Sane Thassilonem postea obscuram admodum vitam duxisse hinc manifeste colligitur quod nondum inter auctores constat de monasterio in quod projectus est ad agendam pœnitentiam. Ac si verum est eum in Gemmeticensi monasterio vitam finisse, falsa omnino sunt quæ de prodigiis & miraculis ad sepulchrum ejus patratis vulgo circumferuntur. Utcumque se res habeat, certum est illum principatu exutum ut perduellionis reum, vacuam fecisse provinciam. Eam Karolus non ita multo post ordinavit, descriptamque Comitibus hoc est judicibus regendam tradidit, legesque veteribus addendas proposuit Reginoburgi in Bajoaria, quas Velserus ex veterrimis membranis edidit in lib. 3. rerum Boicarum. Sunt autem illæ quas nos hic exhibemus.*

CAPITULARE BAJUVARIORUM

Datum, ut conjectura est, Ratisbonæ anno Christi 788.

Hæc sunt Capitula quæ Dominus Karolus serenissimus addere jussit.

INCIPIUNT CAPITULA.

1. *De banno Regis inrupto componendo.*
2. *De tuitione Ecclesiæ, viduarum, orphanorum, & minus potentium.*
3. *De raptu & violentia & incendio infra patriam factis.*
4. *De mannitione in hostem.*
5. *De compositione hominis denarialis.*
6. *De his qui in Ecclesia manumissi sunt.*
7. *De his qui per chartam ingenuitatis dimissi sunt liberi.*
8. *Ut Clericum alienum nemo recipiat sine consensu Episcopi sui.*

INCIPIUNT SUPRASCRIPTA CAPITULA ET EORUM TEXTUS.

De banno Regis inrupto componendo.

I. UT bannum ipsius quilibet inruperit, componere debeat.

De tuitione Ecclesiæ, viduarum, orphanorum, & minus potentium. B

II. Ut Ecclesia, viduæ, orphani, vel minus potentes pacem rectam habeant. Et ubicumque fuerit infracta, sexaginta solidis componatur.

De raptu & violentia & incendio infra patriam factis.

III. Ut raptum vel vis per collectam hominum & incendia infra patriam nemo facere præsumat. Et qui hoc commiserit, sexaginta solidos in bannum nostrum componat.

De mannitione in hostem.

IV. Similiter & qui jussionem regiam in hoste bannitus inruperit.

De compositione hominis denarialis.

V. De denarialibus, ut si quis eos occiderit, Regi componantur.

De his qui in Ecclesia manumissi sunt.

VI. Similiter de his qui per chartam in Ecclesia juxta altare dimissi sunt liberi, cum quadraginta solidis Regi componantur.

De his qui per chartam ingenuitatis dimissi sunt liberi.

VIII. Qui vero per chartam ingenuitatis dimissi sunt liberi, ubi nullum patrocinium & defensionem non elegerint, similiter Regi componantur quadraginta solidis.

Ut Clericum alienum nemo recipiat sine consensu Episcopi sui.

C VIII. Ut Clericum nemo recipere audeat sine consensu Episcopi sui. Et si eum aliquis acceptum habet, quando licentia ipsius Episcopi fuerit, aliter non faciat; nisi eum ejus præsentiæ perscrutandum, si dignus fuerit, deducat.

Digitized by

CAPITULARE AQUISGRANENSE

SIVE

CAPITULARE PRIMUM ANNI DCCLXXXIX.

INCIPIT PRÆFATIO DOMNI KAROLI REGIS.

REgnante Domino noſtro Jeſu Chriſto in perpetuum. Ego Karolus gratia Dei ejuſque miſericordia donante Rex & rector regni Francorum, & devotus ſanctæ Dei Eccleſiæ Defenſor humiliſque adjutor, omnibus eccleſiaſticæ pietatis ordinibus, ſeu ſæcularis potentiæ dignitatibus, in Chriſto Domino Deo æterno perpetuæ pacis & beatitudinis ſalutem. Conſiderans pacifico piæ mentis intuitu una cum Sacerdotibus & Conſiliariis noſtris abundantem in nos noſtrumque populum Chriſti Regis clementiam, & quam neceſſarium eſt non ſolum toto corde & ore ejus pietati agere gratias inceſſanter, ſed etiam continua bonorum operum exercitatione ejus inſiſtere laudibus, quatenus qui noſtro regno tantos contulit honores, ſua protectione nos noſtrumque regnum in æternum conſervare dignetur. Quapropter placuit nobis veſtram rogare ſolertiam, o paſtores Eccleſiarum Chriſti, & ductores gregis ejus, & clariſſima mundi luminaria, ut vigili cura & ſedula admonitione populum Dei per paſcua vitæ æternæ ducere ſtudeatis, & errantes oves bonorum operum exemplo, ſeu adhortatione, humeris intra eccleſiaſticæ firmitatis muros reportare ſatagimini; ne lupus inſidians aliquem canonicas ſanctiones tranſgredientem vel paternas traditiones univerſalium conciliorum excedentem, quod abſit, inveniens devoret. Ideo magnæ devotionis ſtudio admonendi & adhortandi ſunt, immo compellendi, ut firma fide & infatigabili perſeverantia intra paternas ſanctiones ſe contineant. In quo operis ſtudio ſciat certiſſime ſanctitas veſtra noſtram vobis cooperari diligentiam. Quapropter & noſtros ad vos direximus Miſſos, qui ex noſtri nominis auctoritate una vobiſcum corrigerent quæ corrigenda eſſent. Sed & aliqua capitula ex canonicis inſtitutionibus, quæ magis vobis neceſſaria videbantur, ſubjunximus. Ne aliquis, quæſo, hujus pietatis admonitionem eſſe præſumptioſam judicet, qua nos errata corrigere, ſuperflua abſcidere, recta coarctare ſtuduimus, ſed magis benevolo caritatis animo ſuſcipiat. Nam legimus in Regnorum libris quomodo ſanctus Joſias regnum ſibi a Deo datum circumeundo, corrigendo, admonendo, ad cultum veri 4. Reg. 23. Dei ſtuduit revocare. Non ut me ejus ſanctitati æquiparabilem faciam; ſed quod nobis ſint ubique ſanctorum ſemper exempla ſequenda, & quotcumque poterimus ad ſtudium bonæ vitæ in laudem & in gloriam Domini noſtri Jeſu Chriſti congregare neceſſe eſt. Quapropter, ut prædiximus, aliqua capitula notare juſſimus, ut ſimul hæc eadem vos admonere ſtudeatis, & quæcumque vobis alia neceſſaria eſſe ſcitis: ut & iſta & illa æquali intentione prædicetis. Nec aliquid quod veſtræ ſanctitati populo Dei utile videatur omittatis ut pio ſtudio non admoneatis; quatenus ut & veſtra ſolertia & ſubjectorum obedientia æterna felicitate ab omnipotenti Deo remuneretur.

INCIPIUNT CAPITULA.

1. *De his qui ab Epiſcopo proprio excommunicatur.*
2. *De his qui ad ordinandum veniunt.*
3. *De Clericis fugitivis & peregrinis.*
4. *De Presbyteris, Diaconis, vel his qui in clero ſunt.*
5. *De uſuris.*
6. *De Presbyteris Miſſas cantantibus & non communicantibus.*
7. *De his qui a ſynodo vel a ſuo Epiſcopo damnati ſunt.*
8. *De ſuffraganeis Epiſcopis.*
9. *De Chorepiſcopis.*
10. *De Epiſcopis vel quibuslibet ex clero.*
11. *De ordinationibus vel quibuslibet negotiis.*
12. *De cura Epiſcoporum.*
13. *De provincialibus Epiſcopis.*
14. *De monachis & Clericis.*
15. *De die dominica, qualiter ſervanda ſit.*
16. *De nonis angelorum nominibus.*
17. *De mulieribus, ne ad altare accedant.*
18. *De maleficis vel incantatoribus.*
19. *De Epiſcopis, ubi non oporteat eos conſtitui.*
20. *De libris canonicis.*
21. *De Epiſcopis ordinandis vel quibuslibet ex clero.*
22. *De monachis & Clericis & Presbyteris. Et de ſervis alterius non ſollicitandis.*
23. *De ſtabilitate Epiſcoporum vel Clericorum.*
24. *De Presbyteris non abſolute ordinandis.*
25. *De propoſito monachorum & Clericorum.*
26. *De monachis qui ad clericatum provehuntur.*
27. *De negotio Clericorum inter ſe.*
28. *De conſpiratione Clericorum vel monachorum.*
29. *De accuſatione laicorum contra Epiſcopos.*
30. *De monaſteriis Deo dicatis.*
31. *De fide ſanctæ Trinitatis prædicanda.*
32. *De avaritia.*
33. *De his qui ſe convertunt ad Deum.*
34. *De his qui non ſunt bonæ converſationis.*
35. *De his qui excommunicato communicaverint,*
36. *De ſubjectione Presbyterorum.*
37. *De Clericis eccleſiaſtici ordinis.*
38. *Ut Clerici non ſint uſurarii.*
39. *De virginibus Deo dicatis.*
40. *De principali cathedra Epiſcoporum.*
41. *De falſis nominibus ſanctorum.*
42. *De uxore a viro dimiſſa.*
43. *De judicibus a Metropolitano probatis.*
44. *De accuſatione vilium perſonarum.*
45. *De virginibus velandis.*
46. *De oblatis pauperum.*
47. *De jejuniis a ſacerdotibus conſtitutis.*
48. *De his qui contra naturam peccant.*
49. *De Presbyteris, quo tempore ordinentur.*
50. *De ſponſa alterius.*
51. *De monachis & virginibus propoſitum non ſervantibus.*
52. *De pace danda.*
53. *De nominibus recitandis.*
54. *De canonum inſtitutis a Presbyteris non ignorandis;*
55. *De*

Digitized by Google

55. *De Clericis alterius Episcopi.*
56. *De servis alterius.*
57. *De sacerdotibus contra decretalis agentibus.*
58. *De viduis, ne velentur.*

ITEM ALIA CAPITULA.

59. *De fide catholica & primo præcepto legis.*
60. *De pace & concordia servanda.*
61. *De judiciibus.*
62. *De perjuriis.*
63. *De augurüs vel aliis maleficiis.*
64. *De odio vel invidia. Et de avaritia vel concupiscentia.*
65. *De homicidiis.*
66. *De furtis & injustis commutis & falsis testimoniis.*
A 67. *De honore parentum.*
68. *De fide Presbyterorum ab Episcopis discutienda.*
69. *De honore Ecclesiæ Dei.*
70. *De ministris altaris Dei, & de schola.*
71. *De vota monachorum, & de clericatu.*
72. *De mensuris & ponderibus.*
73. *De susceptione hospitum.*
74. *De Abbatissis contra morem Ecclesiæ Dei facientibus.*
75. *De Clericis qui se fingunt esse monachos.*
76. *De pseudographiis & dubiis narrationibus.*
77. *De mangonibus & nundis cum ferro.*
78. *De cantu Romano a monachis peragendo.*
79. *De operibus servilibus quæ diebus dominicis non sunt agenda.*
B 80. *De prædicatione Episcoporum ac Presbyterorum.*

INCIPIUNT SUPRASCRIPTA CAPITULA ET EORUM TEXTUS.

De his qui ab Episcopo proprio excommunicantur.

OMNIBUS.

Lib. 1. Capitular. c. 2. I. SUnt enim aliqui qui culpis exigentibus ab Episcopo proprio excommunicantur, & ab aliis ecclesiasticis vel laicis præsumptiole in communionem accipiuntur: quod omnino sanctum Nicænum Concilium, simul & Chalcedonense, necnon & Antiochenum, atque Sardicense fieri prohibent.

Conc. Nic. can. 5. De his qui excommunicantur, sive Clerici, sive laici, ab Episcopis per suas quæque parrochias, servetur ista sententia, ut ii qui ab aliis excommunicantur, ab aliis non recipiantur. Requiratur sane, ne forte pro aliqua indignatione animi aut contentione aut qualibet tali commotione stomachantis Episcopi abjecti sint. Ut ergo hæc digna possint examinatione perquiri, rectum esse visum est per singulos annos in singulis quibusque provinciis bis in anno Episcoporum Concilia fieri; ut simul omnes in unum convenientes ex universa provincia, ejusmodi examinent quæstiones; ut ita demum qui ob culpas suas Episcoporum suorum offensam merito contraxerunt, digne etiam a ceteris excommunicati similiter habeantur usquequo vel in commune omnibus vel ipsi Episcopo suo fuerit visum humaniorem circa eos tenere sententiam. Agantur autem Concilia, semel quidem ante dies quadragesimæ; ut omnibus, si quæ sunt, simultatibus amputatis, mundum Deo solemne munus possit offerri. Secundo vero agatur circa autumni tempus.

Conc. Antioch. can. 2. Non autem liceat communicare excommunicatis, neque per domos ingredi, & cum eis orare qui Ecclesiæ non participant, neque in alteram Ecclesiam recipi qui ab alia segregantur. Quod si vitus fuerit quilibet Episcoporum vel Presbyterorum aut Diaconorum, vel etiam quis in canone detentus, excommunicatis communicare, & hunc oportet communione privari, tamquam Ecclesiæ regulas confundentem.

Conc. Antioch. can. 6. Si quis a proprio Episcopo excommunicatus est, non eum prius ab aliis debere suscipi nisi a suo fuerit receptus Episcopo, aut Concilio facto occurrat & respondeat. Et si synodo satisfecerit, & statuerit, sub alia sententia recipi oportere. Quod etiam circa laicos & Presbyteros & Diaconos & omnes qui in clero sunt convenit observari.

Conc. Sardic. can. 10. Hosius Episcopus dixit. Hoc quoque omnibus placeat, ut sive Presbyter, sive Diaconus, sive quis Clericatum, ab Episcopo suo communione fuerit privatus, & ad alterum Episcopum perrexerit, & scierit is ad quem confugit eum ab Episcopo suo fuisse abjectum, non oportet ut ei communionem indulgeat. Quod si fecerit, sciat se convocatis Episcopis causas esse dicturum. Universi dixerunt: Hoc statutum & pacem servabit & concordiam custodiet.

De his qui ad ordinandum veniunt.

AD SACERDOTES.

II. Item enim habetur in eodem Concilio ut eorum qui ad ordinandum veniunt fides & vita prius ab Episcopo diligenter discutiatur, & sic ordinentur. C

Conc. Nic. can. 9. Si qui sine examinatione provecti sunt Presbyteri, & examinati confessi sunt peccata sua, & cum confessi sunt, contra regulam venientes homines manus eis temere imposuerunt, hos ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod irreprehensibile est catholica defendit Ecclesia.

De Clericis fugitivis & peregrinis.

OMNIBUS.

III. Item in eodem Concilio, necnon & in Antiocheno, simul & in Chalcedonense, ut fugitivi Clerici & peregrini a nullo recipiantur nec ordinentur sine commendatitiis literis & sui Episcopi vel Abbatis licentia. D

Conc. Nic. can. 16. Si qui sine respectu agentes, & timorem Dei ante oculos non habentes, neque ecclesiastica statuta custodientes, recesserint ab Ecclesia sua, sive Presbyteri, sive Diaconi, sive in quocumque ordine ecclesiastico positi fuerint, hi nusquam suscipi debent in alia Ecclesia; sed cum omni necessitate cogantur ut redeant ad Ecclesias suas. Aut si permanserint, excommunicatos eos esse oportet. Si quis autem alius fuerit aliquem qui ad alterum pertinet ordinare in suam Ecclesiam, cum non habeat contentum Episcopi illius a quo recessit Clericus suus, irrita sit hujusmodi ordinatio. Ibid. can. 17.

Conc. Antioch. can. 23. Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel quilibet Clericus, deserta sua Ecclesia, ad aliam transeundum esse crediderit, & ibi paulatim tentat, E quo migravit, perpetuo permanere, ulterius ministrare non debet, præsertim si ab Episcopo suo ad revertendum fuerit exhortatus. Quod si & post evocationem sui Episcopi non obaudiat, sed perseveraverit, omnibus modis ab officio deponi debere, nec aliquando spem restituricnis habere. Si quem vero post hanc culpam depositum alius Episcopus susceperit, & ipse a communi synodo pœnam merebitur increpationis, tamquam ecclesiastica jura dissolvens.

Conc. Chalc. can. 13. Peregrinos Clericos & Lectores in aliena civitate sine synodicis literis Episcopi sui penitus nusquam ministrare posse.

De Presbyteris, Diaconibus, vel his qui in clero sunt. A

AU SOLOS SACERDOTES.

l. 6. IV. Item in eadem synodo interdictum est Presbyteris & Diaconibus vel omnibus qui in clero sunt mulierem non habere in domo sua propter suspicionem, nisi matrem, aut sororem, vel eas tantum personas quæ suspiciones effugiunt.

Conc. Nic. can. 3. De suspectis vero omnimodis interdicit sancta synodus neque Episcopo, neque Presbytero, neque Diacono, neque omnino ulli Clericorum habere secum mulierem extraneam; nisi forte mater sit, aut soror, aut avia. In his namque personis & harum similibus omnis suspicio declinatur. Qui autem præter hæc agit, periclitabitur de clero suo.

De usuris.

OMNIBUS.

l. 5. V. Item in eodem Concilio, seu in decretis Papæ Leonis, necnon & in canonibus qui dicuntur Apostolorum, sicut & in lege ipse Dominus præcepit, omnino omnibus interdictum est ad usuram aliquid dare.

Conc. Nic. can. 17. Quoniam multi Clerici avaritiæ causa turpia lucra sectantes, oblitique divini præcepti quod dicit, *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram*, fenerantes centesimas exigunt, statuit hoc sanctum Concilium ut si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frugum ad sexcuplum dare, omnis qui tale aliquid commentus fuerit ad quæstum, abscindatur ex clero, & alienus ab ecclesiastico habeatur gradu.

Can. apost. 44. Episcopus, Presbyter, aut Diaconus usuras a debitoribus exigens, aut desinat, aut certe damnetur.

De Presbyteris Missas cantantibus & non communicantibus.

AD SACERDOTES.

l. 6. VI. Auditum est aliquos Presbyteros Missam celebrare & non communicare: quod omnino in canonibus Apostolorum interdictum esse legitur. Vel quomodo dicere recte potest, si non communicaverit, *Sumpsimus Domine sacramenta?* Hæc vero per singula capitula in statutis Nicæni Concilii legere potestis, seu & in aliis sanctorum patrum synodalibus edictis.

Can. apost. 9. Si quis Episcopus aut Presbyter aut Diaconus vel quilibet ex sacerdotali catalogo facta oblatione non communicaverit, aut causam dicat, ut si rationalis fuerit, veniam consequatur, aut si non dixerit, communione privetur, tamquam qui populo causa læsionis extiterit, dans suspicionem de eo qui sacrificavit quod recte non obtulerit.

De his qui a synodo vel a suo Episcopo damnati sunt.

OMNIBUS.

l. 7. VII. In Antiocheno Concilio, quod his qui damnati sunt a synodo vel a suo Episcopo, & postea ministrare præsumunt, præcipitur ut nullus audeat communicare. Si quis vero eis communicaverit, simili sententiæ subjaceat sicut & damnatus.

Conc. Antioch. can. 4. Si quis Episcopus a synodo, vel Presbyter vel Diaconus a proprio Episcopo fuerit exauctoratus, & præsumpserit sacri ministerii quippiam, non ei amplius liceat neque in alia synodo spem restitutionis habere, neque assertionis alicujus locum; sed & communicantes ei, omnes abjiciantur ab Ecclesia; & maxime si postquam cognoverunt sententiam adversus eum prolatam, ei contumaciter communicaverint.

De suffraganeis Episcopis.

EPISCOPIS.

VIII. Item in eodem Concilio, ut ad metropolitanum Episcopum suffraganei respiciant, & nihil novi audeant facere in suis parrochiis sine conscientia & consilio sui Metropolitani, nec Metropolitanus sine eorum consilio. l. 1.

Per singulas provincias Episcopos constitutos scire oportet Episcopum metropolitanum, qui præest, curam & sollicitudinem totius provinciæ suscepisse. Propter quod ad metropolitanam civitatem ab his qui causas habent sine dubio concurratur. Quapropter placuit eum & honore præire & nihil ultra sine ipso reliquos Episcopos agere secundum antiquam patrum no- B strorum, quæ obtinuit, regulam, nisi hæc tantum quæ uniuscujusque Ecclesiæ per suam diœcesim competunt. Unumquemque enim Episcopum oportet potestatem habere suæ diœcesis ad hanc gubernandam secundum competentem sibi reverentiam, ad providendum regioni quæ subest ipsius civitati, ita ut etiam ordinare ei Presbyteros & Diaconos probabili judicio liceat & de singulis moderatione & pondere disceptare: ultra autem nihil agendum permittitur citra metropolitani Episcopi conscientiam. Conc. Antioch. can. 9.

De Chorepiscopis.

SACERDOTIBUS.

IX. Item in eodem Concilio, simul & in Ancyronensi, ut Chorepiscopi cognoscant modum suum, & nihil faciant absque licentia Episcopi in cujus parrochia habitant. l. 3.

Qui in fundis & villis constituti sunt Chor- C episcopi, tametsi manus impositiones ab Episcopis susceperunt, & ut Episcopi consecrati sunt, placuit sanctæ synodo scire eos oportere modum proprium retinere & gubernare adjacentes Ecclesias sibi commissas & esse contentos propria sollicitudine & gubernatione quam susceperunt. Constituere autem his permittitur Lectores & Subdiaconos & Exorcistas, quibus sufficiat istorum tantum graduum licentiam accepisse: non autem Presbyterum, non Diaconum audeant ordinare præter conscientiam Episcopi civitatis vel Ecclesiæ cui adjacens invenitur seu D ipse seu regio in qua præesse dinoscitur. Quod si prævaricari ausus fuerit constituta, deponi eum & dignitate qua præditus est debere privari. Chorepiscopus autem ab Episcopo civitatis vel loci, cui adjacet, ordinandus est. Conc. Antioch. can. 10.

Vicariis Episcoporum, quos Græci Chorepiscopos dicunt, non licere Presbyteros vel Diaconos ordinare; sed nec Presbyteris civitatis sine Episcopi præcepto amplius aliquid jubere, vel sine auctoritate litterarum ejus in unaquaque parrochia aliquid agere. Conc. Ancyr. can. 13.

De Episcopis vel quibuslibet ex clero.

OMNI CLERO.

X. Item in eodem Concilio, ut Episcopus vel quilibet ex Clero sine consilio vel litteris E Episcoporum vel Metropolitani non audeant regalem dignitatem pro suis causis clamare, sed in communi Episcoporum Concilio causa examinetur. l. 10.

Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel omnis omnino qui est sub ecclesiastica regula constitutus, præter consilium & litteras eorum Episcoporum qui sunt intra provinciam, & maxime Metropolitani, ad Imperatorem perrexerit, hunc abdicari & ejici non solum communione debere, sed a propria dignitate privari, tamquam molestum & importunum imperialibus auribus, contra ecclesiastica constituta. Si autem Conc. Antioch. can. 12.

nc-

Digitized by Google

necessitas cogat ad Imperatorem excurrere, cum deliberatione & consilio metropolitani ipsius provinciæ Episcopi & ceterorum conscientia qui in eadem provincia sunt & litteris ire debebit.

De ordinationibus vel quibuslibet negotiis.

EPISCOPIS.

l. 11. XI. Item in eodem Concilio, simul & in Sardicensi, necnon & in decretalibus Innocentii Papæ, ut nullus Episcopus in alterius parrochia ordinationes aliquas audeat facere vel negotia peragere quæ ad eum non pertinent.

Conc. Antio. ch. can. 13. Nullum Episcoporum debere ex alia provincia ad aliam transitum facere & ordinare aliquos in Ecclesiis aut provehere ad sacrum ministerium; nec alios illuc secum adtrahat Episcopos nisi forte rogatus per litteras abierit, non solum a Metropolitano, sed ab his qui cum eo sunt provinciæ Episcopis. Quod si nullo invitante inordinate superveniat, & aliquos vel ordinare præsumpserit, vel quoslibet actus illi Ecclesiæ competentes ad se minus pertinentes usurpare tentaverit, vacua quidem & inania erunt omnia quæ gesserit, ipse vero hujus indisciplinati ausus & irrationabilis cœpti dignas causas expendat, tamquam depositus a sancta synodo, & propter hujusmodi præsumptionem jam prædamnatus.

Conc. Sard. can. 18. Januarius Episcopus dixit: Illud quoque statuat sanctitas vestra, ut nulli liceat Episcopo alterius Episcopi civitatis ministrum ecclesiasticum sollicitare & in suis parrochiis ordinare. Universi dixerunt: Placet; quia ex his intentionibus solet nasci discordia. Et ideo prohibet omnium sententia ne quis hoc facere audeat.

Innoc. Ep. 7. Deut. 19. & 27. Innocentius Florentino Episcopo Tiburtinensi. Non semel sed aliquoties clamat scriptura divina transferri non oportere terminos a patribus constituros: quia nefas est si quod alter semper possederit, alter invadat. Quod tuam

Prov. 22. bonitatem frater & coepiscopus noster Ursus asserit perpetrasse. Nam Nomentanam sive Filiciensem parrochiam ad suam diœcesim a majoribus pertinentem invasisse te atque illic divina celebrasse mysteria inconsulto eodem ac nesciente non sine dolore conquestus est. Quod si verum est, non leviter te culpam incurrisse cognoscas. Unde si declinare cupis tantæ usurpationis invidiam, nostris litteris admonitum te convenit abstinere. Certe si aliquid tibi credis justitiæ suffragari, integris omnibus & in pristino statu manentibus, post dies venerabiles Paschæ adesse debebis, ut memoratis possis intentionibus respondere, partibusque in medio collocatis, quid antiquitas aut veritas habeat inquiramus.

De cura Episcoporum.

EPISCOPIS.

l. 12. XII. Item in eodem Concilio, ut Episcopus ejus Ecclesiæ curam habeat ad quam ordinatus est.

Conc. Antioch. can. 21. Episcopum de diœcesi ad alteram diœcesim non debere transire, neque si seipsum ingesserit, neque si a populis fuerit violenter attractus, neque si etiam hoc ei ab Episcopis suadetur. Manere autem eum debere in Ecclesia Dei quam ab initio sortitus est, & non ab ea alio demigrare, secundum regulam super hoc olim a patribus constitutam.

De provincialibus Episcopis.

EPISCOPIS.

l. 13. XIII. Item in eodem Concilio, necnon & in Chalcedonensi, ut provinciales Episcopi cum suo Metropolitano bis in anno propter causas Ecclesiæ Concilia celebrent. Propter ecclesiasticas curas & quæ existunt controversias dissolvendas sufficere visum est bis in anno per provincias singulas Episcoporum Concilium fieri. Primo quidem post tertiam hebdomadam paschalis festivitatis, ita ut in quarta hebdomada quæ consequitur, id est, mediæ Pentecostes, Concilium compleatur. Admoneant autem provinciales Episcopos hi qui in amplioribus, id est, qui in metropolitanis civitatibus degunt. Secundum vero Concilium Idibus Octobribus habeatur, qui dies apud Græcos hyperberetæi mensis decimus quintus invenitur. In ipsis autem Conciliis & Presbyteros & Diaconos præsentes esse oportet, & omnes quotquot se lætos existimant, & synodicam expectare sententiam. Nec liceat aliquibus apud semetipsos sine metropolitanorum Episcoporum conscientia synodos facere, quibus de omnibus causis constat permissum esse judicium. Conc. Antioch. can. 20.

Ad aures nostras pervenit quoniam in provinciis non fiunt Episcoporum synodi secundum canonum constituta, & hinc multa rerum ecclesiasticarum quæ emendanda sunt negligi. Sancta igitur synodus constituit, secundum canones patrum, bis in anno Episcopos in idipsum in unaquaque provincia convenire quo Metropolitanus constituerit, & omnia quæcunque emerserint corrigere. Episcopi vero qui non convenerint, in propriis positi civitatibus, & non per profectionem abtentes, maxime suppeditante salute, & a necessariis & excusabilibus occupationibus liberi, fraternitatis intuitu corripiantur. Conc. Chalc. can. 19.

De monachis & Clericis.

EPISCOPIS.

l. 14. XIV. In Concilio Laudicensi necnon & in Africano præcipitur ut monachi & Clerici tabernas non ingrediantur edendi vel bibendi causa.

Quoniam non oportet altario servientes, a Presbyteris usque ad Diaconos, & deinceps ordinis ecclesiastici omnes usque ad ministros aut Lectores, aut Psaltas, aut Exortistas, aut Ostiarios, aut etiam eos qui in proposito sunt continentiæ, tabernas introire. Conc. Laodic. can. 24.

Ut Clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi. Conc. Afric. can. 7.

De die dominica, qualiter servanda est.

AB OMNES.

l. 15. XV. Item in eodem Concilio præcipitur ut a vespera usque ad vesperam dies dominica servetur.

Non oportet Christianos Judaizare & in sabbato vacare, sed operari eos in eadem die. Dominica vero, præponendo eamdem diem, si hoc eis placet, vacent tamquam Christiani. Quod si inventi fuerint Judaizare, anathema sint. Conc. Laodic. can. 29.

De ignotis angelorum nominibus.

OMNIBUS.

l. 16. XVI. Item in eodem Concilio præcipitur ut ignota angelorum nomina nec fingantur nec nominentur, nisi illorum quos habemus in auctoritate, id sunt Michael, Gabriel, Raphael.

Quod non oportet Christianos derelicta Ecclesia Dei abire & angelos nominare & congregationes facere, quæ omnia interdicta sunt. Quicunque autem inventus fuerit occulte huic idololatriæ vacans, anathema sit: quoniam derelinquens Dominum nostrum Jesum Christum filium Dei, accessit ad idola. Conc. Laodic. can. 35.

De mulieribus, ne ad altare accedant.

CLERICIS ET NONNANIS.

l. 17. XVII. Item in eodem Concilio, quod non oporteat mulieres ingredi ad altare.

Non

l. 24. *De stabilitate Episcoporum vel Clericorum.*

SACERDOTIBUS.

XXIII. Item in eodem Concilio infra dua capitula, necnon & in Sardicensi, ut nec Episcopus nec Clerici non transmigrentur de civitate in civitatem.

Conc. Chalc. can. 5. De Episcopis & Clericis qui se de civitate in civitatem transferunt placuit ut canones qui a sanctis patribus de his ipsis constituti sunt suam habeant firmitatem.

Conc Sardic. can 1. Hosius Episcopus dixit: Ut de civitate in civitatem quisquam si migraverit aut Episcopus aut Clericus, excommunicatus remaneat.

De Presbyteris non absolute ordinandis.

OMNIBUS.

l. 25. XXIV. Item in eadem synodo, ut nullus absolute ordinetur & sine pronuntiatione & stabilitate loci ad quem ordinatur.

Conc Chalc. can. 6. Nullum absolute ordinari neque Presbyterum neque Diaconum, neque penitus quemquam eorum qui sunt in ecclesiastico ordine, nisi specialiter Ecclesiæ civitatis vel vici vel martyrij qui ordinandus est fuerit declaratus. Horum autem ordinationem hujusmodi, qui absolute ordinantur, constituit sancta synodus inefficacem esse, & nusquam posse ad ordinantis injuriam prævalere.

De proposito monachorum & Clericorum.

SACERDOTIBUS.

l. 26. XXV. Item in eodem Concilio, ut Clerici & monachi in suo proposito & voto quod Deo promiserunt permaneant.

Conc. Chalc. can. 7. Qui semel sunt ordinati, aut qui monachi facti sunt, constituimus neque ad militiam neque ad secularem dignitatem venire. Cum vero hoc arripuerint, nisi pœnitentes ad hoc revertantur quod propter Deum elegerant, anathematizentur.

De monachis qui ad clericatum provehuntur.

OMNIBUS.

l. 27. XXVI. Item in decretis Innocentii Papæ de eadem re, ut monachus, si ad clericatum provehatur, propositum monachicæ professionis non amittat.

Innoc. c. 27. De monachis qui diu morantes in monasteriis, postea ad clericatus ordinem perveniunt, non debere eos a priori proposito deviare. Aut enim sicut in monasterio fuit, & quod diu servavit, in meliori gradu positus amittere non debet; aut si corruptus, postea baptizatus, in monasterio sedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, uxorem omnino habere non poterit: quia nec benedici cum sponsa potest jam corruptus. Quæ forma servatur in Clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat ut quisque corruptus baptizatus Clericus esse voluisset, spunderet se uxorem omnino non ducere.

De negotio Clericorum inter se.

OMNIBUS.

l. 28. XXVII. Item in eodem Concilio, ut si Clerici inter se negotium aliquod habuerint, a suo Episcopo dijudicentur, non a sæcularibus.

Conc. Chalc. can. 9. Si quis Clericus cum Clerico causam habeat, Episcopum suum non deserat, & ad judicia sæcularia currat; sed prius apud Episcopum suum examinet causam, aut certe cum voluntate ipsius Episcopi causa dicatur apud quos partes utræque voluerint. Si quis autem contra hæc venire tentaverit, canonicis interdictis subjaceat. Si vero Clericus habeat causam cum extraneo Episcopo, vel cum suo, apud synodum provinciæ causam dicat. Si autem Episcopus vel Clericus disceptationem habeat cum metropolitano, A Episcopo, aut ad dioeceseos primam sedem recurrat, aut ad sedem Constantinopolitanam, apud quam causa dicatur.

De conspiratione Clericorum vel monachorum.

OMNIBUS.

XXVIII. Item in eodem Concilio, ut nec Clerici nec monachi conspirationem vel insidias contra pastorem suum faciant. l. 29.

Conjurationis vel conspirationis crimen etiam apud extrinsecas leges penitus amputatur: multo magis in Ecclesia Dei hoc ne fiat, oportet prohiberi. Igitur Clerici aut monachi, si inventi fuerint conjurati, aut per conjurationem calumniam machinantes Episcopis vel Clericis, proprium amittant gradum. Conc. Chalc. can. 18.

De accusatione laicorum contra Episcopos.

AD OMNES.

XXIX. Item in eodem Concilio, ut laici Episcopos aut Clericos non accusent, nisi prius eorum discutiatur existimationis opinio. l. 30.

Clericos vel laicos, qui accusant Episcopos vel Clericos, quomodocumque & sine judicio non suscipi ad accusandum debere, nisi prius eorum existimatio fuerit discussa. Conc. Chalc. can. 21.

De monasteriis Deo dicatis.

OMNIBUS.

XXX. Item in eodem Concilio, ut loca quæ semel Deo dedicata sunt ut monasteria sint, maneant perpetuo monasteria, nec possint ultra fieri sæcularia habitacula. l. 31.

Quæ Deo semel sacrata sunt monasteria secundum Episcoporum contensum, oportet in perpetuum monasteria nuncupari, & eorum res monasteriis reservari, & non posse ulterius cœnacula sæcularia fieri. Si qui vero hæc fieri permiserint, canonicis interdictis subjaceant. Conc Chalc. can. 24.

De fide sanctæ Trinitatis prædicanda.

OMNIBUS.

XXXI. In Concilio Carthaginensi. Primo omnium necesse est ut fides sanctæ Trinitatis & incarnationis Christi, passionis, resurrectionis, & ascensionis in cælos diligenter omnibus prædicetur. l. 32.

Anno ab Alexandro MXXXVI. mense Junio, XIV. Kalendas Julii, a magna synodo dictum est. Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem. Et in unum Dominum nostrum Jesum Christum filium Dei, natum de Patre unigenitum, hoc est, de substantia patris. Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero. Natum, non creatum, homousion Patri, hoc est, ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt quæ in cælo & quæ in terris. Qui propter nos & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cælos, inde venturus est judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: *Erat aliquando quando non erat, & antequam nasceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus est*, aut ex alia substistentia vel substantia dicunt esse, aut convertibilem filium Dei, anathematizat catholica & apostolica Ecclesia. Conc. Carth. in professione fidei.

De avaritia.

OMNIBUS.

XXXII. Item in eodem, de prohibenda avaritia, ut nullus alienos fines usurpet, vel terminos patrum tranicendat. l. 33.

Aurelius Episcopus dixit: Avaritiæ cupiditas, quam omnium malorum matrem esse nemo qui dubitet, proinde inhibenda est, ne quis alienos Conc. Carth. can. 5.

fines

fines usurpet, aut per præmium terminos patrum statutos transcendat; nec omnino cuiquam Clericorum liceat de qualibet re fœnus accipere. Quamquam novellæ suggestiones, quæ vel obscuræ sunt, vel sub genere latent, inspectæ a nobis formam accipient; ceterum de quibus apertissime scriptura divina sanxit, non ferenda sententia est, sed potius exequenda. Proinde quod in laicis reprehenditur, id multo magis debet in Clericis prædamnari.

De his qui se convertunt ad Deum.

OMNIBUS.

l. 34. XXXIII. Item in eodem, de his qui in periculo constituti sunt, & convertunt se ad Deum, ut canonice inquirant reconciliationem, & canonice reconcilientur.

Conc. Carth. can. 7. Aurelius Episcopus dixit: Si quisquam in periculo fuerit constitutus, & se reconciliari divinis altaribus petierit, etsi Episcopus absens fuerit, debet utique Presbyter consulere Episcopum, & sic periclitantem ejus præcepto reconciliare. Quam rem debemus salubri consilio roborare. Ab universis Episcopis dictum est: Placet quod sanctitas vestra necessario nos instruere dignata est.

De his qui non sunt bonæ conversationis.

OMNIBUS.

l. 35. XXIX. Item in eodem, ut illi qui non sunt bonæ conversationis, & eorum vita est accusabilis, non audeant Episcopos vel majores natu accusare.

Conc. Carth. can. 8. Aurelius Episcopus dixit: Placet igitur caritati vestræ ut is qui aliquibus sceleribus inretitus est, vocem adversus majorem natu non habeat accusandi? Ab universis Episcopis dictum est: Si criminosus est, non admittatur. Placet.

De his qui excommunicato communicaverint.

OMNIBUS.

l. 36. XXXV. Item in eodem, ut qui excommunicato præsumptiose communicaverit, excommunicetur & ipse.

Conc. Carth. can. 9. 11. q. 3. Qui mœrito. Augustinus Episcopus Legatus provinciæ Numidiæ dixit: Hoc statuere dignamini, ut si qui forte merito facinorum suorum ab Ecclesia pulsi sunt, & sive ab aliquo Episcopo vel Presbytero fuerint in communionem suscepti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius, refugiens sui Episcopi regulare judicium. Ab universis Episcopis dictum est: Omnibus placet.

De subjectione Presbyterorum.

SACERDOTIBUS.

l. 37. XXXVI. Item in eodem Concilio infra duo capitula, ut nullus Presbyter contra suum Episcopum superbire audeat.

Conc. Carth. can. 10. Alypius Episcopus Legatus provinciæ Numidiæ dixit: Nec illud prætermittendum est, ut si quis forte Presbyter ab Episcopo suo correptus, tumore vel superbia inflatus, putaverit separatim sacrificia Deo offerenda, vel aliud erigendum altare contra ecclesiasticam fidem vel disciplinam credident, non exeat impunitus. Valentinus primæ sedis provinciæ Numidiæ dixit: Necessario disciplinæ ecclesiasticæ & fidei congrua sunt quæ frater noster Alypius prosecutus est. Proinde quid videatur vestræ dilectioni, edicite. Ab universis Episcopis dictum est: Si quis Presbyter a præposito suo correptus fuerit, debet utique apud vicinos Episcopos conqueri, ut ab ipsis ejus causa possit audiri, ac per ipsos suo Episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia, quod absit, inflatus fecernendum se ab Episcopi sui communione duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat; ac si querimoniam justam adversus Episcopum non habuerit, inquirendum erit.

11. q. 3. Si quis Presbyter. Si quis Presbyter contemnens Episcopum suum, seorsum collegerit, & altare aliud erexerit, nihil habens quo reprehendat Episcopum in causa pietatis & justitiæ, deponatur, quasi principatus amator existens, est enim tyrannus. Et ceteri Clerici, quicunque tali consentiunt, deponantur. Laici vero segregentur. Hæc autem post unam & secundam & tertiam Episcopi obsecrationem fieri conveniat.

De Clericis ecclesiastici ordinis.

OMNIBUS.

l. 38. XXXVII. Item in eodem, ut Clerici ecclesiastici ordinis, si culpam incurrerint, apud ecclesiasticos judicentur, non apud sæculares.

Conc. Carth. can. 11. 11. q. 1. Placuit. Item placuit ut quisquis Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, seu Clericorum, cum in Ecclesia ei fuerit crimen institutum, vel civilis causa fuerit commota, si relicto ecclesiastico judicio publicis judiciis purgari voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat. Et hoc in criminali actione. In civili vero perdat quod evicit, si locum suum obtinere maluerit. Hoc etiam placuit, ut a quibuscunque judicibus ecclesiasticis ad alios judices ecclesiasticos, ubi est major auctoritas, fuerit provocatum, non eis obsit quorum fuerit soluta sententia, si convinci non potuerint vel inimico animo judicasse vel aliqua cupiditate aut gratia depravati. Sane si ex consensu partium electi fuerint judices, etiam a pauciori numero quam constitutum est, non licebit provocare. Et ut filii sacerdotum spectacula sæcularia non exhibeant, sed nec expectent; licet hoc semper Christianis omnibus interdictum sit, ut ubi blasphemiæ sunt, non accedant.

Ut Clerici non sint usurarii.

OMNIBUS.

XXXIII. Item in eodem, ut qui commodaverit pecuniam, pecuniam accipiat. Si speciem aliam, eamdem speciem quam dederit accipiat.

Conc. Carth. can. 16. Item placuit ut Clericus, si commodaverit pecuniam, pecuniam accipiat; si speciem, eamdem speciem, quantam dederit, accipiat. Et ut ante viginti quinque annos ætatis nec Diaconi ordinentur nec virgines consecrentur: & ut Lectores populum non salutent.

De virginibus Deo dicatis.

OMNIBUS.

l. 39. XXXIX. In Concilio Africano præcipitur ut virgines Deo sacratæ a gravioribus personis diligenti custodia serventur.

Conc. Afric. can. 11. Ut virgines sacræ, cum parentibus, a quibus custodiebantur, privatæ fuerint, ab Episcopo custodiantur. Ubi autem Episcopus absens est, providentia gravioribus feminis commendentur; ut simul habitantes invicem se custodiant; ne passim vagando, Ecclesiæ lædant existimationem.

De principali cathedra Episcoporum.

EPISCOPIS.

l. 40. XL. Item in eodem, ut non liceat Episcopo principalem cathedram suæ parrochiæ negligere, & aliquam Ecclesiam in sua diœcesi magis frequentare.

Conc. A. can. 28 Rursum placuit ut nemini sit facultas, relicta principali cathedra, ad aliquam Ecclesiam in diœcesi constitutam se conferre, vel in re propria diutius quam oportet constitutum, curam vel frequentationem propriæ cathedræ negligere.

De

De falsis nominibus sanctorum.

EPISCOPIS.

l. 41. XLI. Item in eodem, ut falsa nomina martyrum & incertæ sanctorum memoriæ non venerentur.

Conc. Abin. can. 30. De confecr. dist. 1. Placuit et alibi. Item placuit ut altaria quæ passim per agros & per vias tamquam memoriæ martyrum constituuntur, in quibus nullum corpus aut reliquiæ martyrum conditæ probantur, ab Episcopis qui locis eisdem præsunt, si fieri potest, evertantur. Si autem hoc per tumultus populares non finitur, plebes tamen admoneantur ne illa loca frequentent; ut qui recte sapiunt, nulla ibi superstitione devincti teneantur. Et omnino nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, nisi ubi corpus aut aliquæ reliquiæ B sunt, aut origo alicujus habitationis, vel possessionis, vel passionis, fidelissima origine traditur. Nam quæ per somnia & per inanes quasi revelationes quorumlibet hominum ubicumque constituuntur altaria, omnimodo reprobentur.

De uxore a viro dimissa.

OMNIBUS.

l. 41. XLII. Item in eodem, ut nec uxor a viro dimissa alium accipiat virum vivente viro suo, nec vir aliam accipiat vivente uxore priore.

Conc. Afric. can. 89. Placuit ut secundum evangelicam & apostolicam disciplinam neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito, alteri conjungatur; sed ita maneant, aut sibimet reconcilientur. Quod C si contempserint, ad pœnitentiam redigantur. In qua causa legem imperialem petendam promulgari.

De judicibus a Metropolitano probatis.

EPISCOPIS.

l. 41. XLIII. Item in eodem, ut probati a Metropolitano judices non spernantur.

Conc. Afric. can. 89. A judicibus autem quos communis consensus elegerit non liceat provocare. Et quisquis probatus fuerit per contumaciam nolle obtemperare judicibus, cum hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatum, det litteras ut nullus ei communicet Episcoporum, donec obtemperet.

De accusatione vilium personarum.

OMNIBUS.

l. 44. XLIV. Item in eodem infra duo capitula, ut viles personæ non habeant potestatem accusandi. Et si in primo crimine victi sunt falsum dicere, in secundo non habeant potestatem dicendi.

Conc. Afric. can. 96. Item placuit ut omnes servi vel proprii liberti ad accusationem non admittantur, vel omnes quos ad accusanda publica crimina leges publicæ non admittunt; omnes etiam infamiæ maculis aspersi, id est, histriones, ac turpitudinibus subjectæ personæ, hæretici etiam, 9. quæst. 6. Omnibus. sive pagani, sive Judæi. Sed tamen omnibus quibus accusatio denegatur, in causis propriis acculandi licentiam non denegandam.

Conc. Afric. can. 97. Item placuit, quotiescumque Clericis ab accusatoribus multa crimina objiciuntur, & unum ex ipsis, de quo prius egerit, probare non valuerit, ad cetera jam non admittatur.

De virginibus velandis.

OMNIBUS.

l. 45. XLV. Item in eodem ut virgines non velentur ante viginti quinque annos, nisi rationabili necessitate cogente.

Conc. Afric. can. 99. Item placuit ut quicumque Episcoporum necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis, cum vel petitor potens vel raptor aliquis formidatur, vel si etiam aliquo mortis periculoso secu-

A pulo compuncta fuerit ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velaverit virginem seu velavit intra viginti quinque annos ætatis, non ei obsit Concilium quod de isto annorum numero constitutum est.

De oblatis pauperum.

OMNIBUS.

XLVI. In Concilio Gangrensi, ut nulli li- l. 46.
ceat oblata, quæ ad pauperes pertinent, rapere vel fraudare.

Si quis oblationes fructuum Ecclesiæ debitas Conc. Gangr. can. 7.
voluerit extra Ecclesiam accipere vel dare præter conscientiam Episcopi, & non magis cum consilio ejus cui hæc credita sunt de his agendum putaverit, anathema sit.

De jejuniis a sacerdotibus constitutis.

OMNIBUS.

XLVII. Item in eodem, ut ecclesiastica a sa- l. 47.
cerdotibus jejunia constituta sine necessitate rationabili non solvantur.

Si quis eorum qui in proposito sunt conti- Conc. Gangr. can. 13.
nentiæ præter necessitatem corporalem superbiat, & jejunia communia, quæ totius Ecclesiæ traditio celebrat, putaverit dissolvenda, perfectam scientiam esse apud se judicans, anathema sit.

De his qui contra naturam peccant.

SACERDOTIBUS.

XLVIII. In Concilio Ancyrocnsi invectum l. 48.
est in eos qui cum quadrupedibus vel masculis contra naturam peccant, dura & districta pœnitentia. Quapropter Episcopi & Presbyteri, a quibus judicium pœnitentiæ injungitur, conentur omnimodis hoc malum a consuetudine prohibere vel abscindere.

In titulo Græca verba hæc sunt: Περὶ τῶν ἀλογοφανῶς, ἢ διὰ ἀλογοφανῶν: quæ nos Latine Conc. Ancyr. can. 17. Lib. Pan. Capitular. c. 356.
possumus dicere: *De his qui irrationabiliter versati sunt sive versantur.* Sensus autem in hac sententia triplex esse potest, qui ex subjectis conjicitur, aut de his qui cum pecoribus coitu mixti sunt, aut more pecudum incesta cum consanguineis commiserunt, aut cum masculis concubuerunt. Quotquot igitur ante vicesimum D ætatis sum annum tale crimen admiserunt, quindecim annis in pœnitentia exactis, orationi tantum incipiant participari; & quinquennio altero in communione simplici perdurantes, post vicesimum cum oblatione ad communionem suscipiantur. Discutiatur autem & vita eorum quam fuerit tempore pœnitentiæ, & ita hanc humanitatem consequantur. Quod si qui perseverantius abusi sunt hoc crimine, prolixius tempus habeant submissioni. Quotquot vero exacta viginti annorum ætate, & uxores habentes, in hoc crimen inciderant, viginti quinque annis pœnitentia acta, ad communionem orationum tantum admittantur: in qua communione orationis altero quinquennio perdurantes, plenam E communionem cum oblatione recipiant. Quod si aliqui & uxores habentes, & excedentes quinquagesimum ætatis suæ annum, in hoc prolapsi sunt, ad exitum vitæ tantum communionem mereantur.

De Presbyteris, quo tempore ordinentur.

EPISCOPIS.

XLIX. In Concilio Neocæsariensi, ut nulla- l. 49.
tenus Presbyter ordinetur ante tricesimum ætatis suæ annum, quia Dominus noster Jesus Christus non prædicavit ante tricesimum annum.

Presbyter ante triginta annorum ætatem, Conc. Neoc. can. 11.

Digitized by Google

quamvis sit dignus, non ordinetur; sed observet usque ad præfinitum tempus. Dominus enim tricesimo anno baptizatus est, & tunc prædicavit.

De sponsa alterius.

OMNIBUS.

l. 51. L. In decretalibus Siricii Papæ, ut alterius sponsam nemo accipiat.

Siric. c. 9. De conjugali violatione requisisti, si desponsatam alii puellam alter in matrimonio possit accipere. Hoc ne fiat modis omnibus inhibemus: quia illa benedictio, quam nupta sacerdos imponit apud fideles, cujusdam sacrilegii instar est, si ulla transgressione violetur.

De monachis & virginibus propositum non servantibus.

EPISCOPIS, MONACHIS, ET VIRGINIBUS.

LI. Item ejusdem, ut monachi & virgines suum propositum omnimodis observent.

Siric. c. 4 Præterea monachorum quosdam atque monacharum, abjecto proposito sanctitatis, in tantam protestatis demersos esse lasciviam ut prius clanculo, velut sub monasteriorum prætexta, inclita ac sacrilega se contagione miscuerint, postea vero in abruptum conscientiæ desperatione perducti, de inlicitis complexibus libere filios procrearint: quod & publicæ leges & ecclesiastica jura condemnant. Has igitur impudicas detestabilesque personas a monasteriorum cœtu Ecclesiarumque conventibus eliminandas esse mandamus: quatenus retrusæ in suis ergastulis, tantum facinus continua lamentatione deflentes, purificatorio possint pœnitudinis igne decoquere, ut eis vel ad mortem saltem, solius misericordiæ intuitu, per communionis gratiam possit indulgentia subvenire.

De pace danda.

OMNIBUS.

l. 52. LII. In decretalibus Innocentii Papæ, ut pax detur ab omnibus confectis Christi sacramentis.

Innoc. c. 1. de consecr. dist. 2. Pacem igitur asseris ante confecta mysteria quosdam populis imperare, vel sibi inter sacerdotes tradere, cum post omnia, quæ aperire non debeo, pax sit necessario indicenda, per quam conflet populum ad omnia quæ in mysteriis aguntur atque in Ecclesia celebrantur præbuisse consensum, ac finita esse pacis concludentis signaculo demonstrentur.

De nominibus recitandis.

SACERDOTIBUS.

l. 53. LIII. Item ejusdem, ut nomina publice non recitentur ante precem sacerdotalem.

Innoc. c. 7. de consecr. dist. 1. De nominibus. De nominibus vero recitandis antequam precem sacerdos faciat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda sunt, sua oratione commendet, quam superfluum sit, & ipse pro tua prudentia recognoscis; ut cujus hostiam necdum Deo offeras, ejus nomen ante insinues, quamvis incognitum illi nihil sit. Prius ergo oblationes sunt commendandæ; ac tunc eorum nomina quorum oblationes sunt edicenda; ut inter sacra mysteria nominentur, non inter alia quæ ante præmittimus, ut ipsis mysteriis viam futuris precibus aperiamus.

De canonum institutis a Presbyteris non ignorandis.

EPISCOPIS ET SACERDOTIBUS.

l. 54. LIV. In decretis Cælestini Papæ, ut nulli sacerdotum liceat ignorare sanctorum canonum instituta.

Cœlest. c. 10. dist. sacerdos. Nulli sacerdotum suos liceat canones ignorare, nec quicquam facere quod patrum possit regulis obviare. Quæ enim a nobis res digna servabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permissa, frangatur.

De Clericis alterius Episcopi.

EPISCOPIS.

LV. In decretis Leonis Papæ, sicut & in Sardicense Concilio, ut Episcopus alterius Clericum ad se non sollicitet, nec ordinet. l. 54.

Alienum Clericum, invito Episcopo ipsius, nemo suscipiat, nisi forte ex placito caritatis id inter dantem accipientemque conveniat. Nam gravis injuriæ reus est qui de fratris Ecclesia id quod est utilius aut pretiosius audet vel allicere vel tenere. Itaque si intra provinciam res agitur, transfugam Clericum ad Ecclesiam suam Metropolitanus redire compellat. Si autem longius recessit, tui præcepti auctoritate revocabitur, ut nec cupiditati nec ambitioni occasio relinquatur. Leo. c. 19 et 20. Alienum Clericum.

De servis alterius.

EPISCOPIS.

LVI. Item ejusdem, ut nullus Episcopus servum alterius ad clericatus officium sine domini sui voluntate promovere præsumat. Et hoc Gangrense Concilium prohibet. l. 55.

Si quis servum occasione religionis doceat dominum suum contemnere & ejus ministerium deserere, ac non potius docuerit eum domino suo bona fide & cum omni honorificentia deservire, anathema sit. Conc. Gang. can. 3.

De sacerdotibus contra decretalia agentibus.

EPISCOPIS.

LVII. Item ejusdem, ut si quis sacerdotum contra constituta decretalia præsumptiose agat, & corrigi nolens, ab officio suo submoveatur. l. 56.

Hoc itaque admonitio nostra denuntiat, quod si quis fratrum contra hæc constituta venire tentaverit, & prohibita fuerit ausus admittere, a suo se noverit officio submovendum, nec communionis nostræ futurum esse consortem qui socius esse non voluit disciplinæ. Ne quid vero sit quod prætermissum a nobis forte credatur, omnia decretalia constituta tam beatæ recordationis Innocentii quam omnium decessorum nostrorum, quæ de ecclesiasticis ordinibus & canonum promulgata sunt disciplinis, ita a vestra dilectione custodiri debere mandamus ut si quis in illa commiserit, veniam sibi denoceps noverit denegari. Leo. c. 1.

De viduis, ne velentur.

EPISCOPIS.

LVIII. In decretis Gelasii Papæ, ut nullus Episcopus viduas velare præsumat. l. 57.

Viduas autem velare Pontificum nullus attentet: quod nec auctoritas divina delegat, nec canonum forma præstituit. Non est ergo penitus usurpandum; eisque sic ecclesiastica sunt interenda præsidia ut nihil committatur incultum. Gelasius c. 12.

ITEM ALIA CAPITULA.

Hæc enim, dilectissimi, pio studio & magna dilectionis intentione vestram unanimitatem admonere studuimus, quæ magis necessaria videbantur, ut sanctorum patrum canonicis institutis inhærentes præmia cum illis æternæ felicitatis accipere mereamini. Scit namque prudentia vestra quam terribili anathematis censura feriantur qui præsumptiose contra statuta universalium Conciliorum venire audent. Quapropter & vos diligentius admonemus ut omni intentione illud horribile execrationis judicium

Digitized by Google

cium vobis cavere ſtudeatis, & magis canoni- A
ca inſtituta ſequentes, & pacifica unitate nitentes, ad æterna pacis gaudia venire digni efficiamini. Sunt quoque alia capitula quæ vobis utilia huic præcedenti admonitioni ſubjungere viſa ſunt.

De fide catholica & primo præcepto legis.

OMNIBUS.

l. 58. LIX. Primo omnium admonemus ut fides catholica ab Epiſcopis & Presbyteris diligenter legatur & omni populo prædicetur: quia hoc
Deut. 6. primum præceptum eſt Domini Dei omnipotentis in lege: *Audi Iſrael, quia Dominus Deus tuus Deus unus eſt.* Et ut ille diligatur ex toto corde, & ex tota mente, & ex tota anima, & ex tota virtute noſtra.

De pace & concordia ſervanda.

OMNIBUS.

l. 59. LX. Ut pax ſit & concordia & unanimitas cum omni populo Chriſtiano, inter Epiſcopos, Abbates, Comites, Judices, & omnes ubique ſeu majores ſeu minores perſonas: quia nihil Deo ſine pace placet, nec munus ſanctæ oblationis ad altare, ſicut in evangelio ipſo Do-
Matth. 5. mino præcipiente legimus: quia & illud ſecun-
Levit. 19. dum mandatum eſt in lege: *Diliges proximum*
Matth. 5. *tuum ſicut te ipſum.* Item in evangelio: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Et iterum:
Joan. 13. *In hoc cognoſcent omnes quia mei diſcipuli eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicem.* In hoc enim præcepto diſcernuntur filii Dei & filii diaboli: C
quia filii diaboli ſemper diſſenſiones & diſcordias movere ſatagunt; filii autem Dei ſemper paci & dilectioni ſtudent.

De judicibus.

OMNIBUS.

l. 60. LXI. Ut quibus data eſt poteſtas judicandi
Pſal. 81. juſte judicent, ſicut ſcriptum eſt: *Juſte judicate filii hominum.* Non in muneribus; quia munera excæcant corda prudentium, & ſubvertunt verba juſtorum. Non in adulatione, nec in conſideratione perſonæ, ſicut in Deuteronomio dictum eſt: *Quod juſtum eſt judicate. Sive*
Deut. 1. *civis ſit ille, ſive peregrinus, nulla ſit diſtantia perſonarum, quia Dei judicium eſt.* Primum namque judici diligenter diſcenda eſt lex a ſapien- D
tibus populo compoſita; ne per ignorantiam a via veritatis erret. Et dum ille rectum intelligit judicium, caveat ne declinet, aut per adulationem aliquorum, aut per amorem cujuslibet amici, aut per timorem alicujus potentis, aut propter præmium, a recto judicio. Rectum autem & honeſtum videtur ut judices jejuni cauſas audiant & diſcernant.

De perjuriis.

OMNIBUS.

l. 61. LXII. Item habemus in lege Domino præ-
Levit. 19. cipiente. *Non perjurabis in nomine meo, nec pol-*
Exod. 20. *lues nomen Dei tui, neque aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum.* Ideo omnino admonendi ſumus omnes diligenter ut caveant perjurium, E
non ſolum in ſancto evangelio, vel in altari, ſeu in ſanctorum reliquiis, ſed & in communi loquela: quia ſunt aliqui qui per caritatem & veritatem jurant, & cavent ſe a juramento nominis Dei, & neſciunt quod idem eſt Deus
1. Johan. 4. quod caritas & veritas, dicente Johanne Apoſtolo, quia *Deus caritas eſt.* Item ipſe Domi-
Johan. 14. nus in evangelio: *Ego ſum via & veritas.* Ideo qui in veritate & caritate jurat, in Deo jurat. Item cavendum eſt ne Phariſaica ſuperſtitione aliquis plus aurum honoret quam altare; ne di-
Matth. 23. cat ei Dominus: *Stulte, & quid eſt majus, au-*

rum an altare quod ſanctificat aurum? Sed & nobis honeſtum videtur ut qui in ſanctis habet jurare, hoc jejunus faciat, cum omni honore & timore Dei. Et ſciat ſe rationem redditurum Deo unuſquiſque veſtrum, ubicumque ſit, ſive intra Eccleſiam, ſive extra Eccleſiam. Et ut parvuli, qui ſine rationabili ætate ſunt, non cogantur jurare, ſicut Gunebodigni faciunt. Et qui ſemel perjuratus fuerit, nec teſtis ſit poſthac, nec ad ſacramentum accedat, nec in ſua cauſa vel alterius jurator exiſtat.

De auguriis vel aliis maleficiis.

OMNIBUS.

LXIII. Item habemus in lege Domini man- l. 62.
datum, *Non auguriamini:* & in Deuteronomio: Levit. 19.
B *Nemo ſit qui ariolos conſulat; vel ſomnia obſer-* Deut. 18.
vet, vel ad auguria intendat. Item: *Nemo ſit maleficus, nec incantator, nec Pythonis conſultor.* Ideo præcipimus ut nec cauculatores & incantatores, nec tempeſtarii vel obligatores non fiant; & ubicumque ſunt, emendentur, vel damnentur. Item de arboribus vel petris vel fontibus, ubi aliqui ſtulti luminaria vel alias obſervationes faciunt, omnino mandamus ut iſte peſſimus uſus & Deo execrabilis, ubicumque invenitur, tollatur & deſtruatur.

De odio vel invidia. Et de avaritia vel concupiſcentia.

OMNIBUS.

LXIV. Prædicare neceſſe eſt quantum malum l. 63. 64.
C ſit odium vel invidia; quia in lege ſcriptum
eſt: *Non oderis fratrem tuum in corde tuo, ſed* Levit. 19.
publice argue eum. Item Johannes Evangeliſta: 1. Johan. 3.
Qui odit fratrem ſuum, homicida eſt. Item in
evangelio: *Si peccaverit in te frater tuus, vade,* Matth. 18.
& corripe eum inter te & ipſum ſolum: & cetera quæ ibi leguntur. De avaritia autem Apoſtolum legimus dicentem: *Avaritia, quæ eſt ido-* Coloſſ. 3.
lorum ſervitus, cavenda eſt. De concupiſcentia vero legitur quod radix ſit omnium malorum. Et in lege: *Non concupiſces rem proximi tui.* Exod. 20.

De homicidiis.

OMNIBUS.

LXV. Item ut homicidia infra patriam, ſi- III. 29. VI.
cut in lege Domini interdictum eſt, nec cau- 272.
ſa ultionis nec avaritiæ nec latrocinandi non fiant. Et ubicumque inventa fuerint, a judicibus noſtris ſecundum legem ex noſtro mandato vindicentur. Et non occidatur homo niſi lege jubente.

De furtis & injuſtis connubiis & falſis teſtimoniis.

OMNIBUS.

LXVI. Item & furta & injuſta connubia nec- App. 2. 14.
non & falſa teſtimonia, ſicut ſæpe rogavimus, prohibere diligenter, ſicut & lex Domini prohibet.

De honore parentum.

OMNIBUS.

LXVII. Et hoc cum magno ſtudio admo- l. 65.
nendum eſt, ut filii honorent parentes ſuos:
E quia ipſe Dominus dicit: *Honora patrem tuum* Exod. 20
& matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

De fide Presbyterorum ab Epiſcopis diſcutienda.

SACERDOTIBUS.

LXVIII. Ut Epiſcopi diligenter diſcutiant per l. 66.
ſuas parrochias Presbyteros, eorum fidem, baptiſma, & Miſſarum celebrationes, ut fidem rectam teneant, & baptiſma catholicum obſervent, & Miſſarum preces bene intelligant, & ut pſalmi digne ſecundum diviſiones verſuum modulentur, & dominicam orationem ipſi intelligant & omnibus prædicent intelligendam,

Digitized by Google

ut quisque sciat quid petat a Deo : & ut Gloria Patri cum omni honore apud omnes cantetur : & ipse sacerdos cum sanctis angelis & populo Dei communi voce Sanctus, Sanctus, Sanctus decantet. Et omnimodis dicendum est Presbyteris & Diaconibus ut arma non portent, sed magis confidant in defensione Dei quam in armis.

De honore Ecclesiæ Dei.

ALIQUID SACERDOTIBUS,
ALIQUID OMNIBUS.

l. 67. LXIX. Item placuit nobis admonere reverentiam vestram ut unusquisque vestrum videat per suam parrochiam ut Ecclesia Dei suum habeat honorem, simul & altaria secundum suam dignitatem venerentur, & non sit domus Dei & altaria sacrata pervia canibus, & ut vasa sacrata Deo cum magna veneratione habeantur, & ut sacrificia sanctificata cum magna diligentia ab eis colligantur qui digni sunt, vel cum honore serventur, & ut sæcularia negotia vel vaniloquia in Ecclesiis non agantur, quia domus Dei domus orationis debet esse, non spelunca latronum; & ut intentos habeant animos ad Deum quando veniunt ad Missarum solemnia, & ut non exeant ante completionem benedictionis sacerdotalis.

De ministris altaris Dei, & de schola.

SACERDOTIBUS.

l. 68. LXX. Sed & hoc flagitamus vestram almitatem, ut ministri altaris Dei sum ministerium bonis moribus ornent, seu & alii Canonici observantia ordinis, vel monachi propositio consecrationis, obsecramus ut bonam & probabilem vitam & conversationem habeant, sicut Matth. 5. ipse Dominus in evangelio præcipit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est*; ut eorum bona conversatione multi pertrahantur ad servitium Dei. Et non solum servilis conditionis infantes, sed etiam ingenuorum filios adgregent sibique socient. Et ut scholæ legentium puerorum fiant. Psalmos, notas, cantus, compotum, grammaticam per singula monasteria vel episcopia discant. Sed & libros catholicos bene emendatos habeant: quia sæpe dum bene aliquid Deum rogare cupiunt, per inemendatos libros male rogant. Et pueros vestros non finite eos vel legendo vel scribendo corrumpere. Et si opus est evangelium vel psalterium & Missale scribere, perfectæ ætatis homines scribant cum omni diligentia.

De voto monachorum, & de clericatu.

SACERDOTIBUS.

l. 69. LXXI. Simul & hoc rogare curavimus, ut omnes ubicumque qui se voto monachicæ vitæ constrinxerunt, monachice & regulariter omnimodis secundum votum suum vivant, secundum quod scriptum est: *Vota vestra reddite Domino Deo vestro*. Et iterum: *Melius est non vovere quam vovere & non reddere*. Et ut ad monasteria venientes, secundum regularem ordinem primo in pulsatorio probentur, & sic recipiantur. Et qui ex sæculari habitu in monasteria veniunt, non statim foras ad ministeria monasterii mittantur antequam intus bene eruditantur. Et ut monachi ad sæcularia placita non vadant. Similiter qui ad clericatum accedunt, quod nos nominamus canonicam vitam, volumus ut illi canonice secundum suam regulam omnimodis vivant, & Episcopus eorum regat vitam, sicut Abba monachorum.

De mensuris & ponderibus.

OMNIBUS.

LXXII. Ut æquales mensuras & rectas, pondera justa & æqualia omnes habeant, sive in civitatibus, sive in monasteriis, sive ad dandum in illis, sive ad accipiendum, sicut in lege Domini præceptum habemus. Item in Salomone Domino dicente: *Pondus & pondus, mensuram & mensuram odit anima mea.*

III. 30. VI. 3[illegible]
Levit. 19.
Prov. 20.

De susceptione hospitum.

OMNIBUS.

LXXIII. Et hoc nobis competens & venerabile videtur, ut hospites, peregrini, & pauperes, susceptiones regulares & canonicas per loca diversa habeant: quia ipse Dominus dicturus erit in remuneratione magni dici: *Hospes eram, & suscepistis me*. Et Apostolus hospitalitatem laudans dixit: *Per hanc quidam placuerunt Deo, angelis hospitio susceptis.*

l. 70.
Matth. 25.
Hebr. 13.

De Abbatissis contra morem Ecclesiæ Dei facientibus.

EPISCOPIS ET ABBATIBUS.

l. 72. LXXIV. Auditum est aliquas Abbatissas contra morem sanctæ Dei Ecclesiæ benedictiones cum manus impositione & signaculo sanctæ crucis super capita virorum dare, necnon & velare virgines cum benedictione sacerdotali. Quod omnino a vobis, sanctissimi patres, in vestris parrochiis illis interdicendum esse scitote.

De Clericis qui se fingunt esse monachos.

CLERICIS.

l. 70. LXXV. Ut illi Clerici qui se fingunt habitu vel nomine monachos esse, & non sunt, omnimodis videtur corrigendos atque emendandos esse, ut vel veri monachi sint, vel veri Canonici.

De pseudographiis & dubiis narrationibus.

OMNIBUS.

l. 71. LXXVI. Item & pseudographiæ & dubiæ narrationes, vel quæ omnino contra fidem catholicam sunt, ut epistola pessima & falsissima, quam transacto anno dicebant aliqui errantes & in errorem alios mittentes quod de cælo cecidisset, nec credantur nec legantur, sed comburantur, ne in errorem per talia scripta populus mittatur. Sed soli canonici libri & catholici tractatus & sanctorum auctorum dicta legantur & tradantur.

De mangonibus & nudis cum ferro.

ALIQUID SACERDOTIBUS,
ALIQUID OMNIBUS.

App. l. 11. VI. 3[illegible] LXXVII. Item ut isti mangones & cottiones qui sine omni lege vagabundi vadunt, per istam terram non sinantur vagari & deceptiones hominibus agere. Nec isti nudi cum ferro, qui dicunt se data sibi pœnitentia ire vagantes. Melius videtur ut si aliquid inconsuetum & capitale crimen commiserint, ut in uno loco permaneant laborantes & servientes & pœnitentiam agentes secundum quod sibi canonice impositum sit.

De cantu Romano a monachis peragendo.

OMNIBUS CLERICIS.

l. 72. LXXVIII. Monachi ut cantum Romanum pleniter & ordinabiliter per nocturnale vel gradale officium peragant secundum quod beatæ memoriæ genitor noster Pippinus Rex decertavit ut fieret, quando Gallicanum cantum sulit ob unanimitatem apostolicæ sedis & sanctæ Dei Ecclesiæ pacificam concordiam.

De operibus servilibus quæ diebus dominicis non sunt agenda.

OMNIBUS.

l. 73. LXXIX. Statuimus quoque, secundum quod & in

& in lege Dominus præcepit, ut opera servilia diebus dominicis non agantur, sicut & bonæ memoriæ genitor meus in suis synodalibus edictis mandavit, quod nec viri ruralia opera exerceant, id est, nec in vinea colenda, nec in campis arando, nec in metendo, vel fœnum secando, vel sepem ponendo, nec in sylvis stirpare, vel arbores cædere, vel in petris laborare, nec domos construere; nec in horto laborent, nec ad placita conveniant, nec venationes exerceant. Et tria carraria opera licet fieri in die dominico, id est, hostilia carra, vel victualia, vel si forte necesse erit corpus cujuslibet duci ad sepulchrum. Item feminæ opera textrilia non faciant, nec capulent vestitus, nec consuant, vel acupictile faciant: nec lanam carpere, nec linum battere, nec in publico vestimenta lavare, nec berbices tondere habeant licitum, ut omnimodis honor & requies diei dominici servetur. Sed & ad Missarum solemnia ad Ecclesiam undique conveniant, & laudent Deum in omnibus bonis quæ nobis in illo die fecit.

De prædicatione Episcoporum & Presbyterorum.

OMNIBUS.

1, 25. LXXX. Sed & vestrum videndum est, dilectissimi & venerabiles pastores & rectores Ecclesiarum Dei, ut Presbyteri quos mittitis per parrochias vestras ad regendum & ad prædicandum per Ecclesias populum Deo servientem ut recte & honeste prædicent; & non sinatis nova & non canonica aliquos ex suo sensu & non secundum scripturas sacras fingere & prædicare populo. Sed & vosmetipsi utilia honeste & recte & quæ ad vitam ducunt æternam prædicate, aliosque instruite ut hæc eadem prædicent.

Primo omnium prædicandum est omnibus generaliter ut credant Patrem & Filium & Spiritum sanctum unum esse Deum omnipotentem, æternum, invisibilem, qui creavit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & unam esse deitatem, substantiam, & majestatem in tribus personis Patris & Filii & Spiritus sancti.

Item prædicandum est quomodo Filius Dei incarnatus est de Spiritu sancto & ex Maria semper virgine pro salute & reparatione humani generis, passus, sepultus, & tertia die resurrexit & ascendit in cælos, & quomodo iterum venturus sit in majestate divina judicare omnes homines secundum merita propria, & quomodo impii propter scelera sua cum diabolo in ignem æternum mittentur, & justi cum Christo & cum sanctis angelis suis in vitam æternam.

Item diligenter prædicandum est de resurrectione mortuorum, ut sciant & credant in iisdem corporibus præmia meritorum accepturos.

Item cum omni diligentia cunctis prædicandum est pro quibus criminibus deputentur cum diabolo in æternum supplicium. Legimus enim Apostolo dicente: *Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, animositates, iræ, rixæ, dissensiones, hæreses, sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia: quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur.* Ideo hæc eadem quæ magnus prædicator Ecclesiæ Dei singillatim nominavit, cum omni studio prohibeantur, intelligentes quam sit terribile illud quod dixit: *quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Gal. 5

Sed & omni instantia admonete eos de dilectione Dei & proximi, de fide & spe in Deo, de humilitate & patientia, de castitate & continentia, de benignitate & misericordia, de eleemosynis & confessione peccatorum suorum, & ut debitoribus suis secundum orationem dominicam debita sua dimittant. Scientes certissime quod qui talia agunt, regnum Dei possidebunt.

Et hoc ideo diligentius injungimus vestræ caritati quia scimus temporibus novissimis pseudodoctores esse venturos, sicut ipse Dominus in evangelio prædixit, & Apostolus Paulus ad Timotheum testatur. Ideo, dilectissimi, toto corde præparemus nos in scientia veritatis, ut possimus contradicentibus veritati resistere, & divina donante gratia verbum Dei crescat & currat & multiplicetur in profectum sanctæ Dei Ecclesiæ & salutem animarum vestrarum & laudem & gloriam nominis Domini nostri Jesu Christi. Pax prædicantibus, gratia obedientibus, gloria Domino nostro Jesu Christo.

Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXIX *Indictione* XII. *anno regni nostri actum est hujus legationis edictum in Aquisgrani palatio publico. Data est hæc charta die* X. *Kalendas Aprilis.*

Hæc eadem adnotatio in Cod. Palat. Vatic. sequentibus tituli loco præscribitur. Vide & notas Sirmond. &c. in tom. II. Capitular.

CAPITULARE SECUNDUM ANNI DCCLXXXIX.

I. DE monachis gyrovagis & sarabaitis.

II. De anachoretis, melius est ut hortentur in congregatione permanere quam animus eorum alibi ambulare tentet.

III. Ut non parvipendentes sint pastores animarum sibi commissarum, nec majorem curam habeant de lucris terrenis quam de animabus sibi commissis.

IV. De obedientia quæ Abbati debet exhiberi, & ut absque murmuratione fiat.

V. De Decanis & Præpositis, ut eorum mutatio secundum regulam fiat.

VI. De cellerariis monasterii, ut non avari mittantur, sed tales quales regula præcipit.

VII. Ut ubi corpora sanctorum requiescunt, aliud oratorium habeatur ubi fratres secrete possint orare.

VIII. De eulogiis.

IX. De susceptione hospitum, sicut regula continet.

X. De vestimentis monachorum, ubi superfluum est, abscidatur; & ubi minus, augeatur.

XI. De noviter venientibus ad conversionem, ut secundum regulam probentur, & non antea suscipiantur nisi sicut regula jubet. Et nullus cogatur invite repromittere. Et de obedientia & de stabilitate permanendi, sicut regula habet.

XII. De filiis nobilium qui offeruntur.

XIII. De ordinando Abbate.

XIV. De fratribus in via directis.

XV. Ut nullus Abbas pro susceptione monachi præmium non quærat.

XVI.

Digitized by Google

XVI. Ut diſciplina monachis regularis impo- A natur, non ſecularis, id eſt, non orbentur, nec mancationes alias habeant, niſi ex auctoritate regulæ.

CAPITULARE TERTIUM
ANNI DCCLXXXIX.

I. UT Comites pupillorum & orphanorum cauſas primum audiant. Et in venationem non vadant illo die quando placitum debent cuſtodire, nec ad paſtum.

II. De ſacramento fidelitatis cauſa quod nobis & filiis noſtris jurare debent, quod his verbis conteſtari debet. *Sic promitto ego ille partibus Domni mei Karoli Regis & filiorum ejus, quia fidelis ſum & ero diebus vitæ meæ, ſine fraude vel malo ingenio.*

III. De monaſteriis minutis, ubi nonnanes ſine regula ſedent, volumus ut in uno loco congregatio fiat regularis, & Epiſcopi prævideant ubi fieri poſſit, & ut nulla Abbatiſſa foras monaſterio exire præſumat ſine noſtra juſſione, nec ſibi ſubditas facere permittat; & earum clauſtra ſint bene firmata, & nullatenus ibi vuinileodes ſcribere vel mittere præſumant, & de pallore earum propter ſanguinis minuationem.

IV. De tabulis vel codicibus requirendis. Et ut nullus in pſalterio vel in evangelio vel in aliis rebus ſortire præſumat, nec divinationes aliquas obſervare.

V. Ut nullus glorietur per injuſtam rationem C aut conquirere aliquid aut continere.

VI. Ut illæ diſciplinæ quæ propter legem conſervandam ſunt conſtitutæ, propter præmium non dimittantur.

VII. Ut audiant Epiſcopi baptiſterium Presbyterorum, ut ſecundum morem Romanum baptizent.

VIII. De calcamentis ſecundum Romanum uſum.

IX. Ut in diebus feſtis vel dominicis omnes ad Eccleſiam veniant: & non invitent Presbyteros ad domos ſuas ad Miſſas faciendas.

X. Omnino prohibendum eſt omnibus ebrietatis malum. Et iſtas conjurationes quas faciunt per ſanctum Stephanum, aut per nos, aut per filios noſtros, prohibemus. Et præcipimus ut Epiſcopi vel Abbates non vadant per caſam miſcendo.

XI. De eo quod Miſſi noſtri providere debent ne forte aliquis clamor ſuper Epiſcopum B vel Abbatem vel Abbatiſſam vel Comitem ſeu ſuper qualemcumque gradum ſit, & nobis renuntiare.

XII. De injuſtis teloneis.

XIII. De manu leproſi.

XIV. Ut monachi, & qui in gradu ſacerdotali conſtituti ſunt, ad ſecularia negotia non tranſeant. De reliquis tonſoratis detur ſpatium uſque in ſynodum noſtram.

XV. Ut Epiſcopi & Abbates & Abbatiſſæ cupplas canum non habeant, nec falcones, nec accipitres, nec joculatores.

XVI. De pauperibus in plateis vel in quadruviis jacentibus, ut ad Eccleſiam veniant, & illorum confeſſiones donentur.

XVII. Ut ſuper altaria tegucia fiant vel laquearia.

XVIII. Ut cloccas non baptizent, nec chartas per perticas appendant propter grandinem. *Condirecta Cod. Pal. condrita.*

XIX. Ut miſſi noſtri provideant beneficia quomodo ſint condirecta, & nobis renuntiare faciant.

XX. De leproſis, ut ſe non intermiſceant alio populo.

XXI. Et omnino miſſis noſtris præcipimus ut bona quæ aliis per verbum noſtrum docent facere, factis in ſe ipſis oſtendant.

Adnotat editor Labbei ex MS. Cod. Palatino Vatic. Subjunguntur Capitula, quæ ad an. 802. Sirmondus edidit.

Poſt ſuperiora capitula ſequuntur in vetuſtiſſimo codice MS. Longobardico bibliothecæ Thuanæ duo ſequentia, cum hoc titulo.

ITEM DE REBUS ECCLESIARUM.

I. VOlumus ut qui aliqui per teſtes exinde qualecumque rem tollere voluerit, per quinque vel ſeptem teſtimonia dicant ſuum teſtimonium, & ſic tollantur qualecumque rem, quia teſtamento quod Romani faciunt firmum non poſſet niſi per quinque aut per ſeptem confirmatur.

II. Item de theſauro quod ſubtus terram in- D venitur inventus fuerit in terra Eccleſiarum, tertia ad partem Epiſcopi revocetur. Et ſi aliquod Langobardus aut qualibet homo propria expontanea voluntate cavaverit, & aliquit ei dominus dederit in propria ſua quarta portione, exinde tollantur, & ille vero tres portiones ad nos perveniat, & de verbo noſtro ut nullus præſumat aliter facere.

PRÆCEPTUM DE INSTITUTIONE EPISCOPATUUM PER SAXONIAM

Datum anno Chriſti DCCLXXXIX.

Præceptum quod ſequitur de inſtitutione & finibus epiſcopatus Bremenſis unum eſt ex variis exemplaribus quæ Karolus Magnus ſcribi fecit cum Saxoniam, quam Chriſti imperio nuper adjecerat, in octo dioceſes diviſit, ut patet ex libro primo hiſtoriæ eccleſiaſticæ Adami Bremenſis. Is enim, cum dixiſſet Karolum, poſtquam Saxoniam in provinciam redegerat, in octo eam epiſcopatus diviſiſſe, deinde addit: Cujus exemplar diviſionis, quod ex præcepto Regis in Bremenſi Eccleſia ſervatur, his cognoſci poteſt verbis. *Tum ſubjungit præceptum de inſtitutione epiſcopatus Bremenſis. Præceptum de fundatione epiſcopatus Verdenſis, quod eſt alterum illius diviſionis exemplar, nuper in lucem prodiit beneficio Joachimi Johannis Maderi, ſed corruptum & interpolatum in aliquot locis. Nobis ſatis viſum fuit ad inſtitutum noſtrum, unum diviſionis illius exemplar proferre.*

In

Digitized by Google

IN nomine Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Karolus divina ordinante providentia Rex. Si Domino Deo exercituum ſucurrente in bellis victoria potiti ſumus, in illo, & non in nobis, gloriamur, & in hoc ſæculo pacem & proſperitatem & in futuro perpetuæ mercedis retributionem nos promereri confidimus. Quapropter noverint omnes Chriſti fideles quod Saxones, quos a progenitoribus noſtris ob ſuæ pertinaciam perfidiæ ſemper indomabiles ipſique Deo & nobis tamdiu rebelles quouſque illius, non noſtra, virtute ipſos & bellis vicimus & ad baptiſmi gratiam Deo annuente perduximus, priſtinæ libertati donatos, & omni nobis debito cenſu ſolutos, pro amore illius qui nobis victoriam contulit, ipſi tributarios & ſubjugales devote addiximus; videlicet ut qui noſtræ poteſtatis jugum hactenus ferre detrectaverunt, victi jam, Deo gratias, & armis & fide Domino & Salvatori noſtro Jeſu Chriſto & ſacerdotibus ejus, omnium ſuorum jumentorum & fructuum totiuſque culturæ decimas ac nutrituræ divites & pauperes legaliter conſtricti perſolvant. Proinde omnem terram eorum antiquo Romanorum more in provinciam redigentes, & inter Epiſcopos certo limite diſterminantes, ſeptentrionalem illius partem, quæ eſt piſcium ubertate ditiſſima, & pecoribus alendis habetur aptiſſima, pio Chriſto & Apoſtolorum ſuorum principi Petro pro gratiarum actione devote obtulimus, ſibique in Vvigmodia in loco Bremon vocato ſuper flumen Vvirraham Eccleſiam & epiſcopalem ſtatuimus cathedram. Huic parrochiæ decem pagos ſubjecimus; quos etiam abjectis eorum antiquis vocabulis & diviſionibus in duas redegimus provincias, iis appellantes nominibus, Vvigmodiam & Lorgoe. Inſuper ad præfatæ conſtructionem Eccleſiæ in ſupradictis pagis ſeptuaginta manſos cum ſuis colonis offerentes totius hujus parrochiæ incolas, decimas ſuas Eccleſiæ ſuoque proviſori fideliter perſolvere hoc noſtræ majeſtatis præcepto jubemus, donamus, & confirmamus. Adhuc etiam ſummi Pontificis & univerſalis Papæ Adriani præcepto, necnon & Mogontiacenſis Epiſcopi Lullonis omniumque qui affuere Pontificum conſilio, eamdem Bremenſem Eccleſiam cum omnibus ſuis appendiciis Vvillehado probabilis vitæ viro coram Deo & ſanctis ejus commiſimus: quem etiam primum ejuſdem Eccleſiæ III. Idus Julii conſecrari fecimus Epiſcopum, ut populis divini ſemina verbi ſecundum datam ſibi ſapientiam fideliter diſpenſando, & novellam hanc Eccleſiam canonico ordine & monaſteriali competentia utiliter inſtruendo, interim plantet & riget quouſque precibus ſanctorum ſuorum exoratus incrementum det omnipotens Deus. Innotuit etiam idem venerabilis vir ſerenitati noſtræ eam quam diximus parrochiam, propter barbarorum infeſtantium pericula ſeu varios eventus qui in ea ſolent contingere, ad ſuſtentacula ſive ſtipendia Dei ſervorum inibi militantium Deo minime ſufficere poſſe. Quamobrem quia Dominus omnipotens in gente Freſonum, ſicut & Saxonum, oſtium fidei aperuit, partem prænominatæ regionis, videlicet Freſiæ, quæ contigua huic parrochiæ eſſe dinoſcitur, eidem Bremenſi Eccleſiæ ſuoque proviſori Vvillehado Epiſcopo ejuſque ſucceſſoribus perpetualiter delegavimus retinendam. Et quia caſus præteritorum nos cautos faciunt in futurum, ne quis, quod non optamus, aliquam ſibi in eadem dioceſi uſurpet poteſtatem, certo eam limite fecimus terminari, eique hos terminos, mare Oceanum, Albiam fluvium, Liam, Steinbach, Haſalam, Vvimarcham, Sneidbach, Oſtam, Mulinbach, motam paludem quæ dicitur Sigefrideſmor, Quiſtinam, Cheſenmor, Aſchbroch, Vviſebroch, Bivernam, Uternam, iterumque Oſtam, ab Oſta vero uſquequo perveniatur ad paludem quæ dicitur Caldenbach, deinde ipſam paludem uſque in Vvempnam fluvium, a Vvempna vero Bicinam Farſtinam uſque in Vvirraham fluvium, dehinc ab orientali parte ejuſdem fluminis viam publicam quæ dicitur Heſſevveg, Sturmegoe & Lorgoe diſterminantem Sechbaſam, Alapam, Caldhovva, iterumque Vvirraham, ex occidentali autem parte viam publicam quæ dicitur Folcvvego, Derve & Lorgoe dividentem uſque in Huntem flumen, deinde ipſum flumen, & Amrivum lucum ſilveſtrem, quem incolæ loci Vvildloch nominant, Finolam, Vvaldeſmoer, Berepol, Eddenriad paludem Emiſgoe & Oſtergoe diſterminantem, Bruſtiacho, Biberlach, iterumque mare, firmos & intrangreſſibiles circumſcribi juſſimus. Et ut hujus donationis ac circumſcriptionis auctoritas noſtris futuriſque temporibus Domino protegente valeat inconvulſa manere, manu propria ſubſcripſimus, & anuli noſtri impreſſione ſignari juſſimus.

Signum Domini Karoli Regis invictiſſimi.

Hildebaldus Archiepiſcopus Colonienſis & ſacri palatii Capellanus recognovi.

Data II. Idus Julii anno dominicæ incarnationis DCCLXXXIX. Indictione XII. anno autem regni Domni Karoli XXI.

Actum in Palatio Nemetenſi feliciter. Amen.

PRÆCEPTUM PRO TRUTMANNO COMITE

Datum anno Chriſti DCCLXXXIX.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Amen. Karolus divina ordinante clementia Rex. Si Domino Deo exercituum ſuccurrente in bellis victoria potiti ſumus, in illo & non in nobis gloriamur, & in hoc ſæculo pacem & proſperitatem & in perpetuum futuro æternæ mercedis retributionem nos promereri confidimus. Propterea omnes Chriſti fideles noverint quod Saxones, quos a progenitoribus noſtris ob ſuæ pertinaciæ perfidiam ſemper indomabiles ipſique Deo & nobis tamdiu rebelles quouſque illius & noſtra virtute ipſos & bellis vicimus & ad baptiſmi gratiam Deo annuente produximus, priſtinæque libertati donatos, & omni nobis debito cenſu ſolutos, pro amore illius qui nobis victoriam contulit, ipſi tributarios & ſubjugales devote addiximus, eoſque in fide Chriſtiana retinere optamus & perſeverare cupimus. Quapropter in illa parte Saxoniæ Trutmannum virum illuſtrem ibidem Comitem ordinamus, ut reſideat in curte ad campos in mallo publico ad univerſorum cauſas audiendas vel recta judicia terminanda, itſque Advocatum omnium Presbyterorum in tota Saxonia fideliter agat, ſuperque Vicarios & Scabinos, quos ſub ſe habet, diligenter inquirat, & animadvertat ut officia ſua ſedulo peragant, tandem idem Comes omnia ſua ſibi ſingulariter

ter a nobis præscripta toto conatu & viribus A perficiat, atque ita memoratus noster Comes Trutmannus bene ingenuus atque securus existat. Et ut ista ingenuitatis pagina firma stabilisque consistat, manu propria subscripsimus & anuli nostri impressione signari jussimus.

Signum Karoli Regis invictissimi.

Hildebaldus Archiepiscopus Coloniensis & sacri palatii Capellanus recognovi.

Data IV. Kal. Octobris anno dominicæ incarnationis DCCLXXXIX. Indictione XII. anno autem regni Domini Karoli XXI.

Actum in villa Trutmanni feliciter. Amen.

CAPITULATIO DE PARTIBUS SAXONIÆ.

HÆC DE PARTIBUS SAXONIÆ CONSTITUTA SUNT.

INCIPIUNT CAPITULA.

1 DE honore Ecclesiarum.
2 De confugio ad Ecclesiam.
3 Si quis Ecclesiam per violentiam intraverit aut furatus fuerit aut incenderit.
4 De jejunio quadragesimali observando.
5 De interfectione Clericorum.
6 De magis & strigis occisis.
7 Ne corpora defunctorum crementur.
8 Qualiter puniantur Saxones qui ad baptismum venire noluerint.
9 De his qui homines dæmonibus immolant.
10 Quæ pœna eos maneat qui cum paganis adversus Christianos conspirant.
11 De eo qui infidelis erit erga Regem.
12 De eo qui furtum domui suæ fecerit.
13 De eo qui comitem vel diaconum suum interfecerit.
14 Vita ei concedatur qui de mortalibus criminibus latenter commissis pœnitentiam agere voluerit.
15 De rebus & mancipiis Ecclesiarum.
16 Ut decima detur Ecclesiis de omni re quæ ad fiscum pervenerit.
17 Ut omnes decimam partem substantiæ & laboris sui donent Ecclesiis.
18 Ne in dominicis & festivis diebus placita teneantur.
19 Ut infantes baptizentur infra annum.
20 De conjugiis prohibitis.
21 Qualiter puniendi sint qui vota ad fontes aut ad arbores vel lucos faciunt.
22 Ut corpora defunctorum in cœmeteriis Ecclesiæ sepeliantur.
23 De divinis & sortilegis.
24 De latronibus & malefactoribus.
25 Ut nullatenus alterum aliquis pignorare præsumat.
26 Ut nulli ad Regem pro sua reclamatione venienti viam contradicere aliquis præsumat.
27 De fidejussoribus dandis.
28 Ut munera super innocentem nullus accipiat.
29 Ut comites pacem & concordiam ad invicem habeant.
30 De eo qui Comitem interfecerit.
31 Qualiter bannus solvatur pro faida.
32 De juramento in Ecclesia præstando.
33 De perjuriis.
34 Ne Saxones agant conventus publicos nisi per jussionem Regis.

INCIPIUNT SUPRASCRIPTA CAPITULA ET EORUM TEXTUS.

De honore Ecclesiarum.

I. PRimum de majoribus capitulis hoc placuit omnibus, ut Ecclesiæ Christi, quæ modo construuntur in Saxonia, & Deo sacratæ sunt, non minorem habeant honorem, sed majorem & excellentiorem, quam fana habuissent idolorum.

De confugio ad Ecclesiam.

II. Si quis confugium fecerit in Ecclesiam, nullus eum de Ecclesia per violentiam expellere præsumat, sed pacem habeat usque dum ad placitum præsentetur, & propter honorem Dei sanctorumque Ecclesiæ ipsius reverentiam concedatur ei vita & omnia membra. Emendet autem causam, in quantum potuerit, & ei fuerit judicatum; & sic ducatur ad præsentiam domini Regis, & ipse eum mittat ubi clementiæ ipsius placuerit.

Si quis Ecclesiam per violentiam intraverit aut furatus fuerit aut incenderit.

III. Si quis Ecclesiam per violentiam intraverit, & in ea per vim vel furtum aliquid abstulerit, vel ipsam Ecclesiam igne cremaverit, morte moriatur.

De jejunio quadragesimali observando.

IV. Si quis sanctum quadragesimale jejunium pro despectu christianitatis contempserit, & carnem comederit, morte moriatur. Sed tamen consideretur a sacerdote, ne forte causa necessitatis hoc cuilibet proveniat ut carnem comedat.

De interfectione Clericorum.

V. Si quis Episcopum aut Presbyterum sive D Diaconum interfecerit, similiter capite punietur.

De magis & strigis occisis.

VI. Si quis a diabolo deceptus crediderit, secundum morem paganorum, virum aliquem aut feminam strigam esse & homines comedere, & propter hoc ipsam incenderit, vel carnem ejus ad comedendum dederit, vel ipsam comederit, capitis sententia punietur.

Ne corpora defunctorum crementur.

VII. Si quis corpus defuncti hominis secundum ritum paganorum flamma consumi fecerit, & ossa ejus ad cinerem redegerit, capite punietur.

Qualiter puniantur Saxones qui ad baptismum venire noluerint.

VIII. Si quis deinceps in gente Saxonum inter eos latens non baptizatus se abscondere voluerit, & ad baptismum venire contempserit, paganusque permanere voluerit, morte moriatur.

De his qui homines dæmonibus immolant.

IX. Si quis hominem diabolo sacrificaverit, & in hostiam more paganorum dæmonibus obtulerit, morte moriatur.

Quæ pœna eos maneat qui cum paganis adversus Christianos conspirant.

X. Si quis cum paganis consilium adversus Christianos inierit, vel cum illis in adversitate Christianorum perdurare voluerit, morte moriatur. Et quicunque hoc idem fraude contra Regem vel gentem Christianorum consenserit, morte moriatur.

De

De eo qui infidelis eſt Domino Regi.

XI. Si quis Domno Regi infidelis apparuerit, capitali ſententia punietur.

De eo qui filiam domini ſui rapuerit.

XII. Si quis filiam domini ſui rapuerit, morte moriatur.

De eo qui dominum vel dominam ſuam interfecerit.

XIII. Si quis dominum ſuum vel dominam ſuam interfecerit, ſimili modo punietur.

Vita ei concedatur qui de mortalibus criminibus latenter commiſſis pœnitentiam agere voluerit.

XIV. Si quis vero pro his mortalibus criminibus latenter commiſſis aliquis ſponte ad ſacerdotem confugerit, & confeſſione data agere pœnitentiam voluerit, teſtimonium ſacerdotis de morte excuſet.

De rebus & mancipiis Eccleſiarum.

XV. De minoribus capitulis conſenſerunt omnes, ad unamquamque Eccleſiam curtem & duos manſos terræ pagenſes ad Eccleſiam recurrentes condonent, & inter centum viginti homines nobiles & ingenuos, ſimiliter & litos, ſervum & ancillam eidem Eccleſiæ tribuant.

Ut decima detur Eccleſiis de omni re quæ ad fiſcum pervenerit.

XVI. Et hoc Chriſto propitio placuit, ut undecunque cenſus aliquid ad fiſcum pervenerit, ſive in frido, ſive in qualicunque banno, & in omni redibutione ad Regem pertinens, decima pars Eccleſiis & ſacerdotibus reddatur.

Ut omnes decimam partem ſubſtantiæ & laboris ſui donent Eccleſiis.

XVII. Similiter ſecundum Dei mandatum præcipimus ut omnes decimam partem ſubſtantiæ & laboris ſui Eccleſiis & ſacerdotibus donent, tam nobiles quam ingenui, ſimiliter & liti, juxta quod Deus unicuique dederit Chriſtiano, partem Deo reddant.

Ne in dominicis & feſtivis diebus placita publica teneantur.

XVIII. Ut in dominicis diebus conventus & placita publica non faciant, niſi forte pro magna neceſſitate, aut hoſtilitate cogente, ſed omnes ad Eccleſiam recurrant ad audiendum verbum Dei, & orationibus vel juſtis operibus vacent. Similiter & in feſtivitatibus præclaris Deo & Eccleſiæ conventui deſerviant, & ſecularia placita dimittant.

Ut infantes baptizentur infra annum.

XIX. Similiter placuit his decretis inſerere quod omnes infantes infra annum baptizentur. Et hoc ſtatuimus, ut ſi quis infantem intra circulum anni ad baptiſmum offerre contempſerit ſine conſilio vel licentia ſacerdotis, ſi de nobili genere fuerit, centum viginti ſolidos fiſco componat; ſi ingenuus, ſexaginta; ſi litus, triginta.

De conjugiis prohibitis.

XX. Si quis prohibitum vel illicitum conjugium ſibi ſortitus fuerit, ſi nobilis, ſolidos ſexaginta; ſi ingenuus, triginta; ſi litus, quindecim.

Qualiter puniendi ſint qui vota ad fontes aut ad arbores vel lucos faciunt.

XXI. Si quis ad fontes aut arbores vel lucos votum fecerit, aut aliquid more gentilium obtulerit, & ad honorem dæmonum comederit, ſi nobilis fuerit, ſolidos ſexaginta; ſi ingenuus, triginta; ſi litus, quindecim. Si vero non habuerint unde præſentialiter perſolvant, ad Eccleſiæ ſervitium donentur uſque dum ipſi ſolidi ſolvuntur

Ut corpora defunctorum in cœmeteriis Eccleſiæ ſepeliantur.

XXII. Jubemus ut corpora Chriſtianorum Saxonum ad cœmiteria Eccleſiæ deferantur, & non ad tumulos paganorum.

De divinis & ſortilegis.

XXIII. Divinos & ſortilegos Eccleſiis & ſacerdotibus dare conſtituimus.

De latronibus & malefactoribus.

XXIV. De latronibus & malefactoribus, qui de uno comitatu ad alium confugium fecerint, ſi quis eos receperit in ſua poteſtate, & ſeptem noctibus ſecum detinuerit, niſi ad præſentandum, noſtrum bannum ſolvat. Similiter ſi Comes eum abſconderit, & ad juſtitiam faciendam præſentare noluerit, & ad hoc excuſare non poteſt, honorem ſuum perdat.

Ut nullatenus alterum aliquis pignorare præſumat.

XXV. De pignore, ut nullatenus alterum aliquis pignorare præſumat. Et qui hoc fecerit, bannum perſolvat.

Ut nulli ad Regem pro ſua reclamatione venienti viam contradicere aliquis præſumat.

XXVI. Ut nulli hominum contradicere viam ad nos veniendo pro juſtitia reclamandi aliquis præſumat. Et ſi aliquis hoc facere conaverit, noſtrum bannum perſolvat.

De fidejuſſoribus dandis.

XXVII. Si quis homo fidejuſſorem invenire non potuerit, res illius in forbanno mittantur uſque dum fidejuſſorem præſentet. Si vero ſuper bannum in domum ſuam intrare præſumpſeris, aut ſolidos decem aut unum bovem pro emendatione ipſius banni componat; & inſuper unde debitor exſtitit, perſolvat. Si vero fidejuſſor diem ſtatutum non obſervaverit, tunc ipſe tantum damni incurrat quantum manus ſua fidejuſſoris exſtitit. Ille autem qui debitor fidejuſſori exſtitit, duplum reſtituat pro eo quod fidejuſſorem in damnum cadere permiſit.

Ut munera ſuper innocentem nullus accipiat.

XXVIII. De præmiis & muneribus, ut munera ſuper innocentem nullus accipiat. Et ſi quis hoc facere præſumpſerit, noſtrum bannum ſolvat. Et ſi, quod abſit, forte Comes hoc fecerit, honorem ſuum perdat.

Ut Comites pacem & concordiam ad invicem habeant.

XXIX. Ut univerſi Comites pacem & concordiam ad invicem habere ſtudeant. Et ſi forte inter eos aliqua diſcordia aut conturbium ortum fuerit, ut noſtrum ſolatium vel perfectum pro hoc non demittant.

De eo qui Comitem interfecerit.

XXX. Si quis Comitem interfecerit, vel de ejus morte conſilium dederit, hereditas illius ad partem Regis eveniat, & in jus ejus redigatur.

Qualiter bannus ſolvatur pro faida.

XXXI. Dedimus poteſtatem Comitibus bannum mittere infra ſuo miniſterio de faida vel majoribus cauſis in ſolidis ſexaginta. De minoribus vero cauſis Comitis bannum in ſolidis duodecim conſtituimus.

De juramento in Eccleſia præſtando.

XXXII. Si cuilibet homini ſacramentum debet, aframeat illum ad Eccleſiam ſacramento ad diem ſtatutum. Et ſi jurare contempſerit, fidem faciat, & ſolidos quindecim componat qui inactivus apparuit, & deinceps cauſam pleniter emendare faciat.

De perjuris.

XXXIII. De perjuris ſecundum legem Saxonum ſit.

Digitized by Google

Ne Saxones agant conventus publicos nisi per jussionem Regis.

XXXIV. Interdiximus ut omnes Saxones generaliter conventus publicos nec faciant, nisi A forte Missus noster de verbo nostro eos congregare fecerit. Sed unusquisque Comes in suo ministerio placita & justitias faciat. Et hoc a sacerdotibus consideretur ne aliter faciat.

EPISTOLA AD FASTRADAM REGINAM DE VICTORIA AVARICA, ET DE LITANIIS.

KArolus gratia Dei Rex Francorum & Langobardorum ac Patricius Romanorum dilectæ nobis & valde amabili conjugi nostræ Fastradæ Reginæ. Salutem amabilem tibi in Domino per hos apices mittere studuimus, & per te dulcissimis filiabus nostris, vel ceteris fidelibus nostris tecum manentibus. Scientem te enim facimus quia gratias Deo sani & salvi sumus. Missus quidem dilecti filii nostri Pippini nomine ill. nobis nuntiavit de ejus sanitate ac Domni Apostolici, vel de salvatione confinium nostrorum illis partibus positorum: unde valde lætificati extitimus. Et insuper retulit nobis qualiter illæ scaræ, quas prius de Italia jussimus pergere partibus Avariæ in ill. confinia residendum, perrexerunt infra fines ipsorum decimo Kalendas Septembris, & inierunt pugnam cum eis: & dedit eis Deus omnipotens pro sua misericordia victoriam, & multitudinem de ipsis Avaris interfecerunt, in tantum, ut dicunt, quod in multis diebus major strages de ipsis Avaris facta non fuit. Et exspoliaverunt ipsum vallum, & sederunt ibidem ipsa nocte, vel in crastina, usque hora diei tertia. Et acceptis spoliis reversi sunt in pace; & centum quinquaginta de ipsis Avaris vivos comprehenderunt, quos reservaverunt ut nostra fiat justio qualiter exinde agere debeant. Fideles Dei ac nostri, qui hoc egerunt, fuerunt ille Episcopus, ille Dux, ille & ille Comites. Ill. Dux de Histria, ut dictum est nobis, ibidem bene fecit cum suis hominibus. Vasli vero nostri fuerunt illi. Nos autem Domino adjuvante tribus diebus litaniam fecimus, id est, Nonis Septembris, quod fuit Lunis die, incipientes, & Martis, & Mercoris, Dei misericordiam deprecantes ut nobis pacem & sanitatem atque victoriam & prosperum iter tribuere dignetur, & ut in sua misericordia & pietate nobis adjutor & consiliator atque defensor B in omnibus angustiis nostris existat. Et a vino & carne ordinaverunt sacerdotes nostri, qui propter infirmitatem aut senectudinem aut juventudinem abstinere poterant, ut abstinuissent: & qui redimere voluisset quod vinum licentiam habuisset bibendi ipsis tribus diebus, ditiores & potentiores homines in unaquaque die solidum unum dedissent, minus potentes juxta possibilitatem ipsorum, & qui amplius dare non poterat, & vinum bibere volebat, saltem vel unum denarium donasset, eleemosynam vero unusquisque secundum propriam atque bonam voluntatem vel juxta possibilitatem fecisset. Et sacerdos unusquisque Missam specialem fecisset, nisi infirmitas impedisset; & Clerici qui C psalmos sciebant, unusquisque quinquaginta cantasset: & interim quod ipsas litanias faciebant, discalceati ambulassent. Sic consideraverunt sacerdotes nostri, & nos omnes ita aptificavimus, & Domino adjuvante complevimus. Unde volumus ut tu cum ill. & ill. vel ceteris fidelibus nostris considerare debeas qualiter ipsæ litaniæ ibidem factæ fiant. Tu autem juxta quod tua infirmitas permittit in tuo committimus arbitrio. Et mirum nobis fuit quia vester missus nec epistola, postquam de Ragenisburgo, ad nos non venit. Unde volumus ut sæpius nobis de tua sanitate vel de aliud quod placuerit significare debeas: iterumque salutamus te multum in Domino.

CAPITULARE DE CAUSIS REGNI ITALIÆ,

Datum, ut videtur, anno Christi DCCXCIII. post obitum Hildegardis Reginæ.

Incipit Capitulare qualiter præcepit Domnus Rex de quibusdam causis.

INCIPIUNT CAPITULA.

1. DE xenodochiis.
2. *De Ecclesiis baptismalibus.*
3. *De Advocatis sacerdotum.*
4. *De diversis generationibus hominum qui in Italia commanent. Et de statu ingenuitatis.*
5. *De compositionibus quæ ad palatium pertinent.*
6. *De monasteriis & xenodochiis regalibus.*
7. *De rebus forfactis.*
8. *De eo cujus res in eleemosyna datæ sunt.*
9. *De jure filiæ in res servorum quos pater fecit liberos.*
10. *De auctoritate legum & consuetudinum.*
11. *De potestate vendendi & donandi in femina.*
12. *De mancipiis palatii & Ecclesiarum.*
13. *De liberis hominibus ad servilia opera non cogendis.*
14. *De rebus quæ Hildegardæ Reginæ traditæ fuerunt.*
15. *De aldionibus palatii.*
16. *De fugitivis.*
17. *De sigillis & epistolis, & de portaris custodiendis.*

Digitized by Google

INCIPIUNT SUPRASCRIPTA CAPITULA ET EORUM TEXTUS.

De xenodochis.

Lib. 3. leg. Longob. tit. 1. c. 18. I. PRimo capitulo de xenodochiis juſſit ut quicumque xenodochia habent, ſi ita pauperes paſcere voluerint & conſilium facere quomodo ab antea fuit, habeant ipſa xenodochia, & regant ordinabiliter. Et ſi hoc facere noluerint, ipſa dimittant; & per tales homines in antea ſint gubernata cum conſilio Epiſcopi qualiter Deo & nobis exinde placeat.

De eccleſiis baptiſmalibus.

Ibid. c. 19. II. De Eccleſiis baptiſmalibus, ut nullatenus eas laici homines tenere debeant, ſed per ſacerdotes fiant, ſicut ordo eſt, gubernatæ. Et neque ipſi pagenſes negligentiam habeant de hoc quod ibidem facere debeant. Et illi ſacerdotes eas ſic regant quomodo ordo canonicus expoſcit.

De Advocatis ſacerdotum.

Ibid. lib. 2. tit. 49. c. 3. III. De Advocatis ſacerdotum, volumus pro eccleſiaſtico honore & illorum reverentia ut Advocatos habeant.

De diverſis generationibus hominum qui in Italia commanent. Et de ſtatu ingenuitatis.

Ibid. tit. 56. c. 2. IV. De diverſis generationibus hominum qui in Italia commanent, volumus ut ubicumque culpa contigerit unde faida creſcere poteſt, propter eas fatigationes hominis illius contra quem culpaverit, ſecundum ipſius legem cui negligentiam commiſit emendet. De ſtatu vero ingenuitatis aut aliis querelis unuſquiſque ſecundum ſuam legem ſemetipſum defendat.

De compoſitionibus quæ ad palatium pertinent.

Ibid. lib. 1. tit. 2. c. 10. V. De compoſitionibus quæ ad palatium pertinent, ſi Comites ipſas cauſas commoverint ad requirendum, illam tertiam partem ad eorum recipiant opus, duas vero ad palatium. Et ſi per ſuam negligentiam remanſerint, & Miſſus dominicus ipſas cauſas cœperit inquirere, tunc volumus ut ipſe Comes illam tertiam partem non habeat, ſed cum integritate ad palatium veniat.

De monaſteriis & xenodochiis regalibus.

Ibid. lib. 3. tit. 2. c. 30. VI. De monaſteriis & xenodochiis quæ per diverſos comitatus eſſe videntur, ut regalia ſint; & quicumque ea habere voluerit, per beneficium Domni Regis habeat.

De rebus forfactis.

Ibid. tit. 22. VII. De rebus forfactis per diverſos comitatus, volumus ut ad palatium pertineant.

De eo cujus res in eleemoſyna datæ ſunt.

Ibid. lib. 2. tit. 28. c. 6. VIII. Si cujuſcumque res in eleemoſyna datæ ſunt, & ipſe mortuus fuerit ante quam eas diſpenſet, tunc Miſſus dominicus una cum Epiſcopo parrochiæ ipſius conſideret qualiter in Domni Regis mercede ipſa eleemoſyna fiat facta, & infra triginta noctes impleta eſſe debeat.

De jure filiæ in res ſervorum quos pater fecit liberos.

Ibid. tit. 20. c. 4. IX. De filia cujus pater per manum erogatoris omnes ſervos ſuos juſſit fieri liberos, quia contra legem eſſe videtur, inſtituimus quod ipſa filia in tertiam portionem de præfatis rebus iterum in ſervos ſuos introire poſſit.

De auctoritate legum & conſuetudinum.

Ibid. tit. 40. c. 6. X. Placuit inſerere ut ubi lex erit, præcellat conſuetudini, & ut nulla conſuetudo ſuperponatur legi.

De poteſtate vendendi & donandi in femina.

Ibid. tit. 20. c. 3. XI. Placuit etiam nobis ut quæcumque femina poteſtatem habet per commeatum viri ſui res ſuas vendere, habeat poteſtatem & donare.

De mancipiis palatii & Eccleſiarum.

Ibid. tit. 22. c. 12. XII. De mancipiis palatii noſtri & Eccleſiarum noſtrarum nolumus mundium recipere, ſed ipſa noſtra mancipia habere.

De liberis hominibus ad ſervilia opera non cogendis.

Ibid. lib. 3. tit. 12. c. 2. XIII. Placuit nobis ut illos liberos homines Comites noſtri ad eorum opus ſervile non opprimant. Et quicumque hoc fecerit, ſecundum quod judicatum habemus emendet.

De rebus quæ Hildegardæ Reginæ traditæ fuerunt.

XIV. De rebus quæ Hildegardæ Reginæ traditæ fuerunt volumus ut fiant deſcriptæ breves, & ipſæ breves ad nos fiant adductæ.

De aldionibus palatii.

Ibid. tit. 14. XV. Non eſt noſtra voluntas ut homines Placentini per eorum præceptum de curte palatii noſtri illos aldiones recipiant.

De fugitivis.

Ibid. lib. 2. tit. 32. c. 20. XVI. De fugitivis qui in partibus Beneventi & Spoleti ſive Romaniæ vel Pentapoli confugium faciunt, ut reddantur, & ſint reverſi ad propria loca.

De ſigillis & epiſtolis, & de porturis cuſtodiendis.

Ibid. lib. 5. tit. 3. c. 3. XVII. Sicut conſuetudo fuit ſigilla & epiſtolas prendere vel porturas cuſtodire, ita & nunc fit factum.

CAPITULARE FRANCOFORDIENSE

Datum in plena ſynodo anno Chriſti DCCXCIV.

INCIPIUNT CAPITULA.

1. *DE indulgentia Taſſiloni Duci Bajoariorum a Karolo Rege conceſſa.*
2. *De ſtabili pretio annonæ, tum privatæ, tum publicæ.*
3. *De novis denariis, ut ab omnibus in omni loco accipiantur.*
4. *Ut Epiſcopi juſtitias faciant in ſuis parrochiis.*
5. *Ut Epiſcopus non migret de ſua civitate, nec Presbiter aut Diaconus de ſua Eccleſia.*
6. *De altercatione Viennenſis & Arelatenſis Epiſcopi. Et de Taventaſia, Ebredumo, & Aquis.*
7. *De purgatione & reconciliatione Petri Epiſcopi.*
8. *Gerbodo incerta ordinationis Epiſcopo dignitas abrogata.*
9. *Ut monachi a ſecularibus negotiis & placitis abſtineant.*
10. *Ut reclusi niſi ex Epiſcopi & Abbatis approbatione non fiant.*
11. *Ut Abbas cum ſuis dormiat monachis.*
12. *Cellarii in monaſteriis quales eligendi ſint.*
13. *De monaſteriis ubi corpora ſanctorum ſunt.*
14. *Ut pro introeuntibus in monaſterium præmia non exigantur.*
15. *Ut Abbas ſine conſenſu Epiſcopi non eligatur.*

Digitized by Google

16. *Nulla ex culpa monachos Abbati cædere aut mutilare licet.*
17. *Ne Clerici aut monachi tabernas ingrediantur.*
18. *Episcopus canones & regulam scire debet.*
19. *Dies dominica quomodo observanda.*
20. *Ne in villis ac vicis ordinentur Episcopi.*
21. *Servum sine domini licentia nemo recipiat vel ordinet.*
22. *Ut Clerici & monachi in proposito permaneant.*
23. *Ut decimas & nonas Ecclesiæ solvant qui debent, & omnes decimam de sua proprietate.*
24. *Ut Ecclesiæ per eos restaurentur qui beneficia habent, & inde ablata restituantur.*
25. *Ut Clerici alieni sine commendatitiis non recipiantur; & qui nunc sunt, redeant ad Ecclesias suas.*
26. *Ut absolute nullus ordinetur.*
27. *Ut Episcopus sibi subditos rite doceat.*
28. *De altercationibus Clericorum inter se vel cum laicis.*
29. *Ut conjurationes non fiant.*
30. *Ut monasteriorum disciplina servetur.*
31. *Ut orationem dominicam & symbolum fidei omnes doceantur.*
32. *De avaritia & cupiditate.*
33. *De hospitalitate.*
34. *Ut criminosis accusare non liceat.*
35. *De reconciliatione.*
36. *Ut Presbyteri contumaces cum regia capella Clericis non communicent.*
37. *De judicio Presbyteri in crimine deprehensi.*
38. *De suscipienda cura puellarum quæ parentibus privatæ sunt.*
39. *Ut Episcopus extra propriam sedem ultra tres hebdomadas non hæreat. Et in Episcopi rebus post ejus obitum quis succedat.*
40. *Quanam sancti in Ecclesia venerandi sunt.*
41. *De arboribus & lucis destruendis.*
42. *Ut electi utrinque judices non spernantur.*
43. *Ut parvuli ad sacramenta non trahantur.*
44. *Ut in velandis virginibus canones observentur.*
45. *Abbatissa quæ canonice vel regulariter non vivunt deponenda.*
46. *Ut oblationes quæ in Ecclesia sunt dispensat Episcopus.*
47. *Ut Presbyteri ante annos triginta non ordinentur.*
48. *Ut post Missarum solemnia pax invicem detur.*
49. *Ut nomina ante oblationem non recitentur.*
50. *Quod non in tribus tantum linguis orandus sit Deus.*
51. *Ut Episcopi & Presbyteri canones non ignorent.*
52. *Quatenus Ecclesiæ ab ingenuis constructæ tradi aut vendi queant.*
53. *De licentia Hildeboldi Archicapellani.*
54. *De Alcuino, quem Rex synodo commendavit.*

INCIPIUNT SUPRASCRIPTA CAPITULA ET EORUM TEXTUS.

De indulgentia Tassilonis Ducis Bajoariorum a Karolo Rege concessa.

I. DE Tassilone definitum est capitulum, qui dudum Bajoariæ Dux fuerat, sobrinus videlicet Domni Karoli Regis. In medio sanctissimi cœtûs Concilii, veniam rogans pro commissis culpis, tam quas tempore Domni Pippini Regis adversus eum & regnum Francorum commiserat, quam & quas postea sub tempore Domni nostri piissimi Karoli Regis, in quibus fraudator fidei suæ extiterat, indulgentiam ut ab eo mererentur accipere humili petitione visus est postulasse, dimittens videlicet puro animo iram atque omnem scandalum de parte sua, quæque in eo perpetrata fuissent, & sciebat, necnon omnem justitiam & res proprietatis, quantum illi aut filiis vel filiabus suis in ducatu Bajoariorum legitime pertinere debuerant, gurpivit atque projecit, & imposterodum omni lite calcanda, sine ulla repetitione indulsit, & filios ac filias suas in illius misericordia commendavit. Et idcirco Domnus noster misericordia motus præfato Tassiloni gratuito animo & culpas perpetratas indulsit & gratiam suam pleniter concessit, & in sua eleemosyna eum in amore dilectionis visus est suscepisse, ut securus de Dei misericordia existeret inantea. Unde tres breves ex hoc capitulo uno tenore conscriptos fieri præcepit: unum in palatio retinendum, alium præfato Tassiloni, ut secum haberet in monasterio, dandum, tertium vero in sacri palatii capella recondendum fieri jussit.

De stabili pretio annonæ, tum privatæ, tum publicæ.

II. Statuit piissimus Domnus noster Rex, consentiente sancta synodo, ut nullus homo, sive ecclesiasticus sive laicus sit, ut numquam carius vendat annonam, sive tempore abundantiæ, sive tempore caritatis, quam modium publicum & noviter statutum. De modio de avena denario uno, modio ordei denarius II. modio sigali denarii tres, modio frumenti denarii quatuor. Si vero in pane vendere voluerit, duodecim panes de frumento, habentes singuli libras duas, pro denario dare debeat, sigalatios quindecim æquo pondere pro denario; ordeaceos viginti similiter pensantes, avenatios viginti quinque similiter pensantes. De vero annona publica Domni Regis, si venumdata fuerit, de avena modius II. pro denario, ordeo den. I. sigalo den. II. frumento mod. den. III. Et qui nostrum habet beneficium, diligentissime prævideat, quantum potest Deo donante, ut nullus ex mancipiis ad illum pertinentes beneficium fame moriatur, & quod supererit ultra illius familiæ necessitatem, hoc libere vendat jure præscripto.

De novis denariis, ut ab omnibus in omni loco accipiantur.

III. De denariis autem certissime sciatis nostrum edictum, quod in omni loco, in omni civitate, & in omni emporio similiter vadant isti novi denarii, & accipiantur ab omnibus. Si autem nominis nostri nomisma habent, & mero sunt argento, pleniter pensantes, si quis contradicit eos in ullo loco, in aliquo negotio emptionis vel venditionis, si ingenuus est homo, quindecim solidos componat ad opus Regis; si servilis conditionis, si suum est illud negotium proprium, perdat illud negotium, aut flagelletur nudus ad palam coram populo. Si autem ex jussione sui domini fecerit, tunc ille dominus solidos quindecim componat, si ei adprobatum fuerit.

Ut Episcopi justitias faciant in suis parrochiis.

IV. Statutum est a Domno Rege & sancta synodo ut Episcopi justitias faciant in suas parrochias. Si non obedierit aliqua persona Episcopo suo de Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, monachis, & ceteris Clericis, vel etiam aliis, in ejus parrochia, veniant ad Metropolitanum suum, & ille dijudicet causam cum suffraganeis suis. Comites quo-

quoque nostri veniant ad judicium Episcoporum. Et si aliquid est quod Episcopus metropolitanus non possit corrigere vel pacificare, tunc tandem veniant accusatores cum accusato cum litteris Metropolitani, ut sciamus veritatem rei.

Ut Episcopus non migret de sua civitate, nec Presbyter aut Diaconus de sua Ecclesia.

V. Definitum est etiam a Domno Rege & sancta synodo ut Episcopus non migret de civitate in civitatem, sed curam habeat Ecclesiæ suæ. Similiter Presbyter & Diaconus maneat in suas Ecclesias canonice.

De altercatione Viennensis & Arelatensis Episcopi. Et de Tarentasia, Ebredune, & Aquis.

VI. De altercatione Urbionis Viennensis Episcopi & advocato Elisanti Arelatensis Episcopi lectæ sunt epistolæ B. Gregorii, Zosimi, Leonis, & Symmachi, quæ definierunt eo quod Viennensis Ecclesia quatuor suffraganeas habere sedes deberet, quibus illa quinta præmineret, & Arelatensis Ecclesia novem suffraganeas habere deberet, quibus ipsa præmineret. De Tarentasia vero & Ebredune sive Aquis, legatio facta est ad sedem apostolicam; & quicquid per Pontificem Romanæ Ecclesiæ definitum fuerit, hoc teneatur.

De purgatione & reconciliatione Petri Episcopi.

VII. Definitum est etiam ab eodem Domno Rege sive a sancta synodo ut Petrus Episcopus contestans coram Deo & angelis ejus C juraret cum duobus aut tribus, sicut sacrationem suscepit, aut certe cum suo Archiepiscopo, quod ille in mortem Regis sive in regnum ejus non consiliasset, nec ei infidelis fuisset. Qui Episcopus, dum eum quibus juraret non invenisset, elegit sibi ipse ut suus homo ad Dei judicium iret, & ille testaretur absque reliquiis & absque sanctis evangeliis, solummodo coram Deo, quod ille innocens exinde esset, & secundum ejus innocentiam Deus adjuvaret illum suum hominem, qui ad illud judicium exiturus erat. Et exivit tamen ejus homo ad judicium Dei, neque per Regis ordinationem, neque per sanctæ synodi censuram, sed spontanea voluntate. Qui et- D iam a Domino liberatus, idoneus exivit. Clementia tamen Regis nostri præfato Episcopo gratiam suam contulit, & pristinis honoribus eum ditavit, nec passus eum esse sine honore quem prospexit de composito crimine nihil male meruisse.

Gerbodo incerta ordinationis Episcopo dignitas abrogata.

VIII. Definitum est quidem a Domno Rege & sancta synodo esse dinoscitur, ut Gaerbodus, qui se Episcopum esse dicebat, & suæ ordinationis testes non habuit, qui tamen episcopalia a Maguardo metropolitano Episcopo consecutus est, qui etiam professus est Diaconum & Presbyterum non secundum canonicam E ordinationem ordinatum esse, ut ab eodem gradu episcopatus, quem se habere dicebat, deponeretur a prædicto Metropolitano sive a comprovincialibus Episcopis.

Ut monachi a sæcularibus negotiis & placitis abstineant.

Capitulare III. anno 789. c. 19. IX. Ut monachi ad sæcularia negotia neque ad placita exercenda non exeant; nisi ita faciant sicut ipsa regula præcepit.

Ut reclusi nisi ex Episcopi & Abbatis approbatione non fiant.

X. Ut reclusi non fiant nisi quos ante Episcopus provinciæ atque Abbas comprobaverint, & secundum eorum dispositionem in reclusionis loco ingrediantur.

Ut Abbas cum suis dormiat monachis.

XI. Ut Abbas cum suis dormiat monachis secundum regulam S. Benedicti.

Cellarii in monasteriis quales eligendi sint.

XII. Ut Cellarii in monasteriis avari non eligantur, sed tales electi sint quales regula S. Benedicti docet.

De monasteriis ubi corpora sanctorum sunt.

XIII. De monasterio ubi corpora sanctorum Capitulare II. anni 789. c. 3. sunt, ut habeat oratorium intra claustra, ubi peculiare officium & diuturnum fiat.

Ut pro introeuntibus in monasterium præmia non exigantur.

XIV. Audivimus enim ut quidam Abbates Ibid. c. 15. cupiditate ducti præmia pro introeuntibus in monasterio requirant. Ideo placuit nobis & sanctæ synodo, pro suscipiendis in sancto ordine fratribus nequaquam pecunia requirantur; sed secundum regulam S. Benedicti suscipiantur.

Ut Abbas sine consensu Episcopi non eligatur.

XV. Ut Abbas in congregatione non eligatur, Ibid. c. 17. ubi jussio Regis fuerit, nisi per consensum Episcopi loci illius.

Nulla ex culpa monachos Abbati cæcare aut mutilare licet.

XVI. Ut Abbates qualibet culpa a monachis commissa, nequaquam permittimus cæcari, aut membrorum debilitatem ingerere, nisi regularis disciplina subjaceat.

Ne Clerici aut monachi tabernas ingrediantur.

XVII. Ut Presbyteri, Diaconi, monachi, Capitulare I. anni 789. c. 24. & Clerici tabernas ad bibendum non ingrediantur.

Episcopus canones & regulam scire debet.

XVIII. Ut Episcopum canones & regulam non liceat ignorare.

Dies dominica quomodo observanda.

XIX. Ut dies dominica a vespera usque ad Ibid. c. 17. vesperum servetur.

Ne in villis ac vicis ordinentur Episcopi.

XX. Quod non oporteat in villulis nec vicis Ibid. c. 19. Episcopos ordinare.

Servum sine domini licentia nemo recipiat vel ordinet.

XXI. De servis alienis, ut a nemine recipiantur neque ab Episcopis sacrentur sine licentia dominorum. Ibid. c. 23.

Ut Clerici & monachi in proposito permaneant.

XXII. De Clericis & monachis, ut in suo Ibid. c. 26. proposito permaneant.

Ut decimas & nonas Ecclesiæ solvant qui debent, & omnes decimam de sua proprietate.

XXIII. Ut decimas & nonas sive census omnes generaliter donent qui debitores sunt ex beneficiis & rebus Ecclesiarum, secundum priorem capitularem Domni Regis. Et omnis homo ex Capitulare anni 779. c. 13. sua proprietate legitimam decimam ad Ecclesiam conferat. Experimento enim didicimus, in anno quo illa valida fames inrepsit, ebullire vacuas annonas a dæmonibus devoratas, & voces exprobrationis auditas.

Ut Ecclesiæ per eos restaurentur qui beneficia habent, & inde ablata restituantur.

XXIV. Ut domus Ecclesiarum & tegumenta ab eis fiant emendata vel restaurata qui beneficia exinde habent. Et ubi reperrum fuerit per veraces homines quod lignamen & petras sive tegulas, quæ in domibus Ecclesiarum fuerint, & modo in domo sua habeat, omnia in Ecclesia fiant restaurata unde abstracta fuerunt.

Ut

Digitized by Google

Ut Clerici alieni sine commendatitiis non recipiantur; & qui nunc sunt, redeant ad Ecclesias suas.

Capitulare I. anni 789. c. 84. XXV. De Clericis, nequaquam de Ecclesia ad aliam Ecclesiam transmigrentur, neque recipiantur sine conscientia Episcopi & litteras commendatitias de cujus diocesia fuerunt; ne forte discordia exinde veniat in Ecclesia. Et ubi modo tales reperti fuerint, omnes ad eorum Ecclesiam redeant, & nullus eum post se retinere audeat, postquam Episcopus aut Abbas suus eum recipere voluerit. Et si forte senior ignorat ubi suum requirere debet Clericum; cum quo fuerit, ipse eum sub custodia retineat, & non permittat eum vagari aliubi, usque dum domino suo restituatur.

Ut absolute nullus ordinetur.

Ibid. c. 25. XXVI. Ut non absolute ordinentur.

Ut Episcopus sibi subditos vite doceat.

XXVII. Ut unusquisque Episcopus sibi subditos bene doceant & instruant; ita ut in domo Dei semper digni inveniantur qui canonice possint fieri electi.

De altercationibus Clericorum inter se vel cum laicis.

Ibid. c. 28. XXVIII. De Clericis ad invicem altercantibus, aut contra Episcopum suum agentibus, ut sicut canones docent, ita omnimodis peragant. Et si forte inter Clericum & laicum fuerit orta altercatio, Episcopus & Comes simul conveniant, & unanimiter inter eos causam definiant secundum rectitudinem.

Ut conjurationes non fiant.

Ibid. c. 28. XXIX. De conjurationibus & conspirationibus, ne fiant; & ubi sunt inventæ, destruantur.

Ut monasteriorum disciplina servetur.

XXX. Ut monasteria secundum canonicam institutionem fiant custodita.

Ut orationem dominicam & symbolum fidei omnes doceantur.

Ibid. c. 30. XXXI. Ut fides catholica sanctæ Trinitatis & oratio dominica atque symbolum fidei omnibus prædicetur & tradatur.

De avaritia & cupiditate.

Ibid. c. 32. XXXII. De avaritia & cupiditate calcanda.

De hospitalitate.

Ibid. c. 33. XXXIII. De hospitalitate sectanda.

Ut criminosi accusare non liceat.

Ibid. c. 31. XXXIV. De criminosis, ut non habeant vocem accusandi majores natu aut Episcopos suos.

De reconciliatione.

Ibid. c. 34. XXXV. De reconciliatione tempore necessitatis.

Ut Presbyteri contumaces cum regia capella Clericis non communicent.

XXXVI. De Presbyteris qui contumaces fuerint contra Episcopos suos, nequaquam communicentur cum Clericis qui in capella Regis habitant, nisi reconciliati fuerint ab Episcopo suo, ne forte canonica excommunicatio super eos exinde veniat.

De judicio Presbyteri in crimine deprehensi.

XXXVII. Si Presbyter in criminali opere fuerit deprehensus, ad Episcopum suum ducatur, & secundum canonicam institutionem constringatur. Et si forte negare voluerit, & accusator comprobationem dare non potuerit, & coram Episcopo definitum esse nequiverit, tunc ad universali Concilio illorum ratio deferatur.

De suscipienda cura puellarum quæ parentibus privatæ sunt.

Ibid. c. 39. XXXVIII. De puellis quæ a parentibus privatæ fuerint, sub Episcoporum & Presbyterorum A providentia gravioribus feminis commendentur, sicut canonica docet auctoritas.

Ut episcopus extra propriam sedem ultra tres hebdomadas non habeat. Et in Episcopi rebus post ejus obitum quis succedat.

Ibid. c. 40. XXXIX. Ut nullus Episcopus propriam sedem amittat aliubi frequentando, aut in propriis rebus suis manere audeat amplius quam tres hebdomadas. Et propinqui vel heredes Episcopi res quæ ab Episcopo sunt adquisitæ, aut per comparationes, aut per traditiones, postquam Episcopus fuerit ordinatus, nequaquam post ejus obitum hereditare debeant; sed ad suam Ecclesiam catholice. Illæ autem quas prius habuit, nisi traditionem ad Ecclesiam ex B eis fecerit, heredibus & propinquis succedant.

Quinam sancti in Ecclesia venerandi sint.

Ibid. c. 41. XL. Ut nulli novi sancti colantur, aut invocentur, nec memoriæ eorum per vias erigantur; sed ii soli in Ecclesia venerandi sint qui ex auctoritate passionum aut vitæ merito electi sunt.

De arboribus & lucis destruendis.

Ibid. c. 43. XLI. De arboribus & lucis destruendis canonica observetur auctoritas.

Ut electi utrinque judices non spernantur.

Ibid. c. 44. XLII. Ut electi judices de utrisque partibus non spernantur.

Ut parvuli ad sacramenta non trahantur.

Ibid. c. 45. XLIII. De eorum testibus canonica sit ob- C servatio. Et parvuli non trahantur ad sacramentum, sicut Guntbadingi faciunt.

Ut in velandis virginibus canones observentur.

Ibid. c. 46. XLIV. De virginibus, quo tempore velandæ sint vel quibus occasionibus ante annos viginti quinque, si necessitas compellit, ea quærantur quæ in canone scripta sunt.

Abbatissæ quæ canonice vel regulariter non vivunt deponendæ.

XLV. De Abbatissis, quæ canonice vel regulariter non vivunt, Episcopi requirant, & Regi adnuntient, ut ab honore priventur.

Ut oblationes quæ in Ecclesia fiunt dispenset Episcopus.

Ibid. c. 48. XLVI. De oblationibus quæ in Ecclesia vel D in usus pauperum conferuntur, canonica observetur norma; & non ab aliis dispensentur nisi cui Episcopus ordinaverit.

Ut Presbyteri ante annos triginta non ordinentur.

Ibid. c. 49. XLVII. De Presbyteris ante tricesimum ætatis annum non ordinandis.

Ut post missarum solemnia pax invicem detur.

Ibid. c. 50. XLVIII. Ut confecta sacra mysteria, in Missarum solemniis omnes generaliter pacem ad invicem præbeant.

Ut nomina ante oblationem non recitentur.

Ibid. c. 51. XLIX. De non recitandis nominibus antequam oblatio offeratur.

Quod non in tribus tantum linguis orandus sit Deus.

E L. Ut nullus credat quod nonnisi in tribus linguis Deus orandus sit: quia in omni lingua Deus adoratur, & homo exauditur, si justa petierit.

Ut Episcopi & Presbyteri canones non ignorent.

Ibid. c. 52. LI. Ut nulli Episcoporum & sacerdotum liceat sacros canones ignorare.

Quatenus Ecclesiæ ab ingenuis constructæ trado aut vendi queant.

LII. De Ecclesiis quæ ab ingenuis hominibus construuntur, licet eas tradere, vendere, tantummodo ut Ecclesia non destruatur, sed serviuntur cotidie honores.

De

De licentia Hildeboldi Archiepiſcopi.

LIII. Dixit etiam Dominus Rex in eadem ſynodo ut a ſede apoſtolica, id eſt, ab Hadriano Pontifice, licentiam habuiſſet ut Angilrammum Archiepiſcopum in ſuo palatio aſſidue haberet propter utilitates eccleſiaſticas. Deprecatus eſt eamdem ſynodum ut eo modo ſicut Angilrammum habuerat, ita etiam Hildeboldum Epiſcopum habere debuiſſet; quia & de eodem, ſicut & de Angilramno, apoſtolicam licentiam habebat. Omnis ſynodus conſenſit, & placuit A eis eum in palatio eſſe debere propter utilitates eccleſiaſticas.

De Alcuino, quem Rex ſynodo commendavit.

LIV. Commonuit etiam ut Alcuinum ipſa ſancta ſynodus in ſuo conſortio ſive in orationibus recipere dignaretur, eo quod eſſet vir in eccleſiaſticis doctrinis eruditus. Omnis namque ſynodus ſecundum admonitionem Domni Regis conſenſit, & eum in eorum conſortio ſive in orationibus receperunt.

COMMONITORIUM

Datum Angilberto Abbati Centulenſi eunti Romam ad Leonem III. anno Chriſti DCCXCVI.

KArolus gratia Dei Rex, & defenſor ſanctæ Eccleſiæ, Homero Auriculario ſalutem. Divina regente *miſericordia* iterum & proſpere te adducente ad Dominum Apoſtolicum Papam noſtrum, admoneas eum diligenter de omni honeſtate vitæ ſuæ, & præcipue de ſanctorum obſervatione canonum, de pia ſanctæ Dei Eccleſiæ gubernatione, ſecundum opportunitatem collationis inter vos & animi illius convenientiam. Ingeraſque ei ſæpius quam paucorum honor ille, quem præſentialiter habet, annorum, quam multorum eſt perpetualiter merces, quæ datur bene laboranti in eo. Et de ſimoniaca ſubvertenda hæreſi diligentiſſime ſuadeas illi, quæ ſanctum Eccleſiæ corpus multis male maculat in locis. Et quicquid mente tenes ſæpius querelis agitaſſe inter nos. Sed qualis mihi eſſet conlatio cum beato Hadriano Papa prædeceſſore illius de conſtruendo monaſterio ad ſanctum Paulum nullatenus dimittas ſuggerere illi, ut volente Deo reverteris certum mihi reſponſum habeas referre. Dominus Deus ducat te, & dirigat in omni bonitate cor illius, ut faciens faciat quod ſanctæ ſuæ proficiat Eccleſiæ, ut ſit nobis pius pater & pro nobis præcipuus interceſſor; ut idem Deus & Dominus noſter Jeſus Chriſtus nos in ſua florere faciat voluntate, & curſum qui ſupereſt nobis vitæ noſtræ ad perpetuæ ſtabilitatis quietem perducere dignetur. Vade cum proſperitate, proficiens in veritate, reverſurus cum gaudio, Homeriane puer.

EPISTOLA AD LEONEM III. PAPAM

Miſſa per Angilbertum Abbatem Centulenſem.

KArolus gratia Dei Rex Francorum & Langobardorum ac Patricius Romanorum Leoni Papæ perpetuæ beatitudinis in Chriſto ſalutem. Perlectis excellentiæ veſtræ litteris & audita decretali chartula, valde, ut fateor, gaviſi ſumus, ſeu in electionis unanimitate, ſeu in humilitatis veſtræ obedientia, & in promiſſionis ad nos fidelitate. In quibus omnibus ex intimo cordis affectu divinæ pietati agimus gratias, quia nobis poſt lacrymabile doloris vulnus quod animæ noſtræ dilectiſſimi patris & fideliſſimi amici obitus inflixit, tale in vobis ſolita ſuæ clementiæ providentia ſolatium perdonare dignatus eſt. Unde & veſtræ ſanctitati, quaſi vicario lætitiæ munere, per ejuſdem Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti miſericordiam, qui ſanctæ ſuæ Eccleſiæ in veſtræ beatitudinis exaltatione conſuluit, noſtram omniumque fidelium noſtrorum demandamus proſperitatem, necnon & pacificam in Dei voluntate totius regni noſtri innoteſcimus unanimitatem, ut æque in noſtræ devotionis gaudeatis ſicut & nos in veſtræ ſanctitatis lætamur ſucceſſibus. Sed & hoc veſtræ ſanctiſſimæ benevolentiæ innoteſcimus, quod cum dilectionis munera patri meo dulciſſimo prædeceſſori veſtro dirigere paraveram, ut caritatis quam in eo habui munificentiæ largitate monſtrarem magnitudinem, & ſuaviſſimæ inter nos familiaritatis fidelitas multorum oſtenderetur oculis, ecce ſubito, quod ſine dolore non dicam, ſine lacrymis non cogito præ triſtitia, obitus illius legatione conſternatus ſum, & ubi lætitiæ paraveram inſignia, ibi me triſtitiæ turbaverunt lugubria. Etſi Apoſtolus de mortuis contriſtari prohibet, tamen caritas lacrymas elicere non ceſſat. Non quaſi mortuum plangentes, ſed quaſi melius cum Chriſto viventem recordantes, ſi nos corporali præſentia amiſiſſe; non tamen ſpiritali ſuffragio illum nos amittere arbitramur. Sed magnum divina nobis prævidebat gratia ſolatium, dum vos, vir venerande, in locum illius ſubrogavit, ut eſſet qui quotidie apud beatum Petrum principem Apoſtolorum pro totius Eccleſiæ ſtabilitate, & qui pro ſalute mea meorumque fidelium, immo & pro totius ſtabilitate regni nobis a Deo dati intercederet, & paterna pietate nos in filium ſibi adoptaret. Ad dilectionis pacificam unanimitatem Angilbertum manualem veſtræ familiaritatis veſtræ direximus ſanctitati, quem prius, ſicut promiſimus per religioſos viros Campolum & Anaſtaſium, beatiſſimo patri noſtro prædeceſſori veſtro dirigere curavimus: ſed, ut præfati ſumus, dum exenia omnia parata erant, lugubri paternæ mortis nuntio repente tardatum eſt iter illius. Sed modo lætiores de veſtræ ſanctitatis ſucceſſione facti, quod deſideravimus in illo pio patre agere, in vobis perficere ſtudemus. Illique omnia injunximus quæ vel nobis voluntaria vel vobis neceſſaria eſſe videbantur, ut ex conlatione mutua conferatis vel quicquid ad exaltationem ſanctæ Dei Eccleſiæ, vel ad ſtabilitatem honoris veſtri, vel patriciatus noſtri firmitatem neceſſarium intelligeretis. Sicut enim cum beatiſſimo prædeceſſore veſtræ ſanctæ paternitatis pactum inii, ſic cum beatitudine veſtra ejuſdem fidei & caritatis inviolabile fœdus ſtatuere deſidero; quatenus apoſtolicæ ſanctitati veſtræ, divina donante gratia ſanctorum advocata precibus me ubique apoſtolica benedictio conſequatur, & ſanctiſſima Romanæ Eccleſiæ ſedes, Deo donante, noſtra ſemper devotione defendatur. Noſtrum eſt, ſecundum auxilium divinæ pietatis, ſanctam ubique Chriſti Eccleſiam

ab

Digitized by Google

ab incursu paganorum & ab infidelium devastatione armis defendere, foris & intus catholicæ fidei agnitione munire. Vestrum est, sanctissime pater, elevatis ad Deum cum Moyse manibus, nostram adjuvare militiam, quatenus vobis intercedentibus, Deo ductore & datore, populus Christianus super inimicos sui sancti nominis ubique semper habeat victoriam, & nomen Domini nostri Jesu Christi toto clarificetur in orbe. Vestræ vero auctoritatis prudentia canones ubique sequatur; quatenus totius sanctitatis exempla omnibus evidenter in vestra fulgeant conversatione, & sanctæ admonitionis exhortatio audiatur ab ore; quatenus sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Omnipotens Deus vestræ auctoritatis beatitudinem ad sanctæ suæ Ecclesiæ exaltationem per multa annorum curricula incolumem conservare dignetur.

EPISTOLÆ DUÆ

Ad Offam Regem Merciorum.

I.

KArolus gratia Dei Rex Francorum & Langobardorum & Patricius Romanorum viro venerando & fratri carissimo Offæ Regi Merciorum salutem. Primo gratias omnipotenti Deo agimus de catholicæ fidei sinceritate quam in vestris laudabiliter paginis repersimus exaratam. De peregrinis vero, qui pro amore Dei & salute animarum suarum beatorum Apostolorum limina desiderant adire, cum pace sine omni perturbatione vadant. Sed si aliqui non religioni servientes, sed lucrum sectantes, inter eos inveniantur, locis opportunis statuta solvant telonea. Negotiatores quoque volumus ut ex mandato nostro patrocinium habeant in regno nostro legitime. Et si aliquo loco injusta affligantur oppressione, reclament se ad nos vel nostros judices, & plenam jubebimus justitiam fieri. Cognoscat quoque dilectio vestra quod aliquam benignitatem de dalmaticis nostris vel palliis ad singulas sedes episcopales regni vestri vel Ethelfredi direximus in eleemosynam Domni Apostolici Hadriani, deprecantes ut pro eo intercedi jubeatis, nullam habentes dubitationem beatam illius animam in requie esse, sed ut fidem & dilectionem ostendamus in amicum nostrum carissimum. Sed & de thesauro humanarum rerum, quem Dominus Jesus nobis gratuita pietate concessit, aliquid per metropolitanas civitates direximus. Vestræ quoque dilectioni unum baltheum & unum gladium Hunniscum & duo pallia serica.

II.

KArolus gratia Dei Rex Francorum & defensor sanctæ Dei Ecclesiæ dilecto fratri & amico Offæ Regi salutem. Presbyter iste & Scottus apud nos moratus est aliquanto tempore in parrochia Hildeboldi Coloniensis Episcopi; sed reprehensibilis factus, ut fertur, a quodam accusatore, quod carnem diebus quadragesimalibus comedisset. Nostri vero sacerdotes judicare renuerunt, quia plenum testimonium accusantium super eum non invenerunt. Tamen nec eum loco conducto habitationis suæ propter infamiam diutius morari permiserunt; ne sacerdotalis honor apud imperitum vulgus vilesceret, vel rumigera loquela aliqui hortarentur violare sanctum jejunium. Visum est nostris sacerdotibus illum ad sui Episcopi, ubi Deo votum fecit, dirigere judicium. Idcirco vestram deprecamur providentiam ut jubeatis illum secundum opportunitatem temporis & profectionis in suam transponere patriam, ut ibi judicetur unde exivit. Nam ibi quoque sanctæ Dei Ecclesiæ puritas in moribus, & firmitas in fide, & honestas in conversatione, secundum canonicam sanctionem diligenter observari debebit; ut una, perfecta, & immaculata columba, cujus pennæ deargentatæ, & posteriora ejus in specie auri clarescere debent. Vita, salus, & prosperitas tibi tuisque fidelibus a Deo Christo detur in æternum.

CAPITULARE SAXONUM

Datum Aquisgrani anno Christi DCCXCVII. v. Kalendas Novembres in generali Episcoporum & optimatum conventu.

INCIPIUNT CAPITULA.

1 *De justitia Ecclesiarum, viduarum, orphanorum, & minus potentum. De raptu & incendio, & de exercitu.*
2 *De observatione superiorum capitulorum.*
3 *De compositione secundum legem Saxonum.*
4 *De his qui causam judicatam repetere præsumunt in patria aut in præsentia Regis.*
5 *De mannitione ad placitum.*
6 *De compositione rerum quæ Presbyteris ablatæ sunt.*
7 *De compositione Missorum regiorum.*
8 *Ne quis incendium faciat infra patriam.*
9 *De banno augendo.*
10 *De malefactoribus qui mori debent.*
11 *Quales debeant esse solidi Saxonum.*

ANno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi DCCXCVII. & XXX. ac XXII. regnante Domno Karolo præcellentissimo Rege, convenientibus in unum Aquis palatio in ejus obsequio venerabilibus Episcopis & Abbatibus seu illustribus viris Comitibus v. Kalendas Novembris, simulque congregatis Saxonibus de diversis pagis, tam de Vestfalahis & Angrariis, quam & de Ostfalahis, omnes unanimiter consenserunt & aptificaverunt ut de illis capitulis pro quibus Franci, si Regis bannum transgressi sunt, solidos sexaginta componunt, similiter Saxones solvent, si alicubi contra ipsos bannos fecerint.

HÆC

Digitized by Google

HÆC SUNT CAPITULA.

De justitia Ecclesiarum, viduarum, orphanorum, & minus potentum. De raptu & incendio, & de exercitu.

I. UT Ecclesiæ, vidua, orphani, & minus potentes justam & quietam pacem habeant. Et ut raptum & fortiam nec incendium infra patriam quis facere audeat præsumptive. Et de exercitu nullus super bannum Domni Regis remanere præsumat.

De observatione superiorum capitulorum.

II. Si quis supradicta octo capitula transgressus fuerit, omnes statuerunt & aptificaverunt ut Saxones similiter sicut & Franci sexaginta solidos componant.

De compositione secundum legem Saxonum.

III. Item placuit omnibus Saxonibus ut ubicunque Franci secundum legem solidos duodecim solvere debent, ibi nobiliores Saxones solidos duodecim, ingenui quinque, liti quatuor componant.

De his qui causam judicatam repetere præsumunt in patria aut in præsentia Regis.

IV. Hoc etiam statuerunt, ut qualiscunque causa infra patriam cum propriis vicinantibus pacificata fuerit, ibi solito more ipsi pagenses solidos duodecim pro districtione recipiant, & pro vuargilda, quæ juxta consuetudinem eorum solebant facere, hoc concessum habeant. Si autem in præsentia Missorum regalium causæ definitæ fuerint, pro jamdicta vuargilda suprascriptos solidos duodecim ipsis pagenses habeant concessos. Et pro hoc quia Missus regalis ex hac re fatigatus fuerit, alios duodecim solidos inde recipiat ad partem Regis. Si autem ipsa causa ad palatium in præsentia Regis ad definiendum fuerit perducta, tunc utrique solidi duodecim, id est, pro vuargilda, & quod vicinis debuit componere, eo quod infra patriam definita ratio non fuerit, ad partem Regis faciant componere; quod sint solidi viginti quatuor. Nam si fuerit aliquis qui in patria, juxta quod sui convicini judicaverint, seque pacificare noluerit, & ad palatium pro hujus rei causa venerit, & ibi ei fuerit judicatum quod justum judicium judicassent, in prima vice, ut supra dictum est, solidos viginti quatuor ad partem Regis componat. Et si tunc inde rediens se pacificare & justitiam facere renuerit, & iterum pro ista causa ad palatium fuerit convocatus & dejudicatus, bis viginti quatuor solidos componat. Si vero necdum correptus tertia vice pro eadem re ad palatium remeaverit, triplam compositionem exinde faciat ad partem Regis.

De mannitione ad placitum.

V. Si quis de nobilioribus ad placitum mannitus venire contempserit, solidos quatuor componat, ingenui duos, liti unum.

De compositione rerum quæ Presbyteris ablata sunt.

VI. De Presbyteris statuerunt quod si aliquid eis aut eorum hominibus quis contrarium facere aut tollere præsumpserit contra justitiam, omnia in duplum restituat ei & componat.

De compositione Missorum regiorum.

VII. De Missis Regis statuerunt ut si ab eis aliquis interfectus evenerit, in triplum eum componere debeat qui hoc facere præsumpserit. Similiter quicquid aut eorum omnibus factum fuerit, omnia tripliciter faciant restaurare & secundum eorum cuva componere.

Ne quis incendium faciat infra patriam.

VIII. De incendio convenit quod nullus infra patriam præsumat facere propter iram aut inimicitiam aut qualibet malevola cupiditate, excepto si talis fuerit rebellis qui justitiam facere noluerit, & aliter districtus esse non poterit, & ad nos, ut in præsentia nostra justitiam reddat, venire despexerit, condicto commune placito simul ipsi pagenses veniant; & si unanimiter consenserint pro districtione illius casa incendatur, tunc de ipso placito commune consilio facto secundum eorum cuva fiat peractum, & non pro qualibet iracundia aut malevola intentione, nisi pro districtione nostra. Si aliter facere ausus fuerit, sicut superius dictum est, solidos sexaginta componat.

De banno augendo.

IX. Item placuit ut quandoquidem voluerit Domnus Rex propter pacem & propter fidem & propter majores causas bannum fortiorem statuere, una cum consensu Francorum & fidelium Saxonum, secundum quod ei placuerit, juxta quod causa exigit & opportunitas fuerit, solidos sexaginta multiplicare in duplum, & solidos centum sive usque ad mille componere faciat qui ejus mandatum transgressus fuerit.

De malefactoribus qui mori debent.

X. De malefactoribus qui vitæ periculum secundum cuva Saxonum incurrere debent, placuit omnibus ut qualiscunque ex ipsis ad regiam potestatem confugium fecerit, aut in illius sit potestate utrum interficiendum illis reddat, aut una cum consensu eorum habeat licentiam ipsum malefactorem cum uxore & familia & omnia sua foris patriam infra sua regna aut in marca, ubi sua fuerit voluntas, collocare, & habeant ipsum quasi mortuum.

Quales debeant esse solidi Saxonum.

XI. Illud notandum est quales debent solidi esse Saxonum, id est, bovem annoticum utriusque sexus autumnali tempore, sicut in stabulum mittitur, pro uno solido. Similiter & vernum tempus, quando de stabulo exiit & deinceps, quantum ætatem auxerit, tantum in pretio crescat. De annona vero bortrinis pro solido uno scapilos quadraginta donant, & de sigale viginti. Septentrionales autem pro solido scapilos triginta dent, & sigale quindecim. Mel vero pro solido bortreasi siglæ una & medio donant. Septentrionales autem duos siclos de melle pro uno solido donent. Item hordeum mundum sicut & sigale pro uno solido donent. In argento duodecim denarios solidum faciant. Et in aliis speciebus ad istud pretium omnes æstimationes compositionis sunt.

EXPLICIT CAPITULARE SAXONUM.

PACTUS LEGIS SALICÆ.

Anno ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti DCCXCVIII. Indictione VI. Domnus Karolus Rex Francorum inclitus hunc libellum tractati legis Salicæ ſcribere juſſit.

INCIPIUNT CAPITULA LEGIS SALICÆ.

1 DE mannire.
2 De furtis porcorum.
3 De furtis animalium.
4 De furtis ovium.
5 De furtis caprarum.
6 De furtis canum.
7 De furtis avium.
8 De furtis arborum.
9 De furtis apium.
10 De damno in meſſe vel in qualibet clauſura.
11 De ſervis vel mancipiis furatis.
12 De furtis ingenuorum vel infracturis.
13 De furtis ſervorum vel infracturis.
14 De ingenuis hominibus qui ingenuas mulieres rapiunt.
15 De eo qui hominem ingenuum expoliaverit.
16 De eo qui villam alienam aſſalierit.
17 De eo qui mortuum hominem expoliaverit.
18 De incendiis.
19 De vulneribus.
20 De eo qui hominem innocentem & abſentem ad Regem accuſaverit.
21 De maleficiis.
22 De eo qui mulieri ingenuæ manum ſtrinxerit.
23 De eo qui navem ſine permiſſu domini moverit aut furaverit.
24 De furtis in molino commiſſis.
25 De caballo ſine permiſſu domini ſui aſcenſo.
26 De his qui pueros vel puellas occiderint vel totonderint.
27 De adulteriis ancillarum.
28 De libertis dimiſſis.
29 De furtis diverſis.
30 De locationibus.
31 De debilitatibus.
32 De convitiis.
33 De via lacina.
34 De eo qui hominem ingenuum ſine cauſa ligaverit.
35 De venationibus.
36 De ſepibus.
37 De homicidiis ſervorum vel ancillarum.
A 38 De quadrupedibus, ſi hominem occiderint.
39 De veſtigio minando.
40 De caballis furatis.
41 De his qui alienum mancipium ſollicitaverint.
42 De ſervo qui de furto fuerit interpellatus.
43 De homicidiis ingenuorum.
44 De homicidiis a contubernio factis.
45 De homicidiis in convivio factis.
46 De reippus.
47 De eo qui villam alienam occupaverit, vel ſi duodecim menſibus eam tenuerit.
48 De affatomia.
49 De filtertis, hoc eſt, qualiter homo furatas res intertiare debet.
50 De falſo teſtimonio.
B 51 De teſtibus adhibendis.
52 De eo qui fidem falſatam alteri reddere noluerit.
53 De eo qui Grafionem ad res alienas tollendas injuſte invitaverit.
54 De re præſtata.
55 De manu ab ano redimenda.
56 De eo qui Grafionem occiderit.
57 De corporibus expoliatis.
58 De incendio vel expoliatione Eccleſiæ, ſive homicidiis Clericorum.
59 De eo qui ad mallum venire contempſerit.
60 De Rachinburgiis qui ſecundum legem non judicant.
61 De chrenechruda.
62 De alode.
C 63 De eo qui ſe de parentela tollere vult.
64 De chrene.
65 De compoſitione homicidii.
66 De homine in hoſte occiſo.
67 De eo qui alterum hereburgium clamaverit.
68 De caballo excoriato.
69 De eo qui hominem de burgo vel de furca dimiſerit.
70 De eo qui filium alienum quæſierit, & ſe retraxerit.
71 De terra condemnata.

INCIPIT LIBER LEGIS SALICÆ.

TITULUS I.

De mannire.

Lib. VIII. Capitular. c. 91. & IX. 222.

I. SI quis ad mallum legibus dominicis mannitus fuerit, & non venerit, ſi eum ſunnis non detinuerit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Ille vero qui alium mannit, ſi non venerit, & eum ſunnis non detinuerit, ei quem mannivit ſimiliter ſexcentos denarios, qui faciunt ſolidos quindecim, componat.

III. Ille autem qui alium mannit, cum teſtibus ad domum illius ambulet, & ſic eum manniat, aut uxorem illius, vel cuicunque de familia illius denuntiet ut ei faciat notum quomodo ſit ab illo mannitus.

IV. Nam ſi in juſſione Regis fuerit occupatus, manniri non poteſt.

V. Si vero infra pagum in ſua ratione fuerit, poteſt manniri, ſicut ſuperius dictum eſt.

D

II. *De furtis porcorum.*

I. Si quis porcellum lactantem furaverit de chranne prima aut de mediana, & inde fuerit convictus, centum viginti denariis, qui faciunt ſolidos tres, culpabilis judicetur; excepto capitale & delatura.

II. Si vero in tertia chranne furaverit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis porcellum de ſude furaverit qui clavem habet, mille octingentis denariis, qui faciunt ſolidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis porcellum in campo inter porcos
E ipſo porcario cuſtodiente furaverit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

V. Si quis porcellum furaverit qui ſine matre vivere poteſt, quadraginta denariis, qui faciunt

Digitized by Google

ciunt solidum unum, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VI. Si quis scrovam subbattit in furto, hoc est, porcellos a matre subtrahit, ducentis octuaginta denariis, qui faciunt solidos septem, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VII. Si quis scrovam cum porcellis furaverit, septingentis denariis, qui faciunt solidos decem & septem cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VIII. Si quis porcellum anniculum furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IX. Si quis porcum bimum furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

X. Si quis terrussum porcellum furaverit usque ad anniculatum, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XI. Si quis vero porcum post anniculatum furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XII. Si quis verrum furaverit, septingentis denariis, qui faciunt solidos decem & septem cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XIII. Si quis scrovam ducariam furaverit, septingentis denariis, qui faciunt solidos decem & septem cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XIV. Si quis majalem sacrivum, qui dicitur votivus, furaverit, & hoc cum tellibus ille qui eum perdidit potuerit adprobare quod sacrivus fuisset, septingentis denariis, qui faciunt solidos decem & septem cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XV. Si quis majalem non sacrivum furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XVI. Si quis tres porcos vel amplius usque ad sex capita furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XVII. Si quis de grege quindecim porcos furaverit, & reliqui ibi remanserint, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XVIII. Si quis viginti quinque porces furaverit, & de grege illo amplius non fuerit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XIX. Si autem aliqui ex iisdem porcis supra viginti quinque porcos remanserint, & non fuerint furati, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XX. Si vero quinquaginta porcos furaverit, & aliqui remanserint, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. *De furtis animalium.*

I. Si quis vitulum lactantem furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si quis anniculum animal aut bimam vitulam furatus fuerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis vaccam cum vitulo furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis vaccam sine vitulo furaverit, mille & ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

V. Si quis vaccam domitam furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VI. Si quis bovem furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VII. Si quis taurum gregem regentem furaverit, qui de tribus villis communes vaccas tenuerit, hoc est, trespellius, mille & octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VIII. Si quis taurum furaverit qui unum gregem regit, & junctus nunquam fuit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IX. Si quis bimum taurum furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

X. Si quis taurum Regis furaverit, tot mille sexcentis denariis, qui faciunt solidos nonaginta, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XI. Si quis duodecim animalia furaverit, ut nec unum quidem animal ex eis remanserit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XII. Si autem duodecim furaverit, & super aliqua remanserint, mille quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura. Et usque ad viginti quinque uno judicio terminantur.

XIII. Si quis viginti quinque animalia furaverit, & super aliqua remanserint, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. *De furtis ovium.*

I. Si quis agnum lactantem furaverit, septem denariis culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si quis anniculum vel bimum berbicem furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si vero duos aut tres furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura. Qui numerus usque ad quadraginta berbices observetur.

IV. Si quis quinquaginta berbices aut sexaginta vel amplius furaverit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

V. *De furtis caprarum.*

I. Si quis capritum sive capram aut duas ca-

Digitized by Google

Lex Salica.

pras vel tres furatus fuerit, centum viginti de- A narüs, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si vero supra tres capras furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis buccum furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VI. *De furtis canum.*

I. Si quis canem sensium furaverit aut occiderit, qui magister sit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si quis vero sensium reliquum, aut vel- B trem porcarium, sive veltrem leporarium, qui & argutarius dicitur, furatus fuerit vel occiderit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis vero canem custodem domus sive curtis, qui in die ligari solet ne damnum faciat, post solis occasum solutum furatus fuerit vel occiderit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis vero canem pastoralem furatus fuerit vel occiderit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura. C

VII. *De furtis avium.*

I. Si quis acceptorem de arbore furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si quis acceptorem de pertica furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis acceptorem intra clavem repositum furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis sparvarium furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabi- D lis judicetur, excepto capitale & delatura.

V. Si quis anserem domesticam aut anetam furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VI. Si quis gallum aut gallinam furaverit, vel cignum aut gruam domesticam, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VII. Si quis turturem de rete alterius aut quamlibet aviculam de quolibet laqueo vel decipula furatus fuerit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VIII. *De furtis arborum.*

I. Si quis pomarium sive quamlibet arborem domesticam extra clausuram exciderit aut furatus fuerit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si quis vero pomarium aut quamlibet arborem domesticam infra clausuram exciderit aut furatus fuerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Hanc quoque legem & de vitibus furatis observari jussimus.

IV. Si quis in silva alterius materiamen furatus fuerit, aut incenderit vel concapulaverit, aut ligna alterius furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IX. *De furtis apium.*

I. Si quis unum vas apium deintro clave aut sub tecto furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si quis unum vas cum apibus, ubi amplius non fuerit, furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis unum vas cum apibus inter alia vasa sub tecto aut sub clave furaverit, caulam superius comprehensam convenit observare.

IV. Si vero unum vas cum apibus foris tecto, ubi amplius non fuerit, furaverit, caulam superius comprehensam componat.

V. Si quis ex plurimis usque ad sex vasa foris tecto furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VI. Si vero septem aut amplius furaverit, & adhuc aliqua remanserint, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VII. Si autem septem aut amplius furaverit, ita ut nulla remaneant, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

X. *De damno in messe vel in qualibet clausura.*

I. Si animal aut caballum vel quodlibet pecus in messe sua invenerit, penitus eum laedere non debet.

II. Quod si fecerit, & confessus fuerit, capitale in locum restituat; ipsum vero debile, quod percussit, ad se recipiat.

III. Si vero confessus non fuerit, & inde fuerit convictus, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis animal aut caballum aut jumentum in furto pumxerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

V. Si quis in messe sua pecora aliena invenerit, quae pastorem non habeant, & ea in clauserit, & nulli penitus innotescat, & aliqua ex ipsis pecoribus perierint, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VI. Si quis animal vel quodlibet pecus per suam negligentiam nocuerit, & hoc domino ejus confessus fuerit; capitale in locum resti- E tuat, & illud debile ad se recolligat.

VII. Si vero negaverit, sed tamen convictus fuerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VIII. Si alicujus porci aut quaelibet pecora, pastore custodiente, in messem alienam cucurrerint, & ille negando fuerit convictus, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IX. Si qua pecora propter damnum messis alienae inclusa fuerint, aut minantur, qui ea excu-

excutere vel expellere præſumpſerit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

X. Si alicujus pecora propter damnum inclauſa fuerint, damnum æſtimatum reddat, & inſuper decem denarios perſolvat.

XI. Si quis propter inimicitiam aut propter ſuperbiam ſepem alienam aperuerit, aut in meſſem aut in pratum vel in vineam ſive in quemlibet laborem quælibet pecora miſerit, & teſtibus fuerit convictus, et cujus labor eſt æſtimationem damni reddat, & inſuper mille ducentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta, culpabilis judicetur.

XI. *De ſervis vel mancipiis furatis.*

I. Si quis ſervum aut ancillam alterius furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si ſervus aut ancilla cum ipſo ingenuo de rebus domini ſui aliquid portaverit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura, atque cauſam quam ſuperius diximus.

III. Si quis ſervum alienum occiderit aut vendiderit, vel ingenuum dimiſerit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis homo ingenuus alienum ſervum in texaga ſecum duxerit, aut aliquid cum eo negotiaverit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

V. Si quis ſervum aut ancillam valentem ſolidos quindecim aut viginti quinque furaverit aut vendiderit, ſeu porcarium aut fabrum ſive vinitorem vel molinarium aut carpentarium ſive venatorem aut quemcumque artificem, bis mille octingentis denariis, qui faciunt ſolidos ſeptuaginta, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VI. Si quis puerum aut puellam de miniſterio dominorum furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, in capitale reſtituat, & inſuper mille & quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, culpabilis judicetur.

XII. *De furtis ingenuorum vel effractaris.*

I. Si quis ingenuus foris caſa quod valet duos denarios furaverit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si vero foris caſa quod valet quadraginta denarios furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis ingenuus caſam effregerit, & quod valet duos denarios furaverit, mille & ducentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si vero quinque aut ſupra quinque denarios furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

V. Si quis ingenuus clavem effregerit aut adulteraverit, & ſic domum ingreſſus fuerit, & inde aliquid per furtum tulerit, mille octingentis denariis, qui faciunt ſolidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VI. Si vero nihil tulerit, ſed fugiens evaſerit, propter effracturam tantum mille & ducentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura. LEX SALICA.

XIII. *De furtis ſervorum vel infractaris.*

I. Si quis ſervus foris caſa quod valet duos denarios furaverit, & inde convictus fuerit, aut flagellis centum viginti ictus accipiat, aut pro dorſo ſuo centum viginti denariis, qui faciunt ſolidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si vero furaverit quod valet quadraginta denarios, aut caſtretur, aut ducentos quadraginta denarios, qui faciunt ſolidos ſex, reddat. Dominus autem ſervi qui furtum fecerit, capitale in locum reſtituat.

XIV. *De ingenuis hominibus qui ingenuas mulieres rapiunt.*

I. Si tres homines ingenuam puellam de caſa aut de ſereona rapuerint, unuſquiſque eorum mille & ducentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta, culpabilis judicetur.

II. Illi alii qui ſuper tres fuerint, unuſquiſque eorum ducentis denariis, qui faciunt ſolidos quinque, culpabilis judicetur.

III. Qui cum ſagittis fuerint, unuſquiſque eorum centum viginti denariis, qui faciunt ſolidos tres, culpabilis judicetur.

IV. Raptor vero bis mille & quingentis denariis, qui faciunt ſolidos ſexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

V. Si vero puella quæ trahitur in verbo Regis fuerit, propter fredum bis mille quingentos denarios, qui faciunt ſolidos ſexaginta duos cum dimidio, cogatur perſolvere.

VI. Si vero puer Regis vel lidus ingenuam feminam traxerit, de vita componat.

VII. Si vero ingenua femina quemquam de illis ſua voluntate ſecuta fuerit, ingenuitatem ſuam perdat.

VIII. Si quis ſponſam alienam tulerit, & ſibi in conjugium copulaverit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt ſolidos ſexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

IX. Sponſo autem ejus ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

X. Si quis puellam, quæ druchte ducitur ad maritum, in via adſalierit, & cum ipſa violenter mœchatus fuerit, octo mille denariis, qui faciunt ſolidos ducentos, culpabilis judicetur.

XI. Si quis ingenuus ancillam alienam in conjugium acceperit, ipſe cum ea in ſervitio implicetur.

XII. Si quis uxorem alienam vivo marito tulerit, octo mille denariis, qui faciunt ſolidos ducentos, culpabilis judicetur.

XIII. Si quis cum ingenua puella per virtutem mœchatus fuerit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt ſolidos ſexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

XIV. Si quis cum ingenua puella deſponſata ea conſentiente in occulto mœchatus fuerit, mille octingentis denariis, qui faciunt ſolidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XV. Si quis lidam alienam in conjugium ſociaverit, mille & ducentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta, culpabilis judicetur.

XVI. Si quis ſororem aut fratris filiam aut certe alterius gradus conſobrinam, aut fratris uxorem, aut avunculi, ſceleratis nuptiis ſibi jun-

Digitized by Google

Lex Salica. junxerit, huic pœnæ subjaceat, ut a tali consortio separetur. Atque etiam si filios habuerint, non habeantur legitimi heredes, sed infamia sint notati.

XV. *De eo qui hominem ingenuum expoliaverit.*

I. Si quis hominem ingenuum in superventu expoliaverit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

II. Si Romanus homo Francum expoliaverit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

III. Si vero Francus Romanum expoliaverit, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

IV. Si quis hominem præceptum Regis habentem contra ordinationem Regis adfallire vel vim laciniam ei facere præsumpserit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

V. Si quis hominem ingenuum dormientem furtu expoliaverit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XVI. *De eo qui villam alienam adfallierit.*

I. Si quis villam alienam adfallierit: ipse & omnes qui convicti fuerint quod in ejus conturbernio fuissent, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, unusquisque ipsorum culpabilis judicetur.

II. Si quis villam alienam adfallierit, & ibidem ostia fregerit, canes occiderit, vel homines plagaverit, aut in carro aliquid inde abduxerit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur, & quicquid inde abstulerit in locum restituat.

III. Et quanticumque in ejus conturbernio fuisse convicti fuerint, unusquisque illorum bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

XVII. *De eo qui mortuum hominem expoliaverit.*

I. Si quis hominem mortuum, antequam in terra mittatur, furtu expoliaverit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur.

II. Si quis hominem mortuum effodierit & expoliaverit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur. Et postea parentes defuncti judicem rogare debent ut inter homines non habitet auctor sceleris. Et qui ei hospitium dederit antequam parentibus satisfaciat, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

III. Si quis mortuum hominem aut in nosso aut in petra, quæ vasa ex usu sarcophagi dicuntur, super alium miserit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

IV. Si quis aritlaronem super hominem mortuum capulaverit, de unoquoque sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XVIII. *De incendiis.*

I. Si quis casam quamlibet intus hominibus dormientibus incenderit, ei cujus casa fuit bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos & dimidium, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura. Et quanticumque intus fuerint & evaserint, mallare eum debent. Et unicuique illorum bis mille & quingentos denarios, qui faciunt solidos sexaginta duos & dimidium, componat, & quicquid ibi perdiderint in locum restituat. Et si aliquis intus arserit, ille qui incendium misit, parentibus defuncti octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

II. Si quis spicarium aut mabolum cum annona incenderit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis fudem cum porcis, scuriam cum animalibus vel senile incenderit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis concidam vel sepem alterius capulaverit vel incenderit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quidecim, culpabilis judicetur.

XIX. *De vulneribus.*

I. Si quis voluerit alterum occidere, & colpus ei fallierit, vel cum sagitta toxicata eum percutere voluerit, & ei ictus fallierit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos & dimidium, culpabilis judicetur.

II. Si quis hominem in capite ita plagaverit ut sanguis ad terram cadat, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

III. Si quis hominem in capite ita plagaverit ut inde tria ossa exeant, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

IV. Si quis hominem in capite ita plagaverit ut cerebrum appareat, & tria ossa deluper cerebro exierint, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

V. Si vero intra costas vulnus intraverit, & usque ad intranea pervenerit, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

VI. Si vero plaga ipsa semper currit, & ad sanitatem non pervenerit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur; excepta medicatura, quæ est trecentorum sexaginta denariorum, qui faciunt solidos novem.

VII. Si quis ingenuus ingenuum fuste percusserit, & tamen sanguis non exierit, usque ad tres colpos, pro unoquoque ictu centum viginti denarios, qui faciunt solidos tres, solvat.

VIII. Si vero sanguis exierit, ita componat veluti eum de sermento vulneraffet, id est, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

IX. Si quis alterum clausa manu, id est, pugno percusserit, trecentis sexaginta denariis, qui faciunt solidos novem, culpabilis judicetur, videlicet ut pro unoquoque ictu tres solidos reddat.

X. Si quis alterum in via adsallierit & expoliare tentaverit, & ille fuga evaserit, bis mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

XI. Si vero ceperit eum & expoliaverit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

XX. *De*

Digitized by Google

XX. *De eo qui hominem innocentem & absentem ad Regem accusaverit.*

I. Si quis hominem innocentem & absentem de culpis minoribus ad Regem accusaverit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos & dimidium, culpabilis judicetur.

II. Si vero tale crimen imputaverit unde mori debuisset si verum fuisset, ille qui eum accusaverit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

XXI. *De maleficiis.*

I. Si quis alteri herbas dederit bibere, & mortuus fuerit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

II. Si vero biberit, & mortuus non fuerit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, ille qui dedit pro aliquo maleficio, culpabilis judicetur.

III. Si quis alteri aliquod maleficium superjactatus fuerit, sive cum ligaturis in quolibet loco miserit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

IV. Si quis mulieri herbas dederit ut infantes habere non possit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos & dimidium, culpabilis judicetur.

XXII. *De eo qui mulieri ingenuæ manum strinxerit.*

I. Si quis homo ingenuus feminæ ingenuæ manum aut digitum strinxerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Si vero brachium strinxerit, mille & ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

III. Si autem super cubitum manum miserit, mille quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur.

IV. Si ergo mamillam strinxerit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XXIII. *De eo qui navem sine permissu domini moverit aut furaverit.*

I. Si quis sine permissu navim alienam movere præsumpserit, & cum ea flumen transierit, centum viginti denariis, qui faciunt solidus tres, culpabilis judicetur.

II. Si vero ipsam navem furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis navem vel ascum de intro clave furaverit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis ascum de intro clave repositum & in suspenso pro studio positum furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XXIV. *De furtis in molino commissis.*

I. Si quis ingenuus in molino alieno annonam furaverit, ei cujus molinus est sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur. Ei vero cujus annona est similiter sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si quis ferramentum de molino alieno furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis scluisam de farinario alieno ruperit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXV. *De caballo sine permissu domini sui ascenso.*

I. Si quis caballum alienum sine permissu domini sui ascenderit, & eum caballicaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur. Et pro eo quia descenderit, similiter aliis sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXVI. *De his qui pueros vel puellas occiderint vel totonderint.*

I. Si quis puerum infra duodecim annos sive crinitum sive incrinitum occiderit, viginti quatuor mille denariis, qui faciunt solidos sexcentos, culpabilis judicetur.

II. Si quis puerum crinitum sine voluntate parentum totonderit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

III. Si vero puellam totonderit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos & dimidium, culpabilis judicetur.

IV. Si quis feminam gravidam occiderit, viginti octo mille denariis, qui faciunt solidos septingentos, culpabilis judicetur.

V. Si quis infantem in ventre matris suæ, aut natum antequam nomen habeat, infra novem noctes occiderit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur.

VI. Si quis puellam ingenuam infra annos antequam infantes possit habere occiderit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

VII. Si quis feminam ingenuam postquam infantes cœperit habere occiderit, viginti quatuor mille denariis, qui faciunt solidos sexcentos, culpabilis judicetur.

VIII. Si quis feminam postquam infantes habere non potuerit occiderit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

IX. Si quis puer infra duodecim annos aliquam culpam commiserit, fredus ei non requiratur.

XXVII. *De adulteriis ancillarum.*

I. Si quis ingenuus cum ancilla aliena mœchatus fuerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Si quis vero cum Regis ancilla mœchatus fuerit, septingentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

III. Si quis francus alienam ancillam sibi publice junxerit, ipse cum ea in servitio permaneat.

IV. Si servus cum ancilla aliena mœchatus fuerit, & de ipso crimine ancilla mortua fuerit, servus ipse aut caltretur aut ducentis quadraginta denariis, qui faciunt solidos sex, culpabilis judicetur. Dominus vero servi capitale in locum restituat.

V. Si autem ancilla propter hoc mortua non fuerit, servus ipse aut centum viginti ictus accipiat, aut centum viginti denarios, qui faciunt solidos tres, domino ancillæ cogatur persolvere.

VI. Si quis servus ancillam alienam sine volun-

Digitized by Google

LEX SALICA. luntate domini sui sibi in conjugium copulaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, aut centum viginti ictus accipiat.

XXVIII. *De libertis dimissis.*

I. Si quis lidum alienum, qui cum domino suo in hoste fuerit, sine consilio domini sui ante Regem per denarium ingenuum dimiserit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur: res vero ipsius lidi legitimo domino restituantur.

II. Si quis servum alienum ante Regem per denarium ingenuum dimiserit, mille & quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, & capitale in locum restituat, & res servi ipsius proprius dominus recipiat.

XXIX. *De furtis diversis.*

I. Si quis tintinnum de porcina aliena furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Si vero de pecoribus tintinnum furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

III. Si quis schillam de caballis furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

IV. Si quis pedicam de caballis furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

V. Si caballi ipsi perierint, capitale in locum restituat.

VI. Si quis messem alienam per furtum metere aut ressare præsumpserit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

VII. Si quis hortum alienum ad furtum faciendum ingressus fuerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

VIII. Si quis impotos de melario aut de pirario tulerit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

IX. Si vero in horto fuerint, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

X. Si quis melarium aut pirarium decorticaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

XI. Si vero in horto fuerint, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XII. Si quis cultellum alienum furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XIII. Si quis in napinam, in fabariam, in pisariam, in lenticulariam, vel in his similia ad furtum faciendum ingressus fuerit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

XIV. Si quis in campo alieno linum furaverit, & hoc in caballo aut in carro duxerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XV. Si vero tantum tulerit quantum in dorso suo portare potuerit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

XVI. Si quis in agro alieno arborem insertam exciderit, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

XVII. Si quis campum alienum araverit & seminaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XVIII. Si vero tantum araverit, & non seminaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XIX. Si quis aratrum in campum alienum intrare prohibuerit, vel arantem foras jactaverit vel testaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XX. Si quis pratum alienum secaverit, laborem suum perdat, & insuper sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXI. Et si inde fœnum ad domum suam in carro duxerit, & discarricaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XXII. Si vero tantum tulerit quantum in dorso suo portare potuerit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XXIII. Si quis vineam alienam per furtum vindemiaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXIV. Et si inde vinum in carro ad domum suam adduxerit, & discarricaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XXV. De messibus autem similiter convenit observare.

XXVI. Si quis clausuram alienam ruperit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXVII. Si quis in silva materiamen alienum aut incoderit aut capulaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXVIII. Si quis materiamen de una parte dolatum furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

XXIX. Si quis arborem post annum quam fuerit signata capulare præsumpserit, nullam exinde habeat culpam.

XXX. Si infra annum quis eam capulaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

XXXI. Si quis rete ad anguillas capiendas de flumine furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XXXII. Si quis statuam aut tremacium vel vertivolum de flumine furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXXIII. Si quis screonam quæ clavem habet effregerit, & aliquid furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XXXIV. Et si inde nihil tulerit, pro sola effractura sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXXV. Si vero screonam quæ sine clave est effregerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXXVI. Si quis cum servo alieno sine consensu domini sui aliquid negotiaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXXVII. Si quis mulieri brachile furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

XXXVIII.

Digitized by Google

XXXVIII. Si quis casam alienam sine permissu possessoris transierit, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

XXX. *De locationibus.*

I. Si quis furtim aliquem locaverit ut hominem interficiat, & pretium propter hoc dederit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

II. Similiter & ille qui pretium accepit ut hominem occideret, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

III. Si vero per tertium locatio ipsa fuerit transmissa, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

Sic dans, accipiens, portans, unusquisque illorum culpabilis judicetur.

XXXI. *De debilitatibus.*

I. Si quis alteri manum aut pedem truncaverit, vel oculum effodierit, aut auriculam vel nasum amputaverit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur.

II. Si vero manus ipsa ibidem mancata pependerit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

III. Si vero manus ipsa perexcussa fuerit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos & dimidium, culpabilis judicetur.

IV. Si quis pollicem de manu vel de pede excusserit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

V. Si vero ipse pollex mancatus pependerit, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

VI. Si secundum digitum, quo sagittatur, excusserit, mille quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur.

VII. Si quis tres sequentes digitos pariter uno ictu excusserit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XIII. Si quis medium digitum excusserit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

IX. Si quis quartum digitum excusserit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

X. Si minimum excusserit, similiter sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XI. Si quis pedem alterius capulaverit, & ibi mancatus remanserit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XII. Si vero pes ipse perexcussus fuerit, bis mille & quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

XIII. Si quis alteri oculum evellerit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

XIV. Si quis nasum excusserit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XV. Si quis auriculam excusserit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XVI. Si quis linguam alterius amputaverit, ut loqui non possit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur.

XVII. Si quis dentem excusserit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XVIII. Si quis ingenuus ingenuum castraverit, aut virilia truncaverit, ut mancus fiat, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur.

XIX. Si vero ad integrum tulerit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

XXXII. *De convitiis.*

I. Si quis alterum cenitum clamaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Si quis alterum concagatum clamaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

III. Si quis alterum vulpeculam clamaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

IV. Si quis alterum leporem clamaverit, ducentis quadraginta denariis, qui faciunt solidos sex, culpabilis judicetur.

V. Si quæ mulier ingenua aut vir mulierem meretricem clamaverit, & non potuerit adprobare, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

VI. Si quis alteri imputaverit quod scutum suum projecisset in hoste, vel fugiendo præ timore, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

VII. Si quis alterum delatorem clamaverit, & non potuerit comprobare, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

VIII. Si quis alterum falsatorem clamaverit, & non potuerit comprobare, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

IX. Si quis compari suo pittum excusserit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, aut similem illi reddat, vel cum duodecim juret quod similem illi restituisset.

XXXIII. *De via lacina.*

I. Si quis baroni viam suam obstaverit, aut eum impinxerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Si quis mulieri ingenuæ viam suam obstaverit, vel eam impinxerit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

III. Si quis viam quæ ad farinarium ducit clauserit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

XXXIV. *De eo qui hominem ingenuum sine causa ligaverit.*

I. Si quis hominem ingenuum sine causa ligaverit, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

II. Si vero cum ligatum in aliquam partem duxerit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

III. Si Romanus Francum ligaverit sine causa, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

IV. Si autem Francus Romanum ligaverit si-

Lex Salica. ne cauſa, ſexcentis denariis, qui faciunt ſoli- A dos quindecim, culpabilis judicetur.

V. Si quis hominem noxium ligatum per vim tulerit Grafioni, vitam ſuam redimat.

XXXV. *De venationibus.*

I. Si quis de diverſis venationibus aliquid aut furaverit aut celaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt ſolidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur. Quam legem tam de venationibus quam & de piscationibus convenit obſervare.

II. Si quis cervum domeſticum ſignum habentem aut occiderit aut furaverit, qui ad venationem faciendam manſuetus factus eſt, & cum teſtibus comprobare dominus ejus potuerit quod eum in venatione habuiſſet, & cum B ipſo duas feras aut tres occidiſſet, mille octingentis denariis, qui faciunt ſolidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

III. Si quis vero cervum domeſticum, qui in venatione adhuc non fuit, aut occiderit aut furaverit, mille quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, culpabilis judicetur.

IV. Si quis cervum quem alterius canes moverunt aut laſſaverunt occiderit aut celaverit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

V. Si quis aprum laſſum, quem alieni canes moverunt, occiderit vel furaverit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis C judicetur.

XXXVI. *De ſepibus.*

I. Si quis tres virgas cum quibus ſepis ſuperligata eſt, vel retortas quibus ſepis continetur, capulaverit, aut tres cambortas excervicaverit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Si quis per meſſem alienam, poſtquam germina produxerit, herpicem traxerit, aut cum carro ſine via tranſierit, centum viginti denariis, qui faciunt ſolidos tres, culpabilis judicetur.

III. Si quis per meſſem alienam, poſtquam in culmum erigitur, ſine via cum carro tranſierit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos D quindecim, culpabilis judicetur.

IV. Si quis per malum ingenium in curtem alterius, vel in caſam, vel ubicunque miſerit aliquid quod furatum eſt, neſciente domino cujus poſſeſſio eſt, & ibidem inventum fuerit, ille qui per malum ingenium hoc miſerit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt ſolidos ſexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

V. Si quis in curte alterius poſt ſolis occaſum in furtum ingreſſus fuerit, & ibidem fuerit inventus, mille octingentis denariis, qui faciunt ſolidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XXXVII. *De homicidiis ſervorum vel ancillarum.*

I. Si quis ſervus ſervum aut ancillam ſibi conſimilem occiderit, homicidam illum domini inter ſe dividant.

II. Si quis ingenuus ſervum alienum adſallierit & expoliaverit, & convictus fuerit quod ei plus quam quadraginta denarii valeant tuliſſet, mille ducentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta, culpabilis judicetur.

III. Si vero minus quam quadraginta denarii valent tulerit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

IV. Si quis ſervum alienum flagellaverit, & in quadraginta noctibus operari non potuerit, quadraginta denariis, qui faciunt ſolidum unum & triante uno, quod eſt tertia pars ſolidi, culpabilis judicetur.

V. Si quis homo ingenuus lidum alienum expoliaverit, mille quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, culpabilis judicetur.

VI. Si quis ſervum alienum mortuum per furtum expoliaverit, & ſpolia ipſa plus quam quadraginta denarii valeant, mille quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, culpabilis judicetur.

VII. Si autem ſpolia minus quam quadraginta denarii valeant, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

VIII. Si ſervus ingenuum hominem occiderit, ipſe homicida pro medietate compoſitionis hominis occiſi parentibus tradatur, & aliam medietatem dominus ſervi ſe noverit ſolviturum. Aut ſi legem intellexerit, poterit ſe obmallare ut leudem non ſolvat.

XXXVIII. *De quadrupedibus, ſi hominem occiderint.*

Si quis homo a quolibet pecude domeſtico fuerit occiſus, & hoc parentes illius teſtibus potuerint comprobare quod dominus pecudis antea legem non adimpleverit, medietatem compoſitionis dominus ipſius quadrupedis cogatur exſolvere; ipſum vero quadrupedem, qui eſt auctor criminis, pro medietate compoſitionis reſtituat requirenti; eo videlicet modo, ſi dominus quadrupedis non intellexerit ſecundum legem ſe defendere.

XXXIX. *De veſtigio minando.*

Si quis bovem aut caballum vel quodlibet animal ſibi furatum perdiderit, & cum per veſtigium ſequendo fuerit conſecutus infra tres noctes, & ille qui eum ducit, ſe comparaſſe aut concambiaſſe dixerit vel proclamaverit, ille qui per veſtigium ſequitur res ſuas, debet per tertiam manum adhramire. Si vero jam tribus noctibus exactis, qui res ſuas queſierit & inverierit, ille apud quem inveniuntur, ſi eas emiſſe aut concambiaſſe ſe dixerit, liceat ei adhramire. Quod ſi ille qui per veſtigium ſequitur, quod ſe agnoſcere dicit illo alio reclamante per tertiam manum adhramire noluerit, nec ſolem ſecundum legem culcaverit, ſed ei violenter quod ſe agnoſcere dicit tuliſſe convincitur, mille ducentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta, culpabilis judicetur.

XL. *De caballis furatis.*

I. Si quis caballum qui carrucam trahit furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt ſolidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si quis uvaranionem homini Franco furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt ſo- E lidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

III. Si quis caballum ſpadatum furaverit, mille quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis uvaranionem Regis furaverit, ter mille ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos nonaginta, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VI. Si autem de grege minus fuerit uſque ad ſex capita, & pretium & cauſam ſuperius intimatam convenit obſervare.

VII.

Digitized by Google

VII. Si quis poledrum anniculum vel bimum furaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

VIII. Si vero sequentem poledrum furaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IX. Si quis jumenta aliena tribatterit, & evaserint, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

X. Si autem mortua inde fuerint, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

XI. Si quis equam prægnantem furaverit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

XII. Si quis jumentum aut caballum furaverit, mille quadringentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XIII. Si quis admissarium alienum sine consensu domini sui spadaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur; & per unumquodque jumentum, quem ille continere consueverat, trien componat, quod est tertia pars solidi, id est, tredecim denarii & tertia pars unius denarii.

XIV. Si quis per superbiam aut per inimicitiam caballos aut jumenta aliena tribatterit vel debilitaverit, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

XV. Si quis caballum alienum sine consensu domini sui exuttaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

XVI. Si quis caballum alienum excorticaverit, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

XLI. *De his qui aliena mancipia sollicitaverint.*

I. Si quis mancipium alienum sollicitaverit, & convictus fuerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Si quis servum alienum plagiaverit, id est, per circumventionem de servitio domini sui abstraxerit, & trans mare sive in quamlibet regionem ipsum duxerit, & ibidem a domino suo inventus fuerit, & ipsum a quo in patria plagiatus est in mallo publico nominaverit, & tres ibidem testes dominus habere debet, & iterum cum servus ipse de trans mare vel de qualibet regione fuerit revocatus, in altero mallo debet nominare qui eum plagiaverit, & ibidem similiter tres testes debent esse. Ad tertium vero mallum similiter fieri debet, ut novem testes jurent quod servum ipsum æqualiter semper super plagiatorem dicentem audissent. Sic postea qui eum plagiaverit, mille quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura. Ea tamen ratione, ut nomina hominum & villarum æqualiter per totos tres mallos debeat nominare.

III. Si quis hominem ingenuum plagiaverit vel vendiderit, & postea in patriam reversus fuerit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

IV. Si quis hominem ingenuum vendiderit, & postea in patriam ad propria reversus non fuerit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

XLII. *De servo qui de furto fuerit interpellatus.*

I. Si cujus servus de furto fuerit interpellatus, si talis causa est unde ingenuus sexcentos denarios, qui faciunt solidos quindecim, componere debeat, servus super scamnum tensus centum viginti ictus accipiat.

II. Si vero antequam torqueatur fuerit confessus, & domino ejus ita placuerit, centum viginti denarios, qui faciunt solidos tres, pro dorso suo reddat, & capitale dominus servi in locum restituat.

III. Si autem talis culpa fuerit de qua ingenuus mille quadringentos denarios, qui faciunt solidos triginta quinque, componere debeat, similiter servus centum viginti ictus accipiat tensus.

IV. Et si in ipso supplicio fuerit confessus, aut castretur, aut ducentos quadraginta denarios, qui faciunt solidos sex, solvat; dominus vero servi capitale in locum restituat requirenti.

V. Et si servus confessus non fuerit, & ille qui eum torquet, adhuc ipsum servum torquere voluerit, etiam nolenti domino servi pignus donare debet, & ipsum servum ad majora supplicia retinere. Et si postea servus ad majora supplicia traditus confessus non fuerit, qui eum torquebat, ipsum habeat; dominus verò servi de quo jam pignus acceperat, pretium pro ipso servo suo suscipiat.

VI. Si vero supra dominum servus confessus fuerit, nunquam illi credatur.

VII. Si vero in majori crimine servus inculpatus fuerit, de quo ingenuus mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, posset culpabilis judicari, & inter supplicia confessus fuerit, capitali sententia feriatur.

VIII. Si autem servus de quolibet crimine inculpatus fuerit, & dominus servi ipsius præsens adfuerit, ab eo qui repetit admoneatur ut servum suum ad justa supplicia dare non differat. Et qui repetit, virgas paratas habere debet, quæ in similitudinem minimi digiti grossitudinem habeant; & scamnum paratum habere debet, ubi servum ipsum tendere possit.

IX. Quod si dominus servi supplicia distulerit, & servus præsens fuerit, continuo ipse qui repetit, domino servi solem collocet, & ad septem noctes placitum concedat ut servum ad supplicia tradat.

X. Si infra septem noctes servum ad supplicia distulerit tradere, solem ei iterato is qui repetit collocet, & sic iterum ad alias septem noctes placitum tribuat, id est, ut quatuordecim noctes a prima admonitione compleantur.

XI. Quod si impletis quatuordecim noctibus servum noluerit ad supplicia dare, omnem causam & compositionem dominus in se excipiat; hoc est, ut si talis causa fuerit de qua ingenuus sexcentos denarios, qui faciunt solidos quindecim, componere debeat, tantum ipse dominus servi reddat.

XII. Si vero major culpa fuerit, de qua ingenuus mille octingentos denarios, qui faciunt solidos quadraginta quinque, componere debeat, & dominus servum non repræsentaverit, ipsum numerum solidorum reddat, & capitale in locum restituat.

XIII. Quod si adhuc major culpa fuerit quæ servo requiritur, dominus servi non ut servus, sed ut ingenuus, totam legem super se solviturus accipiat.

Digitized by Google

Lex Salica.

XIV. Si autem servus absens fuerit, domi- A num servi is qui repetit admonere debet secretius ut servum suum infra septem noctes præsentem faciat. Quod si non fecerit, tunc repetens solem illi cum testibus collocet. Et si infra alias septem noctes ipsum servum non præsentaverit, iterum repetens cum testibus solem ei collocet, & tertia vice adhuc septem noctes placitum illi concedat; id est, ut totus numerus ad viginti & unam noctem perveniat. Quod si post tria placita servum noluerit ligatum ad supplicia dare, & per singula placita solem ei collocaverit, tunc dominus servi omnem repetitionem, sicut superius diximus, non ut servus, sed quasi ingenuus hoc commisisset, talem compositionem repetenti restituat.

XV. Si verò ancilla in tali crimine inculpatur de quo servus castrari debuerat, ducentos quadraginta denarios, qui faciunt solidos sex, pro ipsa dominus reddat, aut ducentos quadraginta ictus accipiat flagellorum.

XLIII. *De homicidiis ingenuorum.*

I. Si quis ingenuus hominem Francum aut barbarum occiderit qui lege Salica vivit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

II. Si verò eum in puteum aut sub aquam miserit, viginti quatuor mille denariis, qui faciunt solidos sexcentos, culpabilis judicetur.

III. Si autem de ramis vel de hallis aut de qualibet re eum cooperuerit aut incenderit, C viginti quatuor mille denariis, qui faciunt solidos sexcentos, culpabilis judicetur.

IV. Si quis eum occiderit qui in truste dominica est, viginti quatuor mille denariis, qui faciunt solidos sexcentos, culpabilis judicetur.

V. Si vero in puteum aut sub aquam miserit, aut de hallis vel de ramis eum cooperuerit aut incenderit, septuaginta duobus mille denariis, qui faciunt solidos mille octingentos, culpabilis judicetur.

VI. Si quis Romanum hominem convivam Regis occiderit, duodecim mille denariis, qui faciunt solidos trecentos, culpabilis judicetur.

VII. Si Romanus homo possessor, id est, qui res in pago ubi commanet proprias possi- D det, occisus fuerit, is qui eum occidisse convincitur, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur.

VIII. Si quis Romanum tributarium occiderit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

IX. Si quis hominem invenerit in quadruvio sine manibus & sine pedibus, quem inimici sui detruncatum dimiserint, & eum vita privaverit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur.

X. Si quis hominem ingenuum in puteum aut in pelagus aut in quodlibet præcipitium, ubi periculum mortis esse possit, impinxerit, E & ille qui projectus est quolibet modo ab eodem periculo vivus evaserit, ille qui eum impinxerit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur.

XI. Si autem qui præcipitatus est mortuus fuerit, tota leude sua componatur. Atque ita unaquæque persona, quæ majori minorive compositione componi debuerat, si de præcipitio periculum mortis evaserit, medietate leudis suæ componatur qua componi debuerat si mortuus fuisset. Nam & si mortuus fuerit, unusquisque secundum modum leudis suæ componatur.

XII. Si quis hominem ingenuum cuilibet socio suo de quolibet crimine accusaverit, & per ejus commonitionem sive mendacium ille qui accusatus est occisus fuerit, si ei adprobatum fuerit, medietatem leudis ejus componat. Ille vero qui eum occidit, secundum legem pleniter eum componat.

XLIV. *De homicidiis a contubernio factis.*

I. Si quis collecto contubernio hominem ingenuum in domo sua adsallierit, & ibidem eum occiderit, viginti quatuor mille denariis, qui faciunt solidos sexcentos, culpabilis judicetur.

II. Si vero in truste dominica ille qui occisus est fuerat, septuaginta duobus mille denariis, qui faciunt solidos mille octingentos, culpabilis judicetur. B

III. Quod si corpus occisi hominis tres plagas vel amplius habuerit, tres qui inculpantur, & quod in eo contubernio fuissent convincuntur, legem superius comprehensam singillatim cogantur exsolvere. Alii vero tres de eodem contubernio ter mille sexcentis denariis, qui faciunt solidos nonaginta, unusquisque illorum culpabilis judicetur. Et tres adhuc in tertio loco de eodem contubernio, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, singuli eorum cogantur exsolvere.

IV. Si vero Romanus vel lidus in tali contubernio occisus fuerit, hujus compositionis medietas solvatur.

XLV. *De homicidiis in convivio factis.*

I. Si in convivio, ubi quatuor aut quinque fuerint homines, unus ex ipsis interfectus fuerit, illi qui remanent, aut unum convictum reddant, aut omnes mortis illius compositionem conjectent. Quæ lex usque ad septem qui fuerint in convivio illo convenit observari.

II. Si vero in illo convivio plus quam septem fuerint, non omnes teneantur obnoxii; sed quibus fuerit imputatum, illi secundum legem componant.

III. Si quis foris casa, sive iter agens, seu in agro positus, a contubernio fuerit occisus, & tres plagas vel amplius habuerit, tres de eodem contubernio qui convicti fuerint, singillatim mortis illius compositionem componant, & tres alii de ipso contubernio mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, unusquisque illorum culpabilis judicetur. Et tres adhuc alii de ipso contubernio sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, singuli eorum culpabiles judicentur.

XLVI. *De reippus.*

I. Si quis homo moriens viduam dimiserit, & eam quis in conjugium voluerit accipere, antequam eam accipiat, Tunginus aut Centenarius mallum indicent, & in ipso mallo scutum habere debent, & tres homines caulas tres demandare. Et tunc ille qui viduam accipere vult, cum tribus testibus qui adprobare debent, tres solidos æque pensantes & denarium habere debet. Et hoc facto, si eis convenit, viduam accipiat.

II. Si vero ista non fecerit, & sic eam acceperit, illi cui reippus debetur bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

III. Si autem quæ superius diximus omnia secundum legem impleverit, & tres solidos & denarium ille cui reippus debetur acceperit, tunc eam legitime accipiat.

IV. Hoc discernendum videtur, cui reippus debeatur.

V. Si

Digitized by Google

V. Si nepos fuerit ſororis filius ſenior, ille A reippum accipiat.

VI. Si vero nepos non fuerit, neptis filius ſenior ille accipiat.

VII. Quod ſi neptis filius non fuerit, conſobrinæ filius qui ex materno genere venit, ipſe accipiat.

VIII. Si autem nec conſobrinæ filius fuerit, tunc avunculus frater matris reippum accipiat.

IX. Si vero avunculus non fuerit, tunc frater illius qui ipſam mulierem ante habuerat, ſi in hereditatem defuncti fratris, id eſt, mariti mulieris illius, venturus non eſt, ipſe reippum accipiat.

X. Quod ſi nec ipſe fuerit, tunc qui proximior fuerit poſt ſuperius nominatos, qui ſingillatim ſecundum parentelam dicti ſunt uſque ad ſextum genuculum, ſi in hereditatem illius mariti defuncti non accedat, ipſe reippum accipiat.

XI. Si autem nullus niſi poſt ſextum genuculum proximus fuerit, in fiſcum ipſe reippus vel cauſa quæ inde orta fuerit colligatur.

XLVII. *De eo qui villam alienam occupaverit, vel ſi duodecim menſibus eam tenuerit.*

I. Si quis ſuper alterum in villam migrare voluerit, & aliqui de his qui in villa conſiſtunt eum ſuſcipere voluerint, & vel unus ex ipſis extiterit qui contradicat, migrandi licentiam ibidem non habeat.

II. Si vero contra interdictum unius vel duorum in ipſa villa conſedere præſumpſerit, tunc interdictor teſtari debet illi cum teſtibus ut infra decem noctes inde exeat. Et ſi noluerit, iterum ad ipſum cum teſtibus veniat, & teſtetur illi ut infra alias decem noctes ſecedat. Quod ſi noluerit, iterum tertio placito, ut infra decem noctes exeat, denuntiet. Si vero triginta noctes impletæ fuerint, & nec tunc voluerit exire, ſtatim illum mannat ad mallum; & teſtes ſuos, qui ad ipſa placita fuerunt, ſecum præſtos habeat. Si autem ipſe cui teſtatum eſt venire noluerit, & eum aliqua ſunnis non detinuerit, & ſecundum legem ſupradictam teſtatus fuerit, tunc ipſe qui ei teſtatus eſt ſuper fortuna ſua ponat, & Grafionem roget ut accedat ad locum, & ipſum inde expellat. Et ſi ibi aliquid elaboravit, quia legem noluit audire, amittat, & inſuper mille ducentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta, culpabilis judicetur.

III. Si vero quis alium in villam alienam migrare rogaverit antequam conventum fuerit, mille octingentis denariis, qui faciunt ſolidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

IV. Si autem quis migraverit in villam alienam, & ei aliquid infra duodecim menſes ſecundum legem conteſtatum non fuerit, ſecurus ibidem conſiſtat ſicut & alii vicini.

XLVIII. *De affatomia.*

Hoc convenit obſervare, ut Tunginus vel Centenarius mallum indicent, & ſcutum in ipſo mallo habeant, & tres homines caulas tres demandare debent in ipſo mallo, & requiratur poſtea homo qui ei non pertinet, & ſic feſtucam in laiſum jactet; & ipſe in cujus laiſum feſtucam jactaverit dicat verbum de fortuna ſua, quantum ei voluerit dare. Poſtea ipſe in cujus laiſum feſtucam jactaverit, in caſa ipſius manere & hoſpites tres ſuſcipere & de facultate ſua, quantum ei datur, in poteſtate ſua habere debet; & poſtea ipſe cui creditum eſt, illa omnia cum teſtibus collectis agere debet. Poſtea aut ante Regem aut in mallo legitimo illi cui fortunam ſuam deputavit reddere debet; & accipiat poſtea feſtucam in mallo ipſo ante duodecim menſes ipſe quem heredem deputavit, in laiſum ſuum jactet, & nec minus, nec majus, niſi quantum ei creditum eſt. Et ſi contra hoc aliquid dicere voluerit, debent tres teſtes jurati dicere quod ibi fuiſſent in mallo ubi Tunginus vel Centenarius indixerunt, & quod vidiſſent hominem illum, qui fortunam ſuam dedit, in laiſum illius quem jam elegerat feſtucam jactare, & nominare illum debent qui fortunam ſuam in laiſum electi jactavit; necnon & illum in cujus laiſum feſtucam jactavit, & heredem appellavit, ſimiliter nominent. Et alteri tres teſtes jurati debent dicere quod in caſa illius hominis qui fortunam ſuam donavit, ille in cujus laiſum feſtucam jactavit, ibidem manſiſſet, & hoſpites tres vel amplius collegiſſet & paviſſet, & ei ibidem gratias egiſſent, & in beo de ſuo pultes manducaſſent, & teſtes collegiſſent. Iſta omnia alii tres teſtes jurati dicere debent, quoniam in mallo legitimo vel ante Regem ille qui accepit in laiſum ſuum fortunam in mallo publico, hoc eſt, ante Theada vel Tunginum, fortunam illam, quem heredem appellavit, publice coram omnibus feſtucam in laiſum ipſius jactaſſet. Et hæc omnia novem teſtes debent adfirmare.

XLIX. *De filtertis, hoc eſt, qualiter homo furatas res intertiare debet.*

Si quis qui lege Salica vivit ſervum aut ancillam, caballum vel bovem, ſeu jumentum, ſeu quamlibet rem ſuam ſub alterius poteſtate agnoverit, mittat eam in tertiam manum; & ille apud quem agnoſcitur, debet adhramire. Et ſi intra Ligerim aut Carbonariam ambo manent, & qui agnoſcit, & apud quem agnoſcitur, in noctes quadraginta placitum faciant. Et in ipſo placito quanticunque fuerint qui rem intertiatam vendiderint aut cambiaverint, aut fortaſſe in ſolutionem dederint, omnes intra placitum iſtum commoneantur ut unuſquiſque cum negotiatoribus ſuis alter alterum admoneat. Si quis vero commonitus fuerit, & aliqua ſunnis eum non detinuerit, & ad placitum venire diſtulerit, tunc ille qui cum eo negotiavit, habeat tres teſtes quod ei nuntiaſſet ut ad placitum venire debuiſſet, & alios tres ſimiliter habeat quod cum eo publice negotiaſſet. Hoc ſi fecerit, exivit ſe de latrocinio. Ille autem qui admonitus non venerit, ſuper quem teſtes juraverint, erit latro illius qui res ſuas agnoſcit, & ei ſecundum legem ipſas componat, & inſuper pretium illi reddat qui cum eo negotiavit. Iſta omnia ubi ſuus hamallus eſt, ſuper quem res primitus agnita fuerit aut intertiata, fieri debent. Quod ſi trans Ligerim aut Carbonariam manet ille apud quem res agnoſcitur, in noctibus octuaginta lex iſta cuſtodiatur.

L. *De falſo teſtimonio.*

I. Si quis falſum teſtimonium præbuerit, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Quod ſi aliquis alicui imputaverit quod ſe perjuraſſet, & non potuerit adfirmare, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

III. Si alicui fuerit imputatum quod ſe perjuraſſet, & hoc qui imputaverit adfirmare potuerit, tres de ipſis conjuratoribus perjuri unuſquiſque illorum ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

IV.

LEX SALICA.

Lex Salica. IV. Alii vero qui ſuper ipſos tres fuerint, quinis ſolidis culpabiles judicentur.

V. Ipſe vero cui imputatum fuerit, excepto cauſa vel capitale & delatura, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

LI. *De teſtibus adhibendis.*

I. Si quis teſtes neceſſarios habuerit, & forteſſe ipſi ad placitum venire noluerint, ille qui eos neceſſarios habet mannire illos debet cum teſtibus ad placitum ut ea quæ ſciunt jurantes dicant.

II. Si vero noluerint venire, & eos ſunnis non detinuerit, unuſquiſque illorum ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

III. Si vero præſentes fuerint ad teſtimonium vocati, & noluerint jurando dicere ea quæ ſciunt, & forbanniti fuerint, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, unuſquiſque illorum culpabilis judicetur.

LII. *De eo qui fidem factam alteri reddere noluerit.*

I. Si quis ingenuus aut lidus alteri fidem fecerit, tunc ille cui fides facta eſt, quadraginta noctes, aut quomodo placitum fecit quando fidem ei fecit, ad domum illius cum teſtibus ambulare debet, vel cum illis qui pretium adpretiare debent. Et ſi noluerit fidem factam ſolvere, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

II. Si vero adhuc ſupradictum debitum ſolvere noluerit, debet eum ſic admallare: *Rogo te, judex, ut hominem illum denominatum, gaſachionem meum, qui mihi fidem fecit de debito tali denominato, ſecundum legem Salicam mihi inde eum adjungas.* Tunc judex dicere debet: *Ego gaſachium tuum illum in hoc mallo quod lex Salica habet.* Tunc ille cui fides facta eſt debet teſtificari fidejuſſori ut nulli alteri nec ſolvat, nec pignus donet ſolutionis antequam ei impleat unde fidem fecit. Et ſic feſtinanter ad domum illius qui ei fidem fecit cum teſtibus accedat, & roget eum ſolvere debitum ſuum. Quod ſi noluerit, ſolem ei collocet. Et ſi ei ſolem culcaverit, tres ſolidos ſuper debitum ſuum addat. Et ſic uſque ad tres vices per tres mannitas facere debet. Iſtis igitur omnibus factis, ſi adhuc noluerit debita componere, uſque ad novem ſolidos debitum aſcendat; id eſt, ut per ſingulas admonitiones, vel ſolem culcatum, terni ſoldi adcreſcant. Si vero nec fidem factam in placito legitimo ſolvere noluerit, tunc ille cui fides facta eſt ambulet ad Garſionem loci illius in cujus pago manet, accipiatque feſtucam, & dicat verbum iſtud: *Tu Graſio, rogo te quia ille homo denominatus, qui mihi fidem fecit, quem legitime habeo adjaſtrenum vel admallatum ſecundum legem Salicam, & ego ſuper me & ſuper fortunam meam pono quod ſecurus mitto in fortunam illius manum*, & dicat de quanta cauſa ei fidem fecerat. Tunc Grafio congreget ſecum ſeptem Rachinburgios idoneos, & cum ipſis ad caſam illius fidejuſſoris veniat; & roget eum, ſi præſens eſt, ita dicens: *Per voluntatem tuam ſolve homini illi de quo ei fidem feciſti, & hoc quod debet ſecundum pretium legitime adpretiatum ſatisfacere ſtude.* Quod ſi tunc adimplere noluerit præſens, aut ſi abſens fuerit, ſtatim Rachinburgii pretium adpretiatum, quantum debitum quod debet valuerit, de fortuna illius tollant. Et ſi fredus antea de ipſa cauſa non fuerat datus, duas partes ille cujus cauſa eſt ad te revocet, & Grafio tertiam partem obtineat.

III. Si autem Grafio ibi invitatus non venerit, & ſunnis eum aliqua non detinuerit, aut certa ratio dominica, & ſi diſtulerit ut ibi non ambulet neque mittat ut cum juſtitia exigatur debitum, aut ſe redimat, aut de vita componat.

LIII. *De eo qui Graſionem ad res alienas tollendas injuſte invitaverit.*

I. Si quis Grafionem ad res alienas injuſte tollendas invitaverit, antequam gaſachium ſuum ſecundum legem habeat admallatum, octo mille denariis, qui faciunt ſolidos ducentos, culpabilis judicetur.

II. Si vero Grafio invitatus contra legem ſuper debitum juſſum aliquid amplius tulerit, aut ſe redimat, aut de vita componat.

LIV. *De re præſtata.*

Si quis alteri de rebus ſuis aliquid præſtiterit, & ei reddere noluerit, ſic eum debet mallare. Cum teſtibus ad domum illius cui res præſtavit accedat, & ſic conteſtetur ei. *Quæ res meas noluiſti reddere, quas tibi præſtiti, in hoc eas tene nocte proxima quod lex Salica continet*, & ſic ei ſolem collocet. Si nec tunc voluerit reddere, adhuc ſuper ſeptem noctes ſimiliter conteſtetur, ſicut antea fecit, ut nocte proxima ſecundum quod lex Salica continet res ſuas tenere debeat. Quod ſi nec tunc voluerit reddere, iterum poſt alias ſeptem noctes ad eum ſimiliter cum teſtibus veniat, & roget ut debitum ſunm reddat. Ergo ſi tunc noluerit reddere nec fidem facere reddendi, ſupra debitum quod ei præſtitum eſt, & ſuper illos novem ſolidos qui per tres admonitiones accreverunt, ſexcentis denariis, qui faciunt ſolidos quindecim, culpabilis judicetur.

LV. *De manu ab æneo redimenda.*

I. Si quis ad æneum mallatus fuerit, & forſitan convenerit ut ille qui admallatus eſt manum ſuam redimat & juratores donet, ſi talis cauſa eſt de qua legitime, ſi convictus fuiſſet, ſexcentos denarios, qui faciunt ſolidos quindecim, componere debeat, tunc centum viginti denariis, qui faciunt ſolidos tres, manum ſuam redimat.

II. Si vero plus ad manum ſuam redimendam dederit, fredus Grafioni ſolvatur tamquam ſi de ipſa cauſa convictus fuiſſet.

III. Si vero talis cauſa fuerit de qua, ſi convictus fuiſſet, mille quadringentis denariis, qui faciunt ſolidos triginta quinque, debuiſſet ſolvere, & convenit ut manum ſuam redimat & juratores donet, novem ſolidis manum ſuam redimat.

IV. Quod ſi amplius dederit, fredus Grafioni ſolvatur tamquam ſi de ipſa cauſa convictus fuiſſet.

V. Quod ſi major culpa fuerit, de qua ſexaginta duos ſolidos cum dimidio ſolvere, ſi convictus fuiſſet, deberet, & convenit ut manum ſuam redimat, cum ſolidis quindecim manum ſuam redimat.

VI. Et ſi amplius dederit, fredus Grafioni ſolvatur tamquam ſi de ipſa cauſa convictus fuiſſet. Iſta redemptio uſque ad laudem ſic permaneat.

VII. Si autem leudem alter alteri imputaverit, & eum ad æneum admallatum habet, & convenit ut manum ſuam redimat & juratores donet, cum ſolidis triginta manum ſuam redimat.

VIII. Et ſi amplius dederit, fredum Grafioni

Digitized by Google

ni persolvat tamquam si de ipsa causa convictus A extitisset.

LVI. *De eo qui Grafionem occiderit.*

I. Si quis Grafionem occiderit, viginti quatuor mille denariis, qui faciunt solidos sexcentos, culpabilis judicetur.

II. Si quis sagibaronem, qui puer Regis fuerat, occiderit, duodecim mille denarios, qui faciunt solidos trecentos, culpabilis judicetur.

III. Si quis sagibaronem qui ingenuus est, & se sagibaronem posuit, occiderit, viginti quatuor mille denariis, qui faciunt solidos sexcentos, culpabilis judicetur.

IV. Sagibarones in singulis mallobergiis, id est, ubi plebs quæ ad unum mallum convenire solet, plus quam tres esse non debent. Et si B causa aliqua ante illos secundum legem fuerit definita, ante Grafionem removere eam non licet.

LVII. *De corporibus expoliatis.*

I. Si quis corpus hominis mortui, antequam in terra mittatur, per furtum expoliaverit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

II. Si quis tumulum super hominem mortuum expoliaverit vel dissipaverit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur. C

III. Si quis aristatonem, hoc est, flapplum qui super mortuum missus est, capulaverit, aut mandualem, quod est ea structura sive selave, qui est ponticulus, sicut more antiquorum faciendum fuit, qui hoc destruxerit, aut mortuum exinde expoliavit, de unaquaque de istis sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

IV. Si quis hominem mortuum super alium in naufs vel in petra miserit, mille quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur.

V. Si quis corpus jam sepultum effodierit aut expoliaverit, wargus sit, hoc est, expulsus de eodem pago usque dum cum parentibus defuncti convenerit ut & ipsi parentes rogati sint pro eo ut liceat ei infra patriam esse. Et quicunque antea panem aut hospitalitatem ei dederit, etiamsi uxor ejus hoc fecerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

VI. Auctor vero sceleris hujus, si ipse hoc fecit, & comprobatus fuerit, vel alium ad istud faciendum locaverit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

VII. Si quis domum in modum basilicæ factam super hominem mortuum expoliaverit, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

LVIII. *De incendio vel expoliatione Ecclesiæ, sive homicidiis Clericorum.* E

I. Si quis Ecclesiam sanctificatam, velubi reliquiæ sanctorum reconditæ sunt, incenderit, vel infra ipsa Ecclesia aliquam expoliationem de altari aut infra Ecclesiam aliquid tulerit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur, excepto capitale & delatura.

II. Si quis Diaconem interfecerit, duodecim mille denariis, qui faciunt solidos quadringentos, culpabilis judicetur.

III. Si quis Presbyterum interfecerit, viginti quatuor mille denariis, qui faciunt solidos sexcentos, culpabilis judicetur.

LIX. *De eo qui ad mallum venire contempserit.* LEX SALICA.

Si quis ad mallum venire contempserit, & quod ei a Rachinburgiis judicatum fuerit implere distulerit, si nec de compositione nec de ulla lege fidem facere voluerit, tunc ad Regis præsentiam ipsum mannire debet, & ibidem duodecim testes esse debent qui per singula placita jurando dicant quod ibidem fuissent ubi Rachinburgii ei judicassent, & ille decretum judicum contempsisset. Iterum alii tres jurare debent quod ibidem fuissent post illam diem in qua ei Rachinburgii judicaverunt ut aut per æneum aut per compositionem se educeret; hoc est, de illa die in quadraginta noctes in mallo iterum solem culcaverit, & nullatenus legem implere voluerit, tunc eum debet mannire ante Regis præsentiam in quatuordecim noctes; & tria testimonia jurando dicant quod eum mannisset. Quod si nec tunc venerit, & ista omnia novem testimonia conjurando quæ superius diximus vera esse dixerint, similiter ei iterum solem culcet, & illos tres testes ibidem habeat. Ubi culcaverit solem, & illa omnia compleverit, qui eum admallat, & ille qui admallatur, ad nullum placitum venire nec per legem se educere noluerit, tunc Rex ad quem mannitus est extra sermonem suum eum esse dejudicet; & ita ille culpabilis & omnes res suæ erunt in fisco, aut cui fiscus dare voluerit. Et quicunque ei panem dederit, aut in hospitium collegerit, etiamsi uxor ejus propria sit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur, donec omnia quæ ei legibus imputantur, secundum legem componat.

LX. *De Rachinburgiis qui secundum legem non judicant.*

I. Siquidem Rachinburgii in mallo residentes, cum causa discussa fuerit inter duos causatores, admoniti ab eo qui causam requirit ut legem Salicam dicant, & si legem dicere noluerint, tunc ab eo qui causam requirit sint iterum admoniti usque in tertia vice. Quod si dicere noluerint, tunc dicat ille qui causam requirit: *Ego vos tangano usque dum vos inter me & contra causatorem meum legem judicetis.* Et si tunc dicendi se legem distulerint, sole culcato septem de illis unusquisque centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

II. Et si adhuc tunc Rachinburgii despexerint, nec legem dicere voluerint, neque de tribus solidis compositionem facere, tunc unusquisque illorum septem culcato sole sexcentis denariis, qui faciant solidos quindecim, culpabilis judicetur.

III. Similiter si comprobati fuerint legem non judicasse, septem ex eis unusquisque sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

IV. Si autem Rachinburgii legem judicaverint, & cui judicatum fuerit hoc sustinere noluerit, & dicit contra legem judicasse sibi, & hoc comprobare non potuerit, contra unumquemque de septem Rachinburgiis sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

LXI. *De chrenechruda.*

Si quis hominem occiderit, & in tota facultate sua non habuerit unde totam legem implere valeat, duodecim juratores donet ut nec super terram nec sub terra amplius de facultate non habeat nisi quod donatum habet. Postea intrare debet in casam suam, & de quatuor

Digitized by Google

Lex Salica.

tuor angulis de terra illa in pugno suo colligere, & stare in durpilo, hoc est, in liminare, & intus captare, & cum sinistra manu de illa terra ultra suas scapulas jactare super quem proximiorem parentem habet. Quod si jam pater aut mater vel frater solverint, tunc super sororem matris aut super suos filios debet illam terram jactare, id est, super tres de generatione matris qui proximiores sunt. Et postea in camisia discinctus, & discalciatus, cum palo in manu supra sepem sallire debet, ut pro medietate, quantum de compositione diger est, aut quantum lex dicat, illi tres solvant. Idem illi alii, qui de paterna generatione veniunt, facere debent. Si vero aliquis ex illis pauperior fuerit, & non habet unde ad integrum debitum solvat, quicunque de illis amplius habet, iterum super illum chrenechruda ille qui pauperior est jactet, & ille totam legem componat. Quod si nec ipse habuerit ut totam legem persolvat, tunc illum qui homicidium fecit, ille qui eum in fide sua habet, per quatuor mallos presentem faciat. Et si eum nullus suorum per compositionem voluerit redimere, de vita componat.

LXII. *De alode.*

I. Si quis homo mortuus fuerit, & filios non dimiserit, si pater aut mater superfuerint, ipsi in hereditatem succedant.

II. Si pater aut mater non superfuerint, & fratres vel sorores reliquerit, ipsi hereditatem obtineant.

III. Quod si nec isti fuerint, sorores patris in hereditatem ejus succedant.

IV. Si vero sorores patris non extiterint, sorores matris ejus hereditatem sibi vindicent.

V. Si autem nulli horum fuerint, quicunque proximiores fuerint de paterna generatione, ipsi in hereditatem succedant.

VI. De terra vero Salica nulla portio hereditatis mulieri veniat: sed ad virilem sexum tota terræ hereditas perveniat.

LXIII. *De eo qui se de parentela tollere vult.*

I. Si quis se de parentela tollere voluerit, in mallo ante Tunginum aut Centenarium ambulet, & ibi quatuor fustes almnos super caput suum frangat; & illas quatuor partes in mallo jactare debet, & ibi dicere ut & de juramento & de hereditate & de tota illorum se ratione tollat.

II. Et si postea aliquis de parentibus suis aut moritur aut occiditur, nihil ad eum de ejus hereditate vel de compositione pertineat.

III. Si autem ille occiditur aut moritur, compositio aut hereditas ejus non ad heredes ejus, sed ad fiscum pertineat, aut cui fiscus dare voluerit.

LXIV. *De chremna.*

I. Si quis alteri de manu aliquid per vim tulerit aut rapuerit, rem pro capitali restituat, & insuper mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

II. Si quis homini aliquid quod ei in tertia manu missum fuerat per vim tulisse convincitur, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

LXV. *De compositione homicidii.*

I. Si alicujus pater occisus fuerit, medietatem compositionis filii colligant, & aliam medietatem parentes qui proximiores fuerint tam de paterna quam de materna generatione dividant.

II. Quod si de una parte, vel paterna, vel materna, nullus proximus fuerit, portio illa ad fiscum perveniat, vel cui fiscus concesserit.

LXVI. *De homine in hoste occiso.*

I. Si quis hominem in hoste occiderit, triplici compositione componat, sicut in patria componere debuit, excepto si ex truste regali non fuerit ille homo.

II. Nam si ex truste regali fuerit, eadem compositione quam infra patriam facere debuit culpabilis judicetur, hoc sunt denariis septuaginta duobus mille, qui faciunt solidos mille octingentos.

LXVII. *De eo qui alterum hereburgium clamaverit.*

I. Si quis alterum hereburgium clamaverit, hoc est, strioportium, aut qui æneum portare dicitur ubi striæ concinunt, & convincere non potuerit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

II. Si quis mulierem ingenuam striam clamaverit aut meretricem, & convincere non potuerit, septem mille quingentis denariis, qui faciunt solidos centum octuaginta septem cum dimidio, culpabilis judicetur.

III. Si stria hominem comederit, & convicta fuerit, octo mille denariis, qui faciunt solidos ducentos, culpabilis judicetur.

LXVIII. *De caballo excoriato.*

I. Si quis caballum alienum sine consensu possessoris decorticaverit, & interrogatus, fuerit confessus, caballum ipsum in capite restituat.

II. Si vero negaverit & convictus fuerit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, excepto capitale & delatura, culpabilis judicetur.

LXIX. *De eo qui hominem de barga vel de furca dimiserit.*

I. Si quis hominem de barga vel de furca sine voluntate judicis demiserit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos quadraginta quinque, culpabilis judicetur.

II. Si quis hominem sine consensu judicis de ramo ubi incrocatus est deponere præsumpserit, mille ducentis denariis, qui faciunt solidos triginta, culpabilis judicetur.

III. Si quis caput hominis, quod inimicus suus in palo miserit, sine permissu judicis aut illius qui eum ibi posuit tollere præsumpserit, sexcentis denariis, qui faciunt solidos quindecim, culpabilis judicetur.

IV. Si quis vivum hominem de furca dimiserit, quatuor mille denariis, qui faciunt solidos centum, culpabilis judicetur.

LXX. *De eo qui filiam alienam quæserit, & se retraxerit.*

Si quis filiam alienam ad conjugium quæsierit præsentibus suis & puellæ parentibus, & postea se retraxerit, & eam accipere noluerit, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

LXXI. *De terra condemnata.*

Si quis terram alienam condemnaverit, & ei fuerit adprobatum, bis mille quingentis denariis, qui faciunt solidos sexaginta duos cum dimidio, culpabilis judicetur.

In codice Mazarino bibliothecæ regiæ sequens caput additur in fine legis Salicæ.

LXXII. *De vocibus strictis.*

I. Si quis pitto alterius excusserit invitu strictu, centum viginti denariis, qui faciunt solidos tres, culpabilis judicetur.

II. Si

Digitized by Google

II. Si vero contra voluntatem domini, & negare voluerit, & ei fuerit adprobatum, capitale restituat, & insuper mille quadringentis denariis, qui faciunt solidos triginta quinque, culpabilis judicetur.

Explicit lex Salica.

Lex Salica.

RECAPITULATIO SOLIDORUM.

Sciendum est quod in quibusdam libellis legis Salicæ inveniuntur capitula principalia sexaginta quinque, in quibusdam vero septuaginta, in quibusdam etiam paullo plus aut paullo minus. Continentur alia capitula in quibusdam codicibus CCCLVIII. in quibusdam vero plus minusve. Habent etiam species in quibusdam libellis viginti septem, in quibusdam vero minus vel paullo plus.

Inquirendum est compositionis legis Salicæ quot varietates; & quem numerum perminimum, quem vero permaximum habeant divisionis. Compositiones sunt CCCLIII. varietates XXXI.

I. Incipit autem a septem denariis, ut si quis agnum furaverit.

II. Inde ad decem, ut si quis alterius messem damnaverit.

III. Inde ad solidum unum, ut si quis porcellum, qui sine matre vivere potest, foris domum furaverit.

IV. Inde ad solidum unum & tremissem, ut si quis alterius servum cædit.

V. Inde ad solidos tres, ut si quis tres capras furaverit. Hæc compositio trium solidorum in quadraginta tribus locis legis Salicæ habetur.

VI. Inde ad solidos tres & denarium unum, ut si quis viduam in conjugium voluerit sociare.

VII. Inde ad solidos quinque. Hi sunt qui in raptu secundum legem componunt. Hæc compositio in duobus locis habetur.

VIII. Inde ad solidos sex pro redemptione servi ut non castretur. Hæc compositio sex solidorum in quinque locis habetur.

IX. Inde ad solidos septem & dimidium, ut si quis scrofam alterius subbattit ut porcellos non habeat.

X. Inde ad solidos novem, ut si quis alterum clauso pugno percusserit. Hæc compositio novem solidorum in tribus locis habetur.

XI. Inde ad solidos duodecim & dimidium, ut si quis servum ministerialem in mortis periculum immiserit, & eum Deus liberaverit.

XII. Inde ad solidos quindecim, ut si quis sponsam alterius tulerit. Hæc compositio quindecim solidorum in nonaginta & tribus locis habetur.

XIII. Inde ad solidos septemdecim & dimidium, ut si quis alterius verrem furaverit. Hæc compositio septemdecim solidorum cum dimidio in tribus locis habetur.

XIV. Inde ad solidos viginti duos & dimidium, ut si quis tributarium Romanum in pelagus impinxerit.

XV. Inde ad solidos viginti quinque, ut si quis servum ministerialem occiderit. Hæc compositio in duobus locis habetur.

XVI. Inde ad solidos triginta, ut si quis alterius ancillam furaverit. Hæc compositio triginta solidorum in viginti sex locis habetur.

XVII. Inde ad solidos triginta quinque, ut si quis servum alterius furaverit. Hæc compositio triginta quinque solidorum in viginti octo locis habetur.

XVIII. Inde ad solidos quadraginta quinque, ut si quis warantionem furaverit. Hæc compositio quadraginta quinque solidorum in triginta sex locis habetur.

XIX. Inde ad solidos quinquaginta, ut si quis Romanum in pelagus impinxerit.

XX. Inde ad solidos sexaginta duos & dimidium, ut si quis hominem percutere voluerit cum gladio, & eum non tetigerit. Hæc compositio sexaginta duorum solidorum cum dimidio in quadraginta locis habetur.

XXI. Inde ad solidos septuaginta, ut si quis servum aut ancillam ministerialem furaverit.

XXII. Inde ad solidos septuaginta quinque, ut si quis servum ministerialem in hoste occiderit.

XXIII. Inde ad solidos nonaginta, ut si quis warantionem Regis furaverit. Hæc compositio nonaginta solidorum in tribus locis habetur.

XXIV. Inde ad solidos centum, ut si quis Romanum occiderit. Hæc compositio centum solidorum in viginti quatuor locis habetur.

XXV. Inde ad solidos centum octuaginta septem & dimidium, ut si quis mulierem strîam vel meretricem clamaverit.

XXVI. Inde ad solidos ducentos, ut si quis hominem ingenuum occiderit. Hæc compositio ducentorum solidorum in septemdecim locis habetur.

XXVII. Inde ad solidos trecentos, ut si quis lidum alienum in hoste occiderit. Hæc compositio trecentorum solidorum in duobus locis habetur.

XXVIII. Inde ad solidos sexcentos, ut si quis hominem ingenuum in hoste occiderit. Hæc compositio sexcentorum solidorum in quatuordecim locis habetur.

XXIX. Inde ad solidos septingentos, ut si quis mulierem habentem in utero parvulum occiderit.

XXX. Inde ad solidos nongentos, ut si quis Romanum vel lidum in truste dominica occiderit.

XXXI. Inde ad solidos mille octingentos, ut si quis hominem in truste dominica occiderit & in puteum jactaverit. Hæc compositio mille octingentorum solidorum in duobus locis habetur.

Digitized by Google

Lex Salica.

INCIPIUNT SENTENTIÆ DE SEPTEM SEPTENIS, HOC SUNT PARICULAS CAUSAS.

I. SI quis basilicam incenderit, solidis ducentis culpabilis judicetur. *Titulo* LVIII. *cap.* 1.

II. Si quis Francus Francum occiderit, solidis ducentis culpabilis judicetur. *Titulo* XLIII. *cap.* 1.

III. Si quis villam alienam adsallierit, & ibidem ostia fregerit, & canes occiderit, & homines plagaverit, vel aliquid exinde in carro duxerit, solidis ducentis culpabilis judicetur. *Tit.* XVI. *cap.* 3.

IV. Si quis alicui herbas dederit bibere unde moriatur, solidis ducentis culpabilis judicetur. *Tit.* XXI. *cap.* 1.

V. Si quis uxorem alienam tulerit vivo marito, solidis ducentis culpabilis judicetur. *Tit.* XIV. *cap.* 12.

VI. Si quis hominem mortuum effodierit & expoliaverit, solidis ducentis culpabilis judicetur. *Tit.* XVII. *cap.* 2.

VII. Si quis Francus Francum vendiderit, solidis ducentis culpabilis judicetur. *Tit.* XLI. *cap.* 4.

CAPITULARE INTERROGATIONIS AD EPISCOPOS

De Presbyteris Criminosis.

CErtum est Karolum Magnum multum laborasse ut quietam ac tranquillam vitam procuraret populis sibi subjectis, præcipue vero viris ecclesiasticis, ac propterea omni studio in id incubuisse ut vitam eorum moresque ad optimum exemplar componeret. Duæ in primis res animum ejus valde occuparunt, quid agendum foret de Presbyteris criminosis non convictis neque confessis, & quid Chorepiscopis liceret, quidve non liceret. Ea de causa Arnonem Archiepiscopum Juvavensem & alios quosdam misit ad Leonem III. Pontificem Romanum anno DCCXCIX. *aut circiter, ut ejus responsis edoctus, rei finem imponeret quæ tum multum habebat difficultatis ac laboris. Interim regni sui Episcopos per literas admonuit legationis a se Romam missæ, ut & ipsi serio cogitarent quid fieri deberet, ac postea in commune consulerent coram Imperatore. Epistola ejus missa ad Episcopos non extat integra. Superest tantum ea pars in qua agitur de Presbyteris criminosis, relata in lib.* V. *Capitularium cap.* XXXV. *& apud Hincmarum in epistola* XLVIII. *cap.* 1.

FRAGMENTUM EPISTOLÆ IMPERATORIÆ.

ET hoc vobiscum magno studio pertractandum est, quid de illis presbyteris unde approbatio non est, & semper negant, faciendum sit. Nam hoc sæpissime a nobis & progenitoribus atque antecessoribus nostris ventilatum est, sed non ad liquidum hactenus definitum. Unde ad consulendum patrem nostrum Leonem Papam sacerdotes nostros mittimus. Et quicquid ab eo vel a suis perceperimus, vobis, una cum illis quos mittimus, renuntiare non tardabimus. Vos interdum vicissim tractate adiuvantes quid ex his vobiscum constituamus una cum prædicti sancti patris institutionibus; ut murmur cesset populi, & nos his satisfacientes, inlesi, Domino auxiliante, ab utrisque maneamus.

CAPITULA DATA POST REDITUM LEGATORUM A SEDE APOSTOLICA.

De Chorepiscopis, ne deinceps fiant.

VI. 110. I. PLacuit ne Chorepiscopi a quibusdam deinceps fiant; quoniam hactenus a nescientibus sanctorum patrum & maxime Apostolicorum decretis suisque quietibus ac delectationibus inhærentes facti sunt. Idcirco & olim pertæpe & nostro a sancta apostolica sede tempore sunt prohibiti, & ne deinceps a quoquam tam ordinante quam ordinari cupiente talis præsumptio assumatur, a cunctis nostri regni Episcopis est in synodo canonice prohibitum.

Ut si Chorepiscopi aliquam consecrationem aut confirmationem fecerint, ab Episcopis canonice reformentur.

VI. 169. II. Hominum confirmatio, Ecclesiarum, altarium, virginum, chrismatum, presbyterorum, Diaconorum, & Subdiaconorum consecrationes a Chorepiscopis factæ, ab Episcopis qui canonice ordinati sunt reformandæ canoniceque sunt peragendæ, quia Chorepiscopi hæc contingere non debuerunt nec agere potuerunt. Non enim ea tribuere valuerunt quæ non habuerunt. Nequaquam enim talis ordinatio vel consecratio reiteratio esse a prudentibus & recte sapientibus videtur, sed irrita indubitanter fore agnoscitur. Si quis autem Chorepiscoporum aliquid ex prædictis agere tentaverit, non acta sed imperfecta atque irrita erunt, & ipse omni ecclesiastico irrevocabiliter careat gradu.

De Presbyteris & ministris Ecclesiæ, ut a suis & non ab alius Episcopis chrisma petant vel accipiant.

III. In singulis Episcoporum parrochiis Pres- VII. Presbyte-

byteri eorumque miniſtri non a quibuslibet Epiſcopis, ſed a ſuis propriis, chriſma petant vel accipiant. Nec alio unquam tempore, juxta ſacros canones vel ſecundum morem Romanum, niſi in cœna Domini ſanctum chriſma conficiatur. Quibus etiam diebus Presbyteris vel eorum miniſtris canonice diſpenſandum eſt, ſed non aliis tradendum niſi ſolummodo Presbyteris vel Diaconibus aut Subdiaconibus bene fidelibus. Indignum enim eſt ut alii illud ſuſcipiant niſi illi qui hoc in tradendo uſuri ſunt.

De Chorepiſcoporum caſſanda ſuperſtitione.

IV. Similiter & hoc ſtatutum eſt, ut a Chorepiſcopis, qui juxta ſanctorum decreta locum ſeptuaginta Diſcipulorum id eſt Presbyterorum tenent, vel ab ipſis Presbyteris nec virginum conſecratio, nec ſancti Spiritus traditio, nec Eccleſiarum vel altarium conſecratio, vel illa quæ ſolis Epiſcopis debentur, fiat. Nam ſi a duobus Epiſcopis Epiſcopus non poteſt conſecrari, quomodo ille Epiſcopus erit, aut aliquid de epiſcopali miniſterio, niſi quantum Presbyter, cujus locum in Eccleſia tenet, agere poterit? Omnia ergo quæ iſti præſumptioſi de epiſcopali miniſterio egerunt, irrita eſſe comprobantur & effectu carere, atque per omnia tam ab apoſtolica ſede quam & omnium Epiſcoporum decreto irrita eſſe, & potius nocumenta quam aliqua adjumenta ſunt judicata, ac ſæpius interdicta. Ideoque ne fiant ſub anathematis vinculo interdicimus, atque qui ab eis ſunt polluti potius quam ſanctificati in meliorem ſtatum canonice, id eſt, a tribus ordinatis Epiſcopis, ut reformentur jubemus: quia reformatio non eſt iterario, ſed eccleſiaſtica & canonica perfectio.

De his qui a Chorepiſcopo confirmati ſunt.

V. Si quis ab Epiſcopo, & non a Chorepiſcopo, qui non Epiſcopus, ſed Vicarius Epiſcopi, priuſquam prohibiti eſſent, & erant & dicebantur, fuerit confirmatus, reiterari talis confirmatio non debet. Nam Chorepiſcopi ante apoſtolicam atque ſynodalem prohibitionem non ex numero ſeptuaginta Diſcipulorum, ut ſacri canones teſtantur, ordine erant, quos numquam Spiritum paraclitum tradidiſſe novimus. Sed quia olim, ut dictum eſt, jamdicti Chorepiſcopi prohibiti ſunt, ideo modo nihil ſunt, nec Spiritum paraclitum ullo unquam tempore tradere non potuerunt, nec modo poſſunt. Quapropter non apparet iteratum quod olim canonice non agnoſcitur patratum. VII. con.

EDICTUM DOMINICUM

De honore & adjutorio Epiſcopis præſtando a Comitibus & aliis judicibus, datum circa annum Chriſti DCCC.

KArolus gratia Dei Rex Francorum & Langobardorum ac Patricius Romanorum dilectis Comitibus ſeu Judicibus & Vaſſis noſtris, Vicariis, Centenariis, vel omnibus Miſſis noſtris & Agentibus. Cognoſcat utilitas veſtra quia reſonuit in auribus noſtris quorumdam præſumptio non modica, quod non ita obtemperetis Pontificibus noſtris ſeu ſacerdotibus, quemadmodum canonum & legum continet auctoritas, ita ut Presbyteros neſcio qua temeritate præſentari Epiſcopis denegetis, inſuper & aliorum Clericos uſurpare non pertimeſcatis, & abſque conſenſu Epiſcopi in veſtras Eccleſias mittere audeatis. Necnon & in veſtris miniſteriis Pontifices noſtros talem poteſtatem habere non permittatis qualem rectitudo eccleſiaſtica docet. Inſuper nonas & decimas vel cenſus improba cupiditate de Eccleſiis unde ipſa beneficia ſunt abſtrahere nitimini, & precarias de ipſis rebus, ſicut a nobis dudum in noſtro Capitulare inſtitutum eſt, accipere negligetis, & ipſam ſanctam Dei Eccleſiam una cum ipſis Epiſcopis vel Abbatibus emendare juxta vires veſtras denegetis. Quapropter nos cum conſenſu Epiſcoporum noſtrorum, Abbatum, necnon & aliorum ſacerdotum hæc inſinuata *patribus veſtris direximus*. Præcipientes enim jubemus ut nullus quilibet ex fidelibus noſtris a minimo uſque ad maximum in his quæ ad Deum pertinent Epiſcopo ſuo inobedieos parere audeat de ſupradictis capitulis ſeu aliis eruditionibus ad illorum miniſterium pertinentibus; ſed cum bona voluntate & omni manſuetudine ſubjectionis unuſquiſque ſacerdoti ſuo propter Deum & pacis ſtudium obtemperare ſtudeat. Si quis autem, quod abſit, unus ex vobis ullus de nonis & decimis cenſibuſque *reddendis* atque precariis renovandis negligens apparuerit, & importunus Epiſcopis noſtris de his quæ ad miniſterium illorum pertinere noſcuntur, vel ſicut in Capitulare dudum a nobis facto continetur, contradicere præſumpſerit, ſciat ſe proculdubio, niſi ſe cito correxerit, in conſpectu noſtro exinde dicere rationem. Et ut has litteras certius credatis, de anulo noſtro ſubter eas decrevimus roborare.

Capitulare Aquisgr. 809. c. 23. Capitulare Franc. or. c. 23.

Digitized by Google

CAPITULARE
DE VILLIS KAROLI MAGNI,

Datum per annos regni illius, id est, ante quam fieret Imperator.

Incipit Capitulare de villis & curtis Imperatoris.

I. VOlumus ut villæ nostræ, quas ad opus nostrum serviendum institutas habemus, sub integritate partibus nostris deserviant, & non aliis hominibus.

II. Ut familia nostra bene conservata sit & a nemine in paupertate missa.

III. Ut non præsumant judices nostram familiam in eorum servitium ponere. Non corvadas, non materiam cædere, nec aliud opus sibi facere cogant. Et neque ulla dona ab ipsis accipiant, non caballum, non bovem, non vaccam, non porcum, non vervecem, non porcellum, non agnellum, nec aliam causam, nisi buticulas & ortum, pomæ, pullos, & ova.

IV. Si familia nostra partibus nostris aliquam fecerit fraudem de latrocinio aut alio neglecto, illud in caput componat; de reliquo vero pro lege recipiat disciplinam vapulando: nisi tantum pro homicidio & incendio, unde feida exire potest. Ad reliquos autem homines justitiam eorum, qualem habuerint, reddere studeant, sicut lex est. Pro feida vero nostra, ut diximus, familia vapuletur. Franci autem qui in fiscis aut villis nostris commanent, quicquid commiserint secundum legem eorum emendare studeant; & quod pro feida dederint ad opus nostrum veniat, id est, in peculio aut in alio pretio.

V. Quando judices nostri labores nostros facere debent, seminare, aut arare, messes colligere, fœnum secare, aut vindemiare, unusquisque in tempore laboris ad unumquemque locum provideat ac instituere faciat quomodo factum sit, ut bene salva sint. Si intra patriam non fuerit, aut in quali loco judex venire non potuerit, Missum bonum de familia nostra aut alium hominem bene creditum causas nostras ad providendum dirigat, qualiter ad perfectum veniant; & judex diligenter provideat ut fidelem hominem transmittat ad hanc causam providendam.

VI. Volumus ut judices decimam ex omni conlaboratu pleniter donent ad Ecclesias quæ sunt in nostris fiscis, & ad alterius Ecclesiam nostra decima data non fiat nisi ubi antiquitus institutum fuit. Et non alii Clerici habeant ipsas Ecclesias nisi nostri aut de familia aut de capella nostra.

VII. Ut unusquisque judex suum servitium pleniter perficiat, sicut ei fuerit denuntiatum. Et si necessitas evenerit quod plus servire debeat, tunc computare faciat si servitium debeat multiplicare in noctes.

VIII. Ut judices nostri vineas recipiant nostras, quæ de eorum sunt ministerio, & bene ex faciant, & ipsum vinum in bona mittant vascula, & diligenter provideri faciant quod nullo modo naufragium fiat. Aliunde vinum peculiare comparando emere faciant, unde ad villas dominicas condirigere possint. Et quandoquidem plus de ipso vino comparatum fuerit quam ad villas nostras condirigendum mitti opus sit, nobis innotescat, ut nos commendemus qualiter nostra fuerit exinde voluntas. Cippaticos etiam de vineis nostris ad opus nostrum mittere faciant. Censa de villis nostris, quæ vinum debent, in cellaria nostra mittant.

IX. Volumus ut unusquisque judex in suo ministerio mensuram modiorum, sextariorum, & siculas per sextaria octo, & corborum eo modo habeat sicut & in palatio habemus.

X. Ut majores nostri, & forestarii, poledrarii, cellularii, decani, telonarii, & ceteri ministeriales ea faciant, & sogales donent de mansis eorum: pro manuopera vero eorum ministeria bene provideant. Et qualiscumque major habuerit beneficium, suum Vicarium mittere faciat, qualiter & manuopera & ceterum servitium pro eo adimplere debeat.

XI. Ut nullus judex mansionaticos ad suum opus, nec ad suos canes, super homines nostros atque in forestos nullatenus prendat.

XII. Ut nullus judex obsidem nostrum in villa nostra commendare faciat.

XIII. Ut equos emissarios, id est, waraniones, bene provideant, & nullatenus eos in uno loco diu stare permittant, ne forte per hoc pereant. Et si aliquis talis, qui bonus non sit, aut veteranus sit ****. Si vero mortuus fuerit, nobis nuntiare faciant tempore congruo, antequam tempus veniat ut inter jumenta mitti debeat.

XIV. Ut jumenta nostra bene custodiant, & poledros ad tempus segregent. Et si pultrellæ multiplicatæ fuerint, seperatæ fiant; & gregem per se exinde adunare faciant.

XV. Ut poledri nostri Missa S. Martini hiemale ad palatium omnimodis habeant.

XVI. Volumus ut quicquid nos aut Regina unicuique judici ordinaverimus, aut ministeriales nostri Senescalcus & Butticularius de verbo nostro aut Reginæ ipsis judicibus ordinaverint, ad eorumdem placitum, sicut eis institutum fuerit, impletum habeant. Et quicumque per negligentiam dimiserit, a potu se abstineat, postquam ei nuntiatum fuerit, usque dum in præsentia nostra aut Reginæ veniat, & a nobis licentiam quærat absolvendi. Et si judex in exercitu aut in warda seu in ambasiato vel aliubi fuerit, & junioribus ejus aliquid ordinatum fuerit, & non compleverint, tunc ipsi pedestres ad palatium veniant, & a potu & carne se abstineant; interim quidem rationes deducant propter quod hoc dimiserunt, & tunc recipiant sententiam aut in dorso aut quomodo nobis vel Reginæ placuerit.

XVII. Quantascumque villas unusquisque in ministerio habuerit, tantos habeat deputatos homines qui apes ad opus nostrum providеant.

XVIII. Ut ad farinarias nostras pullos & aucas

aucas habeant juxta qualitatem farinarias, vel quantum melius potuerint.

XIX. Ad ſcuras noſtras in villis capitaneis pullos habeant non minus centum & aucas non minus triginta. Ad manſionales vero pullos habeant non minus quinquaginta, aucas non minus quam duodecim.

XX. Unuſquiſque judex fructa ſemper abundanter faciant omni anno ad curtem venire; excepto **** viſitationes eorum per vices tres aut quatuor ſeu amplius.

XXI. Vivarios in curtis noſtris unuſquiſque judex ubi antea fuerunt habeat, & ſi augeri poteſt, augeat. Et ubi antea non fuerint, & modo eſſe poſſunt, noviter fiant.

XXII. Coronas de racemis, qui vineas habuerint, non minus tres aut quatuor habeant.

XXIII. In unaquaque villa noſtra habeant judices vaccaritias, porcaritias, berbicaritias, capraritias, hircaritias, quantum plus potuerint: & nullatenus ſine hoc eſſe debent. Et inſuper habeant vaccas ad illorum ſervitium perficiendum commendatas per ſervos noſtros; qualiter pro ſervitio ad dominicum opus vaccaritiæ & carrucæ nullo modo minoratæ ſint. Et habeant quando ſervierint ad canes dandum, boves cloppos non languidos, & vaccas ſive caballos non ſcabioſos, aut alia pecora non languida. Et, ut diximus, per hoc vaccaritias & carrucas non minorent.

XXIV. Quicquid ad diſcum noſtrum dare debent, unuſquiſque judex in ſua habeat plebejo, qualiter bona & optima atque bene ſtudioſe & nitide omnia ſint compoſita quicquid dederint. Et unuſquiſque judex habeat de annona paſtos per ſingulos dies ad ſuum ſervitium, ad menſam noſtram quando ſervierit. Et reliqua diſpenſa ſimiliter in omnibus bona ſit, tam farina, quam & peculium.

XXV. De paſtione autem Kal. Sept. indicare faciant, ſi fuerit, annon.

XXVI. Majores vero amplius in miniſterio non habeant niſi quantum in una die circumire aut providere potuerint.

XXVII. Caſæ noſtræ indeſinenter foca & vvactas habeant, ita ut ſalvæ ſint. Et quando Miſſi vel legatio ad palatium veniunt vel redeunt, nullo modo in curtes dominicas manſionaticas prendant, niſi ſpecialiter juſſio noſtra aut Reginæ fuerit. Et Comes de ſuo miniſterio, vel homines illi qui antiquitus conſueti fuerunt Miſſos aut legationes foniare, ita & modo inantea & de parveridis & omnia eis neceſſaria ſolito more foniare faciant, qualiter bene & honorifice ad palatium venire vel redire poſſint.

XXVIII. Volumus ut per annos ſingulos intra quadrageſima, dominica in palmis, quæ Oſanna dicitur, juxta ordinationem noſtram argentum de noſtro laboratu, poſtquam cognoverimus de præſenti anno quanta ſit noſtra laboratio, deferre ſtudeant.

XXIX. De clamatoribus ex hominibus noſtris unuſquiſque judex provideat, ut non ſit eis neceſſe venire & ad nos proclamare; & dies, quos ſervire debent, per negligentiam non dimittat perdere. Et ſi habuerit ſervus noſter forinſecus juſtitias ad quærendum, magiſter ejus cum omni intentione decertet pro ejus juſtitia. Si aliquo loco minime eam accipere valuerit, tamen ipſi ſervo noſtro pro hoc faſtigare non permittat, ſed magiſter ejus per ſemetipſum aut ſuum Miſſum hoc nobis notum facere ſtudeat.

XXX. Volumus unde ſervire debent ad opus noſtrum, ex omni conlaboratu eorum ſervitium ſegregare faciant; & unde carra in hoſtem carrigari debent, ſimiliter ſegregentur tam per domos quam & per paſtores, & ſciant quantum ad hoc mittunt.

XXXI. Ut hoc ad parveredarios vel gentias dare debent, ſimili modo unoquoque anno ſeparare faciant, & tempore opportuno pleniter donent, & nobis dicere ſciant qualiter inde faciunt vel unde exit.

XXXII. Ut unuſquiſque judex provideat quomodo ſementem bonam & optimam ſemper de comparatu vel aliunde habeat.

XXXIII. Poſt iſta omnia ſegregata & ſeminata atque pacta, quicquid reliquum fuerit exinde de omni conlaboratu uſque ad verbum noſtrum ſalvetur, quatenus ſecundum juſſionem noſtram aut venundetur aut reſervetur.

XXXIV. Omnino providendum eſt cum omni diligentia ut quicquid manibus laboraverint aut fecerint, id eſt, lardum, ſiccum, ſulcia, nioſaltus, vinum, acetum, moratum, vinum coctum, garum, ſynapi, formaticum, butyrum, bracios, cerviſias, medum, mel, ceram, farinam, omnia cum ſummo nitore ſint facta & parata.

XXXV. Volumus ut de verbecibus craſſis ſoccia fiat, ſicut & de porcis; & inſuper habeant boves ſaginatos in unaquaque villa non minus quam duos aut ibidem ad ſocciandum aut ad nos deducendum.

XXXVI. Ut ſilvæ vel foreſtes noſtræ bene ſint cuſtoditæ; & ubi locus fuerit ad ſtirpandum, ſtirpare faciant, & campos de ſilva increſcere non permittant. Et ubi ſilvæ debent eſſe, non eas permittant nimis capulare atque damnare. Et ſeramina noſtra intra foreſtes bene cuſtodiant. Similiter accipitres & ſpervarios ad noſtrum profectum provideant; & cenſa noſtra exinde diligenter exactent. Et judices, ſi eorum porcos ad ſaginandum in ſilvam noſtram miſerint, vel majores noſtri, aut homines illorum, ipſi primi illam decimam donent ad exemplum bonum perferendum, qualiter poſtmodum ceteri homines illorum decimam pleniter perſolvant.

XXXVII. Ut campos & culturas noſtras bene componant, & prata noſtra ad tempus cuſtodiant.

XXXVIII. Ut aucas paſtas & pullos paſtos ad opus noſtrum ſemper, quando ſervire debent, aut ad nos tranſmittere, ſufficienter habeant.

XXXIX. Volumus ut pullos & ova, quos ſervientes vel manſuarii reddunt, per ſingulos annos recipere debeant; & quando non ſervierint, ipſos venundare faciant.

XL. Ut unuſquiſque judex per villas noſtras ſingulares otlebas, pavones, faſianos, enetas, columbas, perdices, turtures, pro dignitatis cauſa omnimodis ſemper habeant.

XLI. Ut ædificia intra curtes noſtras, vel ſepes in circuitu, bene ſint cuſtodita. Et ſtabula atque coquinæ, & piſtrina, ſeu torcularia, ſtudioſe præparata ſiant; quatenus ibidem condigne miniſteriales noſtri officia eorum bene nitide peragere poſſint.

XLII. Ut unaquæque villa intra cameram le-

Digitized by Google

lectaria, culcitas, plumatias, batlinias, drappos, ad discum bancales, vasa ærea, plumbea, ferrea, ligneа, andedos, catenas, cramaculos, delaturas, secures, id est, cuniadas, terebras, id est, caradros, scalpros, vel omnia utensilia ibidem habeant, ita ut non sit necesse aliubi hoc quærere aut commodare. Et ferramenta quæ in hostem ducunt in eorum habeant plebejo, qualiter bonæ sint. Et iterum, quando revertuntur, in camera mittantur.

XLIII. Ad genitia nostra, sicut institutum est, opera ad tempus dare faciant, id est, linum, lanam, vvaisda, vermicula, vvarentia, pectines, laminas, cardones, saponem, unctum, vascula, & reliqua minutia quæ ibidem necessaria sunt.

XLIV. De quadragesimali duæ partes ad sectam .... de leguminibus quoque, & de piscato, seu formatico, butyro, melle, sinape, aceto, milio, panicio, herbulas siccas vel virides, radices, napos insuper, & cascoram, ma. sec. vel saponem, atque cetera minutia. Et quod reliquum fuerit, nobis per brevem, sicut supra diximus, innotescant; & nullatenus hoc prætermittant, sicut usque nunc fecerunt; quia per illas duas partes volumus cognoscere de illa tertia quæ remansit.

XLV. Ut unusquisque judex in suo ministerio bonos habeat artifices, id est, fabros ferrarios, & aurifices, vel argentarios, sutores, tornatores, carpentarios, scutatores, precatores, accipitares, id est, aucellatores, saponarios, siceratores, id est, qui cervisiam vel pomatium sive piratium vel aliud quodcumque liquamen ad bibendum aptum fuerit facere sciant, pistores qui similas ad opus nostrum faciant, retiatores qui retia facere bene sciant tam ad venandum, necnon & reliquos ministeriales quos ad numerandum longum est.

XLVI. Ut lucos nostros, quos vulgus brogilos vocat, & ad tempus semper emendent, & nullatenus exspectent ut necesse sit a novo rædificare. Similiter faciant & de omni ædificio.

XLVII. Ut venatores nostri, & falconarii, vel reliqui ministeriales, qui nobis in palatio assidue deserviunt, consilium in villis nostris habeant secundum quod nos aut Regina per literas jusserimus, quando ad aliquam utilitatem eos miserimus, aut Siniscalcus & Buticularius de nostro verbo eis aliquid facere præceperint.

XLVIII. Ut torcularia in villis nostris bene sint præparata. Et hoc prævideant judices, ut vindemia nostra nullus pedibus premere præsumat; sed omnia nitida & honesta sint.

XLIX. Ut genitia nostra bene sint ordinata, id est, de casis, pistis, tugoriis, id est, sereones & sepes bonas in circuitu habeant, & portas firmas, qualiter opera nostra bene peragere valeant.

L. Ut unusquisque judex provideat quanti poledri in uno stabulo stare debeant, & quanti poledrarii cum ipsis esse possint. Et ipsi poledrarii, qui liberi sunt, & in ipso ministerio beneficia habuerint, de illorum vivant beneficiis. Similiter & fiscalini qui mansos habuerint, inde vivant. Et qui hoc non habuerit, de dominica accipiat provendam.

LI. Provideat unusquisque judex ut sementia nostra nullatenus pravi homines subtus terram vel aliubi abscondere possint, & propter hoc messis rarior fiat. Similiter & de aliis maleficiis illos provideant, ne aliquando facere possint.

LII. Volumus ut de fiscalibus, vel servis nostris, sive ingenuis, qui per fiscos aut villas nostras commanent, diversis hominibus plenam & integram, qualem habuerint, reddere faciant justitiam.

LIII. Ut unusquisque judex provideat qualiter homines nostri de eorum ministerio latrones vel malefici nullo modo esse possint.

LIV. Ut unusquisque judex provideat quatenus familia nostra ad eorum opus bene laboret, & per mercata vacando non eat.

LV. Volumus ut quicquid ad nostrum opus judices dederint, vel servierint, aut sequestraverint, in una brevi conscribi faciant, & quicquid dispensaverint, in alio; & quod reliquum fuerit, nobis per brevem innotescant.

LVI. Ut unusquisque judex in eorum ministerio frequentius audientias teneat, & justitiam faciat, & provideat qualiter recte familiæ nostræ vivant.

LVII. Si aliquis ex servis nostris super magistrum suum nobis de causa nostra aliquid vellet dicere, vias ei ad nos veniendi non contradicat. Et si judex cognoverit quod juniores illius adversus eum ad palatium proclamando venire velint, tunc ipse judex contra eos rationes deducendi ad palatium venire faciat, qualiter illorum proclamatio in auribus nostris fastidium non generet. Et sic volumus cognoscere utrum ex necessitate an ex occasione veniant.

LVIII. Quando catelli nostri judicibus commendati fuerint, de suo eos nutriant, aut junioribus suis, id est, majoribus & decanis vel cellariis, ipsos commendare faciant, quatenus de illorum causa eos bene nutrire faciant: nisi forte jussio nostra aut Reginæ fuerit ut in villam nostram ex nostro eos nutriant. Et tunc ipse judex hominem ad hoc opus mittat, qui ipsos bene nutriat, & segreget unde nutrianter, & non sit illi homini cotidie necessitas ad curas recurrere.

LIX. Unusquisque judex, quando servierit, per singulos dies dare faciat de cera libras tres, de sapone sextaria octo; & super hoc, ad festivitatem sancti Andreæ, ubicumque cum familia nostra fuerimus, dare studeat de cera libras sex. Similiter mediante quadragesima.

LX. Nequaquam de potentioribus hominibus majores fiant, sed de mediocribus qui fideles sunt.

LXI. Ut unusquisque judex, quando servierit, suos bracios ad palatium ducere faciat; & simul veniant magistri, qui cervisam bonam ibidem facere debeant.

LXII. Ut unusquisque judex per singulos annos ex omni conlaboratione nostra quid de bobus, quos bubulci nostri servant, quid de mansis, qui arari debent, quid de sogalibus, quid de censis, quid de seda fracta vel freda, quid de feraminibus in forestis nostris permisso captis, quid de diversis compositionibus, quid de molinis, quid de forestibus, quid de campis, quid de pontibus, vel navibus, quid de liberis hominibus & centenis qui partibus fisci nostri deserviunt, quid de mercatis, quid de vineis, quid de illis qui vinum solvunt, quid de fœno, quid de lignaris & faculis, quid

Digitized by Google

quid de axilis & alio materiamine, quid de A pterariis, quid de leguminibus, quid de milio & panico, quid de lana, lino, & canava, quid de frugibus arborum, quid de nucibus majoribus vel minoribus, quid de inſitis ex diverſis arboribus, quid de hortis, quid de apibus, quid de rivariis, quid de coriis, quid de pellibus, quid de carnibus, quid de melle & cera, quid de uncto vel ſapone, quid de morato, vino cocto, medo, & aceto, quid de cerviſia, de vino novo & vetere, de annona nova & vetere, quid de pullis & ovis, vel anſeribus, id eſt, aucis, quid de piſcatoribus, de fabris, de ſcurariis vel ſutoribus, quid de buticis & cofinis, id eſt, ſeriniis, quid de tornatoribus & ſellariis, de ferrariis & ſcrobis, id eſt, foſſis ferra- B riciis, vel aliis foſſis plumbariciis, quid de tributariis, quid de poledris & puttellis habuerint, omnia ſepoſita, diſtincta, & ordinata ad nativitatem Domini nobis notum faciant, ut ſcire valeamus quid vel quantum de ſingulis rebus habeamus.

LXIII. De his omnibus ſupradictis nequaquam judicibus noſtris aſperum videatur ſi hoc requirimus; quia volumus ut & ipſi ſimili modo a junioribus illorum omnia abſque ulla indignatione requirere ſtudeant. Et omnia quicquid homo in domo ſua & villis ſuis habere debet, judices noſtri in villis noſtris habere debent.

LXIV. Ut carra noſtra quæ in hoſtem pergunt & baſternæ benefactæ ſint; & opercula bene ſint cum coriis cooperta, & ita ſint conſuta ut ſi neceſſitas evenerit ad aquas ad natandum, cum ipſa expenſa quæ intus fuerit, tranſire flumina poſſint, ut nequaquam aqua intus intrare valeat, & bene ſalva cauſa noſtra, ſicut diximus, tranſire poſſit. Et hoc volumus, ut farina in unoquoque carro ad ſpenſam noſtram miſſa ſiat, hoc eſt, duodecim modia de farina, & in quibus vinum ducunt modia duodecim ad noſtrum modium mittant. Et ad unumquodque carrum ſcutum & lanceam, cucurum & arcum habeant.

LXV. Ut piſces de vivariis noſtris venundentur, & alii mittantur in locum, ita ut piſces ſemper habeantur. Tamen quando nos in villas non venimus, tunc fiant venundati, & ipſos ad noſtrum profectum judices noſtri conlucrari faciant.

LXVI. De capris & hircis & eorum cornibus & pellibus nobis rationes deducant, & per ſingulos annos niuſaltos craſſos nobis inde adducant.

LXVII. De manſis abſis & mancipiis adquiſitis, ſi habuerint, ſi non habeant ubi eos collocare poſſint, nobis renuntiare faciant.

LXVIII. Volumus ut bonos barridos ferro ligatos, quos in hoſtem & ad palatium mittere poſſint, judices ſinguli præparatos ſemper habeant, & utres ex coriis non faciant.

LXIX. De lupis omni tempore nobis annuntient quantos unuſquiſque comprehenderit, & ipſas pelles nobis præſentare faciant. Et in menſe Majo illos lupellos perquirant & comprehendant tam cum pulvere & hamis quam cum foſſis & canibus.

LXX. Volumus quod in horto omnes herbas habeant, id eſt, lilium, roſas, fœnigrecum, coſtum, ſalviam, rutam, abrotanum, cucumeres, pepones, cucurbitas, faſeolum, cuminum, roſmarinum, carvum, cicerum Italicum, ſquillam, gladiolum, dragontea, aniſum, coloquintidas, ſolſequium, ameum, ſibum, lactucas, git, erucam albam, natturtium, bardanam, pulegium, oliſatum, petroſelinum, apium, leviſticum, ſabinam, anetum, ſanicalum, intubas, diptamnum, ſynapi, ſaturejam, ſiſimbrium, mentam, mentaſtrum, tanaritam, nepetam, febriſugiam, papaver, betas, vulgigina, biſmaluas, id eſt, alteas, maluas, carrucas, paſtinacas, adripias, blitum, ravacaulos, caulos, uniones, britlas, porros, radices, aſcalonicas, cepas, allia, vvacentiam, cardones, fabas majores, piſa maurifica, coriandrum, cereſolium, lacteridas, ſclarejam. Et ille horrulanus habeat ſub domum ſuam Jovis barbam. De arboribus volumus quod habeat pomarios diverſi generis, prunarios diverſos, ſorbarios, meſpilarios, pirarios diverſos, caſtancarios, perſicarios diverſi generis, cotoniarios, avellanarios, amandalarios, morarios, lauros, pinos, ficus, nucarios, cereſarios diverſi generis. Malorum nomina. Gormaringa, geroldinga, crevedella, Dſpirauca, dulcia, &c.

EXPLICIT CAPITULARE DOMINICUM.

CAPITULARE
DE MINISTERIALIBUS PALATINIS,

Nunc primum editum ex veteri codice MS. S. Vincentii Laudunenſis.

CAP. I.

UT unuſquiſque miniſterialis palatinus diligentiſſima inquiſitione diſcutiat primo homines ſuos, & poſtea pares ſuos, ſi aliquem inter eos vel apud vos ignotum hominem vel meretricem latitantem invenire poſſit. Et ſi inventus homo aliquis aut femina hujuſmodi fuerit, cuſtodiatur, ne fugere poſſit, uſque dum nobis adnuntietur. Et ille homo qui talem hominem vel talem feminam ſecum habuit, ſi ſe emendare noluerit, in palatio noſtro obſervetur. Similiter volumus ut faciant miniſteriales dilectæ conjugis noſtræ vel filiorum noſtrorum.

II.

E

Ut Ratbertus actor per ſuum miniſterium, id eſt, per domos ſervorum noſtrorum tam in Aquis quam in proximis villulis noſtris ad Aquis pertinentibus ſimilem inquiſitionem faciat. Petrus vero & Gunzo per ſervas & alias manſiones ſervorum noſtrorum ſimiliter faciant. Et Ernaldus per manſiones omnium negotiatorum, ſive in mercato, ſive aliubi negotientur per Chriſtianorum vel Judæorum manſionari **** noſtrorum eo tempore quando illi ſeniores in ipſis manſionibus non ſunt.

III.

III.

Volumus atque jubemus ut nullus de his qui nobis in noſtro palatio deſerviunt aliquem hominem propter furtum aut aliquem homicidium vel adulterium vel aliud aliquod crimen ab ipſo perpetratum, & propter hoc ad palatium noſtrum venientem, atque ibi latitare volentem, recipere præſumat. Et ſi liber homo hanc conſtitutionem tranſgreſſus fuerit, & talem hominem ..... fuerit, in collo ad mercatum portare debere ..... deinde ad cippum in quem idem malefactor mittendus eſt. Si autem ſervus fuerit qui hanc noſtram juſſionem ſervare contempſerit, ſimiliter illum malum factorem in collo ſuo uſque ad cippum deportet, & ipſe poſtea in mercatum adducatur, & ibi ſecundum merita ſua flagelletur. Similiter de gadalibus & meretricibus volumus ut apud quemcumque inventæ fuerint, ab eis portentur uſque ad mercatum, ubi ipſæ flagellandæ ſunt. Vel ſi noA luerit, volumus ut ſimul cum illa in eodem loco vapulentur.

IV.

Quicumque homines rixantes in palatio invenerit, & eos pacificare potuerit & noluerit, ſciat damnum quod inter eos factum fuerit participem eſſe debere. Quod ſi rixantes viderit, & eos pacificare non potuerit, & qui ſint illi qui inter ſe rixantur cognoſcere noluerit ut hos indicare poſſit, ſimiliter jubemus ut damnum quod inter eos commiſſum fuerit in compoſitione communionem habeat.

V.

Quicumque hominem undecumque ad palatium noſtrum venientem receperit ſive adduxerit, nec expellere curaverit, damnum quod ab eo fuerit in palatio noſtro factum .....

Cetera ita obliterata & deleta ſunt in codice MS. ut legi nulla arte potuerint.

FINIS TOMI XIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

162
L
13

Digitized by Google

Digitized by Google